

KÖPRÜLÜ KÜT.
407
M. Asım BY.

٤٠٧ مختصر الوقاية

فهرست المجلد الاول من ترجمة المستطرف

تم تم تم

بسم الله الرحمن الرحيم

هزار حمد وشکر وسپاس * وکافهٔ ناس اداوایفاسندن عاجز وقاصر اولان ذکر وثنای بی حد وقیاس * اول ذات خالق العقول والحواس * ومدبر الانواع والاجناس * وبارئ الجن والناس * ومتعالی ومتقدس اولان ذوالجلال ومفیض الخیر والکماله لایق واحرادرکه کائناتی ابدع نظام وابرع انتظام اوزره ابداع وایجاد وافلاك سبع بی عمادی واراضئ بساط ومهادی وجبال شامخات واوتادی الی یوم التناد باقیه ایلیوب نوع بنی آدمی خلق وایجاد وعطیهٔ بهیهٔ عقل وذکا ایله راه صواب وسدید وفوز عز مدید اولان دین واسلامی قبول ایچون احسان استعداد * ومعجزهٔ باهره * وانوار آیات ظاهره * اولان قرآن منزل ایله عبادنی ارشاد * واول کتاب کریمك درر نظم ومبانی وبحار بی قعر ومنتهاسنده مکنون جواهر ولآلئ معانیسنی تفهیم وتعلیم مقابله سنده عبادنه احسان نقود اجر وفیر ایله تکریم واعزاز ومیدان بلاغتنده فرسان فصحا عاجز وکلیل وفضلای براعتنده لشکر بلغا جریح وعلیل والسن خطبا ابکم وملیل اولان اول نظم جلیلك آیات مکرماتندن کریمهٔ ﴿خلق الانسان علمه البیان﴾ دلالتنجه علم وعرفان زیب وزینتی ایله سرافراز وبو شرف وعزتله سائر مخلوقاتدن ممتاز ایلدکدنصکره ﴿انا جعلناك خلیفة فی الارض﴾ مدلولنجه اول ممتاز مخلوقاتدن قرهٔ اعین انام اولان خلیفه وامام نصبیله تأیید دین مبین وتأیید عساکر موحدین ایلیوب طرف خلافتپناهیدن تعیین ولاة وتقلید قضاة عدل آیین ایله دخی اتمام کار مسلمین ایلدی وصلوات وتحیات بی انتها وتسلیمات لاتعد ولاتحصی * ذریعهٔ خلقت اشیا ووسیلهٔ آفرینش دنیا ومافیها سید نوع بنی آدم وخیر برایا حبیب خدا شفیع روز حشر وجزا محمد المصطفی علیه ازکی الصلوات والتحایا حضرتلرینه واجب وسزادرکه دبستان حکمتده نور تعلیم ﴿علمه شدید القوی﴾ بی بعد الاقتباس فروغدار وحی خدا اولوب انوار علوم وهدایتی تکمیل وتوفیر وازهار بستان آیات رسالتی تتمیم وتکثیر ایلیوب خلعت بی بهای ﴿وما ارسلناك الا رحمة للعالمین﴾ اکتساسیله مشرف وردای بی همتای ﴿وانك لعلی خلق عظیم﴾ ایله واصل اقصای شرف شرف

اولمشدر (نظم) ماذا یقول المادحون وماعسی * ان یجمع الکتاب من معناکا * والله لوان البحار مداد هم * والعشب اقلاما جعلن لذاکا * لم یقدر الثقلان یجمع نبذة * ابدا ولا اسطاعوا له ادراکا * ای هادئ امم که بفیض هدایتت * اوراق نامرتب ادیان مدونست * هر آیتیکه آمده در شان کبریا * تفسیر آن بصفحهٔ روی تو روشنست * ودخی آل باصفا * واصحاب فیوض انتما * مقرون رضوان خدا * اولسونلرکه فاتحهٔ کتاب نبوتله مصاحبت وخاتمهٔ مصحف رسالته مقارنتله مرشد سبل نجات وسلامت اولملریله ایشان حضراتنك کواکب کردار واحواللرندن اقتباس انوار اهتدا ایدنلر (اصحابی کالنجوم بایهم اقتدیتم اهتدیتم) مدلول شریفنجه سمت سداده واصل وسمو دارینه نائل اولدیلر ﴿وبعد﴾ باعث نظم تألیف وبادئ ترجمهٔ لطیف وسیما بقدر الامکان تسویهٔ طبیعت پسند اخیر اصلاح الیف بودرکه چون خلیفهٔ اعظم * وجهاندار معظم * پادشاه زمین وزمان * وظل خدای مستعان * حامی حوزة الدین * ماحی البدع عن الارضین * باسط بساط الرأفة * ظل الله تعالی علی البریة * ملاذ اعاظم الملوك والاقیال * وملجأ اصحاب الملك والسلطنة والاقبال * صاحب السیف والامن والامان * المتوکل علی الله المنان * الممتثل بنص ﴿ان الله یأمر بالعدل والاحسان﴾ رافع لواء العدل والندی * قامع عروق البغی والردی * مرکز دائرة المعالی * وملجأ السلاطین والاعالی * مالك رقاب الامم * سلطان اقلیم العرب والعجم * مفتح ابواب الیسر علی الخلایق * مفیض امطار الجود فی المغارب والمشارق * سلطان البرین وخاقان البحرین مطهر الحرمین المحترمین * السلطان ابن السلطان ابن السلطان السلطان الغازی ﴿محمود خان﴾ ابن السلطان الغازی عبد الحمید خان ابن السلطان الغازی احمد خان ادام الله تعالی ملکه وسلطانه واعز انصاره واعوانه علی الدوام والتخلید * وابقی نسله النسیل بالتأیید * الی ان یرث الارض ومن علیها انه حمید مجید * حضرتلری تنظیم مهام سلطنت سنیه * وتقویم مصالح ممالك دولت علیه * اشغال شریفه سندن عند التحقیق اصل مدار تدبیر اولان وقوف نیت خیریه سی الجاسنجه اکثر اوقات شریفه وساعات لطیفه لرین مطالعهٔ کتب انواع علومه همت وبو عادت سنیه وطریقت علیه یی همواره واجبهٔ ذمت * بیله رك ایفاسنه غیرت بیورد قلرندن (الناس علی سلوك ملوکهم) فحواسی اوزره زیر حمایهٔ عنایت وظل وسایهٔ سطنتلرنده مستظلین اولان علما وامراسی دخی بو منهج اشرفه ازجان ودل سالك اوله رق زمان سلطنتلرنده بازار جواهر علم ومعارف رایج وهر صاحب هنر ومعارف رتبهٔ عالیه یه صاعد وعارج اولدیلر بنا برین اول سایهٔ خدا ومظهر لطف مولانك قلب انور وفکر صائب منورلرینه لایح اولمشکه شیخ شیوخ الاعلام واعلم علماء الفخام محمد بن احمد الخطیب الابشیهی المصرینك عقائد واحکام ومعاملات انام ولطائف وحکایات ومحاضراتده تصنیف وبیان بدیع اوزره تألیف ایلدیکی (المستطرف من کل فن مستظرف) نام کتاب مستطابی آیات قرآنیهٔ ربانیه واحادیث صحیحهٔ نبویه وضروب امثال عربیه والفاظ غریبهٔ لغویه وحکایات جدیه وهزلیه وسائر لطائف عدیده ونفایس مفیده یی مشتمل برقاعده تدبیر نفس ومنزل ودولت مسائلنی کافل صورتنده براثر معتبر وبر مجموعهٔ عبر مخبر اولوب لکن عربی العباره اولمغله نفعی اربابنه خاص وفوائدی بعض انامه قرین اختصاص اولوب کافهٔ مسلمین ادراك وفهم واذعان وعامهٔ مؤمنین ایقان ایده میوب استفاده سندن بی نصیب اوله جقلری غیرت ملکدارانه لرینه منافی اولدیغنی عقل وکیاست وفهم وفراست ملوکانه لریله جزم بیوروب تربیة للخلق ورأفة علی العباد لسان ترکی یه ترجمه اولنمسی بابنده ارادهٔ علیه لری ناطقه پیرای ظهور وبو ذره دن احقر عبد کمترلری حافظ احمد اتمکجی زاده بندهٔ کرمشرمندلری

حقنده الطاف سنيه واعطاف بهيه‌لری ظاهره و بين الاقران باعث امتياز ورجحانم وبادیٔ
رفاه‌بی پایانم اولان انعامات واحسانات جليلة القدرك شكری اوله‌رق واجبهٔ ذمت عبوديت
ولازمهٔ عهدهٔ صداقتم اولان دعاء شوكتلری يله اوقات كذار ايكن برمفحوای ﴿لئن شكرتم لازيدنكم﴾
وعدجليلی نكته‌سی باهره يعنی خدمت ترجمه‌يه مأمور اولوب بخلق الاعانة من قبل الله تعالی
اولا وآخرا تكلفات منشيانه‌دن عاری وتلمعات بليغانه‌دن ساده وبری افادهٔ مرامده سهوات
وسمت صعوبتدن مجانبت التزام اولنه‌رق ترجمهٔ مرقومه‌يه شروع وبعد الاتمام اول شاه جليل
القدرك نام نامیٔ همايون واسم سامیٔ ميمنت مقرونلريله تفألا (محمود الاثر فی ترجمة المستطرف المستأثر)
اسميله تسميه قلندی لكن مطالعه ايدنلردن نيازورجا بودركه وجود ناچيزمده ضعف وعلت
وبضاعه مده قلت وطبعمده اولان فتور وملالتدن قطع نظر كثرت اوزره اولان طلبه‌نك
تحصيل علوم وتكميل فنون وفهوم داعيه‌سيله الحاح وهجوملرندن مرامليرنه عدم مساعده‌ده دفع
وزجرايله معانده‌دن ﴿ولقد اخذ الله ميثاق الذين اوتوا الكتاب لتبيننه للناس ولاتكتمونه﴾ وعيدی
تحتنه دخول وغضب جناب باری‌يه وصول خوفندن من غير فاصله بهركون فنون شتی تدريسيله
اشتغال وفكر عاجزانه‌مه فتور وملال اولانده ترجمهٔ مرقومه تحرير اولنمشدر اشبو بسط وتمهيددن
غرض (الانسان لايخلو عن الخطاء والنسيان) مآلنجه واقع اولان خبط وخلل وقصوروزلله ظفرياب
اولدقلرنده توجيه راه صواب ايليه‌لر مآلنده بسط سبب ترجمه‌يه بوندن اقدم مترجم مرحوم ديباجه
بندبيان وافهام ﴿وهو حسبی وعليه التكلان مناجاتيله التماس تصحيح انصافی برله تمهيد ايلديكی
معذرتی مسكی الختام اولمش (وقلت اشارتلرينی واضع اولان طابع فقير دخی بنه باارادهٔ سنيه تغيير
عبارات واخطاراته ابتدار ايدوب (ع) فاستجاب دعائنا الرحمن ﴿ سری ظهور يله مظهر الطف
منان اولمشدر (هااوان الشروع فی الترجمة) فهرس الكتاب مصنف رحمه الله تعالی كتاب مذكوری
سكسان درت باب اوزره ترتيب ايتمشدر (قلت) عدد مذكوره قصری حين تأليفده ملتزم اولان سننه
اشارت ايديكی بعض ثقاتدن مسموع فقير اولمشدر انتهی ﴿باب اول﴾ دين اسلامك
مبانيسی بيانده اولوب اوده بش فصلی مشتملدر ﴿ايكنجی باب﴾ عقل وذكابی ثنا
ومدح حمق وبلاهتی ذم وقدح بيانده‌در ﴿اوچنجی باب﴾ قرآن عظيمك فضل
وقرائت وتلاوت ايدنلره احسان واعطا اولنه‌جق اجرعظيم وثواب جزيلی بيانده‌در
﴿دردنجی باب﴾ علم وادبك فضيلتی وعالم ومتعلمك شرف ومزيتی بيانده‌در
﴿بشنجی باب﴾ آداب مستحسنه وحكم مزينهٔ حسنه بيانده‌در ﴿آلتنجی باب﴾
ضروب امثال بيانده اولوب اوده فصول عديده‌يی مشتملدر ﴿يدنجی باب﴾
كلام فصيح وبلاغت وفصاحت ورجال ونسادن فصحا وادبايی ذكر بيانده اولوب اودخی فصول
متعدده‌يی مشتملدر ﴿سكزنجی باب﴾ مسكته اولان جوابلر ومستحسنه مكالمه‌لر
ورشاقهٔ لسان واكا مماثل شيلر بيانده‌در ﴿طقوزنجی باب﴾ خطب خطبا
واشعار شعرايی ذكر وانلرك غيرك اشعارندن سرقتلری وشعرای اجوادك سقطاتی وبلغای
امجادك هفواتی بيانده‌در ﴿اونجی باب﴾ جناب واجب الوجود وفياض مطلق
فائض الجود جل وعلايه توكل وتفويض امور وتوسل بيانده‌در ﴿اون برنجی باب﴾
اموره مشورت وغيره ارادهٔ خير ونصيحت وهر برفرد موالات ومواخاته بربرلرين امتحان
وتجربه وعواقب اموره نظر ونتايج خصوصده تأمل وفكر بيانده‌در ﴿اون ايكنجی باب﴾
وصايای حسنه ومواعظ مستحسنه بيانده‌در ﴿اون اوچنجی باب﴾ صمت وسكوتك
فضيلتی وحفظ مقال ولسانك مزيتی وبهتان وغيبتدن نهی وسعی نميمه‌دن اجتناب ومدح

عزلت وجانب شهرتدن تجانب بيانده اولوب بودخی فصول عديده‌يی مشتملدر
﴿اون دردنجی باب﴾ ملك وسلطان وولاة اسلام وقضاة وحكامك اطاعت وانقيادی
ورعايا وبرايانك اوزرينه سلطان وخاقانك واجب اولان حقی وفقراء ورعايانك سلطان ظفر
اقترانده واجب حقی بيانده‌در ﴿اون بشنجی باب﴾ سلطانه مصاحبت وخاقانه مقارنت
ايدنلره لازم اولان شيلر وسلطان نصرت اقتران ايله كثرت صحبتدن وترك آداب منادمتدن تخويف
وتحذير بيانده‌در ﴿اون آلتنجی باب﴾ وزراء ووكلاء وصفات لازمهٔ وزارت بيانده‌در
﴿اون يدنجی باب﴾ ولاة وحجاب وولايت حكومتده مخادعه ومخاطره وضرر
بيانده‌در ﴿اون سكزنجی باب﴾ حكم وقضا وقضاته لازم اولان احكام شرعيه
وحكم وقضانك مقابله‌سنده اخذ رشوت وهديه‌نك شرعا ممنوعيتی واهل قصص وحكايه
ومتصوفهٔ مرائيه‌نك مذموم وممقود وحيتی بيانده اولوب اوده فصول عديده‌يی متضمندر
﴿اون طقوزنجی باب﴾ عدالت وانصاف وبر واحسان بيانده‌در ﴿يكرمنجی باب﴾
ظلم وتعدينك شأمتی وسوء عاقبتی وبعض ظلمهٔ متقدمه‌يی ذكرده وبونلره مماثل شيلر بيانده‌در
﴿يكرمی برنجی باب﴾ عمال ومحصل اموال اولانلردن اخذ اولنان عهود وشروط
وسلطان وخاقانك اخذ وصرف اموال جزيه وخراج واحكام اهل ذمتده سيرت وحركتی بيانده‌در
﴿يكرمی ايكنجی باب﴾ مستحقينه معروف واحسان وانفاق وحوايج مسلمينی قضا
ومظلومينه اعانه وامداد واحقاق حقوق بيانده‌در ﴿يكرمی اوچنجی باب﴾
اخلاق حميدهٔ مستحسنه واخلاق وطبايع سيئهٔ مستقبحه بيانده‌در ﴿يكرمی دردنجی باب﴾
بين المسلمين معاشرت وموالفت وبربری بيننده اخوت ومودت ومحبتك حسنی وبربرلرينی زيارتك
مدحی وبربرلری ارالرنده معادات ومخاصمات وشقاق ونفاقك قبحی بيانده‌در
﴿يكرمی بشنجی باب﴾ مخلوق خدايه رحم وشفقت وفضيلت شفاعت واصلاح
ذات البين بيانده اولوب اوده ايكی فصلی مشتملدر ﴿يكرمی آلتنجی باب﴾ اهل ادب
وحيابی وهركس ايله حسن معاشرت وموالات ولين الجانب ومتواضع اولمه‌نك شرعا وعقلا
ممدوحيتی بيانده اولوب اوده ايكی فصلی مشتملدر ﴿يكرمی يدنجی باب﴾ كبر
وعجبی ذم وقدح بيانده‌در ﴿يكرمی سكزنجی باب﴾ نسب وحسب ايله مفاخره
وتفاضلك ذم وعيبی وبربرلريله ادعاء تفاوتك قبحی بيانده‌در ﴿يكرمی طقوزنجی باب﴾
شرف وسيادت وعلو همت وبونلره مماثل شيلر بيانده‌در ﴿اوتوزنجی باب﴾
خير وصلاح وتقوانك فضيلتی وصحابهٔ كزين رضوان الله تعالی عليهم اجمعين حضراتنك آخر
اوزرينه فضل ومزيتلری واوليا وصلحا رحمهم الله تعالانك ذكری بيانده‌در
﴿اوتوز برنجی باب﴾ اولياء عظام قدس الله تعالی اسرارهم حضراتندن ظهور ايدن
خوارق عادات وكرامات وصلحانك مناقب وحكاياتی بيانده‌در ﴿اوتوز ايكنجی باب﴾
سلفده اولان بعض ظلمه واشرار وارتكاب ايلدكلری فواحش واضرار عبادی ذكر بيانده‌در
﴿اوتوز اوچنجی باب﴾ جود وسخا وكرم وعطا ومكارم اخلاق ومحاسن اعمال وافعالك
ممدوحيتی وبعض كرمانك جيادت وسخاوتنك خبری بيانده‌در ﴿اوتوز دردنجی باب﴾
بخل وامساكی ذم وقدح وسلفده كچن بخلا اخبارلری بيانده‌در ﴿اوتوز بشنجی باب﴾
اطعام طعام ومزيد انعام ومسافر ومجاوره اكرام ومعامله‌نك كيفيتی ومسافر وضيفك مجامله
وآدابی وسلفده بعض اكول اولان كيمسه‌لرك قصه وحكاياتی واكا مماثل شيلر بيانده‌در
﴿اوتوز آلتنجی باب﴾ هركسه عفو وصفح ايله معامله وكظم غضب وحلم ايله مجامله

وعفو ومغفرت وقبول معذرت ايله مساهله بيانندهدر ﴿اوتوزيدنجى باب﴾
وعده وفا وعهده قضا وذمتلره رعايت وعهدلرى حسن حمايت بياننده در
﴿اوتوزسكزنجى باب﴾ سر واسرارى كتم واخفاء وحفظ ووقايه وافشاى سرى
ذم وقدح وغايت صون ايله حمايته تنبيه بياننده در ﴿اوتوزطقوزنجى باب﴾ غدر وخيانت
واموال ناسى نهب وغارات وبغض وعداوتك ذم وقدحى بياننده اولوب اوده فصول عديده‌يى
حاويدر ﴿قرقنجى باب﴾ شجاعت وفائده‌سنى مدح وحروب وقتال وجدالده حسن
تدبير واعداى دين مبين اولنلر ايله مقاتله وجهاد وقتاله حث وترغيب واعداد وآمادهٔ جيوش ايدن
خليفه وسلطانك فضل وشرفى بياننده‌در ﴿قرق برنجى باب﴾ عربدن اولان شجعانك
اسملرى وابطال وطبقه‌لرينك وصف ورسملرى وجبانت وخوفى ذم وبعض جبانك محاربه
ومعركه‌لرده وقوعيافته اولان اخبارلرى وغرائب حالات وآثارلرى واكا مشابه شيلر بياننده‌در
﴿قرق ايكنجى باب﴾ مدح وثنا ونعمته شكر ومقابله‌سنده مكافات جزا بياننده اولوب اوده
فصول عديده‌يى مشتملدر ﴿قرق اوچنجى باب﴾ هجو ومقدمات هجو ومماثلى بياننده‌در
﴿قرق دردنجى باب﴾ صدق وصداقتك فضل ومزيتى وكذب وخيانتك قبح ورداءتى
بياننده اولوب اودخى فصللرى متضمندر ﴿قرق بشنجى باب﴾ والدينه بر واحسانى
مدح وعقوق وعصيانى قدح واولاده ميل ومحبت وحسن اخلاق وآداب ايله تربيت
وذوى القربايه صلهٔ رحم وغيريلر بياننده‌در ﴿قرق آلتنجى باب﴾ مخلوقات وصفاتى
وحسن وقبحى وطول وقصرى والوان والبسه‌سنه متعلق وبونلره مماثل ومشابه اولنلر بياننده‌در
﴿قرق يدنجى باب﴾ حلى ومصبوغ وطيب وتطيب وبوكا مشابه شيلر بياننده‌در
﴿قرق سكزنجى باب﴾ شبابت وشيخوخت وصحت وعافيت وعمر طويل ايله بعض معمرينك
اخبارى ومماثلرى بياننده‌در ﴿قرق طقوزنجى باب﴾ اسماء وكناى حسنه وصفات
والقاب مستحسنه بياننده‌در ﴿اللنجى باب﴾ سفر وغربتلرده اولان منافع واحبا واصدقادن
فرقت ووداع وذلت وحقارتى مستوجب اولان محللرده اقامتى ترك ووطن اصلى‌يه ميل ورغبت
وبونلره متعلق آثار وحكايات بياننده‌در ﴿اللى برنجى باب﴾ غنايى ذكر وجمع امواله ميل
ومحبت وانكله مفخرت بياننده در ﴿اللى ايكنجى باب﴾ فقرى مدح وثنا بياننده‌در
﴿اللى اوچنجى باب﴾ احسان وعطا سؤال وطلب اولندقده جود وسخا ايدنلرى ذكر
وحكايه وقصهٔ عجيبه‌لرى بياننده‌در ﴿اللى دردنجى باب﴾ تحف وهدايا
وانعامات وعطايايه متعلق آثار وحكايات بياننده‌در ﴿اللى بشنجى باب﴾ كسب وتجارت
وعمل وصناعت ومشابهلرى بياننده‌در ﴿اللى آلتنجى باب﴾ زمان وانقلاب وتغيرندن بث
وشكوى ونوائب وصوائب وبلوى اوزرينه صبر وتسلى بياننده در بودخى اوچ فصلى مشتملدر
﴿اللى يدنجى باب﴾ شدتدنصكره فرج وآلام ومشقت عقبنده فرح ودفع حرج بياننده‌در
﴿اللى سكزنجى باب﴾ عبيد وخدم وجوارى وحشم بياننده اولوب اوده ايكى فصلى
مشتملدر ﴿اللى طقوزنجى باب﴾ عرب جاهليه‌نك اخبار قريحه واكاذيب واراجيف عجيبه
وبعض اوابد وعوائد يعنى قواعدلرى وغرائب حالاتلرينك بياننده‌در ﴿آلتمشنجى باب﴾
كهانت وقيافت وزجر وعرافت وتطير وفراست وتفأل ونوم ورؤيا وتخيل وبونك امثالى شيلر
بياننده‌در ﴿آلتمش برنجى باب﴾ حيله وخدعه‌لره توسل وانلر ايله مطالب ومآربه توصل
بياننده‌در ﴿آلتمش ايكنجى باب﴾ حروف هجا ترتيبى اوزره دواب ووحوش وحيوانات
وطيور وهوام وحشرات ومماثللرى بياننده‌در ﴿آلتمش اوچنجى باب﴾ عجائب مخلوقاتدن

برنبذهٔ قليله‌يى ذكر بياننده در ﴿آلتمش دردنجى باب﴾ آدم عليه السلامدن مقدم
مخلوق اولان جان خلقى وصفتلرى بياننده در ﴿آلتمش بشنجى باب﴾ مياه وبحار
وانهار وآبار وبونلرده اولان عجائب واسرار بياننده اولوب اوده فصول عديده‌يى مشتملدر
﴿آلتمش آلتنجى باب﴾ ارض وجبال وطل ورمال وعجائب بلدان وغرائب بنيان بياننده
اولوب اوده فصول وفيره‌يى متضمندر ﴿آلتمش يدنجى باب﴾ معادن واحجار وانلره ايداع
اولنان اسرار وخواص ومنفعتلرى بياننده در ﴿آلتمش سكزنجى باب﴾ اصوات
حسنه والحان مستحسنه وسماع وغنايى ذكر وطبايع ناسك استماع واستلذاذنده اختلافى وبعض
ناسك استكراهى وسبب استكراهى وبعضنك استحسانى بياننده‌در ﴿آلتمش طقوزنجى باب﴾
ملوك وخلفاى ماضيه مجالسنده مصاحبين وجلسانك كلمات عجيبهٔ مضحكهٔ نادره وخواننده‌كان
ومغنيلرك اخبار وحكاياتى بياننده در ﴿يتمشنجى باب﴾ جوارى مغنيات وترنم واصوات
وقبائل وشعب متفرقات بياننده در ﴿يتمش برنجى باب﴾ عشق ومحبت وعشقه مبتلا
اولنلرك كيفيتى وعفت وترك فحشيات ايله مفخرتلرى وحب عشق ايله وفات ورحلت ايدنلرك مناقب
ومآثرلرى بياننده در ﴿يتمش ايكنجى باب﴾ دقايق انواع شعر وغزل ومقطع وقطعه
وموال ومفرد وارجوزه ولغزلر وهر برشيئى لايق ومناسب وجه اوزره مدح وثنا بياننده‌در
﴿يتمش اوچنجى باب﴾ نسوان وصفاتلرى ونكاح وطلاق ومعاشرتلرينه دائر كلام وانلره
مقارنت ومصاحبتلرندن ناشى ممدوح ومذموم اولان شيلره ميل ورغبت وامثاللرى بياننده اولوب اوده
فصول عديده‌يى حاويدر ﴿يتمش دردنجى باب﴾ خمر وباده وشربندن زجر ونهى
وحرمتى بياننده در ﴿يتمش بشنجى باب﴾ مزاح ولطيفه ده جائز اولان مرتبه‌ده
رخصت شرعيه‌يى بيان وبسط وتنعم بياننده در ﴿يتمش آلتنجى باب﴾ كلمات واشعار نادره
بياننده اولوب بوده فصول عديده‌يى مشتملدر ﴿يتمش يدنجى باب﴾ دعا وقبول واجابتنده
اداب وشروطى بياننده در ﴿يتمش سكزنجى باب﴾ قضا وقدر واحواللرى وبونلره
متعلقه اولان مسائل بياننده‌در ﴿يتمش طقوزنجى باب﴾ توبه وندامت واستغفار بياننده‌در
﴿سكساننجى باب﴾ مرض وعلتلر وطب وعلاج ودوا وعيادهٔ مريض واكا مماثل حكايه‌لر
بياننده اولوب اوده فصول متعدده‌يى متضمندر ﴿سكسان برنجى باب﴾ موت وسكراتى
وشدت وعقب موتده قبر وسؤال وعذابى وبوكا مناسب ومتناسق اولان فوائد بياننده‌در
﴿سكسان ايكنجى باب﴾ صبر وتأسى وتحمل وتعازى ومرثيه‌لر بياننده اولوب بوده فصول
عديده‌يى مشتملدر ﴿سكسان اوچنجى باب﴾ دنيا واحوالى واهلنك تقلب وتغيرى
ودنيادن زهد واعراض وتزين ونمايشنه فريفته اولمامق بياننده‌در ﴿سكسان دردنجى باب﴾
كه آخر ابوابدر فخر كائنات عليه ازكى التحيات صلى الله تعالى عليه وسلمه صلاة وسلامك فضيلتى
بياننده در صاحب كتابك سيد عباد اولان افنديمزه صلاة وسلام ايله كتابى اختتامى يوم ميعادده
شفاعت عظمالرينه رجا وذات عليه‌لرندن توسل ايله نائل عطا اولملرينى تفأل ايچوندر

﴿الباب الاول فى ذكر مبانى الاسلام﴾

وفيه خمس فصول الفصل الاول فى الاخلاص لله تعالى والثناء عليه يعنى باب اول
اسلامك بنا واساسى بياننده اولوب اودخى بش فصلى مشتملدر ﴿فصل اول﴾
واجب الوجود وفياض باهر الجود جل وعلايى مدح وثنا واخلاص بياننده در عبده
بيلوب اعتقاد ايلمك فرض عيندر كه الله تعالى واحد وشريك ونظيردن منزه فرد وصمددر ومثل
وضددن مقدسدر ازلى ودائم وابديدر وجود ووارلغينك اولى يوقدر وابديتنك آخرى يوقدر

دائماعبادنك ايجادوتخليق وحفظ وترزيقى ايله قائمدر ابد وامد يعنى دهر وزمان ذات مقدسه سنى
ووجود حقيقيسنى افنا وتغيير ايلمزاول وآخر باطن وظاهر اولدرجسم وجسمانيدن منزه واشيادن
برشى ذات شريفنه مماثل اولمازجواهر واعراضدن مقدس وكائناتدن برشى كندويه مشابه اولماز
هر برشيئك عظمت شانجه فوق وعلونده ايكن ينه عبادنه هر برشيدن بلكه عبادك بوينده كى
عرق كه حبل وريددراندن دخى قرب معنوى ايله اقربدروهر برشى موجوداوزرنده حاضروعبادى
نه محل ونه مكانده اولور ايسه معيت معنويه ايله انلره ناظردر ذات عليه سى اجسامك ذواتنه
مشابه اولماديغى كبى دنووقربيتى دخى اجسامك بعضبسنك بعضبسنه اولان قربينه مماثل ومشابه
اولماز زمان كندوينى تحديد وتعيين ايلمز مكان احاطه ايلمزآيات واخبارك دلالت واقتضاسى اوزره
مؤمنين ابرار دار قرار وجنتده كوز ايله كوررلرهر برشيئه جبار وقاهروهر برموجودممكنه غالب
وقادردرقهر وقدرتنه عجزوقصور عارض اولمازذات عليه سنه سنه يعنى نعاس ونوم طارى اولماز
عزت وغلبه وجبروت ذاتنه مخصوص ملك وملكوت حقيقتنه مقصوردرجميع مخلوقاتى وافعال
واعماللرينى خالق واقوات وارزاقلرينى رازق واجل وعمرلرينى تقديروتعيين ايدن اولدر مقدوراتى
عد واحصا اولنمز معلوماتى نفاد وانتها بولمزجميع معلوماته عالمدرسروخفى ذات مقدسنه ظاهر
وجليدر هركسك قلبنده مستتر هواجس وضمائره ودروننده مضمرخفيات سرائره عالمدر وعلمندن
ارض وسمواتده ذره مقدارى شى خارج اولماز جميع كائناتى مريد وحوادثاتى مدبرملكنده
قليل وكثيرجليل وحقيرخيروشرنفع وضرواقع اولمازانجق اراده وقضاوقدرت وحكم ومشيتيله
واقع اولور والحاصل نه شيئه اراده عليه سى تعلق ايدرايسه البتده اولور وتعلق ايتمزايسه اولماز
موجد ومبدئ ومرجع ومعيد وفعال لمايريداولدر حكم وقضاسنى كيمسه ردودفع ايده مزعباد
وبندكانى معاصى ومناهيدن اجتناب واحتراز ايده مزانجق كنديسنك توفيق ورحمتيله ايدر اول
معبود ذوالجلاله عبادات وطاعاته مكنت حاصل وقدرت ميسراولمازانجق حقك اراده وتيسيرى
ايله حاصل اولورانس ايله جن وملائكه وشياطين اجتماع واتفاق ايلسه لركنديسنك اراده سى
اولمادقجه عالمده ذره يى تحريك وتسكيندن عاجزلردرسميع وبصيردرهر برشيئى كوروب اشيدجيدر
متكلمدر بركلام ايله كه كلام مخلوقه مشابه اولماز ذات عليه سندن ماعداهر برشى حادث اولوب
جمله سنى قدرت واراده سيله خلق وايجاد ايلمشدر وهر برحركت وسكونده يعنى كافهٔ اشياده
وحدانيتنه دلالت ايدر البته برحكمت واردركه ﴿ان فى خلق السموات والارض واختلاف الليل
والنهارلايات لاولى الالباب﴾ آيتى بومدعايه دليلدر ومفادشريفى سموات وارضك خلق وايجادنده
وليل ونهارك ظلمت ونوروضيا ايله اختلافنده شوائب حس ووهمدن خالصه وكدوراتدن صافيه
اولان ذوى العقوله صانع وخالقك وجود ووحدتى وكمال علم وقدرتنه دلائل واضحه وبراهين
ساطعه واردرديمكدر (قلت) صانع عالمك وجودينه ووحدتنه وكمال علم وقدرتنه سورهٔ بقره ده اولان
﴿ان فى خلق السموات والارض﴾ آيتى منطوقنجه فلك ومطروتصريف رياح وسحاب دخى
دلائل ايكن اشبونظم جليلده اوچه قصره سبب ندر ديو وارداولان سؤال مقدره جوابده قاضى
بيضاوى الله تعالى اعلم ذكراولنان اوچه قصرده حكمت چونكه مناط ومدار استدلال تغيير
اشيااولوب اشبوآيت جليله دخى ذات شى وجزء شى وخارج شيده اولان انواع تغييره متدائره
ومبينه اولمغله اوچه قصر اولنمشدر وذاتده اولان تغييرى تغيير ليل ونهار وجزئنده اولان
تغييرى عناصرده صورتنك تبدليله اولان تغييرى وخارجنده اولان تغييرى افلاكك اوضاعى
تبدلنده اولان تغييرى كبيدرديمشدر لكن مولانا ابوالسعود تفسيرنده بوآيتده ملك وقدرتده استبداد
حق مقصوداولمغه دال اولان معظم شواهدايله اكتفاوامّاسورهٔ بقره ده بونلرايله بيله حقك رحمت

واسعه ايله اتصافى بيانى قصد اولمغله اوراده دلائل توحيدضمننده فضل ورحمت دلائلى
دخى ذكراولنمشدرديو تعليل نكته ايتمشدرفقدبر (انتهى) شعراء متقدميندن اسمعيل ابو العتاهيه
آيت كريمه نك مضمونى اولان معناى لطيفى ومفهوم منيفى اداده شوابياتى سويلدى *فياعجبا كيف
يعصى الاله* ام كيف يجحد الجاحد* وفى كل شئ له آية* تدل على انه واحد* ولله فى كل
تحريكة* وتسكينة فى الورى شاهد* معناى بيت استعجاب واستغراب اولنوركه نه كونه الله
ذوالجلالك وجود ووارلغى انكار ونه كيفيتده طاعتندن خروج وعصيان اولنور حال بوكه اشيا
وكائناتدن هر برشيده وحدانيت وفردانيتنه دليل ومخلوقاتنك حركه وسكونده وهر برتحريك
وتسكيننده شاهد موجود وثابتدرديمكدر (وشاعرديكردخى اشبوقولى نظم ايتمشدر *كما يرتقى
اليه بوهم* من جلال وقدرة وسناء* فالذى ابدع البرية اعلى* منه سبحان مبدع الاشياء
معناى نظم حق جل وعلانك كمال علو وعظمت وكبريا وجلالنى عقل ووهم تصور وتأمل ايله
نه مرتبه يه ايصال ايليوب ونه درجهٔ عاليه يه ارتقا وانتها ابدسه ومبدئ الاشياء والكائنات
ومبدع الاثاروالموجودات اولان حق جل وعلانك عظمت وكبريا وجلالى تصور وتأملدن ايلرودر
والحاصل عظمت وعلو وكبرياسنك كنه وحقيقتنى عقول بشرفهم وادراكدن قاصر وتأمل
وتصوردن عاجزدر ديمكدر (داماد نبى اكرم حضرت على مكرم رضى الله تعالى عنه ولد مشفقنه
وصاياسنك بعضبسنده بيورمشلردركه اى فرزندعزيزم رب متعال واحددروقديم لايزالك شريكى
يوقدراكرشريكى اولايدى اول شريك طرفندن دخى رسل وانبيا كلورايدى انك دخى آثار ملك
وسلطنتى وغلبه سنى وافعال وصفاتنى كوروب بيلور ايدك لكن ذات مقدس بارى واحد
وشريكى يوقدروملكنده براحد كندويه ضداولماز (وينه اميرالمؤمنين على رضى الله تعالى عنه
(كل مايتصور فى الاذهان فالله بخلافه) بيورمشدر يعنى الله تعالى الى الابدانسانك اذهاننده
كنه ذات وصفات وافعالنه دائر تصور اولنان هر بر وصف ومعنانك خلافنه در الحاصل كنه
ذاتى بلنمزوادراك اولنمز ديمكدر (اشبوشعر حكمت شعار لبيد بن ربيعه نكدر رضى الله تعالى عنه
* الاكل شئ ما خلا الله باطل * وكل نعيم لامحالة زائل * وكل ابن انثى لو تطاول عمره *
الى الغاية القصوى فللقبر آئل * وكل اناس سوف تدخل بينهم *دويهية تصفرمنها الانامل*
وكل امرئ يوماسيعرف سعيه * اذاحصلت عندالاله الحصائل * مآل ابيات بوعالم كون
وفساد ده حق جل وعلانى توحيد وذكروعبادات وطاعاتدن ماعدا هرشى باطل وهر برنعيم
ولذت فانى وزائلدر هركشى كه عمرى ازدياد بولوب غايت قصوايه واصل اولسه حلول اجل ايله
ميت وقبره راجع وآئلدر هر بر انسانه عاقبة الامر داهيهٔ موت عارض اولوب تن نازنينى ابلاء
وبارمقلرينى اصفرار ايله افنا ايدر هر بر فرد خير وشردن نه عمل ونه فعل اشلديسه يوم جزاده
مكافاتنى كورر ديمكدر (روايت اولنمشكه اول خطيب منبرلولاك ومخاطب خطاب تشريف نصاب
وما ارسلناك عليه ازكى التحيات واتم التسليمات افنديمز بيت اول مذكورك مصراع اولنى منبرده
ايكن مدح وتحسين مقامنده (ان اشعر كلمة قالتها العرب الاكل شئ ماخلا الله باطل) بيورمشلردر
(فصلك اولندن بومحله كلنجيه قدر مبين اولان اعتقادى بياندنصكره اول رحمت عالمين
محمد المصطفى عليه الصلاة والسلام افنديمز حق تعالانك كافهٔ خلائقه مبعوث رسولى
وخاتم الانبيا اولديغنى وشريعت مطهره سى سائر شرايعى نسخ ايلديكنى والله تعالى اول
فخرالرسل ومبين اوضح السبل عليه الصلاة والسلامى سيد بشر وشفيع محشر قلديغنى وامور
دنيا وآخرتدن هرنه كه خبر ويردىسه صحيح وحق اولديغنى وبعدالموت خبر ويردكلرينى اعتقاد
يعنى منكر ونكيرك هر بر قوله واجب الوجود دن وتوحيد دن ودين واسلامدن ورسولندن

سؤال ايده جكلريني وعذاب قبر وميزان وصراط وجنت وجهنمك حقيتني وعصاة مؤمنيني
احراق وانتقامدنصكره نار جحيمدن اخراج ودار النعيمه ادخال ايله اكرام ايده جكني اعتقاد
وقلبنده ذره قدر تصديق وايمان واذعان وقبول وايقاني اولنلرجهنمده قالميه جغني ومقربيندن
ديلديكني بلاحساب دارالسلامه ادخال ايده جكني ويوم جزاده مرتبه لري حسبيله انبيا وعلما
وشهدانك شفاعتلرينه ايمان وآثارده وارده واخبارده واقعه اولديغي وجه اوزره صحابه
رضوان الله تعالى عليهم اجمعين حضراتلرينك فضل وبحسانني اقرار وجميعسنه حسن ظن
ومناقب جليله لرين قنغي كيمسه كه تصديق ايده يعني بركيمسه ابتداء فصلدن بومحله كلنجه
قدرذكراولنان مسائل اعتقاديه يي ايمان وقبول واذعان ايلسه اول كيمسه اهل حق واهل سنت
جماعتنه لاحق وارباب ضلالت وبدعتدن مفارقدر الله تعالى بزلري بواعتقادده ثبات اوزره
تزييق وحلول موته قدر اهل سنت مسلكنه دوامه توفيق ايدوب حبل متين اولان شرع
مبينه تمسك واعتصام ايله مكاره دارينه دن وارسته وسالم ايليه آمين ديوصاحب مستطرف
عقائد اهل سنتي كوزل بيان ودعا ايلمشدر روح الله روحه ذكراولنان اعتقاد الهيات ونبوات
(بني الاسلام على خمس شهادة ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله واقام الصلوة وايتاء الزكوة
وصوم رمضان والحج) حديث شريفنده مذكوره اولان اركان خمسه نك برنجيسيدر يعني
حق تعالانك وحدانيتنه واستحقاق الوهيتنه اقرار وايمان واول سيد بشر وشفيع محشر
عليه السلامك رسالت ونبوتي اعتراف وايقاندر وخمسه مذكوره نك (ايكنجيسي عباده وظيفه
فريضه اولان صلوات خمسي اداواقامه در (اوچنجيسي تحقق حول حولان ايله حد نصابه بالغ
مال اوزرينه برسنه دورايتدكده حسابيله اداء زكاتدر بوراده قلم ناسخ مترجمدن چيقان تحقق حول
حولان ومالك نصاب اولدقده عباره سي صورت مذكوره يه كيردي فتأمل (ودردنجيسي حج بيت
محترمدر (وبشنجيسي صوم رمضان مكرمدر

﴿ الفصل الثاني في الصلاة وفضائلها ﴾

قال الله تعالى ﴿ حافظوا على الصلوات والصلوة الوسطى وقوموا لله قانتين ﴾ وقال الله تعالى
﴿ ان الصلوة كانت على المؤمنين كتابا موقوتا ﴾ وقال الله تعالى ﴿ واقيموا الصلوة
وآتوا الزكوة ﴾ يعني بش فصلدن ايكنجي فصل نمازك فرضيتي وفضيلتي بياننده در نمازه مداومتك
وجوبني ومحافظه سنك فرضيتني حق جل وعلا اشبواوچ آيت كريمه ده بيان بيوردر (اولكي
آيت كريمه نك معناي شريفي قوللرم سزه وظيفه فريضه قلديغم صلاتي خصوصا صلاة
وسطايي وقتنده ادا وخشوع وخضوعه مقارنت ومداومت ايله محافظه ايديكز وصلاتده
ذاكرين وخاشعين اوله رق قائمين اولكز ديمكدر (وصلات وسطادن مراد اكثر مفسرينك قوللري
اوزره صلاة عصردر وسط ايكي معنايه اطلاق اولنور (بري وسط بين الشيئين يعني ايكي شيئك
اورته سي (ايكنجي فضل معناسنه در صلات عصر مراد اولديغي تقديرجه فضل معناسنه در
زيرا بر وقتده ادا اولنور كه اجتماع ملائكه كرام ايله فضيلت وشرف بولور واشتغال ناس
وانام وقتنه مقارنتله فوت وتلف اولمسي احتماليله حق جل وعلا حضرتلرندن تخصيص بالذكر
ايله شانئه اهتمام اولنمشدر (وبعض مفسرين صلات ظهردر زيرا وسط نهارده واقع اولمغله
صيفده شدت حرارت وشتاده شدت برودته مقارنتله اشق صلوات واجز عبادات اولديغندن
افضل واشرف اولوب اول سببدن وسطى ايله موصوفه اولمشدر ديديلر وسائر صلوات اولمسنه
دخي ذاهب اولديلر هربري تفصيل اولنسه مستقل بركتاب اولور تطويل واطنابدن احتراز
ايچون اجمال اولندي (ايكنجي آيت كريمه نك معناي شريفي تحقيق صلوات خمس مؤمنينك
اوزرينه اوقات معينه وساعات مبينه ده فرض عين اولدي تعيين اولنان اوقاتدن اخراج ايله

تفويت وتقصير جائز اولمازمألنده در (اوچنجي آيت كريمه نك معناي منيفي قوللرم سز واجبات
وسننه رعايت ايله خشوع وتعديل اركاننه اهتمام ايله خضوعه مقارن اوله رق اداء صلوات
مكتوبه ومفروضه وتعيين شرع ايله معينه اولان زكاتي اداء واعطا ايليك مألنده در
(صلاة لفظنك اشتقاقنده ومعناسنده اختلاف اولندي بعضيلر دعا معناسندن مأخوذ ديديلر
ودعايه صلاة تسميه اولنمسي كلام عربده معروف ومشهوردر بوتقديرجه صلاته صلات
اسميله تسميه دعايي متضمن ومشتمل اولديغي ايچوندر (وبعضيلر ديديلر كه رحمت معناسندن
مأخوذدر حتى ﴿ ان الله وملائكته يصلون على النبي ﴾ آيت كريمه سنده يصلون نك ضمننده
اولان صلات حق جل وعلايه اضافت ونسبت ايله رحمت وملائكه يه اضافت ونسبتله
استغفار وناسه اضافتله دعادر وعليه الصلوة والسلامك (اللهم صلي على آل ابي اوفى)
قول شريفنده اولان صلاة رحمت معناسنه در آل ابي اوفايه رحمت ايله ديمكدر (بعضيلر
ديديلر كه استقامت وطوغريلق معناسندن مأخوذدر عرب عربانك ٭صليت العود على النار٭
كلامي تقويم معناسنه در ونمازه صلات تسميه اولنمسي عبادي طاعت رب خالقده اقامه
وخدمت فالق الحب والنواده ادامه وخلاف رضاسندن نهي ايلديكي ايچوندر قال الله تعالى
﴿ ان الصلوة تنهى عن الفحشاء والمنكر ﴾ اشبو آيت كريمه نك مألي تحقيق صلات مفروضه
بالخاصه فحشاء ومنكر ومناهي ومعاصيدن نهي ومنع ايدر بركيمسه صلاتي لايق اوزره ادا
واكمال ايلسه اول كيمسه دن مناهي وفحشيات صادر اولماز واولسه دخي توبه يه موفق اولور
(قاضي بيضاوي عليه رحمة الباري بوآيت كريمه نك تفسيرنده نقل وحكايه ايلر كه عهد
سعادتده اهل مدينه دن بركنج ذات نبي عليه الصلاة والسلامه اقتدا ومعيت واقتفار ايله اداء
صلات ايدر ايدي لكن برمقتضاي بشريت اول ذات جميع فواحش ومنهياتي مرتكب ايدي
ومعاصي ومنكراتدن اصلا مجتنب دكل ايدي اول شاب مجرمك سوء حالي رؤف بالمؤمنين اولان
رسول هادي يه وصف وتعريف اولندقده انك ادا ايلديكي صلاتي قريب عهدده كندوبي
معاصيدن مانع وناهي اولور بيورديلر اشبو كلمات درربار صدورندن چند روز مرورنده توفيق
توبه ايله اهل تقوادن اولدي (وبعضيلر نمازه سبب تسميه صلات رسول عليه الصلاة والسلام
افنديمز (علم الايمان الصلاة فمن فرغ لها قلبه وجاد عليها بحدودها فهو مؤمن) بيورمشدر
مألي نماز كشينك رب ايله عبدي بيننده صله يعني وصلت وقربت اولديغيچوندر ديديلر قلبنده
ايمان بولنديغنه واذعان وايقاني اولديغنه علامت اولوب قنغي كيمسه كه قلبني صلاته سوادن
فارغ قيلوب وشروط وواجبات وسنن وآداب ومستحباتنه رعايتي التزام وحدودينه اهتمام ايله
كوزل ادا واقامه ايلسه تحقيق اول كيمسه مؤمن كامل ومخلص عاملدر ديمكدر (روايت
اولنديكه حضرت عمر بن الخطاب رضي الله تعالى عنه نمازك خضوع وخشوعي لازم اولديغي
بيان مقامنده منبرده ايكن قنغي كيمسه دركه مسن واختيار اولوب واسلامده لحيه سي اغاروبده
قيلديغي نمازين اكمال ايلميه بيوردقلرنده جماعت حاضريندن بعضيسي يا امير المؤمنين نمازي
قيلوبده نمازي ناقص اولمق نه كيفيتله اولور ديو سؤال ايدنجه جوابنده بركيمسه نمازي
قيلوب لكن خشوع وخضوعني وسجود وركوعني اتمام واهتمام ايله اكمال ايلمسه ونمازده
اقبال وتوجهي حق تعالى حضرتلرينه اولماسه او كيمسه نك نمازي ناقص وناتمامدر بيورديلر (قلت)
ركوع وسجودده طمانينت وتعديل اركان برتسبيحه مقداري جوارحي تسكين ايله قرار عند الامام
الاعظم واجب وابو يوسف وشافعي عندلرنده فرض وقومه وجلسه ده طمانينت بالاجماع
سنت اولديغي فقه كيداني شرحي قهستاني وسائر كتب فقهيه ده مصرحدر انتهى (ام المؤمنين

عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنهادن منقوله ومرویه اولان روایت اوزره بز یعنی ازواج مطهرات
رسول ذیشان علیه الصلاة و السلام حضرتلری ایله محادثه ومکالمه ایدرکن نمازك وقتی کلدکده
واجب الوجود ومعبود بالحقه کمال استغراق وغایت توجه واقبالدن ماسوا قلبمزدن کلیا منسی
ومضمحل اولوب صلاتدن فراغه قدر نه علیه الصلاة والسلام بزلری ونه بزلر رسول علیه الصلاة
والسلامی بیلورز ونه خبیر اولورز بیوردیلر (امام حسن بصری رحمة الله تعالادن مجتهدین
یعنی متقین حضرتلرینك حال وشانلری ندر ونه عمله اشتغال ایدرلر که یوزلرنده لمعان نور ایله
صباحت ومحاسنلرنده لطافت وارد بوسؤال واستفسار اولندقده جوابنده انلر قلبلرینی ماسوادن
خالی قیلوب عبادات وطاعات وکثرت مجاهدات ایله حق تعالی حضرتلرینه سیر ایتدکلرندن اول
ذوات کرامه حق جل وعلا نور فیضندن اکسا والباس ایلمشدر جباه ووجوهلرنده لمعان ایدن اثر نور
الهیدر بیوردیلر (بعض علما بیوردیلر که برشخص بروقت نمازفوت ایلسه اول شخص فائته جمیع
ملا ئکه صیحه وفریاد ایدرلر (رابعهٔ عدویه رحمها الله تعالی شب و روزده بیك رکعت
نماز قیلار ایدی ودیر ایدیکه شو کثرت عبادت ووفرت طاعتمله اول معبود کریمدن اجر وثواب
طلب ایتمم انجق مراد ومقصودم رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز بین الانبیاء بنم ایله
فخر بیوروب امتمدن برمرأهٔ ناقصة العقل کیجه وکوندزده شو مقدار عمل ایلر دیو انبیایه خطاب
ایله قلب شریفنه سرور وحبور وحظ موفور حاصل اوله (و بعض آکاهدن حکایت اولنمشکه
ذوالنون المصری قدس سره العزیزه اقتدا ایله اداء صلاة مراد ایلدم افتتاح تکبیری ایچون
رفع ید ایدوب الله دینجه متحیر ومبهوت وفانی ومستغرق اولدیلر روحی یوق جسد کبی مدت
وافره قیاما طوردیلر بعد زوال الاستغراق مقام فرقه کلوب تکرار الله اکبر بیورنجه مهابت
تکبیری ایله قلبم پاره اندی ظن ایلدم (حق سبحانه وتعالی حضرتلری داود علیه السلامه شویله وحی
ایلدیکه یاداود برکیمسه که ذات اجل واعلامه محبت دعواسن ایدوب کیجه لرده ذکر وفکر
وصلاة وطاعات ایله اشتغال ایتمیوب نائم وغافل اولسه اول کیمسه ادعاء محبتده کاذب وعاطلدر
زیرا هر محب حبیبیله دائما خلوته طالب وراغبدر رب ذوالجلال ایله خلوت ذکر وفکر وعبادات
وطاعاتدر نوم ایسه فرقت ومحبوبندن عزلتدر (عبد الله بن مبارك کیجه لرده ترك نوم ایدن
اهل طاعت ومحبتی مدح وثناده شو قطعه یی نظم ایلدی * اذا ما اللیل اظلم کابدوه * فیسفر
عنهم وهم رکوع * اطار النوم خوفهم فقاموا * واهل الامن فی الدنیا هجوع * معناسی
قطعه کیجه لر مظلمه اولوب نوم وتعطیل حواس وامور معاشدن فراغت ایله سائر ناس استراحت
طلب ایلدکاری وقتده مردان الهی اولان اهل محبت کثرت مجاهده ایله کیجه مکابده ایدرلر
والی الصباح ساجدین وراکعین اوله رق طاعات ایدرلر انلرك خوف وخشیتلری نوم وغفلتلرینی ازاله
وافنا ایلمکله عبادت واقامهٔ صلاته مشغول اولورلر وعقاب وعذاب حقدن خوف ایتمیلر تا بصباح
او یورلر دیمکدر (صاحب مستطرف رحمه الله دیرکه سیدم شیخ شمس الدین ابن امیر الحکم النحریری
اشبو ابیاتله اکثریا تمثل ایدر ایدی * یا ایها الراقد کم ترقد * قم یا حبیبی قد دنی الموعد * وخذ من اللیل
وساعاته * حظا اذا ما هجع الراقد * من نام حتی ینقضی لیله * لم یبلغ المنزل او یجهد * قل لذوی
الالباب اهل التقی * قنطرة الحشر لکم موعد * مآل ابیات ای نائم غافل نه مقداره دك او یورسین
ای بنم دوست وصدیقم قائم ومتیقظ اولکه موعد جزا ومکافات اعمال قریب اولدی سائر اهل نوم
وغفلت او یودقلری وقتده سن کیجه لر وقتده حقه عبادت وقوللغله حظ ونصیب اخذ ایله زیرا
برکیمسه کیجه لر منقضیه اولنجیه دك نائم اولسه منزل ومرتبه یه نائل اولماز نفسیله مجاهده ایلدکجه
سائر اوقاتده عبادته سعی ایتسه دخی سن اصحاب عقل اولان اهل تقوایه حشر جسری سزه

آماده در دیو سویله دیمکدر (قلت) او یجهد ده اولان او حتی و یاخود الا معناسنه در انتهی (سیدنا
اویس القرنی رحمه الله تعالی کیجه لرده اصلا نائم اولمیوب دیرلر ایمشکه ملائکهٔ کرامك حاللری
ندر که دائما حقه تسبیح وتقدیس وعبادتده کندولرینه فتور عارض اولماز و بزلره عارض اولور
لایق عبودیت ایسه بلا فتور شب وروز عبادتدر (حذیفه رضی الله تعالی عنه بیورمشدر که علیه
الصلوة و السلامه امر صعب وشیء شاق ظهور ایلدیکی وقتده او مفخر کائنات صلاته شغل
وفراغ ایله حقه مناجات ایدرلر ایدی (هشام بن عروه دیمشکه پدر امجدم صلات مکتوبه
ومفروضه یی ادا ایلدکلرنده تطویل قیام ایله اتمام ایدوب دیرلر ایدیکه صلاتی بو صفت ایله
ادا بنم رأس مال وسرمایهٔ رفاه حالمدر (ابو الطفیلدن مروی اولمشکه اول غارده رفیق وشیخ عتیق
وامام علی التحقیق حضرت ابی بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه شویله بیوررلر ایمشکه ای عباد الله
سیئات اعمال ایله اکتساب ایلدیککز نار جحیمی اطفا وشدت حرارتنی افنا ایچون عبادته قالقك
بن اول خاتم رسل الله علیه صلوات الالهدن استماع ایتدمکه (الصلاة الی الصلاة کفارة لما بینهما
ما اجتنبت الکبائر) بیوررلر ایدی دیمشدر (مترجم مرحوم بو روایتی ترجمه ده صلاة فریضه صلاة
اخرایه قدر کبائردن ماعدا بر مقتضای بشریت اجتناب اولنه میوب ارتکاب اولنان معاصی ومنهیاته
کفارتدر استثنا بیوریلان کبائردن مراد حقوق عباد ضمننده اولان کبیره در مثلا آخرك جاننه وعرضنه
ومالنه تعرض کبی بو مقوله اولان کبیره (التائب من الذنب کمن لا ذنب له) ودخی (لا صغیرة مع الاصرار
ولا کبیرة مع الاستغفار) مدلوللرنجه مشیت وارادة اللهیه ده در دیلرسه عذاب ایدر ودیلرسه عفو ایدر
دیمشدر فلیتأمل (قلت) شارح جامع صغیر مولانا مناوی متننده اولان (الصلوات الخمس والجمعة
الی الجمعة ورمضان الی رمضان مکفرات لما بینهن اذا اجتنب الکبائر)حدیث شریفنی شرحده اشبو
حدیث شریف ماقبلی دلالت ایتدیکی اوزره شرط وجزا اولوب معناسی دخی بش وقت نماز
وصلاة جمعه منتهی اولدیغی دیکر جمعه یه و بر صوم رمضان منتهی اولدیغی دیکر صوم رمضانه دك
بینلرنده اولان صغائر ذنوبك کلیسنی مکفردر اما کبائری دکل یعنی کبائر مغفرت اولنماز دیمکدر
یوخسه معناسی ذنوب کبیره اولمدیغنجه مغفرت اولنور وکبیره اولور ایسه صغائر مذنب مغفرت
اولنماز دیمك دکلدر دیمشدر فتدبر (محمد بن منکدر رحمه الله تعالی کندوسی ووالده سی وهمشیره سی
اوزرینه کیجه یی اثلاثا تجزئه وتقسیم ایدوب یعنی هر برلری کیجه نك بر ثلثنی عبادت ایله احیا وثلثانده
نومی اعتیاد ایدرلر ایمش پس همشیره سی وفات ایتدکده انك ثلث حصه سنی کندو حصه سنه
ضمله ثلثان لیلی و بعدها والده سی دخی فوت اولدقده انك ثلثنی دخی الوب تمام لیلی ترك نوم ایله
الی ارتحاله احیاده اولمشلر (مسلم بن یسار رحمه الله تعالی اهل بیت وعیالنه یننکزده اوله جق
صحبت وملاطفه وضحك وخنده کزی حقه عبادت وصلاته شروعم وقتنه توقیف ایدك زیرا
صلاته شروع ایلدیکمده کمال استغراق ونهایت توجه واقبالمده سزلرك کلمات وضحککزی
استماع ایدهمم دیو تنبیه ایلدیککندنصکره خانه لرینه داخل اولدقجه اهل بیتلری ترك کلمات ایله
ساکت وصامت وصلاته شروع بیوردقلرنده فرصت مکالمه ومحادثه یه مالك وملاطفه
ومضحکاتله ضاحك اولورلر ایدی (مترجم دیمشدرکه بو حکایه دن مستفاد اولان حصه
مصلی بر مرتبه و بر درجه یه رسیده اولملودرکه صلاته شروعنده ماسوایه عالم وخبیر و برشیئی
رائی و بصیر اولمیوب فنافی الله و بقا بالله درجه ورتبه لرینی احراز ایلملودر اللهم بسرلنا
هذه المرتبة بفضلك وکرمك وبحرمة حبیبك و رسولك انتهی آمین (سالف الذکر مسلم بن
یسارك جار ملاصقی بیتنده حریق وقوع بولوب اطفاسنه جم غفیر اجتماع ایتدکده صلاتده
بولنملریله خبیر اولمیوب حریق منطفی اولنجیه قدر اصوات وصیحه لرینی استماع ایتمامشلر

(ابن زبیر رضی الله تعالی عنه اقامهٔ صلات ایتدکلرنده برمرتبه تطویل قیام وخشوع
وطمأنینتی اتمام ایدرلر ایدیکه طیور وکوکرجنلر دیکلی اغاج ظنیله رأس شریفی اوزرینه
قونارلر ایدی (ابراهیم بن شریك ساجد ایکن سرچه لر جدار وحائطه واقع وساقط اولدیغی
کبی مبارك ظهرلرینه قونارلر ایدی (رکعت واحده ده قرأن جلیل الشانی ختم ایلیان بو امت
مرحومه ده درت ذوات کرامدر عثمان بن عفان رضی الله تعالی عنه وتمیم الداری رضی الله تعالی
عنه وسعید بن جبیر وابو حنیفه رضی الله تعالی عنهم (امام اوزاعی رحمه الله تعالی برشاب صالحی
کورمشلرکه قبر رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم ایله منبر بیننده البسهٔ طاهره واثواب فاخره ایله
صلاة تهجدی ادا ایدوب حقه تذلل ونیاز ایدر فجر صادق طلوع ایدوب صباح اولدقده اول شاب
صالح * عند الصباح یحمد القوم السری * مثلنی یاد ایلدیکه راحته نیل ایچون مشقی تحمل
اولان مرد حقنده ایراد و بو مقامده معناسی کیجه او یقوسنی ترك ایله اولان عبادات آخرتده
درجهٔ رفیعه یه نیلی مستلزم اولور دیمکدر (امام اوزاعی کلام شابی اشیدنجه ای برادر زاده م
کیجه لرده ذکر وفکر وعبادات وطاعاته محبت ومیل امثالك یعنی کیجه یی عبادته حصر ایله
درجات سن وسنك امثالك اولان عابد دوستلرك ایچوندر یوخسه کار وانجیلر ایچون دکلدر
یعنی املنی تمتعات دنیویه یه حصر ایله تجارت ایچون کیدن و بو وجهله اویقویی ترك ایدنلر
درجهٔ رفیعهٔ نعیمدن دور اولورلر دیمکدر (خلف بن ایوب صلاته شروع ایلدکلرنده سنکلر
هجوم ایلمکله اذا وغایت جفا ایدرلر ایدی رخصت شرعیه وجهی اوزره دفعی ایله تقید بیورسکز
دینلدکده جوابده بن اشتدمکه بعض اهل فسق وجنایت بر موجب جرم وجنایت ضرب
وتعزیر اولندقده غیرت جاهلیه سبیله کسب اشتهار ایچون اصلا جزع وفزع ایلیوب صبر
وتحمل ایدرلر ایمش بنکه حضور رب العالمینده طورم ضعیف البنیه اولان ذباب وسنکلرك
اذاسنه صبر وتحمل ایلمك غایت کستاخلق ونهایت کسلانلقدر دیدی (ابو صفوان ابن عوان
دیمشکه منظره ووجه وسیماسی احسن شول کیمسه دن غیری یوقدرکه شب مهتابده ثیاب بیضا
ایچنده قیاما اداء صلات ولازمهٔ عبودیت اولان طاعاتی ایفا ایده واشتغال ایلدیکی طاعات
وعبادتك نورانیتی ﴿ سیماهم فی وجوههم من اثر السجود ﴾ مصداقنجه ظاهر بدن ووجودنه لایح
وصفت ملکیه غلبه سی سببیله ملکه شبیه ومماثل اوله (حسن بصری رحمه الله تعالی دیمشکه
بو امت مرحومه ده فاطمة الزهراء رضی الله تعالی عنهادن اعبد وطاعاتی ازید بر ذات اولمادی
اول عابدهٔ زاهده مبارك قدملری بره لنجیه دکین کیجه لر تا بصباح صلاتده قائمه وطاعتده
دائمه اولورلر ایدی (وینه حسن بصری رحمه الله تعالی روایت ایلمشکه علیه الصلوة والسلام
افندیمزدن ماتقدم وما تأخر صدوری فرض اولنان ذنب وترك اولی مغفور ومعفو ایکن
صلاتده مبارك قدم شریفلرینه شیش والم عارض اولنجیه قدر دیدهٔ حق دیده لرندن اشك
ودموع جریان ایلدیکی حالده طول مدت قائم اولورلر ایدی (ابراهیم خلیل الله علیه السلام
خشیة اللهك کمانه بناء قلب انورلرینك غلیانی وصدر منورلرینك خفقانی مسموع ومحسوس
اولور ایدی (صاحب مستطرف ایدرکه حضرت محمد المصطفی وخلیل خدانك خلت وقربتلری
بی اشتباه وشرف مقاملری بی ارتیاب ایکن خوف وخشیتلری آنا فآنا مزداد وحقه نیاز
وتضرع وخشیتی ذاتلرینه اعتیاد ایتمشلردر شول کیمسه لره استعجاب واستغراب اولنورکه اثام
کندولری ازعاج ایدوب ارتکاب معاصی واشتغال مناهی ایله هوی وهوسلرینه رواج ویررك
نه حالده غضب اللهدن مطمئن ونه کیفیتده مکر اللهدن امین اولورلر (روایت اولنمشدرکه بررجل
علیه الصلوة والسلامدن استدعا واسترحام ایدوب ای مشفق الامة ومبعوث بالرحمة مجیب الدعا

اولان ذات اجل اعلایه حقمده دعا بیورك که جنتده ذات شریفکزه بنی رفیق ایلیه دیدکده تقرب
حقه کسب اولدیغنه اشارت اول کافهٔ انس وجنه مرسل رسول اکمل کثرت صلاة ایله مطلبك
حصولنده باکا یعنی دعامه اعانه ایله دیو تکثیر صلات تقرب حقه سبب اولدیغنه اشارت بیوردیلر
(حاتم اصم رحمه الله دیمشکه بر دفعه صلاتی جماعتله ادا ایلمکی فوت ایلدی ترك جماعت مصیبتدر
دیه رك ابو اسحق البخاری تعزیه مه کلدی کاشکه اولاد کثیره ووفیرم وفات ایده ایدی تعزیه
ایدیدی ترك جماعت مصیبتیله تعزیه ایلمیدی بیوردیلر زیرا اسلاف کرام وعلماء عظام عندلرنده
مصائب دنیا هر نقدر کثیر وعظیم اولورسه ده مصائب دیندن اهون واسهلدر (سلف
صالحین تکبیر اولده جماعت کندولرین ترك ایلدکده یعنی رکعت اولایی جماعته یتشوب امام ایله
معا نمازه شروع ایده مدکلری زمان اوچ کون نفسلرینی تعزیه ایدرلر ایدی جماعت کندولرینی
فوت ایلدکده یعنی جماعتله اداء صلاة ایده مدکلرنده یدی کون تعزیه ایدرلر ایدی (ابن عباس
رضی الله تعالی عنهما بیورمشدرکه قلب معبوده ناظر وسرّ اکا متوجه وحاضر اولدیغی حالده
ایکی رکعت نماز قلمق قلب غافل وماسوا ایله شاغل اوله رق کیجه نك مجموعنی قیامدن خیرلیدر
(بعض علما تارك صلاة و بی نمازك دارینده عقاب ومجازاتنی بیانده شو شعری نظم ایلدی
* خسر الذی ترك الصلاة وخابا * وابی معادا صالحا ومأبا * ان کان یجحدها فحسبك انه *
اضحی بربك کافرا مرتابا * او کان یترکها لنوع تکاسل * غطا علی وجه الصواب حجابا *
فالشافعی ومالك رأیا له * ان لم یتب حد الحسام عقابا * والرأی عندی للامام عذابه * بجمیع
تأدیب یراه صوابا * معنای شعر تارك صلات عیاذا بالله تعالی خائب وخاسر اوله رق معاد اخرت
ومآب نعیم ولذتدن ابا وامتناع ایلمشدر اگر ترك فرضیت ووجوبن جحد وانکار ینه مقارن ایسه
العیاذ بالله تعالی کافر ومرتابدر واگر ترکی انکاره مقارن اولمیوب تکاسل وتهاوندن ناشی اولور ایسه
اهل سنت عندنده کافر دکلدر لکن مرتکب کبیره در تارك صلاتك سلطان دوران وامام زمان
طرفندن تعزیرنده مجتهدین حضراتی اختلاف ایلدیلر امام شافعی ومالك رحمهما الله تعالانك
رأی واجتهادلرنده توبه ایدوب صلاته شروع ایدرسه نه کوزل واگر عناد واصرار ایدرسه
قتل ایله تعزیر وعقاب اولنور وسائر مجتهدین عندنده امام زمان وسلطان دورانك رأی وارادهسنه
مفوضدر نه وجهله تأدیب وتعزیری مصلحت رأی ایدرسه اول وجهله تأدیب ایدر اللهم اعنا
علی الصلوات وتقبلها منا بکرمك ولاتجعلنا من الغافلین برحمتك یا ارحم الراحمین (صاحب
مستطرف رحمه الله تعالی سواك ایله اذانك فضائلنه دائر آثار واخبارك بعضیسنی ذکر وبیانی
فصل صلاته ضم والحاق اولنمسنی استحسان ایدوب دیرکه (علیه الصلوة والسلام افندیمز
فضائل سواکده هر وضوء حیننده وصلاته شروعده استعمال مسواك ایله امر ایدر ایدم
کثرت امر واهتمام وجهی اوزره امته زحمت ومشقتلو اولور خوفی اولمسیدی بیورمشدر
حدیث آخرده علیه الصلوة والسلام بیورمشلرکه مسواك استعمالی عقبنده اولان بر صلات
مسواکسز اولان یتمش بش صلاتدن افضلدر (حذیفه رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنمشکه
علیه الصلاة والسلام صلاة تهجده قائم اولدقلرنده مبارك فم شریفلرینی مسواك ایله تطهیر
بیوررلر ایدی (روایت دیکرده علیه الصلاة والسلام بیورمشلرکه اگر ناس مسواکده اولان
منافعی وفضائلی بیلسه لر ایدی مسواك انلر ایله لحافده برابر یتوتت ایدر ایدی یعنی انلر
مسواکدن مفارق اولمازلر ایدی (روایت اخرده علیه الصلاة والسلام بیورمشلرکه سزلرك
افواه ودهانلریکز ربکزه طریق در انی تنظیف ایدك یعنی جناب حق تسبیح وتقدیس وذکر
محلیدر مسواك ایله تطهیر ایدك دیو امر بیورمشلر (اتخاذ مسواکده مختار واولی اولان شجرهٔ

اراك ایله اولمقدر شجرهٔ مذكوره مرارتلی اغاجدر مرارتی حسبیله تطهیر وتنقیحده ابلغ اولدیغندن اختیار اولندی اكثر عرب بستاندن كلان واستعمال اولنان اودر اشجار سائره وصلابتلی بز و چوغان وطوبلاق دیدكلری كوك وسائر تطهیر شاننده اولنلر ایله مسواكلنسه دخی جائزدر اسنیاكده سنت اولان فم ودهانك صاغ جانبندن ابتدا اولنه‌رق اسنانك ارضنه امرار ایدوب انكله سنت سنیه‌یی اتیانه نیت ایتمكدن عبارتدر واولنده شو دعایی قرائت ایلیه (اللهم بارك لی فیه یاارحم الراحمین) معناسی ای ارحم الراحمین اولان باری ذوالجلال استعمال سواكده بكا خیر كثیر ونفع وفیر احسان ایله دیمكدر دیشلرك ظاهر و باطنی مسواكلنور ومسواكی دیشلرك جمیعسنه و دهانك سقف و اوسننه امرار لطیف ایله ایتدیریلور مسواك یبوست ایله رطوبت بیننده اولمقدر زیاده قوری و زیاده یاش اولمیه اكر حرارت هوا ایله قورر ایسه صو ایله انی ترطیب ایلیه بعض علما فضائل مسواكده دیمشلر كه مسواك استعمالنی اعتیاد ایدنلره حال نزع وحال احتضارده كلمتین شهادتینی تذكیر ایدر (بو محله قدر فضائل مسواك بیان اولنوب بعد ازین فضائل اذان ومؤذن بیان اولنور (علیه الصلوة و السلام افندیمزدن شو حدیث شریف روایت اولنمشكه بیورمشلر (یدالرحمن علی رأس المؤذن حتی یفرغ من اذانه) معنای حدیث شریف رحمن ذوالجلالك یدی مؤذنك باشی اوزرنده در اذانی اتمام ایدنجیه‌دك مترجم مرحوم دیركه اشبو حدیث شریف متشابهاتدندر ﴿ یدالله فوق ایدیهم ﴾ كبی عندالمتقدمین تأویل اولنماز وعندالمتأخرین مأولدر تأویلی الله ورسوله اعلم رحمن ذوالجلال بروجه سنت اذان ویروب وتغنیدن احتراز ایدنلره لطف ورحمت ایدر وحفظ وحمایه سنده محفوظ ایلر انتهی (قلت) متشابهات عندالمتقدمین تأویل اولنماز دیمك ظاهری اوزره معنی ویریلوب تأویل ومعناسنی حق جل وعلا ورسولی بیلور دیمكدر فتأمل بعض مفسرین ﴿ ومن احسن قولا ممن دعا الی الله وعمل صالحا ﴾ آیت كریمه سی مؤذنین حقنده نزول ایتمشدر دیدی (وآیت كریمه شول كیمسه كه ناسی حقه عبادته وقوللغه دعوت ایلیوب وعمل صالحی اشلیه وافتخار ملت ومذهبی بیان واسلامیتی اعتراف واقرار ایدوب بن مسلمیندنم دیه انك قول وكلامندن احسن قول وكلام یوقدر مآلنده در اشبو صفات ایسه مؤذنینه صادقدر زیرا مؤذنین ناسی عبادت حقه دعوت ایدرلر لكن جمهور مفسرین بو آیت كریمه صفات مذكوره ده بولنان ذواتك جمله سنه شاملدر دیدیلر (و بعض مفسرین دخی علیه الصلوة والسلام حقنده نزول ایتمسنه ذاهب اولدیلر (ابوسعید الخدری رضی الله تعالی عنه‌دن مروی اولمشكه اول فخر موجودات علیه اكمل التحیات شو حدیث شریفی بیورمشلر (یغفر الله المؤذن مدی صوته و یشهد له ماسمعه من رطب و یابس) مترجم مرحوم معنای شریف شخص مؤذن تأذین ودعوتده مصوت اولدیغجه عنایت ومغفرته نائل وهر بر استماع صوت ایدنلر كندویه شهادت ایلمكله درجهٔ عالیه‌یه واصل اولوردیو ترجمه ایتمشدر (امام مسلم رحمه الله تعالی معاویه رضی الله تعالی عنهدن تخریج وروایتنده اول اكمل انام علیه الصلوة والسلام افندیمز شو حدیث شریفی بیورمشلر (المؤذنون اطول الناس اعناقا یوم القیمة) بونده دخی مترجم معنای منیف شخص مؤذن سائر ناسدن طول قامه واعدل استقامه ایله یوم جزاده تشریف واكرام و بو شرف ایله بین الانام اعزاز اولنوردیمش لكن مناوی فاضل شرحنده مؤذنك رحمت حقه تشوف یعنی كوزینی دیكوب انتظار ایلمسی سائر ناسدن اكثر اولور دیمكدر زیرا بو وجهله انتظارده بیونك اوزامسی حاصل اولور یاخود معناسی ثواب مؤذن اكثر اولور دیمكدر بیورمشدر فتأمل (امام بخاری رحمه الله تعالی ابوسعید الخدری رضی الله تعالی عنهدن روایت ایدر كه اول فاتحهٔ كتاب هدایت وخاتمهٔ مصحف نبوت علیه اكمل التحیه شو حدیث شریفی

بیورمشلر (لا یسمع مدی صوت المؤذن جن ولا انس ولا شئ الا شهد له یوم القیمة) مترجم معنای حدیث شریف شخص مؤذنك صوت ونداسنی جن وانس وسائر مخلوق وموجود استماع ایدوب استشفاعی نیاز وعباد اللهی عبادت وطاعته دعوتیله شهادت ایدرلر دیمشدر لكن بونده دخی معنای مدی ایله استماع ایدنلر قیدی مطالعه اولنوب كوزدلمك واجب اولدیغی بی‌شكدر مؤذنك فضیلتی حقنده احادیث نبویه كثیره در بو محلده برنبذه ایله اكتفا اولندی

﴿ الفصل الثالث فی الزكاة وفضائلها ﴾ سالف الذكر فصول خمسه‌دن اوچنجی فصل زكاتك فضیلتی بیاننده در زكاتك معنای لغوی ومعنای شرعیسنه وسبب وجوبنه هر نقدر صاحب مستطرف مرحوم تعرض ایتمدیسه دخی برنبذه ذكر و بیان ایلمك مقتضیات مقامدن اولمغله فی الجمله اطناب اولندی زكاة لفظی لغتده عربك زرع نما بولوب كماله رسیده اولدیغی وقتده دیدكلری زكا الزرع قوللرندن مأخوذ در یاخود طهارت معناسنه اولان زكادن مأخوذ در بناء علیه زكاة مالدن افراز اولنوب فقرایه اعطا اولندقده ماله استجلاب نما و بركت ونفسنه ثمرهٔ فضیلت ایراث ایلدیكندن یاخود مالی خباثتدن ونفسی دخی شح و بخلدن تطهیر و پاك ایلدیكندن اول اعطایه زكاة تسمیه قلندی زكاة شرعده هاشمی وهاشمیلرك آزادلولری اولمیان فقیر مسلمه رضاء الله تعالی مالدن شارعك تعیین بیوردیغی مقداری تملیك واعطادن عبارتدر اول مقدار معطادن مالكك منفعتی منقطعه اولدیغی حالده (ووجوب زكاتك شرطی عقل و بلوغ واسلام وحریتدر بو تقدیرجه مجنون وصبی وكافره ورقیقه واجب اولماز ووجوب زكاتك سببی دیون وحوائج اصلیه‌دن فارغ نصاب نامی‌یه ملك تام ایله مالك اولمقدر ولو نموی تقدیری اولسون اداء زكاتك سبب وجوبی ﴿ وآتوا الزكوة ﴾ امر شریفیله توجه خطابدر ووجوب اداسنك شرطی ثمنیة مال یاخود سوم یاخود نیت تجارت ایله حولان حولدر بو دخی حول حولاندر عبارة سنده واقع اولمشیدی یعنی اوزرینه سنهٔ كامله‌نك مروریدر و ادا اولنمش اولمسنك شرطی حین اداده یاخود زكاة مفروضه ومعینه‌یی مالندن عزل و اخراجده نیته مقارنتدر تحقق وجود نصاب دراهم وفضه‌ده ایكیوز درهمدر و دنانیر و ذهبده یكرمی مثقالدر شارع طرفندن معین زكاة ربع عشردر یعنی قرقده بر دیمك اولور مثلا ایكیوز درهمه مالك اولان بش درهم اعطا ایدر یكرمی مثقال ذهبه مالك اولان یارم مثقال ذهب اعطا ایدر قرق مثقاله مالك اولسه تمام مثقال اعطا ایدر مال تكثر وتوفر ایتدكجه حساب مذكور اوزره محسوب اولور مترجم مرحوم بو محلده فی الجمله بیان اولنان حیوانات سائمه واعشاردن ماعدا اموال باطنه‌در حیوانات سائمه واعشارده تفاصیل كثیره كتب فقهیه‌ده مبین ومفصلدر مصنف مرحوم تعرض ایلیوب وظیفه‌مزدن اولمامغله ترك تعرض اولنوب اصل وظیفه‌یه شروع اولندی دیمشدر فتأمل (زكاتك فضیلت ومزیتندندر كه حق جل وعلا آیات قرآنیهٔ عدیده‌ده زكاتی صلاته مقارن ذكر وامر بیورر (قلت) اول مقارنت سكسان ایكی موضعده اولدیغی درمختارده محرردر قوله تعالی ﴿ اقیموا الصلوة وآتوا الزكوة ﴾ یعنی ای عبودیت وطاعتده مستدیم اولنلر صلاتی اقامه واداء زكاة شرعیه‌كزی فقرایه ایتا واعطاسیه مثابرتده مواظب اولك بیورلمشدر اشرف عبادات وافضل طاعات صلاتدر وصلاته مقارنت وذكرده معیت زكاتك فضل ومزیتنه دلالت ایدر وقوله تعالی ﴿ رجال لا تلهیهم تجارة ولا بیع عن ذكر الله واقام الصلوة وایتاء الزكوة یخافون یوما تتقلب فیه القلوب والابصار ﴾ یعنی صباحلرده واخشاملرده بیوت ومساجدده حق سبحانه وتعالایی تنزیه وتقدیس وعبادات وصلاة ایدر شول رجال خاص كه انلری معاملهٔ رابحه وتجارت نافعه ومبایعهٔ نامیه ذات اجل واعلایی ذكر وفكردن واقامهٔ صلاة ومالدن افراز

واخراجی واجب اولان اداء زکاتدن اغفال واشغال ایلمز بوذوات ممدوحه ذکر وطاعات وفکر
وعبادات ایله اوقات کذار ایکن ینه هول وشدائدندن ابصار وقلوبك متغیر اولدیغی یوم جزادن
خوف وخشیت ایدرلر آیت اخراده جناب مولی استعیذ بالله ﴿ ویقیموا الصلوة ویؤتوا الزکوة
وذلك دین القیمة ﴾ بیورمشدر یعنی آدم علیه السلامدن بو آنه قدر ناس کندولره ازال اولنان
کتابلرده انجق دینده مخلص اوله رق وعقاید زایغهٔ باطله‌دن میل واعراض ایدیجی اولدیغی
حالده الله ذوالجلاله عبادات واقامهٔ صلاة واداء زکاة ایله مأمور اولدیلر مقتضای مأمور بتدن
سرمو انحراف ایلمامك دین قیمه وملت مستقیمه‌در (لکن ناس هر برعصرده منشئت اولوب بعضیلری
شرك و بعضیلری حقدن اعراض ایتدیلر (بریده رضی الله تعالی عنه روایتی اوزره علیه الصلوة
والسلام افندیمز (ماحبس قوم الزکوة الاحبس الله عنهم القطر) بیوردیلر معناسی بر قوم
زکاة مفروضه‌یی منع وفقرایه اعطا ودفعدن بخل وامتناع ایلسه البته اول قومدن رب ذوالجلال
رضا ووسعته سبب اولان باران ویغموری حبس وانلردن منع ایدر دیمکدر (ودخی عایشهٔ صدیقه
رضی الله تعالی عنها روایتی اوزره علیه الصلوة والسلام افندیمز (ماخالطت الزکوة مالا قط
الا اهلکته) بیورمشدر معنای حدیث زکاة واجبه ماله مخالطه اولنوب فقیره دفع واعطا اولنمسه
البته مال موجودی اهلاك وافنا ایلر (ابن عباس رضی الله تعالی عنهما روایتنده کلمشکه علیه
الصلوة والسلام افندیمز (من کان عنده مایزکی فلم یزك ومن کان عنده مایحج فلم یحج سأل الرجعة
یعنی قوله رب ارجعون معنای حدیث شریف برکیمسه‌ده اوزرینه زکاتی واجبه مال موجود
اولوب مستحقه اداواعطا ایلمسه و برکیمسه دخی حجه کافی وزیارت بیت حرامه وافی ماله مالك
اولوب طریق حجه سالك اولماسه بوایکی فرقه عندالموت ندامت وحسرت ایله رجعت طلب ایدر
یعنی (رب ارجعون) کلامیله دنیایه رجعت وعودت طلب ایلر کفار ومشرکینك وقت احتضارلرنده
اولوب اشبو حدیث شریفده اشارت بیوریلان کلام ندامت انجاملرینی حکایهٔ علیه الصلوة
والسلامه حق جل وعلا حضرتلری تسلیه بیورر استعیذ بالله ﴿ حتی اذا جاء احدهم الموت قال
رب ارجعون لعلی اعمل صالحا فیما ترکت ﴾ یعنی حبیبم حالك وعلوشان ومآلك خلاف ونقیضی اوزره
وصف وقدح ایدن کفار لعین وفجار اهل سجینك عمرلری آخر واجللری حاضر اولوب ملائکهٔ
عذابی کوردکلرنده فوت ایلدکلری ایمان وطاعتك تدارکی زعمیله کمال حسرت وندامتلرندن
اجابتندن مأیوس اولدقلری دنیایه عودت ودار تکلیفه رجعت ایله دعا ورجا ایدرلر (مفسرین
بو آیت کریمه‌نك تفسیرنده نقل وحکایه ایلدیلرکه حال موتده مؤمنین ملائکه‌یی رؤیت ونعم
ولذائذ آخرتی بیلدکلرنده ملائکه دنیایه عودت ایدرمیسکز کلامنی تفوه ایدنجه دار هموم واحزانه
میل ورغبت ایتمیز ودار سروردن آیرلمایز دیرلر واماعیاذا بالله تعالی کفار وفجار کمال دهشت
وخشیتلرندن یارب بزلری دنیایه رجعت ایتدر تا که ایمان وطاعتله عودت ایده‌لم استدعاسن
تکرار ایدرلر (صاحب مستطرف رحمه الله تعالی صدقهٔ نافله وعطیهٔ زائده‌نك فضیلتی ومزیتی
حقنده وارده اولان آیات قرآنیه واحادیث نبویه‌یی والله ذوالجلالك متصدقینه اعداد واحضار
بیوردیغی اجر وثواب بی حسابی ودفع بلا واضراری فصل زکاته الحاق وتذییلی مناسب کوروب
دیمشدر حق جل وعلا حضرتلری متصدقین ومحسنینی ثنا ومدحت واعطا اولنه جق انعام
بی غایتی بیانده بیورر که استعیذ بالله ﴿ ان الله یجزی المتصدقین ﴾ معنای شریفی مکافی ومجازی
اولان الله تعالی تصدق ایدنلری انواع مجازات واصناف مکافات بی غایاتله جزالندیرر دیمکدر
قال الله تعالی ﴿ ان المسلمین والمسلمات والمؤمنین والمؤمنات والقانتین والقانتات والصادقین
والصادقات والصابرین والصابرات والخاشعین والخاشعات والمتصدقین والمتصدقات والصائمین

(والصائمات)

والصائمات والحافظین فروجهم والحافظات والذاکرین الله کثیرا والذاکرات اعد الله لهم
مغفرة واجرا عظیما ﴾ مآل نظم جلیل کرك ذکور وکرك نسا اولسون تصدیق وایمانی واجب
اولان مصدقاتی مصدقلره وذات کبریایه عبادات وطاعاتده اقوال وکلماتده صادقلره وطاعاته
دوامده ومعاصیدن اجتنابده صابرلره وجوارح وقلوبله متذلل ومتواضعلره واموالرنده وجوبا
ونفلا متصدق ومنعملره وفرضا ونفلا صائملره وفروجلرین وطیء حرام وزنادن حفظ ایدیجیلره
واول ذات اجل اعلایی قلوب والسنلریله کثرت ووفرت اوزره ذکر ایدیجیلره یعنی صفات
مذکوره ایله موصوفینه الله ذوالجلال مغفرت واجر عظیمی اعداد واحضار وثواب جسیم
بی احصایی اعطا وانعام ایدر دیمکدر (اعطا وتصدقك فضل وشرفی حقنده آیات کریمه وفیره
واحادیث صحیحه شهیره در بو محلده بعضیسنك ذکریله اکتفا اولندی (امام ترمذی رحمه الله
تعالی عبد الله بن عمرو بن العاص رضی الله تعالی عنهما یه متصل سند ایله تخریج وروایت
ایدرلرکه اول خیر بنی آدم ومبعوث کافهٔ امم علیه الصلاة والسلام افندیمز (خیر الاصحاب عند الله
تعالی خیرهم لصاحبه وخیر الجیران عند الله تعالی خیرهم لجاره) بیورمشدر مآل حدیث شریف
اصحاب یعنی الفت اولنان کیمسه‌لرك حق جل وعلا عندنده خیرلی اولانی دوستان ومحبانی داریننده
خیر اولان عمله تسویق وکار سلامت انجامه تشویق ایدنلردر وجیران وقومشولرك الله ذوالجلال
عندنده خیرلی ونافع اولنلری شول جیراندرکه جوار واطراف واکنافنه مکنت وقدرتی ووسع
وطاقتی قدر اعانه واکرام ایدنلردر دیمکدر (امام مسلم صحیحنده وامام مالك موطأنده وامام ترمذی
جامعنده ابو هریره رضی الله تعالی عنهدن روایت ایدرلرکه اول افضل الانبیا علیه اکمل التحایا
حضرتلری سعادتله (مانقص مال من صدقة اوقال مانقصت صدقة من مال ومازاد الله عبدا
بعفو الاعزا وماتواضع عبد الارفعه الله تعالی) بیورمشدرکه مآل حدیث منیف صدقه مالی
نقصان وافنا ایلمز بلکه ماله برکت وکثرت ونما ایراث ایدر یاخود شك راوی اوزره صدقه
مالدن نقصان اولماز هرنقدر تقلیل ایسه‌ده دارینده نفعی جلیل وثوابی جزیلدر برعبد
کندویه اولنان تقصیرات وجنایاتی عفو وصفح له معامله ایدر ایسه الله ذوالجلال اول عبد
مخلصك عز ورفعتنی ازدیاد ایله ممتاز ایدر برقولکه تواضع ایده حق جل وعلا حضرتلری
اول قولنی رفعت منزلت وعلو مرتبه ایله ترفیع ایدر دیمکدر الله تعالی ورسوله اعلم (روایت
اولنمشدرکه برکون عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنها یه اللری چولاق برخاتون کلوب دیدیکه
یاصدیقه بنم بابام زیاده جود ایله متصف اولدیغندن دائما فقرایه تصدق ایتمکی سور ایدی
وانام بخل ایله مألوفه اولدیغندن اصلا صدقه ویرمکی سومز ایدی فقط عمری ایچنده فقرایه
ویردیکی برمقدار ایچ یاغیله برکهنه ثوبدر برکیجه عالم معناده کوردمکه قیامت قوپمش اهل
محشر عرصهٔ عرصاتده عریان وحرارت شمسله عطشان اولدقلری حالده مضطر بلردر اول
انده والده‌می کوردمکه تصدق ایلدیکی ثوبله عورت یرینی ستر وایچ یاغنی یلامغله حرارتنی
دفعه چالشور وبابام جومردی کوردمکه بربیوك حوضك کنارنده ناسی اسقا واروا ایدر انامك
حال پرملالنه زیاده سیله شفقتمدن ناشی بابامدن برکاسه صوالوب والده‌می اروا مراد ایلدیکمده
جانب علودن تحقیق انی کیمکه سقی ایدر ایسه الله تعالی انك ایکی النی چولاق ایلسون دیو برندا
کلدکده کمال دهشتدن درحال اویاندم کوردمکه بو چولاقلق بکا عارض اولمش دیدی
(حکایت) برمرأه اخشام طعامنی اکل وتناول ایدر ایکن قپوسنه برسائل کلوب قائم اولور
اول مرأهٔ رحیمه اول سائل محتاجه برلقمه طعام ویردی واول دردمنددن علت جوعی فی الجمله
ازاله ورفع ایلدی اول خاتون زوجیله معیتده علی الصباح ترلاسنه واروب و فرزندینی برمحله

براغوب زراعت مصلحتلرنده مشغول ایکن براج قورد کلوب ولدینی اخذ ایدوب کتدی
بو دردمند واقف اولدقده جناب حقدن غیری مدد رس اولمادیغنی تیقن ایله فریاد وفغان ایدرك
یارب ولدم وفرزندم دیو استغاثه ایلدی ناکاه برذات مجهول ظهور ایدوب ذئبی بوغازندن اخذ
و ولدی اغزندن اذا و ضرر اولمقسزین اخراج و خاتونك یدینه تسلیم ایلدکده اخشام
سائلك اغزینه و یردیکك لقمه‌نك مقابلی بو لقمه‌یی ال دیو خطاب ایلدی (حکایت) برقری قوشی
بررجلك شجرهٔ دارنده یووه یاپوب یاورولر ایدی یاورو اوچاغه قریب اولدقده رجلك حلیله‌سی
کندویه امر والحاح ایله یاورویی طلب ایدر ایدی رجل دخی برمقتضای مجبوریت یووه‌یه صعود
و یاورویی اخذ ایدوب زوجه سنه تسلیم ایدر ایدی بالدفعات اول قمری تولید ایلدکجه مرأنك
امریله اخذ ایدوب زوجه سنه تسلیم ایدر ایدی ناچار اول قمری طیور و وحوش وجن وانس
و شیاطین کندویه مسخر اولان حضرت سلیمان علیه السلامه بث شکوی ایدوب ای
نبی الله هزار تعب ومشقت ایله تولید ایدرمکه بنم ارتحالمدنصکره اولاد وانسابم مخلدا اولوب
خیر ایله تذکیر وتکریر ایده لر وواجب تعالایی ذاکر اوله لر بر رجل خاتوننه کمال مطاوعتدن
اولادلریمی اضاعه وافنا وانسابمك عدم بقاسنه سعی ایدر دیه رك اشتکا ایلینجه اول نبی
ذیشان فی الحال ایکی جنه امر بیوردیکه اول رجل لانه‌یه صعود ایلدیکنده ایکی شق ایلمکه
تمزیق و روحنی تزهیق ایده لر اول رجل وقتا که عادت مألوفه سی اوزره صعود ایلمك مراد
ایلدیکی اثناده برفقیر ظهور ایدر رجل مذکور فقیر مزبوره فی الحال میانده اولان ارپه اتمکندن
برقطعه اعطا ایله مسرور ایدوب کما فی السابق لانه‌یه صعود و یاورولری اخذ و زوجه سنه
تسلیم ایدر قمری یه بو حالدن حیرت کلوب تکرار سلیمان علیه السلامه عودت و قضیه‌یی نقل
وحکایت ایتدی پس سلیمان علیه السلامه غیرت کلوب مأمور بیوردقلری جنلری حضور سعادتنه
احضار وامریمی نیچون یرینه کتورمدیکز دیو توبیخ وعتاب ایدر انلر دخی امر دولتکزی اجرا
واول رجلی افنا قصد ایدر ایکن ایکی ملك پیدا اولوب بزلری مغرب ومشرق طرفلرینه طرح
واجلا ایلدیلر دیدیلر بو قصه دن حصه اول رجلك سائل فقیره اعطا واحسانی تخلیص کریبانه
بادی اولمسیدر (امام نخعی رحمه الله تعالادن حکایت اولنمشکه بر رجل ظالم تصدق ایلدیکنده
برمقتضای ظلم وتعدی ازال اولنه جق بلایی حق جل وعلا دفع ورفع ایلر بر کیسه صدقه و یردکده
سائل و فقیرك حضورنده متواضعانه قائم و صورت سائلده اوله رق قبول صدقه‌یی سائلدن
رجا ونیازده دائم اولمقدر زیرا سائلك صدقه‌یی قبولنده فوائد وفیره ومنافع کثیره واردر
علیه الصلاة والسلام بیورمشلردرکه (ردوامذمة السائل ولو بمثل رأس الطائر من الطعام)
مألی سائله برنسنه و یرمدیککزده یعنی حق سائلی ایفا ایلمدیککزده ایده جکی ذمی ولو طعامدن
قوش باشی مثللو شی اعطاسیله رد ایدیکز دیمکدر (قلت) جامع صغیرده (ردوامذمة السائل
ولو بمثل رأس الذباب) عبارهٔ شریفه سنده واقع اولوب من الطعام قیدی دخی یوقدر ومولانا
مناوی رأس الذباب کلامنی طعام وغیر یسندن شی‌ء قلیل ایله شرح ایتمشدر انتهی و بوراده سائله
احترام ووسع وطاقتکز برقوش رأسی مقداری اولور ایسه ده اطعام ایله رد واکرام ایلیه سز
ترجمه‌سی کورلدی فتأمل (وینه علیه الصلاة والسلام اتمسزلر فقیره وسائله خرما پارچه‌سی قدر
اولور ایسه‌ده اعطا ایلمکله نار جحیمدن حذر واتقا ایلیك بیورمشدر (قلت) یعنی اول اعطاسیله
نار جهنمدن خلاص اولك مألنده‌در (ضمیمه للمترجم المرحوم) احادیث نبویه‌ده وحکایات
عجیبه‌ده ذکر اولنان فقیر وسائلدن مراد فقیر شرعی دیمکدر فقیر شرعی شول کیمسه‌درکه روزمره
قوت یومیه‌یه مالك اولمیه اکر مالك اولوب سؤال ایدرسه حرام واهل کبائردندر بو بلدهٔ طیبه

ودار الخلافة السنیه صانها الله تعالی عن الافات والبلیه بلدهٔ عظیمه واهالی وسکنه‌سی وفیره
اولدیغندن محتاج وغیر محتاج نامعلوم بلکه سؤال ودور ابواب ایدنلرك اکثری اغنیا وفقرا
وضعفا کمال حجاب وحیالرندن تعفف و ضیق معاشه صبر و تحمل ایله تکفف ایدرلر و هر بر
اجناسده بو عبد فقیر نیجه محتاجینه واقف اولدیغمده کمال رحم وشفقت عارض اولوب قوت
یومیه‌م ایچون جمع و احضار ایلدیکمی اعطا ایله نفسمه ترجیح ایلدیکم مرارا وکرارا واقع
اولمشدر حاشا ثم حاشا بوندن مقصودم نفسمی مدح و تزکیه دکلدر بلکه مرادم سائل و فقیر
حقیقی مهما امکن تفتیش وتفحص اولنوب اعطا واحسان اولنه‌که منافع صدقه وفوائد اعطا
واحساندن حاصل اولانه دارینده نائل اولنه زیرا صدقه صله وهبه اکر محلنه تصادف ایدر ایسه
نافع اولوب نامحل اولور ایسه مفید دکلدر انتهی (قلت) فقیر غنینك ضدی اولوب قدری
دخی انجق عیالنی انفاقه کافی ماله مالك اولنه وعلی لغة قوت یومیه سنی بولنه دینور اما قوت
یومیه سنی بولمیانه و برنسنه‌سی اولمیانه مسکین دینور فتدبر (حکایت) حضرت عیسی علیه السلام
بیورمشلرکه برخانه‌یه سائل کلوب صاحب خانه اول سائل عائلی خائب وخاسر رد ودفع ایلسه
اول خانه‌یی یدی کون ملائکه طواف ایلمزلر (علیه الصلوة والسلام افندیمز یدسعادتلریله
مسکین وفقیره اطعام طعام ایله اکرام بیورور لر ایمش (وینه علیه الصلوة والسلامدن روایت
اولنمشکه بر مسلم بر مسلم فقیره اکسای ثوب والباس لباس ایلسه اکسا ایدن مسلم اول لابس
فقیرك وجودنه ثوب مذکوردن برقطعه تماس ایدرك باقیه اولدقجه الله ذوالجلالك حفظ
ووقایه سنده اولور (عبد العزیز بن عمیره دیرایمشکه صلاة عبدی مالك الملك اولان الله ذوالجلاله
موصل طریقك نصفنه ایصال وصوم باب اللهه ابلاغ وارسال وصدقه حضور معنوی حقه
ادخال ایدر (ربیع ابن خیثمه‌دن حکایه اولنمشکه مومی الیه بریغمورلی صغوق کیجه‌ده باشنده
کرباسدن باشلق ایله خانه سندن چیقوب اثنای راهده برسائله مصادفه ایلدکده اول باشلغی
سائل عائله اعطا ایله اکرام و ﴿ لن تنال البرحتی تنفقوا مما تحبون ﴾ آیت کریمه سنی قرائتله
اغتنام ایلدیلر وآیت کریمه‌نك معنای لطیفی قوللرم سزلر کمال خیره یاخود رحمت ورضاء اللهه
البته نائل اولمازسکز عندکزده محبوب وسوکلی اولانی فی سبیل الله انفاق وفدا ایلمدکجه دیمکدر
مفسرین بو آیت کریمه‌نك تفسیرنده بیان ایلدیلرکه عبدك محبت ایلدیکی وسوکلیسی اوچ نوعدر
برنوعی اعلا وایکنجی نوعی اوسط واوچنجی نوعی ادنادر (اعلا اولانی بدن ووجودیدر فی سبیل الله
غزا وجهادده انی فدا و بذل ایتمکدر (اوسط اولانی تحصیل ایلدیکی جاه ومرتبه ومنصبدر انی
طاعت حق ومعاونت خلقه بذل ایتمکدر (ادنی اولانی اموال واشیا وعقاردن زیاده رابطه
وعلاقه سی اولدیغی شیلردر انلری دخی رضاء باری ایچون بذل واعطادر (قاضی بیضاوی
علیه رحمة الباری انوار تنزیلنده بو آیت کریمه‌نك تفسیرنده نقل وحکایه ایدرکه بو آیت کریمه
نازله اولدقده صحابیدن ابو طلحه رضی الله تعالی عنه حضور سعادته کلوب یارسول الله زیاده
محبتلو اولان مالم ناقه ودوه‌لرمدر دیدکده علیه الصلاة والسلام ابو طلحه‌یی مدح وتحسین
ورضاسنی تبیین بیوردقدنصکره اقربا واقربین محتاجینه بذل واعطا ایلمسنی رأی وامر
بیوردیلر (زید بن حارثه رضی الله تعالی عنه دخی حضور سعادته برفرس کتوروب یارسول الله
زیاده محبتلو اولان مالم بودر محتاجینه بذل واعطا بیورك دیدکده فرزندی اسامه‌یه اعطا
بیورنجه زید کلامه اغاز ایدوب یا رسول الله بنم مرادم تصدق بیورمکز ایدی جناب رسالتمأبکز
ایسه فرزندیمه بخش واعطا بیوردیکز دینجه اول مشکل کشای عالم صلی الله تعالی علیه وسلم
فرزندك فرسی صدقه اوله‌رق قبول ایلمشدر مراد ومرامك حاصلدر بیوردیلر (بو روایت دلالت

ایلدیکه احب اموالی اقربا ومتعلقاتك محتاجلرینه انفاق واعطا ایلمك افضل واولی ایمش (یحیی بن معاذ رحمه الله تعالی بیورمشلرکه صدقه نك برحبه سنه موازن دنیا طاغلرندن غیری برنسنه بیلم برکیمسه خلوص فؤاد ایله اقل قلیل اولورسه ده تصدق ایلسه مقابله سنده اولان ثواب وجزانك ثقلی جبال دنیایه معادل اولور (حضرت عمر رضی الله تعالی عنه بیورمشلرکه اعمال وطاعات مفاخرت ومباهات ایلدکلرنده صدقه جمله دن افضل واشرفکرم دیو سائرینه غلبه ایلر (عبید بن عمیردن نقل وحکایه اولنمشکه یوم قیامتده ناس مرتبهٔ نهایتده اولان آجلق وصوسزلق حالیله حشر اولنورلر هرکیم دنیاده رضاء لله اطعام طعام ایلدی ایسه الله ذوالجلال اول کیمسه یی اورادهاشباع ایله اکرام ایلرو هرکیم فی سبیل الله دنیاده سقی واروا وثوب وکسوه ایله الباس واکسا ایلدی ایسه الله تعالی انی انواع شراب واصناف اثواب اعطاسیله اکرام واعزاز ایدر (امام شعبی رحمه الله تعالی هرکیم ویردیکی صدقه نك ثوابنه احتیاجنی صدقه ویردیکی فقیرك صدقه یه احتیاجندن زیاده بیلمزایسه ویردیکی صدقه سنی ابطال ایتمشدر صدقه سی اول کیمسه نك یوزینه ضرب اولنوردیمشدر (قلت) مرادی صدقه یه برغرض قارشمیوب لله اولملی دیمکدر (سلف صالحیندن حسن بن صالح رحمه الله تعالادن سائل نسنه طلب ایلدکده دراهم ودنانیردن برشیٔ بولنورایسه احسان واکرام ایدرلرایدی اکر بولنمازایسه تناول واکل اولنه جق لحوم وطعوم ایله اطعام ایدرلر ایدی اول دخی بولنمازایسه برنبذه کحل وسرمه اعطاسیله تطییب یاخود اکنه وابلك چیقاروب اول کیمسه نك کهنه ثوبنی خیاطت ایله تطییب ایدر ایدی (برکیمسه فرزندینی ربح وتجارت ایچون دیار آخره کوندروب مدت مدیده حیات ومماتندن خبردار اوله مدی پدری برفقیره فرزندینك سلامت وصحتی ایچون ایکی چورك اعطا وفرزندی حقنده استجلاب دعا ایلدی واول کونی تاریخله ضبط ایلدی برسنهٔ کامله مرورنده ولدی اضعاف مضاعف ربح وفائده ایله ظهور ایلدی پدری بربلایه دوچار اولدکمی دیو حالندن استفسار وفرزند دخی کذشته کیفیتدن اخباره باشلیوب ای پدرشفیقم سفینه یه رکوب وربح وتجارت ایله مطلوب ایلدیکم محله وصوادن مقدم بقضاء الله تعالی سفینه بالجمله سکنه سی ایله غرق اولمغله قعردریایه دخول ایلدیکم اثناده ایکی شاب پیدا اولوب بنی اخذ ودریا کنارینه القا ایلیوب ودیدیلرکه پدر یکه سو یله اشته سبب نجاتك پدر یکك اعطا ایلدیکی ایکی عدد چورکلردر اکر زیاده اولیدی نوجهله مجازات ونه کیفیتله مکافات اولنوردی دیدیلر دیو احسان حقی خبر ویردی (ختن نبی حضرت علی کرم الله وجهه ورضی الله تعالی عنه بیورمشلرکه برکیمسه مؤنت بیت وزاد وذخیره سنی اسواقدن اخذ واهل فقر وفاقه یه بالتخصیص اجرتیله تحمیل ایلسه اول کیمسه بونکله اغتنام ایلسون (قلت) یعنی هرنقدر اجرتیله اولوب محتاج قوت اولمیانلردن یری کتورمك ممکن وکندی یه اعطای اجرتده برفضیلت فاضله یوق ایسه ده حاجتنی فقیر اجرتله یتوردیکیچون ثوابه نائل اولور دیمکدر وشاعرك * یبکی علی الذاهب من ماله * وانما یبقی الذی یذهب * بیتی لله درالقائل دیو ثنا اولنمشدرکه مألی انسان مالندن کیده نه اغلر یعنی آجر والحال که انسان ومال دنیا فانی اولوب حق یولنه خرج اولنان باقیدر یعنی اجرینه نائل اولنور دیمکدر (حکایه اولنمشکه بررجل عابد برمغاره ده یتمش سنه معبود ذوالجلاله عبادت وطاعات ایله مشغول اولوب سرمو کندیدن منهیات ومخالفات صادر اولمامش ایکن برلیلهٔ بارده ده برحسنا خاتون مغاره یه کلوب ایچرو یه المسنی عابددن رجا ایدر لکن عابد التفات ایتمیوب عبادتیله اشتغال ایدروقتا که مرأهٔ مزبوره دونوب کیدر ایکن اول زاهد بیچاره زنك ورا سندن نظر ایتدکده درحال عابدك عشقله قلبی منجذب وعقل وشعوری منسلب اولوب ترك عبادتله اردینه دوشوب نه محله

کیدرسن دیدکده مرأه دخی صورت استغناده دیلدیکم یره دیدکده زاهد دخی هیهات مرادمرید واحرار عبید اولدی دیه رك اول زن فتنه فکنی هزار ابرام ایله جذب وتحصیل مراد قصدیله محل ومأواسنه ادخال ویدی کون مقداری خلوت واقامتله شهوتن اکمال ایدر پس توفیق خدا یاور ویتمش سنه عباداتی یدی کونلك معصیته تبدیل وفدا ایلمسنه فکرونظر وکمال حزن وندامت وکدرایله تواب اولان حق تعالایه توبه وانابه وغشی کلنجه چشمندن سیل وباران کبی سرشك ودموع افاضه ایدوب برمدت نصکره کندویه افاقت کلدکده مرأه عابده قسم ایدرك خطاب برله سنك غیرکله بوفحش ومعصیتی ارتکاب ایدوبده لایق عقاب اولمامش ایدم سن دخی بوفحش وزنایی بنم غیرمله ارتکاب ایتمدیکك وجهکده اولان اثرصلاحدن ظاهر ومولای متعاله توبه وکمافی السابق اعمالکی اصلاح ایدرایسك بنی تذکیر واستغفار ایله دعامی تکریر ایله دیو وداع ایلدی اول بیچاره عاصی دخی طاغلره دوشوب کریان ونالان یوله روان اولدقده جایع وعطشان اوله رق عجبانه محلده یتوتت ایلسم دیو واله وحیران ایکن فقیر وعائل وکسب معیشتدن عاطل اون نفراعمانك جایی اولان برخرابه زاری کوروب وکیجه ایچره داخل اولور اول اعمالرك سد رمق وتعیشلرینه مدار اوله جق شیلری موجود اولمادیغندن جوارلرینه قریب برراهب کیجه ده بونلره اون عدد چورك کوندرر ایمش عادت مألوفه اوزره راهبك خادمی اون عدد چورك ایله قادم اولدقده اول عاصی بیچاره زیاده سیله جایع اولدیغندن همان چوركك برینی الور اعمانك بری چورکسز قالوب خادمدن صورر خادم دخی بنده قالمدی اون عدد براقدم دیدکده اول اعمی ارتق بو کیجه اج یتاجغم دیدیکن عاصی ایشتدکده بکا ایدوب چورکی صاحبنه اعطا ایلر اول کیجه آج یاتور وآجلغندن مشرف هلاك اولدقده حق سبحانه وتعالی ملك الموته امر واراده ایدر مأمور دخی انك روحنی قبض ایله امانه ایلمسی وقتنده ملائکهٔ رحمت ایله ملائکهٔ عذاب بربرلریله منازعه ومخاصمه ایدوب ملائکهٔ رحمت بوبررجلدرکه ذنبندن فرار وجناب حقه توبه واستغفار ایله راجعدر دیو دعوی وملائکهٔ عذاب دخی بوبررجل عاصی ویتمش ییللق عبادتی یدی کونلك معصیته تبدیل ایدن طاغیدر دیو ادعا ایدنجه حق سبحانه وتعالی ایکی طرفك ملکلرینه وحی بیوردیکه یتمش ییللق عبادتی یدی کیجه لك معصیت ایله وزن وعیار ایده لر انلر دخی امر باری یه مسارعت وعبادتی معصیت ایله موازنه ایلدکلرنده معصیت جانبی ثقیل اولدی اول باری غفار تکرار معصیتی کندی هلاکنی اختیار ایله اعمایه ویردیکی چورکك ثوابیله وزن وعیار ایلیك دیو امر بیوردقده برموجب امر الهی وزن وقیاس ایلدکلرنده چورکك ثوابی آغر کلدکده باری تعالی توبه سنی قبول بیورمغله ملائکهٔ رحمت اطرافنی احاطه وهزار تکریم وتنعیم ایله تائب ومنیب اوله رق امانه ایلدیلر (حکایه اولنمشکه کونلرده برکون بررجل زوجهٔ منکوحه سیله اوطوروب طاوق کبابی اکل وتناول ایدر ایکن برسائل فقیر دق باب وطلب کباب ایلدکده رجل مذکور غضب ایله سائلی زجر وعنفله نهی ایلمش مدت قلیله دنصکره اورجلك یدنده اولان نعمتی زائله اولمغله فقیر وعائل اولوب زوجه سنك نفقه سندن عجزایله زوجه سنی اطلاق ایدوب دورابواب ایله نفسنی انفاق ایدرایمش زوجهٔ محلوله نفسنی رجل آخره تزویج وتنکیح ایلیوب اتفاقا ایکنجی زوجیله ینه طاوق کبابی اکل وبلع ایدرکن طلب انفاق ایچون برسائل دق باب ایدر اول رجل درعقب زوجه سنه طاوق کبابنی فقیره اعطا ایله دیوامر ایدر خاتون سائلی رؤیت ایلدکده زوج اولی ایدوکن تیقن ایدوب حزن وبکا ایله عودت وزوجی سبب حزن وبکاسندن استفسار ایتدکده اوفقیر سائل مقدما زوجی اولدیغنی اخبار وسائل وفقیری عنفله زجر ونهی ایلدیکنی حکایه ایلینجه ایکنجی زوجی دخی مقدما دق باب وطلب کباب ایدن کندو اولدیغنی اخبار ایدر

(صاحب مستطرف رحمه الله تعالى صدقه نك فوائد ومنافعی چوقدر وعبرت الانه ذكر اولنان حكايات قليله دن حصهٔ وفيره حاصله درهمان هر برانسان واصحاب اذهان ﴿ وان ليس للانسان الاما سعى ﴾ اينى مقتضاسنجه سعى وعملنك جزاسنى كوره جكنى ايقان ايلمك لازمدر ديمشدر

﴿ الفصل الرابع فى الصوم وفضله وما اعدالله للصائم من الاجر والثواب ﴾

يعنى بش فصلدن دردنجى فصل صوم وفضيلتنى والله تعالانك صائمينه اعداد واحضار ايلديكى اجر وثواب بى حسابك بيانده در حق جل وعلا ﴿ يا ايها الذين آمنوا كتب عليكم الصيام كما كتب على الذين من قبلكم لعلكم تتقون ﴾ بيورمشدر مآل شريفى اى ايمان ايله متصف اولان قوللر صيام سزلره فرض قلندى آدم عليه السلامدنبرو انبياء سابقه وامم سالفه يه فرض قلنديغى كبى فرضيتنده حكمت معاصى ومناهيدن اتقايده سز ديمكدر زيرا صوم معاصينك منشائى اولان شهوتى كسر ايلر (بعض عارفين الصوم عموم وخصوص وخصوص الخصوص وصوم العموم وهو كف البطن والفرج عند قصد الشهوة وصوم الخصوص هو كف السمع والبصر واللسان واليد والرجل وسائر الجوارح عن الاثام وصوم خصوص الخصوص صوم القلب عن الهمم الدنية وكفه عما سوى الله تعالى بالكلية) ديمشدر كه مفادى صوم عموم اجراى شهوت عندنده بطن وعضو مستورك كفيدر يعنى كف مشتهياتدر وصوم خصوص آثامدن قولاق وكوز ودل وال واياق وسائر جوارح واعضايى دخى كفدر وصوم خصوص الخصوص قلبى مقاصد دنيه وتمتعات دنيويه دن وبالكليه ماسوى اللهدن دخى كف ومنعدر اللهم يسرلنا آمين (عليه الصلاة والسلام افنديمزدن (زكوة الجسد الصيام) حديث شريفى روايت اولنمشدر كه معناى شريفى جسد ووجود انسانك زكاتى صومدر ديمكدر مالك زكاتى ماله كثرت برله بركت ويرديكى كبى صوم دخى وجود انسانه قوت وصحت وعمره بركت ايراث ايدر وروايت اخراده اولان (تصوموا تصحوا) بومعنايى تأييد ايدر يعنى سزلر صائم اولكز وجود وابدانكزه صحت وعافيت كله (ينه عليه السلاة والسلام افنديمزدن (للصائم فرحتان فرحة عند الافطار وفرحة عند لقاء ربه) حديث شريفى روايت اولنمشدر كه معناسى صائم ايچون ايكى فرح وسرور حاصلدر برى افطار وقتنده اكل وشرب وتوفيق اتمام صوم سببيله وبرى دخى جناب رب الاربابه ملاقات وقتنده ديمكدر وكيع حضرتلرى ﴿ كلوا واشربوا هنيئا بما اسلفتم فى الايام الخالية ﴾ نص جليلنده اولان ايامى دنياده كندولرنده اكل وشرب ترك اولنان ايام صومله تفسير ايتمشدر كه مفاد شريفى يوم جزاده حق تعالى قبل معنو يسندن اصحاب يمين يعنى مسلمينه دنياده كچن ايامده اجرا ايلديككز اعمال صالحه كز مقابلى شمدى جنت مأكولات ومشروباتيله تمتع ايديكز ديو خطاب وبووجهله مجازات اولنور ديمكدر * وسمع بعضهم رجلا يقول ماذا خبأنا للصائم فانتبه لنفسه ولزم الصوم * يعنى برمرد متبصر موفق برذات آكاهدن صائم ايچون اجر عظيم صاقلدق كلام ارشاد افهامنى استماع ايتدكده متنبه وآكاه اولوب مع الدوام صومى عزيمت ايدوب فيضياب اولمشدر (ابوهريره رضى الله تعالى عنه عليه الصلاة والسلام افنديمزدن روايت ايلمشلركه بركيمسه رمضان شريفده رخصت شرعيه اولمقسزين يعنى مريض ومسافر دكل ايكن بركون نقض صوم ايله افطار ايلسه اول افطار ايلديكى كونك مقابلنده عمرى اولدقجه صائم اولسه الله سبحانه وتعالى او كونه قضا اوله رق قبول ايلمز (قلت) صاحب مستطرفك ابوهريره دن مروى بو مقامده يازديغى (من افطر يوما من رمضان فى غير رخصة رخصها الله له لم يقض عنه صيام الدهر كله وان صام) حديث شريفى جامع صغيرده دخى مضبوطدر كه شراحك بيانى اوزره شو وجهله مأولدر يعنى قضا ادا مقامنه قائم اولماز هرنقدر بركونك عوضنده طول دهر صائم اولسه ده

زيرا كاه قضا ايله ساقط اولمازمادامكه عفو بارى يه موفق اولميه ديمكدر فقد بر انتهى صحيح نسائى روايتى اوزره عليه الصلاة والسلام بيورمشلركه رمضان شريف كلديكى زمان ابواب جنت مفتوحه وابواب نار مغلقه ومجموع شياطين سلاسل وزنجيرلر ايله مضبوطه اولور (امام زهرى روايت ايلمشلركه رمضان مباركده جناب حقى بركره تسبيح ايام سائره ده بيك عدد تسبيحدن افضلدر (وامام قتاده دن روايت اولنمش انلر دخى اسلاف كرامدن روايت ايلمشلركه شهر رمضانده مغفور اولميان شهور سائره ده نيجه مغفور اولور (عليه الصلاة والسلام افنديمز بيورمشلركه رمضان شريفده حق سبحانه وتعالينك رحمت ومغفرت وعنايت وكرمنى انسان بلسيدى امتم سنهٔ كامله نك رمضان اولمسنى تمنى ايدرلر ايدى حق سبحانه وتعالى اكر سموات وارضينك تكلمنه اذن ويريدى رمضان شريفده صائمين اولنلره جنت ايله شهادت ايدرلر ايدى (روايت اخراده وارد اولمشكه عليه الصلوة والسلام بيورمشلركه رمضان شريفك بركيجه سنده اقامهٔ صلاة ايده نك نمازى مقابله سنده الله ذوالجلال بيك بشيوز حسنه احسان ايدر واول كيمسه يه التمش بيك بابى مشتمل وهر برباباك ايكى قنادلرى التون اولمق اوزره قيرمزى ياقوتدن برقصر عالى بنا وفضل وكرمندن اول ذات مصلى يه اعطا ايلر وهر برسجده مقابله سنده آنلو كيمسه ظل وسايه سنده يوزسنه سير ومرور ايدر برشجر احسانيله اول قولى ممتاز وسرافراز ايلر (عليه الصلاة والسلام هر برصائم ايچون بردعا وارددر حين قبولده اولمق مرادايدرايسه وقت افطارده «ولكى لقمه ده (ياواسع المغفرة اغفرلى) ديسون بيورمشلر (عبد الله بن مسعود رضى الله تعالى عنه روايتنده وارد اولمشكه بركيمسه شهر رمضانده خالصا ومخلصا بركون صائم اولسه رحم مادردن دنيايه كلديكى كون كبى ذنوبدن عارى وسالم اولور واو كيمسه حياتنده ايكن رمضان شريف مرور ومضى ايلسه سنهٔ آتيه يه قدر خطيئاتى امضا وكتب اولنماز بركيمسه شديد الحر اولان ايام صيفده صيام ايله نفسنى جايع وعطشان ايلسه الله تعالايه اول كيمسه يى يوم جزاده اروا ايله انعام ايلمك حق وواجب مثابه سنده اولور (بعض علمايان ايلمشلركه صيام وجود انسانك زكاتى منزله سنده در بركيمسه رضاء لله سنه يى صائم اولسه نفسنى عالم السر والخفيات اولان الله تعالايه هبه ايتمش مرتبه سنده اولور يعنى لايق مغفرت اولور (امام مسلم صحيحنده ابوهريره رضى الله تعالى عنهدن روايت ايلمشلركه اول اكمل الرسل ومبين اوضح السبل عليه صلوات الكل بيورمشلر هر برصلاة مفروضه وصلاة جمعه كله جك جمعه يه قدر ورمضان كله جك رمضانه قدر كبائردن اجتناب اولندقجه مابينلرنده ارتكاب اولنان كناهلره كفارت ايدجيلردر (قلت) بو حديث شريفك مفهومنه دائر اولان افاده بش اون صحيفه دن اول مرور ايلدى مراجعت اولنه (ينه عليه الصلاة والسلام افنديمزدن روايت اولنمشكه هر برشهرده اوچ كونك صومى تمام دهرك صياميدر يعنى ثوابده اكا معادلدر واول ايام بيضدركه هر شهرك اون اوچنجى واون دردنجى واون بشنجى كونلريدركه اشبو اوچ كونلرده صيام افضلدر (امام بخارى ابوسلمه دن انلر دخى ابوهريره رضى الله تعالى عنهدن انلر دخى عليه الصلاة والسلام افنديمزدن روايت ايلديلركه اول فخر كائنات عليه اكمل التحيات بركيمسه مؤمن ومخلص واجر وثوابنى بارى ومنعم اولان الله تعالادن طالب وموقن اوله رق رمضان شريفى صائم اولسه ماتقدم ذنوبندن مغفور يتيله تبشير ومسرور اولور بيورمشلردر (قلت) اول حديث شريف بودر (من صام رمضان ايمانا واحتسابا غفرله ماتقدم من ذنبه) وايمان دخى فرضيتنه ايماندر وذنب اسم جنسدر وضميره مضاف اولمغله هرذنبه شامل اولور لكن جمهور بو مقامده حق اللهه متعلق صغايره تخصيص ايلدكلرينى شراح بيان ايلديلر فقد بر انتهى (صومك فضيلتى عزيزه وشرفى مزيده در زيرا صومى حق جل وعلا حضرتلرى ذات عليه سنه اضافه وسائر عباداتى عبادينه اضافه ايلدى

حديث قدسيده (كل عمل ابن آدم له الا الصوم فانه لى وانا اجزى به) وارد اولمشدر يعنى هر بر عبادت بلكه كافهٔ عالم حق تعالى ايچون اولوب ذات بارى عز شانه يه مضاف ايكن اورج حديث شريف مذكورده جناب واجب الوجوده مختص قلندى زيرا صوم ايله حقدن غيرى يه عبادت اولنمامشدر وهر عمله مكافات حق تعالا يه مخصوص ايكن اشبو حديثده جزاى صومى ذات مقدسه قصر وتخصيص قلنديغى صومك جزاسى عظيم وثوابى كثرت اوزره اولديغنه اشارتدر صومك فضل وشرفى حقنده اشبو حديث شريف كافى ووافيدر

﴿ الفصل الخامس فى الحج ﴾

قال الله تعالى ﴿ ولله على الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا ﴾ اشبو آيت كريمه بيت حرامى وجه مخصوص اوزره زيارت كتب شرعيه ده بيان اولنان استطاعت وقدرتى اولنه فرض اولديغنه دالدر استطاعتى عليه الصلاة والسلام افنديمز زاد وراحله ايله تفسير بيورمشلر يعنى بر كيمسه محلندن چيقوب بيت حرامى زيارت وينه محلنه عودت ايدنجيه قدر مؤنت زاد وراحله يه قدرتدر (بو تفسير قول شافعى يى تأييد ايدر زيرا بر كيمسه زمن يعنى كتورم اولوب قوت ماليه سببيله استنابه يه قادر اولور ايسه نائب يعنى بدل كوندرمك واجب اولور (امام مالك مذهبنده استطاعت قوت بدنيه دن عبارتدر يعنى بر كيمسه نك راه حجده كسب ومشيه قدرتى اولور ايسه حجه عزيمت فرض اولور (امام اعظم رحمه الله تعالى مذهبنده استطاعت قوت بدنيه ايله قوت ماليه مجموعندن عبارتدر (عليه الصلاة والسلام افنديمزدن (من خرج من بيته حاجا او معتمرا) الى آخره حديث شريفى وارد اولمشدر يعنى بر كيمسه خانه سندن حجى ياخود عمره يى قصد ايلديكى حالده خروج ايلسه وزيارت ايتمزدن اول وفات ايلسه الله تعالى او كيمسه يه الى قيام الساعه عمره وحج اجر وثوابيله مكافات واكرام ايدر (روايت اخراده عليه الصلاة والسلام افنديمز بيورمشلر كه بر كيمسه استطاعت وقدرتى اولوب بيت اللهى حج وزيارت ايلماسه ديلرسه يهودى وديلرسه نصرانى اوله رق وفات ورحلت ايلسون (فقير ديرمكه بو حديث شريف ظاهرينه محمول دكلدر وتأويلى اكر تارك حج عياذا بالله تعالى فرضيت حجى انكار ايدرسه كافر اولور ديمكدر يوق اكر وجوب وفرضيتنى اقرار ايله امر الهى يى انكار ايليوب مجرد تكاسل واهمال وترك اوطان ايله تحمل شدائد واثقالدن ناشى ترك ونفسنه امهال ايدر ايسه اهل السنة والجماعة عندنده مرتكب كبيره ومستحق غضب رب متعال اولوب بلا توبه وفات ايدرسه مشيئة اللهده در ديلرسه عفو ومغفرت ايدر وديلرسه عفو بت ايدر انتهى الكلام المصحح حسب الرخصة الوقتية بالامكان رحمه الله تعالى على قائله فتأمل (اثرده وارد اولمشكه عبدك مرتكب اولديغى بعض ذنوب واردركه اول ذنوبى انجق عرفه ده وقوف مكفر اولور (ينه اثرده وارد اولمشكه بر كيمسه وقفهٔ عرفه يى اتمام ايدوب ذنوبنك عفو ومغفرتيله اكرام اولنمدم ظن ايلسه اول كيمسه اعظم ذنب ارتكابيله محل غضب وانتقام اولور زيرا عرفه ايام دنيانك افضليدر (خبرده وارد اولمشكه حجر اسود يواقيت جنتدن بر ياقوت مرغوبدركه الله ذو الجلال يوم قيامتده انى ايكى كوزى ونطق ايدر لسانى اولديغى حالده بعث ايدوب حق وصدقله تقبيل واستلام ايدنلره شهادت ايلر (وينه حديث شريفده وارد اولمشكه آدم عليه السلام مناسك حجى قضا ايلدكده ملائكهٔ كرام ندا ايدوب اى آدم سندن ايكى بيك سنه مقدم بو بيت حرامك زيارتى اتمام ايلدك ديديلر (امام مجاهد رحمه الله تعالى بيورمشلر كه حجاج اداء حج قصديله مكه يه قدوم ايلدكلرنده ملائكه كندولرينه ملاقات ايدوب دوه لره راكب اولنلره يالكز سلام ايله تكريم وحماره راكب اولنلره مصافحه ايله تعظيم

ومشى ايله سير ايدنلره معانقه ايله قدرلرينى تتميم واحترام ايدرلر (وسلف صالحين رحمهم الله تعالانك عادت حسنه لرندن ايديكه غزاة موحدينى تشييع ايله اكرام وحجاج ذوى الابتهاجى استقبال وچشملرينى تقبيل ايله احترام ودنس ومعاصى وآثام ايله تدنس وتلوث ايتمزدن مقدم استسآل دعالرينه مبادرت ايله اغتنام ايدرلر ايدى (عليه الصلاة والسلامدن روايت اولنمشكه بهر سال بيت حرامى التيوز بيك حجاج زيارت ايلمك جانب حقدن موعود در اكر عدد معهوددن نقصان اولور ايسه ملائكهٔ كرام ازدياديله معدود قلنور (كعبهٔ معظمه يوم قيامتده عروس مزفوفه كبى حشر اولنور هر بر حج ايدن استارى دامنه يا پشوب اطرافنده سعى ايده رك جنته برابر داخل اولورلر (حكايت اولنمشكه ملوك دولت حمدانيه دن ناصر الدوله نك كريمه سى جميلهٔ موصليه اوچيوز سكسان التى تاريخنده حج بيت حرام ايدوب حجاج ذوى الابتهاج وفقراء ومجاورينه ايلديكى اكرام وانعام مشهور وآفاقكير اولمش از جمله اهل موسمى سكر ايله ممزوج وثلج ايله تبريد اولنمش سويق ايله سقى وارووا واراضئ رطبه ده تكون ايدن سبزه وبقولى دوه لر اوزرلرنده لنكرلرده محفوظ اوله رق استصحاب ايله اطراف وكافه بذل واعطا وكسبدن منقطع وعديم الاقتدارلر ايچون بشيوز راحله اعداد واحضار وكعبهٔ معظمه يى رؤيت ايلدكده اون بيك التون صاچوب وكعبه اطرافنده شموع عنبر ايله قناديل اقار فتيل ياقوب وايكيوز جاريه واوچيوز عبيدى اعتاق وفقراء ومجاورينه عطا واحسان ايله اغنا ايلديكى بين الانام برخبر مضبوط اولمشدر (ضميمه مترجم فقير اشبو حكايه نك شهر تكير اولمسى دولتلرينك حاللرينه بناء امر عظيمدر آباء واجداديمز زمانندن بو آنه قدر متنعم ومتفخر اولديغمز دولت عليه وسلطنت سنيه صانها الله تعالى عن الافات والعاهات والبليه بهر سنه تأييد اوله رق جده كركى وحوالئ شامدن اهالئ مجاورينه واهل حرمينه انعام ومصر قاهره جانبندن تعيين قلنان غلال وصرهٔ همايون ميمنت مقرونلرندن بشقه شام والبسى اولان بر بنده لرى ينه خزائن دولت عليه واموال سلطنت سنيه دن اوله رق عساكر كثيره ونقل ذخائر وفيره ايله نيجه يوز بيك عربان واهل باديه واعرابه بخش عطايا وخلع اكسا وبقول ونباتات ومأكولات ومشرو بات دن خاليه اولان مسافهٔ بعيده يى قطع واطراف واكافه بخش واعطا ايده رك محل مأموريتنه وصلت وبيت الله حجاجه زيارت ايتديروب ينه بر منوال سابق عودت ايلمسنده صرف اولنان دراهم ودنانير قابل قياس وممكن حساب اولمديغى بى شك ولا ارتيابدر بو كلام هر نقدر صدددن خارج ايسه ده صاحب مستطرفك نوادر ظنيله سرد ايلديكى اشبو حكايت ولى نعمتمز اولان دولت عليه نك غيرتى بالايجاب باعث تذكير اولمشدر انتهى بالاصلاح (حضرت آدم صلوات الله على نبينا وعليه بيت حرامى رفع وبنا وحق سبحانه وتعالايه نياز ودعا ايدوب يارب هر بر عامل ايچون اجرت وادر بنم اشبو عملمك اجرتى ندر ديو استفهام ايلدكده الله ذو الجلال سن طواف ايلدكده مغفور اولمغله اكرام اولنورسن ديو خطاب كلدكده تكرار آدم عليه السلام دعايه آغاز ايله يارب فضل وكرمك چوقدر ديو زياده يى نياز ايدنجه بارئ متعال اولان ذات اجل واعلادن سكا واولادكه قبله قيلدم ديو ينه خطاب عزت كلدى تكرار آدم عليه السلام طلب زياده ده مبالغه وعنايت مزداده يى مطالبه ايدنجه بارئ غفار اولادكك اهل توحيد اولنلرندن انى طواف ايدوب بندن مغفرت طلب ايدرلر ايسه هر برلرينى عفو ومغفرت ايلرم ديو تبشير بيورنجه آدم عليه السلام يارب حسبى ديوب مطلوبنك حصولى بولديغنه جناب حقه شكر وثنا ايلدى (امام حسن بصرى رحمه الله تعالادن سؤال اولنديكه حج مبرور ندر جوابده ديديلركه مناسك حجى ادادنصكره دنياى دنيه يه ميل ايتميوب بلكه اندن زهد واعراض ودار عقبايه اعتبار

ورغبت ایله رجوع ایتمکدر (کعبهٔ مکرمه یی ابتدا دیبا ایله اکسا ایدن عبدالله بن زبیر رضی الله تعالی عنهدر بیت مکرمك کسوه سی بوندن اقدم مسوح وانطاع یعنی دریدن وسختیاندن ایدی عبدالله بن الزبیر حضرتلری عهد امارتنده انواع عطریات ایله شولقدر تطییب وتعطیر ایدردیکه رایحهٔ طیبه داخل حرمدن استشمام اولنور ایدی (حکیم بن خرام رضی الله تعالی عنه یوم عرفه نك اخشامنده خیار اموالندن یوز عدد دوه ایله یوز رقبه یعنی قول امتیاز واحضار ایدوب عرفه اخشامنده رقبه لری اعتاق و یوم نحرده دوه لری نحر وذبح ایدوب فقرا یه انفاق ایدوب بیتی طواف وزیارتده * لا اله الا الله وحده لا شریك له نعم الرب ونعم الاله واحبه واخشاه * دعاسنی قراءت وتلاوت ایدرلر ایمش (امام حسین بن علی رضی الله تعالی عنه وعن ابیه حضرتلرینی اداء حج شریف ایدر ایکن کوردیلر ابتدا بیت حرامی طواف ودعادنصکره مقام ابراهیمه کلوب صلاة طوافی بعد الادا مبارك وجهنی مقام اوزرینه وضع ایدوب حزن و بکا ایده رك * یارب عبیدك ببابك خویدمك ببابك سائلك ببابك مسکینك ببابك * نیاز یله کرارا ومرارا تضرع ایدردی معناسی یارب قولجغازك بابکه وخادمجکك بابکه وسائل مسکینك قپوکه کلدی دیمکدر بعده عودت بیوردقلرنده اثنای راهده قطعهٔ نان اکل وتناول ایدر فرقهٔ فقراء وزمرهٔ مساکینه مصادفت وانلره سلام وتحیت وملاقات ایدرلر ومساکین دخی اول ذات عالیقدری تناول نانه دعوت ایدنجه تواضعا مجلس فقرایه داخل وطعامکز صدقه اولمسیدی اکل ایدر ایدم دیه رك اعتذار ایله هر برلرینی دعوت ایدوب خانهٔ سعادتلرنده اطعام واکسا ودرهم اعطا ومأوالرینه اسرا بیوردیلر (عبدالله بن جعفر رحمه الله تعالی اوتوز قدر راحله و بندی وار ایکن ماشیا وراجلا حج ایدوب وقفهٔ عرفه سنده اوتوز قدر مملوکنی اعتاق واوتوز بیك دراهمی مجموعنه اعطا وانفاق ایلدکده بونلری باری ایچون آزاد ایلدم رجا ایدرمکه اوذات اجل واعلا یوم تناددده بو فقیری ناردن آزاد ایلیه دیر ایدی (امام حسن بن علی رضوان الله تعالی علیه وعلی ابیه حضرتلری بیورمشلرکه ربمدن ادب وحیا ایده رمکه بوم جزاده ربمه ملاقات ایده یم حالبوکه بیت شریفنه مشی ایدوب نیاز ودعا ایلمیه یدوب مدینهٔ منوره دن مکهٔ مکرمه یه یکرمی سنه ماشیا عزیمت واداء حج بیورمشلردر (صاحب کتاب آیات قرآنیه واحادیث نبویه وحکایاتی بعد البیان لاجل التطریب بعض لطائف ذکرنی مناسب کوروب تحریر ایدر (ازجمله عمرو بن حسان الضریر حجاج بیت اللهی زیارتدن عودتلرنده بروجه اعتیاد احبا واصدقایه اقلی مسواك وتسبیح اولسون اهدا ایلمك طریقت قدیمه وعادت مستدیمه ایکن بونلر زمانه حاجیلری کبی بعض حجاج کندی یه ارمغان و یرمدکده اشبو قطعه یی انشا ایتمشدر * کان الحجیج لم یقربوا منی * ولم یحملوا منها سواکا ولا نعلا * اتونا فجاؤا بعود اراکة * ولا وضعوا فی کف اطفا لنا نقلا * وآخر دخی (حج فی الدهر حجة * حج فیها واحرما * واتانا من الحجا * زکما راح محرما * فهو ذو الحجة الذی ماتوقی محرما * ترجمهٔ قطعهٔ اولی حاجیلرمز مکه یه ومنایه وارمامشلر ظن اولنور اکر وارسه لر ایدی بزه بر مسواك یاخود عرب پاشمغی اولسون کتورررلر ایدی حال بوکه بزه کلدیلر بر مسواك کتورمدیلر مسواکدن چیکدك صبیانلریمزك اللرینه تهنیه لرنده حاجی لقومی دخی قویمدیلر دیمکدر (مآل قطعهٔ ثانیه حاجیمز عمرنده بر حج ایدوب احرام باغلندی لکن حجازدن بزه محرم یعنی چپلاق کندیکی کبی بنه عریان کلدی حاجیمز برحجه صاحبیدر که محرمی وقایه ایتمدی یعنی مکشوف العوره کلدی دیمکدرکه هدیه و یرمدیکندن کنایه در (قلت) بونده شهوردن ذی الحجه ایله محرم جمعی حسنی دخی واردر (اهل بادیه دن برعرب ناس حجدن عودتلرنده برحاجی ایله مخاصمه و منازعه ایدر ایکن بعض کیمسه لر اول عربه توبیخ وعتاب ایله حجاجه توقیر واحترام واستجلاب دعالریله

اغتنام اولنمق لایق ایکن سن ایسه مخاصمه ایدرسن دیدکلرنده (قلت) جوابه آغاز ایله خطاب ایدوب و برشاعرك (حج شریفه حق سبحانه وتعالی ذنوبی مغفرت ایلسون دیوکیدیلور ایکن بوشخص ایسه کندیکی کبی مذنبا کلدی شعری مضمونی سویلدی (وشعر دخی بودر) یحج لکیلا یغفر الله ذنبه * و یرجع قد حطت علیه ذنوب * فتدبر (ابو الشمقمق معرضنده شوقطعه یی انشاد ایلدی * اذا حججت بمال اصله دنس * فما حججت ولکن حجت العیر * مایقبل الله الا کل طیبة * ماکل من حج بیت الله مبرور * مآلی اکرسن اصلی دنس وحرام اولان دراهم ودنانیر ایله حج ایلدك ایسه حجی سن ایلمادك دوه لر ایلدی حق جل وعلا عبادات بدنیه ومالیه دن انجق طیب اولانی قبول ایدر وهر بر کیمسه که بیت اللهی زیارت ایلیه حجی مبرور ومقبول اولور دکلدر

﴿ الباب الثانی فی العقل والذکاء والحمق ﴾

ایکنجی باب عقل وذکاء وحمق بیاننده در حق سبحانه وتعالی کتاب محکم وخطاب منزلنده عقلی مدح وثنا بیوردی استعیذ بالله تعالی ﴿ وسخر لکم اللیل و النهار والشمس والقمر والنجوم مسخرات بامره ان فی ذلك لایات لقوم یعقلون ﴾ مآل شریفی اوذات اجل واعلا سزلره لیل و نهاری وشمس وقمر ونجومی تسخیر ایدوب و سزلرك فوائد و منافعکز ایچون تهیئه وخلق وایجاد ایلدی و بونلر اوذات متعالك امرینه مسخردر بونلرك خلقنده وتسخیرنده وکیف مایشاء تدبیرنده دلالات واضحه واردر شول قوم ایچونکه کافهٔ امممدن ذهن انسانیت وعقل سلیم ایله ممتازلردر دیمکدر اشبو آیت کریمه ده حق سبحانه وتعالی حضرتلری امارات وعلاماتی اصحاب عقوله تخصیص بیورمشدر (فخر کائنات علیه اکمل التحیات افندیمزدن شوحدیث شریف روایت اولنمشکه (اول ما خلق الله العقل فقال له اقبل فاقبل ثم قال له ادبر فادبر فقال) عز من قائل (وعزتی وجلالی ماخلقت خلقا اعز علی منك بك اعطی وبك احاسب وبك اعاقب وبك اعز وبك اذل) یعنی ابتدا خلق وایجاد ایلدیکی عقلدر عقلی خلق ایدوب توجه واقبال ایله امر بیوردی اودخی سرعا امره امتثال وتوجه واقبال ایدنجه ادبار وذهاب ایله امر بیوردی امره مسارعت ومبادرت ایدنجه حق سبحانه و تعالی بیوردی عزت وجلال وعظمتمه قسم و یمین ایدرمکه سندن اعز ومقبول بر مخلوق خلق ایلمادم هرنه که اعطا واحسان ایدر ایسم انجق سنك سببکله اعطا ایدرم وسنکله محاسبه ایدرم واعطا ایلدیکم کرك اموال وکرك نعم سائره اکر موقع لایقنه مصروف اولماز ایسه ینه سنك سببکله عذاب وعقاب ایدرم وسنك سببکله دارینده عزیز وذلیل وحقیر ایدرم انتهی (معلوم اوله که عقل ایکی قسم اوزرینه در (اولکی قسمی زیاده ونقصانی قبول ایتمز بو قسمه عقل طبیعی وغریزی دیرلر و بو قسم جمیع اصحاب عقول بیننده مشترکدر (ایکنجی قسمه عقل تجربی دیرلر بو قسم زیاده ونقصانی قابلدر وزیاده لکی کسب ایله درکه وقایع وحوادثاتی کرارا تجربه ایتمکله عقلنه کثرت وفهمنه وفرت حاصل اولور بو سببدن (قلت) مسن و یاشلو اولان عقل طبیعی صاحبنك عقل جهتیله اکمل ودرایتی اتمدر دیدیلر و فی الحقیقه فهم وعرفان بوندن اکثردرکه * من بیضت الحوادث سواد لمته واخلقت التجارب لباس جدته واراه الله تعالی لکثرة ممارسته تصاریف اقداره واقضیته کان جدیرا برزانة العقل ورجاحة الدرایة والفضل * دیمشدرکه مآلی وقوعات دهر صاچنی اغردوب وتجربه لر ثوب جدینی چوریدوب جناب حق کندوسنه کثرت ممارسه ایله قضا وقدرینی کوسترن کیمسه وفرت عقل ورجحان درایت وفضل ایله اتصاف وصفنه لایقدر دیمکدر لکن حق سبحانه وتعالی بعض قوللرینی الطاف خفیه وعنایات بهیه سنه تخصیص ایدوب خزائن مواهبندن عقل ودرایت وذکا وفطانت و برمرتبه اذعان وادراك وتدبیر امور واملا که

موفق ایدر که نیجه ارباب تجارب وکار آزموده انك رأی وتدبیرینی بوله مزلر وخاطرلرینه کلمه دن غافللردر بو حالت انجق وهبی الهی وعطیهٔ باریدر کسب وتحصیل ایله دکل زیرا بو حالت حدیث السن وقلیل التجربه اولان بعض ذوات کرامده مشاهده اولنور وذکر اولنان دعوایه یحیی بن زکریا علیهما السلامك حالی دلیلدر که حق جل وعلا کتاب محکم عزیزده ﴿ وآتیناه الحکم صبیا ﴾ بیورمشدر که یحیی علیه السلام حین صباوتنده حکمت وتوراتی فهم ومعرفت اعطا واحسان ویاخود حال صباوتنده عقلنی زیاده ایله احکام واحسان نبوت برله اکرام ایله مفسردر بر ذات مکرم که سهم سرمدیٔ سبحانی وکرم ازلیٔ ربانی اکا واصل اولمش اوله درونی اوزرینه انوار ملکوتیه وهدایت ربانیه اشراق ایتمکله قلبی ذکا وفطنت ایله متصف اولور و روی رأیندن پردهٔ وهم قالقار ظاهر اهر نقدرسنی وتجربه‌سی آز اولور ایسه‌ده (تحکیم حضرت سلیمان علیه السلام پدرلری داود علیه السلامك غنم ایله حرثده حکم وقضاسنی حال صباوتلرنده اخطار ایلیوبده پدرلری احسن قبول ایله قبول بیوردقلری بین المفسرین مشهور و متعارفدر (حرث وغنم قصه سنك مآلی بودر که برکون ایکی کیمسه داود علیه السلامه کلوب یا نبی الله بو آدمك قیونلری تارلامه و باغمه کیروب حرث وزرعمی افساد ومحصول ومعمولمی اکل و بلع ایله قرین نفاد ایلمشلر شرع انور ایله ترافع و حکم و قضای منور ایله دفع تنازع بیورك دیدکلرنده اول نبی صاحب احکام علی نبینا وعلیه الصلاة و السلام قیونلری افساد زرع بدلی صاحب تارلا ایچون حکم واکا تسلیم ایله امر بیوردی حضور سعادتلرندن چیقوب کیدرلر ایکن بولده فرزند نجیبلری سلیمان علیه السلامه مصادفه و صورت حکم و قضایی نقل و حکایه ایلدکلرنده سلیمان علیه السلام طرفینه بوندن اوفق و احکم بر حکمه ملهم اولدم دیدکده رجلان متخاصمان کیرویه عودت وسلیمان علیه السلامك کلامنی پدرلرینه حکایت ایلینجه اولوقتده سلیمان علیه السلامك سن شریفلری اون بره بالغ اولدیغندن پدرلرینه استغراب کلوب و سلیمان علیه السلامی حضور سعادتلرینه احضار ایدوب بونلره ارفق و اوفق حکم ندردیو سؤال بیوردقلرنده انلر دخی اخبار بیوردیلر که قیونلر حرث و باغ صاحبنه تسلیم و تارلا و آصمالر هیئت اصلیه سنی بولنجه قدر صاحب تارلا قیونلری البان ونتاجیله تعیش وتنعم وتارلا وآصمه لر کما فی السابق هیئت اصلیه یی بولدقده ینه صاحب اولنه تسلیم ایله تحکیم اولنمقدر بیورنجه پدرلری حضرت داود علیه السلام فرزندلرینك حکمنی تحسین واو حکم ایله قضایی تبیین بیوردیلر حتی مفسرین ﴿ وداود وسلیمان اذ یحکمان فی الحرث اذ نفشت فیه غنم القوم وکنا لحکمهم شاهدین ففهمناها سلیمان وکلا آتینا حکما وعلما ﴾ آیت کریمه‌نك تفسیرینی مترجم مرحوم هر نقدر تفسیره باشلمش ایسه‌ده مجمل مخل اولدیغندن طی اولنوب تفاسیره مراجعته احاله قلندی کاشکی جمله تراجم آیات تفسیر ندیلاندن باقیله دیمش اولیدی فتأمل انتهی (والحاصل سلیمان علیه السلامك اشبو عرفانی کثرت تجارب وطول مدت ایله حاصل اولمادی بلکه عنایت ربانیه و الطاف الهیه ایله حاصل اولمشدر الله سبحانه وتعالی بعض عبادنك قلوبنی انوار مواهب ایله املا ومنور ایدرده اولدخی مواقع صوابه اهتدا برله رأیی اسباب کثیره ده تجارب کثیره اصحابنه ترجیح اولنور (عقل امر معنوی اولوب امر حسی اولمادیغندن مشاهده عدیم الامکاندر لکن بر کیمسه ده عقل کامل صادر اولان آثار وافعال ایله استدلال اولنور مثلا اول کیمسه اخلاق حسنه وحمیده یه میل ورغبت واعمال رذیله واخلاق سیئه‌دن نفرت وشرعا وعقلا وعرفا ممدوح اولان صنایعی عمل ومقدوح ومذموم اولوب سوء عاقبت وعار ایراث ایدن فعللردن تجنب واحتراز ایتمکدر (بعض حکمایه بر رجلك عقل وشعورینی نوجهله استدلال ایدرسن دیو سؤال اولندقده مکالمه ومجادله ایدرم کلامنده

صواب واصابتنده کثرت ووفرت وخطا وسقطاتنده قلت وندرت واقع اولور ایسه اندن استدلال ایدرم دیو جواب دنصکره اول شخصه مصادفه و مکالمه ممکن اولماز ایسه غیابنده نوجهله استدلال ایدرسن دینلدکده اوچ شیئك بریله استدلال ایدرم طرفندن کلان آدم ایله یاخود مکتوب ومراسله سیله ویاخود ارسال ایلدیکی هدیه‌سیله زیرا رسول یعنی ایلچی مرسل یعنی کوندورن مقامنه قائمدر انك عقل ودرایتی وحسن مکالمه‌سی وذکا وفطانتی مرسلنك عقل وکیاستنه دلالت ایدر اما کتابی یعنی مکتوبیله استدلال ﴿ فان کتابه یصف نطق لسانه ﴾ یعنی زیرا مکتوب کاتبنك لساننده اولان نطقنی وصف وبیان ایدر (قلت) بعض مترجم بو مقامی ترجمه‌ده کلام وهدیه‌یی هرنه ایسه بعد الافاده (امامکاتبه‌سیله استدلال کتاب کاتبك نصف نطق لسانی اولدیغی ایچوندر دیمشدر فتدبر (غریبه) بعض اذهانده اخوان کرام بو ناداننك اخذی مترجم مومی الیهدن اولدیغنی زعم ایدر والحال که هنکام شبابده برقاچ درسی ارقه سندن دکلش ایدم وفقیرك اکلر اکلر اخذم فاضل مشهور عثمان افندی زاده السید محمد امین مرحومدر باقك استادینك سوزینی اصلاحه قالقشمش دیو سوءظنده فقیری حق معلمه رعایت ایتمیور ظننده بولنمامق ایچون اخوان کرام بو وجهله اخطار اولنور تجاوز الله تعالی عن سیئاتنا (واما هدیه مبین شان مهدیدر یعنی هدیه طرفینك مناسبتی کمال عقل ودرایتنه وعدم مناسبتی غباوتنه دلالت ایدر (بعضیلر دیمشلر که بر شخصك کمال عقلنه دلیل جمیع ناس ایله مدارات وحسن معاشرتیدر الله تعالانك توفیقنه مظهر اولنه حسن مداراتی شهادت ایدر علیه الصلاة والسلامدن روایت اولمشکه (من حرم مداراة الناس فقد حرم التوفیق) یعنی بر کیمسه ناس ایله مداراتدن محروم اولسه الله ذو الجلالك توفیقندن محروم اولور (علما عاقل شول کیمسه درکه اهل وقت وزمانیله حسن مدارات ایدر دیدیلر ﴿ ضمیمهٔ فقیر ﴾ بومقامده تنبیه لازمدر که مدارات و مداهنات فرق وتمییز اولنه زیرا مدارات شرعا وعقلا ممدوح وحسن (ومداهنه عقلا وشرعا مذموم وقبیحدر (مدارات شول شیدن عبارتدر که اصلا کذب وخلاف شرع اولمیه رق وقلبی لسانته موافق اوله‌رق ناس ایله حسن موانست ودائما ناسی خیر اولان شیئه دلالتدر الیله ولسانیله وقلبیله وسائر اعضاسیله بغیر حق بر کیمسه‌یی اضرار ایتمامکدر (اما مداهنه شول شیدر که هر کیمسه‌یه متصف اولمادیغی صفات حسنه ایله مواجهه سنده مدح وثنا و غیابنده اول کیمسه‌یی قبایح ایله تقبیح ایتمکدن عبارتدر بونك حقیقتی ومآلی مواجهه‌سنده ملایمت ومصلحت ختام بولدقده مغالطتدر بو صورت معاذ الله تعالی صفت منافقیندر وصاحبنی ضلالته القا ایلر انتهی الکلام (کذلك علیه الصلاة والسلام افندیمزدن شو حدیث شریف روایت اولنمشدر (الجنة مائة درجة تسع وتسعون منها لاهل العقل وواحدة لسائر الناس) یعنی جنت یوز درجه در طقسان طقوز درجه‌سی اهل توحیدك عقلاسیچون و بر درجه‌سی سائری ایچوندر (علی بن عبیده دیمشلر که عقل بدن انسانده ملك وسلطان مثابه سنده وخصال رعیه وخادمان مثابه سنده در اکرچه عقلده خلل وضعف اولورسه خصالده دخی اختلال پیدا اولور بو کلامی علی بن عبیده دن بر اعرابی استماع ایلدکده ﴿ هذا کلام تقطر عسله ﴾ یعنی بو بر سوزدر که بالی طاملر دیو تحسین ایلدیکه طاتلو سوز و شیرین سخن مآلنده در (بعض حکما دیمشلردر که عقولك اللری نفسلرك دیزکنی طوتر یعنی کتو یوللره صالدیرمز هر برشی چوغالدقده اوجوز یعنی قدری دون اولور انجق عقل که چوغالدقده بهالی یعنی قدری اعلی اولور وهر برشیئك حد وغایتی واردر اما عقلك حد ونهایتی یوقدر انجق ﴿ کتفاوت الازهار فی الابراج ﴾ یعنی چیچکلرك قوقولرده تفاوتلری کبی عقول ناس دخی متفاوتدر (قلت) عبارهٔ نقل صاحب المستطرف ﴿ ولکن الناس یتفاوتون فی العقل کتفاوت الازهار فی الابراج ﴾ ایکن مومی

كواكبك بروجده تفاوتی كبی عقول واذهان دخی متفاوتدر دیمشدر فتدبر انتهی (ماهیت عقلده اختلاف واردر بعضیلر بر نورانهیدر نور چشم كبی حق تعالی قلب انسانه غریزه اوله رق وضع ایتمشدر نقصان وزیاده‌بی وذهابی وینه عودتی قبول ایدر چشم ایله امور محسوسات حس اولندیغی كبی عقل ایله دخی عواقب اموردن محجوب ومستورلر ادراك اولنور (سخافت عقل عمای قلب وعمای بصر كبیدر زیرا حق جل وعلا ادلهٔ ظاهره و براهین قاطعه‌یی كوروب ایمان كتوریمیان كفار اهل عناد و بد نهاد حقنده ﴿ فانها لاتعمی الابصار ولكن تعمی القلوب التی فی الصدور ﴾ بیوردیكه چشم و بصرلری یرنده اولوب صدرلرنده اولان قلوبلری اعمی اولدیغی ناطقدر یعنی عمی قلبه دخی وصف اولنمشدر (بعض علما دیدیلر كه عقلك محلی قلب دكل بلكه دماغدر امام اعظم رحمه الله تعالی بو قوله ذاهبدر (و بعض جماعت محلی قلب اولمسنه ذاهبدر واشبو ﴿ فتكون لهم قلوب یعقلون بها ﴾ آیت كریمه‌سیله استدلال ایدرلر كه اشبو آیتده قلب تعقل ایله توصیف اولنمشدر كه محل عقل قلب اولدیغنه دلالت ایدر وقال الله تعالی ﴿ ان فی ذلك لذكری لمن كان له قلب او القی السمع وهو شهید ﴾ اشبو آیت مكرمه‌ده دخی جای ادراك قلب اولدیغنه دلالت واردر كه قلب دخی تذكر ایدر دیمك اولوب تذكر ایسه عقل ایله اولور (حكما دیدیلر كه تجربه عقل وفهمك مرآتیدر وقت كورمش كاركزیده‌نك رأی و تدبیری اكثریا محمود وسهم فكرلری ممدوددر (ینه حكما دیمشلر كه مسن و سالخورده‌لر اشجار وقار در فكرلری هدف اصابتدن تمایل ورباح وهم رأیلرینه تقابل ایتمز طبیعتلرنده هر نقدر ذكا معدوم ایسه ده وقت وایام كندولره حیله وتجربه افاده ایلمكله چوق خصوص معلوملری یدر كه شاعرك بو بیتی معنای مذكوری بیان ایدر * الم تر ان العقل زین لاهله * ولكن تمام العقل طول التجارب (وكذلك شاعر آخرك * اذا طال عمر المرء فی غیر آفة * افادت له الایام من كرها عقلا * قولی دخی مبیندر (معنای بیت اول سن بیلورسنكه عقل وفراست اهلنه شرف وزینتدر لكن عقلك كمال وتمامی طول مدت وتجربه‌در ومعنای بیت ثانی كشینك عمری عقلی آفتسز طول زمان امتداد بولسه تكرر حوادث ایام عقل آخر افاده‌سیله عقله رجحان ایراث ایدر دیمكدر (عامر بن قیس * اذا عقلك عقلك عما لا یعنیك فانت عاقل * یعنی عقلك سنی مالایعنیدن قیدایده یعنی مانع اوله اشته اوزمان سن عاقلسن دیمشدر (و بعض علمادن نقل اولنمشكه عقلدن اشرف بو عالمده برشی یوق وغناء نفسدن اغنی برغنا یوقدر (و بعض حكما دیمشلر كه عاقل كیمسه نه مكانده بولنسه عقل و فطانتی ایله تعیش ایدر ارسلان قوت وشجاعتی ایله نه محلده اولسه تعیش ایلدیكی كبی (عقلی مدح وثناده شاعر بو قطعه‌یی نظم ایتمشدر * اذا لم یكن للمرأ عقل فانه * وان كان ذا بیت علی الناس هین * ومن كان ذا عقل اجل لعقله * وافضل عقل عقل من یتدین * ترجمهٔ قطعه بر كیمسه‌نك عقلی یوق ایسه ناس ایچنده قدر و منزلت و وقار وعزت بولماز هر نقدر اوكیمسه مال وعقار ورتبه واعتبار اصحابندن ایسه ده و بر كیمسه عاقل اولسه عقلی سببیله اجلال واعظام اولنور هر نقدر اموال صاحبی دكل ایسه ده لكن عقلك افضل واشرفی متدین اولان ذاتك عقلیدر * حكما العقل لاتبطره المنزلة السنیة كالجبل لایتزعزع وان اشتد الریح والجاهل تبطره ادنی منزلة كالحشیش تحركه ادنی ریح * دیمشلردر كه مآلی عاقلی مناصب رفیعه منافی عقل اولان كبر ایله متصف ایتمز جبلی هر نقدر روزكار شدید اولسه ده تحریك ایده مدیكی كبی اما جاهلی یعنی عقلسز ادنی مرتبه جاه ایله متكبر اولور اوتلری ادنی واز روزكار تحریك ایتدیكی كبی دیمكدر كه مفادی علامت عقل تواضع صمیمی و نشان حمق كبر ونخوتدر دیمكدر فافهم (حضرت علی رضی الله تعالی عنهدن عاقل كیمدر وصف وتعیین بیورك دیو استفسار اولدقده هر شیئی مواقع

لایقنه وضع وتعیین ایلین كیمسه‌در دیو جواب صواب بیوردیلر (منصور خلیفه فرزندینه وصیتنده * خذ عنی ثنتین لاتقل من غیر تفكیر ولا تعمل بغیر تدبیر * دیمشدر كه مآلی بندن ایكی فائده آل واوكرنكه مطلوبدر بری هرنه كه تكلم وتفوه ایدر ایسك رویت وفكرسز تكلم ایلمه وایكنجی نه اشلر ایسك رأی وتدبیرسز اشلمه دیمكدر (اردشیر دیمشدر كه درت شی واردر كه ینه درت شیئه محتاجدر بریسی حسب ادبه محتاجدر حسب اصحابنده ادب اولماز ایسه یوق مثابه‌سنده‌در ایكنجیسی فرح وسرور دركه وقت امنیته و زمان استراحته محتاجدر مادامكه زمانده ووقتده امنیت اولماز ایسه فرح وسرور اولماز (اوچنجیسی قرابتدر كه مودت ومحبته محتاجدر مادامكه حب وودادا اولمیه اقربا ایله اجانبك فرقی یوقدر بلكه اجنبی محب اقربادن اولی واحبدر (مصراع) محب صادقی یكدر كشینك اقرباسندن (دردنجی عقلدر كه تجربه‌یه محتاجدر (قاسم بن محمد * من لم یكن عقله اغلب الخصال علیه كان حتفه فی اغلب الخصال علیه * دیمشدر كه معناسی برشخصك عقلی سائر خصال واخلاقنه غالب اولماز ایسه اوشخصك حتف و هلاكی اخلاقندن غالبی ایله در دیمكدر اشبو كلام جوامع الكلمدن قلیل المبنی وكثیر المعنی بر كلامدر تفصیل اولنسه بر كتاب مستقل اولور مثلا بر كیمسه‌نك شجاعتی عقلنه غالب وعقل شجاعتی مدبر اولماسه البته اوشجاعت اوشخصی قهر وتدمیر ایلر (ابو الدرداء رضی الله تعالی عنه بیورمشلر كه فخر كائنات ومفخر موجودات علیه افضل التحیات و التسلیمات رحم و شفقتی موجب صیغهٔ تصغیر ایله یا عویمر تعبیریله بكا ندا بیوروب بندخی هزار تعظیم ایله كوشمی الغا ایدنجه عقلكی زیاده ایله كه الله تعالایه قربیتك زیاده اوله بیوردقلرنده تكرار بن یا رسول الله پدر ومادرم سكا فدا اولسون زیاده عقل نیجه مستدعی ومتمنی اولنور دیدیكمده محارم اللهدن اجتناب وفرائضی ادا ایلر ایسك اصل عقل ورأی صوابی استحصال ایتمش اولورسن بعد ازین اعمال صالحه وافعال حسنه ومرضیه ایله مترقی ومصاعد اولور ایسك ازدیاد عقل وجناب باری متباعد عن النقایصه زیاده قرب ایله مستسعد اولورسن بیوردیلر (حضرت علی ابن ابی طالب كرم الله وجهه ورضی الله تعالی عنه اشبو * ان المكارم اخلاق مطهرة * فالعقل اولها والدین ثانیها * والعلم ثالثها والحلم رابعها * والجود خامسها * والعرف سادسها * والبر سابعها والصبر ثامنها * والشكر تاسعها واللین عاشرها * والعین تعلم من عینی محدثها * ان كان من حزبها او من اعادیها * والنفس تعلم انی لا اصدقها * ولست ارشد الاحین احصیها * كلمات علیه‌سنی نظم بیورمشلر كه معناسی مكارم اشبو اخلاق عشرهٔ مطهره‌در اولكیسی عقل ایكنجیسی دین اوچنجیسی علم دردنجیسی حلم بشنجیسی جود التنجیسی افعال معروف مستحسنه یدنجیسی بر واحسان سكزنجیسی صبر طقوزنجیسی شكر اوننجیسی لین یعنی غلیظ اولمامقدر وهر بر شخص محادثه ومكالمه ایلدیكی كیمسه احباب واحزابمی یوخسه اعداسیمی چشم فراستله مواجهه ومناظره‌سندن فهم وادراك ایلر ونفس بیلور كه هرنه كه امر ومراد ایدر ایسه بن انی تصدیق واطاعت ایتمم او زمان عقل وسداد فهم و رشاد ایله موصوف اولورمكه نفس اماره‌یه عصیان وامر وارادهٔ سندن طغیان ایدرم دیمكدر (بعض حكما عاقلك وصف وعلامتی وتعریف واماره‌سنده دیمشلردر كه عاقل عقلندن ناشی ناسی ارشادده ورأیندن ناشی ناسه امدادده اوله رق قولی سدید وفعلی حمید اولاندر اما جاهل احمق جهلندن ناشی عذابده وقولندن ناشی تبابده واقع اوله رق قولی سقیم وفعلی ذمیم اولاندر (ینه حكیم سابقدن نقل اولنمشكه ثوب ولباسنك جیادتی وطور وهیأتنك حسن وملاحتی وصقالنك وفرقی وصورتنك نظامی ودعوای عرفان وظرافتده كثرتی شخصك عقل وكیاست وفهم وفراستنه دلالتده كفایت ایتمز زیرا نیجه خلا واردر كه نقشله تزیین اولنمشدر (ظرفاء عربدن اصمعی دیمشكه بصره‌ده مسن واوزرنده

ثیاب فاخره واطراف واکنافده خدام ومغنیه ومترنمه لر وکثرت خرج و صرفی اولان بر کیسه
وارایدی عقلنی تجربه مراد ایدوب ماسم سیدنا یعنی کنیه واسم شریفکز ندر دیدیکمده بی پروا
ابو عبد الرحمن الرحیم مالك یوم الدین دیه رك جواب ناصوابه اجتسار ایلدی بن دخی
ضروری ضحك وخنده ایله احمق وجاهل نادان اولدیغن فهم ایلدم (قلت) مترجم سیدنا
لفظنی برغریب ترجمه ایتمشدرکه ذکری ناسزا ومطالعه سی حیرت فزادر انتهی (منقولدرکه قاضی
ایاس اکابر عقلای عالمدن اولوب عقل سلیمی حقیقت حالی کشف ایدوب وکندینك طرق صوابه
سلوکنه هادی اولوردیکه اول عقل سلیمه موفق اولمیانلرك کاری دکل ایدی وقاضی مشار الیهدن
صدور ایدوب عقل راجحنه شهادت ایدن وقایعدندرکه صلاح حال وامانت کارایله شهرتشعار بر رجل
وارایدی اتفاقا قصد حج ایتمش برکیسه عودتنه دکین برکیسه التونی اول امانتله مشتهر اولان
رجله ایداع ایدوب کعبهٔ مقصدینه عزیمت ونسك حجی ادادنصکره رجعت ورجل مذکوردن
ودیعه وامانتنی طلب ایلدکده اورجل باطل تجاهل ایدوب انکار وغضبله رده اجتسار ایدنجه
اثبات مدعایه شهادت ایدر کیمسه‌لر اولمادیغندن بیچاره یه حیرت کلوب قاضی ایاس بن معاویه نك
حضورینه واروب قضیه یی نقل وحکایت ایدر قاضی ایاس اوبیچاره یه بوحادثه یی بندن غیری
کیمسه یه اخبار ایلدکمی دیو استفسار ایلدکده جنابکزدن غیری یه افاده ایلمادم دیدکده قاضی
عرفان استیناس اوکون کیدوب فرداسی کلسنه وقضیه یی برفرده نقل وحکایه ایلمامسنه تنبیه
ایدر رجل مظلوم محکمه دن مفارقت ایتدکده قاضی ایاس رجل مرائی یی حضورینه احضار
وهزار تلطیف واکرام ایله اعزازوکو یا محرم اسرار ایده رك لطائف حیل طریقنه سلوك ایله *قد
حصل عندی اموال کثیرة و رأیت ان اودعها عندك فاذهب وهیئ موضعا حصینا* یعنی
عندمده اموال کثیره برکدی سا که ایداع ایلمکی رأی ایلدم برمحل محرز حصین وموضع رصین
استحضار ایدوب اخبار ایده سز دیه رك کلامه ختام ویردکده اول رجل طالح محکمه دن
حرکت ومصلحتنی رؤیت ایده طورسون قاضی مومی الیه رجل بیچارهٔ مرقومه آدم کوندروب
تکرار اوشخص منکردن امانتنی طلب وویرمه ده تعلل ایدرسه قاضی ایاسك حضورنده ترافع
ایچون محکمه یه دعوت ایله دیو امر وتنبیه قیلدقده فی الحال مرائی باطلك خانه سنه مسارعت
وقاضی مشار الیهك تعلیمی وجه اوزره اقچه سنی طلب ایدر مرائی مرقوم طمع خامندن
ناشی قاضی مومی الیهك ایداعیله وعدایلدیکی اقچه یی قپامق سوداسیله قضیه یه خبردار
اولماسون دیو کمال حذرندن رجل بیچاره نك اقچه سنی اقرار وبدینه تسلیم ومقدما انکار
وغضب ایله معامله سی بروجه ملاطفه اولدیغنی اخبار وبوماده یی کیمسه یه دیمه دیو رجا
وحاجی مأیوس اولدیغی اقچه سنی الوب سرور ایله قاضی دانایه عودت وهزاردعا وثنا ایدر اول باطل
مرائینك حیل وخدعه سی آشکار اولمغله بومقوله کار باطلی ایچون قاضیٔ عادل حضورینه
احضار وتعزیر وتوبیخ ایله تکدیر وحق تعالی سنك کبی شریرلرك عالمدن وجودنی قالدیره دیو
بددعا ایدر (قلت) هذا وقع فی عصر الایاس نادرا واما فی زماننا هذا فلا یعد ولا یحصی اللهم احفظنا
واحفظ الهیئة الحسنة من شرورهم آمین انتهی (خلفادن بعضیسنك وفاتی سببیله مسلمین
بینده فتنه واختلال ظهور ایدوب بواثناده بدخواهلرینك ملکاری عقد مجلس شوری ایدوب اهل
اسلام بربریله مقاتله وعداوت ایله مشتغل ایکن فرصت فوت اولنمازهمان اوزرلرینه مهاجمه
ایله غلبه واستیلا ونیجه ممالکی ضبط ایده لم دیه رك قرار ویردکارندنصکره بینلرنده عقل وشعوری
مسلم اولان بر رجل مجلس شوراده حاضر اولمامغله اکا دخی برکره احتیاطا عرض مرامی رأی
ایله دیوشورتلرینی نقل وحکایت ایلدکلرنده اعضای مجلسدن اولان اول رجل رأی وتدبیریکز

ناصوابدر دیو ردایله جواب ویرر علتندن سؤال واستفسار ایتدکلرنده اول رجل دخی
ایرته سی کونی اخبار یله وعدایلیوب وقتا که روز موعود کلدکده جمهور کلامه آغاز ووعدیکزی
انجاز ایدك دیدکلرنده اول رجل عاقل ایکی ارسلان ایله برذئب احضار ایلملرینه تنبیه اکید وبونلر
دخی امرینه امتثال شدید ایلیوب ارسلانلر ایله ذئبی اعداد ایدرلر رجل عاقل ذئبی برمحلده حبس ومکث
وارسلانلری بربرلرینه صالدیرر ارسلانلر دخی بردرجه ده بوغوشورلر که قانلری سیلان ایدر
نهایت مخاصمه لری غایته بالغ اولدقده یعنی بیتاب دوشدکلرنده ذئبی محبسندن چیقاروب
ارسلانلره ارائت وانلر ذئبی کوردیکی کبی ترك مخاصمت ودرحال بربرلریله انسیت واتفاق ایله ذئبه
هجوم ایله پاره پاره ایدرلر رجل ذی تدبیر بونلره خطاب ایدوب اشته قوردایله ارسلانلرك مثالی
مسلمین ایله سزلرك مثالی کبیدر کرچه بربریله قتال وشقاق ایتدیلر اما مخالفلرندن برعدو ظهور ایلرسه
درعقب اتفاق ایدوب حال وفاقلرندن زیاده هجوم وقتال وممملکتلریکزی تخریب وضبط ایدرلر
دیدیکنده هزار تحسین وتصویب ایله ترك عزیمت ایدرلر (بومقامده صفت عقلا تمام اولوب
حمقانك بیانه آغاز اولنور احمق واهل حماقتی تعریفده ابن اعرابیٔ دانا (حماقت عربك بازارده کساد
اولدیغی وقتده دیدکاری حمقت السوق قوللرندن مأخوذدر کانه احمق کاسدعقل ورأی اولوب
اموروه صالحدن برشیده کندوسیله مشاوره وکندویه التفات اولنمدیغندن احمق دینمشدر دیمشدر
(حمق برغریزه وطبیعتدرکه انی تغییر وتبدیلده برحیله وتدبیر تأثیر ایتمزو برداءدرکه دواسی انجق موتدر
وشاعرك *لکل داء دواء یستطب به* الا الحماقة اعیت من یداویها* قولی ذکر اولنانی تأیید ایدر
مآلی اولدرکه علت حمقدن ماعداهر درلو درد وعلت ایچون مداوات اولنه جق معالجات واردر انجق
حماقت وجهالته مداوات ایلینه فتور وملالت عارض اولوب مداوات ممکن اولماز (حماقت شرعا
وعقلا مذموم ایدوکنی بیانده فخر کائنات علیه اکمل التحیاتدن مروی اولمشکه الله تعالی عندنده احمق
خلقك زیاده مبغوضیدر زیرا اعز اشیادن محرومدر واول اعز دخی عقلدر (عقلا وحکما صفت
احمقه صورت وافعال حیثیتندن ایکی وجه اوزره استدلال ایلمشلر اولکی صقالك طولیله در
وبومدعایی اثباتده * لان مخرجها من الدماغ فمن افرط طول لحیته قل دماغه ومن قل دماغه قل
عقله ومن قل عقله فهو احمق* دیدیلر که مفادی صقالك منبتی دماغ اولمغله لحیه سی اطول
اولان ذاتك دماغی قلیل یعنی ضعیف ودماغی قلیل اولانك عقلی ضعیف اولوب وضعیف العقل
دخی احمقدر دیمکدرکه زیادهٔ رطوبت دماغی کثرت اشعار اشعار ایدر انتهی (افعال حیثیتندن
علامت عقلنه خطور ایده نی ایشلر عواقب اموره تأمل ونظر ایلمز تجربه ومعارفه سی اولمیان
شخصك کلامنه اعتماد ایدر نفسنی بکنوب عجب وکلامده کثرت ایدر وکندویه برشی سؤال
اولنسه تأنی ایتمیوب جوابده سرعت ایدر هرشیده عجله ایلر معارف وهنردن خالی خفت وسفه
وظلم وسهو وغفلت ایله مالی یمین ویسارینه نظر والتفاتی چوق اولوب وقار وتأنیسی آز اولور
اکرچه احتیاجی اولمیوب خلقدن مستغنی اولور ایسه کبروغروری زیاده اولور احتیاج وقتنده
مأیوس اولور نه سویلرسه فحش ایدر نه طلب اولنسه بخل ایدر کندو طلب ایلسه الحاح وابرام
ایدر نه سویلسه لطیف وکوزل سویلمز کندویه نه سویلنسه فهم ایلمز کولرسه قهقهه ایدر
اغلرسه صیحه ایدر (صاحب مستطرف رحمه الله تعالی اشبو صفات وعلامتلر ناسده تفتیش
وتفحص اولندقده اکثر بواحوالده بولنمشدرکه ارتق عاقل واحمق کیم اولدیغی بیلمامك درجه سنه
واردق دیو معاصرلرندن شکایت ایتمشدر (حضرت عیسی صلوات الله علی نبینا وعلیه حضرتلری
بیورمشلرکه معالجه ومداوات قبول ایلمز علت برصه ومادرزاد اولان اکمه واعمایه معالجه ایلدم
شفایاب اولوب باذن الله برء حاصل اولدی واحمقه علاج ومداوات اصلا کار ایتمدی وعلت حمق زائل

اولمادی (مضحکه) حکایت اولنمشکه ایکی احمق یولده رفیق وسفرده همراه طریق اولمشلر
احمقك بری آخره ندا ایدوب ای رفیق شفیقم بربرمز ایله مصاحبت ومکالمه ایده لمکه قطع
مسافه محادثه ایله آسان اولوب فتور وکسلان طریان ایتمز دینجه رفیقی دخی بو کلامی استحسان
ایلیوب مصاحبته باشلدقلرنده بریسی بنم املم بودرکه برسوری قیون وطوارم اولیدی ولحم ولبنی
وصوف وسمنی ایله مغتنم اولیدم خلباسنی اظهار ایدنجه احمق دیکردخی خلباسنی آشکار و بنم مرادم
برسوری ذئب یعنی قوردم اولیدی اغناملریکه صالو یروب انلردخی اکل وتناول ایله اهلاك واتمام
ایده لر ایدی دیدکده احمق آخره زیاده غیظ وغضب کلوب حق مصاحبت بومیدر ورفاقت ومودت
بویله میدر قیونلریمی اتلاف واهلاك ایلمك روامیدر دیه رك مشاتمه و بربرلریله زیاده سیله
مخاصمه ایلدیلر نهایت بربرلرینك بوغازندن طوتوب مجارحه ایدرلر بوخلالده برمسن کیمسه
اوزرلرنده طولم ایله عسل یوکلی ایکی حمار ایله کچرایکن بونلره مصادفه برله اصلاح بینلرینه
توسط ایدوب وخصومت ومجارحه نك سببندن استفسا زایلدکده انلر برمنوال سابق ماجرایی
اخبار ایدرلرمسن کویا مجرب روزکار اولدیغندن حماردن طوملری انزال ایله اغزلرینی آچوب
یره اساله ووافر عسلی اضاعه ایلدکدنصکره بونلره خطاب ایدوب اکرچه سزلر احمق دکل ایسه کز
شو عسل کبی الله تعالی دممی یره دوکسون دیه رك کویا نصیحت صواب وکندونك اشبو فعل قهقهه
افزاسیله انلردن زیاده حمق اولدیغنی آشکار ایدر (جابر بن عبد اللهدن مرفوعا روایت اولنمشکه
بنی اسرائیلدن بر رجل معبد وصومعه سنده طاعات ایله کذارنده ازمان ایکن رحمت وباران نزول
ایدوب نباتات فراوان نابت و بهار اولدقده راکب اولدیغی مرکبی اوتلر ایکن اول ساده دل ای
معبودم سنك مرکبك اولایدیده بن قولکك مرکبیله برابر اوتلایدی دیو نیاز ایدر جناب واجب
الوجودك شان اولوهیتنه لایق اولمیان اشبو تضرعی اوعصرده قبل باریدن مبعوث بعض نبی
ذیشانه بالغ اولوب بو تمنی غیر لایقدن اول رجلی زجر مراد ایلدکلرنده قبل جناب ستاردن
نبی عالیمقداره وحی وتنبیه اولنوب اول قولم مدت مدیده بکا متضرع وصومعه سنده عقلنك درکی
مقداری متعبدر وقوللریمی علی قدر عقولهم مجازات وهر کسك اخلاصی موجبنجه مکافات
ایده رم بیوردیلر (سهیل هند بنت عتبه یی تزوجه طالب اولدقده هند سهیلی صفت حمق ایله
تعییب ایتدیکندن سهیل دخی هنده اشبو قطعه آتیه یی نصیحت طریقیله انشاد ایتمشدر * وماهو بحی
یاهند الاسجیة * اجرلها ذیلی بحسن الخلائق * ولو شبئت خادعت الفتی عن قلوصه * ولاطمت فی
البطحاء فی کل شارق * مفاد قطعه ای هند بنم طول قدمدن وهم ایتدیکك حمقم بنم سجیه ذاتمکه کافه
حسن خلقدرا کامانع دکلدر وشجاعت ورأیم شو یله در دلیران وشجعانی اکرم ادایتسم دوه لرندن
قاپوب اسیر وهر بار بادیه وسیعه یاخود ارض بطحاده سله زورمله تدمیر ایدرم دیمکدرکه نتیجه سی
قیافت اخلاقه برهان اولمیوب اماره درکاهیجه تخلف ایدر دیمکدر انتهی (قلب سلیم صاحبی اولوب
موذی اولمیان ابله واحمقه عرب العرب ابو یتوزلمز وطعن ایتمز جنت اوکوزی دیرلر شول احمقکه
ناسه اذیت وهر شخصه زحمت ویره اول کیمسه یه بقر سقر یعنی جهنم اوکوزی دیرلر

﴿ الباب الثالث فی القرأن وفضله وحرمته وما اعد الله
تعالی لقارئه من الثواب العظیم والاجر الجسیم ﴾

اوچنجی باب قرأن عظیم الشانك فضیلت وحرمتی وتلاوت ایدنلر ایچون جناب واجب الوجودك
اعداد ایلدیکی ثواب عظیم واجر جسیم بیانده در * حق تعالی قران عظیم الشانی مدح وفضیلتنی
بیانده استعیذ بالله ﴿ ولقد یسرنا القرأن للذکر ﴾ بیورمشدر یعنی قرأن عظیم الشان انواع موعظه
واصناف عبرتلری ذکر و بیان ایتمکله تذکیر واتعاظ ایچون تسهیل وتهیئه اولنمشدر مفادینی یاخود

لفظنده عذوبت ونظمنده اختصار سببیله حفظه تسهیل اولدیغی ناطقدر آیت اخراده قرأن
عظیم الشانی کریم ایله توصیف بیورمغله شاننه تفخیم ایله استعیذ بالله ﴿ انه لقرأن کریم ﴾ ودخی
حکیم ایله تسمیه ایله استعیذ بالله ﴿ یس والقرأن الحکیم ﴾ ودخی علو وعظمتنی بیانده مجید ایله
تسمیه ایله استعیذ بالله ﴿ ق والقرأن المجید ﴾ بیورمشدر قرأن جلیل الشانی سید الانبیاء وسند
الاصفیا علیه اکمل التحایایه جبریل امین وساطتیله انزال بیوروب کلام منزل باری اولدیغی
انکار ایدن فصحای عرب العربایی معارضه سندن عاجز و بلغایی برسوره قصیره سنك مثلنی اتیاندن
بری ایدر وجهله اعظم معجزاتدن قلمغله شاننی اجلال ایلیوب افحاما للمنکرین الفصحاء ﴿ فأتوا
بسورة من مثله ﴾ بیورمشدرکه (وآیت کریمه اخراده استعیذ بالله ﴿ قل لئن اجتمعت الانس
والجن علی ان یأتوا بمثل هذا القرأن لا یأتون بمثله ولو کان بعضهم لبعض ظهیرا ﴾ بیورمشدرکه
طائفه انس وجن باسرهم قرأن عظیم الشانك بلاغتنده وحسن نظمنده وکمال معناده مثلنی اتیانه
اجتماع واتفاق ایلسه لر اتیان ایده مزلر هر نقدر بعضیسی بعضیسنه ظهیر ومعین اولوب اتیانده
تظاهر وتعاون ایتسه لرده کتوره مزلر مآلنی ناطقدر بنابرین * فهو النور المستبین والحق الیقین
لاشیء اسطع من اعلامه ولا اصدع من احکامه ولا ارجح من فصاحته ولا اوضح من بلاغته
ولا اکثر من افادته ولا الذ من تلاوته * یعنی قرأن عظیم الشان برضیاء باهر وحق بدیهی اولوب
اعلامندن روشن وآشکار براعلام واحکامندن اظهر برحکم وفصاحتندن ارجح وافاده سندن
افید مطلقا برکلام وتلاوتندن الذبر تلاوت یوقدر (قلت) جامع صغیرده (القرأن هو النور المبین
والذکر الحکیم والصراط المستقیم * خبری مضبوطدرکه شارحی مناوی راه هدایه سلوك ایدنده کندوسی
ایله استضائه اولنور ضیاء درو ذکر ومذکور بیان یاخود کندو وسیله اتعاظ اولنان شیدر وحکیم محکم
یاخود ذو الحکمه دیمکدر دیو شرح ایتمشدر انتهی (علیه الصلاة والسلام القرأن فیه خبر من قبلکم
ونبأ من بعدکم وحکم ما بینکم) بیورمشدرکه مآلی قرأن عظیم الشان نیجه فوائد ونیجه فرائدی
مشتملدرکه ازجمله قرأن سزلردن مقدم انبیاء سابقه وامم سالفه نك اخبار وحکایاتنی متضمندر
وسزلردنصکره اخبار (و بعض مغیباتی متبین در وسزك بینکزده اولان مخاصمه ومصالحه یه
وسائر معامله یه دائر احکامی مشتملدر دیمکدر (وخبر آخرده قرأنك مدح وثناسنده (ان اصفر البیوت
من الخیر البیت الصفر من کتاب الله تعالی) بیورلمشدر مفادی بیت وخانه نك خیرو برکتدن خالی
اولانی شول خانه درکه کتاب اللهدن خالی وعاری اوله یعنی انده مصحف شریف بولنمیه دیمکدر
(امام شعبی رحمه الله قرأن عظیم الشانی قرائت ایدن کیمسه انجق ربیسیله تحدیث ایدر یعنی جناب
حقله معناده مکالمه ایتمش اولور دیمشدر (غالب بن صعصعه علی بن ابی طالب کرم الله وجهه
ورضی الله تعالی عنهك خلافتلرنده سفارتله فرزندی فرزدق ایله کلدکده اول خلیفه کرامت آثار
رضی الله تعالی عنه سن کیمسین دیو استفسار ایدنجه غالب بن صعصعه یم دیو اخبار ایلدکده ینه اول
کرامت شعار ابل کثیر واموال وفیره مالك غالب بن صعصعه سن میسین بیوردقلرنده یا امیر المؤمنین
بنم دیدکده حیوانات ودوه لرك نه اولدی بیورنجه مصائب ومهلکات ونوائب و بلیات ایله هلاك
اولدیلر دیدکده اول ذات معالی صفات بویله تلف اولمق خیردر بیوردقدنصکره کنیه سیله ندا
بیوروب ای ابا الاحطل معیتکده اولان شاب امرد کیمدر دیدی یا امیر المؤمنین فرزندم فرزدق
وهم شاعر بلیغدر دیدکده اول مرحمت شعار کرامت نثار * علمه القرأن فهو خیر له من الشعر * یعنی
سن اکا قرأنی اوکرتکه اکا شعردن خیرلودر بیوردقده بو کلام نصیحت انجام فرزدقه کمالیله
تأثیر ایتدیکندن کندی ایاغنه بوقاغو اوروب قرأن جلیل القدری حفظ ایلمینجه بوقاغویی
ایاغمدن چیقارمم دیو یمین ایلدی سنه کامله تمامنده نظم قرأنی حفظ ایلدی و بوقاغی ایله قیدده

ایکن بو بیتی انشاد ایلمشلر * وماصب رجلی فی حدید مجاشع * مع القد الاحاجة لی ار یدها *
مفادیت اختیارمله تضییق ایدیجی وشق ایدن بوقاغو یه ایاقلریمی وضعمك سببی قصد ایلدیکم
حاجت ایچوندر که حاجت مذکوره حفظ قرأندر دیمکدر (انس رضی الله تعالی عنه روایت ایتمشدر که
بر کون باکه علیه الصلاة والسلام بیوردیلر یاانس صباحده واخشامده قرأندن غافل اولمه زیرا
قرأن عظیم الشان میت اولان قلبی احیا وفحشا ومنکردن نفسی منع ونهی ایلر (زمخشری ربیع
الابرارده حکایت ایلمشلر که ابراهیم الخواص بر رجل مصروعه مصادفه وقولاغنه اذان اوقویوب
ندا ایلدکده مسلط اولان شیطان بو رجل کلام الله اولان قرأنك مخلوقیتیله قائل اولدیغندن قتل
ایله روحنی زائل ایده جکم بنی حالمه ترك ایله دیو جوفندن فریاد وفغان ایلدی (سفیان ثوری رحمه الله
تعالی شهر رمضان شریف داخل اولدقده تحدیث حدیث شریفی واهل علم ایله مصاحبت
ومجالستی تأخیر ایدوب مصحف شریفدن قرائت وتلاوته مواظبت ایدرایدی (امام اعظم وهمام
افخم وامام شعبی رحمهم الله تعالی رمضان شریفده قرأن عظیمی التمش کره ختم بیوررلر ایمش
(حضرت علی رضی الله تعالی عنهدن نقل اولنمشکه برکیمسه قرأن تلاوت ایلسه ده عقبنده
وفات ایتسه صکره ناره داخل اولسه اوکیمسه جناب حقك آیات بیناتنی استهزا ایدنلردندر یوقسه
عقیب تلاوتده رحلت ایدن جنته داخل اولور (امام شعبی رحمه الله تعالی بیورمشلر که لسان
قولاغله قلبه شاهد عادلدر سزلر بر وجهله قراءت ایدککه قولاغکز اشیدوب وقلبکز فهم
وادراك ایلسون (علیه الصلوة والسلام افندیمزدن (من قرأ القرأن ثم رأی ان احدا اوتی افضل
مما اوتی من القرأن فقد استصغر ما اعظم الله) حدیث شریفی روایت اولنمشدر که مفادی
برکیمسه قرأن کریم قرائتنه مرزوق اولوب بعد ازین آخر کیمسه یه قرأندن افضل واشرف نعمت
اعطا اولندی ظن ایلسه تحقیق اوکیمسه واجب الوجودك تعظیم ایلدیکی قرأنی تصغیر
وتخفیف ایلمش اولوردیمکدر دیمشدر (وینه علیه الصلوة والسلامدن (ان القلوب تصدی
کما یصدی الحدید قیل یارسول الله وما جلاؤها قال قرائة القرأن وذکر الموت) حدیثی مرویدر که
حدیث حکمت تحدیثك مآلی تحقیق قلوب ناس پاسلنور تیمور پاسلاندیغی کبی بیورلدقده
یارسول الله پاسلاندیغی وقتده نه شیئله جلا ایده لم دیو استفسار اولنمغله قرأت قرأن وموتی ذکردر
بیوردیلر (عمرو بن میمون روایت ایتمشدر که برکیمسه صلاة صبحی ادا دنصکره مصحفی آچوب
یوز آیت قرائت ایلسه الله تعالی اوکیمسه یه جمیع اهل دنیا عملنك مثلی درجه سنده اجر احسان
ایدر دیمکدر دیمشدر (حضرت علی کرم الله وجهه ورضی الله تعالی عنهدن روایت اولنمشکه
برکیمسه صلاتده قائم ایکن قرأت قرأن ایلسه الله ذوالجلال اوکیمسه یه هر برحرف مقابله سنده
یوز اجر وحسنه احسان ایدر صلاة نافله یی قاعدا ادا ایدر ایکن قراءت ایلسه هر برحرف مقابله سنده
اللی اجر احسان ایدر صلاتك خارجنده آبدست ایله قرائت ایلسه یکرمی بش اجر وحسنه احسان
ایدر آبدستسز قراءت ایلسه اون حسنه احسان ایدر بیورمشلردر که مفادی قراءت قرأن هر حالده
مستدعی اجردر دیمکدر (ضمیمه) مصحفه آبدست اولمقسزین مس ایتمك جائز دکلدر بلا وضوء
ازبردن قراءت جائزدر انتهی (ابن عباس رضی الله تعالی عنهما بیورمشلر که سورهٔ بقره ایله آل عمرانی
ترتیل ومعانیسنی تدبر وتفکر ایده رك تلاوتم سرعتله وتفکرسز ختم قرأن ایلمکدن باکه احب واشرفدر
(علیه الصلوة والسلام بیورمشلر که سزلر قراءت قرأن ایلیوب بکا ایدیکز اگرچه بالاختیار بکا اولماز
ایسه تباکی ایدیکز (صالح مزنیدن نقل اولنمشکه رؤیاده رسول الله صلی الله علیه وسلم حضورنده
قرأن قرائت ایلدیکمده یاصالح تلاوت ایلدیکك قرائت بودر حزن وبکا نرده در یعنی بکا ایتمکلکمی
مطلوب بیوردیلر (حضرت عثمان رضی الله تعالی عنه جمعه کیجه سی سورهٔ بقره دن سورهٔ مائده نك

آخرینه قدر وجمعه ایرتسی کیجه سی سورهٔ انعامدن سورهٔ هودك آخرینه قدر و بازار کیجه سی
سورهٔ یوسفدن سورهٔ مریمه قدر و بازار ایرتسی کیجه سی سورهٔ مریمدن اوچنجی طسم یعنی سورهٔ
قصصه قدر وصالی کیجه سی سورهٔ عنکبوتدن سورهٔ صاده قدر وچهارشنبه کیجه سی تنزیل الکتابدن
سورهٔ رحمانه قدر قرائت ایدوب پنجشنبه کیجه سی ختم شریف ایله هفته ده برختم شریف
ایدرلر ایمش (حضرت علی کرم الله وجهه دن روایت اولنمشکه شول عبادتده خیر وثواب یوقدر که
عابد اول عبادتك صحت وفسادنه متعلق علمی بلمیه وشول تلاوت وقرائتده خیر یوقدر که قرائتنده تدبر
ومهما امکن معانیسنده تفکر اولمیه (عکرمه رضی الله عنه که (قلت) ابوجهلك یخرج الحی من المیت
سرندن ظهور ایدن ولدامجدیدر عادتلری مصحف شریفی آچدقده کندو یه حزن وغشی عارض
اولوب بو ربمك کلامیدر دیو صداسنی بلند ایدر ایمش (ازواج مطهره دن عایشهٔ صدیقه رضی الله
تعالی عنها بر کیجه حضور رسول اللهه کچ تشریف بیوردقلرنده رسول الله صلی الله تعالی علیه
وسلم سبب بطائتلرندن استفسار بیورنجه بر رجلك قرائت قرأنی استماعله تأخر ایلدم واور جلك
صداسندن احسن صدا بوآنه قدر استماع ایلمدم بیوردقلرنده فخر کائنات علیه اکمل التحیات
مقاملرندن حرکت بیوروب اور جلك قرأنی وافر مدت استماع بیوردقده بورجل سالم ابن حذیفه در
(الحمد لله الذی جعل فی امتی مثله) تحمیدیله واجب الوجود جل وعلایه شکر وثنا بیوردیلر (ابن
عیینه دیمشلر که عالم منامده رسول اکرم صلی الله علیه وسلمی کوردیکمده یارسول الله قرائت
بکا مختلفه اولدی باکه کیمك قرائتیله امر بیوررسکز دیدیکمده قرائت سبعه دن ابو عمرو قرائتیله قرائت
ایله بیوردیلر (قراء سبعه دن ابو عمرو دیمشکه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم نه وجهله
قرائت قرأن ایتدی ایسه اول وجهله قرائت ایلمکی مدت مدیده طلب ایلدم وقتا که مکهٔ مکرمه یه
روما اولوب صحابه دن قرائت ایدن چوق تابعینه ملاقات ایدوب وانلردن تعلم قراآت ایلدم
* فاشدد بهایدیك * یعنی اللریکی بو قرائته باغله یعنی بونی اختیار ایله دیو ناسه تنبیه ایدرلر ایمش
(صاحب مستطرف دیر که انسانه لایق واحرا درکه سفر وحضر وشب وروز قرائته مداومت
ومحافظه ایده لر (شیخ محیی الدین النووی الشافعی علیه الرحمه کتاب اذکارده ذکر ایلمشلر که سلف
صالحین رحمهم الله تعالانك ختم شریفك وقت ومدتنده عادات مختلفه لری واردر (برجماعت
برماهده برختم شریف ایدرلر وجماعت اخری هر براون کیجه ده برختم شریف ایدرلر (وبرجماعت
دخی هر اوچ کیجه ده برختم شریف ایدرلر ایمش واکثر سلف یکرمی درت ساعتده برختم شریف
ایدرلر ایمش (وبرجماعت اخری دخی کیجه ده وکوندزده ایکی ختم شریف ایدرلر ایمش (وبعض
ذوات کرام شب وروزده سکز ختم شریف ایدرلر ایمش دردی کوندز ودردی کیجه ده انتهی
(روایت اولنمشکه امام مجاهد رکعت واحده ده برختم ایدرایدی رکعت واحده ده برختم شریف
ایدنلرك عددی اکثر من ان یحصادر ازجمله اصحابدن عثمان بن عفان وتمیم الداری وسعید بن جبیر
رضوان الله تعالی علیهم اجمعین (حفظ وجلالت واتقان وبراعتی اجماع واتفاق اولنان
ابو محمد الدارمی رحمه الله تعالی مسندنده سعد ابن ابی وقاص رضی الله تعالی عنهدن روایت
ایدر که اهل حدیث اشبو حدیث حسندر دیو روایت ایدوب سعد دیمشدر که ختم قرأن کریم
کیجه نك اولنه تصادف ایدر ایسه ملائکهٔ کرام تا بصباح اول کیمسه یه صلاة واستغفار ایدرلر
واگر اول روزه موافقت ایدر ایسه اخشامه قدر صلاة واستغفار ایدرلر قرائت قرأنك افضلی وثوابی
جهتیله اکثری صلاتده تلاوت اولناندر وقت صلاتك غیریده قرائت اولنور ایسه کیجه قرائتی
کوندز قرائتندن افضلدر کیجه قرائتندن افضل اولان صلات صبحدنصکره قرائتدر قرائت
قرأنده وقت کراهت یوقدر صلاتده وقت کراهت اولدیغی کبی (ضمیمهٔ مترجم اوج وقتده مطلق

صلاة كرك فرض وكرك نفل مكروهدر طلوع شمس وزوال ووقت غروب اوكونك عصرندن
ماعدا يه ايكى وقت دخى نافله يه وقت كراهتدر برى فجر صادقك طلوعندن طلوع شمسه قدر
صلاة صبحك ايكى ركعت سنتندن ماعدا نافله مكروهدر و برى بعد العصر اول وقتده دخى نافله
مكروهدر انتهى (ختم قرآن وقتنده جمعيت ناس مستحبدر ختم شريفده خير كثير و بركت وفير حاصل
اولديغيچون (وختم قرآن عندنده دعا مستجاب ورحمت الهيه نازل اوله جغى منقولدر (وعقب ختمده
على الاطلاق دعا استحباب مؤكد شديد ايله مستحب اولديغنى صاحب مستطرف شافعى يازمشدر
(قلت) لكن كتب حنفيه دن واقعات حسامينك باب الصلاتنده عقب ختمده جماعتله دعانك حقنده
مسئله واردر باقيله انتهى (ودخى قرائت قرآنده اخلاص وانكله انجق وجه الله ورضاى حقى اراده
وتأدب وذهنده مناجات خداى استحضار ايتمك وحال احسانده اولمقله حق تعالايى كورر كبى عبادتدر
قارى اوزرينه واجبدر (قلت) اخلاص بالمقال ايله اكلشلميوب اكثره سلوكله اوله جغى ملا فنارينك
مفتاح الغيب شرحنده وسيما مكتوبات فاروقيه ومعصوميه ده كوزل يازلمشدر باقيله انتهى (قارئ
قرآنه خفى مسواك ايله تطهير وخشوع وخضوع وتدبر لايقدر واشبو خلوص وآدابك ادله سى حصر
اولنمه دن اكثرودكر اولنمه دن اشهردر (سلف صالحيندن برجماعت برآيت كريمه نك تلاوت وقرائتيله
معانيسنده تدبرودقائقنده تفكر ايله تابصباح تكرار ايدوب آيت اخرايه مرور ايده مزلر ايدى (وقراءت
قرآن ايدنلره بكا مستحبدر اكر حقيقى اغليه مزسه تباكى يعنى تكلف وكوجله اغليه زيرا ﴿ ويخرون
للاذقان يبكون ويزيدهم خشوعا ﴾ مكرمه سنجه عند القرائة بكا عارفان بالله وعباد صلاح پناهك
شعاريدر (قلت) تباكى صورتى (من تشبه الحديث نكته سنه ناظردر انتهى (صاحب الكرامات
والمعارف وذو المواهب واللطائف السيد الجليل ابراهيم الخواص رضى الله عنه بيورمشلركه قلبك
دواسى بش شيدر (اولكى معانيسنده تفكر ايله قرائت قرآن (ايكنجى بطنك خالى اولمسى (اوچنجى
قيام ليل (دردنجى وقت سحرده الله تعالايه تضرع (بشنجى علما وصلحا ايله مجالسه ومكالمه در (قلت)
خلو بطنى اطلاق اوزره ديمشلركه طعام حرام وكثرت اكل معنالرينه شمولى محتملدر وكينونت
مع الصلحاده اولان تفصيل صوفيه واخلاق كتابلرندن تتبع اولنه (وقرآنى جهرا وسرا قرائتك
فضيلتلرنده آثار وارد اولمشدر علماء عظام ريادن خوف ايدنه سرا ووارستهٔ ريا اوله بيلورسه
ونائم ومصلى وسائره اذا اولمزسه جهرا قرائت افضلدر ديو توفيق آثار ايلديلر (قلت) قرائت
وذكرك اسرار واخفاسنده تفصيلات وارد راستحسان كتب حنفيه دن كوريله وفضيلت قرآن
وحمله سنده احاديث كثيره وغير محصوره در مشاهده سنى مراد ايدنلر امام نوو ينك كتاب التبيان
فى حملة القرآن نام اثرينه مراجعت ايده لر (ازجمله ابو هريره دن بركون وكيجه سنده اوجه الله يس وبر
كيجه ده سورهٔ دخان سبب غفران اولديغى (وابن مسعوددن هر كيجه سورهٔ واقعه قرائتى
اصابت فاقه يى دافعه اولديغى (وجابردن عليه الصلاة والسلام سورهٔ الم تنزيل الكتاب وسورهٔ
ملكى قرائت بيورمينجه نائم اولمادقلرى (وينه ابو هريره دن بر كيجه ده اذا زلزلت قرائتى اجر
وثوابده نصف قرآن قرائتنه و (قل يا ايها الكافرون قرائتى ربع قرآن قرائتنه و (قل
هو الله احد قرائتى ثلث قرآن تلاوتنه معادل اولور اولديغى مألنده احاديث شريفه مرويه در

﴿ الباب الرابع فى العلم والادب وفضل العلم والمتعلم ﴾

اشبو دردنجى باب علم وادب وعالم ومتعلمك فضلى بيانندهدر (حق سبحانه وتعالى ﴿ انما يخشى الله من
عباده العلماء ﴾ بيورمشدر كه عرفان حقك اثرى اولان خشية الله ايله اتصاف انجق علما اولديغنى بيان
بر له عباد علمايى ثنا در الله سبحانه وتعالادن خوف عظيم وخشيت ايدن علما اولان عباديدر زيرا خوف
وخشيت خشيت اولان ذات مقدسك صفات وافعالنه معرفت علمك ثمره سيدر (معاذ بن جبل رضى الله

عنهدن الله تعالم علم خشية الله وتدريسى تسبيح وعلمده مباحثه جهاد وطلبى عبادت وتعليمى صدقه
واهلنه بذل واعطاسى قربتدر زيرا علم حلال وحرامى بيلديريجى وطريق جنتى مبين ووحشتده مونس
وخلوتده محدث ومكالم ووحدتده جليس وغربتده مصاحب ومسرته دليل ودفع ضرايه معين
واخلاقنده زينت وشرف واعدايه سلاح اولوب علم سبيله بندهٔ خدا درجات علاده منازل
اخياره نائل وصاعد ودنياده دخى ملوك عظام مجالسه سنه واصل اولور وآخرتده ابرار
مرافقه سنى موجب ومجالسنه داخل اولمغله مشرف ومستسعد وعلمده فكر ونظر صيامه عديل
ومذاكره سى قيام ليله معادلدر علم ايله ارحامه واصل واحكام وقضايا فصل اولنور وعلم ايله
حلال وحرام وتوحيد بارى وعرفان حاصل اولور انجق علم سبيله حق جل وعلايه عبادت
وطاعت اولنور شرفنى بعد البيان امت مرحومه نك تعلمنه امر نبوى اولديغى مألنده حديث
شريف مرويدر (عليه الصلوة والسلام افنديمزدن علماء عاملينك مركبى قيامتده شهدانك
قانيله يكسان وطلب علمده برصباح نزدحقده بوزغزادن احب وطلب علمده وطنندن خروج ايدنه
جنتله تبشير ايدر ملك موكل اولديغى ووفات ايدوبده دوات وقلملرينى ميراث ترك ايدن داخل
جنت اوله جغى مألنده اولان اشبو (يوزن مداد العلماء ودماء الشهداء يوم القيمة فلا يفضل
احدهما على الاخر والغدوة فى طلب العلم احب الى الله تعالى من مأته غزوة ولا يخرج احد
فى طلب العلم الا وملك موكل به يبشره بالجنة ومن مات وميراثه المحابر والاقلام دخل الجنة) حديث
شريفى مرويدر بركمسه وطنندن خروج ايلسه قبل ياريدن اكا برملك موكل اولوب جنت ايله كندوبى
تبشير ايلر طلب علم ايچون امام على رضى الله تعالى عنه بيورمشدر كه ناسك نزد باريده قيمتى اقل اولانى
علمى اقل اولاندر (حضرت موسى صلوات الله على نبينا وعليه حق سبحانه وتعالايه مناجاتده
الهى انساندن زياده سوكولك كيمدر ديديكنده برعالم كه دائما طلب علم ايلر بيورديلر (بعض سلف
ديمشلركه علوم دردتدر (برى علم فقهدر كه اديان انسانه متعلقه مسائل بيان ايدر (ايكنجى علم طبدر
امراض ابدان انسانه متعلقه مسائل بيان ايدر (اوچنجى علم نجومدر تحويلات وتغيرات ازمانه متعلقه
اشيا وحوادث بيان ايدر (دردنجى علم نحودر كه حين تكلمده من جهة المعنى لسانى خطادن حفظ
ايدر (بعض علماء بوامت مرحومه نك طبيبى علمادر درد وعلتلرى دنيا ودنيايه ميل ورغبتدر اكر طبيب
اولان عالم درد وعلت اولان دنيايه مائل ومحب وزياده حريص اولور ايسه آخرى مداوات
وتدبير ايله تخليص ايده بيلورمى ديمشدر (امام شعبى رحمه الله تعالادن برمسئله سؤال اولندقده
مطالعه لرى سبق ايتمامش اولمغله معلومم دكلدر ديو جواب بيوردقلرنده كندويه تقريع ايده رك
بيلمامكه استحيا ايلمزميسك دينلدكده ملائكهٔ كرامك ﴿ لا علم لنا ﴾ ديدكلرنده استحيا ايلمدكلرى
شيدن يعنى بيلمديكم شيئى بيلمم ديمكدن اوتانمم ديديكه حق تعالى ملائكه يه آدمه تعليم الهى
اولان اسمايى خبر ويرك ديو خطاب بيوردقده تعليم الهى ايله بيلديكمزدن غيرى يه علممز
يوقدر ديو اعتذار ايلديلركه تفصيلى تفاسيرده مندرجدر (فضل العالم على العابد كفضل
القمر ليلة البدر على سائر الكواكب) احاديث مرويه دندر كه مفادى الله تعالى اعلم عالم عاملك
عابد غير عالم اوزرينه فضل ورجحانى قمرك ليلهٔ بدرده سائر يلدزلر اوزرينه فضلى كبيدر يعنى
سائر كواكبدن ضيادارددر ديمكدر (حضرت على كرم الله وجهه بركمسه ناسه امام ومقتدى اولسه
ابتدا نفسنى وسيرتنى تربيه ايليوب بعده غيرى يى تربيه ايليه زيرا نفسنى تربيه وتهذيب اخلاق ايلمك
ناسى تعليم وتربيه وتأديبدن احق واولىدر بيورمشدر معناى مذكورى اداده شاعر بليغ
اشبو اشعار حكمت شعارى نظم ايتمشدر كه عالم غير عامل ومرشد بى نصيبى تزييفدن عبارتدر
* يا ايها الرجل المعلم غيره * هلا لنفسك كان ذا التعليم * تصف الدواء لذى السقام وذى الضنى

كيف انصح به وانت سقيم * وزاك تصلح بالرشاد قلوبنا * ابدا وانت بالرشاد عديم * ابدأ بنفسك
فانهها عن غيها * فاذا انتهيت عنه فانت حكيم * فهناك نقبل ما تقول و نقتدى * بالقول منك
وينفع التعليم * لاتنه عن خلق وتأتى مثله * عار عليك اذا فعلت عظيم * مآل نظم مرقوم اى غيريلرى
تعليم ايدن كمسه سنك نفسكه اشبو تعليم آخردن زياده لازم دكلميدر كه مقتضاى علمله متصف
دكلسن مرضلوره علاج صاغلق ويررسن نيچون سن كندوكه خسته ايكن معالجه ايتمزسن بزسنى
قلبلرى ارشاده صالح كوريرز يعنى عرفانك واردر سن ايسه بويله ابدى عديم الرشاد سن
نفسكك تربيه سيله بدأ ايدوب ضلالتدن منع و نهى ايله اكر نفسك اولديغى غى و ضلالتدن
واز كچرسه اول زمان حكيم وعالم اولديغك بيلنوب سوزيكى طوتار وسكا اويارز و بزه تعليمك تأثير
ايدر خلق نهى ايتديكك خويى كندك ايشلمه اكر بويله ايدر ايسك سكا عار عظيمدر (قلت) لكن
منكر ايله اتصاف جائز اولمديغى كبى منكرى نهى ايتامك دخى جائز دكلدر بوصورتده برواجبى ترك
واجب آخرك تركنى مستلزم دكلدر فتدبر (بعض شعرا عصرى دانالربنى قدحده بوقطعه يى نظم
ايلمش * انى رأيت الناس فى عصرنا * لايطلبون العلم للعلم * الامباهاة لاصحابه * وعدة للغشم والظلم
مآلى زمانمزده ناسى كوريرمكه تحصيل علمى ازالهٔ جهل نيت خالصه سيله طلب ايتميوب بلكه
اصحاب علمه مباهات ومفاخرت وناسه مكابره وظلم وتعدى يى وسيله ايلمك نيت فاسده سيله تحصيل
ايدرلر ديمكدر (مريد نام ذات زوجه سنى بركون نردبانه چيقركن كوروب امتحانا اكرچيقار ايسك
بندن بوش اول ونزول ايدر ايسكده ينه بوش اول وطورر ايسكده ينه بوش اول ديجه زوجه
دخى همان اولديغى بصامقدن كند و يى زمينه آندقده مريد هزار تحسين ايله پدر ومادرم
سكا فدا اولسون امام مالك وفات ايدرسه اهل مدينه احكام ومسائل مشكله ده سكا محتاج
اولورلر ديمشدر (عليه الصلاة والسلام افنديمزدن (هلاك امتى فى شيئين ترك العلم وجمع المال)
حديثى مرويدر كه امتك هلاك و پريشان اولمسنه ترك علم و جمع مال سبب اولديغى ناطقدر
وينه (وسأل رجل رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم عن افضل الاعمال فقال العلم
بالله والفقه فى دينه وكررهما عليه فقال يارسول الله اسئلك عن العمل فتخبرنى عن العلم فقال ان العلم
ينفعك معه قليل من العمل وان الجهل لاينفعك معه كثير من العمل) حديثى مرويدر كه افضل
اعمالدن سؤال اولندقده مكررا ومؤكدا حق تعالايه علم وعرفان ودخى دينده فقه يعنى علم وايقاندر
ديو بيان وسائل عملدن سؤال ايلمشدر ديو جوابده حكمت نيديكن صوردقده تحقيق علم سكا قلت
عمل ايله بيله نفع ويرر جهل سكا كثرت عمل ايله بيله نفع ويرمز ديو علم عملك اصلى اولديغى
بيان بيوردقلرينى ناطقدر (حضرت عيسى عليه السلامدن نقل اولنمشكه بر كمسه بيلوب
وعمليله عمل وتعليم ايلسه ملكوت اعظمده عظيم القدر عد اولنور يعنى درجات عالياته واصل
اولور (امام خليل رحمه الله تعالى * زلة العالم مضروب بها الطبل و زلة الجاهل يخفيها الجهل *
ديمشلر مفادى عالمك زله سيله طبل چالنور يعنى عالم طوير وجاهلك زله سنى جهلى اورتر ديمكدركه
بوصورتده علمايه اتقا لازم اولور وينه امام خليل * العلوم اقفال والسؤالات مفاتيحها * ديمشدركه
مآلى علوم قپالو كليدلر كبيدر كه سؤالات يعنى اسئله ومباحثه انلرك انختارلرى كبيدر ديمكدر (يزيد بن
ميسره دن منقول اولمشكه بر كمسه تحصيل علم ايله ذات بارى ورضاء رب متعالى قصد ايلسه او كمسه يه
الله سبحانه و تعالى رضا ومحبتله توجه واقبال ايدوب وعبادينى دخى توجه واقبال ايتديرو ب
بين الناس مقبول ومحبوب اولور يوخسه تحصيل ايله رضاى باريى قصد ايتميوب آخر اغراض مراد
ايدرسه الله تعالى رضا ومحبتنى وعبادك ميل ورغبتنى اندن صرف ايدوب بين الناس منفور اولور
(حسن بصرى حضرتلرى ديمشدركه اصحاب رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمدن براز اقوام

كرامه ملاقى اولدم بيوررلر ديكه بر كمسه علمسز عمل اشلرسه اول كشينك عملده افساد ايلديكى
اصلاح ايلديكندن چوقدر وعلمسز عمل ايدن طريق مستقيمه كتميوب نهج معوجه كيدن كبيدر
بر علم طلب ايديكزكه عبادته مضر اولميه و بر عبادت طلب ايديكزكه علمه مضر اولميه (فقير ديرمكه) يعنى
سعى وتحصيل اولنان علم علوم احكام شرعيه ونافعه اولورسه عباداته معاون وطاعاته مقارندر
وعبادته مضر اولان علوم مشروعه ونافعه نك غيرى اولان علومدر ومضر اولان عبادات
جهل ايله اولان عبادتدر هرنه عبادت اولور ايسه اوعبادتك علمى لازمدر مثلا صلاة ايله عبادت
صلاته متعلقه مسائل فقهيه يى بلمك فرضدر بلمديكى تقديرجه صلاح وفسادنى امتياز ايده مزو سائر
عبادات ومعاملات دخى بويله در وتفصيلى مراد ايدن طاشكبرى زاده نك موضوعاتنده اشبو مطلبه
مراجعت ايليه انتهى (انس رضى الله تعالى عنهدن روايت اولنديغى اوزره عليه الصلاة والسلام
افنديمز (الا اخبركم باجود الاجواد قالوا بلى يارسول الله قال الله اجود الاجواد وانا اجود ولد آدم
واجود من بعدى رجل علم علما فنشره يبعث يوم القيمة امة واحدة ورجل جاد بنفسه فى سبيل الله
حتى قتل) بيورمشلردر معناى حديث شريف ذات حق بى اشتباه اجود اجواد و بنى آدمك اجودى
ذات پيغمبرى عليه الصلاة والسلام بعده نشر علم ايدن عالم اجوددركه او مقوله لر روز قيامتده شان
وسرور ايله بعث اولنورلر وفى سبيل الله جاننى بذل ايدنجيه دك اعداء دين ايله جهاد ايدن دخى
اجوددر معناسنى ناطقدر (امام ثورى رحمه الله بيورمشلركه عالم فاسق وفاجر هر مفتونه فتنه در يعنى
ناس كندويه فسق وفجور وفساد امورده اقتدا ايتمكله ضلالتده واقع اولورلر (امام فضيل
رحمه اللهدن حكايه اولنمشكه اكر اهل علم ذاتلرينه اكرام وعلم شريفى اعزاز وحق سبحانه
وتعالينك وضع ايلديكى منزله يه يعنى رضاء حقى موجب موضعه انزال ايده لر ايدى جبابره
كندولره خضوع ايدر وناس مطيع ومنقاد وتبع وخدام اولورلر ايدى لكن دنيايه ميل ورغبت
ايله نفسلرينى تذليل ايدوب علملرينى دنيا اهلنه بذل ايله تذليل ايلدكلرندن مهان وذليل
اولديلر بو صفت علمايه اعظم مصيبتدر انا لله وانا اليه راجعون (قاضى علامه ابى الحسن
على بن عبد العزيز الجرجانى معناى سابقى افاده ده ابيات آتيه يى نظم ايلدى * ولم اقض
حق العلم ان كنت كلما * بدا طمع صيرته لى سلما * ولم ابتذل فى خدمة العلم مهجتى * لاخدم
من لاقيت لكن لاخدما * اغرسه عزا و اجتنيه ذلة * اذا فاتباع الجهل قد كان سلما *
فان قلت حد العلم كاب فانما * كبا حين لم نحرس حماه واسلما * ولو ان اهل العلم صانوه صانهم *
ولو عظموه فى النفوس لعظما * ولكن اهانوه فهونوا ودنسوا * محياه بالاطماع حتى تجهما *
معناسى علمه رعايت ايله حق علمى قضا ايلمدم نه زمانكه طمع دنيا ظاهر اولسه نفسمله مجاهده
ايدرك مدافعه ايتميوب علمى دنيايه وصوله نردبان اتخاذ ايتدم و علمه خدمت و تحصيلده
جانمى مقتضاسيله عمل ايدوب ناسك مخدومى اولمق ايچون بذل ايتميوب بلكه امر دنيا ايچون ملاقات
ايلديكم صغاره و كباره خدمت ايچون مبذول ايتدم عجب علمله غرس ايتديكم اشجاردن
ذلت ميوه سنى ديوشردم چونكه بو وجهله حركت ايده جك ايدم بكا جهل ايله اتصاف
اسلم واولى ايدى اكر قدر علم ساقط يعنى علمله متصف اولنلر اكثريا منكوب كورينور ديو اعتراض ايدر
ايسك جوابده شانته حمايت وحراست وحقنه رعايت اولنمديغى زمان ساقط اولوردبرم اكر اهل
علم علمى محافظه وصيانت ونفوسده تعظيم ورعايت ايده لر ايدى علم دخى انلرى حمايت وصيانت
وتعظيم ورعايت ايدر ايدى لكن انلرك اكثرى دنياى دنيه و لذائذ طمعى ايله علم شريفه اهانت
وقدرينى شكست وتدنيس وتذليل ايلدكلرندن علم شريف دخى انلردن اعراض ايتمكله موعود
اولان سعادته نيل و وصولندن محروم اولديلر انتهى * من لم يتعلم فى صغره لم يتقدم فى كبره *

دیمشدرکه حمار قوجه مغله طویله باشی اوله مز مثلنی اشراب ایدر (امام فضیل رحمه الله تعالی
دیمشلرکه علمانك شرا ولنلری وزرا وامرا ابوابنده دور وانلر ایله مجالسه ایدنلردر ووزرا وامرانك
خیرلی اولانی علما ایله مجالسه ومصاحبت ایدنلردر (حکیم لقمان فرزندینه وصیتنده دیمشلرکه
علما ایله مجالسه ودیزدیزه مصاحبت ایله زیرا حق سبحانه وتعالی باران ایله ارضی انبات واحیا
ایلدیکی کبی قلوبلری دخی علمانك نور علمیله تنویر واحیا ایدر (و بعضیلر دیمشلرکه برذاتکه علم
وحکمت ایله معروف ومشهور اوله عیون ناسده عزت ووقار ایله منظور اولور (ابن مسعود
رضی الله تعالی عنه طلبهٔ علومی رؤیت بیوردقلرنده ترحیب وتلطیف ایله ای علم وحکمتك
ینابیعی وای ظلمتك قنادیل پرانواری البسه وثیابلری کهنه وقلوبلری خزائن وهر قصبه وشهر
وقبیله نك ازهاری دیه رك تلطیف بیوررلر ایمش (حضرت علی کرم الله تعالی وجهه دن منقول
اولمشکه علمك شرافتنه کفایت ایدرکه علمی اولمیان دعوای علم ایدر کندویه عالم دینلسه محظوظ
ومنبسط اولور وجهلك مذلتنه شوکفایت ایدرکه جمیع ناس اندن تبری وهرکیمه جهل عزو
ونسبت اولنسه متألم ومتأذی اولور (علیه الصلاة والسلام افندیمزدن روایت اولنمشدرکه
حق سبحانه وتعالی علم احسان ایلدیکی کیمسه لردن علم شریفی کتم ایتمامرینه یعنی تعلیم ونشره
عالم ارواحده عهد ومیثاق اخذ بیورمشلردر اهل عرفاندن برعالم طالب علمه حق جل وعلاسنی
علم شریفه رعایت ومقتضاسیله عمل ایچون طلب علم ایدنلردن وحقیقت علمی عملیله اظهار
قلنلردن ایدوب علمی مجرد نقل وروایت ایله مفخرت ایدنلردن قلمسون دیو دعا ایتمشدر (وینه
حضرت علی رضی الله تعالی عنه علیه السلاة والسلامدن روایت بیورمشلرکه جنتك باینده برشجرهٔ
عظیمه واردرکه میوه سی نسوان ممه لری کبیدر تحتنده صاغلمش لبن کبی ماء لذیذ جریان ایلر
یوم جزانك شدت وحرارتندن ناس عطشان ایکن اول صودن علما وطلبهٔ علوم ایچوب متنعم
اولورلر (ابن مسعود رضی الله تعالی عنهدن منقول اولمشکه برکیمسه رضاء للحق ناسه تعلیم ایچون
برنوع علم تعلیم ایلسه الله ذوالجلال اوکیمسه یه یتمش نبی مبعوث اجری احسان ایدر (انس
رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنوره علیه الصلوة والسلام افندیمزدن (ویل لامتی من علماء
السوء یتخذون العلم تجارة یبیعونها الاربح الله تجارتهم) حدیث شریفی روایت اولنمشکه معناى
حدیث شریف تحسر وهلاك علم شریفی حطام دنیایه بیع ایله تجارت ایدن علما سوء امت اولدیغی
وبو مقوله حقلرنده حق سبحانه وتعالی اشبو تجارتلرینه ربح وفائده اعطا ایلمسون دیو بد دعا
بیورلدیغی ناطقدر (علم شریفی مدح وثناده بوقطعه یی بعضیسی نظم ایلدی * العلم انفس ذخرانت
ذاخره * من یدرس العلم لم تدرس مفاخره * اقبل علی العلم واستقبل مقاصده * فاول العلم اقبال
وآخره * مآلی علم شریف زاد وذخیره نك زیاده مقبول ونفیسی اولوب سن دخی انی حاملسن
برکیمسه انجق علم شریفی طلب ودرس ایتسون ثمرهٔ علم اولان مفاخر ومقاصدینی درس وطلب
ایتمسون یعنی خلوصا تدریس ایدوب مقاصد دنیویه یی نیت ایتمیه سین علم شریفه توجه واقبال
ایله ثمرهٔ علم اولان مقاصدی استقبال ایله اوسکا طبیعتیله کلور علم شریفك اولی وآخری اقبال
وشرفدر (امام شعبی رحمه الله تعالی دیمشدرکه حجاج عراقه کلدکده مجلسنه داخل اولدم
اسمیمدن سؤال ایلدکده شعبیدر دیو جواب ویردم بعده ازین کتاب فرقان وتفسیر قرآنه علمك وارمیدر
دیه رك استفسار ایلدکده الآن طلبه بندن اخذ وتعلیم ایدرلر دیه رك اخبار ایلینجه تکرار علم فرائض
بیلورمیسك دیه رك سؤال ایلدکده بندخی فرائضك کمال وغایتی بنده دیو افاده ایلینجه ینه انساب
ناسه علمك نو جهله در دیدکده نسبده اختلاف ناس اولدیغی زمان حاکم وفاصل بنم دیدیکمده
اشعاره علمك نوجهله در دیدکده بندخی کانه دیوان شعرایم دیو انبا ایلینجه حق تعالانك

خیر کثیری سکا اولسون معنا سنه لله درك دیوب دعا واموال کثیره انعام واعطا ادنصکره بنی قوم
وقبیله م اوزرینه سید نصبیله علمه رعایت ایتدی حاصلی مجلسنه دخولمده احاد ناس وفقراء
اهل همداندن ایکن انلرك سیدی اولدیغم حالده خروج ایلدم (اخلاق حسنه وعدالت مستحسنه
ایله متصف اولمیان عالمك ذم وقدحنده بو قطعه یی بستی رحمه الله تعالی نظم ایتمشدر * اذا لم یزد
علم الفتی قلبه هدی * وسیرته عدلا واخلاقه حسنا * فبشره ان الله اولاه فتنة * تغشاه حرمانا
وتوسعه حزنا * معناسی برعالمك علمی قلبنه هدایت وسیرتنه عدالت واخلاقنه حسن تربیت
زیاده ایلمیه اول عالمه خبر ویرکه حق سبحانه وتعالی انی فتنه ایله مبتلا ایدوب کندینی حرمان وحزن
احاطه ایده رك مأیوس امن وامان اولوردیمکدر (هشیم بن جمیل رحمه الله تعالی دیمشدرکه مالك
ابن انس رحمه الله تعالانك مجلسنده حاضر ایدم کندیسندن قرق سکز مسئله سؤال ایلدیلر
اوتوز ایکیسنك جوابنده اعتراف عجز ایله لاادری بیوردیلر (امام اوزاعی رحمه الله تعالی
دیمشدرکه اسرار وحیه مطلع ملائکهٔ مقربین حق جل وعلا حضرتلرینه کفارك متعفن ریح
کریهندن کوردکلری اذادن شکوی ایلدکلرنده حق سبحانه وتعالی حضرتلری اخلاق ذمیمه
ایله متصف اولان علمانك بطوننك رایحهٔ کریهه سی بونلردن اشد وازید اولدیغنی وحی
بیوردیلر (حضرت علی کرم الله تعالی وجهه دن منقول اولمشکه برکیمسه علمی اولمقسزین ناسه
فتوی ویرسه سما واض اوکیمسه یه لعنت ایدر (صالح بن جناح العجمی علم شریفی مدح وثنا
وقدرنی اعلاده بو قطعه یی نظم ایلمدیلر * تعلم اذا ما کنت لست بعالم * فما العلم الا عند اهل
التعلم * تعلم فان العلم ازین للفتی * من الحلة الحسناء عند التکلم * معناسی اکرسن اهل علم اولمادك
ایسه طلب وتعلم ایله انجق علم اهل تعلم عندنده حاصل اولور وتعلم ایله نائل اولنور تعلم ایله که علم
شریف تکلم وتلفظ وقتنده اصحابنه حلهٔ حسنا وقبای کرانبهادن زیاده زین وزینتدر (اهل علم
واصحاب هنر ومعارفدن عبدالله بن مسلم الهذلی خلفاء عباسیه دن مهدی خلیفه اهل علم واصحاب
معارفه عطیه واحسان مراد ایلدکلرنده مزبور عبدالله بن مسلم علم قرائتده مهارتلری حسبیله
جماعت قراء ایله حضور خلیفه یه داخل اولدقلرنده اون بیك درهم عطیه یه نائل اولدیلر
بعده زمرهٔ علماء وفقهاء کروهی اخذ احسان ایچون داخل اولدقلرنده ینه مزبور عبدالله زمرهٔ
علمادن اولدیغندن حضور خلیفه یه داخل واون بیك درهم عطیه دخی اخذ ایلدیلر فرقهٔ شعرا
داخل اولدقلرنده شاعر بلیغ اولدیغندن ینه مزبور اون بیك درهم ایله ممتاز اولدیلر ورماة یعنی
کمانکش کروهیله داخل اولوب اون بیك درهم عطیه یه مالك بعده زبنه اهل قصص ایله داخل
واون بیك درهمه نائل اولوب بعده خواندلر ایله ینه داخل اولوب اون بیك درهم اخذ ایدنجه مهدی
خلیفه هزار مدح وثنا ایدوب حق جل وعلاسنده جمع ایلدیکی معارف وهنری امثالکدن برفرده
جمع ایلدیکنی بو کونه کلنجیه قدر کورمدم بیوردیلر (وکیع ابن جراحدن بررجل تعلم ایلدیکی علمك
نسیانندن شکایت ایلدیکنده ترك مناهی ومعاصی ایله حفظه استعانت ایت دیو پند ونصیحت ایلدیلر
اول رجل نصیحتنی قبولدنصکره اشبو قطعه یی انشا ایلدی * شکوت الی وکیع سوء حفظی *
فارشدنی الی ترك المعاصی * وحفظ العلم فضل من اله * وفضل الله لا یهدی لعاصی * معناسی بن وکیع
ابن جراحه سوء حفظ ونسیاندن شکایت ایلدیکمده ترك معاصی یه بنی ارشاد وانکله پند ونصیحت
ایلدیلر وعلت وسببنی بیانده دیدیلرکه علم شریف الله سبحانه وتعالانك فضل وعنایتیدر وفضل
وعنایتی عاصی وطاغی یه احسان اولنماز (بعض آثارده بعض علمادن منقول اولمشکه برکیمسه قوهٔ
حافظه سنی زیاده اولمق استرسه تدریس ومطالعه ختامنده رفع کتاب ایلدکده شو مأثوری
قرائت ایلیه (بسم الله وسبحان الله ولا اله الا الله والله اکبر ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم

عدد كل حرف كتب و يكتب ابد الابدين ودهر الداهرين وصلى الله تعالى على سيدنا محمد وآله
وصحبه وسلم * وينه روايت اولنمشكه تعلم ايلديكى مسائلدن برحرف منسى اولمامسنى مراد ايدن
كيمسه قرائت ودرسدن مقدم شودعايى اوقيه * اللهم افتح علينا حكمتك وانشر علينا رحمتك
ياذا الجلال والاكرام * قوۀ حافظه كندويه مرزوق اولمغى مراد ايدن كيمسه صلوات
مفروضه عقيبنده شودعايه مداومت ايليه * آمنت بالله الواحد الاحد الحق لاشريك له وكفرت
بما سواه * (صاحب مستطرف رحمه الله تعالى ديركه سيد واستاد وشيخم شهاب الدين احمد بن
موسى عجيل رحمه الله تعالى قوۀ حافظه ايچون هركون اون كره * ففهمناها سليمان وكلا
آتينا حكما وعلما وسخرنا مع داود الجبال يسبحن والطير وكنا فاعلين يا حى ياقيوم يارب موسى
وهرون ويارب ابراهيم ويارب محمد عليهم الصلوة والسلام ارزقنى الفهم وارزقنى العلم والحكمة
والعقل برحمتك ياارحم الراحمين * دعاسنى قرائت ايدرلر ايدى اشبو دعاده اولان آيت كريمه نك
معناى شريفى بز عظيم الشان سليمانه نبوت وحكومتى ياخود فتوايى تفهيم وتعليم ايلدك داود ايله
سليمانك هر برلرينه نبوت وعلم اعطا ايلديكمز حالده ودخى بز عظيم الشان جبالى داوده تسخير
ايلدك كندى ايله برابر لسان حال ياخود لسان مقال ايله حق جل وعلايى تقديس وتسبيح ايدر
اولدقلرى حالده ياخود جبالى تسخير ايلدك كندى نه جانبه متوجه اولور ايسه برابر سير وسياحت
ايدرلر اولديغى حالده جبالى تسخير ايلديكمز كبى طيورى دخى تسخير ايلدك وبويله خوارق عاداتى
داودك امثالنه عظمت وقدرتمله ايشلرز هرنقدر سزلره امر غريب وشئ عجيب ايسه ده قدرت
باهره مه نظرله امر بديع دكلدر بالخصوص حضرت سليمانه تفهيم بارى اولان حكومت وفتوى
حرث وغنم دعواسنده دركه قصه سى عقل وذكا بابنك اوائلنده سبقت ايتمشدر (تنبيه)
دعواى مذكوره ده حضرت داود وسليمان عليهما السلامك حكومتلرى وحى ايله اولوب لكن
حضرت سليمانك حكمى حكم داودى نسخ ايتمك ياخود حكومتلرى عن اجتهاد اولەرق اجتهاد
حضرت سليمان صوابه اشبه اولمق شقلرى جائز اولمسى تفسير شريف خطيب شربينيده مصرحدر
بوصورتده حكم حضرت داود خطايه محمولدر وهمى مندفع اوله جغى معلوم اهل عرفاندر (امام
ابى يوسف رحمه الله تعالى بيورمشلركه بر والدم وفات ايتدى تجهيز وتكفين وتدفين خصوصنى
بر كيمسه يه احاله ايلدم يعنى بن استاد وشيخم امام اعظم ابو حنيفه رحمه الله تعالى نك مجلس
شريفلرندن مفارقت ايلمدم مكه بركون درسم فوت اولور خوفيله (محمد بن اسحق ابن خزيمه
صاحب الكتاب الصحيح امام محمد بن اسمعيل البخارى رحمه الله تعالايى وصف وثناده ديمشلركه قبۀ
آسمانك آلتنده حديث شريفى اعلم واحفظ محمد بن اسمعيل البخارى يدن غيرى برذاتى كورمدم
علم حديثده مهارتلرى اول رتبه ده ايديكه برحديث كه امام بخارى اكا عالم اولميه حديث صحيح
دكلدر ديو انكار ايدرلر ايدى وكندولردن منقولدركه يوز بيك حديث صحيح حفظ ايلدم وايكى
يوز بيك دخى حديث موضوع وغير صحيح ضبط ايلدم مكه صحيح غير صحيحدن ممتاز اوله (وينه
بيورمشلردركه كتاب صحيحمه برحديث وضع وتحرير بنى مراد ايلديكمده اولا غسل ايدوب وايكى
ركعت نافله نماز قيلوب صكره حديث شريفى وضع ايدر ايدم (وينه بيورمشلركه كتاب صحيحمده
مكتوب اولان احاديث شريفه التيوز بيك احاديثدن انتخاب وكتاب مذكورى اون التى سنه ده جمع
وترتيب ايلدم اول كتابى يوم قيام وجزاده بمنه الله ذو الجلال بينده حجت قيلدم (امام مجاهد
رحمه الله تعالى خلفاء بنى اميه نك اعدلى عمر بن عبد العزيزك علم وفضيلتنى بيانده ديمشلركه عمر بن
عبد العزيز بندن اعلم اولدقلرندن تعلم ايچون دائما حضورلرينه مداومت ايدر ايدم (ليث بن سعد
رحمه الله تعالى برعالم اصلا هالك اولمازهرنقدر هلاك كنه ناس حريص دخى اولنور ايسه ده مكر كه

علمنك ثلثانك ذهابيله هلاك اولور ديمشدر (وينه ديلمشدركه قچان برعالم برمسئله دن سؤال
اولنديغى وقتده سن هرنقدر اومسئله يه عالم دخى اولور ايسك عالم حضورنده جوابه تصدى ايلمه
زيرا جوابه تعرض عالم ايله سائلى استخفافدر (تحصيل علم شريفه حث وترغيبده * من خدم
المحابر خدمته المنابر * ضرب مثل اولمشدر يعنى علومى كتب وتحرير ايچون دواته بر كيمسه خدمت
ايلسه او كيمسه يه مقامات ومراتب رفيعه خدمت ايلر ديمكدر يعنى شانى عالى اولور (علم شريفى
ثناده بعض علما بوشعرى نظم ايلمش * لا تدخر غير العلوم * فانها نعم الذخائر * فالمرء لو ربح
البقاء * مع الجهالة كان خاسر * يعنى سن علوم ومعارفك غيريسنى زاد وذخيره اتخاذ ايلمه
زيرا علوم ومعارف سكا كافى ووافى وكوزل ذخيره در زيرا بر كيمسه جهالت وبى هنرلك ايله
بقا قزانور ايسه ده ينه ضرر وخسرانده در (امام شافعى رحمه الله تعالى تحصيل علم شريفك
طريقنى بيانده بوابياتى نظم ايلمشلردر * نعم لن تنال العلم الابستة * سأنبئك عن اسمائها
ببيان * ذكاء وحرص واجتهاد و بلغة * وهمة استاد وطول زمان * معناسى علم شريفه
سن نائل اولەمزسن انجق التى شيئك حصوليله اولورسين اول التى شيئك اسملرى ايله سكا اى متعلم بيان
ايدەيم اولا ذكا يعنى فطانت زيرا غباوت وحماقت ايله كمال تحصيل اولنماز ايكنجى علمه حرص
ومحبت اوچنجى سعى وغيرت دردنجى حوائج اصليه وكتب علميه يه كفايت ايده جك مال بشنجى همت
استاد التنجى طول مدت وزماندر (امام زهرى رحمه الله بيورمشلركه عصرمزده علما درت كيمسه در
مدينۀ منوره ده سعيد بن مسيب كوفه ده شعبى بصره ده حسن بصرى شامده مكحول رحمه الله
تعالى عليهم اجمعين (بعض علما ديمشلركه هر برعالم عصرلرينك مصابيح پر انواريدر اهل عصر
انلرك خورشيد علملرندن اقتباس واستفاضه ايدرلر ابراهيم بن عيينه يه ندامت وپشيمانلغى زياده اولان
قنغى ناسدر ديلدكده دنياده شكر ودعا ايتميان كيمسه لره انعام واحسان ايدن كيمسه در واما آخرتده
علمى بغير عمل ضايع ايدن عالم مفرطدر ديو جواب ويردى (علمه ترغيبده اشبو قطعه نظم اولنمشدر
* كن عالما وارض صف النعال * ولا تكن صدرا بغير الكمال * فان تصدرت بلا آلة * صيرت
ذاك الصدر صف النعال * مألى همان عالم اول مجلسك اشاغيسى اولان صف نعالده اوتورر ايسكده
مقامك ينه عاليدر لكن كمالسز صدر مجالس اولمه زيرا جاهلك يرى صدر اولسه دخى ينه معناده صف
نعالده در مترجم ديركه بومعنايى * شرف المكان بالمكين * قول مشهورى دخى بيان ايدركه مكانك
شرفى وقدرى او مكانده متمكن اولانك قدرى وعزتيله دردېمكدر انتهى (مرويدركه موسى وخضر
صلوات الله على نبينا وعليهما مجمع البحرينده جمع اولدقلرنده برسرچه قوشى آغزى ايله بحردن
برقطره صويى اخذ ايدوب خضر عليه السلامك قوجاغنه القا ايدوب اوچار خضر عليه السلام
موسى عليه السلامه يا نبى الله بو سرچه ديركه اى موسى بحر بى نهايه اولان علمندن بارى ذو الجلال
سكا برعلم احسان ايلمشكه او علمى خضر بيلمز وخضر عليه السلامه دخى برعلم انعام ايلمشكه
سن بيلمزسين وبكا دخى برعلم اعطا ايلمشكه نه سن بيلورسين ونه خضر بيلور لكن كرك سنك
علمك وكرك خضرك علمى وبنم علمم الله ذو الجلالك علم قديمنه قياس ايله بو بحر بى نهايه دن
الوب آغوشكه القا ايلديكم مقداردر (امام قتاده ديديلركه اكر علمده كفايت وقناعت اوله ايدى
حضرت موسى عليه السلام حضرت خضره رفاقت واتباعلرنده خضردن تعلم علمى شرط
بيورمزلر ديكه مكرمه ﴿هل اتبعك على ان تعلمن مما علمت رشدا﴾ بو معنايه ناطقدر حق سبحانه
وتعالى وسعت علمى وعلم ازليسى محيط اولوب محاط اولماديغى بيانده بيورر استعيذ بالله ﴿ولا يحيطون
بشىء من علمه الا بما شاء﴾ آيت كريمه نك اجمالا معناسى الله سبحانه وتعالينك علمى خلق احاطه
ايده مزلر انجق احاطه لرى علمندن ديلديكى مقداره در (عبد الله ابن عباس رضى الله عنهما ديمشلردركه

حق سبحانه وتعالى قرق بيك عالم خلق ايلدى ايچندن بزم معلوممز اولان ايكى عالمدر برى انس و برى
جن باقيسنى كندودن غيرى كيمسه بيلمز (روايت اولنمشكه حضرت موسى صلوات الله على نبيا وعليه
حق سبحانه وتعالايه مناجاتلرنده بيورمشلركه يارب سموات وارض سكا اطاعت وانقياد ايلمسيدى نه ايله
مجازاة ايدردك ديدكلرنده خطاب غيبى ايله ياموسى دوابمدن بردابه يه امر ايدردم لقمهٔ واحده ده انى
اكل و بلع ايدر ايدى بيورنجه موسى عليه السلام يارب او دابهٔ عظيمه نه محلده در مراعى وصحرالر مدن
بر مرعى وصحراده در بيورنجه موسى عليه السلام يارب او صحرا نه مكانده در ديرنجه بنم علوم بى نهايمدن
بر علمده در كه ذات كبريامدن غيرى انى بر فرد بيلمز بيورديلر (عبد الله بن عمر رضى الله تعالى عنهمادن
روايت اولنمشكه بزلر بر فكرده ايكن رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم بدر اولمش قركبى مجلسمزه
تشريف بيوروب نه شيده تفكر ايدر سكز الله سبحانه وتعالينك مخلوقانده تفكر ايدك ذاتنده
تفكر ايلمك سزلر حق سبحانه وتعالينك قدرتنى بيلمكدن عاجز سكز فكيف كه علم جزئيكز
ذات وكنه وحقيقتنى نه وجهله احاطه ايليه زيرا از جمله حق سبحانه وتعالى غرب جانبنده
بر ارض خلق ايلمشدر كه اكا ارض بيضا ديرلر وسعت وعظمتى بر مرتبه ده در كه معلوممز
اولان اراضى دنيايى يكرمى درت ساعتده سير وقطع ايليان شمس اول ارضى قرق كونده
قطع ايدر واو ارضده بر مخلوق وار در كه بر آن حق سبحانه وتعالايه عاصى اولمامشلر در
بيورنجه عمر فاروق يارسول الله ابليس انلرك ايچنده يوقمى ديدى حالا ابليس مخلوقى دكلى معلوملرى
دكلدر بيورديلر او مخلوق بنى آدممدر ديدكده آدم مخلوق اولوب اولماديغندن خبردار
دكللردر بيوردى ديمشدر انتهى (صاحب الاصل ديركه اشبو مقوله مكان ومخلوقات حق سبحانه
وتعالى حضرتلرينك علم غيبنده اولان معلومات لاتحصاسندن بعضدر زيرا *انما امره اذا
اراد شيئا ان يقول له كن فيكون فسبحان الذى بيده ملكوت كل شىء واليه ترجعون* نص شريفى
دلالتنجه حق سبحانه وتعالينك بر شيئك وجودينه ارادهٔ ازليه سى تعلق ايلدكده كن ايله خطاب
عقبنده اول شى البتده موجود اولور بو صورتده او مخلوقاتك وجودينه استغراب اولنماز
قوله لايق اولان ذات اجل واعلاسنى شان واعتلاسنه لايق اولميان نقايصدن تنزيه وتقديس ايتمك
فرضدر كه هر بر شيئك ملك وملكوتى يد قدرتنده در آخر هر بر مخلوق بنه كندويه رجوع ايدر
(مبحث للمترجم) اهل حق اتفاق ايلديلر كه معرفة اللهده نظر هر بر انسانه شرعا واجبدر ومعرفة الله
ايله مراد حق سبحانه وتعالينك وجود ووجوب وصفات كماليه وثبوتيه ايله متصف وصفات نقايص
سلبيه دن مقدس ومبرا اولديغنى بقدر الطاقة البشرية تصديقدن عبارت اولديغى اسلام بيان
اولنان بابده على التفصيل ذكر اولندى لكن واجب الوجود جل وعلانك كنه وحقيقتنى معرفت
عند المحققين بر شخصه واقع دكلدر عدم وقوعنه ادلهٔ كثيره واردر برى آنفا سبق ايدن حديث
شريفدر و برى دخى عليه الصلاة والسلام اعتراف عجزينى بيانده بيوردقلرى (سبحانك ما عرفناك
حق معرفتك) حديث شريفيدر كه معناسى يارب علو وعظمتكه لايق اولميان نقايصدن سنى
تقديس ايدرمكه ذات عليه كى حق معرفت ايله معرفت حاصل ايده مدم ديمكدر وحق معرفت ايسه
علم بالكنهدر اشبو معرفت بالكنه اكمل انبياء عليه اكمل التحايايه حاصل اولماينجه غيريلره عدم
حصولى بالطريق الاولى در (غارده رفيق وشيخ عتيق ابى بكر الصديق رضى الله تعالى عنه
العجز عن درك الادراك ادراك بيورمشلر و بو كلامه حضرت على كرم الله تعالى وجهه دخى
والبحث عن سر الذات اشراك كلامنى ضم ايلمشلردر كه مآلى جناب حقك كنهنى ادراكدن
عجز ادراكدر يعنى قوله كافى علمدر وذات بارينك سرندن يعنى كنهندن بحث ايتمك شركدر ديمكدر

واجب الوجود جل شانه نك كنه وحقيقتيله علم ومعرفتنك عند المحققين عدم وقوعى
ثابت اولدى لكن امكان ذاتى حاصلمى دكلمى بين العلماء اختلاف اولندى حجة الاسلام امام غزالى
وامام الحرمين وصوفيه و فلاسفه امتناع ذاتى ايله ممتنع اولمسنه ذاهب اولديلر و بعض علما
دخى امكان ذاتى ايله ممكن اولمسنه قائل اولديلر ايمدى معرفت نظر واجب اولديغى كبى اهل حق
عندنده معرفة الله دخى هر بر فرده واجبدر طريق معرفة اللهده اختلاف ايلديلر صوفيه
قدس الله اسرارهم معرفة اللهده طريق نفس اماره يى كدورات بشريه دن مجاهدات شديده
ورياضات ايله تربيه واو وجهله تصفيهٔ باطن برله حضرت حقه توجه وطاعاته مواظبت ايله
اولمسنه ذاهب اولديلر حكماء هند طريق معرفت بلكه جميع اشياء الهام ايله اولمسنه ذاهب
اولديلر اشاعره و فرقهٔ معتزله طريق معرفت انجق نظر صحيح ايله اولمسنه ذاهب اولديلر
صحيح اولان قول بودر بو بحث عقائده متعلق اولديغندن اجمالا بيان اولندى انتهى (حماد بن
سلمه ديمشلركه علم نحوه عدم وقوف ايله حديث طلب ايدنك مثلى يمسز طوربه سنى ارقه سنده
كزديرن حمار كبيدر علم نحوى مدح وثناده ابراهيم بن خلف الهمدانى بو قطعه يى ديمشدر
النحو يبسط من لسان الالكن * والمرء تعظمه اذا لم يلحن * واذا طلبت من العلوم اجلها * فاجلها
منها مقيم الالسن * مآلى علم نحو تكلمه قدرتى اولميان لسانه وسعت وفسحت ويرر زيرا اعرابده
خطاسى اولميان كشيلره سن تعظيم ورعايت ايلرسين اكر سن علومك الطف واعلاسنى طلب
ايدر ايسك علوم ايچنده احسن اولان السنه ده وقوع بولان خطايى طوغرلديجى علمدر اول ايسه
انجق علم نحودر (على بن بسار لسانده فصاحت والفاظنده غلطاندن سلامت اولميان شخصى
بلاهت وحماقت ايله وصفده شو اياتى نظم ايلمشلر * رأيت لسان المرء وافد عقله * وعنوانه
فانظر بماذا يعنون * ولا تعد اصلاح اللسان فانه * يخبر عما عنده ويبين * ويعجبنى زى
الفتى وجماله * فيسقط من عينى ساعة يلحن * مآل ابيات بر شخصك لسان وتكلمى عقل ورشدينك
ايلچيسى وعنوانى بيلورم ارتق نه ايله عنوان كتوررسه يعنى سويلرسه كلامنه باق حالنى اكلرسين
قطعا اصلاح لسانى تجاوز ايتمه يعنى نحو وعلوم عربيه يى تحصيل ايله زيرا لسان ترجمان
جناندر وكمال انسانه نشاندر قيافت وجامه سى نفيس وجمالى خوب اولان رجل وفتانك
حسن وزينتى بنى اعجاب ايدر اما چون كلامنده لحن ايدرسه كوزمدن ساقط اولور ديمكدر
(بر اعرابئ فصيح سوقه داخل واهل سوقك قاعدهٔ عربيه يه مخالف اوله رق مكالمه لرينى
استماع ايلدكده سبحان الله ديه رك استعجاب وغلط وشطط اوله رق تكلم ايله ربح
وفائده ايتمه لرينه استغراب ايلدى (وابو موسى نام حكمدار بنام بر معتبر خدمتكار يله تكلم ايدوب
اول كيمسه لحن وغلط ايدنجك نيچون عربيه تعلم ايتمزسين ديو توبيخ ايلدكده عربيه يى
بيلنلرك كلامى قليل اولور انكيچون ايتمدم ديو اعتذار قلدقده صواب ايله كلام قليل خطا ايله اولان
كلام كثيردن خيرلودر ديو رد ايلدى (ضرب مثل اوله رق وارد اولمشكه جاهل ايله مجالسه عقله
ضرر ومرضدر (ابو الاسود الدؤلى عالمى تعذيب مراد ايلديككده جاهلى اكا مقارن قيل ديمشدر
وجهل مركب ذمنده بو بيت يازلمشدر * جهلت ولم تدر بانك جاهل * ومن لى بان تدرى بانك لاتدرى *
مآلى جهل ايله متصفسك حال بوكه جهل ونقصانكى بيلمزسن كيمى بوله يمكه سكا بيلديككى بيلديره
(قلت) سكا تعليم محالدر ديمكدر (بر رجل حسن بصرى رحمه الله تعالى حضرتلرينه افصح ناس
بنم ديو عجب ايلدكده بالغضب نهينده اول رجل اى امام حسن بكا غلبه و بعده الحن ناس تسميه
ايله دينجه حسن بصرى قريش ابو جهله ابا الحكم تسميه ايلمشلر ايكن كبر وعنادى سببله مسلمين
اباجهل تكنيه ايلديلر ديو اول رجلى الزام (قلت) يعنى عجب افصحيتى محو ايده جكنى افهام وحسانك

دخی بومعناده * الناس كنوه اباحكم * والله كناه اباجهل * بيتنى نظم ايتمشدركه * مألى ناس
اوملعونه اباحكم تسميه ايلديلر الله تعالى اباجهل تكنيه ايلدى ديمكدر (قلت) كنيهٔ مؤخره
لسان وحى بيان نبويدن صادردر (بومحله كلنجه فضائل علم وكمال بيان اولنوب بعدازين اداب
حسنه بيان اولنور يعنى عبارت آتيه آداب بيانده در (بعض حكما ديمشلركه ابدان انسان
قوت وقوامده اكل طعامه محتاج اولديغى كبى عقل دخى مادهٔ ادبه محتاجدر عاقل بى ادبنيك نام
تحصيلندن بين الناس محرومدر (حضرت على كرم الله وجهه بيورمشلركه ادب وقت حاجتده
مال كثير ومروتده معين ظهير ونديم مجلس وحال وحدتده انيسدر ادب ايله قلوب واهيه وضعيفه
معمور وعقول ميته حيات جاودان ايله مسرور وطالبلر مطالب ومقاصدلرينه نيل و وصول
ايله مبتهج و محبور اولورلر (بعضيلر ديمشلركه بى ادب عاقل بى سلاح شجاع كبيدر (حكايه
اولنمشكه بر رجل حلفاء عباسيه دن مأمون خليفه نك حضورنده مجلس خليفه يه رعايت وادب
اوزره تكلم ايلدكده خليفه حسن ادبندن بى نهايه محظوظ اولمغله كيمك فرزنديسن ديو
استفسار ايلدكلرنده ياامير المؤمنين فرزند ادبم ديدكده نه كوزل ابه منتسب سين ديو تلطيف
ايلديلر (ادبى مدح وثناده بوقطعه يى برشاعر نظم ايلمشدر * كن ابن من شئت واتخذادبا
يغنيك مضمونه عن النسب * ان الفتى من يقول هاانااذا * ليس الفتى من يقول كان ابى * مألى
هر كيمك فرزندى اولورايسك اول همان ادب تحصيل ايله زيرا ادبك ضمننده اولان فوائدسنى
نسب شرفنه استناددن مستغنى قيلر يكيت اولدركه باباسنك شرفنه احتياجى اولميوب كندى
ادب وكماليله بنم ديه بوقسه يكيت اول شخص دكلدركه بابام شويله ايدى ديه ديمكدر (ضميمهٔ
اسعد فقير) اشبو قطعه حجاجكدر و حكايه سى فائده‌لو اولوب وشفيق نامه شرحنده كوزلجه
بسط اولنديغندن بومحله عينيله نقل اولندى (حجاج ايام امارتنده صاحب شرطه سنه بعدالعشا
خانه سندن طشره هر كيمه راست كلورايسك بكااستيذان ايتميوب بلاامان قتل ايت ديو امر
وتنبيه ايتمشيدى بر كيجه صاحب شرطه شهرى دورايدرايكن بش نفرسكران جوان يكتلره راست
كلوب اخذوبرد برضرب رقابلريچون ايچلرندن بريسنى تقديم ايدوب سن كيمسن ديو سؤال ايديجك
جوان ارتجالا بوشعرايله جواب ويرر * انابن من دانت الرقاب له * مابين مخذومها و هاشمها
* تأتيه بالرغم وهى صاغرة * فيأخذ من مالها ومن دمها * صاحب شرطه كندوكندويه
الله اعلم بوجوان امير المؤمنينك يقين اقرباسنك اوغلى اولمق كرك زيرا بوقوت واقتدار انلره
مخصوصدر ديو قتلندن كف يد ايدوب ايكنجيسنه سن كيمك اوغلبسن ديو سؤال ايدر كذلك
اودخى بوشعر ايله جواب ويرر * انا بن الذى لاينزل الدهر قدره * وان نزلت يوما فسوف
تعود * ترى الناس افواجا الى ضوء ناره * فمنهم قياما حولها وقعود * صاحب شرطه كندو
كندويه غالبا بوجوانك دخى باباسى عمال امير المؤمنيندن بركريم الشان عظيم القدر كيمسه اولمق
كرك زيرا بومرتبه كرمه غيريلر قادر دكللردر ديوب انك دخى قتلندن ال چكر اوچنجيسنه
خطاب ايدوب سن كيمك اوغلبسن ديو سؤال او دخى بو شعرايله جواب ويرر * انا ابن الذى
تأتى السحاب لارضه * موسوقة بحمولها لم تأرس * تهدى اليه من نفايس حملها * وانا الذى
يبدى حياة الانفس * صاحب شرطه غالبا بوجوان دخى امير المؤمنينك مقبول شربتدارينك
اوغليدر ديو انك دخى قتلندن فراغت ايدوب دردنجيسنه سن كيمك اوغلبسن دير او دخى
بوشعرايله جواب ويرر * انا ابن الذى تأتى الوقود لبابه * واحشاؤهم من جوعهم توجع * بعضوا
شباعا لبس فيهم جايع * والجوع ان عاد اليهم يرجع * صاحب شرطه غالبا بواوغلان دخى ابناء
ملوك عربدن برجوانك اوغليدر ديو انك دخى قتلنده توقف ايدوب بشنجيسنه سن كيمك اوغلبسن دير

اودخى بوشعرايله جواب ويرر * انا ابن الذى للهام يقطع عامدا * لايختشى فى فعله ان يسئل *
و سلاحه فى يده مشهورة * و دماء قتلاها عليها ينزل * صاحب شرطه بو جوان غالبا
امير المؤمنين صاحب سيفنك اوغلى اولمق كرك ديو انك دخى قتلندن ال چكوب صباحه
تأخيروعلى الصباح واقعهٔ شبانه يى عرض برله محبوسلرى حضور حجاجه احضار ايدوب زعمنجه
كيملرك اوغللرى اولدقلرينى تقرير ايتدى حجاج ذكر اولنان اياتى جوانلره اعاده ايتديروب
حقيقت حاله واقف اولدقده جلساسنه متوجه اولوب بونلرك بابالرى كيملر اولديغن فهم وادراك
ايده بيلديكزمى ديوخطاب ايتدى بالجمله حضار مجلس بالذات بابالرى كيملر ولديغن بيلمدك لكن
كلاملرينك مقتضاسى علو منزلت ورفعت مكانتلرينه دلالت ايدر ديو صاحب شرطه يى
تصديق ايتديلر حجاج خيرسزلرك دخى فهم وادراك ايتديكى كبى دكلدر قضيه بونك خلافيدر
اولكيسى حجام اوغليدر ثانى فوال يعنى بقله بشروب صتاراشجى اوغليدر ثالث سقا اوغليدر
رابع فران يعنى اتمكجى اوغليدر خامس جزار يعنى قصاب اوغليدرديوب جوانلرى استنطاق
ايلدكده حجاجك ديديكى اوزره هر برى بابالرينك صنعتنه مقر ومعترف اولملريله بالجمله حضار
مجلس بوجوانلرك عند تحقق الموت سيف مسلال جلاددن تخليص رقاب ايچون حسن
استحضارلريله بلاغتلرينه و حجاجك دخى كمال فهم و زكا وتنه انكشت بردهان تعجب اولديلر
پس حجاج جمله حضاره خطاب ايدوب * علموا اولادكم الادب فوالله لولاذلك لضربت اعناقهم *
يعنى اولادلريكزه علم وادب تعليم ايديكز الله حقيچون بونلر بويله اديب اولميه‌لر ايدى بيونلرينى
اوررايدم ديوب جوانلرى اطلاق وبوشعرى انشاد ايتمك اوزره امر و بيدر * كن ابن من شئت واكتسب
ادبا * يغنيك مضمونه عن النسب * ان الفتى من يقول ها انااذا * ليس الفتى من يقول كان ابى *
(بعض حكما ديمشلركه بر كيمسه نك ادبى كثير اولدقده هرنقدر نسبده بى قدر ووضيع وشهرتدن عارى
وفقير ايسه ده ناس حواپجنده كندويه التجا ايله صيت وشهرتى آفاقكير وعز وشرفى وفير اولور (بعض
شعرا بومعنايى اداده بوقطعه يى نظم ايلمشدر * لكل شئ زينة فى الورى * وزينة المرء تمام الادب
قد يشرف المرء باداته * وان يكن فينا وضيع النسب * مألى هر برشيئك خلق وانام بيننده زينت
وشرفى واردر كشينك زينت وعزتى دخى ادبنك كمال وتماميدر و بعض اوانده كشى ادبى سببيله
هرنقدر وضيع النسب ايسه ده مراتب عليايه متشرف ومرتفع اولور ديمكدر (بعض فصحاى
اعجام دخى بوقطعه يى نظم ايلمشدر * مالى عقلى وهمتى حسبى * ما انامولى ولاعربى * اذا ما انتميتموا
الى احد * فاننى منتم الى ادبى * مألى بنم مالم عقلم وحسبم همتمدر بن نه سيد القوم ونه نسبى مضبوط
اولان عربى يم سزلر نسبه منتمى ايسه كز بن انجق ادبمه منتسبم ديمكدر (بعض حكما ديمشلركه
فضل و كمال عقل وادب ايله در يوقسه اصل و نسب ايله دكلدر اديب ايله غيرادب
اولانى فرقده سقراط حكيمه سؤال اولندقده اديب ناطق اولان انسان كبيدر غيرادب حيوان
بى ادراك كبيدر ديو جواب ويرديلر (ادباء وفضلادن ابو العاليه ابن عباس رضى الله تعالى عنهمانك
مجلس شريفلرينه داخل اولدقده هزار اكرام و التفات ايده‌رك كندو ايله برابر سريرينه
اقعاد ايله احترام وطائفهٔ قريشدن مجلسده بولنان اكابرى ابو العاليه نك تحتنه اقعاد ايله اوم تبه
اعتبار ايلمديكندن اول اكابره كمال تهور واغبرار كلوب لسان حال ايله بى نسب اولانى كمال شرف
ونسب ايله اشتهارى اولنلره ترجيح ايلدك اعتراضنى جين جبين ايله اظهار ايلدكارنده ابن عباس
رضى الله تعالى عنهما انلرك تضجر و انفعاللرينى فهم و انلره توبيخ ولوم ايده‌رك مفلس مديونه
داين بخيلك نظرى كبى غضوبانه بكا نظر يكزه سبب ندر ابو العاليه يى او زريكزه تقديم
ايلديكمدنمى مغموم اولورسكز فضل وادب وعقل صغيرى كبير وعبد مملوكى سيد ومولى اوزرينه

تقديم ايله قدرنی ترفيع و تفخيم ايدر بيورديلر (جالينوس حكيم ديمشكه وضيع و بی ادب اولان
شخصك فرزندی اديب وفاضل اولور ايسه پدرينك نقصانی زائل وستر عيو بيله قدری متزايد
اولور وشريف ذی ادبك فرزندی جاهل وغير اديب اولور ايسه پدرينك شرف وفضلنه نقصان
عارض اولور (بعض علما ديمشلركه احسن ادب اولدركه اديب اولان علم واديله مباهات وفضل
وكمالاتيله مفاخرت ايليه (معاويه رضی الله تعالى عنه حضرتلرينه بر رجل بن غريبم ديو ندا
واستغاثه ايلدكده غريب ادب وعرفانی اولميان كيمسه در ديه رك اغاثه سنه استجابه بيورديلر
(بعضيلر ديمشلر كه كشيده ادب اولماديغی تقديرجه صمت وسكوت ايدوب اديب اولماديغی
وسوء حالنی اشاعت ايلمامكدر (عبد الملك بن صالح بو قطعه يی نظم ايتمشدر * فی الناس
قوم اضاعوا المجد اولهم * ما فی المكارم والتقوى لهم ادب * سوء التأدب ارداهم وارذلهم *
وقد يزين صحيح المنصب الادب * مألی ناسده بر طائفه واردركه كندولری مكارم اخلاق
طالب و متصف اولمادقلرندن هر نقدر نسب اصحابندن ايسه لرده سوء تأدبلری مجد
ورفعتلرينی اضاعه وكندولرينی ارذال وارداايله شرف وعزتلرينی ازاله ايلدی و بر طائفهٔ اخرى مكارم
اخلاق وتقوى واداب مستحسنه لری سببيله ذات ومنصب ومرتبه لرينه شرف وزينت ويررلر ديمكدر

الباب الخامس فی الاداب والحكم

بشنجی باب اداب حسنه وحكم مستحسنه بياننده در (حكمای اسلام اشبو فقرات استحسان آيات
موافق شرع وعقل اولديغی حالده كشيدهٔ سلك آثار قلدقلری كلمات حكمت سماتلريدركه
ذكر اولنور * اذا اراد الله بعبده خيرا الهمه الطاعة والزمه القناعة وفقهه فی الدين وعضده باليقين
فاكتفى بالكفاف واكتسى بالعفاف واذا اراد به شرا حبب اليه المال و بسط منه الامال وشغله بدنياه
ووكله الى هواه فركب الفساد وظلم العباد * يعنی حق سبحانه وتعالى بر قولنه خير مراد ايدرسه عبادات
وطاعاتی قلبنه الهام وتعبشده كفاف وقناعتی اكه قرين ودينده فقه وعلم اعتقادده يقين احسانيله
اكرام ايدوب او قول رزقده كفاف ايله اكتفا وعفاف ايله اكتسا ايلر واكر بر قولنه شر مراد ايدرسه
مالكند ويه تحبيب ومطالب وآمالی تبسيط وتسبيب اولنوب دنيا ايله مشغول وهوای
نفسنه موكول قيلنوب فساده ساعی وظلم عباد وتخريب بلاده متجاسر اولور * الثقة بالله ازكى امل *
التوكل على الله اوفى عمل * يعنی مطلبٌ واملك احسن وازكاسی الله ذو الجلاله اعتماد وعملك اكمل
واوفاسی واجب الوجوده توكل واستناددر * من لم يكن له واعظ من دينه * لم تنفعه المواعظ من
سره * يعنی بر كشی يه دينندن وعظ اولمازايسه سرندن مواعظ نفع وفائده ويرمز ديمكدر كه اعمالنده
امور شرعيه يه رعايتی اولميانك تصفيهٔ باطننه اعتبار يوقدر ديمكدر * الفساد ساهی المعاد * يعنی
دنياده فساد آخرت ومعاد امورينی اونتديريجيدر * كل من يحصد ما يزرع * و يجزى بما يصنع * يعنی
هر كشی زراعت ايلديكنی حصاد ايدر وفعل ومصنوعيله مجازات اولنور * لا يغرنك صحة نفسك
و سلامة امسك فدة العمر قليله و صحة النفس مستحيلة * يعنی نفسك صحتنه و دونكی كونك
سلامتنه مغرور اولمه زيرا عمرك مدتی قليله ودائما صحتی مستحيله در * من اطاع هواه باع
دينه بدنياه * يعنی بر كيمسه هوی ونفسنه اطاعت ايتسه دينني دنيای دنيه يه بيع ايله ضلالتده
اولور * ثمرة العلوم العمل بالمعلوم * يعنی علومك ثمره و فائده سی بيلدكيله عملدر * من رضی
بقضاء الله لم يسخط احدا ومن قنع بعطائه لم يدخل حسدا * يعنی بر كيمسه قضا وقدر اللهه راضی
اولسه بر احده غضب ايتمز خالقنك اعطا ايلديكی عطايه راضی اولسه حسد دردندن
قورتيلور * افضل الناس من لم تفسد الشهوة دينه * يعنی انسانك افضل واشرفی شهوات نفسی

دين وآخرتنی افساد ايلميندر * خير الناس من اخرج الحرص عن قلبه وعصى هواه فی طاعة ربه *
يعنی انسانك خيرلوسی حرص دنيايی قلبندن اخراج ايله فرحان و خالقنه طاعتده هوای
نفسنه عصيان ايدندر * نصرة الحق شرف ونصرة الباطل سرف * يعنی حق اولنه نصرت
واعانه عز وشرف باطله اعانه تلف وسرفدر * البخيل حارس نعمته وخازن لورثته * يعنی بخيل
ودنی مالنك حافظی وورثه سنك خزينه داريدر * من لزم الطمع حرم الورع * يعنی حرص وطمعه
ملازمت ايدن ورع وتقوادن محروم اولور * اذا ذهب الحياء حل البلاء * يعنی ادب وحيا زائل
اولورسه آفت و بلا نازل اولور * علم لا ينفع كدواء لا ينجع * يعنی فائده ونفعی اولميان علم تأثيری
اولميان دوا كبيدر * من جهل المرء ان يعصى ربه فی طاعة هواه ويهين نفسه فی اكرام دنياه * يعنی
كشينك جهل وعدم عرفانندندر نفس وهواسنه طاعتده خالقنه عصيان ودنياسنه اكرام ايله نفسنی
اهانتله رهين خذلان ايلمك * من كثر ابتهاجه بالمواهب اشتد نزاعه للمصائب * يعنی بر كيمسه نك
مواهب وعطايايه حرص كثيری اولسه مصائب و بلايا ايله مضطرب اولور * لا تبت على غير
وصية وان كنت من جسمك فی صحة ومن عمرك فی فسحة * يعنی هر نقدر جسمكده صحت وذاتكده
كنجلك وشبابت اولورسه ده وصيتسز يتوتت ايلمه * عظ المسیء بحسن افعالك ودل على الجميل
بجميل خلالك * يعنی اخلاق سيئه صاحبنه افعال حسنه كی اراءت ايتمكله وعظ ونصيحت وافعال
جميله يه محبت وخلتكله دلالت ايله * اياك وفضول الكلام فانه يظهر من عيوبك ما بطن ويحرك
من عدوك ما سكن * يعنی فضول وكثرت كلامدن احتراز ايله زيرا چوق سوزعيوبدن كيزلو و باطن
اولانی اظهار وعدوده مضمر اولان عدواتی تحريك و آشكار ايدر * كلام المرء بيان فضله
وترجمان عقله فاقصره على الجميل واقتصر منه على القليل * يعنی كشينك كلامی عقلنك ترجمان
وعلم وفضلنك بياننيدر لايق اولان كلامده اختصار وحسننه انحصاردر * كل امرئ يعرف
بقوله ويوصف بفعله فقل سديدا وافعل حميدا * يعنی هر كشينك قدر وعرفانی كلاميله
وافعاليله تعريف وتوصيف اولنور بو صورتده ايو سويله وايو ايشله * من عرف شانه وحفظ
لسانه واعرض عما لا يعنيه وكف عن عرض اخيه دامت سلامته وقلت ندامته * يعنی بر كيمسه قدر
وشاننی بيلسه ولساننی حفظ وما لا يعنيدن اعراض ومؤمن قرنداشنك عرض ومالندن نفسنی منع
وكف ايلسه سلامتی دائم و پشيمانی وندامتی اندك وقليل اولور * كن صموتا او صدوقا فالصمت حرز
والصدق عز * يعنی صمت وسكوت امان وحرزدر صدق وصداقت شرف وعزدر همان بونلرايله
متصف اول * من كثر مقاله سئم ومن كثر سؤاله حرم * يعنی بر كيمسه نك مقال وكلامی چوق اولسه
مدخول ومسؤم وجر وسؤالی كثير اولسه محروم اولور * من استخف باخوانه خذل ومن اجترأ على
سلطانه قتل * يعنی بر كيمسه مؤمن قرنداشنی تحقير واستخفاف ايلسه مخذول وملك وسلطان زمانه
بغی وطغيانه جرأت ايلسه عاقبت الامر مقتول اولور * ما عز من اذل جيرانه ولا سعد من حرم اخوانه *
يعنی جيران وقومشولرينی ذليل قلان عزيز اولماز واخواننی محروم ايدن كشايش مال بولماز * اجل النوال
ما وصل قبل السؤال اولى الناس بالنوال ازهدهم فی السؤال * يعنی عطا واحسانك اجل واعظمی
طلب وسؤالسز ويريلندر وناسك نيل نواله بوندن اولاسی جر وسؤال ايتميندر * من حسن صفاؤه
وجب اصطفاؤه * يعنی بر كشينك صفای بالی وحسن افعالی اوله اول كيمسه يی اختيار ورعايت ايتمك
واجبدر * من عارضك بقبيح الشتم منه فعظه بحسن الحلم عنه * يعنی بر شخص سوء خلق ايله سنی
اغضاب ايدرسه سن حسن حلمكله اكا وعظ ايله * من بخل بماله على نفسه جاد به على زوج عرسه *
يعنی يوب ايچوب كيميوب وخيرات ماليه دن ذخر آخرت قزانميوب همان مالنی صاقليان مرد لئيم
وبخيل محفوظی اولان مال ايله كلنك يعنی قاريسنك قوجه سنه يعنی محروما اولدكدن صكره

قاریسنك واره جغی یکنجکه جومردلك ایدرمأ لنده در * اذا اصطنعت المعروف فاستره واذا اصطنع الیك فانشره * یعنی بر کیمسه یه ایلك ایدر ایسك ستر واخفا و بر کیمسه دن ایلك کورر ایسك هر کسه اعلان وافشا ایله * من جاور الکرام امن من الاعدام * یعنی کرماء واسخیایه مجاور ومقارن اولان یو قلقدن امین اولور * من طاب اصله زکی فرعه * یعنی اصلی طیب وطاهر اولانك فرعی وذریاتی طاهر اولور * من انکر حسن الصنیعة استوجب سوء القطیعة * یعنی احسان وحسن صنیعه یی انکار ایدن خسران وسوء قطیعه یی مستوجب اولور * من من بمعروفه اسقط شکره و من اعجب بعمله احبط اجره * یعنی بر کیمسه انعام واحسانی امتنان ایلسه ثواب وشکرانی اسقاط ایدر وعمل وطاعاتیله عجب وریا ایلسه اجر وثوابنی اضاعت ایدر * من رضی من نفسه بالاساءة شهد علی اصله بالرداءة * یعنی نفسك مضرت واساءتنه راضی اولان اصلنك خباثت ورداءتنه شهادت ایتمش اولور * من رجع من هبته بالغ فی خسته * یعنی هبه سندن رجوع ایدن خسئنده والحاقلغنده مبالغه ایتمش اولور * من رقی فی درجات الهمم عظم فی عیون الامم * یعنی درجات همم ده ترقی ایده نك نظر امم ده قدری عظیم اولور * من کبرت همته عظمت قیمته * یعنی همتی عالی اولانك قدر وقیمتنده جلالت وعظمت اولور * من ساء خلقه ضاق رزقه * یعنی خلقی سیئ اولانك رزق ومعاشی ضیق اولور * من صدق فی مقاله زاد فی جماله * یعنی کلامنده صدقی اولانك حسن وجمالی وقدری زیاده اولور * من هان علیه المال توجهت الیه الامال * یعنی بر کیمسه بذل مال ایده نائل آمال اولور * من جاد بماله جل ومن جاد بعرضه ذل * یعنی مالیله سخا وجیادت ایدن عزیز و جلیل وعرضنده جودت ایدن ذلیل اولور * خیر الاموال ما اخذ من الحلال وصرف فی النوال وشر الاموال ما اخذ من الحرام وصرف فی الآثام * یعنی اموالك خیرلوسی حلالدن مأخوذ وعطایا ونواله مصروف اولاندر واموالك شراولانی حرامدن مأخوذ وفسق واثامه مصروف اولاندر * افضل المعروف اغاثة الملهوف * یعنی ایلك واحسانك افضلی مظلوم وملهوفه اعانه واغاثه در * من تمام المروة ان تنسی الحق لك وتذکر الحق علیك وتستکثر الاساءة منك وتستصغر الاساءة الیك * یعنی مروت وکمال انسانیتك تمامندندر که هر وجهله آخرده اولان حقوقکی اونیدوب غیرك سنده اولان حقوقنی ذکر وفکر ایلك ومقتضای بشریت ایله ایلدیکك اسائت و بدلکی هر نقدر قلیل ایسه اولسه استکثار ایدوب سکا اولان جور واسائتی هر نقدر کبیر اولسه ایسه استصغار ایده رك عفو ایلمکدر * من احسن المکارم عفو المقتدر * یعنی مجازاته مقتدر ایکن عفو ایله معامله احسن مکارمدر * جود الرجل یحببه الی اصدقائه و بخله یبغضه الی اولاده * یعنی جود وسخا اصدقا و احبابنه کشی یی محبوب قیلر شح و بخل اولاد واقربایه بیله مبغوض قیلر * لاتسیئ الی من احسن الیك ولاتهن علی من انعم علیك * یعنی احسان وایلك ایده نه اسائت ایلمه وانعام و اکرام ایده نه اهانت ایلمه * من کثر ظلمه و اعتداؤ قرب هلاکه وفناؤه * یعنی ظلم وتجاوزی کثیر اوله نك هلاك وزوالی قریب اولور * من طال تعدیه کثر اعادیه * یعنی تعدی وتجاوزی طویل اوله نك اعداسی کثیر اولور * شر الناس من ینصر الظالم ویخذل المظلوم * یعنی ناسك شر اولانی ظالمه اعانه ومظلومی خذلان ایله اهانت ایدندر * من حفر حفیرا لاخیه کان حتفه فیه * یعنی مؤمن قرنداشنی اهلاك ایچون قیو حفر ایدن کشینك هلاکی اوقیوده اولور دیمکدر که آخره قنق فعل ایله تعدی ایتدیسه الجزاء من جنس العمل وفق شر یفنجه اول فعل ایله مجازاة اولنور معناسنی بیاندن عبارتدر * من سل سیف العدوان اغمد فی رأسه * یعنی بغیر حق عداوت سیفنی کیم چکرسه عاقبت اول قلیجك قنی اول کشینك باشی اولور * من لم یرحم العبرة سلب الرحمة ومن لم یقل العثرة سلب القدرة * یعنی بکا ایده نه رحمی اولمیان رحمت باریدن محروم اولور وخطایی معذور طوتمیان کشیدن قدرت سلب اولنور * لاتحاج

من یذهلك خوفه ویملکك سیفه * خوفی ومهابتی سنی قهر و عقلکی اذهال و سیفی سنی مملوك ایدن ایله محاجه ومخاصمه ایلمه * عی تسلم به خیر من نطق تندم علیه * کلامده شول سکوت وعجز که انکله سلامتده اولورسن عاقبتنده ندامت ویریجی اولان نطق و کلامدن خیرلودر * من قال مالاینبغی سمع مالایشتهی * لایق اولمیان سوزی سویلین سومدیکی کلامی استماع ایدر * جرح الکلام اصعب من جرح الحسام * یعنی لساندن ظهور ایدن کلمات قبیحه ومکدره نك تأثیری کسکین قلیجك تأثیرندن اشددر دیمکدر که حضرت علی رضی الله تعالی عنهه منسوب اولان * جراحات السنان لها التیام * ولایلتام ما جرح اللسان * بیتی بو معنایی افاده ایدر * اذا سکتت عن جاهل فقد اوسعته جوابا واوجعته عتابا * یعنی جاهل و بی ادرا که سکوت ایلدیکك وقتده جواب وسیع و عتاب وجیع ایله معامله ایتمش اولورسین * من امات شهوته احیا مروته * یعنی عدم اتباع ایله شهوتی اماته و اهلاك ایدن مروت وکمال انسانیتنی احیا ایدر * من کثرت عوارفه کثرت معارفه * یعنی احسان وانعامنده کثرت اولانك معارفنده وفرت اولور * من لم یقبل التوبة عظمت خطیئته * یعنی مذنب اولوبده توبه جانبنه اقبال وسرعت ایتمیان کشینك خطیئه سی صغیره اولسه بیله یاخود اعتذاری قبول ایتمیان کیمسه نك عدم قبول ایله ایلدیکی ذنب معتذر اولان کیمسه نك ذنبندن بیوك اولور * ایاك والبغی فانه یصرع الرجال ویقطع الاجال * یعنی بغی وظلم وتعدیدن احتراز ایله زیرا ظلم و تعدی باغیلری مغلوب و آجالی استعجال ایدر * الناس فی الخیرار بعة منهم من یفعله ابتداء ومنهم من یفعله اقتداء ومنهم من ترکه استحسانا ومنهم من ترکه حرمانا فمن فعله ابتداء فهو کریم ومن فعله اقتداء فهو حلیم ومن ترکه استحسانا فهو دنی ومن ترکه حرمانا فهو شقی * یعنی انسان فعل خیرده درت صنفدر بر صنفی ابتدا خیری اشلیانکه اول رجل کریم ایکنجی صنفی آخره اقتدا ایله خیر اشلیانکه اول رجل حلیمدر اوچنجی صنفی خیری استحسانا ترك ایدنکه اول رجل دنیدر دردنجی صنفی حرمانا خیری ترك ایدنکه اول رجل شقیدر * من سالم سلم ومن قدم الخیر غنم * یعنی مسالمه ومصالحه ایدن کیمسه هر بر مخوفدن سالم وهر شیده خیری تقدیم ایلیان مغتنم اولور * من لزم الرقاد عدم المراد * یعنی دائما اویخویی معتاد ایدن مراد ومقصوددن محروم اولور * من دام کسله خاب امله * یعنی فتور وکسلانی دائم اولان امل ومطلوبندن خائب اولور * العجول مخطیء وان ملك والمتثبت مصیب وان هلك * عجول اولان مراده واصل اولسه ده مخطیدر متأنی وثابت محروم اولورسه ده مصیبدر * من امارات الخذلان معاداة الاخوان * دوستان و محبان ایله عداوت خذلان و خسران علامتلرندندر * استفساد الصدیق من عدم التوفیق * دوست وصدیقك فاسد اولمسنی طلب یعنی فاسد اوله جغی نسنه لره القاعدم توفیقدر * الرفق مفتاح الرزق * حسن اخلاق ورفقله معامله رزقه مفتاح ووسعته مدخلدر * من نظر فی العواقب سلم من النوائب * یعنی عواقب امورده فکر وتأمل ونظر و تعقل ایدن مصائب و بلایادن امین وسالم اولور * من اسرع فی الجواب ابطأ فی الصواب * یعنی جوابده عجله وسرعت ایدن صواب و سداده خطا و بطائت ایدر * من ضعفت آراؤه قویت اعداؤه * یعنی رأی وتدبیرلری ضعیف اولانك اعداسی قوی اولور * من قلت فضائله ضعفت وسائله * کمالات وفضائلی قلیل اولان کیمسه نك مقصود ومرادینه واصله اوله جق وسائلی ضعیف اولور * من فعل ماشاء لقی ماشاء * قلت مراجعت اولنان نسخهك اکثریسنده جزا طرفنده واقع شاء لفظی شین معجمه ایله واقع اولوب بوکا نظرا معنی دیلدیکنی اشلیان دیلدیکنه ملاقی اولور دیمکدرکه جزالتی یوقدر مگر مجازا یاخود کنایة منفوری اولان

شبئه بهرحال ملاقات ایده جك اوادیغندن مطلو بی حکمنه قونمشدر لکن اولی اولان ایکنجی شاء
لفظی سین مهمله ایله کریه معناسنه اولمقدر که کوتی شیلره ملاقی اواوردیمك معناسنی افاده ایدر یاخود
بعض معاصرین مطالعه سنجه ما الفاظ عمومدن اولمغله ایوایدن ایو یی کونی ایدن کوتی یی بولور
معناسنی قاورایه جغندن جزانك شبئلی اولمسی تجویز ایدر فتدبر * من کثر اعتباره قلت عثاره *
نظر وتأمل واعتباری چوق اولانك ذلات وسقطاتی قلیل اولور * القلیل مع التدبیر ابقی من الکثیر
مع التبذیر * یعنی تدبیر ایله شئ قلیل اسراف وتبذیر ایله اولان کثیردن ابقی ودردست اولور *
ظن العاقل اصح من یقین الجاهل * یعنی عاقلك ظنی جاهلك جزم ویقیننددن زیاده صحیح واولی در
القلیل تحمد مغبته خیر من کثیر تذم عاقبته * غب وعاقبتی حمد اولنه جق شئ قلیل عاقبتنده ذمی
مستوجب اولان شئ کثیردن خیرلودر * من خاف سوطك تمنی موتك * یعنی سنك قامچکدن قورقان
اولومکی استر * اذا استشرت الجاهل اختار لك الباطل * یعنی جاهل ونادان ایله استشاره ایلدیککده
سکا مضر وباطل اولانی اختیار ورأی ایدر * من اعجبته اراؤه غلبته اعداؤه * یعنی تدبیر اموردە
عقل ورأینه عجب ایده نه اعداسی غلبه ایلر * من قصر عن السیاسة حقر فی الریاسة * یعنی
سیاسته قصور ایدن ریاستده عیون ناسده حقیر اولور * لاتشکون ضعفك الی عدوك فانك
تشمته بك وتطمعه فیك * یعنی سن ضعفکی وعدم قدرتکی دشمنکه هرکز شکایت ایدوب بیلدرمه
زیرا دشمنی کندیکه کولدوررسین وسکا غلبه سنی طمع ایتدیررسین * من لم یعمل لنفسه عمل للناس
ومن لم یصبر علی کره صبر علی الافلاس * یعنی نفسی ایچون خیر عمل ایلیان ناسه سعی ایدر ومشقته
تحمل ایلیان افلاسه تحمل ایدر * من افشا سرك افسد امرك * یعنی سنك سرکی افشا ایلیان
کیمسه امور ومصلحتکی دخی افساد ایدر * الحازم من حفظ ما فی یده ولم یؤخر شغل یومه لغده * یعنی
عاقل اولدر که الندەکی فرصتی فوت ایتمیوب یاخود موجودنی اسراف ایتمیوب ایشنی ایرته یه تأخیر
ایتمیه * من طلب ما لایکون طال تعبه * یعنی وجوده کلمسنده صعوبت اولانی طلب ایدن کیمسه نك
زحمتی ومشقتی اوزار * لاتفتح بابا یعییك سده ولاترم سهما یعجزك رده * یعنی قپامسنده یوربلاجغك
قاپو یی فتح ایلمه وکیرو کتورمه سندن عاجز اوله جغك اوقی آتمه یعنی عهده سندن کلمیه جکك
اموری درعهده ایتمه * سوء التدبیر سبب التدمیر * یعنی اموردە سوء تدبیر قهر وهلاك وتدمیره
سبب اولور * اغمد سیفك ما ناب عنه لسانك * یعنی مادامکه لسان وکلامله برایش کوریله اول
خصوصده حسامی نیامندن چقارمه * لیس العجب من جاهل یصحب جاهلا لکن العجب من
عاقل یصحب جاهلا لان کل شئ ینفر من ضده ویمیل الی جنسه * یعنی تعجب شول نادانه دکلدر که نادانی
استصحاب ایدر لکن تعجب شول عاقل ودانایه درکه جاهل ونادانی استصواب ایله استصحاب
ایدر زیرا * کبوتر با کبوتر باز با باز * وفقنجه هرشی جنسنه میل ورغبت وضدندن فرار ونفرت ایدر
بناء علیه معاملهٔ مزبوره جای تعجبدر * اذا نزل القدر بطل الحذر * یعنی قضاء وقدر نازل اولنجه
حذر عبث وباطل اولور * رب عطب تحت طلب ومنیة تحت امنیة * یعنی چوق هلاك مقاصد
ومطالب تحتنده در وچوق موت آمال ومآرب تحتنده در * لایخلو المرأ من ودود یمدح وحسود
یقدح * یعنی کشی کندویی مدح ایدر دوست وذم وقدح ایدر حسوددن خالی اولماز
* الجوع خیر من الخضوع * یعنی آچلق خلقه خضوع وتذللدن خیرلودر * الکذوب متهم
وان صدقت لهجته ووضحت حجته * یعنی کذب ایله شهرتکیر اولان کشی هرنه قدر کلماتی صادق
وحجتی واضح وصوابه موافق ایسه ده متهمدر که یلانجینك خانه سی یانمشده کیمسه اینانمامش
مثلی بونی تأیید ایدر * من لم یسر حیاته لم تغم مماته * یعنی حیاتی سولمیان کیمسه نك وفاتنه
دخی تأسف اولنماز * من اعظم الذنوب تحسین العیوب * یعنی عیوبنی تحسین آثام وذنوبك اعظمیدر

* الشرف بالهمم العالیة لابالرمم البالیة * یعنی عز وشرف همم عالیه ایله در عظام بالیه ایله
دکلدر همم علیه ومکارم سنیه دن عاری اولوبده علونسبی ایله مفاخر ومباهی اولنلر حقنده ضرب
مثل اولمشدر * اذا ملك الاراذل هلك الافاضل * یعنی مناصب افاضله اراذل نائل ومالك اولورسه
افاضل هالك اولور زیرا ادباردر * من ساءت اخلاقه طاب فراقه * یعنی بد اخلاق اولاندن فراق
ومجانبت طیب والیقدر * من حسنت خصاله طاب وصاله * یعنی خصال واخلاقی کوزل اولانه
قرب ومواصلت احسندر * بعد یورث الصفاء خیر من قرب یورث الجفاء * یعنی راحت وصفایی
موجب اولان اوزاقلق ملال وجفایی مستوجب اولان قربیتدن خیرلودر * اللسان سیف
قاطع لایؤمن حده والکلام سهم نافذ لایؤمن رده * یعنی لسان انسان برکسکین قلجدر که کندودن
امین اولنمز وکلام انسان برسهم نافذدر که ردینه اعتماد اولنمز * من اطلع علی جاره انهتك حجب استاره
یعنی جار ملاصقنك احوال داخلیه سنه تجسس واطلاع مراد ایدن کیمسه پردهٔ ناموسنك یرتلمسنه
سبب اولور * اجهل الناس من قل صوابه وکثر اعجابه * یعنی ناسك زیاده جاهلی صوابی قلیل ایکن
عجبی کثیر اولاندر * اظهر الناس نفاقا من امر الطاعة ولم یعمل بها ونهی عن المعصیة ولم ینته عنها *
یعنی ناسك زیاده منافقی ایشلمدیکی فعل خیری غیره امر وایشلدیکی فعل شردن آخری نهی ایدندر
* الفضیلة بکثرة الاداب لابفراهة الدواب * یعنی فضیلت وشرف کثرت کمالات واداب ایله در یوخسه
تناسل وتناجی اولان حیوانك کثرتیله دکلدر * من سلا عن المسلوب کمن لم یسلب ومن صبر عن النکبة
کمن لم ینکب * یعنی صبو لمقدن تسلیت بولان کشی صویغونلق ویرمیان کبیدر ونکبت ومصابه
صبر ایدن کشی منکوب ومصاب اولمیان کبیدر * من زادت شهوته نقصت مروته * شهوتی زیاده
اولانك مروتی نقصان اولور * من عرف بشئ نسب الیه ومن اعتاد شیئا حرص علیه * کشی
هرنه ایله مشهور اولور ایسه اول شیئه منسوب وهرنه شیئی اعتیاد ایدرسه اول شیئه حریص اولور
* عند الجدال یظهر فضل الرجال * فضل رجال مباحثه وجدال قتنده ظاهر اولور * من اخر الاکل
لذ طعامه ومن اخر النوم لذ منامه * یعنی طعام ونوم تأخیر اولندقجه لذیذ اولور که قلت طعام
وقلت منامدن کنایه در * موت فی دولة وعز خیر من حیاة فی ذل وعجز * یعنی دولت وعزت
ایچنده فوت اولمق ذل وفقر اضطراری ایچنده حیاتدن خیرلودر * مقاساة الفقر هی الموت الاحمر
ومسئلة الناس هی العذاب الاکبر * یعنی فقر وفاقه یه ابتلا خون ایله آلوده اوله رق اولمك کبیدر
وبیوك عذاب انجق ناسدن دیلنوب نسنه استمکدر * حق یضر خیر من باطل یسر * یعنی بر کیمسه یی
اضرار ایدن حق مسرور ایدن باطلدن خیرلودر * کم من مرغوب فیه یسوء ولا یسر ومرهوب
منه ینفع ولایضر * یعنی چوق شی واردر که ناس میل ورغبت ایدر ذاتنده مضرتدر وچوق شی
واردر که ناس تنفر وتجنب ایدر ناسه منفعتدر * عثرة الرجل تزل القدم وعثرة اللسان تزیل النعم *
یعنی ایاغك خطاسی قدمی قایدیرر اما لسانك خطاسی نعمتی ازاله ایدر * من حلم ساد ومن تفهم
ازداد * یعنی حلیم اولان قومنك سیدی اولور وتفهم ایده نك علمی زیاده اولور * معاشرة ذوی
الالباب عمارة القلوب * یعنی اصحاب عقول ایله معاشرت وصحبت قلوبك عمارتیدر * شر ما
صحب المرء الحسد * یعنی کشی یه مقارن اولان صفات ذمیمه نك اشد شری حسددر
* ربما اصاب الاعمی رشده واخطأ البصیر قصده * چوق کره اعمی طریق صوابی بولورده
بصیر اولان قصد ومأربنده خطا ایدر * الیأس خیر من التضرع الی الناس * یعنی
مطلبندن یأس ناسه تکاپو وتضرعدن خیرلودر * لاتکن ضاحکا من غیر عجب ولا ماشیا
من غیر ادب * یعنی ضحکی موجب یوغیکن کولیجی اولمه وبلا ادب یوریجی اولوبده یورلمه
* من سعی بالنمیمة حذره القریب ومقته الغریب * یعنی غمازلغه سعی ایدندن اقرباسی فرار وحذر ایدر

واجانبی دخی راه بغضنه کیدر * الاستشارة عین الهدایة وقد خاطر من استبد برأیه * یعنی اموردہ
استشاره مطلوبه واصل اولمقدر وخود بخود رأینه مغرورا ایش کورن هلاك بولور * اشرف الغنی
ترك المنی * یعنی غناڭ اشرف ومقبولی مطالبی ترکدر * من ضاق خلقه مله اهله * یعنی تیز مشرب
وتنك خوی اولاندن اقرباسی اوصانور (قلت ع) اجنبی نرده قالور فکر ایله * الحسد للصدیق من
سقم المودة * یعنی دوستنك نعمتنه حسد مودت ومحبتك مرض وسقامتندن نشأت ایدر یعنی حسد
دوستلغه منافیدر دیمکدر * دنیاك وقتك الذی انت فیه * یعنی سنك دنیاك بولندیغك وقت وحالدر که
ماضی ومستقبل هیچ حکمنده در دیمه دن عبارتدر * استر سوأة اخیك لما تعلم فیك * یعنی مؤمن
قرنداشکده بولنان عیبی مهما امکن ستره چالش خصوصا که اول عیب سنده بولنه * خمول الذکر اسنی
من الذکر الذمیم * یعنی شهرتسز قالمق ذکر ذمیم ومستهجندن اعلادر * العجلة اخت الندامة
عجله ندامتك قرنداشیدر یعنی عجله یه ندامت لازم کلور * من کرم اصله لان قلبه * یعنی اصلی ونسبی
پاك اولانك قلبی لین اولور یعنی مرحمتلو نورناك اولور * من قل لبه زاد عجبه * یعنی عقلی آز اولانك
عجب وغروری چوق اولور * ربما ادرك الظن الصواب * یعنی بعضا و یاچوق کره ظن صوابی بولور
یعنی نفس الامره مطابق اولور لکن تحری شرطدر فتأمل * لیس لمعجب رأی ولا لمتکبر صدیق *
یعنی نفسنی پسند ایده نك رأیی ومتکبرك دوستی اولماز * سل عن الرفیق قبل الطریق * یوله چقمزدن
اول رفیق صور و بول دیمکدرکه بلا رفیق یوله کتمه دیمکدر * خذ الجار قبل الدار * قومشو
اشترا ایله داردن اول دیمکدرکه حسن معاشرت اربابی بولنان محلده تدارك خانه وسکنا ده
ضرب مثلدر * لا تعادین احدا فانك لا تخلو من عداوة عاقل او جاهل فاحذر حیلة العاقل
وجهل الجاهل * یعنی اصلا کیمسه یه اظهار معادات ایتمه زیرا سنك عداوتك یا عاقله اولور یاخود
جاهله عاقل ایسه حیله سندن جاهل ایسه جهلندن حذر ایله * من قل سروره کان الموت
راحته * یعنی سروری قلیل اولانك راحتی موتدر * لا تردن علی ذی خطأ خطاه فیستفید منك
علما ویتخذك عدوا * (قلت) یعنی خو یسز اولان اصحاب خطانك خطاسنی بیان ایله رد ایتمه که
سندن صوابی تعلم ایدر ودونر سکا عداوت ایدر * استحی من ذم من لو کان حاضرا لبالغت فی
مدحه ومدح من لو کان غائبا لسارعت الی ذمه * یعنی شول کیمسه یی ذم وقدحدن حیا ایله که
حاضر اولسه مدح وثنا سنده مبالغه ایدرسن وشول شخصك مدحندن حیا ایله که غائب اولسه
ذم وقدحنده مسارعت ایدرسن (وقیل یعنی ذکری آتی کلام بنه حکم آمیز سوزلردندر که
دینلور * المنفعة توجب المحبة والمضرة توجب البغضة * یعنی طبیعت منفعت محبتی ومضرت بغضی
موجبدر * والمخالفة توجب العداوة والمتابعة توجب الالفة * یعنی نفس مخالفت عداوتی
متابعت وموافقت دخی الفتی موجبلردر فتأمل * والعدل یوجب اجتماع القلوب والجور یوجب
الفرقة * یعنی مطلقا عدالت اجتماع قلوب تبعه یی وجور وظلم ایسه افتراق و پریشانیء رعیت
وتبعه یی موجبلردرکه شق اول شوکت وقوت وشق ثانی ایسه خدانکرده ضعف وقلت دیمکدر
* وحسن الخلق یوجب المودة وسوء الخلق یوجب المباعدة * یعنی اخلاق حمیده مودتی موجب
واخلاق ذمیمه که مطلقا کوتی خویلردن عبارتدر مباعدت ونفرتی مستوجبدر * والانبساط
یوجب المؤانسة والانقباض الوحشة * یعنی بشاشت وجه مؤانستی وانقباض وتعبس وحشتی
موجبلردر * والکبر یوجب المقت والتواضع یوجب الرفعة * یعنی کبر وتیه موجب بغض وتواضع
ایسه مستدعیء رفعتدرکه * من تکبر وضعه الله ومن تواضع رفعه الله * اثر بنك مآلی یدر * والجود
یوجب الحمد والبخل یوجب الذم * یعنی جود وسخا ثنا ومدحی و بخل وامساك ذم وقدحی
موجبلردر * والتوانی یوجب التضییع * تحصیل مطلبده قصور یعنی تنبللك تضییع املی موجبدر

* والحزم یوجب السرور * یعنی اموردہ حزم واحتیاط ایله عمل موجب سروردر * والحذر
یوجب السلامة * یعنی مطلقا صاقنمق واحتراز منتج سلامتدر * واصابة التدبیر یوجب بقاء
النعمة * جلب وصرفده حسن تدبیر یعنی معاشی نصاب شرع وعقله تطبیق ایله اجرا دوام
نعمتی بلکه تزایدنی موجبدر * وبالتأنی تسهل المطالب * یعنی عدم عجله ایله مطلوبلر سهولتله کسب
اولنور * وبحسن المعاشرة تدوم المودة * یعنی مودتك دوامی انجق خلق ایله کوزل کچنمك ایله اولور
* وبخفض الجانب تأنس النفوس * یعنی انسان لین الجانب اولان کیمسه ایله انسیت ایدر
غلظت طبیعت اصحابی احباب پیدا ایده مز مألنده در * والاستهانة توجب التباعد * یعنی
خلقی تحقیر تباعد ونفرتلرینی موجبدر * وبکثرة الصمت تکون الهیبة * یعنی هیبت ووقار کثرت
سکوتله حصول بولور * وبعدل المنطق تجلب الجلالة * صدق کلام یاخود سکوت ایله اکثار
بیننده تکلم و یاخود کلمات طیبهٔ غیر فاحشه ایله جلالت وشان جلب اولنور * وبالنصفة تکثر
المواصلة * یعنی مواصلت ومحبت انصافانه معامله دن کثرت بولور * وبالافضال یعظم القدر *
یعنی قدر وشان خلقه احسان ایله عظیم اولور * وباصلاح الاخلاق تزکی الاعمال * یعنی
اخلاقی اصلاح وکوزل قیلمغله اعمال تزکیه اولنور یعنی عمل خیر باطنك صلاحیله حاصل اولور
واحتمال المؤون یوجب السودد * یعنی خلقك حوایجنی تسویه و یوکنی یوکلنمك اولولغی وریاستی
موجبدر * وبالحلم عن السفیه تکثر انصارك علیه * یعنی سفیهك معامله سوئنه زجر ایله مقابله ایتمیوب
حلم وصبر ایتمك سنك اوسفیهه غلبه کده یاردمجیلر یکك تکثرینه سبب اولور * وبالرفق والتودد
تستحق اسم الکریم * یعنی خلقه رفق ومحبتله کریم اسمنه مستحق اولورسن یعنی کریملك انلرله
معلوم اولور * وبترك ما لا یعنیك یتم لك الفضل (قلت) یعنی مصحح فقیر اسعد بنده دیرکه اشبو کلام
مدار اسلام اولان احادیث شریفه دن مصابیح شریفده محرر ابو هریره رضی الله تعالی عنهك
روایت ایلدیکی (من حسن اسلام المرء ترکه ما لا یعنیه) حدیث شریفندن مأخوذدر (ابو السعود
علیه رحمة الرب الودود ﴿لکل امرئ منهم یومئذ شأن یغنیه﴾ مکرمه سی تفسیرنده بالمناسبه یعنیه
بفتح الیاء والعین المهملة ای یهمه من عناه اذا اهمه فی الهم لا من عناه اذا قصده دیو ایلدیکی تحقیق
اوزره مآل حدیث شریف مذکور رجلك اسلامنك حسن وکمالی اقوال وافعالدن کندولرنده فعل
وقوله ضرورتی اولمیان شیلری ترك ایله حصول بولور دیمکدر یوقسه مآلی قصد ایتمدیکی قولی وفعلی
ترك ایتمك دیمك دکلدر وذکر اولنان هم لفظی اراده معناسنه در یوقسه غم معناسنه دکلدر
کندوسنده ضرورت اولمیان قول مثلا برسیاح کیمسه اسفارنده مشاهده ایلدیکی احوال وامکنه یی
سؤال ایدن واصلا حکایه یه برسبب یوغیکن هر نقدر زیاده ونقصان وکذب وغیبت وتزکیهٔ نفس
وتفاخر اولمادیغی حالده حکایه ونقل ایلمك کبی که اشبو حکایه دن افضل ذکر وتسبیح ومراقبه
وسائر فضائل ایله اشتغال ممکن ایکن اول فضائل ایله شغله مانع اولدیغندن تضییع اوقات ایتمك
دیمك اولمغله کمال اسلامه منافی دوشر فتدبر * واعلم ان السیاسة تکسو اهلها المحبة * ومن صغر
الهمة الحسد للصدیق علی النعمة * والنظر فی العواقب نجاة * یعنی معلوم اوله که سیاست خصلتی که
سرکارده آراء شرعیه وعقلیه ایله تدبیر اموردن عبارتدر اربابنه کسوهٔ محبت اکسا ایدر یعنی
اهل سیاست عادله یه ناس محبت ایدرلر (ودوستنك نعمتنه حسد دنائت همتدندر (عواقب اموردہ
فکر ونظر وسیلهٔ نجاتدر * من لم یحلم ندم * ومن صبر غنم * ومن سکت سلم * ومن اعتبر ابصر *
* ومن ابصر فهم * ومن فهم علم * ومن اطاع هواه ضل * ومع العجلة الندامة * ومع التأنی
السلامة * یعنی حلیم اولمیان نادم وصبر ایدن مغتنم وسکوت ایدن سالم اولور وواقعاتدن اعتبار الانلر
زیاده بصیر و بصیر اولان فهم ایدر وفهم ایدن عالم اولور وهواسنه مطاوعت ایدن طریق مستقیمدن

عدول ایدر وامورنده عجله ایدن ندامتده ومتفکر ومتأنی سلامتده در * وزارع البر یحصد
السرور * اشبو قولك معناسى حقيقة بانك ضميله بر يعنى بغداى ياخود مجازا بانك كسريله
بر يعنى احسان اكن سرور بچر ديمكدر * وصاحب العقل مغبوط * وصداقة الجاهل
تعب اذا جهلت فاسئل واذا زللت فارجع واذا اسأت فاندم * يعنى عقل وفطانت صاحبى
غبطه اولنور دوستلق بلميان نادانه صداقت ياخود صداقت فاعله مضاف اولهرق جاهلك
سكا صداقتى تعب ومشقتدر فتأمل بيلمز ايسك صور واوكرن شروع ايتديكك اموردە
سورچديكك يعنى خطاكى آكلاديغك وقتده اول ايشدن اوتانه دون واسائت ايتديككده نادم
اول (كتب اربعهٔ منزلهٔ الهيه دن اشبو درت كلماتلالى سماتى انتخاب ايلديلر (تورات شريفدن
* من قنع شبع * كلمهٔ جامعه سنى كه مآلى بر كيمسه اكر ظهورات الهيه يه قناعت ايدوب وتعيشنى
كفافه اويدروب تمتعات زائده كسبيچون مشقتلرى ترك ايلسه طويار يعنى ضرورتدن قورتيلوب
راحته اولور ديمكدر (اما انجيل منيفدن انتخاب اولنان * من اعتزل نجا * كلام مستطابيدر كه
مآلى بر كيمسه معاشرت غير مصلحهٔ ناسدن عزلت وامور اخرويه وقدر حاجتده خصوص
دنيويه سنه اشتغال ايله ترك مخالطت ايلسه نشأتينده نجات وسلامتده اولور ديمكدر لكن عزلتك
كتب اخلاقده يازيلان شرائطى دخى مطلوبدر (اما زبور شريفدن امتياز اولنان * من
سكت سلم * كلام موجزيدر كه مآلى صمت وسكوته ملازمت ومالايعنى وسيما مضرته مؤدى كلمات
تفوهندن مجانبت ايليان كيمسه دارينده سلامته رسيده اولور ديمكدر (اما قرآن عظيم الشانده
اولان استعيذ بالله * ومن يعتصم بالله فقد هدى الى صراط مستقيم * آيتيدر كه تفسير
بيضاويده يازلديغى اوزره مآل شريفى اول كيمسه كه دين اللهى تمسك ايده وياخود مجموع امور
لازمه سنده الله تعالى يه التجا ايده و يلواره البته او كيمسه اهتدا اولنور يعنى اول انى جنته ايركورر
ديمكدر (معناى اول مضافك حذفى وايكنجى معنى با الى معناسنه اولمق اعتبارلر ايله در فتأمل
(واعتصام ايكى اولوب برى اعتصام بالله در اول هر موهومدن ترقى وهر ترقيدن تخلص وناسدن
انقطاع ورفض علايقدر (وبرى دخى اعتصام بحبل اللهدر كه اول طاعاتى محافظه واوامره
مبادرتدر بو تبيان صاحبى اكليل نام كتابدن نقل ايتمشدر (حكماى عرب وعجمك مفادى نفس الامره
مطابق اولديغى كرات ايله مجربلرى اولان اشبو كلمات اربعه كه اولكيسى * لاتحمل نفسك
مالا تطيق * در يعنى نفسكك مقدورى اولميان شيئى تحميل ايله نفسكى اتعاب وتذليل ايلمه
(ايكنجيسى * لاتعمل عملا لاينفعك * در يعنى دنياده وآخرتده فائده ومنفعتى اولميان عملى
ايشلمكله عمركى اضاعت ايلمه (اوچنجيسى * لاتغتر بامرأة ولو بذلت لك ودها * يعنى زمرهٔ
نسوانه مغرور ومفتون اولمه هرنقدر سكا حب ووداد بذل واظهار ايدرلرسه ده بى وفالقلرى
دركاردر (دردنجيسى * ولاتثق بمال وان كثر * در يعنى هرنقدر كثرت ووفرتى اولورسه ده ماله
اعتماد ايلمه ديمكدر كه وثوق واعتماد انجق بارى تعالى وتقدس حضرتلرينه اولور معناسنى مستلزمدر

الباب السادس فى الامثال وفيه فصول

اشبو التنجى باب فصول عديده ضمننده ضروب امثال بياننده در * الفصل الاول فيما جاء
من ذلك فى القرآن العظيم واحاديث النبى الكريم * اول فصللردن فصل اول قرآن عظيم
واحاديث نبى كريمده امثال مجراسنده جارى اولان آيات واحاديث بياننده در (معلوم اوله كه
ضروب امثال نزد اهل افضالده شول اشياء عزيزه در كه عاقل ولبيب ودانای اديب كلام وخطابنى
انلكه تمهيد يله قلوب كبير صغير وكبير وتعبير دلپذيرينى قرين تأثير ايدوب جواهر يله كتابنى تزيين

وفوائديله خطابنى تبيين ايدر حتى اشرف كتب منزلهٔ الهيه اولان قرآن كريمده ذكرى كثير
وافصح عالم سيد كائنات ومفخر موجودات عليه ازكى الصلوات والتحيات حضرتلرينك درر نظامنده
ايرادى وفيردر اما قرآن كريمده اولان امثالك بعضيلريدر كه ذكر اولنور قوله تعالى * ليس لها
من دون الله كاشفة * مآل شريفى اولنده اولان ازفة الازفة مفهومى ضميله اقتربت الساعة
نصنده قرب ايله موصوف اولان قيامت قريب اولدى چونكه اول واقع اوله الله تعالادن غيرى
انك كشفنه قادر بر احد يوقدر لكن كشف ايتمز وياخود * لايجليها لوقتها الا هو * نصنده بيان
بيورلديغى اوزره انك وقتنى الله تعالادن غيرى كشف ايدر يوقدر زيرا انى كيمسه يه بيلدرمامشدر ديمكدر
اشبو نظم جليل حل امور پيوستهٔ قدرت رب غفوردر يرنده تلاوت اولنور وقوله تعالى * لن تنالوا
البر حتى تنفقوا مما تحبون * مآل شريفى اى عباد ومخلوقم سزلر كامل خيره ورحمت ورضاء
بارى وجنته البته نائل اولمازسكز اول سوديككز اموالكزدن زكاتى ويرمينجه كه انكله نفسكزى
بخلدن ومحبت مالدن پاك ايده سز ديمكدر واصح اولديغى اوزره بعد الزكاة صدقهٔ تطوع حقنده
بو آيتك حكمى دخى ثابت اوله بو آيت كريمه ناسى وبالخصوص لئيمى بذل ماله ترغيبده تلاوت
اولنور وقوله تعالى * الان حصحص الحق * يعنى بو آنده حق ظاهر اولدى مآلنده در بو آيت
كريمه معذور اولان كيمسه نك حقى احقاق اولندقده قرائت اولنور وقوله تعالى * قضى الامر
الذى فيه تستفتيان * اشبو نظم جليلك معناى شريفى قصه سنى بيانه موقوف اولمغله اجمالا
شو وجهله دركه حضرت يوسف صلوات الله وسلامه على نبينا وعليه بحكمته تعالى سجنده ايكن
حضرت يوسف عليه السلام تعبير رؤيا بيوردقلرينى اشراب بيورملريله بنه زندانده برابر محبوس
ملك مصرك اول عصرده شرابدارى وخبازى على قول تجربه ايچون مصنوعا وعلى قول صحيحا
رؤيا كوردلر اما شرابدار بن رؤيامده ملكك كاسه سنه اوزم صقار وايچرر كوردم وخباز دخى بن باشم
اوستنده اوچ اتمك والوان اطعمه كتوررمشم قوشلر اوشوب اندن يرلر كوردم ديوب حضرت
يوسف عليه السلامدن التماس تعبير ايلدكلرنده اول نبى جليل مرقومانى دينه دعوت وايثار نقدينهٔ
نصيحتدن صكره شرابداره سن كما كان ملكه شرابدار وخبازه سن مصلوب وبردار اولوب قوشلر
باشكدن اكل ايدرلر ديو تعبير بيوردقلرنده مرقومان بز حقيقة رؤيا كورميوب پرداخته ايتمشيدك
ديدكلرنده يوسف عليه السلام * قضى الامر الذى فيه تستفتيان * بيورديلر كه مفهومى ايكيكزك
سؤال ايتديككز امردن فراغ اولنوب سزه خبر ويرديكم شيئله حكم الله واجب اولدى ديمكدر بو آيت
كريمه بر حكم برين بولوب دونمك ممكن اولميه جق يرده قرائت اولنور (قال الفقير اسعد) مظهر
وحى الهى اولان پيغمبران عليهم السلامك تعبيرلرى عين ماسبقى بياندر لكن جامع صغيرده اولان
(الرؤيا على رجل طائر مالم يعبر فاذا عبرت وقعت ولا يقصها الا على واد او ذى رأى) حديث شريفى
حكمنجه كه مآلى رؤيا پراوچان قوشك اياغنه ايلشمش شى كبيدر يعنى استقرارى يوقدر مادامكه
تعبير اولنميه وقتا كه تعبير اولنه كورنه ويا كوريلان كيمسه يه حكم رؤيا لاحق اولور ورؤيا دخى
بازياده محب اولانه وياخود علم تعبيرى بيلن ذاته عرض وحكايه اولنمليدر زيرا رؤيا تعبيره دخى
تابعدر محب كريه شيئله تعبير ايتمز وعالم بالتعبير حقيقت حال رؤيايى خبر ويرر ديمكدر اشته
سنن ابى داود وترمذى وابن ماجه ده اولان اشبو حديث هركسه نقل واعلان اولنماز وقوله تعالى
* اليس الصبح بقريب * لوط عليه السلام قبل باريدن قومنه وقوع بوله جق عذاب
وهلاكى استعجال ايله همان وقوعنى طلب ايلدكلرنده من طرف الله جواب واقع اولمشدر صباح
قريب ويقين دكلمى عذاب موعودم على الصباح انلرى اهلاك ايده جكدر ديمكدر بو آيت كريمه
دخى امر الهى البته ظهور ايدر يرنده اوقنور وقوله تعالى * اليس الله باعلم بالشاكرين *

يعنى الله ذوالجلال نعم لاتحصاسى مقابله سنده شكر وحمد ايدنلره عالم دكلى ايمان ايله وانواع شكر ايله
شاكرين اولانلره البته عالمدر وانلرى توفيق ايدر وشاكرين اولميانلرى خذلان وضلالته رفيق ايدر
ديمكدر بو آيت كريمه شاكر نعم واصل لطف وكرم رب اكرم اولور برنده ذكر اولنور وقوله تعالى
﴿ ثم بدلنا مكان السيئة الحسنة ﴾ يعنى اشبو آيت كريمه نك سباقنده واقع آيت كريمه مقتضاسنجه
الله عظيم الشان برقريه و اولكا اهلنه كه ابتدادن بر نبى ارسال ايلمك بيوردى انلر انى تكذيب
ايتدكلرنده شدت احتياج وضيق تعيش وسوء حال ايله اول قريه اهلنى مؤاخذه بيوررتا كه حق تعالايه
تضرع وتذلل ونيازايده لر اكر تضرع ايدرلر ايسه بعده جناب حق عزوجل صددنده اولدقلرى
بلا وشدتلرى يرينه سلامت وسعه احسان بيورر مألنده در بو دخى شدته صبر ايله حقه التجا ايدن
سلامته نائل اولور برنده ذكر اولنور وقوله تعالى ﴿ وحيل بينهم و بين مايشتهون ﴾ يعنى
سباق آيت مقتضاسنجه كفره ومشركين عليه الصلاة والسلام افنديمزى ياخود كفره يه وعيد
اولان عذابى اوان تكليفده انكار ايلديلر ورجا بالغيب كمان ووهم برله عليه الصلاة والسلامده
ظهورى ممتنع اولان ياخود عذابه ظاهر اولميان حاشا موجب طعن اوله جق شى ايله مكان
بعيددن يعنى اسنادى بعيد ايكن انجق باطل شبهه لر ينه بناء وامور آخرتى امور دنيايه قياس برطاقم
اقوال باطله ايله تقول وتفوه ايلديلر وانلرك يوم قيامتده اشتها ايلدكلرى توبه وايمان ودنيايه رجوع
بينى ايله كندى بينلرينه كفر و انكارلرى حيلوله ايلدى مألنده دركه يأس حالده قرائت
اولنور وقوله تعالى ﴿ لكل نبإ مستقر ﴾ مأل شريفى سياقى اولان ﴿ فسوف يعلمون ﴾
نصى ايله عذاب ووعيد ايله هر برخبر قرأن ونبى ايچون زمان ووقت وقوع واردر وعيد اولانك
كذاز وفجار دنياده وآخرتده ياخود يالكز آخرتده وقوعنى يقينا بيلورلر ديمكدر كه متيقن الوقوع
اولان خبرده وشيده اوقنور وقوله تعالى ﴿ قل كل يعمل على شاكلته ﴾ قلت مفسرلر اشبو آيتك
تفسيرين اى بنى ديكه هر كس هدى و ضلالتده حالنه ياخود جوهر روحنه ومزاج بدننه تابع
احوالنه مشاكل اولان طريقت وراه اوزره عمل ايدر ديو يازمشلردر كه (كل ميسر لما خلق له)
حديثى دخى بو معنى اوزره در بو دخى ميل جبلى بى ياننده اوقنور وقوله تعالى ﴿ فعسى ان
تكرهوا شيئا و يجعل الله فيه خيرا كثيرا ﴾ اشبو نظم جليل ﴿ يا ايها الذين آمنوا لا يحل لكم
ان ترثوا النساء كرها ولا تعضلوهن لتذهبوا ببعض ما آتيتموهن الا ان يأتين بفاحشة مبينة وعاشروهن
بالمعروف فان كرهتموهن فعسى ان تكرهوا شيئا و يجعل الله فيه خيرا كثيرا ﴾ آيت كريمه سنده
واقعدر ومأل شريفى اى مؤمن قوللرم سزه حلال اولمز كه مورثكزك نساسنى ارث طريقى اوزره
اخذ ايدوب اكراه ايله و ياخود كارهات ايكن انلرى كنديكزه تزوج ايدرسز ودخى اول نسايى تزوجدن
منع ايتمكز تا كه انلره و يرديككز مهرك بعضنى انلردن الهسز و يا مهرلرى اوزره انلره خلع ايتديره سز
مكر كه اول نسا نشوز وسوء معاشرت وعدم تعفف كبى افعال فاحشه مبينه ايشليه لر ونساكز ايله
فعلده انصاف وقولده مجامله ايله معاشرت ايدك اكر نساكز صحبتندن والفتندن نفسكز كراهت
ونفرت ايدرسه مجرد كراهت نفسله انلردن مفارقت ايتميك كاهى برشيدن كراهت ايدرسز حالبو كه
الله تعالى سزك ايچون ولد صالح والفت ومحبت وصلاح دين كبى خير كثير قيلر ديمكدر اشبو
آيتده هواى نفسنه مخالف ايسه ده رجل زوجه سنى معروفله امساكك استحبابنه ارشاد وطلاقك
كراهتنه دلالت واردر (مرويدر كه زمان جاهليتده لحكمة تدريجله اوامر الهيه نزولنه مبدأ
اولان اوائل اسلامده وقتا كه بر كيمسه اولوب زوجه سنى ترك ايتسه او كيمسه نك عصبه سى كلوروثوبنى
اوس أه نك اوزرينه براغوب وسن بو مرأه يه احقم ديوب من بعد ديلر ايسه مهر اولمه
ياكندى تزوج ايدر و ياغيرى يه تزوج ايدوب مهرين الور و يا زوجندن اكا انتقال ايدن ميراثى الندن

النجبه قدر انى تزوجدن منع ايدردى اشته حق جل وعلا حضرتلرى مسلمينى افعال مذكوره دن نهى
ايچون آيت كريمهٔ مسطوره يى انزال بيوردى بو دخى مصيبته كرفتار اولان كيمسه يه تسليه ونفسه
كوچ كلان شيده اقدام محلنده ايراد اولنور وقوله تعالى ﴿ ان تمسسكم حسنة تسؤهم وان تصبكم سيئة
يفرحوا بها ﴾ بو آيت كريمه كفار ومشركينك اهل ايمانه كمال عداوت ونهايت حسدلرينى بياندر
مفهومى اى مؤمنين سزه يا اعدا اكز اوزرينه غلبه و يا انلردن اخذ غنيمه و يا ناسك اسلامه دخولده تتابعى
و يا مسلمينك تعيشده وسعتى جهتلريله برحسنه ايرشسه انلر يعنى كفار اول منفعته حسد ايدرلر
واكر سزلره برسيئه ايرشسه اول سيئه هزيمت و يا ضرر و يا شدت كبى اكا شماتت ايدرلر يعنى سوينورلر
ديمكدر بو آيت كريمه دخى اعدا وحسده محسودك كدريله ممنون وسروريله محزون اولور برنده اوقنور
وقوله تعالى ﴿ كل نفس بما كسبت رهينة ﴾ مألى ﴿ الا اصحاب اليمين ﴾ نصيله هر نفس كافره عمل
سيئه سبيله نارده محبوسه در الا اصحاب يمين نارده ذنوبلريله محبوسه دكللردر بلكه حق تعالى انلرى
مغفرت ايدر اصحاب يمين يا اطفال مسلمين و يا ملائكه و يا يوم ميثاقده آدم عليه السلامك صاغنده
اولان اهل جنت و يا كتابلرى صاغلرينه و يريلانلر و يا نفسلرينه يمنلودر و يا مسلمون مخلصوندر
ديو اهل تفسير بيننده اختلاف اولنمشدر وعلى قول معناى آيت هر نفس كسب ايتديكى خير وشر
ايله مأخوذه در الا اعتمادى فضل بارى تعالايه اولانلر مأخوذه دكلدر اما اول كه اعتمادى كسبنه
اوله مأخوذه در ديمكدر بو دخى هر كس جزاى عملنى بولور برنده اوقنور وقوله تعالى ﴿ ما على
الرسول الا البلاغ ﴾ مفادى رسول ونبى اوزرينه واجب اولان امر الهى يى تبليغدر ديمكدر بو دخى
ايلچيلك وسائر امور تسويه سيله مأموره عهده سنده اولان اقواليله صداقتله اداده لازمدر وايلچى يه
زوال يوقدر يرلرنده اوقنور وقوله تعالى ﴿ كم من فئة قليلة غلبت فئة كثيرة ﴾ يعنى عسكر قليله
الله تعالينك ارادهٔ حكمى ايله جند كثيره يه غلبه ايلرديمكدر بو دخى مكنتلو اولان اعدايه غلبه اولنمق
نيازيله اوقنور وقوله تعالى ﴿ ما على المحسنين من سبيل ﴾ يعنى سباقنده اولان نصلر ايله مفهومى
جهاددن ضعف بدن ومرض وفقر جهتلريله تأخر ايدوب ينه فعلا وقولا اسلام ومسلمينه عائد
صلاحه ناصح اولان مؤمنين سلك محسنينه منخرطلردر انلر ايچون معاتبه يه طريق يوقدر ديمكدر
بو دخى احسانه ترغيبده اوقنور وقوله تعالى ﴿ تحسبهم جميعا وقلوبهم شتى ﴾ سياقى اولان ﴿ ذلك
بانهم قوم لا يعقلون ﴾ نصيله مفهومى حبيبم يهود ومنافقينى متفقين ومجتمعين ظن ايدرسن حالبوكه
عقائدلرى متفرقه ومقاصدلرى مختلفه اولديغندن قلوبلرى متفرقه در يعنى بينلرنده تواد يوقدر
زيرا قلبلرينك تشتتى قوالرينى ضعيف ايتمكله صلاحلرى اولان شيئى بيلمزلر ديمكدر بو دخى
يوزه كولیجى منافق صقنلولر حقنده اوقنور وقوله تعالى ﴿ هل جزاء الاحسان الا الاحسان ﴾
عملده احسانك جزاسى مقابله سنده انجق جنت وثواب ايله احساندر ديمكدر بو دخى افعالى
تحسين اولنوب مقابله سنده احسانه مستحق كيمسه حقنده اوقنور وقوله تعالى ﴿ ولا ينبئك مثل خبير ﴾
مألى سباقنده بولنان نصوص مقتضاسنجه رسول اكرم وفخر عالمه خطابا سكا بتلرك وعبدهٔ
اصنامك حالنى ودخى دنيا وآخرت احوالنى او احواللره خبيرا وله رق خبر و يرن الله سبحانه وتعالى كبى
برمخبر يوقدر زيرا هر احواله حقيقتى اوزره خبير انجق حق تعالادر ديمكدر كه قول وقائل ارا سنده
تأكيدا اوقنور وقوله تعالى ﴿ ولو علم الله فيهم خيرا لاسمعهم ﴾ يعنى حقدن صم بكم اولان
كفار ومشركينك سعادتلرينى ياخود آيات قرأنيه ايله انتفاعلرينى ازلده الله تعالى بيلىدى يعنى انلره
سعادت تقدير ايلسه انلره هدايتى منهم وموجب سماع تفهم ايله اسماع ايدردى مألنده در بو دخى
اهل عناد حقلرنده اوقنور وقوله تعالى ﴿ كل حزب بما لديهم فرحون ﴾ مألى قرينهٔ
سباق وسياق ايله اديان مختلفه برله متحزب يندن هر برحزب وطائفه صددنده اولديغى دين باطلى

استحسان ايله مسرور اولورلر وانى حق اعتقاد ايدرلر ديمكدر وقوله تعالى ﴿ لا يكلف الله نفسا الا وسعها ﴾ الله تعالى هيچ بر كيمسه يه طاقتى اولميان شيئ تكليف ايتمز ديمكدر بودخى مشقلتو اموردن استعفا مقامنده اوقنور وقوله تعالى ﴿ قل لا يستوى الخبيث والطيب ﴾ مألى خبث ايله طيب مساوى دكل ايدوكنى سويله ديو جناب پيغمبره خطاب حقدر يعنى عند الله اشخاص واعمال واموالدن جيد ايله رديسى بر اولماديغنى بيان وصالح عمل ايله حلال ماله ترغيبدر وقوله تعالى ﴿ يا ايها الذين آمنوا لم تقولون مالا تفعلون ﴾ مفهومى اى مؤمنلر سز ايشلمديككز شيئى نيچون سويلرسز ديمكدر كه مسلمون مقدما بز اعمالك احبنى بلسيدك بزانده اموال وانفسمزى بذل ايدر ايدك ديدكلرنده احد غزاسيله مأمور اولديلر لكن غزاى مرقومده تولى واقع اولمغله اشبو آيت مقام عتابده نزول ايلدى وابن زيد رضى الله عنه قولنجه مؤمنينه بردم ايله وعد ايتمشيكن وفا ايتميان منافقين حقنده نازل اولمشدر وقوله تعالى ﴿ الم تر الى الذين يزكون انفسهم بل الله يزكى من يشاء ﴾ مفهومى كورمزميسن يعنى كوردك وبلدك شونلر يكه كندولرين تزكيه ايدرلر انلرك كندو تزكيه لرى ايسه معتدبه دكلدر بلكه حق تعالى ديلديكى كيمسه يى تزكيه يعنى ذنوبدن تطهير و تبرئه ايله اصلاح ايدر ديمكدر بيضاوى بيانجه اهل كتاب بز الله تعالانك حاشا ابنا واحباسيوز ديديلر وعلى قول يهوددن برطاقمى چوچوقلر يله رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرينه كلوب شو صبيانده كناه وارميدر ديديلر يوقدر بيوردقلرنده يهود يمين ايده رك اشته بزده بونلر كبيز كوندز ايشلديكمز كناهلر كيجه و كيجه ده كى كوندزده يارلغانور ديو تزكيه ايتدكلرنده آيت مسطوره حبيب اكرمه خطابا انلرى رد ده نازل اولمشدر وهر كيمسه كه مادامكه دينده برغرض صحيح ايچون اولميه رق نفسنى تزكيه وثنا ايده اومذكوره داخل اولور بو آيت كريمه خود فروش ريا كارانه تعريض مقامنده قرائت اولنور و قوله تعالى ﴿ يا ايها الذين آمنوا لا تسئلوا عن اشياء ان تبد لكم تسؤكم ﴾ مفهومى اى ايمانله متصف اولنلر رسول اللهه بعض اشيادن سؤال ايلميك كه اول سزه اظهار اولنسه سزه غم ويرر وعاقل كندويه غم ويرر شيئى ايشلمز ديمكدر ﴿ ولله على الناس حج البيت ﴾ آيتى نازل اولدقده سراقة بن مالك رضى الله عنه هر سنه ده حج فرضميدر ديو اوچ دفعه صوردقده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم آخر عمرده بركره فرضدر اكر بن سكا سؤالك عقبنده نعم ديسه م ايدى او يله اولوردى واكا ايسه استطاعتكز اولمازدى امدى بو يله شيلردن صورميوب همان امرى اخذ ونهيدن اجتناب ايدك زيرا امم سابقه نك هلاككارى انبيالرينه كثرت سؤال واختلافلرندن اولدى مألنده خطاب بيورديلر اشته بونك اوزرينه نازل اولمشدر وقوله تعالى ﴿ وما تأتيهم من آية من آيات ربهم الا كانوا عنها معرضين ﴾ يعنى هر نه وقت كه آيات الهيه دن انلره يعنى كفاره قنغى آيتى ومعجزه ودليلى كتورر ايسك يعنى ظاهر اولسه انلر انجق اعراض ايدر اولديلر زيرا انلر اعراضه اعتياد وانك اوزرينه تمرن ايتمشلردر مألنده در حق قبول ايتميان مكابرلر حقنده اقتباس اولنور وقوله تعالى ﴿ ولو ردوا لعادوا لما نهوا عنه وانهم لكاذبون ﴾ كفار اكر نار اوزره وقوفلرندن وعذابلرينك مقدارى ظهورندنصكره تمنيلرى اوزره دنيايه رد اولنسه لر نهى اولندقلرى كفر ومعاصى يه عودت ايدرلر ايدى زيرا انلر وعدلرنده كاذبلردر مألنده در كه عنادلرى تجربه اولنا ن اشخاصك ندامتلرى حيز قبولده اولمازيرنده اقتباس اولنور وقوله تعالى ﴿ اعلموا ان الله شديد العقاب وان الله غفور رحيم ﴾ بيلك كه حق سبحانه وتعالى تحقيقا محارمنى هتك وانك اوزرينه اصرار ايدنلره عقابى شديددر واوامرينى محافظه وانك اوزرينه صبر ايدنلره زياده مغفرت ورحمت ايديجيدر مألنده در بين الخوف والرجا بولنمغه تنبيه موقعنده اقتباس اولنور ﴿ ولو رحمناهم وكشفنا ما بهم من ضر للجوا فى طغيانهم يعمهون ﴾ اذا ده اصرار ايدن

كفار قريش اوزره قحط ارمسنى پيغمبر عليه الصلاة والسلام حق جل وعلا حضرتلرندن ديلبوب قحط ايردكده ابو سفيان قبل اهتدائه كلوب * انشدك الله والرحم * سن عالمينه رحمت اوله رق بعث اولندم ديورسن ديدكده رسول عليه الصلاة والسلام بلى او يله بعث اولندم بيورديلر تكرار بانيچون ابامزى سيف وابنامزى قحط ايله قتل وهلاك ايده يورسن دعا قيل كه حق جل وعلا بو قحطى دفع ايده ديدى بعده دعاء نبى عليه الصلاة والسلام ايله اول قحط دفع اولوب وآيت مسطوره نزول ايلديكه مفهومى اكر بز انلرى اسر كيوب اوغرادقلرى ضررى كيدرسك ينه انلر حقدن استكبار ورسول الله و مؤمنينه عداوتده لج وتمادى ايدرلر ديمكدر بو آيت كريمه دخى كذلك اهل عناد حقنده اقتباس اولنور وقوله تعالى ﴿ فذكر انما انت مذكر لست عليهم بمصيطر ﴾ حق جل وعلا اشبو آيتده پيغمبريمز عليه الصلاة والسلامه خطابا سن انلره تذكير ايله يعنى آخرت عذابيله تخويف قيل اكر نظر وتذكر ايتمزلر ايسه مهموم اولمه سكا انجق واجب اولان تبليغدر يوقسه انلرى جبر ايله ايمانه كتورمك ايچون اوزرلرينه هنوز مأمور وغالب قلنمدك مألنده اشبو آيت كريمه قتال امرى نازل اولمزدن مقدم نازله اولمشدر بودخى ﴿ ما على الرسول الا البلاغ ﴾ آيتى مقامنده قرائت اولنور وقوله تعالى ﴿ انا وجدنا آباءنا على امة وانا على آثارهم مقتدون ﴾ مفهوم شريفى اشبو نص جليلك اولى اولان ﴿ وكذلك ما ارسلنا فى قرية من نذير الا قال مترفوها ﴾ نظم جليلى اقتضا سنجه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمى تسليه فومندن اولان كفاردن صدور قول باطل كبى سندن اول هر اهل قريه و بلده كه بز انلره انذار ايچون رسول كوندردك انلرك جبابره سى رسوللرينه بز آبامزى بر دين وطريقت اوزره بولدق بزدخى انلرك اثرينه اتباع ايتمشزدر ديديلر سباق آيت موجبنجه دخى دعواى باطله لرينه دليل عقلى ونقلى اولميوب جاهل ونادان اولان آبالرينه تقليد ايله احتجاج بالباطلدن عبارتدر بودخى باطل اولان اسكى توره دن دونميان نادان حقنده قرائت اولنور وقوله تعالى ﴿ يا ليت بينى وبينك بعد المشرقين فبئس القرين ﴾ بو نظم جليلك ماقبلنده اولان آيت كريمه ايله خلاصهٔ مفهومى بر كيمسه كه رحمن اولان حقك ذكرندن غافل اولوب اعراض ايله محسوساته فرط اشتغال وشهواته انهماكدن رحمانى يعنى الله تعالانك ذكرندن تعامى و يا اعراض ايده وعقابندن خوف وثوابن رجا ايتميه بز اكا برشيطان ضم وتسليط ايدرز دنياده اول شيطان اكا قرينيدر آيرلماز وضلالتى ترغيب ايدر ياخود نارده ايكيسند بر زنجير اوريلور وشياطين عاشى ومعرض جنسنى هدايت يولندن منع ايدر مع ذلك معرضلر كندولرين طريق مستقيم اوزره كمان ايدرلر وقتا كه اول معرض شيطان ايله يوم قيامتده درگاه عظمته كله شيطانه نوليدى بينمز مشرق ايله مغرب اراسنجه بعيد اوليدى سن بكا نه بد قرين اولورسين دير وندامت ايدر ديمكدر آيت كريمه ده مشرق مغربه قاعدهٔ عربيه اوزره تغليب ايله تثنيه و بعد مشرقينه اضافت قلنمشدر بو آيت جليله منافق قريندن تبعدده اقتباس اولنور وقوله تعالى ﴿ فلا تزكوا انفسكم هو اعلم بمن اتقى ﴾ نفسلريكزى عمل كزيده وزيادهٔ خير ومعاصيدن طهارت ورذائلدن نظافت ايله مدح وثنا ايلميك خالقكز اولان حق جل وعلا سزلردن تقى ونقى اولانى واولميانى سزى صلب آدم عليه السلامدن اخراجدن اول زياده سيله بيلور ديمكدر بو صورتده بلا غرض صحيح تزكيهٔ نفس حرمانى طالب وكسر نفسله دامن تواضعه ياپشلمق حق تعالادن اجرى جالب اولور ديمكدر بودخى خودبين وريا فروش اولان آدمى يه تعريض مقامنده قرائت اولنور وقوله تعالى ﴿ كل يوم هو فى شأن ﴾ حق تعالى قضا وقدرى اقتضا سنجه هر وقتده انواع اشخاص احداث واحوال ناديده ابداع ايدر جمله تصرف بد قدرتنده در ديمكدر (بيضاوى بيضت غرته تفسيرنده

(من شانه ان يغفر ذنبا و يفرج كربا و يرفع قوما و يضع آخرين) حديث شريفنى ذكر ايتمشدر كه
معادى بارى تعالانك جملهٔ شؤوندندر كه كناهى مغفرت وكرب وغمى تفريج و برقومى ترفيع
وقوم آخرى تذليل ايدر ديمكدر سبب نزولنى بيانده دخى طائفهٔ يهودك جمعه ايرتهسى كونى الله تعالى
برايش يشلمز زعملرينى ردا نازل اولمشدر ديمشدر انتهى بو آيت كريمه امور غريبه حدوثنده
تعجب برنده قرائت اولنور وقوله تعالى ﴿ فبأى حديث بعده يؤمنون ﴾ يعنى كفار ومشركين
معجز اولديغى ظاهر وصحيح واضحه ومعانى شريفه يى مشتمل اولان قرأن عظيم الشانه ايمان كتورمينجه
قنغى كلامه ايمان ايدرلر ديمكدر بو آيت كريمه اتيان برهاندنصكره ملزم اولميان معاندينه تنبيه
برنده قرائت اولنور وقال تعالى ﴿ وماربك بغافل عما يعملون ﴾ يعنى يا محمد سنك ربك هركسك
خير وشر عملندن ياخود ثواب وياعقابدن مستحق اولدقلرى مقداردن غافل دكلدر سن همان
مطمئن القلب اول مألنده در بو دخى برظالم وعاصينك قهر وجزاسى امهال اولندقده تعجب ايلمه
دينله جك محلده قرائت اولنور وقوله تعالى ﴿ واهجرهم هجرا جميلا ﴾ اشبو نظم جليلك معطوف
عليهى اولان ﴿ واصبر على مايقولون ﴾ نظميله مفهومى حبيبم كفارك سكا حرافات وكلمات
باطلهدن سويلدكلرينه تفوه وتقول ايلدكلرى كلمات باطله ومخالفت وجفالرينه صبر ايله وانلرى
مجانبت ومدارات ايله هجر جميل ايله هجر وترك ايله ومكافات ومجازات قيدنده اولميوب انلرى جناب
حقه حواله ايله مكافات ومجازات قيدنده اولمه سنك مرادك اوزره جناب حق انلرك حقندن كلور
ديمكدر بو دخى سفهانك استهزا ومعاندينك اذارينه عدم تحمل ايله جزع ايدن كسانه نصح
برنده قرائت اولنور وقوله تعالى ﴿ من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء فعليها ﴾ مألى بركيمسه
صالح عمل ايدر ايسه نفع وفائدهسى نفسنه وكندويه در واولكه عملسىء وقبيح ايده وبالى كندويه در
ديمكدر بو نظم جليل صداقته ترغيب وخيانتى ترهيبده قرائت اولنور قوله تعالى ﴿ فاعتبروا يا اولى
الابصار ﴾ اشبو آيت يهوددن نقض عهد ايله خانه بردوش اولان بنو النضير احوالى بيانى
عقبنده در كه مألى ايمدى الله تعالانك امرينه بصيرتله نظر ايدنلر بنى النضيرك حاللريله متعظ اولوب
حقدن غيرى برشيئه اعتماد ايلمسونلر ديمكدر كه نصحا قرائت اولنور وقوله تعالى ﴿ لمثل هذا فليعمل
العاملون ﴾ سباق نظم جليل اقتضاسنجه معناسى اهل سعادت جنتده خوانده تشكر وثنا
معرضنده اشبو بزه ويريلان خلود نعمتى وامن ونجات وافره در اشبو فوزك مثلنه نيل ايچون عاملونك
عمل خير ايلملرى واجب اولور يوقسه حظوظ دنيويه ايچون عمل واجب دكلدر كه اول حظوظ
الام ايله الوده وسريعة الانصرامدر ديهلر ديمكدر اشبو نظم كريملر اهل جنتك كلامى اولوب
حكاية حق قول اولمق وياخود بلا حكاية قول حق اولمق محتملدر بو دخى عمل خيرى ترغيبده اوقنور
بزم نائل اولديغمز بو نعمت بر فوز عظيمدر عمل خير ايله نائل اولنور بو فوز عظيمه نيل استينلر
بونك كبى عمل ايله عمل ايتمك واجب اولور يوقسه آلاء سريعة الانصرامله الودهٔ حظوظ
دنيويه ايله نائل اولنماز مألنده در بو آيت كريمه دخى عمل خير اشليان ذاتى مدح واخرينى ترغيب
برنده ايراد اولنور وقوله تعالى ﴿ كل من عليها فان ﴾ وقوله تعالى ﴿ كل نفس ذائقة الموت ﴾
مفهوم نظم اول يريوزنده اولان كافهٔ ذى روح ومركبات فناپذير اولوب انجق بقا ﴿ ويبقى وجه
ربك ﴾ دلالتنجه ذات الله عز شانهيه مخصوصدر ديمك اولوب ومفهوم نص ثانى هر نفس موتى
طاديجيدر يعنى فوت اولور واولمدن خلاص يوقدر ديمكدر اشبو آيتلر تعزيه مقامنده قرائت
اولنور وقوله تعالى ﴿ افسحر هذا ام انتم لا تبصرون ﴾ سباقى دلالتنجه مفهومى يعنى روز قيامتده
كفار بدكار قيد و بند ايله عنفا وقهرا جهنمه ادخال اولندقلرنده انلره تهكما واستهزاء ﴿ افسحر
هذا ام انتم لا تبصرون ﴾ دينلور يعنى دنياده قرأن عظيم الشانه اعجازى وحقيقتى كونش كبى

ظاهر ايكن سحردر وكوزيمز سحر ايله باغلندى ديو زعم ايدر ايديكز ايا بو محسوس ومشاهديكز اولان
جهنمده بانمكز دخى سحرميدر يوقسه حسكز غلط ايدوب كورميور ميسكز ديمكدر بو دخى برشيئك
حقيقتى ظاهر ايكن انكار ايدن معاندينه اوقنور ﴿ ومن الامثال من الحديث ﴾ بو اراده
ايات قرأنيهدن لغرض صحيح اشبو الاقتباس اولنان غايت بولوب اشارت اولنان احاديث نبويهنه
سراغاز وابتدار ومفاهيم شريفهسى شروحه باقيله رق قلم اسعد فقير ايله اشعار اولنمشدر
(انما الاعمال بالنيات ولكل امرئ مانوى) هر برطاعت ياخود هر برفعل مشروع اختيارى
كرك مباح ومندوب وكرك سنت وواجب وفرض بولنماز يعنى صحيح اولماز ياخود
اعمالك كمالى بولنمز انجق نيت ايله يعنى جلب نفع ياخود دفع ضرر غرضنده موافق رأى اولنان
شيئه قلبك انبعاث وميلى معناسنه اولان نيتله حقيقة ياخود حكما مقارنتله مقبول اولور
وهر بركشى ايچون نيتنك ثمرهسى حاصلدر ديمكدر (مناوىٔ حنفى مرحوم نيت صحت عملك شرطى
اولمسنه حمل اولادر زيرا اصل بو اولمغله عمل انجق نيت ايله صحيح اولور وازالهٔ خبثده شرط
قلنمديغى شروط قبيلندن اولديغيچوندر ديمشدر فليحفظ (بو حديث شريف ظاهرا عملى ريا
صورتنده اولان كيمسهيه حالنه وقوف بولنمدن طعن مناسب دكلدر برنده ذكر اولنور (نية
المؤمن خير من عمله) بقول الطابع الفقير اسعد خير لفظى اسم تفضيل اولديغى اوزره ظاهرا
مفهوم شريفى چونكه نيت عبوديت قلب وعمل عبوديت جوارح اولوب عمل قلب ابلغ وانفع اولمغله
بو معناجه مؤمنك نيتى عملندن خيرلودر ديمك وتشديد يا ايله خيردن مخفف ومن محذوفه متعلق
اولهرق تبعيضيه اولديغى اوزره مؤمنك نيتى اعمالدن خيرلو برعملدر ديمكدر (حجة الاسلام غزالى
قدس سرهنك جواهر القرأن نام كتابنده تحقيق اوزره نيتك حقيقتى معرفت وعلمدن ناشى حاصل
اولان قدرتى باعث ارادهدن عبارتدر و بو معنانك ايضاحى بو يلهدر كه جميع اعمال وافعال انجق
قدرت واراده وعلم يعنى بلمك ووقوف شقلريله حاصله اولور يعنى اولا بلمك ارادهيى تهييج ايدر
واراده دخى قدرتى باعثهدر وقدرت تحويل اعضاده ارادهنك خادمى اولور و بونك مثالى
دخى بو در كه مثلا حق تعالى وتقدس سنده اكرچه شهوت طعام خلق ايلمشدر لكن اشبو
شهوت كامنه اويوركبى راكده اولوب وقتاكه بصرك طعامى كوردكده سنده طعامه معرفت
حاصله اولور فى الحال شهوت طعام جانبنه حركت وميل ايتمكله يد طعامه ممتد اولور ويدك اشبو
امتدادى يعنى طعام جانبنه اوزانمسى كنديسنده اولوب اشارت شهوته مطيعه اولان قدرت
سببيله در وشهوتك حركتى دخى طليعهٔ حواسدن مستفاد معرفتك حصوليله اولور و جناب حق
عز شانه سنده اشياء حاضرهٔ محسوسهيه راجعه شهوت خلق ايلديكى كبى لذات آجلهيه راجع
سنده ميل دخى خلق ايلمشدر واول ميل دخى عقلدن حاصل معرفتك اشارت وارائهسيله حركت
ايدر و اشبو ميله دخى تحريك اعضاده قدرت خدمت ايدر اشته نيت قدرتى باعث اولان ميل
جازمدن عبارتدر ايمدى وقتاكه عمل نيت باعثه ايله حاصل اولنجه عبادتك تمامى نيت وعملدن
عبارت ايكى جزدن حصول بولور ديمكدر لكن جزئينك خيرلوسى نيتدر زيرا جوارحله اولان
اعمال معتبر اولماز انجق اعتبارى قلبه تأثيرى ايچوندر تاكه قلب خيره ميل وشردن نفرت ايده
وكنديني آخرتنده سبب سعادتى اوله جق انس وعرفانه ايصال ايديجى ذكر وفكره مستعد
قيله وفى الحقيقه زمينه نهادهٔ جبين كه سجده در اندن مقصود مجرد وضع مذكور اولميوب
بلكه مراد قلبك خضوعيدر لكن قلب دخى اعمال جوارحله متأثر اولور وكذلك زكاتدن
غرض ازالهٔ مال اولميوب بلكه مقصود ازالهٔ بخلدر كه قلبك مالدن علاقه و محبتى قطعدر
وكذلك اضحيهدن غرض لحم ودم اولميوب بلكه مراد شعائر الهيهيه تعظيم ايله قلبك تقوايى

استشعار یدر و الحاصل نیت قلبك خیره میلندن عبارتدر واودخی محل مقصود اولان قلبده
متمکندر و بو صورتده سبب کندیسندن اثری محل مقصود اولان قلبه سرایتی اراده اولنان
عمل جوارحدن خیرلواولور ولهذا اعمال قلبك جمله سی عمل جوارحك دونده اثرما ایله تأثیر
ایدر وعمل جوارح قلبك دونده یعنی عمل قلب ایله بولنمدیغی وقتده هبا اولور وکندی ایچون اثر
یعنی فائدهٔ معنویهٔ مقصوده بولنماز ونه زمانکه معده‌یه شرب ایله واصل اوله‌جق دوا ایله معالجه
اولنه ظاهر صدره معده‌یه سرایت ایتسون دیو طلا اولنان شیدن لامحاله انفعدر واوخارج بدنه
معده‌یه سرایت غرضیله سوریلان نسنه نك تأثیری سرایت ایتمدیکی وقتده باطل اولور پس
اشبو تحقیق ایله شفاء القلوب والابدان اولان پیغمبریمز علیه الصلاة والسلامك (نیة المؤمن خیر
من عمله) حدیث شریفنك سری بیلنور انتهی (من حسن اسلام المرء ترکه مالا یعنیه) اشبو
حدیث شریف فیوضات الیفك مآل لطیفی بشنجی بابك اواخرنده قلم اشکسته رقم اسعد فقیر ایله محرردر
امور ضروریه سندن اولمیان کردار وگفتار ایله تضییع اوقات فضائل اعمال ایدن کسانه تعریض
ونصح مقامنده ذکر اولنور (اذا اتاکم کریم قوم فاکرموه) سزه برقومك اوقومك بیننده اکثار
اعظام واکبار احترام ایتملریله معتاد اولمش رئیس مطاوعلری وفد اوله‌رق یاخود مطلقا کلور ایسه
مجلسنی ترفیع واجزال عطیه‌سیله اکرام ایدك زیرا اکرامك غیریله معامله ایدن احتقار وافساد ایتمش
اولور مآلنده‌در تفصیلنی شراح حدیث بیان ایتمشلردر بوا کرامه طعن ایدن متعصبلری تشنیع یرنده
ذکر اولنور (انزل الناس منازلهم) یعنی هر کسه حال وشاننه کوره معامله واکرام سیما اهل دانش
وشرفا واهل تقوی وفهمی عوام کبی عد ایتمیوب مالا وبدنا ولسانا زیاده تعظیم ایدك دیمکدر
بو حدیث شریف دانا وکامل وارشد وافضل سعید وامجدك قدرینی بیلمیوب تحقیر وجاهل وسفیهی
انلرك اوزرینه تقدیم وتبشیر ایدنلره تنبیها ذکر اولنور (الید العلیا خیر من الید السفلی) یعنی
تصدق ایله علیا اولان دست ید سفلی یعنی سؤاله اشد احتیاجله محتاج اولمدن سؤال واخذ ایدن
سائلك الندن خیرلودر دیمکدرکه مآلی امکانده اولان احسانه سعیه وضرورتسز سؤالدن
احترازه تنبیهدر وبومقامده ذکر اولنور (من مات غریبا مات شهیدا) برغریب الدیار اوله‌رق
وفات ایدن شهید اولدیغی حالده وفات ایدر یعنی اجر شهیده مظهر اولور مآلنده‌در کتب
احادیثه مراجعت اولنه غربایه حیات ومماتلرنده اقتضا ایدن رعایته تحریضا ذکر اولنور (مطل
الغنی ظلم) مآلی دین حالی ادایه قدرتی اولانك تسویف وتأخیری حرام وبلکه کبیره‌در دیمکدر
(یدالله علی الجماعة) یعنی حق تعالانك حفظی جماعت اوزرینه‌در یعنی سواد اعظم اهل اسلام
حفظ باریده مقیملردر انلردن مفارقت اولنماز دیمکدر بو دخی مستبد بالرأی اولوب
تفرد داعیه سنده اولنلره نصحا ذکر اولنور (الجار قبل الدار والرفیق قبل الطریق والزاد قبل الرحیل
جامع صغیرده بوعباره ده اوج جملهٔ شریفه‌در لکن مستطرفده جملهٔ ثالثه محرر اولمیوب
وقبل یرنده ثم در یعنی جار سوء‌دن اجتناب ایدك وقطع سفر اوزره رفیق خصوصیچون سلوکدن
اول رفیق ارایك ویول ایچون یوله زاد آماده ایدك دیمکدر واعداد زاد توکله مانع دکلدر فتدبر
(الحیاء شعبة من الایمان) جامع صغیرده شعبه لفظی مذکور دکلدر وحدیث مذکوری
مناوی حیا اصل ایمانك اسبابندن واهل ایمانك اخلاقندندر زیرا حیا مسلمی فواحشدن منع
وبروخیره حمل ایدر دیو شرح وتعلیل ایلمشدر شعبه اولدیغنه کوره یته مناویدن منفهم اولدیغی
اوزره ایمانك اثریدر دیمکدر (المجالس بالامانات) جامع مذکورده (المجالس بالامانة
الا ثلاثة مجالس سفك دم حرام اوفرج اواقتطاع مال بغیر حق) عبارهٔ شریفه‌سیدر ومآلی
دخی مجالس انجق حاضر بولنانلرك قولا وفعلا واقع اولان احوالی عدم افشا ایله کوزل اولور الا اوج

مجلس دکلدرکه انلرده بغیر حق اراقهٔ دم وعلی وجه الزنا وطئ اوله وبغیر حق مسلم ویاخود
ذمینك مالی اقتطاع اولنه بونلرده مستمعك کتمی جائز اولمیوب بلکه مفسدتی دفعا اوزرینه کشفی
واجبدر دیمکدر (کل میسر لما خلق له) هر بر مخلوق نه ایچون مخلوق اولدیسه ما خلق له کندویه مهیا
وآماده‌در یعنی ما خلق له سنی کرك خیر وکرك شر بطبعه قابلدر وهر بر انسانه کندی حرفت
وصنعتی دیکرینك صنعتندن کوزل کلور مآلنده‌در اشته اشبو معنایه بناء بحکمته تعالی صناعات تکثر
ایتمشدر اکر ناس صنعت واحده‌یی اختیار ایتسه‌لر امور معطله قالور ایدی وهر بری اشرف
صنایعی اختیار ایتسه‌لر تزاعه واخلال انتظام عالمه مؤدی اولور ایدی و حدیث شریف
مذکور ﴿کل حزب بما لدیهم فرحون﴾ ایله ﴿نحن قسمنا بینهم معیشتهم فی الحیوة الدنیا
ورفعنا بعضهم فوق بعض درجات﴾ نصلرینی فی الحقیقه مفسردر بو حدیث شریف دخی
برامره قابلیتی اولمیان شخصه اول امری تکلیف بی فائده اولدیغی بیان موقعنده ذکر اولنور
(اطلبوا الخیر عند حسان الوجوه) خیری کوزل یوزلی کیمسه‌لردن طلب ایدك یعنی خیری
وجوه طلقهٔ مستبشره اصحابندن امل ایدك دیمکدر زیرا حسن صورت حسن سیرته دال
و خلق ایله خلق لفظلری بینلرنده اولان تناسب شاهد مقالدر (بعض محققین طلب حاجت
عندنده کلوح وتعبس ایله وجهنی قبیح ایدنلردن خیر مأمول اولنماز ایله شرح ایتمشدر فتدبر
وبر روایتده الخیر دنصکره والمعروف دخی واردر فلله در قائله * له حاجب من کل امر یشینه *
ولیس له عن طالب العرف حاجب * (ایاك ومایعتذر منه) یعنی مآل ونتیجه سنده کندیدن
اعتذار اولنور افعال واخباردن مجانبت وحذر ایله دیمکدر بو دخی عاقبت اندیشلکی ثنا مقامنده
ایراد اولنور (الوحدة خیر من الجلیس السوء) جامع صغیرده حدیث شریف مذکوره
(والجلیس الصالح خیر من الوحدة واملاء الخیر خیر من السکوت والسکوت خیر من
املاء الشر) جمله‌لری معطوفه اوله‌رق مسطوردر (استعینوا علی الحوائج بالکتمان) جامع
صغیرده (استعینوا علی انجاح حوائجکم بالکتمان فان کل ذی نعمة محسود) عباره‌سنده
مسطوردر ومآلی دخی سز جلب نفع ودفع ضرر ضمنلرنده اولان حاجتلریکزك تمشی اوزره اعانهٔ
حق تعالایه اکتفاء وقلبی ماسواسنه میلدن صیانت وتمام حاجتدن اول طیبوبده تعطیلنه
جالبشه‌جق حاسددن تحذرا کتمان ایله اولك یعنی افشا ایتمیك زیرا هر متنعم محسوددر نعمتی
کسند یکزه وحاسده اشفاقا کتم ایدك دیمکدر واشبو حدیث تحدث نعمتله امره منافی
دکلدر زیرا تحدث نعمت حصولندنصکره اولور اولوقتده ایسه حسد ایچون تأثیر یوقدر
(الندم توبة) یعنی کناهدن ندامت وپشیمانلق توبه یعنی رجوعدر زیرا ندامت جوارحك متبوعی
اولان قلبه متعلق اولمغله ارکان توبه‌نك معظمی اولور وهر بارکه قلب نادم اولدقده معاصیدن
رجوع ایدر وانك رجوعیله دخی جوارح رجوع ایدر (دع ما یریبك الی ما لا یریبك) جامع صغیرده
(دع ما یریبك الی ما لا یریبك فان الصدق منجی) ودخی (دع ما یریبك الی ما لا یریبك فان الصدق
طمانینة وان الکذب ریبة) روایتلری اوزره مسطوردر وما یریبك یانك ضمی ایله واکثر اوله‌رق
فتحی ایله روایتلر واردر اربعین شرحنده مولی علی القاری فتح افصح واشهردر دیمشدر
ومفهوملری کندوسنده حسن یاخود قبیح ویا حلال ویا حرام میدر دیو شك اولنه‌جق نسنه‌یی
ترك ایدوب اول وجهله شك اولنمیه‌جق شیئه عدول ایله ومنقلب اول زیرا طوغرولق هر نقدر
کندوسنده هلاك کمان اولنور ایسه ده منجیدر وروایت ثانیه‌جه زیرا قلب صدقه اطمینان ایدر
وساکن اولور وکذب ایله مضطرب اولور دیمکدر (انصر اخاك ظالما اومظلوما) (قلت جامع
صغیرده (انصر اخاك ظالما اومظلوما قیل کیف انصره ظالما قال تحجزه عن الظلم فان ذلك

نصره) حدیثی ایله معنای مذکورده دیکر حدیث شریف دخی مسطور در انصر یرنده
(اعن) روایتی دخی واردر مآل شریفی مسلم قرنداشکه ظلمدن منع ایله ومظلومه ظالمدن
تخلیص ایله اعانه و یاردم ایدك دیمکدر (انتظار الفرج بالصبر عبادة) مکاره واکدارده حق جل
وعلادن فرج وکشایش ظهورینه صبر ومخلوقه شکایتی ترك عبادتدر مآلنده‌در (انما الاعمال
بخواتیمها) یعنی عمل سابق غیر معتبردر ومعتبر اولان انجق حال خاتمه‌ده اولان عملدر اشبو حدیث
شریف جامع صغیرده حرف عاطفه یعنی (وانما الخ) عباره سنده (ان الرجل الخ) حدیثی
اوزارینه ضم اولنمشدر تفصیلنه اطلاع اراده اولنور ایسه جامع صغیر شرحلرینه مراجعت اولنه
بو حدیث شریف دخی نعوذ بالله تعالی مصیبت ومضرته کرفتار اولنلره تسلیه اوله رق ذکر
اولنور (انما الاعمال بالخواتیم) یعنی اعمالك عامل وفاعلنك امری نه ایله ختم ونهایت بولور ایسه
اعتبار اکادر زیرا بعض کافر متعنت واردر که آخر عمرنده مسلم اولوب سعادتله مختوم اولور و بعض
متعبد واردر که نعوذ بالله تعالی آخر وقتده ایمان سلب اولنوب شقاوتله سلامتدن محروم اولور
بو حدیث صحیح دخی طالح وفاسقك ظاهر حالنه باقیلوب علی الاطلاق ذم وقدحی التزام اولنمامق
محلنده ذکر اولنور (کاد الفقر ان یکون کفرا) یعنی مصارف ضروریه‌دن تهی دستلك وتدارك قوت
اضطرار یدن عجز نعوذ بالله تعالی کفره ایقاعه مقارب اولور دیمکدر زیرا عدم وجدان اقوات
نعوذ بالله تعالی بعضا حسب البشریه حقه اعتراضه مؤدی وحسناتی محو ایدن حسد اغتیابی
موجب اولور لکن فقر واضطرار حال جانب حقه توجهی وتذللی مستوجب اولمغله انبیا علیهم
السلام واولیا وصلحانك مطلوبی وانلرك دوننده بولنان اهل غفلتك منفوریدر زیرا شدید
التحمل مولم برحالدر واشبو حدیثده اکرچه مالی ثنایه اشارت واردر لکن مال اهل وعیاله
اسراف وتقتیر بولنمامق اوزره صرف وهر ذی حقك حقنی اعطا کبی وجوه لایقه سنه اعطا
اولنمق شرطیله ثنادر ﴿ الفصل الثانی فی امثال العرب ﴾ * ان من البیان لسحرا *
فصیح و بلیغی ستایشده زبانزد بلغا صحاح بخاریدن مشارقده شعشعه پیرا برحدیث صحت
نحدیدر صاحب مستطرف سزاوار اولندیغی اوزره عنوان امثال حکم اشتمال عرب عربا
و بو وضعله نطق وحی آرای قائل (انا افصح من نطق بالضاد) صلوات الله وسلامه علیه
ماقرنت النعوت والبردة و بانت سعاد * اقوال بلغانك غایت قصواسنده ایدوکنی ایما قلمشدر لله دره
ومفهوم حکم مآلی ابن ملك بیانجه بیانك بعضیسی قلوبك میلنده ومثلنی اتیاندن عجزده
سحر مثابه سنده دراشته بیانك بوکونه سی طرف حقه صرف اولنور ایسه ممدوح وسوی باطله
سور یلور ایسه مذموم ومقدوحدر وعلی قول مثابهٔ مذکوره ده بیاندن مراد ﴿ وآتیناه الحکم
صبیا ﴾ نصیله ﴿ فوهب لی ربی حکما ﴾ آیتنده اولوب ایکی حکمك دخی تفسیری اولان
حکمتدر اشبو حکمتك اصلی منع معناسنه‌در و بعضیلراندن مقصود جهل وسفهی منع ایدن کلام
نافعدر دیدیلر که شعرانك ناس انتفاع ایده‌جکاری ثناء حق عزوجل وثناء رسول مجل یعنی مناجات
ونعوت ونصایحدن و بونك کبی تزکیه وتربیهٔ نفس واخلاقی مستوجبه نظم ایلدکاری اشعاردر که
بونلرك جمله سی حسن وکندوسنده کلام قبیح اولان مذموم ومستهجندر (قلت) طوغروسی
حکما قدیما وحدیثا حکمانك قضیهٔ شعریه نفسه خطابیاتدن زیاده مأثره‌در که انکله تهذیب
اخلاق وتدبیر امور اولنور دیدکلری دهان توفیق ودرایتدن صدور ایتمش برقول اولدیغی اشبو
حدیث ایله تبیین ایتمشدر خذ الحکمة فتبصر (وشارح مشارق مشار الیه ابن ملك قدس الله سره
مادار الفلك عهد سعادتده سفارتله جانب قحطانه‌دن خاکپای رسالتپناهه ایکی رجل

کلوب محسنات الفاظ ایله بلیغانه متکلم وثناخوان اولدقلرنده استماع ایدنلر بیان بلیغلرندن تعجب
وتحسین ایلدکلرنده علیه الصلاة والسلام افندیمز حدیث شریف مذکوری بیورمشلردر دیو
سبب ورودینی ذکر ایدر وجامع صغیرده سنن ابی داود ایله مسند امام احمد ابن حنبلدن ناقلا
برروایتده (ان من البیان سحرا وان من الشعر حکما) دخی وارد اولمشدر مناویٔ محقق شرح
صغیرنده دیرکه حکم لفظی حانك کسری وکافك فتحیله حکمتك جمعیدر وحکمت دخی بومقامده
واقعه مطابق وحقه موافق اولان قول صادق دیمکدر بو صورتده غرور دنیادن تحذیری وذم
میل دنیایی مشتمل مواعظ ونصایحی حاوی اولان شعرك حسن وممدوح اولمسی لازم کلور حتی ان
شدده ایله اتیان مطلقا شعری کریه کورنلری رد ایچوندر که علیه الصلوة والسلام افندیمز شعره
و بیانه داخل اولان من حرفیله حسنی حسن وقبیحی قبیح اولدیغنه اشارت بیورمشلردر فلتحفظ
وکن من المنصفین انتهی * ان الجواد قد یعثر * و بعض نسخه‌ده قد یکبو * واقع اولمشدر
معنالری یوکرك آت بعض کره سورچر دیمکدر بو مثل ارباب کمالك خطاسی ظهورنده سوق اولنور (ع)
* ان البلاء موکل بالمنطق * امثال میدانیده بیان اولندیغی اوزره بونی ابتدا تکلم ایدن ابو بکر
الصدیق رضی الله تعالی عنهدر یعنی آفت و بلا نطق وکلامه مفوض وموکلدر یعنی کوتی سوز
صاحبنی بلایه اوغرادر دیمکدر فی الحقیقه لسانك جرمی صغیر ایسه ده جرمی کبیردر بعض
سوزی سببیله قضایه اوغرایانلر حقلرنده ضرب اولنور * انف فی السماء واست فی الماء * بورون
هواده ومقعد صوده دیمکدر که اسباب کبردن برنسنه‌یه مالك دکل ایکن تکبر ایدن اشخاص
حقلرنده استعمال اولنور * ان الذلیل الذی لیس له عضد * ذلیل وعاجز بازوسی یعنی معین وظهیری
اولمیان کیمسه‌در دیمکدر که معینی اولمیان کیمسه‌لره تأسف مقامنده ذکر اولنور * ای الرجل المهذب *
قصورسز کیمسه وارمیدر دیمکدر که احباب و یارانندن شکایت ایدنلره تسلیه مقامنده ذکر اولنور
* ان اخا الهیجاء من یسعی معك * ومن یضر نفسه لینفعك * منظومدر یعنی که تحقیق سنك
جنکده وشدت کوننده ارقه‌داشك سنکله سعی ایدوب سکا خذلان و یرمیان ودوست حقیقی سنك
نفعك ایچون نفسنی مضرته القا ایدندر دیمکدر که ایو دوست کوتو کونده بللو اولور معنالرنده استعمال
اولنور * ایاك اعنی واسمعی یا جارة * مصراعدر یعنی خطابم سکادر قومشوم سن ایشت دیمکدر که
بو معنی لسانمزده قزم سکا سویلرم کلینم سن ایشت دیمکله تعبیر اولنور سو یلدیکی کلامله
مخاطبنك غیری یه تعریض مراد ایدن کیمسه حقنده ایراد اولنور * ان لم یکن وفاق ففراق *
خلاف مشرب حرکت ایدن کیمسه‌دن افتراق لازمدر مآلنده‌در که حقوقه خلل تطرق ایله
وفاق شقاقه مبدل اولدقده ضرب اولنور * انك لا تجنی من الشوك العنب * یعنی سن دیکندن
اوزم دوشیره‌مزسن دیمکدر بخیل ودنی کیمسه‌دن خیر امید ایده‌نه یأس حاصلدر مقامنده قوللنیلور
* اذا جاء القضاء ضاق الفضاء * قضا و بلا یا قلشنجه یعنی کلنجه صحرا طار اولور یعنی
قاچلماز دیمکدر که تسلیة ذکر اولنور (ع) ان المناکح خیرها الابکار * مصراع آزاده‌در یعنی نکاح
وازدواجده خیر اولان ابکار ایله ازدواجدر دیمکدر که اولنمك مراد ایدن کیمسه‌یه توصیة ایراد
اولنور * اذا کنت مناطحا فناطح بذات القرون * نطح بو ینوزلی حیوان بو ینوز ایله اورمق معناسنه
درکه طوقشمق ایله تعبیر اولنور معنای مثل طوقوشیجی اولدیغك وقتده بو ینوزلی ایله طوقش دیمکدر
یعنی مرد ایسك اقرانکله مقابله ایله یوقسه عجزه یه طوقنمه اول مردلك دکلدر دیمکدر * ایاك
ان تضرب لسانك علی عنقك * طویل اللسان اولوب بلا تفکر هر یرده ملایم نا ملایم کلامدن
لسانکی حفظ ایله دیمك مآلنده‌در یاخود هلاکی مستتبع اولان کلامی سو یله دیمکدر مکثر کیمسه‌یه
طعنا ضرب اولنور * آفة المروءة خلف الموعد * یعنی مروت وانسانیتك آفتی وعدینه خلف ایلمکدر

دیمکدر * اذا اتاك احد الخصمین وقد فقئت عینه فلا تقض له حتی یأتیك خصمه فلعله قد فقئت
عیناه * یعنی خصمیندن بری کوزیمی چیقاردی دعواسیله سکا کلور ایسه انك خصمی
کلدکجه حکم ایتمه جائز که برکوزی چیقان خصمنك ایکی کوزینی چیقارمش اوله دیمکدر
حقیقت حالی تفتیشده ضرب مثلدر * الناس اخوان وشتی فی الشیم * بو دخی مصراع آزاده‌در
یعنی بنی آدم خلقتده مساویلردر لکن طبایع جهتیله انواع اولوب متفاوت اولورلر بو مثلدن
ترکیده انسانك صویی بر و خویی باشقه دار ایله تعبیر اولنور * بلغ السیل الزبی * زبی
یوکسك یرده اولان چقور معناسنه اولان زبیه نك جمعیدر یعنی سل صویی تپه‌ده اولان چقوره
اولشدی دیمکدر که برشرنهایتنه بالغ اولدقده ضرب اولنور * ترك الذنب ایسر من طلب التوبة *
یعنی ذنب وکناهی ترك توبه ونداماتدن سهولتلیدر دیمکدر که اعتذاری قبول اولنمیه‌جق شیدن ترهیده
قوللنیلور * اشتدی ازمة تنفرجی * منفرجه قصیده سنك بیت اولینك مصراع اولیدر یعنی ای
شدت شدتده کماله ایرکه فرج بوله‌سن دیمکدر زیرا الکمال دلیل الزوال اقتضاسنجه عقب شدتده
ظهور فرج مقرردر بو دخی شدتك عاقبتی فرجدر یرنده تسلیة ذکر اولنور ولسانمزده بو معنادن
برطارلغك بر بوللغی اولور ایله تعبیر اولنور * اتبع السیئة الحسنة تمحها * برمقتضای بشریت برسیئه
ارتکاب اولنور ایسه اکا حسنه‌یی تابع قیل یعنی ارقه‌سی صره ثوابی یتشدرتا که سیئه‌یی محو ایده‌سن
مآلنده‌در اشبو کلام منیف جامع صغیرده مضبوط (اتق الله حیث ما کنت واتبع السیئة الحسنة تمحها
وخالق الناس بخلق حسن) حدیثنده بروجه محرر داخلدر ومآلی دخی مناوی بیانجه حق جل
وعلادن امرینه امتثال ونهیندن اجتناب ایله قنغی زمانده وقنغی مکانده بولنور ایسك خوف ایله
خالی دخی اولور ایسك زیرا حق عزشانه ﴿ واتقوا الله ان الله کان علیکم رقیبا ﴾ بیورمشدر که
سنك حالکه لامحاله مطلعدر وسندن جمهور علماء اعلامك تخصیصی کرك صغیره وکرك عموم خبرك
شهادتی و بعض اعلامك قولی اوزره کبیره اولسون صادر اولان سیئه‌یه صلاة نوافل وصدقه
واستغفار وقربات ن سائر اعمالی تابع وتعقیب قیل که صحیفهٔ کاتبنده مثبته اولان سیئه‌یی
محو ایده‌سن زیرا مرض ضدیله معالجه اولوب وسیئات دخی حسنات ایله اذهاب اولنور
وناس ایله طلاقت وجه وخفض جانب وتلطف وایناس کبی مجاملات ایله معامله ایله زیرا اشبو
مذکوراتی اجرا ایدنلر حقلرنده دنیاده فلاح وآخرتده نجاته فوز ونجاح مرجو ومأمولدر دیمکدر
بو کلامك حدیث شریف اولمسیله بعض علماء قائل اولدیلر * اتق شر من احسنت الیه
* اکرام واحسان ایلدیکك کیمسه نك شر وضررندن حذر واتقا ایله دیمکدر اکرام
وانعام اولنان کیمسه دن ضرر کورلدکده سویلنور بعض اهل عرفان بو کلامی احسان اولنان
شخص غیر موفق شریر ایسه قیدیله تأویل ایتمشدر و بعض دخی دیدیکه بو مثل کلام کباردندر
ومعناسی ﴿ هل جزاء الاحسان الا الاحسان ﴾ ایله ﴿ ان احسنتم احسنتم لانفسکم ﴾
نصی منطوقنجه ذات احساندن شر کلمز یعنی عند الله ضایع اولماز احسان مقابلنده شرندن خوف
وخشیت اولنان انسانك زیاده محبوبی اولوب دائما استدیکی مستلذاتی ویردیکی کندو نفسیدر که
اذا خلی وطبعه انسانی دارینده بلایه اوغرادن اودر بو صورتده مثل مزبورده واقع اولان
من دن مراد نفسدر که نفسك شر وضررندن حذر واتقایه تنبیهدر اشته محسنك تزکیه اولنمیان
کندو نفسی اولسون وکرکسه کرم ایلدیکی کیمسه نك کذلك دست مرشد ایله سیاسیٔ تربیه یمیان
نفسی اولسون چونکه جبلتی اوزره متکبر اولدیغندن دائما حاکم بولنوب براحدك زیر حکومتنده
قالمامغی استر لکن احسان سببیله محسنك محکوم ومحجوبی بولنه جغندن حسب الکبر اکا غالب
کلمکه چالیوب اظهار شر ایدر ولهذا انك شرندن احتراز لازم کلور واحترازه باب دخی سلوك

وعبادات رب الارباب در حتی بعض حکما بو معناده حرام علی النفس الخبیثة ان تخرج من الدنیا حتی تسیٔ
الی من احسن الیها * دیمشدر نعوذ بالله تعالی من شرور انفسنا ومن سیئات اعمالنا * اجع کلبك یتبعك *
یعنی کلبکی آج قو یکه سکا تابع اوله دیمکدر که ناشایانه حوصله سندن زیاده یوز ویرلمامکه تنبیه
یرنده ذکر اولنور * حافظ علی الصدیق ولو فی الحریق * یعنی صدیق ومحبکی محافظه ایله
وکوزت سن و یاخود اول یانمقده اولسه‌ده یعنی کوجك یتمز ایسه‌ده که مقصود محافظه سنی تأکیددر
عهده وفایی ترغیبده قوللنیلور * الخیل اعرف بفرسانها * یعنی آت بینجیسنی طانور راکب اولان
اهل ایسه التنده مخالفت ایتمیوب دیزکینه تابع اولور دیمکدر که ایشی اربابنه اصمارلمقده ضرب اولنور
رمتنی بدائها وانسلت * یعنی کندیده اولان عیبی بکا اتدی وکندی راحت ایتدی دیمك مآلنده درکه
متصف اولدیغی عیبی آخره اسناد ایدن حقنده ایراد اولنور * رب اکلة تمنع اکلات * یعنی نیجه
کره بر لقمه لقمات کثیره یه مانعه یعنی از طمع چوق شیئك فوتنه باعث اولور دیمکدر ولسانمزده
بو معنی از طمع چوق زیان کتورر ایله تعبیر اولنور * استراح من لا عقل له * عقلی اولمیان راحت
ایدر دیمکدر مقصود مدار تکلیف اولان عقل صاحبی البته معاش ومعاد امورلری ضمننده قلبا وقالبا
ایشده‌در ایش ایسه زحمتدر و بو زحمت کار عقلادر فتدبر * رب رمیة من غیر رام * چوق رمی
وآتمق وارکه انی رامی بوقدر دیمکدر که مأمول اولمیان کیمسه‌دن قصدا بر رأی صواب و یاخود
برندن کیفما اتفق برفعل مستطاب بروزنده ضرب مثلدر * الرباح مع السماح * یعنی ربح اهل سماحت
ایله‌در یعنی جومردلك برکت ایراث ایدر یاخود غلبه‌یه بادیدر دیمکدر (رب اخ لم تلده امك * یعنی
بعض قرداش واردر که انی اناك طغورمامشدر یعنی محبت ومودت سببیله احباب قرنداشدن ایلرودر
دیمکدر که لسانمزده * محب صادقی یکدر کشینك اقرباسندن * مصرعیله تعبیر اولنور * رب طمع
ادی الی عطب * چوق کره حرص وطمع انسانی هلاکه القا ایدر دیمکدر زیرا احتمال فائده بر له
نفسی مضرتندن اغماض ایله تهلکه‌یه القایه سبب فی الحقیقه طمعدر فلا تغفل و بعض نسخه ده
ادنی الی عطب دوشمشدر که ادنی قریب معناسنه‌در * ربما کان السکوت جوابا * یعنی بعض
کره سکوت جواب اولور دیمکدر بو مثل شول ذات حقنده دینور که عظم شانی اولدیغندن
سؤالنه ویریله جك جوابده خشم ایده جکی ملحوظ اوله یاخود مثل مذکور بر نامناسب کلام
سویلندکده سکوت اولنمق سؤالی غیر مناسب اولدیغنه تنبیها ایراد اولنور فتدبر * رب ملوم
لا ذنب له * چوق ملوم ومذموم واردر که نفس الامرده بی کناهدر و بی جرمدر دیمکدر بو کلام
بی جرم وکناه اولان کیمسه‌یه افترا وافك سببیله لوم وتوبیخ وتکدیر اولندقده ایراد اولنور
امثال میدانیده مذکوردر که بر رجل کبار عربدن احنف بن قیس مجلسنده قیماق وخرمایی ذم
ایتدکده احنف مثل مذکوری ذکر ایتمشدر * رب عین انم من لسان * چوق چشم وعین واردر که
ضمیرنده اولان معنایی ادا وافاده‌ده لساندن اتم وافصحدر دیمکدر یعنی عربك * البغض یبدیه لك
العینان * قوللری معناسنجه قول هرنقدر فؤادده اولان مقصودی افاده‌یه واسطه ایسه‌ده
حال عین وافادهٔ چشم کبی دکلدر زیرا خلافنی جزمله بر کلام منافقانه سویلنور لکن چشم حب
و یا بغضنی بهر حال اظهار ایدر * زوج من عود خیر من قعود * یعنی خانه‌ده یالکزوتك اوطورمقدن
آغاجدن اولسه‌ده جفت ایله اوتورمق خیرلودر دیمکدر * سبق السیف العذل * یعنی سیف لومی
سبق ایتدی دیمکدر که انتقام واخذثارده ملامته باقلمز دیمکدر بونك مضرب وحکایه سنی الحدیث
ذوشجون مثلنده میدانی ذکر ایتمشدر * سبك من بلغك * یعنی سکا تبلیغ ایدن سب ایلدی یعنی
غیابکده برشخصك سکا شتمنی خبر ویرن شاتمنك حکمنده‌در دیمکدر بو کلام منافقی قدحده ضرب
مثلدر * الشباب سحابة صیف عن قلیل تقشع * کنجلك یاز موسمنك بلودی کبیدر فی الحال طاغیلور
دیمکدر * شر ایام الدیك یوم تغسل رجلاه * خروسك شرلی کونی ایاقلرینك یقاندیغی کوندر دیمکدر

زيرا اياقلرينك يقا نمسى ذبح اولنوب طبخه آماده قلنمسندن كنايه‌در * طاعة النساء ندامة *
عورته اطاعتك غايتى ندامتدر ديمكدر أى نسا ايله عمل مناسب اولماديغنه تنبيها ذكر اولنور * اطلب
تظفر * مرامكى طلب ايله كه ظفر ياب اوله سن ديمكدر بو كلام طلب مرامه حث واغراده
قوللانيلور * ظاهر العتاب خير من باطن الحقد * جنايت ايدنلره ظاهرده عتاب ودرونده
قلان حقد وغضبدن خيرلودر ديمكدر زيرا عتابك تأثيرى اونوديلور اما حقد درونده قالور
حتى بو معنايى عربك (ع) ويبقى الود ما بقى العتاب * قوللرى تأييد ايدر * الظلم مرتعه وخيم *
ظلم وتعدينك عاقبتى وخيم وكوتيدر ديمكدر * عند النطاح يغلب الكبش الاجم * طقوشمق
عندنده بوينوزسز قوچ مغلوب اولور ديمكدر بو كلام ذى رتبه و ثروت ايله عجزه نك منافسه
ومخاصمه سنده ضرب مثلدر * العبد يضرب بالعصا والحر تكفيه الملامة * عبد حين جنايتنده
تربيه ايچون عصا ايله ضرب اولنور حر واصيل اولان پاك نژاد اشارتله متأدب اولور ديمكدر بو كلام
تعزير وتكديرده هر كس قدر ودرجه سنه كوره اولنمه ده ضرب مثلدر * اعقلها وتوكل *
ناقه‌يى وقاطرى بغله وحقه توكل ايله بو كلام مهما امكن تشبث اسباب ظاهره مانع توكل اولماديغنه
ضرب مثلدر * العتاب قبل العقاب * يعنى توبيخ وعتاب تعزير وعقابدن مقدمدر يعنى اول اولمق
كركدر يعنى خادم برنسنه‌يى تلف ايتدكده عقاب اولنسه تلف پذير اولان نسنه عقابدن ناشى
اعاده اولنمز بلكه اول اهتما منه تنبيه اولنمق اولادر ديمكدر * عند الامتحان يكرم المرء او يهان *
تجربه وامتحان عندنده كشى‌يه يا اكرام ويا اهانت اولنور بو دخى برمدعى دعواى معرفت ايتدكده ايراد
اولنور * عند النازلة تعرف اخاك * بلا ومصائب وقتنده اخ صديق ومحب شفيق معلوم
اولور بو دخى رفاه حال واعتبار واقبال وقتنده اظهار صداقت ايدوب حال ابتلا وادبارده
مفارق احباب ويار اولانلر ذمنده ضرب مثلدر * فى القمر ضياء والشمس اضوء منه * قمرده نور
وضيا وار ايسه ده شمسك نور وضياسى اندن اكثردر ديمكدر بو دخى برنسنه‌يى مثلنه وجنسنه
تفضيل وترجيحده ايراد اولنور * القول ما قالت حذام * بو كلام بر بيتك مصرع ثانيسندن جزءدر
بيتك تمامى * اذا قالت حذام فصدقوها * فان القول ما قالت حذام * بيتك معناسى حذام ايله مسماة
اولان خاتون برسوز سويلديكى وقت انى تصديق ايدك زيرا اعتماده شايان سوز حذامك ديديكيدر
ديمكدر مثل مذكور صدق ودرايتله متصف ذاتك خبر ورأيى انكار اولنماز يرنده ايراد اولنور (ع)
* لقد اسمعت لو ناديت حيا * اكرچه حى اولوب سوزا كلامق شانندن اولان كيمسه‌يه ندا
ايتسك ايدى دكله‌در ايدك ديمكدر بو مثل نصيحت اولنوب قبول وتفهم ايتميان كيمسه حقنده
ضرب اولنور ومثل مذكور بر بيتك مصرع اولى اولوب * ولكن لا حياة لمن تنادى * مصرع
ثانيسيدر كه معناسى لكن ندا ايتديكك شخص حيات معنويه ايله متصف دكلدر يعنى احمقدر
ديمكدر * كل فتاة بابيها معجبة * مصراع آزاده‌در هر فتيه يعنى هر كس باباسيله معجبه
ومفتخره‌در ديمكدر كه آباء واجداد وقبيله‌سيله تفاخر ايدن كيمسه حقنده ضرب اولنور * كاد
العروس ان يكون اميرا * عروس كلين وكوكى‌يه اطلاق اولنور بو مقامده مراد ايكنجى معناسيدر
يعنى زفاف اولان كيمسه امير وكبير اولمغه يقين اولور ديمكدر كه وقت سرور در لكن * فرح شهر
ترح دهر * قضيه‌سى اونوديلميه * كل كلب ببابه نباح * مصراع آزاده‌در هر كوپك كندى
قپوسنده اورر ديمكدر كه قوللنيله‌جق برازيرلرى واردر مستغنى بياندر * كثرة العتاب توجب
البغضاء * عتاب وتكديرده كثرت ووفرت بغض وعداوتى ايجاب ايدر ديمكدر ناسى تكدير وتوبيخ
وعتابى اعتياد ايدنلر حقنده تنبيها ضرب مثلدر * اكثر مصارع العقول تحت بروق المطامع *
يعنى اكثر عقلك دوشه‌جك يرى طمع شمشكلرينك آلتنده‌در ديمكدر * الكلام ذكر والجواب

انثى * يعنى كلام اركك وجواب ديشى منزله‌سنده‌در ديمكدر كه فحواسى سؤاله موافق جواب
اولمليدر كه مقصود نتيجه پذير اولوب * ولابد من النتاج عند الازدواج * فائده‌سى حاصل اوله
ياخود جوابى طاتليجه وتعظيمليجه افاده ايده كه سائل عناد ايتميه مألنده‌در * ولكل وجهه *
كل اناء بترشح بما فيه * يعنى هر بر ظرف درونده اولان شيئى طشره‌يه ويرر ديمكدر ايولردن
ايلك وكوتولردن كملك صادر اولور دينه‌جك يرده ايراد اولنور * كل اناء ينضح بما * فيه دخى
روايت اولنمشدر * كما تزرع تحصد * اكديككى نه ايسه آنى بچرسن ديمكدر ايتديكك بولكه
كلوردينه‌جك يرده ايراد اولنور وفارسيده هرچه كارى بدروى ايله تعبير ايدرلر * كل امرئ فى بيته
صبى * هر كس خانه‌سنده چوجقدر يعنى طشره‌ده اولان حشمت ووقارى تركله خانه‌سنده
معاشرت وملاطفه ايدر ديمكدر كه هر كس بيتنده بى پروادر دينه‌جك يرده ايراد اولنور * كلب
جوال خير من اسد رابط * كزن كلب باغلو ارسلاندن يكدر ديمكدر كه لسانمزده كزن دلكو يتان
ارسلاندن يكدر ايله تعبير ايدرلر بو مثل تنبل اولان كيمسه‌يه تعريضا ايراد اولنور (ع) لقد ذل
من بالت عليه الثعالب * يعنى ديلكولر اوزرينه تبول ايدن تحقيق ذليل اولدى ديمكدر روايت
اولنديكه بو مثلك اصلى هنكام جاهليتده عربدن بر رجل بر پوته طپار ايدى بر كون بر ديلكو
كلوب معبود باطلى اولان پوته بول ايتدكده همان * ارب يبول الثعلبان برأسه * لقد ذل من بالت
عليه الثعالب * بيتنى نظم ايدوب بوندن نفرت ومتوجه رب عزت اولمشدر * ليس الخبر كالمعاينة *
آخردن اشيديلان كوريلان كبى دكلدر زيرا خبرك طوغرى ويلان اولمغه احتمالى واردر ديمكدر
قول مجرد ايله عمل ايتميوب تفتيش اولنمغه تنبيه يرنده ايراد اولنور ومثل شريفى ابتدا تكلم بيورن
عليه الصلاة والسلام افنديمز اولديغى مرويدر وفارسيده بوندن * شنيدن كى بود مانند ديدن *
ايله تعبير ايدرلر * لكل صارم نبوة ولكل فرس كبوة * هر بر سيف قاطع ايچون بعض كره تخلف
ايدوب كسممك وهر بر يوركك آت ايچون بعض وقتده سورچمه واردر ديمكدر فقره ثانيه كلام
حكما مطلبنده دخى سبقت ايتمشدر * لكل قادم دهشة * وفى نسخة * لكل داخل دهشة * در يعنى
بر مجلسه وبلده‌يه ابتدا قدوم ايدوب داخل اولان كيمسه‌ده حيرت واردر ديمكدر (ع) لعل له عذر
وانت تلوم * سن لوم وقدح ايدرسن مأمولكه بر عذرى اوله ديمكدر مصرع اولى * تأن ولا تعجل
بلومك صاحبا * در بو كلام حقيقت حالى فهم وادرا كدن غافل اولوبده يعنى تحقيقدن اول خلق
ذم وقدح ايدنلره جوابده ضرب مثلدر كوريلان نسخه‌ده تلومدر لكن وزنا ضمير ايله تلومه اولمليدر
* لكل ساقطة لاقطة * هر دوشن شى ايچون بر قالدريجى واردر * لكل مقام مقال * هر
مجلس ومقام ايچون مقال وكلام مناسب واردر ديمكدر بو كلام كرك فعلى وكرك قولى محل وموضعنك
غيريده اجرا ايدنلره تنبيها ايراد اولنور مثل مذكورى درجله ابن اعرابى نام شاعر مشهور
* تحنن على هداك المليك * فان لكل مقام مقال * بيتنى نظم ايتمشدر كه معناسى سن بكا احسان
ايله همان رب مليكك هدايتنده اوله سن تاكه بندخى حسن فعلك ايله هر بر محلده سنى ذكر
ايده‌يم ديمك كيدر لكن بو معناده جزالت وارميدر ياخود معناسى باشقه كونه ميدر محول طبع
سليمدر * لسان من رطب ويد من خشب * تازه خرمادن بر لسان يعنى طاتلى ويومشاق واغاجدن
بر ال يعنى قاتيكه قولى كوزل وفعلى چركين خلاصه قولى فعلنه اويماز ديمكدر اومقوله‌لرده قوللنيلور
* ملاذ ومطرمذ * طرمذه دحرجه وزننده سوزى سويليوب ايشلمامكه ديرلر كه مطرمذ
بروزن مدحرج (ع) لاف اوروب اشلمين شخصه دينور * ومأل مثل فلان بو مقوله مرجعدر
ديمكدر * لكل غد طعام * هر صباحك بر طعامى واردر ديمكدر حق تعالانك فضلنه توكلده
ضرب اولنور * لكل دهر رجال * هر زمانك رجالى واردر ديمكدر كه زمان زمانه قياس اولنماز

* لاعطر بعدعروس * مثل مزبور * لامخبأ لعطر بعد عروس * عبارەسندە دخی روایت
اولنمشدر مفاد اول عروسدنصکرە عطر یعنی طیب الرایحه برنسنه یوقدر دیمکدر وفحوای
ثانی عروسدنصکرە عطری صاقلمق اولماز دیمکدر اولکینك مضربی عروس نامندە برعربك
فوتندنصکرە اسما آدندە اولان روجه سی بدخوی واغزی بدبوی برکیمسه یی تزوج ایدرزوج
ثانی اوبه وخیمه سنه نقل خلالندە اسما عروس حقندە بالاستیذان مرثیه خوان اولوب وزوج
ثانیسنه تعریض ایدر وسوار اولدقلری اثنادە اسما عطرقطوسنی یرندە براقغله زوجی عطریکی
بانکه ال دیدکده مثل مزبوری ابرادایلدی وایکنجی نك مضربی برکیمسه بربدبوی خاتون الوب
زناف کیجه سی خاتونك رایحهٔ کریهه سنی استشمام ایله تعریضا قنی عطرك دیدکده اودخی
صاقلدم دیدکده زوجی مثل مزبوری سویلدی اشبو مثل شیٔ نفیس حقندە ایراد اولنور (لایلدغ
المؤمن من جحر مرتین) اشبو کلام شریفك حدیث نبوی اولدیغی جامع صغیردە مصرحدر
لدغ ییلان وعقربك صوقه سیدر جحر جیمك ضمی وحانك سکونیله حشرات وسباع مقوله لرینك
یاتمق ایچون یاپدقلری یردر (لایلدغ نفی استقبال مجهول اولدیغی روایتـه کورە معناسی مؤمن
متیقظ حازم غلفت جانبندن کتوریلوب مرة بعداخری الدادلمز دیمك (وکلمهٔ مزبورە نهی غائب
مجهول اولمق روایتی اوزرە معناسی مؤمن عاقل وفطین اولسونکه مخاطرەیه ایکی دفعه دوشمیه
دیمکدرکه دروغ بی فروغله خلقی الداتمق عادتی اولان کیمسه یه تعریضا ایراد اولنور
(اشبو حدیث بلاغت تحدیثك سبب ورودندە شویله منقولدرکه سرد فترشعرای کفار
قریش ابوغره که هجرتك ایکنجی سالندە وقوع بولان غزوهٔ بدرکبرادە اسیر اولمش
ومن بعد جمعیت کفارە داخل اولمامغه یمین ایله ازاد کردهٔ حضرت رسول اکرم اولمش ایدی
وقتـاکه سنهٔ ثالثهٔ هجریه دە حدوث ایدن احد غزاسندە عهدینه طورمیوب کفـار ایله ینه
کلوب یمن جاه دینله مجـاهدین الینه کیرمکله دست وکردن بسته حضور شریف رسول
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزە کتورلدکده هرنقدر خلاصی بابندە تضرع ایتدی
ایسه دەبودفعه دخی ینه مکه یه واروب همدملریکه خدعه ایله قورتولدم دیه رك مفاخرتمی ایدرایدك
(لایلدغ المؤمن من جحر مرتین) کلام دررباری ایثار ونقض عهد ووقعهٔ احدده جمعیت کفارە
بذل جهدایتدیکی جهتدن قتلی فرمان بیور یلوب مباشرت عاصم ابن ثابت رضی الله عنه له طعمهٔ
شمشیر اولمشدر * لایضر السحاب نباح الکلاب * یعنی کلبك اورمه سی سحابه ضرر ویرمز دیمکدرکه
برای تسلیت شماتت اعدا وحسادە مبتلا اولان بیچارە کیمسه حقندە ضرب اولنور * لاتقتنِ من
کلب سوء جروا * یعنی کوتو کوپکدن ایشیکه یارر یاوری اکتساب قیدندە اولمه شیطاندن ایمان
امیدایتمه یرندە ایراد اولنور * مقتل الرجل بین فکیه * یعنی کشینك قتل وهلاکی کندینك ایکی
دوداغی اراسیدر دیمکدرکه طعان اولان کیمسه یه تنبیها ایراد اولنور * ماحك جلدك مثل ظفرك *
یعنی برکیمسه سنك جلدیکی یعنی دریکی سنـك طرناغك کبی قاشیمدی دیمکدرکه کیمسه یه بل
باغلمماز یرندە ایراد اولنور * من عتب علی الدهر طال معتبته * دهرە ملامت ایدەنك کندی ملامتی
آرتر دیمکدر زیرا دهر خلقه اذادن خالی دکلدر * معاتبة الاخوان خیر من فقدهم * اخوان
واحبابك جور وعتابی احبابك یوقلغندن خیرلودر دیمکدرکه * بو مثل عربك (ع) وفی العتاب حیاة
بین اقوام * قوللری کبیدر و بومعنادن * یارسز قالور جهاندە عیبسز یاراستین * تعبیر ایدرز
* النفس مولعة بحب العاجل * یعنی نفس حریصه درمصلحتنك همان عجله بتمسنی استردیمك
مألندەدر (قلت) بو مثل جریر بن خطفـانك * انی لارجومنك شیئا عاجلا * نظمنك مصراع
ثانیسیدر * یاحبذا الامارة ولوعلی الحجارة * امیرلك یعنی بکلك وضابطلق کوزل شیدرولو برحجار

اوزرینه اولسون دیمکدرکه برکونك بکلکی بکلکدر قوللنلدیغی یردە ایراد اولنور * یکسوا الناس واسته
عاریة * خلقه لباس کیدیرر حال بوکه کندی طونسزدر یعنی احتیاجی درکار ایکن خلقه بخش
ایدر دیمکدرکه مصرفنی ایراد ینه تطبیق ایتمیان سفیه حقندە ایراد اولنور * یدك منـك وان کانت
شلاء * الك سندندر چولاق ایسه دخی دیمکدرکه متعلقاتدن خلاف رضا حرکت وقوعندە غضب
ایدن کیمسه یه شفاعت مقامندە ذکر اولنور ترکیدەات طرناقدن آیرلمیاز مثلی دخی بو یردە قوللنیلور
* الفصل الثالث * اشبو اوچنجی فصل موافق شرع وعقل اولان امثال مولدین وسائر ناسك
امثالی بیانندەدر ومولدیندن مراد قواعد عربیه دە اقوالیله استشهاد اولنان شعرادنصکرە حدوث
وظهور ایدن اهل طبیعتدن عبارتدر * التسلط علی الممالیك دنائة * کوله وخدمه مقوله سنه تسلط یعنی
دائما جبروقهر ایله معامله ایتمك آچقلقدر دیمکدر زیرا بونلر تابع مقوله سندن اولملریله عاجزلردر عجزه یه
جور ایسه مروت دکلدر * اجلس حیث یؤخذ بیدك وتبر ولاتجلس حیث یؤخذ من رجلك وتجر * شول
یردە اوتورکه الکدن طوتوب اکراملە اورایه چکه لرو بریردە اوتورمه که ایاغکدن حقارتله اورادن
کیرو چکه لر دیمکدرکه حدکی تجاوز ایتمه دیو توصیه محلندە ذکر اولنور * اجرأ الناس علی الاسد
اکثرهم له رؤیة * ناسك ارسلانه هجومه زیادە جرئت ایدەنی ارسلانی چوق کوروب الفت ایدندر
دیمکدر * الحاجة تفتق الحیلة * احتیاج حیله یردە سنی یرتار یعنی تدبیر ضمننده قزانجه صبر
ایدە میوب قپارجالار مألندەدر امرضروریدە قوللنیلور * الحبة تدور والی الرحا ترجع * دانه لر
دونه دونه دکرمنه رجوع ایدر ودونر دیمکدرکه دلکونك عاقبت کله جکی کورکجی دکانیـدر
قوللنلدیغی یردە ایراد اولنور * المؤذی ردی کما جلوته تصدی * مألی بالطبع بدخوی اولان شخص
مؤذیٔ مارطینت اصلا تربیه واصلاحی قبول ایتمامـه دە جلایی قبول ایتمیان ردی وکتو معدن
کبیدر هربار جلاسنه چالشوب مجلی قیلسك ینه پاسلنور دیمکدر اومقوله لری راتبه ومرتبه وسائر
کونا تدبیر ایله اصلاح قیدینه دوشمك عبث اولدیغی بیانندە ایراد اولنور * الاسواق موائد
الله تعالی فی ارضه * سوقلر روی ارضدە حق سبحانه وتعالانك مائدەلریدر یعنی مقسم رزقدر
دیمکدرکه تجارت شرعیه یه ترغیب مقامندە ایراد اولنور * السلامة احدی الغنیمتین * سلامت ایکی
غنیمتك بریسیدر دیمکدرکه کار امیدیله دورودراز سفروحرکت اولنه رق مشقت چکلمشیکن تجارتله
وغنیمتله معاودت اولنورسه نه کوزل یوق بلاتجارت سلامتله دونیلور ایسه فی الحقیقه ینه غنیمت اولمغله
شکرسلامته دیملیدر اشته اومقامدە فی الحقیقه مثلا کفار لعین وعدودین مبین ایله محاربه ومقاتله
اولندقده بعض وقت غلبه ایله اموال کفاردن غنیمت اخذ اولنور و بعض کرە غزاة ومجاهدین محاربه
ایدرلردە سالم وسلامتدە اوله رق عودت ایدرلر بودخی غنیمتك بریدر اشبو کلام بومقوله یرلردە استعمال
اولنور مثلدر * الشاة المذبوحة لایولمها السلخ * ذبح ایله رشتهٔ حیاتی منقطع اولان غنمه جلدنی صویمق
اذیت ویرمز دیمکدرکه اصلانمشك یغموردن باکی یوقدر یرندە قوللنیلور * الطیر بالطیر یصاد *
قوش ینه جنسی اولان قوش ایله صید اولنور ترکیدە دخی مثلدر اسباب عادیهٔ مناسبه یه تشبثده
استعمال اولنور * العادة طبیعة خامسة * هرکسك مشرب واعتیادی بشنجی طبیعتدر دیمکدر یعنی
طبایع انسـان درت نوعه منحصره درکـه حرارت و یبوست و برودت ورطوبتدر بونلردن
منفك اولمادیغی کبی عادتدن دخی منفك اولنماز دیمکدرکه مراد ترك عادت اولنمامه ده تأکیددر
* الغائب حجته معه * غائبك حجتی کندوایله در دیمکدر یعنی غائب حقندە سو یلنیلان مدح یاخود
ذم یقین افادە ایتمز تاکه بالذات کوریلوب بلنمدکجه مألندەدر وغائبه حکم اولنماز کلامی بومألدەدر
* الخضوع عند الحاجة رجولیة * لدی الاقتضاء تواضع وخضوع انسانیتدر دیمکدر بوکلام

وقت حاجنده تواضع وحوشنوازلغی تحسبنده ضرب مثلدر * الناس اتباع لمن غلب * ناس
كندولره غالب اولانه تابعلردر دیمکدر غالبك بالضروره امرینه امتثالده معذور اولنلر حقلرنده
ایراد اولنور * النكاح یفسد الحب * مجامعت محبتی افساد ایدر دیمکدر كه نكاح لغتده جماع ووطئ
معاسنه‌در وبومقامده مراد بودر اشبوجماع دخی زوجهٔ منكوحه ایله اولان جماعك غیریدر
قندبر * النصح بین الملاء تقریع * جمعیت ناس ایچنده محب وصدیقه نصح وپند اول دوستی
نكدیردر دیمکدر زیرا حجابنه سبب اولور نصیحت تنهاده اولمق كركدر * الحرحر وان مسه
الضر والعبد عبد وان ملك الدر * حر واصل زاده اولان شخص هر نقدر مضرت فقر
كندوبی مس ایلمش ایسه‌ده ینه علو قدری وكریملكی ظاهردر وعبد یعنی اصل زاده اولمیاندر
وجوهر وامواله مالكده اولسه دنائتی باهردر دیمکدر * العمل للزرنیخ والاسم للنورة * شعری
بدندن اخراجده عمل وفعل زرنیخكدر بوفعلده یالكز آد نوره یعنی اوتكدر دیمکدر كه برمصلحتی
برشخص رؤیت ایدرده اومصلحت اوذاتدن بیلنمیوب قطعا مدخلی اولمیان شخص آخره عزو
اولدقده ایراد اولنور * البغل الهرم لایفزعه صوت الجلجل * یاشلی قاطره بوغازنده اولان چاك
سسی فزع ویرمز دیمکدر فزع یاردمه دخی دیرلر * بدن وافر وقلب كافر * باطنی ظاهرینه موافق
اولمیانلری ذمده ذكر اولنور * تزاوروا ولا تجاوروا * بربریكزی زیارت ایدك ومجاورت ایتمیك
یعنی زیارتی صیقلشدرمیك دیمکدر * تعاشروا كالاخوان وتعاملوا كالاجانب * اخوان كبی
انس ومؤالفه واجانب كبی معامله ایلیك یعنی آلش وویرشده خاطر ایچون الدانمیوب
مقتضای شرعیه سنی اجرا ایدك دیمکدر حسن معاشرت واخذ واعطایه وصلابتده
ترغیبا ایراد اولنور دوستلق قنطار ایله الش ویرش مثقال ایله درمثلمز دخی بوقبیلدندر * ثمرة
العجلة الندامة * امور ومصلحتده عجله‌نك ثمره سی عاقبتنده ندامتدر دیمکدر بوكلام مصالحده
تعجیلدن منعده ایراد اولنور * جواهر الاخلاق تفضحها المعاشرة * درونده مكنون اولان
جواهر اخلاق الفت ومعاشرت آشكار ایدر یعنی اخلاق ناس الفت ایله معلوم اولور
دیمکدر * حیث ماسقط لقط * كشی دوشدیكی یردن قالقار مألنده در یعنی زخم خورده اولان
محلدن ینه شفاسازلق ظهور ایدر * خذ اللص قبل ان یأخذك * سارق وخرسزی طوت سنی اخذ
ایتمزدن مقدم سن انی اخذایده كور دیمکدر * ریق العذول سم قاتل * قنه ییجی ولوم ایدیجینك
توكركی زهر قاتلدر دیمکدر * رب ساع لقاعد * اكثرینك سعی وحركتی اوطورانلر ایچوندر
دیمکدر كه (ع) كیم ییلور كیم كیم قزانه كیم ییه * مثلمز یرنده قوللنیلور * زكاة البدن العلل * بدن انسانك
زكاتی اسقام وعللدر دیمکدر كه مبتلای علل وامراض اولانلره تسلیة ایراد اولنور * زلق الحمار كان
من شهوة المكاری * كراحمار وباركیرینك ایاغی سورچه‌سی كراجیلرك طمعندندر كه كفایت مقداری
یم ویرمیوب طاقتندن زیاده قوللنور تكیم كرا باركیرلرنده مشاهد در * زلة الرجل عظم یجبر
وزلة اللسان لا تبقی ولا تذر * اباغك سورچه‌سی جبر والتیام اولنور ولسانك سورچه‌سی ایسه باعث
هلاكدر مألنده‌در كه لسانی حفظه تنبیها ذكر اولنور كیكی اینجیدر سه‌ده * سواء قوله وبوله * قولی بولنه
مساویدر دیمکدر صاچه‌سو یلینلر حقنده استعمال اولنور * سفیر السوء یفسد ذات البین * احمق
وسیئ خلق ونادان وجاهل اولان سفیر وایلچی طرفینی افساد ایدر بوكلام ایكی طرف بیننده مصلحته
مأمور اولان ارباب درایت واصحاب ملایمت اولمق امر مهمدر دیمك یرنده قوللنیلور * شهر لیس لك
فیه رزق لا تعد ایامه * برشهر وماهكه سنك ایچون انده رزق یعنی شهریه اولمیه اول آیك كونلرینی
ای باشنه نه قالدی دیو صایمه ومنتظر اولمه مألنده در كدرله كیچن كونلر عمردن صایلمز مثلی دخی
بوقبیلدندر * صدیق والدعم الولد * بابادوستی اوغلك عمیدر دیمکدر احبای پدری ترك ایتمامكه

تنبیها ذكر اولنور * ضرب الطبل تحت الكساء * كسا یعنی اتكی وكلیمی التنده طاول چالدی دیمکدر
كه نهانی فساداندیش اولان مرائیلر حقلرنده ذكر اولنور * بطاعة الولاة بقاء العز * اولی الامر
وولاة وحكامه اطاعت وانقیاد عز وشرفنك بقاسنه سببدر * دلت علی اهلها براقبش * یعنی براقبش
آدنده بركلب اولوب صاحبنك اوزرینه سوء قصدله دوشمنی كلمش ایدی لكن ظلمت شبدن منزلنی
بوله میوب عودت اوزره ایكن اول كلب آت ایقلرینك چاقردیسنه اورمكله دوشمنلر دونوب
آواز كلب ایله صاحبنی شبخون ایتمكله كلام مزبور مثل اولمشدر كه ضرری كندویه عائد عمل
ایشلینلر حقنده ایراد اولنور * غش القلوب یظهر من فلتات الالسن وصفحات الوجوه * قلبلرك غل
وغشی لسانده‌كی كلامدن ویوزك صفحه‌لرندن ظاهر اولور دیمکدر * غنی المرأ فی الغربة وطن *
كشینك غربتده غنی اولمسی غربتی كندویه وطن قیلار یعنی غنا سببیله غربتده وطنده اولدیغی
كبی راحت ایدر ومعینی چوق اولور نته كیم وطنده فقیرلك غربت حكمنده اولدیغی كبی * فر من
الموت وفی الموت وقع * یعنی اولومدن فرار ایتدی واولومده واقع اولدی دیمکدر * فم یسبح
وقلب یذبح * اغز تسبیح ایدر قلب ذبح ایدر دیمکدر كه صورتی صلاحده اولوب قلبی فاسد اولان
كیمسه‌یه تعریضا ایراد اولنور * قیل للزامر تهیأ للزمر فقال الزمر فی كمی والریح فی فمی * دودك
چالان كیمسه‌یه دودكی حاضر ایله دینلدكده دودك یكمك ایچنده واوفوره‌جك نفس‌ده اغزمده‌در دیمش
دیمکدر كه ترزی‌یه كوچ دیمشلر اكنم باشمده‌در دیمش مثلی كبیدر * كل قلیلا تعش كثیرا * از اكل ایله
چوق یشا دیمکدر كه چوق ییننلره تنبیها ایراد اولنور زیرا عادتدن زیاده اكل مهلكدر * كلامه ریح
فی قفص * یعنی انك كلامی قفصده روزكار كبیدر دیمکدر كه كلامنده دوام وثباتی اولمیان كیمسه حقنده
ایراد اولنور * كالابرة تكسو الناس وهی عاریة * اكنه كبی ناسی اكسا ایدر یعنی لباس دیكر كندی
چپلاق اولدیغی حالده دیمکدر كه متصف اولمادیغی عمل ایله ریاكارانه خلقه نصیحت ایدنلر حقنده
ایراد اولنور * كلمة حكمة من جوف خرب * بركلمهٔ حكمت امیزدر كه جوف خرابدن ظهور ایتمشدر
دیمکدر كه بی شعور ونادان اولان كیمسه‌دن لطیف ومعنیدار بركلام ظهورنده ایراد اولنور *
كل ماطار رقص جناحه * یعنی هر اوچانك قنادی قرقیلور دیمکدر كه حدی تجاوزده ایراد اولنور * لسان
الجاهل مفتاح حتفه * جاهلك لسانی هلاكنه مفتاحدر * لكل جدید لذة * یعنی تجددده لذت واردر
دیمکدر مألی برنوع شی اولسه دخی افرادینك تجددی جهتیله اول جدیده لذت دیكر بدیدر دیمك
اولور * لوضاعت صفعة ماوجدت الا فی قفاه * یعنی اكسه‌دن ال ایله اورمق ضایع اولسه انجق انك
قفاسنده بولنور دیمکدر كه مستحق ضرب وتحقیر اولان اشخاص مذمومه حقنده ایراد اولنور * لو كان فی
البومة خیر ما فاتها الصیاد * اكر بایقوشده خیر اولیدی صیادانی فوت ایتمزایدی لایق ترك اولان خیرسز
شی حقنده ایراد اولنور * من اعتمد علی شرف ابائه فقد عقهم * قنغی كیمسه كه اباواجدادینك شرفنه
اعتماد ایلسه تحقیقا اباسنه عاق وعاصی اولور یعنی یالكز نسبنك شرافتنه اعتماد ایدوب كندیسی اوصاف
حمیده‌دن آزاده اولسه سلسلهٔ نسبنه شین كتورور دیمکدر كه یالكز نسبله افتخار ایدن حقنده ذكر اولنور
* من سعادة المرء ان یكون خصمه عاقلا * خصمی عاقل اولمق كشینك سعادتندندر دیمکدر كه لسانمزده
بومعنادن عقللی دشمن عقلسز دوستدن خیرلودر تعبیریله ادا اولنور

الفصل الرابع

اشبودردنجی فصل امثال منظومه بیانده‌در * الا كل شیء ماخلا الله باطل * وكل نعیم لا محالة زائل
اشبو مثل منظوم باب اولك فصل اولنده ذكر اولندیغی اوزره قولیله لغتده استشهاد
اولنان وعهد اسلامه یتشوب مسلم اولدیغی حالده * الحمد لله اذ لم یأتنی اجلی * حتی كسانی من
الاسلام سربالا * بیتنی نظم ایدن شعرای عربدن لبید بن ربیعه نكدر معناسی الله اولكه
حق تعالانك غیری اولان هر برشیء موجود باطلدر یعنی فانیدر ونعم دنیویه‌نك كلیسی البته زائلدر
دیمکدر كه حقه كلیتله توجه واقبالده ودنیادن اعراضده ایراد اولنور * اذا جاء موسی والقی العصا *

* فقد بطل السحر والساحر * حضرت موسى عليه السلام كلوب عصاسنى ارضه القا ايتدكده
سحر ايله ساحر تحقيق باطل اولور ديمكدر كه محقق ظهور يله مدعيلرك ادعاسى باطل اولدقده تمثيل
اولنور * الم تر ان المرء تدوى يمينه * فيقطعها عمدا ليسلم سائره * سن بيلمز ميسنكه كشى عليل
اولان صاغ النه شووجهله دوا ايدر يعنى سائر اعضاسى سالم اوله ديو بالقصد والاختيار اول مجروح
اولان الى كسر ديمكدر كه ضرر عامدن وقايه ضرر خاص برنهج شرعى اختيار اولندقده ايراد
اولنور * اذا انت لم تعلم طبيبك كلما * يسوءك افضت الدواء الى سقم * سكا كتولك ايدن
درديكى حكيمنه بيلدرمديكك وقتده خودبخود ياپديغك علاج سنى علته ايصال ايتمش يعنى علتكى
ارترمش اولور مألنده در كه مشور تسز ايش كورنلر حقلرنده ذكر اولنور * اذا انت حملت
الخؤن امانة * فانك قد اسندتها شر مسند * خائن اولان كيمسه لره اماتى تحميل ايتديكك وقتده
تحقيق سن اول اماتى شر مسنده اسناد ايتمش اولورسين ديمكدر اهل خيانته تفويض اموردن
منع وزجرده ذكر اولنور * اكل خليل هكذا غير منصف * وكل زمان بالكرام بخيل * هر خليل
ودوست بويله بى انصافيدر وهر بر عصر وزمان بويله كريملره بخيليدر يعنى كرامدن خاليدر ديمكدر كه
خلقدن وعصر وزماندن اشتكاده ايراد اولنور * اذا انت عيبت المرء ثم اتيته * فانت ومن تذرى عليه
سواء * بر كيمسه بركوتى فعل ايلدكده سن انى تعييب ايدوب بعده اول فعلى ايشلر ايسك سنكله تعييب
ايتديكك برابردر ديمكدر * اسأت اذا احسنت ظنى بكم * والحزم سوء الظن بالناس * اول امرده سزلره
حسن ظن ايتديكمدن اسائت وحماقت ايتدم زيرا بوزمانده حزم واحتياط يعنى اصابت رأى
وهله اولاده ناسه سوء ظن ايتمكدر مألنده دركه قبل التجربه بر كيمسه يه امور احاله اولنمامغه تنبيهده ذكر
اولنور * الحادثات اذا لم خطوبها * ولها امساو مرة ومحاسن * حوادث دهرك شدتلرى نزول
ايلدكده انلرك بر دفعه ده مساويسى وشرى اولورسه ده مرة اخراده خير ومحاسنى اولور مألنده دركه
مصائب وبلايا نزولنده معرض تسليه ده ضرب اولنور * الخير لا يأتيك متصلا * والشر يسبق
سيله مطره * خير ومنفعت متصله ومتعاقبه اوله رق كلمز لكن شر ومضرتك سيلى مطر وباراتى سبقت
ايدر يعنى بى انقطاع وارد اولور ديمكدر كه بو بيت مضار ومصائبك كثرتندن اشتكاده ضرب
اولنور * العلم ينهض بالخسيس الى العلى * والجهل يقعد بالفتى المنسوب * علم شريف خسيس
ودنى الاصلى مراتب عاليه يه رفع ايلر وجهل ايسه ذى نسب شريف واصل زاده يى اقعاد ايدر يعنى
مراتبدن محروم ايلر ديمكدر علم شريفى مدح وثنا وجهلى ذم وقدحده ضرب اولنور * الكفر
بالنعمة يدعو الى زوالها والشكر ابقى لها * كفر يعنى انكار نعمت زوالنه داعى وطالب وشكر نعمت
ايسه نعمتك بقاسنى مستوجبدر كه شكر نعمته ترغيب وكفران نعمتدن تنفيرده ذكر اولنور
* الناس فى طلب المعاش وانما * بالجد يرزق منهم من يرزق * ناسك كلبسى رزق ومعيشت طلبنده در
مرزوق اولنلر يعنى اصحاب يسار سعى وجدلرى سببيله مرزوق اولمشلردر ديمكدر كه بحكمته
تعالى اسباب عاديه يه تشبث لازم اولور يرنده قوللنيلور * انما انفسنا عارية * والعوارى حكمها ان
تسترد * نفوس وابدانمز عاريتدر وعاريتلرك حكمى صاحبنه رد وتسليمدر دنياده بقاى ابدى يوقدر
ديمكده قوللنيلور * ان العدو واذا ابدا مسالمة * اذا رأى منك يوما غفلة وثبا * بعض نسخه ده غفلة يرنده
غرة وبعض نسخه ده عثرة واقع اولمشدر غره غينك كسريله باطل وبيهوده نسنه اطماعيله الدانمق
معناسنه اولديغى كبى غفلت معناسنه دخى اسمدر وعثرة اياق قايمق معناسنه در وجمله سنه كوره بيتك
معناسى دشمن اظهار مسالمه وابراز مصالحه ايدرسه ده اعتماد اولنميه زيرا سندن نه زمانكه
غفلت وسورچك كورسه صچرار يعنى حمله ايدوب هلاككه وغلبه يه قصد ايدر ديمكدر كه اعدانك
روى دل كوستر ديكنه ومصالحه سنه اعتماد اولنميوب متيقظانه حركته تنبيهده ذكر اولنور

(اتمنى)

* اتمنى على الزمان محالا ان ترى مقلتاى طلعة حر * يعنى كوزلريمك حر وكريم الاصلك وجهنى
كورمسى ايله بن زماندن محال تمنى وطلب ايدرم بو ايسه محالدر (قلت) فانظر الى الاصل ترى
عجبا * ابادارهم ما انت حقا بداراهم * ولا انا مذ سار الركائب نائم * بعض نسخه ده حقا يرينه
انت وركائب ايله نائم برلرنده الركاب ايله انا واقع اولمشدر ناظم بيت احبابنك خالى قلان يرلرينه
مقام تحسرده ديركه اى يارانمك خانه سى سن انلرك خانه سى دكلسن يعنى انلرك كيدهلى سنده
اولكى روحانيت قالمامشدر وبندخى بن دكلم يا خود بندخى خواب وراحتى ترك ايتمشمدر يعنى
كندمدن كچمشم ديو خانه لره خطاب ايدركه تحسر يارانده ايراد اولنور * ندمت ندامة
الكسعى لما * رأت عيناه ما صنعت يداه * كافك ضمى وسينك فتحيله وعينك كسرى
ومدى وياء نسبيه ايله كسعى يمنده بر كوچك قبيله يا خود بنو ثعلبة بن سعد بن قيس غيلاندن
بر جماعته منسوب اولان عامد بن الحارثدر كه تكلفله ياپديغى ياى وبش عدد اوقلرى الوب
كيجه ايچره صيده كيدوب كمينكاهدن اوقك بريني كچن سورينك برينه اتار اوق ايسه بر قيايه
اصابت ايتمكله شراره ظاهر اولوب بووجهله صباحه قدر درت دفعه ده صاليويرديكى اوقلر
طاشه طوقنوب آتشدن غيرى برشى كوسترمكله انفعالنده ياينى شكست ايتدكدنصكره وقتا كه
كون طوغوب آتديغى اوقلر سمتنه طوغرى كيدر وهر برى بر حيوان اشكمنه اصابتدنصكره
چيقوب طاشلره طوقنديغنى وبش عدد صيدى ياتور مشاهده ايتدكده كمال ندامتدن باش بارمغنى
ايصيروب وقطع واشبو * ندمت ندامة لوان نفسى * تطاوعنى اذا لقطعت خمسى * بيتى
شفاها ازأى منى * لعمر ابيك حين كسرت قوسى * قطعه سنى نظم ايدرا شته انك بو ندامتى ضرب
مثل اولمشدر * اذا كنت لا ترضى بما قدترى * فدونك الحبل به فاختنق * اكرسن كورديكك يعنى
نائل اولديكك نسنه لره راضى اولماز ايسك ايپ حاضر كده درهمان آنكله اختناق ايت يعنى بوعلمى
قبول ايله ديمكدر كه ظهورانه تابع اوليوب موجوده شكر ايتميان كيمسه لر حقنده ايراد اولنور
* ان الامور اذا ابدت لزوالها * فعلامة الادبار فيها تظهر * امور تحقيق زوالنى كوسترمكه باشلدقده
علامت ادبار ابتداى زوالده كندوينى كوستر ريعنى سوء تدبيره باشلنيلور ديمكدر كه بعض
سوء تدبير كورندكده ايراد اولنور * اذا ما اراد الله اهلاك نملة * سمت بجناحيها الى الجو تصعد *
حق سبحانه وتعالى حضرتلرى قرنجه يى اهلاك مراد ايلدكده ظهور ايدن قنادليه هوايه طوغرى
صعود ايدوب ارتفاع بولور ديمكدر كه مركز حد طبيعى وجاهنى تجاوز ايدن كسان مغروران
حقلرنده ايراد اولنور كما قيل بالتركى * قنادى بتسه برمورك صانور خيره بشارتدر * انى فهم ايلمز
امازوالينه اشارتدر * اذا كان رب البيت بالطبل ضاربا * فلم تلم الصبيان فيه على الرقص * صاحب
خانه ضرب طبل ايلدكده صبيانك رقص ايلمه سنه لوم وتوبيخ اولنمازديمكدر كه سركاران امور
قبيحه يى ارتكاب ايلدكلرنده سائر ناس انلردن زياده ارتكاب ايدر ديجك يرده قوللنيلور * اذا ضاع
شئ بين ام وبنتها * فاحديهما لا شك ذلك آخذه * انا ايله قزى بيننده برشى ضايع اولسه شك
يوقدر اول شيئى ايكيسنك برى آلمشدر ديمكدر كه مظنة سوء اولان اشخاص حقلرنده قوللنيلور
احفض الجاش واصبر رويدا * فالرزايا اذا توالت تولت * قلبكده اولان اكداردن ناشى خوف
واضطرابى چيقر ومتأنى اولديغك حالده زياده صبر ايله زيرا بلايا توالى وتعاقب ايتديكى وقتده
تولى ايدر يعنى دونر كيدر وانجام بولور ديمكدر كه مبتلالره تسلية ايراد اولنور * ولرب نازلة يضيق بها
الفتى * ذرعا وعند الله منها المخرج * كشى يه مضايقه واضطراب ويرن قنى چوق نازله ومصيبت
واردركه حق تعالى حضرتلرى عندنده انلردن خروج ونجاته اسباب آماده دركه بودخى كدرزدكانه
معرض تسليه ده ذكر اولنور * ولم ار كالمعروف اما مذاقه * فحلو واما وجهه فجميل *

مذاقی طاتلو و رویی کوزل معروف واحسانه بکزر برنسنه کورمدم مأ‌لنده‌در که احسانی ثنا موقعنده
ایراد اولنور * واذا افتقرت الی الذخایر لم تجد * ذخرا یکون کصالح الاعمال * ذخائره یعنی ایلروده
تمتع ایده‌جك نسنه‌یه محتاج اولدیغکده اعمال صالحه کبی ذخیره بوله‌مزسن دیمکدر که صلاحه ترغیبده
ذکر اولنور * واذا اخشیت من الامور مقدرا * وهربت منه فنحوه تتوجه * بعض مترجم اشبو
بیته مقدرا اولان امردن خوف وخشیت ایدوب فرار ایدر ایسك حال بوکه او امر مقدر جانبنه البته
متوجه اولورسن بو بیت امر مقدر محکم وقضای مبرمدن فرار عبث و بی فائده‌در دیمکده ضرب مثلدر
دیو معنی ویرمش هر نقدر ضرب مذکور دیدیکی کبی ایسه‌ده معنای مذکور امر مقضی‌یه یقین حاصل
اولدیغی وقتده تحقق ایدر اما قبل الیقین عارف بالله ملاجامی قدس سره السامینك * بیچارهٔ بحکم
قضا از بلا کریخت * زد طعنه جاهلی که فلان از قضا کریخت * کر نیست التجا بقضا از قضا رواست
شاه رسل زمکه بیثرب چرا کریخت * قطعهٔ دقت ملتمعه‌سی موقظه سنجه بیت مذکورك معنای
دقیقی بالتقدیر الالهی رونما اولان بلایادن قورقوبده قاچمق فعلی دخی جملهٔ مقدرات الهیه‌دندر دیمك
اولدیغی لایح خاطر اسعد صحایف شمار اولمشدر * وللناس فیما یعشقون مذاهب * الرزق یخطی
باب عاقل قومه * ویبیت بوابا لباب الاحمق * رزق و مال برقومك عقلاسنك دروبابندن
خطا ایدوب حمقاسنك قپولرنده بواب وحاجب اوله‌رق بیتوتت ایلر یعنی آیرلمز دیمکدر بو مثل
حکمت ربانیه‌یی تفکر مقامنده ایراد اولنور * لا تنظرن الی الجهالة و الحجا * و انظر الی
الاقبال و الادبار * جهالت و حماقت و عقل و رشد وکیاسته نظر ایلمه بلکه مبدأ فیاضدن
ظهور ایدن اقبال و ادباره باق دیمکدر که بو دخی حکمت بالغهٔ صمدانیه‌یی تفکرله ایراد اولنور
* یفعل ما یشاء ویحکم ما یرید ولا یجب علیه شیء * مسئله‌سنه ناظردر * اذا لم تستطع امرا فدعه *
وجاوزه الی ما تستطیع * کوجك یتمدیکی شیئی ترك ایله ووسعکده اولان یعنی مناسب نه ایسه اکا
مباشرت ایله دیمکدر که حقندن کلمدیکی ایشه مباشرت ایدنلره ایراد اولنور * فیوم علینا ویوم لنا
ویوما نساء ویوما نسر * برکون علیهمزه اولور یعنی شر ایسه برکون له‌مزه اولوب خیرلو اولور
برکونده محزون اولور ایسك و برکونده مسرور قیلنورز دیمکدر که دنیانك عالم کون و فساد
اولدیغی بیانده ذکر اولنور کما قیل (ع) بویله در احوال عالم که شادی که غم * ولا یغررك
طول الحلم منی * فما بد ان تصادفنی حلیما * بنم حلممك طولی یعنی کثرتی سنی مغرور ایتمسون زیرا حذر ایت
دائما بکا حلیم اولدیغم حالده مصادفه ایده‌مزسن غضبم دخی اولور دیمکدر که حلیم اولان آدمه
هجدر دیو اویغونسز ایش ایدن کیمسه‌یه نصیحتده ذکر اولنور * وکان رجائی ان اعود ممتعا * فصار
رجائی ان اعود مسلما * رجا و مأمولم نفع وفائده ایله فلانك قپوسندن رجعت وعودت ایلمك ایدی لکن
کلوب او بابده آثار اخلاق بد کورمکله ارتق تمتع نره‌ده حق تعالادن سلامتله شوره‌دن دونه‌ایدم نیازم
اولدی مأ‌لنده‌در که نفع وفائده کور یلور ملاحظه سیله برشیئه شروع اولنوب عکسی ظهورنده ایراد
اولنور * فلا تسئل المرء عن خلقه * ففی وجهه شاهد مخبر * برکشی‌یه اخلاق وطبایعندن سؤال ایلمه
انك رویی ووجهنده خلق وطبیعتنی خبر ویرر شاهد وار در دیمکدر که (اطلبوا الخیر عند حسان الوجوه
حدیث شریفنه تلمیح واشارتدر * ماکان فی المخدع من امرکم * فانه فی المسجد الجامع * امر یکز
محل مستورده دکلدر بلکه مسجد جامعده یعنی آشکار میدانده‌در دیمکدر که امری شیوع بولدقدن
صکره کزلمك سوداسنده اولان اشخاص حقلرنده ایراد اولنور * وتجلدی للشامتین اریهم انی لریب
الدهر لا اتضعضع * مصیبت وابتلا ایله محظوظ اولان وشماتت ایدن اعدامه تبصبص ایتمم اول
مصیبته تجلد وصبر ایدرم دیمکدر که لسانمزده بو معنادن بالدیر یمك اتی یرمده قصابه منت ایتمم ایله
تعبیر اولنور * ولا خیر فیمن لا یوطن نفسه * علی نائبات الدهر حین تنوب * شول کیمسه‌ده خیر یوقدر

یعنی عاقل ودانا دکلدر که مصائب وشدائد دهره مبتلا اولدقده نفسنی بلایا اوزره توطین وصبر
ایلیه دیمکدر که صبری ثناده ذکر اولنور کما قیل بالفارسی * مرغ زیرك چون بدام افتد بایدست *
اذا صوت العصفور طار فؤاده * ولیث زئیر عند اخذ الزوائد * عصفور یعنی سرچه صوتندن
قورقوب قلبی اوچار یعنی نه کندی مشقتله کسبه قادردر ونه ایشه یرار لکن زحمتسز قپار وزه کلدکده
بر ارسلان زئیردر یعنی شجاعتله قپار وصدرندن صوت چیقر دیمکدر که ایشه یرامیان کیمسه وسیماسر
کردهٔ نادان حقلرنده قوللنیلور * کالکلب ان جاع لم یمنعك بصبصة * وان ینل شبعا ینبح من الاشر
فلان کلب کیدر اکرچه آج ومحتاج اولورسه دائما قویروغن صالارق تذلل ایدر واکر طویارسه
کبر وتفاخرندن اوررو بویله تملق ایدوب یالوارمسی سکا فائده ویرمز دیمکدر که مروتسز اشخاص
هرجایی حقلرنده ایراد اولنور * تفرقت الظباء عن خریش * فما یدری خراش ما یصید * کیکلر
وآهولر صید کلبی کوردکلرنده طاغلدیلر آرتق کلبلر طوته جقلری شبئده نه یاپسونلر دیمکدر رعایایه
تعدی ایدن ظلمه حقنده ایراد اولنسه یرنده‌در * یحمحم للشعیر اذا رآه * ویعبس ان رأی وجه
اللجام * اربه وشعیری کوردکده کشنر لجام وکمی کوردکده تعبس وسرکشلك ایلر دیمکدر که
جلب منفعت محسوسی اولدقده محظوظ وکندی‌یه خدمت تکلیف اولندقده استنکاف ایدن
حقنده ضرب اولنور * یواسی الغراب الذئب فی اکل صیده * وما صادت الغربان فی سعف النخل *
قرغه دائما قورده شکاری اکلنده مواسات ومعیت ایدر لکن قرغه‌لرك صید ایتدکلری خرما
داللرنده دیمکدر که غیریدن دائما تعیش وکندی غیره اطعام ایتمیان دنیلر حقلرنده سویلنور
* واذا اتتك مذمتی من ناقص * فهی الشهادة لی بانی کامل * بنم مذمتمه دائر برسوز برناقص
ونادانْدن سکا کلورسه یعنی نقل ایدر ایسه اول مذمت تحقیق بنم کامل اولدیغمه شهادتدر زیرا
ناقص کاملك نقصانتی بیلمیوب کندی حالنی نقل ایتمش اولور مأ‌لنده‌در که مقام تبرئهٔ ذمتده ایراد
اولنور (قلت) بیت مذکور ابو الطیب المتنبینك اشعار حکمت شعارندندر * عتبت علی سلم فلما ترکته *
وجربت اقواما بکیت علی سلم * بن سلم ایله بنام اولان کیمسه‌یه انفعال ایله عتاب ایتمش ایدم
وآندن خوشنود اولمیوب ترك و برطاقم کیمسه‌لر دخی آندن ایولردر دیو الفت ایله تجربه ایلدیکمده
سلمدن کوتی چیقملری ایله سلمك عتابنه وفرقتنه بکا ایلدم مأ‌لنده‌در که رحمه الله النباش الاول
واسانمزده کوتی کیدرده یرینه ایو کلمز مثللری یرنده ذکر اولنور * اذا محاسنی اللاتی اتیت بها * غدت
ذنوبا فقل لی کیف اعتذر * بنم کوزل ایشلرمکه انلری سکا بذل ایتمش ایدم سنك عندکده مقبول
اولمیوب کناه وقباحت عد اولنورسه بکا سویله که سکا نه کیفیتله اعتذار ایده‌لم مأ‌لنده‌در که
خدمت جمیله مشکوره اولمادیغی زمانده استعمال اولنور * من لم یعدنا اذا مرضنا * ان مات لم
نشهد الجنازة * مریض وخسته اولدیغمزده بزی استفسار وعیادت ایتمیه‌نی بز دخی فوت اولدقده
جنازه‌سنه حاضر اولمایز دیمکدر که بزم خاطریمزه رعایت ایتمیه‌نك بز دخی خاطرینه حرمت ایتمیز
دینیجك یرده سویلنیلور * ومن یك مثلی ذا عیال یفتقر * الی الزاد یطرح نفسه ای مطرح *
برکیمسه که ذی عیال وزاد وذخیره‌یه محتاج اولسه نفسنی هر محله طرح والقا ایدر دیمکدر که
بالاحتیاج دور ابواب ایده‌نه طعن اولندقده اعتذارا ایراد ایدر * ولربما منع الکریم وما به * بخل ولکن
سوء حظ الطالب * بعض کره سخی وکریم اولان ذات احسان واعطایی منع ایلر لکن منع
ایلمسی بخل ایچون اولمیوب بلکه طالب وسائلك حصه ونصیبی سوء یعنی آز وبختی سیاه اولمسندندر
دیمکدر که کرمانك منعی تأویلده ایراد اولنور * اقلب طرفی لا اری غیر صاحب * یمیل مع النعماء
حیث تمیل * چشملریمی اطرافه تقلیب ایدوب نور بصر و بصیرتم ایله احبابی تجربه ایده‌رم
عالمده بر دوستدن غیری‌سنی بوله‌مدم اول دخی نعمتلرنه جانبه میل ایدرسه اول جانبه میل ایدر یعنی
ایو کون دوستی ایمش دیمکدر که ندرت دوست حقیقیده ذکر اولنور * بریك البشاشة عند اللقاء *

و يبريك فى الغيب برى القلم * ملاقات ايلدكده سكا بشاشت كوسترر عيكده قلمى نه كونا كسر
و يونرايسه سنى دخى اويله جه ايدر يعنى ذم ايدر ديمكدركه ايكى يوزلى اولوب كاغدكبى
تسويد قلمه سزا اولان منافقلر حقلرنده ايراد اولنور * اذا ماقضيت الدين بالدين لم يكن * قضاء
ولكن ذاك غرم على الغرم * دينى ينه دين ايله قضا ايلديكدينى قضا ايلمش اولماز لكن دين اوزرينه
دين ايتمش اولور كه بلا بر بلادر * كنت من كربتى افر اليهم * فهم فى كربتى فاين المفر * كربه
ومصيبتم وقتنده انلره يعنى مأمول اعانه اولنلره تسليه ايچون فرار ايدەرم پس انلردخى بنم كبى
كرفتار محن اولمشلر بوتقديرجه عجبا جاى خلاص نره ده در ديمكدركه خيرامید اولنان
باراندن مأمولك خلافى كورلدكده ذكر اولنور * قد يدرك الشرف الفتى ورداؤه * خلق وجيب
قميصه مرقوع * مرتبه به بعض كره كشى واصل اولور ثوبى اسكى وكوملكنك ياقه سى يمالو
اولديغى حالده ديمكدركه پس پايه ذات كسب هنر ومعرفتله رتبۀ رفيعه يه ارتقاده ياخود كمال ايله اولان
شرف ذاتيده فقر حالك مانع شرف اولمامسنده ايراد اولنور * اذا اعتاد الفتى خوض المنايا *
فايسر ما تمر به الوحول * يكت اولوملر حوضنه طالمغى عادت ايتسه يعنى فلاكت زده اولسه
بطاقلغه مرورى اكا پك قولايدر ديمكدركه لسانمزده بو معنايى افاده ايدن اصلا ئمشك يغموردن
قورقيسى اولماز وعربيده * انا الغريق فما خوفى من البلل * مثللرى قوللنلديغى يرده ذكر اولنور
* سبكناه ونحسبه لجينا * فابدا الكير عن خبث الحديد * بز فضه وكش ظنيله سبيكه
ايلدك پس آتشه اوروب اوزرنده اولان پاسى زائل اولدقده حديد وتيمور ظاهر اولدى
ديمكدركه بعض كسانه حسن ظن اولنوبده تجربه دنصكره مساويسنه اطلاع اولندقده
ذكر اولنور * وما للمرء خير فى حياة * اذا ما عد من سقط المتاع * كشينك اعمالى آخرتده
نعوذ بالله تعالى عز وجل ياجاوره مقوله سندن عد اولنه جق مقوله دن اولورسه انك حياتنده
خير يوقدر ديمكدركه ريا سز عبادات وطاعاته ترغيده ذكر اولنور

الباب السابع فى البيان والفصاحة وذكر الفصحاء من الرجال والنساء وفيه فصول

كتابك اشبو يدنجى بابى بيان و بلاغت ورجال ونسادن اولان فصحايى ذكر وبيانده اولوب
اودخى فصول عديده يى مشتملدر

الفصل الاول فى البيان والبلاغة

فصول
مذكوره دن فصل اول بيان و بلاغت بياننده در (قلت) معلوم اوله كه بيانى علوم
عربيه امامارندن عمرو بن بحر الجاحظ قلبده اولان معنايى سكا كشف وافاده ايدن
شيئك اسميدر ديمكله تعريف ايدر (وقاضى بيضاوى عليه رحمة الله البارى متكلمك ضميرنده
معلوم ومدركى اولان معنايى تعبيرى وغيره افهام وافاده سيدر ديو تعريف ايدر
و بلغاى عباسيه دن ابن المعتز * اللسان ترجمان القلب وصيقل العقول * ايله بيان معناى بيان
ايتمشدركه مألى لسان قلوبده مركوز اولان معنانك ترجمانى وعقولك صيقلى يعنى مجلى
ايديجيسيدر ديمكدر قال الله تعالى ﴿الرحمن علم القرأن خلق الانسان علمه البيان﴾ اشبو آيت
كريمه سورۀ شريفۀ رحمانك اولى اولوب و اول سورۀ جليله دخى نعم دنيويه واخرويه يى
تعداده محصوره اولديغندن الرحمن ايله تصدير و نعم دنيويه نك اصلى و اجلى اولان تعليم
قرأن ايله امتنان بيورلمشدر زيرا قرأن اساس دين ومنشأ شرع مبين واعظم وحى واجل كتب
منزله ومعجز اولوب خلاصۀ كتب منزلۀ سائره وكندى نفسنى مصدق وغيرى يه مطابقدر (بعده
علمه البيان ايله اردف بيورديكه انسانك سائر حيواندن امتيازى اشبو بيان ايله اولديغنه اشارتدر

و بودخى اجل نعمدركه انكله حق بيلنور ووحى و شرع انكله تلقى وفهم اولنور و بو وجهله
بيان دخى جاى امتناندر وقال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (ان من البيان لسحرا)
اشبو حديث بلاغت نحديث دخى ثناى بيانده وارددركه معناى شريفى امثال بحثنده مرور ايتمشدر
(واما بلاغت لغت حيثيتندن بلغت المكان دن مأخوذدركه بر مكانه ايرشدم ديمكدر دخى اشراف
يعنى قريب اولمق معناسنه ده كلوركه بالفعل اول مكانه داخل اولماسه ده ينه بو معناجه بالغ اولدى
دينلور وجوهرى صحاحنده آيت كريمۀ ﴿فاذا بلغن اجلهن فامسكوهن بمعروف﴾ ده اولان
بلغن لفظنى قاربنه ديو تفسير ايتمشدر (وصاحب المستطرف مكرمۀ ﴿ام لكم ايمان علينا بالغة﴾ ده
اولان بالغه لفظ شريفنى بعض مفسرين وثيقة كانها بلغت النهاية ديو تفسير ايتمشدر ديمشدر
(و بلوغ اوغلانك كالن بولمغه دخى ديرلر يقال بلغ الغلام اذا ادرك كذا فى وانقولى (و بلاغتك
معناى عرفى واصطلاحيسنده بعض بلغا (بلاغت اقسام كلامدن صحيحنى اختيار ايتمك (وهندى
نام بليغ (بلاغت دلالتك وضوحى وانتهاز فرصت يعنى مقتضاى مقامى كوزتمك وحسن اشارت
ديمك ايله تعريف (وكندى نام ذات (بليغه واجبدركه كلامى قليل ويسير ومعناسى كثير
اوله ديو توصيف ايتمش (وبعضيلرى دخى (بليغ شول كيمسه دركه كلامى مطالب واماني حسبنجه
تحويل واداره والفاظى معانى مقدارنجه احاطه ايده وكلام بليغ شول كلامدركه لفظى تخل واركك
ومعناسى بكر اوله يعنى لفظى قوتلى ومعناسنه بر فرد سبق ايتمامش اوله ديو بيان ايلمش (فصحاى اعرابدن
برينه ناسك ابلغى كيمدر ديو صورلدقده * اقلهم لفظا واحسنهم بديهة * ديمشدر يعنى لفظ بوننده
از وبديهه يعنى بلا تأمل اكسزين سويلمك بوننده احسن سويليندر ديمكدر كاتبه نديم * سوزى
ازسويله اغرسويله نديما كه سخن * زركبى صايلى جوهر كبى سنجيده كرك (تشطير فقير) (سوزى
ازسويله الى آخره * اولميه بادئ تصديع وسبك وزن مأل * زركبى صايلى الى آخره * اسعدا
ناطقه دن بارز اولان نقد مقال * واحسنهم بديهة * معنى بوننده احسن سويلين ديمك دخى
محتملدر (امام فخر رازى تعريف بلاغتده متكلمك قلبنده اولان معنانك كنهنى ايجاز مخل
وتطويل مملدن احتراز شرطيله افاده دن عبارتدر ديمشدر (اصول علم بلاغتك شعب كثيره
وفصول وفيره سى واردر لكن بو فصل كشفنى متحمل اولمامغله اشبو مقدار ايله غرض حاصل
اولديغندن اكتفا اولنمشدر ومنه التوفيق

الفصل الثانى فى الفصاحة

اشبو ايكنجى فصل فصاحت بياننده در (امام فخر رازى رحمة الله عليه البارى فصاحتك
تعريفنده معلوم اوله كه فصاحت كلامك تعقيددن خالص وسالم اولمسيدر ديمشدر وفصاحتك
اصلى فصيحدندر كه فصيح اوزرندن كوپوكى آلنان سوده ديرلر (واكثر بلغا بلاغت ايله فصاحتك
بينلرينى فرق ايتميوب لفظين مرادفين دردديلر (بعضيلرى بلاغت معانيده وفصاحت الفاظده
اولور ديو زعم ايدوب ناسك هذا معنى بليغ ولفظ فصيح قوللريله استدلال ايتديلر لكن تحقيق
ايكيسيده معناى مراده دلالتى اعتباريله لفظه راجعه اولان صفتدر ديمشدر انتهى (يحيى بن
خالد برمكى رجل فصيحى ثناموقعنده بن هر رجلى كورديكمده قبل التكلم كوزيمه مهابتلى كورينور
برده بمله تكلم ايلديكنده فصيح ايسه صدرمده قدرى عظيم اولور اكر فصاحتدن قاصر ايسه
كوزمدن دوشر ديمشدركه انسانك غير فصيحى حيوان غير ناطقدر ديمكى اسرر (وصاحب مستطرف
فصاحتده ناس اختلاف ايلديلر (بعضيلر فصاحت الفاظه راجعه در معانى يه مختصه دكلدر
(وبعضيلر الكز الفاظه راجعه دكلدر ديديلر (فصاحتى الفاظه تخصيص ايدنلر شويله استدلال ايدوب
بز ناسى كوريرزكه هذا لفظ فصيح وهذه الفاظ فصيحة ديوب هذا المعنى فصيح ومعان فصيحة
ديمزلر بو صورتده فصاحت الفاظك صفاتندن اولوب معانينك صفاتندن اولمامق اقتضا ايدر ديديلر

(واشبو قولينی جمعا فصاحت لفظده ومعنایده شاملدر دیرایسك هذا المعنی فصیح دیمك اقتضا ایدر بو ایسه کلام ناسده مألوف دکلدر لکن بو نده رأی صواب فصیح لفظده اولان معنی ومفهوم صحیح وحسن اولمق شرطیله لفظك استعمالده مألوف اوله رق حسن أولمسی دیمکدر دیمشدر (وبو بحثك تحقیق احد مولوی فاضلك رسالهٔ معربهٔ استعاره سندن ناقلا اسعد فقیرك شاهد المورخین نام تألیفنده محرردر (والفاظ حروفنك مواضعنده متمکنه اولمسنه باعث اولان بعد مخارجی وتنافر الفاظ وغرابت ونکراردن خالی اولمسی محسنات الفاظدندر شاعرك * لوکنت کنت کتمت الحب کنت کما * کناوکنت ولکن ذاك لم یکن * ایله و * ولا الضعف حتی یبلغ الضعف ضعفه * ولاضعف ضعف الضعف بل مثله الف * بیتلری تکرار الفاظی مشتمل اولمغله معیب عدا ولنمشدر اشبو بیتلردن مقصود الفاظ اولمغله معنالری متتبعك اذهاننه حواله اولنمشدر وعلی روایة هاتف اسمیله مسمی برجنی نك * وقبر حرب بمکان قفر * ولیس قرب قبر حرب قبر * قولی دخی الفاظ جهتیله معقددر که علی التوالی اون دفعه انشاد وقرائت اولنمز وقرائت ایده نك البته دلی دونمز وغلط ایدر وبو مقوله کلماته ترکیده یکلتماج دیرلر شو کوشه قش کوشه سی شو کوشه یاز کوشه سی وقرق کوب قرقیده قولپو قیرق کوب کبی که اون کره دکل دخی اقلده علی التکرار سویلندکده لسان غلط ایدر (عجائب مخلوقاتده ذکر اولندیغی اوزره حرب بن امیه وقت جهالتده برجنیله الفت ایدرایمش برکون اول جنی انی جهینکاهلرین سیر ایتدرمك ایچون برخالی یره کتوردر ناکاه اول یرده بر دیکر جن حربك قولاغنه صیحه ایتدکده تسلیم جان ایدر واول محله دفن ایدرلر وصیحه زن اولان جنی نادم اولوب بیت مذکور ایله مرثیه خوان اولمشدر که معناسی حربك قبری برمکان بیابانده در وحربك قبری قربنده قبر یوقدر حاصلی قرب مخرج تلفظده موجب ثقلتدر (بعض حکما دیدیلر که فصاحت لسان ایله معروف ومشهور اولان کیمسه یه ناس عین وقار وچشم اعتبار ایله نظر ایدرلر وحضرت یوسف الصدیق علی نبینا وعلیه الصلاة والسلام مصره وزمام امورینه مالك ولواب واعتلا وخفایای امورملکه اطلاع ایلدیکی انجق فصاحت وبیانی سببیله در (بعض شاعر مدح فصاحتده بو بیتی نظم ایلمشدر * لسان الفتی نصف ونصف فؤاده * ولم یبق الاصورة اللحم والدم * یعنی انسانك لسانی نصفی حکمنده در ونصف اخری دخی قلبیدر یعنی انسانیت لسان وقلبله در بونلردن ماعدا لحم ودمی صورتی قالدی بونلر ایسه انسانه مخصوص اولیوب سائر حیوانده دخی بولنور دیمکدر (منبع الفصاحه علیه اکمل الصلوة والتحیه افندیمز عم امجدلری عباس رضی الله تعالی عنهی کلام فصیح تکلم ایلدیکنی استماع بیوردقلرندن کمال استحسانلرندن (بارك الله یاعم فی جمالك) بیوردیلر یعنی الله تعالی سنك فصاحتکه برکت ویرسون یاخود فصاحتکی سکا مبارك ایلسون دیمکدر (منقولدر که خلفاء عباسیه دن متوکل علی الله خلیفه یه شرا ایچون برجاریهٔ شاعره عرض اولندی مصاحب خلیفه ابو العینا نام اعمی حاضر بولنوب اشارت خلیفه ایله جاریه نك فصاحتنی استخبار قصدیله * الحمد لله کثیرا * دیدی جاریه بدیههٔ جوابده * حیث انشأك ضریرا * دیدیکه اشبو عباره لرك معناسی سنی اعمی خلق ایتدیکیچون الله تعالایه حمد کثیر اولسون دیمکدر یعنی بنی کوره مدك دیمك مستفاد اولور که ابو العینایه تعریضدر ابو العینا بو جاریه بکا تعریضنده اسائت ایتمش ایسه ده اظهار فصاحتله کوزل تعبیر ایلدی همان اشترا ایله دیو ترغیب ایلمشدر (بعض حکیم فیلسوف طبق وبرداق مقوله سی صاغمیدر وقرقیدر ضرب دست ایله سسندن بیلندیکی کبی انسانك حالی دخی نطق وتکلمی ایله تجربه وامتحان اولنور دیمشدر (امویه دن عبد الملك بر رجله تحدث وتکلم ایله امر ایلدکده اول کیمسه ای امیر المؤمنین سزلر بدأ کلام بیورك که سوز سوزی اچار دیمشدر فتأمل (مبرد نحوی بر مجنوندن * اری الیوم یوما

قد تکاثف غیمه * وابراقه فالیوم لاشك ماطر * بیتنه بیت ثانی ضمنی طلب ایلدیکمده بالبداهه * وقد حجبت فیه السحاب شمسه * کما حجبت ورد الخدود المعاجر * بیتیله تنظیر ایتدی دیمشدر مآل بیت اول بو کونی بن غیمی وسحابی وبرقی تکاثر ایتمش اولدیغی حالده کوریرم بو صورتده اول یوم ماطر یعنی بارانلی اوله جغنده شك یوقدر دیمك ومآل بیت ثانی اول کونده سحاب شمسی کلعذار محبوبه یی معاجر یعنی یاشمقلر اورتدیکی کبی اورتمشدر دیمکدر که فی الحقیقه عقلاء شعرانك اعتنا ایده جکی تشبیه در (فصحادن هیثم بن صالح فرزندینه معرض نصحده * یابنی اذا اقللت من الکلام اکثرت من الصواب * دیدکده اولدخی * یاابت فان انا اکثرت واکثرت * دیجك تکرار هیثم یابنی * مارأیت موعظا احق بان یکون منك * دیمشدر مآل مخاطبهٔ مذکوره ای اوغلم کلامی ازالتدیغك وقتده صوابی چوغالدرسن دیدکده فرزندی ایکنجی اکثرته دن مرادی صوابی اکثار اوله رق هم صوابی وهم کلامی اکثار ایلسم نه ضرر اولور دیجك بنم اوغلجغم محل وعظده سندن احق بر واعظ کورمدم دیوب ثنا ایتمشدر (امام شعبی رحمه الله تعالی نقل وحکایه ایلمشلر که امویه دن عبد الملك بن مروان ایله تناول اطعمه ایدرکن کند ویه صحبت سویلردم بن سویلرکن لقمه یی اغزنده طوتردکلر یعنی بلع ایتمزدی ای امیر المؤمنین بارك الله تعالی بلع بیورك بعد ذا صحبت باقی دیدیکمده ای شعبی یمین ایدرمکه کلام فصاحت ارتسامك بکا لقمه دن احب والذدر دیمشدر (ابن عیینه صمت وسکوت علم ومعرفتك نومی وعلم ایله تحدث وتکلم یقظه سیدر نومسز یقظه ویقظه سز نوم اولماز دیمشدر (ابن مبارك فصاحت لسانی مدح وثناده * وهذا اللسان برید الفؤاد * یدل الرجال علی عقله * بیتنی نظم ایتمشدر مآلی اشبو لسان فؤاد وعقلك سفیریدر عقل رجاله دلالت ایدر دیمکدر (برشخص بر ثوب ایله شیخ عتیق ابی بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك محل ومأواری پیشکاهندن مرور ایدرکن اشترا قصدیله ثوبی بیع ایدرمیسن دیو استفسار بیوردقلرنده لا رحمك الله کلام قبیح ایهامیله جواب ویردکده حضرت خلیفهٔ بالحق توبیخا وتأدیبا اکرچه سزلر صدق واستقامت اوزره اولسه کز ایدی لسانکزی دوزلدوب لا ورحمك الله دیر ایدیکز دیمکله حسن بلاغته رعایت ایلمکه تنبیه بیوردیلر کلام شخص مرقومده اولان ایهام قبیح کلمهٔ لا نافیه در منفیسی محذوف ومقدر در حاصل کلام لا ابیع رحمك الله یعنی ثوبی بیع ایلمم حق سبحانه وتعالی سکا رحمت ایلسون دیمکدر لکن کلمهٔ لا ایله رحمك الله کلمه سنك اراسنده واو متوسطه اولمادیغی تقدیرجه کلمهٔ لا رحمك الله کلمه سنه دخول ایدوب نفی احتمالیله دعاء علیه متوهم اولور که حاشا عدم رحمت ایله دعایی ایهام ایدر بو صورتده رفع ایهام ایدن حرف واو کلمسی حسن اولدی قصهٔ سابقه یه مثیل ونظیر در شو حکایه که مأمون خلیفه وزیری یحیی بن اکثمدن برشیئك وقوعندن استفسار ایلدکده عدم وقوعندن سوء دعایی ایهام ایتمامك اوزره کلمهٔ واوی اتیان ایله * لا وایدك الله * ای امیر المؤمنین ایله جواب ویردکده خلیفه بو حرف واونه عجیب ظریفدر که موقع لایقنده واقع اولمشدر دیو تحسین ایلدی اکرچه ترك حرف واو ایله لا ایدك الله دیسیدی عدم تأیید ایله سوء دعایی ایهام ایدردی حتی بلغا و وزرادن صاحب بن عباد رفع ایهام قبیح ایلیان حرف واوی بر نهج تشبیه مدح وثناده روی حسن اوزرینه صارقمش زلف مستثنی کبیدر دیمشدر (محکیدر که ابن المکندر نام بلیغ ایله ظرفای عصرندن برازشاب کیمسه لر حج شریفه عازم اولدقلرنده خلال راهده کوزل یوزلو خاتونلره تصادف ایدرایسك بر بریمزه قدابرقنا یعنی ضیادار اولدق لفظیله اشارت ایده لم دیو نهانی مشورت ایدرلر وقوندقلری بلادده روی حسنا منظره آرا اولدیغی یوتی کوردکجه بارقه دیوب چشم چرزلکله کیدرلر وبو اشارتی ابن المکندر تفطن ایتمزعم ایدرلر ایدی وقتا که

حسناء ظنیله بنه برپنجره دن کوردکاری زشت جهره قاری یه بارقهٔ دیدکلرنده همان ابن المکندر
یلدرم معناسنه بل صاعقهٔ دیوب رفیقلرینی محجوب ایتمشدر (لسان جرمی صغیرو جرمی کبیر
بر پرنجی حیواندر کلامی زبانزد جهاندر یعنی کلامك هر جهتله تأثیری واردر دیمکدر
بعض بلغانك مدحنده* سحبان یقصر عن بحور بیانه * عجزا و یغرق منه تحت عباب* وکذاك
قس ناطق بفصاحهٔ * یعیی لدیه بحجهٔ وجواب * قطعه سی نظم اولنمشدر مآلی اول بلیغك
بیان و بلاغتی بحرنده فصاحت و بلاغتله مشهور اولان سحبان عاجز اولدیغی حالده قاصر
اولوب عجزندن ناشی سیل حباب تحتنده غرق اولور وکذلك فصاحتله مشهور و ناطق قس
ابن ساعدة الایادی اول بلیغك قتنده حجت وجوابده یورلوب ساکت وغیر ناطق اولور دیمکدر
(فصحادن ابراهیم مهدی بعض اصحابنه فصحانك قوللنمدیغی معناسی غیر ظاهر واستعمالی
غریب اولان کلمات و حشیه یی تتبع ایدوب بلاغته نائل اوله لم زعمیله تکلم ایتمك زیرا بو بر
نهجدرکه مشقت و زحمتی اکثر وعسر و صعوبتی اکبردر (ودخی الفاظ ردیه وکلمات سفلا
و عوامدن احتراز ایدوب سهل المعنی اولان الفاظ ایله تکلم و تفوهه ملازمت ایلیك دیمشدر
(بعض فصحا قول قائلك همتی حسبنجه واقع و سیف دخی ضاربك عضد وساعدی قدرنجه
قاطعدر دیدیلر (حضرت منلای روم قدس سره القیومه نسبت اولنان اشبو * کلامیله اولور
ظاهر کشینك کندی مقداری * مصراع ترکیبی دخی معنای مذکوری افاده ایدر (بلغادن
احنف رحمه الله تعالی دیمشلرکه دار بقایه ارتحاللرینه قدر خلفاء اربعه ایله که ابی بکر الصدیق
وعمر الفاروق وعثمان ذی النورین و علی المرتضی رضی الله تعالی عنهم حضراتنك کلاملرینی
استماع ایلدم حقه قسم ایدرمکه ایشانده امهات المؤمنیندن عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی
عنهادن ابلغ و افصح مشاهده ایلمدم (و معاویه بلاغتده عایشهٔ صدیقه دن رضی الله تعالی
عنهما ابلغ ذاتی رؤیت ایلمدم ابواب بلاغتده برباب مغلق یوقدرکه انك فتحنی مراد ایلیه ده
فتح اولمیه و برباب مفتوح یوقدرکه انك اغلاقنی مراد ایلیه ده منسد اولمیه دیمشدر یعنی
حضرت عایشه نك ابلغ اصحاب اولدیغنی بیان قلمشدر (رمز و اشارت طریقیله وارده اولان
کنایات فصاحت سمات غریبه دندرکه ذکر اولنور (حکایه اولنمشکه بکر بن وائل قبیله سنك
ایچنده اعور نام بر رجل رشید وعاقل و بلیغ اسیر اولوب قبیلهٔ مذکوره نك اسیرمر قومك
قومنه عدواتلری اولدیغندن مقاتله یه عزیمتلرینه اسیر مرقوم خبیر اولدقده قبیله سنی
اخطاره بروجهله طریق بولمادیغندن راه حیله یه سلوك ایله حرکتلرندن تجاهلا حیاتده
اولدیغمی اخبار ایچون قومه کوندرمك اوزره بکا برآدم ویرك دیو رجا ایلدکده مساعده
کوستروب شاید که بزه مضر کلام تعلیم ایده سن انی حضوریمزه کوندر تکرار انلری تحذیر
ایده دیو بر عبد اسود نادان کتوردیلر اسیرمر قوم عبد مزبورك حالنی استکناه ایچون سکا
سویلیه جکم کلماتی تعقل ایدرمیسن دیدکده های های بن عاقلم دیجك مرادی معنای آخر
اولدیغی حالده ماهذا دیو الیله و اوجنه قوم طولدیروب بو قاچدر دیو یدینه اشارت ونجومی
چوقدر یاخود آتشلرمی دیو سؤال ایلدکده صره سیله کیجه در وعددینی بلم و هر بری
چوقدر دیه رك جواب ویردکده فی الحقیقه عاقل ایمشسن دیوب ای عاقل بندن قومه بعد
تبلیغ التحیه * قل لهم یکرموا فلانا یعنی اسیرا کان فی ایدیهم من بکر بن وائل فان قومه لی
مکرمون * یعنی سویله انلره که یدلرنده بنم اسیرلری اولدیغم بکر بن وائل قبیله سندن بر اسیر
واردر اکرام ایلسونلر زیرا بکا قوم بنی بکر اکرام ایدیجیلردر ودخی * قل لهم ان العرفج
قدادمی وشکت النساء و أمرهم ان یعروا ناقتی الحمراء فقد اطالوا رکوبها و ان یرکبوا جملی

الاصهب بامارة ما اکلت معکم حبسا و اسئلوا عن خبری اخی الحارث * دیدی یعنی قومه
بو کلامی دخی سویله دیو سپارش ایلدی عرفج دوز یرلرده بتر سود لکن اقسامندن بش بارمق
دیدکلری نباتدر وعلی قول کورکن اغاجیدر اتشنك علوی زیاده سیله قرمزی اولور بعض نسخه ده
وشکت النساء واقع اولمشدر حبس بین العرب چکردکی چیقارلمش خرمایی یاغ وکش تعبیر
اولنور یوغورت قوریسیله وسویق ایله طبخ اولنمش برطعامك آدیدر عبارهٔ مذکوره نك حسب
الظاهر معناسی سن قومه سویله که سهل یرده نباتات بتمکه قریب اولدی وناس و نسا یعنی
متعلقاتم حاللرندن عاجزلردر انلره باقسونلر وامر ایله که بنم قرمزی دوه می یوکدن وسمردن
عاری قلسونلرکه اکا رکوبی اوزاتدیلر و علامتله الاجه لنمش جلمه بنسونلر بن سزکله
حبس یمدم خبرمدن قرنداشم حارثدن صورك دیمکدر وقتا که عبد اسود مر قوم تبلیغ
کلام و پیام ایتدکده قوم اسیر اعور محقق مجنون اولمش زیرا بزوالله انك حمرا واسود دوه سی
اولدیغنی بیلمیز دیو قرنداشی حارثی چاغروب قضیه یی حکایت ایلدکلرنده قرنداشم اعور
سزی انذار واخطار ایلمش زیرا عرفجله وشکت الناس ایله بکر بن وائل قبیله سنك شجعانی
بلکه نسوانی سلاحلرینی طاقندیلر یعنی جنکه وهجومه آماده اولدیلر دیمکه اشارت ایدرکه
عرفج ایله رجل دخی تسمیه اولنور وشکایت سلاح طاقمغه دخی دیرلر وما اکلت معکم حبسا قولیله
ناس مخلوطا سزك اوزریکزه هجومه اتفاق ایتدیلر دیمکی مرادایدرکه حبس بر وجه محرر
طعام مخلطدر همان دیدیکیله عمل ایدك وتدارك ایدك دیدکده حسن کلامنی درك ایدوب
امر اعوره امتثال برله نجات بولدیلر (و بو دخی حکایت اولنورکه طی قبیله سی قبیلهٔ اخرای
عربدن بر صبی یی سبی و اسیر ایدرلر پدری فرزندینی تخلیص ایچون واروب بر مقدار مال
عرض ایلیوب اهل قبیله زیاده مال مطالبه سنده اولدقلرنده فرقدان نام کوکبانی جبل طی
اوزرنده مسا وصباحه داخل ایدن باری تعالی یه قسم ایدرمکه بذل وعرض ایتدیکم مالدن
زیاده یه قدرتم یوقدر دیوب مأیوسا عودت واوغلمه اکرانده خیر وار ایسه طریق نجاته دائر
کلام اعطا ایتدم فهم ایدر دیو قلبنه تسلیت ایدرك کانه اوغلنه کلام مذکور ایله فرار و هر بنده
جبل طی طرفنده اولان فرقدینه دقت واول سمته شبهنکام فرار ایله دیمکه اشارت ایتمشدر
فرزند رشید دخی تفهم واول وجهله حرکت برله نجات بولمشدر (منقولدرکه خلفاء عباسیه دن
هارون الرشیدك همشیره سی علیه بنت المهدی نام شاعره طل اسمیله مسمی برغلامه عاشقه
ودلداره اولدیغنه رشید مطلع اولدقده انی طل ایله مکالمه دن واسمنه شعر نظمندن تحلیف ایله
منع ایتمشیدی بو اثناده علیه نك دائره سنه واررکه مشار الیها آخر سورهٔ بقره ده اولان ﴿فان لم یصبها
وابل فطل﴾ کریمه سنی تلاوت ایدر رشیدی کوردکده * فالذی نهی عنه امیر المؤمنین* دیو
اعتذار ایدر فی الحقیقه تحلیف طل ایله مکالمه و نام مذکور ایله نظم شعردر بو ایسه آیت
کریمه در (و ینه کنایات غریبهٔ وارده دندرکه بلغا * ترکت فلانا یأمر و ینهی* دیرلر یعنی
فلان کیمسه یی کوردم امر و نهی ایلدیکی حالده ترك ایتدم دیمکدر بوندن مرادلری محتضردر
دیمکدر امری وصیتنه ونهیی فوتندن صکره بکا و نوحه یه متعلقدر * ما رأیت فلانا * دیرلرکه
مرادلری ماضربته فی رئته دیمکدر رئه جوف انسانده برعضودرکه اق جکردر یعنی بو کرندن
اورمدم دیمکدر * ما کلمته فلانا * دیرلر مرادلری تلفظ اولمیوب بلکه جرحدر کلم جرح
معناسنه در * ما رأیت ربیعا * دیرلر مرادلری ربیعدن وقت بهار اولمیوب نهر دیمکدر
ربیع نهره دخی دینور * ما رأیت کافرا ولا فاسقا * دیرلر مرادلری بولوت وعریان کیمسه در
کافر بلوده وفاسق عریانه دخی دینور * ما رأیت فلانا راکعا ولا ساجدا ولا مصلیا * دیرلر

مرادلری بن راكع وساجد ومصلی كورمدم دیمكدر لكن توریه لری یوزی اوزر بنه دوشنی دخی نظرنده
مدیم اولانی وقوشوده هركسی سبقت ایدندنصكره كلانی كورمدم دیمكدر * ما اخذت لفلان دجاجة
و لا فروخة * دیرلر فلانك طاوغنی و پیلیجنی اخذ ایلمدم دیمكدر توریه لری فلانك برطوب
ایلكنی و یاقه سز ثوبنی اخذ ایلمدم دیمكدر * ما اخذت لفلان بقرة ولا ثورا * دیرلر یعنی
فلانك اوكوز وصغرینی اخذ ایلمدم دیمكدر وتوریه سی فلانك عبالنی وكش قطعه سنی
اخذ ایلمدم دیمكدر * وفلان یسوق بقرة * دیرلر یعنی فلان كمسه اوكوز سورر دیمكدر ایهامی
عیالنی سوق ایدر دیمكدر (وبنه تعریض وایهام وجهی اوزره وارد اولانلندر شو حكایه كه
هارون رشیدك حضورنده وجوه رجال وندمادن برجماعت حاضر ایكن برزن ظرافت
قرین داخله اولوب * یا امیر المؤمنین اقر الله عینك و زادك رفعة وفرحك بما اعطاك لقد
حكمت فقسطت * دعاسیله كلامه آغاز ایدر رشید دخی ای مرأه سن قنغی قبیله دن اولورسن
خطابیله ناطقه پرداز اولدقده رشیده تعریضا یا امیر المؤمنین بن رجالی مقتوله و اموالی
مأخوذه اولان آل برمكدنم دیو جواب ویردكده هارون تعریض زنی بالادراك ای مرأه اما
رجالكزك قتلی مقتضای قضا وقدر باریدر امامال یته سكا رد اونوردیوب بعده حضاره توجه ایله
اشبو زن بلیغه نك دعاسندن مرادی نه اولدیغنی درایت وتفهم ایتدیكزمی دیدكده حق خلیفه ده
خیرلو دعادر بیلمز دیدیلر كه حسب الظاهر معناسی حق تعالی كوزیكی نورلندرسون وقدریكی عالی
ایلسون وسكا ویردیكی دولتله سنی مسرور قلسون تحقیق حكم ایلدك وحكمكده عدل ایلدك دیمكدر
حضار مراد زنی اكلامدقلرینی هرون بیلدكده اما اقر الله عینك قولی اسكنها عن الحركة دیمكدر
عین حركتدن ساكن اولدقده عمی عارض اولمق لازم كلور واما فرحك الله قولی ﴿حتی اذا فرحوا
بما اوتوا اخذناهم بغتة﴾ واما حكمت فقسطت قولی ﴿واما القاسطون فكانوا لجهنم حطبا﴾
مكرمه لرندن اخذ ایتمشدر مرادی دعاء علیه دردبو بیان ایلمشدر (قسط كلمه سی ثلاثیدن اولورایسه
جور وظلم معناسنه در كقوله تعالی ﴿اما القاسطون﴾ امامزیداتدن اولورایسه عدالت معناسنه در
كقوله تعالی ﴿ان الله یحب المقسطین﴾ واقرار معناسنه كلدیكی كبی اسكن معناسنه ده كلور
عبارهٔ مذكوره دعاله دیمك اولدیغی كبی مقام قرینه سیله دعاء علیه یعنی بددعاء وانكسار دیمك
دخی اولور زن مزبوره قبیله سنك بركشته اولدقلریچون عقدهٔ عداوت و بغض خلیفه جایگیر
ضمیری اولمغله خوفندن ظاهرا انكسار ایده میوب رموز و ظرافتله مغدوریتن افاده ایلمشدر
(حكایت منقولدر كه بعض ظرفاء برمتمول نصرانی یه واروب * اطال الله تعالی بقاك واقر
عینك وجعل یومی قبل یومك والله انه لیسرنی ما یسرك * دعازیله مدارا ونصرانی دخی
ممنون اولوب مومی الیهه احسان و مصلحتنی اتمامده سعی فراوان ایدر هرنقدر ظاهرا معناسی
حق تعالی بقا وعمریكی طویل وچشمكی مسرتله تنویر ایدوب ایامی سنك ایامكدن اول ایلسون
یعنی بندن زیاده یاشه واللهه قسم ایدرمكه سنك مسرور اولدیغك شی ایله بندخی مسرور
اولورم دیمك ایسه ده معنای دیكری تقویت مسلمین ایچون یشادجغه جزیه ویره سن ودار
نعیمه دخولم سنك جهنمه دخولكدن اول اولسون وسنی مسرور ایدن شیكه بقا وحیاتدر
بندخی انكاه مسرور اولورم دیمك اولور كه بو سروروده طرفین مشتركدر ظریف مذكور معنای
دیكر مذكوری مراد ایتمشدر كه عبارهٔ مذكوره ده اولان الفاظ و كلامك بروجه محرر ایكی
معنالری اولمغله توسل ومراد ایلدیكی معنایه توصل ایلمشدر بو كه توریه وایهام دیرلر اگرچه
لفظك متعدد معناسی اولمازایسه معنای مراد تحصیل اولنماز (حكایت آل عباسدن
مأمون خلیفه زیرحمایه و حوزهٔ تصرفنده اولان بلداندن بربلده یه خواص اتباعندن

برینی والی وحاكم نصب ایلیوب ارسال ایدر سمع خلیفه یه مرقومك جور وظلمی ایصال
ایلدكلرنده لاجل التجسس رجال دولتندن برظریف ونكته دانی تبدیلا كوندروب اولدخی
واروب والیء مذكورك مجلسنه برتقریب وضع قدم دخول و بوجانبلره دارالخلافه دن تجارت
نیتیله كلدم دیوب رنك و برمیه رك تجسس احواله مشغول اولور والی بونك اهل عرفان
وفائق الاقران اولدیغنی تفهم ایله دائره سنده مسافر ایدوب ولایتده ابقا اولنمق غرضیله جانب
خلیفه یه حسن حالنی مشعر برعریضه تحریرینی رجا ایلدكده متجسس متنكر مرقوم دخی توریه
وایهام اوزره یعنی برمعنی اعتباریله حسن حالنی حاوی ومعنای دیكرایله سوء حالنی محتوی قاعده
اوزره تقدیم حمد وثنا وتعظیم خلیفه یی عنوان لایقه ایله ادادنصكره * اما بعد فقد قدمنا علی
فلان فوجدناه اخذا بالعزم عاملا بالجزم قد عدل بین رعیته وساوی فی اقضیته اغنی القاصد
وارضی الوارد وانزلهم منه منازل الاولاد واذهب ما بینهم من الضغائن والاحقاد وعمر منهم المساجد
الداثرة وافرغهم عن عمل الدنیا و اشغلهم بعمل الاخرة وهم مع ذلك داعین لامیر المؤمنین
یریدون النظر الی وجهه * قولیله اتمام برله برعریضه تحریر ایلمشدر كه حسب الظاهر معناسی
والی فلانه وصولمده مشار الیهی عزم ایله اخذ وحزم ایله عامل بولدم رعایاسی بیننده عدل ایله
احكام وقضاده غنی وفقیری تسویه اوزره اولوب یعنی غنی یی فقیره ترجیح ایتمز وكندویی
طالب وقاصد اولنلری اغنا و آمدشد ایدنلری ارضا و محكومی اولان رعایایی اولاد منزلنه
تنزیل و بینلرنده بغض وحسدی ازاله وانلر ایچون جوامع ومساجدی تعمیر ایدوب هركسی عمل
دنیادن فارغ قیلوب عمل آخرتله اشغال ایلمش ورعایا و برایا دخی بو حال ایله موصوف اولدقلری حالده
امیر المؤمنینه دعا برله روی دولتلریله تشرفی مراد ایدرلر دیمكدر (وفقا كه عریضه واصل
اولدقده خلیفه حضرتلری بعد القرأة والیء مومی الیهی عزل وتنكیل و یرینه آخری نصب ایله
تبجیل ایدر فی الحقیقه معنای اول ثنا ایسه ده معنای دیكری مذمت اولدیغنی بعض قرائن
واقعه سندن خلیفه حضرتلری تفهم بیوروب موجبنی اجرا بیورمشدر زیرا مأمور ظریف
مومی الیهك وجدناه اخذا بالعزم كلامندن قصدی ظلم وجوراوزره جزم ایدر یعنی مضر مصردر
دیمكدر (قد عدل بین رعیته وساوی فی اقضیته قولندن مرادی عدل ثلاثیدن اولیوب
تفعیلدن اوله رق رعایانك جورا مالارینی آلمغله جمله سی بر برینه مساوی اولدیلر دیمكدر (اغنی
القاصد وارضی الوارد ذكرندن مرادی والیء مرقومی ظاهرا اغرا اولوب لكن كوریدش ایچون
قاصدلره یعنی اجنبیلره وخارجدن كلوب كیدنلره وهاب ونهاب وصفنجه یی ثنا ایتسونلر دیو بذل مال
ایلدیكنی بیاندر (وانزلهم الخ فقره سی تحت ید آباده اولادك مجبور اولدقلری كبی رعایا دخی
مقهور دست استیلاسیدر (واذهب الخ فقره سندن مقصودی سبب حقد اولان مالی اللرندن
الدی دیمكدر (وافرغهم الخ فقره لری مجموع اهالی مبتلای فقر وفاقه اولدقلریچون سرمایه لری
قالمیوب مساجده طولدیلر و بالضروره امور دنیادن وارسته اولدیلر دیمكدر (و یریدون النظر
الی وجهه تعبیرندن مرادی رعایانك ظلمندن طاقتلری قالمیوب حاللرینی عرض ایچون ركاب
كامیابه شكایت ایده جكلر دیمكدر زیرا اقطار ممالكده رعایانك خلیفه یی قاصد اولملری شكایتی
مستوجبدر باری تعالی وتقدس كاركاه دولت علیه ده بومقوله كارشناس ومعارف استیناس ذوات
صادق الاقوال وخالص البالی تكثیر ایلیه آمین (حكایت ملوك ماضیه دن بری تفرج وتنزه ایچون
قصر عالیسنه صعود برله اطراف وجوانبنه نظر والتفات ایدر ایكن قصرنك جوارنده برخانه نك
تحت السماسنده حسنا وغایت ممتاز و مستثنا برخاتونه نظری تعلق و زیاده شغف ومحبت ایدر
خدمتنده اولان جواری یه اول خاتونی استفسارنده جناب سلطنت مآبكزك فیروز اسمیله مسمی

عبد کتریکزك زوجه سیدر دیواخبار ایدرلر درعقب فیروزی احضار وزیر سلطنتند
اولان بلداندن بر بلده‌یه منشور وفرمان ایله امرار وفیروز دخی امتثال امرملکه مسارعتله مؤنت
سفریه‌یی آنیده تنظیم ورؤیت وخانه سنه رجعت وفرمان ملکی باشنك آلتنه وضع واو کیجه
بیتوتت وفرداسی علی الصباح اهلنه وداع ومحل مأموریتنه توجه وعزیمت ایدر اما ملك ایسه
فیروزك کتدیکی روز تبدیل جامه ایله تك وتنها فیروزك خانه سنه واروب آهسته آهسته
دق باب ایدروزن معشوقهٔ مرقومه ورای بابدن سن کیمسك دیو بعد السؤال ملك زوجکك سیدی
وملکم دیو جواب ویردکده مرئهٔ جمیله عجالة باب داری سینهٔ عاشق کبی کشاد وملکی ایچرو آلغله
اکرچه دلشاد ایدوب سبب قدوم ملکدن لدی الاستفسار ملك مقصودم زیارتکدر دیدکده اول
پاك دامن بوز یارتدن حق سبحانه وتعالی حضرتلرینه استعاذه ایده رم زیرا بوندن خیرظن ایدەم
دیو مرامنه عدم مساعده‌یی اشراب ایدر ملك دخی غالبا سن بنم فیروزك سیدی اولان ملك اولدیغمی
بیلمدك دیجك بیلدم ملکسك لکن زمان اولده کچن بلغاسنی بو شعرده سبقت یعنی منع ایتمشلردر
دیو حرکات نابجاسنه تعریض ایدوب و * سأترك ماء كم من غير ورد * وذاك لكثرة الوراد فيه *
اذا سقط الذباب على طعام * رفعت يدي ونفسي تشتهيه * وتجتنب الاسود ورود ماء * اذا كان
الكلاب يلغن فيه * ويرتجع الكريم خميص بطن * ولا يرضى منا همة السفيه * نظم مذکورینی
انشاد ایدر اشبو اشعارك مألی سزك آب وصو یکزه طالبنده کثرت وواردنده وفرت اولدیغیچون نفس
آیه‌م نفرت ایتمکله بهرحال ترك ایدرم وذباب یعنی سککلر برطعامه سقوط ایلدکلرنده هرنقدر اشتهام
برنده ایسه ده المی چکرم کلابك واوغ ایلدیکی صویه ورودن ارسلانلر اجتناب وکریم اولنلر خمیص
بطن یعنی آچلغه باقیوب سفهانك حصه سنه دوشن طعام سفره سندن رجوعده شتاب ایدردیمکدر
بعدذا مرأهٔ مذکوره ای ملك عظیم الشان دار اقبالکده اولان کلبك یلاغندن کلوب شرب
ایدره بسك دیجك ملك اشبو کلمات نصح سماتدن استحیا وفی الحال علی العجله ترك ایله در فیروزدن
خروج وسراینه ولوج ایدوب حتی کمال تلاشندن مستعجك چیقوب پاپوشلرینی خانهٔ مرقومه‌ده براقدی
اول خلالده فیروز فرمانی خانه‌ده اونوتدیغنی درخاطر وآلمق ایچون عودت وخانه سنده ملکك
پاپوشنی کورنجه کندویه حیرت کلوب ملکك کندوبی مأمور ایتدیکنده حکمت ومصلحتی فهم ایدوب
سررشته ویرمیه‌رك ینه جای مأموریتنه عزیمت ومسارعت ومصلحتی رؤیت وملکه عودت
ایلدکده ملك فیروزه یوزدینار احسان ایدروفی الحال فیروز چارسو‌یه واروب نسایه مناسب هدایا
اشترا وکلوب زوجه سنه ترحیب ایله اعطا برله ملك حضرتلرینك انعامنی اظهار ایچون پدر یکك
خانه سنه کیده‌لم دیوب برابر خانهٔ پدره اظهار بشاشتله کیدرلر لکن فیروز برماه قدر زوجه سنی
ارایوب صورمیوب ترك ایتدیکندن برادر زوجه فیروزه کلوب اشبو ترکك سببی و باعث
غضبك ندر بایزه بیلدر یاخود حضور ملکده مرافعه اوله‌لم دیدکده فیروز ترافعه راضی و بالمعیه
قاضی نزد ملکده بولندیغی حالده واروب برادر مرأه ایدالله الملك بن بو غلامه دیواری استوار
و بئری عامره واشجاری مثمره بر بستان ایجار ایتمش ایدم ثمره سنی اکل وجداریني هدم و بئرینی
خراب ایتدی دیو دعوی ایتدکده قاضی نه‌دیرسن ایها الغلام دیو فیروزدن بعد السؤال اول
دخی استیجار ایتدیکم بستانی هیئت اولاسنده صاغ وسالم تسلیم ایتدم دیدکده قاضی مدعی مرقومه
نه دیرسن دیدکده فی الحقیقه بستانی دیدیکی وجهله تسلیم ایتدی لکن سبب ردی نه ایسه سویلسون
دیجك فیروز اسنه طاق قاضی‌یه جوابده یامولانا والله بن اول بستانی استکراهدن اوتوری ردایتدم
انجق یوما من الایام درونده اثر اسد ونشانهٔ ارسلان مشاهده ایتدیکمدن خوفا من الاسد
وتعظیماله درونه دخولی کندیمه حرام ایتدم دیدکده همان ملك ایکی دیزی اوزرینه کلوب

ای فیروز آمنا و مطمئنا بستانکه رجوع ایله حضرت خدایه قسم ایدرمکه بستانکه از قضا
اسد کیرمش ایسه ده اندن بورق التماس و برثمر اکل ایتمدن برلحظه اوطوروب چیقمش ایدی سنك
بستانك کبی بر پاك بستان کورمدم وشجرینی وقایه ده اویله برجداری استوار ایتمدم بیوردقده
قاضی وسائر حضورنده بولنانلر رمز اولنان معنادن آکاه اولمادقلری حالده فیروز ملك مکرمدن
جواب صواب آلوب فی الحال عودت وزوجه سیله تجدید حسن معاشرت ایتمشدر والسلام
(معلوم اوله که اشبو حکایات مقوله سی رمز اوزره انسانك اتیان ایتدیکی کنایات غریبه‌ده خصمنك
موافق طبعی اولان شی ایله ارضاسنی ایجاب والتزام صدق وکتمان حال ایله کندینه جای راحت
وفعلنه محل مستتر بولندیغندن براسلوب لطیف مرغوبدر زیرا معاریض کلامده که بومقوله
رموز وتوریه‌دن عبارتدر حرام اولان کذبدن محل اتساع یعنی نجات بولندیغی وارستهٔ
اشعار وسیر نبویه‌دن اولدیغی معلوم اولی الابصاردر تنکیم رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
اصحاب کزین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین ایله غزوهٔ بدره عازم اولورلر ایدی اثناء راهده
بر رجله ملاقی اولورلر اول رجل ممن القوم دیو موکب سعادتی صوردقده حضرت رسالتپناه
صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز توجه بیوردقلری غزوه‌یی وحال وشانلرینی کتم واخفا قصدیله
تفصیل بیورمیوب فقط من ماء قول شریفی ایله جواب بیوردیلر که حسب الظاهر مفهوم اولان
سؤال قرینه سیله اول قوم صودندر یعنی صویه منسوبدر دیمك اولور عرب ماء قبائل عربدن
قنغی قبیله‌یه منسوبدر دیو تفکر وتأمل ایله اشتغال ایکن علیه الصلاة والسلام افندیمز جهت
مطلوبه لرینه عازم اولدیلر والحال که علیه الصلاة والسلام افندیمز کلاملرنده صادق زیرا
حق سبحانه وتعالی حضرتلری بیورر استعیذ بالله ﴿ فلینظر الانسان مم خلق خلق من ماء
دافق ﴾ مآل آیت کریمه انسانك ماء دافق یعنی منی‌دن خلق اولندیغی بیاندر که علیه الصلاة
والسلام افندیمز بونی مراد ایلمشلردر (وینه توریه قبیلندندر که حین هجرت نبویه‌ده رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه ایله برابر غاره تشریف
ایدر ایکن برکافره مصادفه اولنوب کافر مسفور حضرت رسالتپناه افندیمزی صدیق اکبر
حضرتلرینه سؤال ایتدکده قولنده صادق اولدیغی حالده هو رجل یهدینی السبیل دیو جواب
ویرمشدرکه اول هادی السبل کافهٔ انامی اوضح اقوم سبیل اولان اسلامه هدایت ایتمشدر
(وهرون الرشید حضورنده خلق قرآنی زعم ایدن بعض معتزله امام شافعی حضرتلرندن ماتقول
فی القرآن دیو سؤال ایتدکده اول امام همام بنی مخاطبی قصد ایدرسن معناسنی مراد ایده‌رك
ابای تعنی دیدکده معتزلی نعم دیجك امام دخی مخلوق دیوب بو سوز ایله خصمنی ارضا ایدر
والحال که امامك مخلوقدن مرادی نفسیدر (وینه بو قبیلدندرکه امام جوزی برکون خلیفه‌نك
سنی وشیعیدن مرکب رجال دولتی حاضر ایکن منبرده وعظ ونصیحت اثناسنده کندویه رسول
الله صلی الله تعالی علیه وسلمدن صکره افضل مخلوقات کیمدر یعنی ابو بکرمیدر علیمیدر رضی الله
عنهما دیو سؤال اولندقده اول امام صورنده جانبینه رعایة بطریق الایهام * من کانت ابنته
تحته * یعنی کریمه سی تحت نکاحنده اولاندر دیو جواب ویروب منبردن نزول ایلدی یعنی مسؤل
عنهك کریمه سی رسول الله علیه الصلوة والسلامك تحت نکاحنده اولمغله مصروف اولورسه
ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه افضلدر دیمك ثابت اولور که حضرت صدیقك کریمه سی
عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنها ازواج مطهراتندندر امام جوزینك دخی قصد ونیتی بودر
بو صورتده ابنته ضمیری ابو بکره راجعدر واکر رسول علیه الصلاة والسلامك کریمه سی مسؤل
عنهك تحت نکاحنده دیمکه مصروف اولورسه علی رضی الله تعالی عنهدر دیمك منفهم اولور که

رسول علیه الصلوة والسلامك كریمهٔ محترمه‌لری فاطمة الزهرا رضی الله تعالی عنها حضرت
علینك زوجه‌لریدر بوتقدیرجه ضمیرابنته علیه الصلاة والسلامدن عبارت اولان من اسمنه راجع
اولور خلاصه امام جوزی بوتوریه ایله طرفینی ارضا ایتمشدر اشبو حکایه دیکرلره دخی عزو
اولنمشدر ﴿ الفصل الثالث فی ذکر الفصحاء من الرجال ﴾ یدنجی بابدن اشبو اوچنجی
فصل رجالدن فصحانك ذکری بیاننده‌در (مرویدرکه فصحادن حسن بن فضل حال صباوتنده
بعض خلفا اهل علم ایله مکالمه ومحاضره ایدر ایکن مجلس خلیفه‌یه دخول ومکالمه مراد
ایلدیکنده خلیفه مومی الیهی زجرومنع وصبی بومجلسده تکلم ایده‌مزدیو دفع ایدر ابن فضل
دخی ای امیرالمؤمنین حدیث السن اولدم ایسه سلیمان علیه السلامك هدهدندن اصغر اولمادم
هدهد ایسه اول نبی ذیشانه ﴿ احطت بما لم تحط به ﴾ دیدی یعنی بن سنك بیلوب واحاطه
ایلمدیکك شیئی احاطه ایلدم دیمکدر وسندخی امر وحکمده سلیمان علیه السلامدن زیاده بیوك
دکلسن دیدکده بوکلامدن خلیفه‌یه خجالت عارض اولدی (مرویدرکه امویه‌دن نوبت خلافت
عمر بن عبد العزیز حضرتلرینه کلدکده اطراف وجوانبدن تبریك خلافت ایچون ورود ایدن
سفیرلرك ایچنده وفد حجازده برصبی رشید وارایدی مجلس خلیفه‌ده تکلمه تصدی ایدنجه خلیفه
برنهج عتاب سندن مسن اولان تکلم ایلسون کلام وخطابه مسن واختیار هرحالده الیق واحرادر
دینجه صبی مرقوم ای امیرالمؤمنین بیوردیغکز کبی سنده کثرت قدر وشرافته دلالت ایدیدی
بومجلسده خلافته سندن احق کیمسه‌لر وارایدی دینجه خلیفه واقعا قدر وشرافت اختیارلق ایله
دکل دیوب تکلمه رخصت ویردی تکرار صبی ای امیرالمؤمنین بزم بلده‌مزدن قدومز جناب
خلافتمآب وعدالت نصابکزی حق سبحانه وتعالی حضرتلری سنی بزه عنایت وکرم ایلدیکینك حمد
وشکر وثناسنی ادا ایچوندر بزلر محل ومأوامزدن امید عنایت یاخود خوف وخشیت ایچون
کلمدك عدالتك حسبیله جور وظلمدن امینز انجق بروجه محرر شکرا کلدك بزلر سفیر شکرز دینجه
عمر بن عبد العزیز ای صبی بکا وعظ ونصیحت ایله دیدی اول صبی دخی ای امیرالمؤمنین ناسدن
برفرقه الله تعالانك حلمنه وناسك مدح وثناسنه مغرور اولدیلر الله تعالانك حلمی وناسك ثناسی
کندوبی مغرور قیلانلردن اولور ایسك اباغك سورچروب اول فرقه‌دن اولورسنکه حق تعالی
انلرك حقلرنده ﴿ ولاتکونوا کالذین قالوا سمعنا وهم لایسمعون ﴾ بیورمشدرکه معنای آیت
کریمه ای مؤمنین سزلر کفار ومنافقین کبی اولمایك که قرآن ومواعظی استماع ایلدك دیرلر حال بوکه
انلرجان قولاغیله استماع ایلمادیلر انلرك صمیمی استماع ایتمدکاری وکندولره نفع ویرمدیکندن عدم
سماع قبیلندن اولور دیمکدر بعده عمر بن عبد العزیز صبینك سننی صورد قده اون ایکی یاشنده
اولدیغنی بیلدکده اشبو قطعه‌یی انشاد ایلدی * تعلم فلیس المرء یولد عالما * ولیس اخو علم کمن هو
جاهل * فان کبیر القوم لاعلم عنده * صغیر اذا التفت علیه المحافل * مآل قطعه سن همان تعلم ایله
زیرا کشی عالم اوله‌رق طوغماز علمه مصاحب ومقارن اولان کشی جاهل کبی دکلدر علمی اولمیان
کبیر القوم اولور ایسه دخی مجالس علما وظرفاده صغیر وحقیردر دیمکدر (حکایت اولنمشدرکه هشام
ابن عبد الملکك عهد امارتنده بریل بادیه‌یه قحط عارض اولمغله اهل بادیه طلب احسانله باب هشامه
کلوب لکن مهابتندن تکلمه قدرتیاب اولمیوب طورورلر ایدی ایچلرنده اولان فصحادن درواس بن حبیب
که اون التی یاشنده وذؤابه یعنی بر عادت عرب نوجوانانك جبیننده صالیویردکلری صاچ وشمله
دیدکاری کسوهٔ رأس باشنده ایدی جوانپاره‌یه دیدهٔ هشام تعلق ایتدکده میل وقپوجیلر
کتخداسی مقامنده اولان حاجبنه خطاب ایدوب حاجتی اولنلردن هر احد حتی صبیان دخی
حضوریمه کیرسون دیو امر ایتدکده فی الحال اول جوان صحرا ایوب پیشکاه ملکده نظر برقدم قیام

و یاامیرالمؤمنین کلام وسخن ایچون دورب بوکمك وآچمق اولوب لکن بوکلمشی آچلمدقجه سوز
اکلاشلماز اکر امیرالمؤمنین اذن ویررلر ایسه نشر کلام ایده‌یم دیو استرخاص ایتدکده هشامه
تعبیر جوان تعجب ویروب نشر ایله لله درك دیو رخصت ویردکده * یاامیرالمؤمنین انه اصابتنا
قحط سنون سنة اذابت الشحم وسنة اکلت اللحم وسنة ادقت العظم وفی ایدیکم فضول اموال
فان کان لله تعالی ففرقوها علی عباد الله تعالی وان کانت لهم فلم تحبسونها عنهم وان کانت لکم
فتصدقوا بها علیهم ان الله یجزی المتصدقین * کلام بلاغت ارتسامیله عرض حال
وانهای تشتت بال ایتمشکه معناسی ای امیرالمؤمنین اوچ سنه‌در بزلره قحط وبلا اصابت ایلدی
ابتداکی سنه یاغمزی اریتدی ایکنجی سنه وجودیمزك اتلرینی یدی اوچنجی سنه کمکلریمزی
اینجلتدی واوفاقلتدی خزینهٔ دولتکز زیاده اموال ایله مالا مالدر اکر او اموال الله تعالانك
ایسه عباد اللهه اعطا بیورك واکر عباد اللهك ایسه نیچون انلردن منع ایدرسکز
واکر خاصة مالك ایسه عباد مسلمینه صدقه بیورك زیرا حق تعالی متصدقینه اضعاف اوله‌رق
جزا ومکافات ایلر دیمکدر (وقتاکه هشام اول بلیغ نوسالك اشبو کلام فصاحت انسجامنی
کوش ایتدکده * ماترك لنا الغلام فی واحدة من الثلاثة عذرا * دیوب یعنی اشبو غلام تردید
ایتدیکی اوچ صورتده بزه جای عذر قومیوب حقا که الزام ایلدی دیوب محظوظ اوله‌رق
اهل بادیه‌یه ذخیره بها اوله‌رق یوز بیك درهم کش فرمان ایتدکدنصکره ای غلام سنك
خاصةً بر املاك وار میدر اجرا ایده‌لم دیدکده عامهٔ مسلمینك دوننده نفسم ایچون حاجت
مخصوصه یوقدر دیدکده بوسماحتدن دخی محظوظ اولوب غلامه التفات واکرام ایتمکله
حضور هشامدن قومنك سیدی اولدیغی حالده خروج ایتمشدر (حکایت اولندیکه ملك
روم هرقل معاویة بن ابی سفیان حضرتلرینه نامه یازوب لاجل الامتحان شیدن ولاشیدن واندن
غیریسنی الله تعالی قبول ایلمیه‌جکی دیندن وصلاتك مفتاحندن وجنتك غرسندن
وهرشیئك صلاتندن ودرت شیدنکه انلرده روح اولوب لکن اصلاب رجال وارحام نساده
واقع اولمامش اوله‌لر وبر رجلدنکه پدری یوق وقومی ونسبی اولمادی وبر قبردنکه صاحبیله
برابر سیر ایلدی وقوس قزحدنکه باراندنصکره شمس رونما اولدقده اکثریا ظاهر اولور انك
عربیسی قوس قزحدر بین الناس اکا علائم السماء دیرلر وبر بقعه‌دنکه انجق بردفعه اوزرینه
شمس طلوع ایلمش اولوب من بعد طلوع ایلمیه وبرساعرکه انجق طعنهٔ واحده ایله بردفعه
ظاعن اولوب یعنی سیر ایلیوب بعده سیر ایلمیه وبرشجره‌دنکه صوسز نابت اولدی وروحی
اولمیه‌رق متنفس اولان شیدن ویوم وغد وبعدغد وبرق ورعد وصوت رعد وماهك زیاده
ونقصانندن یعنی بونلردن واسبابندن سؤال ایدر (وقتاکه نامهٔ هرقل واصل اولدی بعض
خیرخواهانی بوسؤاللرك جوابلرنده ولو برماده‌ده اولسون خطا وقوع بولورسه مهابتك
عین هرقلدن ساقط اولور همان سلطان المفسرین ابن عباس رضی الله تعالی عنهما دن
استفسار بیورك دیو اخطار ایلدکلرنده اسولهٔ مذکوره حضرت ابن عباس رضی الله عنهه تحریر
وافاده اولندقده هربرلرینه بروجه آتی جواب باصواب تحریر واعاده بیوردیلر (اولاشی ایله مراد
صودر زیرا الله تعالی حضرتلری استعیذ بالله ﴿ وجعلنا من الماء کل شیٔ حی ﴾ بیورمشدر ودخی
لاشیدن مراد دنیادر زیرا دنیا سریع الزوال اولمغله برشیٔ دکل کبی ایدیکی ظاهردر (دین که
انك غیریسنی حق تعالی قبول ایلمز لا اله الا الله کلمه سیدر (ومفتاح صلاة الله اکبر کلامیدرکه
صلواته آنکله ابتدا اولنور (وغرس جنتدن مراد * لاحول ولاقوة الا بالله العلی العظیم *
وردیدر برکیمسه بونی برکره قرائت ایلسه جنتده برشجره غرس ایتمش اولور زیاده قرائت ایدرسه

غرس دخی زیاده اولور وهر شبنك صلاتی وتسبیحی * سبحان الله وبحمده سبحان الله العظیم *
وردمودو دیدر واخر بخاری شریفده اشبو ایکی کلمه لسانده خفیف ومیزانده ثقیل ورحمن
ذوالجلاله سوکلیدر دیو لسان نبوی ایله ثنا بیورلمشدر (واول درت شیکه انلرك روحی وار لکن
بلااب وام ظهوره کلمشلردر آدم علیه السلام وحوی وموسی علیه السلامك عصاسی واسمعیل
یاخود اسحق علیهما السلامه نازل اولان قوچدر (اما بلا پدر حصوله کلان عیسی علیه السلامدر
(ورجل بی قومدن مراد آدم علیه السلامدر (شول قبر که صاحبیله برابر یورر یونس علیه السلامی
بلع ایدن بالقدر حضرت یونس علیه السلامك قصه‌سی تفاسیرده مفصل اولدیغی اوزره حوت
یعنی بالق یودوب بطننده بولنمغله انك قبری مثابه سنده اولدی وقعر دریاده کزردی
(وقوس قزح حق تعالی حضرتلری طرفندن قوللرینه اماندر یعنی قحطدن امین قلمسنه اشارتدر
نکته سنی بیان ایلدی (واول یرکه شمس برکره اوزرینه طلوع ایلمش اولوب بردخی اصلا کون
کورمیه موسی علیه السلامك عصاسیله منفلق اولان بحردرکه بنی اسرائیل ایله مرور ایدنجیه
قدر آچیلوب قعرینه کونش طوقندی اندن اول کورمش ایدی سایه نبیده کون کوردی
ودخی فرعون تعقیب ایلدکده فرعونی عسکری ایله غرق ایدوب قپاندی (وشول شیئکه بردفعه
سیرایتمش ایدی جبل طور سینادرکه ارض مقدسه ایله جبل مذکورك ماببنی درت مرحله ایدی
وقتاکه بنی اسرائیل عصیان ایلدیلر حق سبحانه وتعالی اول جبلی طائر کبی سیر ایتدیروب سحاب وش
طائفهٔ عاصیه‌نك اوزرنده یوروتدی وکناهلرینه توبه وتوراتی قبول ایدرلر ایسه اول داهیه‌نك
مرتفع اولمسیله هاتفدن برندا کلدکده انلر دخی اول جبل اوزرلرینه دوشمك خوفندن استغفار
ودعاری سببیله ینه محلنه کتدی حق جل وعلا ﴿ واذ نتقنا الجبل فوقهم کانه ظلة وظنوا انه واقع بهم
خذوا ما آتیناکم بقوة واذکروا مافیه لعلکم تتقون ﴾ آیت کریمه سنده بونی حکایه بیورمشدرکه
مفادی بنی اسرائیل اوزرینه سقیفه کبی جبل طور سینایی قلع ورفع ایلدیکم وقتی ذکر وفکر
ایلیك جبل مزبور جو سماده ثابت اولمادیغندن اوزرلرینه واقع اولنمسنی تیقن ایلدکلرنده
بن عظیم الشان طرفندن ندا اولندیکه توراتدن سزلره اعطا ایلدیکمی جد ومشاقه تحمل
ایدیجی وعزیمته مقرون اولیجی اولدیغکز حالده اخذ ایدوب کتابده اولانی ذکر وعمل ایدوب
منسی وش ترك ایلمیك که ذمایم اخلاق وقبایح اعمالدن اتقا ایلمیه سز مألنده‌در (اما شول شجره که
صوسز نابت اولدی یونس علیه السلام بطن حوتدن عریان اوله رق ساحله خروجلرنده حق
جل وعلا تستریچون انبات بیوردقلری یقطین یعنی قباق اغاجیدر (ودخی شول شیکه بی روح
اوله رق متنفس اولور صبحدر (اما یومدن مراد عمرلدر (وامسدن مراد مثللدر (وغددن مراد
اجلدر (وبعد غددن مراد املدر (اما برقدن مراد ملائکهٔ کرام مطر ایچون سحابی یدلرنده
اولان مخاریق یعنی طره‌لر ایله ضرب ایلدکلرنده حاصل اولان آتشین حالتدر (ورعددن مراد
شول ملك اسمیدرکه سحابی سوق ایدر وسوقندن ناشی ظهور ایدن صوت وزجره ده اطلاق اولنور
(اما قرده اولان محودن مقصود استعیذ بالله ﴿ وجعلنا اللیل والنهار آیتین فمحونا آیة اللیل وجعلنا
آیة النهار مبصرة لتبتغوا فضلا من ربکم ولتعلموا عدد السنین والحساب ﴾ آیت کریمه سنك
مشتمل اولدیغی محوقدرتیدر دیو حضرت عبدالله بن عباس هرقلك سؤالنه جواب یازمشدر مفاد
آیت کریمه بن عظیم الشان لیل ونهاری قادر وحکیم اولان ذاته علیه مه دلالت ایدر علامتلر
قیلدم آیت لیلی محو ایلدم وآیت نهاری مضیئه قیلدم بوتفسیره کوره آیتین ایله مراد لیل ونهاردر
وآیتك لیله اضافتی بیانیه‌در (تفسیر آخره کوره معنی لیل ونهاری آیتین صاحبی قیلدم آیتلر ایله
مراد شمس ایله قمردر بوتقدیرجه اضافت بمعنی اللامدر آیت لیل اولان قمری محو ایله مراد

نفسنده مظلمه ومطموسة النور اولوب بده اوائل شهرده تدریج ایله ازدیاد وبدر اولدقدنصکره
ینه کما فی السابق محاقه عود ایلمکله اولور وشمس اولان آیت نهارك مبصره قلنمسی نور وضیاسیله
اشیایی منکشفه ایلمك برله ذات اشعه اولمسیدر حکمت علیه‌م ضیاء نهارده اسباب معاشکزی طلب
واعمال معادکزی کسبه توصل واختلاف وحرکاتلریله عدد سنین وحسابی معرفته توسل
ایتمکزی اقتضا ایلدی دیمکدر (حکایت حجاج برکون فصحادن غضبان بن القبعثرایی تجربه
وامتحان قصدیله ناسك اکرمی کیمدر دیو سؤال ایلدکده دینده افقه یعنی اعلم ویمینده اصدق
اولان یعنی حانث اولمیان ومالنی محللرینه بذل وانفاق وفقیری ومساکینی اکرام واطعام ایدندر
دیدی (ودخی ناسك زیاده لئیم ودنی اولانی کیمدر دیدکده انعام واعطاسی ذل وحقارت واحبابنه
تقتیر وقلت اوزره اولوب کثیر الالوان یعنی متلون المزاج اولاندر دیدی (ودخی ناسك زیاده
شریر اولانی کیمدر دیدکده اذا وجفاسی ازید وجهل وهوایه رغبتی ادوم واشد وسخریه سی
اکثر وقسوت قلبی شدتله اوفر اولاندر دیدی (ناسك زیاده شجعانی یعنی شجاعتلیسی کیمدر
دیدکده سیفله زیاده ضارب وکیفی تارك یعنی خصمی طوراتمدن اوزرینه همان صوله ایدن
وایشنده مقیم اولاندر دیدی (ودخی ناسك زیاده جبان اولانی کیمدر دیدکده صفوف قتالن
ومحاربه‌ده متأخر وجمعیت لشکردن منقبض ومتنافر ووقت وقوف مقاتله‌ده لرزناك وطنین
سیوفی استکراهله هولناك وسایهٔ سقوف ومأمنده استراحت مطلوب ایدندر دیدی (ودخی
اثقل ناس کیمدر دیدکده نطق وکلامده دوداغن بوکوب بوغازدن سویلیجی وناسه سلامده
بخل ایدیجی وخلق وانام ایچنده چوق هزیان ایلیوب طعامده دخی صحبتی اکثار ایدیجیدر دیدی
(وخیر ناس کیمدر دیدکده انعام واحسانی اکثر واتم ومیزان وترازوسی سدید واقوم عفو
وستری اثبت وادوم ومیدان عنایتی اوسع واعم اولان کیمسه‌در دیدی (پس حجاج معرض
تحسینده لله ابوك یعنی باباکه رحمت دیدی (وغریب الدیار اولان رجل عاقلك حسیب اولوب
اولمادیغی نوجهله بیلنور دیدکده اصلح الله الامیر دعاسنی بعد الاداء رجل حسیبك ادب وعقلی
واخلاق حمیده وشمائل محموده‌سی وعزت نفسی وعلو جنابی وکثرت صبر وتحملی ووفرت
بشاشتی وناسه حسن مداراتی اصلنه وعرفانه دلالت ایدرکه عاقل متبصر حسن شمائلندن
وجاهل غافل سوء افعالندن بیلنور ودخی حسب ونسبك مثالی اینجو کیبیدرکه جوهر شناس
اولمیان یعنی نادان اولان قدرینی بیلمز اما اصحاب درایت وارباب فطانت نظر واعتبار
ایلدکده قدر وشانی معرفتله اکرام وعندلرنده نفیسه وحسنه اوله رق احترام اولنور دیدی
(وینه حجاج لله ابوك ایله استحساندنصکره عاقل وجاهل کیملردر دیدکده عاقل شول کیمسه‌درکه
دین ودنیاسنه نفعی اولمیان سوزی سویلمز یعنی * اول اندیش وانکهی کفتار شود * تنبیهنجه
اول دوشنوب صکره سویلر وبراحده غضب نظریله باقمز لطف وتبسمله وشفقتله بقار
وغدری اضمار ایتمز وخلقدن عذر استمز یعنی هرکس بندن استعفا ایتسون دیمیوب همان
خلقك قبل اعتذارهم تعدیلرین عفو ایدر لکن جاهل شول شخصدرکه کلامنده چوق هزیان
وطعامنده من وامتنان وسلامنده بخل وامام وقته یعنی اولوا الامره اطاعتده تکاسل ایله طغیان
وعبدینه فاحش اولوب ظلم وتعدی وفحشیاتله خطاب ایدندر دیدی (وینه حجاج پسند ایدوب
ذکیٔ حازم کیمدر دیدکده حال وشانی اوزرینه مقیم ومداوم ومالا یعنی یی ترکه ملازم اولاندر
دیدی (وینه حجاج عاجز غیر عاقل کیمدر دیدکده رأی وتدبیرینی کندیسی بکنوب وراسنه التفات
ایدندر دیدی (قلت) وراسنه التفات ونظر ایکی وجهله دربری ظاهرا کبدرکی ارالق ارالق
دونوب آردینه باقمقدرکه فی الحقیقه علامت حمقدر ودیکری کندی عیبندن بیخبر اولوب خلقك

عبو بنه باقفدر كه غايت حقدر والله اعلم بالصواب (وينه حجاج مزاج نسادن خبير مبسن ديدكده
اصلح الله الامير انلرك حال وشانلرينه ان شاء الله خبيرم يعنى احواللرينى بيانه قادرم ديدكده حجاج
امهات اولاد يعنى مطلقا زوجات وجواريك مزاجلرندن بكاخبرويرديدكده طبايع نساء اكرى
ايكو كمكلرى كبيدر تعديل وتسويه ايلمك مراد اولنورسه منكسراولور همان اعوجاجى اوزره
قوللنمالبدر انلرك مايه وجوهرلرى انجق مدارات ايله اصلاح پذير اولور انجودلمك مراد ايدن
بصيرت اوزره اولوب اول خصوصده آلات موافقه تداركى ورفقله تحصيل مرامده سعى
ايتمليدر وانلرله مصالح خارجيه سنده مشورت ايده نك حالى وحياتى متكدر اولور انلرك اكرم
واعزاولانى زياده عفيفه اولانيدر اكر عفتدن تنزل ايدرسه يعنى عاريه اولورسه رايحهٔ جيفه‌دن
اكرهدر ديدى (ايمدى حجاج اشبواجوبه‌دن عقلنى وكمالنى بكمكله اى غضبان طاعتمه دعوت
ايچون ملك كرمان ابن اشعثه سنى سفارتله بعث ايده جكم واردقده نه سويلرسن ديدكده
اصلح الله الامير انك هلاكنه واذا وجفاسنه دائر وسزك رفعت وغالبيتكزه متدائر كلمات هائله
ولفظات خائفه ايله تخويف ايده رم دينجه حجاج ظن ايدرمكه بنم يانمده ايتديكك لاف وكزاف كبى
انك يانده ياطمع ياخود خوف ايدوب ديمزسن ديدكده كلا نيچون سويلم اصلح الله الامير بلكه
بوندن زياده لسانمده حدتى وميدان سخنده وسعتى اجرا ايده رم دينجه حجاج جانب كرمانه
سير وسفر ايله امر ايدوب اولدخى رواته اولديكه اول هنكامده ابن اشعث كرمان اوزرنده
ايدى وحجاج دخى سفراسنك احوالنى تجسس ايچون وراسندن جاسوس كوندرمك عادتى اولمغله
غضبانك دخى اردندن خفيهٔ جاسوس ارسال ايلدى وقتاكه غضبان ابن اشعثه وصول وجبلتنده
مركوز اولان خباثت وخيانت مقتضاسنجه وعدنه خلف ايله جانب حجاجدن سفير ورسول
اولديغنى افاده وحجاج كندوينى خلع وعزل ايده جكنى *تغدى به قبل ان يتعشى بك* كلاميله
اندن اول تداركله مقابله ومقاتله ايلمسنى ترغيب ونيت حجاجى خبر ويردى ابن اشعث دخى
تداركاتنه قيام واسباب مقابله‌يه اهتمام ايدوب غضبانه عطيهٔ سنيه وخلع بهيه ايله اكرام
ايلدى وغضبان دخى عودت وشديدة الحراره اولان رمله‌ء كرمانده كونك زياده حدتى وقتنده
ضرب خيمه ايله اقامت اثناسنده بكر بن وائل قبيله سندن وقت ظهر وشمسك حرارتى وقتنده
زياده سيله عطشان وصوسزدوه سنه راكب براعرابى بونك جانبنى قاصد وطالب اولەرق كلوب
السلام عليك ورحمة الله وبركاته ديو تحيه برله خيمه سى پيشكاهنده طوردى غضبان سلامى
الوب سلام ويرمك سنت وردى فرضدر سلامى الان فوزايله هدايتده در وتارك اولان خسران
وضلالتده در تمهيديله اى اعرابى مصلحتك ندر ديو استفسار ايلدى اعرابى ايسه زمينك
حرارتندن قدمنك برينى رفع وبرينى وضع ايلر اولديغى حالده مرامم شدت حرارتدن سايه كرده
اكرامكزى وخيمه كزك بركاتنى استرم ورجام حمايتكزدر دينجه غضبان بنم خيمه وسايه‌مدن
اكبر واعظم برظل وسايه واردرانى نيچون قصد ايتمدك دينجه اعرابى اول سايه وقبه نه شكل
سايه وحمايه دروزه ده در ديدكده غضبان امير ابن اشعثك قبه وسايه سيدر ديدى اعرابى
شمدى اوسايه يه وصول متعسر بلكه ممتنع الحصولدر لكن بو خيمه‌يه دخول اسهل وبواندن
اوسع وانفعدر ديدى غضبان بو خيمه‌اندن امنع ودخولى كوچدر ديو صورت استثقال كوستروب
اوسايه بوندن متين واحكمدر دينجه اعرابى غضبانه اسمك ندراى للهك قولى دينجه اسمم آخذ در
ديدى آلجى معناسنه ومانعطى يعنى نه ويررسن ديدكده غضبان ايكى اسمم اولماغى كريه كورورم
ديدى اعرابى الله ايچون سويله نه محلدن اولورسن دينجه روى ارضدن اولورم ديدى اعرابى قنغى
مكانه كيدرسن ديدكده غضبان ارضك ناحيه‌لرنده كزرم ديدى اعرابى شدت حرارتدن برقدمنى
قالديروب برينى وضع ايده‌رك قرض شعر ايدرمبسن يعنى شاعرمبسن ديدكده غضبان قرض شعرى

فاوه‌لر ايدر ديديكه لغتده قرض شعر بالاضافه شعر سويلمكه وقرض برشيئ قطعه دخى ديرلر
وديبنك كمه‌سر يله شعر كلامه وزونه وشبنك قحيله شعيرار به‌يه ديرار غضبان ايكنجى معنالرى مراد ايله
اسلوب حكيم قاعده سنه رعايت ايلدى اما اعرابينك مرادى معناى اوللر ايدى ينه اعرابى مسجع كلام
سويلرمبسن ديدكده غضبان سجعى كوكرجنلر ايلر ديديكه سجع الحمام كوكرجنك اوتمه‌سيدر
اعرابى حرارت آفتابدن بالاضطرار اى آدم اوغلواذن وير خيمه‌دن ايچرو كيره‌يم ديدى غضبان
اردك يعنى ميدان سايه يانمدن سكا اوسعدر ديدى اعرابى كونش اكا تأثير ايلدى ديدكده غضبان
كونشه غالب اولمادم سوزم پچمز كه حتى دفع ايده‌يم ديدى اعرابى سنك طعام وشرابكى استه‌مم
فقط سايه كده اوطوره‌يم ديدى غضبان جانكى فدا ايلسه‌كده واصل اوليه جغك شبئه تعرض
ايلمه ديدى اعرابى تعجب ايده‌رك سبحان الله ديدكده حق سبحانه وتعالى سن دنيايه ظهور
ايلمزدن اولده تسبيح وتقديس اولنور ديدى اعرابى به فتور وغضب كلوب بو كلاملردن غيرى سنده
برشى بوقمى ديدكده غضبان بربيوك عصام واردركه شمدى باشكه ضرب ايده‌رم ديدى اعرابى
كمال اضطرابندن اى جار بنى كعب ديو قبيله خلقندن استغاثه وامداد طلبيله فريادە باشلدقده
غضبان بهى اختيارنه الحق كيمسه ايمش سنكه سكا قسم ايده‌رمكه براحد سكا ظلم وتعدى
ايلمديكه طلب امداد واستغاثه ايدرسن ديدى اعرابى سندن زياده قسوت قلب صاحبى بى مرحمت
كيمسه كورمدمكه امداد طلب ايده‌رك كلمش ايكن بنى منع وطرد ايلدك سايه وخيمه‌كه ادخال
ايلمدك وبنى طرح ايلدك سايه كه آلسك وبليغانه صحبت ايتسك نه اولور ديدكده غضبان سنكله
مصاحبت ومكالمه‌يه بر مصلحت وحاجتم يوقدر واريقل كت ديدكده اعرابى اللهى سورايسك
سن كيمسن واسمك ندر حقيقتى اوزره بيان ايله ديو آند ايچدكده غضبان بنم اسمم غضبان بن
قبعثرى در ديدكده اعرابى نه الحق اسملردركه سنك غضبدن مخلوق اولديغكى اشراب ايدر بو
اسمك صاحبنده خير يوقدر ديدكده غضبان شوطوپال اياغكى قپومه طيايوب اوبله سويله ديدكده
اعرابى يابمى الله ذوالجلال قطع ايلسون اكرسنك رجلكدن خير اولودكل ايسه ديدى غضبان
اكر حاكم اولسيدك حكم وقضاكده جور وظلم ايدر ايدك زيرا بنم پاى وقدمم ظل وسايه‌ده
قاعد وسنك قدمك ايسه شدت حرارتده قائمدر هرحالده خير ومنفعت بنم پاى وقدمم جانبنده در
ديدكده اعرابى غضب ايله ظن ايدرمكه سن حرور يسن يعنى خارجى طائفه سندنسين ديدكده
غضبان بنه تعريض ايله كندويه دعا ايده‌رك حق سبحانه وتعالى حضرتلرى بنى خيرى اراده واختيار
ايدنلردن قيلسون ديدكده اعرابى ظن ايدرمكه عنصرك فاسددر ديدكده غضبان بنك اصلاحنه
قادردكلم ديو جواب ويردكدنصكره اعرابى يأسله حق سبحانه وتعالى سندن راضى اولماسون
ديو بددعاسيله عودت وبو قطعهء هجوآلودى نظم ايدوب كتدى * لابارك الله فى قوم
تسودهم * انى اظنك والرحمن شيطانا * اتيت قبته ارجو ضيافته * فاظهر العبد ذوالقرنين
حرمانا * مآلى اول اعرابى غضبانه خطاب ايله سنك سيدووالى اولديغك قومى حق سبحانه وتعالى
خير وبركت ايله معمور ايلمز رحمن ذوالجلاله قسم ويمين ايدرمكه سنى شيطان ظن ايده‌رم
ضيافت واكرامنى رجا ايده‌رك قبه وسايه سنه كلدم بنى محروم ايلدى ديمكدر قوله * فاظهر العبد
ذوالقرنين حرمانا * بعض نسخه‌ده (العبد) يرنده (الشيخ) واقع اولمشدر نسخهٔ عبده كوره
مع مسامحه معناسى ذوالقرنين عبدينه حرمانى ظاهر قلدى وشيخه كوره معناسى ذوالقرنين اولان
قوجه واپيرا ظهار حرمان يعنى بنى صودن وظلدن محروم ايتدى ديمك اولديغى ملاحظه اولنور
وذوالقرنين ايله وصفه نظرا اعرابى غضبانى قدرت وثروتده ذوالقرنينه يعنى اسكندره وكندينى
اضطراب واحتياج مذكورده سيدينك انفاق واكساسنه محتاج عبده بكزدوب اسكندر جهانكيره

عالمه خصوصا بنده لرینه کمال احسانده شهیر ایکن محتاج اولان عاجزی خلافیله معامله سی
نوجهله بعید ایسه غضبانك دخی دخیل عطشانه قدرتی وار ایکن بر ایچیم صوو یره بوب و کبسه سنه
طو قنمیه جق ظلادن تبعیدی عجیبه در خلاصه بر لئیم و بخیل شیطان صفت ناکس در دیمکی
استر ماْلی لایح خاطر اسعد عاجزا ولمشدر بوندن باشقه محصولی وارمیدر وعبد حر مقابلنده یعنی
رق معناسنده اولدیغی کبی بد اصل دیمکده وحر دخی کذلك اصلزاده دیمکده وشیخ دخی بعض یرلرده
مستعمل اولمغله بونلره دائر وقرنانك مفرد و یا تثنیه اوله رق قرنانك مشترك معنالری اولوب شجرهٔ هجوه
ایلشدیره جك بر طوته مغی وارمیدر کتب لغات ومحاضراته مراجعتله اکر شعر مذکور متحمل
معنالر ویرمك یوق برشی دیمك دکل زحمت چکممامك طبایع سلیمه یه سپارش اولنمشدر (وقتا که غضبان
ماْموریت سفارتی اتمام ایله اکرچه عودت لکن مقدمجه جاسوس مرقوم غضبانك امیر ابن اشعث
واعرابی ایله ینلرنده یکن مکالمه وماجرایی حجاجه بیان وافاده ایلمش ایدی غضبان ایسه بوندن
غافل اوله رق حضور حجاجه داخل اولور حجاج غضبانه خطاب وارض کرمانده اقامهٔ لشکر
مقتضی اولدیغی تقدیرجه نوجهله اولور دیو استجواب ایلدکده غضبان حجاجی نیتندن صرف
واخافه وملك اشعثه اعانه زعمیله اخبار وکویا اغفال قصدیله ای امیر ارض کرمان ماء وآبدن خالی
وکلاء ونباتاتدن عاری جوراقلی ولصوص واشقیاسی شجیع و بطل بر یردر اکر سوق وتسیار
بیوره جفکز عسکرده کثرت اولور ایسه ماْکولات ومشرو باتی وافی اولماز واکر قلت اولور ایسه ضایعه
اولوب انلرك لشکرینه مقاومتده کافی اولماز دیدکده حجاج واقعا زعمکجه صادقسن ابن اشعثه
حجاجی خلع وعزل ایده جك اول باول محاربه یه اقدام وتدارکات قویه ایله مقابله یه قیام ایله دیمدکی
دینجه غضبان حجاجك ماجرادن خبیر اولدیغنی فهم ودامن نیازه تشبث ایله الامان ای امیر
حسب الطمع تکلم ایلدیکم جناب دولتکزه مضر دکل وانلره تفوه ایلدیکم هفوات اصلا نافع
دکلدر بنی ازاد ایله وعفو بیور دیدکده حجاج قسم و یمین ایده رمکه سنی ذل وساده سنه اجلاس
ومراکب رذالته ارکاب ایله بلادده تشهیر ایده رم دیوب سجنه ادخال ایله امر وقید و بند ایله حبس
ومنع ایلدی بعد زمان حجاج واسط تسمیه اولنان محلده بنا ایتدیکی خضرا نام سرایینی تماشایه
واروب خدمه ومصاحبلرندن استفسار ایلدکده انلر دخی ای امیر احدا ثنه موفق اولدیغکز قبهٔ خضرا
متینه وحصینه ومبارکه ومنیعه در نظر ایده نه سرور و بهجت ومتمکنه فرح ونضرت و یرر دیو ثنایه
باشلدقلرنده حجاج سز صوابی سو یلمدیکز تیز غضبانی کتورسونلر اندن صوره لم دیدکده مرقوم
سجندن احضار اولنوب اندن سؤال ایلدکده * اصلح الله الامیر بنیتها فی غیر بلدك لغیر ولدك
لاتدوم لك ولایسکنها وارثك ولاتبقی لك ولاانت لها بباق * کلامیله جواب و یرمشدر که مفهومی
اول قبه وسرایی سن بلده کك غیریده وولدیکك غیری ایچون یاپدك سکا دائم اولماز ووارثك دخی ساکن
اولماز نه سکا باقی اولور ونه سن دخی انکله باقیسن دیمکدر پس حجاج انصاف ایدوب
غضبانك کلامی حقدر دیوب ینه زندانه اعاده سنه امر ایلدی غضبان کیدر ایکن ﴿ سبحان
الذی سخر لنا هذا وما کنا له مقرنین ﴾ آیتنی اوقودیکه ماْل شریفی شول ذات اجل واعلایی
تقدیس وتنزیه ایدرمکه بونلری بزه تسخیر ایلدی اکر تسخیر ایلمسه بز مقتدر دکل ایدك دیمکدر حجاج
ایندیرك زندانه دیوب ایندر دکلرنده ﴿ رب انزلنی منزلا مبارکا وانت خیر المنزلین ﴾ آیتنی اوقودیکه
ماْل آیت یارب بنی بر منزل مبارکه انزال ایله سن انزال ایدیجیلرك خیرلوسی سن دیمکدر حجاجه
غضب غلبه ایدوب زمینه اورك دیوامر ایلدکده ﴿ منها خلقناکم وفیها نعیدکم ومنها
نخرجکم تارة اخری ﴾ نظم جلیلنی اوقودی ماْل لطیفی بن عظیم الشان سزلری ارض وترابدن
خلق ایلدم ینه حلول موت ایله ترابه اعاده ایلرم بردفعه دخی ترابه مختلطه اولان اجزاکزی جمع

(ورد)

ورد اروا حله ینه سزلری اخراج ایده رم دیمکدر (حجاجك غیظ وغضبی مشتد اولوب ایاغندن سوروبك
دیو امر ایلدکده ماْمورلر سورر کن غضبان ﴿ بسم الله مجریها ومرسیها ان ربی لغفور رحیم ﴾
آیتنی تلاوت ایلدی اشبو قول کریم حضرت نوح علیه السلامدن حکایه طریقیله در
یعنی حضرت نوح علیه السلام آماده ایتدیکی سفینه یه ارکاب ایده جکی خلقه سزلر سفینه نك
اجرا وسیر وارساسی وقتنده الله سبحانه وتعالی یی تسمیه ایدیجی اولدیغکز حالده راکب اولك تحقیق
رب ذو الجلال غفور رحیمدر سزلره طوفاندن نجات وخلاص احسان ایلر سزلردن صادره
اولان فرطات وسقطاتی مغفرت ورحمت ایلمامسه سزلره نجات و یرمزایدی دیمکدر (بعده
شو حریفی ترك ایدك بزه هر وجهله غلبه ایلدی دیو فصاحتنه بناء جرایمنی عفو وسجندن
اطلاق وعطایای بهیه احسانیله سزاوار اشفاق ایلدی (حکایت) زبیرنام ثقه دن
مرویدر که ماْمون عباسی اقرباسندن ضیاع وعقاری یدندن برشیئه مبنی اخذ وحفظ
ایله مصادره اولنمش محمد ابن عبد الملك بن صالح لاجل الاسترحام حضور خلیفه یه داخل
اولوب قاعده لری اوزره السلام علیك یا امیر المؤمنین دیو تحیه دنصکره حضور دولتکزه
مثول ایدن اشبو محمد بن عبد الملك سنك تربیتکردهٔ نعمتك ودرجهٔ دولتك اشجارندن برشاخکدر
اذنکز اولور سه احوال پریشان اشتمالمی بیان ایده جکم دیدکده ماْمون خلیفه دخی رخصت
و یرمکله خلاصهٔ معنالری قلم اسعد فقیر ایله فقره بفقره تحریر اولنسان بلاغت وفصاحتی مشتمله
اشبو کلامه اغاز ایلدی * الحمد لله رب العالمین ولا اله الا الله رب العرش العظیم وصلی الله وملائکته
علی محمد خاتم النبیین * جناب رب العالمینه حمد وثنا وخاتم النبیین اولان محمد مصطفایه صلاة
وسلام ادا سندنصکره * ونستمتع الله لحیاطة دیننا ودنیانا ورعایة ادنانا واقصانا ببقائك یا امیر المؤمنین *
بز خدادن رجا ایدرز که ای امیر المؤمنین سنك طول بقاك سببیله دین ودنیامز آباد وادنی واعلامز
دلشاد اوله * ونسأل الله ان یمد فی عمرك من اعمارنا وان یقیك عن الاذی من اسماعنا وابصارنا
فان الحق لاتعفو آثاره ولاینهدم مناره ولاینبث حبله ولایزول مادمت بین الله وبین عباده
والامین علی بلاده یا امیر المؤمنین * ودخی الله تعالادن سؤال ایدرز که عمریمزدن عمر و بقای
عزیزکزه ضم وعلاوه ایله حیات جاودانکزی مزداد وجناب خلافت نصابکزی چشم
و کوشمزدن اصابت ایده جك سهام اذادن سزی وقایه وآزاد ایده زیرا ای امیر المؤمنین
سن بین الله وبین عباده قائم و بلادی اوزره امین وخلیفه اولدقجه حقانیتك آثاری مندرس
ومناری یعنی علامتی منهدم وحبلی منصرم ومنقطع اولماز * هذا مقام العائذ بظلك الهارب
الی کنفك الفقیر الی رحمتك وعدلك من تعاود النوائب وسهام المصائب وکلب الدهر وذهاب
النعمة وفی نظر امیر المؤمنین مایفرج کربة المکروب ویبرد غلیل القلوب * ای امیر المؤمنین
اشبو مقام یعنی درکاه خلافتکز روزکار زورکارك سهام مصائبندن وغدرندن فرار ایدنلرك ونعمتی
زائل وعدل ومرحمتکه محتاج اولنلرك وظل ظلیلکه صغنانلرك وکنف یعنی حمایتکه قچانلرك
ملجائیدرز یرا امیر المؤمنینك نظرکاهنده اکدار وکروبدن فرج و یره جك ودلتشنکان غمومی ریان
ایده جك احسان واردر * وقد نفذ امر امیر المؤمنین فی الضیاع التی افادناها نعم اباءه الطیبین ونوافل
اسلافه الراشدین * اجداد عظام طیبین واسلاف کرام راشدینکزك عوارف وانعامی اولان
چفتلك واراضیلریمزی دست تصرفمزه رد ایله اتمام نعمت بیورمکزه امر وحکمکز جاری و بو بابده
سهم فرمانکز نافذ وسازیدر * وقد قمت فی مقامی هذا متوسلا الیك باباءك الطیبین بالرشید
خیر الهداة الراشدین والمهدی ناصر المسلمین والمنصور من کل الظالمین ومحمد خیر المهدیین
بعد محمد خاتم النبیین * اشبو مقام استرحامده اباء طیبیکزه یعنی راشدین اولان هادیلرك خیرلوسی

هرون رشیده ومسلمینك ناصری اولان مهدی یه وظالمینی قهر وتنكیل ایدن منصور وخاتم
النبیین اولان علیه اكمل صلاة المصلین حضرتلرندنصكره خیر المهدیین اولان محمد
خلیفه‌لره متوسلا * مزدلفا الیك بالطاعة التی افرغ علیها عصبی واحتنكت بها سنی ور یش بها
جناحی * طاعت وانقیاده قوتمی افراغ ودیشمی احتناك یعنی صقه‌رق وقنانلرمی یایه‌رق مزدلفا
یعنی متقربا * متعوذا من شماتة الاعداء وحلول البلاء ومفارقة الشدة بعد الرخاء * اعدانك شماتتی
و بلانك و بعد الرخا شدتك حلولندن تعوذا یعنی دولت دوشكونی اوله‌رق حضور خلافتمآبكزده
طوردم * یا امیر المؤمنین قدمضی جدك المنصور وعمك صالح بن علی جدی و بینهما من الرضاع
والنسب ماعلمه امیر المؤمنین وعرفه * ای امیر المؤمنین جدیكز منصور خلیفه وعمك صالح بن
علی كه جدمدر دار بقایه رحلت ایتمشلردر بونلرك بینلرنده رضاعا ونسبا قرابت اولدیغی معلوم
دولتكزدر * وقد اثبت الله الحق فی نصابه واقر فی داره وارباه * حق سبحانه وتعالی
حقی اصل ونصابنده اثبات ومحل واربابنده اقرار وپایدار ایلمشدر یعنی حق ضایع اولماز
* یا امیر المؤمنین ان الدهر ذو اغتیال وقد یتقلب حالا بعد حال * ای امیر المؤمنین بو دهر داهر
اغتیال واحتیال صاحبیدر یعنی (ع) آدمی الدمقده ماهردر * وحالا بعد حال تقلب ایدوب
دونمكده در * فارحم یا امیر المؤمنین الصبیان الصغار والعجایز الكبار الذین سقاهم الدهر كدرا
بعد صفو ومرا بعد حلو وهنئنا نعم ابائك التی غدتنا صغارا وكبارا وشبانا واشیاخا وامشاجا
فی الاصلاب ونطفا فی الارحام وقدمنا فی القرابة بحیث قد منا الله منك فی الرحم فان رقابنا قدذلت
لسخطك ووجوهنا قدعنت فاقل عثراتنا * ای امیر المؤمنین صبیان صغار وعجایز كباره یعنی
دائرهٔ فقیرانه‌مده چولوق چوجوق ونسوانه مرحمت ایله كه حالا انلره ساقیٔ دهر ماء صفا
ایله سیراب وطعام شیرین ایله دلسیر ایكن كدرله صواردی وشونعم ایله اكرام قیل كه اول نعم
اباء كرامكز سفرهٔ احسانندن بزم خاندانمزك بیوكنی وكوجكنی وشباب و پیرینی تغذی واحیا
ایتمش وبزه اصلاب وارحامده ایكن بطنا بعد بطن ایرشمش ایدی وبزی قرابتده تقدیم ایله یعنی
سائره ترجیح ایله حق سبحانه رحمده تقدیم ایتدیكی كبی بزم كردن عبودیتمز سنك سخط وخوفكدن
ذلیلدر یعنی اطاعتكده‌یز ووجوه وذواتمز سنك امریكه رامدر بزم عثراتمزی اقاله ایله یعنی گناهمی
باغشله * یا امیر المؤمنین ان الله قدسهل بك الوعد وجلا بك الدیجور وملاء من خوفك القلوب
والصدور بك یردع الفاسق وبك یقمع المنافق فارتبط نعم الله علیك بالعفو والاحسان فان كل
راع مسؤل عن رعیته وان النعم لا ینقطع المزید فیها حتی ینقطع الشكر علیها * ای امیر المؤمنین
جناب حق سكانیجه كرم ویردی ظلمت سنك نوركله جلا بولور صدور وقلوب سنك خوفكدن
طولمشدر فاسق ومنافق سنكله قورقار ومرتدع ومنقمع اولور سندخی اشبو رتبهٔ علیه ونعم جلیله‌یه
تشكرا صوچلری عفو وبذل واحسان ایله زیرا هر راعی تحت رعیتنده اولاندن روز جزاده
مسؤلدر نعم الهیه تزایدی منقطع اولمازلك اوزرینه شكر منقطع اولمادقجه یعنی شكر دوام نعمتی
مستلزمدر دیمكدر فان كل راع الخ كلامیله (كلكم راع وكلكم مسؤل عن رعیته) حدیث شریفنه
اقتباس ایتمشدر * یا امیر المؤمنین انه لا عفو اعظم من عفو امام قادر عن مذنب عاثر وقد قال
جل ثناؤه ﴿ولیعفوا ولیصفحوا الا تحبون ان یغفر الله لكم﴾ احاط الله امیر المؤمنین بستره الصافی
وصنعه الكافی * ای امیر المؤمنین تهدیدین ابقاعه قادر اولان امام المسلمین وخلیفهٔ روی
زمینك گناهكاردن عفو ایتمسی قدر اعظم عفو اولماز (ثم انشد یقول * امیر المؤمنین اتاك ركب *
* لهم قربی ولیس لهم بلاد * هم الصدر المقدم من قریش * وانت الرأس تتبعك العباد *
لقد طابت بك الدنیا واذت * وارجوان یطیب بك المعاد * حق جل وعلا ﴿ولیعفوا﴾ الایة

بیورمشدر دیوب جناب باری ستر صافی و وضع كافیسی ایله امیر المؤمنینی احاطه ایلدی كلام
بلیغیله دعاوابیات مذكوره‌یی انشا ایلدی * قال المأمور مفیدا نظم جلیل مذكورك اولی بودر
استعیذ بالله ﴿ولا یأتل اولوا الفضل منكم والسعة ان یؤتوا اولی القربی والمساكین والمهاجرین
فی سبیل الله ولیعفوا ولیصفحوا الا تحبون ان یغفر الله لكم والله غفور رحیم﴾ قاضی بیضاوی
رضی الله تعالی عنه اشبو آیت كریمه‌نك سبب نزولنده شویله بیان ایدر كه حضرت ابو بكر
الصدیق رضی الله تعالی عنه خالته‌سی فرزندی مسطحه بعض خصوصده مغبر اولمغله بعد
الیوم انفاق ایلمم دیو یمین ایتمشلر ایدی لكن فقراء مهاجریندن اولملریله حق سبحانه وتعالی
حضرت صدیقی یمینندن صرف ایچون آیت منیفهٔ مذكوره‌یی انزال بیوردی مآل شریفی
سزدن دینده فضل ومالده وسعت صاحبلری ویرمامكه یمین ایتمسون شول ناسه كه انلرا كا
قرابت ومسكنت وفی سبیل الله مهاجرت ایله متصفلردر بلكه انلردن صدور فرطاتی عفو وصفح
ایلسونلر سومزمیسكز كه اول عفو وصفحكز وسزه اساءت ایدنلره احسانكز اوزره حق تعالی
سزی مغفرت ایده حق تعالی كمال قدرتیله غفور رحیمدر ایمدی انك اخلاقیله تخلق ایدك دیمكدر
(مرویدر كه علیه الصلاة والسلام افندیمز بو آیت كریمه‌یی ابو بكر الصدیق رضی الله عنهه قرائت
بیوردقلرنده یا رسول الله حق سبحانه وتعالانك عفو ومغفرتنه بلی محبت ایده‌رم دیوب قصد
ونیتلرندن رجوع ومسطحه انفاق واكرام ایله یمینلرینه كفارت ایدوب والله من بعد آنی اندن انزاع
ایتمم دیدی (مفسرین رحمهم الله تعالی بیان ایلدیلر كه بو آیت كریمه‌نك ابی بكر الصدیقه
اختصاصی اولمیوب بو صفات واعتقاد اوزرینه اولانلره عام وشاملدر بو اجلدن آیت
منیفه‌ده اولوا وان یؤتوا كلمه‌لری صیغهٔ جمع ایله ایراد اولندی حتی اهل علم اصول سبب نزول حكم
نصی تخصیص ایلمزدیدیلر انتهی (مآل ابیات مرقومه ای امیر المؤمنین حضوردولتكزه بر جماعت
كلدی یعنی بز كلدك انلرك ایسه سكا قرابتله انتسابی وار ایكن * الفقیر غریب فی الوطن * وفقیجه
غریب الدیاردرلر وانلر جمیع قبائلك اشرفی اولان قریشك صدرمقدمیدرلر وسن ایسه جمله‌مزك
رأسی اولوب عباد الله سكا تابعلردر سكا دنیا طیب اولوب یعنی مرادك اوزره دوندیكی كبی آخرتك
دخی معمور اولمسنی درگاه حقدن رجا ایده‌رم دیمكدر (وقتا كه محمد بن عبد الملك كلام دری النظامنه
اختتام ویردكده مأمون خلیفه استحسان وخلعت فاخره وجوائز وافره احسان ومیریدن قبض
اولنان عقار وایرادینك ردیله فرمان ایتدیكندن ماعدا كندینی قرناء خلافندن قیلوب اموال
اعطاسیله اغنا ایلدی رحمهم الله تعالی (حكایت اولنمشكه امویه ملوكندن عبد الملك بن مروان
خواص تبعه‌سی وندماسیله بركون اوطورركن اهل مجلسه خطاب ایدوب حروف تهجی ترتیبی اوزره
وجود انسانده اولان اعضا وجوارحه لغت عربیه‌ده موضوعه اولان اسملرا وللرنده اولان حروفله
هجابی هركیم تعداد وبیان ایدرسه متمنا ومطلوبیله اكا احسان ایده‌رم دیدكده فصحادن سوید بن
عقله همان قیام ایدوب ای امیر المؤمنین بن قولك عهده سندن كلورم دیوب رخصتیاب اولمغله بو وجهله
بیان ایلدی (انف) برون (بطن) قارن (ترقوة) اموز ایله بیون ماییننده اولان كمك (ثغر) دیش
(جمجمه) باش (حلق) بوغاز (خد) یكاق (دماغ) ككرز و بینی (ذكر) آلت تناسل (رقبه) بیون
(زند) بلك مفصلی (سره) كوبك (شفه) دوداق (صدر) كوكس (ضلع) ایكوكمكی (طحال) طلاق
(ظهر) ارقه (عین) كوز (غبب) انسانده الت چكه‌نك التنده اولان صارقق اندر غبغب دخی
بو معنایه‌در (فم) آغز (قفا) اكسه (كف) ال ایه‌سی یعنی آوج ایچی (لسان) دل (منخر) برون
ایچنده اولان كمك (نغنوغ) ذكر طویل (وجه) یوز (هامه) باش (ید) دست معنالرینه‌در
سوید اشبو وجهله بداههٔ تعداد وبیان وسلامت داری امیر المؤمنین اوزرینه اولسون

دعاسنی زیور زبان ایلدکدنصکره مجلسده بو لسان ندمادن بری دخی قالقوب یا امیر المؤمنین بن
بنده کز بو الفاظلری ایکبشر ایکبشر دیمکه قادرم دینجه عبد الملك ضحك ایدوب ای سوید
نه دیدوکنی اشتدکمی دیو سویده توجه وخطاب ایتدکده اصلح الله تعالی عزوجل الامیر بندهٔ نعم
پرور یکراوچرا وچراوله رق اتیان ایده رم دیو جواب و یرر عبد الملك اکرمدعاکی فعله کتوروب
اتیان ایدرایسك تکرار مقصودیکی احسان ایده رم دینجه همان سوید بو صورتده تعداد ایدر (انف
اذن اسنان) برون وقواق ودیشلر معنالرینه (بطن بنصر بزباز) شکم وسرچه بارمق وفرج معنالرینه
(ترقوة تمرة تبن) بوغاز مقدمی وذکر واموز ایله یبون مابیننده اولان کمك ونفس طیبه وعقل وفطنت
معنالرینه (ثغر ثنایا ثدی) دیش واوك دیشلرومه معنالرینه (جمجمه جنب جبهه) باش ویان
وآلن (حلق حنك حاجب) بوغاز چکه قاش (خد خنصر خاصره) یکاق وسرچه بارمق
و بوش بوکر معنالرینه (دبر دماغ درادر) ذکری مستکره محلك اسمی دماغ معلوم درادر دیشلر
بتان محلك اسمی (ذکر ذقن ذراع) عضو معهود وچکه وقول (رقبه رأس رکبه) یبون و باش
ودیز (زند زر یرزب) بیلك وروشن کوز وذکر معنالرینه (سو ید زب ذکرنده ند مادن برینه باقوب
خطابا ندا ایدنجه ملك شو یله کولدیکه ارقه سی اوزرینه دوشدی (ساق سره سبابه) فوق قدم که
انجك وکوبك وشهادت بارمغی معنالرینه (شفه شعر شارب) دوداق وصاج ویبق معنالرینه
(صدر صدغ صلع) کوکس وکوز ایله قولاغك اراسی و باشك تپه سنده قیللر بتمیان محللر (ضلع ضفیره
ضرس) ایکوککی واورلمش صاج وآزو دیش (طحال طریز طریر) طلاق وهیئات ووجیه الوجوه
معنالرینه (ظهر ظفر ظنج)ارقه وطرناق ومه معنالرینه (عین عنق عاتق) کوز و یبون واموزده
ردا محلی معنالرینه (غیبه غلصمه غنه)انسانده باغ ورأس وحلقوم وخیشومده صوت معنالرینه
(فم فك فؤاد)آغز ودوداق وقلب معنالرینه (قلب قفا قدم)یورك واکسه واباق معنالرینه
(کف کتف کعب) آوج واموز باشی واباقلرده اولان سوری کمکلر که طبوق معناسنه (لسان
لحیه لوح)دل وصقال وکوکس کمکی معنالرینه(مرفق منخر منکب)درسك و برون ایچنده اولان
کمك واموز معنالرینه (نغنو غ ناب نی) ذکری مستهجن الت اسمی ودیش وایچ یاغی معنالرینه
(هامه هیف هنف) باشك تپه سی وقارنی بوکری اولمق وصوت معنالرینه (وجنه وجه ورك)
یکاق و یوز واو یلق معنالرینه (یمین یسار یافوخ) صاغ وصول ودماغ معنالرینه (و قتا که
سو ید بروجه محرر اوچر اوچر تعداد ایتدکدنصکره سرعتله حرکت و پیشکاه ملکده زمین
بوس اولدقده عبد الملك حظندن ناشی ضحك ایدوب والله بونك اوزرینه دخی زیاده بولنماز
دیوب مطلوب سویدك اعطاسنه فرمان واحسان فراوان ایتمشدر (حکایت)درسماحت وشجاعت
وفصاحت وندامت حجاج) حجاج بن یوسف ثقفی فصحادن اولوب بو قدر عتوی واسرافی یعنی
ظلمی ایله بیله سخی وجوانمرد ایدی برشیئه استغرا باکولسه فی الحال کرات ایله استغفار ایدرایدی
بهر کون قوریلان بیك عدد سفره ده اون اون آدمیلره اطعام وسفره لری بالذات طولاشوب
ای اهل شام اتمککزی طوغرایوب اکل ایدك ینه سزه تازه سی کلسون دیو اکرام ایدر ایدی
طعامدن بعض ناس نیچون تخلف ایدوب کلمیورلر دیو سؤال ایتدکده بلا دعوت کلمکه جرئت
ایتمزلر دینلدکده بن خلقه شمسی دعوتجی ایتدم طوغدیغی وقتده همان کلسونلر دیو سفره سنی
عام ایتدی (عبد الملك بن عمیر نام راوی حکایت ایتمشدر که امویه دن مارالبیان عبد الملك بن
مروان اهل عراقك اضطراب احوالنی ایشتمکله تدبیرایچون رجال دولت ورؤسای عسکرینی
حضورینه جمع ایدوب * ایها الناس ان العراق کدر ماؤها وکثر غوغاؤها واملح عذبها وعظم
خطبها وظهر ضرامها وعسر اخماد نیرانها فهل من ممهد لهم بسیف قاطع وذهن جامع وقلب زکی

وانف حمی فیخمد نیرانها و یردع غیلانها و ینصف مظلومها و یداوی الجرح حتی یندمل
فتصفوا البلاد وتأمن العباد * کلامیله استجواب یعنی ای رجال دولت وابطال سلطنتم عراق عرب
اقلیمنك آب اسایشی بولاندی وغوغاسی چوغالدی وآتش فتنه ظهور ایدوب سوندرمسی
کوجلدی ایچکزده بر ممهد وارمیدرکه سیف صارم وعقل حازم ودل صاف وانف حمی یعنی
حمیت وعار ایله کیدوب آتشکدهٔ فتنه یی اطفا ومنع موذیاتی اجرا ومظلوملره انصاف وجرح
سینه یه مداواة واطفله اوکالده و بو وجهله بلاد کسب صفا ایده وعباد امین اوله دیدکده هرکس
ساکت اولوب انجق ایچلرنده بولنان حجاج که اول وقته قدر مجرب عبد الملك دکل ایدی ایلرو
کلوب ای امیر المؤمنین عراق خدمتنه یرار بنم دیو استدعاء امارت ایدر عبد الملك دخی لله ابوك
یعنی باباکه رحمت سن کیمسن وقنغی قبیله دنسن دیدکده * بنم لیث صارم وهزبر هشام
بنم حجاج بن یوسف وقبیله م کهوف حتوف ومستعمل السیوف اولان ثقفیدر دیدی لیث ارسلان
وصمصام یوزی دونمز یعنی کسیجی قلیجدر بورا ده صالدیریجی ارسلان دیمك اولور هزبر دخی
ارسلاندر هشام قتی نسنه یی قریجی دیمکدر مبالغه صیغه سیله کهوف مغاره معناسنه اولان کهفك
وحتوف موت معناسنه اولان حتفك جمعلریدرکه قبیلهٔ مذکوره یی شجاعتله وصفدر بعده
عبد الملك حجاجه سن یرکده اوطور دیوب ینه حضاره خطابا * مالی اری اللیوث مطرقة والالسن
متعقلة * یعنی بو نه حالدرکه بن ارسلانلری باشلری اشاغی به صارقش ودللری طوتلمش کوریرم
دیدکده کذلك بر یسندن جواب صادر اولمینجه ینه حجاج قالقوب * انا مجندل الفساق ومطفی
نار النفاق * یعنی بنم فاسقلری قریجی ونار نفاقی سوندریجی دیدکده عبد الملك تجاهل طریقیله
سن کیمسن دیو رد صورتنی کوستردکده * انا قاصم الظلمة ومعدن الحکمة الحجاج بن یوسف
معدن العفو والعقوبة وآفة النکر والریبة * ایله جواب یعنی بنم ظالملری کسر ایدیجی وحکمت
معدنی حجاج بن یوسف که اقتضا حسبیله عفو وعقوبته معدن ومنکر وقبیح وشك واکدارد هره
آفتم کلامنه شتاب ایتدکده کذلك ملك اوزاق کیت سن اول امره اولمازسن دیوب ینه حضاردن
استجواب ایدر کذلك ساکت اولدقلرینی حجاج کوریجك عراقه ارساله اهل بنم دیدکده بوکره
ملك * اذا اظنك صاحبها والطائر تصبح بفنائها * یعنی بندخی همان حکومت عراقك اهلی سنی
ظن ایده رم زیرا هرقوش یرنده آواز ایدر سنك برك اوراسیدر لکن یا ابن یوسف هر بر مصلحتك
اهلیتنه بر علامت واردر سنك حکومت وامارته علامتك ندر دیدکده حجاج امارت امارتم محلنده
عقوبت وعفو وامساك و بسط وتبعید وتقریب وجفا واحسان وتأهب یعنی آمادهٔ امور وحزم
ودریای حروب وقتاله قورقمز قلبله طالمقدرکه بمله مجادله ایده نی قطع ومخالفت ایده نی نزع
وقریب اولنه اکرام واستیمان ایدنلره اعطای امان واطاعته سرعت ایدنلره فعل جمیل ایدرمکه
اشته بنم علامتم بودر ای امیر المؤمنین برکره بنده کزی تجربه یوراکرمبالغه وجهیله بلاموجب
اعناقی قاطع واموالی جامع وارواحی نازع اولدیغم مسموع ملوکانه اولورایسه ملك ایچون اشیا
واموری رؤیتده نفع وفائده و یریجی بنده لر واردر بنی تبدیل واکه امارت عراقی تحمیل بیورلکن
هرچند جند وناس کثیر ایسه ده بو امر خطیری اقامه ایدرم دقلبلدر دیدکده ملك سن اکا اهل سن
محتاج اولدیغك لوازمی آل همان کیت دیدکده حجاج کفایت مقداری جند ومال دیجك صاحب
جند یعنی سرعسکرینه وخازننه یعنی خزینه یه مأمور اولنه حجاجك استدیکی اشیا واجنادی
و یرك واطاعت ایدك دیو فرمان ایدر واول دخی تدارك لوازم ایدوب عراقه عازم اولدی (راوی
حکایه دیرکه اقامهٔ صلاة ایچون جامع کبیر کوفه ده بولندیغمز خلالده ناکاه جامعه سرعتله بری
کلوب اشته حجاج ملکت عراقه امیر اولدیغی حالده کلیور دیو خبر و یردکده ناس استقبالنه شتاب

وحجاج دخی باشنه صاردیغی قرمزی عمامه نك اوجونی یوزینه نقاب و بوحالله مسجده دخول
ومیان خلقده آچیلان یولدن منبره صعود ایدوب جامع طولنجیه قدر حرف واحد تکلم ایلمدی
اهل کوفه اول ایامده ثروت و یسار اربابی اولملریله یکرمی بشر اوتوزر قدر عبید واتباع وتلبس
اثواب جمیلهٔ باهرالالتماعله کلدیلر وایچلرندن عمیر بن صابی التمیمی حجاجی سبکبارانه منبر اوزره
کوردکده یانندهبولنان کیمسه یه استرمیسکز شو شخصه سزك ایچون سب ودشنام ایدهیم دیدکده
هرنقدر منع ایتمش ایسه لرده دکلیوب باری تعالی بنی امیه نك ظالملرینه لعنت ایتسونکه بومقوله
شخصی عراقه والی ومسلط اهالی ایتدیلر بو امیرا ولمغله عراق ضایع اولدی دیوب آخر دشنامنده
* فوالله لوکان هذا کلاما کماهوماکان بشئ * یعنی حجاج شوحالیله قتی طاش کبی قوتلی اولسه
یا خود مبالغه ایله سو یلیجی یعنی بلیغ اولسه ینه بزم یاغمزده برشیٔ دکلدر دیو حجاجی استحقار ایتدی
بنه حجاج یمین و یسارینه نکاه ایدهرك برنسنه تفوه ایتمدی وقتا که جامع طولدیغنی کوردکده جمیکز
تمام اولدیمی دیو استنطاق ایتدی جواب و یرمدکارینی کوردکده تکرار بن سزك مقدار اجتماعکزی
بیلم بتدیمی دیو خطاب تأکید نصاب ایدوب ایچلرندن بری اصلح الله الامیر دعاسیله تماما
جمع اولدق دیدکده همان حجاج نقابنی قالدیروب قائما حرکت واول کلامی اوله رق * والله
انی لاری رؤسا اینعت وقدحان قطافها وانی لصاحبها * یعنی خدایه قسم ایدرمکه بن براز باش
کوررمکه اولمش میوه کبی دوشرمسی قریب اولمش واول باشلرك صاحبی یعنی دوشریجیسی
بنم * وانی لاری الدماء ترقرق بین العمایم واللحا * یعنی بن عمامه لرله صقاللر اراسنده قانی پارلار
و یلدرر کورورم * والله یاهل العراق ان امیرالمؤمنین نثرکنانته بین یدیه فجمع عیدانها فوجدنی
امرعود واصلبها مکسرا فرماکم بی لانکم طالما اکثرتم الفتنة واصطجعتم فی مواقد الضلال
والله لانکلن بکم فی البلاد ولاجعلنکم مثلا فی کل واد ولاضربنکم ضرب غرائب الابل وانی یاهل
العراق لااعد الاوفیت ولا اعزم الاامضیت فایای وهذه الذرافات والجماعات وقیل وقال وکان
و یکون یاهل العراق انما انتم اهل قریة کانت آمنة مطمئنة یأتیها رزقها رغدا من کل مکان
فکفرت بانعم الله فاتاها وعید القرآن من ربها فاستوثقوا واستقیموا واعملوا ولاتمیلوا وبایعوا
وتبایعوا واجتمعوا واستمعوا فلیس منی الاهدار والاکسار انما هوهذا السیف ثم لاینسلخ الشتاء
من الصیف حتی یزل الله لامیرالمؤمنین صعبکم و یقیم له اودکم ثم انی وجدت الصدق مع البر ووجدت
البر فی الجنة ووجدت الکذب مع الفجور ووجدت الفجور فی النار وقد وجهنی امیرالمؤمنین الیکم
وامرنی ان انفق فیکم ووجهکم لمحاربة عدوکم مع المهلب ابن ابی صفرة وانی اقسم بالله لااجد رجلا
یتخلف بعد اخذ عطائه بثلاثة ایام الاضربت عنقه * یعنی خدایه سوکند ای اهل عراق که
امیرالمؤمنین عبد الملك اوق قندیلنی یعنی اوق قبورینی پیشکاهنده قویوب اوقلرینك هموار
واوزونلرینی جمع ایله ایچلرندن بنی سیرده اسرع وقیروب اصابت ایتمده اصلب بولوب اوزریکزه
آتدی زیرا سز فتنه وفسادی آرتروب ضلال یرلرنده یا ن کلدیکز والله سزه برکونه عذاب ایدرمکه
بلادهبادیٔ عبرت وهر وادیده ضرب مثل اوله رق مدار صحبت اولورسکز اورکك دوه لرکبی سزی
ضرب ایدهرم وتربیه کز یولنه کیدهرم ای اهل عراق بن وعدیمی ایفا وعزمی امضایه منحصرم
اشبو زوربازانه جمعیتدن وکفت کو واولدی واوله جق وشو یله وبو یله دیو اراجیف تکوندن
صاقنك دیوب آیت کریمه دن بالاقتباس ای اهل عراق سز آمنه ومطمئنه اولان شول قریه اهلی
سزکه رزقی هر یردن اوسع اوله رق کلکده ایکن جناب حقك نعمتی کفران ایله باری تعالی وتقدس
قبلندن وعید قرآن یعنی عذاب طغیان انلره کلشدر آرتق اعتماد واستقامت وعمل خیر اوزره
اولوب راه نجاتدن میل ایتمیك امیرالمؤمنینه مبایعه و بکا اطاعت ایدوب لواء امارتم تحتنده اجتماع

وامرمی استماع ایدك بندن بغیر حق قان دوکمك وهدر دم ایتمك متصور دکلدر اشبو سیفله صیف
چیقماقسزین جناب حق سزك صعبکزی ذلیل ومعوجکزی مستقیم ایدر تحقیق بن طوغریلغی
برایله برابر و بری دخی جنتده وکذبی فجور ایله یکسان وفجوری دخی نارده بولدم یعنی سوزمده
واوزمده صادقم تحقیق امیرالمؤمنین بنی سزه کوندردی وسزه انفاقله امر ایتدی وسزی امراسندن
مهلب بن ابی صفره معیتنده عدوکز محاربه سنه مأمور قلدی وخدایه آند ایچرمکه اعطادن اوچ
کوندنصکره تخلف ایدر کیمسه بولورسم بو ینونی اوروروم دیو بلیغانه خطاب ایتدنصکره
غلامنه امیرالمؤمنینك فرماننی اوقو دیو خطاب ایدوب واول دخی آچوب قرائته باشلیوب
* بسم الله الرحمن الرحیم من عبد الملك ابن مروان الی من بالکوفة من المسلمین یسلم علیکم *
عبارهسنه کلدکده مستمعینك رد سلامی لازم ایکن برکیمسه رد ایتمدیکنی حجاج کوردکده غلامنه
صوص دیوب و یوز ینی خلقه دونوب امیرالمؤمنین سزه سلام ایله تلطیف ایتمش ایکن سز سکوت
ایتدیکز اشته ادبکز معلوم اولدی اما بن سزه والله اشبو ادبدن باشقه ادب تعلیم ایدهرم تعریضیله
ینه غلامنه اوقو دیوب قرائتی مادهٔ سلامه کلدکده جمله سی وعلی امیرالمؤمنین السلام دیو
اجابت ایتدیلر بعده حجاج منبردن اینوب فی الحال عطایالرینی توزیعه قیام وهرکس اخذه اقدام
اوزره ایکن بر پیر رعشه دار کلدیکه ذکر اولنان عمیر ابن صابیدر ای امیر بنم ضعف حالمی
کوردککه سفره قدرتم یوقدر بندن اقوی اولان اوغلی بندن بدل ایت دیو رجا ایتدکده حجاج
حبل قبوله ربط ایلدیکی خلالده میان خلقدن بری ای امیر بوکیمدر بیلورمیسن دیدکده حجاج
بیلم دیجك اشته بوشخص حضرت عثمان رضی الله تعالی عنه شهید اولدقده بطن مبارکی
اوزرینه پای مرداریله باصمغه جسارت وایکو کمکلرندن ایکیسنی کسریله * هممت
ولم افعل وکدت و لیتنی * ترکت علی عثمان تبکی حلائله * یعنی قائل اوله رق اهانت ایدن
عمیر ابن الصابیدر دیو خبر و یردکده حجاج حدت امتزاج چو یردوب حضرت امیرالمؤمنین
عثمان رضی الله عنهه یوم شهادتلرنده ایتدیکك اهانتك فاعلی سنمیسن سنك قتلکده تحقیق
مسلمینه صلاح وخیر وارد دیوب جلادینه امر ایتمکله فی الحال بو ینی اوردی و بوقضیه سندنصکره
آوازهٔ نفوذ حجاج عراقده نتیجه پذیر قرار اولدی (و ینه) حکایات حجاجدندرکه مأمور استیلاسی
اولدیغی دیر جماجم نام موضعك اسراسی قتلنده واعطای اموالده افراط واسرافی عبدالملك
ابن مروانك مسموعی اولدقده کوچنوب حجاجه تهدید آمیز * امابعد فقد بلغنی عنك اسراف
فی الدماء وتبذیر فی العطاء وقد حکمت علیك فی الدماء فی الخطاء الدیة وفی العمد القود
وفی الاموال ان تردها الی مواضعها ثم تعمل برأیی فانما هومال الله تعالی ونحن امناؤه فان کنت
اردت الناس لی فمااغنانی عنهم وان کنت اردتهم لنفسك فمااغناك عنهم وسیأتیك منی امران
لین وشدة فلا یؤمنك الا الطاعة ولا یوحشنك الا المعصیة فاذا اعطاك الله عز وجل الظفر
فلا تقتلن جانحا ولا اسیرا * دیو یازدیغی فرمانکه مألی مأمور اولدیغك یرده قتل واعطاده اسراف
وتبذیرك مسموعم اولدی قتل خطا ایسه دیت وقصدا ایسه قصاص امرم اولمشدر تبذیر
ایتدیکك اموالی یرینه رد و بوندنصکره نوجهله رأیم اولور ایسه مضمونیله عمل ایدهسن مال
مذکور امانة الله و بز امناسی یز اکر اموال مذکوره یی بذل وتبذیر ایله قصدك ناسی طرفمه جلب ایسه
بونکله انلری بندن مستغنی ایده مزسن یعنی بلاموجب اعطای مال ایله جلبك سکا فائدهسی
بوقدر یوق اکر نفسك ایچون ایسه بو دخی مغنی دکلدر قریبا سکا ایکی امرم وارملودر
بری رفق و بری شدتدر شدتدن سنی امین ایده جك انجق امریمه اطاعت ووحشت و یره جك
مجرد معصیتدر جناب حق فضلیله سکا ظفر احسان ایلدکده رومال ایدن اهل نیاز واسرای

البته قتل ایتمه دیمکدن عبارتدر عبد الملك فرمان مذكورك ذیلنه دخی اشبو ابیات تنبیه
سماتی نظم ایدوب یازدردی * اذا انت لم تترك امورا كرهتها * وتطلب رضای بالذی
انت طالبه * فان ترمنی غفلة قرشیة * فیارب ما قد غص بالماء شاربه * وان ترمنی وثبة
امویة * فهذا وهذا كل ذا انا صاحبه * فلا تأمننی والحوادث جمة * فانك مجزی بالذی انت
كاسبه * ولا تعد ما یأتیك منی وان تعد * یقمن به یوما علیك نوادبه * فلا تمنعن الناس حقا
علمته * ولا تعطین الناس ما لیس واجبه * فانك ان تعطی الحقوق فانما النوافل شیٔ لا یثیبك
واهبه * مآل ابیات مذكوره اكر بنم كریه كوردیكم اموری ترك ایتمیوب وطلب وعمل ایلدیكك
شیده بنم رضامی طلب ایتمزایسك واكر بندن ترك مؤاخذه یی كورر ایسك متنبه اول ای حجاجكه
سر مجازاتی كوررسن زیرا بعض كره صویی اختیار یله اروا ایچون ایچن كیمسه نك بوغازنده
طوروب مایهٔ هلاكی اولور ودخی بندن مؤاخذه ده صبچرامق یعنی فی الحال اجرا ایتمك كوررسنكه
اول ترك ایله صیچرامغك صاحبی بنم یعنی مسامحه ومعاقبه یه مقتدرم حال بویله ایكن دهرك
متعاقب اولان حادثه لرندن امین اولمه كه كسب ایتدیكك شیده خیرا وشرا جزا كوررسن
وبنم امریمه تعدی ایتمه اكر ایدر ایسك كونلرده بركون اول تعدی سبیله هلاكك تحقق ایدوب
نادبه لر یعنی سكا بكا ایدیجیلر اقامه اولنور ناسك حقنی بیلدیكك وقتده منع ایتمه یعنی ویر وواجب
اولمیان نسنه یی ویرمه واكر حقوقی اعطا ایدر ایسك مثاب اولورسن وواجب اولمیان نسنه یی
اعطاده واهب العطایا اولان واجب تعالی سكا ثواب ویرمز دیمكدر (وقتا كه فرمان مذكور
حجاجه وارد ومفهومی معلومی اولدقده اشبو عرضحالی یازدی * اما بعد فقد ورد كتاب امیر المؤمنین
بذكر اسرافی فی الدماء وتبذیری للاموال ولعمری ما بالغت فی عقوبة اهل المعصیة ولا قضیت
حقوق اهل الطاعة فان كان قتلی العصاة اسرافا واعطای المطیعین تبذیرا فلیمض امیر
المؤمنین ما سلف ووالله ما اصبت القوم خطأ فادیهم ولا ظلمتهم فاقادبهم ولا قتلت الا لك
ولا اعطیت الا فیك والسلام علیك ورحمة الله وبركاته * یعنی امیر المؤمنینك بو عبد كمترینه
نسبت اولنان اسراف وتبذیر وامر همایوننه مخالفتدن ناشی تخویف وتحذیری ناطق فرمان
عالیشانلری هامه زیب ورود اولدی قسم ایدرمكه عقوبت اهل معصیت واعطاء حقوق
اهل طاعتده مبالغه ایتمیوب بلكه قصور ایتدم اكر عصاتی قتلم اسراف ومطیعلره اعطام تبذیر ایسه
اشبو كاهمی امیر المؤمنین عفو بیورسونلر والله خطاء قتل ایتدمكه دیت ویره یم وظلم ایتدمكه
قصاص اولنه یم قتلم انجق سنك نفعك ایچون واعطام انجق سنك نفعكده در دیمكدر حجاج دخی
عرضحال مذكورینك آخرینه بو ابیاتی یازدی * اذا انا لم ابغ رضاك واتقی * اذاك فیومی لا تواری
كواكبه * وما لامریٔ بعد الخلیفة جنة * تقیه من الامر الذی هو راكبه * اذا قارف الحجاج
فیك خطیة * فقامت علیه بالصباح نوادبه * اذا انا لم ادن الشفیق لنصحه * واقص الذی تسری
الی عقاربه * واعطی المواسی فی البلاد عطیة * لیوم الذی ضاقت علی مذاهبه * فمن یتقی
یومی ویرجو مودتی * ویخشی غدا والدهر جم نوائبه * وامری الیك الیوم ما قلت قلته *
* وما لم تقله ما اقل ما یقاربه * ومهما اردت الیوم منی اردته * وما لم ترده الیوم منی مجانبه * تعف
بی علی حد الرضا لا اجوزه * مدی الدهر حتی یرجع الدر حالبه * والا فدعنی والامور فاننی *
* شفیق رفیق احكمته تجاربه * اشبو ابیاتك مآلی دخی ای امیر المؤمنین بن سنك رضاكی طلب
واذا وعقوبتكدن اتقا ایتمدیكم وقتده یوم تعیشمك كوكبلری مستوره اولمز یعنی یوم مظلم اولور كه
مراد هلاكدر واوزرینه حمل ثقیل اولان امر ثقیلدن توقی ایده جك كیمسنه یه ذات خلافتمآبدن
باشقه سپر وصغنه جق یر یوقدر اكر بیچاره حجاج سنك امركده خطا آلود اولورسه انك اوزرینه

صیحه لر ایله اغلیجیلر قالقشرلر یعنی هلاك اولور اكر بن ناصح شفیق تقریب ومضرتی بكا ساری
اعدایی ابعاد ایتمدیكم وقتده واكر بن راه بلادده بكا مضایقه كونلرنده یعنی دار غربتده
رفیقم اوله حقلره اعطای عطیه ایتمدیكم هنكامده بو كون بندن كیم قورقار ومودتمی كیم رجا ایدر
یعنی دهرك نوائب ومصائبی چوقدر حال فرصتده احسان ایتمدكجه شدتده قفادار ویار بولنمز
ای امیر المؤمنین امرم سكا پیوسته در دیدیككی دیرم ودیمدیككه قریب اولانی بیله دیمم یعنی
امرك مطاعدر وبو كون چاكركدن ارادهك نه ایسه بنم دخی مرادم اودر واراده ایتمدیككدن
مجانبم حد رضاكی بیلدركه مدی الدهر اندن تجاوز ایتمیم والا بنی امورمله ترك ایت یعنی استقلال ویر
خلقك سوزینی اصغا یورمه رفق وشفقتم واردر هرشیده تجربه لرم سبقت ایتمش امور دیده یم
دیمكدر چون عرضحال حجاج حضور عبد الملكه واصل اولدقده * خاف ابو محمد صولتی ولم یعاود
لامر كرهته ان شاء الله تعالی فمن یلمنی علی محبته اكتب الیه یا غلام الشاهد یری ما لا یری الغائب
وانت اعلی عینا بما هنالك * دیو اعتذارینی قبول ایلدی (مآل كلام عبد الملك ابو محمد له مكنی اولان
حجاج صولتمدن قورقدی ان شاء الله تعالی كریه كوردیكم امره من بعد معاودت ایتمز وكریوه
خلافه كتمز اكا محبتم برقراردر اشبو محبتمه كیم لوم ایدر ای غلام كاتب حجاجه یازكه
حقنده بزه خبر ویردكلری شیلری كندی كورر وبزه غائبدر * لیس الخبر كالعیان * وفقنجه
حقیقت مصلحتی بیلوردیمك عراقده * اعلی عین * دیمكدر بوراده عین جاسوس معناسنه مستعملدر
(منقولدر كه حجاج سفك دمایه وآخرك مقتدر اولمادیغی اموركر یهه یه اقدامه مائل اولوب دنیاده
بكا سفك دمادن احب والذ برشی یوقدر دیدیكی كندوسندن استماع اولنمشدر (حجاجك
مادری فارعه بنت همام پدری یوسفدن اول حارث بن كلده نام حكیمك زوجه سی ایدی حارث
وقت سحرده مزبوره یی دیشلرینی خلاللر كوردكده تطلیق ایلدی سببنی صوردقده اكر علی
السحر طعام ایتدكسه غایت حریصه سن اكر اخشامكی طعامك بقایاسی ایسه مردار مزاجسن
دیمكله ام حجاج بونلرك بریسی دكلدر انجق اسنانمك اراسنده مسواك قیمقلری قالمغله تخلیل
ایده رم دیدكده حارث ارتق قدر بویله ایمش دیو اظهار ندامت ایتدی بعده ابو الحجاج یوسف بن
عقیل ثقفی یه واردی (روایت اولنمشكه حجاج عراقه امیر اولدیغنده سنی یكرمی یه بالغ ایمش وفات
ورحلت ایلدكده سنی اللی اوچه واصل اولمش عنف سیاست وظلم رعیت وقتل نفوسده برشدتده
ایمشكه وصف وتعریفی قابل دكل حتی حروب وقتالنده مقتول اولنلردن ماعدا جبرا امریله
بو ینو اورولنلرك عددی یوز یكرمی درت بیكه بالغ اولمش وقت وفاتنده اوزرلرینه قتل وقطع
لازم كلمیان نفوسدن سجن ومحبسنده اللی بیك ارككو اوتوز بیك قاری موجود بولنمش رجال
ونسایی محل واحده حبس ایلیوب ومحبسنك سقفی اولمادیغندن بی جرم وكناه ضعفای مسلمین
حرو بردن تحصن ایده میوب سجنده متأذی اولورلر ایمش (شعبی رحمه الله تعالی به حجاج
مؤمن میدر دیو سؤال اولندقده بلی طاغوته مؤمندر شیطانه ایمان ایدنلردن ایدی دیو جواب
ویردكدنصكره دیدیكه هر برامت خبیث وفاسقلریله كلسه لر بزلر دخی یالكز حجاجله كلوردك
وجمله نك خبیثلرینه غالب اولوردی دیدی حجاجك ولادتی حیننده مروج الذهب مسعودیدن
برا زاحوالی یازلمش ایسه ده خلاف معقول بلكه مخالف اصول اولدیغندن ترجمه سنه قلم تحریر
تصحیح وضع اولنمامشدر

ذكر فصحاء النساء

صاحب مستطرف رجالدن فصحاء
وحكایاتلرینی ومتصف اولدقلری فصاحت ومآثری بیان ایلدكدنصكره نسادن استحضار
ایلدیكی فصحا واخبارلرینی بو وجهله بیان ایدر (عبد الله بن النمیردن نقل وحكایت ایدركه
مأمون خلیفه كوفه ده ایكن زماننده لشكرندن برسریه یعنی برطائفه ایله باقصد صید وشكار

برکون راکب اولور و بندخی بله ایدم کذارایدرایکن برشکاره ملاقی اولور وراکب اولدیغی خیل چابکپانك عنانی صیده طوغری اطلاق ایدر وقووه رق یکانه نهرفرات کنارینه چیقر ومعتدل القامه بدرسیماکبی برترتازه بنت عربیه یه مصادف اولور دخترمذکوره نهردن قربه جغن طولدیروب واوموزینه قویوب جبله صاعده اولورکن قربه نك اغزی چوزیلور اعلای صوت ایله شوکلام فصیحه آغاز ایدر * یاابت ادرك فاهاقدغلبنی فوها لاطاقة لی بفیها * یعنی ای بنم باباجغم قربه نك اغزینه یتش یعنی کل باغله زیرا اغزی بکاغلبه ایلدی اغزینی ضبط وربطه طاقت وقدرتم یوقدر دیمکدر مأمون فصاحتندن تعجب ایدوب ای دختر قبائل عربدن قنغی قبیله دنسن دینجه دختربنی کلاب قبیله سندنم دیو جواب ویرر مأمون برنهج ایهام وتعریض سنك کلابدن اولمکه نه شی سبب اولدی دیدکده دختر مأمونك تعریض وایهامنی تفرس ویمین ایله کلابدن دکلم انجق مسافرینه اطعام واکرام واعدالرینی سیف ایله قتل واعدام ایدن قوم کرام غیرلئامدنم دیوب بعده مأمونه سندخی ای شاب ناسك قنغی قبیله سندن اولورسن دیو صوردقده مأمون خلیفه دختره انساب عربه علم ووقوفك وارمیدر دیجك دختر بلی دیدی مأمون بن مضر حمراء قبیله سندنم دیدکده دختر مضرك قنغی شعبه سندن اولدیغی سؤالده مأمون خلیفه * من اکرمها نسبا واعظمها حسبا وخیرها اما وابا ممن تهابه مضرکلها * کلامیله جواب ویردی یعنی قبیلهٔ مضر ایچنده نسبده اکرم وحسبده اعظم وپدر ومادر یوندن خیرلو قبیله اهلنك مهابتلوسی اولان شعبه دنم دیدی دختر مأمونی تصدیقله ظن ایدرمکه کنانه دنسن لکن قنغی شعبه سندنسن دیدکده مأمون * من اکرمها مولدا واشرفها محتدا واطولها فی المکرمات یدا ممن تهابه کنانة وتخافه * دیدی یعنی کنانه نك مولد جهتیله اکرمی واصل ونسب جهتیله اشرفی احسانده دستی اطول کافهٔ قبیله نك قورقدیغی شعبه دنم دیجك دخترینه تصدیق مأمونله قبیلهٔ قریشدنسن لکن قنغی شعبه دنسن دیدکده مأمون * انا من اجلها ذکرا واعظمها فخرا ممن تهابه قریش کلها * دیو جواب ویرر یعنی قریشك ذکر جهتیله اجلی وفخر جهتیله اعظمی اولوب سائر قریش کندولردن خوف وخشیت ایلر شعبه دنم دیدکده دختر یمین ایدرمکه بنی هاشمدنسن لکن بنی هاشمك قنغی شعبه دنسن دینجه مأمون * من اعلاها منزلة واعلاها قبیلة ممن تهابه بنی هاشم وتخافه * یعنی بنی هاشمك منزله ومرتبه وقبیله وشعبه جهتلریله اعلاسی وسائر شعب بنی هاشم کندیلردن خوف وخشیت ایله ممتاز ومستثناسی اولان شعبه دنم دیدی دختر اشبو کلامی کوش درایتله استماع ایتدکده اداب ملوکانه یه بالرعایه خلیفه اولدیغنی فهم وتفرس وتقبیل زمین ایدوب * السلام علیك یاامیر المؤمنین وخلیفة رب العالمین * دعا وتعظیمنی ایدوب حضور خلیفه ده نظر برقدم برله قیام ایلدی دخترك بوفصاحت وادبندن مأمون خلیفه یه صفا عارض وزیاده سیله ممنون ومسرور اولوب بوکون بویله برشکاری قید کمند تسخیر ایتدم والله حرمسرای ازدواجمه ادخال ایده رم دیوب عسکر وخدم وحشم ورودینه دك توقف ایدوب کلوب اوتاغی قورلدقده فرسندن نزول واستراحت وقبیله دن دخترك پدرینی احضار ودعوت واومحلده جاریه یی کندویه عقد ونکاح ودختر ایله بالمرافقه سرایلرینه رجعت وعودت ایلدیلر مأمون خلیفه نك فرزندی عباس اشبو دختردن تولد ایلمش اولدیغی مرویدر (حکایت اولنمشکه کبار عربدن نعمانك کریمه سی هند عصر وزمانه نك قد وقامت وحسن وطروات جهتیله اعلی وممتاز ومستثناسی اولدیغی حجاجه وصف وتعریف اولندقده حجاج کندوبی خطبه ومهر وصداقندن ماعدا ایکی یوز بیك درهم هدیه ایله

(نفسنه)

نفسنه عقد وتزوج برله داخل اولدقدنصکره مزبوره نك پدری بلده سی اولان معره یه رحلت وبرمدت انده اقامتدنصکره امر عبدالملکله عراقه کلوب وانده برابر اقامت خلالی یوما من الایام غیاب حجاجده هند بلیغه مرآته نظر رونکاه وحسنه معجبا هند عربی قسراغندن تولدایتمش بربتدرکه کندی یه قاتر چکلمشدر اکر ولد کریم ذکر طوغررسه خیر وشرف هنده راجعدر یوق اکر قاتر طوغررسه قاتردن اولمشدر هنده عیب یوقدر مآلنده اولان * وما هند الامهرة عربیة * * سلیلة افراس تحللها بغل * فان ولدت فحلا فلله درها * وان ولدت بغلا فجاء به البغل * شعریله هجو حجاجله مداه ایدرکن حجاج قطعهٔ مزبوره یی ایشتدیکی حالده بانه غضب آلود کیروب طلاقنه نیت ایله چیقوب خواص اتباعندن عبدالله ابن طاهر نام کیمسه یی ایکی کلمه ایله که * کنت فبنت * درباوکاله افاده ایت ومهری اولان ایکی یوز بیك دراهمی اشته ال کیت دیدی اولدخی واروب عهدهٔ وکالتنده اولان تطلیق ودراهم مذکوره یی اعطا ایله بیان ایتدکده هند اظهار سرور ایله * اعلم یاابن طاهر اناکنا فاحمدنا وبنا فماندمنا وهذه الدراهم الوفیرة بشارة لك بخلاصی من کلب ثقیف * دیدی یعنی ای طاهرزاده حجاجله همخلوت ازدواج اولدیغمه والله ممنون واندن افتراقه نادم دخی دکلز اشبو ایکی یوز بیك درهم اول ثقیف قبیله سی کوپکندن خلاصم ایچون سکا مژدکانه اولسون دیوب وکیل طلاقه بخش ایلدی وقتا که حجاجك هندی تطلیق ایلدیکی ومزبوره نك حسن وجمالی وفصاحت کلام ودرجهٔ کمالی عبدالملك بن مروانه واصل وهندی تزوج ونکاح ایتمکه طالب اولوب فرمان نامه ارسال ایلدکده هندك عبدالملکه اعتذارانه تعظیماتی مشتمل یازدیغی عریضه سنه * ان الاناء ولغ فیه الکلب * عباره سنی درج ایتمشدیکه مآلی طالب اولدیغکز کاسه یی کلب یالادی یعنی بنی حجاج ازدواج ایتمشیکن حرمسرای ملکه لایق دکلم دیمکدر اشبو جواب اعتذار مدار واصل حضور ملك اولدقده خطبه سندن فارغ اولمیوب (اذا ولغ الکلب فی اناء احدکم فاغسلوه سبعا وعفروه الثامنة بالتراب فاغسلی الاناء یحل استعماله) اثریله بالاقتباس فرمان نامه یازوب خواهشکر نکاحی اولدی مآل اثر مذکور (اکر سزك بریکزك صوقابنی کوپك یلاسه اول قابی یدی کره صو ایله غسل ایدك سکزنجیده ترابله مسح ایدك صکره ترابی دخی غسل ایدك اول قاب پاك اولوب استعمالی حلال اولور دیمکدر چون فرمان نامه یی هند اوقیوب مخالفتی عدیم الامکان اولدیغنی تیقن ایتدکده عقد عقد انجق برشرطله حل اولنور شرط ندر دیو سؤال بیوریلورایسه والی عراق اولان حجاج معره دن دارالاماره یه قدر متزین ومتحلی اولدیغی البسهٔ فاخره سندن تجرد ایله عریان وماشی اوله رق راکبه اولدیغم محملی سوق ایده رك روان اولمسنی استرحامدر دیو یازدیغی عریضه سن عبدالملك قرائت ایلدکده خندان وحجاجه هندك استدعاسی اوزره نوبسندهٔ فرمان اولدی حجاج دخی امر خلیفه یه مسارعت وبلدهٔ معره یه کوفه دن عزیمت ایلدی هند کرائبها حلی والبسهٔ فاخره ایله متزینه وجمیع خدام وجواریسی اطرافنده مجتمعه اوله رق محمله راکبه وحجاج زمام بعیری یدرك سائره اولدی ومحملده اولان هیفاء نام دایه سیله استهزا یه اغاز وپردهٔ محملی دایه یه قالدیروب حجاجی کوردکده ضحك ایدردی حجاج دخی تعریضا * فان تضحکی منی فیا طول لیلة * ترکتك فیها کالقباء المفرج * یعنی شمدی بنی استهزا ایله کولر ایسك کوجه کلمز زیرا بوندن مقدم سنی اوزون کیجه لر ایچره بوش جامه کبی صو یوب ترك ایتمشیدم سنکله هم اغوش اولمشیدم دیمکدر هند دخی جوابنده * ومابنالی اذا اروا حنا سلمت * بما فقدناه من مال ومن نسب * فالمال مکتسب والعز مرتجع * اذا النفوس وقاها الله من عطب * شعرینی انشا ایلدیکه مآلی بز مالمزك ونسب وعزیمزك فقدانندن روحمز سلامتده ایردکده مبالات وتأسف ایتمیز زیرا الله تعالی

نفوسمزی هلاك دن وقایه ایلدی مال ضایع کسب اولنور وعز وشرف رجوع وعودت ایدر دیمکدر
بو حالده کانوب دارالاماره یه یاقلشدقده هند ینه حجاجی استهزا نیتیله کار محملدن یره بر آلتون آتوب
حجاجه خطابا ای جمال بزدن بر درهم دوشدی بول ویریدکده حجاج ارضه نظر وآتیلان
دیناری کوروب ساقط اولان آلتوندر دیجك هند درهمدر دیو خطاب ایدر وحجاج آلتوندر دیو
جواب ویرر بعده الحمد لله که بزدن بر درهم دوشدیسه خدای اکرم بزه آلتونله عوض وکرم ایتدی
دیوب حجاجی الزام ایتدکده خجیل اولوب من بعد سکوت ایلدی خلاصه کمال احتشام واکرامله
سرای عبد الملکه واصل وازدواجیله ملکه صفا حاصل اولدی صاحب المستطرف بعض نسخ
ادیبه ده بو حکایه‌یی طویل الذیل کوردم ایسه ده اشبو قلیل ایله اکتفا ایتدم دیمشدر بو فقیر
طابعه قالسه بالکلیه طیی بلاغتدن معدوددر (حکایه اولنمشکه هرون الرشیده صاتمق ایچون
بر جاریه عرض اولنور جاریه‌یه نظر ودقت ایدوب بایعنه اکر بو زنده کلف وانفنده خنس
اولماسه آلوردم دیدیکنی جاریه ایشتدکده ای امیر المؤمنین رخصت بیورلور ایسه برسوزم
وار در دیو رجا برله مرخصه اولدقده * ماسلم الظبی علی حسنه * کلا ولا البدر الذی یوصف *
فالظبی فیه خنس بین * والبدر فیه کلف یعرف * قطعه سنی انشاد ایتدی مآلی ظبی یعنی
کیك و بدر حسنله مشهور ایکن بری خنسدن یعنی بورنی اعتدالدن خارج یوکسك اولمدن
و دیکری کلفدن یعنی لکه دن سالم اولمادیلر دیمکدر کلف یوزه عارض اولان صوصام کبی راز
اوفاق نسنه لره وسیاه ایله قزل بیننده اولان لونه دیرلر بعده هرون جاریه نك فصاحتندن
حظ ایله شراسنه امر ایتمشدر (ومأمون خلیفه‌یه دخی حسن وجمالده بارعه وهنر وکمالده فائقه
بر جاریه عرض اولنوب لکن لنك وطوپال اولمغله عیب وقصوری اولدیغندن جاریه‌یی صاحبنه
کتورك دیدکده جاریه * یا امیر المؤمنین انه فی وقت حاجتك لا یکون بحیث تری * دیدی یعنی
ای امیر المؤمنین بنده اولان عیب اعرجی بی وقت حاجتکزده کورر اولماز سکز دیمکدر مأمون
خلیفه جاریه نك سرعت جوابندن محظوظ اولوب شراسیله امر و فرمان ایلدی (حکایه
اولنمشکه ظرفای کتاب وشعرادن کریم الملك بر بستان کنارندن کچرکن قصرنده بر تازه دختر
حسنا کوروب حسن جمالنه واله وحیران اولدی خانه سنه کلدکده هدیهٔ نفیسه دوزوب کندی
خدمتنده اولان بر عجوز ایله ارسال وقصر مذکورده همجامه وصال آرزوسنده اولدیغنی
یازدیغی محبتنامه ده رمز ایلدی دختر ذات زوج اولمامغله مرامنی فهم ایدوب هدیه سنی قبول
و بالمقابله بر مقدار عنبر اوزره بر آلتون دوکه قویوب و بر مندیله صاروب عجوز مزبوره اشته
محبتنامه نك جوابی بودر دیو اتحاف و ایصال ایلدی کریم الملك بو اشارتدن بر معنی فهم
ایده مدیکندن واله وتحیرده ایکن کریم الملکك حدیثة السن بر کریمهٔ ادیبه سی وار ایدی پدرینی
حیران کورنجه سببنی استفسار پدری دخی اکا عنبر دوکه‌یی ارائه واخبار ایلدکده معناسی بودر
دیه رك کریمهٔ بلیغه * اهدت لك العنبر فی جوفه * زر من التبر خفی اللثام * فالزر والعنبر معناهما *
زر هکذا مستخفیا فی الظلام * قطعه سنی انشاد ومعناسنی تفهیم ایلدی دختر معنای قطعه سا که
عنبر ایچنده آلتون دوکه اهدی ایلدیکه نقابده کیزلنمش زر دیمکدر وعنبرده کیجه‌یه اشارتدر فذلکه سی
کیجه ایچره کزلیجه قصر وصاله چیق دیمکدر مآلنده در کریم الملك کریمه سنك عقل وفطانت وزیاده
فصاحتنی استحسان ایلدی (قلت) لکن فیها ما فیها (حکایه اولنمشکه بنی تمیم قبیله سندن بر کروهك
اول فعل مضارعی یعنی مضارعت حرفنی مکسور قیلملری قاعده لرندن اولمغله اوطاقدن بر شابهٔ
جمیلهٔ حسنایه ذکری آتی نکته‌یه بناء بر ظریف کیمسه شرمسار ایتمك ایچون لطیفه طریقیله
* لای شیء یا بنی تمیم ما تکنون * یعنی ای بنی تمیم نیچون سزلر کنیه لنمز سکز یعنی سنك قبیله‌ك کنیه

(قوللنمز)

قوللنمز دیدی شابهٔ جمیله دخی نونك کسریله * ولم لا نکتنی * دیدی معناسی نیچون بزلر کنیه لنمزز
دیمکدر قزك بو سوزینی اشیدنلر کولوب واول ظریف دخی ایده‌رم دیوب قز دخی اکرچه اوتنوب
لکن انتقام قصدیله ای بکت عروض بیلورمیسن دیدکده بیلورم دیو جواب ویرنجه شاعرك
* حولوا عنا کنیتکم * یا بنی حمالة الحطب * قولنی تقطیع ایله دیدی معنای قول مذکور ای
ابولهبك قاریسی اولان حمالة الحطب‌له ملقبه ملعونه نك قبیله سی بزم طرفمزدن کنیه کزی
قالدیرك دیمکدر (وقتا که ظریف مرقوم تقطیعه باشلوب * حولوا عن * فاعلاتن * نا کنی *
فاعلنده قالدقده قز وظریفك ایاقداشلری کولوب آفرین ای دختر اخذ ثار ایتدکجه کتمدك
دیدیلر (قزك نکتنی دن مرادی اکتنادن مضارع متکلم مع الغیر اولوب معناسی بر وجه
محرر بز نیچون کنیه لنمزز دیمکدر اما مضارعت حرفی اوزره کسر ایله اوقوندقده ناك ینیکدن
نکت ماضی مخاطب و آخرنده‌کی یا متکلم ضمیری اولوب معناسی نیچون بکا جماع ایلمدك دیمك
اولور که ظریف مرقوم ایده‌رم دیو بو معنایی اخذ ایدوب قزی محجوبه ایتمشدر وخط عروضده
لدی التقطیع نا کنی دخی ینه نیك ماده سندن بنی دوزدی معناسی چیقار (اشبو حکایه مأمور
مطالعه سی اولدیغمز نسخهٔ مترجمه ده بر غریب صورتده کیرمشدر که بیان اولنسه اینانلمز (وینه
حکایه اولنور که بر رجل شاعرك هلاکنه فرصت کوزه در عدوسی وار ایدی کونلرده بر کون
شاعر مذکورك فرصتنی دوشوروب قتلنه مباشرت واولدخی خلاصه چاره سی اولمادیغنی تیقن
ایدوب چونکه بنی قتل ایده جکسن باری شو وصیتمی خانه مه کیت سویله یعنی شو مصراعمی
اوقو دیو رجا اولدخی قتل ایدوب وخانه سنه واروب مقتولك سپارش ایتدیکی * الا ایها البنتان
ان اباکما * یی اوقودقده مقتولك قزلری دیکلیوب همزبان اوله رق * قتیلا خذا بالثار ممن
اتاکما * مصراع ثانیسنی اوقیوب سن بابامزك قاتلیسن دیو طوتدیروب حاکمك حضورنده
اقرار ایتمکله قتل ایتدیررلر معنای مصراع اول ای قزلر تحقیق باباکز ومعنای مصراع ثانی
مقتولدر سز ده کلانی طوتوب اخذ ثار ایده سکز دیمکدر که قزلر اقتضای فصاحتله اتمام بیت
ایتمشلردر (قلت) فن بدیعده اشبو صورته احتباك دیرلر (حکایه اولنمشکه فصحادن اسم تصغیر ایله
کثیر که عرب نکارلرندن عزه نام محبوبه نك عاشق افتاده ملازمی اولمغله بالاضافه کثیر عزه دیو
مشهور اولان شاعر خزاعیدر بر کون عازم طریق ایکن بکه جکی یرده بر کور عجوزه راست
کلوب صاوش دیو چاغرر قاری طاریلوب سن کیمسن ای حریف بکا کندیکی بیلدر دیدکده
بن کثیر عزه یم دیو بیلدیرنجه قبحك الله تعالی سن بولدن کچسون دیو صاوله جق کیمسه میسنکه
* وما روضة بالحزن طیبة الثری * یمج الندی حثحاثها وعرارها * باطیب من اردان عزة موهنا *
اذا او قدت بالمحمل الدن نارها * قطعه سنی قائل اولان دکلمیسن یعنی اکر منبروزنده مجمل دیدکاری
لطیف طیبله بنم واناك کبی عجوزلر دخی تبخیر اولنسه ایدی بو یمز مسك کبی طیب اولمزمی ایدی
سیدك واولوك یعنی امرء القیس کندی کبی * وکنت اذا ما جئت باللیل طارقا * وجدت بها طیبا
وان لم تطیب * دیمش اولسیدك نه اولوردی دیو توبیخ وکثیر عزه‌یی مبهوت ایلدی مآل
قطعهٔ مذکوره (زواهرله تزیین اولنمش وشبنمی چمن وکیاهی رش ایتمش باغچهٔ صفا افروز کندوبی
شبهنکام تبخیر ایتمش اولان محبوبه‌م پیرهنی یکلرندن اطیب اولمادی دیمکدر ومآل بیت امرئ
القیس شب هنکام منزلکاه وصاله کلدیکم وقتده محبوبه مده رایحهٔ طیبه بولورم هر نقدر
تعطر ایتمامش ایسه ده یعنی مقصود ذات محبوبه در لا غیر دیمکدر (محصول محاورهٔ عجوز
محبوبه‌کی تعطیر یله مدح وثنا ایتمش سن لکن بی بصیرت وطبیعتسن بصیرتك اولیدی تجملات
خارجیه وعارضه‌یه باقیوب امرء القیس کبی ستایش ذات ایدر ایدك دیمك اوله (حکایت

اولنمشکه حجاجه خوارج طائفه سندن طوتلمش بر قاری کتوردلر حجاج سرکرده لرینه بوکا
نه مجازات ایده لم دیو سؤال ایتدکده قتلنی رأی وتعجیل ایدرلر مرأه مزبوره رفیقکك وزراسی
سنك سرکرده لرکدن خیرلودر دیدی حجاج بنم رفیقم کیمدر دیدکده فرعوندرکه حضرت
موسی صلوات الله وسلامه علی نبینا وعلیه اظهار معجزه بیوردقده حقنده وزراسیله مشورت
ایلدکده انلر ﴿ ارجه واخاه وارسل فی المدائن حاشرین ﴾ دیدیلر یعنی نفیبنی رأی ایدوب
سوء قصد حضرت موسی وهرونه علیهما الصلاة والسلام راضی اولمادیلر سنك مستشارلرك
ایسه بنم قتل واعدامم ایله رأی ایلدیلر دیدی (حکایه) وینه حجاجه برخارجیهٔ اخری دخی
کتوردیلر حجاج مزبوره یه تکلم وخطاب ایلدی مزبوره ایسه اصلا یوزینه باقیوب جواب
قیدنده دخی اولمادی قرناسی امیر سکا تکلم ایدر نیچون سن باقوب جواب ویرمزسن دیو
بی ادبلکنه تعریض ایتدکلرنده * انی لاستحیی ان انظر الی من لاینظر الله تعالی الیه * یعنی بن الله
تعالی حضرتلرینك نظر ایلمدیکی یعنی امور خیریه یه توفیق ویرمدیکی شخصه باقمقدن اوتانورم
دیمکدر (بو محلده حضرت عمر رضی الله تعالی عنهه اسناد اولنمش بعض حکایهٔ پرداخته
وارایسه ده الحاق اهل غرض اولدیغندن ترجمه سنی اسعد فقیر ترك ایتمشدر) (حکایة
المتكلمة بالقرآن * یعنی بطریق الاقتباس قرآن عظیم الشان ایله متکلمه اولان امرأه نك
حکایه سیدر عبد الله بن مبارك روایت ایدرلرکه بیت الله الحرامی حج ونبی کریم علیه
الصلاة والسلامك روضهٔ مطهره لرین زیارت قصدیله چیقوب کیدر ایدم بعض طریق
اوزرنده یوکدن بردرع یعنی فراجه ورأسنده خمار یعنی باشمقلی برمسنه خاتونه مصادفه
ایدوب * السلام علیك ورحمة الله وبركاته * ایله تحیه ایلدیکمده بطریق الاقتباس ﴿ سلام
قولا من رب رحیم ﴾ دیدی معنای آیت کریمه اهل جنته رب رحیم قبلندن سلام وسلامت سزك
اوزریکزه اولسون دینور دیمکدر بعده عبدالله بن مبارك یرحمك الله تعالی بومکانده نه
ایشلرسن دیدم ﴿ ومن یضلل الله فاله من هاد ﴾ دیدی مآل شریفی حق سبحانه وتعالی
برکیمسه یی ره صوابدن دور ایده نعوذ بالله اول کیمسه یی طریق رشاده هدایت ایدر یوقدر
دیمکدر ضاله عن الطریق یعنی یولی غائب ایتدیکنی بیلدیکمده نره یی مراد ایدرسن دیدم
﴿ سبحان الذی اسری بعبده لیلا من المسجد الحرام ﴾ دیدی بیلدمکه مکه دن چیقمش قدس
شریفی مراد ایدر ونه وقتدنبرو بوراده طورررسن دیدم ﴿ ثلث لیال سویا ﴾ دیدی آکاه
اولدمکه اوچ کوندر یوشنلکسز یرده قالمش واکا یانکده طعامك یوق نه ایله تعیش ایتدك
دیدم ﴿ والذی هو یطعمنی ویسقین ﴾ دیدی اشبو نص جلیل حضرت ابراهیم علی نبینا
وعلیه الصلوة والسلامدن حکایه طریقیله درکه مآلی اولحضرت رزاق نص مذکور اوزره
پدری وعلی قول صحیح عمی آزره وقومنه خطابا سزلرك عبادات وطاعات ایدوبده آلهه
اتخاذ ایتدیککزه بن عدوات اوزره اولوب انجق بنی خلق ایدوب طریق مستقیمه هدایت والآن
اطعام واسقا ایدن وآچ وصوسز قومیان عالمینك مربیسی وخالقنه عبادت ایدرم دیمکدر
بیلدمکه کمال توکل اوزره ایمش نه ایله توضی ایدردك دیدم ﴿ وان لم تجدوا ماء فتیمموا
صعیدا طیبا ﴾ دیدی بیلدمکه تیمم ایدرایمش بعده طعام ویره یم اکل ایله دیدیکمده ﴿ واتموا
الصیام الی اللیل ﴾ دیدی اورجلی اولدیغنی بیلنجه شمدی شهر رمضان دکلدر دیدم ﴿ ومن
تطوع خیرا فهو خیرله ﴾ دیدی نافله طوتمش اولدیغنی بیلنجه سفرده طوتمامق مباحدر دیدم
﴿ وان تصوموا خیرلکم ﴾ دیدی یعنی سفرده طوتمق خیرلودر بناء علیه بوزمم دیمك استدی
بعده نیچون بنم کبی سویلیوب قرآندن اقتباسله تکلم ایدرسن دیدم ﴿ ما یلفظ من قول الا لدیه

رقیب عتید ﴾ دیدی یعنی مالایعنی سویلمم دیمکی ایماء ایلدی بلده سنی صوردیغمده ﴿ ولاتقف
ما لیس لك به علم ان السمع والبصر والفؤاد كل اولئك كان عنه مسؤلا ﴾ دیدی یعنی نیه
مبنی ایسه صورمه دیو تعریض ایلدی بندخی عفوایله خطامی حلال ایله دیدم ﴿ لاتثریب
علیکم الیوم یغفر الله لکم ﴾ دیدی یعنی عفوایلدیکنی اشراب ایلدی بعده سنی کندی ناقه مه
ارکابله قافله یه اولاشدیره یمی دیدم ﴿ وما تفعلوا من خیر یعلمه الله ﴾ دیدی یعنی اظهار
رضا ایله ممنونه اولدی بعده دوه می چوکردوب رکوب ایله دیدم ﴿ قل للمؤمنین یغضوا من
ابصارهم ﴾ یعنی طرفه باقه تاکه بنی کورمیه سن دیمکی تنبیه ایلدی بندخی کوزیمی قپادم
دوه یه رکوب ایدرکن دوه ارکنکله اثوابی یرتلدی درعقب ﴿ وما اصابکم من مصیبة فبما کسبت
ایدیکم ﴾ دیدی اقتضاء سیئاتمله اولدی دیو اظهار رضای حق ایدوب دوه نك ربطنی ایما
ایلدکده صبرایله دوه یی باغلیم دیدم ﴿ ففهمناها سلیمان ﴾ دیدی یعنی مرادینی فهم ایلدیکمه
تحسین معناسنی اشراب ایلدی دوه یی باغلیوب رکوب ایله دیدم بنوب ﴿ سبحان الذی
سخر لنا هذا وما کنا له مقرنین وانا الی ربنا لمنقلبون ﴾ دیدی یعنی شکرباری ایلدی بندخی
زمام ناقه یی طوتوب صیحه ایده رك سرعتله یوریمکه باشلدیغمده ﴿ واقصد فی مشیك
واغضض من صوتك ﴾ دیدی یعنی یاپجه یوریمه وصیحه ایتمامه اشراب ایلدی بندخی
رویدا رویدا یعنی یاپجه یاپجه یوریمکه وشعر ایله ترنمه باشلدم ﴿ فاقرؤا ماتیسر من القرآن ﴾
دیدی یعنی مالایعنی اولان شعر ترنمی نهی ایتمکله بندخی بالاقتباس ﴿ لقد اوتیت خیرا کثیرا ﴾
دیدم یعنی اخطار وموعظه سنه ممنون اولدیغمی اظهار ایلدم ﴿ وما یذکر الا اولوا الالباب ﴾
دیدی یعنی اخطاربنی طوتدیغمه تحسین ایلدی بروجه محرر آهسته کیدرکن زوجکز وارمیدر
دیوسؤال ایلدیکمده ﴿ یا ایها الذین آمنوا لاتسئلوا عن اشیاء ان تبد لکم تسؤکم ﴾ دیدی یعنی
صوردیغمه راضیه اولمادی بندخی قافله یه ملاقی اولنجه سکوت برله وقتا که قافله یه یتشدیکمزده
کاروان ایچنده منسوباتکز وارمیدر دیدیکمده ﴿ المال والبنون زینة الحیوة الدنیا ﴾ دیدی بیلدمکه
قافله ده اولادی واردر اولادیکز بوکاروانده نه کارده ایدیلر یعنی نه نشانله صوره یم دیدم
﴿ وعلامات وبالنجم هم یهتدون ﴾ دیدی دخی صوردم ﴿ فاتخذ الله ابراهیم خلیلا ﴾ و
واسملرینی دخی صوردم ﴿ وکلم الله موسی تکلیما ﴾ ﴿ یا یحیی خذ الکتاب بقوة ﴾ آیتلرینی اوقودی بیلدمکه اولادلری
قافله قولاغوزلری ایمش صوروب چادرلرینی بولدم واشارتی اوزره یا ابراهیم یاموسی یایحیی دیو
ندا ایلدیکمده دنانیر انوار سمیرکبی اوچ نفر نوجوان ظهور ایلیوب والده لرینی خیمه یه کتوردیلر
خاتون بونلره ﴿ فابعثوا احدکم بورقکم هذه الی المدینة فلینظر ایها ازکی طعاما فلیأتکم برزق
منه ﴾ آیت شریفنی اوقیوب یعنی مسکوك درهم ویروب طعام احضارینی مراد ایلدی بری کیدوب
طعام اشترا ایدوب اوکومه نهاده ایلدکلرنده خاتون ﴿ کلوا واشربوا هنیئا بما کنتم تعملون ﴾
دیدی یعنی تناولی تکلیف ایله اکرام ایلدی بندخی اوغللرینه خطابا والده کزك حالنی
بکا بیان ایتمدکجه طعامکز حرام اولسون دیوب استکشاف ایلدیکمده بو بزم والده مزك حالی
قرق ییلدنبرو شاید خطاده واقع اولوب سخط رب الاربابه مظهر اولورم خوفیله قرآن عظیم
الشاندن باشقه کلامله تکلم ایلمز دیدیلر فسبحان القادر علی مایشاء والله ذوالفضل العظیم

﴿ الباب الثامن فی الاجوبة المسكتة والمستحسنة ورشقات اللسان ونحو ذلك ﴾

اشبو سکزنجی باب اجوبهٔ مسکته ومفحمه ومستحسنه ورشقات لسان وعذبات بیان

یعنی لطائف کلام و بونلره مماثل اولانلرك ذکرو بیاننده در (حکایه اسخیا دن امیرمعن بن زائده منصورخلیفه نك حضورینه داخل اولدقده سرفنه وثنای آنی یه غیرشایان ایدیکنه برنهج تعریض * هبه یامعن تعطی مروان بن ابی حفص مائة الف علی قوله * معن بن زائدة الذی زیدت به * شرفا علی شرف بنوشیبان * ان عدایام الفعال فانما * یومان یوم نداو یوم طعا ن * یعنی ای معن سنی اشبو نظمیله ثنا ایدن مروان بن ابی حفص نام شاعره جائزه اوله رق یوزبیك درهم فضه و یردکمی نیز جواب و یردیدکه معن حاشا یاامیرالمؤمنین بن شاعر مرقومك بکا نظم ایلدیکی نونیه سندن قول مذکور ایچون و یرمیوب بلکه قصیده ٔ مرقومه نك * مازلت یوم الهاشمیة معلنا * السیف دون خلیفة الرحمن * فمنعت حوزته وکنت وقاءه * من وقع کل مهند وسنان * بیتلری ایچون جائزه بخشا اولدم دیدی منصورفی الحقیقه بیتین مزبورین ایچونمی اعطا ایتدك دیدکده معن قسم بالله ایله بلی اکرخلقك تشنیعی خوفی اولمیدی مخزنمده بولنان مالمك مجموعنی اکا بوشالده جق ایدم دیدی منصورمعنك شوتدارکنه محظوظ اولوب اوزریکه خیرکثیراولسونکه رجال اوزره دشوار اولان بذلی سکا براعرابی یعنی شاعر بلیغ مومی الیه آسان قلمش دیو الباس خلعت وجوائزله اکرام ایلدی (بیت اولك مآلی معن ابن زائده نك وجود پرجودیله جدمعن اولا ن شیبان آلی شرف اوزره شرف بولندن زیاده اولدی دیمکدر بوستایش غیرت خلیفه یه طوقمغله تعریض ایتدی (بیتین مرقومینك مآلی ای معن سن هاشمیه کوننده یعنی منصورك امویه ایله جنکنده سیفکی معلن اولدیغك حالده خلیفه نك یعنی منصورك اطرافنده پویان اولوب اعداسنك سیف مهندوسنانی وقرع وطعنلرینی وقایه ایتمدن خالی اولمادك دیمکدر که بوستایش خلیفه یه عائد کورندیکندن باعث حظی اولمشدر (حکایه روایت اولنورکه حجاج ظالم کثیراما قرایه سؤال ایراد ایدوب الزام قیدنده اولوردی کونلرده برکون قرادن بری مجلسنه داخل اولدقده قوله تعالی ﴿ امن هو قانت اناء اللیل ﴾ آیت کریمه سنك اوسنده کی ایت ندر دیو سؤال ایتدکده اول دخی فی الحال قوله تعالی ﴿ قل تمتع بکفرك قلیلا انك من اصحاب النار ﴾ دیو جواب و یردکده محجوب اولوب من بعد قرا ایله مباحثه یی ترك ایلدی سبحان الله قاری مرقومك اوقودیغی آیت که بادیء حجاب حجاج اولمشیدی حجاجی برکونا الزامدرکه تعریفه کلمز زیرا آیت شریفه ٔ مرقومه سن اصحاب ناردنسن خطابنی شاملدر بودخی معجزه ٔ قرآن عظیم الشان اولدیغنی اشباهدر (حکایه فصحادن ابن ابی محجن ثقفی برکون معاویه رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك حضورینه کیروب قائما بعض نصایحی حاوی برخطبه ٔ بلیغه تقریر ایدر حضرت معاویه کمال بلاغتنه ایلشوب محجوب ایتمك ایچون ای ابن ابی محجن باباك سکا * اذا مت فادفنی الی جنب کرمة * تروی عظامی بعدموتی عروقها * ولاتدفننی فی الفلات فاننی * اخاف اذامامت ان لااذوقها * قوایله وصیت ایدن دکلمیسن دیدکده خیر بن پدریمك بکا * لاتسأل الناس عن مالی وکثرته * وسائل الناس عن جودی وعن خلقی * بیتنی دیین کیمسه یم دیدکده احسنت دیوب جائزه وصله اعطاسیله امر ایلدی طوغریسی طرفینك وقائل ابیاتك بلاغتی انکارا ولنماز لکن بوحکایه مسکته اولدیغی تدبره محتاجدر اولکی بیتلرك مآلی بن اولدکدنصکره آصمه چبوغی یاننه دفن ایله که موتمدنصکره کمکلریمی اوآصمه نك عروقی قاندیره و بیت اخیرك مفهومی مقام قرینه سیله بن اولدکدنصکره مالمی وکثرتنی خلقدن صورمه بلکه حسن خلقمدن وجود وسخامدن صورکه نائل جودم اولملریله جودایله اتصافمی بیلورلر دیمکدر (حکایه عبدالملك بن مروانه خارجیلردن صاحب قوت شبیب الحارثینك قرناوندماسندن بربنی طوتوب کتوردکلرنده عبدالملك شخص مأخوذه * ومناسوید والبطین وقعنب * ومناامیر المؤمنین شبیب * نظم ایدن سن دکلمیسین دیو خطاب ایتدکده بلی بنم لکن امیرالمؤمنین ایله سکاندا

ایتدم دیجك عبدالملك ملزم اولوب اطلاق ایلدی (مآل بیت خارجیدن شوید و بطین وقعنب دیدیکلری ابطال رجال وامیرالمؤمنین شبیب بزم طرفده دیوب وشبیبی امیرالمؤمنین ایله توصیف ایله افتخار دن عبارتدرکه عبدالملك توصیف مذکور ایچون شخص مرقومه عقاب ایده جك ایدی (قلت) بومعنا ایسه ظاهری اوزره امیرالمؤمنین اولکی منا یه معطوف مناخبر مقدمنه مرفوع اوله رق مبتدای مؤخروشبیب بدل و یاخود مبتدای محذوفك خبری واقع اولدیغی وقتده تحقق ایدر لکن شخص بلیغ مرقومك سکا ندا ایتدم دیمسی بو معنادن چیقاررکه امیر المؤمنین جمله ٔ اضافیه سی حرف نداسی محذوف منادای منصوب اولور بوصورتده معناسی ای امیر المؤمنین اولان عبدالملك شوید و بطین وقعنب وشبیب بزم طرفده در دیمکدر بومحلده شوید ابن اعورنام کیمسه ایله جدال امویه بینلرنده ودخی سائریله واقع اولمق اوزره بعض نسخه ده براز حکایه ٔ بی ادبانه کورلمش ایسه ده شان بعض اصحابه موجب شین اولمغله قلم ترجمه او روسیاهلقدن رها قلنمش و یرینه مترجم اول ایله ثانینك ترجمه لرینی ترك ایتمش اولوب بعض نسخه ٔ مسطرفده کوریلان بروجه آتی اوج حکایه ٔ طیبه بعونه تعالی اوله کلدیکی وجهله قلم طابع ایله ترجمه برله درج اولنمشدر (حکایت قضاة ستوده صفاتدن بری بلده ٔ حکومتنده جامعه کیدرایکن برخانه دن آغازه ٔ زن ایشیدروزن دخی قاضینك مروریني کورمکله سکوت ایدر معیتنده بولنوب برخصوصه مقدما شهادت ایتمش اولان ذواتدن بری او سکوت عقبنده احسنت والله دیو تحسین ایدر فی الحال قاضی ٔ مومی الیه اول ذاتك شهادتنی ردوجریده سندن اسمنی محوایدر اوذات ایها القاضی نه سببه مبنی شهادتمی رد ایتدك دیدکده خاتونك منهی اولان آوازه سنی تحسین ایتمکله فاسق اولوب عدالتدن ساقط اولدك دیجك مولانابنم تحسینم خاتونك تغنیسی هنکامنده می ایدی یاخود سکوتنده می ایدی دیو استجواب ایتدکده سکوتنده دیدکده بن سکوتنی تحسین ایتمشیدم دیمه سیله جوابنه راضی وشهادتنی قبول ایدر (اشبونقل مسطرفده تصریح اسمله دکلسه ده بعض کتب ادبیه ده اشبو حکایه امام اعظم حضرتلرینك وقت شبابنده اخذ علوم ایلدیکی مشایخندن قاضی ابولیلی بینلرنده وقوعبولدیغی محرردر (حکایه زمانه سی افضلی اولان شعبی نام بلیغ که اولا کوفه ده عبدالله بن مطیع بعده عبدالله بن الزبیره کاتب اسرار اولمشیدی وقتاکه عبدالملك بن مروان عراقه حجاجی کوندردکده مهمی تسویه ایچون اول طرفلرده بررجل کامل وارایسه حضوریمه ارسال ایله دیو حجاجه مباشرکوندرر حجاج دخی شعبی یی تسییرایلدی مومی الیه حضور عبدالملکه کیردکده ابومن دیو کنیه سنی سؤال ایدیجك اسمم عامر در حضور امیرالمؤمنینده کنیه ذکری جائز دکلدر دیو جواب و یرر زیرا کنیه بین العرب تعظیمی مشعردر بعده عبدالملك یاخطاء یاخود امتحانا عطانك همزه سنی منصوب اوقویه رق یاعامرکم عطاءك یعنی بیت المالدن معاشك نه مقداردر دیدکده شعبی بالفین یعنی ایکی بیك دیدی عبدالملك یاننده بولنان ندماسندن برینه باقوب اشبو عراقی یعنی شعبی اعرابده لحن وخطاایتدی دیوب ندیم محل خطایی تفهم ایتسون دیوسؤالی اعاده ایدوب عطانك همزه سنی رفعله قرائت ایدوب کم عطاؤك دیدکده شعبی حرف الف ایله الفان یاامیرالمؤمنین دیدی پس عبدالملك ندن ابتداء سؤالده الفین دیدك دیجك امیرالمؤمنین رفعله عطاؤك دیمیوب لحن ایتمکله بنده لحنده متابعت ایتدم شمدی اعرابی طوغری اوقونمغله بن دخی درست اوقودم دیدکده تحسین ایدوب دهانی جواهرطولدردی وکم عطاؤك مبتداء والفان خبریدرکه ایکیسیده وارسته ٔ بیان اولدیغی اوزره مرفوع وتثنیه ده الف علامت رفعدر (حکایه حضرت رسالتپناه علیه الصلاة والسلام افندیمزك جدی اولان عبدالمطلبك حبش ملکی ابرهه یه و یردیکی جواب باصواب دخی اجوبه ٔ

مسكنه‌دندراول مفصلك اجمالى شو يله دركه چونكه ابرهه شوكت وخز ينه سى وافر قرانى
كريمده مذكور فيلك صاحبى برملك نصرانى جابر اولوب وقتا كه عربك بيت حرامه تعظيمى
وشد رحلله زيارت وتكريمنى ايشتدكده اول دخى بركر پجى آلتون و بركر پجى كمشدن مزين ومحلى
بركنيسه ياپوب هر سنه نصرانى اولنلرك زيارتلريله امر ايلدى عربدن بريسى غيرة تبديل
قيافتله كلوب كنيسه‌نك بواب وخداملريله الفت ايلديكى خلالده فرصت دوشوروب صدر
كنيسه‌يه تبول وتغوط ايله فرار ايلدى اشبو تحقير عرب ابرهه‌نك مسموعى اولدقده غضبه كلوب
بيت مكرمى هدم وقبائل عربى قتل قصديله آماده‌ٔ عسكر ايدوب معهود فيلى دخى بالاستصحاب
سمت حجازه شتاب ايدر ابرهه‌نك حركتى عربك مسموعى اولدقده كيمى فرار ايدوب وكيمى غيرت
جنكه قرار ويروب بو حالله قبائل عربى صنديره رق مكهٔ مكرمه‌يه واصل اولدقده اول زمان
جاهليتده قريشك سيدى اولوب كعبه‌نك عادت جاهليت اوزره اولان رؤيت امورى مفوض
عهده‌سى اولان عبد المطلب هجوم ابرهه‌يى ايشتمكله وصولندن اولجه قبيلهٔ قريشى مشورت ايچون
يانته جمع ايدوب اى معشر قريش اشته جبار اولان ابرهه‌نك كيفيتى معلومكز اولدى بزده آنى دفعه
طاقت يوقدر و بو بيت مكرمك صاحبى واردر آنى كيد اعدادن حفظ ايدر همان بز نفس وعرضمزى
وقايه ايچون اشبو جبالك بالاسنه صعود ايده لم ديوب بونك اوزرينه هر برينك تنسيبيله قرار
ويرديلر وقتا كه ابرهه قرب مكه‌يه كلدكده عبد المطلبك دوه‌سنه تصادف ونفسى ايچون سوق
ايدوب وعبد المطلبه سنك وصف جميلك بكا عرض اولندى كبير القدر بر رجل ايمشسن بيمزده
حربى موجب برامر يوقدر عربدن سنك غيرك اولنلرك قباحتنى ايشتدك بنم غرضم انجق اشبو
بيتى هدمدر اكر رياستك ونفسك وقومكك سلامتى يرنده طورسون دير ايسك حالمه ترك ايت ايشمى
كوروب ينه دارملكمه كيده‌رم كلامنى وار سويله ديو بر ايلچى كوندرر ايلچى عبد المطلبه واروب
ذكر اولنان افاداتى تبليغ ايتدكده ايلچى واسطه سيله عبد المطلب ابرهه‌نك حضورينه بعض
نياز عرضى ايچون دخولى استيذان ايدر واولدخى رخصت ويرر عبد المطلب ابرهه‌نك اردوسنه
كلور ابرهه پيشكاه منادە باركاه عظيم ايچره وضع اولنمش سرير ملكانه اوزره اوطوروب بر ديوان
ترتيب ايتمشيدى عبد المطلب باركاهنه كتورلدكده عبد المطلبى كورنجه قلبنده بر هيبت عظيمه
پيدا اولوب وترميه باشلدى زيرا عبد المطلب كامل الخلقه حسن المنظر صبيح الوجه بر رجل
ايدى وقتا كه ضياء وجهنى واعتدال شمائلنى و بليغانه تحيه‌سنى كوروب ايشتدكده ترجمانى
واسطه سيله تحيه سنك جوابنى تعظيمانه ويروب كلوب سرير اوزره اوطورر ايسه اركانمده تغير
حاصل اولور خوفيله همان سريرندن حركت وزمين اوزره زانو بزانو عبد المطلبه برابر قعود ايلدى
وترجمانه سويله كه ملك سكا سلام ايدر و بر مطلبلرى وارميدر ديو صورر ديمسيله امر ايلدى
ترجمان افاده ايدنجك بنم ملكه كلديكم اخذ ايلدكلرى دوه‌مى اعاده رجاسيدر ديدى عبد المطلبك
بو افاده سى معلوم ملك اولدقده ملك سنى كوردكده شخصك عند ملكده عظيم اولمشيدى شمدى
بو شئ ناچيزى رجا ايتمكله وقارك نزد ملكده ساقط اولدى ملكك سندن مأمولى بيت حقنده كه
سنك واولاديكك مدار افتخار يدرو بقاسى دين عربك عزى بقاسنه سببدر آنك وقايه‌سى رجاسنى
ترك ايله بيته نسبتله قدرى اولميان ابلك رجاسنه تنزل ايلدك كلامنى ترجمانيله سو يلنجه عبد المطلب
اى ترجمان ملكه سو يله هر نسنه‌نك بر صاحبى واردر دوه‌نك صاحبى بنم بن اكا قاريشرم واكا دائر
امورى سو يلرم بيتك دخى صاحبى واردر ديلر ايسه ملكى تمكين ايدر ديلر ايسه دفع ايدر ديدى ابرهه
بو سوزى ايشتدكده اكتفا ايدوب ابلك عبد المطلبه اعاده سيله امر ايلدى اولدخى ابلى واهل
مكه‌يى آلوب قرار سابق اوزره جباله چكلدى بعده ابرهه عسكرى ايله بنوب وفيل معهودى اوكنده

چكديروب هدم بيت قصديله يوريدى بو اثناده قريشدن بر رجل فيلك قولاغنه ياقلشوب اى
فيل سن حرم اللهده وجوار بيت مكرمده سن ديو حقه دعوت ايلدكده باذن الله تعالى فيل خضوع
وخشوع كوستروب ايلرويه اقدام ايتمدى هر نقدر موكللرى فيله ضرب وجبر ايتمشلر ايسه‌ده بر خطوه
ايلرو كتمدى وقتا كه عاجز اولوب ترك ايلدكلرنده قالقوب ولايتى جانبنه عودت ايلدى تكرار مكه
جانبنه دوندردكلرنده كلوب بيتى كورديكى كبى ينه خشوع ايدوب ايلرو كتمدى بو حالى ابرهه مشاهده
قيلدقده فيلى ترك ايدك انك خدمتنى استمم ديوب كنديسى عسكر يله يوريدى برده واجب الوجود
طرنقلرنده ومنقارلرنده بر رطاش كتورن ابابيل ديدكلرى طيرى ارسال ايلدى نخود دانه‌سى قدر حجرى
برينك باشنه آتدقلرنده اسفلندن چيقار ايدى بو حالله جمله‌سى هلاك اولدى وابرهه‌نك هر بر
عضوى باشقه باشقه ساقط اوله‌رق اولدى وقعر سجينه يقيلوب كندى (حكايه) هرون رشيدك
مغنيسى يعنى خواننده سى اولان ابراهيم بر كون حضور خليفه‌ده فصل ايدوب خليفه‌نك خوشنه
كلمكله * احسنت احسن الله تعالى اليك * ديدى يعنى كوزل اجراى مقام ايتدك الله تعالى سكا
احسان ايتسون ديو دعا ايلدكده ابراهيم يا امير المؤمنين جناب حقك بزه احسانى سنكله در ديو
جواب لطيف و برنجه استظراف ايدوب يوز بيك درهم اعطا ايلدى (حكايه) اركان عباسيه‌دن
عبد الله بن يحيى ظرفاى شعرادن ابو العيناك كيف الحال ديو خاطرينى سؤال ايتدكده حال
سنسن كنديكه نظر ايله نه كونا اولديغنى بيلور سن ديو و يرديكى جواب ظرافت نصابه حظ
ايدوب صله ومال جزيل احسان ايلدى (لاحقهٔ اسعد) عصر بزده آستانه‌ده مسموع اولان جواب
مسكتك بريدركه كبرادن برى اتباعندن برينه نه وارنه يوق ديو صوردقده وار اولان برودت شتا
و يوق اولان اقچه‌در ديدكده وافر كولوب خيلى اقچه و يرمشدر رحم الله على من اعطاه (حكايه) آل
عباسدن معتصم خليفه فتح بن خاقانه كه اول زمان صبى ايدى اى فتح شو يوز بيكك طاشندن اعلا
برفص كورديكمى ديو خاتمنى كوستردكده نعم خليفه‌م اشبو خاتم طاقيلى اولان يد مؤيداندن اعلادر
ديدكده معتصم ذكاسنه تحسين ايدوب خلعت فاخره وعطيهٔ وافره و يردى (حكايه) بر رجل
رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزمى بيوكدر ياخود سزمى ديو عباس رضى الله تعالى عنهدن
سؤال ايلدكده اول عم نبى رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم بيوكدر بن ذات رسالتپناهدن
مقدم تولد ايلدم ديو دهان حسن ادب اوزره جواب و يرمشدر (حكايه) خلفادن برى سعيد بن
مرة الكنديه سن سعيد سن ديدكده سعيد سز سكز بن ابن مريم ديمشدر (حكايه) مأمون
خليفه دخى سيد بن انسه سن سيدسن ديجك سيد امير المؤمنين در بن ابن انسم ديو ظرافت
ايتمشدر (حكايه) امراء عربدن مهلبك حجاجه اولان جوابى دخى بو قبيلدندر كه بر كون
رابر بوررلر ايدى مهلب حجاجدن اوزون ايكن حجاج سنمى اطولسن بنمى ديدكده امير اطولدر
بن قامة ابسطم ديمشدر كه طوادن طالك فتحيله منت وكرم معناسنه اولان طولى مراد ايتمشدر
(حكايه) مأمون خليفه بر كون سراينك حراسنى يعنى قراولنى يوقلمه قصديله چيقدقده مكر
اول كيجه حراس ايچنده عمرو بن سعد بن سالم نام ضابط بليغ نوبتجى بولنمش مأمون سن كيمسن
ديدكده بن عمرك الله عمروم و بابام اسعدك الله سعددر وجدم سلمك الله سالمدر ديدكده اطافت
تعبيرندن يعنى اسامئ مذكوره‌يه مناسب دعاسنه حظ ايدوب بو كيجه بزى حفظ ايدن سنمسن
ديجك اى امير المؤمنين سنى الله تعالى حفظ ايلسون دعاسنى مراد ايده‌رك * فالله خير حافظا
وهو ارحم الراحمين * اقتباسيله جواب و يردى بو تعبيرينه دخى محظوظ اولوب
فى الحال مأمون عمرودن رضايى مشعر * ان اخا الهيجاء من يسعى معك * ومن يضر نفسه
لينفعك * ومن اذا ريب الزمان صدعك * شتت فيه شمله لينفعك * قطعه‌سنى انشاد

ایلدیکه بیت اول امثال مطلبنده دخی کذران ایتمشدر مألی جنکده ارقداش ایده جك تحقیق سنکله سعی ایدن وسنك منفعتك ایچون کندی نفسنه مضرت یعنی فدا ایدن واکدار دهرسنی تصدیع ایتدیکی وقتده جمعیتنی وراحتنی سنك جمعیت خاطروقوتك ایچون طاغیدن مرد دیمکدر ابیات بتدکده عمروکمال درایت و بلاغتدن ابیات خلیفه دخی اوزون اولیدی دیو تمنی دخی ایدر (بعده مأمون علیه الرحمه فی الحال عمروه درت بیك التون اعطا ایلدی (قلت) سلطان سلیم قدیم روح الله تعالی روحه حضرتلرینك مطلع غزلی اولان * این سفر کردن واین بی سروسامانیٔ ما * بهرجمعیت دلهاست پریشانیٔ ما * قطعهٔ مذکوره‌نك بیت اخیریله همرنك دوشمشدر (حکایه) اولنمشکه حجاج وفات ایتدکدنصکره انك صاحب شرطه‌سی یعنی تفنکجی باشیسی مقامنده قوللندیغی یزید بن ابی مسلم امویه‌دن سلیمان بن عبد الملك حضورینه داخل اولدقده سلیمان درونده اضمار ایلدیکی عداوت حجاجی اظهار امر قوم یزیده * قبح الله رجلا اجرك رسنه واولاك امانته * یعنی حق تعالی اول رجلی یعنی حجاجی قبیح ایلیه که سنك کبی شخص زمامنی چکمش یعنی ایشنده قوللنوب امانت ضابطلکی سکا ویرمشدر دیو توبیخ ایدر اولدخی * یا امیر المؤمنین رأیتنی والامر لك وهو عنی مدبر فلو رأیتنی والامر علی مقبل لاستکثرت منی ما استصغرت ولاستعظمت منی ما استحقرت * دیدی یعنی ای امیر المؤمنین سن امارتده ایکن بنی بیکس کوردك اکر اقبالم حالنده کوریدك امر صغیریمی کبیر وحقیریمی عظیم کوررد ك دیو فرصت انك اولدیغنه تعریض ایلدی بعده سلیمان حجاجی جهنمده متمکن کورمزمیسن دیدکده ای امیر بویله دیمه زیرا حجاج سندن اول پدرو برادریکه خدمت و جبابره وخصماء بنی امویه‌یی ذلیل ایدوب معناده امارت منابرینی سنك ایچون آماده ایلدی یارین روز قیامتده پدرکله برادریکك صاغنده وصولنده یعنی اورطه‌لرنده کلوب انلرنه مکانده اولورلر ایسه حجاج دخی انده اولور دیو الزام ایلدی (حکایه) حضرت علی رضی الله تعالی عنهه بر یهودی تعریض کونه پیغمبریکزك انتقالندن اون بش سنه کچدکده نه اولدیکه بربریکزله مقاتله‌یه باشلدیکز دیدکده اول مدینهٔ علمك بابی رضی الله تعالی عنه وکرم وجهه دخی الزام قصدیله مقابله‌ده ای معشر یهود فرعون غرق اولوب نبیکز سزلری بحردن مرور ایتدیروب هنوز ایاغکزك صوبی قورومادن ﴿اجعل لنا آلهة کما لهم آلهة﴾ نص شریفی ناطق اولدیغی اوزره حق سبحانه وتعالینك فردانیت ووحدانیتنه داله اولان بونجه معجزات باهره وادلهٔ ظاهره‌یی کوردکدنصکره اصنامه عبادت ایلر بر قوم لئام مشرکینه ملاقات ایلدیککزده ادب وحیا ایتمیوب نبیکزه خطاب ایله ای موسی بزه دخی بونلرك آلهه‌لری کبی آلههٔ متعدده پیدا ایله دیمدیکزمی دیو اول یهودیٔ مردودی مبهوت ایلدی (قلت) والحال که عهد مرتضاده رضی الله تعالی عنه اولان حال ایسه کتب کلامیه‌ده یازلدیغی اوزره امور اجتهادیه‌دن اولوب ضمننده کناه ترتب ایده جك شیٔ یوقدر حضرت علی رضی الله عنهك جواب یهودیده بو طریقه کتمالری بر وجه اشارت سائل مردودی افحام و الزام قصدینه مبنیدر فتدبر (حکایه) حجاج صعود ایلدیکی منبرده برکاغد بولوب ایچنده ﴿قل تمتع بکفرك قلیلا انك من اصحاب النار﴾ آیت کریمه‌سی یازلمشیدیکه مألِ شریفی حبیبم تهدیدا کفر ایله متصف اولان کیمسه‌یه کفر وضلالتکله قلیل اوله‌رق تمتع ایله زیرا کفر ایله تمتع وتعیش انجق دنیاده در دنیا آخرته نسبتله قلیلدر البته سن اصحاب نار واهل جهنمدنسن دیمکدرکه بونکله حجاجه تعریض ایتمشلر حجاج دخی اول آیتك تحتنه جواب اوله‌رق ﴿قل موتوا بغیظکم ان الله علیم بذات الصدور﴾ آیت کریمه‌سنی یازدیکه سیاقیله مفهوم لطیفی حبیبم سزلره کفار و منافقین ملاقی اولدقلرنده نفاقا وتقربا

مؤمنز دیرلر وخالی اولدقلری وقتده غیظ وغضبلرندن تشفی صدره طریق بوله مدقلرندن تأسفا وتحسرا غیظ ایله پارمقلرینی اصررلر حبیبم انلره خطاب ایله که غیظ وغضبکز ایله اولك حق سبحانه وتعالی صدورده یعنی قلوبده مضمر اولان کرك کفر وایمان وکرك بغض وغیظی بیلور دیمکدر (حکایه) مجنون طاق نام ملامی برکون پشتمالسز حمامه کیرر مکر حضرت امام اعظم حمامده ایمش مجنونی بویله کوروب کوزلرینی یومدقلرنده مجنون تعریضا ای امام کوزیکز نه زمان اعمی اولدی دیدکده سر یکی هتك ایلدیکك زمانده دیو جواب ویرمشدر (حکایه) حجاج برکون عونه وخدامیله تنزه وتفرج قصدیله بر نزهتکاهه واروب براز تفرجدنصکره عونه وخدامنه اذن ویروب کندی تبدیل جامه و هیئت ایدوب سیر ایدرکن بنی عجل قبیله‌سندن بر پیره مصادفه ایدر وای پیر نه محلدن اولورسن دیه‌رك مصاحبته باشلر پیر دخی شوقریه‌دن اولورم دیو وطنی سویلر عمالکزی یعنی ویوده‌لریکزی نه حالده کوررسز دیو استفسار ایتدکده شر عمالدرلر ناسه ظلم وجور واموالرینی اخذ ایله تعدی وغدر ایدرلر دیو شکایت ایدر حجاجك حقنده نه دیرسن دیدکده اهل عراقه بوآنه قدر اندن اشر والی کلمامشدر حق سبحانه وتعالی حجاجی واستخدام ایلدیکی عمال وحکامی قبیح ایلسون دیه‌رك بد دعا ایدر ای پیر بن کیم بیلورمیسن دیدکده پیر بیلمزم دیدیکنه مقارن بن حجاجم دیمجك همان پیر نفسم سکا فدا اولسون ای امیر بنده کزی دخی جناب دولتکز بیلورمیسز دینجه حجاج بیلم دیدکده عجل قبیله‌سنك مجنونی‌یم بهرکون بنی ایکی کره صرعه طوتر دیدکده حجاج دخی پیرك اشبو تدارکنه حظ ایله خندان وصلهٔ سنیه وعطیهٔ بهیه ایله احسان ایدر برکیمسه بررجلك خانه‌سنده اوطورر ایکن خانه‌نك سقفی چاطردامغه باشلر اول کیمسه صاحب خانه‌یه غالبا چاتیده سقطلق وار خانه‌یی تعمیر ایله دیدکده صاحب خانه قورقمه بوخانه‌نك سقفی بو یلجه تسبیح ایلر ضرری یوقدر دینجه قورقارم تسبیح ایده‌رك کندوبه رقت کلورده برکون سجده‌یه وارر سوزیله ظرافت ایلدی (حکایه) ملوك ماضیه‌دن برملك برکون وزیرینه حق سبحانه وتعالانك قولنی مرزوق ایلدیکی نعمك خیرلیسی نه شیدر دیو سؤال ایلدکده وزیر عقلدر کذانکله تعیش ایدردیدی ینه ملك عقلی مفقود ایسه دیدکده وزیر صاعقه‌درکه اکا اصابت بر له اهلاك واحراق ایتمکله عباد و بلادك انیدن استراحت ایلمکدر دیدی (صاحب مستطرف اشبو معنالرده اجوبهٔ مسکته لایعد و لایحصی وتتبعنده عجز درکار و ذکر ایلدیکم حکایه‌لردن استیفای حظ اولنه جغی آشکار در دیوب بوفصلی اتمام ایتمشدر

﴿ الباب التاسع فی ذکر الخطب والخطباء والشعراء و سرقاتهم وکبوات الجیاد و هفوات الامجاد ﴾

اشبو طقوزنجی باب خطب بلیغه وخطبا وفصحا وشعراء بلغا وسرقات شعریه‌لری وجیادك سقطاتی و امجادك هفواتی بیاننده در (حکایه) مأمون خلیفه ناسه موعظهٔ حسنه‌یی متضمنه شو خطبهٔ بلیغه‌یی اوقومشدر * اتقوا الله عباد الله وانتم فی مهل بادروا الاجل ولا یغرنکم الامل فکان بالموت قد نزل فشغلت المرء شواغله وتولت علیه بواطله وهیئت اکفانه وبکاه جیرانه وصار الی التراب الخالی وجسده البالی فهو فی التراب عفیر والی ماقدم فقیر * مألی ای عباد الله الله تعالادن قورقوب خیرلو عملده اولك زیرا سز مهلتلرده سز یعنی عمر قاصریکز موقت ومؤجلدر وقتکزه حاضر اولك امل دنیا سزی الداتمسونکه امل موتله بله کلمشدر والداتمامغه دقت لازمدر زیرا کشی‌یی شواغل دنیویه مشغول قیلمش واو باطل ورزائل شغللر متعاقبا کشینك اوزرینه یغلمشدر یعنی جوقدر وکندوبی کشی صاغ صانورسه‌ده کفنی حاضر لنمش وقومشولری اغلمشدر

یعنی البته بونلر اولور و چوروییجی جسدیله خالی ترابه رجوع ایتمشدر یعنی البته فوت اولوب ترابله مستور
وآخرتده دخی باعث مغفرته محتاج اولور (امام شعبی رحمه اللهدن روایت اولنمشکه هر کیمی که
خطبه اوقورکن دکلهمدم درونمدن بلکه خطا ایدر خوفیله کاشکی کسه ایدی دیرایدم مکر زیادیکه
انلر زیاده ایتدکجه حسنی ازدیاد بولور دیمشدر (حکایه) حضرت علی رضی الله تعالی عنه
بعض خطبه لرنده (ای عباد الله موتدن صاقنك صاقنك زیرا اندن فوت یعنی خلاص ونجات
یوقدر ثابت ومقیم اولورسه کز سزی طوتر فرار وحذر ایدرسه کز ایریشر ناصیه لریکزده معقوده
ووقوع واصابتی متحققه در نجات قنده درقنده وخلاص نرده در نرده در وموتدنصکره سزلری
برطالب سریع دخی واردر که اول قبردر آکاه اولك که قبر یا جنت باغچه لرندن بر باغچه در یا جهنم
حفره لرندن برحفره در قبر بهر کون اوچ دفعه بن بیت ظلمت و بیت وحشت و بیت دیدانم یعنی
قوردلر منزلی یم دیو تکلم ایلر آکاه اولك که تحقیق قبرك وقتی وراسنده بروقت یعنی حشر واردر که
قبردن اشد در اوکونده صغیر ومسن وکبیر کمال شدت ودهشتندن زائل العقل اولور و هر بر
ام مرضعه ارضاع ایلدیکی اولادندن ذهول وغفلت ایلر وکبه لر طوغورر یعنی خلق خوف ایدرلر
آکاه اولك که انك آرقه سنده دخی برهنکام یعنی جهنم زمانی واردر که اوکونك شدتندن ازید
ونار و حرارتی شدید وقعر ونهایتی بعید وحلی وزینتی حدید وآب وشرابی ماء صدیددر اوکونده
حق تعالی حضرتلری قوللرینه غضب وجلال ایله تجلی ایلیوب عفو ومرحمت ایلمز خطبه
بو مقامه کلدکده مسلمینه بکاء شدید وحزن مدید حاصل وعارض اولنجه بیوردیلر که
ای مسلمین آکاه ومتنبه اولوك که سابقده ذکر وبیان ایلدیکمزك وراسنده بروقت دخی یعنی
نعیم جنت واردر که حسکره نظرا عرضی سموات وارض مقداریدر خدادن قورقانلر ایچون
حاضر لنمشدر مآلنده اولان اشبو * عباد الله الموت الموت لیس منه فوت ان اقمتم اخذکم وان فررتم
منه ادرککم الموت معقود بنواصیکم فالنجا النجا والوحا الوحا فان وراءکم طالبا حثیثا وهو القبر
الا ان القبر روضة من ریاض الجنة او حفرة من حفر النار الا انه یتکلم فی کل یوم ثلاث مرات
فیقول انا بیت الظلمة انا بیت الوحشة انا بیت الدیدان الا وان وراء ذلك الیوم یوم اشد منه یوم
یشیب فیه الصغیر و یسکر فیه الکبیر وتذهل کل مرضعة عما ارضعت وتری الناس سکاری وماهم
بسکاری ولکن عذاب الله شدید الا وان وراء ذلك الیوم ماهو اشد منه نار حرها شدید وقعرها
بعید وحلیها حدید وماؤها صدید لیس لله فیها رحمة قال فبکی المسلمون بکاء شدیدا فقال
الا وان وراء ذلك الیوم جنة عرضها السموات والارض اعدت للمتقین اجارنا الله وایاکم من العذاب
الالیم * خطبه سیله خطابت بیوردیلر (حکایه) حجاج خطبه یه چیقوب سزلره ابراهیم
ابن عبدالله بن حسنك رضی الله عنه بصره ده اوقودیغی خطبه یی اوقویه جغم دیدی خطبه
بودر * ایها الناس کل کلام فی غیر ذکر الله تعالی فهو لغو وکل صمت فی غیر فکر فهو سهو
والدنیا حلم والاخرة یقظة والموت متوسط بینهما ونحن فی اضغاث احلام انتهی * مآل خطبه
ای ناس سزلره وعظ ونصح ایدرمکه هر برکلامکه ذکر اللهك غیریدر لغو وعبثدر
وهر برصمت وسکوت که فکر باری نك غیرنده اوله لهو ولعبدر ودخی دنیا نوم وخوابدر وآخرت یقظه
وانتباهدر وموت ایکیسی بیننده حالت متوسطه در و بز یعنی انسان اضغاث احلامده یز دیمکدر که
حجاج بلیغ ایکن بوندن ایلروسنی بوله مدیغی وکندینك فهمنی بو وجهله اشعار ایتمشدر
❊ فصل فی ذکر الشعراء وسرقاتهم ❊ اشبو فصل شعراو بریرلرندن اخذ ایتدکاری معانی که
علم بدیعده سرقات شعریه دیرلر اکا دائردر (رسول اکرم علیه الصلوة والسلام افندیمزك
حضور معجزات ظهورلرنده وقت جهالت شعرالرندن ومعلقهٔ سبعه اربابندن امرئ القیس

ابن حجر الکندی برمناسبتله ذکر اولندقده (هو قائد الشعراء وصاحب لوائهم) بیورمش اولدقلرینی
صاحب مستطرف عبارهٔ شریفهٔ مذکوره یه قصر ایله تحریر ایتمشدر عبارهٔ مذکوره امرئ
القیسك رئیس شعرا اولدیغنی اشعار ایدر (حضرت عمر عبدالله بن عباسه رضی الله عنهم قولی
بیننده تعاطل اولمیان یعنی فتورسز ارتجال ایله نظم ایدن وکلام بی نظام وحشی یه اتباع ایتمیان
اشعر شعرایی خبر و یردیکده ای امیر المؤمنین اول وصفله متصف اولان زهیر بن ابی سلمادر که
اخشامدن صباحه قدر انشاد ونظم ایدوب * وان اشعر بیت انت قائله * بیت یقال
اذا انشدته صدقا * بیتنی قائل اولمشدر دیدی ومآل بیت مذکور قائل اولدیغك شعرك اولاسی
شول بیتدرکه انی انشاد ایتدیککده سکا طوغری سن دینیله دیمکدر (قلت) بو سوز ایله شعرك ابلغی
اکذبیدر دینیلان کلام بیننده منافات یوقدر زیرا عالم امکانده کمالاتله متصف ذات بولنور زهیرك
سوزی اومقوله برممدوح بولندقده وصف اولنه دیمکدر و یالکز مجاز واستعارات وکنویات
ومبالغات خود کذب دکلدر و بوندن باشقه اکذبه دخی تجوز ملحوظدر فتدبر زهیرك کلامنی (ع)
* واحسن القول ماصدقه الفعل * مصراعی تأیید ایدر که مفهومی قولك احسنی فعل
کندوبی تصدیق ایدن یعنی نفس الامر وظاهره مطابق اولان دیمکدر (بلغادن خطیئه یه
اشعر ناس کیمدر دیو صورلدقده زهیری مراد ایدرك * ومن یجعل المعروف من دون عرضه *
یفره ومن لایتق الشتم یشتم * قولنی سویلیدر دیمش زهیردنصکره اشعر کیمدر دنلدکده
عبید بن الابرص نام شاعری مراد ایلدیکی حالده * من یسأل الناس یحرموه * وسائل الله
لایخیب * کلامنی قائل اولاندر دیو جواب و یرمش بوندنصکره کیمدر دینلدکده ترغیب اولندیغی
وقتده بودر دیو لساندن دهاتی چیقاروب کوسترمشدر (قلت) جوابده اشبو اشارتی ووضعی
ایدن ذاتك سوزی نیجه اوله جغی مطالعه بیوریله عبید مذکورك (من یسأل) آه قولنك مفهومی
ناسدن حاجاتی سؤال ایدنلری ناس محروم ایدرلر لکن خدادن سائل اولان خیبت وخسران بولماز
دیمکدر (بعض بلغایه اشعر ناس کیمدر دیو صورلدقده رهب یعنی خوف حالنده نابغهٔ جعدی
ورغبت اولندقده زهیر وغضب حالنده جریردر دیمشدر که مراد ترهیب وترغیب واغضاب اوله
یاخود احوال کندولرنده بولندیغی هنکامده رنکین منعال بوله لر دیمکدر (حماد الراویه دن ابی
ربیعك شعری کیفیتی سؤال اولندقده ایچ قبوغی صویلمش برفستق کبیدر هرکز تناولنه طویلماز
دیمشدر (قلت) غالبا شام فستقی اولملیدر واوفستقده بوکیفیت فی الحقیقه واردر لکن اندن
الذ میوه اوعهدده اورالرده بولنمامق کرکدر رفافهم (عبیدالله بن عبدالله بن عتبة بن مسعود رضی الله
عنه حضرتلریکه مدینهٔ منوره ده فقهاء سبعه دن وکبار تابعیندن برعظیم الشان ذاتدر وعبدالله
ابن مسعود رضی الله عنه حضرتلرینك قرنداشی اوغلینك اوغلیدرهم فقهادن وهم شعرادن
اولوب کندویه فقهاء سبعهٔ مشهوره دن سعید بن المسیب حضرتلری * انت الفقیه الشاعر *
دیو ثنا ایدرلر ایدی فافهم قدر الشعر یا منصف (بلغانك بیانی اوزره شاردشعره یعنی شاعره جمع خاطر
ایچون ماء جاری وشرف عالی ومکان خضر خالی کبی الزم برنسنه یوقدر شرف علو ومکان عالی
ومجد معنالرینه در یعنی صفای خاطر اشیاء مذکوره ایله حاصلدر (منقولدرکه نابغهٔ جعدی یه
قرق کون قدر قبض بال حاصل اولوب اصلا نطق شعر ایده ممش بوخلالده قبیله سی بنی جعده
مقاتله ومحاربه ایدوب اعدالرینه غلبه ایلدکلرنده کندویه طرب وفرح وفکرینه کیاست
وصعب ومشکل اولان معانی وقوافی ذلیل ومنقاد اولوب انشاد شعر ایلدکده قبیله سی خلقی
یمین ایدرك دیمشلرکه شاعریمز لسانتی انشاد شعر ایله اطلاق ایلمسی اعدالریمز اوزرینه ظفر وغلبه دن
زیاده بزلری مسرور ایلدی دیدیلر (قلت) اشبو نقل * قدرزر زرکرشناست قدر کوهر کوهری

خواسنجه قبیلهٔ مذکوره سراپا بلغادن اولمق اقتضا ایدر (ابلغ شعراء دولت آل عباسدن ابونواس شعر نظم ایده مدم یعنی شاعر ماهر اولمادم شاعراتدن خنسا ولیلی ایچنده اوله رق التمش قدر نسواندن شعر روایت ایلمینجه و روایت ایلمدیکم رجاللری بوکا قیاس ایله دیمشدر (قلت) بوندن منفهمدر که مطولات و مختصراتده تفصیل اولندیغی اوزره بلاغته ملکه تتبع ومطالعهٔ آثار بلغایه موقوفدر و بعض معاصرینك بن اصلا دواوین اسلافه باقدم دیو تفاخری اشعاری کبی جای حیرت فهوم ومستوجب سکوت معلومدر (صاحب العروض خلیل (ع) الشعراء امراء الکلام * یتصرفون فیه انی شاؤا جائزلهم فیه مالایجوز لغیرهم من اطلاق المعنی وتقییده * یعنی شعراء بلغا امراء کلامدر کلامده مراملری وجهی اوزره تصرف ایدرلر اطلاق معنی و تقیید و تسهیل لفظ و تعقیددن غیریلره جائز اولمیان انلره جائزدر دیمشدر (روایت اولنمشدر که امرادن بری عهد شبابده بولنسان اوغلنی برخصوص ایچون شامده بولنسان خلفادن بر ذات درایت صفاته ارسال ایدر خلیفه شاب مرسوله سن قرأن عظیم الشان قرائت ایلدکمی دیدکده نعم قرائت وتعلم ایلدم دیوب بعده حساب فرائض اوقودکمی دیدکده اوقودم دیدی اشعار عرب روایت و تعلم ایلدکمی دیدکده اوقومدیغنی خبرویردی مصلحتنی بالتسویه اعاده و باباسی اولان امیرمومی الیهه یازدیغی امرنده بالاستنطاق اعاده ایلدم اوغلوکی حق تعالی سکا مبارك ایلسون وکامل و مستعد بولدم لکن اشعار وقوافی تعلیم ایله زیرا عمر بن الخطاب رضی الله عنهدن استماع ایلدمکه سزلر اشعار وروایت وانشادینه سعی واهتمام ایلیك زیرا اشعار محاسن اخلاقه دلالت ایلیوب ومساویٔ طبایعی نفی ایلر وعلم انساب اوکرنمکه جدبلیغ وسعی منیع ایلیك که چوق قرابت مجهوله یه عرفان انساب ایله واصل اولنور و بر و بحرده سبیل وطریقه دلالت مقداری علم نجوم تعلم ایلیك بیوررلر ایدی و بن اشعار تعلیمله اکتساب ایلدیکم فائده لردن بریسی بعض وقعه ده هرب وفراره عزیمت ایلمشدم ثبات قدممه سبب وداعی انجق شاعرك * اقول لها اذا جشئت وجاشت * مکانك تحمدی اوتستریحی * قولی سبب اولمشدر دیو مرقوم زیاده تحریر ایدر (قلت) مآل بیت بن قبیله نك ایچنده اولوب جنکه برابر کلان محبوبه مه اضطراب حرکت وفریاد ایلدیکی وقتده تسلیت و یروب دیرمکه ای بنم محبوبه م اولدیغك مکانه ملازم اول یعنی ثبات قدمله قرار ایله مفارقت ایله که اکر غالبه اولورایسك محموده وممدوحه اولورسن یوق هلاك اولورایسك یداعداکه کچمیه رك مستریحه اولورسن دیمك مطالعه اولنورو بیت مذکور عمرو بن اطنابة الانصارینك * ابت لی عفتی وابی بلالی * واخذت الحمد بالثمن الربیح * واجسامی علی المکروه نفسی * وضربی هامة البطل المسیح * قطعه سنك آخریدر و بعض نسخه ده (اقول لها)(وقولی کلما) واقع اولمشدر جاش خوف عندنده قلبك مضطرب اولمسی وجشوء فزع وغمدن ناشی حرکت معنالرینه در بوصورتده لها ضمیری نفسه راجعدر فتدبر (بعضیلر دیدیلر که خلف الاحمر کبی شعر وشعرایی زیاده بیلور برفردی کورمدك السنهٔ فحول قدما اوزره انلره اسنادا شعر نظم ایدر ایدی وقدمانك شعری ظن اولنوب تمییز اولنه مزدی آخر حالنده ترك شعر ایدوب حق تعالانك عبادات وطاعاتنه حصر اوقات وهر بر روزوشبده قرأن عظیم الشانی ختم ایدر ایدی حتی بعض ملوك عظام بر بیت تکلمیچون مال کثیر واحسان وفیر وعد ایلمش ایکن اعتذار ایدوب نظم ایتمدی (مرویدر که حسن بن علی رضی الله تعالی عنهما شعرایه وفرت اوزره جائزه احسان ایلدکلرنده بعضیلر ای امیر المؤمنین بونلره کثرت اوزره احسانکزه سبب نه اوله دیدکلرنده * خیر مالك ما وقیت به عرضك * بیوروب و بو شعری دخی انشاد ایتدیلر * یا اخا الفضل اکرم الشعراءا * واغتنم منهم الوفاء والثناءا * لوهجوا الظبی صیروه

ککلب * اوهجوا المسك صیروه خراءا * مآل شعر ای فضل وعقل صاحبی شعرایه اکرام ایدوب انلردن بوسببله وفا وثنا اغتنام ایله زیرا انلر آهو یی هجو ایتسه لر کلب کبی ایدرلر ومسکی هجو ایلسه لر خرا یعنی نجاست غلیظه وفضلات قبیلندن قیلارلر دیمکدر (ومآل کلام مالکك خیرلوسی سنك عرضکی وقایه وحفظ ایدندر یعنی شعرانك اکثرینك السنه سی مصونه ومحفوظه اولمیوب مغبر اولدقلرینی هجو ایتدکلرندن بذل مال ایله انلردن عرضی صاتون المق دیمکدر (مقداد بن الاسوددن منقولدر که اصحاب رسول خدا صلی الله علیه وسلمدن عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنهادن غیری شعر وقریضه ده اعلم بر ذات ایله تکلم ایلمدم دیمشدر (ابو الزناد دیمشدر که عروه دن زیاده شعر روایت ایدر یعنی اشعار عربه واقف بر فردی رؤیت ایلمدم کند و یه استحسانا ماارواك للشعر دیدیکمده عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنهانك روایتی یانندە بنم روایتم هیچ یعنی مشار الیهادن اروی وکندولرینه برشی خطور ایلسه یعنی فعلا وقولا برنسنه یی اجرا ایلدکلری وقتده اکا مناسب برشعر انشاد ایدر یعنی روایت وقرائت ایدر ایدی دیدی (وابن ابی ملیکه حضرت عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنهانك * رحم الله لبیدا انی لاروی له الف بیت وانه اقل ماروی لغیره * کلاملرینی روایت بونی تأیید ایدر (انموذج الغرایب) بو محلده عبارهٔ مستطرف * وقال ابو الزناد مارأیت اروی للشعر من عروة فقلت لها ماارواك للشعر یا اباعبدالله فقال وماروایتی مع روایة عایشة ماکان ینزل بها شیٔ الا انشدت شعرا * وروایت مذکوره ابن ابی ملیکه دن مصدره (وکان رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم یتمثل (کفی الاسلام والشیب للمرء ناهیا) فجعله لایطیقه وقال ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه اشهد انك رسول الله وقرأ ﴿وما علمناه الشعر وما ینبغی له﴾ صورتنده ایکن بعض مترجم (حکایه اولنمشکه ابو الزناد دیمشکه عروه دن زیاده اشعر بر فردی رؤیت ایلمدم کند و یه نه شیئی اشعر قیلدی دیه رك سؤال ایلدیکمده عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنهادن تعلم ایلدم اوذات علیه یه برشی وارد و نازل اولماز انجق او شیئه بر شعر انشاد بیوررلر ایدی حتی رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز عایشهٔ صدیقه نك شعری ایله تمثیل بیوررلر از جمله * کفی الشیب والاسلام للمرء ناهیا * مصرعی درربارلرندن صادره اولمش دیدیلر ترجمهٔ مصرع بر کیمسه یی مبتلا اولدیغی معاصی ومناهیدن منع وزجرده او کیمسه نك اسلامی واسلام ایچنده لحیه سنك سفیدی کافی ووافیدر شیخ عتیق ابی بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه یارسول الله جناب هدایت مآبکزك رسالت ونبوتنه شهادت ایدرز نیچون شعر تکلم بیورمازسکز دیدکلرنده شو آیت کریمه یی قرائت بیوردیلر استعیذ بالله ﴿وما علمناه الشعر وما ینبغی له﴾ دیو ترجمه ایلمشدر که بانیت اخطار کوسترلدی تجاوز الله تعالی عن قصورنا جمیعا (مآل روایت ثانیهٔ مذکوره رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم لبیدك (ع) کفی الشیب والاسلام للمرء ناهیا * قولیله تمثل برله اسلام لفظنی تقدیم ایله * کفی الاسلام والشیب للمرء ناهیا * بیوردقلرنده حاضر بالمجلس الشریف اولان ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه شهادت ایده رمکه تحقیق سن رسول خداسن دیوب ﴿وما علمناه الشعر وما ینبغی له﴾ نص شریفنی تلاوت ایلمدی چونکه اسلام تقدیم اولندقده وزن مصراعه خلل کلور بو ایسه شان نبوته شین ویرمز زیرا شاعر بت بادی وجدان معانیٔ لطیفه اولمغله اتیان قرأن مبینده منکرین کافرینه جای اعتراض اوله جغندن بر منطوق نص شریف مذکور ذات نبوتدن یاخود قرأن کریمدن شاعریت سلب اولنمشدر (مآل مصراع مذکور انسانه اسلامله قوجه لق مناهیدن ناهی اولدقلری حالده کفایت ایدر دیمکدر زیرا مسلم اولان منهیاته یاقلشمز وقوجه لق لفظا ومعنی فسق وفجوره فتور ویرر یعنی قرب هنکام موت اولمغله ذخر آخرتی عاقل اولنلره دوشندیرر وفقیرك معنای مصراع ابیدی تصدیقا (بیت)

نه‌در بو بوزقر الغی ایله رسوای عام اولمق * سفید اولمش ایکن اسعد کبی برفاسقك ریشی * مقطعی
طبع صحیفهٔ استغفار قلندی شاعرك * ستبدی لك الایام ما کنت جاهلا * ویأتیك بالاخبار
من لم تزود * کلامی انبیا علیهم السلامك کلام حقنه شبیه‌دردیو ابن عباس رضی الله تعالی
عنهماك ثنا بیوردقلرینی سفیان ثوری لیثدن اولدخی طاوسدن اولدخی ابن عباسدن روایت ایتمشدر
ومفهوم شعر مرقوم سکا بیلمدیکك شیلر ایله دهر ظاهر اولور وآماده قیلمدیغك یعنی خاطرکده
اولمیان نسنه‌لری اخبار ایله برکیمسه کلور یعنی حوادث عالم متجدده‌در دیمکدر (کعب رضی الله تعالی
عنه خطیئه نام شاعرك * من یفعل الخیر لایعدم جوازیه * لایذهب العرف بین الله والناس *
قولنی استماع ایتدکده بوقول توراتده حرفا بحرف شوصورتله موجوددر یقول الله تعالی * من
یفعل الخیر یجده عندی ولایذهب الخیر بینی و بین عبدی * دیمشدر مآل قول شاعر خیر اشلیان
کیمسه‌نك جائزه‌لری یعنی ثوابلری منعدم اولماز والله اولان معروف واحسان حق ایله ناس بیننده
ضایع اولماز یعنی جناب حق تعالی اجرینی لطف وکرم ایدر دیمکدر * شعرانك فضلنه دال برنسنه
اولماسه شعر ارسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمك اعدایه آماده قیلدیغی جند اولدقلری کافیدر که
حضرت نبی ذیشان علیه الصلاة والسلام حسان بن ثابت رضی الله تعالی عنهه (شن
الغطار یف علی بنی عبد مناف فوالله لشعرك اشد علیهم من وقع السهام فی غلس الظلام فلیحفظ
بیتی فیهم) بیوردقلرنده حسان دخی * والذی بعثك بالحق لاسلنك منهم کما تسل الشعرة من العجین *
دیوب بعده لسانی چقاروب وانفنك اوجنه طوقوندیروب * والله یارسول الله انه لیخیل لو وضعته
علی حجر لفلقه او علی شعر لحلقه * دیدکده حضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیات والتسلیمات *
(اید الله حسانا بروح القدس) بیوردیلر مآل روایت مذکوره حضرت سید الانبیاء علیه وعلیهم الصلاة
والتحایا افندیمز حسانه خطابا عبد مناف قبیله‌سنی یعنی قوم رسالتپناهی قبائل عربك سرکرده‌لری
تعدی‌یه باشلدی واجب تعالایه قسم ایدرمکه سنك هجوك انلره کیجه‌نك آخرنده اولان شدت
ظلام وقتی طوقنان اوقدن اشددر که نه طرفدن کلدیکی وکیم آتدیغی بیلنمدیکندن قورنمسی ممکن
دکلدر ولکن بنم بیتم انلردن حفظ اولسون بیوردقلرنده حسان سنی حق اولان نبوت ایله بعث
ایدن خدایه قسم ایدرمکه شان ذات رسالتپناهکی ونسب شریفکی اعدانك اراسندن یومشاق
خمیردن قیل چکر کبی سهولتله چیقاریرم یعنی اعتراضدن وارسته ایدرم دیوب لسانی بروجه محرر
اشارتله ای رسول حق بوعضو بکا اویله کلور که اکر حجر اوزرینه وضع ایتسم شق وقیل اوزره
قوسم اوستره کبی تراش ایدردیدکده حضرت سلطان الانبیاء والمرسلین علیه الصلوات
والتسلیمات من الرب المعین حسانی روح القدس یعنی جبریل امین علیه السلام تأیید ایتدی
بیوردیلر که بعض روایتده دهان حسانه نفخ جبریل واقع اولمشدر (وینه مرویدر که مفخر موجودات
علیه الصلوات والتحیات افندیمز حسانك * زعمت سخینة ان تغالب ربها * ولیغلبن مغالب
الغلاب * قولنی استماع بیوردقلرنده مقام تحسینده (لقد شکرك الله قولك) بیورمشدر مآل قول
مذکور سخینه ایله مقلب اولان قریش صاحب قریش اولان نبی‌یه غلبه‌یی زعم ایتمش ایسه‌ده
تحقیق انلر اکسزین محل غلبه‌ده البته مغلوب اولورلر دیمکدر روایت اولنمشدر که نبی کریم
علیه الصلاة والتکریم عبد الله بن رواحه‌یه رضی الله تعالی عنه ای عبد الله شعر ندر دیو سؤال
بیوردقلرنده شعر برشیدر که صدرمده اختلاج ایدر یعنی کوکلمه کلور وانکله لسانم انطلاق ایدر
یعنی سویلر دیدکده انشاد ایله امر ایدر اول دخی * فثبت الله ما اتاك من حسن * ففوت عیسی
بامر الله والقدر * قولی مندرج اولان قصیده‌یی انشاد ایدر اشبو قولنی اوقودقده حضرت علیه
الصلوة والسلام اوچ کره (وایاك فثبت الله وایاك فثبت الله وایاك فثبت الله) بیوردیلر (مآل بیت

یارسول الله حق سبحانه وتعالی سکا ویردیکی شی یعنی تثبیت ایتدی یعنی ثابت قیلدی بوصورتده عیسی
ابن مریم علیه السلامك فوتی یعنی شریعتنك نسخی حقك امری وقدر یله‌در دیمك مطالعه
ومعنای اخری دخی بولنورسه کاره اشارت اخواندن رجا اولنمشدر (جواب حضرت دخی تصدیقا
وتحسینا بالتأکید ای ابن رواحه بو قولك خلاف اعتقاددن صاقن سوزك حقدر دیمکدر (قلت)
بعض نسخ محاضراتده ابن رواحه رضی الله تعالی عنه ارتجالا نظمه مأمور پیمبر اولیجق * انی
تفرست منك الخیر اعرفه * والله یعلم ان ما خاننی البصر * انت النبی ومن یحرم شفاعته * یوم الحساب
فقد ازری به القدر * فثبت الله ما اتاك من حسن * تثبیت موسی ونصرا کالذی نصروا * ابیاتنی
نظم ایلدیکی کورلمشدر یعنی فثبت الله الی آخره مصراعی قافیه‌سی مرفوع اولان ابیات
مذکوره‌نك بیت اخیرنده دخی مصراع اول اولمشدر لکن ملاحظهٔ فقیرانه‌یه کوره بوراده واقع
(من حسن) ده نصرت معناسی اولمق لازم کلور فتأمل (مؤلف کتاب عقد حضرت صحابهٔ کرین
وتابعین وعلماء مشهوریندن شاعر اولنلری ذکر ایلدیکی محلده دیمشدر که نبی اکرم صلی الله تعالی
علیه وبارك وسلمك حسان بن ثابت وکعب بن مالك وعبد الله بن رواحه شعراسیدر (طابع
فقیر دیر که اشبو روایتدن استدلال اولنور که استصحاب شعرا امر مسنون وانلره اکرام والتفات
مستوجب فوائد کونا کوندر (سعید بن المسیب دیمشدر که ابو بکر وعمر وعلی حضراتی نظم شعر
ایدرلر ایدی اما امام علی شیخیندن اشعر ایدی ﴿ ولنذکر نبذة من سرقات الشعراء ﴾
(قلت) یعنی صاحب مستطرف رحمه الله تعالی سرقات شعریه روشندن (ومن ذلك)
عنوانیله بروجه آتی نمونه اوله‌رق چند ابیات نقلیله اکتفا ایدوب چونکه کتابی
جمع اولدیغندن اکثر مطالبنده اولدیغی کبی اشبو مطلبك دخی تعریف وانواعنی یازمیوب
لکن لزوم بیانی مطالعه‌سیله خاتمهٔ تلخیص مفتاحدن تعریف واقسامی عاجزانه تراشیده وقلم
غیر مستقیم اسعد سقیم اثیم ایله مجملا ترقیم اولنمشدر ومنه التوفیق (معلوم اوله که مثلا شجاعت
وسخاوتله وصف کبی فصیح وغیر فصیح وشاعر وغیر شاعرك یعنی هرکسك عقول وعاداتلرنده
تقرر ایدوب وحاصل اوله‌رق عموم اوزره بوانلرن غرض ومقصوده دلالت ایلدیکی ناسك
بیلدکلرندن واشبو بیلمکده مشترك اولدقلرندن اولمیان شیده یعنی غرضه دلالتی وجهی معرفت
فکر ایله حاصل اوله‌جق تعبیرده ایکی کیمسه یعنی ایکی شاعرك اتفاقنه سرقت واستعانه واخذ
دینور وبووجهله اولان اتفاقده یعنی غرضه دلالتده بولنان وجهك معرفتنده ناسك مشترك
اولمادقلری تعبیرده اتفاق ایدن ایکی قائل میاننده سبق وزیاده ادعاسی صحیح اولوب
احدهما دن بری افاده‌ده اکمل اولمش یعنی اولدقلری معنای واحدی بواندن زیاده ایتمش
یاخود ناقص کتورمش دیه حکم اولنور ایمدی اشبو وجهله اولوب اخذ وسرقت تسمیه اولنان
تغییر وتصرف ایکی نوعدر که برینه الفاظه دائر اولدیغندن ظاهر ودیکرینه معناسیه متدائر
اولدیغندن غیر ظاهر دیرلر اما ظاهر دینیلان برشاعرك بولدیغی معانی الفاظنك مجموعنی ویاخود
بعضیسنی آلمق ویاخود کلیا لفظنی آلیوب انجق معناسنی آلمقدر اکر لفظنك مجموعنی ترتیبی
تقدیم وتأخیر ایله تغییر ایتمیه‌رك آلورسه اشبو شق مذمومدر زیرا که سرقت محضه‌در وبوشقه نسخ
وانتحال دخی تسمیه اولنور والفاظك یا مجموعی ویاخود بعض مرادفنه تبدیل اولنمق دخی مذموم
اولان سرقت محضه‌در مثلا دع مکارم ترحل بغیه وقعد وطاعم کاسی * الفاظی صره سیله
* ذرمآثر تذهب مطابا اجلس آکل لابس * الفاظلرینه تبدیل اولنمق کبی واما الفظنك مجموعنی
الوب ترتیبی بروجه محرر تغییر ایدر ویاخود مجموع الفاظی المیوب بعضیسن الورایسه که بو ایکی
شقه اغاره ومسخ تسمیه اولنور ایمدی اشبو ایکی شق اوچ حالدن خالی دکلدر که نظم قائل ثانی

نظم قائل اولدن یا ابلغ و یا ادنی و یاخود مساوی اولور اکر حسن سبك و یا اختصار و یا ایضاح
معنی و یاخود زیادهٔ معنی کبی اولده بولنمیان برفضیلت کلامه اختصاصیچون قول اولدن ابلغ
اولورسه قول ثانی یعنی اشبو اخذ ممدوحدر یوق اکر ادنی اولورسه مذمومدر و اکر مساوی
اولورسه ذم وفضل ومدحدن ابعددر واماذکر اولنان شقوقدن بریکه یالکز معنانك اخذیدرکه
بو شقه المام وسلخ دیرلر بودخی اغاره ومسخ تسمیه اولنان کبی اوج قسمدر یعنی قول ثانی قول
اولدن یا ابلغ و یادونی و یاخود مثلیدر بونلردخی بر منوال مشروح ابلغی ممدوح ودونی مقدوح
ومثلی وارستهٔ ذم ومدحدر و اشبو اخذك ذکر اولنان ایکنجی نوعیکه غیرظاهر ایله معنوندر
بر وجه آتی براز اقسام اوزره در اقسام مذکوره دن بری نظم اول ایله نظم ثانینك معنالری
بر برینه مشابه اولمسیدر و بر قسمی دخی معنای نظم ثانی معنای نظم اولدن اشمل اولمسیدر
و بری دخی قلبدرکه معنای ثانی معنای اوله نقیض اولمدن عبارتدر و بری دخی نظم اولك بعض
معناسی اخذ اولنوب اوزرینه معنای اولی تحسین ایده جك شی زیاده قلنمقدر و اشبو غیر ظاهر
نوعنده ذکر اولنان اقسامك اکثریسی مقبول طبع سلیمدر بلکه اقسام مذکوره دن بعضیسی
ابداعی حیز ابتداعه کتورر یعنی ناظم ثانی یکی و کندی بولمش قالبنه افراغ ایدر و بو نوعده
هر بر کندوسنده اشد خفا اولان یعنی قول ونظم ثانی نظم اولدن اخذ اولندیغی اعمال رویه
ومزید تأمل اولنمقسزین بیلنمیان شیء خفا که اخذ وسرقتدن ابعد وابتداع وتصرفه ادخل
اولدیغنه بناء قبوله اقربدر وبالادابر وظاهر وغیر ظاهر شقلرنده ادعای بمدن مقبول ومردود
اولمقدن وهر بر اقسامك اسامیٔ مذکوره ایله تسمیه لرندن اوله رق ذکر اولنان احوال قول ثانی
قول اولدن اخذ اولندیغی بیلنمدیکی وقتده یعنی ناظم ثانی حین نظمده نظم اولی حفظ ایتمش
اولدیغی خارجدن و یاخود ناظم ثانینك کندوسی نظم اولدن اخذ ایتدیکنی خبر ویرمکله
بیلندیکی زمانده دینلور یوقسه بو وجهلر ایله بیلنمدیکی هنکامده بو آنی سبقت ایتمش وفلان
شاعره بو شاعر اتباع ایتمش دیو حکم اولنماز زیراکه ایکی قائلك لفظده ومعناده جمیعا و یاخود
یالکز معناده اتفاقلری اخذی قصد ایتمیه رك کیفما اتفق توارد خواطر قبیلندن اولمسی جائز
وممکندر واما ثانی اولدن اخذ ایلدیکی طریق مذکورلر ایله بیلنمدیکی وقتده فضیلت صدق
غیبه علم دعواسندن وغیری نقصه نسبتدن سلامتی اغتنام ایچون فلان شو کلامی سویلمش ایسه ده
فلان دخی بو کلامده آنی سبق ایدوب شویله دیمش دینلیدر والسلام (تتمه) فی الحقیقه کلمات
شعراده آن قدیم واقع و سیما مصراع تاریخده حساب حروفه موقوف اولمغله مدار تحری ایله
کثیر الوقوعدر حتی اسعد قاصرك خاطرینه سروری مرحومك چند عدد مصارعی توارد ایتمشدر
* هذا من فضل ربی * وابن مباده نام شاعر حکم ارتسام * مفید ومتلاف اذا ما اتیته * تهلل
واهتز اهتزاز المهند * بیتنی نظم ایتدکده تعریضا وتضلیلا * الی این تذهب وهذا للحطیئة *
یعنی سن بو یکلش یولدن صابدك زیرا بو بیت حطیئه نکدر دنیلیجك ابن مباده * آلان علمت انی
شاعر اذ وافقته علی قوله ولم اسمعه * یعنی بن حطیئه کبی اشعرك زمانه یتشمدیکیم حالده قولی
اوزره موافقت ایتمله شاعر اولدیغمی شمدی بلدم دیو تشکر ایتدیکی کبی سروری کبی استاذك کلامنه
توارده شکر مزید ایده رم وفقیرك بو خصوصده مظهر اولدیغی برکیفیت دخی واردرکه کریزبرده
کلیجك برمناسبت باننده درجی منویکرده مدر همان جناب مبسر الامال عز شانه اقدار ایلیه آمین
* فمن ذلك * یعنی سرقات شعریه دن بری اوس قبیله سنك شاعر وشجاعی قیس بن خطیمك
* وما المال والاخلاق الا ودیعة * فما اسطعت من معروفها فتزود * قولیدرکه اشبو بیتك
مصراع اولی بعض تغییر ایله کعبه ده معلقه اولان قصائددن طرفة بن العبدك قصیدهٔ مشهوره سنده

(مندرج)

مندرج * لعمرك ما الایام الا معارة * فما اسطعت من معروفها فتزود * قولندن آلمشدر
واو قصیده نك اشتهاریله بیله قیس مذکوره نه کیفیتله خفی اوله رق اخذ ایتمشدر (قلت)
صاحب مستطرفك بو تعجبی حسن ظنجه توارد احتمال بعیدی آکدیرر فقط مصراع اولده
اختصار واردر ومدح وذمی منوط رأی طبع سلیمدر (مآللری دنیاده مال واخلاق وایام دنیا
الده ودیعه وعاریتدر یعنی فنا پذیر اولور وعاریت نسنه کبی ینه کیدر همان وسعکجه انلرك
ایولرندن تزود وادخار ایله یعنی خیرات وحسناته صرف واخلاق حمیده ایله متصف اول دیمکدر
(عبدة بن طیب دخی مرثیه ده * فما کان قیس هلکه هلك واحد * ولکنه بنیان قوم تهدما *
قولنی امریء القیسك * فلو انها نفس تموت سویه * ولکنها نفس تساقط انفسا * مرثیه سندن
اخذ ایتمشدر (مآل قول عبده قیسك هلاکی بر آدم هلاکی دکلدر بلکه قیس قومنك بنیانی یعنی
سرای حمایه سیدر وقومی او سرایده ساکنلردر انك فوتیله اول بنا منهدم وقومی پریشان
اولدی دیمك کبیدر (ومآل قول امریء القیس بنم محبوبه م اکر نفس واحده اولیدی اولدکده
سائرلری کبی یالکزجه اولور ولکن عالمك کوکلی اکا مربوط اولمغله اولدیکی هنکام نیجه
انفس اسقاط ایدر یعنی هلاك ایدر دیمکدر اشبو اخذ مذموم شقدن دکلدر لکن ترجیحی طبعه
محولدر (صاحب مستطرف * وقالوا من سرق شیئا واسترقه فقد استحقه وهو ان یسرق
الشاعر المعنی دون اللفظ * یعنی علماء بیان شول بلیغ که شعر اخری آلسه وآنی کندویه قول
ومال ایلسه شعر مأخوذك مستحق وصاحبیدر واول الش دخی یالکز معنانی الدیسه لفظی
المامقدر دیمشدر لکن مخل صورتنده برایجاز در مال ایتمك یولی فقیرك نقل ایدیکی تفصیلاتدن
کورلمکه موقوفدر یوقسه یالکز معنانی المق ایله اولماز * فمن السرقة الفاحشة قول کثیر
فی عبد الملك بن مروان * یعنی صاحب مستطرف اخذك مذمومی شق نبذه سنی بیانده کثیر نام
شاعرك عبد الملك بن مروانی ثناده دیدیکی * اذا ما اراد الغزو ولم یثن همه * حصان
علیها عقد در یزینها * بیتنی یازوب و بو بیتی خطیئه نك * اذا ما اراد الغزو ولم یثن همه *
حصان علیها لؤلؤ وشنوف * قولندن اخذ ایتمش واخذ فاحشدر دیمشدر (مآل بیتین مذکورین
ممدوحم غزا یعنی جنك مراد ایلدیکی وقتده انی همّ یعنی قصدندن انجولر ایله تزین ایتمش
ودخی خطیئه قولنجه کوشنه جوهر کوپه لر طاقمش اولان زوجهٔ عفیفه وجمیله سی وطرفینك
میل ومحبتی آنی عزیمت وهمتندن رد ایتمدی یعنی مال وعیاله با محبوب کندوی مهلکه یه القا ایدر
بهادردر دیمك کبیدر وفی الحقیقه بو سرقت برابر اخذ دکلدر (غریبه) بیت مذکور ترجمه
نام بر کتابده (ترجمهٔ بیت ممدوحم غزا وجهاد ایلدکده همت وعزیمتنی مدح وثنا ایلمز کأنه
اوزرنده حلی اوله رق لآلی وکوپه لر وسائر جواهر مرصعه اولان برهیز کار امرأه در دیو ترجمه
اولنمش کوریلوب فی کل الوجوه هوش فتور پوشه حیرت اندر حیرت کلمشدر فتدبر ایها المنصف
اسعدك الله تعالی بالتوفیق (جریر شاعرك شعرده تبحری درکار وتصرف ابکار کلامده قدرتی
آشکار ایکن * فلو کان الخلود لفضل قوم * علی قوم لکان لنا الخلود * قولنی زهیرك عربده
ضرب مثل کبی محفوظ صبیان وزبانزد نسوان اولان * فلو کان حمد یخلد المرء لم یمت * ولکن
حمد المرء غیر مخلد * قولندن اخذ ایتمشدر (مآل شعر جریر برقومك قوم آخر اوزرینه اولان فضلی
ایچون دوام اولیدی بزم ایچون خلود اولور ایدی دیمك (ومآل بیت زهیر اکر برکیمسه نك حمدی
یعنی ثنایه مستحق فضلی کندوبی دائم قلیدی اولماز ایدی لکن حمدی غیر مخلد اولمغله انسان
دخی اولور یعنی نیك وبد بو عالمده فانیده باقی قالمز دیمکدر کبیدر (قلت) اشبو اخذ غیر ظاهر
نوعندندر بیت مأخوذ مأخوذ منهه نسبتله مدح وذم شقلرندن قنغیسنه شایان ایسه لدی المطالعه

بر يسبله حكم ايتمك سپردهٔ ذهن مستفيد ر وشاعر شماخك * وامر ترجى النفس لبس
بنافع * وآخر تخشى ضيرها لايضيرها * قولنى شبيب بن البرصى نام شاعر اغاره ايدوب
* ترجا النفوس الشئ لاتستطيعه * وتخشى من الاشياء مالايضيرها * ديمشدركه (مآل بيت اول
نفس جهول برنسنه‌نك حصولنى رجا ايدركه اول نسنه اكا نفع ويريجى دكلدر وضررندن
قورقوب استمديكى نسنه دخى اكا ضرر ويرمز ديمكدر (وبيت ثانى دخى بومآلده در (قلت)
اشبو ايكى بيتك حكمى دخى پيوستهٔ رأى استاد درايتدر (مقتدر نظم كلام و مرتب حسن
نظام اولان ابو تمام * واحسن من نور يفتحه الصبا * بياض العطايا فى سواد المطالب *
قولنى اخطلك * رأيت بياضا فى سواد كأنه * بياض العطايا فى سواد المطالب * قولندن المشدر
(قلت) ابى تمامده اولان نور نونك فتحيله چيچك ديمكدر مآلى سواد مطالب يعنى مطلبلردن يأس
هنكامنده ياخود فقر حالنده ظهور ايدن بياض عطايا يعنى نقد فضه تأثير باد صبا ايله آچلمش
نور بياضدن احسندر ديمك (ومفهوم بيت اخطل سواد ليلده بر بياض ر وكوردمكه سواد
مطالبده بياض عطايا كبيدر يعنى روحه صفا ويرر ديمك كبيدر معناى آخر دخى وار ايسه
مطالعه بيورن اهل سخن همت وحكمنى دخى اشارت بيورسونلر ❊ ومن سقطات الشعراء ❊
يعنى عنوان بابده اشارت اولنان خطاء شاعرك بعضيلرينى صاحب الاصل بيانه مبادرت بر له
ديركه نظم معناده تقدمى اولان ابو العتاهيه دخى كثير الخطا ايدى از جمله منقولدركه موى اليه
شعرادن محمد بن منادر ايله مكهٔ مكرمه‌ده ملاقات ايدوب بينلرنده ملاطفه لر و مضاحكه‌لر واقع
اولدى بعدذا هارون رشيد خليفه‌يه ابن منادرى بكنمديكنى اشرابا هزل كونه اى امير المؤمنين
اشته شونده برشاعر بصرى كوردم سنه ده بردفعه برقصيده نظم ايلر بنده كز ايسه سنه ده
ايكيوز قصيده طرح ايدرم ديو كنديني ثنا ايدر جناب هرون دخى ابن منادرى احضار
وتزييف ابو العتاهيه بى اخبار ايتدكده اى امير المؤمنين اكر ابو العتاهيه‌نك فصاحتدن بيرون
وخطا ايله مشحون اولان * الا ياعتبة الساعه * اموت الساعة الساعه * قولى كبى اشعاره تنزل
ايتسم ايدى شعرم ايله دفترلر طولر ايدى امابن * ان عبد الحميد يوم تولى * هد ركنا ما كان
بالمهدود * مادرى نعشه ولاحاملوه * ما على النعش من عفاف وجود * سوزى كبى شعر سويلرم
ديدكده جناب هرون تحسين ايدوب اون بيك درهم احسان ايلدى و ابو العتاهيه كمال اسفندن
آز قالديكه هلاك اوله رحمهم الله (ابن منادرك قطعهٔ مذكوره سى دولت آل عباسده مشاهير
وزراء ومنشيان وعلمادن اولان عبد الحميدك مرثيه سنده در ومآلى عبد الحميد موت ورحلتله
چكيلوب كتديكى روزده بر ركن قوى بى خراب ايتدى يعنى كندى ركن دولت ايدى
مهدوم اولدى نه تنه شيرى ونه جنازه سى حامل اولانلر يعنى صامت وناطق عالم بيلديلركه
عفت وجود وسخادن جنازه سى اوزرنده نه واردر يعنى عين جود وعفت ايدى ديمكدر (فضيلت
ورجحانى مسلم كردهٔ بلغا و عصرنده ابو المحدثين ايله مسمى اولوب بعض اهل لغت طعنندن
بريدر ديو قوليله استشهاد ايتدكلرى بشار نام ذاتك دخى سقطاتى واقع اولمشدر تغزلده بنم
معشوقه‌مك كمكى شكر قامشيدر دوه كمكى دكلدر اكر وجودينه صوغان ياقلشدر سم صوغانك
قوقوسنه مسك غلبه ايدر اولقدر خوشبودر معناسنده اولان * انما عظم سلمى حبتى * قصب
السكر لاعظم الجمل * واذا ادنيت منها بصلا * غلب المسك على ريح البصل * قولنى ديمش
مع ذلك * اذا قامت لمشيتها تثنت * كأن عظامها من خيزران * قولنده بنم محبوبه‌م سير
وخرامه قالقديغى وقتده انى حركتى ومشيه سى تمايل ايدر كويا كه كمكلرى بالتحريف هزاران ديدكلرى
خيزراندر ديوب عظامنى تمايل شاندن اولان اينجه ولطيف شيئه بكزتمشدر (وابو الطيبك حكماء

شعرادن اولوب ايجاد معانىٔ دقيقه‌يه قادر و فضلى مثل سائر ايكن * وضاقت الارض حتى
صار هاربهم * اذا رأى غير شئ ظنه رجلا * قولنه اعتراض ايتمشلردر (مآل بيت برعسكرى
هجو اولوب يعنى منهزم اولدقلرنده قورتيلوب فرار ايدنلرينه بريوزى طار اولوب حتى غير شئ
كوردكلرنده انسان ظن ايدوب قورقارلر ايدى ديمكدر بونده جاى اعتراض غير شئ لفظى معدوم ديمك
اولمغله معدومه رؤيت تعلق ايلمزديمشلردر (قلت) اعتراض مذكورك دفعى قابل امكان كبيدر
فتأمل (وينه متنبينك * تقلقلت بالهم الذى قلقل الحشا * قلاقل عيس كلهن قلاقل *
بيتنه استماعى مستهجن قاف طلوسيدر ديو دخل ايتمشلردر (محصولى قلبمه قلق ويرن حزن سببيله
بن سريع السير وخفيف البدن اولان دوه‌يه بنوب جانب مطلوبه بالتحريك والتهييج سفر ايلدم
ديمكدر (واحدى ديوان متنبى شرحنده صاحب ابن عبادبو بيته ندربو قافات بارده قلقل الله حشاه ديو
تشنيع ايتمش ايسه ده بونك كبى الفاظ بين الشعراء عادت جاريه‌در حتى ابو نصر مرزبانيدن منقولدركه
بلاتزييف بلكه بالتحسين رؤساء شعرادن اوچ شاعر ماهرك برى شلشله وبرى سلسله وبرى قلقله
ايلدى يعنى شين وسين وقاف طلوابيات سويلديلر ديمشدر انتهى (ذكر اولنان ابيات دخى
شرح واحديده مسطوردر مراجعت بيوريله (متنبينك * ونهب نفوس اهل النهب اولى * باهل
النجد من نهب القماش * قولى معانىٔ مسروقه دندركه بو معنا ابى تمامك * ان الاسود اسود
الغاب همتها * يوم الكريهة فى المسلوب لاالسلب * قولندن اخذ ايتمشدر (قلت) صاحب
الاصلك يالكز اخذ ايله متنبى بى خطاكاران صره سنده يازمسى جاينده اولمامق كركدر مع
ذلك اخذ مذكورك دخى غير مقبول شقنه داخل اولديغى محل تأملدر (مفهوم بيت متنبى) همت
وشجاعتله متصف اولان اهل نجده اهل نهبك يعنى اعدانك نفوسنى نهب يعنى قتل قاشلر بنى
نهبدن اولادر يعنى انلر ماله باقمز نظرلرى جان اعدادر (وابو تمامك قولى مآلى تحقيق ارسلانلر
يعنى دليرلر ميدان معركه‌يه آتلان شجعاندر حرب كونى انلرك همتى صويلمش اعدانك بدننده در
يوقسه اثوابنده دكلدر ديمكدر (زهرى ديمشدركه مشاهير شعراى عربدن جرير وكثير وجميل
واخوص ونصيبدن اخذ شعر ايدنلردن بعض راويه‌لر استادلرينك آخرلردن اشعر اولمسنى
ادعا برله عقل وشعرى مسلم سيدهٔ سكينه نام مخدرهٔ عفت پناهى حكم ايلملرينه قرار ويروب
سعادتخانه‌سنه واصل و بيرون پرده‌دن مطلبلرينى ناقل اولدقلرنده اولا جريرك راويه‌سنه سنك
اشعر ديديكك جرير * طرقتك صائدة القلوب وليس ذا * وقت الزيارة فارجعى بسلام * شعرينى
دبين دكلميدركه (مآلى اى محبوبه‌م قلوبى صيد وشكار ايلديكك حالده بن سنى كيجه بكا زيارت
ايديجى كوردم و بوهنكام وقت زيارت دكلدر همان برسلام ايله عودت ايله ديمكدركه شاعر بكى
شعر يله خدا تقبيح ايلسون هيچ عاشقه كوره معشوق كندوبى زيارت قصديله كله و بالخصوص
اغياردن خالى اوله بوندن الذ برمطلب وارميدر نيچون (ارجعى بسلام) يرينه (ادخلى بسلام)
ديوب استقبال ايتمامش ديدى (بعده كثيرك راويه‌سنه صاحبك يعنى سنك دوستك اوتانه‌دن
معشوقه‌نك سرورينه باعث اولان نسنه بنم دخى بادىٔ مسرتمدر مآلنده اولان * يقر بعينى مايقر
بعينها * واحسن شئ مابه العين قرت * بيت قبيحنى دبين دكلميدركه نسوان نزدنده حسب البشريه
مابه السرور اولان نسنه انجق نكاحدر يعنى جماعدر كثير ايسه معشوقه‌سنك ذكرله مواصلتدن
مسرور اولورمش بو ايسه پزونكلك اولوب شرعا وطبعا مذمومدر * قبح الله صاحبك وقبح شعره *
ديدى (قلت) اشبو اعتراض اكرچه بويله كورينور لكن مرام شاعر يالكز كنديسيله مواصلت ديمكله
تأويلى قابل اولمازمى (بعده جميلك راويه‌سنه سنككى دخى * فلو تركت عقلى معى ماطلبتها
* ولكن طلبتها لمافات من عقلى * بيتنى قائل اولان دكلميدركه معناسى محبوبه‌م عقلى بنم ايله ترك

ایدیدی بن ابی طالب وراغب اولماز ایدم لکن محبوبه‌می طلبم عقلم فوت وزائل اولدیغی یعنی
عشق عقلمی الدیغی ایچوندر دیمکدر هیچ عاشق هوایه تابع اولمیوب عقله اویارمی دیو جمیلی دخی
تزییف ایدوب (بعده نصیبك راویه سنه سنککی دخی * اهیم بدعد ماحییت فان امت * فیا حزنا
من ذا یهیم بها بعدی * قولنی ناظم اولان دکلیدر که (مألی بن حیاتده اولدقجه دعد اسمیله مسماة
معشوقه‌مه عشق ومحبتله حیران وسکرانم یعنی محبتنده دائمم لکن فوتمدنصکره اکا کیملر محبت ایدر
حزنم اودر دیمکدر که هیچ عاشق کندندنصکره معشوقه سنه دست درازلق ایده‌نی استرمی
بویله دیه‌جکسنه همت براه مصراع ثانیسنده * فلا صلحت دعد لذی خلة بعدی * دیسه اولمازمیدی
دیدی (مألی مصراع مذکور بندنصکره دعد برمحبت صاحبنه صالحه اولمیدی یعنی اخر
عاشق ایله اکا مواصلت ممکن اولمیدی دیمکدر (قلت) بو دخی قابل تأویلدر ظن ایده‌رم یعنی
تصحیح اولنان معنی مصراع شاعردن چیقه بیلور فتأمل (بعدازین اخوصك راویه سنه سنك
صاحبك دخی * من عاشقین تواعدا وتراسلا * لیلا اذا نجم الثریا حلقا * باتا بانعم لیلة والذها *
حتی اذا وضح الصباح تفرقا * قطعه سنی کویا اولان دکلیدر که قبح الله وقبح شعرها * مصراع
اخیر یی * حتی اذا وضح الصباح تعانقا * دیسه معنی دخی رنکین اولمازمیدی دیوب خلاصه
شعراء مرقومه‌لرك بر یی ثنا ایلمدی علی روحها الشریف الرحمة والسکینة (مفهوم قطعه اول
ایکی عاشق که بربرلریله مواعده ومراسله ایلدیلر که کیجه نجم ثریا طلوع ایلدیکی هنکامده
حلقه‌بند مصاحبت اوله‌لر ولیلك الذو انعمنده بیتوتت ایده‌لر وصباح واضح وظاهر اولدقده مفارقت
ایده‌لر دیمکدر سیدهٔ مشار الیهانك تغییر ایلدیکی مصراعك مألی بویله کیجه مصاحبتده اولوب
صباح اولدقده معانقه یعنی صارلوب یاته‌لر دیمك اولور فی الحقیقه بومعنی اولادرکه کیجه وکوندز
جنبش مواصله ومعانقه اولور (قلت) ناسز راوی حدیث شریف روایت ایدن ذاته وتا ایله
راویه شعر روایت ایدنه دینوب تاء تأنیث اولمادیغی صحاحده اشارت اولنمشدر (ابن الکلبی روایت
ایتمشدرکه وقتا که امویه‌دن نوبت خلافت آب روی بنی امیه عمر بن عبد العزیز حضرتلرینه
واصل اولدقده اطراف واکنافدن شعراء عرب عادت قدیمه اوزره جلوسنه ستایشلر نظم ایدوب
وفود وقدوم ومدت مدیده باب خلیفه ده اقامت ایدرلر ولکن حضور خلیفه‌یه دخوله اذن ورخصت
بولمادقلرندن مغموم ومتحیر اولدیلر اخر ایچلرندن جریر جرذیل نیاز ایله نزد خلیفه ده قدر ومنزلت
واعتبار مکنت صاحبی اولان عدی بن ارطاته واروب * یا ایها الرجل المرجی مطیته * هذا
زمانك انی قد خلا زمنی * ابلغ خلیفتنا ان کنت لاقیه * انی لدی الباب کالمشدود فی قرن * وحش
المکانة من اهلی ومن ولدی * نای المحلة من داری ومن وطنی * ابیاتنی نظمله عدی ابن ارطاته
بالخطاب ای مطیه واسبنی ارجا وسوق ایدن یعنی منصب عالی صاحبی اولان ذات اشبو هنکام
سنك زمان اقبالکدر بنم زمنم بنی خالی دست قیلدی یعنی خلیفه‌یه ملاقات ایلدکده خلیفه‌مزه
ابلاغ ایله که بن بابنده بوینوزندن بغلنمش حیوان مقید عاجز کبی‌یم یعنی قپوسنده وحشت
مکان ایله اولاد وعیالدن وخانه ووطندن بعید اولدیغم حالده دوچار استثقال اولدم دیو استشفاع
دخول وعنایت ایدر اولدنی نعم یا ابا عبدالله دیوب وعد شفاعت ایدر وقتا که عدی حضور
خلیفه‌یه داخل اولدقده ای امیر المؤمنین لسانلری مسموم وسهاملری نافذ اولان شعراء وقت باب
دولتکرده واقف وجائزه‌کزی طالبلردر دیدی عمر بن عبد العزیز حضرتلری دخی شعرا ایله بنم
نه مصلحت وکارم واردر دیو ردلرینی اشراب بیوردیلر عدی ای امیر المؤمنین رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلم قصیده ایله مدح بیورلدقده اعطای جائزه بیوردی بونده هر مسلمه اسوه واردر
یعنی اقتدا رسوله لازمدر دیدکده عمر بن عبد العزیز ای عدی کلامك صادق وواقعه مطابقدر شعرادن

پایمزده کیملر وار دیو صوردقده انلردن بری ابن عمك یعنی قرشی اولان عمر بن ربیعه دیو
خبرویریجك عمر بن عبد العزیز حدت کلوب حق سبحانه وتعالی اویله قریبی بندن بعید وانی
باقی قیلسون * الالیتنی فی یوم تدنو منیتی * شممت الذی مابین عینیك والفم * ولیت طهوری کان
ریقك کله * ولیت حنوطی من مشاشك والدم * ویالیت سلمی فی القبور ضجیعتی * هنالك او فی جنة
اوجهنم * اقوال قباحت اشتمالنی نظم ایدن اول دکلیدر کاشکه اول عدو الله تمنی ایتدیکی دنیاده
کوروب بعده آخرت ایچون عمل صالح ایشلیدی بنم یانمه ابدا کلمسون دیو طرد بیوردی (مأل
اقوال آکاه اول ای محبوبه‌م تمنی ایدرمکه موتم بکا قریب اولدیغی کونده یعنی فوتمده دهانکله
چشمکك بینی یعنی جبهه‌کی وفمکی قوقلیدم وبنی غسل ایده‌جکلری آب پاك سنك آب
دهانکك یعنی توکرککك هپسی وحنوطم یعنی میته سوردکاری قوقولی نسنه دخی سنك مشاشلرکدن
یعنی امیله جك کمیکلر بکك باشلرندن و خونندن اولیدی نولیدی سلمی یعنی محبوبه‌م قبرده
ضجیعه‌م یعنی بنمله مرقدده برابر یان کلیدی کرك اوراده وکرك جنت وکرك جهنمده برابر اولیدی
دیمکدر (بعده اندن باشقه شعرادن کیم واردر بیوردقلرنده عدی جمیل بن معمر دخی ایچلرنده در
دیو خبرویردکده خلیفه حضرتلری بودخی * الالیتنا نحیی جمیعا فان نمت * یوافی لدی الموتی ضریحی
ضریحها * فما انا فی طول الحیاة براغب * اذا قیل قد سوی علیها صفیحها * اظل نهاری
لا اراها ویلتقی * مع اللیل روحی فی المنام وروحها * ابیاتنی دین دکلیدر قسم ایدرمکه بونی دخی
حضوریمه ابدا اکتورمه دیدی (مألی محبوبه‌م ایله برابر حیاتده اولوب موتی کورمیدم واولدیکمزده
برابر اولوب بنم قبرم ایله انك قبری قبرستانده ملاصق بیر اولیدی بن طول حیاته راغب اولمم انك
صفیحه سی یعنی چقوری یاخود یوزی اورتولدیدیکی زمانده یعنی فوتنده کوندزم انی
کوسترمیوب کولکه لندیکی وقتده یعنی کیجه لك ایله نومده روحلریمز بربرده اولیدی دیمکدر بعده
خلیفه بوندن غیری دخی کیم واردر دیدکده عدی کثیر عزه یی سویلر بنه خلیفه اولدخی ابدا
داخل اولمسون زیرا * رهبان مدین والذین عهدتهم * یبکون من حذر الفراق قعودا *
* لو یسمعون کما سمعت حدیثها * خروا لعزة خاشعین سجودا * قول باطلنی قائل اولاندر
بیوردیلر (مألی سخینی فراق احبه‌دن حذر ایله مدین دیدکلری برك راهبلری ودخی کندیلریله
عهد ومیثاق ایتدیکم یارانم حذر فراقدن دوشوب اوطوردقلری حالده بکا ایدرلر اکر انلر معشوقهٔ
آتیة الذکر یمك حسنی ستایشنی بنم کبی ایشیده‌لر ایدی معشوقه‌م اولان عزه‌یه یوزی قویی قپانوب
تواضعا سجده ایدرلر ایدی دیمکدر که تأویله صاپمز ایسه خیلی قورقولی قولکر بهدر بعده
جناب عمر بن عبد العزیز بوندن غیری دخی کیم واردر بیوردقلرنده عدی ای امیر المؤمنین
اخوص الانصاری واردینجه حق تعالی انی ابعد ایتسون کذلك اول دخی مجلسمه اصلا کیرمسونکه
اهل مدینه‌دن بررجلك جاریه سنی آزدیروب وافساد ایدوب فرار ایلدیکی حالده * الله بینی
وبین سیدها * یفرعنی بها واتبعه * دین اول دکلیدر دیدی (معاصرلریمزدن بعض بلیغ
* الله بینی وبین سیدها * مصراعی تماما بد دعا مقامنده یعنی حق تعالی بنمله جاریه‌نك صاحبی
بینده اولسون یعنی بلاسنی ویرسون جاریه ایله بندن نچار بنده وراسندن کیده‌رم دیمکدر که
عشق مناسبتیله جاریه‌یه حق ادعا یی تعلق ایتدیروب صاحبی زعمنجه منع حق ایتدیکیچون
بددعا ایدردیو معنی ویرمشدر اکن حکایهٔ مذکوره سی جاریه‌یی الوب قچان قائل بیت اخوص در
بوصورتده (واتبعه) یه افعالدن اوله‌رق لحوق معناسنه اولمغله صاحبی جاریه ایله قچار ایدی
بندخی اکا لاحق اولدم والندن الدم وجاریه ایله بنده قاچدم معناسنی بتشدرمك اقتضا ایدر
کیدرو بونی یعنی الندن الدم معناسنی ناظم مرقوم بیت دیکرنده بیان ایتمش اوله یاخود بومعنی

لحوقه لازم كله واتبعه اعرابده حال اولمق دخى محتملدر تأمل بيوريله (ومن الغرائب) بر قائل
اشبو بيتى (ترجمهٔ بيت عياذا بالله تعالى حق سبحانه وتعالايه لايق اولميان ومنزه وعالى
ومقدس اولانله توصيف ايدرده ديركه الله بوجاريه ايله مولاسى بيننده بندن حذر وفرار ايدرحال
بوكه بن اكا تابع اولورم ديو ترجمه ايلديكى خطندن نقل اولندى فى الحقيقه متصف اولديغى
علم وكمالى بدر رفضائل اشتمالى ايدوكى آشكار و بين الاتراب درايهٔ وروايهٔ مسلم وممتاز
اولديغى بدر آسا بديدار اولوب برازمدتجك قائل مومى اليهك سرحلقهٔ مجلس افاده سى بولنان
بعض ياراندن اشبو نقل اولنان ترجمه سبنك وسائرلرينك محمل صحيحى واكثر اكله مزكلى وجزئى
تعلم واخذم يسنجى زاده مرحومك والدى محقق معروف عثمان افندى مرحومك مأذونلرندن بدر
جنت مقرم السيد الشيخ احمد افنديدن وفاضل مشهور سيد امين افندى مرحوم ومبرور ايله مفتى زاده
اورلوى فاضل عبدالرحيم افندى ونوشهرى عثمان افندى وقره حصارى ابراهيم افندى وكامل
حياتى افندى ومرعشى مصطفى افندى وطوبخانه لى ولى افندى حضراتى روح الله تعالى
ارواحهم دن اولديغنه شركامدن وخولدن شاهدلرم عمرهم الله تعالى موجودو (ع) سوكند
بخداى خالق كل * قائل مومى اليهدن اخذم اولميوب فقط اوتوز بش سنه مقدم قاضيير
درسنه باشلنديغى ايشيدوب چكونكىٔ افاده سنى بفضله تعالى تفهم قصديله خلفندن چند دفعه
تقريرنى استماعم لبس باخذ اولديغى مسلم الباء عرفان نمود ايكن نه ملاحظه يه مبنى ايسه بو فقيره
مومى اليهدن اخذ ايلدى اسناديله اشراب اعتراضنده همت ايلديكى كف لسانده حسبة لله تعالى
وطلبا لمرضاته دوام بابنده لطف صريحى نياز اولنور انتهى (بعده خليفهٔ صلاح پيشه حضرتلرى
بابده شعرادن دخى كيم وار در يوردقده عدى همام بن غالب الفرزدقك اولديغى خبر
ويردكده حضرت عمر بن عبد العزيز يمين ايدرمكه انى دخى حضوريمه كتورمم اول فاسق
مجاهر ارتكاب ايلديكى فحش وزنا ايله فاخردر بو قول كريهى قائل وجرره مائل اول دكلمى
ديو * هما دلياني من ثمانين قامة * كما انقض بازلين الريش كاسره * فلما استوت رجلاى
فى الارض قالتا * احى فيرجى ام قتيل نحاذره * فقلت ارفعوا الامراس لا يفطنوا بنا *
ووليت فى عقاب ليل ابادره * ابياتنى اوقويوب يقلسون كتسون ومن بعد قطعا كلسون
وبزه سوزيله ثقلت ويرمسون ديدى (مآل ابيات مذكوره بنم ايكى عدد محبوبه لرم بكا قالقماق
يعنى جماع بوندن توبى يومشاق وتوبى كاسر طوشنجل قوشنك هوانوب طيره دوشديكى
كبى سكسان دفعه بكا قريب اولديلر وقتا كه بنم اياقلرم يرده مستوى اولدقده يعنى ايشم بتدكده
اول محبوبه لر بكا يعنى عضو معهوديمه ديرى ميدركه اندن ايش رجا اولنه ياخود قتيل يعنى
اولوميدر كه بز اندن قورقالم ديدكلرنده بندخى انلره خيمه نشين اولدقلرندن قپويه باغلو اولان
ايپلرى رفع ايدك خلق بزم احوالمزه مطلع اولماسونلر ديوب كيجه عقبنده كيجه يه مسابقت ايدەرك
طلوع خوفندن كتدم يعنى ايشم تمام اولدى ديمك اوله (بعدازين عمر بن عبدالعزيز بوندن
غيرى كيم وار در بيوردقلرنده عدى اى امير المؤمنين اخطلٔ التغلبى واردر ديدكده بيورديلر كه
بنه قسم ايدرمكه حضوريمه ادخال ايلمم وبساطمه باصدرمم كه * ولست بصائم رمضان عمرى *
* ولست باكل لحم الاضاحى * ولست بزاجر عبسا بكورا * الى اطلال مكة بالنجاحى * ولست
بقائم كالعبد يدعو * قبيل الصبح حى على الفلاح * ولكنى ساشربها شمولا * واسجد عند
منبلج الصباح * اقوال باطله سنى ديين دكلميدر واول كافردر ديوب طردينه امر ايتدى (مآل
ابيات مذكوره بن بوآنه دك رمضانى طوتميوب قربانلراتنى اكل ايديجى اولمادم يعنى ذبح قربان
ايتمدم وعبش بكورى زجر ايديجى اولمادم يعنى على الصباح شرب صبوحى نفسمدن منع ايتميوب

هر صباح چاقدم مكهٔ مكرمه كوشكلرنده ظفره ملابس اولديغم حالده يعنى مكه ده ونصف
ليلده عبادته قالقان قول كبى اولمادمكه اول عبد مؤذنك حى على الفلاح ندامندن اولجه دعا
ايدر ولكن بن باده يى همان زمانمزك جمله سنى احاطه ايلديكى حالده يعنى دائما ايچراولدم ووقت
صباحك ضياسى هنكامنده دخى سجده ايدرم ديمكدر (اسعد فقير ديركه شعراء عربدن اخطل
درتدر برى * ولست بصائم الى آخره * قولنى قائل اولان غياث بن غوث تغلبى وبرى اخطل ضبعى
وبرى اخطل بن حماد بن النمر بن تولب وبرى اخطل بن عبالب در (بعده عمر بن عبد العزيز
بوندن غيرى كيم واردر بيوردقلرنده عدى جرير واردينجه عمر بن عبد العزيز اودخى * راودت
صائدة القلوب فلبئنى * داومت زورتها برد سلام * قول فاسقانه سن ديين دكلميدر اكر شعرانك
حضوريمزه كيرمه سى لازم ايسه بو كلسون ديو جريره اذن ويردى (مآل بيت قلوب عشاقى صيد
وشكار ايديجى بر محبوبه يه محبت ايتدم كاشكى دائما ملاقات ايدوب او بكا كلسه بنده رد سلامله زيارت
ومشاهده سنه مداومت ايتسم ديمكدر كه مفهومى اقوال شعراء مرقوموندن اهوندر پس عدى
قپويه كلوب جريرى حضور خليفه يه كتوردى جرير دخى * ان الذى بعث النبى محمدا * جعل
الخلافة فى الامام العادل * وسع الخلائق عدله ووقاره * حتى ارعوا واقام ميل المائل * انى
لارجوه منه نفعا عاجلا * والنفس مولعة بحب العاجل * ابياتنى اوقويه رق حضوره دخول ايدر
مفهوم مدحيهٔ مذكوره تحقيقا نبى يى يعنى محمد عليه الصلاة والسلامى بعث وارسال ايليان ذات
اجل واعلى خلافتى امام عادلك عهدسنه تقليد ايلديكه عدل ووقار شرعيسى جمله خلايق
وبرايايى احاطه ايدوب جميع ناس كوتو خويلردن كف ورجوع ايتديلر وحقدن مائل اولنلرى
طوغرلدوب واطراف واكنافدن ظلم وتعدى يى منع وازاله ايلدى بندخى بو صفات ايله
موصوف اولان امير المؤمنيندن عاجلا نفع وفائده وانعام وعطيه رجا ايدەرم زيرا نفس مولعه
وحريصه اولمغله عجالةً اولان عطيه يه ميل ومحبت ايدر ديمكدر (جرير اشبو مدحيه يى اتمام
ايلينجه عمر بن عبدالعزيزه اى جرير حق سبحانه وتعالادن خوف وخشيت ونثر ونظمكده
صدق وصوابه ملازمت ولسانكى هفوات وسقطاتدن حمايت ايله ديو فرمان نصيحت نشان
بيورديلر بعده * كم باليمامة من شعثاء ارملة * ومن يتيم ضعيف الصوت والنظر *
ممن بعدك ان تكفيه والده * كالفرخ فى العش لم يدرج ولم يطر * انا لنرجوا اذا ما الغيث اخلفنا *
من الخليفة ما نرجو من المطر * ان الخلافة جائتة على قدر * كما اتى ربه موسى على قدر *
كل الارامل قد اقضيت حاجتها * فمن لحاجة هذا الارمل الذكر * ابياتنى انشاد ايله
خليفه دن استرحام ايلدى حضرت خليفه دخى يا جرير اكرچه كرمه مستحق اولدك
ولكن والله جلوسمدنبرو انجق بيت المالدن محتاج اولديغم نفقهٔ ضروريه دن اوتوز التونه مالكم
انكدخى اوتنى اوغلم عبدالله واوتنى والده سى آلوب بنده اوتنى قالدى ديوب اول عشرهٔ كامله يى جريره
اعطا بابنده خادمنه امر ايلدى جرير دخى آلتونلرى الوب اظهار تشكر وسرور وقسم ايدەرك
اى امير المؤمنين دنياده كسب ايلديكم خير مال احسان بيورديغكز اشبو آلتونلر در ديو حضور
خليفه دن طشره چيقديغنده بربر حضور خليفه يه دخول امنيه سنده اولان سائر شعرا
جريرك باشنه طوپلنوب نه خبر واردر ديو سؤال ايلدكلرنده هيچ صورمبك ايشكز كوتو
امير المؤمنين اسخيا وكرمادن اولمغله فقرايه انعام واحسان ايدوب زمرهٔ شعرا باران عطيه سندن ريان
اولميه جق بن احسان هما بوندن راضيم ديو جواب ويردى ابيات مذكورهٔ جريرده واقع (قلت)
* انا لنرجوا اذا ما الغيث اخلفنا * مصراعنده اولان اذا ماده ما زائده در الغيث اضمار على شريطة
التفسير طريقى اوزره مرفوعدر تقدير كلام اذا اخلفنا الغيث اخلفنا ديمك اولور * كما اتى الخ *

قوانده سورهٔ طه‌ده اولان قصهٔ موساده‌کی ﴿ ثم جئت علی قدر یاموسی ﴾ آیتنه تلمیح واردر
* ان الارامل الخ * قولنده ارامل ارمله‌نك جمعیدر ارمل عورتی اولمیان ار وارمله اری اولمیان
عورت معناسنه‌در وارامل مساکین معناسنه ده کلور (مفهوم ابیات جریر محل وموطنم اولان
یمامه ویمامه‌ده برطاقم ارمله وضیق معاشدن ناشی ضعیف الصوت والنظر یتیم وارایدیکه اواتنام
هنوز یووه‌دن ویمورطه‌دن چیقمش طیر و پلیج کبی طـبرانه قدرتی یوغیکن سن والدینك
فقدانی بتایوب انلری احسانك ایله بسله‌دك سما امطار ایتدیکی وقتده اندن رجا ایتدیکمز مطری
یعنی جود وسخایی بز خلیفه‌دن رجاونیاز ایدرز علی التحقیق خلافت اکاحق اوله‌رق وقتنده
کلمشدر موسایه نبوت کلدیکی کبی وتحقیق ارامل حاجتنی اندن قضا ایتدیلر بوارمل ذکر یعنی
جریرك حاجتنی سندن غیری کیم قضا ایدر دیمکدر (عمر بن عبد العزیز حضرتلری اعدل
دولت امویه اولوب زهد وورع وعفت وتقواسی برکال اولمغله فسقاء شعرایه چندان رغبت ایتمدی
لکن اتباع اللسنه صالحنه اکرام ایلدی بوندن استدلال اولنور که شعر علی الاطلاق مذموم اولمیوب
مناجات ونعوت واوصاف حسنهٔ ذوات کرامدن عبارت ونصح امیز وحکمت احتوا وعشق
حقیقیده نظم اولنان اشعار وناظملری ممدوح واحسان واکرامه شایاندر (ضمیمهٔ مصححه معلوم
اوله که بالاده اشارت اولندیغی اوزره شعرایه التفات ایتمك وجائزه بخش اولمق سنت سنیه‌در حتی
کعب بن زهیر بانت سعاد قصیـده سنی حضور سعـادتـه عرض ایتدکده بردهٔ شریفلرینی
احسـان بیوردیلر تفصیلی بو یله‌درکه اهل سیردن محمد بن اسحق وعبد الملك بن هشام وابو بکر
محمد بن قاسم ابن بشار وابو البرکات عبد الرحمن بن محمد بن ابی سعید الانبار ینك روایتلری اوزره علیه
الصلوة والسلام افندیمز غزای طائفدن عودت شریفه‌لری هنکامنده کعب بن زهیر قرنداشی بجیر ایله
برابر ابرق الغراف تسمیه اولنان محلده رعی غنم ایدرایکن علیه الصلاة والسلامك صیت بعثتلرینی
استماع ایدرلر بجیر قرنداشی کعبه ای کعب غنملری حفظ وحمایه ایله تاکه بن واروب مدینه‌ده
دعوای رسالت ایدن ذاتی وایمان ایدنلری رؤیت ایده‌یم دیه‌رك مدینه‌یه کلوب علیه الصلوة
والسلامی زیارت ایلدیکی کبی فی الحال بلاطلب المعجزه شرف ایمان ایله مشرف اولور زیرا پدری
زهیرك اهل کتاب ایله مجالسه ومصاحبتی حسبیله آخر زمانده برنبی بعث وارسال اولنه‌جغی وزمانی
دخی تقرب ایلدیکنی استماع ایتمکله بو فکرك اوزرینه برکیجه عالم منامده سمادن برایب اوزامش
هرنه قدر طوتمسنه سعی وجد ایتمش ایسه طوتامدیغی حالده بیدار اولور وتعبیرینی دخی مبعوث
اوله‌جق رسول ذیشانه وقت وعمری ادراك ایتماملك اوزره تعبیر ایدوب لکن اوغللرینك اتباعیله ایمان
ایتملرینی وصیت ایدر بنـاء علیه بجیر نور نبوتی کوردیکی کبی دفعهٔ شرف ایمان ایله مشرف
اولور قرنداشی کعبه بجیرك ایمانی خبری واصل اولنجه غضبه کلوب بجیره طعن وتشنیعده * الا ابلغا
عنی بجیرا رسالةً * فهل لك فیما قلت ویحك هل لکا * سقاك بها المأمون کأساً رویةً * فانهلك
المأمون منها وعلکا * ففارقت اسباب الهدی واتبعته * علی ای شیء ویب غیرك دلکا * علی مذهب
لم تلف اما ولا ابا * علیه ولم تعرف علیه اخا لکا * فان انت لم تفعل فلست باسف * ولا قائل اما
عثرت لعا لکا * ابیات بی ادبانه سنی انشاد ایله ارسال ایدرکه مجملا مألی بجیره بنده سویلیك که
یازق سکاکه نولدی مسلمینك دیدکلری کلمه‌یی سویلدك مأمون یعنی قریش بیننده مأمون ایله
مسمی اولان ذات سکا قانده‌جق کأسی ایچرمش اول حاشا منهلکدرینی دخی علیل ایتمشدر
پدر ومادر یکك وقرنداشکك مذهبنی ترك ایله اکا تابع اولدك اکر نصحمله عامل اولمازایسك تأسف
ایتمم لکن ایاغك قایوب بربلایه اوغرادیغك وقتده سکا معین اولمم دیمکدر (وقتا که بجیر اشبو ابیات
باطله‌یی علیه الصلاة والسلامه ارائه ایلدکده علیه الصلوة والسلام افنـدیمز قسم بالله ایله

محمد مأمون وامیندر دیوب اصحاب کرین رضوان الله تعالی علیهم اجمعینه قنغیکز کعب بن زهیره
ملاقات ایدرسه‌کز قتل واهلاك ایلیك دیو دمنی هدر بیوردیلر بجیر دخی * من مبلغ کعبا فهل لك
فی التی * تلوم علیها باطلا وهی احزم * الی الله لا العزی ولا اللات وحده * فتنجوا اذا کان النجاء وتسلم
* لدی یوم لا تنجو ولیس بمفلت * من الناس الا طاهر القلب مسلم * فدین زهیر وهو لا شیء دینه *
ودین ابی سلمی علی محرم * ابیـات اهتدا آیاتنی انشا ایدوب کعبه علی جناح الاستعجال ارسال
ایلدی مألی کیمکه خبر وکتابمی قرنداشم کعبه تبلیغ ایدرایسه سویلسونکه موفق اولدیغم ایمان
وشهادتمه زعم باطلنجه لوم ایدر حال بوکه طریق حق یالکز الله تعـالایه ربط وایماندر یوقسه
شرك وضلالت اولان لات وعزی صنملرینـه طاپمق دکلدر داریند ه عقـابدن خلاص ونجات
شرف اسلام ایله اولور پدر ر یمز زهیرك دین باطلی برشی دکلدر و بوندنصکره پدرم طریقنی اوزریمه
حرام ایتمشمدر دیمکدر (بجیر بو ابیاتی تحریر یردنصکره ینه کعبه رسول الله صلی الله تعـالی علیه
وسلم دمکی هدر وقتل واعدامکله امر بیوردیلر ذات علیه‌لرینه اذا وجفا ایدن رجال کثیری مکه‌ده
قتل ایلدیلر ومهاجات ایدن شعراء قریشك بقیه‌سی حیاتلرندن یأس ایله هر بری برجانبه فرار ایله
اختفـا ایلدیلر وطن ایدرمکه نجـات یوقدرفوز ونجات طلب ایدرایسـك علیه الصلاة والسلامك
درکاه مرحمت پناهنه مسارعت ایله تائب ومسلم اوله‌رق خاکپای کیمیاسایلرینه یوز قویانی کمال
رأفت وشفقتلرندن قبول ایله راه هدایته دلالت ایدرلر دیو کلمات مشفقانهٔ دادرانه ایله کعبی راه
سداده دلالت ایلدی (بجیرك تحریری کـعبه واصل اولنجه استمداد والتجا قصدیله قبیله سی
مزینه‌یه عزیمت ایلدکده انلر دخی حال وکیفیتنه واقف اولنجه اعراض وعزلت ایلدکلرنده
روی ارض باشنه زندان اولوب لسان اعداسنده کعب البته مقتولدر کلماتی شیوع بولدقده خوف
وخشیتی نکثره کفت وکوی ناس دخی کندوینی دوچار تکدر ایدیجك علیه الصلاة والسلامك حضور
سعادتلرینه رومال ایتمکه نیت وعزیمت و رسول الله صلی الله تعـالی علیه وسلم افندیمزدن خوف
وخشیتی وحقنده وشاتك دیدکلری کلماتی متضمن برقصیدهٔ بلیغه نظم ایلیوب منزل ومأواسندن
خروج وخفیهٔ مدینه‌یه دخول واعرابدن واهل جهینه‌دن برذاتك خانه‌سنه نزول وحال وکیفیتی
اوذاته حکایه ایلدی اول دخی کعبی مسجد نبوی‌یه کتوروب رسول الله صلی الله تعـالی علیه
وسلمی ارائه ایلدی رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمز اطرافنده زانوزن ادب اولان اصحاب
کرامه توجه ایله احکام الهیه‌یی بیان بیوررایدی کعب کندوینی ابتداء امرده اخفا ایده‌رك حضور
رسول اللهه جلوس ویدینی ید رسول اللهه وضع ایلیوب یارسول الله کعب بن زهیر تائب ومسلم
اوله‌رق حضورانوار ظهوریکزه کلسه جرایمنی عفو ایله قبول بیوررمیسکز دیدکده رؤف ورحیم
اولان رسول کریم علیه افضل الصلاة والتسلیم افندیمز قبول ایده‌رز بیوردقلرنده یارسول الله
اهل جنایت وصاحب جرم ومعصیت اولان کعب بن زهیر بن قولکزدر دیوکندوینی اعلان
ایلدی علیه الصلاة والسلام ای کعب تفوه وتقول ایلدیکك کلمات قبیحه‌یی نه سبیله سویلدك بیوررق
ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنهه اقبال وتوجه بیوردقلرنده صدیق اکبر رضی الله تعـالی عنه
تعریض کونه مقدما قرنداشی بجیره ارسال ایلدیکی ابیـاتدن * سقاك بها المامون کأسا رویة *
مصراعنی مواجهه سنده قرائت ایدنجه کعب یارسول الله بو یله دیمدم * سقاك بها المأمون
کأسا رویة * دیمش ایدم دیو انکار ایلدکده انصاردن برذات غضب ایله حرکتنه مسارعت بر له
یارسول الله بونك قتل واعدامنه اذن ورخصت بیورك دیدکده کعب رسول الله صلی الله تعالی
علیه وسلمك وسائر اصحاب کرامك کندوینی تصاحب والتزامنی حسنه بناء اوذات غضوبه مقابله
ایلدکده علیه الصلاة والسلام تائب ومسلم اوله‌رق امان ایله کلمکله سیف اولماز دیو اوذاتی منع

ونهی یوردقلرنده (کعب بن زهیر علیه الصلاة والسلام افندیمزه آماده قلدیغی * بانت سعاد *
الخ قصیده‌سن حضور سعادتده قرائته آغاز ایدروقصیده نك * ان الرسول لسیف یستضاء به *
مهند من سیوف الله مسلول * بیتنه کلدکده علیه الصلاة و السلام افندیمز کمال ممنونیتلرندن
مبارك ظهر شریفلرنده اولان خرقهٔ سعادتلرینی کعب بن زهیر رضی الله تعالی عنهه اعطا
یوردیلر خلاصه کعب حضرتلری کبار اصحابدن اولدیلر (خرقهٔ سعادت زیورهامهٔ تعظیمی
اوله‌رق کعبك وفاتلرینه قدر یدلرنده ایدی معاویه زمان حکومتنده کعبه رضی الله تعالی عنهما
خرقهٔ سعادت مقابله سنده هدیه اون بیك التون ارسال و خرقهٔ سعادتی طلب ایتمش ایسه ده
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك تبرکنی یوز بیك التون ارسال ایلسکز بیله ویرمه
احتمالم یوقدر دیوامتناع ایله رد ایلمشدر کعب آخرته تشریف بیوردقلرنده اولادندن
یکرمی بیك التون مقابله سنده طالب و مشار الیهابی اخذ ایتمشدر (بر روایتده قرنا بعد قرن
تداول دول ایله دولت علیهٔ عثمانیه وسلطنت سنیهٔ سرمدیه ادامها الله بالغلبة والنصرة الابدیه‌نك
دست استحقاقنه کلوب الآن درون صندوقهٔ تعظیم وتحت قبهٔ تکریمده مابه الفیض و التبرك
دولت علیه در (اما امام سیوطی تاریخ خلفاسنك دیباجه سنده خلفانك تداول ایلدکلری
بردهٔ نبویه‌نك شاننده اوچ روایت بیان ایلمشدر (اولکی بروجه محرر کعب بن زهیره اعطا اولناندر
ایکنجی یونس بن بکیر انلردخی ابی اسحاقدن روایت ایلدکلری اوزره غزوهٔ تبوکده رسول علیه
الصلاة والسلام اهل ایله‌یه مکتوب شریفلریله امانا اوله‌رق بر بردهٔ سعادت ارسال بیورمشلرایدی
اهل ایله‌دن آل عباس اوچیوز دیناره اشترا ایتدیلر (بعض تاریخلرده هلاکو وقعه سنده بغدادده
ضایع اولدیغی کورلمشدر (کعبك ورثه سندن الثانی بنی امیه دولتندنصکره دول سائره تداول
ایدوب نهایت دولت علیه و سلطنت سنیه ادامها الله تعالی ببرکة البردة النبویه الی یوم
الاخره‌یه قرار داده اولدی (اوچنجی روایت امام احمدك زهد اسمیله مسمی کتابنده عروة
ابن الزبیردن تخریج و روایت ایلدیکنه کوره برداء حضرملری وار ایدیکه طولی درت
ذراع وعرضی ایکی ذراع و برقارش اطراف واکنافدن رسول وسفیرلر کلدکده تلبس بیوررلر ایدی
و خلفانك تداول و توارث ایلدکلری رداء سعادت بودر دیدیلر مرور ازمانله خیاطتنه خلل
کلمکله بعض خلفا اوزرینه برثوب دیکر کچیروب محافظه ایلدیلر حتی خلفاء ماضیه‌دن
بعضیلر ابن لهیعه روایتی اوزره عید فطر وعید اضحاده تلبس ایدرلر ایمش و بعض خلفا
دخی مواکب جلوس ورکوبلرنده تیمنا وتبرکا دوشلرینه آلورلر ایمش والله اعلم بالصواب انتهی
﴿ ومما جاء فی کبوات الجیاد وهفوات الامجاد ﴾ (قلت) کبوات کبوه نك وهفوات هفوه نك
جمعلریدر کبوه سورچمك وهفوه زله معنالرینه در وجیاد جیمك کسریله ردینك ضدی اولان
جیدك یاخود فرس معناسنه اولان جوادك جمعیدر یعنی اهل عرفان و دانشك و ارباب مجد
وفضیلتك یا کاملری ذکرنده بر نبذه در (فی الحقیقة انسان محل خطا و نسیان اولمغله خطاسی
واقع اولور حتی سقطاتی صایلان ذوات سعیددر دیواحنف ثنا ایتمشدر وشاعر نابغه * ای الرجل
المهذب * دیمشدر حکما و بلغا * کل صارم ینبو وکل جواد یکبو * دیمشلردر یعنی هر کسیجی
قلیج دونروهر صوی حیوان سورچر دیمکدر یعنی خطا شانلرندندر ازجمله سعید بن المسیب حضرتلری
فقهاء مشاهیرسبعه دن و بلغادن ایکن مقام تشکرده قرق سنه دنبرو بنی مسجد نبویده اولان
اذان فوت ایتمامشدر یعنی صلواتی معبد شریف مذکورده جماعتله ادایه مواظبت ایدرم دیوب
بونك اوزرینه همان اقامهٔ صلات ایچون مسجده وار دقده جماعتك نمازی قیلوب خروج
ایلدکلرینه راست کلور (وقتاده حضرتلری دخی بن عمرمده بر نسنه یی نسیان ایتدم دیدیکنك

اوزرینه پاپوش اباغنده ایکن اونودوب ای غلام اباق قابنی کتوردیوندا ایلدی والحاصل بونك کبی
سقطات دهان رجال واعلام ذوی الافضالدن ظهور ایتمشدر عصریمزده کیاست وزکاوت ایله معروف
برذاتدن دخی فقیرخانهٔ اسعد باهر التقصیرده بعض یاران ایله هم مجلس ایکن بر غریب سقط صدور
ایلدی شویله کیم حاضر بولنانلردن بری برطویل الذیل مضحك برحکایه نقل ایتمشیدی حکایهٔ
مذکوره یی جمله ایله اول ذات استماع ایلدیکندنصکره فی الحال برزمانده بنه اشبو وجهله
برغریب حال اولمش دیو حکایهٔ مذکوره‌یی تمامیله حکایه ایلدکده جمله‌یه حیرت کلدی علیه الرحمه

﴿ الباب العاشر فی التوکل علی الله تعالی والرضا بما قسم الله
والقناعة وذم الحرص وماشبه ذلك وفیه فصول ﴾

اشبو اونجی باب حق تعالایه توکل وازلده تقسیمنه رضا وقناعتی ثنا وحرص وطمعی ذم
ومذکوراته مماثل اولانلر بیاننده فصول عدیده یی مشتمل برمطلب نفیسدر ﴿ الفصل الاول
فی التوکل ﴾ الله تعالی وتقدس توکل امرنده ﴿ و توکل علی الحی الذی لایموت ﴾ نصیله
رسول علیه الصلاة و السلامه خطاب مستطاب بیورمشدر که مآل لطیفی سباق اقتضاسنجه
کفارك شر و زینی استکفا ده واجورلرندن استغناده حضرت حی باقی لایموت عز شانه‌یه
توکل قیل که توکله شایان وحقیق انجق اول عظیم الشاندر یوقسه اوله جك وفانی اوله جقلره
توکل لایق دکلدر که انلر اولدکلری وقتده متوکللری ضایع اولور دیمکدر (و اشبو معنایی بعض
اهل حال * خالقنی استیان ناخلف اولمش دکل * خلقه کوکل بغلیان صکره پشیمان اولور *
بیتیله کوزل نظم ایتمشدر (وآیت اخراده ﴿ انما المؤمنون الذین اذا ذکر الله وجلت قلوبهم
واذا تلیت علیهم آیاته زادتهم ایمانا وعلی ربهم یتوکلون ﴾ بیورلمشدر که مآل منیفی ایمانده
کاملی اولانلر شول کیمسه لردر که الله تعالی ذکر اولندیغی وقتده الله تعالایی استعظاما
وجلالندن تهیبا قلوبلری فزع وخوف ایدر والله ذوالجلالك آیات قرآنیه سی قرائت وتلاوت
اولندقده دخی مؤمن به زیاده اولدیغندن یاخود ادله نك تظاهرندن رسوخ یقین واطمینان
نفس حصولیله یاخود آیاتك موجبیله عمل سببیله ایمانلری زیاده اولور ودخی رب وخالقلرینه توکل
یعنی انجق امورلرینی حق تعالایه تفویض واحاله ایدوب انجق رب الارباب حضرتلرندن خوف
وخشیت وانجق باری تعالی وتقدس حضرتلرینه رجوع والتجا ایدوب سائرینه التجا ایتمزلر
دیمکدر (وحق سبحانه وتعالی بنه عبادینی توکله ترغیبده ﴿ ومن یتوکل علی الله فهو حسبه ﴾
بیورمشدر که مآل شریفی بر کیمسه که رزقی خصوصنده وکندویه یتشن نوائب ومصائب دفعنده
حق تعالایه اعتماد ایده اول عظیم الشان اکا کافیدر غیری‌یه محتاج ایتمز دیمکدر (امام مسلم رحمه الله
تعالانك ابوهریره رضی الله تعالی عنهدن تخریج وروایتی اوزره رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
(یدخل الجنة اقوام افئدتهم مثل افئدة الطیر) بیورمشلر که مفهومی جنته شول قوملر داخل
وفوز ونجاته موصول اولورلر که انلرك قلبلری قوشلرك قلبلری کبیدر دیمکدر (شراح کرام
اشبو حدیث شریفی توکلده یووه سندن قارنی بوش چیقوب طلو اوله رق کلن قوشلره شبیه
اولان یعنی توکل ایدن مؤمنین ایله دخی شرح ایتمشلردر فلیرجع الی شروح الجامع الصغیر
(و براء بن عازب رضی الله عنهك روایتی اوزره رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (لو توکلتم
علی الله حق توکله لرزقکم کما یرزق الطیر تغدو خماصا وتروح بطانا) بیورمشلردر (قلت) اشبو
حدیث جامع صغیرده حضرت عمر رضی الله تعالی عنهك روایتی اوزره (ولو انکم توکلتم
الی آخره) عبارهسیله مضبوطدر ومناوی محقق شرحنده سز تحقیق حق تعالایه حقنجه یعنی

حق تعالادن غيرى فاعل يوقدر وخلق ورزق وعطاومنعدن هر برموجود حق تعالى طرفندندر
قضيه سنى جزما بيلمك ايله توكل ايدوب بعده وجه جميل ايله طلبده اولسه كز سزى كوندز يوه سندن
آج كيدوب كيجه يووه سنه طوق دونن قوشلر رزقلنديغى كبى سزى مرزوق ايدر بوصورتده كسب
رازق دكلدر بلكه رازق بارى تعالى حضرتلريدر ديمكدر وبو حديث شريفده حضرت پيغمبر عليه
الصلاة والسلام (مارزق الطير والبشر) قولنده توكلى تعطيل وتبطيل اولميوب بلكه توكلده رزقك
سبيلرندن برسبب شرعى يه توسل لابد ايدوكنه اشارت بيورمشلردرز يرا طير طلب وسعى ايله يعنى ارض
وشجردن تحرى وصيد ايله رزقلنورولهذا امام احمد حضرتلرى اشبو حديثده ترك كسبه دلالت ايدر
برشى يوقدر بلكه طلب رزقه دلالت ايدرنسنه واردر وعليه الصلاة والسلام افنديمز حضرتلرى
اكرعبد ذهاب واياب ايلرنده وتصرفلرنده حق تعالايه توكل ايلسه لر وكافهٔ خير يد قدرت الهيه ده
اولديغنه جزم ويقين ايلسه لر البته طير كبى غانم وسالم دونرلر لكن قوت وكسبلرينه طيانديلر بوايسه
منافىٔ توكلدر معناسنى اراده بيورمشدر ديمشدر كه مفادى عدم توكل مؤمنينه مستدعى ضيق حال
اولديغى وتشبث اسباب عين حكمت ايدوكن بياندر فتأمل (مرويدر كه حق سبحانه وتعالى داود
عليه السلامه وحياى داود كيمكه ذات اجلمه دعا ايتدى اجابت ايدرم واستغاثه ايلدى اعانه ايلرم
ونصرت طلب ايلدى نصرت ايدرم وتوكل ايلدى كفايت ايدرم بن ذات اجل واعلى متوكلينه كافى
ومستنصرينه ناصر ومستغيثينه معين وداعينه مجيبم بيورمشدر (حكايه اولنمشكه خلفاء عباسيه دن
هرون رشيدك عصر خلافتلرنده قحط وغلا اولمغله ناس مضايقه يه مبتلا اولمشلر هارون رشيد دخى
ناسه كثرت بكا وتضرع ودعا ايله وآلات لهو ولعب وطربك كسريله امر ايتمشلر بواثناده خلاف
امر عالى برقول رقص وتغنى ايدر ايكن امر خليفه يه مخالفتدن ناشى طوتلوب حضور خليفه يه
كتورلمور خليفه بروجه عتاب عبده هر برناس شدت مضايقه دن تضرع وبكا ايدرلر ايكن سن طرب
ورقص ايدرسن ديو خطاب ايتدكده اول عبد اى امير المؤمنين افنديمك ذخاير طلو برانبارى واردر
بن اول انبارك امين ومعتمدى يم افنديمه بنى اول ذخايره حصه دار ايده جكنه اعتماد وتوكلم اولديغندن
قحط وغلايى قايرمام وفرح وسرورمدن رقص ايدرم ديو جواب ويردكده خليفهٔ عرفان دستكاه
بوندن متنبه اولوب عبدك جنسى اولان مخلوقه اعتماد وتوكلى فرحنه سبب اولنجه حق تعالايه توكل
واستناد نه مرتبه لرده موثر وسرور بى نفادى مستبعدر ديو ناسى كندو حاللرينه ترك والله تعالى
حضرتلرينه توكل واعتماد ايله امر وتنبيه بيورديلر (حكايه اولنمشكه حاتم الاصم قدس الله تعالى
سره كثير العيال والاولاد برعابد وزاهد ذات اولوب مدار معاشدن حبهٔ واحده يه مالك اولماديغى
حالده قدم توكلده تعيش ايدرلر ايمش بركون اصحابيله اوطوروب صحبت ومكالمه ايدرلر ايكن
كلاملرى مذاكرهٔ زيارت بيت حرامه رسيده اولدقده قلبنه شوق ومحبت حج شريف مستولى
اولور اولاد وعيالنه كلوب پدريكزه اذن ورخصت ويرسكزده بوسنه زيارت بيت الله ايلسه ديو
استيذان ايلدكده عيال واولادلرى اى پدر شفيقمز سزلر حبه يه مالك اولماديغكزدن قطع نظر
زلرك نه درجه ده فقر وفاقه ايله ابتلامز معلومكز دربزى بويله براغوب نوجهله عزم كعبه ايدر سكز
ديو راضى اولماديلر لكن صغيره كريمه سى والده سنه وسائر قرنداشلرينه وعظ وتذكير يوندن
پدريمزه اذن ورخصت ويرسكز سزه نه ضرر اولور حالنه ترك ايدك وارسون صفاى بال ايله سعى
مطاف ايلسون زيرا اول الله تعالينك قوليدر ورزقنى ييجيدر يوقسه رازق دكلدر ديوانلرى
منعدن منع ايدر صغيرهٔ مزبوره نك اشبو نصيحتنى پدرينه نقل وبالتصديق رخصت ويررلر انلر
دخى بى زاد وزواد اوساعت عزم حج ايدر على الصباح بونلرك قومشولرى واحبابى كلوب نيچون
اذن ورخصت ويرديكز پدريكزده زاد وراحله يه قدرت وسزلرك الآن مصارف ضروريه يه كافى

(معاشكز)

معاشكز يوق ديو تأسف كنان توبيخ ايلدكلرنده قرنداشلرى ووالده سى كريمهٔ صغيره يى نيچون
سكوت ايتمدك ديو لوم وتوبيخ ايلدكلرنده صبيهٔ مرقومه باشنى تعظيما سمايه قالديروب الهى وسيدى
ومولاى بن عاجزه قولك بونلره سنك فضلكدن وعد ايلدم سن بونلرى ضايع وخائب وبن جاريهٔ
عاجزه يى دخى يانلرنده محجوبه ايلمه ديو نياز وتضرع ايدر ايكن مكر خليفهٔ وقت اوكونده صيد
وشكاره خروج ايدوب خدم وحشمندن وزيرى وخواص اتباعيله ايلرولبوب بونلرك بابى اوكندن
كذار ايدر ايمش زياده صوصامغله دق باب ايدر حاتم الاصمك حليله سى كيمدر ديو استفسار ايلينجه
انلر دخى خليفهٔ وقت صو استر بر برداق صو ويرك ديدكلرنده حليلهٔ حاتم صويى كتورمكه
كيدر ايكن يارب بزلر بو كيجه آج اوله رق ييتوتت ايلدك امير المؤمنينى فضل وكرمكدن قيومزه
كتوردك ديه رك برچناغه صو طولديروب قپونك اردندن اوزادوب صويى النه اعتذاركنان ويرر
خليفه دخى الوب وايچوب محظوظ اولور وهذه الدارلامير يعنى بوخانه براولو كيمسه نكميدر ديو
سؤال ايتدكده صلحاى عباد حق جل وعلادن حاتم الاصم ايله معروف اولان عبدكدر ديو
تعريف اولندقده بن اول ذاتى شهرتيله ايشتمشيدم ديو تلطيف خلالى وزير مشار اليه خيرخواه
افندم داعيكز حاتم حضرتلرى دونكى كون اولاد وعيالنه برنسنه ترك ايتمديكى حالده حج شريفه احرام
بندعزيمت ايدوب بوكيجه طعامسز ييتوتت ايتدكلرينى بوكون استماع ايتدم ديو استرحام ايلدكده
بوخانه يه بزدخى ثقلت ويردك بزم كبى ذواتك بومقوله بيكسانه ثقلت ويرمه سى لايق دكلدر ديو
هميان جوهرله مرصع كران بها منطقه يعنى قوشاغى خليفه حضرتلرى بلندن چيقاروب وسط
خانه لرينه آتوب بنى سونلر دخى بويله جه ايلسون ديو فرمان ايتملريله بواثنان وزير وقرناكرلرينى
چيقاروب براغورلر وامر خليفه ايله وزير * السلام عليكم اهل البيت لا تينكم الساعة بثمن هذه
المناطق * يعنى اى خانه ده ساكن اولانلر سزلرى اللهه اصمرلدق شمدى بوقوشاقلرك بهالرينى سزه
كتوريرم ديوب خاكپاى خليفه دن سرايه عودت واثمان مناطق اولمق اوزره اموال كثيره يى خانهٔ حاتم
اصمه تسليمه سرعت ايدر وقتا كه صبيهٔ مذكوره بوحال فيض اشتمالى كوردكده بكاء شديد ايله بكاء ايلمكه
باشلر والده سى وقرنداشلرى نيچون بكاء ايدرسين الحمد لله تعالى بوقدر امواله مالك اولدق فرح وسرور
وقتيدر بكا وقتى دكلدر ديدكلرنده صغيرهٔ عاقله سبب بكام بودركه بو كيجه آج ومحتاج ياتمش ايدك
خدانك مخلوقندن برى بزه نظرهٔ واحده ايله بزى فقير ايكن بو رتبه غنى ايتدى يا خالق كريم ذو الجلال
بز قوللرينه نظر يعنى افاضه ايتديكى وقتده برفرده احتياجمز اولماز ديو تشكر وپدرى ايچون يارب
پدريمزه مرحمتله نظر ايله وامورينى احسن تدبير ايله تدبير ايله ديو دعا ايدر اما پدرلرى حاتم الاصمك حالى
دخى بويله اولديكه وقتا كه براحجيه مالك اولميه رق حجه عزيمت ايدوب حجاجه ملاقات ايلديكى كون
امير الحاجى بروجع شديد اخذ ايدوب مداوات جسمانيه دن عاجز اوله رق دواء روحانى ايچون ميان
حجاجده خدانك صالح قوللرندن برصاحب نفس ذات آررلر ايكن حاتم الاصمه دلالت اولنور آلوب
حضور امير الحاجه كتوردكلرنده دعاسيله باذن الله تعالى فى الحال شفاياب اولمغله احوالنه بالاطلاع
حاتم حضرتلرينك مؤنه سى تماميله امير طرفندن رؤيت وتنظيم اولنور اول كيجه اولاد وعيالنك
حالنى تفكر وانلر عجبا نه مضايقه ده در ديو تأمل ايدركن نوم غلبه ايليوب منامنده كورركه قبل
رحماندن اى حاتم قنغى قولمكه بنمله معامله سنى درست وكوزل ايلرسه بن عظيم الشان اوقولمله
معامله مى درست وكوزل ايده رم معناسنه ملهم واولاد وعيالنك حال مذكورى دخى مبين اولمغله
حق سبحانه وتعالايه شكر وثنا وهزار تضرع ودعا ايليوب اداء نسك حج واولاد وعيالنه
عودت وصغيرهٔ عاقله كريمه سنه معانقه وبكا ودعا ايدوب اولاد وعيالنه * صغار قوم كبار
قوم آخرين ان الله لا ينظر الى اكبركم ولكن ينظر الى اعرفكم فعليكم بمعرفته والاتكال عليه فانه

فانه من يتوكل على الله فهو حسبه * ديو نصيحت ايدر مأ لى برقومك كوچكلرى قوم آخر عندنده
بيوكلر در حق سبحانه وتعالى سزلرك سنا وجاها كبار يكرنه نظر ايلمز انجق الله تعالى ذاتنه
عرفانى زياده اولانه نظر ايلر جمله كزه وصيت ايدهرمكه حق تعالانك معرفتنه ملازمت وتوكل واعتماده
عزيمت ايدك قنغى كيمسه كه حق تعالايه توكل ايدر ايسه الله تعالى اكا كافى و وافيدر ديمكدر (حكماء
اسلاميه كلامندن اولهرق نقل اولنمشكه قنغى كيمسه بروجه ايقان بيلسه كه ازلده كندويه تقدير
وتقسيم اولنان رزق البته فوت اولميوب واصل اولور تحصيل امر معاشده تعب ومشقتنه دوچار اولميوب
استراحت ايدر وقنغى انسانكه يقينا بيلسه كه تقدير وقضا اولنان تخلف وخطا ايتميوب البته اصابت
ايدر جزع وفزعدن امين وراحت ايلردخى جزما بيلسه كه الله تعالى جميع قوللرندن ارحم وخيرلودر
ومولاسنى ذكر وقصد ايلسه حق تعالى اوقولنك جمله حوايجنه كافى ومجموع امور متفرقه ومتشتته سنى
جامعدر (ابن عباس رضى الله تعالى عنهمادن روايت اولنمشكه بركون رسول الله صلى الله عليه وسلمك
حضور سعادتلرنده ايدم وعلى رواية خلف دولتلرنده كيدر ايدم * ياغلام انى اعلمك كلمات احفظ الله
يحفظك احفظ الله تجده تجاهك اذا سألت فاسئل الله واذا استعنت فاستعن بالله واعلم ان الامة
لو اجتمعت على ان تنفعك بشئ لم تنفعك الا بشئ قد كتب لك وان اجتمعت على ان يضروك بشئ
لم يضروك الا بشئ قد كتب الله عليك رفعت الاقلام وجفت الصحف * حديث شريفنى بكا خطابا
بيورديلر ديمشدر كه معناى حديث شريف ومفهوم قول منيف ابن عباس رضى الله عنهمه خطاب
بيورديلر كه اى اندك سال سكا بر از كلمات نصايح آميز تعليم ايده جكم مقتضاسيله عمل ايلمك مقصودمدر
حق تعالايى حفظ ايله يعنى امر ونهينده ثابت اولمغله حدودينى حفظ ومحافظه ايله كه دارينده الله
تعالا ده سنى مضراتدن حمايه ومحافظه ايده اكر حق تعالانك حدودينى محافظه ايدر ايسك الله تعالايى
مقابله ومواجهه كده بولورسن يعنى خيرايله مجازات اولورسن ومرام ومطلوبكى سؤال ايدر ايسك
انجق الله تعالادن طلب ايله واعانه طلب ايدر ايسك انجق اندن طلب ايله وبروجه يقين بيلكه جمله ناس
سكا نفع وفائده ايتمكه اتفاق واتحاد ايلسه لر انجق حق تعالى سنك حقكده ازلده نه شيئى كتب وتقدير
وتقسيم ايلديسه انى اعطا ايدرلر ماعدايى اعطا برفردك مقدورى دكلدر وسنك حقكده كذلك
برضرر ايله اضراره اتفاق ايلسه لر انجق ازلده تقدير وكتب اولنانه قادر لردر اولمش واوله جق جمله
مقدر ومكتوبدر تقدير قلملرى يازوب اورته دن قالقمش و يازيلان صحيفه لرك مركبى قورومشدر
بعد ذا برشئ كتب وتحرير اولنماز ديمكدر (حكايه اولنمشكه هرون الرشيده كوفه ده ايكن
بنى اميه دن دمشق الشامده كثير الاموال وعظيم الجاه والحال والتبعه والخدم هر حالده
قدرت ونفوذ تام اصحابندن بررجل وار در كنديسندن ملكه مضرت خصوصنده قورقولور
ديو غمز ونفاق ايتمشلر راوى حكايه مناره نام كاركذار كيمسه ديركه بنى هرون حضورينه چاغروب
معيتكه يوز قدر ايشه يرار غلام آل وآنتبشر كونده واروب كلمك و بركون اوطورمق شرطيله شمدى
دمشق الشامه كيدوب مرقوم اموى بى كتورديوب والى شامه خطابا يديمه برقطعه فرمان
اعطا واطاعت ايتمديكى تقديرجه فرمانى والى يه ابراز ايت واطاعت ايدرسه قيد وبند ايله اتيان
وكورديككى واشتديككى وديديككى بيان ايله ديو بنى ارسال واسرا ايلدى بنده خى اوساعت يوله روان
وكيجه بى كونده قاتهرق التى كونده دمشقه واصل ومومى اليهك خانه سنه بلا استيذان داخل
اولدمكه سراى خليفه يه شبيه برسراى عالى وخدم وحشم وافراس وخيول ونعم ايله مالى ايدى
خدمه وغلمانى بى باكانه دخولمدن مبهوت اولوب سن كيمسن ديو سؤال ايلديلر بنده خى
امير المؤمنين جانبندن مأمورم ديوب خانه نك وسطنه واصل اولديغمده برطاقم محتشم ذوات
كوردمكه مأمور اولديغم اموى انلرك برى اولديغنى كمان ايتدم صورديغمده اول ذات جامده در

شمدى چيقار ديوب بنى صدر مجلسه اقعاد ايله اعزاز واكرام ومعيتمده اولان آدملرى باشقه محله
كوتوروب هربر لرينه على مراتبهم اكرام ايلملرينى خدام وغلمانلرينه امر وتنبيه ايلديلر ديده
بصيرتله خانه نك احوالنه نظرده ايكن صاحب خانه حمامدن اطراف واكنافنده غلمان وخدام ايله
خروج ايدوب مجلسه كلدكده باكه تعظيم ايله سلام واستفسار عافيت وحال خليفه دن استعلام
مرام ايلدى بنده خى امير المؤمنيندن عافيتده در ديو جواب ويرديكمده حمد ودعا ايلدى بعده
طباقلر له حلويات وميوه اورته يه نهاده اولنوب كل يامناره تناول ايله ديو تكليف ايلدكده تعظيمى
مشعر اولان كنيه م ايله خطاب ايتميوب نام ايله چاغرديغيچون متألم اولوب يمم ديمله بردخى
تكليف ايلمدى كنديسى برمقدار تناول ايلدكدنصكره ميوه لى قالدير يلوب اطعمهء نفيسه
ولذائذ كثيره آماده اولوب ينه بكا اسمله خطابا تكليف ايلمينجه طعامه اشتهام يوقدر ديو
اعتذار ايلدم تكليفى تكرار ايتميوب بنفسه تناول ايدركن اطرافمه نظر ايلدمكه غلمان وخدامى
كثير ووفير اولوب وبنم تبعه مدن براحد اومحلده موجود اولماديغندن قلبمه خوف وخشيت
كلدى اكل طعامى اتمام ويدينى غسل ايلدكدنصكره عود وعنبر كلوب بعد التبخير قيام وخضوع
وخشوع وتعديل اركاننه رعايت ايله صلاتى بعد الاتمام بكا توجه واستقبال وامير المؤمنين
طرفندن نه خصوصه مأمورسن ديو سؤال ايلدكده بنده خى امير المؤمنينك منشوريني دستنه
اعطا ايلدم تعظيم ايله اخذ ايليوب تقبيل وسرينه وضع ايله خليفه يه دعا وثنا ومنشورى قرائت
ايلدكدنصكره اولاد وخدام وتبعه سنى احضار ايلدى كلمكه باشلدقلرنده اول عالى سراى كثرتلرندن
طولدى غالبا بنم اخذ وحبسمله امر وتنبيه ايده جكدر ظنيله بنى خوف وخشيت استيلا ايدوب
مغموم اولدم خدام واولادى حاضر اولدقلرنده جمله سنه امر وتنبيه تأكيد ايلديكه بنم انجام
حالمدن خبر الماديجه ايكز بريره كلمك يعنى ادبكزله اوطورك اكر برقيل وقال پيدا ايدرسه كز
اوزريمه شويله بويله اولسون ديو ايمان مغلظه يه ربط ايلدكدنصكره همان اياقلرينى
اوزادوب قيدى كتورديدى بنده خى حدادى يعنى بوقاغى يه موكل اولان آدمى چاغردم وقيد
ايدوب برابر محمل سوار اولوب بلده دن چيقدق ويوله روان اولدق دمشقك طشره سنه كلنجه
اصلا كنديسنه تغير كلميوب انبساطله صحبته باشلبوب شو چفتلك بندراندن سنه ده بوقدر
محصول اولور بو تارلا وباغچه ملكم اولوب انلردن شونجه حبوبات واثمار حصوله كلور يوللو
سوزلره مشغول اولدى باكه تعجب كلوب اى آدم غالباسنك عقلكده خفت اولمق كرك سنى بو حالده
يار وياور يكز ومعين وظهير كز اولميه رق تك وتنها سكا منتظر اولان امير المؤمنينه كتوريرم
عاقبت امرك نيه منجر اوله جق آنى فكر وتأمل ايتميوبده بى نفع وفائده لاقرديلر ايدرسن
سكا صور مديغم نسنه ايله نه سويلنورسن نفسكله اشتغال بوسوزلردن اولى دكليدر ديديكمده
استرجاع يعنى ﴿ انا لله وانا اليه راجعون ﴾ ديدكدنصكره اى مناره سنى ارباب فطانت واصحاب
درايتدن ظن ايتمشيدم لكن ظنمده خطا ايدوب وفراستمده اصابت ايده ممشم زيراسنك ذى رشد
وكياست اولديغكى ظنمه سبب امير المؤمنينك بو خصوصه تعيينيدر اهل كياست اولمسك بكا
مأمور اولمازايدك لكن برجاهل عامى ايمش سن وخلفانك خطابنه شايان دكلسن اى مناره بنم
صفاى بال ايله خروجم امير المؤمنينك ناصيه سى يدنده اولان الله اعز واجله توكل واعتماد ووثوقم
وزره در امير المؤمنين طرفندن هرنه ضرر اصابت ايدر ايسه انجق حق سبحانه وتعالانك
قضا واراده سيله دراكر باكه ضرر جهتيله قضا وارادة الله تعلق ايلديسه دفعنه نه چاره البته
واقعدر واكر تعلق ايلمديسه امير المؤمنين وروى ارضده اولان مخلوقات جمله سى اتفاق ايلسه لر
اضراره قادر دكللردر بويله اولنجه قبل الوقوع تألم وتأسفك فائده سى نه اولور وفرحمه سببك

بريسى دخى بو كه خليفه حضرتلرى برعاقل ودانا وعادل و بى همتا خليفه در بو آنه قدر
بغير حق برفردى رنجيده واعدام ومصادره ايله خانه سنى خراب وكاربنى اتمام ايلديكى اصلا
مسموع دكلدر حالا بنم حقمده اولان معامله سى برمفسد ومنافقك غمز ونفاقيله اولمش برمعتادر
امير المؤمنين انجق اومنافقك كلامنه اعتماد ايله بنى قتل واعدام ايلميه جكسنه و بنم حال وكيفيتمى
بروجه تحقيق تفتيش وتفحص واستفسار ايله تحصيل اطلاع ايلسنده شك وشبهم يوقدر
حقيقت حاله بعد الوقوف بكا اكرام واحسان ايلر نفس الامرده بن بى جرم و بى كناه وطاعت
خليفه ده مقيم برعاجز كيمسه يم اوتق مى بعد عهدم اولسونكه سنكله صحبت ايتم ديوب
فى الواقع سؤالمه جوابدن غيرى برنسنه تكلم ايتميوب تلاوت قرأن كريمه مواظبت ايلدى وقتا كه
چيقديغمك اون اوچنجى صباحنده كوفه يه واصل اولديغمزده امير المؤمنين طرفندن احوالمزى
تجسس واستكشافه تعيين اولنان مأمورلر بنى استقبال ايدوب يعنى قارشومه كلوب نزد خليفه يه
كتورديلر حضورينه رومال ايتديكمده اى مناره خروجكدن بوكونه دك وقوعاتى خبر ويرديو
امر ايتدكلرنده بن دخى ماجرايى بربر بيانه باشلدم آثار غضب رويده نمايان اولدى خبرم
امونك اطرافنه اولاد وخدامنى احضار قضيه سنه كلدكده يوزى قراردى ووعيد وشرط
و يمين مذكورينى ديديكمده تهليله باشلدى واطاعت امر ايدوب قيده اياغنى اوزاتديغنى ذكر
ايديجك اسفرار ايتدى يعنى وجهى نورلنوب استبشار ايتدى و يولده اولان اقوالمزى ياد ايتديكمده
خليفه حضرتلرى بورجل نعمتى اوزره محسود اولوب افك وافترايه اوغرامش حيف انى ازعاج
ايتدك و يوردق وكندينى واولاد و عيالنى تشويشده قودق اى مناره همان وار قيدينى چيقار
وتعظيم وتوقير ايله حضوريمزه كتور ديو فرمان بيورديلر اولوجهله واروب كتوردم حضور
امير المؤمنينه داخل اولدقده آداب خلافتى يرينه كتوروب طوردقده جناب هرون اوطوردوب
اعتذار ايدوب اولدخى فصاحت و بلاغتله تكلمه ابتدار ايلدى جناب خليفه لطف بونندن
برمرام ومطلوبك وار ايسه مساعده اولنور ديو رخصت تام ويرنجه رجل اموى مقصودم عجالة
اولاد وعياله و بلده ودائره مه وصولمدر ديدى امير المؤمنين اوطلب امر سهلدر مطلوب ديكر بكز
وار ايسه اظهار ايله ديدكده مومى اليه اى امير المؤمنين جناب خلافتمآب بكزدن حاجتم ولاة
وعمال حقلرنده عدليكزدر اكرانلر عدل ورأفت ايدرلر ايسه خاكپايكزدن سؤال طلب
تعبيرينه برقالمز ديو بليغانه جواب ويردكده خليفه حضرتلرى اكراما الباس خلعت ايدوب
اى مناره بو مسافرى الديغك يره اكرام تامله كوتور * قم فى حفظ الله * ديو رخصت انصراف
واخبار يكى قطع ايتمه وحوايجك دوشرسه تحريرايله كلامله نقدينة الطاف ويروب و * فلا يتوكل
المتوكلون الا على الله فانه من يتوكل عليه كفاه ومن دعاه لباه ومن سأله اعطاه ماتمناه * ديوب
محل ومأواسنه اعزاز واكرامله كوتورمسيله امر و بوندن بويله نه خصوص ونه مصلحتك
وقوع بولورسه جانب خليفه يه اعلام وافاده سيله تلطيف ايدرك بلده سنه ايصال ايلديلر
(كعب الحبر حضرتلرى اشبو كلمات توراتده يازلمشدر ديو روايت ايتمشدر كه بونلر در * يا ابن آدم
لا تخافن من ذى سلطان مادام سلطانى باقيا وسلطانى لا ينفد ابدا * يعنى اى آدم اوغلو اصلا سن
نوع بشرده ذى قدرت وسلطنت اولاندن ضرر قصد ايدرسه ايدر ديو قورقمه مادامكه بنم
قدرت ازليه م باقيه در و بنم قدرتمه الى الابد نفاد يعنى توكنمك يوقدر * يا ابن آدم لا تأنس لغيرى
وانالك فان طلبتنى وجدتنى وان آنست لغيرى فتك وفاتك الخير كله * اى بنى آدم بنم غيرى براحدله
انسيت ايتمه يعنى بنم ذكر وفكريمه مستغرق اول وماسوايى اونوت بن سكا هرامورده كافى يم
اكر بنى حق طلب ايله طلب ايدر ايسك بنى بولورسن يعنى رضاى حقه مطابق اعماله سعى ايدر ايسك

الطاف الهيه مه مظهر اولورسن واكر بندن غيرى ايله موانسه ايدر ايسك سنى كسر ايدر وسنى
كافهٔ خير فوت ايدر يعنى جميع خيرات منقطع اولور * يا ابن آدم خلقتك لعبادتى فلا تلعب
وقسمت رزقك فلا تتعب وفى اكثر منه فلا تطمع وفى اقل منه فلا تجزع فان انت رضيت
بما قسمته لك ارحت قلبك وبدنك وكنت عندى محمودا وان لم ترض بما قسمته لك وعزتى وجلالى
لاسلطن عليك الدنيا تركض فيها ركض الوحش فى البر ولا ينالك منها الا ما قسمته لك وكنت عندى
مذموما * اى آدم اوغلو سنى انجق عبادتم ايچون خلق ايلدم لعب ولهو اولان امور دنيويه
دنيه ايله اشتغال ايلمه وازلده رزقكى تقسيم وتقدير ايلدم طلب رزق ومعاشده تعب ومشقته
دوچار اولمه قسمت ازليه كدن زياده ايچون طمع خامده واقع اولمه واكرچه رزق مقدرك اندك
وقليل اولورسه جزع وفزع ايلمه واكر بن جناب رزاقك تقسيمنه شكر ورضاده اولور ايسك قلب
ووجودكه راحت ويروب راحتده اولورده بنم عندمعنويمده محمود اولورسن اكر سكا تقسيم وتقدير
ايلديكم ارزاقه راضى اولماز ايسك عزوجلالمه قسم ويمين ايدرمكه دنيايى سكا تسليط ايدرمده
روى ارضده وحشى حيوانات كبى ركض وحركت ايدرسن ينه تقدير وتقسيم ايلديكم رزق
هرنه ايسه اكا نائل اولوب اندن زياده يديكه برشى چكمز وعندمده دخى مذموم اولورسن * يا ابن آدم
خلقت السموات السبع والارضين السبع ولم اعى بخلقهن ايعيينى رغيف اسوقه لك من غير تعب *
اى آدم اوغلو يدى قات سموات وارضى كتم عدمدن صحراى وجوده كتوردم انلرى خلقده
بكا عى وعجز عارض اولمادى هيچ سزه برنان ورغيفى يعنى چوركى سوق واعطا ايتمك بكا
عجز مى ويرر * يا ابن آدم انا لك محب فبحقى عليك كن لى محبا * اى بنى آدم سكا محبم يعنى
محسنم اوزركده اولان حقوقم سببيله سنده بكا محبت ايله * يا ابن آدم لا تطالبنى برزق غد كما لا اطالبك
بعمل غد فانى لم انس من عصانى فكيف من اطاعنى وانا على كل شئ قدير وبكل شئ محيط *
اى بنى آدم بو كون نه ويردم ايسه انى اكل وتناول ايله ويارينك رزقنى طلب ايلمه نتكيم بن سنى عمل
آتى ايله مطالبه ومؤاخذه ايتمديكم كبى تحقيق بن عظيم الشان بكا عصيان ايده نى اونوتمام
فكيفكه اطاعت ايده نى اونودم يعنى احسان ايدرم هر برشيئك اوزرينه قدرتم واردر وعلمم
كافهٔ اشيايى محيطدر (وشاعر توكل على الله خصوص فيض منصوصنده * فما تم الا الله
فى كل حالة * فلا تتكل يوما على غير لطفه * فكم حالة تأتى فيكرهها الفتى * وخيرته فيها على رغم
انفه * ديمشدر يعنى هر حالتده كامل انجق خدادر همان حقك لطفندن غيرى يه اعتماد واتكال
ايتمه چوق حالت وواقعه واردركه آنى يكيت قبيح وكريه كورر حالبوكه اول حالتده اكا نقصان
عقل وهوشنى بيلوب بورنى سور چسون ديو انك فضلى واجرى ونعمتى واردر يعنى اول
امرده انسانك كريه كورديكى شيئك ايچنده برخير عظيم ظهور ايدر بو معنى استعيذ بالله
﴿ عسى ان تكرهوا شيئا فهو خير لكم ﴾ نصندن اخذ اولنمشدر (وصاحب مستطرف دخى
* توكل على الرحمن فى الامر كله * فما خاب يوما من عليه توكلا * وكن واثقا بالله واصبر لحكمه * تنال
الذى ترجوه منه تفضلا * قطعه سنى نظم ايتمشدر مآلى امور يكك كلبسنده رحمن اولان الله
ذوالجلاله توكل ايله متصف اولان بركون يعنى اصلا خائب وخاسر اولمادى واولماز وحق تعالايه
اعتماد وحكم وقضاسنه صبرى اعتياد قيل كه فضل وكرمندن نه رجا وسؤال ايدر ايسك نائل
اولورسن ديمكدر ﴿ الفصل الثانى فى القناعة والرضا بما قسم الله تعالى ﴾ اشبو
ايكنجى فصل قناعت وحق تعالانك قسمت وتقديرينه رضا بياننده در (صاحب مستطرف
﴿ من عمل صالحا من ذكر او انثى وهو مؤمن فلنحيينه حيوة طيبة ولنجزينهم باحسن ما كانوا
يعملون ﴾ نظم جليلنده اولان (حيوة طيبة) دن مراد قناعتدر ديو تفسيرده كلمشدر ديمشدر

ومفهوم شریفی تفسیر بیضاوی و کشاف وترجمهٔ تبیانده یازلدیغی اوزره ارکك ودیشیدن
یعنی هرنوع انساندن برکیمسه وذاتکه مؤمن اولدیغی یعنی الله تعالایه وختم نبوته ونبینك قبل
حقدن کتوردیکی جمله احکامه ایمان وتصدیق ایدوب بووجهله ایناندیغی حالده عمل صالحه
یعنی کوزل ایشلر ایشلیه بزانلری دنیاده حیات طیبه ایله احیا ایده‌رز یعنی عیش طیب ایله تعیش
ایدر وکوزل کچنور واشبو عیش طیب اول مؤمن توانکر وزنکین ایسه ظاهردر یوق معسر وتهی دست
ایسه ینه انك یانده عیشی وکچنمه‌سنی کوزل ایده‌جك نسنه واردرکه اول نسنه قناعت
وقسمت الهیه‌یه رضا وآخرتده اجر عظیمی توقعیدر اما مؤمن اولمیان بونك خلافنه ملابسدر
زیرا معسر ومفلس ایسه حالی ظاهردر یوق مالدار ایسه قسوت قلبی اقتضاسنجه انك حرصی
ومالنك زوالی وفواتی خوفی عیشندن تهنی یعنی هضم وصفای خاطره آنی براقمز ودخی اومؤمنلرك
ایشلدکاری عمل صالحه اندن احسنله جزا لندیررز مآلنده درکه حیات طیبه نظمی قناعتله دخی
بووجهه محرر مفسردر ومعلوم اوله که اشبو آیت کریمه‌ده اولان ﴿وهو مؤمن﴾ عمل صالح ایدن
من دن حالدر وتقدیری مؤمن اولدیغی حالده یعنی ایمان مذکور ایله اتصافیله یله عمل
صالح ایده دیمکدر وبو قید حال خیر اعماله ترتب ایده‌جك جزا واجره لازمدر ولزوم مذکوری
بیضاوی * اذلااعتداد باعمال الکفرة فی استحقاق الثواب وانما المتوقع علیها تخفیف العقاب *
دیو استدلال وبیان ایدرکه مآلی کفره‌نك اعمال صالحه‌لری استحقاق اجر وثوابده برشیء عدا ولنماز
یعنی لاشیئدر عمل صالح ایله کفار ذکر اولنان اجر جزیله مستحقلر اولمیوب فقط اقتضای رحمت
شاملهٔ الهیه اوزره غیر مؤمنك عمل صالحی مثلا لله خیرات وحسنات ایتمسی وناسه حسبی منفعتی
اوزرینه متوقع ومأمول اولان خفت عذابدر دیمکدر فلیحفظ * الشیء بالشیء یذکر * یقول
الفقیر اسعد سورهٔ شریفهٔ بقره‌ده واقع ﴿والذین آمنوا وعملوا الصالحات اولئك اصحاب الجنة
هم فیها خالدون﴾ آیت مکرمه‌سندن درایةً وروایةً خلاصهٔ خالصهٔ تفاسیر اولان تفسیر بیضاویده
* وعطف العمل علی الایمان یدل علی خروجه من مسماه * دیو مصرح اولوب یعنی وعملوا
جمله‌سی حروف عاطفه‌دن اولان واو ایله آمنوا یه عطف اولندیغی عملك ایمان مسماسندن
خروجنه یعنی ایماندن جزء اولمادیغنه دلالت ایدر دیوب وآیات قرآنیه میانده فحول واعلامك
بیانی اوزره بربرینی مفسر ومؤید اولوب آیت سابقه اولان وهو مؤمن قیدی موجبنجه یالکز عمل
خیر ایمانسز ایشه یرامیه‌جغی بو عطف خصوصی دخی تأیید ایتمش ایکن اشبو ﴿والذین آمنوا﴾
آیتنك سباقنده اولان ﴿ان الذین آمنوا والذین هادوا والنصاری والصابئین من آمن بالله
والیوم الاخر وعمل صالحا فلهم اجرهم عند ربهم ولاخوف علیهم ولاهم یحزنون﴾ آیتیله
سورهٔ مائده‌ده اولان ﴿ان الذین آمنوا والذین هادوا والصابئون والنصاری من آمن بالله
والیوم الاخر وعمل صالحا فلاخوف علیهم ولاهم یحزنون﴾ نظم جلیللرنده اولان (من)
مبتداء (فلهم اجرهم) جمله‌سی خبری واشبو مبتدا ایله خبری جمله‌سی بالای آیتده اولان (ان) نك
خبری یاخود (ان) نك اسمندن بدل اولور (فلهم اجرهم) خبری (وآیت ثانیه‌ده اولان
(والصابئون) مبتداء مرفوع وخبری محذوف اوله‌رق جملهٔ اعتراضیه کبی اولوب تقدیری
صابئیلرك حکمی دخی بروجه آتی یهود ونصاری حکمی کبیدر دیمکدر بوصورتده مآل وتقدیرلری
ظاهرا دین محمدی علیه الصلاة والسلام ایله تدین ایدنلر ویهودیت دیننده اولان موسویلر
ودخی نصرانی دیننده اولان عیسویلر ونصاری ایله مجوس دینی بیننده یعنی ایکیسنی جمع ایدن
صابئیلر ایمدی شو ذکر اولنان طوائفدن بدل انلرکه قلب ولسانله حق جل وعلایه ویوم آخرته
ایمان کتوردیلر یعنی الله تعالایه وختم نبوته وکتوردیکی قرآن مبینه ایناندیلر وبونکله برابر

(حشری)

حشری وقیامتی انکار ایتمیوب عمل صالح ایشلدیلر انلر ایچون رب عزت نزد معنویسنده ایمان وعمل
صالحلری اوزره وعد اولنان اجرلری واردر وانلر اوزره خوف یوقدر وانلر محزون اولمازلر یعنی
ختم نبوته واحکام الهیه‌یه ذکر اولندیغی کیفیت اوزره عدم ایمانلری یعنی ایناممقلرندن ناشی کفارك
عقابدن خوف ایلدکلری وایمانی اولوبده عمل صالحده بولنمدقلری وقتی ضایع وعمری تلف
ایله تفویت ثواب ایدنلرك حزنی حیننده انلر بو خوف وحزندن بری اولورلر واشبو سلامت واجره نائل
اولانلره دین موسی ودین عیسی وسائر شرایع سابقه‌ده اولوب قبل بعث ختم الانبیاء
دینلرینی تغییر وتحریف ایتمیوب وتورات وانجیلك وسائر کتب سماویه‌نك بیان ایلدیکی بعثت
ختم نبوتی ومبدأ ومعادی انکار ایتمیه‌رك وفات ایدنلر دخی داخلدر (پس اشبو تقریردن
ادلهٔ نقلیه وعقلیه‌یه عارف ذوات عندلرنده عمل ایمانده داخل اولمیوب یالکز عمل خیر نتیجه‌پذیر اجر
وثواب ودافع عذاب وعقاب اولمادیغی ظاهر ایکن دار الخلافة العلیه حماها الله تعالی مع حامیها
من الکید والبلیه‌نك غیری یرده باصلمش بر رحله یعنی سیاحت نامهٔ عربی ترجمه‌سنك قرقنجی
ورقه سنده (بوندن قرق سکز سنه مقدم مصرده منو نام بر فرانسه‌لی عرض اسلام ایدوب
نامنه عبدالله دینلدکدنصکره رشیدیه‌لی بر قز تزوج ایدر بعده مقدما منسوب اولدیغی طائفه
مصردن فرانسه‌یه عودتلرنده قز ایله برابر بلده سنه دونز ویرینه واردیغی کبی ارتداد ایدر
واو خاتون تنصر ایتمیوب مسلمه اولدیغی حالده بر چوجوغی طوغر باباسی آیین نصاری اوزره
کنیسه‌ده واقتیز دیدکلری یعنی ینلرنده معهود صوایله ییقامسنی قصد ایتمش ایسه‌ده خاتون
ابا وامتناع ایدر وباباسی مرسوم ادیانك جمله‌سی بردر راه حقده انجق اعمال طیبه شرطدر
دیه‌رك اکرچه ابرام ایدر لکن خاتون راضیه اولماز تکرار قرآن عظیم بونی ناطقدر سن مسلمانسن
اللهك کتابنی تصدیق ایتمزمیسن دیوب بعده افرنجدن عربی لغتنی اوکرنمش وقرآن ذی شانی
اوقومش اولان بارون نام اوقومش رجلی احضار ایدوب مرسوم منو خاتونه بزم محاوره‌مزی
یعنی مرور ایدن مادهٔ ادیانی شوندن استفسار ایت دیدیکنده مزبوره مادهٔ دیانتی اول اوقومشه
سؤال ایلدکده استعیذ بالله ﴿ان الذین آمنوا والذین هادوا والنصاری والصابئین من
آمن بالله والیوم الاخر وعمل صالحا ولاخوف علیهم ولاهم یحزنون﴾ قول شریفنی خاتون
حجت ایتدیکنه بناء چوجوغی آیین نصارایه ادخال ایلمکه رضا داده اولوب اذن ویرمش
علی روایة خاتون مرقومه دخی او آیینه کیروب اوحال اوزره هالك اولدیغی منقولدر
دیو یازلمش کوریلان حکایه‌ده اولان احتجاجك بطلانی یعنی آیت کریمهٔ مذکوره زعملرینه
دلیل اولمادیغی ودعوالرینك باطله اولدیغی کونش کبی ظاهر اولور اکر او باباده بو پاپاده یعنی
منوده وبارونده لسان حکمت بیان عربی‌یه دائر ادنی مرتبه بینش ودانش اولسه‌ایدی آیت شریفهٔ
مذکوره‌یی زعملرینه حجت کتوردك دیمزلر ایدی وبطلان مذکور اکرچه عند الخواص ظاهر
ایسه‌ده عقول جاهله وضعیفه‌یه مبتلا ومحبس حس مجرده مقید سلاسل شك وامترا اولنلر
یانلرنده غیر مستبان اولوب هرچند نقل خطا خطا دکلدر دنورسه‌ده چونکه اذهان ومعلومات
متفاوته اولمغله نصرة للدین باباسی واو اوقومشك دعوای باطله‌لرینی بالاستدلال تزییف
دخی تعقیب اولنوب برابر باصلمق کرك ایدی مقام تزییفده هالکه‌دن باشقه تعبیر قلملرندن دوشمامش
اودخی بك قیصه‌در زیرا لغتده موت معناسنه اولان هلاك ﴿کل شیء هالك﴾ نصنده
ظاهر اولدیغی اوزره مطلقا عالی وادانیدن مرکب اولان کافهٔ مخلوقات ومکنوناته اطلاق اولنوب
وبعض حدیث شریفلرده دخی ذوات عظمانك فوتندن تعبیرده (هلك) وارد اولوب جای
تحقیرده تعبیری یاغیجه صکره‌دن بزم سبك ترکیزده استعمال اولنور بر تعبیر خاص جدید اولدیغی

نزدار باب معارفده معلوم برقصه در اشته المنة لله تعالى وتقدس همت پادشاه اسلام ايده الله
سبحانه الى يوم القيامده بوترجمه نك بالعون الالهى منتشر اولمسى دركاه حقدن مستدعا اولمغله
ذكر اولنان حكايهٔ مذكوره تزيينى دخى اذهان اخوان دينده تقرر ايتسون نيت صحيحه سيله
بورايه الحاق اولندى * والسلام على من اتبع الهدى والتزم سنة المصطفى عليه وعلى آله واصحابه
الصلاة والسلام (و بوقناعت بابنده ذكر اولنه جق احاديثدن برى (القناعة مال لا ينفد)
حديث شريفيدركه مأل شريفى رزق مقدره قناعت دوكنمز برمالدر ديمكدركه (قلت)
شراح حديث زيرا قناعت ورضا قوت ايمان ومزيد اتقان ايله قلبده حاصل اولان غنادن نشئت
و اول كيمسه كه بو حال ايله بالاتصاف قناعت ايده بركت ايله امداد اولنور ديوسيني اشارت
ايتمشلردر (و پيغمبريمز عليه الصلاة والسلامدن غنا نه در يارسول الله ديو استفسار اولندقده
(الاياس عما فى ايدى الناس واياكم والطمع فانه الفقر الحاضر) بيورمشلر (ومفهوم منيفى
غنا بادى ناسده اولان اموالدن اميدى قطع ايتمكدر يعنى خلقك احسانلرين اوممامق واسته مامكدر
وسزلر طمعدن حذر واجتناب ايليك زيرا طمع فقر حاضردر يعنى طمع ايتديكك الكده دكل
ايكن دردنده اولمق نه يى مفيد در ديمكدر (عمر بن الخطاب رضى الله تعالى عنه باب قناعتده
جانب اوسع و اوفره ملابس ايدى يعنى زياده قانع ايدى حتى اشتها ايلديكى نسنه يى برسنه
صالليوب مدافعه ايدر ايدى (قناعته ترغيبده كندى نام حكيم عرب * العبد حر ماقنع والحر
عبد ماطمع * ديمشدر يعنى قول مادامكه قانعدر حر يعنى عزيزدر وحر طمع ايتدكجه عبد يعنى
ذليلدر (بشر بن حارث رحمه الله تعالى نقل ايتمشكه برجوان طبع حديث السن طلب رزق
ايچون سفر و سير ايدركن كندويه يورغونلق عارض اولوب لاجل الاستراحه برخراب محله
واروب انده استراحت كان جلسه ايدوب اطرافنه نكاه ايلدكده اول خرابه زارك ديوارنده نقش
اولنمش * انى رأيتك قاعدا مستلقيا * فعلمت انك لهموم قرين * هون عليك وكن بربك
واثقا * فاخوا لتوكل شانه التهوين * طرح الاذى عن نفسه فى رزقه * لما تيقن انه
مضمون * ابياتنى كوروب صاحب بصيرت وعرفان اولمغله فى الحال خانه سنه دونوب و * اللهم
ادبنا انت * ديوب عبادت رزاقه مشغول اولور (معناى ابيات تحقيق بن سنى متفكر
اولديغك حالده اوطور يجى كوردم و بوسببله سنك هموم قرين اولديغكى بيلدم اى مغموم
مستريح اول نفسكه زحمت ويرمه و ربكه متوكل اول توكله ملازم و مداوم اولان كيمسه نك
شانى تهوين يعنى سهولت و استراحتدر و اول متوكل رزقى مضمون و مقسوم اولديغنه تيقن
ايتديكندن طلبنده نفسى اذادن طرح ايتمشدر يعنى آزادهٔ اذادر ديمكدر (جاحظ ديمشدركه
حق سبحانه وتعالى طباع ناسى مختلفه اوله رق خلق وايجاد ايلديكه نظام عالم ومصالح انامده
انتظام اوله اكر اشبو مخالفت طبايع اولماسه هر بر ناس ملك وسياست ومنافع تجارت وفلاحت
كندويه منحصر اولمغى استر وبو يله اولدقده نظام عالمه اختلال طريان ايدوب امر معاشه
اضمحلال و بقاى نوع انسانه اختلال كلوردى بنابرين هر بر شخصه كندى كارى مزين
اولوب انكله مفخرت وديكرلك كار وعملنى قدح ومذمت ايلر مثلا بزاز اولان هم صنعتنك عملنى تقبيحده
و قصور ايلديكنى بيانده بهى حجامجى ديو تعريض ايلر كذلك حجامجى قالفه سنك ايشنى
بكنمديكنده بهى بزاز ديو تكدير ايلر پس مدبر عالم جل شانه ميان ناسده اولان اشبو اختلافى
بر برينه ارتباطه و ايتلافه سبب قلمشدر * فسبحان القادر الحكيم * فى الحقيقه اهل باديه
جيفه اولان حيوانات كلرندن قازقلرى اولوب كهنه بزدن يابانده اتخاذ ايلديكى بيتك ايچنده
كلبيله برابر يتونت وكسا والبسه سى شعر ودوه يوكندن وعلاج ودواسى دوه فضلاتندن

وطيب ورايحه سى قطران و جيلان ترسندن و نسار ينك حلى و تزيينى بونجقلردن و شكارى كلر
و كوستبك ايكن وساكن اولديغى صحراده بايقوش صداسيله ذئب صداسندن غيرى اصلا صدا
مسموعلرى دكل ايكن ينه اشبو حالنه فخر ايدوب حضرينك احوال ترفه اشتمالى عندنده لاشى
مشابه سنده قالور (داود طائى قدس سره حضرتلرينه بر مضايقهٔ عظيمه اصابت ايدر حماد بن
الامام ابى حنيفه مشار اليهه اطيب مالى يعنى پدرندن موروث مالدن درت يوز درهم هديه اوله رق
كتوروب بو دراهم بر رجلك مالندندر كه اكا ورع وطيب كسبنده بر فردى تقديم ايده مم و باكادخى ارثدر
ديو قبولنى رجا ايتدكده داود طائى بر كيمسه دن بو آنه دك هديه قبول ايتمش اوليدم ميته تعظيم
وحياتده فلانه تكريم ايچون بو دراهم طيبه يى قبول ايدر ايدم لكن قناعتده تعيشه محبت ايده رم
ديو اعتذار ايلدى (عيسى عليه الصلوة والسلام حوارى وامتنه خطا با اوطه لريكزى خانه
ومساجدى مسكن اتخاذيله صحرالرده خدايى نابت بقله لرى اكل ايدك ومنافع صحراده اقان
صاف صولردن ايچك ودنيادن سلامتله چيقك بيورمشلردر يعنى زهد و ورع و قناعتله امر
ايلمشلردر (قلت) ائمه نحودن مبرد زهدده وغناى قلبده * ان ضن زيد بما فى بطن راحته * فالارض
واسعة والرزق مبسوط * ان الذى قدر الارزاق حكمته * لم ينسنى قاعدا والرحل محطوط *
نظمنى انشاد ايتمشدر يعنى زيد و عمرو يعنى خلق آوجنك ايچنده اولان شيئه ضنت ايدر يعنى
سكاويرمزسه غم چكمه زيرا زمين بى پايان ورزق الله رو ينده مبسوطدر كما قال السعدى الشيرازى
فى بستانه * اديم زمين سفرهٔ عام اوست * درين خوان يغما چه دشمن چه دوست * تحقيق
حكمت بالغه سى لايقنده تقدير ارزاق يا خود حكمتيله ارزاقى تقدير ايدن حق تعالى بنى قاعد
ويوكم يرده مطروح اولديغم حالده رزقى ويرر ديمكدر (قلت) اشبو بيتين بعض نسخه
مستطرفده ناظمى بالاضمار لبعضهم ديو محرر و بعضنده انشد المبرد ديو مسطور در افعالدن
اوله رق انشد لفظى شعرى قرائت ايتدى معناسنه اولديغندن بعض شعرانك نظمى اولوب
مبرد همان اوقودى ديمك اولور و بوصورتده نسخه لرك مألى برلشور يوق چونكه شعرى اوقودى
ديمكله اوشعر اوقويانك اولمامق اقتضا ايتديكندن ذكر اولنان بيتين مبردك نظمى
اولمق دخى محتملدر ايمدى بو اطنابدن مقصود فقير بعض مترجم مستطرفده يازيلان نظم فلان
وانشد فلان وقال فلان تعبيرلرين فرق همان انشاد ايتدى ديو ايلديكى ترجمه سى يرنده اولمامغله
انى اخطار وانشاد معناسنى بيان ايچون اشبو اختلاف نسخ مناسبتيله در ترجمه نابجاى مذكور
بوراده درخاطر اوله رق تكثير سواد اولندى (سعد بن ابى وقاص رضى الله تعالى عنه حضرتلرى
اوغلنه وصيتده * يا بنى اذا طلبت الغنى فاطلبه فى القناعة فانه مال لا ينفد واياك والطمع
فانه فقر حاضر وعليك باليأس فانك لم تيأس من شئ الا اغناك الله تعالى عنه * ديمشدركه
بالاى فصلده اولان حديثلردن مقتبسدر مفهومى خلقدن يأس اوزره اول يعنى سن كنديكى
مأيوس حكمنه قويوب مخلوقدن استمه همان حقه عول ايله سن برنسنه دن بروجه محرر
مأيوس اولمزسن الاجناب حق سنى اندن اغنا ايدر يعنى ويرر ديمكدر (عبد الواحد بن زيد
بن ظن ايده رمكه اعمال طيبه دن صبرك اوزرينه رضادن غيرى برعمل ودرجه يوقندن رضاى
حقدن يوجه برشى يوقدر زيرا رضا رأس محبتدر ديديكنه مقارن عبد وقول ربندن نه زمان
راضى اولور يعنى مرتبهٔ رضاى مذكور نه در ديو سؤال اولندقده عبد نعمت نه كونه مسرت
ويررايسه مصيبت دخى اويله جه سرور ويررايسه ربندن اول زمان مرتبهٔ رضاده اولمش اولور
ديو جواب ويرديلر (عبد الله بن مرزوق كه كبار اهل اللهدندر اوائل حالنده ثروت ودولت
صاحبى دنيايه عن صميم البال مائل برذات اولوب سرف وهوا ايله مبتلا ايمش بركون زياده

سرخوش اولوب یاتوروصلات کندی بی فوت ایدر توفیق الهی یه اقتضای خلوصی اوزره مظهر
اولمغله حالت مسئیده یاتورایکن جاریه سی ماشه ایله آتش کتوروب اباغنه وضع ایدر اباغی یانمغله
کوزینی آچوب بو ندر دیدکده جاریه ناردنیایه تحمل ایده مدك نار آخرته نه وجهله صبرایده جکسن
دیمجه جاریه نك کلامی تأثیر ایدوب فی الحال تائبا ومستغفرا قیام وصلاتی قضا وجمیع مالملکنی
رضای باری ایچون فدا ونباتات ییعیله اکتساب بلغهٔ یسیره ایدوب انکله اغتدا ایله طبقات عالیه یه
واصل اولدی (برکون فضیل وسفیان بن عیینه حضراتی مجلسنه داخل اولوب کمال زهددن باشنك
تحته یصدق برینه کرپیچ پارچه سی قیوب وجنبنی یره وضع ایلمش کوردکلرنده ای عبد الله برکیمسه
الله ایچون نه ترك ونه فدا ایلرایسه الله ذوالجلال اول کیمسه یه ترك وفدا ایلدیکندن خیرلو اولان ایله
مکافات وجزا ایلرو حق یولنه بخش وفدا ایلدیکك ایچون حق تعالی سکا نه عوض وجزا ایلدی
دیدکلرنده عبد الله بن مرزوق قدس سرهم شو ملابس اولدیغم حاله رضایی عوض وجزا
بیوردیلر بوندن اعظم عندمده بخش وعطا اولماز دیو جواب ویردیلر حضرت ثوری * ماوضع
احدیده فی قصعة غیره الاذل له * یعنی هر کیمسه که آخرك چناغنه یعنی طعامی قابنه النی قودی البته
صاحب طعامه خوار اولور یعنی ظهوراته راضی اولمیوب طمعا تکلف جرزوائده قالقارسه محقر اولور
بو صورتده قناعت برطرف ساز مراحم دار یندر دیمکدر (بعض مترجم عبارهٔ مذکورهٔ ثوری یی
برکیمسه آخرك طعامنه اذن ورخصتی اولمقسزین وضع ید ایلرسه او کیمسه ذلیل اولور کشی دائما
استغنا وآخرك اموالندن صورت غناده اولمقدر دیو ترجمه ایلمشدر فلیطالع (وذکر اولنان فضیل
حضرتلری دخی * من رضی بما قسم الله بارك الله له فیه * یعنی شول کیمسه که قسمت باری تعالایه
راضی اوله انك رزقی مبارك اولور یعنی برکت بولور دیمشدر (عیسی علی نبینا وعلیه الصلاة والسلام
(الشمس فی الشتاء جلائی ونور القمر سراجی وبقل البریة فاکهتی وشعر الغنم لباسی ابیت حیث
یدرکنی اللیل لیس لی ولد یموت ولا بیت یخرب انا الذی کبیت الدنیا علی وجهها * بیورمشلردر که مفهوم
ومآلی هنکام شتاده کونش جلام یعنی آتشدانم ونور قمر قندیلم وصحراده خدای نابت بقله لر میوه م وقیون
یاغیسی لباسمدر نه محلده اخشام بکا یتشور آنده یتوتت ایده رم ولدم ویتم یوقکه اولور وخراب
اولور دیو تفکر ایده م بن دنیایی یوزی اوزرینه براقبشم دیمکدر و بوندن مراد الله تعالی اعلم اونی
مکرم علیه السلامك تجرد ظاهری دخی مختارلری اولوب مطلقا تجرده وعلی الخصوص وارستهٔ
قید اولاد وعیال ومال بولنان آزادکانه ره تجرد ظاهری یی وقناعتی ترغیبدر (وینه مسیح علیه السلام
(انظروا الی الطیر تغدو وتروح لیس معها شیء من ارزاقها لا تحرث ولا تحصد والله یرزقها فان زعمتم
انکم اکبر بطونا من الطیر فهذه الوحوش من البقر والحمر لا تحرث ولا تحصد والله یرزقها * بیورمشدر که
باب عاشر سابقك اوائلنده زیب سطور اولوب مظهر تشریف ﴿ وماینطق عن الهوی ان هو
الا وحی یوحی ﴾ یعنی خاتم الانبیا محمد المصطفی علیه وعلی سائر الانبیاء والمرسلین افضل الصلوات
والتحایا افندیمزك حدیث شریفلری مفادنده ومآلی سزلر قوشلره عین عبرتله نظر ایدك که اکوب
بیچمزلر ایکن اخشام وصباح ییجك بولورلر یعنی حق سبحانه وتعالی مرزوق ایدر اکر بطونمز
بطون طیوردن اکبر اولمغله انی طولدرمق ایچون البته کندیمزك کسبنه وسعینه محتاجز زعم
ایدرسه کز اشته اوکوزواشکارك شکملری سزلرك شکمکزدن اکبروانلر دخی اکوب بیچمزلر ایکن جناب
رزاق انلری دخی مرزوق ایدوب تابکلو کند ولره کسب زحمتی چکمیه رك یرلر یاتورلر دیو قناعتی
ترغیب وکسبده سعی کافیدر وموجبدر اعتقادندن ترهیب بیورمشدر (بیت) ان القناعة من یحلل
بساحتها * لم یلق فی ظلها هما یورقه * یعنی اشبو بیت قناعت ستایشنده دیمشدر ومآلی
دخی قناعت بر شجرهٔ لطیفهٔ پر برك سایه داردر که ساحه سنه حلول ایدنلرانك ظلنده اصلا برهم وغم

حرارتنه ملاقی اولمازلر که انی بیراقلری ایله اورتر وحفظ ایدر دیمکدر که رنکین تشبیهدر (روایت
اولنمشدر که عروة بن اذینه امویه دن هشام بن عبد الملکه کلوب اتفاق دائره سی عجزندن شکایت
ایلدکده هشام تعریضا ای عروة * لقد علمت وما الاسراف من خلقی * ان الذی هو رزقی سوف
یأتینی * اسعی الیه فیعنینی بطلبته * ولو قعدت اتانی لیس یعنینی * قطعه سنی مقام توکلده نظم ایدن
سن دکلمیسن شمدی طلب رزق ایچون شد رحل ایدوب شامه نیچون کلدك دیدکده عروه ای امیر المؤمنین
بکا کوزل وعظ ایتدك دیوب وفی الحال دوه سنه بنوب سرعتله حجازده قرار ایلدی (مآل
قطعه) تلف وسرف خلق وطبیعتمدن دکلدر یقینا بیلدمکه تحقیق شول شیکه بنم رزقمدر
البته بکا واصل اولور و بنم صرف ایتدیکم اول رزق مقسومدر تحصیل رزقه سعی ایده رم طلبی
بنی یوروب فتور وضعف ایراث ایدر اما متوکل طوردیغمده بی تعب ومشقت رزق مقدرم همان بکا
واصل اولور دیمکدر وقتا که بلا اخذ صله عروه نك عودت ایتدیکی کیجه هشام جامه خوابنده
آرام اوزوه ایکن عروه یی مأیوس کوندردیکی خاطرینه کلوب بو یله حکمنداندن بر رجل قریشی یی
حیفکه خائب کوندردم دیو کندو یه عار لاحق اولمغله علی الصباح بر بریده ایکی بیك التون ویروب
بونی تیز عروه یه یتشدر دیو منزل ایله ارسال ایدر مأمور مذکور عطیهٔ هشامی عروه یه مدینهٔ منوره ده
کائن خانه سنه کیرر ایکن یتشدیروب اعطا ایدر عروه دخی آلوب موصل مرقومه * ابلغ امیر المؤمنین
منی الاسلام وقل له کیف رأیت قولی سعیت فاکدیت فرجعت فاتانی رزقی فی منزلی * یعنی ای موصل
امیر المؤمنین حضرتلرینه تحیات لایقه دعا اشتمال عرض وابلاغیله قطعهٔ مذکوره ده دیدیکم قولم
نه کیفیتده واقعه مطابقدر اشته اوقولم اوزره طلب رزق ایچون سعی ایتدیکمده بوشه چیقدم وسعیدن
رجوع ایتدم رزقم ایاغمه کلدی بو یلجه افاده ایله دیو مأموری اعاده ایلدی (روایت اولنمشکه عبد الله
ابن عامر حضرتلری عراقه والی نصب اولندقده صدیقلرندن انصاری وثقفی ایکی ذات مشار
الیهدن نیل انعام واحسان ایچون عراقه سیر وعزیمت ایدرلر لکن انصاری عبد الله بن عامری
عراقه والی وحاکم نصب ایلیان ذات اجل واعلی بن قولنه دخی انعام واعطایه قادردر دیوب تخلف
برله بلده سنه رجوع ایدر اما ثقفی * احرز الحظین * یعنی انك اله جغی نصیبی دخی بن احراز ایدرم دیوب
بو خلیا ایله رفیقنك رجوعنه ممنون اوله رق عزم عراق ایدر وقتا که واروب عبد الله بن عامرك
حضورینه داخل اولدقده نه طریقله ایسه انصارینك رجوعندن جناب والیٔ مشار الیه خبردار
اولمغله زمیلك یعنی رفیقك انصاری نه ایشلدی دیو صوروب اول دخی بولدن اهل وعیالنه رجوع
ایتدی دیو جواب ویردکده فی الحال رومال ایدن ثقفی یه درت بیك دینار ایثار وانصاریٔ متوکله
ضعفی اولان سکز بیك دیناری تسیار ایدر ثقفی دخی بنه متشکرا اوله رق حضور والیدن اشبو ابیاتی نظم
ایدرك خروج ووطننه رجوع ایدر * امامة ما حرص الحریص بنافع * فیغضی ولا زهد القنوع
بضائر * خرجنا جمیعا من مساقط رأسنا * علی ثقة منا بجود ابن العامر * فلما انخنا الناعجات ببابه *
تخلف عنا الیثربی ابن جابر * وقال ستکفینی عطیة قادر * علی ما یشاء الیوم للخلق قاهر * فان الذی
اعطی العراق ابن عامر * لربی الذی ارجو لسد مفاقری * فقلت خلالی وجهه ولعله * سیجعل لی
حظ الفتی المتزاور * فلما رأنی سال عنه صبابة * الیه کما حنت ظبار الاباعر * فابت وقد ایقنت ان لیس
بنافع * ولا ضایر شیئا خلاف المقادر * مآل ابیات غالبا زوجه سنه یاخود اسمی امامه اولمق احتمالیله
کندو یه یاخود نفسه خطابا دیرکه ای امامه حریصك حرصی کند و یه نفع وقانعك دخی زهدی
ضرر ویریجی اولمادی جود ابن عامره اعتمادا مسقط رأسمزدن چیقوب وقتا که باب ابن عامرده
ناعجاتمزی یعنی بیاض وسریع السیر اولان دوه لریمزی چوکرتدیکمزده یثربی یعنی مدینهٔ منوره لی
اولوب ابن جابر ایله مکنی اولان رفیقم بندن تخلف ایدوب جمله اشیا تحت قدرتنده مقهور اولان

ذات اجل واعلانك عطيه سى بكا كفايت ايدر عراقى عامره اعطا ايدن اول بنم ربمدن مفاقر يمى يعنى
ضرورانمى سد ايتمكى رجا ايدرم ديدى بندخى رفيقم وجهنى بندن خالى قيلدى ديدم يعنى كندى
اول زائر بكدك اميردن كله جك نصيبى بكا قالور كمان ايلدم ايدى برده ابن عامر بنى كورد كده بشر بنى بنى
صوروب وارزوى ملاقات ايدرك عدم رؤيتمه حزن ايلدى يعنى اكابندن زياده عطيه كوندردى
بندخى قوله عولدن رجوع وتوبه ايتدم و بكا يقين حاصل اولديكه نفع وضررده قدردن زياده
برنسنه اولماز ديمكدر (حكايه اولنمشكه الله تعالى موسى عليه السلامه اى موسى احمق و بى شعورى
مرزوق ايلديكمك سر وحكمتنى بيلورمبسن ديو وحى بيوردقلرنده موسى عليه السلام يارب
معلومم دكلدر ديدكلرنده الله تعالى طلب رزق حيله ايله اولميه جغنى عقلا بيلسونلر ايچون حمقايى
مستغرق احسان ايدرم معناسنى روح كليم اللهه وحى بيورمشلر (لاسعد الفقير بيت) مكر مرزوق
ايدن مجنونى ايتمش حكمتن اشراب * كه عقلك كسب ارزاقه يتشمز دست تدبيرى * الحمد للملهم المعانى
(بعض عرب معناى مذكورده * ولا تجزع اذا اعسرت يوما * فقد ايسرت فى الزمن الطويل
ولا تظنن بربك ظن سوء * فان الله اولى بالجميل * فان العسر يتبعه يسار * وقول الله اصدق كل قيل *
* فلو ان العقول تسوق رزقا * لكان المال عند ذوى العقول * ابياتنى نظم ايتمشدر (معناسى بركون
سكا فقر وعسار عارض اولورسه جزع وفزع ايلمه تحقيق سن زمان طويلده غنا ويسارده ايدك
يعنى مدت مديده وسعت حالده اولوب بونك اوزرينه سكا نكى دست كلورسه مأيوس اولمه وربكه
سوء ظن ايلميوب حسن ظن ايله زيرا الله تعالى حضرتلرى ظن جميله احقدر زيرا عسره يسر
بلكه يسر بن تابع ودرقفادر كه اصدق اقوال اولان قرأن مبينده سورهٔ الم نشرح بو مدعايه شاهددر
كما شرحه شاعر العجم * ان مع العسر كه يسرش قفاست * شاد بر آنم كه كلام خداست * اكر
عقول رزق ومالى سكا سوق ايديدى جميع اموال نزد ذوى العقولده اولوب حمقا ونادان ودايلر
مالدار اولمازلر ايدى مع ذلك اكثريا قضيه عكس اوزره در (مرويدر كه حق جل وعلا يوسف
عليه السلامه وحياى يوسف شوارضه نظر ايله ديو امر بيوردى يوسف عليه السلام دخى ارضه
نظر ايلدكده ارض شق اولور ودرون ارضده برحجر اوزرنده طعام وغداسى يانده برخرده قورد
كورر بو حالده خطاب عزت وارد اولور كه اى يوسف بن عظيم الشان بو قورددن غافل اولماديغمى
كوردك كه زير زمينده مستور برحيوانك رزقنى پاينه كونده ريرم سنكه بنم نبى وابن نبيمسن سندن غافل
اولمام بيورلمشدر (حضرت على رضى الله عنه بركون مسجد شريفه داخل اولوب راكب اولديغى
قاطرلرينى باب مسجدده بولنان بر رجله طوت ديو ويررز امام الامه مسجده بعد الدخول رجل مرقوم
همان قاطرك لجامنى اخذ وقاطرى براغوب فرار ايدر حضرت على رضى الله عنه مسجد شريفدن
رجله اجرت ايچون دست شريفلرنده آماده قيلدقلرى ايكى درهمله چيقدقده رجلى كورميوب
قاطرى كمسز كوررلر و بويله جه بنوب يانلرنده اولان غلامه اول ايكى درهمى اعطا و بازاردن برلجام
اشترا ايله ديو امر بيوررلر غلام دخى بازاره واروب مكر رجل مرقوم لجام مزبورى ايكى درهمه بيع
ايتمش اولمغله اخذ واشترا وحضور مشار اليهه كتورنجه جناب مرتضى قول زرق حلالنى صبرى ترك
ايله حرام ايدر حالبوكه اكا تقدير اولنان نسنه صبرى ترك ايتمسيله زياده اولماز بيوردبلر (حكايه)
براهبه نه محلدن ييرسن يعنى مكسبك ندر دينلدكده راهب دخى آغزى ايله اشارت ايدوب اشبو
دكرمنلرى خلق ايدن بغداى ايله كلور يعنى دانه سن يتشديرر ديمشدر * قوله باق قائلنه قيلمه نظر *
بودر ايشته روش اهل عبر (سليمان بن مهاجر الجبلى باب صبر وقناعتده * كسوت جميل الصبر
وجهى فصانه * به الله عن غشيان كل بخيل * فاعشت لم ات البخيل ولم اقم * على بابه يوما
مقام ذليل * وان قليلا يستر الوجه ان يرى * الى الناس مبذولا لغير قليل * ديمشدر مآل ابيات

رويمى صبر جميل پرده سيله كسوه لدم يعنى عرضمى پردهٔ قناعتله ستر ايتدم حق سبحانه وتعالى انك
سببيله بنى هر بخيله محتاج يعنى بخلايه وارمقدن بنى صيانت ايدوب عمرمده بخيله واروب قپوسنده
مقام ذل اوزره اوطورمدم تحقيق ناسه زيادهٔ ماله طمعا رجوعله محقر كورنمدن شئ قليله قناعت
وجه عرضى ستر ايدر ديمكدر (بيت ثانى عينك كسرى ايله عصيان درونده اولان غشيانى مفسردر
(روايت اولنمشكه معروف كرخى قدس سره برامامه اقتدا ايله اداء صلاة ايلدكدنصكره امام
مومى اليه حضرت كرخى يه جنابكز نه محلدن تعيش وتناول ايدرسكز ديو سؤال ايدر جناب معروف
جوابنده طورهله سزه اقتدا ايله ادا ايلديكم صلاتى اعاده ايدهيم بعده بيلديرهيم ديدكده امام اعادهٔ
صلاتى موجب ندر ديدكده كرخى حضرتلرى * ان من شك فى رزقه شك فى خالقه * يعنى بركيمسه كه
رزقنده شك ايده يعنى رازق عباد حق تعالى اولديغنى بيلمه خالقنده دخى شك ايدر اشبو شككه بناء
صلاتى اعاده ايدرم بيورمشدر (ابوحازم رحمه الله تعالى * مالم يكتب لى لو ركبت الريح
ما ادركته * يعنى الله تعالى جانبندن بكا كتب وتقدير اولنميان شيئى طلبده روزكاره بنوب ربع
مسكونى كشت وكذار ايلسهم يتشهم يعنى بولمغه امكان يوقدر ديمشدر كه مآلى رزق عبادى فوت
ايتمز ومقدر اولميان دخى مرتبهٔ نهايتده سعى اولنسه اله كچمز ديمكدر (اصلى يونانه منسوب عمر بن ابى
عمر اليونانى توكل وقناعتى بياننده * غلا السعر فى بغداد من بعد رخصه * وانى فى الحالتين بالله
واثق * فلست اخاف الضيق والله واسع * غناه ولا الحرمان والله رازق * شعرينى نظم ايتمشدر كه
مآلى بغدادده اسعاره برمدت رخصدنصكره غلا عارض اولدى لكن بن مضايقه دن وحرماندن
قورقمام زيرا كه حق تعالانك غناسى واسع وعبادينى رازقدر وهر حالده واجب تعالايه وثوق
واعتماد ايديجى يم ديمكدر (شعرادن قهستانى ديمكله معروف اولان ذات وصف غناده * غنى
بلا دنيا من الخلق كلهم * وان الغنى الاعلى عن الشئ لا به * بيت رنكيننى نظم ايتمشدر فقيرده بولنان
نسخه ده شعر ابى عمر ايله بو نظم قهستانى يى بعينه يازديغم عباره ده كوردمكه بيت قهستانى
نظم ابى عمر ايله بك وزن ايسه ده قافيه لرى باشقه در لكن بعض مترجم تحريرنده * فلست اخاف الخ *
بيتندنصكره * غنيت بلا دنيا عن الخلق كلهم * وان الغنى الاعلى عن الخلق لايق * بيتى
لايق قافيهٔ موافقه سيله الحاق اولنه رق نظم ابى عمر اوج بيت اولوب طوپنك ترجمه سى دخى تحرير
مذكورده (بغدادده اسعاره برمدت رخصدنصكره غلا عارض اولدى لكن بن رخص وغلا
حالنده الله تعالايه ثقه واعتماد ايلدم وحق تعالينك رازق وغناسى واسع اولديغنى يقينا بيلدمده
ضيق معاشدن محروم اولمادن خوف وخشيت ايلمدم و بلا مال ودنيا مجموع خلقدن مستغنى اولدم
اعلاء غنا خلقدن مستغنى اولمغه لايق واحرادر ديو يازلمشدر (قلت) والحال كه بو عمر حق جل وعلا
حضرتلرينه وثوقنى وجناب واجب الوجودك غناى واسع مطلقنى بيتين اولين ايله تبيين ايدركه
كورديكمز نسخه ده بو مقداردر ومقصود بونكله حاصلدر (وبيت ثالثكه نسخمزده بر وجه مشروح
قهستانينك نظميدر ومفهومى دخى غنى مع جملته مبتداء محذوفك خبرى وان جمله سنده واو تعليليه
كورينه رك اول ذات كافهٔ خلقدن استغنا جهتيله غنيدر يوقسه مال ايله غنى دكلدر يعنى ماله
مالك اولديغى ايچون دكلدر زيرا غناى اعلى شيدن استغنا يعنى شيئه محتاج اولمامقدر يوقسه
شى ايله يعنى مالك اولمغله اولان غنا دكلدر ديمكدر اشبو وصف ايسه انجق غناى مطلق ايله غنى وذات
اجل واعلاسنى استعيذ بالله * والله الغنى وانتم الفقراء * نص جليليله بيان بيورن حق تعالى
حضرتلرينه سزادر ايمدى بو صورتده صاحب مستطرف اشبو بيت قهستانى يى بوراده شعر
ابى عمرده اولان * والله واسع غناه * منا سبتيله يازمسى ومترجم سالف الذكرلر شعر ابى عمره
الحاقا يازديغى ظاهر اولديغى اوزره (لايق) لفظى خبر ومقصود ابى عمر بروجه محرر مستبان ايكن

ویردیکی معناده جزالت بولنمیه جغی ارباب البابه خفی اولماق کرکدر (منصور الفقیه دیمکله مشهور دخی قناعتده * الموت اسهل عندی * بین القنا والاسنة * والخیل تجری سراعا * مقطعات الاعنة * من ان یکون لنذل * علی فضل ومنة * قطعه سنی دیمشدرکه مألی نذل یعنی ناس یننده جمیع احوالنده محتقر اولان خسیسك بکا احسا نله منتی بارنده اولمقدن سوار یلرك آتلری دزکنلری مقطوع اوله رق سرعت ایدرك سیر ایدن قنا وسنان ارا سنده اولمك وایاق التنده قالمق بکا اسهلدر دیمکدر (ابو مالکله براعرابی سؤالدن استغنا حسن اولدیغنی افاده و بیانده شو قطعه یی انشاد ایلمشدر * ابامالك لاتسئل الناس والتمس * بکفیك فضل الله فالله اوسع * فلوتسئل الناس التراب لاوشکوا * اذا قیل هاتوان یملوا و یمنعوا * مألی ای ابامالك ناسدن برنسنه استمه اللریکی آجده حق تعالی حضرتلرینك فضل وکرمنی نیاز ایله زیرا الله ذوالجلالك فضل وکرمی اعمدر اکر ناسدن خاك دخی استه سك امر سهل ایکن یا منع ایدرلر و یا سؤال ایله بزه فتور وملامت ویردی دیرلر ابو مالك یا ناظمنك کنیه سی اوله ده کندویه و یاخود ابو مالکله مکنی کیمسه یه خطاب ایده شقلری محتملدر (بر ذات رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمك حضور سعادتلرینه کلوب اوصنی یعنی بکا نصیحت وتنبیه ایله یارسول الله دیدکده رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (علیك بالیأس ممافی ایدی الناس وایاك والطمع فانه فقر حاضر) بیوردیلرکه (مأل قبض اشتمالی ناسك اللرنده اولان یعنی مالك اولدقلری نقد ومال وسائر اشیادن امید ورجانك ضدی اولان یأس واومماق سنك اوزر یکه اولسون یعنی اشیوب و یرلدیکنده نه صورتده نومید اولور ایسك قبل الطلب اول حاله یعنی یأسه وامید کسمکه واعراضه عن صمیم البال دوام ایله وطمعدن صاقن زیرا طمع فقر حاضردر یعنی برآدم مالدار اولسه ده طمع ایله فقیر حکمنده در اشبو حدیثدن اخذ ایله بر کیمسه قناعتی یترسه مالی انك انجق فقرینی زیاده ایدر دیمشلر (اشبو حدیث جامع صغیرده یأس یرنده الفك کسریله ایاس لفظیله واقع وآخرنده (وصل صلاتك وانت مودع وایاك ومایعتذر منه) معطوف اوله رق مسطوردر مناوی یأس لفظنك روایت اولدیغنی یازمشدر ومأل (صل الخ) کلیله اقبال وتوجه وحضور ایله صلاته تنبیه وعاقبتنده اعتذاره محتاج اوله جغك نسنه یی سویلمه یعنی وعد ایلمه دیمکدر (بعض اعرابی دیمشکه چارسو وبازارده برشیء بوله جق اولور ایسك انی صدیق ومحبکدن استمه یعنی دوستکدن بیله استغنا ده اول فکیفکه دوستك اولمایاندن دیمکدر (برامرئة اعرابیه یه معاش ورزقك نه یردندر یعنی ایرادك ندر دینلدکده بزلر تعیش ایلدیکمز رزقی بیلورز لکن نه محلدن تعیش ایدرز اسبابنی بیلمیز دیدی (براعرابی دنیاده احسن حال شو حالتدرکه سنك دونکده اولنلر انکله سکا غبطه ایده لر ومراتبده مافوقکده اولنلر انکله سنی تحقیر ایتمیه لر دیمشدر مقری اعتدال احواله حث وترغیبده شو قطعه یی نظم ایلمشدر * اذا کنت تبغی العیش فابغ توسطا * فعند التناهی یقصر المتطاول * توقی البدور النقص وهی اهلة * ویدرکها النقصان وهی کوامل * ترجمه سی عیش وراحت طلب ایلدیککده معاشده وسط حال طلب ایله زیرا نهایت حدنده تطاول ایدن نسنه قاصر اولور یعنی تنزل ایدر کورمز میسنکه قمر هلال ایکن ناقص اولمه دن صاقنورمی صاقنمز یعنی نوری آرترلکن دائره سنه تماما نور طولوب بدر اولدقده نصکره انی نقصان ادراك ایدر یعنی یتشور دیمکدر (براعرابی * استظهر علی الدهر بخفة الظهر * کلام حکمت نظامنی دیمشدرکه مألی دهر اوزره یوکك خفیف ایتمکله استعانه یعنی علایقدن وارسته ایسك علایقنی زیاده ایتمه یعنی یورلمقدن کندیکی حفظ ایچون خفیفلکله استعانه ایله دیمکدر رفقدر (هشام بن ابراهیم البصری شو قطعه یی نظم ایلمشدر * وکم ملك جانبته عن کراهة * لاغلاق باب اوتشدید حاجب * ولی فی غنی نفسی مراد ومذهب * اذا انصرفت عن وجوه المواهب

مألی چوق اولو ذات وار درکه بن اندن ابو ابی مسدود یاخود حاجب ودربانی شدید اولدیغیچون استه میه رك مجانبت ایتدم ولکن اول اولولرك انواع موهبه وعطایاری بندن منصرفه اولدیغی یعنی مکارملرندن مأیوس اولدیغم وقتده بنم ایچون غنای نفسده یعنی تحصیل غناده بر مرادو یول واردر یعنی قناعتله بنم غنای نفسم وار در انلرك بار مواهبلری تحته کیروب زحمت چکمم دیمکدر (بعض علما دیمشلرکه کشی دنیای فانیه ده ولیمه طعامنه مدعو کبی اولوب حضورینه نه کلورسه انی اکل ایدوب اندن اعراض ایتاملیدر وقالدر دقلرنده طورسون دیمه ملریدر (شقیق بن ابراهیم البلخی قدس سره بررجله اولدیغك حالدن بکا خبر ویردیکلرنده رجل دخی مرزوق اولدیغمده اکل وتناول ایلرم ممنوع اولدیغمده صبر وتحمل ایلرم دیجك شقیق حضرتلری بلخ شهرینك کلابی دخی بویله عمل ایدرلر دیو تعریض ایدر بعده رجل ای شقیق جنابکز نه وجهله عمل ایدرسکز تعلیم بیوررك دیجه بن مرزوق اولدیغم نسنه یی ایثار یعنی آخری کندیمه ترجیحله اکا ویریرم منع اولدیغمده حق سبحانه وتعالی حضرتلرینه صمیم بالدن شکر ایدرم دیو شکر ریز جواب اولمشدر (بعض بلغاء صلحا * هی القناعة فالزمها تعش ملکا * لولم تکن منك الاراحة البدن * وانظر لمن ملك الدنیا باجمعها * هل راح منها بغیر القطن والکفن * قطعه سنی نظم ایتمشدر یعنی صفای دنیا قناعتدن عبارتدر همان اکا ملازمتله ملك اولدیغك یعنی بار امتنان ناسده محکوم اولمادیغك حالده تعیش ایتکه راحت بدن انجق قناعتده در چشم عبرتله باقکه دنیایه مالك اولنلرك جمله سی مال دنیادن بدننه صاردقلری کفن واغزینه وسائر یرلرینه قویدقلری پنبه پاره دن غیری ایله بو عالم فانیدن کتمشمیدر دیمکدر (روایت اولنمشکه فتح موصلی قدس سره بعد العتمة یعنی صلاة عشایی بعد الادا خانه سنه کلدیکی هنکامده کلمشکه اهل واولادینك زاد وذخیره لری یوق وقندیلسز ظلمتده اوطوردقلرین کوردیکنده حق سبحانه وتعالایه حمد وثنا وبومقامه نه سبب ایله نائل اولدم دیو فرحندن بکا ایده رك تا بصباح جالس اولوب تضرع ودعا ایلدیلر

☙ الفصل الثالث فی ذم الحرص والطمع وطول الامل ❧

اشبو اوچنجی فصل حرص وطمع وطول املی ذم وقدح بیانده در حق سبحانه وتعالی مقصود بالذات زعم ایدرك دنیا ایله اشتغال ایده نی وحرص وطول املی ذم وقدحده استعیذ بالله ☙ الهیکم التکاثر حتی زرتم المقابر ❧ بیورمشدر سوره شریفه تکاثر قبیله عبد مناف وقبیله سهم کثرت رجال ایله تفاخر ایدوب قبیله اولی لدی التعداد زیاده کلدکلرنده قبیله ثانیه بزسزدن زیاده ایدك لکن هنکام جاهلیه ده بغاة بزی اهلاك ایتمکله شمدی ازالدق دیوب موتالرینی دخی احیالرینه ضم ایله صایدقلرنده قبیله اولادن زیاده کلدیلر اشبو مالایعنینك اوزرینه سوره مذکوره نزول ایلدی الهی غفل معناسنه اولان لهی دن مشتقدر تکاثر کثرتده مباهاتدر زیارت مقابر بو مقامده ذکر موتایه انتقاللرندن عبارتدر الهی فعلنك مفعول به غیر صریحی یعنی ملهی عنه تعظیما ومبالغة حذف اولنمشدر (والمأل ای ناس سزلری کثرت ایله تفاخر امر دینده لازم اولان نسنه دن مشغول قیلدی احیانك تعدادینی استیعابدن صکره مقابره دخی واروب امواتکزی صایدیکز دیمکدر (روایت دیکره کوره معنی ای ناس سزلری اموال واولاده تکاثر اشغال ایدوب بو حالده یعنی طلب دنیاده اولوب سزه آخرته دائر اوله رق اهم اولان امره سعی ایتمیه رك عمر یکزی ضایع ایدرك قبره کیردیکز دیمکدر بو صورتده زیارت قبور موتدن عبارتدر بو رادن اشاغیسی بعض ترجه ده ضم اولنمغله بحمده تعالی کذلك بالتسویه ابقا اولندی ☙ کلا سوف تعلمون ❧ اشبو آیت اندار در (والمأل تنبیه سزه که عاقل اولانه لایقدرکه جمیع همنی ومعظم سعینی همان دنیایه

حصر ايتميه زيرا اوسعيك عاقبتى وبال وحسرتدر عقلكزى باشكزه دوشيرك وغفلتدن فارغ
اولك ماورا كزده اولان هولى معاينه ايلديككز وقتده خطا كزى قريبا بيلور واكارسكز
﴿ ثم كلا سوف تعلمون ﴾ اشبو تكرير تأكيد ايچوندر وثم حرفيله عطفده ثانى ابلغ اولديغنه
دلالت واردر ياخود تراخى فى الزماندركه اولكى بيلمك موت عندنده ياخود قبرده ايكنجى بيلمك
حشر ونشور عندنده در ﴿ كلا لو تعلمون علم اليقين ﴾ اشبو آيتده لوك جوابى تفخيم ايچون
محذوفدركه مألده كوسترلمشدر (والمآل تيقن ايتديككز اموره علمكز كبى امر آخرتى بليديكز
اول امر سزى امور دنيويه صرفه بى ايشلمكدن مشغول قيلردى يعنى دائما امر آخرتله مشغول
اولور ديكز ﴿ لترون الجحيم ﴾ اشبو آيتله وعيد تأكيد وابهام اولنان انذار ايضاح بيورلمشدر
و قسم محذوفك جوابيدر (المآل ذات اجل واعلامه قسم ايدرمكه البته جحيم يعنى جهنمى
كوررسكز ﴿ ثم لترونها عين اليقين ﴾ اشبو آيت كريمه نك تكريرى تأكيد ايچوندر ياخود
آيت اولى جحيمى اوزاقدن كورمكدن و بو آيت نعوذ بالله تعالى دخولندن عبارتدر (والمآل
سزلر جحيمى بررؤيت ايله كوررسزكه اول رؤيت ذات يقيندر زيرا علم مشاهده مراتب يقينك
اعلاسيدر ﴿ ثم لتسئلن يومئذ عن النعيم ﴾ والمآل البته اى ناس سز اول كونده يعنى آخرتده
سزى امر آخرتدن اشغال ايدن كرك حلال وكرك حرام اولان هر بر شيدن سؤال اولنور سكز
اشبو خطاب دينندن كند و بى دنياسى اشغال ايدن هر بر كيمسه يه مخصوص صدر و ماسبق له
و ﴿ قل من حرم زينة الله ﴾ كبى و ﴿ كلوا من الطيبات ﴾ كبى نصوص قرينه لر يله نعيم يعنى
نعمتلر دخى خير وشردن اعمدر و بعض روايته كوره دنيا نعمتلرى تعميم اولنمشدر كرك آخرتدن
اشغال ايتسون كركسه ايتمسون زيرا هر بر كيمسه شكر نعمتدن آخرتده سؤال اولنور كه هر برينك
بر كونه شكرى واردر مثلا الله تبارك و تعالى لسانى احسان ايلدى انك شكرى دائما حق سبحانه
و تعالايى تسبيح و ذكر وتلاوت قرآندر يوقسه لسانيله غيبت و كذب و مالايعنى تكلم ايلمك
دكلدر اكر غيبت و مالايعنى ايدر ايسه نعمت لسانك شكرينى ادا ايتمش اولماز وسائر نعمتلركه لايعد
ولايحصادر بوكا قياس اولنه واموال احسانك شكرى زكاة مفروضه سنى ادا وفقرايه فضله سنى
اعطا وخير وحسناته بذل وصرفدر يوقسه مناهى يه اسراف واتلاف دكلدر و خانه ومسكن
احسانك شكرى غربا ومساكينى اول خانه ده اسكان ايلمكدر و رياست وحكومت يعنى جاه
احسانك شكرى تحت حكومتده اولان قومى حفظ وحمايه واوقومك ايچنده مغاير شرع شريف
حركت ايدنلرى وار ايسه بر نهج شرعى تأديب وتعذيب وفقراسنه اعانه و ظلم وتعديدن وقايه
ايلمكدر يوقسه شكر يالكز لسان ايله ذكر دن عبارت دكلدر نتكيم عوام ناس بو يله فهم ايدرلر
لسانله ذكر وتسبيح انجق نعمت لسانك شكريدر او دخى قلبدن اولورسه ايمدى هر بر نعمتك
شكر مخصوصنى ادا و ايفا ايلمديسه روز جزاده قبل بارئ متعالدن مسئول اولور مثلا طرف
پادشاهيدن بر كشى بر خدمته مأمور اولسه ده اول خدمتده تكاسل ايلسه ياخود مقصود
پادشاهى اوزره رؤيت ايلمسه طرف پادشاهيدن معاقب اولديغى كبى جمله عباد اعطا اولنان
نعمتلرى ما خلق لهنه صرف ايلمزلر ايسه معاقبدر تجاوز الله تعالى عن قصورنا وذنوبنا بفضله
وكرمه وبحرمة حبيبه (بعض روايتده كوره سورۀ شريفۀ مذكوره ده اولان خطاب رب
الارباب كفاره مخصوصدر يعنى كفار مكه دنياده خير ونعمتده ايديلر يوم قيامتده انك شكرندن
سؤال اولنورلر حالبوكه انلر رب نعمى قويوب انك غيرى يه نهى الهى يى ديكلميوب عبادت
ايدرلر ايدى ولهذا اوشكرى تركلرى اوزره تعذيب اولنورلر انتهى (روايت اولنمشكه بر كون
عليه الصلاة والسلام ﴿ الهيكم التكاثر ﴾ سورۀ شريفه سنى بعد التلاوة ﴿ يقول ابن آدم

مالى مالى وهل لك من مالك الا ما اكلت فافنيت اولبست فابليت اوتصدقت فامضيت) بيورديلر
مألى بنى آدم اموال و اشيايى جمع ايدرده بنم مالم وما ملكم دير اياسنك مالكدن يوب افنا
ايتديكك وكيوب چورتديكك وتصدق ايدوب كنديكدن غيرى مالك وارميدر
ديمكدر (عروة بن الزبير عايشۀ صديقه رضى الله تعالى عنها دن روايت ايلمشكه رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم عايشۀ صديقه يه (ياعايشة ان اردت اللحوق بى فيكفيك من الدنيا
كزاد الراكب واياك و مجالسة الاغنياء ولاتستخلقى ثوبا حتى ترقعيه) بيورمشدركه
مألى الله تعالى اعلم اى عايشه بكا لاحق اولمق مراد ايدر ايسك يعنى سلامت بولمق ديلر ايسك
دنيادن سكا سفره راكب اولانك زاد وذخيره سى مقدارى كفايت ايدر يعنى دنيادن اقل قليل
شيئى ادخار ايله وتكثير دنيا ايلمه واغنيا ايله مجالسه ايلمدن حذر واتقا ايله يعنى طمعله انلردن
طلب ايتمه وقناعت ايله وبرثوبى استخلاف ايتمه يعنى ثوبكى اسكيدر ديو ترك ايتمه بلكه يمايوب
بنه كى وجديدينى محتاج اولمادقجه ياپوب ارديكه براقه ديمكدر (واثرده) صلاح اول هذه الامة
بالزهد واليقين وهلاك آخر هذه الامة بالبخل والامل) وارد اولمشدركه مألى اشبو امت مرحومه نك
اولى يعنى سلف امت و صدر اول اصحابنك صلاح حالى زهد و تقوى و يقين يعنى اعتقاد
تام صحيح درو آخرينك يعنى آخر زمانده اولنلرك هلاكى يعنى آزمه لرى بخل واملدر ديمكدر (بعض
علما * الحرص ينقص من قدر الانسان ولايزيد فى رزقه * يعنى حرص وطمع انسانك قدرينى
نقصان وشكست ايدوب مقدر اولان رزقنى زياده ايلمز ديديلر (بر حكيمه اختيار ديدكلرى
مسن و پيرك حال وشانى ندركه جوانلردن زياده دنيايه حرص ايدرلر ديو سؤال اولندقده پيران
جوانانك هنوز طاتمدقلرى لذائذ دنيويه يى انلردن مقدم طاتدقلر يچون حريص اولورلر ديو
جواب و يرمشدر (بعض فضلا حرصى ذم وقدحده * اذا طاوعت حرصك كنت عبدا *
* لكل دنية يدعو اليها * بيتنى احسن نظم ايتمشدر يعنى اكر حرص وطمعكه مطاوعت ايدر ايسك
يعنى حرصكه اويار ايسك هر بردنى يه يعنى كونوشيلركه انى حرصك دائما طلب ايدر قول اولورسن
يعنى محقر و مذموم اولورسن ديمكدر (بعضيلرى دخى * قد شاب رأسى ورأس الدهر
لم يشب * ان الحريص على الدنيا لفى تعب * ديمشدركه مألى بنم رأسمك قيللرى بياض وآق
اولدى دهر هنوز قوجامديغى حالده بن قوجادم وكامى الهمدم آرتق محققدركه دنيايه حريص
اولان دائما مشقتده در (اسكندره دنيانك سرورى نه در ديو سؤال اولندقده دنيادن نيه مرزوق
اولدك ايسه اكا قناعت ورضادر ديو جواب ويردى ودنيانك غم وغصه سى نه در ديو استفسار
اولندقده دنيايه حرص وطمعدر ديدى (حسن بصرى حضرتلرى * لو رأيت الاجل ومسيره
لنسيت الامل وغروره * يعنى اكر سن موت واجلى وسيرينى چار چابق و يقينده سكا ير يشه جكنى
بر نهج يقين بليدك وكوريدك يعنى غفلتده اولمايدك وفراش حماقتده اويومايدك امل وغرور
دنيايى اونودر (ع) كسب ذخر معاده باشلر ايدك ديمكدر (فى الحقيقه وقت رحلت آنا فانا
ياقلشوب موت اصابت ايده جكى جمله نك معلوميدر * طول امل ايله نه دن دنيايه مغرور اوله لم
عاقل اولان اختيار ايتمز انى اختيار (ابى سعيد الخدرى رضى الله تعالى عنهدن روايت اولنمشكه
اسامة بن زيد رضى الله تعالى عنه برشهر تاجيل ثمن ايله يوز التونه بروليده يعنى برجاريۀ صبيه
اشترا ايلديكى رسول خدا صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك سمع شريفلرينه واصل اولدقده
(الاتعجبون من اسامة المشترى الى شهر ان اسامة لطويل الامل) بيورديلركه مآل شريفى
برماه تأجيل ايله مشترى اولان اسامه يه سزلر تعجب ايلمديكزمى تحقيق اسامه طويل الاملدر ديمكدر
(ابن عباس رضى الله تعالى عنهما بيورمشلركه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم خلايه

چيقوب تراب باكله استنجا ايلمديلر يارسول الله آب وماء جناب شريفكزه قريبدر ديديكمده
يعنى صوايله عدم استنجادن استفسار ايلدكده حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمدن
وعظا للامة (مايدرينى لعلى لاابلغه) كلام حكمت ارتسامى صادر اولدى مآل شريفى وقت اجلم
بكا يلدبرلمدى اجلى بيلم بلكه صويه وارنجيه قدر كلده صويه واصل اولميم ديمكدر (ابوهريره
رضى الله تعالى عنهدن مرفوعا) (لايزال الكبير شابا فى اثنتين حب المال و طول الامل) اثرى
روايت اولنمشدركه مآلى كبير السن اولان ايكى شيده شاب اولمقده دائمدر يعنى انسان قوجه دخى
ايكى خويده كنجلوركه اوشبئك برى محبت مال وديكرى طول املدر ديمكدر (محمد بن واسع
جنابلرندن نه حالده سن ديو سؤال اولندقده * قصير الاجل طويل الامل سيئ العمل * يعنى
عمرم قصير املم طويل عملم ردى وكتودر ديمشدركه مفادى قصر عمرى دوشنوب دنياجه املى
وردى عملى ترك ورد ايدوب فرصت حيات مستعار الده ايكن بوش يره صرف نقد عمر ايتميوب آخرت
سلامتى تجارتنه چالشمغى تنبيه در بعض عقلا * من جرى فى عنان امله كان عاثرا باجله لو ظهرت
الاجال لافتضحت الامال * ديمشدركه مآلى بر كيمسه املى دزكننى بوغازينه طاقوب
قوشارسه وقت حلول اجلده سورچر و يازده اولور و هركسك اوقات مقدرهٔ اجل معلوملرى
اولسه ايدى باطل وزائل اولان مطالب وآمال دنيويه مفتضحه يعنى هركس انلردن نفرت
ايده جكلرندن رسواى و مبتذل اولوب بر احد انلره التفات ايتمز ايدى ديمكدر (ابو العباس
احمد بن مروان حرص وطمعى ذمده اشبو قطعه يى كوزل نظم ايلمشدر * وذى حرص
تراه يلم وفرا * لوارثه ويدفع عن حماه * ككلب الصيد يمسك وهو طاو * فريسته ليأكلها
سواه * يعنى حرص وطمع صاحبلرينى كورر سنكه اموال كثيره يى وارثى ايچون لم وجمع
ايدوب كرك احبابندن وكرك سائركندى يى داربنده حمايه ايده جك نسنه لردن دفع ومنع برله
صاقلر واو مقوله لر آو كوپكى كبيدركه طوتديغى فريسه سندن يعنى شكار وآودن اعراض ايله
بعنى يمديكى حالده غيريسى ييسون ديو صاقلر يعنى صاحبى الندن الور كرچه طورولى اوكوپك
محروم اولور (لاسعد الفقير * دست ممسكده اولان مالى يد ديكر آلور * طاقيلان ال اوله مزماسى
فص الماسى * بيت فقير اولان ماسى لفظى اصلنده مسس دن مضاعف اوله رق ماسس در
سينلر ادغام اولنمق قاعده اولديغى كبى حرف ثانى يايه قلب قلنمق دخى قاعده در فقير هم سلاست
وزن وهم الماس يانده جناس بولنمق ايچون يايه برقاعده قلب ايتمشدر شكسته و پسته معذور باد
و بو جناس حقيقى صنعتنى مشتمل اولان قطعه يى نظم ايدن ذات دخى حرصدن ترهيبى كوزل بيان
ايتمشدر * اذا ما نازعتك النفس حرصا * فامسكها عن الشهوات امسك * ولا تحرص
ليوم انت فيه * فرزقك فى غد هو رزق امسك * يعنى نفس سكا منازعه ايدوب حرصه ترغيب
ايدرسه سن نفسى شهواتدن امساك ايله امساك ايله يعنى صاقن واولديغك كون يعنى بوكون
ايچون جمع رزقه حريص اولوب زحمت چكمه زيرا بوكونك رزقى دونكى كونكك رزقى كبيدر
سكا واصل اولور ديمكدر * اياكم وطول الامل فان من الهاه امله اخزاه عمله * كلام حكمادندر
يعنى صاقن امر دنياده طول املدنكه بر كيمسه يى املى اشغال ايدسه عملى خزيه كرفتار ايدر
يعنى ذخر ذاخر آخرتدن تهى دست ايدر ديمكدر (حسن بصرى حضرتلرى * اياكم وهذه
الامانى وانه لم يعط احد بالامنية خيرا قط فى الدنيا ولا فى الاخرة * ديو وعظ بيورمشدر يعنى
صاقنك شو دنيا امرادلرندنكه براحده نه دنياده ونه آخرتده مراد دنيويه اصلا خير اعطا اولنمدى
يعنى دنيايى مقصود بالذات عد ايدنلر داربنده خير كورمزديمك مآلنده در (قس بن ساعده * وماقد
تولى فهو لاشك فائت * فهل ينفعنى ليتنى ولعلنى * ديمشدر مفهومى تحقيق بكن شيلر شكسز فائتدر

يعنى كيرو دونمز بو صورتده ايا بنم ليت ولعلم يعنى بنم تمنام بكمش شيلرده تمنى وترجى ايتمك بكا نفعى
اولورمى يعنى اولماز ديمكدر (اشبوقس حضرتلرى اساقفهٔ نجران وحكماء عربدندر قبل مولده
صلى الله تعالى عليه وسلم طلوع نور محمدى يه ايمان ايتمكله حقنده فخر كائنات عليه الصلوات
والتسليمات (يرحم الله قسا انى لارجو يوم القيمة ان يبعث امة وحده) حديث شريفيله
ثنا بيورمشدر (و بعض شعرا بو معناده * ولا تتعلل بالامانى فانها * عطايا احاديث النفوس
الكواذب * ديمشدر مآلى دنيا امللريله تلهى ايتمه زيرا آمال دنيويه يه واصل اولسه‌ك دخى بعينه
كاذبه اولان نفسك احاديث عطيه سى كبيدر يعنى ما خليا مقوله سيدر بهر حال الدن چيقمغله
واصل اولمامش كبى اولور سن ديمكدر (و بعضى دخى * الله اصدق و الامال كاذبة * وجل
هذا المنى فى الصدر وسواس * ديمشدر يعنى حق تعالى صادق وامل كاذبدر يعنى خدا تقدير
ايتمديسه مراد حاصل اولمز آرتق اشبو املاك معظمى يعنى دست مخلوقله اولديغندى ديو حصولنده
تيقن حاصل اولانى صدر ناسده وسواسدر (واوك كسريله وسواس وسوسه يعنى حديث النفس
وشيطان وواوك فتحيله شيطان معنالرينه در (وآخر شاعر دخى * شط المزار بجذوى
وانتهى الامل * فلا خيال ولا رسم ولا طلل * الارجاء فما ندرى اندركه * ام يستمر
فيأتى دونه الاجل * ديمشدر يعنى بو يمجه مزارم قازيلوب حاضر اولدى وامل دخى
نهايت بولدى ارتق دنياده خيال ورسم وآثار بنادن عبارت اولان انجق تمنى ورجا مقوله سندن
اولور بو صورتده او مقوله تمنايه يتشه جكمزى ومستمر اوله جغمزى بيلمز زيراكه او املك
وراسندن اجل كلور ديمكدر (و بو معناده ابو العتاهيه دخى * لقد لعبت وجد الموت فى طلبى *
وان فى الموت لى شغلا عن اللعب * لو شمرت فكرتى فيما خلقت له * ما اشتد حرصى على الدنيا
ولا كلبى * قطعه سن ديمشدر مآلى تحقيق بن اوينادم يعنى زائل اولان دنيا قعرينه طالدم
موت بنى طلبده جد ايتدى يعنى موت هزل اولميوب واقع اولمغله كلدى واو يوندن بنى واز
كچوردى اكر توفيق حقله عقل وفكرم تشمير ساعد سعى ايله ما خلق له مى بيلديكه انجق
عبادت ومعرفت حقدر دنيايه حرص وكلبم شدت بولمازدى يعنى بقاى وجودم ايچون قدر
كفايه دن زياده استمز وجمع ايتمز ايدى ديمكدر (كلب طلب وزننده حرص وشدت معنالرينه در
(وينه ابو العتاهيه * تعالى الله يا سلم بن عمرو * اذل الحرص اعناق الرجال * هب الدنيا
تقاد اليك عفوا * اليس مصير ذلك للزوال * ديمشدر مآلى تعجب ايدرم اى سلم بن عمرو
رجالك كردن تكبرلرينى حرص وآز ذليل ايدر ينه انلر تبصر ايتمزلر حساب وفرض ايله كه
دنيا اطيب عيشده سكا انقيادايده يعنى دنيايه مالكم فرض ايله و مالك اول لكن ينه البته
رجوعى زواله در تعالى الله سبحان الله كبى مقام تعجبده استعمال اولنور (قلت) بعض محاضراتده
كورلديكى اوزره تعالى الله يرنده وقاك الله يازلمشدر ديو وقاك الله نسخه سى اولادر زيرا مخاطب
اولان سلم بن عمرو امراء عربدن بر بخيل ذات ايدى قطعهٔ مذكوره يى ابو العتاهيه نصيحا
وتعريضا نظم ايتمشدر و بو معناجه ثروتنه نظرا بخلنه تعجب اولنورسه ده الله تعالى سنى
شأمت بخلدن وقايه ايده دعاسى زياده ياقشور (صاحب مستطرف) ابو العتاهيه نك بيت
اخيرينى تضمين ايله بو اياتى ديمشدر * ايا من عاش فى الدنيا طويلا * وافنى العمر فى قيل وقال *
واتعب نفسه فيما سيفنى * وجمع من حرام او حلال * هب الدنيا تقاد اليك عفوا * اليس مصير
ذلك للزوال * فما دنياك الا مثل ظل * اظلك ثم اذن بارتحال * مآلى دنياده چوق معمر
اولوب قيل وقالده عمرنى افنا ايلين وزوال وفنا بوله جق اموره نفسنى اتعاب وحلال وحرام
ديميوب همان اموالى جمع ايدن شخص عاقبتى زوال اولان دنيايى ترك ايلرز يرا دنياسنى اظلال ايدن

ظل وسايه كبيدر سنى كرچه كولكه سنه آلور لكن بعده انتقال وارتحالى آشكار ايلر ديمكدر
بعض مترجم ابو العتاهيه قطعهٔ مذكوره سنى مستطرفده اولديغى كبى قائلنى تصريح ايله
يازمق لازم ايكن وصاحب مستطرف (عقيب قطعهٔ مذكوره ده * وقد ضمنت البيت الاخير
فقلت * ايامن الخ * ديو تضمينى بيان ايتمشيكن نه ملاحظه يه مبنى ايسه همان (دنيايه حرص
واملى معرض ذمده شو ابياتى صاحب كتاب انشاد ايدر * ايامن عاش الخ * ديو تحرير ايدوب ترجمهٔ
جه سنى دخى كيفما يشاء يازمشدر فلينظر ايهما اقل اخلالا والسلام (حرص وطمعى ذمده
حضرت على رضى الله تعالى عنه * اكثر مصارع العقول تحت بروق المطامع * بيورمشلردركه
مألى اكثريا عقولك يعنى اصحاب عقولك هلاكى طمع شمشكلرينك تحتنده در (و ينه
* ما الخمر صرفا باذهب بعقول الرجال من الطمع * بيورمشلردركه مألى شراب صاف عقول خلقى
صرف وازاله يوننده طمعدن زياده دكلدر يعنى طمعك مضرتى باده دن از يدر (بر فيلسوف
يعنى بر حكيم عبد اوچدر برى عبد رق ومملوك ديكرى عبد شهوت وآخرى عبد طمعدر ديمشدر
يعنى عبد رق ذل محكوميتده نشكل زبون ايسه بونلر دخى اويله بلكه دخى زياده ذليل
وحقير اولور مألنده در (بعض حكما ديمشلركه بركشى دنياده برفرده بنده وقول اولميه رق تعيش
وتنعم مراد ايدرسه قلبنده حرص وطمع ساكن اولمسون (روايت اولنمشكه بركون كعب الحبر
وعبد الله بن سلام رضى الله تعالى عنهما همصحبت اولدقلرنده كعب عبد الله بن سلامه ارباب
علم قنغى كيمسه لردر ديو استفسار ايدر عبد الله بن سلام شول علما دركه علملرينك موجبيله
عمل ايده لر ديو جواب ويرر بعده كعب علم شريفى تعلمدنصكره علم قلوب علمادن قنغى نسنه يى
اذهاب ايدر يعنى كيدرر ديو سؤال ايلدكده عبد الله علمك دفع ايده جكى طمع وحرص
نفس وناسدن حوايجنى طلب واستدعادر ديو جواب ويردى (فضيل وسفيان وابن كريمة
اليربوعى حضراتى بركون همصحبت اولوب مجلسده بر برينه وصيتدنصكره اعمالك افضلى
غضب وقتنده حلم وطمع وقتنده صبر وتحمل اولديغنه بعد الاتفاق افتراق ايتديلر يعنى
طاغلديلر (روايت اولنمشكه حق سبحانه وتعالى آدم عليه السلامى خلق وايجاد ايلدكده اشياء
ثلثه كه حرص وطمع وحسددر بونلرى طينته قارشدردى اشياء مذكوره روز قيامته قدر اولادنده
جاريدر لكن عاقل ودانا اولان انلرى اخفا ايدر يعنى انلرى حالنه براقيوب مجاهده ايله سورتنى
سونديرر وجاهل ونادان اولان ابدا واظهار ايدر ودزكنى صالبويروب كيفما يشاء اشديرر
(بونك معناسى جناب حكيم على الاطلاق بونلرك شهوتى بنى آدمده طبيعت ايتمشدر ديمكدر
(قلت) يعنى بونلر بشرده جبلتدر كتب اخلاقده يازلديغى اوزره مصرف صحيحنى بولوب قوللانله
وعلاجنه چاره بولنمغه سعى اولنه وچاره نكده اعلاسى كافهٔ عارفان باللهك بيانيجه سلوك
وذكر الله در (قال سبحانه وتعالى ﴿الا بذكر الله تطمئن القلوب﴾ فتدبر (اسمعيل بن قطرى
القراطيسى * حسبى بعلمى ان نفع * ما الذل الا فى الطمع * من راقب الله نزع * عن سوء ما كان
صنع * ما طار طير فارتفع * الا كما طار وقع * رجزينى ديمشدر يعنى اكر علمم بكا نفع وفائده
ويررايسه بكا كفايت ايدر ذلت وحقارت انجق طمعده اولديغنى بيلورم بركيمسه حق سبحانه
وتعالايه مراقب اولورسه يعنى خدانك جلالندن خوف ايدوب امرينه ترقب ايدرسه ياخود
مراقبهٔ معلومهٔ اهل سلوكده بولنه رق طالب حق اولورسه ايشلديكى كوتو صنيعى كندندن
نزع يعنى ترك ايدر وواز كچر و بيلدمكه بر طير اوچوب بالايه چيقدقدنصكره طورميوب چيقديغى كبى
اشاغه اينز يعنى مال وجاه دنيا ازوچوق زوال بولور وعمل خيردن غيرى الده برنسنه قالمز مألنده در
(وسائق بربرى * يخادع ريب الدهر عن نفسه الفتى * سفاها وريب الدهر عنها يخادعه *

(ويطمع)

ويطمع فى سوق ويهلك دونها * وكم من حريص اهلكته مطامعه * ديمشدر مفهومى كويا
كندى بى عقللى صنان كشى دهر كدرينى نفسندن صرفه محض سفهدن حيله ايدر حالبوكه
دهر نفسنه حيله وخدعه ايدركه اندن خبرى يوقدر اول بيچاره غافل كشى بر سوقه يعنى
بر سوقده بولنان برشيئه طمع ايدر ديكر سوقده اولان انى اهلاك ايدر يعنى آخر نسنه آنى هلاك
ايدر يعنى مصره برنجه كيدركن اوده كى بلغورى تلف اولور چوق حريص واردركه انى طمعلرى
اهلاك ايدر ديمك اوله (طمعله مشهور اولان اشعبه طمعدن نه درجه يه بالغ اولدك ديو سؤال
اولندقده شول درجه يه بالغ اولدمكه قومشونك اوجاغندن بر دومان چيقسه اول دومانه
ضمننده طعام واردر ديو مراقب اولورم ديمش (آخر طماعك برى دخى بر جنازه وقوعنده
ايكى رجلك بر بريله سرانى صحبت ايتدكلرينى كورديكمده بلكه ميت بنم ايچون برنسنه وصيت
ايتمشده انى سويلرلر ديو تقدير وفرض ايدرم وهر زفاف واقع اولدقده فى الحال خانه مى تطهير
ايدرمكه بلكه غلط ايدرلرده كلنى باكه كتوررلر ديو ديمشدر (نهى طمعده اشبو شعر دخى ديمشدر
* لا تغضبن على امرئ * لك مانع مافى يديه * واغضب على الطمع الذى * استدعاك تطلب
ما لديه * مألى بركيمسه يدنده اولان اموالدن سنى منع ايتديكيچون غضب ايتمه بلكه انك
عندنده اولان اموالى طلبكى مستدعى وموجب اولان طمعكه غضب ايله ديمكدر

﴿الباب الحادى عشر فى المشورة والنصيحة والنظر فى العواقب﴾

اشبو اون برنجى باب مشورت ونصيحت وعواقب اموره فكر ونظر بياننده در قال الله تعالى
﴿وشاورهم فى الامر﴾ يعنى نبى اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز اشبو نص جليل منطوقنجه
اصحاب كراميله اموره مشورتله مأمور اولمشدر بيضاوى رحمه الله تعالى سوق آيت اوزره امر
حربده وياخود رأى اصحابى استظهارا وقلوبلرينى تطييبا وامته سنت مشورتى تمهيد مطلقا
كندوسنده مشورت جائز وصحيح وممكن اوله جق شيلرده يعنى امور مباحه كه فعل وتركى
مساوى اولان شيلردر انلرده مشورتدر ديو تفسير ايلمشدر (وصاحب مستطرف دخى * واختلف
اهل التأويل فى امره صلى الله عليه وسلم بالمشاورة مع ما امده الله به من التوفيق على ثلثة اوجه
احدها انه امره فى الحرب ليستقر الرأى له فيعمل عليه وهذا قول حسن والثانى انه امره بمشاورتهم
لما علم فيها من الفضل وهو قول الضحاك والثالث انه امره بمشورتهم ليستن به المسلمين وان كان
فى غنى عن مشورتهم وهو قول سفيان * يعنى رسول الله افنديمز حق سبحانه وتعالانك توفيقندن
مقارن امداد تأييدايكن مشورتله مأمور بيتلرى حكمتنده اهل تأويل اوچ وجه بيان ايتديلر (وجه
اول حال محاربه ومقاتله اتفاق واعانه ايله حصوله كلور موادن اولديغندن جملهنك رأى
وتدبيرى برشيده قرار داده اولوبده او وجه اوزره عمل اولنمق ايچوندر بو صورتده امر حرب
ديمك اولور واشبو قول حسن بصرينكدر (وجه ثانى مشورتده فضيلت وبركت وخير اولديغنه
علم الهى تعلق ايلديكندن يعنى فائدهٔ ناس اندهاولديغندن جناب حق مشورت اصحابله
نبى اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمه امر بيورمشدر واشبو توجيه ضحاككدر (ووجه ثالث عليه
الصلاة والسلام افنديمز هر نقدر اصحابك رأى وتدبيرلرندن مستغنى ايسه لر دخى قلوب
مؤمنينى تطييب وانلرى مسرور قلمق ايچوندر وبو توجيه سفيان ثورينكدر ديوب بيضاوى كلامنى
معناده ايضاح ايتمشدر (ابن عيينه رضى الله عنه بيورمشلركه رسول الله صلى الله تعالى عليه
وسلم برنسنهنك فعلنى مراد ايلدكلرنده كافهٔ امورينى خالق بارى مدبر ايكن اول خصوصده مخلوق
حق اولان رجال يعنى اصحابله مشورت بيوررلر ايدى بوسنتده حكمت ناسك هرنقدر عالم اولورسه
دخى مشورت ايتملريله تعليم نبويدر صاحب مستطرف بوراده (قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (ماخاب من استخار ولاندم من استشار ولاافتقر من اقتصد)
حديثنى تحرير ايتمشدر جامع صغيرده اولميوب مسند فردوسده واردر لكن ولاافتقر يرنده (ولاعال)
محرردر مألى استخاره ايليان خائب اولمادى واستشاره ايليان نادم وپشيمان اولمادى وحوايجنده
اقتصاد ايدن يعنى اعتدال اوزره اولان فقير ومحتاج اولمادى ديمكدر (ودخى عليه الصلاة والسلام
افندمز (من اعجب برأيه ضل ومن استغنى بعقله ذل) بودخى جامع صغيرده بولنمدى مألى بر كيمسه عقلنه
كوه نوب غير ايله استشاره ده استغنا ايدرسه ذليل اولور ديمكدر جملهٔ معطوفه ظاهرا جملهٔ اولايى
مؤكد ايسه ده تأسيسدر تأمل بيوريله * ما استنبط الصواب بمثل المشورة * كلام مشهوردر
يعنى امر صواب وسداد استنباط اولنه جق نسنه لرده مشورت كبى برنسنه بولنماز ديمكدر (بعض
حكما * المشورة موكل بها التوفيق لصواب الرأى * يعنى مشورته توفيق موكلدر كه انكله رأى
صواب بولنور ديمشدر (حسن بصرى حضرتلرى * الناس ثلثة * يعنى ناس اوچ صنفدر * رجل
رجل * يعنى برى رجل كامل * ورجل ونصف رجل * يعنى ديكرى بر بچق رجل * ورجل
لارجل * يعنى اوچنجى رجل اوليان رجلدر (وبونلرى تعريفده اولكيسى رأى ومشورت
صاحبى ايكنجيسى صاحب رأى اولوب لكن مشورته رغبت ايتميان اوچنجيسى صاحب رأى
اولميوب مشورت دخى ايتميندر ديمشدر (قلت) رجل رجل * ده اولان جمل انا ابو النجم
وشعرى شعرى قبيلندندر كه شعرم كامل فصيحدر تأويلنده در (منصور خليفه فرزندينه
بندن ايكى پند ونصيحت آل كه برى فكرسز بر كلام تفوه ايتمامك ايكنجيسى تدبيرسز بر عمله
مباشرت ايتمامكدر ديمشدر (فضل دخى مشورتده خير وبركت واردر بن مشورتده دائما حتى
شو جاريهٔ حبشيهٔ عجميه ايله بيله مشورت ايده رم ديمشدر (براعرابى عقلدن ازيد مال وجهلدن
اعظم فقر ومشورتدن اقوى آرقه يوقدر ديمشدر (بعض عقلا بر كيمسه كه اولا استخاره وثانيا
استشاره ايلسه محققدر كه رأى وتدبيرى خيبت كورمز ديمشدر (بعض ذى تجربه رأى صواب
وسديدك خلقه حمايه سى شجيع شديدك حمايه سندن ازيد واقوادر ديمشدر وبومعناده ابو القاسم
الترمذى * ومالف مطرور السنان مسدد * يعارض يوم الردع رأيا مسددا * يعنى مزراقلرى
كسكين بيك عسكر يوم حربده مسدود اولان رأيى بوزه مز مألنده اولان بيتى نظم ايتمشدر (حضرت
على رضى الله تعالى عنه بحره راكب اولان كيمسه مخاطره ده واقعدر لكن رأى وتدبيرنده مستبد
ومستغنى اولانك يعنى مشورت ايتميانك مخاطره سى اندن اعظمدر بيورمشدر (وتحسين مشورتده
بوقطعه دخى محمد بن ادريس الطائيكدر * ذهب الصواب برأيه فكانما * آراؤه اشتقت من
التأييد * فاذادجى خطب تبلج رأيه * صبحا من التوفيق والتسديد * اشبو قطعه غالبا مرثيه اولمق
كرك (مألى متوفى شول كونه صاحب درايت ايديكه صواب انك رأيى ايله كتدى يعنى من بعد امر
صواب بولنماز زيرا كافهٔ رأيى كأن تأييد باريدن مشتق قلنمش يعنى عين تأييد بر رأى رزين ايدى
شويله كه بر امر ومصلحت ظلمت قبلادقده يعنى چاره سى دشوار اولديغى وقتده انك رأيى توفيق
وتسديد افقندن صباح كبى اضائه ايدرده ره صواب بولنوردى ديمك اوله (قلت) بعض اوراقده
اشبو نظمك ترجمه سى اولمق اوزره (معناى قطعه ممدوحك رأى صوابى اذهاب ايدر يعنى رأيى
دائما صوابدر كأنه جميع رأيلرى تأييد الهيدن مأخوذ در بر امر خطب جسيم ظلام ظاهر اولدقده
توفيق وتسديده مقرون اولان رأى صبحى اكا معانده ومعارضه ايلر ديو يازلمش كورلدى فاختر
ماشئت من الترجمتين (وينه بو قطعه مشاهير شعرادن محمود وراقكدر كه مشورتى ومشورت كار عقلا
اولديغى مدح وثناده نظم ايلمشدر * ان اللبيب اذا تفرق امره * فتق الامور مناظرا ومشاورا *
واخو الجهالة يستبد برأيه * فتراه يعتسف الامور مخاطرا * مألى عاقل تحقيق اول ذاتدر كه ايشى

(يعنى)

يعنى بر مصلحت پريشان اولديغى وتنظيمى دشوار اولديغى وقتده اول مصلحت پريشانى
مناظره ومشاوره ايديجى اولديغى حالده يرار يعنى تحرى ايله حسن نظامنى ارار وبولور
اما جهالته مقارن اولان نادان واحمق رأينده مستبد ومستقل اولوب كندويه كوه نن مشورتى ترك
ايدندر كه سن انى امورى برطوتوب مخاطره يه دوشن كوررسن ديمكدر (قلت) مومى اليه محمود وراق
معتصم عهدنده ايكيوز يكرمى برده انتقال ايلدى (مشاهير ملوك آل بويه دن اولوب اهل قلوب
وارباب دانش وكمالك استصحاب واستخدامنى كندويه پيشه ايدن عضد الدوله مرحومى شاده
برذات بلاغت سمات * له وجه فيه الف عين وفم فيه الف لسان وصدر فيه الف قلب * ديمشدر
وارستهٔ تعريف اولديغى ظاهر امالى مشار اليهك بيك كوزلى يوزى وبيك دللى اغزى وبيك قلبلى
صدرى وارايدى ديمك ايسه ده بوندن مقصود ارباب ايله امورنده مشورت ايله دقت ايدردى
ديمكدر (ساسانيان ملوكنك اولى اردشير بن بابك درت شىء بنه درت شيئه محتاجدر حسب ادبه
سرور امنه قرابت مودته عقل تجربه يه ديمشدر (وينه اردشير رأى جزيل وتدبير صواب پست پايه
رجل حقير وبى قدر كيمسه دن ظهور ايلديكى صورتده استحقار ايله كه احيانا رأى جزيل خلاف
مأمول ادانيدن دخى ظهور ايدر قعر دريادن انجودانه سنى اسافلدن اولان طالغيچ چقارمشدر ديو
لؤلؤشهوارا ستهانه واستحقار اولنماز ديمشدر (جعفر بن محمد * لاتكونن اول مشير واياك والرأى
الفطير وتجنب ارتجال الكلام ولاتشيرن على مستبد برأيه ولاعلى متلون ولاعلى لجوج * يعنى مجلس
مشورتده ابتداء امرده اشاره ورأى ايلمه وصحبت مشورت تمام اولمدن سن رأى ايتمه وكلامده
عجله دن تجنب قيل خلاصه اكلاشلدقدن صكره هر كس رأينى عرض ايلدكلرنده صكره اكرچه رأيكه
موافق وارايسه تصديق وقبول ايله دكل ايسه رأيكك جهات سداديني بيان ايدرك عرض ايله
وكندى رأيكى پسند ايدوب مستبد بالرأى اولان ومزاجنده تلون وعنادى اولان كيمسه لر ايله
مشورت ايلمه ديمشدر (بعض حكما ديمشدر كه مستشار اولان ذات صحيح العلم يعنى هر فنى بيلور
ومهذب الرأى يعنى رأيى شبهه دن وارسته اولمق لازمدر زيرا هر عالم رأى صائبى بيلمزو برنسنه ده
نافذ اولان يعنى برنسنه يى رعنا ايلين شىء آخرده ضعيف اولور يعنى بيلمز عالم ورأى صواب صاحبى
اولمق لازمدر هر عالم دخى رأى صاحبى دكلدر والحاصل هم عالم وهم ذى رأى صائب اولمق شرطدر
(ابو الاسود الدؤلى معناى مذكورى افاده ده شو قطعه يى نظم ايلمش * وما كل ذى لب بمؤتيك نصحه
* وما كل مؤت نصحه بلبيب * ولكن اذا استجمعا عند واحد * فحق له من طاعة بنصيب * ديمشدر كه
مألى هر عقل وعلم صاحبى اولان سكا نصح وپندينى كتوريجى دكلدر يعنى ايتمز يعنى پندنده مصيب اوله مز
وهر نصيح وپند ايدنده عاقل وعالم دكلدر يعنى نادان دخى اكرچه پند ايدر لكن بر ناصحده ايكيسى اجتماع
ايدرسه طاعتدن حصهٔ لايقه اول ناصحه حقدر يعنى انك رأينى وپندينى دكلمليدر (ملوك قديمه بر امرده
مشورت ايلدكلرنده عادتلرى سركاران ووكلالرينى جمع ايدوب جمله مواجهه سنده مشورت ايلميوب
يكان يكان كتوروب احدهما آخرك مستشار اولديغى بيلميه رك بويله جه مشورت ايدرلر ايمش وبو
وجهله استشاره يى شو احتمالات ايچون ايدرلر ايمشكه اولا بين المشاورين منافسه وقوع بولميوب رأى
صائب ارالغه كتميه زيرا ايچلرندن برينك رأى صائبى بولندقده ديكرى حسب البشريه اكا حسد ايدوب
رأى مذكورى طعنه باشلر بو تقريبله اصابت رأى محو اولور (ثانيا جمعيت ايله اولان مشورتده اكر سر
صكره ميدانه چيقرسه ملك قنغيسندن فاش اولديغى بيله ميوب ومطلع اوله ميوبده جمله سنه
معاقبه ايده جك اولورسه برينك ذنبى ايچون جمله سنى بغير حق معاقبه كاهنده بولنور يوق اكر
مسامحه ايدوب عفو ايده جك اولورسه سرى فاشله جنايت ايتمش اولان شخصى صوچسزلر
كروهنه الحاق ايتمسى لازم كلور بو ايسه منافى شرط عدالت وسياستدر بنابرين بر بر مستشار

ایدرلر ایمش لکن هر برلرینك رأیی اکلدقدن ومیزان عقله اوردقدنصکره اجتماعا مشورت
اولنسه بأس یوقدر بلکه تدبیر اولادر (قلت) مادۀ محاسده نك رفعنه مهما امکن تدبیر
اولنسه واهل مشورت من کل الوجوه ارباب اولسه لر البته جمعیتله مشورت اولادر (بعض حکما
احبابکدن برکیمسه ایله مشورت ایلیوب ورأیله عمل ایلدیککده نتیجه وثمره سی کوزل چیقمزسه
صاقن اول دوستکه سن اشلدك وسن رأی ایلدك کاشکی سن اولمیدك دیولوم وتوبیخ ایلمه که
اشبو توبیخ خفت عقلدندر دیمشدر زیرا هر برکیمسه رأی وتدبیرینك ممدوح ومحمود اولدیغی ظن
ایتمك امر جبلیدر بر رأینك خطاسیله لوم وتوبیخ اولندیغی تقدیرجه کندویه فتور وملالت
کلورده امر آخرده مشورت ایلدیککده رأی مسائیی کتم واخفا وبلکه خطا احتمالی خوفیله تفوه
وتکلمدن احتراز ایلر (قلت) هرنقدر رأی حسن کورنسه ده عاقبت اموری خداد ن غیری
براحد بیلمز تصرف انجق حقکدر استعیذ بالله ﴿ عسی ان تکرهوا شیئا وهو خیر لکم وعسی
ان تحبوا شیئا وهو شر لکم والله یعلم وانتم لاتعلمون ﴾ قول کریمی بومعنایه اشارت ایدر (فلاطون
اکر عدوك کندو اموریده سنك ایله استشاره ایدرسه نصح وخیرخواهلغکی بذل وایضاح ایله
یعنی بو بنم دشمنمدر وارسون بلاسنی بولسون دیو الدادوب کوتو یوله سوق ایتمه زیرا استشاره یعنی
سندن کندو اموریده رأی وتدبیر طلبیله عداوتکی ترکله سکا موالات ایتمش اولور ارتق انسانیته لایق
اولان خیرخواهلقدر دیمشدر (وبعض حکما نصح وخیرخواهلغی نادانه وشکرینی ایفا
ایتمیه جك شخصه بذل وصرف ایدن شوره زار وچوراقلی ارض وزمینه القاء بذر یعنی تخم اکن
کبیدر دیمشدر (بصیرت وعقل ودرایتی اولان برذاتی مدح وثناده شاعر ﴿ بصیر باعقاب
الامور کانما ﴿ تخاطبه فی کل امر عواقبه ﴾ بیتنی کوزل نظم ایتمشدر که مآلی بنم ممدوحم امورك
انجاملرینه اویله بصیرتلی برذاتدر که کأن هر بر مصلحتك عاقبتی یعنی نتیجه سی کندویه
مخاطبه ایدر یعنی مخاطبك میدانده اولسی کبی کندویه مشهود اولور دیمکدر (آل عباس
بلغاسندن عبدالله ابن المعتز ﴿ المشورة راحة لك وتعب علی غیرك ﴾ دیمشدر معناسی مشورت
سکا یعنی مشورت صاحب مصلحتنه راحت وغیریکه یعنی مستشاره تعب ومشقتدر دیمکدر که
فی الحقیقة مستشیر یعنی طلب اشاره ورأی ایدن ذاتك ظاهرا مشقتی ندر دینیلورسه سؤال
وتقریردن دولابی لسانی حرکتدن باشقه تعبی اولمیوب باطنا کاری حسن رأیله بتوب حقنده
عین راحت اولور اما مستشار یعنی رأی ایده جك ذات عاقبتی وخیم کلمسون دیو فکر ایتمکله
یوریلور واشبو یورولش قلبه برکونه یوروشدر که فکری اولنلر بیلورلر (احنف بن قیس آج ایله
قارنی دویمایجه وصوصامش ایله تسکین حرارت ایلمینجه واسیر ایله اطلاق اولمینجه وفقیر
ومحتاج ایله مایحتاج الیهی بولمینجه مشورت ایلمه دیمشدر (اسعد فقیر دیرکه بومجملك تفصیلی
مستشار اولان کیمسه لرك رفاه حالی اولمق لازمدر تاکه وارستۀ دغدغۀ معاش اولوب ذهنی
صاف وکاسۀ خاطری شفاف اولوب کوزل دوشنه دیمکدر ﴿ الشی بالشی یذکر ﴾ سلاطین کزین
آل عثمان جمل الله تعالی من منه باقیامع السلطنة الی آخر الدوران حضراتندن جنتمکان سلطان
محمدخان رابع طاب ثراه حضرتلرینك ندماسندن منجم باشی تاریخی نامیله مشهور تاریخ عربی صاحبی
ومعرب رسالۀ استعارۀ عصامیه صاحب الدیوان منجم باشیلری مولانا احمد مولوی مرحومدن
برکون فن نجم اوزره برخصوص منوید ن سؤال وزایرچه تحریرینی امر بیورمشلر مولانادخی
فی الحال ساعته باقوب حضور خداوندکار مشار الیهده جیبند ن بر ورقه چیقاروب ساعت سؤال
اوزره برشکل تحریر ایدوب دلالت نجومه سنی تقریر ایتدکدنصکره ورقه یی ینه جیبنه قورکن
بکا ویردیو امر بیورملریله ید همایونلرینه ویرمکر ورقۀ مذکوره نك ظهرنده مأکولات

قسمندن احمد افندینك اشترا ایلدیکی بعض شیلرك بهاسندن باقی اصنافه اولان دیونی یازیلو
ایمش عجله سندن کوره میوب بوش جانبنه زایرچه یی یازمش بولنمش پادشاه فردوس آشیان مشار الیهك
تحریرینه دیدۀ عنایتلری تعلق ایتدکده استشاره واستجواب اولنان کیمسه ذهننده خدشۀ فکر دین اوله
اندن رأی حسن وجواب صواب نصاب اومولماز دیوروب فی الحال نقدا ورزقا ومتاعا انواع احسان ایله
مومی الیهی شادمان بیورمشلردر روح الله تعالی روحه انتهی (حکایه) امویه دن مروانك قاضی
القضاتی یعنی قاضیعسکری نوح بن مریم کریمه سنی تزویج مراد ایلدکده جار ملاصقی اولان
برمجوسی یی احضار ایدوب خصوص مرقومی استشاره ایدر مجوسی تعجب ایدرك سبحان الله
جمله ناس امورلرینی سزك ایله استشاره وجنابکزدن استفسار ایدرلر کن سز بنمله استشاره
ایدرسکز دیدکده قاضی مشار الیه یوق البته بوخصوصده سن بررأی وتدبیر ایله دخترمی کیمه
تزویج انسب وصواب اولوریسه افاده ایت دیمکله مجوسی دخی امر تزویجده ملك فرس
اولان کسری کثرت مال جانبنی ترجیح واختیار یعنی ممالکنده قنغی فردك مالی اکثر واوفر ایسه
دختر واقرباسنی او کیمسه یه تزویج ایله ایثار ایلر وملك روم اولان قیصر حسن وجمال جانبنی ترجیح
ایدوب قنغی فرد احسن واجمل ایسه اکا تزویج ایدر وملوك ورؤسای عرب نسب جانبنی ترجیح
واختیار ایدوب نسبده شرافت واصلنده طهارت اولان کیمسه لری داماد ایدرلر ایدی
وسزك رئیسکز محمد صلی الله تعالی علیه وسلم دین جانبنی اختیار ایدوب دین وایمانده قوت
وعلم واعتقادنده صلابت وهر خصوصده استقامتی اولان ذوات کرامه دختر پاکیزه لرینی تزویج
ایلدیلر بوتفصیل معلومك اولدیسه فکر وتأمل ایله ده قنغیسنه اقتدا وکیمك اثرینه اقتفا لایق
واحری ایسه انی ترجیح واختیار ایله دیمشدر (قلت) خدا عاقبتنی خیر ایتمش اوله (کلام
حکمت ارتسام مشهوردر که برکیمسه درت شیئه موفق اولور ایسه درت شی او کیمسه دن ممنوع
اولماز (اولکی حق سبحانه وتعالانك احسان ایلدیکی نعمه شکره موفق اولور ایسه زیادۀ
نعمت او کیمسه دن منع اولنماز (ایکنجی توبه یه موفق اولور ایسه قبول توبه او کیمسه دن منع
اولنماز (اوچنجی استخاره یه موفق اولوب هر اموریده استخاره ایدرسه او کیمسه دن خیر
منع اولنماز (دردنجی اموریده مشورته موفق اولور ایسه او کیمسه دن صواب منع اولنماز ﴿ خمیر
الرأی خیر من فطیره وتأخیره خیر من تقدیمه ﴾ دینمشدر مفهومی رأیك خمیری یعنی فکر واستشاره
ایله بتوب وکمالنی بو وجهله بولان رأی ایتمك اعمالنه مایه سی نصابنی بولمش خمیر کبی خمیرك
ضدی اولان فطیرکه هنوز نصاب طبخی بولمیان شیدر اوشی کبی اولان رأیدن یعنی مایۀ مشورتی
بولمیان رأیدن ورأیك تأخیری تقدیمندن یعنی تعجیلندن خیرلودر دیمك اولورکه مآلی البته
برمصلحته شروعده تأمل ایله رأی لازمدر ورأی دخی تلاحق افکار واستشارۀ اخیار ایله قرار
بولمینجه عجالة ایشلنمامك کرکدر دیمکدر (ینه حکما کلامندندرکه دیمشلردر معلم صبیان وراعی غنم
یعنی چوبان ونسوان ایله چوق مجالسه ایدن وصاحب حاجت که او حاجتی قضا مراد ایدر
وخائف وقتل نفس ایتمش اولان اشخاص ایله مشورت ایتمه (قلت) زیرا بونلر مغشوش
الذهندر دیمك استرلر (بعض علما دیمشلرکه برکیمسه مصلحتنه شروعدن مقدم ربیله استخاره
بعده دوستیله استشاره ایلسه او کیمسه اوزرینه لازم اولانی ادا ایتمش اولور وحق سبحانه وتعالی
انك مصلحتنی دلخواهی اوزره قضا ایلر (بعض حکما دیمشلرکه ذوی العقوله لایق اولان یدی
کیمسه ایله مشورت ایتمامکدر انلر جاهل وعدو وحسود ومرائی وجبان وبخیل وارباب نفس
وهوادر زیرا جاهل جهلی سبیله اضلال وعدو هلاکی مراد وحسود نعمتك زوال وفقدانی طلب
ومرائی دائما رضای ناس جانبنی کوزه دوب مصلحت خیریه مزاج ناسه ناموافق اولدیغی تقدیرجه

فوت ودفعی قصدوجبانك كوزی قاچقده اولمغله ثبات قدمی منع ایدر و بخیل اولان کیسه نك
دائما جمع وتحصیل امواله حریص اولدیغندن تحصیل اموالدن غیری اموردہ رأی وتدبیر عقل
وفکرینه کلمز وارباب نفس وهوا اسیرهواسی اولوب دائما امور شهوانیه سیله مشتغل اوله رق
هواسنه مخالفته مقتدر اولمادیغندن عقل وزکا جانبی مسدود ورأی وتدبیرنده صواب کندودن
مفقوددر (حکایه اولنمشکه اهل یثرب یعنی مدینهٔ منوره‌لی اسلمی دیمکله مشهور اولان کیمسه نقل
ایدرکه بن العیاذ بالله دیون و فقره‌یه مبتلا ودائنلرم تضییق ایلدکده دنیا باشمه زندان ودار بلا
اولوب نه اشلیه جکمه چاره بوله میدرق اعتماد ایتدیکم برذی مروت خیرشناس یارم ایله استشاره
ایلدیکمده عهدامویه‌ده والی عراق اولوب جود وسخا ایله شهرتشعار وعطایا واحسان ایله نامدار
اولان مهلب بن ابی صفره‌یه عزیمتمی اشارت ورأی ایتدکده بندخی مسافهٔ بعیده مشقتی بنی منع ایدر
دیو رأیني بکنمیوب دیکریله دخی مشورت ایلدیکمده یار اولمك كلامنی بعینه سویلدی بنده قبول
مشورت مخالفتندن خبر اولدردیوب دوه‌مه راکب و بعض رفیق ایله عراقه طوغری عازم وواصل
ومهلب حضورینه داخل اولوب تعظیمات معتاده‌یی ادا ودعا وثنادنصکره بنده کراهل مدینهٔ منوره‌دن
مدیون وفقیر برکیمسه‌یم فقر ودیون مضایقه سنه مبتلا اولدیغمده بعض خیرخواه ایله استشاره
ایلیوب انلردخی جناب مروت مآبکزه عرض حاجت ایلممی رأی ایلدکارنده مسافهٔ بعیده‌دن شد
رحل ایلیوب کلدم امر وکرم جنابکزکدر دیه‌رك لسانا عرضحالی اتمام ایلدیکمده مهلب دخی
بزه وسیله یاخود قرابه یاخود عشیره شقلریله می کلدك یعنی سنکله قرابت والفتم وسنك بزه خدمتك
یوقدر دیدکده بندخی بونلردن بریسی باعث حرکتم دکلدر بلکه * رأیتك اهلا لحاجتی فان قمت بها
فانت اهل لذلك وان یحل دونها حائل لم اذمم یومك ولم ایئس غدك * دیدم یعنی سنی قضاء
حوائجمه اهل کوردم اکرانکله قالقار ایسك یعنی مساعده ایدر ایسك سن اکا اهلسن اکر حاجتمك
اوکنه برحائل حلول ایدر یعنی مساعده ایتمز ایسك بوکونیکی ذم ایتمم ویارنکی کونکدن مأیوس
اولمم یعنی مساعده کوستر مدیککه محزون اولمامکه سن سخبسن البته کچ اولسون ایشمی
بتورر سن دینجه همان امیر مهلب قپوجیلر کتخداسی مقامنده اولان حاجبنه خزانه مده نه
موجود ایسه بو آدمی‌یه شمدی ویردیو امر بیوردی برابر واردیغمزده سکسان بیك درهم موجود
اولمغله بالتمام بکا اعطا ایلدی بنده بو حالی وسخا و مالی کوردیکمده کمال فرح وسرور دن
نفسمه مالك اولمیوب شادمرکه اعرابه یازدم بعده حاجب بنه سرعتله بنی حضورینه کتوردکده
ای رجل دفع ضرورت ایده‌جك مقداری شی سکا واصل اولدیمی دیدی بندخی لسان تشکرله
* نعم ایها الامیر و زیادة * یعنی ای معدن جود وسخا اولان امیر مکرم دفع ضرورت ایده‌جك
مقداری زیده قالدی زیاده‌یه نائل دیدیکمده جناب مهلب * الحمدلله علی ما نجح سعیك واجتنائك
جنامشورتك وتصدیق ظن من اشار علیك بقصدنا * حق تعالایه حمدوثنا اولسونکه سعیك
هبا ایتمدی ومشورتك ثمره لرینی دوشردك بزم قصدیمزده سکا اشارت ورأی ایدنلرك ظنلرینی
تصدیق ایتدی بیوردیلر بندخی اشبو کلام عنایت ارتسامنی ایشیدوب صله سنی الدیغمده * یامن
علی الجود صاغ الله راحته * فلیس یحسن غیرالبذل والجود * عمت عطایاك اهل الارض
قاطبة * فانت والجود منحوتان من عود * من استشار فباب الجود منفتح * لدیك فی مبتغاه
غیر مردود * شعرینی حضورنده قائما نظم وانشاد ایدوب یعنی اوقیوب متشکرا مدینه‌یه
عودت وقضاء دینمه سرعت واهل واولاده بخش وسعت ومستشارم اولان ذواته دخی هدیه ایله
اکرام وحرمت و بعدذا جمیع امورمده استشاره‌یی عدم ترکه جناب حق ایله معاهده برله
نیت ایتدم دیو حکایت ایتمشدر * علی ارواح الاسخیاء والاتقیاء الرحمة الواسعة (معنای شعر)

ای جودوسخا اوزرینه دست وراحه سی اصاغه اولنان یعنی دستی سبیکهٔ جود اولان ذات بذل
جوددن غیری ایولك یوقدرسنك واحسانك جمله اهل ارضه عام وشامل اولدی کأنه سن وسخا
وجود براغاجدن یونولمشدر یعنی عین جودسن برکیمسه استشاره ایدوب بنم کبی سکا کلورسه
باب جود وسخا انك نزدنده مفتوح واول کیمسه اول بابده ایکن مطلوب ومستدعاسندن مردود
دکلدر (قلت) عینك ضمیله عود لغتده اکرچه مطلقا خشب واغاجه دینور لکن ینه لغة طیبلردن
بیلدیکمز خوش بوعودی شاعر مراد ایتمش اوله دینلسه دخی تعطیر بخش خاطر اولور (حکایه
اولنمشکه منصور خلیفه نك عمیسی عبدالله بن علی ابن عبدالله بن عباسدن خلافته وسیاست
ملکه خلل ایراث ایدر نابرجا حرکات ظهور ایتمکله انی جلب وسراینده حبس ایدر بوخصوصده
خلیفه حضرتلری مکدر ایکن کوفه ده والی اولان عمزاده سی عیسی بن موسی بن علیدن دخی
حرکات نابرجا ظهورینی استماع ایلدکده حزن وغمی مزداد اولور بونلرك دفع وازاله لری امرنده
کندو فکرنده ذکری آتی تدبیری ایدوب ارکان دولتندن کتم واخفا ایلدیکنك اوزرینه عمی
زاده سی عیسایی احضار ورسم تعظیم وتکریمی ادا وایفادنصکره کندی ایله خلوت ایدوب
عرض خلوص ایده رك هرحالده سن بنم صادق ومعتمدمسن وخدمتك نزد خلافتمده مشکوردر
وسکا بنم نعمتمی مستوجبه برخدمتکه سنك بقای دولتکی دخی موجبدر سکا تحمیل ایده جکم
حسن ظن ایده رمکه اول خدمتی اتمام و حصول پذیر اولماسنده جد واهتمام ایدرسن دینجه
عیسی بن موسی ای امیرالمؤمنین بندك حسن ظنکز کبیدر مقدورم اولان امریکز هرنه ایسه امر
وفرمان بیورك اجراسنه بذل مقدور ایله ده سرمو تقصیر وتکاسل ایلمم دیدکده خلیفه ای عمی زادهم
عمم عبدالله بن علینك خلافتمزه تعرض وملکمزه تصدی جایکیر ضمیری اولمغله جابجا
القاء فتنه وفساد ایلمه دن خالی دکلدر سرایمه جلب و برمحل محفوظده حبس ایلدم ال وسرا
قتل ایله دیو امر ایدوب قید و بند ایله تسلیم ایلدی بوندن منصورك مرادی عیسی عبداللهی
قتل ایلدکدنصکره عبداللهك قرنداشلرینی دعواجی ایدوب عیسایی دخی قصاصا قتل ایله
ایکیسنی یردن بتورمك ایدی بونیتی اضمار ایله قالقوب حجه کتدی وقتاکه منصور خلیفه حج شریفه
عازم اولدقدنصکره عیسی تأمل و تفکر ایدوب خصوص مزبوره شروع ایلمدن عاقل و دانا
ورأی وتدبیرنده ممتاز ومستثنی برکیمسه ایله استشاره ایلمك هرحالده انسب واولادر دیوب معرفت
امور و تدبیرنده بی قصور کندونك حسن ظن واعتقادی اولان یونس بن فروه‌یی احضار
ومأموریت مذکورینی کشف وآشکار واستشاره ایلدی یونس ای امیر عمکی حفظ سبیله نفسکی
حفظ ایله صاقن قتلنه تصدی ایتمیوب بلکه وقایه ایله لکن برکزلو محله حبس ایدوب اصلا برفرده
حبسکی اعلام واشاعه ایلمه شویلکه بهر کون اکل وشربنی براحده بلدرمیه رك کندك کتور
وخلیفه‌یه امریکی تنفیذ ایتدم صورتنی کوستر بنم ظنمه کوره خلیفه نك سکا بوسپارشی دسیسه‌در
اکر عبداللهی اعدام ایدر ایسك کلدیکنده قرنداشلرینی سکا دعواجی وامرینی انکار ایدر بعده
سنی دخی اولدورر دیوب خلیفه نك اضمار ایتدیکی قصدینی فکر وترتیب ادله ایله انتاج ایتدیروب
عیسایه بیان ایلدی عیسی دخی رأی ونصحیله عامل اوله رق عمیسنی خانه سنه کوروب مخفی برمحله
حبس و برفردی مطلع ایلمیه رك منصور خلیفه‌یه اعدامنی اعلام ایلدی وقتاکه منصور خلیفه
حج وزیارتدن عودت وسراینه رجعت ومقام خلافتده اقامت ایلدکده عبداللهك قرنداشلرینی
تحریك ایتمکله انلردخی منصور خلیفه نك دیوانینه واروب قرنداشلرینی سؤال ایدرلر منصور خلیفه
هرحالده سزلره رعایت مرعی وملتزم وجهت نسب وقرابتمزه رعایت الزمدر وحقوقکزی قضا
لازمدر هر بریکز پدرم مقامنده اولدیغکزدن مسؤل ومستدعاکز ادا وایفا اولنور دیدکدنصکره

عبسایی دیوانه احضاروجه عازم اولدیغمده عودتمه دك عمم عبداللهی سکا مجرد منزلکده حفظ
ایله دیو تسلیم وایداع ایلمش ایدم نزده در دیو صوردی عیسی دخی ای امیرالمؤمنین نه امر وفرمان
یوردیکز ایسه اووجهله حرکت ایلدم دیدکده منصور خلیفه اشبو ذوات کرام عممزی استدعا
ورجا ایدرلر بونلرك خاطرلری نزد خلافتمزده مرعی وملتزم و بعض تقصیراتی وار ایسه ده عفو
وصفح ایلدم نه محلده ایسه کتور و بونلره تسلیم ایله تطییب اولنملری مطلوبدر دیدکده عیسی
دخی امیرالمؤمنین جنابکز قتل واعدامیله امر یوردیکزمی امر بکزه اطاعتله قتل ایلدم دینجه
منصور خلیفه امرینی انکار ایله اکر عممك قتل وهلاکی مقصودم اوله ایدی سکا نیچون امر ایده یم
او خدمته مأمور ایلدیکم جلادا نه امر وتنبیه ایدر ایدم دیوب اعمامنه التفات و عبسایه کذب
و بهتان ایلردیه رك صورت غضب کوستردی اعمامی ای امیرالمؤمنین عبسایی بزه تسلیم ایله که
قرنداشمزك قصاصنی اجرا ایله انتقام ایده لم دیدکارنده منصور خلیفه عبسایی انلره تسلیم وانلردخی
اخذ ایدوب ایچندن بری میدان سیاسته قتل واعدام ایتمکه تصدی ایلدکده عیسی ای عم حقیقتده
بنی قتل واهلاك ایده جکمیسکز دینجه اولدخی قرنداشمزی قتل ایلدیککی اقرار ایتدك البته قصاصا
سنی دخی قتل ایده جکم دیدکده عیسی دخی ای عملر عجله ایتمیك بنی حضور خلیفه یه کتورکده
تماشایی کورك دیمکله عبسایی منصور خلیفه نك حضورینه کتوردکارنده عیسی ای امیرالمؤمنین
مرادك انك قتلیله بنم قتلم ایدی لکن حق سبحانه وتعالی اول فعلدن بنی معصوم ایتدی اشته عمك
حیاتده وعافیتده در امر ایدر ایسك قرنداشلرینه تسلیم ایده یم دینجه منصور خلیفه یه حیرت کاوب
برمدت سکوت ایلدکدنصکره * علم ان ریح فکره صادفت اعصارا وان انفراده بتدبیره قارف
خسارا * یعنی منصوربیلدیکه ریح فکری اعصاره یعنی ریح شدیده تصادفله محو اولمش وعیسی خواجه
اوکنه دیز چوکش وکندینك تدبیرنده انفرادی یعنی براحدله مشاوره ایتمیه رك اجراسی خساره
مقارفه ایتمش یعنی خسرانه مخالطه ایتمش بعده باشنی قالدیروب عبداللهی کتوردیدی عیسی دخی
واروب عمسنی محبسدن چیقاروب منصورك حضورینه کتوردی منصور کوردکده
قرنداشلرینه بنده طورسون سز کیدك کوره یم دیدی عیسی عبداللهی براقدق و قرنداشلریله
یانندن چقدق وجانم قورتولدی کربتم کندی بوسلامت محضا بونسله استشارەم وانك رأیله
عمل برکتیله حاصل اولدی دیمشدر منصور عبداللهی قرنداشلرینك رجالریله صورتا عفو ایدوب
تعیین معاش وفیره ایله مجددا بنا وتشیید ایلدیکی برقصر معلاده اسکان ایتمش ایسه ده قصر
مذکورك مکر نهانی تمل طاشلرینی قیاطوزلرندن یاپمغله برازمدت مرورندنصکره کیجه وقتی
قصرك انشاسنده زیرزمینه وضع ایتدردیکی قنوات یعنی کنکاردن صو صالیویرمکله قصر مذکور
علی الغفله منهدم اولوب عبدالله بنا التنده قالمغله وفات ایدوب بغداد ده باب شام مقابرینه
دفن اولنمشدر لکن عیسی بومکیدادن توفیق حق ومشورت مسنونه ایله خلاص بولمشدر
(قلت) غالبا منصور حضرتلری دخی قصر مذکور خصوصنده استشاره ایتمك کرکدر فتبصر
﴿ ومما جاء فی النصیحة ﴾ یعنی نصیحته متعلق آیات واحادیث وکلمات حکمت سمات واشعار
وحکایاتدن برنبذه در (صاحب مستطرف) رحمه الله تعالی دیرکه جمله یه معلوم اوله که تحقیق
کافهٔ مسلمین وخلایقه نصیحت انبیا ومرسلینك سنتلرندندر زیرا حق سبحانه وتعالی نوح علیه
السلامدن حکایه طریقیله ﴿ ولا ینفعکم نصحی ان اردت ان انصح لکم ان کان الله یرید ان یغویکم ﴾
یورمشدر مآلی نوح علیه السلام قومنه ای قوم اکر الله تعالی سزی اغوا اراده ایدر ایسه یعنی مستعد
اولدیغکز غوایتکزمز یداولورسه بن سزه نصح اراده ایتسم سزه نصیحتم نفع ایتمز وشعیب علیه
السلامدن دخی حکایة ﴿ فتولی عنهم وقال یا قوم لقد ابلغتکم رسالات ربی ونصحت لکم فکیف

آسی علی قوم کافرین ﴾ یوردیکه مآلی شعیب علیه السلام کندوبی تکذیب ایدنلردن اعراضله
ای قوم ربم جل شانه نك رسالتنی سزه تبلیغ ونصح ایتدم دیدی واشبو قولی انلره تأسف ایدوب شدت
حزنندن سویلدی بعده نفسنه انکار ایدوب دیدیکه بن بونلرك عذاب اولندیغنه نیه محزون اولورم
حال بوکه انلر کفرلری سببیله اکا مستحق اولمشلر ایدی دیمکدر (ودخی حق سبحانه وتعالی
قرآن کریمده صالح علیه السلامدن حکایه ﴿ قال یا قوم لقد ابلغتکم رسالة ربی ونصحت لکم ولکن
لا تحبون الناصحین ﴾ یورمشدرکه مآل شریفی صالح علیه السلام قومندن اعراض ایله ای قوم
بن سزه ربمك جل شانه رسالتنی تبلیغ وسزه نصح ایتدم لکن سزه نصح ایدیجیلری سومز ایدیکز
دیمکدرکه صالح علیه السلامك بو خطابی قومنك صیحه ایله هلاک کندنصکره در وخطاب مذکور
بدرده مقتول اولان مشرکینه حضرت نبی آخر الزمانك علیه وعلی جمیع الانبیاء والمرسلین صلوات الله
وسلامه خطابی کبیدرکه اجساد ایشیدرمی دیو حکمتنی استفسار ایدن اصحاب کرامه بنم قولمی
ایشتمکده انلر سزدن زیاده درلر لکن جوابه قادر دکللردر یوردیلر (روی ابو هریرة رضی الله تعالی
عنه ان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم قال ان الدین النصیحة ان الدین النصیحة ان الدین النصیحة
قالوا لمن یا رسول الله قال لله ولکتابه ولرسوله ولائمة المسلمین وعامتهم) اسعد فقیردیرکه اشبو حدیث
مستطرفده بو عباره درلکن جامع صغیرده ان الدین النصیحة برکره اولوب تکراری مسطور دکلدر
مناوی مرحوم شرحنده نصیحت منصوحك اصلاحنده قولا وفعلا جهدی ووسعی بذل واخلاصی
تحریدر واهل حدیث اشبو حدیث شریفه ربع اسلامدر دیدیلر دیمشدر ومآل شریفی تحقیق دین اسلام
نصیحتدر دیمکدر (اشبو حدیث صدورنده حضور سعادتده بولنان اصحاب کزین رضوان الله
الله تعالی علیهم اجمعین یا رسول الله نصیحت قنغی ذات ایچوندر دیدکارنده رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلم نصیحت الله والله ذوالجلالك کتابی والله تعالانك رسولی وائمهٔ مسلمین وعامهٔ
مسلمین ایچوندر یوردیلر (علماء اعلام علم حدیث اشبو حدیث شریف جامع شرائط دین مبیندر
دیوب معناسنده ابتدا اللهه مختص یعنی الله تعالی ایچون اولان نصح حق تعالانك وجود ووحدانیتنی
تصدیق واقرار وصفات کمالیه ایله اتصافنی ونقصان صفاتلردن منزه ومبرا اولدیغنی اقرار وتعظیم
وتکریمنه قیام وظاهر و باطنده ذاتنه خضوع وخشوع ورضاسی متعلق اولان شیلره میل ورغبت
وسخطنی موجب اولان شیلردن یعنی مناهیدن مباعدت ومجانبت وکندویه اطاعت ایدنلره محبت
وعصیان ایدنلره عداوت وعصاتی طاعته دوندرمه ده قولا وفعلا جهاد ایتمکله اولور (اما کتاب اللهه
مختص اولان نصح قرآن کریمی قرائت وتلاوت وحین قرائنده تحسین وتجوید ومخارج حروفه رعایت
ومعانی ومزایای لطیفنی فهم وادراکه جد ایله بذل طاقت وفرق ضاله نك تحریفات وتأویلات
باطله لرینی وطعنلرینی منع ودفع وقرآن عظیم الشانده اولان کرك نظم جلیلی وکرك وجوه قرائتی
وکرك تفسیر وتأویلات صحیحه سنی والحاصل هر قنغیسنه اقتداری وار ایسه عباد اللهه تعلیم
وتفهیم ایلمکدر (الله تعالانك رسولنه مختص اولان نصح قبل باری تعالادن کتوردیکی کافهٔ احکام
الهیه یه ایمان ورسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمك سنن وطریقلرینی طلب وتعلم وتعلیم
واداایله احیا وعمل وطریقت وشریعتنه ناسی دعوت وترغیبده بای وجه کان مواظبت واخلاق
محمدیه وآداب احمدیه ایله تخلق وتأدبدر (وائمه یعنی امام المسلمین اولنلره مختص اولان نصح عامهٔ
تبعه حقنده عهدهٔ عالیه لرینه لازم اولان اموری حسب البشریه غفلتلری عندنده حضورلرینه
بلا غرض حسن تعبیر ایله عرض واحوال رعایادن واقف اولمادقلری شیلری تفهیم وبیان
وبدخواهلرینی هروجهله تحذیر ومنع وولاة وعمالی وحکامنك اخلاقلرینی وحق رعایاده اولان
معامله لرین اعلام وقلوب متنافره اصحابنی برطریقله قاندیروب محبتلرینه جلب ایتمکله در

اماجاعت مسلمینه مخصص اولان نصیح انلره شفقت ومسن واختیارلرینه تعظیم وتوقیر وصغار
وصبیانلرینه مرحمت وحزن وغملرندن تفریج وخاطرلرینی مشغول ایده جك وسوسه قپوسنی
آچه جق یعنی انلره حزن وغم ایراث ایدن شیلردن وقایه وحمایه ایلمك وفقراسنی کوزتمکدر دیدیلر
(صاحب مستطرف *اعلم ان جرعة النصیحة مرة لایقبلها الااولو العزم * یعنی جرعهٔ نصیحت
زیاده آجیدرانی قبول ایلمزالاانجق عزیمتله عمل ایدن مردلردیمش (قلت)وجرعه تعبیریکه آزی
اوله جقدر ازینه تحمل اولنمیجه چوغنه نیجه تحمل ایدن بوانور معنا سنه انکله اشارت برله
نصیحتده حسن تدبیرلازم اولدیغنی وقبول ایتمنك اوزرینه صقیجه وارلمق اقتضا ایتمیه جکنی بیانده
ظرافت ایتمشدر علیه الرحمه (میمون بن مهران جنابلری بکا عمر بن عبدالعزیز حضرتلری
ای میمون بکا کریه ومنفورا اولان کلامی مواجهه مده سو یله زیرا که بر کیمسه مؤمن قرنداشنه نصح
و پند ایده مز مواجهه سنده کریه ومنفوری اولان کلماتی سو یلمدکجه دیدی دیمشدر * منثور
الحکم کتابنده * ودك من نصحك وقلاك من مشى فى هواك * یازلمشدر که مآلی سنی جاندن سون سکا
نصح و پندایدن وسکا بغض ایدن سنك راه هوسکده برابر کیدندر (قلت) طوغریسی نقیب
الاشراف اسبق صدیق ملامرحومك نقش خاتمی اولان *صدیقك من صدقك لامن صدقك*
بومعناده برکوزل عبارهدرکه *دوست اولدر سکا طوغروسن دیه* دشمن اولدر سکا طوغروسن دیه
بنی کندوکبی جناسی حاوی ترجمهیه راست کلهرك بررعناسوزدر (ابوالدرداء رضی الله تعالی عنه
بیورمشلرکه استرسه کزسزه نصیحت ایدهیم قوللرك الله تعالى قتنده زیاده سوکلی اولانی شول
قوللردرکه عباد اللهه محبت ایدوب وروی ارضده عباد اللهه نصح و پند ایلیه (خدیجة الکبری رضی
الله تعالى عنهانك عمزاده لری ورقة بن نوفل بن اسد بن عبد العزی که اسلامنده اختلاف اولنمشدر
معرض نصحده * لقد نصحت لاقوام وقلت لهم * انی النذیر فلایغررکم احد* لاشیء مماتری تبقی
بشاشته *الاالاله و یردی المال والولد* لم تغن عن هرمز یوماخزائنه * والخلد قدحاولت عادا
فاخلدوا* شعرینی نظم ایتمشدرمفهومی بن قوملره نصح ایدوب انلره تحقیق بن سزلری عذاب
الله وعقاب ایله انذاروتخویف ایدیجی یم براحد سزلری مغرور ایلمسون مشاهده ایتدیککز اشیادن
برشیئك بشاشتی باقی قالمزانجق باقی قلان الهدرمال واولادردی اولور یعنی هلاك بولور کسرای
عجم اولان هرمزی خزینه سنده اولان مال هیچ برکون غنی قلمدی وعاد خلد دیو باغ ارمی یاپمش ایکن
انده کندی وقومی خلود ایده میوب عدم دیارینه یقلوب کندیلر دیدیم دیمکدر (بعض خلفاارکاننده
جریر بن یزیده * اعددتك لامر* یعنی بن سنی برمصلحت کوردرمك ایچون آماده وانتخاب ایتدم
دید کده اولدخی یاامیر المؤمنین *ان الله قداعدلك منی قلبا معقودا بنصیحتك * یعنی حق تعالی سزه
بندن نصیحتکزه پیوسته قلبی* و یدامبسوطة بطاعتك یعنی طاعتکزه اوزادلمش دستی *وسیفا مجردا
علی عدوك * یعنی بندن اعداکزه قندن چیقارلمش سیفی آماده ایلدی دیدی یعنی سمعا وطاعةً دیوب
مأمور اولنلر وسرکارده بولنانلر بو یله اولمق کرکدر معناسنی افاده قیلدی (اصمعی نصح و پندی
ثناده *النصح ارخص ماباع الرجال فلا * ترددعلی ناصح نصحا ولاتلم * ان النصائح لاتخفی مناهلها
علی الرجال ذوی الالباب والفهم * قطعه سنی نظم ایتمشدر که مفهومی رجللرك بیع وفروخت
ایندکلری اشیادن نصح و پند متاعی غایت اوجوزدر برناصحك نصح و پندینی رد ایدو بده ناصحی
لوم وتوبیخ ایلمه همان نصحنی قبول ایله زیرا نصایحك مناهل ومنافعی ذوی العقول وارباب فهم
اولان کیمسه لره خفی دکلدر (عقلادن فیروز بن حصین ایله امرادن یزید بن المهلب حجاج
ظالمك الاستقلال اثنای وزارتنده حجاجه تبعیت وانقیاد خصوصنده استشاره ایلدکده فیروز ابن
المهلبی* لاتضع یدك فی یدالحجاج * حجاجه اتباع ایلمه دیو اشارت یعنی پند ایتمشیکن فیروزك
نصح ورأینی ابن المهلب پسند ایتمیوب حجاجك اياغنه واروب تبعیت وانقیاد ایتدکده حجاج

کندوبی واهل وعیالنی حبس وقیدو بند ایدیجك فیروز * امرتك امرا حازما فعصیتنی * فاصبحت
مسلوب الامارة نادما * امرتك بالحجاج اذانت قادر * فنفسك اولی اللوم ان کنت لائما * فالانا
بالباکی علیك صبابة * ومالانا بالداعی لترجع سالما * نظمنی انشا ایلدیکه مفهومی ابن المهلبه
خطابادیرکه بن سکا امرورأی قطعی ایله رأی ایتمشیکن بکا عصیان ایلدك یعنی نصحمی قبول
ایتمدك سنده امارتك مسلوب ونادم اولدیغك حالده صباحلدك یعنی الکدن الکالك کندی چه فائده
سنده توقی یه قدرت وارایکن سکا حجاجه اتباعك خصوصی مشورتکده اکا تسلیم اولمه دیو سکا امر
ورأی ایلمشیدیم شمدی بنی پامال ایتدی دیو حجاجی اوم ایدرسن لومه سنك نفسك اندن اولادر
بوندنصکره محبة سکا نه حزن ونه بکا ایدیجی ونه سلامت ایله وطنکه رجوع ایچون دعا ایدیجی یم
دیمکدر (بعض علما *من اصفروجهه من النصیحة اسود لونه من الفضیحة * فحواسی نصحدن
یوزی مصفر یعنی منفعل اولان وطاریلان و بروجهله نصیحتی قبول ایتمیان کیمسه نك چهره سی
فضاحت ورذالته قرارر دیمکدر اشبو قطعه طرفه نام شاعرکدر * ولاتزهدن النصح من لبس
اهله* وکن حین یستغنی برأیك غانیا * وان امرؤ یوما تولی برأیه * فدعه یصیب الرشد اویك
غاویا *یعنی صاقن نصحی اهل اولمیانه اعطا واحسان ایتمه وسنك رأیکدن اول نااهل استغنا ایلدیکی
وقتده اکا آجیموب آغازه ایدیجی اول و برکیمسه رأینه تولی ایلدیکی وقتده یعنی یالکز رأییله عمل ایلدکده
انی ترك ایله استرایسه رشد وسداده مصیب اولسون استرایسه غوایت وضلالته ایرسون دیمکدر

الباب الثانی عشر فی الوصایا الحسنة والموعظة المستحسنة

اشبو اون ایکنجی باب وصایای حسنه ومواعظ مستحسنه بیانندهدر قال الله تعالی ﴿ ادع الی سبیل
ربك بالحکمة والموعظة الحسنة وجادلهم بالتی هی احسن ﴾ یعنی حضرت حق عزشانه
حبیب اکرمنه مبعوث اولدیغی خلقك ایچنده حقایقی طالبین اولنلرکه خواص امتدر مقالهٔ محکمه که
شبهه یی ازاله وحقی ایضاح ایدیجی دلیلدر انکله وعوامنی موعظهٔ حسنه وخطابات مقنعه
وعبرت نافعه ایله ومعاندین اولنلر ینك عنادلری علوینی تسکینده وشغبلرینی تلیینده انفع اولان
مجادله نك احسنیله یعنی رفق ولین ایله ووجه ایسر واهونی ایثار ومقدمات اشهر ایله که جمله سنی
بوطریق ایله اسلامه دعوت ایله دیو امر وخطاب بیورمشدر (قلت) علماء فن منطق اشبو
نص اعجاز فصده طرق استدلالدن برهان وخطابت وجدله صره سیله اشارت واردرکه انلر
اظهار حقده شرعا وعقلا بلا شك معتمد علیه اولان الماس پاره کبی اوج طریقدر یعنی حکمت
لفظی برهانه وموعظه خطابته وجدال جدله اشارتدر دیدیلر وحتی بیضاوی بیض الله تعالی
غرته حکمتی حقی ایضاح ایدیجی دلیل وموعظه یی خطابات مقنعه وعبر نافعه وجدالی مقدمات
اشهر ایله تفسیر برله تأیید قول اهل میزان بیورمشدر همان باری تعالی وتقدس قرآن کریمك
معجزه اولدیغنه نعوذ بالله تعالی اینانمیوب خسرانده قاله جقلره تصدیق وهدایت احسان بیوروب
عاقبتنی خیر ایلیه آمین و ینه حق سبحانه وتعالی ﴿ ان الله یأمر بالعدل والاحسان وایتاء
ذی القربی وینهی عن الفحشاء والمنکر والبغی یعظکم لعلکم تذکرون ﴾ بیورمشدر که مفهومی
تحقیق الله تعالی عدلله واحسان ایله واقاربه محتاج اولدقلرینی و یرمکله امر ایدر واقبح
احوالدن ومنکردن و بغی دن نهی ایدر وسزه امر ونهی برله خیر وشر ینینی تمییز ایله وعظ ایدر
تا که انکله متعظ اوله سز مآلنده در (ایمدی امتثالی امر باری اولان عدل عبادك اعتقاد وقول
وعمل وخلق جهتلرندن اولان امورلرنده توسطدر یعنی بونلرده افراط ایله تفریطك بینیدر اما
اعتقادده عدالت توحیدمتوسطکه تعطیل ایله تشریکك یعنی خالقی منکر اولنلر ایله حقه خلقده
وعبادتده شرك قوشانلرك اعتقاد باطللری وسطنده واقعدرکه هم خالقی وهم نفی تشریکی

جا معدر (واماقولده حد وسط مقبول كسب متوسطدر جبر محض ايله قدر بيننده واقعدر (واما
عملده درجهٔ وسط اداء واجبات ايله تعهد متوسط كبيدر كه بطالتله ترهب بيننده واقعدر (واما
خلقده رتبهٔ وسط جود وسخاى متوسط كبيدر كه بخل ايله تبذير ميانه دوشمشدر (واما احسان
احسان طاعاتدر و بو دخى يا بحسب الكميه در نوافل ايله تطوع وعبادات كبى و ياخود بحسب
الكيفيه دركه كيفيتى (الاحسان ان تعبد الله كانك تراه فان لم تكن تراه فانه يراك) حديث شريفى بيان ايدر
و مآل آيت شريفهٔ مذكوره ده مرحوم اقربايه اعطاعد لك معناى عمومنده داخل ايكن بعده
مستقلا ذكرى شاننه اهتمامدر كه بو تعبيره بيانده تخصيص بعد التعميم ديرلر (ونهى اولنانلردن
فحشا انسانده اولان حال اقبحدر كه قوهٔ شهويه يه متابعتك افراطيدر زنا كبى (ومنكر قوهٔ غضبيه نك
آثارده متعاطيسى انكار اولنان فعللردر (و بغى ناس اوزرلرينه استعلا واستيلا وتجبردر كه مقتضاى قوهٔ
وهميه دن عبارت اولان شيطنت ديمكدر (واشبو فعللرندن نهى افعال قبيحه ذكر اولنان
شهويه وغضبيه ووهميه قواى ثلثه سنك افراطلريدر وانسانده نه قدر شر وار ايسه قواى ثلثهٔ
مذكوره توسطيله ذكر اولنان فحشا ومنكر و بغى ده مندرجدر (ولهذا ابن مسعود رضى الله تعالى عنه
اشبو آيت قرآنده خير وشرى مبين اولان آياتك اجمعيدر ديمش (ودهادن عثمان بن مظعونك
استماع ايلديكى آنده اسلامنه سبب اولمشدر اكر على فرض قرآنده بوندن غيرى آيت اولماسه
فرقان كريم وصفنده اولان ﴿ ونزلنا عليك الكتاب تبيانا لكل شئ وهدى ورحمة للعالمين ﴾ آيتى يالكز
بو آيته صادق اولور ايدى و بو آيتك وصف مذكور عقيبنده ذكرى معناى مذكوره تنبيه ايچون اولديغى
محتملدر ديو ذكر ايلديكمز اقوال بيضاوى وكشاف وسائر تفاسيرده مصرحدر واشبو آيت
جليله نك حاوى اولديغى اعتقاديات وعمليات واخلاق واوامر ومناهينك تفصيلا بيانى وسعمزدن
خارج اولديغندن باشقه على فرض ذكر اولنسه مجموع مستطرف ظرف اوله مز تفاصيله
اطلاع مراد ايدنلر كتب كلاميه وفقهيه واخلاقه مراجعت بيورسونلر وللعارف يكفيه
الاشارة وهذا الفقير قد طوى الاطالة الركيكة عن العبارة فى المرتبة الثانية ايضا فافهم
وقال الله تعالى ﴿ ولتكن منكم امة يدعون الى الخير ويأمرون بالمعروف وينهون عن
المنكر واولئك هم المفلحون ﴾ مآل شريفى سزدن بر جماعت اولسونكه يعنى كرك بر وكرك
دخى زياده كه بعضيكز ديمكدر اول جماعت ناسى خيره دعوت ايدهلر خير مذكور كرسه
افعالدن اولسون وكركسه تركدن اولسون وكرك دنيوى وياخود اخروى اولهرق فسادك مقابلى
اولان صلاح اولسون ودخى او جماعت معروفله امر ومنكردن نهى ايدهلر بو حال ايله متصف
اولنلر كمال فلاح ايله مخصوصلردر ديمكدر (صاحب كشاف اشبو آيت مكرمه ده اولان (من) حرفى
(ان من للتبعيض) يعنى تبعيضيه در ديو تبيين ايچون اولمسنه دائر اولان قولى (وقيل للتبيين)
تعبيريله تمريض ايتمشدر بعضيه اولديغى اوزره بر وجه محرر امتدن بعضيلرى داعى الى الخير
وآمر معروف وناهى منكر اولسون ديمك اولور تبيين ايچون اولورسه مفهومى سزلر خيره دعوت
ايدر ومعروف ايله امر ومنكردن نهى ايدر اولك ديمكدر وتبعيض ايچون اولملرينى توفيق
وتوجيه كشافدن مستفاد اولديغى اوزره شويله دركه اولا خصوص مذكور مجموع امت
اوزره واجب اولوب لكن فروض كفايانده اولديغى كبى بعضيسنك ادا و اجراسيله سائرلرندن
ساقط اولور و بو صورتده مجموعك اوزرينه وجوب خصوص مذكور تبيينه و بعضينك
اجراسيله سائرلرندن سقوط تبعيضه مناسب اولور فامابعض محققينك تقريرنجه اشبو توجيهده
اولى اولان تبعيض ايچون اولمسى مأموريت احتساب عام شرعى يى قصده نظرا وتبيين ايچون
اولمسى معروف ايله امر ومنكر ايله نهى معروف ومنكره قدرت ايله بيله مطلع اولمق شرطيله دركه

بو قيد وشرط ايله اولان امر ونهى ايله هر كس مكلفدر انتهى (عبارهٔ بيضاويدن
و بعض مطالعاتدن تراشيده اولنديغى اوزره اطلاع مذكورده احكام الهيه يه ومراتب احتساب
شرعى يه علم دخى داخلدر وقدرت وتمكن دخى اعمدركه فعلا و يالسانا و ياخود قلبا ديمكدر يعنى
بوشقلرك قنغيسى مقدورى ايسه انكله اجرا ايده كه اشبو تقرير و معناجه خصوص مذكوره
جمله امتك مأمور اولمسى تعيين ومن حرفنك تبيين ايچون اولمسنك وجهى تبيين ايدر وذكر اولنان
شقوق ثلثهٔ نهى منكر صاحب مستطرفك تحرير ايلديكى حديث شريف آتيده مصرحدر
(ومراتب وشرائط احتساب كتب شرعيه ده خصوصا نصاب الاحتساب نام كتابده و بركوى
محمد افندى حضرتلرينك بعض آثارنده مصرحدر مراجعت اولنه (ايمدى اشبو امر معروف
اكر معروف يعنى مأمور به فرض ايسه فرض ومندوب ايسه مندوب اولور ولدى التحقيق نهى
دخى منكر يعنى منهى عنه حرام ايسه نهيى واجب يعنى فرض اولور ومنهى عنه حرامك
دونده ايسه نهيى دخى وجوبك دونده اولور كه مندوبدر (اكر فلان حاكم ومأمور امور حسبه
منكردن خلقى نهى ايده يورسه ده كنديسى اول منكر ايله متصفدر بويله نهى اولورمى واتصاف
مذكور يله نهيندهده هم چار وهم طبل چلار مثلنه مطابق دوشمزمى بزا ومقوله فاسقك نهينى
اصغا وطبيب عليلدن استدوا ايتميز سوز يله ناهئ فاسقه اعتراض ايتسك برنده ميدر ديو سؤال
اولنورسه (جوابنده اكثر كتب معتبرهٔ كلاميه ده و بعض كتاب كراهيت واستحسان كتب
فقهيهٔ حنفيه وشافعيه ده تصريح اولنان قاعده اوزره بيضاوى حضرتلرينك * والاظهر
ان القاضى يجب ان ينهى عما يرتكبه لانه يجب عليه تركه وانكاره فلا يسقط بترك احدهما وجوب
الآخر * قوليله جواب ويرز كه مفادى حضرت امام المسلمين عن نصره طرفندن نهى
منكره مأمور ومنصوب اولان ذات مكلفك اوزرينه مناهى ومنكراتى هم كندوسى ارتكاب ايتمامك
وهم خلقى دخى منكردن منع ونهى ايتمك حكم شرع شريف اوزره واجبلردر ايمدى بر كيمسه
ايكى واجبدن برينه امتثالى ترك ايتمكله واجب آخر اوزرندن ساقط اولماز ديمكدركه اشبو معنايى
اسعد فقير چند سال مقدم * ترك ونهى منكر اولمشكن فريضه ذمته * ناهئ فاسق نه دن
مدخول اولور اى بو الفضول * هر دو فرضك بر يسن ترك ايله ساقطمى اولور * فرض
آخر قيل تفكر اشته فقه اشته اصول * قطعه سن نظمه موفق اولمشدر (واشبو آيت جليله
بو فقيرك مطالعه قيلديغى نسخ متعددهٔ مستطرفده زيب عنوان فصل مرقوم اولمغله مآلى
بر وجه محرر تحرير احسان الهى سنه مظهر اولدم لكن مترجمك رؤيت اولان ترجمهٔ مشرزه ده
نه سببه مبنى ايسه مسطور دكلدر فافهم وقال الله تعالى ﴿ والمؤمنون والمؤمنات بعضهم
اولياء بعض يأمرون بالمعروف وينهون عن المنكر ويقيمون الصلوة ويؤتون الزكوة ويطيعون الله
ورسوله اولئك سيرحمهم الله ﴾ بيورمشدر كه مآلى اهل ايمانك رجال ونساسى بر برلرينه
سرده وعلانيه ده وليلردر ايمان وطاعت وخير ايله امر ايدرلر وشرك ومعصيت وشر يعنده معروف
ومشروع اولميان شيدن نهى ايدرلر ونمازى قيلورلر وزكاتى ويررلر وفرائض وسننده وسائر
كافهٔ اوامر ونواهيده الله تعالى ورسولنه اطاعت ايدرلر البته الله تعالى انلره يعنى مؤمنين
ومؤمناته رحمت ايدر ديمكدر اشبو آيت سابقنده اولان (والمنافقون والمنافقات بعضهم
من بعض) الاية مقابله سنده در صحيح مسلمده ابو سعيد الخدرى رضى الله تعالى عنهدن (من
رأى منكم منكرا فليغيره بيده فان لم يستطع فبلسانه فان لم يستطع فبقلبه وذلك اضعف الايمان)
حديث شريفى مرويدر كه مآلى شارح الجامع الصغير مولانا المناوى اجمالنجه اى معشر
مسلمين مكلفين قادرين سزدن بريكز منكرى يعنى فعلا ياخود قولا اولوب شرع اطهرك تقبيح

ایلدیکی اشیادن بری ارتکاب اولندیغنی کورد یکنده یعنی بیلدیکنده و واقف اولدیغنده
اول شیء قبیحی الیله تغییر یعنی ازاله ودفع ایلسون واکر الیله انکار ومنعه قادر اولەمزسه یعنی کندویه
او منعده بر مضرت لحوق و اصابتنی ظن وکمان ایدرسه لسانیله یعنی استغاثه یا خود شرطنه
رعایت اوزره توبیخ و یا اغلاظله قولا منع ایلسون یوق بوشقه دخی یعنی قول ایله منعه وقوع فتنەدن
و یا نفس وعضو ومالدن برینك تلفندن خوف کبی برمانعك وجودی سببیله مقتدر اوله مزایسه
قلبیله تغییر ایلسون یعنی اکر منعنه فعلا وقولا قدرتم اولسه ایدی منع ایدرم لکن اولوجهله مقتدر
اولمادیغمدن قلبمله بو امر منکری کریه کوردم و راضی دکلم نیتنی عزم و جزم ایلسون دیمکدر
اشته بومنوال اوزره اولان انکار قلبی دین اسلام خصلتلرینك و یاخود آثارینك و یاخود دینك
نهایتی اولوب اندن اوته سی اولمیان تصدیق وجزم ثمراتنك اصعفیدر دیمکدر (شارح فصوص
قیصری حضرتلری (معروف ایله امر ومنکردن نهی شعب ایماندن برشعبه اولوب لکن برجهت
ایله شعبهٔ اقوی و برجهت ایله اضعفدر اقواسی ید واسان ایله اولان تغییر و اضعفی قلب ایله
اولان تغییردر دیمشدر نفعنا الله تعالی ببرکات علومه (صاحب المستطرف حدیث مذکوری
تحریردنصکره (قال شیخنا محیی الدین النووی رحمة الله علیه فی قوله تعالی * یا ایها الذین آمنوا
علیکم انفسکم لا یضرکم من ضل اذا اهتدیتم * ان هذه الایة الکریمة مما یغتر بها اکثر الجاهلین
و یحملونها علی غیر وجهها بل الصواب فی معناها انکم اذا فعلتم ما امرتم به لا یضرکم من ضل
و من جملة ما امروا به الامر بالمعروف والنهی عن المنکر والآیة مرتبة المعنی من قوله * ما علی
الرسول الا البلاغ * دیمشدر که مألی کبار اعلام شافعیه دون ومبارك مشهور وسائر آثار
مقبوله صاحبی محیی الدین نووی حضرتلری دیمشلر که آیت مشار الیهانك مفهوم و فحواسی
وجه وجیه وصواب اوزره ای مؤمنلر نفسلر یکزه صلاحی الزام ایدك یعنی اوامر الهیه یه امتثال
ونواهیسندن اجتناب ایله نفسکزی اصلاحه سعی و بو سعیه مداومت ایدك سزلره ضال اولنلر
ضرر ویرمز سزلر هدایتده اولدیغکز وقتده یعنی سز مأمور اولدیغکز احکامی اداواجرا ایلدیککز
وقتده ارباب ضلالك ضلالتی سزه مضر دکلدر و امر معروف ونهی منکر دخی جملهٔ اوامر
الهیه دن بریسیدر دیمك ایکن اکثر جهله بو آیت شریفه نك معناسنی موجه اولمیان معنایه حمل
ایلدیلر یعنی سز همان امره امتثال ونهیدن اجتناب ایله غیرك ضلالتنه قارشمه دیمکدر یعنی غیره
امر معروف و نهی منکر اقتضا ایتمز دیدیلر حال بوکه بو آیت مکرمه نك ذکر اولنان معنای
صوابی سیاقنده اولان * ما علی الرسول الا البلاغ * نص جلیلی معناسندن مترتبدر یعنی
بو نصك مقتضاسیدر که بعد تبلیغ الاحکام یعنی غب الامر بالمعروف والنهی عن المنکر مخاطبلر
اهتدا واطاعت ایتمدکلرنده ذات رسوله عدم اهتدالرینك برضرری اولمیوب اهتدالرنده فائدەسی
و ضلالتلرنده ضرری نفسلرینه عائد وراجع اولور دیمکدر و بو صورتده حدیث شریف
سالف الذکر موجبنجه اهل ضلالته شقوق ثلثهٔ مذکوره دن قدرت میسره ده اولان شقك
بریسیله امر معروف ونهی منکر مأمور به اولوب اول مأمور بهی آمر معروف وناهی منکر
بعد الایفا خطاب اولنان امره امتثال و نهیدن اجتناب ایتمزایسه ضرر کندویه عائد اولوب
آمر وناهی یه طوقنمز دیمك اولدیغی فحوای آیت شریفهٔ مشار الیها اولدیغی متحقق اولور (محمد
ابن تمام نام ذات موعظه و نصیحت جنود اللهدن برجنددر وموعظه نك مثالی طین وکرج کیبدر که
دیوار بالایجاب انکله صوه نور اکر قبول ایدر یعنی طوتارسه نفعی ظاهر در یوق قبول ایلیوب دوشر
ودوکیلورایسه اثری قالور واول اثرینه فائده دن خالی دکلدر دیمشدر (حضرت علی رضی الله
تعالی عنه * لا تکونن ممن لا تنفعه العظة الا اذا بالغت فی ایلامه فان العاقل یتعظ بالادب والبهایم

لا تتعظ الا بالضرب * بیورمشدر که مألی سن شول کیمسەلردن اولمه که انلره وعظ و نصیحت
نفع ویرمز یعنی تأثیر ایتمز ایلامنده ناصح اولان مبالغه یی ایتمدکجه یعنی دوکمدکجه بو مقوله لر بهایم
و ذوی العقولدن اولمیان حیوان کبیدر تربیه ده طیاق استر بویله اوله و بو طیاق تکلفنه محتاج
اولمیوب عاقل اول زیرا عاقل اولنلر ادب ایله یعنی ادنی اشارتله متعظ اولورلر دیمکدر (وانشد الجاحظ
* ولیس یزجرکم ما توعظون به * والبهم یزجرها الراعی فتنزجر * بیتنی جاحظ معروف
انشاد ایتمشدر که محصول بیت چونکه ذوی العقول واولی النهایه اولان موعظهٔ حسنه لر متصف
اولدیغکز قبایحدن سزی زجر ومنع ایتمز آرتق سز بهایم کبی زجرده ضربه محتاجسز که
بهایمی چوبان طیاقله زجر ایدر یعنی نصیحی قبول ایتمین حیوان غیر ناطقدر دیمك اوله جقدر و بعض
مترجم مسوده ومبیضنده جاحظ یرنده حافظ یازمشدر (بعض بلغا صدیق ومحبنه مقام وعظده *
امابعد فعظ الناس بفعلك ولا تعظهم بقولك واستحی من الله بقدر قربه منك وخفه بقدر قدرته علیك
والسلام * دیو برمذکره یازوب کوندرمشکه مفهومی بعد الدعا ای محبم ناسه فعل وعملك ایله
وعظ و نصح ایله یوقسه قول و کلام ایله نصح ایلمه یعنی جمله اعمال واطوارك شرعه وعقله
مطابق و موافق اولسونده هر کس سکا تقلید ایلمکله متنصح اولسونلر و دخی حق سبحانه
وتعالادن سکا قربی یعنی هر براحوالکه علم واطلاعی مقداری حیا ایله وسکا قدرتی قدر خوف
وخشیت اوزره دائم اول والسلام * من کان له من نفسه واعظ کان له من الله حافظ * کلمات
اعلامندرکه مفهومی یعنی برکیمسه نك نفسندن اکا واعظ موجود اولسه یعنی عقلی
باشنه یار اولوب اخلاق حسنه اصحابنك روشنه اقتفا ایتسه حق تعالی جانبندن قلبنده اکا حافظ
و نکهبان پیدا اولور و انی دارینده سلامته ایرکورر دیمکدر (حضرت لقمان دیمشکه نصح
و موعظه سفیه و نادان اولان کشی یه یوقوش اولان یرده مسن و اختیار اولانك صعودی
مشقتلی اولدیغی کبی مشقتلی اولور بیورمشدر (حق سبحانه وتعالی داود علیه الصلاة والسلامه
وحی طریقیله ای داود بکا عصیان و اباقده اولان برقولمی وعظ ونصحیله طاعتمه کتورر ایسك
سنی نزد معنویمده حمید تحریر وقید ایدرم و برکیمسه یی حمید قید ایدرسم اول کیمسه یی من بعد
عذاب الیم بیورمشدر (هارون الرشید خلیفه منصور بن عماره برنهج ایجاز واختصار بکا نافع
اولانی وعظ ونصح ایله دیدکده اولدخی ای امیر المؤمنین نفس نفیسه کزدن زیاده سوکلوکز
وارمیدر دیدی رشید یوقدر دیدکده منصور * ان رأیت ان لا تسیء الی من یحب فافعل * دیدیکه
مألی کشی سودیکنه اسائت ومحبوبنك هلاك وعقابنی مطلوب ایتمز بو تقدیرجه جنابکز دخی
دارینده نفسکزه عذاب ویره جك افعال ایشلمسون دیمکدر (رسول الله صلی الله تعالی علیه
وسلم افندیمز حضرتلری بعض خطبهٔ اعجاز نمارنده (ایها الناس الایام تطوی والاعمار
تفنی والابدان فی الثری تبلی وان اللیل والنهار یتراکضان تراکض البرید و یقربان کل بعید
و یخلقان کل جدید وفی ذلك عباد الله ما الهی عن الشهوات ورغب فی الباقیات الصالحات)
بیوردیلر که مألی ای ناس ایام دوشیریلور و عمرلر فناء وزوال بولور وتراب آلتنده بدنلر چورر کیجه
و کوندزلر برید و تاتارك سرعتی کبی سرعت و هر بر بعیدی تقریب ایدروهر جدیدی اسکیدر
یعنی یکیلر اسکیر و تازه لر قوجه لور و معمورلر خراب اولور و بو احوالده ای عباد الله
شهواتدن الهایعنی اشغال ایدن و باقیات صالحاته یعنی ابد الاباد اجر وثمره سی باقیه قالان
کافهٔ اعمال خیراته ترغیب ایدن نسنه یعنی موعظه حاصله در دیمکدر (امرادن میمون بن
مهران اورع واتقای تابعین اولان حسن بصری حضرتلرینه لدی الملاقات جنابکزه ملاقاته
آرزوده ایدم لطف ایدوب وعظ ونصح بیورك دیدکده حسن بصری دخی * افرأیت

ان متعناهم سنين ثم جاءهم ما كانوا يوعدون ما اغنى عنهم ما كانوا يمتعون ﴾ آيت كريمه سنی
قراءت بعده ابن مهران حسن بصری یه تعظیما لشانه کنیه سیله خطابا ای ابو سعید الله تعالی
سندن راضی اولسون بزه احسن موعظه ایله وعظ ایتدك دیو اظهار ممنونیت ایتدی (مآل آیت
کریمه هر نقدر مشرکین مدت مدیده نعم دنیویه ایله متمتع قلنمشلر ایسه ده عذابده وتخفیفنده
انلرك تمتعلری فائده ویرمز دیمکدر (روایت اولنمشکه حضرت علی رضی الله تعالی عنه وکرم
وجهه ینی ابن ملجم ملعون اوروب شهید ایتدکده هنوز روح لطیفلری بدن ایمنلرنده ایکن منزل
سعادتلرینه داخل و الم ضربندن کندولره غشی عارض اولوب بر مدتدنصکره افاقت
کلدکده نجل نجیبلری حسن وحسین رضی الله تعالی عنهمایی حضورلرینه کتوروب بو موعظهٔ
حسنه یی وصیت بیوردیلر که مفهومی بودر ای اوغللرم حق سبحانه و تعالادن اتقا و خشیت
وآخرته میل ورغبت ودنیادن زهد واعراض ایدك دنیادن فوت ایلدیککز شیئه تأسف ایلمیك
ودائما خیر اشلیك ظالمه خصومت و مظلومه اعانت ایلیك دیدکلرندنصکره فرزند دیکر نجیبی
محمد حنفی یی دخی یانلرینه چاغروب ای اوغلم قرنداشلریکه وصیت ایلدیکمی استماع ایلدیکمی
بیوردقلرنده محمد دخی بلی استماع ایلدم دینجه سندخی اول وصیت اوزره اول وقرنداشلرك حسن
وحسینه بر و توقیر ایله وفضل وقدرلرینی بیل و انلرك رأی و تدبیری اولمقسزین بر امری
قطع ایلمه دیوب بعده حسن و حسین رضی الله تعالی عنهمایه توجه بیوروب محمدی سزلره
خیر ایله توصیه ایدرم که قرنداشکزدر و پدریکزك اوغلیدر بیلورسکزکه پدریکز محمدی سور
ایدی سزده محبت ایلیك بیوردقلرندنصکره ای اوغللرم غیب وشهادتده الله تعالادن خشیت
ایدك وحال رضا وغضبکزده کلمهٔ حقدن عدول ایتمیك وغنا وفقرده استقامت اوزره اولك ودوست
ودشمنکزه عدالت ایدك وحال نشاط وکسلده عمل خیر وطاعاتده اولك وشدت ورخاده وسرورده
وکدرده الله تعالادن راضی اولك ای اوغللرم بر فعلکه ظاهری شر وکریه کورینوب لکن آنی
ایشلمکله جنته نائل اولنور اول فعل کریه دکلدر آنی اشلیك اما ظاهرده کوزل کورینوب انجامی
نار اوله آنی ترك ایدك هر بر جنتك نعمتی دونده اولان نعمت حقیر وعذاب آخرتك دونده اولان
بلا عافیتدر ای اوغللرم بر کیمسه کندی نفسنك عیبنی کوروب و بیلورسه غیرك عیبندن مشغول
وغافل اولور یعنی عیب غیری کورمز و بر کیمسه حق سبحانه وتعالانك تقدیر وتقسیمنه راضی اولسه
فوت اولان شیلره محزون اولماز و بر کیمسه بغی وطغیان سیفنی سل واخراج ایدرسه عاقبت
او سیفله کندی مقتول اولور ومؤمن قرنداشنی ایقاع ایچون قیو قازار ایسه اول قیویه کندی
دوشر وآخرك خطاسنی اعظام ایدن کیمسه کندی خطاسنی اونودر و بر کیمسه رأی وتدبیرینه
عجب وغرور ایدر ایسه خطا وضلالتده واقع اولور وکندی عقلیله آخرك رأی واستشاره سندن
مستغنی اولورسه یعنی مشورت ایتمز ایسه ذلیل اولور وناسه تکبر ایدنلر دخی ذلیل اولور و بر کیمسه
انذال وارذل ایله کوریشور یعنی اختلاط ایدر ایسه محتقر اولور و مداخل سوء ومواضع تهمته
داخل اولان هر نه قدر صوچ ایلمامش ایسه ده متهم اولور وعلما ایله مجالسه ایدن موقر ومعظم
اولور وچوق مزاح ولطیفه ایدن استخفاف اولنور و بر کیمسه نه یی اکثار ایدرسه یعنی دائما ایش
کوچ ایتدیکی قول وفعل ایله مشتهر ومعروف اولور وچوق سویلینك خطاسی اکثر وخطاسی
اکثر اولانك ادب وحیاسی قلیل وحیاسی قلیل اولانك ورع و تقواسی قلیل اولور و ورعی قلیل
اولانك قلبی میت وقلبی میت اولان عیاذا بالله نار جحیمه داخل اولور ای اوغللرم ادب میراثدر
وحسن خلق خیر قریندر ای اوغللرم عافیت اون جزء در طقوز جزئی ذکر اللهدن ماعدا اولان
صمت وسکوتده بر جزئی سفها ایله مجالست وصحبتی ترکده حاصلدر (ای اوغللرم فقرك زینتی

صبر وغنانك زینتی شکردر ای اوغللرم اسلامدن اعلی شرف وتقوادن اعلا کرامت توبه واستغفاردن
انجح واسخی شفیع وعافیت بدن و وجوددن احسن ثوب ولباس یوقدر ای اوغللرم حرص
وطمع تعب ومشقتك مفتاحی والم وشدتك مطیه و بنکیدر بیوردیلر که هر بری تدبیر نفس
ومنزل وملکده کتاب وسنت قولنجه بر قاعدهٔ مرضیه در رضی الله تعالی عنهم (امویه دن هشام
ابن عبد الملك وفاتی قریب و محتضر اولدقده اطرافنه جمع اولان اهلنك بکا ایلدکلرینی
کوردکده هشام سزه دنیا ایله جود ایتدی سز شمدی اکا بکا ایله جود ایده یورسکز واول سزه
جمع ایتدیکی نسنه لرك جمله سنی ترك ایتدی سز اکا انجق بندیکی نسنه یعنی تابوتی ترك ایتدیکز
اکر جناب حق اکا مغفرت ایتمز سه حیفکه کیده جکی یر نشکل عظیم یردر یعنی بجیمدر دیو
مناجات و ندامت ایلدی (حکایه اولنمشکه امام اوزاعی منصور خلیفه یه صحبت ایدرکن مقام
نصحده دیمشلرکه ای امیر المؤمنین معلومك اولمادیمیکه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك
ید سعادتلرنده خرما دالندن بر یابس دکنك اولوب انکله استیاك ایدرلر یعنی مسواکلنورلر وکاهیجه
منافقینی دفع وزجر بیوررلر ایدی جبریل علیه السلام نازل اولوب یا رسول الله ید سعادتکزده اولان
جریده ندر وانی براغك که انکله زجر ایتدیککز کسانك قلوبنی قورقوطولدرمسون دیوب رفق تعلیم
ایلدی آرتق دماء مسلمینی سفك ایدن ودریلرینی یوزن واموالارینی نهب ایدن ذاتك حالی نیجه
اولور فکر ایله ودخی ای امیر المؤمنین بیلرمیسنکه ﴾ لیغفر لك الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر ﴿
تشریفیله مخاطب اولان پیغمبر ذیشان بلا تعمد برادنی ضربه ایچون تعلیما للامة بر اعرابی یه کل
نفسمدن اقتصاص ایله یعنی اودش بیوردیلر ای امیر المؤمنین جهنمدن بر ذنوب مقداری نار روی
زمینه دوکلسه مجموع ارضی احراق ایدر یا نار جحیمدن تجرع ایدنك حالی نه کیفیتده اولور
فکر اولنسون اکر نار دوزخدن بر ثوب بدن مقداری روی زمینه قونسه زمینی اوزرنده اولنلر ایله
احراق ایدر فکیفکه آنی کینك شانی نیجه اولور وجهنمك سلاسل وزنجیرلرندن بر حلقه سی
برجبلك اوزرینه قونسه جبل اریرکن یا اول حلقه لردن زنجیری بوغازینه طاقوب فضله سنی
یعنی اوجنی اوموزلرینه صارقیدن بیچارهنك حالی نه یی کسب ایدر قیاس اولنه دیدی (ذکر
اولنان ذنوب جنوب وزننده صو ایله تماما طولمش یاخود طولمغه قریب اولمش قوغه معناسنه ده
کلور ومذکر ومؤنث اولور یعنی ذنوب واحد و ذنوب واحدة دیمك جائزدر ومادامکه قوغه
بوش اوله اکا ذنوب دیمزلر جمع قلتی اذنبه وجمع کثرتی ذنائب کلور بعض مترجم تجاوز الله تعالی
عن ذنوبنا وملاء من ماء الرضوان ذنوبنا دیمش بر کوزل سجعدر حق تعالی قبول بیوره آمین (زید بن اسلم
پدرندن حکایه ایدرکه اسلم خاندان هاشمیه دن والیٔ مدینهٔ منوره بولنان محمد بن جعفر بن ابی طالبه
بر کون مقام وعظده * احذران یأتی رجل مما لیس له فی الاسلام نسب ولا اب ولا جد فیکون اولی
برسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم منك کما کانت امرأة فرعون اولی بنوح علیه السلام وکما کانت
امرأة نوح وامرأة لوط علیهما السلام اولی بفرعون من ابطأ به عمله لم یسرع به نسبه ومن اسرع به
عمله لم یبطئ به نسبه * یعنی یالکز نسب عمل اولمینجه سلامت آخرتی موجب دکلدر سن عملده تهاوندن
حذر ایله زیرا روزجزاده مسلمین میانده نسب عالی صاحبی یعنی پیغمبریمز علیه الصلاة والسلام
افندیمزك نسب شریفنه منتسب اولمیان بر رجل مسلم نزد عالبسنده عمل خیری سببیله سندن اولی ومقرب
اولور نتکیم فرعونك امرأه سی آسیه رضی الله عنها ایمانی جهتیله نوح علیه السلامه ونوح ولوط
علیهما السلامك امرأه لری کفرلری سببیله فرعونه اولی واقرب اولدقلری کبی قنغی کیمسه که آنی عمل
شری سلامت و قربدن اغر دوشوردی یعنی دور قیلدی نسب عالیسی آنی اسراع ایتمز یعنی
نسل عظمادن اولسه دخی انی قربه وسلامته ایرکورمز وواصل جنت اولماز وامر بالعکس اولسه

یعنی عملی خیر اولسه نسب دونی آنی قربدن دور ایتمز دیمشدر (زیاد مالك بن انس رضی الله
تعالی عنهدن روایت ایدرکه مالك بن انس دیمشلرکه برکون ابن طاوس ایله ادی الجلاب ابو جعفرك
مجلسنه داخل اولدیغمزده کوردك تصدر ایدوب نظر کاهنده برطاقم کسانك بیونلرینی اوردرردی
بزلره اوطورك دیو اشارت وایما ایلدی اوطوردق برمدت باشنی اکوب ساکت وصامت طوردقدنصکره
باشنی قالدیروب ابن طاوسه خطابا ای ابن طاوس پدرك رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمدن
نه روایت ایلدیسه سویله دینجه ابن طاوس پدرم رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم وبارك
وکرم افندیمزدن (ان اشد الناس عذابا یوم القیمة رجل اشرکه الله تعالی فی ملکه فادخل الجور
فی حکمه) حدیث شریفنی استماع ایلمشدی دیو قرائت ایلدیکه (مفهوم شریفی یوم قیامتده
ناس ایچنده عذاب وعقابی زیاده شدید اولان شول کیمسه درکه حق سبحانه وتعالی دنیاده انی
کندی ملکنه شریك ایلدی یعنی تصرف ملکی اکا ویردی او ایسه اول ملك اوزره حکمنده
جور ادخال ایلدی دیمکدر وقتا که ابن طاوس بو حدیث شریفی ذکر ایتدکدنصکره ابو جعفر
مقدار کثیر سکوت ایلدی وانفعالندن سیماسیاه کسلدی وبن آرتق ابن طاوسده نجات منصور
دکلدر اوزریمه قانندن برنسنه صچرامسون دیو اثوابمی دوشرمکده ایدم بعده ابو جعفر
قصرنده موضوع اولان قلمدانی ای ابن طاوس شو دواتمی ویر دیدکده ابن طاوس استنکاف
ایدوب کتورمدی ابو جعفر ای ابن طاوس دواتی ویرمه ده نه مانع وار نیچون اعراض
و استنکاف ایده یورسن دینجه ابن طاوس ای ابو جعفر بلکه دوات ایله بر اثم ومعصیت کتب
وتحریر ایدرسکده انده سکا شریك اولورم دیدکده ابو جعفره غضب کلوب قالقك دیو بزلری
مجلسندن دفع ایلدکده ابن طاوس بزمده مقصودیمز بودر دیوب مجلسدن بالمعیه قالقدق حقا که
ابن طاوسك نعجده بو مرتبه صلابتنی بیلمزایدم اول کونده بیلدم دیمشدر (روایت اولنمشکه
عمر بن خطاب رضی الله تعالی عنه کعب الحبره ای کعب الله تعالانك عذاب ونکالیله بنی اخافه قیل
دیو تواضعا طلب موعظه بیوردی کعب رضی الله تعالی عنهما ای خلیفه جنابکزده کتاب الله وسنت
رسول الله یوقمی دیدی یعنی بونلرده اوامر و مناهی مبیندر انلره باق ومقتضالریله عامل اول
دیمك استدی حضرت عمر واردر ای کعب لکن سن اخافه وانذار ایله یعنی انلرك حکمنی سن
تقریر قیل دینجه کعب ای امیر المؤمنین دنیاده یتمش قدر انبیا و مرسلینك عمل خیری قدر
عمل خیر ایله یوم جزا وقیامتده واردیغکده شدت وعذابنی کورنجه اول عمللری آزنسرسن دیدکده
عمر رضی الله تعالی عنه ملول وحزین اولهرق باشنی اشاغه اکوب و برمدت حیرته واروب افاقت
کلدکدنصکره ینه ای کعب تخویف ایله دینجه ای امیر المؤمنین جهنمدن مشرق جانبنده
او کوزك بورنی مقداری فتح وکشف اولنسه ایدی شدت حرارتدن مغرب جانبنده اولان کشینك
دماغی قینایوب سیلان ایدر ایدی دیدکده عمر بن خطابه کمال تأثیر ایله برمدت غشی کلوب بعده
افاقت کلدکده ینه ای کعب زیاده ایله دینجه کعب ای امیر المؤمنین جهنم یوم جزا وقیامتده برنفس ایله
نفسلندکده ملائکهٔ مقربین وانبیاء و مرسلین جمله سی دیزلری اوزرینه دوشوب یارب بو کون
انجق نفسمك نجات وخلاصنی طلب ایدرم دیه جکدر دیو ترهیب ایلدی (صاحب مستطرف
دیرکه شیخم ابو بکر الطرطوشی سراج الملوك نام کتابنده یازارکه بن عصرنده بولندیغم ملك
مصر افضل بن امیر الجیوشك مجلسنه داخل اولوب سلام علیکم ورحمة الله و برکاته دیو تحیه انلر
دخی علیکم السلام ورحمة الله و برکاته دیو رد جمیل احسن ایله رد سلام و بکا اکرام جزیل وتعظیم
جلیل ایدوب مجالس خاصنه دخول وجلوسم ایله امر ایلدی بن دخی جالس اولوب کلامه آغاز ایله
دیدمکه ای ملك حق سبحانه وتعالی جنابکزی بو مرتبهٔ علیه یه اصعاد ومقام شریفه نائل ایلدی

(وملکندن)

وملکندن برقطعه سنی سزه انعام واحسان ایدوب وحکم وامرینی عبادینه اجراده سنی مأمور
وسنك امریکك اوزره براحدك امری اولمسنه خدا راضی اولمادی یعنی سزی خلقه آمر وتبعه کی
ذاتکزه تابع ایلدی خلقك سکا عدم اطاعتنه راضی اولمادیغی کبی سز دخی خدایه شکر یوندن
براحد سندن اولی اولدیغنه راضی اولمه یعنی شکر حقی لایقیله یرینه کتوروب بو بابده جمله یه
تفوق ایله و جناب واجب الوجود سنك طاعتکله خلقه اکرام ایلدی سن دخی سعی ایله حقه
طاعت جهتندن سندن زیاده برکیمسه مطیع اولمیه لکن شکر اسانله اولمیوب فعل خیر واحسان
ایله اولور حق سبحانه وتعالی ﴿اعملوا آل داود شکرا﴾ بیورمشدر یعنی ای آل داود سزلر
اعمال وطاعات وانواع عباداتی الله تعالایه شکر ایچون عمل ایلیك دیمکدر ای ملك معلوم شریفك
اوله که سزك بو ملك وسلطنته مالك اولمکزه سزدن اول کلان ملوکك انتقالی سببدر سزه
کلدیکی کبی سزدن دخی چیقار اشبو امتده دائر محول عهدهٔ تعهدك اولان اموره جناب حقدن
توقی ایلمك لازمدرکه یارین نقیر وقطمیر یعنی امور ملکیه نك کافه سندن حضرت باری سؤال
ایدرز براینه حق عز وجل ﴿فوربك لنسئلنهم اجمعین عما کانوا یعملون﴾ و ﴿وان کان
مثقال حبة من خردل اتینا بها وکفی بنا حاسبین﴾ آیتلری سؤال روز قیامت واقع اوله جغنی
بیانده انزال بیورلمشدر (ودخی ای ملك ذیشان حق سبحانه و تعالی حضرت سلیمان علی نبینا
وعلیه الصلاة والسلامه ملك دنیایی اعطا وانعام وانس وجن و شیاطین وطیور و وحوش
وبهایمی تسخیر و منقاد ایلدکدنصکره روزکاری دخی اکا مسخر ایدوب شویله کیم امرینه
منقاد اولوب مراد ایلدیکی محله کیدر واسر ایدی بو مرتبه ملك و سلطنت کندیه اعطا
اولندقدنصکره روز حسابده دخی قوله تعالی ﴿هذا عطاؤنا فامنن او امسك بغیر حساب﴾ نص
شریفی منطوقنجه محاسبه اولنمامق دخی قبل باریدن موعود اولمش ایکن قسم ویمین ایدرمکه
بونلری ینه سلیمان علیه السلام سزك عد ایتدیککز کبی نعمت عد ایتمیوب استدراج و مکر
اولمسندن خوف اوزره اوله رق جناب حقك اندن حکایة انزال بیوردیغی استعیذ بالله ﴿هذا
من فضل ربی لیبلونی ءاشکر ام اکفر﴾ دیمش ایدی مفهوم شریفی بو نعم جلیله ربمك
فضل و کرمندندر تفضل و احسان ایلدیکی تجربه و امتحان قصدیله در بو نعمتلره شکرمی
ایدرم یاخود انکارمی ایدرم دیو خوف ایدر ایدی ای ملك باب عدالتی آچ و داد خواهانه پردهٔ
منعی قالدر مظلومه یاردم و ملهوفه اغاثه ایله تا که حق تعالی سکا ده یاردم ایده و سزی
ملهوف وعاجزه وخائفه کهف امان ایده وشرقا وغربا ممالکی دور ایلدم تحت تصرفکزده
اولاندن غیری بریر اختیار ایتدم واوراده جای راحت اولدیغندن رخت اقامت صالدم کلامیله
نصیحته ختام ویروب * والناس اکیس من ان یحمدوا رجلا * حتی یروا عنده آثار احسان *
بیتنی انشاد ایتدم دیمشدر (محصول بیت ناس انجق احسان وعنایتنی کوردیکی کیمسه یی مدح
ایدرلر وکار عاقلده بودر دیمکدر (قرنای هرون رشیددن ابو العباس فضل بن الربیعدن حکایه
اولنمشکه هرون حضرتلری حجده اولدیغی سنده مکهٔ مکرمه ده ایکن برکیجه خانه مده
قپو دق اولندیغنی اشیدوب هر کس او یقوده اولملریله واروب آچوب کیمدر بو یله بی وقت
کلان دیدیکمده امیر المؤمنین هرون حضرتلرینه اجابت و اطاعت ایله دیو جواب کلدکده
فی الحال سرعتله رومال ایدوب امر بیورلسه کلور ایدم بو تکلف نیچون اختیار بیورلمش
دیدیکمده خلیفه حضرتلری حالمی صورمه قلبمده بر اضطراب و حزن جولان ایلدی واول
اضطرابه دخی کیمسه چاره بوله مز مکر بر عالم عارف حاذق تیز شمدی بکا اویله بر ذات بول
دیدکده سفیان بن عیینه خاطریمه کلمکله افاده ایلدم وخلیفه ایله برابر خانه سنه واروب دق باب

ایلدیکمزده کیمسکز دیو استفسار ایدر بنده امیر المؤمنین دیو اخبار ایلدم سرعت ایله قپویه
کلوب فتح باب وای امیر المؤمنین بندکزه بر آدم کوندرسکز خاکپایه کلور ایدم دیه رك کلام
ملایم ایله ایچرویه الوب بر ساعت صحبتدنصکره خلیفه حضرتلری سفیانه دین واحتیاجکز
وارمیدر دیدکده وار دردیجه دیوتی قضا ایله بکا بعدالامر سفیانك خانه سندن چیقوب ای
فضل بونکله مکالمه بنی اغنا ایتمدی دیکرینی بول دیدی عبد الرزاق ابن همامی یاد ایلدم بنه
خلیفه نك معیتنده کیدوب بابنی دق ایلدم اولدخی بعینه استقبال وصحبتده سفیان کبی ایدوب
جناب هرون رشیدك یاره سنه مرهم ساز اولمادی و انك دخی دینی قضاایله امردنصکره
چیقوب ای فضل بنم مطلوبم اولان عالمی فهم وادراك ایلمدك بن برعالم نقی وتقی طلب ایدرمکه
دینده صلابتی ودنیادن اعراض وعزلتی اولوب اصلا دنیای دنیه یه میل ورغبتی اولمیه بیوردقلرنده
افندم اشته اول عالم فضیل بن عیاضدردیدم خلیفه حضرتلری برابر کیدهلم دیوب خانه سنه
طوغرلدق وقتا که واروب دقباب ایلدیکمزده فضیل خانه سنك جومبه کبی یرنده اوزون آیتلر
اوقویه رق نمازده ایدی سلام ویرنجیه دك بکلیوب بعد السلام قپوسنی دق ایلدم کیمدر دیو
صوردی بندخی اجب امیر المؤمنین دیدیکمده بنم کبی فقیرك خلیفه ایله مناسبتی ندر دیو کلماتنی
نیاز ایدوب آچمدی بندخی سبحان الله خلیفه نك طاعتی سنك اوزریکه واجب دکلمیدر دیجه
قپویی آچوب وقندیلنی سوندیروب اوطه نك برکوشه سنه کیرلندی بندخی خلیفه حضرتلریله
تحرید ایکن خلیفه نك دستی فضیلك النه دوقندقده طوتوب ایواه شونه یومشق ید اکر
یارین عذاب الله دن نجات بولورسه دیدی خلیفه دخی نصیحتکی رجا ایدرم دیدکده فضیل
ای امیر المؤمنین سن بونجه حطامکك واتباعکك دخی حطاملرینك بارکاهنی یوکلنمش سن اکر
روزجزاده اتباعکه بنم کناهمك برادناسنی یوکلنك دیو رجا ایتسك ایشلیه مزلر اول کون
برکوندرکه سکا زیاده محب اولنلر اول کونده سندن زیاده سیله فرار ایدرلر عمر بن عبد العزیز
حضرتلری خلافته منصوب اولدقده سالم بن عبد الله ومحمد بن کعب القرظی ورجا بن حیات
حضراتنی مجلسنه دعوت ایدوب ای علملریله عاملین اولان ذوات بن بو بار ایله مبتلا اولدم
سزلردن مطلوبم دائما بنی خیره دلالت وسلامت داریمه اشارت ایلمکزدر دیوب جنابکز
ایله اتباعکزك نعمت عد ایلدیکی امارت وخلافتی بار وبلاعد ایلدی اولا سالم بن عبد الله
نصیحه اغاز ایدوب اکر روزقیامتده عذاب اللهدن نجات وخلاص مطلوبك ایسه دنیادن
صائم اول یعنی اعراض ایله ودنیاده افطارك موتك اولسون یعنی اول هنکامه قدر زهدیکی
بوزمه دیدی بعده محمد بن کعب ای خلیفه روزجزاده عذاب اللهدن سلامت ودار نعمه
دخول ایله لذت باقیه یه نائل اولمق استرایسك عندکده مسلمینك مسن واختیار اولانلری پدرك
واورته یاشلولری قرنداشك وکوچکلری اولادك کبی اولسون پدریکه بر وتوقیر واحسان
وقرنداشلریکه مرحمت واولادلریکه شفقت ومیل ایله دیدی بعده رجا بن حیات دخی ای
خلیفه نفسکه نه وجهله معامله ونه خیری اشلرایسك عباد مسلمینه دخی اول خیری اشله ونفسکه
نه یی کریه وضرر عد ایدرایسك عباد مسلمینه دخی انی کریه کوروب نفسکی او ضرردن وقایه
ایلدیککی عباد اللهی دخی حمایه ووقایه ایله صکره نه زمان دیلرایسك وفات ایله دیدی
دیوب بعده فضیل خلیفه یه بندخی ذکر اولنان ذوات کرامك عمر بن عبد العزیزه سویلدکلری
نصایحی دیرم ومزلهٔ اقدام اولان قیامت کوننده اوله جق احوال ایچون سکا زیاده خوف
ایدرم سالف الذکر ذوات کبی سکا امر معروف ونصح ایده جك کیمسه وارمیدر دیدکده
حضرت هرون الرشید شودکلو بکا ایلدیکه غشی اولدی فضل بن ربیع دیرکه بن طیانه میوب

ای فضیل امیر المؤمنینه رفق ایله دیه جك اولدیغمده سن وسنك امثالك خلیفه یی رحم
ایتمیوب مداهنه ایله هلاك ایلدکه وار در مقده سز بن اکا معاملهٔ رفق ایتمکده یم آیچاره دیو بکا
دخی تعریض بیوردی بعده خلیفه یه افاقت کلوب ای فضیل لطف ایله نصحکی زیاده قیل
دیدکلرنده فضیل دخی ای امیر المؤمنین عمر بن عبد العزیزك والی وعامللرندن بری علت سهره
یعنی اویقو اویویه مامق دردینه یاحفیظ مبتلا اولوب اشبو دردینی حضورینه عرض وشکایت
ایلدکده عمر ابن عبد العزیز حضرتلری دخی ای اخ فی اللهم کیجه لرده اویقوم یوقدر دیه رك
تحریر ایلمش سن ای والی وعامل وای قرنداش عیاذا بالله تعالی اهل نارك جهنمده سهرینی
وابدانك نارده خلودینی تذکر ایله اشبو تذکرسنی کرك نائم اول کرکسه بیدار اول حضورحقه
کتورر اشبو طریق مستقیمده ایاغك سورجه سندن حذر ایت وسکا تنبیهم بودر بوندن
باشقه سندن مطلوبم یوقدر مألنده منشور کوندردکده اول والی آکاه منشور شریفنی قرائت
ایتدیکی آنده کیجه یی کوندزه قتارق شتاب ایله طی بلاد ایده رك عمر بن عبد العزیزك حضورینه
کلور عمر بن عبد العزیز قدومه اقدام اقدامکك حرکتنه باعث ندر دیدکده ای خلیفهٔ باحق
منشور موعظه ظهورکله قلبمی جاه دنیا میلندن خلع ایتدك لقاء ربه قدر ابدا والیلك
استمم دیدی دیدکده هرون رشید بابکاء شدید ای فضیل موعظه کی زیاده ایله دیوب
اولدخی ای امیر المؤمنین عم رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم عباس رضی الله تعالی عنه برکون
رسول مجتبی علیه افضل الصلوة والتحایایه یا رسول الله بنده کی بربلده یه امیر ووالی نصب
بیورك دیو رجا ایلدکده رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمز (یاعباس یاعم النبی نفس تحییها
خیر من امارة لاتحصیها ان الامارة حسرة وندامة یوم القیمة) بیوردیلرکه مألی برنفس که
انی سن زهد وقناعت ایله احیا ایده سن شرائطنی حفظ ایده میه جکك امارت ووالیلکدن
خیرلودر زیرا امارت یوم قیامتده حسرت وندامتدر دیمکدر اکر ای خلیفه امیر اولمامغه
مقتدر اوله بیلور ایسك ایشله یعنی امارتی ترك ایله دیدکده ینه هرون شدتله بکا ایدوب نصحکی
زیاده ایت رحمك الله تعالی دیدی فضیل دخی ای وجه شریفی حسن اولان خلیفه تحت
حکومتکده نه قدر مخلوق ورعایا موجود ایسه دنیاده احواللرینی ضبط وحفظ وحمایه لری
جنابکزه احاله وتفویض اولندیغندن روزقیامتده حق سبحانه وتعالی هربرندن سؤال ایلر
اکرچه وجود نازنینکی نارجهنمدن نجات وخلاصه قدرتك وار ایسه افعل یعنی امارتی
درعهده ایت وصاقنکه طلب ایلرایسك رعایادن وجمله ناسدن برکیمسه یه قلبکده عداوت
وغل وغش اولماسون وبغیر حق برکیمسه یی تکدیر وبغض وعداوت ایلمه زیرا رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلم افندیمز بیوردیلرکه (من اصبح) یعنی قنغی کیمسه که صباحه داخل اولدی (لهم
غاشا) خلقه مغشوش القلب اولدیغی حالده (لم یجد رائحة الجنة) جنت قوقوسنی بوله مز
دیدکده هرون ینه باشدت بکا ایدوب ای فضیل بورجك وارمی دیدکده بلی ای امیر المؤمنین رب
وخالقمه دین وبورجم واردر الان محاسبه سی کورلمامشدر اکر حق سبحانه وتعالی اول دینی طلب
ایدر ومناقشه بیوررسه وسؤال ایدرسه وحجتمی یعنی احتجاجمی قبول ایلمزسه عذاب وعقاب
بنم ایچوندر دیجه هرون ای فضیل بنم مرادم قول دینی دیمکدر یعنی عباددن برکیمسه یه دینك
وارمی دیدکده فضیل ای امیر المؤمنین حق سبحانه وتعالی بکا دین ایله امر بیورمدی انجق بکا
وعدینی تصدیق واوامر علیه سنه اطاعت ایله امر بیوردی بنم وظیفهٔ دیانتم عرفان وعبادتنه
چالشمقدر زیرا جناب خدا استعیذ بالله ﴿وماخلقت الجن والانس الالیعبدون﴾ ما ارید
منهم من رزق وما ارید ان یطعمون ﴿ ان الله هو الرزاق ذوالقوة المتین﴾ بیورمشدر دیو

اشبو آیت شریفه‌لری اوقودی مآل آیت اولی بن عظیم الشان کافهٔ انس وجنی انجق بکا عبادت
وعرفان حکمت ومصلحتی ایچون خلق ایلدم (ومآل ثانیه بن عظیم الشان انس وجندن رزق
تحصیلده انلری تصریف مراد ایلم وبنی اطعام ایلملرینی مراد ایتم بونلرك جمیعسندن منزه
ومبرایم یعنی بن عظیم الشانك عباد وقوللرم ایله شان معاملهم سزلردن غلمان وجواری صاحبلری
سیدلر وافندیلر کبی دکلدر قوللر یکز وخدامکز سزلره اعانه ایدر وتحصیل رزق ومعاشکزده
انلردن استعانه ایلیوب هر بریکز آخره برجهتله محتاجدر واتخاذ غلمان وخدامده غرضکزه
استعانه واردر وحق سبحانه وتعالی بونلرك جمله سندن منزه ومقدسدر (ومآل ثالثه رزقه
محتاج اولان هر بر مخلوقنه رزق ویرمکده الله تعالی بلیغدر قوت وقدرتنده متیندر ایمدی مأمورانه
اشتغال ایدك تا که فلاحه داخل اوله سز زیرا بن سزی تحصیل فلاحه مانع شیئی تکلیف ایتم دیمکدر
(وقتا که فضیل حضرتلری موعظه سنی تمام ایتدکده خلیفه مولانا اشته بو بیك التون دراهم
نفقهٔ اهل وعیالکه صرف ایت ور بکك عبادتنده بونکله قوت بول دیو عرض صله ایلدکده
فضیل سبحان الله ای امیر المؤمنین بن جنابکزی کلامم ایله خیره وسبل نجاته سوق ایدرم ذات دولتکز
ایسه بو فقیره بونك کبی شی ایله مکافات یورر سز دیو اعتذار یعنی صلهٔ ذهبی عدم قبوله ابتدار
وسلمك الله ووفقك دعاسیله ختم گفتار ایدوب بعده بزه تکلم ایلمادی هرون حضرتلری بله
فضیلك یانندن چیقدیغمزده بکا ای ابا العباس دلالت ایدر ایسك اشته بونك کبی برذاته دلالت
قیل که بو کونده سید المسلمین حقا که بودر دیدی دیمشدر (صاحب مستطرف روح الله تعالی
اشبو حکایه عقبنده ٭ اعلم ان الامر بالمعروف والنهی عن المنکر له شروط وصفات ٭ یعنی
بالکز امر معروف ونهی منکرك براز شروطی وصفاتی واردر دیوب نه شروطی بیان ونه محل
وتفصیلنی تبیان ایتمدیکنی ذکر ایدوب وایده جکی اقوالدن وسیما حکایهٔ مذکوره دن شروط
مذکوره مستفاد اولوردیمکی استه مشدر رفتدبر (لکن فقیرك درج اجمالبسنده اکثریسی کوسترلمشدر
ظن ایدرم منه التوفیق (سلیمان خواص ٭ من وعظ اخاه بینه وبینه فهی نصیحة ومن وعظه
علی رؤس الناس فانها نکبة ٭ دیمشکه یعنی بر کیمسه بر مؤمن قرنداشنه سرا کیمسه آکاه
اولمیه رق وعظ وپند ایدداشته نصیحت اول کونه اولان نصیحتدر یوق بر کیمسه رؤس ناس یعنی
خلق یانده برینه شونی ایتمه بونی ایت دیو نصیحت ایتسه اول نصیحت بلکه آزدرمقدر ونکبتدر
یعنی کزلو نصیحت هم مؤثردر وهم باعث حجاب دکلدر عکسی ایسه بادیٔ حجاب اولمغله تأثیر ایتمدیکندن
بشقه نصیحت اولنان کیمسه‌نك نفسی ناصحه محکومیتندن قیارمغله عناد واصراره سبب اولور
(اسعد فقیردر که اسلوب کتاب وسنت دخی اولکی روش اوزره درکه جنایت ایدنلرك اسمی تصریح
اولنمه‌دن بر کیمسه شویله ایدرسه جزاسی بودر دیو نازل ووارد اولمشدر (ام الدرداء حضرتلری دخی
بو معناده ٭ من وعظ اخاه سرا فقد زانه ومن وعظه علانیة فقد شانه ٭ دیمشدر (عبد العزیز
ابن ابی رواد بر رجل دین قرنداشنك بردن برشیٔ مکروه کوروب اقتضاسنجه ستر یعنی کزلو امر
ونهی ایتسه ایکی اجره نائل اولور بری نهی یاخود امری دیکری ستریدر (عمر بن الخطاب رضی الله
عنهدن روایت اولنمشکه سزلردن بریکز مؤمن قرنداشکزك عیب وزله سنی کوردکده ستر وتنبیه
ایتدکدنصکره حق تعالایه توبه ورجوع ایلمسنی دعا ایلیك یوقسه شیاطینه معاون اولوب مؤمن
قرنداشکزی اضلال وهواسنه تبعیته ترغیب وعیبی وقوع بولدقده ملاء ناسده تشهیر ایلمیك دیمشلردر

﴿ الباب الثالث عشر ﴾

اشبو اون اوچنجی باب صمت وسکوت وحفظ لسانك فضیلتی وعدم حفظك ضرری وغیبتدن
ونمیمه ایله سعیدن زجر ونهیی وناسدن عزلتی مدح وبین الناس صیت وشهرتی ذم بیانده در

وبو باب دخی فصول عدیده‌یی مشتملدر ﴿ الفصل الاول فی الصمت وصون اللسان ﴾
فصل اول صمت وسکوت وحفظ لسانك فوائد ومنافعی بیانده در قال الله تعالی ﴿ ما یلفظ من
قول الا لدیه رقیب عتید ﴾ مآلی انسانك اغزندن رمی ایلدیکی شیئله یعنی قول ایله
تکلم ایلمز الا انك یانده عملنی کوزه دیجی آماده ایکی ملك واردر ثواب یاخود عقاب ایده جك شیلری
یازمق ایچون حاضردر که بری خیری ودیکری شری یازار یعنی روز جزاده محاسبه ایچون ضبط
وتحریر ایلر (بیضاوی حضرتلری تحریر ایدرکه حسناتی یازان ملك سیئاتی یازان ملکه امین
وناظردر اللهم یسرلنا وقتا که انسان برحسنه ایشلدکده ملك یمین یعنی انسانك صاغ جانبنده
اولان کاتب حسنات بی توقف اون عدد ثواب ضبط وتحریر ایلر اکر نعوذ بالله تعالی برسیئه
ایشلر ایسه صاحب الیمین صاحب الشماله یعنی صول جانبده بولنان کاتب سیئاته یدی ساعت
مقداری ترك ایله یعنی یازمه بلکه استغفار وتسبیح ایدر دیو امر ایدر الحمد لله تعالی وقال الله تعالی
﴿ ان ربك لبالمرصاد ﴾ مآلی تحقیقا سنك ربك جل شانه مرصاده در یعنی عصاتی عقاب ایچون
انده مترقبدر اعمال عباددن برشی علم مقدسندن فوت اولماز دیمکدر مرصاد رصددن اوله رق
مفعال وزننده کندوسنده برنسنه ترقب وانتظار اولنور یعنی کوزه دیلور مکاندر که عادل
مطلق عز سلطانه حضرتلرینك عصاتی عقابله ارصادینه تمثیلدر فافهم (بو آیت کریمه
فقیرك نسخ مستطرفنده محررا اولمغله نقل اولندی (صاحب مستطرف دیرکه معلوم اوله که هر مکلف
عاقله لایقدر که مصلحت دین ودنیادن غیری اولان کلاملردن لسانی حفظ وامساك ایلیه نه زمانکه
بر مصلحتده تکلم وترك تکلم مساوی اولسه تکلمی ترك سنتدر زیرا امور مباحده کلام بعضی کره
مکروه وحرامه مؤدی اولور وفی الحقیقه میان ناسده بونك وقوعی کثیر وغالبدر سکوت وامساك
جانبی هر حالده سلامتدر (امام بخاری ومسلم رحمهما الله تعالی ابو هریره رضی الله تعالی عنهدن
(من کان یؤمن بالله والیوم الاخر فلیقل خیرا او لیصمت) حدیث شریفنی روایت ایلدیلر
(قلت) اشبو حدیث شریف جامع صغیرده مضبوط اولان (من کان یؤمن بالله والیوم الاخر
فلیحسن الی جاره ومن کان یؤمن بالله والیوم الاخر فلیکرم ضیفه ومن کان یؤمن بالله والیوم
الاخر فلیقل خیرا او لیسکت) عبارهٔ شریفه سی مقتضاسنجه هم معطوفدر وهم لیصمت
یرنده لیسکت واقع اولمشدر واشبو معطوف اولان حدیثك مآلی شول کیمسه که حق سبحانه وتعالایه
ویوم آخرته ایمان ایدر یعنی مؤمندر اول کیمسه خیر وصوابی موجب سوز تکلم ایلسون
یوق کندوسنده ثواب اوله جغی ظاهر اولمیان کلام اولورسه مباح اولسه بیله صمت مسنوندر
ذکر اولنان او یا تنویع ویاخود تقسیم ایچوندر نتیجهٔ کلام سوز یا واجب یا حرام
ویاخود مکروه ویاخود مباحدن عبارتدر واجب اولان سوز خیردر وحرام ومکروه شردر
اما مباح اکر غرض صحیحدن خالی اولورسه وقتی مالایعنی یعنی اقتضاسز نسنه ایله ضایع
ایتمکدر بو دخی مذموم اولدیغی بدیهیدر (امام شافعی رضی الله تعالی عنه بو حدیث
شریفك معناسی بودرکه بر کیمسه کلام سویلمك مراد ایلدیکی زمان کلامدن اول سویلیه جکی
کلامده بر خیر ومصلحت وارمی دیو تأمل وتفکر ایلیه اکر خیر ومصلحت ظاهر اولورسه سویلیه
یوق شك وشبهه ایدر ایسه خیر ومصلحت ظاهر اولمادقجه تکلم ایلمیه مآلنده بو فقیر مناویدن
اخذ کلام امام مشار الیهی درج ایلدم ومنه التوفیق (ینه امام بخاری ومسلم رحمهما الله تعالی
ابو موسی الاشعری رضی الله تعالی عنهدن روایت ایلمشلرکه ابو موسی دیمشکه برکون یا رسول الله
مسلمینك افضل واشرفی کیمدر دیو سؤال ایلدیکمده (المسلم من سلم المسلمون من لسانه ویده)
بیوردیلر مآلی ارکان دینی تمامیله یرینه کتور دیکنك اوزرینه لساندن ویدندن مسلمینك دماء

واموال واعراضی سلامت بولدیغی ذات مسلم کاملدر دیمکدر شراح حدیث چونکه اهل ذمتك
نصوص سائره بتخصیص (من سلم الناس) روایتی منطوقنجه عرض وجان ومالنه مسلم کبی
رعایت لازم اولدیغندن مادامکه اهل ذمت داخل طاعتدرلر انلره دخی اذا اولنمامق شرط
کمال ایماندر دیو تنبیه نبویده داخلدر دیدیلر ید ولسانك مخصص بالذکر اولدقلری
انلرله اذی غالب اولدیغی ایچوندر والا اذی مطلقدر وجمله سی ممنوعدر (امام ترمذی تحسین
برله تخریج وروایت ایلشکه عقبة بن عامر رضی الله تعالی عنه دیدیکه رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلم افندیمزه سبب نجات وسلامتدن سؤال ایتدیکمده (امسك علیك لسانك ولیسعك
بیتك وابك علی خطیئتك) بیوردیلر یعنی لسانکی حفظ وامساك ایله ناسدن عزلت ایدوب
بیتکه ملازمت ایله وصدور ایدن خطاکه بکا ایله دیمکدر (امام ترمذی وابن ماجه رحمهما الله
تعالی ابوهریره رضی الله تعالی عنهدن (من حسن اسلام المرء ترکه مالایعنیه) حدیث شریف
بلاغت تحدیثنی روایت ایتمشلردر (قلت) اعلام دین بیانجه مفهومی حکمت لزومی مرد
مسلمك اسلامنك کوزللکندندر مالایعنی یی ترك ایتمسی دیمکدر شراح حدیث بیان ایتمشلردرکه اسلام
فی حد ذاته حسن ایسه ده بر شیئك حسنی اول شیئك غیریدر مثلا آبك برودتی آبك غیری ومسکك
رائحهٔ طیبه سی مسکك غیری وحلاوت عسل عسلك غیری اولدیغی کبی اسلامك حسنی دخی
ترك مالایعنیدر قبح شر دخی بو قبیلدندر یعنی شرك غیریدر مرد مسلمك مالایعنیسی کندینك معاشده
یعنی دنیاده بقای وجودینه وستر عورتنه وعفت مادهٔ شهوتنه متعلق اولان امور ضروریه سیدر
و بونلردن زیاده سی ما یعنی اولمیوب مالایعنیدر فی الحقیقه مسلم امور ضروریهٔ مذکوره یه
حصرده کافهٔ آفت وشردن سالم اولور (امام غزالی قدس سره ما لا یعنینك
تعریفنده * حد ما لا یعنی هو الذی لو ترك لم یفت به ثواب ولم ینجز به ضرر ومن اقتصر
من الکلام علی هذا قل کلامه فلیحاسب العبد نفسه عند ذکر ما لا یعنیه انه لو ذکر الله تعالی
لکان ذلك کنزا من کنوز السعادة فکیف یترك کنزا من کنوز السعادة ویأخذ
بدله هذا * یعنی مالایعنی شول نسنه درکه ترك اولندیغی وقتده بر ثواب فوت اولمیوب وانی فعل ایله
بر ضرری موجب اولمیه دیو تعریف ایلمش و بر کیمسه تکلمده دخی بو حاله رعایت وقصر ایده البته
کلامی آز اولور ایمدی عبد مالایعنی یی ذکر عندنده یعنی اجراسی قصدده اکر ذکر الله ایلسه
کنوز سعادتدن بر کنز مذکور بدلنده مالا یعنی التورمی دیو نفسیله محاسبه ایلسون اشبو
وجهله محاسبه ایدرسه البته مالایعنی یی قولا وفعلا ترك ایدر ومحبوب اسلامنه حسن وآن و برر
دیمکی اشراب وتنبیه بیورمشدر (صاحب مستطرف بو معناده احادیث شریفه چوقدر بزم
ذکر ایلدیکمز موفق اولانلره کافی ووافیدر اما سلفدن بو بابده یازیلان آثار لایعد ولا یحصادر لکن
انلرك بر نبذه سنی ذکره شروع ایده لم دیو بر وجه آتی ذکر ایدر وفی الحقیقه اصلین اصیلین دین
اسلام اولان کتاب و سنتدن نقل ایلدیکی آیات و احادیثك کافیه ودردنادانی یه شافیه ایدوکی
بدیهیدر (قس بن ساعده واکثم بن صیفی یوما من الایام صحبت ایدرلر ایکن انلردن بری بنی آدمده
عیوبدن نه مقدار بولدك دیدکده مخاطب اولان نوع انسانده مشاهده اولنان عیوب وقصورك
تعدادی ممکن دکلدر لکن انسانده بر خصلت واردر انسان اول خصلتی استعمال ایدر ایسه
جمیع عیوبدن سالم ومبرا اولور اول خصلت حفظ لساندر دیو ویردیکی جواب صوابه نصابده
اتفاق ایلدکلری محکیدر (امام شافعی حضرتلری قرناسندن ربیع نام ذاته یا ربیع مالایعنیده
تکلم ایتمه زیرا سن بر کلمه تکلم ایلدیککده اول کلمه سکا مالك اولور سن ایسه اکا مالك اوله مزسن
بیورمشدر که عین حکمتدر (و ینه امام مشار الیه * مثل اللسان مثل السبع ان لم توثقه عدا علیك *

یورمشدر که مفادی * لسان یرتجی حیوان کبیدر اکر جانوری ربط ایتمز ایسك سکا تعدی ایدر
وصلار یعنی لسانکی سکوت ایله حفظ ایتکه سکا زیانی طوقنمیه دیمکدر (و بو معناده * احفظ لسانك
ایها الانسان * لا یلدغنك انه ثعبان * کم فی المقابر من قتیل لسانه * کانت تهاب لقاءه
الشجعان * قطعه سنی نظم ایتمشلردر (مآلی ای انسان سن لسانکی حفظ ایله تا که سنی صوقمیه
زیرا لسان اژدردر مقابرده لسانی سببیله مقتول اولمش چوق کیمسه واردرکه انلرك لقاسندن
بهادرلره خوف ومهابت عارض اولوردی دیمکدر (اسعد فقیرك بو مضمونده کوردیکی فارسی
قطعه لردن * ایزد چو بنا کرد بحکمت دل وجان * در هر عضوی مصلحتی کرد نهان *
* کر مفسدتی دیده نبودی ز زبان * محبوس نمیکرد بزندان دهان * حضرت علی رضی الله
تعالی عنه * اذا تم عقل نقص الکلام * بیورمشدر یعنی عقل تمام اولدیغی وقتده کلام ناقص
اولور یعنی آز سویلمك عقلك کمالنه دلیلدر دیمکدر (وعرب العربادن بری * رب منطق صدع
جمعا وسکوت شعب صدعا * دیمشدر که چوق لسان و چوق سوز واردرکه جماعتی پریشان
ایدر وچوق سکوت واردرکه پریشانی جمع ایدر دیمکدر (وهب بن الوردی دیمشدر که تحقیقا
حکمت اون جزئه تقسیم اولنوب طقوزی صمت و سکوتده واونجیسی عزلت ناسده مندرجدر
کلامی بزه بالغ اولدی دیمشدر (وعلی بن هشام * لعمرك ان الحلم زین لاهله * وما الحلم الا عادة
وتحلم * اذا لم یکن صمت الفتی عن ندامة * وعی فان الصمت اولی واسلم * قطعه سن نظم
ایتمشدر مآلی قسم ایدرمکه حلم فی الحقیقه حلیمه زینتدر لکن عجزدن اولمیوب بلکه حین غضبده
تهدیدینی ایقاعه قدرتله بیله اولورسه مقبولدر وصمت وسکوت دخی عجزدن یاخود سویلنلان
کلامك مضرتی کوریله رك ندامتدن ناشی اولمادیغی وقتده اولی واسلم اولور دیمکدر فتدبر (ابن
عیینه رحمه الله تعالی دیمشکه بر کیمسه عمل خیردن محروم ایسه باری سکوت ایلسون اکر سکوتدن دخی
محروم اولوب اغزینه کلانی سویلرسه همان اول اولسونکه انك موتی حقنه خیر محضدر دیمشدر
(رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز ابی ذر رضی الله عنهه خطابا ای اباذر خیردن
ماعداده صمت و سکوته ملازمت ومداومت ایله زیرا صمت وسکوت شیطانی طرد وابعاد ایدوب
امر دینکك اوزرینه سکا اعانه ایلر مآلنده روایت واردر اوکما قال علیه الصلاة والسلام * ودخی
من نطق فی غیر خیر فقد لغی ومن نظر فی غیر اعتبار فقد سهی ومن سکت فی غیر فکر فقد لهی *
کلاملری حکما سوزلرندندر یعنی بر کیمسه خیر کلامدن غیریده تکلم ایلرسه تحقیق لغو وهذیان
ایتمش وعبرت اولمیه رق اشیایه نظر ایلسه سهو وخطا ایلمش و بر کیمسه قدرت حقی تفکر
ایتمیه رك صمت وسکوت ایلرسه لهو ولعب قیلمش اولور (و ینه بو معناده * ولو قرأت صحیفتك
لاغمدت صفیحتك ولو رأیت فی میزانك لختمت علی لسانك * یعنی اکر صحیفهٔ اعمالکی
اوقومش اولسیدك صفیحه کی اغماد ایدر یعنی قلیجکی قندقور یعنی برآحده جور ایتمز و میزانکده کنی
کورسن ایدی لسانکه مهر اورر ایدك کلامی دخی حکما مواعظندندر (بعض حکما * اذا
اعجبك الکلام فاصمت واذا اعجبك الصمت فتکلم * دیمشدر (قلت) یعنی تکلمه خواهشك
اولدقده صوص وصمته خواهشك اولدقده سویله یاخود کسرا للنفس برسوز سکا غرور وکبر ایراث
ایلدیکی وقتده صوص وصمت دخی عجب ویررسه سویله دیمکدر (ینه کلام عقلادندر که دیمشلر
بعضا سکوت کلامدن ابلغ دوشر زیرا سفها سکا اطالهٔ لسان ایلدکلرنده اکا جواب ده سکوتله
معامله ایلدیککده قطع رشتهٔ مقاله ایله سن سلامت بولورسن اول ایسه ملزم اولور تکیم مستطرفك
غیری کتب محاضرات دیکرده منظور اسعد فقیر اولان * من اجاب السفیه سفه ومن سکت
عن جوابه نبه * کلامی کلام مذکوری مؤیددر (رئیس قبیله اولان احنفك داخل دائرهٔ محکومیتی

اولان بررجله احنف قبیله كرك ایچنده سنا ومالا اكبر واكثر دكل ایكن نه سببه مبنی حاكم قبیله اولدی
دیو سؤال اولندقده اول رجل احنفك نفسنه قهری قوتلو اولمسی یعنی زمام نفسنه مالك اولوب
عدالت اوزره بولنمسی بادی ریاستی اولدی دیمشدر (قلت) قبیلهٔ احنفدن اولان رجل مذكورك
شو جوابندن مستفاد اولدیغی اوزره اهل درایت برذات ایمش اعتقادی اوزره انك دخی سركارده
بولنوب بربالطه یه صاب و برپابوپه سنك امتزاج نصاب اولمسی معقول ایكن دون پایه قالدیغی
غالبا نظر معماره تصادف ایتمامك كرك دیو اگرچه مؤلدر لكن حقیقتده هر برشؤنات تصرف الهی ایله
اولدیغنی جزم ایدوب وساوس خاطری قالدرمقدن اسلم طریق یوقدر و بو بویله در والسلام
(منقولدركه عهد قدیمده اهل رأفت وحكمتدن بولنان عجم وروم وچین وهند ملوكی احوال
ممالكلرینی تجسس ورؤیت ضمننده دور بلاد ایدرك سرحدك برنده مصالح بولنملریله كورشمك
طریقیله بریره كلوب خلال صحبتده (ملك فرس بن بركره سویلمدیكم سوزده ندامت ایتمیوب
لكن سویلمكده مرارا ندامت ایتدم (وملك قیصر بن دیمدیكم سوزك ردینه دیدیكم سوزدن
زیاده قادرم (وملك چین بن سویله مدیكم سوزه مالك اولدم لكن سویلدیكمده اول سوز بكا
مالك اولدی (وملك هند بن شول سوزی سویلینه تعجب ایدرمكه اگر اول سوز رفع یعنی فاش
اولدیغی وقتده قائلنه ضرر وبردی یوق فاش اولمادیغی تقدیرجه قائلی اندن برمنفعت كورمدی
دیوب كلام مالایعنی یی تزییف ایتدیلر (ملوك قدیم اعجامدن بهرام بركیجه باغچهٔ خاصنده
اوطورركن كوشنه برقوش صداسی كلوز فی الحال تیر اتوب تیری قوشه اصابت ایتدكده
لسانی حفظ ایلمك قوشه وانسانه نه كوزل شیدر اگر بو حیوان لسانی حفظ ایدیدی تلف
اولمازدی دیمشدر (حضرت علی رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنمشكه صمت وسكوتی
زیاده اولانك مهابتی ارتق اولور بیورمشدر (عمرو بن العاص حضرتلری كلام دوا كیدركه
اقتضاسی مقداری استعمال اولنورسه نفع ویرر یوق مقداری لازمندن زیاده قیلنورسه
دواسی بادیٔ هلاك اولور دیمشدر (لقمان حضرتلری اوغلونه وصیتده دیمشدركه
ای اوغلم ناس سخن وكلاملریله افتخار ایلدكلرنده سنده صمت وسكوتك ایله افتخار ایله
زیرا لسان هر اخشام وصباحده سائر اعضا وجوارحه نه حالده سكز دیو استفسار ایلدكده
سائر اعضا وجوارح سن بزی حالمزه ترك ایدر ایسك خیر وصلاح اوزره یز دیو جواب ویررلر دیمش
بو معنایی افاده ده شاعر * احفظ لسانك لاتقول فتبتلی * ان البلاء موكل بالمنطق * بیتنی نظم
ایتمشدركه معناسی لسانكی حفظ ایدوب هر شیٔ تفوه وتكلم ایلمه كه بلایه مبتلا اولورسن زیرا
بلا نطق وتكلمه موكلدر دیمكدر ❊الفصل الثانی فی تحریم الغیبة❊ ایكنجی فصل
غیبتك حرمتی بیاننده در (قلت) غینك كسریله غیبت اغتیابدن اولهرق برمستور كیمسه نك غیابنده
یعنی آردنجه اشدیكی وقتده غمناك اوله جغی كلمانی تفوهك اسمیدر وغینك فتحیله غائب اولمق
معناسنه مصدردر فلیحفظ (صاحب مستطرف دیركه معلوم اولسونكه غیبت اقبح قبایحدن
برصفت ذمیمه در واكثر ناس بو صفته مبتلادر و بوندن سالم اولان قلیلدر وغیبت انسانده
كریه اعتقاد اولنسان مساوی یی غیابنده ذكردر دیننده اولسون یا بدننده ویا نفسنده ویا خلقتنده
ویا اخلاقنده ویا مالنده ویا اولادنده ویا زوجنده ویا خادمنده ویا عمامه سنده ویا ثوبنده ویا مشی
ویا حركتنده ویا تدبیرنده وطعامنده ودخی بونلره بكزر شیلرده اولسون ودخی غیبت یالكز لسانه
مخصوص اولمیوب كتابت ورمز یاخود كوز وال وباش ودخی سائر شیلر ایله اشارته دخی شاملدر
(امادینده غیبت بینماز وزكات ویرمز وخائن وظالم ووالدینه عاصیدر وطهارتی كوزتمز وغیبتدن
اجتناب ایتمز دیمك كبی (امابدنده اولان غیبت كوروطوپال وچپاقلی وقصیر القامه وغایت اوزون

وقره یوزلی وصاری دیمك كبیدر (امادنیایه متعلق اولان اموردده غیبت مثلا ادبسز ولاابالی اولوب
اصلا حق صایمز وكثرت كلامه مبتلا وچوق یر چوق اویور ونقصنی نیتله باباسی فرومایه ودولكر
ورنجبر كبی اصنافك ادانیسندندر وسیٔ الخلق ومتكبر ومرائی ومغرور وعجول وجبار واثوابی پیس
ورتبه سی تحمل ایتمز ایكن اعلا اثواب كیر ومفلس یاخود متمول وخسیس وعمامه سی وفسی بیوك ویاخود
پك كوچك وكیرلی وعیالی عفیفه دكل واولادی اویغونسز یاخود اولاد وعیالی كوزل لكن كندی
انلر كبی دكل وفلان آدم آغر متكبرانه یورر دیمك كبیدر (اماسیاست وتدبیرده غیبت مثلا فلان والی
وحاكمك سیاست واداره‌ٔ ایالت ولواء بلده ده قصوری وار ومصالح عباد اللهی رؤیت ایده میور
یاخود فلان حاكم وقاضی شرعله كورمیور دیمك وبونلرك امثالیدر (امام مسلم وابوداود وترمذی
ونسائی ابوهریره رضی الله تعالی عنهدن اشبو حدیث شریفی روایت ایتمشلر وترمذی
حدیث حسن صحیح دیمشدر روایت ایلمشلردركه قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (اتدرون
ما الغیبة قالوا الله ورسوله اعلم قال ذكرك اخاك بمایكره قیل وان كان فی اخی ما اقول قال وان كان
فی اخیك ما تقول فقد اغتبته وان لم یكن فیه ما تقول فقد بهته) مآلی رسول خدا صلی الله تعالی
علیه وسلم افندیمز غیبت ندر بیلورمیسكز دیو اصحابه تعلیما سؤال بیوردقلرنده الله ورسولی اعلمدر
دیدكلرنده معلوم اوله كه غیبت مؤمن قرنداشكزك كریه عد ایلدیكی شیئی ذكر ایلمكزدر بیورنجه
یا رسول الله ذكر ایلدیكمز شیلر مؤمن قرنداشمزده وار ایسه غیبت اولورمی دیو مخاطبین سؤال
ایلدكلرنده رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز ذكر ایلدیكز شیلر قرنداشكزده وار ایسه
غیبت ایتمش اولورسكز اگر یوق ایسه بهتان ایلمش اولورسكز بیوردیلر كه نصوص
سائره دلالتنجه بهتان ایسه غیبتدن اقبح واشنعدر (جامع صغیرده انجق (الغیبة ذكرك
اخاك بمایكره) مقداریله مسطوردر ومناوی محقق اخاك فی الدین یعنی ایمانده قرنداش دیو اخی قید
وصاحب مستطرف آسا غیبت لفظ وكتابت ورمز واشارت ومحاكاة یعنی تخییلات وتشبیهات
شقوقنك بریله اولور دیو تعمیم وغیبت اولنان كیمسه یه واصل اولدقده كوجنه كیده جكی شی دین
ودنیا وخلق وخلق واهل وخادمنه شاملدر دیو كذلك تعمیم ایلمشدر (ودخی امام ترمذی وابوداود
رحمهما الله تعالی عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنهادن تخریج وروایت ایلمشلركه حضرت
صدیقه قلت للنبی صلی الله تعالی علیه وسلم حسبك فی صفیة كذا وكذا * یعنی بن نبی اكرمه زوجات
طاهراتدن اولان صفیه ده شو وبو سزه كفایت ایدر دیدم بعض روات قولنجه صفیه نك قصیره
ایدوكنه تعریض ایمش حضرت صدیقه بكا جوابده رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری
(لقد قلت كلمة لو مزجت بماء البحر لمزجته) بیوردیلر دیمشدر یعنی ای عایشه بركلمه سویله دككه
دریایه مختلط اولسه افساد ایدر ایدی دیمكدر (ابوداود حضرت انس رضی الله تعالی عنهدن
تخریج وروایت ایدركه قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (لما عرج بی مررت باقوام لهم
اظفار من نحاس یخمشون وجوههم وصدورهم فقلت من هؤلاء یا جبرائیل قال هؤلاء الذین یأكلون
لحوم الناس ویقعون فی اعراضهم) بیوردیلر مآلی رسول الله صلی الله علیه وسلم بیورمشلركه معراج
ایله تشریف اولندیغمده برازقوملره تصادف ایلدمكه انلرك طرناقلری باقردن اولوب یوزلرینی
وكوكسلرینی انلر ایله طرمارلر جبرائیل علیه السلامه بونلر كیملردر دیو سؤال ایلدیكمده بونلر انسان
اتلرینی ییئلر وعرض ناسه دخل ایدنلر یعنی دنیاده ناسی ذم وغیبت ایله عرضلرینی پامال ایدنلردر
دیدی دیمكدر (قلت) مناوی محقق دیركه اشبو طرنقله روی وصدری طرملق عربستانده مألوف
اولدیغی اوزره جنازه یه نوحه وفریاد ایدن قاریلرك صفت وحالیدر اقبح حالتده صفات نسادن اولوب
صفات رجال اولمیان شیلر ایله بیان حال وحزن اهل غیبت اسوهٔ جزاده اولدقلرینی اشعاردر انتهی

ور وى عن جابر عن النبى صلى الله تعالى عليه وسلم (قال اياكم والغيبة فان الغيبة اشد من الزنا
ثم قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم ان الرجل ليزنى فيتوب الله عليه وان صاحب الغيبة
لم يغفرله حتى يغفرله صاحبها) اشبو حديث شريف روايتكردهٔ جابر رضى الله تعالى عنه اولديغى
مستطرفده محرردر لكن جامع صغيرده ابوسعيد الخدريدن دخى مروى ايدوكى وثم قال ايله
آيرلبوب (من الزنا) دن صكره مقام بيان وجهده (ان الرجل الخ) ديو مسطوردر ومآلى
صاقنك غيبتدن يعنى عن ظهر الغيب برمنوال اشارت سابقه شقوقندن بريسى و بلكه قلب ايله ذكر
غيبتدنكه اشبو غيبتك كاهى زنانك كاهندن اشد در يعنى جزاسى اندن زياده اولور زيرا رجل
وانساندن حسب البشريه بعضا زنا فعل اقبحى صادر اولوب اندن توبه واستغفار ايلدكده حق
تعالى رحمت واسعه سيله توبه سن قبول ايله احسان بيوردقده جزادن قورتيلور لكن غيبته
صاحب ومقارن اولنه يعنى غيبت ايديجى يه توبه ايدر ايسه ده عادل مطلق اولان حق تعالى
غيبت ايلديكى كيمسه حلال ايتمدكجه مغفرت قيلمز ايمدى حلال ايتمز سه ياخود استحلال ايتمكسزين
وفات ايدر سه تدارك استحلال متعذرا ولديغندن اشديت مذكوره تحقق ايدر ديمكدر حضرت انس دن
روايت اولنمشكه بركيمسه مسلمينى غيبت ولحومنى اكل ايلسه ياخود والى وضا بطه غمز ايلسه
يوم قيامتده كوزلرى كوك اوله رق كتور يلوب ويل وعذاب ايله ندا اولنور اول كيمسه اقار بنى بيلور لكن
اقار بى انى كمال تغيرندن بيله مزلر (معاويه بن قره ناسك نزد الهيده افضل واشرفى قلب ودروننده
برفرده بغض وعداوتى اولميوب وناسى غيبت ايلمياندر ديمشدر (امير بنى تميم اولان احنف بن
قيس تابعى تشكرا بنده ايكى خصلت حميده واردركه بريسى مجلسمدن بركيمسه قالقدقده انى
غيبت ايلمم (ايكنجى برقوم بنى امور ومصلحتلرينه ادخال ايلمدكجه امورلرينه مداخله ايلمم
ديمشدر زهى خصلت (ربيع بن خيثم رحمه الله تعالى يه بزسنى براحدى غيبت ايلديكك حالده
كورديكمز يوقدر ديدكلرنده نفسمدن راضى دكلمكه انك محاسبه سندن فارغ اولوبده يعنى خلاص
بولوبده انى ذم ناس ايله مشغول ايده يم ديوب شو بيتى انشاد ايلدى * لنفسى ابكى لست
ابكى لغيرها * لنفسى من نفسى عن الناس شاغل * مآل بيت انجق بن نفسمه اغلرم نفسمك
غيريسنه اغلمم نفسم بنم نفسمك اثام ومحاسبه سيله اشغال ايله ناسدن غافل وشاغلدر (محمد
ابن حرب ديمشدركه ابتدا صابونى ايجاد ايليان سليمان بن داود عليهما السلام وسويقى ايجاد
ايدن ذو القرنين وكاغدى ايجاد ايلين يوسف عليه السلام وكاغدلره ابتدا كتابت واسلامده
شهرلر ومدينه لر بنا ايده نك ابتداسى حجاجدر وخبز رقاق يعنى خبز جنسندن كرده وچورك وحلقه
كبى شيلرى ايجاد ايدن نمرود وغيبت ايده نك ابتداسى ابليس عليه اللعنه دركه آدم عليه السلامى
غيبت ايلدى ذكر اولنان سويق وانقوايده پسته ديدكلرى معروف نسنه كه مأكولات قسمندندر ديو
تعريف اولنمشدر لكن قاموسده السويق كامير معلوم ديلمشدر وسامى نام لغت معتبره ده السويق
پست كندم جوشيده ديو تفسير اولنمش وكندم پرنده ارزن يعنى طارو دخى كورنمشدر بو صورتده
طارودن و بغدايدن دخى ياپلديغى وعربستانده دخى شايكان ايدوكى ظاهر اولور (روايت
اولنمشكه حق سبحانه وتعالى موسى عليه السلامه غيبت ايدن توبه ايدر ايسه ده جنته داخل
اولنلرك آخرى وغيبته مصر اولور ايسه يعنى توبه يه موفق اولماز ايسه ناره داخل اولنلرك
اوليدر ديو وحى الهى اولمشدر (متصف اولماديغك اخلاق حسنه ايله سنى مداهنه يولندن
وجاها ستايش ايدن دنيدن امين اولمه كه متخلق اولماديغك اوصاف ذميمه ايله دخى غيابكده
سكا اسناد ايدر وزدكده اخرى غيبت ايدن شخص بده اعتماد ايتمه كه سنى دخى غيرك عندنده
غيبت ايدر مقالى كلمات سنيهٔ اسلافدندر (حسن بصرى حضرتلرينه فلان آدم سنى غيبت

ايتدى ديدكلرنده اوآدمه برطبق خرما هديه كوندردى حريفه حيرت كلوب همان حضور حسن
بصرى يه رومال وبن سزى غيبت ايتمشيكن هديه ارسالنه بادى ندر ديو سؤال ايتدكده ياسن بكا
حسناتكى اهدا ايتدك بنده مكافاتنى مراد ايلدم بيوردیلر (ابن مباركدن روايت اولنمشكه اكر بر
كيمسه يى غيبت مراد ايلسه م ايدى بابامى وانامى غيبت ايدر ايدم زيرا غيبت ايله حسناتم غيبت
ايتديكم كسانه كيدر والديم ايسه بو حسناته سائرلرندن احقدر (وصاحب المستطرف ديركه
برانسان انسان آخرى محاكات ايدرسه يعنى تقليدنى ايدر ايسه مثلا تقليدنى ايلديكى كيمسه
طوپال ايسه طوپال يوريمك كبى وسائر تنقيص مراد ايلديكى هيئاتك تقليدنى ايتمك كبى بونلرك
جمله سى حرامدر و بعض متفقهين ومتعبدين يعنى كندوينى فقيه وعابده بكزتمش رياكارانك
كويا غيبت كاهنده بولنمز زعميله تعريضا غيبتلرى مثلا برينك حالى نشكلدر ديو صورلدقده
جوابلرنده الله تعالى بزلرى وانى اصلاح ومغفرت ايلسون وجناب حقدن عفو وعافيت استرز
وخدايه ثنالر اولسونكه بزى ظلمه قپوسنه وارمغه مبتلا ايتمادى وشرندن حقه صغندق وخدا بزى
قلت حيادن حفظ ايده كبى دعالر ايدرلركه بو سوزلر تصريحدن ادلدركه اول ذكر اولنان
آدمى عين تنقيص وتعييبدر (ودخى معلوم اوله كه غيبت ذكرايده نه حرام اولديغى كبى استماع
ايده نه دخى حرامدر بو تقديرجه برانسان برينى غيبت ايلدكده ضرر خوفى يوق ايسه منع ونهى
ايلمك لازمدر ضرر خوفى وار ايسه قلبندن نهى وانكار ايدوب مجلسدن ممكن اولورسه قالقه ودخى
لسان ايله غيبت ايتمك حرامدر ديو بده قلبندن استماعنى استرايسه بعض علما بو صفت العياذ
بالله نفاقدر زيرا الله تعالى وتقدس ﴿ واذا رأيت الذين يخوضون فى آياتنا فاعرض عنهم ﴾
بيورمشدركه مطلقا مجلس سوءده بولنميوب اورادن صاوشمغه اشارت واردر ديدیلر ومجلس غيبتدن
قالقمغه دليلدر ديدیلر انتهى مآلى حضرت رسالتپناهه خطابا تكذيب واستهزاء وطعن ايله
آيات قرآنيه يه خوض وتعريض ايدن كفارى كورديكك وقتده انجلسلرندن قالق ديمكدر
وبو معناده انشاد اولنان اشعاردندر * وسمعك صن عن سماع القبيح * كصون اللسان عن
النطق به * فانك عند سماع القبيح * شريكا لقائله فانتبه * يعنى لسانكى قبيح اولان سوزلردن
حفظ وصيانت ايتديكك كبى قولاغكى دخى استماع قبيحدن حفظ ايله زيرا سماع قبيحدن
قاچمز ايسك كاهده قائلنه شريك اولورسن پس بو پندمله متنبه اول يعنى همان غيبت دكلمه صاوش
ديمكدر

﴿ الفصل الثالث فى السعاية والنميمة ﴾

فصول عديده دن اشبو اوچنجى
فصل سعايه ونميمه نك حرمتى بياننده در (قلت) سعى باء ايله صله لنورسه يعنى سعى به دينورسه
نميمه وغمز معناسنه در كه تركيده قوغه لمق دينور ونمام دخى اصطلاح اهل شرعده لغتده همس
وحركت حقيقه معناسنه اولان نميمه دن مأخوذ اوله رق بركيمسه نك كركك اوكيمسه نك وكرك
نقل ايلديكى كيمسه نك ياخود آخر كيمسه نك عندلرنده اولان حالنى افسادا عبارة ياخود
اشاره ويا بونلرك غيريله اشاعه واظهار واخباردر قال الله تعالى ﴿ ولا تطع كل حلاف مهين
هماز مشاء بنميم مناع للخير معتد اثيم عتل بعد ذلك زنيم ﴾ اشبو آيت نهى نميمه يى ناطقه در مآل
شريفى اولنده واقع ﴿ فلا تطع المكذبين ودوا لو تدهن فيدهنون ﴾ منطوقى انضماميله ختم
انبيا عليه الصلاة والسلامه خطابا مشرك اهل مكه يه اطاعت قيلمه كه قرآنى مكذبلردر و انلر
كندولره مداهنه ايتمكى تمنى ايدرلر تاكه انلرده سكا مداهنه ايده لر يعنى استرلركه شركدن نهيى
تركله تلاين ايده سن ياخود كاهيجه شركده انلره توافق ايده سن انلر دخى ترك طعنله سكا تلاين
ايده لر ودخى شول كيمسه يه هر برحلاف مهين همازه اطاعت ايتمه كه حق و باطلده يمينى بولدر
حقير الرأيدر غيرى يى زياده غيبت ايديجيدر قوغه لمق وجهيله نقال كلامدر ايمان وانفاق

وعمل صالحدن اولان خیری ناسدن زیاده منع ایدیجیدر ظلمده متجاوزدر کثیرالاثامدر غلیظ القلب اولوب باطله خصومنده شدت ایدر ذکر اولنان اوصافله اتصافدن صکره متصل اولدیغی نسبی ادعا ایدر دیمکدر (صاحب مستطرف نمامك خست ورذیلت وسقوط رتبت ومنزلتی عاقل اولنه اندن اجتنابه دلیل کافیدر دیمش وهمازی * المغتاب الذی یأکل لحوم الناس الطاعن فیهم * ایله تعریف ایتمشدر (وحسن بصری حضرتلری برمجلسده مؤمن قرنداشنك احوالنه یدیله وکوزیله وقاشیله وکربکیله اشارت ایدن شخصدرکه همزه ولمزه دخی اودر بیورمشدر (امام علی ایله حسن بصری رضی الله تعالی عنهما عتل سیئ الخلق اولان شخص فاحشدر بیورمشلردر (اما ابن عباس رضی الله تعالی عنهما عتلی زیاده ایله جری وجسور اولان منافق ایله تفسیر ایتمشلردر (وعبیدبن عمیر زیاده اکول وشروب شخص قوی ایله (وکلبی کفرنده شدید ایله (وبعضیلر عتلی باطلده خصومتی شدید وزنیمی باباسی کیم اولدیغی بیلنمیان ایله تفسیر ایتمشلردر (وشاعر عرب عربا هجونده زنیمی بومعنی اوزره * زنیم لیس یعرف من ابوه * بغی الام ذوحسب لئیم * دیمشدرکه مآلی بنم هجو ایتدیکم باباسی کیم اولدیغی بیلنمیان زنیمدر واناسی فاجره حسب لئیم صاحبیدر دیمکدر (امام بخاری ومسلم رحمهما الله تعالی ابوهریره رضی الله تعالی عنهدن (لایدخل الجنة نمام) حدیث شریفنی روایت ایتمشلردر یعنی نمام اولان کیمسه جنته داخل اولماز دیمکدر (اسعد فقیردیرکه شراح حدیثك بیانلرنجه اشبو حدیث و (لایدخل الجنة الارحیم) و(لا یدخل الجنة قاطع) و (لایدخل الجنة خب ولابخیل) کبی احادیث شریفه (حتی یطهر بالنار) یعنی جنته داخل اولمازلر جهنم ایله تطهیر اولنمادقجه قیدیله مقیدلردر انتهی (روایت اولنمشکه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم ایکی قبره مرورلرنده بیوردیلرکه شوقبرلرك صاحبلری عذاب اولنورلر نه بیوك کناهده عذاب اولنورلر اما بریسی نمیمه ایله مشی ایدردی یعنی قوغه لیجی ایدی واما آخری بولندن استبرا ایلمزایدی دیدیلر (حجة الاسلام ابوحامد الغزالی حضرتلری دیمشلرکه نمیمه اکثریا غیرك کلامنی کیمك حقنده سویلندی ایسه اوکیمسه یه نقله اطلاق اولنور مثلا فلان آدمی سنك حقکده شونی و بونی سویلدی دیمك کبی دیو تعریف ایلمشلردر بویله اولدیغی وقتده انسانه لایق ولازم اولان اودرکه احوال ناسدن نه یی کورر واستماع ایدر ایسه سکوت ایلمکدر یعنی اومبصر ومسموعی آخره نقل ایتمیه مکرکه نقل وحکایه سنده مؤمن قرنداشنه نفع وفائده اوله یاخود برمعصیت ومضرتی دفع اوله وهر برکندی یه نمیمه نقل اولنان ذواته دخی لایقدرکه فلان سکا شویله دیدیکی وقتده تصدیق ایتمیه زیرا نمام فاسق مردود الخبردر یعنی خبر وشهادتی مقبول دکلدر ودخی اول نمامه بونی بردخی ایتمه نمیمه قبیح نسنه در دیو نصیحت ایده واکا الله ایچون بغض ایده زیرا نمام عندالله بغیضدر و بغض فی الله واجبدر واول نمامك خبریله کندیسندن شویله دیدی دیو نقل خبر اولنان کیمسه یه دخی سوء ظن ایدوب صفوتنی بوزمیه زیرا جناب حق عزوجل ﴿یا ایها الذین آمنوا اجتنبوا کثیرا من الظن ان بعض الظن اثم ﴾ الایه بیورمشدر انتهی (قلت) ذکر اولنان عبارده مثلا فلان آدمی سنك حقکده شونی و بونی سویلدی دیمك کبی کلامی حجة الاسلامك کقوله فلان تقول فیك کذا قولی ترجمه سیدر اشبو عبارهٔ عربیه دن صکره دست فقیرده بولنان نسخ اصلده قانجه خط وحبر سرخله (فینبغی للانسان الخ) مقالنده فینبغی لفظی مطلب مستقل صورتنده فاصله لیجه یازلمش اولمسی ینبغی الخ حضرت غزالی مقولی اولدیغی یاخود صاحب المستطرفك کلامی اولمسی محتملدر فتأمل مآل آیت مذکوره ای مؤمنین سزظنك کثیرندن اجتناب اوزره اولك زیرا ظنك بعضیسی عقوبته مستحق اولان ذنب وکناهدر واول ذنب اولان ظن بعض ایسه ده کثیردر زیراکه مؤمنلره اولان ظندر دیمکدر (قلت) بیضاوی حضرتلری دیرکه

کثیرالفظنك ابهام اولمسی یعنی اجتناب اولنه جق ظن نه مقوله اولمسی تصریح بیورلمادیغی هرظنده ظنك قنغی قبیلدن ایدوکی بلنمك ایچون احتیاط وتأمل اولنمق نکته سیچوندر زیرا جزم و یقینك دونده اولان ظن اوج نوعدر اولکیسی فضائل اعمالده ادله یه اولان ظن وحق تعالایه اولان حسن ظن کبیکه بونلرده اولان ظنه اتباع واجبدر ایکنجیسی علم حالده اولان معتقدات الهیات ونبواتده اولان ظن وشك ومؤمنینه اولان سوء ظنکه بوظنلر حرامدر اوچنجیسی امور معاشیهٔ دنیویه ده اولان ظندرکه بوظن مباحدر انتهی ایمانله متصف اولنلر سزظندن اجتناب کثیرایله اجتناب ایدك یعنی دفعة ظنکزایله عمل ایتمیوب بعدالاحتیاط والتأمل اتباع واجب اولان ظندن اولدیغی بلندیکی وقتده اتباع ایدك دلیل ظنی ایله ثابت اولان عملیات کبی زیرا بعض ظن عقوبته مستحق اولان ذنب وکناهدر الهیات ونبواتده نص قطعی موجود ایکن اول نصه مخالف ظن ایله ومؤمنینه اولان ظن سوء کبیکه بونلر حرامدر دیمکدر (روایت اولنمشکه عهد صدر اول اسلامده بصره ده امیر ووالی بلال بن ابی برده یه برکیمسه کلوب برآدمی یی غمز ونمیمه ایلدکده بلال باهر الافضال اول غمازه شمدی سن کیت سندن واندن کشف حال ایده لم دیو یوز و برمدی برده لدی التحقیق غماز مرقومك غیررشده یعنی ولدزنا اولدیغی تبین ایدر (ابوموسی الاشعری رضی الله عنه * لایبغی علی الناس الاولد بغی * دیمشلردر یعنی ناسه اضرار و بغی وطغیان ایلمز انجق ولد زنا ایلر دیمکدر (روایت اولنمشکه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز (الا اخبرکم بشرارکم قالوا بلی یارسول الله قال من شرارکم المشاؤن بالنمیمة المفسدون بین الاحبة الباغون العیوب) بیوردیلر یعنی برکون رسول علیه الصلوة والتحیه امتم سزلره شرار ناسی خبرویره یمی بیوردقلرنده اصحاب کرام یارسول الله خبرویرك دیدکلرنده رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمز ناسك شراری نمیمه ایله مشی ایدوب احباب بیننی افساد واحبابك عیبلرینی کشف واظهار ایدنلردر بیوردیلر (ابوهریره رضی الله عنهدن روایت اولنمشکه قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ملعون ذوالوجهین ملعون ذواللسانین ملعون کل شفار ملعون کل قتات ملعون کل نمام ملعون کل منان) بیوردیلر ذوالوجهین طرفینه بر برینه منافی صورتلر ایله کورینان منافق معناسنه مستعملدر ترکیده دخی ایکی یوزلو دیرلر ذو اللسانین دخی بومعنایه درکه تفسیر موقعنده در شفار ناس بیننده سوز صید ایدوب انلره القاء عداوت ایدنلر قتات کذاب وزننده نمامدر یاخود خلقك خبری اولمقسزین کیزلوجه سوزلرینی تجسس ایدوب دکلیان شخصدر کرکسه اول سوز ایله نماملق ایتسون کرکسه ایتسون منان برکیمسه یه خیر ایدوب بعده اول کیمسه یه قولا وفعلا من واذی ایدندر اشته بومقوله اشخاصك طوپو برموجب حدیث شریف رحمت حقدن مردودلردر (قلت) اشبو حدیث شریف ایله حدیث اول جامع الصغیرده عبارهٔ محررهلر اوزره بولنه مدی فقط (ذو الوجهین فی الدنیا یأتی یوم القیمة وله وجهان من نار) حدیث شریفی مضبوطدرکه مفهومی دنیاده ایکی یوزلو اولان قیامت کونده کندو سیچون اتشدن ایکی وجهی اولدیغی حالده کلور دیمکدر مناویٔ محقق ذوالوجهینی شول شخصدرکه صنیعة وخداعا هرکسه استدیکی وسودیکی طورده کورینندر وکندوبی اوکس ایله یکرنك محبت واتحاد واول کسك غیری یه یعنی ضدینه مخالف کوستر اشته اوشخص افسادی واصول نفاقدن براصلی ارتکابی اوزرینه جزا اوله رق ایکی وجه مذکور اوزره حشر اولور دیو تعریف وتوجیه ایتمش و بعض اهل حدیث دخی موقف اولان محشرده بین الخلایق ایکی یوزلی اولان صورت مذکوره ده تشهیر وقرین زجر اولور مادامکه وضع مذکورده برغرض صحیح ومصلحت اولمیه اما شردن نفسنی وخلقی وقایه واتقا وتألیف قلوب کبی برمصلحت ضمننده اولورسه بو صورتده اولان ایکی یوزلیلك حسن ومرغوب فیه در بناء علیه بعض خبر

بینلرنده اولان منافات برطرف اولور دیمشدر (اما صاحب مستطرف دیرکه اما تهدینی ایقاعه قادر ذواته خلق غمز وسعایت ایتمك غیبت ونمیمه وسائر ذمائم جهتلرندن اشد خصال ذمیمه یی جامع اهلاك ایدیجی برفساد درکه انکله نفوس تلف و اموال قرین مصادره و اصحاب عزت ذلیل و شریف وضیع وسید قول ونیجه دم رهین اراقه وعرضلر پایمال وصفلر متقاطع وواصللر مفترق وزوجین مطالق ومحبلر عدو اولور (قلت) روزکارك مساعده سنده اولان ذواته لایقدر که خشیة اللهی در پیش ایدوب ساعی بالفساد ونمام بدنهادك سوزینی اصغا ایله کارنا صوابده بولنمیوب * سر مسند اقباله غرور ایله کل * وارایسه شعورك ایده کور خیر عمل * نو بتله بخدردیه رك بو مسند * چوق کیمسه کذر ایلدی سندن اول * مخطره سیله کندیسن خبر ایله یاد ایتدیره لر (رباعی مذکور اسعد فقیرك کوردیکی اقوال سخنوران قدمادندر (قدمانك حکمت کتابلرنده کورلمشدر که حق تعالایه ابغض ناس مثلث در واصمعی دیمشدر که مثلث اول شخصدر که آمره بر ینی غمز وسعایت ایدر اودخی غمز اولنان کیمسه یه تعدی ایلدکده اول شخص اوج نفسی لفظا ومعنا اهلاك ایدر بری غمز ظاهر اولنان رجل و بری معنی کندی و بری دخی آمر درکه غماز ایله معا مستحق عذاب ونکال اولمش اولورلر (بعض حکما دیمشلردر که عقول اعداسیله مودت سارقلرندن حذر ایلیك انلر کیمدر دیرسه کز نمام وساعی اولان کیمسه لردر زیرا سارقلر اموال و اشیا سرقت ایدرلر بونلر ایسه ناس بیننده محبت ومودتی وحسن الفت ومعاشرتی سرقت ایدرلر یعنی قالدیررلر (مثل سائردائردرکه واشی ونمامه اطاعت وسوزینی دکلیان صدیق و دوستی ضایع ایتمش اولور اکثریا شجر قطع اولندقده ینه کوکندن بتروسیفله لحم کسلسه اوکیلور اکن لسانك یاره سی اوکولمز اشبو حدیث ابن مسعود رضی الله تعالی عنهدن روایتکرده ابو داد وترمذی رحمهما الله تعالی درکه (قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم لایبلغنی احد من اصحابی عن احد شیئا فانی احب ان اخرج الیکم وانا سلیم الصدر) مآل حدیث اصحابمدن بری آخردن برکلامی بکا تبلیغ وایصال ایلمسون زیرا بن محبت ایدرمکه سلیم صدر وقلبم منشرح اوله رق سزلره ملاقات ایده یم دیمکدر (صاحب مستطرف دیرکه وناسدن بعض کسان واردرکه الوان مختلفه ده کورینورلر وایکی یوزلو وایکی دللی اولوب برطاقه بروجهله ودیکرطاقه روی دیکرله کیدرلر یعنی هر برقومه مناسب وملایمی ایله تکلم ومداهنه ایدوب قوم آخری ذم وقوم آخر مذکوری قوم اوله ذم ایدرلر اشته بویله اولان عندالله وجیه ومکرم اولماز (اشبو معناده صالح بن عبد القدوس * قل للذی لست ادری من تلونه * اناصح ام علی غش تداجینی * انی لاکثر مما سمتنی عجبا * ید تشج واخری منك تاسونی * تغتابنی عند اقوام وتمدحنی * فی اخرین وکل عنك یأتینی * هذان شیئان شتانان بینهما * فاکفف لسانك عن شتمی وتزیینی * قطعه سنی نظم ایتمشدر (مآلی تلون مزاجندن نه رنکده اولدیغی بیله مدیکم شخصه ای صالح سو یله که سن بکا صدیق ومحب اوله رق نصح و پند ایدیجیسن یوقسه درونکده حقد وکین اولوب ده مواجهه مده مدارا می ایدرسن بن بکا سنك توصیفلرکدن تعجب یوندن اکثرمکه سنك برالك شج یعنی بخل ایدر دیکرالك ایسه مواسات ایدر یعنی سن بنی برقوم نزدنده غیبت وقوم آخر یاننده مدح ایدرسن مدح وذم ایدن باشقه باشقه اولیوب ایکیسیده سن اولدیغکدن بکا تعجب کلور زیرا ذم ومدح ضدان اولوب بونلرك بیننده مباینت واردر بویله مناقض ایشده بولنمه آرتق بنم شتممدن وتزیینمدن کف لسان ایله دیمکدر (بعض بلغا بیك عدد افعی یعنی حیهٔ کبیره برمتلون آدمدن خیرلودر دیمشلر ومتلون کیمسه یی ابو براقش وابو قلمونه بکزتمشلردر (صاحب مستطرف ابو براقش اوزرنده کونا کون نقطه ایله منقوط

برقوشدر برکونده درلو درلو رنك ایله تلون ایدر دیو ذکر ایتمش وابو قلمونی دخی رومده حریردن طوقنور برقاشدر که الوانله تلون ایدر دیوب قاموسده دخی بو یله یازلمشدر غالبا جانفس اولمق کرکدر (وطایش یعنی خفیف العقل اولوب بریرده قرار ایتمیان کیمسه یه ابورباح دخی دیرلر ابورباح نحاسدن معمول برفارسك صورتی اولوب حمصده واقع جامعك قپوسی اوزرنده قبه فوقنده تیموردن برعمود اوستنده ایمش صاغ الی وسبابه سی ممدوده اولدیغی حالده ادنی روزکار ایله دونرایمش وانکله مهب ریحی بیلورلر ایمش عر بستانده قامش اوزرینه ودیار عجمده صبیانك سجملره یاغلیوب برهوا ایتدکاری کاغده دخی ابو رباح کنیه ایمش (قلت) سفاینده اولان تو یلره واوجاقلرده وصو به لرده اولان تنکه لره دینسه دخی جائزدر (اسعد فقیر دیرکه اشبو ابورباح حمصده یاجامع النوری اوزرنده یاخود مشهدعلی جامعی مناره سی فوقنده اولوب تیمورلنك استیلاسنده ضایع اولمش یاخود تیمورلنك قالدیروب مناره سنی نصفنه قدر ییقوب حالا مناره نك نصف آخری باقی و بووجهله ابوالریاحك یرنده یلدراسدیکی اهالیسندن تحقیق اولنمشدر (حکایه) معاویه رضی الله تعالی عنه احنف بن قیسه سن بزه شو یله بو یله دیمش سن یوللو مؤاخذه ایلدکده احنف انکار ایدر تکرار بکا ثقه خبرویردی دینجه احنف ثقه تبلیغ ایتمز یعنی غماز اولماز دیو جواب رنکین ویرمشدر (عظماء قدمادن فضل بن سهیل سعایه ونمیمه یه بغض اوزره اولوب اکر کندی یه برغماز کلسه اکر صادق ایسك سکا بغض وکاذب ایسك عقاب ایده رز واکر استقاله یعنی ندامت ایدر ایسك اقاله یعنی قبول ایده رز دیو بوز و یرمزایدی (ینه مومی الیهه سعایتی حاوی برمکتوب کلدکده جوابنده سعایت ونمیمه یی قبول نمیمه ایلمدن زیاده شردر زیرا سعایت ونمیمه شره دلالتدر وقبولی انجاز واجازتدر برشیئه دلالت واول شیئی اخبار قبول واجازت کبی دکلدر همان سعایتدن حذر ایدك اکر سعایتده صادق ایسه کز صدیقله لئیم اولمش اولورسکز زیرا انکله حفظ و ستر عرض ایتمامش اولورسکز دیو یازمشدر * من سعی بالنمیمة حذره الغریب ومقته القریب * دیمشدر (مآلی نمیمه ایله سعی ایدن شخص اولقدر مضطربدرکه فاره انی قورقودر وصورت متوهمه هلاك ایدر یعنی فاره طقردیسندن اورکر و بر تصویر کورسه اودی قوپوب کبرر دیمکدر (بلغای خلفادن مأمون ابن هرون الرشید * النمیمة لاتقرب مودة الاافسدتها ولاعداوة الاجددتها ولاجماعة الابددتها ثم لابد لمن عرف بها ونسب الیها ان یجتنب وتخاف معرفته ولایوثق بمکانه * دیمشدر که مفادی نمیمه برمودته و عداوته و برجماعته قریب اولمادی الاافساد وتجدید وتفریق وتبدید ایتدی و برکیمسه ساعی ونماملق ایله شهرت کبر اولسه اندن حذر اولنمق وبنی بیلمسون دیو قورقولمق وذاتا وجاها رتبه سنه اعتماد اولنمامق کارعقلادر دیمکدر (و بومعناده بعض بلغای علما شوقطعه یی انشاد ایلمشلردر * من نم فی الناس لم یؤمن عقاربه * علی الصدیق ولم تؤمن افاعیه * کالسیل باللیل لایدری به احد * من این جاء ولامن این یأتیه * الویل للعهد منه کیف ینقضه * والویل للود منه کیف ینفیه * مآلی نماملق ایدن شخصك عقربلری وحیات و یلانلری مؤثر اولان کلمات نمیمه وفساد علاماتی صدیق ودوستی اوزرینه امین قلنمازلر یعنی شرندن امنیت اولنماز اول شخص کیجه کلان سیل کیدرکه بر احد نره دن کلدی ونره یه کلور بیله مز اومقوله شخصك عهد ینه یعنی دوستلغنه ودخی مودتنه عذاب اندر عذاب اولسونکه نه اصل ایله مودتی نقض ونه شکل ایله نفی ایدر (بعض شعرا دخی شو بیتی نظم ایلمشدر * یسعی الیك کما یسعی علیك فلا * تأمن غوائل ذی وجهین کیاد * یعنی نمام سکا آخری سعی ونمیمه ایلدیکی کبی سنی دخی آخره سعی ونمیمه ایلر ایکی یوزلو مکیدت صاحبنك غوائل ومکروشدائدندن امین اولمه دیمکدر (صالح بن عبد القدوس دخی

كل من جاء بشتم من اخ * فهو الشاتم لامن شتمك * ذاك شئ لم يواجهك به * انما اللوم على
من اعلمك * يعنى هر كيمسه كه مؤمن قرنداشندن سكا شتم وغيبتى كتوره سكا شاتم اودر يوقسه
شتم ايدن دكلدر زيرا شتم برشيدركه سكا اول مؤمن انكله مواجهه ايتمديدى يعنى غيابكده ديوب
ايشتمدك ايدى آرتق لوم وتوبيخ انجق اخبار واعلام ايدن كيمسه يه لازمدر ديمكدر (بعض ظرفاء
نمام وغياب اولنلرى اشبو بيتده كوزل تعريف ايتمشدر * ان يعلموا الخير اخفوه وان علموا * شرا
اذاعوه ان لم يعلموا كذبوا * معناى بلاغت احتواسى نمام وغياب اولنلر خلقده خيرى بيلورلرسه
كتم واخفا ايتديلر واكر شرى بيلوب وتفرس ايدرلر ايسه اظهار واشاعه ايتديلر يوق اكر
شرى بيلمزلر ايسه خلقى بنه شرايله يادايدوب يلانسو بلديلر وبهتان ايتديلر ديمكدر (و بومعناده
شوقطعه يى دخى نظم ايلمشلردر * ان يسمعوا ريبة طاروا بها فرحا * منى وماسمعوا من صالح
دفنوا * صم اذا سمعوا خيرا ذكرت به * وان ذكرت بسوء عندهم اذنوا * ترجمه سى ياران زمان
بندن برريبه وتهمت ايشتسه لر اول تهمت سببيله فرحلرندن اوچارلر واكر برصالح عملى وخيرى
استماع ايدرلر ايسه دفن وستر واخفا ايدرلر حضور ومجلسلرنده خيرايله مذكور اولديغمى
استماع ايلدكلرى وقتده كأن اصم اولوب استماع ايده مزلر واكر سوء وقباحت ايله مذكور
اولورسم اذان پرده سيله اعلام واشاعه ايدرلر ديمكدر (حسن بصرى حضرتلرى * ستر
ما عاينت احسن من اشاعة ماظننت * ديديلركه فحواسى كوزلكه كورديكك محاسن ناسى
كيزليوب فاش ايتامك ظن وتوهم ايلديكك قبايحى اشاعه وافشادن خيرلودر ديمشدر
(قلت) نسخهٔ مرئيهٔ ترجمهٔ مستطرفده بصرى حضرتلرينك اشبو قول بلاغت اولى (امام
حسن رحمه الله تعالى ديمشكه عيوب وقبايح ناسدن مشاهده ومعاينه ايلديككى ستر واخفا ايلمك
تشهير واشاعه ايلمه دن خيرلودر ديو ترجمه اولنمشدر فاختر ماشئت ولاتملنى (عبدالرحمن بن
عوف بركيمسه بركوتونسنه يى استماع ايدوب اشاعه وافساد ايلسه آثم وكناهده اوكوتونسنه يى
اتيان ايدن يعنى اشليان كيبدر * نهى لعنده وارد اولان آثار در * امام بخارى ومسلم ثابت
ابن ضحاك رضى الله تعالى عنه (لعن المؤمن كقتله) حديث شريفنى روايت ايلمشلردر على قائله
الصلاة والسلام يعنى بر مؤمن موحده لعن ورحمت بارى ذوالجلالدن طردايله بد دعا اول مؤمنى
قتل واهلاك كيبدر مآلنده در (وصحيح مسلمده ابوالدرداءدن رضى الله عنه لايكون اللعانون شفعاء
ولاشهداء يوم القيمة) حديث شريفى دخى مرويدر على قائله الصلاة والسلام يعنى ناسه لعنى
اعتياد ولعنده مبالغه ايدنلر يوم قيامتده شفعاء وشهداء زمره سندن اولمازلر مآلنده در (ابوداود
سننده ينه ابوالدرداءدن رضى الله عنه (ان العبد اذا لعن شيئا صعدت اللعنة الى السماء فتغلق
ابواب السماء دونها ثم تأخذ يمينا وشمالا فاذا لم تجد مساغا رجعت الى الذى لعن فان كان اهلا
لذلك والا رجعت الى قائلها) حديثى دخى مرويدر على ناطقه الصلاة والسلام (اسعد فقير
ديركه بو مقامده صعدت ورجعت تصعد وترجع معنالرينه در صيغهٔ ماضى ايله اتيانى تحقق
وقوعلرينه بناء در يعنى حقك قوللرندن برى برشيئه لعنت ايلسه اول لعنت سمايه صعود ايدروسمانك
قپولرى لعنتك عدم دخولیچون قبل باريدن اغلاق اولنور پس لعنت صاغى وصولى طوتوب
دولاشوب يعنى زه يه كيده جكنده متحير اولوب مساغ وجاى قرار بولمينجه كندويه لعنت اولنان
شخصه رجوع ايدر اكر اول لعنته اهل ايسه مطرود اولور يوق اكر اهل دكل ايسه لعنتى ايدن
كيمسه يه باذن الله رجوع ايدر ديمكدر (صاحب مستطرف شافعى ديركه اوصاف مذمومه ايله
متصف اولنلره جائزدر (مثلا لعن الله الظالمين لعن الله الكاذبين لعن الله اليهود والنصارى
لعن الله الفاسقين ونحو ذلك واحاديث صحيحه ده ثابت اولمشدركه رسول اكرم صلى الله تعالى

عليه وسلم ربا خواره ومصورينه وپدر ومادرينه لعنت ايدنلره ولغير الله ذبح قربان ايدنلره
ونسايه تشبه ايدن ذكوره لعن الله ديو لعن ايلمشلردركه بواحاديث بخارى ومسلمده بعضيسى
بالاتفاق وبعضيسى بالانفراد مرويدر والله اعلم انتهى (قلت) شارح الجامع الصغير المولى
المناوى الحنفى بيانجه لعنت رحمت كنديه نازل وواقع اولان مظان ومواطندن بعد در
واحاديث لعنده اولان ال يعنى ازجمله لعن الله النايحة والمستمعة ده ملعون اولان نايحه
ومستمعه يه داخل اولان حرف تعريف جنس ايچوندركه نايحه جنسى وراشى ومرتشى وظالم
وكاذب جنسلرى ديمكدر بووجهله جنسه اولان لعن جائز اولوب يوقسه عاقبت انجامى معلوم
ومجزوم اولميان شخص واحد ظالم وكاذب وغيريلره رحمتدن مطروديت معناسنه اولان لعنت
جائز دكلدر وعصاة مسلمينه لعنده اختلاف اولنوب ينه جنس مراد اوله رق شارعدن قنغى
عصيان ذكر اولمش ايسه اومقوله كناهكار جنسنه لعنت اولنوب شارعدن استماع اولنميان عصيان
اصحابنه لعنت اولنمامق خصوصى اشارتكرده شارح مشاراليه در (قلت) لكن سراجيه ده
لعنت مشرك ايله لعنت مؤمنك بينلرنده فرق اولوب لعنت مشرك رحمت ومغفرت رب عزتدن
طردايدر ولعنت مؤمن فاسق ايسه احسان ولطف حق تعالادن طردابدى اولميوب بلكه
وعيد ونحو بقدرتا كه وعيد مذكورى ايشيدوب فسقندن رجوع وياخود قورقوب استغفار
يعنى رحمت ومغفرت بارى تعالايه رجوع ايده ولهذا توبه سندنصكره مسلمه بو معناجه اولان
لعنت دخى جائز دكلدر ديو جواز لعن مسلم فاسق صحيحا بوكونه تأويل اولنمشدر فليحفظ
* اما مدح عزلت وانزوا وذم شهرت بياننده اولان آثار صاحب مستطرف (قال رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم (الخمول نعمة وكل يتبرأ والظهور نقمة وكل يتمنى) اثرينى عنوان
مطلب قلمشدركه مفهومى شرفله اشتهاردن سقوط نعمت ايكن هركس اندن تبرى يعنى
براءت طلب ايدر يعنى اندن قاچنورلر وظهور واشتهار نقمت يعنى كربت اولوب والحال كه جمله
ناس انى طلب وتمنى ايلر ديمكدر (بعض عرفاء خمولى مدحده شو بيتى نظم ايلمش * تلحف
بالخمول تعش سليما * وجالس كل ذى ادب كريم * يعنى سن خمول ايله اورتون يعنى خمول وانزوايه
ملازم اول تاكه سلامت اوزره تعيش ايده سن الفت استرايسك جهلا ونادان وبد اخلاقدن
دور اولوب ادب صاحبى اولان هر كريم ايله مجالسه ايله ديمكدر (بعض اعرابى * رب وحدة
انفع من جليس ووحشة امتع من انيس * يعنى چوق كره خانه ده وحدت جليسدن انفع وچوق
كره وحشت يعنى ناسدن قاچق انيسدن زياده تمتعدر ديمكدر (قلت) بعض نسخه ده تاينده
نون ايله امنع كورلدى اشبو نسخه اوزره مآل فقره چوق كره يالكزلق انسانه دفع ضررده
معين وظهير اولور ديمكدر مطالعهٔ فقيرا وزره بو نسخه لدى التأمل تأكيد اولميوب بوجه
تأسيس ايديكى ظاهر اولور (ابو معاوية الضرير نام ذات ديمشكه ايكى خلصت واردركه
اول خصلتلر ايچون كوزيمك اچلمسى بكا سرور ويرمز يعنى اچلديغنى استمم برى نفسمه
اعجابك قلتى وديكرى بكا اجتماع ناسدن حاصل اوله جق اضطرابدن قلبمك خالى اولمسيدر
ديمشدر مآلى مومى اليه ضرير يعنى اعمى اولمغله اكر كوزمده علت اولسه نفسمى كورر وعجب
ايدر ايدم وخلق ايله زياده الفتدن مضطرب اولوردم ديمكدر (حضرت عمر رضى الله تعالى عنه
* خذوا حظكم من العزلة * يعنى اى ناس صفادن حظكزى عزلت خلق جهتندن الك
بيورمشدر (حسان بن ثابت رضى الله تعالى عنه بركون مدينهٔ منوره ده اولان قله لردن برينه
على الصباح صعود ايدوب ياصاحباه يعنى اى دوستلرم كلك ديو ندا ايدر خزرجيلر واروب
ما الخبر ديدكلرنده حسان بو بيتى نظم ايتدم استرمكه استماع ايده سز ديوب انلر دخى بيوردك

دیدکلرنده * وان امرؤ امسی واصبح سالما * من الناس الاماجنی لسعید * دیدیکه مألی برکیمسه ناسدن سالم اوله رق یعنی ناسك صحبتندن اعراض ایده رك کیجه و کوندز منزلنده انزوا ایده اول کیمسه انجق خلق کندویه وکندی دخی خلقه تعدی ایتمیه جکی جهتله همان تعدیء لازمه سیله قلان سعید در دیمك اولدیغی لایح خاطر فقیر اولمشدر ایلروسی همت دانایه موقوفدر (سعد بن ابی وقاص رضی الله تعالی عنه وطن اصلیسنی ترك ایلیوب عقیقه هجرت ایلدکده احباب واخوانکزی والفت وانسیت ایلدیکز مجالس واسواقکزی ترکه سبب ندر دیو استفسار اولندقده * رأیت اسواقهم لاغیة * ومجالسهم لاهیة * ووجدت الاعتزال فیما هنالك عافیة * کلمات فصیحه سیله جواب ویرمشدر که مألی ناسك اسواق وبازارلرینی لغوایله مملو ومحافل ومجالسلرینی لهو ولعب ایله مشغول کوردم وعزلت ایله بو محلده اقامتی عافیت بولدم دیمکدر (فضلادن عروة بن مرداسه جنابکزده اولان علم ومعارفدن بعضیسنی بزلره نیچون بیان وتعلیم بیورمزسکز دینلدکده تعلم ایچون مجلسمه اجتماعکز سببیله قلبم حب ریاسته میل ورغبت ایدر وصکره ریاست بلاسیله دارینده خسران بولورم خوفیله ترك تعلیم ایلدم دیمشدر (سفیان بن عیینه دیمشکه کبار اهل اللهدن وار باب انزوادن فضیل حضرتلری خسته اولوب عیاده ایچون واردیغمده نیچون کلدیکز والله اکر کلمسکز ایدی دخی زیاده ممنون اولوردم علت ومرض پك کوزل شیدر آه عیاده اولماسه بیوردیلر (فضیل مشار الیهه نجل جلیلکز بر محلده اولسید مکه ناسی بن کورسمده ناس بنی کورمسه لردیه یور دنیلدکده فضیل یازق بکا که خیر خلقه موفق اولمامشم نیچون اوغلمه بن ناسی کورسم ونه ناس بنی کورسه دیو کلامی تمام ایلمامش دیدی (حضرت علی رضی الله عنه * طوبی لمن شغله عیبه عن عیوب الناس وطوبی لمن لزم بیته واکل قوته واشتغل بطاعته وبکا علی خطیئته فکان من نفسه فی شغل والناس منه فی راحة * بیورمشلر که دارینده سعادت وسلامت شول کیمسه یه درکه کندی عیبی عیوب ناسدن کندوبی مشغول قیله یعنی خلقك عیبنه باقیوب کندی عیبنی ترکه واندن استغفاره باقه ودخی ناسك سعیدی شول کیمسه درکه بیت وخانه سنه ملازم اولوب قوت ورزقنی اکل ایله قانع وربی وخالقنك طاعتنه مشتغل اوله وجرایم وذنوبنه بکا ایده اشته بویله نفسیله مشغول اولان کیمسه دن ناس راحت اوزره دردیمشلردر (سفیان دخی دنیای دنیه دن زهد واعراض ناسدن زهد وعزلتدر دیمشدر (صومعه سنه ملازم وخلقدن عزلت ایتمش برراهبه نیچون صومعه کدن خلق اراسنه کتمزسن یعنی خلقله خلطت ایتمزسن دنیلدکده قنغی کیمسه که یریوزنده بوررسور چردیو حکیمانه جواب ویرمش وانزوا راحت اولدیغنه کنایه ایتمشدر (للفقیر) قوله باق قائلنه قیلمه نظر * حق ایسه ایله کوکلدن ازبر

❊ الباب الرابع عشر ❊

اشبو اوندردنجی باب ملك وسلطان و پادشاهه وامور اسلامه ولاة وحکام اولانه اطاعت ورعیه اوزرنده سلطانك واجب اولان حقی ورعیه نك سلطان اوزرنده واجب اولان حقوقی بیانندهدر (عمر رضی الله عنهدن مرویدرکه بن حضرت فخر کائنات علیه افضل الصلوات والتحیاته رقاب کند ویه ذلیل اولان واجنادکند ویه حضوع ایدن سلطاندن خبر ویرك دیدیکمده (ظل الله فی الارض فاذا احسن فله الاجر فاذا اساء فعلیه الاصر وعلیکم الصبر) بیوردیلرکه مألی سلطان یریوزنده جناب واجب الوجودك ظلی وستریدر یعنی جناب حقك مظهر اسماء الهیه سیدر اکر احسان ایدر یعنی قواعد مشروعه ومعقوله یی اجرا ایدر ایسه اجره نائل اولور یوق حسب البشریه عکس احسان ایله معامله ایدر ایسه اجرك عکسنه واصل اولور وسز همان علی کل حال صبر ایدوب اطاعتدن خروج ایتمیك دیمکدر * الشیء بالشیء یذکر * اسعد فقیر داعی دیرکه ابوهریره رضی الله تعالی عنه راویسی اولوب امام بخارینك تخریج ایلدیکی

مشارق شریفده مندرج (کانت بنو اسرائیل تسوسهم الانبیاء کلما هلك نبی خلفه نبی وانه لانبی بعدی وسیکون خلفاء فیکثرون قالوا فما تأمرنا قال اوفوا ببیعة الاول فالاول اعطوهم حقهم فان الله سائلهم عما استرعاهم) حدیث شریفی سلطان وقته اطاعت واجبهء ذمت دیانت اولدیغنه دلیل صریحدر (مآل حدیث شریف حضرت سلطان انبیاء ورسل صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز بنی اسرائیلك امور ومصالحلرینی انبیالری اقامه ورؤیت ایدرلر ایدی هر نبی انتقال ایتدکجه مقامنه دیکری قائم اولور ایدی تحقیق بندنصکره نبی یوقدر وهر اقلیمده بر خلیفه اولور بیورد قلرنده استماع ایدن اصحاب کرام اول خلفایه اقتداده بزه یعنی امة مرحومه یه نه بیوررسز دیدکلرنده علیه الصلاة والسلام افندیمز امامت هر کیمه اولا عقد اولندیسه مادامکه امامدر اکا وفا ایدك یعنی اقتدا ایدوب بیعتندن روکردان اولمیك وبغی ایتمیوب حقنی ویرك یعنی اطاعت ایدوب اکا خیر قصد ایدك ائمه یه اعتراض ایتمك اولماز همان اطاعت لازمدر خلفانك حفظلرنده اولان رعایانك احوالندن خلفایه انجق واجب الوجود سؤال ایدر همان امت اطاعت وصبر ایتسون دیمکدر انتهی (خبر آخرده (ایما راع استرعی رعیته ولم یحطها بالامانة والنصیحة من ورائها ضاقت علیه رحمة الله تعالی التی وسعت کل شیء) وارد اولمشدر که مألی راعی یعنی قنغی اولو الامر ووالی وحاکمدرکه انك حفظنده یعنی یدنده رعیت اوله اول رعیتی امانت ونصیحت تامه ایله احاطه یعنی حفظ وحمایت ایتمیه هرشیئی محیط وواسع اولان رحمت ذو الجلال اول والی وراعی اوزرینه ضیق اولور دیمکدر (مالك بن دینار حضرتلری بعض کتابده اشبو (انا ملك الملوك قلوب الملوك بیدی فمن اطاعنی جعلتهم علیه رحمة ومن عصانی جعلتهم علیه نقمة ولاتشغلوا السنتکم بسب الملوك ولکن توبوا الی الله یعطفهم علیکم) حدیث قدسیسنی بولدم دیمشدر مألی حق سبحانه وتعالی بن عظیم الشان جمیع ملوکك ملك وخالقی اولان عظیم الشانم جمله ملوکك قلبلری دست قدرتمده درقوللرمدن قنغی کیمسه که بکا عبادات وطاعاتده اوله ملوکی انك اوزرینه رحمت ایده رم وبکا عصیان ایدنلره انلری نقمت ایده رم ای قوللرم سز لسانلریکزی ملوکك سبیله مشغول قیلمیك لکن ذنوبکزدن واز کچوب اللهه توبه ورجوع ایدك تاکه ملوك سزه تعطف ومرحمت ایده دیمکدر (جعفر صادق بن محمد رضی الله تعالی عنه * کفارة عمل السلطان الاحسان الی الاخوان * یعنی سلطانك عمل ناهموارده کفارتی مؤمنینه احساندر دیمشدر (کسری یعنی خسرو پرویز شیرینه اشبو ملك وسلطنت پك کوزل شیدر اکر ثبات وبقاسی اولسه ایدی دیدکده شیرین اکر ثبات وبقا اولسه ایدی بزلره ده انتقال ایلمز ایدی جوابنی شیرین دیمشدر (طارق الشرطی نام بلیغ عارف ابن شبرمه ادلو ملکك اردوکاهندن مرور ایدوب * اراها وان کانت تحب فانها * سحابة صیف عن قلیل تقشع * بیت نصیحت نمونی دیمشدرکه مألی ای ملك سن بو کثرت عسکر ووفرت سیم وزریکه محب ودلشیفته اولور ایسك دخی بن انی یاز بلوطی کبی کوررمکه مدت قلیله ده تقشع یعنی زائل اولور دیمکدر (اسکندره برکون اهل حاجت رفع رقعهء استرحام ایتملری ایله بن بوکونی ملك وسلطنت ایامندن عد ایلمم دیدیلر (جاحظ بلیغ دنیاده عزت امر ونهی واعدایه ظفر ومنت واحسانی اعناق ناسه تعلیقدن زیاده لذتلی ومسرتلی برشی یوقدر زیرا امور مذکوره روحك نصیبی وذهنك حظی ونفس ناطقهء لطیفك قسمیدر دیمشدر (دینلمشکه ملك وسلطنت عبادنده خلافة اللهدر امر خلافت حق سبحانه وتعالایه مخالفت ایله البته درست اولماز (حجاج هر نقدر ظالم ایسه ده سوزی کوزلدر دیمشکه بر سلطانکه زیر حمایه سنده اولان رعایا وبرایا کندودن خوف وخشیت ایلیه رعایا ورجا لندن خوف ایدن سلطاندن خیرلودر بو تقدیرجه

ملك وسلطانه زير حمايه سنده اولانلرى حدود اللهى اجرا ايله قورقوتمق لازم اولور (ملوك
ساسانياندن اردشير فرزندينه وصيتده‌اى اوغلم ملك ايله دين ايكز قرنداشلر اولوب هر برى
آخردن مستغنى اولمازدين ملك وسلطنتك اساسيدر وملك حارس وحافظيدر مادامكه اساس اولميه
ضايع ومنهدم اولور (قلت) لكن اشبوسوز شرحه محتاجدر شويله كه سلامت معاش ومعادى
مستلزم اولان دين وضع الهى اولان احكام شرع يعتدر وملوك كسرا كه اهل كتاب اولمادقلرى معلومدر
انلرك دين ديدكلرى معاملات خلقده وضع ايلدكلرى قوانين عقليه دركه انتظام احوال ملكى
مستدعيدر كه اردشيرك ديديكى دين بودر و بوقوانين دخى كتب تواريخ ناطقه اولديغى اوزره
شرايع سابقه دن مأخوذ اولديغى بيكاندر هرنقدر اهل توحيد اولمدقلرندن معادلرينه انده
فائده بوغبسه ده چونكه كتب منزله دن مأخوذ وراحت برايايى مستتبع اولمغله امر معاش و بقاى
سلطنتلرى ايچون انى التزام اقتضا ايدرفقدبر (حكايه اولنمشكه ملوكك هر برشيده تفرد ايلمك
اخلاقلرندن ايمش ازجمله شاه اردشير باشنه عادتلرى اوزره تاج وضع ايلدكده شائبۀ شركتدن اعراض
ايچون بر فرد باشنه چيچك دخى طاقه مزايمش و برلباس ابس و ياخود برفرسه ركوب ايلدكده
و يار يوزك طاقندقده براحدانلره مماثل ومشابه نسنه استعمال ايده مزلرايمش (ومكۀ مكرمه ده امير
بولنان سعيد بن العاصك فرسند وياخاتمنه مماثل برفردلابس وراكب وتختم ايده مزايمش و باشنه
ركونه عمامه وضع ايلدكده اول عمامه باشنده اولدقجه اكا مثيل وشبيه بركيمسه عمامه وضع
ايده مزايمش (وحجاج دخى بووضع اوزره ايمش (امويه دن عبدالملك دخى اياغنه صارى مست كيسه
تااياغندن نزع واخراج ايلمدكجه برفرد اول رنكده خف كيه مزلرايمش (صاحب مستطرف رحمه
الله تعالى ديركه جانب يمنه مسافرت ايدن بركيمسه دن مسموعم اولديكه اول اولكاده ملكدن
غيرى براحداوز يعنى اوردك اكل ايده مزايمش (بوراده نسخ مستطرف مختلفه در بعضبسندن
اوز برنده لوز يعنى بادم و بعضبسنده ارز يعنى پرنج واقع اولمشدر (اوزالفك كسرى وواوك فتحى
وزانك تشديديله در (ديلمشدركه خليفه‌يه وملكه رعيه وخلقى نهانى وآشكار تفتيش وتجسس
ايليوب بده زير حمايه وتحت ملك وسلطنتنده اولان هر برفردك احوال واسرارينه مطلع اولمق لازمدر
هنوز شيرخوار اولان صبينك مادرينه ولدينك نوم و يقظانى تفتيش وتجسس لازم اولديغى كبى
(قلت) اشبوتفتيش خصوصنده فقير بررسالۀ عربيۀ مفصله ده كوديدمكه انده بونك فوائد كثيره سى
اولديغى ادله‌لريله محرردر (اردشير صغار وكبار رفيع و وضيعدن هر برفردك حال وشاننى واحوال
وافعالنى تفحص وتجسس ايدرايدى حتى بعضا اظهار براه سنك خانه كده بوكيجه شويله بويله برشى
واقع اولمش ديرايدى بناء عليه حقنده بزم ملكه سمادن ملك كلوب خبرويرر ديرلرايدى (عمر رضى الله
تعالى عنه وقت خلافتلرنده ناسى برمرتبه تفتيش وتجسس ايدرلر ديكه كندولردن مراحل
بعيده ده اولانلرك احواللرينى خانۀ سعادتلرنده بيتوتت ايدنلرك احواللرى كبى بيلورلر ايدى
حضرت عمرك معاويه رضى الله تعالى عنهما بوخصوصده اثرينه اقتفا ايدوب متجسس احوال ايدى
(حضور زياده بررجل كلوب كندوبى تعريفه باشلدقده زياد اورجله كندوكى تعريفمى
ايدرسن بن سنى پدر ووالده كدن زياده بيلورم وحالا اوزركده لبس ايلديكك لباسى ديكن درزى بى
بيلورم ديوب احوالنى تقريره باشلدقده زيادك كلامندن رجله خوف كلوب دتره مكه باشلدى
(آل عباس اقرباسندن برى حكايه ايتمشدركه حق تعالى مأمون خليفه دن راضى اولسونكه
برخاتونى تزوج مرادايدوب مشاراليهدن احوالنى تجسس بيورملرينى رجا ايلديكمده سنك خطبه
ايلديكك خاتونك حالى وجمالى وافعالى شويله و بويله ديوباطرافها وصفه باشلدى بتزنجيه دك
واحوال ناسه اولان اطلاعلرينه حيران اولدم ديمشدر (وينه اولو الامره اطاعت لابد اولديغنه

دائر اولان آثاردندركه حق سبحانه وتعالى كتاب محكمنده ﴿ ياايها الذين آمنوا اطيعوا الله
واطيعوا الرسول واولى الامر منكم ﴾ بيورمشدركه مألى اى مؤمنلر الله تعالايه اطاعت ايليك
ودخى رسولنه يعنى محمد المصطفى صلى الله تعالى عليه وسلمه ودخى سزلردن امر صاحبلرينه
اطاعت ايليك ديمكدر مفسرين رحمه الله تعالى اولوالامر ايله مراد عهد رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلمدن الى ما شاء الله تعالى اجراى احكام الهيه ايله مأمور اولان خلفاء وامراء
وقضاة وامراء سريه يعنى ضابطان عسكر جمله سى مندرجدر بوتقديرجه خلفاء وملوك
وسلاطينه اطاعت واجب وخلفاء وملوكلر جانبندن تقليد اولنان قضاته ومأمور قلنان ولاته
وسرعسكرلره دخى اطاعت واجبدر ومخالفت ايله باغى اولانلر آثم اولورلر (وروينا فى صحيح البخارى
عن جابر بن عبدالله قال بايعت رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم على شهادة ان لا اله
الا الله وان محمدا رسول الله واقام الصلاة وايتاء الزكوة والسمع والطاعة والنصح لكل مسلم)
بخاريده مضبوط روايتكردۀ جابر رضى الله تعالى عنه اولان اشبوحديثك مألى راوى
جابر بن عبدالله رضى الله تعالى عنه ديركه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمه امور خمسه اوزرينه
مبايعه واتباع ايلدم اولكيسى حق سبحانه وتعالانك وحدانيتنى ومحمد عليه الصلاة والسلام
قبل باريدن رسول اولديغنى اقرار واعتراف وشهادت (ايكنجيسى فرض اولان صلوات خمس
مفروضه يعنى بش وقت نمازى ادا واقامت (اوچنجيسى زكاتى اداواعطا (دردنجيسى رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلمك امر شريفلرينى استماع واطاعت (بشنجيسى هر برمسلمه پند ونصيحتدر
(كعب الحبر حضرتلرينه سلطاندن سؤال اولندقده سلطان روى ارضده حق تعالانك
ظل وسايه سيدر هر كيمكه سلطانه ارادۀ خير واطاعت ايدر ايسه هدايتده اولور خيانت
ايدر ايسه غوايت وضلالتده اولور ديديلر (حذيفه رضى الله تعالى عنه بيورمشلركه سلطانه
دشنام وبددعا ايتميك زيراروى ارضده ظل الله هدر حقك ودين اسلامك قيام وثباتى وعلو وظهورى
انجق سلطان ايله در حق سبحانه وتعالى ظالمينك ظلمنى سلطان ايله دفع ايدر واهلاكه مستحق
فاسقينى سلطان ايله اهلاك ايلر (عمر بن عبد العزيز حضرتلرى بركون خواجه سنه سكا
اطاعتم نه شكلدر حق استاديتى ادا ايلدممى ديو صورر خواجه سى دخى اى امير المؤمنين
اطاعتك پك كوزلدر ديدكده عمر بن عبدالعزيز راى خواجه بنم سكا اطاعتم كبى سنده بكا اطاعت
قيلده بيقلريكى دوداقلرك كورينور حيثيتله قرق وثوبكى طوپوقلرك كورينجه كس ديو امر
ايتمشدر (ابوهريره رضى الله تعالى عنه (من اطاعنى فقد اطاع الله ومن عصانى فقد عصى الله
ومن اطاع اميرى فقد اطاعنى ومن عصى اميرى فقد عصانى) حديثنى روايت ايلمشدر صلى الله
تعالى وسلم على قائله (مألى رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بيورمشلركه بركيمسه كه بكا
اطاعت ايده حق سبحانه و تعالايه اطاعت ايتمش اولور و بكا عصيان ايده حق تعالايه عصيان
ايتمش اولور و بنم اميريمه اطاعت ايده بكا اطاعت ايتمش اولوروبنم اميرو خليفه مه عصيان ايده
بكا عصيان ايتمش اولور (صاحب مستطرف ديركه احاديث صحيحه ده رسول اكرم صلى الله تعالى
عليه وسلم اولى الامره اطاعت ومناصحه ومحبتله امر ايتمشدركه بو بابده كتب شرعيه واخلاقده
محرر احاديث تتبع وتحرير اولنسه ايدى كلام طويل اولمسنى اقتضا ايتمكله بومقدار ايله اكتفا
و بو خلاصه املا اولندى لكن معلوم اوله كه بارى تعالى جمله يى حقه ارشاد وزيغ وابتداعدن ابعاد
ايليه (قواعد شريعت مطهره واصول ملت حنيفيۀ محرره دندركه امام المسلمين وسلطان دينه
اطاعت كافۀ برايا ورعايا وتبعه سنك اوزرينه فرضدر زيرا سلطان دين واسلامده اطاعت امورشتى
اولان مصالح دينيه يى ضبط وجمع وامر مسلمينى تأليف وتنظيم ايدر واما نعوذ بالله سلطان وملكه

ادام الله تعالى بقائه الى يوم الجزاء عصيان ومخالفت اركان ملت اسلامى هدم ايدر وعند بارئ ذو الجلالده منازل سعادتك ارفع واعلاسى خليفه وسلطانه اطاعتدر زيرا اطاعتده فوائد كثيره ومنافع وفيره حاصلدر ازجمله عباد الله فتنه وفساددن معصوم ومصون اولورلر وحدود شرعيه واحكام نبويه سلطانه اطاعت ومعاونتله اجرا اولنور وهر برفرد كندى يه واجب وفرض اولان عبادتى سلطانك معاونتيله ادا ايلر وهركسك دماء وخون ناحق انكله حفظ وحمايه اولنور وابناء سبيل وارباب تجارت واهالينك كرك نفسلرينك وكرك امواللرينك وقايه وحمايه سى سلطانك وجودى وقهر وغلبه سيله درسمع وطاعتنده اولانلر دارينده فوز ونجات ايله سلامتده وعصيان ومخالفتده اولانلر ضلالتده در (وعلماء وحكما نه كوزل بيان ايلمشلردركه سلطانه اطاعت نور وضياسى ايله استضا ايده نه هدايت واطاعتدن خروج ايله باغى اولانلرك عصمتلرى منقطعه در وذمتلرى اماندن بريلردر وسلطانه اطاعت وانقياد الله ذوالجلالك حبل متينى ودين قويميدر ومعاذالله سلطانك طاعتندن خروج انس طاعتندن خروجله وحشت آباد معصيته دخولدر بركيمسه سلطانه دروندن عياذاً بالله تعالى بغض ايلسه ذليل وضال اولور ومحبت ونصيحت واخلاص ايلسه دين ودنياده مرتبهٔ رفيعه ومنزلهٔ منيعه يه نائل اولور وسلطانه اطاعت وانقياد واجبدركه حق سبحانه وتعالى قوللرينه نبى كريمنه انزال ايلديكى كتاب مبيننده بووجه محرر امر ايتمشدر همان جناب واجب الوجود جمله مزه رشدينى الهام ودائرهٔ اطاعتنده برد وام ايدوب شرور نفس وشيطاندن مصون ايلسون آمين * حسبنا الله ونعم الوكيل * انتهى

*** الباب الخامس عشر ***

اشبو اون بشنجى باب سلطان ايله مصاحبت ايدنلره لازم اولان شيلر وكثرت مصاحبتدن تحذير بياننده در (سلطان المفسرين ابن عباس رضى الله تعالى عنهمادن روايت اولنمشكه پدرم عباس حضرتلرى پند ونصيحتده بكا ديديلركه مايهٔ فطرتكده استعداد عقل ورشدكده سداد اكارم كله جكده سنكله خلفاء وامراء مؤمنين مشورت وامور ومصالحده محرم اسرار اوله رق خلوت ايدرلر واصحاب رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمدن چوق اكابر اوزرينه سنى تقديم وترجيح ايدرلر سكا اوچ امر ايله وصيت ايده رم (اولكى خليفه سنى بر مصلحته محرم ايلدكده اول سرى كتم واخفا ايليوب برفرده افشا ايتميه سن (ايكنجى خليفه حضورنده كذب ودروغه جرئت وجسارت ايلميه سن (اوچنجى وصيت خليفه حضورنده بركيمسه يى قدح ومذمت وغيبت ايلميه سن ديو تنبيه ايلمش ايدى ديمشدر (امام شعبى رحمه الله تعالى ديركه ابن عباس رضى الله تعالى عنهما پدرينك بو وصيتنى بكا روايت ايلدكده شو اوچك هر برى بيك نصح وپنددن خيرلو در ديديكمده ابن عباس الله ذوالجلاله يمين ايده رمكه اون بيك نصايح آميز كلماتدن خيرلودر ديديلر (بعض حكما ديمشلركه سلطان سنكله طرح تكلف ايليوب انس والفتى زياده ايلدكجه سن خوف واجلالى زياده ايله وسلطان سكا قرنداش معامله سى ايلر ايسه سن پدر وسيد معامله سى ايله وسكا هر وجهله رخصت ويروب موانستى زياده ايدر ايسه ده سن عبد وقول مولاسنه وافنديسنه نه وجهله خدمت ومعامله ايدر ايسه اويله ايله واول معامله لردن مفارقت ايلمه وحضور سلطانه دخول ايلمك مقدر اولور ايسه ثنا ودعا ايله بدء كلام ايله وثنا ودعايى دخى اكثار ايلمه زيرا اكثار دعا ملالت ووحشت ايراث ايلر (دهاتدن مسلم بن عمرو ديمشدركه سلطانه قربيتى اولان كيمسه قربيت ومصاحبت ايله مغرور اولميه وبحسب الاقتضا قربيتدن طرد وتبعيد اولندقده متغير ومتكدر اولميه (روى ان بعض الملوك استصحب حكيما فقال له * يعنى ملوك ماضيه دن بر ملك موفق

ذوفنون وحكمت شناس بر داناىى كندويه قرين ومستشار قيلمق مراد ايلدكده ملك مشاراليه او داناى دله * اصحبك على ثلث خصال * يعنى اى ملك اكرم ذات همايونكزه اوچ شرطله مستشار اولمغى اختيار ايدرم ديو تضرع ايتدكده * قال * يعنى جناب ملك كريم * وماهن * يعنى او شرطلر نه در ديو سؤال ايلدكلرنده * قال * او حكيم * لاتهتك لى سترا ولاتشتم لى عرضا ولاتقبل فى قول قائل حتى تستشيرنى * يعنى حيا وناموسمه خلل كتورمامك وبنمله استشاره بيورمدقجه بنم حقمده براحدك قولى قبول بيورلمامق يعنى قول ورأيله حكم وعمل قلنمامق ديدى ملك مكرم بو شرطلره مساعده برله * قال هذا لك ومالى عندك * يعنى بونلر سكا دائردر وبكا متدائر شرط دخى بوقدر بيوردى او دل آگاه دخى * قال لاافشى لك سرا ولاادخر عنك نصيحة ولااوثر عليك احدا * يعنى اى ملك قدر آگاه سريكى فاش ايتمم وحق عاليكزده نصح وارائهٔ خيرى تأخير واهمال وبرفردى اوزريكزه ترجيح ايتمم ديدكده او ملك ملك سيرت ورأفت سريرت * قال نعم الصاحب المستصحب انت * ديو تحسين وفى الحال كنديلرينه قرين قيلمشدر (قلت) ترجمهٔ فقير بو حكايه ده بعضا لازمنى اخذ طريقيله در (اشبو روايت نسخهٔ مترجمهٔ مرئيه ده (روايت اولنمشكه ملوك ماضيه دن بعضيسى بر رجل حكيمى مصاحبت ايله اختيار وغيرك اوزرينه ترجيح وايثار ايلدكده بركون ملك او حكيمه سنى امثالك اوزرينه تقديم وشرف مصاحبت ايله تكريم ايلديكمك سبب وحكمتنى بيلور ميسن ديدكده حكيم معلوم عاجزانه م دكلدر آگاه بيورك دينجه ملك وخليفه سنده اوچ خصلت حسنه وار در سبب ترجيح وتقديم اودر ديدكده حكيم تفرس وتفطن بيورديغكز اوچ خصلت ندر ديجه ملك اول اوچ خصلتدن بريسى اصلا سرمى افشا ايتمزسن ايكنجيسى عرض وناموسمى هتك ايتمزسن اوچنجيسى حقمده تفوه اولنان بركيمسنك قول وكلامنى بنمله استشاره ايلمكسزين قبول ايلمزسن ديه رك خصالى تعداد ايلدكده حكيم اى ولى نعمتم خليفه تعداد بيورديغكز جناب خلافت نصابكزك فهم وادراك بيورديغيدر حق عاليكزده بنده كزك خير خواهلغم معلومكز ميدر ديجه ملك اى حكيم معلومم دكلدر سويله ديدكده حكيم مصاحب سركزى فاش ايلمم وحق عاليكزده نصح وارادهٔ خيرى اهمال ايدوب تأخير ايلمم وبرفردى اوزريكزه ترجيح ايدوب ايثار ايلمم ديجه ملك استحسان ايدوب نه كوزل مصاحب سن ديه رك تحسين ايلديلر ديو ترجمه اولنمشدر وزبدهٔ افادات وعبارات ترجمهٔ كبيرهٔ مذكوره در (للفقير) منصفا مرتبهٔ مقدر نمجه يازدم * كرم ايت ظاهر اولان سهويمه چز خط خطا (نوشيروانك وزير حكيمى بزرجمهر ديمشكه برملكه خدمت ايلديككده آثام ومعصيتده ورب ذوالجلاله مخالفت اوله جق محللرده اطاعت ايلمه زيرا حق سبحانه وتعالايه اطاعت ملكه اطاعتك فوقنده در وجناب واجب الوجودك عذاب وعقابى ملكك عذابندن اشددر (حكما وعقلا ديمشلردركه اكر ملك وسلطان ايله مصاحبت مقدر اولورسه تعظيم وتوقير ايدوب هيبت ووقارينه خلل ويره جك طور ايله مصاحبت ولاابالیانه حركت ايتمه زيرا سلاطين حضراتنك ناسدن احتجابلرى هيبت ووقارلرينك ثباتى ايچوندر هرنه قدر انسك زياده اولورسه ده تعظيملرينه رعايتى ترك ايلمه كه عزت ورغبتك زياده اوله (وينه حكما سوزلرندندركه سلطانه تعليم علوم وارائهٔ رأى وتدبير ايدر ايسك كويا سن اندن تعلم وطلب رأى شكلنده حركت ايله وسلطانى سنى بر مرتبه يه رسيده ايلسه كه هر كلامك نزدنده نافذ وهر نيازك مقبول اولوب سوزيكى اصلا رد ايتمسه ينه سلطانله خواص قرناسى ميانه كيرمه يعنى انلره حسن مدارا ايله اكر عليهكه اولورلر ايسه ايش مشكل اولور زيرا سلطانك بعض اموريكه متغير اولمسى جائز وواقعدر اول ارالقده قرناسكا انفعال سلطانى

ارتیروب تبرید ایدرلر ﴿ امّا تحذیر ودقت صحبت سلطان ﴾ حکمای عرب وعجم وسائر قدیما وحدیثا ملك ایله کثرت مصاحبتدن نهی و منعده اتفاق ایتمشلردر وهمایون نامه‌نك اصل ومأخذی اولان کلیله ودمنه آدنده سراپا دقایق حکمت عملیه‌یی مبین اولان کتاب دیرینده بو مبحثه دائر وآفر نصایح واردر (ضرب مثل اوله رق وارد اولمشدر که سلطان ایله مصاحبت ایده‌نك خطری بحره راکب اولانك خطرندن اعظمدر (بعض حکما دیمشلر که ثبات ودوامده رعایته احق امور امور خلیفه وسلطاندر زیرا سلطان ایله بلا تأمل مصاحبت ایدن شعار غروری لبس ایتمش اولور فتدبر (حکم هندده وارد اولمشکه سلطان ایله مصاحبت و قربینده نقدر عزت و دولت و ثروت وار ایسه اولقدر دخی حذر ایده جك حرکت و خطر واردر (عتابی رحمه الله تعالایه سنده ادب وعرفان واذعان وکمالات وار ایکن نیچون سلطانه قریب ومصاحبتده اولمازسن دیدکلرنده سلطان نیجه کیمسه‌لری مناصب و مراتب رفیعه‌یه اصعاد و چوق کیمسه‌لره عطایای بهیه واموال وافیه اعطا واحسان ومراد ایتدیکی جزاء وعقابلری اجرا ایدر قنغی طرفده بوانه جغمی بیله مدیکم ایچون انزواجانبنی اختیار ایتدم دیمشدر (معاویه رضی الله عنه قریشدن بر رجله دیدیلر که ای کیمسه سلطاندن توقی و حذر اوزره اول زیرا سلطان ادنی شیدن غیظ وغضب ایلر واز شیئه راضی اولور رضا جانبیله غضب جانبی معلوم اوله مز واخذ ایتمك قصد ایدرسه ارسلان کبی اخذ و اهلاك ایلر (میمون بن مهران دیمشکه عمر بن عبدالعزیز حضرتلری بکا نصح و پندده بیوردیلر که ای میمون بندن شو درت شیئی ایشت وقبول و حفظ ایله اولکیسی هرنه قدر امر معروف ونهی منکره دلالت ایدر ایسك دخی سلطان ایله چوق مصاحبت ایلمه ایکنجیسی نسوان ایله چوق خلوت ایلمه هرنقدر تعلیم قرأن ایدر ایسکده اوچنجیسی زیارتکی قطع ایده‌نی زیارت ایله صله ایلمه زیرا اول سنی اونوتدی سنده اکا مقابله بالمثل ایله معامله ایله دردنجیسی یارنکی کون اعتذاره محتاج اوله جغك کلامی بوکون سویلمه

﴿ الباب السادس عشر ﴾

اشبو اون التنجی باب وزرا وصفاتلری بیانده در (وزراء وزیرك جمعیدر وزیر ثقلت معناسنه اولان وزردن مشتقدر وزیر تسمیه اولندیغنك سببی وزیر اولان سلطان طرفندن امور شاقه وثقلی تحمل ایلدیکیچوندر یاخود واوك وزانك فتحه‌لریله وزردن مشتقدر وزر ملجأ معناسنه‌در موازره دخی بو معنایه‌در سلطان رأینه اعتماد وامور دولتده وزیره التجا ایلدیکندن وزیر تسمیه قلندی و بعضه کوره ازردن مشتقدر قوت معناسنه که اصلی ازیر اولوب حمل النظیر علی النظیر قاعده‌سنجه موازره‌ده اولدیغی کبی الف واوه قلب اولنمشدر وفعیل صیغه‌سی مفاعل معناسنده‌در عشیر معاشر وجلیس مجالس معناسنه اولدیغی کبی اشبو معناجه وزیر امور دولتی مقوی اولدیغی ایچوندر (وزیرك لزومی بیانده حق سبحانه وتعالادن موسی علیه السلام نبوتله تشریف اولندقده قرنداشی هرون علیه السلامی کندویه وزیر تعیین بیورلمسنی نیاز ایلدیلر که ﴿ واجعل لی وزیرا من اهلی هرون اخی اشدد به ازری واشرکه فی امری کی نسبحك کثیرا ونذکرك کثیرا انك کنت بنا بصیرا ﴾ آیت کریمه‌سی نیازینی ناطقدر ومآل آیت یارب اقربامدن بکا قرنداشم اولان هرونی وزیر قیل که انکله قوتم زیاده اوله وانی امر دعوتده بکا شریك ایله که کثرت ایله تکاثر خیره مؤدی اولان معاونت سبیله تسبیح وتنزیه و ذکر ایده لم تحقیق سن احوالمزه وتعاون بزه صالح امور دن اولدیغنه وهرون امر دعوتده نعم المعین اولدیغنه عالمسن دیمکدر (اشبو آیت کریمه اقتضاسنجه اکر سلاطین وزرادن مستغنی اوله‌لر ایدیلر اولوالعزمدن حضرت کلیم الله موسی بن عمران علیه السلام استغنایه احق اولور ایدی و وزرا نصبنك برحکمتی دخی ﴿ اشدد به ازری واشرکه فی امری ﴾ نص شریفنده مصرحدر که

(وزارتله)

وزارتله قواعد مملکت مربوطه اولور هرنقدر سلطان ذیشان اخلاق حمیده‌یی استکمال ایتمش اولسه‌ده ینه امور داخلیه وخارجیه وجزئیه وکلیه‌ده وزیر استخدامی اقتضا ایدر ﴿ کی نسبحك کثیرا ونذکرك کثیرا ﴾ نص جلیلی دخی * دلت الایة علی ان بصحبة العلماء والصالحین واهل الخیر والمعرفة تنتظم امور الدنیا والاخرة * ایله مبیندر یعنی علما و صلحا ایله مصاحبت واهل خیر ومعرفته مقارنت امر دنیا وامر آخرته بادئ تنظیم اولدیغنه دلالت ایدر دیمکدر خلاصه ناسك زیاده شجعان و بهادرلری اسلحه‌یه محتاج اولدیغی کبی ملوکك اجل واعظمی دخی وزیره محتاجدر (ابو سعید الخدری رضی الله تعالی عنهدن مرویدر که باری تعالی وتقدس هر بر نبی وهر بر خلیفه‌یه حکمت بالغهٔ صمدانیه‌سنجه ایکی قرین سوق ایتدی بری امر معروفی سوق ایدوب قندیرر ودیکری شری سوق ایدوب قاندیرر (قلت) خدری رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك قولنك مفهومی بروجه محرر یازلمش اولان * مابعث الله من نبی ولا استخلف من خلقه الا کانت له بطانتان بطانة تأمره بالمعروف وتحضه علیه وبطانة تأمره بالشر وتحضه علیه والمعصوم من عصمه الله * قولنك مفادیدر مطلق وجود وخلقت اشیا ارادهٔ حق تعالی وتقدسله اولمغله خلفا وملوکدن موفق اولان ذوات حسن قرینه بعنایة الله تعالی مقارن اولور واو قرینك رأی حسننه اتباع ایدروسرا پا خطادن مصون اولمق ینه حقك تشریفی اولوب اودخی انبیا ومرسلین صلوات الله و سلامه علیهم اجمعین حضراتنه مختصدر دیمکدر فتدبر (وهب بن منبه‌دن حکایه اولنمشکه موسی علیه السلام فرعونه ایمان ایله هم جنت سنك اولور وهم ملکك دخی سنك اولسون یعنی ینه ملك اول دیدکده فرعون وزیرم هامان ایله مشورت ایده یمده جواب ویریم دیوب هامان ایله مشورت ایلدکده هامان الحالة هذه بیمزده یعنی تبعه‌لك یننده سن عبادت اولنور ایکن ایمان ایدوب‌ده آخره عبادتمی ایده جکسك دیه‌رك اضلال وفرعونی ایماندن منع ایتمکله فرعونك باشنه معلوم اولان عقوبتك کلمسنه سبب اولدی و بو اسلوب اوزره هامان کبی حجاجك سرکرده ومستشاری یزید بن مسلم نام شخص حجاجی بوقدر مهالکه القا وظلم عباد ونهب وغارات بلاد ایله سفك دمایه حث وترغیب ایدوب دفتر وبالنی طولدردی والی الابد ظالم دیو مذکور سب اولندی ایکیسی دخی سوء قرین ایدی قرینك شری خدن یعنی همصحبتی اولانك شرینه سببدر بیان ایلمشلردر که منازل ومراتب بشریه‌نك اعلی واشرفی مرتبهٔ نبوت اندنصکره مرتبهٔ خلافت وبعده منزلت وزارتدر صاحب مستطرف دیرکه * نعم الظهیر الوزیر * ضرب مثلدر یعنی وزیر نه کوزل آرقه وقودر دیمکدر سلطانك تثبت و تمکننه وجودت عقل وقوت تمیزینه دلیل ادل واظهر وزرای دانایی انتخاب وجلسا وقرنای درایت آرایی استصحاب وعقلا ایله مصاحبتدر اشبو صفات کمالنه دلالت ایدوب بین الخلایق اذکار جمیله ایله ممدوح وقلوب ناسده مهابت وعظمتی مملو اولور زیرا * المرء موسوم بقرینه * ضرب مثلنجه کشینك حال وشانی مقارن ومصاحبیله معلومدر (خلفا وملوکك زینتلری وزرادر دینلمشدر (وکتاب کلیله ودمنه‌ده * لا یصلح السلطان الا بالوزراء والاعوان * مفادی ذکر اولنمشدر که سلطانك صلاح وقوتی وزراء واعوانیله‌در دیمکدر (شریح بن عبید دیمشکه بنی اسرائیلده نه قدر ملوك کلمش ایسه بر رجل حکیمی مصاحب ومقارن ایتمك قاعده‌لری ایدی اول حکیم دخی ملکی غضب حالنده کوررسه ینه نظاملری اوزره برکاغده * ارحم المسلمین واخش الموت واذکر الاخرة * عباره‌سی ماًلنده اولان کلماتی یازوب ملکه صونرلر ایدی ملوك دخی کوروب تسکین غضب ایدرلر ایدی (معنای عباره ای ملك مسلمینه رحم وشفقت ایله موتدن خوف وخشیت ایله ودار آخرتی ذکر وتفکر ایله دیمکدر (قلت) نصایح مذکوره زواجر کتاب وسنته دخی موافقدر (صاحب مستطرف دیرکه ملك خیر یعنی رأفت سلطان رأفت نشان ایله ناسه خیر

سلطانی مانع وارباب حاجتی ملکدن دور ایدن وزیر بدسیرتی ماء صافیٔ لذیذ ایله جانور جنسندن
اولان تمساح بالغنه تمثیل ایتمشلردر یعنی پادشاه خلقه خیر محضدن عبارت اولان ماء لذیذ و وزیر
بدخوی تمساح کبیدر هر نقدر خلق یوزمك بیلور ایسه ده محتاج اولدقلری مایه تقرب ایدوب
انتفاع ایده مزلر زیرا جانور مذکور بودار (ودخی سلطانی حکیم حاذقه و بد مزاج وزیری
خسته ایله حکیمك بیننده اولان واسطه یه ورعایا و برایانی خسته یه تشبیه ایلمشلردر مثلا حکیم
حاذق واسطه یی بر مریضك علتنه واقف اولمق ایچون ارسال ایلسه اول واسطه کذب وتزویر
ایدوب علتك خلافنی طبیبه خبر ویرسه طبیبك تدبیر ومداواتی باطل اولور یاخود اول واسطه
مریضك هلاکنی مراد ایلسه طبیبه داء وعلتك خلافنی اخبار ایدر طبیب دخی واسطه نك
خبریله مریضه واسطه نك خبر ویردیکی علت غیر واقعه یه معالجه ایتدکده هلاك اولور وزیر
دخی ملکه بر کیمسه نك حقنده خلاف واقعی انها ایلدکده او کیمسه نك هلاکنه سبب اولور
بو سببدن وزیرده لسان صادق اولوب اصلا کذب وخلاف سو یلمامك ودیننده عادل اولوب
ظلم و تعدی ایلمامك واخلاق حمیده اصحابندن اولمق وامور رعایایه ومصالح عباد اللهه تمامیله
بصیر اولمق ووزیرك محرم اسراری وقرنا وخدمه سی دخی اهل امانت وارباب صداقت واصحاب
بصیرت وفطنتدن اولمق شرطدر (وبیان ایلدیلر که ملك وخلیفه یه لازمدر که لئیم اولنلره تقلید
وزارتدن حذر ایلیه زیرا لئیم ذی رتبه ومنزله اولدقده اقرباسنه دخی اذا وجفا ایدر والفتلرینی
و حقوقلرینی اونوتدر واشرافی استخفاف وذوی الفضل اولانلره مکاره ایلر وملك وخلیفه یه
لازم اولان بین الخلائق مذموم اولان ادنی ایله مجالسه ایلمامکدر (منقولدر که اهل عقل ودرایتدن
بر وزیر برکون برملکك حضورینه کیرر کورر که ملك بر ذمی ایله اوطورمش صحبت وکندی یه
مقرب ایدوب میل ایله انسیت ایدر همان اول عاقل وزیر * یاملکا طاعته لازمه * وحبه مفترض
واجب * ان الذی شرفت من اجله * یزعم هذا انه کاذب * قطعه سنی اوقیوب ای امیر المؤمنین
اشبو قطعه نك معناسنی بوندن صور دیو ذمی یی اشارت ایدر ملك دخی سؤال ایتدکده ذمی
چاره بوله میوب صادقدر دیمکله مسلم اولور (مآل قطعه ای انقیاد وطاعتی لازم ومحبت ومودتی
فرض وواجب اولان ملك سنك تشریف وتعظیم اولندیغك نسنه که توحید باری تعالی وتصدیق
محمد علیه الصلاة والسلامدر اشبو ذمی توحید ایله تصدیق نبوت ایتمیوب حاشا نبی یه کذب اسناد
ایدر دیمکدر ذمی مسفور چاره بوله میوب صادقدر دیمکله مسلمان اولدی اشته وزیر خیرخواهه
نظر قیل که هم ملکه حسن خدمت ایتمش وهم اول کیمسه یه بادیٔ سلامت اولمشدر رحمة الله تعالی
علیه رحمة واسعة (حکایه اولنمشکه بعض ملوك وزیرینه یازیلی اوله رق اوچ عدد کاغد ویروب
حال غضبنده بکا صره سیله صون دیو امر ایتمش اولکنده * انك لست باله وانك ستموت وتعود
الی التراب فیأکل بعضك بعضا * ایکنجیسنده ارحم من فی الارض یرحمك من فی السماء *
* اوچنجیسنده * اقض بین الناس بحکم الله فانه لا یصلحهم الا ذلك * یازلمش ایدی صره سیله
مآللری سن آله ومعبود دکلسن البته عاقبة الامر موت ایله دار بقایه رحلت وترابه عودت ایدرسن
روی ارضده اولان عباد الله ورعایایه وکافهٔ خلائقه رحم وشفقت ایله معامله ایله که سماده امری
نافذ وقدرت وعظمتی باهر اولان یعنی عظیم الشان اولان حق تعالی سکاده رحمت وعنایت ایده
ناس بیننده حکم وقضایی حکم الله اولان عدل ایله حکم ایله زیرا ناس بیننی اصلاح ایدن انجق
عدل ایله حکم وقضادر دیمکدر (قلت) بونلر دخی کتاب و سنتك مقتضاسندندر هله ایکنجی
کاغده یازلمش اولان (ارحم الخ) جامع صغیرده یازلدیغی اوزره حدیث شریفدر (ینه صاحب
مستطرف دیر که وقتا که امور مملکت وزارته عائد اولوب اکثریا خلفا وملوکك زمام فرمانی یعنی امرلرینك

تنفیذ و اجراسی زماملری دست وزراده اولدیغندن اشبو کلامی عقلا ضرب مثل ایلمشلردر
* لا تغتر بمودة الامیر اذا غشك الوزیر واذا احبك الوزیر فنم ولا تخش الامیر * مآل مثل وزیر
سکا بغض وکین ایلدکده ملکك محبت ومودتنه وملکه زیاده تعلق وانتسابکه مغرور اولمه سنی البته
بر جنحه اسنادیله ملکدن طرد وتبعید ایلر ووزیر سکا محبت ایلر ایسه نوم واستراحتده اول اصلا
امیرك غیظ وغضبندن خوف وخشیت ایلمه ملکدن سنی حسن شفاعت و برصورتله قورتارر دیمکدر
(وینه ملك وسلطانی سرایه ووزیری بابه تشبیه ایلمشلردر بر کیمسه سرایه بابی جانبندن کلورسه
کیرر بابنك غیری یسندن کلورسه منزعج یعنی مأیوس اولوب کیره مز (ودخی امور ملکده وزیر آیینه
کبیدر بر کیمسه آیینه یه نظر ایتمدکجه وجهنی ووجهنك احوالنی مشاهده ایده مز کذلك سلطانك
وزیری اولمادقجه محاسن دولتنی وقصور دولتنی بیله مز (وزیرك بر شرطی دخی فقرا ورعایایه رحم
وشفقتی چوق اولمقدر (معلوم اوله که سلطان رأی صائبنده مستقل اولسه دخی وزیری ینه سلطانه
نصحی وارادهٔ خیری کتم ایلمیوب هر بر خصوصی افاده وانها ایلمك لازمدر واموز ملکده وزیر انسانك
کوزلری مثابه سنده در آیینه نك روی ووجهی ارائه ایلمسی صیقلنك صفوت ونقاوتیله واوزرنده پاسك
کتمسیله اولدیغی کبی کذلك ملکك امر مملکتی جودت عقل وزیر وصحت فهم وصفای قلبی ایله اولور

الباب السابع عشر

اشبو اون یدنجی باب ملك وسلطانك خلقدن احتجاب وتستری وحجاب یعنی بابنه مأمور اولنلرك
کیفیتی ووالیلکده اولان الدائمه وخطرك بیاننده در (حاجب دول ملوك قدیمه ده دائما باب دائرهٔ
همایونده اولوب خلق ایله ملوکك بیننده واسطه اولان رتبهٔ رفیعه صاحبیدر (حکما
بیان ایلمشلر که ممالکی زیاده ضایعه و رعایا یی مبالغه ایله هالکه اولان خصلت سلطانك
براحدی دائره لرینه بناشدر میوب احتجابده شدتلریدر یعنی احوال برایایی تجسسدن مسامحه لریدر
اکر ایشان احتجابده اولمیوب احوال رعایادن خبیر و تجسسده اولورلر ایسه اطراف
واکنافده اولان مأمورلر ظلم وتعدی یه متجاسر اوله مزلر خبیر وواقف اولمازایسه ظلمه هجوم ایدرلر
(حکایه) امویه دن عمر بن عبد العزیز خلیفه حضرتلرینك قرناسندن میمون بن مهران
دیمشکه برکون حضور خلیفه ده بولنمش ایدم حاجبنه ارباب مصلحتدن بابمزده کیم واردر دیو
سؤال ایلدکلرنده ای امیر المؤمنین رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك مؤذنی بلال
حبشی رضی الله تعالی عنهك اوغلو یم ادعاسیله شمدی بر رجل دوه سنی چوکرتدی یعنی کلدی
دیدکده فی الحال عمر بن عبد العزیز دخولنه اذن ورخصت بیوردی داخل حضور خلیفه اولدقده
حدثنی یعنی بکا حدیث روایت ایله دیدکده اولدخی (حدثنی ابی انه سمع رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلم یقول (من ولی شیئا من امور المسلمین ثم حجب عنهم حجبه الله تعالی عنه یوم القیمة)
یعنی ابن البلال پدرم اشبو حدیث شریفی رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم بیوردقلرینی استماع
ایلدیکنی بکا روایت قیلدی دیدیکه معنای حدیث شریف بر کیمسه امور مسلمیندن بر شیئه والی
وحاکم اولسه ده بعده مسلمیندن محتجب اولسه اندن روز قیامتده حق سبحانه وتعالی محتجب اولور
یعنی حقك احسانینی کوره مز دیمکدر (بعده عمر بن عبد العزیز درعقب حاجبنه آرتق وارخانه که
کیت دیدی بعد ازین بابنده حاجب کورلمیوب وجمله عباد خلیفه نك حضورینه بی تکلف دخول
ومرام مقصودلرینی بلا واسطه افاده ایدرلر ایدی (حکمای عجم شدت احتجابدن زیاده
ملکدن مملکتی ضایع قیلیجی برنسنه یوقدر دیمشلردر (بعض حکمایه لئام ومداوات قبول ایلمز
جرح و یاره دن سؤال اولندقده کریمك باب لئیمه لدی الاحتیاج واروب حاجتی قضا اولنمدن

مردود اولمیدردیدی استیضاح اولندقده شریف اولان کمسه دنیاک بابنه واروب طورمشیکن دخوله اذن اولنمامقدر دیو جواب ویردی (عبد الله بن العباس ابن الامام الحسن العلوی رضی الله تعالی عنه مأمون خلیفه نك سرایته واروب قپوسنده طوردی حاجب یوزینه باقوب باشنی اشاغی صالدی و برنسنه دیمدی عبد الله بن العباس معیّنده اولان خدمه سنه اکر بزه حاجب دخول حضور خلیفه یه اذن ورخصت ویره ایدی کیرردك وکیدك دیدی دونر کیدردك ودخولدن اعتذار ایدیدی قبول ایدردك امابویله کرارایوز یمزه باقدقدن و بزی بیلدکدنصکره توقفنك معناسنی بیله مدك دیوب * وما عن رضی کان الحمار مطیتی * ولکن من یمشی سیرضی بمارکب * بیتیله تمثل ایدوب عودت ورجعت ایلدی بومعامله مأمون خلیفه یه عکس ایلدکده درحال حاجبی ضرب شدید ایله ضرب وعبد الله ه عطیهٔ جزیله واون عدد اسب تازی ارسالیله امر ایلدی (مآل بیت مذکور حماری مطیه ایلدیکم یعنی اشکه بندیکم کوکل خوشلغیله دکلدر لکن پیاده قلان بندیکی نه ایسه راضی اولور دیمکدر یعنی بنم بوقپویه کلدیکم ضرورید ردیمك استر (بررجل خراسانی امیر ابی دلفك بابنه کلوب وخیلی مدت توقف ایدوب دخوله اذندن بعد الیأس * اذا کان الکریم له حجاب * فافضل الکریم علی اللئیم * اذا کان الکریم قلیل مال * تستر بالحجاب عن الغریم * قطعه سنی نظم ایدوب و برورقه یه یازوب امیره ایصالنی حاجبدن استرحام و بو وجهله در مطلبه وصولده تلطف تأثیر ارتسام ایلدی (مآل قطعه خلقدن تستری اولدیغی وقتده کریمك لئیم اوزرینه فضل ورجحانی ندر مکرکه کریم قلیل المال وتهی دست بولنه اوزمان الاجقلیدن حجابله تستر ایده دیمکدر (وقتاکه قطعهٔ مذکوره یی حاجب تقدیم ایتدکده ابودلف دخی جوابنده * اذا کان الکریم قلیل مال * ولم یعذر تعلل بالحجاب * وابواب الملوك محجبات * فلا تستنکرن حجاب بابی * قطعه سنی نظم ایتدی که مآلی بنم تسترم قلت مالدن دکلدر زیرا کریم وجواد اولان مالی قلیل وآز اولدیغی وقتده حجاب وتستر ایله تعلل ایدرسه معذور اولماز یعنی بنه خلقه کورینور و الجود من الموجود شیوه سنی کوسترر وشفاها اعتذار ایدر لکن بنم احتجابم عدم ثروتمدن اولمیوب بلکه وقایهٔ شاندر زیرا کریم الشان اولان ملوك وسلاطینك ابوابی حواجب ودربانلر ایله مستوره ومحفوظه در بوتقدیرجه بابمك حجابنی انکار واعتراض ایتمه دیمکدر (قلت) مانحن فیه اولان مطلبه نظرا جواب ابودلفده نظر واردر تأمل بیوریله بعض نسخه ده تحریر اولنان (ولم یعذر) یرنده (ولم یقدر) یازلمشدر لکن ظاهر اولدیغی اوزره بینلرنده مباینت یوقدر یعنی مآل معنالری بریره وارر (ذکر اولنان ابودلف خلفادن اولمادیغی مسطرفلرده اولان * و وقف رجل خراسانی بباب ابی دلف حینا فلم یؤذن له فکتب رقعة وتلطف فی وصولها الیه وهی * اذا کان الکریم له حجاب * فافضل الکریم علی اللئیم * اذا کان الکریم قلیل مال * تستر بالحجاب عن الغریم * فاجاب ابودلف * اذا کان الکریم قلیل مال * ولم یعذر تعلل بالحجاب * فابواب الملوك محجبات * فلا تستنکرن حجاب بابی * ظاهر ونظم خراسانی مشهود اولدیغی اوزره میم قافیه سنده ایکی بیتلی برقطعه ونظم امیر ابودلف باقافیه لی کذلك دیکر قطعه ایدوکی باهر اولدیغندن فضله کتب تواریخ ووفیاتده ابودلف وزراء شعرای عهد خلفادن اولوب متنبی ایله مشاعره ایلدیکی مسطور واسان ادباده مذکور ایکن نسخهٔ مرئیهٔ ترجمه ده مقام مرقوم (بررجل خراسانی امیر ابی دلفك بابنه کلوب حضور خلیفه یه دخولندن حاجب ودربان مانع اولنجه اورجل دربانه دیدیکه ای دربان بنی حضور خلیفه یه دخولدن منع ایلدك بارم شوکاغدی خلیفه یه ایصال ایله دیوب برکاغده شو بیتی تحریر ایلدی * اذا کان الکریم له حجاب * فما فضل الکریم علی اللئیم * معنای بیت کریم وشریف اولان شخصك حجابی وحضورینه

دخولدن مانع اولدیغی وقتده کریمك شخص لئیم اوزرینه فضل ورجحانی اولماز خلیفه ابی دلف بو بیتی قرائت ایلدکده جواب اوله رق شو بیتی تحریر ایلدی * اذا کان الکریم قلیل مال * تستر بالحجاب عن الغریم * معنای بیت شخص کریم وسخینك مالنده قلت وجرو سؤال ایدنلره عدم کفایتی اولنجه بورجلو کبی سائللردن حجاب ایله تستر ایلر بعضیلر دیدیلرکه خلیفه ابودلف شو قطعه یی جواب اوله رق تحریر ایلدی * اذا کان الکریم قلیل مال * ولم یعذر تعلل بالحجاب * وابواب الملوك محجبات * فلا تستنکرن حجاب بابی * ترجمهٔ قطعه کریم وجواد اولان کمسه نك مالی قلیل واندك اولدیغی وقتده حجاب وتستر ایله تعلل ایدوب معذور اولماز وملوك وسلاطینك ابوابی حواجب ودربانلر ایله محجب وممنوعدر بوتقدیرجه بابمك حجابله محجوب ودربان ایله ممنوع اولدیغنی استنکار و استنکاف ایلمه دیو ترجمه اولنمشدر ارتق استفادهٔ جزالت ایله اشعاری منوط لطف و طبع اولو النهادر (اشبو قطعه ذم احتجابده نظم اولنان اشعار حسنه دندر * سا هجرکم حتی یلین حجابکم * علی انه لابد سوف یلین * خذوا حذرکم من نبوة الدهر انها * وان لم تکن حانت فسوف تحین * قلت) مآلی ای احتجاب ایدن ذوات بن سزدن قولایلق کلنجیه قدر همان هجرت ایتمك اوزره یم شوعزم اوزره که البته شدته سهولت کلور یعنی قپوکه ادبار چوکر دهرك حادثه سندن سزه تیقظ و یره جك نسنه الك اول حادثه قریبدر کورنمز ایسه ده البته یاقلشر یعنی اقبالکزه مغرور اولمیك دم ادبار یکرزده کلورسز که طانلوقونشرم دیمك استر (و بعض آخر دخی * ماذا علی بواب دارکم الذی * لم یعطنا اذنا و لا یستأذن * لو ردنا ردا جمیلا عنکم * او کان یدفع بالتی هی احسن * دیمشدر (قلت) مآلی بواب داریکزده بو معامله ندرکه نه دخوله بزه اذن و یررونه احوالمز ایچون سزدن استیذان ایدر یعنی بزی بویله توقیف ایدر یا سزدن بزه بررد جمیل کتورسه یاخود حسن معامله ایله کت دیو دفع ایتسه ده بکلمیوب یقلوب کیتسك دیمکدر * ادفع بالتی هی احسن * ایله صله وعطیه یی اشراب ایتمشدر (و برشاعر دخی * امرت بالتسهیل فی الاذن لی * ولم یر الحاجب ان یأذنا * فلن ترانی بعدها عائدا * ولن تراه لی مستأذنا * قطعه سنی یازمشدر (قلت) مآلی سن بکا دخولده اذنه سهولت ایله حاجبکه امر ایلدك لکن حاجب اذنی رأی ایتمدی آرتق من بعد نه سن بنی بابکه عائد ونه حاجبی بنم ایچون مستأذن کوررسن یعنی قپوکه کلم دیمکدر (دیکری دخی * ولقد رأیت بباب دارك جفوة * فیها لحسن صنیعك التکدیر * ما بال دارك حین تدخل جنة * وبباب دارك منکر ونکیر * دیمشدر (قلت) مآلی ای صاحب دائره سنك دارکده کوزل صنعکدن یاوز جفا کوردم یعنی بربی رحم بوابی قپوکه قومش سن ارباب حاجاتی منع ایدر و سنك دار وسرایکك شان وحالی ندرکه کیرلدیکی وقتده جنتدر والحال که قپوسنده منکر ونکیر قائملردر (و بربلیغ دیکر دخی هجو حاجبده بوقطعه یی نظم ایتمشدر * اذا جئت الی عند بابك حاجبا * محیاه من فرط الجهالة حالك * ومن عجب معناك جنة و قاصد * و حاجبها من دون رضوان مالك * قلت) مآلی بابکه وارد یغمده برحاجبه ملاقی اولدمکه وجهی فرط جهالتدن سیاهدر وتعجب اولنه جق اموردندرکه سنك بابك قاصده یعنی کلوب در یکه کیرنلره جنت ایکن قپوسنده موکل باب بهشت اولان رضوان یرینه موکل باب جهنم اولان مالك اوطوروب حاجب اولمشدر دیمکدر (باقلم شکسته رقم فقیر قلت قیدلریله مآلی کوستریلان اشعار مذکوره باعث نه ایسه نسخهٔ مترجمهٔ معلومه ده کلا مفقوده در فتأمل (محکیدرکه برکیمسه امرادن برذاتك حضورینه دخولی حاجبی واسطه سیله استیذان ایلدکده امیر مومی الیه حاجبنه وار اول کیمسه یه * ان الکری قد خطب الی نفسی * وانما هی هجعة واهب * کلامنی سویله دیو اعاده ایدر اول کیمسه حاجبه امیرنه بیوردیلر دیو صوردقده

حاجب دخی بنم اکلامدیغم برکلامی سکا دخوله اذنی مراد ایلمدیکی حالده سویلر دیمشدر
(مأل کلام مذکورکری یعنی نعس وسرساملق نفسمه کران کلدی اشته اوحالت هجعهٔ واهبه
یعنی عطا بخش اولنلره برغفلتدر یاخود کیجه وقتیدر یعنی وقت صحبت وملاقات دکلدر دیمکدر
(لکن بوحکایه ده مقصود حاجب نادان کلامدن برنسنه اکلامدیسه دخی امیردن منع استیذان
وکیمسه یه اذن ویرمدیکی آخر وضعندن تفرس ایدوب اول کیمسه یی قومدیغیدر یاخود کلامك
معناسنی امیردن اوکرندیسه ده اونودوب مألنی اول کیمسه یه خبر ویرمه سیدر (علی بن ابی طالب
رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنمشکه فرعون دعوای ربوبیت ایتمشیکن امهال الهی یه
مظهر اولادیغی یعنی اضمحلالی اوزادیغی جمله ناسی مجلسنه دخوله اذن ویروب واهالیٔ مصری
بهر کون اطعام ایلمه سیدر بیورمشدر (عمرو بن مرة الجهنی رضی الله تعالی عنه حضرت معاویه
رضی الله تعالی عنهه کلوب حضورینه دخولده تکلفه محتاج اولمغله کیردیکی کبی (رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلمدن (مامن امیر یغلق بابه دون ذوی الحاجة والخلة والمسئلة الا اغلق
الله تعالی ابواب السموات دون حاجته وخلته ومسئلته) حدیث شریفنی استماع ایلدم
دیدیلرکه مأل ومفادی ذوی حاجت وارباب مصلحت وفقراء وارباب مسئله دن بابنی سد واغلاق
ایدن امیرك حق سبحانه وتعالی حاجت وخلت ومسئله سندن سمواتك یعنی قبولك ابوابنی
اغلاق وسد ایدر یعنی اول امیر مخلوق خدایه نوجهله معامله ایلر ایسه الله سبحانه وتعالی انك
مثلیله مجازات ایلر دیمکدر (شعرادن نامی نام کیمسه بعض امرایه کلوب دخولدن ممنوع اولدقده
شو ابیاتی نظم ایتمشدر * ساصبران جفوت فکم صبرنا * لمثلك من امیر او وزیر * رجونا هم
فلما اخلفونا * تمادی فیهم غیر الدهور * فبتنا بالسلامة وهی غنم * وباتوا فی المحابس
والقبور * ولما لم تنل منهم سرورا * رأینا فیهم کل الشرور * مأل ابیات اکر سن طرد ودفعکله
بکا اذا وجفا ایلدك ایسه سنك مثلك اولان امیر یاخود وزیرك معاملهٔ بارده لرینه صبر ایتدیکمز کبی
صبر ایدرم اویله امیرلر ووزیرلرکه بز انلرك کرملرینی رجا ایلدك لکن بزه خلف وعد ایلدکلرنده
دهورك تغیرلری یعنی حصه اله جق پند کونه بلالری انلرده متمادی اولدی بز غنیمت اولان
سلامتله بیتوتت ایلدك یعنی صاغ قالدق انلر محبسلرده وقبورلرده یاتدیلر وقتاکه بز انلردن سروره
نائل اولمادق ایسه انلرده کافهٔ شروری کوردك دیمکدر و بومعناده انشاد ایتدکاری اشعار دندر
* قل للذین تحجبوا عن راغب * بمنازل من دونها الحجاب * ان حال عن لقیاکم بوابکم *
* فالله لیس لبابه بواب * مألی میل ورغبت ایدندن ایچری یدن ایچری منازلده تحجب وتستر
ایدوب هر برینك قپوسنده حاجبلری اولان ذواته سویله که اکر سزه ملاقاتده بوابلر حائل
اولورسه حق تعالانك باب احساننده بوابی یوقدر دیمکدر (اما ولایتده اولان خطرزی وانده اولان
مزلقه یی بیانده حق سبحانه وتعالی حضرتلرینك ﴿ یاداود انا جعلناك خلیفة فی الارض
فاحکم بین الناس بالحق ولا تتبع الهوی فیضلك عن سبیل الله ﴾ قول کریمی بسدر مفهومی
بریان ترجمهٔ تبیان وغیرها (یاداود بز یر یوزنده سندن اول کچن حق وعدل ایله قائم اولان
انبیایه بزم امریمز ایله امور عبادی تدبیر ایتمك مصلحتمدن خلیفه قیلدق ناس بیننده عدل ایله
حکم ایله وهوای نفسه اتباع ایلمه اول هواسنی الله تعالانك حق وعدلا وزره نصب واقامه ایلدیکی
دلائل وارشاددن اضلال ایدوب یعنی چیقاروب عدل ایله حکم ایتدیرمز دیمکدر والله تعالی اعلم (قلت)
انبیاء عظام علیهم الصلاة والسلام حضراتی معصوم ایکن بویله مخاطب ومأمور اولدقلرینك
حکمت وسببی کتب تفاسیر وکلامده مسطوردر نظر اولنه وارباب علمدن صوزیله (صاحب مستطرف
دیرکه تفسیرده کلمشدرکه مفسرین رحمهم الله تعالی برحاکم ووالی یه ترافع ایچون ایکی خصم

کلدکده خصمك بریله حاکمك حقوق ومعارفه سی اولمش بوانه رق کاشکی حق شو معارفه م
اولانك یدنده چیقسون دیو تمنی ایتسه ایشته بوتمنیٔ مجرد دخی اتباع هوادندر (وحدیث آخرده
صاحب مستطرف دیرکه (وفی الحدیث من ولی من امور المسلمین شیئا ثم لم یحطهم بنصحه
کما یحوط اهل بیته فلیتبوأ مقعده من النار) یعنی کلام مذکوری حدیث اولمق اوزره مستطرفه
بوبابه درج ایلمشدرکه مألی برکیمسه امور مسلمیندن برشیئه تولیه اولنسه پس اول کیمسه دخی
بعد التولیه ارادهٔ خیری ایله مسلمینی اهل بیت ومتعلقاتنی احاطه یعنی حفظ وصیانت ایلدیکی کبی
حفظ ایلمسه او کیمسه نار جهنمدن مقعد ومکانی تهیئه ایلسون یعنی واجب اولان قنغی قومه
مأمور اولدیسه اولاد وعیالنی حمایه وامورلرینی درعهده ایلدیکی کبی اول قومك دخی امور
ومصالحلرینی درعهده ایلمکدر ایلمدیکی تقدیرجه وعید تحتنده داخل اولورلر (وحدیث شریف
مذکورك مألنده معقل بن یسار رضی الله تعالی عنه دخی (مامن عبد یسترعیه الله تعالی رعیة
فلم یحطها بنصحه الا لم یجد رایحة الجنة) حدیث شریفنی رسول الله صلی الله علیه وسلمدن
استماع ایتدم دیو روایت ایتمشدر (قلت) جامع صغیرده (من ولی شیئا من امور المسلمین
لم ینظر الله فی حاجته حتی ینظر فی حوائجهم) حدیث شریفی مسطوردرکه شارحی مناوی
مرحوم امور مسلمینه مأمور اولان ذات مسلمینه نصح یعنی ارادهٔ خیر وصدق همت ورفق ایتدکجه
او مأمور عزت دارینه نائل اولماز مألنده شرح ایلمشدر (عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه زمان
خلافتلرنده عاصمی زکات اخذ ایچون والی وعامل نصب مراد ایلدکلرنده عاصم اباواعتذار
ایدوب رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمدن استماع ایلدم برقومه والی وحاکم اولان
یوم قیامتده کتورلیوب جهنمك اوزرنده منصوب کوپرینك اوستنده توقف ایدر حق سبحانه
وتعالانك امریله اول کوپری حرکت ایتمکله اول شخصك هر برعضوی یرلرندن
زائل اولدقدنصکره جناب حقك امریله آبریلان کلکرینه یرلرینه رجوع ایدرلر اکر اول
شخص دنیاده عدل ورأفت وحکم الله ایله حکم ایدوب الله تعالایه اطاعت ایلدیسه جناب باری
انی یدیله اخذ ایدر یعنی قبضهٔ معنویهٔ مرحمتیله الوب اکا مرحمتندن ایکی قات نصبب ویرر
یوق معاذ الله تعالی جناب حقه عصیانده وعباد اللهه ظلم وتعدیده اولدیسه اول کوپری
یاریلوب نار جهنمده یتمش خریف یعنی سنه مقداری محله سقوط ایدر بیوردیلر بناء علی هذا
الوعید عامل اولمقدن خوف وخشیت ایدرم دینجه عمر رضی الله تعالی عنه ای عاصم رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلمدن استماع ایتدیکم اشبو حدیثی اشتدکمی دیدکده عاصم نعم اشتدم دیوب
مجلسده سلمان وابوذر رضی الله تعالی عنهما دخی حاضر بولنملریله سلمان رضی الله تعالی عنه
ای عمر قسم ایدرمکه یتمش خریف ایله برابر یتمش خریف مقداری جهنمده بروادی پرلهیبه دوشر
دیدکده همان عمر رضی الله تعالی عنه تأسف ایله یدنی جبهه سنه ضرب ایله استرجاع یعنی
﴿ انا لله وانا الیه راجعون ﴾ دیوب آیا بومصلحتی انده اولان شدتله کیم تعهد ایدر دیدکده سلمان
رضی الله تعالی عنه * من ارغم الله انفه والصق خده فی الارض * دیدی (قلت) اعلام
اهل اسلامك بیانیجه بومقوله وعیدات تنفیر مأموریت اولمیوب بلکه مخالفت عدلدن تنفیردر فلیحفظ
(ابو داود سننده روایت ایلمشکه برکیمسه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمه کلوب یارسول الله
متوفی پدرم برقومك عریفی یعنی رئیسی ایدی اندنصکره عرافتی بکا احاله بیورك دینجه رسول الله
صلی الله علیه وسلم (العرفاء فی النار) بیوردیلر عرفاء یعنی رؤسا اکثری نارده در بیوردیلر
قالت عایشة الصدیقة رضی الله تعالی عنها سمعت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم یقول یؤتی
بالقاضی العدل یوم القیمة فیلقی من شدة الحساب مایود انه لم یقض بین اثنین فی تمرة) یعنی حضرت

صديقه بن رسول الله صلى الله عليه وسلمدن قاضى عادل يوم قيامتده محاسبه ايچون حضور
رب العالمينه كتورلدكده شدت ودقت حسابدن كاشكى دنياده ايكى كمسه بيننده برعدد خرما
نزاعنه دخى حكم وقضا ايلميه ايدم ديو تمنى ايلر بيوردقلرينى اشتدم ديديلر (قلت) اضطراب قاضىٔ
عادل اولنجه بو يلجه * وارقياس ايت ظالمك حال شدائدغايتن (حسن بصرى حضرتلرندن
روايت اولنمشكه عليه الصلاة والسلام افنديمز عبد الرحمن بن سمره يى رضى عنه استعمال
يعنى بر ولايته عامل اولمسنى افاده بيوردقلرنده استعفا واعتذار ايلدى پس رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلم افنديمز (اقعد فى بيتك) بيورديلر (قلت) بوندن استنباط اولنوركه امر
پيغمبرى ايجاب ايچون اولميوب تخيير اوله زيرا وجوب ايچون اعتذار جائز دكلدر واويله اولسه
مؤاخذه بيوريلوردى برده امور عامهٔ عبادك تسويه سى ضمننده مثلا عامل اولمق كبيكه بيت المال
مسلمين خدمتيدر وجوب كفايه دندر البته برينك نصبى لازمدر اربابى تعدد ايتدكده قبول
اولنه جق اعتذار بسطى جائزدر والا برفرده منحصر ايسه البته امتثال واجب اولور وچاره سز بروجه
محرر مأموره اول خدمتى اقتضاى شرع اوزره رؤيت دخى واجبدر والحال كه كافهٔ حكومتده
عدالت التزام اولنسه فضيلت اولديغندن كند ونفسنه عائد عبادتدن افضل وضمننده
اضعاف مضاعف اجر وحسنات حاصل اوله جغى اثرده وارد اولمشدر كما بين فى المعتبرات (مشاهير
سلفدن طاوس امويه دن سليمان بن عبد الملكه اى امير المؤمنين يوم قيامتده عذاب جهتيله
اشد ناس كيمدر بيلورميسن ديدكده سليمان بن عبد الملك اى طاوس سويله كيمدر دينجه طاوس
عذاب وعقاب جهتيله اشدناس شول اميرووالبدركه حق سبحانه وتعالى حضرتلرى دنياده انى
ملكنه تشريك ايلدى اول دخى حكمنده جور ايلدى ديدكده سليمانه طاوسك انذار وتخويف
وكلامنك تأثيرندن غشى عارض اولوب سربرندن كندوبى يوزى قويون بكا ايده رك
آتوب شويله مستغرق درياى اشك اولديكه ياندن جلساسى طاغلديلر (ابن سيرين روايت
ايدركه ابوعبيدة السلمى حضرتلرينه قنغيلرينك يازيسى اعلادر ديو انتخاب ايچون
برطاقم صبيان كلدكلرنده اشبو انتخاب دخى حكومت اولمغله بن عمرمده بركمسه اوزرينه
حكومت ايتدم ديو صبيانك يازيلو اولان الواحلرينه باقمدى فتبصر (ابو بكر بن مريمدن
روايت اولنمشكه برقوم حج شريفه كيدر ايكن ايچلرندن برى اثناى راهده اوتسز وصوسز
برمحلده وفات ايدر غسليچون هربرى آب جست وجوسنده اولوب مأيوس اولدقلرى خلالده
ايچلرينه بيلمدكلرى برذات كلوراكابزه صويه دلالت ايله ديدكلرنده اول ذات محل آبى سزلره دلالت
ايدرم اشبو ميتك صراف وتحصيلدار وعريف يعنى سركرده وبريد يعنى اولاق اولماديغنه
اوتوز اوچر كره يمين ايدرسه كز ديدى انلر دخى يمين ايتدكلرنده موضع مايه دلالت ايلدى
غسلنى بعده صلاتنك امامتنى اوذاتدن رجا ايلدكلرنده غسلنده باشقه وصلاتنده باشقه اوله رق
بنه قومه كما فى السابق تكليف يمين ايدوب بعد الغسل والامامة غائب اولدى جماعته حيرت
كلوب اورجلك خضر عليه السلام اولديغنى جزم ايتمشلر ديدى (قلت) اشبو معاملهٔ خضريه دن
مطالعه اولنديغى اوزره مراد امورمذ كوره ده دقته تنبيهدر يوقسه بو امور دخى كوريله جكدر
رضاى حق تعالى يى وميزان شريعتى بونلرده كوزه درلر ايسه كيرسونلر ديمك يعنى جوار
كورينور بارى تعالى وتقدس حضرتلرى جمله يى رضاسنه موافق اعماله موفق ايليه آمين

﴿ الباب الثامن عشر ﴾

اشبو اون سكزنجى باب قضا وقاضيلرك وقضا اوزرينه رشوت وهديه قبول ايلمرينه ودبونه

(متعلق)

متعلق اولان شيلر وقصاص ومتصوفه يعنى كندولرينى عارف بالله صورتنده كوسترر رياكار
وبونلرك امثالنك ذكرو بياننده در بو باب دخى فصول عديده لرى مشتملدر ﴿ الفصل الاول
فيما جاء فى القضاة واحوالهم وما يجب عليهم ﴾ فصول مذكوره دن اشبو فصل اول
قضاة وقضاتك احوالنده وانلره واجب اولان اموردهٔ وارد اولان نصوص وآثار وحكايه
بياننده در سورهٔ شريفهٔ ص دهٔ واقع آنفا معناسيله بيان اولنان ﴿ ياداود انا جعلناك خليفة
فى الارض فاحكم بين الناس بالحق ولاتتبع الهوى فيضلك عن سبيل الله ﴾ آيت كريمه سى
حكومتده حق وعدل رعايت واجب اولديغنى بياننده انزال بيورلمشدر (وآيت شريفهٔ
مذكوره نك سباقنده واقع آيات بيناتك برنده دخى حكاية ﴿ ولاتشطط ﴾ بيورلمشدر شطط حدى
تجاوز معناسنه در يعنى حكومتده جور ايتمه وحقدن بعيد اولمه ديمكدر ينه بو بابده ﴿ ومن لم يحكم
بما انزل الله فاولئك هم الظالمون ﴾ بيورلمشدر مفهومى شول كيمسه لركه الله تعالانك انزال
ايلديكى احكام الهيه ايله حكم ايلميه ظالم انجق اول كيمسه لردر ديمكدر اشبو آيت كريمه
قرآن مبينده اوچ محلده وارددر برى اشبو آيت شريفه ديكرى ﴿ فاولئك هم الكافرون ﴾ وآخرى
﴿ فاولئك هم الفاسقون ﴾ در ظلم وكفر وفسقك معنالرى بربرينى مستلزم ايسه ده اصطلاح
شرعده هر برينك تعريفى باشقه اولمغله مفسرين رحمهم الله تعالى تفصيل وبيان ايلديلر
يعنى احكام الهيه نك غيريله حاكم وقاضى عياذا بالله حكم الهى يى استحقار وانكار ايدوب ده
خلاف شرع شريف حكم ايلر ايسه كافر اولور ﴿ فاولئك هم الكافرون ﴾ احكام الهيه يى
انكار واستحقار ايدنلر حقنده در واحكام الهيه يى استحقار وانكار ايلميوب خلاف شرع
شريف حكم ايلديكى جهتله وياخود طمع دنيايه مبنى اولورسه حاكم وقاضى ظالم اولمش
اولور ﴿ فاولئك هم الظالمون ﴾ بو صفاتده اولان حكامك حقنده در وحكم الله ايله حكمدن
اعراض وامتناعى انكاره مبنى اولميوب حق وطاعتدن خروجه مبنى اولورسه مرتكب كبيره
اولوب فاسق اولمش اولور ﴿ فاولئك هم الفاسقون ﴾ بونلرك حقنده در (رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم (من حكم بين اثنين تحاكما اليه وارتضياه فلم يقض بينهما بالحق
فعليه لعنة الله) بيورمشدر كه مآل شريفى بركيمسه يه ايكى كيمسه حكم وقضاسنه راضى اولمق
اوزره ترافع ايچون كلوب لكن او كيمسه بينلرنده حق ايله قضا ايلمسه انك اوزرينه الله تعالانك
لعنتى اولسون ديمكدر (ابى حازمدن روايت اولنمشكه بركون عمر رضى الله تعالى عنه ابو بكر الصديق
رضى الله تعالى عنهك حضورلرينه داخل اولوب سلام ويردى ابى بكر الصديق سلامنى
المادى پس عمر عبد الرحمن بن عوفه رضى الله تعالى عنهما قورقارمكه خليفهٔ رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلمه برحال اولمش يعنى بندن غالبا مغبر اولمشلركه سلامم آلمادى ديو افاده وحسبحال
ايتدكده عبد الرحمن دخى ابو بكر الصديقه تلاش فاروقى آچدقده حضرت صديق * اتانى
وبين يدى خصمان قد فرغت لهما قلبى وسمعى وبصرى وعلمت ان الله سائلى عنهما وعما قالا
وقلت * يعنى عمر يانمه كلدكده حضورمده ايكى كيمسه ترافعده ايدى تحقيق جناب حق عز وجل
انلرك وبنم سوزلرمدن بكاروز جزاده سؤال بيوره جغى مجزومم اولمغله ترافعلرينه بالكليه مشغول
بولنديغمدن شئ آخردن غافل اولدم ديو اعتذار بيوردى (قلت) اشته وظيفهٔ حكم وقضا بودر
زيرا حكم شرعى يه مدعى ومدعى عليهك كلاملرى مدار وباعث اولمغله دقت لازمدر وعدم
دقتله حكمده خطا واقع اولور وقاضى يه ترافعده واجب ومندوب اولان امور كتب فقهيه
كتاب القضا سنده وخصوصا مستقلا تأليف اولنمش ادب القضالرده مبيندر مراجعت
بيوريله (روايت اولنمشكه حضرت عمر رضى الله تعالى عنهك زمان خلافتلرنده حضرت على

رضی الله عنه وکرم الله وجهه یانلرنده اوطوررکن بررجل کلوب حضرت علیدن برشی دعوی ایدر
حضرت عمر الفاروق حضرت علی یه باقوب یااباالحسن قالق خصمکله برابرجه اوطور دیدکده
انلردخی قالقوب خصمیله زانو بزانو اوطورر فصل وقضا مصلحتی بتوب وخصمی کتدکدنصکره
حضرت علی اولکی مقامنه کلوب اوطوررلکن فاروق مرتضانك بشره سنده تغیر کوردیکندن
یا اباالحسن وجه شریفکده تغیر کوریرم * اکرهت ماکان * یعنی آیا معامله مرضاکه موافق
دوشمدیمی دیدکده حضرت مرتضی نعم یعنی دوشمدی زیرا خصمك یاننده بکا کنیه مله یااباالحسن
دیو خطا ایدوب بنی نیچون خصمك یاننده تعظیم ایتدك نامیله یاعلی قم فاجلس مع خصمك یعنی
ای علی قالق خصمکله حضورمده برابر اوطور دیه ایدك نه اولور دی دیدی (قلت) قوم
شریف عرب میاننده کنیه ایله خطاب مشعر تعظیمدر بعده حضرت فاروق سر سعادت افسر
علی المرتضایی طوتوب ایکی چشم حقیقت بینی میاندن تقبیل برله ای بنی هاشم پدرومادرم سزلرك
یولنه فدا اولسون سزکله یعنی نسب جلیلنه درجهٔ قربده متصل اولدیغك سلطان رسل وانبیا
علیه الصلاة والسلام ایله جناب واجب الوجود جلت عظمته بزلری هدایت وظلمات کفردن
نور اسلامه دلالت ودنیاده وعقباده عز ورفعته نائل ایتدی دیو تعظیم وتشکر ایلدی (امام اعظم
وهمام افخم رضی الله تعالی عنه قضا و حکومتك عسر و مشقتنی بیانده قاضی و حاکم دریای
اخضرده یعنی عمانده غریق کبیدر هرنقدر زیاده یوزکچ اولورسه ده نه جانبنه یوزجکنی بیله مز
والحاصل سلامتی بوله مز بیورمشدر (امام مشارالیهی عباسیه ارکانندن عمر بن هبیره سوقبله
منصور خلیفه قاضی القضاة دولت عباسیه نصب ایتمکی مراد ایلدکده ابا و امتناع ایلدی
بنه هزار تلطیف وتکریم ایله تکلیف ایلدی ینه امتناع بیوردقلرنده ابن هبیره سوطله ضرب وحبسنه
یمین ایلدی ینه عدم قبولده اصرار کورنجه یمیننده بار اولمق قصدینه بناء برمرتبه ضرب ایلدیکه
اثر ضربدن مشارالیهك یوزی و باشی شیشدی و بکا دنیاده قمچی ایله دوکلمك آخرتده تیموردن
قرغن طوپوزلر ایله دوکلمکدن اهوندر دیو صبر ایلدی (قلت) معلوم اوله که برذات قضایه
اهل اولوب اندن غیری اهلیتلی کیمسه بولنمزسه قضایی قبول ایتمك اول ذاتك اوزرینه واجب
اولور اما اول ذاتدن باشقه هرنقدر علم ودرایتده انك دونده ایسه ده ینه قضایه اهل دیکر کیمسه
بولنور ایسه قبولی رخصت وعدم قبولی عزیمتدر امام مشارالیه حضرتلری عزیمتله عمل بیوردقلری
مناقبنده وشروح ومتون فقهیه ده محرردر (منصور مشارالیهك ضرب امامی اقبح مساویسی
اولدیغنی وندامت وتأسف و بکا ایلدیکنی ثقاة مورخین یازمشلردر (عبد الملك بن عمیردن اودخی
اهل یمندن بر رجلدن روایت ایلمش رجل مذکور دیمشکه حضرت ابو بکر الصدیق
رضی الله تعالی عنهك اوان خلافتلرنده یمنده برسیل عظیم واقع اولوب سیلك مرور ایلدیکی
یردن قپوسی کلبدلی برمغاره ظهور ایتدی بز دفینه ظن ایلدك قضیه یی خلیفه یه کتب واعلام
ایلدك خلیفه دخی طرفمدن مأمور ایده جکم امینم وارمینجه مغاره یی فتح ایلمیك دیو امر وفرمان
ارسال وورا سندن مأمور مذکوری دخی تسیار ایلدی وقتا که مأمور خلیفه مغاره یی کشاد ایتدکده
ایچنده سریر اوزرنده اوطورر بررجل میت ظهور ایتدیکه اوستنده التون ایله نسج اولنمش یتمش
قات جامهٔ مصنع وصاغ النده برلوحه اولوب اوزرنده * اذا خان الامیر وکاتباه * وقاضی الارض
داهن فی القضاء * فویل ثم ویل ثم ویل * لقاضی الارض من قاضی السماء * قطعه سی
یازلمش و باشی اوجنده جوهردار ونفیس برسیف وار ایدیکه اوزرینه * هذا سیف هود بن عاد بن
ارم * عباره سی قازلمش ایدی (قلت) مآل قطعهٔ مذکوره امیر وایکی کاتبی خیانت یعنی عباد
اللهه ظلم ایلدکلری و یریوزنده اولان قاضی دخی حکم وقضاده مداهنه ایلدیکی وقتده هر برینه

قاضی سمادن ویل اولسون دیمکدرکاتبی ایکی یه تخصیص غالبا اول عصرده امور دولت یدلرنده
بولنان ایکی مقام صاحبی دیمك اکلشیلور (ویل لغتده حلول شر وکلمهٔ عذاب وجهنمده بروادی
یاخود نارده بربئر و یاخود جهنم قپوسی معنالرینه در وقاضی سمادن مراد حاکم علی الاطلاق
اولان باری تعالادر سمایه اضافت تعظیم ایچوندر یوخسه مکاندن منزه اولان ذات اجل واعلا
کائناتك حاکم و خالقیدر (لطیفه) فصیحاتدن برزن ترافع ایچون برقاضی حضورینه
کلدکده قاضی یاقصدا یاخود سهوا (جامعك شهودك) دیدکده زن سکوت ایدوب اصلا جواب
ویرمدی فی الحال قاضینك کاتب الوقایعی ای خاتون حضرت قاضی سکا * جاء شهودك معك *
دیو سؤال ایدر دیو ترکیبی دکشدردکده اوت شاهدلرم برابر کلدی نولیدی ای قاضی حضرتلری سنده
کاتبك کبی ایها مسز صوریدك سنك سنك چوغالمش عقلك ازالمش وصقالك اوزایوب حتی
لب وهوشکی اورتمش سندن غیری دیریلر یننده حکومت ایدن میتی کورمدم دیو دشنام ایلدی
(قلت) قاضینك کلامنده جاء فعلی همزه سز اولدقده معك ایله مفاعله بابندن مجامعت معناسنه
اولان جامعك فعلنی کوسترر که خاتونه سنك شاهدلرك سکا مجامعت ایتدیمی دیمك اولمغله خاتونه
تعریضدر (بعض قضاة حقنده شوقطعه نظم اولنمشدر * ابکی واندب ملة الاسلام * اذ صرت
تقعد مقعد الحکام * ان الحوادث ما علمت کثیرة * واراك بعض حوادث الایام * مآلی ای جاهل
قضاة و حکام مسندنده قعود ایلدیکك ایچون ملت اسلامه حزن و بکا ایدرم دنیاده سنك
بیلدیکك حوادث یعنی بلایا چوقدر وسنك اول بلالردن بری اولدیغکی کوریرم یعنی بلیه ایدوکیکی
بیلورم دیمکدر (ابن ابی الاوفی رضی الله تعالی عنه عن النبی صلی الله تعالی علیه وسلم (ان الله
مع القاضی مالم یجر فان جار تبرأ الله منه والزمه الشیطان) قلت) اشبو حدیث شریف جامع صغیرده
واردر ومآلی دخی تحقیق الله تعالی ظلم ایتمین قاضی ایله در یعنی قاضیء غیر ظالمی تأیید وتسدید واعانه
وحفظ ایله موفق ایدر اما حکمنده جور وظلم ایدن قاضیدن حق تعالی بری اولوب جمیع قضاسنده
شیطانی اکا ملازم ومقارن ایدوب اضلالندن شیطان منفك اولمز دیمکدر (و بر روایتده همزه سز
یعنی ثلاثیدن (لزمه) واقع اولمشدر وظلم وجور مذکور عمد وقصده مقارن اولمق اوزره در زیرا
ینه جامع صغیرده فوقنده مسطور اولان (ان الله مع القاضی مالم یحف عمدا) حدیثی ذکر اولنان
عمد قیدینی ناطق ودخی خطاده عقاب اولمادیغی بونجه ادله ایله متحققدر ذکر اولنان (مالم یحف)
تعبیرینی مناوی مرحوم * ای یجاوز الحق و یقع فی الجور * دیو شرح ایلمشدر مناوی مشارالیه
شافعی المذهب اولدیغی معلوم ایکن باآلارده سهوا حنفی دیو قلم فقیر ایله یازلدیغی اوراق تسویدده
بومحل یازیلورکن کورلمش واو یله جه طبع اولنمش بولنمغله اخطاری بورایه اشعار اولندی معذور
باد (ابرش کلبی بعض قضاة عادلی مدح وثناسنده * رفضت و عطلت الحکومة قبله *
فی آخرین وملها رواضها * حتی اذا ما قام الف بینها * بالحق حتی جمعت ارفاضها *
قطعه سنی نظم ایتمشدر که مآلی ممدوحمدن اول حکومت آخرلرده ترك وتعطیل اولندی وحکومتی
تذلیل یعنی حقنی یرینه کتورمیلرا کا ملال ویردیلر شول غایته قدر که ممدوحم حکومتله قائم اولدی
حکومتده متروك و معطل اولان اوشیلری حق ایله تألیف ایدوب پریشان اولان مسائل شرعیه
جمع قلندی یعنی جمله سی یرنده اجرا اولندی دیمکدر (محمد بن جریث بکا شو خبر واصل اولدیکه
اورع واتقیاء ناسدن نصر بن علی حضرتلرینك بصره ده حاکم وقاضی اولمسنی جمله ناس واروب
رجا ایلمك مراد ایلدکلرنده استعفا واستنکاف ایلدی تکرار ابرام والحاح ایتدکلرنده عبادتخانه سنه
داخل اولوب وارقه سی اوزرینه یاتوب وثوبنی اوزرینه اورتوب یارب بن بو خصوصده بیچاره اولدیغمی
بیلورسن روحمی قبض ایله دیو دعا ومناجات ایتدکده فی الحال روحی قبض اولنمشدر (انس

رضى الله تعالى عنهدن (القضاة جسور للناس يمرون على ظهورهم يوم القيمة) حديثى مرويدر
على قائله الصلاة والسلام (قلت) بو خبر جامع صغيرده مسطور اولميوب لكن كتاب الفردوسده
جسور نامه مضاف اوله رق مضبوطدر (حفص بن غياث حضرتلرندن بر كيمسه مسائل
قضايه دائر براز نسنه سؤال ايلدكده غالبا قاضى اولمغى مراد ايده يورسن بر كيمسه نك كوزلرينه
بر كيمسه پارماغنى صوقوب و چيقاروب اتمق اول كيمسه يه قاضى اولمقدن خيرلودر ديدى
(حكايه اولنمشكه قضاة ايچنده ابتدا جور وظلمى ايجاد واحداث ايدن بلال بن ابى بردة بن ابى
موسى الاشعرى ايمشكه بصره ده هم والى وهم قاضى ايمش كندودن منقول اولمشكه ايكى
خصم ترافع ايچون كلدكلرنده هرقنغيسنك كلام واطوارى قلبمه خفيف وملايم وطبعمه موافق
اولورسه اول كيمسه طرفنه حكم ايده رم ديمش (اسعد فقير ديركه اسلامه اولان حسن ظن
اقتضاسنجه حكم مذكورى بالفعل اولميوب بلكه ميل قلب ديمك يعنى كاشكى حق شو كيمسه
النده چيقسه يى تمنى اولور بودخى جوردن معدود دركما سبق والا اجقدن آچيغه اول عصرلرده
على الدوام بو مقوله احكام قبول اولنميه جغى دركاردر العهدة على الراوى (حكايت اولنمشكه
مأمون خليفه دن بر رجل اوتوز بيك آلتون دعوى ايتمكله خليفه بالذات رجل مرقوم ايله
قاضىعسكرى يحيى بن اكثمك حضورينه وارر خليفه يه قعود ايچون خدمه خليفه يه بر سجاده
فرش ايدرلر لكن يحيى *لا تأخذ على خصمك شرف المجلس* يعنى مدعيدن سجاده يه قعود ايله
ممتاز اولمامق مآلنى افاده قيلدقده مأمون حضرتلرى قانون شرعه ممنونا امتثال ايله خصمنك
يانده قعود بيورر رجلك بينه سى اولمامغله خليفه نك يمينى طلب ايلدكده خليفه يمين ايتميوب
فى الحال اوتوز بيك آلتونى رجله ويردكدنصكره رجله والله العظيم بنده سنك اصلاحقك بوقدر
لكن شو مالى سكا دفع واعطا ايلديكمك حكمتى غلبه وقدرتيله رجلك مالنى اخذ ومصادره
ايلدى ديو ناسك سوء ظندن خلاص ايچوندر ديوب قاضى مشار اليهك دخى حكم وقضاسنده
عدالتنه محظوظ اولوب اوتوز بيك دينار اعطا واحسان ايلدى عليهما الرحمه (حكايهٔ مذكوره ده
اولان *فطرح للمأمون مصلى يجلس عليه فقال له يحيى لا تأخذ على خصمك شرف المجلس*
عباره سى نسخهٔ ترجمهٔ معلومه ده قاضى يحيى خليفه يه تعظيم ورعايت ايچون بر سجاده يه اقعاد
وخليفه يه خطاب ايده رك ديديكه اى امير المؤمنين شرف مرتبه ومنزلك حسبيله خصمكه
غلبه قصدنده اولمه ديو ترجمه اولنمشدر اگر عباره نك مفهومى بو ايسه فقيرك ترجمهٔ محرره سى
امحا بيوريله (حكايه اولنمشكه آل عباسدن معتصم بالله خليفه نك خدمهٔ حرمسرالرنده نزدنده
معتبر بر خادم خاصى خصميله ترافع ايچون قاضى القضاة بولنان امام ابو يوسف حضرتلرينه
كلدكلرنده خادم مرقوم اثناى مرافعه ده خصميله برابر طورميوب تقدم ايلدى امام حضرتلرينك
حاجى زجر ايتمشيكن خادم ممنوع اولميوب ينه ايلروده طوردى حضرت امام مجلس شرعده
خصمكله برابر طورمغه مأمور اولمشيكن نيچون طورمزسن وارك بكا شمدى اول عصرده
مشهور يسرجى اولان عمرو بن ابى عمرى كتورك شوغلامى اكا صاتوب ثمنى امير المؤمنينه
كونده ره يم ديوب عتاب والندن طوتوب خصميله تسويه ايلدى بعد الفصل خادم بكا ايدرك
خليفه يه واروب امامك تعزيرينى حكايت وشكايت ايتدكده جناب خليفه غلام مرقومه
توبيخ بر له سنى اگر صاتيدى بيعنى تجويز وابدى ملكمه ادخال ايتمزايدم هر نه قدر عندمده قدر
ومنزلتك وار ايسه دخى سنك مرتبه ك حكم شريعتك منزلتنى ازاله ايده مز زيرا شريعت
اساس سلطنت وقوام دين وملتدر ديدى (اسعد فقير ديركه كورديكم اكثر نسخ مستطرفه ده
معتضد بالله يازلمش لكن بو نسخه قلم ناسخدن سهودر زيرا امام ابو يوسف يعقوب بن ابراهيم

ابن حبيب انصارى حضرتلرى خلافت مهديده قاضى نصب اولنوب عهد هرون الرشيدده
قاضى اولدقلرى حالده ارتحال دار نعيم ايتمشدر رشيدك وفاتيله معتضد باللهك سرير خلافته
قعودى بينده سكسان التى سنه وطقوز خليفه واردر بر صورتده معتضد بالله يرنده يا مهدى
ياخود هادى و ياخود رشيد اولمليدر معتضد عهدنده ابو يوسفله مكنى بند قاضى اولمق ايله تأويل
اولنمق ممكن ايسه ده كورديكمز كتب تواريخده آل عباس دولتنده كنيهٔ مذكوره ايله قاضى
امام ابو يوسفدن غيريسى كورلمادى انتهى (حكايه بر مرأهٔ جميله قاضى شعبى يه خصمى ايله
كلدكلرنده شعبى ادى الترافع حق مز بوره طرفنده جقمغله اكا حكم وقضا ايلدكده هذيل الاشجعى
نام شاعر مطلق العنان سوء ظن طرفنه يوريوب قاضى شعبى يى اتهام معرضنده *فتن الشعبى لما*
رفع الطرف اليها * فتنته ببنان * كيف رأى معصميها * ومشت مشيا رويدا * ثم هزت
منكبيها * فقضى جورا على الخصم * ولم يقض عليها * ابيات هجو اشتمالنى نظم ايتدى
مآلى شعبى مرأه يه بر نظره ايتمكله مفتون قلندى يعنى عاشق اولدى نيجه مفتون اولمسونكه اول
زن رعنا كوزل پارمقلريله مفتون ايتدى وشعبى كوزل بلكلرينى كوردى وآهسته آهسته
يوريديكنى كوردى ناچار اولوب خصمنك عليهنه جورا قضا ايدوب اول كوزلك عليهنه حكم
ايتمدى ديمكدر ابيات مذكوره خلقك لسانه دوشوب شعبى يه واصل اولدقده ناظمى اولان
هذيلى احضار واوتوز سوط ايله ضرب وتأديب ايلدى (ابن ابى ليلى حكايه ايتديكه بر كون
شعبى ايله برابر محفل قضادن چيقوب كيدركن هذيلينك خادمنه تصادف ايتدك كه غسل ثوب
ايدر وابيات مذكوره نك شطر اولى اولان * فتن الشعبى لما * بى الت يانى بلميه رك تكرار ايله آغازه
قيلاردى شعبى * رفع الطرف اليها * ديو تلقين دنصكره هذيل اشجعى يى الله تعالى رحمتندن
بعيد ايلسون بن اول مرافعه ده والله العظيم انجق حق اوزره حكم ايتمش ايدم ديو دعا
عليهدنصكره يمين ايله تبرئهٔ ذمت ايلدى (يقول اسعد الفقير معلوم اوله كه ائمهٔ حنفيه دن
اكثر مؤلفينك قضايى قبول خصوصنده اولان تحذير وترهيبلرى ظاهرينه باقوب فقها وصلحادن
خيلى ذواتك اذهاننده على الاطلاق قضايه دخول تهلكه يه نفسى القا قبيلندن اولديغى تقرر
ايتمشدر لكن بو ذهاب خطا اولمغله اول غلطدن رجوع ايتمك ومنصب شريف قضايى تعظيم
ايتمك لازمدر زيرا عباد الله بيننده حكمت بالغهٔ صمدانيه اوزره موضوع اولوب نظام دين ودنيايه
باعث اولان احكام الهيه يى حكم وقضا ايچون پيغمبرلر مبعوث اولمشدر وحكومت وقضايى
ثناده بو نيجه آيات كريمه نازله واحاديث شريفه وارده اولمشدر وحقيقة احكام الهيه يى تنفيذ
واجرا وموجبيله حكم وامضايه امام المسلمين اولنلر مأمور اولوب قاضيلر دخى انلرك طرفلرندن
مأمور امنادر وبو دخى معلوم اوله كه بالاده يازلديغى اوزره عدالت وحق ايله حكمك افضل
اعمال متعديه دن اولديغى بى ريبدر بويله ايكن مطلقا قضايى قبول نيجه تزييف اولنور
اما آيات واحاديثده حكام حقنده وارد اولان تخويف ووعيدات قضاة جور وجهال جسور
حقلرندهدركه بو منصب جليله بغير علم داخل وقوت رشا وبراطيل ايله نائل اولورلر اشته
وعيدات بو مقوله لر ايچوندر حتى (من ولى القضاء فقد ذبح بغير سكين) على قائله افضل
الصلوة والتسليمات حديث صحت شريف تحديثنى كه معناسى شول كيمسه كه قضايه توليه اولنه يعنى
قاضى اوله بچاقسز ذبح اولنور ديمكدر اكثر ناس معرض تحذيرده صانورلر لكن اهل علم ودرايت
ديديلركه اشبو حديث شريف قضانك شرفنه ومنزله سنك تعظيمنه دالدر يعنى قضايه توليه
ايدن نفس وهواسنه مجاهد اولور بو ايسه حق ايله قضا ايدن ذاتك فضيلتنه دليلدركه امتحانا
ومثوباتى زياده اولمغله امتنانا حقك ذبيحى قلنمشدر زيرا قاضى اولان حكم الهى يى اجرا

و اقارب و اباعدك خصومتلرنده مخالفتلرینه صبر ایدوب و لوم لائمه باقیوب الحق مر شریفنی
خلقه صونوب نفس وهوی داعیه‌لرندن انلری چکرمك اوزره فصل دعاوی ایلدكده ذبیح الله
قلنور و اول قاضینك حالی جنتله مبشر اولان شهدا حالی كبی اولور بو بویله ایكن قضانك
قبولی نیجه تزییف اولنور حتی حضرت شارع اعظم صلی الله تعالی علیه و سلم افندیمز جناب
علی ومعاذ بن جبل ومعقل بن یسار كبی كبار اصحابی رضی الله تعالی عنهم قاضی نصب بیوردیلر
بونلر نه كوزل ذابح ونه كوزل مذبوحدر بوصورتده مذكور بر وجه محررظلمدندر یوقسه قضادن
دكلدر واقعا احكامده جور واتباع هوی اعظم ذنوب واكبر كبائر اولدیغی شبهه سزدركه
جناب باری تعالی ﴿ واما القاسطون فكانوا لجهنم حطبا ﴾ بیورمشدر مآل شریفی قاسطون
احكام الهیه‌یی اجرا ایتمین حكامدر انلر جهنمه حطب اولدیلر (و پیغمبریمز علیه الصلاة
والسلام (ان اغنی الناس علی الله وابغض الناس الی الله وابعد الناس من الله رجل ولاه الله
من امر امة محمد شیئا ثم لم یعدل بینهم) بیورمشدر جور ایدنلر حقنده در (القضاة ثلاثة قاضیان
فی النار و قاض فی الجنة) حدیث شریفنی شراح شو وجهله شرح و بیان ایتمشدر یعنی
بر قاضی كه حق ایله عمل ایتدی اول قاضی جنتده در و بر قاضی كه حقی بیلوب لكن جور وجفا
ایتدی اول نارده‌در و بر قاضی كه مسئلهٔ شرعیه یی بیلمیوب و بیلمدیكنی صورمدن اوتانوب علی
العمیا رأی باطلیله قضا ایتدی اولدخی نارده در دیو تقسیم ایتدیلر اشته بو وعید جور
ایدیجیلر وجاهللر حقلرنده در انلره قضایه دخول ایتمك جائز دكلدر واما شول قاضی كه ادله
واقوال حقی بوله یم دیو تتبعده بذل وسع مجهود ایتدی لكن خطاده واقع اولدی علیه الصلاة
والسلام افندیمزك (اذا اجتهد الحاكم فاصاب فله اجران وان اخطأ فله اجر) حدیث شریفلری
منطوقنجه ینه اجر واحده نائل اولور و قاضی مجتهد خطا ایدرسه ده معذور اولدیغنه دلیل
قوله تعالی ﴿ وداود وسلیمان اذ یحكمان فی الحرث اذ نفشت فیه غنم القوم وكنا لحكمهم شاهدین
ففهمناها سلیمان وكلا آتینا حكما وعلما ﴾ نص جلیلی دخی ناطقدركه داود علیه السلام
اجتهادی ایچون وسلیمان علیه السلام وجه حكمه اصابتیچون بو آیتده ثنا بیورلمشدر (یقول
الفقیر اسعد ایضا حضرت داود و سلیمان علیهما السلامك حرث قصهٔ شریفه سی ایكنجی
بابده كذران ایتمشدر و ینه حق سبحانه وتعالی ﴿ والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا وان الله
لمع المحسنین ﴾ بیورمشدر اجتهادی ثنا در بنابرین دائرهٔ قضایه داخل اولان حق وعدلی بولمق
ایچون بذل جهد ایتمك واجب اولور (ائمه مزدن بعضیلری قضا محنتدر اكا داخل اولنلر
بلاء عظیمه مبتلا اولدی زیرا نفسنی هلاكه عرض ایتمشدر اندن حسن صورتله تخلص یعنی
شرائطنی یرینه كتورمك مبتلا اولنلره امر عسیردر بناء علی ذلك حضرت فخر كائنات علیه
افضل الصلوات والتحیات (من ولی بالقضاء فقد ذبح بغیر سكین) بیوردی دیمشدر برروایتده
فقد ذبح بالسكین كلمشدر (ابو قلابه حضرتلری * مثل القاضی العالم كالسابح فی البحر فكم عسی
ان یسبح حتی لا یغرق * دیمشدركه بو قول نوع تغیر عبارة ایله بر وجه محرر مستطرفده دخی
امام اعظم حضرتلرینه عزو ایله ذكر اولندی مآلی عالم بالمسائل اولان قاضی بحرده یوزیجی كبیدر
غرق اولمادن یوزمسی نادردر دیمكدر خلاصه امام اعظم حضرتلری كبی اساطیندن بعضیلرینك
قضادن قاچلری شرائطنی یرینه كتورمك خوفی وكندولرینی كمال صلاحلرندن اهل عد
ایتمدكلری ایچوندر فی الحقیقه اربابندن دكل ایسه انلر یاخود كندینی اهل صانوب لكن اهل علم
انلرك اهل اولمادیغنی بیلدكلری كیمسه‌لر اول حطب عظیمی تحمل ایتمامك واجب ولازمدر اشبو
درج اولنان اقوال معتبرات كتب فقهیه دن معین الحكام وسائر معتبراتدن بالتلخیص ترجمه اولنمشدر

(ودخی)

(ودخی معلوم اوله كه متون كتب فقهیه ده یازلدیغی اوزره قاضینك مجتهد اولمسی
یاخود كافهٔ مسائل شرعیه یی بیلمه‌سی واستخراج ملكه‌سی اولمسی شرط دكلدر بلكه شهادته
اهل اولان قضایه دخی اهلدر شهادتك شرطی ایسه عقل و بلوغ واسلام وحریت و بصر
وصحت سمعدر یعنی شو شروطله متصف كیمسه قاضی اولدقده حكم شرعیسی نافذدر
بیلمدیكنی مفتیدن وعالم ثقه دن اوكرنور ومقتضاسیله حكم ایدر اشته اول حكم نافذدر والسلام
انتهی مانقله اسعد الفقیر ﴿ الفصل الثانی ﴾ اشبو ایكنجی فصل حكم
وقضا مقابله سنده رشوت وهدیه اخذ اولنمنك ذم وحرمتی ودیونده وارد اولان آثارك بیانده‌در
(رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزدن (لعن الله الراشی والمرتشی) حدیثی روایت
اولنمشدر كه مآلی الله تعالی اعطاء رشوت واخذایدنی مواطن رحمتدن بعید ایلسون دیمكدر
(حضرت عمر رضی الله تعالی عنه یهود ونصارایی امورده استخدام ایتمیك كه انلر رشوتی قبول
ایدرلر و بزم دینمز اولان دین الله ده رشوت حلال اولماز بیورمشدر (تابعی عصرنده اولان
امام سهیلی حضرت فاروقك اشبو كلامنی استماع ایلدكده بو كونلرده بزم دوستلریمز یعنی اهل
اسلام ارتشاده یهود ونصارادن اقبلدر یعنی انلردن زیاده قبول رشوت ایدرلر دیدی (نوابغده
* ان البراطیل تنصر الاباطیل * كلامی مذكوردر یعنی رشوتلر امور بواطله نصرت واعانه
ایدر دیمكدر (قلت) نوابغ الكلم صاحب الكشاف زمخشرینك مؤلفات بلیغه سندندر (نحوده
امام اولان مبرد دراهم ودنانیرنه طرفه‌داولورسه غلبه اوطرفده در معناسنی افاده ایدن * وكنت
اذا خاصمت خصما كببته * علی الوجه حتی خاصمتنی الدراهم * فلما تنازعنا الخصومة غلبت *
علی وقالت قم فانك ظالم * قطعه سنی انشاد ایتمشدر مآلی بن خصمله مخاصمه ایلدیكم
وقتده حق یدمده اولمغله دائما غلبه ایله یوزی اوزرینه دوشورر ایدم تا دراهم ایله مخاصمه‌یه
قدر وقتاكه اقچه ودراهم ایله خصومتله منازعه ایلدیكمزده بكا غلبه ایدوب سن ظالمسن
قالق كیت دیو بنی محلمدن دفع ایلدی یعنی خصمم بذل دراهم ایله بكا غلبه ایلدی دیمكدر
(امادینده اولان آثار (نعوذ بالله من غلبة الدین وقهر الرجال) حاكم ابو امامه رضی الله تعالی
عنهدن (من تداین بدین وفی نفسه وفاؤه ثم مات تجاوز الله عنه وارضی عنه غریمه بماشاء ومن
تداین بدین ولیس فی نفسه وفاؤه اقتص الله منه لغریمه یوم القیمة) حدیث شریفنی تخریج
ایتمشدر كه مآلی حدیث شریف بر كیمسه امور ضروریه وامر معاشی ایچون بورج السه وقضا
وادایی نیت صحیحه ایله قلبنده مضمر اولدیغی حالده اداسنه وسعت حال بوله میوب مدیونا
وفات ایلسه الله تعالی او مدیوندن عفو وتجاوز ایدوب یوم حسابده ارادهٔ علیه سی تعلق ایلدیگی
شیئله داینی ارضا ایلر و بر كیمسه دخی ادا ایتمامك نیت فاسده سی مضمری اولدیغی حالده بورج
آلوب مدیونا فوت اولسه روز قیامتده الله تعالی اقتصاص وتقاص ایدر یعنی مدیونك اجری
وارایسه ثوابنی داینه ویرر (حضرت علی كرم الله وجهه ورضی الله تعالی عنهدن روایت
اولنمشكه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزه صلاتیچون بر جنازه كتوردكلرنده عمل
میتدن بر شی سؤال ایلیوب انجق دیونندن سؤال ایدرلر ایدی بورجی وار در دینلدكده اداء
صلاتندن اعراض واستنكاف بیورورلر ایدی بورجی یوقدر دیرلر ایسه صلاتنی اقامه ایدرلر
ایدی بر كون بر جنازه كتوردكلرنده صلاتی ایچون تكبیره قیامدن اول دینی وارمیدر دیو سؤال
بیوردقلرنده یا رسول الله ایكی دینار دینی وار دیو جواب ویردكلرنده رسول الله صلی الله تعالی
علیه وسلم افندیمز سزلر اخوانكزك صلاتنی ادا ایدك دیوب كندولری عدول بیوردقلرنده
حضرت علی رضی الله تعالی عنه یا رسول الله اول ایكی دینار بنم الاجقم ایدی بن ابراء ذمت

ايدوب حلال ايلدم ديدكده رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز تقدم بيوروب صلات
جنازه يى ادا بيوردقلرندنصكره حضرت علي يه خطابا اى علي حق سبحانه وتعالى سنى خيرايله
جزالنديروب ميت اولان مؤمن قرنداشكك رهانني فك ايلديكك كبى سنكده رهانكى فك ايلسون
بركيمسه كه وفات ايدوب حق عبد اولان دين ايله مديون اوله دينى مقابله سنده رهندر و بركيمسه كه
برمينك دينني قضا ايله رهانني فك ايلدى الله ذوالجلال اول كيمسه نك يوم قيامتده رهانني فك
ايلر بيورديلر (بعض حكما * الدين هم بالليل وذل بالنهار وهو ساجور الله فى ارضه فاذا اراد الله
ان يذل عبدا جعله طوقا فى عنقه * يعنى بورج كيجه لرده هم وغم وكوندزلرده ذل برله المدر
ودخى بورج روى زمينده جناب جليل جبار عز شانه نك ساجوريدر حق تعالى قوللرندن برينى عدليله
تذليل مراد ايلدكده اول ساجورى يعنى دينى كردننه طوق ايدر نعوذ بالله تعالى (قلت) ساجور
كافور وزننده عربلرك كلبك بويننه ضبط ايچون طاقدقلرى اغاجدر (روايت اولنمشكه
سعد بن ابى وقاص رضى الله تعالى عنه بر رجلده اولان دينلرينى طلب قصديله كلوب
استخبار ايلدكده يا سعد اول رجل فى سبيل الله غزايه كتدى ديدكلرنده سعد بن ابى وقاص
اشهد ان رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم قال (لو ان رجلا قتل فى سبيل الله ثم احيى ثم قتل
لم يدخل الجنة حتى يقضى دينه) ديدى (قلت) اشبو خبر جامع صغيرده يوقدر ومفادى دين قضا
اولنمدقجه مديون شهيد اولوب بعده على فرض احيا اولنوب ينه شهيد اولسه بيله جنته عدم
دخولى مبيندر لكن عزم اداده داينى روز حسابده حق تعالى راضى بيوره جغى ناطق اولان
آثر سالف التحرير تبشيرنجه فى سبيل الله شهيد اولان قوللرنك داينى دخى ارضا رحمت
واسعهٔ الهيه نك شانندندر همان حضرت غنى مطلق عزوجل قوللرينى بورجدن خلاص ايليه
آمين (زهيردن مرويدركه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز ذمتنده دين اولان
مؤمن وفات ايلدكده صلاتنى ادا ايلميوب بن مؤمنلره نفسلرندن زياده اولايم يعنى اشفقم بر مؤمن
وفات ايدوب اوزرنده دين اولورسه قضا واداسى اوزريمه اولسون ديوب بعده صلاتنى ادا ايدرلر ايدى
والحاصل مينك ذمتنده دين باقى ايكن صلات جنازه يى اقامه ايلمزلر ايدى (وعن جابر رضى الله
تعالى عنه * لا غم الا غم الدين ولا وجع الا وجع العين * مألى اشد غم غم دين واشد وجع وجع
عيندر ديمكدر (صاحب مستطرف ابوهريره دن رضى الله تعالى عنه مهرينى ويرمامك
نيتيله تزوج ايدن زانى واداى ايتمامك قصديله استدانه ايدن سارقدر مفهومنده بر اثر تحرير ايلمشدركه
اندن مقصود حقيقة زانى وسارق اولميوب بلكه الله تعالى اعلم تهديد وكناهلرى كران اولديغى
بياندر (حبيب بن ثابت رحمه الله تعالى قنغى شيئه كه محتاج اولوردم فرد آفريده دن اول محتاج
اولديغم نسنه ايچون استقراض ايتميوب نفسمدن استقراض ايدردم ديمشدر صاحب مستطرف
ديركه ابن ثابتك مرادى قدرت ميسر سنه قدر صبر ايدر (قلت) احتياجدن مراد امور ضروريهٔ
وجوديه استقراض شونده طورسون دفع ضرورت مذكوره ايچون هر شى اختيار اولنور
آرتق بو صورتده صبرمد كورقوهٔ قدسيه يه انتقال ايدر و بو دخى مسلم اهل سنتدر (و بعض بلغا
همرنك معنى قول حبيب * واذا غلا شى على تركته * فيكون ارخص ما يكون اذا غلا * يتنى
نظم ايلمشدركه معناسى بر شيئك بهاسى اوزريمه كران اولديغى وقتده يعنى اشتراده قدرتم اولماديغنده
انى ترك ايلدم و بو تقريبله اوشى بهالى اولسه ده بكا اوجوز اولور يعنى المامكه غالى اولديغى
دوشونه يم ديمكدر (اصمعى ابو سعيد ايله مكنى بردوستندن قرض اقچه طلب ايتدكده اول دخى ويريم
لكن قلبمى ايكى قاتى طوز رهن ايله تسكين ايله ديدكده اصمعى اى اباسعيد بكا اعتمادك يوقمدر
ديديجه بلى اعتمادم واردر لكن حضرت ابراهيم خليل الله عليه السلامك حق سبحانه وتعالى يه ثقه

واعتمادى وار ايكن ﴿ ولكن ليطمئن قلبى ﴾ بيورمشدر ديدى (قلت) نص شريف مذكورك
اولى استعيذ بالله ﴿ واذ قال ابراهيم رب ارنى كيف تحيى الموتى قال اولم تؤمن قال بلى ولكن ليطمئن
قلبى ﴾ آيت كريمه سيدر مآل شريفى حضرت ابراهيم عليه السلام جناب خداى حى وداناودن
احياء موتى قدرتنى رؤيت رجا ايلدكده قبل باريدن بونده شككمى واردر قدرتمى تصديق ايتمزميسن
وحيى نازل اولدقده حضرت ابرهيم دخى ايمانم وتصديقم واردر لكن بر وجه عيان مشاهده
ايله قلبم مطمئن اوله ديديلر بو مطلبك تحقيقى دميرى مرحومك حياة الحيوان نام كتاب فاخرنده
كشيده زيب بياندر همان مراجعت اولنه (اللهم يا ديان اوف عنا الدينين دين الدنيا ودين الدين
بفضلك يا ارحم الراحمين و يا مالك يوم الدين

﴿ الفصل الثالث ﴾

اشبو اوچنجى
فصل قصص وحكايات نقل ايدنلرك و بعض تصوف دعواسنده اولان متشيخلرك وارباب
ريانك و بونلره بكزرشيلرك ذكرو بيانندهدر (خباب بن الارت روايتى اوزره رسول الله صلى الله عليه
وسلم افنديمز حضرتلرى (ان بنى اسرائيل لما قصوا هلكوا) بيورمشلردر صاحب مستطرف
اشبو حديثى (قصوا) لفظى (هلكوا) لفظنه تقديم ايله يازمش وترجمهٔ معلومه ده قوم بنى
اسرائيلك هلاكلرى ايچلرنده قصص وحكايات نقل ايدنلرك كثرتى سببيله در نقل قصص
وحكايه ايدنلر كلاملرينه رونق ولطافت والفاظنه عذوبت ورشاقت ويرمك قصدى ايله
اصول وفروع مبينده اساسى اولميان دروغ واكاذيبه مجاسرتلرى حسبيله عوام ناسى تضليله
سبب اولورلر و بو عجيب وغريب مسجعجه ترجه اولنمشدر لكن متعدد نسخ جامع صغيرده (ان
بنى اسرائيل لما هلكوا قصوا) عبارهسنده يازلمش وشارح مناوى مرحوم دخى اقتضاسنجه بنى
اسرائيل يعنى اولاد يعقوب عليه السلام وقتا كه ترك عمل ايله هلاك اولديلر قصصه ميل وملازمت
وقصصه اكتفا ايلديلر ديو شرح ايدوب بعده برروايتده دخى (لما قصوا هلكوا) وارد اولدى
ديوب انى دخى وقتا كه بنى اسرائيل قوله اتكا ايدوب عملى ترك ايلديلر اشبو حاللرى سبب هلاكلرى
اولدى ديو شرح ايلمشدر بو صورتده ترجمهٔ عربيهٔ مذكوره يى بالالتزام يا كذب ودروغ موجب
هلاك دكلمدر ديو برسوز سويلر بولنور ايسه سكوتله جواب ويروب اكر لاقردى استر ايسه هاى
هاى كذب عين هلاك معنويدر لكن صدد قصه در ديرز و بونك ايضاحنى تأمل اهل ارباب درايته
حواله ايدهرز والسلام لكن قصه على الاطلاق ممنوع اولماديغندن باشقه آيات واحاديثده حصه
آلمق يعنى موعظه اولمق اوزره بونجه قصهٔ شريفه لر واقعدر ودولت عليه ده طوغروسى دار الخلافة
العلية وممالك محروسه ده جوامع ومساجده مشايخ ووعاظ تعيينى شرع وعقله موافق برحسنه در
اشته انلر مسائل ضروريهٔ دينيه يى ناسه تعليم وحق سبحانه وتعالى ورسولنه وخليفهٔ وقته اطاعتى
تفهيم ايدرلر ايمدى بونلره قصهٔ موضوعهٔ بى فائده يى وعظلرينه خلط ايلماملرى تنبيه اولنمق
اصول قديمهٔ دولت عليه دندر فليحفظ (كعب الحبر حضرتلرى امم سالفه احوالنى نقل وحكايه يه
مائل ايدى حديث شريف سالف الذكرى اشتدكده نقل ايلديكى حكايات ريا وكذبدن عارى ايكن
ظاهر حديثله دخى عمل ايدوب قصه نقلنى ترك وحديث روايتى ايله مشغول اولدى (ابن عمر
رضى الله تعالى عنهما ديمشلركه مجالس ومحافلده على ملاء الناس نقل قصص وحكايانك عهد
رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم وعهد خلفاء راشدين رضوان الله تعالى عليهم اجمعينده
وقوعى اولميوب ابتداء ظهورى فتنه وفساد وقتنده ايدى (ابن مبارك ديمشكه امام ثورى يه ناس
اطلاقنه شايان كيمدر ديديكمده علمادر ديدى واشراف كيمدر ديو سؤال ايلديكمده متقيدر ديدى
ملوك كيمدر ديديكمده زهاددر ديدى غوغا كيمدر ديديكمده سوزلريله ناسك اموالنى استيصال ايدن
قصاصدر ديدى سفها كيمدر ديديكمده ظلمه در ديدى (قلت) غوغاء مد ايله اوچاغه آغاز

اوزره اولان چكركه معناسنه موضوع اولوب بعده شرطرفنه سرعت ايدن سفلهٔ ناسه استعارة
اطلاق اولنمشدر (بر كيمسه برقصاصه طاشى يوق برخاتم هديه ايلدكده قصاص الله تبارك وتعالى
هديه نك جزاسى اوله رق جنده طوانسز سكا برقصر احسان ايلسون ديو دعا ايتمشدر (حكايه
اولنمشكه بلدهٔ مروده برقصاص اولوب مجلس وعظ بكا ايله اوزادقده يكنده آماده ايلديكى
طنبوره يى چيقاروب چالار واشبو غم طويل ودراز براز فرح استرديه رك تحريك دست وسر ايله
اوينار ايمش (اسعد فقير ديركه اشته ثابت مرحومك * سكا هر مجلسكده سو يلرم سن ملزم اولمازسن
دكل كرسى يه واعظ عرشه چيقسك آدم اولمازسن * بيتى بو صورتده اولان مسخره واعظلره
وصف بليغدر وعهد يى ادراك ايتديكمز طلاقتلو واعظلردن برينه دخى متموليندن برصاحب جاه
اكر كرسيده ترنم ايده بيلور ايسك سكا شوقدر التون و يريرم ديو وعد واول دخى تعهد ايله اياصوفيه
جامعى كرسنه چيقوب قبرك احوالنه دائر بحث آچوب عذاب تنه ميدر يوقسه روحه ميدر
اقوالنى سرد دنصكره سوزده برمناسب مقام دوشوروب دودسنيله دزى اوزرنده اصول طوته رق
آغازه ايله عذاب روحه در يوقسه تنه نه درتنه نه درتنه نه ديو ارالقده بر بسته چاقشديروب
دعايه آغاز وزر موعودى اخذ ايله تشكرده زبانى دمساز ايلديكى مجلسده حاضر بولنانلردن
برى واسطه سيله استماع كردهٔ فقيراولمشدر ادبسزلك ايسه ده چوق صنعت وابوزيد سروجى
مواعظنى باصديره جق برحالتدر تجاوز الله تعالى عن سيئاته (رياكاراندن برينه آرقه كده واسع
الكم اولان فراجه كى بكا فروخت ايدرمبسن دينلدكده صياد يعنى آوجى اولان كيمسه شبكه
يعنى طوزاغنى فروخت ايلدكده نه ايله آوجيلق ايدر ديو منصفانه جواب ويرمشدر (بعض
علمايه تكيه نشين اولان بعض جهلهٔ متصوفه نك احوالندن سؤال ايلدكلرنده حاللرى اكل وشرب
ورقص ولعبدر ديو جواب ويرمشدر ﴿ امارايه دائر اولان آثار (قلت) معلوم اوله كه
طريقت محمديه كتابنده وشرحلرنده يازلديغى اوزره اخلاق سيئهٔ مذمومه دن اولان
ريا لغتده برنسنه يى اولديغى كيفيتك خلافى اوزره اظهار ايتمكدر وعلى قول مطلقا فضائلى ارائه ايله
قلوب ناسده منزلت وقدر طلبندن عبارتدر واما اصطلاحده سعادت آخرته موصل اعمال و ياخود
مثلا عمل صالحدن بحث ايدن علمى بيلمك و يا ناسه تعليم ايتمك كبى عمل سعادت آخرته دليل اولان
شى ايله نفع دنيايى بلا اكراه وجبر اختيار ايله اراده در واشبو ريانك ضدى اخلاصدر واخلاص
دخى عبدك نفع دنيا قصدندن تجريد برله طاعت ايله واوطاعتى ريادن براحده بيلدرمامك ايله
تقرب الى اللهى قصديدر واشبو اخلاص احسانى اثمار وانتاج ايدر واحسان مذكور دخى
(الاحسان ان تعبد الله كانك تراه فان لم تكن تراه فانه يراك) حديث شريفنده اولان احساندركه
مفادى عبادت ايدن مؤمن حق تعالايى كورركبى اولمق يعنى عبادتى غفلت اوزره اولميوب
كشف وشهود اوزره اولمسيدركه حاصلى عبادتده اتقان وانده حقوق اللهى مراعاته ومراقبه
وعظمت وجلال پروردكارى شروعا واستمرارا استحضاره راجعدر وارباب قلوب بو مرتبه ده ايكى
حال اوزره در حالك برى حق تعالايى كورركبى مشاهده سى كند ويه غالب اولمقدركه اشبو
حالته (وجعلت قرة عينى فى عبادة ربى) حديثى اشارت ايدر (وايكنجى حال حال اولايه منتهى
اولميوب لكن حق سبحانه وتعالانك كندويه مطلع اولمسى وكندويى مشاهده سى غالب اولمقدركه
اشبو حاله دخى ﴿ الذى يراك حين تقوم وتقلبك فى الساجدين ﴾ ايله ﴿ وما تتلوا منه من قرأن
ولا تعملون من عمل الا كنا عليكم شهودا اذ تفيضون فيه ﴾ نصلرى اشارت ايدرلر ايمدى اشبو حالتان
معرفة الله ايله خشت حق تعالانك ثمره سيدر ولهذا ابوهريره رضى الله عنه احسانى ان تخشى الله
كانك تراه ديو تفسير ايتمشدر (واما اصطلاح شرعده ريا منزلهٔ عاليه يه محبت وقلوب ناسده

تعظيم ايتسونلر ديو مثلا كتابت وسائر صنايع كبى اولان اعمال دنيويه ايله منزلهٔ عاليه يى قصد
ايتمه دن عبارتدر واشبو ريايه رياء اهل الدنيا دينور و بو ريا رتبهٔ دنيويه يه نيل ايچون اولور ايسه
دخى دينه مفضى ومنجر اولديغندن اولكيلر كبى مذمومدر وسالف الذكر عمل آخرت ايله و ياخود
دليلى ايله نفع دنيايى اراده ايله ناسه اعلامى شقلرينه محبط عمل اولان سمعه وريا اهل دين تسميه
اولنور وشق اول اكر ارادهٔ نفع آخرته مقارن اولميوب جلب اموال ايچون قراءت قرأن كبى ارادهٔ
نفع دنيا اولور ايسه رياى محض دينور يوق اكر مقارن ارادهٔ نفع آخرت ايسه رياء تخليط دينور
ايمدى بو رياء تخليطده اوچ احتمال واردر يعنى نفع دنيا نفع آخرته يا غالب و يا مساوى و ياخود
مغلوب اولمقدر بو صورتده جملهٔ ريا بش قسم اولور ودخى ذكر اولنان نفع دنيا يا خالقدن
و ياخود مخلوقدن طلب اولور ونفع دنيا دخى يا جاه و يا مال و يا تزوج كبى قضاء شهوت و ياخود قتل
وتلف عضو كبى ضرر كثير اولميان ضرر قليل ضمنلرنده اولور ومار البيان اقسامك كابسى يا عمل آخرته
توسل ايچوندر ياخود دكلدر امدى اول يعنى آخرته توسل ايچون اولان ارادهٔ نفع دنيا اكر
خالق تعالادن طلب اولنور ايسه ريا دكلدر واكر مخلوقدن اولور ايسه ريادر ومابه الريا آلت
ريانك اقسامى وسائر احوالى محمديهٔ مرقومه ده محرردر مراجعت اولنه انتهى (قلم اسعد فقير ايله
بورايه اشباه ونظائر فقهيه دن ترجمه اولنه رق نقل اولنان اشبو اجمال اوزره (نفسده حصول
بولان خواطر بش مرتبه ده در ابتدا نفسه القا اولنانه هاجس ديرلر واول هاجس نفسده
جريان ايتدكده خاطر دينور واول خاطر اشليوب واشلمامك يعنى قوه دن فعله كلمك بينلرنده تردد
ايدرسه حديث النفس دينور امدى اشلمك جانبى بالترجيح قصد اولنورسه اكا هم ديرلر وقصد مذكور
قوت بولوب كندوسنده جزم دخى بولندقده اوقصد مجزومه عزيمت دينور اكر ذكر اولنان هاجس
وخاطر وحديث النفسده حسنات ضمننده دكللر ايسه اجر وثواب يوقدر يوق سيئات ضمننده ايسه لر
مؤاخذه وعقاب دخى يوقدر اما حسنه ده ايسه لر حسنه يازيلوب سيئه ده ايسه مادامكه سيئه فعله كلميه
سيئه يازلماز ولكن عند المحققين عزيمت سيئه ده ايسه عازم اثم عمل ايله آثم وكناه دكلسه ده اثم عزم ايله
آثم اولديغيچون مؤاخذه اولنور انتهى (قلت) محققين اهل تفسير ﴿ وعليها ما اكتسبت ﴾ ده عزيمت
شقى داخل اولديغنى بيان بيورمشلر فاحفظ ايها الاسعد ولاتكن بجهل احكام هذه الاقسام اقبح
الوجه بمجلس حافل ان سئلت عنها اللهم احفظنا عن العجب والغرور امين فقد قال الله تعالى
﴿ يراؤن الناس ولا يذكرون الله الا قليلا ﴾ (قلت) اشبو نصك اولى ﴿ واذا قاموا الى الصلوة
قاموا كسالى يراؤن الناس ﴾ اولوب مفادى زمرهٔ منافقين وقتا كه نمازه قالقسه لر متثاقلين وكسلان
اولدقلرى حالده قالقارلر بر بنى كوررلر ايسه قيلارلر والا قيلميوب كيدرلر انى ناسه ريا ايچون ايدرلر بوقسه
امر حق تعالايه اتباع ايچون دكلدر والله تعالايى از ذكر ايدرلر ديمكدر از اولمق رياوسمعه اولديغى
ايچوندر زيراكه از ايله وجه حق اراده ايلسه لر چوق اولوردى و ياخود از اولمسى حق تعالانك عدم
قبولى ايچوندر زيرا هر شيكه قرين قبول حق تعالى اوله از ايسه ده چوق اولور (وعن معاذ بن جبل
رضى الله عنه قال قال لى النبى صلى الله تعالى عليه وسلم يا معاذا حذر ان يرى عليك آثار المحسنين
وانت تخلو من ذلك فتحشر مع المرائين) صاحب المستطرف اشبو اثرى كتورمشدركه
مفادى ريادن منعدر (وعن شداد بن اوس عن النبى صلى الله تعالى عليه وسلم قال اخوف
ما اخاف عليكم الشرك الاصغر قالوا يارسول الله ما الشرك الاصغر قال الرياء) اشبو خبرى
صاحب المستطرف يزاركه مفادى ريايه شرك اصغر اطلاق قبله اندن تحذيردر (بعض علماء دين
ديديلركه بر كيمسه بر عمل خيرى اشليوب كتم ايلسه يعنى ناسه بيلدرمسه لكن كتم ايلديكنى ناسك
طويملرينى ايچندن سوه رك استه سه اشته بو ايش اقبح ريادر (حكايه اولنمشكه عهد سابقده

برعابد وزاهد وار ایمش نه طرفه مشی وحرکت ایلسه حق سبحانه و تعالانك امر واراده سیله برقطعه بلوط سایه لندبر ایمش کونلرده برکون رجل عابد مومی الیهك یاننه سایه لنمك ایچون برکیمسه کلدکده یانمه یناشمه زیرا ناس بو بلوط بنی کولکه لندردیکنی یعنی بکا مخصوص اولدیغنی بیلملری ایله سن یانمده طورمغله اشتباه ایدرلر دیو منع ایتدکده اورجل وسوسه ایتمه زیرا ناس بنی بو بلوط کولکه لندرمکه مسخر اولان کیمسه لردن اولمادیغمی یعنی او خصوصه عدم اهلیتمی بیلورلر دیدیکی کبی اول بلودی حق تعالی رجل مرقومه تحویل ایدوب عابد مرقومدن دور ایدر یعنی عابدك ریاسی باعث سقوط منزلت واول رجلك محویت واعتراف قصور ایله خلوصی اکابادیٔ رفعت اولور (عبدالاعلی السلمی نام قصاص برکون ناسه قصص وحکایه نقلی اثناسنده ناسه خطاب ایدوب ای جماعت سزلر بنی مرائی اعتقاد ایدرسکز وعملکی ناسه اشاعه وارائه ایدر دیرسکز الله یاوربن دونکی کون صائم ایدم براحده صومیمی خبر ویرمدم دیو رجعت عماسجعت یولندن بر ریا صاتمشدرکه قهقهه افزای جماعتدر * اللهم اصلح فسادنا واستر فضایحنا برحمتك یا ارحم الراحمین ولاحول ولاقوة الابالله العلی العظیم *

﴿ الباب التاسع عشر ﴾

اشبو اون طقوزنجی باب عدل واحسان وانصاف بیاننده در (قال صاحب المستطرف معلوم اوله که باری تعالی وتقدس جمله مزی راه صواب وسداده ارشاد ایلسون جناب حق عز وجل عدل امر ایدوب لکن هر نفس عدله صالح اولمیوب بلکه لسان حال ایله عدلك فوقنده اولان احسانی طالب اولدیغنی بیلدیکندن ﴿ ان الله یأمر بالعدل والاحسان ﴾ بیورمشدر اکر عدلی خلایقه توسیع بیورسه ایدی عدله احسانی مقارن قیلمزایدی انتهی (قلت) فافهم و بو آیت کریمه نك تفصیلی بوتبرهٔ اجمال قلم قاصر اسعد فقیر ایله اون ایکنجی بابده کذران ایلمشدر (وصاحب مستطرف بومقامده عدلی * والعدل میزان الله تعالی فی الارض الذی یؤخذ به من القوی للضعیف والمبطل للحق * ایله توصیف ایدوب تدبیر مملکت وامور رعیت ضمننده اولان عدالته تخصیص ایتمش و بو معناجه عدلك اجراسی هرکسك الندن کلدیکیچون آیت مذکوره ده احسان عدله عطف اولنمشدر بو بابده مقصود دخی اول معنا جه اولان عدلدرکه آیت مذکوره ده اولان عدلده اول دخی داخلدر زیرا عدل بالاده اشارت اولندیغی اوزره افراط وتفریط بیننده اولان امر متوسطدن عبارتدرکه بو حال تدبیر نفس ومنزل ومملکت ضمننده اولور وصاحب مستطرفك آیت شریفهٔ مذکوره ده احسان عدله قرین اولدی یعنی عطف اولندی دیدیکی دخی ابن عباس رضی الله تعالی عنهمادن ومقاتلدن مروی احسان عملده اخلاص یعنی حسن نیت وناسدن عفو واقبال علی الله تفسیرینه بناء در فتدبر (بنه صاحب المستطرف دیرکه معلوم اوله که ملك وسلطانك رعایاسی بیننده عدالتی رعایانك ملکه محبت وطاعاتنی جالب وظلم وتعدیسی مودتنی سالب اولوب اخلاقی الجا ایدر (زمانك افضل واشرفی امام عادل زمانیدر (طریق ابی نعیمدن حضرت ابی هریره رضی الله تعالی عنهدن روایت ایلدیکی اشبو حدیث شریف روایت اولنمشدرکه قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (لعمل الامام العادل فی رعیته یوما واحدا افضل من عمل العابد فی اهله مائة عام اوخمسین عاما) مآل شریفی سلطان وامام عادلك برکون بروفق شرعی امور ومصالح رعیه واستراحتلرنده سعی وعمل وحرکتی یوز سنه یاخود اللی سنه مقداری اهلی ایچنده عبادت وطاعتدن منفك اولمیان عابد وزاهدك عمل وعباداتندن افضلدر دیمکدر (وعلیه الصلاة والسلام افندیمزدن (عدل ساعة افضل

من عبادة ستین سنة) حدیث شریفی دخی روایت اولنمشدر یعنی برساعت مقداری عدالت که اعمال متعدیه دندر التمش سنه عبادت لازمه دن افضلدر دیمکدر (امام ابوداود سننده حضرت ابی هریره رضی الله عنهدن روایت اولنان (ثلثة لا ترد دعوتهم الامام العادل والصائم حتی یفطر ودعوة المظلوم تحمل علی الغمام وتفتح له ابواب السماء) حدیث شریفی فضیلت عدالته شاهد عدلدر (مآلی اوچ کیمسه نك حق سبحانه وتعالانك نزد معنویسنده دعا وتضرعی رد اولنماز بریسی امام وخلیفهٔ عادل وایکنجیسی وقت افطاره قدر صائمك واوچنجیسی مظلومك بونلرك دعالری بلود بولکنوب انلره ابواب سماء فتح اولنور دیمکدر (امیر المؤمنین عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه برکون حضرت کعبه خطاب ایدوب ای کعب جنت عدنك سکنه سندن بکا خبر ویر دیدکلرنده حضرت کعب رضی الله تعالی عنه ای امیر المؤمنین جنت عدنده ساکن اولان انجق انبیاء عظام صلوات الله وسلامه علیهم وصدیقین وشهدا وائمهٔ عادللردر دیدی حضرت عمر رضی الله تعالی عنه * والله ما انا بنبی وقد صدقت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم واما امام عادل فانی ارجو ان لا اجور واما الشهادة فانی لی بها * یعنی ای کعب والله بن نبی دکلم یعنی رحمة للعالمین اولان خاتم رسالت صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزدنصکره باب نبوت ورسالت مسدود اولمغله او مرتبه ده اوله مم والله لکن رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزی هر قولنده تصدیق ایتدم یعنی مؤمنم اما امام عادل قضیه سنده جور ایدیجی اولمامی رجا ایدرم یعنی او مرتبه اولدیغمی دخی بیله مم اما شهادت بکانه زمان میسر اولور یعنی عدنده ساکن اوله جق زمره دن اولمامی استرم دیدی (حسن بصری رحمه الله اشبو روایتی استماع ایلدکده حضرت عمر رضی الله تعالی عنهی حق سبحانه وتعالی صدیق وحکم عدل قیلوب مرتبهٔ شهادتی دخی احسان ایلدی دیمشدر (اسکندر حکماء اهل بابلدن عندکزده شجاعت وعدالتدن قنغیسی اولی وابلغدر دیو سؤال ایلدکده عدالتی استعمال ایلدیکمزده یعنی عدالته رعایت ومقتضاسیله عمل وحرکت اولنورسه شجاعتدن مستغنی اولورز دیو حکیمانه جواب ویرمشلردر (سلطانك عدالتی زمانك خصبندن یعنی اشیاء وذخائرك کثرت وارزانلغندن عباد اللهه انفعدر دنلمشدر (وینه ملك وخلیفه سمت عدالتدن میل واعراض ایدرسه رعایا دخی حال رعیت وسکوندن روکردان اولورلر دینلمشدر (روایت اولنمشکه بعض والی عمر بن عبد العزیز حضرتلرینه داخل ولایتی اولدیغی بلده نك خرابلغندن شکایتی عرض وتحریر واعمار ایچون براز اموال ارسالنی رجا ایلدکده عمر ابن عبد العزیز جوابنده * قد فهمت کتابك فاذا قرأت کتابی فحصن مدینتك بالعدل ونق طرقها من الظلم فانه مرمتها والسلام * یعنی ای والی کاغدیکك مآلی معلومم اولدی والی اولدیغك بلده یی عدل ایله تحصین ویوللرینی ظلمدن تصفیه وتطهیر ایله اشته بونلر بلده نك اعماریدر دیو تحریر بیوردیلرکه برکتابلق مختصر ومفید فرمان عدالت و بلاغت نشاندر (روایت اولنمشکه امیر المؤمنین حضرت عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنهك عصر خلافتلرنده قاعدهٔ آسایش عائدهٔ عدالته کمالیله رعایتلری حسبیله سواد عراقك مال خراج واعشاری یوز اوتوز یدی بیك کره بیك دیناره بالغ اولوب خلیفهٔ مشار الیهك عهدندنصکره تنزل بوله رق حجاج عراق والیسیکن اون سکز بیك کره بیکه اینمشیدی وقتا که خلافت عمر بن عبد العزیزه کلدکده مشار الیهك عدالته بناء سنهٔ اولای خلافتلرنده اوتوز بیك کره بیك وثانیه سنده التمش بیك کره بیکه چیقوب شکرا لهذه النعمة اکر عمرمده مساعده اولورایسه بعنایة الله تعالی زمان عمر فاروقده رضی الله تعالی عنه اولان مقداره ابلاغ ایدرم دیو تحدیث نعمت ایلمشدر لکن سنهٔ ثالثه ده محبوب انتقال بیوردیلر (ملك فرس کسری یعنی نوشروان کلامندندرکه (ملك انجق

جند ایله وجند مال ایله و مال رعایا ایله ورعایا عدل ایله اولور دیمشدر (قلت) بعض کتب
محاضراتده جندیرنده رجال واقع اولمشدر علی کلا التقدیرین ولاة وحکام وهرفنده اهل
تدریس ومشایخ و اهل اقلام و عسکر دیمکدر و رعایا اصناف اهل حرف و تجار وحراثدن
عبارتدر و فی الحقیقه بو بردائره در که ایچندن برینه خلل کلسه جملهسنه ساری اولور وحسن
نظام دولت بونلرك بربرینه پیوسته اولمسیله صورت بولور کلام مذکور ارسطالیسك اولوب
اسکندره تألیف ایلدیکی کتابده مسطور اولدیغی اخلاق علائیده مذکوردر وعطائی مرحومك
مثنویاتنده * ایلدی بو حکمتی نوشین روان * کنج دله لوح یاز یلور نهان * دولت سلطان
فلك بارکاه * اولمغه پاینده کرکدر سپاه * لیك سپاه اولمز ایمش مالسز * مال رعایای خوش
احوالسز * ماله دخی چونکه رعیت کرك * حال رعایایه رعایت کرك * نظم جهان بونلره
وابستهدر * دردیده بربرینه پیوستهدر * آل عباسدن منصور خلیفهنك عصرنده اعیان ولایتدن
سلمة بن سعید نام کیمسه ترکهسی دیوننه وافی اولمادیغی حالده وفات ایدوب متوفای مرقومك خلیفهٔ
مشارالیهه دخی دینی اولمغله ولایتك والیسنه دین خلیفه غرامته قارشیوب تمامیله تحصیل اولنسون
دیو فرمان کلدکده اول والی مشفق الاهالی ترکهٔ میتی دین خلیفهیی دخی غرمایه ادخال ایدوب
معرفت شرعله داینلرینه غرامة تقسیم و خاکپای خلیفهیه ای امیرالمؤمنین اقتضای شرع
شریف اوزره غرامت وجهیله لازم کلان حصهٔ خلافتپناهلرینی ایصال ایلدم دیو عریضه سیله
تقدیم ایلدکده منصور خلیفه والینك بو وضعنه ممنون اولوب جوابنده * ملأت الارض بك عدلا *
یعنی سنکله یریوزینه عدل طولدردم دیو تحسین ایلمشدر (قلت) اشبو تحسینه نظرا خلیفهٔ
مشارالیهك مقدما غرمایه کیرمسون واول باول افراز اولنسون دیو تسیار بیوردیغی فرمان والیسنی
تجربه اولدیغی بی کماندر روح الله تعالی روحه (مصرده حکومت ایدنلردن احمد بن طولون
تجبروسفکدما ایله متصف ایکن عدالتله متحلی ومتزین ایمش ظالمی مظلومیله بالمعیه حضورینه
جلب و احضار ایدوب حق مظلومی ظالمدن اخذ ایله انتقام ایدر ایمش (روایت اولنمشکه
ابن طولونك فرزندی عباس برکون برمغنیه یعنی برسازنده قاری یی غلاملدن بریله کتوردرکن
اثنای راهده عباد وزهاد اهل مصردن بری تصادف وسازنده نك غلام یدنده اولان طنبوری
آلوب ویره چالوب کسر ایدر عباس دخی فی الحال پدرینه شکایتله او صالحك تأدیبنی رجا
واستدعا ایلدکده اول مرد صالحی حضورینه احضار وسازی سنمی قیردك دیو توبیخا استفسار
ایدر اولدخی نعم بن کسر ایلدم دیدکده اول ساز کیمك اولدیغنی بیلدکمی و بکا حرمت لازم دکلمی
دیدکده های های بیلدم اوغلك عباسکدر و حق تعالایه عصیان ضمننده ذاتکزه حرمت
اولماز زیرا جناب باری استعیذ بالله ﴿ والمؤمنون والمؤمنات بعضهم اولیاء بعض یأمرون
بالمعروف وینهون عن المنکر ﴾ بیورمشدر و نبی کریم صلی الله تعالی علیه وسلم (لا طاعة
لمخلوق فی معصیة الخالق) دیمشلردر دیدکده اول رجل صالحك ریادن آزاده وخلوصه
مقارن کلامی تأثیر ایتمکله ابن طولون باشنی اکوب و طول ودراز تأمل وتفکردنصکره ای رجل
زاهد بعد ازین هرنه قدر شرع شریفده منهی ومنکر مشاهده ایدر ایسك نهی ومنع ایله بن سنك
ارقاکده یم یعنی سکا اعانه ایدهرم دیو رخصت کامله اعطا ایلمشدر علیه الرحمة الواسعة
(حکایه اولنمشکه منصور خلیفه نك عصری ولاتنك بعضیسی بر رجلك عقار واراضیسنی
غصبا ضبط ایلدکده رجل مرقوم اولا والیدن لاجل الاشتکاء خلیفهنك حضورینه کلوب ای
امیرالمؤمنین مرام ومصلحتمی صراحت وجهی اوزره افاده می ایدهیم یوقسه اولا برمثال ایله
تمثیل می ایدهیم دیدکده خلیفه تمثیل ایله دیو اذن ورخصت ویریجك ای امیرالمؤمنین صبیٔ صغیره

برامر مکروه اصابت ایلدکده والدهسندن غیری کندویه ملجأ وپناه اولدیغی تفطن
وتعقل ایدهمدیکندن والدهسنه بکا ایله کلوب التجا ایدر و برمقدار بیودکده پدری والدهسندن
بیوك اولدیغی تفطن وتفرس ایدرده پدرینه اشتکا ایلر وحد بلوغه واصل اولدقده حادثه وقوعنده
والیٔ مملکتك پدرندن بیوك اولدیغی فهم وادراك ایله والی وحاکمه کلوب التجا واشتکا ایلر وعقلنه
کمال کلدکده کندویه بر حادثه وقوعنده خلیفه وسلطان والیدن اقوی اولدیغی بیلور وانك
بابنه التجا ایدر واکر خلیفه وسلطاندن انصاف بیورمدیغی صورتده احکم الحاکمین اولان باری
تعالانك قوتی هر شیئك فوقنده اولدیغی بیلدیکندن درکاه حقه یوز سورر ای امیرالمؤمنین
بکا برنازله نزول ایلدی یعنی ملك وتصرفمده اولان عقار واراضیمی طرفکزدن نصب قیلنان فلان
والی اخذ وضبط ایلدی خدادن باشقه ذات عالیکزدن اقوی براحد یوقدر اکر احقاق حق
ایدوب عقاریمی والیٔ مرقومدن نزع ویدیمه تسلیم ایدرسهکز عدالتله قیام وبنی مراممه بکام
ایتمش اولورسکز یوق انصاف والتفات ایلمدیککز تقدیرجه موسم حجده دودست شکایتی درکاه
حقه قالدیریرمکه بورادن بیت اللهه متوجهم دیدکده منصور خلیفه انصاف ایدرز دیوب
فی الحال عقار رجلی معرفت شرعله ردایله دیو اول والییه مؤکد فرمان ارسال ایلمشدر (روایت
اولنمشکه امویهدن عبدالملك بن مروانه بریهودی کلوب ای امیرالمؤمنین خواص اتباعکدن
فلان ذات بکا ظلم وتعدی ایلدی * فانصفنی منه واذقنی حلاوة العدل * یعنی اندن حقمی آل
وحلاوت عدل ومرحمتکی بکا طاتدر دیو اشتکا وعرضحال ایلدکده عبدالملك التفات واصغا
ایتمدی ثانیا کلوب برمنوال سابق اشتکا ایلدکده ینه اصغا ایتمدی اوچنجی دفعه ینه کلوب ای
امیرالمؤمنین قبل باری ذوالجلالدن کلیم الله اولان حضرت موسی علیه السلامه انزال اولنان
توراتده یازارکه (ملك تحت تصرف وملکنده ظلم وخبری اولمیهرق وقوع بولان ظلم وتعدینك
اثمنه کاهنده ظالمه شریك اولماز لکن اولنان ظلم وتعدی کندویه رفع یعنی عرض وافاده اولندقده
ازالهٔ ظلم ایتمزسه ظالمه ظلم وجورده شریك اولدیغی مسطوردر دیدی عبدالملك یهودینك
کلامنی استماع ایلدکده فزع ایدوب ظلم ایدنه مباشر ارسال ایدوب عزل وتنکیل ایله تکدیر
ویهودینك حقنی اخذ ویدینه تسلیم ایلدی (قلت) اشبو تورات کلامی مآلنده اثردخی واردر
(اسکندر تحت حکومتنده اولان کرك ولات وعمال وکرك رعایایی دیوانه جمیع ایدوب شویله فرمان
ایتمشکه حضرت نوح صلوات الله علی نبینا وعلیهم بحکمته تعالی بعد حین نصرت وبرن
جناب متعال سزك خالق ومعبودکز اولوب وقت احتیاج وضرورتکزده مطر وباران ایله سزلری
اغاثه و وقت شدائد وکربکزده صفت رحمت جمالیه سی حسبیله توسل وتضرع ایلمکز سببیله
اعانه ایلر یعنی ایدهرمکه حق سبحانه وتعالانك محبت ایتدیکی یعنی راضی اولدیغی شیئه بندخی محب
اولوب موت مقدره مه قدر اول وجه اوزره عمل وحرکت ایدهرم وجناب خدا حق جل وعلانك
بغض ایلدیکی یعنی راضی اولمادیغی شیئه بنده بغض ایدوب وقت حلول اجلمه قدر اول شیئی
ترك ایدهرم تحقیق بکا اخبار اولنوب بروجه یقین معتقدمدرکه الله تعالی عبادالله یننده
عدالته محبت و بعض عبادك بعضیسنه ظلم وجور وتعدی ایلمسنه بغض ایدر بوتقدیرجه زمره
ظلمه یدسیف وسوطمدن ویل اولسون یعنی تعذیب ایدهرم وولات وعمالدن سیرت عدالت
وجور وستمدن عباداللهی حمایتده اولانلر بی تکلف حضوریمه داخل ودیلدیکی وجه اوزره جالس
اولسون هرنه مطالب ومقاصدی طالب اولورسه مرام ومقصودیله اکرام واعزاز ایدهرم یوق
خلافنده اولدیغی تقدیرجه عقاب ایله مجازات ایدهرم حقیقت حالده هرکسه عملیله مجازات ایدن
حق سبحانه وتعالادر دیمشدر (بعضیلر دیمشکه ملك ملکنی عدالت ایله اعمار ایلمینجه ملکی طورندن

چقماق ایله خرابه رسیده اولور (روایت اولنمشکه اکاسره یعنی ملوك قدیمهٔ عجمدن بری وفات
ایدوب خزینه سنده ممهور برقوطی ظهور ایدر اچدقلرنده خرما چکردکی قدر برانار دانه سی
و یانده بررقعه بولنور که درونده اشبو دانهٔ رمان بونك تعشیر و اهالیسنده عدل اجرا اولنان
باغچه نك انارلرندن بردانه در دیو یازلمشیدی (حکایه) اولنمشکه اهل کوفه مأمون خلیفـه یه
والیلرینك جور وظلمندن شکوی ایلدکلرنده مأمون خلیفه ولات وعمال ایچنده سزك بلده کزه
مأمور ایلدیکم والیدن اعدل معلومم دکلدر دیدکده شکواجیلرك ایچندن برمرد نطوق وظریف
ای امیرالمؤمنین جناب خلافت نصابکزدن غیری عدل وانصـاف ایله موصوف براحد بوقدر
اکر والیمز بوصفتله یعنی عدل ایله موصوف ایسه افندیمز انی بلده بلده والی تعیین بیوروب
ممالکی طواف ایتدر سنکه بزه اندن لاحق اولان نسنه یه سائر بلاد اهالیسی دخی لاحق
اولوب بزم اخذیمز کبی انلردخی انك الندن حصـهٔ لطف آلسونلر اکر بویله جه معـامله
بیورر سه کز بز اندن اوج سالدن زیاده مصـاب اولمایز دینجه مأمون خلیفه اول مرد ظریفك
حسن تعبیرندن محفوظ اولدیغنی خنده سیله اظهار ایدوب فی الحـال والیلرینی عزل ویرینه
دیکرینی ارسـال ایلدی (منقولدرکـه عمر بن عبدالعزیز حضرتلرینه بیعت اولندقده
ردمظالمه شروع ایدوب اهل بیت واقربا ومتعلقاتلرندن ابتدا ایدر انلردخی خلیفه نك خاطرینه
کمالیله رعایت ایلدیکی نزد خلیفه ده مکرمه وملتفته ومرعی الخاطر عمته لرینه واروب حقلرنده
کلمهٔ طیبه سنی رجا ایدرلر مومی الیها رجالرینی عمر بن عبد العزیزه افاده ایدنجه جوابنـده
ای عمته م رسول الله صلی الله تعـالی علیه وسلم افندیمز عباد ورعیه نك امور ومصالحلرنده
برمسلك حسنه وطریقت مستحسنه یه سلوك ایلیوب بعده اصحابی دخی اول طریق سداده
سالك اولدیلر وقتاکه زمام امر معاویه نك النه کیردکده صاغنه صولنه چکدی والله العظیم
عمر عمروفا ایدرسه حضرت رسالتپناه صلی الله تعالی علیه وسلمك وصاحبلرینك سالك اولدقلری
اول طریق مستقیمه امر امارتی بالتدریج ادخال ایدرم دیوب اصغا ایتمدی مومی الیهاای برادرزادهم
بونلره مساعده ایتمزایسك قورقارمکه انلردن عصیان کونی اوله یعنی فتنه احداث ایدهلر دیدکده
هی عمتهم برکونکه یوم قیامتك دونندهدر اندن خوف ایدرسم اول کونده بنی حق امین ایتمسون یعنی
انلر دنیاده بکا نه ضرر ایدرلر سه ایتسونلر صبر ایده رم وانجق حق تعـالا دن قورقارم دیوب
اقرباسنك تلقیاتلرینی قطع ایلدی (وهب بن منبه دیمشکه بربلده ده والی وحاکم جور وظلم
وتعدی یه نیت یاخود جورفعلیله حرکـت ایدرسه الله تعالی اول والی وحاکمك اولدقلری
بلاد وقرالرده خیر وبرکتی سلب ایدوب زروع ونباتات وحیوانات وسائر مأکولاتلرنده نقصان
وغلا عارض اولور (ولید بن هشام دیمشکه رعیه والی وحاکمك فسادیله فاسد وصلاحیله
صالح اولور (ابن عباس رضی الله تعالی عنهما دن روایت اولنمشکه ملوك ماضیه دن برملك
تبدیل جامه ایدوب متنکرا تفحص احوال رعیه سیله ممالکنده کشت وکذار ایدر ایکن بررجلك
خانه سنه نزول واوتوز رأس بقره نك لبنی قدرلبنی صاغلور بر بقره کوردکده کثرة لبننه تعجب ایدوب
اول بقره یی صاحبندن اخذ ایلمکه قصد وعزیمت ایدر ایرته سی کون مرعادن کلوب صاغلمغه
باشلدقده ظهور ایدن سود دونکی سودك نصفی قدر اولور ملك صاحبنه نیچون نقصان اولدی
غالبا اولکی مرعاسنده رعی اولنمیوب اوتی آز یرده اوتلادلمش دیدکده صاحبی خبرینه اولکی
مرعایه صالو یرلدی لکن ظن ایدرمکه ملك بلدهمز بقره مك کثرت لبننه طمع ایدوب یدمدن شو یله
اخذینی نیت ایلمشدرکه لبننده برکت قالمدی زیرا ملك بالفعل ظلم وتعدی یه نیت ایلسه الله تعالی
رعایا یدنده اولان زروع وحیواناتدن برکتی نزع وسلب ایلر دیدکده ملك قصد ونیتندن رجوع

وبقره یی المامغه حق ایله تعاهد ایدر اوچنجی کونی صاغلدقده کما فی الاول سود ظهور ایدر (حکایهٔ
مشهوره درکه ارض عربده برخاتونك شکر قامشلری دیکلی برباغچه سی اولوب هرقامشندن
صقلان شکر برقدحی طولدورر ایمش والی بلده قصد ونیت ایتمشکه اول باغچه یی غصب ایله
اول خاتونك یدندن نزع ایده بونیت اوزرینه تبدیلا باغچه یه کلوب خاتونه بوباغچه نك قامشلرندن
برقامشدن عصر اولنان شکر برقدحی طولدورر دیو استماع ایلدم واقعمیدر دیو سؤال ایدر
خاتون دخی اویله در دیوب برینی صقدقده نصف قدحی انجق طوتار والی خاتونه دیلان سوزکبی
چقمدی دیدکده خاتون برقدح طولار ایدی لکن والیمز باغچه مك اخذینی نیت ایتمشکه باغچه دن
برکت قالقدی دیدکده فی الحال اول والیٔ منصف نیت فاسده سندن رجوع وتوبه ایدوب ینه برینی
عصر ایله دیدکده خاتون عصر ایتمکله کما فی السابق برقدح مقداری عصارهٔ شکر حاصل اولمش
(صاحب مستطرف دیرکه شیخ وسیدم ابو بکر الطرطوشی سراج الملوك اسمیله مسمی کتابنده
بعض شیوخندن نقل وحکایه ایدرکه صعید مصرده بررجلك اون اردب حاصل اولور برخرما
اغاجی اولوب اودیارده اومقدار خرما ویرر اشجار اولمدیغندن والیٔ بلده صاحبندن غصبا اخذ
ایدر بحکمة الله تعـالی انك تصرفنده اولدیغی سنه ده برعدد خرمادخی ویرمامش (ینه شیخم
مومی الیه حکایه ایلدیکه اسکندریه ده مشاهده ایلدمکه صید سمکه والی طرفندن تعرض اولنمیوب
ناسه اذن ورخصت ویریلوب یعنی میریسی اولمادیغندن بمرتبه سمکك توفر وتکثری وار ایدیکه
صبیانلر اغاجلر ایله بالسهوله صید وشکار ایدرلر ایدی صکره والی طرفندن منع اولنوب التزام
ایلدکلرنده سمك کنار اسکندریه ده ازالمغه باشلیوب بوکونلرده بولنمامغه قریب اولدی اشته
ضمایر ولاتده مستوره اولان نیت بویله جه رعایایه تعدی وسرایت ایدوب نیت خیر ایسه رعایاده خیر
شر ایسه شر ظهور ایدر دیدیلر (صاحب مستطرف دیرکه اصحاب تواریخ نقل وروایت ایلمشلرکه
حجاجك عصرنده خونریز وسفاك وظالم وغدار اولدیغندن ناس بربریله علی الصباح ملاقاتلرنده
آیا دون کیم مقتول ومصلوب اولدی وکیم طپاق یدی وکیمك اعضاسی کسلدی دیو امثالی
سوزلر ایله وقت کچوررلر ایدی ولیدك چفتلکاره وابنیه یه وعقار واراضی وشق انهار وغرس
اشجاره میل ورغبتی زیاده اولدیغندن عصر ناسك رغبت واعتبار ودائما کلاملری ذکر اولنان
اشیایه دائر ایدی (سلیمان بن عبدالملکك رغبتی اطعمهٔ نفیسه وحره وجاریهٔ حسنایه زیاده مائل
اولدیغندن ناس دخی اطعمهٔ نفیسه وتزوج وتسری یه مائل اولوب مجالس ومحافلده مذاکره
ومحادثه لری انلره متعلق ایدی وقتاکه عمر بن عبد العزیز حضرتلری خلیفه اولدقلرنده مشار
الیهك رغبت واعتبارلری عبادات وطاعاته اولدیغندن ناس بربرلرینه ملاقاتده قرآن کریمدن
نه قدر سورهٔ شریفه حفظ ایتدك وکیجه وقتی وردك ندر دیو سؤال وفلان صوم داوده مشغول
وفلان حافظ ومجود در دیو سویلشورلر ایدی بوتقدیرجه ملك وسلطانه لایق اولان طریقت
اصحابه وسیرت سلفه اقتدا واقوال وافعالده انلرك آثارینه اقتفا ایلمکدر زیرا سلطان عادلك منزله سی
فوقنده نبی ومرسل وملك مقربدن غیری مرتبهٔ رفیعه یوقدر (دینلمشدرکه سلطان عادلك
مثلی سحاب بارانی سوق ایدن فواکه وثمراته وعبـاده روح وحیات ورحمت اولان ریاح طیبه کبیدر
(قلت) امام المسلمین وخلیفهٔ روی زمین السلطان ابن السلطان ابن السلطان ❁ عبدالمجید ❁
خان ابن السلطان الغازی محمود خان ابن السلطان الغازی عبد الحمید خان ادام الله تعالی دولته
الی آخر الدوران افندیمز حضرتلرینك قصد صادقلری استراحت عباد وممالك محروسهٔ معموره لرنده
اسایش عباد وزهاد وتکثر اصحاب علوم وکمالات وتوفر اهل حرث وتجارات اولمق حسبیله
خلقك دخی لله الحمد والمنه میل ورغبتلری بربرلرینه رحم وشفقت وعبادات وطاعاته میل ورغبت

وتحصيل علوم ومعارفه بذل مقدرت وارباب علوم وصلحايه اعتبار ومكرمتده درلر * جعل الله
سعيه مشكورا ولوائه منصورا وبحصول مأموله و مطالبه مسرورا آمين بحرمة سيد الانبياء
والمرسلين عليه وعليهم الصلوات والتسليمات من رب العالمين * صاحب مستطرف دير كه
اكر عدل وانصافده وامام عادل فضيلتنده وارده اولان آثارى تتبع تام ايله تأليف ايتسه ايدم
بركتاب كبير اولوردى يازديغمزينه وافى ومطلبه كافيدر وبالله التوفيق وهونعم الرفيق

الباب العشرون

اشبو بكرمنجى باب ظلم وتعدينك قبح وحرمتى وشوم وسوء عاقبتى و بعض ظلمه نك ذكرى و بونلره
مماثل ومشابه اولان شيلر بياننده در قال الله تعالى ﴿ الا لعنة الله على الظالمين ﴾ مأل آيت
كريمه آكاه اولوك كه الله تعالانك لعنتى ظالمين اوزرينه واقعدر ديمكدر وقال الله تعالى
﴿ ولا تحسبن الله غافلا عما يعمل الظالمون ﴾ مأل شريفى الله ذوالجلالى زمرۀ ظلمه نك عمل
وحركت ايلديكى شيلردن غافل اولور يعنى مجازات ايلمز ظن ايلمه البته مجازات وعقاب ايلر
ديمكدر (صاحب مستطرف اشبو آيت مظلومه تعزيه وظالمه وعيددر ديمشدر وقال الله تعالى
﴿ انا اعتدنا للظالمين نارا احاط بهم سرادقها ﴾ مألى بز عظيم الشان كروه ظلمه يه
وكفاره نار اعداد وتهيئه ايلدك كه اول نارك سرادقى انلرى احاطه ايدروقابلر ديمكدر سرادق
بزدن اودركه چادر ديمكدر وياخود آتشك ارتفاع بولان دخانيدر ونارك سرادقى درت ديوار دركه
هر برينك قالنلغى قرق ييللق مسافه اولديغى اثرده وارد اولمشدر (وقال الله تعالى ﴿ وسيعلم الذين
ظلموا اى منقلب ينقلبون ﴾ مأل شريفى ظلم وشرك بالله و پيغمبر عليه الصلاة والسلامى هجو
ايدنلر اولدكلرندنصكره قنغى منقلب ومرجعه انقلاب ورجوعلرينى يقينده بيلورلر يعنى جهنمه
كيدوب كوررلر وقال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (من مشى مع ظالم ليعينه وهو يعلم
انه ظالم خرج عن الاسلام) قلت) اشبو حديثى طبرانى ابى الدرداءدن رضى الله تعالى عنه
تخريج ايلديكى جامع صغيرده مضبوطدر مألى مناوى بيانجه بركيمسه ظالم ايله برابر ايده جكى
ظلمه اعانه ايچون مشى يعنى كتسه ولوراكب اواسون اول ظالمك ظالم اولديغنى بيلور اولديغى
حالده اوكيمسه مسلمين بولندن چيقر ياخود ظلمى استحلال ايدرسه حرمتى نص قاطعله ثابت
اولمغله كافر اولور ديمكدر (وقال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم رحم الله عبدا كانت له عند
اخيه مظلمة فى عرض اومال فجاءه فاستحله قبل ان يؤخذ وليس ثم دينار ولا درهم فان كانت له
حسنات اخذ من حسناته وان لم تكن حسنات حملوا عليه من سيئاتهم) بيورمشدر مأل شريفى
الله تعالى شول قوله رحمت ايلسونكه مؤمن قرنداشنك عرض ياخود مالنده مظلمه سى اولوب نادم
و پشيمان اوله رق روحى قبض اولنمازدن اول مظلوم اولان قرنداشنه كلوب حلاللق ديليه زيرا
روز قيامتده درهم ودينار يوقدر كه قضا ايده اكر حسنه لرى وارايسه صاحب حقه اندن ايفا
اولنور اكر حسناتى يوغيسه اصحاب حقوقك سيئاتندن حقوقى مقدارى اكا تحميل اولنور وخبر
ناطق اولديغى اوزره ناره قذف والقا اولنور (عرض عينك كسريله انسانك محل مدح وذميدر
ومظلمه اصح اوله رق لامك كسريله ظلم اولنان نسنه نك اسميدر لامك فتح وضمى دخى لغتدر
(حكايه اولنمشكه حجاج بر رجلى صلب ايلدكده رجل مصلوبى عرفادن برى كوروب دركاه
پروردكاره يارب ظلمه حقنده اولان صفت حلمك مظلوملره صورت اضرارى كوستردى ديو
تضرع ونيازايدر بعده او ذات دل آكاه خوابنده قيامت قوپوب جنته داخل واول صلب
اولنان رجلك اعلاى عليينده اولديغنى وبو اثناده ظالمينه حلم مظلوملرى اعلاى عليينه حلول
ايدرنداسنى مشاهده واستماع ايتمشدر * من سلب نعمة غيره سلب نعمته غيره * كلامى يادكار

اسلافدر يعنى بركيمسه غيرك نعمتنى سلب ايده يعنى ظلما مال و معاشنى آله و زوالنه سبب اوله
آنك نعمتنى دخى آخرى سلب ايدر ديمكدر * من طال عداوته زال سلطانه * كلام مشهوردر
يعنى تجاوز وتعديسى زياده اولان مغلوب اولور مألنده در (اهل كشفدن روايت اولنمشكه
افق سماده برلوحك جانب فوقنده * لا اله الا الله محمد رسول الله * وتحت كلمۀ طيبۀ شهادتده
فلم ار مثل العدل للمرء رفعة * ولم ار مثل الجور للمرء واضعا * بيتى محرر ايمش (مأل بيت كشى يه
عدالت آسا بررفعت وشرف وجور وظلم آسا وضع قليجى يعنى رتبه سنى حط وتنزيل ايديجى
برنسنه كورمدم ديمكدر (حضرت على كرم الله تعالى وجهه ورضى الله تعالى عنه ظالمك مظلومه
ظلم وتعدى ايلديكى روزدن مظلوم ظالمدن طلب حق ايلديكى روز كه روز قيامتدر زياده
اشددر بيورمشدر (معاويه رضى الله تعالى عنه جناب حقدن غيرى استنادى اولميان فقراء
وعجزه يه جور وظلم ايلمكدن استحيا ايدرم يعنى قورقارم ديمشدر (ابو العينا ديمشكه بنم براز
خصم ودشمنم وارايدى احمد بن داوده واروب انلردن شكايت وال برايدوب اتفاقله بكا
خصومت ايده يورلر ديو حكايت ايلديكمده ﴿ يد الله فوق ايديهم ﴾ نصنى اوقيوب اقتباسا
بكا تسليت ايلديكه مفادى حق سبحانه وتعالانك قدرتى جمله قدرتلرك فوقنده در ديمكدر بعده انلرك
بكا مكر وحيله لرى اولبور ديديكمده بروجه اقتباس ﴿ ولا يحيق المكر السيئ الا باهله ﴾ ديديكه
مألى مكر وحيله سيئه سى احاطه واصابت ايلمز انجق مكر وحيله يى ايدنه اصابت وآنى احاطه
ايلر ديمكدر (بنه بن اى مولانا اعدام قوم كثير وكروه وفيردر ديديكمده بروجه
اقتباس ﴿ كم من فئة قليلة غلبت فئة كثيرة باذن الله ﴾ ديه رك تسليه ايلديلركه چوق كره
جماعت قليله الله تعالانك اذن وارادهسيله جماعت كثيره يه غلبه ايله استيلا ايلر ديمكدر
* من دعا للظالم بالبقا فقد احب ان يعصى الله فى ارضه * كلام كباردركه بركيمسه ظالمك بقا
ودوامنه دعا ايلسه روى ارضده الله تعالايه عصيان وطغيان اولنمغه محبت ايتمش اولور (وعن
ابى هريرة رضى الله عنه قال قال ابو القاسم صلى الله تعالى عليه وسلم (من اشار الى اخيه بحديدة
فان الملائكة تلعنه وان كان اخاه لابيه وامه) يعنى دين قرنداشنه سكين وخنجر وسيف وسنان كبى
حديددن مصنوع برسلاح چكن واشارت ايدن مؤمنه ملائكۀ كرام رحمتدن طرد وبعد ايله
بد دعا ايدرهرنه قدر چكن وچكيلان انا بابا برقرنداشلر ايسه ده يعنى ضربنى قصد ايتميوب هزل كه
شقا تعبير ايدر اويله اولسه بيله ديمكدر (مشير سلاحك هازلى بيله ملعون اولمسى شفيق قيددن
مستفاددر زيرا غالبا بربرينى قتل قصد ايتمز خلاصه اشبو حديث مناوى بيانجه نهى تعميم
وتحذيرده مبالغه در (امام مجاهد حضرتلرى ديديكه حق سبحانه وتعالى اهل ناره يعنى ظلمه يه
علت جربى يعنى اويوزلغى شو كونه تسليط ايلركه انلرى دوكيلوب كمكلرى ظاهر اولور
بوحالده قبل باريدن متأذى ومتألم اولديكزمى دينلدكده انلر دخى حزن وبكا وقسم ايله اولدق
ديدكلرنده انلره بوجزا دنياده مؤمنلره اذا كزك مقابله سنده در دينور (ابن مسعود رضى الله تعالى
عنه ديمشلركه يونس عليه السلامك قومندن حق سبحانه وتعالى عذابى كشف ورفع ايلدكدنصكره
توبه واستغفار ايله بينلرنده وقوع بولان مظالمى رد واستحلاله باشليوب حتى ظلما آلنوب اساس
خانه يه وضع اولنان بهاسى خفيف طاشى دخى خانه يى يقوب وچيقاروب صاحبنه عينا
رد ايلديلر يعنى ظلمك جزاسنى عاجلا كورملريله بومرتبه ايله خوفا من الجبار الجليل ندامتلرينى
اعلان ايتديلر * قال ابو ثور بن يزيد الحجر فى البنيان من غير حلة عربون فى خرابه * يعنى ديمشكه
بربنايه جهت شرعيه دن بريله حلال اولميان يعنى ظلما قونيلان برطاش اول بنانك خرابنه
عربون يعنى بيدر (قلت عربون عينك وحرفباك ضمه لريله قاموسده ماعقد به البيع ديو

تفسير اولنمشدركه برمتاعى آلوب وبهاسنى كسدكدن بى ديو تأكيدا ويريلان مبلغدر بو راده
كأن خراب اوله جغى صاتون اولوب او حرام طاشى مبيعه بى كبى اولور ديمشدر (بعض آخر
بو معنابى تأكيدا ديمشكه داربقا اولان جنت دخى ظلم ايله مأخوذ برحجر اوزرينه تأسيس
اولنسه خراب اولمغه مشارف يعنى خراب اولوردى (بعض حكما ديمشلركه ظلمى اراده كده
عدل حق يعنى سكا عدل ايله مجازات ايده جكنى و ناسه ظلم وتعديه قدرت وقوتك وقتنده حق
سبحانه وتعالانك سكا قدرتنى تذكر وتفكر ايله وسفك دما ايلمكه يد وقدرتك وسعت واحاطه سنه
مغرور اولمه كه موت ورحلتدن منزه ومبرا اولان ذات اجل واعلى يد و قدرتكى قهر وهلاكه
قادر در (سحنون بن سعيد ديمشكه امرادن يزيد بن حاتم برشيدن خوف وخشيت ايلمدم انجق
شول كيمسه بكا هيبت ويرديكه حق سبحانه وتعالادن غيرى ظهير و معينى يوغيكن اكا ظلم
ايتمشيدم حين ظلممده جناب بارى متعاله بالالتجا (حسبك الله الله بينى و بينك) ديو بد دعا ايلدى
ديو ندامت واستغفار ايتمشدر (بلال بن مسعود * اتقوا الله فيمن لا ناصر له الا الله * يعنى الله تعالادن
غيرى ظهير ومعينى اولميان عجزه يه ظلم وتعديدن حذر ايليك ديمشدر (على بن الفضيل بركون
بكا ايدركن كوردكلرنده نيچون بكا ايده يورسكز ديو سؤال ايلدكلرنده جوابنده بكا ظلم و تعدى
ايدن كيمسه نك روز جزاده حضور ديوان باريده قائم اولدقده اضطراب حالنه بكا ايدرم ديمشدر
(عليه الصلاة والسلام افنديمزدن (يقول الله تعالى اشتد غضبى على من ظلم من لا يجد له ناصرا
غيرى)حديث قدسيسى روايت اولنمشدر كه بلال بن مسعودك قولى بو حديثى شرح كبيدركه
مفادى * ظاهرا بى ظهير اولان ذاته * ظلم اولور بادئ عقاب شديد ديمكدر (حكايه اولنمشكه امويه
ملوكندن سليمان بن عبدالملك منبرده ايكن بر رجل اى سليمان يوم اذانى تأمل وتفكر ايله ديو
ندا وفرياد ايدر سليمان منبردن نزول ورجل مرقومى چاغروب يوم اذان ندر ديو صوردقده
رجل * فاذن مؤذن بينهم ان لعنة الله على الظالمين * آيتنى تلاوت ايلديكه مألى اهل نار
بيننده برمنادى تحقيق الله تعالانك لعنتى قوم ظالمين اوزرينه در ديو ندا ايدر ديمكدر سليمان رجله
سكا نه ظلم ايلديلر ديدكده رجل وطنمده اولان مزرعه مى طرفكدن اوجانبده اولان وكيلك يعنى
والى غصب واخذ ايلدى دينجه سليمان درعقب * ادفع اليه ارضه وارض مع ارضه * يعنى
مزرعه سنى صاحبنه تسليم وانى ارضى ايله ارضا ايله ديو امر كوندردى (حكايه اولنمشكه نوشروانك
ملك اولمازدن اول تعليم علوم وفنون ايلر بر استادى اولوب بركون نوشروانه بى سبب برقاچ
دكنك اورمغله ايجاع وايذا ايدر بعد زمان زيور افروز تخت كسرى اولدقده خواجه نك
وضع سابقى مضمر درون حقدى اولمغله اى استاد بنى بغير حق ضربه سبب نيدى ديو تو بيخانه
سؤال ايتدكده اول مرد حكيم دخى اى ملك هرفنى تحصيل ايلدك ظلمى دخى سكا طاندرمكه
مرارتنى بيلوب پادشاه اولديغكده عباد اللهه ظلم و جور ايلميه سن ديو جواب ويردكده
نوشروان كلمهٔ تحسين اولان زه لفظنى تكرار ايله پسند وتحسين و استادينه انفعالنى عفو برله
رعايتنى مزداد برله تعظيمه قرين ايتمشدر (بعض ملوكك جامه خوابنه غفلت ظلمدن ايقاظ
ايچون * لا تظلمن اذا كنت مقتدرا * فالظلم مصدره يفضى الى الندم * تنام عيناك والمظلوم
منتبه * يدعو عليك وعين الله لم تنم * قطعه سى يازيلوب نهانى وضع اولنمش (مآل قطعه
اى ملك مقتدر اولديغك وقتده ظلم وتعدى ايلمه زيرا ظلمك صدورى ندامته مفضى ومؤدى
اولور سنك كوزلرك اويور مظلوم ايسه بيدار در وعين الله ايسه اويومز يعنى حقك علمى هر نسنه يه
شاملدر وغفلتدن منزهدر سنك ظلمكى ومظلومك آه وفريادينى بيلوب دعاسنى قبول ايدر
ديمكدر (ابو الدرداء رضى الله تعالى عنه ديمشكه يتيمك كوزى ياشيله مظلومك دعاسندن زياده حذر

(واتقا)

واتقا ايليك زيرا ناس نوم غفلتده ايكن كيجه لرده بونلرك تضرع ودعالرى حيز اجابتده اولور (بنى اميه
قبيله سندن هيثم بن فراس الشامى فضل بن مروانه معرض نصح وتعريضده اشبو قطعه يى تحرير
ايدوب ارسال ايلمش * تجبرت يا فضل بن مروان فاعتبر * فقبلك كان الفضل والفضل والفضل *
* ثلثة املاك مضوا لسبيلهم * ابادهم الموت المشتت والقتل * مآلى اى فضل بن مروان تجبر
وتكبر ايده يورسن عبرت آل كه سندن مقدم اوج اولو فضل وار ايدى آخر سلوك اولنه جق
يوللرينه كتديلر صاحب المستطرفك تصريحى اوزره هيثم ذكر اولنان اوچ فضلدن فضل
ابن ربيعى وفضل بن يحيايى وفضل بن سهيلى مراد يعنى بونلر املاك صاحبلرى عظما ايديلر
رحلت وانتقاللرى ايله سبيللرينه مضى ايليوب آخرته كيدوب واولاد واملاكلرندن تفريق
ايديجى موت وقتل بونلرى اهلاك ايلدى ديمكدر (هيثم فضللردن فضل بن ربيع وفضل بن
يحيا ايله فضل بن سهيلى مراد ايدر (مكتفى بالله خليفه نك وزيرى قاسم بن عبد اللهك نماز
كاهنه اشبو قطعه يى وضع ايلمشلر * بغى وللبغى سهام تنتظر * انفذ فى الاحشاء من وخز الابر *
* سهام ايدى القانتين فى السحر * يدعون الله بقلب انكسر * مآل قطعه بغى وظلم ايتدى
صاقن بغى ايچون منتظر وموعود تيرلر واردر كه انسانك درونلرينه نفوذده يعنى كرمكده ايكنه دن
زياده يعنى طو يولمدن بتار واول تيرلر وقت سحرده انكسار قلبله حقه تضرع ونياز ايدن قانتين
اولان مظلوميننك جناب واجب الوجوده رفع ايلديكى اللردر (حكايه اولنمشكه صدور آل
عباسدن ابن هبيره منصور بن المعتمر نام ذاته رخصت خليفه ايله تقليد قضايى تكليف ايلدكده
منصور مقام اعتذارده بن برحديث استماع ايتدم اندن برو قضا كركمز ديدى ابن هبيره حديثى
صوردقده محدثيندن ابراهيم بكا واكا دخى علقمه وعلقمه يه دخى ابن مسعود رضى الله تعالى
عنه روايت ايلديكى رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك (اذا كان يوم القيمة
نادى مناد اين الظلمة واعوان الظلمة واشباه الظلمة حتى من برى لهم قلما اولاق لهم دواة
فيجمعون فى تابوت من حديد ثم يرمى بهم فى جهنم) روايت ايلدى بوندنصكره قضا وحكومته
بنده خواهش قالمدى ديو ورعندن استنكاف ايلمشدر ومآل اثر دخى يوم قيامت وقوعنده
كروه ظلمه واعوان واشباه ظلمه حتى ظالمينك قلملرينى يونوب ودواتنه ليقه
قويانلره وارنجه جمله سنى نره ده در ديو برمنادى اذن حق تعالى ايله چاغررهمان هپسى
طوپلنوب تيموردن برتابوته قونوب بعده جهنمه آتيلور ديمكدر (قلت) ترجمهٔ مرئيهٔ معلومه ده
ابن هبيره منصور دوانقئ عباسى خليفه نك وزير كبيرى وخلفا باساميهم تاريخلرده مقيد ايكن
وخصوصا مستطرفلرده دخى يالكز ابن هبيره يازلمش ايكن خليفه ابن هبيره ديو خلفادن
صانلمش ولاق دواته ليقه قودى معناسنه فعل ماضى ايكن دواته يا پوشانلر دينلمش اكرلكى دن
صانلمش اولسه ملاقاته ياپشمق لازم كلورمى ويرده اخرى يا ايله لاقى اولملى دكلى هله بو تصرفك
برمحملنى بو فقير عاجز بوله مدم وار ايسه كاره اشارت بيوريله (وروى هرون بن محمد بن عبد الملك
الزيات اشبو حكايه صاحب المستطرفك تحريرنجه عبد الملك الزياتك حافدى محمددن محكيدر
لكن تواريخده مسطور اولديغى اوزره آل زياددن محمد بن عبد الله بن زياد بن ابيه در
سال هجرينك ايكيوزى حدودنده امارتله مأمون خليفه يمنه امير و بنى اميه دن بركيمسه يى دخى اكا
وزير ومحمد بن هرون تغلبى يى قاضى ومفتى نصب ايدوب بعده محمد بن عبد الله تعظيم برله درتيوز
حدودينه دك كندى وبعده اوغلى ابراهيم وزياد واسحق ابن ابراهيم وعبد الله بن اسحق
اواطرفده طوائفدن اوله رق مستقل حكمده اولديلر اكر صاحب الحكايه بو طاقدن ايسه
اسملرده اختلاف واردر خلاصه قنغى ذات ايسه هرون مومى اليه شويله روايت ايدركه * جلس

ابى للمظالم يوما * پدرم بركون دفع مظالم يعنى احقاق حق ايچون عقد ديوان ايدر * فلما انقضى
المجلس * وقتا كه احكام بيوت ديوان صاولدقده * رأى رجلا جالسا فقال له الك الحاجة * بر رجلى
اوطورر كوروب حاجت ومطلوبك وارميدر ديجك * قال نعم تدنينى منك فانى مظلوم قد اعوذنى
العـدل والانصاف * رجل اوت سكا بنى قريب قيلان حاجتم واردر يعنى بر حاجتم واردر كه
ديوانكه رومالى الجا ايلدى زيرا مظلومم عدل ونصفته محتاجم ديدى * قال ومن ظلمك *
پدرم دخى سكا ظلم ايدن كيمدر ديجه * قال انت ولست اصل اليك فاذكر حاجتى * رجل بليغ
مومى اليه ظلم ايدن جنابكدر زيرا سكا واصل اوله مدمكه حاجتمى ذكر و بيان ايدهيم ديو بليغانه
حسن استرحام تمهيدينى اجرا ايلدى يعنى اميرى استكناهه بو تعبيرايله مجبور قيلوب پدرم دخى
* قال وما يحجبك وقد ترى مجلسى مبذولا * هى ادمى مجلسمك مبذول اوليدغنى يعنى ديوانمه
دخول قصد ايدنلره مانع ومزاحم اولمديغنى اشته كوردك سنى محجوب يعنى ممنوع ايدن نه در ديو
استفسار ايلدكده * قال يحجبنى عنك هيبتك وطور لسانك وفصاحتك * رجل فصيح مومى اليه
دخى جنابكزدن بنى محجوب ايدن يعنى تذكر حاجت وافادهٔ مرامه مانع اولان وقار مقبول ايله
حاصل اولان مهابتك وطور و بلاغت غور زبان وفصاحتكدر ديو تأثير كلمات طيبات فصاحت
آياتك بنى حيران ايدوب نطقه ومحاوبه يه مجالم قالمدى معناسنى اشراب ايلدى * قال ففيم ظلمت *
بعده پدرم قنغى شيده مظلوم اولدك ديدكده * قال فى ضيعتى الفلانية اخذ وكيلك غصبا
منى بغير ثمن فاذا وجب عليها خراج اديته باسمى لئلا يثبت لك اسم فى ملكها فيبطل فوكيلك
يأخذ غلتها وانا اؤدى خراجها وهذا لم يسمع بمثله فى المظالم * مومى اليه بكا ظلم فلان يرده ضيعم
يعنى چفتلكم خصوصنـده اولديكه اوچفتلكى وكيلكز بندن بلا ثمن غصب ايتـدى والآن
اقتضا ايدن مقطوعه وعشرينى دفتر ديوانه ديكر نام قيد اولنوب وملكمه خط بطلان چكيلوب
ضايع اولماسون ديو وقتيله ادا قلمقدهيم والحال كه غلهسنى وكيلكز الوب صاتوب يمكده در مظالم
وتعدياتده بونك كبيسى اشيدلمش دكلدر ديجك * فقال له محمد * پدرم مومى اليه * هذا قول يحتاج
الى بينة وشهود واشياء * بو بر قولدر يعنى قول مجرد كدر انكله عمل اولنماز بز بونده بينه وشاهدلره
ودخى بر آز شيلره محتاجز يعنى دعواكى اثبـات ايله مألنده اولان كلامى ديجك * فقال له
رجل ايؤمننى الوزير من غضبه حتى اجيب * مومى اليه آيا وزير غضبندن بنى امين ايدرمى كه جواب
ويرهيم ديو اجراى حسن استرخاص قيلدى * قال قد امنتك * پدرم دخى هاى هاى سنى امين
قيلدم يعنى جوابه رخصتم واردر ديديكنه معـاقب * قال البينة هم الشهود اذا شهدوا فلبس
تحتاج معهم الى اخر فما معنى قولك بينة وشهود واشياء ايش هذه الاشياء انهى الاالجور وعدولك
عن العدل * مومى اليه بينه شاهدلردن عبارت وقتا كه لازم اولدقده بر نهج شرعى شهادت ايدهلر
انلرايله بيله يعنى شاهدلر شهادت ايتدكدنصكره بينه يوندن شئ آخرك معناسى ندر يعنى آخر نسنهيه
حاجت مس ايتمز ايكن اشيا لفظى ندرانك معنـاسى ارتق جور وسزك عدلدن عدولكزدر
ديديكى كبى فضحك محمد * وقال صدقت والبلاء مؤكل بالمنطق وانى لارى منك مصطنعا *
پدريمه مومى اليهك طلاقت و بلاغتنه استحساندن ضحك عارض اولوب ضاحكا اى رجل
طوغرى سويلدك ديو كلام كرارى رضى الله تعالى عنه اقتباسا بلا يى يعنى سنك بو خطاب
الزام نصابكى بن دلمله دعوت ايتدم وسنده استصحابكى الجا ايدن بلاغت وفصاحت كوريرم
ديدى * ثم وقع برد ضيعته وان يطلق له مائتى دينار يستعين بها على عمارة ضيعته وصيره من
اصحابه * بعده مومى اليهك ضيعهسنى كندى يه رددن فضله اعمار ضيعهسنه مدار اولمق اوزره
ايكيوز زر دخى كيسه سندن اعطاسى بابنده وكيلنه نوع تعزيرى شامل توقيع قطعى تسيار

وسزاوار اولديغى اوزره اورجل اجلى اول قدردان امير كندوسنه مصاحب ومستشار ايدوب
حقا كه ازهر جهت نصفتنى اظهار ايلدى * فكان قبل ان يتوصل الى الانصاف واعادة ضيعته
يقال له يا فلان كيف الناس * راوى ايدر مومى اليهك تتمهٔ بيان ظرافتندندركه مقدمجه اشتكايه
كلوب نصفت اميره وصولندن وچفتلكى كندويه اعادهدن اول اى فلان حال عالم وناس نه كيفيتده
ديو صورلمش اولدقده * فيقول بشر بين مظلوم لا ينتصر وظالم لا ينصف * ناس نصرت
اولنميان مظلوم وانصاف ايتمين ظالم مبا ننده شرده يعنى يأس وحيرتده دردهمش ايدى اشبو
سوزى امير مشار اليهه عكس ايتمش اولمغله استصحابندنصكره بركيجه مشار اليه مومى اليهه
مسامره وصحبت خلالى * كيف الناس الآن * شمدى حال ناس نيجهدر ديو صوردقده قول اولى
يعنى شكايت سابقـهسى موجب استظراف امير اولديغنه انتقال ايله * بخير قد اعتمد معهم
الانصاف ودفع عنهم الاجحاف وردت عليهم الغصوب وكشفت عنهم الكروب وانا ارجولهم
ببقائك نيل كل مرغوب * خلق ولايت خيرو راحتله آلودهدر زيرا انلره عدل وانصاف معين ويار
وانلردن تعديات دفع اولنديغى پديدار واموال مغصوبهلرى رد وكروب وكدرلرى كشف وصد
اولنمشدر وذات اميرانهلرينك بقاء دواميله ناسك مرغوبه نيللرينى دركاه حقدن نياز ايدرم يعنى سنك
وجودك عالمى مرادلرينه واصل ايدر ديو رشك انداز حريرى وصاف اولهرق معناى مذكورى مشرب
كلام مذكور ايله جواب ويرمش واميرى برقاندخى كندويه مستصحب ايتدرمشدر تغمدهم الله
تعالى بغفرانه (قلت) اشبو سراپا عبارهسى كوستريلان حكايه اكر دكلرسه كرترجمهٔ مرئيهٔ معلومهده
(حكايه اولنمشكه محمد بن عبد الملك ديوان عاليلرنده مصالح ناسى رؤيت ايچون جالس اولوب
هركسك مصالحنى على حدة رؤيت ورد مظالم ايلرايكن بر رجلى مجلسندن
بعيد بر محلده قعود ايلمش كوردكده رجلى چاغروب نه اوتوررسن حاجت ومصلحتك ندر ديو سؤال
ايلديجه رجل اى امير المؤمنين بن مظلومم عدل وانصافكزه التجا ايدهرك كلدم ديدكده محمد
ابن عبد الملك اى كيمسه چونكه اشتكا واظهار مظلمه ايده جكسك حضورمده بو قدر ناس افاده
وعرضحال ايلديلرده سندن غيرى افادهٔ مرام ايتمز كيمسه قالمدى اكرچه سؤال ايلمسم افاده
ايتميه جكسك عرضحالدن سنى كيم منع ايلدى ديديجه رجل مظلوم اى امير المؤمنين عظمت
ومهابتك وطول لسان وكلامده فصاحتكدن خوف وحجاب ايلديمده افادهٔ مرام ايده مدم ديدكده
محمد بن عبد الملك نه شيده مظلومسك ديديجه رجل اى امير المؤمنين جناب خلافت نصابكز ظلم
وتعدى ايلدى ديدكده محمد بن عبد الملك اى كيمسه نه ظلم ايلدم ديديجه رجل اى امير المؤمنين حالا
قريهمزده طرفكزدن نصب قلنان وزيرك عقار واراضيلريمى بى ثمن اولهرق غصب واخذ
ايدوب والآن اقتضا ايدن خراجنى بنه طرفكزه ويرمكه ملكمده وزيريكك اسمى ثابت اولميه
الحالة هذه اراضيلرده حاصله اولان غلهيى اخذ ايلربو ندن زياده تعدى وظلم اولورميكه حاصلاتنى
وزيرك اخذ ايليه ده واقتضا ايدن خراجى بنه بن اعطا ايليم ديدكده محمد بن عبد الملك اى كيمسه
سكا ظلمى بنمى ايتدم نيچون سن ايلدك ديو بكا تعريض ايدرسن ديديجه رجل اى امير المؤمنين
تحت تصرف وملككزده اولان ولات وعمالكزك ايلديكى ظلم وتعديلر جناب خلافت نصابكزك
ظلميدرسز كه خليفه وامير المؤمنين سكز ولات وحكام وعمالكزك احواللرينى دائما تفتيش وتفحص
ايليوب ظلم وتعديلرينه راضى اولماملو سكز غافل ياخود معلومكز اولوبده دفع ورفعنه سعى
وتنبيه بيورمديغكز تقديرجه ظلم وتعدى يى جنابكز ايتمش اولور ديدكده محمد بن عبد الملك اى
كيمسه بو خصوصه بينه وشهود واشياكز وارميدر ديديجه رجل اى امير المؤمنين حضوريكزده
مكالمه ومحاوبهيه اذن ورخصت ويرديكز وامان دخى ويررسه كرسويليهيم ديدكده محمد بن عبد الملك

اذ ن واماندر سويله دينجه رجل اى امير المؤمنين بينه وشهود واشباكز وارميدر يورديكز بينه
شهود ديمكدر واشيا نه ديمكدر بو كلامكز دخى برجور وظلمدر وعدل وانصافدن خروجدر
ديد كده محمد بن عبد الملكه ضحك ضرورى عارض اولوب ملك وعقارينى رد واعطا
ايتدرد كدنصكره ايكيوز التون اراضى وعقارينى تعمير وتميم ايچون اعطا وكندويه مصاحب ايليوب
اقرب قرنادن اولمش عقار واراضيسنه دسترس وملكه تقربدن اول رجل مرقومه ناسك حال
وكيفيتى نشكلدر ديو سؤال ايلدكده مظلومينه اغاثه واعانه ايدر يوق وكروه ظلمه دن امنيت
مفقود در ديمش ايدى وقتا كه عقار واراضيسنه مالك وملكه انتساب دنصكره سؤال ايلينجه لله
الحمد والمنه ناس خير وسلامتده وجنابكز عدل وعدالتده وحضوريكزه دخوله مانع وحجاب اولميوب
املاك مغصوبه لر اصحابنه رد ودفع اولنمده وكروب ومشقتلر كشف وازاله اولمده در اى امير
المؤمنين جناب خلافت نصابكزك حيات وبقاسيله هركشى راغب وطالب اولديغى مطالبه
نائل وواصل اولور ديه رك كلامه ختام ويرمش ديو ترجمه نامنى بولمشدر همان صيغهٔ عبارهٔ
عربيهٔ اصليه سنه چكيلوب عبارينه باقيله اصلح الله شاننا امين (آثار اسرائيليه دندر كه نقل اولنور
حضرت موسى صلوات الله على نبينا وعليهك زمان سعادتلرنده ضعفاء بنى اسرائيلدن عيال
واولاد صاحبى بر رجل فقير صيد سمك وفروخت ايليوب ثمنى ايله اولاد وعيالنه تدارك قوت ونفقه
ايدر ايمش رجل مرقوم بر كون صيد وشكار ايدر ايكن شبكه سنه بر بيوك بالق دوشمر رجل
مرقوم فرح وسرور ايله اخذ وبيعه كيدر ايكن ضابط مقوله سندن بر كمسه يه تصادف ايدر
اول بالغى يدندن غصب ايتمك استه دكده رجل مرقوم ممانعت قيدنده اولور غاصب مرقوم صياد
فقيرك باشنه الندده بولنان سردسته ايله ضرب وجيع مؤثر ايله اوردقده جانى آجيوب الهى بن قوللكى
ضعيف واو ظالمى قوى خلق ايلدك بكا ظلم وتعدى ايلديكى معلوم عزتكدر حقمى بودار دنياده عاجلا
احقاق ايله آخرته براقه ديو بد دعا ايدر وقتا كه غاصب ضارب سمكى خانه سنه كتوروب وزوجه سنه
طبخ ايتديروب واوكونه قيوب اكل ايچون دستنى صوندقده بارى تعالانك قدرتيله سمك اغزينى
اچوب ظالمك دستنى برصورنده اصرركه وجعندن تحملى قالميوب علاج ومداوات قصدى ايله
طبيبه سكر در طبيب كوردكده بونك دواء وعلاجى پارمغى قطعدر وقطع اولنمديغى تقديرجه
اوجه سرايت ايدر ديدكده پارماغنك قطعنه ناچار رخصت ويرر پارماغنى قطعله خانه سنه
كلدكده وجعى ينه ظهور ايدوب كفنه سرايت ايدر ينه طبيب مرقومه كلوب يديكزيده يلكه
قدر قطع لازم كلمش ديدكده يدينى دخى قطعه قرار ويروب كسديرر لكن چاره اولميوب وجع ساعدينه
سرايت ايدر وبو حالله هر عضوى قطع ايتدردكجه ايلر ويه يورمكله نهايت يأسله حزن
وبكا وجناب بارى تعالانك كشف وازاله سنى رجا وتضرع ايدرك طاغلره دوشوب براغاجك
تحتنه كلور واو حالده كندويه نوم عارض اولوب نائم اولدقده منامنده اى مسكين ودردمند
دواء وعلاج قصد ايده رك اعضاكى قطع ايتديردك نيجه دك كسديررسن ظلم ايتديكك خصمكه كيت
وارضا ايت ديو برمنادى ندا ايلر كورر درعقب متنبه اولوب هوشى باشنه كلدكده تا با شهره دخول
ورجل فقير صيادى سؤال ايله خانه سنه كلوب اخذ ايلديكى سمكك ثمنى اعطا ووافر تضرع
ونياز ايله ارضا ايلدكده فى الحال وجعى ساكن اولوب واو كيجه خانه سنده بيتوتت ايليوب
صباح اولدقده منقطعه اولان اعضاسى كما كان عودت ايدر بو خصوصده حضرت موسى
صلوات الله على نبينا وعليه طرف بارى ذوالجلالدن وحى نازل اولمشكه اى موسى عزت وجلالمه
قسم ايدرمكه او رجل خصمنى ارضا ايلميه ايدى مدت حياتى قدر يعنى اجلى كلنجيه دكن اكا
عذاب شديد ايدر ايدم (حضرت انس رضى الله تعالى عنه نقل وحكايه ايلمشكه بركون

امير المؤمنين حضرت عمر رضى الله تعالى عنهك مجلس سعادتلرنده بن اوطورر ايكن اهل مصردن
بر رجل كلوب اى امير المؤمنين مقام ومسنديكز فقرا ومظلومينك عوذ والتجا ايده جكارى
مسند ومرتبه در ديدكده حضرت عمر بن الخطاب رضى الله تعالى عنه اى رجل سؤالكه اجابت
ايده نه عائد اولدك حاجتكى قضا ايدرم مرامك نه ايسه افاده ايله ديدكده رجل اى امير المؤمنين
حالا والئ مصر عمرو بن العاصك اوغلو ايله مسابقه ايتدك يعنى آت قوشدردق بن انى سبقت ايتمه
آردمدن يتشوب * انا ابن الاكرمين * يعنى بن باباوانا جانبلرندن كشى زاده ايكن بنى ندن كچدك
ديوب قامچيله بكا اوردى وباباسى عمرو بو ضربى اشتدكده جناب عدالت نصابكزه اشتكا ايدر
خوفنه بناء بنى زندانده حبس ايلدى برتقريب ايله حضور سعادتكزه كلدم احقاق حق ايليك
دينجه حضرت عمر اى رجل عمرو بن العاص واوغلو كلنجيه قدر بو محلده مكث واقامت ايله
ديو عمرو بن العاصه كتابم يعنى ارسال بيوردقلرى امرى سكا واصل اولدقده موسم حجى كوزت
يعنى حجدن عودت ايده جكم هنكامده سن واوغلك فلان حاضر اولكز ديو فرمان كوندردى وقتا كه
حضرت عمر رضى الله تعالى عنه حج شريفه عازم اولوب ونسك حجى ادا برله عودت ايدر
حضرت عمر رضى الله تعالى عنه ناسك امورلرينى كورمك ايچون اوطورر يعنى اجراء عدالت
ايدركن حاضر بولنان عمرو بن العاص واوغلى رجل مصرى بى مواجهه برله ال درهمى ديو
قامچيسنى مصرى يه اعطا ايدر رواى اولان انس بيورر لركه رجل مصرى ابن عمروى شويله
ضرب ايلديكه كاشكى بز ضرب ايديدك خفيف دوشردى تمناسنى ايتدك حاصلى مصرى ضرباتنى
كسمدى وكثرتندن آجيوب قامچى بى يدندن نزعه عزم وقصد والحال كه حضرت خليفهٔ باحق
ادر ابن الاكرمين بيوررلر ايدى پس رجل مصرى اختيار يله قامچى يى براغوب اى امير المؤمنين
بن سايهٔ عدلكده حقمى استيفا وتشفى صدر ايلدم ديدكده عمر بن الخطاب رضى الله تعالى عنه
اى مصرى سوطى ضلع عمروه وضع ايت يعنى باباسنه ده چال قامچى يى ديدكلرنده رجل مصرى
بن بنى ضرب ايدنى ضرب ايلدم ديو نياز ايديجك والله اى مصرى اكر عمرو بن العاصى دخى
دوكسك كيمسه سكا مانع اولماز ايدى تا اوصا نجيه دك ين بيورد قدنصكره حضرت عمر
عمرو بن العاصه تحت ولايتكده اولان عباد اللهى انالرى حرلر طوغورمشلر ايكن نه زمان انلرى
كندوكه غلام وكوله قيلدك ديو عتاب ايلدكده عمرو بن العاص اى امير المؤمنين بو خصوصه
علم وخبرم يوق ايكن واقع اولمش ديه رك اعتذار ايتمشدر رضى الله تعالى عنهم (حكايه اولنمشكه
احمد بن طولون كه ايكيوز اللى درت تاريخنده مصرده متوسد وسادهٔ حكومت ايدى اوائل
حالنده تصدى ايلديكى ظلم وتعديسندن ناس سيدهٔ نفيسه رضى الله تعالى عنهايه اشتكا
ومشار اليهادن استغاثه واستعانه ايلدكلرنده سيدهٔ نفيسه حضرتلرى نه وقت سرايندن شهرى
جست وجويه چيقار ديو سؤال يارين چيقه جغى كوندر ديو خبر ويرديلر سيدهٔ نفيسه
فرد اى شكايتده ذكرى آتى نصايحى بر رقعه يه يازوب وسترهٔ نفيسه لرينه بوريتوب كنارطريقده
بكلر وقتا كه احمد بن طولون اومحلدن كچركن سيدهٔ نفيسه يا احمد ديو خطاب
بيوردقده احمد بن طولون ذات نفيسهٔ مشار اليهايى بيلوب درعقب فرسندن نزول وتعظيم
وتكريم ايله يد مستورهٔ نفيسه سنده اولان رقعه يى آلوب درآن اوقيوب متأثر اولمغله فى الحال
حضور مشار اليهده استغفار وندامت ايله عدل ورأفته باشلركه مورخينك تحريرى اوزره
خيرات وحسناتله مشهور برذاتدر سيدهٔ نفيسه رضى الله تعالى عنها وعن جميع الال حضرتلرى
رقعهٔ مذكوره ده * ملكتم فاسرفتم وقدرتم فقهرتم وخولتم فعسفتم ووردت اليكم الارزاق
فقطعتم هذا وقد علمتم ان سهام الاسحار نافذة غير مخطئة لاسيما فى قلوب اوجعتموها واجساد

اعر يتموها اعملوا ما شئتم فانا صابرون وجوروا فانا مستجيرون واظلموا فانا الى الله متظلمون ✻
﴿ وسيعلم الذين ظلموا اى منقلب ينقلبون ﴾ يازمش ايديكه مألى مصرى تملك ايلديكز عقبنده
اعتدال ايتميوب احكامده افراط ايتديكز و تصرف خلقه قادر اولديكز لكن قهر ايتديكز
وخدم وحشم وماله مالك اولديكز لكن ظلم ايتديكز ارزاق خلق انبار ضبط كزه وارد اولدى
اما قطع ايتديكز اشبو نصحمى طوتكز معلومكز دركه سحرده آتلان اوقلر يعنى نيازلر نافذدر يعنى
خطا ايتميوب هدف اجابته رسيده اولور ولاسيما وجع ويرديككز قلوب بدن ولباسدن عارى قلديغكز
اجساد اصحابندن آتلان بددعا اوقلرى خطا ايتمز ايمدى نه ديلرسه كز آنى اشليكز بز صابرز وجور
ايديكز بز مستجيرز يعنى حقده صغنورز وظلم ايديكز بز بارى يه تظلم وتشكى ايدرز ديوب اشبو آيت
كريمه يه ﴿ وسيعلم الذين ﴾ الخ استناد ايلمشدر مفهوم شريفى بالاده دخى اشارت اولنديغى
اوزره كرك اعتقادا وكرك قولا وفعلا مطلقا ظلم ايله متصف اولنلر نره يه كيده جكلرينى
اولدكلرندنصكره بيلورلر يعنى جهنمه كيدرلر ديمكدر (محكيدركه حجاج ظلما بركيمسه يى حبس
وسجن محبوسين مظلومينه ادخال ايتمش براز زماندنصكره او مظلوم بليغه يأس كله رك
✻قدمضى من بؤسنا ايام ومن نعيمك ايام والموعد يوم القيمة والسجن جهنم والحاكم لايحتاج الى بينة
كلام مسلم تير تأسيرينى بر رقعه يه يازوب اوغشوم سنكدله كوندرمشدركه مألى آشكار اولديغى
اوزره بزم ايام اكدار وعذاب ارتسامزوسنك هنكام تلذذات وصفا التزامك چوغى كچدى يعنى بو عالم
فانينك هرشيئى فنا بولور وجمله مزك احقاق حق اولنمق اوزره واره جغمز برقيامتدر يعنى قيامت
قوبدقدنصكره حضور معنوى حق تعالايه وار يرزوحاكم روز حساب دخى علم ازليسى جميع احوالى
محيط اولوب مخلوقى كبى شاهده محتاج اولميان جناب رب عزتدر ديمكدر (اشبو حكايه نسخه ٔ
فقيرده بولنمغله درج اولندى (صاحب مستطرف هر عاقله لايق اولان ظلم و تعديدن كف
يد وسنن وطرق عدالته سلوك و انصاف ايله معامله وسرا وعلانية الله تعالايى فكر و مراقبه
ايدوب خير و شر مقابله سنده مجازات و ظلمه يه ظلم و تعديسى بدلى عقاب و عذاب ايده جكنى
بيلمك واجب اولديغى اشبوذكر ايتديكمز آثاردن متعين اولور ديمشدر (ابو محمد حسين بن محمد
الصالحى حكايه ايلمشكه معتضد بالله خليفه بركون نصف نهارده قصر عاليلرنده جالس
ايدى بزلر دخى تختنك اطرافنده قائم ايدك تناول طعامدنصكره اويخويه واردى برمقدار
نومدنصكره اضطراب ايله متنبه اولوب اى خدم ديو ندا ايلدكده سرعتله وارديغمزده تيز
حقه اعانه ايدك و وارك شط نهر اوزرنده شوهيئتده بربوش قايق وار در قايغى اسكله مأمورلرينه
كوزتديرك وملاحنى آلك حضوريمه كتورك ديو امر ايدروار يلوب تعريف خليفه اوزره بر قايق
بولوب قايغى محافظه يه آدملر براغوب ملاحى حضورينه كتوردبكمزده خليفه يى كورديكى
كبى تلف اولمق مرتبه سنده دتره مكه باشلدقده خليفه صيحه ايله بره ملعون بوكون قتل ايلديكك
بيچاره خاتونك قضيه سندن خبرويروب بنى تصديق ايت والا بوينكى اورورم ديدكده شخص
مرقوم دلى طولشه رق بوكون على السحر فلان اسكله ده طورركن اورايه مثلى نایاب واوزرنده
ثياب فاخره وحلى وجواهر ايله مزين بر مرئه كلدى مالنه طمعا الدادوب قايغه اركاب ايتدم
وفى الحال بوغوب شطه آتدم واثوابنى تفتيش ايدرلر خوفيله اويمه كتوره ميوب شط ملاحدن
خالى اولدقده واسطه طوغرى قاچوب چكديررکن كلوب بنى طوتوب حضوركزه كتوردیلر
ديدكده حلى نره ده در سويله بيوردقلرنده قايغك قچى آلتنده در ديو خبرويرد امر خليفه ايله
طاقيله كتوردلر فى الحال شخص قاتل مرقومى شطه آتوب غرق ايتديرر (و بغداد ايچنده
هنكام سحر فلان اسكله يه اوزرنده حلى وجواهر ايله كلمش خاتونك متعلقاتى كيم ايسه كلسون

ديو ندا ايتديرر ايكنجى كونى خاتونك اهلى كلور واشياسنى آلور (راوى ابو محمد حسين ديركه
خليفه نك بو قضيه يه وقوف واطلاعندن تعجب ايدوب اى امير المؤمنين جناب خلافت نصابكزه
بو حادثه الهامى اولندى ديدبكمده خليفه منظورك اولديغى اوزره او يقوده ايكن آق صقاللى
و بياضلر كيمش بر ذات ظهور واسمله اى احمد بر مرئه يى قتل واثوابنى آلوب قاچقده اولان
ملاحى طوت واكا حدى اجرا ايله صاقن فوت ايتمه ديو شخص قاتلى محليله بكا تعريف ايلدى
بيوردیلر (اسعد فقير ديركه خلفاء وسلاطين ملهم اولملريله انلردن بو مقوله حالات بعيد دكلدر
حتى پادشاه سابق محمود الخصال حضرتلرينه آستانه ده قبان دقيق جوارنده ايكيوز سنه دنبرو مرقدى كم
اولمش يعنى برخانه التنده قالمش احمد بخارى نام عزيز عالم مناءده پادشاه كرامت دستكاهه
ظهور وتعيين مقامنى افاده ايتمكله بيدار اولدقلرنده امر همايونلريله خانه ٔ مذكور آلنوب زمينى
حفر اولندقده اثرى ظاهر اولمغله اوزرينه قبه و يانته زاويه بنا اولنوب حالا زيارتكاه اولمشدر
واو تاريخده اثر مذكوره فقيرك بولديغى تاريخدر ✻ قرب قبان دقيق ايدن احيا پيرك ✻
مرقدى غائب ايكن بوشه فيض آلود ✻ كشفنه سويلدى الهام ايله اسعد تاريخ ✻ بولدى
بو مرقد احمد بابايى خان محمود ✻ خلاصه پادشاهان ولاسيما سلسله ٔ طيبه ٔ آل عثمان جعلها الله
باقية الى يوم الميزاندن بو مقوله تأييدات ظهورى صحائف تواريخده مسطور آراى بياندر وحالا
زيب سرير شوكت وناشر آثار مبرات ورأفت السلطان عبد المجيد خان ابن السلطان محمود خان
طول الله تعالى عمره ووفر نصره حضرتلرينك اهل قلوب واولياء كرامه ميل وركون وحسن
اعتقاد همايونلرى بر سجيه ٔ كرامت نشان وكون كبى ظاهر اولان مرحمت وصلاحلرى بر موهبه ٔ
جليله ٔ باهر البرهاندركه كندولرينه عالمك بيلديكى اوزره بو نججه توفيقات وتأييدات ظهور ايدوب
وايده جكى متوقع اهل درون بلداندر ايده الله تعالى وطال بقاءه بالنصرة و السرور آمين

﴿ الباب الحادى و العشرون ﴾

اشبو يكرمى برنجى باب سلطانك سيرتى و ولاة وعمال اوزرلرينه جبايت عشر وخراجده
لازم اولان شروط وبيت المالدن انفاق يعنى معاش اعطاسى معين اولنلرك واهل
ذمتك احكامى بياننده ايكى فصللى بر باب معتنابهدر ﴿ فصل اول ﴾
اراضيده اولان مال و خراجى جمع ايلمكده سلطانك سيرتى و بيت المالدن انفاق وجمع مال
خراجه مأمور قلنان عمالك سيرتلرى بياننده در (جعفر بن يحيى ديمشكه خراج يعنى
رؤس اهل ذمتدن النان مبالغ ايله اراضيدن النان مقطوعه وعشر ملوكك وملكنك عمادى
يعنى اساسيدر واشبو خراجى عدالت قدر زياده ايدر وظلم قدر نقصان واراضى يى تعطيل
ايدر برنسنه يوقدر و بلادك خراجى وخراجك تدنيسى ظلم وجوردر اهل خراج وزراعته
ظلم ايدنلر و بو تقريب ايله اراضى يى خالى قيلانلر قارننى طويورمق ايچون
وجودندن اتى قوپاروب اكل ايدنلر كبيدركه بر عضوندن طويارسه عضو آخرينى ضعيف
ايلمش اولور كه الم جوعدن نفسندن قطع ايلديكى عضوك الم ووجعى زياده در ورعيه يه
وسع وطاقتلرينك فوقنده تكليفات ايله پراكنده و پريشان ايدنلر اساس بيتك ترابنى الوبده
بيتك سقفنه وضع ايدنلر كبيدر اهل زراعت اولان رعيه نك ضعف وقلتى اراضينك خرابنه
وزروع وحيواناتك قلتنه سبب اولور اراضينك خراب اولمسى وزروع وحيواناتده قلت وضعف
خراجك قلتنه سببدر وخراجده ضعف وقلت دخى لشكر و عسكرك قلتنه سببدر ولشكر
وعسكرده قلت وعدم اقتدار اعداى دولتك هجوم واستيلا رينه وسيله اولور (قلت) ذكر

اولنا ن جعفر صدر اعظم هرون الرشید اولان مشهور برمکیدر علیهم الرحمه (حکایه اولنمشکه
مأمون خلیفه بر کیجه اویقوسی قاچوب سمیر طلب ایدر سمیر دیو کیجه وقتی حکایات سویلیان
کیمسه‌یه دیرلر امری اوزره کتوراد کده تعریض طریقیله ای امیر المؤمنین موصلده بر بیقوش
بصره ده اولان بیقوشك قزینی اوغلنه تزویج ایلمك مراد ایلد کده بصره ده اولان بیقوش
موصلده اولان بیقوشه قزیمی ویریرم لکن مهر اوله رق یوز قطعه جفتلك ویرانه سی استرم
دید کده شمدی مقتدر دکلم لکن بلده مزك والیسی سلمه الله تعالی برسنه یه قدر دخی طوررسه
یوزدن زیاده ویرانه حاضردر دیو استهزا ایتمش دید کده مأمون خلیفه بوقصه دن حصه
آلوب وتیقظ ایدوب اطراف واکنافده اولان ولات وعماللرینی تفتیش وتفحص بر له سیرت عدالتده
اولانلری ابقا وظلم وجورده اولانلری تکدیر وعزل ایلیوب راحت بخش سکان بلاد اولمشدر
روح الله تعالی روح الخلیفة والموقظ (ابو الحسن بن علی الاسدی پدرندن نقل وحکایه ایله پدرم
دیدیکه لغت صعیدیه اوزره تألیف اولنوب عربیه‌یه نقل اولنا ن برکتاب قبطیده کوردم یازرکه
حضرت یوسف علیه السلام ملك مصر مدیریکن برسنه ده خراج مصردن آلتون اوله رق
جمع ایلدیکی * اربعة وعشرون الف الف واربعمائة الف دینار * یعنی یکرمی درت بیك کره
بیك ودرتیوز بیك دینار ایدی واول مالدن درتیوز بیك دینار نیل خلیجلری وکوپرولر وترعه‌لر تعمیر
وتطهیرینه وابنیهٔ لازمهٔ اعمالی وتوسعهٔ بلدان وسائر مصارف ارضیه‌یه وسکزیوز بیك دینار
ارامل وایتامه هر نقدر بعضیلرینك مالی اولورسه ده میراث ملکدن دور اولمسونلر دیو صرف
اولنور ایدی وایکیوز بیـك دینار علما وعباده صرف وایکیوز بیك دینار دخی صدقات
وکمال فقر وفاقه‌لرندن اداسنه مقتدر اولمیان مدیونینك دیونـنه صرف اولنور ایدی برمنوال
مشروح توزیع وتقسیم اولندقدنصکره امثالری حضور ملکه جمع اولوب تشکر وتهنیه وطول
بقا ودوام عمر وعز وسلامتنه بعد الدعا سائر فقرانك جمیله دخی امر وجمله سی اطعام اولندقدنصکره
سبب فاقه‌لرندن اقچه‌لری اخذ وقبض ایلدکلرندن سؤال اولنورلر اکر فاقه آفت زماندن
یعنی سهام قضا ایله اولمش ایسه معاشلرینه ضمیمه تعیین ایدر ایدی ایمدی اشبو مصارف فرونهاده
اولدقده باقی قلان دنانیری یوسف علیه السلام نوائب غیر خالیه ومصارف مقتضیهٔ مملکت
ایچون خزینهٔ بیت الماله وضع ایدرلر ایدی (مورخیندن ابو دهم دیمشکه ارض مصر اراضیٔ
منحطه اولدیغندن ماء نیل منازل وبیوتلرینك تحتندن جریان ایتمکله مراد ایلدکلری مقداری
حوض ومخزنلرنده حبس ایدوب استدکلری محلاره جریان ایتدیررلر ایدی حتی حق سبحانه
وتعالی بونی فرعوندن حکایة ﴿ الیس لی ملك مصر وهذه الانهار تجری من تحتی افلا تبصرون ﴾
بیان بیوررکه مألی یعنی عهد موساده صلوات الله تعالی وسلامه علی نبینا وعلیه ده اولان
فرعونك زعمنجه موسی علیه السلامدن خوفا عن ایمان قومدر یاسنده افضلیتنی استدلال
تقولنده قومنه بالذات ویامنادیسی واسطه‌سیله ایلدیکی ندایی حکایة نازل اولان ﴿ ونادی
فرعون فی قومه قال یا قوم الیس لی ملك مصر وهذه الانهار تجری من تحتی افلا تبصرون ﴾
بیوررکه مألی ای قوم مصرملکی بنم دکلیدر کورمزمیسزکیم اشبو اعظم انهار اولان نیل
قصریمك التندن یاخود اوکندن باغلر وبستانلریمه جریان ایدر دیمکدر اشته او عصرده مصر
عظیم اولوب کندویه معادل روی ارضده برملك یوق ایدی نیلك اطرافنده بربرینه متصل
معمور بوستانلر وباغچه‌لر اولوب مزارع خالیه یوغیدی رشیده وارنجه قدر اراضی معموره‌یی
﴿ کم ترکوا من جنات وعیون ومقام کریم ونعمة کانوا فیها فاکهین ﴾ آیت کریمه سی اشبو

عمرانی مبیندر (عبد الله بن عمر رضی الله تعالی عنهما بیورمشدرکه فرعون مسفور وزیری
هامانی سردوس دیدکلری خلیجك حفر واعمارینه مأمور ایلد کده اهل قری خلیج مرقومك
قریه‌لری تحتندن جریان ایتمسیچون رضالریله هامانه کایتلو اقچه ویررلر اولدخی شرقدن
غربه وشمالدن قبله جانبنده واقع اولان قرالردن اجرا اولنور صورتنده تسویه وتنظیم ایله عودت
وبعد الصرف آرتان مبالغ ایله فرعونه اهل قرانك رضالریله اعطا ایلدکلرینی بیانله عرض
خدمت ایتدکده فرعون وزیری هامانه اولولر وافندیلره لایق ومناسب اولان قوللرینه میل
وشفقت وخزائن وذخائر ایله معاونت ایدوب اللرنده بولنا ن امواله رغبت ایلمکدر
ارتق انلردن برحبه اخذ اولنمق شان وفتوتمه روا دکلدر دیوب الثان اموالی حسابیله اصحابنه رد
ایتمشدر (حضرت ابن عمر حق سبحانه وتعالایی بیلیوب وملاقاتی رجا وعذاب وعقابندن
خوف وخشیت ویوم حساب وجزایه ایمان ایتمیه نك سیرت ومسلکی بو وجه اوزره اولنجه
(لا اله الا الله * محمد رسول الله) دیوب ویوم حسابه ایقان وثواب وعقابه ایمان ایدنلرك
عدالتده سیرتی فرعوندن بالا اولمق احری دکلیدر دیمشدر (ابن عباس رضی الله تعالی عنهما
قصهٔ یوسفده اولان ﴿ اجعلنی علی خزائن الارض ﴾ مکرمه سنده خزائن ارضی خزائن
مصر ایله تفسیر ایتمشدر (حضرت یوسف بن یعقوب صلوات الله علی نبینا وعلیهما وقتا که
عزت ودولت توجه ایدوب خزائن ارض دلخواهلری اوزره ید سعادتلرینه کچوب تألم افتراء
ومحن سجنه صبرینه وشهواته عدم تبعیتنه عوضا رب العالمین ومجیب دعوة المضطر بن عزیز
مصری کندویه مسخر ایدوب ارض مصرده تمکین وملك ملك زمین اسلامی قبول ایلدی
عزیز مصر آخرته انتقالدنصکره حضرت یوسف علیه السلام مستقلا تملك ایدوب شوکتی
مزداد اولدی لکن امرأهٔ عزیز زلیخا که مقدما یوسف علیه السلامه حب وشغف وزیاده سیله
تعشق ایتمش ایدی تغیر ازمان وتبدل احوال ایله چشملرینه عما وبدننه کبرسن سببیله ضعف
ورخا وفاقه کلوب فقر سببیله حال ثروتی دیکرکون اولمش ایدی زلیخایه بعضیلری
حالا ملك مصر اصحاب مرحمت وارباب کرم وفتوتدن بر ذات اولوب زوجکك حیاتنده
حفظ وحراست ومثوی ومنزلکده مکرمت ایله احسان ایتمش ایدك کندوکی اعلام ومشار الیهدن
استرحام ایلسك اعانه ایلمه سی متیقندر دیوب بعضیلری دخی تخویفله صاقن کندیکی بیلدرمه
زیرا مشار الیهه حب وتعشقك سببیله مراوده ایلدیککده ابا واعراضلری حسبیله افترا ایله
سجنه القایه وسیله اولدك بوجنایتکه بناء مکافات ایلمکده محتملدر دیو منع قیدنده اولدیلر لکن
زلیخا اوذات عالیقدرك حلم وکرمی رعنا معلومدر کندیمی بیلدیریرم دیو ممرلری اولان
طریقك برکوشه سنده بکلادی وقتا که یوسف علیه السلام عظماء قومندن جم غفیر
وخدم کثیر ایله کذار ایدرکن زلیخا حس ایدوب قیام وکلامه اغاز ایدوب * سبحان من جعل
العبید ملوکا بالطاعة والملوك عبیدا بالمعصیة * یعنی شول ذات اجل واعلایی تسبیح وتقدیس
ایدرمکه طاعتی سببیله عبدلری ملك ومعصیتلری حسبیله ملکلری عبد ایدر دیدی یوسف
علیه السلام بو مناجات حزینی استماع ایله سن کیمسن دیو سؤال ایلد کده زلیخا بذاته جنابکزه
خدمت وصاچلریکی الله طریان ومنزلمده مکرمتکده اولان فقیره‌یم جنابکز حقنده بندن صدور
ایدن محض خطا ایدی ایتدکلرم کردار ناهموار بولمه کلوب وبالنی طاندم ودریای اکداره
سرا پا باتدم قوتم کتدی ومالم بتدی وچشممه عمی طریان ایتدی مال ومنالدن دور وناسدن ناچار مدد
واستعانه‌یه مجبور اولدم بعضیلری آجر وبعضیلری آجز اولدی کافهٔ اهل مصرك مغبوطه سی
اولمشیکن شمدی محرومه وبلکه محرومه سی اولدم اشته مفسدینك جزاسی بودر دید کده

اول كريم ابن الكريم يعنى يوسف عليه التسليم بكاء شديد ايله اغليوب اى زليخا بكا
اولان حيدن قلبكده اثر قالديمى ديدكلرنده زليخا ابراهيم عليه السلامى خليل ودوست اتخاذ ايدن
جناب خداى متعاله يمين ايدرمكه جمال عفت شعاريكزه بركره نظر ايتمك زمينى طولدبرن سيم وزره
مالك اولمدن نزد فقيرانه مده احب وار بحدرديو سوزوكذار ابراز ايلدى پس يوسف عليه السلام
باركاه عاليلرينه عودت بيوردقلرنده فى الحال قرناسندن برينى وارز ليخايه سويله اكر ذات زوج دكل ايسه
كندوبى تزوج ايده يم يوق ذات بعل يعنى زوجى وار ايسه اغنا ايده يم ديو ارسال ايدر مرسل
مرقوم زليخايه كلوب مأمور يتنى افاده واستخبار ايديجك زليخا مرسل ملكه اى مأمور يوسف
صديق ايابنى استهزامى ايدر الله حقيچون بكا ايلدر زيرا مشار اليه بنى هنكام شباب وجمالده اراده
واختيار بيورمديلر شمدى نه كيفيتله قبول بيوررلر كه عجوز نابينا وفقيرهٔ بى نوا اولدم ديو مأيوسانه
صورت اعتذار استرحام مدار ايدر وقتا كه مرسل حسبحال تضرع وتحسر اشتمال زليخا بى
عرض عتبهٔ ملك نبوت دستكاه ايلدكده زليخايه فى الحال نقدينهٔ بى عد تجهيز ارسال بيوررلر
كنديبى تجهيز ومصلحت عقدى دخى اتمام ايدوب حرمسراى يوسف عليه السلامه داخل
اولور ايله زفافده صف آراى صلات اولدقدنصكره اسم اعظمله تقديم دعاسى دركاه اله قبو مده
جاى قبولده اولوب حق سبحانه وتعالى زليخانك يوسف عليه السلامه مراوده ايلدبكى كونده
اولان حسن وجمال وشبابنى اعاده ايدوب اول نبى كريم زفاف ومشار اليهادن ايكى بكر بولديلر وزليخادن
افرائيم بن يوسف ومنشا نام ايكى ولد عزيزى اولوب عالم مقدس جنانه قدر عيش طيب ايله
تعيش ايلمشلردر (صاحب مستطرف ديركه قوى يه لايقدر كه فقيرى اونوتميه زيرا چوق كره
تغيرا زمان وتحول احوال حسبيله مطلوب طالب ومرغوب اليه راغب ومسؤل سائل
وراحم مرحوم اولور * فنسأل الله ان يرحمنا ويغنينا بفضله * يوسف عليه السلام خزائن
ارضه مالك ايكن جوع عارض اولدقده ارپه اتمكى تناول بيوررلر ايدى ذات همايونلرينه خزائن
ارض يد وتصرفكزده ايكن نيچون آجلغى اختيار بيوررسز دينلدكده آجلرى اونودورم ديو
طوقلقدن قورقارم بيورديلر (قلت) بوندن مراد عاليلرى طوقلق حالتنده احوال فقرايادمدن
چيقر ديو سركارانى تعليم اولمق خاطر كذار اولدى الله اعلم (اشبو روايت امرانك حسن سيرتى
بيان ايدركه امير المؤمنين حضرت عمر بن الخطاب رضى الله تعالى عنه عمير بن سعد نام ذاتى بلدهٔ
حمصه عامل نصب وارسال ايتمشلر ايدى برسنهٔ كامله مكث دنصكره عودتنه امر كوندررلر وقتا كه
امر خليفه واصل اولدقده عمير مشار اليه جنابلرى يدنده عصا وارقه سنده طغارجق وبرقصعه
وبراناء مايله ماشيا حضور خليفه يه ناكاه داخل اولدقلرنده فاروق اعظم رضى الله تعالى عنه
كوردكده بزه خيانتمى ايلدك يوقسه صداقتمى بلاد بلاد سوءمى يوقسه راحت اوزره مى ديو
سؤال بيوردقلرنده اى امير المؤمنين حق سبحانه وتعالى ﴿لا يحب الله الجهر بالسوء﴾ و ﴿يا ايها الذين
آمنوا اجتنبوا كثيرا من الظن ان بعض الظن اثم﴾ نصلرى موجبجه جنابكزى جهر
بالسوء وسوء ظندن منع ونهى ايلديمى نيچون بنده كه سوء ظن ايدرسكز * وقد جئتك بالدنيا
اجرها بقرابها * يعنى جنابكزه اجرى دنيا طلوسى دنيا ايله كلدم ديدكده حضرت خليفه
رضى الله تعالى عنه * ومامعك من الدنيا * يعنى يانكده دنيادن نه وار بيوردى عمير جنابلرى
دخى الده دستمده اولان عصا كه اكا اتكا وبرضرره راست كلديكمده انكله دفع ايلرم
ويوكلنديكم طغارجق كه ايچنده قوت يوميهم اولان طعام واردر وبرمطهره جك كه انده ايچه جك
وطهارت ايده جكيم صو واردر واغاجدن مصنوع جناق كه انده توضى ايده رم وباشمى يقرم

وطعامى درونده يرم اى امير المؤمنين پروردكار عالم عزشانه يه يمين ايده رمكه دنيادن مالك اولديغم
بنم ايله برابر اولان اشياء مذكوره دن ماعدا يانمده وتصرفمده دنيا يعنى مال دنيا يوقدر وذكر اولناندن
باشقه برشيئه مالك دكلم ديدكده حضرت عمر رضى الله تعالى عنه مجلسندن قالقوب رسول الله
صلى الله عليه وسلم افنديمزك روضهٔ مطهره لرينه واروب مواجههٔ رسول اكرم وابو بكرده
بكاء شديد ايله بكا ايدوب بعده يارب دنياده فصاحت وشناعته مقارن اولماديغم حالده حبيبك
اولان رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمه وصاحبى اولان ابو بكره رضى الله تعالى عنه بنى الحاق
ايله ديو تضرع ونيازدنصكره مجلسلرينه عودت ايدوب عميره برسنهٔ كامله ده حمصده عامل ايدك
نه اشلدك ديدى عمير دخى اى امير المؤمنين زكات سوائم اولان دوه لرى اهل ابلدن اخذ واهل خراج
وذمتدن ذليل وحقير اولدقلرى حالده جزيه يى دخى اخذ ايدوب مصارفى اولان فقراء ومساكين
وابناء سبيله توزيع وتقسيم ايلدم اى امير المؤمنين والله كه اموال مذكورهٔ مشروعه دن يدمده
براقچه باقى قالديدى جنابكزه كتورر ايدم ديدكده خليفه حضرتلرى اى عمير سنى ابقا ايلدم بنه بلدهٔ
مرقومه يه عزيمت ايله بيوردقلرنده عمير اى امير المؤمنين جناب بارى تعالى سنى خير ايله جزا ايلسون
بنده كه اذن ورخصت ويراهل وعياله كيده يم ديو رجا وعاملكدن استعفا ايدر خليفه
دخى اذن ورخصت ويروب عمير اهل وعيالنه يعنى مسكننه كتدكدنصكره حضرت عمر رضى
الله تعالى عنه حبيب اسميله مسمى برآدمى يى چاغروب آل شو يوز التونى عميرك خانه سنه
وار واوچ كون قدر مسافر اول اكر خائن ايسه سكا حالى خفى اولماز يعنى اطواريندن اكلرسن
التونلرى ويرمه والا ويرديو تنبيه وارسال بيورديلر وقتا كه حبيب عميرك خانه سنه مسافر صورتنده
واروب اوچ كون اقامتده عميرك خانه سنده ارپه اتمكيله روغن زيتدن غيرى برنسنه كورمدى انلر
دخى آز ايدى وقتا كه ايام ثلثه كذرانده عمير اعتذاره ابتدار ايله اى حبيب اكرامكزده قصور ايتدم
عندمده بونلردن باشقه طعام اولميدى سزى نفسم اوزره ترجيح ايدر يعنى بن آج قالوب سزى
اشباع ايدردم بارى قومشولرمده ده برقاچ كون مسافر اولكز مأمولدركه انلرك معاشلرى بندن
اوسع اوله ديدكده حبيب دنانير مذكوره يى عميره امير المؤمنينك عطيه سيدر سكا كوندردى ديو اعطا
قيلديغى كبى عمير حضور حبيبده كهنه اثوابيله مستوره اولان اهل بيتنى چاغروب واول التونى
بشر والتبشر ويديشر صايوب مشار اليهايه باشقه باشقه بزدن صره لر ديكديروب ودوكنجيه دك
اخوان فقراء مسلمينه تقسيم وارسال ايدوب يانده برينى دخى براقمدى بعده حبيب امير المؤمنينه
كلوب اى امير المؤمنين جناب خلافتمأبكزه اورع وازهد ناس ويانده دنيادن قليل وكثير
برنسنه موجود اولميان كلورم ديوب نقل ماجرى ايلدكده حضرت عمر رضى الله تعالى عنه عميرى
احضار وايكى وسق بغداى وايكى عدد ثوب اعطا ايلدكده عمير اى امير المؤمنين احسان
بيورديغكز ثوبلرى لزومى اولديغندن قبول ايدرم لكن بغدايه احتياجم يوقدر زيرا اهل بيتمك
قتنده برصاع بغداى واردر انلره كفايت ايلر ديدى رضوان الله تعالى عليهم اجمعين (حكايه
اولنمشكه امير المؤمنين فاروق مشار اليه رضى الله تعالى عنه غلامنه درت يوز عدد دينارى
حاوى برصره يى ويروب عبيدة بن الجراحه بندن كتور وبرازمكث ايله ناكه نه ياپديغنى كوره سن
بيوررلر وقتا كه غلام مشار اليهه التونلرى كتوروب امير المؤمنين كوندردى بعض
حوائجكزه صرف ايديكز ديوب ويردكده درحال عبيدة بن الجراح رضى الله تعالى عنه
خليفه يه وصله الله تعالى ورحمه دعاسنى ادادنصكره التونلرى بشنى فلانه ويديسنى فلانه
كوتور ديو آدمليرى ايله دوكنجيه قدر فقراء اخوانه توزيع وتقسيم ايلدى غلام عودت وامير
المؤمنينه ماوقعى حكايت ايلدى خليفه حضرتلرى بنه اول مقدار التونى معاذ بن جبل رضى الله

تعالی عنهه عدو آماده ایلمکده اولدیغی اوزره بوادی بعد العد غلامه بونی دخی معاذ بن جبله
کوتورونه یاپر دقت ایت یوری وقتا که غلام کوتوروب و ابن الجراحه دیدیکی کبی دیدکده
ابو عبیده نه یاپدی ایسه بو دخی او یلجه عمل یعنی اصحاب حاجاته تماما تقسیم ایلدی غلام
مومی الیه خاکپای خلیفهٔ عادله عودت ایدوب ما وقعی بیان قیلدقده * انهم اخوة بعضهم
من بعض * دیو ثنا بیوردی (قلت) مراد عمری رضی الله تعالی عنه جمله سی کمال ایمانله متصف
واخلاق حمیده ده یکساندرلر دیمکدر رضوان الله علیهم اجمعین ﴿الفصل الثانی﴾ اشبو
ایکنجی فصل اهل ذمتك احکامی بیاننده در (صاحب المستطرف الشافعی دیرکه عبد الرحیم
ابن غنم روایت ایتمشدرکه شام فتح اولنوب نصارای اهل شام جزیه یی قبول ایله
حضرت عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنهدن ذکری آتی شروط اوزره صلحی طالب
اولدقلرنده شامدن یازیلوب طرف خلافتپناهی یه کوندریلان عهدنامه درکه منظور حضرت
فاروق اولدقده بر وجه آتی ایکی شرط دخی زیاده بیوروب راضی اولورلرسه امضا ایدك دیو
شام والیلری طرفنه کوندروب نصارای شام دخی اول شرطلری ممنون اوله رق قبول وامضا
ایلدکلری عهدنامه صورتیدر (بسم الله الرحمن الرحیم هذا کتاب الی عبد الله عمر امیر المؤمنین رضی الله
تعالی عنه من نصاری مدینة کذا اما بعد انکم لما قدمتم علینا سألناکم الامان لانفسنا وذرارینا
واموالنا واهل ملتنا وشرطنا لکم علی انفسنا ان لانحدث فی مداینا ولا فی ماحوالیها دیرا ولا کنیسة
ولا بیعة ولا صومعة راهب ولانجدد ما خرب منها ولا ما کان مختیا منها فی خطط المسلمین فی لیل
ولا نهار وان نوسع ابوابها للمار وابن السبیل وان ننزل من مر بنا من المسلمین ثلاث لیال نطعمهم
و نسقیهم ولانؤوی فی کنایسنا ولا فی منازلنا جاسوسا ولانکتمه عن المسلمین ولانعلم اولادنا القرآن
ولانظهر شرعنا ولاندعو الیه احدا ولانمنع احدا من ذوی قرابتنا الدخول فی دین الاسلام ان اراده
و ان نوقر المسلمین و نقوم لهم من مجالسنا ان ارادوا الجلوس ولانتشبه بهم فی شیٔ من ملابسهم
من عمامة و لاقلنسوة ولانعلین ولانتکلم بکلامهم ولانتکنی بکناهم ولانرکب بالسروج ولانتقلد
بالسیوف ولانتخذ شیئا من السلاح ولانحمله معنا ولاننقش علی خواتیمنا بالعربیة ولانبیع الخمر
وان نجز مقادم رؤسنا ونلزم زینا حیث ما کنا وان نشد الزنار علی اوساطنا ولانظهر صلباننا
ولا کتبنا فی شیٔ من اسواق المسلمین ولاطرقهم ولانضرب بالنواقیس فی کنایسنا الاضربا خفیفا
ولانرفع اصواتنا بالقرائة فی کنایسنا ولانرفع اصواتنا مع موتانا ولانظهر النیران فی شیٔ من طرق
المسلمین ولا اسواقهم ولانجاورهم بیوتنا ولانتخذ من الرقیق ما جری علی سهام المسلمین ولانطلع
علی منازلهم شرطنا ذلك علی انفسنا وعلی اهل ملتنا وقبلنا علیه الامان فان نحن خالفنا فی شیٔ
مما شرطناه لکم وضمناه علی انفسنا فلاذمة لنا وقد حل بنا ما یحل باهل المعاندة والشقاق
فکتب الیه عمر رضی الله تعالی عنه ان امض ما سألوه والحق فیه حرفین واشترطهما علیهم مع
ما اشترطوه علی انفسهم ان لایشتروا شیئا من سبایا المسلمین ومن ضرب مسلما عمدا فقد خلع عهده
انتهی) مضمون نامه بودرکه ای امیر المؤمنین وقتا که سزلر بزه غلبه ایلدیکز ونفسلریمز و اولاد وعیال
و اموال و جمله اهل ملتمز ایچون سزدن امان طلب ایدوب نفسمز اوزرینه شو یله شرط
ایلدك که من بعد بلاد وقرامزده کنیسا وصومعهٔ راهب احداث ایتمیوب وقدیمدن اولان مطلقا
کنایسدن خراب وخرابه مشرف اولانلری دخی اصلا تجدید ایتمیه لم و مسلمینك مرورایده جکلری
محللرده اصنام واوثانلر قومیه لم مسلمیندن مرور و عبورایدن مسافرلری خانه مزه انزال واوچ
کون اوچ کیجه اطعام و اکرام ایده لم واهل حربدن طرفمزده جاسوسلر ظهور ایدر ایسه کنایس
و منازللرده حفظ ایتمیوب یعنی صاقلیوب و مسلمیندن دخی کتم ایتمیوب اخبار و اعلام ایده لم

اولادیمزه قرآن عظیم الشان تعلیم ایتمیه لم ودینمزی دخی اظهار ایتمیه لم و برکیمسه یی دینمزه دعوت
ایتمیه لم واولاد واقربامزدن دین اسلامه دخول مراد ایدنلری منع ده اولمیه لم اهل اسلامدن بری
مجالسمزه کلدکلرنده توقیر وتعظیم ایدوب اوطورمق مراد ایدر ایسه جای تعظیمده اقعاد ایده لم
وملابسده اهل اسلامه تشبه ایتمیه لم یعنی باشه صاریله جق شیده و باش کسوه سنده و نعلین
یعنی ایاق قابنده مسلمینك تلبس ایلدکلری شیلری استعمال ایتمیه لم و کلام اهل اسلام یعنی
اسلامه مخصوص تعبیرات ایله تکلم ایتمیه لم واهل اسلامه مختص اولان اسم و لقب وکنیه لری
تکنی وتسمیه ایتمیه لم و اکرلی حیوانه رکوب ایتمیه لم سیف وسلاح تقلد وحمل ایلدیکمزدن باشقه
بیوت وکنایسلرده دخی سلاح طوتمیه لم یعنی صاقلمیه لم وخاتملریمزی لسان عربیه ایله نقش ایتمیه لم
وخمر بیع ایتمیه لم ومقادم رؤسمزی جز وقطع ایده لم یعنی بر نوع صاچلرینی ودخی قبافتمز اصلنده
نه شکل اوزره ایسه ینه او یلجه ایده لم و میانلریمزه زنار قوشانه لم و دخی اسواق وطرق
مسلمینده برنده پوتلریمزی و کتابلریمزی اظهار ایتمیه لم وکنیسالرده ناقوس ضرب ایتمیوب
الاضرب خفیف ایله ضرب ایده لم وکنیسالریمزده وموتالریمز وقوعنده قرائت ایلدیکمزده رفع
صوت ایتمیه لم اسواق و طرق مسلمینده نار یاقمیه لم و بیوتلریمزی بیوت مسلمینه قریب ایتمیه لم
ومیتلریمزی مسلمینه مجاور ایتمیه لم وسهام مسلمین اوزرلرینه جاری اولان اسیری رقیق اتخاذ ایتمیه لم
و منازل مسلمینی تجسس ایتمیه لم ذکر اولنان اموری نفسمز و اهل ملتمز اوزرلرینه شرط ایله
جزیه یی قبول ایتدك اکر نفسلریمزه تضمین ایتدیکمز شروط مذکوره دن برینه مخالفت
ایلر ایسك امان وذمت مرتفع اولوب معاند و اهل شقاقه اجرا اولنان معامله اوزریمزه اجرا
اولنسون انتهی (وقتا که اشبو شروط منظور حضرت عمر اولدقده والئ شامه اشبو شروطه
شو ایکی حرفی دخی الحاق ایله که بری مسلمینك سبی واسترقاق ایلدکلری اسرایی اشترا ایتمسونلر
دیکری جزیه یی شروط مذکوره ایله قبول ایدنلردن بری بر مسلمی عمدا ضرب ایدرسه اول
ضارب عهد وذمتدن چیقوب معاند حکمنده اولسون یعنی بونلری دخی قبول ایدرلر ایسه امضا ایله
دیو جواب تحریر بیوردقلرنده قبول ایتدیلر (قلت) عهدنامهٔ مذکورده اولان * وان نجز مقادم
رؤسنا * عباره سی روایت آتیه دلالتنجه مفهومنده فقیرك یازدیغی اوزره ناصیه یه صالیویریلان
صاچ و پرچم دیمك کورینورکن نسخهٔ مرئیهٔ معلومه ده اسواقده مرور وعبور اولندقده
باشلرینی اورته لر دیو ترجمه اولنمشدر (ینه صاحب مستطرف دیرکه مرویدرکه بنی تغلب
قبیله سی عمر بن عبد العزیز حضرتلرینك حضورینه چیقوب بز عربدن برقومز خاکپایکزه
کلدك اوزریمزه مال تقدیر بیوردیکلرنده نصارا مبسز دیجك نصارا ایز دیدکلرنده حجام
کتوردوب عربده عادت اولدیغی اوزره صالیوردکلری النلری صاچلرینی قطع و بوروندکلری
اثوابلرینی میانلرندن باغلدقلری باغلری شق ایتدیروب اکرلی آتلره بنمکی نهی و پالانلی
حیوانلره بانددن بنمکی امر ایلدی (ینه صاحب مستطرف دیرکه روایت اولنمشکه خلفاء
عباسیه دن متوکل خلیفه طائفهٔ یهود ونصارایی استخدام واستعمال ایلمیوب تذلیل وطرد وتبعید
ایلیوب کسوه وثیابلرینی ثیاب مسلمیندن تمیز ایدرلر ایمش ودائما اهل حقی تقدیم وتقریب واهل
باطلی تبعید وتحقیر ایدر ایمش بو سببله مادامت الدنیا رحمتله یاد اولنمقده در (قلت) متوکل مومی الیه
اونجی خلیفهٔ عباسیه درکه سال هجرینك ایکیوز اوتوز اوجنده کند و یه بیعت وایکیوز قرق بدی
شوالنده وفات ایلمشدر (عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه * لاتستعملوا الیهود والنصاری فانهم
اهل رشی فی دینهم ولایحل الرشی * دیوب یهود ونصارایی اموردہ استخدام واستعمالدن نهی
ایلدیلر (ودخی بصره ده عامللری اولان ابو موسی الاشعری رضی الله تعالی عنهك محاسبه

ایچون قدوملرینی طلب ایلدکلرنده ابو موسی الاشعری مدینهٔ منوره یه محاسبی و محرری اولان
نصرانی ایله کلوب حضرت عمر رضی الله تعالی عنه مسجد شریفده بولنملریله اول نصرانینك مسجده
دخولنی استیذان ایلدکده حضرت عمر یدلرینی دزلرینه اوروب ابوموسایه بد دعا ایله ذمی یی
تولیه می ایتدك حق سبحانه وتعالانك ﴿ یاایها الذین آمنوا لاتتخذوا الیهود والنصاری اولیاء
بعضهم اولیاء بعض ومن یتولهم منکم فانه منهم ﴾ قول کریمنی ایشتمدکمی یعنی حق تعالی
انلردن برینی مسلم اوزره آمر قیلمغی نهی ایلدی بیوردقده ابو موسی ای امیرالمؤمنین اول
نصرانینك کتابتی بنم و دینی کندیسنکدر یعنی بن اکا شرعه مخالف نسنه یازدرمم دیو
اجتهادینی بیان ایله اعتذار ایتدکده اول مجتهد بالحق یعنی حضرت فاروق بن حق تعالانك
اهانت ایلدیکنه اکرام و ذلیل ایلدکلرینی اعزاز و تبعید ایلدکلرینی تقریب ایتمم بیورمشدر
(وحضرت عمر رضی الله تعالی عنهك عصر خلافتلرنده بعض عمالی ای امیرالمؤمنین رعیه تکثر
وتوفر ایلمك حسبیله جزیه واموال تکثر ایلدی جمع و تحصیل جزیه و حسابده اول عصرده
مشرك بولنان اعجامك بعضیلرینی خصوصات مذکوره ده استخدام لازم کلدی دیو استیذان
ایلدکلرنده خلیفهٔ مشار الیه حضرتلری رضی الله تعالی عنه انلر اعداء الله یعنی مشرکلردر
قلوبلرنده اهل اسلامه غش وعداوتلری مرکوزدر * فانزلوهم حیث انزلهم الله * یعنی حق
سبحانه وتعالی انلری قنغی مرتبه یه تنزیل ایلدیسه سزدخی اول مرتبه یه تنزیل ایدك یعنی تعظیم ایلمیك
دیو اذن ورخصت ویرمامشلردر (ورسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز غزوهٔ بدره
تشریف بیوردقلرنده مشرکیندن بری حره دیدکلری موضعده جند اسلامه لحوق ایدوب
وعلیه الصلاة والسلام افندیمزه غزوه ده بولنوب مصاب اولنجیه قدر محاربه ایدرم دیو
موکب سعادتده بولنمسنی استدعا ایلدکده رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز شرف
اسلامله مشرف اولورمیسن بیوردقلرنده لا دیو امتناع ایتدکده علیه الصلاة والسلام افندیمز
عودت ایت مشرکدن بن استعانه ایلمم بیوردیلر بعده شجره تسمیه قلنان محلده برمنوال سابق
استرجا ایتدکده علیه الصلاة والسلام افندیمز ینه تکلیف اسلام بیوروب ابا واعراض ایلدکده
علیه الصلاة والسلام افندیمز جواب اولی تکرار بیوردیلر ظهر البیدا تسمیه اولنان محلده ینه
معتنی نیاز ایدیجك علیه الصلاة والسلام اللهه و رسولنه ایمان ایدرمیسن بیوردقلرنده قبول
و دائرهٔ عزت اسلامه دخول ایلدیکندن اهل اسلام مسرور اولدیلر زیرا شجاعتله متصف
بر دلیر مشهور ایدی رضی الله تعالی عنه (صاحب المستطرف الشافعی رحمه الله تعالی دیرکه
مشرکدن استعانه جائز اولمادیغنه اشبو روایت اصل عظیمدر زیرا بذل جان ایتمك اوزره اعانه یی
رجا ایتمشیکن شرکله رفاقتنی قبول بیورمدیلر فکیفکه مصالح مسلمین بالکلیه یدینه تسلیم اولنه
انك جائز اولمادیغی اولویتده در (وینه صاحب مستطرف ذکر ایدرکه عمر بن عبد العزیز
حضرتلری اطراف واکافده اولان ولات وعماللرینه امور عباده انجق اهل قرآن یعنی اهل
علمی وقرآنی تولی و تحکیم ایلیك دیو تحریر بیوردقلرنده انلر دخی یازدقلری عریضه لرنده ای
امیرالمؤمنین بعض اهل علم واهل قرآنده مسامحه ومساهله ظهور ایدرسه حکمکز نه کونه اولور
دیو یازدقلرنده عمر بن عبدالعزیز اهل علم وقرآنده خیر اولمنجه غیر یسنده اولمیه جغی اولویتایله
ثابت اولور ینه هر حالده اهل علمدن مفارقت ایلمیك دیو تحریر ایلمشدر (ودخی علماء شافعیه
رحمهم الله تعالی دیدیلرکه اهل ذمت لباس وکسوه وقلنسوه ده اهل اسلامدن تمییز ایدوب
و وسطلرینه زنار قوشانسونلر وحمامه دخول ایلدکلرنده عریان اولدقلرندن اهل اسلامدن
تمیز بولنسون ایچون کردنلرینه قلای یاخود باقر چنقراق تعلیق ایدهلر اهل اسلامه اختصاصی

اولان باش کسوه سی و عمامه و طیلسان تلبس ایلمیه لر یعنی اهل اسلامه بکزه میوب امتیاز
ایچون انلره مخصوص علامت اوله واهل ذمتك نسوانی ازارینك تحتنه یاخود فوقنه که اولی
اولان بودر زنار قوشانه وحمامه دخولنده بوغازینه علامت ایچون برخاتم تعلیق ایلیه ومستلرینك
بری سیاه وآخری بیاض اوله وعموما اهل ذمت فرس وحمار و بغله رکوب ایلدکلرنده پلانلبسنه
یان بنوب واکرلریله رکوب ایتمیهلر واهل اسلام اولان مجالسده تصدر ایلمیهلر وسلام ایله بدأ ایلمیهلر
واسواقده مرور ایلدکلرنده اهل اسلامك اوزرندن مرور ایتمیوب طریقك اضیقندن مرور ایدهلر
وابنیه ده اهل اسلامك بناسندن عالی ابنیه بنا ایلمیهلر و بعضیلرك قولنه بناء ابنیه ده اهل اسلامه
مساوات جائزدر و بعضیلرك عندنده جائز دکلدر دار حرب ایکن بردار عالیه یه مالك اولورسه
حین فتحده جزیه یی قبول ایلدکده هدم اولنمیوب یدنده ابقا وتقریر اولنمق جائزدر وامر منکر
وخمر وخنزیر بیع وشرا وناقوسی اظهاردن منع اولنهلر و یدلرنده اولان توراة وانجیلی جهر ایتدرمیهلر
وارض حجازده که مکهٔ مکرمه ومدینهٔ منوره ویمامه ایله قصبه وقرالرندن عبارتدر اقامتدن منع اولنهلر
وطائفهٔ اهل ذمت ادای جزیه واحکام اهل ذمتی التزامدن امتناع واعراض ایدرسه عهدلری منتقض
اولور واهل ذمتدن بری مسلمه اولان عورته زنا ایدرسه یاخود نکاح ایله دخول ایدرسه یاخود اهل حربه
جاسوسلق ایدرسه یاخود اهل حربه مسلمینك عرضنه شین کتورمك خصوصنه دلالت ایدرسه یاخود
برمسلمك دیننه القاء فتنه ایدر آزدیررسه یاخود برمسلمی قتل ایدرسه یاقطع طریق ایلرسه یاخوددین
اسلامه طعن وقرآنه طعن ایدرسه و پیغمبریمزی حاشا سوء تعبیر ایله ذکر ایدرسه نقض عهد ایتمش
اولور (وینه صاحب المستطرف ذکر ایدرکه اهل ذمتك اقل واکثر یوندن تقدیر وتعیین جزیه سی
خصوصنده صدر اولده اختلاف واقع اولمغله حضرت عمر رضی الله تعالی عنه کوفه ده اولان
والیلری عثمان بن حنیفه تحریر بیوردقلرنده بیوردقلری امر اوزره اهل ذمتدن غنی اولانلره قرق
سکز درهم وانك دوننده اولنه یکرمی درت درهم وانك دخی دوننده اولانه اون ایکی درهم کمش
جزیه وضع ایلدی حضرت عمرك اشبو تعیینی اصحاب کرام رضوان الله تعالی عنهمدن نیجه
ذواتك محضرنده اولدقده براحد اصلا مخالفت ایتمیوب قبول واجماع ایتدیلر حضرت امام اعظم
ابو حنیفه واحمد بن حنبل حضرتلرینك قوللری بودر وامام شافعی حضرتلرینك برقولی بودر
(وصاحب المستطرف امام شافعیدن قول آخر دخی ذکر ایتمشدر (وینه صاحب المستطرف اولنه
فصل دیو ممتاز قیله رق دیمشدرکه اهل ذمتك نساء وصبیان ومجنونلرینه وضع جزیه اولنماز (وکنایس
خصوصنده حضرت عمر رضی الله عنه ظهور اسلامدن اول یاپلمش اولان کنیسالری هدم ایله
امر بیوروب وتجدیدینی دخی منع ونهی بیوردیلر وکنیسالرندن پوت وخچلری چیقاروب اهل اسلامه
اظهار ایلمهدن دخی منع وچقرانلرك باشنده کسر اولنمسنی تنبیه بیوردیلر (وعروة بن محمد دخی
کنایس اهل کفری هدم ایلدیلر علمانك یعنی شافعیه نك مذهبی بودر وکذلك اجماع شافعیه
بونك اوزرینه در (وعمر بن عبد العزیز بو خصوصه دقت واهتمام وتشدید ایله دار اسلامده
قدیم اولسون وحادث اولسون برکنیسا وحاوره ترك اولنمیوب هدم اولنه و بوندن بویله دخی تجدید
واحداثه اولنمیه دیو امر ایلمشدر والله تعالی اعلم انتهی (قلت) اشبو فصلك باشندن بورایه
قدر صاحب المستطرف الشافعی مرحومك اهل ذمت وجزیه واستخداملری وکنیسه و بیعه لری
خصوصلرنده ذکر ایلدیکی روایات واخبارك بعضیسی مذهب حنفی یه موافق اولان و بعضیسی
موافق اولمیان شافعیه نك مسائل مجتهد فیهاسیدر لکن ائمهٔ کرام اصول فقه شریفده تفصیل و بیان
اولندیغی اوزره شروطی موجبنجه مسائل مجتهد بهاده اولان احکام الهیه یی اجتهادلریله کتاب
وسنتدن استنباط بیورمشلردر شویله که هر بری دائرهٔ کتاب وسنت نقاطنك برندن خط اجتهادلرینی

مركز دائره مقامنده اولان حكم حق بولمق قصد صادقيله اومركزى استيه‌رك چكمشلردر
وائمهٔ كرام مشار اليهم حضراتندن هر برينك عين مركزه اصابتلرى ويا عدم اصابتلرى شقلرى
محتملدر واشبو ايكى شقدن هر برى چونكه غرضلرى اظهار حق اولمغله مستدعى ثواب واجر
اولوب غايت ما فى الباب مصيب اولان ايكى اجره غير مصيب بولنان براجره نائل اوله جغنى اعلام
علماء دين بيان ايلمشلردر ومجتهدين حضرتلرندن ائمهٔ اربعه كه امام اعظم ابوحنيفه وامام
شافعى وامام مالك وامام احمد بن حنبل روح الله تعالى ارواحهم حضراتيدر ايشانك مذاهبى
تواترا الى الآن تقليد اولنمشدر وهر برينك مذهبلرنده بونجه كتب معتبره تدوين وتأليف
اولنمشدر وبونلره تقليد ايدن اهل سنت وجماعت دخى قنغى امامه مقلد ومقتدى ايسه بنم
مذهبنه اقتدا ايلديكم امامك اجتهادى صوابدر خطا احتمالى دخى واردر ديمك لازمدر ايمدى
سلاطين كرين آل عثمان ايده الله تعالى دولتهم وحاميهما الى يوم الميزان امام اعظم حضرتلرينك
مذهب منصورينى التزام ايلمشدر بوتقديرجه هرنقدر اشبو فصلده شافعى المذهب اولان
صاحب المستطرفك تحرير ايلديكى عهدنامهٔ مذكور وسائر روايات بعينها ترجمه اولنمش ايسه ده
اهل ذمت واستمداد اهل ذمت وكنبسا وجزيه خصوصلرنده مذهب حنفينك قولى وحكمى نه ايسه
بيلمك وموجبيله عمل ايتمك ايچون كتب معتبرهٔ حنفيه دن امام محمدك سير كبيرينه وخصوصا كتب
معتبرهٔ حنفيه دن در مختار وسائر آثاره مراجعت اولنمق لازمدر خلاصه كتب محاضرات وتواريخده
اولان معاملاته دائر حنفيه به مسائل اجتهاديه نك بعضبسنده ائمهٔ مشار اليهم حضراتنك
اختلافاتى اولمغله يازيلان مسئله ده قائلى ومأخذى كوسترلمامش ومطلق بيان اولنمش ايسه
اختلافات ائمه كتابلرى ايله تقليد ايلديكمز مذهب حنفى كتب معتبره سنه رجوع امر لازمدر
يعنى قائلنى تحقيق ايتمدكجه دفعة فحواسى اجرا اولنه مز انتهى والله تعالى اعلم بالصواب

﴿ الباب الثانى والعشرون ﴾

اشبو يكرمى ايكنجى باب اصطناع معروف يعنى عنايت واحسان ودرماندگانه ياردم وحوائج مسلمينى
قضا ايلمك فضيلتنى وشرعده ممدوح اولديغى وبوخصوصده وارده اولان آيات قرآنيه وآثار
نبويه وسائر حكايات بياننده در قال الله تعالى ﴿ ولاتنسوا الفضل بينكم ﴾ اشبو قول كريمك
آخرى ﴿ ان الله بما تعملون بصير ﴾ نصيدر كه ترجمهٔ تبيانده بيان اولنديغى وجهله بو نص
مبينك مفهومى بعضيكز بعضيكزك فضل واحسانى اونوتميكز تحقيق الله تعالى عمللريكزى
كورور وفضل واحسانكزى ضايع ايتميوب ثوابلرينى سزه ايركورر ديمكدر وقال الله تعالى ﴿ وتعاونوا
على البر والتقوى ﴾ (قلت) اشبو نص كريمى ولى ايدن ﴿ ولاتعاونوا على الاثم والعدوان ﴾
نص جليلى ايله ترجمهٔ تبيانده مفهوملرى مؤمنينه خطابا سزلر اوامره متابعت ومناهيدن
مجانبتده بربريكزه نصرت واعانه ايدك اما كفره وظلمه ويا معصيته وبدعته اعانه ايتميك
ديو تفسير اولنمشدر (وقال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم من مشى فى عون اخيه ومنفعته
فله ثواب المجاهدين فى سبيل الله) (قلت) اشبو خبرى صاحب المستطرف تحرير ايلمشدر كه
مآلى بر مؤمن مؤمن ديكر نفعنده بركونه حركت وسعى وياردم ايلدكده جهاد فى سبيل الله
ثوابنه نائل اولور ديمكدر بيورمشدر (ودخى امام بزار وطبرانى حضرت انس رضى الله
تعالى عنهدن عليه الصلاة والسلام افنديمز (الخلق كلهم عيال الله فاحبهم اليه
انفعهم لعياله) حديث شريفنى روايت ايتمشلردر (قلت) اشبو حديث شريف جامع
صغيرده واردر لكن طبرانينك روايتى ابن مسعود رضى الله تعالى عنهدندر وبورادە خلقه

عيال الله اطلاقى مناوى بيانجه مجازدر يعنى جناب واجب الوجود فضلا واحسانا قوللرينك ارزاقنى
متضمن اولديغندن خلق عياله تشبيه اولنمشدر ومآل حديث خلق حقك فقراسيدر كه دائما حقه
عول ايدرلر پس مخلوقك نزد الهيده زياده سوكلى اولانى يعنى راضى اولديغى فقراسنه انفع اولانيدر
يعنى خلق حقه هدايت ودين ودنياده اصلح اولانى تعليم وخلقه فضلهٔ مالندن وجاهندن احسان
وتعطف ومرحمت ايدن عند الله احبدر ديمكدر (وينه عليه الصلاة والسلام افنديمز (خير الناس
انفعهم للناس) بيورمشلردر اشبو حديث شريفى ديلمى مسندنده ابن عمر رضى الله تعالى عنهمادن
روايت ايتمشدر كه مفادى حديث سابقك معناسندن منفهمدر (وعن ابن كثير بن عبد الله بن عمرو
ابن عفو المزنى عن ابيه عن جده عن النبى پدرندن وپدرى دخى جدندن (ان الله خلقا خلقهم
لحوائج الناس آلى على نفسه ان لايعذبهم بالنار فاذا كان يوم القيمة وضعت لهم منابر من نور
يحدثون الله والناس فى الحساب) وعن ابن عباس رضى الله تعالى عنهما قال قال رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم من سعى لاخيه المسلم فى حاجة قضيت له اولم تقض غفر الله له ما تقدم
من ذنبه وما تأخر وكتب له براءتان براءة من النار وبراءة من النفاق) وعن نافع عن ابن عمر
رضى الله تعالى عنهما (من قضى لاخيه حاجة كنت واقفا عند ميزانه فان رجح والاشفعت له)
رواه ابو نعيم فى الحليه وروينا فى مكارم الاخلاق لابى بكر الخرائطى عن انس رضى الله تعالى
عنه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (من مشى فى حاجة اخيه المسلم كتب الله له
بكل خطوة سبعين حسنة وكفر عنه سبعين سيئة فان قضيت حاجته على يديه خرج من ذنوبه
كيوم ولدته امه فان مات فى خلال ذلك دخل الجنة بغير حساب) صاحب المستطرفك اشبو
ذكر ايلديكى دخى مؤمنك حوائج خيريه سنى تسويه سنده اجر اولديغنى بيان ايله ترغيبدر
اما جامع صغيرده بو بابده (من قضى لاخيه المسلم حاجة كان له من الاجر كمن حج واعتمر) ايله
(من قضى لاخيه المسلم حاجة كان له من الاجر كمن خدم الله عمره) حديثلرى مضبوطدر كه مآللرى
مناوى بيانجه بر مؤمن مؤمن ديكرك اخروى ياخود كندو سنده كناه اولميان دنيوى ايشنى واو تسبب
وسعى طريقيله اولسون بتورسه وكورسه حاجئ معتمرك اجرى اولديغى كبى ومدت عمرنده نماز
قيلانك اجرى اولديغى كبى اجرى وثوابى اولور ديمكدر (وعن ابن عباس رضى الله تعالى عنهما
قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (من مشى مع اخيه فى حاجة فناصحه فيها جعل
الله بينه وبين النار سبع خنادق ما بين الخندقين مثل ما بين السماء والارض) رواه ابو نعيم وابن ابى
ليلى وعن عبد الله بن عمر رضى الله تعالى عنهما قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
(ان الله عند اقوام نعما يقرها عندهم ما كانوا فى حوائج الناس ما لم يملوهم فاذا ملوهم نقلها الله
الى غيرهم) رواه الطبرانى (وروينا من طريق الطبرانى باسناد جيد عن ابن عباس رضى الله
تعالى عنهما قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (ما من عبد انعم الله عليه
نعمة فاسبغها عليه ثم جعل حوائج الناس اليه فتبرم فقد اعرض تلك النعمة الى الزوال)
(وعن انس بن مالك رضى الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
(من اغاث ملهوفا كتب الله تعالى له ثلثا وسبعين حسنة واحدة منها يصلح بها آخرته ودنياه
والباقى فى الدرجات (وعن ابى هريرة رضى الله عنه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
اتدرون ما يقول الاسد فى زئيره قالوا الله ورسوله اعلم قال يقول اللهم لاتسلطنى على احد من اهل
المعروف) رواه ابو منصور الديلمى فى الفردوس (قلت) زئير ارسلانك صدرندن ظهور ايدن
صوتدر وعن ابن عمر رضى الله تعالى عنهما (قال قيل يا رسول الله اى الناس احب اليك قال انفع
الناس قيل فاى الاعمال افضل قال ادخال السرور على المؤمن قيل وما سرور المؤمن قال اشباع

جوعته وتنفس كربته وقضاء دينه ومن مشى مع اخيه فى حاجة كان كصيام شهر او اعتكافه ومن مشى مع مظلوم يعينه ثبت الله قدمه يوم تزل الاقدام ومن كف غضبه ستر الله عورته وان الخلق السيء يفسد العمل كما يفسد الخل العسل) وعن انس رضى الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (من لقى اخاه المسلم بما يحب ليسره بذلك سره الله عز وجل يوم القيمة) رواه الطبرانى فى الصغير باسناد حسن (وعن عايشة رضى الله تعالى عنها قالت قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (من ادخل على اهل بيت من المسلمين سرورا لم يرض الله له سرورا غير الجنة) (قلت) ينه صاحب المستطرفك بورايه قدر يازديغى سكز روايتك التبسنك مآللرى دخى مؤمن مؤمنك امور خيريهٔ دنيويه واخرويه سنده حسب الوسع سعى وتسويه ايلدكده مظهر اجر وثواب ودور دائرهٔ عقاب اوله جغنى تبشير وايكبسنك مفادى نعمت جاه ونقود ايله متنعم اولان حوايج ناسى يعنى آمال عباد رب الاربابى بقدر الامكان رؤيت ايتمز و بخل ونخوت ابتلاسيله راه لطف وتواضعه كتمز ايسه قرين خسران ومأيوس اولوردبو تنذيردر (دنيا وآخراتك حوايج خيريه سى ضمننده على الصباح منزلدن سورهٔ آل عمرانك آخرى وآية الكرسى وسورهٔ قدر وفاتحهٔ شريفه اوقيوب چقلدقده يعنى اشبو تلاوتله دركاه حقه توسل وعول اولندقده بعناية الله تعالى حاجت خيريه حصول بولور مأ لنده اولان كلام على رضى الله تعالى عنه دن روايت اولنمشدر (كلام حكمادندر كه كريم اولان ذاتدن تسويهٔ مطلب رجا اولندقده ابرام اولنميوب حالى اوزره ترك اولنه تا كه تفكر ايده زيرا كريم البته خيرى دوشونور اروكج اجرا ايدر يوق اكر مطلب لئيمدن طلبه ناچار دوشرسه عجله والحاح لازمدر تا كه طبعى عدم رواى مطلبى الجا ايتمكه وقت قالميه (قلت) ربمز تعالى براحدى لئيمه دوشوروب محروق الفؤاد ايلميه آمين (حكايه اولنمشكه بر رجل اصحاب مروت وارباب فتوتدن برينه برحاجت عرض ايدوب برزمان آغر دوشوب صورمز مسؤل عنه يعنى عرض حاجت اولنان ذات شريف صاحب مطلبه * انمت عن حاجتك * يعنى مقصود كدن اويودكمى نيچون صورميوب تأكيد ايتميورسن ديدكده * فقال مانام عن حاجته من اسهرك لهـا ولاعدل عن محجة النجح من قصدك بها * اى كريم سنى اسهار ايدن حاجتندن ايومز وحاجتنى كورمك ايچون شب و روز اويوتميوب سنى قصد ايدن آدم جاى نجاحدن عدول ايتمز يعنى بن سكا حاجتمى قضا ايله ديو رجا ايتدم سن كريمسن انى رواقلمغى كيجه دخى دوشونورسن ديو و برديكى جوابك فصاحتنه محظوظ اولوب مصلحتنى دلخواهى اوزره بتور ديكندن باشقه بيك دينار دخى احسان ايدر رحمهما الله تعالى رحمة واسعة (اموية طاقمندن مسلمه فصحادن نصيب نام ذاته احسان عرضيله (سلنى) يعنى احسانمدن نصيبكى نيچون استمزسن مآلنده ديله بندن ديدكده اولدخى * كفك بالعطية ابسط من لسانى بالمسئلة * ديو جواب و بردكده يعنى عطايايه مألوف اولان دست كرم پيوستك بنم سؤاله پيوسته اوله جق لسانمدن ابسط يعنى اوسعدر ديدكده بيك التون احسان ايلدى (على ابن ابى طالب رضى الله تعالى عنه * فوت الحاجة اهون من طلبها من غير اهلها * بيورمشلردر (قلت) مآلى حاجتك فوتى يعنى كورلمامسى اول حاجتى كوردرمك ايچون باب لئيم ودنيه ه اهل حاجتك سرسرى اولمه سندن اهوندر ديمكدر كه (ع) بخش ايلدم عطاسنى وجه عبوسنه * بو معنادن مأخوذ در (آل عباس وزراسندن ذوالرياستين خلقك قپوسنه مصالح ضروريه لريچون تردد لرندن شكايت يوللو لثامة بن اشرس نام ذات درايت سماتله * ما ادرى ماأصنع بكثرة الطلاب * ديو حسبحال ايتدكده اولدخى * زل عن موضعك وعلى ان لايلقاك منهم احد * ديدى يعنى موضع ومقامكدن اين خلقدن بركيمسه سكا ملاقات ايليه جكنه يعنى تعجيز ايتميه جكلرينه بن متعهدم ديو ب مقام وزارت و رياست انجق حوايج ناسى كورمك ايچوندر يوقسه مجرد كندولرينك

تمتع واستراحتلريچون دكلدر معناسنى افاده ايلدكده اولدخى انصافله صدقت ديوب حوايج ناسك عن صميم البال تسويه سنه حصر اوقات وتحصيل نيكنامى ايلدى رحمة الله تعالى (قلت) اشبو درايت وفضل وسماحتله مشهور اولان ذوالرياستين يعنى وزارت عظماايله سپهسالارى جاهنى جمع ايدن مأمون خليفه نك طاب ثراه وزير كبيرى فضل بن سهلدر (ابوجعفر بن محمد بن القاسم الكرخى نقل ايتمشدر كه عظمادن ابى الحسن على بن الفراته برمقصد ضمننده تقديم رقعه ايلمشيدم رقعه مى قرائت واوكنه وضع ايدوب عدم مساعده صورتنى اظهار ايلينجه عرضحالى الوب رجوع وكندويه اشتديره رك * واذا خطبت الى كريم حاجة * وابى فلاتقعد عليه بحاجب * فلربما منع الكريم ومابه * بخل ولكن سوء حظ الطالب * قطعه سنى متمثلا اوقوديغمده * فقـال وقدسمع ماقلت ارجع يا اباجعفر بغيرشوم حظ الطالب ولكن اذا سألتمونا الحاجة فعاودونا فان القلوب بيده * يعنى قطعه بى اشتديكى حالده اى ابوجعفر مأيوس اولميه رق دون وكاغدى كتور وسنزلر برشئى رجا ايلديككزده دفعة اولمازسه ينه بزه عودت ايدك زيرا قلوب يعنى ارادهٔ عباد يد قدرت الهيه ده در كيفمايشاء جور ير بركره اولمازدر ايسكده ارادهٔ حق تعالى اولدقده ثانيه ده تسويه ايدرز ديوب وكاغدى الوب اوزرينه مطلبمك تسويه سنده توقيع بيوردى وفرمان يازدى ديدى قطعه نك مآلى كريم اولان ذاتدن حاجتنك حصولنى طلب ايلديككده ابا ايدر ايسه انفعال ايدوب قاشكى چاتمه زيرا بعض كره كريمك مطلوبكه مساعده ايتميوب منع ودفع ايلمسى شح وبخلندن اولميوب طالبك سوء حظ يعنى بى بخت لغندندر ديمكدر (عبدالله بن حسن ابن الامام الحسن بيورمشدر برخصوص تسويه سيچون عمر بن عبد العزيزك رضى الله تعالى عنهم باب امارتنه وارمشيدم مصلحتى بعدالرؤيه بكا خطابا اى نهال رياض شرافت من بعد برمصلحتك اولورسه طرفمزه تذكره ايله خادمكى كوندر زيرا بن سنك كبى ذات شريفى بابمده كورمه دن جناب حقدن حيا ايدرم بيورمشدر ديمشلردر (اشته آل رسوله بويله تعظيم وتوقير اولنمق لايق شان ديانتدر وعند التحقيق نسبلرى شجرهٔ سلسلهٔ طيبهٔ سلطان الانبيا عليه وعليهم وعلى آل كل واصحابهم صلوات الله والتحايايه امنتهى اولان خلفاء راشدين وزوجات طاهرات دخى آل واهل بيته داخللردر (حضرت على كرم الله تعالى وجهه ورضى الله تعالى عنه * والذى وسع سمعه الاصوات ما من احد اودع قلبا سرورا الاخلق الله من ذلك السرور لطفا فاذا نزلت به نائبة جرى اليها كالماء فى الحدارة حتى يطرد ها * بيورمشدر كه مفادى صفت قديمهٔ سمعى كافهٔ اصواتى محيط اولان ذات اجل واعلايه يمين ايدرمكه بركيمسه كه مؤمن قرنداشنك درونه برسرور القا وادخال ايده البته الله ذوالجلال اوالقاى سرور خيرندن برلطف ورحمت خلق ايدر وبوعالم كون وفساد اولان دنياده ملقى سروره برمصيبت نازله اولديغى وقتده اولطف ورحمت بارداقدن بوشاديلان صوكبى جريان ايدوب اوكرد كدر و بليه يى طرد وازاله ايلر ديمكدر (وينه ترغيب احسان وخيرده اول بزركوار رضى الله تعالى عنه جابر بن عبداللهه ياجابر * من كثرت نعمة الله عليه كثرت حوايج النـاس اليه فان قام بما يحب الله فيها عرضها للدوام والبقاء وان لم يقم فيها عرض نعمته لزوالها * بيورديلركه مآلى بركيمسه كه نعم الهيه اوزرينه ورود ايله چوغالدقجه اول كيمسه نك قپوسنده اصحاب حاجات تكثر ايدر اكر اول كيمسه لله بذل واحسان ايدرسه نعمتنى دوام وبقايه عرض ايتمش اولور واكر خلقه بخل وامسـاك وتكبر ايله چين جبين كوستر ر يعنى رضاء حقه موافق اولان ايشلرينى كورمزسه نعمتنى معرض زواله عرض ايدر ديمكدر كه اشبو كلام آنفا مرور ايدن بعض رواياته مطابقدر نعوذ بالله من زوال النعمة وفجأة النقمة ونسأله التوفيق والعصمة

الباب الثالث و العشرون

اشبو یکرمی اوچنجی باب اخلاق حسنه واخلاق سیئه لر بیاننده در (یقول اسعد الفقیر کتب اخلاقده بیان اولندیغی اوزره حسن خلق نفسده بر ملکه اولوب انکله متصف اولان ذاته افعال جمیله یی اتیان سهولتلی اولور یعنی افعال جمیله یی اتیان باشقه وسهولتله اتیان باشقه اولهرق سهولت مذکوره نك حصولنه سبب اولان حالته خلق دیرلر و بو حالته نفسده ثبوت ورسوخیچون خلق تسمیه اولنمش وهر نه قدر ملکهٔ راسخه اولمسنده طول ریاضت ومجاهده ایله استعماله توقف ایدر ایسه ده انسانك مجبول اولدیغی خلقت منزله سنده اولمشدر (ایمدی اشبو حسن خلق اعظم نعم الهیه اولوب سائر خصائلدن اشرف اولدیغی بیان ضمننده حضرت پروردکار عوالم عز شانه حسن خلقله علی وجه الکمال متصف اولان اول ختم نبوته خطابا وحبیبنی تشریفا استعیذ بالله تعالی ﴿ وانك لعلی خلق عظیم ﴾ بیورمشدر بیضاوی رضی الله تعالی عنه * اذ تحتمل من قومك مالا یحتمل امثالك * ایله تفسیر ایدر یعنی خاتم نبوت خلق عظیم ایله متصفدر زیرا کفار قریشدن امثالنك تحمل ایده میه جکی اذایی متحمل اولمشدر مألنده در (صاحب مستطرف دخی اشبو بابك ابتداسنده باری تعالی نبی اکرمنی کرم طبع ومکارم اخلاقله تخصیص برله سائر فضائلنی ثنادن زیاده حسن خلقنی ثناده ﴿ وانك لعلی خلق عظیم ﴾ بیورمشدر دیو حسن مطلعه همت ایلمشدر (حضرت عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنها علیه الصلاة والسلام افندیمزك حسن خلقلرینی بیانده (کان خلقه القرأن یغضب لغضبه ویرضی لرضاه * بیورمشدر یعنی علیه الصلاة والسلامك خلق شریفلری قرأن عظیم الشاندر زیرا رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم قرأنك غضب ایلدیکنه غضب ایدوب وراضی اولدیغنه راضی اولورلر دیمکدر (بیضاویده وسئلت عایشهٔ رضی الله تعالی عنها فقالت کان خلقه القرأن الست تقرأ قد افلح المؤمنون) روایتی محرردر (حضرت حسین رضی الله تعالی عنهك مجلسنده رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز ذکر اولندیغی وقتده اخلاق واوصاف حسنه لرینی بیانده رسول الله افندیمز نزد الهیده اولاد آدم علیه السلامك افضل واشرفی وانبیاء عظام صلوات الله وسلامه علیه وعلیهمك منزله ومرتبه جهتیله عند الله اعظمیدر خزائن دنیانك مفتاحلری اول ذات معالی صفاته اتیان واعطا اولندقده قبولنده اعتذار ایلیوب حق تعالانك عندنده خیر اولانی اختیار ایلدیلر یعنی متاع دنیادن زهد بیوردیلر طیب اراده لری ایله قوری یرده اوطوروب طعام ایدرلر وبن حقك قولویم قوللر کبی اکل وتناول ایده رم وانلر کبی جلوس وقعود ایده رم بیوررلر ایدی ویامه لو وصوفدن یعنی یوکدن طوقنمش ثوب تلبس ایدوب مبارك ثوب شریفلرینی مبارك یدلری ایله یماایوب ونعل شریفلرینی کندولری دیکوب یاپشدیررلر ایدی وتواضعلرندن حماره رکوب بیوروب ارداف ایدرلر یعنی ارقه لرینه بر کیمسه یی بندیررلر ایدی وطعامدن خشن یعنی تکلفلی طبخ اولنمیان اطعمه یی دخی تناول ایدرلر ایدی لقاء اللهه واصل اولنجیه قدر اوج کون بربری ارد نجه بغدای اتمکیله مبارك درون شریفلرینی طوق طوتمدیلر کافهٔ ناسدن زیاده حلیم وشجیع وعادل ایدیلر وزیاده عفو ایله معامله بیوررلر ایدی رقبه سنه مالك اولدقلرندن ونکاحلرنده اولنلردن وسائر ذی محرمندن ماعدا بر خاتونی ید شریفه لری مس ایتمدی اعلا وادنادن هر کیمکه کندولرینه یارسول الله دیوندا ایلسه لبیك دیرلر ایدی وبر کیمسه به مصافحه ایلسه لر مصافح اولان یدینی چکمینجه رسول الله افندیمز مبارك یدلرینی چکمزلر ایدی ومسلمینك خسته لرینی عیادت یعنی زیارت وجنازه لرینه کیدرلر وفقرا ایله مجالسه ایدرلر ایدی حق تعالادن خوف وخشیت جهتیله ناسك اعظمی والله ایچون وجودنی اتعاب ایده نك اشدی ایدی واوامر الهیده جد وسعی ایده نك اکثری اولوب حدود اللهده لا ایمك لومندن احترازا یمینه نك ازیدی ایدیلر

الله تعالی اوزرینه معاتبه سی جائز اولان مجموع تفریطنی عفو ومغفرت ایلدی یمین ایدرمکه حضور سعادتلرینه دخولده ابواب مغلقه ومسدوده اولمیوب بواب وحاجبی یعنی حضورمرامه ظهورلرینه براحدك دخولنه مانعی یوغدی دیدیلر (قلت) بعض نسخهٔ مستطرفده اشبو تعریف شریفك قائلی برادر اکبر حسین امام حسن حضرتلری رضی الله عنهما اولمق اوزره یازلمشدر وتفسیر ابو السعودده ﴿ لیغفر لك الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر ﴾ نص جلیلنی ترك اولی جهتندن جمیع مافرط اولوب وبو ترك اولایه ذنب تسمیه سی تشریف وجاه جلیل نبوتلرینه نظرا دردیو تفسیر اولنمشدر (حضرت عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنها بیورمشدر که رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمز براحدی وخادملرندن برینی ضرب ایتمك واقع اولمادی ومبارك دست شریفلری ایله ضرب ایتدیکی فی سبیل الله یعنی رضای حقده ایدی وایکی امرك برنده تخییر اولنسه لر هر قنغیسی امته ایسر واسهل ایسه انی اختیار بیوررلر ایدی مکر که اول امر اثم وکناهی یاخود قطیعهٔ رحمی متضمن شیء اوله اول کونه اولان امردن ناسك ابعدی ایدی (صاحب مستطرف ذکر ایدر که ابراهیم ابن عباس دیدیکه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك بر کلمه لری محاسن کافهٔ ناس ایله وزن وعیار اولنسه کلمهٔ رسول الله آغر کلور واول کلمه علیه الصلاة والسلامك (انکم لن تسعوا الناس باموالکم فسعوهم باخلاقکم) قول شریفلریدر وروایت اخراده (فسعوهم ببسط الوجه والخلق الحسن) واقع اولمشدر که مفادی الله اعلم تحقیق سزلر ناسه بذل اموال ایله لطف واحسان ایده مزسز چونکه بوکا مقتدر اوله مزسکز حسن خلق وانبساط وبشاشت وجهله تطییب ایلیك دیمکدر * وقال بعض السلف الحسن الخلق ذو قرابة عند الاجانب والسیء الخلق اجنبی عند اهله * یعنی کوزل خویلو اولان ذات اجنبیلر یاننده اقربالرندن اولور وکوتو خویلو اولان شخص اقربالری یاننده اجنبیلردن اولور کلام بلاغت نظامی اسلاف اعلام کرامدن بعض ذاتك سخن جوهر برابریدر (فضیل حضرتلری دیمشلر که حسن خلق صاحبی بر فاجر وفاسق بنمله مصاحبت ایتمك یعنی کورشمك بنم یانمده سیء الخلق اولان عابد وزاهده مقارنت ومصاحبتدن احب واولادر زیرا فاسقك حسن خلقی حسن مشاهده اولدیغی وقتده ناسه خفیف اولوب محبتلرینه سبب اولور واما عابد وزاهدك سوء خلقی سیء وقبیح اولدقده هر کس غیظ وغضب ایدر (ودیمشدر که قبیح الخلق اولان کیمسه ذنبدن توبه ایتسه ده سوء خلقی ذنب دیکره کندینی ادخال ایده جکندن مظهر قبول توبه اوله مز (حضرت عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنها رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك حسن خلقلرینی بیانده بر کیمسه دن بر فعل شنیع وکناه وقوعنی استماع ایلدکلرنده اول کیمسه یی تخجیل ورسوای اولماسون دیو منعده اسمیله تصریح بیورمیوب بلکه قاعدهٔ کلیه ایله شو قومك حال وشانی ندر که شو معصیتی اشلمش اوله لر بیوررلر ایدی دیمشدر صلوات الله وسلامه علیه (ما من شیء فی المیزان اثقل من حسن الخلق) اشبو حدیث شریف احادیث الجامع الصغیردندر که حسن خلق زیاده ثوابه باعث اولدیغنی افاده ایدر * سوء الخلق یعدو لانه یدعو الی ان یقابل بمثله * کلام کبارندندر که (قلت) مفادی سوء خلق تعدی وسرایت ایدن بر درددر زیرا کوتونك بری اجرا اولندقده طوقنان کیمسه نك حسب البشریه مقابله بالمثل معامله سنه قالقشماسنه سبب اولوب بو تقریبله تعدیات تسلسل ایدر دیمکدر اللهم احفظنا من شر سوء الخلق ومنه آمین (حکایه اولنمشکه حسن بن علی رضی الله تعالی عنهما حضرتلری قرنداشلری حضرت حسین رضی الله تعالی عنهه شعرایه کثرت اوزره جائزه اعطاسنك سببنی سؤالده تحریر تذکره بیوردقلرنده جوابنده سز بندن اعلمسکز که مالك خیرلوسی کندی ایله حفظ وحمایه اولنانیدر دیو تسطیر بیوردیلر

اشته امام مشار الیهك شرفنه وحسن خلقنه نظر اولنه که یازدقلری جوابك اولنده انت
اعلم منی دیو تواضع بیوردیلر (مشار الیه حضرت حسین ایله برادر اکبری امام حسن
رضی الله تعالی عنهما اینلرنده نابجا جزئیجه کلام وقوع بولدقده حضرت حسینه قرنداشکزی
ارضا وتطییب ایچون عزیمت ایدك دینلدکده جدم رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمدن
استماع ایلدمکه ایکی کیمسه بیننده کلام یعنی شکرابی شیوه سی ومنافسه وقوع بولوبده ابتدا طلب رضا
ایله سبقت ایدن جنته دخوله سبق ایدر بیوردیلر بنابرین کبرسنی اولان قرنداشمی جنت ایله سبق ایتمه می
کریه یعنی غیر لایق عد ایتدیکمدن انلرك کلملرینی تمنی ایدرم دیدیکنی حضرت حسن رضی الله عنه
استماع ایتدکده عجالة حضرت حسینك خانهٔ سعادتلرینه قدوم ایلدیلر (بعض شعراء عرب هرکسه
حسن معامله نك نفع وفائده سنی افاده ده * وانی الاقی المرء اعلم انه * عدوا وفی احشائه الضغن کامن *
فامنحه بشری فیرجع قلبه * سلیما وقد ماتت لدیه الضغاین * شعرینی نظم ایلدیکه مألی تحقیق بن
برکشی یه بکا عدو ودرونده حقد کزلو اولدیغنی بیلدیکم حالده ملاقات ایدرم یعنی کوروشورم
واکا طلاقت وبشاشت وجهله اکرام ومعامله ایلدیکمده درونده مضمر اولان حقد وکینلر زائل
اولوب سلیم القلب اوله رق محبته عودت ورجعت ایلردیمك کیدر (حکایه اولنمشکه جعفر بن سلیمانك
خدامندن بری جوهرهٔ نفیسه سنی سرقت ایدوب وافراقجه یه فروخت ایدر جعفر جوهره نك
ضایع اولدیغنه مطلع اولوب قیوجیلری تفتیش ایتدردکده برقیوجیده بولنوب فروخت ایدنی
دخی وصف وشمائلی ایله تعریف ایدرلر خادم مرقومی حضورینه احضار ایلدیلر جعفر
خادمك خجالت وخوف وخشیتنی کورنجه کمال رأفت وشفقت وحسن خلقلرندن مرقومه ای فلان
سن نیچون مضطرب وخجیل اولورسن اوجوهری فلان وقتده بندن استه دك ایدی بندخی سکا
هبه ایلمش ایدم لکن هبه می اونودوب چالندی زعمیله اراتدم دیوب قیوجینك خادمه ویردیکی ثمن
جوهری اعطا ایدوب وخادمه دخی سنك حلال مالکدر آل وقیوجی یه طیب نفسك وصفای
خاطرك ایله دیلرایسك صات دیوب کریبان حسن خلقه جوهر جهان بهاطاقمشدر رحمه الله تعالی
(حکایه اولنمشکه محمد بن عباد مأمون خلیفه نك حضورینه داخل اولور عمامه سی بوزوجق
اولدیغنی کوردکده خلیفه تواضعایدیله عمامه سنی تازه لر بو حالده ایکن جواری خلیفه دن باشی
اوجنده طوران جاریه تبسم ایدر خلیفه جاریه یه نیچون تبسم ایدرسن دیدکده محمد بن عباد افندم
قبح وجهمدن وسنك خلافتکله بو یله قبیح المنظر کیمسه نك عمامه سنی یدشریفکله صاردیغکدن
تعجب کلکله کولردیدکده مأمون خلیفه جاریه یه ای جاریه تعجب ایلمه بو عمامه نك تحتنده
مجد وکرم واردر دیو حسن خلقنی بیان وقدردانی دخی نیدیکنی عیان ایتمشدر دیدی طاب ثراه
(وحسن خلق بیانده برشاعر * وهل ینفع الفتیان حسن وجوههم * اذا کانت الاغراض
غیر حسان * فلا تجعل الحسن الدلیل علی الفتی * فما کل مصقول الحدید یمانی * دیمشدرکه
معناسی انسانه روی ووجهلرینك حسنی نفع وفائده ویرزمی اغراض واخلاقلری کوزل اولمدیغی
وقتده یعنی فائده ویرمز بوصورتده سن مردك حسن خلقنه حسن خلقت ووجهنی دلیل قیلمه
زیرا هر مصیقل ومجلی دمور سیف یمانی دکلدر دیمکدر (حکایه اولنمشکه ملك بهرام برکون صید وشکار
قصدیله صحرایه چیقوب کشت وکذار ایدر ایکن برصید کوروب شکار خواهشیله ارقه سنه دوشوب
خدامندن آیریلور لکن شکار ایده میوب بول دخی عارض اولمغله براغاجك سایه سنده برچوبان
کوروب اسبندن نزول ایدوب دفع تقاضا ایدنجیه دك آتمی طوت دیوب چوبانه ویرد بهرام مشغول ایکن
همان چوبان فرسك غاشیه ولجامنده اولان التونلری کوروب زمام اراده سی الندن دوشه رك بچاغنی
چیقاروب قطع ایلدیکنی بهرام کوردکده برنسنه دیمیوب مصلحتی بتشیکن التون قباره لری

تمامیله السون دیو اغماض عین ایله زیاده مکث ایدر چوبانك ایشی بتدیکنی کوردکده بهرام النی
کوزلرینه نهاده ایلدیکی حالده ای چوبان بول ایدر کن کوزیمه طوز قاچدی آچمغه مقتدر
اوله میورم تیز آتمی کتوردیوب اول حالده یعنی الی کوزی اوستنده اوله رق آته باقمه دن بنوب موکبنه
وصول بولدقده امیر آخورینه بالاقتضا لجام وغاشیه نك التونلرینی یانمده سکه بولنمدیغندن برینه
بخش ایتدم اکر برنده کورر سه کز متهم ایتمیك دیو تنبیه ایدر (حکایه اولنمشکه نوشروان
کونلری اولان نوروزده عادتلری اوزره سریرینه قعود وارکان دولتی وخدمهٔ ملکی انجمن مرتبنه
صره سیله دخول ایدوب التون وکمش اوانی ایچنده طعاملر وذی قیمت ساغرلرده اشربه وانواع
فواکهه ایله سماطلر دوشنوب اطعام واکرام اولندقلری اثناده بیك مثقال التونه معادل برقدحی
حضاردن بری اوصولله اخذ وثوبنك التنه وضع ایله صاقلدیغنی نوشروان کوروب برنسنه دیمز
وقتاکه تناول طعام وشرب شراب اولنوب طاغیله جقلری خلالده اقداح واوانیك حفظ
وضبطنه مأمور اولان تعداد برله برینك ضایع اولدیغنه واقف ومطلع اولدقده اعلای صوت ایله
اوانیدن بری ضایع اولمش تفتیش وتفحص اولنمدن برکیمسه دیوانخانه دن چقمسون دیوندا
ایلدیکن نوشروان اشتدکده مأمور مرقومی چاغروب اول آنیه یی اخذ ایدن جانبندن رد ایده مز
کروهندر والدیغنی کورن دخی نمام دکلدر تحری ایتمه دیو نهی ایدر وهرکس قونلی صاله صاله
کیدر قدحی آلان شخص قدحی صاتوب بهاسندن کمر زرین واثواب نفیس یاپوب وسیفنی تزیین
ایدوب کینوب وقوشانوب دیوان کرنی بو حالله نوشروان حضورینه چیقار ملك شخص مرسومی
بروسیله ایله یاننه چاغروب بوتزیین اوجمله دنمیدر دیدکده یوزینی یره سوروب سایه کده در دیو دعایه اغاز
ایلدکده اول وآخر صوچنی قرین عفو ایدر (قلت) اشته بهرام ونوشروان مشرکلر اولدیغی
مضبوط تواریخ ایکن حسن خلق سببیله الی الابد ثنا اولنمقده درقندبر (واشبو حسن خلق بابنی
مطالعه وطبع خلالی حالا حیاتده اولان موالیدن برذاتك بالمناسبه نقل ایتمش اولدیغی برسرکذشتی
خاطره خطور ایتمکله بومحله تحریر اولنمشدر شویله کیم مومی الیه بوندن اوتوز بش وقرق سنه
مقدم امتحانله مدرس اولدیغم اوانده تشکرا کبار طریق علمانی عادت اوزره زیارت ایتمکده ایکن
انلردن برینه اخوانمزدن برقاچیله وارمشیدق معتاد اولان قیامی ترك ایلدیکندن ماعدا همان ابتدای
خطابده های کیدی امتحان وهای کیدی مدرسلر دیو تزییف ایله برقهوه ایچروب صاومشیدی
انك اوزرینه صدوردن دیکرینه واردیغمزده قیامله احترام وطاتلی وقهوه وچبق وبخور ایله
اکرامدنصکره باری تعالی مبارك ایلسون اشبو امتحانده همشهریلریمزدن یعنی استانبولدن
بش ذات مدرس اولدیلر کوره یم سزی مجلس درس عقدیله بین الطلبه شهرت کسب
ایدك طوغریسی پك ممنون اولدم دیوب بومعامله سیله بزی احیا ایتدی ربیم قبرینی دفینهٔ نور
ایتسون حالا بونك ممنونی وانك محزونی یم دیمش ایدی اشته دهور مرور ایتدکجه حسن خلق
بویله بادئ رحمت وسوء خلق مستوجب نفرت اولور انتهی (ابن عباس رضی الله تعالی عنهما
دیمشکه ولید بن عتبة بن ابی سفیان مدینهٔ منوره یه وجهلری اوراق مصاحفدن بر ورق یعنی
سیمای حسن خلقی بارونق اولدیغی حالده والی اوله رق کلدکده خدایه قسم ایدرمکه بلده مزده
فقرایی اغنا ومدیونینك دیونلرینی ادا ایدوب آبدن ارق والطف عین ایله نظر و بزلری حیادن
احلی والذ کلامنه مظهر ایتمشیدی برکون برابر طعام ایدرکن غلامنك ایاغی یصدیغه دولاشوب
الندە اولان صحان ولیدك چکه سنه دوشوب ایچنده کی طعام لحیه واغوشنه دوکلدکده غلام مرقوم کمال
خوف وخجالتندن طوره میوب میت کبی یقلدی ولید همان سفره دن قالقوب حرمنه دخول واثوابنی
تبدیل ایله طلاقت وجه وتبسم ایده رك کلوب سفره یه اوطوردقدنصکره غلامه التفات ایدوب

ظن ایدرمکه سنی اخافه ایلدك خوف ایلمه دیو تسلیه ولوجه الله سنی اعتاق ایلدم دیو چراغ ایلدی
رحمه الله تعالی رحمة واسعة ورزقنا باخلاقه العالیة (امراء عباسیه دن عبدالله بن طاهر دیمشکه
برکون مأمون خلیفه نك حضورنده ایدم خلیفه خادمنه یاغلام دیو چاغردقده برغلام ترکی ایچرو
کلوب تعبس ایله هرخان طشره چیقساق یاغلام یاغلام دیو چاغررسن غلاملرك اکل وتناول
طعام ایتمسونمی نیجه یه دك یاغلام دیرسن کلامیله سوء ادب ایتدکده خلیفه برنسنه دیمیوب باشنی
اشاغی صالوب برازتفکره واردی بوحالی کوردکده شمدی غلامك بوینی اورولسون دیو امر ایده جکنده
شبهه م قالمدی ایدی پرده خلیفه بکا خطابا ای عبد الله اخلاق حسنه اصحابنك خدام واتباعی
اخلاق سیئه ایله متصفه اولور وسیئ الخلق اولان افندینك اتباعی اخلاق حسنه اصحابی
اولورلر بن خدامك اخلاقی حسن اولسون دیو سیئ الاخلاق اولمغی استمم دیوب غلامی عفو
ایتمشدر (حکایه اولنمشکه احمد بن ابی داود مریض اولدقلرنده معتصم بالله خلیفه تواضع
ایلیوب بالذات عیادته سنه کلور و بعنایة الله تعالی شفایاب اولدیغکده فقرایه اون بیك التون
نذر ایلدم دیو التفات ایدر احمد ای امیرالمؤمنین شفابولورسم اول نذر یوردیغکز التونلری حرمین
محترمین اهالیسنه ارسال ایلیك که انلر بوسنه اسعارده غلا حسبیله شدت مضایقه ده درلر دیدکده
خلیفه یا احمد بن نذر مذکوری سن عافیت بولدیغکده بوراده اولان فقرایه و یرمك اوزره نیت
ایتمشیدم نیتمدن رجوع ایلمم لکن اول منذورك برمثلنی دخی اهالئ حرمینه کوندریرم دیوب فی الحال
ارسالنی امر ایلدکده احمد خلیفه نك کمال مروت وحسن خلق ونیتلرندن نهایت درجه مسرور
اولوب ای امیرالمؤمنین جناب واجب الوجود اسلام واهلنی جنابکرك خلافتیله متمتع ایلسون
والد ماجدیکز هرون الرشیدك شان ومدحنده نمیر بنك سویلدیکی * ان المکارم والمعروف اودیة *
احلك الله منها حیث تجتمع * من لم یکن بامین الله معتصما * فلیس بالصلوات الخمس ینتفع *
قطعه سنه ذاتکز ماصدقدر دیو دعا وثنا ایلدی (مآل قطعه مکارم اخلاق ومعروف واحسانات
بی پایان وادیلر یعنی دره لردر حق سبحانه وتعالی سنی انلرك تجمع ایلدیکی محله انزال ایتمشدر
برکیمسه که امین الله اولانه یعنی هرون رشیده تمسك واعتصام ایتمسه اوقات خمسه ده ادا واقامه
ایلدیکی صلوات خیر قبولده اولوبده اول کیمسه اندن انتفاع ثواب ایلمز دیمکدر (قلت) حقا که
احمد جنابلری لفظ معتصمی حاوی اولان نظم شاعر بلیغی معتصم خلیفه یه بو محلده انشاد ایله
بلاغتده ناظمی تقدم ایلمشدر لله درهم (اخلاق حمیده ایله شهرتکیر احنف بن قیس حسن خلقی
قنغی کیمسه دن تعلم ایلدك دیو سؤال ایلدکلرنده جوابنده قیس بن عاصمدن تعلم ایلدمکه برکون
خانه سنه کتمشیدم اوطوررایکن غلامی کباب اوزرنده اولان تیمورشیشی کتوررایکن الندن
شیش معصومنك باشنه دوشدکده اوساعت معصوم وفات ایلدی غلامه دهشت عظیمه وخشیت
جسیمه کلدکده قورقمه لوجه الله سنی بوکون اعتاق ایلدم دیوب اسائتی مقابله سنده احسان ایله
مجازات ایلدی دیمشدر (ابن عمر رضی الله تعالی عنهما غلاملرندن برینی تعدیل ارکانه رعایت
ایده رك اداء صلاة ایدر ایکن کوردکلرنده ازاد ایدرلر ایمش وغلاملری بوحالته مطلع اولدقلرندن
ریا ایده رك ابن عمر رضی الله تعالی عنهمانك مشاهده ایده جکی محللرده صلاته اشتغال ایدوب
ازاد اولنورلر ایمش برکون مشارالیه حضرتلرینه افندم اخلاص اوزره اولانلره اعتاق ایله اکرامکز
محلنده در لکن مرائی اولانلری اعتاقکزه سبب ندر دیدکلرنده مشارالیه برکیمسه که الله تعالا یه
اطاعت وعبادتده بکا خدعه وحیله ایلیه اول کیمسه یه الدانمه ده نه ضرر واردر بلکه فائدهٔ
محضدر بیوردیلر (ابراهیم بن ادهم قدس سره العزیزه دنیاده فرح وسروره ملاقی اولدیکزمی
دیو سؤال ایلدکلرنده ایکی دفعه ملاقی اولدم بری برکون بن اوطورر ایکن برکیمسه اوزریمه

تبول ایلدی ایکنجیسی ینه اوطورر ایکن برکیمسه کلوب طوقات اوردی اشته مسرتم بونلردندر
دیدی (حکایه اولنمشکه ابو عثمان زاهد حرارتلی کونلرك برنده برزقاقدن کذار ایدر ایکن اوزرینه
برخانه دن لکن طولوسی کول دوکرلر یانده بولنانلر کولی دوکنه اطالهٔ لسانه باشلدقلرنده ابو
عثمان انلری منع ایدوب اوزرینه آتش دوکولمکه مستحق اولان کیمسه یه کول دوکولسه غیظ
وغضب ایلمك جائز دکلدر دیمشلر اسئل الله تعالی شآبیب الفیض علیه (قلت) زقاق زانك
ضمیله سکه وطریق معناسنه عربیدر ترکیده دخی مستعملدر لکن ذال ایله ذقاق و بعضا واو
دخی کتوره رك ذوقاق وکاهیجه ذال یرینه سین ایله سوقاق دخی یازلدیغی بعضا کورولیور لکن
طوپی غلط اولوب درستی اولان زقاق یازلمق نیازیله بالمناسبه اخطاره اجتسار اولندی معذور
باد (روایت اولنمشکه حضرت علی رضی الله تعالی عنه برکون غلامنی اوج دفعه چاغرمش ایکن
اجابت ایلمدکده قالقوب غلامك اولدیغی یره واررلر وغلامی یاتور کوررلر وای غلام کلامی
ایشتمدکمی دیدکده ایشتدم دینجه حضرت علی رضی الله تعالی عنه چونکه اشتدك اجابت لازم
دکلمی دیدکلرنده غلام ای امیرالمؤمنین جنابکزك حلم وحسن خلقی سببیله توبیخ وعقابکزدن
امین وسالم اولدیغمدن تکاسل ایلدم دیو جواب و یردکده مشارالیه حضرتلری اسائتی
مقابله سنده سنی لوجه الله اعتاق ایلدم دیو اکرام ایله مجازات ایلمشلردر (حکایه اولنمشکه
ابو عثمان حیری یی برکیمسه خانه سنه ضیافته دعوت ایلیوب خانه سنك قپوسنه کلنجه صاحب
خانه ابو عثمانه یا استاذ دخولکرده بنم ایچون وجه وحاجت یوقدر عودت قیل رحمك الله دیو
صورت استثقال کوستررابو عثمان عودت ایدوب منزلنه قریب اولدقده ینه اول کیمسه کلوب
یا استاذ بو فعل شنیعمه نادم و پشیمان اولدم دیو اعتذار ایدر و ینه ابو عثمانی خانه سنه کتورر خانه
قپوسنه کلدکلرنده ینه اولکی کبی استثقال ایدر حاصلی درت کره بو معامله یی ایدر انلر دخی
بلا فتور ولا غضب کلور کیدر آخر صاحب خانه ابو عثمانك یدینی تقبیل وتلثیم وهزار تعظیم
وتکریمدن صکره مقصودم جناب محمدت صفاتکزك اخلاقنی تجربه وامتحان ایدی دیو مدح
وثنا ایدنجه ابو عثمان روح الله تعالی روحه ای رجل کلبده اولان طبیعت وخلق ایله انسان مدح
وثنایه لایق اولماز بو صفت کلبده ده موجوددر زیرا کلب نیجه کره چاغرلسه کلور وطرد وزجر
اولنسه کیدر وممزجر اولور بیورمشلردر (قلت) اشبو وضع وکلام وخلقله انسان کامل اولدقلرینی
برقات دخی خلقه طبورمشلردر (حارث بن قصی رحمه الله بن قرانك فصیح و بشوشلرینی سودم لکن
عبوس الوجه و بدزبان اولنلرندن غایت صقیلورم الله تعالی اومقوله لرك مثلنی اهل اسلام ایچنده
اکثار ایلمسون دیمشدر (واشبو حکایه محاسن اخلاقدندر که قاضی یحیی بن اکثمدن محکیدر
دیمشدر که برکیجه مأمون خلیفه نك بیتوتت ایلدیکی اوطه ده برابر اولدیغمزده بن مضطجع اولدم
لکن اویقوم کلمدیکندن اویور کبی یاتور ایدم خلیفه یه عطش عارض اولدقده بنی اویانور دیو
غلمان وخداملرینی چاغرمیوب یاتجه جق فراشلرندن قالقوب صوکاسه سی اولان اوچیوز خطوه
مقداری محله واروب شرب ماء وعودت ایلیوب وفراشه قریب محله کلدکده ایاقلرینك اوجلری ایله
یاتجه فراشلرینه کلوب برمدت اوطوردقدنصکره کیجه نك اول ثلث اخیرنده قالقمق
عادت حسنه لرندن اولمغله ثلث اخیر اولدقده غلاملرینی چاغرمیوب بنم منتبه اولمامه
برزمان منتظر اولدی وقتا که بن فراشمدن تحرك ایلدیکم کبی جامه خوابندن قالقوب وغلاملرینی
چاغروب آبدست وصلاته تهیأ ایلدی بعده یتاغمك باشی اوجنه کلوب بکا کنیه مله ای ابا محمد
کوزل بیتوتت واستراحت ایلدکمی دیو استفسار خاطر بیوردی بندخی ای امیرالمؤمنین وجودم سکا
فدا اولسون سایه کده کوزل استراحت ایلدم دیو تشکر ایتدم بعده ای ابا محمد صلاة تهجد

ایچون منتبه اولوب غلمان وخدامدن برینی سنی بی راحت اولور دیو چاغرمدم دیدی بندخی ای امیر المؤمنین جنابکزه حق سبحانه و تعالی اخلاق وسیرت انبیایی احسان و بو نعمت جلیله ایله سنی تخصیص ایلمش حق تعالی بو نعمت وفضیلتی ذات خلافت سماتکز حقنده متین ومبارك ایلیوب ونعم سائره سنی دخی حق عالیکزده اتمام واکمال ایلیه دعاسنی ایتدیکمده بیك عدد دینار احسان بیوردیلر آلوب صفای بال ایله منصرف اولدم دیدی (و ینه حکایت اتمشدرکه بر دفعه دخی بیتوتت ایلدیکمده خلیفهٔ مشار الیهی سعال اخذ ایدوب اوکسوردکده بنی اویانوردیو انتار بلرینك یکاریتی اغزلرینه وضع ایلدیلرینه دفع سعال ممکن اولمینجه مبارك آغزینی یره قودیلرکه صداسی خروج ایدیده بن متأذی ونومدن منتبه اولمایم و بر کون دخی باغچه ده شکوفه لر ایچنده کذار وتماشا ایده رك بن شمس طرفنده مأمون خلیفه ظل وسایه جانبنده ایدی بودا عیلرینه تواضع والتفاتلرندن ای یحیی سن سایه طرفنه کلده بن کونش جانبنه توجه ایده یم سن کونشدن حصه ونصیبکی اخذ ایلدك بنده اخذ ایده یم دینجه کمال حسن خلق وتواضعلرندن تعجب وشکر وثنا ایده رك ای امیر المؤمنین یمین ایده رمکه اکرچه ممکن اولسه جناب خلافت نصابکزه اصابت شمس وحرارت ایتامامك ایچون مطلع شمسه نفسمی پرده ایدرایدم نه کیفیتله بن سایه طرفنه چیقوب سزی کونشده قویام دیو امتناع ایتدیکمده ممکن اولمیوب بنی ظل طرفنه آلوب کندولری کونش جانبنه کچدیلر و بو محادثه و بو حال اوز رینه مبارك اللری ایله لطفا بو ینمی دخی طوتوب سندخی اللرکله بنم کردنمی طوت بیوردقلرنده امان افندم بو اوار شی دکلدر دیو استنکاف ایتدیکمده ابرام والحاح ایدوب ای یحیی انصاف وعرفانی اولمیان کیمسه لر ایله مصاحبتده خیر یوقدر سنده ایکیسی دخی واردر هر حالده امریمه اطاعت ایله دیوب بندخی ناچار امتثال ایله اللریمی اوموزلرینه وضع ایله مصاحبت ایده رك بو یله جه باغچه یی کزدك دیمشدر نسأل الله ان یحسن اخلاقنا وان یبارك لنا فی ارزاقنا انه علی مایشاء قدیر وهو حسبنا ونعم الوکیل نعم المولی ونعم النصیر

الباب الرابع والعشرون

اشبو یکرمی دردنجی باب حسن معاشرت وهر کس ایله مودت ومحبت واخوت وزیارت و بونلره شبیه شیلر بیاننده در (صاحب مستطرف دیرکه معلوم اوله که مودت واخوت تألفه وتألف دخی قوته سببدر قوت ایسه بر حصن منیع حصین و بر رکن رکین رصین اولوب آنکله ظلم ظلمه واعدا دفع ومآربه یعنی مراداته نائل اولنور ومقاصد حاصل اولور که حق تعالی امت مرحومهٔ مألفه یه نعمت جلیله سنی ذکروا منانده استعیذ بالله ﴿ واذکروا نعمت الله علیکم اذ کنتم اعداء فألف بین قلوبکم فاصبحتم بنعمته اخوانا ﴾ بیوروب نعیم جنتی وانده مؤمنلره اعداد وآماده بیوردیغی کرم واحسانی وصف بیورمشدرز یرا سرر متقابلین اوزره انلری بر برلرینه اخوان قیلمشدر ورسول اکرم صلی الله علیه وسلم بین الصحابه مواخاتی مسنون وطریقت قیلمشلر ایدی حق تعالی اهل جهنمی وانلرك جهنمده ملاقی اوله جقلری المی دخی بیان ایلمشلرکه حق تعالی انلردن علی طریق الحکایه انلر جهنمده ﴿ فالنا من شافعین ولا صدیق حمیم ﴾ دیو تحسر ایدرلر دیدی ﴿ واذکروا الایة ﴾ نظم جلیلنك مآلی الله تعالانك سزك اوزریکزده اولان نعمتلرینی ذکر ایلیك ازجمله هدایت واسلامه توفیقیدرکه اسلام تألف قلوبه وزوال غل وغشه مؤدیدر زیرا هنکام جاهلیتده سزلر بر بریکزه عدو اولوب مقاتله ایدر ایدیکز حق تعالی اسلامله قلوبکزك بینینی تألیف ایلدی انك یعنی حق تعالانك نعمت ورحمتیله فی الله اخوت اوزره مجتمعین ومتحابین اولوب راحت بولدیکز دیمکدر (اهل تفسیر بوراده دیرلرکه روایت اولنمشکه اوس ایله خزرج لابو بن قرنداشلر ایدی اولادلری بیننده زمان جاهلیتده

عداوت وقوع بولوب محاربه ومقاتله لری یوز یکرمی سنه متمادی اولمشیدی نهایتنده جناب حق عز وجل انی اسلامله ازاله ایدوب رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز بینلرینی تألیف بیورمشدر انتهی (صاحب مستطرفك سرر متقابلین دیو اشارت ایلدیکی سورهٔ صافاتده حق تعالانك نعمت جنتی مدحنی بیانده ذکر بیوردیغی ﴿ وهم مکرمون فی جنات نعیم علی سرر متقابلین ﴾ نصنك مآلی انلر جنات نعیمده ثواب ایله اکرام وانعام اولنورلر انلر سریرلر اوزره بر برلرینه قارشو اوطوررلر یوقسه بر برلرینك قفالرینه نظر ایتمزلر بلکه سریرلری انلر ایله دور ایدوب بر برلرینه نظر ایدرلر (ودخی ﴿ فالنا ﴾ الایه نصنك مآلی دخی ماسبق دلالتنجه کفار هول قیامت وجهنمی کوردکلرنده بر برلری ایله مخاصمه ایدوب مقام تأسف وندامتده بزم ایچون ملائکه وانبیادن شفاعت ایدیجی کیمسه مز یوقدر واصدقادن دخی کیمسه مز یوقدر مؤمنلرکبی بزه شفاعت ایده و یاخود بر مهلکه یه دوشدك که بزی اندن نه شافع ونه صدیق قورتاره بیلوردیه لر دیمکدر (قلت) صدیق سنی مهموم ایدن شی انی دخی مهموم ایده دیو تعریف اولنمش وحمیم دخی قریب خاص دیمکدر بر صدیق حمیم یعنی اموریمزه همت ایدر و بزی بو ورطه دن خلاص ایدر بر دوست قریب یوقدر دیرلر دیمکدر بو نصدن صدیق ودوست انسانه لازم اولدیغی مستفاددر حضرت علی رضی الله تعالی عنه اخ اخروی ومحب صادقی اولمیانی صول الی اولوب ده صاغی اولمیان کیمسه یه تشبیه بیورمشدر (و بو معناده * وما المرء الا باخوانه * کما یقبض الکف بالمعصم * ولا خیر فی الکف مقطوعة * ولا خیر فی الساعد الا جزم * شعرینی انشاد ایدرلر که معناسی کشینك دنیاده تعاون وتنعمی وراحتی انجق اخوان ودوستلر ایله اولور نتکم دستك بر شیئی اخذ وقبض ایلمه سی بیلك ایله اولدیغی کبی ومقطوع اولمش دست وساعدده خیر وفائده یوقدر دیمکدر (زیاده دنیاده کشینك کسب وتحصیل ایلدیکی شیلرك خیر ومنفعتلوسی احباب صادقلریدر زیرا کشینك ارباب صداقت اولان دوستلری شدائد زمانی وحوادث و بلایا اوانی وحال سرور وفرح وشدت ومشقتلرده معاونلری یدر دیمشدر (حکایه اولنمشکه مأمون خلیفه بر کون حسن بن سهله لذائذ دنیویه نك جمله سنه نظر ایلدم یدی شیدن غیریسنی ملال و یربولدم دیدکده ابن سهل ای امیر المؤمنین اول یدی شی ندر دیو صوررمأمون خلیفه اول یدی شی بغدای اتمکی وقیون اتی وزیاده بارد صوو یومشاق ثوب ورائحهٔ طیبه وفراش وطیء یعنی یومشاق ونرم دوشك وهر شیئك کوزلنه نظر دیو تعداد ایلدکده حسن بن سهل ای امیر المؤمنین مواخات وموانسات وتحابی دخی تعداد بیورسه کز الذ اولوردیدکده خلیفه ای حسن نه کوزل سویلدك واقعا بو جمله سندن اولی والذدر دیو استحسان ایلمشدر (سلیمان بن عبد الملك دیمشکه اطعمهٔ نفیسه یی یدم والبسهٔ فاخره یی کیدم واسب فره ونفیسه بندم وامتطیت العذراء یعنی حلال بکر قزلر ایله هم آغوش اولدم جمله سنك لذتی بندن کیدوب انجق لذتی باقیه اولان اول محب صادقدرکه * اطرح معه مؤنة التحفظ * انکله برابرا کدار دن تحفظ یوکنی وثقلتنی آتارم یعنی کدر عالمدن تحفظ اوله جق شیئی بولمق دشوار ایکن انك صحبت وموانستیله غم کردونی دوشمیوب هموم دن محفوظ اولدیغم یار خالصك لذت روحانیه سی پایداردر دیدی بو حکایه ده اولان فراش وطیء ترجمهٔ معلومه ده (فراش وطیء ووقاع و (فلم یبق من لذتی الا صدیق اطرح معه مؤنة التحفظ) عباره سی دخی (جمله سندن فتور وملالت عارض اولوب لذت قالمدی انجق بر شیدن فتور کلیوب الحالة هذه لذتیده باقیه در اول شی بر محب صادقکه هر وجهله امنیتك اولورده طرح تکلف اولنوب واندن تحفظ داعیه سنده اولنیوب مصاحبت ومحادثت ایدرسن دیو ترجمه اولنمشدر فقیرك تحریر مذکوری ایله بو ترجمه قنغیسی

نفس الامره مطابق ايسه انتخاب بيوريله انتهى (وبو معنا ده معاويه رضى الله تعالى عنه
لذائذ دنيا دن نسا ايله تمتع وثياب فاخره يى تلبس ايتدم لذاتدن برنسنه قالمدى انجق نفسمك
استديكى اخ كريمك صحبتيدر ديمشدر * ومابقيت من اللذات الا * محادثة الرجال ذوى العقول *
وقد كانعدهم قليلا * فقدصاروا اقل من القليل * قطعه سنى كه بو معناده نظم اولنمشدر انشاد
ايدرلر يعنى لذائذ دن برشى باقى قالميوب انجق ذوى العقول اولان كيمسه لر ايله اولان محادثه وصحبت
باقى قالدى و بومقوله ذوات كرام اليمزده ايكن بزلر قليل واندك عدايدر ايدك شمدى ايسه اقل قليل
اولديلر ديمكدر كه مرادى فقدان ياراندن تأسفدر (ابن سما كه قنغى كيمسه نك مودت ومحبتى
صادقه و باقيه‌در ديو سؤال اولندقده ديانتنده صلابت وعقلنده وفرت وكثرت وسكا قريب
اولدقده ملال ويرمز وسندن بعيد اولدقده سنى اونوتماز قريب اولور ايسك اولدخى قريب
اولور بعيد اولور ايسك بنه سكا رعايت ايدر استعانه ايلديكك زمان اعانه ايلر محتاج اولور ايسك
اغاثه ايدر فعلنده اولان مودت قولنده اولان مودتدن اكثر اولان كيمسه در ديو جواب ويرمشدر
(خالد بن صفوانه اخوانكدن قنقيسى عندكده احبدر دينلدكده فقر وحاجتمى دفع وسدزله
وكناهمى عفو وصفح وسقطاتمى قبول ايلين‌در ديدى (بعضيلر ديمشكه الفت وانسيت ايلديكى
اخوانده هيچ عيب وقصور اولماسون ديه‌نك * يارسز قالدى جهانده عيبسز ياراستيان * وقفنجه
احبابى قليل اولور وصديقنى نفسنه تقديم ودوستنه نفسنه راضى اولديغى شى ايله ايثار ايلمانك
سخطى دائم اولور وخلقك ذنب وكناهيچون معاتبه ايدن تعب ومشقته دوچار اولور (شاعر
عرب بو معنايى افاده ده * اذاكنت فى كل الامور معاتبا * صديقك لم تلق الذى لاتعاتبه * وان
انت لم تشرب مرارا على القذا * ظمئت واى الناس تصفو مشاربه * ديمشدر كه مآلى هر امورده
صديقكه توبيخ وعتاب ايديجى اولديغك وقتده عتاب ايتديكك دوستنه ملاقات ايده مزسن واكر
سن بعد القذاء قربه كده اولان طوزلى صويى ايچمز ايسك صوسز قالورسن زيرا قنده در اول
كيمسه كه مشربى صافى ولذيذ اوله (اهل شريعت وحكمت ديمشلركه صديقكدن براصر مكروه
وعمل قبيح كورديككده سررشتهٔ الفتى قطع ايلمه بلكه جراحاتنه مداوات وعيوب وعوراتنى ستر
واصلاحنه سعى ايله لكن فعل شنيع وامر منكر وهده موافقت ايلمه وعمن سوئندن برى اول زيرا حق تعالى
﴿ فان عصوك فقل انى برئ مما تعملون ﴾ عمل سوء لرندن برائته امر بيورمشدر و بشاشت وجه
وعذوبت لسان وحسن خلق آداب معاشرتدندر ديديلر (جابر رضى الله عنه حضرت رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلمدن (من اخلاق النبيين البشاشة والمصافحة اذا تلاقيا) حديث شريفنى
روايت ايتمشدر (قعقاع بن شودب الهذلى مجلسنه بر كيمسه كلدكده مالندن بر حصه اعطا ايله اكرام
وحوايجنى قضا ايله انعام عادت حسنه لرندن ايمش (ابن عباس رضى الله تعالى عنهما ديمشكه
جليسم ايچون اوزرمده اوچ حق وار يعنى كلديكى كبى كوزلريمى اكا متوجه قيلارم ومجلسمده
اوتورمق مراد ايدر ايسه توسيع ايدرم يعنى يرويريرم وتكلم ايلدكده اصغا ايده رم (و بعضيلر
ديمشكه هرشيئك بر محكى واردر عقلك محكى دخى ناس ايله مجالسه در يعنى مجالسه نك شرائطنى
يرينه كتورمك معيار عقلدر (مأمون خليفه ندماسندن ثمامه‌يى حسن معاشرت ايله وصفده
ثمامه قلوبده متصرفدر روزكارك سحابده تصرفى كبى يعنى كمال عرفان و فراستى اولديغندن
طبع و درونده محفوظ اولان معانى يه دائر كلمات ايله تكلم ايدر (آداب مصاحبتدن برى
مصاحبت ومكالمه ايلديكك كيمسه دن كوزيكى ايرميوب كلامنى اصغا و مرامنى فهمده
كوشكى القا ايلمكدر يمين و يسارينه التفات ايتمك وكلامنه القاء سمع ايتمامك سوء ادبدر باخصوصكه
محادثه اولنان ذى قدرت ومرتبه و صاحب جاه ومنزله اوله حتى نقل و روايت اولنمشكه

خليفه ابو العباس السفاح ابو بكر الهذلى يه تحديث وتكلم ايدر ايكن روزكار شديد ظهوريله
قصرينك ديوارندن برقطعه سنى قوپاروب وسط قصره اتدى مجلسه خوف ودهشت عارض
اولوب هر برى يرلرندن حركت و اضطراب ايلديلر لكن ابو بكر الهذلى حركت واضطراب
ايلمديكندن قطع نظر ابو العباسدن نظر وچشمنى دخى آيرمدى ابو العباس ابو بكر الهذلى يه
نيچون سكا اضطراب وتلاش كلمدى ديدكده اى خليفه حق سبحانه وتعالى ﴿ ما جعل الله
لرجل من قلبين فى جوفه ﴾ بيورمشدر بنده كرك برعقلم واردر كه انى دخى امير المؤمنينك محادثه لرينه
قصر ايتدم شئ آخره صرف محالدر آسمان زمينه وزمين آسمانه قارشسه خبرو آكاهم اولماز
ديدكده ابو العباس سفاح غايت محظوظ اولوب اى ابابكر دنياده باقى اولدقچه سندن ايرلمام ديوب
مال جزيل وصلهٔ كثيره احسان ايلدى (اسما ابن خارجه برفرد بكا غلبه و بنى مجبور ايلمدى
انجق شول كيمسه كه مكالمه ايلديكمده كلامنى اصغا ايچون چشمنى آيرميوب وفكرنى مكالمه‌مه
تسليط ايتدى ديمشدر وبو معناده * اكرم حديث اخيك بانصاتك وصنه من جهة التفاتك *
سجعى زمخشرينك نوابغ الكلم ادلو رسالهٔ بليغه سنده محرردر (عقلا ديمشلركه سلطان ايله
مكالمه ومصاحبه اولنور ايكن ملك اسنر ايسه ياخود اياقلرينى اوزادر ايسه و ياخود يدنده اولان
تسبيح و بو مقوله شيئى براغور ايسه والحاصل ذاتندن كسل و فتورلرينه دلالت ايدر برفعل
صدور ايدر ايسه قطع مصاحبت اولنوب حضورلرندن خروج ايتمك آدابندندر (ملوك قديم فرسدن
اردشير اسنددكده سمارى يعنى كيجه نديمى فى الحال حضورندن چيقارلر ايمش وملك وسلطانه
نقل حكايه ايده نك آدابندندر بركره نقل ايتديكى كلامى تا كه تكرارينى امر ايتميه اعاده
ايلمامكدر ولو بيللرمرور ايدر ايسه ده حتى ندما وفصحادن روح بن زنباع ديمشكه عبد الملك ايله
اون يدى سنه مصاحبت ايتدم برسويلديكمى بردخى تكرار ايتمدم فقط بر كلامى تكرار ايلديكمده
سن انى بش اون سنه اول سويلمش ايدك ديدى (وآداب مصاحبتدن برى دخى بودركه مقدما
استماع ايلديكك كلامى بر كيمسه تحديث واخبار ايلدكده استماعك اولمامش كبى تجاهل ايدوب
اصغا ايليه سن مسموعم اولمشدر ديمك سوء ادبدر باخصوصكه كباردن استماع ايده سن وآداب
مصاحبتدن برى دخى بشر وطلاقت وجه اوزره مكالمه ومحادثه ايدوب متعبسانه ايلمامكدر
حتى حضرت معاذ رضى الله تعالى عنه ديمشلركه ايكى مسلم بربرلرينه ملاقات ايلدكلرنده هر برى آخرك
يوزينه تبسم ايدرك اللرينى محبةً اخذ ايلسه لر اغاجلرك قورى يپراقلرى دوكولديكى كبى ذنوبلرى
دوكيلور (بعضيلر ديمشكه بشاشت وجه مروت و سخايه دلالت ايدر اغاجلرك چيچكارى
ميوه يه دلالت ايلديكى كبى (وسنت وآداب مصاحبتدن برى مجلسنده متعدد كيمسه لر اولديغى
زمان هر برينى كلامده حصه دار ايدوب كلامى برينه تخصيص ايلمامكدر واصاغرى اكابر اوزرينه
تقديم وايثار ايلمامكدر زيرا اصاغر اكابر اوزرينه تقديم وترجيح اولنماز انجق اوچ محلده تقديم اولنور
برى كيجه لرده سير وسفر اولندقده ايكنجى صودن كذار اولندقده اوچنجى خيله يعنى سوارى يه
مواجهه اولندقده (حضرت على رضى الله تعالى عنه ديمشكه بر كيمسه محب صادق اولماز
صديقنى اوچ شيده حمايه ومحافظه ايلمينجه برى حال نكبتنده ايكنجى حال غيبتنده اوچنجى حال
وفاتنده (صاحب مستطرف زمانه مزك وفادار كچنوبده كندولرنده مصافات اوليا ن
اخوانمزك حاللرينه مطابق آثارى بيان ايده يم ديوب ديركه (وهب بن وردى ديمشكه اللى سنه
مقدارى ناس ايله مصاحبتده بر مقتضاى بشريت وقوع بولان زلات وسقطاتمى عفو وصفح
وعيوبمى ستر ايدر بر دوسته مصادفه ايلمدم (حضرت على مرتضى رضى الله تعالى عنه
وكرم الله وجهه دن مرويدركه غدر وخيانت ناسده طباع ثانيه اولنجه هر كسه اعتماد عجزدر

(بعض كيمسه دن دوست و صديقدن سؤال اولندقده مسماسى يوق براسم موضوع وحيوان
غير موجود در ديوجواب و يرمشدر (ابو الدرداء رضى الله تعالى عنه ديمشكه عصر سابقده
ناس ديكنى يوق كل ايدى فى زماننا كلى يوق ديكندر (جعفر صادق رضى الله تعالى عنه بعض
اخوانه ديمشكه ناس ايله خلطه ومعارفه يى تقليل وسنى بيلنلرى اونتدرمغه سعى قيل اكر يوز قدر
صديق و دوستك وار ايسه طقسان طقوزينى طرح ايله و ينه بريندن حذر اوزره اول (بعض
ولاته نه قدر دوستكز واردر ديو سؤال اولندقده اما حال اقبال وولايتمده كثير ووفير ايدى لكن
حال عزل ونكبتمده بر دوستم يوقدر ديوب شو بيتى اوقومش * الناس اخوان من دامت له
النعم * فالويل للحران زلت به القدم * مآلى ناسك جمله سى دوست وقرنداشلردر نعملر وجاه
دائم وباقى اولدقجه حيف شول كشى يه دركه اكا زوال نعمله زلل قدم واقع اوله (وزراى
دولت عباسيه دن على ابن عيسى شيوۀ روزكار اوزره منكوب اولدقده ولايت و حال اقبالنده
مؤانسه ومؤالفه ايلدكلرى اصحاب واحبابى يانيدن متفرق و منتشر اولورلر وقتا كه ينه ابقاى
وزارت ايله اقبال عودتنده تجمع و هجوم ايلدكلرنده * ما الناس الا مع الدنيا و صاحبها *
فكلما انقلبت يوما به انقلبوا * يعظمون اخا الدنيا فان وثبت * يوما عليه بما لا يشتهى وثبوا *
قطعه سنى انشاد ايتمشدركه مآلى ناس اولمدى انجق دنيا وصاحبيله برابر اولديلر دنيا بركون بندن
منقلب اولوب دونسه انلرده منقلب اولورلر ودنيايه مصاحب و مقارن اولان كشى يه تعظيم
وتوقير ايدرلر بركون دنيا انلرك قصد واشتهارى اولمديغى اوزره صچرايوب فرار ايلسه انلرده صچرار
وفرار ايلر (وعدم وفاء ابناء زمانده بعضيلردخى * فما اكثر الاصحاب حين تعدهم * ولكنهم
فى النائبات قليل * بيتنى نظم ايتمشكدر مآلى اقبال زمانده تعداد ايلديكك اصحاب واحباب
نه عجب كثير ووفير اولور لكن مصائب ونوائب فتنده قليل واندكدر (و بعض اصحاب تجربه
يعنى بحزى دخى صديق فى الله درجۀ عدمده اولماسنى افاده ده * اياك تغترا وتخدعك بارقة *
من ذى خداع يرى بشرا والطافا * فلو قلبت جميع الارض قاطبة * وسرت فى الارض
اوساطا و اطرافا * لم تلق فيها صديقا صادقا ابدا * ولا اخا يبذل الانصاف انصافا *
شعرينى شعر عذرا رسا مشاطه پذير نظم ايتمشدر مآل دقت اشتمالى ظاهرا بشارت و الطافله
كور يلان حيله كارك پرتو خدعه سنه زنهار مغرور اولمه يعنى ناس دوست كورينورسه ده وفايوقدر
اكر على فرض روى زمينك اوساط واطراف يعنى هرجانبنى تقليب ايلسك برصديق صادق و يار
موافق ونيۀ انصافى بيله بذل ايدراخ و برادره ملاقى اوله مزسن ديمكدر يعنى محب صادق اندردر ديمك
استر (و بعضيلردخى * وكل خليل ليس فى الله وده * فانى به فى وده غير واثق * مآلى هر دوست كه
انك محبتى فى الله اولميه بن انك محبت ومودتنه اعتماد ايديجى دكلم ديمكدر * وقيل على الانسان
ان لا يصحب الامن له دين وتقوى فان المحبة فى الله تنفع فى الدنيا والاخرة * يعنى انسانه ديانت
وتقواسى اولان ذواتى استصحاب و انكله الفت وصحبت واجبدر زيرا اهل تقوايه مقارنت لله
اولور ولله اولان محبت ايسه دنيا وآخرتده انسانه منفعت و يرر كلامى بركايلق سوز اوله رق
مقول لحولدر (واشبو معناده بعضيلرى * وكل محبة فى الله تبقى * على الحالين من فرح
وضيق * وكل محبة فيما سواه * فكالحلفاء فى لهب الحريق * قطعه سن كوزل ديمشدر كه مفهومى
هر محبت كه فى الله اوله فرح وضيق حاللرنده باقى قالور وهر محبت كه فى الله اولميه حريق علونده
حصير كبى محو اولور ديمكدر (صاحب المستطرف اشبو قطعه يه تفريعا ديركه كشى يه يعنى مرد عاقله
واجب اولان اشرار وفجار ايله معاشرت والفت ومصاحبتدن مجانبت وسيرتى ناس يننده قبيح
ودوستلغى صورى اولنلر ايله عدم الفتدر زيرا حق تعالى ﴿ الاخلاء يومئذ بعضهم لبعض عدو

الا المتقين ﴾ ودخى ﴿ ومامن دابة فى الارض ولا طائر يطير بجناحيه الا امم امثالكم ﴾ بيورمشدركه
نص اول متقى دن عبارت اولان دوست آخرتده دخى نفعى اولديغنى ونص ثانى اخلاق حميده سى
اولميان اشخاص اخلاق ذميمه ده بهايمه مماثل اولديغنى ناطقدر وفى الحقيقه بشر يتجه بحكمته
سبحانه هر برانسانده بهايم خويلرندن برخوى بولنور ولهذا اخلاق ناس مختلفه بولنور ايمدى اكر
اخلاق حميده ده جاهل طبيعتلرنده غليظ و بدننده قويكه صفات مذكوره سندن ناشى حقد
وحسدندن امنيت اولنميان بركيمسه يى كورديككده انى عالم نموريته يعنى قپلان جنسنه الحاق ايله زيرا
عرب العربا بومقوله يه * اجهل من نمر * ديرلر وشرندن قورق (واعراض ناسه زياده هجوم
ايدن شخصى كورديككده انى جنس كلبه الحاق ايت زيرا كلبك دأب وطبيعتى جفا واذى ايتمكلره
جفا واذى ايتمكدر ايمدى سنده اكا كلبه اولان معامله ايله معامله ايت يعنى كوپك اوردكده عوعوينه
باقيوب كيدوب وترك ايلمبسن اشته او ايت مشربنده اولان بدكويه دخى جواب و يرميوب صاوش
(واكر مخالفت اوزره مجبول اولان يعنى لا ديديككده نعم ونعم ديديككده لا دين انسانى
كورر ايسك سن انى عالم ناهقه يعنى جنس حماره الحاق ايله زيرا اشك چوش ديرايسك اشر وداح
ديرايسك طورر والحال كه انتفاعى يعنى يوك طاشتمق وسائر ومقوله شيلرده قوللنماسى دخى دركاردر
اشته اويله مزاجده اولان انسان دخى بشر اولميوب ينه مزاجى كوزه ديله رك استخدام اولنور
ناسك اموال وارواحلرينه هجوم ايدر انسانى كورديككده انى ارسلان جنسنه الحاق
ايدوب اسددن حذرك كبى اندن دخى حذر ايله و برانسان خبيث قورقاق و اوديك يعنى
حيله كار اوله انى دلكولر جنسنه الحاق ايله (وناس ميانده نميمه يعنى قوغيجيلق ايله كزوب
احباب بينه افتراق وعداوت دوشوره انى سن ظربان جنسنه الحاق ايله حتى عرب العربا برجماعتك
اراسنه شقاق وتفرقه دوشدكده * مشى بينهم ظربان فتفرقوا * ديو ضرب مثل ايتمشلردر
مفهوم مثل بينلرنده ظربان كزمكله تفرق ايلديلر وطاغلديلر ديمكدر (قلت) صاحب المستطرف
ضرب مثل مذكورى يازوب وظربان بركوجك دوبه در ديمشدر لكن وانقوليده ظربانك فتحى
ورانك كسريله قطران وزنى اوزره كدى يه بكزر بدقوقولو برجانوردر و اعتقاد عرب اوزره
ظربان برثوبه بيلانسه رايحه سى كيتمز ومشاده * فسا بينا الظربان * ديرلر كه مفهومى مابيننده ظربان
بيلاندى ديمكدر و بو مثلى بربرندن انقطاع كلى ايله منقطع اولدقلرنده ايراد ايدرلر مآلنده
محرردر وجانورمر قوم ضب ديدكلرى حيوانكه كلردر يوه سنه كلوب ودبرينى دلكنه و يروب
ضرطه لنور بوى خبيثنه كلر طاقت كتوره ميوب طشره اوغراديغى كبى طوتوب اكل ايدر اولديغى
بعض محاضراتده يازلمشدر علم وحكمت ومعارف استماع يعنى كمالات اكتسابنه ميل ايتمز ومجالس
ومدارس علمادن نفرت واخبار اهل دنيا وهوى ايله الفت ايدر برشخص انسانى كورديككده
انى سن جنس خنافسه الحاق ايله زيرا خنفسا يعنى نجاست بوجكى سوه رك عذرات وقاذورات
يرو نجاسات ايله مجالسه يى سور و بوى مسك وكلدن قاچوب حتى اوزرينه مسك وورد آتلدقده
هلاك اولور (و برشخص قاريلر كبى دائما نفسنى تزيين والبسۀ فاخره تلبس ايدوب باقشديمى ديو
اوزرينه بقرانى طاوس جنسنه الحاق ايله (وحقدو كين صاحبى اولوب هفوات وقصور وسقطاتى
عفو ونسيان ايتميوب مدت مديده دنصكره مجازات ايله اجرا ايده نى كورر و مبتلا اولور ايسك
انى سن دوه جنسنه الحاق ايله حتى بين العرب * احقد من الجمل * قولى زياده سيله حقدو كينى
اولان كيمسه ده ضرب مثلدر و بومقوله يعنى حقوده تقربدن اجتناب لازمدر وترجمۀ مرثيه ده
بوراده (مظنۀ كرام و اهل الله فخامدن بعضيلرى كمال تصفيه لرندن صفات غالبه سيله

هر برانسانی مشاهده ایلدکلری استماع اولنمشدر کلامی کورلمشدر که مقصود اهل الله
حضراتی انسانی صفات غالبه لریله یعنی قنغی حیوانك طبیعتی انسانده راسخه ایسه انی اول
حیوانك صورتنده کوردکلری مناقب ایشانده کورلمشدر دیمکدر و بویله در والحق احق ان یتبع
(صاحب المستطرفك اشبو تمهیدی بسطندنصکره دیرکه اشبو اسلوب اوزره اهل عاقل
ودانایه لازم اولان اشرار ناس واهل غدر وخیانتدن و وفاسزلردن تحرز واجتناب ایلمکدر
اکر اجتناب و احتیاط اوزره متبصرانه حرکت اولنور ایسه مکاید خلقدن امین اولمغله قلب
و وجودی استراحتده اولور والله تعالی اعلم و منه التوفیق (صاحب المستطرف اماز یارت
واستدعاسی یعنی بین الاحباب واقع اولان زیارت خالصه وزیارتی مستدعی دعوته مساغ واردرکه
(رسول الله صلی الله تعالی علیه و سلم افندیمز اشبو حدیث قدسیده (یقول الله تعالی
وجبت محبتی للمتحابین فی والمتباذلین فی والمتزاورین فی الیوم الموعود اظلهم فی ظلی یوم لاظل
الاظلی) بیورمشلر (وینه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز (من عاد مریضا
اوزار اخاناداه منادان طبت وطاب ممشاك وتبوأت من الجنة منزلا) بیوردی دیدی
مآل حدیث شریف برکیمسه برمریضی عیاده یاخود برمؤمن قرنداشنی فی الله زیارت ایلسه
قبل باری متعالدن برمنادی سنده طیب اولدك وسنك مشی وحرکتکده طیب اولدی
وجنتده منزلکی اعداد واحضار ایلدك دیو ندا ایدر (قلت) اشبو خبرلر جامع صغیرده
کورلمادی وبرده بالاده اشارتی کچدیکی سبب اوزره اشبوزیارت ودعوتك دخی مذهب
حنفیده مسئله سی نه در کتب فقهیهٔ حنفیه نك استحسان و حظر واباحه سنه مراجعت
لازمدر * المحبة شجرة اصلها الزیارة * قول اسلاف کرامدرکه مآلی (ع * محبت
برشجردرکه زیارت بیخی اولمشدر * مصراعنه درج اولندی واشبو معنایی برشاعر بلیغ * زر من
تحب ولو شطت بك الدار * وحال من دونها حجب واستار * لایمنعنك بعد من زیارته * ان
المحب لمن یهواه زوار * قطعه سن دیمشدرکه مآلی سودیککی خانه سی اوزاق مابینه بونجه ستره
حلول ایتمش ایسه ده ینه زیارت قیل اکر محب ایسك اوزاقلق سنی زیارت یارکدن منع ایتمز زیرا
محب سودیککی زیاده سیله زیارت ایدیجیدر دیمکدر لکن زیارتك شرطی متعاقبا اولمیوب فاصله لی
اولمقدرکه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم (زرغبا تزد حبا) بیورمشدر (قلت) اشبو
حدیث شریفی مناوی مؤمن قرنداشکی وقتا بعد وقت زیارت ایدوب هرکون زیارتنه ملازمت
ایلمه تاکه سکا محبتی زیاده اوله دیو شرح ایلمش وهرکون زیارت حرمتی کیدرر معناسنه دخی اشارت
قیلمشدر ولغتده برکون آشری اولان شبئه وعلی قول هفته ده برکون اولان شبئه غب دیرلر
(وشاعر دخی بومعنایی * علیك باقلال الزیارة انها * اذا کثرت صارت علی الهجر مسلکا *
* الم تر ان الغیث یسأم دائما * ویسئل بالایدی اذا هو امسکا * قطعه سنده ارسال مثل
طریقیله کوزل درج وافاده ایلمشدرکه مفادی سنك اوزریکه زیارتی ازالتمق لازمدر زیرا چوغالدقده
فرقت یولنه وارر وندرت اوزره زیارتك عزت ایدوکنه بارانك مشهود اولان شوحالی دلیلدرکه
دائما یاغدقده ملول وثقیل اولور واکر امساك اولنوب یاغمزسه رفع یدلر ایله سؤال اولنور یعنی یاغسون
وکلسون دیو استسقا دعالری اوقنور دیمکدر * الاکثار من الزیارة ممل والاخلال منها مخل *
کلمات حکمت سمات قدمادندرکه کثرت زیارت بادئ ملال واخلالی دخی مخل رعایت محب
خالص البالدر دیمکدر (وانقطاع زیارته تعریضا بردوست بردوستنه یازمش اولدیغی بیتدر
* اذا ما تقاطعنا ونحن ببلدة * فما فضل قرب الدار منا علی البعد * فقیرك نظما ترجمهٔ
مرتجله سیدر * تلاقی برطرفکن بلده مز براولسه ده جانا * اولورمی هیچ قربك دوریٔ دار اوزره

ربحانی * وبرشاعر عربك بیت تحسر وتشوق نمونیدر * قد اتانا من آل سعدی رسول *
* حبذا مایقول لی واقول * مآلی سعدی نام محبوبه خانه دانندن یعنی معشوقه م جانبندن برپیام
آوروود ایدوب او بکا بن اکا نه کوزل سوزلر دیدی یعنی او یارمك تحسرندن و بن حال شوق
اشتمالمدن صحبتلر ایدوب پرسرور اولدم دیمکدر (وشاعر عرب آخر دخی یار یله عدم ملاقاتدن
شکایتده وزیارت خالصهٔ دوسته منحصردر ومحبت اولمینجه قوری زیارت عبثدر مآلنده * ازور
بیوتا لاصقات بیتها * وقلبی بالبیت الذی لا ازوره * بیتنی کوزل دیمشدرکه مفهومی
معشوقه مك بیتنه بتیشك بیتلری و اوطه لری زیارت ایدرم والحال که قلبم زیارت ایتمدیکم بیتده
یعنی محبوبه مك اوطه سنده در دیمکدر (منقولدرکه محمد بن یزید المهلبی مستعین خلیفه یی
زیارت یعنی عرض امل ضمننده اولمیوب مجرد خالصا خاکپای خلیفه ایله تشرف قصدیله
حضورینه رخسوده ایتدکده عبودیتندن محظوظ اولوب ایکیوز بیك درهم سیمین ایله
برمقاطعهٔ جسیمه احسان ایلدکده * وخصصتنی بزیارة ابقت لنا * مجدا علی طول الزمان
مؤثلا * وقضیت دینی وهو دین وافر * لم یقضه مع جوده المتوکل * قطعه سنی نظمیله
تقدیم ایتمشدرکه مآلی ای خلیفهٔ اکرم واعظم زیارت خالصه سببیله بنی احساناتکه مخصوص
بیوردك او یله احساناتکه مدت مدیده بکا مجد مستحکم ایراث وابقا ایلدی زیرا دینم وافر اولوب جود
مشهوریله جنتمکان متوکل خلیفه نك قضایه موفق اولمادیغی دینمی قضا بیوردك وامدن
قورتاردیغکدن باشقه فضله سیله کامران اولدم دیمکدر (قلت ایضا مستعین بالله آل عباسدن
اونجی خلیفه اولان متوکل علی الله خلیفه نك برادرمهتری اون ایکنجی خلیفه در سال هجرینك
ایکیوز ایکیسی رمضانی اولنده وفات ایدوب برینه بلغادن المعتز بالله ابن المتوکل خلیفه اولمشدر
وذکر اولنان محمد خاندان وزراء امیه دندر وبعض حکماء دیدیلرکه * خیر الامور اوسطها * مصداقنجه
زیارتده اکثارده ایتماملو وترك ایله اخلالده ایتماملوز برا اکثار زیارت ملالت ایراث ایدروترکی دخی خلل
ایراث ایدر (برحکیمه قنغی وفدیعنی ایلچی مطلوبی بتورر دیو سؤال اولندقده جمال وعقل صاحبی
اولان دیمشدر (بعض حکما دخی برحاجت تسویه سیچون برمحله برکیمسه کوندرلمك مقتضی اولدقده
اسمی ووجهی کوزل آدمی یی انتخاب ایدك دیمشدر (حضرت لقمان فرزندینه وصیتده جاهل
واحمق کیمسه یی سفارت ایله ارسال ایلمه اکر بومقوله یی بولمز ایسك نفسکی رسول قیل یعنی ایشیکی
بالذات سن کور بیورمشدر (بعضیلر ایلچی حقنده * اذا ابطأ الرسول فقل نجاح * ولا تفرح اذا عجل
الرسول * دیمشدرکه مآلی برمحله ارسال اولنان سفیر بطائت ایلیوب عجالة عودت ایلمدیکی وقتده
ایش بتمشدردی لکن سفیر چابوق دونرسه فرحیاب اولمه دیمکدرکه یأس ایله دوندیکنه علامتدر

﴿ الباب الخامس والعشرون ﴾

وفیه فصلان الفصل الاول فی الشفقة علی الخلق والرحمة بهم * اشبو یکرمی بشنجی باب مخلوق خدایه
شفقت ورأفت ورحمت وانلره شفاعتك فضلی وبوز وشفلرك ینلرینی اصلاح بیانندهاولوب وبو بابدخی
ایکی فصلی مشتملدر ﴿ فصل اول ﴾ مخلوق خدایه شفقت وانلره رأفت ومرحمت
بیانندهدر (قال الله سبحانه وتعالی ﴿ لقد جاءکم رسول من انفسکم عزیز علیه ماعنتم حریص علیکم
بالمؤمنین رؤف رحیم ﴾ اشبو آیت کریمه ده اولان رؤف رحیم که عباد الله ایچنده اشرف طوائف
اولان عربك اشرف قبائلندن اولوب عنت وعداوت مشرکین پرکین مشقت شدیده سی اوزرینه
ایمان واهتدالرینه حریص وعامه یه مبعوث اولان پیغمبر عز صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك
شانده حق تعالانك انزال بیوردقلری وصفیدرکه ترجمهٔ تبیانده جمیع مؤمنلره رأفتلو ورحمتلو

دیو تفسیر اولنمشدر انفس فانك فتحیله اشرف دیمکدر وفانك ضمیله نفسك جمیعدر جنسکزدن دیمکدر
ایکیسی دخی قرائتدر (ووصف الله نفسه لعباده بالرأفة والرحمة فقال ﴿ان الله بالناس لرؤف رحیم﴾
وقال تعالی ﴿الحمد لله رب العالمین الرحمن الرحیم﴾ جناب حق تعالی وتقدس عبادینه رؤف ورحیم
اولمه‌سیله ذات مقدسنی نص شریف مذکورلر منطوقلرنجه توصیف بیورمشدر (صاحب مستطرف
دیرکه مفسرون دیدیلر رحمن اسم رفیقدر یعنی مرحمتی باخلقدرکه عفو واطف وکرم ومنت واحسانه
ومخلوقی اوزرینه اولان حلمه دلالت ایدر ورحیم اسمی دخی رحمن کبیدر (وبعضیلر رحمن دنیایه
یعنی دنیاده کافهٔ مخلوقه مخصوص اولوب ورحیم آخرته یعنی مؤمنینه مختصدر دیدیلر (ابو یعلی ایله
طبرانینك انس بن مالك رضی الله تعالی عنهدن تخریج وروایتلری اوزره رسول الله صلی الله تعالی
علیه وسلم (والذی نفسی بیده لایضع الله الرحمة الاعلی رحیم قلنا یارسول الله کلنا رحیم قال
لیس الذی یرحم نفسه واهله خاصة ولکن الذی یرحم المسلمین) اشبو روایتك مفادی حق تعالانك
رحمتنی جالب اولان مرحمت یالکز نفسنه واهلنه شامله اولمیوب بلکه کافهٔ مسلمینه شمولی اولاندر
دیمکدر (وعن جریر بن عبدالله رضی الله تعالی عنه ان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم قال (ارحموا
ترحموا واغفروا یغفر لکم) (قلت) لکن جامع صغیرده عبد الله بن عمرو روایتله (ارحموا
ترحموا واغفروا یغفر لکم ویل لاقماع القول ویل للمصرین علی مافعلوا وهم یعلمون) مضبوطدر
وشارحی مناوی دخی رحمت مخلوقاته شمولی اولان صفات الهیه دن اولمغله شرع شریف اول
صفتی هر شیده مندوب قیلدی وحق تعالی حب معنویسیله اسما وصفاتنه مجبدر واسماء
حسناسندن بری دخی غفوردر انکله تخلق ایدنی سور واندن راضی اولور بوصورتده مرحمت
وعفو ایدنلره حق تعالی وتقدس دخی مرحمت ومغفرت ایدر امر شارعی دکلیوب ادب شرعله
تأدب ایتمینلره وگناهلرینه مداومت ایدوب ایشلدکلری ایش گناه اولدیغنی بیله‌رك مصر اولوب
توبه واستغفار ایتمینلره شدت هلاك واردر واصرار قبیح اوزره بلااستغفار اقامتدر دیو شرح
ایلمشدر (وعن ابی بکر رضی الله تعالی عنه قال قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم قال الله
عز وجل (ان کنتم تریدون رحمتی فارحموا خلقی) رواه محمد بن عدی فی کتاب الکامل (صاحب
مستطرف بو حدیث قدسیی تحریر ایتمشدر مرحمته ترغیب ایدر (امام طبرانی شعبیدن وانلرده
نعمان بن بشیردن تخریج وروایت ایتدکلری اوزره رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز
(مثل المؤمنین فی تراحمهم وتوادهم وتواصلهم کمثل الجسد اذا اشتکی عضو منه تداعی له
سائر الجسد بالحمی والسهر) بیورمشدرکه مفهومی شارح الجامع الصغیر مولانا مناوی افاده‌سنجه
کامل الایمان اولان مؤمنلرك بربرلرینی تعب وراحتده محبت وتراحم وتعاطفده نظیری یعنی وصف
وحاللری جمیع اعضانك جسد واحده نسبتی نظیرنده‌درکه اگر اعضادن بری مریض اولسه
سائر اعضا اول مریض اولان عضوه ترك نوم وحیران اولمقده تداعی ایدرلر یعنی مرض
آلوده اولوب الملرندن اویویه مزلر وفقدان نومله حیران اولورلر دیمکدرکه مفادی انسانك بعض
جسدی تألم ایلدکده اوالم جمیع بدنه سرایت ایتدیکی کبی مؤمنون دخی نفس واحد کبیدر
ایچلرندن برینه برمصیبت اصابت ایلدکده جمله‌سی مغموم اولوب ازالهٔ مصیبتی قصد ایدرلر
دیمکدرکه خبر صورتنده امردر یعنی مؤمنلر بربرینك دفع مصیبتنه سعی ایتسونلر دیو امردر
اشبو حدیث جامع صغیرده مسند امام احمده مستنددر (طبرانی حضرتلرینك رؤیاسنده فخر
عالم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزه بو حدیث شریفدن سؤال ایلدیکمده دست اعجاز
پیوستلری ایله اوچ دفعه صحیحدر دیو اشارت شریفه‌لرینی مشاهده ایلمش اولدیغنی صاحب
المستطرف تحریر ایدر (وعن ابن مسعود رضی الله تعالی عنه عن النبی صلی الله تعالی علیه وسلم

من مسح علی رأس یتیم فان له بکل شعرة تمر علی یده نور یوم القیمة) ابن مسعود رضی الله تعالی
عنهك روایتی اوزره رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز بیورمشلرکه برکیمسه بریتیمك
شفقت والتفات قصدیله باشنی مسح ایلسه حق سبحانه وتعالی انك الی التندن مرور ایدن هر برقیل
مقداری یوم قیامتده نور خلق ایلرمألنده‌در (امیر المؤمنین حضرت عمر رضی الله تعالی عنه برکون
ظهرلری اوزرینه یاتوب صبیلری کوکسنه چیقوب اوینارلر ایکن وایلرندن بری حضورینه
دخول ومشار الیهی بوحالت اوزرینه کورنجه وقار خلافنه یاقشمز خفتدر ملاحظه‌سیله
بوطورلرینی انکار ایلدکده حضرت فاروق رضی الله تعالی عنه اول والی‌یه خطاب ایدوب
اهل واولادکه معامله‌لك نه صورتده‌دیو استفسار ایدرلر عامل دخی خانه‌مه دخولمده ناطقلر
صامت وساکت اولورلر دیدیکی کبی * فاعتزل فانك لاترفق باهلك وولدك فکیف ترفق بامة محمد
صلی الله تعالی علیه وسلم * یعنی معزول اول زیرا سن اهل وولدیکه رفق وشفقت ایلمزسن
نه کیفیتله امت محمده صلی الله تعالی علیه وسلم رفق وشفقت ایدرسن بیوروب منصبندن
عزل ایلدیلر ﴿الفصل الثانی﴾ اشبو فصل ثانی شفاعت واصلاح ذات البینك
فضیلت وثوابی ومنافع وفوائدی بیاننده‌در (قال الله سبحانه وتعالی ﴿من یشفع شفاعة
حسنة یکن له نصیب منها ومن یشفع شفاعة سیئة یکن له کفل منها وکان الله علی کل شئ مقیتا﴾
اشبو آیت ترجمهٔ تبیانده بیان اولندیغی تفسیرینك مألنجه برکیمسه برمسلمك حقنی رعایت ویاضررینی
دفع ویااکا جلب منفعت ضمننده شفاعت واشبو حسنه‌لردن قنغیسی ایسه انکله وجه
کریم حق ورضای مولایی اراده ایلدیکی حالده یعنی خالصا شفاعت حسنه ایده او شفاعتی
ایدنه اندن نصیب یعنی ثواب واردر وخیره سبب اولان خیری ایشلیان کبیدر ومسلمه اولان دعا
دخی شفاعت حسنه دندر وبرکیمسه که حقوق حق ویاحقوق عباددن برشیئی منع وبالجمله
فعلی حرام اولان شیئی ایشلمك سیئه‌لری ضمننده شفاعت سیئه ایده اکا او سیئه‌نك وبالنه
مساوی نصیب واردر ومسلمه شر ایله دعا دخی شفاعت سیئه دندر ودخی الله تعالی هر شی اوزره
ازلا وابدا مقتدر ومجازیدر دیمکدر (مقیت شاهد ویاحفیظ ویاهر ذی روحه قوتن ایرکوررر
معنالریله دخی تفسیر اولنمشدر وفقنا الله تعالی بالشفاعة الحسنة وعصمنا من الشفاعة السیئة (وقال
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (ان الله تعالی یسأل العبد عن جاهه کما یسأله عن عمره فیقول
جعلت لك جاها فهل نصرت به مظلوما اوقمعت به ظالما اواعنت به مکروبا) مأل حدیث شریف
الله تعالی روز جزاده قولنه احسان ایلدیکی جاه ومنصبدن عمرندن سؤال ایلدیکی کبی سؤال
ایدوب ای قولم سکا دنیاده جاه ومنصب اعطاسیله نفوذ ویردم او منصب ایله مظلومه اعانه یاخود
ظالمه قهر وغلبه ویامکروب ومحزونه اعانه ایلدکمی بیورر (قلنا) حضرت علام الغیوبك
عز شانه استفهامی اهل محشر وملائکه‌ینده حال وشان ظاهر وهویدا اولمغله الزام حکمتیچوندر
یوقسه حقیقت استفهام حق باری تعالاده متصور دکلدر فلیحفظ وینه بو خصوصده (افضل
الصدقة ان تعین بجاهك من لاجاه له) حدیث شریفی وارد اولمشدرکه مفادی اهل جاهی ذی جاه
اولمیانه یعنی عجزه‌یه وزیردستانه اعانه‌ده ترغیبدرکه اعانهٔ مذکوره افضل صدقه اولدیغنی
ناطقدر معنای شریفی صدقه‌نك افضلی نائل اولدیغك جاه ومنصب ایله ذوی جاه اولمیان
عجزه‌یه اعانه ایلمکدر دیمکدر (ابو برده ابو موسی الاشعری رضی الله تعالی عنهدن تخریج
وروایت ایلدیکی اوزره رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز (اذا جاءنی طالب حاجة
فاشفعوا له لکی توجروا ویقضی الله علی لسان نبیه ماشاء) بیورمشلرکه مألی طالب حاجت بکا
کلدیکی زمانده همان سز شفاعت ایلیك تاکه شفاعتکز ایچون مأجور ومثاب اوله سکز والحال که

الله تعالى نبيسنك لسانى اوزره ارادهٔ عليه سى تعلق ايلديكى شيلرى قضا وايقاع ايدرديمكدر
(سمرة بن جندب رضى الله تعالى عنهدن مرويدركه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
افنديمز (افضل الصدقة صدقة اللسان) يعنى صدقه‌نك افضلى لسان ايله اولاندر بيوردقلرنده
(قيل يارسول الله وماصدقة اللسان) صدقهٔ لسان ندر يارسول الله ديو سؤال اولندقده (قال
الشفاعة تفك بها الاسير وتحقن بها الدم وتجر بها المعروف الى اخيك وتدفع عنه كريهته)
بيورديلر يعنى شفاعتدر كه انك سببيله اسير اطلاق واعتاق ودم حمايه و وقايه و مؤمن قرنداشكه
ايلك واحسان اولنوب و اندن امر كريه دفع و منع اولنور بو حديثى طبرانى مكارمده روايت
ايلمشدر (حضرت على بن ابى طالب رضى الله تعالى عنه (الشفيع جناح الطالب) بيورمشدر يعنى
شفيع طالب حاجتك قناديدر ديمكدر كه طالبى طيره تشبيه ايدوب طير ديلديكى يره قناديك
اعانه سيله واصل اولديغى كبى طالب دخى شفيعك شفاعتيله نائل امل اولور (بركيمسه بعض ولاتك
حضورينه واروب خلق غيرك يعنى شفيعك واسطه سيله سزه توسل ايدوب احسانكزه نائل
اولدقلرنده اول غيره شكر ايدرلر بن بالذات توسل ايلرمكه احسانكزه مظهر اولديغمده
شكرى سزه حصر ايدوب آره يره ديكر كيروب شكرى اكا ايتميم ديدكده والئ مشار اليه ممنون
اولوب مصلحتنى رؤيت ايتمشدر (اسعد فقير ديركه اشته بو بر حسن افاده وخطابت بليغه‌دركه
لطافتى آشكار در انكار اولنماز وانصافى اولنلر نزدنده حيز قبوله كچر (محكيدر منصور خليفه
نبى اعمامندن محمد بن جعفر بن عبدالله بن عباس فصيح و بليغ اولمغله حسن محادثه وصحبتندن
ممنون ايدى ناس نزد خليفه ده قدرينى مشاهده ايلدكلرندن دائما بابنه هجوم ايدوب خليفه‌يه
حوائجلرنده شفيع ايدرلر ايدى واولدخى اصحاب مروتدن اولمغله براحدى رد ايتميوب دائما مصالح خلقى
رجا ايدر ايدى لكن اشبو كثرت شفاعتى خليفه‌يه كران كلمكله بر مدت محمد بن جعفرى حضورينه
كتورميوب خانه سنده اوطورتمش ايسه‌ده فرافقه طيانه ميوب وزراسندن ربيعى دعوتنه شويله
و بويله سويله ديو كوندردى اولدخى واروب جناب خلافتمآب وضع سابقكزى عفو ايلدى من بعد
عرض شفاعتله ثقلت بخش اولمامكز ارادهٔ خليفه دز ديوب اولدخى تعهد ايله قالقوب كلوركن
بولده قريشيلردن برطاقم ذوات اوكنى كسديروب افندم اشبو عرضحاللريمزى حضور
خليفه‌يه تقديم ايله ديو نياز ايلدكلرنده قضيه‌يى نقل ايله بن اومقوله شيدن ممنوعم ديو اعتذار
ايتمش ايسه ده قبول اولنميوب ابرام ايتديلر مقتضاى شيمهٔ مروتى اوزره قوينه قويوب ديوب
وبو وجهله الوب خليفه‌نك شهر بغداده ناظر بنا ايلدكلرى خضرا نام قصرده حضورينه
واردى وقتا كه خليفه كوردكده بابشاشت وجه كنيه سيله خطاب ايله * يا اباعبدالله امازى
الى حسنها * يعنى شو مدينه‌نك و باغچه‌نك حسننى كورمديسن ديدكده * فقال يا امير المؤمنين بارك الله لك
فيما اتاك وهنأك باتمام نعمته عليك فيما اعطاك فما بنت العرب فى دولة الاسلام ولا العجم فى سالف
الزمان احصن ولا احسن من مدينتك ولكن سمجتها فى عينى خصلة * يعنى اى امير المؤمنين بارى
تعالى سكا اعطا ايلديكى نعمتك بقاسيله مبارك ايلسون دولت اسلاميه ده عرب وزمان سابقده
عجم بويله براحصن واحسن مدينه وشهر بنا ايتمديلر لكن برخصلت انى كوزيمه قبيح كوستردى
ديدى * فقال وما هى * خليفه ندر اول خصلت ديدكده * قال ليس فيها ضيعة * اول
خصلت انده چفتلك اولمامقدر ديو ضمنا كنديه چفتلك استدكده * فتبسم وقال قد حسنتها
فى عينك ثلاث ضياع قد اقطعتها * خليفه مرادينى اكليوب تبسم وسكا مقاطعه اوله رق
احسان ايتديكيم اوچ قطعه چفتلك مدينه‌مى كوزيكه كوزل ايلدى ديوب اوچ چفتلك
بخش ايلدكده * فقال انت والله يا امير المؤمنين شريف الموارد كريم المصادر فجعل الله باقى

عمرك اكثر من ماضيه * ديدى يعنى بن خدايه قسم ايدرمكه اى امير المؤمنين سن مورد نعم ومصدر
كرمسن بارى تعالى باقى اعماريكى كچندن افزون ايلسون ديو دعا وثنا ايدوب اخشامه
قدر مجلس خاص خليفه ده انسا انس صحبت ايدوب بعده بالاستيذان قالقوب خانه سنه
كيدركن نزد خليفه ده ذكر اولنان رقعه‌لرى قوينندن بر تقريب ايله دوشوروب * وارجعن
خائبات خاسرات * يعنى اى رقعه‌لر خائب وخاسر اولديغكز حالده يريكزه كيدك ديو يردن
دوشيروب ينه قوينه صوقدقده خليفه اشبو رقعه‌لرك خبرينى اوزركده اولان نعمتم حقيچون
بيان ايله ديو ابرام ايلدكده قضيه‌يى نقل ايدنجك خليفه * ابيت يا ابن معلم الخير الاكرم * يعنى
اى خاندان خير انجق كرم كتوردك ديو ممنون اولوب عبدالله بن معاوية بن عبدالله بن جعفرك
* لسنا وان احسابنا كرمت * يوما على الاحساب نتكل * نبنى كما كانت اوائلنا * تبنى ونفعل
مثل مافعلوا * قوليله تمثل ايلديكه مآلى بز نسب وحسبلريمز هرنقدر كريم ايسه ده اكا اعتماد
ايتميز يعنى حسبمزه فخر ايله اكتفا ايتميوب بز اوائلده آبا واجداديمز عالمك كوكلنى جود واحسانلريله
يابدقلرينه و آثار خيريه لرينه اقتدا ايدوب بذل و احسان ايده رز ديمكدر محمد بن جعفر
حضور خليفه ده هم بن مسرور وهم خلقى مستغرق بحور حبور ايده رك چيقدم ديمشدر
رحمهما الله تعالى (بركيمسه يحيى بن خالد برمكى يه برعرضحال صونوب ايچنه * شفيعى اليك الله
لاشئ غيره * وليس الى رد الشفيع سبيل * بيتنى يازديكه معناسى بنم سكا شفيعم انجق الله
ذو الجلالدر الله تعالادن غيرى شفيعم يوقدر حال بوكه بويله شفيعى رد ودفعه طريق يوقدر
ديمكدر يحيى بن خالد اول كيمسه يه بهر كون سرايى ديوانخانه سنه كلمك اوزره امر ايدوب
هر صباح بيك درهم كومش وير ر ايدى وقتا كه اوتوز كون ملازمت ايدوب مبلغ اوتوز بيك
درهمه وارد قده اول كيمسه هم كسب غنا وهم حيا ايدوب كلمدى يحياى صاحب السخاء قسم
ايدوب مدت عمريمزده كلمش اولسيدى مبلغى كسمز ايدم بيورمشدر رحمه الله تعالى رحمة
واسعة (بعض ذوى الحاجه دخى * تشفع بالنبى فكل عبد * يجاز اذا تشفع بالنبى * بيتيله
توسل ايلمشدر كه مفهومى نبى عليه الصلاة والسلام افنديمز ايله تشفع وتوسل قيلكه هر برقول
نبى ذيشان ايله توسل ايلديكى وقتده مجازات اولنوب امله نائل اولور ديمكدر بعض نسخه‌ده
يجاز يرينه يجاب واقع اولمشدر كه اجابت اولنور ديمكدر (روايت اولنمشكه جبريل عليه السلام رسول الله
صلى الله عليه وسلم افنديمزك حضورلرينه نزولنك برنده يا نبى الله بزم عبادتمز يعنى ملائكهٔ كرامك
عبادتى روى زمينده اولسه ايدى اوچ خصلتى عمل والتزام ايدر ايدك كه بريسى مسلمينه سقى ماء يعنى
صو ايله ارواء ايكنجيسى ذى عياله معاونت اوچنجيسى مسلمينك ذنوبنى ستردر بيورمشلردر والله اعلم

الباب السادس و العشرون

اشبو يكرمى التنجى باب حيا وتواضع وكوكل يوز ومسلمينه خفض جناح ايلمنك شرف
وفضيلتى بيانده در بودخى ايكى فصلى مشتملدر ﴿ فصل اول حيانك فضيلتى بيانده در ﴾
(حضرت عايشهٔ صديقه رضى الله تعالى عنها ديمشكه مكارم اخلاق اون عدد شيدر
(اولكى مكرمت يعنى حسن خلق كه خلقله خوش وكوزل كچنمك (ايكنجى ناس ايله صداقت
اوزره الفت وانسيت ايدوب نفاقانه معامله ايتمك (اوچنجى امانتى ادا ايدوب خيانت ايتمك
(دردنجى صلهٔ رحم ايتمك (بشنجى ايلك واحسان ايدنلره مكافات ايتمك (التنجى بذل احسان
ايلمك (يدنجى جارينك يعنى قومشوسنك عيوبنى ستر ايلمك (سكزنجى مصاحب ومقارن اولديغى
صديقلرينك وكذلك غيريلرينك عيوبلرينى ستر ايلمك (طقوزنجى مسافرينى اطعام ايلمك

(اونجی حیادر که بوخصلت جمله سنك باشیدر (الحیاء من الایمان) اشبو حدیث شریفی
امام بخاری ومسلم ابن عمر رضی الله تعالی عنهمادن روایت ایتمشلردر مفهومی حیا ایماندندر دیمکدر
(اسعد فقیردیرکه شراح حدیث ایمان کاملدندر یاخود تصدیق قلبیدن عبارت اولان ثمرات
ایماندندر دیو شرح ایتمشلر در ایمان اقرار باللسان و تصدیق بالجنان وعمل بالارکانك مجموعندن
عبارت اولدیغی صورتده حیانك ایمانده داخل اوله جغی ظاهردر انتهی (وعلیه الصلاة والسلام
افندیمز دن (ان مما ادرك الناس من کلام النبوة الاولی اذا لم تستحی فاصنع ماشئت) حدیث
شریفی روایت اولنمشدر مفهوم شریفی اوتانمدیغك وقتده دیله دیککی اشله دیمکدر (معلوم
اوله که اشبو حدیث شریف دنیا وآخرت خیرینی جامع برکلام معجز نظامدر زیرا حیا اوتانیله جق
ذاته اجلال وتعظیمدن تولد ایدر برفرعدر بوصفتله متصف اولان قبیح نسنه لردن احتراز ایدر
متصف اولمیان نعوذ بالله قبایحی مرتکب اولور (یقول اسعد الفقیر اخذا من آثار الاعلام ان
مما ادرك الناس من کلام النبوة الاولی) جملهٔ شریفه سی مبتدا (اذا لم تستحی فاصنع ماشئت)
جملهٔ شریفه سی خبردر مآل مبتدا کلام انبیاء متقدمیندن باقی قالوب ناسك یتشوب ایشتدکلری
دیمکدر کلامك نبوته اضافتندن کلام آنی نتایج وحیدن اولدیغی وحیا هر شریعتده
مندوب اولوب اوزرینه نسخ جریان ایتمدیکی منفهم اولور (اذا لم تستحی فاصنع ماشئت) قول
شریفنده ایکی معنی واردر (اولکیسی فاصنع امری طلب الفعل معناسنه اولمیوب بلکه تارك
حیا اولنلری توبیخ وتهدید ووعیده محمولدرکه بوصورتده معنای قول شریف مذکور اوتانمدیغك
وقتده دیلدیککی اشله سن اول فعلله مجزی اولورسن دیمکدر قرآن کریمده ﴿ فاعملوا ماشئتم ﴾
بوقبیلدندر صیغهٔ امر ایله تعبیر اولندیغنده نکته وفائده بودرکه چونکه ناسی ارتکاب قبایحدن
منع ایدن حیادر اگر انسان حیایی ترك ایدرسه هر برضلالتی ارتکابه وهر برسیئه یی تعاطی یه طبعا گویا
مأمور گبی اولور بعضه گوره فاصنع امری هرنقدر صورت امرده ایسه ده معناسی خبردر یعنی
دیلدیککی اشلدك دیمکدرکه بودخی توبیخدر (ایکنجیسی امر حقیقتنه محمولدر ومعناسی سن
برفعلی اشلدیکك وقتده اگر اول فعل گرك حقدن وگرك خلقدن اوتانلمیه جق ایش ایسه
اشله دیمکدرکه بونك مفهوم مخالفی که اوتانیله جق ایشلر در انلری ترك ایله دیمك منفهمدر ذکر
اولنان معنالردن اولکیسی امام عربیه ابو عبیدك ایکنجیسی ابن هانی روایتی اوزره امام احمدك
قوللریدر انتهی * من کسی بالحیاء ثوبه لم یر الناس عیبه * کلامی حضرت علی کرم الله
وجهه ورضی الله تعالی عنهدن روایت اولندی یعنی برکیمسه ثوبنی حیا ایله تلبس ایلسه
یعنی حیایی کندینه شعار ایلسه ناس اوکیمسه نك عیبنی گورمز دیمکدر (ابو موسی الاشعری
رضی الله تعالی عنه جنبلکدن اغتسال مراد ایلدیکمده زیاده مظلم برمحله گیدوب ربمدن
حیادن ناشی صلبمی اگریم یعنی اگیلوب ایکی قات اولورم دیمشدر صلب صادك ضمیله بویوندن
قویرق صوقنه قدر اولان ارقه کمیکیدر (وبعض بلغای سلف * الوجه المصون بالحیاء
کالجوهر المکنون فی الوعاء * دیمشدرکه حیا ایله مصون ومحفوظ اولان وجه زیاده سیله مرغوب
ومقبول اولمه ده قوطی ایچنده مستور اولان جوهر گبیدر دیمکدر (کبار اهل اللهدن خواص قدس
سره عبادك اعمال وعبادتلری درت منازل اوزرینه اولمق لازم وواجبدر واول منازل منازل خوف
ورجا وتعظیم وحیادن عبارتدر واعظم وارفعی منزل حیادر زیرا خلصاء عباد باری تعالی
وتقدس حضرتلری هرحالده کندیلرینی گوردیکنی یعنی حاللرینه عالم اولدیغنی ایقان ایلدکلرندن
بزم ذات باری یی گوروب گورمز مساویدر دیو عبودیتده دائم اولدیلر اشته بونلرك معاصیدن
حاجز ومانعلری حقدن اوتانملریدر دیمشدر (بعض علما قناعت امانته و امانت شکره وشکر

زیادهٔ نعمته وزیادهٔ نعمت ایسه بقای نعمته دلیلدر حیا ایسه کافهٔ خیره دلیلدر دیمشدر لله دره
﴿ الفصل الثانی ﴾ اشبو فصل ثانی تواضع ولین جانب وخفض جناح بیانندهدر (قال الله
سبحانه وتعالی ﴿ واخفض جناحك للمؤمنین ﴾ بیورمشدر مآل شریفی ای حبیبم محمد
مؤمنلره قناتلریکی خفض ایله یعنی بای که مراد تواضع ورفقله معامله ایله دیمکدر (متکبرینه وعیدی
واهل تواضعه وعدی ﴿ تلك الدار الاخرة نجعلها للذین لا یریدون علوا فی الارض ولا فسادا ﴾
نص جلیلی ناطقدر معنای آیت کریمه حق سبحانه وتعالی تعظیمه دلالت ایدن تلك اشارتیله
خبرینی استماع ایلدیککز ووصف وتعریفی سزلره واصل اولان دار آخرت یعنی جنتی ونعیم باقی
وابدی یی فرعون وهامان گبی قهر وغلبه ایله روی ارضده علو مراد ایتمیوب رضای شریفمده
اولان متواضعلر ایچون خلق ایلدم دیمکدر (رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز (افضل
العبادة التواضع) بیورمشلردرکه عبادات وطاعاتك افضلی وثواب جهتیله اکملی تواضعدر
دیمکدر (علیه الصلوة والسلام افندیمز محضا تواضعا وامتی سوء اعتقاددن نهیا (لا ترفعونی
فوق قدری فتقولوا فیّ ماقالت النصاری فی المسیح فان الله عز وجل اتخذنی عبدا قبل ان یتخذنی
رسولا) بیورمشدرکه مفادی ای اصحاب وامتم بنی قدر ومرتبه مك فوقنه ترفیع ایدوبده نصارانك
عیسی علیه السلام حقنده دیدکلری قول باطلی تفوه ایتمك اگر ایدرسه گز ضلالتدر زیرا بنی جناب
حق رسول اتخاذندن اول کندی یه قول اتخاذ ایتمشدر دیمکدر تعظیمده غلو ایله منصوص
اولدیغی اوزره طائفهٔ مرسومه کمال فرط تعظیمله عیسی علیه السلامك عبد ورسول اولماسنه
راضی اولمیوب معاذالله ولد ووالددن منزه ومبرا اولان حق سبحانه وتعالایه افك وافترا ایله
حاشا ابن اللهدر والله تعالی حاشا ثم حاشا حضرت عیسایه حلول ایلدی دیو زعم باطللریله
کفر وضلالتده اولدیلر (یقول اسعد الفقیر قصیدهٔ برده ناظمی اشبو معنایی *
* دع ماادعته النصاری فی نبیهم * واحکم بماشئت مدحا فید واحتکم * وانسب الی ذاته
ماشئت من شرف * وانسب الی قدره ماشئت من عظم * بو بیتلرده گوزل افاده قیلمشدر
ونصارایی الزام بابنده ابو العلاء معری نظم ایلدیکی * عجبا للمسیح بین النصاری * والی ای والد
نسبوه * سلموه الی الیهود وقالوا * انهم بعد قتله صلبوه * واذا کان مایقولون حقا * فاسئلوهم
من این کان ابوه * واذا کان راضیا بقضاهم * فاشکروهم لاجل ماعذبوه * واذا کان
ساخطا باذاهم * فاعبدوهم لانهم غلبوه * ابیاتی سبعهٔ معلقه ناظملرینی اوتاندرمشدر مآلی
نصارانك حضرت مسیح الله علیه السلامی حاشا خدانك ولدیدر دیو ایلدکلری نسبت باطله یه
تعجب اولنورکه بوزعملری اوزره انی یهود طائفه سنه تسلیم ایتدیلر وطائفهٔ مسفوره انی قتلدنصکره
آصدیلر دیدیلر بوزعمك اوزرینه نصارایه صوریکز که سوزیکز نفس الامره مطابق ایسه
ای نصاری پدری دیدیککز باری تعالی بووقعهده نره ده ایدی یعنی حضرت عیسایی استصحاب
ایتملی دگلمی ایدی اگر یهودك بو معامله سنه راضی ایسه یهوده عداوت ایتمیوب مسیحه اذا وعذاب
ایتدکلری ایچون یهوده ارتق تشکر ایدیکز یوق اگر حق تعالی یهودك زعمکز اوزره اولان قتل
وصلب فعللرینه راضی دگل ایسه ینه زعمکزجه حق تعالایه حاشا غلبه ایتمش اولان یهوده عبادت ایدك
دیمکدر (اشبو بیت دخی تزییف نصاراده ابن منقذك قصیده سندندر * ابعد الناس من عبادة
رب ال * ناس قوم آلههم مصلوب * یعنی خلقك عبادت ربده ابعدی برقومدرکه زعملرنده
آلهلری مصلوب اوله دیمکدر انتهی (حکایه اولنمشدرکه بررجل رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
افندیمزه گلوب ومهابت نبوتلرندن دیزلرینی رعشه اخذ ایدر رسول الله افندیمز کمال تواضعلرندن
ای رجل تهوین اوزره اول یعنی خوف واضطراب اوزرینه اولمه بن ملك دگلم بن انجق

قدیدات تناول و اکل ایدر قریش قبیله سندن بر مرأنك اوغلویم مآل تواضع اشتمالنده دررانداز
حدیث اولمشلردر (ورسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز کمال تواضعلرندن
ثوب شریفلرینی یماوب اباق قابلرینی دیکرلر ایدی واهل بیت کراملرینك مؤنت ومهندلرینی
بالذات رؤیت ایدرلر ایدی ومتکبر ومتجبر دکل ایدی کافهٔ مخلوقاتك حیا جهتیله اکبری وتواضع
جهتیله اوفری اولوب والله تعالانك کندولره اعطا واحسان ایلدیکی نعمتلری * واما بنعمة
ربك فحدث * امرینه امتثالا اخبار وتحدیث بیوردقلری وقتده ولافخر دیرلر ایدی یعنی تفاخرا
دیمزلر ایدی (وعلیه الصلوة والسلام افندیمزك تحقیقا عفو عبدك البته عزتنی وتواضع رفعتنی
وصدقه مالنی زیاده قیلمغله عفو ایدوب عزت وتواضع ایدوب رفعت وتصدق ایدوب مال زائد
بولك مآلنده اولان خبرلرینی صاحب مستطرف ذکر ایلمشدر (قلت) بوراده مناسب اولدیغی
حالده انجق ترجمهٔ مرتبه‌ده مؤسسا یازلمش کوریلان * نه‌رتبه مرتفع بنیاد در قصر تواضع کیم
* ریاض جنته نظاره قابلدر زمیندن * بیت مشهورك مصراع اولده هادم وزن اولان (بنیا)
سنك کران لفظ مهملنی اخراج ومیانهٔ قصر وتواضعه بالای وصفنی ادراجله بحمده تعالی
اعمار ومصراع ثانیده ناظمك وضعی اولان نظاره لفظی الجای وزن ایله ظانك تشدیدیله اوقونور
و تشدید مذکوره ایله نظاره بر نسنه‌یه نظر ایدن قوم معناسنه اولدیغنه نظرا صحیحدر لکن
بیت مذکورده نظر مراد فی اولان شده سز نظارت دیمکدر هرنقدر ضرورت وزن دیوشده سنه
جواز کوسترلمك قابل و بو ضرورت شایع ایسه ده * ریاض جنته ایله نظارت وار زمیندن *
یاخود * ریاض جنتی امکانده در کورمك زمیندن * تصحیحیله تحریرده اکثار اولندی عفو
بیوریله (عدی بن ارطاة ایاس بن معاویه‌یه * انك لسریع المشیة قال ذاك ابعد من الکبر واسرع
فی الحاجة * یعنی سنك مشی وحرکتك سرعتلیدر دیو تعریض ایتدکده بو نوع یوروش
کبردن دور وباب حصول مطلبه وصولده اقرب راهدر دیو بلیغانه جواب ویرمشدر
(ابن الزبیر وابن عامر برکون بریرده اوطوردیلر ایکن معاویه رضی الله تعالی عنهم
مجلسلرینه وارد قده ابن عامر تعظیما قیام ایدوب ابن الزبیر قالقمازمعاویه ابن عامره سندخی
قالقمه زیرا بن رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزدن استماع ایلدمکه (من احب
ان تمثل له الناس قیاما فلیتبوأ مقعده من النار) حدیث شریفنی بیوردیلر دیدی (قلت)
اشبو حدیث جامع صغیرده دخی مضبوط اولوب لکن (الناس) یرنده (الرجال)
واردر ومآلی دخی مناوی محقق قنغی کیمسه که کندوسنه ناسك صفوف بند قیام اولمسنی
و یاخود کندو اوطوردیغی حالده خلقك قیامده اولملرینی الزام ایده ناردن بر منزله یه انك نزولی
واجب واکا حق اولور دیمکدر که خبر معناسنه‌در دیو افاده ایلمش وشارح مشار الیهك الزام تعبیرنده
بر نکتهٔ رنکین واردر تأمل بیوریله * التواضع سلم الشرف * اقوال کبار دندر که تواضع
عزت وشرفك نردبانیدر دیمکدر (قبائل عربدن مطرف بن عبد الله یوکدن طوقنمش ثوب
تلبس وفقرا ومساکین ایله هم مجلس اولور ایدی نیچون بو وضعه ملازمت ایدرسکز دینلدکده
پدرم متکبر وجبار ایدی جناب باری تعالایه تواضع ایدرمکه الله تعالی فضل ورحمتیله پدریمك
کبر وتجبرینی تخفیف یعنی اول خصلت مذمومه سببیله لایق ومستحق اولدیغی عذاب وعقابی
تخفیف ایلیه دیدی (قدماء مفسریندن مجاهد رحمه الله تعالی دیمشکه نوح علیه السلامك
قومنی حق جل وعلا غرق ایلدکده بیوك طاغلر سفینهٔ نوح بزده استقرار ایدر دیو کوچك طاغلره
کبر ایتدکلرنده جودی طاغی کوچك اولوب تواضعه قریب اولدیغندن حق جل وعلا جودیله

جودی‌یی جبال شامخه‌نك فوقلری اوزرینه رفع ایدوب جای استوای سفینهٔ نوح علیه السلام
قیلمشدر (الله تعالی وعز شانه حضرت موسی صلوات الله علی نبینا وعلیهما ای موسی سنی
ناس یعنی عبادم بیننده تکلم مقدسم ایله ممتاز وتکریم ایلدیکمك سبب وحکمتنی بیلورمیسن
بیوردقده حضرت موسی یارب بلمم دیدیکده الله تعالی ذات کبریامه تواضع عبادتکده نزد معنویمده
ترابه یوزیکی کوزیکی سوردیکك ایچوندر بیورمشدر (قلت) تواضع یافتی فی کل حین *
* فلافخر علی طین لطین * بیت مکرمی حضرت حیدر کراره کرم الله تعالی وجهه ورضی الله
تعالی عنه منسوب بر مجموعهٔ قدیمهٔ اهل عرفانده منظور اسعد ظاهر القصور اولمشدر که عباری
تبردن بالاتر بر نظم کوثر انسجامدر وتشطیر آتیٔ فقیرایله مآلی ای جوانمرد هر بار و همه هنکامده
یعنی عسار و یسار کده صغیر وکبیره تواضع قیل که بو تواضع فطین وعاقل اولان انسانك وضع
وحال و شانیدر زیرا ابو تراب کنیه سیله مکنی اولان اسد الله امام رابع علی المرتضی رضی الله
تعالی عنه حضرتلری کافهٔ انسانك اصل وعنصر اعظمی ترابدر بو صورتده خاکك خاك آخر
اوزرینه رجحانی اولمیوب عند التحقیق بای وکدا واعالی وادانی بربرلرینه اصلده یکسان ومساوی
اوله رق ارتق بن منصوب سن منکوب وبن دانا سن نادان و بن غنی سن فقیرسن دیو کبر افخر ایتمکه
مجال یوقدر دیمکدر و تشطیر فقیر دخی بودر * تواضع یافتی فی کل حین * وهذا وضع انسان
فطین * وقد قال الامام ابو تراب * فلا فخر علی طین لطین * من رفع نفسه فوق قدره
استجلب مقت الناس * کلمات حکمت سمات قدمادندر یعنی قنغی کس که خود بخود ذاتا وجاها
مافوقنه یعنی کندونك نفس الامرده مستحق اولمادیغی رتبه ومقامه نفسنی رفع ایدر یعنی
دوبالا یرده حقیقتده پست ایکن کرزسه وعارف وفایق کارم دیو اشیای اموردهٔ بقله‌یی کندم دیو
ازرسه عالمك کندویه مقت وبغضلرین جلب ودعوت ایدر دیمکدر وفی الحقیقه مداد زر وخط
جلی ایله یازیله جق برصائب الرأی دهانندن چیقمش نکبت سوز برسوز در فلیحفظ (وقال
ابو مسلم صاحب الدعوة ما تاه الاوضیع ولا فاخر الالقیط وکل من تواضع لله رفعه الله فسبحان من
تواضع کل شیٔ لعز جبروته وعظمته * قلت) آل عباسی سریر مسند خلافته اصعاد ایدن و بیعتی
ایچون ناسی جلب ودعوته قالقان ابو مسلم خراسانی دیدیکه (کبری انجق وضیع اولنلر وتفاخر
مجردی انجق لقیط اولنلر ایدرلر هر کیمکه الله تواضع ایده الله تعالی انی رفع ایدر یعنی اکا رفعت ویرر
وعظمتك جبروتی عزتیچون هر برشیئه تواضع یعنی مرحمت ایدن وکندویه عبادت وناسه تواضعله
قوللرینه امر ایدن واجب الوجود عز شانه حضرتلرینی جمیع نقایصدن تنزیه وتقدیس ایدرم
مآلنده در فتأمل (وضیع بوراده اصل زاده‌نك مقابلی اولان خلقك الچغی دیمکدر ولقیط لغتده یردن
قالدیریلان نسنه‌در اما اصطلاحده بسلمه‌دن عجزه یاخود تهمتدن قاچغه بناء معابد وحمام قپولرینه
براغیلان چوجوقدر که کلام ابو مسلمده اولان لقیطدن مراد بودر (قلت) مومی الیه ابو مسلم
خراسانینك اسمی عبد الرحمن بن مسلم و یا عثماندر و بر وجه اشارت عباسیه‌یه خلقی بیعته قالقوب
واجرا ایتمشدر باباسی مرو قرالرندن بر قریه اهالیسندن ایدی رؤیاسنده تبول قصدیله جوملدکده
عضو مستورندن آتش علوی چیقوب آسمانه ارتفاع و مشرق جانبنده زمینی ضیادار ایتدی
و رؤیاسی اسناسنده جاریه‌سی حامله ایدی پس وضع حملندن اول باباسی آذربایجانه کیدوب
اوراده فوت اولدی ابو مسلم جاریهٔ مزبوره‌دن تولد ایدوب امویه طرفندن اصفهان والیسی
بولنان عیسی بن معقل دائره‌سنده تربیه کوروب حال صغرنده ادیب و لبیب اوله رق مشار الیه
بالبنان اولدی وقتاکه محمد بن علی بن عبد الله بن عباس رضی الله تعالی عنهما دعاة واشیاعندن بر کروه
خراسانی محمد مشار الیهه خلقی بیعت ایتدرمك ماده‌سنده کوفه‌یه قدوم ایتدکلرنده کاوردلر ایکن

اثنای راهده ابو مسلمه تصادف ایدوب عقل ونطق وذكاسنی استحسان ایدرلر اودخی غرضلرینی
اكلیوب ومیل ایدوب انلرله برابر اجرای امر مذكور قصدیله مكهٔ مكرمه یه كیدر كروه مرقوم مشار الیه
محمد انتقال ایتمش اولمغله اوغلی ابراهیمه نقود اعطا وابو مسلمی خدمتنه تعیین ایدرلر براز زمان
خدمتنده اولوب خراسان اهالیسنی تمامیله جلب داعیه سیله برار ارایوب ابو مسلمی انتخاب
ایلدكلرنده ابراهیم ابو مسلمه تقلید امر دعوت ایله خراسانه ارسال ایدر ابو مسلم اللی عدد مردلر ایله
یوز یكرمی طقوز سال هجریسی شهر رمضاننك یكرمی بشنده خراسانه وارر وآخر امویه اولان
مروان طرفندن والیٔ خراسان بولنان نصر بن سیار ایله قتاله باشلر نصر قضیه یی مروانه بیلدردكده
ابراهیم مشار الیهی حبس وقید ایدوب لكن مروان جزیره ده خوارج جنكیله مشغول بولندیغندن
نصره امدادایده میوب وابو مسلمك قوتی دخی اشتداد بولوب نصره فراردن غیری چاره قالماز
ابو مسلم یوز اوتوز ایكی محرمنده خراسانی ضبط بعده نیسابورده ینه مروانك والیسی اولان
علی بن الكرمانی یه هجوم وقتل ایدر وابراهیم مشار الیه حبس مروانده فوت اولوب لكن كوجك
برادری سفاح كوفده ده ظهور بر له سنهٔ مذكوره ربیع اولنك یكرمی یدیسنده كندویه بیعت اولنور
وسفاح جانبندن تجهیز اولنوب عمیسی عبد الله بن علی معیتنده سوق اولنان عساكر خراسانیه
موصل قربنده زاب دیدكلری محلده مروان ایله محاربه ایدرلر سنهٔ مذكوره جمادی الاخره سنده
مروان بوزیلوب مصره فرار واوراده یعنی قرای صعیددن ابو صیرده اعدام اولنوب امویه نك
دولت دمشقیه سی منقرضه اولور اما ابو مسلم بادیٔ ظهور آل عباس اولمغله نزد سفاحده معظم ایكن
بعض اسبابه مبنی قلب سفاح متغیر اولوب واعدامنه عزم ایدوب ورنك و یرمیه رك فرصت بین
اولوب مداینده ایكن موسمنی دوشوروب سوء قصد ابو مسلمی وجاها تعداد ایله قتلیله امر ایدر
ابو مسلم استبقنی یا امیر المؤمنین لعدوك* دیو استعفا ایلدكده * لا ابقاك الله ابدا وای عدو اعدی
منك * دیوب قبول ایتمز پیشكاهنده سیفله یوز اوتوز یدی وعلی قول اوتوز التی شعباننك بشنجی
پنجشنبه كونی قتل اولنور قصیر القامه اسمر كوزلی عریض الجبهه حسن اللحیه عربیه وفارسیه ده
فصیح راویهٔ شعر اموره عالم فاتك وشجاع صاحب رأی وتدبیر وحزم بر مرد دلیر ایدی وولادتی
اولكی یوز باشنده در محاربه ده اولان اعدام نفوسدن باشقه بو ینلرینی اوردرمق اوزره التیوز بیك
نفوس قتل ایلدیكنی بعض مورخین یازرلر ضحك ومزاحی انجق قتل خلق هنكامنده ایدر ایمش
دولت امویه ده اولان حجاج دولت عباسیه ده اولان اشبو ابو مسلم بلاغت وذكاوت وتدبیرده دنكادنك
وسفك دماده دخی رنكارنك ایدیلر سبحان الله رب العزة عن النقایص كلها وهو العزیز الحكیم

الباب السابع والعشرون

اشبو یكرمی یدنجی باب كبر وعجب وتجبر وخیلانك مذمومیت وقبحی بیاننده در (قال صاحب
المستطرف معلوم اوله كه كبر ایله عجب فضائلی نفی وسلب ورذائلی كسب وجلب ایدرلر جمله
رذیله دن بری نصح و پندی قبول ایتامكدر وكبر قبول تربیه وتأدیبدن صاحبنی منع وغضب ناسی
كسب وحسن الفتی طرد وتبعید ایدر (قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (لا یدخل الجنة
من كان فی قلبه مثقال حبة من كبر) اشبو حدیث شریفی صاحب المستطرف یازر كه مآلی جنته
قلبنده كبردن بر مثقال حبه مقداری كبر اولان كیمسه داخل اولمازدیمكدر (قلت) بو مقوله وعیداتی
مشتمل احادیث شریفه شراح حدیثك بیانلری اوزره تأویل اولنمشدر اشبو حدیث شریف
دخی متكبر اولنلر كبری ترك ایدنلر كبی جنته آماده قلنان مقام عالی یه داخل اولماز یاخود جنته نار ایله
تطهیر اولنمدقجه كیرمز دیمكدر انتهی (وقال صلی الله علیه وسلم (من جر ثوبه خیلاء لا ینظر الله
الیه یوم القیمة) مناوی بیانجه مآل شریفی قنغی كیمسه كه ثوبنی كبر وعجب سببیله قنا ل كفارده

اولدیغی حالده ارقه سنه طوغری اوزادوب سورویه حق تعالی اول كیمسه یه یوم قیامتده نظر
رحمت ایتمزدیمكدر ینظر الله ده اولان نظردن بر وجه اشارت نظر رحمت مراد در كه نظر عندنده
اولان معنادن نظر ایله تعبیر ورحمتی یوم قیامته تخصیص محل مرحمت مستمره اولدیغیچوندر (قلت)
خیلاء خانك ضمیله یا كسری ویاء مثناة تحتیه نك فتحی ولامك مدیله كبر وعجب معناسنه در
اشبو حدیث شریف هنكام جهالتده عربك عادتی اولان اوزون و بول واثوابك تلبسی منعنده
وارد اولمشدر صحیح بخاری ومسلمده وار در بخاریده خیلاء یرینه (من مخیلة) واقع اولمشدر
مخیله وسیله وزننده كبر واستحقار معناسنه در بو خصوصده ینه كتب فقهیهٔ حنفیه یه باقیله
(واحنف بن قیس تابعی * عجبت لمن جری مجری البول مرتین كیف یتكبر * مجرای بولدن
ایكی كره جریان ایدن كس یعنی یاغیجه ذكر وفرجدن بول كبی چقمش اولان دنی نه كیفیت
وصورتله تكبر ایدر جای تعجبمدر دیمش ودوست طوغری برسوزسو یلمشدر (و ینه احنف * ما تكبر
احد الا من ذلة یجدها فی نفسه * انجق نشأت تكبر كس نفسنده بولدیغی مذلتدندر دیمشدر فتأمل
* ولم تزل الحكماء یتحامی الكبر وتأنف منه * ولهذا حكما وعقلا دائما كبردن صاقنورلر
واجتناب ایدرلر * ونظر افلاطون الی رجل جاهل معجب بنفسه فقال وددت انی اكون مثلك فی ظنك
وان اعدائی مثلك فی الحقیقة * افلاطون الهی نفسنی بكنمش بر جاهلی كوروب بن سورك استرمكه
ظنكده سنك كبی اولوب دشمنلرم حقیقتده سنك كبی اوله یعنی سن كندیكی عظیم كمان ایدرسن
بن دخی نفس الامرده كمالاتله عظیم معتبر اولمغی واسترم لكن سن حقیقت ونفس الامرده جاهل
اولدیغكدن محقر ولا شیٔ سن دشمنلرم دخی سنك متصف اولدیغك حال كه حقارتدر او حقارتله كمنام
اوله لر دیمشدر * ورأی رجل رجلا یختال فی مشیه فقال جعلنی الله مثلك فی نفسك ولا جعلنی مثلك
فی نفسی * ودخی بر رجل دانا متكبرانه یورر برنادانی كوروب ربم تعالی بنی نفس وخیالكده اولان وصف
ایله متصف قیلوب بنم نفسمده وعلمده سنك مثلك اولان وصفله موصوف قیلسون دیمشدر كه كلام
افلاطون ایله همرنك معنی اوله رق سن عظمتكی كمان ایتمشسن بن ایسه سنك جهلكی یقینا بیلدم
حق تعالی بنی دانا ایدوب نادان ایتمسون دیمكدر (اولاد وخاندان مهلبدن بری متكبرانه یوریوب
كیدر ایكن مالك بن دینار قدس سره حضرتلری راست كلور نصحا واشفاقا ای بنم اوغلجغم * لو تركت
هذه الخیلاء لكان اجمل بك * یعنی اشبو وضع وتكبری ترك ایلسك حقكده پك كوزل اولوردیدكده
اولدخی اوما تعرفنی یعنی تعریضاسن بنی بیلمزمیسن دیجك های های رعنا بیلورمكه اولك نطفهٔ مذره
وآخرك جیفهٔ قذره وسن ایسه اشبو مبدأ ومنتهی میاننده یعنی عبش سه روز دنیاده حامل وعاء عذره
یعنی شكمكده فشقی طواو برقابسن دیدی * فارخی الفتی رأسه وكف عما كان علیه * فی الحال اومردم
زادهٔ جوانطبع ابن دینارك جوهر له برابر اولان پند خالصانه سی تأثیر ایتمكله سرینی اكوب وكشتزار بالنه
تخم تنبه اكوب خوی بدلرندن استنكاف ایلدی مهلب بالارده ذكری كچن مشاهیر امراء عر بدندر طیب
الله تعالی ارواحهم (صاحب مستطرف دیر كه علماء اعلام وحكماء كرام اتفاقلرنجه كبر ایله هیئت
مجتمعهٔ منتظمه دوام بولمز كبرك مذموم اولدیغنه متكبردن سیادتی سلب ایتمسی رذالتی شاهد كافیدر
یعنی كبرده شأمت سلب سیادت شأمتی دركار در ودنیاده اولان اشبو شأمتك اوزرینه ﴿ تلك الدار الاخرة
نجعلها للذین لا یریدون علوا فی الارض ولا فسادا ﴾ نص جلیلی منطوقنجه متكبرلرك آخرتلری
دخی مشكل اولور وكبر فساده مقارن قلنمشدر (قال بعض الحكماء ما رأیت متكبرا الا تحول ما به بی *
یعنی اتكبر علیه بعض حكما بن متكبری كوردیكمده انده كی اولان حال بكا تحول ایدردیمشدر كه تحولدن
مقصودی بنده اومتكبره كبر ایدرم دیمكدر (قلت) خاطر فاتره بو كلام حكیمده ایكی وجه كلور كه
بری صفت كبر شوكونه بر بد شیدر كه تأثیرده اسرع اولوب متكبری بر كورشده بكا سرایت ایتمكله

فى الحال صفت قبيحهٔ كبرايله بنده متصف اولورم ديمكدر ووجه ثانى مشهور اولان * الكبر على المتكبر صدقة * كلامنى افاده ديمكدر (صاحب المستطرف اشبو قول حكيمى بعد التحرير * واعلم ان الكبر يوجب المقت ومن مقته رجاله لايستقيم حاله * ديمشدر كه مفهومى معلوم اوله كه كبر غضبى موجبدر و بر كيمسه يه كه جنسى غضب ايده انك حالى وتعيشى اصلا مستقيم ودرست اولماز ديمكدر (طائفهٔ ممتازهٔ عرب جذيمة الابرشى كبرده نهايتده ايديلر يعنى كبرى ضرب المثل ايدى مرويدركه تكبر بنه بناء براحدى كندويه نديم ومصاحب ايتميوب بكا برشى منادمه ايتمز انجق آسمانده اولان فرقدان ايدر دير ايدى (قلت) اشبو جذيمه قرأن كريمده مذكور سيل العرم علامتى ظهورنده طاغلان قبائل يمندن مالك بن فهم ازدينك اوغلى اولوب بعثت عيسى عليه السلامده كنار فراتده واقع حيره وقضاعه اولكاسنده التمش وعلى رواية طقسان بش سنه رفع لواى سلطنت ايدن اعاظم ملوك عربدن برصه مبتلا اولان ملكدر (وكبار عربدن ابن ثوابه ديدكارى كيمسه دخى كبر بونندن ناسك اقبحى ايدى مرويدركه غلامنه صو كتور ديو خطاب ايدوب اولدخى نعم ديوب كتوردكده سن كيم سنكه بكا نعم ديه سن زيرا نعمى بكا لاديمكه قادر اولان كيمسه سويلر ديوب غلامى ضرب ايتدردى (و ينه بالاقتضا اكنجى مقوله سى برآدمى ايله صحبت ايتدكده عقيبنده صو كتوردوب شوحر يفله لاقردى ايتدم ديو آغزنى يقاردى (وعرب العربا بر كيمسه ارتفاع شان بولوب تكبره باشلدقده * فلان وضع نفسه فى درجة لوسقط منها لتكسر * ديرلركه فلان پك يوكسك بريره چيقديكه اكر اندن دوشرسه قريلور ديمكدر (داناى عربيه جاحظ طائفهٔ قريشدن كبرايله مشهور اولنلر بنومخزوم و بنوامية شعبه لريدر وسائر طائفهٔ عربدن بنوجعفر و بنو زراره قبيله لريدر اما اكاسرهٔ عجم يعنى ملوك قديمهٔ عجم خلقى كندولرينه قول ونفسلرينى رب عد ايدرلر ايدى ديمشدر (بنى عبد الداردن بر متكبره حضور خليفه يه نيچون كلمزسن دينلدكده * اخاف ان لايحمل الجسر شرفى * ديمشدر معناسى قورقارمكه طريقده واقع كوپرى ياخود كيدرايكن راكب اوله جغم دوه شرفمى تحمل ايده مز ديمكدر كه مرادى خليفه قدريمه رعايت ايتمزايسه كبريمه طوقنور ديمكدر (متكبريندن حجاج ابن ارطاة نيچون جماعته حاضر اولمازسن دينلدكده اصناف مقوله لرى جامعده بكا مزاحمه ايدرلر يعنى بنمله برابر اولورلر خوفيله حاضر اولمام ديمش (روايت اولنمشكه رؤساى قبائل عربدن وائل بن حجر رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك خاكپاى نبوتلرينه يوز سوردكده بريرى مقطوعا احسان وملكنامه سى تحريرينى كاتب الوحى معاويه يه فرمان اولدخى يازدقده واراضى مذكورى وائله كوستر ديو مأمور يوردیلر وقتاكه وائل ايليله وجناب معاويه ماشيا يوله چيقديلر مسافه بعيده وحرارت شمس دخى شديده اولمغله حضرت معاويه بيتاب اولوب وائله بنى برازدوهنك ارقه سنه آل ديدكده كبرندن سن عظمايه رديف اولمغه لايق دكلسن ديوب مساعده ايتمدى بارى نعلينك قوى اولمغله بكا ويركيديم ديدكده اى ابن ابى سفيان بن بخيل دكلم لكن بكا كريه كلوركه اقيال يعنى ملوك يمن بنم نعليمى سنك كيديككى اشتدكار بنى استهم همان سنك دوه مك ظلنده يورود يكك شرف سكا الويرر ديو اياق قابنى دخى ويرمدى (مرويدركه بعد زمان وائل معاويه حضرتلرينك شامده حضورينه واردقده ماجراى سابقه مكافات ايتميوب اكراما سريرينه اقعاد وصلهٔ وافره ايله دلشاد ايلدى فتفكر * متكبرين حقلرنده برشاعر اشبو * قولا لاحق بلوى التيه اخدعه * لوكنت تعلم مافى التيه لم تته * التيه مفسدة للدين منقصة * للعقل مهلكة لمعرض فانتبه * قطعه سيله كوزل پند ايتمشدر كه مألى كندوسنى كبر الدادن احمقه اكرسن كبرده اولان ضررى بليدك كبر ايتمز ايدك زيرا كبردينه جاى فساد وعقله جاى نقص

وعرضى جاى هلاكدر ارتق بونلرى دوشنده آكاه اول وكبر ايتمه ديو نصح ايدك ديمكدر (خاندان مساور بن هندكه تكبرله مشتهر ايدى بركيمسه يه مناسبت الجاسيله بنى بيلمزميسن ديوب او دخى لا ديدكده كندوينى اسم مشهوريله انا المساور بن هند ديو تعريف ايلديكنك اوزرينه اوكيمسه ياجهلا وياخود تجاهلا بنه * ما اعرفك * ديجه كبرينه طوقنمغله غضبه كلوب * فتعسا ونكسا لمن لايعرف القمر * يعنى سماده مشهور اولان آيى كورميه نك بوينى التنده قالسون وباشى اشاغى كلسون ديو عظم شان واشتهارينى ادعا ايلمشدر (صاحب المستطرف فصل مذكورك آخرنده يعنى بوراده * فسبحان من له العظمة والكبرياء * ديو تسبيح ايتمش يعنى عظمت وكبرياء انجق واجب الوجود عز شانه يه مختص اولوب عباده شرعا وعقلا مناسبى اولمديغنه اشارت قيلمشدر (لاسعد الفقير) وله الكبرياء نصنجه * اوصفت حقدن اولمادى منفك * رسم كبر ايله كبر ايدر اشراب * ماسواسنده شركى ايلمه شك *

الباب الثامن والعشرون

اشبو يكرمى سكزنجى باب فخر ومفاخره وتفاضل وتفاوت بيانده در (معالم التنزيلده مسطور اولديغى اوزره حضرت على بن ابى طالب رضى الله تعالى عنه وكرم وجهه كفاردن وليد ابن عقبه ايله برخصوصده نزاع ايلدكلرنده عقبه بنم لسانم تكلمه ابسط وسنانم كسكين وقلبم قوى واتباعم كثيردر سن ايسه صبى سن بنم ايله مقاومت ايده مزسن ديدكده ليث الله الغالب حضرتلرى عقبه يه غلبه ايدوب سنك تفاخر ايلديكك نسنه لر معتبر دكلدر سن فاسقسك بيوردقده حضرت رب العلى الاعلى مرتضايى تصديقا ﴿ افمن كان مؤمنا كمن كان فاسقا لايستوون ﴾ آيتنى انزال بيورمشدر (عمار بن ياسر رضى الله تعالى عنه ايله ابو جهل مفاخره ايلدكلرنده ﴿ افمن يلقى فى النار خير ام من يأتى آمنا يوم القيمة ﴾ آيت كريمه سى نزول ايتمشدركه بونلر شواهد مفاخرهٔ جائزه دندر رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك نسب شريفلرى اشرف انساب اولمغله شكرا لله تعالى (انا سيد ولد آدم ولا فخر) بيورمشدر (قلت) لكن جامع صغيرده (انا سيد ولد آدم يوم القيمة ولافخر و بيدى لواء الحمد ولافخر ومامن نبى يومئذ آدم فمن سواه الاتحت لوائى وانا اول من تنشق عنه الارض ولافخر وانا اول شافع واول مشفع ولافخر) ديو مضبوطدركه مألى بربيان مناوى بن يوم قيامتده بنى آدمك سيدى ورئيسى يم والحال كه بنم ايچون بوكلامده فخر مجرد اولميوب بلكه شكرا سويلرم و يديمه لواء الحمد اعطا بيوريلور بونده دخى فخرم شكرادر وآدم وسائر انبيا علمم تحتنه داخل اولورلر واولا زمين كندودن شق اولنان بنم بونده ده فخر مجرد يوقدر و يوم قيامتده ابتدا شفاعت ايديجى بنم وجميع اقسام شفاعتده اولا مقبول الشفاعه اولان بنم بونى بنجا ديميوب بلكه تحديثا للنعمه واعلاما للامه ديرم ديمكدر سيادت سيد عالم صلى الله تعالى عليه وسلم دنياده وجميع عوالمده وارايكن يوم قيامته تخصيص يوم مذكور كافه نك مجمعى اولديغندن سيادت شريفه لرى هراحده عيانا ظاهر اوله جغى نكته يه مبنيدر صاحب المستطرف ديركه حق تعالى انساب ايله فخرى ﴿ ان اكرمكم عند الله اتقيكم ﴾ نصيله نفى بيورمشدر (قلت) اشبو نص شريفك اولى اولان ﴿ يا ايها الناس انا خلقناكم من ذكر وانثى وجعلناكم شعوبا وقبائل لتعارفوا ﴾ اولان قول كريمى اشارت شريفه سنجه آبا وقبائل ايله فخر منهى اولوب فخر اولنه جق نسنه خلوص الاريا نفوس بشريه نك كمالنى واشخاصك تفاضلنى موجب عند الله باعث اكرام اولان تقوادر (ينه اسعد فقير ديركه معلوم اوله كه كتب اخلاقده بيان اولنديغى اوزره فخر اوكنمك يعنى كندنده كمال اكليوب مسرور اولمقدر اكر كمالنى نفس الامرده اولديغى اوزرد

جناب فياضك عنايتى بيلوب مجرد حقك نعمتنه شكرا نيت خالصه ايله بو حقك نعمتيدر ديه‌رك
اوكنورسه جائز بلكه واجبدر يوق سائره تفوق ايلدم ديو استكبار ايدرسه اخلاق ذميمه دندر
و بو خصلت عجب كبى كه كندوسنى رفيع اعتقاد ايتمكدر نفسنه ادنى نسنه‌يى اهانت اكليوب مضطرب
اوله‌رق مذموم اولان غضبك نارينى شعله لنديرر و بو جهتله مؤدى فساد اولور (اصمعى ديمشكه
بر كيجه بيت شريفى طواف ايدرايكن كعبه اورتوسنه يابشمش برشاب باهر الانوارى كوردمكه *
يامن يجيب دعاء المضطر فى الظلم * ياكاشف الضر والبلوى مع السقم * قدنام وفدك حول البيت
وانتبهوا * وانت ياحى ياقيوم لم تنم * ادعوك رب حزينا قائما قلقا * فارحم بكاى بحق البيت
والحرم * ان كان جودك لايرجوه ذى سفه * فمن يجود على العاصين بالكرم * مناجاتنى ايدوب
بعده * الاايها المقصود فى كل حاجة * شكوت اليك الضر فارحم شكايتى * الايارجائى انت تكشف
كربتى * فهب لى ذنوبى كلها واقض حاجتى * اتيت باعمال قباح ردية * ومافى الورى عبد جنى
كجنايتى * اتحرقنى بالنار ياغاية المنى * فاين رجائى ثم اين مخافتى * نيازينى دخى انشا ايدوب جذبه
ظهور يله مغشيا عليه زمين كعبه‌يه دوشدى بندخى فى الحال نزدينه واردیغمده برده يلدمكه حضرت
زين العابدين على بن الحسين بن على رضوان الله تعالى عليهمدر درعقب مبارك باشنى ارضدن
قالديروب قوجاغمه قوديغمده بكا بكا عارض اولوب قطرهٔ اشكم مبارك خدى اوزرينه سقوط
ايدنجه افاقت كلوب كوزلرينى آچوب بو كيمدركه مأذون دكل ايكن بزه بو وضعى ايلدى
بيوردقلرنده ادنى قوللكز اصمعيدر سيدم وافندم بو بكا وجزع ندندر كه سز اهل بيت ومعدن
رسالتدن بر كوهر پاره سزكه طهارت ذيل حاندانكزده واجب الوجود تعالى شانه حضرتلرى
استعذبالله تعالى ﴿ انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهركم تطهيرا ﴾ بيورمشدر
يعنى موجبنجه اى اهل بيت رسول جناب حقك عز وجل سزدن عرضكزى تدنيس ايدن ذنبك
ذهابنى وسزلرى معاصيدن تطهير ايلمكلك ايله تطهيرمراد ايدردید م بعده حضرت زين العابدين
كمال تواضعلرندن هيهات يا اصمعى حق سبحانه وتعالى جنتى اطاعت وانقياد ايدنلر ايچون
خلق ايلدى مطيع ومنقاد حق اولنلر هرنه قدر نسب صاحبى اولميوب عبد حبشى اولورسه ده
جنته داخل اولور وعياذا بالله تعالى نار جهنمى عصات ايچون خلق ايلدى نه قدر عاصى وفاسق
شريف قريشى اولورسه ده حق سبحانه وتعالى ﴿ فاذا نفخ فى الصور فلا انساب بينهم يومئذ
ولايتساءلون فمن ثقلت موازينه فاولئك هم المفلحون ومن خفت موازينه فاولئك الذين خسروا
انفسهم فى جهنم خالدون ﴾ بيورمديمى ديوب فخر ايچون تقوى ايله اوله جغنه اشارت ايلمشدر
(فقير ديركه بيضاوى بيانجه اشبو لايتساءلون ايله آيت اخراده واقع ﴿ فاقبل بعضهم على
بعض يتساءلون ﴾ قول كريمى بينلرنده تناقض يوقدر زيرا لايتساءلون نفخه عندنده يتساءلون
بعد المحاسبه ياخود اهل جنت جنته واهل نار ناره داخل اولدقلرندنصكره اولان تسائلدر مآل
آيت كريمه قيام ساعت ايچون صور نفخ اولندقده بين الخلق اوكونده نفع وفائده ويرر بينلرنده
انساب بولنماز زيرا كه فرط حيرت و استيلاء دهشتدن بينلرنده مألوف اولدقلرى ترحم وتعاطف
زائل اولوب هركس والد وقرنداش وزياده سيله ميل ومحبت ايلديكى عيال واولادندن طلب حقوق
خوفيله فرار ايدر ياخود روز قيامتده افتخار ايلدكلرى نسبلر يوقدر يعنى افتخار نسبه ير قالماز
و يومئذ كورده هركس دنياده اولديغى كبى بربرلرينك حال وخاطرلرينى سؤال ايده مزلر زيرا هر احد
نفسيله مشغولدر شول كيمسه‌لر كه طارتلان عقائد واعماللرى آغر اولدى عند الله وزن وقدرى
اولان عقائد حقه واعمال صالحه سى اولنلر ايچون نجات ودرجات ايله فائزلردر واول كيمسه‌لر كه وزن
وقدرى اولور اعمالى اولميه كه كفاردر كه انلر نفسلرينى دار تجارت اولان دنياده زمان استكمال نفس

ونفسك نيل كماله استعداديني ابطال ايله ضايع ايلدكلرى ايچون زيان ايد يجيلردر انجق
غبن وخسران ده قالديلر انلر جهنمده دائملردر ديمكدر (مآل مناجات اولى كيجه قرانلغنده مضطرلرك
دعاسنى قبول وضرر و بلا ودردى كشف ودفع ايدن اى بارى تعالى وتقدس بيت مكرمك
اطرافنه شو رحلله كلان قوللر بيتوتت ايله ياتوب واو يانديلر والحال كه سن اى حى وقيوم نوم
وسنه‌دن منزهسن يار بى بن حيران وحزين اولديغم حالده سندن كرم نياز ايدرم بيت مكرم وحرم
حقيچون بكامرحمت ايت اكرسفهاى مذنبين سنك مبذول اولان جوديكى رجا ايلمدكلرى تقديرجه
عاصيلره كرم ايله كيم جود ايدرديمكدر (ومآل نياز ثانى اى هر حاجتده مقصود اولان الله عز وجل
سكا نفس وشيطاندن اصابت ضر يعنى ذنبدن سكا شكايت ايدرم بنم شكايتمه يعنى نيازيمه
مرحمت ايله و بنم كربتمى كشف و دفع وذنوبمى باغشليوب حاجتمى روا ايله بن درگاه
معنويكه قبيح وردى اعماله كلدم وخلق ايچنده بنم جنايت وقباحتم كبى جنايت وقباحت ايتمش
برقول يوقدر اى غايت مقصودم نار ايله بنى احراق ايدرمیسن ايدرايسك خوف ورجام نره‌ده
قالور يعنى وعدك اقتضاسنجه عفو واحسان ايدرسن ديمكدر (بنه فقير ديركه مرويدركه عليه
الصلاة والسلام افنديمز بركون اوزرلرينه سياه يوكدن طوقنمش بركسوهٔ شريفه ارتونوب
سعادتله اوطورورلر ايكن حضرت فاطمه رضى الله تعالى عنها حضورلرينه كلدكده كسوهٔ
مذكوره‌نك ايچنه آلورلر وعلى وحسنين حضراتلرى دخى كلوب انلرى دخى آلورلر بو حالده آيت
مذكوره نازل اولمغله تلاوت بيورمشلر شيعه طائفه سى اهل بيتى فاطمه وعلى وحسن وحسين حضراتنه
روايت مذكوره ايله تخصيص ايدرلر وهم عصمتلرينه دليلدر ديرلر لكن آيت مذكوره‌نك ما قبلى
وما بعدى بو استدلالى اقتضا ايتميوب حديث شريف مذكور دخى قصرى اقتضا ايتميوب يعنى
انلرك اهل بيتدن اولوب غيريلرينك اولمامسنى اقتضا ايتمز (صاحب مستطرف ديركه خفى اولميه كه
هرنقدر فخر ومباهاتدن وادعاى حسب ونسبدن اخبار نبويه نهى ايتمش وعقل سليم دخى تقبيح
وتهجين ايتمش ايسه ده سابقده عرب عربا فصاحت كلام ايله بالطبع افتخار ايدرلر ايدى والى
الآن شعرا مياننده قاعدهٔ جاريه‌در (شعراى عربدن بانت سعاد قصيده سى ناظمى كعب بن زهير
نظم شعر ايتدكده نفسنه خطابا والله كوزل نظم ايتدك ودرجهٔ احسانه تجاوز ايتدك دير ايدى
نيچون بويله يمين ايله شعريكى ثنا ايدرسن دينلره بن شعرده سزدن زياده بصيرم ديو جواب
ويرر ايدى (كميت برقصيده نظم ايلدكده ثناسى ايچون مستقلا برده خطبه تصنيع ايدوب
جنمك بيننده بونه صورتده علمدر وفهمك اراسنده بونه كونه لساندر ديو اقرانلرينه دعواى امتياز ايله
تباهى وتفاخر ايدرلر ايدى (جاحظ شعرى شانده دليل كتوروب اكر طبيب دواء وعلاجنى مدح وثنا
ايلمسه طالب بوله مزدي ايمش (روايت اولنمشكه حضرت حسين رضى الله تعالى عنه بركون يزيد
پليده ملاقات ايدر يزيد بزلر شو بيليرز بو بيليرز ديو تفاخره باشلادقده حضرت حسين رضى الله تعالى عنه
سكوت ايليوب تفاخر بنى دكلمه مش ايدى اول خلالده اذان اوقنوب وقتا كه مؤذن (اشهد ان
محمدا رسول الله) شهادتنه كلدكده حضرت حسين اى يزيد بو ذات عاليقدر كيمك جديدر
بيوردقده يزيد خجل اولوب جوابه عدم اقتدار ايله مبهوت اولدى حتى على بن محمد بن جعفر
رضى الله تعالى عنهم بو معناده * لقد فاخرتنا من قريش عصابة * بمد خدود وامتداد
اصابع * فلما تنازعنا الفخار قضى لنا * عليهم بما نهوى نداء الصوامع * ترانا سكوتا والشهيد
بفضلنا * عليهم جهير الصوت من كل جامع * قطعهٔ بليغه سنى انشا بيورمشدر مآل ابيات
قريشدن برجماعت مد خدود وامتطاط اصابع ايله يعنى متكبر اوله‌رق بزله مفاخره ايلديلر وقتا كه
فخر ايدنلر بزلر ايله منازعه ومعارضه ايدركن انلرك عليهنه و بزلرك طرفنه استديكمز شى ايله

معابدك نداسى يعنى مؤذنلر صوامع ومساجدده حكم وقضا ايله دفع نزاع ايلدى من بزى ساكت كوررسن لكن بزم فضلمزه انلرك عليهنه اوله رق هر جامعده صوت بلند شاهد در ديمكدر (حكايه اولنمشكه بر كون عباس ابن عبد المطلب وطلحة بن شيبه وعلى بن ابى طالب رضى الله تعالى عنهم مفاخره ايدرلر ايدى عباس بن عبد المطلب بن زمزم شريفك سقيه مأمورم يعنى حاجى سقايه ايديجى يم ديوب وطلحه بن دخى خادم بيت حرام اولوب امانت مفتاحى بنده در ديدكلرنده حضرت على بن سزلرك نه تفوه ايلديكرى بيلم لكن بن شو قبله يه متوجها ناسدن التى ماه مقدم نماز قيلدم وجهاد ايتدم يعنى دين مبينى سزلردن اول تصديق ايلدم بيوردى بر بونك اوزرينه جناب حق ﴿ اجعلتم سقاية الحاج وعمارة المسجد الحرام كمن آمن بالله واليوم الآخر وجاهد فى سبيل الله لا يستون عند الله ﴾ آيت كريمه سنى انزال بيوردى مأل آيت كريمه سز اهل سقاية حاجى واهل عمارت بيت مكرمى الله تعالى ورسولنه وآخرته ايمان ايدوب رضاى حقده مجاهده ايدنلر كبى قيلارسز يعنى مشركلرك كندولرى واعمال محبطه لرى مؤمنلره واعمال مثبته لرينه بكزه مز وعند الله مساوى اوله مز ديمكدر (فقير در كه نيسابورى بيانجه اشبو آيت كريمه نك سبب نزولى ايكى فرقه بيننده واقع اولان مناظره اولديغنده مفسرون اتفاق ايدوب لكن طرفين مؤمن ياخود كافر وياخود بر فرقه مؤمن وفرقهٔ اخرى كافر اولدقلرنده اختلاف ايتديلر بر روايتده مشركين كافهٔ يهودى بى حكم نصب ايدوب بز حاجى سقى وبيت مكرمى اعمار ايده رز بو صورتده بزمى افضلز ياخود محمد واصحابيمى افضلدر ديدكلرنده يهود سز افضلسكز ديديلر آيت مذكوره نك سبب نزولى بودر وبونى آيت مذكوره نك آخرى اولان ﴿ والله لا يهدى القوم الظالمين ﴾ ده واقع ظالمينى بيضاوى كفره ايله تفسير بر له ترجيح ايتمشدر (وبعض روايتده طرفيندن برى مؤمن وآخرى كافر در كه سياق آيت ﴿ الذين آمنوا وهاجروا وجاهدوا فى سبيل الله باموالهم وانفسهم اعظم درجة عند الله واولئك هم الفائزون ﴾ قول كريمى تأييد ايدر ديمشلر (واعظم) اسم تفضيلى مفضل عليه اولان كفارك درجه سنى اقتضا ايدر سؤالنه كفارك نفسلرينه تقدير ايتدكلرى درجه وفضيلتدر تأويليله جواب ويروب بونده مراد هجرت وجهاد ايله متصف اولان مؤمنلر متصف اولميانلردن فضلا عن الكافر مؤمن اولسه لر دخى افضلدر ديو معنى ويرديلر (روايت اخراده صاحب مستطرفك يازديغى وجه اوزره ايكى طرف دخى مؤمندر والله اعلم انتهى (حضرت موسى صلوات الله على نبينا وعليهك عصر سعادتلرنده امتدن ايكى كيمسه مفاخره ايدوب بريسى بن فلان بن فلانم ديه رك طقوز قدر مشركين اولان آباسنى تعداد ايدر وايكنجيسى بن فلان اوغلويم ديوب يالكز پدرينى تعداد واكر بابام مسلم اولميدى انى دخى سويلمزدم دينجه حق سبحانه وتعالى حضرت موسى عليه السلامه وحيا بيورمشكه طقوز عدد مشركين اولان طقوز عدد آباسنى عد ايله مفاخره ايدننك اونجيسى كه اول مفتخر در نار جهنمده اولماسى لا يقدر اما مسلم اولان پدرينه منتهى اولانكه اول متواضعدر پدريله جنتده اولماسى لايقدر ديو وحى اولنديغى مرويدر (شرف اسلام ايله مفتخرتده سلمان الفارسى رضى الله تعالى عنه اشبو بيتى نظم ايلمشدر * ابى الاسلام لا اب لى سواه * اذا افتخروا بقيس او تميم * مأل بيت بنم اسلامدن غيرى بابام يوقدر سائر كيمسه لر قبيله لرى اولان قيس وتميم ايله افتخار ايلدكلرى وقتده بن اسلام ايله افتخار ايدرم ديمكدر (شاعر بليغ جرير ايله فرزدق امويه دن سليمان بن عبد الملك حضورنده مفاخره ايدركن فرزدق بن احياء موتى ايدن ذاتك اوغلويم ديدى اشبو سوزك ظاهرى منكر اولديغندن سليمان نهى ايتدكده فرزدق اى امير المؤمنين حق سبحانه وتعالى ﴿ من قتل نفسا بغير نفس فكانما قتل الناس جميعا ومن احياها فكانما احيى الناس جميعا ﴾ بيورمشدر وجدم دخى نيجه

هلاك اوله جق كيمسه لرى هلاكدن تخليص ونجاتلرينه سبب اولمشدر ديوب مراديني بيان ايلدى وواقعا جريرك جدى بو صفت ايله بين القبائل مشهور ايمش پس سليمان * انك مع شعرك لفقيه * يعنى اى جرير شاعر اولديغكدن باشقه عالمسن ديو تحسين قيلدى (بر بيان تفسير تبيان مأل نص قطعئ مشار اليه بر كس كه بر نفسى قصاص ايجاب ايتمدن وياخود روى زمينده شرك وقطع طريق كبى فساد ايتمدن قتل ايده باهتك حرمت دماء وقتلى عادت وناسى امن فعله جرى ايتديكى وياخود برك وجيعك قتلى استجلاب عذاب رب اولديغى حيثيتلردن كأن جمله ناسى قتل ايتمشدر وبر كيمسه كه بر نفسى احيا ايلسه يعنى حيات وبقاسنه عفو ايله ياقتلدن منع ايله وياخود بعض اسباب هلاكدن خلاص بولمسنه سبب اولسه اول كيمسه كأن اول احيا فعلنى جميع ناسه ايتمشدر ديمكدر كه بوندن مقصود قتل نفسه تعرضدن حمايه يه ترغيب ايچون قتل نفسى واحياسنى قلوبده اعظا مدر * وكتب الحكم بن عبد الرحمن المروانى من الاندلس الى صاحب مصر يفتخر * السنا بنى مروان كيف تبدلت * بنا الحال او دارت علينا الدوائر * اذا ولد المولود منا تهللت * له الارض واهتزت اليه المنابر * وكتب اليه كتابا يهجوه فيه ويسبه فكتب اليه صاحب مصر * اما بعد فانك عرفتنا فهجوتنا ولو عرفناك لاجبناك والسلام * يعنى كشادى عزم دولت عباسيه ايله امويه نك لواء اقباللرى منكوس اولدقدنصكره انلردن مغرب طرفنه فرار ايدوب اندلس ديارينك بعضسنه يوز اوتوز يدى حدودنده استيلا ايدن عبد الرحمن امويك اوغلى حكم عباسيه طرفندن منصوب مصر والبسنه بالاسنه اشبو قطعه يى تحرير هجو وسبى مشتمل بر مكتوب قطعه سنى درجله كوندردكده والى دخى جوابنده بعد الالقاب اللايقه سن بزى بيلوب هجو ايتمشسن اكر بز دخى سنى بيلمه دك جوابكى ويررك والسلام ديو نزد عرفا وادباده ظاهر بركونه تزييف ايتمشدر كه لطافتك بيانى صحايفه صغماز والسلام قطعهٔ افتخار اشعارك مألى احوال بزمله تبدل ايدر يعنى حل وعقده مقتدر وواراوزر يعزه دونر يعنى حكمرزه افلاك رام اولان بنى مروان دكلمى يز بز اول دولتلولردزكه ولديمز دنيايه كلدكده يرلر اول مولوده تهليل يعنى تعظيم ايدر ومنابر ترددر ديمكدر (حكايه اولنمشكه اول خلفاء عباسيه اولان ابو العباس السفاح كيجه لرى فصحايى جمع ايدوب انلره مشاعره ومباحثه ايتدرمك عادت لطيفه سى ايدى بر كيجه مجلسنده ابراهيم بن مخرمة الكندى ايله خالد بن صفوان بن الهيثم نقل تواريخ ومحادثه ايدرلر ايكن كلام قبيلهٔ مضر ايله اهل يمنك ذكرينه منجر اولور ابراهيم يمنى اولديغندن غيرت وطن اهالى وسكنه سنك مدح وثناسنى التجا ايدوب خليفه يه اى امير المؤمنين اهل يمن عربدن بر طائفهٔ شريفه دركه دنيا انلره يوناكوب كابرا عن كابر ملك كندولره ارث اولمغله ملوك اولمقدن زائل اولمامشلردر از جمله نعمان ومنذر وصاحب البحرين اولان عياض ملوك يمندندر نه قدر فضل وشرف واراسه اهل يمنده موجود در سؤال ايدنلره بذل واعطا ونزول ايدن مسافرينى اطعام واقرا ايدرلر انلر عرب عاربه يعنى خالصه وسائر قبائل عرب متعربه در يعنى خالصه دكللردر ديدكده خليفه طوتوشدرمق ايچون ظن ايده رمكه بو سوزكله خالدى مراد ايده رك بنى تميم قبيله سنه منسوب اولان راضى وقائل اولماز ديوب بعده خالده سن نه ديرسن دينجه خالد اى امير المؤمنين سوزه اذن ورخصت بيوررسه كز سويليه يم ديدكده خليفه بر فرددن احترازايله مرامك اوزره سويله ديو رخصت ويردكده خالد كلامه اغاز ايدوب رفيقم جهله مقارن اولديغندن يكلش سويلدى بر قومكه كندولرنده كتاب وسنتك مشتمل اولديغى السنهٔ فصيحه ولغت صحيحه اولميه انلره بيان ايتديكى ثنا نيجه مقصور در اكر انلر نعمان ومنذرلر ايله افتخار ايدرلر ايسه بزلر دخى

خيرالانام واكرم كرام محمد عليه افضل الصلوة والسلام ايله تباهى و تفاخر ايده رز كه حق
سبحانه وتعالى رحمت عوالم اولان اوذات اشرفك بعث و ارساليله بزلره وانلره انعام واحسانى
اتمام ايلدى نبى مصطفى وخليفهٔ مجتبى بزدن و بيت معمور و زمزم شريف و حطيم و مقام
ابراهيم وحجر اسود و بطحاء يعنى مكه ودخى لايعد ولايحصى آثار بزلرده در و ابو بكرالصديق
و عمر الفاروق وعثمان ذوالنورين واسدالله الغالب على المرتضى و سيدالشهداء حسنين وحمزه
رضوان الله تعالى عليهم اجمعين بزلردندر و كافهٔ خلقله اى يمنيلر سزلر دين ويقينى بزلردن
اوكرنديكز بزلره محبت ومودت ورحم وشفقت ايدنلره مقابله بالمثل اوله رق بزلرده رحم وشفقت
ايده رز و بغض ومعادات ايدنلرى استيصال واصلنى نزع وقطع ايده رز ديوب بعده ابراهيمه
توجه ايله اى ابراهيم قومكك لغتنى بيلورميسن دينجه ابراهيم دخى بيلورم ديدكده لغت يمنده
عينك اسمى ندر ديدكده جمجمه در ديدى سنك يعنى ديشك اسمى ندر دينجه مبدندر ديدى
اذنك اسمى ندر دينجه صناره در ديدى اصابعك يعنى پارمقلرك اسمى ندر دينجه شنابير در
ديدى ذئبك يعنى قوردك اسمى ندر دينجه كنعدر ديدى الله تعالانك انزال ايلديكى كتاب اللهى
بيلورميسن ديدكده ابراهيم بيلورم دينجه خالد حق سبحانه وتعالى ﴿ اناانزلناه قرآنا عربيا ﴾
وديكرنده ﴿ بلسان عربى مبين ﴾ وينه آيت ديكرده ﴿ وماارسلنا من رسول الابلسان قومه ﴾
بيورمشدر كه مأللرى قرآن كريمك عربى اولديغنى مبيندر اشته ﴿ والعين بالعين والانف
بالانف والاذن بالاذن والسن بالسن ﴾ بيوريلوب سزك لغتكزا وزره والجمجمة بالجمجمة والمبدن
بالمبدن والصنارة بالصنارة ديمامش ﴿ فاكله الذئب ﴾ بيوريلوب فاكله الكنع ديمامش ﴿ يجعلون
اصابعهم فى آذانهم ﴾ يرينه شنابرهم فى صناراتهم ديمامش ديوب بعده زياده الخام والزام قصديله
اى ابرهيم درت شئ سؤال ايده جكم اعتراف واقرار ايدرايسك مبهوت وملزم اولورسن انكار
ايدرايسك كافر اولورسن ديدى ابراهيم دخى سؤال ايت ديدى خالد افضل رسل اولان فخر كائنات
عليه وعليهم الصلوات والتحيات سزدنمى يوقسه بزدنمى ديوب ابراهيم دخى سزدندر ديدكده
ينه خالد قرآن عظيم الشان بزلرك لغتى اوزرينه مى يوقسه سزلرك لغتى اوزرينه مى نازل اولدى
ديدكده ابراهيم سزلرك لغتى اوزره نازل اولدى ديدى بعده خالد منبر رسول عليه الصلاة
والسلام وبيت مكرم بزده مى يوقسه سزده مى دينجه سزده در ار ديدى بعده خالد اى
ابراهيم قالق بونلردن ماعدا نه قدرشى وارايسه ال قومده اوينه مألنى ايما وارتق سزه ميمون
تربيه سى و دباغلق و بزطقومه قالدى ديو الزام ايتدكده خليفه الزمانه ممنون اولوب و كولوب
ايكبسنه دخى اكرام تام ايلدى (مرويدركه بنى تميم قبيله سندن خطيبلرى يعنى منشئ بليغلرى
وشاعرلرى برابر اوله رق خاكپاى رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزه وفد يعنى ايلچى
كلوب ابتدا خطيبلرى حضور سعادتده عادتلرى اوزره قبيله لرينك مفخرتلرينى شامل خطبه
اوقودقده رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز اتمام خطبه سنه قدر سكوت بيوروب ختامه
رسيده اولدقده ثابت بن قيسه انلرك خطبه لرى مداولنده انشاء خطبه ايلمسنى امر بيورديلر
ثابت بن قيس دخى مرتجلا برخطبهٔ بليغه و بديعه انشا وقرائت ايلدى بعده شاعرلرى زبرقان
ابن بدر قيام ايدوب * نحن الملوك فلاحى يقاخرنا * يعنى بز كبار عرب بز برقبيله بزمله مفاخره
ايده مز * فينا العلاء وفينا تنصب البيع * شرف وعلا بزده در وبيع يعنى بيعه لر ومعبد نصارالر
بزده نصب وبنا اولنور ياخود خلق بزه بيعت و اطاعت ايدر * ونحن نطعمهم فى القحط
ماكلوا * من العبيط اذالم يؤنس الفزع * بزناسى وقت قحط و غلاده سمز دوه لردن يه
بيلدكلرى طعام ايله اطعام ايدوب انلرده فزع وجزع موانست ايتمز يعنى دفع اولور * تلك المكارم

حزناها مقارعة * اذاالكرام على امثالها اقترعوا * اشبو تعداد ايتديكمز مكرمتلره بزلر مقاتله
ومحاربه ايله حائز اولدق زيرا بودولت وسلطنت كبى شيلره كريملر مقاتله ايدرلر وقتا كه شاعر بنى تميم
شعرينى اتمام ايدوب قعود ايلدكده رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز حسان بن ثابته
نظيرايله مقابله ايلمسنى امر بيوردقلرنده حسان قيام ايدوب * ان الذوائب من فهر واخوتهم *
قد بينوا سنة للناس تتبع * يرضى بها كل من كانت سريرته * تقوى الاله و بالامر الذى شرعوا *
قوم اذا حاربوا ضروا عدوهم * او حاولوا النفع فى اشياعهم نفعوا * سجية تلك منهم غير
محدثة * ان الخلائق فاعلم شرها البدع * لوكان فى الناس سباقون بعدهم * فكل سبق لادنى
سبقهم تبع * لايرفع الناس ما اوهت اكفهم * عندالدفاع ولايوهون مادفعوا * ولايضنون
عن جار بفضلهم * ولايمسهم فى مطمع طمع * خذ منهم ما اتوا عفوا اذا عطفوا * ولايكن
همك الامر الذى منعوا * اكرم بقوم رسول الله شيعتهم * اذا تفرقت الاهواء والشيع *
ابياتنى نظم ايلدكده تميميلر بكزه قسم ايدرز كه خطيبكز بزم خطيبمزدن اخطب وابلغ
و شاعركز شاعرمزدن اشعر اولوب خطبه و شعرك يارينه دكل سمتنه بيله ياقلشه مدق
ديو تسليم و ثنا ايلديلر (مآل شعر مذكور ذوائب ذائبه نك جمعيدر وذائبه ناصيه ده عادت
عرب اوزره صالبوريلان صاچدر بونده اشراف مراد در فهر سلطان انبيا صلى الله تعالى
عليه وسلم افنديمزك اونجى جديدر يعنى فهر واخوه سندن يعنى صعودا و نزولا سلسله سندن
اولان قبائلك اشرافى يعنى نبى ذيشان عليه الصلاة والسلام افنديمز حضرتلرى وتابع ومؤيدى
اولان اصحاب كرام رضوان الله تعالى عليهم اجمعين حضراتى برسنت حسنه بيان ايلديلر كه
ناس اول طريقته تابع و سريرت وخلقتى حقدن تقوى اولان هر براحد اول سنت وطريقته
واول شريعته راضى اولورلر واول اشراف برقوم عظيم وشريفدر كه محاربه ومقاتله ايلدكلرى
وقتده يا اعداى دينى اضرار ايدرلر ياخود كندى اشياع واتباعلرين نفع وفائدهٔ شرعيه به نائل
ايدرلر بوخصلت حسنه انلرده طبيعت وخلقتلرنده مركوزه اولوب محدثه دكلدر معلومك
اولسونكه خلايقك شرى كندولرنده اخلاق وطبايعك بدع ومحدثه اولانلريدر بونلردنصكره
اكرناسده سابق ميدان ديانت وشجاعت اولنلر بولنورسه انلرك هرسبقى بونلرك ادنى سبقنه
تابعدر يعنى ادنى مرتبه سنه يتشمز يعنى درجهٔ اصحابه تابعين وارهمز وحين مدافعه ومقاتله ده
دست ويدلرينك ضعيف وجريح ايلدكلرينى ناس اصلاح ايده مز و انلرك ترفيع ايلدكلرينى
تنزيل ايده مز وقومشولرينه ضنت ايتمزلر وكيمسه نك مالنده وطعامنده كوزلرى يوقدر يعنى غناى
طبيعيلرى واردر همان بونلردن عطف ومرحمتلرى متحقق اولغله اعطا ايتدكلرى عفولرينى
ال يعنى قباحت ايتديكك وقتده انلردن طلب عفوايله وبررلر ومنع ايلدكلرى فعلبده قصد
ايتمه يعنى ايشلمه زيرا دارينده معاقب اولورسن رسول اكرمك قوم وشيعه سنه يعنى آل وتبعه سنه
هوا وهوس فرقه لرى تفرق ايتدكده يعنى بدعت وضلالت هنكامنده اكرام يعنى اتباع وانقياد ايله
تاكه سلامت دارين بوله سكز ديمكدر ﴿ اماتفاضل وتفاوتنده اولان آثار ﴾
صاحب المستطرف ديركه رسول الله صلى الله عليه وسلم افنديمز صحابه دن خالد بن وليد وعكرمة
ابن ابى جهل رضى الله تعالى عنهما به نظر سعادت اثرلرى متعلق اولدقده ﴿ يخرج الحى
من الميت ﴾ نظم جليلنى قرائت بيوردقلرى مرويدركه مشار اليه خالد و عكرمه خيار
اصحابدن ووليد وابوجهل ايسه حقه ورسولنه اشد اعدادن ايديلر و على تفسير ايمان حيات
معنوى و كفر هلاك معنويدر (احمد بن سهل رحمه الله تعالى ديمشكه ناس اوچ صنفدركه
سابق ولاحق وماحق دن عبارتدر سابق شول كيمسه دركه فضلده آباء واجدادينى سبقت ايده

ولاحق شول كيمسه دركه آباء واجدايني سبقت قيلمامش ايسه ده فضل وكمالده انلره لاحق اولمش
اوله وماحق شول كيمسه دركه آباء واجدادى اهل شرف وفضل ايكن جهل ونادانلغى سببيله
آباء واجدادينك فضل وكمالاتني محق ومحو ايتمش اوله (حضرت عثمان كريمه لرندن عايشه نك
رضى الله تعالى عنهم محدثيندن ابوالزناد ايله طماع مشهور اشعب صبيلر ايكن يد وصيت
وتربيه سنده اولورلر ايمش اشعبدن مرويدركه بن صبى ايكن سفليته اما ابوالزناد علوه مائل
ايدى اشته ايكيمز غايت كماله واصل اولدق لكن اول علم وكمالده امابن طمعده ديمش (اسعد
فقير ديركه اشبو اشعب اهل مدينه دندر وعبدالله بن زبير حضرتلرينك معتق جيبرك اوغليدر
وكنيه سى ابوالعلادر مزاح وظريف وخوانده اولمغله باشنه دائما غلمان مدينه بريكررلردى
مرويدركه بركون ينه باشنه غلمان طولنوب لكن تعجيز ايتملريله دفع ايچون فلان خانه ده دوكون
وارايمش نه طورر سكز ديدكده چوجوقلر اول خانه يه كيدوب باشندن طاغيلورلر بعده بن بونلرى
صاومق ايچون بويله برتدبير ايلدم احتمال كه دوكون اوله وضيافت بولنه ديو كمال طمعندن
طوره ميوب چوجوقلرك ارقه سنه طاقيلوب واررك خانه خالى ينه چوجوقلر باشنه طوپلنوب
طاشلمغه باشلرلر ترجمهٔ مرثيه ده عبارهٔ مستطرف * كفلت عايشة بنت عثمان * ايكن عايشهٔ
صديقه ديو ترجمه اولنمشدر والحال كه صديقه صديق اكبر رضى الله تعالى عنهك كريمه لرى زوجات
طيباتدن حضرت عايشه نك لقب مخصوصى اولديغى كونش كبى آشكاردر انتهى (ابو العواذل
زكريا بن هرون نام شاعر بر برينه مخالف على و عبد الله نام قرنداشلرك احوالنده * على
وعبدالله يبنهما اب * وشتان مابين الطبايع والفعل * الم تر عبدالله يلحى على الندى * عليا
ويلحاه على على البخل * قطعه سنى نظم ايتمشدركه مألى على وعبدالله ك پدرلرينى بر بابا
جمع ايدوب يعنى دادرلر ايكن فعل وطبيعتلرى بيننده فرق عظيم واردر زيرا كورمزميسنكه
عبد الله على يه ندا يعنى بذل وسخاوت ايتديكيچون شتم ايدر وعلى دخى عبد اللهه بخل
وامساكى اوزرينه شتم ايدر ديمكدر (عبدالله بن عبدالله بن طاهر برادرى حسينه تعريضا
* يقول انا الكبير فعظمونى * الا حبلتك امك من كبير * اذا كان الصغير اعم نفعا * واجلد
عندنائبة الامور * ولم يأت الكبير بيوم خير * فافضل الكبير على الصغير * شعرينى انشا ايتمشدركه
فحواسى بيوك برادرم حسين سن جهتيله كبيرم بكا تعظيم ايدك ديديكنده بندخى جوابده اكاديرمكه
آكاه اول كه سنك والده ك اگرچه سنى بيوكدن بوكلندى يعنى كشى زاده سن فاماذا نكده همت بوقدر
صغيرالسن اولان مصائب وقتنده جلادت ايدوب وخلقه اعانه قيلوب ونفعى اعم اولوب وكبيرالسن
اولان يوم خيره كلمدكده يعنى خلقك ايشنه يرامديغى صورتده اويله كبيرك بويله صغيره فضل ورجحانى
اولورمى ديمكدر (قلت) ذكر اولنان عبدالله بن طاهر عباسيه دولتى طرفندن مصر والبسى ايدى

الباب التاسع و العشرون

اشبو يكرمى طقوزنجى باب شرف وسيادت يعنى اولواق وعلوهمتك فضل ومزيتى بياننده در
(قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (من رزقه الله فبذل معروفا وكف اذاه فذلك
السيد) بيورمشدركه سيادت واولواق حق تعالانك احسان ايلديكى رزقى من واذاسز
بذل ايله اولنديغنى واحسانه ترغيبى ناطقدر (كبار عربدن قيس بن عاصمه قومكك اوزرينه تفوق
وسيادت وولايتكه سبب ندر ديو سؤال اولندقده * لم اخاصم احدا الا تركت للصلح موضعا *
مخاصمه قيلديغمده سررشتهٔ مصالحه يعنى تماميله تكدير ايتميوب باقه جق بوز وايكى يوز الدم ايسه
بريوز براقدم ديمشدر (قلت) بعض نسخه ده اشبو جوابى دين ابى سفيان اولوب قيسك جوابى

(يبذل)

* يبذل القرى وترك المراء ونصرة المولى * در يعنى بن قوممه كثرت اطعام وضيافت وترك مجادله
ونصرت مولى ايله يعنى رضاء حق ايچون سعى ايتديكمدن والى وسيد اولدم ديمشدر (وقال سعيد
ابن العاص رضى الله تعالى عنه ماشاتمت رجلا منذ كنت رجلا لانى لا اشاتم الا احد رجلين اما كريم فانا
احق من اجله واما لئيم فانا اولى من رفع نفسه عنه * يعنى مشار اليه سن تميزه رسيده اولديغمدنبرو
برفرده مقابله سب وشتم بندن صدور ايتمامشدر زيرا بنم مشاتمه ايده جكم يا كريم ياخود لئيمدر يعنى
بونلردن خالى دكلدر كريم ايسه اكا لازم كلان اجلاله بن سائرندن احقم يوق لئيم ايسه شتم ايتميوب
اندن ارفع اولمقده بن اولايم يعنى بنده لئيم ودشنامكار اولمم ديمشدر (معاويه رضى الله تعالى عهدنده
ايچلرنده كبار قبيله دن واد بادن ذكرى كثيرا مرور ايدن احنف بن قيس ايله عربدن برطائفه
براى حاجه شامه كلوب باب مشار اليهه واردقلرنده حاجبى بونلره امير المؤمنينه هركس حاجتنى
بالذات افاده ايدوب آخرى واسطه وشفيع قيلمامق امير المؤمنينك فرمانيدر ديو اخطار ايدر
وقتا كه حضوره داخل اولوب حاجتلرينى عرض ايدرلر اكن احنف اكر امير المؤمنينك امر
وتنبيهى اولميدى عامهٔ اهل مملكتمزه وقوعبولان بلياتى بيان وجمله سى حقنده طلب احسان
ايدرايدم ديدكده معاويه احنفك اشبو بليغانه افاده سندن محظوظ اولوب اى ابابحر اشبو اعتذار
وافادهٔ غيرتشعارك حضاره كفايت ايتدكدنصكره غائبلره دخى سرايت ايلدى ديو شفاعتنى
قبول وجمله سنى احسانيله مشمول ايدر (مرويدركه بر رجل احنفه نسبده شرافت ووجهكده
صباحت وحسن خلقتك يوغيكن قومكه سبب سيادت وولايتك ندر ديو استفسار ايلدكده
احنف جوابنده * بخلاف ما فيك * يعنى بنم اولوغمه سبب سنده اولان خصلتك خلافيله
متصف اولديغمدر ديدى رجل مرقوم اول خصلت ندر ديدكده احنف * تركى من امرك
مالايعنينى كما عناك من امرى مالايعنيك * كلام بليغنى ديمشدركه مألى مالايعنى يى تركدر اشته اول
ترك مالايعنى سنك حالكى بنم صور مديغمدر ومالايعنى يه مثال سنك بنم حالمى صورديغكدر ديوب
بليغانه الزام ايتمشدر (قلت) ومن الغرائب اشبو كلام احنف ترجمهٔ مرثيه ده احنف رجله
خطاب عتاب ايده رك سنك حال وشان واموال وعقاركى قصد طمع ايله قلبا وقالبا ترك وعدم
التفاتمدر وسنك دخى فر ومايه قالماكك حكمتى عز واعتبارمه حرص وطمعكدر ديه رك جواب
تعريض ايلدى ديو ترجمه اولنمشدر (بو مبارك ترجمه نك عباره واملا وافاده سى كرم قلم اصلاح
عارف دقايق عربيه يه پيوسته در مترجم جنابلرى طوته لمكه اموالى (مالايعنى) رسمندن اله اكن
حال وشان وعقار معنالرى وسائرى ذهننه نه سددن طمله مش يله مدك وقلبا وقالبا تعبيرينى ارباب
معارف نه قالبه افراغ ايدرلر بيلمم اشبو اطنابلردن مرادم ناموس كلك فقيرى استصحاب اعلام رجاسيله
طعن ضمنى بعض بى انصافدن وقايه در (كرم ايله بين العرب مشهور اولان عرابة بن اوس بن
قبظينك بين الناس ارتفاع شاننه وسيد القوم اولديغنه بو كيفيت سببدركه عرابه مدينهٔ منوره يه
برسفرندن عودتنده يولده بلغادن شماخ بن ضرار المزنى يه راست كلور صحبت ايده رك كلوركن
عرابه اى شماخ مدينه يه قدومكه سبب ندر ديو صورردقده شماخ * قد متها الامتار *
ديو جواب ويرر يعنى مدينه يه قدومم خرما آلمق ايچوندر ديدكده فى الحال عرابه شماخك يوكنى
بغداى وخرما ايله وجيبنى سائر تحف ايله طولدورر اولدخى عقبنده انشا ايتديكى * رأيت
عرابة الاوسى يسمو * الى الخيرات منقطع القرين * اذا ما راية رفعت لمجد * تلقاها عرابة
باليمين * قطعهٔ مدحيه سى مناقبنى نشر ايتمكله باعث شهرتى اولمشدر شعرانك قلبنى عطايا ايله
جلب ايتمك بادئ اقبال اولديغى بو حكايه دن دخى مستفاد اولمشدر مألى عرابه نى قرينى يعنى عديل
ونظيرى اولمديغى حالده خيراته متوجه كوردم مجد وفضيلت ايچون بر محله علم ديكلدكده اول علمه
دست يمين ايله عرابه تلقى ايدر يعنى طوتر ديكررلرى طوته مز ديمكدر شماخك * قد متها الامتار *

قولنك معناسی مدینهٔ منوره‌یه تمر یعنی خرما آلمق ایچون قدوم ایتدم اولدیغی ظاهر ایکن ترجمهٔ مربٔده
سمت مدینهٔ منوره‌یه هجرت ایلیه جکنی اخبار ایدنجه الخ دیو ترجمه اولنمشدر (صاحب المستطرف
دیر که اما علو همت اصل ریاست واساس شرف وعزت اولوب اشبو علو همت وشرف نفس ایله
متصف اولنلردن بری رجال عصر عباسیه دن عمارة بن حمزه در (حکایه اولنمشکه مومی الیه برکون
منصور خلیفه نك مجلسنه دخول وحضور خلیفه ده قعود ایدر اوخلالده بر رجل کلوب مقام
تظلمده قیام وای امیر المؤمنین بن مظلومم احقاق حق بیور دیو استرحام ایدر خلیفه سکاکیم
ظلم ایلدی دیو استفسار ایتدکده رجل دخی حضور یکرده قعود ایدن عماره که بنم برقعطه مدار
تعیشم اولان چفتلکمی غصب ایلدی دیدی خلیفه عماره‌یه قالق خصمکله برابر طور وترافع اول
بیوردقلرنده عماره ای امیر المؤمنین بو رجل بکا خصم دکلدر اکر چفتلك بونك ملکی ایسه انکله
خصومت ونزاع ایتمم کنسون السون یوق اکر بنده کزك ملکم ایسه جناب خلافت نصابکزك
حضورنده بو رجله بخش وهبه ایلدم امیر المؤمنینك بکا احسان ایلدیکی قدر منزلت وشرف
مکانتی بر چفتلکه فدا ایدوب ادانیدن بر ادمی ایله قیام بر له عز نفر بی ذل تبعیده تبدیل وتغییر ایدهم
دینجه منصور خلیفه کمال فتوت وعلو همت وخلیفه‌یه تعظیم وحسن رعایتندن وافر حظ ایلدی
(وینه برکون خلیفهٔ مشار الیه حرم عصمت پناهی ام سلمه ایله عماره نك نزاهت نفس وعلو
همتنه دائر صحبت ایدرلر ایدی ام سلمه مومی الیهی تجربه واختبار قصدی ایله منصوره اللی بیك
آلتون ثمنی اولان انجو تسبیحنی ویروب عماره‌یی احضار بیوروب هبه ایله باقه‌لم نه معامله ایدر اکر
قبول ایدر ایسه عزیزة النفس اولمادیغی بیلورز دیدی خلیفه دخی چیقوب عماره‌یی جلب ایدر
وصحبت اثناسی بو تحف مقوله سندندر آل سکا هبه ایلدم دیو تسبیحی اوزرینه اتار عماره اوکنه
قویوب براز صحبتدنصکره تسبیحی یرنده براغوب بالاستیذان دائره سنه کیدر خلیفه تسبیحی اونوتمش
دیو برخادم قولیله عماره‌یه ارسال ایدر عماره خادمه بو سبحه‌یی بن دخی سکا هبه و بخش ایلدم دیوب
اکا ویرر خادم کلوب المدی و بکا هبه ایلدی دیو قضیه‌یی بیان ایدر ام سلمه دخی بیك آلتون ویروب
تسبیحی استرداد ایدر (قلت) مطالعهٔ فقیرانه‌مه کوره عماره‌نك تسبیحی خادم کتوردیکنده سکا هبه
ایتدم دیمه‌سی هرنه قدر آلمدیسه ده ینه قبولدر لکن هم خلیفه‌یه رعایت وهم علو همتنی بیاندر فافهم
(عالی جناب ومعالی نصابدن بری دخی والیٔ مصر آنفا قلم فقیر ایله اشارت اولنان عبد الله بن طاهردر
مصر قاهره ده ولایت وحکومتلری اثناسنده مشار الیهه عبد الله بن السراد روندهٔ بیکر آلتون اوله‌رق
یوزکیسه اهدا واسرا یعنی کیجه وقتی کونده‌رر قبول ایتمیوب تذکره سنه جوابده اکر هدیه‌یی کیجه قبول
ایتسم کوندز دخی قبول ایدردم دیو آخرنده اقتباسا استعیذ بالله ✻ وما آتانی الله خیر مما آتاکم
بل انتم بهدیتکم تفرحون ✻ آیتنی دخی یازر آیت شریفهٔ مذکوره سلیمان علیه السلام بلقیسك
قبل الاهتدا حضور سلیمانی‌یه هدیه کوندردکده قبول ایتمیوب بکا نبوت وملکدن حق تعالانك
احسان ایلدیکی اشیا سزك ارسال ایلدیککز هدیه‌دن خیرلودر سزك هدیه کزه بنم احتیاجم
یوقدر هدیه آلوب یاخود کوندرمکله سز فرحیاب اولك دنیا متاعیله بنم آلش ویریشم یوقدر
دیو سفیر بلقیسه ویردیکی جوابی ناطقه‌در (واصحاب عالی همتدن بری دخی آل عباسدن
خلیفه معتصم بالله مرحومك عموریه‌یی فتح وتسخیر ایلمسینك سببنده نقل وحکایه اولنمشکه
سرحدانك برندن برخاتونی کفار برتقریب اسیر ایتدکلرنده اول خاتون وامحمداه وامعتصماه
دیو فریاد واستغاثه ایتدکجه کفار معتصم عربستانك ابلق آتلری چوقدر بزه کلور دیو استهزا ایدرلر
اشبو خبر معتصمه واصل اولدقده فی الحال بز وجبش اردندن یتشورلر وقتا که قلعه‌یی فتح
ایلدکده ✻ لبیك ایتها المنادیه ✻ دیو استغاثه سنه جواب ویرمشدر (قلت) منقولدرکه

خاتون مرقومه استغاثه ایتدکده نصارانك بو استهزالرینی معتصم خلیفه استماع ایلدیکی هنکامده
الندهٔ برکاسه شربت وار ایمش بونی ایچمم تاکه سیدهٔ بی قورتارمینجه دیو یمین ایدوب
تمهیر برله شربتجی باشنسنه تسلیم وفی الحال سراپا ابلق اتلو عساکر تجهیز وبروجه محرر
بالذات الغار ایله عزیمت بیوروب ادوات محاصره‌یی آماده ایله قلعهٔ عموریه‌یی اللی بش کون
احاطه وهجرتك ایکیوز یکرمی ایکنجی سالی فتح ایدوب درحال محبسه واروب لبیك یاعماه
دیو سیده‌یی الندن طوتوب اخراج وشربت مذکوری طلب ونوش وسائر اسرای مسلمینی
تخلیص واهالیسنی جملهٔ اسیر وشهری وقلعه سنی تخریب ایله مقر خلافتنه غانما وسالما عودت
بیوردی نهضت خلیفه وقت مسعوده دوشمدیکی منجمین بغدادك زایرجه لرنده یازلمش ایدی غانما
عودتنده ابو تمامك تهنیت فتحه دائر نظم ایلدیکی قصیده نك مطلعی اولان ✻ السیف اصدق
انباء من الکتب ✻ فی حدة الجد بین الجد واللعب ✻ زایرجهٔ مذکوره لرك حکمی تخلفنه تعریضدر
فلیحفظ (وعموریه بعض تواریخده انقره اولمق اوزره محرردر خلیفهٔ مشار الیه آل عباسك
سکزنجیسیدر سال عمرینك ایکیوز یکرمی یدی شهر ربیع الاولنك اون سکزنجی کیجه سی وفات
ایلمشدر طاب ثراه (اصحاب همت وارباب عفتدن بری دخی سعد بن عمرو بن العاص ایدی
مرویدرکه مرض موتنده نیچون آه وانین ایله مستریح وطبیبه علت ومرضکزی افاده واشعار ایله
مداوات ایتمزسکز دینلدکده اما جزع وانین ایلمك عار ونقیصه در حق سبحانه وتعالی بندن جزع
وفزعی استماع ایلمه دن حیا وادب ایدرم اما علت وابتلامی طبیبه افاده دخی بی حاصلدر والله
تعالی دیلرکه حکمیله حکم ایتمز دیلرسه نفسمی فضل وکرمیله امساك وابقا ایدر دیلرسه اماته
وافنا ایدر دیمشدر (کبر نفسده روایت اولنان حکایاتدندر که قیس بن زهیره کمال فقر وفاقه
اصابت ایتمشیکن علو نفسندن حالنی براحده آچه میوب طاغلرده حنظل یعنی ابوجهل قارپوزی
دیدکلری آجی نباتی ییوب علت جوعدن فوت اولمشدر (بین العرب شرف وریاست وعلو
همتدن معدود اولان خصالدن بری دخی دود مانه التجا وجوارینه التجا ایدنلری یعنی دخیل
دوشنلری حمایه‌در قبائل عرب بو خصوصلری اوزرلرینه دین وحق واجب بیلوب محافظه ایدرلر
(مرویدرکه ابو سفیان بن حربه برکیمسه نزول ایدوب سایه سنه التجا وحمایه سنه استعاذه ایلسه
او کیمسه‌یه خطاب ایدوب ای کیمسه بزه جوار یتی اختیار ودار وخانه مزی ایثار ایلدك یدکدن
جنایت صدور ایدر ایسه ضمان ودیتی اوزریمه در وسکا جنایت اولنور ایسه ولدیمه جنایت اولنمش
کبی سعی ایدرم دیر ایدی (شاعر فرزدق پدری غالب بن صعصعه نك قبرینه دخی التجا ایدنلری
استصحاب ایدوب اکرام ایدر ایدی مومی الیه شعر ونظمنده مهاجاته مائل اولوب بنی جعفر
ابن کلابی هجو ایتمکله قبیلهٔ مذکوره دن برخاتون بنی اسمی تصریحله هجو ایتمسون دیو خوف
ایتمکله پدرینك قبرینه دخیل دوشمشیدی اول خاتونك اسم ونسبنی ذکر ایتمیوب فقط ✻ عجوز
تصلی الخمس عاذت بغالب ✻ فلا والذی عاذت به لا اضیرها ✻ دیمشدر مآل بیت اوقات خمسهٔ
مفروضه‌یی ادا واقامه ایدر یعنی مسلمه برامرئهٔ عجوز غالب بن صعصعه‌یه التجا ایلدی دخیل
دوشدیکنك یعنی بابامك حقیچون اکا ضرر م طوقنماز یعنی هجو ایتمم دیمکدر (مروان بن ابی
حفصه جوارینی حمایه ایدنلری مدح وثناده شو بیتی نظم ایتمشدر ✻ هم یمنعون الجار حتی کانما ✻
لجارهم بین السماکین منزل ✻ مآلی انلر کندولرینه دخیل دوشنلری قورقدقلری ضررردن منع
ووقایه ایدرلر جارلری شولکونه محفوظ اولورلر که کأن انلر ایچون آسمانده اولان سماکین دیدکلری
یلدزلر بیننده منزل واردر دیمکدر (قلت) سبنك کسری مینك فتحیله ایکی یلدزدر برینه سماك اعزل
ودیکرینه سماك رامح دیرلر اعزل منازل قمردندر علی قول بونلر اسدك ایقلری مثابه سنده‌در

حکایه اولنمشکه حجاج خاندان عربدن یزید بن مهلبی اخذ ایدوب اموالنی مصادره وکندوبی سجنه القا ایله عذاب ومعاقبه ایلدکده یزید بن مهلب زندان مأمورلرینه ملاطفه و وافر مال اعطا ایله استماله ایدوب سجن حجاجدن سجانله بالمعیه هرب وفرار وشامده امویه ملوکندن ولید بن عبد الملکک قرنداشی وولی عهدی سلیمان بن عبد الملک بن مروانک دائره سنده قرار ایدر اول دخی هزار اکرام واحسان ایله نزدنده نهانی اقامته رخصت ویرر وقتاکه حجاج قضیه یه خبردار اولدقده ولیده ماجرایی ترقیم وتحریر وباقی رأی سزکدر دیو اشعار ایدر ولید دخی بو خصوصده قرنداشی وولی عهدی سلیمانه توبیخ کونه امر کوندروب یزیدی طلب ایدر سلیمان دخی یزید بن مهلب خانه مه التجا ایتدی وطرفمدن استیمان ایتمکله امان ویریلوب داریمزده ابقا ایلدک حجاج بوکا بغیر حق سوء قصد ایله تعذیب ایدوب درت بیک کره بیک درهمن اخذ ایله تغریم ایتمش واوج بیک کره بیک درهم دخی طلب ایدر ایمش بکا مستجیر اولدی اول مبلغ مطلوبی بن ضامنم امیر المؤمنین فضل وکرم اهلیدر بنی ضیفمک یانند محجوب ایتمسون مومی الیه واجداد وانسابی خانه دانمزک اصدقاسی واجداد فخامزک نعم پرورده سیدر بنده کز امیر المؤمنینک اعداسنی استصحاب ایتمکله موجب عتاب دکلم دیو رجانامه تحریر ایدر وصولنده مرامنه عدم مساعده کوستروب یزیدی مقید اوله رق کوندر دیو تکرار امر ارسال ایدر سلیمانه واصل اولدقده سلیمان دخی یزید بن مهلبک و کندی فرزندی ایوبک ایاقلرینه بوقاغی کچروب بر برینه ربط واشته امریکز اوزره یزیدی کوندردم لکن قرنداشک اوغلی ایوبی دخی اکا ایاقداش ایتدم واوچنجی ایاقداشلری دخی قرنداشک بنده کز سلیماندر اکر یزیدک قتلنه اراده بیوریلور ایسه الله حقیچون ابتدا ایوبدن باشله بعده یزیدی انلردنصکره بنی قتل ایله دیو عریضه تحریر ایدر وقتاکه یزید بن مهلب ایله قرنداشی اوغلی ایوب زنجیر واحده مقید اوله رق ولیدک حضورینه ادخال اولندقلرنده برادرزاده سنی بوحال اوزره مشاهده ایدنجه استحیاء وحجابندن باشنی اکوب بز سلیمانه اسائت و بوحالت فضیعه یه براقدق دیو دوی ترحم ابراز ایتدکده یزید بن مهلب استرجا واعتذاره فرصتیاب اولوب حضور ولیدده تبرئهٔ ذمت وحجاجک ظلم وتعدیسنی حکایته باشلدقده ولید ای یزید عذرک مقبول و حجاجک ظلمی نزدمده مقطوعدر تطویل مقاله حاجت یوقدر دیو عفوینی اشعار وقید وسلاسلی ازاله وهر برینه کلی انعام واحسان ایله اعاده وحجاجه دخی من بعد یزید بن مهلبه تعدی ایتمیه سن دیو تنبیه نامه ارسال ایلدی یزید نزد سلیمانده اعلای مراتب وافضل منازل بولمشدر والله تعالی اعلم (حکایه اولنمشکه طائفهٔ شیعه دن بر مفسد آل عباسدن مهدی خلیفه نک اوان خلافتلرنده نهانی بین الناس اثارهٔ فتنه ایله فساد دولته سعی ایلدیکی مهدی خلیفه نک معلومی اولدقده اطراف واکافه بااوامر رجل مرقومی تجسس واخذ ایدوب اتیان ایده نه یوز بیک درهم صله وعطیه احسان اولنه جغنی اشاعه و اعلان ایلدیکی اثناده برکیمسه بغداد ده اول رجل خائنه مصادفه واخذ ایدوب حیاتندن مأیوس اوله رق آخذم قوم ایله دیوان امیر المؤمنینه کیدرکن یولده کرم وسخا ایله مشهور جهان اولان ابو الولید معن بن زائده یه راست کلدکده امان یا ابا الولید اجرنی اجارک الله دیو دخیل دوشر معن دخی اخذ ایدن کیمسه یه بو نکله یینکزده نه ماجری واردر دیو صورار قضیه یی نقل ایتدکده صالو یریدی آخذ دکلمینجه کوله لرینه زور ایله آخذک الندن آلدیروب وکندو آتنک ارقه سنه بندیروب شیعی یی خانه سنه کوتورر رجل مأیوساً عودت وامیر المؤمنینه حادثه یی حکایت ایلدنجه امیر المؤمنین فی الحال غضب وغیظ ایله معن بن زائده یی احضار و بنم خلاف امرم اوله رق بر مفسدی حمایه می ایدرسن و بندن سکا اجازتمی صدور ایتدی دیو عتاب اظهار ایتدکده معن دخی نعم یا امیر المؤمنین جنابکزه

انقیاد و اطاعت وخلافکزده اولان اشخاصدن بر کونده بش بیک نفوسی سنک یولکده قتل ایلدم ودخی بونک کبی ایام سابقه لرده نیجه نیجه یرارلقلرده بولندم نزد دولتکزده بر نفسی قورتاره جق قدر اعتبارم یوقمیدر دیدکده مهدی خلیفه استحیا ایله باشنی اکوب وافر تأملدنصکره ای ابا الولید سکا دخیل دوشوب استصحاب ایلدیککی بنده استصحاب ایتدم دیدکده معن ای امیر المؤمنین بنده که التجا ایده نه میل ورغبتکز اولدیغنه قطع وجزم انعام واحسان بیورمکز ایله حاصلدر عطیهٔ بهیه کز ایله التفات بیورک دینجه امیر المؤمنین اورجل بی جان جانی یه اللی بیک درهم اعطاسیله امر بیوردقده ینه معن ای امیر المؤمنین خلفا وامرانک عطایا واحساناتی قوللک جرایم وجنایتلری مقدارینه مماثل ومعادل اولور رجل مرقومک جنایت عظیمه سی اولدیغندن مقابله سنده احسان دخی عظیمه اولمق لایق وسزادر دیدیکنده معاقب امیر المؤمنین یوز بیک درهم اعطاسیله امر بیوروب معن منزلنه رجوع ورجل مرقومه عطیه یی اعطادنصکره مساخط ومغاضب خلفاده بر دفعه دخی بولنمامسنی تنبیه ایدوب اولدخی استغفار وتسننن ایتمشدر (اهل شرف وسیادتدن بری دخی برادر حضرت کرار جعفر بن ابی طالبدر رضی الله تعالی عنهما صباوتنده ای پدرم قومشولریمزک اکل وتناول ایلمکه قدرتیاب اولمادیغی اطعمه یی اکل وتناولدن استحیا ایدرم دیدکده پدرلری استحسان ایله اوغلم سنده جد اعلامز اولان عبد المطلبک اخلاق حسنه سی ظهور ایده جکنی مأمول ایدرم دیمشدر (منقولدرکه عربدن برینک خانه سی حولیسنه چکرکه دوشر اهل قبیله کلوب چکرکه یی دوشرمک استدکلرنده والله دخیل دوشنی ویرم دیو استصحاب ایتمکله صاحب خانه یه مجیر الجراد لقب اولمشدر که علی قول اول مجیر بین العرب مشهور اولان ابو حنبلدر (قلت) چکرکه نک اکل واباحتی خصوصی کتب فقهیهٔ حنفیه دن کوریله

❊❊ الباب الثلثون ❊❊

اشبو اوتوزنجی باب خیر وصلاح وسادات وصحابه واولیاء وصالحین وفضائل وکمالاتلرینی بیانده در رضی الله تعالی عنهم (صاحب مستطرف بو بابی اعلم ایله تصدیر ایدوب دیرکه حضرت سلطان سریر لولاک و مشرف خطاب تعظیم نصاب و ما ارسلناک صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز حضرتلرینک سلسلهٔ امتندن بلکه امم سابقه دن افضل خلق بروجه اجماع ابو بکر الصدیق بعده عمر الفاروق بعده عثمان ذو النورین بعده علی المرتضی رضوان الله تعالی علیهم اجمعیندر مشار الیهم حضراتنک فضائل وکمالاتی اکثر من ان تحصر واشهر من ان تذکردر دیلدیکنی تصرفه قدیر واجابته جدیر اولان خدایه قسم ایدرزکه انلر خلفاء راشدین سند العالمین وسید العالمین وائمهٔ مسلمین وندمای بزم فیض جزم سلطان الانبیاء و المرسلین اولوب (اصحابی کالنجوم بایهم اقتدیتم اهتدیتم) وفق شریفنجه هر بری هادیٔ سبل شریعت و مقتدای توفیقات انتمای خیر امتدر بزلر جمله سنه مودت ومحبت واسترجاء شفاعتلریله اغتنام ایدرز حق سبحانه وتعالی حضرتلری محبتلریله اماته وزمره لرنده حشر ایله کرم ورحمتنی افاضه ایلیه آمین (ثنای چهاریار کزینده بری بو قطعه یی نظم ایتمشدر * حب النبی وحب الصحب مفترض * اضحوا لتابعهم نورا و برهانا * من کان یعلم ان الله خالقه * فلا یقولن فی الصدیق بهتانا * ولا یسب ابا حفص وشیعته * ولا الخلیفة عثمان ابن عفانا * ثم الولی فلا تنسی المقال له * هم الذین بنوا للدین ارکانا * بهم عماد الوری للدین کلهم * جازاهم الله بالاحسان احسانا * مألی رسول الله صلی الله تعالی علیه و سلمه و اصحابه محبت هر مسلم اوزرینه فرض عیندر بو ذوات کرام تابعلرینه نور وهدایت و برهان اولدقلری حالده ضحی وقتنه داخل اولدیلر یعنی بونلر تابع اولان مسلمینی ظلمت شکوکدن فضای نور ایقانه اخراج ایلدیلر برکیمسه الله تعالانک

خالق اولديغنه اعتقاد صحيح ايله معتقد اوله يعنى مسلمان اوله ابو بكر الصديق حقنده بهتان وافترايه وابا حفص عمر واتبا عنه وخليفۀ ثالث عثمان بن عفانه سب وشتمه اجتسار ايتمز وخلفاء ثلاثه دن على ولى اللهك له سنده قول صادقك اونوتمه يعنى مدح وثنا وترضيه ايله بونلرك مجموعى قصر دينه چارار كاندر لر الله تعالى انلرك ديته اولان احسان يعنى خدمتلرى مقابله سنده ✻ هل جزاء الاحسان الا الاحسان ✻ مصداق شريفنجه مجازات خيريه ايله احسان ايلسون ديمكدر (ابو هريره رضى الله عنهدن روايت اولنديغى اوزره رسول مجتبى عليه اكمل الصلوات والتحايا (من اصبح منكم اليوم صائما قال ابو بكر انا قال فمن اطعم منكم اليوم مسكينا قال ابو بكر انا قال فمن عاد منكم اليوم مريضا قال ابو بكر انا فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم ما اجتمعن فى احد الا دخل الجنة) بيورديلر مأل شريفى بركون حضرت فخر كائنات عليه التحايا والصلوات افنديمز معشر اصحابه سزلردن قنغيكز بوكون صائم اوله رق صباحه داخل اولديكز بيوردقلرنده ميانلرندن ابو بكر الصديق رضى الله تعالى عنه يارسول الله بنده كز داخل اولدم ديدى ينه رسول الله بوكون عيادۀ مريض يعنى خسته نك خاطرينى واروب صورمق قنغيكزدن واقع اولدى بيوردقده ينه ابو بكر الصديق بندن واقع اولدى ديدى ينه رسول الله افنديمز اصلا برنسنه يه مالك اولميان برفقيرى بوكون كيم اطعام ايلدى بيوردقده ينه ابو بكر بنده كزدن واقع اولدى دينجه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز بو خصال حسنه قنغى كيمسه ده جمع اولورسه البته اول كيمسه جنته داخل اولور بيورديلر ديمكدر (مسكين لغتده اصلا برنسنه يه مالك اولميان ياخود النده بولنان كندويه كفايت ايتميان كيمسه يه دينور (رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (لوكان بعدى نبيا لكان عمر) بيورمشدر مأل شريفى بندن صكره نبى بعث اولنمق فرض اولنسه عمر مبعوث اولوردى ديمكدر اشته بو حديث شريف فضيلت حضرت عمره دالدر (حضرت فاروق اوان خلافتلرنده ملك روم ايله غزا قصدينه شامه طوغرى عزيمتلرى رومدن طويلوب احوال موكب اسلاميه يى تجسس غرضيله قرناى ملكدن برى ارسال اولنور شخص مرسول حضرت عمرى طورسينا ده بولوب شول حالده مشاهده ايدركه ارقه لرنده قويون تويندن منسوج بريمالى جبه اولوب وراكب اولدقلرى فرسك اكرى قاشنده برطوبره اصيلوب اول طوبره دن قورى اتمك پارچه سى چيقاروب وبيزه مسح ايدوب تناول بيورمقده وتاب آفتابده چادر وشمسيه سز كزوب عساكر اسلاميه يى ترتيب وسائر مقتضيات احواللرى رؤيت ايتمكده اولديغنى مشاهده ايدوب فى الحال شخص مرسول دونوب عقلى باشنده متبصر بركشى اولمغله اى ملك روم بزم بويله مقدم ومقدام شدايد سفريه يه متحمل ذاتله محاربه يه طاقتمز يوقدر همان مطلوبى هر نه ايسه ويروب مصالحه اوله لم ديو وصف ورأى ايتمشدر فى الحقيقه واروب اولكاى شامى تماما وزمان خلافتنده مصر وعراق عجمى وسائر ديارى فتح ايلديكى على التفصيل تواريخده مصرحدر مراجعت بيوريله رضى الله تعالى عنه (اما امير المؤمنين عثمان ذو النورينك فضائلى كثيره ومنا قبى مشهوره درقرآن عظيم الشانى جامعدر وملائكۀ رحمان مشار اليهدن استحيا ايدرلر ايدى (جميع بن عمير روايت ايتمشدر كه ام المؤمنين عايشۀ صديقه رضى الله تعالى عنها مستور جامه اولدقلرى حالده بالاستيذان حضور عفت ظهورلرينه واروب رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزه زياده سوكلى كيم ايدى ديو سؤالده كريمۀ محترمه لرى فاطمة الزهراء رضى الله تعالى عنها ايدى بيورديلر رجالدن سوكيليلرينى سؤال ايده رم ديديكمده زوج مشار اليها يعنى على المرتضادر زيرا اوذات على المقدار نيجه سوكلى اولماسونكه كوندزلرى صائم وكيجه لرى قائم اولوب

دم اطيب رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم يد عليه لرينه سيلان ايلدكده اول مادۀ حيات دل وجانى دهاننه رد ايله شرب ايلمشيدى بيوردى بعده چونكه بوذات على الشانك قدرى عند الرسول بويله ايكن ياسزى وقوعبولان هائله يه يعنى وقعۀ جمله جرأته سبب نه اولدى ديديكمده حضرت عايشه رضى الله تعالى عنها كوزينى دستماليله اورتوب بكاى ندامت ريزان ايده رك اكا سبب تقدير ممتنع التغيير خدادر ديو اعتذار بيوردى ديمشدر (مرويدركه حضرت على بى معاويه رضى الله تعالى عنهما ضرار بن ضمرة الكنانى يه بكا وصف وتعريف ايله ديدكده اول امرده لمطالعۀ استعفا ايتدى تكرار توصيفنى الحاح وابرام ايلدكده چونكه حقيق متصف اولدقلرى صفاتنى استه يورسن اشته والله العظيم حضرت على الكرار ✻ بعيد المدى وشديد القوى ✻ يعنى مقاملك غايتى بيكران وقوت ظاهريه وباطنيه سى شديد وبى پايان ✻ ينفجر العلم من جوانبه ✻ يعنى چشمه سار ذات در باركماللرينك هرجانبندن كوثر علم وعرفان منفجر اولور ✻ وتنطق الحكمة من نواحيه ✻ يعنى ظاهر وباطنندن حكمت وكرامت نطق ايدوب ظاهر بولور ✻ يستوحش من الدنيا وزهرتها ✻ يعنى كافۀ تمتعات ومستلذات دنيادن مجتنب ومتوحش ✻ يستأنس بالليل وظلمته ✻ ليل وظلمتيله مستأنس يعنى تا بصبح نور عبادتله شب ديجورى ضيادار ايدر ايدى (وكان والله غزير العبرة طويل الفكرة يقلب كفه ويعاتب نفسه يعجبه من اللباس ما قصر ومن الطعام ما خشن ✻ يعنى والله كه حوادث كونيه دن عبرت المسى ياخود دركاه آله ده اشك نيازى وفكر ومراقبه سى چوق ودائم وكمال تقوى وانكسار تضرعدن اوچلرينى دونديرر يعنى اللرينى اوغوشديرر ونفس نفيسنه عتاب ايدر يعنى مجاهد اولوب البسه نك قيصه سى واطعمه نك بطئ الهضمى مستحسنى يعنى زهد اطعمۀ لذيذه يه رغبت بيورمز ايدى ✻ كان والله يجيبنا اذا سألناه ويأتينا اذا دعوناه ونحن والله مع تقريبه لنا وقربه منا لا نكلمه هيبة له يعظم اهل الدين ويحب المساكين لا يطمع القوى فى باطله ولا ييأس الضعيف من عدله ✻ يعنى خدايه قسم اولسونكه معتادلرى برنسنه يى كندودن سؤال ايلديكمزده كمال تبحر وتواضعلرندن همان جوابنى ويررو حل ايدر ودعوت ايتديكمزده كرك غنى وكرك فقير اولسون اجابت ايدوب كلورو حقه سوكندكه بزلرى كندويه تقريب ايتمش وبزم دخى ذاتنه تقربمز وار ايكن يعنى تكلفسز اولوب هر بار حضورلرنده بولنور كن كمال مهابتلرندن نزدنده تكلمه قادر اوله مزدق اهل علم ودينه تعظيم ومساكن وفقرايى محبتيله تفخيم ايلر ايدى عدلى شويله ايديكه اهل اقتدار باطله جراءت ايده مز وضعفا دخى عدلندن مأيوس دكل ايدى يعنى احقاق حقده لوم لائمه وخاطره كوكله باقيوب همان اجرا بيورر ايدى ✻ فاشهد الله لقد رأيته فى بعض مواقعه وقد ارخى الليل سدوله وغارت نجومه وقد مثل فى محرابه قابضا على لحيته يتململ تململ الخائف ويبكى بكاء الحزين فكانى الان اسمعه يقول ✻ وخداى ذى الجلاله شهادت ايدرمكه اول على الشانى بعض عبادتكاهنده كوردمكه صباحه قدر بيدار اولوب لحيۀ لطيفه لرينى دست مباركلريله قبض ايدوب خائفك اضطرابى كبى مضطرب اوله رق وحزينك بكاسى كبى بكا ايده رك مناجات ايدر ايدى كمال تأثيرندن شمدى ايشيدر كبى قولاغمده دركه مناجاتنده ✻ يا دنيا يا دنيا الى تعرضت ام الى تشوقت هيهات هيهات غرى غيرى قد ابنتك ثلاثا لا رجعة لى فيك فعمرك قصير وعيشك حقير وخطرك كبير آه من قلة الزاد ووحشة الطريق ✻ يعنى اى دنيا اى دنيا سن بكا اعوجاجمى ايدرسن يوقسه اشتياق ومحبتمى ايله مى سنك اغرارك بعيددر بعيد درابنم غيرى الذات بن سنى رجعتى صحيح اولماز صورتده اوچ طلاق ايله تطليق ايلدم عمرك قصير وعيشك حقير وبليه وخطرك كبيردر آه زاد آخرتك قلتندن وطريقك خطر ووحشتندن بيورمش ايدى ✻ فوكفت دموعه واو يقة ماء لكها على لحيته وهو يمسحها وقد اختنق القوم بالبكاء وقال رحم الله ابا الحسن كان والله كذلك فكيف حزنك عليه يا ضرار ✻

وقتا كه ضرارك بو اوصاف جليله سى معاويه يه تأثير ايتمك ايله كوزلرينك ياشنى متصلا سيله رك
ضرورى لحيه سنه طمله يوب وحاضر بولنانلر دخى بو غيله يازوب پس معاويه بارى تعالى ابو الحسن
يعنى حضرت على يه رحمت ايلسون والله اول ذات محترم وصف وتعريفك كبيدر ايمدى اى ضرار
اوذاتك فقدانه حزن وتأسفك نه كيفيتده درديدكده * قال حزنى عليه والله حزن من ذبح واحدها
فى حجرها فلا ترق عبرتها ولا تسكن خيرتها ثم قام فخرج * ضرار دخى جوابنده بنم اول ذات ملكى
الصفاته حزنم آغوش تربيه سنده اولان اولادينك برى ذبح واهلاك اولنان خاتونك حزنى كبيدر كه
وفاتنه قدر قطرات چشمى منقطع وحيرتى ساكن اولمازديوب بعده قالقوب مجلسدن كتدى رضى الله
تعالى عنهم (قلت) من ذبح واحدها الخ * عباره سنك مفهومى عاجزانه بروجه محرر يازلدى معناى
ديكرى وار ايسه كاره اشارت مطالعيندن رجا اولنور (مرويدر كه فى سبيل الله تعالى سل سيف ايده نك
ابتداسى زبير بن عوامدر شويله كه بر كيجه اهل مكه نبى ذيشان قتل اولندى ديو صيحه ايتدكلرنده
حضرت زبير كمال محبت دينيه وغيرتلرندن عجله ايله جامه خوابندن صيچرايوب سيفى يدنده اوله رق
كيمدن عريانا طشره يه خروج و بو حالده رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزه ملاقات
ايدر حضرت بركزيدهٔ كائنات بو نه حالدر يا زبير بيوردقده شويله بر صداى موحش ايشتدم ديدكده
رسول مجتبى عليه اكمل الصلوات والتحايا اى زبير نه يى مراد ايده رك چيقدك يعنى صيحهٔ كاذبهٔ
مذكوره على فرض اكر صحيحه اوليدى نه ايشليه جك ايدك بيوردقلرنده زبير يا رسول الله قادر
اولديغم مقدار كفارى قيروب انتقام ايده جك ايدم ديدكده اول مفخر عالم صلى الله تعالى عليه
وسلم ازار شريفلرينى احسان بيوروب انكله تسترد نصكره قوجاقليوب اى زبير سن بنم
حواريمسن ديو احسان وتلطيف بيورديلر (حوارى مطلقا و بالخصوص ناصر انبياء
معناسنه در حضرت عيسى صلوات الله وسلامه على نبينا وعليه اصحابنه حواريون ديدكلرى
بو معنايه در (اوزاعى روايت ايتمشدر كه زبير حضرتلرينك بيك عدد عبد مملوكى اولوب هر برى
ضريبه ايديلر وانلردن حاصل اولان مال تجارتك بر درهمنى صند وقنه قوميوب جمله سنى
حق رضاسيچون تصدق ايدر ايدى والتيوز بيك درهمه خانه سنى بيع ايلدكده كنيه سيله تعظيما
اى ابا عبد الله بونده الداندك اولمقداردن زياده دكرايدى ديدكلرنده الدانمدم شاهد اولك كه بن
انى يعنى بهاى خانه يى صدقه وجهاده صرف ايده جكم ديوب فى سبيل الله صرف ايلدى
رضى الله تعالى عنه ضريبه كسبه مأذون اولان عبد در (روايت اولنمشكه يوم احدده جبرائيل
عليه السلام هبوط ونزول ايدوب يا رسول الله جنابكى ظهرينه حمل ايدوب كتورن كيمدر دينجه
طلحه در بيوردقلرنده بندن اكا سلام ايدوب تبشير ايله كه يوم قيامتده بن انى كوزه دوب اهوال
وشدائدندن باذنه تعالى تخليص ايده رم ديوب وينه يا رسول الله جانب يمينكزده بولنان كيمدر دينجه
مقداددر بيوردقلرنده حق سبحانه وتعالى اكا محبت ايدوب وسزك دخى اكا محبتكز له امر بيورمشدر
و پيشكاهكزده طوروب اعدادن ذاتكزى وقايه ايدن كيمدر ديدكده عمار در بيوردقلرنده عمارى
جنتله تبشير ايله * حرمت النار على عمار * يعنى عمار اوزرينه نار جهنم حرامدر ديدى (مرويدر كه
رسول كائنات عليه افضل الصلوات افنديمزك نزدنده جبرائيل عليه السلام اصحابدن دحيه
الكلبى رضى الله تعالى عنه صورتنده متمثلا طوررلر ايكن ابو ذر رضى الله تعالى عنه پيغمبريمز
عليه الصلاة والسلامك مشغولیتلرينى مشاهده ايتمكله سلام ويرميه رك مرور ايلدى جبرائيل
عليه السلام شو مرور ايدن ذات ابو ذردر اكر سلام ويرسه ايدى رد ايدر ايدم دينجك رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم يا جبرائيل ابو ذرى بيلورميسكز بيوردقلرنده جبريل سزى حق نبى
بعث وارسال ايدن ذات اجل واعلايه قسم ايدرمكه ابو ذرك قدر ومنزلتى يدى قات كوكلرده يريوزندن

اشهر واعرفدر ديدى رسول مجتبى عليه اكمل الصلوات والتحايا حضرتلرى يا جبرائيل بو رتبه
ومنزلته نه ايله نائل اولدى يعنى حكمتى ندر بيوردقلرنده جبرائيل عليه السلام دنياى دنى وحطام فانيدن
زهد واعراضى سببيله نائل اولدى ديديلر (لاحقه لاسعد الفقير) صاحب صحبت ومصاحبتدن
مشتق اولوب مطلقا بر نسنه يه ملازم اولانه ديرلر وصحابى اهل حديث وسير اصطلاحلرنجه پيغمبريمز
صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزه يقظةً ملاقات وايمان ايدوب دنيادن ايمان اوزره اولديغى حالده
كيدن ذاتدر كليات كفويده ولد اعمى دخى اولورسه ابن ام مكتوم رضى الله عنه كبى ديمشدر ايمدى
هر نه قدر مؤمن اولدقدنصكره نعوذ بالله موتندن اول ارتداد تخلل ايدوب كركسه زمان سعادت نبويده
وكركسه اول سرورك ارتحاللرندنصكره اسلامه رجوع ايده بنه اصحابدن معدوددر بو صورتده بر كيمسه
صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزله ملاقات ايتمبه ياخود كفرى حالنده ملاقات ايدوب بعد الملاقات
مؤمن اوله ياخود ملاقات ايدوب بعده العياذ بالله تعالى ارتداد ايدوب اوحال ضلالت اشتمال ايله
هالك اوله اصحابدن دكلدر لكن علما ملاقات خصوصنده تردد ايتديلر كه ملاقات ظهور نبوتدن
اول مى اولملى ياخود اعمميدر اعم اولديغى تقديرجه زيد بن عمرو بن نفيل وورقة بن نوفل و بحيراء
راهب كه بونلر قبل مأمورية التبليغ سيد كائنات صلى الله تعالى عليه وسلم ايله شرفياب ملاقات
اولوب نبى آخر الزمان اولدقلرين تصديق ايدوب قبل ظهور الدعوه دنيادن كتمشلردر جملهٔ
صحابه يه داخل اولورلر كه بونلرى ائمه دن معرفت صحابه ده تصنيف كتاب ايدن جمع كثير كتابلرينه
درج ايتمشلردر و بعضيلرى ذكرلرندن سكوت ايدوب صحابه دن عد ايتمديلر لكن محدثين كرامدن
روضة الاحباب صاحبى عطاء الله الملقب بجمال الحسين قدس سره ديمشدر كه ظاهر اولان
حين ظهور نبوتده ملاقات اولمقدر وينه علما ملاقات حين عقل وتميزده اولمق ياخود اندن اعم
اولمق شقلرنده اختلاف ايتديلر كليات كفويده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك
حنك يعنى طعامى چيگنيوب اغزينه وضع ايلدكلرى و وجهنى مسح ايلدكلرى غير مميز اولان
صبيان بعضه كوره صحابيدندر و بعضه كوره دكلدر ديو محرردر (وينه علما اسم صحابى بنى
آدمه مى مخصوصدر ياخود ملائكهٔ كرام و جنه دخى شامليدر شقلرنده اختلاف ايلديلر جمال
الدين مشار اليه ديمشدر كه راجح اولان جنه دخى شامل اولمقدر زيرا پيغمبريمز صلى الله تعالى
عليه وسلم انلره دخى مبعوثدر طائفهٔ مرقومه دن اول مبعوث ثقلينه صلى الله تعالى عليه وسلم
ملاقات وايمان ايده صحابيدن معدوددر اما ملائكهٔ كرامك صحابه دن معدود اولملرى مسئله سى
اهل اصول بينلرنده مختلف فيهادر راجح اولان ملائكه يه مبعوث اولمامقدر اما برذاتك صحابه دن
اولمسى ابو بكر وعمر وعثمان وعلى و بقيهٔ عشرهٔ مبشره رضى الله تعالى عنهم كبى يا تواتر
ياخود تواتر دن درجه سى قاصر اولان استفاضه و شهرت و ياخود صحابه دن بعضيسنك
اخباريله و ياخود صحابيدن اولديغنى ادعا ايدوب ودعواسى عادتا ممكناتدن اولمق و ياخود ثقات
تابعين صحابه دن عد ايتمك شقلريله بيلنور هجرتك بشيوز يتمش طقوز سالندنصكره اصحابدن
اولديغنى ادعا ايدن ربيع بن محمود ماردينى والتيوز سالندنصكره دعواى صحبت ايدن رتن بن
كوبال بن رتن هندى ويديوزدنصكره ادعا ايدن معمر نام كيمسه لرى اهل حديث وسيرك اكثرى
تزييف وتكذيب ايدوب بعضيلرى تصديق صددنده اولمشلردر تفصيللرى كتب سير وطبقاتده
مندرجدر مراجعت اولنه ﴿بيان عدالت وفضائل اصحاب﴾ معلوم اوله كه صحابهٔ كرامك
باجمعهم بر خصوصيتى واردر كه اول خصوصيت سائر امتده بولنماز وخصوصيت مذكوره انلرك
يكان يكان كيفيت عدالتلرندن بحث اولنميه رق بالجمله عدلدن معدود اولملريدر مكر كه برينك فسق
وفجور وخلاف مروتى شرعا ثابت اوله بو دخى بروجه يقين ثبوتيافته اولماديغندن باشقه

بركت صحبت رسول ايله صلى الله عليه وسلم انلرك اسباب فسق وفجور وعدم مروتدن مصون ومحفوظ اولدقلرى دركاردر حق سبحانه وتعالى حضرتلرى قرأن مجيدنده ﴿ كنتم خيرامة اخرجت للناس تأمرون بالمعروف وتنهون عن المنكر ﴾ ﴿ وكذلك جعلناكم امة وسطا ﴾ ﴿ والسابقون الاولون من المهاجرين والانصار والذين اتبعوهم باحسان رضى الله عنهم ورضوا عنه واعدلهم جنات تجرى تحتها الانهار خالدين فيها ابدا ذلك الفوز العظيم ورضوان من الله ﴾ بيورمشدر كه نصوص مذكوره فضائل اصحابى و اول فرقۀ ناجيه‌نك صفت خيريت وعدالت ايله اتصافلرينى مبيندر مفسرينك تحقيقلرنجه وسط عدل معناسنه در ومخاطب اصحاب كرامدر ونصين اخيرينده اولان رضا كه جناب واجب الوجودك عزوجل خشنود اولمسندن عبارتدر بوندن اعلى وافضل مرتبه اولماديغى ظاهردر كه خبرده (احل عليكم رضوانى فلااسخط عليكم ابدا) ورود ايتمشدر كه بو افضليتى خبر ويرر سابقون اولوندن مراد بعضه كوره اهل بدردر كه بشيوز اوتوز ذاتدر (و بعضه كوره بيك يوزدن عبارت اولان اهل بيعة الرضواندر بيعت رضوان هجرتك التنجى يلنده عمرۀ حديبيه ده قرب مكه ده شجرۀ سمره التنده وقوع بولمشدر (و بعضه كوره سابقون اولون نمازى قبلتين يعنى مكه و بيت المقدسه متوجها قيلانلردر كه ابتداى بعثتدن هجرتك ايكنجى سالنه قدر قبله بيت مقدس ايدى سال مذكورده وحى الهى ايله مكه‌يه تحويل اولندى (و بعض علما سابقوندن مراد جميع اصحابدر والمهاجرين والانصار السابقون الاولونى بياندر والتابعين لهم باحساندن مراد قرن اصحابدن صكره كلنلردر ديمشدر (صاحب روضة الاحباب ديمشدر كه محتملدر كه سابقين اولين دن مراد صحابه دن مضمار اسلامده احراز قصبات سبق بيورن وطريق ايمان وعرفانى اكفاء واقرانى اوزره تقدم ايدن ذات اولوب والتابعين لهم باحساندن مراد سائر صحابه اوله انتهى واحاديث نبويه دن (خير القرون قرنى ثم الذين يلونهم ولاتسبوا اصحابى فوالذى نفسى بيده لوان احدكم انفق مثل احد ذهبا مابلغ مداحدهم ولانصيفه و (الله الله فى اصحابى لاتتخذوهم غرضا بعدى فمن احبهم فبحبى احبهم ومن ابغضهم فببغضى ابغضهم ومن آذاهم فقد آذانى ومن اذانى فقد آذى الله ومن آذى الله يوشك ان يأخذه) احاديث صحيحه لر يله امام احمد بن حنبل حضرتلرينك كتاب فضائل صحابه‌ده روايت ايلديكى (من سب اصحابى فعليه لعنة الله و الملائكة و الناس اجمعين لايقبل الله منه صرفا ولاعدلا) يعنى فريضة ولا نافلة ايله تفسير ايلديكى حديث شريف و بو بابده اولان سائر احاديث صحيحه مطلقا عدالت وفضيلت اصحاب كرامه دلالت ايدر اماپرينك اوزرلرينه فضيلت اصحابده مؤمنه لايق اولان اعتقاد بودر كه انلرك تعظيملرنده طريقۀ انيقه‌يى فوت ايتميوب پيغمبر صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك بيوردقلرى مرتبه‌يه رعايت ايده اخبارده (ارأف امتى بامتى ابو بكر واصلبهم فى دين الله عمر واصدقهم حياء عثمان واقضاهم على وافرضهم زيد بن ثابت واقرؤهم ابى بن كعب واعلمهم بالحلال والحرام معاذ بن جبل ولكل امة امين وامين هذه الامة ابوعبيدة بن الجراح) ايله (ابوهريرة وعاء العلم) وارد اولمشدر اجماع جمهور اهل سنت وجماعت بونك اوزرينه منعقددر كه افضل اصحاب ترتيبلرى اوزره خلفاء راشدين بعدهم بقيۀ عشرۀ مبشره بعدهم اهل بدر بعدهم اهل احد بعدازان اهل بيعة الرضواندر كه مذهب اصحاب حديث ومشهور اولديغى اوزره مذهب شافعى بودر اكابر حنفيه دن ابو الشكور سالمى تمهيد نام كتابنده كتورمشدر كه بعدازخلفاء راشدين افضل امت اهل بيت رسولدر صلى الله تعالى عليه وسلم بونلردن صكره بخصوصه اهل جنت اولدقلرينه كلام نبوى صادر اولان ذواتدر بعدهم اهل بدر بعدهم اهل حديبيه بعدهم سائر صحابه‌در بعدهم تابعين بعدهم تبع تابعيندر اشارت اولنان

خير القرون الحديث خبرى موجبنجه معلوم اوله كه اهل بدر واهل بيعة الرضوان كبى عموما وحضرت فاطمة الزهراء وخديجة الكبرى وعشرۀ مبشره وسيدا شباب اهل الجنة الحسن والحسين وعكاشة ابن محصن اسدى وسعد بن معاذ وعبدالله بن سلام وثابت بن قيس وغيريلرى كبى رضى الله تعالى عنهم خصوصا اهل بهشت اولدقلرينه دائر حديث صادر اولميان سائر اصحابك حكمى جمهور متكلمين وارباب اصول نزدنده سائر مؤمنين كبى مشيت حضرت حق جل وعلاده در لكن اميد انلرك شاننده جنته دخوللرى سائر مسلمينك دخولندن زياده در (جابر بن عبدالله الانصارى رضى الله تعالى عنهك روايت ايلديكى (لا تمس النار مسلما رأنى اورأى من رأنى) حديثنك ظاهرى انلرك وتابعينك دخى اهل بهشت اولدقلرينه دلالت ايدر والسلام (ودخى خفى اولميه كه ميان اصحابده واقع اولان مخالفت و مخاصمت نزد اهل سنت وجماعتده اجتهاده محمولدر نفسانيه دكل جمله‌سى قابل تأويلدر و بعضيسنك محمل قويم وتأويل مستقيمى اولماديغى تسليم اولنسه دخى منقول اولان مخالفت و مخاصمتلرى اخبار آحاد ضعيفۀ جائزة الكذبدر كه صلاح حال اصحابه دائر وارد اولوب آنفا ذكر اولنان آيات قرأنيه واحاديث صحيحۀ نبويه‌يه معارض اوله من ارتق لايق اولان بودر كه اخبار آحاد سببيله طعن اصحابه جرأت اولنميوب وابطال حكم كتاب وسنت ايله يوم حسابده مؤاخذه دن اجتناب اولنه فى الحقيقه اصحاب كرام نصرت دينده سعى ايله بونجه بلادى شرك وكفردن پاك ايدوب امت مرحومه‌يه ازجان ودل خدمت وعنايت ايتمش وقواعد دين اسلام انلرك واسطه سيله بزه واصل اولمشدر اول مخالفتلر صحبتندن كف لسان ايتمك لايق شان اهل ايماندر باخصوص انلرك مخالفتلرينى بيلمك ضروريات دينيه ومسائل اسلاميه‌دن دكلدر * من آنچه شرط بلاغت باتو ميكويم * توخواه ازسخنم پند كير * امام ربانى احمد فاروقى حنفى قدس سره‌نك خلفاء راشدين رضى الله تعالى عنهمك فضائللى حاوى و بين الاصحاب وقوع بولان مشاجراتك تأويلات صحيحه‌سنى محتوى جلد اول مكتوباتنده مستقيم زاده مرحومك ترجمه ايلديكى ايكيوز اللى برنجى مكتوبنى يازوب ومنطوقنجه عمل ايتمك اهل سنت وجماعته‌يك لازمدر (بودخى معلوم اوله كه لارى تاريخى ترجمه سنده يازديغى اوزره بعض ارباب سير اصحاب مجدانتسابى اون اوچ طبقه قلمشلردر (اولكيسى سابق الاسلام اولنلردر حضرت خديجه و ابو بكر الصديق و على وزيد بن ثابت كبى رضى الله تعالى عنهم وايشاندنصكره ايمانه كلوب دار الندوه‌دن متأخر اولميانلر كبى ندوه لغتده جمع اوله‌جق مجلس معناسنه‌در دار الندوه اجداد نبويدن قصيك خانه سى ايديكه قريش عظائم اموري اورايه جمع اولوب مشورت ايدرلر ايدى وقتا كه حضرت رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم مبعوث اولوب نهانى دعوت اسلام بيوررلر ايدى بعثتك التنجى سنه‌سى دار ارقم ياخود خانۀ حمزه دن قالقوب دار الندوه‌يه تشريف بيوروب انده شرف آراى جلوس ايكن دعاء پيغمبرى شرفيله بهداية الله تعالى عمر الفاروق كه عشرۀ مبشره دندر كلوب عرض اسلام ايتمشدر (ايكنجى طبقه اصحاب دار الندوه ده شرفياب اسلام اولنلردر (اوچنجى حبشه مهاجرلريدر يعنى قريشك اذالرندن ناشى اذن نبوى ايله حبش ديارينه هجرت ايدنلردر (دردنجى اصحاب عقبۀ اولى كه اهل مدينه دن سباق انصاردر (بشنجى عقبۀ ثانيه‌در (التنجى اصحاب عقبۀ ثالثه در كه يتمش ذاتدر (يدنجى شول مهاجرلردر كه افنديمز صلى الله تعالى عليه وسلم مكۀ مكرمه دن مدينۀ منوره‌يه هجرت بيوروب وصولدن اول قبايه نزول بيوروب اوراده اولان مسجد شريفى بنادن اول عقب شريفلرندن مكه‌دن هجرت ايدوب يتشنلردر (سكزنجى اهل بدر كبرادر (طقوزنجى بدر ايله حديبيه بيننده هجرت ايدنلردر (اوننجى اهل بيعة الرضواندر (اون برنجى بعد الحديبيه وقبل فتح مكه هجرت ايدنلردر

(اون ایکنجی یوم فتح مکه ده اسلامه کلنلردر (اون اوچنجی حضرت رسول اکرمی
ادراک ایدوب کورن صبیلردر (واصحاب کرامدن فقرا ایله فخر ایدن اهل تجرید که منازل وعشائری
اولمیوب صفهٔ صفا موصوف مسجد نبویده روز وشب ساکن اولوب اصحاب صفه نامیله اشتهار
بولمشلردر که حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم هنکام طعامنده انلرک بر طائفه سن
جلب ایله برابر طعام ییورر و بقایاسنی اغنیای اصحابه توزیع ایله احسان ایدرلر ایدی وانلرک
تعبشلری بو وجهله اولور ایدی حضرت ابو هریره ووائلة بن الاسقع وابوذر ایشانک مشاهیرندندر
رضی الله تعالی عن جمیع الآل و عن الصحب ماتلألأ الآل انتهی نقل اسعد الفقیر (صاحب
المستطرف عبد الله ابن عمر رضی الله تعالی عنهما دن مروی اولنق اوزره * ان الله لیدفع
بالمسلم الصالح عن مائة الف بیت من جیرانه البلاء (ثم قرأ) * ولولا دفع الله الناس بعضهم
ببعض لفسدت الارض ولکن الله ذو فضل علی العالمین * خبرینی تحریر ایدر که مفاد روایت
بر صالحک فیض صلاحی حکمتیله باذن الله تعالی قومشولرندن یوز بیک خانه دن بلا مندفع اولوردیمک
اولور (اول خلفاء آل عباس ابو العباس سفاح خلیفه حسن بصری حضرتلری بالغ اولدیغی
مرتبهٔ علیه یه نه سببله واصل اولدی دیو مشاهیر زهاددن ابو بکر هذلی یه سؤال ایلدکده
سن شریف حسن اون ایکی یه بالغ ایکن قرآن عظیم الشانی جمع یعنی حفظ ایتدی لکن شو کونه که
بر سورهٔ شریفه نک تفسیر وتأویلنی تمامیله احاطه ایتمدکجه سورهٔ شریفهٔ اخرایه تجاوز ایدی وامر
تجارتده بر درهمی تقلیب ایتیوب وامور سلطانیه دن بر امرده ولایت وحکومتی قبول ایلمدی
واشلمدیکی عمل خیر ایله واجتناب ایتمدیکی نهی ایله بر احده امر ونهی ایتمز ایدی یعنی امر
معروف ونهی منکری کندی عامل ومنتهی اولدیغی حالده ایدی دیدکده سفاح تصدیق
ایدوب واقعا انجق بونکله نائل اولدیلر دیدی (جاحظ حسن بصری حضرتلرینی
ثناده مشارالیه کمالات انسانیه ده شو غایتده ایدیکه عدیلی اولمامغله شول مرتبه عالی ایدی یعنی
هر فضائل وفواضلک غایتنده اولوب فلان ذات ازهد وفلان افقه وفلان افصح وفلان
اخطب دیو ثنا اولنسه هر برنده الا الحسن دیو استثنا اولنور یعنی حسن دن ماعدا دینیلور ایدی
دیمشدر (مرویدر که بر ذات اعدل امویه دن عمر بن عبد العزیز اویس القرنی حضرتلرندن
ازهد ایدی زیرا عمر بن عبد العزیز دنیایه مالک اولوب زهد ایلدی اویس ایسه مالک اولمادی
دیو ثنا ایلدی اول ذاته اعتراضا اویسده مالک اولسیدی عمر کبی اعراض ایدر ایدی دینلدکده تجربه
اولنان تجربه اولنمیان کبی دکلدر دیو جواب ویردی (قلت) لکن اقناعی وخطابیدر فتأمل
(انس حضرتلری ثابت البنانی حضرتلرینک فضل وکمالنی بیانده * ان للخیر مفاتیح
وان ثابتا من مفاتیح الخیر * یعنی خیر ایچون مفاتیح واردر وثابت دخی مفاتیح خیردندر دیمشدر
(اخیار تابعیندن بری دخی حبیب الفارسی ایدی باری تعالادن درت دفعه نفسنی اشترا ایدوب
هر دفعه سنده قرق بیک دینار ویروب نفسنی نار جهنمدن آزاد ایتدیرمک قصد ورجا ایدر ایدی
هر کیسه بی که دینار ودرهمدن افراز واخراج ایتدکجه یارب نفسمی سندن شو ثمن ایله اشترا
ایلدم بن قولکی نار جهنمدن اعتاق ایله دیوب ثمنی فقرایه تصدق ایدر ایدی (ازهد واورع
ناسدن بری دخی ایوب سختیانی در (امام اعظم وهمام افخم ابو حنیفه حضرتلرینک
مجلسنده ذکر اولندقده حق تعالی ایوبه رحمت ایلسونکه بن منبر رسول الله صلی الله تعالی
علیه وسلم عندنده انک بر مقامنی مشاهده ایلدم نه زمانکه اول مقام فکر وخاطریمه خطور
ایلسه تویلرم اوریه رر دیو ثنا ایلدیلر (سفیان ثوری حضرتلری ابن مبارک حضرتلرینک
متصف اولدیغی حال ایله برسنه ده اوچ کون قدر اولسون متصف اولمغله بذل وسع وجهد ایلدم

لکن قدر تیاب اوله مدم دیمشدر (اعلم وازهد ناسدن بری دخی خلیل بن احمد النحویدر که ملوک
وسلاطین کندویه میل ورغبت واموال کثیره بذل واعطا ایتمشلر ایکن بر انجه قبول ایلمدیلر
وفاتلرینه قدر عادت حسنه لری برسنه حج وبرسنه مشرک ایله جهاد وغزا ایدی (اورع ناسدن
ابن عون حقنده ابن جارحه دیمشکه یکرمی سنه کندیسیله مجالسه ایلدم * فما اظن الملکین
کتبا علیه شیئا * دیو ثنا ایتمشدر یعنی اول مدتده دفتر اعمالنه انسانه مأمور اولان ایکی ملک
سیئات یازدقلرینی ظن ایده مم دیمکدر (یقول اسعد الفقیر مطالعهٔ عاجزانه اوزره سیئات
مراد ایلدیکی علی حرفندن مستفاد اولدیغندن باشقه مقام ثنا دخی قرینهٔ خارجیه در
ملکینک بری خیر ودیکری شره مأمور ایکن کتابت شری ایکیسنه اسنادی ملک خیر ملک
شره آمر اولدیغی نکته یه مبنیدر (قلت) اشبو مستطرفک اختصار کلیدن صکره یوز ساله قریب
زماندن مقدم مترجمی اولان ابی افندی * فما اظن الی آخره * عبارهسی کیفیت عمانده اطلاع
ممکن اولمادی وکراما کاتبین حضراتی انک دیوان عملنه بر نسنه کتب وتثبیت ایلمدیکنه
علم وظن لاحق اولمادی دیو ترجمه ایتمش (ونسخهٔ مترجمهٔ مرئیه ده دخی (ظن ایده رمکه
آثار وسیئات کتب واملاسنه مأمور اولان ملک برکاه کتب ایتمدی) دیو کتابت ملکینه اسناد
اولنمشیکن عبارهنک مدلولی یازلمامش ونکتهٔ مذکوره کم اولمشدر لکن شو اوچ ترجمه لردن قنغیسی
نفس الامره مطابق کورینورسه کاره اشارت بیوک عنایتدر ذکر اولنان ترجمهٔ ابی افندی نور
عثمانی کتبخانه سنده در تصحیح نقل مطلوب ایسه نظر بیوریله (ومطبخ مجاهدهٔ نفسده انقیادن
اولان کرز بن وبره حضرتلری وفات ایدوب غسل اولندقده جسد شریفنده مقدار مثقال لحم
مشاهده اولنمامش (اورع واعلم تابعیندن بری دخی امامنز امام اعظم وهمام افخم ابو حنیفه
حضرتلریدر رضی الله تعالی عنه فضائل جلیله لری لاتحصی ومناقب جلیله لرنده تألیف اولنان
کتابلر عالمه روشنادر شاکرد ثانیلری امام محمد بن حسن شیبانی حضرتلری ثنالرنده * لو انشقت عنه
الارض لانشقت عن جبل من الجبال فی العلم والکرم والمواساة والورع * دیمشدر که فحواسی
حضرت امام اعظمک علم وکرم ومواسات وورعده انساعنی بیاندر (عبارهٔ مذکوره یی ابی
افندی مرحوم تصرف ایتیوب همان (محمد بن الحسن دیرکه امام اعظم ابو حنیفه حضرتلری
وحید العصر وفرید الدهر ایدی علم وکرم ومواسات وورعده جبل من الجبال ایدی وفضل
وتقواده درجهٔ قصواده ایدی دیو مآلنی تحریر ایتمش (اما ترجمهٔ مرئیه ده تصرف عباره مراد
اولنوب محمد بن حسن دیمشکه مواساة وورع وعلم وکرمده فرید عصر ووحید دهر ایمش ومشار
الیهدن روی ارض منشق اولسیدی علم وفضل وورع وزهددن صحاری وجبال منشق اولوردی
دیو معنی ویرمشدر (اسعد فقیرک ذهن کلیلنه کلان معنی دخی اکر ارض اندن منشق اولسه
وآیرلسه یعنی امام اعظم دنیادن انتقال ایلسه علم وکرم ومواسات وورع جبللرندن بر جبل
عظیم آیریلور دیمک یعنی حضرت امامک ذکر اولنان اوصافده عظم شاننی واحاطه یی کرانی
بیاندر لکن بو معنی عین مآل عباره میدر بیلمم (اورع تابعیندن بری دخی وکیع بن جراح رضی الله
تعالی عنهدر قرق دفعه بیت حرامی زیارت وقرق کیجه رب وخالقنه بلا نوم ولافاصلة عبادات
وطاعاتده رابطه وهر بر کیجه ده قرآن عظیم الشانی ختم وقرائت ایله احیا وقرق بیک دینار بذل
وتصدق ودرت بیک حدیث روایت ایلدی ودوام عباداتی شویله ایدیکه جنبنی یره وضع ایلدیکی
کورلمامشدر (امام رسالهٔ قشیریده مذکور اولان مشایخ کرام قدس الله تعالی اسرارهم وافاض
علینا برهم حضراتندن مناقب جمیله لری زیور مستطرف اولان ذواتدن بری کبیر الشان اولان
ابو عبد الله محمد بن اسمعیل المغربی که استاذ ابراهیم بن شیباندر کمال ورعلرندن سنین کثیره

دست بنی آدم مس ایلدیکی اطعمه واغذیه یی اکل وتناول ایلمیوب قیرلرده خدایی نابت اوتلرك كوكلرینی
اکل ایدرلر ایمش قدس سره (و بری دخی مولانا فتح بن شخرف بن داود که ابو نصر ایله مکنادر
زهاد وورعیندن اولغله اوتوز سنه مقداری نان اکل ایلممش احمد بن عبد الجبار دیدیکه پدرمدن
اشتدم یوردیلر که فتح بن شخرف ایله اوتوز سنه مقداری مصاحبت ایلدم رأس عالیلرینی جانب
سمایه رفع ایلدکلرینی مشاهده ایلمدم مدت مذکوره نك آخرنده بردفعه رفع ایدوب جناب واجب
الوجود جل وعلایه مناجات ایله یارب سکا شوق ومحبت ایله انتظارم ممتد اولدی قدوم وملاقاتمی
تعجیل ایله دیو دعا ایلدی محمد بن جعفر برندن استماع ایلدم دیدیکه وجود شریفلرینی غسل
ایدر ایکن جسدنده * لا اله الا الله محمد رسول الله * کلمهٔ شریفه سی یازلمش کوردك نظرهٔ اولاد
قلمله یازلمش صاندق برده دقت ایلدیکمزده داخل جلدده طمردن نقش اولنمش اولدیغی ظاهره
اولدی دیدی انتقاللری بغداد ده ایدی اوتوز دفعه صلات جنازه سی قلندی هر برنده یکرمی
بش بیکدن اوتوز بیکه قدر جماعت مسلمین تکبیر بند صلات اولدیلر (قلت) صلات جنازه
خصوصنده دخی مذهب حنفیده اولان کتبمزده مسئله سنه باقلوب اویله عمل اولنه (و بری دخی
فتح بن سعید الموصلی که کنیه لری ابو نصردر بشر حافی وسری السقطی اقران و امثالندن ایدی
قدس الله تعالی اسرارهم باب ورع وتقواده ومعاملات واحتیاطده حال وشانلری عظیم ایدی
ابراهیم بن نوح الموصلیدن مرویدر که حضرت فتح بر کیجه مسجدده صلاة عتمه یی یعنی ثلث
اول ایلده عشایی بعد الاداء خانه لرینه کلوب اول کون صائم اولمغله اهل بیتنه بر لقمه کتورك تعشی
ایده یم دیدکده یوقدر دیدیلر نیچون قرا کولقده اوطورر سکز دیدکده قندیل وشمعدانه دائر بیشی
یوقدر دیدکلرنده بکاء سرور ایله * الهی مثلی وهؤلاء یترك بلا عشاء ولا سراج * دیو تا بصباح
عبادات ایلدیلر مآل مناجات بنم کبی عاصی بویله طعامسز وضیاسز براغلدی دیمکدر که
مرادی بلایا ایله بحکمته تعالی انبیا واولیا مبتلا اولدیلر بن اول مقامه ندن لایق اولدم دیمکدر
بکاء سرور دخی بو معنایی اشراب ایدر (کندولرندن منقولدر که عازم کعبه ایکن بادیه ده هنوز
حد بلوغه رسیده اولمامش هم کیدر وهم اغزینی تحریك ایدر بر صبی یه راست کلوب سلام ویردم
سلامیمی بعد الاخذ توجهك نه جانبه در دیدیکمده حق سبحانه وتعالانك بیتنی زیارته کیده یورم
دیدی آغزیکی نیچون تحریك ایدرسن دیدیکمده تلاوت کلام الله ایدرم دیدی قلم تکلیف
الآن اوزریکه جاری وواقع دکل ایکن بو کلفتی نیچون چکرسن دیدم اولومك بندن سنا اصغر اولانلری
اخذ ایلدیکنی کوردم دیدی خطوه لرك قصیر وطریق بیت الحرام بعید دیدم بن پایمی حسب
القدره تحریك ایده رم جناب باری تعالی ایصال ایدر دیدی زاد وراحله ك نره ده دیدم زاد وقوتم
جناب حقه یقین وتوکلم وراحله م نجاتمدر دیدی زاددن مراداتمك وصودر دیدم جوابنده ای بنم
عمم سن کوردکیکه سنی بر مخلوق خانه سنه دعوت ایتدکده سکا یه جککی کتوردیو تکلیف
ایدرمی دیدی ایتمز دیدیکمده بابیتنی زیارته دعوت وطوافه اذن ورخصت ویرن سیدم وخالقم
رب العالمین عز وجل حضرتلری درکاه معنویسنه زاد یوکلنوب کتمك ضعف اعتقاد و یقین
دکلیدر بن زاد ایله کتمکی استقباح واستکراه ایلیوب حسن ادبه رعایت ایلدم بنی باری تعالی ضایعمی
ایدر ظن ایدرسن دیدی حاشا وکلا دیو تبرئه ایلدم بعده نظرمدن غائب اولدی کورمدم الا
مکهٔ مکرمه ده وقتا که بنی کوردکده ایها الشیخ اوضعف اوزره اولان یعنی توکل تام اهلی اولمیان
ومقام شهوده وارمیان یقین مرتبه سندن بعیددر دیو تعریض ایلدی دیدیلر (و بری دخی
ابو عثمان سعید بن اسمعیل الحیری در مشار الیه شاه کرمانی و یحیی بن معاذ الرازی ایله قدس سرهم

(مصاحبت)

مصاحبت ایدوب السنهٔ ناسده روی ارضده اوج سادات کبار اولوب دردنجیسی یوقدر دینلوردیکه
نیسابورده ابو عثمان حیری بغدادده جنید شامده ابو عبد الله بن الجلادر قدس الله تعالی اسرارهم
ونفعنا بشفاعتهم (ابو عثمانك کلمات شریفه لرندندر اولا بر کیمسه رجل کامل درجه سنه رسیده
اولماز تا که درت شیئکه منع وعطا وعزت وذلتدر قلبنده مساوی اولمیه (و بنه فرق سنه دنبرو
حق سبحانه بنی هر نه حالده اقامه ونه شیئه نقل وتحویل ایلدیسه راضی اولوب کریه عد ایلمك بندن
واقع اولمادی دیمشدر که مآلی قضاء باری یه رضا دیمکدر (ومشایخدن بری دخی ابو تراب ایله مکنی سلیمان
الخواصدر قدس سره شام جنت مشامده ساکن و بیروته داخل اولوب بعده اکبر مقامی بیت مقدس
ایدی مشاهیر زهاد واعاظم عباددن احوال وکرامات صاحبی ذات عالیقدردر برکون مجلسلرنده اعلام
مشایخدن حذیفهٔ المرعشی وابراهیم بن ادهم و یوسف ابن اسباط جمع اولوب فقر وغنا حقنده مذاکره
ومباحثه لری ممتد اولوب بعضیسی غنی شول کیمسه در که ساکن اوله جق بیتی وستر عورت ایده جك
ثوبی وسدرمق ایده جك عیشی اولوب فضول وزوائد دنیادن کف واعراض ایده دیوب بعضیسی
دخی غنی شول کیمسه در که ناسه اصلا احتیاجی اولمیه دیوب بعده سلیمان خواصه سز نه بیورر سکز
دیدکلرنده بکا ایدرك دیدیلر که کافهٔ غنایی خدایه توکلده وکافهٔ شری جناب واجب الوجوددن یأس
وقنوطده مشاهده ایلدم حق غنا ایله غنی شول کیمسه درکه الله تعالی انك قلبنده غناسندن یقین
ومعرفتدن توکل وعطایا وقسمتندن رضا اسکان ایده اشته حق اوزره غنی اول کیمسه در هر نقدر
او کیمسه ظاهرا الخشامه آج ومحتاج اوله رق دخول وصباحه فقیر اوله رق خروج ایدرسه ده دیدیکنده
حضار مجلسی کلمات شریفه لرینك تأثیرندن بکا ایلدیلر (و بری دخی ابو سلیمان بن عبد الرحمن بن
احمد بن عطیة الدارانی قدس سره دراحد رجال طریقت وسادات وارباب جد ومجاهداتدن ایدی
کلمات نصیحت انجاملرندندر که بر کیمسه جناب حقه قوللق وعبادات ایله کیجه سنی احیا ایدرسه
الله تعالی روزینك هر حالنده او کیمسه یه کفایت ایدر وکوندزنده قوللق ایدرسه شبنده کفایت
ایدر و بر کیمسه شهوتنی ترکه عزیمت وصدق طویت ایدرسه الله تعالی او کیمسه یه عذاب ایتمز
هرشی ایچون علامات واردر وعلامت خذلان دخی حزن و بکایی ترکدر وهر شیئك صداسی یعنی
پاسی وار در قلبك پاسی دخی بطنك طوق اولمسیدر دیدیلر (احمد بن ابی الحواردن مرویدر که
ابو سلیمانه وسواسدن یعنی نفسه کلان خاطرهٔ فاسده دن اشتکا ایلدیکمده وسوسه نك سندن
منقطع اولمسنی مراد ایدرایسك وسوسه یی حس وادراك حیننده مسرور اول ومسرور اولدیغك کبی
وسوسه سندن منقطع اولور زیرا وسوسه یی القا ایدن شیطاندر شیطان ایسه مؤمنك سرورینی
سومز واما وسوسه دن مغموم اولورایسك القای مذکوری آرترر بیوردیلر دیدی (ذوالنون مصری
قدس سره دیمشکه ابو سلیمان الدارانی یی * یارب ان طالبتنی بسریرتی طالبتك بتوحیدك وان
طالبتنی بذنوبی طالبتك بکرمك وان جعلتنی من اهل النار اخبرت اهل النار بحبی ایاك * مناجاتنی
بر کیجه عرض درکاه اجابتکاه ایله قیلدیغنی ایشتمشلر که مآلی یارب اکر سن بنی سریرتمله مطالبه
ایدرایسك محققا بنده سنی توحیدك ایله مطالبه یعنی ملتجا ایده رم واکر ذنوبم ایله مطالبه یعنی
مؤاخذه ایدرایسك بنده سنی کرمکله مطالبه ایده رم واکر بنی اهل نار وجهنمدن قیلار ایسك
بنده جناب کبریا که اولان شوق ومحبتمی اهل ناره اخبار واعلان ایده رم دیمکدر (علی بن حسین
الحداد دیمشکه ابرار نه علامت ایله بیلنور دیو ابو سلیمانه سؤال ایلدیکمده * بکتمان المصائب
وصیانة الکرامات * یعنی نزول واصابت ایدن مصائب و بلایایی کتم واخفا وظهور ایدن کراماتی
یعنی خوارق و کشف فیضی مصلحت داعیه اولمادقجه صیانت یعنی عدم افشا
ایله بیلنور دیدیلر (قلت) کراماتدن مراد اکر اصطلاحجه اولان خوارق وکشوف ایسه

او فیضی صیانت مصلحت داعیه اولمادقجه عدم افشا دیمك یوق اکر مراد مطلقا عنایات
الهیه ایسه انی صیانت انواعی اوزره تشکر دیمك عاجزانه لایح خاطر فقیر اولمشدر (مشارالیه
ابو سلیماندن مروی در که بر کیجه اعتیاد ایلدیکم اوراد واذکارده ایکن او یقویه واردیغمده
بر حورالعین ظهور ایدوب بشیوز سنه دن برو سنك ایچون تربیه و مهیا اولورم سن ایسه احیاء
لیالیدن او یقوده سن دیو بیدار ایتدی بیوردیلر (وبری دخی ابو محمد عبدالله بن حبیق در
قدس سره زهاد متصوفه دن اولوب فی الاصل انطاکیه ده ساکن و متوطن ایدی کرامات
ظاهره و برکات متواتره سی بین الانام مشهوردر * لاتغتم الامن شیء یضرك غدا ولاتفرح الابشیء
یسرك غدا * کلمات شریفه لرندندر یعنی قیامت کوننده سکا مضرت ویره جك شیدن ماعدا
حادثات دنیادن غم چکمه وروز مذکورده سکا مسرت ویره جك شیدن باشقه یه یعنی تمتعات
دنیویه یه مسرور اولمه دیمکدر (وبری دخی ابوعبدالله محمد بن یوسف البنادر قدس سره
اصبهانی الاصل ایدی اوائل حاللرنده تحصیل علوم و تکمیل فنونه ساعی اولوب التبیوز
مشایخدن اخذ احادیث وعلوم وکتب واملا ایلیوب بعده انفراد وخلوت وترك وتجرد کندولره
غلبه ایلکله اخذ تصوف ایچون شدائد سیاحتی اختیار و بی رفیق و زاد قطع بادیه ایله مکهٔ
مکرمه یه خروج ایتمشیدی ابتداء امرنده کونده اوج درهم وثلث درهم کسب ایدوب بردانقنی
مؤنت نفسلرینه ابقا وماعداسنی انفاق ایدرایدی وکسب وعمل اثناسنده دخی کل یوم برختم
شریف ایدوب مسجدده اداء صلاة عشادنصکره جبله صعود وانده صباحه قدر عبادت
بعده کسبه رجوع ایدر ایدی وجبلده یارب یا معرفتکی بن قولکه بخش و احسان ایله یاخود
شوطاغه امر ایله که بنی باصدروب هلاك ایده زیرا بلامعرفت خدا حیات و بقا استه مم دیرایدی
(وبری دخی ابو زکریا یحیی بن معاذ الرازیدر قدس سره رجال طریقتدن وحید وقت
وفرید عصر ایدی * لاتکن ممن یفضحه یوم موته میراثه و یوم حشره میزانه * کلام شریفلرندندر که
مالی وفات حیننده میراثی و یوم حشرده میزانی کندولرینی رسوا ایدن کروهدن یعنی جمع مال
ایدوب یده دن اول اولوب حساب و عذابی و عمل صالحی ترك ایله حزن تفویت ثوابی جلب
ایدنلردن اولمه دیمکدر (دخی خلوت اوزره صبر علامات اخلاصدندر (ودخی مؤمن قرنداشکك
سندن نصیبی اوج خصلت حسنه اولسون اولکی نفع و فائده ایده مزایسك اضرار قیلمه
وایکنجی امور مشروعه ومباحه دن بریسیله مسرور ایده مزایسك مغموم قیلمه واوچنجی مدح
وثنا ایده مزایسك باری ذم وغیبت قیلمه (ودخی کلام حقانیت ارتسامیدر دوست ومحبك دنی
والحق اولانی بنی دعادن او نوتمه دیو اخطارینه محتاج اولدیغکدر یعنی ایو دوست کندینی
دوستنك دعاسنده اخطارینه براقمیوب خود بخود خالصا دعا ایدر دیمك مرادیدر (ودخی
سنك حقه اولان محبتك مقداریدر خلقك سکا محبتی والله تعالا دن خوفك قدر در خلقك
سندن خوفی وسنك الله تعالی ایله شغلك یعنی حقه عملك قدردر خلقك سنك امرکده اشتغالی
یعنی سکا انقیادلری (ودخی برکیمسه که غناسی کیسه سنده اوله دائما فقیر و غناسی قلبنده اوله
دائما غنیدر * ومن قصد بحوائجه المخلوقین لم یزل محروما * یعنی امورینی انجق خلق کورر
دیوب حقه توسل ایتمین دائما محروم قالور کلام حقانیت ارتسام مشارالیهدر (قلت) ترجمهٔ
مرئیه ده اشبو عباره حوایج ناسی رؤیته ساعی اولان دارینده محروم قالماز دیو ترجمه اولنمشدر
اشبو ترجمه نك مفادی اکر حوایج مشروعه ایسه برطوغری سوزدر لکن مدلول عبارهٔ
مذکوره اولدیغنی فقیر بیله مدم (وبری دخی یوسف بن حسین الرازی ابو یعقوبدر قدس
سره ریا و تصنعدن اجتنابده فرید عصر و وحید دهر عالم و ادیب برذات عالیقدر ایدی

ذوالنون مصری وابو تراب النخشبی یه مقارن اولمشدر * اذا اردت ان تعلم العاقل من الاحمق فحدثه
بالمحال فان قبل فاعلم انه احمق * کلام مشارالیهدندر یعنی اکر عاقل وزکی یی احمقدن تمییز مراد
ایدر ایسك انکله محال اولان شیلری سویلش اکر رد ایتمیوب قبول ایدرسه بیلکه احمقدر دیمشدر
(قلت) لکن کلام مذکور ترجمهٔ مرئیه ده عاقل ذی ادراکی بلیدواحمقدن تمییز وامتحان قصد ایدر
ایسك تحول وتلون ایله محادثه ومکالمه ایله کلمات متنافیه ومتلونه یی رد ایتمیوب قبول ایدرسه احمقدر
دیو ترجمه اولنمشدر (ودخی مریدا کر عزیمت ایله عمل ایتمیوب رخصت ایله عمل ایدر ایسه
بیلکه اندن برثمره حاصل اولماز (ودخی حق سبحانه وتعالانك حضور معنویسنه کافهٔ معاصی
ومناهی ایله وارمق مقدار ذره تصنع و ریا ایله وارمقدن احیدر نطق کلمات شریفه لرندندر
(ابو الحسن الدراج دیرکه یوسف بن حسین الرازی یی زیارت قصدیله بغداددن ری یه عزیمت
ایلدم هرکیمه منزلندن سؤال ایلدم ایسه * ایش تعمل بذلك الزندیق * یعنی اول زندیق ایله
ایشك ندر دیو بنی منع ایتدیلر خلقك بو کلامی صدریمی تضییق ایتمکله رجوعی قصد برله او کیجه
بر مسجدده یاتدم وکندی کندیمه بو بلده یه چونکه کلدم البته وارمم لابدر دیوب بنه خانه لرینی
سؤال ایدرك مسجدلرنده بولدم کوردم که محرابده پیشنده اولان رحله یه مصحف شریف وضع
ایدوب تلاوت قرآن عظیم الشانله مشغولدر یاننه یاقلشوب سلام ویردم رد سلامدنصکره
نه طرفدن کلورسن دیدی بغداددن کلورم دیدم برکوزل شعر بیلورمیسن دیدی نعم دیوب
بو بیتی انشاد ایتدم * رأیتك تبنی دائما فی قطیعتی * ولوکنت ذا حزم لهدمت ماتبنی * مآلی
بکا هجرانده یعنی عدم قربده برحاجز بنا ایلدك اکر حزم و احتیاط صاحبی اولیدك اول
بنایی هدم ایدردك دیمکدر اشبو بیتی استماع ایتدکده مصحف شریفی قپایوب بکایه باشلدی
شول صورتده اشك چشمی ریزان اولدیکه لحیه و ثوبی اصلندی بعده ای اوغلجغم یوسف
ابن الحسین الرازی زندیقدر کلاملرنده ری اهلنی ارتق لوم ایدرمیسن که بن صلات صبحدنبرو
قرآن اوقورم کوزمدن برقطره یاش کلمزدی لکن او قودیغك بیت باشمه قیامتی قوپاردی
دیدی دیمشدر که بونکله کشف وکرامتی وتواضع وحب الهیسی ظاهردر (وبری دخی ذکری
بو کتابده بالمناسبه مرور ایدن ابو عبدالرحمن ایله مکنی حاتم بن علوان الاصم قدس سره در اکابر
مشایخ خراساندندر شقیق بلخی ایله صحبت ایتمشدر * الزم خدمة مولاك تأتك الدنیا راغمة والآخرة
راغبة * کلام دررانتظاملرندندر مآلی سن مولای عظیم الشانك دنیا وآخرت غرضلرندن سالم اوله رق
خدمتنی ادا قیل یعنی قوللغنه مداوم اول دنیا وآخرت سکا توجه ایدر دیمکدر و ینه * من ادعی
ثلثا بغیر ثلث فهو کذاب من ادعی حب الله تعالی من غیر ورع عن محارمه فهو کذاب ومن
ادعی حب الجنة من غیر انفاق فهو کذاب ومن ادعی محبة النبی صلی الله تعالی علیه وسلم من غیر
محبة الفقراء فهو کذاب * بیورمشدر که مآلی برکیمسه کندوده اوج خصال حمیده اولمیه رق
اوج شیئی ادعا ایلسه کذابدر محارم ومناهیدن ورع وتقوی اولمقسزین ادعای حب الله
ایلسه کذابدر ورضاء حقده مالنی بذل وانفاق ایتمکسزین حب جنت ادعا ایلسه ینه کذابدر
وفقرایه محبتی اولمقسزین حب رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمی ادعا ایلسه ینه کذابدر
دیمکدر (برکیمسه مشارالیهه جنابکزك حق سبحانه وتعالایه اولان توکل واعتمادیکزك مبناسی
ندر دیو سؤال ایلدکده درت خصالدرکه بریسی ازلده تقدیر الهی اولان رزقمی برفردك اکل وتناول
ایده میه جکنه ایمان واعتقاد جازم ایدوب انکله نفسمی توطین ایلدم (دیکری بیلدم که بنم عملمی
باشقه سی اشلیه مز اکا مشغول اولدم یعنی اوزریمه عینا فرض وواجب اولان اعمالی قطعا ترك ایلمدم

واخری بیلدمکه موت واجل بیخبر اولدیغم حالده بغتة بکاکلور بناء علیه تدارکله بولندم یعنی ذخر
آخرت تحصیلنه مبادرت ایلدم (ودردنجیسی جزم ایتدم که الله تعالی هر یرده حضور معنوی ایله
حاضروهر محله ناظر وافعال واقوالمدن غافل دکلدر اوسببدن حقدن حیا ایدوب خلاف رضاسی
اولان مناهیدن اجتناب ایدرم بیورمشدر (اصم که صاغر معناسنه انکله تسمیه سی ابو علی الدقاق
حکایه ایتمشدر که برکون برخاتون برمسئله سؤالنه کلوب خلال سؤالده بلا اختیار خاتوندن حدث
ظهور ایدر وخاتون محجوبه اولور حاتم حضرتلری کمال مروتلرندن کویا صاغر اولدیغنی اشعارا
ای خاتون یک سویله دیو سؤالنی تکرار ایتدردکده خاتون حدثی ایشتمدی دیو مسرور اولەرق
سؤالنی صوت بلند ایله تکرار وجوابنی آلوب ممنونا عودت ایدر من بعد اصم اسمی کندویه غلبه
ایتمشدر (قلت) حاتم قدس سره نك اوخاتونه بومعامله سی کذب دکلدر بلکه بومعامله یه
معاریض کلام دیرلر که اقتضای حال ایله بویله توریه لو کلام ووضع جائزدر سیر کبیرده بو
مسئله نك تفصیلی واردر نظر اولنه (وبری دخی حسن بن احمد الکاتب قدس سره در ابو بکر
مصری وابو علی الروذباری ایله صحبت ایلمش فرید مشایخ وقتی ایدی * روایح نسیم المحبة تفوح من
المحبین وان کتموها وتظهر علیهم دلائلها وان اخفوها وتدل علیهم وان ستروها * نثر اطیفنی
دیوب بومعناده شو قطعه یی انشاد ایلمشدر * اذا ماأسرت انفس الناس ذکره * تبین فیهم
ولم یتکلموا * تطیب به انفاسهم فتذیعها * وهل سر مسك اودع الریح یکتم * مآل کلام مذکور
شعر شریفی جملهٔ کلمات محبت الهیه نك نسیمی هرنقدر کتم ایتسهلرده محبیندن رایحهٔ طیبه سی
فایح واخفا ایدرلر ایسه ده اوزرلرنده محبتك دلائلی ظاهر اولور وستره چالشسه لرده انلره دلالت
ایدر دیمکدر (ومآل قطعه نفوس ناس یعنی عشاق ذکر محبوبی کیزلیوب سویلمسلرده کندولرنده
ظاهر اولور زیرا انفاس عشاق محبوب ایله تطیب ایتمش یعنی مسك آسا عطر آسا عطر آلود محبت
اولمش اولملری ایله نفسلری ذکربنی اشاعه ایدر هیچ مسکده ایداع اولنان سری که طیبدر ریح
کتم ایدرمی یاخود روزکاره یعنی نفوس عشاقه ایداع اولنان سر مسکی یعنی حب محبوبی کتم
ایده بیلورلرمی دیمکدر (ومشایخدن بری دخی ابو محمد جعفر بن نصر الخلدی قدس سره
العزیزدر مولد ومنشأری بغداد اولوب جنید قدس سره السامی یه انتماء ایدوب مرباری اولمش
والتمشه قریب حج ایله فیوضات بولمشدر (روایت اولنمشکه برکون بغدادده مدفن صلحا اولان
شونیزیه نام مقبره دن مرور ایدر ایکن برزنی برقبر باشنده سوز وکداز ایله آه وبکا ایدر کورر
وسکانولدی دیو صورر زن دخی اوغلمدن آیرودوشدم دیدکده اشبو قطعه یی انشا ایدر * یقولون
ثکلی ومن لم یذق * فراق الاحبة لم یثکل * لقد جرعتنی لیالی الفراق * شرابا امر من
الحنظل * مآل قطعه ناس فلانه ثکلی در دیرلر بر کیمسه که احبابك فراقنی طاتمیه ثکلی اولماز تحقیق
فرقت کیجه لری بکا برشربت ایچردیکه اول شربت حنظل یعنی ابوجهل قارپوزندن آجیدر
دیمکدر ثکلی ثانك فتحی وکافك سکونی ولامك فتحی آخرده یا ایله موت وهلاك وفقدان حبیب یاخود
فقدان ولد معنالرنده اولان ثانك فتحی وکافك سکونیله ثکل کندویه مقارن اولان خاتون
معناسنه در (صاحب المستطرف دیرکه مرویدرکه جعفر مشار الیهك قدس سره فص
خاتمی برکون پارماغندن دجله یه دوشر ووجدان ضایعاتده مجربی اولان دعای آتی یه مشغول
اولدیغی اثناده تصفح ایلدیکی اوراقك ایچنده ظهور ایتمشدر وصورت دعا بودر * یاجامع الناس
لیوم لاریب فیه اجمع علی ضالتی * ودعاء مذکوری قرائتدن مقدم اوج کره والضحی سوره سی
تلاوت اولنمق دخی روایت اولنمشدر (قلت) دعاء شریف مذکور نصرت افندی مرحومك
ما حضرنام رسالهٔ مشهوره سنده * یاجامع الناس لیوم لاریب فیه ان الله لایخلف المیعاد اردد

علی ضالتی * دیو محرر ومجربی اولدیغی مسطردر واکد خلد آشیانم غریق بحر غفران الشیخ السید
احمد افندی حضرتلری نصرت افندی مرحومدن مأذون اولەرق چوق کره تجربه ایلدم وضایعی
بولدم دیو اسعد فقیره نقل ایلمشدر انتهی (ینه صاحب المستطرف فضیلت دعاء مذکوری
بیانده دیرکه حافظ ابو بکر خطیب تاریخنده روایت ایلمشکه حجه عزیمتلریمك بعضسنده
مزین کبیر صوفی حضرتلرینه وداعه واروب برتبرك طلب ایلدیکمده برشیئك ضایع اولدقده
یاخود ناسدن برکیمسه ایله جمع اولمق مراد ایلدیککده دعاء آتی الذکری قرائت ایدرایسك
ضایعاتك یدیکه کیروب وقصد ایلدیکك کیمسه ایله جمع اولورسن دیو قرائتنه اذن ویردیلر ودعاء
مذکور بودر دیدیلر * یاجامع الناس لیوم لاریب فیه ان الله لایخلف المیعاد اجمع بینی وبین کذا
وفلان (قلت) معلوم اولدیغی اوزره لفظ کذا وفلان مطلوب اولان شیئله ذاتدن کنایه درکه
کذا وفلان محلنده مطلوب ومقصودینی مثلا اجمع بینی وبین خاتمی یاخود اجمع بینی وبین محمد کبی
ذکر ایتمك لازمدر انتهی (ومشایخدن بری دخی ابو محفوظ ایله مکنی کبار مشایخ عظامدن
مجاب الدعوه استاذ سری سقطی سید المشایخ معروف بن فیروز الکرخی قدس الله تعالی سره
حضرتلریدر صکره دن عرض اسلام ایدن والد ومادری نصرانیلر ایکن عزیز مشار الیهك
تعلم وقتی کلدکده یعنی بش التی یاشنه باصدقده والدینی مکتب نصارایه ویررلر مؤدبلری قل
ثالث ثلاثة دیو تعلیم دین باطل نصرانیت ایتدکجه اول معصوم پاك * هو الله الواحد الصمد *
دیو جواب باصواب ویرمکله مؤدب مسفور برکون بو قول حقنه غضب ایدوب افراط اوزره ضرب
ایدر اولدخی فرار وبلده سندن غیبوبت برله توجه باب نیاز خدای ستار ایدر والدلری فراق ولد
عزیزلرندن جکر خون وکاشکی طرفمزه کله ایدی قنغی دین اوزره کلورسه انك دینی قبول ایدرز
جزمیله منتظر احسان خدای بیچون ایکن حضرت معروف بلده سنه عودت ودق باب ایدر شب
وروز ریزانی اشك حسرتله جکر کوشه لرینك قدوم نورلزومنه منتظر اولان پدر ومادری کیمدر
دیو قپویه سکردوب سؤال ومعروفم دیو جواب ویردیکی خلالده قپویی آچمزدن اول بزه قنغی
دین ایله کلدك دیدکلرنده علی دین الاسلام دیحك فی الحال ایکیسی بردن قبول دین اسلام
وقلبلرینی نور توحید ایله مالامال ایدوب چشم ابتهاجلرینی مشاهده برله عزت دارینه واصل
اولورلر * اذا اراد الله بعبد خیرا فتح علیه باب العمل واغلق علیه باب الفترة والکسل * جملهٔ کلمات
قدسیه لرندندر مآلی حق تعالی برقولنه خیر مراد ایدرسه باب عمل خیری آجوب فتور وکسل
قپوسنی قپار یعنی اول قول بلا کسل شوق درون ایله عبادت وطاعاته دوام ایدر دیمکدر (عزیز
مشار الیه دائما نفسنه معاتبه ایدوب * یامسکین کم تبکی وتندب اخلص تخلص * دیرلر ایدی مآلی
ای مسکین نیجه یه دك آغلیوب وآه دیو صزلرسن ظاهرا آغلیوب فریاد ایتمده فائده یوقدر
ایش خلوص قلبده در خالص اولکه عقابدن رهایاب اوله سن دیمکدر (مرویدرکه تلمیذلری
سری قدس سره العلی استادم معروفه اهل الله حضراتی مقبول درکاه خدا اولان طاعاته نه سببله
قادر اولدیلر دیو سؤال ایلدیکمده * بخروج الدنیا من قلوبهم ولو کانت الدنیا فی قلوبهم
ماصحت لهم سجدة * دیو جواب ویرمشلردر دیمشلردر یعنی دل آکاهانك حق سبحانه وتعالانك
رضای شریفنی تحصیللری دنیانك قلبلرندن خروجی سببیله در اکر انلرك قلبلرنده دنیا موجود
اولسه ایدی انلره حقیقی اوزره سجدهٔ شهودی ایتملری صحیح اولماز ایدی دیمکدر (قلت)
دنیانك قلبدن خروجی دیمك یا آثار اهل تصوفده کورلدیکی اوزره ماسوانك کلیا خروجی وشهود
معنوی حق تعالانك استیعابیدر باری تعالی وتقدس بولطفی جمله یه احسان بیوره یاخود

دنیانك محبتی خروجیدر علی کلا التقدیرین سجده یعنی عبودیت خالصه وعزم صادق
البته بونلره توقف ایدر خلاصه خروج مذکور فنافی الله مرتبه سیدر مطالعهٔ فقیرانه
اوزره باخراج الدنیا ایله تعبیر ایتمیوب خروج تعبیری هرنقدر اخراجه خروج لازم کلورسه ده
مرتبهٔ مذکوره یه نیل محض توفیق حق وفضل الهی اولدیغنه اشارتدر فتأمل ﴿ ذلك
فضل الله یؤتیه من یشاء ﴾ وبو بیت متین مکرم اول پیر بزرکوارك اشعار معتبدارندندر
* الماء یغسل مابالثوب من درن * وابس یغسل قلب المذنب الماء * بیت آبدار رنکینك مألی
طاهر اولان صو لباسده یعنی ظاهرده اولان درن وکبری ییقار و پاك ایدر لکن کناهکارك قلبنی
صو پاك ایتمز دیمکدر فحواسی بلا خلوص اعمال ظاهره نك مدار خلوص اولان قلبه تأثیری
یوقدر قلبك پاك اولمسی یعنی اخلاق ردیه دن قورتولمسی سلوك وتصفیه یه محتاجدر دیمکدر
(ابراهیم بن اطروش نقل ایدر که معروف کرخی برکون اصحابیله نهر دجله کنارنده اوطوررلرکن
پشکاهلرندن برقایق طولوسی دایقانلی ساز چاله‌رق اشبو حال فسق اشتمالله کچرلر مریدان معروف
افندم شونلرك حالنی کورمدیکزمی حقه عصیان ایتمکده درلر بونلره بد دعا بیورك دیدکلرنده
حضرت معروف دستنی جانب سمایه رفع ایدوب یارب بونلری دنیاده فرحیاب وشادان ایلدیکك
کبی آخرتده دخی مسرور وخندان وفرحناك ایله دیو خیر ایله دعا ایلدکده مریدان مرادیمز
بد دعا ایدی سزلر ایسه دعا خیر ایلدیکز دیدکلرنده الله تعالانك انلری دار آخرتده فرحان
وشادان ایلمسی دار دنیاده انلری توبه یه موفق وتوبه لرینی قبوله منوط وموقوفدر انلرك توبه یه
موفقیتلری دعاسی وتوبه لری سزه ضرر ویرمز بیوردیلر (سری قدس سره العلیدن مرویدرکه
معروف دار آخرته انتقال بیوردقدنصکره منامده کوردمکه تحت العرش کرخی قائم
اولوب الله تعالی ملائکه دن بو ذات کیمدر دیو سؤال ایدر ملائکه یارب سن اعلمسن معلومیمز
دکلدر دیدکلرنده الله تعالی بوذات معروف کرخیدر بنم محبتمله حیران وسکراندر انجق افاقتی
بکا ملاقات ایله اولور بیوردیلر (قلت) کیمدر دیو سؤال حق تعالی وهو اعلم تمهیدا للبیان
دیمکله مؤلدر (کرخی مرض موت ایله محتضر اولدقده مریدان واحبابی وصیتی اخطار
ایلدکلرنده لابس اولدقلری کوملکه اشارتله اشبو قمیصی بو ساعت تصدق ایدك که دنیایه عریان
اوله‌رق دخولم کبی اندن عریان اوله‌رق خروجم بکا احبدر بیوردیلر (قلت) یعنی کندولرنده
قمیصدن غیری متاع دنیا وبو بازار فناده آلش وویریشی یوغیمش (ابو بکر الخیاط دیرکه
حضرت معروفك وفاتندنصکره منامده کوردمکه مقابره داخل اولمشم واهل قبورك جمله سی
اوکلرنده ریحان شکوفه لری اولدیغی حالده قبرلرنده اوطوررلر اول خلالده حضرت معروفی
دخی کوردمکه یدنلرنده یوقارو اشاغی کزرهمان یااباالمحفوظ جناب واجب الوجود سکا نه معامله
بیوردیلر یوقسه حالادنیاده میسن دیدیکمده بلی آخرته انتقال ایتدم دیوب واشبو * موت التقی
حیاة لانفاد لها * قدمات قوم وهم فی الناس احیاء * بیتنی انشاد ونائل مقام رضا اولدیغنی
بیان ایلدی دیمشدر رضی الله تعالی عنهم معنای بیت اهل تقوانك موتی برحیات ابدیدرکه
اصلا دوکنمسی یوقدر وبرطاقم کیمسه لر ایسه ناس ایچنده حیاتده اولدقلری حالده اولمشلردر
دیمکدرکه (قلت) فحواسی ﴿ ان اکرمکم عند الله اتقاکم ﴾ نص جلیلی موجبنجه دنیاده
حقیقت تقوی ایله متصف اولنلر یعنی فنافی الله مرتبه سنه ورانلر آخرتده سلامته واصل اولورلر
واهل غفلت دنیاده دیریلر ایکن موتی حکمنده‌در یعنی سلامتلری مشکل اولور دیمکدر (ومشایخدن
بری دخی ابو عبد الملك ایله مکنی قاسم بن عثمان الجوعیدر قدس سره مشار الیه سابق الذکر
ابو سلیمان دارانی وسائرلریله صحبت ایلمشدر وسرینك اقرانندن وکبار مشایخدن ایدیلر کلمات

نفیسه‌لرندن اوله‌رق منقولدرکه برکیمسه عمرندن باقی قلانی اصلاحه سعی ایدرسه سبقت ایدن
وکله جك جرایم وسیئاتی مغفرت اولنور واکر عمرندن باقی قلانی افساد ایدرسه سبقت ایدن
مناهی ایله کله جکلرنده مؤاخذه اولنور (وینه بیورمشلرکه داربنده سلامت ناسدن عزلت
ووحدتده در وجمله فرح وسرور حق سبحانه وتعالانك عبادتیله ذکرنده‌در وکیفیت توبه دن
سؤال اولندقده توبهٔ صحیحه مظالم وحقوق ناسی اصحابنه رد ومعاصی ومناهیی ترك وطلب
کسب حلال وفرائض وواجباتی ادادر دیدیلر (مشار الیهدن روایت اولنمش بیورمشلرکه
بیت حرامی حین طوافده برذات نورانی لقا کوروب تقرب ایلدیکمده استماع ایتدمکه مناجاتندن
* اللهم قضیت حاجة المحتاجین وحاجتی لم تقض * کلامنی تکرار ایدوب اول کلامك اوزرینه
برنسنه زیاده ایتمزایدی مآل دعا یارب سن محتاجینك حاجتنی احسان ایلدك بنم حاجتمه مساعده
بیورلمدی دیمکدر وقتاکه نیچون بو کلامك اوزرینه زیاده بیورمیورسکز دیدیکمده جوابنده
بونك سری بودرکه بوندن اقدم هربریمز بر بلده دن اوله‌رق یدی رفیق ایدك لوجه الله
تعالی غزا قصدینه ارض اعداء دینه وارمشیدق خلال قتالده جمله مز اسیر اولدق سرکردهٔ
اعدا اطلاق ایتمیوب بویونمزك اورلمسنی قصد ایتدی اول اثناده سمایه نظر ایتدم کوردمکه یدی
باب هر برنده برحوری بزره منتظردر وقتاکه بریمز قتل اولندقده منتظر اولان حوریلر مسارعت
ایله نزول ایدوب مندیل ایله دمنی سلدی بوحال اوزره التی تمام وهربری نعیم ایله بکام اولوب نوبت
بکا کلدکده سرکردهٔ اعدانك خواصندن بری بنی رجا واولدخی اکا هبه ایتدکده بکا
منتظر اولان حوری ای محروم سنی بو نعیمدن قنغی شی مانع اولدی دیوب قپویی قپادی اشته بودر
اوکوندنبرو نعمت مذکوره نك بنی فوت ایتدیکنه متحسرم دیدی (قاسم مشار الیه
رفیقلرینك مشاهده ایده مدیکی احوال روحانیه یی کوروب شوق اوزره عملده مجاهده ایتسون
ایچون ترك اولندیغی مطالعه سیله انلردن افضل اولدیغی ظن ایده‌رم دیوب حقنده
حسن شهادت ایتمشدر قدس الله تعالی اسرارهم (وایشاندن بری دخی ابو بکر دلف بن جحدر
الشبلی قدس سره درجلیل القدر وعظیم الشان ومالکی المذهب ایدی جنید قدس سره العالی
وعصری مشایخیله صحبت ایلمش برذات عالیقدردر شریعت غرایه زیاده تعظیم وتوقیر اوزره
ایدی شهر رمضان المبارك داخل اولدقده طاعاتده جد وسعی ایدوب بو برشهردرکه الله ذوالجلال
جل جلاله وعم نواله بوکا تعظیم وتبجیل ایلدی بنم تعظیم وقدرینی تکمیل ایتمم دخی اولی واحرادر
دیرلرایدی کندویه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمك (خیر کسب المرء عمل یمینه) قول
شریفنك معناسندن سؤال اولندقده کیجه اولدیغی وقتده وضو ایچون صویی بالذات آماده ایله
وتوضی ایدوب مراد ایلدیکك قدر نمازی قیل بعده دست تضرعی جناب کریم متعاله رفع
ایدوب مرام وحاجتکی طلب ورجا ایله اشته کسب یدیمین بودردیو بیان ایلدیلر (قلت) اشبو معنی
جملهٔ معانیسندندر فتأمل (حج شریفه عازم اولوب مکهٔ مکرمه شرفها الله تعالی الی یوم القیمه یی
کورنجه کندی یه غشی عارض اولوب سقوط ایدر و برمدتدنصکره افاقت بولدقده شو بیتی
انشاد ایلدی * هذه دارهم وانت محب * ما بقاء الدموع فی الاماق * بیتنی انشاد ایدر مألی
الله تعالی اعلم شویله دیمك اوله که نفسنه خطابله اشته عشاق ومحبینك داری که محبوب حقیقی یه
مضاف اولان کعبهٔ معظمه درو سنده محبت دعواسیله بورایه کلدك لکن کوز یکك بکارنده دموعك
یعنی کوز یاشلرینك بقاسی یعنی طورمسی ندر اکر محبتك صادق اولیدی متصلا اشك چشمکی
ریزان ایدردك دیوب سوز کداز ایدر (اماق ومیمی تقدیمله مأق مجرای دمع معناسنه در اماق
امقك جمعیدر ترجمهٔ مرئیهٔ مذکوره ده غالبا ماوقیه یه حمل اولنه‌رق (معنای بیت

مكهٔ مكرمه محبوبين وعاشقينك داريدر چشملر ايچنده ياشلر باقى اولدقجه كريم ورحيم اولان
ذات اجل واعلا سنده انلره محبت ايديجيسك ديو ترجمه اولنمشدر (ع) غيرى نه ديم اولميه
معلوم شريفك (شبلى مشار اليهدن مرويدركه ديمشلردركه بركون خلوتمده اوطورركن
بن بخيلم خاطره سى درونمه خطور ايلدى بندخى بو خاطره نك اوزرينه بوكون فتوحات نه اولورسه
ابتدا ملاقات ايده جكم فقيره تصدق وانفاق ايده يم ديو عهد ايتدم واشبو تفكرده ايكن
بركيسه ظهور ايدوب وقويندن بر صره ده اللى عدد آلتون چقاروب مصالحكه صرف
ايورك ديو ايشمه وضع بندخى اخذ ايتديكم كبى چيقوب وسرينى تراش ايتدير ر برفقيره
ملاقات ومقتضاى نذر وعهدم اوزره صره يى فقيرمزبوره اعطا ايلدم الميوب باشمى تراش
ايدن بربره ويرك ديدى بندخى عزيزم بو پاره دكل التوندر ديديكمده بز سكا بخيل ديمدكمى
ديو توبيخ ايتدى بعده امرى اوزره صره يى بربره صونديغمده بربردخى بز فقير پيشمزده
اوطورديغى وقتده بعنى تراش ايلديكمزده اندن اجرت الماميق عادت تمزدندر ديو استنكاف ايديجك
فى الحال صره يى دجله نهرينه آتوب * ما اعز احد من اذله الله * يعنى اى نفسم سنى حق شحلك
سببيله ذليل ايتمشدر سنى براحد عزيز ايده مز ديدى (قلت) فقير مشار اليهك بز سكا بخيل ديمدكمى
قولى كرامت عظيمه در تأمل اولنه (روشندلاندن برى دخى زرقان بن محمدكه ذوالنون مصرينك
قدس سرهما برادريدركثير السياسه يعنى ذو رياضت برذات عاليشان ايدى شامده كائن
لبنان جبلنده ساكن اولورلرايدى سابق الذكر يوسف بن الحسين الرازى قدس سره حكايت
ايتمشدركه جبل مذكورده سير وكذار ايدركن ايكندى وقتى ذوالنون مصرينك برادرى زرقانى
كوردمكه بر قيو باشنده اوطورر ايدى ارقه سى طرفندن واروب سلام ويروب اوطوردم
دونوب ردسلامله ايشك نذر ديدى بندخى قرنداشكز ذوالنون مصريدن ايكى بيت استماع
ايلمش ايدم جنابكزه عرض ايده جكم ديديكمده انلردخى ايورك ديجه ذوالنونك * قد بقينا
مذبذبين حيارى * نطلب الوصل ما اليه سبيل * فدواعى الهوى تخف علينا * وخلاف
الهوى علينا ثقيل * قولنى اوقودم مآلى مذبذبين ومتحيرين اولديغمز حالده باقى قالدق
كندويه سبيل وطريق اولميان محبوبك وصلنى طلب ايده رز نيجه متحير اولميه لمكه هوى يعنى
محبت دواعيسى يعنى اسبابى اوزريمزه خفيف اولمقده ومحبته مخالف شيلر اوزريمزه اغردر
ديمكدر بعده زرقان ذو النون بويله ديمش لكن بن بويله ديرم ديو * قد بقينا مذبذبين
حيارى * حسبنا ربنا ونعم الوكيل * حيث ما الفوز كان ذاك منانا * واليه فى كل امر نميل *
بيتلرينى انشاد ايتدى بونك مآلى دخى بزلر متحيرين ومذبذبين اوله رق باقى قالدق رب
وخالقمز هر امور يمزده بزلره كافى وكوزل وكيل اولدى فوز ونجات نه محلده ايسه مقصوديمز
او محلدر هر برامرده او محله ميل ايده رز ديمكدر (ناقل حكايه يوسف حضرتلرى ايورديلر
مشار اليهمانك اشبو قوللرينى طاهر المقدسى قدس سره يه عرض ايلديكمده بارى تعالى ذوالنونه
رحمت ايتسونكه نفسنه رجوعله ديمش وزرقانه دخى رحمت ايتسونكه ربنه رجوعله ديمشدر
ايورديلر ديدى (قلت) حضرت طاهرك مرادى ذوالنون مقام بقا بالله وزرقان مقام فنا فى الله ده
اولديغنى بياندر والله تعالى اعلم (عبدالرحمن سلمى ظنمه كوره زرقان بن محمد ذوالنونك نسبا
قرنداشى اولميوب طريقتده عقد مواخات ايتمش اقرانندن واجلهٔ رفقاسندن برذات ايدى ديمشدر
(قلت) زرقان عثمان وزننده در (واهل الله دن برى دخى ابو عبدالله النباجى سعيد بن يزيد قدس
سره در ذوالنون مصرينك اقرانندن واحمد بن ابى الحوارى حضرتلرينك استاديدر عرفان
بالله واخلاقده كلمات حسنه ومقامات مستحسنه صاحبيدر مشار اليه حضرتلرندن روايت اولنمشكه

(بروقتده)

بروقتده بكا ضيق معاش مستولى اولمشيدى بركيجه يارين بعض اخوانمه كيدوب عرض احوال ايده يم
تفكرنده ايكن نوم غلبه ايدوب او يقويه وارديغمده برقائل نومده * ايجمل بالحر المريد * اذا وجد
عندالله مايريد * ان يميل بقلبه الى العبيد * كلامنى سويلدى بنده اغناى ناس اوله رق متنبه وبيدار
اولدم يعنى بو تنبيه رؤيا باعث توبه ٔ مراجعت خلق اولمغله توكل تام بولدم ديمكدر معناى كلام قائل
يعنى اصلى وخويى پاك اولان مريد الله تعالانك نزد معنوى وخزائن بى نهايه ٔ غيبيه سندن مراد ايلديكى
مرام ومقصودينى بولديغى وقتده كندو كبى مخلوق اولان قوللرينه قلبيله ميل ايتمسى كوزل اولورمى
يعنى لايق دكلدر ديمكدر (بعض نسخده ايجمد واقع اولمشدر مآل بردر وعبيد فعيل وزننده عبدك
جمعيدر (وكبار مشايخدن برى دخى ابو نصر بشر بن الحارث الحافى قدس سره العاليدركه مروده
نشئت وبغداده توطن ايوب رمش اجلهٔ رجال طريقتدندر وفضيل بن عياض قدس سره ايله صحبت
وسرى سقطى وانك امثالندن روايت ايتمشدر كلمات نفيسه لرندندركه * لاتكون كاملا حتى يأمنك
عدوك وكيف يكون فيك خيروانت لا يأمنك صديقك * يعنى سن رجل كامل اوله مزسن اعداك
سندن امين اولميجه وصديقك سندن امين اولماديغى حالده سنده نيجه خير بولنور ديمكدر ودخى
* اول عقوبة يلاقيها ابن آدم فى الدنيا مفارقة الاحباب * قولندندركه دنياده آدم اوغلنك ملاقى
اوله جغى عقوبتلرك اولى احباب واصدقاسندن مفارقتدر ديمكدر ودخى * غنيمة المؤمن غفلة الناس
عنه واخفاء مكانه عنهم * كلامندندركه مؤمنك غنيمتى ناسك اندن غفلتى يعنى كندويى بيلمامسى
ومكانى ناسدن اخفا ايتمسى ديمكدر ودخى * التكبر على المتكبر من التواضع * مقالندندركه متكبره
تكبر برنوع تواضعدر ديمكدر (مشار اليهه صبر جميلدن سؤال اولندقده ناسه كندوسنده
اصلا شكوى اولميان شيدر ديو تعريف ايلمشدر (مرويدركه بركون برسكران وسرخوشه
ملاقات ايدر سرخوش فى الحال ياسيدى يا ابا النصر ديو تعظيما وتكريما بشر حضرتلرينى
تقبيله باشلر اصلا مدافعه صددنده اولميوب اظهار حظ ايدر سرخوش صاوشدقدنصكره
حضرت بشرك دوچشم رقتى تغرغر يعنى سيلانه آغاز وبررجل بررجلى كندنده خيرتوهميله
سور ظن ايدرمكه اول محب اشبو خلوصى وحسن ظنى سببيله تحقيق نجات بولور والحالكه
محبوبنك يعنى سوديكنك حالى ندر بعنى كندنده حقيقة خير وارميدر بلم ديو دهان تواضعى
باز ايتمشدر (روايت اولنمشكه برخاتون احمد بن حنبل حضرتلرينه كلوب ياامام بن ايپلك ايشلر
وانكله تعيش ايدر برمرئه يم لكن كيجه اكر ديكم ايپلكى آيرميوب كوندز اكر ديكم ايپلك
رشته لرينه قارشديروب برابر بيع ايتمكده جواز وارميدر ديو استفتا ايدر امام دخى آيرمق واجبدر
ديو افتا ايدر خاتون عودت ايتدكده امام اوغلنه واركوزله بو خاتون قنغى خانه يه كيدر ديو
تجسسه كوندورر بشرك خانه سنه وارديغنى كوروب خبر ويردكده امام كانم دخى بودر زيرا
بو مقوله صلاح انجق بشرك خانه سندن چيقار ديمشلردر (مرويدركه حضرت بشر انتقال
ايلدكلرى مرض ايله مريض ايكن اهل وعيالى قاروره ٔ بولنى طبيبه عرض ايده لم تا كه اندن علتكزى
تشخيص ايدوب دواترتيب ايلسون ديو رجا ايلدكلرنده بن برحكيم بى علتك نظر معنو يسنده يمكه
هرنه ايشلرسه يرنده در وانك حكمنه راضيم ديو استنكاف ايتمشلرايسه ده الحاح ايتملريله مساعده
كوستروب همشيره ٔ محترمه لرينه ال ويرديكده اولدخى الوب اهل دائره لرينه اعطا وانلردخى
قاروره يى قربلرنده كائن برنصرانى طبيبه ارائه ايدرلر طبيب مزبور صويى تحريك
وبعده وضع ايتديروب نظر ايتدكده تدبيره دائر برنسنه ديمدى كتورنلر بز سنى حاذق ديو
وصف ايتدك ندن برنسنه ديميورسن ديدكلرنده طبيب فى الحقيقه حاذقم لكن بو بولك
صاحبى اكر نصرانى ايسه راهبدركه انك جكرينى خوف وخشيت پاره لمشدر واكر مسلم ايسه

بشر الحافینك بولیدر زیرا بو زمانه دهاندن زیاده جناب حقدن خشیت ایدر کیمسه یوقدر دیوب
(اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله) شهادتنی تلقین ایدوب زمرهٔ ناجیهٔ موحدینه
داخلا برکت بشر حافی ایله برمسلم بی غش اولور عودتلرنده بشره ماجرای طبیبی خبر ویرمزدن
اول حضرت بشر طبیب مسلم اولدی بیوردقلرنده بونی سزه کیم خبر ویردی دیدکلرنده سز
وقتا که طبیبه عرض قاروره ایتمك اوزره یانمدن چقدیغكز وقت ای بشر برکت بولك ایله طبیب
مسلم اولدی دیو جانب غیبدن ندا اولندم بیورمشلر (انتقاللری سنهٔ هجریه‌نك ایکیوز یکرمی یدنجی
سنه‌سی واقع اولمشدر قدس الله سره وافاض علینا برکاته ویره (قلت) کس از آمیزش روشندلان
صافی کهر کردد * چو آه از راه چشم آید برون نور بصر کردد * بیت صائبی اسلام طبیب وسیله‌سنی
اشراب ایدر (وکمل اولیاء کرام واصفیاء عظامدن بری دخی ابو یزید ایله مکنی ووصف ومناقبی
طبقات اهل اللهده زیور املا اولان طیفور بن عیسی قدس سره الاوفی حضرتلریدر کلمات
عرفان سمات وفیره‌لری حق بوکیم اصول سر توحید ومسائل اهل تجریددر صاحب مستطرف
ومن کلامه * مازلت اسوق نفسی الی الله عز وجل وهی تبکی الی ان سقتها وهی تضحك *
کلامنی سر سطر منقبهٔ جلیله‌سی قیلمشدر مأل لطیفی الله تعالی اعلم نفسمی مسلك رضای
حقه سوقدن خالی اولمادم هنکام مجاهدهم خلاف مرضی نفسم اولمغله بکا ایدر ایدی برده راه
حقه سلوك ایدوب ماخلق له‌سی اولان عرفان بالله ایله متصف اولدی ضحك ایلدی یعنی
سوندی دیمکدر فی الحقیقه انسانی مسرور ایده‌جك اندن اعلی نعمت واقصی مطلب یوقدر
اللهم احسن لینا بعرفانك واتممه علینا احسانك آمین (اثناء سلوککزده ملاقی اولدیغکز مجاهداتك
نفسه اشدی نه ایدی دیو سؤال اولندقده انك وصفی ممکن دکلدر دیوب اهوننی بیان بیورك
دیدکلرنده بو ممکندر که نفسمی طاعات حقه دعوت ایتدیکمده اجابت ایتدیکی ایچون بر سنه
شرب مادن کندیمی منع ایلدم بیوردیلر (معرفة اللهی نه‌شیئله کسب وتحصیل ایلدیکز دیو
صورلدقده * ببطن جایع وبدن عار * یعنی بدنمی ثیاب تجملدن عاری وقارنمی اطعمه‌دن
خالی ایلمکله کسب ایلدم بیوردیلر (وینه بیورمشلر که کافهٔ ناس حساب روز جزادن فرار
وخوف ایدرلر بن ایسه الله تعالادن محاسبه‌می تضرع ونیاز ایده‌رم سیبندن سؤال اولندقده
حین محاسبه‌ده مأمول ایدرمکه قبل حقدن یاعبدی دیو مظهر لطف خطاب اولام وبندخی
لبیك دیو اجابت ایده‌م اشته جناب واجب الوجودك ای قولم دیو ذات مقدسنه اضافتله
خطابی که دنیا ومافیهانی ذکر اشبو خطابدن صکره بکا نه‌یی دیلرسه اویله معامله ایلسون راضیم
بیوردیلر (برکون حضورلرینه برکیمسه استرشاد ایچون کلوب برعمله بنی دلالت بیورك که انکله ربمه
تقرب ایده‌یم دیدکده اولیاء اللهه محبت ایله که حق تعالی سکا محبت ومرحمت ایلیه زیرا انلرك قلوبی
نظرکاه آلهی اولمغله مأمولدرکه جناب فیاض عزشانه ولیسنك قلبنده اسمکه نظر معنویسی
تعلق ایتمکله سنی مغفرت ایده بیورمشدر (وینه مشار الیهدن محبت ندر دیو سؤال اولندقده
کرامات ومعارف آلهیه‌یه متعلقه اولان امور سنك نفسکدن کثرت اوزره صدور ایلدکده
استقلال واستحیاء واخوانکدن قلت اوزره صدور ایدرسه استکثار ایتمك یعنی اندن چوق
کشوف صادر اولدی دیمکدر بیوردیلر مشار الیه حضرتلرینك وفاتلری ایکیوز التمش بر تاریخنده
واقع اولمشدر قدس الله تعالی سره العزیز (مشایخ عظامك کبراسندن بری دخی سید الطائفه
ابو القاسم الجنید بن محمد القواریری قدس سره السامی حضرتلریدر خاندانلرینك اصلی
نهاوندن اولوب ذات شریفلرینك مولد ومنشألری بغداد وافراد رجالدندر وعصرنده اولان
مشایخ حضراتیله صحبت ایتمشلردر وبالخصوص خالی سری سقطی وحارث المحاسبی قدس
سرهما ایله چوق مصاحبت ایدوب ابو ثور حضرتلرندن فقه شریفی اخذ وتدرس ایتمشلردر

(حلقهء)

حلقهٔ ابی ثورده سن شریفلری یکرمی یه بالغ ایکن افتا ایدرلر ایدی (قلت) دیباجهٔ درمختارده
یازدیغی اوزره استاذ مشایخ قشیری حضرتلری رساله سنده جنید بن طریقتی شبلیدن اودخی سری
سقطیدن او دخی معروف کرخیدن او دخی داود طائیدن اودخی علمی وطریقتی امام اعظم
ابو حنیفه دن اخذ ایتدی دیدی ایمدی بوندن حضرت امامك کعبی وظاهرا وباطنا مقتدای
اولیا وعلما وائمه اولدیغی کون کبی ظاهردر فلیحفظ * علامة اعراض الله عن العبد ان یشغله
بما لا یعنیه * کلمات علیهٔ جنید دندر مألی حق سبحانه وتعالانك قولندن نعوذ بالله تعالی اعراضنك
علامت واماره‌سی اول قولك مالایعنی ایله اشتغالیدر دیمکدر وینه * الادب ادبان ادب السر وادب
العلانیة فادب السر طهارة القلوب وادب العلانیة حفظ الجوارح من الذنوب * قول فیض ادلی
کلاملرندندر که مألی ادب ایکی قسمدر بری ادب سر وبری دخی ادب علانیه‌در ادب سر
قلوبك طاهر وپاك اولمسی وادب علانیه اعضا وجوارحی ذنوب ومعاصیدن حفظ ایتمکدر دیمکدر
(روایت اولنمشکه حضرت شیخك برکون یدنده سبحه یعنی تسبیح کوردکلرنده چنابکرك حق ایله
حضور وشهودده تمکینی وار ایکن دست شریفکزه‌ندن سبحه الدیکز دیدکلرنده سببی واردر
زیرا واصل اولدیغم فیض عظیمه انك ایله واصل اولدیغمزدن سبحه‌یی ابدا ترك ایده‌میز
بیوردیلر (روشندلاندن حسن بن محمد السراج جنیددن قدس سرهما حکایه ایلدیکه برکیجه
عالم منامده ابلیس ملعونی عریان اوله‌رق کوروب ناسدن حیا ایتمزمیسن دیدیکمده جوابنده
قسم ایله سنك عندکده بونلر ناسدنمی معدوددر اکر ناسدن اولسه‌لر ایدی بن انلرله صبیانك
چلك وچوماغله اوینادقلری کبی اوینایه مزدم یعنی انلری ازدیره مزدم لکن ناس بونلرك غیریدر
انلر کیمدر دیدیکمده انسان اولانلر بغدادده کائن شونیزی مسجدنده مقیم برقومدرکه بنم قلبمی
اضنا یعنی برصورتده مریض ایتدیلرکه قورتلماسی مشکلدر وجسممی چوبه دوندردیلر هر بارکه
اغوالرینی قصد ایتدم قبل باریدن اشارت قیلدیلر ایله قلبم طوتوشه یازدی دیدی بونك اوزرینه
بیدار اولوب فی الحال لباسمی کیوب کیجه وقتی مسجد مذکوره واروب اوچ نفس نفیسی
کوردمکه مراقبه اوزره متوجها الی القبله اوطوررلر وقتا که مسجده دخولمی حس ایلدکلرنده
ایچلرندن بری ابلیس ایله رؤیامده سبق ایدن ماجرایی کشفله ای ابا القاسم سکا هر نه شی
سویلرلرایسه قبولمی ایدرسن بیوردیلر بیوردی (مسجد مذکورده اول کیجه بولنانلر ابو حمزه
وابو الحسن النوری وابو بکر الدقاق اولدقلری مرویدر (محمد بن قاسم الفارسی رحمه الله حکایه ایدرکه
جنید قدس سره‌نك بریه‌ده خلوت وانزوالری ایچون اعتیاد ایلدکلری موضعده لیلهٔ عیدده
بیتوتت ایلمشلر برده علی السحر عبایه صارنمش بکا ایده‌رك * بحرمة غربتی کم ذا الصدود *
الا انعطف علی الانجود * سرور العید قد عم النواحی * وحزنی فی ازدیاد لا یبید * فان کنت
اقترفت خلال سوء * فعذری فی الهوی ان لا اعود * قولیله مناجات ایدر برشاب کورمشلر
مأل ابیات غربتم حرمتنه نه زمانه قدر بندن بو اعراض یعنی یارب بنی عفو ومغفرت ایله وبکا
مرحمت وجود ایله سرور عید جوانب ونواحی یی احاطه ایلدی یعنی هرکس مسرور لکن
بنم حزنم ازدیادده اوله‌رق منقطع اولماز هرنقدر خلال سوء یعنی بد قرین اولان ذنبی اتیان
وکسب ایتدم ایسه‌ده من بعد محبتدن عودت ایتمامکده‌در عذرم یعنی اعتذار محبتکده حاصلدر
یاخود هواده یعنی نفسمك میل ایتدیکی مناهی‌یه عودت ایتمامك اوزره ندامت دائم واعتذار
ایده‌رم دیمك اوله (سید الطائفه جنید قدس سره حضرتلرینك بغدادده ارتحاللری ایکیوز
طقسان یدی تاریخنده‌در التمش بیك مقداری رجال صلات جنازه‌لرینه حاضر اولدیلر
روح الله تعالی روحهم وافاض علینا فتوحهم (صاحب مستطرف دیرکه بنم دخی صحبتیله

اغتنام ايلديكم مشايخ عظامدن بريسى العالم العلامة العامل ابو المعالى وابو الصدق ابو بكر بن
عمر الطريني المالكيدر قدس سره اهل ضلال و بدعتى قامع اولديغى حالده زمانلك زهد
وورعده اوحدى ايدى اسرار ظاهره و بركات متواتره لرى اولوب حضرا وعربا خلايق امر
معروفنه فرمانبر وشرقا وغربا ذكر بالخيرى روشنتر ايدى ملوك وامراء باب كرامتنه التجا
وكندويه مريد اولمغى رجا ايدرلر ايدى بويله ايكن اقتصاد اوزره اولوب اكثريا كللرى مباحدن
اولان نبات ارضدن ايدى هر مكروب باب فيضنده فرج بولور وهر صاحب حاجت فتح مقصود يله
مسرور اولوردى نوافل عباداتى محافظ وفرائضه ملازم ايدى علم حقيقت و اسرار طريقتدن
احوال كثيره سى اولوب مكاشفات واحوال وكراماتنى غاياتسز كوردك اكر مناقب جليله سنك
جمله سنى يكان يكان ذكر ايتسك كلام اتساع بولوب مستقل كتاب اولمغه محتاج اولمغله ترجمه سنك
اجماليله اكتفا اولندى رضى الله عنه وارضاه وجعل الجنة منقلبه ومثواه واعاد علينا من بركة
الاولياء والصالحين وصلى الله على سيدنا محمد وآله وصحبه وسلم صلاة وسلاما دائمين الى يوم الدين

الباب الحادى والثلثون

اشبو اوتوز برنجى باب مناقب صالحين وكرامات اوليا بياننده در (صاحب مستطرف اشبو بابده
كراماتى تعريف وتفصيل ايتميوب همان كرامات اوليا انكار اولنماز ومناقب روشندلان حصره
كلمز ربمز تعالى يوم محشرده سايهٔ پيغمبريده جمله مزى اولياليرى ايله حشر ايلسون آمين دعاسيله
اكتفا ايتمش ايسه ده كرامت مسائل اعتقاديه دن اعتنايه شايان بر مطلب نفيس اولمغله اسعد
فقير شرح مواقف وشرح عقايد ودر مختار كبى مطولات ومعتبراتدن ملخصا ترجمه بر له اول مبحثى
تفصيل ايدوب ديركه * معلوم اوله كه كرامت ترك وفعل وقولده حق تعالانك خلقيله دائما ومكررا
ناسدن صدورى معتاد اولان امور حادثه دن خارج امتناع ذاتيسى اولميه رق ظهور ايدن اموردركه
بوكا علم كلامده خوارق عادات ديرلر واشبو خارق عادت التى نوعدر يعنى اكر دعواى نبوت ايدن
ذات شريفدن صدور ايدر ايسه معجزه وقبل البعثة والدعوى صدور ايدر ايسه ارهاص
وبر نبى يه تابع اولوب بارى تعالانك ذات وصفاتنى بحسب الطاقة البشرية عارف وطاعاته مواظب
ومعاصيدن صميمى مجتنب ولذات وشهواته انهماكدن معرض ذاتدن صدور ايدر ايسه كرامت
و بعناية الله تعالى مكاره ومحنتدن رهاياب اولمق ايچون عوام مسلميندن ظهور ايدر ايسه معونه
وايمان وعمل صالحه مقارن اولميان شخصدن بحكمة الله تعالى مقصودينه مطابق اوله رق
صدور ايدر ايسه استدراج ومقصودينك خلافنه ايسه اهانت ديرلر (واشبو كرامتك حق اولديغنه
نقل وعقل شاهددركه حضرت مريم رضى الله تعالى عنها ايله حضرت سليمان عليه السلامك
وزيرى آصف بن برخيا قدس سره نبى دكللر ايكن كندولرندن كرامت ظهور ايلديكنى قرآن
كريم ناطقدر ونقدر تفاصيلى آحاد ايسه ده مطلقا حقيقت كرامت اكثر اصحاب كرام وتابعلرندن
صدور ايلديكى متواتر اولديغى ثابت وواقعدر (وحكمادخى ترك وفعل وقول جهتلرندن خارق
عادهنك سببى بياننده ديديلركه يا فيض فياض تعالى شانه يا اصل فطرت نفس زكيه ده كدورات
بشريه نك صفوتندن ياخود مجاهده وقطع علايق ايله تصفيه دن ناشى اول نفس عالم قدسه
منجذب اولوب اول انجذاب ايله مادهٔ بدنى تحليله مشغول اولدقده تركه دائر خارق عادت كندندن
صدور ايدر بونك مثالى خسته لرده مشاهده دركه نفس مريض مرضه مقاومت ايله يعنى مرضى
تحليل ايله مشغول اولدقده اول مرض بدل ما يتحلل تناولندن كندويى منع ايتمكله اكلى ترك
ايدر تركى شول صورتده اولوركه حال صحتنده مدت مرضنده ترك اكل ايتديكى ايامك عشرى
قدرينى ترك ايتمش اولسه هلاكه مؤدى اولور اشته مرضده خارق عادت اوله رق بو ترك جائز

اولديغى صورتده سلك ملاء اعلاده منخرط واول عالم لطيفه متوجه اولانك حقنده جائز اولديغى
اولادر نيجه جائز اولماسونكه مرض طبيعته معتاد وقوايى مضعف اولمغله تعادل اركان بدن
ايچون رطوبات مطلوبه يه احتياج اشد واقوادر بويله ايكن غداسنى ترك ايدر يا اهل دين قويمدن
ملاء اعلايه متوجه اولانكه انوار قدسيه ايله لذات روحانيه بولوب اول لذت (ابيت عند ربى
يطعمنى ويسقين) حديث شريفى اشارت ايتديكى اوزره غداسى مقامنه قائم اولور ايكن ترك
بوندن خارق عادت انك حقنده جائز اولديغى اولادر و بو حال ايله متصف اولان ذاتدن بقدرة الله
تعالى ولطفه اخبار بالغيب كبى قولا وشق بحر كبى فعلا خوارق ظهور ايده جكى جائز وواقعدر
زيرا نفس تقيه سى شواغل بدنيه دن ملكيهٔ سماويه يه منجذب اولوب انده اولان صور ايله منتقش
اولور كه اول صور لسان شرعده لوح محفوظ ايله معبره در واول صورت متخيله حس مشتركه
انتقال ايتمكله اندن خبر ويرر ونفسنك اشبو قوت روحانيه سيله اجزاء بدننده تصرف ايتديكى
كبى مادهٔ عناصرده دخى تصرف ايدوب خوارق عادات فعليه كندندن صدور ايدر (معتزله
طائفه سى وليدن يعنى نبى يه تابع ذاتدن كرامت ظهورينى نبى يه مشتبه اولور زعميله انكار ايتديلر ايكن
بو قول باطلدر زيرا امتدن اولان وليدن ظهور ايدن خارق عادت تابع اولديغى رسولك معجزه سيدر كه
بو ظهور ايله ولى اولديغى ظاهر اولور وولى اولمسى انجق ديانتده محق اولديغيچوندر وديانت ايسه
قلب ولسانله رسالت رسولى اقرار وتصديق وامرينه اطاعت ونهيندن مجانبتدن عبارتدر حتى
بو ولى يعنى كندندن خارق عادت صدور ايدن نفسنده استقلال وعدم متابعت نبى ادعا ايدر ايسه
ولى اولميوب بلكه كافر اولمغله خارق عادت كندندن كرامت طريقيله ظهور ايتميوب استدراج
اولور والحاصل خارق عادت استرسه نبيدن بالذات صدور ايتسون استرسه امتنك برندن صدور
ايتسون نبى يه نسبتله معجزه وولى يه نسبتله اول نبى سايه سنده كرامت اولور وولى دعواى نبوت
ايتمديكندن نبى يه مشتبه اولماز (ودخى معلوم اوله كه حنفيه دن بعضيلرى احياء موتى وعصايى
حيه يه قلب وانشقاق قمر والدن صو آقتمق وجمع كثيرى طعام قليل ايله طويورمق كبى عظائم
خوارق عاداتك كرامة وليدن صدورينى انكار ومعتقدينى تكفير ايدوب حتى زمان يسيرده طى
مسافهٔ بعيده (ذويت لى الارض) حديث شريفنده مفعولى تقديم ايله ظاهرا حصر اولمغله
نبى يه مخصوصدر ديديلر (لكن كبار حنفيه دن قاضى ابو زيد مشرقده كائن كيمسه مغربده متمكنه
بر خاتونه عقد اولنسه يوم عقددن التى ماه مرورنده هنوز زفاف متحقق دكل ايكن اول خاتون
بر ولد كتورسه نسبى مشرقليدن ثابت اولور كرامة طى مسافه اولنديغيچون دليليله مستدل
مسئله دلالتنجه جائزدر ومعتقدى اكفار اولنماز ديمشدر واشبو مسئله تاتارخانيه ده جواز طى مسافه يى
مثبتدر ديو مصرحدر (امام الحرمين مادامكه خارق عادتده مثلى اتيان اولنميه جغنه قرآن كريم
كبى نص كتاب اولميان امورك بالاطلاق معرض كرامتده صدورى جائزدر ديوب بعضيلرينى استثنا
ايتمامشدر (وعقائد صاحبى مفتى الثقلين عمر النسفى حضرتلرينه كعبهٔ مكرمه بعض اولياىى زيارت
ايدر ديو حكايه اولنان قولده جواب باصواب كرندر ديو سؤال اولندقده كرامت طريقيله اهل
اللهدن نقض عادات صدورى اهل سنت عندنده جائزدر ديو جواب ويرمش (وامام محمد
حضرتلرى كراماتى تخصيص ايتميه رك بز كراماته ايمان ايدرز بيورمشدر (وثقاتدن امام دميرى
حيوة الحيوان نام مشهور كتابنده وامام بيهقى دلائل النبوه سنده ابن ابى بشر نخعى يه اسناد ايله
اهل يمندن برذاته ملاقات ايلدك وقت ظهر خلا لى راكب اولديغى حمارى هلاك اولدى
فى الحال ذات مومى اليه توضى وصلاتى ادا ايدوب يارب بن سنك رضاكى تحصيل ايچون مجاهدم
وايمانم واردركه موتايى احيا وقبورده اولنلرى بعث ايدرسن بنى براحد التجادن وارسته ايدوب

بو حماری احیا ایله دیو دعا ایتدکده فی الحال حیات بولدی دیدیکنی بعد التحریر امام مشار الیه اشبو اسناد صحیحدر و بو مقوله کرامت یعنی محمد امتندن موتایی حق تعالی اکا احیا ایدر کیمسه بولندیغی حیثیله صاحب الشریعه نك معجزه سیدر و اول یمنینك اسمی بنانة بن یزید النخعیدر دین اول حماری کوردم دیمشدر (و بر وجه محرر کرامتله معجزه یه التباس عدم دعوای نبوت قیدی ایله منتفی اولور اکر ولی دعوای نبوت ایدر ایسه وقرآن کتوردم دیرسه مخالف نص کتاب اولدیغندن فی الحال کافر اولوب کرامت کیرو قالور فکیف که ملتبس اوله (ودخی معلوم اوله که قدیما و معاصرا بعض متفقه کرامت والیدن حیاتنده صادر اولوب بعد وفاته صدور ایتمز دیرلر بو خود مکابره در زیرا انسان تصرفاتی روحی تصفیه سیله ایدر عالم بقایه عازم اولمغله روحنك تصرفی مضمحل اولیوب بلکه دخی زیاده قوت بولور حیاته حصر ایتمك دعوی بلا دلیلدر بعد الارتحال روحك تصرفی اعظم کراماندر (حتی ابن کمال حضرتلری (اذا تحیرتم فی الامور فاستعینوا من اهل القبور) حدیث شریفنی تصحیح و تفسیرنده بیورمشدر که معلوم اوله که نفس ناطقه نك بدنه تعلق حب تام و عشق شدیدك معشوق و محبوبه تعلقنه مشابه اولوب انسان وفات ایدوب نفسی بدندن مفارقت ایتدکده اول میل و عشق انجذابی قوی اولدیغی حالده باقی قالور که بو سببدن میتك کمکلرینی قیرمق و قبرینه باصمق خصوصلرنده نهی نبوی صادر اولمشدر بناء علیه قوی النفس کامل الجوهر و شدید التأثیر بر ذاتك قبرینه انسان کیدوب برازتوجه و توقف و اول تربه دن نفسی تأثر ایتدکده اشبو زائرك نفسنده اول تربه یه بر تعلق حاصل اولور و یا صاحب تربه نك نفسنده دخی بر وجه محرر اول تربه یه تعلق اولمغله بو صورتده ایکی نفسك بینلرنده بر ملاقات روحانیه حصول بولوب و بو طریقله زائر و مزورك روحلرینه اول زیارت حصول منفعت کبرا و بهجت عظمایه و دخی قبوله احری نیجه اسرار اخرایه سبب اولور که اشته زیارت موتانك مشروعیتنه سبب اصلی بودر (حتی امام فخر الدین الرازی مطالب عالیه نام کتاب جلیلنده ارسطالیس حکیمك شاکردلری بر بحث غامض مشکلی حل ایده مدکلری وقتده استادلرینك قبرینه کیدوب اوراده بحث ایلدکلرنده حل اشکال ایلدکلرینی استماع ایتدم دیو ذکر ایتمشدر و بونك سری بودر که زائر ایله مزورك نفسلری شعاعلری بر برینه منعکس اولور حیثیتده قارشو قارشویه وضع اولنمش ایکی عدد مجلا مرآته بکزر که زائر حیك معارف و علومی و جناب حقه خضوع و قضاسنه رضادن ناشی حاصل اولان اخلاق فاضله سی کندندن مزورك روحنه منعکس و اول مزورك دخی معلومات مشرقه و آثار قویه کامله سی کندندن روح زائرحیه منعکس اولوب بو شیوه ده اولان دعا مستجاب اوله جغی وارسته بیاندر و بونی مؤید صاحب الاعلام نام ذات ارواح مؤمنینك قبرلرینه بر نسبت خاصه مستمره لری واردر که انکله قبرلرینی زیارت ایدنلری بیلورلر و سلاملرینی آلورلر دیمشدر (و بونی حافظ عبد الحق اشبیلی کتاب العاقبه سنده ابی عمر بن عبد البردن اول دخی ابن عباسدن رضی الله تعالی عنهما صحیح الاسناد اوله رق (ما من احد یمر بقبر اخیه المؤمن کان یعرفه فی الدنیا فیسلم علیه الاعرفه ورد علیه السلام) حدیث شریفی تأیید ایدر دیو ب بکا شیخ فخر الدین غضنفر تبریزی بن بر مسئله ده استشکال ایتدیکمده شیخمك قبرینه واروب حال حیاتنده معتادم اولدیغی اوزره آداب ایله اوطوروب مسئلهء مذکوره یی تفکر ایدر ایدم اوراده بکا حل اولور ایدی و بو مرارا مجربمدر دیدی دیدیکنی کتاب مذکورده تحریر ایتمشدر انتهی کلام ابن الکمال (حموی حنفی فاضلك دخی بعد الانتقال روح ولیدن ظهور کرامتك جوازینه رساله مخصوصه لری واردر اشته بعد الوفاة بقدرة الله تعالی تصرفات اولیاء بو تحقیقدن ظاهر اولور وهر فنونه احاطهء تامه سی مسلم عالم اولان وصاف الحضرة مولانا عبد الله بن فضل الله مرحومك

تجزبة الامصار و تزجیة الاعصار نام تاریخ معتبر مشهورنده بالمناسبه یازرکه (خفی اولمیه که نفوسك تأثیراتی و ارواحك امدادی واقع و حقدر زیرا مبدأ اول که منبع فیضان نور و علی الاطلاق جمیع موجوداتی محیط اولان علم ازلیسی سبب وجود ممکناتدر عقول عشره ده بر تأثیر خلق ایدوب شویله که عقول نفوسی و نفوس اجرام سماویه یی اختیار دوری ایله تحریك ایدر پس اجرام علویه فلك قمرك تحتنده اولان عالمه مؤثر اولوب و عقل عاشر که فلك قمره مختصدر نفوس انسانیه یه ﴿یکاد زیتها یضیء ولو لم تمسسه نار نور علی نور یهدی الله لنوره من یشاء﴾ مشکاتندن یعنی جناب فیاضك عنایت ازلیه سیله مفیض نوردر و نفوس سماویه و ارضیه و عالم کبیر و انساندن عبارت اولان عالم صغیر بینلرنده جوهریت و دراکیتده مناسبت و مماثلت محققان نزدنده محققدر بنابرین نفوس کامله اربابنی زیارت و ارواحلرندن بالاستمداد طلب خیر و یا دفع شر ضمننده تربهء ایشانده دعا مقبول خدا اوله جغی بی ریبدر زیرا انلر جواهر عقولله تجوهر ایتمش اولملری ایله مبدأ فیاضه مناسبت تامه لری درکاردر لکن استمداد جانبنده یعنی زائر و مستمدده تأثیر تفاوت اوزره اولوب اکر زائر تخالط امور مادیه دن اعراض اوزره اولور سه دعاسنك تأثیری روح مزورك انعکاس تامیله فی الحال وقوع بولور و الا صورت تراخی کوستر انتهی کلام الوصاف ملخصا و مترجما (اهل سنت کرامت ولیده اشبو دلیله محتاج دکلدر لکن معقولاتله اوغراشانلره اشته متکلمین اهل سنت کبی حکما بینلرنده دخی کرامتك تحقیقی و روحك بعد مفارقة البدن تصرفی متفق علیه در دیو اقوام ایچون * خذ ما صفا دع ما کدر * دیه رك نقل اولنمشدر (ودخی معلوم اوله که عصمت انبیای عظام صلوات الله وسلامه علیهم اجمعین حضراتنه مخصوص و اولیادن مناهی صدوری جائز و واقعدر حتی ابا یزید بسطامی حضرتلرندن عارف باللهدن زنا صادر اولورمی دیو سؤال اولندقده ﴿وکان امر الله قدرا مقدورا﴾ آیت کریمه سیله جواب ویرمشدر (عبد الغنی نابلسی قدس سره فیض الرحمن نام کتابنده یازدیغی اوزره اولیاء کرام محفوظدر دیدکلری انلردن اصلا کناه صادر اولماز معناسنه دکلدر زیرا اول معنی بعینه معصومك معناسیدر بلکه معناسی اولیا که اهل شهود و تصفیه در انلردن کناه صادر اولدقده ندامت و توبه لری سائر غافلینك توبه و ندامتی کبی اولمیوب فی الحال عن صمیم البال حزن و اسفله توبه ایدوب (التائب من الذنب کمن لاذنب له) تزکیه سنه مظهر اولملری ایله موفقدرلر و بو معنایی امام ربانی و مجدد الف ثانی الشیخ احمد فاروقی حنفی سرهندی حضرتلری قدس سره معارف لدنیه نام رسالهء کامله سنده تأیید ایتمشدر الی ههنا الحاق الفقیر (صاحب المستطرف دیرکه مالك بن دینار حضرتلری بیوردیلر که بصره ده باران منقطع اولوب مرارا و کرارا استسقا ایچون خروج اولنمشیکن اثر اجابت مشاهده اولنمدی بو حال اوزره بر کون علی السحر ابن عطاء سلمی و ثابت البنانی و یحیی البکا و محمد بن الواسع و ابو محمد السختیانی و حبیب الفارسی و حسان بن ثابت بن ابی سنان و عتبة الغلام و صالح المزین بالمعیه بصره نك خارج شهرده واقع نمازکاهه چقدق مکتبدن صبیانلر دخی کلدیلر استسقا و دعایه مشغول اولدق نصف نهار اولوب دخی اثر اجابت مشاهده اولنمدیغندن خلق طاغیلوب بنم ایله ثابت البنانیدن غیری بر فرد قالمیوب جمله سی محللرینه عودت و بز نمازکاهده بیتوتت قصدیله اقامت ایلدك ظلام لیل اولدقده اوزرنده تلبس واکسا ایلدیکی عبانك قیمتی ایکی درهم ایتمز ساقلری اینجه یوزی کوکلی بر عبد اسود ظاهر اولوب توضی و بعده محرابه توجه و خفت اوزره ایکی رکعت صلاتی ادادنصکره وجهنی سمایه رفع ایدوب یارب و یا الهی نه زمانه قدر ذاتکه نفع و فائده سی اولمیان شیئی امکاث ایدوب قوللریکی رد ایدرسن نزد معنویکده اولانه دو کمکمی کلور و خزائنك نقصانمی بولور اولدی

بن قولكه اولان محبتك حقیچون بو ساعتده یاغمور ایله قوللریكی سق ایله دیو مناجاته باشلیوب
هنوز نیازی تمام اولمادن سما بولوتلنوب قربه‌لردن بوشانور كبی رحمت نازله اولدی مالك بن
دینار دیركه بو وجهله بی پروا مناجات ودعاسی وسوء ادبانه معامله‌سی بكا خوش كلمدیكندن
اعتراض كونه یا اسود سویلدیكك سوزدن حیا ایتمزمیسن دیدم موجب حیا اوله‌جق نه سوز
سویلدم دیدكده بكا محبتك حقیچون دیدیككدر زیرا الله ذوالجلالك سكا محب اولدیغنی
بیلورمیسن بوغایه حكمدر دیجك * تنح عنی یا من اشتغل عنه بنفسه افتراه بدأنی بذلك الا
لمحبته * یعنی بندن اوزاق اول نفسنه اشتغال ایله حقدن دور اولان كیمسه جناب حق
بنی كندویه محبته مقارن اوله‌رق انجق محبتی ایچون خلق ایلدیكنی بیلمزمیسن دیدی (قلت)
بوندن مراد حضرت اسود ﴿ وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون ﴾ نصنك اقتضاسیله
﴿ یحبهم ویحبونه ﴾ نظم كریمنك صراحتنه اشارتدر انتهی (بعده اسود قدس سره العزیز
جناب ذو الجلالك بكا محبتی ذات مقدسی شانجه و بنم حقه محبتم دخی مقدارمجه در دیدی
مالك بن دینار دیركه وقتاكه اول اسود انوردن اشبو جواب عارفانه‌یی اشتدكده اعتراضمه
ندامت برله یرحمك الله برجلسهٔ خفیفه یورك مهر عرفانكزدن اقتباس ایده لم دیدیكمده بن عبد
مملوكم مالك صغیریمه دخی اطاعت فرضدر دیوب منصرف اولدی بندخی رفیقم ایله اوزاقدن
كوزده‌رك تعقیب ایلدك كوردك كه بر نخاس یعنی اسیرجینك خانه سنه دخول ایتدی وقتاكه
صباح اولدقده نخاسه واروب یرحمك الله خدمت ایچون برغلام اله جغم حاضرده وارمیدر دیدم
نعم صاتمغه آماده یوز غلامم واردر دیوب بربر بكا عرض ایلدی عدد غلام بیتشه یتوب
ایچلرنده حبیبم یعنی غلام اسود مرقومی كورمدیكمدن وقت آخرده باقیلور دیوب خانهٔ نخاسدن
چقركن وراء دارده برخراب اوطه درونده اسود مطلوبی كوردمكه نماز ایله مشغولدر اشتد
ورب الكعبه دوستم دیوب و فی الحال نخاسه واروب شو غلامی بكا صات دیدیكمده نخاس بكا
ای ابا یحیی بو غلامك كیجه وكوندز بكا وازوادن غیری نسنه‌یه همتی یوقدر یعنی خدمته یارامز
دیدی بندخی سن بهاسنی آل قصورینه قارشمه دیدیكمده اسودی چاغردی اولدخی كلوب
متناعس اوله‌رق یعنی فتور اوزره طوردی نخاس ذمتنی عیوب دعواسندن بعد الابرا دیلدیكك
مبلغه آل دیدی یكرمی التونه آلدم واسمكز ندر دیو صوردیغمده میموندر دیدی دستندن طوتوب
منزله كتورركن بكا دونوب ای بنم كوچك مولی وسیدم بنی نیچون اشترا ایلدك بنم خدمت
مخلوقه صلاحیت ولیاقتم یوقدر دیدكده بندخی والله العظیم ای سیدم بن سنی انجق سكا
بالذات خدمت ایتمم ایچون الدم یوقسه سنی استخدام ایتمك قصدیله اشترا ایلدم دیدیكمده
بو محبته سبب ندر دیدكده ای سیدم و حبیبم سن دون كیجه نمازكاهده بزمله برابر دكلیدك
دیدیكمده سن ماجرایه مطلع اولدیغمی دیمجك یاسیزه نمازكاهده اولان مناجاتكزده اول
امرده معارضه‌یه جراءت ایدن بن ایدم دیدم سكوت ایدوب یوله روان اولدیغمزده بر مسجد
اوكنه كلدك دخول مسجده استیذان ایتدی بندخی یورك دیدم كیردی وایكی ركعت تحیهٔ
المسجد قیلوب عقبنده الهی وسیدی بیمزده اولان سره سنك غیرك مطلع اولدی بوندنصكره
حضورم وتعیشم كوزل اولماز ذات اجل واعلاكه قسم ایدرمكه بو دقیقه‌ده روحمی قبض ایده سن
دیوب سجده‌یه واردی برمقدار انتظار ایتدم سجده‌دن باشنی قالدرمدی تحریك ایلدیكمده
روحنی صاحبنه تسلیم ایتمش بولدم رحمة الله علیه ید و پایلرینی تمدید وچكه سنی باغلرایكن
روی شریفلرینه نظر ایلدمكه كول ورنك سیاهه رنك بیاض غلبه ایلمش یعنی سیاه اولمغله
وجهی قمر كبی لمعان ایدر او اثناده برشاب انور یدنده مسك وعنبر ایله تعطیر اولنمش كفن ایله

ظهور ایدوب السلام علیكم و رحمة الله و بركاته حق سبحانه و تعالی قرنداشمز میمون حقنده
سزك و بزم اجور ومثوباتمزی اعظام و اكمال واتمام ایلسون شو كفن ایله تكفین ایله
دیوب ایكی ثوب ویردیكه دنیاده اول ثوبلرك مثلنی كورمدم انلر ایله تكفین واداء صلات جنازه
دنصكره قبره دفن ایلدك والان قبر شریفلریله تبرك واستسقا والله تعالادن مقاصد وحوایجك
قضاسنه توسل اولنور رحمة الله تعالی علیه دیو مالك بن دینار حضرتلری روایت ایتمشدر
(قلت) اهل تحقیق بیانی اوزره قوللرینه حق سبحانه و تعالی حضرتنك محبتی قلبلرندن
حجاب غفلتی كشف و رفع و بساط قرب معنوی‌یه تمكنلرینه تمكین احسان ایتمكدن عبارتدر
زیرا حق تعالانك رحمت ومحبت وغضب كبی صفاتله موصوف اولدیغی منصوص ایسه‌ده
مبادی اعتباریله اولمیوب غایات اعتبار ایله در كه بونلرك مبادیلری رقت ومیل قلب وغلیان
دمدر احوال مذكوره بو اعتبار ایله مخلوقك حالیدر لكن غایاتلری كرم واحسان وعقاب اولمغله
اشته بو اعتبار ایله متصف اولور ودخی جناب باری تعالی وتقدسك قولنه محبتی اولدیغنه علامت
اول قوله دار غروردن تجافی ونفرت وعالم نور وسروره ترقیسنه وشهود حق ایله انسیت وماسوادن
وحشتنه توفیق احساندن عبارتدر واشبو معناده بعض عارفین * اذا اردت ان تعرف مقامك
فانظر فیما اقامك * دیمشدر یعنی اگر مرتبه ومقامكی بیلمك دیلرایسك مولای متعالك سنی اقامه
ایلدیكی مقامه یعنی افعالكه نظر ودقت ایله دیمكدر انتهی (ابراهیم الخواص قدس سره نك
خواص مریدلرندن حذیفة المرعشیدن كرامات شیخدن نه مشاهده ایتدیكز دیو سؤال اولندقده
مكهٔ مكرمه‌یه معیتلرنده عازم ایكن یولده براز ایام طعامسز قالدق بو حالده كوفه‌یه اوغرایوب
برخراب مسجده قوندق حضرت شیخ بكا نظر بیوروب یا حذیفه سنده آچلق اثری مشاهده
ایده‌یورم بیوردقلرنده بندخی مشاهده بیوردیغكز كبیدر دیدم بكا بر دوات وكاغد بول دیو امر
ایلدكده احضار ایلدم كاغده * بسم الله الرحمن الرحیم انت المقصود الیه بكل حال والمشار الیه
بكل معنی * عبارهٔ شریفه سنی یازوب و * انا شاكر انا ذاكر * انا جایع انا ضایع انا عاری *
هی ستة وانا الضمین لنصفها * فكن الضمین لنصفها یا باری * مدحی لغیرك لهب نار خضتها *
فاجر عبیدك من لهیب النار * مناجات منظومه سنی اوقودیلركه مألی ای جناب متعال
بن قولك حامد وشاكر وذاكر وآچ وضایع وچپلاغم اشبو احوال كه التی شیدر نصفی كه حمد وشكر
وذكردر بونلره بن ضامن ومتعهدم ونصف دیگری كه جوع وضیاع وعریاندر بونلره‌ده یارب
سن لطفا وكرما ضامن اول سنك غیریكه مدح وثنا یعنی مخلوق وماسوایه التجا علوناردر لطفك ایله
بو قولجغكزی او لهیب ناردن قورتار دیمكدر (لاحقه) اسعد فقیر دیركه عبید عینك ضمیله عبدك
اسم تصغیریدر عینك فتحیله فعیل وزننده عبید عبدك جمعلرندندر بویله ایكن اكثر ناس مفرد
مقامنده كلان تصغیری عینك فتحیله اوقورلر لكن خطادر فتبصر (راوی حذیفه دیركه بعده
حضرت شیخ رقعهٔ مذكوره‌یی یعنی كاغدی بكا ویروب قلبكی حقدن غیری‌یه ربط ایتمیه‌رك
بورادن چیقوب ابتدا كیمه ملاقی اولور ایسك اكا ویر دیو امر بیوردیلر بندخی مسجددن چقدم
وابتدا بر بغله‌یه بینمش بر رجله ملاقات ایتمكله اكا ویردم رجل مرقوم اخذ و قرائت ایدوب اغلمغه
باشلدی و بو رقعه‌یی یازان نه‌ده در دیو صوردی بندخی فلان مسجدده دیدیكمده همان قویندن
التیوز درهم طولوسی بر صره چیقاروب بكا ویردی آلوب عودت ایلدم اثنای راهده بر رجل
كوروب دراهمی ویرن كیمسه‌یی صوردم نصرانی اولدیغنی خبر ویردی حضرت شیخه واروب
قضیه‌یی خبر ویردیكمده دراهمی مس ایتمه‌مدی و ویرن كلور بیوردیلر واقعا بر آز مدت مرورنده
بغله سی اوزرنده كلوب قرب مسجدده نزول وتواضع ایله دخول وتحنن ومحبتله حضرت شیخه

صار يلوب سرفيض افسرودست كرامت پيوستنى بوس وتلثيم و* اشهد ان لااله الاالله وحده لاشريك له واشهد ان محمدا عبده ورسوله * ديوب توحيد بارى ونبوت ختم رسالتى تصديق وتسليم ايلدى فى الحال حضرت شيخ دخى سرور و فرحندن بكايه باشليوب * الحمدلله الذى هداك للاسلام وشريعة محمد عليه الصلاة والسلام * ديوتهنيت وتبريك ايلديلر ديو مشاهده ايلديكى كرامتى حذيفه قدس سرهما نقل ايتمشدر (بر وايدن منقولدر كه بن اوائل حالمده مصر قاهره ده بحر نيلده ملاح يعنى قايقجى اولوب خلقى نيلك جانب غربيسندن شرقيسنه وشرقيسندن غربيسنه اجرتله طاشيوب آنكله تعيش ايدردم بركون زورقده مشترى يه مترقب ايكن اوزرنده بمالى برعبا والنده برچناغله برعصا بر پيرنورانى لقا ظهور ايدوب بكا سلام ويروب بندخى ردسلام ايلدكدنصكره بروجه حسبى بنى شو جانبه كتورر ميسن ديدى بندخى نعم ديوب واكوب استديكى جانب غربى يه كتوردم چيقه جغى خلالده بكاسكا تحميل ايده جك برامانتم واردر ديدى ندرديد يكمده يارين اويله وقتى بنى شواغاجك آلتنده وفات ايتمش بولورسن لكن اونودرسن الهام اولنديغكده اورايه كل وبنى غسل وباشمك آلتنده بوله جغك كفن ايله تكفين وصلاتمى قيل وبنى شجرهٔ مذكوره تحتنه دفن ايله واشبوعبا وعصا وچناغك طالبى كلدكده اكا ويرو تحقيرايلمه ديو بكاوداعله كندى كلام وحالنه متعجبا كيجه لبوب وقتاكه صباح اولدى تنبيه ايلديكى وقتى كوزتمكده ايكن كشفلرى كبى اونودوب عصره قريب تذكر ايتديكم كبى سرعتله واروب تعيين ايلديكى اغاجك يانده نعشنى وباشلرى آلتنده مسك رايحه لو برجديد كفن بولدم ودرعقب غسل وتكفين ايلدم بعدالفراغ يانمده هيچ معارفدم اولمدق برجماعت عظيمه ظهور ايدوب انارله صلاتنى بعدالادا وصيتى اوزره شجره نك تحتنه دفن ايدوب جانب شرقى يه عودت ايلدم اول كيجه اويويوب وقتاكه فجرطلوع ايدوب اورتالق سچلدكده بنى اسئيه رك برشاب امرد ظهورايلدى كوردمكه تارى يعنى طنبورى قولطوغنده الدرى قنالى ميانده اتكلك صبيان ملاهى يعنى كوچك ورقاصلردن بريسيدر كلوب بعدالسلام تعيين نام ايله اى ملاح سن فلان بن فلان دكلميسن ديدى اوت ديد يكمده اماناتلرى ويرديوذكر اولنان عبا وعصا وچناغى استدى بندخى اى اوغل بواماناتلرك بنده اولد يغنى ندن بيلورسن ديدم صورمه ديدى ابرام ايلديكمده بن برشى بيلم فقط فلان تاجرك زفاف وليمه سى جمعيتنده مؤذنلرك صباح اذانلرينه قدر رقص ايدر ايدم عند الاذان براى استراحت اويقويه وارديغمده بر رجل كلوب بنى اويقودن اوياندردى و حق سبحانه وتعالى فلان ولينك روحنى قبض ايلدى وسنى ولايتده انك مقامنه اقامه ايلدى شمدى كيت فلان بن فلان ملاحى فلان محلده بول وشيخ متوفانك سكا ديديكى اوزره امانت ايلديكى اشياء مذكوره يى آل ديوتنبيه ايلدى ديدى بندخى اماناتلرى ويرديكمده فى الحال صيو نوب وبونلرى ديلديككه تصدق ايله ديواثواب مزينه سنى هبه ايدوب قايغمه آتوب وعباء مرقعى كيوب عصاء وچناغى آلوب روح روان كبى كتدى وبنى محروق الفؤاد براقدى بندخى حيف نعمدن محروم اولدم ديو يانه رق ياقيله رق اخشاملدم كيجه اولوب خوابه وارديغمده جناب واجب الوجود جل وعلا حضرتلرينى عالم منامده مشاهده ايتدم بكا اى قولوم عصياندن توبه ورجوع ايله بكا توجه ايدن برعبدمه احسان ايلديكم بورتبه يى چوقمى كوررسن بونم فضل واحسانمدر ارادهٔ عليه م تعلق ايلديكى قوللريمه اعطا ايدرم بن فضل وكرم عظيم صاحبى عظيم الشانم بيوردى ديمشدر (كرامات اوليادن اوله رق ابو اسحق الصعلوكى حضرتلرى نقل وحكايه ايدركه برسنه حج وزيارت قصديله بلدمدن خروج ايدوب هنكام مهتاب باديه ده واله وحيران مرور ايدركن يااباسحق ديو برصداى ضعيف سمعمه واصل اولدقده

صدا جانبنى استه يه رك وارديغمده مشرف موت و مريض ونحيف الجسم واطرافنده بوعالمده عديم المثل رايحهٔ طيبه لى رياحين وشكوفه لر ايچنده اوتورر برشابى كوردم ونه مقوله آدمسين ونه محلدن اولورسن ديو صوردم اولدخى مدينهٔ شمشاطدن اولورم بلدمده عزت و رفعتده ايكن نفسم عزلت وغربت استمكله سياحته چقمشيدم بورادمه موته مشرف اولوب الله تعالايه نياز ايتمشيدمكه اولياسندن برين بكا قرين كوندر وب شودمده بكا امداد ايده رجا ايدرمكه سن اول مطلوبم اولان ولى سن ديدى بندخى برحاجت ومصلحتكز وارميدر دينجه نعم بلدمده بروالدهم وقز قرنداشلرم وار در ديدى انلره هيچ مشتاق اولديكزمى ديدم بوكون بويلرى استشمامنى اشتياق ايله انلرى ارزولدم ايدى بوحالده سباع وهوام بنى اورته لرينه آلوب بمله برابراغلديلر وكورديكك اشبوشكوفه لرى كتور ديلر ديدى راوى ابواسحق حضرتلرى ديركه بن اول غريب الديارك حالنه رقت قلبله طورركن ناكاه اغزنده بربيوك نركس دسته سى اوله رق برعظيم حيه ظهور ايدوب بكا خطا باالله تعالانك دوستنى ترك ايله زيرا اول عظيم الشان غيوردر ديدكده ايكمزه ده غشى عارض اولدى افاقت بولديغمده اول ولى بزركوارك روح لطيفنى عرشه عروج ايلمش بولدم رضى الله تعالى عنه وقتاكه بعد الحج ذكر اولنان شمشاط شهرينه دخول ايلديكمده يدنده صودستيسى اوله رق برمستوره خاتون بنى استقبال ايلديكه شاب غريب الديارك كوزلرى مشارالبهايه غايت بكزرايدى وقتاكه بنى كوردكده كنيه مله يا اباسحق غريبا ارتحال ايدن شابك شانى نيجه اولدى ديوندا وسؤال وسنك قدومكه فلان وقتدنبرو منتظر ايدم ديو بسط مقال اشتياق ايلدكده ماجرابى نقله باشليوب تا شاب مشار اليهك بويلرينى استشمامنى اشتياق ايله انلرى ارزولدم كلامنه كلديكمده اول خاتون اواه واه ديو صيحه ايتدى و والله شمى بكادخى بالغ اولدى ديوبابكابرندا ايله روحى چيقوب سمت جنته كتدى برده خانهٔ عصمت وزهادتدن كسوهٔ زهادده براز مخدرات بنات اتراب مستورات چيقوب امر تكفين ودفننى يرينه كتورديلر رضوان الله تعالى عليهم اجمعين ديدى (صاحب المستطرف اشبو حكايه ختامنده شعر * يانسيم الصبا من وادى قبا * خبرينى كيف حال الغربا * كم سألت الدهر ان يجمعنا * مثل ماكنا عليه فابى * شعرينى مناسب اوله رق تحرير ايتمشدر مأل شعر سوزناك اى بادنسيم يارك جاى اغترابى اولان قبا واديسندن اس وغربانك حالى نيجه در بكا خبرويردهر وفلكه بزه ياردم ايله اولديغمز حال اوزره جمع ايله ديوچوق رجا ايلدم صدحيفكه ابا ايتدى يعنى وفا وقبول ايتميوب دم وصالى آخرته قالدى ديمكدر (حكايه اولنديكه دينارعيار لقبيله معروف نفس وهواسنه تابع بركمسه وارايدى والده سى عفيفه وصالحه اولمغله هرنه قدر رجل مرقومه نصح وپند ايتمكده اولديسه ده منتصح ومتعظ اولمازايدى بدرقهٔ توفيق سوقيله بركون قبرستاندن كچرايكن برانسان كمكى كوروب يدينه آلدقده اوفانور عقبنده كندو يى برفكر استيعاب ايدوب نفسنه خطاباويحك يادينارسنك كمكلركده بويله چوروسه وجسمك تراب اولسه كركدر ديوب تفريطنه پشيمان اولوب توبه ورجوعه عزيمت وباشنى آسمان اجابته قالديروب الهى وسيدى مفاتح ابواب امور يمى دركاه ارادتكه براقدم بكا رحمت ايله ديوب لونى خوف الله دن متغير وقلبى منكسر اوله رق والده سنه كلوب اى والدهٔ مشفقه م برعبد مولى وافنديسندن اباق وفرار ايدوب افنديسى انى طوتدقدنصكره نه معامله ايدرديوب والده لرى دخى عبد عاصى يد مولايه كيردكده اوزرنده اولان ثيابنى صويوب قالن كبه كيديروب اولميه جك قدرقورو اتمك يديروب اياغنه والليرينه قيد وبوقاغى طقارديدكده اشته اى والدهم بكا بركبه كيدر وقورى اريه اتمكى پارچه سى يدر والحاصل عبد آبقه نه معامله اولورايسه بكاده اول معامله يى ايله ديورجا واصل ايدرمكه مولام ذلمى كوروب

بكا مرحمت ايده ديدكده مادرى دخى رجا ايلديكنى اجرا ايدر وقتا كه كيجه اولدقده بكا وعويله
باشلبوب ونفسنه * ويحك يادينار الك قوة على النار كيف تعرضت لغضب الجبار * يعنى اى دينار
نار جهنمه طاقتك وارمى غضب جباره اوغرايه جق ايشلرده نه دن بولندك ديوب صباحلره قدر
بو حال اوزره اولوردى والده سى شفقتله بركون اى اوغلجغم نفسكه براز رفق ايله ديدكده
* دعنى اتعب قليلا لعلى استريح طويلا يا اماه ان لى غدا موقفا طويلا بين يدى رب جليل
ولا ادرى ايأمرنى الى ظل ظليل اوالى شر مقيل * يعنى اى مادر مشفقه م بنى برازجك حالمه
ترك ايله تاكه نشئهٔ اخراده استراحت دائمه بوله يم آه اناجغم يارين بنم ايچون نزد رب جليلده
بر موقف طويل وار دربيلم ظل ظليل نعيمه مى مأمور اولورم ياخود شر مقيل جحيمه مى ديدى
بعده والده سى هله برمقدار استراحت ايت ديدكده * الراحة اطلب كانك يا اماه غدا بالخلايق يساقون
الى الجنة وانا اساق الى النار مع اهلها * يعنى اى والده م بنده انجق راحت طلب ايدرم كأن
سن يارين جنته سوق اولنه جق ناجيلرى كوروب و بن اهليله ناره سوق اولنورم كورر سن
ديدكده والده سى حالى اوزره ترك ايلدى اولدخى مجاهده وسلوك وقرأنله مشغول اولدى
بونك اوزرينه بركيجه تلاوت قرأن ايدركن استعيذ بالله تعالى ﴿ فوربك لنسئلنهم اجمعين
عما كانوا يعملون ﴾ نظم جليلنه كلدكده معناى تهديد احوالنى تفكر ايدرك كندى يه جذبه
وغشى كلدى فى الحال والده سى يانه كلوب ندا ايلدكده جواب ويرمدى بعده اى كوزيمك نورى
حبيبم اوغلم اين الملتقى يعنى ملاقاتمز نره ده در ديدكده ياتديغى يردن صوت ضعيف وحزين ايله
اى بنم اناجغم آه آه اكر عرصات قيامتده بنى بوله مز ايسك موكل جهنم اولان خازندن سؤال ايله
ديوب واصل الى الله اولدى والده لرى غسل وتكفين مصلحتنى تكميل ايتدردكدنصكره
خانه لرندن چيقوب اى جماعت مسلمين قتيل نار يعنى خوف الله ايله وفات ايدن مرد كاملك
صلاتنه حاضر اولك ديوندا واخبار ايلدكده هرجانبدن ناس اول قدر كلدى واقد يكه
برجنازه ده مثلى كورلمامشدر دفن اولنديغى كيجه اصدقاسندن بعضيلرى كورركه حلهٔ
خضرا كيوب جنتده صالنه صالنه كزر و ﴿ فوربك لنسئلنهم اجمعين عما كانوا يعملون ﴾
نصنى تلاوت ايدوب جناب رب متعالك عزوجلالنه قسم ايدرمكه بكا سؤال ايتدى ومرحمت
ايتدى ومغفرت ايتدى وكناهمدن كچدى والده مه بويله جه مژده ايدك ديو سپارش ايدر
(اسعد فقير ديركه) ألى نص شريف مذكورك اولى اولان ﴿ واخفض جناحك للمؤمنين وقل
انى انا النذير المبين كما انزلنا على المقتسمين الذين جعلوا القرأن عضين ﴾ نصوصى اقتضاسنجه
اى حبيبم ربكه قسم ايدرمكه ايام موسم حجده كفار قريشدن مداخل مكه يى ناسى ايمان بالرسولدن
تنفير غرض فاسديله اقتسام ايدن اون ايكى شخصه وقرأنى سحره نسبت ايدنلره اشبو اقتسام
ونسبت فعل وقوللرندن وكافهٔ كفاره كفر ومعاصيلرندن واندار بله مأمور اولديغك جميع خلقك
ايشلدكارى كافهٔ عمللرندن يوم حسابده البته سؤال ايدرم ديمكدر والله تعالى اعلم مؤمنينك محاسبه
اولنه جقلرينه آيت سابقه نك دلالت ايتديكى كبى كتب كلاميه ده مفصلا بيان اولنديغى اوزره
﴿ ان السمع والبصر والفؤاد كل اولئك كان عنه مسؤلا ﴾ و ﴿ قل بلى وربى لتبعثن ثم لتنبؤن
بما عملتم ﴾ و ﴿ فمن يعمل مثقال ذرة خيرا يره ومن يعمل مثقال ذرة شرا يره ﴾ نصوصى
دخى دلالت ايدر ومؤمنينك محاسبه سى يسير وسهولت اوزره اولوب كافرينك سؤاللرى توبيخ ايله
مشقتلى اولديغنه ﴿ يا ايها الانسان انك كادح الى ربك كدحا فملاقيه فاما من اوتى
كتابه بيمينه فسوف يحاسب حسابا يسيرا وينقلب الى اهله مسرورا واما من اوتى كتابه وراء
ظهره فسوف يدعو ثبورا ويصلى سعيرا انه كان فى اهله مسرورا ﴾ نظم جليلى دلالت ايلديكى

مسلم اهل ديانتدر انتهى (سرى سقطى قدس سره العالى حكايه ايدركه بركيجه سهر عارض
اولمغله طلوع فجره قدر اويويه مدم بعد الطلوع صلات صبحى ادادنصكره بالالهام مارستان
يعنى تيمارخانه يه دخول ايلدم كوردمكه كردنى واياغى زنجيره چكلمش سلسلهٔ مجانين صره سنده
بر جاريه سوز دل ايله * تغل يدى الى عنقى * وما خانت وما سرقت * وبين جوانحى كبد *
* احس بها قد احترقت * نظمنى اوقور مآل شعر آتشين يدم زنجير ايله كردنمه ربط
اولنور والحال كه نه خيانت ونه سرقت ايتمشدر اما وسط بدنمده جكريمى حس ايدرمكه آتش
عشق ونار محبتدن يانمشدر ديمكدر (سرى سقطى قدس سره ديركه جاريه نك
اشبو حال وقالى بكا رقت ويروب قيم مارستان يعنى تيمارخانه جى يه بو نسمهٔ مستثنا كيمدر
ديو صورديغمده عقلى مختل اولديغندن اوصلانور ديو حبس اولنمشدر ديدى جاريه قيلك
بو سوزينى ايشتدكده تبسم ايله * معشر الناس ما جننت ولكن * انا سكرانة وقلبى صاحى *
لم غللتم يدى ولم آت ذنبا * غير هتكى فى حبه وافتضاحى * انا مفتونة بحب حبيب * لست ابغى
عن بابه من براح * فصلاحى الذى زعمتم فسادى * وفسادى الذى زعمتم صلاحى * ما على من
احب مولى الموالى * وارتضاه لنفسه من جناح * حسبحالنى ناظمه كويا اولدى معناى ابيات
اى ناس بن مجنونه اولمدم ولكن شراب عشق ومحبتله سكرانه يم وقلبم صاحيدر نيچون اللريمى
باغلديكز بن محبوبمك حبنده اولان سرى فاش و بو وجهله افتضاحدن غيرى بركناه كتورمجى
دكلم يعنى تعدى ايتمدم بن حب حبيب ايله مفتونه ومجنونه يم اصلا حبيبمك بابندن زوال وانقطاع
رأى ايتمم يعنى طلب ايلمم بنم فساديمى زعم ايتديكز اشبو جنون بنم صلاحم وصلاحم زعم ايتديككز
صحوم يعنى ترك حبم بنم حقيقتده فسادمدر مولى الموالى اولان ذات اجل واعلايه محبت ايدوب
ونفسنى دخى انتظام حال وجاى راحت اولمقده اول حب ايله راضى ايدن كيمسه يه اثم وكناه اولورمى
ديمكدر (سرى يوردركه جاريهٔ مرقومه نك بو كلام آتشين انسجامنى دخى استماع ايلديكمده
حزنم مشتد اولوب بكاء شديد ايله بكايه باشلاينجه جاريه بكا اى سرى سنك بو بكاك عرفان
صفت حالكدر اكر پروردكارى حق معرفتله بيلدك حالك نه شكل اولوردى ديدى جاريه بكا
تكلمده ايكن صاحبى كلوب بنى كوردكده تعظيم وتكريم ايدنجه اى كيمسه بكا تعظيم ايلمه بوجاريه
تعظيمه بندن هر حالده احق واليقدر بوكا نيچون بويله معامله ايلدك ديديكمده خدمتمده
قصور ايدرولدندن افتراق ايتمش مادركبى صباحلره قدر فرياد وفغان برله نه كندى او يور ونه بزى
او يودر سازنده لك صنعتنده ماهره اولمغله يكرمى بيك درهمه اشترا ايتمش ايدم ديدى اشبو حالنك
بدايتى نه صورتده اولدى ديو سؤال ايلديكمده بركون سازى قوجاغنده ايكن * وحقك لانقضت
الدهر عهدا * ولا كدرت بعد الصفو ودا * ملأت جوانحى والقلب وجدا * فكيف اقر
يا سكنى واهدا * قطعه سنى اوقيوب حالى متغير اولدى ديدى مآلى ثبات وبقاكه قسم ايدرمكه
عمرمده عهد محبتمى نقض ايتمدم وصفوت بولان آب ودومحبتى بولاندرمدم بنم جسم وقلبمى وجد
وعشقله طولدردك اى ملجأ وپناهم ارتق نه كيفيتله قرار وتمكن ايده يم ديمكدر (بعده صاحب
جاريه يه اشبو عاشقهٔ صادقه يى قيددن وحبسدن اطلاق ايله ثمننه ضامنم ديديكمده صاحبى
وافقراه ديو صيحه برله اى سرى ذاتك كبى زاهده يكرمى بيك درهم بولنورمى ديدى عجله ايتمه
زيم كريمدر ديديكمده نه مانع ثمنى ايفا ايدنجيه قدر بوراده طورسون ديدى بندخى اول
شرط اوزره عينم باكى وقلبم خاشع اولديغى حالده مكانمه كلدم والله بيلوركه بردرهمه مالك دكل
ايدم كيجه اولدى سوزدل ايله دركاه الهى يه يوز قويوب تضرعده ايكن فجره قريب قپودق
اولندى واروب آچديغمده يانلرنده بش بدره اوله رق التى اتباع ايله بررجل داخل اولدى (قلت)

بدره اون بيك درهمى حاوى كيسه‌دن عبارتدر و بكا يا سرى بنى بيلورمىسن ديدى بيلم ديديكمده
بكا احمد بن المثنى ديرلر بو كيجه مناممده بر هاتف اى احمد خدمت رضامزده بولنمغى استرمىسن
ديو ندا ايتدكده عمر بمه منتدر ديديكمده بزم فيض و عنايتمز اوزرنده اولان جاريه اجليچون
سرى سقطى يه بش بدره كوتور ديو تنبيه ايتمكله اشته كتوردم ديو پيشمه نهاده ايلدى
فى الحال سجدهٔ شكره واروب و فجره توقع ايدوب و بعد الطلوع نمازى قيلوب بيمارستانه واردمكه
جاريهٔ عاشقه (يارب نيجه يه دك سنك حبكى كتمد ، تكلفله صبر ايتدم صدرم زنجير وقيدده
صقيلوب بنى خدمتكدن دور قيلدى بنم حالم اى قلبمك مقصودى و ذخر نجاتم سكا نهان
اولماز رقبه‌مى سن اعتاق وقيددن سريمى فك ايله بنى اطلاق ايله مألنده اولان * قد تصبرت
الى ان * عيل من حبك صبرى * ضاق من غلى وقيدى * وامتهانى منك صدرى * ليس
يخفى عنك امرى * يامنى قلبى وذخرى * انت قد تعتق رقى * وتفك اليوم اسرى * ابياتنى
اوقور ايدى انك كلامنى استماع ايدركن صاحب جاريه دخى بكا ايدرك كلدى اشته رأس مالك
اولان يكرمى بيك درهمدن باشقه اون بيك درهم دخى سكا كار ديو دراهمى عرض ايلدم والله
العظيم بن اول فعلى ايشله‌مم يعنى المم ديدكده راضى اولمزايسك دخى زياده ايده‌يم ديدم جوابنده
اى سرى مابين الخافقين ويرسن قبول ايتمم *هى حرة لوجه الله تعالى* ديوب جاريه‌يى صاتميوب
ازاد ايلدى صاحب جاريه‌نك بو طورى بكا تعجب ويروب سبحان الله دونكى كون كلامكز
نه ايدى بو كونكى معامله ندر ديديكمده ياشيخ كرم ايدك بكا توبيخ وعتاب ايتمك بو كيجه بكا اولان توبيخ
وعتاب الو يرر شاهد اولك كه جميع مالمدن ذمتم بريدر جمله‌سى فى سبيل الله صدقه اولسون بن جناب
واجب الوجوده راجعم الله عشقنه بنى صحبتكدن دور ايتمه ديدى اويله اولسون ديدم برده بر وطرفه
باقديغمده كيسه‌لرى كتورن احمد بن المثنايى كوردمكه كلوب بكا ايدر سبب بكا سندن صورديغمده
اى استاد مولاى متعال بنى حث وترغيب ايلديكى مصلحتده خدمتى يعنى ثمن جاريه‌يى اعطا
ايلديكم خلوصه مقارن اولماديغندن قبول ايتميوب اوزريمه اندى شاهد اول كه جميع مالملكمدن
خروج ايدوب الله يولنه بذل ايلدم جمله جوارى وعبيدم لوجه الله تعالى احرار در پس بندخى
* فما اعظم بركتك يا جارية * يعنى فيض و بركت معنويه ولفظيه‌ك نه عظيم شيدر ديو عنقندن
غلى و پايلرندن قيدى نزعله مارستاندن چيقاردق وفى الحال اثواب نفيسه‌سنى عبادن خماره
يعنى فراجه يه وقيلدن برقع يعنى باش اورتوسنه تبديل ايلدى و كتدى بندخى صاحب جاريه
ومال ايله همان مكهٔ مكرمه جانبنه توجه ايتدك و واروب بيت مكرمى طواف ايدركن بر صدا
اشيدوب جهت صدايه وارديغمزده بر مرئه كوردك كه خياله دونمش بنى كوردكده السلام
عليك ياسرى ديدى بندخى رد سلامدنصكره سن كيمسن ديديجه متعجبة * لا اله الا الله * بنى
بيلدكدنصكره ندن شك واقع اولدى ديدى بندخى تأمل ايلديكمده جاريهٔ معهوده اولديغنى
بيلوب خلقدن انفراد وعزلتكدنصكره حق تعالى وتقدس سكا نه لطف ايتدى ديديكمده
بكا موانسهٔ معنويه ايله موانسه برله ماسوادن بنى توحش ايتدردى ديوب و يوزينى كعبه يه
دونديروب * الهى كم تخلفنى فى دار لا ارى فيها انيسا قد طال شوقى اليك فعجل قدومى عليك *
يعنى الهى ومعبودى يار وانيس بولماديغم دارده نه زمانه قدر بنى امكاث ايدرسن جناب ذات عليه‌كه
شوق و محبتم ممتد اولدى دركاه معنويكه رجوع وقدومى تعجيل ايله يارب ديديكى آنده
طير روحى پرواز ايدوب جسد پاكى يره دوشدى رحمة الله عليها وقتا كه صاحبى بو حالى كوردكده
بكا يه باشلبوب جاريه‌نك جانبنه اول دخى ميتا سقوط ايلدى وايكيسنى دخى دفن ايلدك رحمة الله
عليهما ديو سرى سقطى قدس سره نقل بيورمشدر (معناى محبتده ديديلان اشعار دندر

* بحرمة ما كان قد كان بينى وبينكم * من الرد الا مارجعتم الى الوصل * ولا تحرمونى نظرة
من جمالكم * فلم تجدوا فى الحى عبدا لكم مثلى * فوالله مايهوى فؤادى سواكم * واورشقوه
بالاسنة والنبل * معناسى بيتمزده اولان محبت حرمتنه بندن روى كردان اولميوب وصله رجوع
بيورك جمالكزدن بر نظره يى دريغله بنى محروم بيورميك زيرا بندن قبيله ايچنده بنم مثلم كبى سزه
عبد مملوك بوله مزسكز قسم اولسونكه قلبمى سنانلره واوقلره صاپليوب دور ايتسه‌لر دخى سزدن
باشقه‌يه محبت ايتمز ديمك اوله (حسن بصرى حضرتلرندن محكيدر كه بر سائل فقير بر مسجده
نازل اولوب قارنم زياده آج اولمغله بر پاره نان ويرك ديو ناسدن سؤال ايتمشيكن دريغ ايدرلر بارى
تعالى وتقدس ملك الموته اول فقير جايع وآج قالدى روحنى قبض ايله ديو امر بيورمغله ملك الموت
قبض روح ايدر وقتا كه مؤذن مسجده كلوب خارج بابده ميتى كوردكده ناسه خبر ويرر ناس
دخى تجهيز وتكفيننه معاونت ايدرلر بعد الدفن مؤذن مسجده داخل اولوب كورر كه فقير
مشار اليهه ناسك صاردقلرى كفن طورر و اوزنده * هذا الكفن مردود عليكم بئس القوم
انتم استطعمكم فقير فلم تطعموه حتى مات جوعا من كان من احبابنا لانكله الى غيرنا * عبارهٔ
تهديد صريحى قلم قدرتله يازلمش (مآلى اشبو كفن يعنى ذكر اولنان بى رحملرك فقير مشار اليهه
صاردقلرى كفن ينه سزه رد اولندى سز نه كتو قومسكز بر فقير سزدن طلب نان ايده سزده
ويرميوب آج اولديغى حالده وفات ايده بر ذاتكه بزم اوليامزدن اوله انك امورينى بزدن غيرى يه
اصمارله ميز يعنى بر كوريز ديمكدر (ابو على مصرى رحمة الله عليه حكايه ايدوب ديركه غسل
موتى ايدر بر مسن قومشوم وار ايدى موتالرده بر عجب حال مشاهده ايلدك ايسه نقل ايله اعتبار
ايده‌لم ديديكمده رجل مرقوم بر كون وجهنده ملاحت وثيابنده حسن ولطافت اوله رق بر شاب
كلوب شو ميتى غسل ايدرمىسن تعبيريله بكا خطاب ايتدكده بندخى اشارت ايتديكى ميت
خانه‌سنده درظنيله نعم ديوب آرقه‌سنه دوشوب كتدم خانه‌سنه واردى و بكا قپوده طور سزه
خبر كلور ديوب هنيهه يعنى يسر وصفا ايله ايچرو كيردى برده شاب مذكوره بكرز بر قز كوزلرينك اشكنى
سله رك قپويه كلوب غاسل سزمىسكز ديدى بنم ديديجه بسمله وحوقله ايله يعنى بعد البسمله لا حول
ولا قوة الا بالله العلى العظيم ديوب كيرك ديدى كيروب كوردمكه بكا كلان شاب مذكور كفن وسائر
مالزمهٔ موتايى باشى التنه قومش وقبله يه قارشو روحى حلقومه كلمش اولديغى حالده ياتوريانه واردمدن
روحنى مولاسنه فدا ايلدى بندخى سبحان الله تعالى بو ذات مكر اولياء الله دن بر ولى ايمش وقت
وفاتنى بيلدى ديوب روحنه رحمت ايدرك وخيرتمدن دتره يه رك غسل ايدوب اول كوهر لطيفى
درج تابوته درج ايتدكدنصكره متوفانك همشيره‌سى اولان مستوره تابوتنى تقبيل وقريبا سكا
لاحق اولورم ديو اظهار اشتياق ايلدى وقتا كه خدمتم تمام اولوب عودت مراد ايلديكمده
مرقوم بكا ابراز تشكر ايدوب اكر زوجه‌ك امر غسلى سنت اوزره كوزل ايفا ايدر ايسه شمدى
زوجه‌كى بورايه كتور ديو تنبيه ايلديكى كبى بونك دخى مرتبه‌سنى طويمله وجوديمه دتره‌مه
عارض اولدى پس متوفاى مشار اليهى بعد الدفن خانه‌مه كلوب خليله‌مه قضيه‌يى حكايه
دنصكره آلوب باب خانهٔ مذكوره كتوروب و استيذان ايتدم دختر مشار اليها زوجه‌ك
دخى بسمله وحوقله ايله ايچرو كلسون ديو اذن ويردى وقتا كه زوجه‌م ايچرو واردقده مشار
اليهايى مستقبلا الى القبله وفات ايتمش بولوب بعد غسلها وتكفينها اخ مكرملرينك جنبنه
دفن ايتدك ديو نقل وحكايه ايدر رحمة الله تعالى عليهما (حكايه اولنمشدركه بنى اسرائيل
وقتنده زهد وتقوى ايله معروف بر ذات وار ايديكه كرامهٔ حرارت شمسدن وقايه ايچون
آسمانده باشنه برابر سحابه يعنى بر بولوط نه طرفه كتسه كنديله برابر كيدر ايدى لكن بعض قصور

و فتوری سببیله سحاب کرامت رفع اولنمغله هر نه قدر حزن و بکا و تضرع و دعا ایلسه دخی
حیز اجابتده اولمیوب طول مدت حسرت رتبهٔ کرامت ونفسنه ملامت وتأسف وندامت اوزره ایکن
بر کیجه قیام واداء صلاتدنصکره تضرع و بکا و وافر نیاز و دعا ایله او یودقده عالم منامده
ای کیمسه کرامت معهوده رجوع وعودت ایلمك مرادك ایسه فلان بلده ده سایه انداز عدالت
اولان ملك وسلطاندن استشفاع و حق سبحانه و تعالادن تضرع ودعا ایلمسنی رجاونیاز ایله
دیلور او یقودن انتباهنده عجالة قطع مسافه ایده رك بلدهٔ مذکوره یه واروب وملکك سراینه
داخل اولوب کوررکه قپوسنك یانده برقصر بالاده زر و زیوره مستغرق اطرافنی خدم وحشم
احاطه ایلمش بر صاحب البصیره و المعلومات ذات اوطوروب حضورینه وارن باب حاجتك
مصالحنی رؤیت ایتمکده در نوبت صاحب السحابه یعنی اوذاته کلنجه ای کشی سن نه محلدنسن
ومصلحتك و حاجتك ندر دیدکده اولدخی بلاد بعیده دن شد رحل ایدوب کلدم حاجت
ومصلحتم ملك حضرتلریله برمقدار مصاحبتدر دیدکده حضرت ملکه بوکون وصول ممکن
دکلدر مقصودك نه ایسه بکا افاده بیورك بن مأمورم مقتدر ایسه م تسویه ایدرم دیدی بندخی
بنم مقصودیمی ملکدن غیری کیمسه تسویه ایده مز دیدیکمده ه مومی الیه ملکمز حضرتلرینك
هفته ده برکون دیوان عالیلری اولور اول کونك غیرنده کندیسنی براحد کوره مز سندخی یوم
دیوانده کل دیمکله بندخی دونوب بلدهٔ مذکوره کنارنده برمسجده نزول وملکك اشبو خلقدن
احتجابی کندویه خاطره اوله رق یوم دیوانه منتظر اجسم وقلبیله عباداته مشغول اولور وقتاکه
یوم دیوان اولدقده سرای ملکه کلوب دیوانخانه سی پیشکاهنـده اذن دخوله مترقب اولان
خلق کثیر صره سنه قاریشوب طورر ملك حرمسرایندن عظمتله چقوب تختنه قعود وارکان
سلطنتی علی مراتبهم حضورنده قیامدنصکره وزیری دردیوانخانه یه کلوب ارباب مصالحك
دخولنه رخصت ویردکده خلقله برابر صاحب السحابه دخی ایچرو کیروب واحدا بعد واحد
ارباب حاجاتك حاجاتنی حق وعدل اوزره رؤیت ایدر ونوبت اکا کلوب نظر ملك تعلق ایلدکده
مرحبا بصاحب السحابه یعنی ای بولوت صاحبی خوش کلدك دیو نظر والتفات ایدرك
مصالح ناس ختام بولنجیه قدر اوطورصکره سنك ایشکه ده باقه رز بیوردقده صاحب السحابه یه
تعجب وحیرت مستولی اوله رق کنارنشین توقف اولور ملك حضرتلری وقتاکه ناسك حوایجنی
شرع اوزره کوروب عدل ودیوان سوروب ارکان سلطنتی نظر التفاتیله مسرور ایده رك
سریرندن قیام وصاحب السحابه نك الندن طوتوب برابر ماببنی دائره سنه خرام ایدر دائرهٔ
مذکوره نك کلیدلی دیکر قپوسنی آچوب وصاحب السحابه یی آلوب بنه قپویی قپایوب یانده
خداممندن محرم اسراری بولناندن غیری کیمسه اولمادیغی حالده باغچه دن کیدوب دیوار باغچه ده
برکوچك قپویه منتهی اولورکه قپویی آچدقده صاحب السحابه کوررکه اوراده دیوار وسقفی
هدمه مائل فرشی برکهنه حصیر واثاثی اون درهم ایتمز برتق برسجاده وشرب ووضو ایچون برطوراق
دستی و برمقدار خرما ییراقلرینی حاوی براوطه اولوب ملك حضرتلری اول اوطه یه کیرر وفی الحال
اثواب ملوکانه سنی چقاروب ارقه سنه قیلدن منسوج بریامه لی عباو باشنه شعردن برعرقیه کیوب
وحصیره اوطوروب صاحب السحابه یی دخی یانته اوطوردوب یافلانه دیو برخاتونه ندا برله بو کیجه
مسافریمز اولان کیمسه یی بیلورمیسن دیدکده بیلورم صاحب السحابه در دیو کشفا جواب
ویردی ملك حضرتلری برمصلحت سپارشیچون خاندان مشار الیهایی ایچرو چاغردقده خارج
اوطه ده اولان برخراب زاویه دن کثرت ریاضتله سنبالی یعنی جوریمش قربه یه دونمش برقالن چل
اورتونمش برکنج خاتون ایچرو کلوب امرینی افاده دنصکره ینه زاویه سنی تشریف ایلدی

صاحب سحابه دیرکه اشبو احوالی مشاهده ایله بحر حیرته طالدیغمده ملك حضرتلری ای برادر
حقیقت حالمزه اطلاعمی استرسن یوقسه باذن الله تعالی حاجتکی بتروب کیدرمیسن بیوردقده
الله بیلورکه مولانا سزك احوال کرامت اشتمالکز بکا حاجتمی اونوتدردی لطفا وکرما بیان
بیورك دیو رجا ایلدیکمده سلسله سنده بولندیغم اشبودولتده اولان آباء کرامم کابرا عن کابر بربرندن
سلطنتی توارث ایدوب نوبت بالانحصار بوفقیره کلدکده جناب واجب الوجود دنیا ومافیهایه
قلبمدن اعراضی عنایت بیوردقلرنده ظاهرا دخی ترك سلطنتله آخرتی اختیار ایدوب تجرد
وسیاحت مراد ایلدم ایدی لکن اقامهٔ حدود الله تمامیله اجرا اولنه میوب فتن ظهوری ایله
احوال رعیت وعباد الله پریشان اولور مطالعه سیله حسب الظاهر سلطنته صورت قبول
کوستردم وخلق دخی بکا بیعت ایدوب بندخی امور داخلیه وخارجیهٔ مملکت ومصالح عسکریه
ورعیت رؤیتنه اربابنی نصب ایدوب وروز جزاده البته احوال رعیتدن مسؤل اوله جغمدن
کوردیکك کبی هفته ده برکون بالذات احوال عباد اللهی بالمعاینه رؤیت واستکشاف ایتمك
اوزره تعیین وقت ایله اشبو احوالمه برغلام امیندن غیری یی محرم ایتمیه رك بووجهله امرار وقت
وایفای طاعت وعبادت ایتمکده یم واشبوخاتون دخی عمم کریمه سیدر بوفقیر کبی دنیادن بحمده
تعالی زهد ایتمکله انك و بنم غدامز دخی اشبو کوردیکك خرما ورقلرندن اعمال ایلدیکمز زنبیل
ثمنندندر اشته ناس بیلمیه رك احوالمز بویله در بو کیجه یانمزده بیتوتت ایت زنبیلمزی صاتملم
وثمنندن طعام آلوب برابر افطار ایده لم ان شاء الله تعالی مقصودك حاصل اوله رق کیدرسن
بیوردیلر وقتاکه اخشام اولدقده اوطه یه برغلام خماسی یعنی قامتی بش قارش طولنده برغلام داخل
اولوب اعمال ایلدکلری زنبیلی آلوب چارسویه کتوردی وثمنندن کفایت مقداری نان ونوال یعنی
پشمش بقله و باقبسندن خرما ورقلری آلوب کتوردی ملك وعمیسی قرنی و بن افطار ایلدك
برمقدار او یودقدنصکره ایکیمیز بردن نصف لیلده قالقوب بکا ونیاز ایله عبادته مشغول
اولدیلر سحر وقتی ملك حضرتلری الهی بومسافر سحابه سنك ردینی سندن طلب ایدرسنده
یارب بوفقیره دلالت یعنی دعاء عاجزانه مه تعلیق بیورمشسن الهی مرادینی ویر ✻ انك
علی کل شیء قدیر ✻ بودعا وخاتون دخی آمین دیدکده برده سحابه قبل سمادن طلوع ایلدی
ملك حضرتلری ای مسافر مژده سکا مطلوبك حاصل واثر اجابت تعجیل بیورلدی دیدی
بنده خاکپای ودعالرینه یوزیمی سوروب سحابه بالای سرمده اوله رق عودت ایتدم و بعدازین
انلره توسل ایله حقدن نه طلب ایلدم ایسه اعطا بیوردی دیو نقل ماجری ایتمشـدر قدس الله
تعالی اسرارهم اشبو معنایه مناسب برشعر در ✻ استعمل الصبر تجنی بعده عسلا ✻ ولازم
الباب حقا تبلغ الاملا ✻ یعنی صبره ملازم اول تاکه عسلی دوشیره سن فی الحقیقه عسلی دوشیرمك
هم زمانه وهم آریلرك اذاسنی تحمله موقوفدر ودرحقه صدق ایله ملازم اول که امله واصل
اوله سن ✻ وامرغ الخد فی اعتابه سحرا ✻ واحمل لمرضاته فی الحب کل بلا ✻ یعنی یوزیکی وقت
سحرده اعتاب معنویهٔ حقه سور ورضاسنی تحصیل ایچون حب حقیقیه ده بلا وشدائدی یوکان
و بو بلایه صبر ایله ✻ فایفوز بوصل یا اخی سوی ✻ حب لثقل الهوی والوجد قد حملا ✻ یعنی ای
برادرجکیم وصل معنوی یه براحد فائز اولماز الا شول محب صادق فائز اولور که وجد ومحبت ثقلنی
یعنی شدائدینی یوکلنه ✻ هذا الحبیب ینادی فی الدجی سحرا ✻ فانهض وکن رجلا بالسعی قد
وصلا ✻ یعنی مطلوب حقیقی اولان محبوب حقیقیکه خدا در عز وجل کیجه وقتی هنکام سحر
ندا ایدر یعنی درکاه معنوی یسندن رجای حاجات اولنورسنده عاقل ایسك حرکت ایله یعنی
فتور اوزره اولمه مجاهده وسعیله واصل اولان رجل کامل اول یعنی شب و روز عبادات

وطاعاته مشغولیله قیود حیوانیت وغفلتدن چقوب بالسعی انسان کامل اول ومابه التمییز اولان عرفان
حقی بول دیمکدر فقیر دیرمکه اشبو شعر غالبا صاحب مستطرفك اولمق کرکدر بعض نسخه ده بولنمامغله
مقدما ترجمه اولنمامش ایسه ده نسخهٔ دیکرده بولنوب قلم فقیر ایله درج اولندی (مالك بن دینار
حضرتلرندن روایت اولنمش بیوررلرکه حج شریف قصدیله مکهٔ مکرمه یه کیدرکن اثنای راهده برشاب
کوردمکه ساکت اولوب ذکر الله ایتمز کیجه اولدقده شاب مزبور بصرینی جهت سمایه رفع ایدوب * یامن
تسره الطاعات ولاتضره المعاصی هب لی مایسرك فاغفر لی مالایضرك * یعنی تضرع وخضوع
ایدرك ای قوللرینك اذکار وطاعاتیله مسرور اولوب ومعاصی ومناهیلریله متضرر اولمیان پروردکار
بکا مسرور اولدیغك نسنه یی هبه ایله وبنی متضرر اولمیاجغك نسنه دن مغفرت ایله دیو نیاز
ایدر ایدی ذوالحلیفه نام موضعه کلدیکمزده احرامنی کیمش اولدیغی حالده ینه کوردمکه ناس تلبیه
ایدرلر لکن شاب مرقوم تلبیه ایتمز یعنی * لبیك اللهم لبیك * دیو دعا ایتمز غالبا بو مسئله یی جاهل اولمق
کرك دیوب اخطار ایچون یانته واردم وای یکت دیو ندا ایلدیکمده لبیك دیو جواب ویردی ای کیمسه
نیچون تلبیه ایلمزسن دیدیکمده شاب ای شیخ بنی تلبیه اغنا ایتمز زیرا بن مولامه ذنوب سابقات
وجرایم مکتوبات ایله مبارزه ایتدم یعنی قارشو قودم یعنی چوق کناه ایشلدم لبیك ایسه الله
ذوالجلالك قوللرینی امرینه امتثاله ونهیندن اجتنابه اولان دعوتنه اجابتدر بو حالمله لبیك دیو
ندا ایتسم قورقارمکه * لالبیك ولاسعدیك لااسمع کلامك ولاانظر الیك * دینیله یعنی رد ایله
جواب کله دیدکده مأیوس اولمه زیرا الله تعالی حلیمدر غضب ایلدکده ینه راضی وراضی
اولدقده غضب ایلمز وعدینه وفا ایدوب خلف ایتمز وتهدید ووعیدنی کرم وفضلیله عفو وتجاوز
ایلر دیدم ای شیخ غالبا جنابکز تلبیه یی رأی ایله ترغیب ایدرسکز دینجه بلی دیدیکمده او دقیقه ده
زمینه سقوط وباشنه برطاش وضع ووجهنی ترابه مسح ایدوب اشك چشمنی سیل ایدرك * لبیك
اللهم لبیك قدخضعت لك وهذا مصرعی بین یدیك * مناجاتیکه مآلی الهی لبیك لبیك سکا
خضوع وخشوع ایلدم وعند معنویکده بدنمی بو زمین تضرعه طرح ایتدم دیمکدر بو نیازی
دیوب وقالقوب کندی بعد ذا منی دینیلان محلده * اللهم ان الناس قد ذبحوا ونحروا وتقربوا
الیك ولیس لی شیء اتقرب به الیك سوی نفسی فتقبلها منی * نیازینی ایدر اولدیغی حالده
کوردمکه مآلی الهی ناس بو محلده قیون ودوه قربان ایدوب سکا تقرب یعنی عبادت ایدرلر بن
نفسم وروحمدن غیری سکا تقرب ایده جك بر نسنه یه مالك دکلم آنی بندن قبول ایله دیمکدر
اشبو نیازی ادا ادنصکره میتا یره ساقط اولدی رحمة الله تعالی علیه دیو نقل بیورمشلردر (شبلی
قدس سره دن حکایه اولنمشکه بغداده اوتوز بیك قدر احادیث نبویه یی وجمیع روایاتیله قرآن
کریمی حافظ وقاری وکافهٔ مشایخ عراقك مقتداسی ابو عبدالله الاندلسی دیمکله معروف
ومشهور جمله سنك شیخ واستاذی بر ذات عالیقدر اولوب بیللردن برنده جنید کبی سائر جماعت
اولیاء عظیم الشان مرید وتلامذه سیله سیاحته چیقار راویٔ حکایه شبلی بیوررلرکه اول ذات
شریفك خدمتنده عنایات باریله مکرم اولدیغمز حالده دائم اوله رق کفار بلادندن بر بلده
خارجنه واردق توضی ایچون صو جست وجوسنده اولدق بوله مدیغمز حالده بلدهٔ مذکوره یه
داخل اولوب کنیسالرینی کوردك درونلرنده قنادیل وشموع ایقاد اولنوب اهل شرك ورهبانلری
بتلره وخاچلره عبادت ایدرلر یعنی طاپنورلر قلت عقوللرینه تعجب ونفرت ایله صو طلب ایتیوب
ینه خارجه خروج وتحری ایله برکنار محلده برقیو بولوب اورایه کلدیکمزده بلده دن برطاقم قزلر
تفرج کنان قیونك باشنه کلوب صو طولدردیلر اما ایچلرنده جمله سندن حسن وبهاده مستثنا کردن
وساقی التون وخلخالله مزین بر دختر حسنا وار ایدی وقتا که شیخمزك نظری اکا تعلق

ایلدکده وجهی تغیر ایدوب بو قیز کیمك دختریدر دیو صوردقده ای شیخ بو دختر اشبو بلده
مدیرینك یعنی اولوسنك دختریدر دیدکلرنده شیخمز چونکه دختر کبیردر پدری قدرینه رعایت
ایتیوب نیچون بویله صو طاشیدر دینجه دیکر قزلر ای شیخ باباسنك بو وجهله معامله سی
تربیه ایچوندر تا که کندی یی تزوج ایده جك کیمسه یه کبر وعجب ایتیوب کوزل خدمت ایده
دیدکلرنده شیخمز باشنی اشاغی صارقیدوب وبحر حیرته طالوب واوراده اوچ کون اقامت ایدوب
بو مدتده یمکی وایچمکی وتکلمی وفرائضدن ماعدا فضائل اعمالی ترك ایلدی جمله مز
حضورنده متحیرا طوروب نه ایشلیه جکمزی بیله مدك بعده بن یانته واروب افندم اوچ کوندرکه
سکوت ایتمکده سکز مریدان بندکانکز بو حاله حیران قالدیلر بو که حکمتندر بیان بیورك دیدیکمده
جمله مزه دونوب ای قوم واصحابم کچن کون کوردیکم دختر بنم قلبمی افراط اوزره حبیله مشغول
قیلدی بورادن مفارقت ایتمك مقدورم دکلدر دیدکده ای سیدم وافندم سز شیخ عراق وزهد ایله
مشهور آفاقسکز اون ایکی بیك مریدکز وار ایکن کتاب الله حرمتنه بزی مفتضح ایتمك دیو
حرکتنی نیاز ایلدیکمده * یاقوم جری القلم بما حکم * قلم تقدیر حکم حق ایله جریان ایلدی
* ووقعت فی بحار العدم * وعدم دریالرینه دوشدم * وقدانحلت عنی عقدة الولایة * وولایت
دوکمی بندن چوزلدی * وطویت اعلام الهدایة * وهدایت بیراقلرینی دوشردم دیوب بکاء
شدیده باشلیوب ای یارانم قالقك کیدك تحقیق قضا وقدر نافذ اولدی دیو انصرافه اذن
ویردی بز دخی شیخمزك بو ایشنه تعجب ومکر الهیدن قورقوب رفع اصوات ایله اغلیه رق
ویورکلریمزی داغلیه رق دونوب بغداده کلدك واستقبالنه چیقان ناس انی ایچمزده
بولمدقلرندن صوردیلر وماجرایی خبر ویردیکمزده جمله سی تأسفا وحزنا بکا وعودتی نیازینه
رفع دست دعا ایدوب حتی مریداندن اکثریسی کمال کدرلرندن فی الحال انتقال ایلدی وشیخك
زاویه سنی قپایوب بو حزن عظیم ایله بر سنهٔ کامله هر کس پریشان اولدیلر بعد السنه بن
بعض پیرداشلرمله استکشاف حال شیخ ایچون بغداددن چیقوب ذکر اولنان بلده یه واروب
شیخدن استفسار ایتدیکمزده حالا صحراده خنازیر کوتمکله مشغولدر دیدیلر سببنی صوردیغمزده
مفتونی اولدیغی دختری پدرندن خطبه وطلب ایتمشیدی باباسی اکر قزك دیننه وزی کفاره
کیرر وزنار قوشانوب کنیساره خدمت ایدر وخنزیر کودرایسك قزیمی سکا ویریرم دیمکله
بونلری قبول واجرا ایلدی دیدیلر بو سوزی ایشتدکده درونمز پرسوز وچشممز اشك آلود اوله رق
شیخ جانبنه کتدك کوردك که دیدکلری هیئته کیرمش ومقدما نمازخالقده انکا ایتدیکی عصاسنه
طیانوب خنزیرلرك یاننده طورر بزی کوردکده باشنی اشاغی صالدی سلام ویردك سلامیمزی آلدی
وای شیخ بو قدر علوم واحادیث نبویه یی تحصیل ونشر وتعلیمدنصکره بو حال ندر وبو کروب
وهموم ندندر دیدیکمزده * یااخوانی واحبابی لیس لی من الامر شیء سیدی تصرف فی حیث
شاء وحیث اراد ابعدنی عن بابه بعد ان کنت من جملة احبابه فالحذر الحذر یااهل وداده من
صده وابعاده فالحذر الحذر یااهل المودة والصفا من القطیعة والجفا * یعنی ای اخوان واحبابم
بنده تصرف یوقدر مولام بنده کیف مایشاء تصرف ایدوب زمرهٔ اولیا واحبابندن ایکن
بابندن طرد وابعاد ایلدی صاقنك صاقنك ای حقك دوستلری اولانلر طرد وابعادندن صاقنك
صاقنك ای اهل مودت وصفا سد راه سلوك اولان شیلردن وجفادن دیدی بعده باشنی
تعظیم الشان الحق طرف آسمانه قالدیروب * یامولای لم یکن ظنی فیك هذا * ای مولام سنك فضلی
وکرمکدن ظنم بویله دکل ایدی دیوب استمداد وبکایه آغاز وای شبلی غیریکك حالیله اتعاظ ایله
یعنی بنم حالمدن عبرت آل دیدکده شبلی اعلای صوتیله * بك المستعان وانت المستغاث وعلیك

التكلان اكشف عنا هذه الغمة بحلمك فقد دهمنا امر لا كاشف له غيرك * يعنى يارب استعانه
واستغاثه انجق سندن اولور وتوكل واعتماد انجق سكا در وبوكدرى بزدن حلمك ايله قالدر
بزه برمصيبت اصابت ايتديكيم آنى سندن غيريسى دفع ايده مز ديو دعا وبكا ايلدى شبلى
حضرتلرى بيورركه وقتا كه بكاء وصيحه لريمزى رمهٔ خنازير استماع ايتدكلرنده بزه طوغرى سكردوب
بيشكاهمزده يوارلنوب تملقه باشلديلر وحزينانه سسلرى طاغلره عكس ايدوب بر غريب حال
اولديكه كويا قيامت قوپدى صاندم بعده بزمله برابر بغداده رجوع ايتمز مسن ديديكمده بنم ايچون
رجوع نه كيفيتله اولوركه قلوب اهل سلوكى رعى يعنى تربيه وتنوير قيلدقدنصكره خنزير رعى ايتدم
ديدى شبلى حضرتلرى ديركه وقتا كه بو حال حيرت مآلى مشاهده دنصكره متعجب وهائم اوله رق
عودت واوچ كون قدر سير وحركت ايتدكدنصكره ناكاه اوكيمزده بولنان نهردن شيخمز
كلمتين شهادتينى تلفظ ايده رك طلوع وظهور ايلدى ديدارينى كورديكمز كبى فرح وسرور بزدن
كندومزه مالك اولميوب دست وپايته يوزيمزى سوردك وثوب طاهر طلب ايلدى بولوب كتوردك
كينوب بعد اداء الصلاة اوطورديلر * الحمد لله الذى ردك علينا وجمع شملنا بك * ديو اولكى
حالنه مواصلتيچون جناب حقه شكر وثنا ايدوب وماجراى احوالندن سؤال ايلديكمزده وقتا كه
سز دونوب كتدكدنصكره جناب حقه مودت قديمله يارب بو مذنب جانى يه مرحمت ايله ديو
نياز ايلديكمده تير دعام هدف اجابته راست كلكله لطف وجوديله عفو وستر ايلدى ديدى محنت
وابتلاى سابقنك سببندن يعنى بادئ معنويسندن سؤال ايلديكمزده وقتا كه بلدهٔ مذكوره يه
واروب صونجر يسنده كنيسالرينك اطرافنى طولاشور ايكن كفارى كورديكمده قلبمله بونلرك
بنم عندمده قدرلرى بو قدر بن مؤمن وموحدم ديديكمده سريمه بو توحيد وعرفان سندن دكلدر
استرايسك حكمتنى سكا تعريف ايده لم خطابى ندا اولنوب فى الحال قلبمدن ايماندن عبارت اولان
بر طير خروج ايلديكنى حس ايتدم ديو حكمتنى بيان ايلدى (اسعد فقير ديركه اشته عجب وغرور
بادئ نكبت اولديغنه وبثاتده كسب عبدك مدخلى اولديغنه شيخك بو كلامى صراحة
دلالت ايدر نعوذ بالله تعالى من العجب والغرور ومن الفتن والشرور انتهى (شبلى قدس سره
ديركه خلاصه فرح وسرور ايله بغداده داخل اولدق ويوم دخولمزى اهالى بغداده يوم عيد
ومسرت اولدى دركاه حضرت شيخ قلوب مريدان كبى آچيلوب امير المؤمنين يعنى خليفه
حضرتلرى انواع هدايا ايله كلوب شيخمز ايله ملاقات ايلدى وحديث شريف درسى كشاد
اولنوب كما كان قرق بيك طالب مدرسه وخانقاه شيخه ملازم اولديلر وعلوم وعرفانده شيخمزك
اولكى مرتبه سندن زياده ترقى بولدى بو حال اوزره توجه وتدريس شيخله كسب مراتب معنويه ايله
بكام وصفاى بالله كذارندهٔ ايام ايكن بركون صلات صبحى اقامتدنصكره باب خانقاهه كسوه يه
بورنمش بر غريب الديار خاتون كلديكى خبر ويرلدكده واروب مقصودك ندر ديو سؤال
ايلديكمده شيخ افنديمزه بلدهٔ كفارده ترك ايلديكى جاريهٔ روميه خدمتكرى كلمشدر ديو خبر
ويرك واستيذان ايدك ديدى حضور شيخه واروب عرض ايلديكمده لونى صاراروب دترمه كه
باشلادى وكلسنه امر ايلدى وقتا كه دختر بكاء شديد ايله حضور حضرت شيخه وارد قده
اى بنت نه كيفيتله كلدك وسنى بورايه كيم ايصال ايلدى ييوردقده افندم جنابكزك بلده مزدن
تركى وعودتنى خبر ويردكلرنده قراره مجالم قالميوب درد حسرتله كيجه اولوب خوابه وارديغمده
منامده بر ذات نورانى لقا ظهور ايدوب اى دختر مؤمنات نجسات انسابدن اولغى سور
ودبلر ايسك عبادت اصنامدن تبرى وترك ايت وآرزوكش ملاقاتى اولديغك شيخه اتباع ايتمك اوزره
كيت ودينته دخول ايله ديدى دينى ندر ديدم دين اسلامدر ديدى اول ندر ديديكمده * شهادة

ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله * ديدى شيخه وصولنه كيفيتله اولور ديديكمده كوزلريكى
قاپه والكى بكا ويرديوب وطوتوب برازجق مشيدنصكره كوزيكى آچ ديدى آچديغمده كنديمى
دجله كنارنده بولدم بعده اشته زاويهٔ شيخ شوره در ديو كوستردى وشيخه قرنداشك خضر
سكا سلام ايلدى ديو سلامنى تبليغ ايله ديدى اشته دين اسلامى قبول ايله بو كيفيتله حضوريكه
كلدم ديو دختر هدايت مظهر نقل ماجرى ايلدكده حضرت شيخ حرمنده مقام تعيينله
بو محلده عبادته مشغول اول ديو آداب شغل وعبادتى تعليم وتسليك ايلدى دختر مشار اليها
ذكر وتوحيد وعبادته مواظبت وكثرت رياضتله بتوفيقه تعالى حضرت شيخ يوزينى كورمديكى
يعنى كنديني تزوج ايلمديكى حالده رتبهٔ ولايته قدم باصوب ومرض موت ايله مريضه اولوب
انتقال هنكامى شيخك حضورينى نياز ايلدى رجاسى حضرت شيخه افاده اولندقده عيادة سنه
واروب مستوره كورد كده دختر بكايه باشلادى حضرت شيخ بكا ايتمه يارين روز قيامت ودار كرامنده
اجتماع ايدرز ديدكلرى عقبنده دختر رحمت حقه انتقال وچوق كچمدن حضرت شيخ دخى عالم
قدسه ارتحال بيوردى راوى قصهٔ پر حصه شبلى قدس سره حضرت شيخى ارتحالرندنصكره
عالم منامده مشاهده ايلدم يتمش عدد حورى تزوج ايلمشلر ابتدا تزوج ايلديكى دختر مشار
اليها اولوب مشار اليهما يى جناب حق صديقين وشهداء وصالحينه لطف ايلديكى
نعمتلرده كوردم * وحسن اولئك رفيقا ذلك الفضل من الله وكفى بالله عليما * ديمشدر

الباب الثانى والثلثون

اشبو اوتوز ايكنجى باب اشرار وفجار وانلرك ارتكاب ايلدكلرى فواحش ووقاحت وسفاهتلرى
ذكر وبيانده در (نواس بن سمعان رضى الله تعالى عنه رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم
افنديمزدن (قبل قيام الساعة يرسل الله ريحا باردة طيبة فتقبض روح كل مؤمن مسلم وتبقى
شرار يتهارجون تهارج الحمير وعليهم تقوم الساعة) حديث شريفنى روايت ايتمشدر مآل شريفى
قيامت قوپمزدن اول جناب حق بر ريح باردهٔ طيبه ارسال ايدر اول ريح هر مؤمن مسلمك
روحنى قبض ايدوب روى ارضده شرار ناس قالوب حمارلرك اختلاطلرى كبى انلر لاابالیانه اختلاط
بر برلرى ايله دوشوب فتنه ده واقع اولورلر اول شرار اوزرلرينه قيامت قوپار ديمكدر (اوكما
ارادصلى الله تعالى عليه وسلم (هرج باب ثانيدن فتنه واختلاط وقتل معناسنه در ودرد نجى بابدن
اوله رق شدت حردن وطلا وقطراندن سدرده اولان يعنى حيرتده اولان دوه لرك حاليدر كما قال
صاحب القاموس هرج الناس يهرجون وقعوا فى فتنة واختلاط وقتل وهرج البعير كفرح سدر من
شدة الحر وكثرة الطلاء بالقطران والسادر المتحير كالسدر سدر كفرح سدرا وسدارة والذى لايهتم ولا
يبالى ما منع والبعير تحير بصره من شدة الحر (مالك بن دينار قدس سره * كفى بالمرء شرا ان لا يكون صالحا
وهو يقع فى الصالحين * ديمشدر معناسى شر يوندن بر كشى يه كفايت ايدركه زمرهٔ صلحادن اولميوب
وانلردن اقتباس انوار صلاح دخى ايتميوب صالحلرى مذمت ايلرديمكدر (لقمان حضرتلرى فرزندينه
وصيت ده اى اوغلجغم شرى شر سيوندررد ين بلان سو يلمشدر وبو سوز طوغرى دكلدر زيرا ايكى آتش
باق كوركه احدهما آخرى سيوندير رمى لكن شرى انجق خير سيوندرر نارى صو سيوندرديكى كبى
ديمشدر (بعض بلغا اهل شردن برينى وصفده * فلان عرى من حلية التقوى * فلان كشى تقوى
زينت معنويه سندن عاريدر * ومحى عنه طابع الهدى * واندن هدايت سجيه سى كيدوب اثرى
قالمامشدر * لاتنبهه يد المراقبة * وانى مراقبه يدى يعنى نفسنى معاصيدن حراست ايتمسى تنبيه ايتمز يعنى
مناهيدن اجتناب ايتمز * ولا تكفه خيفة المحاسبة * وروز جزا محاسبه سندن قورققلق انى خلاف رضا
حركتدن منع ايتمز يعنى كوتى ايشلر ايشلر * وهو لدعائم الدين مضيع * ودخى اول كشى دينك باخود

دينك ديركاريني مضيع يعني بقمشدر * ولدواعي شيطانه مطيع * ووساوس وهواجس شيطانه
اطاعت ايديجيدر ديوب واني اخلاق حسنه دن خالي اولوب انتفاع اولنمامقده ياغي وتويي واني
اولميان قوچامش كجي به تشبيه ايدوب اشبو بيت هجوي نظم ايتمشدر * كانه التيس قد آوى به هرم *
فلا اللحم ولا صوف ولا سمن * من فعل ماشاء لتي ماساء * كلامي اهل شري تحذير مقامنده سويلنان
كلماتدندر معناسي بر كيمسه كه نفسنك هر ديلديكني اشليه نفسنك قا چنديغي واستمديكي
جزايه عاجلا وآجلا ملاقي اولور ديمكدر (قلت) اشبو كلام بشنجي بابده اقوال حكما
اراسنده كذران ايتمشدر ومعناسي يازيلان وجهله اولديغي ظاهر ايكن ترجمهٔ مرئيه ده لقي ماساء
شين ايله اتي ماشاء يازلمش اولديغندن مايي دخي نا فيه يه حمل ايله (يعني بر كيمسه مراد ايلديكي
شيئي كرك خير وكرك شر اشلسه مراد ايلديكي مجاز اته لايق اولور ديو ترجمه اولنمشدر اكر
يولنده بر ترجمه ايسه قبول اولنور لكن بو فقير تفهم ايده مدم (صاحب المستطرف غالبا تنشيط
اذهان قصديله براز حكايه كتوروب ديركه (بر شخص بر فاحشه ايله زنا واحبال يعني كبه ايدوب
مقام مؤاخذه يه كتور يلوب چونكه زنايي ارتكاب ايلدك كبه ايده چككه عزل ايديدك
يعني نطفه يي رحمنه القا ايتميوب خارجه دفع ايديدك اولمز ميدي ديو توبيخ ايتدكلرنده
شخص مرقوم عزل مكروهدر مسئله سني اشتمشم ديجك آ فاسق زنا حرام اولديغني ايشتمديكمي
ديو جواب ايله مقتضاي شرعيسني اجرا ايتمشلردر اشبو عزل حلالده نه حكمده در كتب فقهيهٔ
حنفيه يه باقيله (ابو العينا نقل ايتمشكه اسيرجينك برنده بر جاريه امان بني صاتك صاحبمه
كتم ديو يمين ايلدي سبيندن سؤال ايلديكمده ياسيدي اول مردار بن نيجه كيده بمكه بنله قائما
قربان ايدوب نمازي قاعدا قيلار و بكا شتم وسب ايلدكده اعرابه دقت ايدوب قرآن كريمي
لحن ايله يعني يكلش و اعرابنه دقت ايتمكسزين اوقور بازار ايرته سي و پنجشنبه لرده اوروج
طوتار رمضان شريفي تماميله بر و قوشلق نمازي قيلوب صلات مفروضهٔ صباحي ترك ايدر
ديدكده تعجب ايدوب باري تعالى مسلمين ايچنده بو مقوله شخصك مثلني تكثير ايلمسون ديو نياز
ايلدم ديمشدر (عرب بيننده ديوثلق ايله مشهوره اولان ظلمه نام فاجره خاتون صغيره ايكن
مكتبده صبيانك دوات وقلملريني چالار ايمش كنجلكده زنا وقوجه دقده ترسلك ايدوب يعني هر حالنده
فجورده اولور ايمش (قلت) ميداني وقاموسده يازلديغي اوزره ظانك كسري وعلى لغة ضمي
ولامك سكونيله اشبو ظلمه هذليه ايدي زياده سيله قوجه يوب حركته بي مجال ومقعد اولدقده
باركك كجي الوب ديشي كچيلره ارتاح لبنيه ديو چفتلشديروب انكله تلذذ ايدر ايمش فوت اولدقده
جسديني يا قوب كول ايتمك واول كول ختان اولان چوجوقلرك عضو مقطوعلرنده استعمال
اولنمق اوزره وصيت ايتديكي دخي بعض كتب ادبيه ده كورلمشدر * واقود من ظلمة * دخي
ديوثلر حقنده ضرب مثلدر (صاحب المسالك والممالك يازمشدر كه ملك قاردن غيري ملوك هند
باسرهم زنايي مباح اعتقاد ايدرلر ايمش وصاحب الكشاف زمخشري سنين عديده قارده توطن
ايلدم ايچلرنده ملك قاردن غيرتلي كيمسه كورمدم زنا وشرب خمر ايدنلري زياده زجر ومنع ايدوب
حتى قتل ايله جزا ايدر ايدي ديمشدر (قار اسم شهردر وعود اغاجي منده نسبت اولنديغي كبي
قاره دخي نسبت اولنور (دارمي نام شاعرك عود حقنده نظم ايتديكي * ولا ذنب للعود القماري غيرانه
* يحرق ان نمت عليه روائحه * بيتي طيب آلود بر مضمون لطيفدر مألي قاره منسوب اولان اغاجك
كناهي بو قدر لكن رايحه سي كالنده دلالت ايتديكيچون احراق اولنور ديمكدر بو بيت بيكناه مؤاخذه
اولنانلر حقنده اوقنور (رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزدن (حسب امرئ
من الشران يخيف اخاه المسلم) حديث شريفي روايت اولنمشدر كه معناي حديث شريف

شر جهتندن بر كشي يه مسلم قرنداشني قورقوتمسي كفايت ايدر ديمكدر (وقاحت
وسفاهت وغوغا ذكرنده اولان آثاردر (قلت) لغتده وقاحت قلت حيا وسفه خفت حلم ياخود
نقيضي وياخود جهل وغوغا چكركه وبر بره مختلط جماعت كثيره معنالرينه در لكن حالا استعمالمزده
جدال معناسنده در (وقلت حيا تحذيرنده عليه الصلوة والسلام افنديمزدن (ان مما ادرك
الناس من كلام النبوة الاولى اذا لم تستحي فاصنع ما شئت) حديث شريفي مرويدر اشبو حديث
ديانت توريثي صاحب مستطرف يكرمي التنجي بابده دخي ذكر ومآل ومفادي دخي قلم فقير ايله
تحرير اولنمشدر لكن مواقف وسائر تأليفات مقبوله صاحبي عضد حضرتلرينك رسالهٔ مفيدهٔ
اخلاقيه بعض شرحنده اولان تعريف حيانك بورايه درجي مناسب مطالعه اولندي مولاناي
مشار اليه حيايي * انحصار النفس خوف ارتكاب القبايح * ديو تعريف ايدركه قباحتلري
ايشلمك قورقوسندن قبايحدن نفسك چكنمسي ديمكدر و بوراده اولان قبيح ياشرعي و ياعقلي
وياعرفيدر زيرا قبيح ديوب اندن عقابه مستحق ايدن شئ مراد اولنورسه شرعيدر واكر ملايم
اولميان ومفسدتي موجب اولان اراده اولنورسه عقليدر يوق اكراندن فاعلي ذم اولنان مقصود
اولورسه عرفيدر شق اولك شرعه تخصيصي بر فعلك اوزرينه وياعدمنك اوزرينه عقابك
استحقاقي انجق شرعله بيلنوب شرعك غيريسنك مدخلي اولماديغندن و شق ثانينك عقله
تخصيصي اموره عاجلا اولان مفسدت ويا مصلحت نظر عقل ايله بيلنديكندن و شق
ثالثك عرفه تخصيصي افعال اوزرينه ترتب ايدن مدح وياذمك تحصيلي عرف ايله تبين ايتديكندندر
ايمدي اوله مباشر اولانه فاسق وايكنجيسني ايدنه مجنون واوچنجيسنه ابله دينور وحيانك اشبو
اوچ قبيحدن انساني مصون ايده جكنده و (الحياء شعبة من الايمان) حديث شريفي
منطوقنجه قبايح ثلاثهٔ مذكوره دن برقبيحي عدم ارتكاب قوت ايماندن اولديغنده شك يوقدر
انتهى (ذكر اولنان اذا لم تستحي الخ حديثك معناسي * اذا لم تصن عرضا ولم تخش خالقا *
* ولم تستحي مخلوقا فاشئت فاصنع * بيتنده كوزل نظم اولنمشدر يعني عرضكي وقايت وصيانت
وخالقدن خوف وخشيت ومخلوقدن حيا ايلمديكك وقتده هرنه مراد ايدر ايسك ايشله ديمكدر
(ابن سلام حضرتلري * العاقل شجاع القلب و الاحمق شجاع الوجه * بيورمشدر مآل
وغايتي شجاعت قلبده بر صفت اولوب عقلا صورت حلم وجبنده كورينورلرسه ده ينه شجاعتلريني
اقتضا حسبيله قولا وفعلا اجرا ايدرلر و صفت مذكوره ايله متصف اولميانلر صورت جبروت
وشجاعت كوستروب حين اقتضاده جبانتلريني ميدانه قورلر كه اشته بونلر حمقادر ديمكدر (بر حياسز
شخصي ذكرده بر بليغ * لودق الحجارة بوجهه لرضها * واو خلا باستار الكعبة لسرقها * يعني
يوزينه طاش اورسه لر طاشي پاره پاره ايدر و كعبهٔ مكرمه اورتوسي ايله يالكز قالسه اول سترهٔ
شريفه يي چالار ديمكدر لسانمزده دخي قتي يوزلي بي حيالقدن كنايه در و يوزينه توكورسه لر يغمور
ياغيور دير ضروبدندر (ذم بي حياده بر شاعر بليغ * لو ان لي من جلد وجهك رقعة *
لجعلت منها حافرا للاشهب * بيتني قتي رعنا انشاد ايتمشدر معناي بيت اكر يوزينك قتي دريسندن
برقطعه بنده اوليدي فرس اشهبه طرنق ياپديررده ديمكدر (قلت) وقاحت قلت حيايه
ديديكي كبي حيوانك طرنغي صلابتنه دخي ديمكله بيت مذكورده بو وجهله دخي لطافت واردر
آته تخصيص ايلديكي چونكه آت سريع السير اولوب طرنغي قوتلي اولمق اقتضا ايتمكله
شخص مذمومك يوزي دريسي زياده قتي اولديغني بياندر (و شاعر آخر دخي * ورب قبيحة
ماحال بيني * و بين ركوبها الا الحياء * اذا رزق الفتى وجها وقاحا * تقلب في الامور كما يشاء *
وآخر دخي * اذا لم تخش عاقبة الليالي * ولم تستحي فافعل ما تشاء * فلا والله ما في العيش خيرا

* اذا ما المرء فارقه الحياء * بر وزنده اشبو قطعه لری نظم ایتمشلردر (مآل اولی چوق کونی ایشلر واردر که بعمله اول کوتی فعلی رکوب یعنی ارتکاب یتمه حیا کیرمشدر یعنی اوتانمسم ایشلرایدم لکن اوتانوب ترك ایتدم وفی الحقیقه قتی یوزلی اولنلردیلدیکی اموردە تقلب ایدر یعنی ایشلر (ومآل ثانیه اکر عاقبت لیالی یعنی قولنلابیجی کیجه لرك انجامندن قورقادیغك یعنی دنیا وآخرت جزا اورذالتندن اتقاء وحیا ایتمدیکك وقتده دیلدیککی ایشله وکشیدن حیا مفارقت ایلدیکی هنکامده الله بیلورکه اول کشینك تعیشنده فخر یوقدر یعنی انك انجامی یوقدر دیمکدر (ساسانیان ملوکندن نوشروان درایت نشان دیمشدر که درت قبیحه واردر که اکر بریرده بولنورسه اقبح اولور عظماده بخل وخست و حکامده کذب وعلما وحکماده حسد ونسوانده حیاسزلق وینه * من جسر ایسر ومن هاب خاب * دنیلان ضرو بدندر یعنی جسارت ایدن یسر وغنایه نائل وخوف ووهم ایدن خائب اولدی دیمکدر (اشبو مضمونی افادەده شاعر عرب * لاتکون فی الامور هیوبا * فالی خیبة یصیر الهیوب * بیتنی دیمشدر معنای بیت سن اموردە زیاده وهم وخوف ایدیجی اولمه زیرا زیاده خوف ووهم خیبت وخسرانه مؤدی اولور دیمکدر (قلت) لکن امثالمزدن اولان قورقاق بازرکان نه کار ونه زیان ایدر مثلی فقیره قالسه * من جسر وسائردن عمل جهتنده دخی کوزلدر انتهی (حضرت علی کرم الله وجهه ورضی الله تعالی عنه الغوغاء اذا اجتمعوا اضروا واذا تفرقوا نفعوا * یعنی جماعت کثیرۀ مختلفه برمحله تراکم وتجمع ایلسه لر اضرار ایدرلر ومتفرق اولورلر ایسه ناسه نفع وفائده لری اولور بیوردقده اجتماعلرنده مضرت معلوم لکن افتراقلرنده منفعت ندر دیو سؤال اولندقده مشار الیه حضرتلری * یرجع اهل المهن الی مهنهم فینتفع الناس بهم کرجوع البناء الی بنائه و النساج الی منسجه والخباز الی مخبزه * یعنی اهل صنایع وحرف صنعتلرینه طاغیلورلر مثلا دولکر یاپویه وچولحه دستکاهه واتمکجی فرنه کیدر یعنی خلق اخذ واعطایه باشتغاله منافع حصول بولور معناسنی بیان بیورمشدر که مفادی ذم ونهی غوغادر (بعض سلف * لاتسبوا الغوغاء فانهم یطفؤن الحریق ویخرجون الغریق * واحنف دخی * ماقل سفهاء قوم الاذلوا * دیمشدر (برکون امیر المؤمنین عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه حضرتلری اوطورر لر ایکن براعرابی خبیث کلوب خلیفه یه برسله اوررر درعقب مجلسدن واقد بن عمر صیچرایوب اعرابی یی قوجاقلیوب یره اوروب حدنی بیلدیرر حضرت عمر رضی الله تعالی عنه بونك اوزرینه برقومك ایچنده اوککی وصوککی صاعیان سفیه احمق اولمیجه اول قوم عزیز وغالب اولماز بیورمشلر

﴿ الباب الثالث والثلثون ﴾

اوتوز اوچنجی باب جود وسخا وکرم ومکارم اخلاق واولولری ذکر واجوادك اخبار وحکایتلری بیاننده در (معلوم اوله که جود بذل مالدر جودك زیاده نافع اولانی مستحق اولان یره صرف اولنانیدر زیرا حق سبحانه وتعالی جودی قوللرینه * لن تنالوا البر حتی تنفقوا مما تحبون * قرلیله منذوب ایلمشدر مآل شریفی سزلر بر واجره سودیککز شیلردن انفاق ایتمدکجه یعنی نحلنسه بذل مال واعانۀ ناسده بذل جاه وطاعت حقده بذل بدن وفی سبیل الله بذل روح ودم قیلدقجه کمال خیر ورحمت ورضا وجنت البته نائل اوله مزسکز دیمکدر بو آیت کریمه نك معناسی بالاده دخی سبق ایلمشدر (صاحب مستطرف دیرکه بعضه کوره جود وسخا وایثار برمعناده در (وبعضیلر بینلرینی فرق ایدوب اکر مالنك بعضنی اعطا وبعضیسنی امساك ایدرسه سخا واکثرینی بذل ایدر ایسه صاحب جود وحاضرینی یعنی موجودینی تماما بذل ایله دیکرینی نفسنه

ترجیح ایله اودیکره ویروب کندی مقاساة ضرره قالورسه یعنی شدائد فقره صبر ایدر ایسه اول مردشریفه صاحب ایثار دینور دیدیلر (قلت) بوراده ترجمۀ مرتبه ده بو جمله دن اعلادر تکیم ابو بکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلری صاحب ایثار ایدیکه جمیع مالملکنی فی سبیل الله انفاق ایلدیلر کلامی حقا که یرنده اوله رق علاوه اولنمشدر * الحق احق ان یتبع * واصل اسخا سماحت جبلیدر اکر معطی یه بذل مال صعوبتلی کلورسه نفس الامرده بنه بخیل وممسکه عطا صعوبتلی کلمزسه سخی اولور فتدبر (اشبو روایت عجایب ایثاردندر حذیفة العدوی رضی الله تعالی عنه حکایه ایلدیکه عهد فاروق رضی الله تعالی عنهده واقع نصارای روم ایله برمعرکه ده وقوعبولان غزاده بولندم ایدی شهدا ومجروحلر اراسنده بنه غزاده بولنان عم اوغلنی دستمه برمقدار صو الوب حیاتندن رمق قالمش ایسه ویرەیم دیو ارایوب وبولوب صو استرمیسن دیدیکمده نعم دیوب صویی صونر ایکن مجروحلردن بری آه ایدر ابن عم صویی ایچمیوب آه ایدنه صون دیوب اشارت ایدر یانه واردم کوردمکه هشام بن العاص در صو استرمیسن دیدیکمده نعم دیرکن بری دخی آه ایلدی هشام ایچمیوب آه ایدنی ایثار واکا کتور دیو اشارت ایتدی وارمش ایسمده وفات ایتمش بولدم فی الحال هشام وابن عممه صره سیله صو یتشدرمك اوزره دوندم ایسه ده ایکیسنی دخی وفات ایتمش کوردم دیمشدر رضی الله تعالی عنهم (ایثار عجیبدن بری دخی ابو محمد ازدینك نقل ایلدیکی اشبو حکایه درکه مصر قاهره ده کائن مسجد جامع یعنی معبد کبیر ازقضا محترق اولدقده عوام ناس نصاری یاقدی زعمیله غلو ایدوب نصارایه مخصوص اولان بر بیوك خانی احراق واضرار ایدرلر تحری تام وتحقیق ایله نصارانك احراق جامعده صوچلری اولمادیغی تبین ایتدکده والی خانی یاقن طائفه دن برازینی اخذ وعددلرنجه بربر کاغد اوزرینه بعضسنه طیاق وبعضسنه قطع ید وبعضسنه قتل دیو یازوب واوراقی بوکوب لا علی التعیین تقسیم ایتدیروب ایچلرنده نه چیقارسه اجرا ایدك دیو جلادلرینه امر ایلدی صره سیله حکم اوراق اجرا اولنور کن کاغدنده قتل یازیلانلردن برینك اکر والده حکیم اولمیدی قتلی قید ایتمز ایدم دیو ایلدیکی توجعی یاننده بولنوب کاغدنده طیاق یازیلان بکیت ایشتدکده برادر بنم والده م یوقدر کل کاغدی دکشدیره لم دیوب دکشدیروب بولنه جانی فدا وایثار ایلدی علیه الرحمة (اسخیادن قیس بن سعده سزدن اسخی واجود هیچ برمرده تصادف ایلدیکزمی دیو سؤال اولندقده نعم کوردم برکون بادیه ده برخاتونك چادرینه مسافر اولمشیدم خاتون بزی ترحیب واسکان ایلدی چوق کیچمیوب زوجی کلدکده مسافرمز کلدی دیو خبر ویردکده فی الحال بر دوه بوغازلیوب طبخ طعام ایله بیورك دیو عرض ایلدی ایرته سی کونی بردوه دخی بوغازلیوب تقدیم ایلدی دونکی دوه هنوز بتمدی بر قاچ کشی یه چند روزالویرردی نیچون بنه نحر وذبح ایلدیکز دیدیکمزده بز مسافرلریمزه کیجه لمش طعامی ییدرمیز دیوب بعمور اولمغله بالضروره قالدیغمز ایامك هر برنده بر ردوه بوغازلدی هوایه کشایش کلوب کیده جکمز کون یاندیغمز بیتنه یوزالتون براغوب خاتونه صاحب خانه یه طرفمزدن اعتذار ایله دیوب علی الصباح عزیمت ایلدك ارتفاع شمسه قدر کتدك برده ورامزدن ای لئیم اولان آلتونلر ضیافتمك پاره سنی ویرمش سکز طورك دیو صیحه ایشتدیکمزده توقف ایلدك مکر صاحب خانه ایمش کلدی والتونلری آلك والا جمله کزی شوسنانمله اورورم دیدی بزده ناچار آلوب یولمزه کتدك دیو نقل ایلدی (قال رسول الله صلی الله علیه وسلم تجافوا عن ذنب السخی فان الله تعالی آخذ بیده کلما عثر وفاتح له کلما افتقر) (قلت) اشبو حدیث شریف جامع صغیرده زید بن ثابت رضی الله تعالی عنهدن مرویا انجق (تجاوزوا عن ذنب السخی فان الله تعالی آخذ بیده کلما عثر) عبارۀ شریفه سیله

مسطور در مآل شريفلرى سخى يى ذنبيله مؤاخذه ايتميك وتجاوز يعنى مسامحه ايدك ومؤاخذه يى
تخفيف ايدك زيرا واجب الوجود و فائض الكرم و الجود حضرتلرى سخى يى سور چدكجه
يدندن طوتر يعنى سخى بارى سنه اعتمادا اشباده سماحت ايتديكيچون حق تعالى عنايتيله مشمول
ايدوب مهلكه يه سقوط ايتدكجه انى مهلكه دن انقاذ وتخليص ايدر و افتقار ايتدكجه اكا
فاتح اسباب نعم اولور ديمكدر (تجافى مد ايله ناسدن تباعد معناسنه جفادن وتجاوز عبور
معناسنه اولان جواز دن مشتقدر هر برى تسامح وعدم مؤاخذه وتخفيفى مستلزمدر (رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزدن هر نه استنورسه اعطا بيوروب لا ديمديكى جابر بن عبدالله
رضى الله تعالى عنهمادن مرويدر (قال رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم السخى قريب
من الله قريب من الناس قريب من الجنة و البخيل بعيد من الله بعيد من الناس بعيد من الجنة
والجاهل السخى احب الى الله من عابد بخيل) بو حديث شريف دخى جامع صغيرده قريب
من الناس قريب من الجنة عباره سى اولماديغى وعابد يرينه عالم اولديغى حالده حضرت على
وجابر بن عبدالله وابى سعيد الخدريدن رضى الله تعالى عنهم مروى اولديغى منظور فقير اولمشدر
مآل منيفى سخا و تله متصف اولان حقك رحمتنه وناسه وجنته قريب وبخيل اولان نعوذبالله
تعالى حقك رحمتندن وناسدن وجنتدن بعيد وجهنمه قريبدر زيرا سخا ثمرۀ زهد دار فنا و بخل
ثمرۀ رغبت دنيادر ودخى جاهل سخى حق سبحانه وتعالايه عابد بخيلدن احبدر زيرا اولكى
ثانينك خلافنه ملابس اوله رق امر ونهيه سريع الانقياددر (بعض شراح حديث بو مقامده
جاهلدن مراد عابدك مقابله سنده ذكر اولنديغندن نوافلى تركله فرائضى ادا ايدندر وعابددن
مراد نوافلى دخى ادا واكثار ايدندر وعالم روايتنه كوره عالمك ذنبى اشنع وبخلى اقبح اولديغنه
تنبيه دردیمشدر (بعض حكما ديمشدر كه جميع محاسن و اخلاق حميده نك اصل و اساسى
ومنشئى كرمدر وكرمك اصلى دخى حرامدن نفسك تنزهى ودخى نه مالك ايسه انده خاص
وعامى يكسان طوته رق يعنى اغراض فاسده قارشدرميه رق سخاسيدر وكافۀ خصال خير كرم
وسخانك فروعيدر (بعض سلف صالحين * منع الجود سوء ظن بالمعبود * يعنى جوددن مردك نفسنى
منعى ومالى امساكى مردك نفسنى جناب معبود بالحقه سوء ظنندرديوب * وما انفقتم من شئ
فهو يخلفه و هو خير الرازقين * آيت كريمه سنى تلاوت يعنى بو آيتله مدعاسنه برهان اقامت
ايتمشدر زيرا آيت كريمه نك مآلى اى مؤمنين سزك فى سبيل الله انفاق ايلديككز شيلرك حق
تعالى عوضنى دنيا وآخرتده ويرر وحق تعالى رازقلرك خيرلوسيدر يعنى مخلوقدن انفاق ايدنلر
رزق ويريجى صورتنده ايسه ده زرقه واسطه در حقيقتده رازقيت واجب الوجوده منحصردر
ديمكدر (وفضيل حضرتلرى * ما كانوا يعدون القرض معروفا * ديمشدر كه مفهومى ومآلى
كرم جبلى ايله متصف اولنلر ناسه قرض ويرمكى معروف واحسان عدايتمديلر ديمكدر (قلت)
اقراض مثوباتدن اولديغى منصوصدر لكن بونده فضيل حضرتلرينك مقصودى قرض
استينلرى عدم اقراضله مأيوس ايتمك ديمك اولميوب بلكه هبه طريقيله ويرك ديمك اولوب خلاصه
مرامى عزيمته اشارتدر وفى الحقيقه معروف حقيقى بذلدر يوقسا اكر بذل ايتميوب اقراض ايدرسه
ينه فضائلدندر مطالعه سى لايح خاطر فقير اولدى والله اعلم (حكام عربدن اكثم بن صيفى
* صاحب المعروف لا يقع وان وقع وجد متكئا * ديمشدر يعنى احسان وكرم صاحبى دوشمز يعنى
مهلكه ده واقع اولماز على فرض واقع اولسه ده طيانه جق نسنه يعنى سررشتۀ نجات بولور ديمكدر (قلت
ان حرفى مشكوكده مستعمل اولديغندن ترجمه سنده على فرض دينلدى فتأمل * حسن بن سهله
* لا خير فى السرف * يعنى سرف وتلفده خير ومنفعت يوقدر دينلدكده * لا سرف فى الخير *

يعنى خيرده سرف يوقدر ديو لفظى قلبله جواب ويرمش وحق بوكيم معنايى استيفاء ايتمشدر
مرادى امور خيريه افراط اوزره اولسه دخى صرف اولنان سرف اولماز ديمكدر (عهد قديمدن
قالمش بر حجر بولنوب اوزرنده * انتهز الفرصة عند امكانها ولا تحمل على نفسك هم ما لم يأتك
واعلم ان تقتيرك على نفسك توفير لخزانة غيرك فكم من جامع لبعل حليلته * عبارۀ حكمت اشاره سى
كورلمش مآلى فرصتى امكانى عندنده كوزت يعنى امور حسنه يى اجرايه قدرت بولديغك كبى
ايشله تأخير ايتمه زيرا انسانك زوال اوزره در صكره وقت بوله مزوامور دنيويه وآتيه دن
هنوز سكا كلميان شيلر ايچون شمديدن كدر ايتمه يعنى بذل ايدر سم صكره فاقه كلور كبى شيلرى
دوشنمه معلومك اولسونكه سنك نفسك اوزره تقتيرك يعنى يييوب بذل ايتميوب افراط اوزره
امساك وادخارك غيرك خزينه سنى توفير ايتمكدن عبارتدر يعنى ميراث خوارلرى ومالكى اله جقلرى
اغنادر چوق جامع يعنى قزانوب صقلايجى واردر كه قاريسنك بعلنه يعنى كندوسندن صكره واره جغى
قوجه سنه چالشور انك قزانوب زحمتله بركدر ديكنى بلمديكى برشخص وفادار صانديغى قاريله
جنبشلنور ديمكدر (ممسكلر حقنده اسعد فقير * دست ممسكده اولان مالى يد ديكر آلور *
طاقيلان ال اوله ماسى فص الماسى * بيتنى معذورانه نظم ايتمشدر (قلت) ماسى اصلنده
ماسدر يعنى مضاعفدر بو صورتده مثلا حاجج كبى كه ادغام اولنوب حاج دينور ماسى ده ماس
اولملى ايدى ديو صور يلورسه مضاعفده ادغام قاعده اولديغى كبى حرف ثانئ مجانسى يايه قلب ايله
عربى اوله رق حاجى وماسى دخى دينور حتى محققين متأخريندن صاحب الآثار المعتبرة فى كل
فن وصاحب اذيال التحقيقات مع كمال الفطن مولانا كفوى مرحوم امضارنده الفقير الحاجى محمد
الكفوى ديو معرف باللام يازديغى اكثر علما كورمشدر هله حافظ شيرازى حضرتلريكه اهل
عرفان اولدقلرندن باشقه فحولدن اولدقلرى تراجم علما وشعرا يازانلرك اكثرنده كورلدى اشته
اول عارف بالله تعالى ديوان فارسى سنده * حاجى قوام ما * يازمشدر بو فقير دخى اقتداء بهؤلاء
الاعلام هم قاعده سنه موافقة و همده الماسى ايله جناس بولنسون ديو يا ايله يازدم ديو عذر
خواه اولورم (كشايندۀ باب علم و كرم حضرت على رضى الله تعالى عنه * ماجمعت من المال
فوق قوتك فانما انت فيه خازنه * بيورمشدر كه مآلى قوتك يعنى غداكك فوقنده اوله رق يعنى
كفايتدن زياده سعى اوفر ايله جمع ايلديكك مالده سكا فائده اولميوب سنك غيريكه انده فائده
واردر سن معتاده اول غيرك خزينه دارى كبيسن زيرا خزينه دار دخى دروننده اولان مالى
تناول ايده ميوب مجرد حفظ ايدر (نعمان بن منذر بركون جلسا وندماسنه ناسك تعبش و قلب
وطبع ورفعت جهتلرندن افضل وانعم واجل واكرمى كيمدر ديو سؤال ايلدكده جمله سى جواب
بوله مدقلرندن سكوت ايدوب ايچلرندن بر كنج دانا قالقوب تمهيد دعادن صكره اى ملك ناسك
افضلى ناس سفرۀ فضل واحساننده تعيش ايدن يعنى سخى اولاندر ديدكده قولنى تصديق
ايدوب واكرام ايلدى (قلت) ذكر اولنان نعمان عهد سعادتدن اول يمن وعراقده
سلطنت ايدن ملك عربدر (كبار عربدن اسماء بن خارجه بركيمسه بندن بر نسنه طلب ايلدكده
رد ايتمكى سومم يعنى ويريرم زيرا طلب حاجت ايدن كريم ايسه خائب اوله رق رد وارجاعده
انك عرضى شكست اوله جغندن و بين اقرانه خجالتده قاله جغندن ابقا ايله عرضنى حمايه ايتمش
اولورم واكر شخص لئيم ايسه مصلحتنى كورمكله عرضمى اندن وقايه ايدرم ديمشدر كه
فى الحقيقه لئيم كه مأيوس اولدقده مقتضاى لئامتى اوزره محافل ومجالسده كندى يى رد ايده نى قدح
وذم ايدر (اسعد فقير ديركه لئيم اولان ناكس حوايجنى تماميله كورسك وتابكلو مستغرق دريای احسان
ايتسك ينه كفران نعم ايتديككندن باشقه اجراى شر ايدر فكيفكه صفر اليد رد اولنه همان جناب حق

او مقوله مردارلری امت مرحومه میاندن دور ایلیه آمین (خاندان عربدن و تابعیندن مورق العجلی بر کیمسه‌یه احسان ایده‌جکی وقتده شو شیوهٔ لطیف ایله احسانه بدأ وسرورینی دوبالا ایدر ایدی یعنی ویره‌جکی صله‌یی صره ایدوب حجاب ایتمسون ملاحظه‌سیله اولا امانت ایدر یعنی برادر شوسنده طورسون بنه الورم معامله‌سنده نصکره صره سکا حلال اولسون مألنده * انت منها فی حل * دیو تذکره یازوب احسانی بو کونه ییلدیرر ایدی فی الحقیقه بو وضع امتنان بارینی ابهامدن ومحسن الیهی حجابدن قورتاره‌جق بر طور لطیف اولدیغی وارستهٔ تعریفدر (قلت) معاصریندن برذاتك بو مقوله بروضع سموحانه‌سی مسموع فقیر اولمشدر شویله که بعض فقیر صابر شاکری نهانی تجسس ایدوب کوندره‌جکی نقد زری مکتوب ظرفی طرزنده اوزری فلانه واصل اوله دیو اسمیله یازیلو مهرلی بر کاغده وضع ایدوب دائره‌سی خلقندن اولمیان بر معتمدی ایله کوندررواو دخی کیمك جانبندن اولدیغی بیلدرمیه‌رك وصورسه‌یدیمه واصل اولدی تحریر ایده‌نی بیلم دیه‌رك مرسل الیهه ویروب فی الحال صاوو شر ایمش ارتق اومستحق احسان دخی مکتوبی آچدقده نقد زری بولدیغندن باشقه خجالتدن رها ایله ممنونیتی مضاعف اوله‌جغی بی اشتباهدر باری تعالی شانه بو مقوله ذواتی بین المسلمین تکثیر ایلیه آمین (امام حسن بصری حضرتلری دیمشلردر که اصحابدن طلحة بن عثمان رضی الله تعالی عنه مالك اولدیغی چفتلکنی یدیوز بیك درهمه فروخت ایلدیلر مبلغ مرقوم یدینه واصل اولدقده بر کیمسه که بوقدر مالی صباحه قدر حیاتده قالوب یاقالمیه‌جغنی بیلمز ایکن انی کیجه‌لده او کیمسه مغروردر دیوب فی الحال فقراء مسلمینه مجموعنی توزیع وتقسیم بیورمشدر (منکدر حضرتلری امهات المؤمنیندن عائشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنهانك خانهٔ سعادتلرینه واروب کندویه فقر وفاقه اصابت ایلدیکنی بیان برله خاکپای اکسیرسایلرندن استعانه واسترحام ایلدی انلرده الآن نقدیمز بولنمدی اکر بولنوب اون بیك درهم دخی اولسه جمله‌سنی سزه بعث ایدردك دیو اعتذار بیوردیلر یأسله منکدر عودت ایلدیکنك عقبنده خالد بن اسیدك حضرت صدیقه‌یه تقوه بیوردقلری مقدار یعنی اون بیك درهم هدیه‌لری کلکله درحال مبلغ مرقومی تمامیله منکدره اولان منکدره ارسال الله کرم وکرامت بیوردیلر اول دخی اول باول پازاره واروب بیك درهمیله برجاریه اشترا وحوایج سائره‌سنی رؤیت ایله سایهٔ صدیقه‌ده دفع فاقه ایتمشدر حتی عباد وزهاد مدینه‌دن منکدرك محمد وابو بکر وعمر نام اولاد کرامی اول جاریه‌دن تولد ایتمشدر (ینه اسلامده اکرم اولان طلحة بن عبید الله تیمی رضی الله عنه در مشار الیهك برکون حضورینه بر کیمسه کلوب بنمز ده بر جهتله قرابت واردر دیو درد فقر فاقه‌سنه طلب دوا ایلدی انلر دخی شو راده وشو وصفده بر باغچه واردر بریسی یوز بیك درهمدا له‌جق اولوب حتی مبلغ مرقومی اخشامه قریب کتوریرم دیدی استرایسن صاته‌یم ثمن مذکوری واسترایسن باغچه‌یی آل دیو سماحت بیوردیلر (زیاد بن جریر مشار الیه طلحه حضرتلری مجلس واحدده مبارك کوملکلرینی یدیله دککلری حالده یوز بیك درهمی فقرایه تصدق وانفاق ایلدکلرینی کوردم دیمشدر (مرویدر که اشعث بن قیس سخاوتله مشهور اولان حاتم طائینك اوغلی عدی‌یه باباسندن قالمه طنجره‌لرك عاریت طریقیله طلبنده خبر کوندرد کده بز بوش قاب اعاره ایتمیز دیو ایچلرینه مال طولدیروب کوندرر عدی مومی الیهك سخاسی وصفنده بعض شعرا * بابه اقتدی عدی بالکرم * ومن یشابه ابه فما ظلم * بیتنی نظم ایتمشدرکه مفهومی عدی کرمده باباسنه اقتدا ایتدی شول کیمسه که باباسنه بکزه‌دی ظلم ایتمدی یعنی اشیابی ما وضع له سنه وضع ایتدی دیمکدر (قلت) مطالعهٔ عاجزی اوزره مصراع ثانی ضروب امثالدن اولمغله خیر وشرده اکثریا ولد والدینه اویار وبکزر بنده قوللنیلور لکن عدی

حقنده سخاده باباسنه بکزه‌دی وکرم ایتدی دیمکدر (ابو علی المقلی کتاب امالیسنده بالمناسبه بیازار که بر کیمسه معاویه رضی الله تعالی عنهه کلوب بینمزده قرابت واردر دیو عرض حاجت ایدر انلر دخی قریشدنمیسنکه بینمزده قرابت اوله دیدکده قریشی دکلم اما حضرت آدم علیه السلام اولادندن اولمامز جهتندندر دیدی مشار الیه بو برقرابت ومناسبتدر که ناس بو قرابته عدم رعایت حسبیله بربرلرینه جفا ایدرلر والله که بو رحم وقرابته صله ورعایت ایدنلرك اولی بن اوله‌یم دیوب اول آدمی‌یه مال وفیر وقضای حاجتی ایله اکرام ایلدی (وکان الاستاذ ابو سهل الصعلوکی من الاجود لم یناول احدا شیئا وانما کان یطرحه فی الارض فیناوله الاخذ من الارض وکان یقول الدنیا اقل خطرا من ان تری من اجلها یدی فوق ید اخری الخ * یعنی استاد مشار الیه اجواددن اولوب عادت حسنه‌لری براحده یداید برشی ویرمیوب یره براغوب وبراقدیغی یردن آخذ قالدیررایمش وبوندن تعززنفس قصد ایتمدیکندن دیرایمشکه دنیاء دنیه خطر جهتیله اقل قلیل اولمغله جهت دنیویه‌ده بریدیداخری فوقنده اولمقلغه متحمل دکلدر قولیله اعتذار ایدرلر ایمش (حضرت حسن بن الامام علی دن معاویه رضی الله تعالی عنهم معنای کرمدن سؤال ایلدکده حضرت حسن رضی الله عنه طلب وسؤالدن اول بذل واعطا وحین بذلده دخی سائله رفق وتلطیفدر بیوردی (قریشدن برذات کریم برسفردن عودت ایله بلده‌لرینه کلور ایکن اثنای راهده لکد حادثهٔ دهر ایله مطروح کنار مرض وفقر برخستهٔ بیچاره‌یه تصادف ایدر فقیر مریض * یاهذا اعنا علی الدهر * یعنی ای ذات فقر ومرضه مبتلا اولدم بکا اعانه ایله دیو استعطاف ایدر اوذات مکرم قریشی غلامنه خرجلغمدن باقی قالدیسه شو فقیره اعطا ایله دیو امر ایدر غلام مرقوم پیش فقیره درت بیك درهم دوکر فقیر مرقوم فرح وسروردن قیام مراد ایتمش ایسه‌ده کمال ضعفندن مقتدر اوله میوب بکایه باشلدقده اوذات کریم نیچون بکا ایدرسن غالبا اعطا ایلدیکمزی ازنسبدك دیدکده رجل فقیر * لا والله ولکن ذکرت ما تأکل الارض من کرمك فابکانی * یعنی والله کرمکز از دکلدر لکن زمینك کرمکزدن اکل ایده‌جکی نسنه‌یی یعنی اشبو ویردیکز دراهمی تذکر ایتمامله بنی اغلتدی دیدی مرادی افاقتدن مأیوس اولمغله قبره کیروب مال مذکوردن انتفاع ایده‌میه‌جکی مورث حزنی اولدیغی بیان ویاخود اوذات کریمك عندنده درهم تراب مثابه‌سنده اولدیغی ایما ایله ثنادر اسعد فقیرك خاطرینه عاجزانه کلان معنی بودرلکن ترجمهٔ مرئیه‌ده عبارهٔ مذکوره‌یه (رجل فقیر ای مولینا قسم ویمین ایده‌رمکه آز دکلدر نهایت الامر اجل حلولنده رحلت داربقا ایتمکز حسبیله کرم وسخاکز تحت زمینده مستوره اولمسی فکری خاطر فقیرانه‌مه خطور ایلمسی بنی حزن وبکا ایتدردی دیه‌رك کرم وسماحتنی اشعار ایلدی تعبیری ایله معنی ویرلمشدر اکر بونلردن باشقه معناسی وار ایسه کنازه اشارت اولی النهی وذی الکمالدن مستدعادر (حکایه اولنمشکه بررجل احبابندن برینك خانه‌سنه استعانه ایله کلوب دق باب وصاحب خانه خروج ایله افاده‌کز ندر دیو استفسار ایدر شو مقدار دینه کرفتار وصاحبنك مطالبه‌سنه دوچار اولدم دیدکده صاحب خانه عجالةً دونوب صندوغندن دینه وافی مبلغی افراز ورجل مرقومه اعطا ایله بکا ایده‌رك اوطه‌سنه دخول ایدر حلیله‌سی تعریضا غالبا اعطای مال مشقتلی د وشمکله اغلرسن کاشکی تعلل ایدوب اجابت ایتمیه ایدك دیدکده بکام سنك ذاهب اولدیغك معنی ایچون دکلدر بلکه بر صدیقم ضرورته دوچار اوله‌ده انك احوالنی تفقد واستفسار ایتمیوب طلب وسؤاله مضطر قیلدیغمه بکا ایده‌رم دیدی رحمه الله تعالی (عبد الله بن ابو بکر رضی الله تعالی عنهما مشاهیر جواددن ایدی برکون کیدرلر ایکن راهده کندولرینه حرارت عارض اولوب برمنزلدن صواسته دیلر ایچرودن برخاتون صوبی براغه

قوبوب عربدن برمرثیه زوجم برقاج کوندر فوت اولمغله صویی کاربابه قیوب صاوشدم غلاممکزدن بری کاسون السون دیدی عبدالله حضرتلری صویی الدیروب وایچوب خاتونه غلامیله اون بیك درهم کوندردی مرقومه یه تعجب کلوب غلامه ای غلام بنی سخریه واستهزامی ایدرسن سبحان الله دیدی غلام کلوب عدم قبول خاتونی سویلدکده عبدالله حضرتلری اون بیك دخی ضم ایله یکرمی بیك درهم کوندردیلر خاتون اسئل الله تعالی العافیه دیوب ینه رد دکوستردی بعده مبلغی اوتوز بیکه ابلاغله ارسال ایلدی خاتون مذکوره صباحه قالمدن خطبه ایدنلر چوغالدی بوکرمدن باشقه صوایچدیکی اول خانه نك جوانب اربعه سنده کائن قرقار خانه یه اول کون احسانلر ایدوب مدت حیاتلرنده اعیادلرده بیراملقلر وقربانلر کوندررلر ایدی وهر عید یوز قول ازاد ایتمك دأب کریملری ایدی رضی الله تعالی عنه (ینه اسخیادن قیس که اصحاب وانصاردن سعدبن عباده رضی الله تعالی عنهك اوغلیدر مریض اولدقده اخوان واحبابی عیاده سنه کلمه ده بطائت کوستردکلرنده سببندن سؤال ایلدی جمله احبابکرك جنابکرزه دیونی اولدیغندن عیادہ ایله ملاقاته حجاب ایده یورلر دیدکلرنده قیس احباب واخوانك ملاقاتنی منع ایدن مال الله تعالی بلاسنی ویرسون دیوب فی الحال قیسك هرکیمده مالی واریسه بخش وهبه ایلدی حلال اولسون دیو منادی نداایتدرمکله اولقدر عواد وزوار توارد ایتدیکه ایاقلرینك باصمدسندن خانهٔ سعادتلرینك اشیکی فرسوده اولدی (مشاهیر کرمادن بری دخی حضرت علی رضی الله تعالی عنهك برادری جعفر طیارك مخدوم کرزینی عبدالله حضرتلریدر که برکون برآدمی اینکنی بیع ایچون بازاره کتوررراست کلوب اشبو اینك صاتلقمیدر دیو سؤال بیوردقلرنده صاحبی خیر سزه هبه اولسون دیو نزد دولتلرنده ترکله اوینه دوزاول آدمینك بووضعندن ممنون اولوب شووجهله عوض واحسان ایدر یعنی رجل مرقوم خانه سنه کلوب کیردیکندن چوق بکمیوب قپوسنه یکرمی نفر حمال کلوب قپویی آچدیررلر که اونی حنطه وبشی لحم وکسوه ودردی فواکه وبری اقچه یوکلو اولوب اشیاء مذکوره یی رجلك خانه سنه براغوب سکا عبدالله حضرتلری کوندردی وقصوره باقمسون بیوردی دیوب عودت ایدرلر (ینه مشارالیهك مناقب جلیله لرندندر که وقتاکه معاویه رضی الله عنه حضرتلری ارتحال ایدوب اوغلو یزید یرینه کچدکده حسب الاقتضا عبدالله حضرتلری شامه واردر یزید پدرم سکا سنه ده نه مقدار معاش ویررلر ایدی دیو صوردقده بیك کره بیك درهم ایدی بیوردقلرنده مثلی دخی زیاده ایله سزده ابقا ایتدك تا که بابامه مقدار نجه رحمت اوقویه سز دیوب بواکرامله اعاده ایدر اهل شامدن بعض کسان مال مسلمین یعنی بیت المالدن بوقدر اموالی بالکز برآدمی یه اعطا ایلمك چوقدر دیو دخل وتعریض ایتدکلرنده یزید مشارالیهك سخاسنه اشارة قسم یدرمکه بن بومالی اکا ویرمدم بلکه جمیع اهل مدینه یه اعطا ایلدم دیوب ومعترضلری الزام ایچون نهانی تجسسه بررجل کوندرر رجل کندی یی بیلدرمیه رك عبدالله حضرتلری ایله مدینه یه داخل اولور فی الحقیقه برآی ظرفنده دراهم مذکوره یی خلقه تفریق ایدوب وکندو ذاتی دینه محتاج اولدقلرینی کوروب کلور خبر ویرر (مرویدر که مشارالیه عبدالله بن جعفر وحسنین افندیلریمز وابوحبة الانصاری رضی الله تعالی عنهم مکهٔ مکرمه دن مدینهٔ منوره یه بالمرافقه عودتلرنده خلال طریقده باران ظهوریله بالضروره براعرابینك خیمه سنه التجا واوچ کون باران ممتد اولمغله انده اقامت ایدرلر واعرابیء مرقوم ایام مذکوره ده مشارالیهم حضراتنه لاجل الاکرام برقیون ذبح ایدوب اطعام ایدر اوان عزیمتلرنده عبدالله حضرتلری اعرابی یه اکر مدینه یه کلمك مقتضی اولور ایسه بزلری سؤال ایله دیو امر وتنبیه ایله

عازم اولورلر برقاج سنه مرورنده اعرابی مرقومه کردش فلك اوزره فقر یوز کوسترمکله تفکر ده ایکن زوجه سی نه طوررسن چند سال اول او به مژده مسافر اولان ذوات کرامك سیمالرنده انوار کرم ومجدت ظاهر ایدی انلری بول دیدی اسملرینی اونوتدم دیدکده ابن طیار دیو صور دیدی اعرابی فی الحال مدینهٔ منوره یه واروب کزر ایکن ابتدا حضرت حسنه رضی الله تعالی عنه ملاقات ایتدی اعرابی بیلدن مشارالیه انی بیلوب یاوربلی یوز ناقه رعایتیله یعنی حیوانلره بقن کوله لریله بعده حضرت حسینه رضی الله تعالی عنه اعرابی ملاقاتنده دوه احسانی سویلینجه * کفانا ابو محمد مؤنة الابل * یعنی حضرت حسن رضی الله تعالی عنه دوه مصلحت وحوایجنده بزه کفایت ایتمش یعنی ایشی بزه دوشورممش دیوب بیك صاغمال قیون بعده عبدالله رضی الله تعالی عنه حضرتلرینی کوروب احسان مشارالیهمایی خبر ویردکده * کفانی اخوانی الابل والشاة * قرنداشلرم دوه وقیونده بزه حاجت براقامشلر دیوب اعرابی یه یوز بیك درهم بعده ابوحیه رضی الله تعالی عنه حضرتلرینه واردقده * والله ماعندی مثل ما اعطوك ولکن ایتنی بابلك فاوقرها لك تمرا * قسم بالله که یانمده ایشانك اعطا ایلدکلری شیلرك مثلی یوقدر لکن دوه لریکی کتور انلره خرما یوکلهده یم بیوروب اشعار تقلیل ایله یوز دوه یوکی خرما اعطا بیوردیلر من بعد اعرابی مذکور اشبو رأس مال وفیر ایله عرب بیننده تمول ایله مشهور برخاندان اولمشدر (حکایه اولنمشدر که عبدالله مشارالیه رضی الله تعالی عنه برکون چفتلکلرینه کیدر ایکن دکلمك قصدیله برکیمسه نك خرما باغچه سنه کیررلر باغچهٔ مذکورك بکچیسی برسیاه کوله ایمش مشارالیهك نزدینه کلدیکی خلالده برکیمسه قوت یومیهٔ غلام اولان اوچ قرصی یعنی اوچ قطعه اتمکی کتوروب غلامه ویرر واواثناده برکلب پیدا اولور غلام مرقوم اتمکك برقرصنی کلبه ویردیکدن صکره ایکیسنی دخی بربرینه کلبه ویرر حضرت عبدالله بوحاله تعجب واستحسان ایله ای غلام اتمکلر قوتك ایکن نیچیوب کلبی نفسك اوزرینه ایثار یکه سبب ندر دیو استفسار ایلدکده بو یرلرده کلاب یوقدر بیلدرمکه اوزاق یردن کلمکله آچدر مأیوساطردینی لایق کورمیوب بوکونکی قوتمی اکا ویردم دیدی * فانت الیوم صانع * یعنی ای غلام بوکون سن نه ایشلرسن یعنی نه یرسن دیدکلرنده * اطوی یومی هذا * یعنی بوکونی آچلغله طی یعنی صبر ایده رم دیدی بعده حضرت عبدالله * الام علی السخاء ان هذا لاسخی منی * یعنی بن بوغلامك یاننده معروف اولان سخام اوزرینه لوم اولنورم زیرا بوغلام سخاده بندن زیاده در دیو تحسین ایدوب فی الحال غلامی وطاقمیله اول باغچه یی صاحبندن اشترا وغلامی اعتاقله باغچه یی اکا اعطا ایلدکلرنده غلام مرقوم یاسیدی اکر بوباغچه بکا الله احسان بیوریلوب مالم اولدیسه بندخی فقراء مسلمینه وقف ایلدم دیدکده حضرت عبدالله * یجود هذا وابخل انا لا کان ذلك ابدا * یعنی اوغلام مستمر اجود ایدر وبن ایسه بعضا بخل ایدرم دیوب غلامدن بوفعلك صدورینی استعظام بیوردی (مرویدر که حسن وحسین حضراتی برکون مشارالیه عبدالله حضرتلرینه سزبذل مالده اسراف ایتمده سز دیدکلرنده مشارالیه * بابی انما ان الله تعالی عزوجل عودنی یتفضل علی وعودته ان افضل علی عباده فاخاف ان اقطع العادة فیقطع عنی المادة * یعنی بابام یولیکزده فدا اولسون تعبیر تلطیف سمیریله بن جناب حق ایله بکا فضل واحسانتی فراوان قیلمق وبندخی اواحسان فراوانی قوللرینه بذل ایتمك اوزره معاهده ایدوب اشبو بذلی اعتیاد ایتدم قورقارمکه عادتمی ترك ایدیجك مادهٔ بذل دخی بندن منقطع اوله دیو جواب ویرمشدر (قلت) مشارالیهمانك سؤاللری حاللرینه نسبتله اعتراض اولمیوب نیتی استعلامدر فافهم (بلغادن نصیب اسود نام ذات مشارالیهه مدحیه عرض وتقدیم ایدر جائزه اوله رق مومی الیهه استغراب اولنور حیثیتله انلر

واثاث منزل ودنانیر ودراهم کثیره احسان ایدوب کامران قیلدقده بومقوله براسوده بونجه
مال چوقدر دیو اعتراض ایدنلره * ان کان هو اسود فان شعره ابیض ولقد استحق بما قال اکثر
مما نال وهل اعطیناه الا ثیابا تبلی ومالا یفنی واعطانا مدحا یروی وثناء یبقی * یعنی فی الحقیقه نصیب
سیاه روی ایسه ده شعری وسخنی بیاض یعنی رنکیندر بزه عرض ایلدیکی شعر رنکینی ایله
ویردیکمز اشیانک اضعافنه مستحق اولمشدر انصاف ایدیکز بز اکا چوری یه جك اثواب وفنا
پذیر اوله جق مال ویردك اول ایسه بزه مستمر روایت اولنه جق مدح وباقی قاله جق ثنا اعطا ایلدی
یعنی انك اذهانده پایدار اشعاری سلکنده منخرط اولان درنام بنی آدم وار اولدقجه مذکور اولمغله
باقی قالور وبو سبیدن حیات ثانیه صاحبی اولورم دیمشدر (قلت) واقعا بو جواب مسلم اولدیغی
بی ارتیابدر که احوال اسلافی دیباچه کتب ودیوان شعرا وتواریخ اولماسه کیم بیلوردی (اسم
نصیب مذکور تصغیر صیغه سیله در (عظمای کرمادن بری دخی سلطان المفسرین جد خلفاء آل
عباس عبدالله بن عباس رضی الله تعالی عنهمادر منقولدر که برکون سعادتخانه لرینك حوالیسنده
وساده آرا ایکن بر رجل کلوب حضورنده قیامد نصکره * یا ابن عباس ان لی عندك یدا احتجت
الیها * یعنی ای ابن عباس بنم جنابکزده برایلکم واردر شمدی بنده اکا محتاجم دیو عرض
احتیاج ایتدکده مشارالیه حضرتلری باشنی قالدیروب رجله نظر ومعارفه سنی بیلیوب ای کیمسه
ایلکك ندر دیدکده برکون ذات عالیکز نزد زمزمده صو ایچمك ایچون طورردیکز غلامکز بر دن
صو چیقارنجیه قدر حرارت شمس تأثیر ایتمسون دیو ثوبمك بر طرفیله جنابکزی اظلال وسایه لندردم
دیدی ابن عباس رضی الله تعالی عنهما اوت اویله واقع اولدی ایدی دیوب غلامنه یانکده نقدر
نقد واردر دیو سؤال بیوروب اولدخی ایکیوز التون ایله اون بیك درهم دیدکده جمله سنی ویر
دیوامر * وما اراها تفی بحق یده * یعنی عطیه رجلك ایلکی حقنه وفا ایتمز ظن ایدرم دیوب
تقلیل بیوردیلر (معاویه حضرت حسین بن علی رضی الله عنهمك بیت المالدن معاشلرینی
حبس وقطع ایتمشیدی اکر ابن عمکز عبد الله رضی الله تعالی عنهما یه افاده حال بیورلسه
باب مصرفکزه بیك کره بیك مبلغ ایله قدوم ایدردی دیدکلرنده حضرت حسین ابن عباسی
ثناسنده * ان یقع الف الف من عبدالله فوالله انه اجود من الریح اذا عصف واسخی من البحر
اذا زخر * یعنی دست سخای عبد اللهده الوف نیچه بولنه بیلور که انلر ریح عاصف یعنی زیاده
اسن روزکاردن زیاده جواد وبحر زاخردن افزون سخی اولدیغی مسلم عبادر دیوب بونه
یکانکیء قرابت ایله معاشلرینك عقدهء تأخیره کرفتار اولدیغی موجب تکدر بال اولوب یوز
بیك درهم اقتضا ایلدیکنی مشعر مذکره تحریر وبندکانك بریله تسییر بیوردیلر وقتیکه مذکرهء
شریفه لری واصل دست توقیر حضرت ابن عباس اولدقده کوزلری طولوب * ویلك یا معاویه
اصبحت لین المهاد ورفیع العماد والحسین یشکو ضیق الحال وکثرة العیال * یعنی حسین
حضرتلری کبی ذات عالیقدر ضیق حال وکثرت عیالدن شکایت ایلدکاری حالده سن بنبه
دوشکلرده ومرتفع قصرلرده اوله سن ویل سکا ای معاویه دیوب فی الحال دواب وفضه وذهب
جنسندن مالك اولد قلری شیلری تنصیف ومدیر دائره لری ایله دولتخانهء حضرت حسینه
ارسال واسان مدیرایله اشته مالمك نصفنی عرض ایتدم الویررسه اطفا قبول بیورسونلر والا
نصف آخرینی دخی تقدیم جانمه منتدر دیو خبر ایصال ایدرلر مدیر مومی الیه مال وخبر ایله نزد
مشار الیهه کلدکده مشارالیه استرجاعله * ثقلت والله علی ابن عمی وما حسبت انه یسمح
لنا بهذا * یعنی والله ابن عمه ثقلت ویردم بو مقدار اشیا ایله بزه سماحت ایده جکنی کمان
ایتمز ایدم بیوردیلر رضی الله تعالی عنهم (مرویدرکه عبد الله بن عباس حضرتلری

عهد معاویه ده رضی الله تعالی عنهم شامی کیفما اتفق هنکام نوروزده تشریف ایدرلر طرف
معاویه دن استفسار خاطر ابن عباس ایچون نوروز هدیه سی اوله رق البسهء نفیسه ومنکای
کرانبها یعنی اوطه دوشمه سی وایچلرینه مسك وحلویات املا سیله التون وکمش صحنلر آماده
حاجبی یعنی قپو اغاسی مقامنده اولان معتبر آدمیله اهدا اولنور وقتا که کتوروب حضورینه نهاده
ایدرکن نظر حاجب هدیه لرده اولدیغنی کوردکده حاجبه غالبا بونلرده نفسك میل ایلدیکی شی
اولمق کرکدر دیو سؤال بیوردقلرنده حاجب نعم بعضیسند یعقوب علیه السلامك نفسنده یوسف
علیه السلامه اولان محبتی کبی محبتم واردر دیدیکنه خنده وحظ بیوروب جمله سنی سکا ویردم
آل دیو بیوررحاجب بولنده فدا اولدیغم افندم وسیدم معاویه طویدقده قورقارمکه بنی ضرب ایدر
دیو ضروری اعتذار ایدنجه حضرت ابن عباس ای حاجب اوزرلرینی کندو مهرك ایله ختم
ایت وبزم خزینه داره امانة تسلیم ایت وقت خروجمزده نهانی کیجه وقتی سنك خانه که ارسال
ایدرز اشته بو صورتله قضیه طویلماز بیوردقلرنده حاجب اشبو تدبیر دولتکز کرمکزك بالاسنده
بردیکر کرمدر دیو ثنا ودعا ایتمشدر (قلت) حضرت فاروق عادل معاویه رضی الله تعالی عنهما
شامده والیلر ایکن دمشقی تشریف بیوروب امیر المؤمنین والیء مشار الیهك جامعده مقصوره
وخادم طواشی وسائر کونه دست تجملی تدارك ایلدیکنی کوردکلرنده کسرالر بولمیی دیو تعریض
واودخی شام اوتاریخده ثغر اسلام اولمغله اوضاع مذکوره ارهاب اعدا نیتیله در دیو اعتذار
ایلدکده سکوتدن باشقه معامله بیورمدقلرینی اهل تاریخ یازرلر اشته مطلقا شاهان عجمك
یوم نوروزده ارکان دولت وامور دیدکانلرینه برمعتاد ویردکلری احسان یوم نوروزده اولوب والی
مشار الیهك دخی اجراسی اووقته تصادف ایلدیکی بو حکایتدن مستفاد در (مرویدرکه مشارالیه
ابن عباس حضرتلرینه برکون انصاردن برذات کلوب ای ابن عم رسول الله صلی الله تعالی علیه
وسلم بو کیجه بر مولودم تولد ایلدی تبرکا اسمکز ایله تسمیه ایلدم ووالده سی دخی وفات
ایلدی دیدکده مشارالیه * بارك الله لك فی الهبة وآجرك علی المصیبة * یعنی الله تعالی سکا
هبه وعطیه سنی مبارك ومصیبتك اوزره اجر احسان ایلسون دیوب بعده وکیلنی یعنی مدیر امور
دائرهء علیه لرینی چاغروب شمدی وارتربیه وخدمت ولدی ایچون برجاریه اشتراسنی وکندینه دخی
جاریه یه انفاق ایچون ایکیوز التون اعطاسنی امر بیوروب پس انصاری یه * عدالینا
بعد ایام فانك جئتنا وفی العیش یبس وفی المال قلة * یعنی چند روز صکره بزه عودت ایت یعنی بنه
کل جبر نقصان ایده لم زیرا بو دفعه عیشمزده قوریلق یعنی ضیق ومالمز قلیل اولدیغی حالده
کلدك بیوردقلرنده انصاری * جعلت فداك * یعنی سرم وجانم یولکده فدا اولسون * لوسبقت
حاتما یوم ماذکرته العرب * یعنی اکر حاتمه برکون اول سبقت ایتسك یعنی اندن برکون اول عالمه
کلسك ایدی عرب انی ذکر ایتمزلر یعنی سخا ایله یاد ایتمیوب سخاکی ضرب مثل ایدرلر ایدی
دیو دعا وثنا ایتمشدر (مرویدرکه ابوجهم بن حذیفه برکون معاویه یه ای امیر المؤمنین بزلر سزك
عند کزده بعض شعرانك * یقینا ما نخاف وان ظننا * به خیرا رأیناه یقینا * بیتنده وصف
ایتدیکی ومسیح بن عبد کلالك * نمیل علی جوانبه کأنا * اذا ملنا نمیل الی ابینا * نقلبه لنخبر
حالتیه * فنخبر منهما کرما ولینا * قطعه سنده بیان ایتدیکی کیمسه لر کبیز دیدکده محظوظ
اولوب یوز بیك درهم بخش ایلمشلر در (مآل بیت علی وجه الیقین بز موصوفمزك شرندن اخوف
ایتمیز یعنی اندن اصلا شر صادر اولماز کرمی مظنونمز ایکن یعنی خدمتمز سبق ایتمدن واستحقاقمز
اولدیغنه شبهه مز اوله رق کرم ایده جکی نزدیمزده موهوم ایکن بزه فضلا کرم واحسان ایلدیکندن
کرمنده دخی بزه یقین حاصل اولوردیمکدر (مآل قطعه بز ممدوحمزك اطرافنه میل یعنی در احسانه

رومال ایده رز میل ایتدیکمز وقتده بز بابالر بمزه میل ایدرکبی اولورز یعنی بزم بورومالمز صبیانك
کندولرینه مشفق ومنفق اولان بابالرینه میل ورکونی کبیدر بزانی ایکی حالتی ایچون تقلیب وتحری
ایده رزده اول حالتلردن ناسه کرم ولینی یعنی حلم وتواضعی خبرو بریرز دیمکدرکه خلاصه سی ممدوحك
خلقه شفقتی بابالرك اوغللرینه شفقتی کبیدر بناء علیه ناس اکا جمیع احوالده رجوع ایدر واودخی
بلافتور حاجات ناسی قضا ایدر وکرم وتواضع اکا منحصر اولدیغنده خلقك یقینی واردر دیمکدر
(و برکون دخی عبدالله بن زبیر رضی الله تعالی عنه مجلسلرینه داخل و * بلوت الناس قرنا
بعد قرن * فلم ار غیرختال وقالی * ولم ار فی الخطوب اشد وقعا * واضنی من معاداة الرجال *
* وذقت مرارة الاشیاء طرا * فماشیء امر من السؤال * قطعه سنی شکایت حال سیاقنده
منشد وقائل اولدقده مصرفلرینه مدار اولمق اوزره یوز بیك درهم اعطا ایلمشدر (مأل قطعه
عصرا بعد عصر یعنی چوق زمان مراج ناسی تجربه وامتحان ایتدم صاحب خدعه وحیله کار
و بغضدن غیری کیمسه کورمدم وامور ناسده بربرلرینه عداوتدن باشقه زیاده وقوع بولمش
و استیعاب ایتمش نسنه و مرض عدیم الدوا کورمدم و بالجمله آجی نسنه لرك آجیلغنی طاتدم
سؤالدن یعنی عرض حاجت وطلبدن زیاده آجی شی کورمدم دیمکدر (حضرت حسن برکون
معاویه رضی الله تعالی عنهما سریرنده یان کلمش ایکن یاننه واردقده سلاملرینی آلوب اباغی
اوجنه اوطوردوب * قال له الا تعجب من قول ام المؤمنین عایشة تزعم انی لست للخلافة
اهلا ولا لها موضعا * یعنی مشار الیها رضی الله تعالی عنهانك حقمده خلافته اهل واو رتبه یه
محل دکلدر دیو ایلدیکی زعمه تعجب ایتمزمیسن دیدکده امام حسن دیدکلری جای تعجبمیدر دیدی
*قال بکل العجب * معاویه دخی های های عین عجبدر دیدیکنك عقبنده امام مشار الیه
بنم پایکر طرفنده جلوسم مشار الیهـا حضرتلرینك کلام مذکورندن اعجبدر دیدکده اوتانوب
وفی الحال طوغریلوب یا ابا محمد باشك ایچون رجا ایدرمکه نقدر دینکز واردر افاده بیورك دیو ابرام
وانلردخی یوز بیك درهم اولدیغنی اعلام ایلدکلرنده خزینه دارینه اوچیوز بیك درهم ذاتلرینه
و یوز بیك درهم دخی تقسیم ایده جکلری بندکان وجواریلرینه و یوز بیك دخی دین مذکورلرینه
اولمق اوزره جمعا بشیوز بیك درهمی بو ساعتده سعادتخانه لرینه کتوردیو امر ایدر (قلت فلیوفق)
(اوائل دولت آل عباسده بصره والیسی اولان ذکری سابق معن بن زائدة بن عبدالله دخی
اجود عربدن ایدی منقولدرکه شعرای عربدن بری حضورینه دخول املیله قپوسنه کلوب مدت
مدیده توقف و اقامت ایتمشیکن ظهور موانعله فرصتیاب اوله میوب شوصورتی دوشنور یعنی
خدمهٔ بابدن برینه امیرك قصر باغچه یه ایندیکنی بکا خبر و یردیو نیاز ایدر اولدخی خبر ویردکده
شاعر مرقوم * ایا جود معن ناد معنا لحاجتی * فلیس الی معن سواك شفیع * بیتنی برتخته
اوزرینه نقش و قصر باغچه یه جریان ایدن صویك باشنه القـا ایدرکه معناسی معنك جود
وسخاسنی ذوی الروح منزله سنه تنزیل ایله ای جود معن بنم حاجتم یعنی مقصودم ایله معنه ندا
ایت زیرا ای جود معن سندن غیری معنه شفیع ووسیله یوقدر دیمکدر وقتاکه اول خشب
پاره سی جریان ما ایله حوض قصره واروب امیر کورد کده چیقردوب نظر و باقك بونی صویه کیم
براقمش ایسه کتورك دیو امر ایدر بولوب کتوردکلرنده معن وجه بشاشتله بیتی شاعره اوقودوب
فی الحـال اون بیك درهمی حاوی اون بدره یعنی طوبره بخش ایدر اولدخی اخذ ودعا ایله کیدر
معن خشبه یی باشی التنده صاقلیوب علی الصباح نظر ایتدکده شاعری احضار و یوز بیك درهم
دخی اعطا ایدر اوچنجی کونی ینه بوکرمی ایتدکده شاعر افراط اوزره اولان اشبو سخاوتی کوردکده
حیرته واروب قورقارم ندامت ایله بندن کیرو آلور وسوسه سنه دوشوب نقود ایله بلده دن فرار

ایدر دردنجی کونی طلب ایدوب بوله مدقلرینی خبر ویردکلرنده حیف شاعر بزه سوء ظن ایتمش
خزینه مده اولان دنانیر ودراهم تمام اولنجیه قدر بو صورتله کندی یه بخش ایده جك ایدم دیو
فرارینه تأسف ایلمشدر (قلت) بهارستان جامی قدس سره ده معنك اوشاعره ویردیکی جمعا
اوچیوز بیك التون اولدیغی محرردر بیك ایکیوز یکرمی طقوز صفرنده وفات ایدن صاحب
الدیوان سروریٔ بلیغ ایله بیت مذکوره دائر میانمزده صحبت کذران ایتدکده بنم دیوانم بوندن رنکین
معنالی ابیاتله طوایدر بیت مذکور لطیف ایسه ده بولنمیه جق معنالردن دکلدر همان معنك خوشنه
کیدوب بوقدر نقود بخش ایتمش طوغریسی سفاهت ایتمش دیو حسبحـال ایتمشیدی فی الحقیقه
بو یله درحتی شاعر مرقومك دخی کلامنك پك ایلروده اولمادیغی درك موجب فراری اولدیغی
محتملدر اسعد فقیرك تمییزه قدرتی اولسه طقوز یوز طقسان سکز ده وفات ایدن صدور علمادن
پادشاه جنتمکان سلطان سلیم خان ابن سلطان سلیمان خان طاب ثراهما حضرتلرینك دایه لری حبی
قادینه داماد وفندقلی جامع وحمامنه سایهٔ شاهانه ده واضع اساس بنیاد اولان حبی ملاسی وملا افندی
دیمکله مشهور محمد افندینك ترجمه سنده مولانا عطایی مرحومك ذیل شقایقه بالمناسبه نظم ایله
درج ایلدیکی * وان لزم الوسائط للمحب * فمالی مشفق من غیر حبی * بیتی اندن اعلادر
دیر ایدم (بعض نسخهٔ مستطرفده * فلیس برنده * فمالی واقعدر مألی بردر لکن نسخهٔ محرره
ابلغدر ظن ایدرم انتهی * یقولون معن لازکوة لماله * وکیف یزکی المال من هو باذله * اذا حال
حول لم تجد فی دیاره * من المال الاذکره وجمائله * تراه اذا ماجئته متهللا * کانك تعطیه الذی
انت آمله * تعود بسط الکف حتی لو انه * اراد انقباضا لم تطعه انامله * فلو لم یکن فی کفه
غیر روحه * لجاد بها فلیتق الله سائله * ابیاتی معن حقنده دینیلان مدایحدندر (مأل ابیات
بو برمعن درکه انك مانده زکات یوقدر یعنی زکات و یرمز دیو ناس دخل ایدرلر یاخود ثنا مقامنده
مالنك زکاتی یوقدر دیرلر وفی الحقیقه و یرمدیکی یرنده در زیرا نه کیفیتله مالنك زکاتنی برکیمسه
و یرسونکه مالنی بذل ایدیجی اوله زیرا حول حولان یعنی برسنه کذران ایلدیکی وقتده اول
مدتده معنك خزانه سی نزده قالدی دارلرنده و بلکه تحت امارتنده اولان بلده لرده ذکرخیرندن
وجمیلهٔ احسانلرندن غیری برمال بوله مزسنکه یعنی شرط وجوب زکات نصاب شرعیده اولان
مالك صاحبی یدنده برسنه طورمه سیدر معن برسنه مالنی صاقلمازکه اوزرینه زکات واجب اوله
همان بذل واحسان ایدر وناسك دعاوثناسنی آلور ای طالب حاجت سن انك حضورینه واروب
عرض حال ایلدیککده انی بشاشت وجهله شول صورتده سکا مقبل ومتوجه وملتفت کوررسنکه
کویا امل ایلدیککك شیئی اکا کندك معطی یعنی سن کندیکی مطلوب وانی طالب صانورسن
کفنی بسطی یعنی آوجنی اچمغی شولکونه عادت ایدوب اجرا ایتمکده درکه قپامه سنی علی فرض
مراد ایتسه پارمقلری کندو یه اطاعت ایتمز یعنی قپایه مز اکر کفنده یعنی آوجنده و تصرفنده
روحندن غیری برنسنه سی یعنی بذل ایده جك نقد ومالی بولنمسه اوبله برجواددرکه انکله یعنی روحیله
جود ایدوب انی خلقه عطا ایدر بو صورتده اندن سؤال وطلب احسان ایدن خدادن قورقسونکه
جانی المش اولور دیوب کمال جودینی بیاندر (بها) باسی فی معناسنه قوللنمق دخی الویرد
(بعض نسخهٔ مستطرفده اشبو بیت رابعده اولان (غیر روحه) یرنده (غیر نفسه) وقوع
بولوب نفس روح دیمك اولمغله معناده فرقلری یوغیکن وغیر نفسه یاخود روحه مضاف اولوب
اعراب بیت مذکور نه کونه ایدوکی آشکار ایکن ترجمه مرئیهٔ معلومه ده بیت مرقوم (واکرچه
یدنده بولنان اموال غیرك اولسه انکله دخی جود وسخا ایدر بوتقدیرجه سائللری غیرك اموالی
یدنده اولورسه الله تعالیدن اتقا ایلسکده اخذ ایلسك دیو ترجمه اولنمشدر (اما بیتین اخیرین

نعت رسالت پناه صلی الله تعالی علیه وسلمده حضرت حسان رضی الله تعالی عنهه منسوب
اولدیغنی بعض ثقات مجموعه سنده اسعد فقیر کورمشدر بو نسبتك صحتی اوزره بو مقامده تضمین
طریقه سیله اولمق اقتضا ایدر لکن اهل معانینك بیان ایلدکلری قاعدهٔ تضمینه رعایت بونده
وارمیدر یاخود نا یابمیدر کتب فن بدیعه رجوع بیوریله العهدة علی الراوی (اسخیاء
عربدن بری دخی امویه عهدی امراسندن والی خراسان یزید بن مهلب درکه جود وسماحتنده
حکایات غریبه وقصص عجیبه لری مشهوردر (قلت) بالمناسبه بالاده بعض اوصافی دخی
کچمشدر ازجمله عقیل بن ابی طالب نقل وحکایه ایلدیکه یزید بن مهلب واسطه کیدرکن
ای امیر اذن ورخصت ویررسه کز جنابکزایله مصاحبت ایدرك معیت ایدهیم دیدیکمده ان شاء الله
تعالی واسطه قدوممده کل دیوب معیته مساعده کوسترمدی براز مدت مرورنده اخوانم عزممی
ترغیب ایلدکلرنده ابن مهلبك جوابنده کوشکلك کوردم یعنی بکا توجهنی اکله مدم دیو تردد
کوستردیکمده اخوانم * اوتريد جوابا اكثر مما قال * یعنی ابن مهلبدن استیذان سابقکزه
جوابده دیدیکی سوزدن زیاده جوابمی اومارسن دیو اوکلام قلیلی علو جناب ووقارندندر بوقسه
عدم توجهندن دکلدر دیو قاندردیلر عقیل دیرکه وقتا که ابرام احبا ایله قالقوب واسطه
واردیغمده اوکیجه دعوت ایتمکله بلاواسطه مجلسنه واردم وجه بشاشت کوستردی اخشامدن
صکره ندماسیله بزم خاصنه داخل اولوب مسامره یه یعنی حکایات ولطائفه باشلنوب جواری
حسنا ذکرینه کیریشلدی اوارالقده بکا التفات ایدوب * ایه یاعقیل * یعنی نه طورورسن سویله
دیو استنطاق ایتدی بن دخی * افاض القوم فی ذکر الجواری * فاما الاعزبون فلن یقولوا * دیدم
معنای بیت قوم ویاران مجلس جاریه لر ذکرینه طالدیلر اما بیکارلر یعنی اهل وجاریه سی
اولمیانلر بو مقامده بحثده برشی سویلمزلر دیمکدر (بعده ابن مهلب ای عقیل سنده بیکار قالمازسن
دیدی براز دخی اوطوروب اذنیله تعیین اولنان منزلمزه کلدیکم کبی ناکاه معیتنده برجاریهٔ حسنا
واون بدره درهم وفرس وفرش بیت یعنی توانا براسب ومفروشات ایله برخادم ظهور ایدوب بونلری
امیر کوندردی دیو براغوب کتدی ایکنجی کیجه دخی بو بله جه احسان قیلدی خلاصه اون
کون اقامتم مدتنده بو حال ایله قات اندر قات مستغرق عنایاتی اولوب یوم عاشرده ایها الامیر
واللهی بنی اغنا بیوردك رأی بیوریلور ایسه اذنکز ایله بلده مه رجوع برله اعدامی اغلدوب
ودوستلریمی سوندیرهیم دیدیکمده اشبو ایکی حالده مخیرسن * اما ان تقیم فنولیك او ترحل
فنغنیك * یعنی اقامت ایدر ایسك سنی بربلده یه والی یعنی مدیر نصب واکر کیدر ایسك اغنا
ایدهیم دیجك ایها الامیر یا اغنا بیورمدکمی دیدیکمده بو نلر اثاث وقدومیه مقوله سی اشیاء جزئیه در
دیدکده وطنه رحلتی اختیار ایتمکله بنی وصفی بیانه قادر اولهمیه جق احسانه نائل قیلدی دیمشدر
(ابو الیقظان نام ذات پدرندن روایت ایتمشدرکه ابن مهلب حج شریفه کلوب بعد اداء
المناسك تراش اولمق ایچون بر برطلب ایدر بر بر کتوردیلر تراش خدمتنی بتوردکدنصکره
امریله سرتراشه بشبیك درهم ویردکلرنده حلاقه حیرت ودهشت کلوب بو بشبیك درهم شمدی
بنم مالممیدر دیدی سنکدر دیدکلرنده زوجه سنی مراد ایدرك وارهیم ام فلانه کامران اولدیغمی
مژده ایدهیم دیو سو یندیکنی ابن مهلب استماع ایتدکده برمثلنی دخی اعطا ایله امر ایلدی بربرانی
دخی الدیغی کبی * امرأته طالق ان حلق رأس احد بعدك * یعنی کندینی مرادبرله سربلندیکی
تراش ایدن بربراکرسندنصکره ناسدن براحدك سرینی تراش ایدر ایسه قاریسی بوش اولسون دیو
ظریفانه ومضحکانه کامران وممنون لطف واحسان اولدیغنی بیان ایتمشدر (منقولدرکه حجاج
یوزبیك درهمه بالغ مال عشر ضمننده ابن مهلبی ذمتنه تعلق ایتمکله حبس ایلدیکی خلالده

فرزدق محبسه زیارت ایچون کلوب بوابدن اذن استر اودخی ملاقاتی ممکن اولمیه جق یرده در
دیو اول امرده ممانعت ایتمش ایسه ده فرزدق بن مجرد تسلیت واستفسار خاطر ایچون کلدم
بوقسه عرض شعر وسائر مصلحتم یوقدر دیو رجا ایله ارضا برله یاننه واررو ابن مهلبی کوردیکی کبی
* اباخالد ضاقت خراسان بعدکم * وقال ذو والحاجات این یزید * فما قطرت بالشرق بعدك
قطرة * ولا اخضر بالمروین بعدك عود * وما السرور بعد عزلك بهجة * وما الجواد بعد جودك
جود * ابیاتنی اوقورکه مآلی ابن مهلبه کنیه سیله خطابا ای اباخالد سندنصکره خراسان ضیق
یعنی اهالی خراسانك احوالی پریشان اولدی وارباب حاجات یزید بن مهلب نرده در دیرلر وارارلر
جنابکزی سؤال ایدرلر وسندنصکره شرقده برقطره تقاطر ایلمیوب مرو ینده دخی براغاج
یشللنمدی وسنك امارتدن عزلکدنصکره سرور ایچون یعنی ظاهرا سرور اظهار ایدنلر وار ایسه ده
او سرورده بهجت ونضارت اولمادی وجودکدنصکره بر جواد وسخی ایچون دخی جود وسخا
اولمادی یعنی جودیکه کما وکیفا بکزه مز دیمکدر ابن مهلب اشبو ابیاتی ایشتدیکی آنده بوابه بنم
ایچون جمع اولنان یوزبیك درهمی فرزدقه ویر حاجه بنی لجمله ترك ایله قونه یا پرسه یا پسون
دیجك بواب ای فرزدق اشته دخولکدن بونك ایچون قورقدم ایدی دیو ویرد واولدخی نقدی
آلوب منصرف اولور (قلت) ابن مهلبك اشبو حبسی خصوصی بالمناسبه یکرمی بشنجی بابده
کچمشدر (مروان بن ابو الجنوب نام شاعر بلیغ دیمشدرکه آل عباسدن اوننجی خلیفه متوکل
علی الله بو فقیره یوز یکرمی بیك درهم واللی قات البسهٔ نفیسه وآت وسائر اشیاء گرانبها عنایتیله
بنی کامران بیوردقده وجیبهٔ تشکرنده برقصیده نظم ایدوب حضورنده اوقورکن ایچنده اولان
* فامسك ندا كفيك عنی ولا تزد * فقد خفت ان اطغی وان اتجبرا * بیتنه کلدیکمده خلیفه
حضرتلری واللهی امساك ایتمم تا سنی دریای جودمده اغراق ایتدکجه بیوروب یوزبیك کره
بیك درهم دکر برچفتلك احسان بیوردیلر دیدی (مآل بیت ای خلیفهٔ عالیشان بن سنك
مستغرق احسانك اولدم کرمك بکا کافی ووافیدر بوندنصکره دودست شریفکك نداواحسانی
ارتق بندن امساك ایدوب زیاده قیلمه زیرا زیاده ایدر ایسك کثرت ثروتله طغیان وتجبرایده جکمدن
قورقارم دیمکدر (میان اهل تمیز ودرایتده اسخیادن دولت امویه ده اولان ابن مهلب ایله
دولت عباسیه ده اولان برامکه نك ترجیحلری بابنده مذاکره اولنمشیدی بنی مهلبدن احمد بن
ابی داود جمله سندن اسخی وافضل اولد یغنه اتفاق اولندی دیو ابو العینا نقل ایتمشدر
(ابو اسحق موصلیدن یحیی بن خالد برمکینك کندی واوغللری فضل وجعفر ومحمدك جود
وسماحتلرندن سؤال اولندقده اما فضل فعلیله یعنی اعطاسیله ارباب حاجاتی ارضا ایدر واما
جعفر قولیله احیا ایدر واما محمد یدنده نه بولنورسه انکله تلطیف ایدر دیدی ویحیی حقنده
* سألت الندی هل انت حر فقال لا * ولکننی عبد لیحیی بن خالد * فقلت شراء قال لا بل وراثة *
توارثها من والد بعد والد * قطعهٔ غراسنی سویلدیلر (وفضل ثناسنده شاعر دیکر * اذا نزل الفضل
ابن یحیی ببلدة * رأیت بها غیث السماحة ینبت * فلیس بسعال اذا سئل حاجة * ولا بمکب
فی ثری الارض ینکت * شعر نفیسنی ومحمدك مرثیه سنده احساندیده سی اولان بلیغ آخر دخی
* سألت الندا والجود مالی اراکما * تبدلتما عزا بذل مؤبد * وما بال رکن المجد امسی مهدما *
فقالا اصبنا بابن یحیی محمد * فقلت فهلا متما بعد موته * وقد کنتما عبدیه فی کل مشهد * فقالا
اقمنا کی نعزی بفقده * مسافة یوم ثم نتلوه فی غد * ابیات دقت اشتمالی دیمشدر دیو ثناخوان اولمشدر
(قال اسعد الفقیر حسب الامکان فی ترجمة البیت نظما * حردکلیسن ای احسان ومکارم دینیجك
* دیدی یحیای کرم پرورك اولدم قولی بن * یا شراء می دینلدکده دیدی موروثم * جد بجد

اول دراحسان وكرمده بى ظن * ترجمهٔ ثانيه كذلك * هرقنغى يركه فضل اكا پاى كرم باصه *
غيث سماحت اول يرى كلزار فيض ايدر * اوكسورمه دن برى دخى چو يله دلمدن * كامن درنده
كسبله اهل امل كيدر * يعنى كندودن برنسنه سؤال اولنديغى كبى تنحنح يعنى اوكسوروب
ويره اوطوربده پارماغى ياخود دسنده بولنان چوپله يرى قارشدرميوب فى الحال مقصود سائلى
اجرا ايدر ديمكدركه اوكسورمك ويرى قارشدرمق تأخير ايفاى احساندن صايلور (ترجمهٔ
مرثيه كذلك * كوردكده لطف وجودى ذل مؤبد اوزره * صوردم نه دنداولمش مجدك اساسى
مهدوم * هر برى ديدى اولدق فوت محمدايله * حيرتزدهٔ جهانده مانند مرد مظلوم * آرتق وفات
ايتمك لايق سزه ديدم بن * زيرا اولمش ايدى سيد سزه او مرحوم * ديديلر اشبوكونده كل
تعزيه ايده لم * يارك يننده كتمك اولدى غلامه مرسوم (حضرت على رضى الله تعالى عنه بركيمسه نك
بكا عرض ايده جكى بر مصلحتى اولورسه بررقعه يه تحرير ايله بكا بيلدرسون زيرا انسانك
وجهنى ذلت سؤالدن صيانت ايده رم بيورمغله مروت وعنايت بيورمشلردر (مشاراليه رضى الله
تعالى عنه حضرتلرينه براعرابى كلوب اى اميرالمؤمنين خاكپايكزه عرض ايده جك برامرم
واردر لكن حيا وحجابم مانع ذكر اولور ديدكده مقصوديكى ترابه ياز بيوردلر اعرابى دخى بن فقيرم
ديو نقش ايلدكده غلام قنبر ارتساملرينه * ياقنبر اكسه حلتى * يعنى اى قنبر قفتانى بوكا
كيدر بيوردقلرنده اول اعرابىٔ فصاحت ومروت نهاد * كسوتنى حلة تبلى محاسنها * فسوف
اكسوك من حسن الثناء حللا * ان الثناء ليحيى ذكر صاحبه * كالغيث يحيى نداه السهل والجبلا *
لاتزهد الدهر فى عرف بدأت به * كل امرء سوف يجزى بالذى فعلا * قطعه سنى نظم ايلديكه مآلى
اى اميرالمؤمنين بكا بر ثوب نفيس اكسا واحسان ايلدك لكن انك محاسنى باقيه قالميوب چورور بنده همان
ذات دولتكزه ايلمدن كلان حسن ثنادن چورومز حله لر اكسا ايده رم زيرا حسن ثنا صاحبنك
يعنى ممدوحك ذكرينى احيا ايدر ذكر جميلى باقى اولور وثناى جميل باران فيض رسان كبيدركه
انك لطفى طاغلرى واووه لرى احيا وجاى نعمت لاتحصى ايدر اجرا ايلديكك احسانى ضايع ايدر ديو
بو دهرى ترك ايتمه يعنى ايلك ضايع اولميوب هركس ايشلديكى فعلى مقابله سنده مجزى اولور
يعنى خير وشر نه ايشلديسه انك جنسيله مجازات اولنور ديمكدر كه آيات واحاديثك مضمونيدر
وقتا كه حضرت كرار رضى الله تعالى عنه اشبو نظمى استماع بيورب * ياقنبر ردّ مائة دينار *
يعنى قنبره يوز التون اعطاسيله فرمان بيورنجه قنبر * لوفرقتها فى المسلمين لاصلحت بها من شانهم *
يعنى اى امير المؤمنين اشبو عطيه يالكز اكا ويرلميوب مسلمينه تقسيم بيورلسه ايدى شانلرى
اصلاح بيورلمازميدى ديو حكمتنى استفساره ابتدار ايلدكده (مه ياقنبر فانى سمعت رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم يقول اشكروا لمن اثنى عليكم واذا اتاكم كريم قوم فاكرموا) بيورديلر
يعنى اى قنبر ساكت اول تحقيق بن رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمى اشتدمكه سزلرى
ثنا ايدنلرى شكر ايدك و برقومك كريم و شريفى سزه كلدكده اكرام ايدك بيورديلر يعنى بو اعرابى
بزى ثنا ايتدى انك شكرى اعطادر يعنى اصحاب قدرتك شكرى نقد ايله در وكريم قوم اولمغله
اكا لايق اولان بومقداردر ديو وجه وجيهنى بيان بيورديلر (دهات عربدن بعضيسى اوغلنه
نصيحتده * يابنى لاتزهد فى معروف فان الدهر ذو صروف فكم راغب كان مرغوبا اليه وطالب
كان مطلوبا لديه وكن كما قال القائل * وعد من الرحمن فضلا ونعمة * عليك اذا ماجاء للخير
طالب * ولا تمنعن ذا حاجة جاء راغبا * فانك لاتدرى متى انت راغب * يعنى اى اوغلجغم
معروف وايلكده زهد وترك ايتمه زيرا دهر صرف وحوادث صاحبيدر يعنى انقلاب اوزره در
چوق راغب يعنى دون پايه اولوب حوايجى ايچون كبار قوللرينه رغبت ايديجى يعنى كيديجى

واردركه كبار اولوب ناس كنديه كلور وطالب واردركه صكره كندوسى مطلوب وملجأ ناس
اولور همان شاعر بليغك اوقوديغى بيتك مسلم اولان نصحيله متصف اول ديمشدركه مآل
بيت مذكور سنك قپوكه طالب خير كلديكى وقتده انك كلمسنى فضل ونعمت رحماندن عد ايدوب
استقبال ايله والكدن كلورسه مقصد خيرينى بتور وصاقن سكا رغبتله كلان اصحاب حاجاتى
منع ايتمه زيرا نه زمانده سنده راغب اوله جغكى بيلمزسن يعنى حوادث دهر اقتضاسنجه شمدى
مطلوب ومرجع ناس ايكن سكا راغب اولانه ياخود آخرينه سنده راغب وطالب اولورسن يعنى
اقبالك هيچ لابقايه منقلب اولور ديمكدر (بعض فصحاى عرب ايثار واكرامده وفائدهٔ احترامده
وايثارده اشبو اشعار سماحت اشعارى نظم ايتمشدر * ابيت خميص البطن عريانا طاويا *
* واوثر بالزاد الرفيق على نفسى * يعنى رفيق طريقمه اويله رعايت ايدرمكه بن آج وعريان اولديغم
حالده ييتوت ورفيقمى نفسمه ترجيح ايدرم يعنى انك زادينه دقت ايدوب كنديمك زحمت
ومشقتنه باقمم * وامنحه فرشى وافترش الثرى * واجعل قرالليل من دونه لبسى * يعنى اوطوره جغم
نسنه يى رفيقمك التنه فرش ايله اكرام ايدوب بن قورى يرده ياتوب وكيجه نك بروتنى كندومه
لباس ايده رم * حذار احاديث المحافل فى غد * اذا ضمنى يوما الى صدره رمسى (قلت) اذا
بورادهٔ تعليليه اولمغله اشبو بيت اخيرك مآلى يارين يعنى آتيده محافل ومجالسده اوله جق سوزلردن
حذر وخوفدن بو رعايت وحرمتلرى رفيقمه ايده رم زيرا بنم اسرارم بنى رفيقمك صدرينه ضم
يعنى بنى كندوسنه بند ايتمشدر ديمكدركه مفادى بنم رفيقمه بو رعايتمه سبب چونكه اسراريمه
واقف اولمش واوله جقدر اكر اكرامنده قصور ايتسم مغبر اولور واقتضاى بشريتله كتم
ايتميوب نشر ايدر ديمك اولور (شاعر مرقوم سخاوت وخلوص عرض ايدركن بيت
اخيرنده غرض جنبشى كوسترمش والحال كه سماحت خالصه كندوسنده هيچ برغرض
اولميوب انجق مروتدن نشئت ايدندر (ذكر اولنان حذار حانك كسريله محاذره معناسنه دركه
حذر ايدشمه ديمك اولور كمافى وانقولى (ترجمهٔ معلومه ده نظم مرقوم (معناى ابيات قرنم آج
وچپلاق اولارق ييتوت ايدوب زادمله رفيقمى نفسم اوزرينه اختيار ايدرم بساط وفراشمى
اكا اعطا ايدوب ترابى فراش ايده رم (قلت) بورايه دك صره سيله مصارع ثلثه سنك معناسى
اوله جقدر مصارع ثلثهٔ باقيه سنده دخى (وطول ليلى دخى انك غيريدن لباس ايده رم بو معامله مه
سبب بر كون بنى وكبر لواحوالمى صدر وقلبنه ضم ايدر ايسه يعنى بنم احوالمه مطلع اولورسه
محافلده يارنكى كون حقمده كلمات واحاديثدن حذر ايتمكله حذر ايده رم ديو ترجمه اولنمشدر
(اسحق الموصلى به مستعين خليفه نك جود وسخاسندن سؤال ايلدكلرنده ديديكه امر سماحتده
طورى عجيب ايدى شويله كه وقار خلافتى قيد ايتميوب استديكى يره جلساسيله قعود ايدر ايدى
* وعطاؤه عطاء من لايخاف الفقر * وعطاسى فقردن خوف ايتمينك عطاسى ايدى يعنى اول
عطايه بكزر بخششى مفرط ايدى (مشاراليهدن سليمان بن جعفر نام ذات رجوعى استيذان ايلدكده
برو بحردن قنغيسيله عزمى سورسن ديو سؤال ايدر سليمان دخى بحر بكا الين وسهلدر ديدكده
قايغى التون ايله طولديرك و بيك كره بيك درهم ويرك ديو امر ايتمشدر (مشاراليه خلفاى عباسيه نك
اون سكزنجيسى مقتدر بالله ايله ملقب جعفر خليفه در هجرتك على صاحب الصلاة والسلام
اوچيوز يكرمى شوالنده وفات ايلدى عليه الرحمة الواسعة اسحق موصلى اليه دولت عباسيه ده رئيس
اهل موسيقى اولان اديب مشهوردر ذكرى بو قاروده دخى كچمشدر (حكايه اولنمشكه سابق الذكر يزيد
ابن مهلبى اعدل امويه دن عمر بن عبد العزيز حضرتلرى بالاقتضا بعد الحبس اطلاق بيورمشلر ايدى
ولايته كيدر ايكن باديه ده براعرابيه خاتونك خيمه سنه اوغرادقده اعرابيه موجود بولنان بر ديشى

كچى بى ذبحله اطعام ايلدى قالقوب كيدركن ابن مهلب معيتنده اولان اوغلى معاويه يه خرجلقمزدن يانكده نه مقدار اقچه واردر ديوب اول دخى يوز التون قالمش ديدكده جمله سنى اعرابيه ويرديوب معاويه بو خاتون سزى بيلمز اازينه دخى راضيه اولور ديدكده * ان كان هذه ترضيها اليسير فانا لا ارضى الا بالكثير وان كانت لا تعرفني وانا اعرف نفسي * يعنى اعرابيه قليلنه راضيه اولور ايسه بن انجق كثيره راضى اولورم او بنى بيلمز سه بن كنديمى بيلورم ديو اوغلنى توبيخ ايتمش وجمله سنى ويروب كتمشدر (يحياى برمكى رحمه الله تعالى لسان سماحت وزبان حكمت ايله (اعط من الدنيا وهى مقبلة فان ذلك لا ينقصك منها شيئا واعط منها وهى مدبرة فان منعك لا يبقى عليك منها شيئا * ديمشدر كه مالى دنيانك سكا اقبال وادبارى حاللرنده سن اعطادن خالى اولمه زيرا حال اقبالده اعطاء مال بادى نقصان اولماز وحال ادبارده امساك موجب بقاى مال دكلدر ديمكدر اشبو معنايى بلغادن حسن بن سهل استماع ايتدكده * لله دره ما اطبعه على الكرم واعلمه بالدنيا * يعنى الله تعالينك خير كثيرى يحيايه اولسونكه نعجب انى كرم اوزره مجبول ايتمش ودنيانك حالنى بيلدرمشدر ديو ثنا ايتمشدر (امر يحيا ايله قول مذكورينى برشاعر * لا تبخلن بدنيا وهى مقبلة * فليس ينقصها التبذير والسرف * فان تولت فاحرى ان تجود بها * فليس تبقى ويأتى شكرها خلف * قطعه سيله ادا ايتمشدر (حضرت على رضى الله تعالى عنه وكرم الله تعالى وجهه ثم كرامت محرم ايله * لا تستحى من اعطاء القليل فالحرمان اقل منه * بيورمشدركه مالى دست جودكده بولنان مال قليلى اعطاده اوتانمه همان وير زيرا اعطا ايده جكك كيسه نك حرمانى يعنى آلمدن صفر اليد كتمسى اول اوتانمه دن اقلدر يعنى ويرمامك دخى زياده اوتانه جق شيدر ديمكدر (لكن ترجمهٔ معلومه ده اقل قليل شى دخى اولور سه ده بذل واعطادن حيا ايله اعطا ايلمديككه تقديرجه ثواب وجزادن محروميت بوندن اقلدر ديو ترجمه اولنوب قلم مترجم نيل صوابدن محروم اولمشدر هذا ودخى يازديغى عباره ده اقل محروميت ثواب وجزانك قيدى دوشمش بو صورتده اصل ثواب وجزانك بولنمسى اقتضا والحال كه مقصودى بو اولمديغى كلا مندن ظاهر اولور والسلام (كلثوم بن عمر نام ذات بعض كرمايه بر رقعه يازوب درونته * اذا نكرهت ان تعطى القليل ولم * تقدر على سعة لم يظهر الجود * بث النوال ولا تمنعك قلته * فكل ماسد فقرا فهو محمود * قطعه سنى درج ايلمش اول كريم قدرآگاه اوقودقده جمله مالنى خاتم و پاپوشنه قدر تنصيف ايدوب بر نصفنى كلثومه ارسال ونصف آخرينى يدنده ابقا ايتمشدر طيب الله تعالى ثراه وجعل الجنة مثواه (مآل قطعهٔ مذكوره وسعت حالك اولميوب يدكده بولنان مال ناچيزى اعطاسنى كريه كوروب يعنى كار بد عد ايدوب ويرمز ايسك جود وسخاصفتى ظاهر اولماز همان نوال وعطايابى نشر ايله ازاولمسى سنى بذلدن وكرمدن منع ايتمسون زيرا از وچوق هرشيكه سد شكاف فقر وفاقه ايده عطيه واحسان ممدوح اولديغى بى كماندر ديمكدر (كرمادن عبد الله بن عتبة بن مسعود حضرتلرى چفتلكلرينى سكسان بيك درهمه فروخت ايلدكده بعض اصدقاسى اشبو مالدن فرزندلكره بر مقدارينى ذخر يورسه كز مناسب اولور ديدكلرنده بن مجموعنى كنديمه ذخر آجل يعنى زاد آخرت ايدوب ولديمه احسان خدايى ذخر ايده رم ديوب جمله سنى اصحاب احتيا جه تقسيم ايلدى (اجواددن برى دخى عربده ابن مالك قشيرى نام ذات در اموالنى اوچ دفعه عكاظده تماميله يغما ايتدردى خالى كندويى بو معامله سنده عتاب ايتدكده * ياخال ذرنى ومالى مافعلت به * وحذ نصيبك منه انى مودى * فلن اطيعك الان تخلدنى * فانظر بكيدك هل تطيع تخليدى * الجد لا يشترى الا بمكرمة * وان اعيش بمال غير محمود * نظميله خالنه جواب ويرمشدر معناى نظم

اى خالم بنى مالم ايله ترك ايله يعنى نه اشلرسم ايدرم واندن سندخى نصيب ورزقنكى آل زيرا بن مودى يعنى هالكم البته ويرمه ديو بكا اولان نهيكده سكا اطاعت ايلمم مكركه بنى مخلد وباقى ايده سن لكن چباله وتدبير ايله كه آيا بنى دنياده باقى وپايدار قيلمغه قادر اوله بيلورميسن وناسدن مدح وثنا اشترا اولنماز ناسه ثمن كرم ويرلمادكجه وبن محمود اولميان مال ايله دنياده تعيش ايلمم يعنى بن باعث ثناى باقى اولميه جق مال ايله يعنى مالى امساكله ياشه مغى استمم ديمك فقيرانه مطالعه اولندى (مودى مودى وزننده ميمك ضمى وبلاهمزه مدى ودالك كسرى ايله هلاك معناسنه اولان اودى دن مشتق اوله رق هالك معناسنه در بو بويله ايكن وغالبا منقول عنهى اولان نسخه ده تخلدنى ايله تخليدى ده اولان خاء جيم يازلمش وهرنقدر وزن مانع دكل ايسه ده مودى رسمنى تأديه دن اولوب ادا ايديجى معناسنه همزه لى مؤدى صانلمش بولنديغندن ترجمهٔ معلومه ده نظم مرقوم (معناى ابيات اى خالم بنى مالم ايله نه اشلرسم حالمه ترك ايله ده مالمدن حصه ونصيبكى اخذ ايله تحقيق بن مالمى فقرايه اعطا ايديجيم البته بو خصوصده سكا اطاعت ايلمم مكركه بنى ضرب وجلد ايتديره سن قلب ودرونكه نظر ايله كه ضرب ايتدرمكه مقتدرميسن ديو ترجمه اولنمشدر (سابق البحر يزيد بن مهلب * عجبت لمن يشترى المماليك بماله كيف لا يشترى الاحرار بفعاله * ديمشدر كه مالى قوللرى ماليله اشترا ايدوب حرلرى افعاليله يعنى قولا وفعلا احسانيله اشترا وكندويه قول ايتمينه تعجب ايده رم ديمكدر (قلت) اشبو كلام المماليك يرنده العبيد ايله كيف لفظى اولماديغى حالده اقوال عليهٔ حضرت اسد الله الكرار رضى الله تعالى عنهدن اولديغى بعض محاضراتده منظور فقير اولمشدر (كرماى عربدن ابو البحترى وهب بن وهب القرشى يه برمسافر نزول ايدر بندكانى فى الحال انزال ضيفده تسارع ووجه احسن اوزره خدمت وهر برفعل جميلى ايفاده دقت ايدوب ضيف مرقوم وقتاكه كيده جك اولدقده اوزاق طوروب سمتنه يا قلشمازلر مسافر اشبو وضعلرينى انكار ايلدكده يعنى بكنميجك بزلر سيديمزك تربيه وتنبيهى اوزره مسافره اقامتيچون اعانه ايده رز ورحلتى هنكامنده يانته وارميوب اندن اجتناب ايده رز ديو جواب ويررلر (قلت) اسعد فقير ديركه بوندن مراد كتمسنى استه مامك ياخود مسافر بخشش تكلفنه دوشمسون وويره جك اولديغى صورتده بهرحال آلمازلر ايسه مسافر محجوب اولمسون ديمك احتماللرندن عبارتدركه جمله سى مسافره اكرامدن وسماحتدن معدوددر (ليلى الاخيليه حجاج بن يوسفه لحاجة كلدكده * اذا ورد الحجاج ارضا مريضة * تتبع اقصى دائها فشفاها * شفاها من الداء العقام الذى بها * غلام اذا هز القناة سقاها * قطعه سنى حضورنده نظم ايدر حجاج حظ برله * لا تقولى غلام قولى همام ياغلام اعطها خمسمائة دينار * ديوب يعنى غلام لفظنك يرينه همام كتور ديو قطعه سنى تصحيح وخازنته اوشاق بوكا بشيوز التون ويرامرى ايله مزبوره نك قلبنى تفريح ايدر اولدخى تشكر ايله الدقدنصكره چارپايه تبديلنى * ايها الامير اجعلها نعما * ديو نياز ايتدكده التونى ديشى دوه لره تبديل ايله برقات دخى مسرور ايدر (قلت) غلام لغتده پك چوجق اولميوب خدمت ايتمكه قادر اولان اوشاغه اطلاق اولنور باتزد اولديغى اوزره قول معناسنه دكلدر بعض لغت منظومه ده قول غلام ترجمه سى مسامحه اودر (وغلام وزننده همام عظيم الهمه اولان ملكه ودخى سخى وشجيع اولان اولويه دينور (وليلاى مرقومه بنى عقيل قبيله سى شعبه دن اخيل قبيله سنه منسوبه مساعده نام شاعره در قيسك ليلاسى دكلدر (فحواى قطعهٔ مذكوره حجاج ظلم وفقر ايله پريشان اولمش محله كلديكى وقتده كمال احسان ايله شدتلرينى رفع واول يرى معمور ايدر زيرا حجاج برد ليردلى قانليدركه مرزاغنى اويناديغى كبى اول سنانى صووارر يعنى

اهل ظلمی قتل واعدام ایدر دیمکدر (یحیای برمکی اوغلی جعفره رحمهما الله تعالی نسحده
یابنی مادام قلمك یرعف فامطره معروفا * دیمشدرکه مألی ای اوغلجغم مادامکه قلمکدن قان
طاملرایکن اندن معروف واحسان یاغدر یعنی نافذ الکلم اولوب قتل ایده جکك کیمسه یی عفو
واحسان ایله وهرحالده کرمله متصف اول دیمکدر (احمد بن حمدون ندیم نقل ایتمشدرکه
مستعین والده لری اون یوك کره اون یوك واوتوز بیك التون صرفیله اوزرنده مجسم اوله رق
اجناس حیوان وطیورك کوزلری جوهر ویواقیتدن وجسملری التوندن تصنیع وترتیب اولنمش
بربساط یعنی تخت اعمال ایتدردی ایدی تماشاسنی نیاز ایلدیکمده یوم نیازمده مساعده
کوستریوب فرداسی بکا وخدمهٔ خاصه دن اترجهٔ هاشمی نام ندیم دیکرینه امر ایتمکله
حاجی قپواغاسی دخی بزمله برابر اوله رق آماده قیلدیغی دائره یه واروب مشاهده ایتدك که
فی الحقیقه دنیاده اویله احسن شی کورمامشیدك بن خلیفه حضرتلرینك سماحتلرینه
مغرورا اوزرنده اولان کیك صورتنك کوزی یرینه قونیلان ایکی دانه یاقوت رعنایی
قوپاروب قفتانمك یکنه یرلشدردم اوجك ایچنده وضعا حضورلرینه عودت وحسنی
وصفه مبادرت ایلدك اواثناده اترجه یاامیر المؤمنین بساط نفیس مذکوردن برشی چالندی
دیو کوز یله اشارت برله قضیهٔ یاقوتی خبر ویردکده آچوب کوستردم فی الحال باشم
ایچون ینه کیدك واسته دیککز شیلری آلك دیو رخصت ویردیغی کبی سکردوب قوینومزی
وقولتوغمزی طولدیروب کبه لرماندی حضورینه یوز سوردیکمزده خنده ناك اولدیلر اشبو
انبساطلرینی سائر ندما دخی کوردکلرنده بزم صوچمز ندرکه بولطفه مظهر اولمادق دیدکلرنده
انلرك دخی اخذینه رخصت وکندیلری قصرك یوله ناظر پنجره سندن عودتلرینه انتظار بیوردیلر
نهبه واروب بساطی برنده یللر اسر صورتنه واردیروب هر بری انقاض بساطدن قسمتنی یوکلنوب
دوندکلرینه کولوب محظوظ اولدیلر بو خلالده حضورنده بولنان یزید مهلبی بو جنبشده
حجرهٔ قصرده واقع مسك ایله طلو التون طاسه کوزی ایلشدکده قاپوب قصردن چیقارکن
مستعین نره یه دیو ندا ایلدکده افندم بنده کرزده حامه کیده یورم دیدکده اکا دخی کولوب
دائره ده بولنان سائر اشیاء نفیسه دیی خدمه سنه یغما ایتدیروب انلرك ویغماکران بساطك اطوارلرینه
ضحك خلالی والده لری یانلرینه توجه ایدوب یعنی کلوب سر الله امیر المؤمنین بساط مذکوری
بروجه محرر تفریقدن اول برکره منظور بکزا ولدیغنی استرایدم زیرا اشارت اولندیغی اوزره خیلی
نقد صرف اولنمشیدی دیو تعریض ایلدکده خلیفه حضرتلری برینی دخی یاپدیررك دیدکده
مشار الیها دخی بذل نقد بی حد ایله دیکرینی یاپدیردقده واروب کوردکدنصکره کالاول تفریقیله
یغما ایتدیروب کولمشدر (بعض مورخین مشار الیهه متلف الاموال دیو تأسف ایتمشدر فی
الحقیقه کتب اخلاقده یازیلان سماحت وکرم صفات حمیده دن اولوب انسانه ولاسیما خلفایه شایان
ایسه ده یازدقلری اوزره حد اعتدالده اولورسه مقبولدر والا لایق دکلدر (قلت) مشار الیه
آل عباسك اون برنجیسی احمد المستعین بالله ابن محمد المعتصم خلیفه در ایکیوز اللی ایکی
رمضاننك اولنده وفات ایلدی والده لری مشار الیها ام ولد اولوب اسملری دخی مخارق
ایدی (اجواددن بری دخی طلحة بن عبید الله بن عوف تابعی در برکون سوقه داخل اولوب دوه
اشترا ایچون کلمش اولان شاعر فرزدقه تصادف ایدر وکنیه سیله یا ابا فراس اشبو
صاتیلق اولان دوه لردن اوتنی بکن دیوب بکندکده اون دخی سچ دیوب حاصلی امریله اوزاوز
انتخاب ایده رك عددا بل یوزه بالغ اولدقده بهاسنی ویروب سکا هبه ایتدم دیدکده فرزدق تشکرا

اشبو قطعه یی نظم ایتمشدر * یاطلح انت اخو الندی وعطیه * ان الندی مامات طلحة ماتا *
ان الندی الق الیك رحاله * فحیث بت من المنازل باتا * مألی ای طلحه سن جود وعطیه نك
قرنداشی سن یعنی ایرلمزسن تحقیق طلحه وفات ایدر لکن ندی وکرمی وفات ایتمز یعنی طلحه بشر
اولمغله دنیادن کیدر فاما کرمی شویله بسیاردرکه قیامته قدر دیللرده ضرب مثل وطلحه نك نامی
کرمی سببیله باقی قالور ای طلحه جود وعطا احمال ورحالنی سکا براقدی منزللردن قنغی
منزلده سن بیتوتت ایدر ایسك یعنی کرم سکا منحصردر وهرکسه مبذولدر دیمکدر (ترجمهٔ معلومه ده
مصراع ثانی یه (طلحه وفات ایلدیکی زمانده جود وعطا دخی وفات ایدر دیو معنی ویرلمش
اکر عبارهٔ مصراعدن بو معنی چیقرسه ندی طلحه یه مختص دردیمك اوله جغندن الویرر (مرویدرکه
زیاد الاعجم نام بلیغ سامورده کبار وجواددن عبد الله بن الحشرجه قدوم ایدر اولدخی قدرینه
تعظیم واکرام وبیك عدد التون انعام وارسال ایلدکده تشکرا * ان السماحة والمروة والندی *
فی قبة ضربت علی ابن الحشرج * بیت بلیغنی نظم ایدرکه مألی سماحت ومروت وجود برخیمه ده
قونلمش واول خیمه ابن خشرج اوزرینه قورلمشدر یعنی صفات مذکوره اکا منحصردر دیمکدر
ابن خشرج دیکلیوب وحظ ایدوب * زدنی * دیوب نظم دیکرینی التماس ایتدکده زیاد
* کل شیء وثمنه * دیو جواب ویردی معنای جواب مذکور هرشی ثمنیله در دیمکدرکه
مرادی عطیهٔ دیکر ویرلدکجه سویلرم دیمك کبی کورینور (ترجمهٔ معلومه ده زدنی ایله کل شیء
مع ثمنه عباره لرینی مدحیه کز پك مختصر زیاده ایلسکز دیدکده زیاد هرشی ثمن وبهاسی
قدردر عطیه کز مقداری سویلدك دیو ترجمه اولنمشدر زدنی ده بینه اعتراض چیقرمی فقیر تفهم
ایده مدم (منقولدرکه شعراء عربدن ابوعطاء السندی والی خراسان نصر بن سیاره ایکی عدد
رفیقلر واررلر نصر بن سیار بعد الانزال والاحسان ای ابو عطا یانکده نه واردر یعنی قصیده
آماده ایتدیکی دیو سؤال ایتدکده ابو العطا ذات دولتکز اشعر عرب العربا اولدیغکزدن نظمه
جسارت ایده میوب لکن عاجزانه ایکی بیتم واردر دیدی * هات * دیو استدکده * یاطالب
الجود مان کنت تطلبه * فاطلب علی باب نصر بن سیار * الواهب الخیل تعدو فی اعنتها *
* مع القیان وفیها الف دینار * نظمنی اوقودی مألی ای طالب جود واحسان اکر
جودی استر ایسك یعنی نائل وواصل اوله یم دیر ایسك اول جوده ظفر ایچون همان
نصر بن سیاری استه زیرا اول نصر برذاتدرکه خلقه لجامه رام کوزل فرسلر وهر برنده بیکر
التون اولدیغی حالده جاریه لر هبه ایدیجیدر دیمکدر نصر نظمنی بکنوب بیك التون وجواری
والبسهٔ نفیسه اعطا ایلدکده ابو العطا جمله سنی دست استغنا ایله رفیقلرینه تقسیم ایدوب
کندی برنسنه آلیقومدی اشبو وضع کبارانه نصره خبر ویرلدکده * یاله قاتله الله من سندی
ما اضخم قدره * یعنی سندی بلاسنی بوله که عجب قدر وکوکلی بیوکدر دیو اشیاء مذکوره نك
برمثلنی دخی ابو العطایه کوندردی (قلت) فقیره قالسه سندینك اشعاری اولمق اوزره
عرض ایتدیکی اشبو نظمی قریبا ایکن (یقولون معن الخ) ایله سائرلری کبی رنکین دکل ایکن
ادعاو آخر تعاظمنه ونصرك دخی عطیه یی تضعیف ایلدیکنه تعجب اولنور (عبد الله بن عامر
حضرتلری دخی کرمادن اولمغله برکیمسه ایچون اللی بیك درهم ویرمسنی مراد ایدوب خازنه
تحریر ایدر ایکن سهوا قلمدن برصفر زیاده واقع اولوب یعنی بشیوز بیك اولور خازنه بومادهٔ اشتباه
اوله رق حضورینه کلوب ارائه ایلدکده خازنه خدانك تقدیرینی انفاذ قبل قسم بالله که مالك
توکنمسی یعنی بشیوز بیکی ویرمك اول کیمسه یه اعتذار ایتمکدن یعنی ویرمکدن احسندر خطابیله
ارجاع ایتدکده خازن اسنسراف یعنی سرفنه حمل ایله تردد کوستردکده * اذا اراد الله بعبد

خیرا احرف القلم عن مجری ارادة کاتبه الی ارادته وانا اردت شیئا واراد الجواد الکریم ان یعطی عبده اضعافه فکانت ارادة الله غالبة واوامره نافذة * یعنی جناب واجب الوجود وخدای باهر الجود بر قولنك خیرینی مراد ایلدکده کاتبك اراده سنی تحریردن قلمنی صرف ایله ارادهٔ ازلیه سی استراستمز تحریر ایتدیرر بنم مراد ایلدیکم شیئك اضعافنی اول قولنه اعطایی پروردکار عالم مراد ایتمش وار ویر زیرا حقك اراده سی غالبه و اوامری نافذه در دیوب تمامیله اعطاسنی امر ایتدیلر (مرویدر که مشار الیه ابن عامر حضرتلرینك حضورینه براعرابی کلوب * یاقمر البصرة وشمس الحجاز و یا ابن ذروة العرب ووابل بطحاء مکة برحت بی الحاجة واکدت بی الامال فامنحنی بقدر الطاقة لا بقدر المجد والشرف والهمة * یعنی ای بصره نك قمری وحجازك شمسی یعنی بورالری لطفیله اضاءه ایدیجی وعربك بلند مرتبه لوسی وسیل وسیع آب احسان اهل مکه بنی شدت احتیاج پست ایتدی وآمال تأکد ایتدی سکا زحمت اولمسون طاقت مقداری عطیه ایله یتش متصف اولدیغك همت وشرف وطبیعتکده مرکوز جودك اقتضاسنی استمم آزه قانعم دیو عرض احتیاج ایتدکده ایکیوز بیك درهم اعطاسنه امر ایلدی (قلت) بعض نسخ مسطرفده مشار الیه عبد الله حضرتلری ابن عمر رضی الله تعالی عنه دیو محرر اولوب معاصرلری اولان عبد الله بن عمر حضرتلری دخی کرما دن ایسه ده صاحب حکایه ضبط ایتدیکمز کبی ابن عامردر که حضرت عثمان رضی الله تعالی عنهك خالی اوغلیدر انتقال حضرت رسالتپناه صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزدن اوچ سال مقدم طوغوب قونداغیله حضور اعجاز ظهورلرینه عرض اولنمغله حضرت عثمان خلافتنده بصره وخراسانه والی ایلدی هجرتك اللی طقوزنجی سالی ارتحال ایتمشدر خراسانك و اطراف فارسك واصفهان وکرمان وحلوانك فاتحیدر حتی بروجه محرر اعرابینك یاقمر البصرة دیوندا سی ابن عامر اولدقلرینی تأیید ایدر زیرا عبد الله بن عمر حضرتلری بصره یه والی اولمامشدر (برامکه نکبتندنصکره اسوء حالله باقی قلان خالد بن یحیای برمکینك اوعصر شعراسندن عمارة بن عقیل هنکام اقبالنده احساندیده سی اولمغله مروة ارالقده زیارتنه کیدر ایدی ومعترضبنی ردا * ءاترك ان قلت دراهم خالد * زیارته انی اذا للئیم * بیتنی نظم ایلدیکه مألی خالدك دراهمی آز اولورسه ده زیارتنی ترك ایده یمی اکرترك ایدرسم وقت اقبالنده کرمدیده سی اولدیغمدن البته لئیم اولمش اولورم دیمکدر (مأمون خلیفهٔ عباسی بیت مذکوری ایشتدکده خالدك دراهمی آز المشمی دیو ایکیوز بیك درهم کوندررر اولدخی دراهم مذکوره یی احتیاجی درکار ایکن تمامیله عماره کوندردکده * هذه قطرة من سحابك * یعنی ای خالد بو دراهم دخی سنك سحاب کرمکك برقطره سیدر دیو خالده تشکر ایتمشدر (عبد الرحمن ابن ضحاك رحمه الله تعالی که غالبا عبد الله بن الزبیر حضرتلری طرفلرندن والیٔ مدینهٔ منوره ایدی معزول اولنجه حزن وبکا ایدوب اشبو بکام عزل و والیلکدن دور اولدیغم ایچون دکلدر لکن قورقارمکه یریمه والی اوله جق وجوه خیری بیلمز برذات اولوب حقوقی واهل کمالك قدرینی بیلمیه اکا بکا ایده رم دیمشدر (عتبی دیمشدر که عمر بن هبیره که اوائل دولت عباسیه وزراسندندر برکون قصرینه چیقوب اشاغی نکاه ایدکده کهنه لباسنك پرتقلرینی دیکر برفقیر اعرابی کورر حاجبنه اکر بو اعرابی بنی کورمك استرایسه یانمه کتور دیو امر ایدر حاجب واروب مصلحتك ندر دیدکده امیری کورمکدر دینجه آلوب ابن هبیره نك حضورینه کتورر امیر حاجتك ندر دیدکده * اصلحك الله قل ما بیدی * فلا اطیق العیال اذ کثروا * * اناخ دهر علی - کلکله * فارسلونی الیك وانتظروا * نظمنی اوقورکه مألی باری تعالی امیرك صفاسنی مزداد ایلسون یدمده اولان شی یعنی مالم قلیل اولدی اهل وعیال کثیر اولدیغندن

انفاقلرینه طاقت کتوره میورم دهردوه کبی کوکسنی اوزریمه چوکرتدی یعنی فقر وفاقه باری بنی بی مجال ایتدی ارتق اهل وعیالم بنی سزه کوندروب منتظردرلر یعنی کرمکی کوزتمده درلر دیمکدر ابن هبیره بو سوزی ایشتدکده * فاخذت عمرا الاریحیة فجعل یهتز فی مجلسه ثم قال ارسلوك الی - وانتظروا اذا والله لا تجلس حتی ترجع الیهم قانما ثم امر له بالف دینار * یعنی عمره شادمانی واحسان حالتی کلوب اوطوردیغی یرده سرورندن ایکی طرفه تمایله باشلدی بعده سنی اهل وعیالك بکا کوندروب منتظرلردر اللهه قسم ایدرمکه شمدی اوطورمه وقالق سکا انتظار ایدنلره وار دیوب بیك التون احسان ایلدی (هرون رشید علی روحه سجال غفران رب المجید بیك کره بیك واوچ یوك اللی بیك درهم احسان ایلدیکی (ومنصور رحمه الملك الغفور خلیفه نك برکونده بنی هاشم ووجوه عسکره اون بیك کره بیك دینار بخش ایلدیکی مرویدر العهدة علی الراوی (قلت) راوی حکایه عتبی مورخ بلیغ مشهوردر که تاریخ عتبی و یمینی دیو معروف اولوب بعض اعلامك شرح ایلدکلری مأخذ بلاغتدر (محکیدر که بر رجل ضرورت حاله دوچار اولمق حسبیله عاشق اولدیغی جاریه سنی امرادن عمر بن عبد الله بن معمر التمیمی یه فروخت وثمننی قبض وجاریه یی تسلیمدنصکره جاریه دخی عاشقه سی اولمغله تحسرا * هنیئالك المال الذی قد قبضته * ولم یبق فی کفی غیر التحسر * ابوء بحزن من فراقك موجع * اناجی به صدرا طویل التفکر * قطعه سنی نظم ایدرکه مألی ای بنم سید عاشقم قبض ایلدیکك مال یعنی ثمنم سکا عافیت اولسون بنم آوجمده تحسر واشتیاقدن غیری نسنه قالمادی بوندنصکره سنك وجع واضطراب ویریجی فراقکدن حزنه رجوع ایدرم یعنی حزن دائمده قالدم اول حزنله سینه مه طول تفکر ایله مناجات ایدرم یعنی صدرمده اولان عشقکله سرا دردلشیرم دیمکدر جاریه نك اشبو قطعهٔ موجعه سنه بایع مرقوم دخی * فلولا قعود الدهر بی عنك لم یکن * یفرقنا شیء سوی الموت فاعذری * علیك سلام لا زیارة بیننا * ولا وصل الا ان یشاء ابن معمر * قطعه سیله جواب حسرت ویردیکه مفهومی اکر بنده دهرك حادثهٔ فقری اولمیدی بیمزی موتدن غیری برنسنه آیرماز ایدی حقك سلامت وعافیتی اوزریکه اولسون ارتق بیننا ده نه زیارت ونه مواصلت فکری قالدی مکرکه ابن معمر یعنی سنی اشترا ایدن مراد ایده یعنی یاهبه ویاخود نکاحله سنی بکا کوستره دیمکدر وقتاکه اشبو سوز وکدازی حاوی مشاعره یی ابن معمر استماع ایتدیکی کبی کمال کرمندن * قد شئت وقد وهبتك الجاریة وثمنها فخذها وانصرف * یعنی مواصلتکزی مراد ایدوب جاریه یی وثمنی سکا بخش ایتدم آل کیت دیوب کرم ایتمشدر (ابو الشمقمق وطندن قطع مسافهٔ بعیده ایدرك بلدهٔ سامورده اهل سماحت وبلاغتدن محمد بن عبد السلامك نیل کرمی وعطیه سی قصدیله زیارتنه کیدر مکر ابن عبد السلام اوزرنده اولان اراضی وعقارك مال اعشاری دینیچون عامل یعنی والینك محصل مال بیت المال حبسنده ایمش ابو الشمقمق تأسف ایله محبسه تسلیت وتوجع ایچون واردقده ابن عبد السلام اشبو قطعهٔ اعتذار وحسبحال مألی نظم ایدر * ولقد قدمت علی رجال طال ما * قدم الرجال علیهم فتمولوا * اخنی الزمان علیهم فکانما * کانوا بارض اقفرت فتحولوا * مألی ای قادم وزائر براز کیسه لره کلدك که انلره مقدما قدوم ایدنلر زمان ممتدده یعنی هر بار متمول اولورلر ایدی شمدی اول خاندانلری دهر مکدر و پریشان حال ایلدی شمدی انلر وطنده ایکن بو پریشانلغله اولاد وعیالی وطعام ومالندن کندولرینی دور ایدوب زیارتلرینه کلان غربا بو حالی کوریجك تحول یعنی دونوب کیدرلر دیمکدر (ابو الشمقمق اشبو قطعه یی دکلیوب ثنای ابن عبد السلامده * الجود افلسهم واذهب مالهم * فالیوم ان راموا السماح تجملوا * بیت رنکینی نظم ایلدیکه فحواسی اول کیسه لری یعنی قدوم ایلدیکك خاندانی بذل وجودلری تهی دست ایتمش ایسه ده

وقت مضایقه‌ده بنه سماحت القا ایدرلر یعنی مقدورلرینی اجرا ایله بین الانام ممدوح اولورلر یاخود
بو کرملری مقابلی حسن مکافات کورر لر ایدیمك اوله (بیت مذکوری ابن عبد السلام ایشتدیکی کبی
غیری نسنه‌یه مالك اولمادیغندن ارقه‌سندن ثوبنی و پارماغندن خاتمنی چقاروب شاعره اعطا ایله
الجود من الموجود شیوه‌سنی کوستردی اشبو وقعه‌یی محصل مال خراج بغدادده خلیفهٔ عصره
یازدقده خلیفه حضرتلری مروت ابن عبد السلامه حظ ایدوب مال مطلوبی عفو و احساندن
باشقه یوز بیك درهم ویراسون دیو امر ارسال بیوردیلر رحمهم الله تعالی (قلت) شمقمق لقبنده
طویل والندن ایش کلوراوشمز کیسه‌یه دینور ومرقوم ابو الشمقمق مشاهیر شعرادن مروان
ابن محمددر (ابو العیناء نقل ایتمشدر که جهت تعیشدن مضایقه‌یه اوغرایوب حالمی اصدقامدن
براحده آچه‌رق اضطرابده اولدیغم خلالده برکون مأمون خلیفه حضرتلرینك قاضیعسکری
یحیی بن اکثمه اوغرادیغمده بوکون حضرت خلیفه‌نك تحری احوال ظلمه ضمننده دیوان عالیلری
واردر سنی برابر کتوره‌یم کوزل اولور دیوب معیتنده کوتوردیلر وقتا که دیوانخانه‌یه دخول
واداب عبودیتی برینه کتوروب حضورنده مثول ایلدیکمزده معتاد بحبابی رعایه‌نی دخی
اوطوردوب وجه بشاشتله التفات وای ابا العیناء سنی بورایه بو هنکامده نه شی کتوردی دیو سؤال
بیوردقلرنده بندخی * لقد رجوتك دون الناس کلهم * وللرجاء حقوق کلها تجب * ان لا تکن لی
اسباب اعیش بها * ففی العلی لك اخلاق هی السبب * قطعه‌سنی نظم ایلدم دیدیکه مآلی
ای خلیفهٔ دوران کافهٔ ناسك دوننده یعنی انلره التجا ایتمیه‌رك در رجا و احسانکه محققا کلدم
رجاده حقوق واردر که جمله‌سی واجبدر یعنی رجا ایله کلان ارباب حاجاتك مطالبنی کوروب
رد ایتامك عند الکرماء واجبدر واکر بو فقیرك تعیشنه مدار یوغیسه ای خلیفه علوشانده سنك
اخلاق کثیره‌ك واردر که اشته اول اخلاق بنم تعیشمه سببدر دیمکدر ابو العیناء دیرکه قطعهٔ
مذکوره‌یی بیتوردیکم کبی خلیفه حضرتلری سلامه نام خازننه وارشمدی اکا مخصوص اولان
خزانه‌دن یوز بیك درهم ومثلنی دخی بهر شهر ویر دیو امر و احسان ایلدی ابو العیناء صفای
بال ایله شهریهٔ مذکوره‌یی آلمقده ایکن اون برماه مرورنده مأمون حضرتلری ارتحال ایلدکده
ابو العیناء یاس و ماتمه آغاز ایدوب شولقدر بکا ایتدیکه کوزلرنده تأثیر اشك ایله چبانلر چیقدی
اولادی ای بابا جغمز خلیفه کتدکدنصکره اغلمادنك نه نفعی واردر من بعد عودت ایتمز وازکچ
دیدکلرنده * شیئان لو بکت الدماء علیهما * عینای حتی یؤذنا بذهاب * لم تبلغ المعشار
من حقیهما * فقد الشباب وفرقة الاحباب * قول حسرت مآلنی نظم ایلدی یعنی ایکی دیده‌م ایکی
شیئك حسرتنه قانلر آقتسه حقلرینك عشرینی ایفا ایده‌مز بری کنجلك دمنك فقدانی دیکری
فرقت احبابدر دیمکدر مع ذلك شهریه دخی منقطع اولدیسه بکایه مجبوردر (اسعد فقیردیرکه
سابق الذکر یحیی بن اکثم بن قطن حکیم عرب اولان اکثم بن صیفیٔ تمیمی نسلندندر هر فنده
خصوصا احکام شرعیه‌ده علامه ایدی هجرتك ایکیوز قرق ایکیسنده وفات ایلدی (و ابو العیناء
محمد بن قاسم دخی معمر اولوب ایکیوز سکسان اوچده فوت اولمشدر ضروب ونوادر حفظنده
بی نظیر ظرفای شعرادن معدوددر (بو قارولرده ذکری کچن احمد بن طولون کثیر الصدقات ایدی
نذر وصله و عمارت قلوب فقراده طبخ طعام ایچون صرف اولنان نقوددن باشقه بهر شهر
صدقه ایچون بیك آلتون مرتب ایدی اعطای صدقه‌یه طواشیلردن تصغیر صیغه‌سیله سلیم نام
خادمی مأمور ایدی خادم مذکور برکون احمده ای دستور مکرم بن بالمأمور به بذل صدقه ایچون قری
وقبائل و محلاتی کزمکده و قاپولری چالمقده‌یم بعض قپولردن حنالی و آلتون بلزکلی و خاتملی
اللر اوزادرلر بونلره دخی ویره‌یمی دیو استیذان ایتدکده براز زمان تأمل دنصکره * کل ید

امدت الیك فلا تردها * هر ال که سکا اوزادلمشدر رد ایتمه یعنی جمله‌سنه ویر رد ایتمه دیو تنبیه
ایتدی (قلت) اشبو احمد خلیفهٔ عباسی معتز بالله طرفندن هجرتك ایکیوز اللی دردنده مصره
والی نصب اولنساندر باباسی طولون مذح بن اسد سامانی طرفندن مأمون خلیفه‌یه اهدا اولنمش
عبد ایدی و احمد سر من رأی بلده‌سنده طوغمش وسایهٔ خلفاده تحصیل علوم و کمال ایتمش
بر فاضل وزیر ایدی علیه الرحمه (سلمة بن عباس نام ذات بلیغ امراء و کرماء عربدن جعفر بن
سلیمانه * فاشم انفی ریح کف شممته * من الناس الاریح کفك اطیب * بیتنی نظم ایلدکده
بیك درو یوز مثقال مسك و عنبر اعطاسنه امر ایلدی علی روحه روایح الرحمه (مآل بیت ناسدن
آوجلرینی انفمك شم ایلدیکی اولوب لکن ذاتکرك آوجندن زیاده خوش بو بر آوجك رایحهٔ
طیبه‌سنی شم ایلمدی دیمکدر (جواددن بری دخی امرادن عبد العزیز بن عبد اللهدر که دار
ضیافتی دائما عامه‌یه کشاده ایدی براعرابی برکون دائره‌سنده خلقله صباح طعامنی اکل ایتمش ایدی
ایرته‌سی کونی اعرابی مذکور قپوسندن بجر ایکن ناسك ینه کروه کروه مشار الیهك خانه‌سنه
دخولنی کوردکده امیر حضرتلری بهر کون ناسی اطعام ایدرمی دیو سؤال ایدنجه نعم دیدکلرنده
* کل یوم کانه عید اضحی * عند عبد العزیز او عید فطر * وله الف جفنة مترعات * کل قدر تمدها
الف قدر * قطعهٔ ثنا معناسنی انشا ایلدیکه مآلی عبد العزیزك دائره‌سنده کونلر یا عید اضحی
یاخود عید فطر کبیدر یعنی انك دائره‌سنه نه زمان اولورسه اولسون داخل اولنلر مسرور
و مکرم و منبسط و متنعم اولورلر نیچون مسرور اولمسونلر که آچق اوله‌رق انك بیك عدد صحنی
واردر که انلرك ایچلرینه قونیلان طبخ اولنان طنجره‌لرك هر برینه بیکر طنجره تمدید اولنور یعنی
خلقدن معتاد اولان طنجره‌لرك بیك عددینه کافی اوله‌رق هر کون بو مقدار اولان اطعمه‌سی
سفرهٔ کرمنده تناول اولنور یعنی بوشالدیلور دیمکدر (اسخیادن بری دخی سعید بن العاص
رضی الله تعالی عنهدر بونلر دخی بهر کون اخشام وصباح ناسی اطعام ایدر ایدی اخشام
طعامنك برنده خلق طاغلدقدنصکره شام اهالیسندن غریب الدیار برکنج آدمی کتمیوب مکث
ایلدی سعید حضرتلری ای فتی برحاجتکمی وار دیو سؤال و فی الحال جوابده حجاب ایتمسون
دیو مومی سیوندرمکله مومی الیه مروت ایلدی اول غریب یکیت دخی باباسی مدیونا فوت
اولوب کثیر العیال اولدیغنی و کبار شامدن بعضیلرینه توصیه نامه نیازنده اولدیغنی بیان
ایتدکده اون بیك آلتون بخش ایدوب ای فتی سنی ذل دور ابواب کبار قساوتنه دوشرمکی روا
کورمم بیوردیلر رضی الله تعالی عنه وعن مثل هذا الکریم (محکیدرکه برکیمسه اوائل دولت اسلامیه
عظماسندن علی بن سلیمان نام وزیرك حضورینه چیقوب الله عظیم الشان و رسول آخر الزمانه
توسلا بنی خصمك دست جورندن قورتار دیو استرحام ایدر مشار الیه خصمك کیمدر بیان ایله که
سنی تخلیص ایده‌یم دیدکده او کیمسه خصمم فقر وضروردر دیدکده برمقدار تفکر دنصکره بیك
درهم اعطاسیله امر ایدر اول مرد فقیر آلوب دعا و ثنا ایله کتدکدنصکره راهدن اعاده ایتدیروب
ای مرد بندخی الله تعالی و رسول مجتبایه توسلا سندن رجا ایدرمکه نه زمان خصمك عنفله سکا
کلورسه سندخی فی الحال تظلما بکا کل بیورمغله دخی احسان علی الاحسان ایدر (اعمش
حضرتلری حکایه ایلدیکه پردیشی قیونم اولوب سودینی اولاد صغارم شرب ایدرلر ایدی
قیون خسته لنمکله چوجقلره تلاش کلمشیدی بو قصه‌یی کرمادن حشمة بن عبد الرحمن اشیدوب
وسیلهٔ کرم ایده‌رك لطیفه کتان براز ایام صباح ومسا اوتونی ویردیکزمی وچوجقلر نیجه
ایده‌یورلر دیو قیونی عیاده و یانمده اوطوردیغی سجاده‌نك آلتنه هر کلشنده براز آلتون قویوب
آلك دیو کیدر ایدی بو وجهله یدیمه اوچیوزدن زیاده آلتون بجمکله کاشکی قیونك خسته‌لکی

صاوشمایدی دیو تمنی ایلمش ایدم دیمشدر (قلت) مشاهیر بلغادن ابوقدامة القشیری نقل
ایدوب امرای عربدن یزیدبن مزید ایله برکون اوطوررکن خارج دائره سندن یایزیدبن مزید
دیو برکیمسه صوت اعلی ایله صیحه وندا ایلدکده یزید اول کیمسه یی کتوردوب بوصیحه یه
سبب ندر دیو صوردقده آتمی ونفقه می ضایع ایتمش وراه اضطرابه کتمش ایدم حق شریفکزده
شاعرك * اذاقیل من للمجد والجودوالندی * فنادبصوت یایزید مزید * قولنی استماع ایتماملە
کلوب ندا ایلدم دیدکده اول کیمسه یه مثلی نادیده برفرس ابلق وخلعت نفیسه ویوزآلتون ویروب
مسرور ایلدی دیمشدر (مآل بیت اکر سکا بری مجد وجود وعطیه کیمه مختصدر دیو سؤال
ایدرسه سن صوتله یایزیدبن مزید دیوچاغر دیمکدر (قلت) اشبو بومقوله طلبه اهل معانی حسن
طلب دیرلر (محکیدر که عربدن برقوم بعض اسخیای متوفالرینی زیارت قصدیله کیدوب قبرینك
یاننده برقاج کیجه بیتوتتلری اثناسنده زواردن بری رؤیاسنده قبرصاحبنی یعنی اول سخیٔ متوفایی
کورر صاحب قبرحال وخاطر سؤالندنصکره سمین بعیریکی بنم نجیبیم یعنی یاردوم ایله دکیشرمیسن
دیوب اودخی راضی اولور مکر رؤیایی کورن کیمسه نك راکب اولدیغی برسمین دوه اولوب
صاحب قبردخی برنجیب دوه ترك ایتمش ایمش بووجهله منامده عقدبیعدنصکره صاحب قبرانك یدنده
اولان دوه یی ذبح ایدر رؤیایی کورن بعدالذبح اویانوب کورر که دوه بوغازلنمش وقانی اقمقده در
ذبحنی اتمام وپشیروب سراپا زواره اطعام ایدر بعده یرلرینه عودت ایدوب کیدرلر ایکن خلال
راهده برطاقم آتلولره تصادف ایدرلر ایچلرندن برکنج راکب رؤیای مذکوره یی کورنی مراد
ایدرك یانکزده فلان بن فلان وارمیدر دیو صوررر اولدخی بنم دیجك سن فلان میته برنسنه بیع
ایتدکمی دیو سؤالنده اوت بعیریمی رؤیاده میت مرقومك نجیبیله دکشمشیدم دیدکده اول
راکب آل اشترا ایلدیکك نجیبی بن میت مرقومك اوغلویم بکا رؤیاده اکر ولدم ایسك نجیبیمی فلانه
ویر دیوب تنبیه ایلدی دیو تسلیم ایدر (صاحب مستطرف دیرکه دقت ایله شو رجل کریمه که
اولدکدنصکره مسافرلرینه ضیافت ایتمشدر دیمشدرکه مرادی کرم روحانی ومبارك صفت
اولوب اشراق ورؤیا ایله زمان زمان حکمنی اجرا ایده جکنی اشعاردر (قلت) رستم داستانك دخی ثنا
خوانی اولان صاحب شاهنامهٔ فردوسیٔ طوسیٔ بلیغه رؤیاده بردفینه محلنی تعیین ایله
نیجه روزکاردوار مرورندنصکره بووجهله کرمی مشهوردرهله سماحت برسجیهٔ سخیه درکه
بومقوله روحانی محاسنی الجادن باشقه روزحشره دك چراغ مناقبی رخشان ایدرحتی علامهٔ هرفن
ویسیٔ مرحوم بعض آثارنده (سبحان زهی مانع ومعطی علی الاطلاق که دست ارادت ازلیه سی
مفتاح خزاین جود وسماحتی برطائفه یه مسلم قیلسه وصمهٔ کفرلری مانع اعطا اولمازایم سالفه کبی عقود
جلایل سجیتلری الی هذا العهد حلیهٔ اعناق عواتق ایام اولوب جواهر مکارم شیم مرضیه لریله
صحایف مالامال ربیوردقلری مؤید مدعادر (زمان جاهلیتده یعنی بعثت نبویه دن اول جود
وسخاکندیلرینه منتهی اولنلر حاتم بن عبدالله بن سعدالطائی (وکعب بن امامة الایادی (وهرم
ابن سناندر (بعض نسخده هرم بن سنان یرینه خالدبن عبدالله نام کیمسه مذکوردر (وحاتم ایله
کعبك جود وسخاسیله ضروب امثال جاریه والسنهٔ فصحا وشعراده ساریه اولوب لکن حاتمك
وآب وتاب ستایشلری بونلردن اشهر ایدی (اما کعب وجودینی رفیقی یولنه فدا ایلدی یعنی بربله
رفاقت ایدوب چولده کیدرلر ایدی حرارت آلوب یانلرنده برایچمدن زیاده صو یوغیدی
رفیقنه ویروب کندی هلاکی اختیار ایلدی (صاحب مستطرف بوندن غیری حکایه سی
مشهور دکلدر دیمشدر (اسعد فقیر دیرکه بو حکایه ایسه * واحد کالف * قبیلندندر زیرا
جانفدالقدر دکه مردك کاری دکلدر (اما حاتمك جوانمردیده اخباری بسیار وجود وسخاده

(آثاری)

آثاری یادکار روزکاردر اسمی حاتم وکنیه سی ابوسفانه وابوعدیدر (قلت) ایضا اکثر نسخده
ولسانده سخیٔ مذکورك اسمی خاء معجمه وتانك فتحیله مکتوب ومذکورایسه ده غلطدر صحیحی
حاء مهمله وتانك کسریله حاکم وزننده در انتهی (مومی الیه قبیله سی ایچنده غایت شجاعت ایله
متصف اولدیغندن مرباع ایدی یعنی اهل قبیله سی خصملرندن حین مقاتله ده آلدقلری مالك
ربعنی حاتمه ویررلر ایدی وحاتم بعثت نبویه علیه اکمل الصلوة والتحیه یی ادراك ایتمیوب وفات
ایلدی لکن فرزندی عدی نورنبوت ومشرق رسالت جهانی ضیادار دین واسلام ایلدیکنی
کوردی لکن طرف نبوته وهلهٔ اولاده معادات اوزره ایدی حضرت علی رضی الله تعالی عنه جانب
سلطان الانبیاء والمرسلین علیه وعلیهم الصلوات والتسلیمات من رب العالمین دن سرعسکر
اوله رق طی قبیله سینك صحایف ضلاللرینی طی ایچون غزاة ایله مأمور اولدقلرنده مرقوم عدی اهل
وولدیله شامه فرار ایدوب همشیره سی سبنك فتحی وفانك تشدیله سفانه یی وطننده ترك ایتمشیدی عسکر
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم مومی الیهایی اسیر ایدیلر حضور سعادته کتوردکلرنده دهان
نیازی آچوب * یامحمد هلك الوالد وغاب الواقد فان رأیت ان تخل عنی ولاتشمت بی احیاء العرب فان
ابی کان سید قومه یفك العوانی ویحفظ الجار ویحمی الدیار ویفرج عن المکروب ویطعم الطعام
ویفشی السلام ویحمل الکل ویعین علی نوائب الدهر وما اتاه احد فی حاجة فرده انا بنت
حاتم الطائی * یعنی ای محمد المصطفی علیه ازکی الصلوات والتحایا بابام هالك وقرنداشی مراد
ایدرك یعنی کوزه دنم غائب اولدی اکر سبیلمی تخلیه ایله بنی آزاد بیورمغی رأی بیورر ایسك حسدهٔ
قبائل عرب حقمده شماتت ایدوب سویمنزلر زیرا پدرم قوم وقبیله سنك سید واولوسی اولوب
اسرانك ذکور واناثنی فك واطلاق وقومشولرینی کوزه در ودیاری حمایه ایدر وهرکسی کدرلردن
قورتارر واطعام طعام وافشاء سلام وهرکسك امورشاقه سنی تحمل ایله اکرام ونوائب ومصائب
دهر وعصره مبتلا اولنلره اعانه ایله انعام وارباب حاجاتدن بری ایشی بتمدن کتمز یعنی مأیوس
اولماز ایدی اوصاف مذکوره ایله متصف اولان حاتم طائینك قزییم دیو استرحام ایتدکده
رسول مجتبی وحبیب خدا وداعی هدی علیه ازکی الصلوات والتسلیمات والتحایا افندیمز دخی
(یاجاریه هذه صفة المؤمنین حقا لوکان ابوك مسلما لترحمنا علیه خلوا عنها فان اباها کان یحب
مکارم الاخلاق) بیوردیلرکه مآل شریفی ای جاریه اشبوسرد ایتدیکك احوال صفت مؤمنین در
اکر بابالك مسلم اولیدی رحمت اوقوردق دیوسفانه یه تلطیف باللسان دنصکره اصحاب کزینه اندن
دوراولك یعنی اسیر ایتمیك زیرا باباسی مکارم اخلاقی سورایدی دیو خطاب بیوروب بعده (وقال
فیهما ارحموا عزیزا ذل وغنیا افتقر وعالما ضاع بین جهال) خطابیله اصحاب حاضرینه بعد
التنبیه مومی الیها ایله معیتنده اولنلری ازاد بیوردیلر (بعده سفانه اشبو عنایته مظهر اولوب
دعای خیره استئذان ایلدکده حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم استماع دعاسیله
اصحابه امر بیوروب ودعایه اذن ویردکده سفانه * اصاب الله ببرك مواقعه ولاجعل لك الی لئیم
حاجة ولاسلب نعمة عن کریم قوم الا وجعلك سببا لردها علیه * یعنی الله سبحانه وتعالی
سنك بروخیریکی یرلرینه راست کتورسون ولئیمه مراجعت اقتضا ایده جك اموردن سنی وقایه
ایلسون ونعمتی سلب اولنمش کریم قومك اعادهٔ نعمتنه سنی سبب قیلسون دیو ملاء اصحابده
دعا ایلدی بعده قومنه عودت ایدوب کیدرکن دومة الجندل نام موضعده (قلت) مدینهٔ منوره
لواحقندندر فرارایدن قرنداشی عدی یه راست کلوب ماجرایی بعدالبیان مقام نصح وایقاظده
* یا اخی ایت هذا الرجل قبل ان تعلقك حبائله فانی رأیت هدیا ورأیا سیغلب اهل الغلبة رأیت
خصالا تعجبنی رأیت یحب الفقیر ویفك الاسیر ویرحم الصغیر ویعرف قدر الکبیر وما رأیت

اجود ولا اكرم منه صلى الله تعالى عليه وسلم وانى ارى ان تلحق به فان يكن نبيا فللسابق فضله
وان يكن ملكا فلن تذل فى عز اليمين * يعنى اى برادر شو ذاتك خاكنه كردنكه حبل اسر وغلبه يى
طاقازدن اول يوزسور زيرا بن اول ذاتك عين هدايت ومحض رأى صواب اولديغنى جزم ايتدم قريبا
كافهٔ اهل غلبه وشوكته غالب اولور تحسين ايلديكم خصال حميده يى رو ينده كوردم شو وجهله كه
فقيرى سور واسيرى آزاد وصغيره مرحمت ايدر وكبيرك قدرينى بيلور مشاهده ايلدم واندن اجود
واكرم بر احد كورمدم بن سنك اول ذات محترمه لاحق اولمكى رأى ايدرم زيرا اكر نبى ايسه ايمانده
سبقت ايدنلره فضل وكرمى اوله جغى بديداردر واما ملك وسلطان ايسه سايه سنده التجا واتما ايله كه
سن انك عزنده ذليل اولميه سن تعبير الزام اشتماليله نصح ايديجك بتوفيقه تعالى تأثير برله همشيره سيله
برابر حضور حضرته يوز سور ديلر حضرت بركزيدهٔ عالم صلى الله تعالى عليه وسلم عدى يه
اكراما جالس اولدقلرى ليفله مملو وساده يى پيش عدى يه نهاده وقعوديله امر بيورديلر ايكيسى
بردن بو وجهله قبول اسلامله دار بنده واصل سلامت اولديلر رضى الله تعالى عنهما * وكانت
من اجود نساء العرب * سفانهٔ مشار اليها نساء عربك اجودندن ايدى حاتم دوه لردن ضربيه كه
اكا بخش ايدر ايمش اولدخى فى الحال خلقه هبه ايدر ايمش حتى حاتم بركون * يا بنية ان اللعو بين
اذا اجتمعا فى المال اتلفاه فاما ان اعطى وتمسكين واما ان امسكه وتعطين فانه لايبقى على هذا شئ
فقالت منك تعلمت مكارم الاخلاق * يعنى سفانه نك مزاجنى امتحانا ياخود جدا اى قزجغزم برخانه ده
ايكى مفرط البذل جمع اولسه مال تلف پذير اولور لايق بودر كه بن بذل ايتديكمده سن امساك ياخود
بالعكس معامله اولسونكه مال وقايه اولنه ديدكده اى والد كثير المحامد م بن مكارم اخلاقى
سندن اوكرندم ديوب حاتمى الزام ايتمشدر (قلت) انفا كچن * اجود نساء العرب * عباره سنده
اولديغى كبى مضاف اولان اسم تفضيل مفرد مضاف اليه كرك مذكر اولسون كرك سه مؤنث
مذكر صيغه سيله مستعملدر كه (جودى النساء) ديمز وجمله نك بيلديكى وجهله مثلا انصر ونصرى
كبى مفرد مؤنث اسم تفضيل نونك ضمى وصادك سكونى ورانك فتحى واخرده ياء ساكنه يعنى
مقصوره اوله رق نصرى وزننده در بو صورتده امور امرك جمعى اولوب كل جمع مؤنث بمعنى
الجماعة ملاحظه وصفت وموصوفنه تذكير وتأنيثده ده مطابق اولماليدر فكرى ايله امور اهمه دندر
يازلمق قاعدهٔ عربيه دن دور اولوب يا اهم اموردندر و ياخود امور اهمدندر يازملودر خلاصه
اسم تفضيلك مؤنثى آخرنده مثلا اسم فاعلده اولان فاعله كبى تا ايله دكلدر هله نازك لفظى فارسيكن
امور نازكه دندر يازلمق غفلت جسيمه در فليحفظ (صاحب المستطرف ديركه ابن الاعرابى
ديركه حاتم طائى شعراء جاهليه دن يعنى عهد نبوبدن اول كلان شعرادن ايدى شعر ونظمنده
اولان جودت ولطافت سخا وجودينه شبيه اولوب قولى فعلنى مصدق اولور ايدى نره ده اولسه
فعلندن قدرى بيلنور ومقاتله ده دائما غالب كلور وكندودن نه استدسه لر و يرد و يارش ايتسه
جمله يى سابق يعنى كجر وقبائلدن الديغى اسيرى ازاد ايدر ايدى وقبيلهٔ مضرك زمان جاهليه ده
تعظيم وتوقير ايلدكلرى ماه رجب داخل اولدقده بهر كون اون دوه نحر ايدوب باشنه جمع اولان
ناسى اطعام ايدر ايدى وماريه بنت عفرى تزوج ايتمش ايدى لكن اتلاف حاتمه طعن ولوم ايدر واو
ايسه قولنه ملتفت اولميوب بيلديكى سخاوت يولنه كيدر ايدى مزبوره نك مالك نام بر عمسى اوغلى
اولوب يوما من الايام مرقوم مالك ايله مزبوره دردلشدكده مالك سن بو حاتمك حقنده نه ملاحظه
ايده يورسن مال بولديغى كبى اتلاف و بولماديغى وقتده تكلف يعنى استدانه ايدوب خرج ايدر
بو حالله اولورسه اولادينى سنك قومكك اوزرينه فقير اوله رق براغوب بلا ايدر ديدكده مزبوره
قول مالكى تصديق ايله خلاصه بن حاتمدن زياده مالدارم واندن خيرلويم مالمى حفظ ايدرم

وسنى و چوجقلريكى اسنه ديكك كبى بسلرم ديه رك مفارقته وكنديه وارمسى عهدينه قرار
ويررلر وزمان جهالتده بعض قبيله ده طلاق زوجه طرفندن اولمق عادتلرى و بوكا دخى عربك
مبيت ومسكنلرى اولان قيلدن مصنوع چركه و چادرلرينك قاپوسى شرق ياخود غرب ياخود
جنوب وشمال طرفلرندن قنغيسنه كشاد اولنمش ايسه زوج خيمه دن چيقوب ايشنه كتدكدنصكره
زوجه قپونك سمتنى جنوبده ايسه شماله شرقده ايسه غربه تحويل ايتمك علامت اولمغله زوج
كلوب قپونك يرى دكشديكنى كوريجك زوجه سى كندى يى تطليق ايتديكنى بيلوب سمتنه وارمز ايمش
مزبوره دخى عادت مذكوره اوزره قرار مز بوردن برقاچ كون صكره حاتم خيمه سندن چيقدقده
قپوسنى تحويل ايدر حاتم دخى كلوب اشارت طلاق مزبوره يى كوريجك اوغلو عدى يه والده كك
نه اشلديكنى كوردكمى ديوب وعدى يى آلوب دره كنارينه اينز بو حاله مقارن حاتمك اللى قدر
آتلو مسافرى كلوب خيمه قپوسى اوكنه نزول ايدرلر ماريهٔ مزبوره بونلرى كوردكده اضطرابندن
منقار لقلقه طوتلمش ماره دونوب جاريه سنى اى جاريه عم زاده م مالكه كيت و بندن سلام ايت
وحاتمك اللى قدر آتلو مسافرلرى كلدى يارين حاتمك يرينى اوكرنورلر واكا كيدرلر بو كيجه لك
اطعام ايده جك طعام وايچيره جك سود كوندر سون ديدى دى و بوزينه و اغزينه باق اكر
سكا بشاشت كوسترر سه نه كوزل و الا صقالنى طوتوب صدرينه اورر و باشنى شمارلرسه ترك
ايدوب دون كل تنبيهيله ارسال ايدر وقتا كه جاريه مالكى اويقوده بولوب او ياندير وب
ماجرايى افاده ايتدكده بروجه مأمول كندى باشنى وصدرينى اوروب وسله ليوب بندن ماريه يه
سلام ايله اشته بو سرف ايچون بن ماريه يه حاتمى بوشه ديمش ايدم بنده حاتمك قونوقلرينه
كفايت ايده جك قدر طعام موجود دكلدر ديديكنى جاريه ايشتديكى كبى دونوب ماريه يه
سو يلنجه ماريه جاريه يه هايده حاتمه كيت مسافرلرك بو كيجه خيمه يه مكانكى بيلميه رك نزول
ايلديلر اطعام ايچون بر ناقه ايله لبن كوندردى ديو ارسال و جاريه دخى واروب يا حاتم ديو ندا
ايدر حاتم * لبيك قريبا دعوت * نداسنه بشاشتله يعنى نه چابق بنى چاغردك ديو تعريضانه
جواب و يرر جاريه قصه يى اخبار ايلدكده اولسون باش اوستنه ديوب دوه لردن ايكى عدد دوه يى
عجاله خيمه يه كتوروب نحر ايلديكى خلالده ماريه چرپنغه بشليوب اشته بن سنى بو خوى
ايچون بوشادم ايدى اولاديمزى برشيلرى اولماديغى حالده ترك ايده جكسن ديدكده حاتم
و يحك يا مارية الذى خلقهم و خلق الخلق متكفل بارزاقهم * يعنى يازق سكا اى ماريه
اولاديمزى وجميع خلقى خلق ايدن انلرك ارزاقلرينه متكفل ومتعهددر ديدى (وحاتمك بر عادت
سماحت ماهيتى دخى بو ايديكه برد شديد وشتاده غلمانلرينه امر وتنبيه ايدرديكه خيمه سنك يانده
بريوكسك آتش ايقاد ايده لرتا كه ظلمت ليل وشتا ايله يولنى غائب ايدنلر مكانته كله لر (ومحاربه
ومقاتله ايلديكى سيف ودابه سندن ماعدايى بذل واعطا ايدر ايدى وانلرده جود ايتمز ايدى
ولكن برسنه قحط اولمغله فرسنى دخى فدا ايدوب ماشى قالدى (قلت) راوى حكايه مشار اليه
ابن الاعرابى ائمهٔ عربيه دن ابو عبد الله بن محمد بن زياد دركه ايكيوز اللى اوج حدودنده انتقال
ايلمشدر زياد موسى اليه بنى هاشم عتقاسندندر و نجلى احمد محدثه دخى ابن الاعرابى دينور بو دخى
اوچيوز قرق خلالنده ارتحال ايلدى رحمهم الله تعالى (ذكر اولنان فداى فرس حكايه سى
بودركه ماريهٔ مزبوره نك قرنداشى اوغلى ملكان حكايه ايتمشدر ديركه بركون ماريه يه اى عمه م
حاتمك بعض عجايب جود و مكارم اخلاقنى سويله ديديكمده اى برادر زادم كردش دهر اوزره
برسنه قتلق اولوب خف وظلفى يعنى طرناقلى وطرنا قسز حيوانات جنسى تلف ايتمكله خلق
مبتلاى جوع وتلف اولمشلر ايدى بزدخى خيمه مزده بركيجه آچ قالوب حاتم ايله بن چوجقلريمز

سفانه وعدی بی الداده رق او یوتمش ایدك بعده حاتم بنی دخی او یوتمق دردینه دوشوب حکایه سردینه بشلیوب لکن آج اولدیغندن تکلم ایله یورلمسون دیواجیوب کندیمی او یور صورتنده کوستروب لاقردیسنه جواب ویرمدم اویودی صانوب بو خلالده خیمه نك خارجنده بر حرکت اولدی باشنی قالدیروب کیمسن دیوچاغردقده برخاتون حاتمه کنیه سیله ای اباعدی برطاقم چوجقلریاندن کلورمکه اجلقلرندن بچهٔ کلاب وذباب کبی فریاد و آواز ایدرلر دیدکده ای خاتون چوجقلریکك والله قرنلرینی طویوریرم دیدکده خاتون سکرده رك صبیاتی کتورمکه کندی بندخی باشمی قالدیروب ای حاتم خاتونك چوجقلرینی قنغی یه جکله طویوررسن فوالله آج قلان اولادیکی وخاتونکی تعلل ایده رك کوجیله اویوتدك دیدیکمده خدایه یمین ایدرمکه سنی وچوجقلریکی وخاتونك صبیانلرینی طویوریرم دیوب وخاتون صبیانیله کلدیکی آنده یدینه بچاغنی الوب وکوزندن صاقندیغی فرسنی ذبح ایدوب وآتش یاقوب وخاتونه برمقدارات ویروب آتشده طبخ واولادلریکه اطعام ایله دیدی خاتون بشیروب صبیلرینی طویوردی و بندخی اولادلریمی اویاندیروب یبوب و انلری دخی طویوردم بعده حاتم * والله ان هذا هو اللوم انأکلون واهل الصرم حالهم مثل حالکم * یعنی قسم بالله که ایچلرینه بونجه خلق جمع اولمش اولرك حالی سزك حالکز کبی یعنی آج اولدیغی حالده سز اکل ایدرمیسکزکه تحقیق بزم اشبو حال وصنعمز البته لوم یعنی مادهٔ لوم وطعندر دیوب * ثم اتی الحی بیتابیتا یقول انهضوا علیکم بالنار * بعده قبیله سنه خانه بخانه واروب قالقك واتش جانبنه حرکت ایدك دیوجمله سنی دعوت ایدرفی الحال سراپاناس فرس کبابنك اطرافنه جمع اولدقلرنده بوخلالده کندیسی کسوه سنه بورونوب برکارده انلری تماشا ایدوب اشد جوعله جیعان ایکن برلقمه طاتمیوب اتنك اتی غیره بدردی وصباح اولنجه اتك کمك وطرنقلرندن باشقه یرده اثری قالمدی دیمشدر اشته بونك کبی اخبار ایثار آثاری بسیاردر * اماری ان المال غاد ورائح * ویبقی من المال الاحادیث والذکر * وقد علم الاقوام لو ان حاتما * ارادثراء المال کان له وفر * قطعه سی اشعار حاتمندرکه زوجه سی ماریه یی جوده ترغیبنده نظم ایتمشدر مألی ای ماریه مال دنیای فانیه کلیجی ودرعقب صاوشیجی نسنه در مال کیدر اکرجود ایدر ایسك اثری قالورکه ذکر بالخیردر بن مالی خرجله تهی دست قالورسمده بکاشین ویرمز زیرا بتون قبائل حاتمی یقینا بیلورلرکه اکرکثرت مال سوداسنده اولیدی انك وفری یعنی کثرت مال ومتاعی اولوردی دیمکدر (مرویدرکه برکون قبائل عربدن بری عادتلری اوزره طی قبیله سنه غارت قصدیله هجوم ایتدکلرنده حاتم فرسنه بنز ومزراغنی الور وعشیرتنه ندا ایله هجوم ایدنلری مقابله و مقاتله برله بوزوب قاچرد وارقه لرندن قوووه لر بو اثناده خصمنك ایچندن سرکرده لری ای حاتم مزراغکی بکاهبه ایت دیدکده فی الحال اوزرینه آتوب کیرو دونر حاتمه خصمکه سلاح ویرمك نفسی هلاکه عرض دکلیدر زیرا سن سلاحسز قالدك دونوب اوزریکه حمله ایلسه سنی قتل ایدردی دیوب اعتراض ایلدکلرنده فی الحقیقه اشبو اعتراضکز واردر لکن بکاهبه ایله دیبن کیمسه نك جوابی ندر دیو اعتراضه جواب ویرمشدر یعنی خصمم مزارغکی ویردیدی بن جبلتم اقتضاسنجه رد ایده مم واو هنکامده باشـقه شیئی دوشنه میوب ویرمکه مجبورم دیمکی استدی (محکیدر حاتم وفات ایلدکده قبیله سی ماتم عظیم ایدرلر قرنداشی قومنه حزن ایتمیك بن حاتمك لابوبن قرنداشی دکلمیم سماحتده خلقی اولورم دیو ادعا ایلدکده والده سی هیهات والله که سنك خلقتکله حاتمك خلقتی بیننده فرق عظیم واردر زیرا حاتمی تولید ایلدیکمده یدی کون قدر همجواردن برینك طفلنه ممه مك برینی ویرمدکجه وصبی دیکره کندو یی شربك ایتمدکجه سودیمی ایچمدی سن ایسه ممه مك برینی امر دیکرینی

الکله طوتوب آخردن قسقانز ایدك سن نزده انك درجه سی نزده دیدی (حاتمك مرثیه سنده نظم اولنان اشعاردندر * یعیش الندی ماعاش حاتم طی * وان مات قامت للسخاء ماتم * معنای بیت حاتم طی حیاتده اولدقجه ندی یعنی سخا و بذل یشار اکرحاتم وفات ایدرایسه جود وسخا ایچون ماتم قائم اولور یعنی ندی دخی عالمدن کیدر دیمکدر (صاحب المستطرف دیرکه قبیلهٔ طیهٔ عرب کلبه نباح وصوتیله اضیاف و یولنی غائب ایتمش غربا وابنای سبیلی جلب ایلدیکیچون داعی الضمیر ومتمم النعم ومشید الذکر تسمیه ایتمشلردر ومسافرنوازلغه شولکونه دقتلری واردرکه برد اشتداد بولوب مسافره دلالت ایچون مرتفع یرلره یاقدقلری آتشك ایقادینه روزکار مانع اولدیغی هنکامده یولجیلر خیمه لرینی وقریه لرینی بولسون دیو اطراف قبائله کلابلری تفریق ایدوب یریر بوغازلرندن قازقلره ربط ایله براغورلر ایمش تاکه کلاب توحش ایله اوردکلرنده یوللرینی غائب ایدنلر سسلرینی ایشیدوب خیامی بوله لر (قلت) صاحب المستطرف ضمیری * الضیف الغریب * دیو تفسیر ایتمشدر (وقاموسده اضمرت الارض الرجل غیبته اما بسفر او بموت دیو یازیلان عباره تفسیر مرقومی تأیید ایدر لکن ترجمهٔ معلومه ده داعی الضمیره طائفهٔ عرب جود وسخایه محبت ایدرلر ایدی حتی بینلرنده کلبه داعی الظهیر تسمیه ایدرلر ایدی ظهیرك برمعناسنده ده مسافر غریبدر دیو معنی ویرلمشدر بومعنی لغاتده وارایسه نه کوزل تتبع بیوریله (وینه صاحب المستطرف دیرکه اجواد وکرما وارباب سماحت واسخیانك ذکر ومدایحنده آثار واوصافلرنده حکایات واخبار اکثر من ان تحصر واشهر من ان تذکردر (ذکروبیانا یلدیکمز مقدارده اهل درایته کفایت وارباب فطانته عبرت حاصلدر (فی الحقیقه صفت سماحت وسیلهٔ عزدین ودنیا وذریعهٔ وصول مراتب علیادر دنیانك الی الابد مساعده وبقاسی محال واموال ودولت وجاه وثروت ازمدتده قرین زوال اولوب شاعرك * ولاشیءٔ تدوم فکن حدیثا * جمیل الذکر فالدنیا حدیث * قولی منطوقنجه دهرده کرك حسن وکرك قبیح ذکردن غیری برنسنه باقی اولمادیغندن همان عاقل اولان فرصت عمرومساعدهٔ دنیا ونفوذ امر الده ایکن خیرات وحسنات واعمال صالحاتلرندن ناشی ذکربالخیر ورحتله یاد اولنان صلحا وکرمای اسلاف کبی نفسنه ذخر آخرت وبقای محمدت تحصیل وتدارك ایدر زیرا بیلورسنکه دنیاده اکل اولنان بونده فانی و ویریلان معاد باقی وترك اولنان عدو ایچوندر ارتق بونلردن برینی اختیار ایتمك محول عهدهٔ درایتکدر والسلام وفقنا الله تعالی الی الخیر فی الدارین

الباب الرابع والثلثون

اشبواوتوزدردنجی باب بخل وشحك وبخلا واخبارلرینك ذکروبیانده در (یقول اسعد الفقیر) آیات قرآنیه واحادیث نبویه موجبلرنجه اخلاق ذمیمه دن اولان بخل سخانك ضدی وشح بخل غلیظ یعنی شدیددرو بخلی شرعا واجب ومروة مناسب اولان شیئی عادرایکن ایتمامك ایله تعریف ایتمشلردرو بالجمله مروتك برحدمعینی اولمیوب طبع سلیمه محولدر و بخلك اسبابی اوچدر بری فقر واحتیاجدن قورقق دیکری مالی غلو وافراط اوزره سومك آخری حرص نفس سببیله غیره خیرك وصولنی استمامکدر امام غزالی قدس سره حضرتلری حب ماله سبب ایکیدر بری طول امله مقارن اوله رق مشتهیات ومستلذاته ودیکری عین ماله محبتدر دیمشدر فی الحقیقه برکیمسه کندینه اوزون عمر تقدیرایدوب مدت عمرنده مشتهیات نفسدن تلذذ ایتمك استه سه مشتهیاتك وصولنه سبب اولان ماله محبت ایدر واولادك بقاسنی امل دخی حب ماله سبب وحرص ادخاره علتدر (اهل شرع وعقلك بیاننجه علاج بخل وخست شو طریقله اولورکه چونکه بخل اسبابندن بریسی بلکه اصلی حب مالدر

وحب مالك سببلری دخی بر منوال محرر طول امل وحب مشتهیاتدر پس علاج بالضد
قاعده سنجه علاج حب مشتهیات آزشیئه قناعت تحصیلی وعلاج طول امل تذکر موت اقران
وهمسال وتفکر مفارقت آشنا واحباب ایله اولور که بونلر یعنی بر بری ارقه سنده اولوب کیدنلر
بوقدر زحمتله جمع ایتدکلری اموالی خواه وناخواه ترك ایدوب بقالرینه سبب اولمیه رق مالارینی
غیرلر تصرف وکندیلری حب دنیا ایله تراب ایچنده تأسفده در اولاد ایچون حرص وبخل ایسه
غایت حماقتدر ﴿ وما من دابة فی الارض الا علی الله رزقها ﴾ مدلول شریفنجه خدای
پروردکار کافهٔ ذوی الارواحك رزقنی تقدیر ایتمش ونیجه کیمسه پدر و مادرندن برحبه میراث
بیماشیکن ونیجه کیمسه یه دخی مال بسیار وضیعه وعقار قالمشیکن اوصاحب ثروت وسامان
وبو مبتلای فقر بیپایان اولمشدر ارتق وارثه مال صاقلمق زهی خیال باطل واو مقوله متمولر برحال
جاهلدر نتکیم بو معنایی خواجه حافظ شیرازی لسان عاشقانه اوزره * خزینه داری ومیراث
خوار کان کفرست * بقول مطرب وساقی بفتوی دف ونی * بیتنده بیان ایتمشدر هله عین مالی
سووب زکات فرض وصدقه دن برحبه ویرمیه رك قوری نان وپنیر ایله مطلقا وعلی الخصوص
بیرلکده اکتفا برله وارث مبغوضنه انتقال ایدر دردیله جان فکار ومنقبه لری ضرب مثل روزکار
اولان الجقلرك فکری نیدیکی بیلنمز بونلر مسلوب العقل والشعور سعادتدن دور بر طاقم شقاوت
قریندر اکر بو مقوله لر دنیاده مشتهیاتدن نفسمزه احب والذ اولان عین مال اولوب مال ایله
تحصیل اولنه جق سائر مشتهیات دکلدر دیرلر ایسه بو دخی غایت جهالتدر زیرا مال ایله وصول
مستلذات اولمادیغی صورتده زر ایله حجر و جوهر ایله مدرك نه فرقی واردر و بوندن ایلرو
شقاوت نیجه اولور که دنیاده فقرا کبی محنتن و آخرتده مالدار حسابی عذابن چکه صرفسز
یالکز جمعله تلذذ نجاسات وجیفهٔ کلابدن تمتع وتلذذ کبیدر اعاذنا الله تعالی من هذه الخصلة
المذمومة انتهی (صاحب مستطرف رحمه الله تعالی اشبو بخل بابنك اولنده ذم بخلده اولان
﴿ الذین یبخلون ویأمرون الناس بالبخل ویکتمون ما آتیهم الله من فضله واعتدنا للکافرین
عذابا مهینا ﴾ آیت جلیله سیله تصدیر ایلمشدر که مفهوم شریفی بیضاوی بیانجه شول
کیمسه لر که الله تعالی کندولره اعطا وانعام ایلدیکی هر نعمته شح وبخل وناسه دخی مالارینی
بخل واخفا ایله امر وترغیب ایدرلر ودخی الله تعالانك فضل وکرمندن احسان ایلدیکی کرك غنا
ویسار وکرکسه علم شریفی یاخود کتب منزلهٔ سابقه ده اولان صفت محمد علیه الصلاة
والسلامی کتم ایدرلر وانلر که اشبو صفت ذمیمه ایله متصف اولملریله نعم الهیه یی کافرلردر
نعمت الهیه یه بخل واخفا ایله اهانت ایتدکلری کبی دار آخرتده انلره اهانت ایدیجی عذابی
اعداد واحضار ایلدم دیمکدر (یهود مردوددن بر طائفه انصار کرامه یعنی اهل مدینه یه
نصیحت یوللو اموالکزی انفاق ایتمیك زیرا بزاوزر یکزه فقر کلمکدن خوف ایدرز دیدکلرنده یاخود
صفت رسالتپناهی کتم ایدنلر حقنده نازل اولدیغی انوار تنزیل بیضاویده محرردر (ورسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز حضرتلری (ایاکم والشح فان الشح اهلك من کان قبلکم)
بیورمشدر که مآل شریفی ای امتم شحدن صاقنك زیرا شح سزدن مقدم کلان امتدن بخلایی
اهلاك ایتدی دیمکدر (قلت) شراح حدیث زیرا شحك سببی حق تعالی یه سوء ظندر دیو
تعلیل ایتمشلردر اشبو حدیث شریف عقبة بن عامر جهنی رضی الله تعالی عنهدن مرویا
صحیحین بخاری ومسلم وترمذیده اولدیغی ومتن شریفی دخی (ایاکم والشح فانما هلك
من کان قبلکم بالشح امرهم بالبخل فبخلوا وامرهم بالقطیعة فقطعوها وامرهم بالفجور ففجروا)
اولهرق جامع صغیرده مذکور ومسطوردر (وینه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم

افندیمزدن (البخل جامع لمساوی العیوب وهو زمام یقاد به الی کل سوء) حدیثی دخی مرویدر
معنای حدیث شریف بخل مساوئ عیوبك جمله سنی جامعدر وصفت بخل بر زمامدر که هر
کتولکه انکله قود اولنور (عمر بن عبدالعزیز حضرتلرینك همشیره لری ام البنین * اف للبخل
لو کان قمیصا ما لبسته او کان طریقا ما سلکته * دیو بخلی ذم وقدح ایتمشدر که بونك ذکری
مناسبیله سبقت وکذر ایتمش ونه کوزل بیورمشدر علیهما الرضوان (میان عربده مشهور
ومعروف اولان بخلادرندر که خطیئه و حمید الارقط وابو الاسود الدئلی وخالد بن صفواندن
عبارتدر (قلت) خطیئه خانك ضمی وطانك فتحی ویانك سکونی وهمزه نك فتحیله در همزه سی
یایه قلب ویالر بربرینه ادغامله بالتشدید خطیه اوقومقده جائزدر وابو الاسود آدی ظالم وباباسی
عمرو درعنب وزننده اولان دئل قبیله سنه منسوب اولوب دالك ضمی ایله دؤل قبیله سندن
دکلدر وحمیدك باباسی مالكدر و بونلر شاعرلردر (اما خطیئه نك بخلده حالی بوندن قیاس
اولنه که برکون قپوسی اشکنده النده عصاسی اولدیغی حالده اوطورر ایکن بری کلوب بن
مسافرم دیدکده عصاسنه اشارت برله بن بو عصایی مسافرلرك طوپوقلرینه اورمق ایچون اعداد
وآماده ایلمشم دیو استثقال ایلدی (اما حمید الارقط خانه سنه مسافر کلنجه فحش کلامله
هجو ایدردی از قضا بر کلان بر دخی کلمامکه توبه ایدر ایدی برکون خانه سنه مسافرلر کلوب
نه حال ایسه بر مقدار خرما ویردی کندکلرنده هجوه باشلیوب آج کوزلیلر خرمایی
چکردکیله یدیلر دیمشدر (اما ابو الاسود بر سائل وفقیره نادره دن اولهرق کوجله بر عدد خرما
ویردکده فقیر مرقوم ظرفادن اولمغله دعاسنده الله تعالی جننده سکاده بونك مثلنی یعنی بر عدد
خرما نصیب ایلسون دیمشدر (بخیل مرقوم اکر بز سائلین وفقرایه اموالمزده اطاعت ایتسك
یعنی هر بر طلب ایده نه بذل اموال ایتسك ایدی حالمز انلردن کوتی افقر اولوردق دیدی (اما خالد
ابن صفوان یدینه اقچه کیردکده اقچه یه ای عیار نیجه بر کیدر وطواف ایدر واوچارسن یعنی خلقك
النده طولار شورسن ارتق سنی بناغکده اوزون اوزادی یاتوره یم دیو صندوقنه وضع وکلیدلر
ایدی (برکون کندویه مالك عریض وکثیر ایکن نیچون انفاق ایتمزسن دیو اعتراض ایدنلره
دهر مالدن اعرض یعنی دنیا دخی اوسع واوزوندر دیو جواب ویردیکه طول امل دیمکدر
(بعض شعرا بخلك وامساك مالك ذمنده * وهبنی جمعت المال ثم خزنته * وحانت وفاتی هل
ازاد به عمرا * اذا اختزن المال البخیل فانه * سیورثه هما ویعقبه وزرا * قطعه سنی نظم
ایتمشدر که مآلی بنی صای وفرض وحساب ایله که مالی جمع ایدوب صکره مخزون یعنی حفظ
وامساك ایتمش اوله یم لکن وفاتم قریب اولدیغی حالده اول مال مخزون ایله عجبا عمرم زیاده
قلنورمی یعنی مال عمری آرتیرمز وفائده سی اولماز ایمدی بخل ایله متصف اولان کیمسه مالی حفظ
ایتدیکی وقتده عمرینی زیاده ایده میه جکندن فضله اکا البته اول مال محفوظ دنیاده افتراقیله
وعقباده وزریله هم وغم وکدر ایراث وتعقیب ایدر دیمکدر (اسعد فقیر دیر که هانك فتحی
وحرف بانك سکونیله هب لفظی لغتده احسب یعنی صای معناسنه در هب زیدا منطلقا دیرلر که
زیدی سن کیدیجی صای دیمکدر که ایکی مفعوله تعدی ایدر و بوندن ماضی ومستقبل کلمز
واول قطعه ده اولان واو عاطفه اولمغله شعر مذکورك اولی اولدیغی اشراب ایدر * لکن ومن
الغرائب ایضا یعنی ترجمهٔ معلومه ده هب لفظی وهب وهبه دن حساب وتصرفات ناشنیده
اولنوب ترجمهٔ قطعه ده (معنای قطعه سیدم بکا هبه ایلدیده جمع مال ایدوب صکره
خزینه ده تدارك ایلدم و وفاتم قریب اولدی اول مال ایله عمریمی زیاده ایده بیلورمی یم البته
زیاده ممکن دکلدر مال بخیل زیاده اولدیغی زمان تحقیق کلدجکده هم وحزنی مورث

ومؤدی اولمغله وزر وکناهیده تعقیب ایدر دیمشدر هذا وکن من الصابرین
* واستأذن جحظة علی صدیق له بخیل فقیل هو محموم فقال کلوا بین یدیه حتی یعرق * یعنی
ظرفادن اولان جحظه نك بر بخیل دوستی اولوب بر کون زیارتی استیذان ایدر محمومدر دیو خبر
ویردکلرنده یانده اکل طعام ایدك تا که ترلیه دیو استظراف ایتمشدر (قلت) اکر تناول اولنه جق
اقتضای قرینهٔ حالیه ایله کندو طعامندن اکل ایدك دیمك اولدیغی کبی دیکرلرك طعامنی
یانده ییك دیمك دخی محتملدر که بو صورتده بخلدن ایلرو اولان لئامتله ابتلاسنی اقتضا وعلی
کلا التقدیرین اکل مذکوردن نفسنه انفعال کله جکی اشبو تأثر و انفعالدن ناشی ترلیه جکی
درکار وجایه ترلتمك دخی علاج اولدیغی اشکاردر دیمك مراد جحظهٔ بلاغت نهاددر
روح الله تعالی روحه (ومن محاسن الترجمة المعلومة جحظه نك بخیل بردوستی محموم اولدقده
دیکر احبابنه ترلمبور عجبانه علاج ومداوات ایلسك دیه رك افاده ایلدکده بعض احبابی مریض کمال
شح وبخل ایله اتصافی حسبیله کوزی کوره رك اطعمه سندن اکل وتناول ایدکده کدر واضطرابندن
عرق ریز اولور سائر علاج ودوایه حاجت یوقدر دیدی انتهی (فهذه انموذج محاسن تلك الترجمة
(اسعد فقیر دیرکه ابن خلکان بیانجه جحظه جیمك فتحی وحاء مهمله نك سکونی وظاء معجمه نك
فتحی وآخرنده تاء ایله برمکی خاندانندن ظریف مومی الیه احمد بن جعفر بن موسی بن یحیی
ابن خالد بن برمکك لقبیدرکه آل عباسدن عبد الله بن معتز تلقیب ایتمشدر (ابن ابی فنن نام شاعر
نفسنه یاخود کندوبی جودده لوم ایتمش اولان زوجه سنه خطاباً ذم بخلده * ذرینی واتلافی لمالی
فانی * احب من الاخلاق ما هو اجمل * وان احق الناس باللوم شاعر * یلوم علی البخل
الرجال فیبخل * قطعه سنی نظم ایتمشدر که مألی بنی اتلاف ماللمه کندی حالمه ترك ایت بن
اخلاقدن کوزل اولانی سورم زیرا بن شاعر اجودم شعرای حقیقی اصحاب طباع سلیمه دن اولملریله
بخلی لوم ایدرلر اکر شاعر خلقی بخل اوزره لوم ایدرکن کندیلری بخل اینسه سائر بخیللردن زیاده
لومه احق اولور دیمکدر (مشاهیر بخلادن بری دخی عمر بن یزید اسدی نام کیمسه ایدی بردفعه
کندویه قولنج علتی اصابت ایتمکله طبیب دهن کثیر ایله احتقان ایدر فضلاتی ابریزه ظهور
ایتدکده غلامنه چقن یاغی ابریزدن آل * واسرج به * یعنی قندیله قوللان دیدی (قلت) اول
بخله کوره * واطبخ به * دیمدیکی جای تعجبدر (صاحب مستطرف ثانی خلفای آل عباس
منصور علیه رحمة الرب الغفوری شدید البخل ایدی دیو اشبو بخلا بابنده ده ذکر ایله اشبو حکایه سنی
یازمشدر یعنی مشار الیه حجه عازم ایکن تحزواتی جکن کیمسه بر شاعرك * اغر بین حاجبیه
نوره * یزینه حیاؤه و خیره * ومسکه یشوبه کافوره * اذا تعدی رفعت ستوره * قطعه سیله
حدی یعنی آغاز ایتدکده که مألی حبیبمك ایکی قاشی اراسنده اولان نوری کندی یه یاضلق
ورونق ویردی حیا وخیر کندی یه زینت ویرر اولدیغی ومسکی کافورینه یعنی صاجی روی
وکردنی یاضنه قارشدیغی حالده وقتا که بو صفتله ظهور ایلیه مستور قالمز یعنی حسنی داستان
عالم اولور دیمك کبیدر چون منصور بو آغازه یی استماع ایتدکده حظندن طربه کلوب حتی
اباغیله محمله ضرب ایده رك اصول طوتدی وحاجی ربیعه حدی سنجه یعنی محملکشه یارم درهم
ویر دیو امر ایلدی محملکش تعریضاً یا امیر المؤمنین یارم درهم ویوردیکز بن امویه دن هشامه
برکره یولده آغازه ایتمشیدم بکا اوتوز بیك درهم بخش ایتدی دیمجك منصور غضبه کلوب
سن بیت مال مسلمیندن اوتوز بیك درهمی الدك ای ربیع بر مباشر تعیین ایله بوناکسدن مبلغ
مرقومی تحصیل ایلسون بیورمشدر ربیع مومی الیه بن فی الحال آتمدن اینوب وزمین بوس اولوب
استرحام ایده رك کوجله محملکشك ایاب وذهابده بلا اجرة آغازه ایده رك دوه یی چکمك شرطیله

صوچنی ومبلغی عفو ایتدردم دیمشدر (یقول اسعد الفقیر اواخرنده نابجا یراره بذل وتلف خزینه
ایدن امویه اوزرینه عدل واقتصاد اوزره ظهور ایدن عباسیه نك ایکنجیسی اولمغله منصور
مشار الیهه بعض سفها بخل صفتنی اسناد ایدوب بو صفتدن ایچون دوانقی و ابو الدوانق ایله
تلقیب اولنمشدر دیمش ایسه ده مشار الیهك محلنه وارباب فضل وکماله ویردیکی عطایای
جسیمه نك مثلی کندولرندن مقدم برخلیفه نك اعطا ایتدیکی ثابت ولقب مذکوره سبب عمال وویوده لرك
حسابنده تدنیق یعنی دقتی یاخود کوفه خندقی مصارفیچون هر احددن بردانق آلدیغی اوله ولهو
وطربی تارك وعلم وادبده صاحب بهره متدین وفصیح وکلیله ودمنه واقلیدس کبی سریانیه وعجمیه ده
اولان کتبی ابتدا عربی یه نقل وترجمه ایتدیرن وتدوین علوم ولطفیله علمایی ترغیب ایدن ذات
اولدیغی ثقات مورخین تحریر ایتمشدر فقط امام اعظمه قضایی قبول بیورمدقلری ایچون حبس
وازدرایه تصدی ایتمش ایسه ده اکا دخی ندامتله تأسف وبکا ایلدیکی مصرحدر ودانق سدس
درهمدر انتهی (بلغادن ابو العتاهیه ایله مروان بن ابی حفصه دخی صفت بخلده ضرب
مثل اولان طاقدن ایمش مروان مومی الیهك احوالندندر که مهدی خلیفه بکا یوز بیك درهم
بخش ایتمشیدی دراهم مزبوره یی وزن وعدا ایتدیکمده بر درهم زیاده چقمغله اول درهمله لحم آلوب
یمش ایدم عمرمده اندن زیاده برنسنه یه مسرور اولمادم دیمشدر (مومی الیه برکون بر درهملك
ات آلوب طنجره یه وضع ایلمش اوخلالده احبابندن بری طعامنه دعوت ایلمش فی الحال نابخته
اتی طنجره دن چیقاروب ایکی دانق نقصانیله ینه قصابه رد ایتدکده قصاب ظرفادن اولمغله
اوحاشلنمش اتی چنکاله اصوب ایها الناس بو مروانك اتیدر باقك دیو ندا ایله خنده فرما اولمشدر
(کونلرده برکون تفرج کنان خارج بغداده چیقوب کزرکن براعرابیه خاتون کنار بغداده
اولان خانه سنده مروانی اطعام ایدر مروان کمال کرمندن خاتونه اکر خلیفه حضرتلری
بو کونلرده بکا اون بیك درهم کرم ایلرایسه بردرهمنی سکا ویریرم دیمش یعنی خلیفه کیسه سندن
معناسی انجق اون بیکده بر حسابنجه وعده جسارت ایتمش بونك اوزرینه امیر المؤمنین یتمش بیك درهم
احسان ایتمکله خاتونه درت دانق ویرمش (قلت) وعد سابقی یدی درهمی کوسترمش ایکن
یتمش بیکده کوجله اون بیکده وعدی اولان بردرهمدن ایکی سدس نقصان ویرمش (قلت) ذکر
اولنان ابو العتاهیه ابو اسحق ایله مکنی اسمعیل بن قاسم بن سدید بن کیسان عنزیدر هجرتك
یوز اوتوزنده حجازده طوغمشدر وساکن اولدیغی بغداد ده ایکیوز اون برسالی جمادی الاخره نك
یکرمی ایکنجی اثنین کونی وفاتله نهر عیسی قربنه دفن اولنمش بشار وابو نواس کبی مولدینك
مقدملرندن برشاعر بلیغدر تجاوز الله تعالی عن قصورنا (صاحب المستطرف دیرکه اهل مرو بخل ایله
موصوفلر اولوب حتی بالمرافقه یوله چیقوب بر مرحله یه واردقلرنده هر بر لری آلدیغی برقطعه
لحمی ایپلره طاقوب برقدره یعنی طنجره یه قور و بشنجیه قدر طنجره نك باشنه جمع اولوب ایپك
اوجونی طوتارلر وطبخ اولدقده چیقاروب اتلرین یکانه یرلر وصوینی اولچك ایله علی السویه
بینلرنده اقتسام ایدرلر ایمش (قلت) بلدهٔ مذکوره مرو الشاهیجان دیمکله معروف اقلیم رابعدن
اوله رق خراسانده بر بلدهٔ قدیمه درطهمورثك بناسندن اولدیغی منقولدر بو بلده یه نسبتده
مروزی دینور * و قیل لبخیل من اشجع الناس قال من سمع وقع اضراس علی طعامه ولا تنشق
مرارته * یعنی بر بخیله ناسك زیاده شجیع و بهادری کیمدر دیو صورلدقده طعامنك اوزرینه
خلقك دیشلری دوشدیکنی یعنی دشلرك طاقردیسنی ایشیدوبده اودی قوپمیان یکیتدر دیمشدر
* وقیل لبعضهم امایکسوك محمد بن یحیی فقال والله لو کان له بیتا مملوا ابرا وجاء یعقوب ومعه
الانبیاء شفعاء والملائکة ضمناء یستعیر منه ابرة لیخیط بها قمیص یوسف الذی قد من دبر ما اعاره

ابا ها فكيف يكسونی * يعنی ادبادن برينه كروه احسادن اولان محمد بن يحيی سكا كسوه
بخش ايلمزمی ديندكده قسم بالله ايله اكر يحيانك اكنه ايله طولو براوطه سی اولسه وحضرت
يعقوب عليه السلام يانلرنده جميع انبياء عليهم الصلاة والسلامی رجاجيلر وجمله ملائكۀ كرام
كفيل وضامنلر اولدقلری حالده كلوب نجل جميلری حضرت يوسف عليه السلام پيراهن
پاكنك آرداتكندن زليخانك چكمسيله شق اولنان محلی دكمك ايچون عاريت براكنه ايسته سه
اعاره ايتميه جكی ظاهر ايكن بكانه كيفيتله كسوه ويرر ديو اغراقده بلاغت كوسترمشدر (اشبو
معناسايی برشاعر بليغ اخذ ايله بعض بخلا هجونده * لو ان دارك انبتت لك واحتشت * ابرا
يضيق بهافناء المنزل * و اتاك يوسف يستعيرك ابرة * ليخيط قد قميصه لم تفعل * قطعه سنی
نظم ايتمشدر كه مألی سن اول كونه خسيس ودنی سنكه اكرخانه ك سكا اكنه بتوروب حولبسنه
وارنجيه دك اكنه ايله طولديروب باصه جق يرقالمسه بو يله ايكن حضرت يوسف عليه السلام
قميص پاكنی دكمك ايچون سندن برطريق عاريت براكنه طلب ييورسه اول نبی كريمه ويرمزسن
ديمكدر (متنبیء مشهوردخی درجه سز بخيل ايدی بركيمسه موسی اليهی قصيده ايله مدح ايتدكده
ای ناظم قصيده كه بندن نه مقدار جائزه مأمول ايدرسن ديو صوردر اولدخی اون التون ديدكده متنبی
* والله لوندفت قطن الارض بقوس السماء علی اجنحة الملائكة مادفعت لك دانقا * يعنی حقه
قسم ايدرمكه روی زمينده نابت اولان پنبه لری قوس آسمان ايله جمله ملكلرك قنادلری اوزرنده
آتوب ياسك يعنی كما وكيفا نهايت بلاغتده نظم مدايح ايتسك اشبو هنزيكك مقابلنده سكا
بردانق دخی ويرمم ديمكدر (قلت) متنبی هله سخنی متاعنه خريدار بولوب تعيش ايتمش اكر
كند وخوبنده اولان كسانه عرض قصائد ايتمش اوليدی آجلغندن هلاك اولوردی (وزمرۀ
احسادن بری دخی بلغادن سهل بن هارون در شعرادن دعبل حزامی نقل ايتمشدر كه سهلك خانه سنه
بركون وارمشيدم آجلغندن جانی چيقمغه ياقلشنجيه قدر وآفرمدت قصدا اوطوردم باقديكه
كتميورم ناچار غلامنه اوشاق غدامزی نيچون كتورمبورسن ديو كويا طارلدی غلام دخی قصعه
ايچنده پشمش برخروس كتوروب اوكنه قويدی خروسه باقوب براز تأملدن صكره خروسك
باشنی نه يابدك ديو صوردی غلام دخی آتدم ديدكجه سهل والله بن اياقلرينی بيله آتمغه راضی دكل
ايكن باشنی آتمغه نيجه راضی اوله يم يازق سكا تربيه م هبا اولمش خروسك باشنده نقدر شرف وفضيلت
اولديغنی بيلمزميسن باش رئيس اعضادر خروس انكله اوتر خروسك صوتی اولمسه كيم اعتبار ايدر
وتبرك اولنان ايبكی دخی باشده در كوزيله ضرب مثل اولنوب شراب صافك رنكنی اكا بكزه دوب
* شراب كعين الديك * ديرلر ووجع كليه يه دواء اولان دماغيده باشنده در وديشلرينك تحتنده
اولان كمكلر زياده لطيف وليندر ونيجه خاصه لری واردر سن بنی باشنی يمز فرض ايتمشسن لكن
بانده بلكه بريان بولنه ديو دوشندكی هايده باق نره يه آتدك ايسه آل كل ديدی غلام آتديغم يری
اونوتدم ديو يمين ايتمشيكن اينانميوب بن آتديغك يری بيلورم سن انی قارنكه آتدك حسبنا الله وكفی
ديو بددعا ايلدی ديمشدر (صاحب المستطرف ناسده طعامده بخل ومالده جود و بالعكس يعنی مالده
بخل وطعامده جود ايدنلر استماع اولنمشدر ديمشدر (حكايه مرو اهالیسندن برينك صدرينه
نزله منصبه اولمغله سعاله يعنی اوكسوركه اوغرار بادام شربنی صالق ويررلر بهاسنی چوقسنوب
وجعه صبری رأی وترجيح ايدوب بو حالله براز ايام اوجوز دوا بولمق در دينه دخی دوشر اشبو
ابتلارده ايكن احباسندن بری كپك صويی صدره جلا ويرر ديو دلالت وسوق ايتمكله الديروب
وقاينادوب ايچدكده صدری آچيلور وقتا كه غداسنی يانه كتوردكلرنده زوجه سنه بونی شمدی قالدر
اخشام طعامی ايده يم وسندخی بعدزين اهل بيتمزه كپك پيشرز پراكيكك صويی اشته بنی اوكسوردكدن

(قورناردی

قورناردی وسبنه می تنوير ايلدی ديجك خاتون * لقد جمع الله لك بهذه النخالة دواء وغداء
فالحمد لله علی النعمة * يعنی سكا اشبو كپك هم دواء وهم غدا اولدی همان بيده حمد ايله ديمشدر
(قلت) اكر خاتون مرقومه ظريفه ايسه بوسوزدن مرادی تعريضدر همان سن بيده بزه قارشمه
ديمكدر فاما زوجيله همشرب ايسه او دخی اخطارينه ممنونه اوله رق كپكی چوجقلری
وقوجه سی ايله ييوب كيده جك اوله جغنی ييساندر (قلت) ايضا صاحب قاموس اون كپكی
صو ياخود طورب صويله طبخ اولنوب عقرب صوقديغی يره لاپه كبی وضع اولنسه
صاوشديرر ديمشدر انتهی (خاقان بن صبيحدن مرويدركه اهل خراساندن برخسيسك اونده
حسب الاقتضا بركيجه مسافر اولديغمده غايت فتيله سی اينجه برقنديل كتوردی يانده قنديله
ايب ايله اصلمش و بغلنمش براغاج وارايدی بو اغاج ندر ديو صوردم انكله فتيلی چيقاريرم ديدی
برحجره ده طوروب كار ينه ربط تكلفی اولمسه نولوردی ديدم ياضايع اولورسه ديكر اغاجه محتاج
اولورز اول ايسه ياغی ايچر اما بو اغاج بركره ايچمشدر ياغ ضايع اولمز ديركن اهل مرودن برپير
كلوب اغاجی كوردكده صاحب خانه يه اعتراض ايدوب ای فلان سنی بن اهل درايت عد ايدردم
عقل وشعوردن صد مرحله دور ايمش سن برشيدن فرار ايدركن ديكر شيئه دوشمش سن بيلمزميسنكه
كونش وروزكار اشيادن رطوبتی جذب ايتمكله اشبو اغاجدن دخی ياغی جذب اوادخی قنديلدن
ديكر ياغ جذب ايدر بونك يرينه حديدن مصنوع اولان اكنه قوللانسك اعلی دكلميدی مع ذلك
پنبه فتيله دن برقيل اغاجه صارلمغله فتيله يه نقصان ترتب ايده جكی جائز وواقع دكلميدر ديو تدقيق
و قيلی فرق ياردقده * ارشدك الله و نفع بك * تحقيق بن مسرفيدن ايمشم بنی سن ارشاد
واكاه ايتدك ديو پيره دعا وثنا ايلدی (هيثم بن عدی نقل ايتمشدركه ابی حفصه نك خانه سنه
اهل يمامه دن وظرفای شعرادن بر رجل مسافرته نزول ايلدكده ابی حفصه بيورك ديو مسافره
براوطه تخليه و انزال ايدوب وكند و اطعام خوفندن فرار ايدر مسافر بو حالی كورنجه چيقوب
چارسودن طعامنی وضياسنی تداركله اوطه يه كلوب * يا ايها الخارج من بيته * وهاربا من
شدة الخوف * ضيفك قد جاء بزاد له * فارجع وكن ضيفا علی الضيف * قطعۀ بليغه سنی
نظم ايله ابو حفصه يه ارسال ايدر مألی ای خانه سندن چيقان وای شدت خوفدن يعنی خوف
اطعام مسافردن قچان مسافرك زاديله كلدی بو صورتده قورقمه كل مسافرك اوزرينه
مسافر اول ديمكدر (مار البيان ابو الاسود دئلی براعرابی ايله خرما يرلرايدی لكن اعرابی ابو الاسودن
طاورانشلی ايدی ابو الاسود اتلوجه خرمانك برينی المق اوزره النی اوزاتدقده اعرابی قاپوب
اغزينه كتوردكن الندن يره دوشدكده فی الحال ابو الاسود شيطانه ترك ايتم ديوب يوتدقده اعرابی
خير والله كه جبرائيل وميكائيل عليهما السلام آسماندن اينوب آلاچق اولسه لر انلره دخی
ترك ايتمزسن ديدی (براعرابی خسيس خيمه سنه اينن برمسافری * نزلت بدار غير ممطور ورجل بك
غير مسرور فاقم بعدم وارحل بندم * سجعيله استثقال ايتمشدركه مألی ای مسافر صوسز يره
وقدومكه مسرور اولميان اره ايندك عدمله اقامت وندمله رحلت ايت يعنی يوقلقده اوطوروب
ندامتله كتمكدن ايسه همان كيجه له ميوب شمديدن كيت ديمكدر (حمدونی نام شاعر عظمادن
ابو زراره يی هجوده * رأيت ابازرارة قال يوما * لحاجبه وفی يده الحسام * لئن وضع الخوان ولاح
شخص * لاختطفن رأسك و السلام * فقال سوی ابيك فذاك شيخ * بغيض ليس يردعه
الكلام * فقام وقال من حنق اليه * ببيت لم يرد فيه القيام * ابی وابو ابی و الكلب عندی *
* بمنزلة اذا حضر الطعام * وقال له ابن لی يا ابن كلب * علی خبزی اصادم او اضام * اذا
حضر الطعام فلا حقوق * علی لوالدی و لا ذمام * فما فی الارض اقبح من خوان * عليه
الخبز تحضره الزحام * ابياتنی نظم ايتمشدر كه مألی ابيات ابازراره يی بر كون كوردمكه النده

قليجى اولديغى حالده حاجبنه يعنى قپوسنه موكل اولانه خانه مده سفره وضع اولندقده اكر برشخص ظاهر وحاضر اولورسه قطعا باشكى كسرم والسلام ديو تنبيه ايلدكده حاجب دخى بدر بكزدن ماعداسى مراديكزاولمق كركدر زيرا پدر بكز بر پير بغيضدر واكا سوزم كچمزدا اندرديدكده ابوزراره حركته وغضبه كلوب بيت مكرم حقيچون اكا دخى قبامله ادخالنى استهم پدرم و پدريمك پدرى وكلب جمله سى طعـام حاضر اولدقده بنم عندمده بر منزله ورتبه ده در استهم ديوب و ينه حاجبنه خطابا اى كـوپك اوغلى اوغلم دخى بو يله در اتمكمك اوزرنده كوررسم ياضرب شديد ايدر ياخود غضب ايدرم طعام حاضرا ولدقده بابامك وانامك بنم اوزرمده حقوق وذمتلرى بوقدريعنى فدا ايدرم والحاصل اوزرنده نان اولان سفره يه خلقك جمع اولمسندن اقبح روى ارضده بكا برنسنه يوقدرديدى ديمكدر (قلت) طوغروسى سرمشق نفعى و بهايى وسرورى اوله جق مبالغه لى برهجو در (عقلا ديمشلردر كه لئيم اولا ن كشيد ن ناچار بر مصلحتك اولوب تسويه سنى نياز ايدر ايسك تفكر ينه دقت براقيوب همان ابرام ايتمك لازمدر زيرا تأمل وتفكر ايتدكده لئامت طمرى حركته كلوب بتر مز (و بعض شعرا بر بخيل و خسيسك حقنده * اتانا بخبزله حامض * كمثل الدراهم فى رقته * اذا ما تنفس حول الخوان * تطاير فى البيت من خفته * قطعه سنى نظم ايتمشدر كه مألى اول بخيل مسـافر لر ينه بر اكشيمش اتمكله كلدى يعنى چيقردى اول نان رقت واينجه لكنده درهم كبيدر كه سفره باشنده مسافر نفس الدقده قوش كبى اوچار ديمكدر (وشاعر آخر دخى دودمان بخلا حقنده * تراهم خشية الاضياف خرسى * يقيمون الصلاة بلا اذان * بيتن نظم ايتديكه مألى سن انلرى مسافر كلو رقور قو سند ن دلسز اولدقلرى ونمازى اذانسز قلدقلرى حالده كوررسن يعنى خلق شنلك واردر ديو كلورلر خوفيله سسلرينى چيقارمزلر ديمكدر (بخلا و طعاملرينك هجو ينى مشتمل ابيات آتيه اكثر نسخ مستطرفده اولميوب بعضسنده بولنديغندن اسعد فقير بروجه آتى ذكر ايدر (بنى تغلب قبيله سى حقنده جريرك نظم ايتديكى * و التغلبى اذا تنحنح للقرى * حك استه و تمثل الامثال * بيتى اهجادر كه مألى تغلبه منسوب اولان ناكسه طعام ايچون تنحنح اولنديغى يعنى مسافرك قارنى كورلديكى ياخود مسافر احضار طعامه اشارة بوغازنده اظهار ايلديكى صوت هنكامنده كوتى قاشيوب امثال تمثل ايدر يعنى مثله باشليوب مسافرى صاوار ديمك ياخود تنحنح اولنديغى يعنى طعامه تنحنحله چاغرلديغى وقتده باد هوا اولمغله اول آج كـوزلى مسرور اولوب استثقال خوفندن مسخره لغه وقصه خوانلغه باشليوب صاحب طعامه صفا بخش اولور ديمك كبى كو ر ينور معنـا ى آخرى سپردهٔ دوش اهل درايتدر (و ينه قبيلهٔ مرقومه هجونده جرير * قوم اذا اكلوا اخفوا كلامهم * واستوثقوا من رتاج الباب و الدار * بيتنى ديمشدر كه مألى انلر برقومدر كه يمكه باشلدقلرنده سسلرينى اخفا واوطه وخانه لرى قپولرينى اغلاقه اهتمام ايدرلر تا كه مسافر كلميه (قال صاحب المستطرف فاين هذامن الذى يقول فيه الشاعر * قوم اذا استنبح الضيفان كلبهم * قالوا لامهم بولى على النار * يعنى صاحب المستطرف اشبو * قوم اذا اكلوا الخ * بيتنى قوم مرقوم هجونده شاعر ديكرك * قوم اذا استنبح الخ * بيتندن اشاغيدر ديوب بو اهجا اولديغنى ذكر ومألى انلر بر قومدر كه كلبلرى مسافرك قدومنى سزوب اورديكى وقتده انالرينه قالقوب ناره تبول ايله يعنى بولكله سيوندر ديرلر تا كه مسافر دخانى ياخود شعله يى كوروب خانه لرينه نازل اولميه (قلت) بهاء عاملى دخى كشكولنده اهجأ بيت قالته العرب قول الاخطل ديوب ناظمنى بيلدرمشدر وتمامى دخى * فضيقت فرجها بخلا يبولتها * فلا تبول لهم الا بمقدار * بيتيدر و مفهومى دخى وقتا كه انالرينه بولى على النار ايله امر ايتدكلرنده اول قارى دخى بولنى تلف اولمسو ن ديو فرجنى صيقوب مقدار قليل

تبول ايلر ديمكدر دفاترادبيه نك بعضنده * قامت تقطره خوفا تضيعه * ولا تنزله الا بمقدار * يا زيلودر (وشارح لامية العجم صفدى ديركه بو هجو اون برعيبى مشتملدر (اولكيسى مسافره برنسنه ويرمامك (ايكنجيسى نارلرى شويله آز يقارلر ايمشكه بول قليل مرأه ايله سيونمسى ممكن ايمش (اوچنجيسى خدمتجى طوتمامقكه انالرينه ايشلرينى كورديررلر ايمش (دردنجيسى تنبل اشخاص ايمشلركه امورلرينى انالرى كـوررايمش (بشنجيسى عاق ايمشلركه انالرينه حرمت ايتميوب خدمت ايتديررلرايمش (التنجيسى ادبسزلرايمشكه كرام ناسك اوتانه جغى خطاب ايله انالرينه مخاطبه ايدرلر ايمش (يدنجيسى اوجاقلرى ممشالرى ايمشكه انالرينه ناره تبول ايت ديوب ناره قالق ديمشلر لكن صفدينك بويدنجى معناسى براز صو كتورر فتدبر (سكزنجيسى زياده قورقاقلرايمشكه او يوميوب حس خفى يى اوزاقدن ايشيدرلر ايمش (طقوزنجيسى مردارمزاجنى ايمشلركه ناره واقع اولا ن بو لك رايحهٔ كريهه سند ن متأ ذى اولمازلر ايمش (اونجيسى انالرينى مقدار يسير بول ايتمسيله الزاملرى ووقت حاجتده قوللنمق اوزره ادخار ايتدرملرى بركونه جبردر كه هركس اختيار يله حبس بول ايده مز (اون برنجيسى بخلده افراطلريكه آتش سيوندرمكه صو دخى صرف ايده مزلر ايمش (اون ايكنجيسى اشبو وضعلريله مجوسك على زعمهم عبادت ايتدكلرى ناره تبول ايله عربه مجوسك عداوت وحقدلرينى دعوت ايله اهل اضراردن اولملريد ر (اسعد فقير ديركه تأمل اولنسه هجو مذكورده برقاچ معايب استفاده سى دخى اوله بيلور (و بر بخيلى خانه سنده بيتوتت ايدن شاعر * فبتنـا كأ نا بينهم اهل ماتم * على ميت مستود ع بطن ملحد * يحدث بعضا بعضنا بمصا به * و يأمر بعضا بعضنا بالتجلد * قولنى نظم ايلمشدر يعنى بز خسيسلر خانه سنـده بيتوتت ايلديكمزده ايچلرنده لحده قونلمش ميتك اهل ماتمى كبى اولدقكه كاه بعضمز بعضمزه مصابنى تحديث ايدر يعنى مصائب سويلشدك وكاه بر برمزه تجلد ايله ديو امر ايلدك ديمكدر كه فحواسى اورتو دوشك و يه جك وخانهٔ ماتم كبى بونلره باقه جق دخى يوغيدى ديمكدر (قلت) ايضا منبروزننده مجلد عادت عرب اوزره موتايه اغليجى قاريلرك يوزلرينى شدتله چارپدقلرى درى پارچه سيدر تجليد اول درى يى صيحه ايله يوزينه اورمقدر تجليد ديكر معنايى دخى ايهام ايدرفليتأمل (قال آخر * وجيرة لا ترى فى الناس مثلهم * اذا يكون لهم عيد وافطار * ان يوقدوا يوسعونا من دخانهم * وليس يبلغنـا ما تطبخ النا ر * يعنى خيلى قومشولريمز واردركه هنكام اطعام و اكرام اولان رمضان وعيدده اوجاقلرينه ياقدقلرى نارك دخانى محله يى طولديرر لكن آتشك طبخ ايلديكى بزه واصل اولماز (شعر ديكر * فصدق ايمانه ان قال مجتهدا * لا والرغيف فذاك البر من قسمه * فان هممت به فاعبث بخبزته * فان موقعها من لحمه ودمه * قد كان يعجبنى لوان غيرته * على جرادقه كانت على حرمه * مألى اكر اول بخيل اتمك وچورك حقى ايچون ديو برنسنديه يمين ايدرسه اول سوكنديله اينان اكرانى تكدير مرادك ايسه بر پارچه نانيله اوينه كه اول پارهٔ نانك روح وجسدى مرتبه سنده در حرمن مسامحه بره جرادقنه غيرت ايدوب يعنى قصقانديغى بكاجاى عجب اولور جرادق جردقك جمعيدر كه كرده معربى اوله رق چورك واتمك معناسنه در (قول ديكر * له يومان يوم الندى و يوم * يسل السيف فيه من القراب * فاما جوده فعلى الذباب * واما سيفه فعلى الكلاب * مألى اوذاتك يعنى مهجوك ايكى كونى وار در يعنى حالى ايكى يه منحصردر برى عطـا وكرم ديكرى سيفنى سل ايلديكى كونلريدر لكن جود وكرمى قحبه لر اوزرلرينه وسيفى كو بكلر اوزرلرينه در يعنى متصف اولديغى سماحت و حماستى بو يله جه در ديمكدر (شعر شاعر آخر * رفعت الى بنهسان من صفو فكرتى * عروسا غدا بطن الكتاب لها صدرا *

* فقبلها عشرا وهام بحبها * فلما ذكرت المهر طلقها عشرا * مآلی بر طریقهٔ استعاره
بو وجهله در بنبهان نامنده اولان صاحب تعینه پاکیزه کی فکرتمدن نظما یاخود نثرا بر بکر معنی
نظم ایدوب عرض ایلدیکمده کاب بلاغته عنوان اولمغه شایاندر اولدخی فی الحال اول امرده کندویه
حرف رجا اچدیغمدن بادهواظنیله اون کره بوس ومحبت ایلدی یعنی محظوظ اولدی وقتا که اول
عروس معنانک مهر معجلنی ذکر ایتدیکمده ایش اقچه یه طیانمغله صغویوب طلاق اوچدن
ایلرو دکل ایکن اون کره تطلیق ایلدی یعنی قالدیروب آتدی دیمکدر (دیکر * ابخل من کلب
بنی زائده * یبخل بالنبح ولو واحده * لو عبر البحر بامواجه * فی لیلة مظلمة بارده * وکفه مملوة خردلا *
* ماسقطت من کفه واحده * یعنی شاعرک هجو ایتدیکی شخص بنوزائده قبیله سنک کوپکندن
زیاده بخیلدر که کاب مذکور اورمه سنه بخل ایدوب برکره بیله اورمزایمش اکر مهجو صغوق
وقرانلق کیجه ده هوا فورتنه ایکن آوجنده خردل دانه لری طولو اولدیغی حالده بحری کذار
ایلسه کفندن بردانه خردل دوشمز دیمکدر (قلت) و ابخل من کلب * مطلقا ضروب
امثالدندر بنوزائده یه مضاف اولان کلب غالبا مشهور ایمش وکلبک جودی صوتیدر که مسافرک
جلبنه سبب اولور (هجو دیکر * یا قائما فی داره قاعدا * من غیر معنی لا ولا فائده * قدمات اضیافک
من جوعهم * فاقرأ علیهم سورة المائده * مآلی ای دارنده بی معنی وفائده یعنی بیدیره جکی اولمیه رق
اوطوردیغی حالده ساکن اولان ناکس مسافرلرک آچلقلرندن اولدیلر باری اوزرلرینه سورهٔ مائده
تلاوت ایله وروحلرینه باغشله دیمکدر (هجو رنکین آخر * نوالک دونه شوک القتاد * وخبزک
کالثریا فی البعاد * فلو ابصرت ضیفا فی منام * لحرمت المنام الی التناد * مآلی ای بخیل سنک
نوال وطعامک چالی دیکنلرینک ارقه سنده در یعنی سمتنه وارلمز وخبزک دخی دور اولمقده
ثریا یلدیزی کبی اوزاقدر اکر رؤیاده مسافر کورر ایسک قیامته قدر اویقویی کندیکه حرام ایدر
یعنی کورمیم دیو اویومزسن دیمکدر (قتاد اکنه کبی دیکنلی برنوع سخت اغاجدر برنسنه یه وصوله
مانع بولندیغی وقتده * دون ذلک خرط القتاد * دیو ضرب مثل اولنور خرط صیرمق معناسنه در
(هجو آخر * لا تعجبین لخبز زل من یده * فالکوکب النحس یسقی الارض احیانا * مآلی شخص
بخیلک الندن اتمک دوشوب آخری قاپوب منتفع اولدیغیچون ندن دوشوردی دیو تعجب ایتمه زیرا
کوکب منحوسک بعض وضعی یاغموره دلالت ایدوب ارضی احیانا احیا ایدر دیمکدر انتهی
تراجم الابیات المذکوره (ابن ابی حازم نام شاعر * وقالوا قد مدحت فتی کریما * فقلت فکیف لی
بفتی کریم * بلوت ومر لی خمسون حولا * وحسبک بالمجرب من علیم * فلا احد بعد الیوم خیر *
و لا احد یجود علی عدیم * قولنی رجال عصری حقنده دیمشدر مآلی بر بنی کرم مأوا ایله
از قضا مدح ایلدیکمده بلغای عصر مدحی برینه دوشوروب بر فتای کریمی مدح ایتدک
دیدکلرنده بندخی جوابلرنده فتای کریمه بنم ایچون وصول نه کیفیتله اولور که اللی سنه در
بلالره اوغرایه رق روزکاری تجربه ایلدمکه مجرب امورک خبری سکا تصدیق جهتیله کافیدر
اول ایامک ایچنده یوم خیرده بولنور وفقیره جود ایدر براحد بولنوب صایلمدی یعنی اهل خیر
وجودی بوله مدم دیو جواب ویردم دیمکدر (اهل بخل رؤساسندن وعصری متعینلرندن محمد
ابن جهم بی پرواحال دنائت اشتمالنی بیانده دیمشدر که فقها وخطبا و بلغا وشعرا وادبا زمره لرندن
اوزدن جمعا قرق نفر نطوق عرفانک نثر ونظمله لسان اتحاد و اتفاق ایدوب بنی استهانه
واستخفاف ایله ذمی آفاقه نشر خصوصنده سعی بلیغ ایلملری آملک امل الی وراجینک صحیفهٔ
رجا ونیازی بکامد و بسط اولنمقدن سوکیلدر دیمشدر (قلت) علیه مایحبه ویرضاه اول بخیل
مفتخره کورشدیکی کیمسه لر استه دیککز مقدار دن زیاده مجلسکزده اوطورمغله سر یکزی

تصدیع ایده رز فکر وخوفنده یز استثقالکزی بیلمزه براشارت عنایت بیورک که همان آنی
کوردیکمز کبی قالقالم دیدکلرنده اکا اشارت غلامه طعام وغدایی کتور دیمک اولسون نه زمان
غدا کلسون دیدیکمده همان کیدک دیو بوق اشارتی بو وجهله چالمغه همت بیورمش (بوق
بانک ضمی و واوک سکونیله عربی اوله رق بوری یه دیرلر (بخلادن برشخص اولادینه بکا
ات آلک و پشیروب کتورک دیمش انلردخی آلوب و پشیروب کتوردکلرنده اولادلرینک کوزلری
شمدی بزه ده ویرر دیو باقدقلری حالده تمامیله زهرلنوب ویوب النده ککدن غیری نسنه
قالماز بعده بن بوککی قنغیکز کوزل یرسه اکا ویره جکم دیدکده بیوک اوغلی باباجغم بن انی
برصورتده امر ویلارمکه قرنجه یه برشی قالماز دیدی بکمیوب سن ککک اهلی دکلسن دیدی
اورتانجه سی شول کونه امه رم ویلارمکه کورنلر ایکی سنه دن قالمش کمک ظن ایده ونلر دیدی
بونی دخی تحسین ایتمدی کوچکی ای والد کثیر المحامدم بن لا یقیله یلایوب وامرم تنظیف
ایلدیکمدنصکره سحق ایله سفوف یاپوب بو وجهله جمله سنی یرم دیدکده اشته ککک اری
یعنی سک آسایری سنسن عرفان وحزمک مزید اوله دعاسیله ککی اول بچه یه آتوب بخش
واحسان بیورمش (ذکری سبق ایدن ابو الاسود بخیل بریرده یمک یرکن برفقیر اعرابی کلوب
سلام ویررد سلامدنصکره اعرابی یه التفات ایتمیوب ینه یمکه مشغول اولور اعرابی امید انجرار
لقمه ایله سوز آچوب بورایه کلورکن خانه کزه اوغرادم دیدکده ابو الاسود واقعا خانه مز
یولکک اوزرنده واقعدر دیوب اهل وعیالندن استخبار ایتمیه رک اکلنه فتور ویریوب اعرابی یه
اوطور موتور دیمدی اعرابی زوجه کز کبه ایمش دیدکده بیلوردم اویله دردیدی وضع حمل ایلدی
دیدکده کبه اولان البته طوغرر دیدی ایکز طوغردی دیدکده اول خاتونک اناسی دخی ایکز
طوغرردی یعنی صویی او یله ایدی دیدی عرب تبشیردن فائده کورمینجه تکدیره باشلیوب
چوجغک بری فوت اولدی دیدکده اصابت اناسی ایکی چوجغی امزره مزدی دیدی دیکری
دخی وفات ایلدی دیدکده قرنداشی فوتندنصکره انک فوتی مناسب اولمش دیدی انالری دخی
اولدی دیدکده هیچ استغنی بوزمیوب چوجقلرک حزنی سبب اولمشدر دیدی اعرابی تکدیردن
دخی سود مند اولمیجق نه کوزل طعامکز وار دیدکده ابو الاسود روسیاه اشته بندخی انکیچون
یالکزجه بیورم وای اعرابی جهانی باشمه یغسکسکا برلقمه ویرمم هایده ایشکه دیو طرد
ایلدی (حکایه) حجاج طرفندن بعض نواحی یه براعرابی ویوده نصب اولنوب مدت مدیده
اول ناحیه ده تصرفده اولمش یوما من الایام قبیله سی اعرابیلرندن بری زیارتنه کلدکده
اعرابی یه صورت اکرامده طعام احضار ایدوب اعرابی النی صونمزدن اول خانه سنک احوالندن
سؤال ایله لاقردی یه طوتوب اوغلم عمیر نه حالده در دیدکده * علی ما تحب قد ملاء الارض رجالا
ونساء * یعنی استه دیکک کبی رفعتده خدم وحشم ودول دوش صاحبیدر دیدی ام عمیر یعنی
زوجه م نیجه در دیدکده * صالحة * یعنی صلاح حالده در دیدی منزلمز نه صوده در دیدکده
* عامرة باهلها * یعنی ساکنلریله معمور در دیدی ایقاع ادلو کوپکم ایو میدر دیدکده * قد ملاء
الحی نبحا * یعنی قبیله یی اورمه سیله طولدیروب صاغدر دیدی زربق نام دوه م کوزلمیدر
دیدکده * علی ما یسرک * یعنی سنی مسرور ایدن حال اوزره در یعنی صاغدر دیدکده همان
ویوده جنابی اوشاغنه هنوز اعرابی طاتمدن طعامی قالدر دیوب اعرابی یه ای ناحیه سی مبارک
ومسعود مسافر ذکر ایلدیکک تبشیراتی اعاده ایدک برقاندخی محظوظ اوله لم دیدکده اعرابی
نه استرسن صور جوابنی ویره لم دیر ویوده بو دفعه کوپکندن باشلیوب بزم ایقاعک حالی
نیجه در دیدکده هالک اولدی دیدی سبب هلاکی ندر دیدکده دوه کز زربقک ککی بوغازنده

قالدی دیدی آی دوه م اولدیمی وسببی ندر دیدکده ام عمرك قبرینه كثرت اوزره صوطاشدیغی
سبیدن هلاك اولدی دیدی یا اودخی اولدیمی وسببی نه ایدی دیدکده عمرك كثرت بكا وحزنی
باعث اولدی دیدی یا او جكر كوشه مده كتدیمی وسببی ندر دیدکده نعم كتدی ومنزلكزك
اوزرینه یقلماسی سبب اولدی دیدکده یاخانه مزده می یقلدی دیدکده نعم دیجك عامل مرقوم
بكایه باشلدیغی كبی اعرابی صیچرایوب وطعامی یقه‌لیوب تابكلو قارتی طویوروب الحمدلله طعامی
تهنیتكز ایله یه مدك لكن تعزیتكز ایله یدك دیجك عامل عصا سیله ضربه قالقدقده اعرابی
فرار ایلدی (بر اعرابیدن محكیدركه برسفرمده یولی غائب ایلیوب سرسری كیدر ایدم بادیه‌ده
بر اوطه كوروب واردیغمده صاحب بیت بولنمیوب زوجه سی سن كیمسن دیو صوردی
مسافرم دیدیكمده اهلا ومرحبا یعنی خوش كلدك دیوا كرام برله یه‌جك وایچه‌جك كتوردی
ییوب استراحتده ایكن زوجی كلوب بوكیمدر دیو صوردقده خاتون ضیف دیدكده حریفه
غضب كلوب لا اهلا ولا مرحبا بكا مسافرك لزومی یوقدر دیدیكی كبی همان دابه مه بنوب
شبهنكام یوله روان اولدم وایرتسی كونی بربیت دیكر اعرابی بولوب ایندم ینه صاحب بیت
طشره ده بولنمغله زوجه‌سی یانمه كلوب كیمسن دیو صوردقده مسافرم دیدیكمده مرأۂ سابقه‌نك
عكسنه لا اهلا ولا مرحبا بنم مسافرله نه ایشم واردر دیو استثقال خلالی اوطه صاحبی
كلوب بنی قاریسندن صوروب مسافر ایمش دینجه اهلا ومرحبا یورك دیه‌رك اعزاز
واكرام واحسن طعامله اطعام ایلدی بو بشاشتك اوزرینه منزل سابقده كذران ایدن حالی
تذكر ایله تبسم ایلدیكمده صاحب بیت سبب تبسممی سؤال ایلدی ماجرایی بیان ایلدیكمده
تعجب ایلمه زیرا دون كیجه اوغرادیغك بیتده اولان خاتون بنم همشیره م و بوقاری یعنی زوجه‌م
دونكی حریفك همشیره سیدر هر بری اقرباسی طبیعتلرینه موافقت ایتمشدر دیمشدر (صاحب
مستطرف بو بخل بابنده امثال وحكایات كثیره ومشهوره اولمغله ذكر ایندیكمز مقدار ایله اكتفا
اولنمشدر دیوب باب مذكوری بوراده بتورر وفی الحقیقه بخل اخلاق ذمیمه‌دن اولمغله كما وكیفا
سخادن بسیار وسابقا ولاحقا حكایه سی اوزون اولوب واوزایه‌جغی اشكار درهما جناب رب
كریم منان خوی بد بوی بخل ولئامته ابتلادن جمله یی مصون ایلیه آمین یامعین

﴿ الباب الخامس والثلثون ﴾

اشبو اوتوز بشنجی باب طعام وآدابی وضیافت وضیف ومسافر ومضیف یعنی صاحب خانه‌نك
واكله یعنی اوبورلرك اخباری وبونلره مماثل ومشابه اولان شیلر بیانده در صاحب مستطرف
مطالعه‌ده طیبك اباحه سنده اولان ﴿ یا ایها الذین آمنوا كلوا من طیبات ما رزقناكم
واشكروا لله ان كنتم ایاه تعبدون ﴾ نص جلیلنی عنوان باب ایتمشدركه مآل شریفی
ای مؤمنلر سزه ویردیكمزك حلالندن ییك اكر الله تعالی یه عبادت ایدرسه‌كز حق تعالی یه
شكر ایدككه انی سزه ویردی وحلال ایتدی زیرا عبادتك تمامی شكرایله دردیمكدركه لسان
فارسیده * ای آنكه كرویده‌آید بخوریدازپاكیزها آنچه روزی دادیم شماراوسپاس كذاریدمرخدایرا
اكرهستندكه اورا بپرستند * ایله افاده اولنور (قلت) اشبو آیت كریمه‌ده اولان ﴿ واشكروا ﴾
امری اباحه ایچون اولمیوب بلكه وجوب ایچوندر زیرا هر عاقل كند و یی یوقدن وار ایدوب
وكند ویه نعم جلیله دن صابیه كلمز بونجه احسانی ایدن باری تعالی وتقدس غایت تعظیمه
مستحق اولدیغنی شك ایتمیوب جزم برله اول تعظیمی لسانیله وسائر جوارح واعضاسیله وحواس
باطنیه‌سیله اظهار واجرا ایدر (و قال الله تعالی ﴿ یسئلونك ماذا احل لهم قل احل لكم الطیبات

وما علمتم من الجوارح مكلبین ﴾ قلت) مخاطب سید العالم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز در
ومفهوم تركیبی قنغی شی كندولرینه حلال قلندی دیو سكا سؤال ایدرلر جوابلرنده سزه
طیبات ودخی یرتیجی بهائم وطیر جنسندن اولان حیوانلره تعلیم ایلدیككز حالده حق تعالانك
رسولی لسانیله سزه تعلیم ایلدیكی علمدن صیدی تعلیم ایلدیككز معلم اولان حیوانلرك صید
ایلدكلری حلال قلندی دیمكدركه مفهوم فارسیسی * میپرسندترا كه خداچه چیز حلال
كردانیده شده برای ایشان بكوحلال كردانیده برای شما پاكیزها وآنچه آموخته‌شده آید ازسكان
شكاری كه ادب آموزند * تعبیری ایله افاده اولنور (ذكر اولنان تعلیم پیغمبری علیه الصلاة
والسلام اول معلم حیوانی صیده صاحبی ارسال ایلدكده اوحیوانه اتباع یعنی اردینه دوشمك واول
حیوان صاحبنك زجر ودعوتنه انقیاد ایتمك وصیدی اكل ایتمیوب صاحبنه امساك ایلمك ودخی
كتاب الصیدده یازیلان مسائل صید حیوانك حلال اولمسنه شرطدر مراجعت اولنه (طیبات
طبع سلیمك خبیث وكریه كورمدیكی واندن نفرت ایتمدیكی وحرمتنه نص وقیاس دلالت ایتمیان
اطعمه‌در دیو بیضاوی رحمه الله تعالی تحریر ایدر (وكازرونی رحمه الله تعالی حاشیه سنده حرمتنه
اجماع دلالت ایدن حراملر بیان بیضاویده یوقدر وارد اولان سؤاله اجماع اصولده ذكر
اولندیغی اوزره نصده داخلدر زیرا هر نقدر بزه معلوم دكل ایسه ده برحكمده اجماع ایدن
اعلام كرام اوحكمده نصی بولمشلر دردیو جواب ویریر دیمشدر فلیحفظ (وقال تعالی
﴿ قل من حرم زینة الله التی اخرج لعباده والطیبات من الرزق قل هی للذین آمنوا فی الحیوة
الدنیا خالصة یوم القیمة ﴾ بیورمشدركه مفهوم فارسیسی * بكو كه حرام كرده زینت خدا كه
بیرون می آورد برای بندكان خود و پاكیزها از روزی بكو او مر آنان راست كه كرویدند در زندكانی
دنیا خالص در روز رستخیز * ایله افاده اولنور وتركیجه مآل شریفی زینة الله یعنی برخصت
الهیه ایله ثیاب وسائر اسباب تجملدن زینت قلنانلری كه عبادی ایچون پنبه وكتان وحریر وصوف
وزره كبی نباتات وحیوان ومعادندن اخراج اولنمشدر ودخی رزقدن مأكل ومشاربده طیبات
مستلذاتی كیم حرام قیلدی دی یعنی حرامدر دینلری انكار ایله كه حلالدر ودخی اول زینت
وطیبات دنیاده اصالة مؤمنلر ایچون ثابتدر هرنه قدر كفره انلره یعنی مؤمنلره مشاركت ایدر ایسه ده
بالتبعدر لكن یوم قیامتده اول زینت وطیبات مؤمنینه مختص اولدیغی حالده غیریلر انلره مشارك
اولمازدی دیمكدر (قلت) بیضاوی رحمه الله تعالی بو آیتده مطاعم ومشارب وملابس وانواع
تجملاتده اباحت اصل اولدیغنه دلیل واردر زیرا (من) ده اولان استفهام انكار ایچوندر
دیمشدر (صاحب المستطرف دیركه فضل حضرتلرینه اطعمهٔ طیبهٔ لحمیه یی وخبیصی جهت
حلالدن بولندیغی حالده زهدا ترك ایدنلر حقنده (قلت) یعنی قربت اقتضا سنجه یا ریاكاران ویاخود
ریاضت كشان فلسفه نشانانك حالی سؤال اولندقده طریقهٔ خطاب ایله (خبیصك اكلی ندر
یعنی تركی زهد دكلدر كاشكی حق تعالادن اتقا ایلدیكك یعنی قوردیغك حالده خبیصی ییه‌ایدك
تحقیق حق تعالی سنك حلالی اكلكی كریه عد ایتمز حرامدن اتقا ایلدیكك وقتده باباكه وانا كه
بر واحسانك وصلهٔ رحمك وقوم شوله میلك ومسلمینه مرحمتك وكظم غیظك وسكا كوتولك ایدنلره
ایلكك واذایه صبر وتحملك كیفیتلرینه نظر ودقت ایله سن بونلرك احكامنه یعنی ایفاسنه زهدده
خبیص تركندن زیاده محتاجسن اكر بونلره دقتك بوغبسه ترك طعامده یعنی ریاضتده نه فائده واردر
دیمشدر (خبیص فعیل وزننده یاغله پشمش خرمایه دیرلر وبعضیلری حانكی دیدكلری حلوادر
دیمشدر (رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزدن (محرم الحلال كمحلل الحرام) حدیث

شريفى روايت اولنمشكه مأل شريفى حلال وطيب اولانى حرام ايديجى كيمسه اثم وكناهده بلكه كفرده
حلى منصوص ايسه حرامى حلال قيلان كيدرديمكدر ﴿ اطعمهٔ مسماته دائر حكايادر ﴾
حكايه اولنمشكه هرون رشيدك ظرفاى فقهاى عصرندن ابو الحارثه مولانا فالوذج ايله
لوزينجدن قنقيسى الذ واطيبدر ديو سؤال ايدر اول دخى اى امير المؤمنين غائب اوزرينه حكم
وقضا اولنماز ديدكده امير رشيد ايله طعامين مذكورين احضار اولنور ابو الحارث هر برندن
بر لقمه تناول ادنصكره اى امير المؤمنين يكديكردن برينك رجحاننه حكم ايدهمدم زيرا برينك
رجحاننه وقتاكه حكمنى اراده ايلدم ديكرى حجتيله كلدى ديو ايكسنيده ثنا ايله استظراف ايتمشدر
(ينه خليفهٔ مشار اليه حضرتلرى ذكر اولنان طاتليلرك طعامين مذكورينك ترجيحلرى خصوصنده
حليله لرى زبيده ايله حرملرنده بحث ايدوب ما بينه چيقارلر بو خلالده قاضى القضاة ديوان خليفه
امام ابو يوسف حضرتلرى كلورلر خليفه بحثلرينك حلنى لطيفه طريقيله سؤال ايلدكده كذلك
غائب اوزرينه حكم جائز كلدر ديو احضار بنى اشراب ايديجك آماده قيلنور امام حضرتلرى استيفاى
حظ ايله بعد الاكل جناب خليفه رجحانه حكم ايله ديجك ✻ قد اصطلح الخصمان يا امير المؤمنين
يعنى اى امير المؤمنين ايكى خصم بر بريله صلح اوادیلر ديدكده وافر كولوب امامه بيك التون
اهدا و قضيه يى زبيده اشتدكده اول دخى طقوز يوز طقسان طقوز التون ارسال ايدر مشار اليها
عطيه سنى خليفه نك عطيه سندن بر ناقص اوله رق كوندرمسى خيلى ظرافت وادبدر تأمل (قلت)
(فالوذج پالوده معربيدركه پلته ديرلر ولوزينج لوزينه معربيدركه بادامدن معمول شكرين طعامدر
ازهرى قطايفه شبيه برنوع حلوادر ديمشدر (حسن بصرى حضرتلرى فالوذجى تعييب ايدر
بر رجل نادانى اشتدكده ✻ لباب بر ولعاب نحل وخالص سمن ✻ يعنى نشاسته واعلى بال وخالص ياغله
ياپلمش طعام نفيسى عاقل تعييب ايتمز ظن ايدرم ديمشدر (فالوذجى بين العرب ايجاد ايدن عبد الله بن
جدعان اولديغنى اصمعى ذكر ايتمشدر (قلت) ابن جدعان هاشم كبى قريشك مطعملرندندر
فالوذجى كبراى عجمك طعامنده اكل ايدوب وبكنوب اوطرفدن طبخنى بيلور بر غلام اشترا ايله
كلوب وطبخ ايتديروب ضيافت عامه ايتمشدر (مرويدركه دائرهٔ ابن جدعانه باديه نشين بر اعرابى
كلوب فالوذجى اكل ايدر وابن جدعان اعرابى يه بونه در بيلور ميسن ديدكده ✻ هذا وحياتك
الصراط المستقيم ✻ يعنى صاغلغكه قسم ايدرمكه بو صراط مستقيم دردر ديمشدر (صاحب المستطرف
ديركه فخر كائنات عليه الصلوات والتسليمات افنديمزه احب طعام لحم ايدى (وابو الدرداء رضى الله
تعالى عنهدن (سيد طعام اهل الدنيا واهل الجنة اللحم وكان يقول سيد الطعام فى الدنيا
والاخرة اللحم وهو يزيد فى السمع ولو سألت ربى ان يطعمنيه كل يوم لفعل) حديث شريفلرى
روايت اولنمشدر كه لحمى ثنا ولكن هرروز تناول نبوى وقوع بولمديغنى انبادر كه اكر دركاه
رزاقدن كل يوم لحم ايله اطعام مسؤلم اوليدى عنايت بيورر ايدى حديث اخيردن ظاهردر
(قلت) صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك بالاده كذران ايتديكى اوزره اكثريا تغذيلرى اربه
اتمكندندر (قلت) جامع صغيرده حضرت على رضى الله تعالى عنهدن مرويا (سيد طعام الدنيا
والاخرة اللحم) ايله (ابو هريره رضى الله تعالى عنهدن رواية (سيد الادام فى الدنيا والاخرة اللحم
وسيد الشراب فى الدنيا والاخرة الماء وسيد الرياحين فى الدنيا والاخرة الفاغية) حديث شريفلرى
مضبوطدر وشارحى مناوى رحمه الله لحمك افضل مطعومات اولمسى معانى ومحاسن اقواتى مستجمع
اولديغى وآبك اعلاسى مشروبات اولمسى مدار حيات هر حيوان بلكه روى زمينده اولان هر
ناميك مابه النموى اولديغى ايچوندر (وفاغيه حنا نباتنك چيچكيدركه اشرف رياحيندر

وناس بونورك آدينه ثمر حنا دير لرديمش و(سيد طعام الدنيا الخ) حديثنك تمامى (ولو سألت ربى الخ)
درديوب وصاحب المستطرفى مؤيد اولوب فقط راويسى على رضى الله تعالى عنه اولديغنى
كوسترمشدر والحال كه ابو الدرداك روايتى دخى جائزدر (وينه صاحب المستطرف ديركه عليه
الصلاة والسلام افنديمز حضرتلرى دباء يعنى قرع وقباغى سورلر ايدى حتى عائشهٔ صديقه رضى الله
تعالى عنهايه (يا عائشة اذا طبختم قدرا فاكثروا فيها من الدباء فانها تشد قلب الحزين وهى
شجرة اخى يونس) بيورمشلردركه فحواى لطيفى حضرت عائشه يه خطابا سز طنجره يعنى طعام
طبخ ايلديككز وقتده قباغى ايچنده اكثار ايدك يعنى چوق قباق قاتك ياخود اكثريا قباق
پشيرك كه طعام دباء مفرح قلب حزيندر وقرنداشم يونسك شجره سيدر ديو قباغى ثنا در (قلت)
(شجرة اخى يونس) ايله ﴿ وانبتنا عليه شجرة من يقطين ﴾ نصنه اشارت بيورلمشدر (اجمال قصهٔ
شريفه حضرت يونس عليه السلام تفسير بيضاويده بو وجهله يازلمشدر كه وقتاكه حضرت
يونس اجابت ايتميان قومنه قبل باريدن عذاب اوانه جقلرينى بالوحى بيلوب وخبر ويروب كندولرى
اذن بارى صدورندن اول ايچلرندن هاربا چيقوب وبر بوكاو سفينه يه بنوب كيدرلر ايكن اول
عهدده سفاينده قاچغن قول بولندقده سفاين يورومیوب طورر ايمش سفينهٔ مذكوره ده دخى
بحكمته تعالى توقف حالى مشاهده اولندقده اهل سفينه ايچمزده عبد آبق واردر ديو قرعه
اتارلر قورعه حضرت يونسه چقدقده بنم عبد آبق ديو كندولرين بحره القا ايدرلر فى الحال امر
خالق ايله بر بالق التقام ايدر مدت عمرلرنده ياخود بطن حوت مذكورده دريای ذكر وتسبيحه
مستغرق وذاكر اولدقلرى ايچون على اختلاف الاقوال بعضا من اليوم ياخود اوچ ياخود يدى
و يا يكرمى و ياخود قرق كون مكثندنصكره بالق كناره كتوروب بطنندن چقاردى بدن ايمعلرى
رحم مادردن ظهور ايدن طفله دونمكله اوزرينه سنكك قونمامق وتاب آفتابدن وقايه ايتمك ايچون
فى الحال جناب كاشف الكروب شجرهٔ يقطينى بانندهٔ انبات ايدر يقطين تين يعنى انجير ياخود موز
اولديغى مروى ايسه ده اصح اقوال اوزره قباقدركه بو معنايى (انك لتحب القرع) يعنى
حضرت فخر عالم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزه قرعى سور سكز ديندكده (اجل هى شجرة
اخى يونس) بيوردقلرى تأييد ايدر (وعليه الصلوة والسلام افنديمزدن (عليكم بالقرع فانه
يشد الفؤاد ويزيد فى الدماغ وعليكم بالعدس فانه يرق القلب ويغزر الدمعة) اثرى مرويدر (قلت)
فحواى شريفى قباغك قلب ودماغه قوت وعدس يعنى مرجمكك رقت قلب يعنى صفاى بال
وازدياد دمعه (وينه عليه الصلاة والسلام افنديمزدن (عليكم بالقرع فانه يزيد فى الدماغ وعليكم
بالعدس فانه قدس على لسان سبعين نبيا) حديث شريفى وارد اولمشدر اشبو اثر شريفك عباره سى
نسخ مستطرفده مختلف اولمغله جامع صغيرده اولان متن نقل اولندى وبونى حضرت على
رضى الله تعالى عنهدن ابن شاهين كتاب السنه سنده وابن مردويه تفسيرنده تحرير ايلدكلرى
محرردر فحواى شريفى قباغك وعدس يعنى مرجمكك ارشادا اكلنه ملازمتله امر اولوب قباق
دماغك وعقلك قوتنى زياده قيله جغنى وعدس يتمش نبينك لسانى اوزره تقديس ايلديكنى يعنى
غداى انبيا بر مبارك حبه اولديغنى بياندر وامام بيهقى (آخرهم عيسى بن مريم وهو يرق القلب ويسرع
الدمعة) عبارهٔ شريفه سنى زياده ايلديكنى وقباق صداع حارى مزيل اولديغنى شارح الجامع
الصغير مناوىٔ مشار اليه مرحوم ذكر ايتمشدر مرجمكك زيادهٔ شريفهٔ مذكوره ده رقت
قلب وسرعت دمعه يعنى كوز ياشى چوغالمسنى ايراث ايلديكى مبارك نسنه اولديغنه علامتدر
(وعن ابى رافع قال كان ابو هريرة يقول اكل التمر امان من القولنج وشرب العسل على الريق امان
من الفالج واكل السفرجل يحسن الولد واكل الرمان يصلح الكبد والذبيب يشد ويذهب الوصب

والنصب والكرفس يقوى المعدة و يطيب النكهة واطيب اللحم الكتف وكان يديم اكل الهريسة وكان يأكل على سماط معاوية و يصلى خلف على و يجلس وحده) يعنى رافع روايت ايتمشدركه ابوهريره رضى الله تعالى عنه خرمايى اكل قولنجدن وعلى الريق بال ايچمك فالجدن اماندر وايوه اكلى ولدى كوزل ورمان يعنى انارا كلى جكرى اصلاح ايدر وقورى اوزم مرضى كيدرر وكرفس يعنى كروزمعده يه قوت وآغزه كوزل رايحه و يررو لحمك اطيبى كورك اتيدر ديوب دائماهريسه ييرايدى صفين وقعه سنده معسكر حضرت على ده بولنمغله نمازى حضرت امام بالحقه اقتدا ايله قيلوب هنكام طعامده معاويه سفره سنده بولنوروحين مقاتله ده كناره نشين تماشا اولور ايدى * فسئل عن ذلك فقال طعام المعاوية ادسم والصلاة خلف على افضل وهواعلم والجلوس وحدى لى اسلم * يعنى اشبو صلات واكل و بر طرفده جلوسى وضعندن سؤال اولندقده ديمشدر كه معاويه نك طعامى سمين وحضرت على اعلم واوعهد ده خليفه بالحق اولمغله انك ارقه سنده صلات يعنى امام مشار اليهك امامتى افضل وكناره يالكز چكلمك بكا ازهرجهت اسلمدر ديمكدركه حربده يعنى وقعهٔ صفينده اجتهادى بو يله اولمش ديمك كور ينور (حكايه اولنمشكه حسن بن سهل بركون مأمون خليفه ايله تناول طعام ايدرلر ايكن پرنج عمرى زياده ايلر ديو ثنا ايدر خليفه سببندن سؤال ايلدكده * فقال ان طب الهند صحيح * اى امير المؤمنين هندك طبى صحيحدر يعنى اطباء هندك حذاقت وتجربه لرى مسلمدر انلر ديديلركه پرنج كوزل ومفرح رؤيالر ارائه ايدر * ومن رأى مناما حسنا كان فى نهارين * شول كيمسه كه كوزل رؤيا كورسه يكرمى درت ساعت ايچنده ايكى كونده بولنمش اولور ديدكده جناب مأمون * فاستحسن قوله ووصله * قول حسنى تحسين وصله وعطيه يه قرين ايلدى (قلت) ايكى نهارده بولنمق رؤياى حسنى كورن اهل ثروت و يسار ايسه ظاهردر لكن فقرا ايسه ينه رؤياده مسرت كورر وعلى كلا التقديرين مسرتله كچن وقت عمردن معدوددر(ابو صنواره * الارز الابيض بالسمن والسكر ليس من طعام اهل الدنيا * يعنى تره ياغى وشكر واعلى پرنجله پشن پلاو طعام دنيادن اولماز يعنى جنت طعامى دردېمشدركه اوائلده طائفهٔ صافيهٔ عرب معاويه رضى الله تعالى عنه زمانه دكين الوان مختلفهٔ اطعمه يى بيلميوب اتى صو وطوز ايله پشروب ييرلر ايديكه سووش ديديكمز دن عبارتدر زمان مزبوره كلدكده الوان اطعمه يى اتخاذ ايلديلر (مرقهٔ مسخنه يعنى پشدكدنصكره صوغيوب تكرار اسيدلان ات صويى وشور بايه عرب * بنت نارين * اطلاق ايدرلر وچندان اسنمش نسنه يه رغبت ايتمزلرايمش حتى بعض مترفين يعنى طعامده احتشام دردينه دوشن مترفهين ومتنعمين * جنبوامائدتى بنت نارين * ديرايديكه بنت ناره رغبت ايتمك ديمك اوله جقدر * كل طعام اعيد عليه التسخين ففاسد * ديرلر كه بعد الطبخ صوغيوب تكرار اسيدلان طعام مفسد معده درديمك اوله جقدر (بال ايچنه چيك ات قونيلوب برماه دنصكره چقارلسه تروتازه طوروب متغير اولميه جغى منقولدر (سكباج طعامنده عرب سيد المرق ومخ الاطعمه وزين الموائد * سكباجك معربيدركه اكشى آشدن عبارتدر لحم سركه ايله طبخ اولنوب اكل اولندقده معده يه ثلث مؤنه وضع اولنور ديمشدر(قلت) غالبا الخواصى اشبو سركه ايله پشن ات آز ينسه يله هپسى بدل ما يتحلل اولور ديو ثنا اولمق كركدر (نان عزيزك كنيه سى ابن حبه در (بعضيلرى نانى ثناده * فى حبة القلب منى * زرعت حب ابن حبة * ديمشدر كه مآلى ميان قلبمه ابن حبه تخمنى اكدم ديمكدر (وعن ابن عباس رفعه اكرموا الخبز قالوا وما كرامته يارسول الله قال لاينتظر به الادام اذا وجد تم الخبز فكلوه حتى تؤتوا بغيره) يعنى ابن عباس رضى الله تعالى عنهدن مرفوعا روايت اولنمشكه نان عزيزه اكرام ايدك ديو رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم امر بيوردقلرنده اكرامى نه وجهله ديو استفسار اولندقده

سفره ده نانى بولديغكزده قاتق كله جكدر ديو بكلميوب همان نانى طعام ديكر كلنجيه دك بكلميوب اكله باشليك بيورلمشدر (قلت) جامع صغيرده عايشهٔ صديقه رضى الله تعالى عنهادن انجق (اكرموا الخبز) ايله خبزه دائر اوج حديث دخى اشبو صاحب المستطرفك تحرير ايلديكى عباره ده اولان بولنمدى وشارحى مناوى دخى اكرام خبزى چشم اجلال وتعظيم نظر وخبز فيض فضل عميم حق تعالادن اولديغنه اعترافله در زيرا نان مدار حيات اشباح ونانك عموم وجودى مايهٔ حصول روح وارنيا حدرديو شرح ايلمشدر (صاحب المستطرف بوراده بر كيمسه قرق كون على الدوامات ييسه قلبى قاسى وقرق كون ترك ايلسه خويى كوتى اولور مضمونده براثر ذكر ايلمشدركه كاه كاه تناولنى دخى اشراب ايدر (منقولدركه بنى اسرائيله نازل اولان مائده ده پراصه دن ماعدا هر بقول وسبزه و باشى اوجنده سركه وقو يروغى طرفنده طوزاوله رق بر بالق وهر برينك اوزرنده زيتون وانار قونمش يدى عدد چورك دخى وارايدى (حكايه اولنديكه ابن قريعه بركون عزالدوله نك حضورينه داخل اولورو كورركه پيشكاهنده طبق ايچنده موز ديدكلرى ميوه طورر لكن كل اكل ايده ملم معامله سى بكلدكده ابن قريعه همان * مابال مولانا ليس يدعونى الى الفوز لاكل الموز * يعنى نولدى بزم افنديمزه كه اكل موز ايله بزى فوزه دعوت بيورمز ديو تعريض ايديجك عزالدوله * صفه حتى اطعمك منه * يعنى وصف وثنا ايتمدكجه يدرمم مآلنى ديدكده ابن قريعه * ما الذى اصف من حسن لونه فيه سبايك ذهبية كانها حشيت زبدا وعسلا اطيب الثمر كانه مخ الشحم سهل المقشر لين المكسر عذب المعطم بين الطعوم سلس فى الحلقوم * يعنى نه ايله وصف ايده لم كه اوصاف حسنه سى چوقدر جهت لونده موزده ايچلرى قيماق وشهد ايله طوادير لمش التون سبيكه لريدر يعنى اوسبيكه لره بكزر ايلك كبى ميوه لرك اطيبى قبوغى قالن صويمسى قولاى وقرمه سى سهولتلى لذت وطعمى سائرطعوم بيننده طاتلى و بوغازدن كيمسى سلاستلى برميوه در ثناسيله اكله باشلادى (قلت) موز عربستانده اولور اوفاق خياره شبيه قابوغى انجيركبى صو يبلور طادنلرك معلومى لطيف طعم ولطيف بوى اولمش الجه امرودى يومشاقلغنده برميوه در سالف الذكر عزالدوله عراق وفارس وديلم وطبرستانده مدتلرى يوز اوتوز سال قدر سورن دولت آل بويه در وديالمه ايله معروف اولان خاندانك بشنجيسى بختيار نام ملكدركه اوچيوز التمش يدى شوالى سكزنجى چهارشنبه كونى فوت اولمشدر (مومى اليه ابن قريعه بررجلك قيماغى ذمن استماع ايلدكده آيا قيماغى رنكى سياه وطعمى اجى وبوغازه دخولى مشقتلى و ياپشلدقده خشونت وصلابتى اولديغى ايچونمى ذم ايدرسن ديو جهلنه تعريض ايتمشدر (مومى اليه باذنجانه نه ديرسن دينلدكده تشبيه بليغ ايله باذنجان اذناب محاجم يعنى حجامت بو ينوزينك اوچلرى يعنى كندى وعقربلرك شكمى يعنى زهرايله طولو وزقوم تخمى ديو ذم ايتمش يالحم ايله طبخ اولدقده خوش اولمازمى دينلدكده ايجى تقوى ومغفرت ايله طولديرلسه ينه فلاح بولماز ديمشدر (حكايه) حجاج وليمه يعنى ضيافت ترتيب ايدوب خيلى تكلف ايتمكله زازان نام بليغه افتخار يوللو عجبا كسراى عجم بونك كبى برضيافت ايتمشميدر ديدكده غضب ايتميه جككه يمين ايدرايسك جوابنى و يريرم ديوب اول امرده استعفا ايدر حجاج انفعال ايتميه جكنه يمين ايلدكده زازان كسرانك كوله لرندن برى برضيافت ترتيب ايتمشيديكه خدمت سفره سنده يدلرنده آلتون ابريقلى بيك وصيفه يعنى خدمتچى جاريه وار ايدى ديبجه حجاج منصفانه * ما تركت فارس لمن بعدها من الملوك شرفا * يعنى دولت كسرادنصكره كلان ملوكه فارس ملوكى شرف ترك ايتمامش ديدى العهدة على الراوى

بر كيمسه احبابندن بر مرد ظريفه فالوذج زنخ يعنى طعمى بوزلمش وتعفن ايتمش طاتسز پالوده اهدا ايدوب اشبو طوزسز هديه مشرب تذكره سنده ٠ بن بو فالوذجى سكر سوسى وعسل مازنى وزعفران اصفهانى ايله اعمال ايلدم ديو ستايش ياز راول مرد ظريف دخى كنار تذكره يه جنابكز اشبو فالوذجى اصفهان ايجاد وسوس فتح ونحله يعنى زنبوره ❊ واوحى ربك الى النحل ❊ الآية نصى ناطق اولديغى اوزره عسلى ياپمق بابنده الهام بارى اولنمازدن مقدم اعمال ايتمشلر ديو تزييف ايتمشدر (نائى خلفاى عباسيه منصور دوانقينك ندماسندن ابو جهم نام كيمسه دولت عباسيه نك ظهورينه خدمتى سبقت ايدن مشهور ابو مسلم خراسانينك عينى ايمش يعنى خليفهٔ مشار اليهدن ابو مسلم حقنده صادر اولان كلام ومعامله يى ايشيدوب وخبر الوب ابو مسلمه يتشدرمكله مومى اليهك نزد خليفه ده جاسوسى ايمش بو خصوصده منصور خليفه واقف اولوب اعدام ابو جهمى قصد ايدر بر كون حضورنده اوزون اوزادى صحبت ايدركن ابو جهمى حرارت آلوب صو ايچمك اوزره طشره چيقمق صددنده ايكن خليفه صورت اكرامده ٠ ابو جهمه سويق لوز يعنى بادام سويقى شربتى اصمرلر مكر فرمان خليفه ايله شربته سم موفت آميخته ايدوب آماده ٠ ايتمشلر ايمش كلور وحضور خليفه ده ايچر خانه سنه وار دقده ٠ فوت اولمغله بعض شعرا بو بيتى نظم ايدرلر ❊ تجنب سويق اللوز لا تقربنه ❊ فشرب سويق اللوز اردى ابا جهم ❊ معناسى سويق لوزدن يعنى بادامدن ياپيلان سويقدن صاقن اصلا تقرب ايتمه زيرا سويق لوز ابو جهمه زياده كوتى اولدى يعنى ابى جهمه سبب هلاك اولدى ديمكدر (قلت) سويق امير وزننده اناطوليده قاود تعبير ايلدكلرى طعامدر اونى ياخود بغداى وسائر حبوباتى قاوردقدنصكره بر قاج دفعه صيجق صو بعده ٠ صغوق صو ايله يقيوب قورودرلر وبدويلر وتاتارلرك زاد راهيدر دغارجغه بصوب يولده تغذى ايدرلر وميوه لرك سويقى دخى اولور قوروتدقدنصكره قاوروب سحق ايدرلر وسويق باديه يه دخى اطلاق اولنور انتهى (اصابع زينب بغداده ياپيلور حلوا نوعندن بر نوع طاتلو ايمش كه رسمى قنالو پارمغه شبيه ايمش ايجاد اولنديغى عصرده بغدادده زينب نامنده بر زن حسنا اولمغله انك عاشقلرى زن مزبوره نك پارمقلرينى اكديروب لذت ويرسون ديو اول حلوايى رسم مذكوره اعمال وتسميه ايتمشلر ايمش ابو طالب المأمونى نام شاعر اول حلوايى ثناده بو بيتى شيرين نظم ايتمشدر ❊ فاحملت كف امرئ متطعما ❊ الذواشهى من اصابع زينب ❊ مالى متطعم يعنى متناول طعام اولان كيمسه نك اوجى ويدى اصابع زينبدن الذواشهى يعنى طاتلو برنسنه حمل ايتمدى يعنى طوتمدى ديمكدر كه توريه يى حاويدر (اصحاب زهددن سائب بر صغوق كونده زيارت حضرت على كرم الله تعالى وجهه ورضى الله تعالى عنهه كلدكده حضرت مرتضى يانلرنده بولنان عسل ايله ممزوج قايمقلى سود ايله مملو كاسه يى صونرلر سائب شربندن اعتذار ايلدكده حضرت على على طريق اللطيفه اى سائب بونى شرب ايدر ايسك ايام سائره كده اوله جق طوقلغه چاره تدارك ايتمش اولورسن ديو ايچرمشلردر (نافع بن على روايت ايدر كه حضرت على رضى الله تعالى عنهك پدرى ابو طالب حين صباوتلرنده ٠ قبل البعثه كعبه يه اهل ضلالك وضع ايتمش اولدقلرى لات ديدكلرى بتك اوزرينه دوكمك اوزره ٠ بهر كون بر كاسه سود ويررايدى امام مشار اليه حضرتلرينك ذات عليه لرنده ٠ اولان پاكئ طينت وهدايت مقتضاسنجه اول لبنى كنديلرى شرب ايدوب لاتك اوزرينه لايق اوزره تبول ايدرلر ايدى (صاحب المستطرف ديركه مأ كلده زهده يعنى قوت قليله اختيار ناسك چوغى زياده يه يعنى نفايس اطعمه يه قدرتلرى اولديغى حالده وقدرتلرى اولميانلر تدارك شئ كثيره باقدقلرى حالده ٠ دقت ايتمشلردر (قلت) سيما حضرت سيد كائنات عليه الصلاة والتحيات افنديمزك زيادهٔ مأ كله عدم رغبتلرى كتب

سير وشمائلده مصرحدر (حضرت عايشه رضى الله تعالى عنها والذى بعث محمدا بالحق ما كان لنا منخل ولا اكل رسول الله) صلى الله تعالى عليه وسلم (خبزا منخولا منذ بعثه الله الى ان قبض قلت وكيف تأكلون الشعير قالت كنا نقول اف اف) بيورمشدر يعنى حضرت عايشه حق تعالايه قسم ايدرمكه دائرهٔ همايون نبويده منخل يوغيدى وحضرت صلى الله تعالى عليه وسلم بعثتلرندن عالم قدسه ارتحاللرينه قدر كپكى چيقمش اوندن خبز تناول بيورمديلر ديدى اشبو روايتى مشار اليهادن روايت ايدن ذات حضرت عايشه يه كپكلى ارپه نك اتمكنى نه كيفيتله اكل ايدرسكز ديديكمده حضرت صديقه اف اف ديو كپكنى نفسمزله آيرر يعنى صاورردق بيورديلر ديمشدر (يقول اسعد الفقير اف اف بروجه اشارت زباتمزده اوفلمك ديديكمز كيفيتدر ومنخل تركيده الك وفارسيده پرويزن وماشو ديدكلرى آلتدر نخلدر جمعى على غير القياس مناخل كلور ومنخل دخى ميمك وخانك ضميله وخانك فتحيله قياسدن خارج اسم آلتدر شمائل شريفده بو بابده ٠ سهل بن سعددن مروى روايتده جمع صيغه سيله مناخل واقع اولمشدر سائل ارپه اوندن اتمك بوغرمق استديككزده نه اشلر ايديككز زيرا انك كپكى سائر اونلره نسبتله زياده چوقدر ديدكده سهل نفسمز واليمز ياخود برغيرى شى ايله ارپه اوتى صاورر ايدك اول اوندن صمان وكپك كبى خفيف اولوب اوچه جق شى اوچدقدنصكره خمير ايدر ايدك ديدى بو كلامدن حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك مأ كولات خصوصنده قطعا اهتمام ايتمدكلرى معلوم اولور وشراح حديث ديديلر كه عهد نبويده شام بدقيصرده اولوب ميان كفارده ايسه خاص اتمك وار ايدى وقبل البعثه ايكى دفعه شام جانبنه تجارت طريقيله توجه نبوى واقع اولوب بصرايه واصل وبحيراء راهبك ضيافتنه داخل اولدى وبعد البعثه هجرتك طقوزنجى سنه سى اطراف شامدن تبوك غزاسنه توجه بيورديلر اول اطرافك تماما اوخلالده فتحى ميسر اولمادسه دخى او حواليده مدت مديده مكث بيورديلر خاص اتمكى والكى اورالرده حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك كورملرى جائزدر بو صورتده سهلك خبرى نفس الامره مطابق اولمازدى بو سؤال اولنورسه جواب ويريزكه كورمملرى دخى جائز اولديغندن باشقه سهلك خبرى كندى علمى لاحق اولديغى مرتبه دن اولوب واقعه قياسله اولمق محتملدر پس جائزدر كه رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم خاص اتمكى بعد البعثه ياخود قبل البعثه كورسون وسهل مطلع اولمسون والله اعلم ومحرر اولديغى اوزره حضرت عايشه نك روايتنده ٠ اولان (كنا نقول اف اف) عباره سنك معناسى اوفلروكپكنى اوچوررردق ديمك اولديغى يعنى ارپه يى اوفليوب كپكنى نفسمزله صاوروب مهما امكن آيريرز ديمكى بياندن عبارت ايدوكى ظاهر ومستبان ايكن ترجمهٔ معلومه ده راوى ديركه حضرت عايشه يه ارپه اتمكنى نه وجهله على الدوام اكل ايدرسكز ديديكمده ٠ عايشهٔ صديقه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزه كمال محبت وشوقمزدن متأذى اولبور ديو تفجع وتضجر ايده رك اكل وتناول ايده زر ديديلر ديو عبارهٔ مرقومه ترجمه اولنمشدر لكن بو ترجمه ده دقيق معناى عباره كپكندن آيرلمشيدر فقير تفهم ايده مدم توجيه بيورن ذاتدن هامشنه تحرير نيازا ولنور (وقلت ايضا) معلوم اوله كه حضرت باعث ايجاد عالم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزه كتب احاديث وسيرده بيان بيورلديغى اوزره خزائن ارض ومال دنيا قبل باريدن عرض بيورلمشيكن زهد وقناعتى اختيار بيوردقلرينك سرى امت مرحومه سى شو دنياى دنيه فانيه اولوب بونده اولنديغى مدتده متاع دنيويه دن آزنسنه يه قناعتله همان زاد آخرت باقيه تحصيلنه چالشوب زائل اولان تمتعات دنيويه يه سعى وتضييع اوقات ايتملرينه تنبيه موقعنده تعليم امتدر يو قسه اقتضاى فاقه ايله زهد ضرورى دكلدر انتهى (وعن جابر

رضى الله تعالى عنه رفعه قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (نعم الادام الخل وكفى بالمرء
سرفا ان يتسخط ماقرب اليه) ادام همزه نك كسريله تركيده قاتق وفارسيده نان خورش معناسنه در
مآل حديث شريف خل يعنى سركه نه كوزل قاتقدر وكشى يه كناه اولان سرف يوندن بشنه
وضع اولنان طعامى بكنميوب يمه مك كفايت ايدر ديمكدر (اسعد فقير ديركه شروح شمائله
مراجعت ايلسونلر (قاضى عياض حديثده ثناء خلدن مقصود مأكولاتده شئ قليل ايله
اكتفا ونفسنى لذائذ اطعمه دن منع ايلمك امر ممدوح اولديغنى افاده در ديمشدر (وصحيح
مسلمده اشبو حديث شريف شو وجهله روايت اولنمشدركه يعنى رسول اكرم صلى الله تعالى
عليه وسلم دائرهٔ همايونلرنده ادام يعنى قاتق طلب بيوردىلرعند مزده سركه دن غيرى يوقدر
ديدكلرنده رسول اكرم عليه الصلاة والسلام كتورك ديدى احضارينه امر و (نعم الادام الخل) ديو
اكله شروع بيورديلر انتهى (حضرت عمر الفاروق رضى الله تعالى عنه بيورديكه رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك نزدنده ايكى قاتق جمع اولدقده برينى اكل وآخرينى تصدق
بيوررلر ايدى (وحضرت عايشهٔ صديقه رضى الله تعالى عنها بيورديكه رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلم افنديمزك دهان سعادتلرنده ايكى نوع طعام جمع اولمادى لحم اولورايسه اتمك
اولمازايدى واتمك اولورايسه لحم اولماز ايدى (ورسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزدن
روايت حضرت على يه خطابا (ياعلى ابدأ بالملح واختم به فان فيه شفاء من سبعين داء) حديث
شريفى مرويدركه مفهوم شريفى اى على تناول طعامه طوزايله بدأ و ينه طوزايله ختم ايله
زيرا طوزده يتمش علته شفا واردر ديمكدر (روايت اولنديكه انبياء سالفين صلوات الله وسلامه
على نبينا وعليهم حضراتندن برى جناب حكيم مطلق جل جلاله حضرتلرينه ضعف بنيه لرندن
اشتكا وتضرع ايلدكده حق سبحانه وتعالى لحمى لبن ايله طبخ واكل ايلمسنى امر ووحى بيوردى
(صاحب المستطرف مأكولاتده اولان زهدده فضائل كثيره واردر برمقدارينى بوراده
بالمناسبه ذكر ايتدك تفصيلنى كتابمزك مدح فقرده اولان اللى ايكنجى بابنده ان شاء الله تعالى
ذكرايده رز ديمشدر (اما آداب اكلده اولان اخبار شويله دركه حضرت فخر عالم صلى الله تعالى
عليه وسلم بركيمسه اكل وشرب اوانده * بسم الله خير الاسماء بسم الله رب الارض والسماء *
ديسه يديكى وايچديكى نسنه اكا ضرر ويرمز بيورمشلر (وحضور سعادتلرينه طعام وضع
اولندقده * بسم الله اللهم بارك لنا فيما رزقتنا وعليك خلفه * بيوررلر ايدى يعنى اسم شريفك
استعانتيله اكل ايدرم يارب بومرزوق ايلديكك طعامده بركت احسان ايله بونك خلفنى دخى
يعنى بوندنصكره احسان ايده جككك رزقه لطفا وكرما ضامنسن يعنى احسان ايدرسن ديمكدر
(وحضرت نبى اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز (من اكل طعاما فقال الحمد لله الذى
اطعمنى هذا ورزقنيه من غير حول منى ولاقوة غفر له ماتقدم من ذنبه ومن لبس ثوبا فقال الحمد لله الذى
كسانى هذا ورزقنيه من غير حول منى ولاقوة غفر له ماتقدم من ذنبه) بيورمشدر يعنى بركيمسه كه
طعامى اكلدنصكره اشارت اولنان الحمد لله الذى اطعمنى الخ حمدله سنى وبرثوب كيدكده الحمد لله
الذى كسانى الخ حمدله سنى ذكر ايتسه حق تعالى لطفيله كچمش كناهلرينى مغفرت ايدر ديمكدر
(اسعد فقير ديركه اهل حديثك بيانجه فضائل اعمال ضمننده مغفرت اولنان ذنوب صغائردر
ومن ذنبه ده اولان من بيانيه اولوب تبعيضيه دكلدر فتدبر انتهى (قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
(اذا اكل احدكم فليذكر الله عليه فان نسى فى اوله فليقل بسم الله اوله وآخره) اشبو حديث
شريفى حضرت عايشه رضى الله تعالى عنها روايت ايتمشدر ومفهومى اكل طعام مراد
اولندقده اولنده اسم الله ذكر اولنمق يعنى بسمله ايله باشلنمق وابتداسنده اونودولوب آخرنده

تذكر اولندقده بسم الله اوله وآخره ديمكله امر اولوب يعنى سنت اولديغنى بياندر (ابن عمر روايت
ايتمشدركه عليه الصلاة والسلام (اذا اكل احدكم فليأكل بيمينه واذا شرب فليشرب بيمينه
فان الشيطان يأكل بشماله ويشرب بشماله) بيورديلر مآل شريفى سزلردن بريكز يمك يمك
وصو ايچمك مراد ايدرايسه صاغ الى ايله اكل وشرب ايلسون زيرا شيطان ياخود شيطانك دوستلرى
اكل وشربى صول الى ايله ايدرلر ديمكدر (قلت) اهل حديث تحقيقنجه مراد پيغمبرى شيطانه مخالفت
اولنمقدر (بو فقيره بيك ايكيوز اللى سكز صيفنده اصدقادن برينك سياحتنامه سنده تصادف
ايلديكم آوروپا اهاليسندن برنصرانى دولت عليهٔ عثمانيه ده عساكر منتظمهٔ مسلمين حين
تعليملرنده تفنكلرينى يردن صاغ اللريله آلمق وسير وحركتده صاغ اياقدن باشلمق عادتلريدر لكن
دول افرنجيه ده بونك عكسنه دركه تفنكلرينى صول ال ايله آلورلر وحركتى صول اياقدن ايدرلر
جنود مؤمنينك عادت مذكوره لرينه سبب ندر ديو اهل اسلامدن برينه صوردم ايدى مسئله مزدر
ديدى بويله ميدر وحكمتى ندر ديو سؤال ايتدكده فقير دخى بالرابطة الروحانيه فى الحقيقه
كندوسنده تبرك اولان اموره دست راست ايله شروع وتبرك قصد اولنميان كارلرده صول ايله
شروع شرعمزدر مثلا جامع شريفمزه دخولده ابتدا صاغ اياغمزى وضع وخارجنه چيقاركن
صول اياغمزى قومق كبى وهر برمسئله مزه حكمتنى صورمدن همان اتباعمز شعائر شريفهٔ
دينيه مزدندر والحال كه هر برمسئله مزده نيجه نيجه حكمت واردر وامور مستحسنه يه خصوصا
استعجالى لازم اموردن اوله صاغدن شروعمز جانب يمينده اولان كرك ال وكرك اياق صولدن
اعدل واقوى اولديغندندر زيرا اعلاممزدن سعد الدين التفتازانى نام علامه نك طورونى وينه
فحولدن شيخ الاسلام ديمكله مشهور اولان ذاتك مجموعهٔ حفيديه آدلو مؤلفنده تشريح انسانك
سرا پا صاغ جانبنده صول طرفنه نسبتله قوت وحركت زياده در حتى بدل ما يتحلل جانب يمينه
زياده كتمكله دقت اولندقده جانب راستك سمت چپدن سمنى وجرمى يوكدر ديمشدر ويمين
لغت عربيه ده قوت معناسنه ده كلور وهرنه قدر بعض بنى آدمك نادرا صول جانبى قوتلو ايسه ده
برسببه مبنى اولمغله ينه قاعدهٔ كليه يه خلل كلميوب سمت راست اقوى واعدلدر بنا برين امور
مباركه يه اعدل اعضا ايله بدأ عين حكمت وحكمت ايسه وصف لازم شريعتمز ديديكمده
تقريرفقيره لا ديمبوب قبول ايلديكندن چندماه صكره حين مطالعهٔ فقيرانه ده حضرت على يه
رضى الله تعالى عنه منسوب اولان ديوانك شارحى هداية الحكمه يى شرح ايدن قاضى مير حسين ميبدى
مرحومك اوائل شرح ديوانده يازديغى فواتحك برنده كلمتين شهادتينده صاغ ال سبابه سيله اشارت
اولنديغى اشرف اصابع اولديغى ووضع اساسى اوزره وقت تطابق بطنين كفده سبر يمين
سبر يساردن انسب اولوب وفن طبجه اعدل مزاجده اولان سبابهٔ يمينه نفس ناطقه نك علاقه سى
سائرندن پيشتر اولديغى حكمته مبنيدر ديديكنه تصادف اولنوب مطالعهٔ تقرير فقيريمك بعضيسى
شارح مشار اليهك تحقيقنه توافق ايلديكنه حمد اولنوب تحديثا للنعم اشبو مناسب محله درج اولندى
وقال صلى الله تعالى عليه وسلم الاكل فى السوق دنائة) يعنى زقاق وچارسوده يمك يمك دنائتدر ديمكدر
(انس رضى الله عنه روايت ايدركه عليه الصلاة والسلام افنديمز اياق اوزره صو ايچمكدن اصحابى
زجر ومنع بيورديلر اياق اوزره اكلدن سؤال ايلديكمزده (هو شر من الشرب) يعنى اياق اوزره اكل
طعام اياق اوزره ايچمكدن زياده شردر بيوروب بووجهله آنى دخى منع بيورديلر (اسعد فقير ديركه
اكل وشرب وتلبس لباسه دائر ادعيهٔ مأثوره حصن حصينده محرردر وشمائل شريفه ده دخى
قائماشربه دائر خبر واردر بونلره مراجعت اولنوب موجبلريله عمل اولنمق سنتدر (عرفادن برذات
خدمت ملكده بولنان اوغلنه اى اوغلجغزم طعام ايدرايكن آغزيكى زياده آچه وسفره ده

صاغ و صولکه دونوب دونوب نظر و التفات ایلمه و لقمه‌کی بچاق ایله کسمه وسندن اشرف وافضل ومنزله ومرتبه‌سی ارفع کیمسه‌نك اوست طرفنه اوطورمه و پاك اولان محلاره توکورمه دیو تنبیه ووصیت ایتمشدر (زهرینك روایتی اوزره رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز اطعمه واشربه‌یی نفخدن نهی بیوردیلر (قلت) بو صورتده قربایان اولنه جغی وجهله نفخ ایتمیوب هوا صغوسون دیو صبر ایله بعد التبرید تناول اولنمق مسنون اولور واشبو نفخ مأکول ومشروب حاردن نهی خصوصنده عمدهٔ صدور علما وقدوهٔ فضلا وعرفا امین بك افندی زاده عبد القادر بك افندی سلمه الملك المعین المبدی بو فقیر آلاء رب قدیره بر نکتهٔ شریفه تقریر ایتمشلردر که * وجنهٔ حور جنه اسعد * حبر زرله یازلسه احرادر * اونکتهٔ حکمت کرفته بو وجهله درکه چونکه انسان بحکمته سبحانه مادام الحیاة خارجدن واسطهٔ آلات داخلیه سیله ایچروسنه المغه مجبور اولدیغی هواء لطیف فی الحال حرارت باطندن بر کیفیت ردیه کسب ایدر واو ردائت کسب ایدن هوا اکر اخراج اولنمازایسه مادهٔ هلاك ذی روح اولور وآلات اعضا ایله خارجه چیقاردیغی آنده یرینه ینه بر هواء لطیف جید جدیدی آلور وهلم جرا حلول اجله قدر دائما ومتصلا لطیفی آلور ومتعفن وکثیفی دفع ایدر بو صورتده طعامه نفخ اولنه جق نفس البته باطندن اخراج اولنه جق (ع) اول هوای ردی ایتندر * پس اشبو ردی اولان هوا ونفس بدنه بدل ما یتحلل اوله جق طعامه اصابت ایدیجك افساد پذیر اوله جغی ظاهر ومطعوم فاسد ردی معده‌یه دوشدکده ایش نه‌یه واره جغی باهر دراشته هر سنت سنیه‌ده اولان لفظا ومعنی نیجه حکمت وهر بر حکم آمیختهٔ شرعیده دینی ودینوی بو نیجه منفعت مندرج اولدیغی بو نفخه روایتندن دخی تفهم اولنه مألنده ه فقرات غنیهٔ قطب کبلانی عیارنده ه اولان افاده‌لریله حقا که ارشاده همت ایتمشدر طال بقاه ونال ما یتمناه ه اللهم اجعلنا مما نخاف امینا واباه آمین بحرمة طه ویس علی نبینا وعلی اله واصحابه الصلوات والتسلیمات من رب العالمین (حضرت رسول صلی الله تعالی علیه وسلم زیاده صیجاق طعام اکلندن نهی بیوردقلری علی المرتضادن رضی الله تعالی عنه مرویدر (قلت) بو دخی افلاطونه حیرت ویریر بر حکمتدر کما سیأتی وجهه مجملا (صحیح بخاری ومسلمده ابو هریره رضی الله تعالی عنهدن مرویدر که رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز طعامی اصلا وقطعا تعییب وتقبیح ایلدکلری واقع اولمادی اشتهالری اولورسه اکل وتناول ایدرلردی اولمادیغی وقتده ترك ایدرلردی (منصور خلیفه وزراسندن و فقهادن ابن هبیره غدا یعنی صباح طعامنی ارکنجه اکل ایدك زیرا دهانه رایحهٔ طیبه ویرر وصفت مروته اعانه ایدر مروته اعانه‌سی ندر دیندکده ارکندن خانه‌سنده طعام ایدن کیمسه‌نك کوزی آخرك طعامنده اولماز آخرك طعامنده کوزی اولمق واشتها ایتمك منافیٔ مروتدر دیمشدر (وعلیه الصلاة والسلامدن من اکل من سقط المائدة عاش فی سعة وعوفی فی ولده وولد ولده من الحمق) حدیث شریفی روایت اولنمشدرکه مآل شریفی بر کیمسه یدندن مائده‌یه یعنی سفره وسنی‌یه دوکیلنلری یسه سعت حالده تعیش ایدر ولدی وولدینك ولدی حمق صفتندن سالم اولور دیمکدر (طبیب عرب حارث بن کلده بر کیمسه صباح طعامنی اکلدنصکره نائم اولسون اخشام طعامندنصکره قرق خطوه کزسون دیمشدر (قلت) صاحب قاموس اشبو طبیب حاذقك صحابی اولدیغنی اشارت ایتمشدر والله تعالی اعلم الان اطبانك بعد الطعام روح وممکن اولمازسه اقل اوله‌رق بر ساعت قدر استراحتله سکونی شرط ایدوب سکون مشروطدنصکره یورولنجیه دکین حرکت امور لازمهٔ طبیه‌دندر دیرلر لکن ابن کلدهٔ مشار الیهك کلامی شرط مذکوره منافی دکلدر تأمل اولنه (ابن عباس رضی الله تعالی عنهمادن روایت اوزره رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز بر رجل رجل آخرك لقمه‌سنه

کوزینی دیکوب باقه‌سندن نهی بیورمشلردر (حکایه اولندیکه حجاج سماطنه اوطورمش اولدیغی بر اعرابینك طعامه اشتهای تام ایله صالدردیغنی کورنجه اعرابی‌یه * ارفق بنفسك * دیو تعریض ایتدکده اعرابی دخی * یا حجاج اغضض من بصرك * یعنی ای حجاج سنده لقمه‌مه باقه دیو الزام ایلدی (حکایه) اکابر عرب العربادن بر بلند مقام ذاته اقاربندن ینه بر عظیم الشان ذات زیارت قصدیله کلدکده صاحب دائره معاویه حضرت حسن بن علی‌یه رضی الله تعالی عنهم اکرام قصدیله طعام احضار اولنوب پیشنه بر طاوق کبابی کتوروب وضع ایدرلر اول عظیم الشان ذات کبابی پاره‌لر صاحب دائره مجالس ملوکه توقیر اولندیغی صورتده کندی مجلسنه اوعظیم الشان وصاحب العلم والعرفانك توقیرینی مراد ایتمکله کبابك پاره‌لدیکنی منافی توقیر عد ایدوب ضیف عظیم الشان مشار الیهه تعریضا غالبا طاوغك اناسیله بینکزده عداوت اولمق کرك دیدکده رسم وادب مستحسنی صاحب دائره‌دن زیاده واعلم اولان اوعظیم الشان دخی غالبا اناسیله سنك بینکده دخی قرابت اولمق کرك دیو بلیغانه جواب ویرر واراده‌ٔ مذکوره‌سی بالنسبة الیه نابجا ایدوکنی اشراب ایدر رضی الله تعالی عنهما (منقولدر که بادیه نشین بر اعرابی بعض خلفانك سفره‌سنه حاضر اولور سفره‌یه بر کچی اوغلغی کبابی قویدقلرنده اعرابی حرصله صالدردقده خلیفه بونك اناسی سنی نطح یعنی بوینوزیله اورمق کرك که خشمله اکله باشلدك دیدکده اعرابی سز شفقتله آغر طاورانديکز غالبا اناسی سزه سود امزرمك کرك دیو ضحك بخش اولمشدر * کثرت اکلك ذمی حقنده بعض اخبار وآثاردر * من قل طعامه صح بطنه وصفی قلبه ومن کثر طعامه سقم بطنه وقسی قلبه) صاحب المستطرف اشبو خبر حذیفه رضی الله تعالی عنهدن مرویدر دیمشدر مآلی اکل وطعامی قلیل اولان کیمسه‌نك بطن وشکمی صحیح اولور یعنی علیل ومریض اولماز وقلبی دخی صافی اولور واکل وطعامی کثیر اولانك بطنی مریض وسقیم اولوب وقلبنده قسوت اولور دیمکدر (وعنه علیه الصلاة والسلام (لا تمیتوا القلوب بکثرة الطعام والشراب فان القلب کالزرع اذا کثر الماء علیه مات) مآلی سز کثرت طعام وشربله قلوبکزی اماته ایلمیك زیرا قلب زرع یعنی اکن کبیدر صو چوق اولدیغی وقتده چورر دیمکدر (وقال علیه الصلاة والسلام (ما زین الله رجلا بزینة افضل من عفاف بطنه) مآلی رجلی حق تعالی توفیقیله عفاف بطندن افضل زینتله تزیین ایتمدی دیمکدر که عفاف بطن آز یمکله دخی اولور فی الحقیقه چوق یمك شهوتی آرترر (قلت) یعنی اسعد فقیردیر که بوندن مقصود اصلی اکل حرامدن کف ایدوب زمام شهوته مالك اولمقدر و بو معنایی جامع صغیرده اولان (ما زین الله العبد بزینة افضل من زهادة الدنیا فی بطنه وفرجه * روایتی تأیید ایدر فتدبر انتهی (عمرو بن عبید دیمشدر که حسن بصری‌یی ضاحك یعنی صونلی کولر کورمامشیدم الا بر دفعه‌ده که برکون حضورنده بولنان ذواتدن اصحاب مجلسندن بری بن بو آنه قدر بر طعام بکا اذا وثقلت وبردیکنی مشاهده ایلمدم دیدکده دیکری یا چونکه سنك معده‌ك شو صورتده قویدرکه اکر طاش قوسه‌لر فی الحال اون ایدردیدیکی کبی حسن حضرتلری طیانه‌میوب ضحك ایتمش یعنی کلام تعریض ارتسام مذکورك اطافتنی استحسان قلمشدر (حضرت علی رضی الله تعالی عنه * البطنة تذهب الفطنة * بیورمشدر که شفای جسیم ابو علی سینانك مسائل طبیه‌سنی شامل بر کلام کرامت نظامدر بطنه که نه بولنسه قارننه طولدرمه‌دن عبارتدر بو حال ایسه فطنت وزکاوتی کیدره جکی بی ارتیابدر (ابن مقنع ملوك قدیم عجم بر کیمسه‌یی حرص وشره‌ده مشاهده ایلدکلرنده طبقهٔ جددن هزله وتعظیمدن احتقاره تنزیل ایدرلر ایدی دیمشدر که مفادی یعنی آچ کوزلی اکول اشخاصی اعتباردن اسقاط ایدوب خدمانده استخدام ایتمزلر ایدی دیمکدر * اقلل طعامك تحمد منامك * قولی میان عربده ضرب مثلدر

یعنی طعامکی قلیل ایله تاکه منام ورؤیا لـُ کوزل اوله دیمکدر (وطائفهٔ عرب کثرت اکل
وشربی تعبیر وتقبیح ایدرلرایدی وکثرت اکل ونومدن تبرید ده شاعر عرب * لست بأکل کاکل
العبد * ولا بنوام کنوم الفهد * بیتنی نظم ایتمشدر یعنی بن قول جنسی کبی اکل وفهد کبی زیاده
او یقوجی دکلم دیمکدر (قلت) فهد کتف وزننده پارس دیدکلری حیواندرکه نوام ایمش اویویوب
محافظه سی اوزرینه لازم اولان نسنه نك حفظندن تغافله فتحتبنله فهد دیرلر وجانورمذ کوره
نوام اولدیغیچون فهد دیمشلردر انتهی (عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنهادن مرویدرکه
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم برغلام یعنی عبد اشترا ایلمك مراد بیوردیلر قبل الاشترا غلام
مذکورك اوکنه خرما وضع ایتدیروبـی دیو امر بیوردیلر غلام خرمایی شره وحرصله جوق
ییدکده (ان کثرة لا کل شوم) دیو ب اشتراسنی ترك ایلدیلر (قلت) اشبو شوم منهی اولان تشأم
اولیوب بدخوی دیمك اولدیغی واقف مسائل شرعیه اولان ذاتك معلومیدر * الوحدة خیر من جلیس
السوء والجلیس السوء خیر من اکیل السوء * کلمات مشهوره دندر یعنی کوشهٔ وحدتده یکا
وتنها اوطورمق کوتی جلیسدن وکوتو جلیس دخی اکیل سوء یعنی کوتی او بور واکولدن خیرلودر
دیمکدر (قلت بو کلام وحدتك مذموم اولمسنی اشراب ایتمز زیرا بوراده کی خیر اسم تفضیل دکلدر
فتأمل انتهی (مطایبه) ابو الحارث نام کیمسه یی سودیکی برزن برکون خانه سنه دعوت
ایدر برساعت مقداری صحبتدنصکره ابو الحارثك قارنی آجقمغله طعام استدکده مزبوره هندآیا
سنی طعامدن اشغال ایدن حسن وجمال رویمده بوقیدر دیدکده ابو الحارث * جعلت فداك لوان
جمیلا وبثینة قعدا ساعة لا یأکلان لبصق کل منهما وجه صاحبه وافترقا * یعنی روحم بولکه فدا
اوله جق حبیبم اکر جمیل ایله بثینه برساعت قدرهم مجلس اولوب بربرینی اطعام ایتمسه لر یکدیرك
یوزلرینه توکروب ایریلورلردیو استظراف ایتمشدر (قلت) جمیل قبس و بثینه تصغیر صیغه سیله
لیلی کبی بنی عذره قبیله سنده عاشق ومشعوقهٔ معروفلردر * اخبار اکله * وهب بن جریر برکون
کثرت اکل ایله بین العرب شهیر اولان میسرة البراشه اغرب اکلندن سؤال ایلدکده *
اکلت مائة رغیف بمکوك بلح * یعنی براوطورشده برمکوك خرما ایله یوزعدد رغیف یعنی
جورك ییدم دیمشدر (قلت) مکوك بالفتح و بتشدید الکاف الاولی برکیلدرکه بربچق صاع آلور
وعند البعض بیك بشیوز التمش درهمدر جمعی مکاکیك کلور (قلت) ترجمهٔ معلومهٔ خبازیه ده
* اکلت مائة رغیف بمکوك بلح * عبارهسی یوزعدد جورکی برکیله طوز ایله اکل ایلدم دیدی دیو
ترجمه اولنمشدر دست فقیرده بولنان چند قطعه نسخ مستطرفلرده بانك ولامك فتحی وحاء مهمله ایله
بلح واقعدرکه خرمانك تازه سی دیمکدر غالبا ترجمهٔ مذکوره نك مأخذنده باده نقطه سز یازلمش
بولنمغله ملح اوقنوب طوز دینمش وحساب سابق اوزره هرنقدر جورکك درهمی معلوم دکلسه ده
یوز چورکله درت اوقه یه قریب خرمایی اکلی او بورکاری ایسه ده میسره نك براشکی تمامیله
اکلنه کوره برشی دکلدر مکر او عصرده چورکلر کران اوله واما درت اوقه طوز احتمالی فی الحقیقه
کور وصابون اکلی مقوله سنده اوله رق اغربدرارتق ترجمه نك بری طاتلی و بری طوزلیدر قنغیسی
نصابنده ایسه قرین قبول اوله (منقولدرکه میسرهٔ مرقوم برکون اشکنه بنوب کیدر ایدی
ظرفادن براز کیمسه لر کوروب بیورك برشوربا ایچه لم دیو دعوت ایدرلر وفی الحال نهانی حماربنی ذبح
وطبخ ایدوب ولنکرلره قویوب میسره یه تقدیم ایدرلر میسره تمامیله یر و کیجه قالور وقتاکه صباح
اولدقده کیده جك اولوب اشکنی بنمك ایچون استدکده ظرفای مرقومه ای میسره حماربکز
بطنکزده در باشقه یرده یعنی آخورده ارآمه دیو استظراف ایتمشلردر (مشاهیر اکله دن بری
دخی هلال المازنید رمرقومه معتمر بن سلیمان اکلنك اغربنی صوردقده برکون زیاده آجقدم

پندیکیم دوه مدن غیری برنسنه بوله میوب انی ذبح و بریان ایدوب مقدار قلیل باقی قالنجیه قدر
اکل و بقیه سنی آلوب خانه مه واردم کیجه اولدقده جاریه مله مجامعت مراد ایلدم لکن مواصلت
ممکن اولمدقده جاریه چبا له مه بیلمزده بردوه وار ایکن نشکل بکا یانه شه بیلورسن دیو لطیفه
ایلدی واکل مذکور بکا درت کون کفایت ایتدی دیدی (اکوللرك اولولرندن بری دخی امویه دن
سلیمان بن عبد الملکدر برکون هارون الرشید خلیفه حضورنده سلیمانك اکلنه دائر صحبت
آچلدقده حاضر بولنان اصمعی سلیمان زیاده اکول اولدیغندن سفره سنه شیشلره صاپلی
طاوق کبابلری کلدکجه صوغو ینجیه دك صبر ایتمیوب همان جبه سنك یکیله طوتار وشیشلردن
چیقارر برر برر تیز تیز یوتار ایمش دیدکده هرون رشید ای اصمعی اخبار ناسی وتاریخی نه عجب
اعلمسن فی الحقیقه سلیمانك جبه لری بکا عرض وارائه اولنمشیدی اوزرلرنده یاغ آثاری کوردم
وانی ادهان طیبه ظن ایتدم دیدی خزینهٔ بیت المالدن اولباسلردن برینی کتورك دیو امر ایلدی
کتوردیلر اصمعی یه الباس ایلدی اصمعی کیدکده یکلرنده ظاهر اولان اثرلری شم ایدوب اشته
رایحهٔ دهن دجاجه کلیور دیو اثبات مدعی ایلدی (عمرو بن العاصك قرناسندن سمردل طائفی
نقل ایلدیکه سالف الذکر سلیمان بن عبد الملك ولیعهدی عمر بن عبد العزیز ایله طائفه قدوم
ایتدکده خانه مه نزول ایلدی وفی الحال ای سمردل بزی اطعام ایده جك طعام وارمی دیدی بن دخی
سمین براوغلاق کبابی آماده ایلدم دیدیکمده چابك کتوردیدی کتوردیکمده اوکنه چکوب وعمر
ابن عبد العزیزی چاغرمیوب یمکه باشلدی براو یلغی قالدقده عمر بن عبد العزیزه یا ابا جعفر کل
برابر اکل ایده لم دیو چاغردی مشار الیه صائم بولنمغله اعتذار ایلدکده اول او یلغی دخی ییوب
بعده ای سمردل واه سکا حاضرده بوندن غیری طعام یوقمی دیدی بن دخی التی عدد طاوق کبابی
وار دیدیکمده انلری دخی تیز کتوردیدی کتوردم فی الحال بتوروب ینه طعام استدی بریبوك
دستی سویق وار دیدیکمده کتوردوب تمامیله ایچدی بعده طعامنه مأمور غلامنه ای غلام قوشلق
طعامیزی آماده ایتدکمی ونه مقدار دردیو صوردی غلام دخی اوتوز طنجره دن زیاده طعامدر دیدکده
هر برینی برچوق یوفقه لرله کتوردوب وهر برینك مقدار ثلثنی اکل ایدوب ویدیغی سیلوب ارقه سی
اوزره یاتدی بعده حضورینه دخول ناسه اذن ورخصت ویردی ناس داخل اولدقدنصکره
طعامی کتورك دیو امر ایلدی وسفره وضع اولدقدنصکره ناس ایله اوطوروب طعام ایلدی
دیو حکایت ایلدی (ترجمهٔ معلومهٔ خبازیه ده اشبو حکایه ترجمه سنده سلیمان ابن عبد الملك
امویه دن اولدیغی دللرده وکتابلرده وسیما اشبو مستطرفده حالا وقالا ظاهر ایکن (کثرت اکل
ایله مشاهیردن بری دخی خلفاء عباسیه دن سلیمان بن عبد الملك خلیفه دیو آل عباسه نسبتی
وقربیا ذکر اولنه جق عبید الله بن زیاده خلفادن دیمسی جای تنبه اهل انصاف ودرایتدر (واکول
معروفك بری دخی هلال بن اشعردر مرقومك دیشنده دخی قوت زیاده ایدی حتی قوری بغدایی
اغزینه طولدیروب اوزرینه بر مقدار سود ویاخود نبیذ تمر آلدقدنصکره کوتور کوتور چکنیوب
یوتار ایدی درونده لبن یاخود نبیذ تمر اولان آغردستی یی کوج ایله قالدیروب تمام اولنجیه قدر شرب
ایدر ایدی وغلیظ الطبع وعتل اهل جفا بربدکس ایدی (لطیفهٔ بلیغه) زیاده سمین برشخصی
براعرابیٔ بلیغ کوردکده * علیك قطیفة من نسج اضراسك * قول بلیغیله شیشمانلغنه تعریض ایلدی
مألی دیشلریکك طقویوب اعمال ایلدیکی قاشدن برثوب کیمشسن دیمکدر (قلت) قطیفه لغتده
خاولو وصچاقلو قاشدر عرب العربا بیلموب صکره دن اختراع اولنان قطائف ذکر اولنان
قطیفه نك جمع صیغه سیله طعام معلومك ادیدر اشتقاق مناسبتیله کلام مذکورده قطیفه
وقوعی یك طاتلی دوشمشدر فتدبر (حجاج معروف دخی خیلی اکول ایمش مسلم بن قتیبه هر برینك

اوزرنده بر بالق اوله‌رق مومى اليهه سكسان درت چورك آماده ايدوب دعوت ايلدم ديمشدر
بين الفصحا ٭ فلان يحاكى حوت يونس فى جودة الالتقام ٭ يعنى سهولتله لقمه‌يى يوتمقده ٭ وفلان
يحاكى عصى موسى ٭ سرعت بلع والتقامده تعبيرات بليغه‌دندر زيرا حوت مذكور حضرت يونسى
باذن الله تعالى اينجتميه‌رك بطننه ادخال وعصاى شريف سحره‌ٔ فرعونك بونجه آلات سحريه
وحبالنى سرعتله يوتمشدر (صدقة بن عبيد المازنى نقل ايتديكه تزوج ايلديكمده پدرم وليمه‌مه اون لنكر
ثريدلى دوه‌يخنيسى طبخ ايتدرمشيدى سالف الذكر هلال دخى مدعو اولمغله جمله‌دن اول
كلدى لنكرك برينى تقديم ايتدك تمام ايتدى وديكرينى والحاصل عشره‌يى تكميل واوزرلرينه دخى
برقربه نبيذ تمر ايچوب عودت ايتمكله آخر احباب ايچون استيناف طعام يعنى يكى باشدن طعام
پشيردك ديو برغريبه اكلنى حكايه ايلدى (امويه كبارندن عبيد الله بن زياد اكول ايمش بهر كون
بش دفعه طعام ايدر ايمش مرويدركه يوما من الايام لمصلحة كوفه‌يه كيدر ايكن يولده بنى
شيبان قبيله‌سى سمتنه اوغرادقده ايچلرندن برى ٭ الغدا اصلح الله الامير ٭ ديو اوبه‌سنده قوشلق
طعامنه دعوت ايدر اياندكده درحال اون قدر طاوق ذبح وطبخ ايدوب قهوه‌التى يوللو برچوق
يوفقه ايله اوكنه قويوب صاحب اوبه طعام آخر تداركنه كيدر طاوقلرى تماميله وطعام وافر
آخرى دخى يدكدنصكره ديكرينه مترقب اولور صاحب اوبه اميرك اوكنه برنده قورى انجير
وديكرنده حاضرلوب ياخود جيك لبالب يمورطه طولو ايكى زنبيل وضع ايدر انلرى دخى ديبلرينه
قدر سپوردكدنصكره آچم ديو بزكيدر (منقولدركه سالف الذكر ميسرة البراشك اكلنه دائر مهدى
خليفه‌نك حضورنده صحبت كذران ايدوب شويله ايمش وبويله ايمش حتى يوز چوركله برعظيم
قوچ يمش دينلور كن خليفه‌ٔ مشار اليه حضورنده بولنان بنده‌لرينه بن بردفعه برفيل ذبح ايتديروب
وميدان قصره قودوروب مرقومه اكل ايله امر ايلدم طقسان طقوز عدد كبير چوركى فيل ايله
يوب يوزنجى چوركده قالوب يه‌مدى ديمشدر (حكايه‌ٔ لطيفه) بريولجى رجل بر راهبك مناستيرينه
نزول ايدر راهب واره‌يم سزه مرجمك شورباسى كتوره‌يم ديو اوكنه درت چورك قور شورباسى
كتوردكده رجل چوركارى يمش بولور ينه درت چورك كتوروب اوكنه قويوب شوربايه
كيدر كتوردكده ينه يمش بولور والحاصل اون دفعه بويله‌جه اولوب راهبك برقازغان شورباسى
بتورر بعده راهب صورديق عيب اولمسون نه طرفه عزيمت ايده جكسن ديدكده اردن سمتنه دير
ينه راهب نه مصلحت ايچون دينجه رجل مرقوم آه راهب آه برمدتدنبرو معده‌مده برضعف پيدا
اولدى طعامه اشتهام قالمدى اوراده برطبيب حاذق خبر آلدم دردمه درمان طلبنه كيدرم
ديدكده راهب بنم ذاتكزدن بررجام وار قبول يورك ديدى رجل ندر كوره‌لم ديدكده راهب
اردنه واروب معده‌كزى تصحيح ايتدردكدنصكره عودتكزده بكا اوغرامامكز ديدى اكر تصحيح
معده ايله كلور ايسه مناستيرى بومعده ايله اساس واثاثيله يوتمسى احتمال بعيد دكلدر (صاحب
مستطرف ديركه طعام باشنده لطيفه لا بأس در حتى يحيى بن عبد الرحمن عايشه‌ٔ صديقه رضى الله
تعالى عنهادن روايت ايلديكه مشار اليها يورديلر كه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم نزدمده
يعنى بيتمده شرفبخش قعود ايكن ازواج طاهراتدن سوده رضى الله تعالى عنها دخى حاضر
بولندى خزيره طبخ ايدوب حضوره كتوردم وسوده‌يه‌يى ديدم ميل ايتمجه الحاح ايتدم بنه استنكاف
ايتدكده قابندن برپارچه سنى آلوب ملاطفه طريقيله سوده‌نك روينه بولشدردم اولدخى آلوب
بنم رويمه سوردى حضرت رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم بومعامله‌يه كولدى بيورمشلردر
(قلت) مراد اولده مسئله كتب حنفيه‌ده نه صورتده درمراجعت اولنه (خزيرات ايله پيشن عصيده
نوعندن برطعامدر انسز اولورسه عصيده دينور (حكايه‌ٔ لطيفه) غندر بركون بركبير بالق

اشترا ايدوب زوجه‌سنه شونى بركوزل پشيرن براز اويقو كسديره‌يم قالقار يرز ديوب اويقويه
ياتدقده خاتون جنابى تميزجه پشيروب وغندرك اصولله اوياندرمه‌دن قوقسون ديو صوينديرن النه
واغزينه سوروب كندوسى بالغى يير يعنى حتى رأسها تماميله خورده كچوروب وايج ايدوب واغزينى
يوزينى سيلوب ايشنه مشغول اولور وقتاكه غندر اويانوب بالغى استدكده زوجه‌سى اصلحك الله
سن بالغى ييوب اويقويه ياتمدكمى ايناتمزايسك الكى واغزيكى قوقله كه بالغك قوقوسى يركن سنمشدر
ديدكده قوقليوب كرچك سويلرسن يمش ايسه‌مده طويمدم ديمشدر (قلت) يعنى اسعد فقير
ديركه غندر غينك ضمى ونونك سكونى ودالك فتحى آخرده را ايله ابن جعفر البصرينك لقبيدر
مرقوم لطيفه‌يه كبر يشر وسادات عربك كرملرى ايله كچنوراسكى زمان جرارلرندن ايمش انتهى
٭ بيان الضيافة واطعام الطعام ٭ بوخصوص يعنى ضيافت واطعام طعام مقارنا بالخلوص شرعا
وعقلا ممدوحدر كه استعيذ بالله ٭ هل اتيك حديث ضيف ابراهيم المكرمين ٭ آيت كريمه‌سى
اطعام مسافرك ممدوحيتنه اشارت ايدر (قلت) حضرت ابراهيم عليه السلامك ضيفى يعنى
مسافرلرى على قول اون ايكى وعلى قول جبرائيل وميكائيل واسرافيل عليهم السلامدن عبارت
اوله‌رق اوچ ذات شريف ايدى مكرمين ايله صفتلنملرى يا عند الحق ياخود خليل الله حليله لريله
بالذات خدمتلرنده اولدقلريچوندر ضيف مصدر اولمغله واحد وكثيره اطلاق اولنور ضيف
تسميه اولندقلرى صورت ضيفده كلدكلريچوندر وقصه‌ٔ شريفه‌نك اجمالى بودركه برادرزاده‌ٔ
ابراهيم لوطك عليهما السلام مبعوث اولديغى اهالى مؤتفكا نكه بت پرست اولدقلرندن باشقه
فعل شنيع خبيث لواطه‌يه متجاسر ايديلر يكرمى وعلى قول اوتوزيدى سال مدتده دعوت وانذار
لوط عليه السلامه اجابت وخوف ايتمامريله لوط عليه السلام هلاكلرينه وكندى سلامتنه
٭ رب نجنى واهلى مما يعملون ٭ ديو دعاونيازايتدى هدف اجابته رسيده اولمغله جناب واحد قهار
عز وجل جبرائيل امينى عليه السلام معيتنده سائر ملائكه ايله اهلاكلرينه مأمور ايلدى ملائكه‌ٔ
كرام جوانلر صورتنده تمثل ايله اولا حضرت ابراهيم عليه السلامك منزل مباركلرينه مسافر
اولديلر فى الحال بربوزاغويى كباب ايدوب انلره تقديم ايلدى ٭ فلما رأى ايديهم لاتصل اليه ٭
الآية‌ٔ مكرمه‌سى ناطق اولديغى اوزره ملائكه‌ٔ كرام اللرينى طعامه مد ايتمدكلرينى كورنجه
بووضعلرينى بكنميوب انلرك برمكر ايده جكلرينى ادراكله حضرت ابراهيمك عليه السلام اظهار
خوف ايلديكنى ملائكه‌ٔ كرام حس ايدوب فى الحال خوف ايتمه بز قوم لوطه عذاب ايتمكه مأمورا
ارسال اولنان ملائكه‌يز طعام اكل ايديجى اولماديغمزدن ال اوزاتمدق وسكا واجب الوجود
اسحق ووراسندن يعقوب نام نجل كرام احسان ايده جك ديو تبشير ايله ملائكه اولدقلرينى بيان
ايدوب بعده لوط عليه السلامه واروب مأموريتلرين بعد الافاده لوط عليه السلام شهردن كيجه
چيقوب عم بزركوارينه متوجه اولوب ملائكه‌ٔ كرام دخى اول قوم مستحق اللومى شهرلريله على
السحر زير وزبر ايلديلر تفصيلى تفاسيرده درمراجعت بيوريله انتهى (وقال رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلم (من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليكرم ضيفه ولايؤذ جاره) قلت اشبو
حديثى صاحب المستطرف بوراده تحرير ايلمشدر مألى بركيمسه كه اللهه ويوم آخرته ايمان
ايدر اولديسه مسافرينه اكرام ايليوب وقومشوسنه دخى اذا ايلمسون ديمكدر (جامع صغيرده
عمار بن ياسر رضى الله تعالى عنهدن مرويا (من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليحسن
الى جاره ومن كان يؤمن بالله وباليوم الآخر فليكرم ضيفه) حديث شريفى مسطوردركه مناوى
مفادى تقريرى اوزره قومشولره احسان بشاشت وجه واذالرندن كف يد وبذل كرم
واذالرينى تحمل كبى نسنه‌لرله ومسافره اكرام غنى اولسون كركسه فقير مقدور اولان طعامنى

احضار و منزله سنجه ترفیع واحترام ایله اولور اشته بونلر عذابدن منجی اولان ایمان کامل
آثارندندر دیمکدر فتدبر انتهی (حدیث دیکرده دخی (من اکل وذوعینین ینظر الیه ولم یواسیه
ابتلی بداء لادواءله) وارد اولمشدر مألی برکیمسه که کندی یه ایکی کوز صاحبی نظر ایلدیکی
واول ناظره مواسات ایتمدیکی یعنی طعامه شریك ایلمدیکی حالده یمك یسه دواء وعلاجی ممکن
اولمیان داء وعلته مبتلا قلنور دیمکدر (قلت) یعنی اسعد فقیر دیرکه ایکی کوز صاحبی انسانك
وصفی اولدیغی کبی کدی وکلاب کبی حیوانه ده وصف اولور بو صورتده انلری دخی باقدرمیوب
لقمه ویرمك مروندر هله بعض سوقیلرك دکانلرنده پنیرو سمید یرکن لقمه رجاسیله اوکلرینه کلوب
انواع تملق ایله باقوب طورن کلبه سوقی برلقمه و یرمدیکندن باشقه قالقوب ضرب ایتملری
انسانیتدن صدمرحله دوردر انتهی (حسن بصری حضرتلری مسموعمز اولان روایاتدندرکه
رحمت الهیه نك موجبلرندن بری آج بولنان مؤمن قرنداشی اطعام ایتمکدر دیمشدر (حضرت
ابراهیم صلوات الله علی نبینا وعلیه الله تعالی سزی خلت معنویه ایله خلیل ودوست اتخاذینه
سبب ندر دیو سؤال اولندقده جوابنده شو اوچ خصال سببیله که بری فعلنده تخییر اولندیغم
ایکی شی بیننده رضاء حق ایچون اولان نسنه یی اختیارم ودیکری جناب حقك بکا لطفا تکفل
ایلدیکی رزقك وحوایجمك تدارکنه اهتمام ایتمیوب توکلم وآخری صباح واخشام طعاملرینی
مسافرسز یمه دیکمدر بیورمشلر (امام زهری رحمه الله تعالی احبابندن طعامنی اکل ایتمیلره
انفعال ایدوب اون کون انکله صحبت ایتمك اوزره یمین ایدر ایدی * المائدة مرزوقة * کلام
کبار اسلافدندرکه (صاحب المستطرف مضیاف یعنی کثیر الضیافه اولان ذاته جناب رزاق
کریم حال و یردیو شرح ایلمشدر (قلت) نائل اولسه کرما دولت ایله ایراده * دائما مائدۂ
لطفی اولور آماده (قلت) ایضا بعض نسخده * المائدة مرزقة * کورلدی حقیقت اوزره
معناسی سفره مکان رزقدر یاخود مجازا سبب کثرت رزقدر دیمکدر (مداینی اول من سن القری
یعنی ایجاد ضیافت ایدن حضرت ابراهیم علیه الصلاة والسلام وثریدی موجد اولان هاشمدر دیمشدر
(قلت) هاشم حضرت باعث هستئ اکوان علیه الصلاة و السلامك اب جدیدر یعنی محمد
رسول الله ابن عبدالله بن عبد المطلب بن هاشم ترتیبیله حضرتك نسبی ایکی واسطه ایله مومی
الیهه متصلدر واسمی عمرودر بین العرب علو منزلهسی جهتیله عمرو العلی دیمکله مشهور ایدی
عصرنده سال قحط وقوعنده نان عزیزی کسروشکست ایدوب وثرید ایتدیروب کاسهلره وضعله
مکۀ مکرمهده خلقی اطعام ایتمکله هاشم ایله تلقیب ایلدیلر زیرا هشم لغتده شکست ایتمکه دیرلر
مومی الیه غزهده وفات ایتمشدر خلقك تابك کسریله ترید دیو تفوه ایتدکلری ثریدن محرفدر
انتهی (ینه مداینی جیرانی افطاره دعوت ایدهنك اولی عبدالله بن عباس رضی الله تعالی
عنهمادر شویله مضیاف ایدیلرکه دائرهلری قپوسی پیشکاهنه سفرهلر وضع ایتدیروب یدیررلردی
حتی دائرهلرندن چیقن طعام قالدیغی صورتده اعاده اولنمیوب سفرهلر اوزره براغیلوردی دیمشدر
(بعض کرمایه مکارم اخلاق واضیافه اولان ادابی نه کیفیتله کسب ایلدیکز دیو سؤال اولندقده
اوائل حالمده سفر وسیاحتم چوق اولمغله خیلی کیمسهلرده مسافر اولوب اول کیمسهلردن
استحسان ایلدیکمه تبعیت واستقباح ایتدیکمدن اجتناب ایتمکله کسب وتحصیل ایلدم
دیدی * اما آداب المضیف * یعنی صاحب خانه ومضیافك عهدۂ مروتنه لازم اولان آداب
مسافره بالذات خدمت ودخی انلره غنای قلب اظهار و بسط و بشاشت وجه اظهار ایتمکدر
حتی ستایش بشاشت وجه وروی ضیافتدن خیرلودر مفهومنده اولان * بشاشة الوجه
خیر من القری * امثال مجراسنده جاری اولمش و بعده اهل عرفان بشاشت وجهله یله خندان

اوله رق مسافری استقبال واکرام ایدن ذات مضیافك درجۂ کرمی نه کیفیتله اولور یعنی
اندن برتر بولنور مفهومنده اولان * کیف من یأتی بها وهو ضاحك * فقره سنی الحاق ایلمریله
بیت متین کبی کلام اول تشیید بولمشدر زیرا * بشاشة المرء خیر من القری * فکیف بمن یأتی
بها وهو ضاحك * بیت بلیغی ازقدیم نظم اولنمشدر مألی بشاشت وجه والتفات ضیافتدن یعنی
طعامدن خیرلودر که طعامك لذتی ذائقهدن کتدکدنصکره قالماز اما التفات روحانی اولمغله لذتی
اونودلمز نیجه خیرلوا ولمسونکه صاحب خانه مسافره تلطفا کوله رك طعام کتوره یالکز بشاشت
اکلی الو یردکن اول بشاشت ضمننده طعام اوله ارتق اویله بشاشته سوز اولماز وخیرلو اولدیغی
انکار اولنماز دیمکدر کبی کورینور (شیخ شمس الدین ابو البدوی کلام مذکوری بالتضمین یعنی
درجله اشبو ابیاتی نظم ایتمش واداب اکرامی بیلدیرمشدر * اذا المرء وافی منزلا منك قاصدا * قراك
وامنه لدیك المسالك * فکن باسما فی وجهه متهللا * و قل مرحبا اهلا و یوم مبارك *
* وقدم له ماتستطیع من القری * عجولا ولا تبخل بما هو هالك * فقد قیل بیتا سالفا متقدما *
* تداوله زید وعمرو ومالك * بشاشة وجه المرء خیر من القری * فکیف بمن یأتی بها وهو ضاحك *
محصول ابیات مذکوره وقتا که سنك خانهکه برکیمسه ضیافتکی قصد ایدرك وسنك نزدیکه کتوریجی
یوللر انشلی یوقشلی اولمیهرق هموار اولسه یعنی شوق وارزو ایله کاسه ای خانهدان سن اول ضیفك
وجهنه اهلا وسهلا و مرحبا خوش کلدیکز وقتکز مبارك وسعید اولسون دیهرك صمیمی کولیجی
اول وقدرتیاب اولدیغك طعامی اکا عجالة تقدیم ایدوب جوروبه جك مطعوماته بخل وامساك
ایتمهزیرا عهد سالفده بشاشة وجه المرء الخ بیت رنکین معناسی نظم اولنمشدرکه زید وعمرو ومالك
بینلرنده متداولدر یعنی جمله نك معلومیدر انکله عامل اول دیمکدر (قلت) ناظم مشار الیهك
* فقد قیل بیتا سالفا * قولنه نظرا هرنقدر صاحب المستطرف بروجه محرر کلام اول
ایله صکره الحاق اولنمش کلامی منثور اوله رق یازمش ایسهده ناظمك تحریری کبی بر
مصراع آراده اولمق ظاهردر ولفظ تضمین دخی منظوم اولملرین کوسترر (و بشاشت وجه
وشیرینئ کلامك طعامدن خیرلو اولسنده چونکه طعامك لذتی ذائقهدن اوته کتمز لکن
لذت کلام روحانی اولمغله باقیه و حاضره در نکتهسی خاطر فقیره کلمشدر معذ و رباد
(عرب العربا * تمام الضیافة الطلاقة عند اول وهلة واطالة الحدیث عند المؤاکلة * دیدیلر یعنی
ضیافتك تمامی وکمالی ابتدای ملاقات مسافرده طلاقت لسان یعنی ترحیب وکلمات طیبه ایله تطییب
واثنای طعامده صحبتنی اوزاتمقدر زیرا صحبت اولندقجه مسافرك صقلمسی قالقاروسفره ده زیاده
مکثنه سبب اولمغله تناولی آرتار (حاتم طائینك معنای مذکوری حاوی اولان قطعه سیدر * سلی
الطارق المعتر یا ام مالك * اذا ما اتانی بین ناری ومجزری * هل ابسط وجهی انه اول القری *
* وابذل معروفی له دون منکری * مفادی جاریۂ خادمه سنه یاخود کنیه سیله زوجهسنه خطابا
دیرکه ای ام مالك کیجه وقتی کلوب خیمه مزك ساحه سنده اولان نارقری ایله دوه نحر وذبح
ایتدیکم یره ایننمسافر معتره یعنی نزول ایله احتیاج کوسترمش کن برنسنه طلب ایتمین مسافره
صورکه ابتدای ضیافتده مسافره اجراسی لازم بشاشت وجهمی بسط ومنکری ترك یعنی بخل
ایتمیوب معروفمی بذل ایدهیم یعنی آماده طعامی کتورهیم دیو اکرام ایله دیمك کبی کورینوب غالبا
مفادی شرط اکرام ضیفی زوجهسنه بیان ایله فخر اولهجقدر (کرمادن عبدالله بن جعفر حقنده اشبو
بیت نظم اولنمشدر * انك یا ابن جعفر خیر فتی * وخیرهم لطارق اذا اتی * یعنی ای ابن جعفر سن
تحقیق فتالرك وشبهنکام کلان مسافرلره احسانده جملهنك خیرلوسیسن دیمکدر (و بو قطعه یی
دخی بعض مضیاف تحدیثا للنعم کوزل نظم ایتمشدر لله در القائل * الله یعلم انه ماسرنی *

شیٔ کطارقة الضیوف لنزل * مازلت بالترحیب حتی خلتنی * ضیفاله والضیف رب المنزل * یعنی
الله تعالی بیلورکه کیجه وقتی خانه مه نزول ایدن مسافرینك کلملرندن غیری برشی بنی مسرور
ایلمدی مسافرین نزول ایلدکده ترحیب واکرامده برمرتبه ثابت اولورمکه بنی مسافر ومسافری
صاحب خانه ظن ایدرسن دیمکدر (معنای مذکورده اشبو قطعه شاعر آخرکدر * یاضیفنا
لوزرتنا لوجدتنا * نحن الضیوف وانت رب المنزل * یعنی ای مسافریمز اکر بزی اول دخی زیارت
ایدیدیکز بزی مسافرسزی صاحب خانه بولوردیکز دیمکدر (قلت) اشبو معنی لو حرفی وضعی
اوزره اولدیغنه کوره در واما وضعی اوزره اعتبار اولنماز ایسه زیارت ایدرسه کز صاحب خانه
بولوردیکز دیملیدر لکن وضعی اوزره اولسه مبالغه لی اولور فندبر (سیف الدوله ابن حمدان دخی
تفاخرده نظم ایلدیکی قطعهٔ رنکین تودر * منزلنا رحب لمن زاره * نحن سواء فیه والطارق * وکل
مافیه حلال له * الا الذی حرمه الخالق * یعنی منزل ودائره مز زیارت ایدنلره ازهر جهت واسع
اولوب بزکه صاحب دائره یز بزمله کیجه هنکامی یعنی وقتسز کلان مسافر اول منزلده مساویدر
یعنی انلره دخی مضایقه یوقدر مکان وتمتع درکاردر شویله که مسافرلره منزلمزده مأکولات
ومشروبات وملبوسات جهتلریله هرنه که موجود ایسه حلالدر بلا اذن تمتع وتصرف ایتسونلر
مکرکه خالق تعالینك حرام ایتدیکی نسنه لر اوله انلری ایسه حق تعالی منع ایتمشدر انلر دخی
نه اولدیغی وارستهٔ بیاندر (اصمعی دیدیکه عیینة بن وهب الدارمی یه مکارم اخلاقدن سؤال
ایلدیکمده عاصم بن وائلك * واناالنقری الضیف قبل نزوله * ونشبعه بالبشر من وجه ضاحك
قولنی ایشتمدکمی دیدی مآلی تحقیق بز مسافری نزول ایلمزدن اول انلره ضیافت ایدرز وانلری
اطعام ایدوب کولر یوزدن صدور ایدن بشارتله اشباع ایدرز دیمکدر که مفادی بز بزه کلینلره
دخی یعنی ناسه نقد ونوال ارسال ایدرز واو بزه کلنلره ایسه اولویتله اطعام واکرام ایدوب
استثقال ایتمیز دیمك کوریئور (زین العابدین علی بن الحسین رضی الله تعالی عنهما پدریمز
حضرت ابراهیم علیه السلامك سنتنه اقتدا ایله مسافره صاحب خانه نك بالذات خدمت
ایتمسی تمام مروتندر که ﴿ وامرأته قائمة ﴾ نصی بونی ناطقدر بیورمشدر (قلت) نص مذکور
اجمال اوزره آنفا بیان اولنان قصه ده محرر ﴿ فلما رأی ایدیهم ﴾ الآیة الی قوله تعالی علی قوم لوط ﴾
مکرمه سنك آخرنده یعنی ملائکهٔ کرام حضرت ابراهیم علیه السلامه قورقمه بز قوم لوطك عذابنه
مأمور ملائکه یز دیدکلرنده داخل سراپردهٔ عصمت اولان حلیلهٔ خلیل الله دخی خدمت
طعامده بولنور ایدی زین العابدین حضرتلرینك مرادی حلیله لری ایله حضرت ابراهیم
علیه السلامك خدمت ضیفده بولند قلری صراحت واشارت نصله بیان بیورلدیغی بیاندر
﴿ ومن آداب المضیف ﴾ صاحب خانه وضیافت مسافرلردن اول اویقویه یاتمامق و یانلرنده ضرورت
حال وضیق زماندن شکایت ایتمامك و یانلرنده اتباعنی تکدیر ایتمیوب مسافرلرك مکدر اوله جغی
شیلره دائر صحبت ایتمامك دأب ادب اولوب بلردندر و بونلرك خلافی ادبسزلك وهله اشبو حکایهٔ
آتیه ده کبی اولورسه ملعنت عظیمه در (راوی حکایه دیرکه اسحق بن الظاهری سحری هریسه
یعنی کشکك اکلیچون بنی دعوت ایتمشیدی وار دیغمده هریسه یی کتوردیلر اکل ایدرلرکن
لقمه نك برنده برقیل پارچه سی کوردی فی الحال براوشاق چاغروب بزه طویورمیه رق نهانی
قولاغنه برسوز سویلدی اوشاق کیدوب چوق اکلمدن قباغی قپه لو برصحن ایله سفره باشنه
کلوب آچدقده ایچنده هنوز کسلمش برال کوردك که کشککی طبخ ایدن بیچاره طباخك دستی ایمش
نیچون لقمه دن قیل چیقدی ودقت ایتمدی دیو بو جنایتی ایتمش عیشمزمکدر اولوب عقلمز
طاغلدیغی حالده مکدر اولاندن قالقدق دیو حکایت ایتمشدر والحاصل مسافرك خاطرینه حسب الامکان

(رعایت)

رعایت وحضورلرنده برکیمسه یه غضب ایتمیه رك حرمت وحضور وراحتلرینی اجرا کریه
کوردکلری نسنه لری ابعاد ووجه عبوس کوسترمیوب وشونی بونی تکدیر وشتم اجترا ایتمیه رك
اکرام وقلبلرینه ممکن مرتبه ادخال سرور ایتمك مضیفه لازمدر (محکیدرکه کرمادن بری
بستاننده ترتیب ضیافتله احبابنی دعوت ایدر اول کریم اصیلك براولاد ادیب جمیلی وار ایدی
مسافرلره صباحدن اخشامه قدر خدمت وموانستده اولوب اخشام اوزری حرمنده اولان سطح
بینه چیقوب بیتابیٔ خدمتله یاتمق اوزره ایکن ازقضا سطحدن دوشوب فی الحال وفات ایدر بو بلای
ناکهانی بی بیچاره پدری طویدیغی کبی زوجه سنه اکر مسافرلر بونده ایکن فریاد وفغان ایدرایسك
شویله اولسون دیو تلثه تعلیق وسائر جاریه لرینه دخی تنبیه ایدوب مسافرلر آکاه اولمادن
نهانی تجهیز وتکفیننی تنظیم ایتدیروب ینه احبابیله موانسته مشغول اولدی احباسی مخدومی
کورمیوب سؤال ایتدکلرنده اویقوده در دیو قطعا رنك ویرمز وقتا که صباح اولوب احباسی
عودته استیذان ایتدکلرنده مخدومنك صلات جنازه سنی اقامه لرینی رجا وقضیهٔ قضای والدی
انبا ایتدکده جمله سی اشك چشملرین ریزان ایدوب احبابی مکدر اولمسون دیو جکرپاره سنك
افتراق آتشنه تحمل ایله صبر وشکیبنه حیران اولمشلردر رحمهم الله تعالی (ودخی مضیفه
لایقدرکه خدمه وغلمانته مسافرلرك ایاق قابلرینی وسائر اثوابلرینی واوشاقلرینك دخی طعام
وسائر خصوصده اکراملرینی تنبیه ایده ووقت طعامده بلا دعوت کلور اولورسه عدم
منعی قپوجیسنه تنبیه ایده (بعض امراء کرامه وقت طعامده ایچرویه امیرك بیلدیکی دخول
ایدنلری منعده بأس یوقدر زیرا جائزکه بر بدخواه کیروب هنکام اشتغالده قصد سوء ایده دیدکلرنده
برعدوکه طعاممز حاضر اوله اول عدویه الله ذوالجلال مکنت وقدرت جنایت ویرمز دیدی
(ورئیس کریمه لایق اولان حضور طعام وقتنده بابنده قپوجینك وقوفنی منع ایلیه زیرا طعام
هنکامنده منع واردین موجب شناعتدر ومسافرلر خوابه طبیعتلری ایله وارنجیه دك صاحب
خانه انلرایله موانست وقدرتی وارایسه حکایات غریبه لر ولطائف نقل و بسطله ملاطفه ایده
ومسافرلره مکان خلایی بیلدرمك لازمدر (کبرای هندك برندن منقولدرکه برمسافری کیجه
خانه کده آلیقومق مراد ایدرایسك کوندزدن اکا خلایی بیلدرزیرا اوائل حالمده بن برمحلده
قالمشیدم خلایی بوله مدیغمدن ناچار نفیه می چیقاروب انی تلویث ایتدم دیمشدر (خلوص
اوزره اولان مؤمن قرنداشك خانه سنه دخول وتأکیدا للصداقه طعام استیوب اکل ایتمکده
بأس یوقدر دیدیلر زیرا نبی ذیشان صلی الله تعالی علیه وسلم وشیخان یعنی ابو بکر وعمر وهیثم بن تیهان
وابو ایوب الانصارینك رضی الله تعالی عنهم منزللرینه واروب بویله ایلدکلری وسلفك عادتی
ایدوکی مرویدر (عون بن عبد الله المسعودی نام ذات زهادت سماتك اوچیوز التمش دوستی
اولوب هرکون برینك منزلنه واروب اکل طعام ایله سنه یی بویله دور ایدردی (ودخی دوست
حقیقینك خانه سنه واروب یوغیسه ده دخول وخانه سنده بولنانلردن طعام استیوب اکل ایتمه ده
بأس یوقدر زیرا رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز بریره نك خانه سنه تشریف
واطعمه سنی اکل وتناول بیوردقلری مرویدر والحال بریره غائبه یعنی خانه سنده یوغیدی (حسن
بصری حضرتلری برکون اصدقاسندن بر بقالك خانه سنه واروب همان انجیر وفستق وسائر
ارزاقدن برر ایکیشر آلوب تناوله باشلدیلر رفیقلری بولنان هشام مشارالیهه کتیه سیله یا اباسعید
بو وضعکز ورعکزه منافی دوشدی حسن بصری حضرتلری دخی جوابنده تعریضا بالکلیه
بکااکل آیتنی تلاوت ایله دیدکده هشام دخی استعیذ بالله ﴿ ولا علی انفسکم ان تأکلوا
من بیوتکم او بیوت آبائکم او بیوت اخوانکم او بیوت اعمامکم او بیوت عماتکم

او بیوت اخوالکم او بیوت خالاتکم او ما ملکتم مفاتحه او صدیقکم ❊ آیت کریمه سنی
اوقودقده جناب حسن بصری اشته صدیق کندندن نفسك استراحت طلبنده اولدیغی وقلبك
مطمئن اولدیغی ذاتدردیدی یعنی بقال بنم دوستمدر اکلم لا بأسدر دیمکی افاده ایلدی (قلت)
مفاتح مایفتح به الشی یعنی بر نسنه کندیله آچیلور معناسنه اولان مفتاحك جمیدر صدیق
دوست معناسنه درکه واحد وجمعه شاملدر مفهوم شریفی ذکر اولنان اقاربك وتحت تصرفکرده
اولان مملوکلریکزك وصدیقلریکزك خانه لرنده اولان طعامدن اکل ایتمك جائزدر زیرا بونلر اموالرنده
تبسط اولنمقدن زیاده راضیلردر دیمکدر (بیضاوی رحمه الله تعالی دیرکه بو معامله اصحاب
بیوت مذکوره نك یا صراحة یاخود بقرینة اذن ایله راضی اوله جقلری مجزوم اولدیغی وقتده
اولور ولهذا بونلر یعنی اقارب مذکوره ومماللك واصدقایه مخصوص اولدی زیرا بونلرك بینلرنده
انبساط معتاددر یاخود اوائل اسلامده جائز ایدی صکره نسخ اولدی دیمشدر (قلت) لکن
بو خصوصلرده دخی تقلید واقتدا ایلدیکمز ائمهٔ حنفیه نك کتابلرینه رجوع ایله مسئله سنی بولمق
لازمدر فتبصر ذکر اولنان لکع مقام توبیخده سویلنور (وسالف الذکر هشام زبیر بن العوامك
اوغلی عروه نك اوغلیدر اهل کوفه اندن فقه اخذ ایتمشلردر هجرتك یوز قرق التی سنه سنده
کوفه ده انتقال دار بقا ایلدی رحمة الله علیهم انتهی (ودخی مطعم ومضیاف کریمه لایق
اولان خانه سنه وارد اولان مسافرلره نه بولنورسه چیقره آزدر دیو تأخیر ایتمیه زیرا اصحاب کرامدن
انس وغیریلرندن رضوان الله تعالی علیهم اجمعین مرویدر که مسافرلرینه سائر اطعمه
بولنمدیغی وقتده قوریمش اتمك اوفاقلرین وپك قورومش خرمایی تقدیم ایدوب بیلمزکه تقدیم
اولنان شئ ناچیزی بکنمین وتحقیر ایدنمی یاخود عندنده بولنان آزشی خوش دکلدر دیو تقدیم
ایتمینمی زیاده کناهکار اولور دیو مسافرلرینه اعتذارا نصیح ایدرلردی (حکایه اولندیکه
امام شافعی حضرتلری اخذ حدیث ایچون بغداده واردقلرنده زعفرانینك خانه سنه مسافر
اولمشلر ایدی زعفرانینك عادتی بهرکون طبخ اولنه جق طعامی بر ورقه یه یازوب جاریهٔ طباخه سنه
ویرر ایدی امام شافعی برکون ورقه یی کوروب زعفرانینك غیابنده برقاچ دورلو طعام آدی دخی
الحاق ایلدی زعفرانی واقف اولدقده امام مشار الیهك بی تکلفانه و صدیقانه بو معامله سنه
کمال سرورندن جاریه سنی آزاد ایلدی (قلت) زعفرانی اعلامدن و بلغادن حسن بن محمد در
امام شافعینك پك دوستی ایدی حتی امام مشار الیه ❊ عجمی لا یخطی فی کلمة ❊ دیو ثنا ایتمشدر انتهی
(واسلافك عادتی که حالا عربستان وعجمستان عادتلری دخی بودر الوان طعامی جمله سفره یه
وضع ایتمکدرکه مسافرلر قنغیسندن اشتها ایدرسه ییسونلر دیو (صاحب مستطرف مسافری
خانه نك قپوسنه قدر تشییع ایتمك سنتدر دیمشدر (قلت) شرعة الاسلام شارحی دخی احیاء
العلومدن ناقلا تشییع المسافر الی باب الدار خصوصنده اثر نقل ایتمشدر اکا وسائر کتب
فقهیهٔ حنفیه یه مراجعت بیوریله انتهی (ودخی مضیفه یعنی صاحب خانه یه لایق اولان
اطعمه حاضر اولدقده کندو اقرباسنه ومتعلقاتنه منتظر اولمغله مسافرینی امکاث وانتظارده
براقمقدر حتی بین العرب ❊ ثلثة تضنی سراج لا یضیٔ ورسول بطیٔ ومائدة ینتظر لها
من یجیٔ ❊ قولی مشهوردر یعنی اوچ شی دواسی مشکل درد کبی نفسی دردلی ایدر ضیاسی
اولمیان موم وقندیل وبر مصلحت ایچون کوندریلان کیمسه نك بطیٔ حرکتی یعنی کج کلمسی
وبر سفره که انده کله جکه انتظار اولنمقدر (امام شافعی حضرتلری امام مالك حضرتلرندن
اخذ حدیث ایچون مکه دن مدینه یه کلدی امام مالك مسجددن آلوب خانه لرینه کتوردیلر بعد
الطعام بنفسه یدینه صو دوکوب بنم بو حالمی انکار ایتمه زیرا ضیفه خدمت فرضدر دیمشلردر

(وارد اولان مسافره قارنك آچیدر دیو بعد السؤال مسافر طوقدر دیو اعتذار ایتدکده تصدیق
ایدوب اطعام ایتمامك بخلدن معدوددر (اسعد فقیر دیرکه یالکز بعد السؤال عدم احضار
طعام دکل بلکه قرائن حالیه اطعامی اقتضا ایتمشیکن همان احضار طعام ایتمیوب قارنك آچمی
دیو سؤال دخی بخلدر بلکه لئامتدر فتدبر (بعض بخلایه شدت وعسرتدنصکره فرح ندر دیو
سؤال اولندقده مسافر طعام ایتمیوب صائمز دیو اعتذار ایتملریدر دیدی (شول کیمسه دخی
بخلادندرکه الوان اطعمه سنی احضار ایتدیروب تنهاجه یمك اوزره ایکن مسافری ظهور
ایلدکده ایچندن بعض نفایسنی یارین صباح مدعو مسافرم کله جکدر اکا صقلیك دیو سفره دن
قالدیروب مسافر حاضره اعتذار ایده (قلت) بو فی الحقیقه مسافری کله جك اولسه بیله
بخلادر فکیفکه یارینه کله جك یاری اولمیوب مجرد مسافر حاضردن قاچروب بویله دیمش اوله
انك بخلیدن ایلرولئیم کذاب اولدیغنه شبهه می واردر (حکایت) بر بخیل ناکس خانه سنده
اوکنه قیمق کتوروب بال ایله یمك اوزره ایکن قپوسی دق اولنوب برمسافر ظهور ایدر اوشاغنه
قالدر صقله دیوب اولدخی قیماغی واتمکی قالدیروب بال طباغنی قالدرمه دن اول مسافر ایچرو
کیروب بالی کورر بخیل دخی یالکز بالی یکمز ظنیله مسافره برادر اتمکسز بال تناول ایدرایسك
اشته دیو ناچار تکلیف ایدر مسافر دخی اشتهای تامله پارمق پارمق اکله طورشد یغنی بخیل
کوردکده تحملی قالمایوب برادر الله بیلور اتمکسز بلکه مطلقا بال معده یی احراق ایدر دیدکده
مسافر ظرفادن برکشی بولنمغله بلی بال معده یی یاقر صادقسن لکن سنك معده کی یاقر دیو
ظرافتله جواب ویروب بالی اتمام ایدر علیه العافیه (حکایت) بر تهی دست کیمسه یه آچلق غلبه
ایتمکله وارهیم فلانك خانه سنده باری تغذی ایده یم دیو قپوسنه وارر غلام صاحب خانه یی قپوده
طورر بولوب اغانك نره ده در دیو صوردقده غلام بر پارچه قوری اتمك وبر منیجه یرینی سو بلم
دیدیکی کبی نیجه شوربای سی چیقرقپو اولدیغی اکلیوب ایزینه دوز (و مسافره شئ ناچیز قلیلی
چیقروب بو بویله نفیس ونازك طعامدر دیو ثنا ومدح ایتمك نوع بخلدر (حکایت) برخسیس
ودنی احبابندن برینی یمینه و یره رك خانه سنه کتوروب اکا برمقدار پینیر ایله اتمك احضار وافندم
بونی قلیل عد ایتمیك زیرا پینیر بر رطل اولوب اوچ درهمه اشترا اولنمشدر دیدکده مسافر دخی
عرفادن اولمغله ای خاندان تأسف ایتمه شمدی بن انی بر بچق درهمه ایندیریرم دیر خسیس دخی
بونه کیفیتله اولوردیدکده اتمك لقمه سنی بر دفعه پینیر ایله و بر دفعه پینیرسز یمله بر بچغه ایندیریرم دیو
حقا که ظرافت ایتمشدر (برکریم تهی دست زوجهٔ ممسکه سنه و یردیکی جوابدر که نظم
❊ قالت اما ترحل تبغی الغنی ❊ یعنی خانه مزده برنسنه قالمدی مسافرلرك تو کندی کندی طلب غنا
وثروت ایچون طشره یه رحلت ایلمز مبسن دیو زوجه بکا اعتراض ایلدکده ❊ قلت فالطارق
المعتم ❊ بندخی یا کیجه کلان مسافرلره بن کیدنجه کیم باقردیدم ❊ قالت فهل عندك شیٔ له ❊
یا مسافر ایچون برنسنه سنك عندکده وارمیدر دیدی ❊ قلت نعم جهد الفتی المعدم ❊ اوت تهی دست
اولان یکدك جهدی مسافره الویرر ❊ فکم وحق الله من لیلة ❊ قد طعم الضیف ولم اطعم ❊
❊ ان الغنی بالنفس یا هذه ❊ لیس الغنی بالمال والدرهم ❊ زیرا الله حقیچون یعنی خدایه قسم
ایدرمکه چوق کیجه لر اولدیکه ضیفم طعام ایتدی بن آچ قالدم یعنی جهد ایدوب مسافره
طعام بولدم و بن یمه دم ای خاتون تحقیق غنی نفسی غنی اولمغله اولور یوقسه مال ودرهم ایله
غنی اولمازاشته بنه بن غنی یم تهی دستلکمه باقمه دیدم ❊ اما اداب الضیف ❊ یعنی مسافرلرك ادبلری
شو وجهله درکه بیان اولنور (صاحب خانه نك امر طعامده واکرامده امر ورأینه موافقت اوله ازجمله
احضار طعام ایلدکده قارنم طوقدر دیو اعتذار اولنمیوب صونوله (بعض تجاردن منقولدرکه

وزرای دولت قدیمه دن ابو حفص محمد بن ابی القاسم الکرخی قماش اشترا ایچون بنی سرایته
احضار ایلدی قماشلری کوردم اوکنده طباقلر ایله میوه‌لر وار ایدی عرض ایتدیکم قماشلری
آلدی مصلحتم بتوب کتمك اوزره قیام ایلدیکمده مشار الیه ندر بو خلق عامی یعنی بو جاهلانه
وضع دیدی یعنی کتمه می نهی ایتدی بعده اوطور دم و اکرام ایده جکنی طویدم و اشارتیله
میوه‌لری اکله باشلدم بعده طعام کلدی قرنم زیاده آج بو لنمغله ایو جه کرشدم بعد الاکل اذنیله
دکانمه عودت ایلدم برده ارتسی کونی خیال و خاطرمدن چیقمش ایکن وزیر مشار الیهك
بر غلامی کلوب اجب الامیر دیو برابر اولان بارکیره بندیروب حضورینه کتوردی مشار الیه
بنی کوردیکی کبی تبسم التفاتله بهی تاجر بن قلیل الاکل وسیء الهضم اولماملہ دونکی کون
سنکله طعام ایتمه بکا کوزل اولدی بوندنصکره سفره مدن منقطع اولدیغکی استه‌م دیدی
بندخی ملازمت ایتدم بر کون بالاقتضا کیده مز ایسه م غلامی کلوب بنی کوتوردی بو تقریب
مشار الیهه تقرب ایله سایه سنده مال کثیر وجاه عریض صاحبی اولدم دیمشدر (ودخی مسافر
صاحب خانه دن قبله ومحل قضاء حاجتدن ماعدا بو صوندرمه ندر خانه نك مطبخی نره درکبی
بلاموجب برشی سؤال ایتمیوب حرمی طرفنه باقمامق واکرام قصدیله مکان رفیعه قعود تکلیف
ایدرسه استغفر الله دیو مخالفت ایتمیوب اوطورمق وصاحب خانه نه کونه وضع وحرکت ایدرسه
منع ایتمامك آدابندر (و بعض مجموعه ده منقولدر که کرمادن بری بذل طعام واحسانه معتاد ایدی
لکن وقت ضیافتده عربید ومسافرلرینه ردائت خلق اظهاریله مشهور ایدی (قلت) عینك
کسریله عربید عفریت وزننده ومیمك ضمی عینك فتحی ورانك سکونی و بانك کسریله معربد
لغتده حال مستی وسکرنده ندیم واحبابنه اذیت ایدیجی اولان شخصه دینور انتهی (کریم مومی الیهك
اشبو شهرتنی اذکیادن بعضیسی ایشیدوب بورجلك خلقه بذل ایلدیکی طعام واکرام کریم الاخلاق
اولدیغنه دلالت ایدر ایکن خلقك سیء الخلقدر دیو ذملری غالبا مسافرلرینك سوء آدابلرندن
صادر اولان اوضاعی اولدیغنده شبهه یوقدر هر چند معارفه م یوغیسه ده طفیلی طریقیله
بر کون ضیافته کیدروحقیقت حالی تجربه ایدرم دیو تفکرده ایکن بو اده مومی الیهه راست کلور
و ماجرایی بو یله حکایه ایدر که وقتا که تصادف قیمده تعظیمانه سلام و یردم ورد سلامدنصکره
مسافرم اولمغه رغبتك وارمی دیدی نعم دیو برابر خانه سنه واردق قپودن دخوله بنی تقدیم
ایدوب یورك دیدی کیردم وصدر مجلسه اوطور دیدی ارکلیوب اوطوردم و طیانور سکز دیو
قولتق یصدیغنی سوردی بنده استناد ایتدم شطرنج طاقمی چیقاروب میلکز وارمیدر دیدی
های های دیوب برقاج اویون اوینادق وقتا که طعام چیقدقده اطعمه نك نفیسلرندن اوکه
سوروب یورك دیدکجه هر برندن حسب الحوصله یبوب شیوهٔ استغنا کوسترمدم طعامدن
بعد الفراغ الیمه صو بی اکرام ادوکمك استدکده منع ایتدم بعده خروجنی استیذان ایتدی
منع ایتدم و بندخی رخصتکزاولورسه کیده‌یم دیدم مکثمی ابرام ایتمدی بو خلالده افندم سزکله
مقدما القتم یوغیکن مظهر اکرام و التفاتکز اولدم بونه سردر کرم بیوروب حل ایدك زیرا
حقکزده شو کونه افترا اولنمقده دیو قضیهٔ شهرتی خبر و یردیکمده والله ای برادر بنم اوضاع
بارده مك ظهوری مسافرلریمك سوء آدابی سببدر زیرا مسافرم کلور صدره قعودینی تکلیف
ایدرم امتناع ایدر انفس اطعمه یی اوکنه قورم بر پارچه اولسون یمه دن قالدیریر بنه
فور الیه صو دوکمك مراد ایدرم طلاقه تعلیق ایله دوکدرمز تشییع مراد ایدرم باقه‌مه صار یلور
قو یو یرمز بکا ناچار ارتق غضب کلوب بهی حریف خانه صاحبنه اکرام اولنمز کشی خانه
سنده نه یاپرسه یاپرنه استرسن بندن دیو بالاجبار شتم ولعن ایدرم بو مقوله‌لری دوکسم بلکه اولدرسم

صوچم وارمیدر دیو اعتذار ایلدی و بندخی ملاحظه م راست اولدیغنی بالتجربه اوکرندم
دیمشدر (قلت) فی الحقیقه بو یله در صاحب خانه یه تعظیما استغفر الله تعبیریله براز شیوه
کوستریلور ایسه ده قطعا تکلیفنی اجرا ایتمیوب امتناع ایتمك عادتا مخاصمه در لکن بعض
خانه صاحبی دخی واردر که اکرامده مبالغه ایدوب مسافری بقدیرر وطبیعتنه ترك ایتمز اولدخی
منافی آداب صاحب خانه در که اشارتی کچمشدر انتهی (ودخی مسافرك سفره اوزرنده اکل مفرط
یعنی چوق یمك یمه سی سوء ادبدر مکر بدوی یعنی مسافر بادیه نشین اوله که انلرك چوق یمك عادتلریدر
(ودخی یانده طریق مستریحینه یعنی قلندر دیدکاری اشخاص معلومه یه اتباعله قالنجه
برطوبره طاشیوب سفره باشنده حلویات وسائر نفایسدن آلوب طولدیروب اوینه کتورمك اقبح
معایبندر (قلت بو بدطور دیاریمزده دخی بعض جرارلرك حالیدر ومشاهددر (ومعایبدن بری دخی
صبی صغیر اوغلنی ضیافته برابر کتوروب اوغلم عودتمز وقتنده اغله کیدرکن سنك ایچون طعام
و یررلر دیو تعلیم ایده (ودخی مسافرك تعییب اولنه جغی سوء ادبك بری دخی مطلقا قبح مؤاکله در
وقبح مؤاکله ده عیوب کثیره تعداد اولنوب ذکری اتی الفاظ عیوب مذکوره اربابنه اطلاق
اولنور (قلت) اسامی مذکوره مصطلح ادباء عربدر فتأمل (متشارف) تفاعلدن آچ
کوزلیلکی شول صورتده اولور که طعام اوزرنده ایکن کوزی قپودن ایرلیوب هر کیره نی طعام ظن
ایدندر (قلت) عربستان اصولنجه چونکه جمیع اطعمه دفعهٔ سفره یه وضع اولنور وارتق
طعام کله جك امیدی قالماز بو بو یله ایکن قپو یه باقوب طوروب کیره نی طعام کتورر صانمق خیلی
شره دردیاریمزده طعام بکان بکان کتوریلور بو حالده قپودن کیره نی کوزتمك اوبر بنه یان باشی دکل بلکه
ایلرودر انتهی (عداد) شداد وزننده سفره ده اولان حلویاتك عددینه مستغرق اولوب پارماغیله
صیان ونفسنی اونودوب بلاشعور طباقلره پرماغیله اشارت ایدن شخصدر (حزاف) عداد وزننده
الندهکی لقمه یی پالوده وسائر بو مقوله صولو طاتلیدن برینه بولاشدیروب اکتفاعله اغزینه کتورمدن
دیکر طاتلی یه دخی بولاشدیروب بو وجهله خلط ایدرك اکل ایدن شخصدر (رشاف) حزاف
وزننده لقمه یی اغزینه آلوب دوداقلریله شاپر شاپر امر و یوتارکن بوغازندن ایشیدیلور حیثیتله
برسس چیقراشنه اول شخصه دینور (نفاض) رشاف وزننده شول کیمسه درکه لقمه یی اغزینه
صوقدقدنصکره یرکن پرماقلرینی طاتلی طباغنه سلکوب دوکر (قراض) نفاض وزننده شول
مردار درکه لقمه یی صحندن آلور و برمقدارینی اصردقدنصکره بقیهٔ لقمه یی ینه صحنه قور
(عوام) شول کیمسه یه دیرلر که قولنی صاغه وصوله اطرافده اولان طاتلیلردن المق ایچون
طولاشدیرر (لثات) شول کیمسه یه دیرلر که اتمکی طعامه وضع ایتمدن اوکنده اوفاقلیوب
آماده ایدر (قسام) بعینه قراض معناسنه در (مخلل) تفعیلدن طرناقلریله دیشلرینی آیقلاین
شخصدر (مرید) یزید وزننده سفره باشندن طعام آلوب خانه سنه کتورندر (مریح) افعالدن
کورك و او مقوله نانی طعامك صوینه قورصره سیله هر بری اصلندقجه بکلیوب ییندر
(مرشش) افعال بابندندر صحنده یاخود النه الدقده طاوق بودونی یاسائر برینی برخوشجه
قو پارمیوب قوپاررکن اطرافنه صو بنی صچرادن نادانذر (مقنش) شول کیمسه یه دیرلر که صحنك
ایچنده پارمقلریله کبابك وسائرینك یاغلی وخوشجه یشمشلرینی آرار (منشف) شول کیمسه یه دیرلر که
یدینه بولاشن یاغلری اتمك لقمه سیله سیلوب لقمه یی اکل ایدر (ملبب) شول کیمسه یه دیرلر که الدیغی
لقمه‌لرك ایچنه سفره ده بولنان فندق و جوز ایچلرینی صوقوب اکل ایدر (صباغ) شول
کیمسه یه دیرلر که الدیغی لقمه‌لری تبرید ایچون طاتلی طباقلرینه بکان بکان صوقوب چیقارر
(نفاخ) شول کیمسه یه دیرلر که طعامی صوغتمق ایچون اوفلر (حامی) شول کیمسه یه دیرلر که

لحمی اوکنه قیوب سائری اکل ایتمسون دیو صاقنور (مجنج) شول کیمسه یه دیرلر که سفره یه
اوطوردقده ایکی قوللرینی آچق طوته‌رق یانلرنده کینه مزاحمه ویررناکه کبر و چکلملر بله یری
بوللشوب اکلده زحمت چکمیه (شطرنجی) شول کیمسه یه دیرلر که طاتلی و قیماق طباقلرینی
یه‌رك اوکنه برینی قورو برینی قالدیرر (مهندس) شول کیمسه یه دیرلر که کویا نظامنده
اولسون یوللو شو طاتلی یی شوره یه و شونی بورایه قویك دیو تا استدیکی طاتلی یی اوکنه
کتورنجیه‌دك طباقلری دیز دیرر (متمنی) شول کیمسه یه دیرلر که طعامده یالیت بندن غیری اکلی
اولمسیدی دیو منفردا اکلنی تمنی ایدر وسویلر (فضولی) شول کیمسه یه دیرلر که صاحب خانه یه
طعامدن فراغ واقع اولدقده طنجره‌لرده بقیهٔ طعام وار ایسه کتورناسی اطعام ایله زیراناسده برنسنه
اکل ایتمین وار دردیین ابتزدر (قلت) ناسدن مرادی ضیافته حاضر اولنلر دیمك ایسه ییدکلری
محققدر یوق خارجده اولنلر ایسه بو نصیحته قالقشماق نه‌دن اقتضا ایدر بیلم (و مسافرك
سوءادبندن بری دخی یدنی غسل ایدرکن صحتی کندویه لذت ویروب لاقردی یه اوزون
اوزادی باشله‌مقدر بیچاره غلام وخدمتکارك ایسه الی ابریقده اوله‌رق واقف وناس بتورسون
دیو منتظر اول ایسه درلدیسنی بتورمز (قلت) دارالخلافهٔ اسلامبولده دائره‌نك برنده برظریف اوشاق
بو یله برکرانجانه مبتلا اولوب وافر زمان بکلیوب اللری بورولور وقتا که حریف نه‌دنصکره
لاقردیسنی بتوروب والی کیوردوب اغزینه کوپوکلی صویی تطهیر ایچون الدیغی آنده اوشاق
ییقمه‌سی بندی یوللولکنی قالدیروب حریف اوناوب سسن چیقاره‌میوب ناچار یوتدرمغله
اخذ ثار ایتمش اولدیغی مسموعدر (وبر ادبسزلك دخی دیار عربده صابون یرینه قوللندقلری
اشنانی یاخود وار ایسه صابونیله الی برکره اهتمامسز ییقادقدنصکره پارمقلرنده فلان زفیرو کیری
برکدیروب اول کیری مسواکلر کبی پارماغیله دیشلرینه سوروب یاله‌مقدر (الشیء بالشیء یذکر
کسریه لی احمد پاشا احفادندن ومدرسین دارالسلطنه‌دن قضاهٔ عساکر روم ایلیدن عصمت
بك افندی مرحومك دامادی شفیق بك مرحومدن بوکا قریب برجنون مردار نمون غریب
اسعد فقیر استماع ایتمشیدیکه بالیکسریده نائب الشرع بولندیغم اوانده وجوهندن
برکیمسه کوردم ایدیکه مادهٔ دائر بر مصلحت تسویه‌سیچون وجوه محکمه یه کلدکلرنده انلرله
بیله کلور وبرلاقردی یه قارشمیوب ایکی دیزی اوزره اوطورر ومتعاقبا اللرینی کاه دیزلری اوستنده
وکاه ایکی یاننده مهره بازکبی سرعتله خفیفجه تحریك ایدوب درعقب بیغنه عطر سورر شکللو
سورر ایدی مرقومك بو وضع عبثانه‌سی بکا عجب کلوب کیفیتندن سؤال ایلدیکمده مکر دائما
الیله سنك صید ایدوب ودرحال ایکی پارماغی اراسنده ازوب وبیغنه سوروب شم ایله تلذذ ایتمك
عادت کریهه‌سیدر دیو خبر ویردیلر فی الحقیقه بو خبرك اوزرینه محکمه یه کلدکده اکلتمیه‌رك
دقت ایتدم او وضع کریهی اجرا ایله مشغول اولدی دیمشدر انتهی (و بعض ناکس دخی
واردرکه ضیافته واردقده مناسبت یوغیکن همان هندسه کارلغه باشلیوب صفه شویله اولسه
ایدی و بو اوطه بو راده دیکری شوره‌ده اولسه و بو باب بو طرفه آچلسه ایدی دیو هذیان
طراز اولدیغندن باشقه خانه‌سی دکل ایکن سفره‌ده آماده اولان میوه وطاتلی طباقلرینك یرلرینی
دکشدیره‌رك خودبخود دیزمکه وترتیبه باشلرکه فی الحقیقه چوق بیحیالقدر (صاحب مستطرف دیدیکه
بعض مسافر دخی واردرکه ضیافتدن چقدقدنصکره صاحب دعوتك احبابی خانه‌لرینی دور ایله
هر برینه اظهار خلوص واشتیاقله انلری صاحب ضیافتك علیهنه تسلیط ایدر (قلت) لکن
بو مسافره مخصوص معایب و قبایحدن دکلدر بلکه مطلقا مسلمانلغه صغمز قبایحدن اولوب
بیاغیجه نفاق ونمیمه واغترا و نمکبحرامقدر حاصلی هرنه جنس مقلوبندن ایسه طرفندن

مرکب حرام اولان خباثتدر خلاصه ضیافته مخصوص دکلدر بلکه برآدمینك طعامنی
ییدکدنصکره انك علیهنه اولمق اشد قبایحدندر حق تعالی بو مقوله باطللری مسلمین میانندن
دور ایتسون (و بعض بدمزاج دخی واردرکه دعوت اولندیغی خانه‌یه وارر صاحب خانه‌نك
احضار طعامه شروعنی اکلدقده طلاقنه تعلیق ایله استمم دیو ایمان غلاظه باشلیوب صاحب
خانه‌یی تعجیز ایدر (قلت) طوغریسی بو مقوله‌یی اکر قبول اولنه جق عذری یوغیسه چونکه
طعام ایتمیه جکسن نیچون دعوته اجابت ایتدك دیو دشنام ایله ضرب ایدرك خانه‌دن بدر ایتمك
لایقدر بو فقیر بعض بدخوی و متکبر حقنده صحیحا مسموعمدر اولدیکه دعوت اولندقده خانه‌سنده
نه بوله بیلور ایسه نهانی طیقه باصه شکمنه طولدیروب ضیافته واردقده حمیه ایتمکده‌یم دیو سفره
باشنده فرانجله کاربینی کسر ایله مشغول اولور وسوء معده‌سندن شکایت بلکه سوء مشربندن
حکایت ایدر ایمش اصلح الله تعالی شانه (و بعض ادبسز دخی واردرکه صاحب خانه سائر
احبابندن بریله سرانی صحبت ایتدیکنی کوردکده افندم ندر اوسویلشدیککز بزده بیله‌لم دیو ابرامه
باشلر (و بعضیسی دخی کویا تکلیفسزلك وادیسنده لطائفندر زعمیله مجلس احباب
طفیللر ایله طوب طواو ایکن صاحب ضیافته ارتق آجقدق طعامی چیقار دیو استعجال ایدوب
اکر طعام هنوز قوتارلمامش اولوب تدارك اولنمقده ایسه صاحب دعوتی مضطرب ایدر
(وادبسزلکك بری دخی خواننده ویا خیالباز وسازنده کتورمش اولسه بونلری سؤال ایدوب فلان
وفلاندر دینلدکده خطا ایتمشسن نیچون فلان خواننده وخیالباز وسازنده‌یی کتورمامشسن
دیو تخطئه ایتمکدر (و بری بلکه ادبسزلکك کبیری صاحب خانه‌نك حرمی کلاملرینی استماع
ایده جکلری محلده ایسه‌لر صاحب خانه‌یه جماع و وطیء ایده بیلورمیسن دیو سؤال وصاحب
خانه دخی پیرلك واختیارلق اولمغله قدرتم قالمادی دیه جك اولور ایسه سنده کاربوق ایمش
بنم بشادبخه قدرتم ارتمقده دردیمکدر (و بری دخی زوجه‌سیله معامله وحسن اخلاق وکسوه
ونفقه‌سنده ازدیادندن بحث ایدوب صاحب خانه‌نك حلیله‌سنه اشتدیروب بینلرینی افساد و بلکه
مفارقته سبب اولمقدر (و بری دخی حاشا صاحب خانه‌نك حرمی طرفنه نمایش نیت خبثه‌سیله
کندویه واثوابنه نظام ویروب ساز چالندیغی هنکامده عاشقانه آه و واه و تواجد ایله حرکته
باشلر و کندویه همان تعلق اولندی زعمیله قفسلره باقوب پیام آوره منتظر اولمقدر (قلت)
بو مقوله بیحیا ملعونلری خانه‌دن دکل اول ساعت شهردن سورمك اولیاء امورك عهده‌لرینه
لازمدر انتهی (و بری دخی صاحب خانه احضار طعام ایدوب بیورك دیدکده بن بیم رفیقم
اولمادیقجه دیوب طشره‌دن بر طاقم صاحب خانه‌نك بیلمدیکی شخصی کتورمکدر (وادبسزلکك بری
دخی سائل فقیر قپویه کلوب سؤال ایلدکده صاحب خانه‌نك مالندن اذن ورخصتی اولمقسزین فقیره
شی اعطا ایلر یاخود صاحب خانه‌دن اول الله عنایت ایلیه دیو دفع صددنده اولور علی الخصوص
بو راده مسئله کتب ائمهٔ حنفیه یه باقیله فتدبر (و بری دخی صاحب ولیمه‌نك اذن ورضاسی اولمیه‌رق
بلادعوت بر طاقم اشخاص برابر کتورر وامتنان ایلر واکثر ناس بو صفت ردیه یه مبتلادر نسأل الله
ان یلهمنا رشدنا وان یعیذنا من شرور انفسنا وسیئات اعمالنا بمنه وکرمه آمین (قلت) فاضل وورع
مشهور برکوی محمد افندی مرحومك تکمله‌ار بعیننده مولانا افکرمانی محمد افندی مرحوم
اون طقوزنجی عدد یله تحریر ایلدیکی (ایها الناس افشوا السلام واطعموا الطعام وصلوا الارحام
وصلوا باللیل والناس نیام تدخلوا الجنة بسلام) حدیث شریفی تعریفنده بعضیلری طعام حاره
نفخ منهی اولوب صغو ینجیه‌دك صبر اولنمق ادب شرعیسی کبی صاحب المستطرفك اشبو ترجمه
اولنان اوتوز بشنجی بابده یازدیغی اداب وروایاته موافق اوله‌رق کرك مطلب اطعامه و ولیمه یه و کرك

صاحب خانه یه وکرك مسافره دائر ابتدا وخلال وختام طعامده یازدیغی اداب مشروعه نك ترکی به
نقل ایله بو محله درجی مناسب ایسه ده بعض مطالعه یه مبنی بعونه تعالی مستقلا قلمه النوب بر رساله
مخصوصه اولمق نیتیله فقط مراجعت اولنمق نیازیله محلی بو محله اشعار اولنمشدر زیرا اشارت ﭼکدیکی
اوزره صاحب المستطرف شافعی المذهب اولمغله یازدیغی بو مقوله روایات بزه کوره کتب حنفیه ده
ارانمق ایجاب ایدر موافق بولنورسه نه کوزل والامسئله حنفیه نه ایسه موجبیله عمل اولنه جغی معلومدر

الباب السادس والثلثون

* اشبو اوتوز التنجی باب عفو وصفح وحلم وکظم غیظ واعتذار وعذری قبول و بونلره مماثل
ومشابه اولنلر بیانده در * حق سبحانه وتعالی رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمه خطابا
﴿ فاصفح الصفح الجمیل ﴾ بیورمشدر که عفو حسن خلقدن اولدیغی مشیردر ومفهومی دخی
مشرکین قبل باریدن انتقام اولنه جغی وسفاهتلرینه صبر اولنمسی سباق نص مذکورده بعد
الاشاره مشرکیندن اعراض حسن ایله یعنی حقد وجزع ایتمکسزین اعراضی امردر (بعضه
کوره بو آیتك حکمی بوند نصکره نازل اولان سیف وقتال آیتیله نسخ اولنمشدر (قلت) فتدبر
راجعا الی تفسیر ابن عادل (وآیت کریمه اخراده دخی ﴿ خذ العفو وأمر بالعرف ﴾ بیورمشدر که
قبول اعتذار وعفو ومساهله کبی اخلاق انسانك عفوی اخذ ایله وشرع وعقلك رضا
ویردیکی خصال الله امرایله که خصال مذکوره تقوی الله وصلهٔ رحم وغض بصر وحفظ لساندر دیو
تفسیر اولنمشدر رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمدن خذ العفودن اراده بیوریلان
ندر دیو سؤال اولندقده سندن کسیلنه ودور اولنه صله ایده سن وسنی محروم ایده نه ویره سن
وسکا ظلم ایده نی عفو ایده سن بیوردیلر (قلت) ایضا بو آیتك آخری ﴿ واعرض عن الجاهلین ﴾
درکه جاهللردن اعراض قیل یعنی جاهل سکا سفه ایتدیکنده سن اکا سفهله مقابل اولمه دیو
تفسیر اولنمشدر مثلیله انلره مکافات ایلمه دیمکدر و بو ﴿ خذ العفو ﴾ الآیة مکرمه سی مکارم
اخلاقی جامع اولمغله حضرت حق رسولنه استجماعیله امر ایتمش اولدیغی نکته یی ووجوب
زکاة آیتندن اول نازل اولدیغی بیضاوی بیان ایتمشدر انتهی (وآیت منیفه اخراده ﴿ والکاظمین
الغیظ والعافین عن الناس والله یحب المحسنین ﴾ بیورمشدر اشبو نظم جلیل ﴿ الذین ینفقون
فی السراء والضراء والکاظمین الغیظ والعافین عن الناس والله یحب المحسنین ﴾ آیتنده
مندرجدر و ﴿ الذین ﴾ معطوفلری فوقنده اولان ﴿ وسارعوا الی مغفرة من ربکم وجنة عرضها
السموات والارض اعدت للمتقین ﴾ آیتنده واقع متقینك صفت مادحه لریدر مفهوم شریف آیتین
مذکورتین اخلاصله اسلام وتوبه واداء فرائض وجهاد وتکبیرهٔ اولی کبی مغفرته کندو ایله
استحقاق کسب اولنان شیلره ودخی علی طریق التمثیل یالکز عرضی سموات وارضین مجموعنك
عرضی قدر اولوب متقیلر ایچون تهیئه وآماده اولنمش والآن مخلوقه اولان جنته مبادرت
ایدك یعنی بعد الانتقال اکا واصل اوله جق صراط مستقیمه سرعتله کیدك اویله اتقا ایدنلر که
حالت رخا وشدتده یعنی جمیع احوالده قلیل وکثیردن مقدوری اولان شیلر ایله لوجه الله
انفاقدن خالی اولمازلر ومع القدرة غضبنی امساك ایلیه کندولره جنایت ایدنلره حلمله معامله ایدرلر
یعنی مکافات بالجزا ایتمزلر ومؤاخذه یه مستحق اولنلرك عفو بنی ترك ایدرلر الله تعالی بو مقوله لری
وجمله محسنینی سور یعنی رحمت ومغفرت ایدر دیمکدر (وقال الله سبحانه وتعالی ﴿ ولمن صبر
وغفر ان ذلك لمن عزم الامور ﴾ (قلت) اشبو آیت معطوف علیهی دلالتیجه ظالمدن اقتصاص
ایدنلر اوزرینه قبل حقدن معاتبه ومعاقبه یه طریق یوقدر واذاء ظالمه صبر ایدوب

عند القدرة انتصاری عفو وتجاوز ایده نك اشبو صبر وتحمل وترك اقتصاصی وانتقامی اوزره عزمی
مادامکه عفوی شره مؤدی اولمیه معزومات وامور جیده دندر دیو مفسر در (قلت) محشی
تفسیر بیضاوی کازرونی تحقیقنجه عزم انسانك ایشلمه سنی رأی وقصد ایلدیکی فعلی اوزرینه توطین
نفس وعقد قلبیدر ونص مذکورده اولان عزم مفعول معناسنه مصدردر که صبر وتقوی معزومات
امور واقعه الدندر دیمك اولور اشبو معزومدن مراد یا عبدك معزومی ویا معزوم حق تعالادر
ومعنای اوله کوره عبدك عزمی امتثال امردن ومعنای ثانی یه کوره امر الهی وامر مذکورده
تأکیددن عبارتدر فتأمل (صاحب المستطرف دیرکه (انس بن مالك رضی الله تعالی عنهدن
مرویدر که رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز جنت اوزرنده برازعالی قصرلر مشاهده
ایدوب ای جبرائیل بو قصرلر کیمك ایچون آماده اولنمشدر دیو سؤال ایلدم ﴿ للکاظمین الغیظ
والعافین عن الناس والله یحب المحسنین ﴾ ایله جواب ویردی بیورمشدر یعنی قصور مذکوره
اوصاف مذکوره ایله متصف اولنلر ایچون اولدیغی خبر ویردی دیمکدر (حسین بن ابی الحسن
رضی الله تعالی عنهما روز قیامت وقوعنده حق تعالادن اجر طلب ایدنلر قیام ایلسون دیو
بر منادی ندا ایلدکده ناسی عفو ایدنلر قالقار دیوب ﴿ فمن عفی واصلح فاجره علی الله ﴾ آیت
مکرمه سنی تلاوت ایلدی (قلت) اشبو آیت شریفه آیت شریفهٔ سابقه دن مقدمدر واهل
تفسیر قنغی کیمسه که عفو ایده وکندی ایله عدوسی بیننی اصلاح ایده انك اجری لطفا وفضلا
حق تعالانك اوزرنده در یعنی احسان ایدر دیو تفسیر ایلدیلر اجرك مبهما ذکر اولندیغی
عظیم اولدیغنه دلالت ایدر (ومشار الیهك والد عظیم المحامدلری حضرت علی کرم الله تعالی
وجهه ورضی الله تعالی عنه (اولی الناس بالعفو اقدرهم علی العقوبة) بیورمشدر که مآلی صفت
ممدوحهٔ عفوده اولاسی وزیاده مقبولی اهل جنایته عقوبت ایتمکه قدرتی زیاده وتهدیدینی
ایقاعه فی الحال قادر اولنلردر دیمکدر یعنی هر نقدر عقوبته عاجز اولنلر نیتیله مأجور ایسه ده
قادرلك دونده درفتدبر (قلت) شیخ سعدی شیرازینك * تواضع زکردن فرازان نکوست * کدا کر
تواضع کند خوی اوست * بیتی معنای مذکور بولنده در انتهی (کثرت عفوی ضرب مثل کبی اولان
مأمون خلیفه بکا عفو اودرجه ده محبوبدر که حتی اجرا ایلدیکمده انك ضمننده ثوابه نائل
اولمامدن خوف ایدرم دیمشدر (قلت) بونك مفادی عفو کندویه طبیعت کبی اولمغله طبیعتده
انسان مجبور اولدیغندن کندوسندن عفو بلا اختیار صدور ایتمکله بو صورتده عملی خیردن معدود
اولمامسندن قورقارم دیمکدر (وینه مأمون مکارم آلود اکر ناس جرایمی عفوده بنم لذتمی
طویسه لر وجب عفو یمی بیلسه لر ایدی همان جرایمی ارتکاب و بکا جنایاتله انتساب ایدرلر ایدی
دیمشدر طیب الله تعالی ثراه * اذا قدرت علی عدوك فاجعل العفو شکرا للقدرة علیه * کلمات علیه
علی دندر رضی الله تعالی عنه معناسی دشمنکه قادر اولدیغکده عفو یکی او قدرت نعمتنك
شکری ایله دیمکدر (خلفای عباسیه دن مستنصر بالله خلیفه * لذة العفو یلحقها حمد العاقبة
ولذة التشفی یلحقها ذم الندم * دیمشدر که مآلی خصمی عفو ایتمك ایله بالقهر تشفی حدلرینك
خصوصلرینك ایکیسیده لذتلیدر لکن لذت عفوك عاقبتی کوزل ولذت تشفینك انجامی مذموم
اولور یعنی فلك حالی بو یا معدوم اولان کیمسه نك وجودی لازم اوله جق اولورهم معدومی ندامت
وهم ناس نیچون اعدام ایتدی دیو قاتلنی ذم ایدر حاصلی عفو حکمته موافقدر (قلت) خلیفهٔ
مشار الیه اون برنجی خلیفه اولوب ایکیوز قرق یدیده وفات ایتمشدر طاب ثراه (ینه بلغای آل
عباسدن ابن المعتز قال * لا تنس وجه العفو بالتقریع * یعنی عفو بر کوزل نسنه در انی اجرادن
صکره مظهر عفو جمیلك اولان کیمسه یه عنفله معامله ایدوب عفو یکك یوزینی سیاه ایتمه بلکه

بشاشت ايت يعنى مستمرا انى مظهر احسان قيل ديمشدرمأ لنده در * وقيل ماعفى عن الذنب من قرع به * ديلمشدر يعنى جانى يه عفو ايتدكدنصكره عيبنى يوز ينه اورن جنايتى عفو ايتامشدر ديمكدر (وقيل ماعفى الخ قولى قال اوزره عطفله ابن معتزك مقول قولى اولمق محتملدر (بررجل بررجل حليمه سب ايدر حليم كويا اشتمز كندى يى قصد ايتميوب آخر ينه سوكر يوللو كلوب كار ينه مشغول اولورسب ايدن رجل تجاهل حليمى كوردكده قصدينى بيان ايچون * اياك اعنى * ديو يعنى هى آدمى سبده بن سنى قصد ايدرم ديراولدخى * واعرض عنك * ديو جواب و ير يعنى اياك اعنى معنادهسنى قصد ايدرم واسترم ديمك اولمغله اودخى بن سندن اعراض ايدرم يعنى بن سنى استهمم ديو بلبغانه جواب و يررفتدبر (واكثرابوابده بالمناسبه ذكرى مرور ايدن احنف بن قيس كه ميان عربده كثرت حلم وعفو بلكه معدن سخاوزكا برذاتدر ديرايديكه بركيمسه بكا اذا اتمدى الاول اذا ضمنده شواوج فائدهنك برينه نائل اولدم اكراذا ايدن فوقده ايسه مرتبهء قدرتنى اوكرندم بكا همرتبه ايسه بن حلم ايتمكله اكا تفضل ايلدم اكراولمدى ايسه نفسم اندن بالاكراه قطع الفت ايتمكله رهاياب اولدى يعنى جمله سنه حلم ايدوب اخذثاردعيه سنده اولميوب حصه ياب فوائدمذ كوره اولدم ديمشدر انتهى مومى اليهك امير قومى اولديغى حلمى سبيله در * وجدت الاحتمال انصرلى من الرجال * مومى اليهك اقوالندندر يعنى اذايه وشدائده تحملى خلقك ورجالك امدادندن زياده بكا نصرت ايديجى بولدم ديمكدر مومى اليهه حلمى كيمدن تعلم ايلديكز ديو سؤال اولندقده عاصم بن قيسدن تعلم ايلدم فقهده فقهايه مراجعت اولنديغى كبى عفو وحلمده دخى عاصمه مراجعت اولنور ديدى بركون عاصمك يانده اوطوررايكن قرنداشنى اللرى باغلو اوله رق اوغلوكى قتل ايلدى ديو يانه كتورديلر فى الحال قرنداشمه اذيت و يرمش سكزچوزك اللرين وام ولديمه يعنى اوغلمك اناسنه اللك ديتنى كتورك ديوب وكندى ديتن و يروب عفو واطلاق برله بوقطعه يى نظم ايلدى ديمشدر * اقول للنفس تأسيا وتعزية * احدى يدى اصابتنى ولم ترد * كلاهما خلف من فقد صاحبه * هذا اخى حين ادعوه وذا ولدى * مألى عاصم قرنداشنى واوغلنى ايكى اللر ينه تشبيه ايله ديركه نفسمه تعزيت و تأسى جهتيله ديرمكه يدلر يمك برى بكا چكنميوب تعدى ايلدى بن عضو يمه نه وجهله جزا ايدهيم كه بر ينك فقدانده آخرانك بر ينه قائم اولور يعنى قرنداشم اوغلمى قتل ايلدى قصاص نيجه ايده بيلورم ديمكدر * الكريم اذا قدر غفر واذا رأى زلة ستر * يعنى كريم اودركه عند القدره عفوايدوب زله وقصور كورديكى وقتده ستر ايده و * لبس من عادة الكرام سرعة الغضب والانتقام * يعنى غضبك مقتضاسنى سرعتله اجرا وانتقام ايتمك عادت كرمادن دكلدر قوللرى قديما زبانزد حكما و بلغادر * من انتقم فقد شفا غيظه واخذ حقه لم يجب شكره ولم يحسن فى العالمين ذكره * قول ديرين مشهوردر يعنى بركيمسه خصمندن عند الظفر انتقامله غيظنك حكمنى اجرا واخذثار ايله حقنى استيفا ايتمش اولورسه شكر ظفرى عفو ايله ايفا ايتامش اولور وناس بيننده ايولكله ياد اولنمز اولور ديمكدر * السودد دفع الانتقام * عرب العربا قوليدر يعنى سيادت واولولق انتقامى دفع ايتمكدر ديمكدر (صاحب المستطرف رحمه الله تعالى ديركه هرعاقله واجب اولان غلبه ايله مغتنم و بدخواهنى قهره قدرتياب اولدقده عفو بنى كندو يه شيمه وعادت ايتامكدر اجراى انتقام بهر حال اقتضا ايتمش ايسه رفقله يعنى اهون عقوبتله انتقام ايده حكركه حدودالله دن برحد شرعى اوله اوزمان انك درحال اجراسى لازمدر انتهى (محكيدركه منصور خليفهنك حضور ينه عمالندن برقباحتكار كتورديلر اعتذاردن عاجز اولمغله استكانت وخضوعله همان باشنى اكوب طوردى خليفه * اى جانى ماهذا الوجوم وعهدى بك خطيبا لسنا * يعنى نه در بو شدت حزندن ناشى باشكى اكوب عبوسانه طورشكه بن سنك غايت منشى

و بليغ و دلباز اولديغكى بيلورم بومقوله مخاطره لو وقتده نيچون سكوت اوزره طوررسن قنى نياز و اعتذارك ديديجه رجل جانى دخى اى امير المؤمنين موقف مفاخره ومباهات موقفى دكل بلكه تو به وندامت موقعيدر تو به وندامت دخى اشبو استكانت و خضوعمدر ديدكده جانينك بو وضعى خليفه يه رقت قلب ايراث ايتمكله عفو واطلاق ايلدى (محكيدركه حضرت على رضى الله تعالى عنه جنكلرنده دليرلكى مشهور اولان اشتر نخعى اولادندن برينى آل مشار اليهك غيرتنده اولوب خلق ايشانه بيعت امرنده تشويقدن خالى دكلدر ديو منصوره سعايت ايدرلر اولدخى احضار ايدوب وقتاكه حضور ينه كلدكلده * يا امير مؤمنين ذنبى اعظم من نقمتك وعفوك اوسع من ذنبى * يعنى اى امير المؤمنين مرتكب اولديغم ذنب وكناه جناب خلافت نصابكزك انتقامندن بيوكدر وعفوكز دخى جرم وكناهمدن اوسعدر ديوب بعده * فهبنى مسيئا كالذى قلت ظالما * فعفوا جميلا كى يكون لك الفضل * فان لم اكن بالعفو منك لسوء ما * اتيت به اهلا فانت له اهل * قطعهء سنى اوقودقده عفو ايدوب تقديمهء احسانه دخى مظهر ايلدى (مأل قطعه) اى خليفه بنى كناهكار عدو شمار ايله ظالم اولديغنه حكم وجزم ايلديكك شخص كبى لكن بنى عفو جميل ايله عفو ايله سكا فضليت حاصل اولسون اكر بن بكا عزو اولنان قباحتله عفوه اهل وسزا دكل ايسم سن حسنهء عفوه اهلسن ديمكدر (منقولدركه برقباحتكار كيمسه يى مأمون خليفهنك حضور ينه احضار ايلدكلرنده خليفه توبيخ وعتاب ايله سن شو و بوجنايتى ايدن شخصسن ديدكده اولدخى اوت اى امير المؤمنين عفو يكزه اتكال و استناد ايله نفسمه ظلم واسراف ايدن بنم ديجك خليفه سبيلنى تخليه وعفو ايلدى (حكايه اولنديكه آل عباسدن هادى خليفه حضور ينه عبدالله بن مالك منسوباتندن برينى بعض تهمت اسناديله كتوردكلرنده خليفه اسناد اولنان ذنب اوزر ينه توبيخ وعتاب ايلدكده اولدخى اى امير المؤمنين حالم ايكيدن خالى دكلدر اكر اسناد اولنان ذنبى اقرار ايدرسم اوزريمه ايشلمديكم ذنبى التزام ايدرم وواقف اولماديغم جرم بكا لاحق اولور يوق انكار ايدرسم سوز يكى رد ايله سكا معارضه ايتمش اولورم لكن بو يله ديرم ديوب اشبو بيتى اوقودى * فان كنت تبغى بالعقاب تشفيا * فلا تزهدن عند التجاوز فى الاجر * بعده هادى خليفة * لله درك من معتذر بحق او باطل ما امضى لسانك واثبت جنانك * يعنى الله تعالا انك خير ينه مظهر اول حق و باطل هر نه ايسه شو اعتذارك مقبول اولدى لسانك عجب ناطق وجنانك دخى ثابت اولدى ديوب عفو ايله سبيلنى تخليه ايلدى (مأل بيت اكر عقابه تشفى صدرايچون خواهش ايدر ايسك عند التجاوز يعنى عفو ايله نائل اوله جغك اجر يده ترك ايتمه ديمكدر (قلت) مشار اليه دردنجى خليفه اولوب يوز يتمش سنه سى بغداد ده وفات ايلدى طاب ثراه (عمرو بن العاصك حلمنه دائر بومحله بعض نسخده ان صح وان كذب برقاچ حكايه درج اولنمشدر لكن شين صحابى يى مشرب اولديغندن ترجمه اولنمامق مناسب كورلدى اكليه لم ديلر اصله باقسونلر والسلام (منصور خليفهنك مولاسى يعنى عبدى ربيعه دن محكيدر نقل ايدر كه ديمشدر كه قوت قلب وحق كو يلقده مثلنى كورمديكم بر رجل يدنده ودايع اوله رق بنى اميهنك وافر اموال واسلحه سى واردر ديو خليفه يه سعى اولندقده مرقومى احضار و بنى اميهنك سنده ودايع اموالى اولديغى اخبار اولندى اخراج واتيان ايله ديدكده رجل مرقوم جسارت وثبات قلب ايدوب بى پروا اى امير المؤمنين سز بنى اميهنك وارثميسكز ديدكده منصور لا يعنى دكلم ديدكده رجل يا وصيميسكز ديدكده ينه يوق ديديجه يا چونكه وارث ووصى دكلسن بندن انلرك اموالنى نهدن صورارسن ديو جواب و يردى منصور خيلى وقت باشنى اكوب تفكره واردقدنصكره باشنى قالديروب اى رجل واقعا بنى اميهنك وارث ووصى مختارى دكلم لكن بنى اميه اول اموالى مسلميندن ظلما آلمشلردر

وبن وكيل مسلمين اولمغله ظلماله جمع ايتدكلرى اموالى الوب بيت المال مسلمينه وضع ايده جكم ديدكده رجل اى امير المؤمنين بو صورتده بنم يدمده بنى اميه نك ظلما مسلميندن اخذ ايلدكلرى اموال اوادبغى وظلما آلنمش اولديغى بينهٔ عادله يه محتاجدر زيرا بنى اميه نك غصب ايتدكلرى اموالرى دخى واردر ديدى بنه منصور باشنى اكوب فكر وتأملدنصكره ناقل حكايه ربيعه توجه ايدوب اى ربيع بو اختيار كيمسه بنى صادق آكله دم برنسنه ديمك اقتضا ايتمز ديدى بعده اول رجل اسنه طرفدن بر حاجت ومطلوبك وارمى ديدكده رجل اى امير المؤمنين بنى اميه نك بنده والله كه برحبه لرى دخى بوقدر لكن چونكه متهم اولدم واشبو اتهامك اوزرينه قول مجرديمى تصديق وعفو جميلكزى مشاهده ايتدم تهمت مذكوره دن كمال تبرى وخلاصم همان سعايت ايدن شخص كيم ايسه بنمله مواجهه بيورلدقده حاصل وحق ظاهر اولور وظهور صدقمه اقرب طريق بودر ديوب احضارينى استرحام ايلدى خليفه دخى ربيعه كتورسونلر ديو امر ايلدى وقتاكه سعايت ايدن حضوره كلدكده رجل خليفه يه اى امير المؤمنين بو بنم حالا ازادسز كوله مدر اوچبيك عدد التونمى قاپوب فرار ايدوب قاچشيدى ياقه بى اله ويرمه يم ديو بنى كرفتار غدر ايتمكى كندويه سلامت عد ايدوب وكلوب خاكپايكزه خلاف واقع ايله سعايت وبو خباثته جرئت ايلمش دينجه خليفه غلام مرقومك اخذ وحبسيله امر واخافه وايذا ايله استنطاق اولنمسنى تنبيه ايلدكده غلام فى الحال رجلك ديديكنى سراپا تصديق ايله كاذبا سعايت ايلديكنى اقرار ايتدى منصور خليفه ايها الشيخ بو غلامك سيئه سنى عفو ايتمكى رجا ايدرم ديدكده رجل اى امير المؤمنين عفو ايلديوب واعتاق واخذ ايلديكى اوج بيك التونى دخى بخش وهبه ايلدم واوج بيك التون دخى هبه ايدرم ديدى منصور خليفه بو كرم پك چوقدر غلام اكادكز دينجه اول پير آگاه كريم اى امير المؤمنين سنك كلام رحم ارتسامك وعفوك مقابله سنده بو هبه قتى آز ديو دعا وثنا ايله مرخص عودت اولدى راوى ربيع منصور خليفه اول رجلك وضعنى پك تحسين ايدوب دائما شو رجل كبى مرد متين كورمدم ديو ياد ايدردى ديمشدر (حكايه) هرون رشيد بركون حميد الطوسى يه غضب ايدوب قتل واعداميله امر ايلدكده حميد بكايه باشلر رشيدنه اغلرسن جنايتكى بيلمزميسن ديو عتاب ايلدكده والله اى امير المؤمنين موته فزع ايتمم زيرا انسانك بهرحال عمريدر ولكن بكا وفزعم دنيادن امير المؤمنين بكا منفعل اولديغى حالده كتديكمه دردينجه هرون رشيد ضحكه باشلوب عفو ايلدى اوخلالده حميد بليغ * ان الكريم اذا خادعته انخدع * ديديكه مآلى كريم اولان بذل مكارمده الدانور ديمكدر (حكايه) اولنديكه وزرا وقرناى بنى اميه دن زياد بر قباحتلينك بوينى اورلمسنى امر ايدر قباحتكار مرقوم بنم سنك اوزرگده حقم واردر عفو ايله ديو استرحام ايدر زياد حقك نوجهله در ديدكده بنم بابام بصره ده سنك قومشوك ايدى دينجه پدر بكك اسمى ندر ديدكده اى كرمكانى امير بن شمدى كندى آديمى بيله اونوتدم فكيفكه بابامك اسمنى ديدكده زياده ضحك ضرورى كلمكله يكنى آغزينه قپايارق كولوب عفو وآزاد ايلدى (حجاج بر كيمسه نك قتلنه امر ايلدكده توسل وتوصل قصد ايده رك اى امير روز جزاده حضوركده بنم ذليل وحقير اولديغم حالده قائم اولديغمدن زياده حضورنده اذل اوله رق طوره جغك ذات اجل واعلا حقيچون بنى عفو ايله ديدكده طيانه ميوب عفو واطلاق ايلدى (منقولدركه حجاج بنى اميه يه مخالفت اوزره اولان ابن اشعث متعلقاتندن بعض كيمسه لرى طوتديروب بيونلرينى اورديرر ايكن ايچلرندن برى اى حجاج بن بنى تميم قبيله سندنم بزذنبده كوتولك ايتدك ايسك منده عفوده ايولك ايلمدك ديدكده اف شو جيفه لره كه ايچلرنده بونك كبى شو سوزى ديه جك بولنمدى ديوب اول تميمى يى عفو ايله سبيلنى تخليه ايلدى (ابراهيم بن مهديكه مأمون خليفه نك عم زاده سيدر مأمونك پنجهٔ

قهرندن خلاص بولوب امين اولدقده يمين ايدرمكه مأمونك بنى عفو وآزادى قرابت نسبيه يه مبنى اولمبوب لكن انك اعتياد ايلديكى عفوى خلاصمه بادى اولدى ديمشدر (فضيل حضرتلرندن مروت وفتوت ندر ديو سؤال ايلدكلرنده اخوان مؤمنينك عثرات وقصورينى عفودر ديو جواب ويردى (بعض كتب سماويهٔ منزله ده يازلمشدركه كثرت عفو ازدياد عمره وسيله در صاحب مستطرف ديركه بو معنانك اصلى قرآن كريمده قوله تعالى ﴿ واما ماينفع الناس فيمكث فى الارض ﴾ آيت كريمه سيدر ديمشدر بو نظم جليل شول نسنه كه صو ومعدنيات كبى اهل ارضه نفع وفائده ويرر ارضده مكث ايدر يعنى طورر ديمكدر كه سباقى اقتضاسنجه حق دخى بويله دركه ثابت اولور لكن باطل زاهق وذاهبدر ديمكى مفيددر ديو تفسير اولنمشدر وصاحب المستطرف عفو ايله متصف اولنلرك دخى ناسه نفع وفائده سى ظاهردر ديمكى قصد ايدر والله اعلم (حكايه) بلغادن يزيد بن مزيدى هرون رشيد بر كيجه بى وقت احضار ايدر يزيده خوف وخشيت عارض اوله رق حضور خليفه يه واردقده غضوبانه يزيده * لاام لك * يعنى اى اصلسز سن ميسن * انا ركن الدولة والثائر لها * والضارب اعناق بغاتها * قولنى ديين سن كيمسنكه ركن دولت وثائر اوله سن ديدكده ابن مزيد اويله ديمدم بلكه بن * انا عبد الدولة والركن لها * والضارب اعناق بغاتها * ديدم ديدى رشيد براززمان اطراقدن يعنى باشنى صالوب فكردنصكره غضبى كيدوب ضحكه باشلدى ابن مزيد اى امير المؤمنين بنم شو سوزمدن اشبو سوزم اسردر يعنى زياده مسرت بخشدر * خلافة الله فى هارون ثابتة * وفى بنيه الى ان ينفخ الصور * بيتنى نظم ايلدى كه مآلى خلافت هارون سلسله سنده دم حشره قدر متحققدر يعنى دائم اولسون ديو دعادر (ومآل انا ركن الدولة الخ بن دولتك ركنى وقلبى وقوامى يم وباغىء دولتك بيونلرينى اورر بر عظيم الشان ديو تفاخردر ابن مزيد ركن الدوله يى عبد الدوله يه تحويل يعنى قولوم ديوب تنزل ايتمكله مظهر عفو اولمشدر بعده هرون بيت مذكوردن محظوظ اولمغله وزيرى فضله صباح اولمقسزين ابن مزيده يوز بيك درهم عطيه ويرلسون ديو قرين عفو واحسانى ايلدى (حكايه) مصعب بن الزبير بر رجلك قتل واعداميله امر ايلدكده رجل اى امير اولديكمه تأسف ايتمم بلكه صورت حسنه ورويى ضيادارك ايله يارين روز جزاده حسابده ذيلكه ياپشوب يارب مصعب قولكه سؤال ايله بنى نه ايچون اولدردى ديو اشتكا كتور لكنى سنك حقكده ايده جكمه تأسف ايدرم ديدكده مصعب عفو واطلاق ايلدى بعده رجل اى امير بخش وهبه ايلديكك حيات وبقامى دخى سايه كرده كوزل كچورمكى استرم ديدكده يوز بيك درهم احسان ايلدى ﴿ استعفاى ذنب باينده ﴾ انا المذنب الخطاء والعفو واسع * ولولم يكن ذنب لما عرف العفو * كوزل نظم اولنمشدر كه محصولى بن پرخطامى كثير گناهكارم اما چه غم عفو ايسه واسعدر اى كريم خطاپوش عفو ديمك گناهدن تجاوزدر بو صورتده گناه اولمسه عفو صفتى ظاهر اولمازدى ديمكدر (قلت) بو معنايى عبد الغنى نابلسى قدس سره فيض الرحمن نام كتابنده لسان حال اوزره تحقيق ايتمشدر نظر بيوريله (وابو الحسن السلامى بو معناده * تبسطنا على الآثام لما * رأينا العفو من ثمر الذنوب * بيتنى رنكين ديمشدر انتهى (حكايه) امويه دن عبد الملك بن مروان بر ينه غيظ ايدوب اكر باقدار الله اليمه كچر ايسه اكاشويله وبويله عقاب ايده يم ديو قسم ايتمشيدى وقتاكه اول كيمسه يه ظفر بولوب حضورينه كتوردكلرنده قرنا سندن رجا بن حياة نام خيرخواه اى امير المؤمنين اشته مرادكى حق تعالى ويردى يعنى خصمكه ظفر بولدك لايق اولان سزدخى حقك محبت ايتديكى يعنى راضى اولديغى فعلى اشليك ديدكده رجانك رجا واخطارينه بناء عفو ايتديكندن ماعدا عطيه بخش اولدى (حسن بصرى حضرتلرى انسانه حلمدن اعلا ومزين اباس يوقدر الله تعالى بيلوركه اولباس

حلم بردحبردن یاقشقلو واحسندر دیمشدر (قلت) بردحبر بمنده نسج اولنور برنوع واینجه ونازك
قماشدر (و بومعناده یعنی صفت حلمك ممدوحیتنی شاده ابو تمـام * رقیق حواشی الحلم لوان حلمه
* بکفیك ماماریت انه برد * بیتنی نظم ایتمشدر که مألی انك تلبس ایتدیکی یعنی متصف اولدیغی
حلمك اینجه ونازك جوانبی یعنی طوبی شول صورتده درکه اکر حلمی سنك آوجکده اولسه ایدی
بردقاشی اولدیغنده ریب ایتمز ایدك دیمکدر * الحلیم سلیم والسفیه کلیم * قول قدمادر (قلت)
مألی حلیم اولان جمیع احوالده سلامتده در سفیه یعنی حلمك عکسیله متصف اولان کلیمدر یعنی
مکلوم ومجروحدر یعنی دائما کدر ده اولور ویا خود حلیم اولان صمت اوزره اولور وسفیـه
اولان کثرت کلامه معتاددر که صمت سلامتی وکثرت کلام مشقتی مستوجبدر یاخود حلیم اولان
براحدی غیبت ونفـاق ایتمز وسفیه ایدر که عدم غیبت سلامتی وعکسی آفتی موجبدر دیمك کبیدر
(بیت) اذا کنت تبغی شیمة غیرشیمة * طبعت علیها لم تطعك الضرائب * (قلت) اشبو بیت
بعض نسخه ده یوقدر وحسب العباره مفهومی طبیعتکده اولان خویدن غیری دیکر خوی طلب
ایدرایسك ضربیه‌لر یعنی دیکر خویلر سکا اطاعت ایتمز یعنی خویکی دکشدیره مزسن کرکسه
غضب کبی اخلاق ذمیمه دن اولسون کرکسه مجبول اولدیغك خوی حلم کبی اخلاق حمیده دن
اولسـو ن دیمکـدر لکن هرنقدر قضیهٔ شعریه نك نفس الامره مطابقتی لازم دکلسه ده
اشبو بیتك ظاهری تبدیل اخلاقك جائز اولمادیغنی افاده ایدر اوایسه علی اختلاف الاقوال
جائزدر تفصیلی کتب اخلاقده مصرح اولمغله مراجعت بیورلدقده یقین حاصل اولور انتهی
(زین العـابدین علی بن حسین رضی الله تعالی عنهما * اقرب مایکون العبد من غضب الله
اذا غضب * بیورمشدر که مألی مولانك عقـابنه قول غضب ایلدیکی وقتده زیاده قریب اولور
یعنی موجب جنایت غضبدر جنایت ایسه مستوجب عقوبتدر بوصورتده غضبنی ترك باعث
سلامتدر دیمکدر (محمد بن عجلان دیدیکه شیطان مطروده حلمله متصف عالم و دانادن اشد
برنسنه یوقدر که اول دانا تکلم مراد ایلدکده علمله تکلم ایدر سکوت ایتدکـده حلمله ایدر حتی
شیطان آه بونك سکوتی بکا تکلمندن اشد کلور دیو تأسف ایدر دیمشدر (صاحب المستطرف
کتب منزله‌دن توراتده الله تعالی بیورر که قوللرم مقتضای بشریت اوزره غضب ایلدیکز وقتده
بنی ذکر وتفکر ایلیك که بن عظیم الشان دخی غضب یعنی عقاب ایلدیکمده سزی ذکر ایده‌یم
یعنی سزلره رحمت ایده‌یم واکر ظلم وتعدی اولنورسه اخذثار داعیه سنه دوشمیوب صبروتحمل ایله
بنم نصرتمه راضی اولك زیرا بنم نصرتم سزك نفسکزه اعانه ویا ردمکزدن خیرلودر مألنده
کلامدار در دیو ذکر ایتمشدر (زیاده حلم ایله مشاهیردن بری دخی ابن عون ایدی برکیمسه یه غضب
ایلسه عتـاب برینه * بارك الله فیك دیو دعا ایدر برتوانا دوه‌سنی غلامی ضرب ایدوب کوزینی چیقرد
احبابی ارتق ابن عون بوکون البته غضب ایدر زیرا دوه‌یی سور ایدی دیو منتظر اولورلر برده
کلوب دوه‌یی کوزسز کورد کده دشنام برینه ای غلام الله تعالی سنی مغفرت ایتسون دیو دعا ایتمشدر
(صاحب المستطرف ذکر ایدر که بررجل رسول الله صلی الله تعالی علیه و سلمه قنغی شیٔ
اشددر دیو سؤال ایلدکـده غضب الله‌در بیوردقلرنده یا رسول الله غضب اللهدن مباعدت
ومجانبتك طریقی ندر دیدکده غضب ایتمامکدر بیوردیلر * من اطاع الغضب اضاع الادب *
اقوال اسلافدندر یعنی غضبه اطاعت ایدن ادبی ضایع ایتدی دیمکدر که ادب ضایع اولدقده
انسانك ایتمیه جکی جنایت وقباحت قالماز (ابو العتاهیه * ولم ارفی الاعداء حین اختبرتهم *
* عدو العقل المرء اعدی من الغضب * بیتنی نظم ایتمشدر که مألی انسانك عقلنه عدو وآفت
یعنی مزیل عقل نسنه‌لری تجربه ایلدیکمده ایچلرنده غضبدن زیاده تعدی ایدن یعنی ازاله ایدن

آفتی کورمدم دیمکدر (ابو هریره رضی الله تعـالی عنه حلمی ثناده * لیس الشدید بالصرعة انما
الشدید الذی یملك نفسه عند الغضب * دیمشدر که مألی شدید ودلیر اولان کیمسه صرعه یعنی
کشی‌یه کواشوب یکمك ملابسه سیله دکلدر انجق دلیر غضب حالنده نفسنه مالك اولاندر یعنی
حلم ایدر اشته دلیر اودر دیمکدر (ابن مسعود رضی الله تعـالی عنه کشی‌یه کناه یوندن شو یتر که
مقام نصیحده کندویه * اتق الله * یعنی الله تعالادن خوف ایله دینلدکده غضب ایدوب سن
کندی نفسکه باق یعنی بکا قارشمه دیه دیمشدر (امویه نك عادلی عمر بن عبد العزیز حضرتلری
والیلرندن برینه شدت غضبنی ایشتدکده هنکام غضبکده اهل قباحته دفعة معاقبه ایتمه بلکه
حبسه القا ایله غضبك سکون بولدقده چیقروذنبی مقداری عقـاب ایله اکر تعزیری ضرب ایله
اوله جق کروهدن ایسه اون بش قامچیدن زیاده اوردرمه دیو امر ارسال بیورمشدر رضی الله عنه
(قلت) فی الحقیقه انسان غضب حالنده اندازه‌یی هرجهتله طاشرر (ابن مبارك حضرتلرینه
حسن خلقی بزه کلمهٔ واحده ده بالاجمال بیان ایله دینلدکده * ترك الغضب * یعنی غضبی ترك ایلمکدر
بیوردیلر (معتمر بن سلیمان نقل وحکایه ایلدیکه عهد قدیمده بر ذات وار ایمشکه غضبی شدت
اوزره ایمش کارآکاه اولمغله بودرده نسخه اولمق اوزره اوچ کاغد آلوب اولکنه سنده بوغضب ندر
سن خالق واله دکلسن قریب العهدده بعض عضوك بعضیسنی یر یعنی چورر وفنا بولور کلامنی
(و ایکنجی کاغده یر بوزنده اولنلره مرحمت ایتکه علو شان و عظمتی اولان باری تعـالی
دخی سکا مرحمت وآسمانده اولان ملائکه سی سکا رجای مغفرت ایده کلامنی (واوچنجی
کاغده عبـاد اللهه کتاب اللهك حکمنی تحمیل ایله یعنی شریعت مقتضاسیله عمل ایله زیرا
انلرك معاش و معادینه صالح انجق شریعتدر کلامنی یازوب مقربلرندن برکیمسه‌یه ویرر
وبن غضب ایلدیکمده ابتدا اولکنی ویرك غضبم فی الجمله سکون بولدقده ایکنجیسنی وغیظم
کتدیکنده اوچنجیسنی ویرك دیو تنبیه ایدوب تدبیرینی بویله کوزلجه کوروب ممدوح خلق
اوله رق وقتنی کچرمشدر دیمشدر (قلت) کلمات ثلثهٔ مذکوره اهل شرع شریف
عنـدنده مسلماتدندر (فضلاء تابعیندن امام شعبی رحمه الله تعالی * لیست الاحلام فی حال
الرضا * انما الاحلام فی حال الغضب * بیتنی دائما اوقور ایدی مألی حلم رضا حالنده اولان
سکون دکلدر بلکه غضب حالنده اولاندر دیمکدر مراد شاعر عجز ایله اولان حلم حلم اولمیوب
اجرای اخذ ثار ممکن ایکن اولان حلم مقبول اولور دیمکدر (صاحب المستطرف معاذ
ابن جبل انس بن مالکدن رضی الله تعالی عنهما روایة (من کظم غیظه وهو قادر علی
أن ینفذه دعاه الله تعـالی علی رؤس الخلائق یوم القیمة حتی یخیره فی ای الحورشاء) حدیث
شریفنی ذکر ایتمشدر که مفادی برکیمسه امرینی انفاذه قادر ایکن غیظنی کظم ایله مجازات قیدنده
اولمیوب عفو ایله معامله ایلسه الله تعـالی او کیمسه‌یی یوم قیامتده رؤس خلائق ومجمع ناسده
دعوت ایدوب حور عیندن مراد ایلدیکنده تخییر ایلر دیمکدر (صاحب مستطرف حتی یخیره
الخ یرنده روایت اخراده * ملائه الله امنا وایمانا * دیو وارد اولمشدر دیمشدر (قلت) روایت
اخرای مذکوره ده اولان حدیث شریف جامع صغیرده ابو هریره رضی الله تعالی عنهدن
مروی اوله رق شو وجهله در (من کظم غیظا وهو یقدر علی انفـاذه ملاء الله قلبه امنا
وایمانا) محقق مناوی شرحنده کظم غیظ جرادن کف ید ایدوب عفو ایتمك دیمکدر و کظم غیظ
ایدنك قلبی امن وایمان ایله قبل باریدن طولدرلمسی کظم غیظ ایدن ذات نفس اماره‌یی قهر
ایتمش اولمغله ظلمات قلبی منجلیه اولوب یقین وایمانله طولر بناء علیه کظم غیظ ایله متصف اولان
ذواتی حق تعـالی قرآن کریمده ثنا بیورمشدر و کظم غیظ انبیاء ومرسلین صلوات الله وسلامه

عليهم اجمعين حضراتنك آدابندندر حتى انس رضى الله تعالى عنه حضرت فخر الانبيا محمد
المصطفى صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك اون سنه مدت خدمت شرف غايتلرنده بولنمغله اومدتده
برنسنه يى نيچون ايشلدك ونه دن ترك ايتدك ديو مشار اليهى مؤاخذه بيورمامشلردر ديمشلردر
انتهى (ابن سماك حكايه ايلديكه قبيله ٔ شريفهٔ قريشدن برخاتون غلامى قباحت ايتمكله ضرب
قصديله النه قامچيسنى آلوب اوره جق ايكن تقوى بركيمسه يى تشفى غيظه براقز ديو يره آتوب
ضربدن كف يد ايتمشدر رضى الله تعالى عنها (حكايه اولنديكه ابوذر رضى الله تعالى عنهك
غلامى قيونلرى مرعايه كتورميوب دابه لرينك صمانلغينه سوروب صمانى اتلاف ايلدكده نيچون
قيونلرى صمانلغه قيو ويردك ديدكده غلام تندخولق ايدوب سنى اغضاب ايچون ايلدم ديمجه
ابوذر بنده غضب وغيظى اجرا ايله كناهكار اولمام بلكه ثوابى جمع ايده يم اشته سن لوجه الله
حرسن ديو اعتاق ايلمشدر (حكايه اولنديكه عبد الملك بن مروانه تهمت سرقتله حمزه اسميله
مسمى بركيمسه كتورديلر وسرقتى برنهج شرعى ثابت اولمغله حبسه كوندروب قطع يدينه تنبيه
ايلدى اوخلالده سارق مرقوم * يدى يا امير المؤمنين اعيذها * بعفوك ان تلقى مقاما يشينها *
* فلا خير فى الدنيا وان كانت حبيبة * اذا ما شمال فارقتها يمينها * قطعه سنى كسبله جك اليله
يازوب عبد الملك حضورينه برينك اليله تقديم ايلدى مألى اى امير المؤمنين يد ودستمى عفو وكرمكله
شين وعيب ويرر مقامه آتمدن صغنورم صول صاغله بربرده اولمق كوزل ايكن يعنى احسن
تقويمده ايكن مفارقتلرنده خير يوقدر ديمكدر عبد الملك قطعه يى اوقودى لكن عفو ايتميوب
تأكيد اوزره ايكن سارق مرقومك اناسى برتقريب استرحاما حضورينه داخل اولوب اى
امير المؤمنين بنى بسليجى اولان بردانه اوغلمى بكا باغشله ديمجه عبد الملك سنى نه خبيث مالدن
بسلرايمش قطع يد حدود اللهدن برحدشرعيدر نيجه اولور ديو جواب ويردكده مرقومه اى
امير المؤمنين بنم اوغلمك اشبو قباحتنى سنك حقدن مغفرتنكى طلب ايلديكك ذنوبلردن برى
عد ايله ديدكده همان عبد الملك وبرك اوغلنى شوخاتونه ديو عفو ايلدى (ثناى عفوده نظم اولنان
اشعاردندر * اذا ما طاش حلمك من عدو * وهان عليك هجران الصديق * فلست اذا اخا
عفو وصفح * ولا لاخ على عهد وثيق * اذا ازل الرفيق وانت ممن * بلا رفيق بقيت بلا رفيق *
* اذا انت اتخذت اخا جديدا * لما انكرت من خلق عتيق * فانجرى بانك مستجير * من الرمضاء
فرالى الحريق * فكم من سالك لطريق امن * اتاه ما يحاذر فى الطريق * قلت مأل شعرناكدر
حلمك عدويه اصابت ايتميوب عدول ايلدكده دوستلريكك سندن هجرانى ودور اولمسى قولاى
اولورسن بو حالله يعنى عدودن عفو ايتمديككدن عفو وصفحه ملازم اولميوب اخ قديم ايله اولان
عهده دخى وفا ايدیجى اولمزسن اكر رفيق ودوستك حسب البشريه زله وجنايت ايدوب
سن اكا رفقله معامله ايلمديكك حينده من بعد بلا رفيق وصديق قالورسن واول زله ده واقع
دوست قديمكى بكنميوب تركله يكى ياران اتخاذ وتدارك ايدرسن كنده اولورسن اول يكى يارانى بلا تجربه
سكا وفا دارمى صانورسن حرارت شمسدن صغنمق ايچون سايه داريرار كن بر آتشكده يه
دوشمه جككى بيلورمىسن چوق سالك راه وار دركه سالك اولديغى طريق سلامتلى ظن
ايدركن اول طريقده اكانيجه محذورلر كورينور ديمكدر (مرويدركه يهود طائفه سندن برقوم
باهر اللوم بعض خصوص غرضيله رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك حضور
سعادتلرينه داخل اولدقلرنده جبلت خبيثه لرنده مركوزه اولان خيانت مقتضاسنجه السلام
عليك يرينه اصولله انكسار معناسنه اولان السام عليك ديدكلرينى حجره ٔ سعادتلرى يانده
سرا پرده نشين عصمت اولان ام المؤمنين عايشه ٔ صديقه رضى الله تعالى عنها ايشيدوب

وصبر ايده ميوب بل السام عليكم واللعنة ديو رد ايدر فى الحال اولحضرت حضرت عايشه يه
يا عايشه الله تعالى هر شيده رفقه محبت ايدر ديو بومعامله سنى رد ايلدكده مشار اليها افندم ديدكلرى
قول كريهى ايشتما ديكزمى ديو اعتذار ايلدكده اشتدم سنده وعليكم ديدك بو الويرمزمى
بيورديلر (قلت) اخلاق محمديه يه نظر اولسونكه بالتشخيص قوم يهوده بيله لعنله خطابى
تجويز بيورمديلر مؤمن وعاقله لازم اولان همان ارشادا للامه صادر اولان قول وفعل حضرتى
تتبع واتباعله سلامت دارينه واصل اولمقدر لاغير انتهى (حكايه اولنديكه برشخص بررجل
كامله شتم ايدر اول مرد آكاه شاتمه مقابله ده اى كشى بنى شتمده مستغرق اولمه مصالحه يه بريراق
يعنى شتمى آزايله اما بن حال صغرمده رجاله مشاتمه يى اولدردم يعنى ترك ايتدم شتمدى يوديكمده
احيا ايتمم يعنى اخذ ثار قيدنده اولمم ديو جواب ويرمشدر (حكايه اولنديكه جعفر صادق
رضى الله تعالى عنهك غلاملرندن برى بركون دست شريفلرينه صو دوكركن ابريق
الندن لكنه دوشوب مبارك روى انورلرينه صو صچره دقده حضرت جعفر غلامك يوزينه
غضوبانه نكاه ايديجك غلام ﴿ والكاظمين الغيظ ﴾ نظم جليلنى اوقودى حضرت جعفر صادق
غيظمى كظم ايتدم بيوردقلرنده غلام رشيد ﴿ والعافين عن الناس ﴾ نظمنى دخى اوقودى
صوچكى عفو ايتدم بيوردقلرنده غلام ﴿ والله يحب المحسنين ﴾ تلاوتيله دخى آيت كريمه يى
تكميل ايلينجه جعفر رضى الله تعالى عنه فانت حر لوجه الله ديوب ازاد ايلدى (بعض شعرا
معناى عفوده * يستوجب العفو الفتى اذا اعترف * وتاب مما قد جناه واقترف * بقوله قل للذين
كفروا * ان ينتهوا يغفر لهم ما قد سلف * قطعه سنى نظم ايتمشدر مألى كسب ايلديكى
ذنبندن وجنايتلرندن تائب ومعترف اولان كيمسه واجب الوجود وفائض الجود حضرتلرينك
﴿ قل للذين كفروا ﴾ الآية قول كريمى موجبنجه عفوى مستوجب اولور ديمكدر آيت
مذكوره اى حبيبم شرك وكفر ايله متصف اولانلره سويله كه انلر شرك وكفرلرندن منتهى
اولوب يعنى ترك وتبرى ايدوب شرف ايمانله متشرفين اولورلرسه ذنوب سالفه وسابقه لرى عفو
ومغفرت اولنور ديو تفسير اولنمشدر (وبعض آخر دخى * اذا ذكرت اياديك التى سلفت *
مع قبح فعلى وزلاتى ومجترمى * اكاد اقتل نفسى ثم يدركنى * علمى بانك مجبول على الكرم * شعرينى
عفو ايديجى كريم حقنده نظم ايتمشدركه مألى حقمده سبقت ايدن عنايات واحسانكى كونو فعلم وزلات
وجرمم ايله ياد ايتديكمده حجابمدن كنديمى اولديره جك اولورم لكن كرم اوزره مجبول اولديغكه
دائر اولان علم ويقينم يتشور بنى هلاكدن قورتارر ديمكدر (منقولدركه نصر بن منيع نام كيمسه يى
خلفادن برينك حضورينه كتورديلركه خليفه قتلنى مراد ايلمشيدى همان اى امير المؤمنين
بندن برازكلمات ايشت ديو استيذان ايدرسو يله ديدكده * زعموا بان الصقر صادف مرة * عصفور
بر ساقه التقدير * فتكلم العصفور تحت جناحه * والصقر منقض عليه يطير * انى لمثلك
لا اتمم لقمة * ولئن شويت فاننى لحقير * فتهاون الصقر المدل بصيده * كرما وافلت ذلك
العصفور * شعرينى نظم وقرائت ايلدكده عفو ايله سبيلنى تخليه ايلمشدر مأل شعر مثل طريقيله
ذكر اولنمشدر كه برسرچه يى طوغان سوق تقدير ايله طوتوب اوچاركن بيچاره قناتلرينك التنده
بو حقيرسنك كبى طير كبيره لقمه اوله مز يعنى بنمله قارنك طويماز بنى آزاد ايت ديو استرحام ايلدكده
طوغان اول صيدينى وجودى صالبويروب كرم ايلمش ديمكدر (بعض شعرا اقرار ذنبى واعترافى
مدحده كرما لساندن قضيه ٔ شعريه قبيلندن اوله رق * اقرر بذنبك ثم اطلب تجاوزه * منا
فان جحود الذنب ذنبان * بيتنى نظم ايتمشدر كه مألى اى مذنب كناهكى اقرار ايدوب بعده بزدن تجاوز
وعفوى طلب ورجا ايله زيرا انكار ذنب دخى ديكر ذنبدر بو صورتده برذنبك بردخى انكارك ايكى

ذنب اولور دیمکدر (قلت) لکن قضیهٔ شعریه دندر فتأمل (مرویدر که حضرت عمر فاروق
رضی الله عنه زمان خلافتلرنده بر سرخوشه راست کلوب حد شربی اجرا ایچون اخذینه امر ایلدکلرنده
اول مردار سکران شتمه جسارت ایدر فی الحال براغك دیو مسامحه بیوردلر قرناسی یا امیر المؤمنین شتمیله
دخی تعزیره مستحق دکلیدر ترککزك حکمتی ندر دیو سؤال ایلدکلرنده شتمیله بنی اغضاب ایلدی
بونك اوزرینه تعزیر ایتسم نفسمه نصرت ایتمش اولوردم بن بر مسلمی نفسمی حمایهٔ ضرب ایتمکی سومم
بیوردیلر رضی الله تعالی عنه (حکایه اولندیکه منصور خلیفه کاتبدن بر رجل جنایت وقباحت ایتمکله
غضب ایدوب ضربیله امر ایلدکده کاتب جانئ مجرم مرقوم * وانا الکاتبون وان اسأنا * فهبنا
للکرام الکاتبینا * بیتنی بالبداههٔ نظم ایتمکله هم عفو وهم عطیه ایله اکرام ایلمشدر مآل بیت
بز زمرهٔ کاتبیندنز بزلر اسائت ایتدیکمز وقتده جمله ناسك کافهٔ احوالنی یازمغه موکل اولان ملائکهٔ
مکرمینه باغشله دیمکدر که بونده تعریض وار در دقت اولنه (حکایه اولندیکه هارون
رشید بر اعرابی یه هشام بن عروه میان عربده اولور تبه یه واعتباره نه ایله بالغ اولدی دیو سؤال
ایلدکده اعرابی ای امیر المؤمنین سفهامزه حلم ایله و سیئاتمزی عفو ایله وضعفا وفقرامزك
امورینی تحمل و بذل و عطا ایله نائل سیادت اولدی ودخی هبه ایلدیکی کیمسه یه منان یعنی
امتنان ایدیجی وغضب ایلدیکی کیمسه یه حقود یعنی عداوتی اضمار ایدوب فرصت کوزه دیجی اولمیوب
قلبی واسع و یدی سماحتلو ونطقی فصیح ومؤثر ایدی دینجه هارون رشید میدان دار الخلافه ده
طورن شکارکیلرندن برینه اشارتله ای اعرابی تعداد ایلدیکك اشبو شمائل حسنه شو کلبده دخی
بولنسه ایدی اولولغه مستحق اولوردی دیمشدر (قلت) ذکر اولنان هشام زبیر بن عوامك
زادهٔ حفیدیدر (امراء عربك اخلاق کریمه اصحابندن ذکری هر بار مرور ایدن سخی مشهور
معن بن زائده یه ارباب ذنبی مؤاخذه ایتمك سود دك یعنی اولولغك شانندن دکلمی دیو سؤال اولندقده
شانندن دکلدر بلکه سیادتك شانی احسن واحکمی جرمی عظیم ورجا وشفاعتجیسی آز کیمسه لری
عفو و صفح ایتمکدر دیمشدر (عفو و صفحده مشاهیر شعرادن محمود وراق شو ابیاتی نظم
ایتمشدر * سألزم نفسی الصفح عن کل مجرم * وان عظمت منه علی الجرائم * فما الناس الا واحد
من ثلثة * شریف ومشروف ومثل مقاوم * فاما الذی فوقی فاعرف قدره * واتبع فیه الحق
والحق لازم * واما الذی دونی فان قال صنت عن * اجابته نفسی وان لام لائم * واما الذی
مثلی فان قال اوهفا * تفضلت ان الحلم بالفضل حاکم (قلت) مآل ابیات هر نقدر بنم اوزریمه
جرائم و جنایتلری بیوك اولور ایسه ده هر بر مجرمدن عفو و صفحی نفسمه الزام ایدرمکه ناس
البته بر برینه نسبتله اوچ صنفدر بر صنفی فوقمده اولوب مرتبه سی بندن اعلا وصنف دیکری
بندن ادنی وصنف آخری بکا مماثلدر اما فوقمده اولانی تکدیر ایدر ایسه قدرینی بیلمش اولوب
مرادی بنی تربیه در وحقدر دیو تابع اولوردم زیرا حقه اتباع لازمدر اما دونمده اولان بکا جرم
وجور ایدرسه آکا جواب مقابله نصاب ویرمامسیله نفسمی مصون ایدرم هر نقدر بنچون مقابله
ایتمدی دیو لوم ایدرلرسه ده باقمم واما مماثلم واقرانم بکا شتم وهفو وهذی یعنی هذیان ایدر وغیر
معقول سوزلر سویلر وکوتولك ایدرسه حلم ایتمکله انك اوزرینه تفضل ایدرم زیرا حلم فضله
حاکمدر والحاصل کیمسه یه غیظ وکین اوزره اولمم خلقك بکا تکدیرانه معامله سندن حصه مند
فضائل اولورم و نفسمی اصلاح وتشکر ایدرم بو بکا کافیدر دیمکدر (و محمود وراقك
بو شعری اشبو بابك اوائلنده کچن احنف بن قیسك کلامی مضموننده در انتهی (احنف اوغلنه
اکر بر کیمسه ایله عقد الفت برله دوست اتخاذ ایده جك اولور ایسك اول امرده اغضاب ایله
تجربه ایله اکر اغضابکی حلمله عفو ایدوب انصاف ایدرسه اودوسته دودست دوستی ایله صارل

والا یعنی صبر ایتمیوب قارشولغه قالقارسه اندن حذر ایله دوست وصدیق اولماز دیمشدر (قلت)
فی الحقیقه بو بر کوزل امتحان ومحك یاراندر لکن بو تجربه شمدیلرده اکر قالقیشیلور ایسه انسان
سررشتهٔ فی الجمله یی دخی الندن چیقاروب وحشتکاه کوهستاندن غیری مقری قالماز ظن ایدرم
واما اسکی زمانده بو توهم اولمامق کرکدر ارتق لایق اولان (ع) یارسز قالدی جهانده عیبسز
یاراستیان * مصراعی مضمونیله عامل اولمقدر (ومعنای مذکوری بعض شاعر * اذا کنت
مختصا لنفسك صاحبا * فمن قبل ان تلقاه بالود اغضبه * فان کان فی حال التغضب منصفا *
والا فاصرم حبله وتجنبه * قطعه سنده نظم ایتمشدر (قلت) اصرم حبله ترجمه سی اولان
ایپنی کس کبی قطع الفت معناسندن کنایه در * احلم تسد * امثال عربدندر یعنی حلم ایله
متصف اول تاکه سید القوم وعزیز ومرجع انام اوله سن دیمکدر (وشرف ومجد صفحده
اولوب یوقسه مجرد جاه ایله اولمادیغنی اشعار ایدن اشعاردندر * لن تبلغ المجد اقوام وان شرفوا *
حتی یذلوا وان عزوا لاقوام * ویشتموا فتری الالوان مسفرة * لا صفح ذل ولکن صفح اکرام (قلت)
مآل قطعه یعنی بر از کسان هر نقدر اشرافدن ایسه لرده مجد وعزته واصل اوله مزلر هر نه قدر عزیز
قوم ایسه ده تواضع ومسکنت ایله متصف اولمادقجه و اشبو عزیز وسید قوم اولدقلری حالده
تواضع ایدنلر تبسم یعنی بشاشت وجه ایدرلرده سن انلرك الوانی تواضعلرنده وصفحلرنده سفید
ومنور کوررسن یعنی قباحت ایدنلره تعبس ایتمیوب عفو ایدرلر وانلر اشبو عجز مذلتلرندن اولمیوب
بلکه حلملرندن یعنی انتقامه قادرلر ایکن ترك ایدرلر دیمك کیبدر بعض نسخه ده (احلام) یرنده
(اکرام) لفظی کورلدی واول نسخه ایله بر غریب ترجمه ده دخی واقع اولمش لکن معناسنی
تفهم ایده مدم وار ایسه نه کوزل والسلام (وبعض شاعر دخی معنای مذکورده * وجهل
رددناه بفضل حلومنا * ولو اننا شئنا رددناه بالجهل * بیت بلیغی رنکین دیمشدر که مآلی چوق
جهل صرفله متصف جاهل ونادان واردر که بز آنی حلملریمزك فضلیله رد ایدرز یعنی حلمزدن
ناشیدر که اهل جنایتك تعزیرندن بیله رك اغماض عین ایدرز شول حالده که مراد ایدیدك بز اول
تجاهلی ایتمیوب جهل ایله رد ایدردك یعنی بز دخی نادانلق ایله انتقام ایدردك یعنی حلمز عجزیمز سببیله
دکلدر تهدیدیمزی ایقاعه قادر ایکن ترك ایدرز دیمکدر (ثنای حمیده سویلنیلان اشعار
بلیغه دندر که شعرای پیغمبریدن علیه الصلاة والسلام کعب بن زهیرکدر رضی الله تعالی عنهم
* اذا انت لم تعرض عن الجهل والخنا * اصبت حلیما او اصابك جاهل * مآلی چونکه سن
جهلدن وفحشادن اعراض ایلمدیکك وقتده یعنی خلقه اطالهٔ لسان ایلدیککده یاخود سکا
بریسی سب ودشنام ایلدکده حلم ایتمیوب اکا مقابله ده سوکدیکك وقتده ایکی حالدن خالی
اولمازسن یا بر حلیمه اصابت ایدر وراست کلورسنکه سکا حلمله عفو ایدوب اخذ ثار داعیه سنه
دوشمیوب وسکوت وحلم ایدر یاخود بر جاهله صاته شورسنکه حلم ایتمیوب سکا بولشور بو صورتده
خلقه مطلقا اطالهٔ لسان ایتمه همان حلمله متصف اول تاکه سلامت بوله سن دیمکدر (قلت)
(خنو) فحشه دیرلر کلام خنو کلمهٔ خبیثهٔ دیمکدر (وشاعر آخر دخی * واذا بغی باغ علیك
بجهله * فاقتله بالمعروف لا بالمنکر * بیتنی کوزل ادا ایتمشدر که مآلی اکر بر باغی متصف اولدیغی
جهل ودنائتی سببیله سکا بغی وتعدی ایدرسه عند الاقتدار اول باغی یی احسانك ایله قتل ایله
یوقسه منکرکه احسانك ضدیدر انك ایله قتل یعنی مقهور ایلمه یعنی آنی عفو واطلاقله محجوب
ونادم ایله دیمکدر (وشاعر دیکر دخی حلمی ترغیبده بو بیتی رنکین دیمشدر * قل ما بدا لك
من صدق ومن کذب * حلمی اصم واذنی غیر صماء * مفهومی سکا صدقدن وکذبدن بر نسنه
ظاهر اولدقده حلمم صاغر وکوشم صاغر دکلدر دیمکدر که مراد شاعر سکا افترا ونفاق

وسائر كونه تعريض ايدنلر اولورسه انلری ایشتمزلكدن كلوب حلم ايله اخذ ثار قيل وثنا ايدنلر
اولورسه ثنا خوانلريكه ده اكرام ايله ديمكدر (بعض كتب اخبار ده روايت اولنمشدر كه
ملوك قديمه دن برملك ذيشان طعام ايدركن صحن كتورن عبيد خاصه سندن برى صحنى تبسى به
قوركن مهابت ملكدن اياغى سورچوب طعامك صويندن مقدار قليلى ملكك ثوبى اوجنه
اصابت ايتمكله ملكه غضب كلوب خادم مرقومك شمدى بوينى اورولسون ديو امر ايدر وقتا كه
خادم مرقوم ملكك كندى قتلنه عزمنى جزم ايلدكده همان صحنى تبسيدن قاپوب ايچنده اولان
طعامى ملكك اوزرينه سراپا دوكر ملك بو حالى كوروب بالتعجب اى غلام بو نه حالدر
ديجك غلام رشيد مرقوم پادشاهم بن بو جرئتى اوزرمده اولان نان ونمك و عبوديت حقنى
ايفا ايچون صدقله ايتدم يعنى خلق بوادنى خطا ايچون بغير حق بيچاره قولنى ملك عظيم
الشان تلف وغدر وظلم ايتمش ديو شان ملوكانه كزه طعن ايلمسونلر ديو بو قباحت عظيمه يى
ارتكاب ايتدمكه استماع ايدنلر بكا قباحت ايتمكله جزاسنى بولمش ديملر يله ملامتدن ذات
ملوكانه كز قورتيلور ديدكده ملك برزمان باشنى اكوب فكره واردقدنصكره قالديروب اى فعلى
قبيح واعتذارى كوزل غلام كاربد وذنب عظيمكى حسن اعتذار يكه باغشله دق لوجه الله آزاد
اول ديو نانپاره ايله چراغ وممالك نصاب رفاه ورفاغ ايلدى (مشهور آفاق اولديغى اوزره عقل وعلم
وكمال وعفو وحلم وافضالى متفق عليه اولان مأمون خليفه نك حلمى بابنده شو حكايه مضبوط
تواريخدر كه وقتا كه كنديلرى خراسانده بولندقلرى هنكامده وقتى خالى بوله رق عباسيلردن
بعض بى بصيرتلرك اغراسيله ذكرى مرور ايدن عمجه لرى ابراهيم بن مهدى بغى ايدوب
بغدادده بعضيلرى بيعت ايتمكله مقام خلافته صعوده جسارت ايلديكى وقعهٔ كريهه نك خبرى
مأمون خليفه يه بالغ اولدقده فى الحال خراساندن موكبنى بغداده سوروب داخل اولدقده وللباطل
صولة ثم تضمحل وفقنجه ابراهيم فرار واختفا وهو ادارلرى اولان شرذمهٔ قليله دخى
ثوب اطاعتله استتار ايدرلر براز ايام ابراهيم ارانوب وكسوهٔ نسوانده اوله رق طوتيلوب تنبيه خليفه
اوزره قيد و بندايله حضور مأمونه كتورررلر عادت عرب اوزره السلام عليك ياامير المؤمنين
ورحمة الله و بركاته ديوب نظر برقدم اوله رق خشيت اوزره پيشكاهده قائم اولدقده مأمون خليفه
* لاسلم الله عليك * يعنى بارى سكا سلامت ويرمسون * ولاقرب دارك * وحضوردن دور ايلسون
* استغواك الشيطان حتى حدثتك نفسك بما ينقطع دونه الاوهام * شيطان سنى اغوا ايتمكله
اوهامك بيله يتشميه جكى يره صعود داعيه سنه دوشمش سن ديو عتاب ايلدكده ابراهيم مهلا
ياامير المؤمنين * اى اميرالمؤمنين بكا مهلت وير * فان ولى الثار محكم فى القصاص و العفو
اقرب للتقوى * زيرا ولى دم امر قصاصده محكمدر يعنى بنى قتله مقتدرسن لكن عفو وصفح
غايت قصواى عبوديت اولان خشية اللهه اقربدر * ولك من رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
شرف القرابة وعدل السياسة * سنك حضرت پيغمبره شرف قرابتك واردر وخلق محمديله
متصف سن عفو ايله * وقد جعلك الله فوق كل ذنب دونك * حق تعالى سنى هر بر كناهكارك
فوقنده قيلدى يعنى بكا غالب اولدك * فان اخذت فبحقك * كناهكارى اخذ ايدر يعنى اعدام
ايدر ايسك حقك واردر * وان عفوت فبفضلك * اكر عفو ايدر ايسك فضل واحسانكله عفو
ايتمش اولورسن * والفضل اولى بك ياامير المؤمنين * لكن فضل سنك شانكه سزا واردر ديو
استرحام واستعفا ايدوب بعده نظما * ذنبى اليك عظيم * سكا بنم عصيانم پك بيوكدر * وانت
اعظم منه * حالبوكه سن اى خليفه اندن زياده عظيمسن * فخذ بحقك اولا * ديلر ايسك
اندن يعنى بندن حقكى آل ومؤاخذه ايله كه عقابه مستحقم * فاصفح بعفوك عنه * ديلر ايسك

اكا يعنى بكا عفوكله صفح ايت يعنى ترك ايله * ان لم اكن فى فعالى * من الكرام فكن هو * اكر
بن ايشلرمده كرامدن اولمادم ايسه يعنى كوتو آدميلر كبى قبح افعالله متصف وجزايه سزا اولدم
ايسه سن فعل جميل يعنى بنى عفو ايله كرامدن اول مألنده كى شعرى نظم ايدر (وقتا كه مأمون
خليفه ابراهيمك اشبو كلام و شعرينى استماع ايتدكده رقت كلوب وكوزلرينك اشكى تقاطره
باشلبوب اى ابراهيم ندامت توبه در وعفو بكا احبدر قورقمه ديوب قيد و بندينك فكنى وحمام
خاصهٔ خليفه يه كتورملرينى امر وخلع فاخره احسان ومصادره اولنان كافهٔ اموال
وعقارينى رد ايله دخى شادمان بيوروب كندويه ازجان ودل صادق خلوصكار ايلدى واشبو
احسانك اوزرينه ابراهيمك تشكر خليفه ده نظم ايتديكى قطعه در * رددت مالى ولم تبخل
على به * وقبل ردك مالى قد حقنت دمى * فان جحدتك ما اوليت من كرم * انى لبا للوم اولى
منك بالكرم * مأل قطعه اى خليفهٔ كريم دمى محافظه يعنى جانمى باغشله مشكن كه اعظم
احسانكدر مالمى دخى بخل ايتميوب رد ايله احسان على الاحسان ايلدك ارتق اشبو كرم متواليى
انكار ايدوب نانكورلك ايدرسم سن نه كونه كرم ايله مشهور اولدك ايسه بنده لومه بالاستحقاق
ملامتله اويله مشهور آفاق اولورم ديمك كبيدر على مطالعة الفقير (منقولدر كه عبد الملك
اموى برخصوصده عباد بن اسلم بكرى نام كيسه يه غضب ايتمكله حجاجه باشنى كس بكا كوندر ديو
مؤكدا امر كوندرر وقتا كه امر حجاجه واردقده مرقومى احضار ومفاد امرى تفهيم ايتدكده
عباد حجاجه ايها الامير حق تعالى عمريكى افزون ايتسون بكرمى درت نفر بيچاره نسوانك مرجع
وپناهى يم بندن غيرى كيمسه لرى يوقدر انلره مرحمت ايله ديو استرحام ايتدكده حجاجه
رقت قلب كلوب تحقيق ضمننده جمله سنى احضار ايلدى ايچلرندن بركنيزك آفتاب آسا حيرت ده
ابصار اولهجق حجاج اى بنت سن عبادك نه سيسن ديدكده دخترى يم دكله اى حجاج ديوب
اشبو شعر سوزناكى انشا ايلدى * احجاج اما ان تمن بتركه * علينا واما ان تقتلنا معا * يعنى اى
حجاج يا بزه انى يعنى عبادى تركله من واحسان ايله ياخود بزى دخى انكله برابر قتل ايله * احجاج
لا تفجع به ان قتلته * ثمان وعشرا واثنتين واربعا * اى حجاج عبادى تلف ايتمه اكر قتل
ايدر ايسك يكرمى درت نفسى دخى قتل ايتمش اولورسن * احجاج لا تترك عليه بناته * وخالاته
يندبنه الدهر اجمعا * اى حجاج عبادك اوزرينه قزلرينى وخاله لرينى ترك ايتمه يعنى عبادسز قومه كه
انلر طوبدن عباده تا بحشر آه فغان ايدرلر ياخود خلق انلره آجرلر * فمن رجل وان يقوم مقامه *
* علينا فمهلا لا تزدنا تضعضعا * عباد كتدكدنصكره بزه قريب كيم واردر كه عبادك يرينه
كچوب بزم احوالمزى كوره اى حجاج ارتق عباده مهلت وير يعنى اولدرمه واولدرمكله بزم احتياج
وافتقارمزى زياده ايتمه ديدى وقتا كه حجاج ابيات مذكوره يى اشتدكده آچيوب عبد الملكدن
استشفاعله عفو ايتديروب وآخر عطيه ايله دخى شادان ايلدى (مرويدر كه عيينة بن حصين
حضرت عمر رضى الله تعالى عنه قرنا ومستشارلرى اولان قرادن برادر زاده سى حر بن قيس
مدينهٔ منوره ده كوره كه كلدكده اى برادر زاده م سنك اشبو ذاتك حضرت عمرك يانده اعتبارك
وارميدر كه بنم ايچون حضورينه وارمغه استيذان ايدوب رخصت آله سن ديو حضورينه
دخولنى استدى اولدخى اذن آلوب وقتا كه عيينه حضرت فاروقك حضورلرينه واردقده همان
خطابه جرئت ايله اى ابن الخطاب سن بزه كثرت اوزره بذل و عدل ايله حكم ايتميورسن
ديدكده حضرت عمره غضب كلوب اوزرينه حمله يى قصد ايتديكى تبين ايلدكده حر بن قيس
مقام نيازه قالقوب اى امير المؤمنين بارى تعالى وتقدس نبى مبعوثنه صلى الله تعالى عليه وسلم
استعيذ بالله * خذ العفو وأمر بالعرف واعرض عن الجاهلين * بيورمشدر و بو

یعنی عیینه دخی جاهلیندندر صوچنی عفو واعراض ایله دیدی راوی دیرکه حضرت عمر رضی الله
تعالی عنه ابن قیس آیت شریفهٔ مذکوره یی تلاوت ایتدکده عیینه یه عفو ایله معامله بیوردیلر
زیرا عمرك کتاب الله یانده طورر ایدی یعنی حکم کتاب اللهی اصلا تجاوز ایتمزدی دیمشدر
رضی الله تعالی عنه (قلت) اشبو عیینه عهد سعادتده عرض اسلام ایتمشیکن انتقال
نبویدنصکره دعوای نبوت ایدن بنی اسد قبیله سندن طلیحة بن خویلد نام کذابه نعوذ بالله
بالارتداد قومی اولان بنی فزاره قبیله سندن یدییوز نفر شخصله اتباع ایدوب مدبری اولمش ایدی
وقتا که حضرت صدیق اکبر رضی الله تعالی عنه طرفلرندن خالد بن ولید رضی الله تعالی عنه
کذاب مرقومك اوزرینه مأمور اولوب جمعیتنی پریشان وعیینه یی اسیر ایدوب قید وبند ایله مدینهٔ
منوره یه کوندردکده حضور صدیق اکبرده تائب اولوب اسلامنده ثبات ایلدی ومعمرا مکهٔ
مکرمه یه کیدوب مدت حیات حضرت ابی بکرده حیاسندن ملاقات ایده مدی حتی خالد
حضرتلریله عیینه غزایه دخی کتدکده حضرت صدیق اکبر عیینه ایله امر حربده استشاره
ایدوب لکن سرکرده ایتمه دیو خالد حضرتلرینه تنبیهنامه کوندرمشلرکه مقصودلری عیینه نك
حب جاهی غالب اولمغله شاید بنه امر باطله جرئت ایدر مطالعه سیدرکه حضرت صدیقك محضا
عرفانلرندندر انتهی (صاحب مستطرف دیرکه اشبو آثاری کوردکدنصکره انسانه واجب اولان
بودرکه اخلاق جمیله واوصاف جلیله لری برینه کتوروب سنن نبویه علی صاحبها افضل الصلاة
والتحیه یه اقتفا ایده که حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم کافهٔ بشرك حلم وخلق یونندن
احسنی وتجاوز قصور وصفح یونندن اکثری ایدی *مطلب ماجاء فی العتاب* عتاب کتاب وزننده
ملامت معناسنه در * العتاب خیر من الحقد * اقوال مشهوره دندر (قلت) حقد که عداوتی
خوشمدی دیو ایچنده صاقلیوب ظاهرا اظهار دوستی ایله فرصت اخذ ثار کوزتمکدر البته بو صفت
قبیحه درطارغنلغی اظهار ایله فقط مؤاخذه باللسان ایله اکتفا خیرلو اولدیغی یعنی حقدك قبیح
اولوب صدرا ظاهرا خشم کوستروب باطنده خلوصدن عبارت معناسنه اولان عتابك حسن
اولدیغی بی اشتباهدر وعلی قول عتاب نازلنمق ایله مکالمه ایدوب غضب حالتنی سو یلشمکدر
فضلا وحکما عتابی مدح ایدوب *العتاب حدائق المتحابین* یعنی عتاب محبلرك باغچه لریدر دیمشلردر
ودخی عتاب کمال مودته دلیلدر یعنی انسان عتابی مودتلو اعتقاد ایلدیکی وسوزی کچه جکی دوستنه
سن بکا شو یله و بو یله ایلدك بونلری ایتمه باریشه لم یوللو ایدر حقد ایسه دوست حقنده تصور
دخی اولنماز و باعث عتابی بیانده * العتاب من حرکات الشوق وانما یکون بین المتحابین * یعنی عتاب
اشتیاقدن نشئت ایتمکله شیوهٔ عتاب محبلر میانده اولور دیمشلر خلاصه عتاب نازلنمق دیدیکمز
معنایه واردر کما قال الشاعر * علامة ما بین المحبین فی الهوی * عتابهم فی کل حق و باطل * مألی
محبلر اراسنده محبته علامت ودلیل هرشیده انلرك بربرلرینه عتابلریدر دیمکدر (ایاس بن معاویه
نقل ایتدیکه اعرابدن بررجل ایله مرافقت برله برطرفه سفر ایتمشیدم برصو باشنه اینوب آرام ایدرکن
رفیقمك عمیسی یانده قبیله سنده بر پیر ایله اورایه کلدی بربرلرینه صاریلوب سن نره ده قالدك
و بزی فدا ایتدك دیه رك معاتبه یه باشلدیلر همان پیر مرقوم بونلره محبتکز مزید اولسون لکن
معاتبه جنایتی اودخی مخاصمه یی اودخی عداوتی مستتبع ومستلزم اولور برنسنه که عداوتی
منتج اوله انده خیر یوقدر دیو مرقوما نه نصیحت ایلدی (و بو معناده برشاعر * فدع ذکر العتاب
فرب شر * طویل هاج اوله العتاب * بیتنی نظم ایتمشدرکه مفهومی عتابی ترك ایله زیرا چوق شر
واردرکه علولنوب دهره سورمشدر وشرك اولی ایسه برنسنه عد ایتدیکك عتابدر یعنی عتابدن
نشئت ایتمشدر دیمکدر (قلت) واقعا بو یله درمثلا یاراندن برینه افندم بکنده فلان محلدن

بکرکن سزه راست کلدم سلامی المیوب کورمزلکدن کله رك بنی چکنه دیکز ایدی بونك اصلی
ندر دیو شیوهٔ عتابه باشلدقده اودخی معذور اوله یك طالغن ایدم دیو اعتذار ایتمشیکن دکلیوب
بو رفتار سو کیلولر اراسنده یاقشقسز برشیدر بونی ارتق بردخی ایتمه دیسه اودخی ندن بنی تکدیر
ایده یورسز شو آند بو آند سنی کوردم و بیله رك ایتمدم دیجك بنه قامتی قالدیروب خبر بن
اویله آچقدن آچغه انکاری دکله م تیز سویله بونك براصلی واردر بزه بوش یره انفعالی چکدم
دید یکنك اوزرینه بنه عتابه باشلدقده اویار وفا دارك کوجنه کیدوب وغضبه کلوب بهی
حریف نیچون اینانمیورسن شقایی براق بو بیاغیجه ادبسزلکدر دیجك کیمه ادبسز دیورسن
بهی فلان دیوب مخاصمه یه والحاصل مادهٔ معاتبه مشاتمه یه طیانوب اوایکی دوستك اراسنه
عداوت کلوب کورینورکه اصلی اقتضای محبتله براوفاق عتابدر (بعض بلغامیانلرندن صوصرماز
یاراندن شیوهٔ شکوایی ورو وی استثقالی کوردکده * وکنت اذا ماجئت ادنیت مجلسی *
*ووجهك من ماء البشاشة یقطر * فمر لی بالعین التی کنت مرة * الی بها فی سالف الدهر تنظر *
قطعهٔ لطیفه سنی تعریضا یازوب کوندرمش مألی ای یارقدیم بن مقدما زیارتکزه وارد یغمده
بنی قربکزه اقعاد ایله التفات ایدوب روی شریفکزدن آب بشاشت تقاطر ایدردی شمدی بو
استثقال معامله سی ندن اقتضا ایتدی باری بکا زمان سابقده نظر ایدن چشمکزه برکره باقق
اوزره امر ایدك دیمکدر (وابو الحسن منقد دخی اشبو قطعه یی بو بابده نظم ایتمشدر * اخلاقك
الغر السجایا مالها * حلت قذا الواشین وهی سلاف * ومرآة رأیك فی عبیدك مالها * صدیت
وانت الجوهر الشفاف * مألی ای صدیق قدیم سنك حسن ومنور اولان اخلاقك سجایا وشیم
پاك و یاقوت سیال صاف ایکن نه اولدیکه برطاقم نمامك سعی ونفاقی چباغنی حامل اولمشدر یعنی
بکا ندن بغیر حق متغیر اولدك اشبو بغیر حق اولان تکدر وتغیرسکا لایق دکلدر رمنا فقك
وسخ نفاقنی اوبادهٔ صافی یه نه اولدیکه و بو قوللریکزك حقلرنده اولان رأی واعتقاد
خلوص نهادیکز آیینه سنه نه اولدیکه ذاتکز جوهر شفاف یعنی الماس وسائر جواهر
کبی پاس قبول ایتمز ایکن واشی وساعی بالفسادك وسخ نمیمه سیله پاسلندی دیمکدر
(محمد بن الحسن ابن سهلك احباسندن دائما همبزم الفت اولدیغی برکیمسه مضایقه یه کرفتار
اولدقدنصکره فرح یوز کوستروب بربلده یه عامل اولور و یسر وثروت بولور ابن حسن هم
زیارت هم تجارت دیو شد رحل ایله واردقده اول عاملی متغیر یعنی استثقال یوزنی کوسترر
بولدقده عودت ایدوب اشبو قطعه یی ارسال ایتمشدر * لئن کانت الدنیا انالتك ثروة * فاصبحت
ذا یسر وقد کنت ذا عسر * فقد کشف الاثراء منك خلایقا * من اللؤم کانت تحت ثوب من
الفقر * مألی هرچند دنیا سکا ثروت وسامان ویرمش ومقدما عسر وفاقه اوزره ایکن بودفعه
صاحب یسار وغنی اوله رق صباحه داخل اولدك یعنی زنکنلندك ایسه ده مکارم اخلاقك
اولمدیغندن اول اقبال دنیا واثرا سندن براز لوم یعنی مستوجب لوم وملامت اولور براز اخلاق
ذمیمه کشف وابراز ایتدیکه مکر اول اخلاق بدفقر ثو بنك تحتنده مقدما کیزلو ومستور ایمش
ثوب فقر ارقه کدن چیقدقده آشکار اولدی یعنی حقوق شناسلق ایتمدك دیمکدر (قلت) و بنه
وقت تهی دستیده فرقدان آسا بر برندن دور اولمیان ایکی یاراندن بریسی سر یوب چقوب
صاحب جاه وشان اولدقده دون پایه فلان یارقدیمنی یسمانده وادی استثقال ایدن حقوق
ناشناس حقنده حسبحال یکسان اولان قطعه درلله در قائله واصلح الله شان من قبل له * دعوت
الله ان تسمو وتعلو * سموا النجم فی افق السماء * فلما ان سموت بعدت عنی * فکان اذا علی نفسی
دعائی * مألی ای بی وفا بن سکا خلوصانه روی سماده ارتفاع بولان نجم آسا مرتبهٔ رفیعه یه نائل

اوله سن دیو دعا ایتمش ایدم وقتا که دعاء محبانه م مستجاب اولوب عالی اولدیغکده بندن دور
اولدك یعنی قطع رشتهٔ التفات ایدوب حاجاتمی قضا ایتمدك بو صورتده معناده کندی علیهمه
دعا ایتمشه دوندم دیمکدر (چند صحایفدن اول کذران ایدن محمود وراق نظمی ذیلنده اولان
* احلم تسد * مثاندن بو محله قدر اولان کلام سراپا مقدما اختلاف نسخه یه بناء ترجمهٔ معلومه
صاحبنك غالبا دست تصرفنه دوشن نسخه ده محرر اولمامق ملابسه سیله مسکوت عنه
بولنمغله بو دفعه قلم رکیك الرقم اسعد فقیر ایله علاوه اولنمشدر (احنف بن قیس قومنه اوغادك
رأیندن حذر ومجانبت ایدك دیو تنبیه ایلدی رأی اوغاد نه در دیو سؤال اولدقده صفح وعفوی
عار وعیب عد ایتمکدر دیو جواب ویرمشدر (قلت) وغد واوك فتحی وغینك سکونیله احمق
وضعیف ورذیل ودنی معناسنه در جمعی اوغاد کلور انتهی (مرویدر که مظهر تشریف
ثانی اثنین اذ هما فی الغار * خلیفهٔ اول حضرت احمد مختار * ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی
عنه حضرتلرینه برشخص نادان * لاسبنك سبا یدخل معك قبرك * کلام باطلنه جسارت ایتدکده
خلیفهٔ مشار الیه حلمه معامله بیوروب فقط * معك والله لا یدخل معی * دیو جواب ویردی
رضی الله تعالی عنه مآل بیمآل قول شخص سکا حاشا بر سب ایله سب ایده جکم نفسکه شویله
تأثیر ایده جکدر که انتقالکه قدر خاطرکدن چیقمیه جقدر یاخود انکله ابدا مشتهر اوله جق سن
دیمکدر (جواب مشار الیه بن سنك کبی نادانك قولیله متأثر وملوم اولمام بلکه اول سب سببیله سن
الله بیلور که ملوم اولوب ملامت وحزنك عمریکه سوروب انکله برابر قبره کیررسن دیمکدر
(مرویدرکه سالف الذکر احنف زقاقده کیدرکن دوردن برشخص مومی الیهه سب ایلدی
یاقلشدقده شخص مرقومك یاننده توقف ایدوب ای کیمسه بنی سب و دشنامدن دخی بقیه
وار ایسه همان بو راده وجاها بکا سویله زیرا قورقارمکه بکا سبکی قوممك یکتلری سندن
ایشیدرلرسه غیرت ایدوب سنی دوکروسکا سوکرلر والحال که بز انتصاری سومیز یعنی بن سنی عفو
ایتدم بکا اخذ ثارده آخرك یاردمنی استه مم دیمکدر (نبوتنده اختلاف اولنان لقمان حکیم حضرتلری
فرزندینه وصیتده بنم اوغلجغم اوچ کیمسه بیلنمز انجق اوچ نسنه عندنده بیلنور وآشکاره اولور
اولکیسی حلیمدر که غضب حالنده بیلنور ایکنجیسی دلیر وشجاعدر که حرب وقتال اواننده معلوم اولور
اوچنجیسی دوستدر که احتیاج حالنده یعنی کشینك باشی صقلدقده استعانه ایچون مراجعت
ایلدیککده بیلنور دیمشلردر (حکایه اولندیکه ابن عرادة السعدی خراسان والیسی بولنان سلم
ابن زیادك مظهر اکرامی اولهرق برازمدت ندیم وجلیسی اولمشیدی برقصور سببیله مفارقت
ایدوب آخر کباره یناشوب ودیکر بابه چاتوب لکن سلمده کی نعم وکرمی کوره مدیککندن ندامت
برله باب سلمه دوندکده اشبو قطعه یی تقدیم ایتمشدر * عتبت علی سلم فلما فقدته * وصاحبت اقواما
بکیت علی سلم * رجعت الیه بعد تجریب غیره * فکان کبرء بعد طول من السقم * مآلی سلمه کوجنوب
عتاب ایتمش ایدم وقتا که فقدان ایدوب یعنی انی ترك برله قوم آخر ایله مصاحبت ایتدیکمده
سلمك فراقنه اغلدم غیریلری تجربه دنصکره ینه اکا رجوع ایتدم و بنم افتراقنه ودیکرلر ایله
امرار وقته ابتلا ایله ینه اکا رجوع ایلدیکمك حظی طول مدت خسته لك مختنند نصکره حاصل
اولان برئك حظی کبی اولدی دیمکدر (ابو الدرداء رضی الله تعالی عنه * معاتبة الصدیق
اهون من فقده * دیمشدر یعنی دوستك سکا عتابی فقداندن یعنی ضایع اولمسندن اهوندر یعنی
تك دوست بولنسونده همان عتاب ایتسون دیمکدر (عتاب حقنده * وفی العتاب حیاة بین احباب *
مصراعی کوزل دیمشدر یعنی خلق بینلرنده عتاب حیاتدر دیمکدر ومصراع مذکورك معناسنی تأییدا
صاحب مستطرف * فاشم شیء احسن من معاتبة الاحباب ولا الذ من مخاطبة ذوی الالباب *

دیمشدر والله تعالی اعلم وحسبنا الله ونعم الوکیل وصلی الله تعالی علی سیدنا محمد وآله وصحبه وسلم

﴿الباب السابع و الثلثون﴾

اشبو اوتوزیدنجی باب وعدی انجاز ووفانك وعهدی ایفانك رعایت وحسنی بیاننده درصاحب
المستطرف دیرکه انسانك تمسك واحتجاج ایلدیکی ادله نك ارجحی کتاب اللهدرکه اکا تمسك
وتوسل ایدنلر واصل راه سداد وهدی وانکله استدلال ایدوب عامل اولنلر نائل رضای خدا اولورلر
قال الله سبحانه وتعالی ﴿یا ایها الذین آمنوا اوفوا بالعقود﴾ (قلت) عقد توثیق اولنمش
یعنی محکم عهده دیرلر ولغتده عقد انفصالی عسرتلی اولور حیثیله ایکی شیء جمع ایتمکه دیرلر
بیضاوی حضرتلری بیانی اوزره امر عند الاطلاق اکرچه وجوب ایچون اولوب لکن بو آیتده
اولان اوفوا امرینی وجوب ایله ندب بینلرنده مشترك اولمق اوزره حمل ایدر ایسك بو آیتده عقود دن
مراد حق تعالانك قوللری اوزره عقد والزام ایلدیکی تکالیف شرعیه وعباد بینلرنده اولان
عقود امانات ومعاملات کبی ایفاسی واجب شیلر ایله ایفاسی حسن ومندوب شیلره شامل اولور
فتدبر (وآیت مذکوره ای مؤمنلر الله تعالانك عبادی اوزره عقد والزام ایلدیکی تکالیفه وفا ایدك
و یاخود بربریکز بیننده کی امانات ومعاملات عقودینه وفا ایدك اول ایکی نوع عقودك هر برینه
وفا کرکسه واجب ویا مندوب اولسون دیو ترجمهٔ تبیانده تفسیر اولنمشدر (وینه حق سبحانه
وتعالی ﴿الذین یوفون بعهد الله ولا ینقضون المیثاق﴾ بیورمشدر (قلت) اشبو آیت کریمه
ماقبلنده کائن آیتده واقع معارضهٔ وهمدن بری اولان اولو الالباب یعنی ذوی العقولی شنادرکه
مع سباقه حضرت نبی ذیشان صلی الله تعالی علیه وسلمه انزال اولنان قرآن ووحیك حق
اولدیغنی انجق ذوی العقول تذکر ایدرلر و بیلورلر اویله ذوی العقول که انلر ﴿الست بربکم﴾
خطابنده ارواحلری ربوبیتی اعتراف جهتیله بلی دیوب یعنی تصدیق ایدوب اول تصدیق
نفسلری اوزره عقد والتزام وکتب منزله ده اولان عهد الله که تکالیف شرعیه درانی دخی
التزامله ایفا ودخی بین الله و بین العبد اولان مواثیقی عدم نقض ایله متصفلردر دیو تفسیر
و﴿ولا ینقضون المیثاق﴾ بعد التخصیص تعمیمدر دیو بیضاویده تحریر اولنمش (وترجمهٔ
تبیانده شونلرکه الله تعالانك امر وفرضنه وفا ایدوب مخالفت ایتمزلر وکندیلر ایله الله تعالی بیننده
اولان و یا عباد بیننده اولان مواثیقدن هیچ برین نقض ایتمزلر دیو مفسردر (وآیت کریمهٔ اخراده
دخی ﴿واوفوا بعهد الله اذا عاهدتم ولا تنقضوا الایمان بعد توکیدها﴾ بیورمشدر که حق سبحانه
وتعالی ایله معاهده ایلدیککز وقتده او عهدی ایفا ایدك و یمینلریکزی اسم اللهی ذکر ایله
تأکید ایلدکدنصکره نقض ایتمیك دیو مفسردر اشبو آیتده اولان عهد اللهدن مراد
﴿ان الذین یبایعونك انما یبایعون الله﴾ نصی اقتضاسنجه رسول الله علیه الصلاة والسلامه
بیعت اولدیغنی وبعضه کوره نذور وعلی قول ایمان بالله اولدیغنی وسائر معنالری بیضاوی روح الله
تعالی روحه تحریر ایتمشدر (ودخی باری تبارك وتعالی ﴿واوفوا بالعهد ان العهد کان مسؤلا﴾
بیورمشدر (وعهده وفا بابنده آیات کثیره اولوب مؤکدی ﴿یا ایها الذین آمنوا لم تقولون ما لا
تفعلون کبر مقتا عند الله ان تقولوا ما لا تفعلون﴾ آیت کریمه سیدر (قلت) اشبو نظم جلیل
ای مؤمنین ایشلمدیککز شیئی نیچون سویلرسز ایشلمیه جککز شیئی سویلمکز الله تعالی عندنده مقت
یوننده عظیم اولدی یعنی قطعا مرضیسی دکلدر دیو تبیان ترجمه سنده مفسردر عند الله مقت
یعنی قبح یوننده برامر عظیمدر دیو تفسیر اولنمشدر (وسبب نزولی دخی امام بغوینك تفسیرنده
بازلدیغی اوزره علیه الصلاة والسلام افندیمز شهداء بدرك نائل اولدقلری ثوابی خبر ویردکلرنده
صحابهٔ کرام بدردنصکره بز قتال کفاره ملاقات ایدر ایسك اول جنکده فراغ کلی ایله وسعمزی

افراغ و بذل ایده رز دیو تعهد ایتمشلر ایکن غزوهٔ احد وقوعبولدقده تفصیلی کتب سیرده یازلدیغی
کیفیت اوزره فرار ایتملری ایله آیت شریفهٔ مذکوره ایله عتاب اولندیلر (صحیح بخاری و مسلمده
رحمهما الله تعالی ابو هریره رضی الله تعالی عنهدن مرویدر که رسول الله صلی الله تعالی علیه
وسلم (آیة المنافق ثلاث اذا حدث کذب واذا وعد اخلف واذا اؤتمن خان) بیورمشدر که منافقك
علامت ونشانلری اوچدر یعنی هر بری باشقه باشقه علامتدر بری سویلدیکی سوزده کذب
ایده یعنی خلاف واقعی خبرویره دیکری وعد ایلدیکی وقتده خلف ایده یعنی مستقبلده ایده جکی
فعلدن خبرویردکده ممکن ایکن وفا ایتمیه وآخری برنسنه یه امین قلندقده خیانت ایده یعنی کندویه
برنسنه امانت اولندقده اوشیده خلاف شرع تصرف ایده دیو ترجمه اولنمشدر (صاحب
المستطرف وفاشیم نفوس شریفه واخلاق کریمه وخلال حمیده یعنی خصال نفیسه دن اولوب
صاحبنی عیون خلقده معظم وموقر وعامه نك حسن ظننه مظهر ایدر دیمشدر * الوعد وجه
والانجاز محاسنه * الوعد سحابة والانجاز مطر * کلمات علما وحکمادندر که مآللری تشبیه طریقیله
وعد یوزدر انجازانك محاسنی یعنی حسنی یاخود لحیه سی ووعد بولوت وانجازانك بارانی در دیمکدر
(حضرت عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه هر برشیئك رأسی یعنی اعلاسی واردر معروف یعنی
احسانك اعلاسی دخی فردا لره صالمیوب تعجیل اولنمقدر بیور دیلر (وثنای اجرای وفاده * اذا
قلت فی شیء نعم فاتمه * فان نعم دین علی الحر واجب * والا فقل لا تسترح وترح به * لئلا یقول
الناس انك کاذب * نظم اولنمشدر که مآلی برنسنه سندن طلب اولنوبده نعم دیو وعد ایلدیککده
ایفا ایله زیرا وعد حر یعنی ذی مروت اوزرینه دین واجبدر یوق اکر وعدیکی اتمام وانجاز
ایده میه جك ایسك اول امرده نعم دیمیوب لا دی یعنی یاپه مم دیوب استراحت ایده سن تا که ناس سکا
کاذبدر دیمسونلر دیمکدر (وشاعر آخر دخی * لا کلف الله نفسا غیر طاقتها * ولا تجود ید الا بما تجد * فلا
تعد عدة الا وفیت بها * واحذر خلاف مقال للذی تعد * قطعه سنی دیمشدر که مآلی الله تعالی برکیمسه یه
وسع وطاقتده اولمیان نسنه ایله تکلیف ایلمدی ودخی ید یعنی انسان موجودی نه ایسه انکله جوانمردلك
ایدر بو صورتده سنده بر وعد ایله وعد ایتمه ایلدکده انجاز ووفاسنده عهده سندن چیقه جاغك
نسنه یی وعد ایله وخلاف مقالدن حذر ایله دیمکدر (وعرب عربادن بریسی * وعد الکریم نقد
وتعجیل * ووعد اللئیم مطل وتعلیل * یعنی کریم اولان ذاتك وعدی پشین وحاضردر یعنی
خلف ایتمز واثیم اولان شخصك وعدی عین مطل یعنی تسویف وعد خلاصه و یرماهك وتعلیلدر
دیمشدر (واعرابی بلیغ آخر دخی * العذر الجمیل خیر من المطل الطویل * یعنی برشیء مطلوب ومسؤل
اولدقده اعتذار جمیل ایلمك وعد ایدوبده مدت طویله تأخیر ایتمه دن خیرلودر دیمشدر (حکایه اولندیکه
شعراء عربدن بشار اعمی خالد بن برمکی یی برقصیده ایله مدح ایدر خالد یکرمی بیك درهم عطیه وجائزه
ویرلسون دیو امر ایتمش ایسه ده اوزار نهایت بشار قائدینه یعنی یدیجیسه خالدك مرور ایده جکی
طریقه یی کوتوردیوب ووار وب خالدی بکار چرلر کن راکب اولدیغی قاترك یولارندن طوتوب
* اظلت علینا منك یوما سحابة * اضائت لنا برقا وابطا رشاشها * فلا غیمها یصحی فییئس طامع
* ولا غیثها یأتی فیروی عطاشها * قطعه سنی نظم ایتدکده خالد صباحه قالمسون دیوب دراهم
موعوده یی بشاره یتشدیروب تبشیر وعین مسرتنی تنویر ایدر رحمه الله (مآل قطعه برکون سحابه پارهٔ
احسانك یعنی وعد دراهم بزی اظلال یعنی اوزریمزه کلمش وعلامت سقوط مطر اولان برقی دخی بزه اضائه
ایتمش ایکن رشاشه سی یعنی مطری نازل اولمیوب حالا بطائت رشاشه ایله اوزریمزده ینه طورر باری اول
ابرك غیمی یعنی قرانلغی قالقسه وصاو شسه ده طامع باران مأیوس اولوب راحت بولسه یاخود مطری
نازل اولوب عطشانی قانسه یعنی یا مأیوس عطیه اولسق یاخود و یرسکده فرحیاب اولسق دیمکدر

(صالح اللحی ذم خلف وعد ده * لئن جمع الافات فالبخل شرها * وشر من البخل المواعید
والمطل * ولا خیر فی وعد اذا کان کاذبا * ولا خیر فی قول اذا لم یکن فعل * قطعه سنی نظم
ایتمشدر که مآلی اکر کافهٔ آفات بر یره طوپلنسه بخل شریدر و بخلك شری دخی وعد ایله
مطلدر یعنی وعد اولنوب صکره بالامکان اوزاده رق ایفا اولنمامسیدر کاذب اولان وعد ده
وفعل اولمیان قولده یعنی یاپمیه جغك شیئی یاپه رم دیمکده خیر یوقدر دیمکدر (حکایه اولندیکه
هذلینك ام ولد جاریه سی وفات ایلدکده منصور خلیفه خواص قرناسندن عتیق ربیعه وار
طرفدن تعزیه ایچون هذیله کیت وخلیفه سکا غایت جمیله وادیبه وظریفه برجاریه ایله
فرش وکسوهٔ فاخره وعطیه احسان ایده جك دیو تبشیر ایت دیو ارسال ایدر لکن خلیفه اونودوب
واخطار ایدن دخی بولنمدیغندن هذلی توقعده قالدیغی حالده خلیفه اوسنه هذلی برابر اوله رق
حج شریفه عازم اولور وقتا که مدینهٔ منوره یه واردقلرنده منصور خلیفه بوکیجه مدینه یی تبدیلا
طواف ایده جکم دیوب هذلی ایله طوافه وکزمکه چیقارلر ومقدما صحابیاتدن عاتکه نك منزلی
اولان خانه سمتنه کلدکلرنده هذلی یا امیر المؤمنین بو مکان شاعر بلیغ احوصك * یابیت عاتکة الذی
اتغزل * حذر العدی وبه الفؤاد موکل * مطلعنده اولان بیت عاتکه در دیو تعریف ایلدی
خلیفه بلا سؤال هذلینك بو تعریفنه جانی صقلوب جواب ویرمدی وقتا که عودت ایلدکلرنده
خلیفه هذلینك بلامناسبت بونی دیمه سنده بر مرادی اولمق کرکدر فکریله احوصك کلام مذکوریله
ابتدا ایدوب احوصك عاتکه حقنده نظم ایتدیکی قصیده محفوظی اولمغله از برندن سوزدکده
ایچنده اولان ابیاتدن * واراك تفعل ما تقول وبعضهم * مذق اللسان یقول ما لا یفعل * بیتنه
کلدکده مراد هذلی یی اکلیوب ربیع لسانیله ایلدیکی وعد مذکوری تذکر ایله فی الحال ایفا
واعتذار ایلدی جعل الله الجنة مثواه (مآل بیت ای عاتکه سنی بن سویلدیککی ایشلر یعنی وعدینی
انجاز ایدر کریمادن کوردم بعض ناس ایسه کرمی دلنده در یعنی ایشلمیه جکی فعلی سویلر
دیمکدر که مرادی سن خلق بینده کرمکله ممتازسن دیو ثنادر (ومدح انجازده بعض شعرا
شو نظم شیرین ایله شکرریز ادا اولمشدر * تعجیل جود المرء اکرومة * تنشر عنه اطیب الذکر *
والحر لا یمطل معروفه * ولا یلیق المطل فی الحر * مآلی کشی جودینی تعجیل ایتمك براکرومه
یعنی برفعل کرمدر که اطیب ذکر وکوزل ثنا اندن نشر اولور یعنی بقای ذکر بالخیره ودعایه سببدر
مردم زاده وذو مروت اولان معروف واحسانی مماطله ایتمز یعنی فرداره صالوب خلف ایتمز
ومطل دخی مرد کریمه لایق دکلدر دیمکدر (اما عهده وفا والتزام ایتدیکی فعل وقولی اجراکه
بو بابده نقل وحکایت اولنان عجایب وقایع وغرائب ودایع طرب آرای مسامعدر از جمله حلمی
قبیله سنه منسوب برمرد ایله ملوك قدیمهٔ عربدن نعمان بن منذرك ندیمی شریك بن عدی
ابن شریك قضیه لریکه خلاصه سی بودر (ذکر اولنان نعمان کوننك برینی غضبه وبرینی کرمه
تخصیص بر له برینه یوم بؤس دیکرینه یوم نعیم دیو آدقومش ایدی یوم بؤسده راست کلدیکنی
قتل ویوم نعیمده مظهر احسان ایدر مرد مذکور طائی عادت فلك مقوس اوزره سهم فاقه وفقره
هدف اولوب اولاد صغار وعیالنك نفقه لری تدارکی دردیله طشره یه آتلوب یولده سؤال ایدرك
جوارنده واقع نعمانك پای تختنه کلدی وشهره کیرر کن نعمانه راست کلوب مکر یوم بؤسی
اولمغله بیچاره طائی کندینك مقتول ودمی بغیر حق مطلول اوله جغنی جزم برله (حیا الله الملك
برطاقم آج وچپلاق اولاد خرده سال واهل وعیالم اولوب انلره تحصیل لقمه ایچون آب روییی
اراقه یعنی ناچار ارتکاب ذل سؤال ایله بو طرفه کلمشیدم بخت سیاهم بنی ملکك یولنه بو عبوس
کونده سوق ایتدی مقر اولاد وعیالم بو رایه قریبدر انلر ایسه مشرف هلاکدر قتلمده

اول نهارايله آخری بكساندر ملك حضرتلری رخصت بیورسون تدارك ایده یم شوقوت قلیلی
انلره یتشدیره یم قبیله مه واروب اهلمك لوجه الله هلاك اولملرندن كوروب كوزتمه لرینی وصیت
وتیاز ایده یم بعده كلور ونفاذ امر ملكه نفسمی تسلیم ایدرم دیدكده نعمانه رقت كلمش ایسه ده
عادت باطله سنك اوزرینه عزیمتی اولمغله فرار ایدرسه یرینه اعدام اولنمق اوزره طائیدن
كفیل استدی مارالبیان ندیم نعمان یعنی شریك ملكك یاننده بولنمغله طائی شریكه باقوب
* یاشریك بن عدی * مامن الموت انهزام * من لاطفال ضعاف * عدموا طعم الطعام * بین
جوع وانتظار * وافتقار وسقام * یا اخا كل كریم * انت من قوم كرام * یا اخا النعمان جدلی
بضمان والتزام * ولك الله بانی * راجع قبل الظلام * شعرینی انشا ایلدیكه مفهومی ای
شریك بن عدی بن قتلدن قاچم وقورقمم طعم طعامدن دوراولمش آچلق وانتظار وافتقار
دردیله بیتاب وضعیف اطفاله من واحسان ایله ای ندیم نعمان سن نسل كرامدنسن بكا ضمان
والتزام وكفالتله جود قبل باری شاهداولسونكه اخشامدن اول رجوع ایدیجیم یعنی بوكون
عودت ایدرم دیمكدر چون شریك شعر مذكوری ایشیدوب بروجه محرربن ضامنم دیمكله
نعمان قبول ایدوب طائی یه اذن ویروب اودخی منزلی طرفنه سرعت ایلدی پس برآز زمان
كچدكده نعمان شریكه اشته اول نهار كچدی طائی كلمدی دیدكده شریك اخشام اولنجه
بنم اوزریمه ملكك حكمی كچمز دیوب استمهال ایلدی وقتاكه اخشام یاقلشوب طائی كلمامكله
نعمان شریكه وقتك كلدی قتله آماده اول دیوب اودخی تهیأ اوزره ایكن دوردن برشخص
كورلمكله شریك مأمولدركه شوشخص طائی اوله كلنجیه دك رخصت بیورك اكر اودكلسه امرملك
مطاعدر دیرایكن طائی قوشه رق كلوب وصولمدن اول اخشام اولور دیو خشیت ایتمشیدم
هله قبل الغروب یتشدم دیوب میدان وفاده قائم وپایدار * وایها الملك مر بامرك * كلامیله قتله
مترقبا منتظر اولدی نعمان بو احوالی كوردكده بحرحیرته طالوب وافر تفكردنصكره باشنی
قالدیروب الله بیلوركه سزلردن اعجب نسنه كورمدم اماسن ای طائی براحده میدان وفاده
طوره جق بر و اماسن ای شریك بركریمه میان كرماده بادیٔ ذكرا وله جق سماحت واثر
براقدك حیفكه بن سزه ثالث اوله میوب اوچك ملومی اولدم باری بنده طائینك وفاسی
وشریكك كرمی نكریما یوم بؤسی ناسدن رفع وعادتمی نقض ایلیم دیدكده طائی مقام تفاخرده
* ولقد دعتنی للخلاف عشیرتی * فعددت قولهم من الاضلال * انی امرء منی الوفاء سجیة *
وفعال كل مهذب مفضال * شعرینی نظم ایدوب یعنی حضوركدن عودتمه بالتعهد كتدكدنصكره
قبیله م بنی خلافه دعوت ایله كتمه دیدیلر ایسه ده بن انلرك قولنی اضلال مقوله سندن عد
وشمار ایله دكلیوب كلدم بن بركیمسه یمكه بنده وفاخویدر ترك ایده مم مكارم اخلاقی اولانك هر
برفعلی فضیلتدر دیدی بعده نعمان ای طائی شوعهدیكه وفایه تلف نفسدن عبارت ایكن
باعث جسارتك ندر دیدكده طائی وفامه بادی دیندر زیرا وفاسی اولمیان كیمسه نك دینی اولماز
دیدی نعمان طائینك مروت ودرایت ودیانتنه وسبب رفع عادت باطله سی اولدیغنه محظوظ
اولوب احسان تام ایله مكرما وممنونا اهلنه اعاده ایلدی (غرائب وفادن بری دخی اشبو حكایه
دركه مأمون خلیفه نك مصر والیسی ایلدیكی عبدالله بن طاهر حقنده ایدی اقربای مأموندن
بعضیلری مأمونه والیٔ مشارالیهك آل علی یه رضی الله تعالی عنهم باباسی طاهر كبی نهانی میلی
وارددیو سعایت ایدرلر مأمون دخی حزم ودرایت اربابندن اولمغله بندكانندن
هرفنده ماهر وبالبحث الزام خصمه قادر نطوق ودرایتكار بربنده ودعاجیسنه نهانی بورادن
براحد طویمدن غربا وزهاد صورتنه كیروب طوغری مصره كیت واصولله بالتدریج صغار

وكبار یله اختلاط ایت واچه قوتی وضرب نطق ایله كرمیت حاصل ایدوب اهل بیت كرامدن
قاسم بن محمدك بیعتنه استماله ایدرك مصر والیسی عبداللهك قرناسنه چاره رق داخل مجلس اولمغه
غیرت برله انتسابه یول بول وبعد الدخول صره سنی كوزه دوب مشارالیهك بیعتنه دعوت ایله
وضمیرینی اكله ونه استماع ایدرایسك كل بكا سراپا خبرویردیو ارسال ایدر وقتاكه مأمور
مومی الیه مصره واروب تعلیم خلیفه اوزره حركت ونظما ونثرا ستایش ومدحیه لر عرض
ایده رك حضور والی یه دخوله یول بولوب وچاتوب انجرار كلامله قضیهٔ بیعت قاسمی بسط
مقدماتله آچوب استضمار ایتدكده والیٔ مشارالیه رحمة الله تعالی رحمة واسعة علیه مأمورمتنكر
مومی الیهه ای مرد هشیار وای عارف درایتكار اكركوش انصاف ایله دكلرو بنی معذور
طوترایسك بو بابده سكابرازكلمات ایراد ایده یم دیمجك بیورك دیدكده ناس اوزرینه احسانی
كوردیكی ذاته شكر ایتمك واجب دكلمیدر دیدی مومی الیه های های دیو تسلیم ایلینجه جناب
عبد الله بن طاهر اشته كوزكله كوردیكك اوزره شو رجلك یعنی مأمون خلیفه نك سایه سنده دیار
مغربه قدر حكمم ویوررلدم ایشلر وامر ونهیم نافذ والحاصل یمین ویسارم نعمت دولتله
طولو دیو ثروت وسامان خلیفهٔ مشارالیهك محضا بكا عنایتی ایكن اوزریمه واجب اولان
شكرانك یرینه بنی نعمتنی انكار وكفرانه سوق ودعوت ایدوب بكا وفایی تركله غدر ایت دیرسن
والله كه اكربكا عیانا جنتی كوستروب ایچنه قویه جق اولسك دخی بن ولی نعمتمه غدرایله
نكث یعنی نقض بیعت وترك وفا ایتمم دیو جواب ویردكده مومی الیه سكوته واردی بعده والیٔ
مشارالیه ای زاهد * والله ماخاف الاعلی نفسك فارحل من هذا البیت * یعنی ارتق بورالرده
طورمه والاسنی تلف ایدرم دیو طرد ایلدی مومی الیه دخی بغداده عودت وماجرایی خلیفه یه
حكایت ایتدكده عبداللهی اضعاف احسان والتفاتنه مظهر ایلدی (قلت) عبدالله مشارالیه
مأمون خلیفه نك امراسندن اولوب كندو واولاد واحفادی مدت مدیده خراسان اولكاسنده
دولت عباسیه طرفندن والی اولمش اولان ذوالیمینین ایله ملقب بلیغ كامل ومنشیٔ فاضل طاهر
ابن حسینك نجلی وباباسی كبی بركامل ذاتدر خراسانده والی نافذ الامر ایكن ایكیوز یكرمی
طقوزده فوت اولدی اول اولكاده ابنیهٔ خیراتی واردر رحمهم الله تعالی (محاسن شیم ومكارم
اخلاق اهل كرمدن معدود ایفای عهد امرنده ابو الفتح المنطقیدن ناقلا حمزة بن الحسین
الفقیه تاریخنده ذكر ایتدیكی اشبو قضیه استماعه شایاندر ناقل حكایه دیركه مصرده والی
اولان كافور حبشی اخشیدینك بركون مجلسنده جلساسیله بولنمش ایدم طعام كلوب اكل
اولندقدنصكره كافور اویقویه یاتدی بزلر دخی دیكر اوطه یه واروب صحبت ایتمكده ایكن
كافور اویانوب بزلری چاغردی وارد یغمزده شمدی بری فلان چارسویه كتسون وآنده برپیر
منجم اعور وار آنی صورسونلر وخبرینی بكا كتورسونلر دیوب بریمزی ارسال ایلدی واروب
سؤال ایلدیكنده پیرمرقوم مكر وفات ایدوب بری بكر ودیكری ذات زوج فقیره ومحتاجه ایكی
قزینی ترك ایتمش خبرینی كتوردكده كافور مسرور اولوب وتعجب كنان وافر كولوب قزلره
برخانه اشترا واموال وعقار وكسوه اعطا وبكری اره ویروب مستغرق احسان اوفی
ایلدیكندنصكره بونلر بكا متعلقدر امورلرینه رعایت اولنسون دیو اعتبارینی اظهار ایلدی خبر
مذكور كندی یه واصل اولدقده تعجبا وسرورا ضحك ایتمشیدی بزلره سبب تعجبمی سزه
نقل ایلیم دیوب شو وجهله بیان ایلدیكه بن صباوت حالمده مصرده ابن عباس نام بركاتبك
عبد مشتراسی ایدم بركون بوقزارك باباری منجم مرقومك دكانی اوكندن كچر ایدم واثواب
كهنه ایچره وحالت رثه اوزره اولدیغم حالده كاردكانده طوروب حساب وكتابنه نظر ایدردم

او دخی بکا باقوب وکاغده براز بازوب کل دیو بنی چاغردی وسن برجلیل القدر ذاته قول اولوب
انك سایه سنده رتبهٔ رفیعه یه وخیر کثیره نائل اولورسن دیوب بندن اقچه استدی و بنده مالك
اولدیغم انجق ایکی درهمی و بردم اوزریمه آتوب بن سنی بشارت عظیمه ایله تبشیر ایدرم سن ایسه
بکا ایکی درهم و یررسون لکن قدرتك بو قدر بیلورم کل سنی دخی زیاده مسرور ایده یم الله
بیلور که سن بو بلده وسائر بلاده متصرف اولورسن اوزمان بنی کثرت شغلله اونوتمیه جغکه
تعهد ایله دیدکده بندخی تعهد ایتمشیدم بعده سوق قدرله تبشیری کبی بو رتبهٔ عالیه یه واصل
اولوب لکن تعهد مذکور کلیا خاطرمدن چیقمشیدی وقتا که بر وجه محرر بعد الطعام یاتدیغمده
منجم مرقوم رؤیاده یانمه کلوب قنی عهده وفا واتمام وعد غدر ایتمه سنده معدور اولورسن دیو
مؤاخذه ایتمکله دهشتله او یاندم ووعدیمی کندی معدوم ایسه ده بحمده تعالی قرزای حقنده
اجرا ایتدم دیمشدر (قلت) اشبو کافور اخشیدی فاطمیون دولتی طرفندن بروجه محرر مصرده
والی اولوب اوچیوز اللی سکز حدودنده فوت اولان عبد حبشی عتیقدر ایکن ترجمهٔ معلومه ده
مسطر فده اولمیان عنوان معظم ایله معنون قلندیغنك اوزرینه حکایهٔ مذکوره ده سبب تعجب
وسرورینی بیانده کافورك * اعلموا انی مررت یوما بوالدهما المنجم و انا فی ملك ابن
عباس الکاتب و انا بحالة رثة فوقفت علیه فنظر الی الخ * قولنی ملك مومی الیه حال فقر
ونکبتمده ابن عباسك خلافتلری اواننده منجم مرقومه مرور ایدر ایکن بکا نظر والتفات ایدوب
الخ دیو ترجمه اولنمشدر (و وفاده ضرب مثل اولوب رونق ده وجوه اوراق و زبان زد ثقات آفاق
اولان حکایه لردن بری دخی بودر که زمان جاهلیتده اولان ملوك عربدن شاعر مشهور
امرء القیسك خصمی ظهور وغلبه ایتمکله قیصردن استعانه و استنصار طلبیله اولکاسنه
عزیمت ایلدیکی هنکامده ذی قیمت وکران زره وسیف وسائر سلاحلرینی میان عربدن صاحب
منعه و قدرت وشاعر سموٴل بن وادیا نام خاندانه امانت براقشیدی وقتا که امرء القیس قیصر
اولکاسنده اولدکده ملك عرب بولنان سموٴلدن اشیاء امرء القیسی طلب ایلدی سموٴل بن انلری
مستحقنه یعنی امرء القیسك وارثنه ویریرم دیو امتناع وینه تأکیدا طلب ایتدکده غدر ذمت
وخیانت امانت و اوزریمه واجب وفایی ترك ایتمم دیو جواب ویردکده ملك عرب عسکرینی
آلوب سموٴلی قصد وکلوب قلعه سنی محاصره ایلدی و دخوله قدرتیاب اوله مدی بو خلالده
سموٴلك اوغلی خارج قلعه ده بولنمغله ملك اسیر ایدوب قلعه نك اطرافنده ای سموٴل اموالی
ویرمز ایسك اشته اوغلك اسیریمزدر قتل و اعدام ایده رز قنغیسنی اختیار ایدر ایسك ایله دیو ندا
ایدرك کزدردکلرنده سموٴل بن وفایی ابطال ایتمم وفانك بولنه او غلم فدادر دیدی اول غدار
دخی سموٴلك کوزی اوکنده بیچاره اوغلنی قتل ظلمی ایدوب وچکلوب کندی وسموٴل دخی
محافظهٔ وفا ایچون جکر پاره سنك قتلنه تحمل ایتدی و ورثهٔ امرء القیس کلدکلرنده اموالی
انلره ویردی اشته سموٴلك حیات ولدندن زیاده کندی یه احب اوله رق اجرا ایلدیکی وفادارلغی
باب وفاده ضرب مثل اولوب هربار که اهل وفا بین الانام یاد واخلاق کریمه اصحابی تعداد
اولنسه سموٴل باشه چکر وفی الحقیقه نیجه سر دفتر وفاداران اولمسونکه حاصل عمرینی بو یولده
فدا ایتمش ومحبوبی اولان وفا کارلق راهنده رتبهٔ فنایی بولمشدر (قلت) یعنی اسعد فقیر درکه
سالف الذکر امرء القیس ایله ملقب سلیمان بن حجر ملوك کنده نك بشنجیسیدرکه قبیل طلوع
نور نبوتده ملك ایدی باباسی حجری تلف ایدن اسد قبیله سندن اخذ ثاره عزیمتله بکر وتغلب
قبائلنی باشنه جمعله بنی اسد اوزرینه هجوم ایدوب قاچردی و بو اثناده کنانه قبیله سنی علی غفله
اوروب لکن کنانه اولدقلری ظاهرا ولدقده متبوع کنانه اولان ملك غسانینك

مؤاخذه سندن خوفله امرء القیسك باشنده اولان قبائل طاغلدقده امرء القیس استمداد
رجاسیله قیصره دخیل دوشدی اودخی امداده تعهد ایدوب یاننه عسکر تعیین
ایدوب اودخی اولکاسنه وقتال اعداسنه کیدرکن بنی اسد قیصر طرفنه بر رجل
کوندروب سعایت ونفاقله امرء القیسدن صوغوتمغله وراسندن برقات صورت اکرامده
اثواب مسمومه ایله مباشر کوندروب مباشر انقره ده امرء القیسه ملاقی اولوب حامدن چیقدیغنده
الباس ایتمکله متأثرا فوت اولدی وانقره جوارنده اولان جبله کومدیلر فقیر ایرانه سفارتله کیدرکن
اول طرفدن کلدکده جبل مذکوری کورمشیدم واورادہ مشهوردر امرء القیس اغنده قولیله
استشهاد اولنان شعرای عربدندر باباسی شعره ورزشیچون ملوك مدح ایتمز بلکه مدح اولنور دیو
کندی یی طرد واعتباردن اسقاط ایتمشیدی امرء القیسك کریمه سی عهد نبوته یتشوب شرف
اسلامله مشرفه اولمشدر انتهی (باب وفاده بو حکایت دخی عنوان تواریخ ودفاتر واستحسانکردهٔ
عیون اهل بصائر وز بانزد اصاغر واکابر ومتداول السنهٔ اوائل واواخردر یعنی مأمون بن هرون
الرشید خلیفه نك خادم مقربی روایت ایدر که بر کیجه نك ثلث اولی صولرنده خلیفهٔ مشار الیه
بنی چاغردوب مسموعم اولدیکه برمکیلرك تخریب اولنان سرایلری عرصه سنه کیجه لری برمسن
کیمسه کیدوب وانشاد شعر ومرثیه وندبه و بکا ایدوب ینه خانه سنه عودت ایدر ایمش شمدی
خواص خدمه سندن محمد بن علی ایله دینار نام خادمی یانکه آل وعرصهٔ مذکوره یه کیزلیجه
کیروب دیو اراره استتار ایدیکز او یله برمسن کلوب بکا ومرثیه انشاد ایدر سه طوتوب کتورك
دیو فرمان ایلدی بندخی مرقوملری آلوب عرصهٔ مذکوره یه واروب بر پرده کیزلنوب پیره
منتظر اولدق برده کوردك که بر غلام بر سجاده وحدیدن بر مصنع صندالی کتوروب ویرانه یه فرش
ووضع ایلدی وعقبنجه مهابتلو وسیم و یاقشقلو بر مسن ذات کلوب صندالی یه اوطوردی
و بکا وندبه ایله برچوق مرثیه انشاد ایلدی ازجمله * ولما رأیت السیف جلل جعفرا * ونادی
منادللخلیفة فی یحیی * بکیت علی الدنیا وزاد تأسفی * علیهم وقلت الآن لا تنفع الدنیا * قطعه سنی
اوقودیکه مآلی وقتا که سیفك جعفری احاطه ایلدیکنی کوردیکم ویحیانك قتلی خبری خلیفه یه
اخبار اولندیغی وقتده دنیا اوزرینه تأسف و بکا ایدوب بعد از ین دنیا کیمسه یه نفع ویرمز دیدم دیمکدر
(ناقل دیر که وقتا که پیر فارغ اولوب عودت اوزره ایکن اوزرینه واروب طوتدق وامیر المؤمنین سنی
استیور اجابت ایله دیدك پیر فزع شدید ایله فزعه باشلیوب بوندنصکره حیاتمدن نا امیدم رجا ونیاز
ایدرمکه براز مساعده ایدك بر وصیت نامه یازه یم دیدی وکلوب کن بردکان آچدیروب وقلم وکاغد تدارك
ایدوب وصیتنامه سنی یازدی وغلامنه ویروب خانه سنه ارسال ایلدی وقتا که کتوردیکمزده
خلیفه زنبر ایدوب یعنی کوکره مش ارسلان کبی حایقروب ای پیر سن کیمسن برامکه نك ویرانه لرنده
ایشلدیکك ایشك موجبی ندر دیدکده اول پیر روشن ضمیر برامکه کرما سنك بنده نعم حاضره سی
وار در رخصت دولتکز اولور ایسه انلرله اولان حالمی بیان ایده یم دیدی خلیفه رخصت
بیوردقده ای امیر المؤمنین بنم نامم منذر بن المغیره درکه طوائف ملوك قدیمهٔ عربدن بر ملك ذیشانك
نسلندنم دنیا حالی بو یا انسانه اوله کلدیکی کبی نعمتم یعنی مدار معاشم ضایع ومستغرق دیون
اولوب حیرتده قالدم ایدی متعلقاتم ایله مشورت ایلدیکمده برامکه قپوسنه التجایی رأی ایتدیلر
صبی وصبیه وسائر اوتوز قدر عاجزات نسوات وطمز اولان شامدن رحلت ایله دوشه قالقه
بغداده کلدك و بر مسجد خطیره سنه صوقولدق ایدی خلق یاننه جقدیغمده کیمك اوزره ساتر
العیب بر مستعملجه ردام وار ایدی انی کیوب وچوجوغی چولغی آچ اولدقلری حالده براغوب
خانهٔ برامکه یی صورمق اوزره بغداد زقاقلرینی غریبانه طولاشورکن بولم بر مسجده اوغرادیکه

اندن احسن لباس تلبسیله تزین ایتمش یوزقدر معتبر ذوات بر محله عزیمت اوزره اوطورمشلر و باب
مسجدی ایکی خادم بکلر ایدی بلا دعوت بر یره کیرمکه آلشمادیغمدن تردد ایله مسجده کیروب
اوجمعیته بنده قارشدم ووجودمدن عرق حجاب سیلانه باشلدی ناکاه ایچرو یه بر خادم کیروب
یورك دیو موسی الیهمی قالدردی بنده هزار حجاب ایله ذیللرنده اوله رق انلره اتباع ایله کتدم
یحیی بن خالد مرحومك دولتخانه سنه داخل اولدق مشار الیه یحیی بر باغچهٔ جنت مثالك
وسطنده کائن قصر معلاده بر یاننه اون نفر اولادینی و بر یاننه بر جوان نجابت آثاری المش
صدرده اوطوررردی تعظیمانه سلامله حضورینه داخل اولدق هر بریمزی یکان یکان التفاتله
اقعاد ایلدی قصر مذکورده کندی واولاد و اول جوانله بزیوز اون ایکی کیمسه ایدك برده بللرنده
تقریبا یوزر مثقال التون قوشاقلی مزین وهر بررلرینك اللرنده التون بخوردان یوز اون ایکی نفر خادم
کلوب بخوردانلری اوکلریمزه نهاده ایدوب ایچلرینه برر آوج عود وعنبر قویوب چکلدکلرینه متعاقب
یحیی حضارك مقدملری اولان قاضیٔ بغداده کریمهم عایشه یی جوان مذکوره اشارت ایله
اشبو ابن عمه عقد مصممدر دیدکده جناب قاضی خطبهٔ بلیغه یه آغاز و بر نهج شرعی عقد ایله
جماعت حاضره یی اشهاد وتسجیل ایلدکدنصکره خدمه ایچرو کیروب هر بریمزك اوزرلرینه
کوبك کوبك وشمامه شمامه مسك وعنبر صاچدیلر والله که یا امیر المؤمنین یکم واتکم مسك وعنبرله
طولدی بعده اللرنده ایچلری لبالب التون طولو برر التون صینی یعنی تبسیلر له یوز اون بر خادم
ایچرو کیروب هر بریمزك اوکنه برر صینی قویوب چکلدیلر حضار التونلری جیبلرینه وتبسیلری
قولتقلرینه یرلشدیروب برر برر وداع ودعا ایله چکلوب کتدیلر لکن بن کمال حجابمدن حیرتده
قالمامله التون وصینی یه یاپشه میوب اوکومده قودقلری کبی قالدی ایدی خادمك بریسی اشارت
ایتمکله بنده دست رعشه دارمله التونلری کمه وضع وتبسی یی الیمه آلوب قالقدم وآباجویروب
المدن آلورلرمی فکریله ارقه مه باقه رق قصردن جقدم و بنم بو اضطرابمی یحیی کورر ایمش
قپویه یاقلشدیغم خلالده سکرده رك برخادم کلوب بنی چوردی وحضور یحیایه کتوروب بنی
کوردکده تبسی والتونلری آت واطوردیو امر ایلدی بنده انلری آتوب اوطوره دوشدم و بکا سن
کیمسن دیو سؤال ایلدیکمده قصه می سراپا نقل ایلدیکمده خادمك برینه اوغلم موسایی چاغرك
دیدی کلدکده اوغلجغم بو رجل غریب الدیاردر بونی آل نعمتك ایله حفظ ایله سکا مسافرو یردم
دیدی اولدخی علی الرأس دیوب والمدن طوتوب بنی دائره سنه کتوردی برکون برکیجه الذعبش
وانم سرور اوزره اقامت ایلدم بعده موسی کوچك قرنداشی عباسی چاغروب ای دادر حضرت
وزیر یعنی پدریمز شوکشی یه عطف اولنمق اوزره امر ایلدی بنم دار الخلافه ده مأموریتم
اولدیغندن لایقیله اکرام ایتمکده بلکه قصور ایدرم سن دائره که آل واکرام ایله دیوب اکا اصمارلدی
اودخی آلوب کتوردی واکرام ایدوب ایرتسی کون قرنداشی احمده او دخی برکون صکره دیکر
قرنداشنه الحاصل اون برادرلر برلرینه حواله ایله هر بررلرینك دائره لرنده اون کون مستغرق
اکرام اولدم لکن اولاد وعیالم ایا صاغمیدر یاخود آجلقدن عدم آباده می کتمشلردر آکاه
اولمدیغمدن محزون ایدم دیوب * اهکیم ایلسه مده سیر بهشت * برنهانی عذاب واردلده
* مضمونه مظهر دوشدیکنی بیلدردی وقتا که اون برنجی کونی یاننه براز خدمه ایله بر معتبر خادم
کلوب قالقك واولاد وعیالکزی بالسلامه کورك دیدکلرنده حیف التون صینی مع ما فیه من
الدنانیر المدن کتدی بو حالده اهل بیتمی نیجه کوره یم فکریله بالاسترجاع یعنی انا لله وانا الیه
راجعون تلاوتیله قالقدم و بنی برخانه یه کتوردی بری بری ایچنده اوچ دائره یی کچدك دردنجی
دائره یه داخل اولدیغمده خادم مذکور وزیر کبیر یحیی حضرتلری بوخانه یی وایکی عدد معمور

قریه لری و بو بیك کره بیك دراهم ایله اون بیك التونی سزه تملیك ایلدی و بنی اقتضا ایدن هر بر
حوایجکزی کورمك اوزره خدمتکزه مأمور قیلدی دیوب نقود مذکوره یی وقریه لرك ملکنامه لرینی
وعقد نکاحده ویریلوب بنه براقدردقلری صینی والتون ومسك وعنبرلری تسلیم ایدوب یورك
ایچروده اولاد وعیالکزی کورك دیدی ایچرو کیردیکمده کوردمکه صبیان وعیالم زروزیوره
مستغرق اولمشلر وحریر ودیبادن اثوابلر کیمشلر اوزرلری مسك وعنبر رایحه سیله تعطیر بخش
اوله رق بنی قارشولدیلر اشته یا امیر المؤمنین اون اوچ سنه علی التوالی نعمت فراوانمله برامکه
خانه لرنده تعیش ایتدم و بنی بو رجل برامکه دنمیدر یوقسه غریب الدیارمی بر کیمسه بیله مزدی
واول خانه دانه عادت دهر اوزره جنتمکان پدریکزك امیر المؤمنین هرون رشید قبلندن تقدیر
ممتنع التغییر اقتضا سیله بلیه نازله اولدقدنصکره مستوفیٔ دولتکز عمرو بن مسعده بکا تملیك
اولنان قریتین مذکورتینی رفعدن باشقه مقدورم اولمیان مبالغ کثیره یی بندن طلب ایدر بنده
دهرك بکا تحمیل ایلدیکی اشبو بلیه دردندن مستغرق احسانلری اولدیغم خاندانك آخرلمده
نهانی عرصهٔ خالیه لرینه واروب احسانلرینه وفاء افعال کریمه لرینی یاد ایله روحلرینه فاتحه خوان
اولوردم بو صوچمدر دیدکده مأمون حضرتلری تیز شمدی بکا دفترداری کتورك دیو نصف
لیلده احضار ایدوب ای عمرو بو رجلی بیلورمیسن دیو بنی کوستروب اودخی اوت بیلورم برامکه
متعلقاتندندر دیدی بعده مأمون قریه لریچون بوکا نقدر مبلغ الزام اولندی دیو صوردقده
بکوتی خبر و یرنجه یا عمرو اول مبلغ ایله وینه لازم کلان مال بوندن آلنمسون قریه لری
کندینه ونسلا بعد نسل اولادینه بخش ایلدم معافی اولسون دیدی راوی خادم موسی الیه دیرکه
مأمونك بو لطفله معامله سنی کوردیکی کبی پیرمرد قوم بکای شدید ایله بکایه باشلدی خلیفه بو ای
رجل نه اغلیورسن اشته سکا عفو ایله احسان ایتدك دیدکده پیر یا امیر المؤمنین نیچون اغلمیه مکه
بو احسان دخی حسن صنایع و برکت برامکه دندر زیرا بن عرصه لرینه کیروب بکاوندبه ایلمسم ایدی
ذات خلافتمآبکزه بنی کیم خبر و یرردی و بو بنده کز حضور خلیفه یه داخل اوله بیلورمیدم دیدی
قرنای مأموندن ابراهیم بن میمون نقل ایتمشکه پیرك بو اعتذارینی مأمون استماع ایتدکده کوردمکه
مأمونك کوزندن یاش تقاطر ایدوب وآثار حزن کندنده ظاهر اولوب * لعمری هذا من صنایع
البرامکة فعلیهم فابك وایاهم فاشکر ولهم فاوف ولاحسانهم فاذکر * یعنی ای پیر عمریمه قسم
ایدرمکه بنم سکا بو التفاتم فی الحقیقه برامکه احساندن معدود در همان انلره اغله انجق انلره
شکر ومجردانلره وفا ایله والبته انلرك احسانی ذکر ایله دیدی دیمشدر رحمهم الله تعالی رحمة واسعة
(قلت) اشته عهده وفا واحسانی کوریلان ذواتی خیر ایله یاد وانسانیتی اجرا ایله کفران نعم
اوزره اولمیانلر هر حالده سلامتده اوله جقلرینه بو حکایه دلیلدر (علمای حکم شناسان بر کیمسه نك
وفاسنی ودوام عهدینی بیلمك استرایسك انك اوطاننه تحسر واخوانه تشوق وکچمشلرینه حزن
و بکاسنه نظر ایله دیمشلردر (بیت) سقا الله اطلال الوفاء بکفه * فقد درست اعلامه ومنازله *
مألی وفانك یعنی اهل وفانك آثار وخرابه زارلرینی الله تعالی دست قدرتیله احیا وروحلرینه
رحمت ایلسون که انلرك اعلام ومنازلی یعنی سرای ونشانلری حالا قالمدی دیمکدرکه زمانه ده
وفا واربابی قالمدی مضموننده تحسرا نظم اولنمشدر (و بعض شعرا * اشددیدیك بمن بلوت
وفاءه * ان الوفاء من الرجال عزیز * یعنی بو بابده کوزل دیمشدرکه معناسی وفا وصداقتنی تجربه
ایلدیکك کیمسه یه اللریکی قویجه شد ایدوب بغله یعنی ایکی الکله صارل زیرا رجالده یعنی
نامده وفا نادردر دیمکدر (بودخی عهده وفامناقبندندر یعنی مالك بن عمارة اللخمی نقل ایلدیکه
موسم حجده امارتندن اول عبد الملك بن مروان اموی وقبیصة بن ذویب وعروة بن زبیر ظل کعبهٔ

مكرمه ده اوطوروب كاه فقه شريف وكاه علوم سائره وكاه اشعار وامثال عربدن مباحثه ايدردك
لكن عبدالملك بن مروانك فنون علميه اتساع معرفت وحسن استماع وحلاوت تلفظنى براحدك
عندنده بوله مديغمدن آيريله ميوب بركيجه يانده بيتوتت ايدوب والله اى عبدالملك بن سنك مجلسكده
مشاهده ايلديكم تصرفات علميدك وحسن محادثه لك وجلبسكه اكرام وتوجهك سببيله مسرور
اولدم ديو تشكر ايلديكمده عبد الملك اى مالك عمرك مساعد اولورسه قريب العهدده مطمح
عيون وناسك مطاعى اوله جغمى كوررسن اوزمان بكا كل ودستكى نعمتله طولدر ديو بكا وعد
كرم ايلدى و بعد الحج هر بريمز وطنلريمزه عودت ايلدك براز ايام مرورندنصكره وقتاكه شامده
عبد الملكه بيعت اولندقده فى الحال بابنه عزيمت ايلدم وشامه داخل اولديغم يوم جمعه يه
راست كلمكله طوغرى خامعه واردم اول عهدلرك اقتضا سنجه خلفا وملوك اسلام بالذات
خطبه يه چقدقلرندن عبدالملكى منبرده ناسه خطابت ايدر بولدم بنى كوردى لكن هيچ نظر
والتفات ايتمدى بنده عجبا بنى بلمديمى ياخود بيلديده مكابره مى ايلدى فكرينه واردم نمازى
ادادنصكره قرب جامعده اولان دارالاماره يه كتدى بن اردندن باقه قالوب اوطورركن برخادم
كلوب مالك بن عماره نره ده در ديو ندا ايلدى قالقوب يانته واردم المدن طوتوب حضورينه
كوتوردى بنى كورديكى كبى التفاتا بكا طوغرى النى اوزادوب سن بنى بربرده كوردك كه اول محلك
اقتضاسى كورديككدن زياده معامله يه متحمل دكلدر اشته شمدى مرحبا واهلا حالك نيجه در
بندن مفارقت ايده لى نه يابدك ديه رك التفات وسكاسو يلديكم سوزى يعنى وعدى تذكر ايدرمبسن
ديوب ايفاى وعده اتيان امارات ايلد كده هاى هاى ذكر وفكرده اولوب ظهور اقبالكزه
مترقب ايدم ديدم بعده * والله ماهو بميراث ادعيناه ولا اثر رويناه ولكنى اخبرك منى بخصال سمت
لها نفسى الى المواضع الذى ترى ما خنت قط ولا شمت بمصيبة عدو قط ولا اعرضت عن محدث
حتى ينتهى ولا قصدت كبيرة من محارم الله متلذذا بها فكنت اؤمل بهذه ان يرفع الله منزلتى
وقد فعل * يعنى يمين ايدرمكه نائل اولديغم بو دولت ميراث دكلدركه ادعا ايده لم وكسبله حاصل
اولور اثر وعلم دكلدركه تعلم ايدوب وحفظمزه آلوب روايت ايده لم ولكن سكا خبر ويره يم كه بنم
متصف اولديغم بو خصلت وخوى ذاتمى كورديكك موضعه مالك ايدوب يعنى مقام امارتده
عالى قيلدى خصال مذكوره نك برى اصلا براحده خيانت وديكرى قطعا مصيبت اعدايه
مسرت ايتمدم وبرى دخى بركيمسه سوزه باشلدقده كسنجيه دك اندن اعراض ايتميوب دكله دم
وبرى دخى كبائردن برينه متلذذ اولديغم حالده قصد ايتمدم اشبو خصال سبب عاديسيله حق
تعالى منزله مى مرتفع ييوره جغنى مأمول ايدرايدم اشته عنايت ايلدى ديوب بعده خادمه اى غلام
مالكى دائره مزده براعلى اوطه يه كتور راحت ايتسون ديو رخصت ويردكده غلام مرقوم يدمدن
اخذ ايدوب بساط نفيسه ايله مفروشه براوطه يه كتوردى احسن حال وانعم بالده اوله رق وصباح
واخشام طعامنى برابر ايده رك يكرمى كون قدر مظهر مجالسه وعناياتى اولدم يكرمى برنجى كون صباح
طعامندنصكره مجلسلرندن قالقاجق اولديغمده عجله ايتمه ديوب اقعاد برله اى مالك شوايكى
امرك برندن قنغيسنى ديلرايسك اختيار ايله كه برى استر ايسك معزز وملتفت اوله رق دائره مزده
اقامت ايله موانست اوزره اوله لم ديكرى ديلرايسك ينه وطنكه عودت ورجعت ايله ولك الكرامه
ديو تخيير ايدنجه بن دخى اى امير المؤمنين اهل وعيال واولادمدن جناب عنايت نصابكزى
زيارت و بعده عود ورجعت ايده رم ديه رك مفارقت ايلدم ايدى الان قدومه منتظرلردر امير المؤمنين
امر ييوررلر ايسه اولاد وعيالك رؤيتنى اختيار ايده رم ديديكمده يوق اولاد واهل وعيالكه رجوع
سكا لازمدر بعد ازين زيارتمزده مختارسن سكا يكرمى بيك التون ومتعدد كسوه نفيسه

واسب ويرلمسنى امر ايتدك وعد سابقمز اوزره دستكى نعمتله طولدرمغه موفق اولدق وعدينى
ايفا ايتميانده خير يوقدر استرايسك وداع ايدوب بالصحة والسلامة عازم اول ييوروب بو يله جه
كرم ييورديلرديمشدر (قلت) عبدالملكك ذكر اولنان * ماخنت قط * فقره وكلامى يرينه بعض
نسخه ده * مالاحيت ذاود قط * و بعض نسخه ده * ماخنت ذاود قط * واقع اولمشدر ملاحظه
منازعه معناسنه دركه مآلى محبت صاحبى ايله يعنى دوستمله نزاع ايتمدم ديمكدر لكن اختيار اولنان
نسخه نك اولى اولديغى آشكاردر انتهى (عرب خواننده لرنده مشهور ابوزكار اعمادن مروى
اولان ماجراى دخى اعجب وفادندر شويله كه هرون رشيدك مقربلرندن مسرور كبير نام خادم
ذكر ايتمشدركه خليفه ء مشار اليه خاندان برامكه يه غضب ايتدكده بنى دخى جعفر بن يحياى
برمكينك قتلنه مأمور ايتمشيدى سراينه واردیغمده مرقوم ابوزكار اخص منتسبانندن اولمغله
مجلسنده اولوب * فلا تحزن فكل فتى سيأتى * عليه الموت يطرق او ينادى * بيتيله تغنى
ايدرايدى (مآل بيت) يارك فقداننه واولومه حزن ايتمه وحزنك فائده سى يوقدر زيرا هر بكدك
اوزرينه البته موت ياقپوسن چلار ياندا ايدر ديمكدر ناقل خادم مذكور ديديكه جعفرك يانته كيروب
بو بيتى استماع ايتدكده والله بنده بونك ايچون كلدم ديوب جعفرك الندن طوتوب وچوكردوب
بوينى اوردیغمده ابوزكار بكا * ناشدتك الله الا الحقتنى به * يعنى الله ايچون سندن نيازايدرمكه
بنى جعفره الحاق ايله يعنى اولدرديدى بندخى (ع) بوجان فدالغه باعث ندر ديو صور يجق * بنى
جعفرك ناس قپولرنده كسب رزق ايچون دور ايتمكدن اغناسيدر بوندنصكره نره ده سوروينه يم
بعد ازين بكا حيات لازم دكلدر ديدكده بندخى خليفه يه افاده ايده يم امر ايدر ايسه سنى
جعفره الحاق ايدرم ديوب سر جعفرى نظرگاه رشيده كتوردم و ابوزكارك كلامنى دخى عرض
ايتدم قطعا انفعال ييورميوب ابوزكار فى الحقيقه برامكه سايه سنده مستغرق انعام ايدى
وفادارلق ايتمش يانكه ال جعفرا كانه ويرمش ايسه اوكرن واول عطايايى خزينه مزدن آله رق سن كور
كوزت ييوردى ديمشدر (يحيى بن خالد برمكى يمينى تأكيد مراد ايتدكده * لا والذى جعل الوفى
اعزمايرى * در ايدى يعنى عهده وفايى ظاهرا كور يلان اشيانك اعزى قلان اللهه يمين ايده رم ديو
جناب حقى توصيف ايدردى (ابوفراس بن حمدان اهل وفا هر زمانده قليلدر ياخود قالماديلر
مضموننده * بمن يثق الانسان فيما ينوبه * ومن اين للحر الكريم صحاب * وقد صار هذا الناس
الا اقلهم * ذئابا على اجسادهن ثياب * قطعه سنى نظم ايتمشدركه مآلى انسان هدفى اولديغى تير
نوائب ومصائب روز كار سپر اولمده كيمه وثوق يعنى طيانوب التجا ايلسون ومردمزاده لرى
استصحاب ايدر نره ده در يعنى يوقدر شويله كه آزه جغى مستثنا اوله رق جمله سى اوزرلرنده انسان
اثوابى اوله رق برطاقم قورتدر همان صلارلرو يرتارلر يعنى بدلرندن شردن غيرى برنسنه صادر اولماز
ديمكدر (حكايه اولندیکه امويه دن هشامك مقربلرندن اولوب دولت امويه زوالندنصكره
كوشه كير نكبت اولان برمسن كيمسه يى منصور خليفه بركون چاغروب هشامك حروب وقتالده
رأى وتدبيرندن سؤال ايلدكده او كيمسه دخى يا امير المؤمنين هشام رحمه الله تعالى شويله ايدردى
ديو نقله باشلدقده منصور او كيمسه نك حضورنده هشامى رحمتله ياد ايتديكنه غضب ايدوب
عليه لعنة الله بهى نادان هم بساطمه بصار يعنى بنم حضورمده سن وهم بنم دشمنمه رحمت
اوقورسن ديو توبيخ ايتدكده او كيمسه افندم هشامك نعمتى بنم كردنمده برقلاده در انى انجق
غاسل جنازم چيقرر يعنى الى الموت اونوتمام ونامليرنى خيرايله ورحمتله ياد ايدرم ديجك
منصور * ارجع يا شيخ فانى اشهد انك وفى حافظ الخير * يعنى التفاتا اى روز كارديده يربكه
سلامتله رجوع ايله عهده وفاايدیجى وخيرى اونوتميجى اولديغكى جزم ايتدم ديوب عطيه ء كثيره

ویردی او کیسه دخی الله بیلور که اکر امیرالمؤمنین یعنی منصورك جلالتی وواجبهٔ طاعتی اولماسه
هشامدنصکره براحدك لباس نعمتنی کیمز یعنی بر کیسه نك احساننی الماز وسرفرو ایمز ایدم دیدکده
منصور * لله درك فلولم یکن فی قومك غیرك لکنت قدابقیت لهم مجدا مخلدا * دیدی یعنی اکر
سنك قومك ایچنده سندن غیری بولنمسه یعنی اصلا قومکده وفادار اولماسه یالکز سنك سببکله
انلره ینه سن الی الابد مجد وشرفی ابقا واسناد ایدردك دیو تحسین ایلمشدر (امویه دن سلیمان بن
عبدالملك امرای دولتلرندن یزید بن مهلب ایله برکون خارج دمشق الشامده تفرج اوزره کزرلرکن
برقبرك اوزرنده روی انوری کاکللری میانده بین السحاب آفتاب آسا شعشعه پاش حسن وجمال
اولمش آه وفریاد ایدر برزن بیمثال کوررلر ومتحیر اولورلر یزید امر سلیمانله یاامة الله اکر ذات زوج
دکل ایسك امیرالمؤمنین یعنی سلیمانه اش اولمغی استرمیسن دیو خطبه ایتدکده انلره چشم رد ایله
نکاه ایدوب * فان تسألانی عن هوای فانه * بحوماء هذا القبر یافتیان * وانی لاستحییه والترب
بیننا * کما کنت استحییه وهو یرانی * قطعه سنی نظمله اوله مز جوابنی ویردی (محصول
قطعه) اکر بنم عشق ومحبتمدن سؤال ایدرسه کزای جوانلر بنم محبتم شو قبرك اداره واحاطه
ایلدیکی ذاتده در که بن اندن بیمزده تراب اولدیغی حالده کورر ایکن حیا ایتدیکم کبی حیا ایده رم
یعنی صاحب قبر بنم سودیکم زوجم ایدی حیاتنده نه کونه نفسمی آخره عرضه حیا ایدرسم
حالا دخی حیا ایده رم یعنی کیسه یه وارمم دیمکدر علیها الرحمة (حکایه اولندیکه خلفاء
راشدیندن حضرت عثمان بن عفان رضی الله تعالی عنه شربت شهادتی نوش ایلدکلری
هنکامده دستنه ضربهٔ بغاة اصابت ایدن حلیلهٔ محترمه لری نائله بنت الفرافصة بن الاحوص
الکلبی یی شام جانبندن بر صاحب عظمت ومکنت خطبه یعنی نکاحنی مراد بر له خبر کوندردکده
مشار الیها مایعجب الرجل منی یعنی او بنم نمی بکندی دیو سؤال ایلدی سنك دندانلریکی بکندی
دیو جواب ویرلدکده دشلرینی چیقاروب طرفنه کوندردی مشار الیهانك بو وضعندن رجال
قریش بنی کلبك نسالرینی تزوج ونکاح ایتمکه رغبت ایدر اولدیلر (مرویدر که مصعب بن زبیر
حضرتلری قتلنی تیقن ایتدکده بیك کره بیك قیمتلو بر قطعه فص یاقوتی زیاد نام عبد معتق
صدا قتکارینه آل بونکله نجات بول دیو بخش ایتدکده همان آلوب افندم سندنصکره بونکله
براحد منتفع اولمسون دیوب ایکی حجر بینده دق وسحق ایلدی (قلت) مشار الیه مصعب برادرلری
عبدالله بن الزبیر رضی الله تعالی عنهم طرفلرندن منصوب بالاستقلال بصره والیسی ایدی عبدالملك
اموی عراقی طلب قصدیله اول طرفه سفر ایلدکده محاربه وقوعیله مصعبه غلبه واخذ ایلدی
مشار الیهك مرغ روحی یتمش ایکی سنهٔ هجریه سنده عالم قدسه پرواز ایتدیرن عبدالملکدر
وبرادرلری عبدالله حضرتلری دخی تفاصیلی کتب تواریخده یازلدیغی اوزره منصفین امویه دن
ایکنجی معاویه رحمه الله تعالی بیعتنك قرقنجی کونی التمش درت سالنده نفسنی شامده رضاسیله
خلع وکوشه کیر عبادتخانه اولدقده هر نه قدر شامده مروان بن عبدالحکمه بیعت ایتمش ایسه ده
مکهٔ مکرمه ده کندویه اتباع وبیعت وحجاز ویمن وعراق اهالیسی وبعض اهالی مصر وشام
اطاعت ایدوب بو وجهله طقوز سنه قدر اول اولکارده مقتدای مسلمین اولمشیکن امویه طرفندن
عسکرله سوق اولنان حجاج مشهور مکهٔ مکرمه یی محاصره وقتالدنصکره مشار الیهی صلبا
شهید ایتمشدر انتهی (وفاداران نسادن بری دخی خلافکیران امویه دن هدیة بن حشرمك
زوجه سیدر که زوجی موما الیهك امویه نك دردنجیسی مروان بن الحکم میدان قصرنده قتلنه
امر ایلدکده موما الیها کاوب بنم عندمده زوجم هدیه نك بر امانتی واردر امهال بیورك کتوروب
کندویه تسلیم ایده یم دیدکده مروان هایده جابك کتورك زیرا خلق جوغالمقده در دیوب امهال

ایلدی خاتون مرقومه طوغری چارشویه واروب بر قصابك ایکی درهم اعطاسیله ینه کتوریرم
دیو بچاغنی الوب و بر دیوار کنارینه واروب بورننی وطوداقلرینی قطع ایدوب وبچاغی ینه قصابه
رد ایله میدان سیاسته کلدی و زوجنه ای هدیه اشته باق بنی بوندنصکره بر فرد تزوجه میل
ورغبت ایدرمی دیدکده هدیه شمدی موته نفسمی توطین ایتدم ارتق قتلمه چه غم جزاك الله
من حلیلة وفیة خیرا دیو دعا ایلدی (صاحب المستطرف رحمه الله تعالی دیر که اشبو وفا بابنی
احسن نظام واثبت احکامده بر کلامله ختم ایده لمکه او کلام غدر ایله وفا وخیر ایله ضیری یعنی
ایکی شخصك حالی که بری عهدینه وفا ایله نجات بولمش ودیکری غدر ایله سقر مقر اولمشدر
قضیهٔ مذکوره شویله در که مصرده حکومت ایدنلردن احمد بن طولونك مستشار ومحرم رازی
ومقربلرینك ممتازی عبدالله بن الکریم نام ذات ذکر ایتمشدر که احمد بن طولون مقدما برچشمه
سار باشنه براغلمش بر صبی شیرخوار بولوب ونامنی احمد قویوب تربیه سیله اکتساب هنر ومعارف
ایدن جوانکه احمد یتیم دیمکله شهرتشعار اولمشیدی وقتا که احمد بن طولون مرض موتله مریض
اولوب محتضر اولدقده اوغلی ابوالجیش خمارویه احمد یتیمك استصحابنی وصیت ایتمشیدی ابن
طولون وفات ایدوب اوغلی ابوالجیش جانشینی اولدقده یتیمه سنك قدرك بنم عندمده معیدر لکن
بنم عادتم هر برامور یمی حواله ایلدیکم کساندن بکا خیانت ایتمامك اوزره عهد آلورم سنده
تعهد ایله دیدکده یتیم ایمان مؤکده ایله تعهد ایتمکله دائره سنده اولان بندکانه باش خارجا
وداخلا مقالید امور سراینی ید استقلالنه تسلیم ایله کوکب اقبالنی شعشعه پاش ایلدی اولدخی
تمام ابوالجیشك رضاسی اوزره استقامت آرای حرکت وملازم باب صداقت اولدقده ابوالجیش
کافهٔ امور محرمانهٔ دائره سنی اکا کلیا حواله ایدوب شان عظیم بولمشیدی یوما من الایام
ابوالجیش یتیمه ای احمد ماینده فلان اوطه ده اوطوردیغم محلده بر انجو سبحه یعنی تسبیح واردر
آل کل دیدی احمد واروب اوطه یه داخل اولوب کوردیکه خواننده جاریه لردن بری خدمه دن
بریله معانقه وجلوه ایتمکده ایدی احمدی کوردیکی آنده اول خادم خائن فاجر فجار جاریهٔ ملعونه
دخی اصلی واریوق خادمله دیکر معامله مز وقوعبولمادی ایدی امان بنی امیره سویلمه دیو
یلوارو ونقد سکوت اولمق زعمیله نفسنی ووصالنی عرض ایدر احمد معاذالله بنی مستغرق
احسان ایدوب بندخی خیانت ایتمامکه تعهد ایتدیکم ولی نعمتم امیرك ناموسنه نیجه خیانت
ایده یم چونکه خادمله حدی موجب بر نسنه بینلریکزده هنوز صورت بولمامش توبه وندامت
ایت من بعد بویله کریه شیده بولنمه دیو نصحله تسبیحی آلوب ابوالجیشه کتوردر وامیره
ماجرایی سویلمز وامیردن جاریه هر نه قدر تغیر حس ایتمامش ایسه ده ینه خوفله امرار وقت
ایتمکده ایکن امیر برکون کندویه جاریهٔ دیکر آلوب سائر حظایا یعنی مغنیه جاریه سیما اول جاریهٔ
خائنهٔ عاتیهٔ عاهرهٔ فاسقهٔ فاجره اوزرینه ترجیحله نظر التفات وموانستنی اکا حصر ایتدکده اول
ملعونه امیرك کندویه اولان استثقالی حال قباحت اشتمالی احمدك امیره خبر ویرمه سندن نشأت
ایتمشدر زعمیله کویا ورطهٔ مؤاخذه دن خلاص ایچون مکره سلوك بر له امیر تنهانشین ایکن
بکا ایدرك حضورینه واروب افندم سز احمد یتیمی امین صانورسکز اول ایسه بکا مراوده ایلدی
یعنی طاقلدی دیو شکایت ایلدکده غضبه کلوب فی الحال قتل احمد یتیمی قصد ایلدی لکن حاکم
عقلی معاوده یعنی غضبی ترکله عقلی باشنه کلدکده تأنی یعنی بهانهٔ آخر بولوب اویله اجرا
ایده یم زیرا بو صورتده افتضاح درکاردر دیو صبر ایلدی واعتماد ایتدیکی ضابطلردن برینی
چاغروب نهانی سکا بر بوش طبقله بوطبق امیر مسکله طولدرمغی امر ایلدی کلامیله برینی
کوندره جکم همان کوندردیکم شخصی هرکیم ایسه بلاامان قتل ایدوب وباشنی بکا کتوره سن

دیو تنبیه ایلدی بونك اوزرینه بش اون کون مرور ایلدکده امیر ندماسیله صحبت اوزره طعامده
واحمد دخی مقام خدمتده قیامده ایکن سفره ده بر بوش طبقه اشارتله احمد شو طبقی آل وفلان
ضابطه کتور بونی مسکله طولدرسون دیو امر ایلدکده احمد ایسه تنبیه امیردن غافل و پاك
طینت وصافدل اولدیغی حالده علی الرأس دیوب طبقی آلور وسرعتله کیدرکن خواص خدمهٔ
امیردن براز ذوات ساز و سوز ایله صحبت ایلدکاری مکانك اوکندن کچمکله ذوات مذکوره
اوکنه کلوب افندم برلحظه مجلسمزی تنویر ایله دیو بتمیه جلسهٔ خفیفه رجا ایدرلر احمد بن حضرت
امیرك امریله کیده یورم یعنی شو طبقی مسك طولدرمسیچون فلان ضابطه کتوره جکم عفو ایدك
دیدکجه ایچمزدن بریمز کوتور طولدر دیرز سن آرام و استراحت ایله کلدکده الوب حضور امیره
کتورر سکز سنسز کورلیه جك مصلحت دکل ایمش دیو یلواروب مجلسلرینه آلورلر و طبقی
جاریهٔ ملعونهٔ مرقومه ایله ماجراسی اولان خادم ایچلرنده بولنمغله بن کتورر طولدریرم دیو
او بلاسنی بوله جق احمددن آلوب ضابط مرقوم طرفنه شتابله کتورر واحمد یارانله طبقه مترقبا
صفاده اولور وقتا که طبقی اول جانی ضابطه کتوروب بونی بکا احمد یتیم ویردی ایچنی مسك ایله
طولدرمك امر امیر ایمش دیدکده تنبیه سابق اوزره ضابط مومی الیه همان خادم مرقومی
طوتوب و باشنی کسوب وطبقه قیوب قپاغیله ستر ایله آلور وکتورر منتظر طبق اولان احمد
یتیمه ویرر احمد دخی ایچنده نه اولدیغی بلمیه رك یعنی اچمیه رق حضور امیره کتورر امیر ابتدا
احمدك صاغ عودت ایلدیکنی و آچدیروب طبقده سر دیکری کوردکده تأمله واروب بونه
حالدر دیدکده احمد خواص بندکانك چویردکلرینی و طبقی مقتول آلوب کتوردیکنی و بوندن
زیاده یه وقوفی اولمادیغنی سویلدکده ابو الجبش بصیرت اصحابندن اولمغله ای احمد بو مقتولك
اشبو جزایه مستحق بر ماجراسنی بیلورمیسن سویله زیرا بونده بر حکمت الهیه واردر دیدکده
احمد یتیم بو خبیثك بر خیانتی وار ایدیکه بن حضور دولتکزه عرضه حجاب ایدوب خود بخود
بلاسنی بوله جغنه منتظر ایدم دیوب ماجرای تسبیحی صره سیله یاد وتعداد ایلدی ابو الجبش
بعد الاستماع احمدی آلوب ومابینه کیروب جاریهٔ ملعونهٔ مرقومه یی احضار ومواجههٔ احمدده
قصهٔ خبیثه یی استنطاق واستفسار ایلدکده احمدك خبری کبی خبر ویروب اقرار ایدیجك آل
بو ملعونه یی قتل ایت دیو احمده امر ایتدی او دخی امرینی یرینه کتوروب خلاصه خائنلر
بر وجه محرر بلالرینی واحمد یتیم دخی صدق ووفاسی برکاتیله فوق الغایه منزلهٔ رفیعه یی بولمشلردر
(صاحب مستطرف رحمة الله تعالی بو حکایه ختامنده دیرکه ای مرد بصیر تکار آثار وفایه نظر
ودقت ایله که وفادار اولان خلاصی مشکل بلایه دوچار اولسه ده آنی سلامت و معلی منزلته
ایرکورر اشته احمد یتیم که کندی کبی بشر اولان صوری افندیسنه وفای عهدی سببیله علام
الغیوب اولان باری تعالی وتقدس صدق نیتنه اطلاعله اشبو قتل شنیعدن اطفیله تخلیص
ایلدی یاخالق ورازقنك وحقیقی مولاسنك طاعتنده اولوب عهد ومیثاق عبودیتنی وفا ایدنلره
افاضهٔ الطاف واحسان وفتح ابواب رحمت ونعمت بی پایان ایله ورطهٔ دنیا وآخرتدن قورتاروب
مظهر نعیم مخلد ایتمزمی دیو بو قصه یه موعظهٔ مسلمه ایله حسن نتیجه ویرمشدر انتهی
(منقولدرکه قمریدن اوفی برنسنه یوغیمشکه ارککی تلف اولسه من بعد آخره تقرب ایدوب
جفت اولماز ومونته قدر اشی فراقنه نوحه دن خالی بولنماز ایمش والله تعالی اعلم

﴿ الباب الثامن والثلثون ﴾

اشبو اوتوز سکزنجی باب سری کتم وحفظ وصیانتده وافشاسنی ذم بیانندهدر (صاحب المستطرف
دیرکه سرك افشاسی مضرتنده حضرت یعقوب علیه السلامك نجل جلیلی یوسف علیه السلامه

ای اوغلجغم کوردیکك رؤیایی قرنداشلریکه حکایه یعنی فاش ایتمه زیرا انسانه عدواتی ظاهر اولان
شیطان اغواسیله سکا کید ایدرلر دیو ایلدیکی تنبیه ونصیحی حکایهٔ حق سبحانه وتعالی
﴿ یابنی لاتقصص رؤیاك علی اخوتك فیکیدوا لك کیدا ان الشیطان للانسان عدو مبین ﴾
بیورمشدر لکن بحکمته سبحانه یوسف علیه السلام خلیلهٔ جلیلهٔ یعقوب علیه السلام مشهدنده
افشا ایتمکله اودخی قرنداشلرینه خبر ویردکده سرکذشت یوسف علیه السلام وقوعه کلمشدر
(قلت) رؤیای مذکوره دخی حضرت یوسف علیه السلام اون ایکی یاشنده ایکن
اون بر کوکب ایله شمس وقمر کندییه سجده ایلدکلرینی عالم منامده کوروب پدرلرینه سویلدکده
بر منطوق آیت مذکوره عدم افشاسنی تنبیه ایلدی قصه سنك تفصیلی کتب تفاسیرده مرقوم
و یوسف وزلیخا مثنویلرنده منظومدر مراجعت بیوریله (وسر کتم سرده ﴿ فاوحی الی
عبده ما اوحی ﴾ نصی دخی شواهد کتاب عزیزدندر نص شریف حق جل وعلا عبد خاصنه که
پیغمبر آخر الزماندر اول امر عظیمی وحی ایلدی دیو مفسردرکه موحی به یعنی وحی اولنان نسنه
ابهام اولنمش یعنی تعظیما لشان الموحی به ایضاح اولنمیوب رب ایله عبدی بیننده سر قلنمشدر
وفائدهٔ کتم سر وعدم افشایی (استعینوا علی قضاء حوائجکم بالکتمان فان کل ذی نعمة
محسود) حدیث شریفی دخی مبیندر (قلت) اشبو حدیث شریف حکمت تحدیث جامع
صغیرده عبادة بن الصامت رضی الله تعالی عنهدن مرویا محرر اولوب لکن قضاءرنده انجاح
یعنی علی انجاح حوائجکم واقعدر یعنی ای امتم سزلر کرك جلب نفع وکرك دفع ضرر جهتلریله
اولان مصالحلرك حصولپذیر اولمسنه اعانهٔ حقه اکتفاء و قلبکزی ما سوایه تعلقدن صیانة
وقبل التمام حاسد مطلع اولوبده تعطیل ایلمامسندن حذرا کتم ایله استعانه ایدك یعنی مقصودیکزه
ظفرده آخردن کتم ایدوب حقدن استعانه ایدك زیرا هر بر نعمت صاحبی محسوددر نعمتی کرك
نفسکزه وکرك حاسده اشفاقا کتم ایدك دیو مشروحدر (محقق مناوی دیرکه بو حدیث ایله تحدیث
نعمتله امر بیننده منافات یوقدر زیرا تحدیث نعمت بعد حصول النعمه اولورکه اوزمان حسدك
تأثیری اولماز انتهی ﴿ سرك اسیرك فاذا تکلمت به صرت اسیره ﴾ کلمات علیهٔ حضرت
مرتضادندر رضی الله تعالی عنه وکرم وجهه یعنی سرك سنك اسیرکدر تفوه وافشا ایلدیکك
وقتده سرکه سن اسیر اولورسن دیمکدر محصول حکمت شمولی سرك قید کتمله تحت حکومتکده
اولوب مستریح ایکن عدم کتمده مجبا افشا ایلدیکم کس نم کبی بوش نفس اولوب آخره
سویلدیمی واغیار طویدیمی دیو سرك بو وجهله محکومی اولوب مضطرب اولور و کثیرا ما
افشا ایله ارباب حسدوشرك زنجیر مکرینه کیروب چاه بلایه دوشر دیمکدر (صاحب المستطرف
دیرکه معلوم اوله که امناء اسرار امناء اموالدن نادر واموال حفظی اسرار کتمندن ایسر واسهل
اولدیغی ظاهردر زیرا اموال خزائن مستحکمهٔ مقفله الته کیرر واسرار ایسه آلت نطق اولان
لساندن سهولتله شایع اولور ودخی اسرار حملی اموال حملندن آغر اولور زیرا انسان یوکلندیکی
آغر یوکی طاشر لکن کتم سره مقتدر اولمیوب قلبنده طوردقجه قلق واضطرابده اولوب فاش
ایتدکجه قلبی راحت ایده مزکأن عند الافشاء اوزرندن بر آغر یوك قالقمش کبی سکون خاطر
بولور انتهی (عمر بن عبد العزیز حضرتلری ﴿ القلوب اوعیة الشفاه اقفالها والالسن
مفاتیحها فلیحفظ کل انسان مفتاح سره ﴾ دیمشلردرکه مآلی قلبلر سرك وعارلری یعنی
ظرف وصندوقلری اولوب اغزلر ودوداقلر اول ظرفلرك قفل وکلیدی ودللر انختارلردر بو صورتده
همان هر بر انسان سرینك انختارینی حفظ یعنی دلنی طوتوب اسرارینی فاش ایله اسرار
جوهرلرینی تلف وضایع ایتمسون دیمکدر (وینه صاحب المستطرف عرئب امورندندرکه

امواللك خازن وحافظلری چوغالدقجه حفظنه وثوق واعتماد تکثر ایدر لکن اسرارك خازنلری
چوغالدقجه حفظ اولنمیوب ضیاعی زیاده اولور یعنی کشف سر چوق کسانه اولورسه شیوعی
همان اولور چوق کره اظهار سر صاحبنك اراقهٔ دمنه یعنی عدمنه سبب وبادی عدم نیل
مطلب اولوب لکن کتم اولندقده سطوات وخطراتدن صاحبنی امین ایدردیمشدر و * کلما کثرت
خزان الاسرارزادت ضیاعا * کلامی بومعاده سویلنمش اسکی سوزلردندر (نوشروان برکیمسه
سرینی تحصین یعنی حفظ ایدرسه آکا ایکی فائده حاصله اولور بری مطلبه ظفر دیکری سطواتدن
سلامتدر دیمشدر (کعب بن سعد الغنوی مقام فخرده شو بیتی نظم ایتمشدر * ولست بمبد
للرجال سریرتی * ولا انا عن اسرارهم لسؤل * یعنی بن برکیمسه یه سریره می یعنی سریمی
اظهار وافشا ایدیجی اولمدم وناسك اسرارندن دخی سؤال ایدیجی اولمادم یعنی تجسس اسرار
اوزره مجبول دکلم دیمکدر که بونلر معایبدندر (ناصر دولت آل عباس اولان ابومسلم خرسانی
مشهور کتم سر ایله خصمه غالب اولدیغنی بیانده * ادرکت بالحزم و الکتمان ماعجزت * عنه
ملوك بنی مروان اذ جهدوا * ما زلت اسعی علیهم فی دیارهم * والقوم فی غفلة بالشام
قد رقدوا * حتی ضربتهم بالسیف فانتبهوا * من نومة لم ینمها قبلهم احد * ومن رعی
غنما فی ارض مسبعة * ونام عنها تولی رعیها الاسد * ابیاتی نظم ایتمشدر که مآلی بن ملوك
بنی امیه نك جهد ایتمشلر ایسه ده عاجز اولدقلری غلبه یه حزم و احتیاطم واسرار وتدبیریمی
کتم سببلریله نائل وواصل اولدم حزم واحتیاطم وغلبه‌م شول صورتده که بن انلرك دیارنده
شامده قوم امویه غفلت اوزره او یقوده ایکن سعیدن خالی اولمادم نهایة الامر سیفله انلری
ضرب ایلدیکمده شول او یقودن یعنی غفلتدن او یاندیلر که کندولرندن اول براحد اول او یقوایله
او یومامشلر ایدی قنغی کیمسه که یرتیجی حیوانلی اولان ارض ومرعاده قویون اوتلادر واو یویوب
غفلت اوزره اولور ایسه اول یرك قیونلرینه ارسلان تولی ایدر یعنی قپار دیمکدر بیت اخیر ارسال
مثلدر وضروب امثالدندر (محکیدر که برکیمسه دوستنه سرینی سویلیوب ایداعندنصکره
برادر سوزیمی اکله دیکزمی دیجك اول دوست بیله مدم دیدکده تکرار یاز برله دیکزمی
دیدکده اونوتدم دیو جواب ویرمش (قلت) بو قصه دن مستفاد اولان حصه
ضمیمی صدیق ودوست اولان کندو یه ودیعه قلنان سره اشبو معامله یی ایتملیدر فتبصر ایها
الصدیق انتهی (برکیمسه یه سری نه کیفیتله کتم ایدرسن دیو صورلدقده * اجحد المخبر واحلف
المستخبر * دیمشدر یعنی سری بکا سویلینی انکار ایدرم و صورنلره دخی بیلم دیو یمین ایدرم
دیمکدر که سری وصاحب سری سویله مم مألنده در فتدبر (دولت امویه امراسندن مهلب شاعر
شریف وکریمك ادنای اخلاق حسنه سی سری کتمان واعلاسی سری نسیاندر دیمشدر (برشاعر
بلیغك * ولها سرائر فی الضمیر طویتها * نسي الضمیر لانها فی طیه * بیتی کتمان اسرارده
نظم اولنان اشعارك احسنیدر مآلی ضمیرمده و قلبمده محبوبه مك خیلی سرلری واردر که بن
انلری دوروب بوکمله شول صورتده مکتوم اولمشلردر که قلبم اونودلدی یعنی ظرف سر اولان
قلبمی اونوتدم زیرا قلبم دخی اول درومك ایچنه کیرمشدر دیمکدر (بعض فضلا کتم سر انسانك
جواهرینه یعنی علوذات وسمو حیثیتنه دلالت ایدر ایچنه بوشالدیلان نسنه یی حفظ ایتیوب
صیرن کاسه وقابده خیر اولمادیغی کبی سری حفظ وامساك ایتمیان انسانده دخی خیر یوقدر
دیمشدر نعم التشبیه (ومشاهیر شعرای عربدن قیس بن الخطیم * اجود بمکنون التلاد وانی *
* بسری عمن سألنی لضنین * وان ضیع الاقوام سرا فانی * کتوم لاسرار العشیر امین *
قطعه سنی سری کتمده فخرا نظم ایتمشدر که مآلی تحقیق بن سریمی صورنلره زیاده سیله ضنت

ایدیجی اولدیغم حالده مال مکنون یعنی دفائن ایله جود ایده رم یعنی خزائن بخش ایده رم لکن
نقدینهٔ سرمدن بر پول صچراتمم ناس عاقلانه طوراتمیوب سری ضایع قیلدیلر ایسه ده بن
میانلرنده بالتفرد زیاده سیله کاتمم و صدیقلریمك اسرارلرینه دخی امینم دیمکدر (وجعفر
ابن عثمان دخی معنای مذکوری بو یله نظم ایتمشدر * یاذا الذی اودعنی سره * لاترج ان
تسمعه منی * لم اجره قط علی فکری * کأنه لم یجر فی اذنی * مآلی ای بکا سرینی ایداع وامانت
ایدن ذات بندن او سری استماع ارزوسنده اولمه یعنی سکا دخی سویلیم بن او سری اصلا فکرمدن
کچرمدم کأن قولاغمدن جریان ایتمامش یعنی قولاغمه کیرمامش کبی اولمشدر دیمکدر (قلت)
لکن بو قطعه ده بر لطیف اعتراض واردر تأمل بیوریله (وقیس بن الخطیم ایله جعفرك اشبو
قطعه سی هر نسخه ده اولمامغله بو دفعه ترجمه اولندی انتهی (عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه
بن سریمی بو وقته قدر برکیمسه یه فاش ایدو بده او دخی افشا ایلدکده اکا لوم ایتدم زیرا بنم سریمه
صدرم ضیق کلوب فاش ایدیجك انك صدری بنمکندن اضیقدر یعنی فاش ایتسه اولادر دیمشدر که
مفادی بکا سر اولان آخره سر دکلدر البته افشا ایدر دیمکدر (احنف بن قیس انسانك سری ایله
صدری صقیلور و آخره بهرحال افشا ایلدکده کتمنی رجا ایدر بو رجا ایسه جای عجبدر یعنی حمقدر
دیمشدر واشبو معنالرده * اذا ضاق صدر المرء عن سر نفسه * فصدر الذی یستودع السر اضیق *
بیتی انشاد اولنور (قلت) صاحب المستطرف رحمه الله بو بیتی انشدوا دیو احنفك غیریسنك
اولدیغنی اشعار ایندن باشقه بیت مذکور ایله اکتفا ایتمشدر لکن هم احنفکدر وهمده قطعه درکه
اولی بودر * اذا المرء افشی سره بلسانه * ولام علیه غیره فهو احمق * اذا ضاق الخ (مآلی کشی
سرینی آخره لسانیله افشا ایدوب آخر دخی افشا ایلدیکی وقتده انی لوم ایلسه او کشی احمقدر
زیرا سر نفسنه برکیمسه نك صدری ضیق اولنجه آخرك سینه سی اضیق اولوب فاش ایده جکی
ظاهردر دیمکدر (قلت) اشبو کتابه کلام ومناقبی زیور اولان مشارالیه احنف کبار تابعیندندر
وکنیه سی ابو البحر در و بنو تمیم قبیله سنك سیدیدر حضرت عمر رضی الله تعالی عنه عهد
خلافتنده مدینه یه کلمشدر حضرت علی رضی الله تعالی عنهك خلافتنده زیر لواء اتباعنده
اولمشدر وقعهٔ جملده امر امام رابع ایله بولنمیوب ازوا ایتمشدر اما صفینده طرف مرتضاده
بولنمشدر مصعب بن الزبیر ایله کوفه یه کیدوب اوراده هجرتك یتمشنجی سالی حدودنده انتقال
ایتمشدر طیب الله تعالی ثراه انتهی (احنفك قطعهٔ مذکوره سی مضموننده بعض شاعر دخی
* اذا ما ضاق صدرك عن حدیث * وافشته الرجال فمن تلوم * اذا عاتبت من افشی حدیثی *
* وسری عنده فانا الملوم * قطعه سنی نظم ایلمشدر که مآلی سنك صدرك بر سوزدن یعنی
سردن صقلوب خلقه فاش ایلیو بده خلق دخی افشا ایلدکلرنده ملوم کیم اولور بیلم و بن سریمی
سویلدیکم کیمسه فاش ایلدکده عتاب ایدرسم سزای عتاب ولوم بن اولورم او کیمسه اولماز
دیمکدر (صالح بن عبد القدوس سریکی طالبنه سویلمه زیرا سری طالب اولان اذاعه
وافشا ایدر همان سریکی افشا ایده نك یانه براقمه زیرا ودیعه یی طالب اولان خائندر دیمشدر
(براعرابی یه سری حفظده نه درجه یه بالغ اولدك دینلدکده اعرابی * افرقه تحت شغاف قلبی
ثم اجمعه وانساه کأنی لم اسمعه * یعنی قلبمك پرده لری التنده تفریق ایده رم بعده انده جمع ایدر
وکأن اصلا ایشتمامش کبی اونودورم دیمشدر * قلوب الاحرار قبور الاسرار * اقوال حکمادندر
مآلی مکارم اخلاق اصحابنك قلبلری اسرار قبرلریدر یعنی انلره سویلنلن اسرار مکتوم قالور
دیمکدر که مراد کتم سر اخلاق حمیده دن اولدیغنی بیاندر (ناسك زیاده احتیاطلیسی سرینی
یناده حسب البشریه بلکه عداوت ظهور بولدیغنده افشا ایدر خوفیله دوستنه دخی فاش

ایتمیدر دینلمشدر (اختیار وتجربه دن اول هر برکیمسه یه طمانینت واعتماد جهقدر دینلمشدر
(بعض شعرا کتم سرده * اذاماغفرت الذنب یوماالصاحب * فلست معیدا ماحییت له
ذکرا * ولست اذا ما صاحب خان عهده * وعندی له سر مذیعا له سرا * قطعه سنی
دیمشدرکه مألی دوستمك حسب البشریه بکا ایلدیکی تقصیرینی محققا عفووستر ایلدیکمده ارتق
حیاتده اولدیغم مدتده ذکر تقصیری اعاده ایدیجی اولمدم یعنی ایتمم و بنی دوستم عهدینه وفا
ایتمیوب جفا ایتدیکی وقتده بنده اولان سرینی دخی فاش ایدیجی دکلم دیمکدر (بعض شعرا
دخی معنای سابقك نقیضنده * ولا تودعی الاسرار اذنی فانما * تصبین ماء فی اناء مثلم * دیمشدرکه
مألی زنهار اسراریکی بکا ودیعه ایتمه ایدرایسك چتلاق قابه صو بوشالدر اولورسن صو اول
قابده طورمدیغی کبی بنده ده سر طورمز فاش ایدرم دیمکدر (کذلك بعض شاعر دخی بوقطعه یی
نظم ایتمشدر * ولا اکتم الاسرار لکن اذیعها * ولا ادع الاسرار تعلو علی قلبی * وان
قلیل العقل من بات لیلة * تقلبه الاسرار جنبا الی جنب * مأل قطعه اسراری کتم ایدهمم
لکن افشا ایدرم واسراری حالنه ترك ایلمم که قلبمه عالی اوله یعنی باصدیره تحقیق قلیل العقل
شول کیمسه درکه برکیجه بیله اولسون اسرار کندوبی بر طرفدن بر طرفه فراشنده دوندیرر
اولدیغی حالده یتورت ایده یعنی اضطرابی او یخوسنی مسلوب ایده دیمکدر (وآخر دخی بنه * وانك
کلما استودعت سرا * انم من النسیم علی الریاض * دیمشدرکه مألی هر بار سکا بر سر ایداع
اولنه سن اول سری باغچه لرك بوینی نماملق ایدن نسیم روزکارندن زیاده نماملق ایدرسن
یعنی فاش ایتمکده مجبورسن دیمکدر (قلت) بو بیت دخی اکثر نسخه ده بوقدر (اسحق بن
ابراهیم الموصلی زمانه سی خلقنی شکایتده * اناس امنا هم فنموا حدیثنا * فلما کتمنا السر تقولوا *
بیتنی نظم ایتمشدرکه مألی زمانه خلقی برازانساندرکه امین عد ایدوب سریمی سویلدیکمده نماملق
ایدرلر فاش ایتمسونلر دیو سویلدیکم وقتده تقول ایدرلر یعنی حقمده کذب ایدوب افترا ایدرلر
دیمکدر (قلت) مضمون مذکورده اشبو قطعهٔ فارسیه دخی رنکین نظم اولنمشدر * سخن
چین را توانم کرد درمان * که او را من نکویم تانه چیند * ولیکن چون کنم تدبیر آنکس * که او
از خود سخنها آفریند * مألی منافق ونمامك یانده سوز سویلمامکله درمانی بولورم لکن اول
شخصك تدبیرینی نیجه ایده بیلورم که خود بخود سوز دوزر یعنی افترا ایدر دیمکدر (متنبی حفظ
اسرارده متانتنی بیان معرضنده شو بیت متنبی انشا ایلمشدر لله دره * للسر منی موضع لایناله *
ندیم ولایفضی الیه شراب * (قلت) مألی سر ایچون بنده بر موضع واردرکه اکا ندیم دخی
واصل و نائل اولهمز و شراب یعنی باده دخی اکا جریان ایدهمز یعنی ندیم که هم مجلس عشرت
و یار صحبت وشرابکه موجب کشف راز وسر برتدر بویله ایکن بن سریمی عالم سکرده بیعقل
و شعور ایکن محرم بزمه دخی سویلمم اشته بویله کتومم دیمکدر (صاحب المستطرف
اشبو بابده بو مقدار یسیره یه اقتصار ایتدك دیو ختم مقال و * حسبنا الله و نعم الوکیل
و نعم المولی و نعم النصیر * استعانه سیله جمله مزکی عول درکاه رب متعال ایتمشدر

الباب التاسع والثلثون

اشبو اوتوزطقوزنجی باب غدر وخیانت وسرقت وعداوت و بغض وحسد بیانندهدر و بو بابده
فصول عدیده واردر

الفصل الاول

فصل اول غدر وخیانتك مذموم
اولمسی بیانندهدر (قلت) غدر وفانك ضدیدر و خیانت وخائنك قبحیله خون ید ینه امانت
وضع اولنان نسنه یه رعایت ایتمیوب تعدی ایتمك وعدم وفا معنالرینه در و بو غدر اخلاق
ذمیمه نك غایت قبیحیدر حتی بر کیمسه غدرایتدیکنه اصلا معترف اولماز یعنی قبحی بدیهی اولمغله

اوزرینه الماز و تحذیری کتب شرعیه و حکمیه ده مشحوندر وبو خصلت ذمیمه مال وجاه
و اقبال و محبت وصداقت و اهل وحرم و حشم وخدمه اولور جمله سنده مذموم علی
الخصوص عالیشان صاحبی ذاته عیب عظیم اولدیغی معلوم ذوی الفهومدر انتهی (صاحب
المستطرف قصهٔ آتیه نك اولنده * رب غادر لم تظفر یداه بغادر * وضاقت علیه من
موارد المهلکات فسیحات المصادر * وطوقه غدره طوق خزی فهو علی فکه غیر قادر *
* واوقعه فی خطة خسف و ورطة حتف فاله من قوة ولا ناصر * وتشهد لصحة هذه الاسباب *
ما احاطت به علوم ذوی الالباب * من قصهٔ ثعلبة بن حاطب الانصاری * فقرات نصیحه لرینی
ترتیب ایدوب یعنی چوق غدر ایدیجی واردرکه دودست املی وار بی نارسیدهٔ مطلب اوله رق قالمش
ووادی ووسیع خلاصکاه بوله میوب چرکاب مهلکاته طالمش وکردن خلقه آتدیغی کمند غدری
طوق خزلان ولعنت کبی کندو بوغازینه کچوب فکنه غیر قادر اولمش واوطوق کران مطمورهٔ
بلا وورطهٔ حتف وفنایه دوشوروب مهجور قوت وناصر اوله رق استحقاقنی بولمشدر وغدر بلایانك
سببی اولدیغی معلوم ذوی الالباب اولدیغی اوزره ثعلبة بن حاطب انصاری نك قصه سی
شاهد دردیوب قصهٔ مذکوره یی ملخصا شویله بیان ایدرکه ثعلبهٔ مذکور انصار رسول الله
صلی الله تعالی علیه و سلم یعنی اهتدا ایدن اهل مدینه دندر برکون حضور سعادت ظهور
نبوی یه کلوب یارسول الله حق تعالایه بنی مالله مرزوق ایتمسی ایچون دعا ایله دیو نیاز ایلدکده اول
رسول کائنات علیه اکمل التحیات والتسلیمات افندیمز رسول للهك احوالی سکا اسوهٔ حسنه
دکلیدر نفسم یدقدرتنده اولان ذات مقدس پروردکار عالم عزشانه یه قسم ایدرمکه الله تعالادن
طاغلری التون ایدوب نه محله سیر وکذار ایلر ایسه م بمله برابر سیر ایلملرینی استه سم ایدی دعامی
قبول ایدوب احسان ایدر ایدی دیدی یعنی سنده موجوده قناعتله بکا اقتدا ایت معناسنی افاده
بیوردیلر (قلت) و برروایتده (یا ثعلبة قلیل تؤدی شکره خیر من کثیر لاتطیقه) واردر
دیو یازلمشدر لکن بعده ینه کلوب یارسول الله سنی حق اوزره بعث ایدن خدایه قسم ایدرمکه
اکر جناب حق بکا احسان مال کثیر ایدر ایسه حقوق شرعیه سنی بهرحال ادا ایدرم دیوب بونك
اوزرینه حق ایله معاهده ایلدکده رسول الله صلی الله تعالی علیه و سلم افندیمز (اللهم ارزق
ثعلبة مالا) دیو مال ایله مرزوق اولمسیچون دعا بیوردیلر بودعای اجابت آرانك اوزرینه ثعلبه
برمقدار غنم اتخاذ ایتدی وخرده دودکبی نمو یعنی توالده باشلیوب مرعای مدینهٔ منوره قو بونلره
طار کلوب اودیهٔ مدینه دن بروادی یه خروج وتوطن ایدر اولدی وثعلبه صلوات خمس مفروضه دن
ظهر وعصری رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزه اقتدا ایله وصلوات باقیه یی
اغنامی یاننده مواظبت اوزره اولدی بو حالده ایکن اغنامی بریاندن چوغالمغله انجق صلات
جمعه ایچون مدینه یه کله بیلوردی کیدرك شول صورتده چوغالدیکه غنم شغلنه مستغرق اولوب
جمعه ده دخی کلهمیوب یوم مذکورده طریقه کلوب ناسدن کندو یه دائر خبر صورر ایدی حضرت
صلی الله تعالی علیه وسلم برکون (مافعل ثعلبة) دیو سؤال بیوردیلر یارسول الله غنم اتخاذ ایلدی
ونکثرندن وادی آلماز اولدی دیو خبر ویردکلرنده (یاویح ثعلبة) دیو حالنه تأسف بیوردیلر
بو خلالده زکات آیتی نازل اولمغله رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمز بنی سلیم وجهینه قبیله لرندن
بر ذات انتخاب واخذ اولنه جق زکاتك مقدارینی ونصابنی تعلیم و برامرنامه تحریر
ایتدیروب یدلرینه اعطا ایله قبائلدن اخذ زکاته مأمور و بالخصوص بنی سلیم قبیله سندن
بر رجل ایله مرقوم ثعلبه یه وارك وزکاتلرینی آلك دیو ارسال بیوردیلر مأموران مومی الیهما
اولا ثعلبه یه واروب زکاتی طلب ایدوب وکتاب رسول اللهی قرائت ایلدکلرنده ثعلبه بوجزیه

وجزیه‌یه همشیره درهله سائر ایشکره کیدك و بعد التسویه بنه بکا عودت ایدك دیوب اعطای
زکات ایلمدی انلر دخی قالقدیلر وصوب مأمور بنه عازم اولدیلر اما ذکر اولنان سلمی مأموران
مومی الیهمانك مدینه دن خروجلرینی استماع ایتمکله وصوللرندن اول دوه‌لرینك اعلالرندن
لازم کلان زکاتی آیروب مومی الیهمایی آماده ایلدیکی دوه‌لرله استقبال ایلدی بو حیوانلرندر
دیو صوردقلرنده زکاتمدر آلك بونلری اعطا ایله نفسم مستریحه وطیبه اولور یعنی امتثال امرده
خلوصم واردر دیدی الدیلر وسائر ناسدن دخی واروب اخذ زکات ایتدکدنصکره ثعلبه‌یه رجوع ایتدیلر
ثعلبه کوسترك حامل اولدیغکز کتابی دیدکده امرنامهٔ فیض علامهٔ رسالتپناهی یی بنه
اوقودیلرد کلیوب کالاول بو جزیه وجزیه‌نك اختیدر یعنی مثلیدرهله سمدیلك کیدك بن برازملاحظه
ایده‌یم باقه‌یم نه رأی ایدرم دیوب اغنیانك زکاتی ویرمدی انلر دخی مدینهٔ منوره‌یه عودت
ایلدیلر حضور سعادته واروب ماجرایی بیان ایتمزدن مقدم حضرت صلی الله تعالی علیه وسلم
یازق ثعلبه‌یه دیو زکاتده تعللی خبر ویردکارینك عقبنده باری تعالی وتقدس ﴿ ومنهم من
عاهد الله لئن آتینا من فضله لنصدقن ولنکونن من الصالحین فلما آتیهم من فضله بخلوا به وتولوا
وهم معرضون فاعقبهم نفاقا فی قلوبهم الی یوم یلقونه بما اخلفوا الله ما وعدوه وبما کانوا یکذبون
الم یعلموا ان الله یعلم سرهم ونجویهم وان الله علام الغیوب ﴾ آیات مکرماتنی انزال بیوردی یعنی دخی
منافقلر کروهندن رشول کیمسه‌لر که اکر الله تعالی بزه فضلندن مال اعطا ایدرسه اندن هر ذی
حقك حقنی ویریرز وصلحادن اولورز یعنی زکاتنی اعطا ایدن صالحین کروهنه لاحق اولورز
دیوب خدا ایله معاهده ایدوب وقتا که انلره فضل باریدن مال واصل اولدقده بخل برله حق
اللهی ایفا ایتمیوب طاعت خدادن یوزلرین دوندردیلر انلر بر طائفه در که عادتلری طاعتدن
اعراضدر باری تعالی دخی انلرك هلاکلرینه دك تصدق وصلاحده ایلدکاری وعده یاخود
مطلقا معاهده خلف ایلدکاری و بونده کاذب اولدقلری سببدن عاقبت فعل قبیحلرینی نفاق
وقلبلرنده سوء اعتقاد قیلدی یوم قیامته قدر که انده عملرینه لاحق اولورلر یاخود متصف
اولدقلری سببدن عاقبت فعل قبیحلرینی نفاق ایراث ایلدی آیا منافقلر وخلف وعد ایدنلر
حق تعالانك نفسلرنده کیزلدکاری نفاقی وخلف وعده عزملرینی وشرعه طعنلرینی وثعلبه‌نك
زکاته جزیه‌مبدر دیدیکی طعنی بیلدیکنی بیلمزلرمی تحقیق حق تعالی غیوبی بیلور ذات اجل و اعلایه
اول نفاق خلف وخلف وعد دخی خفی دکلدر دیو تفسیر اولنمشدر رسول اکرم صلی الله
تعالی علیه وسلم افندیمز نظم جلیل مذکوری تلاوت بیوردقلرنده حضور سعادتلرنده ثعلبه‌نك
اقاربندن برکیمسه بولنوب استماع ایتمکله همان حضور سعادتدن مسارعت ایله خروج وثعلبه‌یه
کلوب واه سکا یازق اولدی ای ثعلبه الله تعالی سنك مذمتکده شویله شویله آیتلر انزال ایلدی
دیو خبر ویرنجه ثعلبه حضور رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمه کلوب زکات سوائمنك
قبول ایلملرینی رجا ونیاز ایلدی رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز ای ثعلبه الله تعالی
سندن زکات قبولنی منع ایلدی دیدکلرنده کدرندن ثعلبه کندی باشنه تراب صاچمغه باشلدقده
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز بو حالت سنك عملکدر یعنی جزای عملکدر بن
سکا امر ایتمشیدم اطاعت وانقیاد ایلمدك دیوب علیه الصلاة والسلام افندیمز قبولدن ابا بیوردقلرنده
مأیوسا منزل ومأواسنه رجوع ایلدی ودار آخرته تشریف نبوی‌یه قدر ثعلبه‌دن برشی قبول
بیورلمادی بعده بالاستحقاق صدرآرای خلافت اولان حضرت ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی
عنهه کلوب ای امیر المؤمنین رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك نزدنده اولان قدر
ومنزلتمی وانصار میاننده اولان اعتباریمی بیلورسکز بکا رعایةً زکاتمی قبول ایله دیو رجا ایلدکده

حضرت ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه ای ثعلبه سندن رسول الله صلی الله تعالی علیه
وسلم افندیمز قبول بیورمدیلر بندخی قبول ایده‌مم دیو جواب یأس ویردکارنده ثعلبه ینه موطننه
کیدوب حضرت ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه قبول بیورمدقلری حالده دخی دار آخرته
رحلت بیوردیلر (بعده حضرت عمر الفاروق رضی الله تعالی عنه مقام خلافته بالاستیهال
اصعاد اولندقده ثعلبه کلوب ای امیر المؤمنین صدقه‌می قبول ایله دیو نیاز ایلدی حضرت عمر
رضی الله تعالی عنه ای ثعلبه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز وابو بکر الصدیق
رضی الله تعالی عنه قبول ایلمدیلر بندخی قبول ایده‌مم جواب یأسنی ویردی حضرت عمر رضی
الله تعالی عنه دخی قبول ایلمدکلری حالده دار آخرته انتقال ایلیوب حضرت عثمان
ذی النورین باللیاقه خلافته نصب اولندقده ینه ثعلبه زکاتنك قبولنی رجایه کلدکده حضرت
عثمان رضی الله تعالی عنه دخی ای ثعلبه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك وابو بکر
وعمر رضی الله تعالی عنهمانك قبول ایلمدکلرینی بندخی قبول ایده‌مم دیو جواب حرمان ویردی
وثعلبه بو حال اوزره عثمان ذی النورینك رضی الله تعالی عنه خلافتلرنده فوت اولدی (صاحب
المستطرف اشبو قصه‌نك ختامنده اشته سوء عاقبت غدر مرقومه نظر ایتکه و بال فعلنی نه کیفیتله
کندویه طاتدردی ونه صورتده کندویه بیحیا تمغاسی اوروب حسرت وحرمانه مبتلا و یوم
فاقه واحتیاج وفقرنده نفاقی وعقابله قرین خزی و بلا ایتدی آیا میثاق وعهده وفایی ترکدن
ارجح واعجبا کریوهٔ نفاقه سوق ایدن غدردن اقبح بر خزی وسوء اولورمی نفاقه سوق ایدر
واخلاق سیئه تعداد اولنسه نقض عهددن افضح بر بیحیالق بولنورمی دیمشدر نعوذ بالله تعالی
من شرور انفسنا ومن سیئات اعمالنا (صاحب المستطرف * اعجل الاشیاء عقوبة البغی * اثرینی
تحریر ایتمشدر (قلت) بغی لغتده بنفسه تعدی ایلدیکی حالده طلب معناسنه در وعرفده حلال
اولمیان نسنه‌یی جور وظلم جهتیله طلبدر وعلی ایله صله‌لنور ایسه یعنی تعدی ایدرسه ینه لغتده کبر
وعدول عن الحق وظلم وکذب معنالرینه در اما اصطلاح شرعده ینه علی حرفیله امام مسلمینك
اوزرینه عدم اطاعتیله خروجدر اشبو اثرده اولان بغی عقوبت قرین معنای اول اوزرینه
اولان بغیدن ماعدا معنالره شاملدر فتدبر (مفهومی بغیك عقوبتی امهال اولنمیوب استعجال اولنور
دیمکدر انتهی (حضرت ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه * ثلاث من کن فیه کن علیه *
یعنی اوچ صفت واردر که بر کیمسه‌ده بولنوب بغیر حق انلری اجرا ایدر ایسه کندو اوزرینه اولور اول
اوچ صفت بغی ونکث یعنی تکبر ونقض عهد ومکردر بیوروب اثبات مدعی ایچون قوله عز وجل
﴿ انما بغیکم علی انفسکم ﴾ وقوله تعالی ﴿ ومن نکث فانما ینکث علی نفسه ﴾ وقوله سبحانه
﴿ ولا یحیق المکر السیئ الا باهله ﴾ آیاتنی تلاوت ایلدیلر (اهل فضل وعقل * لم یغدر غادر قط
الا لصغر همته عن الوفاء واتضاع قدره عن احتمال المکاره فی جنب نیل المکارم * یعنی غادرك
غدری انجق وفاده همتی صغیر ونیل مکارم یاننده تحمل مکاره مشقتنه عدیم القدره اولدیغی ایچوندر
دیمشلردر فتفکر (منقولدر که هرون الرشید خلیفه کعبهٔ مکرمه‌ده اوغللرندن اولا محمد امین بعده
مأمون خلیفه اولمق اوزره صره سیله ولی عهد ایدوب و بر برلرینه غدر ایتمامك اوزره هر برینه
یمین اکید ویروب و بو وجهله وثیقه دخی تحریر ایتدیروب درون کعبهٔ معظمه‌یه تعلیق ایتمشیدی
حتی اشبو معاهده مجلسنده جعفر بن یحیی البرمکی دخی بولنمغله امینه اکر مأمونی مخذول
ایدرسه یعنی ولایت عهددن اخراج ایدرسه الله تعالی کندویی مخذول ایلسون معناسنه اوچ
کره خذلنی الله ان خذلته به دعاسنی ایتدرمشیدی راوی حکایه رشیدك حاجبی فضل بن الربیع
دیدیکه تعهد مذکور بیتدکدنصکره درون بیت اللهدن چیقار ایکن امین بکا ای ابا العباس بنم

خلافتده کامیاب اولیه جغم نفسمه خطور ایتدی دیدکه بندخی باری تعالی سزی عزیز ایتسون
بو وسوسه وتطیره سبب ندر دیدیکمده آه ای اباالعباس قرنداشم مأمونه غدر ایتمامك اوزره
یمین ایلدیکم حینده غدری منوی ضمیرم ایدی دیمشدر که او بله جه اولدی (قلت) یعنی فی الحقیقه
کتب تواریخده یازلدیغی اوزره مقام خلافته امین کچدکدنصکره مأمونی خلاف عهد
ولایت عهددن عزل وکعبه ده اولان حججی کتوروب تمزیق برله الناطق بالحق تلقیب ایتدیکی
اوغلنی ولی عهد ایتمکله غدره تصدی ایتدیکندن مبتلای حرمان اولدی رحمهم الله تعالی
(اخبار عربده مرویدر که ملوك عربدن ضیزن بن معاویة بن قضاعه ایله موسوم اولان
صاحب منعه واقتدار دجله وفرات بیننده اولان اولکایه مالك اولوب وشامه قدر حکمی نافذ ایدی
واول اولکاده جوسق ایله معروف اولان قصرك بانیسی ایدی قدرتی شویله ایدیکه عجم ملکی
سابور ذی الاکتاف پای تختنی باصوب قز قرنداشنی وخلق کثیرینی اسیر ایدوب سابوره
غلبه ایتمشیدی بعد زمان سابور جمع جیوشله ضیزنك اوزرینه یوریوب لکن قلعه سنك حصانتنه
بناءً مستیلا ایده میوب محاصره سی درت سنه مدته واروب یأسله رجعت قصدنده ایکن اوثناده
ضیزنك بلوغه رسیده اولان نضیره نام حسن وجمالده بی نظیره دختری تفرج کنان برج قلعه یه
چیقوب اطرافه مدنکاه ایدر ایکن سابوری کوروب شاه عشق ومحبتی فی الحال قلعهٔ دل وبالنی
استیصال ایدوب سابور دخی دختری کورمکله اسیر کاکل ودادی اولدی بوشبوه نك اوزرینه
دختر سابوره نهانی قاصد کوندروب اکر بنی سزاوار وصاللری کورر ایسه بوقلعه یه ظفره وبابامه
غلبه یه دلالت ایده رم دیو خبر ویردکده سابور هایهای کندولرینی همسر وسرور اهل حرم
ایده رم دیو تعهد خبرینی قاصد مذکور ایله کوندردکده دختر بوقلعه مطلسمدر بر کوکرجنك
ایاقلرینی بکر حیضی قانیله باروب فلان برجه قوندیررلر ایسه طلسم بوزولور وقلعه سراپا منهدم
اولور وبندخی قراوللری تنبیه ایله زیاده مست ایتدیریرم غفلت اوزره لر ایکن هجوم ایتسونلر
دیو تعیین وقتله خبر کوندرر سابور دخی بروجه محرر عمل ایدوب قلعه یی عنوة فتح وضیزنی قتل
ایدوب دختر ایله همخلوت همفراش وصال ایکن حریر ایله طولمش نازك دوشکده دختر تمه
برنسنه باتمغله متأذی اولدم دیمکله تحری ایتدکلرنده مکر دوشکده برکل یپراغی بولنوب انك
تأثیرندن بی حضور اولمش ایمش بعده سابور غدر ایدوب برجری اتك قویروغنه دخترك صاچنی
باغلدوب سوروتمك ایله پاره پاره ایتدرمشدر قطعه الله ماغدره (قلت) اشبو حکایه یی صاحب
المستطرف غدر بابنده یازوب سابوری بو بابده * غدر بها وقتلها * دیوب غدارلر صره سنده اکرچه
درمش وآخرنده تعجب اولنه جق زیاده غدر در قطعه الله دیو انکسار ایتمشدر لکن هرنه قدر
دختر ایله اولان عهدینه وفا ایتمامش ایسه ده مزبوره یی قتلی غدر اولدیغی یکده برنده دکلدر بلکه
سابور دختر خبیثهٔ غدارهٔ مزبوره یی باعث حیاتی اولان باباسنی هواسنه تبعیت ایله فدا ایتدیکی
ایچون حسن وبهاسنه باقیوب محبتی وار ایکن حقنده اجرا قیلدیغی بیجا دکلیدر حتی بعض
تواریخده کل یپراغندن تن دختر متأثر اولدیغی کورنجه ای دخترسنك بشره کدن ایلکارك کورینور
وجود لطافت آلودیکی عجبا پدرك نه کونه غدا ایله پرورده ایلدی دیدکده دختر ایلك وتازه نباتات
طعامیله وبادهٔ صافیله بسلدی دینجه سابور ای دخترسن بویله پدره وفا ایتمدك دیکری سندن نه کونه
وفا امید ایدر دیوب بروجه محرر اهلاك ایلدیکی منظور اسعد فقیر اولمشدر اکر او دختره
غداره دیسه ایدی بیجادذکر اولنان ضیزنك بین الروم نامی ساطرون ومقری اولان شهرك
آدی حضر در (وسابور دخی ساسانیان ایله ملقب اولان طبقهٔ ثالثهٔ ملوك قدیمهٔ فرسدن
طقوزنجی ملك وایکنجی سابور بن هرمز نایدر صبی شیرخوار ایکن حکمران اولغله ملوك عرب

اوائل حالنده کندویه غلبه ایدوب لکن بعده اخذ ثار ایتمش وملوك اطرافه غالب اولمشدر
ومعروف اولان ایوان کسرانك دخی بانیسیدر واسیر ایتدیکی عربانك کورکلرینی اخراجله هلاك
ایتمکله عرب کندوینی ذوالاکتاف ایله تلقیب ایتمشلردر مدت ملکی وعمری یتمش ایکی سنه یه بالغ
اولدقده تاریخ اسکندرینك التیوز یتمش بشنجی سنه سی عمری تمام اولمشدر (وسابور شاهپورك
معربیدر اصلی شاهزاده معناسنه پور شاه اولوب وصف ترکیبی قلنمشدر انتهی * جزائی
جزاء سنمار * میان عربده ضرب مثلدر احسانه مستحق اولان کیمسه یه اسائله جزا اولندقده
استعمال اولنور وبنم جزام سنمارك جزاسی کبیدر دیمکدر (وحکایه سی دخی بویله در که عجم ملکی
یزدجردك اولادی معمر اولماز ایمش بهرام نام ولدی ظهورنده بر هوادار محل تحری اولنوب
جزیره طرفنك هواسی لطیف اولدیغی خبر ویرلدکده عرب ملکی اولان نعمان بن امرء القیسه که
فرمانبر یزدجرد ایدی جزیره طرفنده اسکان وتربیه ایچون بهرامی اکا ارسال ایلدی اولدخی
اهل رومدن سنمار نام معماره خورنق ایله مشهور اولان قصری بهرام ایچون بنا ایتدردی
قصر مذکور تمام اولدقده حسن ولطافتی استحسانکردهٔ نعمان وناس اولدقده سنمار اکر
مصروفمی ویره جککی بلیدم کونشله برابر دوران ایدر بر قصر انشا ایدردم دیدی نعمان
چونکه اویله قصر یاپمغه قادر ایدك نیچون یاپمدك دیو قصر مذکورك بالاسندن آتدرمغله
سنماری تلف ایلدی عرب بو وقعهٔ غریبه ده مثل مذکوری ایراد ایتدیلر (قلت) امثال میدانی
وقاموسده موردی بو وجهله اولدیغی بعد الذکر علی روایة موردی کبار عربدن احیحة بن
الجلاح نام مذکورده برحصنده برقله بنا ایتدیروب بعد الاتمام احیحه بنایه یعنی معماره محکم
بنا ایتمش سن دیدکده بناء اوت لکن بنانك کلیدی کبی ایچنده برحجر واردر که اول حجر نزع اولنسه
فی الحال قله سراپا منهدم اولور دیجك اول طاشی کوستر دیوب بناء دخی کوسترمکله بنایی
بامدن آطوب یامیضی ایتمکله ضرب مثل مذکور ظهور ایتمشدر دیمشلردر (وذکر اولنان
یزدجرد ساسانیانك اون اوچنجیسی اثیم ایله ملقب اقبح سیرتده بر ملك اولوب تاریخ اسکندرینك
بدیوز یکرمی یدیسنده رفسهٔ فرسله تلف اولمشدر (ونعمان اعور دخی عربده بنی لخم ملوکنك
طقوزنجیسیدر وباباسی امرء القیس شاعر اولان ملك کندی دکلدر آخر در علی روایة سنماری
اهلاك ایدن بو اولمیوب بنه ملوك مرقومه دن اون اوچنجیسی امرء القیس دیکردر (منقولدر که
سالف الذکر نعمان برکون ارکانیله دنیاده اولان کافهٔ اشیایه نفاد وارمیدر دیو صوررهای های
بو عالم سراپا فانیدر دیدکلرنده خود بخود ملکدن فارغ اولوب تزهد ایتمشدر (وجزیره دجله ایله
فراتك بینلرنده کائن اولکانك وبصره ده بر ارضك آدیدر فتدبر انتهی ما ادرجه الفقیر (اشد
غدره جسارت ایدنلرك بری دخی عبدالرحمن بن ملجم نام ملعوندر که حضرت علی رضی الله تعالی
عنهه غدر ودیکری عمرو بن جورموزدر که حضرت زبیر بن عوامه رضی الله تعالی عنهه غدر
وآخری مغیرة بن شعبه نك غلامی ابولؤلؤه نام مجوسیدر که حضرت عمر رضی الله تعالی عنهه
غدر ایتمشلردر (قلت) مرسوم غلامك آدی فیروزدر که عجمیدر حضرت فاروقه کلوب بنم
خراجم زیاده در دیو شکایت ایتدی خلیفهٔ مشار الیه دخی صنعتك ندر دیدکده دمورجیلك
ونقاش ونجارلق المدن کلوردیجك تعیین اولنان خراج چوق دکلدر دیو تنزیلنه مساعده بیورمیوب
سنك الکدن یل دکرمنی یاپمق کلور اولدیغنی استماع ایتدم مدینه ده بر بنی اعمال ایله دیدی
اوملعون دخی اکر صاغ قالورسم سنك ایچون بر دکرمن یاپه یمکه شرق وغربده یاد ایتسونلر
دیوب قصد باطلنی اشراب ایلدی بعده اوچ کون مرورنده مشار الیه صباح نمازینی مسجد
نبویده جماعت مسلمینه قیلدررلر ایکن علج ملعون مرسوم میان جماعتده بولنمغله یکنك

ایچنه کیرلدیکی ایکی چتال خنجر ایله مشارالیهی التی یردن ضرب ایدوب بری سره لرینك
تحتنه کلمکله اندن متأثرا مجرا ایده ه د و شرلر ناس ملعونك اردینه دوشوب طوتمق اوزره ایکن
اون اوج کیمسه یی دخی طعن ایتمکله انلردن یدیسی وعلی روایة طقوزی دخی شهیدا اولورلر
بعده اوزرینه برنس آتلوب باصدیرلمغله قتلنی جزم ایتدکده خنجر یله کندیسنی اوروب سقر
مقر اولمشدر وحضرت عمر مجرا ایدن خانهٔ سعادتلرینه کتنور یلوب اوج کون مرورنده آشیانه ار
جنت اولمشدر هجرتك یکرمی اوجی محرمی غرهسی اولان احد کونی حجرهٔ سعادتده دفن اولندی
رضی الله تعالی عنه (حکایه اولندیکه منصور خلیفه عیسی بن موسایی ولی عهد ایتمشیکن غدر ایله
اوغلی مهدی یی تقدیم وعیسایی تأخیر ایلدیکنده عیسی * اتنسی بنوالعباس ذبی عنهم *
بسیفی و نا ر الحرب ذاك سعیرها * فتحت لهم شرق البلاد وغربها * فذل معادیها وعز
نصیرها * اقطع ارحاما علی عزیزة * واسدی مکیدات لها واثیرها * فلما وضعت الامر
فی مستقره * ولاحت له شمس تلألأ نورها * دفعت عن الحق الذی استحقه * وسیقت باسواق
الغدر غیرها * ابیات تعریض آیاتنی نظم ایتمشدر (مآل ابیات آبا آل عباس اول وقتده که نار حرب
نلره جهنم اولوب محیط ایکن بن سیفمله مشقتلری دفع ایتدیکمی اونودرلمی بن انلره بلادك
شرق وغربنی فتحله خدمت ایتمکله اعدالری ذلیل و معینلری عزیز اولوب ونفسم اوزرینه
انلرك یولنه یار و اغیارك قطع رحمی عزیز بیلوب جمله یه غدر برله انلره اولان کیدلر ایله بن
سورکلندیریلوب ونفسمی اختیار ایله اکا یوکلتدم ایدی وقتا که امر خلافتی یرینه وضع یعنی
انلره جلب ایدوب شمس خلافتك نور وضیاسی متلألئ اولدقده مستحق اولدیغم حقدن بن دفع
اولنوب غدر اقطارلری سوق اولندی دیمکدر (قلت) مشارالیه عیسی بن موسی منصورك برادر
زاده سیدر که کوفه یه والی ایتمشیدی فی الحقیقه خدمتی چوقدر ومنصورك انك حقنده بر معاملهٔ
غریبه سی دخی اون یدنجی بابده سبقت ایتمشدر انتهی (حکایه برآز کسان صید وشکاره چیقوب
کزرلر ایکن برضبعه یعنی برصرتلانه راست کلورلر قوغدقلرنده صرتلان براعرابینك اوبه سنه
فرار وانده قرار ایدر اعرابی دخی بلمدر دیو کوزلجه باقمدیکده ایکن برکون اعرابی یی اویقوده بولوب
واوزرینه چیقوب وقارنتی یاروب فرار ایدرا وخلالده اعرابینك عم زاده سی اوبه یه کلوب عیسنی
میت کوردکده صرتلانك ایشی اولدیغنی بیلوب و آردینه دوشوب وطاغده بولوب اهلاك
ایلدکدنصکره * ومن یصنع المعروف فی غیر اهله * یلاقی الذی لاقی مجیرام عامر * اعدلها
لما استجارت بیته * احالیب البان اللقاح الدرائر * واسمنها حتی اذا ما تمکنت * قدته بانیاب لها
واظافر * فقل لذوی المعروف هذا جزاء من * یجود بمعروف علی غیر شاکر * ابیات حکمت
نمونی نظمله برکزیدهٔ اخطار ایلدی (مآلی قنقی کیمسه که احسانی مستحقنك غیریسنه ایشلیه
یعنی بذل ایده ام عامر ایله مکنی اولان صرتلانی مجیر اولانك یعنی استصحاب ایدهنك ملاقی اولدیغی
بلایه وهلاکه ملاقی اولور او یله مجیرکه حیوان مضر مذکور خانه سنه دخیل دوشدکده
بسلی وسودی چوق دوهلرك صاغلمش سودلرینی اکا آماده ایدوب سمرتدی نهایة الامر کندویه
قدرت کلدکده دشلریله وطرنقلریله ولی نعمتی اولان مجیرینی شق ایلدی ای عبرت بین اشبو
وقعه یی چونکه کوردك همان اصحاب مروت واحسانه اشبو حادثه شکرینی بیلمیان شخصه احسان ایله
جوانمردلك ایدهنك جزاسیدر دیوب اخطار ایله دیمکدر (حکایه) بعض ثقه نقل ایتمشدرکه
بادیهٔ عربده کذرکن برعجوزه راست کلدمکه اوکنده پاره لنمش برقیون ایله برقورد یاورو سی
طورر بکا یونلرنه در یلور مبسن دیدی بلمم دیدیکمده اشبو قوردی صغیر ایکن بولوب ومنزلمه
کتوروب بسلهدم و قتا که سچلدی قیونمی کوردیکك حالته قودی یعنی پاره لدی دیوب اشبو

(نظم)

نظم نصح آمیزی قورده خطابا انشا ایلدی * نقرت شویهتی و فجعت قوما * وانت لشاتنا
ابن ربیب * غذیت بدرها وربیت فینا * فمن انباك ان اباك ذئب * اذا کان الطباع طباع
سوء * فلا ادب یفید ولا ادیب * مآل حکمت اشتمال نظم ای قورد قیونجغمی دشدك یعنی
اولدردك و بو خانه ده اولنلری مکدر ایتدك حالبوکه سن اول قیونك ابن ربیبی سن یعنی اوکی
اوغلی سن ودخی انك سودیله تغذی ایدوب بزم خانه مزده تربیه بولدك سکا باباك قورد
اولدیغنی کیم خبر ویردیکه بو برتجیلغی ایتدك لکن نه چاره طبیعتلر کوتی اولدیغی وقتده نه ادب
ونه معلم مفید اولور یعنی تبدیل ایده مز دیمکدر فتدبر (قلت) بادیه نشین عرب عربانك طبع سلیم
اربابندن اولوب لسانلری اولان لغت عربیهنك عین حکمت اولدیغی بوندن منفهم اولورسنکه
عجوز مومی الیهانك نظم مذکوری (کل میسر لما خلق له) حدیث حکمت تحدیثنك مآلنه
مطابق واقع اولمشدر وحدیث شریف مذکور هر کس مخلوق اولدیغی نسنه اجلیچون تهیئه
و آماده اولنمشدر یعنی اول نسنه یی بطبعه قابلدر تعبیریله شرح اولنمشدر فتبصر انتهی
* اللهم انا نعوذ بك من البغی واهله ومن الغدر وفعله وصلی الله تعالی علی سیدنا محمد وعلی آله
وصحبه وسلم ❊ فما جاء فی ذکر السراق ❊ بو محل خرسزلره دائر وارد اولان کلام ذکرنده در
(حکایه اولندیکه اسکندر برسارقك صلبیله امر ایلدکده سارق ای ملك بن بو ایشلدیکم ایشی
یعنی سرقتی کارها یعنی جانم استه میه رك ایشلدم دیوب کویا اعتذار ایلدکده اسکندر اشته
سنده جانك استه میه رك صلب اولینورسن دیوب صلبله شرینی خلقدن دفع ایتدی (حکایه)
برشخص برکوملك چالوب اوغلنه آل بونی صات پاره سنی کتور دیوب ویردی اول کوملك
اوغلندن دخی چالنوب باباسنك یانته تهی دست کلدی اوغلی قاچه صاتدك دیدکده ابابا هیچ
صورمه کوملکی سرمایه سنه ویردم دیو جواب ظرافت نصاب ویرمشدر (ابن کوثل السلمی
نام شخص که عربده فاتك یعنی جری وشجیع براص یعنی صویجی حیدود ایدی سرقتده کالنی
بیانده (قلت) اکر آخرك شعرندن چالمامش ایسه بو قطعه یی نظم ایتمشدر * وانی لاستحیی
من الله ان اری * اجرر حبلی لیس فیه بعیر * وان اسئل المرء الدنی بعیره * واجمال ربی فی البلاد
کثیر * مآلی بن حق تعالادن ایپی دوهیه طاقلمامش اولدیغی حالده سوریدیکمی کورمکدن
وبر مرد دنیدن بعیر استمهدن اوتانورم زیرا بلادده حقك دوهلری چوقدر انلردن الورم دیمکدر
(قلت) خبیث دنیدن طلبی نفسنه یدیره میوب خرسزلغیله فخر ایتمش و بو فعل مکروهی
ایشله مزسم اوتانمدن حقدن اوتانورم دیوب خلقك دوهلرینی مباح منزله سنه تنزیل ایتمشدر
(وقال الفرزدق * وان ابا الکرشاء لیس بسارق * ولکن متی مایسرق القوم یأکل * یعنی فرزدق
ابو الکرشا ایله مکنی کیمسه یی بو بیتیله هجو ایتمشدر (قلت) کرشاء قرنی وقدمی کثرت لحمله عظیم اولان
شخصه دینور (مآل بیت تحقیق ابو الکرشا خرسز دکلدر لکن خرسز طائفه سی سرقت
ایتدکلری زمان مال سرقتدن یر یعنی خرسزلرك چناق یلایجیسی وسائلی ترجمه طالقاوغیدر
دیمکدر اشبو بیت فن بدیعده ذم الشیء بما یشبه المدح صنعتی مشتملدر وخرسزلرك دلنجیسی
دیمك خیلی هجو در انتهی (منقولدرکه عمرو بن دویرة البجلینك برجوان قرنداشی اولوب
عمجه سنك قزیله بینلرنده تعشق اولمغله کاه کاه نهانی انسیت وقوعبولور ایمش برکیجه دختر
مزبوره ایله خانه سنده صحبتنده ایکن دخترك قرنداشلری خبر الملریله کلوب عمروك قرنداشی
یصارلر واولدقلری بلدهنك والیسی بولنان خالد بن عبدالله القسری قپوسنه همشیرهلری
مفتضحه اولمامق ایچون خرسز طوتدق دیو کتوررلر والی جوانی استنطاق ایتدکده اودخی
دختره غیرة خرسزم دیو دعواجیلرینی تصدیق ایتمکله خالد جوانك قطع یدینی امر ایدر

اوخلالده عمروس قوم * اخالدقد والله اوطأت عشوة * وما العاشق المظلوم فينا بسارق *
اقر بما لم يأته غيرانه * رأى القطع خيرا من فضيحة عاشق * قطعه سنى نظم ايدوب والى مشار اليهه
صوندقده قضيه يه واقف اولوب عفو ايله دخترى جوانه تزويج ايتمشدر (مألى اى خالد حق
بيلور كه تحقيق بصير تسزلك ايلدك ايچمزده اولان عاشق مظلوم سارق دكلدر او عاشق
مظلوم كتورمديكى نسنه يى يعنى ايشله مديكى سرقتى معشوقه سنك و كنديك افتضاحندن
قطع يدينى خيرلو كورمكله اقرار ايلدى ديمكدر ﴿ الفصل الثانى ﴾ بو بابده اولان فصولدن
اشبو ايكنجى فصل عداوت و بغضه دائر اولان كلام بياننده در (صاحب المستطرف ديركه
عداوتى حق سبحانه وتعالى كتاب عزيزنده ﴿ والقينا بينهم العداوة والبغضاء الى يوم القيمة ﴾ وقوله
تعالى ﴿ ان الشيطان لكم عدو فاتخذوه عدوا ﴾ وقوله تعالى ﴿ يا ايها الذين آمنوا ان من ازواجكم
واولادكم عدوا لكم فاحذروهم ﴾ آيات كريمه لريله ذكر بيورمشدر (مأل آيت اولى روز قيامته قدر
مشرك بالله بالخصوص قوم يهود بينلرنده من قبل الله تعالى عداوت و بغض القا اولنمشدر كه
قلوبلرى واقواللرى توافق وتطابق ايتمز (وثانيه اولنده اولان ﴿ ولا يغرنكم بالله الغرور ﴾
نص شريفى اقتضاسنجه غرور يعنى الداديجى اولان شيطانك معصيته اصرار ايله يله مغفرت
ممكندر ديو اغواسنه باقلمسون هر نقدر ممكن ايسه ده بنم طبيعتم مضرتنى دفع ايدر ديو سم قاتلى تناول
ايتمك كبيدر صاقنك اغواسنه الدانميك زيرا شيطان انسانه عداوت شامله قديمه ايله عدودر
عقايد وافعالده اول لعينى عدو اتخاذ ايدوب اندن جميع احوالده حذر اوزره اولك (وثالثه
ازواج واولادك بعضيلرى طاعت حقدن اشغال وامر دين ودنياده مخاصمه ايتملرى ايله مؤمننه
عدو اولملريله انلرك غوائلندن امن اوزره اولمايك ديو تفسير اولنمشدر (رسول الله صلى الله تعالى
عليه وسلم افنديمز دخى (اعدى عدوك نفسك التى بين جنبيك) بيورمشدر كه انسانك نفس
امارەسى انسانه زياده دشمن اولديغنى ناطقدر (قلت) فى الحقيقه بر دشمنكه دائما برابر اوله و ﴿ ان
النفس لامارة بالسوء ﴾ نص جليلى مقتضاسنجه اعظم عداوت اولان ايقاع اثم وعقوبته مجبول
اوله اندن اشد دشمن اولماز عصمنا الله تعالى من شرها ومن شرد فيقها آمين انتهى (حضرت
ابو بكر الصديق رضى الله تعالى عنه * العداوة تتوارث * بيورمشدر كه مألى عداوت اشخاصك
اولادلرينه قالور يعنى اولادلرى دخى بابالرينك عداوتلرينى كودرلر يعنى طرفينك نسلى
بر برلرينه عداوتى اجرا قيدنده اولورلر ديمكدر (بر كسرايه يعنى ملوك قديمهٔ فرسدن برينه ناسك
قنغيسنى زياده سورسن ديدكلرنده عدو عاقلى ديدى يابونه كيفيتله اولور يعنى دشمن عاقل اولسه ده
سو يلورمى ديدكلرنده يا دشمنم عاقل اولنجه بن اندن عافيت وامن اوزره اولورم جواب حكيمانه سن
و يرمشدر (قلت) كسرانك مقصودى بن مطلقا عقلايى سورم دشمن اولورسه ده قورقام زيرا
مطلقا عقلايى سورم واو دشمنم اولسون ديمكدر يا دشمن سو يلورمى ديدكلرنده اكر دشمن عاقل اذا خلى
وطبعه عقل سليم هر شيده عدل وانصافه مجبولدر عداوتى مودته منقلب اولهجغى وسلم وصفوته
ميل ايدهجكى ودشمن بى عقل ونادان كبى تماما اجراى غيظه قيام ايتميهجكى جائز وواقعدر بو صورتده
عقلى دشمندن دغدغهٔ كدره دوشمم ديمكدر (بعض كتب محاضراتده كسراى ممشوق نوشروان
اولديغى منظور راسعد فقير اولمشدر وعلى الاطلاق كسرى ذكر اولندقده نوشروانه مصروف
اولهجغى مسلم اهل كمالدر * عقلسز دوستدن عقلى دشمن يكدر * كلام كسرى مألنده ضروب
امثال تركيه دندر (علماى دقيقه دان * كونوا من المرء المدغل على اخوف من المكاشح المعلن
فان مداواة اهل العلل الظاهرة اهون من مداواة ماخفى و بطن * ديمشلردر كه مألى مدغل
وحقود يعنى عداوتى ستر وكتم ايدوب فرصت كوزه دن دشمندن ضميرنده اولان عداوتى اعلان ايدن

خصمدن زياده خائف اولك زيرا علتى ميدانده اولان خسته نك مداواتى وتيمارى علتى خفى اولانك
مداواتندن اهوندر ديمكدر (قلت) فنعم التمثيل (ودخى ديمشلردر كه شول ذاته عداوت ايتمدن احتراز
اوزره اوله كه او ذات استه ديكى وقتده تهديدينى ايقاعه قادر اولنلر ايله بى تكلف ملاقات ايده
منقولدر كه قبائل عربده ابو قبيله اولان مره نك قزى جليله كه زوجهٔ كليب ايدى هجرس
نام اوغلنى حامل ايكن مرقومه نك قرنداشى جساس بن مره زوجى مرقوم كليبى قتل ايلمش
وقتا كه هجرس طوغوب و شاب اولدقده اخذ ثار پدرينه قالقديغى مشعر * اصاب ابى خالى
وما انا بالذى * اميل و امرى بين خالى ووالدى * و اورث جساس بن مرة غصة * اذا ما
اعترتنى حرها غير بارد * قطعه سيله * يا للرجال و قلبى ماله آسى * كيف العزاء وثارى عند
جساس * بيتنى نظم وخالى جساسك اوزرينه حمله ايله قتل ايدوب بعده * الم ترنى ثأرت
ابى كليب * وقد يرجى المرشح للدخول * غسلت العار عن جسم ابن بكر * بجساس بن مرة
ذى البتول * قطعه سن نظم ايلدى (مأل قطعهٔ اولى بابامه خالم مقدما اصابت يعنى انى
قتل ايتمشيدى لكن بن خالمله والدم بيننده اولان امرم يعنى اخذ ثار قالديغى حالده اخذ ثاردن
ميل وعدول ايدن شخصه مقارن دكلم يعنى اخذ ايدرم جساس بكا بر غصه وكدر ايراث ايتمشدر
انك حرارتنى بنى استيعاب ايتدكده صوغومز تا كه اخذ ثار ايتمديجه ديمكدر (مأل بيت قلب
حزينكه آجيجى قوم ايچنده اولميان اى هجرس جساسك يانده ثارك طورر كن نه كيفيتله تعزيه
حصوله كلور ديمكدر (مأل قطعهٔ ثانيه * بنى كورمز ميسن كه بابامك دمنى كليبدن آلدم زيرا
تربيه بولوب يتشدمكه بندن باب مراده دخول اولنور اولدى عار وسخنى جسم ابن بكردن يعنى
بابامدن ذى البتول يعنى زهد صاحبى اولان مره كبى كيمسه نك قاتل اولان اوغلى جساسله يعنى
قتلى ياخود دميله غسل ايلدم ديمكدر (مقامه مناسب بر بيتدر * سن العداوة اباء لنا سلفوا *
فلن تبيد وللا آباء ابناء * مألى عداوتى بزلره چكمش بابالر عادت ايتديلر يعنى بزلره عداوت بابالريمزدن
قالمشدر اصلا منقطع وذاهب اولماز زيرا بابالرك اولادلرى واردر يعنى اولادلر اولدقجه عداوت
ميانه دن قالقماز ديمكدر (بعض حكمت شناسان اعدايه مدارات شوايكى فائده دن خالى دكلدر
يا مدارات ايله عداوتى محبت وموالاته منقلبه اولوب شر وضررندن امين اولنور ياخود بر فرصت
وقدرت دوشركه غلبه وانتقام ايدرسن ديديلر (سويد مصعب بن الز بيره پند ونصيحت معرضنده
* فابلغ مصعبا عنى رسولى * وهل تلقى النصيح بكل وادى * تعلم ان اكثر من تناجى * وان
ضحكوا اليك هم الاعادى * قطعه سنى يازوب ارسال ايلمش مألى اى بنم طرفدن كيدن كيمسه
مصعبه بندن هر واديده سكا نصح و پند ايديجى يه ملاقى اولدكمى ودخى اكثر سو يلشديككى
بيل ودقت ايله كه هر نه قدر سنك يوزيكه كولديلر ايسه ده انلر اعدادر كلاممى تبليغ ايله ديمكدر
(حجاج بر رجل خارجى يه يمين ايدرمكه بن سزه يعنى خارجيلره بغض وغضب ايدرم ديدكده رجل
خارجى ايكمزدن قنقيمزك غضبى زياده واشد ايسه الله تعالى انى جننه ادخال ايلسون ديدى
(حكايه اولنديكه انوشروان فرزندى هرمزى ولى عهد ايتمك مراد ايليوب اركان دولت وعظماى
مملكتى ايله استشاره ايلدكده مناسب كورميوب بعضيلرى والده لرى اقصاى آسباده واقع
تركستان قبيله سندندر انلرك خود اخلاقلرى معلومكزدر ديدكده نوشروان پسر پدره منسوبدر
مادره دكل بندن اول شاه اولان پدرم قبادك والده سى دخى اول قبيله دن ايكن احسن سيرتنى
كورمش ايديكز ديدى (و بعضيلرى دخى هرمزك قامتى غايت قيصه در مهابت سلطنت
كيدر ديدكده نوشروان قيصه لغى اياغنده در خلق انى اكثريا اوطورر ياخود راكب كوررلر
تبيين ايتمز ديدى (و بعضيلرى دخى اى ملك نكته دان هرمزك ناسه بغضى زياده در ديجه

نوشروان آه آه هرمزك شمدی حالی تباه اولدی زیرا انسانده خیر واحد اولسه لكن اول خیر ناسه
محبت اولماسه اصلا انده خیر اولماز واكر انسانده عیب واحد اولوب اول دخی ناسه بغض
اولماسه انده قطعا عیب یوقدر كلامی اقوال حكما وعقلادندر دیوب هرنه ایسه ینه ولی عهد ایلدی
(قلت) فی الحقیقه هرمز كسری اوادقده پدری كبی ملكدارلق ایلمدیكی تواریخده
مسطوردر (ونوشروان ساسانیانك یكرمنجی ملك عادل ایله ملقب اولان اهل انصافیدر وتاریخ
اسكندرینك سكز یوز قرق اوچنده تابوت نشین فنا اولمشدر وقرق سكز سال سلطنت سورمشدر
(ولادت باسعادت ختم نبوت صلی الله تعالی علیه وسلم نوشروان زماننده وقوع بولمشدر
انتهی (عقلا دیدیلر كه بر كیمسه یه نظر شفقت و عین محبت ایله التفات اولندقده عیوب
وقصوری وار ایسه دخی مشاهده اولنماز لكن بر كیمسه یه عین غضب وعداوت ایله نظر اولنور
ایسه هرنه قدر منظور اولان ذات عیوبدن عاری وقصوردن خالی دخی اولسه عیوب وقصور
مشاهده اولنور اشبو كلامك مضموننده بعض شعرای حكمت آرا شو قطعه یی نظم ایلدی
* واست براء عیب ذی الودكله * ولا بغض مافیه اذا كنت راضیا * فعین الرضا عن كل
عیب كلیلة * ولكن عین السخط تبدی المساویا * مآلی بن سودیكم ذاتك عیبلرینی ودخی
انده اولان سوء معامله نك كندمده بغضی مادامكه اندن راضیم كوریجی دكلم زیرا عین رضا
یعنی رضا ایله نظر هر عیبدن كلیله یعنی عیوبی كورمیجیدر ولكن سخط وعداوتله نظر مساوی
وقبایحی اظهار ایدر دیمكدر كه بو معنی ماجاء من المحبوب محبوب قضیه سیله همرنكدر (و بعض
شاعر دخی ینه مضمون مذكورده شو بیتی انشا ایلدی * وعین البغض تبرز كل عیب * وعین
الحب لا تجد العیوب * مفهومی عین غضب ونظر عداوت هر عیبی ابراز وآشكار ایدر وچشم
محبت ومودت منظورده هیچ عیوب وقصور بولماز دیمكدر (ابو حیاندن مرویدر دیمشدر كه
حضرت لقمان طاش طاشیدم وحدید یوكلندم بورجدن آغر بر نسنه كورمدم و طیبات
یدم و جواری حسان ایله معانقه ایتدم عافیتدن الذ بولمادم دیدی بن دیرمكه اكر لقمان
دریاری بوشالنسه و طاغلری سپورسه شماتت اعدا یعنی عدوك عداوت ایتدیكی كیمسه به
كلان بلایه فرحندن اهون بولوردی خصوصا اعداء اقارب عقارب وهمشهری بولنه دیوب
* اللهم انا نعوذبك من تتابع الاثم وسوء الفهم وشماتة ابن العم * دعا واستعاذه سنی ایتمشدر (مآل
دعا كناهك تتابعی یعنی اصرارندن وكوتو دیكلبش واكلایشندنكه سوء ظنه دخی شاملدر وابن عمك یعنی
اقربانك شماتتندن حقه صغنورم دیمكدر (حضرت ایوب علیه الصلاة والسلامه ابتلالرندن قنغی
شی ذاتكزه اشد واصعب اولدی دینلدكده شماتت اعدا یوردیلر (اشبو قطعه یی جاحظ نظم
ایتمشدر * تقول العاذلات تسل عنها * وداو علیل قلبك بالسلو * فكیف وقبلة منها اختلاسا *
الذ من الشماتة بالعدو * مآل لطائف اشتمالی عاذله لر یعنی بنی عشقله لوم ایدن نسوان سن محبوبه مله
هم آغوش وصال اولمادم دیو یانوب یاقلموب منسلی اول وتسلیتله قلب علیلكه دوا ایدیجی
اول دیدیلر بن نه كیفیتله منسلی اولورمكه اندن قاپدیغم بر بوسه دشمنك بلیه سنه فرحدن الذدر دیمكدر
* مارأیت سنانا انفذ من شماتة الاعداء * جاحظك كلمات بلیغه سندندر معناسی شماتت اعدادن
انفذینی زیاده كچیجی وایشلیجی مزراق كورمدم دیمكدر نعوذبالله تعالی منهما * ابن ابی عیینة
المهلبی بو معناده * كل المصائب قد تمر علی الفتی * فتهون غیر شماتة الاعداء * بیتنی نظم ایتمشدر كه
مآلی هر مصیبتكه یكدك اوزرندن كچر اسهل اولور مكر شماتت اعدا یعنی اواسهل دكل تحمل
كداز در دیمكدر (منقولدر كه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز دار بقایه تشریف
بیوردقلرنده كنده ایله حضرموت طرفلرنده نسوان مشركات شماتت ایدوب اللرینه حنا اوردقلر

چالدقلرینی اوطرفده كائن بر رجل مؤمن غیرة للدین * ابلغ ابابكر اذا ماجئته * ان البغایا من بنی
حزام * اظهرن فی موت النبی شماتة * وخضبن ایدیهن بالعلام * فاقطع هدیت اكفهن بصارم *
* كالبرق اومض فی متون غمام * نظم شكایت اشتمال واخطار مآلنی یازوب ابو بكر الصدیق
رضی الله تعالی عنهه بر آدمیله كوندردكلرنده خلیفهٔ باحق مشار الیه دخی فی الحال اول طرفده
اولان عاملی مهاجره امرنامه كوندرملریله موجبنجه ملعونات مرسوماتی اخذ و یدلرینی لایق
اولدیغی اوزره قطع ایتمشدر رضی الله تعالی عن الآمر والقاطع والمخبر والمرسل (مآل ابیات
ای مرسل ابو بكره كتدیكك وقتده خبر ویركه بنی حزام قبیله سندن باغیه لر یعنی فاحشه لر اولان
نسوان نبی علیه الصلاة والسلام افندیمزك دار بقایه رحلتلرنده شماتت اظهار ایدوب وحنا
وسمه لری ایله اللرینی بویادیلر ای خلیفهٔ رسول هدایتده دائم اوله سن اول ملعونه لرك بلوت
ایچنده برق كبی لمعان ایدن سیف قاطع ایله اللرینی قطع ایله دیمكدر (اشبو فقرات بلیغه كردار
مرداردشمنی بیاننده یك رنكین تألیف اولنمشدر * فلان متربص بك الدوائر * و یتمنی لك الغوائل *
* ولا یؤمل صلاحا لك فی فسادك * ولا رفعة الا بسقوط حالك * یعنی فلان كس سنی بلالر احاطه
ایلسون دیو انتظار وسكا غائله لر ظهورینی تمنی وكندی یه صلاح حال وصفایی انجق سنك
فسادك یعنی پریشانیٔ حال ایله جفاك ضمننده امل وكندویه رفعتی سنك سقوط حال ومنزلتكده
امید ایدر یعنی سنك منكوبیتكله فرحیاب اولور دیمكدر (بعض حكمت شناس اعدا هرنه قدر
ضعیف اولورسه ده امین اولمیوب حذر اوزره اول زیرا تمرنسز مزراق بعض وقتده انسانی
اهلاك ایدر دیمشدر (و بو مضمونده بعض شعرا اشبو قطعه یی دیمشدر * فلا تأمن عدوك
ان تراه * اقل اذا نظرت من القراد * فان الحرب تنشأ فی جبان * وان النار تضرم فی الرماد *
مآلی دشمنكی مایمونلردن اقل یعنی كوچك وضعیف كوردیكك وقتده بیله اصلا غلبه سندن
امین اولمه زیرا حرب وقتال بر جبان وقورقاق شخصدن نشأت ایدر یعنی قورقاغك صوله سندن
شعله لنورده باعث غلبه اولور ونار كولك ایچنده كوملش ایكن شعله لنور دیمكدر فندبر (بیت)
فمن لم یكن منكم مسیئا فانه * یشد علی كف المسیء فیجلب (قلت) اشبو بیت ترجمهٔ معلومه ده
تحریر اولنمامش وبعض نسخ مستظرفه ده دخی بوقدر فاما مخیل بر شعر در اولنده اولان فایه نظرا
تمهیداتی دخی اولملیدر لكن نه اولدیغی و بیت كیمك ایدوكنه اطلاع اولنه مدی ومفادی حكم
اتفاق حكم انفراد كبی دكلدر وقرین مقارنك حالنی اخذ ایدر معنالرنده در وترجمه سی سزدن شول
كیمسه كه سیئه ایدیجی اولمادی یعنی اندن كوتولك صدور ایدر مأمول دكل ایسه ده امین اولمیك
یا عجزندن یاخود سوء قرینی اولمادیغندن اولمق محتملدر زیرا بر كوتونك اوجنه صاریلو بده اندن
اخذ ایله یاخود معین بولنغله اسائتی جلب ایده جكی جائزدر دیمكدر (واعدانك سلم وصفوتنه وضعف
وفتورینه باقه دیمك معنا سنی دخی اشراب ایدر مقامه مناسب بر بیت رنكیندر انتهی (عبدالله بن
سلیمان بن وهب شماتت اعدایه صبر وتحمل برله بر وجهله مقابله وانتقام قصدنده اولمیوب دست
قضایه زمام رضایی تسلیم وجناب رحیم متعاله اموری تفویض واحاله نصرت وغلبه
وظفر وسلامتی منتجدر دیمك مضموننده * كاد الاعادی فلا والله ماتركوا * قولا وفعلا وتلقینا
وتهجینا * ولم نزد نحن فی سر ولا علن * علی مقالتنا یارب اكفینا * فكان ذلك ورد الله حاسدنا *
* بغیظه لم ینل تقدیره فینا * قطعه سنی نظم ایتمشدر كه مآلی اعدا مز حقمزده كوتی ایش وسوزه
وتلقین یعنی غمز وتهجینه باشلیوب كافهٔ اضراری تمامیله اجرایی ترك ایتمامكه حق بیلوركه
باقلشدیلر بز ایسه سرا وعلنا یارب اكفنا یعنی ای باری تعالی انلرك شرندن بزه كافی اول دعاسندن
غیری بر نسنه زیاده یعنی مقابله ایلمدك اشته بزم حالمز بو اولدیغندن الله تعالی وتقدس دخی

حاسدلرمزی یعنی اعدالری تقدیرباری یه نائل اولمادقلری یعنی کوتولکاری مقدر اولمامغله بزده مقدر اولان سلامتی بوزه مدقلری حالده غیظلریله رد ودفع ایلدی دیمکدر (قلت) صاحب المستطرفك عداوت عدو فصلنك آخرنده اشبو قطعه یی اتیانی پك بجادر رحمه الله تعالی

﴿الفصل الثالث﴾ اشبو اوچنجی فصل حسدك شرعا وعقلا حرام ومذموم اولدیغی بیانندهدر (قال الله سبحانه وتعالی ﴿ام یحسدون الناس علی ما آتیهم الله من فضله﴾ مآل شریفی سیاقی دلالتنجه فضل حقدن علیه الصلاة والسلام افندیمزه اعطا وانزال واحسان بیوریلان نبوت وکتاب ونصرت واعزازه قوم یهود مردودك حسدلرینی بیاندر (ناسك کسب کمال ورشدی واهتداسی ذات پیغمبری واسطه سیله اولدیغندن نبی یه حسدتابعلرینه حسد دیمك کبی آیت شریفهٔ مذکوره ده بونکته یه اشارة ناس ذکر اولنمشدر وعلی قول اهل ایمانك مجموعنه حسدلرینی بیاندرفتدبر وقال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (استعینوا علی حوایجکم بالکتمان فان کل ذی نعمة محسود) مفهوم منیفی اوتوز سکزنجی بابك اولنده مرور ایلدی * الحاسد مغتاظ علی من لاذنب له * کلامی حضرت علی رضی الله تعالی عنهدن منقولدر یعنی حاسد اولان شخص خبیث اصلا ذنب وکناهی اولمیان کیمسه یه غیظ ایدیجیدر دیمکدر * الحسود غضبان علی القدر * ودخی * بئس الشعار الحسد * کلام جواهر نظامی اسلاف کرامندر (مآل کلام اول حاسد اولان شخص قدره وارادهٔ حق تعالایه غضب ایدیجیدر دیمکدرارتق بوندن ایلرو جرئت اولورمی ملاحظه بیوریله (مآل ثانی کوتو علامت انجق حسددر دیمکدر (بلغادن برینه فلانه نه اولمشکه سکا بغض وحسد ایدر دینلدکده * لانه شقیقی فی النسب وجاری فی البلد وشریکی فی الصنعة فذکر جمیع دواعی الحسد * مآلی زیرا اول فلان بنم لابوین قرنداشمدر و بلدمده قومشمدر وصنعتمده دخی شریکمدر دیوب دواعی حسدك مجموعنی ذکر ایتمشدر (براعرابی حسد بر درد منصفدر که محسود ده اجرا ایلدیکی فعلی حاسد ده دخی زیاده اجرا ایدر دیمشدر (صاحب المستطرف بومعنای لطیف (قاتل الله الحسد ما اعدله بدا بصاحبه فقتله) حدیث شریفندن مأخوذدر دیمشدرکه (الله تعالی حسدی دفع ایتسون حسدك ایتدیکی عدالت جای تعجبدرکه صاحبندن یعنی حاسددن باشلیوب حاسدی تلف ایتدی دیومشروحدر (من ذلك یعنی حاسد بلاسنی بولور وعیدینی اظهار ایدن حکایاتدندرکه فصحاء اعرابدن بری خلفای عباسیه دن معتصم خلیفه کوروب ومتصف اولدیغی بلاغت ودرایتنی بکنوب کندویه ندیم ایلدی واول مرتبه التفات وتقریب ایلدیکه بلا استیذان حضورینه داخل اولور وهبولای رجاسی صورت حصول بولوردی ندمای خلیفه دن بری بدوینك بوتقربنه حسد ایدوب ونفسنده کور ای بادیه نشین بن سکا برتدبیر ایدهیمکه اوغرایه جغك بلانك نره دن کلدیکنی کورهمزسن دیو شومکری قوردی یعنی بدوی یه تلطف وتملق آرتیروب ومستوجب محبت اولورهدیه لر بناشدیروب بوخلالده دائره سنه اخشام طعامنه دعوت ایدر و بدوی یه چیك وپشمش صرمساقلی اطعمه وطورشی وصلاطه یدیروب وعودت ایلیه جکی وقتده یارین حضور خلیفه یه واردیغکده صرمساقلی شیلر ییدك رایحه سنی ستره چالش زیرا افندیمز صرمساق قوقوسنی سومز بنده بو یله ایده جکم دیو صورت خیرخواهانه ده اخطار ایدر وقتاکه صباح اولدقده حاسد مذکور بدویدن اول طورانوب وحضوره واروب کیمسه یوغیکن ای امیرالمؤمنین اعتبار بیوریلان بدوی نمك بحرامق ایدوب افندیمزی انجیدر یعنی اغزلری بدبودر متأذی اولیورم دیو مذمت ایده یور افتراسیله اغضاب ایدوب دوزوبرینه یقلور کیدر وقتاکه بدوی حضوره کیردکده خلیفه رائحهٔ ثومدن متأذی اولماسون دیو دوردن

اغزینی الیله اورتوب طورر خلیفه بروکل برشی سویلیه جکم دیو یانته چاغردقده بدوی دستمالیله اغزینی طوتوب یاقلشنجه خلیفه نك ظاهر حاله نظرا شبهه سی قالمیوب فی الحال بیاض اوزرینه خط همایونمی موصل اولان شخصی واردیغی کبی قتل ایده سز دیو خط یازوب بعد التمهیر آل بوعطیه خطیدر وزیره کوتور واحسانمی ال دیو اعطا ایدرکه نقدینهٔ احسانه عادت خلیفهٔ مشار الیه بویله ایمش بدوی دخی ممنونا چقدقده نتیجهٔ حال بدوی یی تجسسا دائرهٔ خلیفه ده انتظارده اولان حاسد مذکوره راست کلور بدوی هله اغزیمزی اخطارك اوزره محافظه ایلدم وقوقوسنی چیقرمدم وافندیمزك مظهر خط احسانی اولدم کوتوروب خزانه دن عطیه آله جغم دیو مبشرانه عطیه یی خبر ویردکده سبحان الله القهار حاسدك عقل وشعوری مسلوب اوله رق ای برادر بوخطی بکا ویر زیرا بوکونلرده تهی دستلکم واردر بوندنصکره بنده نائل اولدیغمده قضا ایدرم دیه دوشدی بدوی بونه صورتده اوله بیلور زیرا افندیمز طویار وانفعال بیوررلر دیو اعتذار ایتمشیکن سن برمحلده کزلی کتمش صانمسونلر بن چابك واررکلور ایشمی بتوریرم ومقداریني سویلرم حضوره کیر تشکرایله دیه رك الحاح وابرام ایدوب وخطی آلوب سرعتله وزیره وارر وزیر دخی ایشنی کرچکدن بتورر یعنی قتل ایدر وقتاکه وزیر اعظم طرفندن خطك جوابی کلوب خلیفه جوابدن مقتول آخر اولدیغنه مطلع اولدقلرنده الله اکبر البته بونده برحکمت واردر ابن البدوی دیو غضبله سؤال ایدر بدوی حاسد مرقومك تعلیمی اوزره کیزلندیکی یردن حضور خلیفه یه احضار اولندقده نره ده ایدك دیو استنطاق ایلدکلرنده حاسد مرقومك انجام حالندن خبری اولمیه رق خطی صورت مذکوره ده الدیغنی وکندی نهانی برمحلده مرقومه انتظارا وزره اولدیغنی خبر ویردکده خلیفه سن بنم حقمده اغزی بد رایحه لودر دیو مذمت ایتدکمی دیجك بدوی مکری اکلیوب معاذ الله ای امیرالمؤمنین علم وخبرم اولمیان نسنه یی نه کونه تفوه ایده بیلورم مشهود خلافتپناهیلری اولان حرکتم حاسد مرقومك مکرندن اولدی دیوب قضیهٔ طعامی تمامیله نقل ایلدکده خلیفه حضرتلری * قاتل الله الحسد ما اعدله بدأ بصاحبه فقتله * عبارهٔ شریفه سنی اوقویوب بدوی یه دوباکلا احسانله مرتبه سنی اعلا ایدوب محسود برسود وحاسد بلاسنی بولوب اسوء حال ایله نابود اولدی (قلت) اشبو حکایه یته مآلی براوله رق نسخ مستطرفده مختلفدر کتب محاضرات سائره ده کوردیکم نسخهٔ مقبوله سی قلم فقیر اسعد ایله انتخاب اولنمشدر انتهی (خاندان آل مهلبه منتسب شعرادن مغیره اشبو قطعه یی ایشانحقلرنده نظم ایتمشدر * آل المهلب قوم ان مدحتهم * کانوا الاکارم آباء واجدادا * ان العرانین تلقاها محسدة * ولاتری للئام الناس حسادا * فذلکه سی آل مهلب برطائفهٔ جلیله درکه اکرسن انلری مدح وثنا ایدر ایسك لایقدر زیرا انلر پدرلر وجدلر یوندن ناسك کریملری اولدیلروسن انلرك محسود خلق اولدقلرینی کورر ایسك انلرك عظم ذاتلرینه ومجدلرینه استدلال ایله زیرا عرنین یعنی اولولره وعزیزلره سن محسود اولدقلری حالده ملاقات ایدرسن وناسك لئیملرینه حاسدلر کورمزسن خلاصه محسود اولان کریم واولمیان لئیمدر دیمکدر (حضرت عمر رضی الله تعالی عنه * یکفیك من الحاسد ان یغتم وقت سرورك * بیورمشدرکه مآلی حاسدك بلاسی جهتندن سنك سرورك وقتنده مغموم اولمسی سکا کفایت ایدر یعنی حاسده بوندن اعلی بلا ارامه همان آرامه باق دیمکدر (مالك بن دینار قدس الله سره قراء زمره سنك هرشیده شهادتلری مقبوله در لکن بر برلرینك علیهنه شهادتلری مردوده در زیرا انلرك بینلرنده اولان تحاسد هنکام تقاضای مادهٔ توالدده تکه لرك حسدلرندن اشددر دیمشلردر (قلت) لکن دفعاتله بیان اولندیغی اوزره مسئله فقهیه یه دائر بوکتابده اصحاب مذاهب جمله سنك کلامی نقل

اولنديغندن بزه كوره البته كتب حنفيه يه مراجعت لازمدر (حضرت انس رضى الله تعالى عنه
اشبو حديث شريفى مرفوعا روايت ايلمشدر * ان الحسد يأكل الحسنات كما تأكل النار الحطب *
(قلت) اشبو حديث شريف جامع صغيرده حديث حسن وصحيح اولمق اوزره انس بن مالك
رضى الله تعالى عنهدن مرويا ان ايله مصدر اولماديغى و اوچ جمل شريفه دخى معطوف
اولديغى حالده بو وجهله ضبط اولنمشدر (الحسد يأكل الحسنات كما تأكل النار الحطب والصدقة
تطفى الخطيئة كما يطفى الماء النار والصلاة نور المؤمن والايمان جنة من النار) اشبو حديث قضا
وقدر حقده سخط وخدايه اعتراضدن عبارت اولان حسد مذموم كنديده حاشا رب العزتى جهله
وسفهده وشيئى محلنك غيرى يه وضعنه نسبت اولديغيچون نارك حطبى اكلى يعنى تلف ايتديكى كبى
حاسدك حسنه سى وار ايسه اكل ومحو ايدر يعنى حسناتنك فائده سنى كورمز وصدقه خطايى
يعنى حقوق الله ده اولان تقصيراتى آبك آتشى اطفاسى كبى اطفا ايدر يعنى بفضله تعالى باعث
مغفرت اولور ونمازك ثوابى مصلينك نورى اولوب ظلمت قبرى تنوير ايدر وايمان كامل نار جهنمه
سپر ووقايه اولور يعنى داخل اولماز ديو شرح مناويده مشروحدر الله تعالى ورسوله اعلم انتهى
منصور فقيه معرض نصحده نظم ايتمشدر * منافسة الفتى فيما يزول * على نقصان همته دليل *
* ومختار القليل اقل منه * وكل فوائد الدنيا قليل * معناسى زوال وفناده اولان شيده كشينك
حسد ومنافسه سى نقصان همته دليلدر و بالنسبة الى الخلق قليل يعنى عزيز اولان ذواتك
اختيارى متاع دنيادن شئ اقل و يسيردر زيرا كافهٔ فوائد دنيا قليلدر ولاشيدر فتدبر (يقول
الله عز وجل * الحاسد عدو نعمتى متسخط لفعلى غير راض بقسمتى التى قسمت لعبادى * صاحب
المستطرف اشبو كلام شريف حديث قدسيدر ديو ذكر ايدر ومآل منيفى حسد ايديجى
كيمسه نعمتمه وفعلمه غاضبدر وقوللريمه تقسيم ايلديكم قسمته راضى دكلدر ديمكدر (قلت)
محدثين كرام اكرمهم الله تعالى باحسن الاكرامك بيانلرى اوزره حديث قدسى حق سبحانه وتعالى
حضرتلرينك نبيسى عليه الصلوة و السلامه يا الهام ايله يا منامده اخبار ايلديكى معنادر كه بعده
حضرت رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم اول معنادن كندو عباره لريله حق تعالى شويله
بيوردى لر ديو خبر ويرديلر و الحاصل حديث قدسى رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم حق
تعالادن حكايه ايلدكلرينى تصريح ايله بيان بيوردقلرى كلامدر واحاديث قدسيه تسميه اولديغى
هر نقدر ﴿ وما ينطق عن الهوى ان هو الا وحى يوحى ﴾ نصى اقتضاسنجه جمله سى من
عند الله ايسه ده حق تعالادن حكايه اولنديغى تصريح بيورلميان احاديثدن تمييز ايچوندر
(ودخى معلوم اوله كه قرآن عظيم احاديث قدسيه اوزره تفضيل اولنمشدر زيرا لفظى دخى
منزلدر كما قال الله تعالى ﴿ فاذا قرأناه فاتبع قرآنه ﴾ اشبو آيت كريمه بز عظيم الشان
حبيبم سنك اوزريكه قرآن انزال ايدوب وجبرائيل دخى سنك اوزريكه قرائت ايلديكى وقتده
حفظ ايله وناسه تعليم ايله ديو تفسير اولنمشدر انتهى (بعضيلر مضمون حديث قدسى
مذكورى بويله نظم ايتمشدر * ايا حاسدا لى على نعمة * اتدرى على من اسأت الادب *
* اسأت على الله فى فعله * كانك لم ترض ما قد وهب * معناسى اى بنم نعمتم اوزرينه بكا
حسد ايدن كيمسه بيلورميسن كه قنغى ذاته سوء ادب ايلدك فعل وقضا وحكمنده الله تعالايه
اسائت ايلدك صانورمكه سن الله تعالانك بكا انعام وهبه ايلديكنه راضى اولمادك ديمكدر (قلت)
كأن تعبيريله عدم رضاده شك شاعر غبطه يه حسن ظنى اشراب ايدر كما لا يخفى (اصمعى سنى
يوز يكرمى درجه سنه رسيده اولمش بر اعرابى كوروب عمريكى قنغى شى اوزالتدى ديديكمده * تركت
الحسد فبقيت * ديو جواب ويردى يعنى (لا سعد * عمى سوهان عمر اولان حسدى * ترك ايله

باقئ مسن اولدم ديدى (ابن مسعود رضى الله تعالى عنه حضرتلرى آكاه اولوكه الله تعالانك
نعمتلرينه عداوت ايلمك ديدى نعم اللهه عداوت ايدر قنغى كيمسه در ديو سؤال ايلدكلرنده
﴿ الذين يحسدون الناس على ما آتيهم من فضله ﴾ اول كيمسه لردر كه الله تعالانك فضلندن ناسه
ويرديكنه حسد ايدرلر ديو جواب ويردى (عبد الله بن عروة بن الزبيره فوه كرى شهريله ترك ايدوب
بدويتى يعنى باديه ده عزلت ووحدتى ندن التزام ايلديكز ديو سؤال ايلدكلرنده عبد الله * وهل بقى
الا حاسد على نعمة او شامت على نكبة * يعنى قومده مكارم اخلاق اصحابى قالديمى قلانلر انجق
حاسد نعمت ومسرور نكبتدر ديوب او مقوله اشخاصدن اعراضله عزلت ايلدم معناسنى افهام ايلدى
(بعضيلر محسوده معرض نصح وپندده شو قطعه يى نظم ايلدى * اصبر على حسد الحسو *
دفان صبرك قاتله * كالنار تأكل بعضها * ان لم تجد ما تأكله * مآلى اى محسود سن
همان حسد حسوده صبر ايله كه صبرك انك قاتلى اولور حسود تلف ايده جك نسنه بولماديغى
وقتده بعضى يعنى جزئنى تلف ايدن نار كبيدر يعنى حسود حسدى سكا تأثيرايله متكدر اولديغك
وقتده تشفى صدر ايتمش اولور اما الدره مز ايسك غمى متزايد اولوب وجودينه تأثيرايله حسود خود بخود
بلاسنى بولور ديمكدر (قلت) بعضها يرنده نفسها اولسه اولى اولوردى كما لا يخفى انتهى
(تحذيرحسدده برشاعر ماهر * يا طالب العيش فى امن وفى دعة * رغدا بلا قتر صفوا بلا رهق *
* خلص فؤادك من غل ومن حسد * فالغل فى القلب مثل الغل فى العنق * نظمنى ديمشدركه
مآلى اى وسعت حال وامن بالده ضيق حالسزجه عيش واسعى وقلت نوالسزجه صفاى لامعى
طالب اولان هر مرد عاقل حقد وحسددن قلبكزى تخليص ايله زيرا قلبده اولان غل يعنى
حقد كردنده اولان غل يعنى بوقاغى ولاله كبيدر ديمكدر (قلت) حقد معناسنه غل غينك كسريله
و بوقاغى معناسنه غل غينك ضميله در وفى الحقيقه قلبك اضطرابدن رهاياب اولمسى كبى صفا
اولماز وحسدى اولميانلرك بفيضه تعالى على كل حال قيد ضرورت چكمدكلرى انكار اولنماز
الحمد لله تعالى على فضله اشبو قطعه بو دفعه ديكر نسخه ده بولنوب نقل وترجمه اولنمشدر انتهى
* الحسد حسك من تعلق به هلك * زمخشرينك نوابغ الكلم نام رسالهٔ بليغه سندن يادكار
روزكار ايلديكى فقرات لطيفه دندر مآلى حسد ذكرى آتى آلت حرب ياخود ديكن كبيدر هر كيم
اكا عسار يلورسه هلاك اولور ديمكدر (قلت) حسك حانك فتحى وسينك فتحه لريله دمورديكنى
ديدكلرى نباتدر كه فارسيده خارسه سو ديرلرديكنى اوچ كوشه در وصلابتلودر وعهد قديمده اول
ديكنه شبيه تيموردن ادوات حرب ياپوب اعدا باصدقده ياتسون ديو اردونك اطرافنه دوكرلرايمش
اول آلاته دخى حسك تسميه اولنمشدر وحقد وعداوت معناسنه ده كلور صاحب قاموس ذكر
اولنان ديكن يمشنك شربتى نعوذ بالله تعالى كليتين ومثانه طاشلرينى اريدر و يپراغنك صقلمش
صويى باهه قوت ويرر وعسرت بولى دفع ايدر و يلان صوقديغى محله طلاسى نافعدر وخانه يه
سرپلسه پره لرى هلاك ايدر ديو خواصنى يازمشدر انتهى (بعض شعرا محسودى تسليتده
* انى حسدت فزاد الله فى حسدى * لا عاش من عاش يوما غير محسود * ديمشدركه مآلى بن
محسود اولدم حق تعالى بكا اولان حسد ايچنده نعمتمى زياده ايلدى بر كون محسود اولماديغى
حالده تعيش ايده نك تعيشى يوقدر يعنى براحد حاسدسز تعيش ايتسون ديمكدركه مرادى بهر
متنعم محسوددر وهر غير محسود ضيق حالده اولمسى ادعادر (قلت) لا حرفى نافيه اولوب اصل
وضعنده ماضى يه داخل اولماز مكركه قرينه نك قياميله داخل اولديغى انشا حكمنده بودخى
دعا ارده اولور اشبو مقامده لا عاش لا بارك كبيكه تعيش ايتسون ومبارك اولماسون ديمكدر تحقق
وقوع نكته سيچون ماضى يه داخلدر (نصر بن سيار * انى نشأت وحسادى ذوو عدد *

بإذا المعارج لا تنقص لهم عددا * ان يحسدونى على مابى لما بهم * فمثل مابى مما يجلب الحسدا *
نظمنى رغما الحساد نظم ايتمشدر مآلى بن حسادم ذوى عدد اولديغى حالده نشأت ايدوب واقبالم
تزايد ايتدى اى اقباله صاحب اولان حسادك عددينى تنقيص ايتمه يعنى انلرى دفع قيدنده اولمه
تاكه درجهك آرتسون اكر بنده اولان فيض واقباله حساد متصف اولدقلرى خلق ذميم اقتضاسنجه
حسد ايدرلر ايسه مجبوللردرز يرا بنده اولان فضائل وفواضل حق حسدى جلب ايديجى نسنه در
ديمكدر اشبو قطعه دخى بو دفعه درج اولندى (ونصر بن سيارامويه دولتى امراء عظماسندندر
حضرت عمر رضى الله تعالى عنه * نعوذ بالله عن كل قدر يوافق ارادة الحاسد * ديو
دعا بيوررلر ايدى (قلت) مفهومى حاسدك مرادينه توافق ايدر قدردن حقه صغنورم ديمك
ومفادى حاسدك مقصودى محسودك زوال نعمتى اولمغله اندن مصون اولمسنه دعا وهم حاسد
دائما غمده اولسون ديو بددعادر و بونده هر برشى شبوء قدردر حاسدك مكرى تغيير قدره قادر
اولماديغنه دخى اشارت واردر (ارسطويه حسود نه ندركه زياده مغموم اولور ديو سؤال
ايلدكلرنده حسود كافهٔ مسرورلرك غمنى يوكلنمشدر انكيچون غمى اشد اولور ديمشدر (قلت)
ارسطو افلاطون الهينك اقدم تلميذى در يكرمى سنه خدمت استاد ده اولدى واسكندرك
هر اموره مستشارى اوله رق معلمى ايدى بنابرين ملكدارلغى مسلم عالم اولدى آخر حالنده
بنا ايلديكى دار التعليمنده انزوا ايدوب تعليم علوم ايله مشغول اولدى ملوك وابناسى تعظيمنده
قصور ايتمزلر ايدى تأليفاتى سكسانه قريبدر التمش يدى ياشنده فوت اولمشدر انتهى (ثم قلت)
اشد واعم غرض نفوس انسانيه اولوب خلاصى دشوار اولان حسده دائر آيات وآثار واخبار
ونكات واشعاردن لازم اولنلرى صاحب المستطرف رحمه الله تعالى على وجه الكفايه يازمشلر
ايسه ده بو خوى خبيثك دارينده مضرتى اشد اولديغيچون يادكار دارودبار اولمق نيت خيريه سيله
كتب اخلاقدن بعض فوائد دخى بر وجه اجمال قلم اسعد فقير ايله تذييل اولنمشدر
(علمانك بيانجه حسد آخرده اولان نعمتدن بحضور اولوب زوالنى طلبدر بو دخى بانعمت
مذكوره حاسده كليه جكى امتناع عقلى وعادى شقلرندن اعم اوله رق ممتنع اولديغى حالده اولور
ياخود فى الجمله ممكن اولوب لكن كليه جكى مقرر اولمغله بارى زائل اولسه ده برابر اولسق امل
باطليله اولور و ياخود كندوده حصولنى اميد ايله اولور اولكيسى اقبح ايكنجيسى اولكيدن
دون واوچنجيدن افزوندر امازوالنى استميوب كندوده دخى مثلنى تمنى ايدرسه اكا غبطه دير لركه
اموردينيه اولورسه محبوب مباحه ده ايسه مباح مؤدى معصيت اولان اشياده ايسه حرامدر
واشبو حسد جهل ايله طمعك اجتماعندن حاصل اولور اكر جميع خيرات ومقتضيانك بركيسه ده
اجتماعنك وتغيير تقديرحقك ممتنع اولديغنى بيلديدى وطمع خامى اولميدى حاسد درد حسده مبتلا
اولماز ايدى وحقك نعمتى خلقدن منفك اولمامغله حسودك غم وكدردن خالى اولميه جغى دخى
لازم كلور و حسد فعل بارى يه اعتراض ومحسودى بى كناهه جفا واذا اولديغندن غيرت الهيه
ظهور يله محسود دائما مستغرق نعمت و حاسد غوطه خور درياى شئامت و نكبت اولور
(امام غزالى بيورمشدركه حسدك اسبابى عداوت وتعززوتكبر وتعجب وخوف فوت مقصد وحب
رياست وخبث نفسدن عبارتدرز يرا عدو عداوت ايتديكنك نكبتنى وقهرينى استراجرايه قدرتى
اولمادقده حسد تولد ايدر ومحسود جاهله ياخود عمله و يامالله تعززايتدكده حاسد زوال نعمتنى استركه
كندويه محسودك تكبر احتمالى مندفع اوله ونفس حاسد محسودك كندويه تذللنى وكندونك اكا
تكبرينى برعكس اولمجق محسودك زوال نعمتنى استركه مرادينه واصل اوله بو صورتده اسباب
حسدك برى تكبر اولديغى كلوب كور ينور تعززله تكبرك فرقى انده حاسدك مرادى دفع تكبر

محسودو بونده كندونك محسود اوزره تكبر يدر تعجبى امام مشار اليه اسباب حسددن عد ايله حضرت
رسالتپناه عليه الصلاة والسلام افنديمزك نبوتله تشريف بيورلديغنه كفار تعجبا * ابعث الله
بشرا رسولا * ديوب زوال رسالتى تمنى ايدرلردى ديو تمثيل ايلمش ايسه ده قنالى زاده مرحوم
بونك منشائى دخى تعززدرز يرا ذات پيغمبرى يه نبوتله عزت و كفاره اطاعتيله خضوع وانقياد متوجه
اولديغندن هر نقدر نفى نبوتى ادعا ودعواى نبوتدن تعجبه ابتدا ايتديلر ايسه ده زوال نعمت نبوتى
تعززمه كوره بناء طلب ايلديلر ديمشدر (وخوف فوت مقصدك باعث حسد اولديغى شو
صورتده دركه مطلوب بر وطالب متعدد اولدقده جمله سنك اكا واصل اولملرى بعيد عن الاحتمال
اولديغندن بينلرنده تحاسد ظهوره كلوركه ضرات يعنى نسوانك اورتاقلرى بيننده بو حسدك
آشكاردر (اما حب رياستك سبب حسد اولديغى شويله دركه علم ياخود جاه و يا ثروت صاحبى
اولان بونلرده تفرد ايله عديم النظير اولمغى استيوب ابناى نوعنده كندويه مشاركت فهم ايتدكده
انك زوال نعمتنى وفناسنى و كنديلنك تفرد له بقاسنى طلب ايدركه سبب محضا حب رياستدر
(اسعد فقيرك هنكام شبابنده نظم ايتمش اولديغى غزلنده واقع * مناصب اهلنه اغياروش
اولان بغضه * طباع ناسده كى حب جاهدر باعث * بيتى بوشقه موافق دوشمشدر (وخبث نفسك
بادئ حسد اولديغى اسباب سابقه دن برى اولماديغى ومحسود ايله قطعا آشنى و برشى اولميوب
اشنالغى بولنمديغى حالده اراذل واسافل ناسك اعالى وافاضله حسد ايدوب زوال نعمتلريله
شادان اولدقلرندن ظاهردر اسباب سابقه عرضى اولوب علاجى غير عسير ايسه ده بونك دواسى
ناپذيردرز يرا سببى ذاتيدر (ودخى معلوم اوله كه حسد ومنافست اقران واقارب ومشاركلر
بينلرنده زياده وسوركلى اولور كه اسباب محررهنك مدارى بونلردر خلاصه حسدك سببى حب دنيا
ومافيهادركه تنك وفانى اولديغندن مزاحملرينه كفايت ايتمز امادارنعيم عالم باقى ووسيع اولمغله
انده مزاحمه بولنماز وحسد دخى اولماز بونك مثالى معرفة الله وسائر اوجه الله اولان علومدركه بونلرده
مزاحمه ومضايقه اولماديغندن طالب ديكره حسد اولنماز وجنتده دخى نعمتده مضايقه اولماديغندن
محاسده اولماز بنابرين اهل الله وطالب آخرت اولنلرده حسد اولميوب حتى كثرت عرفا وصلحايه
مشايخ مشغوف اولوب شب وروز اوقات شريفه لرى تربيهٔ مريده مصروفدر (علماى دنيا
ومتشيخينك ارالرنده اولان منافسات توجهلرى حطام دنيا اولديغيچوندر و بو حسددر بونك
علاجى علم وعملدر فى الحقيقه بركيمسه حسدك بروجه محرر فعل صانع حكيم جل جلاله يه
اعتراض اولوب ودارينده ضررى اولديغنى وحسدله عباد اللهه خير صانمق معتادلرى اولان
خيارناس زمرهٔ شريفه سندن دوراولوب مؤمنينه بلا ونكبت ايرشمك اراده سنده اولان ابليس
لعين وتابعلرى كروه مكروهنه متصل اوله جغنى بيلوب يقين حاصل اولدقده حسددن احترازايده جكى
ظاهردر وعملك دوا اولمسى شو وجهله دركه عاقل كندوده حركت حسد حس ايتدكده اول
حركتك مقتضاسى اولان قول وفعلك مخالفنى ايشلمكه باشليه مثلا محسودى ذم ايتميوب مدح
ايده وتكبروترفع ايتميوب تواضع ايده واكر محسود انعام والتفاتى كسرسه حاسدالندن كلديكى
عزت واكرامى محسوده ايده تاكه نفس حسد وعداوتدن مأيوس اولوب كون بكون آثار محبت
ظهور ايده محسود دخى حاسدك بو معاملهٔ مودت نموتى كوردكجه انده دخى لابد محبت وود
ظهوره باشلوب طرفيندن عداوت برطرف اولور (سؤال) حسد حاسد زوال نعمت محسوده
سببدر بنم حسدمله زائل اولدقده قلبمك اضطرابندن قورتلمسى فائده سنى ايدرم ديرسه (جواب)
بوتمناكز غايت جهلدر وكشى كندو بلاسنى طالب اولمقدر زيرا حاسدك دخى نيجه نعمتى واردركه
محسود اولوب زوالنى استيجى حاسدلرى واردر حسد زوال نعمته سبب اولورسه حاسد دخى

مبتلای بلا اوله جغی لازم کلور (سؤال) حاسد بنم حسدم محسودیمك زوال نعمتنه سببدر آخرك
بنم حقمده حسدی مفید اولمازدیرسه (جواب) بودخی غایت جهلدرز یرا تخصیص بلا مخصص
وترجیح بلا مرجحدر دیو جواب ویریز (درد حسده دوای عملی که محسوده ثنا وتواضع حاسد در
شیطان لعین وسوسه ویروب سنك بو معامله کی محسود عجزه و یانفاقه و یاکندودن خوفه
حمل ایدرده فائده سی اولماز وناس دخی باقلق فلانه که نیجه مغلوب اولدی دیو اراجیف ایدرلر
دیرسه الدانمامق کارعقلدر وعداوتله اشتغال عمری اکدار ایله تلف ایتمك ومحبت وصفوتله
اشتغال دارینده راحت اولدیغی بیلنوب وسوسهٔ شیطانیه دکله نمیه وهر نقدر نفسه کریه
کلورسه ده دوای علمی وعملینك مرارتنه باقلمیه دوام اولمینجه نافع اولماز (تنبیه) زوال نعمتی
استمك یا حرام و یا موجب کناه وآثام و یا مرخص ومباح اولور یعنی اوج قسمدر و بو مراتبك
شرحی دخی بو یله درکه چونکه عدو طبعا منفور در خصوصا که موذی اوله دشمن موذینك
زوال نعمت وجاه ومالنی طلب ایتمکدن قلبك بالکلیه خالی اولمسی میسور بلکه مقدور دکلدر
ودشمن دخی خیرخواه اولمق دائرهٔ امکاندن خارجدرکه * جبلت القلوب علی حب من احسن
الیها وبغض من اساء علیها * کلامی بو معنایی مفید دروقتا که قلبده حسد حاصل
اولدقده قلب اوج حالدن خالی دکلدر (اولکی حال قسم اولدر که مکر وفریب شیطان ونفس ایله بو
فعل قلبی یعنی حسدی صاحبی اعضا وجوارحنه چیقاروب قولا وفعلا ولسانا وارکانا محسوده
اضراره باشلدقده درجهٔ حرامه قدم بصر وکناهکار اولور بونده توبه واستغفار وترك اصرار
واضرار ایده وعلامات سابقه ایله تدبیر ایده (اما قسم ثانی که ظاهره اخراج اولنمیوب فقط
قلبده قاله وصاحبی دخی آه بو حالت قلبمدن کیده ایدی دیمیه امام غزالی قدس سره قولنجه
بو دخی جرم وعصیاندر (فاما قسم ثالثکه تمنای زوال نعمت محسود خاطره کله وندن قلبمه بو
کوتو خوی کلدی دیو تأسف ایده ومقتضاسنی شرع صریح وعقل صحیح اوزره حسب
الوسع ظاهره چیقارمیه یعنی محسوده بروجهله اضرار قیدنده اولمیه اشته بو حسد مذموم
مرتبه سنه وارمز وصاحبی عقلا وشرعا ملوم اولماز حسب البشریه اقل مرتبهٔ حسد
بودرقسم اول و ثانی درجه سنه وارمامسنه جهد وسعی اولنه والسلام انتهی ما نقله الفقیر

﴿الباب الاربعون﴾

(وفیه فصول * اشبو قرقنجی باب شجاعت وثمره وفائده سی وحروب وقتال وتدبیری وجهادك
فضیلتی وعدو ایله محاربه ده شدت بأس وجهاده حث وترغیب بیاننده در و بو بابده براز فصول
دخی واردر ﴿الفصل الاول﴾ اشبو اولکی فصل رضای حقده اولان جهادك
فضیلتی وشدت بأس وقوت بیاننده درحق سبحانه وتعالی بأس وضراده یعنی شدت ومشقت
دمنده صبر وثبات ایدنلری ثنا ومدحده ﴿ والصابرین فی البأساء والضراء وحین البأس ﴾
بیورمشدر ومجاهدین مسلمینی دخی وصفله جهاد اعدایه ترغیب وافضل جزاء واحسان ایله وعدده
باری تعالی وتقدس ﴿ ان الله یحب الذین یقاتلون فی سبیله صفا کانهم بنیان مرصوص ﴾
بیورمشدرکه (قلت) مفردات راغب اصفهانی وتفسیر ابی السعود ده اولدیغی اوزره تحقیقا
الله تعالی رضاسی یولنده مصفوف یعنی خط مستوی ومستقیم اوزره دیزلمش اولدقلری
یاخود نفسلری غل وغشدن صاف و پاك اولدیغی حالده مقاتله یه اقدام وبذل روحه اهتمام
ایدنلری سور یعنی راضی اولوب جزاء خیر احسان ایدر انلرك صفلری دخی احدهما آخره بتشدکده
بر برینه قلای ایله کنده لنمش بنا کبی بلا فرجه وخلل اولوب کأن شئ واحد کبی اولدقلری حالده

دیو تفسیر اولنمشدر (صاحب المستطرف علما وحکمانك اتفاقلری اوزره حربده رأی وتدبیر
شجاعتك امامنده یعنی شجاعتدن اقدمدر دیوب (الحرب خدعة) حدیث شریفنی ذکر ایله
اثبات مدعا ایتمشدر (قلت) جوامع الکلمدن اولان اشبو حدیث شریفك علی التفصیل مفاد
ومقتضیاتنی شهریار سابق جنت مآل سلطان خلدآشیان محمود الخصال حضرتلرینك عهدنده
اسعد فقیرك تألیفنه موفق اولدیغی ﴿ الکوکب المسعود فی کوکبة الجنود ﴾ ایله مسمی اثر
عاجزانه سنده یازلمش اولمغله مطلب مذکور ان شاء الله تعالی اشبو بابك آخرنده بیان اولنه جقدر
* اللهم اجعل تربة السلطان المشار الیه منورا و اجعل خلفه الامجد وهو سلطاننا الاعظم
و خاقاننا الافخم عبد المجید خان باقیا بسریر الشوکة الی آخر الدوران مؤیدا و منصورا آمین
(وحضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه و سلم افندیمز (مامن قطرة احب الی الله من قطرة
دم فی سبیله وقطرة دمع جوف اللیل من خشیته) بیورمشدرکه اعلاء کلمة الله ضمننده تقاطر
ایدن قان قطره سیله کیجه ایچره خوف اللهدن ناشی اقان کوز قطره سندن احب حق تعالایه
بر قطره یوقدر یعنی الله تعالی جهاد ایدنلری وجوف لیلده عبادت ایدنلری زیاده سور یعنی راضی
اولوب بو قطره صاحبلرینی مظهر احسان بی پایان ایدر دیو شرح اولنمشدر (غزاتدن برذات
عبد الله بن قیس یعنی ابا موسی الاشعری رضی الله تعالی عنهدن رسول اکرم صلی الله تعالی
علیه وسلم (ان الجنة تحت ظلال السیوف) بیورمشلردر دیدیکنی استماع ایتدکده یا اباموسی
سن بو حدیثی فم سعادت نبویدن ایشتدکمی دیدی اولدخی نعم ایشتدم دیدکده همان رفیقلرینك
یانه کلوب وداعنا کم دیوب وسیفنی جفننده یعنی قنندن چیقاروب و قیروب آتوب و یالك
قلیج دشمن دین ایچنه طالوب مستظل ظل شجرهٔ طیبهٔ شهادت اولنجیه دك ضرب اعدا
ایلدی (قلت) اشبو حدیث شریف جامع صغیرده ان سز محرردر و مفهوم شریفی شراح
بیانجه جنته موصل اولان سبب سیفله فی سبیل الله ضرب عندنده حاصلدر دیمکدرکه مقصود
جهادك مصیر و مرجعی جنت اولدیغی زید بحر ترکیبی کبی تشبیه بلیغ طریقیله بیاندر یعنی
مجاهدك قتالده اعدا ایچون سیفی تقلد ایلمسی وضربی جنته سببدر دیمکدر (حضرت ابو بکر
الصدیق رضی الله تعالی عنه خلافتلرنده سر عسکرلری خالد بن ولید رضی الله تعالی عنهه
* اعلم ان علیك عیونا من الله ترعاك وتراك فاذا لقیت العدو فاحرص علی الموت توهب لك السلامة
ولا تغسل الشهداء من دمائهم فان دم الشهداء تکون له نورا یوم القیمة * خطی ارسال بیورمشدرکه
مآلی معلومك اولسونکه قبل باریدن سنك اوزریکه کوزه‌در وکورر کوزلر یعنی حفظ الهیسی
وامدادی واردر عدوی دینه ملاقات ایتدیکك زمانده موته یعنی قتاله رغبت ایدوب صوله ایله
قبل باری تعالادن سکا سلامت هبه واحسان اولنور و دخی شهدانك دم مبارکلرینی یقه مه
یعنی او یلجه دفن ایله زیرا شهیدك دمی کندویه یوم قیامتده نور اولور دیمکدر (قلت) خالد
حضرتلرینك ترجمهٔ احواللری باب آتیده کله جکدر (رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم
افندیمز خیبر غزاسنه تشریفلرنده قلعهٔ مرقومه پیشکاهنه معسکر رسالتپناه واصل اولدقده
(الله اکبر خربت خیبر انا اذا نزلنا بساحة قوم فساء صباح المنذرین) بیوردقلرینی انس بن مالك
رضی الله تعالی عنه روایت ایتمشدرکه فتح خیبرك وقوع بوله جغنی معجزة بیاندر و مآل شریفی
الله اکبر خیبر خراب اولدی زیرا بزکه مؤید من عند اللههز بر قوم باطلك مکانلری ساحه سنه
اینجه عذابله انذار اولنسان مشرکارك صباحی کتوله شر یعنی مغلوب اولور دیمکدر (قلت)
فتح خیبر مع ملحقاتها هجرتك یدنجی سالی وقوع بولمشدر (حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی
علیه وسلم افندیمزدن (لغدوة فی سبیل الله او روحة خیر من الدنیا و مافیها) حدیث شریفی

روايت اولنمشدر (قلت) اشبو حديث شريف جامع صغيرده انس بن مالكدن رضى الله تعالى عنه روايت وطويل اوله‌رق بو وجهله در (لغدوة فى سبيل الله اوروحة خير من الدنيا ومافيها ولقاب قوس احدكم اوموضع قده فى الجنة خير من الدنيا ومافيها ولواطلعت امرأة من نساء اهل الجنة الى الارض لملأت مابينهما ريحا ولاضائت مابينهما ولنصيفها على رأسها خير من الدنيا ومافيها) اشبو حديث اول نهاردن نصفنه ياخود وقت زوالدن آخر نهاره قدر فى سبيل الله سير وحركت ايتمك خصوصلرندن هر برينك ثوابى دنيانك كافهٔ تنعم ولذائذندن خيرلودر زيرا نعيم دنيا زائل ونعيم آخرت باقيدر وسزك بريكزك يعنى هر غازى اتنك يايى ياخود قامچيسنك بو ينجه جنتده اولان يرلرى دنيا ومافيهادن خيرلودر اكر جنت حوريلرندن برى يريوزينه نظر واشراف ايلسه جنتله ارضك ماييننه رائحهٔ طيبه طولدير ونور حسن وبهاسيله ضيالنديرر واول حورينك باشى اوزره اولان خمارى يعنى دلبندى دنيا ومافيهادن خيرلودركه اوباقيه بوفانيه دردیو شرح اولنمشدر انتهى (ابن مسعوددن ان ارواح الشهداء فى حواصل طيور خضر لها قناديل معلقة بالعرش تسرح من الجنة حيث شاءت ثم تأوى الى تلك القناديل) حديث شريفى روايت اولنمشدركه ارواح شهداء عرشه معلقه قناديلى اولان يشل قوشلرك قورصاغنده درمرادلرى اوزره جنتده سير وتماشا دنصكره اول قناديله كه مأوالريدر رجوع ايدرلر ديو مشروحدر (قلت) جامع صغيرده انس بن مالك رضى الله تعالى عنهدن (ان ارواح الشهداء فى طير خضر تعلق من ثمر الجنة) حديث شريفى دخى مرويدركه شهداء كرامك روحلرى محبوس ومحصور اولمادقلرى حيثيله يشل رنك قوشلرك ايچنده اولورلر يعنى روحلرى مظروف وقوشلر ظرف اولور ياخود ملك بشره تمثل ايلديكى كبى نفس ارواح شهداء طير سبزين صورتنه تمثل ايدرده جنت ميوه‌لرينى اكل ايدر ديمكدر وحديث آخرده (ان ارواحهم نفسها تطير طيرا) وارد اولمشدر (ابن رجب احوال القبور نام كتابنده اشبو حديث ارواح شهدانك هيئت وشكل طيرا اوزره اولمسنى ايهام ايدر بوايسه جاى توقفدر زيرا انسانك روحى كنديسنك صورتى وشكلى ومثالى اوزره‌در ديمش وقاضى عياض دخى بعض ائمهٔ متقدميندن ناقلا روح انسانى صورت انسانده اولمق اوزره مبصره اوله‌رق جسمه داخل برجسم لطيف اولديغنى بيان ايتمشدر لكن توريشتى ارواح شهدانك طير خضرده اولمسندن مراد ادراكاتله مخصوصه ومميزه اولان روح انسانى‌يه بعد مفارقة البدن يشل طير آماده اولور واول طيرك جوفنه انتقال ايدركه اول طيره ثمره جنت تعليق اولنمغله روح دخى انك واسطه‌سيله ريح ولذت وبهجت وسرور جنتى بولور ديمكدر وظن ايدرمكه روح باذن الله تعالى طير اخضره تشكل وتمثل ايلديكى وقتده كنديه اول هيئت حاصل اولور ملكك بشره تمثلى كبى والحاصل خلافنه نص قائم اولمادقجه كتاب وسنتك اخبارينى تسليم ايتمك واجب اولمغله حديث شريف مذكورى دخى تسليم وقبول ايتمك اوزر بمزه واجب اولور ديو مناوى تحقيق ايتمشدر انتهى (منقولدركه انس بن مالك رضى الله تعالى عنهك عميلرى انس بن النضر رضى الله تعالى عنه غزوهٔ بدرده حاضر اولمادقلرندن رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك ابتدا حاضر اولدقلرى جهاد وغزايه حاضر اولمادم ديو دائما تحسر وتحزندن خالى دكل ايدى وقتا كه غزوهٔ احد ظهور ايلدكده رايحهٔ جنت غزوهٔ احد زدنده در ديو واحده كيدوب شربت شهادتى نوشه قدر مقاتله ومحاربه ايلدى بعد الشهاده جسد شريفلرنده سيف وسنان وتيردن سكساندن متجاوز جروح بولديلر همشيره‌لرى ربيع بنت نضر قرنداشمى انجق پارمقلرندن بيلدم ديمشدر يعنى اندن غيرى درست عضوى قالمامش (فضالة بن عبيدك عليه الصلاة والسلام افنديمزه مرفوعا (كل ميت يختم على عمله

الاالمرابط فانه ينمو له عمله الى يوم القيمة ويؤمن من فتان القبر) حديث شريفنى روايت ايتمشدر (قلت) جامع صغيرده اشبو حديث شريف فضاله رضى الله تعالى عنهدن روايت اولنديغى كبى عقبة بن عامر رضى الله تعالى عنهدن دخى مرويدر والاالمرابط يرنده الاالذى مات فى سبيل الله وارد اولمشدركه مأل مناوى محقق هر انسانك وفاتندنصكره صحيفهٔ اعمالى ختم اولنوب من بعد حسناتى يازلمز الا فى سبيل الله وفات ايدنلركه بونده جهاد ايچون سرحدده وسائر محلده آماده اولنلر دخى داخلدر انلرك دفاتر اعمالى قيامته قدر نمو ايدر يعنى زياده لنوركه مراد جهاده مرتب اولان ثواب دائما آرتر وفتان قبركه منكر ونكيردن عبارتدر فى سبيل الله موت صحت ايمانه شاهد اولديغندن منكر ونكيرك كلوب سؤال ايتمه‌لريله ياخود كلسه‌لر دخى مضرت ايتمه‌لريله انلردن امين قلنور ديمكدر يؤمن يانك ضمى والفك فتحى وميمك تشديدى ايله در (اذامات الانسان انقطع عمله الامن ثلث صدقة جارية اوعلم ينتفع به اوولد صالح يدعوله) حديثيله اشبو حديث بيننده تعارض يوقدر زيرا بودخى صدقهٔ جاريه‌دن معدوددر ديو بيان ايتمشدر انتهى (سهل بن حنيف رضى الله عنه رسول الله صلى الله عليه وسلم افنديمزدن (من سأل الله الشهادة بصدق بلغه الله تعالى منازل الشهداء وان مات على فراشه) حديث شريفنى روايت ايتمشدركه بركيمسه صدق نيت وحسن طويت ايله درجهٔ شهادتى الله تعالادن طلب ودعا ايلسه الله تعالى اوكيمسه‌يى صدق نيت طلبنه مجازاة منازل شهدايه ابلاغ وايصال ايلرهرنه قدر اوكيمسه فراشى اوزرنده وفات ايلرسه ده ديمكدر زيرا جهادده وفات ايدن ايله بوحال اوزره فراشنده وفات ايدندن هر برى خير نيت ايدوب مقدورلرينى ايشلمريله اجرده مشترك اولورلر صدقله قيد زيرا صدق معيار اعمال ومفتاح بركاتدر اشبو حديث جامع صغيرده سعيد بن حنيفدن مرويدر راوى مشاراليه امام سيوطينك ترتيبنجه صحابى وشارحى مناوى قولنجه تابعيدر نسأل الله ان يرزقنا الشهادة وان يجعلنا من الذين احسنوا فلهم الحسنى وزيادة

﴿ ايكنجى فصل شجاعت وثمره‌سى وحروب وتدبيرى بياننده در ﴾

صاحب المستطرف روح الله تعالى روحه ديركه معلوم اوله كه شجاعت فضيلتلرك عمادى واساسيدر بركيمسه اول فضيلتى فقدان ومنطقى ايده يعنى سوينده فضيلتى وانسانيتى كامل اولماز وشجاعت صبر وقوت نفسدن عبارتدر حكما كافهٔ خيرك اصلى ثبات قلبله حاصل اولور ديمشلردر (وينه صاحب المستطرف صفت شجاعتك مقتضاسنى بيانده ديمشدركه شجاعت حربده اوچ صورتده ظاهر اولور (برى طرفين آمادهٔ جنك اولوب صفلر ديزلدكده وسط ميدانه بالتفرد حمله وكر ايله واروب قرنينه جنك ايده‌جك ديو مبارز طلب ايدوب ميدان اوقومقدر (ايكنجيسى جنك قزيشوب وطرفين بربرينه قاريشوب براحداجل نه جانبدن كله‌جكنى بيلمديكى هنكامده دهشت كلوب سكينت قلب وثبات خاطر اوزره لازم اولان اموردده وقت حضورده‌كى سعيى كبى سعى ايدوب اصلا فتور كتيرمامكده (اوچنجيسى حسب القدر مجاهدينه صورت هزيمت كورندكده فى الحال عدو ايله عسكر اسلامك ميانه‌سنه كيروب فعلا وقولا تشجيع عسكرده اقتضا ايدن همتى وامدادى اجراده در فرار ايدنلرك صورت مذكوره اوزره وراسندن حركت وهمت ايدن مقاتل غافلين وعاصينك وراسندن انلر حقنده طلب مغفرت رجا ايدن كبيدر ديمشلردر (قلت) اشبو ايكنجى صورتلرده اولان شجاعتلر جميع اصول حربيه‌ده اجرا اولنور لكن اوليكى صورت حربك انجق طرفيندن تاب سيفله اجرا اولديغى مقاتلهٔ قديمه‌نك بعض احوالنه كوره‌در (صاحب المستطرف ابو بكر الطرطوشينك طيب الله مثواه سراج الملوك نام كتاب معتبرندن نقله اشبو فصلك آخرينه قدر يازديغى اقوالك مألى بودركه طرطوشى ديمشدركه بلادمزده چوق جنك كورمش پيران عسكردن استماع اولنمشدركه اهل اسلام واعدا بيننده وقوعبولان حربلرك برنده بعد السلم اعدا محل جنكده برمرده بولديلركه باشنده اولان طبان وبولاتدن مصنوع ضم خائله خوده

ومغفر وفارسیده سر پناه وترکیده توغلغه دید کاری زره طاسنك اوج بلوکده بر بلوکی بر سیف
ضربیله قطع اولنمش عبرت ایچون اعدا اکنبسارلر قابوسنه آصوب اشته بز بویله شجیع قومه
ملاقات ایتدك دیرلر ایدی واعدانك ضعف حالنه باقلیوب کیدندن امین اولما مق اقدم حزم
واحتیاطدر زیرا برخرده پره عظیم الجسم والقدره اولان ذاتك صباحه دك او یقوسن قاچروب
عاجزایدر (وشاعرك * ولاتحقرن عدوا رماك * وان كان فى ساعدیه قصر * فان السیوف تحز
الرقاب * وتعجز عما تناول الابر * قولیکه مآلی هرنه قدر قوللرنده قصه لق وار ایسه ده سکارمی ایدن دشمنی
تحقیر ایتمه زیرا سیفك بیونلری قطع ایده جکی محقق ایکن ایره نك یتشدیکی وناٸل اولدیغی
مصلحتدن کاهیجه عاجز اولور (قلت) یعنی علی غفلة حامل دم حیات اولان شریان طمرینه
برخرده اکنه صوقلدیغی کبی قوجه وجود تلف اولور دیمکدر (وینه طرطوشی دیمشدرکه معلومکز
اولسونکه ارباب فن حرب تدبیر حرو بده کتابلر تصنیف وترتیب ایلدیلر بز دخی تألیفمزده یعنی
سراج الملوکنده اول فن جلیلدن بحث ایده جکمز مطلبده باری تعالی وتقدس حضرتلرینك
قرأن کریمده ذکر ایلدیکی ﴿ واعدوالهم ما استطعتم من قوة ومن رباط الخیل ترهبون به
عدوالله وعدوكم ﴾ آیت کریمه سیله بدأ ایده لم (ما استطعتم) قول کریمی مقدور بشر اولان کافهٔ
عده وآلات وحیلهٔ حربیه یی مشتملدر ورسول اکرم صلی الله علیه وسلم قوتی برطاقم ذواتی اوق رمی
ایدر کوردکلرنده تکرارا (الاان القوة الرمی الاان القوة الرمی الاان القوة الرمی) حدیث شریفیله
تفسیر بیورمشلردر (قلت) اشبو آیت کریمه ایله حدیث شریف مذکوره دائر کافهٔ احکام دخی
آنفا اسمی مرور ایدن اسعد فقیرك الکوکب المسعود فى کوکبة الجنود نام اثر سیر مخبرندن ناقلا
قریباً بیان اولنه جقدر (وینه طرطوشی دیرکه قبل المحاربه صدقات خالصات وصیام ورد مظالم
وصلهٔ رحم یعنی اقارب وخویشاوندك ذاتلرینی وحوایجلرینی کورمك وامر معروف ونهی عن
المنکر جهتلرندن اولان عمل صالحی تقدیم ایتمك اقدم عده در وسر عسکر وسائر ضابطان
ورؤسایی انتخاب ایدوب اربابنی استخدام اعظم اموردندر عرب مقابلی اولان حکماء قدماء
عجم بیك دلکویه قیادت ایدن یعنی باشبوغ اولان بر ارسلان بیك ارسلانه قیادتله اداره ایدن
دلکودن خیرلودر دیمشلردر بو صورتده مواضع حرب وجنکدن آکاه ومواقع قلب ومیمنه
ومیسره دن خبیر شجاعتده اقران وامثالیله صواشوب وحال حرب وقتال ایله ممارسه سی اولوب
صادق القلب والقول وثابت القدم اولان ذواتدن ذی شجاعت وجرئت وصاحب جسارت
ونجدت اولنلر جبش اوزره تقدیم یعنی سرکرده قلنمق لایق وواجبدرکه بو مقوله ذوات آمر
ومدیر اولدقده هر برشی امر یله صدور ایتمکله مجموع عسکر معناده انك کبی صاحب بصیرت
وجرئت اولور (ودخی هرکسك معلومی اوله که حرب معناسی آنی خدعه اولدیغی مسلم جمیع
عقلادر وعظمای ترکستانك قوللریدرکه رئیس عسکرده اخلاق بهایمدن اون خصلت اولمق
شرطدرکه بونلردر خروسك شجاعتی وطاوغی ارامه سی وکوروب کوزتمسی وعلی قول تعطف ومرحمتی
واسدك نخوت قلبی وخوکك حمله سی ودلکونك تتکلکی وحیله سی وکلبك یاره یه صبری وطورنه نك
حراستی وقوردك صالدیریشی وخراسانده کائن تعب ومشقتده دخی سمرن غالبا بورصوق دیدکاری
حیوانك سمنیدر (ودخی مخلوقاتك بربرینك فوقنده اوله رق اشدی اون نسنه در طاغلر
اشد اولوب لکن انی تیمورقوپاررو بونرو حدیدی دخی نار افنا ایدر ونار ی دخی ما اطفا ایدر وآبی
دخی بولوت حامل اولور وبلوتی ریح محو ایدر وریحدن دخی انسان توقی ایدر یعنی سرکش
ومحافظ اولمغله ریحه غلبه ایدر وانسانی دخی سکر یعنی مستلك مصروع ومغلوب ایدر
وسکری دخی نوم ونومی دخی هم وغم منع ایدر بو صورتده غم وهم جمله سندن اشددر اللهم انا نعوذ بك

من الهم والحزن آمین (وینه طرطوشی دیمشدرکه جملهٔ حیل حربیه دن بری دخی اعدا
عسکرینك ایچنه جاسوسلر بث وسوق ایتمکدرکه انلر اقتضای حال ایله رنك ویرمیه رك احوال
اعدادن خبر کتوره لر وضابطلرینی وعد جمیل واطماعله بو طرفه جلب ایده لر وروی ملایمت
کورندکلرنده تعاقب هدایا ایله رام ایده لر وتحریرا وتقریرا اتفاقلرینی بوزه جق حوادث
نشر ایده لر (قلت) طرطوشی بو محلده یعنی جواز حیله یی بر وجه محرر بیاندنصکره * واعلم
ان الحیلة لاترد القضاء والقدر وان الدول اذا زالت صارت حیلتها وبالا علیها فاذا اذن الله تعالى
فى حلول البلاء كانت الافة فى الحیلة * یعنی قضا وقدری حیله رد ودفع ایده میوب برقومك
زوالی مقدر ایسه ترتیب ایلدکاری حیله اوزرلرینه وبال اولور وحلول بلا مراد خدا ایسه اول
قومك آفتی حیله لرنده حاصل اولور دیمش وعقبنده بو مدعایی مؤیدا * وقال الحکماء اذا نزل
القضاء كان العطب فى الحیلة * قول حکمت اولنی ذکر ایتمش وبو قولك عقبنده دخی * ویغلب
الضعیف باقبال دولته كما یغلب القوی بفناء مدته * یعنی کاهیجه اقبال دولتی ضعیف غالب وفناء
مدتیله یعنی وقت مقدر زوالی کلدکده قوی مغلوب اولور مقالی زیور سراج الملوکی اولمش ایسه ده
سیاق وسباق قرینه سیله بو جملهٔ معترضه یی ذکرندن مرادی اسباب عادیه اولوب تأثیر انجق
فعال لما یرید اولان باری تعالانك اولدیغی بیاندر والبته سبب بالفعل مؤثردر اعتقادینی منعدن
عبارتدر یوقسه مقتضای مأموریتدن اولان تدبیر وحیلهٔ حربیه یی ترك دیمك دکلدر فتدبر
انتهی (حتی بو مقالك عقبنده طرطوشی تدبیر حربی بیانده دیرکه هنکام جنك وحربده * حماة
الرجال وكماة الابطال * یعنی سر عسکرك استعمال ایده جکی ضابطان قلب عسکر یعنی وسطده
بولنمق حزم واحتیاط مآلوفدر زیرا جناحان یعنی صاغده وصولده بولنان عسکرده صورت
انهزام کورندکده عیون عسکر قلبه ناظره اولوب قلبده ثبات وقوت کوردکلرنده جناحینه
هر منهزم رجوع والتجا ایدر اکر قلب منکسر اولسه جناحان پریشان اولور بونك مثالی برقوشك
قنادندن بری قیرلسه ولو بعد زمان برء بولمسی مأمولدر اما رأسی کتسه جناحانده بعد ازین فائده
اولمیه جغی مستغنی بیاندر (قلبنه پریشانلق کلان عسکرك فلاح بولوب حالت اولاسنه کلمسی
نادردر والحاصل جمیع اوقاتده قلبك قوتدن خالی اولماسی مضردر مکرکه سر عسکرك تدبیرینه مقارن
اوله یعنی سر عسکر قلبکاهی خالی براغوب قاچق صورتنی کوستردکده اعدا قلبکاهه هجوم ایدوب
نهبله مشغول ایکن جناحلر اعدایه هجوم ایده بو صورتی جائز وحروب قدیمه ده ابطال حربك
ایلدکاری واقعدر (وتدبیر محاربه دن بری دخی اعدایه تعقیب ایتمیه رك فرار سمتنی سودرمکدر
یعنی اردیمزه دوشمیورلر دیو فرار طرفنی کندولرینه ترغیب ایتمکدرکه فراره میل ایدن عسکرده
جلادت اولمازحنی * الشجاع محبب الى عدوه والجبان مبغض حتى الى امه * اقوال اسلافندر
یعنی شجاع فرار ایدن خصم عاجزك اردینه دوشمدیکندن عدوینه دخی محبدر وقورقاق
ویددل بویله اولمدیغندن اناسنه دخی مبغضدر دیمکدر (منقولدرکه نوشیروان برجانبه قتال
ایچون سفر مراد ایلدکده بعض وزراسی ادوات حرب چندان تمام دکلدر دیدکلرنده بنم عده وعتادم
ثبات قلبم واصابت رأیم وحدید سیفم ونصرت خالقمدر دیو جواب ویرمشدر فتأمل (منقولدرکه
ساسانیاندن بر ملك وفات ایدوب اهل حل وعقد دولتلری اول سلسله دن برینك سلطنتی
خصوصنده مشورتده ایکن بهرام جور مجلسلرینه آدم بسیله تاج سلطنتی ایکی آج ارسلان میانه
نهاده ایدك سلسله مزدن هرکیم وارر الور ایسه ملك اودر دیوب خبر کوندرر ارکان سلطنت
بویله ایلمرله انجق بهرام صوله ایله ارسلانلری باشلرندن یاقه لیوب بربرینه چارپمغله اهلاك برله
تاجی آلوب زیب سر وکندینی ملك کشور ایلشدر (قلت) اوتوز طقوزنجی بابده ذکری مرور

ایتدیکی اوزره بهرامی پدری یزدجرد تربیه ایچون ملك عرب نعمانه کوندرمشیدی اورا ده لغت
عربیه وفروسیت وسائرهنری تعلم ایلدی بعض تاریخده منظور اولدیغی اوزره پدری فوتنده کسری
نام برملك زاده یی ارکان ملك اجلاس ایتمشلر ایکن بهرام منازعلری تدبیر دلپذیر ایله رام
واستخلاص تخت ایلدی تاریخ اسکندرینك یدی یوز التمشنجی سالنده فناپذیر اولمشدر
واکاسرۀ ساسانیانك اون دردنجیسیدر حمار وحشی صیدینه مأنوس اولمغله بهرام کور ایله تلقیب
ایتدیلرکه کورکاف عجمینك ضمیله حیوان مذکورك فارسیده آدیدر جور معربیدر انتهی (ینه
طرطوشی دیرکه انتخاب فرسان واختیار ابطال یعنی سواری واهل شجاعت انتخابی لازمدر
و شاعر بلیغك * والناس الف منهم کواحد * و واحد کالف ان امر عنا * بیتی مألی
بولزومی بیانده اولمغله نسیان اولنمیه دیو تنبیه ایتمشدر ومعنای بیت امر قتال ظهورنده ناسدن بیك نفر
ایشه یرامدیغی حیثیتله بر کبیدر لکن بری بهادر اولدیغی حالده بیك یرینه کچردیمکدر (فی الحقیقه
روزکارده بیك کره تجربه اولنمشدرکه بر مرد دلیر بیك دکل اون بیکدن خیرلو اولورکه نقل
ایده جکم ماجرالردن بومدعا ثابت اولور (ازجمله عهد قدیمده ملك بلاد اندلس مستعین بن هود
ایله طاغیۀ بن ردمیل نام نصرانی نقض عهد ایدوب مقاتله قصدیله ثغور بلاد اندلسدن
وشقه تسمیه قلنان بلده اوزرینه هجوم ایلدی ملك مستعین دخی اعدانك اوزرینه واردی طرفینك
سواری و پیاده اوله رق یکرمیشر بیك قدر عسکری اولوب بووجهله بربرینه مساوی ایدیلر
جنکده بولنان غزاتدن بعضیلری نقل ایلدیکه وقتاکه اردولر یاقلشوب جنکه شروعدن مقدم
طاغیۀ بن ردمیل مدبران امورندن عقل وتدبیرینه ثقه واعتماد ایلدیکی برضابطه عسکر مسلمین
میاننده بزم بیلدیکمز شجعاندن کیم واردر وکیم یوقدر تجسس ایله دیو تنبیه ایلدی اودخی سوق
جاسوسله خبرالوب وکلوب عسکر اسلامده مشاهیر شجعاندن یدی نفر کیمسه‌لر اولدیغی خبر
ویردکده ابن ردمیل بزم عسکرده دخی شجاعتله معروف اولنلری تعداد ایله دیدی واروب واوکرنوب
کلوب سکز نفر شجیع اولدیغی بیان ایدیجك ابن ردمیل کوله رك قیام ومسرورا کون بزمدر دیوب
قتاله آغاز ایلدی صباحدن وقت عصره قدر حرب وقتال اولنوب بومدتده بر طرفدن غلبه
نمایان اولمادی طرفین کیرولیوب براز آرامدنصکره طرف اعدا هجوم ایدوب عسکر ملکی ایکی
فرقه ایلدیلر یعنی میانلرینه صوقولدیلر و بوتفریق باعث ضعف اولمغله هزیمت واقع اولوب
وشقه یی استیلا ایلدیلردیمشدر راشته طرفینك عسکری بربرینه مساوی ایکن شجعاندن برطرفنده
برنفر زیاده بولنان آخره غلبه ایلمشدر (وینه طرطوشی رحمه الله تعالی دیرکه استادم قاضی ابوالولید
نقل ایلدیکه ملوك مغاربه دن منصور بن عامر حضرتلرینك غزواتندن برنده برابر ایدم خلال
راهده برمرتفع محله چیقوب کندینك عسکرینه نظر ودقت ایلدی و یرکتور مزیدکاری حسابجه
کلیتلو عسکر ایدی سرعسکر ایلدیکی ابن المصحفی ایله معروف وزیرینی چاغروب بوعسکری نه
کیفیتله کوررسن دیدکده اول دخی جمع کثیر وجیش واسع کورریرم یعنی لشکرك کثرت ووفرتنه سوز
یوقدر دیدکده ملك منصور آیا عساکر وفیره نك ایچنده شجعان و بهادر اندن بیك رجل وارمیدر
دیدکده سرعسکر مشارالیه سکوت ایلدی منصور نیچون سکوت ایده یورسن بوقدر عسکر
کثیره ایچنده بیك قدر بهادران شیردلان یوقمیدر دیجك یوقدر دیدی منصور یابشیوز قدرده
مرد مقاتل شجیع یوقمیدر دیدکده ینه یوقدر دیدی منصوره تعجب کلوب یوز نفر قدرده یوقمیدر
دیدی دینجه ینه یوقدر ایله جواب و یردی بوکره منصور غضب آلود اولوب اللی قدرده یوقمیدر
هی رجل دیجك و زیر مشارالیه یوقدر دیدکده منصور کمال غضبندن دشنام وعتاب ایدوب

حضورندن دفع وطرد ایله تنکیب ایلدی وقتا که بلاد اعدایه وار یلوب طرفین صفوف قتاله قیام
ایلدکلرنده اصول جنك قدیم اوزره عسکر اعدادن بری سل سیف ایدوب ایکی عسکرك
اورتاسنده جولان ومبارز ومقاتل وارمی دیو ندا ایلدی مسلمین طرفندن دخی بری ایلرو ایوب
برمقدار مقاتله دنصکره شهید اولدی طرف اعدا صیحۀ بشارت ایلدیلر و اهل اسلام محزون
اولدی بعده اول مرد عدو تفاخر ایله بره ایکی دیو ینه مبارز طلب ایلدی اهل اسلامدن
بر رجل دخی سل سیف ایدوب مسفور ایله مبارزه ایلدی او دخی شهید اولدی ینه اعدا طرافنه
فرح عارض و بوطرفه حزن وکدر مستولی اولوب خلاصه بو وجهله اهل اسلامدن اون
نفری شهید ایلدی ومسلمینه دهشت صورتلری کوزندی بو خلالده اضطراب اوزره اولان ملك
منصوره بعض خیرخواهانی بوکا چاره یی تنکیب یور دیغکز ابن المصحفی بولور دیو سوق
واخطار ایلملریله احضار ایدوب ای ابن المصحفی کوردکمی شو مشرکك واحدك ایتدیکی ایشی
دیدکده کوردم مرادیکز ندر بیورك دیدی منصور مرادم بونك شرینی مسلمیندن دفعدر
دیجك ان شاء الله تعالی شمدی بلاسنی بولور دیوب همان عسکر ایچنه کتدی و بیلدیکی اهل
شجاعتی آرایوب انلردن برمرابطه راست کلدیکه برلاغر آتی اولوب اوستنه بنمش و یدنده
بر قربه صو اولوب آتی طوتمش طورر یعنی شجاعت کندندن مأمول دکل پریشان هیئت مرد
ایدی ابن المصحفی مرد دلیر مرقومه ای فتی بوکون شرعلجك یعنی مشرك قوی غیر عربك
ایتدیکنی کورمدکمی دیدی اودخی بلی کوردم نه استرسن دیدکده ابن المصحفی شرینی مسلمینك
اوزرندن دفعکی استرم کوره یم سنی دیجك حبا وکرامة دیوب همان الندهکی قربه یی یره
براغوب مرسومك اوزرینه لاابالیانه صوله ایلدی برمقدار طوروشوب بر ده مسلمین کوردیلرکه اول
عدوی قوینك باشی الندهاو ینه دهرق خروج ایدوب ملك منصورك بارکاهی اوکنه انداخت
ایلدی حاضر بولنان ابن المصحفی براوپوب ای ملك ذیشان شجعانك کثرتی بوقدر
وچوق بولنماز اشته بویله واحد کالف مقوله‌لری الوبرر بن بویله‌لرینی خبرویردم ایدی دیدی
ملك غازیٔ مرقومی احسانیله اغنا و وزیر مشارالیهی سرعسکریده ابقا ایلدی (قلت)
بوحکایه هر امورده اربابنی استخدام ایتمك لازم اولدیغی (ویابو طاشی یایو دن قالماز لکن
مهندس کوزینه راست کلمك شرطدر مثلی اشراب ایدر فتبصر (وینه طرطوشی حکایه
ایتمشدرکه شجعان عربدن ابوالولید بن فتحون دیرلر بردلیر وار ایدیکه زماننده عرب وعجمده
اکا معادل صاحب شجاعت یوغیدی ومقتدینك پدری مستعین خلیفه اکرام وعطیه ده اکا
آیده بشیوز دینار احسان وانعام ایدر ایدی وجیوش اعدا دخی بیلوب ملاقاتندن قورقارلر ایدی
حتی قوم اعدادن برینك فرسی صوایچمکده امتناع ایلسه صاحبی نه بلاسنی بوله‌جق حیوان
صوده ابن فتحونك صورتنیمی کوردك که امتناع ایدرسن دیو آزار ایدردی ابن فتحونك اقران وامثالی
کثرت عطیه وتقربنه هر قومده وهر زمانده اولدیغی کبی حسد ایدوب مستعین خلیفه‌یه افترا
ونفاقله درکاهندن ابعاد ایتدیروب عطیه‌سنی قطع ایتدیلر وقتا که بعد زمان مستعین بلاد اعدایه
سفر ایدوب ومسلمون واعدا تقابل ایلیوب صفلر دیزلدکده میدان حربه جانب اعدادن برعلج قوی
چیقوب مبارز ومقابل دعوت ایدنجه اهل اسلامدن دخی برفارس مبارز چیقوب برمقدار
مقاتله ایلدکلرندنصکره مسلم شهید اولدی ینه علج تفاخرکنان بره ایکی مبارز دیو ندا ایلدی
برفارس دخی چیقوب انکله دخی بعد المقاتله شهید ایلدی ینه بره اوچ دیو مبارز استدی لکن
طرف اسلامدن برکیمسه خروجه جسارت ایده میوب عسکر حیرتده قالدیلر بواثناده مستعین
خلیفه‌یه بعض خیرخواهان قرنا ای امیر المؤمنین بونك حقندن انجق ابن فتحون کلور دیو

اخطار ایلدكلرنده فرمان ایتدكلری میان عسكرده منكوب ومحزون بواوب حضورینه كتوردیلر
مظهر تلطیف ایدوب ای ابا الولید شو علجك صنعنی كوردكمی دیدی ابن فتحون بلی خلیفه‌م
هاهو یعنی كوزمده در دیدی بونك قتلنه چاره ندر دیدكده باذن الله تعالی شمدی شرینی دفع
ایدرم دیوب وزرهنی چیقاروب وسلاحنی براغوب وارقه‌سنه كتان بزندن بر كوملك كیوب ودستنه
اوجی دوكلی براوزون قامجی آلوب هجوم ایلدی علج مسفور ابن فتحونك بی سلاح سبكبارانه
كلشنه تعجب ایله همان صوله ایلدی ابن فتحون آتدن صیرلمغله حمله سنی صاوشدیروب فی الحال
یه بنوب وقامجیسنی صاوروب بوینه صاردی و چكوب آتندن دوشوروب سوروییه‌رك حضور
خلیفه‌یه حیا كتوردی خلیفه ابن فتحونی مقدما طردینه اعتذار و رتبه‌سنی اعلا واحسان
فراوان ایله احیاو تزندن اعزاسندن اولدی (ودخی هنكام جنكده امیرجیش وسرداراكرمه
الزم اولان ناسك كندو بی بیلدكلری علامتلری ستر و اخفا ایتمكدر تا كه عدو دسترس اولیه
وجنك خلالی بیوك اوبه‌سنده بولنمیه وكیجه اول اوبه‌ده یاتمیوب دیكر مختصر خیمه‌ده اوله وحرب
سكون بولدقدنصكره عسكر قلیل ایله خارج اردوده كزمیه زیرا عیون اعدا آنی تجسسدن خالی
دكلدر حتی افریقیه فتحنده جیوش اعدانك كسروهزیمتنه بوخصوص باعث اولدی شویله كه
علی الصباح جنكه شروع اولنوب وسط نهارده حربه سكون كلدكده یعنی غلبه برطرفده
نمایان اولمیه‌رق آرام اولندقده ملك اعدا تجسس عسكر اسلام ضمننده اردولرینك اطرافنده
چند نفر ایله كزدیكی سپهسالار مسلمین عبد الله بن ابی السرحه خیمه‌سنده اویقوده ایكن خبر
و یرلدكده عبد الله عسكرندن برمقدار دلیران ایله حمله برله ملك اعدایی طوتوب وقتل واعدام
ایدوب اردوسنه پریشانلق كلمكله فتح ایتمشدر (و بوحكایه‌نك مثلی دخی الب ارسلانك قیصری
قهر یدرمنقولدر كه قیصر التیوز بیك قدر جیوش جمع ایدوب وآلات حرب وقتاله متعلق اسباب
لازمه و مهمات سفریه‌لری اتمامله كافهٔ بلاد مسلمینی استیلا قصدیله حركت ایلدیكی بونك
خبری منتشر اولدقده ملوك اهل اسلام اضطرابه واروب تداركده اولدیلر ومن جملتهم ملك
عادل ایله ملقب اولان مرحوم الب ارسلان دخی اصفهانده مقدوری اولان تداركی كوروب
محاربه ومقابله قصدیله شهردن چیقوب منتظر اولدی وقتا كه اردوی قیصر كلوب قارشولرینه
قوندیلر واول كیجه كه لیلهٔ جمعه ایدی یاتدیلر صباح اولدقده كوردیلر كه عسكر اعدانك اوجی
كورنمز بردریا آلات وادوات ایسه لایعد ولایحصی و مسلمین تعداد اولندقده اون ایكی بیكه
بالغ اولدیكه انلره نسبتله سراپا سیاه اوكوزك خرده بیاض بكی كبی قالدیلر بوحالی الب ارسلان
كوردكده فی الحال ارباب رأی وتدبیر واصحاب وثوقی بارگاهنه جمع ایدوب مشورت ایلدی
جمله‌سی محاربه‌یه قرار ویروب بربرله استحلال برله آمادهٔ قتال اولدیلر الب ارسلان دخی
ای معشر مسلمین چونكه جنك ایده جكز بوكون مبارك جمعه كونیدر شرق وغربده خطباء
بلاد مسلمین غزاته دعا ایدرلر امت محمد نمازدن فارغ اوله جقلری مدتجه صبر ایده‌لم بعده
قصد اعلاء دین ایله جنكه باشلیه‌لم دیدی وقیصرك خیمه ومحل وهیئت وشكل وسیماسنی جاسوس
سوقیله تحقیق ایتمش اولمغله ای رجال ابطال بكا اتباع ایدك نه ایشلرسم انی ایشلیك وزره‌یه
كیدرسم اورایه كیدك سیف وسهمی نه‌یه اوررو ورزه‌یه اتارایسه‌م سزلر دخی سیوف وسهامكزی
اوریله جه اورك وآتك دیوب كافهٔ مسلمین الب ارسلان حضرتلرینه اتباعله رجل واحدك
حمله‌سی كبی اوریلانه ردوشنه باقیوب طوپدن قیصر خیمه‌سنه هجومله یوز طوتوب لسان قوم قیصر
اوزره قیصر هلاك اولدی نداسنی عیوقه چیقردیلر بوحالی عسكر اعدا كوردكده منهزم وپریشان
اولدقلرنده اهل اسلام اموال واشیارینی اخذ وغارات وفراره اقتداری اولمیانلری سبی واسیر

ایلدیلر وقتاكه قیصری بو بنده ایب اولدیغی حالده الب ارسلانك حضورینه كتوردكلرنده
ای قیصر بنی اسیر ایتمش اولیدك نه معامله ایدردك دیدی قیصر شبهه‌می ایدرسن البته
قتل واعدام ایدردم دیدكده الب ارسلان سن بنم نظرمده قتل ایده جك شخصدن اقلسن
یعنی قتل مرده اولورسن اكادكزسن الك بونی اردوكاهده مزاد ایدك وثمنی كتورك دیو امر ایلدی
برقاج كون مزادایله تشهیرایتدیلر برپول دخی و یرمدیلر آخر بر كیمسه شوكلب ایله دكیشرسه كزلوردم
دیمكله مشتری یی قیصر وكلب ایله حضوره كتوردیلر الب ارسلان مشتری‌یه آفرین ای رجل
انصاف ایتمش سن زیرا كلب بومیعدن خیرلودر دیوب بعده اطلاق ایلدی قیصر دخی مقرینه
كلدكدنصكره قومی عزل ایدوب كوزینه میل چكدیلر اشته نظرا ولنسونكه سركرده‌نك محلی
معلوم اولوب حین قتالده بروجه محرر احتیاط ایتمدیكیچون نه‌یی منتج اولمشدر (صاحب المستطرف
بو بابی طرطوشیدن نقل ایلدیكی اقوال ایله تكمیل ایدوب اللهم انصر جیوش المسلمین وعساكر
الموحدین واهلك الكفرة والمشركین وانصر المسلمین نصرا عزیزا برحمتك یاارحم الراحمین
دعاسیله مناجات ایتمشدر آمین آمین الف الف آمین (قلت) سالف الذكر الب ارسلان خراسان
وعراق وماوراء النهرده سلطنت سورن سلجوقیه شعبهٔ اولاسنك ایكنجیسیدر ونامی محمد در
نظام الملك مشهور مشار الیهك وزیریدر الب ارسلان سنهٔ هجریه‌نك درتیوز التمش بشنجی سالی
وفات ایتمشدر كاتب چلبی مرحوم سبك عربیده اولان فذلكه نام تاریخنده یازركه الب ارسلان
درتیوز اللی التی سالی حلبه سفر ایدوب تملك ایلدكدنصكره عسكرینه اذن و یروب یانده
اون درت بیك قدر لشكر قالمشیدی قیصر مرقوم بوخلالده علی غفلة اولكاسنه هجوم ایلدی
اودخی سائر عسكری جمعه وقت بوله‌مدیغنده ناچار عسكر موجوده سیله مقابلهٔ قیصره واردی
وجمعیت قیصری كوردكده مصالحه‌یه طالب اولمشیكن قیصر اباایدوب قتل مسلمینی جزم ایتمكله
بالضرور متوكلا علی الله تعالی وجه مشروح اوزره آغاز قتال ایدوب نصر باری‌یه موفق
اولمشدر انتهی (قلت) مار البیان قیصرك آدی رومانوسدر التمش بشنجی قیصردر میلادك
بیك طقسان طقوزنجی سالنده قیصر اولوب بیك یوز اون اوچنده قبره كیرمشدر دلیجه اولان
بعض تاریخدن تركی‌یه ترجمه اولنمش بعض تاریخده رومانوس اناطولیده سلطان علاء الدین ایله
قتال ایدوب لكن بوزیلوب اسیر اولدی صكره عهدو پیمانله اطلاق اولنوب مقرینه كلمش ایسه‌ده
اعتباردن اسقاط اولنوب كوزینه میل چكلدی دیو یازلمش ایسه‌ده سلطان علاء الدین ایله جنكی
غلط وكذبدر زیرا سلجوقیه شعبه‌لرندن قونیه‌ده اولان ملوكده ایكی علاء الدین اولوب اولكیسی
هجرتك التیوز اوتوز دردنده وایكنجیسی یدیوز حدودنده وفات ایتمشلردر رومانوسك تاریخ
فوتی میلادك بیك شوقدرنده اولدیغی مقرر ایكن علاء الدین اولك دخی عهدندن چوق زمان
مقدم اولوب الب ارسلان ایله همعصر اولمسنی اقتضا ایدر بوصورتده لسان اجنبی اوزره تاریخ
یازانی ادعای تمام صحتنده تصدیق یرنده اولمادیغی بوخصوصده دخی ظاهردر فتدبر (صاحب
المستطرفك كلامنی نقل ایلدیكی طرطوشینك كنیه‌سی ابو بكر ونامی محمد وپدری ابو الولید بن
محمد الفهری القرشیدر ومالكی المذهبدر طرطوشه اندلس دیارنده برمدینه‌نك آدیدر انده
درتیوز اللی برسنهٔ هجریه‌سی حدودنده تولد ایدوب ثغراسكندریه‌ده بشیوز یكرمی جمادی الاولاسنك
یكرمی التیسنده وفات ایتمشدر زاهد وعابد برذات ایدی بعد الحج بصره وبغداده واروب اخذ
علوم ایلدی بعده شامه كلوب تدریس ایلدی بعده مصره واردی بوكتابك اون ایكنجی بابنده
ذكری مرور ایتدیكی اوزره متصرف مصر اولان ملك افضلك مظهر اكرامی اولدی بعده افضلك
جانشیننه ذكر اولنان سراج الملوك نام كتابنی تألیف ایلدی اندن ماعدا تصنیفاتی واردر

هر عايده كامل ايدى اشعار لطيفه سى دخى واردر * ثم يقول اسعد الفقير ناقلا بالاختصار عن
ترجمه المسمى بالكوكب المسعود فى كوكبة الجنود استعيذ بالله ﴿ واعدوا لهم ما استطعتم من قوة
ومن رباط الخيل ترهبون به عدو الله وعدوكم وآخرين من دونهم لا تعلمونهم الله يعلمهم وما تنفقوا
من شئ فى سبيل الله يوف اليكم وانتم لا تظلمون ﴾ معلوم اوله كه اشبو آيت جليله مفسرين
عظامك تحقيقلرنجه جنس اعدانك ترهيب وتخويفنى منتج اولان قوت ظاهره و باطنه يى ايراث ايدن
كرك حسيه وكرك معنويه اولسون جميع ادوات حربيه يى شامله اولديغندن ماعدا قبل نزولها
حدوث ايدن مجموع صنايع حربيه ايله بعد البعثة النبوية و الانتقال حدوث ايدوب و ايمكده
اولوب انواع فروعى متضمن اولان فنون حربيه يى مشتمله اوله رق اوجز عباره و اوضح بيان ايله
حضرت قرآن كريم جوامع كلمك ابدعى و لفظا و معنى اعجاز يوندن اظهر يدركه اعجازينك
معرفتى خواص وعوام نزدنده غير مستور در فسبحان اللطيف الخبير (اعدوا) اعداددن
مشتق اوله رق امر حاضرك جمعيدر اعداد بر نسنه يى وقت حاجتده استعمال ايچون تهيئه
وحاضر لمقدن عبارتدر (لهم) ضميرى ابو حفص النسفى والمولى شيخ الاسلام ابو السعود نور الله
تعالى مضجعهما جزملرى اوزره مطلقا جنس اعداء دينه راجعدر وسياق نظم كريم مذكوره كه
﴿ ترهبون به عدو الله وعدوكم وآخرين من دونهم لا تعلمونهم الله يعلمهم ﴾ در انسب اولان
دخى بودرزيرا سياق مذكور اهل اسلامه عداوتلرينى اظهار و استتار ايدن مطلقا اعدا اولديغنى
افاده ايدر بعضه كوره ضمير مذكور نقض عهد ايدنلره راجع اولوب حتى على القارى بو قولى
ترجيح ايتمشدر لكن حكمك بر وجه محرر مجموع اعدايه عمومى اولديغى دلالت سياقدن مستفاددر
﴿ ما استطعتم من قوة ﴾ قول شريفنده اولان ما كلمهٔ لطيفه سى الفاظ عمومدن اولمغله
نه اولور ايسه اولسون حربده هر بر كنديسيله تقويت حاصل اولان اموره شاملدر كه
ابو السعود المشار اليه و بالجمله علماء معانى بو يله جزم ايتمش وكشف الحقايق ايله مسمى تفسيركواشيده
دخى بيان اولنمشدر و استطاعت يعنى قدرتده اولان قوت قيدى حكمك قدرت حسبيله اختلافنى
افاده ايدر بو صورتده امام المسلمين واركان و امر اسنك اوزرينه واجب اولدركه تنظيم عسكر
وانتخاب لشكر ايدوب احسان وعدلى اظهار و مستحق اولدقلرى كرمى بذل ايله قلوب جنودى
استجلاب واستنصار وادخار ذخاير و اقوات وتهيئهٔ مهمات وادوات ورأى سديد ومشورت
اخلاص بديد واستعانت اهل قلوب وحركات رضا مصحوب ايله وسعلرنده اولوب مرتبه لرينه
لايق اولان امورى ميدان ظهوره كتوروب و ضعف حال اعدايه باقيوب تكاسلى تركله حزم
واحتياط قاعدهٔ مرعيه سنه رعايت بيورهلر حاصل كلام اشبو امر مهم يعنى اعلاى كلمهٔ عليا
ضمننده ترتيب اولنان نظام عسكر اقامه سنده جمله نك اوزرينه واجب اولان امتثال امر سلطانيده
بذل وسع وطاقت وسرعت اجابتدر زيرا اشبو امتثال اجماع كلمه و اتفاق آرايى منتج اولمغله
(اعدوا) خطابنده مندرج اولديغى باهردر (من قوة) ما لفظ شريفندن قوتى بيان ايچون
حال متممه درو (من) بيانيه ياخود تبعيضيه در وقوت ضعفك ضديدر يعنى بر شيئك بر حيثيتده
وجوديدر كه اول شيئه مقاومتدن غيريسى عاجز وضعيف اوله لكن اشبو معنى اوزره قوت بر امر
اختيارى اولوب خارجده وجودى تحقق ايدرك جزم وتحصيلنه تكليف تعلق ايتمز بلكه بو مقامده
قوتدن مراد قوت مذكوره يه اسباب محصله اولوب واول اسبابله مخاطبينك اتصافيدركه اسبابله
قوتك كمال ارتباطنه اشارت نكته سيچون سبب اولان اسباب قوتى مسبب اولان قوتك اسميله
تسميه قيلنمشدر بو وجه اوزره آيت كريمهٔ مذكوره نك مفهومى اى مؤمنين سزلر اعدايى ترهيب
وتخويف ايچون استطاعت وقدرتكزده اولان شيلرى حاضر ومهيا ايديكز استطاعتكزده اولان

شيلر سبب قوت ياخود قوتك بعض اسبابى اولديغى حالده ديمكدر بو صورتده من قوة كلمهٔ
شريفه سنده قوت ايله اتصافى محصله اولان جميع اسباب ظاهره و باطنه منتظم ومندرج
اولور اسباب ظاهره دن مقصود حسا ياخود عقلا كندى ايچون تأثير اولديغى ادراك اولنان
اموردركه امور نظام عساكر بريه و بحريه وسفاين وقلاع وخندق واسلحه وادوات رمى وخيل
وباروت و بونلرك فنلرينى تعلم وادخار مال بجوز وذخاير ودخى ارهاب اعدا ايچون هر بر حاجت
مس ايدن شيلردن عبارتدر واسباب باطنه دن مراد انجق اخبار الهى وتعريف نبوى ايله بيلنان
شيلرى اجرا وانسان كندى حول وقوتندن تبرى وتقوايه ملازمتدن عبارتدر (امام قشيرى قدس
سره رساله سنده اتم تقوى بارى تعالى وتقدس ايله قلبك قوتيدر و بوخصوصده ناس مختلف
اولوب بعضيسى قلبنى موعود اولان نصر بارى ظهورينه ترقب ايله و بعضيسى ﴿ فاصبر
لحكم ربك فانك باعيننا ﴾ نصى موجبنجه نفسنى حضور معنوىٔ الهيده قيلمغله بعض آخر
خدانك رضاسنى نفسنك مرادينه ترجيح ايله و بعضيسى مولاسنك فعلنه ازجان ودل رضا ايله
قلبنه تقويت ويررو حسنات عبدك اقواسى كندى حول وقوتندن تبرى ايتمكدر ديو موجب فوز
وظفر وسبب سلامت دارين اولان فضيلت تقواى قلبى بيان بيورمشدر عند التحقيق قوتك
ذكر اولنان جميع اسباب ظاهره و باطنه يه شمولى آشكار وعمومى بديداردر (وصحيح مسلمده وارد
اولان اشبو حديث شريفده كه (عن عقبة بن عامر رضى الله تعالى عنه قال سمعت رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم يقول وهو على المنبر (واعدوا لهم ما استطعتم من قوة الا ان القوة
الرمى الا ان القوة الرمى الا ان القوة الرمى) كلام اعجاز ارتسام يدران ايله اوچ دفعه تكرار ايله قوت رمى
سهمه حصر اولنمش صورتنده ايسه ده امام ابو حفص النسفى تفسيرنده حصر مذكور اوقدن
غيريسى قوتدن اولمسنى نفى ايتميوب بلكه رمى سهام جليل اسباب قوتدن اولمق واوق آتمقده
تفريط وتقصير اولنمق مظنه اولمغله رمى تعلمنه وتحصيل ملكه سنه تحريضا وتشويقا حديث
شريف مذكورده قوت رميه حصر اولنمشدر ديو نكته سنى بيان بيورمشدر (امام ماوردى
تفسيرنده امام كلبيدن روايت ايله قوتى سلاح ايله و بعض آخر صفوت قلب واتفاق كلمه ايله وعلى
القارى ابو على الرودبارى يه نسبت ايله قوتى بارى تعالايه توكل وثقه ايله ايلدكلرى تفسيرلر حديث
شريف مذكورده اولان تفسير نكته سى قبيلندندر ياخود جمله سى يعنى قوتى رمى وسلاح واتحاد
كلمه وتوكل على الله ايله تفسير تمثيل طريقيله در ياخود ذكر اولنان تفسيرلرك آيت كريمه نك عموم
وشمولنده اندراجى اوزره تنبيه اولوب قوتى ذكر اولنان معانىٔ مخصوصه يه حصر دكلدر
﴿ ومن رباط الخيل ﴾ يعنى آت جنسنى غزا ايچون بسلمك وصاقلمقدر كه امام بخارينك ابو هريره
رضى الله تعالى عنهدن روايت ايتديكى (قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم من احتبس
فرسا فى سبيل الله ايمانا بالله وتصديقا بوعده فان شبعه وريه وروثه و بوله فى ميزانه يوم القيمة)
حديث شريفى شاهد مدعادر احتباس كلمه سى افتعال بابندن اوله رق بر نسنه يى نفسى ايچون
اخذ واقتنا معناسنه در معناى حديث شريف قنغى كيمسه كه رضاى بارى طلب
اولنان هر بر يول باخصوص غزا ايچون خدايه اخلاصا واوامرينه امتثالا احتباس اولنان
افراس مقابله سنده جناب حقك ويره جكى اجر وثوابى تصديقا بر فرس تدارك واتخاذ وربط ايدوب
بسلسه اول فرسك اربه وصمان وسائر بو مقوله نسنه لردن طويديره جغى مأكولاتى وقانديره جغى
صويى وروث و بولى يعنى فضلاتى يعنى اشياء مذكوره نك ثوابى يوم قيامتده ميزانه وضع اولنور
ديمكدر (مرابطهٔ خيل قوتده داخل ايكن تخصيص بعد التعميم طريقه سيله تكرار ذكرى اعظم
قوتدن اولمغله شانته اهتمام واتخاذ وتداركنه حث وترغيب نكته سى ايچوندر (ومفاعله

بابندن مرابطه كلمه سى مقابله بالمثل واجب اولديغنه دلالت ايدر فتدبر (جمهور علما خيلدن مراد
ذكور واناثنه شامل اولان معنادر ديمشلر عند العكرمه اناث يعنى قسراقدر قسراغه تخصيص
تناسل ايچون اتخاذينى اقتضا ايدر ﴿ ترهبون به ﴾ ارهاب تخويفدر يعنى قورقوتمقدر به ضميرى
يا اعدوا ضمننده اولان اعداده ياخود ما استطعتم كلمه سنه راجعدر ابو البقا وابو السعود وسائر
عظمانك تحقيقلرنجه ترهبون به جمله سى محل نصبده اوله رق اعدوا نك فاعلندن حالدر تقدير
كلام اعدوا حال كونكم مرهبين اولوب يعنى سزلر اسباب قوتى اعدايى قورقوديجى اولديغكز حالده
اعداد ايدك ديمكدر ياخود ما استطعتم ده اولان ما موصوله كه اعدوانك مفعوليدر اندن ياخود
مانك عائد محذوفندن حالدر تقدير كلام اعدوا ما استطعتموه حال كونه مرهبا به اولوب يعنى سزلر
اسباب قوتدن اولان شيلرى تهيئه ايدك اسباب مذكوره اعدايى ارهاب ايديجى اولديغى حالده
ديمكدر بعض فضلا بحث ايدركه حال عاملندن قيد اولديغى وارسته اشهاد و بو مقامده حالك
عاملى دخى اعداددر مآلى اعدايى حال قصد ارهاب ايله اعداد اسباب واجب اولوب يعنى اسباب موجب
ارهاب اولديغنه جزم و يقين كلديكى وقتده اول اسبابى تدارك وآماده قيلمق واجب اولوب جزم
و يقين كلمديكى وقتده اسبابك اعداد وتداركى واجب اولماز ديمك اولور بوايسه حكم شرعه
لايق دكلدر زيرا مجرد ارهاب حصولى مظنون اولديغى وقتده اعداد اسباب واجب اولديغى
دخى زياده مؤكددر وجوب اعداد اسبابى يالكز جزم ارهاب وقتنه حصر ايتمك حكم شرعه
لايق اولمديغى كبى عقلا دخى مستحسن دكلدر زيرا مسلمينه لايق وواجب اولان بزلرده ضعف
حال واعداده قوت بركمال واردر ديو حربه ترقب وانتظاردن وازكچميوب ﴿ وما النصر الا من
عند الله ﴾ نص جليلنه كمال اعتقاد ايله حسب الوسع اسباب جنكى حاضر ومهيا قلمقدر
حتى طرطوشى سراج الملوكنده بعض اصحاب شول مرتبه لرده تهيئه اسبابه سعى ايدرلرايديكه
طرنق جرحده يعنى برنسنه يى يرتمقده برنا چيز شى ايكن انكله اعدايى جرح ايدرز ديو غزايه كتدكلرنده
قوتدن عد ايله كسمزلر ايدى ديو حكايت ايتمشدر بو صورتده ترهبون به جمله سى حال اولميوب
كشف الحقايقده اشارت اولنديغى كبى اعدوا امرينك علتنى مبينه جمله مستأنفه اولمق لايق
واولادر (ينه اول فاضل بو توجيهنه دخى فان قلت ايله اعتراض ايدوب ديركه اسبابى آماده
قيلمق بابنده وارد اولان اعدوا امر الهى سنه علت وسبب ارهاب اعدا اولديغى وقتده علت
وسبب دائما معلول ومسبب ايله دائر اولمق قاعده سنجه معلول كه بو مقامده اعداددر علتك يعنى ارهابك
انتفاسنده اعدادك منتفى اولمسى لازم كلوب بو ايسه اعداد اسباب كرك ارهاب قصدى بالفعل
بولنسون كرك بولنمسون مطلقا واجب اولمق اوزره ويريلان ومقصود اولان معناى اولدن
آبيدر (جوابنده ديركه فى الحقيقه علتك انتفاسيله معلول منتفى اولور لكن آيت كريمه ده اولان
اعداد اسبابك وجوبنه علت اولان ارهاب اعدا حكمت شرعيه وجهنى بيان اولوب اصل شرعدن
معلوم اولديغى اوزره بو مقوله معلول علت ايله دائر اولمديغى كتب اصول وفروع فقهيه ده مبيندر
طواف بيت مكرمده اولان رمل كبى يعنى آفاقى يه سنت اولان طواف قدومكه هنوز وران كيمسه بيت
مكرمى حجر اسوددن بدأ ايله يدى كره دور ايتمكدن عبارتدر اولكى اوچ دورلرنده مبارز ومقاتلك
بين الصفين تبختزى يعنى پهلوانلرك ايلدكارى كبى يورر ايكن اوموزلرينى وقوللرينى تحريك ايله
صالنه رق شجيعانه وجسورانه سرعتليجه برنوع يوريمك معناسنه اولان رملك سبب وعلتى
مهاجرين حضراتى مدينهٔ منوره دن مكهٔ مكرمه يه كلدكلرنده مشركين بونلر مدينه ده
محموم وضعيف اولمشلردر ديدكارى هذيان واعتراض استماعكردهٔ حضرت پيغمبرى اولدقده
عليه الصلاة والسلام افنديمز كفاره اظهار جلادت ايچون بويله جه عمل ايلديلر اشبو سبب

زمان سعادتده زائل اولمش ودرون كعبهٔ عليا لوث مشركيندن مطهر اولوب انوار اسلام ايله طولمش
ايكن الى الآن حكمى باقيدر يعنى حالا رمل اولنور قوله تعالى ﴿ عدو الله وعدوكم ﴾ يعنى جنس
اعداكه قطاع طريق و بغاة كبى مباينت اظهار ايتملريله عداوتلرى معلوم اولنلرى ﴿ وآخرين
من دونهم لا تعلمونهم الله يعلمهم ﴾ يعنى اعداى آخرين كه اعداى سابقين كبى اظهار عداوت ايله
حاللرى تبين ايتميلركه بونلرك اعدا اولدقلرينى انجق بارى تعالى وتقدس بيلور بونلردن مراد
منافقين واهل ذمت ومصالح اولنلردركه باطنا اهل اسلامه عداوتلرى اوله (الله يعلمهم جملهٔ
ابتدائيه سى اعدانك بارى تعالى حضرتلرندن غيريسى واقف اولميه جق مرتبه ده مبالغهٔ
مباطنهٔ عداوت واخفاى مكيدت ايلدكارينه اشارت ومسلمينك حزم وتحرز ايله عمل ايدوب
غفلتدن تيقظلرينه واعدانك صورت محبت كوستروب ابراز ايتدكارى تملقلرينه اغترار اولنمامغه
تحريضه دلالت ايچون اتيان اولنمشدر فى الحقيقه * كل العداوة قد ترجى مودتها * الا عداوة
من عاداك فى الدين * وفقنجه اعداى دينك عداوتلرى زائل اولماز واقبال ايام ومساعدهٔ روزكارك
ظهورينه دخى * احسنت ظنك بالايام اذ حسنت * ولم تخف سوء من يأتى به القدر * وساعدتك
الليالى فاغتررت بها * وعند صفو الليالى يحدث الكدر * مؤداسنجه الداننمز وجميع بلادك
اعدادن خالى اولديغنه اعتماد قيلنماز امر عداوت بعض عارفينك بيانجه شو وجهله دركه هر بر
موجود صديق ايله عدودن خالى وعارى اولميوب بلكه حقه دخى ساريدر ﴿ لا تتخذوا عدوى
وعدوكم ﴾ بو معنايى ناطقدركه اعداى دين مخلوق رب العالمين ايكن عدوى ايله عداوتلرينى
ذات اجل واعلاسنه مضاف بيورمشدر ارتق بعض مخلوقك مخلوق آخره اولان عداوتى
نه كيفيتده اولديغى بوندن قياس اولنه ﴿ وما تنفقوا من شئ فى سبيل الله ﴾ اشبو قول كريمده
اولان ما شرطيه در جمله سى منصوب محلنده واقع اوله رق ترهبون تحتنده مستتر ضميردن حالدر
﴿ يوف اليكم ﴾ جزاء شرطدر مآلى قليل وكثير فى سبيل الله يعنى طريق طاعت باريده اولان
اسباب قوت ياخود على الاطلاق طاعة اللهده هرنه انفاق وخرج ايدرسه كز اجرى آخرتده
سزلره تماما اعطا اولنه جغنى رجا ايديجى اولديغكز حالده ديمكدر ﴿ وانتم لا تظلمون ﴾ يعنى
سزلر حرمان ونقص اجر ايله ظلم اولنمازسكز زيرا ايفاى اجرملكنده شريكى اولميوب ظلمدن
من كل الوجوه منزه اولان رب كريم اوزرينه در ديمكدر (اعمال خير ثواب واجرى موجب اولميوب
اجر محض فضل باريدن ايكن واعمال خير مقابله سنده اجر اعطا اولنمديغى صورتده دخى بارى
تعالى ظلم ايديجى اوليه جغى متحقق ايكن بو مقامده ظلمدن تنزيه بارينك معناسى ندر ديو سؤال
وارد اولورسه بعض اهل دانش بو مقامده اولان تنزيه ظلم خلف وعددن مستعاردر حق باريده
خلف وعدك استحاله سيچون وعده نظرا موعود واجب اولمغله هرنه قدر وجوبك سببى مختلف
ايسه ده ظلم ايله خلف وعديدنلرنده مشابهت حاصله دريو جواب ويرمشدر (حق حق تعالاده
مطلقا خلف وعدك محال اولديغى ضروريات دينيه دن ايكن بو مقامده يعنى جهاد مصلحتنده
انفاق اجرنده بالخصوص تصريح وتذييلنه فائده ندر ديو سؤال اولنورسه اشبو موطنده اولان
انفاقك سائر محلده اولان انفاقدن مؤكد اولديغنه ايمادركه انفاق ايدن كيمسه يه ذنوبدن مغفرت
وضمان وحسن ختام ايله معامله واحسان بيوررلر (اشبو آيتده برآز مباحث دخى اثر فقيرانه ده
يازلمش ايدى لكن خوفا للتعجيز بورايه درج اولنمدى معذور باد امابروجه اشارت (الحرب
خدعة) حديث شريفنك تفاصيلنه دائر مؤلف مذكور فقيرده يازيلان اقوال بودركه
(معلوم اوله كه حربده اعدايه خداع يعنى خصمى الدامق وتوريه يعنى بحسب اللغه ايكى
معنايه احتمالى اولوب اول ايكى معنادن معناى غير ظاهر ومتبادرى اظهار ايتمك مادامكه

نقض عهد ونقض امانی موجب اولمیه نه طریقیله اولورسه اولسون اتفاق علما ایله جائز ومساغ شرعی یی حائز اولوب شرعا وعقلا ضرب وطندن انفع اولدیغی بدیهیدر واشبو خصوصك جوازینه بخاری ایله مسلمك نورالله مضجعهما جابر بن عبدالله رضی الله تعالی عنهمدن روایت قیلدقلری (الحرب خدعة) وترمذینك نورت تربته اسما بنت یزید رضی الله تعالی عنهادن روایت قیلدیغی (لایحل الکذب الافی ثلاث رجل کذب امرأته لیرضیها ورجل کذب فی الحرب فان الحرب خدعة ورجل کذب بین المسلمین لیصلح بینهما) وابوداود طاب مثواه الودودك کعب بن مالك رضی الله تعالی عنهمدن روایت ایلدیکی (ان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم کان اذا اراد غزوة وری بغیرها وکان یقول الحرب خدعة) احادیث شریفه سی دلالت نص قاعده سنجه دلیلدر (خدع خانك فتحی وکسری ودالك سکونیله اوچنجی بابدن اوله رق حیل معناسنه مصدردر یعنی برکیمسه یه آگاه اولمدیغی جهتدن ضرر قصد ایلمك معناسنه درکه اصلی اخفا ایلدیکی قصدك خلافنی اظهار ایتمکدر استعمالمزده اندن رنك وآل ودوباره ایله تعبیر اولنور وسفینه وزننده خدیعه بو معنانك اسمیدر وکتاب وزننده خداع منع معناسنه اولدیغی کبی حیله معناسنه ده کلور (حدیث شریفده اولان خدعه مطرزینك ثعلبیدن نقلنه ودمیری وسائر شراح حدیث وعلماء لغاتك بیانلرینه کوره اوچ لغات ایله مرویدر بری خانك فتحی ودالك سکونیله بناء مره در یعنی بر کره الدامق معناسنه بو صورتده معنای حدیث جنك حالی دشمن دشمنی بردفعه الداتمغله تمام اولور ایکی یه حاجت قالماز دیمکدر (ایکنجی خانك ضمی ودالك سکونیله لعبه آلت خداع معناسنه در (اوچنجیسی خانك ضمی ودالك فتحیله خدعه همزه وزننده مبالغه در خداع ومکار معناسنه در (بعض طالب علم دیرکه اشبو روایت ثالثه یه کوره حدیث مذکورك معناسی حربده خداع ومکرك کثرت وقوعی ایچون حرب کثیر الخدعه در دیمك اولوب بو صورتده خدعه یی حربه اسنادی مجاز اولور انتهی (لکن لغات مذکوره دن لغت ثالثه اجود ایسه ده اولکی لغت لغت رسالت اولدیغندن افصح اولدیغی مطرزی مغرب اللغه ده بیان ایتمشدر (ترمذینك روایت قیلدیغی حدیثك ظاهرا معناسی یلان سویلمك برکیمسه یه جائز اولماز انجق اوچ کیمسه یه جائز اولور بری زوجه سنی ارضا وتطییب ایچون اولان وبری دخی حرب خدعه اولمغله حربده اولان وبری بربریله مخاصمه ایدن مسلمینك بینلرینی اصلاح نیتیله اولان کذبلردر دیمکدر (هرنه قدر بعض علما ظاهر حدیثدن اخذ ایله مظالمی دفع وحقی احیا ایچون کذب محض ذکر اولنان اوچ محلده جائزدر دیو قائل اولمشلر ایسه ده مذهبمزده قطعا کذبه رخصت اولمیوب علمای حنفیه حدیث شریفده اولان کذبی استعمال معاریضه حمل ایتمشلردر یعنی بحسب اللغه ایکی معنایه احتمالی اولان برلفظدن برای مصلحه معنای غیر متبادری مراد برله ایهام وتوریه طریقیله مثلا اعدایه ملکلری صاغ ایکن ازمان سابقه ده اولمش اولان ملکلرینی نیت ایدوب سزك ملککز فوت ومقتول اولدی دیمك کبی ایکی یوزلی کلام سویلمکه رخصت واردر دیمشلردر وتوریه سز امور ثلثهٔ مذکوره ده کذبك کراهته مائل اولمشلردر وکذبدن مراد معنای مذکور اولدیغنه بخاری وبیهقی وطبرانینك انارالله تعالی برهانهم عمران بن حصین رضی الله تعالی عنهمدن روایت قیلدقلری (ان فی المعاریض لمندوحة عن الکذب) حدیثی دلالت ایدرکه معناسی معاریض کلامده کذبدن وسعت یعنی مخلص واردر دیمکدر (وابوداودك تخریج ایلدیکی حدیث شریف مذکورك مآلی دخی حضرت نبی انام علیه الصلاة والسلام برمحله غزا اراده بیوردقلرنده اول محلی آخر محل ایله توریه بیوررلر ایدی دیمکدر (یعنی مظهر الدینك مصابیح شرحنده بیانی اوزره حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم مکهٔ مکرمه یه عزیمت

اراده بیوردقلرنده الحرب حیلة قاعده سنجه مکه ده اولنلر طویوب تدارکده اولمسونلر دیو ناسه خیبرك کیفیتنی ویولنی صوررلر ایدی یوقسه قصد مکه ایله بیله خیبره کیده جکم دیمزلر ایدی زیرا بو مرخص اولمیان کذب صریحدر اما صورت اولی مرخص اولان تعریضدر انتهی (لمصلحة ما تبوك غزوه سندن ماعدا غزواتك ابتدای شروعده محللرینی صراحة حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم ناسه افشا بیورمیوب توریه طریقیله ذکر بیوردقلرینی ثقاة اهل سیر بیان قیلمشلردر خلاصه مقام نبوت کذب محضدن معصوم اولمغله احادیث مذکوره ایله (ان ابراهیم کذب ثلاث کذبات) حدیثنده وارد اولان کذبدن مراد تکلم بالمعاریضدر خدعهٔ حربیه وتعریض فی القتال که بروجه محرر مجاهد مبارزینه ظاهری واقعه مخالف برکلامی تکلم وافاده وضمیرنده اول کلامله خلاف ظاهری قصد واراده ایتمکدر بونك جائز اولدیغنه اخبار مذکوره دلیل اولدیغندن ماعدا بالذات حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزدن صدوری واصحاب کرامه رخصتلری کتب سیرده مسطوردر ازجمله خندق غزاسنده اعدا طرفنده بولنوب انلره حیله وخدعه تعلیم ایدن نعیم بن مسعود بن عامر غطفانی یه رهبر هدایت ایریشوب اسلامه میل برله برکیجه بین العشائین حضور حضرته یوز سوروب مسلمان اولدی ویارسول الله بنم اسلامیمی قومم هنوز طویمادیلر اگر اقتضای مقابله لازم کلنی سویلمکه دستور اولورسه بن بونلرك جمعیتلرینی بفضله تعالی تفریق ایدرم دیو استیذان واسترخاص ایلدکده حضرت رسول صلی الله تعالی علیه وسلم یانعیم سنده بزم ایچمزدن برآدمسن وارهرنه که ایجاب ایدر ایسه اوینجه ایله زیرا حرب خدعه دردیو رخصت بیوردیلر نعیم رضی الله تعالی عنه بالاذن النبوی جوار مدینه ده اولوب نقض عهد برله اعدای سائره ایله اتفاق ایدن بنی قریظه یهودلرینه واروب ای بنی قریظه بیلورسز که بن سزك محبکزم قریش وغطفان بالاتفاق محمدیلر ایله جنکه کلوب سز دخی انلره معاونت وامداد ایتدیکز اگر غلبه بو طرفده اولور ایسه فهو المراد یوق فتح وظفر طرف مسلمینه میسر اولورسه قریش وغطفان چکلوب وطنلرینه کیدرلر لکن سز بوشهرده رزق ومال واولاد وعیالکزله قالورسز ارتق پنجهٔ اسلامیاندن نیجه قورتیلورسز بیلم ایمدی بندن نصیحت وخیرخواهانه مشورت استرسه کز قریش وغطفانك اشرافندن برقاچ کیمسه یی رهن آله سز تا که صکره سزی براغوب کتمکه قادر اوله میوب سزه دخی جای خلاص تدارکنده اوله لر دیدی جمله بنی قریظه بو رأیی استحسان ایله قبول ایلدیلر بعده جناب نعیم ابوسفیان وسائر رؤسای اعدایه واروب ای جماعت قریش بیلورسز که بن سزی جاندن سورم حالا برسر نهفته یه واقف اولدم اگر اشاعه وافشا ایتمزسه کز افاده ایده یم دیدکده انلر دخی ای نعیم بزه اولان محبت وخیرخواهلغك معلوممزدر محضا دوستلقدن ناشی ایده جککی بیلورز نیجه کتم ایتمیه لم دیدیلر نعیم دخی ای اکابر مکه بنی قریظه سزکله عقد ایتدکلری عهد ومیثاقه پشیمان اولوب سزدن متعین کسانی بر تقریب اله کتوروب محمده تسلیم ایتمك اوزره انکله تجدید مبانیٔ صلح ایتمشلردر اگر بنی قریظه سزدن رهن نامنه آدمی استرلر ایسه زنهار مساعده ایتمیك صکره نادم اولورسکز دیوب اغفال وبعده بنی غطفانه واروب قریشه سویلدیکی سوزلری بالتمام انلره دخی سویلیوب اتفاقلرینه قرین اختلال ایلدی ابوسفیان وبنی غطفان نعیمك کلامندن تمام مرتبه متأثر اولوب تحصیل یقین وکسب اطلاع ایچون هنوز اول اثناده داخل دائرهٔ فاخرهٔ اسلام اولمیوب ابوسفیان کبی طرف اعداده بولنان عکرمة بن ابی جهلی هرقبیله دن برکیمسه ایله بنی قریظه یه کوندردیلر عکرمه واروب ای بنی قریظه مدینه یه کلوب محاصره ایده لی خیلی مدت اولدی الی الآن ایلرودن برنسنه کلدی قرب مدینه ده مرعی اولمادیغندن دابه مزهلاك

اولبورا اكر بزمله حقیقی یكدل و یكجهت ایسه كز آماده اولوك یارین بالاتفاق اسلامیان اوزرینه
هجوم ایده لم آخرنه اوله جق ایسه بركون اول اولسون بتسون دیدكلرنده بنی قریظه جوابلرنده
یارین جمعه ارته‌سیدر بزدن مقدم بر كروه یوم مذكورده بالق صید ایتدكلر یچون مایمون وخنزیر
اولدیلر الیمزدن سبت كونی برنسنه كلمز احد كونی حاضر اوله لم لكن بز هنوز سزه اعتماد ایده مدك
فرصت وغلبه محمدیلر طرفنده اولور ایسه جائزكه بزی انلرك اللرنده قویوب وطنلریكزه فرار ایدرسز
ایمدی بزدن امداد مرادیكز ایسه معتبرانكزدن برقاچنی بزه ارهان ایده‌سز زیرا انلر الیمزده
اولدقجه سز بزی براغوب كیده‌مزسكز مادامكه بویله اولمیه الیمزدن یاردم كلمز دیو جواب
ویردیلر عكرمه دونوب بوخبری قریش وغطفانه سویلدكده نعیم خبرنده صادق ایمش دیوب
تكرار بز بركیمسه یی رهن ویرمیز اكر شویله جنك ایدرسه كز فبها والا سزك اعانه كز بزه لازم
دكلدر دیو بنی قریظه یه خبر كوندردیلر بنی قریظه دخی بو كلام ایله نعیمك صدق مقالنه
استدلال ایدوب رهن ویرمدكجه بز دخی اعانه ایتمیز دیدیلر تقدیر ربانی موافق تدبیر نعیم غطفانی
اولوب اعادیء دین میانه اختلاف و قلبلرینه خوف دشمكله تفصیلی كتب سیرده ممشوق
اولدیغی كیفیتله مخذول ومنهزم اولدیلر (ودخی سیر كبیرده نقش حریر تحریر اولدیغی اوزره
حضرت علی رضی الله تعالی عنه عمرو بن عبدود ایله مبارزه ایلدیكی هنكامده عمروه سن بنم
میدانمه یالكز چیقوب بركیمسه دن استمداد ایتمیه جك ایدك یا اول دعوت ایتدیكك آدملر كیملردر
دیدكده عمرو دخی یابن كیمی دعوت ایتمشم دیوارقه سنه باقدیغی آنده حضرت علیء كرار عمروك
ایكی ایاغنی بردن ضرب وقطع ایله شجرهء خبیثهٔ وجودینی ناپایدار قیلدی اشته امام علی نك كلام
مرقومی استفهام قبیلندن اولوب انده كذب جاری اولماز وحدیث شریف (ان الجنة لا تدخلها
العجایز) كه ظاهر معناسی تحقیق جنته مسنه خاتونلر داخل اولماز دیمكدر معاریض
مقوله سندندر كه حتی حدیث شریف مذكوری بعض عجایز ایشیدوب اغلمغه باشلدقده رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم عجوز اولدیغی حالده خاتونلر جنته داخل اولماز دیمك مراد سعادتلری
اولدیغی تبیین ایله استعیذ بالله ﴿ انا انشأناهن انشاء فجعلناهن ابكارا ﴾ نصی ناطق
اولدیغی اوزره صفت اهل جنتی وصف ایله خاطرینی تسكین بیوردیلر (ونوع تعریضك برصنفی دخی
قائل كلامنی جزم وتأكید ایتمیوب بلكه امیددرو مأمولدر مآلنی مفید اولان لعل وعسی وان شاء الله ایله
كلامی عزیمت قطعیة المفاد اولمقدن اخراج وابعاد ایتمكدر نتكیم غزوهء خندقده بری حضرتنه
كلوب یا محمد بنی قریظه یهودیلری سكا خیانت ایدوب قریش جانبنه بیعت ایتدیلر دیدكده
رسول الله المجتبی صلی الله تعالی علیه وسلم (فلعلنا نحن امرناهم بهذا) یعنی مأمولدر كه
بزانلره یعنی بنی قریظه یه بویله امر ایتمش اوله لم بیوردیلر اولدخی قریشه واروب امر محمد ایله
بنی قریظه سزه بیعت ایتمشلر بونده برحیله واردر دیو بینلرینه تفرقه دوشوردی علی روایة
بودخی سالف الذكر نعیمدر اولكی روایتله بونك ینی توفیق حضور سعادته بروجه محرر نعیم
كلدكده بو كلامی دخی حضرت پیغمبر ناطق بیورملریله اولدخی اولكی تدبیرینك اوزرینه بونی
دخی قریشه بیان ایله بو دخی تأكید تفرقه ایتمشدر دیمكدر (ومعاریضك طرق تعبیری
كثیر اولوب مقام و اشخاصك اختلافی حسبیله مختلف اولور خلاصه حربده حیل و رأیك
استحبابنه احادیث شریفهٔ مذكوره دلالتلدر انتهی مانقلته من الكوكب المسعود فی كوكبة الجنود

﴿ الباب الحادی والاربعون ﴾

اشبو فرق برنجی باب عربك شجیعلری و بهادرلری ونامدارلری وطبقاتلری وقورقاقلرینك دخی اخباری

بیانندهدر * الطبقة الاولی * اشبو طبقهء اولی زمان جاهلیه وعهد اسلامی ادراك ایدن شجعاندر
ایشاندن بری عم رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم اسد الله واسد رسول الله حمزة بن عبد المطلبدر
رضی الله تعالی عنه غزوهء احدده جبیر بن مطعمك غلامی وحشی حال شر كنده برحربه سیله
شهید ایلدی اسد الله مشار الیه میان قریشده شول كونه فارس بهادر ایدیكه مقابلی یوغیدی
انتقاللری رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزه كران كلوب بدلنه كفار قریشدن یتمش
نفرك قتل واعدامنی نذر بیوروب صلات جنازه سنده یتمش تكبیر الدیلر (وطبقهء عالیهء اولادن
بری دخی امیر المؤمنین علی بن ابی طالبدر كرم الله وجهه و رضی الله تعالی عنه مشار الیه
آیات رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمدن برآیت ومعجزات باهره لرندن برمعجزهء فاخره در
تأیید الهی ایله مؤید ومناقب وفضائلی مؤبد وكروب واحزانی كاشف ومجلی وقواعد اسلامی
مؤسس ومرسی واصحاب شجاعت وارباب جلادتك بلامرا رئیسیدر مشار الیه رضی الله تعالی
عنهدن مرویدر كه نفسیم ید قدرتنده اولان حق تعالی وتقدس حضرتلرینه قسم ایدرمكه
سیفله بیك كره ضرب اولنه رق رحلت ایتمك نزدمده فراش اوزره فوت اولمدن اهوندر
بیورمشلردر (قلت) بو كلام جهاده رغبتلرینی و شجاعتلرینی مفیددر * وقال بعض العرب
مالقینا كتیبة فیها علی بن ابی طالب الا اوصی بعضنا علی بعض * یعنی بعض عرب محاربلر حضرت
علی كرار ایچلرنده اوله رق برعسكره ملاقات ایتدیكمزده البته بربریمزی وصی ایدردك دیمشدر كه
مرادلری صولهٔ كراردن قورتولش بوقدر دیو موتمزی جزم ایدردك دیو بهادرلقلرینی تسلیمدر
(مشار الیه خیل جولاننده یعنی معركه ده عسكر بربرینه قارشدیغی هنكامده سزی نره ده بولدلم
دیدكلرنده نره ده براقدیكز ایسه اومحلده بولك دیدیلر (قلت) مراد عالیلری عدم فرار
وثبات قدملرینی بیاندر (وینه سزك قارشو كزه كلان بهادرلری نه كیفیتله قتل ایدرسكز دیدكلرنده
دوشمنمه حمله ایلدیكمده انك قتلنی بن تقدیر ایدرم یعنی قتلنی تصور ایله جسورانه واریرم اول
دشمن دخی بنم كندینی قتل ایده جكمی تقدیر ایدر بو صورتده انك بو تقدیر وتفكری دخی بكا معناده
معین اوله رق بن وانك فكرمز كوری هلاكنه ایكی معین اولور اول ایسه برقالور بیوردیلر (قلت)
مرادلری حمله لری دهشت آور دشمن اولدیغی بیاندر (مصعب بن الزبیر دیدیكه حضرت
علی رضی الله تعالی عنه حروب وقتالده شول صورتده چابك دست وتسكلی ایدیلركه غزاة یله
یانلرینه تقربه جسارت ایده مزلر ایدی حین حربده تلبس ایلدكلری زرهك ارقه سی اولمیوب
انجق كوكسلكی وار ایدی ارقه كزدن عدو كلدكده خوف ایتمزمیسكز دیدكلرنده ارقه مدن دشمنم
بكا ظفر بولدیغی تقدیرجه بنی حق تعالی ابقا ایلمسون بیوردیلركه مرادلری بكا دشمنم ارقه مدن
ظفر بوله مز یعنی بناشمغه مجال ویرمم دیمكدر (مشار الیه حضرتلرینی صباح نمازینی قیلاركن
عبد الرحمن بن ملجم ملعون غدر ایتمشدر و سبب غدری دخی بودر كه قاتل ملعون مرقوم
امام مشار الیه حضرتلرینه بغضلری اولان خوارج طائفه سندن قطام بنت علقمه نام خبیثه یی
تزوج مراد ایلدكده ملعونهء مرقومه مهرم اوچ بیك درهم كمش و برعبد و برجاریه و حضرت
علی یی قتل اولورسه واریرم دیدكده قاتل مرسوم قتل علیدن ماعداسنی ایفا واعطا ایدرم لكن
شجاعت وجلادتده درجهء نهایته رسیده اولان ذاتی قتل واعدامه اقتدارم یوقدر دینجه خارجیهء
مرسومه ای ابن ملجم ابراز شجاعت ایله مبارزه صورتنده قتل واعدام ایلمكی طلب ایلمیوب سیدن
حیله وخدعه ایله علی غفلة قتل قیل بعد القتل خلاص وسلامت بولور ایسك علی زعم الخوارج
شرندن ناسی تخلیص ایله راحت ویروب اهلكله اقامت ایدرسن یوق یاقه یی اله ویروب سنی دخی
قتل ایدرلر ایسه ینه زعمجه جنته كیررسن دیوب اوملعون دخی تعهد ایلدی حتی اشبو شعر

مهرمذکوری حاکیدر * ولم ارمهرا ساقه ذوسماجة * کمهرقطام بین غیرمبهم * ثلاثة آلاف
وعبد وقینة * وضرب علی بالحسام المصمصم * فلامهرا غلی من علی وان غلا * ولافتك الا
دون فتك ابن ملجم (قلت) اشبوا بیات فرزدقك شعرندندر ومألی بن قبح ومعایب صاحبنك
سوق وطلب ایلدیکی مهر دن قبحلی اولمیوب ظاهر ومشهور اولان قطامك مهری کبی
بر کران مهر کورمدمکه اول مهر اوچبیك درهم و بر رأس عبد وجاریه و حضرت علی بی
سیف مصمم آماده ایله ضرب بدرز یرا هرنه قدر ایلروایسه ده علیدن کران بها بر مهر وابن ملجم
ملعوننك تقاضای نفس بدیله ایلدیکی جسارتك یاننده برجسارت یوقدر دیمکدر (مرویدرکه
سنهٔ هجریه علی صاحبها افضل الصلاة والتحیهنك قرقنده رمضان شریفك اون یدنجی کونی
ملعون مرقوم مسجد شریفك ایچنده صباح قرا کلغنده طعن وضرب ایلدی اوچ ثوبله تکفین
اولنوب ابواب مسجد شریف کوفه دن باب کنده یی ولی ایدن آچقلق محله دفن اولندی
ملعون مرقوم حضرت امامی ضرب ایلدکده امام حسن وحسین وعبدالله بن جعفر رضی الله
تعالی عنهم سکر دوب و طونوب حبس ایتدیلر بو خلالده حضرت امام کرم الله وجهه
جماعته صلات صبحی قیلدرمق اوزره مغیرة بن نوفل بن الحارث بن عبدالمطلبه ایما واشارت
بیورملریله انلر قیلدردیلر وهمدان اهالیسندن کوفه ده بولنان ذوات حضورلرینه کلوب
یاامیر المؤمنین ان شاء الله تعالی سنك علیهکده اولنلردن برفرد قالمیجیه قدر قتل عام ایدرز
دیدکلرنده مشارالیه کرم الله تعالی وجهه بویله ایتمیك انما النفس بالنفس یعنی انجق قاتل
قصاص اولنور آخره تجاوز ایتمز معناسنی افاده بیوردیلر (امام حسن رضی الله تعالی عنه
صلات صبحی ادا دنصکره منبره صعود ایلدی وخطبه یه شروع مراد ایلمش ایسه ده حزنی
نطقه مجال ویرمیوب براز زمان طوردیلر بعده آچیلوب اشبو خطبه یی قرائت ایلدیلر
* الحمد لله علی مااحبینا وکرهنا واشهد ان لا اله الا الله وحده لاشریك له وان محمدا عبده ورسوله
وانی احتسب عندالله عزوجل مصابی بافضل الآباء رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم فانها
اعظم المصائب والله الذی لا اله الا هو الذی انزل علی عبده القرآن لقد قبض فی هذه اللیلة
رجل ماسبقه الاولون بعد رسول الله ولایدرکه الآخرون فعندالله نحتسب مادخل علینا وعلی
جمیع امة محمد صلی الله تعالی علیه وسلم فوالله لااقول الیوم الاحقا لقد دخلت مصیبة الیوم علی
جمیع العباد والبلاد والشجر والدواب ولقد قبض فی اللیلة التی رفع فیها عیسی بن مریم وقبض
فیها موسی بن عمران وقبض فیها یوشع بن نون وانزل فیها القرآن علی محمد صلی الله تعالی علیه
وسلم ولقد کان رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم یبعثه فی السریة ویسیر جبریل عن یمینه
ومیکائیل عن یساره فایرجع حتی یفتح الله عز وجل علی یدیه ولاترك صفراء ولابیضاء الا
ستمائة درهم اراد ان یبتاع بها خادما لاهله الان امورالله یجری علی حالها فاحسنها من الله
عز وجل واسوأها من انفسکم الان قریشا اعطت ازمتها شیاطینها فقادتها باعنتها الی النار
فنهم من قاتل رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم حتی اظهره الله تعالی علیه ومنهم من اسر الضغنة
حتی وجد علی النفاق اعوانا رفع الکتاب وجف القلم وامور تقضی فی کتاب قدخلا انتهی * مأل
خطبه نفسمزه کرك محبوب وکرك کوج کلسون حقك هر برفعلنه حمد اولسون شریك ونظیری
اولمیان ذات واجب الوجودك وحدانیتنه ومحمدك حقه اولان عبودیت خاصی ایله رسالتنه شهادت
وایمان ایدرم وافضل آبامز اولان رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم انتقالنده بکا اصابت ایدن
حزن وکدر ایچون حق تعالادن اجرنیاز ایدرمکه انلرك فراقلری اعظم مصائبدر قرآن کریمی
اول عبد خاصنه انزال ایدن واحد ذی الجلاله یمین ایدرمکه رسول الله صلی الله تعالی علیه

وسلمدنصکره اولین سبق ایده میوب وآخرین دخی فضائل وکمالاتنه واصل اوله میجقلری ذات
عالی صفات بو کیجه دار بقایه ارتحال ایلدی بزلر وجمیع عباد مؤمنینه داخل اولان اکدار ایچون
اجر واحتسابمزی الله تعالادن طلب ایدرز والله العظیم بو کون انجق حق کویم که جمیع عباد
وبلاد واشجار ودوابه بلا ومصیبت داخل وعارض اولدی پدر امجدم بر کیجه ده رحلت
ایلدیکه اول کیجه ده حضرت عیسی سمایه رفع اولندی وموسی بن عمران ویوشع بن نون دخی
او کیجه ده عزیمت دار بقا ایلدیلر صلوات الله علی نبینا وعلیهم ورسول الله صلی الله تعالی علیه
وسلمه قرآن عظیم الشان او کیجه ده نازل اولدی ارتحال دار بقا ایدن پدرم بر ذاتدرکه رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز عسکر وسریه ده غزایه کوندردکلرنده یمین سعادتلرنده
جبریل علیه السلام وجانب یسارلرنده میکائیل علیه السلام سیر یعنی امداد ایدرلردی اول سفر
وغزادن یدیله باری تعالی فتح میسر ایتمدکجه دونمزلر ایدی یعنی بهرحال فتوحات واقع اولوردی
زهدی شویله دیرکه التون وکمش جنسندن بر نسنه ترك ایتدیلر انجق التیوز درهم کمش ترك
ایلدیلرکه انکله خانهٔ سعادتلرنده خدمت ایچون بر خادم اشترا بیوره جقلر ایدی لکن افعال الله
تقدیری اوزره جاری اولور افعالك احسنی قبل باریدن وکوتوسی سزك نفسکزدندر آکاه اولوك که
قبیلهٔ قریش زمام امورلرینی شیطانلرینك ید تصرفنه ویردیلر انلری شیطانلری نار جحیمه
سوق ایتدی بعضیلری افضل مخلوقات واشرف موجودات اولان رسول الله صلی الله تعالی
علیه وسلم افندیمز ایله مقاتله یه جرئت ایتدیلر لکن غایتنده الله تعالی حبیبنی غالب ایدوب
انلری مقهور ایلدی وبعضیلری دخی حقد ونفاق درونلرنده کیزلدیلر ایدی اجرای نفاقه
عونهٔ خونه بولوب اظهار ایلدیلر نه چاره جناب حقك تقدیری جاری اولور بیوردیلر (بعده
بر مدت مبارك رأس شریفنی اکوب سکوت ایلدیجه جماعت مسلمین بکاء شدید ایله بکا وصیحه لره
باشلدیلر بو حالده منبردن اینوب وسیفلرینی سل ایدوب ابن ملجمی احضار ایلدیلر ملعون مرقوم
صاچلرینی قولاقلرینه صارقتمش اولدیغی حالده حضورلرینه کتوردکلرنده اول لعین خبیث
ای حسن الله تعالی ایله ایلدیکم عهود ومواثیقدن بر عهد ومیثاقی ایفا ایلدم پدریکی قتله عهد
ومیثاق ایتمش ایدم اجرا ایلدم اکر بنم سبیلمی تخلیه وآزاد ایدر ایسك معاویه یی قتل ایدرم ایشمی
بتوروب سلامتله کلورسم سکا بیعت واطاعت ایدرم یوق مقتول اولورسم بنه مرادیکز حاصل
اولور دیدکده امام حسن رضی الله تعالی عنه یمین ایدرمکه بعد الیوم بقا وحیاتکه بر وجهله
سبیل یوقدر دیوب وقالقوب سیفیله اوردقده ابن ملجم یدنی سپر ایتمکله اول ضربده کبرمدی
تکرار ضربله قتل ایدوب قصاصی اجرا بیوردیلر (قلت) ثقاة مورخین بیانجه سبب شهادت
علی المرتضی رضی الله تعالی عنه بویله اولمشدرکه چونکه امام مشارالیه صفین وقعه سنده
تحکیمه رضا داده اولدقلری ایچون زیر لواء اطاعت حضرت مرتضاده اولوب بعده خوارج تسمیه
اولنان طائفه دائرهٔ اطاعتدن خروجله درت بیکدن زیاده اشخاص نهروانده جمعیت ایدوب
خون ومال مسلمینی استحلال ایلدیلر حضرت امام قتالدن کف ید ایتسونلر دیو امر کوندردکلرنده
برآزی اطاعته ایچلرندن چقمشلر ایسه ده چوغی بغی اوزره قالدیلر بناء علیه حضرت امیر
المؤمنین اهل شامله قتال ایچون آماده ایلدکلری عسکری ارسال بیوروب جمله سنی قلیجدن
کچوردیلر انجق یدی شقی باقی قالدی بعده بقیهٔ سیوف اولان اشقیاء مرقومه که ابن ملجم مرادی
دخی انلردندر مکهٔ مکرمه ده بریره کلوب عبادی مستریح ایدهلم دیو شو تدبیر مرداری ایتدیلر
یعنی ابن ملجم خلیفهٔ رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم علی کرار قتلنه وبرك بن عبدالله تمیمی
معاویه قتلنه وعمرو بن بکر تمیمی عمرو بن عاص قتلنه عازم اولوب جانلرینی بو یولده فدا ایتمکه

عین برله سال هجرینك قرقی رمضانك اون یدنجی كیجه‌سنی موعد تعیین ایدوب كتدیلر برك دمشق الشامه واروب معاویه‌یه لیلهٔ مذكوره‌ده ضرب ایتمش ایسه‌ده قتل ایده‌میوب اوبلوغنه راست كلمكله عرق نكاح دیدكلری طمری كسدردی بناء علیه معاویه‌نك بو وقعه دنصكره اولادی اولمادی و جامعده خوف فدایدن كندویه مخصوص محفل یاپدردی بعد الضرب بركی طوتدقلرنده بنی قتل ایتمه سنی تبشیر ایده‌یمكه رفیقم بو كیجه علی یی قتل ایلدی دیدی معاویه دكلیوب قتل ایلدی علی روایة خبر شهادت علی تحققنه قدر حبس ایدوب بعد التحقق اللرینی واایاقلرینی قطع ایله اطلاق ایلدی وعمرو بن بكر معاویه طرفندن مصر والیسی اولان عمرو بن العاصه وارمش ایسه‌ده لیلهٔ مذكوره‌ده عمرو بن العاص جامعه چقمایوب یرینه ناسه صلات صبحی قیلدرمق ایچون صاحب شرطه‌سی خارجة بن حبیبه‌یی كوندرمشیدی عمرو بن عاص ظنیله آنی قتل ایلدی طوتوب عاصه كتوردكلرنده بن كیمی قتل ایتدم دیدی خارجه‌یی دیدكلرنده *اردت عمرا واراد الله خارجة* دیدی بو قول بر كیمسه برنسنه‌یی مراد ایدب خطا ایله آخرینی ایشلسه انك حقنده ضرب مثل اولمشدر علی قول قول مذكور ابن عاصكدر (اما ابن ملجم معلونی كوفه‌یه كلوب خوارجدن وردان بن مجالد وشبیب بن اشجع نام معلونلر ایله بالاتفاق جمعه كیجه‌سی لیلهٔ مذكوره‌ده مترصد اولدیلر حضرت امامك مؤذنی ابن النباح صلای صلاتله حضرت امامی بیدار ایدوب ابن نباح اوكلرنده وامام حسن ارقه‌لرنده اولدقلری حالده حضرت امیر المؤمنین صلات صبحی اقامه‌یه جامعه كیدركن ابن ملجم وشبیب ملعونلری اوكلرینه چیقوب سیفلریله ضرب ایلدكلرنده شبیبك سیفی اصابت ایتمیوب ابن ملجمك كندی كبی سیف ملعونی جبههٔ شریفه‌لرندن دماغنه واصل اولدی فی الحال ناس بریكوب هجوم ایتدیلر وردان وشبیب فرار ایدوب قورتلدیلر ابن ملجم دخی سیفله ناسه صوله ایدوب وقورتیلوب قچاركن مغیرة بن نوفل راست كلوب رداسنی اوزرینه آتمغله باصدردی وكوكسنه چیقوب سلاحنی آلوب مكشوف الرأس حضور حضرت كراره كتوردی حضرت امام بونی حبس ایدك كوزل طعامله اطعام و یومشق فراشله اكرام ایدك اكر افاقت بولورسم عفو یاخود جنایتنك حكمنی اجرا شقلریله بن انكله سویلشیرم یوق اكر فوت اولورسم بكا الحاق یعنی قصاص ایدك نزد معنوی رب العالمین‌ده بن انكله مخاصمه ایدرم دیوب بعده نجل جلیللری امام حسن وامام حسینی طلب ایدوب اشبو كتابك اون ایكنجی بابنده كذران ایدن جواهر وصایایی كوش هوشلرینه تعلیق بیوروب تهلیل ایله بعض روایتده مصاب اولدقلری جمعه كونی انتقال برله كوفه‌یه دفن اولندیلر بغوینك معجمنده اولان روایت بودر (لكن مورد اللطافه ایله جامع الاصولده جمعه وسبت كونلری مجروحا بستر نشین مكث اولوب احد كیجه سنده كه رمضان مرقومك یكرمی بریدر انتقال ایلدكلری محرردر علی قول نمازده مضروب اولمشلردر حتی بعضیلری نمازی اتمام ایچون استخلاف ایتدیلر دیمش و بعض آخر صلاتی اتمامنی ذكر ایتمشدر لكن قول اكثر صلاتی جعدة بن هبیره رضی الله تعالی عنه قیلدرمق اوزره در حسنین حضراتی غسل ایدوب بر وجه محرر اوچ ثوب ایله تكفین اولنوب نمازینی امام حسن اقامه برله هنگام سحرده دفن اولندی وموضع قبر شریفلرنده دخی اختلاف واردر بعضیسی باب مسجد كوفه‌نك قبله جانبنی ولی ایدن محله و بعض آخر قصر دار الخلافه‌یه دفن اولندی دیمشلردر وعلی قول امام حسن نعش شریفلرینی مدینهٔ منوره‌یه نقل ایدوب بقیعده حلیلهٔ محترمه‌لری حضرت فاطمه رضی الله عنها قبر انورلرینه دفن ایتمشلردر (واقدی حضرت امامی خوارج نبش وخیانت ایتمسونلر دیو كیجه نهانی دفن اولنوب قبری ستر اولنمشدر دیمشدر (ابن الحجر هیتمی تعریف اخوان الصفا نبذ من اخبار الخلفاء

نام تاریخنده بر وجه محرر مدینهٔ طیبه‌یه نقل اولندیغی وابن عساكرك بیانی اوزره نزد رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزه دفن اولنمق نیتیله تابوت مباركلری دوه‌یه تحمیل اولنوب كیجه‌لری سیر اولنوركن دوه قاچوب بولنه‌مدی بعضه كوره بلاد طیءده بولنوب اوراده دفن ایتدكلری مسطوردر (ابن اثیر تاریخ كاملده اصح اولان قبر منیركلری حالا زیارتگاه اولان مزار باهر الانواردر دیمشدر (محدثیندن صائن الدین قبر شریفلری خفی ایدی هارون رشید عهدنده غزاده ظاهر اولدی دیمشدر (حضرت امامك انتقالندنصكره ابن ملجم لعینك اطرافی قطع وبعده قتل اولندقدنصكره احراق اولندیغی تاریخ یافعیده مذكوردر (امام احمد مناقبنده اخراج ایتمشدر كه علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنه روایت ایتمشدر كه بركون رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم بكا یا علی اشقی الاولین كیمدر بیلورمیسن بیوردیلر الله ورسولی اعلمدر دیدیكمده عاقر ناقهٔ صالحدر بیوردیلر وعقبنده اشقی الآخرین كیمدر بیوردقلرنده ینه الله ورسولی اعلمدر دیدم جوابنده سنك قاتلكدر بیوردیلر دیمشدر (حضرت امامك مرویاتی بشبیك سكسان اوچ حدیثدر ونقش خاتمی *الملك لله الواحد القهار* یاخود *حسبی الله* یاخود *اسندت ظهری الی الله* اولمق اوزره مروی اولدیغی اصول المهمه‌ده مبیندر اون طقوز سریه‌لری یعنی جاریه‌لری وارایدی اولاد امجادلری اوتوز بشدر اون طقوزی ذكوردر ومشاهیرلرندن حضرت حسنین ومحمد بن الحنیفه كه مادرلری بنی حنیفه‌دن خوله‌در ومادرلری ام حبیب تغلبیه اولان ابو القاسم و مادرلری ام بنین اولان ابو الفضل عباسدن نسل قالمشدر سبطین مكرمین ومحسن وزینب وام كلثوم حضرت فاطمه رضی الله تعالی عنهادن تولد ایتمشلردر حضرت بتول جوار رضوانه وصول بولدقده ام البنینی تزوج بیوردیلر سائر اولاد كرامی اندن وسائر امهات شتادندر (سن شریفلرنده اللی طقوز والتمش اوچ والتمش بش روایتلری واردر مدت خلافتلری درت ییل وطقوز آیدر صاحبلری قنبر وصاحب شرطه‌لری نفیل ابن قیس ریاحی وقاضیلری شریح وكاتبلری معتق پیغمبری عبد الله بن رافع ایدی رضوان الله تعالی علیهم اجمعین والحاصل *كلدستهٔ وصف داشكاری * صد دامن داستانه صغمز* وفقنجه قابل بیان وتعبیر دكلدر رضی الله تعالی عنه وكرم وجهه انتهی (وشجعان وابطالدن بری دخی اسلام وجاهلیه‌ده فارس مشهور ومبارز معروف سیف الله وسیف رسول الله ایله ملقب خالد بن ولید بن المغیرة المخزومی رضی الله تعالی عنهدر (قلت) عهد سعادتده درت دفعه سركردهٔ سریه اولمشدر (مالك بن نویره ومسیلمة الكذاب كبی قهر وقوت وملك وثروته مالك كافرلری عهد صدیقده قتل واعدام ایتمشدر (بالاده اشارتی سبقت ایتدیكی اوزره ینه فاتحهٔ خلافت ابو بكر الصدیقده ارتداد ایدن اهل ضاحیه و یمامه‌نك وسائر مرتدینك استیصالنه سرعسكر اولوب فتح ونصرت یدیمنلریله ظهور ایلدی عهد فاروقده دمشق واكثر بلاد شامی فتح ایلدی طائفهٔ روم وسائر كفره میاننده جلادت وشجاعتله نیك نام ومناقب و وقایعی مشهور بین الانام اولوب الله تعالی دین اسلامی كندوسیله تأیید ایلدی اجل موعود ومسماریله فراشلرنده وفات ایلدی حین احتضارده مدت مدیده چوق غزوات و وقایعده حاضر اولوب بر مرتبه مقاتله ومحاربه ایلدم كه وجودمده سیف وسنان وتیر اثرندن مجروح اولمادق برقارش قدر محل قالمادی شمدی بن فراشده رحلت ایده‌یورم جبانلر اویومدیغی یعنی خوفی عبثدر یعنی موت ورحلت جناب واجب الوجودك تقدیریله‌در دیوب اشبو رجزی انشا ایلدی *لا ترعبونا بالسیوف المبرقه* ان السهام بالردی مفرقه* والحرب ورهاء العقول مطلقه* وخالد من دینه علی ثقه* مآل رجزی تهدید ایدیجی سیفله وتیرلر كلیسیله یعنی اصابت ایتمسیله عسكری طاغیدیجی و پریشان ایدیجیدر دیمكله قورقوتمه

حرب حمقابی قاچرر خالدك دینده اعتمادی واردر یعنی هرشی حق تعالانك تقدیر یله اولدیغنی بیلور
ظاهر هول قتالدن قورقاز دیمك کیدر (قلت) انتقاللری عهد فاروقده هجرتك یکرمی بری
وعلی قول یکرمی ایکیسنده وتربهٔ شریفه‌سی حمصده زیارتکاه عظیمدر حضرت خالد براسب
وسلاح وغلامدن غیری نسنه ترك ایتمیوب انلری دخی مصارف غزاته صرف اولنمق اوزره وصیت
ایتدی انتهی (عظمای اهل شجاعتدن بری دخی رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك
عمته زاده‌لری وحوار یلری زبیر بن العوام رضی الله تعالی عنهدر مقابله ومبارات اولنماز بر شجاع
ودلیر ومسابقه ومجارات اولنماز بر بهادر وتیراندازایدی نمازده ایکن پوصودن عمرو بن جرموز غدرا
شهید ایلدی (قلت) زبیرك نسبی اجداد نبویه‌یه قصی‌یه بو وجهله متصل اولور زبیر بن العوام
ابن خویلد بن اسد بن عبدالعزی بن قصی پدرلری عوام بدره قریشله کلوب اکثر مقتول واسیر
اولیوب فرار ایتمشدر بعده اسلامه کلمشدر زبیر حضرتلری عشرهٔ مبشره دن واصحابدن اهل
فتوی اولان اون اوچ ذاتك متوسطلرندن اولان بدی ذاتدن ایدی تفصیلی تواریخده محرر
وقعهٔ جملده بولنمش ایسه‌ده حضرت علینك نصحنی دیکلیوب ناداما معرکه‌دن چیقوب مدینه‌یه
کیدرکن ماء تمیم دینیلان محله اوغرادیکه اوراده احنف بن قیس حضرتلری قتال وقعهٔ
جملدن اعتزالا بولنمشلر ایدی زبیرك ورودینی خبر ویردکلرنده اشبو ایکی عسکرك جمعنه بادی
اولدقدنصکره ترك ایلمش دیو تعریض ایلدی احنفك مجلسنده بولنان مار البیان عمرو بن
جرموز المخاشعی اردینه دوشوب شهید ایلدی ورأسنی حضرت علی‌یه کتوردکده امیرالمؤمنین
حضرت فخر کائناتدن استماع ایتدم زبیرك قاتلنی نار ایله تبشیر یعنی انذار ایدك بیوردیلر دیدکده
اول سیه روز بن بونی ثواب دیو ایتدم تحسین یرینه بنی نار ایله تبشیرمی ایده بورسن دیوب
زیاده رنجش وقهرندن تیغنی قارنه دورتوب هلاك اولدی (زبیرك شهادتی التمش درت
وعلی قول التمش یاشنده هجرتك اوتوز التیسی جمادی الاولاسنده یاخود آخره سنده واقع اولمشدر
رضی الله تعالی عنه (عوام ناس واوك تخفیفیله دیرلر ایسه‌ده سالف الذکر عوام شداد وزننده
واوك تشدیدیله در بوصورتده بر شاعر مشهورك * عوام زاده لرك هر بری زبیر اوله مز *
مصراعنده مساهله ومسامحه واردر انتهی (وبری دخی عمرو بن معدی کرب الزبیدیدر
مومی الیه فرسان جاهلیه‌دن مناقب مشهوره ووقایع مذکوره صاحبی فارس بهادر اولوب
عرض اسلام ایتمشیکن نعوذبالله تعالی ارتداد ایدوب بعده اسلامه عودت ایتمشدر واهل فرس ایله
واقعه اولان حروب وقتاله حاضر اولوب وقایع جسیمه وحرکات عظیمه‌لری واردر امیرالمؤمنین
عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه انلری کوردکلرنده * الحمد لله الذی خلقنا وخلق عمرا * دیرلر
ایدی (قلت) الله تعالی اعلم اشبو جمله دن مراد عظم شجاعت عمروی بیاندر فتأمل (برکون
خلیفهٔ مشارالیه ای عمرو قنقی سلاح حرب وقتالده افضلدر دیو سؤال ایلدکده عمرو ای امیر
المؤمنین اسلحه‌نك قنغیسندن سؤال بیوررسز دیدکده حضرت عمر اوقلر حقنده نه دیرسن دیدی
عمرو ای امیرالمؤمنین اوقلر منایادر یعنی مادهٔ موتدر لکن بعضیسی خطا وبعضیسی اصابت ایدر
دیدی بعده مزراغه نه دیرسن بیوردقلرنده عمرو * اخوك وقدخانك * یعنی مزراق سکا خیانت
ایلدیکی حالده یاركدر دیدیکه غالبا مفادی اعدایی قهرده تام دکلدر صوله بوشه کلدکده
دشمن سلاح آخر ایله تعدی ایدر دیمکدر دیدی بعده قلقانه نه دیرسن بیوردقلرنده عمرو
* هو الدائرة وعلیه تدور الدوائر * قلقان بر دائره در یعنی اکرچه حفظ ایدر لکن مصائب
وداهیه‌لر انك اوزرنده دونر دیدی بعده سیفه نه دیرسن بیوردقلرنده * ذلك العدة عند الشدة *
یعنی سیف دفع شدائده آلتدر دیدی (منقولدرکه قادسیه جنکنده عمرو بولنوب یانندهکی

رفقاسنه بن بونهرك اوته جانبنده اولان اعدایه کوپریدن مرور برله بالذات صوله ایده جکم اکر
سزلر مقدار جزر جذور یعنی دوه ذبح اولناجق مدتده مسارعت ایدوب اثریمی تعقیب ایدرسه‌کز
یدمده سیف میان اعداده مقاتله ایدر اولدیغم حالده بنی بولورسکز واکر مدت مرقومه دن تأخر
وبطائت ایدرسه‌کز بنی مقتول بولورسکز دیوب سل سیف ایله مسارعت وجسری مجاوزت
واعدانك ایچنه کیروب قتاله باشلدی رفقالری بر برلرینه ای بنی زبید نیچون ایاقداشمزی بالکز براقدق
ظن ایدرزکه صاغ بوله میز دیو غیرت ایله وراسندن شتاب ایلدیلر کوردیلرکه عمرو آتندن دوشمش
وعجمدن بررجلك آتنك اباغندن طوتمش راکب اولان عجم اوزنکیله فرسنه هرنقدر اورمقده ایسه ده
دخی تحریکه قدرتی اولمیوب طورر رفقاسی امداده کلدکلرینی عجم راکب کورنجه فرسندن
صیچرایوب فرار ایدر عمرو فرس عجمی‌یه رکوب ایله رفقاسنه خطابا کندیسیله بنم ابوثور
ازقالدیکه بنی مفقود وضایع ایده جکدیکز دیو تفاخره باشلر رفقاسی دخی فرسکزی نه‌یاپدیکز
دیدکلرنده آلت حربدن نشابه یعنی اوق اصابت ایتمکله صیچرایوب آت بنی آتدی وقاچدی دیدی
(ینه منقولدرکه غزوهٔ مرقومه ده ملك فرس یزدجرد طرفندن اهل اسلام ایله مقاتله ومحاربه
ایچون سوق اولنان جیوش وعساکرك سرداری رستم فیله راکب اولمشیدی عمرو قارشیلیوب
فیلی شمشیری ایله ضرب ایتدکده فیلك عرقوبی یعنی اباقلرینك سکری کسلدی رستم دوشوب
فیل دخی قرق بیك التون طولوسی حامل اولدیغی خرجله رستمك اوستنه دوشدی رستم بو وجهله
مقتول اولدقده باش کیدنجه اباق پایدار اولماز اقتضاسنجه عجمده هزیمت واقع ومسلمینه فتح
قادسیه ایله اغتنام کثیر حاصل اولدی (عمرو کبرسنه واصل واعضارینه ضعف طاری اولدقده
نهاونده اهل فرس ایله مقاتله ومحاربه ده شهید اولمشدر وتعداد اولنان شعرای بلغادندر
عباس بن مرداس مرثیه سنده * اذا مات عمرو قلت للخیل اوطئی * زبیدا فقدا ردی بنجدتها
عمرو * بیتنی نظم ایلمشدرکه مألی عمرو بن معدی کرب وفات ایلدیکی وقتده فارسلره دیدمکه
بعد ازین عمروك قبیله سی اولان بنی زبیدی چکنه یك زیرا عمرو قبیلهٔ مذکوره نك نجدت
وغلبه سبیله بیله کتمشدر یعنی ارتق قبیله سنك شان وقوتی قالمامشدر دیمکدر (قلت) سالف الذکر
قادسیه اقلیم ثالثدن کوفه قربنده بر مدینهٔ صغیره‌در قاموس قولنجه حضرت ابراهیم علیه الصلوة
والسلام اورایه اوغرادقلرنده مبارك رأسلرینی بر عجوز غسل ایدوب * قدست من ارض * بیورملری ایله
قادسیه دیو تسمیه اولندی ودائما محل حجاج اولمسنه دخی دعا بیورمشلردر (نهاوند صغانی عندنده نونك
فتحی وکسری صاحب لباب قولنجه ضمی ایله‌در اقلیم رابعدن وبلاد جبلدن همدان جنوبنده نهر
وبوستانی وفیر وفاکهه سی کثیر بر مدینه در همدانله بینی اون درت فرسخدر (وقلت ایضا)
معلوم اوله که قادسیه فتحی شوالده واقع اولمشدر لکن هجرتك اون بش یاخود اون درت ویا اون التیسنده
اولدیغنده اختلاف واردر طرف عمریدن رضی الله تعالی عنه سر عسکر سعد بن ابی وقاص رضی الله
تعالی عنه ایدی وعسکر عجمك سرکرده سی رستم ایدی بو رستم ارامنه دندر رستم داستان
مشهور دکلدر آشنای فن نجوم اولوب استعلاء امت محمدیه‌یی استخراج ایتمکله عربله جنکه
راضی دکل ایدی لکن یزدجرد جبر وابرام ایله کوندردی قتال عظیم واقع اولوب آخر رستم مقتول
وعجم مهزوم ومخذول اولدی (صاحب المستطرف قولنجه رستمی بروجه محرر عمرو بن معدی کرب قتل
ایتمش ایسه‌ده اکثر مورخین یانجه آتی الذکر قعقاع نام دلیر قتل ایتمشدر (اما فتح نهاوند سنین هجریه‌نك
یکرمی برنده واقع اولمشدر (سپهبد عجم فیروزان ایدی مسفوری دخی سالف الذکر قعقاع قتل
ایتمشدر (ومار البیان یزدجرد طبقهٔ ثالثهٔ ملوك قدیمهٔ فرس اولان ساسانیانك اوتوز ایکنجیسیدر
یکرمی یاشنده ایکن خلافت عثمان رضی الله تعالی عنهده هجرتك اوتوز برنده دست اسلامیان ایله

مقتول اولمشدر یزدجرد آخر ملوك فرسدر بوندنصكره دیار عجم سراپا مقر اهل اسلام اولمشدر وطبقهٔ اولای ملوك عجمك اولی اولان كیومرثدن یزدجرده قدر التمش بر ملكدر ایچلرنده اوچی نسا ایدی (روضة الاحبابده یازر كه قادسیه حربنده اول امرده یزدجرد سعد حضرتلرینه مقصودلری نه ایسه اكلیه لم سفیر كوندرسونلر دیو ایلچی كوندردی مشارالیه دخی عقل وشجاعت ونسب وطلاقت اصحابندن نعمان بن مقرن مزنی و بشیر بن ابی دهم غفاری وحنظلة بن الربیع اسدی وذكری آتی طلیحة بن خویلد اسدی وجریر بن عبد الله بجلی وفرات بن حیان عجلی وعدی بن سهیل وعطارد بن حاجبه ومغیرة بن زراره واشعث بن قیس كندی وعاصم بن عمرو تمیمی وسالف الذكر عمرو بن معدی كرب ومغیرة بن شعبهٔ ثقفی ومنذر بن حسان ضبی و برادر مثنی ومعن بن حارثه وشرجیل بن ابی السمط حضراتنی كوندردیلر كیدرلركن رستمك جنكه آماده اولان اردوسنه اوغرادیلر رستم یانلرینه مهماندار قاتدی وقتا كه نزد یزدجرده واردقلرنده رستمی دخی احضار ایتمكله ترجمان واسطه سیله دیار عجمه كلوب محاربه مزه اقدامكزه سبب ندر آیا سزدن تغافل ایتدیكمزدنمی جرئت ایتدیكز دیدكده علی اختلاف یا نعمان یاخود مغیره لرك بری جمله رفقاسی طرفندن مأذونا ای ملك بز مقدما معرفت حق تعالادن غافل برقوم ایدك احجار واشجاردن كندی دستمزایله یاپدیغمز بیجان بتلری معبود اتخاذ ایدردك جناب حق محض رحمتندن بزه طهارت اصل ونسب ایله متصف وصدق دعواسنده معجزات بیناتی شاهد پیغمبر ارسال بیوردی امر ایتدیكی توحید باری ونماز واورج وزكات وحجی وجهاد مشرك وسائر اعمال حسنه واخلاق مستحسنه یی اعتقاد واجرا واتصاف ونهی ایلدیكی خصال شنیعه وافعال مستهجنه واخلاق ذمیمه دن اجتناب ایله سعادت دارینه واصل اولدق ودخی خلقی وصول درجات دار نعیم وخلاص دركات جحیم اولان دین اسلامه دعوت ایله امر ایتمكله امتثالا لامره خلقی دعوت ایتمكده یز قبول ایدنلر من كل الوجوه سلامت وسعادت بولدیلر قبول ایتمیانلر یا تیغ شریعتله مقتول یاخود التزام جزیه ایله مذلته موصول اولدیلر شمدی سنی دخی حق یولنه دعوته كلدك دیجك یزدجرد روی زمینده سزدن اشقی واحقر براحد كورمدم یازق سزه دیار عمزه یا تجارت و یاخود زیارت طریقیله كلدیككزده نعمتمه مستغرق اولدیكز شمدی ملك موروثمزی انتزاع قصدیله محاربه یه كلمكز موجب مشقتكز اولور وارك عودت ایدك اشرافكزه خلع فاخره الباس ایده لم وعطایاكزه كندم وخرما یوكلندیره یم دیدكده ینه یا نعمان یاخود مغیره بزی مزخرفات دنیویه یه الدانور صانمه پیغمبریمزك امریله اهل شركله جنك ایدرز او یولده اولورسك جنت نعیم آماده در وقالورسق اغتنام حاضردر بزه اولومدن ومشقتدن خوف یوقدر علی الخصوص سنك بلادیكك فتحنی حضرت پیغمبر بزه خبر و یردی البته اوله جقدر خدا ورسولنه ایمان ایدر وعشر وزكاتی و یر ایسك سعادت سرمدیه یی بولورسن بو صورتده طرفمزدن سكا تعرض اولنماز یاخود ایمانی قبول ایتمز ایسك جزیه و یرمكله جان وعرض ومالكدن امین اولورسن دیدكده یزدجرد غضب ایدوب اگر بین الملوك ایلچیلره زوال اولیدی شمدی جمله كزی قتل ایدردم سز بندن طوپراقدن غیری نسنه بوله مزسكز دیوب و یرچوال خاك طولدوروب هر برینك اوزرینه تحمیل ایله یانندن اخراج ایلدی (عاصم بن عمرو تمیمی خاكی یوكلنوب بارگاه یزدجرددن چیقاركن ای كروه عجم عجب ایش ایشلدیكز كه كندی الیكزایله ولایتكزك طوپراغنی بزه تسلیم ایلدیكز قریبا كرد باد ادبار دیاریكزی قاپلیه جقدر وخاك ولایتكزی طوبره لره طولدوروب دیار عربه كتوره جكز دیو تفأل ایتمشدر وقتا كه حضرت سعد بن ابی وقاصك حضورینه عودت ایدوب مناظره یی بیان وقضیهٔ خاكی خبر و یردكلرنده مشارالیه دخی كذلك خاكی فال خیر عد ایدوب ان شاء الله تعالی مقالید اقالیم مملكتلرینی اللری ایله بزه و یره جكلردر

(زیرا)

زیرا ﴿ وبارك فیها وقدر فیها اقواتها ﴾ نص شریفی حكمنجه خاك مركز خیرات ومنشأ بركاتدر بیوردیلر بحمده تعالی فال مذكور ظهوره كلمشدر انتهی ضم الفقیر (وابطال عربدن بری دخی طلیحة بن خویلد الاسدیدر اسلام وجاهلیه ده اشجع بهادراندن وكاهنلردن ایدی باكاده باب حملده قلم فقیر ایله اجمال اولندیغی اوزره عیاذا بالله تعالی بالارتداد ادعای نبوت ایتمشیدی جانب صدیق اكبردن رضی الله تعالی عنه خالد بن ولید رضی الله تعالی عنه اوزرینه قالقوب جمعیتنی پراكنده و پریشان ایتمكله شامه فرار ایلدی بعده رضی الله تعالی عنه توبه وندامت ودین اسلامه عودت ایلیوب قادسیه حربنه وسائر محاربه لره حاضر اولوب فتوحات وغلبه یه وسیله اولدی (و بری دخی مقداد بن الاسود الكندی رضی الله تعالی عنهدر اشجع فرساندن شدید البأس وقوی القلب وثابت قدم بر ذات عالیقدر ایدی جلادتده شهره نكیر وغزواتده ابراز ایلدیكی شجاعتی آفاقگیر اولمغله اوصافلرینی بیانده اجمال ایله اكتفا اولندی (و بری دخی مشار الیه سعد بن ابی وقاص رضی الله تعالی عنهدر فارس و بهادر اولوب فی سبیل الله غزواتده ابتدا رمی سهم ایدن بونلردر عثمان بن عفان رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك عصر خلافتلرینی ادراك ایدوب مشارالیه حضرتلری شربت شهادتی نوش بیوردقدنصكره ناسدن عزلت ایدوب من بعد بر حربده حاضر اولمیوب كوشهٔ وحدتلرنده داربقایه رحلت ایلدی (قلت) مشار الیه قول مشهور اوزره اللی بش سنهٔ هجریه سنده عقیقده انتقال بیوردیلر كنیه لری ابو اسحقدر عشرهٔ مبشره نك وفات یوندن آخریدر رضی الله تعالی عنهم (عقیق مدینهٔ منوره وادیلرندن مسیل ماء اولان بر وادینك آدیدر و یمامه وطائف وتهامه ونجده بر موضعك ودخی التی موضعك آدلریدر انتهی (و بری دخی ابو دجانة الانصاری رضی الله تعالی عنهدر كه بین الصفین مشارالیه متكبرانه صالنه رق سیر ومشی ایلدكده رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز (انها مشیة یبغضها الله تعالی الا فی هذا الموضع) بیوردیلر (قلت) اشبو حدیث شریفی طبرانی تخریج ایتمشدر وسبب ورودی دخی بودر كه احد غزاسنده حضرت سلطان هردوسرا صلی الله تعالی علیه وسلمك دست مباركلرنده بر شمشیر آبدار وار ایدیكه بر جانبنده * فی الجبن عار وفی الاقبال مكرمة * والمرء بالجبن لاینجی من القدر * بیت متینی قازلمش ایدی اشبو سیفی بندن كیم آلوب حقنی ایفا ایدر بیوردقلرنده بالجمله اصحاب اول مهمی قیامه طلبكار اولمشلر ایسه ده ایچلرندن مشارالیه ابو دجانه یه اعطا بیوردیلر اولدخی آلوب و باشنه بر قرمزی عصابه صاروب تبختر كنان میدان هیجایه روان اولدی حضرت رسول اكرم صلی الله تعالی علیه و سلم ابو دجانه نك مواجههٔ اعداده بو وجهله یوریشنی تجویزا حدیث شریف مذكوری بیوردیلر كه مآلی بو وضعله مشی وحركت الله تعالانك عقاب ایده جكی سیر وحركتدر لكن بو موضعده یعنی معركهٔ اعداده دكل یعنی انده رغما للاعدا جائزدر دیمكدر انتهی (و بری دخی مثنی بن حارثة الشیبانیدر صاحب مستطرف حرب فرسی فتح ایدنلرك اولی بودر دیمشدر (قلت) عینی تاریخنده یازدیغی اوزره وقتا كه خالد بن الولید رضی الله تعالی عنه استیصال یمامه دنصكره هجرتك اون ایكنجی سالی محرمنده فتح عراقه مأمور اولمشلر ایدی واروب تفصیلی تاریخ مذكورده اولان غزواتله مشغول اولوب فتح قادسیه قوهٔ قریبه یه كلدیكی اوانده حضرت ابو بكر الصدیق رضی الله تعالی عنهك قتال رومه مأمور اولان ابو عبیدة بن الجراحی عزل ایله یرینه سنی سرعسكر نصب ایلدم عراقدن قالقوب شام اوزرینه واره سن دیو نجم بن مفرح الكنانی یدیله امرنامه لری خالده كلدكده یرینه سالف الذكر مثنی بن حارثه یی قائممقام ایدوب دیار شامه عزیمت ایلدیلر فی الحقیقه مثنی عجمه ولوله و یروب اغتنام ایلدی بعده جانب خلیفه دن خبر كچ كلمكله اودخی یرینه

بشیر بن الخصاصه یی قائممقام ایدوب حضرت صدیق نامزاج ایکن مدینهٔ منوره یه کلدی حضرت صدیق حضرت عمره رضی الله تعالی عنهما انتقال ایدرسم مثنایی ینه عراقه کوندر دیو توصیه بیوردیلر بعد انتقال الصدیق حضرت عمر ذکری آتی ابو عبید بن مسعودی اولا امیر عسکر عراق ایلدی مشار الیه فتوحاته مظهریتله شهید اولمغله امر وصیتی ایفا ایله مثنایی تعیین بیوردیلر سعد بن ابی وقاصك اون درت سنه سی اولنده تعیینته قدر امیر ایدی انلرك تعیینیله معزول اولوب معیت سعد ده دخی سعی عظیملری مشهور اولمشدر رضی الله تعالی عنهم انتهی (و بری دخی سالف البیان ابو عبید بن مسعود الثقفیدر مومی الیه حرب قادسیه ده یوم قس الناطفده چوق مقاتله ایدوب ابراز جلادت ایلدی (قلت) مشار الیه شبان شجعاندن وحیلهٔ حربیه یی آکاهلردندر عینی قولنجه صحابی اولمیوب یعنی پیغمبری کورمیوب زمان سعادتده عرض اسلام ایتمشدر ابن عبد البر صحابیدندر دیمش وذهبی رؤیت نبی ایله شرفیاب اولمسی بعید اولمادیغنه قائلدر (قس الناطف کوفه قربنده بر موضعدر انتهی (و بری دخی عمار بن یاسر رضی الله تعالی عنهدر اصحاب رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمدن اولوب حقنده افضل البرایا علیه اکمل التحایا افندیمز (الحق یدور مع عمار حیث دار) دیو ثنا وانی فئهٔ باغیه قتل ایدر دیو معجزه اخبار بیورمشلردر صفین وقعه سنده حضرت علی کرم الله وجهه طرفنده بولنمغله شهید اولمشدر (قلت) عمار حقنده اولان حدیث شریف بودر (ابشر یا عمار تقتلك الفئة الباغیة وآخر رزقك الضیحة) ومآل شریفی ای عمار مسرور اول که سنی فئهٔ باغیه قتل ایده جکدر طرف حقده بولنمکله جنته کیدرسن وآخر رزقك ضیحه یعنی آب ایله ممزوج اولان سود اولور دیمکدر (مشار الیه حرب صفینده هنکام پیریده قتال عظیم ایلدی حرارت غلبه ایدوب صو استدی لبن ممزوج کتوردیلر ایچوب * صدق رسول الله الان القی الاحبة محمدا وحزبه * دیدی سابقین اولیندن اصحاب بدردندر تاریخ انتقاللری اوتوزیدی سنه سنده در رضی الله تعالی عنه انتهی (و بری دخی هاشم بن عتبه در که اکابر شجعاندن وصفینده علمکش علی المرتضی ایدی رضی الله تعالی عنه (قلت) ابن حجر عسقلانی تقریب تهذیبنده هاشم بن هاشم بن عتبة بن ابی وقاص دیو یازرو هجرتك قرقیله اللبسی میانده انتقال ایلدیکنی ذکر ایدر فتدبر انتهی (و بری دخی مالك بن الحارث النخعی الاشتردر حضرت علی مصره والی نصب ایدوب ارسال ایلمشلر ایدی قبل الوصول مصره قریب بر قریه ده سم آلود بال شربتیله مسموما وفات ایلدی وتسمیم ایتدیرن * ان لله جنودا منها العسل * دیمشدر (قلت) عسقلانی اشتر لقبیدر دیمشدر و یرموك وساٸر غزالرده بولندقدن صکره کوفه یه نازل اولدی وامام علی مصره والی ایلمشیدی قبل الدخول اوتوزیدی سالنده وفات ایلدی دیوب بال حکایه سنی ذکر ایتمامشدر رضی الله تعالی عنهم (تاریخ لاریده امام علی طرفندن والیٔ مصر اولان محمد بن ابی بکره اعانت ایچون کوندرلمشیدی تحریك قائل العسل ایله دهقان قلزم اسقای شربت مسموم ایله شهید ایلدی دیو محرردر (وطبقهٔ اولادن بری دخی ذکری سبق ایدن قعقاع بن عمرودر (قلت) صاحب المستطرف بو ذاتی قادسیه ده طاعن فیلدر دیو توصیف ایتمشدر اکر مرادی فیل رستم ایسه کلامینی یننده تدافع واردر یوق فیل ما ایسه قابل توفیقدر فتأمل انتهی (الطبقة الثانیة) اشبو طبقه رجالندن بری عبد الله ابن الزبیر بن العوام رضی الله تعالی عنهدر مشار الیه ملك افریقیه جرجری قتل واعدام ایتمشدر که مرسوم کندینی عصرینك اشجعی زعم ایدردی (عمر بن عبد العزیز حضرتلری ابن ابی ملیکه یه عبد الله بن الزبیری بکا وصف ایله دیدکده ابن ابی ملیکه یمین ایدرمکه جلدی لحمیله ترکیب ولحمی سکرلیله تمزیج وسکرلری کمکلریله تألیف اولنمش قوی البنیه وجنبینی میانده اولان

(نفس)

نفس وروحی دخی اعضاسیله ممزوج ومخلوط قوی القلب ومثلی نایاب بر ذات شجاعت نصاب ایدی و برکون اداء صلات ایدر ایکن منجنیق ایله آتلمش بر بیوك طاش لحیه ایله کوکسی اراسندن صداو پره رك مرور ایلدی یمین ایدرمکه قطع صلاة ایلمدیکندن قطع نظر خشوع وخضوع وقرائت ورکوعده رعایت وعادات قدیمه سندن فی الجمله دخی تعجیل ایلمدی دیدی مشار الیه حجاج مکهٔ مکرمه یی بعد المحاصرة والدخول مکه ده اولمغله طلب وتأمین ایله استدعا ایتدی اصحاب واتباعی حجاجه تسلیم ایلدکلرنده صلبیله غدر ایلدی رضی الله تعالی عنه وجزاغادره ❋ الا الی الله تصیر الامور ❋ (قلت) باب وفاده بالمناسبه ذکری فی الجمله مرور ایتمشدر بعد الهجره مدینهٔ منوره ده اسلامده اولا تولد ایدن مولود اولدیغی ابو الیقظان وهجرتدن یکرمی ماه مرورنده تولدلرینی واقدی روایت ایتمشلردر والده لری بنت صدیق اکبر اسما رضی الله تعالی عنهم اولوب مشار الیها یوز سنه معمره اولدقد نصکره مکهٔ مکرمه ده حالت عما ده وفات ایلدیلر انتهی (وبری دخی محمد ابن الحنفیه ایله شهیر ابو هاشم محمد بن علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنه وعن ابیه حضرتلریدر پدرلری حضرت علی رضی الله تعالی عنه ابو هاشمی حروب وقتاله حث والقا ایدوب وقایع عظیمه ده انلر ایله توفیق ایدرلر ایدی شدید البأس والطعن وقوی القلب بر بهادر بی عدیل ایدی (برکون کندویه پدریکز امیر المؤمنین مراملری ندرکه حروب وقتاله اولاد کراملری میانندن سزی سوق ایدوب حضرت حسن وحسین رضی الله تعالی عنهمایی کوندرمزلر دیدکلرنده برادرلرم والد ماجدمك کوزلری و بن یدلری مثابه سنده ایدك یدلریله چشملرینی محافظه ایدرلر دیو جواب و یرمشلردر (منقولدر که حضرت علی رضی الله تعالی عنه بر زره اشترا ایدوب قد عالیلرینه اوزون کلمکله زرهك بر مقدارنی کسدرمك مراد ایلدکلرنده ابو هاشم ای علی الشان زرهدن محل قطعی بکا بیلدرك وکوسترك دیدی حضرت علی رضی الله تعالی عنه بیلدردکده ابو هاشم اول پولاددن مصنوع زرهك اتکندن صاغ الیله وقوپاریله جق یرندن صول الیله طوتوب چکدیکی کبی قوپاردی سالف الذکر عبد الله ابن الزبیر شجاعتده فائق الاقران ایکن ابو هاشمك قوت وشجاعتنه غبطه ایدر ایدی مشار الیه حضرتلری شعب رضوی تسمیه اولنان محلده وفات ایلدی (قلت) ابو هاشمك سکسان سنه سندنصکره وفاتی تقریب تهذیبده محرردر انتهی (و بری دخی قبیلهٔ مضرك شجیعی وعصرینك فارس و بهادری والیٔ خراسان عبد الله بن حازم السلمی در خراسانده واقع اولان فتنه ده وکیع ابن ابی سوید قتل ایلدی (و بری دخی والیٔ خراسان سالف الذکر عبد اللهك قاتلی وکیع بن سویددر شجیع وجسور وسریع الغضب بر شخص ایدی عبد الله بن حازمی قتل ایلدکدنصکره والیٔ خراسان اولدی لکن هوجندن یعنی حمق وخفت مزاج ودکسزلکندن امر وشانی تمام اولمیوب وفات ایلدی (قلت) صاحب المستطرف قاتل ابن حازم وکیع اولدیغی یازمش ایسه ده خواندمیر یعنی حبیب السیر تاریخی صاحبی ابن حازم یزید بلیدك زماننده برو والی ایدی یمش ایکیده امویه دن عبد الملك عزل ایدوب سنان بن مکحلی والیٔ خراسان ایلدی لکن ابن حازم سنانی قومامغله عبد الملك خراسان وجوهندن بکیر بن وشاح نام ذی قدرته نهانی خبر کوندروب ابن حازمی قتل شرطیله خراسان امارتنی وعد واو دخی قتل ایدوب یرینه چکدی دیمشدر انتهی (و بری دخی مصعب بن الزبیر بن العوامدر مال ونفسنه جود ایدن بهادرلردن ایدی امویه دن عبد الملك بن مروان ایله واقع اولان حربنده عبید بن زیاد قتل ایلدی (قلت) قاتل مصعب عبید الله بن زیاد اولدیغنی صاحب المستطرف یازمش ایسه ده ذکری اتی نقللرده اولمیه جغی ظاهر اولوب اصح اولان فذلکه بیانجه قاتل مصعب زیاد بن عمرودر انتهی (و بری دخی عمیر بن

الجناب السلمى در فارس اسلام ایدی تغلب ایله قیس قبیله لری بیننده واقع حربده بنی تغلب
طرفندن مقتول اولدی (قلت) باآلاده باب وفاده دخی فی الجمله مصعبك ذکری کچمشدرسنی
ابن جوزی قولنجه قرق بش ایدی سال وفاتی التمش یدی ویتمش ایکی اولمق اختلافیله
مرو یدر برادرلری طرفندن والئ بصره ایدی انتهی (وبری دخی مسلمة بن عبد الملك بن
مروان در بنی امیه نك اری وفارسی وحربلرینك سردارلری ایدی (قلت) مسلمه یی برادری
سلیمان غزا ایچون جیوش کثیره ایله اولکای قیصره سرعسکر ایدوب کوندرمشیدی اغتنام
ایدرك قسطنطینیه یه کلوب غلطه یی ضبط ایله سنین متوالیه بلدهٔ مذکوره یی محاصره
ایلدی بعده سلیمان وفات ایدوب یرینه عمر بن عبد العزیز حضرتلرینه بیعت اولندقده
عمر مسلمه یه بن التی آیدن زیاده جیوش ایله غزایی تنسیب ایتمم عودت ایله دیو امر کوندرمکله
مسلمه دخی امری کتم ایدوب قیصر ایله عرب جامعی دیمکله معروف اولان معبدی بنا ایتمك اوزره
غالبا نه صلح اولوب عودت ایلدی مسلمه نك اشبو غزاسنی سرکردهٔ کتیبهٔ منشیان ترکی
مرحوم شیخ اکبر قدس سره الازهر حضرتلرینك مسامره سندن نقلا ترجمه وتفصیل
ایتمشدر (حبیب السیرده سلیمان مریض اولدقده مسلمه یی ولی عهد ایده جك ایدی لکن غزاده
واردوده بولندیغندن عمر ابن عبد العزیزی ایتمشدر دیو محرردر انتهی (وبری دخی خلفاء
عباسیه دن معتصم خلیفه در فارس وبهادر وشجاع اولوب آل عباسده اندن اشجعی وقوی
القلبی یوق ایدی ابن ابی داود دیمشدر که معتصم خلیفه برکون بکا ای اباعبدالله قولنك قدر
دیشلرکله قولمی اصردیدی کده بنده دخی ای امیر المؤمنین بو ایذاء بی ادبانه یی ایده بیلورمیم دیو اعتذار
ایلدم تکرار سنك اصرمانك بکا ضرر ویرمز دیوامر ایلدکده اصردم لکن دیشم تأثیر ایتمدی
دیدی وجودنده اولان قوت ومتانت بردرجه یه رسیده اولمش ایدیکه کویا حدیددن مخلوق
ایدی مرویدرکه برکون دخی ارقه سنده زره وار ایکن خوارج طائفه سندن بری مزراق ایله
طعن ایلدی مزراقه آرقه سنی سپر ایتمکله مزراق تأثیر ایتمیوب اورته سندن قرلدی سکه لی
التونی ایکی پارماغنك اوجیله صقدقده اوزرنده اولان نقشی محو ایدردی حدیددن مصنوع
لبودی چویروب حلقه شکلنه قور ایدی (وبری دخی سابق الذکر مالك اشترك اوغلی ابراهیم
النخعی در مشاهیر اهل شجاعتدن اولوب درت بیك لشکر ایله عبید الله بن زیاد ایله محاربه
ایدوب ابن زیادك یتمش بیك نفر عسکری وار ایکن غلبه وپریشان وابن زیادی طوتوب یدیله قتل
ایلدی (قلت) محاربهٔ مذکوره نك اجمالی بودرکه التمش التی سنه سی کوفه ده اخذ ثار دم
حضرت حسین رضی الله تعالی عنه اعلانیله مختار بن ابی عبید ثقفی نام صاحب خروج علم
قالدردی واوتاریخده عبد الله بن الزبیر طرفندن والئ کوفه عبد الله بن مطیع ایدی ناس مختاره
کتاب وسنت وطلب دم اهل بیت کرام اوزره بیعت ایتدیلر او دخی جمع عسکر ایله قتلهٔ مشار الیهك
ازاله لرینه غیرت ایدوب طائفهٔ ظالمهٔ مرقومه دن شمر بن ذی جوشنه ظفر بولوب قتل وخولی
الاصبحی یی منزلنده باصوب قتل واحراق وعمر بن سعد بن ابی وقاص دخی قتل ایدوب باشلرینی
مکه ده اولان ابوهاشم محمد بن حنفیه حضرتلرینه کوندردی والتمش یدیده مختار ابراهیمك
معیتنه عسکر تعیینیله طائفهٔ مرقومه دن مار البیان ابن زیاد اوزرینه کوندردی ابن زیاد اوهنکامده
مروان اموی طرفندن والئ عراق ایکن مختارك قتلی خوفندن فرار ایدوب موصلی استیلا ایتمش
ایدی ابراهیم موصله واروب وابن زیاد دخی چیقوب میانلرنده قتال عظیم واقع اولوب بعده
ابن زیاد مغلوب ومقتول اولدی وابراهیم ابن زیادك باشنی مختاره کوندردی خلاصه حق تعالی
مختارك یدیله خونهٔ حضرت حسین ایچون انتقام ایلدی لکن مختارك نیتی جمیله اولمیوب یعنی

ظاهرا اخذ ثاری اعلان ایدوب وبعد الظفر صورت تغلبی کوستروب عبد الله بن الزبیره دخی
معارض اولدقده قرنداشی مصعب ایله والی خراسان مهلبی کوندروب کوفه ده مقاتله وقوع
بولدی مختار بوزولوب قصر اماره ده تحصن ایلدی آخر التمش یدی رمضاننده التمش یدی
یاشنده مقتول اولدی (اما ابراهیم مصعبك عبد الملك عسکریله اولان مقاتله ده التمش سکز
وعلی روایة التمش طقوزده وفات ایتمشدر انتهی (وبری دخی عبید الله بن الحر الجعفی در شجیع
وجری وشاعر ایدی وقایع هائلهٔ عظیمه سی اولوب بین العرب اخبار شجاعتی مشهوره در (وبری
دخی جحدر بن ربیعة العکلی در بو دخی بطل وشجاع وجری وجسور وشاعر بلیغ بر بهادر
اولوب حجاجك زیر حمایه سنده اولان یمامه اهالیسنی قهر ایله غلبه ایلدیکی خبر حجاجه واصل
اولدقده حجاج اول طرفده اولان عاملنه جحدرك کندویه تغلب ایلدیکیچون توبیخ بر له جحدری
یاقتل ویا اسیر ایدوب طرفنه ارسال ایلمسنی شدیدا واکیدا تحریر ایلدی عامل مرقوم دخی
بنی حنظله قبیله سندن براز سواری تعیین وارسال وجحدری اخذ ایدوب کتوردکلری تقدیرجه
انلره نقد کثیر ویره جکنه عهد ایلدی انلر دخی جحدره یاقلشدقلرنده بز کندویه انتساب ورفاقته
کلدك دیو خبر کوندردکلرنده او دخی سوزلرینه اعتماد ایله قبول ایلدی برمدت معیتنده اولوب مترقب
فرصت اولدیلر یوما من الایام جحدری غافل بولوب دفعة اوزرینه صچرایوب واللرینی بند ایدوب
مسارعتله عامل مرقومه کتوردیلر عامل دخی بلاتأخیر حجاجه کوندردی وقتاکه حجاجك یاننه
چیقروب طوردقلرنده حجاج جحدر سنمیسن دینجه بلی ای امیر بنم دیدی حجاج بو جرئت وجسارته
نه وجهله جسارت ایلدك دیو توبیخ وعتابه آغاز ایتدکده جحدر کلب زمان یعنی مضایقه وشدت
روزکار وظلم وجور ولاة وقوت قلب جرئت وجلادتمه بادی اولدی دیو تعریض آمیز جواب
ویردی بعده حجاج سنك شجاعت وجلادتك نه درجه ده در بیله یم دیدکده جحدر ای امیر تجربه
واختبار مرادك ایسه بنی فرسانکله بیله استخدام ایت تحسین ایده جك احوالمی اوزمان کوررسن
دیدی جحدرك حجاج ثبات عقل وضرب نطقنی بکنوب * یاجحدر انی قاذف بك فی حائرفیه اسد
عظیم فان قتلك کفانا مؤنتك وان قتلته عفونا عنك * یعنی ای جحدر بن سنی برجسامتلی ارسلان
اولان چایره آته رم اکر ارسلان سنی قتل ایدر ایسه ایشکی بتورمکده بزه الویریر یوق اکر انی سن
قتل ایدر ایسك صوچکی باغشله رز دیجك جحدر * اصلح الله الامیر قرب الفرج ان شاء الله *
یعنی باری تعالی امیری اصلاح ایلسون ان شاء الله تعالی فرجم قریب اولدی دیوب بو شرطه
راضی اولدقده قید حدید ایله حبسه کوندروب عامللرندن برینه بر ارسلان مهیب صید ایدوب
ارسال ایلمسنی حاوی بیورلدی کوندردی اوعامل دخی طریق ناسی قطع ومواشی وحیوانلرینی
اهلاك ایدن براسلان مهیبی بر تقریب صید ایدوب زنجیرلر ایله برصندوقه حمل وارسال ایلدی
امر حجاجله ارسلان اطرافی محاط بر چایرده اوچ کون آچ قونیلوب تمام آچیغوب اشتهاسی
کرما کرم اولوب استکلابه یعنی اولومغه وصیحه یه باشلدقده جحدری قید وبندیله محبسدن
چیقاروب والنه برسیف ویروب اول چایره ایندیروب حجاج وسائر ناس ارسلان جحدره نه ییه جق
دیو دوردن تماشاسنه حاضر اولدیلر اسد جحدری کوردکده قالقوب وزلزله آور جبال وقلوب
اولور حیثیله کوکریوب جحدره سکرتدکده جحدر دخی قارشیلیوب * لیث ولیث فی مجال
ضنك * کلاهما ذو قوة وسفك * وصولة وبطشة وقتل * ان یکشف الله تعالی قناع
الشك * فانت لی فی قبضتی وملکی * دیه رك سیفیله ضرب ایتدکده اسدی ایکی پاره قیلدی
تعجبا تکبیر آلوب حجاج دخی * لله درك ما انجدك * دیو بسند برله چایردن قید وبندن اخراجنه
امر ایلدی واحتراما ای جحدر معیتمده اقامه ایدر ایسك اکرام ومرتبه کی اعظام ایدرم واکروطنکه

كمنك مقصدك ايسه بوندنصكره تعدى وتغلب و بر فرده اذا وجفا ايتمامكه تعهد شرطيله اكا
دخى اذن و بريرم ديدكده بحدرججاجك خدمتنده اولمغى اختيار ايتمكله خواص خدمه سندن
قيلوب اقل زماندنصكره عمامه طرفنه والى ايلدى (مآل شعرمذكور بطشه وجسارت وصوله
و سفك دم وقوت صاحبى اولان ايكى ارسلان برضيق يرده جمع اولديلراى ارسلان اكر حق
تعالى شك پرده سنى قالديرر يعنى بكا امداد ايدرسه سن دست قبضه وملكمده اولورسن يعنى
سنى استه ديكم كبى تصرف ايدرم ديمكدر (وطبقهٔ ثانيه دن اهل شجاعتدن برى دخى مهلب
ابن ابى صفره در كه صايبلى اولان شجعان و بهادراندن ايدى اولادينك مجموعى دخى اهل
شجاعت واصحاب جرئتدن اولوب لكن ايچلرندن مغيره نام ولدى تمكن وثبات يوندن اشد ايدى
والدى مهلب اوغلم مغيره بمله برحربده حاضراولدقده وجهنده بشاشت كوردم ديمشدر
يعنى جنكده مسرور اولوب اقبال قتال ايدرايمش مغيره يه حربك برنده بعض شجعان الله طاقيله
برشجره الوب حمله ايتدكده مغيره اكرى قاشنه قپانوب زيرشجره دن برحمله ايله دالنى بوداغنى
كسدرمش ايمش (يته مهلب ناسك اشجعى اوچدر برى ابن الكلبيه كه سالف الذكر مصعب
ابن الزبيرايكنجيسى احمرقريش كه عمربن عبيدالله بن معمراوچنجيسى راكب البغله كه فرسان
اسلامدن عباد بن الحصين در عمرقنغى صفه ملاقى اولسه پريشان ايدر وعباد قنغى كربتده
بولنسه تفريج ايدرديمشدر انتهى (ومهلبك حروبده مكايد وخداعى مشهور اولوب طائفهٔ خوارج
اهل اسلامه غلبه ايلمشلرايكن جمله سنى پريشان ايلدى سيد وكريم وجواد ايدى اجل موعودى
ايله فراشنده وفات ايلدى وكذلك اوغلى مغيره دخى پدرى سرنده ايدى مغيره نك وفاتنده زيادالاعجم
* مات المغيرة بعد طول تعرض * للقتل بين اسنة وصفاح * مرثيه سنى نظم ايتمشدر مآلى طول
مدت اسلحه ميانده قتل واهلاكنه تعرضدنصكره عاقبة الامر مغيره وفات ايلدى ديمكدر كه
مرادى شجاعتنى بياندر (قلت) بالاده بعض ابوابده اشارت اولنديغى اوزره كافهٔ علماء تاريخ
قولنجه آل عباس دولتنده برامكه دن اكرم خاندان اولماديغى كبى دولت امويه ده آل مهلبدن اكرم
خاندان يوغيدى مهلبدنصكره اوغلى يزيدى سكسان اوچده عبدالملك اموى والى خراسانى
ايدوب براز زماندنصكره عزل ايلدى و حجاجك دستنه دوشوب همشيره سنى تزوج ايلدى
و يزيده نجابتندن ناشى حسد وعداوت ايدوب حبس و تعذيب ايتدى لكن حبسدن قاچوب
شامه كلدى طقسان التيده عبدالملك فوت اولوب سليمانه بيعت اولندقده يزيدى ينه والى
خراسان ايتدى واروب جرجانى آلوب عراق عربى قصد ايتدى عراق والبسى بولنان
عدى بن ارطاة ايله مقاتله ايلدى ابن ارطاة يزيدى طوتوب او خلالده عمر بن عبد العزيز
حضرتلرى خليفه بولنمغله قيد و بند ايله دار الخلافه يه كوندردى خليفه دخى حبس
ايلدى ينه حبسدن قاچوب بصره يه كلدى بو اسناده عمر انتقال ايدوب يزيد بن عبد الملكه
بيعت اولنمشيدى يزيد يزيده مخالفت برله بصره يه غلبه و والبسى ذكر اولنان عدى يى حبس
ايلدى و يزيدى خلع ايدوب خلافتى نفسنه ادعا ايلدى واهل بصره دخى براز شروط ايله بيعت
ايتديلر او دخى تجهيز عسكر ايدوب قتال يزيده آماده اولدى يزيد دخى طبقهٔ ثانيه شجعانندن
قرنداشى سالف الذكر مسلمة بن عبدالملكى جيوش ايله يزيد بن مهلب اوزرينه كوندردى
او دخى چيقوب كربلايه قريب عقر نام موضعده ايكى عسكر بر برينه مقابل اولدى يزيد بن
مهلبك بصره ده يرينه براقديغى مروان بن مهلب ناسى قتال اهل شامه ترغيب وحسن بصرى
حضرتلرى دخى برياندن تنفير ايدر ايدى طرفين مقاتله يه باشليوب سكز كون ممتد اولدى بعده
عسكر شام غلبه ايتدى يزيد باليأس مسلمه يه صوله ايلدى عسكر مسلمه هجوم ايدوب يزيدى

وقرنداشلرى محمد و حبيب ايله اكثر متعلقاتى قتل ايتديلر اشبو واقعه يوز ايكى سالى صفرى
اواسطنده اولمشدر مسلمه سر مقطوعلرى قرنداشى يزيد امويه يه كوندردى بعده بقيهٔ آل مهلب
بصره ده اجتماع و مفضل بن مهلبى باش ايدوب كرمان طرفنه خروج ايتديلر مسلمه دخى
عسكر تعيين ايدوب فارسدن برعقبه ده محاربه اولندى وآل مهلبدن ابوعيينه ايله عثمان بن مفضلدن
غيرى كيمسه قالميوب كافهٔ مقتول اولوب اول خاندان پريشان اولدى انتهى (صاحب المستطرف
خوارج طائفه سندن شجعان چوق اولوب هر برينك ذكرى باعث تطويل اولمغله ترك ايلدم
ديوب اوچنك ذكرايله اكتفا ايتمشدر انلردن برى ابو بلال مرداس در مرقومك شجاعت
وتدبيرى شويله در كيم قرق مرد ايله ايكى بيك عسكرى بوزمشدر (و برى دخى شبيب الخارجى
دركيم نهر فراتده غرق اولمشدر محكيدر كه غزاله نامنده اولان زوجه سى كوفه جامعنده ركعت
اولاسنده سورهٔ بقره و ثانيه سنده سورهٔ آل عمران قرائت ايتمك اوزره ايكى ركعت نماز قلمغه نذر
ايتمكله شبيب سل سيفله زوجه سنى اوكنه قاتوب وجسر فراتى كچوب جامعه ادخال ايدر
وقپوسنده طوروب نماز بتدكدنصكره ينه اوحالله عودت ايدر مع ذلك خوارج استيصالنه مأمور
حجاج اللى بيك عسكر ايله كوفه ده ايدى (قلت) شبيب مذكور ابوالضحاك ابن يزيد بن نعيم
شيبانيدر خروجى موصلده عهد عبدالملك بن مروانده يتمش يديده ايدى حجاج عراقدن عسكرله
اوچ ضابط كوندردى هر برينى واحدا بعد واحد قتل ايلدى بعده شبيب كوفه يى قصد ايلدى
حجاج دخى بصره دن قالقوب اندن اول كوفه يه كيردى شبيب كلوب محاصره ايتدى زوجه سى
غزاله يى بر وجه محرر جامع كوفه يه يكانه كتورديكى خلال محاصره ده واقع اولمشدر حجاجله
دفعاتله محاربه سى وقوعبولدى حربك برنده حجاج غزالهٔ مزبوره يى اسير ايدوب كوفه يه فرار
وقصر اماره ده تحصن ايلدى وغزاله دخى صاحبهٔ شجاعت ايدى شبيبى بعض كيمسه لر غيرته
كتورمكله على السحر كوفه يه كيروب باب قصرده اولان بكجى عسكرى قتل ايدوب و بر عمود
ضربيله باب محكم مغلق قيروب ايچرو كيردى حجاج بو حالى كوردكده غزاله يى ترك و جدارى
نقبله فرار ايلدى شجاعتده بى مثل اولوب خلافتى ادعا ايلدى وطغيانى ارتردى بعده عبدالملك
عسكر عظيم ايله سفيان بن الابرد الكلبى يى امداده كوندردى حجاجله سفيان اجتماع ايدوب
اوزرينه واردیلر وشبيبى بوزديلر و غزاله مقتوله اولدى شبيب اهوازه كتدى وسفيان اردينه
دوشدى اول طرفده اولان جسردن شبيب كچركن آتى اوينيوب شبيبى فراته اتمغله غرق اولدى
جسدينى ساحل فراتده بولوب حجاجه كتورديلر بطننى شق ايله قلبنى اخراج ايتديلر حجر كبى قتى
ايدى يره اورديلر شق اولوب ايچندن بر قلب چيقدى شبيب حين غرقنده اللى بر ياشنده ايدى
انتهى (و برى دخى قطرى بن الفجاءدر مرقوم رئيس طائفهٔ خوارج و شاعر بليغ ايدى ميان
خوارجده موقر ومبجل ومعظم اولوب امير المؤمنين لقبيله تلقيب ايدرلر ايدى وفى الحقيقه اشعارى
شجاعتده علو مرتبه سنه دلالت ايدر بعض وقايع خوارجده مقتول اولدى (الطبقة الثالثة)
اشبو طبقهٔ ثالثه شجعانندن برى معن بن زائدة الشيبانيدر مهدى خليفه نك ايام خلافتلرنده سجستانده
خوارج قتل ايتديلر (قلت) سماحتنده وحماسنده احوالى مشهور ووفياتده مسطور در انتهى
(و برى دخى وليد بن طريف الشيبانيدر مومى اليهى يزيد بن مزيد قتل ايلدى (و برى دخى عمير بن
خفيف در كنديسندن منقولدر كه بركون مومى اليه صيد وشكار قصديله صحرايه كيدوب بر حمار
وحشى يه مصادف اولور حمار فرار ايلدكده عمير وراسندن سكردوب قريب اولدقده فرسندن حمارك
اوزرينه صچرايوب ميانده اولان خنجر ايله حمار وحشى يى ذبح ايدر (و برى دخى ابو دلف
القسم بن عيسى العجليدر مومى اليه شجيع وبهادر وشاعر ونديم شجاعت و بلاغتى جامع برمرد ايدى

محاربه سنك برنده عسكر خصمی پریشان ایتدكدنصكره فارس ردیفین یعنی بربری
ارقه سنده ایكیشر كشی بنمش برسواری یه مزراغنی طعن ایتدكده ارقه لرندن اشلیوب ایكی
نفری مزراغنه حمل ایلدیكه بو مهارت وشجاعتنی ذكری آتی بكر بن النطاح نام شاعر شجیع
* قالوا وینظم فارسین بطعنة * یوم اللقاء ویراه جلیلا * لاتعجبوا لوكان طول قناته * میلا
اذا نظم الفوارس میلا * قطعه سنده رنكین بیان ایتمشدر كه مآلی ابودلفك شئ عظیم عد
ایتدیرك یوم حربده فارسینی برطعنه ده سنانه دیزدیكنی نقل ایلدكلرنده بندخی بوفعلنه تعجب
ایتمك اكر سنانی صریغنك بویی برمیل قدر اولیدی برطعنه ده اول میل مسافه سنده بولنان
سواری یی دیزر ایدی فارسینی دیزمك اكا نسبتله ایشمیدر دیدم دیمكدر (بركون بررجل كندیسندن
برنسنه سؤال وطلب ایلدكده اول رجله سنك جدك شو قطعه ایله مفخرت ایدردی سن ایسه
سؤال ومذلت ایدرسن دیو اشبو * ومن یفتقر منا یعش بحسامه * ومن یفتقر من سائر الناس یسأل *
وانا لنلهو بالسیوف كما لهت * فتاة بعقد اوسخاب قرنفل * قطعهء جد سائلی قرائت ایدوب
سكا سؤال ایتمك عیب وشین دكلیدر دیو توبیخ ایدر رجل دخی یاندن چیقوب وقطع طریق
ایدوب اول امرده برطرفدن مال جزیل ایله كلور ابودلفك وكیلنه تصادف ایتمكله مالی اخذ
ووكیلی قتل ایدر بو خبر ابودلفه واصل اولدقده رجلی ترك ایدك زیرا علیهمزه اولان فعلی اكا
بز تعلیم ایتدك دیمشدر (مآل قطعه قبیله مزدن فقیر اولانلر سیفیله تعیش ایلرو سائر ناسدن
فقرا اولانلر كیسه لر سؤال مذلتیله تعیش ایدر كنج قزلرك انجو وسائر جواهر واحجار دیزیلی عقد
یاخود سخاب قرنفل یعنی قرنفل دیزیلی وصاریلی دسته وقلاده وخیط ایله اوینادقلری كبی
بز سیفلر ایله اوینارز دیمكدر (وبری دخی مومی الیه بكر بن النطاح دركه شجیع وشاعر وجسود
برآدمی ایدی اشعاری مشهوره واخبار وقایعی مذكوره در

﴿ ومما جاء فی السیف ﴾

بو مطلب سیفك حقنده اولان آثاردن بر مقدار در رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز
(الخیر فی السیف والخیر مع السیف والخیر بالسیف) بیورمشدر كه خیر سیفده وخیر سیفك یانده
ومصلحت خیر سیف سببیله حاصلدر دیو ترجمه اولنمشدر كه سیفك آلت اعلای دین اولدیغی بالتأكید
بیاندر عربده صمصامهء عمرو اشهر سیوف ایدیكه نهشل نام شاعر انكله تمثل ایدوب رفیقنی ثناسنده
* اخ ماجد ماخاننی یوم مشهد * كما سیف عمرو لم تخنه مضاربه * دیمشدر كه مآلی بنم رفیقم برصاحب
مجد ومروتلی قرنداشدر كه عمرونك سیفی ضربنی قصد ایلدیكی اعداسنده عمروه خیانت ایتمیوب قطع
ایتدیكی كبی بكا یوم حربده خیانت ایتمیوب اعانه ایدر دیمكدر (سیف مرقومی عمرو ایالت یمنده
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك عاملی خالد بن سعد بن ابی وقاصه هبه ایلدكده اشبو
ابیاتی دخی نظم ایتمشیدی * خلیلی لم اخنه ولم یخنی * اذا ما صاب اوساط العظام * یعنی بو قلج
بر دوستمدر كه نه بن اكا ونه او بكا كمكلرك اورته لرینه قدر اصابت ایلدكده خیانت ایدر یعنی
بن انك حقنی استعمالده اودخی بنم حقمی قطعده ایفا ایدر * خلیلی لم اهبه من قلاء * ولكن
المواهب للكرام * یعنی بن اول سوكلیمی غایت كراهتدن ناشی تركله هبه ایتدم بلكه هدیهء جزیله لر
كرام ناسه شایان اولدیغیچون هبه ایتدم * حبوت به كریما من قریش * فسر به وصین عن اللئام *
یعنی بن اول سیف سببیله قبیلهء شریفهء قریشدن بر كریمه تقرب وانتساب ایتدم همان انكله
اعداسنه ظفر بوله رق مسرور ولئامدن مصون اولسون * وودعت الصفی صفی نفسی * علی
الصمصام اضعاف السلام * یعنی دوست صفی ومختاره اعنی نفسمك حبیبنه كه سیفمدر وداع
ایتدم بوندنصكره صمصامه سلام مضاعف اولسون یاخود مصراع اولك مآلی صفیم اولان
سیفمی نفسمك مختاری اولان خالده ودیعه ویادكار قیلدم دیمكدر اشبو ابیات بعض نسخه ده

بولنمغله قلم اسعد فقیر ایله ضم اولندی ذكر اولنان سیف خاندان سعد بن ابی وقاصده یادكار ایدی
نهایت خالد بن عبد الله القسری مال كثیر بذلیله اول خاندان اشترا ایدوب یوز بش
شعبانده كند ویه بیعت اولنان امویه نك اونجیسی هشام بن عبد الملكه اهدا ایلدی زوال
دولت امویه یه قدر یدلرنده ایدی بعد زوالهم آل عباسدن سفاح ومنصور ومهدی خلیفه تحری
ایتمشلر ایسه ده بوله میوب هادی خلیفه جد ایدوب بولمشدر وسیف مذكورك اوزرنده * ذكر
علی ذكر یصول بصارم * ذكر یمان فی یمین یمانی * بیتی قازلمشیدیكه مآلی اشبو سیف سیف صارم
مذكور ایله صوله ایدر مرد اوزرنده برمرددر واول مرد یعنی سیف یمنه منسوب اولان مردك
یدیمیننده اولدیغی حالده برمر دیمشیدر دیمكدر كه مراد سیفی وصاحبنی ثنادر (نقد ایله سیف
حقنده ابن رومی دخی * لم ار شیئا حاضرا نفعه * للمرء كالدرهم والسیف * یقضی له الدرهم
حاجاته * والسیف یحمیه من الحیف * قطعه سن دیمشدر كه معناسی كشی یه خیر ومنفعتی حاضر
درهم ناضر ایله سیف قاطع كبی برشی كورمدم زیرا نقد اقچه ودرهم اوكشینك ایشنی
بتوررو سیف دخی انی هلاكدن حمایه ودشمنی كیردوب ایشنی بتورر دیمكدر (زید ابن زین العابدین
علینك رضی الله تعالی عنهم شجاعتنی بیان ضمننده ثنای سیفده نظم ایلدیكی قطعه در
* السیف یعرف عزمی عند هزته * والرمح بی خبر والله لی وزر * انا لنأمل ما كانت اوائلنا * من
قبل تأمله ان ساعد القدر * مآلی سیف بنم قصدیمی هنكام حربده بیلورسنان دخی بكا خبیردر
یعنی بنم صاحبی واهلی اولدیغمی طانور وحق تعالی دخی ملجأ ومعتصمدر بز اوائلمزك یعنی
جدیمز متصف اولدیغی سیادت وخلافتی امل ایدرز ای خصم سنك املكدن اول اكر قدر
مساعد اولورسه سیفله خلافتی آلورم دیمكدر (وعبد الله بن طاهر ذی الیمینین دخی بنه سیف
مدحنده * یبیت ضجیعی السیف طورا وتارة * تعض بها هامة الرجال مضاربه * اخو ثقة ارضاه
فی الروع صاحبا * وفوق رضاه اننی انا صاحبه * ولبس اخو العلیاء الا فتی له * بها كالف
ماتستقد ركائبه * قطعه سن نظم ایتمشدر كه مآلی سیف بنم هر حالده یارمدر كاه برابریمله یاتور
وكاه ابطال رجالك تپه لرینی ضربی ایصررر واعتماد اولنور برقرنداشدر كه بن اندن قلبا دوستم
اولدیغی حالده راضی یم وانك رضاسندن دوبالا اوله رق بندخی انك دوستی یم دیمك كیدر اشبو
قطعه دخی بو دفعه ضم اولندی (عبد الله بن الزبیر حضرتلری مكهء مكرمه ده دست حجاج ایله
مصلوبا شهید اولدقدنصكره دادرلری عروة بن الزبیر شامده عبد الملك بن مروانه كلوب باباسی
زبیر رضی الله تعالی عنهمك سیفیكه قرنداشی شهید مشار الیهده ایدی بعد انتقاله
عبد الملك المشیدی اول سیفی طلب وانی پدریمزه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم حنین غزاسنده
احسان بیورمشیدی خاندانمزه تبركدر بكا رد ایله دیدی عبد الملك دخی اول سیفی بیلورمیسن
دیدكده نعم دیوب نه ایله بیلورسن دیدكده اول علامتله بیلورمكه سن اول علامتله باباكك سیفنی
بیلرسن یعنی شاعرك اشبو * ولا عیب فیهم غیر ان سیوفهم * بهن فلول من قراع الكتائب *
بیتیله بیلورم دیو تعریض ایلدی (مآل بیت ممدوحم اولان خاندان شجاعتنده عیب جنسی
یعنی اصلا عیب بو قدر انجق انلرده اولان عیب سیفلرینك كسیجی طرفنده قرقلار دركه اول
قرقلار جیوشه ضربلرندن ناشی حاصل اولمشدر دیمكدر (قلت) اشبو شعر مشاهیر بلغاء
متقدمیندن قولیله استشهاد اولنان نابغة الذبیانی نكدر وفن بدیعده اولان تأكید المدح بما یشبه
الذم صنعتنه شاهددر كه صنعت مذكوره برشی ایچون اولان صفت مدحی صفت ذم منفیه دن
داخل اولدیغی فرض وتقدیر ایله استثنادر كه بوراده عیب صفت ذم منفیه دركه اندن صفت
مدحكه سیفلرینك چنتك اولمسیدر استثنا اولنمشدر وبو ایسه تأكید قیلندندر زیرا سیفك

چنکلی اولمسنك عیب اولمسی محالدر کو یا بو تقدیرا اوزره برنسنه یه عیب اثباتی معناده محاله
تعلیق قیلنمشدرکه برشیٔ بینه سیله دعوی کبیدر زیرا مدعانك نقیضیکه عیبدن برنسنه‌نك
اثباتیدر بوراده محاله تعلیق اولنمشدر محاله معلق اولان دخی محال اوله رق عدم عیب تحقق ایدر
ودخی * ولاعیب فیهم غیران ضیوفهم * یلام بنسیان الاحبة والوطن * بینی دخی بو مقوله‌دندر
فلیحفظ انتهی (اهل شجاعت عرب اخبارندن مفضل بن یزیدك استماعه شایان نقل ایلدیکی
حکایه در راوی مذکور دیرکه سنه نك برنده بنو تغلب قبیله سی وطنمز طرفنه نازل اولمشیدی
بن اخبارعربك استماع وجمعنه مشغوف اولدیغمدن چادرلرینی دور ایدر ایدم ناکاه برچادرك
اوکنده حسن وجمالده نظیرینی نادرا کوردیکم برمحبوبك اندن برخاتون طوتمش طورر وجلب
قلب ایده جك تعبیرواسان عذب ایله ای بنی- دیو محبوبه عتاب ایدر واودخی بکردل آشوب کبی
آلودهٔ حیا اولمش وجهیله فقط تبسم ایدوب وجواب ویرمیوب دکلر ایدی همان یانلرینه
واروب سلام ویردم وسلاممی خاتون الدی بن ایسه انلره حیرت ایله باقه قالدم بعده خاتون ای
حضری ندردیلکك دیدی بندخی مقصودم استماع ایتدیکم سوزیکك چوغالمسی و بو محبوبدن
منظرندن احسن اولان خبرینی سکا سوق ایدر دیدی ازجان ودل دیلرم سویله حق تعالی
سکا احسان ایلسون دیو دعا ایلدیکمده خاتون بن بو غلامی رزق عسروعیش تنکده یعنی دنیا الغمز
آزا اولدیغی حالده حمل خفیف واطیف ایله حامل اولمشیدم اوزرندن طقوز ماه مرورنده حقك اذنیله
وجهنده بشاشت وخلقنده حسن ولطافت اوله رق طوغوردم پدرومادرینك ثالثی اولدی یعنی
انلره بکزدی و بفضله تعالی قدومنده برکت وطالعنده سعادت اولمغله جناب رزاق رزق و برکتی سوق
واحسان ایدوب بزده یسروغنا حاصل اولدی مدت رضاع اولان سنتین کاملتین ارضاع ایلدم
وقتا که مدت رضاعی تمام ایلدکده مهددن فراش تربیهٔ پدرینه نقل ایلدم پدری تربیه ایدوب کأنه
شبل اسد اولدی برد شتا وحر هجیر صیفدن وقایه ایلدم وسنی بشه بالغ اولدقده مؤدب ومعلمه تسلیم
ایتدردم قرآن عظیم الشانی تلاوت وحفظ ایتدیروب اشعار بلغایی تعلیم ایلدی اودخی آبا واجداد
وقبیله سنك مفاخر وفضائلنه میل ورغبت ایلدی وسنی بلوغه واصل اولوب خلقتنه کمال و بنیه سنه
قوت کلدکده عتاق خیله بندردم یعنی فن فروسیت تعلیمنه سوق ایتدم فرسلره رکوب وفروسیتده
ممارست وحذاقت تحصیلیله سیف وسلاح استعمالنده کسب مهارت وقبیله‌ده اهل فرسان ایله
مشی وحرکت وضیوف ومسافرینه اکرام واطعام ایدوب جمله مکارم اخلاقی تحصیل واتمام
ایلدی بندخی اصابت عیوندن خوف اوزره کوروب کوزتمکده ایدم کونلرده برکون قبائل
عرب ارا سنده انهار جاریه لی برنهر کنارینه قبیله مزایله نزول ایتمشیدك شجعان قبیله مقدما
قبیله مزی غارت ایدن اعدالرندن انتقام قصدی ایله چیقوب لکن اوغلم مرقومی بامر الله
تعالی ایسته طوتمغله حرکته مانع اولوب قبیله ده اندن غیری مرد قالمامش ایدی سلامتلرینه ودعای
شجعانه مشغول اوله رق کیجه یی کچوردك صباح اولدقده ناکاه اوزریمزه غرر جیاد وطلایع عدو یعنی
انلرك غره لری واعدانك عسکری طلوع ایدوب قبیله یی باصدیلر وصبیان ونسوانی سبی ایتمیوب لکن
اموالی احرا زایدوب بزده هنیهه یعنی شیٔ قلیل براقدیلر اوغلم جوان مرقوم بوصوت وغوغاندر دیو
بندن صوردقده صیانت واشفاقدن ستر ایتمش ایسه مده اصوات بلند اوله رق صدور وخیامده اولان
مخدرات نسوان صیحه کنان بروز وظهور ایتدکده همان جامه خوابندن قالقوب وارسلان کبی
رتاب واثواب حضوریخی اخراج وفرسنی اسراج ایدوب زرهنی تلبس وسنانی دستنه اخذ ایله
اموالمزی سوروب کتورن اعدایه چاتوب راست کلدیکنی طعن ایدرك ایچلرینه کیردی چونکه اعدادونوب
کوردیلرکه کندیلرینه صوله ایدن یکانه برشاب نوبلوغدر طوبدن اوزرینه حمله وهجوم ایلدیلر

ودخی قاچه مق کوستروب عدو یی سکرتمك ایله براز بیناب ایتدکدنصکره کریه یوب
جمیعلرینی پریشان وچوغنی بی نام ونشان ایدوب ای اعدا اکر الدیغکز مالی ترك ایتمز و براغوب
جای نجاته کیتمز ایسه کز جمله کزی سنانمه دیزر وجثه کزی زیرپای اسبمده ازرم دیوندا ایلدی
لکن اعدا دکلمکله برصورتده قتال ایلدیکه انجق بجان قورتلدی واودخی الدقلری مواشی یی
سوروب قبیله مزه کلدکده اهل قبیله تکبیر ایله قارشولیوب مسرور اولدیلر که یوم مذکور کبی
برمبارك کون عمریمزده کورمامش ایدك و وقعهٔ مذکوره ده بروجه محرر بولنموب عودت ایدن
شجعان قبیله مزه خطابا جکرپاره اوغلم مذکور اشبو ابیاتی نظم ایلدی دیمشدر * تأملن فعلی
هل رأیتن مثله * اذا حشرجت نفس الجبان من الكرب * وضاقت علیه الارض حتی كأنه *
من الخوف مسلوب العزیمة و القلب * یعنی ای فتیان وشجعان حی وقبیله قورقاقلرینك نفسی
یعنی پریشان ایتدیکم اعدا صقندیدن حشرجه یعنی غرغره که موت عندنده حاصل اولان
تردد نفسدن عبارتدر اوحال ایله متصف اولدقلری وجبانه یرطارلشوب چه میه رق اراده وعقلی
مسلوب اولدیغی وقتده بنم میدان شجاعتده هنکام صباوتده ظهوره کلان فعل وجرأتمی
تفکر ایدك آیا مثلنی کوردیکزمی * الم اعط كلا حقه ونصیبه * من السمهری اللین والمرهف
العضب * یعنی سمهر دیدکاری مشهور استاده منسوب اولان یومشاق صرقلی سنان ایله
کسکین قلجدن جمله اعدانك حق ونصیبلرینی ویرمدممی * انا ابن ابی هند بن قیس بن مالك *
* سلیل المعالی و المكارم والحسب * یعنی بن سلالهٔ اهل معالی ومکارم وحسبدن ابو هند بن
قیس بن مالکك فرزندیم * ابی لی ان اغطی الظلامة مرهف * و طرف قوی الظهر والجوف
والجنب * یعنی ظلمی اورتمك ودفع ایتمکه بنده سیف قاطع وجنب وجوف وظهری قوی صوری
آت یوقیدر * وعزم صحیح لو ضربت بحده الجبال الرواسی لانحطط الی الترب * یعنی
بنده عزیمت قاطعهٔ بلافتور یوقیدرکه اول عزم مقدلرنجه وشدتجه بلند طاغلره ضرب ایلسم
منحط اولوب خاکله یکسان اولوردی * وعرض نقی اتقی ان اعیبه * و بیت شریف فی ذری
تغلب القلب * یعنی بنده منقی و پاك ناموس و غالب اولان بنی تغلب قبیله سنك بلند یرلرنده
خاندان شریف یوقیدر یعنی واردرکه بن اول ناموس وخاندانه عیب ویرمدن صاقنورم یعنی
غیرت ایدوب خصمه مغلوب اولمم * فان لم اقاتل دونكن واحمنی * لكن و احمیكن بالطعن
والضرب * یعنی بن سزك دونکزده یعنی سزکلردن اول یالکزجه اعدا ایله مقاتله ایدوب غالب
کلمیه ایدم وسزی بووجهله مضرتدن ممنوع واعدایی طعن وضرب ایله سزلری محمی قیلمیه ایدم
* فما صدق الآتی مشین الی ابی * یهنئنه بالفارس البطل الندب * یا مامه کلوب صلابتلی
وشجاعتلی فارسك جرءت و سلامتیله یعنی بنم سلامتمله تهنیت ایدن نسوان قبیله تصدیق
اولنمزلر ایدی یعنی نه نسوان و نه قبیله قالوردی جمله سنی اعدا پریشان ایدردی دیمکدر (اشبو
ابیاتله قطعات ثلثهٔ آتیه برنسخه ده بولنوب بو دفعه ضم اولنمشدر (شجعان حقنده برشاعر
نظم ایتمشدر * آراؤهم و وجوههم و سیوفهم * فی الحادثات اذا وجدن نجوم * فیها معالم
للهدی ومصابح * تجلو الدجی والاخریات رجوم * مألی ممدوح اولان شجعانك رأی ووجه
وسیفلری حادثات وشدت قراروب عالمی ظلمت آباد ایتدیکی وقتده نجوم کبی خلق رهایاب ظلمت
ایدرلر زیرا ذکر اولنان نجومده هدایته علامت وقرانلغی دفعه قنادیل واهل ظلمی دفعه رجوم
واردرکه صره سیله رأی ووجه وسیفلرندن عبارتدر دیمکدر (و شاعر آخر ثنای اهل سماحت
وحماسنده * قوم اذا اقتحموا العجاج رأیتهم * شمسا و خلت وجوههم اقمارا * لا یعدلون

برفدهم عن سائل * عدل الزمان عليهم اوجارا * واذا الصريخ دعاهم لملمة * بذلوا النفوس
وفارقوا الاعمارا * قطعه سن نظم ايلمشدركه (مآلى) انلر يعنى ممدوحم اولان قوم خاندان
رازكبرادركه ناسك ميانه اقتحام ايلدكارنده يعنى ديوارلرينى سن مشاهده قيلديغكده انلرى شمس
كوردسن يعنى آفتاب آساعالمه ضيابخش عنايتدرلر ووجهلرى سپهرميدانده قمرلرى خالى قيلارلر
يعنى انلرك سماحتلرى سائرناسك سماحتنى محوايدر وبووجهله ناسدن ممتازلردر وسائلدن احسانلرينى
بعيدقيلارلر استرسه انلره زمان عدل ايتسون يعنى يسار ويرسون استرسه جور ايتسون يعنى تهى
دست قلسون بالطبع اسخيالردر موجودلرنده جودايدرلر ونفسلرينه خلقى ترجيح ايدرلر وباشلرى
صقلمغله فرياد ايدنلرانلرى مبتلا اولدقلرى شدتدن قورتارمغه دعوت يعنى انلردن استغاثه واستمداد
ايتدكلرنده عمرلرندن مفارقت ونفسلرينى انلرك يولنده بذل ايدرلر ديمكدر ﴿ ذكر الجبن واخبار
الجبناء وماجاء عنهم ﴾ اشبو مطلب قورقو وقورقاقلرك اخبارى وانلردن روايت اولنان حكايات
بياننده در رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز تعليما للامة جبن وخوفدن استعاذه ايلبوب
اللهم انى اعوذبك من الهم والحزن واعوذبك من العجز والكسل واعوذبك من الجبن والبخل واعوذبك
من غلبة الدين وقهر الرجال * مناجاتيله دعا بيورمشدر (قلت) اشبو دعاى شريف مأثورك
جامع صغيرده صحيح بخارى ومسلم ومسند امام احمدده انس بن مالكدن مروى اولديغى محرردر
وغلبة الدين برنده ضادك ولامك فتحه لريله ضلع الدين و قهر الرجال برنده غلبة الرجال واقع
اولمشدر هم امر متوقعده و حانك وزانك فتحه لريله حزن امر واقعده مستعملدر و عجز وكسل
برخير اوسنه يى ايشلمكدن قصور در بخل وجبن معلوم وضلع آغرلقدر كه دين صاحبنى ايكى قات
ايدر ديمكدر غلبهٔ رجال ظلمه نك بغير حق شدت تسلطلرندن عبارتدر كه حضرت پيغمبر ذكر
اولنان احوالك وقوعندن حقه صغنورم ديو دعا بيورمشلردر كه بز دخى سيد خلق صلى الله
تعالى عليه وسلمك استعاذه بيوردقلرى نسنه دن دائما حقه صغنورز آمين اللهم آمين (وصف
جبانده سويلنمش اشبو فقرات بليغه بوبابده طوغريسى كافيدر * ان احس بعصفور طار
فؤاده * وان طنت بعوضة طال سهاده * يعنى سرچه بى حس ايتسه قلبى طيران ايدر وسورى
سنك صداسنى استماع ايلسه سهادى اوزاروآرتار (سهاد صحاح قولنجه ارق يعنى اويقوسى آز
اولاندر ترجمهٔ معلومه ده فقرهٔ اولى اذا ايله ضبط اولنمش ايسه ده اودخى ثانيه كبى ان ايله اولمليدر
زيرا ان شرط مظنون الوقوعده مستعمل اولديغندن معنى جزالتلى اولور كما لا يخفى * يفزع من
صرير الباب وطنين الذباب * قپو غجرديسندن وسنك صداسندن فزع ايدوب قورقار * ان نظرت
اليه شزرا * اغمى عليه شهرا * يعنى غضب ايله يوزينه باقسك خوفندن برآى مقدارى غشيان
عارض اوله رق قالور * يحسب خفوق الرياح قعقعة الرماح * يعنى روزكار صداسنى مزراقلر
صداسى ظن ايدر ديمكدر (وبعض شعرا دخى اشبو بيتى نظم ايتمشدر * اذا صوت العصفور طار
فؤاده * وليث حديد الناب عند الثرائد * يعنى سرچه صوت ايتدكده قلبى خوفندن اوچارلكن
ثريدلر يانده يعنى هنكام طعامده آزورى ديبر ياخود صوتلو صلابتلو ارسلاندر همان صلارويسلر
سوپريوطار ديمكدر (شاعر رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم حسان بن ثابت رضى الله تعالى
عنه ارباب حربدن دكل ايدى ابن الزبيردن مرويدركه غزوهٔ خندقده نساء مدينهٔ منوره يى
طاشدن مبنى برحصنده تحصين ايتمشلرايدى مشار اليه دخى اول حصنك التنه كيزلنمشيدى اواثناده
نقض عهد ايدن بنى قريظه يهودندن برى بركون اطراف حصنده كزوب هرجانبه نكاه ايدردى
حصنده بولنان عمهٔ رسول صفيه بنت عبد المطلب رضى الله تعالى عنها جانكه يهودى مرسوم
اوزريمزه كفار كتوره آمين اوله مم وار بو يهودى يى قتل ايله ديو حسانه سويلدكده حسان اى بنت

عبد المطلب الله تعالى سكا مغفرت ايلسون بنم رجال حربدن اولماديغمى بيلورسن ديوب
استعفا ايلدى صفيه فى الحال معجر يعنى فراجه سنى كيوب وباشنى اورتوب حصندن چيقدى
والنده كى كبير عصا ايله يهودى يه هجوم بر له اولدرنجه اوردى بعده حصاره كلوب اى
حسان وار سلبنى آل اراولديغى جهتدن بن صوبمدم ديدكده حسان والله بنم اول
يهوديك اثوابى ايله كارم يوقدر ديوب ينه طشره چيقمدى (قلت) مبرد فاضل نام كتابندن
نقل اولنان جبانت حسانى رضى الله تعالى عنه رد ايلديكى منظور فقير اولمشدر شويله كه
زبير رضى الله تعالى عنه حسانى حربدن جبانت اقعاد ايتدى ديدكلرى طوغرى دكلدر
بلكه انى اقعاد ايدن اكحل نامنده اولان طمرينه حربك برنده سهم اصابت ايتمكله عملدن
قالوب اولوجهله محاربه يه حضوردن معذور ايدى حتى بو وجهله معذور اولديغنى * اضر
بجسمى من الدهور * وخان قراع يدى الاكحل * وقد كنت اشهد وقع الحروب
* وبحمر فى كنى المنفل * ورثنا من المجدا كرومة * يورثها الآخر الاول * نظمنى دخى
ناطقدر ديمشدر ديو ذكر ايدر (واصمعى دخى حسانك جبان اولماديغنه شجعان عربى
صايميه رق هجوى دايلدر ديمشدر انتهى (حكايه اولنديكه قريشدن برشابك برجاريهٔ حسنه
وبهيه سى اولوب شاب مرقومك جاريه يه محبت ومودتى اوفر وشغف وتعلقى برترايدى شابه
فاقه كلمكله جاريه يى فروخته مضطر اولوب وآلوب حجاجك واليلكنده عراقه كتوردى
وحجاجه صاتدى جاريه حسن وجمال صاحبه سى اولديغندن حجاجك يانده معتبره اولدى
اوخلالده اقارب حجاجدن ثقفى برجوان حجاجك زيارتنه كلمشيدى حجاج اكرام واعزاز
ايدوب قربنده بر دائره ده اقامه ايلدى يوما من الايام جاريه حجاجى اووشديرركن اول جوان
يانه كيردى جاريه نك جوان مرقومه اليجى كوزيله باقديغنى كوردكده انصافه كلوب جاريه يى
جوانه بخش ايلدى جاريه بعد الاستبراء المعلوم جوانله همفراش اولوب لكن صبح كاذب
هنكامى جاريه فرار ايلدى اشبو خبر حجاجه واصل اولدقده هركيم شو صفتده برجاريه بولورسه
مطالب ديوانيه وجرايم جزدن برئ الذمه در وعديله ندا ايتدردى چوق كچميوب بوله رق
حضورينه كتوردىلر حجاج اى عدوة الله سن بنم نزدمده اقارب ناسدن اولدك ايدى سكا
كمال كرمدن برنظر كله ميلكى حس ايتديكم ابن عمم كبى شاب حسنى اختيار ايدوب ويرمش
ايكن فرار ايتدك ديوتو بيخ ايتدكده جاريه افندم ماجرايى بعد الاستماع هرنه اراده ايدر ايسك
فرمان سنكدر ديو نقل ماجرايه استيذان ايدر حجاج رخصت ويردكده يا سيدى بن برقريشينك
سوكلى جاريه سى ايدم بهاسنه محتاج اولمغله بنى كوفه يه كتوردى ياقلشديغمزده بكا تقرب
ايدوب حركت معلومه يه مباشرت اوزره ايكن برارسلانسى ايشتدى سيفنى قنندن چيقاروب
اسده حمله وبرضربه ايله قتل ايدوب باشنى كتوردى وينه مصلحته اقبال ايلديكه هنوز مادهٔ
تناسلانه برودت كلبوب اولكى تاب وقوامنده ايدى وحاجتنى بالتمام قضا ايلدى اما اشبو ابن
عمكزكه بكا اختيار ايلديككز ذات مكرمدر وقتاكه ذوقياب شهد وصال اولمق آرزوسيله
سينه مه صارلديغى خلالده طواندن برفاره جك دوشمكله برضرطهٔ جسيمه چيقاروب يوزى
قويون بالموب ياتدى هرچند يوزينه صولر صاچوب صحو وافاقتنه چالشدم ايسه ده تماميله ميت
غير متحرك كه دونوب آچيله مامغله اولور وبو ماده ده بنى متهم ايدرسن ديو خوفدن فرار ايتمشيدم
ديديكك حجاج نفسنه مالك اولميوب وشدت اوزره ضحكه باشلبوب ويحك اى جاريه بونى كم

کتم ایت و براحده یلدرمه دیدی جاریه دخی بنی بوچلبی به رد ایتمامك شرطیله سو یلم دیو نیاز
ایتدکده استدعاسنه مساعده ایلدی (مشاهیر جبنادن بری دخی نمیری ایدی
جارندن مرویدر که برکیجه خانه مدن حالنه نظر ایدر ایدم کوردمکه بر حرکت حس ایتمکله
اوطه سنك قپوسی داخلنده دتره یه رك طورمش وای خانه مزه جرءت وجسارتله کیرن حرامزاده
باشکه کله جك بلایی دوشنمدکی اشته لعاب منیه آدلو مشهور آفاق اولوب ایشتدیکك سیف
مصیقل دستمده اماده درسنی مظهر عفوایتدم عقوبته اوغرامه دن چیق کیت دیو قورقه رق
خانه سنك قپوسنی آچدی کوردمکی خانه دن برکلب چقدقده حمد اولسونکه ای حرامزاده کلبه
مسخ اولنمش سن و بز دخی حرب وقتلکدن مصون اولدق دیدیکنی جارمرقوم حکایه ایلدی
(قلت) نمیرینك موتله او بنایجی معناسنه لعاب المنیه دیو آد قودیغی قلیجی عصادن فرق
اولنماز برحدید غیرقاطع ایدوکنی دخی جارمرقوم حکایت ایتمشدر حکایهٔ مذکوره ده * ثم فتح الباب
علی وجل فاذا کلب قد خرج فقال الحمدلله الذی مسخك کلبا وکفانا حربا * ذیو یازیلان عباره
ترجمهٔ معلومه ده برمدت نصکره قپویی آچوب بلکه خرسز اوزریمه هجوم ایدر خوفیله فرار
ایدنجه قپودن برکلب ایچروده قالمش چیقدقده کلبی کورنجه شول الله تعالایه حمد اولسونکه
آدمی کلبه مسخ ایلیوب بن قوانی محاربه ومقاتله یه محتاج ایلمدی دیدی دیو ترجمه اولنمش
وعباره ده خرج لفظی بر و فاعلی کلب ایکن فاعلی غیری کوزه دیلوب غالبا ظرافت قصد
اولنمشدر (محکیدرکه معتصم خلیفه برکون صید کاهه چیقمشیدی ناکاه برارسلان ظهور ایدر
خدمهٔ خاصه دن اندام وانتظام سلاحندن اراك مأمول بربنده سنه ای کس * افیك خیر *
یعنی سنده شو ارسلانی طوتمغه شجاعت وتدبیر وارمیدر معناسنی اشراب ایتدکده ای
امیرالمؤمنین خیر بنده خیر یوقدر دیو استنکاف ایدیجك معتصم کواوب * قبح الله الجبان * دیو
تزییف ایلدی (مرویدرکه اسکندرك امراسندن اسکندر نام برنامداشی وار ایدی لکن مأمور
اولدیغی حربلرده دائما منهزم اولوردی وانهزامنك برنده بهی بدکاریا بو تدبیریکی یاخود
اسمیکی دکشدر دیو توبیخ ایتمشدر (محکیدرکه اسلم بن زرعة الکلابی فتنهٔ خوارجده طائفهٔ
مرقومه نك ذکری سبق ایدن شجعانندن ابو هلال مرداس ایله محاربه یه چیقمشیدی
والحال که مرداسك باشنده قرق نفر واسلم معیتنده ایکی بیك نفر عسکر وار ایدی اسلم منهزم اولدقده
ناس اسلمی سنك لومه طوتدیلر امرای امویه دن ابن ابی زیاد دخی ذم ایتدکده اسلم ابن ابی زیادك
حیاتمده ذمی مماتمده بنی مدحندن احبدر دیو جبانتنی لطیفه یه بولشدر مشدر بو انهزامدن
صکره اسلم سوق وبازاره چیقدقده خلق وسیما صبیان ابو هلال وراك یعنی ابو هلال اردکده در
دیو صیحه ایله استهزا ایدرلردی ابن ابی زیاده شکایت ایتمکله ابن ابی زیاد خلقی وصبیانی
منع ایچون عسس باشیسنه امر وتنبیه ایلدی (قلت) صباوتده ادراك ایتدیکمز عصردن
بر مشهور آفاق اولان * عرب آرد کده * قضیه سی اولیاندن صانیلوردی مکر شبیهی اولمغله *
لبس اول قارورة کسرت فی الاسلام مثلی حکایهٔ اسلم اکدرمشدر (وینه ترجمهٔ معلومه ده ابن ابی زیاده
خلیفه عنوانی زیاده قلنمش وابن اکسلمشدر * زهی وقوف زیاد وزهی بیان مراد (معرکه نك برنده
منهزم طرفنده بولنان برجبان خراسانی فرار ایچون دهشتله آتنه ترس یعنی قچنی باشی وباشنی قچی
صانه رق بنوب وکی قوبریغنه طاقعه جالشوب امکان بوله مدقده بهی حیوان صد عجب که
آتنك عریض وناصیه نك طویل اولمش دیو آتنه خطابی و بو وجهله پیچ وتابی خنده بخش

سامعین اولمش اولدیغی محکیدر (برجبان حقنده نظم اولنمش قطعهٔ لطیفه در * یقول جبان
القوم فی حال سکره * وقد شرب الصهباء هل من مبارز * واین الخیول الاعوجیات الوغا *
انا قل منهم کل لیث مناهز * ففی السکر قیس وابن معدی وعامر * وفی الصحو تلقاه کبعض العجائز
* مألی قومزك قورقاغی صهبایی ایچوب وجبانتی ایچ ایدوب مست اولدقده قنی بکاشو میدان
شجاعتده قارشو کلور دلیر و پنجه تابنه مغرور اولان مددشیر تخمیر دیو نعره اورر وقنی ساحهٔ معرکه ده
اول سریع السیر آتلر وآتلولر که فی الحال اوزرنده اولان ارسلان شجاعتلو فرصت بین قهر خصم
یکتلری ایندیره یم دیر والحال اول جبان سکر حالنده دیدیکی لاف اوزره مشاهیر دلیران عرب دن قیس
وابن معدی وعامر در اما صحو حالنده یعنی آیلدقده انی سن عجوزلردن بری کبی کوررسن دیمکدر انتهی
(قلت) عطایی مرحوم مثنویات بلاغت غایاتنك برنده یعنی فضائل شجاعتی حاوی اولان مطلب
حکمت مشعرنده * بو یله تحقیق ایدر اکله حکما * هم مسلم طوتار انی علما * ایکی قوتدر ایدن
هر اثری * عملیدر بری بیری نظری * نظرك مرجعی علم وعرفان * که اودر جوهر نوع
انسان * عملی اولدی دونوعه قسمت * غضبیه بری بیری شهوت * جمله سینك وسطی اولدی
مفید * کاوله افراط ایله تفریط بعید * مار وتریاق کبیدر مثلا * زهر درهر یانی اورتاسی دوا
* نظرك جربزه در اکثاری * ابلهك ناقص اولور افکاری * عملدر رتبهٔ عدل مرغوب *
حبذا مقصد نعم المطلوب * شهوت ارتق اولیجق فاجر اولور * اولسه جامد از اولوب قاصر
اولور * صبر وآرامه دم قدرتدر * جانبینی غضبك اولدی همان * متهور بریسی بیری جبان
* برصفتدر بو که ضمننده نهان * نیجه اوصاف فتوت پنهان * اولك لازمه سی صبر وثواب
* ثانیا ترك سر وبذل حیات * الی آخره نظمیله مبادیسنه فهرس بند اولدیغی خلقی جامع ثانی
علامهٔ یمدانی قنالی زاده علی افندی مرحوم اخلاقنك باب اول کتاب اولنده کوزل بیان ایتمکله
اشبو شجاعت وضدی اولان جبانت بابنك آخرینه او باب اول کامل اکمل قلم اسعد اقل ایله
بعبارته اتیان ودرج اولنوب مجلد اول ترجمهٔ مستطرف درج طرف قلنمشدر فلله الحمد والمنه وعلی
نبیه الصلاة والتحیه * قال المولی المشار الیه صب الباری عز وجل سجال الرحمة علیه *
خلق برملکه درکه انك سببیله نفسدن افعال سهولتله صادر اولور وفکر ورویته محتاج
اولماز (وبو تعریفك تفسیری اولدرکه ملکه هیئات نفسیهٔ راسخه یه دیرلر زیرا کیفیت
نفسانیه ایکی قسمدرکه بری حالدر بری ملکه در اکر سریع الزوال وغیر راسخ اولورسه
خجالت وضحك کبی حالدر واکر بطی الزوال وراسخ اولورسه سخاوشجاعت کبی اکا ملکه
دیرلر (پس اولا خلقك تعریفنده ملکه ذکر اولندی بوکا بناءکه اکر کیفیت نفسانیه ملکه اولمیه
یعنی راسخ اولمیه سریع الزوال اوله خلق دیمزلر (بعده تعریف خلقده ذکر اولندیکه
انك سببی ایله نفسدن افعال سهولتله صادر اولور بوقید انکیچون ذکر اولندیکه کیفیت
نفسیه ملکه اولسه اما انك سببی ایله نفسدن افعال صادر اولماسه اکا خلق دیمزلر
(وکذلك افعال صادر اولمغه سبب اولسه اما سهولتله صادر اولمیوب عسرتله فکر وتأمل ایله
صادر اولمغه سبب اولسه ینه خلق اولماز اما قیود مذکوره یی جامع اولوب وافعال انك سببی ایله
بی تأمل سهولتله صادر اولسه اکا خلق دیرلر مثلا برکیمسه دن نادرا بذل واحسان ایتمك واقع
اولور اما اکا خلق سخاوت دینلمز زیرا ملکه اولمادی ودخی برکیمسه یه بذل وسخا عادت اولسه
اما نفسه متصل جبر ایتمکله وتکلف وزحمتله اولسه ینه خلق سخاوت انده موجود دکلدر زیرا
بذل وعطا سهولتله صادر اولمادی اما برکیمسه یه دائما سهولتله بذل مال وفیض عطا ایتمك مقرر
اولسه شویله که بذله قدرت محقق وموانع مرتفع اولیجق بذل ایتمسی مقرر اولسه آنده خلق سخا

حاصل ومتحققدر ﴿تقسيم خلق﴾ چون خلق نه نسنه ایدوکی معلوم وماهیتی مفهوم اولدی شمدیدنصکره تعریفندن رجوع وتقسیم اقسامنه شروع ایده‌لم (افاضل سلف شویله ذکر ایتدیلرکه خلق خالی دکل که کمال اولان نسنه‌یه سبب اوله یانقصان اولان نسنه‌یه سبب اوله (قسم فضلیت وخلق حسن دیرلر سخا وشجاعت وحلم کبی (قسم ثانی یه رذیلت وخلق قبیح دیرلر بخل وجبن وخفت کبی (قسم ثالث نه فضیلت نه رذیلتدر خیاطت وفلاحت کبی بزم بوکتابده قسم ثالثدن بحثمز یوقدر (بلکه یاقسم اولدندر که معلوم اولوب تحصیل واکتساب اولنه یاقسم ثانیدندر که مفهوم اولوب حذر واجتناب قیلنه بوتقسیم خلقك اقسام اولیه سنه تقسیمدرکه فضیلت ورذیلتدر اما خلقك اقسامی وانواعی چوقدر انلره دخی تقسیم اولنمق لازمدرکه اقسام وانواع مذکوره معلوم اوله (مقدمهٔ کتابده اشارت کچمشیدی که نفس انسانی نك ایکی قوتی واردر (بریسی قوت مدرکه‌درکه نفس انك سببی ایله ادراکات عقلیه یه قادر اولور (ایکنجیسی قوت محرکه‌درکه نفسدن انك سببی ایله تحریکات بدنیه صادر اولور و بوایکی قوتك هر بریسی ایکی شعبه‌یه منشعب ایدی قوت مدرکه‌نك برشعبه‌سی قوت نظری وشعبهٔ اخراسی قوت عملی ایدی وقوت محرکه دخی ایکی شعبه ایدی (بری شعبهٔ محرکهٔ شهوانی (و بریسی قوت محرکهٔ سبعی ایدی (پس بودرت قوت بدن انسانده کارکر اولوب نیجه افعال صدورینه سبب اولورلر اگر بوقوادن صادر اولان افعال مقتضای عقل صحیح ووجه جمیل اوزره واقع وحد اعتدال اوزرینه صادر اولورسه اول خلق که بونوع افعاله سبب اوله فضیلت اولور (واگر اعتدالدن خارج اولوب یاافراط ویاتفریط جانبنه مائل واقع اولورسه بومقوله افعاله سبب اولان قوت رذیلت اولور (پس قوت نظری مهذب اولوب اندن اعتدال اوزرینه افعال صادر اولورسه اول خلق حکمتدر (واگر قوت عملی مهذب اولوب اعتدال اوزرینه افعال صدورینه سبب اولورسه اول خلق عدالتدر (اگر قوت محرکهٔ شهوانی مهذب ومؤدب اولوب اندن افعال معتدله صادر اولورسه اول خلق عفتدر (واگر قوت غضبیه مهذب ومؤدب اولوب افعال معتدله‌یه سبب ومنشأ اولورسه اول خلق شجاعتدر (پس اصول فضائل بودرت خلقدر (اعنی حکمت وعدالت وعفت وشجاعتدر و بوفضائل اربعه که اعتدالدر هر برینك ایکی طرفی اعنی طرف افراطی وطرف تفریطی رذیلتدر مثلا قوت نظرینك اعتدالی حکمت وجانب افراطی جربزه در وجانب تفریطی بلادتدر و بوایکی اطراف رذیلتدر وقوت عملی‌نك اعتدالی که عدالتدر جانب افراطی وتفریطی یوقدر بلکه بونك همان برضدی واردرکه اکا جور دیرلر وقوت شهوینك اعتدالی عفتدر وجانب افراطی فجوردر وجانب تفریطی خمود در و بوایکیسی رذیلتدر (وقوت غضبینك اعتدالی شجاعت وجانب افراطی تهور وجانب تفریطی جبن در و بو اول تقریردرکه خواجه نصیر طوسی کتاب اخلاق ناصریده ایراد ایلدی (وامام ربانی مرشد الکل حجة الاسلام ابوحامد محمد الغزالی حضرتلری دخی کتاب احیاء علومده بواسلوب اوزرینه ایراد ایلدی (ومع هذا دیدیلرکه عدالت خلق حکمت وعفت وشجاعتك اجتماعندن حاصل اولور زیرا بواوچ خلق مجتمع وممتزج ومتسالم اولیجق اوچینك ترکیبندن برحالت متشابهه حادث اولورکه اول فضائلك کمالی وتمامی اولوب اکا عدالت تسمیه اولنور انتهی کلامه (لکن مخفی دکلدرکه عدالت اول اوچ خلقدن مرکب اولیجق عدالتی اقسام خلقدن برقسم مستقل واول اوچ قسمه مقابل عد ایلمك موجه دکلدر زیرا مشهور ومقرردرکه

مقسمده واقسامده قید وحدت معتبردر اقسام ثلاثه جمع ایدوب برقسم دخی اعتبار ایتمك لایق دکلدر مثلا کلمه‌یی اسمه وفعله وحرفه تقسیم ایتدکدنصکره بواوچ قسمی برقسم آخر اعتبار ایدوب مجموع اقسام کلمه دردتدر دیمك جائز دکلدر پس اولی واحسن اولدرکه اصول فضائل واخلاق حسنه‌یی اوچ قسمه حصر ایده‌رز وتقسیمی بووجه اوزره ایراد ایده‌رزکه چون انسانده اوچ قوت واردر و بو اوچ قوته اوچ نفس دخی اطلاق اولنور (بری نفس ملکیدرکه مبدأ قوت ادراك وممیز معقولات ومدرکاتدر (ایکنجیسی نفس سبعی درکه مبدأ غضب واقدام انتقام وشوق تسلط وترفع وجاه وتغلب بوقوتله در (اوچنجیسی نفس بهیمی درکه مبدأ طلب ملاذ ومشتهیات وواسطهٔ نیل مأکل ومشارب ومناکحدر (پس اصول فضائل دخی بواوچ قوته گوره اوچدر (زیرا اگر قوت ملکی حد اعتدال اوزرینه متصرف اولوب افراط وتفریطه میل ایلمزسه اول خلق حکمتدر اگر افراط اولورسه اکا جربزه دیرلر رذیلتدر (مثلا قوت عاقله‌یی حیل وتزویرات ومساخر ومسخره‌لق امورنده عجایب اختراع ایتمکه صرف ایلیه (وتفریطی بلادتدرکه ادراك حقایق وتمییز معقولات ایتمکدن عاجز وافعال محموده‌یی افعال مذمومه‌دن فرق وتمییز ایتمکه قادر اولمیه (ونفس سبعی اگر اعتدال اوزرینه تصرف ایدرایسه حاصل اولان خلق شجاعت اولور(واگر افراط ایدرسه تهور اولورکه انسان کندوسنی بی نفع مهالکه القا ومقاومتی حدامکان ودائرهٔ قدرتندن بیرون اولان دشمن ایله مقابله ومقاتله ایدوب کندویی یا اهلاك ویا اضرار ایتمکدر و بوقوتك تفریطی جبندرکه عقلا صبر وثبات مستحسن ومقاتله ومقابله ممدوح اولان یرلرده جزع وفزع قبیح ایدوب وانهزام ویروب مختلر زمره‌سنه داخل اولمقدر (ونفس بهیمینك اعتدالی عفتدرکه شرع وعقل تجویز وتحسین ایتدیکی مأکل ومشارب ومناکحده علی وجه الاعتدال تصرف وتناول ایتمکدر و بوقوتك افراطی فجوردرکه دائرهٔ شرع وعقلدن تجاوز ایدوب محرمات ومکروهاتی تناول وفواحش وقبایحدن تمتع وتلذذ قلمقدر و بونك تفریطی خمود در (وخمود اولدرکه بالکلیه ترك شهوات مباحه ایدوب یا اهلاك بدن یاانقراض نسل وعقب اولمغه مؤدی اولوب (تناکحوا تکاثروا فانی اباهی بکم الامم ولو بالسقط) حدیث شریفنه مخالفت قیله (وچون بواوچ فضائل برشخصده توفیق الهی وسعادت نامتناهی ایله مشتمل وکوکب سعادتی بواوچك اجتماعندن اوچ رفعتده ملتمع اوله اول شخص عادل اولور (بواوچك مجموعنه عدالت دیرلر وعدالتك ضدی همان جوردر وجور بواوچ فضائلك بریسی معدوم اولمغله متحقق اولور و بواوچ فضیلتك فروعی واردر ان شاء الله تعالی شرح وبیان اولنسه کرك وجمله عالم وآدمده هرنه فضیلت وارایسه یا بواوچدن بریسیدر یا انلرك فرعیدر وجمله اهل عالم وافراد آدمك افتخار وابتهاجی بونلرك ایله‌درحتی نسلی ایله افتخار ایدن کیمسه آبا واجدادنده بونلرایله متصرف کیمسه اولمق ملاحظه‌سیله افتخار ایدر (ومعلوم اوله که فضائل ثلاثه‌دن بریسی حکمتدر دیدك بوحکمت مشهور حکمتکه موجودات خارجیه‌یی بقدر الطاقة البشریه بلمکدر دیو تعریف ایتدك ایدی اول معنایه حکمت دکلدر و بر حکمت دخی وار ایدی حکمت عملیه معناسنده در اول دخی دکلدر بلکه بوحکمت لفظینك معنای ثالثیدر (چون بونکته معلوم اوله بومقامده ایراد اولنان سؤاله جواب ظاهر اولور وسؤال بودرکه حکمت خود حکمت نظری وحکمت عملی یه تقسیم اولندی وحکمت عملی دخی علم اخلاق

وعلم تدبير المنزل وعلم سياست مدينه يه تقسيم اولندی (پس اخلاق دخی بو مقامده حكمته وعفته وشجاعته تقسيم اولنمق نيجه راست اولور زيرا حكمت ينه كندونك قسمی اولوب تقسيم شی الی نفسه والی غيره لازم كلور وقتاكه معلوم اولديكه بو اخلاقدن قسم اولان حكمت اول مقسم اولان حكمت دكل قسم آخردر تقسيم شی الی نفسه والی غيره لازم كلميوب سؤال بالكليه مندفع اولدی انتهی (وينه فاضل مشار اليهك باب ثالث كتاب اولنده زبور سطور قيلديغی اشبو نقل دخی ملخصا ذكر اولنوب مجلد اول ترجمه سنده مسكی الختام قلندی (قوله تعالی نقيض له شيطانا فهوله قرين) آيت كريمه سنك اشارت قيلديغی معناجه فيثاغورس حكيم هر ملكه كه انسان انی كسب ايدر اكر خير ايسه برملك حدوثنه سبب واكر شر ايسه برشطيان وجودينه باعث اولوب هر بری آخرنده صاحب وكاسبنه ملازم ومصاحب دائم اولسه كركدر پس مدد عاقل كورمك كركدر كه ذاتنه اعمال واخلاقيله نه مقوله مصاحب ومقارن كسب وتحصيل ايتمشدر (وفقنی الله تعالی واياكم لسلوك الطريق المستقيم وعصمنا عن الوقوع فی مهاوی تنذر بعذاب اليم آمين بحرمة سيد الانبياء والمرسلين عليه وعليهم الصلاة والسلام وعلی آل كل واصحاب كل اجمعين والحمد لله رب العالمين

﴿الباب الثانی والاربعون﴾

اشبو فرق ايكنجی باب مدح وثنا ونعمتلره شكر ومكافات بياننده در وبو بابده فصول عديده واردر

﴿فصل اول مدح وثنا بياننده در﴾

مدح ممدوح كندويسيله حمد اولنور اخلاقله وصف اولنمق تعريفيله معرفدر كه او اخلاق نعت ووصف حميد اولور وبو وجهله مدح مولادن عبدی حقنده صادر اولمسی صحيح وواقعدر زيرا حق سبحانه وتعالی حضرتلری ايوب عليه السلامی ﴿انا وجدناه صابرا نعم العبد انه اواب﴾ آيت كريمه سنده مدح وثنا بيورمشدر واهل تفسير آيت مذكوره يی بز عظيم الشان ايوبی نفسنه واولادينه ومالنه اصابت ايليان بليه لرده صابر بولدق ايوب نه كوزل قول اولديكه تحقيق اول يعنی ايوب بشراشره يعنی بالكليه قلبا وقالبا جميع احوالده حقه توجه ورجوع ايديجيدر ديو تفسير ايلديلر (قلت) حضرت ايوب عليه السلام اوج واسطه ايله حضرت اسحق بن ابراهيم عليهم السلامه منتهيدر كه بونلردر ايوب بن اسوس بن رازخ بن عيص ابن اسحق عليه السلام حوران اهالیسنی ايمانه دعوت ايله ارسال بيورلمشدر نعم اولاد ومال بسياره مغتنم ايدی يديشر اركك واناث اولاد محترملری اولوب چفتلكلرينك اداره سنه مأمور اولی بارقلی بشيوز كوله لری وارايدی سائر اموالی دخی بو قياس اوزره ايدی بويله ايكن دنيا قلبنده اولميوب جمله سنی مستحقنه بذل ايله ابنای سبيله بسط بساط اكرام ايله شكر خالقده اولوردی اشبو حال عبوديت اشتمالنه حقود ديرين يعنی شيطان لعين كد راوزره اولوب آخر كار جناب پروردكار الهی ايوب نيچون طاعتده اولماسون زيرا دائما رفاه حالده اولوب مرآت اقبالنده صورت ادبار كورمامشدر اكر مبتلای فقر اولسه زهدی ترك ايدر ديو رفع رقعهٔ شريری ايتمكله جناب حق شيطان مردودی الزام ايچون بحكمته سبحانه وتعالی ايوب عليه السلامه تسليط ايلدی تفاصيلی كتب تفاسير وعلی الخصوص بيضاوی حاشيه سی شيخزاده ده يازلديغی اوزره دواب ومزارعی خدمه سيله تلف اولوب بعده اولاد كرامی زلزله دن دفعة وفات ايلديلر ينه ايوب عليه السلام

صبر اوزره اولدی بعده دم نفس شوم شيطان ايله مزاج شريفلرينه اختلال كلوب عروق واعضارينه قوردلر اوشدی اقاربی بيزار اولوب كنارقريه يه اخراج ايتديلر حليلهٔ محترمه لری رحمه بنت افرائيم بن يوسف خدمت شريفه لرينی ترك ايلمدی فرصت بولدقجه بعض آشنالرينه اجرتله خدمت ايدوب حضرت ايوبك قوت حلالنی اول اجرتدن تدارك ايدردی بو ابتلا اصح اقوال اوزره اون سكز سنه ممتد اولدی بو خلالده اصلا شكايت ايتميوب ينه صفای بالله صبر ايدردی اوزرنده اولان قوردلر قلبنه ولسانه دخی تعدی يه باشلدقلرنده جای فكر وذكر خدا اولان اول عضولرينك تلفندن وبوتقريبله اسايش دل وجان اولان معاملهٔ روحانيدن دور اوله جغی خوفندن ناشی قرآن كريم ناطق اولديغی اوزره ﴿انی مسنی الضر وانت ارحم الراحمين﴾ مناجاتنی عرض اجابتكاه آله ايلدكده قرين قبول اولوب امر الهی يه امتثالا اياقلرينی تحريك ايتدكلری يردن برآب حياتبخش جريان ايلدی ايچوب واغتسال ايلدكلرنده درون وبيرونی عافيتله طولدی وابتلادن اول اولان حسن وجمالی صورت بولدی واولادلرينك يرينه اولادی علی قول اولكيلری دخی احيا اولندی واموالی مضاعف قلندی عمر شريفلری طقسان اوج وبر روايتده طقسان سكز اولدقده سير رياض رضوانه ارتحال بيوروب باذن الله تعالی سبب افاقتی اولان چشمه سار جوارنده متواری لحد پرانور اولدی مدت حياتی ايكيوز سنه يی تجاوز ايتديكی دخی مرويدر حضرت ايوب عليه السلامك ﴿انی مسنی الضر﴾ قولی جزع قبيلندن دكلدر زيرا حق تعالی انی صابر ديو وصف بيوردی بلكه قول مذكور دعادر كه باری تعالانك ﴿استجبناله﴾ قول كريمی بونی بيان ايدر وهم جزع مخلوقه شكوا ده اولور بوقسه خالقه حالندن اشتكا ايدن جزع ايديجی اولماز انتهی (وينه باری تعالی نبی ذيشانی فخر كائنات عليه ازكی الصلوات والتحيات حضرتلرينی ﴿وانك لعلی خلق عظيم﴾ نظم جليليله مدح وثنا بيورمشدر (قلت) اشبو نص شريفك مآلی يكرمی اوچنجی بابده كذران ايتمشدر (وينه حق جل وعلا مؤمن قوللرينی ﴿قد افلح المؤمنون﴾ الی آخر الآيات كلام منزليله مدح ووصف بيورمشدر (قلت) آيات وصف بودر ﴿قد افلح المؤمنون الذينهم فی صلوتهم خاشعون * والذين هم عن اللغو معرضون * والذين هم للزكوة فاعلون * والذين هم لفروجهم حافظون * الا علی ازواجهم اوماملكت ايمانهم فانهم غير ملومين * فمن ابتغی وراء ذلك فاولئك هم العادون * والذين هم لاماناتهم وعهدهم راعون * والذين هم علی صلواتهم يحافظون * اولئك هم الوارثون * الذين يرثون الفردوس هم فيها خالدون (اهل تفسير آيات شريفهٔ مذكوره يی وحدانيت حق تعالايی ومبدأ ومعادی تصديق ايدنلره بشارت ومژده كه سعادته ايروب فضل باريدن توقع وانتظار ايلدكلری مقصود فلاح ونجاتلرينه فائز اولديلر وابدا جنتده قالديلر يعنی فلاحه دخول ايده جكلری محققدر (اويله مؤمنلر كه عبادات بدنيه دن اولان نمازلرنده خشوع ايدرلر يعنی قلوبلری ايله خدادن خوف ايدوب دركاه عبوديت حقده تواضع وتذلل ايدرلر وكافهٔ افعال جوارحنده دخی تعديل اركانی يرينه كتوروب اطرافنه باقمزلر واهل تحقيق بيانجه خلال صلاتده اصلا حقدن غافل اولمديلر (ودخی لغودن معرض اولديلر يعنی قولا وفعلا كندولره دنيا وآخرتده فائده سی اولميان مالا يعنيی ترك ايلديلر واويله مؤمنلر كه عبادات ماليه دن اولان زكات ماللرينی برنهج شرعی ادا ايدرلر ياخود عمل صالح ايشلرلر واويله مؤمنلر كه مادهٔ نسللرينی حيض ونفاسدن پاك درده قدر جائز اولان زوجه لرندن وملك يمين ايله مالك اولدقلری سريه يعنی جاريه لرندن باشقه لره بذل ايتميوب حفظ ايلديلر كه ايمدی بونلر اكر حيض ونفاس حالنده اولميان زوجه وجاريه لرينه بذل ايدرلر ايسه ملوم

اولمازلر يعنى حلالدراما اول كيمسه كه بونك وراسن طلب ايده يعنى زوجه وجاريه لرينك غيرى يه بذل ايده اول وصفلو كيمسه لر حلالدن حرامه متجاوزلردر (ودخى او يله مؤمنلر كه اموال واسراردن ايتمان اولندقلرى شيئى حفظ ايدرلر وجهت حق ياخود خلقدن معاهده ايلدكلرى نسنه لره وفا ايدرلر (ودخى او يله مؤمنلر كه دائما تكرر ايدن بش وقت نمازه مواظبت واوقاتنده ادا ايدرلر اشته انجق صفات مذكوره يى جامع اولنلر حق تعالانك اعمال مذكوره مقابله سنده وعد ايلد يكى ثواب جزيله وارث يعنى فضلا وكرما مستحقلردر او يله وارث ومستحق مؤمنلر كه فردوسه يعنى جنته وارث ومستحق اولورلر انده خالدلردر ديو تفسير اولنمشدر (معلوم اوله كه الفاظ عمومدن اولان من اسم مبهمى ذوى العقوله وما اسمى ذوى العقولك غيرى يه اطلاق اولنور ايكن ﴿ اومام ملكت ﴾ نصنده جوارى يه اطلاقى نقصان عقل وعملرندن ماعدا سائر حيوانات كبى اعمال خسيسه ده استعمال اولندقلرى نكته سنه تنبيه ايچوندر لاحقه لاسعد الفقير (صاحب الكشاف زمخشرى نحودن مفصل شرحنده دير كه بعض وزراى ايران مجلسنده بولندم ايدى مجلس مذكور فضلا ايله طولو ايدى وزير فضلايه ﴿ اوماملكت ايمانهم ﴾ نصنده دائر سؤال ايراد ايلدى جوابه تصدى ايتمشلر ايسه ده قانع اولميوب بكا دخى صوردى بن دخى فى الحقيقه ما غير عقلايه موضوعدر لكن اصلنه بر وجهله مراعاتى ممكن اولديغى حالده عقلايه اطلاق اولندقده مراعات مذكورى اجرا واجب اولور نص شريف مذكورده دخى ذكوردن اناث غير عقلايه اقرب اولمغله مهما امكن قرب مذكوره مرعات واجب اولوب اناثه حمل اولنمشدر ديديكمده وزير جوابمى استحسان ايلدى ديمشدر انتهى (صاحب المستطرف دير كه اشبو آيات كريمه اخلاق حميده ايله متصف اولنلرى اول اخلاقله مدح ايتمك جائز اولديغنه دلالت ايدر اما (اذا رأيتم المادحين فاحثوا فى وجوههم التراب) حديث شريفنده اولان مدحى اهل حديثدن عتبى مدح باطل وكذب ايله تفسير ايتمش و بر كيمسه نك حقيقة متصف اولديغى وصف حسن ايله اول كيمسه يى مدح ايتمده بأس يوقدر كه عم النبى عباس رضى الله عنه وابو طالب ايله حسان وكعب و بونلرك غيرى اصحاب كرام رسول الله صلى الله عليه وسلم افنديمزى نظما ونثرا مدح ايلديلر وانلرك وجهلرينه حضرت پيغمبر صلى الله تعالى عليه وسلم طوپراق صاچدقلرى بزه واصل اولمادى يعنى بو يله بر خبر روايت اولمادى حضرت نبى ذيشان صلى الله تعالى عليه وسلم دخى مهاجرين وانصارى مدح بيورديلر و حديث شريفده اولان حث ترابده ايكى معنى اولوب برى مدح باطل وكذب ايدنلرى رد ايله تغليظدر ديكرى او مقوله مادحلره طوپراق اغزيكزه اولسون ديمكدر ديمشدر (قلت) حديث شريف مذكور جامع صغيرده امام احمدك مسندى و بخاريـنك كتاب الادبى و مسلم وابى داود وترمذينك صحيحلرى رموزلريله مقداد بن الاسود رضى الله تعالى عنهدن مرويا محرردر فاضل مناوى مادحينى ناسى ثنا صنعتلرى يعنى مكسبلرى اولان كسان ايله وحث ترابى ادنى اولديغيچون طوپراغه شبيه شيء قليل اعطاسى ياخود لسانلرينى مال الله قطع ايتمك ديو شرح ايتمش وحقيقة تراب حسى حيز بعدده در ديمشدر بو صورتده حديث مذكور آيات مسطوره يه منافى دكلدر انتهى (واصحابدن ساريه رضى الله تعالى عنهم افنديمز صلى الله تعالى عليه وسلمى مدح ايلدى واشبو * فما حملت من ناقة فوق رحلها * ابر واوفى ذمة من محمد * بيتى جمله مدايحندندر (مآل بيت دورآيا قلو آدمدن برو مطيه انسان واشيا اولان دوه لردن بر دوه رحلنك فوقنه يعنى اوزرينه حضرت محمد صلى الله تعالى عليه وسلمدن غيرى عهدينه اوفى وابر بر ذاتى حمل ايلمه دى يعنى پيغمبر آخر الزمان اشرف كائناتدر ديمكدر واشبو بيت عربك اصدق قوليدر (ساريه مشار اليه حضرت عمرك خلافتنده عجم سفرلرندن برينه سر عسكر ايدوب كوندرديكى ومدينه منوره ده جمعه خطبه سنى اوقوركن خلال خطبه ده

اوج كره (ياسارية الجبل) ديو بونجه فرسخ يردن ساريه يه ندا ايدوب عسكر عدو جبل طرفندن هجومى قصد ايتملريله ساريه يى اخطار ايله كرامة كوروب وايشتدرديكى ذاتدر كه اخطار كرامت مدار عمريله خصمه غلبه ايلمشدر انتهى (عبدالله بن رواحة الانصارى رضى الله تعالى عنهك اشبو * لو لم تكن فيه آيات مبينة * كانت بديهته ينبيك بالخبر * بيتى مدايح نبويه نك احسنيدر كه مآلى اكر حضرت پيغمبر صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزده صدق قولنى مبين آيات ومعجزات اولماسه ايدى ينه مرتبه بداهتده اولان حال صدق اشتمالى سكا خبرنده صادق اولديغنى انبا واخبار ايدر يعنى ذات اعجاز آياتى پيغمبر آخر الزمان اولديغنه شاهد عادلدر ديمكدر (واشبو قطعه حسانك نظم ايلديكى نعت احسندر * واحسن منك لم ترقط عينى * واحسن منك لم تلد النساء * خلقت مبرءا من كل عيب * كأنك قد خلقت كما تشاء * مآل قطعه اى فخر جهان ديده م سندن احسن بر نسنه كورمدى و برانا سندن احسن مولود طوغورمدى كافهٔ عيبدن برى اولديغك حالده خلق اولندك اقوال وافعال واخلاقك حسن اولوب محسنانه راغب اولديغكدن كأن جسم لطيفك دخى استديكك كبى يعنى مرادك اوزره سراپا قلبا وقالبا حسن خلق اولنمشدر ديمشدر (حضرت ابو بكر الصديق رضى الله تعالى عنه مدح اولنديغى وقتده تواضعا * اللهم انت اعلم بى من نفسى وانا اعلم بنفسى منهم اللهم اجعلنى خيرا مما يحسبون واغفرلى مالا يعلمون ولا تؤاخذنى * دعاسنى مرفوع دركاه اله ايدرلر ايدى (مآل دعا يارب سن جناب متعال بن قولكى بندن زياده بيلورسن و بن دخى نفسمى سائر ناسدن زياده بيلورم يارب ناسك بنده ظن ايلدكلرى محسنات اوزره بنى خيرلو قيل و بنده اولوب ناسك بيلمدكلرى ذنوبى عفو ومغفرت ايله وسو يلدكلرى اوصاف حسنه مقابله سنده بنى مؤاخذه ايتمه يعنى عجب وغروردن حفظ ايله ديمكدر (اشبو ابيات آتيه صاحب المستطرف محمد بن احمد الخطيب مرحومك نظم ايلديكى مدحيه نبويه مطوله جمله سندندر كه حجه كتديكم سالده زيارت رسالتپناه عليه وعلى آله واصحابه صلوات الاله وتسليماتله مشرف اولديغمده نظم ايدوب تذللا روضهٔ معطره ده صندوقهٔ شريفه قارشوسنده مكشوف الرأس انشاد ايلدم ديمشدر (وهى هذه * ياسيد السادات جئتك قاصدا * ارجو رضاك واحتمى بحماكا * يعنى اى سيدلرك سيدى و پيغمبرلرك سلطانى اولان نبى ذيشان ذات معالى صفاتكى قصد ايديجى اولديغم حالده دركاهكه كلدم رضاكى رجا ايدرم حمايتكله بنى احتما ايدوب نفس و شيطانى بكا مضرتدن منع ايله * والله ياخير الخلائق ان لى * قلبا مشوقا لا يروم سواكا * يعنى قسم بالله كه اى خير خلائق بنم ايچون سكا شوقلو ومحبتلو قلب واردر كه سندن غيرى يى طلب ايلمز * وحق جاهك اننى بك مغرم * والله يعلم اننى اهواكا * يعنى جاه عظيم نبوت و رسالتك حقيچون بن سنك مستغرق درياى محبت و شغفكم الله بيلور كه محبتم سكا محقق و ثابتدر * انت الذى لولاك ماخلق امرء * كلا ولا خلق الورى لولاكا * يعنى سن اول ذات عظيم الجاه سنكه سن اولمه سك بر كيمسه خلق اولنمازدى كيمسه دكل سن اولمه سك كائنات خلق اولنماز ايدى * انت الذى من نوره البدر اكتسى * والشمس مشرقة بنور بهاكا * يعنى سن اول ذات باهر اللمعات نبوت سنكه سنك نوركدن بدر اكتسا ايدوب منور اولدى وآفتاب سنك حسنك نورندن عالمى اشراق ايتدى اكثر نسخه ده من نوره واقع اولمشدر مآلى نه قدر التفات قاعده سنجه قابل تأويل ايسه ده نورك نسخه سى ترجيح اولنوب اول نسخه اوزره ترجمه اولنمشدر * انت الذى لما رفعت الى السماء * بك قدسمت وتزينت لسراكا * يعنى سن اول بلند قدر سنكه سمايه رفع اولنديغك وقتده كه معراجدر سنك سببكله واول ليلهٔ اسراك ايچون سما عالى اولدى تزين ايتدى * انت الذى ناداك ربك مرحبا *

ولقد دعاك لقربه وحبا كا * يعنى سن اول حبيب اللهسنكه ليلهٔ مذكورهده سنك ربك اولان رب
العالمين سنى ترحيب معنوى ايله ترحيب ايلدى وسنى قرب خاص معنوى يه دعوت وحمايه ايلدى
* انت الذى فينا سألت شفاعة * ناداك ربك لم تكن لسوا كا * يعنى سن اول ذات معظم سنكه
فرداى قيامتده اهل محشر سائر جميع انبيادن نوميد اوله رق سكا التجا ايلدكلرنده شفاعت
كبرى ومقام محمودسكا احسان اولندقده عجزهٔ مخلوقه شفاعت ايلديككده حق تعالى اجابت
وقبول بيوررلركه بو شفاعت سكا مخصوصدر (قلت) اهل سير بيانجه شفاعت نبويه ايله
برطاقم مؤمنين بى حساب جنته كيررلر و برطاقمى مستحق جهنم ايكن خلاص اولورلر و برطاقمى
جهنمه نعوذبالله داخل اولمشلر ايكن خلاص اولورلر و برطاقمى جنته كيرمشلر ايكن رفع درجه
ايدرلر وشفاعت نبويه ايله ابوطالب كبى بعض اهل جهنمك عذابى تخفيف اولنور لكن بو فقيرك
نصر عزيز اسمنده يازديغى رساله ده درج ايلديكى اوزره ابو السعود روح روحه الرب المعبود
تفسيرنده كفره اعمال صالحه لريله نه ثوابه ونه تخفيف عذابه مستحق اولورلر زيرا بارى تعالى
* وقدمنا الى ما عملوا من عمل فجعلناه هباء منثورا * بيورمشدر ديو نصله اثبات ايدر فليحفظ
* انت الذى لما توسل آدم * من ذنبه بك فاز وهو اباكا * يعنى سن اول بهترين اولاد آدم واشرف
رسل وهاد سبل سنكه پدرك آدم صفى اللهدن عليه السلام بحكمته سبحانه اكل شجرهٔ منهيه ايله
زله صدور ايدوب واهل كمال بيانجه عتاب تلطيف وتأديبله معاتب اولوب سكا توسل ايلدكده
عفوه فائز اولدى * وبك الخليل دعا فعادت ناره * بردا وقد خمدت بنور سناكا * يعنى خليل الله
اولان حضرت ابراهيم على نبينا وعليه الصلاة والسلام مبتلاى نار نمرود اولدقده سكا توسل ايله
دعا ايلدكده حرارت آتش تأثير ايتميوب طبيعتى برودته منقلب اولوب آتشكدهٔ نمرود سنك نورك
ضياسيله سوندى * ودعاك ايوب لضر مسه * فازيل عنه الضر حين دعاك * يعنى ايوب عليه
السلام بلايا ونفسنه اصابت ايدن جروحك دفعيچون سكا توسل ايله دعا ايلدكده فى الحال
اندن ضر و بلا بعنايته تعالى ازاله اولندى * وبك المسيح اتى بشيرا مخبرا * بصفات حسنك
مادحا لعلاكا * يعنى حضرت عيسى عليه السلام سنك كلجككى وصفات حسنكى تبشير واخبار
وعلو مرتبه كى مدح ايدیجى اولديغى حالده بعث اولندى * وكذاك موسى لم يزل متوسلا * بك
فى القيمة محتم بحماكا * يعنى حضرت موسى عليه السلام دخى روز قيامتده سكا توسلدن خالى
اولميوب حمايتكه صغينجى اولور * والانبياء وكل خلق فى الورى * والرسل والاملاك تحت لواكا *
يعنى قيامت كوننده سكا مخصوص اولان لواء الحمد سايه سنده (آدم ومن دونه تحت لوائى)
حديثى مقتضاسنجه كافهٔ انبيا ومرسلين عليهم السلام وعامهٔ خلق وملائكهٔ كرام جمع اولورلر
* لك معجزات اعجزت كل الورى * وفضائل جلت فليس تحاكا * يعنى اى امام صف انبيا
سنك ايچون معجزه لر واردركه كافهٔ خلقى انلرى اتيان امرنده عاجز قيلوب وسكا مخصوص
فضائل جليله واردركه انلر محاكات اولنماز يعنى عينى كتورلمه دكل بكزرى بيله كتورلمز
* نطق الذراع بسمه لك معلنا * والضب قد لباك حين اتاكا * جملهٔ معجزاتكزدن برى اعدا
طرفندن مسموم اوله رق عرض اولنان قويون قولو بريانى كندنده اولان سمى سكا اعلان
ايدیجى اولديغى حالده نطقه كلوب خبر ويردى يعنى * سويلدى برهٔ بريان اكا هم * جكر
خصمى كباب ايتدى الم * زهرينى دوكدى چون ايتدى شكوا * كافران نعم اولدى رسوا *
(روضة الاحباب نام سير صحيحده اول كباب كچى اوغلاغى اولوب وحضور سعادتده * لا تأكل
منى فانى مسموم * ديديكى محرردر واشبو معجزه غزوهٔ خيبرده وقوعبولدى بريانى كتورن
زينب بنت حارث يهوديه ايدى بر روايتده اول معلونه يى قتل وصلب ايلديلر وروايت ديكرده

عفو بيورديلر (وبرى دخى عربيده ضب و فارسيده سوسمار وتركيده كلر ديدكلرى حيوانكه
حضرتكه كلديكنده لبيك ديدى (قلت) روضة الاحبابده مسطور اولديغى اوزره اول
حيوانى برصياد اعرابى طوتوب اكل ايچون خانه سنه كتورركن برجمعيته راست كلوب صوردى
دعواى نبوت ايدن فخر كائناتدر خلق بالاتباع جنابنه جمع اولمشلردر ديدكلرنده اعرابى حضوره
واروب وصيدينى پيشكاه سعادته براغوب يا محمد اكر بو حيوان سكا ايمان ايدرسه بنده ايمان
ايدرم ديو معجزه طلب ايدر حيوان راه كريزى طوتمشيكن حضرت عليه الصلاة والسلام
ايها الضب اقبل بيوردقلرنده ضب زبان عربى فصيح ايله حاضر اولنلر ايشيدرك لبيك
وسعديك ديه رك دونوب طوردى حضرت عليه التحية والتسليم اى حيوان كيمه عبادت ايدرسن
بيوردقلرنده اول خدايه كه عرشى آسمانده وحكمى زمينده وسبيلى درياده ورحمتى جنتده وعذاب
وعقابى جهنمده در ديدى حضرت بن كيمم بيوردقلرنده اول سوسمار سن رسول پروردكار
عالميان وخاتم پيغمبران سنكه هر كيم سنى تصديق ايدرسه فلاح ونجات بولور وتكذيب ايدنلر
زيان كورر ديدكده همان اول صياد اعرابى متحير اولوب بوندن باشقه دليل استمم * اشهد
ان لا اله الا الله وحده لا شريك له وانك عبده ورسوله * ديوب صدق بالله مؤمن اولدم بو وقته قدر
يارسول الله بكا سندن ايلرو دشمن يوغيدى شمدى خدايه قسم اولسونكه بكا جانم وپدر
ومادر و پسرمدن احبسن ديدكده حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم (الحمد لله الذى هداك بى)
بيورديلر برروايتده سوسمار مذكور رسالت حضرتى تصديقدنصكره اشبو شعرى دخى
اوقومشدركه مضمونى انس وجنه مبعوث اولدقلرينى تصديق واخلاق حسنهٔ نبويه لرينى
تحقيقدر * الا يارسول الله انك صادق * فبوركت مهديا وبوركت هاديا * شرعت لنا دين
الحنيفة بعدما * عبدنا كامثال الحمير الطواغيا * فيا خير مدعو ويا خير مرسل * الى الجن ثم الانس
لبيك داعيا * اتيت ببرهان من الله واضح * فاصبحت فينا صادق القول راعيا * فبوركت
فى الاحوال حيا وميتا * وبوركت مولودا وبوركت ناشيا * انتهى * والذئب جاءك والغزالة قد اتت
* بك تستجير وتحتمى بحماكا * وكذا الوحوش اتت اليك وسلمت * وشكى البعير اليك حين رأكا *
ودعوت اشجارا اتتك مطيعة * وسعت اليك مجيبة لندا كا * والماء فاض براحتيك وسبحت *
صم الحصا بالفضل فى يمنا كا * يعنى قورت وكيك حرم حمايتكه كلوب سكا دخيل دوشديلر
ووحشى حيوانلر كلوب سكا سلام ويرديلر وذات اكرمنى دوه كوردكده حالندن سكا شكايت
ايلدى واغاجلرى دعوت ايلدك نداكه مجيب ومطيع اولدقلرى حالده كلديلر وآب مبارك آوجكدن
روان اولوب واوفاق قتى طاشلر مبارك صاغ الكده فضل حقله تسبيح ايلديلر (قلت) روضة
الصفاده يازركه بركيك برقورتدن قاچوب حرم بيت مكرمه يه صغنور قورت دخى آردندن كلوب
لكن حرمه كيرميوب دورحرمده كيكه منتظر اولور بو حالى ابوسفيان بن حرب ايله مخرمة
ابن نوفل كوروب تعجب ايدرلركن قورت لسان فصيح ايله بنم حالمه تعجب ايده بورسكز سزك
حالكز ايسه بنكندن اعجبدر زيرا كه محمد عليه الصلاة والسلام سزى توحيد وايمانه دعوت ايدر
سز ايسه اكا ايمان ايتميوب وباور اولميورسكز خدايه يمين ايدرمكه هيچ چشم جهان محمد كبى
بر ذات كورمدى وهيچ بر قولاق انك وصفى كبى وصف ايشتمدى ديدى انلرك بو كيفيتدن تعجبلرى
دخى زياده اولوب لكن غايت حسدلرندن بو حالى تا ايمانله مشرف اولدقلرى وقته قدر براحده اظهار
ايتميوب بعد الاهتدا خبر ويرمشلردر (وينه روضة الصفاده مسطوردركه حضرت صلى الله
تعالى عليه وسلم برصحراده كيدرلركن ناكاه يا رسول الله ديو برآواز ايشتدى اطرافه نكاه
بيورديلر بركيمسه كورمديلر تحريده احتياط بيوردقلرنده برخيمه كوشه سنده بركيك كورديلر

اول كيك زبان فصيح ايله يارسول الله بو بيچاره نك يانته كل ديو تشريفلرينى نياز ايلدى يانته تشريف بيوروب مرادك ندر ديدكلرنده اى باعث ايجاد كونين بن ابوخيمه صاحبنك دامنه دوشدم لكن شوطاغده ايكى ياورم وار دربنى صالبويروارهيم ياورولريمى امزيريم ينه كلورم ديدى حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم عجبا ينه دونرميسن بيوردقلرنده كيك اكر دونمزسم بارى تعالى بكا عشارك يعنى تحصيل عشر شرعيده دقت ايتمينلرك عذابى مثليله تعذيب ايلسون ديوب عودته تعهد ايلدى اول سرور عليه الصلاة والسلام صالبويرديلر واروب ياورولرينه سود ويروب عودت ايلدى ينه باغليوب صاحبنى بولديلر وآزاد ايتمسنى اراده بيورديلر صاحبى صالبويردكده اول آهو * اشهد ان لا اله الا الله وانك رسول الله * ديو ياورولرينه طوغرى كتدى (عقيل بن ابى طالب رضى الله تعالى عنه روايت ايدركه سفرك برنده شرفياب معيت حضرت ايدم برموضعه واردق كه اوراده بر دوه چوكمش ايدى پيغمبر صلى الله تعالى عليه وسلمى كوردكده قالقدى ونزد سعادتنه كلوب فرزندك پدر و مادرينه تضرعى كبى تضرع وزارى يه باشلادى حضرت قومكدن شكايتك ندر بيوردقلرنده اول دوه يارسول الله بنم قومم صباح نمازينى قيليوب اويورلر پروردكاردن قورقارمكه انلره عذاب ايده ديجك سرور كائنات عليه الصلوات والتسليمات اول قومى احضار واوفعلدن نهى بيورديلر (بريدة ابن الحصيبدن رضى الله تعالى عنه روايت ايلديكه براعرابى نزد حضرته كلوب يارسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم بن اكرچه مسلمان اوله رق حضوريكه كلدم لكن بر معجزه كوستركه ايمانده يقينم زياده اوله ديدكده سلطان الانبياء صلى الله تعالى عليه وسلم نه نوع معجزه استرسن بيوردقلرنده اعرابى شوديكلى اغاجى چاغر كلسون ديدى نبى ذيشان عليه الصلاة والسلام اعرابى يه واربنم طرفمدن اول اغاجى چاغر بيورديلر اعرابى واروب اى شجره سنى رسول خدا استر دعوتنه اجابت ايله ديجك شجره بر جانبنه ميل ايدوب اول طرفده اولان كوكنى يردن چقاردى وديكر جانبنه دخى ميل ايله اول جانبك كوكلرينى دخى چقاروب حضور حضرتنه رفتار ايله كلوب السلام عليك يارسول الله ديدى اعرابى بو معجزه يى كوردكده حسبى حسبى يعنى بكا بو معجزه يتشور ديو يقينا تصديق نبوت ايلدى بعده امر حضرت عليه الصلاة والسلام ايله اول شجره ينه يرينه عودت ايدوب اولكى كبى ديكلدى اشبو شجره معجزه سى متعددا وقوعبولمشدر كه صاحب المستطرفك جمع صيغه سيله اشجارا ديمسى تكررى اشعار ايدر (هجرت نبويه على صاحبها افضل الصلاة والتحيه نك التيسنده وقوعبولان عمرهٔ حديبيه ده حضرت عليه الصلاة والسلام قرب مكه حرسها الله تعالاده حديبيه ايله مسمى اولان قيوكارينه نزول بيوردقلرنده اصحاب صوسزلقدن مضطرب اولديغى جابر رضى الله تعالى عنه روايتى اوزره رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم مبارك اللرينى صوايله مملو اولان مطهره لرينه ادخال الله صو پارمقلرى ارالرندن جريانه باشلدقده كرك انسان وكرك دواب ومواشى كافهٔ دفع حرارت ايلديلر يعنى * بنانيله عطشانه قيلدى سبيل * كف پرخطوطى اولوب سلسبيل * قانوب عسكر اول آب دجلوايله * پرايتدى يمى براچم صوايله * وعليك ظللت الغمامة فى الورى * والجذع حن الى كريم لقاكا * وكذاك لااثر لمشيك فى الثرى * والصخر قد غاصت به قدماكا * يعنى كافهٔ مخلوقات ميانده يالكز ذات بركزيده صفاتكزه مخصوص بر بلوت سايه دار اولوردى يعنى نه طرفه حركت بيورسه لر اول بولوت برابر كيدروكونشدن صاقنوردى وخرما اغاجندن مصنوع ديركسنك مكرم اولان ملاقاتكك فراقندن فزع وانين ايلدى و يومشاق اولان طوپراقده مشى شريفك ايچون ينه معجزهٔ قدم شريفكدن اثر يوقدر يعنى پيدا اولمازدى والحال كه صلب قياره قدم شريفلرك پرايتدى يعنى تأثير

ايدوب نقش قدمك اوزرنده ظاهر اولوردى كه ايكيسى دخى خارق عادتدر (معجزهٔ نالهٔ ستون مسجدك اجمالى بودركه رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز مسجد نبويده منبر وضع اولنمازدن اول مسجدك ديركلرندن برديره كه استناد ايله خطبه قرائت بيوررلردى وقتاكه اصحاب كزين چوغالدقده جمله سى ديدار پرانوار حضرتى وكلام شريفنى ايشتمك ايچون براى خطبه برمرتفع مقام نياز ايلدكلرنده مساعده بيورادى وقتاكه منبر بنا اولنوب جمعه كونى فخر الانبيا عليه الصلاة والسلام اول ديركك يانندن كچوب منبره صعود وخطبه يه شروع بيوردقلرنده ستون مذكور ياوروسنى چاغرن دوه وعلى رواية مادرينى استين طفل كبى آواز وفرياده باشلدقده اصحابه حزن كلوب انلر دخى بكا ايلديلر رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم منبردن اينوب مبارك دستلرين اوزرينه سوردى وبر روايتده قوجاقلدى واستر ايسك سنى كسدكلرى يره ديكه يم سرسبز وميوه دار اوله سن يوق استر ايسك زمين جنته ديكه يم جنت جويلرندن ايچوب ميوهٔ خوب ويره سن تاكه اندن صلحا واولياء الله تناول ايده بيوروب بعده ينه منبره سعادتله چيقوب اشبو ستون دار آخرتى اختيار ايتدى طورديغى يره دفن ايدك اكر تسكين ايتمسم ايدى بنم مفارقتمدن قيامته قدر ناله ايدردى (ان هذا بكا لما فقد من الذكر) بيورديلر امر نبوى اوزره مسجده دفن اولندى خلافت عثمان رضى الله تعالى عنهده مسجد نبوى توسيع اولنديغى هنكامده ابى بن كعب رضى الله تعالى عنه اول ستونى چقروب اوزرنده اولان اغاج قورتلرينى تبركا اكل ايلدى (منقولدركه حسن بصرى حضرتلرى اشبو منبر حديثنى روايت ايلدكده اى كروه مسلمين شوق رسول خدادن بر اغاج ناله ايلدكده سزلره اشتياق لقاء حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اندن زياده اولمق لايقدر ديو تنبيه ايدردى (ابوذر غفارى رضى الله تعالى عنه روايت ايدركه حضرت رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم برموضعده قعود بيورمشلر وابو بكر وعمر وعثمان رضى الله تعالى عنهم شرف معيتلرنده ايدى حضرت نبى مختار صلى الله تعالى عليه وسلم يردن يدى عدد خرده طاشلرى مبارك اوجلرينه آلدقلرنده طاشلر درحال تسبيح ايتمكه باشلديلركه آرى آوازينه شبيه سسلرينى ايشتدم بعده ابو بكر وعمر وعثمانك رضى الله تعالى عنهم اوجلرينه وضع بيوردقلرنده هر برينك كفنده دخى منوال مذكور اوزره تسبيح ايلديلر واكابر علماى حنفيه دن ابوشكور سالمى روايتى اوزره على رضى الله تعالى عنه دخى نزد حضرتده حاضر ايدى انك كفنه دخى وضع بيورديلرينه تسبيح ايلديلر وتسبيحلرى دخى * سبحان الله والحمد لله * ايدى راوى ابوذردركه حضرت بكا دخى طاشلرى آل ديو امر بيورديلر آلدم لكن بنم يدمده تسبيح ايتمدكلرندن اول سرور كائناته حكمتندن سؤال ايلديكمده يا اباذر سن خلفاء راشدين ايله مساوى اولمقمى استرسن بيورديلر كذا فى روضة الاحباب * وشفيت ذا العاهات من امراضهم * * وملأت كل الارض من جدواكا * ورددت عين قتادة بعد العمى * وابن الحصين شفيته بشفاكا * اى اكمل الرسل امراض وعلتلرندن آفات وابتلا صاحبلرينى شفاياب ايلدك عطيه واحسان ظاهرى وباطنى ايله هر يرى طولدردك عمى كلدكدنصكره قتاده نك چشمنى رد ايلدك وابن حصين حياتندن مأيوس اولدقدنصكره شفاك ايله شفا ايلبوب احيا ايلدك (مشار اليه قتادة ابن نعمان انصارينك سقوط عينى غزوهٔ احدده وبر روايتده بدرده وقوع بولدى نبى اكرم صلى الله عليه وسلم آلوب وبرينه قويوب (اللهم اكسه جمالا) بيورديلر همان صحت بولوب اثرى بلورسز اولدى قتاده هجرتك يكرمى اوچنده مدينهٔ منوره ده وفات ايلدى اولادقتاده دن برى عمر بن عبد العزيز حضورينه واردقده سن كيمسن ديو صوريجق * انا ابن الذى سالت على الخد عينه * فردت بكف المصطفى احسن الرد * فعادت كما كانت لاول امرها * فياحسن ماعين ويا حسن ما رد * ديو جواب

و یردکده استحسان واکرام ایتمشدر * وکذا حبیب وابن عفری عندما * جرحا شفتیهما بلمس
یداکا * و علی من رمد به داویته * فی خیبر و شفی بطیب لماکا * قتاده و ابن حصینه شفا
و یردیکك کبی حبیب وابن عفری غزاده مجروح اولدقلری وقتده مبارك دستکك لمسیله مس ایله
شفا و یردك وحضرت علی غزوهٔ خیبرده شدتلو کوز اغریسنه مبتلا اولدقده مبارك آب دهان
کوثر مثالکی سوردیککده فی الحال شفا بولدی * وسألت ربك فی ابن جابر بعدما * ان مات
احیاه وقد ارضاکا * ومسست شاة لام معبد بعدما * نشفت فدرت من شفارقیاکا * ابن جابر
وفات ایلدکدنصکره ربکدن احیاسنی سؤال و دعا ایلدیککده الله تعالی دعاکی قبول و احیا
ایلیوب سنی ارضا ایلدی وام معبدك سودی چکلمش لاغر قیونتی مس ایتدك فی الحال دعای اعجاز
احتواکدن شفا بولوب تو یلری بتدی وسود و یردی (اشبو قویون معجزه سی حضرت صلی الله
تعالی علیه وسلم مکهٔ مکرمه دن مدینه منوره یه هجرت بیوردقلرنده اثنای راهده واقع اولدی
یعنی اول سرور کائنات علیه الصلوة و السلام قدید نام منزله واصل اولدقلرنده بادیه
نشیناندن ام معبد عاتکه بنت خالد خزاعیه نك خیمه سنه مسافرا نزول بیوردیلر عاتکه عاقله ومسنه
بر خاتون ایدی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم برمقدار خرما ولحم وارمیدر دیو بیوردقلرنده
خاتون بوسنه میانده قحط واقع اولمغله برنسنه یوقدر اولیدی سزی قونوقلردم دیو اعتذار ایدر
بوخلالده حضرت رسول علیه الصلاة والسلام کنار خیمه ده بر قیون کوروب بو قیون ندر
بیوردیلر ام معبد بر قیوندر که غایت ضعفندن اولدیغی یره دوشوب قالمشدر دیدکده آیا سودی
وارمیدر بیوردیلر ام معبد هیچ اول لاغردن سود مأمولمیدر دیو استبعاد ایتدی حضرت رسول
علیه الصلاة والسلام ای خاتون اذن و یرر میسن لطف حق ایله سود و یردیریم بیوردقلرنده
ام معبد پدر ومادرم سکا فدا اولسون اکر قدرتك وار ایسه عنایت ایله دیدی حضرت رسول اکرم
صلی الله تعالی علیه وسلم اول قیونی حضور شریفلرینه چاغروب با بسملهٔ شریفه (اللهم
بارك لها فی شاتها) دعاسیله ممه سنه مبارك دستلرینی سوردکلرنده قیون فی الحال ایقلرینی
آچدی وممه سی سود ایله طولدی حضرت علیه الصلاة والسلام ام معبددن قاب طلب ودست
مبارکلریله صاغدی ابتدا اهل خیمه یه ویردیلر انلر ایچدکدنصکره معیت همایونلرنده اولان
اصحاب کرامه ایچردیلر اول قیون اول قدر سود ویردیکه حاضرلر مکرر ایچدیلر وخیمه ده
اولان قابلر طولدی بعده سعادتله روان اولدیلر (منقولدرکه ام معبدك زوجی ابومعبد
اکثم بن ابی الجونی کلوب قابلری سود ایله طولو کوردکده تعجب ایدوب بزم سود و یرر قیونلریمز
دور یرده اولان مرعاده اولوب بو خیمه ده سود و یرر قیون یوغیکن بو نه حالدر دیجك ام معبد
والله که سخنی خوش وروبی دلکش وزبانی فصیح وبیانی ملیح بر ذات مبارك خیمه مزه اوغرادی
دیوب قضیه یی واوصاف وشمائل حضرتی صلی الله تعالی علیه وسلم تمامیله بابیان بدیع تقریر
ایلدی ابومعبد زوجه سندن بو معجزه یی ایشتدکده والله که اومرد مبارك قریشك ارادقلری
ذاتدر و بر ذات محترمك صحبتنی ایشتدك ایدی اکر بن انلره یتشسم صحبتنی التماس ایدردم دیدی
(کتاب مختصر زهر الباسمده یازلدیغی اوزره مومی الیهما ام معبد ایله زوجی بعد ذا هجرت
ایدوب شرفیاب اسلام اولمشلردر (مرویدرکه حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم
افندیمزك ممه لرینی دست معجزهٔ پیوستلری ایله مس ایلدکلری کوسفند مذکور اون یدی سنه
دخی شیر و یره رك یشامشدر * ودعوت عام المحل ربك معلنا * فانهل قطر السحب عند دعاکا *
ودعوت کل الخلق فانقادوا الی * دعواك طوعا سامعین نداکا * قحط سنه سی ربکه ملاء ناسده
دعا ایلدیککده دعاك عندنده بولوتلرك فی الحال قطره لری یعنی یاغمور یاغمغه باشلدی وجمله

(خلائقی)

خلائقی دعوت ایلدیککده نداودعاکی اختیارلریله سامعین اوله رق دعوته اجابت وانقیاد ایلدیلر
* اخفضت دین الکفر بعد علوه * ورفعت دینك فاستقام هناکا * اعداك عادوا فی القلیب
بجهلهم * صرعی وقد حرموا الرضی بجفاکا * دین کفر علو یعنی شیوع بولمشیکن خفض وتنزیل
ایتدك ودین اسلامی رفع ایلدك الآن مستقیم اوله رق قائم اولدی سنك اعدالرك جهل وحماقتلری
سببیله قیوباشنه سرسام اوله رق کلدیلر یعنی بدره سنکله قتاله کلدیلر ورضاء حقدن سکا
جفالری سببیله محروم اولدیلر * فی یوم بدر قدأتتك ملائك * من عند ربك قاتلت اعداکا *
والفتح جاءك یوم فتحك مکة * والنصر فی الاحزاب قد وافاکا * سنك ربك قبلندن اول یوم بدرده
امداد واعانه ایچون ملائکه کلوب اعدا ایله مقاتله ایلدیلر مکهٔ مکرمه یی فتح ایلدیککك کونده سورهٔ
فتح نازل اولدی وغزوهٔ احزابده نصرت سکا موافی یعنی نازل اولدی (بدر اول محلده کی قیونك اسمیدر
* هود و یونس من بهاك تجملا * وجمال یوسف من ضیاء سناکا * قد فقت یا طه جمیع الانبیاء *
نورا فسبحان الذی سواکا * هود و یونس علیهما السلام سنك حسنکدن تجمل وتزین ایلدیلر
و یوسف علیه السلام جمالنك منشئی سنك برقکك ضیاسیدر ای طه اسمیله دخی مسمی اولان
ذات نبی همتا نورمبین اولدیغك حالده جمیع انبیا علیهم السلامی تفوق ایلدك سنی حکمت بالغهٔ
صمدانیه سی اوزره خلق ایدن باری تعالی وتقدسی تسبیح ایدرم * والله یا یس مثلك لم یکن
* فی العالمین وحق من نباکا * عن وصفك الشعراء یا مدثر * عجزوا وکلوا عن صفات علاکا *
* ای یس اسمیله دخی مسمی اولان ذات برکزیده صفات خدایه قسم ایدرمکه عالمین ایچنده
سنك مثلك موجود دکلدر سنی نبی قیلان یعنی نبی بعث ایدن باری ذات اجل واعلا حقیچون ای
مدثر اسمیله دخی مسمی اولان حبیب خدا سنك وصف ومدحکدن وعلو ذاتکی بیاندن کافهٔ شعراء
و بلغا عاجز اولدیلر زبانلری کلیل اولدی * انجیل عیسی قد اتی بك مخبرا * وانا الکتاب اتی یمدح
حلاکا * حضرت عیسی علیه السلامه نازل اولان انجیل سنی خبر و یجی اولدیغی حالده کلدی
و بزم ایچون اولان کتاب یعنی قرآن کریم سنك حلیهٔ شریفه لریکی مدح ایله مشتمل اوله رق
کلدی (مطلب لطیف للفقیر) معلوم اوله که شامل اخلاق محمدیه اولان قرآن کریم اعظم
معجزات ختم الانبیادر زیرا که جناب حکیم مطلق عزشانه هر نبینك معجزه سنی مقتضای زمانی
اوزره قلمشدر عهد موسی علیه السلامده سحر غالب اولمغله معجزه لری عصانی حیه یه
تقلیب وعهد عیسی علیه السلامده طب غالب اولمغله معجزه لری احیاء موتی وابراء اکمه وابرص
اولدی وعهد سعادت ختم الانبیاء علیه الصلوة والسلام افندیمزده دخی فصاحت و بلاغت
ونظما ونثرا انشاء تراکیب بدیعه غالب واعتنا انجق بلاغته اولدیغندن سوی آسماندن غایت
فصاحت ونهایت بلاغت ولفظ ومعنی جهتلرندن کمال جزالت اوزره حضرت قرآن نازل
اولدیکه اطناب وتطویل مملدن خالی واختصار وایجاز مخلدن عاری واخبار امم سابقه یی وسیر انبیا
ورسلی واخبار مستقبله وامور آتیه یی صدق وصواب وجهیله مشتمل و بر احدك اصلا
وقطعا وجه ترتیب واسلوبده کلامنه مشابه اولمدیغی حالده غرائب حکم وبدایع کلمی متضمن
واختلاف وتناقضدن سالم اولوب قیام قیامته قدر تحریف وتغییردن مصون ومحفوظدر
حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری مدت نزولی اولان یکرمی
وشو قدر سنه ده ذات همایونلرینه کمال عداوت اوزره اولوب معانده لری زیاده اولان کفار
زمانی اقصر سوره سنك مثلنی کتورك دیو قرآن مبین ایله تحدی بیورمشلر ایکن قرآن ایله یعنی
﴿ انما المشرکون نجس فلا یقربوا المسجد الحرام ﴾ نصیله نجس اولدقلرینه
وکفارك نهایت اهتمام ایله اهتمام وکندیسیله مشرف اولدقلری زیارت بیت مکرمدن منع

اولند قلرینه ودینه کلملری ایچون جهادلری وقتللری فرض اولدیغنه وذریتلرینی ونسالرینی
سبی ایله مسلمینه ارککلری قول ودیشلری جاریه اولوب استفراشی جائز اولدیغنه وینه قرآن ایله
کفاردن کرك اهل کتاب اولسون وکرك مجوس علی وجه الذل والصغار اخذ جزیه ایله حکم ایتمش
ایکن کفار مارالبیان بلغا اولوب فصاحتلری مسلم وبینلرنده بلاغتله معزز وکمال حمیت
وغیرتله متصف اولدقلری حالده سیفله قتللرینی ونسا واولادلرینك سبیلرینی ومذلتله اعطاء
جزیه‌یی اختیارلری تحدی مذکوردن یعنی علمانك تحدیدلری اوزره اوچ آیت قصیره اولان اقل
سورهٔ قرآنك بالکز لفظ مجیدینه معارضه‌دن عاجز وقاصر اولدقلرینه برهان بین وحجت ظاهره
وآشکاردر (وکتب تواریخده مشهور اولدیغی اوزره عهد سعادتده اولان کفارك میاننده غایت
بلاغتله مشهور ومتبخ ومفتخر عبدالله بن المقفعی اشتها ایلدیکی شیلری اعداد وتهیئهٔ معاش
اوفر وایراد ایله ﴿ وقیل یا ارض ابلعی ماءك ویا سماء اقلعی وغیض الماء وقضی الامر واستوت
علی الجودی الایه ﴾ مکرمه‌سنه معارضه اوزره حمل واطماع ورجا ایتمشلر واودخی عزم واهتمام
ووسعنی صرف ایتمشیکن عجزینه معترف اولمشدر ودخی اتیان نظیره زعمنه دوشنلر مسیلمة الکذاب
کبی بین الکفار دخی یاپدقلری خرافاتله رذیل وبدنام ومسخرهٔ انام اولدیلر والحاصل بعن الله عز
وجل ابتدای نزولندن الی الآن که بیك ایکیوز سنه‌دن افزوندر جمیع ناس عندنده مسلم اولسون
کرك کافر وعرب وعجم وترك وهند وروم دیارلرنده براحد معارضه ایده‌مدیکی واقصر سوره‌سنك
مثلنی کتوره‌مدکلری مسلمدر اشته لفظ مجیدی بو وجهله اولوب اما معنای منیفی که کافهٔ علماء
امصار تفسیروتأویل قرآنه توسل ایچون علم لغت وصرف ونحو واصول کلام واصول فقه ومنطق
وسائر فنون ادبیه‌یه وعلم تاریخ وانساب رجاله وعلم درایت وروایته واحادیثه عمرلرینی صرف
ایتمشلر وهربری جامع الکمال اولوب نهایت فطرت وفطنتلری درکار ونظر دقیق وتدبر عمیقده
صرف نقدینهٔ عمر ایتدکلری آشکار ایکن حقایقنك فهمندن ودقایقنه وصولدن عجزلرینه
معترف ﴿ ومایعلم تأویله الا الله ﴾ نصنده مقر اولدیلر ذکر اولنان خصوصلر ﴿ لا یأتیه الباطل من
بین یدیه ولا من خلفه تنزیل من حکیم حمید ﴾ وصف جلیلنجه قرآن کریمك حق اولدیغنه ادل
دلائلدر وقرآن مبین افضل معجزات نبی علیه الصلاة والسلامدر زیرا تکلیف باقی اولدقجه
یعنی قیامته دك قرآن دخی بنفسه باقیدر که پیغمبریمز علیه الصلاة والسلامك حقیقت نبوتنه
علم ویقینی موجب اولان قرآنك بقاسیدر اگر نبوتی حق اولمسه ایدی حکمت الهیه برکیمسه‌نك
معارضه‌سنه قدرتیاب اولمسنی وزمان حیات نبویه‌ده ووقت دعوتنده واعجازینی ادعاده ابطالنی اقتضا
ایدردی زیرا حاشا باطل واهمال حقدن جناب حکیم مفضال منزهدر
(وحضرت قرآنك وجه اعجازی برامرسلیقیدر که عرب وعجمدن هر احد صوت حسنی ادراك
ایتدکلری کبی ادراك ایدرلر یالکز اعجازی نکات غریبه وفنون بلاغتی مشتمل اولدیغیچون دکلدر که
بونلرك ادراکی علم معانی وبیانه محتاجدر اگر اعجازی بونلردن عبارت اولسه قرآنك وجه اعجازینی
بیلمك علمای معانی وبیانه مخصوص اولوردی والحال که هر مکلفه فرض اولان تصدیق نبی علیه
الصلاة والسلام ونبوتی عرفان اعجاز قرآنی معرفته موقوفدر وفرض اولان شیئك موقوف
علیهی دخی فرض اولمغله بو صورتده اعجاز قرآنی معرفت محل تکلیف اولان سن بلوغه واصل
اولنلرك هر فردی اوزرلرینه فی الحال فرض اولور مع ذلك سن مذکوره واصل اولنلرك هر فردی
علم معانی وبیانی بیلمدکلری بدیدارد (وقرآن عظیم الشانك اعجازی بعضیلرینك ذاهب
اولدقلری اوزره صرفه یعنی حق تعالانك کافهٔ عبادندن معارضهٔ قرآنه قدرتلرینی صرف وسلبی
دکلدر زیرا هر احدك قدرتی بو خصوصده مسلوب اولدیغی بیلمك استقرا ایله وتحری‌یه توقف

ایدر وناسك بعضلریله باقیلرندن هر فردك معارضهٔ قرآن واقل سوره‌سنك مثلنی اتیاندن قدرتی
مسلوب اولدیغی بیلمدکجه استقرا یقینی موجب اولماز واستقراء مذکور ایسه برکیمسه‌نك مقدوری
اولمدیغی ظاهردر ممکن اولسه بیله زمان مدیده محتاجدر زمان مدیده توقف دخی ایمان واسلامه
ورضایه لازم اولان مبادرت وسرعته منافیدر ایمدی بر وجه محرر ممکن اولمیان ومخل حکمت اولان
بو مقوله امر دخی جناب حکیم محسان عز وجل دن صادر اولماز وحمد الملهم الصواب مطالعهٔ
فقیرانه‌م اوزره اهل علم کلامك اگر قرآن کریمك کفار مثلنی اتیان ایده‌لر ایدی اودخی
بزه واصل اولوردی دیو معتقدیمز اولان قوللرینه وارد اولان جوازه یعنی اتیان ایدوب لکن استماع
اولنماسی جائزدر اعتراضنی اشبو استقرا خصوصنده یازیلان اقوال ایله رد وخصمی الزام ایدرز
لله الحمد والمنه تأمل (ودخی قرآن کریمك قبل باریدن هدایت عباد ایچون منزل اولدیغنه فاتحه‌سندن
خاتمه‌سنه قدر اعتقاد وعمل ودین ودنیا جهتلرندن عباده اصلح اولان اموری ارشاد اولدیغی
وشعرا وخطبادن اولان بلغانك کلاملری جنسندن اولمدیغی دخی دلیلدر زیرا بلغانك اعتنا ایلدکلری
مکالماتی یا حکایهٔ قتال ومقارعهٔ ابطال وآلات جنك ووصف فرس وبعیر وشاة ویاخود غزال
وغزاله ومحبوب محبوبه ثناسی ویا لطائف مزخرفه وسائر فائده‌سز شیلردن عبارتدر (ودخی معلوم
اوله قرآن کریم بالتواتر ثابتدر مثلا مکهٔ مکرمه‌یی کورمینلر اللهم ارزقنا زیارته وجودینی
سراپا تصدیق ایدوب بیلدکلری کبی نبی‌یه نزولنی کورمامشلر ایسه‌ده اقتضای تواتر ایله یقینا
قرآن اولدیغنی بیلورلر واما سائر معجزات که میان خلقده استفاضه بولمشدر قرآنده مذکور
اولمیان معجزات انبیاء متقدمین علیهم السلام کبی تواتر معنوی ایله ثابتدر زیرا هربری بخصوصه
متواتر دکل ایسه‌ده حضرتك صلی الله تعالی علیه وسلم دعوای نبوتلری اوزره اظهار معجزه
بیوردقلری متواتر متیقندر انتهی * ماذا یقول المادحون وما عسی * ان یجمع الکتاب فی معناکا *
کتب منزله سیما قرآن کریم سنك اوصاف حسنه‌کی شامل ومخبر ایکن مادحلر نه سویلر یعنی لایقیله
وصف ایده بیلسونلرمی وذات شریفکك معناسنده یعنی وصف وشانکده کاتبلر جمع وبیان ایتمکه
یا قلشه بیلورلرمی یعنی قادر اوله مزلر * والله لو ان البحار مدادهم * والعشب اقلاما جعلن لذاکا *
لم تقدر الثقلان تجمع نزره * ابدا ولا استطاعوا له ادراکا * یعنی یمین ایدرمکه جمله دریالر مادحلرك
مرکبی اولمسی ثابت اولسه جمله نباتات اول مرکبك قلملری قیلندیغی حالده انس وجن اوصاف
حسنهٔ نبویه‌کك قلیلنی بیله جمع وبیانه ابدا قادر اوله مزلر ومرتبهٔ بیانه یتشمکه قدرتلری اولماز (عمر
ابن الفارض قدس سره اشبو معنایی ابن الخطیبدن مقدم * وعلی تفنن واصفیه بحسنه *
یفنی الزمان وفیه مالم یوصف * بیت رنکینی ایله رعنا ادا ایلمشدر * لی فیك قلب مغرم یاسیدی *
* وحشاشة محشوة بهواکا * فاذا سکت ففیك صمتی کله * واذا نطقت فادح علیاکا * ای سیدم
بنم ایچون اسیر حبك اولمش ونار عشقکله طولمش قلب واردر اگر صمت وسکوت ایدرسم کافهٔ
سکوتم سنك فکرکده‌در واگر نطق ایدرسم همه نطقم سنك منزلهٔ عالیه‌کی مدح ایدیجیدر * واذا
سمعت فعنك قولا طیبا * واذا نظرت فلا اری الاکا * استماع ایدرسم انجق سندن قول طیب
ایشیدیرم یعنی حدیث وصف جمیلکی دکلرم ونظر ایدرسم انجق سنی کورورم دیمکدرکه
مقصودی حواس خمس ظاهره وباطنه‌سی مستغرق ذات رسول یعنی فنا فی الرسول اولدیغنی
بیاندر اللهم ارزقنا ذلك الاستغراق آمین * یا مالکی کن شافعی من فاقتی * انی فقیر فی الوری
لغناکا * ای بنم مالکم وافندم فقر وفاقه‌مدن بکا شافع اول تحقیق بن مخلوقات ایچنده سنك
غناکه محتاجم * یا اکرم الثقلین یا کنز الوری * جدلی بجودك وارضنی برضاکا * انا طامع فی الجود
منك لم یکن * لابن الخطیب من الانام سواکا * ای انس ایله جنك یعنی کافهٔ مخلوقاتك اکرم

واشرفى واى كنز مخلوقات جود وسخاك ايله بكا جود واحسان ايله ورضاك ايله بنى دخى ارضا ايله
بن سندن جود واحسانى اوموجى يم مخلوقات ايچنده ابن خطيبك سندن غيرى بر ملجأ و پناهى
يوقدر * مما يناسبه لاسعد الفقير * حبيب الله اكرمدر ولى نعمت عالم * بو حكمه نص النعمت
دكلى شاهد صادق * بلطف الله در كنجينهٔ جودى آچلمشكن * دكر ابوابى دور ايتمك اولورمى
امته لايق * فعساك تشفع فيه عند حسابه * فلقد غدا متمسكا بعراكا * ولانت اكرم شافع ومشفع *
* ومن التجا بحماك نال وفاكا * حسابى وقتنده اكايعنى ابن الخطيبه شفاعت ايتمكى خاكپايكدن
رجا ايدر وتحقيق ابن الخطيب صباح قيامتده سنك جنابكه تمسك ايديجى اولديغى حالده
وارد البته سن شافع ومشفعلرك اكرميسن حمايتكه التجا ايدنلر وفاو كرمكه نائل اولورلر * فاجعل
قراى شفاعة لى فى غد * فعسى اكن فى الحشر تحت لواكا * صلى عليك الله يا علم الهدى * ماحن
مشتاق الى مثواكا * وعلى صحابتك الكرام جميعهم * والتابعين وكل من والاكا * اى اشرف الرسل
بنم ضيافتمى يوم قيامتده بكا شفاعت قيل يوم حشرده لواء حمديكك آلتنده اولمامى رجا ايدرم اى
علم هدايت الله تعالى مثوى ومكانكه مشتاق اولنلر حنين ايتدكجه سنك اوزريكه صلات وسلام
ايلسون ودخى كافهٔ صحابهٔ كرامك اوزرينه وتابعينك وسكا محبت واتباع ايدنلرك اوزرينه
صلاة ايلسون (غريبه) اسعد فقير ديركه اشبو قصيده فى الحقيقه ورد اولمغه شايان برنظم
لطيف اولوب بروجه محرر ناظمى صاحب المستطرف اولديغى صريح ايكن ومندرج اولديغى
بعض تعبيرات متأخرين وعلى الخصوص * يامالكى كن شافعى من فاقتى * مصراعى امام
اعظم كوفى جوزى برضوان وكوفى حضرتلرينه اسناددن آبى ايكن * انا طامع بالجود منك
ولم يكن * لابن الخطيب من الانام سواكا * بيت تخلصنده اولان لابن الخطيب برينه ناسك يازمش
اولدقلرى لابى حنيفة كنيه سنك وزنى بوزديغنه باقيوب اسلاف ومعاصرينندن بعض ذوات وسيما
ترجمهٔ معلومه صاحبنك مستطرفده منظومهٔ مذكوره يى كورمش وترجمه سنه تصدى ايلمشكن
امامنز مشار اليه ابو حنيفه نعمان بن ثابت حضرتلرينه اسناد وعزو ايله شرح ايلدكلرى استغراب
اولنه جق برغفلتدر يعنى ماعدالرينك غفلتى عجب وصاحب الترجمه نك كى نه عجب وبعبارة
اخرى امثله جه مترجمك فعل تعجب ثانى وماعدالرينك كى فعل تعجب اولدر والسلام
انتهى (صاحب المستطرف اشبو قصيده يى تحرير عقبنده * وماذا عسى ان يقول المادحون فى
وصف من مدح الله تعالى واثنى عليه وقد قال صلى الله تعالى عليه وسلم (انا سيد ولد آدم
ولا فخر) والله لو ان البحار مداد والاشجار اقلام وجميع الخلايق كتاب ما استطاعوا ان يجمعوا
الذى من بعض صفاته ولكلوا عن الاتيان ببعض وصف معجزاته صلى الله تعالى عليه وسلم)
مخلوق اولان جمله مادحلر شول ذات محاسن آيات يعنى سيد الكائنات بركزيده صفات عليه الصلوات
والتسليمات افنديمزك وصفنده قنغى تعبير لايقه يافلشه بيلورلر ونه كونه عبارهٔ مستطابه بولورلر كه
او باعث ايجاد عوالمى حق سبحانه وتعالى مدح وثنا بيوره والحال كه او ذات اعجاز سمات صلى الله
تعالى عليه وسلم وصفنده (انا سيد ولد آدم ولا فخر) بيوره امدى قسم بالله كه اكر دنيا بحرلرى
مركب ومداد وشجرلرى اقلام وكافهٔ مخلوقات كتاب اوالسهلر بعض صفات جليله لرى
دربنى جمعه قادر اوله مزلر و بعض معجزات عظيمه لرى وصف وبيانده عاجز وكليل اولورلر دبو حق
ستايش نبويه صلى الله تعالى عليه وسلمده نثرا دخى اعتراف عجز ايتمشدر (وقلت ايضا)
حديث شريف مسطور جامع صغيرده (انا سيد ولد آدم يوم القيمة ولا فخر وبيدى لواء الحمد ولا فخر
وما من نبى يومئذ آدم فمن سواه الا تحت لوائى وانا اول من تنشق عنه الارض ولا فخر وانا اول شافع
واول مشفع ولا فخر) عباره سنده مضبوطدر كه اهل حديث بيانجه حضرت فخر عالم صلى الله

تعالى عليه وسلم افنديمز بو حديث شريفى ﴿ واما بنعمة ربك فحدث ﴾ امر الهيسنه امتثالا
وعلى قول امت مرحومه سى عظم شاننه ونبوتنه اعتقاد واتباع ايلمك مصلحت صحيحه سى ايچون
تبليغه مأمورا بيورمشلردر بو قسه فخر مجرد ايچون دكلدر حتى وهم فخر مجردى دفعا هر فقرهٔ
شريفه نك آخرنده ولا فخر تعبيرى اتيان بيورلمشدر (ما من نبى الخ) قول شريفنك فائده سى چونكه
اول حديث اولاد آدمى تخصيص ايتمكله آدم عليه السلام مستثنى اولمشيدى قول مذكور سيد اباوابنا
اولدقلرينى افاده اوله جقدر (ودخى يوم قيامت مجموع ناسك مجمعى اولديغندن هر احد عندنده
سلطان الانبيا والمرسلين عليه الصلاة والسلام افنديمزك سيد مخلوقات اولديغى عيانا ظاهر
اوله جغى نكته سى ايچون تخصيص اولنمشدر والا پادشاه هر دوسرا صلى الله تعالى عليه وسلم
جميع زمان وكافهٔ مكانده سيد الكائناتدر (وذات اشرفلرينك اول امرده روضهٔ معطره لرندن
ظهورى زياده اكرم وتعجيل جزيل انعام ايچوندر (واول شافع اولملرى يا يوم قيامت ويا خود
جنتده ويا ايكيسنده رفع درجات ايچوندر (ومشفع نزد حق تعالاده جميع اقسام شفاعتده مقبول
الشهاده ديمكدر (محكيدر كه امويه دن هشام بن عبد الملكى بر رجل مواجها مدح ايتدكده
هشام اى كيمسه بر كيمسه نك يوزينه قارشو مدح منهى دكلميدر ديو تعريض ايديجك بن سنى مدح
ايتمدم لكن الله تعالانك سنك اوزركده اولان نعمتلرينى سكا ذكر ايلدم تا كه حق سبحانه وتعالايه
شكرى تجديد وتكرار ايده سن ديو جواب ويردى هشام اشبو جواب اقناع نصابك اولكى مدح
وثناكدن كوزلدر ديوب وافر عطيه ايله بكام ايلدى (بلغادن برى عبد الله بن يحيى بن خاقانه ثناده
اشبو كلمات بليغه يى يازمشدر * رأيت نفسى فيما اتعاطى من مدحك كالمخبر عن ضوء النهار الباهر
والقمر الزاهر وايقنت انى حيث انتهى من القول منسوب الى العجز مقصر عن الغاية فانصرفت
عن الثناء عليك الى الدعاء لك ووكلت الاخبار عنك الى علم الناس بك * يعنى سكا دوام اوزره
ايلديكم مدح وثناده كنديمى نهار باهر وقمر زاهرك ضيالرندن خبرويريجى بيلورومدحكده هرنه قدر
اهتمام ايدوب حد لايقنه واصل اولسم دخى بنه يقينم واردركه غايت ثناكه وصولدن مقصر وعجزه
منسوب اولمله بيان ثناكى ناسك بيلدكلرينه حواله ايله يعنى ميان خلقده بديهى اولديغندن
اندن انصراف ايله طرف دعاكه عنان توجهمى عطف ايلدم ديمكدر (برذاته اعرابىء بليغك
برى ثنا ومدحده * مايذم بلدانت ثاويه * ولايشتكى زمان انت فيه * يعنى سنك مأوى ايلديكك
بر بلد وشهر ذم وقدح اولنماز وسنك بولنديغك زمان اشتكا اولنماز ديمكدر (محكيدر كه حجاج
زياد بن عمرو العتكيدن حظ ايتميوب دائما استثقالا نه معامله ايدر ايدى وقتا كه بركون زياد بن
عمرو حضور عبد الملكه واروب اى امير المؤمنين حجاج سنك يوزى دونمز قلجك وكسر اولنماز
سهمك وسنك خدمتكده لوم لائمه باقمز خدمتكاركدر مفادنده اولان * ان الحجاج سيفك الذى
لاينبو وسهمك الذى لايطيش وخادمك الذى لا يأخذه فيك لومة لائم * كلاميله ثنا ايتمكله
من بعد حجاجه زياددن اخف واحب كيمسه اولمدى يعنى محبت ايتدى فافهم (بر كيمسه بر رجله
انت بستان الدنيا * يعنى سن دنيانك باغ وبستانيسك ديو مدح ايلدكده اودخى مقابلهده * وانت
النهر الذى شرب منه ذلك البستان يعنى سن دخى بر نهرسنكه اول بوستان اندن ايچر يعنى طراوت
بولور ديو ثنا ايلدى (بر كيمسه دخى لغتدن كتاب الياقوته صاحبى ابى عمر الزاهده * انت والله عين
الدنيا * يعنى قسم ايدرمكه سن دنيانك كورر كوزيسك ديدكده اودخى * وانت نور ذلك العين * يعنى
سن دخى اول كوزك نوريسن ديو ثنا ايلدى (بر قبيله يى ثناده قاسم بن امية بن ابى الصلت ثقفى
اشبو قطعه يى نظم ايتمشدر * قوم اذا نزل الغريب بدراهم * تركوه رب صواهل وقيان *
* واذا دعوتهم ليوم كريهة * سدوا شعاع الشمس بالخرصان * يعنى بر قومدر اوكرما كيم

خانه لرینه غریب الدیار اولنلر مسافر اولسه لر اوغریجی صاحب خیل وغلام اولدقلری حالده
ترك ایدرلر یعنی انلره آت وكوله بخش ایدرلر واول قوم صاحب سماحت وشجاعتی شدت یعنی
كوتو كونده دعوت قیلدیغك یعنی دخیل دوشوب انلره التجا ایلدیككده سكا شول كونه اعانه
ایدرلر كه خرصان یعنی خرما جریدی یاخود اوجی سورلمش صو طواومنك آغزنده اولان باغه
صوقشدردقلری اغاج والحاصل خرده وحقیر آنت حر بله تكلفسزجه كونشك ضیاسنی بیله سد
ایدوب سندن دور ایدرلرسنی خصمكدن قورتارمق وقورتمق نزده قالدی دیمكدر (مرویدر كه فرزدق
شاعر آل عباسدن منصور خلیفه‌نك وزیری عمرو ابن هبیره‌یی زمان اقبالنده دائما هجو ومذمت ایدر
ایدی وقتا كه منكوب اولوب كندی وابناسی زیر زمینده كائن و بثرآسا با لاسنده برثقبه دن عبارت
مظلم زندانه وضع اولندقده اشبو قطعه‌یی نظم ایلیوب عمروه كوندرمشدر * ولما رأیت الارض قد سد
ظهرها * ولم یبق الا بطنها الك مخرجا * دعوت الذی ناداه یونس بعدما * ثوی فی ثلث مظلمات
ففرجا * مألی ارضی ظهری سكا سد اولنمش وسكا بطن ارضدن غیری مخرج باقی اولمادیغنی
كوردیكمده یعنی زندانه وضع اولندیغكده سلامتك ایچون شول ذات اجل واعلایه دعا ایلدمكه اول
ذات كاشف الكروبه یونس علیه السلام اوچ مظلم ایچره نداونیاز ایلدكده فرج بولمشدر دیمكدر
(قلت) غالبا اوچ مظلمدن مراد بطن حوت ولیلهٔ نیاز و درون دریا اولمق كركدر (وقتا كه
ابن هبیره قطعهٔ فرزدقی اوقودقدنصكره محظوظ اولوب فرزدق كبی بر رجل اشرف كورمدمكه
بنی امیر ایكن هجو واسیر اولدیغم حالده مدح ایلدی دیمشدر واشبو ابن هبیره علمادن بر وزیر
ایدی لكن امام اعظم رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك ابتلای معلومنك باعثی اولمشدر
(كعب بن مالك الانصاری حضرتلری آل هاشمی ثناده * یاهاشما ان الاله حباكم * ما لیس
یبلغه اللسان المفصل * قوم لاصلهم السیادة كلها * قدما وفرعهم النبی المرسل * قطعه سن
بك كوزل انشاد ایتدی مألی ای هاشم وآل هاشم تحقیق جناب حق سزه شول لطف وحالی اعطا
ایلدیكه اول حالی لسان بیاندن عاجزدر زیرا بنو هاشم برقومدر كه كافهٔ سیادت واواوق قدیما اول
قومك اصلنه ثابت واول قومك فرع عالی مقامی حضرت نبی مرسلدر دیمكدر علیه وعلی آله واصحابه
الصلاة والسلام (حسین بن دعبل الخزاعی بعض خلفایی مدحده اشبو قطعه‌یی نظم ایتمشدر
* ملك الامور بجوده و حسامه * شرفا یقود عدوه بزمامه * فاطاع امر الجود فی امواله *
* واطاع امر الله فی احكامه * مألی ذات ممدوح جود و سیف ایله وشرف ایله كافهٔ
اموره مالك یعنی خلیفه اولدی او یله برخلیفه در كه دوشمنلرینی زمامیله یدر یعنی جمله اعداسی
مطیعی ومغلوبی اولدی نیجه اعدا كبی وجهان تسخیر اولمسونكه اموال وخزائننده جود وسخانك
امرینه اطاعت ایتدی یعنی صفت جود آمر و ذات خلیفه مأمور یدر یعنی سخا امور طبیعهٔ
ضروریه سی كبی اولوب برآن بخل ایده مز واحكامنده امر الهی یه اطاعت ایتمشدر یعنی خلاف
شرع برشی ایله امر ایتمز دیمك كیدر (بلغادن بری كرمادن برینی ثناده اشبو فقرات بلیغه‌یی
زیور قرطاس تحریر ایتمشدر * هو افصح اهل زمانه اذا حدث * موصوفم شول كونه دركه
تكلم ایلدیكی زمانده زمانی خلقنك افصحیدر * واحسنهم استماعا اذا حدث * یعنی كندو یه
بركلام سویلندیكی وقتده اقتضای درایت اوزره انك كلامنی استماعده عصرینك احسنیدر
(قلت) بو حال اطرافه التفات ایتمكسزین بتورنجیه قدر تمامیله دكلمكدن عبارتدر فی الحقیقه
اشبو روش عقل ودرایتدن كلور هر كیمكه بری كندو یه صحبت سویلركن اطرافه بقروسوزدو كمدن
جوابه باشلرسه انك خفت عقلنه وعدم مروتنه دلالت ایدیكی مالا كلامدر والسلام * وامسكهم
عن الملاحاة اذا خولف * یعنی مزاجند مخالفت اولندقده انفعال ایتیوب شتم وجدلدن نفسنی

زیاده امساك ایدیجیدر كه بو ایو خو یله دخی میان خلقدن تفرد ایتمشدر * یعطی صدیقه النافلة
ولا یسأله الفریضة * یعنی دوستنه زكاة وصدقهٔ فطره كبی اموالی ویره‌یوب دائما هدیه مقوله سی
اموال بخش ایدر ودوستندن وقت ضرورتنده فریضه یعنی زكاة كبی مال استمز * له نفس عن
الفحشاء محصورة وعلی المعالی مقصورة * یعنی انك ایچون برنفس پاك واردر كه فحشیاتدن
محصوره ومصونه‌در وامور عالیه اوزره مقصوره ومكبه‌در * كالذهب الابریز الذی یعز كل اوان
والشمس المنیرة التی لا تخفی بكل مكان * یعنی ممدوحم برذاتدر كه خالص التون كبی هر وقتده
عزیز اولور وشمس منیره كبی هر مكانده خفی اولماز * هو النجم المضیء للحیران و البارد العذب
للعطشان * یعنی قومشولرینه نجم مضی و صوسزلره طاتلی وصغوق صودر یعنی ذاتندن
دائما انتفاع اولنور برخیردر دیمكدر (مرویدر كه ابو العتاهیه عمرو بن العلایی برقصیده ایله
مدح ایلدكده عمرو یتمش بیك درهم عطیه ایدوب ویتمش قات خلعت سنیه الباس ایلدی شو یله كه
خلعتلرك آغرلغندن حركت ایده مدی بو احسانه شعرای عصری حسد ایدوب طعنه باشلدقلرینی
عمرو ایشتدكده الزام واسكات ایچون جمله سنی حضورینه دعوت برله ای معشر بلغا بر بریكزه
اولان حسده تعجب ایدرمكه ایچكزدن بریكزینی مدح ایچون قصیده نظم ایلدكده هنوز بنم
نامنی ذكردن مقدم دأب ادبا اوزره حسن تشبیبده یعنی تغزلده ابیات اللی یه وار دقده
رونق شعری كیدر یعنی معانیٔ دقیقه‌یی دوكه‌درو بنی ثناده مضمون بوله مز اما ابو العتاهیه ابیات
قلیلهٔ بلیغه ایله تشبیب ایدوب بنی ثناده بو یله نظم ایدر دیوب شاعر مومی الیهك اشبو قطعه سنی
ذكر ایله شعرایی الزام ایلدی * انی امنت من الزمان و صرفه * لما علقت من الامیر حبالا *
* لو یستطیع الناس من اجلا له * جعلوا له حر الوجوه نعالا * ان المطایا تشتكیك لانها *
* قطعت الیك سباسبا ورمالا * فاذا وردن بنا وردن خفائفا * واذا صدرن بنا صدرن ثقالا * مأل
ابیات تحقیق بن امیرك یعنی عمرو بن علائك دركاهنه انتساب رشته‌لرینی اصدیغمده زماندن واكدارندن
امین وسالم اولدم اكر جمله ناس قادر اولسه لر ایدی امیره اجلالا وتعظیما یوزلرینك عذارندن
نعال یعنی اباق قابنی یاپوب امیرك اباغنه كیدررلر ایدی ای امیر مطایا ومراكب سكا حاللرندن
شكایت ایدرلر زیرا سنك ایچون چوللری واوزاق یرلری وقوملری قطع ایتمشلردر یعنی كرمكك
شهرتی آفاقكیر اولمغله اوزاق یرلردن خلق نیل احسانك ایچون حیوانلره بنوب كلورلر خلق سكا
وسنك منسبلر یكه كلدكلرنده خفیف یعنی تهی دست وهمیان كلورلر وعودت ایتدكلرنده آغر
كیدرلر یعنی عطایا و احسانكی یوكلنورلر دیمكدر (قلت) باری تعالی وتقدس بو مقوله سخناز
وسخنشناس اسلافه رحمت ایلسون آمین (مشاهیر شعرای دولت آل عباسدن ابو نواس
هرون رشید طرفندن مصر والیسی بولنان خصیبه زیارت قصدیله واردی و بالاستیذان
حضورینه داخل اولدیغی وقتده مجلسنده شعرا بولنمشلر ایدی شعرا شعرلرینی انشاددن فارغ
اولدقلرندنصكره ابو نواس ای امیر برقصیده انشادینه اذن بیورمبسكز كه او قصیده عصای
موسی كبی بونلرك صنعتنی یعنی شعرانك شعرلرینی یوته دیدكده اذن و برمكله برقصیده نظم ایتمشدر كه
اشبو ابیات اندندر * اذا لم تزر ارض الخصیب ركابنا * فای فتی بعد الخصیب تزور *
* فتی یشتری حسن الثناء بماله * و یعلم ان الدائرات تدور * فما فاته جود و لا حل دونه *
ولكن یصیر الجود حیث یصیر * اشبو ابیاتی خصیب استماعنده صفاسندن اهتزاز ایدوب
یعنی ایكی جانبنه اصولله صالنوب وابو نواسه بیك دینار و بر كوزل كوله ایله بر كوزل جاریه احسان
ایلدی (مأل ابیات) امیر خصیبك ارضنی ركابمز زیارت ایلدیكی وقتده خصیبدنصكره
قنغی ذاتی زیارت ایدرلر خصیب برفتای كاملدر كه حسن مدح وثنایی ماله اشترا ایلر یعنی خلقم

بذل ايتمكله خلق ثناسنه مجبور اولور ودوائرك دوران وتحول ايده جكنى دخى بيلور يعنى دنيا باقى اولميوب هنر تحصيل نيكنام اولديغى بيلمكله فرصت الده ايكن همان خير وكرم ايدر جود وسخا مشار اليهى فوت ايلميوب وقرينى دخى ضايع ايتمامشدر يعنى انك قپوسنه ملازمدر اندن ايرلمز خصبب نره ده اولورسه جود دخى انده اولور ديمكدر (قلت) ذكر اولنان خصبب مشاهير وزراى آل عباس ومنشيلرندن عبد الحميدك اوغليدر يوز طقسان برده هرون رشيد عزل ايلدى انتهى (محكيدركه ابادلف بركون قرنداشى معقل ايله معا سير وكذار ايدرلر كن ايكى خاتونه تصادف ايدرلر خاتونك برى رفيقه سنه بوذات ابودلف دكلمى ديو سؤال ايدر اودخى بلى ابودلفدر كه انك حقنده شاعر * انما الدنيا ابودلف * بين باديه ومحتضره * فاذا ولى ابودلف * ولت الدنيا على اثره * قطعه سنى نظم ايتمشدر ديدى ابو دلف بو نظمى ايشتدكده جريان دمعله بكايه باشلدى قرنداشى معقل سبب بكا نوله ديو صوردقده ابو دلف اشبو قطعه يى نظم ايدن بليغك حق جائزه سنى ايفا ايده مديكمه بكا ايدرم ديدى بنه معقل يا اكا يوز بيك درهم جائزه احسان ايلمديكزمى ديدكده ابودلف اى دادر والله يوز بيك دينار بخش ايتمديكمه قلبمده ندامت واردر انكيچون اغلرم ديمشدر رحمه الله تعالى رحمة واسعة (قلت) اشبو مسطرفده يازيلان قدردانلر عباسيه وامويه دولتى وعباسيه ايله معاصر بولنان سائر دول ووزرا وامرا وخاندانلرندن اولنلردر لكن بحمده تعالى بطون تواريخ صحيحه وتذكرهٔ شعراده يازلديغى اوزره دولت عليهٔ مؤيدهٔ عثمانيه ادامها الله تعالى الى آخر الدوران سلاطين عظامى واركان و وزرا وامرا وهر طريق خاندانلرينك اسلاف واخلافنده نيجه قدرآشناى علم وسخن مناقبى واردر كه برينك كميت وكيفيتى دول سائره رجالى مكارمى يانده واحد كالالف اولوب مناقب اسلافى فرسخ فرسخ كچر از جمله راسخ بك مرحوم بلغة الاحبابنده يازمشدر كه جنتمكان سلطان مرادخان رابع طاب ثراه حضرتلرينك عهدى وزراسندن الياس باشا مرحومه نفعى استاد * عجب مجموعهٔ سر الهى در حقيقتده * كه هر نه كونه استعداد ديرسك انده پيدا در * جوانمرد جهاندر شوخ مشرب در ملك خودر * سخندر اهل دلدر نكته داندر نكته پرادر * دلير صف شكندر اردشير شير افكندر * مشير مؤتمندر مستشار كارفرمادر * ابياتنى حاوى اولان قصيده يى عرض ايتدكده جائزهٔ قصيده اولق اوزره نفعىٔ سحر آفرينه بيك فرنكى آلتون يعنى مجار يا يالدز واون طوب فرنكى الوان قماش واون طونلق الوان چوقه و برصرت سمور كورك وديوان رختى ايله بركحيلان آت و بر محبوب چركس غلامى و برقطار قاطر دنصكره براوطه دوشمه سى ودرت عدد جزايراحرامى (و بورسه وى نظامى افنديله مرحوم جورى افندينك قصيده لرى جائزه لرنده دخى هر برينه ايكشر كيسه اقچه و بر قاقم كورك وبشر طونلق اسكرلت چوقه و بشر طونلق فرنكى اطلس وكمر رختلريله بر رماديان عربى وخدام ديرينلرينه يوز غروش بخشش ارسالندن باشقه كارهٔ تحريراتنده كندى قلميله اعتذارلر ايله استطابهٔ خواطر ايلمشدر رحمهم الله تعالى (وسيد وهبى مرحوم شهيد ابراهيم باشايه تقديم ايلديكى قصيده سنك برنده بو عصرده سخندانه كيميا بيلمور دبرلر ايدى مضمونى درج ايتمشدر خلاصه دولت عليهٔ آل عثمان سلاطين كزينى واركانى طوغروسى علم وعلما وشعر وشعرايه و بالجمله كمالات قلميه وسيفيه يه رغبت وترويج جهتلرندن دخى دول سابقه يه سبقت ايلدكلرى ظاهردر على الخصوص پادشاه زمان وولى نعمت عالميان السلطان عبد المجيد خان دام مادام العالم افنديمز حضرتلرينك علم وكمال ايله اتصافلرى جهتندن شول كونه معارف وهر نوع كمالاته رواج و پرمشلردر كه ابتداسى سلطنت سعادت ماهيتلرندن برواسم سامى تاجدارانه لريله هر فنده كتابلر

تأليف اولوب و اولنمقده در زيرا مؤلفلرينه ازهر جهت التفات شاهانه لرى بيدر يغدر همان جناب واهب الامال عزشانه و بهر برهانه وجود باهر الجود ملوكانه لرين جمله اهل اسلامه باغشليوب سعادت طالع همايونلرين يوما فيوما انوار توفيقات عليه لريله الى آخر الدوران درخشان وانورونيجه ونيجه آثار خيريهٔ احسانه مظهر ايلسون آمين * هذه المدحة فاين المنحة * مديحه مقابله سنده جائزه و يرلماديكى وقتده سويلنيلان فقرهٔ بليغه در (منحه ميمك كسريله عطيه نك اسميدر (بيت) اذا ما المدح سار بلا نوال * من الممدوح كان هو الهجا * اشبو بيت دخى موقع مذكورده ذكر اولنور (مآلى ممدوح طرفندن عطيه و جائزه اولماديغى وقتده اول مدح هجو وذم اولور ديمكدر (محكيدركه ابن جيوش ديمكله معروف محمد بن سلطان نام ذات حاكم حلب محمد بن نصرى قصيده سيله مدح ايلدكده بيك آلتون جائزه و يرمشيدى ابن نصر دار آخرته انتقالدنصكره فرزندى نصر مقامنه قيام ايلدكده ابن جيوش نصره كلوب بر قصيده ايله تبريك وايچند * تباعدت عنكم حرمة لا زهادة * وسرت اليكم حين مسنى الضر * فجاد ابو نصر بالف تصرمت * وانى عليم ان يستخلفها نصر * قطعه سنى درج ايتمشيدى ابن جيوش قصيده سنى قرائتدنصكره نصر اكر قطعهٔ مذكوره ده اولان يستخلفها يرينه يستضعفها ديمش اوليدك بابامك عطيه سنى تضعيف ايدردم يعنى ايكى قاتنى و يرردم ديوب كش طبقده بيك آلتون اعطا ايلدى (مآل قطعه بن سنك بابكدن اوزاديغم سكا ثقلت اولمسون ديو حرمت ايچوندر يوقسه زهدمدن دكلدر وضرو كدر بنى مس ايتدكده سير ايلدم و بابكه كلدم ابو نصر يعنى والدك بكا بيك آلتون جود ايتمشيدى لكن قطع ايتدى يعنى كسلدى وتحقيق بن متيقنم كه نصر يعنى سن اكا خلف قيلورسن يعنى مثلنى و يررسن ديمكدر (قلت) نصرك هم بليغ وهم باباسنه كرمده فائق اولديغى اشبو تعبيريله زياده قيلديغى سيم طبقدن مستفاد در (اشبو انشاى بليغ مدح وثناده براستاد قلمندن چقمش فقرات فصيحه در * فلان رفيق الجود ودخيله * وزميل الكرم ونزيله * وغرة الدهر وتحجيله * مواهبه الانواء * وصدره الدهناء * عونه موقوف على اللهيف * وغوثه مبذول للضعيف * ينابيع الجود تنفجر من اناملهِ * وربيع السماح يضحك عن فواضله * ان طلبت كريما فى جوده * مت قبل وجوده * او ماجدا فى اخلاقه مت ولم تلاقه * باسل تعود الاقدام حيث يزل الاقدام * وشجاع يرى الاحجام عارا لا تمحوه الايام * له خلق لو مازج البحر لنفى ملوحته * وصفى كدورته * خلق كنسيم الاسحار على صفحات الانهار * اطيب من زمن الورد فى الايام * وابهج من نور البدر فى الظلام * خلق يجمع الاهواء المتفرقة على محبته * ويؤلف الآراء المتشتت فى مودته * هو ملح الارض اذا فسدت * وعمارة الدنيا اذا خربت * يحل دقايق الاشكال * ويزيل جلائل الاشكال * البيان اصغر صفاته * والبلاغة عنوان خطراته * كانما اوحى التوفيق الى صدره * وحبس الصواب بين طبعه وفكره * فهو يعبث بالكلام * ويقوده بالين زمام * حتى كان الالفاظ يتحاسد فى التسابق الى خواطره * والمعانى تتغاير فى الامتثال لاوامره * يوجز فلا يخل * ويطنب فلا يمل * كلامه يشتد مرة حتى تقول الصخر او املس * ويلين تارة حتى تقول الماء او اسلس * فهو اذا انشى وشى * واذا عبر حبر * واذا اوجز اعجز * تاهت به الايام * وباهت فى يمينه الاقلام * له ادب لو تصور شخصا * لكان بالقلوب مختصا (مآل ثناى مذكور) فلان ذات سخانك رفيق ودخيلى * وكرمك زميل ونزيليدر يعنى رفيق وملتجى ورديف ومسافر آيقداشنه وملجاسنه وصاحب خانه يه نه كونه پيوسته ايسه اولدخى سخا وكرمه مربوطدر يعنى اندن افتراق ايتمز ودهرك غره سى وتحجيليدر يعنى خلقك نادر يدر ياخود عادت فلك ودهر تكدير در لكن بو فلكك عكسنه

قلب مكدري لطفيله تنوير ايدر ودهري اوتاندير ر * عطاياسي ياغمورلر يعني مبذول * وسبندسي
صحرا يعني واسعدر * آه وزار ايدن عجزه يه اعانه سي وقف * وضعيفلره ياردمي مبذولدر *
* سخا ارمقلري پارمقلرينك اوجلرندن آقر * و بهار سماحت انك احسانلرندن كول وآچيلور *
* انك جودندن ديكر كريم آرر ايسك همان اول يعني او يله بر كريم بوله مزسن * اكر انك
اخلاق حسنه سنده بر صاحب مجد آرر ايسك كذلك اول كه مثلني بوله مزسن * اياقلر قايديغي
برلرده اقدامي ثابت اولور بر شجيعدر * واچامي مرتبه ده عارصيان پردليردر * خويلري
شول كونه دركه اكر دكزه قار يشورسه طوزلولغني كيدررر * و بولانقلغي صاف اولور * او يله
خلق كه ارمقلر اوزره لطافت ويرر نسيم سحري كبي كوزلدر * اول خوي ايام ايچره اولان كل
موسمندن زياده طيبدر * و كيجه قرنلغنده اولان بدرك نورندن زياده بهجتليدر * او يله
خلق كه اول خوي خلقك محبتلريني كندي محبتي اوزره جمع ايدر يعني عالمي ذاتنه محب ايلر
* وطاغنق رأيلري كندي مودتنه تأليف ايدر * زمين فساده واردقده طوز يدر * يعني
اصلاح ايدر * دنيا خراب اولدقده عمارتيدر يعني اعمار ايدر * اينجه مشكللري حل ايدر *
* واشكال عظيمه يي ازاله ايدر علم بيان صفاتنك ادناسيدر و بلاغت خواطرينك ابتداسيدر *
يعني بلاغت و بياني ملكه ايتمكله نزدنده اجراسي سهلدر ديمكدر * كأن توفيق باري
صدرينه وحي اولنمش يعني هر ايشنده موفقدر ديمكدر * ورأي صواب فكريله طبعي يننده
حبس قلنمشدر * يعني رأينده دائما مصيبدر ديمكدر * كلام بليغ ايله ايو نجاق كبي او ينار *
* و يومشاق ديزكين ايله او كلامي استديكي يره سورر * يعني بر معنايي انواع تعبير ايله افاده يه قادردر
ديمكدر * شول غايتده بليغدر كه خاطرينه الفاظ سكرتمكده بر برينه تحاسد ايدر * وامرينه
امتثالده معاني بر برينه غيرت ايدر * اولكي فقره يي بو فقره لر موضحه اوله جقدر * كلامده
مخل اولميه رق ايجاز * وممل اولميه رق اطناب ايدر * كلامي شديد اولديغي وقتده يعني اقتضاي
حال ايله شدتلي سو يلدكده اول كلامده قتي طاش ياخود اندن دخي قتيدر ديرسن * و بنه
اقتضا ايله يومشاق سوز سو يلدكده صو ياخود اندن زياده سليسدر ديرسن * او يله منشيدر كه
انشا ايتدكده يعني تحرير كلام وتعبير مرام ايتدكده نقش وتحبير يعني تزيين ايدر * ايام وزمان
انكله تعظيم ايتدي * واقلام دست راستنده مزين ياخود مسخر اولدي * او يله برادبه مالكدر كه
اكر اوادب بر شخص تصور اولنسه ايدي قلوبه مخصص اولور و هر كس قلبنه صوقر يعني
محبت ايدر ايدي انتهى ❊ الفصل الثاني ❊ اشبو فصل ثاني شكر وذكر
نعمت بياننده در (صاحب المستطرف دير كه جميع مخلوقات اوزرينه واجب اولان شكر
شكر قلبدر وشكر قلب هر نعمتك الله تعالى قبلندن اولديغني واهل سماوات واراضيندن كافهٔ
مخلوقات اوزرينه ورود ايدن نعمتلرك بداتي يعني عند الاسباب ايسه ده فيضاني حق جانبندن
اولديغني بيلمكدر كه اشبو عرفان كسب يد ايله حاصل و دست مخلوقدن واصل اولان ارزاق
مقابله سنده نفسه وغيره شكر حقده راجع اولديغني اثبات ايدر ودخي شكر نعمت محلي قلب اولان
معرفت اولديغنه ❊ ومابكم من نعمة فمن الله ❊ نظم جليلي دليلدر كه مآل شريفي نعمتلردن قنغي
شي كه سزه متصل وسزده مستقر اوله تحقيق اول شي قبل باريدندر غيريدن دكلدر بو وجهله
اولديغني جزم وايقان واعتقاد واذعان ايدك ديو تفسير اولنمشدر (قلت) واحدي حضرتلري
اشبو نظم جليلي تفسيرده حضرت عايشه رضي الله تعالى عنهادن مروي (ماعلمت عبدا نعمة
فعلم انها من الله كتب له شكرها وان لم يحمده) حديث شريفي ذكر ايله شكر عرفان مذكور
اولديغني تأييد ايتمشدر انتهى (و بعض اعلام شكري شكردن عجزي بيلمكدر ديو تعريف ايتمشدر

(مرويدر كه حضرت داود عليه السلام مناجاتنده الهي نه كيفيتله سنك نعمتك شكريني ادا
ايده بيلورمكه بنم شكر ايتمكه قدرتياب اولديغم دخي سنك قبلكدن بر نعمتدر ديو اعتذار ايتدكده
حق تعالى جانبندن شمدي نعمتمك شكريني ادا ايتدك يعني اعتراف عجز شكر عين شكردر
مآلنده وحي الهي وقوعبولمشدر و بو معناده شكر ايتمك اوزره شكر اتم شكر اولور ديمشدر ومعناي
مذكورده اولان * اذا كان شكري نعمة الله نعمة * علي له في مثلها يجب الشكر * فكيف
بلوغ الشكر الا بفضله * وان طالت الايام واتصل العمر * اذا مس بالسراء عم سرورها * وان مس
بالضراء اعقبها الاجر * فما منهما الا له فيه نعمة * تضيق بها الاوهام والسر والجهر * قطعه سي
محمود وراقك اشعار لطيفه سندندر (مآل قطعه نعمت مقابله سنده شكرم بنه الله تعالى قبلندن
اوزريمه شكري واجب اولور بر نعمت جليله اولديغي وقتده جناب واجب الوجوده شكره
نه حالده نائل اولنور هيچ بر حالده شكره واصل اولنماز انجق بنه حقك فضل وكرميله واصل اولنور
هر نه قدر ايام ممتد وعمر دخي قيامته متصل اولور سه ده (ودخي انسان ايكي حالدن خالي دكلدر يعني
يا سروره و ياخود ضرر وكدره مظهر اولور شق اولده مسرت عام وشامل اولور وضراء وكدره مقارن
اولديغي وقتده مقابله سنده اجر وثواب نعمتي مضرتي تعقيب ايدر اشبو ايكي حالده دخي بر روجهله
نعمت الهيه حاصلدر كه اني بياننده عقول واوهام وسر وجهر ضيق اولور يعني بر طريقله بيان اولنه مز
ديمكدر (حضرت موسى صلوات الله على نبينا وعليه جناب باري ذو الجلاله مناجاتنده الهي آدم عليه
السلامي يد قدرتكله خلق وايجاد ايلدك ونعمت عظيمه يه مظهر ايلدك ذات احديتكه نه كيفيتله
شكر ايلدي ديدكده حق سبحانه وتعالى اي موسى آدم ذات احديتمه اعتقاد وايمان وبنم خلق
وايجاد ايلديكمي وجمله نعم قبلمدن هبه اولديغني اعتقاد وايقان ايلدي اشبو ايقاني بكا
انك شكري اولدي بيورمشدر (اما لسان ايله ايفا اولنان شكر نعمت الهيه يي ياد وتحديث وذكردر كه
بو معنايي ❊ واما بنعمة ربك فحدث ❊ نظم جليلي بيان ايدركه حبيبم ربكك نعمتنه ملابس
اولديغك حالده اول نعمتلري تحديث وذكر ايله زيرا كه تحديث نعمت انك شكريدر ديو
مفسردر (قلت) بعض اعلام بو مقامده اولان نعمت نبوت وانك تحديثي تبليغيدر ديو تفسير
ايتمشدر انتهى (نعمان بن بشيردن من لم يشكر القليل لم يشكر الكثير ومن لم يشكر الناس لم يشكر
الله والتحدث بالنعم شكره) حديثي روايت اولنمشدركه اهل حديث بر كيمسه نعمت قليله شكر
ايلمسه نعمت كثيره يه دخي شكر ايلمز وواسطه ووسيله انعام كورديكي ناسه شكر ايلمسه الله تعالى يه ده
شكر ايلمز ونائل اولديغي نعمتلري تحديث واخبار شكردر ديو شرح ايتمشلردر (قلت) في الحقيقه
كافهٔ نعمتي اعطا واحسان ايدن حق تعالى در ونعم الله كندي يه واصل اولمده وسائط اولان
ناسه شكر وثنا ودعا ايتمك حقك امريدر ناسه شكر ايتمين كيمسه بو بابده حقك امرينه امتثال ايتمامك ايله
حقه اطاعت ايتمامش اولور كه شكري اتمام حقه مطاوعتله حاصل اولور انتهى (عمر بن عبد العزيز
حضرتلري دخي تذكر نعم شكردر اولديغني بيان ايتمشدر (ودخي شكر جوارح اعضا ايله دخي ايفا اولنور كه
بو نوعه دليل ❊ اعملوا آل داود شكرا ❊ نص جليليدر كه اي آل داود الله تعالى نك نعمتلرينه شكر ايچون
خدايه عبادت ايليك كه شكر عمل طاعات ايله اولور ديو تفسير اولنمشدر (روايت اولنديكه رسول الله
صلى الله عليه وسلم افنديمز مبارك قدم شريفلرنده شيش ظهور ايدنجيه قدر عبادت حقده قائم اولورلر
ايدي يا رسول الله نفس نفيسه كزه نيچون بو يله ايدرسكز باري تعالى وتقدس اول وآخر معاقبه سي
جائز وممكن اولان جميع مغفر وطاتي ذاتكزدن عفو ايتدي يعني كناهدن معصوم مسكز ديدكلرنده
فخر كائنات عليه ازكى التحيات والصلوات افنديمز عبادات وطاعاتده بذل قدرت ايله عبد شكور
اولمايمي بيورديلر كه شكر فعل خير ايله دخي ايفا اولديغي مبيندر (ابو هارون ديمشدر كه

ابو حازمك مجلسنه داخل ورسم تحيه ودعادنصكره كوزلرك شكرى ندر ديدم ابو حازم
ديده زكاه خيرى كورديككده انى ذكرك وشرى كورديككده انى ستركدر ديدى قولقلرك شكرى دخى
ندر ديو صورديغمده ابو حازم انلر ايله خبر اشتديككده انى حفظك وشر استماعكده انى نسيانكدر
ديدى (حكمت ادريس عليه السلامده مسطوردركه (برفرد الله تعالانك مخلوقاتى اوزرينه اولان
انعامى كبى كندو اوزرينه نعمتى اوزره البته شكره قادر اوله مز اكر قادر اولسه ايدى خالق تعالى
وتقدسك صنعى وخلقى كبى خلقه صانع اولمسى لازم كلوردى يعنى صنع خالقك مثلنى اتيانه قادر
اولور ايدى بو ايسه مخلوقك شانندن دكلدر انتهى (صاحب المستطرف ديركه بو صورتده نعم
باريتك اوزركده دوامنى مراد ايدر ايسك مواساة فقرايه مداومت ايله زيرا الله تعالى قوللرى
شكرايلدكده زيادهٔ نعم ايله وعد ايدوب ﴿لئن شكرتم لازيدنكم﴾ بيوردى وقوللرينك شاكر
اولدقلرينه برعلامت وضع ايلديكه انكله شاكر اولدقلرى بيلنور وعلامت مذكورهٔ دخى رضاى
حق تعالى ايچون فقرايه صرف مشروعيدر ايمدى اوزرنده زيادهٔ نعمت بروجه محرر ظاهر
اولميانلرى بيلورزكه شاكر دكللردر و بعض غنى بى كوريزكه لسانيله وماليله شكر ايدرسه ده نعمتنه
نقصان تطرق ايدر بيلورزكه او مقوله لر ياماللى تزكيه ايتمامك يعنى زكاة و يرمامك ياخود زكاتى
مستحقنك غيرى يه و يرمك و ياخواداسنى وقتندن تأخير ايتمك و يااوزرينه واجب اولان حقوقدن
برينى منع ايتمك شقلرندن برى ايله شكر بارى يى اخلال ايتمشدر و بونلر (لوصدق السائل
ما افلح من رده) وعيد نبويسنه داخل اولوركه مآل شريفى اكر سائل طوغرى يعنى فقير اولوب
سؤاله مضطر ايسه برنسنه و يرمدن رد ايدن فلاحه داخل اولماز ديمكدر حق سبحانه وتعالى
قرأن كريمده ﴿ ان الله لايغير مابقوم حتى يغير واما بانفسهم ﴾ بيورمشدر پس انسان اوزرينه
واجب اولان طاعاتى تغيير ايدر يعنى ايفا وادا ايتمز ايسه حق تعالى دخى انلرده اولان احسان
واسايشى تغيير ايدر يعنى منع ايدر (قلت) يعنى اسعد فقير ديركه خد انكرده بيك ايكيوز يكرمى
يدى سنه سى وقوعبولان طاعون كبيرده حيرت اوزره ايكن اشبو آيت كريمه ده واقع حتاى
سببيه بعدنده اولان يغيروانك عددى سنهٔ مذكورهنك عددينه مساوى اولديغنه ملهم اولمشيدمكه
اعجاز حضرت قرأندندر فتبصر انتهى (بعض حكما ديديكه درت شى اعطا اولنان كشيدن
درت شىٔ دخى منع اولنماز يعنى شكره موفق اولان كيمسه دن زيادهٔ نعمت منع اولنماز وتوبه يه موفق
اولان كيمسه دن قبول ردومنع اولنماز واستخاره يه موفق اولاندن خير منع اولنماز ومشورته موفق اولان
كيمسه دن صواب وسداد منع اولنماز (مغيرة بن شعبه ديديكه انعام واحسانته نائل اولديغك
كيمسه لره شكر ايله وسنك انعامكه شكر ايدنه ينه انعام ايله زيرا نعمته شكر اولنميوب كفران
اولنورسه اونعمتك بقاسى وشكر اولنورسه زوالى يوقدر (حسن بصرى حضرتلرى ديديكه
اى ابن آدم شكر نعمتدن نه زمان منفك اولورسن كه سن نعمتله مرتهن يعنى مستغرق نعم ايكن شكر
نعمت ايتدكجه شكر سببيله نعمت اولادن اعظمى اوزريكه تجدد ايدر وسن نعمت اولادن
منفك اولدقجه اندن اعظمى كلور (مرويدركه حضرت عثمان ذى النورين رضى الله تعالى عنه
عصر خلافتلرنده برقومك تمتلرى ايچون انلرى على غفلة اخذ بيورملرى يعنى باصدرملرى
استدعا اولندقده قوم مرقومه طويوب طاغيلورلر خليفه حضرتلرى بونلرك افتراقلرينى
استماع ايلدكلرنده بنم يدمله برمسلمك فضيحه سنى موجب نسنه جريان ايتدى ديو
عتق رقبه يعنى قول آزاد ايلدى رضى الله تعالى عنه (مرويدركه حضرت سليمان صلوات
الله على نبينا وعليه برذلول فرسه راكب اولوب كيدر ايدى برقرنجه اى نبى الله بن جثه ده صغير
وادنى ايكن سندن زياده الله تعالى يه شكر ايدرم ديدكده حضرت سليمان عليه السلام همان

آتدن كندولرينى يره آطوب سجده يه قپاندى واكر يارب جناب كبرياكك منزه ومقدس
اولديغى بخله حملى ايهام ايتميدى بكا اعطا واحسان ايلديكك نعمتلرك زوال وافناسنى رجاونياز
وسؤال ايدر ايدم ديو مناجات ايلدى (قلت) مقصودلرى الله تعالى اعلم ايفاى شكردن عجزينى بياندر
(صدقة بن يسار روايت ايلمشدركه بركون حضرت داود صلوات الله وتسليماته على نبينا وعليه محراب
عبادتلرنده ايكن پيشلرندن برخرده قورت مرور ايدر داود عليه السلام قوردك خلقتنى تفكر
و بونى خلقده آيا حكمت ندر ديو تذكر خلالى الله تعالى قدرت باهره سيله قوردى انطاق ايتدكده قورت
ياداود نفسك سكا عجب و يرمسون اى داود بنم خلق وايجادمده تعجب ايله نفسكه تعجب ايله كه
بن الله تعالانك حالجه بكا اعطا واحسان ايلديكى نعمتلر اوزرينه شكرى سكا احسان ايلديكى
نعمتلرينه ايفا ايلديكك شكر وذكركدن زياده ايفا ايدرم ديو جواب و يردى (قلت) مشاراليه
صدقه اوائل آل عباسده يوز اوتوز ايكى سالى وفات ايتمشدر وائمهٔ حديث طبقهٔ ثالثه سندندر
انتهى (حضرت على رضى الله تعالى عنه * احذروا نفار النعم فما كل شارد مردود * بيورمشدركه
مآلى حقك اوزريكزده نعمتلرينك فرارندن حذر ايدك هر برفرار ايدن رد اولنماز يعنى اعاده
قلنماز ديمكدر (قلت) مقصودى نعمى شكر زياده ايده جكنى ودائم قيلمسنى بياندر (وينه امام
مشار اليه كرم الله وجهه * اذا وصلت اليكم اطراف النعم فلا تنفروا اقصاها بقلة الشكر *
بيورمشدركه كلام مذكورى ايضاح ايدر * اذا قصرت يداك عن المكافاة فلتطل لسانك
بالشكر * اقوال اسلافندندر يعنى برنعمت الهيه يه نائل اولديغكده اول نعمتى ايصال ايدنه
مكافات اوزريكه واجبدر اكر مكافاته قادر اولماز ايسك لسانكى شكر ايله اطاله قيل يعنى واسطهٔ
نعمت حقى ثنا ودعا ايله دائما ذكر ايله ديمكدر * وقال حكيم للشكر ثلاث منازل ضمير القلب ونشر
اللسان ومكافاة اليد * يعنى برحكيم محل شكر اوچدر بريسى ضمير قلب يعنى سر قلب ايكنجيسى
نشر لسان واوچنجيسى مكافاة باليد در ديمشدر انتهى (و اشبو اقسام شكرى شاعر بليغ
* افادتكم النعماء منى ثلثة * يدى ولسانى والضمير المحجبا * بيتنده جمع ايتمشدر (مآل بيت) اى
كرما سزك نعمتلريكز بنم عندمده چوغالدى وعظمت كسب ايدوب استيفاى انواع شكرى
اقتضا ايلدى وشول حيثيته واردىكه دستم و لسانم وقلبمه مالك اولديغكز يد وجوارحمده
خدمت ومكافاتكزدن ولسانمده ثنا و محمدتكزدن وقلبمده نصح ومحبت وفضل وكرمكزى
اعتقاددن باشقه برنسنه يوقدر يعنى بونلر انلره مشغولدر و بو وجهله نعمتلريكزى افاده ايدرلر
ديمكدر وضميرى محجب ايله وصف كرما شاعرك ظاهر و باطننه مالك اولدقلرينه اشارتدر فتدبر
(ابن عايشه نام ذات * ما انعم الله على عبد نعمة فظلم الا كان حقيقا على الله ان يزيلها عنه *
كلام كبار اولديغنى روايت ايتمشدركه مآلى الله تعالى برقولنه برنعمت احسان ايلدكده او قول
نعمته ظلم ايدرسه يعنى لايق اولميان اموره اونعمتى وضع ومن كل الوجوه شكرنده قصور ايدر ايسه
الله تعالى اول نعمتى عبدمر قومدن ازاله ايلمسى الله تعالى اوزرينه حقيقدر يعنى عدلى اقتضاسندندر
ديمكدر (ابو العباس بن عماره شكر نعمت ايتميلر حقنده اشبو قطعه يى انشاد ايتمشدر * اعارك ماله
لتقوم منه * بواجبه وتقضى بعض حقه * فلم تقصد لطاعته ولكن * قويت على معاصيه برزقه
(مآلى جناب حق سكا واجبيله قائم اولمك يعنى تعيين شرع اوزره تصرف و بعض حقنى ايفا
ايتمك ايچون مالنى اعاره يعنى نعمت دنياسنى احسان ايلدى سن ايسه طاعت حق قصد ايتمدك ولكن
رزق حق ايله معاصيسى اوزرينه قوت بولدك يعنى نعمتك شكرينى اعطاى زكات كبى مثوباتله
ايفا ايتميوب تمتعات نفسانيه كه صرف ايتدك حق عبوديت بوميدر ديمكدر (قلت) اعاره تعبيرنده
دنيانك سريع الزوال اولوب كيمسه يه باقى اولماديغنه و اشياده متصرف حقيقى جناب مالك الملك

وواجب الوجود ايدوكنه و بعض حقه تعبيرنده تمام حقوق عبوديت اجراسندن انسان عاجز اولديغنه اشارت واردر (وشاعر آخر دخی تماميله ايفای شكردن عاجز اولديغی بيانده * ولو ان لی فی كل منبت شعرة * لسانا يطيل الشكر كنت مقصرا * بيتنی نظم ايتمشدر كه مآلی بنم ايچون هر بر موی بدنمك بتديكی يرده شكری اطاله ايدر يعنی شكره مداوم بر لسان فرض اولنسه بنه شكر نعمتدن تقصير ايديجی اولورم ديمكدر (محمد بن حبيب الراوية * اذا قل الشكر حسن المن * ديمشدر يعنی مقابلهء نعمتده شكر قليل اولورسه قبيح اولان امتنان كوزل اولور ومفادی امتنان صفات ذميمه دن ايكن متشكر نعمت اولميلرك عدم شكری بانده حسن قالور او بله بر بد خودر ديمكدر (وينه بو مآلده * اذا جحدت الصنيعة حسن الامتنان * ديمشدر (بعض حكمادن زياده تلف اولان اشيا ندر ديو سؤال اولندقده ترابی قورو مزروع ونباتات حاصل اولماز محلده ياغمور وضياء شمسده ايقاد اولان قنديل وشمع ورجل اعمايه زفاف اولنان زن زيبا وشكر بی بيلميان كيمسه لره انعام واحساندر ديدی (عبد العلی بن حماد نقل ايدر كه بر كون متوكل خليفه نك حضورينه داخل اولديغمده خليفه ای ابا يحيی سكا خير واحسانه همت يعنی قصد ايلدك ايدی لكن بعض امورك ظهوريله هنوز اجرا ايده مدك ديو اعتذار ايلدكده بن دخی ای امير المؤمنين جعفر بن الصادق رضی الله تعالی عنهمدن بكا بالغ اولديكه * من لم يشكر الهمة لم يشكر النعمة * يعنی نيت احسانه شكر ايتمين نعمته دخی شكر ايده مز بيورمشلر نه مانع همت احسانكزه دخی متشكرم ديوب اشبو * لاشكرنك معروفا هممت به * فان همك بالمعروف معروف * ولا الومك اذ لم يمضه قدر * فالشیء بالقدر المختوم مصروف * قطعه سن دخی انشاد ايتدم ديمشدر مآل قطعه ای امير المؤمنين حضرتكه نيت و قصد ايلديكك احسانه البته شكر ايدرمكه احسانی قصد دخی بر نوع احساندر قصد ايلديكك احسانك فعله كلمسنه قدر الهی سبق ايتديكنده سنی لوم ايتمم زيرا شيئك فعله كلميوب مصروف اولمسی قدر مختوم وقضای خدا ايله دردمكدر (حضرت عمر رضی الله عنه * من امتطی الشكر بلغ به المزيد) بيورمشدر كه مآلی شكر نعمتی مطيه ايدن يعنی مداومت ايدن كيمسه زيادهء نعمته بالغ اولور ديمكدر ودخی (من جعل الحمد خاتمة للنعمة جعل الله خاتمة للمزيد * ديمشدر كه مفهومی بر كيمسه نعمت حقه حمدی خاتمه ايتسه يعنی عقبنده حمد ايتسه حق تعالی او حمدی نعمت ديكر افزونه خاتمه ايدر يعنی او حمد مقابلی زياده نعمته مظهر ايدر ديمكدر (ابن سماك حضرتلری * النعمة من عند الله علی عبده مجهولة فاذا فقدت عرفت * ديمشدر كه مآلی حق تعالانك قولی اوزرنده اولان نعمتی مجهوله در الندن كتديكی وقتده بيلور ديمكدر يعنی انسان نعمتی طبيعت ايتمكله بتورمينجه قدرينی بيلمز كه * كورميان علت بيلورمی قدر صحت نيدوكن * مصراعی بو معنايی الماع ايدر وينه * من لم يشكر علی النعمة فقد استدعی زوالها * ديمشدر كه مآلی نعمته شكر ايتمين معناده زوالنی تحقيق طلب ايدر ديمكدر (بعض حكما * لا تصطنعوا ثلثة اللئيم فانه بمنزلة السبخة والفاحش فانه يری ان الذی صنعت اليه انما هو لمخافة فحشه والاحمق فانه لا يعرف قدر ما اسديت اليه واذا اصطنعت الكريم فازرع المعروف واحصد الشكر * يعنی اوچ صنفه احسان وايلك ايتميك (بريسی لئيم كه بوزمرهء ذميمه زروع ونباتات حاصل اولميان سبخه يعنی شوره زار وچوراقلی يركبيدر (ايكنجی صنف بی عار وبد زباندر كه احسانه شكر خاطرينه خطور ايلمديكندن قطع نظر فحشمدن وطعنمدن خوفله بكا احسان ايتديلر زعم ايدر (صنف ثالث احمقلردر كه قدر نعمتی بيلمزلر لكن كريمه ايلك ايله كه سكا احسانك وشكری بيج ديسونلر ديمشدر (نصر بن سيار (من انعم علی رجل نعمة فلم يشكر له فدعی عليه استجيب له) حديث شريفنی ابن عباسدن روايت ايدن عكرمه دن روايت ايتدكدنصكره يا رب بن قولك بنی سام

(قبيله)

قبيله سنه انعام ايلدم انلر شكر ايلمديلر يارب انلری قتل واعدام ايله ديو بد دعا ايتكله چوق كچمدن جمله سی مقتول اولديلر (قلت) اشبو حديث شريف جامع صغيرده (انعم) برينده (اسدی) لفظيله اوله رق مضبوطدر و مولانا مناوی شرحنده بر كيمسه بر قومه قولا وفعلا بر واحسان ايلدكده منعم عليه اولنلر شكر ايتمدكلرنده او كيمسه انلره بد دعا ايلسه دعاسی قبوله قرين اولور زيرا عدم شكر ايله انلر كفران نعمت وحقنی استخفاف ايتمش اولورلر و واسطهء نعمت الهيه يه شكر ايلسه (من لم يشكر الناس لم يشكر الله) حديثی موجبنجه جناب پروردكار عالمه شكر دردی ديو شرح ايلمشدر (زين العابدين علی بن حسين رضی الله تعالی عنهمادن اشبو حديث شريف روايت اولنمشدر قال رسول الله صلی الله تعالی عليه وسلم (ان المؤمن ليشبع من الطعام فيحمد الله فيعطيه من الاجر ما يعطی الصائم القائم ان الله شاكر يحب الشاكرين) اهل حديث بو اثری بر مؤمن طعامدن طويوب جناب باری تعالی يه حمد ايلسه الله تعالی او مؤمنه كوندوزی صائم وكيجه سی قائم اولان ذاته احسان ايلديكی اجر وثوابی اعطا ايدر زيرا الله تعالی شاكردر شاكرين اولان قوللرينه محبت ايدر يعنی اجر وثواب ويرر ديمكدر (قلت) اسماء الهيه دن اولان شكورك معناسی مشاكله طريقيله قوللرينك شكرينه اجر وثواب ويريجی ديمكدر بعضنده كوره معناسی طاعت قليله يه نعمت كثيره ويريجی ديمكدر انتهی (محمد بن علی رضی الله تعالی عنهمادن روايت اولندی ديمشدر كه الله تعالی بر قولنه بر نعمی انعام ايلدكده او قول نعمتك الله تعالی قبلندن اولديغنی بيلوب واعتقاد ايدرسه او نعمته حمددن مقدم الله تعالی انك شكرينی دفتر اعمالنه يازدبرر و بر قول دخی مقتضای بشريت اوزره بر جرم وكناهه واقع اولوب عالم السر والخفيات اولان باری تعالی كناهنه مطلع اولديغنی واراده ء عليه مؤاخذه يه تعلق ايدرسه مؤاخذه وعفو ومغفرته تعلق ايدرسه عفو ايده جكنی جزم ايدرسه استغفارندن اول الله تعالی او قولی مغفرت ايلر (بر رجل بر رجل اعرابی يه ايصال خير ايلدكده اعرابی بليغ مولی ومكرم موما اليهه لا ابلاك الله ببلاء يعجز عنه صبرك وانعم عليك بنعمة يعجز عنها شكرك * يعنی حق تعالی سنی صبرندن عاجز اوله جغك بلا ايله مبتلا ايلميوب شكرندن عاجز وقاصر قاله جغك نعمتله مرزوق ايلسون ديو دعا ايلمشدر كه دعای لطيفدر فتأمل (محمود وراقك مقام تشكرده نظم ايلديكی رنكين قطعه در * الهی لك الحمد الذی انت اهله * علی نعم ما كنت قط لها اهلا * اذا ازددت تقصيرا تزدنی تفضلا * كأنی بالتقصير استوجب الفضلا * محصول قطعه يارب استحقاق واهليتم اولميان نعمی بكا احسان ايلديكك نعمتك اوزرينه سكا حمد اولسونكه ذات مقدسك حمده اهلدر يعنی حمد ذاتكه مخصوصدر ای پروردكار كائنات حمده اختصاصك شو وجهله ثابتدر كه بن طاعت وتشكرده قصوری آرتردقجه سن فضل واحسانكی آرتردك بو صورتده بن فضل واحسانه كويا تقصيراتم سببيله مستحق اولمشم كبی اولور ديمكدر (وقيل اشكر لمنعم عليك وانعم علی الشاكر لك تستوجب من ربك الزيادة ومن اخيك المناصحة * بعض علمانك سكا انعام ايدنه تشكر وتشكر ايدنه انعام ايله تا كه ربكدن زياده يی واخوانكدن مناصحه يی ومحبتی مستوجب اوله سن اقوال حكمت اشتمالندندر وصلی الله تعالی علی سيدنا محمد واله وصحبه وسلم

﴿ الفصل الثالث ﴾

فرق ايكنجی بابدن اشبو اوچنجی فصل مكافات بيانده در (قال رسول الله صلی الله تعالی عليه وسلم (من اسدی اليكم معروفا فكافؤه فان لم تقدروا فادعوا له) (قلت) اشبو اثری صاحب المستطرف ثبت ايتمشدر لكن جامع صغيرده كورلمدی معناسی اخلاق حميده دن اولديغی بی اشتباهدر زيرا كرمه مكافاته قدرت نا ياب اولدقده دعا ايله دخی اوله جغی اشكاردر (وينه صاحب المستطرف دركه روايت اولنديكه رسول الله صلی الله تعالی

عليه وسلم افندمزك خاكپاى رسالتپناهلرينه حبش ملكى طرفندن ايلچيلر كلوب يوزسوردكده
نفس نفيس سعادتلرى ايله خدمت مسافر نوازى يه قيام ايدرلر اصحاب كرام رضوان الله
تعالى عليهم اجمعين حضراتى يارسول الله سزه زحمت اولمسون ترك بيورك بزلر كوره لم ديو
نياز ايلدكلرنده يا انلر يعنى اهل حبش بنم اصحابمه اكرام ايلديلر ايدى بيورديلر (قلت) مراد
نبوى بالذات مكافاتدر اصحاب كرامدن رخصت نبويه ايله مملكت حبشه مكهٔ مكرمه دن هجرتلرى
وكيفيت اكرام ملك حبش كتب سيرده مفصلا مذكوردر مراجعت بيوريله انتهى (مروى بدر كه
انصاردن يعنى اهل مدينه دن بر ذات حضرت عمرك رضى الله تعالى عنهما مجلسنه كلوب
* اذكر صنيعى اذ فاجاك ذو سفه * يوم السقيفة والصديق مشغول * بيتنى اوقوديكه مآلى امير
المؤمنين حضرت ابو بكره بيعت كونى وقوعبولان مشورتده برسفاهت صاحبى ابو بكر حضرتلرى
مشغول ايكن سكا سوء قصد ايله هجوم ايتدكده بنم سنك حقكده اولان ايلكمى يعنى او شخصى منع
ودفعمى ذكر ايله ديمكدر حضرت فاروق بيت مذكورى استماع عقبنده اعلاى صوتله اوذانه
يانمه ياقلش ديو خطاب ايلدى ياقلشدقده قواندن طوتوب ومجمع ناسه كتوروب ايها الناس
آكاه اولك كه بوذات مقدما يوم سقيفه ده كندى قومندن يعنى انصاردن بكا هجوم ايدن
برسفيهك ضررينى بندن دفعله بكا ايلك ايتمشيدى ديو اعلاندن و براعلا دوه بخش و بيت المالدن
اولان معاشنى زياده ايلدكدنصكره قومنك اعشارى جمعنه مأمور يعنى والى و بو وجهله مكافات
ايدوب ﴿هل جزاء الاحسان الا الاحسان﴾ آيتنى قرائت ايلدى رضى الله تعالى عنه (محكيدر كه
سعد بن ابى وقاص امير كوفه ايكن بر رجل كلوب اى امير * يدى عندك بيضاء * يعنى سنك اوزركده
ايلكم واردر ديدى * قال وماهى * اودخى اى كيمسه ايلكك ندر ديدكده * قال كبت بك فرسك
فتقدمت اليك غلامك فاخذت بعضدك وركبتك واسقيتك ماء * رجل مرقوم مقدما
جنابكز برجانبه كيدركن راكب اولديغكز فرسكز سورچوب سزى دوشوردكده بنده لريكز
ايلروليوب يانكزده بولنمالريله بنده كز قولوكزدن طوتوب وفرسكزه بنديروب وصودخى و يردم ايدى
ديدى سعد بن ابى وقاص * قال فاين كنت الى الان * يا بو وقته قدر نره ده ايدك ديدكده رجل مرقوم *
قال حجبت عن الوصول اليك * كلدم ايدى لكن غلامك اولان حاجبك حضوريكه دخولمى منع
ايلدى ديدكده جناب سعد كريم * امرنا لك بمائتى الف درهم و بما يملكه الحاجب اذ حجبك
عنا وهذه وسيلتك * اى رجل سكا ايكيوز بيك درهم سيم ايله سنى تقربدن منع ايتديكنه مجازاة
حاجبك مالك اولديغى مالك اعطاسيله دخى امر ايتدك و يرلسون و بو معاملهٔ مكافاتمز بزه
تقربكه سبب اولسون يعنى بعد ازين دائره مزخلقندن اول ديو حقا كه محاضرانه بو وجهله قيده سزا
برجميله ايلمشدر (امام شافعى حضرتلرى بركون مصرده سوق حداديندن مرور ايدر ايكن النده
بولنمش اولان قامچيسى دوشردكانك برندن بركيمسه كورديكى كبى قيام وقامچى يى آلوب وطوپراغنى
سيلوب امامك يدينه و يرر امام يانندده اولان غلامنه عندكده نقدر نقد وار ديو سؤال ايدر اون
التون اولد يغنى خبر و يردكده قامچيمى كتورنه و يروآزاولديغيچون اعتذار ايله بيورمشدر
رضى الله تعالى عنهم (محكيدر كه عبد الملك شعرادن عامر شعبى يى بركون استنشاد يعنى
انشاد شعر ايله ديدكده عامر شاعر آخرك شعرلرينى قرائته آغاز وآخر حضرت حسانك انصار
حقنده نظم ايلديكى * من سره شرف الحياة فلا يزل * فى عصبة من صالحى الانصار * البايعين
نفوسهم لنبيهم * بالمشرفى و بالقنا الخطار * والناظرين باعين محمرة * كالجمر غير كليلة الابصار *
قطعه سنى قرائت ايلدى مجلس عبد الملكده برانصارى بولنمغله فى الحال قالقوب اى امير
المؤمنين مقدما حسانه قطعهٔ مذكوره يى انشا ايلديكى كون انصارك اعطا ايلدكلرى بنم اوزيمه

اولسون يعنى و يريم ديدكده عبد الملك * وله عندى ستون الفا وستون من الابل * ديوب التمش
بيك والتمش دوه و يردى (قلت) عبارهٔ مذكوره نك اكرسهوى يوغيسه مقتضاسى بودر يوق
الفا دنصكره من الدرهم قيدى وار ايسه التمش بيك درهم كش ايله التمش دوه ديمكدر سائر نسخ
مستطرفه باقيله انتهى (مآل قطعه) بركيمسه شرف حيات كندوبى مسرور ايتمك ديلرسه
يعنى صفاى بالله يشامق استرسه صلحادن اولان انصاردن برجماعتك ايچندن دور اولمسون
يعنى انلر ايله اختلاط والفت ايلسون اويله انصار كه انلر نبى ذيشانلرينه يعنى ختم انبيا عليه
الصلوات والتحايا افندمزه سيف وسنانله اعداسنى قتل ايتمك اوزره نفسلرينى بيع ايديجيلر ايدى
يعنى تابع ومنقاد واعداى دينى قهرده مشغول اولديلر واويله انصار كه قفلجم كبى اصلا
برنسنه دن صاقنمز قزل كوزلر يعنى غضب ايله اعداسنه باقيجى ايديلر ديمكدر (حضرت على كرم
الله وجهه ورضى الله تعالى عنه * احسنوا فى عقب غيركم تحفظوا فى عقبكم * بيورمشدر كه
مآلى سزلر غيرك انساب واولادينه احسان ايليك كه اعقاب وانسابكزده مكافات اولهرق سزلرده
محفوظ اوله سكز يعنى سزكده مكافات اولهرق اعقابكزه احسان ايده لر ديمكدر (مداينى نقل
ايتمشدر كه بر رجلك صفا ايله مروه بيننده قاطره بنوب طواف ايلديكنى كورمشيدم برزمان
مروردنصكره رجل مرقومى يولده كوردمكه ماشيا كيدر بو پريشانلق نه حالدر ديو صورديغمده
جوابنده ناس براى تعظيم ماشيا يورودكلرى يرده بن تعرزا قاطره بنمش ايدم عدل الهى اقتضاسنجه
ناسك بندكلرى يرده بنى پياده ايلدى يعنى بند جك بوله مدم وفقير قالدم ديدى (حقوق نعمته
مكافاتده شو حكايه يى حسن بن سهل نقل ايلديكه هرون رشيد خليفه نك وزيرى يحيى بن خالد
برمكينك يانندده بركون اوطورر ايدم مجلسى خلقدن خالى ايدوب خليفه نك برمهم امرينى تسويه يه
مشغول ايدى ناكاه ارباب مصالحدن براز كيمسه لر حضورينه دخول وعرض حاجات ايلدكلرنده
بروجه منا و به هر برينك مصلحتنى رؤيت وجمله دنصكره نوبت احمد بن ابى خالد الاحوله
كلوب انك دخى مصلحتنى كوروب اودخى مجلسندن قيام ايدوب كيدر ايكن يحيى وراسندن احمد
ابن ابى خالده نظر دنصكره اوغلو فضله خطاب ايدوب اى فضل شو آدمينك پدريله بنم بروقعهٔ
عجيبه م واردر شغل ومصلحتدن حين فراغده اونوتمبوب اخطار ايله سكا نقل وحكايه ايده يم
ديو تنبيه ايلدى وقتا كه يحيى مصالحدن فارغ وخالى اولدقده طعام اولنوب بعد الطعام
فضل اعزك الله اى پدر امجدم احمد ابن خالدك وقعه سنى تذكير قبل ديوامر وتنبيه بيورديكز ايدى
ديو اخطار ايلدكده يحيى اوغلجغم پدرك مهدى خليفه نك عصر خلافتنده عراقدن بو بلده يه
كلدكده غايت فقير ايدى وضرورت حال برمرتبه يه بالغ اولديكه منزلمده اولنلره حالمزى كتم
واختفا و برفرده اخبار وانهاايلمدك لكن اوچ كوندركه قوت ايده جك برنسنه مز يوقدر ديدكلرنده
محزون البال ومضطرب الحال اولوب و بكايه باشليوب درياى حيرته طالدم بعده تذكر ايلدمكه
برمنديلدن غيرى نسنه يه مالك دكلم منديل مذكورى و يرك ديوب وآلوب بريلديكمك يديله يدى
درهمه صاتوب بونى ظهور رزق بارى يه قدر نفقه ايدك ديو اهل بيتمه و يروب ناچار على السحر
مومى اليه احمدك پدرى ابو خالد كه اوزمانده مهدى خليفه نك وزيرى ايدى قپوسنه واردمكه
اتباع بنك طاشنده اسبنى آماده ايتمشلر يعنى بنوب سراى خليفه يه كيده جك ايمش سنك ركابك
كنارنده طوردم خروج ايدوب بندى و بنى كوردكده سلام و يروب * كيف حالك * ديو
خاطريمى استفسار ايلدى بندخى منزلندن دون نفقهٔ عيال ايچون منديلى يدى درهمه فروخت
اولنان بيچاره نك كيف وحالى نيجه اولور ديديكمده ابو خالد بكا شدت ايله نظر ايلبوب واصلا
جواب و يرمه رك فرسنى اوزرنكيليوب يولنه روان اولدى بندخى عرض حاجته نادم و پشيمان

اوله رق انكسار قلبله كلبهٔ احزانمه كلوب عجزهٔ اهل بیتمه ما جرای در یا سوزی نقل
ایدنجه * بئس والله مافعلت * یعنی پك كوتو ایش ایتدك سنی امر عظیمده استخدام ایده جكی
مأمول اولان كیمسه یه نیچون كشف رازونزنده منزله لك سرفراز ایكن پست ایتمكله بوندنصكره
سكا عین حقارتله نظر ایدر بندخی نه چاره اولان اولدی كچمشه تأسف عبثدر دیدم وقتا كه
صباح اولدقده خلیفهٔ اعصر مهدی یه دخی عرض حال قصدیله باب سرای خلیفه یه
واردیغمده بركیمسه بنی استقبال ایدوب حضور خلیفه ده شمدی ذكریكز سبقت ایلدی دیدی
اصغا والتفات ایلدم بعده بررجل آخر دخی قارشولیوب اولكی كبی تبشیر ایلدی بعده ابوخالدك
حاجبی قارشولیوب نره ایدكوز یرسنی بولوب بوراده خلیفه دن چقنجیه دك توقفكه امریكی افاده یه
بنی مأمور ایلدی دیدی پس ابوخالد حضور امیرالمؤمنیندن خروج ایدوب بنی كورنجه چاغیروب
و بنم ایچون دخی فرس احضار اولنمغله امر وتنبیه ایلدی بالمعیه راكب اولدق ابوخالد منزلنه
نزل ایلدكده ذخیره تجارندن فلان وفلانی احضار ایدك دیو امر ایلدی كلدكلرنده كچنده فلان
سوادك غلات معلومة المقداری سزه اون سكز بیك كره بیك درهمه صاتمش و بعد عقد البیع
تجارنده سزه بركیمسه شریك اولمغی سویلدیكمده سز دخی تعهد ایتمش ایدم اشته اول كیمسه
بودر عهدیكزه وفا ایدك دیو بنی مرقومانه ارائه وقالقك برابر كیدك وشركی مذاكره ایلك دیدی
وقتا كه خانهٔ وزیردن چیقدیغمزده مرقومان بكا كلك شو مسجد حظیره سنه كیده لم وامر تجارته
دائر صحبت ایده لم دیدیلر مسجدك حظیره سنه دخول ایلدیكمزده مرقومان شمدی بوخصوصده
سن امنا ووكلا وكیله جی وسائر اعوانه محتاجسن والحال كه بونلرك بری سنده بوقدر حصهٔ
تجارتدن سكا برجه بشیك یوز بیك درهم ویره لم حاضر اقچه یی آل وزحمتدن قورتول دیدیلر
بندخی مبلغ مرقومه راضی اولمادم اوچیوز بیك درهمه چیقوب بوندن زیاده سی یوقدر دیدیلر
بندخی بركره وزیره افاده ایده یم دیوب وكلوب مرقومان ایله اولان صحبتی عرض ایلدم مرقومانی
چاغروب صحبت بویله می اولدی دیو سؤال ایلدكده انلر دخی تصدیق ایتدكده بكا وار مبلغ مرقومی آل
وحوائجكی كور سكا فلان بلده نك عامللكنی ویردك دیوب انك همتیله رتبه كسب ایدرك اشته مقام
وزارت كبرایه واصل اولدم ای اوغلجغم فضل بكا بو احسانی ایدن ذاتك اوغلنه نه كونه مكافات
رأی ایدرسن دیدكده فضل حق بیلور كه اكا خیر جزا ایله مكافات اوزر بكرنه واجبدر دیدی
یحیی دخی ای اوغلجغم نفسمی عزل ایله انی یریمه اقامه دن باشقه مكافات بوله میورم دیوب
احمد ابن ابی خالده وزارتی عرض ایله وزرای هرون سلكنه ادراج ایتدرمشدر رحمه الله تعالی
رحمةً واسعةً (قلت) دولت علیهٔ عثمانیه ادامها الله تعالی صدراعظملرندن بیك یوز قرق اوچده
اجبار اشقیاء ملغاة ایله شهید اولان نوشهری ابراهیم پاشا مرحومك دخی برحسن مكافاتی
واقع اولمشدر شویله كه اوائل حالنده جبه ده قایق اجرتی اوله جق بر ز واطه دخی بولنمدیغی
حالده اورطه كویدن سرای جدید سلطانی یه براقق اوزره ایكی چفته دونش ایتمش برقایغه بنوب
اشبو تدبیری ایدر یعنی سرایه تقرب خلالنی جبلر ینی قارشدیروب كمال حجابله ممش نامنده اولان
قایغجی یه جانم اغا نسیان ایله كیسه م یانمده بولنمدی اسكله كز نه سیدر بیله یم یارین كتوریرم
ویانمده كی مقدم سزده رهن قالسون دیدكده ممش بشه برمتبصر مرد اولمغله قید فاقه سنی
وسرمیتنی وسیماسندن طالعنی بالمعونه عرفان ایدوب نه مانع رهن ایستمم دیوب و یاندن برقاچ
یوز غروشلق التملق طولو كیسه سنی آتوب ایچندن بنم اجرتمی ویرك و بقیه سنی دخی سزه
اقراض ایتدم وقت وسعتكز نه زمان اولور ایسه باغچه قپوسنده بنی ممش دیو صورك وویرك واكر
امكان ادا اوله مز ایسه حلال اولسون دیو ایلدیكی ایولكی مشارالیه ایرته سی كونی اونودوب

(تازمان)

تازمان صدارتنده سعد آباده برایلچی عجم ضیافتی اولوب عودت خلالی قصردن خلق تماشا ایدركن
سیرجیلر میاننده اق صقاللو پیر اولدیغی حالده ممش بشه یی كوروب وتشخیص واقراضنی تذكر
ایتمكله فی الحال حضورینه تلطیف ایله احضار وكندولرینی تعریف ایلدكده هرچند بن
بلا احتیاج اولاد وعیالمله قدر كفایه ده بكرمه تعالی معاش تدارك ایتدم اومعاشه بالقناعه
كچنمكده یم چونكه حقمده احسان اراده بیوردیكز یومیه اوچ بش پاره تعیینی الطف عظیمدر دیو
تشكر ایدن ممش بشه اعتذار ایتمش ایسه ده قرین قبول اولمیوب قصر مذكورده قپوجی باشیلق
توجیهیله حلیلهٔ جلیله لری بوانان سلطان علیة الشان حضرتلرینه كتخدا نصب وبرهفته یه
قالمیوب خانه وساخانه ومالكانه ایله صاحب جاه وثروت براغای عالیشان ایلدیكی مكافاتی افواه
بعض ثقاتدن مسموع فقیر اولمشدر نورالله تعالی قبره (ینه حسن مكافاتده مأمون خلیفه نك
صاحب شرطه سی یعنی ضابط كبیر بلده سی اولان عباسدن منقول اشبو حكایه در مومی الیه نقل
ایتمشدر كه بركون مأمون حضرتلری بغداده بنی حضورینه چاغردی كوردمكه قید وبند ایله
بربنی طوردیررلر ایدی خلیفه بكا خطاب ایدوب شو شخصی آل واپوجه ضبط ایله یارین دیوانمه
كتور دیو امر ایلدی آدملریمه تحمیل ایدوب اهتمامیله امر ایتمكله خانه مه كتوردم وحالندن
استنطاق ایتدم جوابنده بن دمشق الشامدن اولورم دیدی دمشق ایشیدنجه باری
تعالی دمشق واهلنی صفاده ایلسون دمشقك قنغی خاندانندن اولورسن دیدم رجل
محبوس مرقوم شامدن كیمی صورورسن دیدی بندخی فلان كیمسه یی بیلورمیسن دیدم اوآدمیله
معارفهك نه سببدندر دیدی بندخی بنم سؤال ایتدیكم كیمسه ایله برقضیه م واقع اولدی ایدی
دیدم رجل مرقوم قضیه یی نقل ایتدكجه اورجلی سكا تعریف ایتم دیدی بندخی بوندن اقدم
بعض ولاتله دمشقده بولنمشیدم بلده ده برفتنه حدوث ایدوب اهالی والی سرایته هجوم ایتدیلر
والی قصر امارتك برجانبندن كندویی زنبیل ایله صارقیدوب فرار ایلدی ودائره سی خلقی دخی
فرار ایلدیلر بندخی قاچوب كیدركن اهل فتنه دن آردیمه برطاقم كسان دوشدیلر ایدی حیرتده
قالوب كوردمكه سكا سؤال ایتدیكم ذاتی خانه سی قپوسنده اوطورر امان بكا امداد ایله سكا دخی حق
تعالی یاردم ایده دیو استغاثه ایتدیكمده ایچرو كیر دیدی كیردیكمده اهل بیتی بنی برمقصوره یه ادخال
ایتدی بو حالده ایكن بنی تعقیب ایدنلر صاحب خانه ایله ایچرو كیروب فراری سنده در ویردیوب
ابرام وخانه نك هرجانبنی تفتیش ایتدیلر نوبت تحری مقصوره یه كلدكده نسوانلر قپوسی اوكنده
اولمغله فریاده باشلدیلر انلر بوحالی كوردكده براغوب كیتدیلر صاحب خانه بنه قپوسنه چیقوب
برازطوردقدنصكره یانمه كلوب وشدت خوفله رعشه می كوروب قورقمه شروضررلری انشاءالله
تعالی مندفع اولدی دیوب تسلیه ایلدی خلاصه درت ماه قدر خانه سنده معزز ومكرم اقامه
ایلدم بعده آتش فتنه منطفی اولدقده اتباعمك تفقد احوالی ایچون شهره خروجمی استیذان
ایتدیكمده بنه خانه سنه رجوعم ایچون عهد ایتدیروب اذن ویردی چیقوب اتباعمدن براثر بوله میوب
عودت ایلدم مع ذلك نه بنی بیلدی ونه اسممی سؤال ایتدی ایدی بعده قنغی جانبه كیده جكسن
دیدی بندخی وطنم اولان بغداده عزیمت ایده جكم خبر آلدمكه اوچ كونه دك قافله چیقه جق
ایمش شو مدتده بكا احسانك اولان لطفكی اونوتمام دیم تعالی مكافاتنه بنی موفق ایده دیدیكمده
برزنجی غلامنی چاغروب وارفلان فرسك نعلنی چاقدر وسرجنی آماده ایله دیدی بندخی كندی
نفسمده غالبا چفتلكنه بنوب كیده جك و بنی قافله ایله وار كیت دیو قاپوب صالیوره جك بی زاد
وپیاده حالم نیجه اوله جق دیو حیرتده واردم وقتا كه قافله نك خروجی كونی اولدقده علی السحر
یانمه كلدی وشمدی قافله قالقه جق ایمش قافله دن آیرلمایكز بیهده دیدی بنه بن بلازاد ومركب

نه ایشلیه جکم فکرنده ایکن کوردمکه اهل بیتی اقمشهٔ نفیسه دن مصنوع اثوابله طولو برآغر بوغجه وجدید اباق قابلری وسائر ادوات سفریه وکندی دخی بر سیف نفیس کتوروب میانمه بندایلدی و برقاطره حمل اولنمش اوزرینه یتاق طاقمی باغلنمش ایکی صندوق کتوردی وصندوقلرده اولان شیئک دفتریتی و بردیکه بشبیك درهم مسکوك کش نقد ایدی و براسب دخی تقدیم ایتدیکه مقدما غلامنه تنظیمنی امر ایلدیکی حیواندر اشبو فرسه راکب اول و بوعبد اسود دخی سایسلك خد متکرده اولسون دیوب کندی وحلیله سی اکرامکزده اولان تقصیریمزی عفو ایدك دیدیلر وکندی بنوب بنی تشییع ایلدی بندخی قافله ایله بغداده کلدم خبرینه متوقعم که حسن مجازات ومکافاتنه ایلدیکم عهدی وفا ایدهیم لکن امیرالمؤمنینك خدمتیله اشتغال تقریبی خبرینی تحقیقه آدمی ارسالنده دخی بطائت ایلدم بناءعلیه آنی سندن سؤال ایلدم دیدم رجل محبوس مرقوم کلامی تمامیله استماع ایتدکدنصکره اورجلك فعلی وحسن صنیعی اوزرینه بلاکلفه مجازاته باری تعالی سکا قدرت ویردی دیدی بندخی اونه کیفیتله اولور دیدیکمده اشته شامده سکا اغاثه واعانه ایدن رجل بنم اکدار ایام جسممی تغییر ایلدیککندن بیله مدك دیوب ماجرانك نسیان ایتدیکم تفاصیلنی نقله باشلدقده سؤال ایتدیکم ذات کندیسی اولدیغنده شبههم قالمادی ونفسمی ضبط ایده میوب همان قالقوب باشنی تقبیل ایلدم وسنی بوحاله قویان کیفیت ندر دیدیکمده دمشق الشامده سنك کونکده اولان فتنه کبی ینه برفتنه اولوب ایقاظی بکا نسبت وامیرالمؤمنین طرفندن تسکیننه عسکر تعیین اولندی تسکین ایتدیلر وبنی قید وبند ایله بورایه کتوردیلر قتلمده اشتباهم قالمادی لکن اولاد وعیالمك یانندن بلاوصیت چیقدم وکوله لرمدن بعضیسی آردیمه دوشوب کلدی وشهرك کنارنده فلان محلده خبریمه منتظردر آنی احضار ایدك بر وصیتنامه یازوب اهل وعیالمه کوندرهیم بوندن اعلی بکا مکافات اولماز دیدی بعده صاحب شرطه پك کوزل دیوب فی الحال رجل مرقومك قید وبندینی فك وحمامه ادخال ومحتاج اولدیغی اثوابی الباس وغلامنی اتیان ایتدردی رجل غلامی کوردکده بکا ایله وصیتنامه یازوب اعطا ایلدی بعده صاحب شرطه اون عدد افراس ودواب آماده واون عدد صندوقلره اون بیك درهم و بشبیك دینار وسائر کسوه ومتاع تعبیه ایتدیروب بر معتبر وامین آدمبسنه بوذاتی آل وجوار بغداددهانبار دینیلان محله دك تشییع ایت سلامتله وطنی اولان دمشق الشامه کیتسون دیدکده رجل محبوس صاحب شرطه یه بنم امیرالمؤمنینك نزدنده ذنبم عظیم وخطبم جسیمدر اکربنی فرار ایتدی دیو اعتذار ایدر ایسك امیرالمؤمنین آردمه صیره مأمورلر کوندرر بنی اعدام ایدر دیدکده صاحب شرطه رجله سن همان نجات بولمغه باق بن مصلحتك تدبیرینه باقه رم دیجه رجل مرقوم واللهی سنك خلیفه ایله وقوعبوله جق کیفیتك خبرینی الماد بجه بغداددن برجانبه کتمم اکر احضارم اقتضا ایدرسه ینه حضور خلیفه یه واریرم دیدی صاحب شرطه دخی بوشرطه راضی اولوب رجل مرقومی برمکان امینه قالدردی وکندیسی غسل وکفننی تهیئه ایدوب آمادهٔ موت اولدی صاحب شرطه دیرکه وقتا که صلاة صبحدن فارغ اولدقدنصکره خلیفه دن رجل محبوسی کتورسون دیو امر کلدکده سرای خلیفه یه واردم سر یری اوزره اوطوررلر ایدی بنی کوردکده قنی رجل محبوس دیدی سکوت ایتدم تکرار غضبله رجل نره ده دیدی بندخی ای امیرالمؤمنین رخصت بیورك ماجرایی بیان ایده یم دیدیکمده خدا ایله عهدم اولسونکه اکر رجل هارب اولدی دیر ایسك بوینکی اوردیرم دیدی بندخی خدادادر که فرار ایتمدی لکن بیمزده وقوعبولان کیفیتی استماعه رغبت بیورك بعدالاستماع ینه امر واراده افندیمزکدر دیدم رخصت بیورقده بر وجه مشروح رجل مرقوم ایله اولان سرکذشتی و بکا شامده ایلدیکی مروتی تفصیلا حکایه و بیاندنصکره ای امیرالمؤمنین وای ولی نعمتم رجل مرقومك بکا ایلدیکی

ایلکی مقابله سنده لطفکه مغرورا بندخی بومکافاتی ایتدم شمدی بن ایکی امر بیننده یم یابو برقصوریمی عفو بیورك تا که سایه کده رجل مرقومه ایلدیکم عهدی وفا ومکافات ایتمش اوله یم یاخود بنی انك برینه قتل امر بیورك که بندخی نفسمی فدا ایله اکا وفا ایتمش اولورم اشته کفنمی آماده ایتدم دیدم وقتا که مأمون خلیفه کلامیمی استماع ایلدکده بکا خطابا الله تعالی سنك لایقکی ویرسون رجل مرقوم سنك کیم اولدیغکی وتعلقکی بیلیه رك سکا مروت ایتمش سن انی سکا ایلك ایدن ذات اولدیغی بیلدکدنصکره مکافات ایده جکسن مروت اولورسه بویله اولور نیچون بکا خبر ویرمدك که سنك طرفکدن مکافاتی واجرای وفایی بن ایده ایدم بیوردقده ای امیرالمؤمنین رجل مرقوم بونده در زیرا بنم خبریمی آلمادجه واحضاری اقتضا ایدرسه حضوریکه کلمدکجه بغداددن کیتمامکه یمین ایتدی دیدیکمده خلیفه حضرتلری رجل مرقومك بووضعی اولکی مروتندن برتر برمروتدر شمدی وار تلطیفله حضوریمه کتور که مکافات ایده یم دیو امر ایلدی بندخی سرعتله اولدیغی مکانه واروب مژده لر اولسون امیرالمؤمنین صوچلریمزی عفو ایتدی وقالق سنی استر مظهر احسان ایده جکدر دیدیکمده حقه حمد وثنا وشکرا ایکی رکعت نمازی ادادنصکره حضور خلیفه یه برابر داخل وپیشکاهنده قائم اولدق خلیفهٔ بامرحمت رجل مرقومی سریرینك یاننه چاغروب تلطیفه صباح طعامی وقتنه قدر هر طرفدن صحبت وانواع مرحمتله التفات ایلدی وسفرهٔ طعام آماده اولدقده برابر اکل وبعدالطعام خلعت فاخره الباس ایدوب والیٔ شام ونقدینه واثواب نفیسه وقول واسب وسائر دواب جهتلریله احسان بیکران بیله وطننه دارات واحتشام ایله ارسال واعزام ایلدی راویٔ حکایه صاحب شرطه دیرکه بالاقتضا شامدن خاکپای خلیفه یه عرضلری کلدکده اشته ینه سنك دوستك کاغدی کلدی دیو بکا خطاب ایدرایدی انتهی (محمد بن قاسم الانباری نك بغداد جوارنده رحبه والبسی مشاهیر امراء آل عباسدن سوار نام ذاتدن مکافاتده نقل ایلدیکی اشبو حکایه دخی مشهوردر سوار حکایه ایدرکه برکون عهد مهدیده سحری دار الخلافه یه واروب مصلحتمی عرض وروئیتدنصکره خانه مه عودت ایدوب طعام آماده اولمغله سفره یه اوطوردم لکن نفسم استه مامکله سفره یی قالدرتدم وکوکلمه برثقلت چوکمکله کشایش خاطر ایچون برمغنیه جاریه ایله خلوتنشین صحبت اولدم ینه اضطراب قلبم زائل اولمادی قیلوله وقتی کلمشیکن اویوامدم وبرچابغن قاتر آماده ایتدیروب بنوب تنزه کاً خانه مدن چیقدم برده امنامدن برینه راست کلدمکه یاننده اقچه وار ایدی نره دن دیو سؤال ایتدیکمده فلان چفتلککرك محصولندندر دیدی ال ومعیتمده کل دیدم قاطرك زمامنی صالیویروب بغداد کپریسنی عبوردار الرقیق طرفنی کچوب صحرایه منتهی اولدم بعده دونوب باب انباره منتهی اولدم واورده برلطیف منزلك قاپوسنه واردم قپوده برخادم طورر صوسه ممله خادمدن صو استه دم برنظیف ومعطر کاسه ایله صو کتوردی ایچدم واو خلالده وقت عصر دخول ایتمکله منزل مذکور جوارنده بولنان مسجده کیردم ونمازی ادادنصکره کوردمکه براعمی یاتمه کلوب بنی لمس ایلدی بندخی ای کیمسه نه استرسن دیو سؤال ایلدیکمده اول اعمی انجق سنی مراد ایدرم دیدی جاجتك ندر دیدم یانمه اوطوروب جنابکزدن رایحهٔ طیبه شم ایتمله اهل نعمتدن اولدیغکزی حس ایدوب حسبحال مراد ایدرم دیدی سویله دیدم منزل مذکوری قصد ایله اشبو منزل بابامك ایدی بیع ایدوب خراسان جانبنه کتدی وبنی دخی برابر کتوردی لکن اقتضای کردش فلك اوزره بابام فوت و بزلره فقر وفاقه الویردی واعمی اولوب دوشه قالقه بوشهره کلدم وبومنزلك صاحبنه کلدمکه اندن بنی سواره ایصال ایتمکه وسیله طلب ایده جکم زیرا سوار بابامك صدیقی ودوستی ایدی دیدی بابالك کیمدر دیدم فلان بن فلان دیو تعریف ایلدیکه فی الحقیقه

عندمده اصدق ناس ايدى بونى ايشتدكده اى كيمسه حق تعالى حضرتلرى سؤال ايلمكلك
سوارى طعام ونوم وقراردن منع و بغله سوار ايدوب على العجله سنك اياغكه كتوروب يانكده اقعاد
ايلدى ديوب وامين مذ كورمده اولان نقد موجودى الوب اى ملكزده بونى شمديلك ال و يارين
اركن منزلمه كل ديدم واوردن امير المؤمنينه بوندن اظرف حكايه اولماز ديوب طوغرى دار الخلافه يه
واروب بالاستيذان حضورينه چيقدم و ماجرايى نقل ايتديكمده تعجب ايدوب ايكى بيك
دينار آماده اولمسنه امر بيوردى كتوردكلرنده ال بونى اعمايه و برديدى كتورمك
اوزره قالقديغمده ينه اوطور بيوردبلر اوطورديغمده بكا دينك وارميدر بيورديلر نعم ديديكمده
مقدارينى سؤال بيورديلر اللى بيك درهم اولديغنى خبر و يردم براز دخى اوطوردوب صحبت ايلدك
بعده رخصت انصراف بيوردى خانه مه كلديكمده كوردمكه طرف خلافتپناهيدن برخادم
اللى بيك درهم كتورمش بنى كوردكده امير المؤمنين بونكله دينكى قضا ايتسون بيورديلر ديوب
تسليم ايلدى وقتا كه صباح اولدقده اعمى كلمكده بطائت ايلدى بو حالده امير المؤمنين قبلندن
آدم كلوب بنى حضورينه كتوردى خايفه حضرتلرى كوردكده اى سوارمنك حالكى دونكى
كون فكر ايتدم دينى مذكور بكى قضاد نصكره دين آخره دخى محتاج اولورسن ديو اللى بيك
درهم دخى امر ايلدم بو نلرى دخى آل ديو احسان على الاحسان بيورديلر سرور ودعا ايله آلوب
خانه مه عودت ايلدم واعمى دخى بو اثناده كلدى ذكر اولنان ايكى بيك التونى اعماى مزبوره اعطا
وحق تعالى كرميله سنى مرزوق و باباكك بكا احسانى او زره مكافات و بكا دخى سكا ولان
ايلك اوزره مكافات بيوردى ديوب ومالمدن دخى برازشى و يردم اعمى انشراح تامله كيتدى ديو
حكايه ايتمشدر (و بو حكايه دخى حسنا اوضح ومعنى ارجحدركه صدر القضاة دولت عباسيه
يحيى ابن اكثم حكايه ايتمشدر ديركه يوما من الايام خليفهٔ عاليشان هرون الرشيدك حضورينه
داخل اولدمكه جناب هرون باشنى اكوب فكر وتأمل اوزره اوطورر بنى كورنجه * فالخير ابقى وان
طال الزمان به * والشر اخبث ما اوعيت من زاد * بيتنك قائلنى بيلورميسن ديدى بن دخى اى امير
المؤمنين بو بيتك عبيد بن الابرص ايله بر وقعهٔ عجيبه سى واردر ديديكمده عبيد بن الابرصى
كتورسونلر ديو امر ايلدى وقتا كه عبيد خاكپايه رومال ايتدكده اشبو بيتك قضيه سندن خبر
و يرديدى عبيد دخى اى امير المؤمنين سنين سابقه نك برنده حج شريفه عازم ايدم برشدت اوزره
حرارتلى كونده چولك اورطه سنده قافلهٔ حاجده هر جانبنى احاطه ايلمش بر صيحهٔ عظيمه وفرياد
ظهور ايلدى فى الحال قضيه يى تجسس ايلدم قافله نك ايلروسنه وارنه اولديغنى اكلرسن ديديلر
وارديغمده كوردمكه بر سياه شجاع يعنى حيهٔ كبيره يولى قطع ايلمش واغزينى آچمش وكوزكبى
صيحه ودوه كبى فرياد ايدر بكا حيرت كلوب دفعنده نه ايتمليه جكمى بيله مدم ناچار قافله نك يولى
دكشدردك كوردك كه ينه اوكومزى كسدردى بيلدمكه بونك بر سببى واردر وكوردمكه براحد
نفر به جسارت ايده مز حق سبحانه وتعالى يه توكل واعتماد ايدوب عباد اللهى بوندن خلاص
ايدرم ديوب وداء نفسله بر قربه صو آلوب سل سبفله اژدرك اوزرينه واردم شمدى اوسته آتيلور
توقعنده ايكن آتلمدى يانته ياقلشدم قربه يى كوردكده اغزينى آچدى صوبى اغزينه كويه دوكر
كبى اساله ايلدم بر قربه صوبى تمام شرب ايلدكدنصكره قومده براز يوارلنوب چكلدى كتدى
بزه تعرض ايتمديكن شرى طوقونمبوب كتديكنه تعجب ايتدم بعده سلامتله يولمزه روان اولدق
بعد الحج ينه اول يولدن عودت ايتمديك وحيه يه راست كلديكمز يرده يتوتت واقع اولمشيدى
خلال ليل مظلمده يولك كنارينه چكلوب ذكر الله ايله مشغول اولمشيدم بو حالده او يومشم
او يانديغمده كوردمكه بندن غيرى بر احد قالميوب قافله تاقوب كتمش بنى حيرت آلدى نه ايده جكمى

بيله مدم بو اثناده قولاغمه بر صوت كلدى دقت ايتدمكه بر شخص كورلميه رك اشبو شعرا وقنور ايدى
* يا ايها الشخص المضل مركبه * ماعنده من ذى رشاد يصنعه * دونك هذا البكر منا فاركبه *
و بكرك الميمون معك فاجنبه * حتى اذا الليل ازال غيهبه * فحط عنه رحله وسيبه * اشبو شعر
اوقوندقدنصكره كوردمكه يانمده بر كنج دوه و بر طرفده قافله ده اولان كندى دوه م دخى طورر لر
اول كنج دوه يى چوكردوب بندم وكندى دوه مى يدكمه آلوب سيرانه باشلدم * فلما سرت
عشرة اميال * يعنى اون ميل مقدارى كتديكمده قافله ظاهر اولوب فجر طلوع و بنديكم دوه دخى
توقف ايلدى بيلدمكه نزولم زمانى كلمش فى الحال كندى دوه مه تحول ايدوب استغفار كونا
اشبو قطعه يى نظم ايلدم * يا ايها البكر قد انجيت من كرب * ومن هموم تضل المولج الهادى *
* الا تخبرنى بالله خالقنا * من ذا الذى جاد بالمعروف فى الوادى * وارجع حميدا فقد ابلغت مأمننا *
بوركت من ذى سنام رايح غادى * اشبو قطعه يى اتمام ايتدكدنصكره اول كنج دوه بكا توجه ايدوب
* انا الشجاع الذى الفيتنى رمضا * والله يكشف ضر الحاير الصادى * فجدت بالماء لما ضن
حامله * تكرما منك لم تمنن بانكاد * فالخير ابقى وان طال الزمان به * والشر اخبث ما اوعيت من زاد *
هذا جزاؤك منى لا امن به * فاذهب حميدا رعاك الخالق الهادى * قطعه سنى نظم ايلدى ديدى
راوى ابن اكثم ديركه وقتا كه خليفه حضرتلرى ماجرايى عبيددن استماع ايلدكده ابيات
وقصه يى بر بره تحرير وضبطنه امر ايدوب * لا يضيع المعروف اين وضع * يعنى ايلك كيمه اولورسه
اولسون ضايع اولماز بيورديكه ايلكى دريايه آت بالق بيلمز ايسه خالق بيلور مثلى مآلنده در انتهى
(مآل شعر مذكور اى مطيه سنى غائب ايدن كيمسه كه يانندهاكا احسان وامداد ايديجى بر صاحب
رشاد يوقدر اشبو كنج دوه قربكده دررا كب اول وكندى مبارك دوه ك دخى معيتكده دريانكه آل
كيجه قرانلغنى ازاله ايلدكده يعنى صباح اولدقده يوككى اول كنج دوه دن ايندروانى چوله
صالبويرديمكدر (مآل قطعهٔ عبيد) اى كنج دوه كيجه هنكامى دليل طريقه يولى غائب ايديجى
هموم وكرو بدن نجاته ايردم خالقمز اولان بارى تعالايه قسم ايدرمكه چولده بو ايلكى ايدن كيمدر
بكا خبر و ير رواح وصباحده بكا لطفله مبارك اولدك بن مأمنه واصل اولدم سن دخى مشكورا
رجوع ايله ديمكدر (مآل قطعهٔ بكر) بن اول حيه يمكه صوسزلغمى تداركه يعنى حرارتمى دفعه
سبب اولدك حق تعالى عطشله حيرتده قلانلرك ضررينى كشف ايدر يعنى سبب دفع حرارتى
خلق ايدر صويى طاشيانلر ضنت ايتمشلر ايكن تكرما بكا صوو يرمكله جود ايلدك وكثرت اوزره
سقى ايدوب كرمكدن قلت ايله ايلمدك هر نه قدر زمان مرور ايتسه ده يعنى اوزر ايسه ده خير باقيدر
اونودلمز مكافاتى بعناية الله تعالى ظهور ايدر اما شر زاددن اوليجى حفظ ايتديكك شيئك اخبثيدر
يعنى شرده باقيدر جزاء سيئه سى ظهور ايدر اشته بو يعنى بنم سنك امداديكه بتوفيق الله تعالى
يتشديكم بكا ايلديكك ايلكك جزاسيدر لكن بونى بن مكافات عدايتم ارتق محمود ومشكور
اولديغك حالده كيت حضرت خالق هادى عز و جل سكا رعايت واحسان ايلسون يعنى
مستحق اولديغك مكافاتى حق سبحانه وتعالى حضرتلرى و يرسون ديمكدر والله اعلم بالصواب

الباب الثالث والاربعون

اشبو قرق اوچنجى باب هجو ومقدماتى بيانده در صاحب مستطرف ديركه كلام عربك
نظم ونثرلرنده هجالرينى ذكر و بياندن مقصود ملحلرينه و الفاظ فصيحه ومعانئ
بديعه لرينه وقوف واطلاعدر يوقسه اغراضله تشفى صدر ذم وغيبت وهجو وذمه ترغيب
دكلدر ونفس هجو هجوك كونولكنه وشاعرك سوزنده صدقنه دليل اولماز زيرا هر مذموم ذميم

اولماز بعضا انسان بهتانا وظلما وعبثا وارهاباهجو اولنور كه نفس الامرده لايق هجو دكلدر
انتهى (متوكل خليفه شاعر ابو العينايه ناسدن كيملرى مدح وكيملرى ذم ايدرسن ديو سؤال
ايلدكده ابو العينا اى امير المؤمنين ناسدن احسان ايدنكروهى مدح وثنا واساءت
ايدنلرى ذم وهجا ايدرم ديمشدر فتدبر (والله تعالى راضى اولديغى قولنى مدح ايلدى * نعم
العبدانه اواب * نظم جليلنده اولديغى كبى كه ايوب عليه السلامى مدحدر (قلت) اواب جميع
اوقاتده تسبيح وذكرده رجاع يعنى مداوت معناسنه دركما سبق انتهى (وعبد آخرينه غضب ايله ذم
ايدوب قرآن كريمده * مناع للخير معتد اثيم عتل بعد ذلك زنيم * بيورمشدر زنيم بر قومه
كندولرندن اولماديغى حالده ملصق اولان شخصه ديرلر (قلت) نظم جليل مذكورك سباقى
بودر * ولا تطع كل حلاف مهين هماز مشاء بنميم مناع للخير * الآية اهل تفسير تفسيرنده مفهوم
شريفى حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم وبارك وكرم افنديمزه خطابا هر حلافه
يعنى حق و باطلده چوق يمين ايدوب رأى حقير وغيبتى چوق ايديجى اولان وسعايت وجهيله كثرت
اوزره نقل كلام ايدن وناسى ايمان وانفاق وسائر عمل صالحدن اوليجى خيردن منع ايديجى وظلمده
متجاوز وكثير الذنوب وجفاكار غليظ اولوب اشبو مثالب ومعايب ايله متصف اولديغندنصكره
كندوينى نسبت ايتديكى قومدن اولميان شخصلره اطاعت ايتمه يعنى مخالفتى تصميم ايله ديمشلردر
الله تعالى اعلم اشبو آيت كريمه كفاردن وليد بن مغيره حقنده نازله اولمشدر باباسى مغيره طوغديغندن
اون سكز سنه صكره اوغلمدر ديو دعوت ايتمشدر (بعضه كوره اخنس بن شريق حقنده
نازله دركه اصلى ثقيف قبيله سندن ايكن كندوينى بنى زهره قبيله سنه نسبت ايتمشدر انتهى (جعفر
برمكى قتل اولندقده شاعر ابو نواس حزن و بكا ايتدى نيچون اغلرسن و سينه كى داغلرسن
حالبوكه بكا جعفرى هجو ايتمشيدك ديدكلرنده بنم هجوم واوكار كريمه هجوم هواى نفسه متابعتدن
اولدى نيجه حزن ايتميم كه مشار اليهى * ولست وان اطنبت فى مدح جعفر * باول انسان خرى
فى ثيابه * بيتيله هجو ايتمشيدم هجو مذكور سمعنه واصل اولدقده بكا بونكله اثوابنى تميز لسون
ديو اون بيك درهم كوندرمشيدى ديو جواب وبروب رحمتله ياد ايلمشدر عليه الرحمة الواسعة
(مآل بيت) جعفرك مدحنده اطناب ايتديكمده اثوابنه تغوط ايدن انسانك اولى اولمادم يعنى بندن
اول دخى اوسننه بستهلين واردر ديمكدر كه اطناب مدح جعفرى ثوبه تغوطه تشبيه ايتمشدر
(شعراى عربدن خطيئه هجوه مواظبت ايدنلردن ايدى بركون هجوى قصد ايدوب لكن مهجو
بولمادقده * ابت شفتاى اليوم الا تكلما * بسوء فما ادرى لمن انا قائله * بيتنى نظم ايتمشيديكه
مآلى بوكون كوتى سوزدن غيرى كلام سويلمكدن دوداقلرم ابا ايلدى لكن كلام سوئى بن كيمك
حقنده سويليجى اولديغمى بيله ميورم ديمكدر اشبو بيتى نظمدنصكره برحوضه باقوب ايچنده
يوزينى كوردكده * ارى لى وجها قبح الله خلقه * فقبح من وجه وقبح حامله * بيتنى نظم
ايدوب كندوينى هجو ايتمشدر (مآل بيت كندم ايچون بر وجه كوريرم حق تعالى انى قبيح خلق
ايلمشدر ارتق اول وجه وحاملى يعنى بن تقبيح اولنورم ديمكدر (واشبو هجوى دخى اناسنه دوزدى
* تنحى فاجلسى عنا بعيدا * اراح الله منك العالمينا * اغربالا اذا استودعت سرا * وكانونا
على المتحدثينا * حياتك ما علمت حياة سوء * و موتك قد يسر الصالحينا * مآلى بزدن تباعد ايله
واوزاق اوطورسنك زوال وعدمكله الله تعالى عالمينى راحتلندرسون قالبورمبسن كه سكا برسر
ايداع اولندقده طوتميوب فاش ايدرسن منقل مبسنكه خلقى باشكه بركديروب لاف وكذاف ايتديررسن
يقينم اوزره حياتك سوء حياتدر وموت ورحلتك جمله صلحايى مسرور ايدر ديمكدر (قلت) والده سنى
غربال وكانونه تشبيهده رنكين معنى واردر فتدبر انتهى (بر رجل بن ذم ياخود مدح اولنسم قيد

ايتم يعنى ذم ومدح يانمده بردر ديدكده احنف بن قيس رجل مرقومه * ارحت نفسك من حيث
تعب الكرام * يعنى كرام ناسك تعب ومشقت چكدكارى يرده سن نفسكه راحت و يرمشسن
ديو تزييف ايلدى فتأمل (ناسدن برشخص هجاو اولان بشار شاعره بنى هجو ايتديككده قرهمى
فوت اولور ياخود چيفتلكممى خراب اولور ديدكده بشار نه فوت اولور ونه يقلور ديدى بعده
شخص مرقوم چونكه بو ضررلردن برى اولميه ارتق اياغم بوغازينه دك اناكك عضو مستورينه
اولسون ديو رزالتدن خوفى اولماديغى بيان ايديجك بشار نيچون باشكزى ترك ايلديكز ديدكده
شخص مرقوم نه ايشليه چكسن انى كورمك ايچون باشنى اليقودم ديوب تأكيد بيحيالى ايلمشدر
(صاحب المستطرف هجودن عرض وناموسى اولان خوف وخشيت ايدر اما عرضى اوزره
خشيتى اولميان بيحيالك يانندہ مدح وذم يكسان و بو مقوله نك كوتى اولديغى وارسته بياندر ديوب
احنفك قول مذكورينى ايضاح ايتمشدر انتهى (محكيدر كه بشار مرقوم مهدى يى و يعقوب بن
داودى * بنو امية قوموا طال نومكم * ان الخليفة يعقوب بن داود * ضاعت خلافتكم
ياقوم فالتمسوا * خليفة الله بين الناى والعود * قطعه سيله هجو ايلدى يعقوب مهدى خليفه يه
مرقومك هجوينى خبر و يرمكله غيظ ايدوب طشره ده بولنمغله بشارك وطنى اولان بصره يه
ايشنى بتورمك قصديله متوجه اولدى بصره يه داخل اولدقده ضحى وقتى ايدى براذان ايشتدى
باقك بو اذانى و يرن كيمدر ديو امر ايلدى كوردیلر كه سرخوش اولديغى حالده بشاردر
طوتوب حضورينه كتورديلر كوردكده اى زنديق سنك اذان و يرديككه يعنى توحيدكه تعجب
ايتدك ديوب ضربنه امر ايلدى يتمش قامچى اوردقلرنده مشرف هلاك اولدى بو حالده برسفينه يه
براقدردى يعنى برنقده يه قودى سفينه يه القا اولندقده بشار كاشكى شمدى بنى عين ابى الشمقمق
كوره ايدى ديوتمنى ايلديكه ابو الشمقمق مقدما بشارى * ان بشار بن برد * تيس اعمى فى
السفينة * بيتيله هجو ايتمشيديكه عينى واقع اولدى ديمكى استدى (مآل بيت بشار بن
برد سفينه يه قونمش براركك كور كچيدر ديمكدر بعده سفينه ده چوق كچميوب فوت اولدقده
جثه سنى بحره آتديلر بحر دخى دجله يه صوقدى متعلقاتندن بعضيسى چيقاروب بصره يه
كتورديلر ناس متأذى هجوى اولمغله براحد جنازه سنه حاضر اولميوب هلاكيله مسرور اولديلر
(مآل هجو مذكور بشار اى بنى اميه نيجه يه دك اويقوده سكز قالقك خليفه يعقوب بن داوددر
مهدى دكلدر اى قوم امويه خلافتكز ضايع اولدى خليفه يى ناى ايله عود بيننده يعنى لهو وطرب له
اشتغالده طلب ايدك يعنى هواسيله مشغولدر همان فرصتدر قالقك ايشكزه باقك ديمكدر (قلت)
مومى اليه يعقوب بن داود بن طهمان مهدى خليفه نك وزير مستقل بالرأيى ايدى آل هاشمه ميل
تهمتيله تك وتنها برضيق وعميق زندانده حبس ايتدى برپارچه قورى اتمك وصودن غيرى غدادن
محروم اولدى طرناقلدى و بدننك قيللرى اوزادى وچشمنه ضعف كلدى اون بش سنه دنصكره
چيقرديلرو بريره كتوروب امير المؤمنينه سلام و يرديلر سلام و يردكده امير المؤمنين كيمدر ديديلر
مهدى دكلى ديدى اووفات ايتدى ديديلر هادى دكلى ديدى اودخى انتقال ايتدى ديديلر
هرون الرشيده سلام اولسون ديديكه اطلاق واحضار ايدن رشيد ايدى بعده رشيد حضرتلرى
اى يعقوب مقصودك نه ايسه سويله اجرا ايدهلم ديدى مكه مكرمه ده مجاورندر ديدى هرون اويله
اولسون بوندن باشقه مرادك وارميدر ديدكده يعقوب بنم ايشم تمام اولدى بوندنصكره آمال
دنيويه يى اجرايه وقتم قالمدى ديدى رشيد اكرام نامله كعبه يه ارسال ايلدى چوق كچمدن مكه
مكرمه ده يوز التمش يديده فوت اولمشدر انتهى (حكايه اولنديكه لطائفى بسيار اولان ابودلامه نك
بركيسه ايله نزاعى اولوب عافيه ايله مسمى اولان بغداد قاضيسى حضورينه مرافعه يه وارديلر

ابو دلامه قاضی یی کورنجه قبل الخصومة * لقد خاصمتنی دهاة الرجال * و خاصمتهـا سنة
وافیة * فمادحض الله لی حجة * ولاخیب الله لی قافیة * ومن خنف من جوره فی القضا * فلست
اخافك یاعافیه * ابیاتنی نظم ایلدی (مآل ابیات) ناسك زیاده عاقل وکارکذار وجدل والزامه
قادرلری بنم ایله مخاصمه ایلدیلر و بندخی انلرله وافر زمان مخاصمه ایدوب جنـاب حق حجت
وسندمی ابطال ایلمامکله و بنی جوابدن عاجز قیلمامغله انلره غالب کلدم شول قاضیلرکیم قضاسنده
جور وابطال ایده انلردن قورقارم لکن ای عافیه سندن قورقمامکه جور ایتمزسن دیمکدر عافیه
بو نظمی استماع ایتدکده ای ابودلامه امیرالمؤمنینه سندن شکایت ایدرم و بنی بو نظم ایله هجو
ایتدیککی بیلدیریرم دیدکده ابو دلامه اکر شکایت ایدوب قطعه می ذکر ایدرایسك سنی عزل
ایدردیدی عافیه نیچون دیجك یاسنك هجو ایله مدحی فرق وتمییز ایتدیککی بیلمش اولور دیدی
ابو دلامه نك عافیه یه و یردیکی اشبو جواب لطافت نصابی منصور خلیفه نك سمعنه واصل
اولدقده وافر ضحك ایدوب ابودلامه یه عطیه ایله امر ایلدی (و ینه ابودلامه حکایه ایدرلرکه
برکون مهدی خلیفه نك حضورینه کیردیکده اقربای خلیفه دن اسمعیل بن علی وعیسی بن موسی
و عبـاس بن محمد ایله بنی هاشمدن برطاقم ذوات دخی حضورلرنده بولنمشلر ایدی خلیفه ابو
دلامه یه اکر شو قصرده بولنانلردن برینی هجو ایتمزایسك دلکی قطع ایدرم دیو یمین ایلدی ابو
دلامه یه حیرت ووله عارض اولوب هر برینك یوزینه کویا رضالرینی تحصیل ایچون کوزینی
قربه رق نظر ایتدی وعلامت رضا حس ایتمیجك چونکه کندیسی دخی حضار مجلسدن
اولمغله نفسنی بونکله هجو ایلدی * الا ابلغ لدیك ابادلامة * فلست من الکرام ولاکرامة * جمعت
دمامة و جمعت لؤما * کذلك اللئیم تتبعه الدمامة * اذا لبست العمامة کنت قردا * و خنزیرا
اذا نزعت العمامة * ابودلامه اشبو هجوی اتمام ایتدکده قطعه نك معناسندن وخلیفه یی یمیندن
قورتاردیغندن حضار مجلسی خنده ایدوب جمله سی جائزه بخش اولدیلر (مآل هجو ای ابا
دلامه نزدکده اولانلره تبلیغ ایله که سن کرامدن و نه کرامتدنسن سن مذمتی ولومی جمع ایلدك که
فی الحقیقه مذمته لوم تابعدر یعنی لازم کلور عمامه کی لبس ایلدیکك وقتده سکامایمون وچیقردیغکده
خنزیر دیرم یعنی بکزرسن دیمکدر (و بعض ظرفای عرب قمری هجوده بنای عمری هدم ایدر
وکرای منزلی ایجـاب ایدر و الوانی تغییر ایدر وکتاندن مصنوع اثوابی چوریدر و کیجه کیدن
یولجیلری اضلال ایدر یعنی یوللرینی شاشیردر وخرسزه اعانه ایدر وعاشقی مفتضح ایدر دیدی
(قلت) سارقه اعانه و ساری یی اضلال ایك جزالتلی دکلدر ظن ایدرم فتدبر انتهی (بعض
ظرفایه فلان وفلانك حقلرنده نه دیرسن دینلدکده * هما الخمر والمیسر واثمهما اکبر من نفعهما *
دیو بطریق الاقتباس هجو ایلدی یعنی انلر خمر ایله قمار کبیدر اثم وکناهلری نفع وفائده لرندن اکثردر
دیمکدر (وبعض ظرفایه فلان نه مقوله کیمسه در دیو سؤال اولندقده فساددهء دیزکنی اوزون وکرمده
ارشنی قصه شره صحرا روخیرده زمن یعنی کوتورمدردیو جواب و یردی (بعض شعراء عربه زهیری
کاه ثنا وکاهیجه هجو ایدرسن دینلدکده شاعر * هجوت زهیرا ثم انی مدحته * ومازالت الاشراف
تهجا وتمدح * بیتنی نظم ایلدی (مآلی زهیری هجو ایلیوب صکره مدح ایلدم اشراف هجو ومدح
اولنمقدن زائل اولمادیلر یعنی هجو ومدح اولنمق اشرافك ومتعین اولانلرك شانیدر دیمکدر مرادی
ینه زهیری ثنادر (قلت) اشبو هجو بابنده چندورق اشعار دخی اولوب لکن یا ترجمهء معلومه مترجمنك
نسخه سنده بولنمادیغندن و یاخود اطنابی خوفندن والحاصل قنغی مطالعه یه مبنی ایسه ترجمه
اولنمامش کورلمکله اسعد فقیرك دخی قلم شکسته فهمی بوخلالده تحریر دیکر اهم ایله مشغول بولندیغندن
بلکه ذکر اولنان اشعارك حلنده برفائدهء معتدبها اولمادیغندن انك اثرینه اقتفایعنی باب مذکورده

بوقدر

بوقدر رایله اکتفا ایتمشدر انتهی (ابو برید العبدی * ولقد قتلتك بالهجاء فلم تمت * ان الکلاب
طویلة الاعمال * بیتنی دیمشدر که هجو وذم ایله تحقیق بن سنی قتل واعدام مراد ایلدم لکن
منعدم اولمادك یعنی ایشیدوب متأثر ومتکدر اوله رق هلاك اولمادك بیلدمکه کو پکسن آدمی
دکلسن زیرا کلابك عمری طویلدر (برکون متوکل خلیفه ابوالعینایه مجلسمده بندن غیری براحد
قالمیوب سنی هجو ایتدی دیدکده * اذا رضیت عنی کرام عشیرتی * فلازال غضابا علی لئامها *
بیتنی نظم ایلدیکه مآلی بنم عشیرتمك کریملری بندن راضی اولدقلرنده اول عشیرتك لئیملری بنم
اوزریمه غضوب اولمدن خالی اولمازلر دیمکدر (قلت) مجلس مذکورده کندوبی هجو
ایدنلری فی الحقیقه بو بیتله رنکین هجو ایتمشدر تجاوز الله تعالی عن سیئاته امین انتهی

الباب الرابع والاربعون

اشبو فرق دردنجی باب صدق وکذب بیاننده در او دخی ایکی فصلی مشتملدر ﴿فصل اول﴾
صدق بیاننده در حق سبحانه وتعالی صادقلری تبشیرا استعیذ بالله ﴿ هذا یوم ینفع الصادقین
صدقهم ﴾ ودخی ﴿ والصادقین والصادقات ﴾ نصلریله انلری مدح ومغفرت واجر
عظیمه نائل اوله جقلرینی بیان بیورمشدر (حضرت عمر بن الخطـاب رضی الله تعـالی عنه
* علیك بالصدق وان قتلك * دیدیلرکه مآلی صدقه مداوم اول هرنه قدر صدق سنی تلف ایده جکنی
ظن ایدرایسکده دیمکدر (واشبو مضمونده * علیك بالصدق ولو انه * احرقك الصدق بنار
الوعید * وابغ رضی الله فاغبی الوری * من اسخط الله و ارضی العبید * قطعه سی کوزل
نظم اولنمشدر (مآل قطعه) صدقه ملازمت ایله نار وعید ایله صدقك سنی احراقی مفروض
ایسه ده ورضاء اللهی طلب ایدوب مخلوقاتی ترك ایله یعنی مخلوقك تحصیل رضاسیچون کذب
ودروغی اختیـار ایتمه الله تعالایه اغضاب وقوللرینی ارضا ایدن کیمدر یعنی بو وضع مؤمنه لایق
دکلدر دیمکدر (اسمعیل بن محمد بن عبیدالله حکایه ایلدیکه بابام حین احتضارده اوغللرینی جمع
ایدوب اوغلجقلرم خدادن اتقایه واحکام وتلاوت قرآنه مواظبت ایدك انلر دخی تعهد ایتدیلر بعده
صدقه بر مرتبه ده ملازمت و مداومت ایلیك که برشیدن سؤال اولندیغکزده اکر طوغری
سویلدیککزده بریکزی قتل ایدرلر و بعد القتل علی فرض حیات بولوب ینه صورلرسه ده ینه
طوغریدن دونمیك بن الله بیلورکه قرآنه باشلدیغم کوندنبرو کذب ایتمدم دیو وصیت ایتمشدر دیمشدر
(بعض علما * لکل شیء حلیة و حلیة المنطق الصدق * دیمشدر که مفادی هر شی ایچون
بر زینت اولوب منطق یعنی نطقك یاخود اسم آلت صیغه سیله لسانك زینتی دخی طوغری سوزدر
دیمکدر (واشبو قطعه باب صدقده محمود وراقك قول اصدقیدرکه * الصدق منجاة لاصحابه *
* وقربة للعبید من الرب * ولیس للانسان شوم علی * لسانه اردی من الکذب * مآلی
صدق اصحابنه محل نجاتدر و عبادی خالقنه مقربدر وانسانه لساننده کذب اولمادن کوتی شوم
یوقدر دیمکدر * بعض علما صدق دینك دیرکی وادبك رکنی ومروتك اصلی اولوب اشبو اوج
ماده انجق صدقله تمام اولور دیمشدر (مهلب بن ابی صفره دست صاحب شجاعتده سیف
صارم اکا کلام صادقدن اعز دکلدر دیمشدر * ارسطالیس حکیم * الموت مع الصدق خیر
من الحیاة مع الکذب * دیمشدر که مفادی صدق ضمننده اولمك کذب ضمننده یشامقدن خیرلودر
دیمکدر (و بعضیلر دیدیکه صدق هرمحلده محمود وممدوحدر لکن نمام وساعیدن ممدوح دکلدر
هرنه قدر سعی ونمیمه سی صدق دخی اولسه میـان احبابی افساده مؤدی اولدیغندن نامقبولدر
(و بعض علما دیدیکه کشی الله تعـالی ایله معامله سنده حقیقت صدق ایله صادق اولسه خزائن

غیبه اطلاع ایله سموات و ارضده امین اولور (و بو معناده عامر عدوانی وصیتنده بن کندی
وجدانمده صدق کلامی غیبدن بر نوع بولورم بو صورتده همان صادق اولك دیمشدر که مرادی
برکیمسه که صدقه ملازم اولوب انکله لسانی اعتیاد ایده موفق اولور یعنی قلبی احوال غیبه
مطلع اولوب ظن ایتدیکی نسنه یی تکلم ایتدکده ظنی اوزره وقوع بولور دیمکدر * الصدق
بالحر احری * فقرهٔ لطیفهٔ قدمادندر (مآلی صدق حره یعنی پاك طینته لایقدر دیمکدر (عیینة
ابن ابی سفیان دیدیکه قلبکده ایکی نسنه اجتماع ایتسه و اول ایکی نسنه دن قنغیسی صوابه اقربدر
بیلیوب تردد ایدرسك همان دقت و فکر ایله قنغیسی نفس وهوا که اقرب ایسه اکا مخالفت ایدوب
ترکله اوته کنی ایشله زیرا صواب مخالفت هوایه اقربدر (قلت) اشبو معنی ﴿ ان النفس لامارة
بالسوء ﴾ نظم جلیلندن ظاهردر انتهی (محکیدر که ابن مباده آل عباس اقربا سندن جعفر
ابن سلیمانك مدحنده نظم کلام ایدوب تقدیم ایلدکده جعفر جائزه اوله رق یوز دوه بخش ایلدکده
ابن مباده جعفرك النی اوپوب بردیکر ایله سندن غیری قریشدن براحدك والله هی دستنی تقبیل
ایتمدم ایدی دیوب صورت تشکر کوستردی جعفر اول دیکر آیا منصور خلیفه می ایدی دیو صوردی
ابن مباده خیر ولید بن یزید ایدی دیدکده ولیدامویه دن اولدیغندن روی غضب کوسترمکله
ابن مباده عفو ایدك ولیدك یدینی تقبیلم لله دکل ایدی دیوب کویا جعفرك یدینی تقبیلی لله اولدیغنی
ایهام ایدنصکره دونوب سنك یدیکی دخی اوپدیکم الله ایچون اولمیوب نفسم ایچوندر یعنی
مداهنه دردیجك جعفر انصاف ایدوب بنم یانمده صدق کلامك ای ابن مباده سکا ضرر ویرمدی
دیوب یوز دوه دخی احسان ایلدی (محکیدر که) بلال رضی الله تعالی عنه قرنداشنه قریشدن
برخاتونی تزویج مراد ایدوب اول خاتونك اقرباسنه بیلورسز که بز غلاملر ایدك الله تعالی اعتاق
ایلدی وضلالتده ایدك هدایة الله ایرشدی وفقیرلر ایدك الله تعالی اغنا ایلدی اقرباکزدن فلانه یی
قرنداشمه تزویج مراد ایدرم اکر عقد و تنکیح ایدرسه کز جناب باری تعالایه حمد وثنا ایدرز
یوق رد ایدرسه کز الله تعالی اکبر واعظمدر دیدکده خاتونك اقرباسی بربره کلوب و بیلرنده صحبت
ایدوب بیلورز که بلالك ایمانده سبقتی واردر ومشاهد وغزواتده بولندی ورسول اکرم صلی الله
تعالی علیه وسلم افندیمزك نزد سعادتلرنده منزله وقدری واردر دیوب نکاح ایتدیلر مصلحت تمام
اولدقدنصکره دادر بلال ای برادر خداسنی مغفرت ایتسون بزم ایمانده سبقت ومشاهد ده
بولندیغمز فضائلی قریشیلره یادوتذکار ایتدکمی دیو کلام سابقنه تعریض ایتدکده بلال ای دادر
صوص بن انلره طوغریسنی سویلدم اشته سنی صدق نکاح ایتدی نه ضرر کوردم دیو عتاب
ایلدی رضی الله تعالی عنهم فافهم (حکایه اولندیکه حجاج برکون خطبه ده تطویل ایلدکده
جماعتدن بر رجل قیام ایدوب ارتق ینشر نمازه باشلیه لم وقت اولدی وسکا منتظر اولماز والله تعالی
سنی معذور طوتماز دیو خطاب ایتدکده حجاجه زیاده سیله غیظ وغضب کلوب اول رجلك
حبسیله امر ایلدی رجلك اقرباسی اطلاق وتخلیص ایچون حجاجه کلوب تصنعا عفو ایدك زیرا
مجنوندر دیو نیاز ایلدکلرنده حجاج دخی حضوریمه کلوب جنونیله اقرار ایدرسه اطلاق ایدرم
والالا دیدی اقرباسی رجله واروب شرط اطلاقی خبرویروب جنونی اعتراف ایله دیو ابرام ایلدکلرنده
رجل مرقوم معاذالله حق سبحانه و تعالی بنی صحت وعافیتده قیلوب جنون ایله ابتلا ایلمدی
کاذبا نیچون اقرار ایدهیم دیوب اقرباسنی رد ایلدی بو قضیه سمع حجاجه واصل اولنجه صدق
واستقامتده ثباتنه بناء عفو واطلاق ایلدی ﴿ الفصل الثانی ﴾ قرق دردنجی بابدن
اشبو ایکنجی فصل کذب بیاننده در حق سبحانه وتعالی کاذبلره وعیدده یعنی عذابه مستحق اولوب
وروز قیامتده یوزلری سیاه اوله جقلرنده ﴿ ولهم عذاب الیم بما کانوا یکذبون ﴾ و بنه

(و یوم)

﴿ و یوم القیمة تری الذین کذبوا علی الله وجوههم مسودة ﴾ بیورمشدر (صاحب المستطرف
(ایاکم والکذب فان الکذب یهدی الی الفجور والفجور یهدی الی النار وتحروا الصدق فان الصدق
یهدی الی البر والبر یهدی الی الجنة) خبرینی تحریر ایلمشدر که مآلی الله اعلم کذبدن صاقنك زیرا
کذب فجوره و او دخی ناره دلالت ایدر وصدقی آرایك یعنی صدقله متصف اولك زیرا صدق بر
وخیره و او دخی جنته دلالت ایدر یعنی موصل اولور دیمکدر (و عبدالله بن عمر رضی الله تعالی عنهدن
مرویدر که رسول الله صلی الله تعالی علیه و سلم افندیمز (اذا کذب العبد کذبة واحدة تباعد
الملك عنه مسیرة میل من نتن ما جاء به) بیورمشدر اشبو حدیث جامع صغیرده (واحدة) اولمادیغی
حالده مضبوطدر لکن بنه شراحك بیاننجه کذبهٔ واحده مقصوددر (و مآلی اکر حقك قولی
یالکز بر کذب ایتسه دخی جنس ملك یاخود حفظه اندن کتوردیکی شیئك یعنی کذبك کوتی
قوقوسندن ناشی بر میل قدر یره تباعد ایدر یعنی یانندن مثلا صرمساغك کریه ریحندن تباعدی کبی
بالطریق الاولی تباعد ایدر وصاویشور دیمکدر فکیفکه نعوذ بالله تعالی کذبی عادت ایدهنك حال
خباثت اشتمالی ومنفور اولدیغی بو بر کذبدن قیاس ایله (قلت) بعض اهل حدیث بوراده
اولان نتن حقیقیدر لکن ارض بو قوقوایله طلوا اولدیغندن دباغك بوی دباغخانه یی طویمادیغی
کاذب دخی قوقوسنی طویمز دیمشدر * راوی الکذب احد الکذابین * ایله * رأس المأثم
الکذب و عمود الکذب البهتان * اقوال اسلافدندر (مآل قول اول) کذبی کذابدن روایت
ایدن بلا نجینك بریدر دیمکدر مطالعهٔ عاجزانه م اوزره راوی قائلنی بیان ایتمدیکی و کذب اولدیغنی
بیلدیکی تقدیرجه فی الحقیقه کذابدر لکن قائلنی سویلرسه نقل کذب کذب اولماز دینورسه ده
غالبا کذبدن ترهیب ایچون دینمشدر ظن اولنور (ومآل فقرهٔ ثانیه) کناهلرك باشی کذب و بنای
کذبك دیره کی بهتان وافترادر دیمکدر (ایکی نسنه کذبدن خالی اولماز بری کثرت وعد ودیکری
شدت اعتذار در قولی دخی اقوال اسلافدندر (اصمعی کذب ایله مشهور اولنلردن برینه هیچ
طوغری سویلدیکك واقع اولدیمی دیدکده کذاب مرقوم اکر بو سوزمده تصدیق اولنمایدم
سکا واقع اولمادی دیرایدم دیو جواب ویرمشدر (اشبو قطعه محمود بن مروان ابن ابی الجنو بکدر
* لی حیلة فیمن ینم * ولیس فی الکذاب حیلة * من کان یخلق مایقول * فحیلتی فیه قلیلة *
مآلی سعی ونمیمه ایدهنك حقنده بنم ایچون حیله حاصل اولوب لکن کذاب حقنده حیله ممکن اولمادی
برکیمسه که سویلدیکی کلماتی ایجاد ایلیه انك شاننده حیله قلیله در دیمکدر (قلت) یعنی نمامك
حیله سی یاننده سر و کلام سویلمامکدر و کذاب و مفتریکه خود بخود سوز دوزر اکا حیله قلیله دکل
بلکه بو قدر همان اومقوله لردن حق تعالایه استعاذه دن غیری چاره یوقدر انتهی (میان عربده
* فلان اکذب من لمعان السراب ومن سحاب تموز * کثرت کذبده ضرب مثلدر یعنی فلان
کیمسه صحراده صو ظن اولنان سرابك لمعانندن زیاده اکذب وزمان تموزده سماده ظهور ایدن
بلوتدن زیاده کاذبدر دیمکدر (منقولدر که فارس عجمده جوراب الکذب ایله معروف یعنی یلان
طغارجکی دینور بر محتسب وارایمش اندن مرویدر که اکر بن یلان سویلکدن منع اولنسم
ایدی اودم اودم چاتلردی بن کذبدن بکا لاحق اولاجق عار ایله بیله صدقدن نائل اوله جغم نفع ایله
بیله کذبده صدقده بولمدیغم بر لذت بولورمکه تعریف ایدهمم دیمشدر اعاذنا الله تعالی من الکذب
(و بر حکیم کذب و دروغی اعتیاد ایدن صادقلری تصدیق ایلمز یعنی هر کسی کاذبدر دیر
ایمش (و کذاب ذمنده اشبو قطعه بعض شعرانکدر * حسب الکذوب من البلیة بعض مایحکی
علیه * فتی سمعت بکذبة * من غیره نسبت الیه * مآلی کذبله شهرت شعار اولنلره بلیه یوندن
کندی اوزرینه عزو اولنان نسنه کافیدر که واقعا غیریدن بریلان نسنه ایشیدلسه او مقوله لره نسبت

اولنوردیمکدر (برصیرفی یعنی صراف ظرفادن برطاقم کسانی خانه سنه دعوت ایدر بعد تناول الطعام
انلرله صحبته باشلدقده ایچلرندن بریسی شمدی بز ﴿سماعون للکذب اکالون للسحت﴾ نظم جلیلنده
اولان وصف ایله متصفز دیو استظراف ایتمشدر که مرادی صراف کذاب اولدیغنه وطعامی حرام
ایدوکنه تعریضدر وآیت شریفهٔ مذکوره کفار یهودك احوالنی بیاندر که انلر کذبی استماع وقبول وحرامی
تناول ایدرلر دیمکدر (مرویدر که عبدالله بن سری حکایه ایلدیکه ابن مبارك حضرتلرینه برازاخوانله
واروب حدثنا دیو رجا ایلدیکمزده نه ملاحظه یه مبنی ایسه کیدیکز بودفعه سزه تحدیث ایتمیه جکم
دیدیلر تکرار ایتامکه یمین ایتدیکز دیو نیاز ایلدیکمزده یمین ایتدم اکر ایده ایدم کفارت ایدوب
تحدیث ایدر ایدم لکن تحدیث ایتم دیمشکن شمدی تحدیث ایتسم ارتکاب کذب ایلمش اولورم ارتکاب
کذب ایتامك بکا تحدیثدن احدر بیورمشدر (قلت) تحدیثدن مراد صحبت اولمیوب نقل
حدیث اولمق کرکدر فتأمل (مجاهد حضرتلرندن منقولدرکه هر قول وعمل که بنی آدمدن
ظهور ایده کتب وضبط اولنور حتی حال مرضنده آه وانینی وحتی برصبی معصوم بکا ایلدکده
رفع بکا ایچون صوص سکا شونی وبونی آلورم دیو وعد ایدوب انجاز ایلمسه انك کذبی دخی دفترسیئاتنه
یازیلور دیمشدر (فضیل حضرتلرندن منقولدرکه اعضای بنی آدمدن اکر صادق اولورسه حق
تعالایه اساندن احب یعنی زیاده راضی اولدیغی عضو یوقدر واکر کاذب اولورسه اندن ابغض
عضو یوقدر بیورمشدر که فی الحقیقه ذکر وتوحید وصدق ایله کذب وکفرك آلتی اساندر حالت
اولاده ممدوح وحالت ثانیه ده ایسه مذمومدر (ابن مسعود رضی الله تعالی عنه اعظم الخطایا
اللسان الکذوب * دیمشدر که مآلی اعظم خطایانك محلی کذب ایله متصف اولان اساندر دیمکدر
(برشاعر یا کیزه دم ذم کذبده * لایکذب المرء الا من مهانته * وفعله السوء او من قلة الادب
لبعض جیفة کلب خیر رائحة * من کذبة المرء فی جد وفی لعب * مآلی یلان سویلیان یا ذلیل
ویا کوتی فعللی ویاخود ادب وحیاسزدر ویلان شویله برمردار نسنه درکه مثلا کوپك
لاشه سی اصرلدقده اصرن شخصك طویدیغی بدبوی کشینك جد وهزل یعنی مطلقا اقوالده
سویلدیکی کذبدن خیرلودر یعنی کذبك کوتولکی اول جیفه نك قوقوسندن بددر دیمکدر (حکایه
اولندیکه معاویه حضرتلری اوغلو یزیدی ولی عهد نصب ایلدکده برقرمزی رنك خیمه
قوردیروب انده اعلان ایچون دیوان ترتیبله کندی واوغلی اوطوروب ناسه بیعت ایتدردی خلق
فوجا فوجا کلوب عادت عرب اوزره کندی یه سلامله تعظیم واوغلنه میل ایله تکریم ایلدیلر
ناسدن بر رجل کلوب بعد السلام پدرینه توجه ایله مداهنة ای امیرالمؤمنین معلومك اولسونکه
اکر اوغلوکزی ولی عهد ایتمسیدیکز امور مسلمینی اضاعه ایلمش اولوردك دیدی احنف بن قیس
دخی دیوانده ساکتا بولنمش ایدی معاویه احنفه نظر وکنیه سیله یا ابا بحر نیچون برنسنه
دیمیورسن دیدکده احنف دخی کذب ومداهنه ایلسم الله تعالادن خشیت ایدرم صدق وصواب
سویلسم سندن خوف ایدرم دیدکده معاویه احنفه حق تعالی سنك بوقولکده اولان طاعتك
عوضنده سنی خیرایله جزا ایلسون دیوب قول مذکورینه محظوظ اولوب دراهمدن احسان
الوف ایله بذل معروف ایلدی مجلسدن احنف وقتا که خروج ایدوب رجل مداهن مرقومه باب
خیمه ده راست کلدکده اول رجل احنفه ای ابا بحر بیلورمکه شو یعنی یزید شرار ناسدندر
لکن پدرلرنده خزائن اولمغله اقچه قاپمق غرضیله طمعا ایشتدیکك سوزی سویلمکه یعنی مداهنه یه
مجبور اولدم دیدکده احنف ای کیسه دلکی طوت زیرا ایکی یوزلی شخص حقك نزد معنویسنده
وجیه ومقبول اولماز دیو توبیخ ایلدی (قلت) اشبو برکت صدقله احنف هم حقك عندنده
مشکور وهم عطیهٔ کثیره ایله مسرور ورجل مرقوم کذبی بلا سیله ایکی یوزدن محروم اولدی انتهی

وقیل ان الکذب یحمد اذا قرب بین المتقاطعین ویذم الصدق اذا کان غیبة وقد رفع
الحرج عن الکاذب فی الحرب والصلح بین المرء وزوجه * یعنی کسولی کیمسه لرك بینلرینی اصلاح
وبارشدرمق ایچون کذب ایتمك ممدوح وغیبت اولدیغی وقتده صدق مذموم ایمش ودخی حرب
مشروعده یعنی اعدایه غلبه مصلحتنده وزوجین بینلرینی اصلاحده کاذبه کوچلك یوغیمش
بوماده لرده کذب وتورید جائز ایمش (مرویدرکه مهلب طائفهٔ خوارج ایله حرب وقتالده
جیوش واصحابنی تقویه وتثبیت اقداملری ایچون کذب ایدردی حتی کذبی میان عسکرده
برمرتبه مشتهر ایدیکه مهلبی کوردکلرنده بنه بزره کذب ایتمکه کلیور دیرلر ایدی (یحیی بن
خالد برمکی رحمه الله تعالی * رأینا شارب خمر نزع واصا اقلع وصاحب فواحش رجع ولم نر کذابا
صار صادقا * دیمشدر که مآلی شارب باده وسارق ومداوم فحشیاتی ترك ایدوب صلاح حال
کسب ایتدکلرینی کوردك لکن کذبه اعتیاد ایدنك صدقه صیرورتی یعنی کذبی ترکنی کورمدك
دیمکدر (عمرو بن معدی کرب کذب ایله معروف ایدی یمنده زیاده تعصبله مشهور خلف الاحمره
عمرو بن معدی کرب کذاب دکلیدی دیو سؤال اولندقده اقوالنده کاذب وافعالنده صادق
ایدی دیمشدر (منقولدرکه صدقله مشهور بندن بری حضرت بلال حبشی رضی الله تعالی عنه
ایدی اصحاب کرام سلکنه منسلك اولدیغی تاریخدن انتقالنه دکین برقولنده کذب ایتدیکی منقولدر

الباب الخامس والاربعون

اشبو فرق بشنجی باب والدینه بر واحسان وانلره عقوق یعنی پدره ومادره بروخیر واحسانك
ضدیله معامله یی ذم واولاد وانلرك منفعت ومضرتلرینه متعلقه واجب اولان شیلر وصلهٔ رحم
وقرابات وانساب بیاننده در وبو باب دخی فصول عدیده یی مشتملدر ﴿فصل اول بر والدین
وذم عقوق بیاننده در﴾ حق سبحانه وتعالی بر والدینی وعقوقی بیانده ﴿واعبدوا الله
ولا تشرکوا به شیئا وبالوالدین احسانا﴾ وقال الله تعالی ﴿وقضی ربك الا تعبدوا
الا ایاه وبالوالدین احسانا اما یبلغن عندك الکبر احدهما او کلاهما فلا تقل لهما اف ولا تنهرهما
وقل لهما قولا کریما واخفض لهما جناح الذل من الرحمة وقل رب ارحمهما کما ربیانی
صغیرا﴾ وقال الله تعالی ﴿ان اشکر لی ولوالدیك الی المصیر﴾ نظم جلیل اول * عبادتی انجق
الله تعالایه ایدك وذات مقدسی واحد اولدیغنی تصدیق ایدك وجلی وخفیدن هیچ برشیئ
الله تعالایه شریك ایتمیك والد و والده کزه احسان ایدك دیو تفسیر اولنمشدر که فی الحقیقه
غایت تعظیمه انجق کندی ایچون عظمت ونهایت انعام اولان ذات مستحقدر واو دخی
انجق حق تعالادر وپدر ومادر دخی وجود وتعیشه سبب ظاهر اولملریله احسانه شایاندرلر
(ونظم جلیل ثانی رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه خطابا ربك جل شانه اندن
یعنی ذات حق تعالادن غیری یه عبادت ایتمامکه ووالدینکزه احسان ایتمکه امر قطعی ایله امر
ایلدی اکر پدر ومادردن بری یاخود ایکیسی سزلرك کفالت وحمایتکزده کبر سنه بالغ
اولورلرسه انلره شویله رعایت ایدیکز که انلردن طبعك استکراه ایده جکی برنسنه ظهورنده
وکران اولان مؤنتلرنده متضجر اولدیغکده اف دخی دیمه وانلری انجاب ایتدیکك شیدن اغلاظله
نهر وزجر ایتمه وانلره تأفیف ونهر یرینه شدید وفظ وغلیظ اولان افندیسنه قباحت ایدن
قول کبی کوزل وطاتلی قول سویلیك وانلره سزلرك حقه محتاج اولدیغکز کبی مخلوقه محتاج
اولدقلرینه شفقت ورقت ایدوب جناح ذلی خفض ایدك یعنی ذلیل اولان قنادیکزی یایك
وتواضع ایدوب اوزرلرینه رفع ایتمه وسز شفقت فانیه کزله اکتفا ایتمیوب یارب بونلر

بزه حال صغرمزده شفقت و بزلری تربیه وارشاد ایتدکلری کبی راحمینه وعدك اولان احسانه
وفاء بونلره رحمت باقیه‌ك ایله رحمت ایله دیو دعا ایدك دیو مفسر در (ونص ثالث اولی اولان
﴿و وصینا الانسان بوالدیه حملته امه وهنا علی وهن وفصاله فی عامین ان اشکرلی﴾ الآیة
ایله بز عظیم الشان انسانه ذات عظیم الشانمه ووالدینه شکر ایتمکلکله امر ایتدك که والده سی
انی ضعف وزحمت مضاعف ایله حمل ایلدی و بعد وضع الحمل امزرمه سنك نهایت مدتی دخی
ایکی سنه در رجوعکز درکاه معنویمه اولمغله شکر وکفریکز اوزره ای انسان صکره سزی
محاسبه ایدرم دیو تفسیر اولنمشدر (قلت) رعایت حقوق والدینده سائر نصوص شریفه
دخی وارددر تفاسیره مراجعت اولنه (حضرت علی رضی الله تعالی عنهدن مرویدرکه * لوعلم الله
شیئا من العقوق ادنی من الاف لحرمه فلیعمل العاق ما شاء ان یعمل فلن یدخل الجنة
ولیعمل البار ماشاء فلن یدخل النار * بیورمشدرکه مآلی الله تعالی پدر و مادره اولادینك
رعایت ایتمسنه شول کونه تنبیه بیورمشدر که اف دیمك ادنی بر نسنه ایکن انی دخی
والدینه دیمکی نهی بیورمشدر اکر عقوقده افدن ادنی برشی اولیدی اشبو تنبیه الهیسنه
نظرا انی دخی حرام ایدر ایدی آرتق عاق عقوقدن دیلدیکنی ایشلسون یعنی کرك از وکرك
چوق البته جنته کیرمز یعنی عقوقیچون جهنمه مستحق اولور و بار اولان یعنی والدینه آز
وچوق احسان ایدن البته ناره کیرمز یعنی فضل حقله اول بر والدین سبب دخول جنت اولور
دیمکدر رضای باری تعالی رضای والدینده وغضب الهی دخی سخط وغضب والدینده در
دیو روایت اولنمشدر (عطا ابن مسلمدن (من حج عن والده بعد وفاته کتب الله لوالده حجة
وکتب له براءة من النار) مروی اولدیغنی صاحب المستطرف تحریر ایتمشدر (قلت) جابردن
رضی الله تعالی عنه مروی (من حج عن ابیه اوامه فقد قضی عنه حجته وکان له فضل عشرة حجج)
ایله ابن عباسدن رضی الله تعالی عنه مروی (من حج عن والدیه اوقضی عنهما مغرما بعثه الله
تعالی یوم القیمة مع الابرار) حدیثلری مضبوط الجامع الصغیر دیرکه مفادلری وفات ایدن پدر ومادر
ایچون ولدی حج ایتدرمك ودینلرینی مالندن ویرمکده اجر وثواب بسیار واخیار وصلحا ایله حشر
لطفنی اخبار در (وعن ابن عباس رضی الله تعالی عنهما قال من قبل بین عینی ابیه احتسابا
کانت له حجابا من النار) یعنی ابن عباسدن رضی الله تعالی عنه برکیمسه محبا ومخلصا پدرینك
ایکی کوزی اراسنی تقبیل ایلسه اوکیمسه‌یه بومعامله‌ء حسنه نار جهنمدن حجاب یعنی پرده اولور
روایتی مرویدر (وقال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (ایاکم وعقوق الوالدین فان ریح
الجنة یوجد من مسیرة خمسمائة عام ولایجد ریحها عاق) اشبو اثری دخی صاحب المستطرف
ذکر ایدرکه مآلی پدر ومادره امور مباحه‌ده مخالفت وعاصی اولمقدن مباعدت واتقا ایدك زیرا
بشیوز سنه‌ده وار یلور مسافه قدر یردن یعنی غایت دور اولان محلدن طویلان بوی بهشتی
عاق والدین بوله‌مز یعنی نعیمدن دور اولور دیمکدر (قلت) سوره‌ء شریفه نساده اولان ﴿واعبدوا الله
ولاتشرکوا وبالوالدین احسانا﴾ آیتی تفسیرنده مترجم تبیان دیرکه علما اتفاق ایتدیلر شبهانده یعنی
حرمتی شبهه‌لو شیلرده والدینه اطاعت واجب اوله حرام محضده دکل اکر سنك شبهه ایتدیکك
طعامی والدینك سنسز یمزایسه واجب اولور که انی یمکده انلره موافقت ایده سن زیرا شبهه‌لویی
ترك ایتمك ورعدر واما والدین رضاسنی رعایت واجبدر وکشی‌یه جائز اولمازکه والدینك اذنسز
مباح ویانافله سفر ایده یعنی طشره‌یه کیده ویا طلب علمه کیده مکرکه اول حالده اوزرینه فرض
اولمش علمك طلبنه کیده و بلدنده اکا تعلیم ایدر بولنمیه اول تقدیرجه والدینی اذنسز اکا کتمسی
جائز اولور (منبع الادابده ایدرجان والدیندن ایکیسنك حقنی معا مراعاة متعذر اولورسه مثلا

بربنی مراعاتله آخری متأذی اولدیغی تقدیرجه تعظیم واحترامه راجع اولورشیده والد حقنی
ترجیح ایده زیرا که نسب اندندر وخدمت وانعامه راجع شیده والده حقنی ترجیح ایده حتی ایکیسی
اکا کلسه‌لر والدی ایچون قیام ایده وایکیسی اندن برشی استسه‌لر اول والده سنه ویره انتهی
(حکایه اولندیکه نساك وصلحادن برذات بهرکون والده سنك قدمنی اوپرایدی برکون همبزم
صحبت اولدیغی اخوانك یاننه کچ کلدی سبب تأخرندن سؤال ایتدکلرنده جنت باغچه‌لرنده
یوارلنور یعنی مادریمك ایاقلری آلتنه یوزیمی سورمك ایله مشغول ایدم زیرا (الجنة تحت اقدام
الامهات) حدیث شریفی بزه واصل اولمشدر دیدی (امام مکحول معاذبن جبل رضی الله تعالی
عنهدن روایت ایدرکه حق سبحانه وتعالی ایله حضرت موسی صلوات الله علی نبینا وعلیه اوچ
یوك بشیوز کره کیفیتی معلومز اولمیان تکلم ایله تکلم ایدوب آخر کلامنده حضرت موسی یارب بکا
وصیت ایله یعنی عمل خیر ایله فرمان ایله دیو نیاز وتضرع ایدنجه حق سبحانه وتعالی یدی
دفعه (اوصیك بامك) یعنی ای موسی سکا مادریکه رعایتله فرمان ایدرم بیوردقدنصکره ای
موسی آکاه اولکه والده‌کك رضاسی بنم رضام وسخط وغضبی بنم غضبمدر بیوردی (عمر بن
عبدالعزیز حضرتلری میمون ابن مهرانه توصیه‌ده ای میمون باب سلاطینه ملازمت ایلمه هرنه قدر
امر بالمعروف ونهی عن المنکر ایدرایسکده ونامحرم نسا ایله خلوت ایلمه هرنه قدر تعلیم قرآن
ایدرایسکده ووالدینه عاق وعاصی اولانی استصحاب ایلمه زیرا بو ینه بر واحسان ایتمیان سکا دخی
محبت وایلك ایتمز دیمشدر * برحکیم من عق اباه عقه ولده * دیمشدر که مآلی برکیمسه پدرینه عاق
وعاصی اولسه ولدیده اوکیمسه‌یه عاصی اولور یعنی سر مجازات ظهور ایدر دیمکدر (مأمون خلیفه
دیمشدرکه پدرینه بر واحسان ایدنلرده فضل بن یحیی البرمکیدن ایلروسنی مشاهده ایلمدم زیرا
مسموعم اولدیکه زندانده محبوسلر ایکن برصغوق کیجه زندانجی انلری آتش یاقمقدن منع ایتمش
یحیانك اسیجق صو ایله ابدست المق معتادی اولمغله اویقویه واردقدنصکره فضل قالقوب
و باقرابریغه صو طولدیروب وصباحه قدر قندیلك شعله سنده قائما طوتوب پدری یحیانك ابدست
صوینی آماده ایلمش (منقولدرکه برکیمسه دخی جامه خوابنده یاتورکن اوغلندن ایچمکه صو
استه‌مش صوینی کتوردکده پدرینی اویقویه طالمش کورمکله اویانور استر دیو تا بصباح صوینی
پدرینك باشی اوجنده طوتمش (محکیدرکه بررجل عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنهه ای
امیرالمؤمنین والده‌م کبرسنه کیروب مشی وحرکته عدیم الاقتدار اولدیغندن دائما ارقه‌ده کزدیریرم
آیا حقوق والده‌می ادا ایده بیلورمی‌یم دیو استفسار ایلدکده حضرت عمر رضی الله تعالی عنه ادا
ایده مزسن زیرا حال صغرکده والده‌ك بقاء حیاتکی تمنا ایلدیکی حالده سنی حامل وخدمتلریکی
ایدردی سن ایسه انك فراقنی تمنی ایده‌رك ایده‌یورسن دیدیلر (قلت) بیضاوی حضرتلری
﴿کما ربیانی صغیرا﴾ نظمنی تفسیرنده (روی ان رجلا قال لرسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
ان ابوی بلغا من الکبر انی الی منهما ماولیامنی فی الصغر فهل قضیت حقهما قال لا فانهما کانا
یفعلان ذلك وهما یحبان بقاءك وانت تفعل ذلك وانت ترید موتهما) حدیث شریفنی ذکر
ایتمشدر بوصورتده حضرت عمر رضی الله تعالی عنهك کلام انوارفامی مشکاة نبوتدن مقتبسدر
انتهی (محمد بن المنکدر حضرتلری دیدیکه برکیجه پدریمك ایاقلرینی اووارق صباحلدم ایدی
برادرم ایسه اوکیجه تابصباح نماز قیلمش ایدی لکن قرنداشمك اشبو کیجه سی بنم کیجه‌م یاننده
بنی مسرور قیلمز دیدی (قلت) یعنی بنم لوجه الله پدریمه اولان بوخدمتم عبادت متعدیه دن
اولمغله برادریمك کندی نفسنه عائد نوافل عباداتله اشتغالندن اولادر دیمکی مراد ایتمشدر
(محمد بن سیرین حضرتلری والده سنه شدت صوت ایله تکلم ایتمیوب کندوسندن انصاف امید

اولمیان امرایه تکلم ایدرکبی تعظیمات ایله تکلم ایدوب دعاسنی بو وجهله دخی تحصیل ایدردی
(علی بن حسین رضی الله تعالی عنهمایه ابرخلق ایکن والدکز ایله بالمعیه نیچون طعام ایتمزسکز
دیو سؤال ایلدکلرنده شاید والدمك نظری تعلق ایلدیکی لقمه‌یی خبیر اولمیه‌رق اخذ وتناول
ایله عاق وعاصی اولمقدن خوف ایتدیکم ایچون ندیپورمشدر

❊ الفصل الثانی ❊

قرق بشنجی بابدن اشبو ایکنجی فصل اولاد ومحبت اولادو بونلرك نجباء وازکیاو بلداء واشقیالرینك یعنی
عقلا وحمقالرینك بیانندهدر (قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (الولد ریحان من
الجنة) یعنی ولد جنت شکوفه‌لرندن برشکوفه‌در بیورمشدر * ابنك ریحانتك سبعا ثم خادمك سبعا
ثم عدو او صدیق * اقوال اسلاف عظامدندرکه مألی فرزند یدی یاشنه قدر شکوفهٔ خوشبوی
بعده یدی ییلده یعنی اون دردنه قدر خدمتکار اندنصکره یابدخواه یاخود خیرخواهدر دیمکدر
(فضل حضرتلری * ریح الولد من الجنة * ابن و بنتك بویلری جنتدندر یعنی انلره میل ومحبت
لازم ماهیت پدردر دیمشدر (ابو سعید الخدری رضی الله تعالی عنه رسول الله صلی الله علیه وسلم
افندیمزه یارسول الله اهل جنتك جنتده اولادلری اولورمی دیو سؤال ایلدیکمده علیه الصلاة
والسلام افندیمز (والذی نفسی بیده ان الرجل لیتمنی ان یکون له ولد فیکون حمله ووضعه وشبابه
الذی ینتهی الیه فی ساعة واحدة) بیوردیلر دیو روایت ایلدیکنی صاحب المستطرف ذکر ایتمشدر مألی
نفسم یدقدرتنده اولان حق سبحانه وتعالایه یمین ایدرمکه اهل جنت تمنی اولاد ایلدکده حمل
ووضع ومنتهی اوله جغی شبابی ساعت واحده‌ده تکمیل ونهایت بولور بیوردی دیمشدر
(قلت) اشبو اثرجنتده تولد ووقوعبوله جغنه دلالت ایدر (وقیل من حق الولد علی الوالدان یوسع
علیه ماله کیلا یفسق * یعنی دیمشدرکه فسق ایتمسون دیو پدرك ولدینه توسیع مال ایتمسی اوزرنده
اولان حقوق ولددندر (قلت) بوراده فسقدن مراد غالبا سرقت وغصب کبی نسنه‌لر اولمق
کرکدر زیرا مستلذات نفسیه‌یی اجرا دخی اقچه ایله اولور وتوسیعدن مراد زیاده امساك
ایتمامکدر فتأمل انتهی (حضرت عمر رضی الله تعالی عنه جناب واجب الوجوده بندن ذاتنه
تسبیح وعبادات وذکر وطاعت ایدر برنسمه یعنی انسان خلق ایلمسی رجاسنه سبب تناسل اولان
خصوص معلومه نفسمی اجبار ایدرم دیمشدر (و ینه رضی الله عنه اولاد وعیالی تکثیر وتوفیر ایلیك
زیرا سزلر کیمك طرفندن مرزوق اولدیغکزی یعنی رزقکزه سبب نه ایدوکنی بیلمزسکز دیمشدرکه
مفادی کثرت اولاد انفاقلری زحمتنی موجب اولور دیو خوف ایتمیوب تأهل ایدك وتکثیر اولاده
سعی ایدك دیمکدر (شبیب بن ابی شیبه * ذهبت اللذات الامن شم الصبیان وملاقاة الاخوان
والخلوة مع النسوان * دیمشدرکه مألی اولاد صغاری قوقلمق واحبابله ملاقات ایتمك وحلالیله
خلوت ایتمکدن غیری لذات دنیویه قالمدی دیمکدرکه مفادی بونلرك لذتلری اتم واعلادر دیمکدر
(برداناده اولادکك قنغیسی سکا احبدر دیو سؤال اولندقده * صغیرهم حتی یکبر ومریضهم
حتی یبرأ وغائبهم حتی یقدم * دیو جواب ویردی (قلت) حتی غایت ایچون اولدیغنه کوره
معناسی اولادیمك کوچکنی وخسته‌سنی وغائبنی سورم دیمکدر فتدبر (ابن عامر حلیله‌سی امامه
بنت الحارث الخزاعیه‌یه اکرا رکك ولد تولید ایدرایسك حکم سنکدر یعنی مطلوب واستدعا که
مساعده اولنور دیو وعد ایلدی وقتاکه امامه ذکر تولید ایتدکده حکمم فالوذجدن یعنی اطعمهٔ
نفیسه‌دن مرتب یدی کون مقداری بیك عدد خوان ومائده یعنی سفره ایله اطعام و بیك
عدد قوچ ذبحیله عقیقه اولنمقدر دیدکده ابن عامر دخی مسؤلنی اجرا ایلدی (محکیدرکه برکون
امراء قریشدن بری فرزندینه غضب و یاندن مهجور ودور ایلدکده احنف بن قیس عفو ینی
رجا ایدوب اوامیره ای امیر اولادیمز ثمرهٔ قلوب وطیانه جق عمود ظهور یمزدر و بزلر اولادیمزك

سماء ظلیله وارض ذلیله‌سی یز یعنی حمایه ایتملی وزحمتلرینی چکملییز وهر امر جلیل وجسیمه انلرله
صوله ایدرز غضب ایدرلرسه ارضا وکرك استرلر وکرك استه‌مزلرسه ده اعطا ایدیکز وانلره
نظر حقارتله باقمایکز که حیاتکزدن اوصانوب موتکزی تمنی ایدرلر دیدکده امیر مشارالیه احنفك
نصیح آمیز کلامنی قبول ایدوب خازنه‌ای غلام اوغلمه ایکیوز بیك درهم وایکیوز قات ثیاب کوتور
و بندن سلام ایله دیوب ارسال ایلدی فرزند امیر پدرندن غضب شدیدی اوزره احسان مزیدی
کوردکده خازنه پدریمك یاننده کیم وار ایدی دیو سؤال ایلدی خازن احنف وار ایدی دینجه
احنفی کتوردوب ای ابابحر قصه نه کونه اولدی دیو استکناه ایتدی اودخی تفصیلا حکایه ایتدکده
احنفك بو لطفنه تشکر ایدوب پدرینك صله واحسان مذکورینك یاریسنی احنفه ویردی
(ائمهٔ نحودن کسائی نقل ایدرکه برکون هرون الرشید خلیفه‌نك حضورینه داخل اولدم ایدی
اوغللری محمد امین وعبدالله مأمونك کلمه‌لرینه امر ایلدی برده انوار وقارلری کندیلرینه زینت
و یورك کوکب دری کبی طلوع وظهور ایدوب تعظیماتله سلام واحسن دعایی اتمامدنصکره
نظر برقدم اوله‌رق کمال ادب اوزره حضورنده قیام ایتدیلر خلیفه حضرتلری امینی یمیننده
ومأمونی یسار یسرمقروننده بعد الاقعاد بکا باقوب ای کسائی بونلره دقایق علم نحودن براز مسائل
عرض ایدوب اختبار وامتحان ایله امر بیورملریله بندخی اسئلهٔ دقیقه سرد ایلدیکمده هر برینه
احسن جواب ویردیلر خلیفه سرور عظیمله مسرورا ای کسائی بونلری نه صورتده کوردك
یعنی درایت وهنرلرینی بکندککی دیدکلرنده بندخی * اری قمری افق وفرعی بشامة * یزینهما
عرق کریم ومحتد * سلیلی امیر المؤمنین وحائزی * مواریث ما ابقی النبی محمد * یسدان انفاق
النفاق بشیمة * یؤیدهما حزم وعضب مهند * ابیاتنی بعد النظم باری تعالی امیر المؤمنینی
عزیز ایتسون ابناء خلافت واغصان شجرهٔ زکیهٔ سیادتده لغت عربیه‌ده ادرب یعنی دادانوب
زیاده ملکه ایتمش والفاظ یوننددن وتکلمه اقتدار جهتندن وقوهٔ حافظه ودرایتده اشد بونلر کبی
براحد کورمدم دیوب حق تعالی بونلرله اسلامك تأیید وعزینی واهل شرکك ذلنی زیاده
ایلسون دیو دعا ایلدیکمده هرون رشید آمین دیوب ایکیسنی بردن سینه‌سنه ضم ایدوب دودسئیله
صارلدی واشك چشمی ریزان ایدوب صدرینه جریان ایلدی بعده عودتلرینه رخصت
ویردی و بکا خطاب ایدوب ای کسائی سن بونلری بر برینه مواسات اوزره کوروب فرقدان
سپهر اتفاق صانورسن حیف صد حیف که بونلرك اتفاقلرینی سهام قضا ومقادیر اخدا تفریق
وپریشان ایدوب سفك دما وهتك ستور واقع اولور دیدی بندخی ای امیر المؤمنین اشبو بیان
بیوردیغکز حاله اطلاع وعلمکز نه وجهله دردیدیکمده بلی عن علم درکه علم مذکوری اوصیاء
انبیادن نقل وروایت ایتدیلر دیو بکا جواب ویردی دیمشدر (بعض ظرفا عمر بن عبد العزیز
حضرتلرینی ثناده * بنی امیة دن خل اخرج الله منه زق عسل * دیوب زق عسلدن ابن
العزیزی مراد ایتمشدر یعنی بنی امیه خاندانی برسرکه کوپیدر الله تعالی انلرك ایچندن بال طولی
اخراج ایلدی دیمکدر (براعرابی ولدینه توبیخ وعتاب ایتدکده ولد قطینی ای پدر اوزرمده
زیاده عظیم اولان حقك بنم اصغر من نملة یعنی قرنجه‌دن کوچك حقمی ابطال ایلمزدیدی
(براعرابیه یعنی بادیه نشین برخاتون اغوشنده ولدینی اوینادرکن شو ابیات ایله ترنم ایدر
ایمش * یاحبذا ریح الولد * ریح الخزامی فی البلد * اهکذا کل ولد * ام لم یلد مثلی احد *
مألی ولدیمك قوقوسی بلده‌ده اولان خزامی رایحه‌سی کبی نه کوزلدر آیا هر ولد بونك کبی رعنامیدر
یاخود بنم کبی براحد بویله سنی طوغورمدیمی دیمکدر (قلت) لکن اعرابیه‌نك والدی اشبو
وصفه سزامیدر وحسنی میل اولنه جق رنکده میدر بیلمز ووصف مجرد حسن اولاد نفس الامره

چندان موافق دوشمز زیرا کشا جم بلیغك * والمرأيفتن بابنه و بشعره * لكن ذلك فتنة العقلاء * يعنى * هركسى برشعرو برفرزند خود مفتون بود * كرچه آن فرزند زشت وشعر ناموزون بود * وفقلرنجه انسان حب اولاده مجبول وحب ايسه عيوبى ساتر اولديغى مسلم اهل عقولدر (ذكر اولنان خزامى خانك ضمى وزانك فتح ومدى وآخرده الف مقصوره ايله كوزل قوقولى برنباتدر وعلى قول شجر و على قول خيرى البر ديدكلرى بيان شبو بيدر شعر مذكورده فى البلد قيدنجه باغچه لرده اولان شبوى مراددر يعنى يبانيسى اولمياندر

﴿ اولاد بلداى قليل التوفيقه دائر كلامدر ﴾

براعرابى قبيح المنظر ولدينه باقوب * انت لست من زينة الحياة الدنيا * ديمشدركه مألى معلومدر (و بر رجل مكتبده اوقور صبى ولدينه درسن نره يه كلدى ديو سؤال ايلدكده صبى ﴿ لااقسم بهذا البلد ووالد وماولد ﴾ نظم جليلنى تحريف ايله يعنى اول بلاسنى بوله جق وليد پليد ياخودا وشيطان چوچوق (والد) لفظ لطيفنك آخرينه ياو (ما) نك يرينه (بلا) يى كتوروب بو يله جه تغيير ايله اوقيوب جواب ويردكده پدرى دخى عمريمه قسم ايدرمكه سن كيمك ولدى اولور ايسك اوكشى بلا والد در ديدى (قلت) اشبو حكايه ولد مذكورك غباوتنه دلالت ايدرسه ده عند التأمل شيطنتنه دلالتى دخى محتملدر فتدبر انتهى (بررجل اوغلونى يكرمى ذراع طولنده برقيو اپى آل ديو بازاره كوندرر يولى ياريله دقده دونوب طولنى يكرمى ارشون ديديكز لكن انى نه قدر اولسون ديو اقتضاى غاوتى اوزره صورنجه عرضى اوغلجغم سنكله مبتلا اولديغم مقدارده اولسون ديمشدر (جواب پدرايبك عرضى آز اولديغنه نظرا مصيبتى آز اولديغى اشراب ايدرسه مرادى مطلقا مصيبتى بيان اولمق كركدر انتهى (محكيدركه براعرابينك حمزه نامیله بنام براحمق ولدى وارايدى بركون مرقوم اوغليله كيدركن بركيمسه برجوانه ياعبدالله يعنى اى خدانك قولى ديوندا ايلدى جوان مذكور جواب ويرمدى ندا ايدن كيمسه جوانك يانه كلوب سكاندا ايدردم نيچون جواب ويرمزسن ديديك اول جوان اى عم كلنا عبدالله يعنى جمله مز اللهك قوللرى يزقنغى عبداللهى مراد ايدرسن يله مدمكه جواب ويرمم ديو ظرافت ايتدكده اعرابى مذكور بوجوابى ايشيدوب اوغلو حمزه يه كوردكمى شو جوانك ذكا وفطانتنى ديو تعريض ايدروقتا كه ايرتسى كونى اعرابى مرقوم اوغلى حمزه ايله كيدركن بركشى حمزه آدلو برديكر شابه ياحمزه ديوندا ايتدكده اعرابى حمزه سى يعنى اوغلى ديكر حمزه يه ندا ايدن شخصه كنديني طرفادن اولان جوان سابق الذكره همدنك طوتوب وكندويه ندا اولندى صانوب فى الحال اى عمجه كلنا حمير الله يعنى جمله مز اللهك حمزه لرى يزقنغى حمزه يى مراد ايدرسن ديدكده باباسى اعرابى * لبس يعنوك يامن احمز الله به ذكرابيه * يعنى اول ندا ايدن سنى قصد ايتمور باباسنك ذكرينى سنكله جناب حقك حرافتلو ايلديكى احمق ديو اوغلى حمزه يى توبيخ ولوم ايتمشدر (قلت) اسم اولان حمزه برنسنه صلب وشديد اولمق معناسنه حمازه دن ياخود قبض ايلديكى نسنه يى محكم ضبط ايدن معناسنه اولان حموزدن مشتقدر وحمز برنسنه نك طعمى حرافتلو اولمق يعنى لسانه طوقندقده خردل كبى اصريجى اولمقدركه اعرابى توبيخنده اولان بومعنادن مأخوذ دركه نامى بين الناس قبيح اولمقدن كنايتدر انتهى (محمد بن بشير نام شاعرك جسامتلى براوغلى وارايدى برايش ايچون ارسال ايلدى هم كچ كلوب وهم ايشى بتورميه رك عودت ايتدكده نظر عتابله باقوب * عقله عقل طائر * وهو فى خلقه جمل * يعنى عقلى قوش عقلى قدر جسمى ايسه همچو جمل * و بنسخة * جسمى ايسه فيل كبى ديدكده اوغلى دخى جوابنده * شبه منك يا ابى * لبس لى عنه منتقل * يعنى اى پدرم بن سكا شبيه اولدم * انى ترك ايتمكه اولورمى محل * ديوب سنده بنم كبيسن ديمكى افاده ايتدى (براعرابى اوغلنى مسكرات شربندن نهى ايتمشيكن ترك ايتميوب باباسنه كويا اعتذار

مقامنده بوقطعه يى نظم ايتمشدر * امن شربة من ماء كرم شربتها * غضبت على الآن طاب لى السكر * سأشرب فاسخط لارضيت كلاهما * حبيب الى قلبى عقوقك والخمر * مآل قطعه آيا اوزم صويندن يعنى باده دن اولان ايچدكمى بكا شمدى غضب ايتدك بن آنى سرخوشلق بكا كوزل اوله رق ايچدم ايدى البته بن اندن ممنوع اولمم بنه ايچرم استرايسك غضب ايت وراضى اولمه زيرا بنم قلبمه ايكيسى دخى يعنى بوبابده سكا عصيان ايله باده دوستلردر يعنى واز كچمم وسنى دكلمم ديمكدر قطعۀ مذكوره يزيد فاسقك اولوب باباسى شرب خمردن كندويى نهى ايتدكده نظم ايتمش اولديغى منقولدر (قلت) فى الحقيقه يزيدك اغزينه دخى ياقشور انتهى

﴿ صلۀ رحم واقاربه دائر كلامدر ﴾

منقولدركه حضرت ابراهيم صلوات الله على نبينا وعليه اساس بيت حرامى حفر ايدركن برطاش بولنوب اوزرنده * انا الله ذو بكة خلقت الرحم وشققت لها اسما من اسمائى فمن وصلها وصلته ومن قطعها قطعته * عباره سنك حاوى اولديغى معنى لغت عبرانيه اوزره يازلمش ايديكه مألى بن بكه يعنى مكه صاحبى اولان خدايم رحمى خلق ايلدم واسماء حسنامدن براسميله رحماندر اكا آيردم يعنى تسميه ايتدم فنغى كيمسه كه اكا واصل اوله يعنى رحمله متصف اولوب مقتضاسنى اجرا ايده بن دخى اكا واصل اولورم يعنى مجازات حسنه ايدرم وقطع ايدنلرى قطع يعنى عقاب ايدرم ديمكدر والله اعلم انتهى * يا ابن آدم اتق ربك وابرر والديك وصل رحمك يزد لك فى عمرك وايسر لك فى يسرك و يصرف عنك عسرك * تورات شريفده يازلمش يعنى مآل مذكورده آيت اولديغى كعب احبار حضرتلرى اولنده • والذى فلق البحر لموسى قسميله روايت ايلديكى ابن سهل صالحدن اودخى جرير بن عبد الحميددن اودخى منصوردن اودخى عطاء بن مروان دن اودخى راويدن روايت ايتمشدركه مألى اى آدم اوغلو ربك وخالقكدن اتقا ووالدينكه بر واحسان وصلۀ رحم ايله كه عمركى زياده ايده ويسركى بى تعب حاصل ايده وعسركى سندن صرف وتحويل ايده ديمكدر (ابو امامة الباهلى رضى الله تعالى عنهك روايتى اوزره عليه الصلاة والسلام افنديمز (صنايع المعروف تقى مصارع السوء وصدقة السر تطفى غضب الرب وصلة الرحم تزيد فى العمر) بيورمشلردر صاحب المستطرف وذكر تمام الحديث ديوب حديث مذكورك آخرى دخى اولديغنى بيلدرمشدر (قلت) مآلى احسان وايولكلرى ايشلمك كوتولكه وهلاكه دوشوره جك يردن كشى يى صاقنديرر وكيزلو صدقه ربك عز شانه عذابنى اطفا ايدر يعنى دنيا و آخرتده نزول بليه يى بلطفه تعالى منع ايدر وصلۀ رحم بادئ زيادۀ عمردر ديمكدر صدقۀ سر صدقۀ علانيه دن افضل اولديغنه رافعى اشبو (صدقة السر تطفى غضب الرب) حديثيله استدلال ايتمشدر (بوحديث شريف اولى اوله رق جامع الصغيرده (صلة الرحم تزيد فى العمر وصدقة السر تطفى غضب الرب) عباره سنده ابن مسعوددن رضى الله تعالى عنه مرويا محرردر انتهى

﴿ فصل ﴾ اشبو فصل نسب واقربا وعشيره بياننده در

* حضرت عمر رضى الله تعالى عنه تعلموا العربية فانها تزيد فى المروة وتعلموا النسب فرب رحم مجهولة قد وصلت بعرفان نسبها * بيورمشدركه مآلى عربيه يى تعلم ايدك كه مروتى زياده ايدر ونسبى دخى تعلم يعنى احوال سلسلۀ انسابى ضبط وحفظ ايدك زيراكه چوق اونودلمش قرابت نسبنى بيلمك ايله صله اولنمشدر ديمكدر (قلت) لغت عربيه ده اولان حكمت شويله دركيم انى لسان بيان ايده مز ابن قتيبه نك ادب الكاتب كتابنك مقدمه سنده اكا دائر فوائد يازلمشدر مراجعت اولنه انتهى (بعض اعلام انسابى معرفتده يعنى نسبى معلوم اولان ذاتده معرفت مذكوره دن ناشى برفائده اولیوب فائده سى انجق نسبى كندويى صولۀ اعدا وتنازع اكنادن مصون قيلديغى يعنى سلامت نفسه سبب اولديغى ايچون تعلمى يعنى نسبى

اوكرنمك احزم رأى وافضل ثوابدر كورمز ميسنكه ﴿ ولولا رهطك لرجمناك ﴾ نص شريفى
ناطق وحاكى اولديغى شعيب عليه السلامك مبعوث اولديغى قوم تبليغاتنه اطاعت ايتميوب
اى كرسنك ملتمز اوزره اولوب عندمزده عزتى اولان قومك واقاربك اولميدى سنى رمى
احجار ايله تلف ايدردك ديديلر كه شعيب عليه السلامه اواهانته تصدى ايتمدكلرينه باعث نسبى
اولدى ديديلر بيضاوى رهط اوچدن اونه قدر اولان جماعته اطلاق اولنمغله منكرين شعيبك
رجمه عدم تصديلرى قوم شعيبك عليه السلام شوكتى خوفى ايچون اولميوب عزتى ايچون
اولديغنى اقتضا ايدر ديمشدر انتهى (قلت) ترجمهٔ معلومهٔ مرئيه ده اشبو بعض اعلامك
(ولولم تكن من معرفة الانساب الاستعزازها من صولة الاعداء وتنازع الاكفاء الكان تعلمها
من احزم الرأى وافضل الثواب الاترى الى قول قوم شعيب عليه السلام ﴿ ولولا رهطك لرجمناك ﴾
* فابقوا عليه لرهطه * عبارهسنى زبدهٔ ترجمهسى اولديغى وخطندن نقل اولنديغى حالده
وبعضيلر ديديلر كه عشيرت وانسابى معرفتده صولهٔ اعدادن احتراز وتنازع اكفادن اجتناب
فائدهسنى بيله لردى تعلم انسابى احزم رأى وافضل ثواب عداير لردى معلوم دكلميكه
حضرت شعيب عليه السلامه قومى اضراردن كف وامتناع ايلملرى رهط وعشيرتندن خوف
ايلملرينه مبنى اولدى نتكيم حق سبحانه وتعالى خبر ويرر استعيذ بالله ﴿ ولولا رهطك لرجمناك ﴾
يعنى اى شعيب سنك عشيرتك اولميدى جملهسنى اهلاك ايدردم ديو ترجمه وتحرير اولنمش
كوردك * لاحول ولاقوة الابالله * والحال كه اهل تفسير وتاريخ شعيب عليه السلامك مبعوث
اولديغى قومك بعضيسى ايمان ايدوب اكثريسى تصديق ايتمديلر پس جناب حق تعالى
اول كفارى رجفه وصيحه وظله عقوباتيله اهلاك ايدوب شعيب عليه السلامك سايه سنده
و معيتنده ايمان ايدنلر نجات بولدقلرى تفصيلاتى مؤلفاتلرينه ضبط وتحرير ايتمشلردر وادنى
مرتبهده سواد خوان اولنلرك دخى تركى قصص انبيا عليهم الصلوات والتسليمات كتابلرنده
اوقودقلرندن معلوملريدر فكيفكه تفسير بيضاوى تدريس ايدنلر بيلميهلر وهذا شئ عجاب انتهى
(حضرت عيسى صلوات الله على نبينا وعليه قتنغى ناس زياده اشرفدر ديو سؤال ايلدكلرنده
يدلرينه ايكى قبضه تراب آلوب بونلرك قنغيسى اشرفدر يعنى يكساندر ديوب بعده ترابلرى جمع وارضه
القادن صكره ناسك كلبسى ترابدر يعنى اندن مخلوقدر ﴿ ان اكرمكم عند الله اتقاكم ﴾ يعنى
الله تعالى قتنده اكرم واشرف اولانلر اتقاكزدر يعنى ايمان وعبادات وطاعات ايله حقدن
تقواسى زياده اولاندر ديو جواب ويوردى (خالد بن عبدالله القشيرى واصل بن عطايه نسبندن
سؤال ايلدكده نسبم اسلامدر كه بركشى آنى ضايع ايتسه نسبنى ضايع ايتمش اولور حفظ وضبط
ايدرسه نسبنى ضبط ايتمش اولور ديو جواب ويرنجه خالد قولنى پسند ايدوب * وجه عبد وكلام حر *
ديديكه واصلك وجهى عبد وكلامى حردر يعنى كلام حقى قبول ايت قائلنه باقمه ديمكدر
(قلت) اشبو واصل حسن بصرى حضرتلرينك مجلس درسنى ترك ايدندر ومعتزله مقتداسيدر
انتهى (حضرت على رضى الله تعالى عنه اكرم عشيرتك فانهم جناحك الذى به تطير وبهم
تصول وبهم تطول وهم العدة عند الشدة اكرم كريمهم وعد سقيمهم واشركهم فى امورك ويسر
عن معسرهم * بيورمشدر كه مفادى قرنداشلريكه واقربا كه وقبيله كه اكرام ايله زيرا انلر سنك طيران
ايده جكك جناح وقناددر وانلرله بدخواهكه صوله ايدرسن وانلرله اوزارسن يعنى رفعت بولورسن
واستديكك يره يتشرسن وانلر شدائدده ادوات حراستدر كريملرينه اكرام وخستهلرينى عياده ايله
وامور كده انلرى شريك ايت وعسرتلرينى يسر ايله يعنى كيدروهر وجهله حسب الوسع اعانه ايله ديمكدر
رسول الله صلى الله عليه وسلم (حق كبير الاخوة على صغيرهم كحق الوالد على ولده) بيورمشلردر كه

مأل شريفى بيوك برادرلرك كوجك دادرلرى اوزرنده حقى پدرك پسرى اوزرنده اولان حقى كبيدر
ديمكدر وشارحى مناوى مرحوم حق مذكورى وجوب احترام وتعظيم وتوقيردر ديو شرح ايلمشدر

﴿ الباب السادس والاربعون ﴾

اشبو قرق التنجى باب خلقت وصفاتى واحوالى حسن وقبح وطول وقصر والوان وشباب وبونلره
مشابه اولانلر بياننده اولوب بو باب دخى براز فصللرى مشتملدر ﴿ فصل ﴾ بو فصل
حسن ومحاسن بياننده در * معلوم اوله كه حسن وجمال حضرت ختم نبوت صلى الله تعالى عليه
وسلم افنديمزه منتهيدر يعنى انده كمال بولمشدر شويله كه شمائل شريفه لرينى طرق عديده ايله
نقل وروايت ايدن اصحاب كزين رضوان الله تعالى عليهم اجمعين حضراتنك بياننجه ذات
بركزيده صفات نبوى (كان ربعة من القوم لابائنا من طول ولاتقتحمه عين من قصر) يعنى كمال
اعتدال قامت ايله قومدن ممتاز ايدى برچشم قصرندن ناشى اقتحام ايده مز ايدى يعنى قصير مفرط
دخى اولميوب طوباوار هرنه جانبه خرام بيورسهلر قد سيان عرش وسمانك طوبى لك وحسن
مأب صداى تحسين ندالرى ايله قبهٔ فلك پرطنين اولمق امر مقرر خواطر انس وجن وملك ايدى
(ابيض اللون مشرب بحمرة) مبارك جسم شريفلرينك لونى حمرت ايله مخلوط بياض ايدى
يعنى حمرتدن خالى مثلا قار كبى بياض شديد وزياده اسمر دخى دكل ايدى (ادعج العينين) يعنى چشم
سعادتلرينك سواد وبياضى بغايت شديد (مفلج الثنايا) يعنى اوك ديشلرى سيرك وجمله دندان
دررخشانلرى هموار ويكسان ايدى (دقيق المسربة ازهر اللون واسع الجبين واضح الخد اقنى الانف
ازج الحواجب) يعنى مبارك صدر بدر آرالرينك ابتداسندن سرهٔ شريفه لرينه وارنجه قدر ممتد
اولان شعر سعادتلرى اينجه ولونلرى احسن وآلنلرى آچق وطولا وعرضا ممتد وكشيده ويكاقلرى
كوزل وبورنى اوزون واوجى اينجه اولوب اوزرنده برنور وار ايديكه بلاتأمل نظر ايدن
انف شريفلرنده ارتفاع ظن ايدردى ومبارك قاشلرى اينجه وكوزلرى اوجنه منتهى ومقوس
ايدى (كأن عنقه ابريق فضة ظاهر الوضاءة يتلألأ وجهه تلألؤ القمر) ومبارك عنق ورقبهٔ
سعادتلرى نهايت جمال وغايت بهجت واعتدالده اوله رق بر درجهده سفيد ايديكه كويا سيمدن
مصنوع ابريق كبى ايدى ومبارك وجه شريفلرى ليلهٔ بدرده قمرك ضيا وتلألؤى كبى تلألؤ ايدر ايدى
(شثن الكفين ومسيح القدمين) يعنى كف دريا كرمى وپاى فرقد جايلرى اتلى اولوب
بويله ايكن زياده يمشاق ايدى حتى حضرت انس رضى الله تعالى عنه ديديكه رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك دست سعادتلرندن الين خز وحريردن برشيئه مس ايلمك
بكا واقع اولمادى ومبارك قدم شريفلرى هموار اولوب هر كز اوزرنده وسخ وانشقاق
وانكساردن اثر يوق ايدى واعضاى بدن ايمنلرى حد اعتدالده ايدى (واسع الصدر)
وصدر شريفلرى واسع وعريض ايدى (قلت) رجالده وسعت صدر ممدوحدر (من لبته الى
سرته شعر تجرى كالقضيب ليس فى بطنه ولاصدره شعر غيره) وصدر سعادتلرينك ابتداسندن
سرهٔ سعادتلرينه وارنجه قضيب يعنى دوز وطوغرى نهال كبى شعر ممتد اولوب صدر وبطن
سعادتلرنده شعر مذكوردن غيرى شعر يوغيدى (اشعر الذراعين والمنكبين) ومبارك قوللريله
اوموزلرى باشلرينك مويلرى زياده ايدى (لم يبلغ شيبه فى رأسه ولحيته عشرين شعرة) ومبارك
لحيه ورأس سعادتلرنده اولان شعرك بياضى يكرمى عدده بالغ اولمامش ايدى (قلت)
حضرت انس رضى الله عنهدن اسناد صحيح ايله مرويدر كه رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمك
عالم قدسه ارتحاللرنده رأس ولحيه لرنده اون يدى وياخود اون سكز شعرهٔ بيضا وار ايدى انتهى

ضخم الكراديس) وعظام فخاملرينك مفصل باشلری عظیم ایدی (قلت) وعظم عظام علامت
شدت بطش وقوتدر انتهى (انور المتجرد) یعنی بی موی اولان بدن لطیفلری زیاده منور ایدی
(كان اذا مشى كانما ينحط من صبب) ومشی ایلدکلرنده شو وجهله ایدرلر ایدیکه کویا مکان
عالیدن اشاغی یه نزول ایدرکبی ایدی (قلت) اشبو حرکته سرعت لازم کلور شرح السنه ده
حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم مشى قوی ایله مشی ومبارک قدملرینی رفع ثابت ایله رفع
و بر برینه قریب خطوات یعنی ادم ایله مشی ایدوب یعنی شیوهٔ ناز ونعیم ایله مشی ایدن ارباب
کبر وخیلا کبی مشی ایتمزلر ایدی دیدیکی معنای مذکوری تأیید ایدر انتهى (واذا التفت التفت
جميعا) و بر نسنه یه التفات ونظر بیوردقلرنده مبارک ومسعود کردنلرینی صاغه وصوله بوکزلر
وارباب خفت کبی باقمزلر ایدی بلکه اقبال وتوجه بیوردقلری شیئه اهتمام تام اظهار ایچون جمله
بدن سعادتلری ایله اقبال ایدوب بعد قضاء الوطر جمیع تنلری ایله دونرلر ایدی یعنی بر کیمسه یه
توجه بیورسه لر مجموع جوارحلری ایله توجه ایدوب اهل تکبر کبی باشلرین چویروب نظر ایتمزلر
ایدی (بين كتفيه خاتم النبوة كأنه زر حجلة او بيض حمامة لونه كلون جسده) کتفین شریفینی بیننده
لونی لون بدن سعادت ومقداری زر حجله یاخود کوکرجین یمورطه سی کبی خاتم نبوت وار ایدی (قلت)
شمائل شریفده خاتم نبوتی وصفده اولان روایاتدن سائب بن یزید رضی الله تعالى عنه روایتنده
(انه قال نظرت الى الخاتم بين كتفيه فاذا هو زر الحجلة) واقع اولمشدر که فاضل وحدی ابراهیم
افندی رسالهٔ ترکیهٔ حلیه سنده عبارهٔ مذکوره یی قائل حدیث بوکونا تحدیث ایدرکه جناب
سعادت سیم پیامبر ورسول کریم خدای اکبر صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرینک ایکی مبارک
کورکلرینک اراسنده مهر نبوته وخاتم رسالته نظر ایلدم کوردم ناکاه اول مهر منور ونور بصر
چرکه واو به دوکه لرینه بکزر ایدی دیو ترجمه ایلمشدر (وجابر بن سمره رضی الله تعالى عنهدن
مروی (رأيت الخاتم بين كتفى رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم غدة حمراء مثل بيضة الحمامة)
عباره سن دخی بوحدیثک قائلی و بو شرفک نائلی دخی بیورمشلرکه بن خاتمی کوردم اول مهر
شریف اول موضع منیفده ات ایله دری اراسنده پیدا اولان بزیدکلری نسنه که قرمزی رنکلو
برجسم لطیف ایدیکه مقدارده کوکرجین یمورطه سنجه وار ایدی دیو ترجمه قیلمشدر ومهر
همایون سعادتمقرون مشار الیهده شمائلده دیکر روایتلر دخی واردر وتعبیرلرده کورینان
تفاوت دأب محبت اولدیغی اوزره کماهو حقه نظره طاقت اولمادیغندن واقعدر توفیقی مولانای
مومی الیه وحدی افندی یازمشدر (ذکر اولنان زر قاموسده الذی یوضع فی القمیص دیو تفسیر
وواانقولیده کوملک دوکه سی دیو تعبیر اولنمشدر (واما حجله قاموسده محركة كالقبة وموضع يزين
بالثياب والستور العروس * دیمش ووانقولیده کلین اوی دیو تعبیر اولنمشدر ووحدی افندینک
چادر واو به دوکه سی دیو ترجمه سی مساکن عرب خیام اولدیغندن ناشی اولدیغی مطالعه اولنمشدر
وخیامک دوکه سی اولدیغی ایسه ظاهردر انتهى (تانک فتحیله خاتم اسم وکسری ایله صفتدر
ایکی صورتده دخی مایختم به معناسنه در وخاتمک نبوته اضافتی عالم آخرته نشر یقلرندنصکره
خاندان نبوته براحد دخول ایتمسون دیو بیت نبوته مهر وضع اولندیغنی اشعار ایچوندر و بعضیلر
ختام بولان شیئه مهر وضع اولنمق عادت معروفه اولمغله سلسلهٔ نبوت ذات شریفلری ایله نهایت
بولدیغنه تنبیه ایچوندر دیدی اسحق خواجه سی مولانا احمد افندی مرحوم وحدت نامه نام
منظومه سنده معنای خاتمی بو وجهله کوزل نظم ایتمشدر * خاتم الانبیاء بی ثانی * خاتم فیض
جود سبحانی * حجت حق دینلسه اکا سزا * اکا شاهد او مهر ایله امضا * ایتدی ختم نبوتی
اشعار * یعنی پایانه یتدی اول طومار * بلکه قاضیٔ عدل روزجزا * ذیل منشوره نامنی املا *

* ایتدی تا انبیایه روزشمار * ایده مضمون شهادتن اظهار * بو سببدن اکا کتاب مجید * کاه شاهد
دیدی وکاه شهید انتهى (ابلج الوجه حسن الخلق وسيما قسيما) وجه انورلری ابلج یعنی ضیادار
وخلقلرنده کوزل سیما ووجه جهتلرندن من كل الوجوه آثار حسن بدیدار ایدی (وفي عنقه
سطع وفي لحيته كثاثة) وکردن اعتلری مرتفع ایدی ولحیهٔ شریفلری کث یعنی طوق وچوق
ایدی (اذا صمت فعليه الوقار وان تكلم سما وعليه البهاء) صمت وسکوتلرنده وقار ظاهر وتکلم
بیوردقلرنده ارتفاع شان کلاملری باهر اولوردی (اجمل الناس وابهاهم من بعيد واحسنهم
واجملهم من قريب و بعيد) قریب و بعید یعنی کافهٔ ناسک اجمل واحسنی ایدی (كانما منطقه خرزات
نظم ينحدرن) نظم وحی آرالری دزلمش جوهر کبی قرین حسن انسجام ایدی (حضرت انس
رضى الله تعالى عنه ما رأيت من ذى لمة سوداء فى حلة حمراء احسن من رسول الله صلى الله تعالى عليه
وسلم دیمشدر (قلت) لمه لامک کسری ومیمک تشدیدی ایله قول اصح اوزره قولاغک کوپه
طاقیله جق محلنی کچوب اوموز باشلرینه واصل اولان شعردر (مآل قول انس شعر سیاه رأسی
شحمهٔ اذنه وصول صاحبی اولوب لابس حلهٔ حمرا اولان افراد انسان بیننده رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلم حضرتلرینه معادل وذات همایونلرندن حسنده افزون برفرد کورمدم دیمکدر
من تأکید وجمیع افراده استغراق وشمولی تنصیص ایچون کتورلمشدر فی حلة ذی لمة لفظنک
صفتیدر احسن ذی لمه نک مجرورا صفت بعد الصفتیدر یاخود رؤیت بصر ظاهری معناسنه
اولور ایسه ذی لمه دن منصوبا حالدر واکر بصیرت وعلم معناسنه اولورسه رأیت فعلنک مفعول
ثانیسیدر فتدبر (مواهب لدنیه نک مقصد ثالثی فصل ثانیسنک نوع ثانیسنده یازرکه ابو الحسن
الشاذلی قدس سره صفت رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمده هو بشر ليس كالابشار *
كالياقوت حجر ليس كالاحجار * یعنی حضرت رسول اکرم صلى الله تعالى عليه وسلم بشردر لکن
سائر بشر کبی دکلدر یاقوت کبیدرکه حجردر لکن سائر حجرلر کبی دکلدر دیمکدر شاذلینک اشبو
بیانی على سبيل التقریبدر یعنی حسن خلقنی تفهیم ایچوندر یوقسه حقیقت نبوتی تفهیم طوق
بشرده دکلدر کلام شیخ حضرت نبی مختارک عليه الصلاة والسلام ملکی الباطن اولدیغنه
دلالت ایدر بر ذاتکه ملکی الباطن اوله البته نفسنه مالک اولور انتهى نقل المواهب وکلام الفقیر
(وحسان بن ثابت رضی الله تعالى عنه اول حضرتک صلى الله تعالى عليه وسلم حسننده
اشبو قطعه یی نظم ایتمشدر * واحسن منك لم ترقط عينى * واحسن منك لم تلد النساء * خلقت
مبرأ من كل عيب * كأنك قد خلقت كما تشاء (قلت) صاحب المستطرف اشبو قطعه یی فرق ایکنجی
بابک اوائلنده دخی ذکر ایتمشدر والتكرار فى هذا الباب حسن انتهى (اللهم صل وسلم عليه واجعله
شفيعا لمن يصلى عليه (قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم ما احسن الله خلق عبد وخلقه الا
استحيى ان يطعم لحمه النار) اشبو خبری صاحب المستطرف یازمشدر که یعنی جناب واجب الوجود
بر قولنک خوبنی ووجودینی کوزل خلق ایلدکده فضل وکرمیله اول قولنک لحمنی ناره ییدرمز
یعنی ناره یاقدرمز مأنده در مفادی حسن وجمال وتناسب اعضا حسن خلقه دال وحسن خلقله
متصف اولان دخی رضای حقده بولنوب رضا دخی موجب سلامت اولدیغنه اشارتدر فتدبر انتهى
(متوکل عباسی خلفانک جمله سندن وجها احسن ومنظرا ابهاسی ایدی (واحسن ناسدن بری
دخی مصعب بن الزبیر ایدی مرویدر که برکون بصره ده دار الامارهلرینک حولیسنده جالس
ایکن بر خاتون کلوب ومصعبه قارشو طوروب دقتله روینه نظر ایدر مصعب ای خاتون عافاك الله
بو مقامده کلوب طورمکه سبب ندر دیجک اول بلیغه خاتون دخی * طفى مصباحنا لحسنا نقتبس
من وجهك مصباحا * یعنی خانه مزده قندیلمز سوندی ایدی کلدک که سنک وجهکدن مصباحمز

ایچون اقتباس ایده لم یعنی شمع چشمرزه روی انور کدن نور آله لم دیو استظراف وبو وجهله مصعبك رو یتی شاده مشکاة بلاغتی شفاف ایتمشدر (منقولدر که بر اعرابیهٔ ظریفه یه ای خاتون * ما بال شفتیك مشققـة * یعنی دوداقلریکه نولدیکه چاتلمش دینلدکده * التین اذا حلی تشقق * یعنی انجیراولوب طاتلیلندقده یار یلور دیو جواب حلاوت نصاب و یرمشدر (واجل ناسدن بری دخی عبدالله بن عباسك رضی الله تعالی عنهما دختری لبابه که ولید بن عتبة بن ابی سفیانك حلیله سیدر دیمشدر که بن مرآته نکاه ایتدکجه سائر ناسه آجرایدم یعنی بن جمله ناسدن احسن و حسنم بادی افتتان ناس اولمغه سزا ایدی لکن ولید ایله برابر آیینه یه نظر ایلدیکمده بن نفسمه آجیدم دیدیکه مقصودی ولیدك کندیسندن کوزل اولدیغنی بیاندر (مدح حسن محبوبده برشاعر * ولو انه فی عهد یوسف قطعت * قلوب رجال لا اکف نساء * بیتنی نظم ایتمشدر که مألی محبوبمك عصر یوسف علیـه السلامده موجود اولمسی فرض اولنسه ایدی نسـانك آو جلری دکل رجالك قلبلری قطع اولنور ایدی دیمکدر (قلت) قطع قلوب رجال حسنك کمالنه دالدرفتأمل (قلت) عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنهانك نعت نبویده نظم بیوردقلری اشعار شریفه دندر * لوامی زلیخا لورأین جبینه * لآثرن قطع القلوب علی الایدی * مألی اکر جبین ساطع النور ختم نبوتی صلی الله تعـالی علیه و سلم زلیخایی لوم ایدن نسا کورمش اوله‌لر ایدی یدلری اوزرلرینه قلوبلرینك قطعنی اختیار وترجیح ایدرلر ایدی دیمکدر انتهی وترجمه بالفارسی * زنان مصر بهنکام دیدن یوسف * زروی بیخودی ازدست خویش ببریدند * مقررست که دل پاره پاره میکردند * اکر جمال توای نور دیده میدیدند * وترجمه بالترکی لاسعد الفقـیر * کوریدی نور رخ مصطفایی مصر اهلی * شرای یوسفه و یرمزلر ایدرزرلری هیچ * زنانی اللرینه دللرینی بالترجیح * هزار پاره ایدوب هم اولورلر ایدی بهیچ * (وکثیرعزه * لوان عزة حاکمت شمس الضحی * فی الحسن عند موقف لقضالها * دیمشدر یعنی بنم معشوقهم عزه اکر شمس منیره ایله حسن مدعاسنده بر حاکم عادلك نزدنده مرافعه اولسه‌لر ایدی اول عادل حسنی عزه یه حکم ایدردی دیمکدر * باشدن ایاغه قدر محاسن خلقده علی الترتیب منظوما آثار شعرادر که ذکر اولنور * اشبو نظملری صاحب المستطرف جمع ایتمش ایسه ده متصدی ترجمه‌نه معنـایه مبنی ایسه قلمه المامغله بودفعه بالعجز والقصور ترجمه اولنمشدر (قلت) یعنی اسعد فقیر دیر که معلوم اوله که اعضای محابیب وجه شبهده مشترك برنسنه یه تشبیه اولنه کلوب مثلا قد یاری نهاله تشبیه ایله یاتشبیهـا قده کالغصن و یاتشبیه بلیغ ایله رأیت غصنا و یاخود سائر طرق استعاره ایله استعمال اولنمق موافق فن بیان ایسه ده غیث الادب نام کتابده مسطور اولدیغی اوزره شعرای عرب غزللرنده حقایق عرفیه اوله‌رق قامتدن غصن وسر ییدن کثبب یعنی قوم تپه سی و یکاقدن وردودیشدن اقاحی یعنی پاپادیه چیچکی وآب دهاندن راح یعنی باده وچشمدن نرکس وسیف وتیر وسحر وعذار یعنی خطدن آس یعنی مرسین اغاجی و بنفسج یعنی بنفشه وریحان ایله تعبیر ایدوب بونلرك وضع اصلیٔ لغوی معنالرینی نفی وحقیقت نه صورتده ادا اولنورسه او یلجه استعمال ایتمشلردر پس اشبو مطلب حفظ اولنه جق فوائددن اولدیغندن باشقه ابیـات آتیه حلنده مدخل عظیمی اولمغله بو محله ضبط اولندی (ودخی معلوم اوله که حقیقت تخاطب کندیله واقع اولان اصطلاحده یعنی برقوم بیننده برمعنایه وضع وتعیین اولنان لفظ ایله اول معناده قوم مرقوم بیننده استعمال ایتمکدن عبارتدر بوهر نه قدر اصطلاح مذکورك غیرنده معنای مرقومده مجاز اولور ایسه دخی صلات لفظی کبیکه اهل لغت بیننده دعا معناسنده حقیقت وارکان معلومه وافعـال مخصوصه یعنی نماز معناسنده مجاز و فقها اصطلاحنده دعا

معناسنده مجاز و نماز معناسنده حقیقت اولور ومجاز دخی اصطلاح مزبورده وضع وتعیین اولنان معنانك غیرنده وجه صحیح اوزره یعنی معنای حقیقی ایله معنای مجازی بیننده علاقه تعبیر اولنور برمناسبت واتصال بولنه‌رق موضوع لهی یعنی معنای حقیقی یی اراده یه مانع اولور قرینه یه اقتران سبیله مستعمل اولان کلمه‌ در (وکنایه دخی برلفظی کنایه اولدیغی حیثیله معنای موضوع لهی اراده یه مانع قرینه اولمادیغی یعنی مراد اولنان معنی ایله معنای حقیقینك اراده سی جائز اولمق اوزره معنای موضوع لهك غیرنده استعمال ایتمکدر زید کثیر الرماد کبیکه معنای حقیقیسی زیدك کلی چوقدر دیمکدر کلی چوق اولمغی ذکر ایله مضیاف اولمسی یعنی کثرت اوزره صاحب ضیافت اولمسی مراد در (ودخی حقیقت ومجازك هر بری لغوی وشرعی وعرفی خاص وعرفی عام شقلرینه منقسمدر (مثلا حیوان مخصوص معلومك اسمی اولان اسدی حیوان مذکور ایله رجل شجاعده استعمال لغتده اولورسه اول حیوانده اصل وضعی اوزره استعمـال حقیقت لغویه و شجاعده اولورسه مجاز لغوی (وصلات عبادتده مستعمل اولورسه حقیقت شرعیه ودعاده اولورسه مجاز شرعی وفعل لفظ مخصوصده مستعمل اولورسه که معناسی ازمنهٔ ثلاثه دن برینه مقارنتله برمعنایه دلالت ایدن نسنه دیمکدر لفظده حقیقت عرفیه خاصهٔ نحویه وحدث یعنی مصدر معناسنده مستعمل اولوب مجاز نحوی خاص اولور و دابه درت ایاقلی حیوان معناسنده مستعمل اولورسه حقیقت عرفیهٔ عامه وانسـانده مستعمل اولورسه مجاز عرفی عام اولور والحاصل عرفی خاص تعین نوعی ایله مثلا نحوی وصرفی کبی ناقلی متعین اولمق وعرفی عام نه تعین نوعی ونه تعین شخصی ایله ناقلی متعین اولمامقدر انتهی * شعور یعنی کاکل وسائری حقنده دینیلان اشعار (للمتنبی * نشرت ثلاث ذوائب من شعرها * فی لیلة فارت لیال اربعا * واستقبلت قمر السماء بوجهها * فارتنی القمرین فی وقت معـا * یعنی محبوبه‌م برکیجه ایچره شعرندن اوچ بلوك ذوائبه‌لر صالیویروب برایکن کیجه‌یی درت کوستردی ووجهیله قمره استقبال ایدوب بروقتده بکا ایکی قمر دخی کوستردی دیمکدر که مخواسی ذوائبه‌لرینی کیجه‌لره و یوزینی قمره تشبیهدر (علیشیر نوایی مرحومك * نی قاش و یوزدرر سکا ای صنع لایزال * برآی باشیغه کوردیمی هیچ کیم ایکی هلال * بیتی یوندن رنکیندر (ذوائبه تمامه وزننده آلنده‌بتن زلف وکاکله اطلاق اولنور وغدیره دخی دیرلر * اصلاح الدین الصفدی * لولا شفاعة شعره فی صبه * ما کان زار و لا ازال سقاما * لکن تنازل فی الشفاعة عنده * وغدا علی اقدامه یترامی * یعنی محبوبمك صب وعاشق حقنده کاکلنك شفاعتی اولمیه‌یدی نه زیارتنه کلور ونه دردینی ازاله ایدردی لکن اول کاکل محبوب عندنده خصوص شفاعت ورجایه شول صورتده تنزل ایلدیکه محبوبك ایاقلرینه اوزامق اوزره قرار بولدی یعنی ظاهر اولدی دیمکدر که طول کاکلندن کنایتدر (لبکر بن النطـاح * بیضاء تحسب من قیام فرعها * و یغیب فیه وهو وجه اسحم * وکأنها فیه نهار ساطع * وکأنه لیل علیها مظلم * مألی بیاض انوار فام اولان محبوبه قالقنجه یدنی احاطه ایدن کاکل دراز سیاهی ایچنده کندینی نهار ساطع وکاکلنی لیل مظلم ظن ایدردی دیمکدر (هنکام شبابده اسعد فقیرك نظم ایتدیکی بعض غزلندندر * کلعذارك صولمسون مهر جبیننده‌ن دیو * دست صنعیله چکلمش پرده در کاکل سکا * لواحد من البلغاء * بدت ثریا قرطها وشعرها * متصل بکعبها کمـا تری * یا عجبا الشعرها لما ابتدی * من الثریا وانتهی الی الثری * مألی حبیبه‌مك ثریا یلـدزی کبی اولان کوپه سی ظاهر اولدی والحـال که کوردیکك کبی کاکلی طوپوقلرینه متصلدر یعنی اورایه قدر اوزوندر انك کاکلی جای تعجبدر که ثریادن ثری یعنی یره منتهی اولمشدر دیمکدر (لبلیغ آخر) توارت عن الواشی بلیل ذوائب * لها من محیا واضح تحته فجر * فغطی علیها شعرها بظلامه * وفی اللیلة الظلماء

یفتقد البدر * مألی حبیبم کیجه کبی سیاه اولان ذؤابه‌لریله واضح و پرنور اولان وجهی غمازلردن
کیزلدیکه اول کیجه‌نك تحتنده فجر یعنی روی بیاضی واردر شول صورتده صاقلندیکه کاکلی
کندوبی سوادیله تغطیه یعنی ستر ایلیوب کورنمز اولدی بو دخی جای عجب دکلدر که قرانلق
کیجه‌لرده بدر بولنماز یعنی اولمازدیمکدر * اصداغ وصفنه دائر اشعاردر * صدغ صادك ضمی
ودالك سکونیله چشمله قولاق بیننه دیرلر و بوموضعه صارقش اولان زلف وکاکله دخی اطلاق
اولنور و جمعلر اصداغ کلور (لابن المعتز) اقول له اسرفت فی التیه قال لا * تقل عن جمالی
فی الهوی غیرما جری * فایض طرفی واقف عند حده * و اسود شعری قد تواضع للثری *
مألی بن محبوبمه کبرده افراط ایلمدك دیر اولدیغمده بکا جمالك حقنده وقوعبولان حالدن ماعدا
شیده یعنی واقع حالدن غیری برنسنه دیمه اشته چشممك بیاضی حدینی تجاوز ایتمیوب برنده
طوریجیدر وسیاه کاکلم دخی یره تواضع برله یرله سوروندی حالم بویله ایکن بکا متکبر دیو اعتراض
ایتمه دیمکدر بیاض چشمك برنده طورمسی احول فاحش واعور اولمیوب کمال حسنندن وکاکلك
یره سورلمسی بروجه محرر اوزونلغندن عبارتدر (وقال العلوی) ریم یتیه بحسن صورته *
* عبث النعاس بلحظ مقلته * وکان عقرب صدغه وقفت * لما دنت من نار وجنته * مألی
محبوب حسن صورتنه کبر ایدر نعاس یعنی میل خواب ایسه نکاه چشمیله اوینر یعنی سنه دن ناشی
آچر قپار کأنه عقرب صدغی بکاغنك آتشنه یاقلشدقده طورمشدر اشته یوزنده نار وعقرب وار ایکن
وکندی اوبونجق اولمشیکن نیچون کبر ایدر دیمکدر ریم بیاض خالص اولان کیکدر که بوراده استعاره
طریقیله محبوبدن عبارتدر اوچلری قیورلمش زلف عقربه وقرمزی یکاق عاشقلرك قلبنی یاقدقده
ناره تشبیه اولنه کلمشدر (مقله چشمك سوادیله بیاضنی جامع اولان شحمه سنه و برقولده مجموعنه
یاخود کوزك بیوك قاره‌سی اولان حدقه‌یه دینور (قلت) اشبو علوینك معرف باللام اوله‌رق ذکری
عصر صاحب المستطرفده نسبت مذکوره ایله معروف اولاد علی رضی الله تعالی عنهمدن برذات
اولدیغی اکلاشیلور لکن بعض صحایف محاضراتده مفید اشعار عنوانده لابی الحسن محمد العلوی
کوریلوب وشریف رضانك اسمی محمد وکنیه سی ابو الحسن اولمغله قطعهٔ مذکوره انك
اولدیغی ظن اولنور و بونلرك ترجمه سی اشبو ترجمه مزده قریبا ان شاء الله تعالی کله جکدر (لاخر)
وعهدی بالعقارب حین تشتو * تخفف لدغها وتقل ضرا * فابال الشتاء اتی وهذی * عقارب
صدغها تزداد شرا * مألی بنم عقربلرله اولان عهدم یعنی علمم و اکلدیغم عقربلر قشلدقلری
وقتده صوقملری ومضرتلری قلیل اولور شمدی قشه نه حال اولدیکه کلدی لکن محبوبه مك
صدغی عقربلری شری زیاده ایده‌بورلر دیمکدر (اسعد فقیرك اشبو بیتی بومعنایه فی الجمله مناسب
کیدر * ندر بو صنع الهیکه وقت دی بارك * خطی ظهور ایدیجك کلدی نور بهار دکر (لاخر)
* حل القباوای صدغیه فانعقدا * واحیلتی بین محلول ومعقود * یامسکری بثنایاه وریقته *
* هل هذه الخمر من تلك العناقید * مألی محبوبم قفتانی چوزدی وصدغلرینی یعنی طرفیننده
اولان صاچلرینی اوردیده بربرینه منعقد اولدیلر یعنی ارقه سنده طوب ایلدی حیفکه بنم بویله
چوزلمش ایله باغلنمش نسنه‌لرك میاننده حیله وتدبیر وصبرم نیجه اوله بیلور ای مشاهده اولنان
دیشلری وآب دهانیله بنی مست ایدن دلبر شویله که بو باده یعنی آب دهان اول صالقملردن یعنی
اورلمش وطوب اولمش کاکللردنمیدر دیمکدر * عذاره متعلق اشعاردر * عذار لحیه‌نك ایکی
جانبنه دینور که فی الاصل قولاق یومشغنه طوغری بیاض یرلر اولوب بعده صقاله سرایت ایتمشدر
واصطلاحزده تازه صقالدر که اومقوله صقاللویه مزلف دیرلر (لابی فراس بن حمدان) * یامن
یلوم علی هوای جهالة * انظر الی تلك السوالف تعذر * حسنت وطاب نسیمها فکانها *

(مسك

* مسك تساقط فوق ورد احمر * مألی ای بنم معشوق خط آور اوزرینه اولان میل ومحبتمه لوم
ایدن کیمسه اشبو سوالفه یعنی روی محبوبده اولان خطه نظر ایله که لومکه عذر ایدرسن زیرا اول
سوالف حسن و بوبی کوزل اولدیکه کویا قرمزی کل اوزره مسك دوکولمشه دوندی دیمکدر
سوالف سالفه‌نك جمعیدر که بیونك یاکلاسندن کوپه طاقیلان یره قدر اولان طرفه دینور وایکی
طرفه سالفتان دیرلر و بوقطعه‌ده خطدن عبارتدر کما لا یخفی روی محبوب کله وخطی مسکه تشبیه
اولنمشدر (بوابو فراسك اسمی حارثدر (یاابا فراس) تاریخنده یعنی اوچیوز اللی التیده شهید
اولمشدر انتهی (لمحمد بن وهیب) صدودك والهوی هتکا استتاری * وساعدها البکا علی
اشتهاری * وکم ابصرت من حسن ولکن * علیك لشقوتی وقع اختیاری * ولم اخلع
عذاری فیك الا * لما عاینت من خلع العذار * مألی ای معشوقم سنك بندن اعراض وهجرانك ایله
محبتم پردهٔ استتاریمی هتك ایلدیلر وعشقکله اشتهاریمه بکام دخی مساعده ایلدی. نیجه کتم
ایده بیلورمکه چوق صاحب حسن دلبر مشاهده ایتمش ایکن انجق سنی اختیار ایدرك معشوق اتخاذ
ایتدیکم اشقیادن اولدیغمدندر عفو ایله بنم بوخلیع العذار لغمه یعنی ترك حیا ایله بین الناس سوز
وکدازوآه وزار ایله سنی یاد ایتدیکم ولسان خلقه دوشوردیکم سنك خلیع العذار اولدیغك یعنی
روی انورکده کلف خط اولمیوب آفتاب کبی ساده و جلاداده اولدیغنکی معاینه ایتدیکم
ایچوندر دیمکدر (دردست اولان بعض نسخه‌ده ابن وهیب یازلمش ایسه ده بعض مطالعات
فقیرانه‌یه کوره ابن وهب اولملیدر که بو محمد بن وهب حرانیدر وایکیوز قرق اوچ سنه سی وفات
ایتمشدر والله تعالی اعلم (لآخر) ومعذر رقت حواشی خده * فقلوبنا وجدا علیه رقاق * لم یکس
عارضه السواد وانما * نفضت علیه سوادها الاحداق * مألی بعض مزلف وخط آور دلبر واردر که
یکاقلرینك اطرافی ریحان خطی ایله رقت ورونق بولمشدر حسن ذاتیسی جهتیله قلوبمز اول دلبره
وجدا وشوقا رقتلودر اومقوله دلبر عارضنی خطیله کسوه‌لندرمیوب بلکه عارضنه حدقه‌لری یعنی
چشمی سیاهنی آتمشدر دیمکدر (لآخر) ومهفهف راقت نضارة وجهه * العین تنظر منه احسن
منظر * اصلی بنار الخد عنبر خاله * فبدا العذار دخان ذاك العنبر * مألی بعض تازه نهال کلشن
ملاحت واردر که وجهنك نضارت وحسنی خطیله رونق دیکر بولمغله عین عاشق او محبوبك نظرکاه
احسننه باقوب یعنی نفرت ایتمیوب بنه سور زیرا اومقوله حسن ذاتیسی اولان دلبر عنبره بکزر
خالنی آتش خدینه آتمغله عذاری اوعنبرك دخانیله ظاهر اولدی یعنی خالی عنبره وخطی دخی
دخانه بکزر بویله ایکن او دلبردن قلب عاشق نفرت ایتمز دیمکدر (اسعد فقیر دخی فی الجمله
بو تشبیهه توارد ایله پیش از ین برغزلنده * عارضنده خالی کورکیم شمعه سی یاقدی دلی *
* بکزه مزمی آتش اوزره وضع اولنمش عنبره * بیتنی ثبت دفتر اشعار ایتمشیدی تجاوز الله تعالی
عن سیئاتنا آمین (لاخر) اصبحت سلطان القلوب ملاحة * فجمال وجهك للبریة عسکر *
طلعت طلایع وجنتیك معزة * بالنصر یقدمها لواء اخضر * مألی ای محبوب خط آور ملاحت
وکوزللك یوزندن سلطان قلوب اولدیغك حالده صباحه داخل اولدك یعنی قلوب عشاقی
تسخیر ایدیجیسن زیرا سنك وجهکك حسنی یعنی تازه خطی عالمه عسکردر یعنی قلبلری استیصال
ایدرسنك وجنه‌لر یکك طلیعه‌لری نصرت ایله عزیز اولدقلری و یشل رنکلو علم اوکلرنده اولدیغی
حالده طلوع ایلدیلر دیمکدر (طلیعه اطلاع احوال عدو ایچون سوق اولنان عسکردر اقلی اوج
اولوب اکثری سریه‌نك دونده دروسریه دخی بش نفردن اوچیوز وعلی قول درتیوزه قدر اولان
عسکره اطلاق اولنور (ووجنه یکاقده یوکسك اولان محله دینور بوراده لواء اخضردن مقصود
شاعر زلفدر (قلته فی بعض ایام الشباب * اکرچه صدرنك روی شوخ دل بادرخط * باقلسه

مایه بخش رونق حسن و بهادرخط * بیابانکرد ایکن مجنون کبی سودای کاکلدن * سر عشاقه
من وجه دخی قیدبلادرخط * ایکی یوزدن چکوب جندین خدود کشور حسنه * مدد کیم جهش
حسنه کلدی غالب اول بهادرخط * ظهور یله دم وعد وصالی ایلدی اخطار * مکر
اللیل جنه سرینه پك آشنادرخط * کهی رغبت کهی نفرت کوروب اولسه نوله آکاه * که زیرا
اعدا سرداده خوف ورجادرخط (لاخر) یاذا الذی خط العذار بخده * خطین هاجا لوعة
و بلابلا * ماصح عندی ان لحظك صارم * حتی حملت بعارضیك حمائلا * مألی ای رویی اوزره
عذاری سوزو کداز قلب واضطراب صدر عشاقی تهییج ایدن ایکی خطی چوزن محبوب سنك ایکی
عارضکه حمائلی حمل ایده نه قدر سنك نکاهکك سیف صارم اولدیغی عندمده صحیح اولمش ایدی
لکن بو حالدنصکره شمشیر قاطع اولدیغنـه یقینم حاصل اولدی یعنی محبوبك نکاهنی تأثیرده
سیفه وخطلرینی سیفك قیطانلرینه تشبیه ایتمشدر (لاخر) تحدث لیل عارضه بانی * ساسلوه
وینصرم المزار * فاشرق صبح غرته ینـادی * حدیث اللیل یمحوه النهار * مألی محبوبمك لیل
عارضی یعنی خطی بنم بعد ظهور الخط کندینی اونوده جغمی وزیارتندن صرم وانقطاع ایده جکمی
یعنی کندینی سومیه جکمی تحدث وتذکر ایلدی وقتا که صبح غره سی یعنی پیشانی سفیدرنکی
اشراق وطلوع ایتدکده کیجه صحبتنی نهـار محو ایدر مثلنی ندا ایلدی یعنی مادامکه حسن رویی
یرنده در بن انی خطی کلمکله ترك ایتم زیرا کلام اللیل یمحوه النهار مثلی مسلمدر یعنی حسن
رویی نهار وخطی کیجه کیبدر نهار طلوعنده کیجه یی محو ایدر یعنی مانع حسن روی اوله مز
بو صورتده بن اندن رونه خط کلدی دیو واز کچم دیمکدر (لاسعد الفقیر) مرغ حسنك اوچارمی
سود بچکم * دامکاهی اوچارا برودر (لاخر) وقالوا اسل عنه فقد شانه * عذارا راحك من صده *
* فقلت وهمتم ولکننی * خلعت العذار علی خده * مألی یاران ظاهر بین بکا ارتق سودیککی
اونوت وترك ایت زیرا کا خط عذاری شین و یروب ومواصلتکی منع مشقتندن سکا راحت وردی یعنی
نازو شیوه سنه باعث اولان حسنی کتدی دیدکلرنده بن یارانه سزبنی خطی کلمکله ترك ایدردیو وهم وظن
ایتدیکز لکن بن سودیکمك خدی اوزره خلع عذار ایتمشمدر یعنی عاری ترك ایله عاشق دلفکارم اندن
خطی کلمکله اعراض ایتم دیو جواب و یردم دیمکدر بعض نسخه ده مصراع ثالث * فقلت اقصروا
اناذاك الذی * واقع اولمشدر که مألی بن یارانه دیدم اعتراض ایتمیك بن اول کیمسه یمکه خدی اوزره خلع
عذار ایتمشم دیمکدر (لابی الفضل بن ابی الوفا) علی وجنتیه جنة ذات بهجة * تری لعیون الناس
فیها تزاحما * حماورد خدیه حماة عذاره * فیاحسن ریحان العذار حماحما * مألی یاریمك وجنه لری
اوزره بر بهجت ونضارت صاحبی باغچه واردر که سن انده ناسك چشملری ایچون تزاحم وجمعیت
کورورسن یعنی روی رعناسی عالمك مطمح نظریدر یکاقلری کللرینی عذاری یعنی خطی حامیلری ایله
حمایه ایلدی یعنی اول کلشنك اطرافنی باغچه جوانبنه چالی چو یروب محارسه ایتدکلری کبی
خطیله محارسه ایلدی لکن بونك حامیلری حاجم یونندن شکوفهٔ عذاری ایله کوزلدر طبعه
فتور و یرن چالی کبی دکلدر دیمکدر (حاجم فرنکی فسلکن ولالهٔ خطایی دیدکلری نباتدر (لاخر)
اذا کان الذی احببت بدرا * فرد حبا اذا ابدا العذارا * فلیس یبین ضوء البدر الا * اذا حف الظلام به
ودارا * مألی دلبری بدر یعنی ساده روی ایکن سودیکك وقتده خطی اظهار ایتدیکنده دخی
زیاده سو زیرا بدرك ضیاسی البته قرا کولق کندو یی قابلیوب احاطه ایلدیکی وقتده متبین اولوب
رونق بولور یعنی بدره ایل لازم کلور دیمکدر (اسعد فقیر اشبو قطعهٔ رنکینی نزهة الادبادن نقل
ایتمشدر * اعد نظرا فما فی الخد نبت * حماه الله من ریب المنون * ولکن رق ماء الخد حتی * اراك خیال
اهداب الجفون * مألی ای دل یارك خط آور دیو اعراض ایتمه ودقتله مکررا نظر قیل که انك

رو بنده باری تعالی اکدار دهردن مصون ایتسو ن نبت یعنی خط یوقدر یعنی کوریـنانی خط
صانمه لکن ماء خدی یعنی حسن رویی شو صورتده رقت یعنی جلا وصفوت بولمشدر که کندی
کرپکلرینك خیال وعکسنی سکا کوستریوقسه اول کورینان خط انك خطی دکلدر دیمکدر
﴿ ذم عذاره دائر نظملردر ﴾ لبعض الشعراء * وشادن لما بدا مقبلا * سبحت رب العرش باریه * وقد
رأیت النمل فی خده * ایقنت ان الشهد فی فیه * مألی شربت شکرین وصلندن دلتشنکان
عشاق پیش ازین محروم ایدن برکیك یعنی جوانلردن بری بو عاشقه اقبـال ومیل ایلدیکی حالده
ظاهر اولدقده تعجبا عرش اعظمك خالق وصاحبنه تسبیح ایلدم واول جوانك رو بنده قرنجه لری
یعنی خطنی کوردیکمك ابتداسنده یعنی قبل الاستنطاق تیقن ایتدمکه انك اغزنده بال یعنی وصاله
دائر طاتلی سوز ومقال واردر دیمکدر (شادن دال مهمله نك کسریله هنوز بوینوزی طلوع ایدن
ارکك تازه کیکدر (لاخر) لحدیث نبت العـارضین حلاوة * وطلاوة هاجت به العشـاق *
فاذا نهانی المرد قلت ترفقوا * فالیکم هذا الحدیث یساق * مألی یارك خط عارضنه دائر حدیث
وصحبتده عشـاقك حظ ایدوب سوه جکی حسن وحلاوت یعنی یارك میل وصالنه دلالت اولمغله
اومقوله صحبت اولنورایکن امردلر یعنی ساده روجوانلر بنی او صحبتدن نهی ایتدکلرنده بن دخی انلره
خط آورلر حقلرنده رفق ایدکز زیرا بو حدیث آخر سزه دخی سوق اولنوریعنی سزك دخی رو یکزه کلف
خط کلور او زمان سزك دخی صحبتکزی ترك ایتمامز لازم کلور دیو جواب و یردم دیمکدر (لاخر)
اصبحت مأسورا بغنج لحاظه * ومقیدا من صدغه بسلاسل * حتی بدا سیف العذار مجردا *
فخشیت منه وقلت هذا قاتلی * مألی یاریمك اسیر ناز نکاهی وصدغی زنجیریله مقید اوله رق قپوسنده
صباحلدم یعنی محبتنده دائم ایدم برده سیف عذاری غلافندن چیقمش اولدیغی حالده ظاهر
اولدقده اندن قورقوب بو بنم قاتلمدر دیدم یعنی قاتلدن نفرت اولندیغی کبی خط آور اولدقده
قورقدم یاخود حسنی فوت اولمغله بو کدرله اولورم دیدم دیمك کیبدر فتأمل (بعض نسخه ده غنج یرنده
سهم واقع اولمشدر که نکاهی اوقلرینك اسیری یعنی مغلوبی اولدم دیمکدر (لاخر) قلت لاصحابی وقد
مر بی * منتقبا بعد الضیا بالظلم * بالله یا اهل ودادی قفوا * ثم انظروا کیف زوال النعم * مألی یارم بعد
الضیا یعنی ساده رولکی کچدکدنصکره ظلمتلر ایله نقابلنمش یعنی خط آور اولدیغی حالده بیشمدن
کچدکده احبابمه ای محبت اصحابی اللهی سورسه کز طورك وزوال نعمتك یعنی زوال حسنك کیفیتنه
نظر واعتبار ایدك دیدم دیمکدر قطعهٔ مذکوره یه مناسب بربیت فارسیدر که بورایه درج اولدی
* پری رویی که با خورشیـد میزد لاف همپایی * تکلتو شد پراز موشد کون شد بدتر از من شد *
(لابن المعتز) یارب ان لم یکن فی وصله طمع * ولم یکن فرج من طول هجرته * فاشف السقـام
الذی فی لحظ مقلتـه * واستر ملاحة خدیه بلحیتـه * مألی یارب اکر یاریمك وصلندن امید
وطول هجرتندن فرج یوغیسه چشمنك نکاهنده اولان خسته لکه شفا و یر و یکاقلرینك ملاحتنی
صقالیله ستر ایت تا که دردندن خلاص اوله لم دیمکدر استغفر الله العظیم ﴿ جبین وحاجبلر یعنی
پیشانی وآلن وقاشلره دائر اشعاردر ﴾ لخالد الکاتب * لها من مهاة الرمل عین مریضة * ومن
ناضر الریحان خضرة حاجب * ومن یانع الاغصان قد وقامة * ومن حالك الحبر اسوداد الذائب
مألی بنم محبوبه م ایچون مهاة رملدن اولیجی خسته چشم ورونقلی اولان طیب الرایحه نباتدن
قاشلر وهموار وتازه نهاللردن قد وقامت وسواد مداددن کاکللرك اسودادی واردر یعنی صفات
مذکوره بونلردن مأخوذدر که هر بری ممدوح ومشهوردر (مهاة رمل یبان اوکوزیدرکه
ارکك کچی یه شبیهدر و کوزی کیك کوزی کبی کوزلدر حالك سواد معناسنه در (لاخر)
ایا قمرا تبسم عن اقاح * ویا غصنا یمیل مع الریاح * جبینك والمقلد والثنایا * صباح فی صباح فی صباح *

مألی ای ماه کبی اولوب پاپاتیه چیچکی آسا بیاض دیشلر اظهار ایدرك تبسم ایدن وای روزکارلر ایله
تمایل ایدن تازه نهال کبی قدی هموار وحرکتی موزون اولان محبوبم سنك النك وکردنك ودیشلرك
صباح ایچره صباح ایچره صباحدر یعنی بری بری ایچنه کیرمش صباحلردر دیمکدر اقاحی فارسیده
کل بابونه وترکیده پاپاتیه معناسنه اولان اقحوانك جمعیدر (قلت) اشبو قطعه دیك الجن ایله
ملقب عبد السلام بن رغبان نام شاعر حمصیکدر متوکل خلیفه نك زمانی شعراسندندر وقطعهٔ
مذکوره واوینك مخترعی اولوب شعرا یه بو وادیده برطریق آچمشدر انتهی ﴿ عینه متعلقه
اشعاردر ﴾ لابن المعتز) علیم بما تحت الضلوع من الهوی * سریع بکر اللحظ والقلب جازع *
ویخرج احشائی بعین مریضة * کالان متن السیف والحد قاطع * مألی او محبوب محبت وعشقدن
ایکو کارینك تحتنده مستور اولان شیلری زیاده بیلور یعنی قلب عاشقده منهان اولان معنای عشقی
عاشق بیان ایتمدن اول کشف ایدر وکرنکاهده قلب عاشق جزع وفریاد ایدیجی اولدیغی
حالده سر بعدر یعنی عاشقه تکرر نگاه چشمیله جکر کاهنی تیر غمزه سنه هدف ایتمده تیزدر قلب
عاشق نیجه جزع ایتمسون وبو حالی عاشقه حیرت ویرمسونکه چشم بیماریله درونمده اولان
بغرسقلریمی اخراج یعنی بنی تلف ایدر اتك چشمی بیمار اولمغله تأثیر ایتمزکان ایتمکله سیفك
متنی یعنی ارقه سی یومشاق اولوب کسکین نسنه دکل ایسه ده حدی یعنی یوزی کسکین
وهلاك ایدیجیدر دیمکدر (لاخطل) فلا تلم بدار بنی کلیب * ولا تقرب بها ابدا رحالا * تری فیها
بوارق مومسات * یکدن ینکن بالحدق الرجالا * مألی کلیب قبیله سنك خانه لرینه بنا شمه واصلا
بو کاریکی قریب ایتمه یعنی انلره مسافر اولمه زیرا سن اوخانه لرده پارلق فاجره لر یعنی حسنا فاحشه
زنلر کوررسنکه چشم فتان وغمزهٔ خونخوارلریله ارککلری دوزمکه یافلشورلر یعنی ارککلری
تحت تصرف عشقه آلورلر دیمکدرکه قباجه دوزمك عربده دخی غلبه دن کنایه در (لابی فراس بن
حمدان * و بیض بالحاظ العیون کانما * هززن سیوفا واستللن خناجرا * تصدین لی یوما
بمنعرج اللوی * فغادرن قلبی بالتصبر غادرا * سفرن بدورا وانتقبن اهله * ومسن غصونا فالتفتن
جاذرا * مألی بعض زنان بیاض واردرکه نگاه چشملریله کویا سیفلری دزدرلر و بچاغلری
سل ایدرلر اویله زنان بیاض که برکون منعرج لواده یعنی بردولانیج قوملق مسیلده یعنی
برتفرجکاهده بکا تصدی ایدوب یعنی راست کلوب عدم وفا ایله قلبمی شکیب شدیدده براغوب
ترك ایلدیلر واویله زنانکه بدر اولدقلری یعنی بدره بکزه دکلری حالده اشراق ایدوب یعنی یوزلر
پارلدوب هلاللری ایله یعنی طوب طوب کاکللری ایله نقابلندیلر ونهال اشجاری مس ایدوب یعنی
نهاله دکوب واطرافنه جوذرلر یعنی کیك شبیه اولان بقر وحشی یاورولری کبی التفات ونظر
ایلدیلر بوراده غصوندن مقصود قد وقامتلری اولمق کرکدر (بیض بانك کسریله بیضاء معناسنه در
مفردی بنه بانك کسری وتا ایله بیضة در مقصود شاعر قره یه مائل صاری بکزلو کوزل زن
اولمق کرکدر فتدبر (قلت) شعر مذکور علی بن اسحق الزاهر نام شاعر ماهرك اولوب آخری
دخی * واطلعن فی الاجیاد بالدر انجما * جعلن لحبات القلوب ضرایرا * بیتی اولدیغی ومومی الیه
هجرتك اوجیوز التمشنده وفات ایلدیکی حیاة الحیوانده جوذر مطلبنده منظور فقیر اولمشدر
جائزکه بونك دخی کنیه سی ابو فراس اوله لکن بو صورتده ابن حمدان الویرمز فتدبر (بیت اخیرك
مألی ودخی او محبوبه لر کردنلرینه ط قدقلری انجولر ایله کویا جیدلرنده یلدزلر طلوع
ایتدرمشلردرکه انلری سویدا یاخود روح قلوبه ضرایر یعنی اورتاق قیلمشلردر دیمکدرکه مراد
کردن پاره انجونك تقربیچون روح وسویدانك محسودی اولمش اولور (لاخر) ومریض جفن
لیس یصرف طرفه * نحو امریء الا رماه بحتفه * قد قلت اذ ابصرته متمائلا * والردف یجذب

خصره من خلفه * یامن یسلم خصره من ردفه * سلم فؤاد محبه من طرفه * مألی او خسته
چشم دلبر برکیمسه جانبنه طرفنی صرف ایتمز الا انك هلاکنه رمی ایدر یعنی سهم غمزه سی
طوقنان کیمسه بی اولدیرر ارقه سندن سرینی اینجه میانی جذب ایلدیکی حالده صالنه رق
خرام ایلدیکنی کورنجه ای ردفندن بلنه سلامت ویروب قیریلیان باری تعالا یه قلبنه غمزه سنك
تأثیرندن عاشقلرینه سلامت ویردیو نیاز ایلدم دیمکدر (خصر وسط انسانه دینورکه بلدر ردف
کفل وعجزدرکه حیوانده صغری وانسانده قیچدن عبارتدرکه فارسیده سرین دینور محبوبده
سرینك کبیر ومیانك اینجه اولمسی مقبولدر قطعهٔ مذکوره ده بلك ردفدن قیرلمامسنه دعا
ردفك عظیم ومیانك اینجه اولمسنه اشارت ایدر استغفر الله (لاخر) وجاؤا الیه بالتعاوید
والرقی * وصبوا علیه الماء من شدة النکس * وقالوا به من الجن نظرة * ولو انصفوا قالوا به اعین
الانس * مألی عاشق خسته نك عیاده سنه احبابی رقیه وتعویذلر ایله کلوب شدت نکس دردندن
ناشی اوزرینه صولر سرپدیلر واو بیچاره ده چشم جندن نظره واردر یعنی جن چارپمشدر
دیدیلر لکن اکر انصافلری یعنی درایتلری اولسه ایدی اعین انسان تأثیر ایتمش دیرلر ایدی دیمکدرکه
مقصودی مطمح انظار خلق اولدیغنی بیاندر (لجلال الدین بن خطیب داریا) شهدت جفون
معذبی بملاله * منی وان وداده تکلیف * لکننی لم اناء عنه لانه * خبر رواه الجفن وهو ضعیف *
مألی بنم معذبمك یعنی بنم معشوق دلشکنمك چشملری بندن اوصاندیغنه وبکا میلی صمیمی
اولمیوب زورایله اولدیغنه اکرچه شهادت ایلدی یعنی صورت اعراضده بکا نگاه ایلدی لکن
بن اندن آیرلمدم واستثقالنی دکلمدم زیرا او برخبر وشهادتدرکه انی چشمی ضعیف اولدیغی حالده
روایت ایتمشدر وبرخبرکه ضعیف اوله انك موجبیله حکم وعمل اولنمز دیمکدرکه مرادی صفت
حسنهٔ چشمدن اولان خستکیٔ دیده یی بیاندر (للشیخ عز الدین الموصلی) یامقلة الحب مهلا *
فقد اخذت بثارك * وانت یاوجنتیه * لاتحرقینی بنارك * مألی ای محبوبمك چشمی ارتق مهلت
ویر یعنی بتشور جفا ایتمه که کوجکی بندن آلدك وانتقام ایتدك وسنده ای محبوبمك یکاقلری
بنی نارکله یاقمه دیمکدر (لابن الصایغ) لسلمی من لواحظها سهام * لها فی القلب فتك ای
فتك * اذا رامت تشك به فؤادا * یموت المستهام بغیر شك * مألی سلمایه نگاهلرندن
اوقلر واردر او اوقلرك قلبده زیاده جرح وتأثیری حاصلدر شویله که سلمی او اوقلری
آتدقده قلبی اویله شك وقطع ایدرکه عاشق هائم وحیران بلاشك فوت اولور دیمکدر سلمی
لیلی کبی عرب معشوقه لرندن بریدر لکن صکره شعرا مطلقا معشوقه لرنده تصرف ایتمشلردر
(لصلاح الدین الصفدی) یاعاذلی فی هوی عینی محجبة * خف سحر ناظرها فالسر فیه خفی *
ودع فؤادی ودعه نصب مقلتها * لاترم نفسك بین السهم والهدف * مألی ای بنم
محبوبه مه نظرده عشق وشوق اولان کوزمکه هجر رویندن مستور اولوب قالمشدر اشبو حالمه لوم
وطعن ایدن محبوبه مك چشمنك سحرندن قورقکه شرانك چشمنده کیزلودر وبنم قلبمی حالنه
براق ومحبوبه مك چشمی پیشکاهنه وضع ایله ده نفسکی ای لوام سهم ایله هدف میانه آتمه
یعنی بزی حالمزه ترك ایت زیرا سهم که بنم محبوبه مك غمزه سیدر ونشانکاهی قلبمدر سهم ایله
هدف میانده طورانلر خطرده بولنورلر دیمکدر (لاخر) بسهم اجفانه رمانی * فذبت من صده
وبینه * ان مت مالی سواه خصم * لانه قاتلی بعینه * مألی محبوبم چشمی غمزه لری اوقلرینی
بکا آتوب وبندن اعراض ایتدکده بندخی انك منع وهجرندن اریدم اکر بو دردن اولورسم
محبوبمدن باشقه بنم خصمم یوقدر زیرا بنم قاتلم بعینه یعنی بذاته اودر دیمکدر بعینه ده اولان لطافت
ظاهردر (لاخر) باسهام الجفون قتلت نفسا * مبراة من السلوی زکیه * فما اقوی جفونك

وهى مرضى * واقدرها على قتل البريه * مألى اى يار جفاكارم عند التجربه پاك اولديغى ظاهر وخيانتدن برى اولان برنفسى يعنى بنى غمزه لرك سهاميله تلف ايتدك سنك چشمك خسته اولديغى حالده عجب قوى وخلق قتلنده نه عجب قادردر ديمكدر (لآخر) بدوى كم حدثت مقلتاه * عاشقا عن مقاتل الفرسان (مألى محبوب بدوينك چشم خونينى عاشق دلشده يه دلبرانك جنكلرينه دائر چوق حكايه لر نقل ايدر يعنى عاشقه تأثير ايله مجروح الفؤاد ايدر ديمكدر) خاله دائر اشعاردر * (لاسعد الفقير) حرف نظمم جماله دائردر * نقطه لر انده خاله دائردر (للصفدى) بروحى خده المحمر اضحى * عليه شامة شرط المحبه * كأن الحسن يعشقه قديما * فنقطه بدينار وحبه * مألى روحم فدا اولسونكه محبوبمك كلرنك اولان روى اوستنده شرط محبت اوزره يعنى عاشقلرك استديكى شامه يعنى ات بكى اوله رق عرض ديدار انوار نثار ايلدى بن اويله كمان ايدرمكه كوزللك كويا كاقديما عاشق اولمغله روينه دينار وعنبرحبه ياپشدرمشدر يعنى حسنى كالنده در ديمكدر ومحبوبه عنبر والتون ياپشدرمق معتاد اهل هوادر (لشمس الدين ابن الصايغ) بروحى افدى خاله فوق خده * ومن انا فى الدنيا فافديه بالمال * تبارك من اخلى من الشعر خده * واسكن كل الحسن فى ذلك الخـال * مألى محبوبمك خدى فوقنده اولان خالنه روحمى فدا ايدرم يوقسه بن كيم كه دنياده اكا مال فدا ايده يم يعنى تهى دستم روحمدن باشقه برشيئم يوقدركه انى فدا ايده يم انك روينى شعردن خالى وساده ومنور وكافهٔ حسنى انك خالنده اسكا ايدن بارى تعـالانك خيرى كثير وقدرتى عظيمدر ديمكدر (صايغ بعض نسخه ده باء موحده و بعضيسنده ياء مثناة تحتيه ايله دراوله كوره بو بيتى ثانى يه نظراً زركر ديمكدر و ياايله ابن الصايغده ايسه ايكى شمس الدين واردر برى ابو عبد الله محمد بن الحسن بن صباغدر وديكرى محمد بن عبدالرحمن بن على الذمردى الحنفى كه مشارق شريف وبرده والفيهٔ ابن مالكه شرحلرى واردر قطعهٔ مذكوره ايكنجى شمس الدينك اولمق اشبهدر (لآخر) ياسالبا قمر السماء بجماله * البسنى فى الحزن ثوب سمائه * احرقت قلبى فارتمى بشرارة * علقت بخدك فانطفت فى مائه * مألى اى قمر سمانك جمالنى سلب ايدن محبوبم بكا حزنده قمرك سماسى ثوبنى يعنى سياه جامه البـاس ايلدك يعنى بكا نهايت حزنى احاطه ايتدردك شويله كيم قلبمى احراق ايلدك فى الحـال قلبمك آتشى قعلجم آتوب وصچرايوب رويكه ياپشدقده ماء خدكده منطفى اولدى ديمكدر كه مقصودى روينده اولان خالى يانوب وسونوب كور اولان قعلجمه تشبيهدر ماء خد حسن ورونق وجهدن عبادر بعض نسخه ده فى الحزن يرنده فى الحب واقع اولمشدر معنـاسى تأمل اولنه (لابن ايبك) فى الجانب الايمن من خدها * نقطة مسك اشتهى شمها * حسبته لما بدا خالها * وجدته من حسنه عمها * مألى محبوبه مك خدندن جانب يمنده برنقطهٔ مسك واردر كه بن انك شمنى اشتها ايدرم وقتا كه اونقطه ظاهر اولدقده بن انى خالى ظن ايتمشيدم لكن حسننده عموم بولدم يعنى حسننه اوخالك عموم وشمولى اولمغله حسنى انكله تام اولمشدر ديمكدر بونده خال ايله عم جمع اولوب حسن توريه دخى ايداع اولنمشدر (اشبو ابن ايبك جابجا شعرى ذيب كتاب مستطرف اولان صلاح الدين خليل بن ايبك الشافعى الصفديدن عبارتدر وصفد ايالات شامده بر بلده در مصنفـاتى ايكيوز شوقدر اولوب اشهرى لامية العجم شرحى ووافى نام وفياتى وتاريخ كبيرى وتذكره سيدر تقى الدين السبكى وابن سيد النـاس وابن الوردى وجلال قزوينى وغيريلرندن اخذ علوم ايتمشدر حسن خطه دخى مالك ايدى التيوز مجلددن از يد كتاب يازمش اولديغى سبكى بكا نقل ايلدى ديو ذكر ايتمشدر لكن غرائبندندر حلب مالكنه كاتب اكبر اولوب بعده دمشق الشامده وكيل بيت المال اولمشدر وسبع المثانى يعنى يديوز التمش درتده وعلى تحرير التمش سكزده دمشقده مطعونا وفات ايتمشدر امير فارس الدين البكينك

معتقلرندن اولديغى اكل بن مفلح ذكر ايتمشدر انتهى (لآخر) ياصائد الطير كم ذا * باللحظ تسبى وتصبى * نصبت نقطة خال * فصدت طائر قلبى * مألى طير ومرغ آولیجى دلبر نيجه دك نكاهكله سبى وچوجقلق ايدرسن يعنى اوينارسن نقطه يعنى دانهٔ خالكى دامكاه رويكه قيوب مرغ قلبمى انكله صيد ايلدك ارتق صيادلقدن وازكچ آوكى آولدك بتر ديمكدر * خدود وروى حقنده اولان اشعار دقايق شعاردر (للحسن بن الضحاك) صل بخدى خديك تلق عجيبا * من معان يحار فيها الضمير * فبخديك للربيع رياض * وبخدى للدموع غدير * مألى اى محبوبم يكاقلريكى بنم يكاغمه متصل ايت و يتشدر تاكه ضمير وعقل حيرتده قالور معانيدن برامر عجيبه ملاقى اوله سن زيراسنك يكاقلركده بهار ايچون كلزار و باغچه لر و بنم يكاقلرمده كوز ياشى ايچون كوللر واردر كه بو عجبلر جمع اولدقده عجايب اولوركلزاره طراوت ايچون صولازم اولمغله بنم رويمله سنك رويك بيتلرنده وجه مناسبت ظاهردر ديمكدر (لابن المعتز) ورد الخدود ونرجس اللحظات * وتصـافح الشفتين فى الخلوات * شئ اسربه واعلم انه * وحياة من اهوى من اللذات * مألى يكاقلرك كلى ولحظه لرك يعنى كوزلرك نركسى وخلوتلرده يعنى اغياردن خالى يرلرده دوداقلرك تصافحى يعنى دلبرك دوداغنى اوپمك وصورمق بنم مسرور اوله جغم شيلردر وسوديكمك صاغلغنه يمين ايدرمكه بونلر لذاتدن اولديغنه يقينم واردر ديمكدر * ثغره متعلق اشعار درر نثاردر * ثغر لغتده فمه وديشلره وعلى قول اوك ديشلره اطلاق اولنور (ليوسف بن مسعود الصواف) رأى ثغره من اهوى عذولى فقـال لى * ولم يدر ان اللوم فى حبه يغرى * شغلت بهذا وارتبطت بحبه * واحسن ما كان الرباط على ثغر * مألى سوديكمك ديشلرينى شدت اوزره لوم ايدن كوروب لومى ايسه حبنده اغرايى موجب اولديغى درك ايتمديكى كويا بنى تبريد ايچون زيفا بونكله مى مشغول قلندك يعنى بو دشلره مى مائلسك وازكچ ديدكده بن ديكلميوب محبتنه دخى زياده باغلندم زيرا رباط ثغرا وزره اولمق احسندر ديمكدر ثغر سن معناسنه كلديكى كبى سرحد معناسنه ده كلور ورباط غزا نيتيله سرحدده ملازمتدر كه حسنه دندر نسخه لرده ارتبطت جمله سى واوايله معطوف ايسه ده فا ايله اولمسى لازم كوريتور فقدبر * ريق يعنى آب دهان دلبره ورايحهٔ طيبهٔ فمنه دائر اشعاردر (للصلاح الصفدى) رشفت ريقك حلوا * ولم يكن لى صبر * وسوف احظى بوصل * واول الغيث قطر * مألى اى سوديكم سنك ريق ورضاب يعنى ماء فمكى ترجه ساليه كى طاتلى اوله رق صبرم اولماديغى حالده آزر آزر امدم و بوكا مسـاعده كدن قريبا وصاله دخى حظ ايده جكمه استدلال ايتدمكه اول غيث قطره در يعنى باران ياغدقده قطره ايله باشلر ديمكدر (لآخر) نقل الاراك بان ريقة ثغره * من قهوة مزجت بماء الكوثر * قد صح ما نقل الاراك لانه * يرويه حقـا عن صحاح الجوهرى * مألى دلبرك ديشلرى صوينى ياركوثرله مزج اولنمش خالص سوددن ياخود آب صاف نهر ايله قارشدرلمش باده دن اولديغى مسواك نقل ايلدى وانك تحقيق نقلى صحيح وقبوله شاياندر كه الحق ثقـاتدن اولان جوهرينك صحاحندن روايت ايدر ديمكدر جوهرى لفظنك دلبرك ديشلرينه مناسبتى آشكاردر صحاح جوهرى لغتدن و انقولينك ترجمه ايتديكى كتاب مشهوردر (قلت) نظم مذكورده اولان قهوه لغتده خمر معناسنه در يوقسه حالا متعارف اولان قهوه دكلدر وشاعرك مرادى دخى باده در (لاحقه) بيك ايكيوز اون ايكى سالى خلالى اسلامبولده قهوه يه قلت كلدكده سرورى بليغ مرحوم ضرورى ترك ايدوب حتى * قهوه دن قيلدى سرورى توبه * تاريخنى دخى نظم ايلمش بعد زمان فقير مولانا قهوه مباح اولمغله مبـاحدن توبه عبث وتاريخكز دخى جاى اعتراضدر ديديكمكده سرنكتهٔ اعتراضى فى الحال تفهم ايله تبسم كنان تأويله قالقشوب بنم قهوه يه اعتيادم اولماديغندن شرمحظور اولان

اسرافه وارد يقندن توبه م يرنده وتار بخم بولنده درديمش ايسه ده فقير آباقهوه دن معناى لغوى يسمى
مراد بكز در ديمك تصديق وتحسين ايتمشدر عليه الرحمه انتهى (لاخر) ثلاث تجمعن فى
ثغرها * ملاح ادنها واضحة * فان قيل ماهى هذى الثلاث * قل الطعم واللون والرايحة *
مألى محبوبه مك فمنده اوج نسنه جمع اولمشدر كه هر برينك ملاحتلى اولديغنه علامت واضح
وآشكاردراى دل بو اوج نسنه ندر ديو صورورلرسه طعم ولون ورايحه دردبو جواب ويرديمكدر طعم ريقك
ولون ديشك ورايحه فمك حاللريدر ياخود جمله سى ريقك صفتيدر وفى الحقيقه برصوده طعم ولون
ورايحه متغيرا ولميوب برنده اولسه لر انك پاك اولوب مرغوب طبع سليم اولديغى مسلمدر (للشيخ
شهاب الدين التكردى) ذكرت ريق حبيبى * بشرب راح معطر * ولبس ذا بعجيب *
فالشى بالشى يذكر * مألى شراب معطرى شرب ايدركن ريقنى تفكر و ذكر ايتمه سبب اولدى
و بنم بو تفكرم تعجب واستغراب اولنه جق نسنه دكلدر زيرا برشى مناسبى اولان شئ ديكر سببيله
ذكر اولنور ديمكدر (قلت) الشى بالشى يذكر والمناسبة لا تنكر * فقره لرى زبانزد ادبادر بر كلامدن
مناسبى اولان كلام آخر ذكر اولندقده عنوان كلام آخره كتورورلر (لاخر) اريقا من رضابك
ام رحيقا * رشفت فلست من سكرى افيقا * وللصهباء اسماء ولكن * جهلت بان فى الاسماء
ريقا * مألى اى بنم دلتشنه ٔ شراب وصالى اولديغم محبوبم دهانكدن صوروب وايچوب ومست
مدام اولوب آيلديغم آب ناب آيا ريقميدر ياخود رحيق يعنى خمرميدر وصهبا ايچون برازآدلر اكرچه
واردر لكن ريقك اول آدلر ايچنده اولديغنى بن بيليوردم ديمكدر ﴿ محبوبلرك حسن نطقلرنده اولان
اشعاردر ﴾ قال البحترى واحسن * ولما التقينا والنقا موعدلنا * تعجب رائى الدرحسنا ولاقطه *
فمن لؤلؤ تجلوه عند ابتسامها * ومن لؤلؤ عند الحديث تساقطه * مألى نقاديكلرى مسيره ده كه
بزه محل وعد ملاقات ايدى محبوبم ايله ملاقات ايتديكمزده انجولرى كوروب ودوشرنلركوز للكندن
تعجب واستحسان ايتديلر شول انجولر دنكه محبوب تبسم وخنده عندنده انلره جلا ويرر ودخى شول
انجولردنكه تكلمى عندنده انلرى دوشرر ديمكدركه مقصودى محبوبك ديشلرينى وكلماتنى انجويه
تشبيهدر (لاخر) ظللنا نشاوى عند ام مكرم * بيوم ولم نشرب مداما ولاخمرا * اذا صمتت
عنا ضجرنا لصمتها * وان نطقت هاجت لالبابنا سكرا * مألى تماميله بر كون ام مكرم نام زن
حسنانك يانده خوشكوار وحظلقا شراب ايچمديكمز حالده نشوه دار اوله رق اقامت ومجردانك
صحبتيله تلذذ ايلدك شويله كيم صمت ايلديكنده سكوتيچون تنكدل اولدق يعنى نطقنى نياز ايتدك
و نطق ايتديكنده عقوللرمزه سكرى يعنى سرخوشلغى تهييج ايلدى ديمكدر اذا شرط محقق
الوقوعه وان موهوم الوقوعه داخل اوله كلمكله سكوتى چوق وتكلمى آز اولديغى قطعه ٔ مذكوره دن
مستفاددر فليحفظ نسخه لرده ام محمد ايدى بو فقير مكرمه تحويل ايتدم فتدبر (لابن الرومى)
يمسى و يصبح معرضا فكانه * ملك عزيز قاهر سلطانه * لبست اساءته بناقصة له * عندى
ولبس يزيده احسانه * رخص البنان كان رجع حديثه * در تساقطه الى لسانه * مألى
بنم سوديكم دلبر بندن اعراض ايديجى اولديغى حالده كيجه لر وكوندزلر يعنى شب وروز بكاكلمز
كويا كه سلطنتى قاهر برملك عزيزدر انك عاشق حقنده اولان اساءتى يعنى اعراضى وتكبر
وتخوتى وجفاسى بنم عندمده اكا ناقصه اولوب شين و يرمز يعنى ماجاء من المحبوب محبوب قضيه سنجه
انك هرطورى عاشقه خوش كلور واحسان وكرم ودلنوازلغى دخى اكا شين و يرمز يعنى
بونلر اولماسه ده بنه ذاتنده شانى واردر واو محبوبك پارمقلرى دخى ناعم يعنى يومشاق اولوب مخاطبه
محض لطف اولان كلامنى دخى لسان عذب البيانى بكا دوشورر انجوطن ايدرم ديمكدر اكثر نسخه ده
رخص البنان اولوب بنان محبوب يومشاق اولمق ثنا اولنه جق نسنه ايسه ده سياقنده اولان ثناى

كلام قرينه سيله رخص البيان اولمق دخى محتملدر كه معناسى او محبوبك بيانى يومشاقدر يعنى
عاشق نوازدر ديمكدر ﴿ رقت بشره ٔ دلبرانه دائر نظملردر ﴾ بشره جلد انسانك ظاهرينه اطلاق
اولنور دريك اوستندن عبارتدر (لبشار) اشبو بشارك ذكرى هجو بابنده كذران ايتمشدر
* وما ظفرت عينى غداة لقيتها * بشئ سوى اطرافها والمحاجر * بحوراء من حور الجنان
عزيزة * يرى وجهه فى وجهها كل ناظر * مألى بنم ديده م اكا ملاقى اولديغى كونده اطراف
و محاجر يعنى اثواب و اورتوسندن غيرى برنسنه يه ظفر بولمادى يعنى وجودى او يله نازكدر كه
هوا كبى كورلمز وبنم ملاقى اولديغم حور جناندن بر حورى عزيزه دركه هر عين كندى يوزينى
انك يوزنده كورر يعنى روى و بشره سى او يله رقيق ومجلى وصافدر كه نظر ايده نك وجهى اكا
منعكس اولمغله وجهنى انده كورر ديمكدر (وابونواس اشبو قولنى قطعه ٔ مذكوره دن اخذ ايتمشدر
* نظرت الى وجهه نظرة * فابصرت وجهى فى وجهه * يعنى روى محبوبه بر كره نكاه
ايلديكمده وجهمى وجه انورنده كوردم ديمكدر (قلت) ابونواس حسن ابن هانى الحكميدر
مولدينك طبقه ٔ اولاسندندر يوزقرق بشده طوغوب يوزطقسان بش و على قول التى ياخود
طقسان سكزده بغداده وفات ايتمشدر اوموزلرينه صارقش صاچلرى اولديغيچون كنيه ٔ مذكوره
ايله مكنى اولمشدر امر شنيع وفحشياتدن كندويه منسوب اولان نسنه لر صحيح دكلدر كذا فى شرح
الشواهد لشارح البخارى عينى انتهى (لاخر) توهمه طرفى فاصبح خده * وفيه مكان
الوهم من نظرى اثر * ومر بفكرى جسمه فجرحته * ولم ار جسما قط تجرحه الفكر * مألى
محبوبك روينى چشمم تصور وخيال ايتمشيدى برده روينى ظاهر اولديكه انده نظرمدن تصور ايتمك
مكانى حاصل اولمش يعنى روينى اولقدر نازكدركيم تصورا اولان نظرمدن انده اثر بولنمشدر وجسمى
فكرمدن كچدكده انى جرح ايلدم والحال كه فكر كندوينى جرح ايدر يعنى خارجه چيقميان
خيال ايله وجودى متأثر اولان برجسم اصلا كورمدم ايدى ديمكدر كه رقت بشره سنى بياندر (لاخر)
* سقا الله روضا قد تبدى لناظرى * به شادن كالغصن يلهو ويمرح * وقد نضحت خداه من ماء
ورده * وكل اناء بالذى فيه ينضح * مألى حق تعالى سقى ايتسون يعنى شن ايتسون شول باغچه يى كه
چشممه بر محبوب ظهور ايدوب تازه نهال كبى لعب وتفخرانه كذران ايدر ايدى يعنى يمين وشمالنده صالنور
واو ينار ايدى او يله محبوبك كه روپلرى روينك كلى صويندن نضح ايتدى يعنى صزدى ودرلدى ودرى
كل صويى اولديغنى استبعاد ايتمك كه هر قاب ايچنده اولان نسنه ايله نشر يعنى انده نه وار ايسه اول انى
نشر ايدر ديمكدر مصراع رابع ضرب مثلدر وغالبا بر قطعه ده تضمين اولنمشدر ﴿ تقبيل و بوسه يه دائر
اشعاردر ﴾ لمظفر الاعمى * قبلته فتلظى جمر وجنته * وفاح من عارضيه العنبر العبق * وحال بينهما
ماء ومن عجب * لا ينطفى ذا ولا ذا منه يحترق * مألى بن محبوبمى تقبيل ايلديكمده آتش رخسارى
حجاب ياخود غضبندن علولندى وعارضلرنده ياپشمش وثابت اولمش عنبر يعنى خالى كوزل قوقمغه
باشلدى واو عنبر ايله اول آتش ميانه آب حائل اولدى يعنى درلدى لكن جاى عجبدركه نه بو سونردى نه او
بوندن ينار ديمكدر (ترجمتها لاسعد الفقير) بوس ايلدنجه آتش رويى علولنوب * باپلدى
بوى عنبر خال دوخديار * حائل اولوب ميانه عجبكيم يوزى صويى * نه سوندى اوصودن نه ده
ياندى اومشكبار * ياخود اوكلعذار (اصاحب جاه) قال الذى يتمنى * قولوا لمن خبلته * يروم
منى قبلة * اومات ما قبلته * مألى متمنا اولان محبوب بن كندينى مجنون و پريشان قيلديغم
عاشقه ديك كيم او عاشق بندن بوسه طلب ايدر لكن او بولده اولسه بيله رجاسنى قبول ايتم يعنى
بو يرم ديدى ديمكدر قبله ايله قبلته بينلرنده جناس ناقص ديديلان صنعت بديعيه واردر (لعز الدين
الموصلى * كان رد المنظوم اصداغه * وخده كالورد لما ورد * بالغت فى اللثم وقبلته * فى الخد

تقبيلا يفك الزرد * مألى محبوبمك صدغلرى اورلمش منتظم زره كبيدر وروبى كولدكده كل كبى
ايدى يعنى قزرمش ايدى او پمسنده طبانه ميوب روبندن برصورتده بوس ايتدمكه تقبيلم اوزرهى
فك ايلدى ديمكدر (لابن صابر) قبلت وجنته فالتفت جيده * خجلا وماس بعطفه المياس *
فانهل من خديه فوق عذاره * عرق يحاكى الطل فوق الآس * فكانى استقطرت ورد خدوده *
بتصاعد الزفرات من انفاسى * مألى محبوبمك روبندن بوس ايلديكمده او تنه رق كردتى
چوروب ميل متكبرانه سيله غضب ايلدى واشبو خجلت وغضبندن ناشى عذارينك اوزرينه
يوزندن آقوب مرسين اغاجنك اوزرنده اولان چسندى بى آكدين ترى صواردى واشبو ترى
كويا بن حين تقبيلده ياخود مطلقا نظرمده روينك كلنى نفسلرمدن بالايه طوغرى خلال
آهده چقن زفراتله تقطير ايتديرمش اولدم ديمكدر (زفرات زفره نك جمعيدر زفره تنفس وزفر
آتشدن استماع اولنان صوتدر (لاخر) قبلت رجل حبيبى * فازور واحمر خدا * وقال تلثم رجلى *
وقدتنازلت جدا * فقلت ماجئت بدعا * ولاتعديت حدا * رجل سعت بك نحوى * حقوقها
لايؤدى * مألى سوديكمك اياغنى او پديكمده دونوب ومنحرف اولوب يوزى قزاروب تواضعا
اياغممى اوپرسن زياده تنزل ايتدك ديو تقبيلى انكار ايتدى بنده اعتذار ايدوب اى سوديكيم
بن بدعتله كلمدم يعنى حادث اولوب انكار واستبعاد اولنه جق نسنه ايدوب بو يولده حد
وطورمى تجاوز ايتمدم برااياق كه بنم جانبمه سنكله سعى ايده يعنى كله انك حقوقى ادا اولنماز
او يله اياغى او پمك جاى توقفميدر ديدم ديمكدر * حسن وجه دائر اشعاردر * لعبدالله بن ابى
الشيص * تعتل من غير علة * بالحسن اضحت مدله * كانها حين تبدو * شمس عليها ظله *
وان اضائت بليل * تفوق نورالاهله * مألى بنم محبوبهم كنديني ايشى يوغيكن نازندن ايش ايله
مشغول كوسترر ياخود خسته دكل ايكن تمارض ايدر ومدله اولديغى حالده حسنله قوشلق
وقتنه داخل اولور يعنى ظاهره اولور وكوندز حين ظهورنده كنديني اوزرنده سحاب اولان
شمس ظن ايدرم يعنى ياسياه مغفرى ياخود كاكلى كندوبى ستر ايتمشدر وكيجه وقتلرنده ضيا
پاش اولدقده نورى هلاللرى تفوق ايدر ديمكدر (مدله ناز وتشكلده ز وجنه جرأت كوسترن
وكندنده خلاف يوغيكن كويا مخالفت ايدن زندر (لاخر) اقسم بالله وآياته * مانظرت عينى
الى مثله * ومابدالى وجهه طالعا * الاسألت الله من فضله * مألى الله تعالى يه وآياتنه يمين
ايدرمكه محبوبمك مثل ونظيرينى كوزم كورمشدر وهربار كه روبى طالع اولديغى حالده بكا
ظاهر اولدقده حق تعالانك فضلندن سؤال ودعا ايدرم ديمكدر كه روبنى آفتابه تشبيه ايتمشدر
زيرا آفتاب طلوع عندنصكره اوقات اجابت دعادر (لاخر) انيرى مكان البدر ان افل البدر * وقومى
مكان الشمس ان اخر الفجر * ففيك من الشمس المنيرة نورها * وليس لها منك التبسم والثغر *
مألى اى محبوبه م اكر بدر افول ايتمش يعنى باتمش ايسه سن انك يرنده عالمى اناره ايله واكر
فجر تأخر ايتمش ايسه شمسك يرنده سن اوطور يعنى ليل ونهار جهانى منور ايت كه آفتاب منيردن
سنده نور واردر والحال كه آفتابده سنده كى اولان تبسم ودهن وسن يوقدر يعنى بووجهله
سن شمسه فائقسن ديمكدر (قلت) اسعد فقيرك برغزلنده واقع اشبو * اى آفتاب طوغمه يتر نورى
عالمه * رخسارشاه ماه وشان سو يلرم سكا * بيتى * وقومى الخ * مصراعيله همرنك مضمون
دوشمشدر (لعبدالله بن ابى ربيه) وفتاة ان تغب شمس الضحى * ولنا من وجهها عنها خلف *
اجمع الناس على تفضيلها * وهوا هم فى سواها مختلف * مألى بعض تازه محبوبه بولنوركه اكر
شمس باهر الاشراق غيبوبت ايدر ايسه او محبوبه نك وجهندن بزم ايچون خلف وار در واو
محبوبه نك عالم تفضيلنده اجماع ايتمشلر وغيريسنك محبتنده ايسه مختلف اولمشلردر ديمكدر

(ابو تمام اشبو معنايى اخذ ايدوب امرادن برينك وصفنده بو يله نظم ايتمشدر * اوكان
اجماعنا فى فضل سوده * فى الدين لم يختلف فى الامة اثنان * مألى اكر ممدوحك اولولغنده
اولان اجماع واتفاقمز امر دينده اولمش اولبدى امتده ايكى كيمسه بيله اختلاف ايتمز ايدى
ديمكدر فتأمل (قلت) ابن ابى ربيعه شاعر مشهور مخضرميدر كه هجرتك طقسان اوچنده
سفينه ده مغروقا وفات ايتمشدر (لاخر) يامفردا فى الحسن والشكل * من دل عيناك على
قتلى * البدر من شمس الضحى نوره * والشمس من نورك تستملى * مألى اى حسن وشكل
وشمائلده يگانهٔ دلبران اولان معشوقم سنك دوچشم خونريزيكه قتلم يعنى عاشقنك قتلى امرينه
كيم دلالت ايلدى يعنى عاشق سرافكندهك اولدم نيچه سكا عاشق شيدا اوليم كه بدر انورك
نورى آفتاب نورانداز دندر يعنى اندن مستفاددر شمس ايسه سنك نوركدن طولر ارتق حسنكى
نه درجه ده در وار قياس ايله ديمكدر (لاخر) رأيت الهلال على وجهه * فلم ادر ايهما انور *
سوى ان ذاك بعيد المدى * وهذا قريب لمن ينظر * وذاك يغيب وذا حاضر * ومامن يغيب
كمن يحضر * ونفع الهلال لنا مرة * ونفع الحبيب لنا اكثر * مألى هلالى يعنى هلال آسمان كبى
اولان قاشى جوانمك روينده مشاهده ايتدم ياخود جوانمك آى كبى حسن وبهاصاحبى اولان
روينى مشاهده ايتدم بيلمم كه وجه شبه اولان نور قنغيسنده زياده در فقط نكاه ايدنلره او يعنى
هلال آسمان بعيد اولمادى وبو يعنى روى جوان قريب واو غيبوبت ايدر وبو حاضر اولديغنى
بيلورمكه غيبوبت ايده جكلر ايله حاضر اوله جقلر يكسان دكلدر يعنى الده اولان اولادر ودخى
بزه هلالك فائده سى بركره اولور يعنى كيجه لرده افول ايتديكى موسملرده اولور محبوبك نفعى ايسه
اكثردر يعنى شب وروز كور يلور ديمكدر (مدى فتى وزننده منتهاى بصره دينور هلال قمرك
غره سنه وعلى قول ايكى كيجه لرده ياخود اوچ ويايدى كيجه لرده وشهرك يكرمى التى ويكرمى
يدى كيجه سنده اولانلره دينور بونلرك ماعداسى قمردر (لاخر) وفى اربع منى حلت منك اربع *
فماانا ادرى ايها هاج لى كربى * اوجهك فى عينى ام الريق فى فمى * ام النطق فى سمعى ام الحب
فى قلبى * مألى اى محبوبم سندن درت نسنه بندن درت نسنه يه حلول ايلدى وبونلردن بيلمم كه
قنغيسى حين افتراقده اضطراب وكربمى تهييج ايلدى آيا چشممه حلول ايدن وجهك يا فممه
حلول ايدن ريقك ياخود سمعمه حلول ايدن نطقك ويا قلبمه حلول ايدن حبك ميدر تهييج ايدن سو يله
ديمكدر اشبو قطعه يى يعقوب بن اسحق كندى استماع ايدوب بو برتقسيم فاسفدر ديمش يعنى حواس
اوزره ترتيب اولنمش ايسه ده ناقص ورديمكى استمش اولديغنده علوى بليغ تقسيمى بش ايدوب حواس
خمس ظاهره يه تقسيم يعنى ريق ووجه ونطق ولمس وبوى محبوب فم وعين وسمع ويد وانفمه حلول
ايلدى ديوب حقا كه احسان وتتميم برله بو يله نظم ايتمشدر * وفى خمسة منى حلت منك خمسة * فريقك
منها فى فمى طيب الرشف * ووجهك فى عينى ولمسك فى يدى * ونطقك فى سمعى وعرفك فى انفى *
لمس مفعوله مضافدر يعنى سنى لمس ديمكدر رشف صوردق وامك معناسنه در وعرف ظرف وزننده
كوزل قوقوده مستعملدر فتأمل (لابن نباته) ايها العاذل الغبى تأمل * من غدا فى صفاته القلب
ذائب * ونجب اطرة وجبين * ان فى الليل والنهار عجائب * مألى اى حب وعشق عاشقه طعن
ايدن لائم بى شعور حسن وجمالنى قلب فكر ايدرك آريوب محو اولان محبوبك حالنى تأمل ايله كه عاشقك
مجبور اولديغنه انصاف ايدوب طعن ايتمز اولورسن وبرطره وجبينه يعنى محبوبك النده ثابت
همرنك ليل اولان پرچم وكاكله ونهار لونده اولان النه تعجب ايتكه ليل ونهارده اعتباره شايان
عجايب واردر ياخود ليل ونهارك محبوبده جمع اولمسنده چوق تعجب اولنوركه ليل كاكلى ونهار
جبينيدر ديمكدر (قلت) ذائب وهو ذائب تقديرنده كه جمله سى غدانك فاعلى اولان قلبدن حالدر

ابن نباته نونك ضميله اوادیغی اطولنك خاتمه سنده عصام ذکر ایتمشدر بونلر ابو بكر جمال الدين
محمد بن محمد بن محمد بن الحسن الجذامی الفاقی المصری در سکسان ایکی یاشنده ایکن مصرده
یدیوز التمش سکز صفرنده وفات ایتمشدر ومقبرهٔ صوفیه یه دفن اولنمشدر کاه کاه نظمی بو کتابه
پیرایه در حامل اواء شعراء زمان ایدی وادبیه ده بارعدر (للمخزومی یعنی عبد الله بن ربیعه) رأیتك
فی الشمس المنیرة غدوة * فكنت علی عینی ابهی من الشمس * لانك تزداد باللیل بهجة * وشمس
الضحی ابست تضیء اذا تمسی * مألی محبوبه م سنی علی الصباح شمس پرنورده یعنی انك یانده
مشاهده ایلدیكمده سن كوز یمه شمسدن كوزل اولدك یعنی سنی اندن انور كوردم زیرا سن كیجه
وقتی بهجت ونضارت بولندن برترسن یاخود سن كیجه یه دخی نضارت وضیا ویررسن شمس
ضحی ایسه كیجه لدكده اضائه ایتمز دیمكدر (لابن حازم) بان عن الاشكال فی حسنه * فلم تقع عین
علی شبهه * یغنیك عن بدر الدجی وجهه * فالبدر لا یغنیك عن وجهه * مألی اودلبر مسلم
حسننده اشكال وقیل وقالدن بعید اولدی یعنی حسنی عالمك مسلمیدر وشبه ونظیرینه برچشم واقع
اولمدی یعنی عالم مثلنی كورمدی ای عاشق انك وجه انوری سنی بدر دجادن اغنا ایدر بدر ایسه
اودلبرك رؤیتندن سنی اغنا ایتمز دیمكدر ابن حازمك ترجمه سنه اطلاع حاصل اولهمدی (لاعرابی)
انسیة فی مثال الجن نحسبها * شمس بدت بین تشریق وتغمیم * شقت لها الشمس ثوبا من
محاسنها * فالوجه للشمس والعینان للریم * مألی او محبوبهٔ حسنا پری مثالنده بر انسیه درکه ای دل
سن انی یوزی اوزره دوكلمش اولان كاكلیله كورنجه آیدنلقله قرانلق بیننده ظاهر اولمش یعنی
روینده جابجا بولوت اولان كونش صانورسن اویله محبوبه كه آفتاب جهانتاب اكا حسنندن
برثوب یعنی برصفت شق ایدوب اعطا ایتمشدركه وجهی آفتابدن وچشملری دخی ولدیقر
وحشیدن النمشدر دیمكدر ﴿ بنان مخضب یعنی قنالی پارمقلر وصفنده دینیلان نظملردر ﴾ خضب
واخضاب وتخضب صبغ یعنی بویامق معناسنه در لكن وسمه وحنا ایله رنكین ایلمكده مشتهر
اولمشدر (قال ابن الرومی واحسن) وقفت وقفة بباب الطاق * ظبیة من مخدرات العراق * بنت
سبع واربع وثلاث * هی حتف المتیم المشتاق * قلت من انت یا غزال فقالت * انا من لطف
صنعة الخلاق * لا ترم وصلنا فهذا بنان * قد صبغناه من دم العشاق * مألی برشهنشین قپوسنده
پاكدامنان نساء سمت عراقدن سنی اون اوچله اون درت میاننده برظبیه یعنی بركوزل قز طورر ایدیكه
عاشق مشتاقك آفتی ایدی ای غزال سن كیمسن وقنغی روضه نك كلبسن دیو صوردیغمده بن صنع
خلاقك لطفی یم یعنی بن حقك بركوزل مخلوقی یم اكر شو سؤالدن مقصودك وصالمز ایسه
بو بناندركه یعنی پارمقلریمه باق كه بزانی عشاق قانیله بویادق دیوب بأسله جواب ویردی
دیمكدر غزال وظبی كیك دیمك اولوب لكن كوزلده دخی استعمال اولنور كامر (لاخر) دنون عشیة
التودیع منی * ولی عینان بالدم تجریان * فلم یسمحن اكراما جفونی * ولكن رمن تخضب البنان *
مألی محبوبه لرم وداع كیجه سی بكا قریب اولدیلر والحال كه بنم ایچون قان ایله جریان ایدر
ایكی چشمم وار ایدی یعنی بن دخی سوز فراقدن قان اغلر ایدم صورتا بكا اكراما وتلطیفا كوزیمی
اكرچه سیلدیلر لكن كوزیمی سیلدكلری حقیقة اكرام اولمیوب بلكه پارمقلرین كوزمك قانیله
بویه مق استدیلركه كوزلرمدن اقان قان انك حنا ریدر دیمكدر ﴿ نحر وصفنده دعبلك نظم
ایتدیكی قطعه در ﴾ نحر بحروزننده كوكسك یوقاروسنه دینور سرسینه معناسنه (دعبل دالك
كسری وعینك سكونی ومكسور بالیله شاعر خزاعی رافضیٔ مشهوردر * اتاح لك الهوی بیض
حسان * سلبنك بالعیون وبالنحور * نظرت الی النحور فكدت تقضی * واولی لو نظرت الی الخصور *
مألی ای عاشق سنی بیضاء حسنا یعنی محبوبهٔ سفید القار حب وسوزه متهیأ یعنی مبتلای درد عشق

ایتمشلردر نیجه حسنا لر كه چشم ونحرلریله سنی مسلوب العقل ایتدیلر نحرلرینه نظر ایلدیككده
موته یاقلاشمش ایدك اكر میانلرینه نظر ایدیدك فی الحال هلاك اولور ایدك دیمكدر مصراع
رابعك معناسی دقیق وكسكینجه كوربنور تأمل بیوریله ﴿ وصف نهود دائر اشعاردر ﴾ نهود قعود
وزننده قزممه سیدركه آغر شقلنمش اوله (لعباس بن احنف) والله لوان القلوب كقلبها * مارق للواد
الضعیف الوالد * جال الوشاح علی قضیب زانه * تفاح صدر ابس یقطف ناهد * مألی یمین
ایدرمكه اكر قلوب خلق معشوقه مك قلبی كبی اولیدی یعنی بی رحم اولیدی هیچ برصبی عاجزه
مادری رقت وشفقت ایتمزدی انجو وجوهرله تزیین اولنمش كردنلك برتازه نهالی یعنی معشوقه می
طولانمشده واونهاله سینه الماسی یعنی ممه سی زینت ویرمشدر اویله الماكه یومرلمش وقوپارلمز
یعنی اویله ممه كه معشوقه م دامن چین استغنا وناز اولدیغندن اكا كیمسه نك الی ایرمكه كوچی
یتمز واجتنای ثمرهٔ لمس ومواصلت اوله مز دیمكدر اشبو عباس ترجمه سی سبقت ایتمش اولان
احنف مشهورك نجلیدر (لاخر) صدور فوقهن حقاق عاج * ودر زانه حسن اتساق *
یقول الناظرون اذا رأوه * اهذا الحلی من هذی الحقاق * وما هذی الحقاق سوی ثدی * قدرن
من الحقاق علی وفاق * نواهد لا یعد لهن عیب * سوی منع المحب من العناق * مألی محبوبه لرك
صدرلری شول صدوردركه اوزرلرنده فیل دیشندن مستدیر حقه یعنی قوطیلر واردر ودخی
حسن انتظام كندویه زینت ویرمش انجولر یعنی وشاح الصدر واردركه نظر ایدنلر آیا بو حلی
یعنی بو جوهرلر اشبو قوطیلردنمی چیقمشدر دیرلر واشبو حقه لر وفق مطلب اوزره تقدیر وخلق
اولنمش ممه لردن عبارتدر واویله جه نواهد یعنی ممه لر كه انلرك عیبی یوقدر فقط عیبلری محب
وعاشق سینه یه ملاصق معانقه دن منع ایتمكدر یعنی سینه نك سینه یه اتصالنه یومری اولملریله
مانع اولورلر دیمكدر بیت اخیرده تأكید المدح بما یشبه الذم صنعتی واردر فتأمل ﴿ میان باریك
دلبروسرین سیمینبره دائر اشعاردر ﴾ اشبو قطعه مخترعین معانیٔ دقیقه دن ابن الرومی ایله
معروف علی بن عباسكدر) وسقتك كأس مدامة من كفها * مقرونة بمدامة من ثغرها *
وتمایلت فضحكت من اردافها * عجبا ولكنی بكیت لخصرها * مألی دخی ای دل سنك معشوقه ك
سكا كفی یعنی دستیله قندن اولان باده یه مقارن اولدیغی حالده كاسهٔ باده یی ایچردی یعنی
اولا كندی ایچوب وكاسه یی فمك آبیله مزج ایدوب بعده سكا صوندی ودخی تمایل ایلدكده
یعنی اطرافنه صالندقده بن دخی سرینك كبرینه وسمنلكنه تحسبنا سرورمدن اكرچه
كولدم لكن میانی اینجه اولمغله سرینك آغرلغندن اوز یلور دیو آجوب اغلدم دیمكدر (لاخر)
ردفه زاد فی الثقالة حتی * اقعد الخصر والقوام السویا * نهض الخصر والقوام وقاما *
وضعیفان یغلبان قویا * مألی محبوبمك ردفی آغرلقده اولقدر زیاده اولدیكه میانیله طوغری
قامتنی اقعاد ایلدی یعنی ردفنك آغرلغی بلنی وبوینی بوكدی بعده میانی وبوینی حركت ایلدكده
قالقدیلر یعنی طوغرلدیلر وایكی ضعیف یعنی میان وقوام قوی یه یعنی سرینه غالب كلدیلر دیمكدر
غالبا آغر باصنجه خفیف قالقار دیمكی استر كیدر (لاخر) یاخصره كم جفاء * تبدی وانت
نحیل * یا ردفه ملت عنی * ما انت الا ثقیل * مألی ای بنم محبوبمك میانی نحیل یعنی اینجه وضعیف
اولدیغك حالده نیجه اظهار جفا ایدرسن وای ردف جانان سنده بندن عدول ایلدیككدن بنم
عندمده ثقیل وآغر اولدك بوراده اشبو ثقیل قوللندیغمز كران جان وچركین وكوتو معنالرینه دكلدر
فتدبر (للقیراطی) بدت روادف بدری * تحت الجبین لعینی * فقلت یا بدر هذی * حقا جبال
حنین * مألی بنم بدریمك یعنی محبوبمك ردفلری آلنك تحتنده دیده مه ظهور ایتدكده بن دخی ای
بدر بونلر یعنی ردفلر حقا حنین طاغلریدر دیدم دیمكدر (بدر بین الحرمین بر موضعك وعلی قول

بدر بن قريشك حفر ايلديكى قيونك اسميدر (وحنين تحت بدرده طاغلق اولان موضعك آديدر
واشبو قطعه ده بدر ايله حنين جمع اولمشدر وردف كبرندن جبله وجبين جانان دخى بدره تشبيه
اولنمشدر (اشبو قيراطى يا اوزاندن اولان قيراط معلومه ياخود اعمال مصردن قيراط نام بلده يه
منسو بدر مشاهير شعرادن ابراهيم البرهان بن عبدالله بن محمددر مكهٔ مكرمه ده يتمش درت ياشنده
سكز يوز بر ربيع الاولنده وفات ايتمشدر (نزهة الادباده اشبه اولان شهاب الدين المنصورى ايله
قيراطى بر ذاندر ديمشدر (لاخر) بيض وسمر مقلتاه وخده * بدر وليل وجنتاه وشعره *
* اقسى من الحجر الاصم فوأده * وارق من شكوى المتيم خصره * مألى بنم محبوبمك مقله لرى
آق قلجلر وقامتى سمر يعنى مزراقلر ووجنه لرى بدر وصاچى ليلدر آق وسمر مابينلرنده وبدر وليل
مابينلرنده اولان حسن طباق ومناسبتيله كوزلرى آق قلجلر وقامتى مزراقلر وايكى يكاقلرك دائره سى
ماهتاب وكاكلى كيجه در ادعا ايدرك تشبيه بليغ ايتمشدر وقلبى قتى طاشدن زياده قتيدر وبلى
عاشقك شكواسندن يعنى آه وزار ضعيفانه سندن اينجه در ديمكدر ﴿ حسن ساق يعنى بالدر
وصفنده دينيلان اشعار دندر ﴾ لذى الرمه) لم انسه اذقام يكشف عامدا * عن ساقه كاللؤلؤ
البراق * لاتعجبوا ان قام فيه قيامتى * ان القيامة يوم كشف الساق * مألى بنم محبوبم قالقوب
لؤلؤ براق كبى اولان بالدرينى قصدا آچوب كوستر ديكى وقتى اونوتمم يعنى قلبمده اويله تأثير ايتمشدركه
دائما خاطر نشامدر اى ياران اكر بنم قيامتم بودردده حصول بولورسه يعنى بودردله اولورسم
تعجب ايتميك كه قيامت كشف ساق وقتنده اولور ديمكدر (قلت) كشف ساق برامرك شدت
وصعوبتى بولمسندن كنايه دركه روز حشرك شدتى دركار اولمغله قرأن كريمده قيامت كونى
﴿ يوم يكشف عن ساق ﴾ نصيله وصف بيورلمشدر وكشف ساق تعبيرينك اصلى مخدرات
عرب فرارلرنده ساقلرينى تشمير ايتملريله اندن اخذ اولنمشدر وعلى قول كشف ساق برامرك بروجه
عيان اصلى وحقيقتى ظهور ايتمكدن عبارتدر بو وجهه كوره ساق شجرك ياخود انسانك ساقندن
مستعاردر اشبو قطعه ده ذوالرمه نك كشف ساقى قيامته سبب طوتمسى قضيهٔ شعريه مقوله سندندر
فتدبر (ذوالرمه نك اسمى غيلاندر وعدويدر شعريله علوم ادبيه ده استشهاد اولنان شعرای قدمادندر
انتهى (صاحب المستطرف ديركه محاسن نساده جودت سبك ورقت لفظله ذوالرمه نك اوصاف
بارعه سى كبى شعرای عربده براحد شعر سويلمامشدر كو ياسكان بر وباديه دن اولميوب حضرى ايدى
انتهى (قاموس بيانجه رم رانك ضمى وميمك تشديديله وعلى قول رانك كسريله ايپ پارچه سيدر
وبعضيلرى چورك ايپدر ديديلر ومجله تحرير نجه غيلا نك تلقينه سبب اوچنده ايپ پارچه سى
باغلو براغاجى قازق بايديغى كوردكلرنده ذوالرمه ديمشلردر وپدرى عقبة بن بهمس بن مسعود كه
اجداد نبى مختار عليه الصلاة والسلام افنديمزدن الياس بن مضره ملتقى اولديغى ثعالبى وامين
دمشقى يازدقلرى وايكيوز اون يدى ده وفات ايلديكى مجلهٔ مذكوره ده محرردر فليوفق انتهى (لاخر)
* جائت بساق ابيض الملمس * كلؤلؤ تبدو لعشاقها * فافتتنت فيها جميع الورى * وقامت
الحرب على ساقها * مألى بنم محبوبم بياض ويومشاق وهموار بالدرله كلوب وعشاقنه انجو كبى
ظاهر اولوب كافهٔ ناسى بونده يعنى بالديرنده فتنه يه دوشوروب بالدرى ايچون بينلرنده حرب
وقوعبولدى ديمكدر جنك چوغالديغى وقتده عرب مجازا * قامت الحرب على ساقها * ديرلركه
حسب اللفظ معناسى جنك اياغى اوزره يعنى اياغه قالقدى ديمكدر مصراع اخيرده اولان ساقها
ضميرى محبوبه يه راجع اولديغى كبى حربه دخى راجع اولوركه بو كا استخدام ديرلر فتدبر ﴿ ساعده
دائر قطعه لردر ﴾ اشبو قطعه لر نزهة الادبادن بو دفعه قلم فقير ايله بورايه نقل اولندى فتدبر (ساعد
بيلكه دينوركه ديرسكدن آوجه قدر اولان محلدن عبارتدر (للوأوا) قدسترت وجهها عن النظر *

* بساعد حل عقده صطبرى * كأنه والعيون ترمقه * عمود نور فى صفحة القمر * مألى محبوبهم
يوزينى ساعديله نظردن ستر ايلدى يعنى يوزينى اورتوب بكا كوسترمدى وبو وضعيله بنم اصطبارده
اولان قلبمك دوكنى چوزدى عيون عشاق ياخود بنم كوزلرم آكلتميه رق او ساعده ووجهه باقدقلرى
يعنى لحظهٔ خفيفه ايله كوردكلرى حالده بن او يوزنده طورن ساعدى صفحهٔ قمرده عمود نور
صاندم يعنى ساعدينى عمود نوره ووجهنى صفحهٔ قمره بكزتدم ديمكدر (وأوا ابو الفرج عبد القاهر
ابن عبد الله الدمشقى نام شاعر بليغك لقبيدر (للشهاب الخفاجى) غطت بساعدها
بحرى * وجها يفوق الروض غب القطر * كبدر تم قبل نصف الشهر * غاب وقد لاح عمود
الفجر * مأل تشبيهات اشتمالى آب ناب كبى اولان ساعديله كلزار اوزره دوشن چه كبى درليان
يوزينى بنم محبوبهم ستر ايلدى وبو ساعديله ستر ايلديكى يوزى دخى بو حالده نصف شهردن
مقدم طلوع فجر لايح اوله رق باتان بدر تام كبيدر ديمكدركه قبل نصف الشهر قمر
افول ايلديكى وقتده صباحك ياضلغى مشرقدن اقتضاى هيئت اوزره ظهور ايدر (خفاجى
بيضاوى محشيسى وشفاء شريف شرحى صاحبى واديباتدن سائر مصنفات معلومه مؤلفى علوم
عربيه ده طوغريسى يدطولى صاحبى اولان شمس الدين احمد بن محمد بن عمر الحنفى المصريدر خفاجة
ابن عمرو بن عقيله منسو بدر مصردن باب المراد اولان اسلامبوله كلوب قدرى ظاهر اولدقده روم ايلى
قضاتى سلكنه ادخال اولنوب ولايتك اوتوز برده سيروزه بعده ردوسه قاضى اولوب حاشيهٔ مذكوره يى
اوراده اتمام ايلدى بعده كومجنه توجيه اولنوب حاشيه يى ركاب سلطانى يه عرض ايلدكده
فرق بشده سلانيك مولويتى توجيه بيورلدى بعده اللى برده مصر ملاسى اولوب بعد اتمام المدة
اسلامبوله كلدى بعده حسب القدر كبار قوميله او يوشه مديغندن بلكه چاه عميق اهل حسده
دوشديكندن مصره نفى اولنوب لكن وراسندن خصيصهٔ سلاطين كزين آل عثمان اولان شفقت
شاهانه وقدردانىٔ پادشاهانه اقتضاسنجه استانبول پايه سى وعقبنده اناطولى صدارتى رتبه سى
منشورى كوندريلوب معاش مستوفى تعيينيله اوراده اقامت ايلدى والتمش طقوز شهر رمضانك
اون ايكنجى ثلثا كونى طقسان ياشنده ايكن مصرده وفات ايلدى (رسائلدن ماعدا اون بريك مجلد
كتب ترك ايلديكى مصرده قسمت سجلنده مضبوطدر پدرى محمد دخى علمادن اولوب بيك اون بر
تاريخنده فوت اولمشدر انتهى ﴿ اعتدال قوام وقده دائر اشعاردر ﴾ لصلاح الدين الصفدى)
تقول له الاغصان اذهزه عطفه * اتزعم ان اللين عندك ما نوى * فقم نحتكم للروض عند نسيمه * ليقضى
على من مال منا الى الهوى * مألى محبوب نازك خرامك تمايلى حركتنه كلديكى نهال اشجار باغ كوردكده
اعتراض ايدوب ديديلركه اى محبوب سن كندكده يومشاقلق يوقدر زعم ايدرسن قالق سنكله
بادصباى باغ اسديكى وقتده كيده لم ومحاكمه ايده لم كه بزدن هوايه كيم مائل اولورسه يومشاقلغى
روضه اكا حكم ايلسون ديمكدر (اسعد فقيرك اسكى ديشلرندن يعنى غزللرى اياتندندركه بو بله
ادعاى تفوق ايدن نهاللره اسال عشاقدن جواب اوله بيلور * خم ايلر صرصر آه بلند غيرت عاشق *
قد دلداره قارشو عرض قامت قلمسون شمشاد (لاخر) ومحكم اعطافه * فى قتل صب ماغوى *
فاعجب لعاذل قده * فى النفس تحكم بالهوى * مألى بعض محبوب واردركه انك ميللرينى
صوچسز عاشقلرى قتلده تحكيم ايلدى يعنى تمايل وخرامى بيچاره عاشقى هلاك ايتمكى كندويه
تفويض ايلدى اى دل تعجب ايتكه انك قوى عادل يعنى معتدل ايكن نفسده هوى ايله حكم ايدر
ديمكدر هوى نفسك اراده سنه دينوركه خلاف عدل اولان نسنه در ويل اسمك معناسنه ده
كلور يل اسدكده هوت الريح ديرلر واولمك معناسنه ده كلور يقال هوى فلان اى مات (لاخر)
ومهفهف عنى يميل ولم يمل * يوما الى فصحت من الم الجوى * لم لاتميل الى يا غصن النقا * فاجاب

كيف وانت من جهة الهوى ❊ مألى چوق محبوب قاسى القلب دلشكن واردركه بندن دائما
انحراف وعدول ايدوب بركره اولسون بكا ميل ايتمزكه بنده حزن والم محبتدن صحت بوله يم
اومقوله محبوبك بريته اى تازه نهال باغ نازنيچون بو عاشق دلشده يه ميل ايتمزسن ديديكمده
بكا يانه كيفيتله سكا ميل ايده بيلورمكه سن جهت هواده بولندك ديو جواب ويردى ديمكدر
هوا هبوب ريح معناسنه اولدقده نهال روزكاره طوغرى اكيله مز شهوات نفس معناسنه
اولدقده خود معناسى ظاهردر فتدبر ❊ وصف مشى ده دينيلان اشعاردندر ❊ لابن منقذ ❊ بدر
ولكنه قريب ❊ ظبى ولكنه انيس ❊ ان لم يكن قده قضيبا ❊ فما لاعطافه تميس ❊ مألى
بنم معشوقه م بدردر لكن بدر آسمان كبى بعيد اولميوب قريبدر وكيكدر لكن وحشى اولميوب
انيسدر اكر قدى تمايل يعنى يمينا و يسارا ميل ايله حين مشينده نو نهال اولميدى انك اطرافى
نيچون تمايل ايدوب صالنور ديمكدر (وله) يهززن للمشى اطرافا مخضبة ❊ هز الشمال ضحى
عيدان نسرينا ❊ او كاهتزاز رديني تداوله ❊ ايدى التجار فزادوا متنه لينا ❊ مألى محبوبه لرم
تماشى ايتمك ايچون قنالى اطرافلرينى اهتزاز وتمايل ايتديررلركه ضحى وقتنده ريح شمالك نسرين
نامنده اولان بياض كلك داللرينى تمايل ايتديرديكى كبى ياخود غايت يومشق مزراغك قبضلو
اولديغندن تجارلر مزاده چيقارمبوب الدن اله تداول ايتملرندن يومشقلغى زياده اولمش مزراغك
اهتزازى وتمايلى كبيدر ❊ عناق يعنى معانقه وطينده سويلنلان اشعاردر ❊ لابن المعتز ❊
ما اقصر الليل على الراقد ❊ واهون السقم على العائد ❊ كأننى عانقت ريحانة ❊ تنفست
فى ليلها البارد ❊ فلو ترانا فى قميص الدجا ❊ حسبتنا من جسد واحد ❊ مألى رافد ونائمه كيجه‌لر
نه عجب قيصه‌در وخسته‌لره عياده ايدن صحيح البنيه وعافيتده اولنلره خسته‌لق نه عجب سهلدر
كويا بن بر ريحانه ايله يعنى فسلكن ايله معانقه يعنى صارمش ايدم اويله ريحانه كه ليل
لطيفه‌ده يعنى بر لطيف وسرين كيجه‌ده صفاياب اولدى ياخود صفاى بال ايله اوبوديجى اولديغى
كيجه‌ده تنفس ايلدى يعنى رائحهٔ طيبه سنى نشر ايلدى اكر سن بزى جامهٔ خوابده او كيجه
كوربدك بزى جسد واحد صانوردك يعنى بر بريمزه اويله صارماش طولاش اولدقكه بزى
كورنلر بر وجود صانوردى ديمكدر ريحانه استعاره طريقيله محبوبه ديمكدر ياخود ريحانه
آداو جاريه اوله بو صورتده انده توريه واردر فتدبر (لآخر) ياليل دم لى لا اروم صباحا ❊ حسبى
بوجه معانقى مصباحا ❊ يعنى اى شب بكا دائم اول بن صباحى استمم معانقمك يعنى صارلديغم
دلبرك وجه انورى قنديل يوندن بكا كفايت ايدر ❊ حسبى به نورا وحسبى ريقه ❊ خمرا وحسبى
خده تفاحا ❊ يعنى بكا نور وباده والما جهتلرندن باريمك وجودى وآب دهانى وقرمزى
وخوشبوى روبى كافى ووافيدر ❊ حسبى بمضحكه اذا استضحكته ❊ مستغنيا عن كل نجم لاحا ❊
يعنى بن باريمى كولدرديكم وقتده مضحكى يعنى فمندن ظاهر اولان اينجو ديشلرى هر برنجم
طالعدن مستغنى اولديغم حالده بكا يتشور ❊ طوقته طوق العناق بساعدى ❊ وجعلت خدى للثام
وشاحا ❊ يعنى بن باريمى طوق عناق ايله بازو تطو يق ايتدم يعنى كردنندن صارلدم وروبمى فمنه
وشاح ونقاب ايتدم يعنى وضع ايتدم بعض نسخه ده خدى يرنده كفى واقع اولمشدركه آوجى
فمنه قودم ديمكدر ❊ هذا هو اليوم النعيم فخلنا ❊ متعا نقين فما نريد براحا ❊ يعنى اشته
بو حالده اولان ايل يوم وقت سرور در اى ليل واى فلك بزى يارمله صارلديغمز حالده ترك ايله
بز صباح اولمغى يعنى فراقى استه ميز ديمكدر (لآخر) ولم انس ضمى للحبيب على رضى ❊ ورشفى
رضابا كالرحيق المسلسل ❊ وعن قوله لى عند تقبيل خده ❊ تنقل فلذات الهوى فى التنقل ❊
وألى بن محبوبمك رضاسيله اكا صارلدوب ورحيق مسلسل يعنى بادهٔ ناب خوشكوار نشوه

بخش اولان آب دهانى صورديغمى وخدينى بوس ايتديكمى تنقل ايت ومزه لى يعنى بوسه
چين اول كه عشقك لذاتى تنقلده دركه ديديكى امرلطيفى هيچ اونوتمدم يعنى اونوديلورمى
والآن لذتيابم ديمكدر ❊ سمن يعنى سمزلكه متعلق كلامدر ❊ ربيع بن سليمان روايت ايدركه امام
شافعى حضرتلرندن ايشتدمكه ❊ ما رأيت سمينا عاقلا الا محمد بن الحسن ❊ يعنى برسمينى
امام محمد بن الحسندن ماعدا عاقل كورمدم ديمشدر (قلت) امام محمد حضرتلرى امام شافعى
حضرتلرينك استادى ايدى وتناسب اعضا ايله سمين وجسيم ايدى على القارى موضوعات
صغراسنده (ما افلح سمين) حديث اولميوب كلام شافعيدر حتى الا محمد بن الحسن قوليله استاذينى
استثنا ايتمشدر ديمشدر انتهى (لشاعر) لا اعشق الابيض المنفوخ من سمن ❊ لكننى اعشق
السمر المهازيلا ❊ انى امرء اركب المهر المضمر فى ❊ يوم الرهان فدعنى واركب الفيلا ❊
مألى بن سمزلكدن ششمش ابيض همان بياضدر ديو سومم لكن اسمر مهزوللرى سورم بن
برمردمكه قوشى كونى آچ قونه‌رق ادمان ايتدرلمش اينجه قسراغه بنه‌رم اى كيمسه بنى ترك ايله
سن استرايسك فيله راكب اول باقه لم قنغيمز سبقت ايدر ديمكدر لكن مضمونى ذم ايتديكى
طقنازكبى ثقيل قطعهٔ غير مطبوعه‌در ظن ايدرم ❊ فللناس فيما يعشقون مذاهب ❊ الوانه متعلق
كلامدر ❊ مدح البياض) حديث شريف نبويده على قائله افضل الصلاة والسلام (البياض
نصف الحسن) وارد اولمشدركه معناسى كون كبى ظاهردر مألى بياض رنكلرك اعلاسيدر
ديمكدر (وحضرت رسالتپناه عليه صلوات الاله وسلامه (ابيض ازهر اللون مشرب بحمرة) ايله
متصف ايديلر يعنى مبارك اعضالرى بياض ولونى نير وحسن وحمرتى اكدر ايدى (قال الشاعر)
بيض الوجوه كريمة احسابهم ❊ شم الانوف من الطراز الاول ❊ مألى ممدوحم اولان خاندانك
ازقديم يوزلرى آق وحسبلرى كريم وبورونلرى يوكسكدر ديمكدر (قلت) يوزى آق اولمق معايبله
متصف اولمامق وبورونلرى يوكسك اولمق ممدوحك بيوكلكندن كنايه درحتى لسانمزده فلانك
بورنى بيودى ديرلركه كبارلقدن وتكبردن كنايه در (صاحب المستطرف قال شاعر ديو قائل بيت
مذكورى تصريح ايتمامش ايسه ده حسان بن ثابت رضى الله تعالى عنهك ايام جاهليتده
اولاد جفنه‌دن شام وفلسطينده حكمدارلق ايدن ملوك بنى غسانك اخرى جبلة بن ايهم حقنده
نظم ايتديكى قصيده سندندر وجبله نك بر حكايهٔ غريبه‌سى واردر شفيقنامه رسالهٔ ملغزهٔ
بليغه‌نك مؤلفى شفيق مرحوم شرح امثال رساله‌سنده يازمشدر مراجعت اولنه (مدح السواد) بعض
بلغا يه رنك سياهه نه‌دير سن ديو سؤال اولندقده چشمك سوادنده اولان نورى مراد ايدرك
❊ النور فى السواد ❊ يعنى نور سياهده‌در ديو جواب ويرمشدر (قلت) ظنمه كوره بو سؤالى برمكنلو
حبشى ياخود زنكى وياخود زياده اسمر برذات صورمق كركدر انتهى (و بعض شعرا دخى
ثناى سياهده اشبو قطعه‌يى نظم ايتمشدر ❊ قالوا تعشقتها سودا فقلت لهم ❊ لون الغوالى
ولون المسك والعود ❊ انى امرء لبس شان البيض مرتفع ❊ عندى ولو خلت الدنيا من السود ❊
مألى معترضلر بكا سن اول زنه سياه ايكن عاشقمى اولدك ديدكلرنده بندخى جوابلرنده بنم
معشوقه مك لونى غاليه‌لرك ومسك وعودك رنكنده در بن برمردمكه دنيا سياهدن خالى اولسه
بياضك شانى بنم عندمده بالا اولماز يعنى بنم مطمح نظرم سياهدر بياضه باقم ورغبت ايتمم ديدم
ديمكدر (قلت) ارتق بو عاشقه كوكل بو ياكيمى سورسه كوزل اودر ديمكدن غيرى چاره يوقدر
انتهى (لنصيب الاسود) ان كنت عبدا فنفسى حرة كرما ❊ اواسود اللون انى ابيض
الخلق ❊ مفهومى اكر بن عبد اولدم ايسه ده نفسم كرم يوندن حردر واكر رنكم قره ايسه ده بن
بياض خويلوم يعنى خويم كوزلدر ديمك اولوب مفادى انسانيت رنك ولون ايله اولميوب بلكه

اخلاق حميده ايله اولور ديمكدر (لاخر) لبس يزرى السواد بالرجل الشهم * ولا بالفتى الاديب
الاريب * ان يكن للسواد فيك نصيب * فبياض الاخلاق منك نصيبي * مألى سياهلق رجل ذكى
وشاب اديب اريه عيب وشين و يرمز اكرسنده سياهلقدن حصه وار ايسه بنم نصيبم دخى سنك
بياض اخلاقك يعنى مكارم اخلاقكدر ديمكدر كه بونك دخى مفادى سياه كون اخلاق حسنه
صاحبى ثنا ضمننده بنه كمال محاسن اخلاقله اولديغى بياندر (قلت) مضاف ومنسوب ثعالبيده
بيان اولنديغى اوزره نصيب مومى اليه بنى كعب بن ضمره نك عبد اسودى اولوب شعرنده رونق
اولان شاعر مفلق مشهور وجريرو عمرو بن يحيى كبى بلغا اشعرناسدر ديو ثنا ايلدكلرى محاضراتده
مسطور در (ونصيبك قيزلرى اولوب لكن رنكده بابالرينه چكمش اولدقلرندن و بنات عجم
مربيانندن بولندقلرندن عرب تزوجلرينه رغبت ايتمامرله يانده قوجايوب قالديلر بناء عليه
تزوجنه رغبت اولنميوب خانه سنده قلان قيزلر حقنده * بنات نصيب * ضرب مثلدر انتهى (الشاعر)
يكون الخال فى خد قبيح * فيكسوه الملاحة والجمالا * فكيف يلام مشغوف على من * يراها كلها
فى الخد خالا * مألى خال چركين يوزده بولنديغى وقتده اول رويى ملاحت وجمال ايله كسوه لندريجه
يعنى رونق ويرنجه شول سياه زنه كه اول زنك سراپا وجودينى خدده خال كورن عاشق نه كيفيتله
لوم اولنور ديمكدر (قلت) لاحول ولاقوة الا بالله * اشبو قطعهٔ آتيه ابن دفترخوان نام شاعرك
دخى وصف سياهده نظم ايتديكى قطعه دركه بعض كتب محاضراتدن قلم نافله رقم اسعد فقير ايله
بو محله نقل اولندى * ان لمعت ليلا نجوم السما * بيضا على ادهم مرخى الازار * واوجب
العكس مثالا لها * فى الارض فالسود نجوم النهار * مألى سياه رنك آسمان اوزره بيضا ازارلرى
يعنى تارلرى صالبو يرمش اولديغى حالده نجوم كيجه وقتى لمعان ايلدكده عكسى انلر ايچون
يريوزنده مثال ايجاب ايتمكله بوصورتده سياهلر نجوم نهار اولدى يعنى سياهلر نجوم سمانك عكس
وظليدر ديو زنجى يه ثنادر انتهى (لاخر) لام العواذل فى سوداء فاحمة * كأنها فى سواد
القلب تمثال * وهام بالخال اقوام وما علموا * انى اهيم بشخص كله خال * مألى طعانلر بنى سياه
رنك محبوبه يه اولان سودا وعشقمده لوم ايتديلر اويله محبوبه كه كويا سواد قلب يعنى سويداء قلبه
تمثالدر نيچون بنى لوم ايدرلر كه برطاقم قوم يعنى طعانلر خاله محبت ايدرلر بيلمزلر كه بن دخى
برو جوده محبت ايدرمكه سراپا خالدر ديمكدر (قلت) همان اول برقنطار خال واو محبوبه اكا
مبارك اولوب طولا وعرضا يوزينه كوزينه سورسون استرسه هنكام شتاده آتش عشقيله يانوب
كوردن مستغنى اولسون وچهره لرى كوزينه مرجان جنبشنى ويرسون انتهى وقد انتهى هنا
مانقلته من الاشعار (مدينهٔ منوره اهاليسندن برينه مطايبه اوزره سياهه رغبت كزدر كاردر ديدكلرنده
اكر بياض بولسق سياهه بو ياردق ديو جواب ويرمش (ابو حاتم الاعرج المدنى رغبت مذكوره يى
مشعر اولان اشبو بيتى انشاد ايتمشدر * ومن يك معجبا ببنات كسرى * فانى معجب ببنات حام *
مألى بنات كسرا كه بياض عجم قيزلريدرانى تحسين ايدن وار ايسه بن دخى سياه اولان حام قيزلرينى
تحسين ايدرم ديمكدر (قلت) حام كه حضرت نوح عليه السلامك اولادندندر وجد سوداندر
وقصه سى كتب تواريخده محرردر (منقولدر كه حبشيه وروميه ايكى زن متناسبة الاعضا حسنده
تفاخر ايدوب روميه بن كافور بياضدن برحبه يم سن ايسه كوردنكى سن ديدكده حبشيه بن مسك
حبه سى يم سن طوز چوالبسن ديو ملاحتله جواب ويرمش (قلت) بو جواب قائله باقه قوله
باق مثلنك يريدر (قال الشاعر) احب لحبها السودان حتى * احب لحبها سود الكلاب * مألى
محبوبه نك سياهه محبتى ايچون بن دخى سودانى سورم يعنى انك سياهه محبتى هر سياهى سومه باعثدر
بوسببدن سياه كوپكلرى دخى سورم ديمكدر (قلت) بو شاعرك محبوبه سى سياه ايسه ارتق انى دخى

سوجكى دركاردر فتدبر انتهى (لاخر) فاستحسنوا الخال فى خد فقلت لهم * انى عشقت مليحا
كله خال * اشبو بيت آنفا كچن ايكى قطعه نك مألنده دركه مفهومى برخد سفيدفام دلبرده خالى
كوروب خلق استحسان ايلدكلرنده بن دخى انلره برمليحه عاشق اولدمكه ديه سندن طرنغنه قدر
وجودى خالدر ديدم ديمكدر اشبو ايكى بيت دخى قلم فقير ايله نقل وترجمه اولندى * مما قيل فى الصفرة *
يعنى صارى رنكه دائر اشعاردر (لشاعر) قالوا به صفرة شانت محاسنه * فقلت ماذاك من عيب به
نزلا * عيناه مطلوبة فى ثار من قتلت * فلست تلقاه الا خائفا وجلا * مألى تازه نك يوزنده حسننه
شين و پرصارليق واردر ديو دخل ايتدكلرنده بن اول دخالره بوزنك اكا عارض اولمش عيب
دكلدر بلكه ديده لرى قتل وتلف ايلديكى عاشقك انتقامى ايچون مطلوب ومسؤل وار انور اولديغندن
سن اكا خائف ايكن ملاقى اولدك هرآينه خائفك رويى صاره رر ديمكدر * اوزون صقال حقنده
ديلان سوزلردر * ان اللحية الطويلة عش البراغيث * كلام ظرفاء قدما دندركه مألى لحيهٔ طويله
برغوثلرك يعنى پره لرك يووه سيدر ديمكدر (منقولدر كه يزيد بن مزيد شيبانى صقالى صدرينه ايمش
يعنى برلحيهٔ كبيره صاحبى بو ياركن كوروب سن لحيهك ايچون خيلى مصرفده سن ديدكده اول كيسه
دخى هاى هاى حتى بو سببدن بو يله ديرم ديوب اشبو قطعه يى نظم ايلدى * لها درهم للدهن فى
كل جمعة * وآخر للحناء يبتدران * ولولا نوال من يزيد بن مزيد * لاصبح فى حافاتها الجلمان * مألى
صقالمه هر جمعه ده يعنى بهر هفته ايكى درهم لازم اولوب برينى دهنه يعنى عطره ياخود روغنه
ديكرينى قنايه خرج ايدرم واو ايكى درهم بندن بو وجهله صحرارلر يعنى كيدرلر اكر يزيد بن مزيددن
نوال وعطيه اولميدى صقالم جوانبنده جمان يعنى بياض اينجو وجوهر كبى صبا حلردى
يعنى قيرلرى بياضنه چقار وظاهر اولوردى ديمكدر (صاحب المستطرف جمانى * هو القص * ديو
تفسير ايتمشدر كه مرادى يوزك طاشى ديمكدر كه جوهردن عبارتدر * طول وقصر بدنه دائر كلامدر *
(منقولدر كه اهل اسلامه مباهات وتفاخر قصديله طرف اسلاميانه صدر اولده ملك قيصر
ايكى كشى كوندرديكه برى طويل وديكرى هم قصير وهم زياده قوتلو ايدى قصير قوى مقابله سنه
نجل اكرم امام على محمد بن حنفيه رضى الله تعالى عنهما چقوب قصير مرقوم اياقده ايكن اوطورتمق
واوطورمشكن قالدرمق بينلرنده مشار اليهى تخيير ايلدى انلر دخى ايكى حالتده مرقومه غالب
كلدى يعنى هم اوطوردوب وهم قالدردى (وطويلك مقابله سنه دخى قيس بن سعد بن عباده
رضى الله تعالى عنهما كتورلدى قيس كلدكده سراويلنى يعنى كوملكى اشنى اثوابنك تحتندن
صيروب طويل مرقومه آتدى مرقوم كيدكده ممه لرينه واصل اولمغله قيسه نسبتله قيصه لغنه
محجوب ومغلوب اولوب بو وجهله شخصين مرقومين مغلوب اوله رق عودت ايتديلر قيس جنابلرى
غلبهٔ اعدا غرض صحيحيله سراويلنى على ملاء الناس اخراجنه اعتذارا اشبو ابياتى نظم ايتمشدر
* اردت لكيما يعلم الناس انها * سراويل قيس والانام شهود * والا يقولوا غاب قيس وهذه *
سراويل عادى ومانمته ثمود * وانى من القوم اليمانين سيد * وما الناس الاسيد ومسود * مأل ابيات
سراويلى اخراج ايله مرادايلدمكه ناس بيلوب وشهادت ايده لركه بو سراويل قيسك سراويليدر
يوقسه قيس غائب يعنى فوت اولدقده بو سراويل عاده منسوبدر وثمود اكا عزو ايتمشدر ديميه لر
و بن يمنه منسوب اولان قوملرك اولوسى يم وناس وانام ياسيد ومتبوع و يا مسود وتابعدر بن دخى قومك
متبوع وسيد وحاكمى وسائرلرى بنم متبوع ومحكومدر (قلت) عاد وثمود طائفى جسامتلو اشخاص
اولدقلرى ايچون انلرى ذكر ايتمشلردر (و بو قصه حسن المحاضرهٔ سيوطى ده ايكى صورتله روايت
اولنمشدر كه ايكنجيسنده دخى قصه لغه دائر كلام بوقدر روايتك برى ملك قيصر معاويه رضى الله
تعالى عنه آستانه سنه عربدن برذات اطولك سراويلنى ارسال اولنمدرجاسيله ايلچى كوندردى

قیس مشار الیهك سراویلنی آلوب كوندردكده جبش قیصرده براطول كیوب بورننه چقدی
(و روایت دیكر براطول و براقوی كوندروب اكرعر بده بونلرك فوقنده آدملرواریسه طرفده
اولوب طلب اولنان اسرایی اسراودخی شویله و بویله هدایا ارسال ایدرم والااوج سال دخی
متاركه تمدید اولنه دیو ایلچی كوندردی محمد بن حنفیه حضرتلرینی قوت ادعا ایدن شخص
اوطوردیغی یردن تحریكه جهد ایتمش ایسه‌ده امكان بوله‌میوب لكن مشارالیه اول شخص قوی یی
بلندن برالیه سریعا بالایه قالدیروب یره فرلاتدی وسراویل قیسی دخی شخص اطول كیوب
اطرافی یرده سوروندیكی حالده بویی یمه سنه كلدی و بو وجهله مغلوب اولملری ایله اسرای
مطلوبه وهدایا قیصر طرفندن كوندرلدی دیوب و بومناسبتله اسلامی ادراك ایدوب طوللری
اوزقارش اولان ذوات*عبادة بن الصامت* سعد بن معاذ*عمرو بن معدی كرب الزبیدی* اشعث
ابن قیس كندی*مشارالیه قیس* جریر بن ابی عبدالله النخعی* عدی بن حاتم الطائی*
عامر بن الطفیل* طلحة بن خویلد* در دیو محرردر رضی الله تعالی عنهم (امامشارالیه ابو
عبدالله قیس بن سعد بن عبادة الانصاری زهاد و كرمای صحابه‌دندر مصر فتحنده بولندی وحضرت
علی خلافتلرنده مصره والی اولدی والّلی طقوزده مدینهٔ منوره ده انتقال ایلدی پدرلری
سعد بن عبادة بن دلیم بن حارثة الانصاری الخزرجی كیم سید خزرج واحد نقباسندن و بدری كبی
مشاهیر اجواددندر صحیح مسلمده یازلدیغی اوزره بدرده حاضر اولدی وشامده هجرتك اون
بشنده ارتحال ایلدی رضی الله تعالی عنه (قیس حضرتلری مصرده والی ایكن برمسنه خاتون
حضورینه واروب خانه‌مك قلت جرذاننده‌ن سكا شكایت ایدرم دیدكده بو بر كوزل كنایه در شو
خاتونك خانه سنی خبز ولحم وسمن ایله طولدیرك دیو ذخار احسان ایلدی (جیمك كسریله جرذان
صردوزننده اولان جرذك جمعیدر كه فاره دن عبارتدر (قلت) جرذان یتی مشت بالعصا) دخی
قلت نوالدن كنایه‌در كه مألی خانه‌مك جرذانی ضعیف اولملری ایله عصا ایله یورو یورلر
دیمكدر انتهی (اسحق بن خلف داود نامنده برقصیر القد طویل اللحیه حقنده نظم ایتمشدر
ماشبت داود فاستضحكت من عجب كأنّی والدیمشی لمولود * ماطول داود الاطول لحیته *
*تظن داود فیها غیر موجود * مألی داود ایله برابر كیدركن تعجبمدن كولدمكه كویا بن انك یاننده
ولد صغیر یله كیدن پدره دوندم داودك طولی اولمیوب الاّ لحیه سی طولنده در كندونك
قیصه‌لغی وصقالنك چوقلغی شول صورتده‌در كه داودی ایچنده یوق ظن ایلدك دیمكدر (منقولدركه
قصیر وضعیف اولان سلمة بن مرة الناموس طویل وجسیم اولان ملوك عربدن امرء القیس بن
النعمان اللخمی یی اسیر ایلدی بنت امرء القیس سلمه یه ای قصیر بابامی اطلاق ایله دیدكده سلمه*
الازعمت بنت امرء القیس اتی * قصیر وقداعیا اباها قصیرها * ورب طویل قدنزعت ثیابه *
وعانقته والخیل تدمی نحورها * قطعه‌سنی نظم ایلدیكه مألی اكاه اولك ای ناسكه امرء القیسك
قزی بن قصیر یعنی قیصه اولمه بنی عاجز زعم ایلدی و الحال كه انك قصیری یعنی بن باباسنی
عاجز قیلدم وچوق طویللر واردر كه بن انك اثوابنی نزع ایدوب واكا صارلدم یعنی غالب اولدم
وانك آتی بوغازینی ادما ایلدیكی یعنی انك آتی دخی دپه‌لمه بوغازندن قان اقیدیجی اولدیغی
حالده دیمكدر (قلت) صرده بولنمغله ترجمه اولندی فتدبر (حكما دیدیلركه جبین یعنی انسانك
آلنی بیوك اولمق بله وحماقته وعریض یعنی انلی اولمسی قلت عقل وذكایه وصغیر اولمسی لطف
حركته وقاشك كوز اوزرینه دوشمسی حسده وچشمك حجمنده متوسط اولمسی فطانت وحسن
خلق ومروته وحدقه سنك طویل اولمسی حمقده وكوزك قمیسی چوق اولمق خفته وقولاق اوزرنده
قیل اولمق جودت سمعه و بیوك قولاق حمق وهذیانه دلالت ایدر ﴿ قبح صورته دائر كلامدر ﴾

(منقولدركه ابو الاسود الدئلی بشیر قبیله سندن همصحبت اولمش براز فتیان فتان یعنی برطاقم
كنج آدملرك مجلسنه اوغرادقده مومی الیهك خلقتی غریب اولمغله ایچلرندن بعضیسی * كأن
وجهه وجه عجوز* قدراحت الی اهلها بطلاقها* یعنی ابو الاسودك وجهی زوجی بوشایوب
اقرباسنه كیدن عجوزك وجهی كبیدر دیو لطیفه ایلدی (قلت) ابو الاسود كبار تابعیندندر
امر امام علی رضی الله تعالی عنه ایله علم نحوی وضع ایدن قاضیٔ بصره‌در و هجرتك التمش طقوزنده
ارتحال ایتمشلردر انتهی (جاحظ نقل ایتمشدر كه بنی براحد نجلنده قومدی الابرخانون شویله كه
بركون بكا كلوب برمصلحتم واردر كل برابر جارسویه كیده لم رؤیت ایدیویردیو التماس
ایتدی برابر برقیومجی دكاننه واردق اشته بونك كبی دیو قیومجی یه بنی كوستروب كندو صاوشدی
بندخی متحیر قالوب بعده قیومجی یه قضیه نك اصلنی صوردم قیومجی بوقاری دمندن بكا كلوب
شیطانك صورتنی تصنیع ایت دیمشیدی بندخی كورمدیكم شخصك صورتنی نه صورتده اعمال
ایده‌یم دیدیكمده همان كیدوب وسنی كتوروب استماع ایتدیكك كبی اشته مثالی بودر دیدی دیو
خبرویردی دیمشدر (قلت) جاحظ معتزله نك مقتدالرندن غایتله قبیح المنظر ابو عثمان ایله مكنی
عمرو بن بحردر و هجرتك ایكیوز اللی بشنده فوت اولمشدر كوزلری حد اعتدالدن زیاده تومسك
اولدیغیچون جاحظ دینمشدر انتهی (جاحظك هجونده برشاعر * لو یمسخ الخنزیر مسخا ثانیا *
* ماكان الادون قبح الجاحظ * رجل ینوب عن الجحیم بوجهه * وهو العمی فی كل عین ملاحظ *
قطعه‌سنی نظم ایتمشدر كه مألی اكر خنزیر بر دفعه دخی مسخ اولنسه ایدی مسخ ثانیده اولان
صورتی جاحظك قبحی دونده اولور ایدی یعنی جاحظك صورتندن اهون اولور ایدی جاحظ
برشخصدر كه وجهیله جهنمه بدل اولور جاحظ یاخود وجهی هر برمتفكر وملاحظك عیننده عمادر
یعنی متفكر اولان كیمسه انی ویا وجهنی تصور ایدرسه یاخود كور ایسه پردهٔ بصیرت اولوب فكرینه
خلل كلمكله ادراك معانیٔ دقیقه و حل اشكال ایده مز دیمكدر اشبو قطعه بعض نسخه ده
بولنوب بو دفعه درج اولنمشدر قطعهٔ مذكوره ده اولان مسخ ثانی خنزیر قیدی حضرت عیسی
علیه السلامك بد دعاریله خنزیر اولان برطاقم یهود قصه سنه مبنیدر كه تفصیلی یمنه تعالی
التمش ایكنجی بابده ترجمه اولنه جقدر (اصمعی روایت ایدر كه حسن صاحبه سی بربدویه
خاتون كوردمكه زوجی انك عكسنه قبیح الوجه ایدی ای حسنا بویله قبیحك تحت نكاحنده
اولدیغكه راضیه میسن دیدیكمده ای كیمسه بنم زوجم محتمل كه اعمال یوندن خالقنك نزد
معنویسنده احسن اوله ده بنی انك ثوابی یعنی اجری قیله و بن اسائت ایتمله انی بكا عقاب
یعنی انكله بنی معاقبه قیله بن حقك راضی اولدیغی نسنه یه نه‌حده‌مدر كه راضی اولمیم دیدی دیمشدر
(قلت) خلق كبی خلق دخی كوزل ایمش رحمها الله تعالی (محكیدركه بررند لاابالی
مشرب حج ایدوب بیت مكرمه ده برقبیح الوجه شخصی استغفار ایدر كورنجه اوشخصه ای بنم
دوستم اشبو روی ایله جهنمه بخل ایتمكی لایق كوره‌م یعنی لایق جهنمسن دیو لطیفه ایتمشدر (بررجل
بررجل آخره برادر اقبح مواضعمده یعنی دیمده برچبان چیقدی دیو شكایت ایتدكده رجل آخر
ظریف دخی یلان سویله اشته یوزكده برنسنه یوقدر دیو كریه المنظر اولدیغی بیانده استظراف
ایتمشدر (بررجل قبیح الوجه یمنه واروب وعودتنده كی یه بنوب وطننه كلوركن * لم ار وجها
حسنا * منذ دخلت الیمنا * فیا شقاء بلدة * احسن من فیها انا * شعرینی نظم ایتمشدر كه
مألی یمنه داخل اولدیغم وقتك اولندنبرو بر كوزل یوز كورمدم ای ناس بلده نك شدت وعسرتنه
یعنی یمنك مشقتنه باقك كه انده اولنلرك احسنی بن ایدم دیمكدر ﴿ بیوك برونه دائر مقالدر ﴾ برونی
جسیم برشخص برخاتونی خطبه یعنی تزوج مراد ایدوب خاتونه كندوینی شامعرضنده شرفی

بیلورسنکه بن کریم المعاشره یعنی کوزل الفت اولنور مکارهی متحمل یعنی انفاق واکسای عیال
امرینده سعیده آغر یوکلر التنه کیرر مردم د یو خودفروشلق ایتدکده خاتون دخی ظریفات
نسواندن بولنمش اولغله بلی آغر یوکاره متحمل کیسه اولدیغکده ه اشبو برون فرق سنه دنبرو
طاشیدیغک ایچون اصلاشک وشبهه ایتم دیو جواب ویرمش (لبعض الشعراء) لك وجه وفیه
قطعة انف * یجدار قداد عموه بیغلة * وهو کالقبر فی المثال ولکن * جعلوا نصبه علی غیر قبله *
مألی سنک بر یوزک وانده دیوارکبی بر بورون پارچه سی واردرکه انی قاتری ربطه قازق یاپمشلردر
او برونک صاحبی مثالده قبر و برونی سنک مزارکبی اولوب لکن علامتنی یعنی اوسنکی جهت قبله نک
غیرینه وضع ونصب ایتمشلردر یعنی چار یقدر دیمک کبیدر (لشاعر آخر) لك انف کانوف *
* انفت منه الانوف * انت فی القدس تصلی * وهو بالبیت یطوف * مألی سنک بر برونک
وار در برسوری برونلر کبیدر یعنی براز برونلر طو پلنلوب سکا بر برون اولمشدر واوبله بر برونرکه
اندن انوف یعنی بورننک رایحه سی خوب اولان عورت یا خودمرثه جمله اجتناب واستنکاف واعراض
ایدر واول انف شول مقدار ده بیوکدرکه مثلا سن قدس شریفده نماز قیلارسن اول برون بیت
مکرمده طواف ایدر دیمکدر کبیدر (قلت) اکر مصراع اولده دیکر معنی لایح خاطر مطالعین
اولورسه کاره اشارت بیورلمق رجا اولنور لکن مشهور اولان اوزره کبر انف مادهٔ نفرت نسوان
اولماغله بومعنایه مصراع ثانی چای رد اولدیغی لطیفه کلور کور ینور انتهی (لشاعر آخر)
رأینا للزکی جدار انف * یضاهی فی تشامخه الجبالا * تصدی للهلال لکی یراه * فلولا انفه
لرأی الهلالا * مألی زکی نامنده اولان کیسه ایچون بر برون دیواری یعنی دیوارکبی بر برون واردرکه
بو کسکلکده طاغلری اکدیرر اول کیسه غرهٔ قمری کورمکه تصدی ایلدی اکر انفی اولمیدی کورردی
یعنی انفی کورمسنه مانع وسد اولدی دیمکدر ﴿ ثقلایه دائر مقالدر ﴾ لمطیع بن ایاس) قل لعباس
اخینا * یا ثقیل الثقلاء * انت فی الصیف سموم * وجلید فی الشتاء * انت فی الارض ثقیل *
* وثقیل فی السماء * مألی ای قائل قرنداشمز عباسه ای ثقلانک ثقیلی سن صیفده بادسموم وشتاده
شیمدن یره دوشوب طوکان جلید یعنی بوز اولوب بو یوزدن ارض وسماده ثقیلسن دی دیمکدر
(لاخر) انت والله ثقیل * و ثقیل وثقیل * انت فی المنظر انسا * ن وفی المیزان فیل * مألی
قسم ایدرمکه سن ثقیلسن ثقیلسن ثقیلسن سن نظرده انسان سن لکن ترازوده یعنی آغرلقده فیل سن
دیمکدر (قلت) خواجه منیب افندینک بعض انشاسنده (فی المیزان) یرنده (فی المخبر)
کورلمشدر مخبر حد ذاتنده معناسنی مستلزمدر تدبر انتهی (لاخر تضمینا) اسأت علی فاستوحشت
منی * لقد آنسك والله الجمیل * سارحل عن دیارك الف یوم * مسیرة کل یوم الف میل *
ولوکانت عطایاك الف ناقة * محملة من الخف الفصیل * ولوکانت عطایاك الف مصر * و یتبع
کل مصر الف نیل * تکدرت الخواطر منك حتی * قنعنی من دیارك بالرحیل * لانی قد ظفرت بیت
شعر * بیت قاله الخبر الفضیل * اذا حل الثقیل بارض قوم * فالساکنین سوی الرحیل *
مأل ابیات ای ثقیل سن بکا اسائتکه بناء بندن توحش ایلدک نه کوزل بن سنک توحشکه منفعل
دکلم ممنونم خدای جمیل بونک مقابله سنده سکا موانست یعنی احسان ایتسون بن سنک دیارکدن
بهر کون بیک میل اولمق اوزره بیک کونلک ره همان رحلت ایده جکم اکر عطایاك ایپک یوکلو
بیک ناقه وهر برنده بیکر نیل اولمق اوزره بیک مصر اولسه یعنی بونلری بکا و یره جک اولسک خاطرلر
سندن مکدر اولمغله استمم وسنک دیارکدن رحلته قناعت ایدرده کیده رم زیرا بن بر بیت شعره
ظفر بولدمکه او بیتی بر فاضل نظم ایتمشدر انکله عامل اولوب سنک ثقلتکدن رها بوله جغم دیمکدر
بیت مذکورک مألی دخی بر قومک مکاننه بر ثقیل حلول ایدرسه انده ساکن اولانلره رحلت وترك وطندن

غیری چاره یوقدر دیمکدر اشبو ثقلا مقاله سی دخی اکثر نسخه ده اولمامغله بودفعه درج قلندی
﴿ لباسلر والوانه ودستار و بوکا شبیه نسنه لره دائر مطلبدر ﴾ حق سبحانه وتعالی حضرتلری ﴿ یابنی
آدم خذوا زینتکم عند کل مسجد ﴾ بیورمشدرکه مفهوم شریفی ای بنی آدم طواف بیت مکرم
واداء صلات ایچون هر مسجد ومعبدده ثیابکزی ستر عورتکز ایچون اخذ وتلبس ایدك دیمکدر
قاضی بیضاوی روح الله تعالی روحه مصلینک نماز ایچون احسن هیئتی اخذ یعنی اثواب نفیسه سنی
تلبس ایلمسی سنتدر وصلاتده ستر عورتك وجو بنه بو آیت کریمه ده دلالت واردر دیمشدر (ورسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز (ان الله یحب ان یری اثر نعمته علی عبده) بیورمشدر (قلت)
اشبو حدیثک مألی لطیفی یری مجهول صیغه سیله اولدیغی اوزره الله تعالی نعمت واحساننک
اثرینی قوللرینک اوزرنده کورلمسنی یعنی آخر قوللری مشاهده ایلملرینی ومعلوم صیغه سنه کوره بصیر
اولان یعنی کافهٔ مبصراتی علی ماهی علیه کوریجی و بیلیجی اولان حق تعالی اثر نعمتی قولنک اوزرنده
کورمکی سور وراضی اولور دیمکدر واثر نعمتدن بری دخی ثیابله تجملدر زیرا نعمته شکر جمال باطن
اولدیغی کبی ثیابله تجمل شرعی نعمتك جمال ظاهریدر (کتب فقهیهٔ حنفیه ده لباسه دائر اولان
فصلك بومقامه درج اولنمسی لازم اولمغله در مختاردن نقلله مأخذلرینه اشارت برله قلم اسعد فقیرایله
ضم اولندی (معلوم اوله که ارککه حریر صرفدن منسوج قماش کیمك انکله بدن بیننده حائل اولسه
بیله قول اصح اوزره حرامدر (امام اعظم حضرتلرندن مروی بر قوله کوره جلدی مس ایلدکده
حرام اولور مس ایتمدیکی تقدیرجه جائزدر (قنیه قولنجه اشبو قول عموم بلوی اولان محلده رخصة
عظیمه در (و ینه امام اعظم عندنده هنکام حربده دخی لبس حریر حرامدر لکن امامین حربده
غزاتك کیملرینی تجویز ایتمشلردر ولبس حریر مطلقا نسایه وانوابك علمی یعنی نشان اولمق ایچون
تمغاسی کبی بر یرینه یاپشک درت پارمق مقداری ارککه جائزدر بعضه کوره پارمقلرک آچق
اولدیغی حالده اولان مقدارلری و علی قول نه پک آچق ونه قپالو اولوب بین بین اولملری مقداریدر
(وقنیه ده بسط اولندیغی اوزره ثوبده ولو عمامه یعنی صارقده اولسه ده اعتبار درت پارمق
مقداری اولمق بریرده اولمسنه در درت پارمقدن اقل اوله رق متفرق بولنوب بر محله جمع اولندرق
درت پارمقدن زیاده اولسه قول ارجح اوزره جائزدر (و ینه قنیه ده عمامه نك علمی حریردن
درت پارمق اولور و پارمقلری دخی حضرت عمر رضی الله تعالی عنه پارمقلری مقدارنجه که بزم
بر قارشمزدر بو صورتده جائزدر درت پارمق مقدارندن زیاده اولورسه جائز اولماز و بر قولده
جائزدر (وامام اعظمدن مروی بر قوله کوره صارغك علمی کومش تلدن طوقنمش اولوب اوچ
پارمق مقداری اولورسه لابأسدر یوق التوندن طوقنمش ایسه مکروهدر وعلی قول مکروه دکلدر
(وجبه نك زنجفی ایپك اولمق مکروهدر (مجتبی) در مختار صاحبی زمانمزده معتاد اولان
قیص صبریه که ایپك کارلی کوملك دیمکدر جبه زنجفنه قیاسا مکروه اولمق اقتضا ایدر دیمشدر
(و ینه مجتباده محرردرکه علم ثوبده حریرك درت پارمق مقداری بنك مرخص اولمسی عرض
ثوبده اولورسه در (در مختار صاحبی بونك مفادی پارمقدن قلیل اولمسی طولده اولورسه
مکروه اولمقدر (وتنویر الابصار صاحبی ملا خسرو وصدر الشریعه طولده کراهت اولدیغی
جزم ایتمشلردر دیمشدر لکن هدایه وغیریسنك طول و عرضدن اطلاق اوزره بیانلری اشبو
طول قولنه مخالفدر دیمشدر (سیر کبیردن ناقلا سراج صاحبنك بیاننه کوره علم یعنی بیراق
مطلقا یعنی کرك صغیر وکرك کبیر اولسون سنجاق ایپکدن مصنوع قماشدن اولمق جائزدر
لکن تنویر الابصارده اشبو اطلاق مرورایدن درت پارمق قیدینه مخالفدر وفی زماننا وقوعبولان
ابتلایه کوره بو اطلاقده رخصت عظیمه واردر دیو محرردر صاحب الدر المختار شیخندن ناقلا

سیر کبیردن نقل اولنان علمك رایه یعنی سنجاق اولدیغی شیخم ظن ایتمشدر دیمشدر (ومزراق
اوزره ربط اولنان قماش ولو کبیر اولسون حلالدر زیرا کیلور نسنه دکلدر وبونکله اقوال
بینلری توفیق اولنور دیمشدر (ودیباجدن کله یعنی شرح وهبانیه نك تعریفی اوزره اریشی
وارغاجی ابریسیم یعنی ایپکدن منسوج جبنلك کیلاور نسنه اولمادیغندن ارککه دخی حلالدر
وقول صحیح اوزره دیباجدن معمول اوچقور مکروه وبعضه کوره لابأسدر (وکذلك قلنسوه
یعنی مطلقا باش کسوه سی دخی حریردن اولمق ولو اوزرینه عمامه یعنی صارق صاریلوب
صارغك التنده قالسه بیله مکروهدر (ودخی یانه وبوغازه آصیله جق کیسه دخی حریردن
اولمق مکروهدر (قنیه) جراحت اوزره صاریلان صارغینك حریردن اولمسنده اختلاف
اولنمشدر یعنی بعضه کوره مکروه وبعضه کوره لابأسدر کذا فی المجتبی (وارکك ایچون دخی
اوطه سنی دیباج دوشمه ایله تزیین واوانیء سیم وزر ایله بلا تفاخر تجمل ایتمك جائزدر (مجتبی)
کوز اوزرینه لعذر یعنی دوا ایچون ایپکدن نسنه صارمق جائزدر (قنیه) شرح وهبانیه ده
منتقادن ناقلا حریردن دوکمه وایلك جائز اولدیغی محرردر (سیر کبیردن ناقلا تاتارخانیه ده
دیباج والتوندن ایلك جائز اولدیغی ومختصر طحاویدن ناقلا کشدن علم ثوب جائز اولوب التوندن
مکروه اولدیغی ولکن اکثر فقها التوندن مکروه اولدیغی قول مشکلدر زیرا شرع زنجفه
رخصت ویروب زنجف ایسه اکثریا التوندندر اعتراضی مصرحدر (صاحب التنویر ایپکدن
منسوج ومعمول یصدق ودوشکه وچارشبه طیانوب واوطوروب والتنه یایوب واوزرنده
اویومق ارککه عندالامام الاعظم حلالدر دیمشدر لکن مواهبده یازلدیغی اوزره امامین وشافعی
ومالك حرامدر دیمشلر وصحیح اولان دخی بودر (درمختار صاحبی اشبو قول بلنسون لکن خلاف
مشهوردر دیمشدر امارقد وباش اورتوسی حریردن اولمق ارککه بالاجماع مکروهدر (سراج)
وکش اوزرنده اوطورمق دخی بالاجماع حرامدر (شرح مجمع) وسدی یعنی ارش وتاری
ایپکدن ولحمه یعنی ارغاج وپودی کتان وپنبه وخز ویوك کبی غیری نسنه‌دن اولان قماشی کیمك
حلالدر زیرا ثوب نسج ایله ونسج دخی ارغاج ایله حصول پذیر اولمغله حکمده ارغاج ارشك
دونده معتبر اولمسی تحقق ایدر (صاحب الدرالمختار درر حاشیه سی شرنبلالیده مواهبدن ناقلا
عتابی دیدکلری قماش کبی ارغاجی ظاهر وآشکار اولان ثوبك مکروه اولدیغی وبعضه کوره
مکروه اولمادیغی محرردر دیمشدر کذا فی الاختیار (وینه دیرکه خفی اولمیه که لحمه نك اعتباری
مرجحدر که عزمی زاده نك درر حاشیه سنده دخی مصرحدر لکن اکثر مشایخ بونك خلافنه
افتا ایلدکلری مجتباده یازلمشدر (شرح المجمعده ذکر اولنان خز دکز قیونك توبی اولدیغی
محرردر (صاحب الدر دیرکه صدر اولده خز حیوان مذکورك صوفندن اعمال اولنورمش لکن
الان خز حریردن اعمال اولنور بو صورتده حرامدر (برجندی وتاتارخانیه فلیحفظ (وانجق
حربده عکسی یعنی لحمه سی ایپك وسداسی سائردن اولان ثوب حلالدر لکن بو ثوب صیق طوقوب
انکله اتقاء عدو حاصل اولورسه حلال اولور والا یعنی رقیق طوقنمش ایسه بالاجماع حرامدر
عدم فائده ایچون (سراج) قلت اشبو تعلیل یعنی اتقاء عدو جای نظردر بلکه تعلیل صحیح
شرح ملتقی کاشف الانهرده یازلدیغی اوزره اسباب مهابتدن اولان برق ولمعاندرکه بونلر
ظاهر قماشده اولور ولحمه دخی قماش اوزره اولور بناء علیه حربده جائز اولور فتدبر انتهی
(واما تار وپودی حریر ثوب حربده عندالامام مکروه وامامین عندنده دکلدر (ملتقی) صاحب
الدر دیرکه لحمه سی حریر ایله سائردن مختلط اولدقده بو کا دائر برقول کورمدم مسه‌ده ظاهر اولان
اعتبار غالبه‌در وشول چبوقلی قماشکه ظاهری حریر اولوب برچبوغی خزدن طوقنمش اوله

ظاهر مذهبه کوره بونده اعتبار متفرقی جمع ایتمامکدر یعنی بریره طوپلمق فرض اولنمزکه فرض
اولندقده درت پارمقدن زیاده اولور وبو صورتده جائز اولماز لکن برچبوغی حریر وبرچبوغی
غیر حریر اولوب جمله سی حریر کورینورسه متفرقی جمع معتبردر اما هر برچبوغی عمامه ده اولان
طراز کبی متبین اولورسه ظاهر مذهبده متفرق جمع اولنماز (حاوی الزاهدی واقره شیخ صاحب
الدر (وینه صاحب الدر دیرکه مذهب ظاهر اوزره اعتبار لحمه یه در ظاهر قماشه دکلدر فافهم
(وعصفور وزعفران ایله بویانمش قرمزی وصاری ثوب ارککه مکروهدر نسایه دکل وذکر
اولنان ایکی رنکدن ماعدا رنکلرله اولان ثوبده بأس یوقدر (مجتبی وقهستانیده وابو المکارمك
شرح النقایه سنده قرمزی ثوب کیمه‌ده بأس یوقدر دیمشدر (وثوبده اولان کراهت مذکوره
تنزیهیه در لکن تحفه ده حرمت تصریح اولنمشدر بو صورتده کراهت مذکوره تحریمیه
اولمسنی افاده ایدر وعلی الاطلاق کراهت ذکر اولندیغی وقتده کمالی اولان تحریمیه یه مصروف
اولدیغی صاحب التنویر ذکر ایتمشدر وشرنبلالینك بوخصوصده بر رسالهٔ مستقله سی اولوب
رسالهٔ مذکوره ده سکز قول ذکر ایدوب اقوال مذکوره دن بری مستحب اولمسیدر (ودخی
ارککه ذهب وفضه دن مطلقا یعنی کرکسه تزین ایچون اولسون کرکسه اولمسون تحلی جائز
دکلدر لکن یوزك ومنطقه یعنی صویه کبی بله قوشانیلان نسنه وحلیهٔ سیف کمشدن اولسه
وبونلرله دخی تزین قصد ایتمسه الی حین استعماله موضع ذهب وفضه یه طوقونمدیغی حالده
جائزدر خاتم دخی بر طاشلی اولمق شرطدر اما نسوانك اولدیغی کبی ایکی اوج طاشلی اولورسه
اول یوزکك استعمالی حرامدر (درر) اورته سی حریردن اولان منطقه نك استعمالی ارککه
حلال اولماز وبعضه کوره عرضی درت پارمغه واصل اولمازسه جائزدر (ومنطقه ده تیمور
وباقر وکمکدن حلقه اولمق مکروه دکلدر (مجتبی) وخاتم انجق کمشدن اولورسه ارککه ونسایه
جائزدر کمشدن ماعداسی اولورسه مجرد التون وحدید وپرنج وقلای وبللور وغیریلری کبی
حرامدر لکن سرخسی یشم ایله عقیق تجویز ایتمشدر ولکن ملا خسرو مطلقا احجار خاتم اتخاذینی
تجویز ایتمشدر ایمدی اشیاء مذکوره نك تمهیر ایچون لبسی مکروه اولنجه بیعی ودوکمه سی دخی مکروه
اولدیغی ثابت اولور زیرا بیع وتصنیعده جائز اولمیان نسنه یه اعانه وارددر وهر بر نسنه که جائز اولمیان شیئه
مؤدی اولور جائز دکلدر وبو مسئله نك تمامی شرح وهبانیه ده در مراجعت اولنه (وفضه دن اولان
یوزکده اعتبار حلقه یه در فصنه یعنی قاشنه دکلدر قاشك حجر وعقیق ویاقوت وسائر جواهردن اولمسی
جائزدر ویوزك فصنی برکشدرمك ایچون التون چویلر استعمالی حلالدر (ودخی خاتم صول اله
طاقیلور وفصی آوج ایچنه کتوریلور وبعضه کوره صاغ اله طاقیلور لکن صاغ اله طاقلمق شعار
روافضدن اولمغله تحرز واجب اولور (قهستانی وغیره) قلت یعنی صاحب الدر دیرکه
اشبو تحرز خلقی سوء ظندن قورتارمق ایچوندر لکن شمدی شعار مذکور منفصل ومنقضی
اولمشدر (ملتقطده خاتم صول الك کوچك پارمغنه طاقیلور صاغده وسائر پارمقلره طاقلمز دیمشدر
(ومهر صاحبی اسماء الهیه دن برینی یاخود کندی اسمنی نقش ایدر انسان یاخود طیر رسم ایتدرمز ومحمد
رسول الله دخی رسم ایتدرمز (قلت) مهره اسماء الهیه نقشی جائز ایکن محمد رسول الله نقش اولنمق جائز
اولمدیغی بوستان ابو اللیثده اشارت اولندیغی اوزره نقش خاتم رسول الله بویله اولدیغی ایچوندر فتدبر
انتهی (وخاتمك کمشی دخی برمثقالدن زیاده اولماز انتهی (سلطان ذیشان ونصب ایلدیکی قضاة
وسائر مهره محتاج اولنلردن ماعدالره ترك تختم افضلدر (متحرك اولان دیشی ارکك التون تل ایله
برکشدرمیوب بلکه فضه ایله برکشدیرر لکن امام محمد ایکیسنی دخی تجویز ایتمشدر (التون وکمشدن
انف اتخاذی جائزدر زیرا یالکز فضه تعفن ایدر وارکك صبی یه التوندن وحریردن ثوب الباسی

مكروهدر زيرا كيمه سى وايجمه سى حرام اولان نسنه يى كيدرمك وايچرمك حرامدر وابدست باشنى سلمك وسومكورمك ودر ايچون چوره ويمنى طاشيوب قوللنمسى تكبر قصد اولنمديغى وقتده جائزدر (ورتيمه كه خاتمه وپارمغه برنسنه يى تذكر ايچون ربط اولنان خيطدر جائزدر والحاصل هر بر بومقوله فعل كه اندن تجبر قصد اولنه مكروهدر وحاجت ايچون اولورسه دكلدر (عنايه) انتهى مانقلته عن الدر المختار مترجما (قلت) يعنى فقير اسعد ديركه خز لغتنى مترجم قاموس عاصم افنـدى مرحوم كوزل ايضاح ايدوب وعين فائده اولمغله بعينه بو محله نقلى تنسبب اولنمشدر (الخز خانك فتحى وزانك سكونيله ثياب جنسندن ثوب معروف اسميدر جمعى خزوز كلور مؤلف ثوب معروفله اكتفا ايليوب لكن مشتبه برنسنه در نهايه ده بورسمه مسطوردر كه بعبارته ايراد اولندى (وفى حديث على رضى الله تعالى عنه انه نهى ركوب الخز والجلوس عليه الخز المعروف اولا ثياب تنسج من صوف وابرسيم وهى مباحة وقدلبسها الصحابة والتابعون فيكون النهى عنها لاجل التشبه بالعجم وزى المترفين وان اريد بالخز النوع الاخر وهو المعمول الآن فهو حرام لان جميعه معمول من الابرسيم) يعنى سلفـده خز ديدكلرى بين العرب برثوب معروفدر كه يوكدن وتفتكدن وايپكدن معمول اولور ايديكه ارشى ايپك وارغاجى يوكدن ياخود تفتكدن ايدى حالا ارغاجى ايپكدن اولانه حلالى وقطنى تعبير اولنور اولدخى بونلركبى برثو بدر مباح اولمغله اصحاب وتابعون كيرلر ايدى بعده عجم طائفه سنه ودنيا محتشملرينه تشبه جهتنه مبنى نهى صادر اولدى وايكنجيسى ارشى وارغاجى ايپك اولاندر كه صكره دن اكا دخى خز اطلاق ايلديلر بو حرامدر زمخشرى مقدمة الادبده نوع ثانى ايله بيان ايلمشدر ومصباح ومغربك بيانلرينه كوره خز اصل برجانور اسمى اولوب بعده انك تفتكندن معمول اولان ثوبه اطلاق اولندى وهدايه شرحى نهايه نك بيـانـنه كوره خز برنوع ثوب اسميدر كه ارشى حرير وارغاجى بحرى برحيوانك تفتكندن معمول اولور وعنايه نك بيـانـنه كوره برجانور اسمى اولوب بعده انك تفتكندن مصنوع اولان ثوبه اطلاق اولندى حتى اسكيدكده تكرار بوزوب مجددا اكيروب ينه نسج اولنور اولديغى منقولدر خلاصه خز ايكى كونه قماشه اطلاق اولنور برى ارشى وارغاجى ايپك اولاندر كه بو حرامدر وديكرى وجه مذكور اوزره ايپك ايله برجانور بحرى تويندن معمول اولاندر كه بو حلالدر واول جانور بحرى دكز قيونى ديدكلرى حيوان اولديغى تصحيحكردهٔ مترجم حقيردر واول حيوان بعض انهارده مشهودمز اولمشدر بو صورتده اندن معمول ثوب شال نوعندن اولور ومؤلف اشاغيجه ده طوشان اسمى اولان خززدن مشتق اولدى ديو برمبهم كلام دخى ايراد ايلمشدر ظاهرا حيوانمز بورك تويى طوشانه شبيه اولديغندن ياخود ثوب معهود طوشان تويى كبى يومشاق اولديغندن اكا دخى خز اطلاق اولديغى مراد ايلمش اوله انتهى قول مترجم القاموس (قلت صاحب القاموس خز ماده سنده * الخز من الثياب معلوم جمعه خزوز * ديوب ومعانى آخر يى يازدقدن صكره (والخزز كصرد ذكر الارانب جمعه خزان واخزة وموضعها مخزة ومنه اشتق الخز * ديوب وارنب لغتنده دخى * والارنبانى الخز الادكن ديو ادكن ده اعمال خزك طوشان رنكنده اولديغى بيان قيلمش وجوهرى دخى * الخزز ذكر الارانب والجمع خزان مثل صرد وصردان * ديمشدر فتأمل (وينه حديث شريفده (تعمموا تزدادوا حلما) بيورلمشدر كه مآل لطيفى عمامه صارك كيم حلمكز زياده اوله سز ديمكدر (وينه حضرت سرور كائنات عليه افضل الصلوات والتسليمات افنديمز (العمائم تيجان العرب) بيورمشلردر كه مآل شريفى عمامه لر عربك تاجلريدر يعنى ملوكك تاجلرى منزله سنده در ديمكدر زيرا باديه ده اكثر عربك باشلرى آچق اولوب انلرده عمامه آزدر (قلت) عمامه لغتنده كنايه وزننده جنكده باشه كيلان توغلغه يه دينور كه عربجه مغفر ديرلر و بيضه ديدكلرى زره كلاهنه وباشه صاريلان

صارغه دينور جمعى عينك فتحيله عمائم وكسريله عمام كلور انتهى (زبير بن عوام رضى الله عنه غزوهٔ بدرده صارى رنكلو عمامه ايله مقاتله ومحاربه ايلديكندن امداد ملكلرى دخى اوچلرينى ارقه لرينه صاليويردكلرى حالده عمايم صفرا ايله نزول ايلديلر (روايت اولنديكه عبدالرحمن بن عوف رضى الله تعالى عنهى رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز دومة الجندله بعث وارسال بيوردقده عبدالرحمن جيش ولشكردن آيريلوب خزدن سياه عمامه تلبس ايتمش اوله رق رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزه كلدكده اول سپهسالار صف انبيا عليهم الصلوات والتسليمات عماسنى بوزوب مبارك يد سعادتلريله تازه لدى واوجندن برقارش مقدارينى كتفنى بينه صاليويردكدنصكره اى ابن عوف بو وجهله عمامه كى صارديوامر بيوردى اشبو عمامه خصوصنده مذهب حنفيده اولان مسائل سير كبير شرحنـده تفصيل اوزره مذكوردر اصلنه وترجمه سنه مراجعت اولنه (رسول الله صلى الله تعـالى عليه وسلم افنديمزه ملك قيصر ديباجدن برجبه تقديم ايتمكله بعد التلبس عثمان ذى النورين رضى الله تعالى عنهه اول جبه يى اعطا واكسا بيوردى (وحضرت حسن رضى الله تعالى عنه درتيوز درهم قيمتلى ثوب تلبس ايلمشدر (وسعيد ابن مسيب بيك درهم قيمتلى حلهٔ فاخره تلبس ايدوب مسجده دخول ايلدكده زياده تزين ايلديكز ديدكلرنده سعيد بن مسيب رب وخالقمله مجالسه يعنى بارى يه عبادت ايده جكمدن تعظيما لشانه تجمل ايلدم ديو جواب ويرمشدر (قلت) اشتـه عين حكمت ومحض رحمت اولان شرع اطهر يمزده حال ذكر اولنان منوال اوزره ايكن لاحرج فى الدين اقتضا سنجه اهل اسلامك بعض رخص شرعيه اوزره اولان اعماللرينى كوروب شريعت غرانك عزايم ودقايق ومسائل تامه سنه واقف اولمدن اهل اسلامده نظافته رعايت اولنميور ديودهن اعتراضى بازايدنلر ونظافت معنويه يى ادراكدن بى نصيب اولنلر همان كندولرينى لوم ايده لر نور آفتابى كوره ميان خفاشك شمسه طعنندن غم چكلمز والسلام * المروة الظاهرة الثياب الطاهرة * از قديم دينيلان كلامندر يعنى مروت ظاهره اثواب طاهره در ديمكدر (عباد بن عباسك رنك واحد ده متعدد جبه لرى اولمغله بهر كون برينى تلبس وملوكدن يالمه دن ركن الدوله نك مجلسنه دخول ايدردى ومدت مديده ركن الدوله ايله همصحبت اولدى بركون ركن الدوله برجبه ظنيله جلساسنه كوررميسكز شو آدمينك نظافتنه شوقدر سنه در برجبه كيرنه چوريدى ونه صولدى ديو تحسين ايلدى * البس البياض والسواد فان الدهر كذا بياض نهار وسواد ليل * ديمشدر كه مآلى ياضله سياهى كى دهر دخى بياض نهار وسواد ليلدر يعنى ايكى رنكه منحصردر ديمكدر (قلت) غالبا زمانه اوى تاكه راحت ايده سن ديمكى افاده ايدر (براهل رياضته نيچون سياه كيرسن ديدكلرنده ثوب سياه ثياب اهل مصيبته اشبهدر ديو جواب ويرمشدر (هرون رشيد اوزاعى يه كسوهٔ سياهك ابسندن سؤال ايلدكده لون سياهى تحريم ايلمم لكن كريه عد ايدرمز زيرا عروس كلين تلبس ايلمز ومحرم اولان انكله تلبيه ايلمز يعنى حاجه احرام اولماز وميت تكفين اولنماز ديو جواب ويرديلر (قلت) اوزاعى عبدالرحمن بن عمرو بن محمد ابى عمرو ودر ساكن اولديغى بيروتده يوز اللى يدى سنهٔ هجريه سنده يتمش ايكى ياشنده وفات ايلدى وتبع تابعيندندر انتهى (احمد بن ابى فنن ثوب سواد تلبس ايلمش برمحبوب حقنده اشبو قطعه يى نظم ايتمشدر * رأيتك فى السواد فقلت بدرا * بدا فى ظلمة الليل البهيم * والقيت السواد فقلت شمسا * محت بشعاعها ضوء النجوم * مآلى اى يارسنى ثوب سواد ايچنده كوردكمز زياده سياه كيجه ايچره ظاهر اولمش بدرى كوردم ديدم واوجامهٔ سياهى ارقاكدن چقارديغكده شعاعى سببيله ضياء كواكبى محو ايدن شمسى كوردم ديدم ديمكدر (اشبو بيت اسعد فقيرك بعض غزلندندر * مكر آب حياته منبع ايمش * اوسيه جامه ايچره كيرليجه ناف * مى و يدركه نجاردن برى دارمى عابد حضرتلرينك ساكن

اولدیغی مدینه‌یه عراقدن خمار یعنی خا تونلرك باشلرینه اورتدکاری یاشمق مقوله سی متاع کتوروب
سیاه رنکلی اولنلردن ماعداسنی صاتوب رنك مذکوره رغبت ایدن بولنمدیغندن یدنده قالمش ایمش
دارمی‌یی زیارته کیدوب سیاه خمار یدنده قالوب زیان کوردیکنی شکایت ایتمکله تاجره اجیوب
* قل للملیحة فی الخمار الاسود * ماذا اردت بزاهد متعبد * قد کان شمر للصلاة ازاره * حتی
قعدت له بباب المسجد * بیتلرینی نظم ایله اغازه اشرا ایتمش وقتاکه نظم مذکوری مغنیه‌لرك
اغازه‌لری سبیله دارمی زهددن رجوع ایدوب سیاه خمارلی برحسنایه عاشق اولمش خبری شیوع
بولدقده معتقد ناس اولدیغندن کافهٔ محبوبه‌بلده خمار سیاهی تاجردن قومدن اشترا ایتمشلر
ومآل بیتین ای دل خمار اسود ایچنده اولان ملیحه ومحبوبه‌یه سویله که زاهد متعبدن نه استرسنکه
او زاهد صلات وعبادتك ازارینی تشمیر ایتمش یعنی عبادتله مشغولدرسن ای نازنین نه سببه مبنی
انك ایچون کلوب مسجدك قپوسنده اوطورورسن دیمکدر (قرمزی جامه‌لی برمحبوبه حقنده نظم
اولنمشدر * وشمس فی قضیب فی کثیب * تبدت فی لباس جلنار * سقتنی خمر ریقتها
وحیت * بوجنتها فاطفت جلنار * مآلی دال کبی قد وقامتده وقوم دپه سی کبی سرینده برشمس
یعنی برکوزل یوزلی جلنار یعنی رمانی رنکلی لباس ایچره ظاهر اولدی اویله زنکه آب دهانی باده‌سیله
بنی صوله‌دی یعنی دهانندن بوس ایلدم ودخی یکاقلریله بکا حیات وبردی یعنی اورالردن
دخی اوپدم بوسببله بنده اولان نار شدید تحسر واضطرابی سوندردی دیمکدر (جلنار جیمك ضمی
ولامك فتح وتشدیدیله کلنار معربیدر که نار نباتی وچیچکیدر جلنار ایله جل نار بینلرنده جناس تام
واردر کمالایخفی (کثیب اینجه قوم یغنه دیرلر وبادیه نشین اولان عرب العربا فی الحقیقه معانی
بلیغه‌یی بورلورلر لکن حضر یلرکبی اللرنده مشبه‌به اوله‌جق سرمایه‌لری اولمادیغندن یعنی ساعته
قودیغمز اینجه وبیاض قومدن کلچهٔ سیم کبی نازك ومطبوع قوم تپه‌ندن باشقه سرین سمین
سمین یاسمین رنکی اطافنده قوم تپه‌سنه تشبیهه مجبور اولدقلرندن لسان عربیده اولان نظم ونثرده
استعمالی شایعدر فقدبر (شرابی رنکلی لباسده اولان حقنده دینمشدر * فی ثوبها الخمری
قد اقبلت * بوجنة حمراء کالخمر * فملت سکرا حین ابصرتها * لاتنکروا سکری من الخمر *
مآلی بنم محبوبه‌م خمر رنکنده اولان ثوبی ایچره خمر کبی قرمزی یکاغیله اقبال ایلدی یعنی بکا کلدی
بن دخی کوردیکم کبی سرخوش اولوب اکا میل ایلدم بنم دخی خمردن مست اولدیغمه ومستانه
ایلدیکم وضعمه اعتراض ایتمیك دیمکدر (لابس احمر اولان محبوب حقنده مهلب نظم ایتمشدر
* تبدی فی قمیص الدار یمشی * عدو لی یلقب بالحبیب * فقلت له بم استحسنت هذا * لقد
اقبلت فی ذی عجیب * فقال الشمس اهدت لی قمیصا * بدیع اللون من شفق المغیب * فثوبی
والمدام ولون خدی * عجیب فی عجیب فی عجیب * مآلی حبیب یعنی دوست ایله ملقب اولان دشمنم
یعنی بکا بی رحم اولان محبوبم باده رنکلو پیرهن ایچنده ظهور ایلدی وکوردیکمده ای جانان جامهٔ
عجیبه‌ده اقبال ایلدك واشبو رنکی نه‌دن بکندك دیدیکمده جوابنده بکا آفتاب شفق مغیبدن اولیجی رنك
بدیعده برقمیص اهدا ایلدیکه ثوبم وصبا نمزده اداره ایده جکمز صهبا ولون رویم بری بری ایچره عجیب
نسنه‌لردر دیدی دیمکدر اشبو * عجیب فی عجیب فی عجیب * بولنده اولان معنایی بالاده ذکری کذار
ایدن دیك الجن اختراع ایتمش وبعده شعرادخی اسلوب مذکوری بکنوب اقتفا قیلمشلردر واشبو
شعر آتی دخی اوطرزده بنه دیك الجنکدر * مررنا بالقضیب اذا تثنا * وتیاه علی القمر التمام *
سقانی ثم قبلنی واومی * بطرف سقمه یبری سقامی * فبت به خلا الندمان اسقی * مداما فی مدام
فی مدام * مآلی برتازه نهال باغ نازه واندن بدل بدر تمامه ادعای تفوق ایله کبر ایدن محبوبه میل
وانعطافنده مرور ایتدك یعنی راست کلدك بکا باده صوندی وبنی تقبیل ایتدی وچشم بیمار یله

وصله ایما ایدوب خسته‌کی حسرتدن بنی بری ایلدی بو اطفی اوزرینه بنده انکله اغیاردن خالی
اوله‌رق فراش وصالده باده ایچره باده ایله سقی اولندیغم حالده بیتوتت ایتدم دیمکدر (وشمس
فی قضیب الخ قطعه‌سندن بو محله دك یازیلان بودفعه برنسخه‌ده بولنوب درج اولندی (برحکیم
فرزندینه وصیتده * اذا نلت بمنزلة من السلطان * یعنی قرناء سلطاندن اولورایسك صقن برلباس
کیمه که اولباس سببیله سکا سلطانك دقتی ونظری دائم اوله یعنی ملوکه شایان وزیاده اعلی والوان
اثواب کیمه ویالکه ملوکه لایق اثوابی سائری کیمك جماقتدر همان بیاض کی دیمشدر (یحیی بن
خالد برمکی اوغلونه نصیحتده ثوب کیدیردیککده زیاده طویل وقصیر کیدرمه متوسط اوله‌رق
اعمال ایتدر زیرا طویل القامه کیمسه‌یه بخش ایدر ایسك قیصه کلمز ومتوسط القامه‌یه اعطا ایدر ایسك
مطابق کلور دیدی (بعض حکما بخلانك لباسی طول مدت بقاسی اولدیغندن استبرقدر ومترفین
مسرفینك لباسی ازمدتده بوزولدیغندن سندسدر ومتوسطین یعنی افراط وتفریطده بولنمیان
ذواتك لباسی توسط بقاسیچون عتابی دیدکاری قماشدر (قلت) استبرق دیبای ستبرك یعنی
قالین دیبا دیمکدر که ستبرك معربیدر ومطلقا ایپکدن منسوج قماشدر استرسه تللی اولسون استرسه
ساده وسندس دیبای تنك یعنی اینجه ویوفقه دیبادر بودخی معربدر انتهی (بعض امرا حاجبنه
بررجل عاقلی حضوریمه احضار ایله دیو امر ایدر حاجب دخی بررجلی کتورر امیر بورجلك
عقلنی نه‌دن بیلدك دیو استخبار ایلدکده حاجب بونك صیفده کتاندن وشتاده پنبه‌دن منسوج
واسیجاقده مستعمل وصغوقده جدید اثواب کیدیکندن بیلدم دیمشدر (محکیدر که ولید رأسنه
براعلی شال صاروب انکله هشامك حضورینه داخل اولور هشام ثمن عمامه‌یی سؤال وولید دخی
بیك درهمه آلدیغنی اخبار ایدر هشام استکثار ایلدکده ولید ای امیر المؤمنین ثمن عمامه‌یی استکثار
ایلدیکز رأس اشرف اعضادر قیمتده زیاده ثوب ایله اکسایه احری والیقدر جنابکز ایسه
اون بیك التونه برجاریه‌ الدیکزکه توا اعضاکز ایچون دیو الزام ایتمشدر (منقولدر که اپرویزك
اللی ارشون بویننده بردستاری اولوب کیرلندکده آتشه اتار ووسخی یانوب دستار یانمز وبو وجهله
تطهیر اولنور ایمش (مرویدرکه ذکر اولنان دستار سمندرك معربی اولان سمندل نام طیرك توینندن
منسوج ایمشکه طیر مز بور داخل نارده یمورطلر وتعیش ایدر ایمش (وینه پرویزك هرساعت یعنی
هرآن تلون ایدر ایپکدن منسوج بر رداسی وجوهر سراویلی واناییب ذمرددن اوچقوری وار
ایمش (قلت) اکر جوهر سراویل بکپاره کوهر ایسه خلاف معقولدر یوق اوزرنده جواهر
دیزلمش دیمك ایسه خلاف مطبوع ایسه ده غرائبدن دکلدر (انابیب انبوبه‌نك جمعیدر بوغوم دیمکدر
بو صورتده ذمردبو غمندن اوچقور بنه جای نظردر فتدبر ومار الذکر ابرویزا کاسرهٔ عجمك یکرمی
ایکنجیسی خسرو پرویزدر انتهی (ودینمشدر که درار یع یعنی زرهلر لباس روم واقبیه یعنی قفتانلر
لباس فرس وقراطق لباس هند وازر یعنی بدنه بورونه جك ثوبلر لباس عربدر (قلت) قرطق
جندب وزنده خرقه تعبیر ایتدیکمز کرتهٔ فارسی معربیدر انتهی (بعض عرب بلیغدن الوان
ثیاب سؤال اولندقده لون اصفر لابسنی مشکل ایدر معناسنه اشکل ولون احمر اجمل ولون
اخضر صاحبنی نبیل ایدر معناسنه انبل ولون اسود مهابتلی ایدر معناسنه اهول ولون ابیض
افضلدر دیو جواب ویردی (افلاطون دیدیکه شقایقی رنك وروایح زعفرانی تسکین غضب
ویاقوتی رنك وروایح وردیه تحریك سرور ایدر ولون احمر لون اصفره مقارن اولورسه قوهٔ
عشقیه‌یی ولون احمر لون اصفره خلط ومزج اولندقده قوهٔ غریزیه‌یی تحریك ایدر ولون
تفاحی خمری‌یه خلط اولنور ایسه مجموع طبایعی تحریك ایدر (وبعض اعلام دیدیکه افضل ثیاب
بشدر بری بهی حلهٔ آدم صلوات الله علی نبینا وعلیه که حق سبحانه وتعالی جنتده اول حضرته

الباس ایلدی (وایکنجیسی قیص یوسف علیه السلامکه پدرلری یعقوب علیه السلام وجه
شریفنه القا اولندقده چشملری بصیر اولدی (واوچنجیسی قیص هرون علیه السلامکه قرنداشی
حضرت موسی علیه السلامه نبوتده خدای متعال شریك اولدیغی حالده بعث بیوردقلرنده
حضرت جبریل علیه السلام جنة الفردوسدن انلره کتوردی (ودردنجیسی بردهٔ فخر کائنات
ازکی الصلوات والتحیاتکه اول برده ایله تکفین اولندیلر (وبشنجیسی جلباب یعنی سترهٔ فاطمة الزهراء
رضی الله تعالی عنهاکه صوفدن منسوج ایدی وزوج محترملری حضرت علی رضی الله تعالی عنه
زفافلرنده اکتسا بیوروب واوکسوه ایله دنیادن خروج ورحلت بیوردیلر ایدی (مرویدرکه
برخاتون رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمزه بر برده کتوروب شو برده یی عربك اکرمی واشرفی
اولان ذاته و برمکی قصد وعزیمت ایلدم دیدکده رسول الله افندیمز شوغلامه اعطا ایله دیو
سعید بن العاص رضی الله تعالی عنهه و یرمه سنی اشارت بیوردیکه بردهٔ سعیدیه دیو مشهور اولان
اول بردهدر (مصعب بن زبیر دیدیکه هرشیئك راحتی واردر راحت بیت سپورمکله وراحت ثوب
دوشرمکله در (و بعض عربدن منقولدرکه دیار بصرهده برازقاش کوردمکه کویا انواع ربیعدن
نسج اولنمش یعنی کوناکون شکوفه رسملری ایله طوقنمشدر (اردشیر و بهرام کور وانوشروان
اعیادلری اولان نوروز ومهرجانده خزینه لرنده موجود نقدرثیاب فاخره وار ایسه جمله سنی
اخراج واکتسا ایدرلردی ملوك وامرادن انلرك اثرینه اقتفا ایدنی بیلمدك الا عبدالله بن طاهرکه
یومین مرقومینده خزائننده برثوب فاخرترك ایتمیوب اکتسا ایدردی * نفسی عزیز ولباسی تکلفسز
اولان ذواته دائر کلامدر * مبرد رحمه الله تعالی دیدیکه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز
تلذذ وجهی اوزره برشیئه شروع بیورمیوب انجق جهت احلال واستئناسدن شروع بیوررلردی
یعنی رضای حق تقدیم و بوطریقی امته ترغیب بیوررلر ایدی کورلمزمیکه کسرای عجمك خاکپای
رسالتپناهلرینه هدیه اولمق اوزره تقدیم ایلدیکی حلهٔ نفیسهٔ کرانبهایی تلبس بیوروب اول
کسوه ایله خطبه دنصکره منبردن نزول بیوروب اسامه حضرتلرینه احسان بیوردیلر (قلت)
بوندن مستفاد اولان حلال مال اولدیغی صورتده سابقده استعمالی جائز اولمدیغی بیان اولان شیلردن
اولمیه وذی قیمت ثوب ایله تجمل جائزدر (منقولدرکه ابو سفیان بن حرب اول حله یی اسامه نك اوزرنده
کوردکده کسری بن هرمزك ثوبی ابن شانك اوزرنده اولمق مناسبمیدر دیو اعتراض ایتمشدر
واسامه یه ابن شاة دیدیکی والده سی صبی شیرخوار ایکن وفات ایدوب قیون سودی ایله بسلندیکی
ایچوندر (قلت) ابو سفیانك اشبو اعتراضی ظن ایدرمکه کندوسنك اسلامندن اول اولمق
کرکدر انتهی (انس رضی الله تعالی عنه حضرت باعث ایجاد عالم صلی الله تعالی علیه وسلم
افندیمزك برکون حضور فیوضات ظهورلرینه داخل اولدم مبارك بدنلرینه عبا کیوب دوهلرینی
وندینه ربط ایدرلر و بر دفعه دخی مبارك ارقه لرینه برکلیم اورتوب قیونلرینك قولاقلرینه نشان
ایدرلر ایدی بویله کوردم دیو روایت ایتمشدر (حضرت علی رضی الله تعالی عنه بیوردیکه
حضرت عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنهك لابس اولدقلری ازارلرینك یکرمی بر یامه سی
مشبندن و بری ثو بمز جنسندن ایدی (وحضرت علی رضی الله تعالی عنهك قیصلرینك یکی
پارمقلرینی تجاوز ایتمزدی و بکلرك یدین اوزرینه فضل ورجحانی یوقدر دیرلر ایدی (عمر بن عبدالعزیز
خلافتدن اول بیك دیناره برحله اشترا ایلدیلر ایدی عجب کوزل ثوب اولدی اکر کندنده
خشونت اولمسه ایدی دیدی یعنی بکنمدی خلیفه اولدقده بش درهمه برثوب اشترا ایلدکلرنده
کوزل ثوب اولدی اکر بومشاقلغی اولمسیدی دیدی یعنی اویله اهون ثوبی بیله زهدندن کیمکی
استمدی (مسلم بن یساردن روایت اولندیکه برکیمسه برثوبی لابس اولوب کندینی اوثوب ایچنده

افضل ظن ایلسه اول ثوب قبیحدر (منصور بن عمار رحمه الله تعالی دیدیکه لباس تقوادن تعری
ایدن کیمسه لباس دنیادن برشی ایله کندینی ستر ایده مز (برعابد وزاهده قمیصکدن اجود
واحسن قیص تلبس ایلسك کوزل اولور دیدکلرنده عابد مشارالیه کاشکه قلبلر ایچنده قلبم
قیصلر ایچره قیصم کبی اولیدی دیدی (بعض علماکشی سید واولواولماز نه نوع ثوب یجکز اولورسه
اولسون ایچنده ظهورینی قید ایتدکجه دیمشدر (اویس القرنی حضرتلری مزبله لردن بزپارچه لرینی
جمع وغسل وتطهیر ایله بر برینه دیکوب کیرلردی (منقولدرکه بنی عذره قبیله سندن بری اوزرنده
عبا اوله رق عظماء عربدن برینك حضورینه داخل اولدقده استحقار ایدر اودخی ای امیر عباسکا
تکلم ایلمز بلکه درون عباده اولان تکلم ایدر دیدی (اصمعیدن منقولدرکه براعرابی ایله ملاقات
وروایات اخبار وشعر وکفتارندن کسب لذات ایدوب کمالیله برابر اثواب کهنه ایچره ضیق حالنی کوروب
تعجبا استفسار ایتدیکمده برازجق سکوته واروب اشبوشعری نظم ایتدی * اخی ان الحادثات
* عرکتنی عرك الادیم * لاتنکرن ان قد رأیـ * ت اخاك فی طمری عدیم * ان کن اثوابی بلیـ *
ن فانهن علی الکریم * مألی ای بنم قرنداشم تحقیق دهرك حوادثی یعنی اکداری بنی برای تربیه دریبی
اوغوب سورتدکلری کبی سورتدی یعنی پریشان ایلدی قرنداشکی یعنی بنی کهنه عبا ایچنده فقیر
کوردیکك وقتده واثوابم صاغ اولمیوب چورك اولدیغی حینده اصلا انکار واعتراض ایتمه که
اواثواب کریم اولان ذاتك اوزرندهدر یعنی حالم بویله اسوء ایسه ده بن کریمم دیمکدر (لبعض
الشعراء) علی ثیاب لو تقاس جمیعها * بفلس لکان الفلس منهن اکثرا * وفیهن نفس لو تقاس
ببعضها * نفوس الوری کانت اجل واکبرا * وماضر نصل السیف اخلاق غمده * اذا کان عضبا
حیث وجهته برا * مألی بنم اوزرمده برازاورو به واردرکه اکرهپسی بر پوله قارشولشدیرلسه او بر
پول انلردن چوق اولور یعنی بر پول بیله دکر انجق اواوروبه لرك ایچلرنده برکشی واردرکه اوکشینك
بر پارچه سی اکر کندی زماننده بولنان خلقك طوپنه قارشولشدیرلسه انلردن بیوکرك اولور تکیم
قلچ کسکین اولوب هر اوروب ضرب ایلدیکك یری کسر اولدقجه قافنك چوركلكی واسکیلکی
ضرر ویرمز خلاصهٔ ارسال مثل نه قفك زینتی ناملوبی کسیجی ایدر ونه عدم زینتی جوهر ذاتیٔ
تیوره مانع اولور کذلك ذاتله اثوابك حال وشانی بویله در فافهم اشبوقطعه امام شافعی حضرتلرینه
دخی عزو اولنمشدر (منقولدرکه هرون رشیدك حضورینه نحیف برکیمسه داخل اولور رشید
اول کیمسه یی تعییب ایتمکله اودخی اشبو ابیاتی نظم ایلدی * تری الرجل النحیف فتزدریه *
وفی اثوابه اسد هصور * و یعجبك الطریر فتبتلیه * فیخلف ظنك الرجل الطریر * وقد عظم
البعیر بغیر لب * فلم یستغن بالعظم البعیر * یصرفه الصبی بغیر وجه * و یخبسه علی الخسف
الجریر * وتضربه الولیدة بالهراوی * فلا عار لدیه ولا نکیر * فان ك فی شرارکم قلیلا * فانی فی
خیارکم کثیر * مألی رجل نحیفی کوروب انی استحقار ایدرمیسن مع هذا انك اثوابی ایچنده قیریجی
ارسلان واردر ایری وعظیم کشی یی کوردکده بکنرسن وانی امتحان ایدوب تجربه ایتدکده ظن
ایتدیکك کبی بولمزسن دوه عقلی اولمیه رق بیوك اولمشدر وعظم وجود ایله امورینی اداره ده
وارستهٔ احتیاج دکلدرکه دوه یی برصبی یولندن چقاروب استدیکی یره وانی چکیجسی مهلکه یه
چکرك کتورر یعنی جماد کبی اوصبی کیفما یشاء تصرف ایدر وقز چوجوغی بیله عصا ایله دوه یی
دوکر بویله همجنسلری میاننده اوکودکك کوتکنی یدیکندن نه اوتانور ونه قارشو قور بن سنك
شریلریکك ازی اولدم ایسه خیرلولریکك ایچنده کثیرم یعنی بنم شرم از وخیرم چوقدر یعنی
بنم جثه م صغیر اولدیغندن جارحه مله اضرارم آز ایسه ده درایتم وعقلم اولدیغندن حسن تدبیرم ایله
سکا خیرم چوق اولور دیمکدر * کل ماتشتهیه والبس مایشتهیه الناس * اقوال علمای حکمادندر

يعنی میل ایتدیکك مأكولاتی بی وناسك میل ایتدیکنی كی دیمكدر (قلت) بونك مفادی اكل ایتدیكك
طعام مستور برده شكمك اولوب آفت اولان اشتهاره بادی اولماز اماناسك میل ایتدیكی یاخود
كافهٔ ناسك كیه مدیكی اشیاكه یا ذی قیمت ویاخود غریب الهیئه اولور بونلر ایسه مضغهٔ افواه
عالم اولمغله حقد وحسده سبب وعلتدر دیمكدر انتهی (وقول مذكوری قائل اولان معنای مذكوری
بو یله نظم دخی ایتمشدر ❊ ان العیون رمتك ان فاجأتها ❊ وعلیك من شهر الثیاب لباس ❊ اما
الطعام فكل لنفسك ما اشتهت ❊ واجعل لباسك ما اشتهاه الناس ❊ مآل نظم مذكور بروجه
محرر سنك اوزركده ثیاب اشتهار نصابدن شهرت واشارتی موجب ذی قیمت یاخود نوصورت
لباس اولدیغی حالده عیون خلق راست كلدیكنده سكا نظر بد سنكی اتارلر ارتق سن لباسكی
ناسك آلشدیغی وكیدیكی لباسدن یاب لكن طعامكی نه كونه استرایسك اندن بی بطنك انی استر اولور
وكوزه كورنمز دیمكدر (وثیاب منسوبه یعنی جیادت تصنیع ایله هر بری بر بلده نك خاصه سی
اولان اثواب بونلردر كه ذكر اولنور ❊ برود الیمن ❊ وشی صنعاء ❊ مروط الشام ❊ اردیة مصر ❊
اكسیة فارس ❊ دیباجة الروم ❊ حلل البحرین ❊ عمائم الابله ❊ منادیل دامغان ❊ تكك ارمنیه (قلت)
برود ضم باوسكون را ایله بردك جمعیدر كه برنوع چبوقلی قماشدر (وشی آلاجه لی ونقشلی قماشه دینور
(مروط مرطك جمعیدر كسر میمله مرط بر كونا فوطه در كه عباكبی یوكدن ودخی خز تفتكندن
طوقنور عر بستانده خاتونلر بوریونورلر (صنعاء یمنده برشهر عظیمدر (ردا معلوم (كساء كلیم
دیباج كه معلومدر دیبانك معربیدر (حله معلوم (عمامه معلوم (بحرین تثنیه صیغه سیله بصره ایله عمان
میاننده بر بلده در (ابله الفك وبانك ضمه لری ولامك شده سی وآخرده تا ایله بصره ده برموضعدر كه
دنیا جنتی دیو مشهور اولان پرلرك دردنجیسیدر (مندیل معلوم (تكه اوچقوردر جمعی تكك
كلور (ارمنیه ارمن بن لیطی بن یونانه منسوبدر وارمن ولایتی صغری وكبری دیو ایكی یه
منقسمدر صغراسی آدنه ومرعش وكبراسی وان وقارص وارضروم ایالتلرندن عبارتدر انتهی

❊ الباب السابع والاربعون ❊

اشبو قرق یدنجی باب حلی ومصوغ یعنی زینت جواهر والتون وكمشدن دوكلمش نسنه لر وطیب
وتطیب یعنی عطریات وتعطر و بونلره شبیه شیلر بیاننده در ❊ ما جاء فی التختم ❊ حضرت عایشه
رضی الله تعالی عنهادن مرویدر كه بیورمشدر (كان رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
یتختم فی یمینه وقبض علیه الصلاة والسلام والخاتم فی یمینه) یعنی حضرت شاه رسل علیه صلوات
الله وسلامه دست یمین انوار قرینلرینه خاتم طاقار ایدی وعالم قدسه ارتحاللرنده خاتم شریفلری
یمینلرنده ایدی دیمكدر (حضرت صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزه نعت خوان ذواتدن بری
❊ كف الرسالة لبس یخفی حسنها ❊ وتمام حسن الكف لبس الخاتم ❊ بیتنی نظم ایتمشدر كه مآلی
صاحب رسالت كفنك حسنی خفی اولماز یعنی ظاهردر لكن حسن كفنك تمامی خاتمی طاقمقدر
دیمكدر (اسعد فقیردیر كه حسن كف شریف نبوی زینت خاتمه محتاج دكلدر كه انكله تمام اوله
اكر مصراع ثانی ❊ والكف یكمل حسن ذاك الخاتم ❊ دینسه ایدی مطالعهٔ عاجزانه مذكوره اولی
اولوردی مكر ناظمك مرادی خاتمك ذات رسالتپناهه اضافتی حیثیتی اوله بوصورتده توجیهی
قابلدر (قلت) یعنی بنده فقیردیرمكه اشبو خاتم شریفك احوالنده اولان تفصیلات تحصیل
وقوف ایده جك فائده لو روایاتدن اولمغله شمائل شروحندن مأخذلری اشارتی ایله خلاصه سی
بو محله ضم اولندی (انس رضی الله تعالی عنه روایتی اوزره ملك عجمه و بر روایت دیكری اوزره
قیصر روم وملك حبش اولان نجاشی یه دخی اسلامه دعوتی ناطق نامهٔ سعادت یازلمسی مراد نبوی

اولدقده بری نامه ده خاتم اولمادقجه بونلر اعتماد ایتمزدیدكده خاتم تصنیعنه اراده بیوردیلر (شمائل)
خاتمی اخطار ایدن بر قولده عجمدن وعلی قول قریشدن ایدی (ابن حجر) اشبو نامهٔ سعادت
تحریری هجرتك التنجی سنه سنده در بخاری روایتی اوزره (ابن حجر) یدنجی سنه سی محرمنده ایدی
(من اصل سیر الحلبی الشهیر باستاد راغب پاشا) صاحب سیر ابن سید الناس یدنجی سنه یی
وغیریلری بخارینك روایتنی جزم ایتمش واواخر سنهٔ سادسه واوائل سنهٔ سابعه ده ایدی دیمكله
روایتلر توفیق اولنمشدر زیرا اتخاذ خاتم ملوكه ارادهٔ تحریرات عندنده در كه بو اتخاذ التینك
ذی القعده سنده مصالحه مدتنده ایدی مدینه یه ذی الحجه ده عودت اولنوب ایلچیلر یدینك محرمنده
بعث بیورلدیكه اتخاذ قبل بعث السفیر ایدی (مناوی) خاتم شریف ورق یعنی كمشدن اولوب
فصی یعنی قاشی حبشی ایدی (شمائل) حبشه نسبتی جزع یعنی یوبجق یاخود عقیقدن ایدیكه
بونلرك معدنی یمنده اولدیغی كبی حبش اولكاسنده دخی چقار یاخود نسبت مذكوره لون فص
اسود اولدیغیچوندر (ویته شمائلده انس حضرتلرینك (وكان خاتم رسول الله صلی الله تعالی علیه
وسلم من فضة فصه منه) روایتیكه بخارینك روایتی دخی بودر اصح اولمغله روایت سابقه ایله
بینلرنده تعارض تحقق ایتمز اما وجه توفیقده یازیلان سائر اقوال موجه دكلدر (ابن حجر) روایت
ثانیه نك مآلی خاتم شریف كمشدن اولوب فصی دخی اندن ایدی دیمكدر (بونده منه ضمیری ورق
اعتباری ایله فضه یه راجعدر یاخود من تبعیضیه وضمیر خاتمه راجعدر كه تقدیری فصی خاتمدن
بعضدر دیمكدر (اسحق خواجه سی) ویته انسدن خاتم شریفك نقشی اوچ سطر اولوب بر سطری
(محمد) و بر سطری (رسول) و بر سطری (الله) ایدی (شمائل) اوچ سطر اولمسی تصریحكردهٔ
بخاریدر وعلی اختلاف الاقوال سطر اول با لاده اوله رق الله وثانی رسول وثالث محمددر (ابن حجر)
الله اعلم خاتم شریفك نقشی كلام مرقوم ایدی دیمك خاتم صحیفه یه ضرب اولندقده نمایان اولان
نقش كلام مزبور ایدی دیمكدر (علی روایة خاتم شریف حبشی اولوب اوزرنده (لا اله الا الله محمد
رسول الله) وروایت دیكرده نقش خاتم شریف (بسم الله محمد رسول الله) وارد اولمشدر جمع
روایات تعدد خاتمه حمل ایله حصول بولور (اسحق خواجه سی) بعضیلرینك خاتم اوزرینه
اسم الله نقشنی مكروه عد ایتدكلری ضعیفدر (ابن حجر) خاتم شریف منقوش مذكور
خلایه دخولده نزع اولنور ایدی (شمائل) خلایه دخول ارادهٔ دخول ایله مفسردر ونزع
اولندیغی اوزرنده اسم معظم اولدیغندندر كه خلاده استصحابی مكروه و بعضه كوره حرامدر
وصول الده آب ایله استنجا وقتنده بقاسی قطعا حرامدر حرمت تنجسی ایچون وكذلك
قرآن یاخود اسم نبی و بلكه منقوش خاتمك حكمی دخی بو یله در اما اوزرنده محمد وعزیز كبی
اسم مشترك منقوش اولوب بونی نقش ایدن یاخود نقشیله امر ایدن بونلردن اسم معظمی قصد
ایتمش یعنی تو ریه طریقنه كتمش ایسه دخول خلا مكروهدر یوق یالكز كند ویی قصد
ایتمش ایسه دكلدر (ابن حجر) خلالغتده محل خالی دیمك اولوب بعده قضاء حاجت ایچون
آماده اولان محلده استعمال اولنمشدر (مناوی) ابن عمر رضی الله تعالی عنهمادن (اتخذ
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم خاتما من ورق فكان فی یده ثم كان فی ید ابی بكر وعمر رضی الله
تعالی عنهما ثم كان فی ید عثمان رضی الله تعالی عنه حتی وقع فی بئر اریس نقشه محمد رسول الله)
روایت اولنمشدر (شمائل) بخاری دخی بو روایتی اخراج ایتمشدر اشبو خاتم میراث اولمادی
بلكه قدح وسلاح شریف كبی مسلمینه صدقه اولمغله ولی الامر مصلحت رأی ایتدیكی نسنه ده
صرف ایتمك اوزره المشدر دیدی (وعلی قول حضرت صلی الله تعالی علیه وسلمك استعمالی كبی
اموره استعمال مصلحتی ایچون یدخلیفه یه وضع اولنمشدر (ابن حجر) ابن عمرك رضی الله تعالی

عنهما روايتی مآلی رسول اكرم صلی الله تعالی عليه وسلم كومشدن برخاتم اتخاذ ايلديلركه
دنياده اولدقجه مبارك اللرنده ياخود تحت تصرفنده ايدی بعد ارتحاله عليه الصلاة والسلام
ابو بكر رضی الله تعالی عنهك واندنصكره عمر رضی الله تعالی عنهك يدلرنده اولدی بعده بئراريسه
دوشونجيه دكين عثمان رضی الله تعالی عنهك الننده اولدی خاتم شريف مذكورك نقشی
(محمد رسول الله) ايدی ديمكدر ويددن مراد ذكر كل واراده جزء طريقيله پارمق اولور ياخود خاتم
شريف زير تصرفلرنده ايديكه كاهيجه تبركا پارمقلرينه طاقوب واقتضا ايتدكجه اطراف ملوكه
نامه‌لر يازوب انكله مهرلرلرايدی (خلاصة ماقاله اسحق خواجه‌سی) زين الدين عراقی ديمشدركه
شكل خاتم شريفده يعنی مربع ياخود مثلث ياخود مدور اولمسنده بر روايت نقل اولنمادی
وناسك اعمالی دخی بونده مختلفدر لكن تربيع كنندنده نقشه اقربدر (نقش خاتم شريف
خصايص نبويه‌دن عليه الصلاة والسلام دكلدر زيرا نقش خاتم آدم عليه السلام (لا اله الا الله محمد
رسول الله) ونقش خاتم موسی عليه السلام (لكل اجل كتاب) ونقش خاتم سليمان عليه السلام
(انا الله لا اله الا انا محمد عبدی ورسولی) اولديغی مرويدر (بعضيلر ديديكه خاتم شريفده خاتم
سليمان عليه السلامده اولديغی كبی اسرار الهيه‌دن برسر وارايديكه سليمان عليه السلام خاتمنی
فقد ايتدكده ملكنه خلل كلدی كذلك عثمان رضی الله تعالی عنه ضايع ايتدكده حال خلافت
بر غريب اولوب فتن ظهوريله انجامنده شهيد شهادتی نوش ايلدی (مناوی) علی رضی الله
تعالی عنهدن (ان النبی صلی الله تعالی عليه وسلم كان يلبس خاتمه فی يمينه) روايت اولنمشدر
و روايت ديكرده (يتختم فی يمينه) وعلی رواية (يتختم فی يمينه وقبض والخاتم فی يمينه) وارد
اولمشدر (شمائل) يعنی خاتم شريفی حضرت صلی الله تعالی عليه وسلم صاغ اللرينه طاقارلر
ايدی يساره طاقدقلرينه دائر وارد اولان اخبار بيننده‌كی تعارض حديث يمين اصحدر ديو
توفيق اولنور (ابن حجر) ياخود ايكی خاتم شريف اولوب برينی يمينه ديكرينی يساره ياخود
خاتم شريف بر اولوب كاه يمينه وكاه يساره طاقارلر ايدی ديمكله توفيق اولنور كما نظمه
العراقی فی الفيته (مناوی) بخاری تخريجنجه كوجك پارمغه طاقمق مستحب ومسلم وابوداود
وصاحب شمائل ترمذی تخريجلرنجه شهادت پارمغنه واورته پارمغه طاقمق منهی ونساء جميع
پارمقلرينه طاقمق جائزدر وباش پارمق ايله كوجك پارمق يانندەكی پارمغه طاقمغه دائر هيچ
بر روايت وارد اولمامشدر (اسحق خواجه سی) ابن عمر رضی الله تعالی عنهمادن (ان رسول الله
صلی الله تعالی عليه وسلم اتخذ خاتما من فضة وجعل فصه مما يلی كفه ونقش فيه محمد رسول الله
ونهی ان ينقش احد عليه وهو الذی سقط من معيقيب فی بئر اريس) روايت اولنمشدر (شمائل)
مآل روايت مذكوره رسول ثقلين صلی الله تعالی عليه وسلم كندين بر خاتم اتخاذ بيوروب
فصنی كف شريفنك ايچنی ولی ايدن جانبه ايلدی يعنی اوجنك ايچنه آلدی واوخاتمده ياخود
فصنده (محمد رسول الله) نقش اولنمش ايدی وحضرت صلی الله تعالی عليه وسلم بر احد نقش
مذكوری اوزره خاتمنی نقش ايتمسون ياخود خاتم شريف منوالی اوزره نقش ايلمسون ديو نهی بيوردی
وخاتم شريف مذكور معيقيب حضرتلرندن اريس قيوسنه دوشن خاتمدر ديمكدر (خاتم
شريفك نقشيكه بروجه محرر اوچ سطر ايدی بو صفت اوزره اولماسه ده منهيدر بعضه كوره صفت
مذكوره اوزره اولماسه جائزدر (وسبب نهی دخی خاتم شريف ملوكه يازيلان نامهٔ سعادتلره طبع
اولنديغندن اكر آخری دخی انك كبی نقشده قازدرسه اعتمادزائل اولوب فساد وخلل ظهور ايچوندر
اشبو سبب صفت مذكوره اوزره قازلمسه جائزدر قولنی تأييد ايدر (اما معاذ حضرتلرينك خاتمنده
نقش شريف مذكور وارايكن حضرت عليه الصلاة والسلامك يدنده ابقا بيوردقلری

خبرينك صحتی تسليم اولنسه معاذك نقشی قبل النهی ياخود معاذه مخصوص اولمق اوزره
توفيق اولنور (معيقيب ميمك ضمی وعينك فتحی وسكون يا وكسر قاف وسكون يا وآخرده بابله
مضبوطدر مشار اليه ابن ابی فاطمة الدوسيدر حبشه‌يه دفعهٔ ثانيه‌ده دخی هجرت ايدوب
اورادن مدينه‌يه كلدی وبدره حاضر اولدی حضرت صلی الله تعالی عليه وسلم خاتم شريفنه
امين قيلدی يعنی مهردار حضرت ايدی ابو بكر وعثمان رضی الله تعالی عنهما امين بيت
المال قيلديلر ايدی (ابن حجر) عمر رضی الله تعالی عنهه دخی امين بيت المال ايدی انجق يدی
حديث روايت وخلافت ذی النورين اواخرنده وفات ايتمشدر رضی الله تعالی عنهما (اسحق
خواجه‌سی) خاتم شريفك يد ذی النورين رضی الله تعالی عنهدن دوشديكی دخی مرويدر
(شمائل) اشبو روايتلرك توفيقی حضرت عثمان رضی الله تعالی عنه ذكر اولنان قيونك
كنارنده اوطوررلكن خاتمی برشیء مهرلمك ايچون معيقيبدن آلوب ومهرليوب برشیء
فكرنده ايكن خاتم قيويه دوشمك ياخود معيقيب الوركن دوشورمك احتماللرينه بناء ايكيسنه
دخی دوشورمكی نسبت سببنه اسنادا مجازا اولمق تأويليله ممكندر (اريس جلبس وزننده مسجد قبا
قربنده بر قيونك آديدر حضرت عثمان رضی الله تعالی عنه تفتيشنده اهتمام ايدوب قيونك
آبنی اوج كونده تماميله نزح ايتدرمشلر ايكن بولنمدی وامر خلافتك انتظامی معنی خاتم
شريفه منوط اولمغله ضياعيله امر مذكوره بين اوله رق انحلال تطرق ايتمشدر (ابن حجر)
انتهی ما نقلته ملخصا من الشروح فلنشرع بالمستطرف (سلامی ذكر ايتمشدر كه حضرت
صلی الله تعالی عليه وسلم خاتمی صاغ اللرينه طاقوب وكذلك خلفاء راشدين اثر حضرته
اقتفا ايتديلر بعده معاويه رضی الله تعالی عنه صوله طاقوب مروانيه دخی اكا اقتدا ايتديلر
صكره اول عباسيه سفاح خليفه صاغه نقل ايتدی هرون رشيد عهدينه دكين بو يله قالدی
لكن هرون دخی صوله طاقوب ناس دخی بونی اخذ ايتديلر (حضرت علی رضی الله تعالی عنه
(تختموا بخواتيم العقيق فانه لا يصيب احدكم غم ما دام ذلك عليه) حديث شريفنی روايت
قيلديلر مآلی سزلر فصی عقيقدن اولان خاتمی اتخاذ ايدك كه بريكزه غم اصابت ايتمز
ما دام عقيق اوزرنده اوله يعنی عقيق طاشين طاشيان غمناك اولماز ديمكدر (قلت) (تختموا
بالعقيق فانه مبارك) روايتيكه مبارك كثير الخير ديمكدر ودخی (تختموا بالعقيق فانه ينفی
الفقر) يعنی عقيق خاتم اتخاذی فقری كيدررديمكدر واشبو روايتلر جامع صغيرده
مضبوطدر اما ابن حجر شمائل شرحنده عقيق ايله تختمه دائر روايت اولنان احاديث كه
از جمله (فانه ينفی الفقر) و(فانه مبارك) و(ان من تختم به لم يترك خيرا) رواياتی ثابت دكلدر
وبر خبر ضعيفده (ان التختم بالياقوت الاصفر يمنع الطاعون) وارد اولمشدر ديمشدر خبر
احيرك مآلی صاری ياقوتله تختم طاعونی منع ايدر ديمكدر انتهی (وعمر بن عبد العزيز
مخدوملرينك فصی بيك التونه بر جوهر يوزك اشترا ايلديكنی استماع ايتدكده اشترا ايتديكك
يوزيكی بيعله بيك التونه صاتمق واول التونلری بطن جايعه قلمق يعنی بهاسيله فقرايی
طويورمق وكندين بر خاتم قوللنوب انك اوزرينه * رحم الله امرأ عرف نفسه * عباره‌سنی
يازمق خصوصلرينی محققا سنك اوزرينكه الزام قيلدم بو يله‌جه اجرا ايله ديو تنبيهنامه
كوندرمشدر (حضرت علی رضی الله عنهك خاتمی كندن اولوب نقشی (نعم القادر الله) عباره‌سی
ايدی (ابو نواس شاعر كه نامی حسندر ايكی خاتمی اولوب بری مربع الشكل عقيق اولوب اوزرنده
* تعاظمنی ذنبی فلما قرنته * بعفوك ربی كان عفوك اعظما * بيتی منقوش ايديكه مآلی اوزريمه
كناهم بيودی يعنی چوغالدی وقتاكه يا ربی عفويكه مقارن قلدم يعنی عفويكك عظمتنه ذنبمك

بوكاكني قارشولشدردم يعنى عفو بكه استناد ايتدم عفوك اندن اعظم اولدى ديمكدر بعض
نسخه ده قرنته بدلى عدلته واقع اولمشدر عدل بوراده موازنه معناسنه در وموى اليهك مهر
ديكرى حديد صينى ايدى واوزرنده * الحسن يشهد ان لا اله الا الله مخلصا * منقوش ايدى
ومختصر ايكن خاتم مذكورك فصى غسل اولنوب آغزينه وضع اولنمسنى وصيت ايتمشدر
(قلت) صين چين معربيدر (جعفر الصادق بن محمد الباقر رضى الله تعالى عنهما * ماافتقرت
كف تختمت بفيروزج * يعنى پيروزه بوزك تختم ايدن آوج يعنى پيروزه طاشيان كيسه فقير اولوب
آوج آچمز ديمشدر (ديمشدر كه خاتم قلمغه شايان نسنه درتدر برى عقيقدر كه اتخاذى سنتدر
وبرى ياقوتدر كه عطشى يعنى صوسزلق حرارتنى تسكين ايدر وبرى پيروزه دركه مسعود ومتيمندر
وبرى دخى حديد چينيدر كه حرز ايچوندر يعنى نسخهٔ حرز وامان كيدر (قلت) حضرت
الشيخ الاكبر قدس سره الازهرك عباسيه دن مستنصر خلافتنده تأليف ايلديكى مسامره سنده
كوريلوب بعده قلقشندى مرحومك علم انشاده مألف صبح اعشى نام كتابنده مشهور اولان
امويه وعباسيه نك نقش خاتملرى بو محله تتميما للمطلب قلم فقير ايله ضم اولندى (عثمان رضى الله
تعالى عنه خاتم شريف بئر اريسه سقوطندنصكره خاتم شريف نقشنده ديكر خاتم اتخاذ وعلى
قول اتخاذ ايلديكى ديكر خاتمك نقشى (آمنت بالذى خلق فسوى) ايدى مسامره ده
(لتصبون اولتندمن) اولديغى دخى مسطوردر (ونقش خاتم على المرتضى رضى الله تعالى عنه
(الملك لله الواحد القهار) ومسامره ده (ربى الله مخلصا) در ونجللرى حضرت حسنك
رضى الله تعالى عنه (لا اله الا الله الملك الحق المبين) اما مسامره ده (العزة لله عزوجل وحده) در
ومعاويه نك رضى الله عنه (لكل عمل ثواب) وبرقولده (لاقوة الابالله) ومسامره ضبطنجه
(ربى اغفرلى) در واوغلى يزيدك (ربنا الله) اولوب مسامره ده فضه اولديغى دخى محرردر ومعاويهٔ
ابن يزيدك (الدنيا غرور) ومروان بن الحكمك (الله ثقتى ورجائى) واوغلى عبد الملكك (آمنت
بالله مخلصا) واوغلى وليدك (ياوليد انك ميت ومحاسب) ومسامره ده (ربى الله لااشرك به
شيئا) اولديغى دخى محرردر وبرتحرير مسامره قرنداشى سليمانك (آمنت بالله وحده) ونقش
خاتم عمر بن عبد العزيز (عمر بن عبد العزيز يؤمن بالله) ومسامره ده (عمر يؤمن بالله مخلصا)
ويزيد بن عبد الملكك (فى السيئات ياعزيز) وقرنداشى هشامك (الحكم للحكم الحكيم)
ومسامره ده (الحكم لله) ووليد بن يزيد بن عبد الملكك (ياوليد احذر الموت) واوغلى يزيدك
(يا يزيد قم بالحق) ومسامره ده (يا يزيد قم بالحق تنصر) وقرنداشى ابراهيمك (توكلت على
الحى القيوم) وآخر امويه مروان الحمار بن محمد بن مروانك (اذكر الله ياغافل) ومسامره ده
(اذكر الموت ياغافل) در اما اول خلفاء عباسيه دن سفاحك نقش خاتمى (الله ثقة عبد الله)
ومسامره ده (وبه يؤمن) دخى منضمدر وبرادرى منصورك بريان مسامره (اتق الله تزد
فتعلم) در ومهدى بن منصورك (حسبى الله) واوغلى موسى الهادينك بنه مسامره تحريرنجه
(موسى يؤمن بالله) وقرنداشى هرون الرشيدك (العظمة والقدرة لله) در مسامره ده (عزوجل
دخى داخلدر وعلى قول نقش مهر رشيد (كن من الله على حذر) در واوغلى امينك
(محمد واثق بالله) ومسامره ده (لكل عمل ثواب) وقرنداشى مأمونك (سل الله يعطك) ومسامره ده
(الموت حق) ومعتصمك (الله ثقة ابى اسحق ابن الرشيد وبه يؤمن) در ومسامره ده
(سل الله يعطك) اولمق دخى محرردر واوغلى واثقك (الله ثقة الواثق) ومسامره ده (لا اله
الا الله محمد رسول الله) وقرنداشى جعفر المتوكلك (على الحى اتكالى) ومسامره ده (المتوكل
على الله) واوغلى محمد المنتصرك (يؤتى الحذر من مأمنه) اولوب مسامره ده (محمد بن جعفر)

ايله (انا من آل محمد الله لى ومحمد) دخى محرردر واحمد المستعين بن معتصمك (فى الاعتبار
غناء عن الاختبار) وزبير المعتز بن متوكلك (الحمد لله رب كل شئ وخالق كل
شئ) ومسامره ده (زبير بن جعفر) ومحمد المهتدى بن واثقك (من تعدى الحق ضاقت
مذاهبه) ومسامره ده (المهتدى بالله يثق) واحمد المعتمد بن متوكلك (السعيد من وعظ
بغيره) واحمد المعتضد بن طلحة الموفق بن المتوكلك (الاضطرار يزيل الاختيار) ومسامره ده
(توكل تكف) واوغلى على المكتفينك (على بن احمد يثق بالله) ومسامره ده (على بن المعتضد)
وقرنداشى جعفر المقتدرك (الحمد لله الذى ليس كمثله شئ وهو خالق كل شئ) ومسامره ده
(جعفر يثق بالله) وقرنداشى محمد القاهرك (محمد رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم)
ومسامره ده (ياملى اختم بخير عملى) ومحمد الرضى بن المقتدرك مسامره تحريرنجه (من
بالرضى) وقرنداشى ابراهيم المتقينك (المتقى لله) ومسامره ده (كفى بالله معينا) ومستكفى نك
(المستكفى بالله يثق) ومسامره ده (عبد الله بن المستكفى) وفضل المطيع بن المقتدرك
مسامره ده (يثق بالله المطيع لله) در حضرت شيخ اكبر بروجه محرر مسامره يى مستنصركه
آخر عباسيه اولان مستعصمدن اول اوتوز التنجى خليفه در انك عهدنده تأليف ايتمشيكن ذكر
اولنان ملوكدن ماعدا يى ذكر ايتمامشدر ومطيعدن مستنصره نك ميانه ده برى خليفه اولميوب
سائرلرى خلفا اوله رق اون اوچ ذات دخى وار در مسامره ايله صبح اعشى ميانلرنده كوريلان
منافات تعدد خاتم ايله مؤول در وقلقشندى دخى مستكفى دنصكره ديكرينه واقف اوله مدم ديمشدر
انتهى * ومما جاء فى الحلى * (قلت) حلى حانك فتحى ولامك سكونيله زينته ديئور كه لسانمزده
اندن دوزكون ايله تعبير ايدرز كرك التون وكمش وسائر معدنياتدن وكرك الماس وياقوت مقوله سى
جواهردن دوزلمش اولسون جمعى حانك ضمى ولامك كسريله وبانك تشديديله حلى درعلى
قول جمع مذكور اسم جنس اولوب مفردى طيبه وزننده تاايله در (منقولدر كه ماريه بنت ظالم
ابن وهب بن الحارث بن معاوية الكنديك برجفت كوپه سى وارايديكه نفاستده مثل اولوب
* خذه ولو بقرطى ماريه * دينور ايدى ذكر اولنان كوپه لرده كوكرجين يمورطه سى قدر ايكى
انجو وارايديكه مثلى كورلمش وقيمتى بيلنمش نسنه دكل ايدى (قلت مثل مذكور برشئ نفيسى
ترغيبده ياد اولنور كه بوشيئ هرقاچه اولورسه اولسون آل ولوماريه نك كوپه سى مقابله سنده
ويررسه دخى ديمكدر (صاحب القاموس قولنجه ماريه نك باباسى آدى ارقم ياخود بروجه
محرر ظالم در ميدانى ظالمى ترجيح ايتمشدر وماريه عربدن ملوك كنده نك اولى اولان حجرك زوجه سى
هندك قرقرنداشى وملوك غساندن ايكنجى جفنه نك زوجه سيدر (صاحب القاموس تحريرنجه
كوپه لرنده ايكيوز بيك درهم ياخود قرق بيك التون قيمتلو برجوهر اولوب انى كعبه يه هديه كوندرمش
ايدى انتهى (ومقتدر خليفه نك قهرمانهٔ حرمسرايى زيدان نام خاتونك برسبحه يعنى تسبيحى
وار ايديكه او دخى ضرب مثل ايدى اوسبحه ده اوتوزدانه انجووار اون قطعه ياقوت وارايديكه
مثللرى برملك وملكه نك نه سلك ملكنده ونه خزانه سنده كورلمش ايدى (قلت) نهايهٔ
ابن اثيرده يازلديغى اوزره قهرمان فارسيده خازن ووكيل يعنى كتخدا كبى امور رجلى اداره ايدنه
اطلاق اولنور وتعريب دخى اولنمشدر وبومقوله خاتونه دخى قهرمانه دينور انتهى (يزيد بن
خطيب ديديكه هرون رشيد بنى سفارتله قيصره ارسال ايلمشيدى بركون قيصر مؤانسه اثناسنده
بكا برشئ نفيس ارائه ايده يمكه بوآنه قدر مثلنى كورمدك ديوب تقريبا يوز ذراع طول وسكسان
ذراعدن متجاوز عرضده التون ايله منسوج ابريسيم برپرده كوستردى كه باشنده ايكى سطر اوله رق
* بسم الله الرحمن الرحيم مما عمل لسام بن نوح * طوقنمش ايدى (منقولدر كه عادت ملوك عرب

جلوسلرندن هرسنه بکجدکده تاجلرینه برر خرزه یعنی جوهرز یاده ایدرلر ایمشکه اکا خرزات الملك
دیرلر (فخذم دیدیکه یوسف بن عمر بملة هشام امویه بر یاقوتهٔ حمرا ارسال ایلدیکه ایکی آوجدن
کوریتور حیثیتله کبیرایدی و یاقوت مذکوری خالدبن عبدالله القشیرینك جاریه سی رایقه مقدما
یتمش اوچ بیك التونه اشترا ایتمشیدی و برلؤلؤدخی کوندردیکه حبه دن اولیجی شیلردن اعظم ایدی
هشامه کوتوروب تقدیم ایلدیکمده هشام بکاوزنلرینك پوصله سنی یازدکمی دیدی بلدخی ای
امیرالمؤمنین بوتحفه لر وزنی یازلمسندن اعظمدر دیجه بلی اویله در دیو تصدیق ایتدی (معاویه
حضرت عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنهایه مجوهر التوندن برطوق یعنی کردنلك اهدا ایلدیکه
بهاسی یوز بیك التونه تقویم اولنمشیدی فی الحال صدیقه حضرتلری انی ازواج النبی صلی الله تعالی
علیه وسلمه تقسیم ایلدی ﴿ ذکرما جاء فی الطیب والتطیب ﴾ قلت) طیب طانك کسریله
کوزل رایحه لو نسنه یه دینورکه انکله تطیب وتعطر اولنور مسك وعنبر ودهن ازهار کبی (اطیب
الطیب المسك) خبرمرویدر (عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنها دن مرویدرکه (کأنی
انظر الی وبیص الطیب فی مفارق رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم وهومحرم) بیورمشدرکه
مألی بن حضرت علیه الصلاة والسلام احرام حجده ایکن رأس سعادتلرنده اولان مفرق شعرلرنده
لمعان ایدن طیبه نظر ایدر ایدم دیمکدر (قلت) متون کتب فقهیه ده مبین اولدیغی اوزره احرامه
نیتدنصکره تطیب جائز دکلدر لکن نیتدن اول اجه انجق بدنه طیب سورمك مسنوندر و بودخی مختلفدر
امام اعظم وامام ابو یوسف عندلرنده طیبك اثری مسك کبی کرکسه بعدالاحرام باقی قالسون
کرکسه قالمسون مطلقا جائزدر اما امام محمد عندنده اثری باقی قالورسه اومقوله ایله قبل الاحرام تطیب
جائز دکلدر زیرا بعدالاحرام بقاء عین الطیب احرام ایچنده ایکن تطیب کبیدر وامام اعظم ایله
ابو یوسف حضراتنك دلیللری حضرت عایشه رضی الله تعالی عنهانك روایت مذکوره سیدر
وروایت مرقومه مجمع شرحنده اشبو عباره ایله مسطوره در (ولهما قول عایشة رضی الله تعالی
عنها کنت اطیب رسول الله علیه الصلوة والسلام عنداحرامه ثم اری وبیص الطیب ای لمعانه
فی رأسه ولحیته بعد ثلاثة ایام انتهی) سهل بن سعید رضی الله تعالی عنهدن (ان فی الجنة
لمراغا من مسك مثل مراغ دوابکم فی الدنیا) حدیثی روایت اولنمشدرکه مألی جنتده مسك ایله طولو
یووارلنه جق سعه وکثرت و سهولت وجودده محل منبسط واردر دنیاده دوابك انه و ازونه
یوازلنه جغی ترابله طولو یرکبی که اول مسك طولو یرده اهل دوابك ترابده تمرغی کبی تمرغ ایدرلر
دیمکدر (حضرت انس رضی الله تعالی عنهدن روایت اولندیکه رسول الله صلی الله تعالی
علیه وسلم افندیمز برکون خانه مزه داخل ونائم اولدی خلال نومده مبارك عرق شریفلری سیلان
ایلدی والدهم برشیشه کتوروب عرق سعادتلرندن تقاطر ایدنلری شیشه یه آقیدرکن اول حضرت
او یانوب یعنی مبارك کوزلرینی کشف ایدوب والده مه کنیه سیله ای ام سلیم اشبو اشلدیکك
ندر دیو استفسار بیوردقده والدهم یارسول الله عرق سعادت لطیفکرزی سرشیشهٔ طیب ایده جکم
زیرا اول آب روح بخش اطیب طیبدر دیدی دیدی (حضرت عمر رضی الله تعالی عنه دیدیکه
اکر تجاردن اولسیدم عطر تجارتنی اختیار ایدردم زیرا عطرك فائده سی بنی فوت ایدرسه ریحی
فوت ایتمزدیدی (متوکل خلیفه برکون یدینه برفارهٔ مسك آلوب شعراسندن ابن ابی فننه اوزاتمش
اودخی آلوب بدیهة شو بیتی نظم ایتمشدر * لئن کان هذا طیبنا وهوطیب * لقد طیبته من یدیك
الانامل * مألی اشبو یعنی مسك بزم طیبمز اولدیسه اول کوزل نسنه در تحقیق سنك اللرکده اولان
پارمقلرانی تطیب ایتمشدر یعنی مسك ذاتنده کوزل طیب ایکن سنك الك انی لمس ایتمکله برقات
دخی کوزل اولمشدر دیمك کبیدر فتأمل (عبدالله بن جعفر معاویه یه رضی الله تعالی عنه برشیشه

غالیه اهدا ایتدی بوکا نه قدر درهم خرج ایتدك دیو صوروب اودخی اعمالنده صرف ایتدیکی خیلی
اقجه یی ذکر ایتدکده مشارالیه * هذه غالیة * یعنی بو بهالو وقیمتلودر دیمکله اول طیب غالیه
ایله تسمیه اولنمشدر (قلت) غالیه طیب معلومدر ترکیده تحریفله قلیه مسك بلکه قاله مسك
دیرلر مرکبات قدیمه دندر روانی ایجاد ایدن جالینوس ایمش ومادهسی مسك وعنبر و بان یاغی وعسلبند
ومقطر کوزل قوقولی صولردر کذا فی الاقیانوس انتهی (منقولدرکه ملك بن اسما بن خارجه
برکون قرنداشی هندبنت اسمادن غالیه رایحه سنی شم ایلدکده ای همشیره بو طیبی نه وجهله تصنیع
ایدرسن بکا اوکرت دیدی هند دخی اوکرتمم جاریه لریکه اوکرتمکمی استرسن نه وقت استر
ایسك بندن آل دیو لطیفهٔ استنکاف صورتنی کوستروب بعده هندای برادر الله بیلورکه بن انی سنك
شعرکدن تعلم ایتمشیدم مکه بو یله دیدك دیوب اشبو * اطیب الطیب طیب ام ابان * فأر مسك
بعنبر مسحوق * بیتنی اوقودی مأل بیت طیبك اعلاسی ام ابان ایله مکناة اولان زنك طیبیدرکه
اوطیب دوکولمش عنبر ایله مسك فاره سیدر یعنی بونلردن یاپلمشدر دیمکدر (ابوقلابه دیدیکه ابن
مسعود رضی الله تعالی عنه خانه لرندن خروج ایلدکده کچدیکی یوللرده واقع بیوت اصحابی
انك کچمش اولدیغنی بیلورلر ایدی یعنی تطیبی اوقدر چوق ایدیکه کچدیکی یرلره قوقوسی منتشر
اولوردی (حسین بن زید الهاشمی پدرندن روایت ایتمشدرکه ابن عباس رضی الله تعالی عنهمایی
حین احرامده غالیه صلعه سنده اولدیغی اوصلعه کأن عطر ایله آمیخته اولمش اولدیغی حالده
کوردم دیمشدر (قلت) صلع باشك اوکنده قیل اولمیوب آچق اولمقدن عبارتدر وصلیعه
بویله اولان باشك اول محلیدر انتهی (عکرمه دن مرویدرکه ابن عباس حضرتلری طیبی
برمرتبه جسدلرینه طلا ایدردیکه طریقدن مرور ایلدکده ناس آیا ابن عباس می یاخود مسك می
مرور ایتمش دیرلر ایدی (ابوالضحی دیدیکه ابن الزبیر رضی الله تعالی عنهك رأسلرنده برمسك
کوردمکه اکر بنم اولیدی رأس مالم اولوردی (عمر بن عبدالعزیز فاطمه بنت عبدالملکی تزوج
ایتدکده لیلهٔ زفافده ایقاد اولنان قنادیله روغن زیت یرینه غالیه وضع ایتدردی (قلت) تزوج
عمر بن عبدالعزیز خلافتدن اولدر فتدبر انتهی (امام شعبی رحمه الله تعالی رایحهٔ طیبه عقل
وذکایی زیاده ایدر دیمشدر (حضرت علی کرم الله تعالی وجهه سزلرکونده برکره اولسون
نرکسی شم ایلیك زیرا قلب انسانده برحالت واردرکه اوحالتی انجق نرکس ازاله ایدر بیوردیلر (قلت)
حالتدن ارادهٔ علیه لری قسوت وسائر علل قلبیه دن برمضر نسنه اولمق کرکدر انتهی (ثعالبی
اذا ورد الورد صدر البرد * دیمشدرکه مألی موسم کل کلنجه برد وشتا کیدر دیمکدر * من لطائف
الکرام الاستقصاء فی التبخر * فقرهٔ مشهوره در مألی بخور لنمقده استقصا یعنی نهایتنه اهتمام ودوام
ایله بالغ اولمق طبع کریمك لطائفندندر (مرویدرکه اصحاب کرام رضوان الله تعالی علیهم
حضراتی کیجه اویقودن قالقدقلرنده لحیه لرینه طیب سورمه سنی سورلر ایدی حتی مدینهٔ منوره
زقاقلرینی کزنلر قوقوسنی طیب بولورلر ایدی ولهذا اول بلدهٔ مبارکه طیبه ایله تسمیه اولنمشدر
(صاحب المستطرف طیب الله روحه بطیب الرحمة اللهیه قسم ایده رمکه طیبه انجق طیب طاهر
یعنی ذات برکزیدهٔ صفات حضرت صلی الله تعالی علیه وسلم ایله طیب اولمش و بومعناده * اذا
لم اطب فی طیبة عند طیب * به طیبة طابت فاین اطیب * بیتنی کوزل نظم اولنمشدر دیمشدر
مأل بیت اکر بن طیبه ده یعنی مدینهٔ منوره ده طیب اسمیله دخی مسمی اولوب طیبه ذاتیله طیب اولان
حضرت صلی الله تعالی علیه وسلم عندنده یعنی جوارنده طیب و پاك اولمزسم نره ده طیب اولورم
دیمکدر (قلت) قرائن قالیه وحالیه ایله بو بیت صاحب المستطرفك اولمسنی کمان ایدرم (فارهٔ
مسك هنوز طوغمش آهو بچه سنه شبیه براوفاق حیواندرکو یکی ایچون صید اولنور وصیاد طوتدقده

كو بكنی بر بزایله صقیجه باغلر و براز وقت باشی اشاغی صار قدلدیغی حالده طورر واشبو وضعله دمی نافه سنه بریکور بعده ذبح ایدوب وکو بکنی کسوب تا اورا ده اولان بوغوق قان اول حالنده بر بدبو نسنه اولوب رغبته شایان دکل ایکن مسك لطیفه مستحیل اولنجیه دك اربه ایچنه کومر (قلت) صاحب المستطرف حیاة الحیواندن ناقلا فقط خلال عبارەده * وما اکثر من یأکلها * دیوب یعنی حیوان مذکوری اکل ایدنلر آزدر دیوب لکن مذاهبی بیان ایتیوب حیاة الحیوانه مراجعت لازم کلمکله انده * وما اکثر من یأکلها ای الفأرة عندنا * عبارەسی کورلمشدر که عندمزده قیدندن شافعیده دیمك اولدیغی مستفاددر زیرا حیاة حیوان مؤلفی دمیری شافعیدر و بوندن باشقه بنه دمیری کثرت اکلی طیب اولدیغنه دلالت ایدرکن فقهانك بو نوعه تعرضلری اولمادیغنه تعجب ایدرزدیوب واشبو قولك عقبنده حکم مسك ظباذکرنده کچمشدردیدیکندن حیاة الحیوانده ظبی مطلبنه مراجعت اولمغله محل مذکورده * واما المسك فطاهر وکذا فأرته فی الاصح لکن شرط طهارتها انفصالها حال حیاة الظبیة وقید المحاملی فی اللباب المسك بالظبی فقال والمسك من الظبی طاهر ای المسك المأخوذ من الظبیة احترز بذلك عن المسك المأخوذ من الفأرة وهو نجس و ینبغی التحرز من استعماله لنجاسته (ونقل عن القفال الشاشی ان فأرة المسك یعنی النافجة نجس بلاخلاف * دیوب و ینه محل مذکورده (والمشهور ان فأرة المسك سرر الظباء * قوایله کچکدن ماعداسنك عدم حلنی کوسترمکله بو صورتده فارۂ مسك شبهه لو اولدیغی ظاهر اولور لکن کتب حنفیه یه ینه مراجعت اقتضا ایدر (صاحب المستطرف دیرکه فارۂ مسکك برنوعی دخی واردر که رنکی سیاه ومعهود فاره قدرنده در اکا دخی فارة المسك دیرلر وانده انجق رایحۂ لازمه اولوب کوبك یوقدر (حکایه اولندیکه عنبر دریا اوزرینه چیقوب بوزه رك ساحله کلور ومعدنی براحدیله مدی بحرده ایکن اکل ایدن اولور ونقر ایدن طیورك منقاری وطرناغی یاپشوب اوزرنده قالور وتجار وعطاران کاهیجه انده طرناق بولورلر ایمش (زمخشری مکه اهالیسندن بعضیلری عنبر سرندیب بحرینك کوبکندن اولدیغی بکا سویلدیلر دیمشدر (قلت) قاموس مؤلفی بحر چار پارندن بر بنك فضلۂ بطنی یاخود درون دریاده بر منبعدن زفت کبی قینا یوب چقد یازمش ایسه ده اشبو بیان متقدمینه کوره اولوب حتی انلرك عندنده بحرده منجمد اولان عنبری کاهیجه بالقلر یودوب کندولرینه مضر اولمغله هلاك اولوب ضرب امواجله ساحلده بولدقلرنده قارنی یاروب چقررلر ایمش اما متأخرینه کوره هند جزیره لرینك بعضیسنده بولنان آریلر کوزل قوقولی چیچکلردن حاصل ایتدکلری بال قوانلرینی سیل دریایه کتوروب بالی محو اولمغله انك ماده شمعیه سیدر که موج ساحله آتوب انده بولنور و بعض عنبرلرده آری قنادی واباغی کورنمش اولدیغی بو قولی تأیید ایلدیکی عاصم افندینك ترجمۂ قاموسنده مفصلدر انتهی (وعنبرك اجودی یعنی اعلاسی اشهبی یعنی قیرآت کبی بیاضنه براز قاره قار یشق اولانی واوسطی کوك ومائی رنکنده اولانی و اشاغیسی اسوددر (اما عودك اعلی واجودی مندلی دیدکلری قرای هند دن بر قریه یعنی بربلده یه منسوب اولان عوده مندلیدر و بونك دخی اعلاسی زیاده صلابتلی اولانیدر وعنبرك تازه سنك امتحانی خاتمك نقشی اوزرنده منطبع اولمغله در عودك خاصه سی رایحۂ طیبه سی بر هفته قدر ثوبده باقی قالمقدر و خاصه سندن بری دخی رایحۂ عود اثوابده بولندقجه کهله اولماز (اما کافور بر شجرك جوفنده اولان ماده در تجاری اول شجری آلات حدیدیله سانجارلر صویی ظاهره خروج ایتدکده هوا اصابت ایتمکله اشجار اوزرە اولان صمغ کبی منجمد اولور (قلت) اشبو کافور اسم مذکورایله مشهور برطیب آدیدر بحر هند وچین طاغلرنده بتن غایت کبیر برشجرك صمغیدر مکاننك حرارتندن سایه سنی قپلانلر مأوی ایتدکلری

قلتنه سیدر واول شجرك اخشابی آق وملایم اولور وکافورك یعنی اشبو طیبك انواعی واردر ولونی ابتدا قرمزیدر بیاض قلنمسی تصعیدایله در کذا فی القاموس انتهی (وانواع طیبدن بری دخی نده دیدکلری طیبدر واشبو طیب عود ومسك وعنبرو باندن مصنوعدر (قلت) مفردات طبیه بیانجه ند قرص دیدیکمز نسنه کبی بخور انواعندن برطیب مرکب اولوب ملك حبشه نجاشی اختراع ایتمشدر فارسیده اکاکسنه وشش پنجه دیرلر (وبان حال وزننده بادیه اشجارندن ترکجه سورقون اغاجی دیدکلری وعرب بستانده باغچه لرده دخی یتشدردکلری دوز وطوغری وورقی سکود ورقنه شبیه اولان شجرك آدی اولوب ثمرینك دانه لرندن لطیف یاغ چیقررلر واول دانه یه عربیده حب البان وفارسیده فستق النهاویه وتخم غالیه دیرلر وشعرای عرب قد محبوبی اول شجره تشبیه ایدرلر انتهی (منقولدر که ملوك فرس کل موسمنده خلقه طیبی رفعله امر یعنی رایحۂ طیبۂ وردی سائر روایحه ترجیح ایدرلر ایمش (ومتوکل خلیفه ایام ورددە اثواب مورده یعنی کله یاتورلمش اثواب کیرلر ومجلس ومفروشات قصور ینه کل فرش ایتدیررلر ایمش (جعفر ابن ابراهیم الهاشمی طیبده سنت ولذت وقوت ومروتدن عبارت درت خصلت واردر دیمشدر (حسن بن سهل اصول ریاحین اصول طیب ایله قوت بولوب یعنی نرکس کل صو یله بنفسه عنبرایله ریحان کافورایله نسرین عود ایله قوتلنور دیمشدر (جالینوس حکیم مسك قلبه عنبر دماغه عود معده یه قوت ویروب کافور ریه یی اصلاح وغالیه زکامی وصندل اورامی حل ایدر دیمشدر (وابو هریره رضی الله تعالی عنه لا تردوا الطیب فانه طیب الریح خفیف المحمل) حدیث شریفنی روایت ایتمشدرکه مآلی سزلر طیبی رد ایتمیك یعنی طیب هدیه سنی قبول ایدك زیرا طیبك بویی کوزل وحملی خفیفدر (قلت) محمل میم اولانك فتحی وثانیه نك کسریله مضبوط قلم شراحدر طیب رایحه وخفت حمل ایله تعلیل بعض سببله تعلیل اولدیغی (کان لا یرد الطیب) روایتنده ابن حجر مکی شرح شمائلده اشارت و (من عرض علیه ریحان فلا یرده فانه خفیف المحمل طیب الریح حدیثنده شارح الجامع الصغیر محقق مناوی تصریح برله رد اولنمامقدر ومراد نبوی علیه الصلاة والسلام هدیۂ قلیله ایکن ردیله مهدی متأذی اولمامقدر دیمشدر انتهی (ان الانف اذا شم ریح الطیب یحن القلب) کلام اعلامدندر که مآلی برون طیبك بو ینی شم ایلدکده قلب شوقلنور دیمکدر (سلمة ابن عباس جعفر بن سلیمان بن علی حقنده * فاشم انفی ریح مسك شممته * من الناس الاریح کفك اطیب * بیتنی نظم ایتدکده سلمه یه بیك دینار و یوز مثقال مسك وعنبر احسان وتسلیم ایتمشدر مآل بیت بنم انفم ناسدن شم ایلدیکی ریح مسکدن سنك کفکك ریحی محققا اطیبدر دیمکدر (لطیفه) امراء عربدن بری برکون اوج طیبدن مرکب بر بخور ایله تبخر ایدوب واوخلالده امیردن برحدث خفیف حدوث ایتمکله مجلسنده بولنان براعرابی یه آیا حدثی طویمشمیدر بیلیم دیو اعرابی اشبو مثلثه کوزل دکلمی دیو صوردقده اعرابی دخی ای امیراوت کوزل اولدی لکن سن انی تربیع ایتدك یعنی درتدن مرکب ایتدك دیو طوبدیغنی اشراب و ظرافت ایتمشدر

﴿ الباب الثامن والاربعون ﴾

اشبو قرق سکزنجی باب شباب یعنی کنجلك وجوانلق وشبب یعنی صاچ وصقال اغارمق یعنی قوجه لق وصحت وعافیت ومعمر اولنلرك اخباری و بونلره مشابه نسنه لر بیانده اولوب بونده براز فصللر دخی واردر

﴿ الفصل الاول ﴾

اشبو باب شباب و فضیلتی ذکرنده در (قلت) شاب مغرب اللغه صاحبی بیانجه اوتوزدن قرق یاشنه قدر اولان درجه ده بولنانه دیرلر شب شبابا ایکنجی بابدندر وشباب شبان کبی شابك جمعی دخی اولور انتهی (ابن عباس رضی الله عنهما مابعث الله

نبيا الاشابا ولاآتى العلم عالما الاوهوشاب ثم تلاهذه الاية قالواسمعنافتى يذكرهم يقال له ابراهيم) حديث شريفنى روايت ايلمشدر يعنى فخر كائنات و بركزيدهٔ موجودات عليه ازكى الصلوات والتسليمات افنديمز حضرتلرى الله برنبى يى بعث ايلمدى الاشاب اولديغى حالده بعث ايلدى و برعالمه علم و يرمدى انجق اوعالم شاب اولديغى حالده و يردى ديوروب بعـده اشبوآيتى تلاوت ايلدى ديمكدركه آيت شريفهٔ مذكوره ده حضرت ابراهيم على نبينا وعليه الصلاة والسلام فتى ايله مذكوردر وفتى شاب وجوان معناسنه دخى كلمشدر واشبوآيت كريمه نك اشارت ايلديكى قصه نك صورتى تفسيرلرده مبسوطدر (و يحيى بن زكريا عليهما السلام حقنده قرأن كريمده ﴿ وآتيناه الحكم صبيا ﴾ بيورلمشدركه (قلت) هنكام صبـاوتنده عقلنى حق تعالى احكام برله تورانك فهمنى وعلى قول نبوتى إعطـا ايله مفسردر انتهى (وفرقان عظيم الشانده مواضع عديده ده فتى ذكراولنمشدر ازجمله وحدانيت حقى قبول ايدن اصحاب كهف حقنده ﴿ اذاوى الفتية الى الكهف ﴾ بيورلمشدر (قلت) فتيه فتانك جمعيدر بونلر اشراف رومدن ايدى وايمان ايتمشلر ايدى شرك اوزره اولان دقيانوس سوء قصديله چاغردقده ابا ايله مغاره يه فرار ايلديلر تفصيل قصه لرى تفاسير وتواريخده محرردر (وينه انلر حقنده ﴿ انهم فتية آمنوا بربهم ﴾ ايله قرأنده ثنا بيورلمشدر (ويوشع عليه السلام حقنده دخى ﴿ واذ قال موسى لفتاه ﴾ نصيله فتى تعبير بيورلمشدر (قلت) بيضاوى فتى ايله تسميه اولنديغى خدمت موسى عليه السلامده اولديغيچوندر وعلى قول فتى يوشع اولميوب موسى عليه السلامك عبدى ايدى ديمشدر بوقصه تفـاسيرده واحاديثده واردر مراجعت بيوريله (انس رضى الله تعالى عنه قبض رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم وفى رأسه ولحيته عشرون شعرة بيضاء)ديو روايت ايتمشدركه مألى حضرت باعث عالم صلى الله تعالى عليه وسلم عالم بالايه انتقاللرنده رأس سعادت و لحيهٔ شريفه لرنده يكرمى موى سفيد سنبل بوى وارايدى ديمكدر (قلت) اماشمائل شريفده رأس ولحيهٔ سعادتده انجق اون درت شعرهٔ بيضاايله يكرمى يه قريب شعرهٔ بيضاء روايتلرى اولوب واشبو روايتينى ابن حجر اون درت يكرمى يه قريبدر زيرا يكرمينك نصفندن اكثردر بر نسنه يه قريب شبئه مقدارنجه تعبير اولنور ديو توفيق و بيهقى انسدن اون يدى و اون سكز روايتلرينى دخى ذكر ايدوب واخبارك اختلافى اوقاتك اختلافيله مختلف اولديغندن باشقه راويتك اقلى صايمش اولديغى عدددن و اكثرى واقع حالى اخباردن عبارتدر ديو بيهقينك ايلديكى توفيقى ذكر ايتمشدر (وينه شمائلده اصحاب كرام يارسول الله شبب اولديغكزى كوردك ديدكلرنده (شيبتنى هود واخواتها) بيورمشلردر روايتى دخى واردركه مألى شريبنى بنم صقاللى سورهٔ هود وسورهٔ مذكوره كبى اهوال يوم قيامت وتباين احوال سعدا واشقيا واستقامتله امرى ناطق اولان سوره لر اغارتدى ديمكدر (ابن حجر بو روايتى شرحده ديركه چونكه حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم سورهٔ هودده اولان ﴿ فاستقم كما امرت ﴾ نصيله علو كمال ورفيع جلالنه لايق اولور وجهله مأموراتده دوام استقامتله مأمور اولدقلرنده كه اول استقامتى بشرك تحملى ممكن اولميوب حق تعـالادن حق اوزره اتقا ايدك مألنده اولان ﴿ اتقوا الله حق تقاته ﴾ نصى نازل اولدقده استماع ايدنلر فزع ايلدكلر يچون اول نصك اوزرينه تخفيفى ناطق اولان ﴿ اتقوا الله مااستطعتم ﴾ رحما للعباد نازل اولمشيدى حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم اتباع وامت دعوت واجابتنده عظيم رأفت ومرحمتله متصف واصلاح حاللرنده اولان فكرده دائم اولمغله امتنه نازل اولان شدائد و بعضيلرندن صادر اولان افعال غير مرضيه دن ذات همايونلرنده حاصل اولان غمك تتابعى وقلبا و بدنا امتك احواللرى ومصالح ظاهره و باطنه لرينه اشتغا ليكه بو نلرك هيسى

حرارت غريزيه يه ضعف ايراث واول حرارتك ضعفى دخى وقت وزماندن اول شيبى اظهار ايدن شى اولوب لكن حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك نزد سعادتلرنده انشراح صدر ووسعت قلب وتوالى انوار يقين وقربدن هم وحزنه تسليت و يريجى نسنه اولمغله شيب استيلايه تماميله مقتدر اولميوب انجق شعر شريفلرندن مقدار قليلنده ظهور ايتمكله مظهر جلال وجمال وجمالى جلال اوزرينه غالب اولديغى متبين اولمشدر بلكه جمال وجلالى بيتلرنده نسبت بيله بوقدر ولهذا كتاب كريمده رؤف ورحيم صفتلريله وصف بيورلمشدر وجبار ايله انجق زبور شريفده ذكر اولنديغى ذكر واستنباط ايتديكم نكتنه يه اشارتدر وفوق كل ذى علم عليم ديمشدر (قلت) ابن حجر حضرتلرينك نكتهٔ مذكوره دن مرادى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليـه وسلم افنديمزك جمالى جلالنه غالب اولديغنه اشرف ومؤخر كتب منزله يعنى قرأنده رؤف و رحيم ايله وانجق زبورده جلاله دال اولان جبار ايله توصيفلرى ديمكدر الله اعلم (قلت) بعض اهل دقت بوراده سبحان الله هجرتك بشنجى سنه سى يهود طائفه سندن بنى قريظه نك كتب سيرده يازلديغى اوزره سيف شريعتله قتل عام اولندقلرى جبار صفتنك زبورده اولمسى سرينى اظهار ايدر ديمشدر فتبصر وجبار بوراده قوى وعظيم معناسنه در انتهى (وحضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اسامة بن زيدى كبار مهاجرين و جميع انصاردن سنا صغير ايكن بالتقـديم امير الجيش نصب بيور ديلر (وعتـاب بن اسيدى مكهٔ مكرمه يه والى تعيين بيورديلر والحال كه اول بلدهٔ معظمه ده اكابر قريش وار ايدى (وعبدالله بن عباسى حديث السن ايكن علمدن حظى وجلالت قدرى ايچون تقديم بيور رلر ايدى رضوان الله تعالى عليهم اجمعين (قلت) اسامة بن زيد بن شراحيل كه ابو محمد وابو زيد ايله مكنى صحابىٔ مشهوردر قرق بش ياشنده ايكن مدينـهٔ منوره ده هجرتك اللى دردنده وفات ايلمشدر (وعتاب بن اسيد بالتصغير ابن ابى العيص بن اميـة الاموى المكى كه كنيه سى ابو عبـدالرحمن وابو محمددر عهد سعادتده بروجه محرر امير مكه ايدى واقدى قولنجه ابو بكر الصديقك ارتحاللرى كونى وفات ايلدى لكن طبرى عهد عمرده دخى يكرمى برسنه سى عامل ايدى ديو ذكر ايتمشدر رضى الله تعالى عنهم (اما ابن عم سيد العالمين والناس عبدالله بن عباس كثرت اوزره روايت حديث ايدن اصحابدن و بين الصحابه عبادله ايله معروف اولان فقهاء اصحاب فيض انتسابدن بردر يكانه در هجرتدن اوچ سنه اول مكهٔ مكرمه ده طوغمش وحضرتك فهم قرأن دعاسى عنايتنى بولمشدر وسعت علمندن ناشى بحر وحبر ايله ملقب ايدى التمش سكزده طائفده انتقال ايلمدى رضى الله تعالى عنه (نقلته من تقريب التهذيب (قلت الشى ء بالشى ء يذكر) خطيب بغدادى يازركه يحيى بن اكثم وقتا كه خليفهٔ وقت جانبندن سنى يكرمى صولرنده ايكن بصره يه قاضى نصب اولنوب واردقده وجوه اهاليسى استصغار ايدوب تعريضا قاضى حضرتلرينك عجباسنى قاچدر ديو صوردقلرنده اولدخى صاحب شريعت صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز حضرتلرى اهل مكه يه قاضى و والى نصب بيوردقلرى عتاب بن اسيدك نصبى هنكامنده اولان سنى ايله يكساندر وينه حضرت صلى الله تعالى عليه وسلمك اهل يمنه هادى السبل وسيد الرسل قاضى تعيين بيوردقلرى معاذ بن جبل ايله عمر الفاروق رضى الله تعالى عنهك بصره قضاسنى توجيه ايلديكى كعب بن سويددن سنا اكبرم ديوب اشبو جوابنى احتجـاج و وجوه مذكورينى الزام ايلمشدر (وخلاصة الفتاواده روضه دن منقولا شاب عالم مسن و پير غير عالم اوزرينه تقـديم اولنور مسئله سى مسطوردر انتهى (بعض بلغـاء ديديكه شباب باكورهٔ حيات يعنى ميوهٔ حياتك طورفنده سى واطيبيدر ميوه لرك الذ واطيبى بو اكرا ولديغى كبى اطيب عيش دخى اوائليدر وشباب نزد نساده شفعانك ابلغ

واقواسی وقلو بلرینی جلبده اولان وسائلك آكدیدر واشبو معناده ابو تمام * احلی الرجال الی
النساء مواقعا * من كان اشبههم بهن خدودا * بیتنی نظم ایتمشدر كه مألی كروه ذكورك
زمرۀ نسوانه الفت واختلاط یوندن زیاده طالبلسی سیما و رخلری نسوانه زیاده شبیه
اولانیدر دیمكدر كه كنجلكدر (صاحب المستطرف عربك شعرا و بلغاسی نظم
ونثرلرنده فقدان شبابه حزن و بكا ایلدكلری كبی بر شیئه حزن وتأسف ایتمدیلر اكر
عهدوزمان شباب ووسامت صورت و بهجت جمال ومنظر خلقت واعتدال قامت جهتلری ایله
حمید وحبیب اولمیدی جنان خلده حق سبحانه وتعالی قوللرینی شباب اوله رق داخل قیلمزدی
واهل جنتك شاب اولد قلرینه (جرد مرد ابناء ثلثین) حدیث شریفی دلالت ایدر دیوب
واشبو شباب مطالبنده كلام وفیر وستایش كثیر وار ایسه ده بو باب نمونه نصاب موضع بسط
وتفصیل دكلدر والله الموفق دیو فصل مذكوره فیصل ویرمشدر (قلت) حدیث مذكور
جامع صغیرده ابوهریره رضی الله تعالی عنهدن مرویا (اهل الجنة جرد مرد كحل لایفنی
شبابهم ولاتبلی ثیابهم) عبارۀ شریفه سنده مسطوردر جرد مرد وصفلرینی مناوی مرحوم بدنلرنده
موی اولمامق وحضرت موسی وهارون علیهما السلامدن ماعدالرینك لحیه لری اولمامق وزمن
وزننده كحل وصفی كه سورمه لی دیمكدر كوزلرنده سواد خلقی اولمق وشباب واثوابلری دائم اولوب
چوروب اوتوزاوچ یاشنده اوله رق اوزرلرنده دائما ثوب جدید بولنمق ایله شرح ایتمشدر انتهی

﴿ الفصل الثانی ﴾ قرق سكزنجی بابدن اشبو ایكنجی فصل شیب وفضلی بیاننده در

ابتدا شیب یعنی صقال اغارمق سیدنا ابراهیم الخلیل علیه السلامده واقع اولمشدر (وحدیث
قدسی اوله رق (ان الله تعالی یقول الشیب نوری وانا استحیی ان احرق نوری بناری) خبری وارد
اولمشدر كه مألی شیب بكا تشریفا مضاف اولان نوردر بن اول نوری نارمله احراق ایتمكه
حیا ایدرم یعنی مرحمتمله شیب ایله متصف اولنلری یاقمم دیمكدر (قلت) حیانك حقیقتی
نفسك قبایحدن انقباضندن عبارت اولوب و بو معناجه ذات باری عزوجل یه اسناد جائز دكلدر
و بو حدیثده حیاترك عذاب دیمكدر فتدبر ﴿ ان الله لایستحیی ان یضرب مثلا ﴾ الآیة نصنده
اولان استحیا استبقا معنا سنه در انتهی (وابن عباسدن رضی الله تعالی عنهما البركة مع
اكابركم) حدیث شریفی مرویدر (قلت) اشبو حدیث جامع صغیرده مضبوطدر ومألی نموز یادۀ
نعم كبیرلریكز ایله بیله در دیمكدر كه مفادی اموری مجرب وتكثیر خیر اوزره محافظ ومداوم
اولان كبیرالسن اولنلرله رأیلرینه اقتدا ایچون مجالسه یه تنبیهدر مناوی اكابردن مراد هرنه قدر
صغیرالسن اولسه ده كندی ایچون علم جاهی یعنی عالم اولنلردر دیمشدر فتأمل انتهی (جعفر
صادق حضرتلری پدرندن روایت ایله دیدیكه حضور حضرت پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلم
افندیمزه ایكی رجل كلدی بری پیر ودیكری كنج ایدی پیردن اول كنج تكلمه آغاز ایتدكده
حضرت (كبر كبر) بیوردیلر انتهی مفاد امر نبوی یانكده پیروار ایكن اول سو یلمدن سن نیچون
ابتدا ایدرسن اكا تعظیم ایله دیو مؤكدا تأدیبدر یاخود بیوك كدنصكره كلامه تقدم ایله دیمكدر
(صاحب المستطرف دیر كه اشبو روایته بناء شول مؤمنكه بیوكك قدرینی بیلوب كبرسنی ایچون
اكا توقیر ایده حق تعالی انی فزع یوم قیامتدن امین ایدر دیمشدر (عن انس رضی الله تعالی عنه
عن النبی صلی الله تعالی علیه وسلم قال یقول الله تعالی وعزتی وجلالی وفاقة خلقی الی انی استحیی
من عبدی وامتی یشیبان فی الاسلام ان اعذبهما ثم بكی فقیل ما یبكیك یارسول الله قال ابكی من
یستحیی الله منه وهو لایستحیی من الله (وقال من بلغ ثمانین من هذه الامة حرمه الله علی النار (وقال
اذا بلغ المؤمن ثمانین سنة فانه اسیر الله فی الارض یكتب له الحسنات و یمحو عنه السیئات) یعنی

انس حضرت رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلمدن روایت ایله دیر كه حضرت بیوردیلر كه
الله تعالی بیورمشدر كه عزتمه وجلالمه ومخلوقاتمك بكا احتیاجلرینه قسم ایدرمكه بن اسلام ایچنده
صاچی وصقالی اغارمش اولان قولمدن وجاریه مدن انلری تعذیب ایتمكه حیا ایدرم بیورمشدر
دیوب بعده بكا بیوردیلر یارسول الله سزی قنغی شی بكا ایتدردی دیو صورلدقده بنی شول ذات
بكا ایتدردیكه الله تعالی اندن حیا ایده واول اللهدن حیا ایتمیه یعنی پیر ایكن ینه عصیان ایده
بیوردیلر و ینه شوامتدن یعنی امت اجابتمدن شول كیمسه كه سنی سكسانه بالغ اوله الله تعالی انی ناره
حرام ایدر یعنی جهنمه قومز و ینه مؤمن سن ثمانینه بالغ اولدقده روی ارضده الله تعالانك
اسیری اولوب حق تعالی انك دفتر اعمالنه حسنات یازار یعنی موكلنه یازدیروب اندن سیئاتی محو ایدر
یعنی بو وجهله آزاد ودلشاد ایدر بیوردیلر دیمكدر (قلت) حدیث قدسیء مذكور وجلالی دن
صكره ووحدتی وفاقة خلقی الی دنصكره واستوائی علی عرشی وارتفاعی فی مكانی دخی اوله رق
كتاب الفردوسده مسطوردر انتهی (سزدن اول كلانلر سكسان یاشنه كیرمدكجه احتلام اولماز
ایمش دیمشدر یعنی حد بلوغلری سن مذكور ایمش (وهب روایت ایتمشدر كه آدم علیه السلامك
اصغر اولادی ایكییوز یاشنده وفات ایتدكده حداثت سنی ایچون جن وانس آجییوب بكا
ایتمشلر ایمش (قلت) وهبك پدری منبهدر وهب كسرای عجمك یمن طرفنه كوندردیكی ابنای
فرسدن ایدی تابعیندن اولدی كندندن بیوك برادرلری وار ایدیكه بریسی همامدر او دخی تابعیدر
وهب برادرندن صكره صنعاده یوز اون سنه سی وفات ایلدی روح الله روحهما انتهی (امام نخعی
حضرتلری بر كیمسه بر خوی اوزرینه دوام ایدرك قرق یاشنه باصرسه اولنجیه دك اول خوی
تغییر ایتمز دیمشدر (قلت) ارتق اول خوی اخلاق حمیده دن اولورسه فبها ونعمت والا نعوذ بالله
تعالی صفات ذمیمه دن اولور ایسه ایش مشكلشور بو صورتده پیرلكمده وازجه رم شمدی كنج ایكن
طورذوقه باقه یم دینلموب فرصت الده ایكن بر پیرمربی بولوب هنكام شبابده تصفیۀ باطنه چالشمق
شرعا وعقلا واجبدر (اسعد فقیر بوندن اون بش سنه مقدم خلال تغزلده تأسفا اشبو بیتی نظم
ایتمشدیكه نخعی حضرتلرینك قولنه موافق دوشمش بولندی * شوچله كهده چیقارمشكن
ر بعین ای واه * هوای تازه ایله تازه لندی فصل شباب * استغفر الله من كل ما كره الله قولا وفعلا وسامحا
وخاطرا وناظرا لاحول ولاقوة الا بالله العلی العظیم انتهی (قلت) كبار تابعیندن نخعی ایكی
ذاتدر بری علقمة بن قیس بن عبد الله بن مالكدر كه هجرتك التمش ایكیسنده وفات ایتمشدر
ودیكری برادر زادۀ مشار الیه اسود بن یزید بن قیس المذكوردر كه یتمش درتده وفات ایتمش
وسكز دفعه حجه كتمشدر ایكیسی دخی حدیث وفقهده امام وقوللری حجت انامدر اسودك سنی
عمبسندن برقاچ سنه زیاده ایدی (و بر نخعی دخی واردر كه اسمی ابراهیمدر و مشار الیهمانك
خاندانندندر كه فقهی ایكیسندن اخذ واستادلری عهد سعادتده تولد ایتدیكنی ذكر ایتمشدر
او دخی امامدر طقسان التیده فوت اولمشدر وكذلك اسود حضرتلرینك اوغلی عبد الرحمن
دخی مشاهیر دندر (صاحب المستطرفك نقل مذكوری قنغیلرینك اولدیغی مصرح
دكلدر انتهی (انس رضی الله تعالی عنه روایت ایتمشدر كه نوح علیه السلامك روح اقدسلرینی
قبضه موكل اولان ملك الموت حضرتلری نوح علیه السلامه ای انبیانك عمر یوندن اكبری
دنیایی ولذتنی نه كیفیتده بولدك دیو سؤال ایلدكده اول حضرت دخی * كرجل دخل بیتا
له بابان فقام وسط البیت هنیهة ثم خرج من الباب الاخر * یعنی بن ایكی قپوسی اولان بر اوطه یه
كیروب اوطه نك اورطه سنده برازجق طوروب دیكر قپوسندن چیقان كیمسه یه دوندم دیدی
(قلت) هنیهه نك قاموسده وزن وماده سنده محرر اولدیغی اوزره اصلی یائك تشدیدی ایله

هنية در ياء ثانيه هايه ابدال اولنمشدر وهنية دخی هنة نك اسم تصغيريدر وهنة نك اصلی دخی
شیء يسيروقليل معناسنه اولان هنوة درانتهی * اطع اكبرمنك ولو بليلة * كلام كباردندر مألی
سندن ولو بركيجه اولسون بيوك اولنه اطاعت يعنی تعظيم ايله ديمكدر (عبد العزيز بن رواد
برشی ايله اتعاظ ايتميوب آكاه اولمين اسلام وقرآن وشيب ايله اتعاظ ايتمسون يعنی بونلردن
وعظ ونصيحت آلسون ديمشدر (قلت) چونكه اسلامده مواطن اخرويه يه اعتقاد واردر
احوال قيامتی اعتقاد ايدن اوامره امتثال ونواهيدن اجتناب ايدر وقرآن ايسه سلامت معاش
ومعادنه ايله حاصلدر آنی ناطقدر وشيب ايسه موتك قربنه علامتدر ارتق بونلردن اعلی
ناصح اولماز فتبصر وكن من المنتصحين انتهی (شعرا دن بری * ياعامر الدنيا علی شيبه * فيك
اعاجيب لمن يعجب * ماعذر من يعمر بنيانه * وعمره مستهلك يخرب * قطعهٔ متبنی رنكين
نظم ايتمشدر كه مألی ای دنياسنی نفسيچون قوجه لغی اوزره اپان سنده تعجب واعتبار ايدنه
تعجب اولنه جق شيلر واردر عمری مستهلك وخراب اوله جق كيمسه نك بناسنی معمور قيلمه ده
آيا عذر وتسليتی وجوابی ندر ديمكدر (امام شعبی حضرتلری شيب برعلتدركه اندن عار
اولنماز وبرمصيبتدركه اكا تعزيه اولنماز ديمشدر (قلت) امام مشار اليهك اسمی عاصم بن
شرحيلدر وكنيه سی ابو عمرودر عبدالله بن عباس رضی الله تعالی عنهما ايله صحبت ايتمشدر
يعنی تابعيدر هجرتك يوز بشنده كوفه ده وفات ايتمشدر (قال الفرزدق * وتقول كيف يميل مثلك
للصبا * وعليك من عظة المشيب عذار * والشيب ينهض فی الشباب كأنه * ليل يصيح بجانبيه
نهار * مألی دخی اول قائل مقام تعريضده سنك اوزركده موعظهٔ مشيبدن عذار وار ايكن
يعنی صقالكك ايكی جانبی اغارمش ايكن يعنی علامت موت كورلمش ايكن سنك مثلك يعنی
بو حالده سن صبايه يعنی شبابك حالندن اولان هوايه نه كيفيتله ميل ايدرسن شيب شباب ايچره
حركت ايدر يعنی قره صقالك ايچنده كورينور بن بو حركتی ايكی جانبده نهار صيحه وندا ايدر
يعنی كورينور كيجه يه بكزه ديرم ديدی ديمكدر وبو قطعه نك يقول فعلنك فاعلی حذف وواو
عاطفه اقتضاسنجه باالاسنده كلام اولمق كركدر (برجوان نورس تيرقامت زور ديدكمان كش مكش
كدر فلك اولان برقنبور پيره راست كلوب صيحه ايله ای عموجهم بو قوسی سوق عالمده قاچ
پاره يه آلدك ديو قنبورلغنه تعريض ايتدكده اول پيردخی ای اوغلجغم اكر ياشر ايسك سكا انی
باد هوا ويريرم ديو دوست طوغری جواب حكمت نصاب ويرمشدر انتهی (محكيدركه برمرء
اشمط يعنی صاچی قيرارمش برامرأهٔ جميله يه يولده تصادف ايدوب ای حسنای آفتاب كون اكر
زوجكز وار ايسه الله تعالی سزه مبارك ايلسون يوق يوق ايسه بزه بيلديرك ديوب طالبی اولديغنی
اشعار ايدر او دخی غالبا بنی خطبه يعنی تزوج قصد ايدرسكز ديدی رجل نعم مرامم اودر
دينجه امرأه صورت ظاهرده بنده حسن وجمال مشاهده ايدرسن لكن صاچلرمده اق واردر
ديدی اول كس بونی ايشتدكده همان عنان دابه سنی چويروب مقصدينه روان اولدقده مرأه
وراسندن صيحه ايله اوغور اوله يمين ايدرمكه هنوز سنم يكرمی يه بالغ دكلدر وكيسولرمده بردانه
بياض يوقدر لكن سكا اعلام واخبار دركه سنك بنده كريه كورديكك شیء كبی بنده سنده
كوروب اعراض ايتديكمی سكا بيلدرمك ايچون اويله ديمشيدم ديوب اشبو بيتی انشاد ايلدی
* اری شيب الرجال من الغوانی * بموقع شيبهن من الرجال * مألی يعنی رجاللر نسانك شيبنی
يعنی صاچنك آقلغنی كريه كورديكی كبی نسالر دخی رجالدن شيبی يعنی ساچ وصقالينك اقلغنی
كريه كوررلر ديمك كبيدر غوانی غانيه نك جمعيدر وغانيه مطلوبه اولوب طالبه اولميان وبرقولده
حسن ذاتيسی زينته محتاج اوليان وعلی قول اناسی وباباسی خانه سنده اوطوروب سائره نقل

وتبعيدی واقع اوليان زن حسنداره ياخود كرك قوجه سی اولسون كركسه اولماسون عفيفه
وپاكدامن تازه كوزل خاتونه دينور (لابن المعتز) فجعلت اطلب وصلها بتذلل * والشيب
يغمزها بان لاتفعلی * يعنی بن محبوبه مك وصلنی تذلل ايله طلب ايدر اولدم والحال كه شيبم اكا
ايشلمه يعنی وصله راضيه اولمه ديو غمز ايدر ايدی يعنی شيبمی كوروب بندن اعراض ايلدی
ديمكدر (وله ايضا) رآنی الغوانی الشيب لاح بمفرقی * فاعرضن عنی بالخدود النواضر * يعنی
غانيه لر بنی باشمده شيب ظاهر اوله رق كوردكلرنده خدود نواضره ملابس اولدقلری حالده بندن
اعراض ايتديلر ديمكدر (نواضر ضاد معجمه ايله نضره نك جمعيدر نضارت تروتازه لكدر پارلمق
معناسنی دخی افاده ايدر يعنی ناضره رونق معناسنه مستعمل اولمغله جای رونق جمال اولان
رخسارلری ايله بندن اعراض ايتديلر يعنی كندولريله پير اولديغمدن وصلتنه ال ويرميه جكمی
اكليوب صاوشديلر ديمكدر (كورديكمز نسخه ده رآنی محرر ايسه رأتنی اولمق اقتضا ايدر
(لاخر) سألتها قبلة يوما وقد نظرت * شيبی وقد كنت ذا مال وذانعم * فاعرضت وتولت وهی
قائلة * لا والذی اوجد الاشياء من عدم * ما كان لی فی بياض الشيب من ارب * افی الحيات
يكون القطن حشوفمی * مألی بن مال ونعم صاحبی توانكر اولديغم حالده يعنی عرض ونقود
ومتاعله محبوبه دن بركون بربوسه نياز ايتدم ايدی (للفقير) شمه خواه اولدم رياض عارض
جاناندن * عطر بخش خاطر اولدی ديدی يا برايشمی بو * اقتضاسنجه شمه وبوسه وصلت
تامه يه نسبتله امر يسير ومعروضاتم شیء كثير ايكن شيبمه باقوب كوردكده بندن اعراض ايدوب
لا يعنی اولماز واشيايی كتم وعدمدن ايجاد ايدن حقه قسم ايدرمكه بياض شيبدن بنم ايچون
مقصد يوقدر يعنی شيبی استمم وسوم صاغلغمده موتی كبی اغزيمه پنبه حشومی اولسون يعنی
اغزيمه پاموقی طولدراسون ديه رك دونوب كتدی ديمكدر (لاخر) قالت اری مسكة الشعر
البهيم غدت * كافورة قد اجادتها يد الزمن * فقلت طيب بطيب والتنقل فی * معادن الطيب
امر غير ممتهن * قالت صدقت وما انكرت ذاك بذا * المسك للعرس والكافور للكفن * مألی
محبوبه م همیشه بكا سنك او مسك كبی سيه مويلريكی كه يد دهر آنی اجاده ايتمش يعنی انكله
ذاك رونق بولمش ايدی شمدی كوردمكه كافور اولديغی حالده صباحلمش يعنی كافور كبی بياض
اولمش ديديكنده بندخی چه غم برطيب طيب ديكره تبدل ايتمش يعنی مسك كافور اولمش
وتحويل ايسه معادن طيبده مبتذل نسنه دكلدر ديجك بكا جوابده سوزكده صادقسن بن
مسكك كافوره تبدلنی انكار ايتمدم لكن مسك عروسلر يعنی كنج كلن وكويكولر ايچوندر يعنی انلر
استعمال ايدرلر وكافور كفنده قوللنيلور ديوب آق صقالمه مرحمت ايله حقوق سابقه يه حرمت
ايتمدی ديمك كبيدر (لاخر) تبسم الشيب بوجه الفتی * يوجب سح الدمع من جفنه * وكيف
لايبكی علی نفسه * من ضحك الشيب علی ذقنه * مألی شيب روی فتايه ديده دن جريان
اشكی موجب تبسم ايله تبسم ايتدی شول كيمسه نيجه نفسنه اغلمسون كه شيب انك چكه سنه
كوله ديمكدر (قلت) بوراده صقالك كولمه سی آغرمسندن عبارتدر وصقاله ويوزه كولمك
زبانمزده استهزا آميز مداهنه دن ومدارادن كنايه اوله رق مستعمل اولديغی كبی عربده دخی
مستعمل اولديغی قطعهٔ مذكوره دن مستفاددر وفارسيده دخی ريشخند ديرلر فليحفظ (واشبو
قطعه ده فن بديعدن مقابله واردركه صنعت طباق وتضاد دن بو نوعدر يعنی ضحك ايله
بكايی هر دو بيت جامعدر (ونزهة الادباده نظم مذكور ابن نباته يه عزو اولنمش و (بوجه الفتی)
يرنده (بذقن الفتی) ومصراع ثالثی (حسب الفتی بعد الصباذلة) و (من ضحك) يرنده
(ان يضحك) واقع اولمشدر بونلرك ترجيحی منوط فكر رزين فطين دقت بين در انتهی

(لابن المعتز) فما اقبح التفريط فى زمن الصبا * فكيف به والشيب فى الرأس شامل * مألى تفريط
هنكام صباوتده دخى عجب كوتى نسنه در فكيفكه شيب باشى قاپلديغى حالده اوله ديمكدر (قلت)
اصول اخلاق انسانيه * قوهٔ شهويه * وغضبيه * وناطقيه * دن عبارتدر وقوهٔ اولانك حال
افراطنه فجور و اعتدال حركتندن ناشى حاصل اولان حال وسطنه عفت و حال تفريطنـه
خمود وسكون (وثانيه نك افراط ووسط وتفريطنه على الترتيب تهور وشجاعت وجبن (وثالثه نك
احوال ثلثـهٔ مذكوره سنه جربزه وحكمت وغباوت ديرلر كه بونلرك وسطلرى ممدوح ومقبول
وافراط وتفريطلرى مذموم مدرو بيت مذكورده اولان تفريطدن مراد ناظم صبا وشيب قرينه لريله
قوهٔ شهويه ده اولان خمود وسكون اولمق مظنونكردهٔ فقيردر انتهى (فصحـاى عرب عربا
رجالك صقالى آغردقده * ايله عسعس وصبحه تنفس * ديرلر كه مفهومى ليلنك سياهلغى دوندى
وكـتدى وصبحى اضائه واشراق ايتدى ديمكدر (بيت) الا ان شيب العبد من نقرة القفا *
وشيب كرام الناس شيب المفارق * مفهومى آگاه اولك كه عبدك شيبى قفاسى چقورندن بدأ ايدر وكرام
ناسك شيبى باشلر ينك شيبيدر يعنى باشدن باشلر ديمكدر (قلت) لكن بوراده عبدك معناسى وضعى
اوزره تحت حكم حرده اولان قول ياخود معنـاى لازمى اوزره كريم مقابلى لئيم وخسيس وفقير
و بالتلازم غنى ديمكدن وكريم معناسى دخى نفيس وعزيز وشريف و يا اثرى ظهور ايتمك اوزره
اخلاق حميده ايله متصف و يا ازادلو اوله رق معناسنه و ياخود محاسن حميده ايله اتصاف معناسنه
اوله رق حريت ايله متصف و يازكى معنالرندن خالى دكلدر وعلى كل التقادير انك شيبى قفا چقورندن
و بونك شيبى باشدن اولمقده شاعرك مراد ايتديكى نكته همتلو وكمال درجه سنده عقل صاحبلرينك
فلكك مخالف اطوارندن هم وغملرى متزايد ومتراكم ايتديكندن كنجلكلرنده شيبلرى مفارق يعنى
باش اورته سندن اغارمغه باشلر كما قال الشاعر * ان الهموم على قدر الهمم * واماغبى واحمقلرك
نقصان در ايتدن ناشى هم وغمدن ازاد اولملرى حسبيله شيبلرى طبيعى اولوب نقرهٔ قفالرندن
بدأ و ظهور ايدر ديمك ملاحظه اولنمشدر بيت مذكورك معناى آخرى دخى وار ايسه ارباب
همتدن كاره تحرير نيازاولنور انتهى (للعتبى) قالت عهدتك مجنونا فقلت لهـا * ان الشباب
جنون برؤه الكبر * مألى معشوقهم ايله بعد الهجران الطويل ملاقات ايتديكمده سنى بن مقدما
مجنون يعنى ياوز وحشرى بيلوردم شمدى اوصلى اولمش سن سبب ندردبو صوردقده بنده اكا جوانلق
جنوندر اول علتك صاوشمسى يعنى علاجى قوجه لقدر ديدم ديمكدر كه كبرسنى بيـاندر (قلت)
فصاحتله مشهور عتبى ايكيدر برى تاريخ بليغ مشهور صاحبى ابو نصر محمد بن عبد الجبار در
اصحابدن عتبة بن غزوانه منسوبدر (وديكرى محمد بن عبدالله بن عمرو بن معاوية بن عمرو بن عتبة
ابن ابى سفيان صخر بن حربدر (و برعتبى دخى فقيه اندلس محمد بن احمد بن عبد العزيزدر كه
بودخى عتبة بن ابى سفيانه منسوبدر وايكيوز اللى ايكيده وفات ايتمشدر (صاحب المستطرف شعر
مذكور ايشـاندن قنغيسنك ايدوكنى تصريح ايتمامشدر انتهى (لاخر) اذا نازع الشيب الشباب
فاصلتـا * لسيفهما فالشيب لابد غالبه * مألى شيب وشباب منازعه وجنكه قالقشدقلرنده يعنى
قوجه لق كلوب كورونده قيللر ينى پارلتديلر يعنى آق قيللر قره قيللر اراسنده كورندكده آق قيل
البتده قره يه غالب اولور ديمكدر خلاصه قوجه لق كنجلكى بتورر قره لرى آق باق و پاك ايدر
والسلام (عمير بن هانى) التوبة تقول للشباب مرحبا واهلا وتقول للشيخ نقبلك على ما كان
فيك * ديمشدر كه مألى بركيمسه سوديكى آدمى بى كوردكـده كلديكنه ممنون اولوب صفا
كلديكز ديو اكرام ايتديكى كبى توبه دخى كنجه اهلا ومرحبا دير و پيره اوزركده اولان نسنه
اوزره يعنى آق صقـالكه وضعف قواكه شفقة سنى قبول ايتدك ديرديمكدر كه مفادى كنج كيمسه

اسباب اجراى هواينده ايكن ترك ايدوب توبه ايتدكده انك توبه سى كرچه اعلادر اما پيرك توبه سى
امر ضرورى يه مبنى اولمغـله اندن دون اولوب قبولى توبه عبادتى مقابله سنده اولماز ايسه ده
ينه پيرلكى مدار دردیمكدر يعنى پيرلك سبب مغفرت اولور كوزل شيدر ديمكدر (قلت) كلتاهما
منوطتان بارادته سبحـانه وذلك فضل الله يؤتيه من يشاء (اشبو عمير كه كبار اهل حديثدن
وثقاتدن ابو الوليد الدمشقى الدارانيدر يوز يكرمى يديده قتيلا وفات ايتمشدر انتهى (لاخر)
* عريت من الشباب وكنت غصنا * كما يعرى من الورق القضيب * فياليت الشبـاب
يعود يوما * فاخبره بما فعل المشيب * تركجه سى اغاج فلرينك يپراقدن صويلديغى يعنى هنوز
يپراغى بتميان اغاج فلرى كبى بن كنجلكدن صويلوب اغاج دالى اولدم نوليدى كنجلك بركو نجكز
كيرو دونيدى ده بن اكا قوجه لغك ايشلديكى ايشلرى سويليه ايدم ديمكدر (بيت ثانى محالى دخى
نمنى يه موضوع ليت لفظنك شاهدى اولوب بين الطلبه متداول اولان نحو كتابلرنده يازلمش
اولمغله مثل سائر كبى عامه نك لسـاننده دائر در همان كنجلك احوالى درميان اولدقده انجق بيت
مذكورى برآغز دن عبارهٔ درس كبى اوقورلر (لعلى بن ربيع العبـادى) كبرت ودق العظم
منى وعقنى * بنى وزالت عن فراشى العقائد * فاصبحت اعشى اخبط الارض بالعصا * تقودنى
بين البيوت الولائد * مألى قوجه دم وكمكلرم اينجلدى يعنى قوتدن قالدى واكلدى واولادم سوزيمى
دكلمز و بكاعاصى اولدى وكنج جاريه لرم يتاغمدن زائل اولديلر بنده بوحالله صباح ومسا كوزم
سچمز وعصا ايله يره بصررو بنى اوفاق قزجوجقلرى واوفاق جاريه لر خانه نك اوطه لرى ارامنده
يدرلر اولديغم حالده صباحلدم يعنى بويله ايشه كوجه يرامز بر پير اولدم ديمكدر (امام احمد
ابن حنبل شبابى برنسنه يه تشبيه ايتدم انجق كويا يكيمك اچنده اولوب دوشرديكم شيئه بكزتدم
ديمشدر (لابن النقيب) وكم كان من عين عليهـا وحافظ * وكم كان من واش بها ورقيب *
* فلما بدا شيبى اطمأنت قلوبهم * ولم يحفظوها واكتفوا بمشيبى * مألى بنم معشوقه مك اوزرنده
قنى چوق جاسوس وكوزه ديجى وقنى چوق غماز ورقيب اولوب دائمابنى اكا تقريبدن منع ايدرلر
ايدى وقتا كه شيبم ظاهر اولدقده انلرك قلبلرى مطمئن اولوب معشوقه مى كـوزتميوب بنم
قوجه لغمله اكتفا ايتديلر ديمكدر (لشـاعر) شيئا ن لو بكت الدماء عليهما * عيناى
حتى تؤذنا بذهاب * لم يبلغ المعشار من حقيهما * فقد الشبـاب وفرقة الاحباب * مألى ايكى
شىء واردر كه اكر دو چشمم كنديكنى بيلدرنجيه دك يعنى چيقنجيه دك قانلر اغلسه ايفـاى حقلرينك
عشر ينه واره مزلر انك برى فقدان شبـاب وديكرى فراق احبابدر ديمكدر (قلت) ابن النقيب
ايكيدر برى التيوز التمش طقوزده مصرده وفات ايدن شهاب الدين ابو العباس الشافعيدر كه
تأليفات صاحبيدر وديكرى شيخ جمال الدين ابو عبدالله محمد بن سليمان بن الحسن بن الحسين البلخى
المقدسى الحنفيدر كه سكسان مجلدده تفسير حافل مؤلفيدر بودخى مصرده التيوز طقسان سكز
محرمنده وفات ايتمشدر (للجاحظ) اترجو ان تكون وانت شيخ * كما قد كنت ايام الشباب * لقد
كذبتك نفسك ليس ثوب * دريس كالجديد من الثياب * مألى اى جاحظ پير ايكن سن ايام شبابده
اولديغك حال اوزره اولمقلغمى اميد ايدرسن اشبو اوممه ده نفسك سكا يلان سويلدى زيرا اسكى
اورو به يكيسى كبى دكلدر ديمكدر (ابن معتزك بو فصلده سبقت ايدن (فجعلت اطلب الخ) قطعه
سندن بو محله دك محرر اولان اشعار وكلام بو دفعه ترجمه اولنمشدر انتهى * مما جاء فى الخضاب *
(قلت) خضاب لغتده كتاب وزننده مطلقا كنديسيله نسنه بويانه جق بوياك اسميدر لكن قبل
ودست و پا بوياسنده شيوع بولمشدر كما سبقت الاشارة بعضيلرى خضاب خضب كبى تلوين معناسنه
مصدردخى اولمغله بو مقامه مناسب اولان بودر ديمش ايسه ده بعيددر كما لا يخفى (و بعضيلرى حنا ايله

بو یارسه خضب الرجل وغیر یله بو یارسه صبغ الرجل دیرلر دیدی انتهی (علیکم بالخضاب فانه اهیب لعدوکم واعجب الی نسائکم) حدیث شریفنی صاحب المستطرف عنوان فصل ایلدی مآلی سزلر خضابه ملازمت ایدك زیرا خضاب اعداکزه زیاده مهابت و ویریجی ونساکزه زیاده موجب تحسینیدر دیمکدر (قلت) اما جامع صغیرده خضاب خصوصنده ابو رافعدن مرویا (علیکم بسید الخضاب الحنا یطیب البشرة ویزید فی الجماع) عباره سنده واقع اولمشدر که مفادی خضابك اعلاسی اولان حنایه ملازمت ایدك که بشره نك لوتنی کوزل ایدر وزوجین میانده کی حال حلال معامله سنی زیاده ایدر دیمکدر (قلت) معلوم اوله که آب روی انبیاء ومرسلین علیه وعلیهم الصلاة والسلام افندیمزك خضابنده روایات متعدده یی شراح احادیث ترجیح وتوفیق وتأویل ایلدنصکره بعضیلری بعضا اختضاب و بعضا ترك بیوردقلرینی یازمشلردر لکن درمختارك کتاب الحظری اواخرنده صاج وصقال خضابی رجله ولوغزاده اولمزسه ده اصح اولان مستحب اولوب حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بالذات اول فعلی اجرا بیورمدقلری قول اصح ایدوکی وعلی قول سیاه رنك ایله بو یامق مکروه وعلی قول غیر مکروه اولدیغنی صاحب المنح مجمع الفتاوادن نقل ایلدیکی محرردر انتهی (ابو عامر الانصاری دیمشدر که ابن ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنهما کوردمکه حنا وکتم ایله تغییر ایدردی یعنی شعر بنسك یاضنی قناوجو بت ایله بو یایوب بو وجهله رنك یاضی کیدرردی (بعضیلر دیمشدر که حنا بصره صفوت وجلا ویرر و باش آغر یسنی کیدرر وجماعه قوت ویرر (بیت) تسود اعلاها وتأبی اصولها * ولیس الی رد الشباب سبیل * مآلی ناظم بیت مذکور نفسنه یاخود آخره خطاب ایله سن قیللرك اعلاسنی یعنی خارجده اولنلرینی قاره لیوب بو یارسن ولکن اول شعرلرك اصوللری اول بو یادن ابا ایدوب بیاض اوله رق ظهور ایدر یعنی صاچکه وصقالکه بو یا سوره کله کنج اولمازسن بوشنه زحمت چکمه دیمکدر (منقولدر که عبد المطلب بر مصلحت ضمننده مکهٔ مکرمه دن ملوك حبشه دن سیف بن ذی یزنه کیدوب مجلسنه دخول ایتدکده سیف بن ذی یزن عبد المطلبه یا عبد المطلب صاچلریکی بو یه سك خوش اولور دیو اخطار ایدر اودخی مکه یه کلدکده اختضاب ایدر حلیله یعنی زوجه سی نبیله شبینه تعریضا * ما احسن هذا لودام * یعنی بو بویا عجب کوزل شی اولدی اکر دوامی اولسیدی دیدکده عبد المطلب دخی اشبو قطعه یی تعریضا نظم ایلدی * فلودام لی هذا الخضاب حمدته * وکان بدیلا من خلیل قد انصرم * تمتعت منه والحیاة قصیرة * ولابد من موت نبیلة اوهرم * مآلی واقعا دیدیکك کبی بکنوب استعمال ایلدیکم اشبو خضاب دائم اولیدی بکنردم و بندن ایریلوب کیدن خلیل ودوست یعنی کنجلکدن بدل اولوردی بن مدت حیات قصیره وقلیله اولدیغی حالده اوخلیلم اولان کنجلکله تمتع فی الجمله ایتمشیدم لکن کجدی کندی ونبیله دخی شمدی کنج ایسه ده ناچار یا کوچرو یاخود قوجارده ینه مزاره کیدر دیمکدر مفادی بکا تعریض ایتمه اختیارلق جمله یه امر محتوم بر نازلهٔ سماویه در سکا دخی کلور دیو تعریضنه تعریضا جوابدر (قلت) سیف ذی یزن ملوك یمندندر ونوشروان ایله معاصر ایدی (محمود وراق دخی لحیه سنی بو یه یانك شاننده اشبو قطعه یی دیمشدر * یا خاضب الشیب الذی * فی کل ثالثة یعود * ان الخضاب اذا مضی * فکانه شیب جدید * فدع المشیب وما یرید * فلن یعود کما ترید * مآلی ای اوچ کون مرورنده ینه عودت ایده جك بیاض لحیه سنی بو یه یان کیمسه بیلکه بو یا رکتدکجه بریکی شیب سنده حاصل اولور حاضر برکره کار سیاه بیاضه چقمشیکن اشبو تکرر بیاض سکا کدرو ویرار تق قوجه لغی استه دیکی شی ایله یعنی نه یا په جق ایسه انکله ترك ایله زیرا سنك مرادك کبی یعنی سیاه اوله رق عودت ایلمز دیمکدر

✻ الفصل الثالث ✻ اشبو اوچنجی فصل عافیت وصحت وسلامت بیاننده در

(ابو هریرة رضی الله تعالی عنهدن مرویدرکه حضرت رسول اکرم ونبی محترم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز (الیك انتهت الامانی یا صاحب العافیة) بیورمشکه مآلی ای عافیت ایله متصف کیمسه جمله مقاصد وامانی سنده منتهی اولدی یعنی مجموع امال ومطالبك اساسی عافیت بدندر دیمکدر فی الحقیقه مادامکه وجودده عافیت و بنیه ده صحت اولمیه نعم دنیویه نك لذائذی مفقوددر (ینه اول حضرتدن اول ما یحاسب به العبد یوم القیمة ان یقال له الم اصح بدنك وارویك من الماء البارد) حدیث شریفی مرویدر که مآلی روزجزا وقیامتده ابتدا عبدك خدای متعال طرفندن محاسبه اولنه جغی حقوق الهی ای قولم سنك بدنکی صاغ وایام حارده ماء بارد ایله سنی ارواقیلمدیمی دیمکله اولور یعنی بونلر خصوصا صحت بدن منت واحسان عظیمدر دیمکدر (حضرت علی کرم الله تعالی وجهه ✻ لتسئلن یومئذ عن النعیم ✻ نظم جلیلنده اولان نعیم که اندن عباد الله سؤال اولنور یعنی حقنی یرینه کتور دیکزمی دیو روز حسابده محاسبه سی کوریلان امن وصحت وعافیتدر بیوردیلر (وآیت کریمهٔ مذکوره ده اولان تفصیل سبقت ایتمشدر (ابن عباس رضی الله تعالی عنهما الله تعالی قوللرندن زیاده بیلور ایکن ابدان واسماع وابصاری عبادتده استعمال ایلمشلردر اول مواضعی حق تعالی سؤال ومحاسبه ایدر دیمشدر که مفادی رضاء اللهده اولانه استعمال ایلدیلر ایسه نه کوزل که اجره نائل اولورلر واما خلاف رضاء الله اولان مناهی ومعاصیده اعمال ایلدیلر ایسه عفو وشفاعته نائل اولمادقلری تقدیرجه عقاب ومجازات اولنورلر دیمکدر (ابن عیینه دیدیکه صحت بدن وامن وسروره مقرون اولان طول حیات تمام نعمتدر (حضرت عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنها اکر لیلهٔ قدری کورسم ایدی خدای متعالدن انجق عفو وعافیت استردم دیمشدر (قبیصة بن ذؤیب حکایه ایلدیکه عبد الملك اموی مرضنده ای اهل نعم صحت بدن وعافیتکز برنده ایکن یدلریکزده بولنان نعمدن برشیء آز دیمك دیوندا ایلدیکنی یاندیغی اوطه نك وراسندن ایشتدك دیدی (قلت) مفاد حکایه بودر که صحت بدن اعلای نعمدر رب ذی المنذر الده وار ایکن تهی دستلکدن شکایت قباحتدر راشته عبد الملك شوکتلی برملك ایکن خسته اولدقده مال دنیا کوزینه دیکن اولوب فریاده باشلمش وجنتمکان سلطان سلیمان خان صبت علی روحه سجال العفو والغفران حضرتلری دخی مزاجسزلقلرنده (ع) اولمیه دولت جهانده برنفس صحت کبی * بیورمشدر انتهی * البحر لا جوار له والعافیة لا ثمن لها * اقوال اسلافدندر که مآلی دریایه دخیل دوشلمز وعافیت دخی برجوهردر که اکا بها بتشمز دیمکدر * واشبو معناده ابن رومی * اذا ما کساك الدهر سربال صحة * ولم تخل من قوت یحل و یعذب * فلا تغبطن المکثرین فانما * علی قدر ما یعطیهم الدهر یسلب * قطعه سنی نظم ایتمشدر که مآلی سکا دهر صحت طوننی کیدیروب وحلال اولوب حلی جهتیله طاتلی اولان قوت لایمیدن دخی خالی اولماد یغك وقتده اغنیایه اصلا غبطه ایلمه که دهر انلره اعطا ایلدیکی شی مقدارنجه شی سلب ایدر دیمکدر (قلت) اعطا وسلبك دهره نسبتی مجازدر زیرا معطی ومانع انجق جناب پروردکار عالمدر ابن رومینك دیدیکی ظاهرا بر نعمتك قارشولغنده نعمت دیکرك سلبی اسرار عدل الهیدندر وقابض و باسط اسملرینك تجلیلرندندر باری تعالی وتقدس جمله یه اول سری معرفته استعداد احسان ایلسون آمین انتهی * صحة الجسم اوفر القسم * کلمات حکمت سماتندندر که مآلی جسمك صحتی نصیبك غایتله زیاده سی و باشیدر (بعض اعلام عافیتدن سوز آچوب * ای وطاء وای غطاء وای عطاء * دیو ثنا ایتدیکه مرادی عافیتك فوقنده قنغی دوشك وقنغی اورتو یعنی راحت وآرام ایده جك نسنه وقنغی نعمت واردر دیمکدر (وقال حکیم * ان کان

شیء فوق الحیاة فالصحة وان کان شیء مثل الحیاة فالغنی وان کان شیء فوق الموت فالمرض وان کان
شیء مثل الموت فالفقر * مآلی برحکیم حیاتك فوقنده برشیئك وجودی فرض اولنسه اول موجود
مفروض صحتدر یعنی صحت اولوردی یعنی صحت حیاته عدیل برنعمتدر دیمکدر وغنی دخی
حیاته شبیه برنعمتدر ومرض دخی عدیل موت وفقر ایسه شبیه موت برشدتدر دیمشدر (حضرت
علی رضی الله تعالی عنه * ما المبتلی الذی اشتد به البلاء باحوج الی الدعاء من المعافی الذی
لایأمن البلاء * بیورمشدرکه مآلی بلاکشنده شدید اولان مبتلادن بلادن امین اولمیه جق
معافی یعنی صحت ونعمتده اولوب عکسنه اوغرامسی ممکن اولان کیمسه زیاده دعایه محتاجدر
دیمکدرکه مفادی صحت اجل نعمت اولدیغی واونعمتك عدم زوالی ایچون جلب دعایی
موجب ازهرجهت خیرعمل لازم اولدیغی بیاندر (قلت) معافی معافاتدن اوله رق اسم مفعولدر
بوصورتده آخرنده یا صورتنده اولان الفسز معاف دیمك شیخ حقی بروسوی فروقنده یازدقلری
اوزره مخالف قاعدهٔ اهل صرف اولوب لکن اعلال وتأویلی شاهد المورخین نام اثرکتر فقیرده
محرردرمراجعت بیوریله انتهی (منقولدرکه براوفاره سی صحرایه تفرج کان چیقوب قیرفاره سی
آچ ولاغر شدت ومحنتده کوردکده آجیوب ای برادر بویله نعمتدن خالی یرلرده نه کزرسن هایده
اولره برابر کیدلم که انواع مأکولات نفیسه ایله طوپطلودر دیوب شهرده بووه سی اولان خانه یه
آلوب کتوررمکر صاحب خانه ایچنده شحمه یعنی ایچ یاغی پارچه سی آصیلو برطوقیق قبان قورمش
ایمش همان اوفاره سی اول پارچه یه آتیلور وفی الحال طوقیق اوستنه دوشوب یامیصی قالور بو وقعه یی
قیرفاره سی کوردکده باشنی صاللیه رق نعمت کثیره یی بلای شدیده مقارن کوردم عافیتله فقر
کندنده موت اولان غنادن بکا زیاده سوکلودر دیوب ینه کلدیکی جای سلامته یعنی صحرایه فرار
ایدر (وینه منقولدرکه برذمی اونده بولنان خنزیری عدم حرکتله سمرسون دیو بوغازینه
یولار طاقوب دیره که باغلر واوکنه بول اوت قور وبرجشلی اتانه سی یعنی صپالی دیشی اشکی
اولمغله اول صپا خنزیرك صاچدیغی اوتلری دوشیروب اتاسنه ای اناجغم بواوتلرنه کوزل اوت
دیو ثنا ایتدکده اودخی ای اوغلجغم صاقن الدانمه انك اوته سنده طامهٔ کبری یعنی قیامت کبری
وداهیهٔ عظمی واردرسیر ایله دیو نصیحت ایتمش وقتاکه طکوز سمروب اکل ذمی یه کلشدکده
ذمی یاتروب بچاغی خنزیرك بوغازینه وضع هنکامی خنزیرك اضطرابه باشلدیغی اول اشك
یاوریسی کوردیکی کبی قاچوب واناسنه کلوب واغزینی آچوب امان انام دیشلرمده اوکوزل
اوتدن بقیه وارمیدر باق وچیقردیوب نیازده اولمش و آخرنده * فالاحسن القنع مع السلامه *
دیمشدرکه مآلی سلامته مقارن قناعت عجب کوزل نسنه اولدی دیمکدر (قلت) قافك ونونك
فتحه لریله قنع دخی قناعت معناسنه در (وعلمای عرفا وحکمای ظرفانك حیوان لساندن بونلرکبی
بیان ایتدکلری نصایحلرنفسه تأثیرده برکوزل تدبیردر عربی وفارسی وترکیده علوم ادبیه یه مأخذ اولمغه
سزا اولورحیثیله بلغیانه تألیف اولنمش کلیله ودمنه وفواکه الخلفا وهمایونامه نام کتاب فاخرلر
وسائر اسلوب مرغوب مذکورده ترتیب اولنمش آثار علما وحکما وبلغا اولان رسائل فی الحقیقه
تدبیرنفس ومنزل وملك معناسنده اولان حکمت عملیه یی جامعدر وبونلرك جمله سی دخی وضع الهی
اولان اصول شرایعدن مأخوذدر (ابو بکر راتب افندی مرحومك سفارتنامه سنده یازمش
اولدیغی ماجری اشبو مدعایی تأیید ایدرمطالعه بیوریله قدر انتهی

﴿الفصل الرابع﴾

اشبو دردنجی فصل معمرین یعنی زیاده یاشلو اولنلر حقلرنده وارد اولان آثار واخبار بیانده در
(حضرت حسن رضی الله تعالی عنه یوم قیامتده ثواب جهتیله افضل ناس معمر اولان مؤمندر
بیورمشدر (صاحب المستطرف خبرده (الا انبئکم بخیارکم قالوا بلی یارسول الله قال اطولکم

اعمارا فی الاسلام اذا سددوا) وارد اولدی دیمشدرکه مفادی اسلام ایچنده سداد وصوابه موفق
قلنه رق عمریوزندن اطول اولنلر خیار اولدیغی مبیندر (ینه صاحب المستطرف دیرکه زعموا
ان تبع الفزاری کان من المعمرین * یعنی تبع الفزاری عقلا مستبعد عمرایله معمریندن ایدی برکون
ملوك بنی امیه دن برینك مجلسنه دخول ایدر اول ملك عمرندن سؤال ایلدکده حضرت عیسی
ابن مریم علیه السلامك فترتنده ایکیوز سنه وزمان جاهلیه ده یوز یکرمی سنه وبعده اسلامده
التمش سنه تعیش ایتدم دیدیکه جمعا اوچیوز سکسان سنه ایدر بعده ملك کچن زمان وعمرکده
مشاهده ایلدیککی بکا خبرویردیکده * رأیت الدنیا لیلة فی اثر لیلة ویوما فی اثر یوم ورأیت الناس
بین جامع مالا مفرقا ومفرق مالا مجموعا وبین قوی یظلم وضعیف یظلم وصغیر یکبر وکبیر یهرم وحی
یموت وجنین یولد وکلهم بین مسرور بموجود ومحزون بمفقود * دیدی یعنی بن دنیایی عقبنجه
دیکر کیجه کلور بر کیجه وعقبنده دیکر کوندز کلور برکوندز کوردم یعنی سریع الزوال بولدم
وناسی دخی طاغلمش مالی جمع ایدیجی یعنی کاسب وممسك وجمع اولمش مالی تفریق ایدیجی یعنی
میراث خوار ومسرف وقوی ظلم ایدر وضعیف مظلوم اولور وکوچك بویور وبیوك قوجار
ودیری اولور وبطنده اولان طوغار وجمله سی موجوده مسرور ومفقوده محزون اولور بینلرنده
کوردم یعنی ناس اشبو احوالدن خالی دکلدر دیدی (ابن جوزی قولنجه حضرت آدم علیه
السلام دنیاده بیك سنه وفرزندی شیث علیه السلام طقوزیوز سنه وانك فرزندی مهلاییل سکز
یوز طقسان بش سنه وفرزندی برد طقوزیوز التمش ایکی سنه واوغلی ادریس علیه السلام اوچیوز
التمش بش سنه وفرزندی متوشلخ طقوزیوز التمش سنه تعیش ایلدیلر (قلت) مهلاییل حضرت
شیثك اوغلی انوشك اوغلی قینانك اوغلیدر وحضرت ادریس مهلاییلك اوغلی بردك اوغلیدر
واسمی اخنوخدر کذا فی الفذلکة لکاتب چلبی انتهی (اما عبدالله بن عباس رضی الله عنهما روایتی
اوزره حضرت نوح علیه السلام بیك درت یوز اللی سنه تعیش ایلدیلر (اما خضر علیه السلامکه
اسم شریفی خضروندر اولاد آدمك عمریوزندن اطولیدر ولقمان دخی اوچ بیك بشیوز سنه معمر اولمشدر
(قلت) حضرت خضرك اسمنده وسلسلهٔ نسبی قنغی ذاته اتصال بولمشدر انده ونبوتنده والآن
باقیمیدر یادکلیدر بونده اختلاف اولنمشدر وکذلك لقمانك دخی نبوتنده اختلاف واردر بونلرك تحقیق
وتفصیلی فذلکه ده محرردرمراجعت بیوریله لکن مشارالیهمانك ولایتلری متفق علیه در انتهی
(عرب میاننده یوز یکرمی یه وارمش یعنی عمر طبیعی یه ایرمش ودخی کچمش اولنلر معمرلردن معدود
اولوب دوننده اولنلری معمریندن عدایتمزلر (وعربدن سطیح کاهن یدیوز سنه معمر اولمشدر
(قلت) سطیح بنی ذئب قبیله سندن اولوب باشندن ماعدا وجودنده کمك اولمادیغی قاموسده
محرردر انتهی (وعهد اسلامه یتشن اکثم بن صیفی اوچیوز التمش سنه یاشه مشدر (قلت)
بودخی حکمای عربدندر (وقس بن ساعدة الایادی التیوز سنه معمر اولمشدر وحکمای عربدندر
(قلت) قس مشارالیه بلیغ وحکیم اولوب قبل ولادة خاتم الانبیا صلی الله تعالی علیه وسلم
تصدیق بعثت ونبوت ایتدیکی وحقنده ثنای پیغمبری واقع اولدیغی قاموس وسائر کتب معتبره ده
مصرحدر انتهی (وشاعر بلیغ ابن ربیعه یوز یکرمی یه واصل اولوب زمان اسلامه یتشمشدر
(ودرید بن الصمه یوز یتمش یاشنه یتمش اولوب حتی قاشلری کوزلرینه ایغمش ایدی عهد سعادته
یتشمش ایسه ده عرض اسلام ایتمامشدر (وبعض اهل تاریخك بیاننجه عدی بن حاتم الطائی
وزهیربن حبان ایکی یوز یکرمیشر سنه یاشه مشلر (وقبل البعثه حکمای عربدن اولان
ذوالاصبع العدوانی یوز یتمشنه وارمش (وعمرو بن معدی کرب دخی معمریندندر (واسلامی
ادراك ایدن عبدالمسیح بن نفیل دخی اوچیوز یکرمی یه یتشمشدر (صاحب المستطرف

رحمه الله تعالى سكز يوز يكرمى طقوز سنه سى صفر الخيرنده جانب غربيه ده واقع محلده سبر ناحيه سى اهلندن بر رجل كوردم كنديسنك و زوجه سنك يوز قرق ياشنده اولدقلرينى خبر ويردى وانده مشاهده ايتديكم قوتى عصرك بعض شبانى يعنى يكيتلرنده كورمدم واومردك بر پير پدرينى دخى كوردمكه اوغلندن قوتلو ايدى ديمشدر (قلت) مختصر منتظم ابن الجوزى ده منظور فقير اولمشدر كه معمريندن برى دخى ابن ابى الدنيا ديمكله معروف اولان عثمان بن الخطاب ابن عبدالله ابو عمرو البلوى الاشجدر حضرت على رضى الله تعالى عنهدن حديث شريف روايت ايلدى بغداده كلدكده علماء نقل قولنى اثبات وخبرينى تصديق ايتديلر محمد بن احمد المفيد كندندن اشتدم ديو حكايه ايتديكه ابن ابى الدنيا المعمر بكا ديديكه بن حضرت ابى بكر الصديق رضى الله عنهك خلافتنده تولد ايتدم خلافت حضرت على رضى الله عنهه كلدكده بن و بابام ابو يزيد بلده مزدن قالقوب حضرت على يى كورمكه كندك ايدى كوفه يه ياقلشديغمزده صويمز بتوب عطشدن هلاك درجه لرينه وارمش ايدك پدرم پير اولمغله اى والدم سن شوراده اوطور وارهيم بن صوارايم ديوب صحرايه روان اولدم پدريمك طورديغى يره بعيد اولميان محلده بر منبع ماء كوردمكه يانده بركه سى اولوب نبع ايدن صو اول بركه يه جريان ايدر همان ايچوب واثوابمى چقاروب اغتسال دنصكره كلوب پدريمه مژده لر اولسون صو بولدم ديوب آلوب اول صوسوينه كوتوردم لكن كلديكمزده صودن اثر بوله مدق تحرى يسنده سعى شديد ايتمشيكن مأيوس اولدق آخر پدرم حركتدن قالوب وفات ايلدى پدريمى بعد الدفن بن كوفه يه عازم اولوب واردیغمده حضرت على يى حرب صفينه عازما بغله لرينه اكر اوردقلرى هنكامده كوردم وركاب بغله يى طوتدم سوار اولديلرو بنى صوردیلرحالمى وذكر اولنان صويك ماجراسنى بيان ايلدم امام مشار اليه حضرتلرى اول برصودر كه انى ايچنلر عمر طويل ايله معمر اولور مژده سكاكه چوق بشارسن كاشكه شربندن صكره يند بوليدك بيورديلر ديدى حاكى مفيد مومى اليه ديركه بن ابن ابى الدنيادن روايت حديث طلب وكندويه ملازمت والحاح ايتدم حضرت على دن اون بش احاديث تحديث ايلديكه اول احاديثى اندن بندن غيرى كيمسه جمع ايتمامشدر بن انلرى ملازمت والحاحله اندن اخذ ايتدم وانكله صحبتمده يانده همشهريلرندن براز مشايخ وار ايدى انلردن حالنى سؤال ايلديكمده ابن ابى الدنيا بزم عنديمزده طول عمر ايله مشهور دكل ايدى ديديلرو بغداد ده اندن اخذ وحفظ ايتديكم اوچ حديثدركه برى (قال سمعت على بن ابى طالب رضى الله عنه يقول قال رسول الله صلى الله عليه وسلم كل مؤذ فى النار فلا تؤذونى) در ديدى لكن اشبو حديث جامع صغيرده انجق (كل مؤذ فى النار) متننده در يعنى فلا تؤذونى مضبوط دكلدر ومحقق مناوى يعنى كل ما يؤذى من سباع وحشرات يكون فى نار جهنم عقوبة لاهلها اواراد كل من اذى الناس فى الدنيا يعذبه الله تعالى بنار الاخرة * ديو شرح ايلمشدر وابن ابى الدنيا هجرتك اوچيوز يكرمى يديسنده بلده سنه رجعت خلالى وفات ايتمشدر انتهى وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله واصحابه وسلم تسليما كثيرا

﴿ الباب التاسع والاربعون ﴾

اشبو قرق طقوزنجى باب اسملر وكنيه لر والقابلر و بونلردن مستحسن اولنلر بيانده در (قلت) ان شاء الله تعالى اسم وعلم ولقبه دائر وكنيه نك اشتقاق وانواعنه وضمننده اولان لغاته متدائر تتميما للباب وخدمة للكتاب بعض كلام اعلام ومطالعات خاطر فقير سرسام اشبو بابك آخرنده قلم عاجزانه اسعد فقير ايله تحرير اولنه جقدر (صاحب المستطرف ديركه اسماء الهيه نك اشرف واحسنى بسم الله الرحمن الرحيم) در يعنى بسمله نك حاوى اولديغى اسملردر (والله تعالى وتقدس حضرتلرى ﴿هل تعلم له سميا﴾ بيورمشدر (قلت) چونكه اشبو نظم جليل ﴿رب السموات والارض

وما بينهما فاعبده واصطبر لعبادته﴾ آيت كريمه سنك آخرى اولوب وآيت مرقومه دخى سباقنده اولان ﴿وما كان ربك نسيا﴾ نظم شريفنده نسيانك امتناعنى بيان اولديغندن سباقلرى وسبب نزولنى اشارتله هل تعلم الآيه نظمنك مفهومنى ومآلنى اهل تفسير بو وجهله بيان ايدرلركه اى حبيبم بعضا سؤال ايلديكك اشيانك جوابنى حاوى وحيك حكمت ومصلحت اقتضا سنجه كجكديكى زعم كفره اوزره ربكك نسيان وتركندن دكلدر سنى واعمال عاملينى وعاملينه وعد ايلديكى ثوابى ناسى يعنى تارك دكلدر زيرا سماوات وارضينك ربيدر يعنى انلرده اولان كافهٔ امور اراده ومشيتيله ظهور بولمغله انك اوزرينه نسيان ممتنع اولور سن ربكك سنى وكافه يى اونوديجى اولمسى شان الوهيتنه لايق اولماديغنى بيلمش اولديغكدن همان انك عبادتنه كما كان اقبال وتوجه وعبادتى اوزره صبر ايله وحيك بطائتنه كفارك مقال هزؤ واشمئزالرى يعنى اعداء دينك شماتتى بادئ مضايقهٔ صدرك وسبب تشوشك اولمسون سن ربكه اله اسمنه مستحق برمثل بيلورميسن ياخود الله تسميه اولنمش براحد يعنى ربكه آداش بيلورميسن يعنى ربكك مثلى وسميسى اولمديغنى بيلورسن زيرا هرنه قدر مشركلر بته اله تسميه ايتديلرسه ده اصلا بته الله تسميه ايتمديلر وحقك مثلى اولماديغى بداهت احديتيچوندر ومكابره وابسى قبول ايتمديكى حيثيتله ذات حق مماثله دن منزهدر بو صورتده اندن غيريسى عبادته مستحق اوله مز وامرينى تسليم وعبادتيله اشتغال ومشاق عبادتنه صبر البته لازم كلور ديمكدر (اله) كتاب مكتوب معناسنه اولديغى كبى مألوه يعنى معبود ديمكدر وسمى اسمده شريك معناسنده استعمالى مشهور ايسه ده اسمده تفرد رب عبادتنى موجب اولماديغندن يصاوى سمى لفظنى ﴿هل تعلم له سميا﴾ مثلا يستحق ان يسمى الها احدا يسمى الله فان المشركين وان سموا الصنم الها لم يسموه الله قط الخ * قولنده اولاحق تعالى كبى اصول نعم وفروعنى منعم وكافهٔ مخلوقاتى خالق اولیجى مثل ونظير ايله تفسير وبعده اسم جلالده اولان شريك معناسى دخى جائز اولمغله اكا دخى قول مذكورنده اشارت ايدوب نامداش ايله تفسير ايتمشدر واسم جلاله دخى اله دن همزه نك حذفيله يرينه الف ولام كتوريلان الله لفظ جليليدركه بو دخى حقه مخصوص اولوب كندندن غيرى براحد بو اسم شريفده مشاركت ايده مز (ونادر اسم ايله تسميه دخى مسمانك قدرينى ترفيع اوله ديغى حضرت يحيى حقنده اولان ﴿لم نجعل له من قبل سميا﴾ نظمى تفسيرنده بيان ايتمشدر (صاحب المستطرف ديركه ابن عباس رضى الله تعالى عنهدن مرويدر ديديلركه ابليس اوچ دفعه دوشديكى شدت وثقلت واضطراب كبى ثقلته دوشمامشدر برى ملعون ومطرود اولوب ملكوت سمواتدن اخراج اولندقده وديكرى حضرت فخر كائنات عليه اكمل الصلوات والتحيات عالم دنيايى تشريف بيوردقلرنده وآخرى ابتداسنده (بسم الله الرحمن الرحيم مكتوب اولان الحمد لله سورهٔ جليله سى نازل اولدقده در (وقال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم لا يرد دعاء واوله بسم الله الرحمن الرحيم فان امتى يأتون يوم القيمة وهم يقولون بسم الله الرحمن الرحيم فتثقل حسناتهم فى الميزان فيقول الامم ما ارجح موازين امة محمد فيقول الانبياء ان ابتداء كلامهم ثلاث اسام من اسامى الله لو وضعت فى كفة ووضعت سيئات الخلق فى كفة اخرى لرجحت حسناتهم) اشبو اثرك راويلرى كيم اولديغى دردست اولان نسخ مستطرفده يازلمامشدر ومفادى بيورديلركه اولنده بسم الله الرحمن الرحيم اولان دعا رد اولنماز بسمله نك فضيلتى شويله در كه امت مرحومه بسم الله الرحمن الرحيم ديه رك يوم قيامتده موقع جزا وحسابه كلدكلرنده ميزانده حسنا تلرى كران وآغر اولور امم سالفه بو حالى كورنجه امت محمدك عليه الصلاة السلام ميزانلرى عجب آغر كلدى ديو تعجب ايلدكلرنده انبياء صلوات الله على نبينا وعليهم حضراتى دخى امت محمدك كلاملرينك ابتداسنده اسماء الهيه دن

اوچ اسم واردر كه اسماء مذكوره لر ميزانك بر كوزينه و جميع سيئات خلق ديكر كوزينه وضع
اولنسه حسنات امت محمد آغر كلور ديه لر بيورمشدر ديمكدر اوكما قاله عليه الصلاة والسلام
(امام مسلم رحمه الله تعالى ابن عمر رضى الله تعالى عنهما دن (ان احب اسمائكم الى الله عز
وجل عبدالله وعبدالرحمن واصدقها حارثة وهمام واقبحها حرب ومره) حديثنى تخريج وروايت
ايتمشدر (قلت) مستطرفلرده متن اثر بو وجهله محرر ومسند فردوسده انس حضرتلرندن مرويا
(ان احب الاسماء الى الله عبدالله وعبدالرحمن وحارث وهمام وكل بنى آدم همام وكلكم عبيدالله)
عباره سنده مسطردر لكن مشارقده يينه ابن عمر حضرتلرندن مرويا (ان احب اسمائكم عبدالله
وعبدالرحمن) اولوب جامع صغيرده دخى بو روايت ضبط اولنمشدر (مفهوم اثر اول سزك اسملريكزدن
الله تعالايه زياده سوكيلى اولانى عبدالله وعبدالرحمن واصدقى حارثه وهمام واقبحى حرب ومره
اسملريدر ديمكدر (ومفهوم روايت فردوس احب اسماء عبدالله وعبدالرحمن وحارث وهمامدر
وكافهٔ بنى آدم همام وجمله كز الله تعالانك قوليسكز ديمكدر (حارث لغتده كسب وجمع مال
ايديجى ديمكدر وهم حزن معناسنه اولمغله اكر شداد وزننده همام بو معنا جه مبالغه اوزره
اسم فاعل ايسه زياده حزن ايديجى و ياخود وزن مذكور اوزره قوغيجى يعنى نمام ديمكدر حديثده
معناى اوله كوره اولمق اولادر الله تعالى اعلم (حرب معلوم اولديغنجه قتال ديمك ومره ميمك ضمى
وراءنك فتحه وشده سيله لغتده بر نوع شجر و بر نوع بقله آديدر واساميدندر (شارح مشارق ابن ملك
عبدالله وعبدالرحمن اسملرينك سائر اسماء محبوبه ميانده احب الى الله اولمسى ذلى وافتقارى
انباء ايدن عبدك اعلاى اسماء الهيه اولان جلاله كه كلمهٔ توحيدا كا مخصوصدر اول اسمله وعامه يه
كال رحمت الهيه يه دال اولان رحمانه مضاف اولدقلرى ايچون ديمش (ومناوى دخى عبوديتله تسميه
مراد ايدنلره قيدينى ذكر ايله ومراد ايتميلر حقنده احب اسما حديث آخرده وارد اولديغى محمد
واحمددر ديوب عبدالرحيم وعبدالصمد وعبدالملك كبيلر دخى اسمين مذكوره ملحق اولور ديو
تنبيه قلمشدر انتهى (صاحب المستطرف ديركه اسمى بيلنميوب چاغر لمجق كيمسه لايق اولان
بودركه منادى اولمسيچون ذاتنه كوره عبارهٔ لطيفه ايله ندا اولنه واول عباره دخى كذب اولميه
يعنى مأول اوله مثلا اى قرنداش واى خواجه واى افندى واى سيدم واى شو توبك وآتك وسيفك
وسنانك صاحبى ومباح اولان شيلردن اى شوايشى اشلين ديمك كبى (عباده بركون متوكل خليفه
پيشنده بيك مثقال وزننده بر جام يعنى كاسه طورركن حضور ينه داخل اولور خليفه اى عباده سندن
برشى سؤال ايده جكم بلا توقف جواب ويررايسك اشبو كاسهٔ زرينى ايچنده اولان شربت عنبرينى ايله
سكا بخش ايدرم بيوردقلرنده عباده دخى صور يا امير المؤمنين ديو سؤاله منتظر اولدى خليفه اسمى
اولوب كنيه سى اولميان وكنيه سى اولوب اسمى اولميان مسمالر ندر ديجه عباده بديهة منارهوابور ياحدر
ديو جواب ويردكده خليفه محظوظ اولوب اول ظرف نفيسه مظروفيله دست عبادهيى مستقر
يعنى احسان ودلنى شاداب تر يعنى ريان ايلدى روح الله تعالى روحهما (قلت) مأخذ تصحيح
اولان مستطرفك برنده دركار اوله رق ابور باخ نحاسدن مصنوع پارمقلرى مبسوط بر انسان
تمثالى ايمش نصارى اعمال ايدوب بر قصرك بالاسنه وضع ايتمشلر ايمش ريحله بر ايردونروادنى دخى
اولسه درياني تحريك ايدر ايمش اولديغى منظور فقير اولمغله بورايه ضم اولندى انتهى (حضرت
عثمان رضى الله تعالى عنه ايكى نور صاحبى معناسنه اولان ذوالنورين ايله ملقب ايدى وسببى
دخى حضرت فخر كائنات عليه اطيب الصلوات وازكى التحيات افنديمزك كريمهٔ محترمه لرندن
اولا رقيه رضى الله تعالى عنها و بعد وفاتها ام كلثوم رضى الله تعالى عنهايى تزوج ايلدكلريدركه
اسلامده احسن زوجين ايشان ايديلر (كبار اصحابدن قتادة بن نعمان الانصارى رضى الله تعالى عنه

ذوالعينين لقبيله ملقب اولديكه ايكى چشم صاحبى ديمكدر سببى بودركه مشار اليهك غزوهٔ
احدده بر چشمى مصاب اولوب رويينه سقوط ايلدكده حضرت رسول اكرم ونبى محترم صلى الله
تعالى عليه وسلم افنديمز چشم ساقطى معجزه محلنه رد بيوردقلرنده فى الحال بر وكلوب اولكى
حالنده وچشم ديكرندن احسن واقوى و صحيح اولوب من بعد ديكرى بعضا آغريديسه ده
دست احيا پيوست پيغمبرى مس ايدن اول چشم معجزه ديدى رمد ديدا اولمدى بناء عليه ذوالعينين
ديديلر (كبار اصحابدن ابو هريره رضى الله تعالى عنه ابو هريره ايله مكنادر كند ولرى روايت
ايدر كه بركون بر هرهٔ صغيره يعنى كدى ياوروسنى اوخشامقله مشغول ايكن حضرت رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز بكا يا اباهريره ديو خطاب بيوروب بو وجهله كنيه لديلر
ديمشدر مشار اليهك اسمنده اختلاف اولندى بعضيلر عبدالرحمن و بعضيلر عبدالله وعبد شمس
و بعضيلر مصغرا عميرو بعضيلر فعيل وزننده سكين ايدى ديديلر (قلت) بو روايتلر تعدد اسمك
جوازى اوزره توفيق اولنه بيلور انتهى (ابو دجانة الانصارى رضى الله تعالى عنه ذوالمشهره
لقبيله ملقب ايدى (قلت) سبب تلقيبنده صاحب مستطرف * كانت له مشهرة يلبسها
ويتخاطو بين الصفين * يعنى مشار اليهك بر مشهره سى اولمغله كيوب ميان صفينده دليرانه
مبارزه ايتديكندن ذوالمشهره ديديلر ديمش ولكن مشهره يى ايضاح ايتميوب وحرب و يتخاطو
قرينه سيله انى كينوردى ديوب مشهره دن مراد سيف اولديغنى اشراب ايتمش وكتب سيرده
تفصيل اولنديغى اوزره فخر كائنات عليه الصلاة والسلام افنديمز ابو دجانه حضرتلرينه سيوف
مخصوصهٔ همايونلرندن بر سيف احسان بيوروب اول دخى تبختر انه سل ايدوب مشركارى تارومار
ايلديكى قصه دخى مشهره نك سيف معناسنه ياقشه جغنى اشراب قلمشدر (فاما قاموسده وسائر
كتب معتبرهٔ لغاتده ميمك ضمى وشينك فتحى وهانك فتح وتشديدى وراءنك فتحى آخرنده تاايله
مشهره نك يا مخصوصا بر سيفك ياخود على الاطلاق سيف معناسنه اولديغى كورلميوب لكن
لفظ مذكور مهلهل بن ربيعه نك آتى اسمى اولديغى بيان عقبنده ذوالمشهره مشار اليه ابو دجانه
سماك بن اوسك لقبى اولديغى وسبب تلقيبده المرك بر مشهره سى اولوب انكله حربه خروجنده
ايكى صف اراسنده اختيال ايدوب اعدابى باقى قومز وترك ايتمزدى معناسنه * والمشهرة فرس
مهلهل بن ربيعه وذو والمشهرة ابو دجانة سماك بن اوس صحابى كانت له مشهرة اذا خرج بها
يختال بين الصفين لم يبق ولم يذر * عباره سى قاموسده محرردر (صاحب قاموس اشبو لقبده
مشهره سيف معناسنه ديو تصريحى وظيفه سندن ايكن تصريح ايتمديكندن باشقه اسم
فرس مهلهل اولديغى بيان عقبنده لقب مذكورى ذكر ايتديكندن و يختال تعبيرندنكه
فرسك حاليدركه متكبر كبى ايكى جانبنه صالنه رق حركت ايتمسندن عبارت اولمغله انكيچون فرسه
خيل ديمشلر دراشته بو شيوه ده يعنى عادت لطيفه سى اولان ايجاز ورمز يوندن فرس ديمك
اولديغى بليغانه كوسترمش ايكن وخاتمة المفسرين شيخ الاسلام معلى مقام ابو السعود افندى
مرحومك اعتماد ومراجعت ايلديكى خط ثقاتدن معلوم فقيرانه م اولان قاموسدن متأخر
راموز نام لغت مقبوله ده * وذو المشهرة ابو دجانة صحابى والمشهرة فرسه كان اذا خرج بها
يختال بين الصفين لم يبق ولم يذر * قوليله مشهره اسم فرس مشار اليه اولديغى مصرح ايكن
مترجم قاموس مرحوم غزوهٔ احدده بروجه اشارت مشار اليهه بونك حقنى ادا ايله امر
نبويسيله سيف احسان بيورلدقده اولدخى سيفى آلوب متبخترانه ميدانه خروج ايلدكده حضرت
صلى الله تعالى عليه وسلم (انها لمشية يبغضها الله الا فى هذه المواطن) بيوردقلرى يعنى
اشبو رفتار اوزره خرام حرب ميدانلرندن ماعدا يرلرده حرامدر ديو صادر اولان حديث شريف

ابودجانه نك سيفله حركتى ضمننده اولديغنه بناء مشهره نك سيف اولديغى ظاهردر ديمشدر
والله اعلم بالصواب انتهى (شعبى دجال ضالك كنيه سى ابو يوسفدر ديمشدر (ذوالرياستين
امر سيف وقلمى تدبير وعسكر ودواوين يعنى دفاتر ديوانيه يه توليه ايتديكيچون فضل بن سهله لقب
اولمشدر برشاعر يوم مهرجان يعنى ايلولك اون برنجى كونى فضلك پيشكاهى عرض اولنان هدايا ايله
طوب طلو ايكن حضور فضله تبريكا كيروب * اليوم يوم المهرجان * وهديتى فيه اسانى *
لك دولتان حديثة * وقديمة وريا ستان * علم الخليفة كيف انت * فصرت فى هذا المكان *
نظم قليل اللفظ وكثير المعناسنى نظم ايتدكده فضل كافۀ هداياى مهرجانى بلبغ مومى اليهه
بخش ايدوب كنديى اوفصيحك مهرجانى ايلدى رحمة الله على المادح والممدوح (مآل نظم
بوكون مهرجان كونيدر اول كونده بن تهى دست اولمغله هديه م اسانمدر يعنى سنك
بقاى نامكى موجب اولان اشبو نظممدر سنك ايچون برى مقدما وبرى شمدى ايكى دولت
واردركه انلر ايكى رياستدر سنك كيفيتكى يعنى هر اموره استحقاقكى خليفه حضرتلرى مقدما
يعنى خلافتندن اول بيلوردى قدرشناس اولمغله شمدى بو مقامده اولدك يعنى رياستين صدرنده
سنى تمكين ايلدى سن انلره لايقسن وخليفه دخى قدردانذر ديوب ايكى بيتده بروجه محررثنادن
عبارتدر (قلت) فضل مشار اليه مأمون عباسى مرحومك صدر اعظمى وكافۀ امورينك
مدبرى ايدى (اشته بقاى نام بروجه اشارت نظم ونثر بلغا ايله ديوانلره وكتابلره يازلمغله اولوركه
اكر نظم مذكور اولميدى فضلك فضيلتنى بيك ييلدن افزون مدت كچدكدنصكره كيم بيلوردى
سائر خيرات ايله دخى برآز زمان ابقاى نام اولنور لكن مرور زمان ايله مندرس اولور اما آثار بلغا
اذهان اهل اذعانه مسلسلا * الكلام الحسن يدخل الاذن بلا اذن * وفقيجه كيردكده وسيما
آثار بخلره يازلدقده قيامته قدر سورر والسلام (المطيبون) بنوعبد مناف وبنو اسد بن عبد العزى
وزهرة بن كلاب وتيم بن مره والحرث بن فهر غمسوا فى خلوق ثم تحالفوا * يعنى قريش قبيله سندن
عبد مناف واسد بن عبد العزى وزهرة بن كلاب وتيم بن مره وحارث بن فهر قبائلى خلوقه يعنى
جزء اعظمى زعفران اولوب عربه مخصوص بر نوع طيبه اللرينى طالديروب عهد وپيمان ايتدكلرى
ايچون طيبون ايله ملقب اولديلر ديمكدر (قلت) اشبو مجملك بالاجمال بيانى بودركه چونكه
بروجه آتى الذكر اجداد حضرت پيغمبر صلى الله تعالى عليه وسلمدن قصيك تعيين كرده سى
اولان درت اموركه حجابت يعنى كعبۀ مكرمه بوابلغى (ورفادتكه قريش اهالبسى ميانه لرنده
بر زمال افراز ايدوب انكله حجاج ايچون ذخيره آماده ايتمك (ولواء يعنى كعبه نك سنجاغنى ترتيب
ايتمك (وسقايت يعنى حجاجه صو ويرمك مصالحندن عبارتدر بو خدمتلر شرفلى اولوب
بنى عبد الدارك ضبط وتوليتلرنده اولديغندن بنوعبد مناف اللرندن المق مراد ايلدكلرنده انلر امتناع
ايتملريله من بعد اداى حق عصبيت ايله لدى الاقتضا بربرلرينه معاونت ايلمك ومخالفلرينه پايمال
ايتدرمك اوزره قوم عهد ويمين ايتديلر بنوعبد مناف ذكر اولنان اجناس طيب ايله طولو بر كاسه يى
نزد كعبه يه كتوروب وضع وذكر اولنان طرفدارلريله كه جمعا بش قبيله اهالبسيدر اللرينى اول
كاسه يه غمس ايله بعد اليمين لاجل التأكيد اللرينى كعبۀ معظمه يه سورديلر بنا برين انلره مطيبين
ديديلر رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز حضرتلرى مطيبين طرفنده بولنمشلردر
(وكذلك بنوعبد الدار دخى طرفدارلريله برآخر كونه يمين مؤكده ايله عهد ايتملريله بونلره دخى
احلاف تسميه اولندى وعمر فاروق رضى الله تعالى عنه عدوى اولمغله احلا فى اطلاق اولنور
پس احلاف انصار لفظى كبى اسم اعتبار اولنمشدر (صاحب قاموس قريشدن احلافى
عبد الدار وكعب وجمح وسهم ومخزوم وعدى قبيله لريدر ديوالنى عد ايتمش ايسه ده صواب اولان

(ازهرينك)

ازهرينك قوليدركه ازهرى ابن الاعرابيدن سماعا نقل بر له قريشده احلاف بش قبيله در
وانلر عبد الدار وكعب وجمح وسهم ومخزومدر ديوب عدى كعبك اوغلى اولوب ديكر عدى اولمديغنى
اشراب ايتمشدركه بو صورتده بش اولور (صاحب قاموس ايسه كعبى ابو قبيله واوغلى عدى يى
ديكر قبيله نك جدى عد ايتمشدر والله تعالى اعلم (وقلت) چونكه جد اول حضرت صلى الله
تعالى عليه وسلمه قدر نسب شريفنى بيلمك فرض كردن ديانت واندن عدنانه قدر جداول آراى
باغ بيان اولان ماء كوثرساى اسماء اجداد كزينى بيلمسى كمال عبوديت اولديغندن باشقه نيجه فوائدى
مستلزم اولمغله نسب شريف بركزيدۀ كائنات عليه الصلاة والتحيات طيبون ذكرى مناسبتيله
بو محله مجتمعا ومجملا قلم ناچيز اسعد فقير ايله يادكار اخوان مؤمنين اولمق وبو فقير ذكر بالخير ايله
ياد بيورلمق نيت ونيازيله ضم اولندى ومنه التوفيق والاعانة * زنورش جهانرا لباس وجود *
* زجودش مشيد اساس وجود * صفت كاشفۀ شانى اولان ختم نسبنامۀ نبوت وخاتمۀ رسالۀ
رسالت صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك اول نور ساطع الظهورى جبين حضرت آدم صفيدن
واسطۀ حوا ايله حضرت شيثه عليهم السلام انتقال ايلدى وبو وجهله يعنى آباء طاهرينه دن
امهات طاهراته نقل ايدرك تا حضرت نوح عليه السلامه واصل اولدى وانلردن دخى كتب سيرده
بيان اولنان چند مطالع ايله اوآفتاب عالمتاب مطلع جبين مبين حضرت ابراهيم عليه التسليمده
طلوع بيوروب واندن جبهۀ همايون حضرت اسمعيل عليه السلامه تحويل ايلدى وانلردن
دخى اصلاب طاهرۀ آباء وبطون طيبۀ امهاته طريقۀ نكاح شرعى اوزره اول عطيۀ عظمى انتقال
ايدرك تا نوبت نسل اسمعيلدن عدنانه سرنامۀ سعادت اولدى (عدنانك (عود) وميمك وعينك
فتحيله وتشديد دال ايله (معد) نام ايكى پسرى وار ايدى اما نور محمدى معده انتقال ايلدى
ومعدك كنيه سى ابو قضاعه در ومعدك سكز اوغلى اولوب ايچلرندن نونك فتحيله (نزار) حامل
نور سيد الابرار اولدى كنيۀ نزار ابو ربيعه در وبش ابناسى وار ايدى (بنى حنيفه (وبنى شيبان
(وبنى سهم نزار نسلندندر بعده اول نورى اوغلى مضر حامل اولدى كنيه سى ابو ايامدر بعده
اول نورى مضرك كبرسنده اولان پسرى الياس حامل اولدى كنيه سى ابو عمرو در واسمى على قول
حبيبدر بيت مكرمه بدن اهدى ايده نك اولبدر بنى خزاعه وبنى رماح قبيله لرى الياسه منتهيدر پس
الياسك اوغلى اسم فاعل مؤنث صيغه سيله (مدركه) اول نور ايله شرف بولدى كنيه سى
ابو الهذيلدر اسمى عامر وعلى قول عمرودر مدركه ايله تلقيبى عزآباسنى ادراك ياخود كيكى صيدده
يتشوب طوتديغيچوندر بنى اسد نسل مدركه دندر پس مدركه نك اوغلى (كنانه) شرفياب نور
اولدى دائما قومندن وقايه اوزره اولديغندن كافك كسريله كنانه ديديلر كنيه سى ابو نضردر
بنوقعقاع وبنوليث بوكا پيوسته در بعده اوغلى نونك فتحى وضادك سكونيله (نضر) مظهر
نور اولدى نضر تسميه سى حسن وجهيچوندر اسمى قيس وكنيه سى ابو مخلد ولقبى قريشدر
قريش بربيوك بالقدر نضرك بين العرب عظمت جاه وقوتى اولمغله اول بالغه تشبيها ديديلر
وعلى قول ناسك حاجتنى تفتيش ايدوب ماليله يتورديكندندر كه تقريش تفتيش معناسنه در
وقريشى انجق نسل نضره داخل اولنلره اطلاق اولنور وبعد النضر اوغلى (مالك) مالك
شرف حمل نور اولدى كنيه سى ابو الحارثدر مالك ديديكى عربك ملكى اولديغيچوندر بعده
اوغلى فانك كسرى وهانك سكونيله (فهر) فهرس حملۀ نوره داخل اولدى فهر لغتده اوفاق حجر
معناسنه در وكنيه سى ابو غالبدر (كنز الراغبين بيانجه على الاصح قريش فهردر وفوقنده
اولنلره كنانى دينور وعلماء نسب قريشك انشعابى فهردن اولديغنه اجماع ايتديلر ابو عبيدة بن
الجراح رضى الله تعالى عنهك نسبى فهر واسطه سيله نسب شريف نبوى يه ملحق اولور

بعده فهرك اوغلی غالب پس انك اوغلی لوی بعده اوغلی كعب مشرق نور نبوی اولدیلر غالبك
كنیه‌سی ابو یتیم واویك ابو كعبدر كعب بنوعدی و بنو جمح قبیله لرینك اصلیدر وعمر فاروق
و سعد بن زید رضی الله عنهما كعب واسطه سیله سلسلهٔ حضرته متصل اولمشلردر پس
نورنبوی كعبك اوغلی مره یه واصل اولدی بنو تمیم و بنو مخزوم قبیله لرینك ایدر ابو بكر
الصدیق و طلحة بن عبد الله وخالد بن الولید رضی الله تعالی عنهم مره واسطه سیله متصل
سلسلهٔ شریفه اولدیلر ابوجهل بن هشام دخی حسب النسب سلسلهٔ مره ده پیوسته در
پس اول نوره پسر مره (كلاب) حامل اولدی اسمی حكیم وعلی قول عروه وكنیه سی
ابو زهره در و بنو زهره ایدر و عبدالرحمن بن عوف وسعدبن ابی وقاص سلسلهٔ شریفه یه
بوراده متصلدر (كلاب كتاب وزننده ارسلانه دخی مفرداوله‌رق اطلاق اولنور ومكالبه دن دخی
مشتقدركه انسان بربرینی خصومت ونزاعله صقشدیره‌رق مشاجره معناسنه در اكثر علمای
ظرفانك كتابلرنده تفتازانی لفظی ایهام قبحی رفع ایچون بالتحریف قصدا تفتلتانی
یازدقلری كبی بواسمی دخی كاف عجمیهٔ مضمومه ایله اوقومق احسندر وتفتلتانی كبی مهمل اولیوب
معناسی دخی واردر وهم خوشبو ورنكیندر (منقولدركه براعرابی یه اولادیكزی نیچون كلب
وذئب كبی شر اسماءایله وعبیدیكزی مرزوق ورباح كبی احسن اسماءایله تسمیه ایدرسكز دیو
صوردقلرنده اولادیمزی اعدامز ایچون وعبیدیمزی نفسمز ایچون آماده ایتمزله او یله تسمیه
ایدرز دیو ظریفانه جواب ویرمشدر انتهی (پس ابو زهره دنصكره اول نورك اوغلی تصغیر
صیغه سیله قصی حاملی اولدی اسمی زیددر والده سی فاطمه بنت سعداولدیغی جامع الاصولده
كورلدی قومنك بلادندن یعنی مكه دن تقصی یعنی تبعدایدوب بلاد بعیدهٔ قضاعه واردیغیچون
قصی دیدیلر وسبب حركتی دخی چونكه پدرینك وفاتندنصكره قریش قبیله سی اطرافه متفرق
اولمشلر ایدی واروب انلری مكه یه كتوردی واشبو جمعیچون مجمع دخی دیدیلر مكهٔ مكرمه ده
دارالندوه كه مكان مشورت دیمكدر بنا ایدن و بروجه اشارت حجابت بیت و سقایت موسم حجی
ورفادت ولوایی اختراع ایدن قصی اولوب شرافت مكه یه حائز اولمشدر ذكر اولنان دارده وجوه
قبائل لدی الاقتضا جمع اولوب مجلس مشورت انعقادیله كافهٔ امور بلده وقبائلی اوراده مذاكره
ایدوب قرارویررلردی اشته مجلسك مأخذی دخی اشرف قبائل عالم اولان عربدن مأخوذدر فتدبر
(قصیك عبدمناف وعبدالدار وعبدالعزی نام اوچ اوغلی اولوب لكن اول نوره عبدمناف مطلع اولدی
اسمی منیره در وابوعبد شمس ایله مكنادر عبد مناف ایله تلقیبنك باعثی مرجع ناس اولدیغندن
اطراف ارضدن حاجتله كلنلرك اناقی یعنی مطیه‌لرینك طرنقلری پیشكاه بابنی ایزایدوب وكندی
دخی حوایج ارباب مأربی كوردیكیدر اجمل اولمغله قمرالبطحادخی دیرلرایدی یادكار حضرت
اسمعیل علیه السلام اولان قوس ولواء نزاروكعبه مفتاحلری بدنده ایدی درت پسری اولدی
بری هاشم و بری عبد شمس كه جد بنی امیه در واوچنجیسی نوفل كه جد جبیر بن مطعمدر
و دردنجیسی مطلب كه جد اعلای شافعیدر هاشم وعبد شمس ایكز ایدیلر النلری متصل
طوغملریله آیردیلر عقلادن بری بونلرك اولادلری بینلرنده عداوت وشمشیر قائم اولور دیدی آخر
بو تطیر وقوعبولدی (پس اول نور پیشانیٔ هاشمده كورندی اسمی عمرو العلا وكنیه سی
ابو النضله وعلی قول ابو یزید در پدرندن منصب سقایه و رفاده یه تولیه ایلدی هاشمله تلقیبی
ابواب سابقه‌ده‌نك برنده قلم اسعد فقیرایله اشارت اولندیغی اوزره ایام قحطده نانی هشم یعنی طوغرایوب
ثرید طبخیله خلقی اطعام ایچوندر دفعاتله انقره یه كلوب قیصر كند و یه تعظیم ایلدیكی دخی
بعض تاریخده منظور فقیر اولمشدر یكرمی وعلی قول یكرمی بش یاشنده غزه ده وفات ایتمشدر

درت اوغلی اولدی بری اسد دركه پدر مادر حضرت حیدر در رضی الله تعالی عنه و دیكرلری
دخی نضله وابو صیفی وجد حضرت رسالتپناه صلی الله تعالی علیه وسلم وجد اسدالله كرم الله
وجهه اولان عبدالمطلبدر (پس اول نور بعد وفات هاشم جبین عبد المطلبده اناره بخش
ظهور اولدی اسمی شیبة الحمددر صاحب المستطرفك بیان ایده جكی اوزره باعث تسمیه‌سی حین
ولادتنده وسط رأسنده بولنسان بیاضدر عبدالمطلب تلقیبنك سببی عمی مطلبك تربیه سیدركه
وفات هاشمده صغیر بولنوب مطلب حجر و تربیه سنه المغله عادت عرب اوزره عبدی اطلاق
ایتدیلر بوازسبب دخی یازارلر حتی برینی صاحب المستطرف دخی دیه جكدر وقوف مراد ایدن
سیره مراجعت بیوره بشیوز یلدنبرو مدفون اولان ماء زمزمی اظهاره مظهر اولدی اصحاب
فیل ایله اولان ماجراسی كلك اسعد فقیرایله ایكن بابلرك برنده یازلمشدر ودفاین جرهمی چیقروب
باب كعبه یه صرف ایلدی كعبه نك اول حلیسی بودر حضرت حبیب اكرم صلی الله تعالی
علیه وسلم افندیمزك سن سعادتلری سكز ده ایكن عبد المطلب وفات ایتمشدر عبد المطلبك
اون ایكی اوغلی والتی قزی اولدی اكبر ابناسی حارثدركه بو نكله ابوالحارث دیو مكنادر
وكنیهٔ اخراسی ابوالبطحادر واصغر ابناسی جناب عبدالله ابو النبی علیه الصلاة والسلامدر
ووالدهٔ عبدالله فاطمه بنت عمرو در والد حضرت یعنی عبدالله اوتوز و بر روایتده یكرمی بش
یاشنده یاصدقده پدری عبدالمطلب صدف دروجود پیغمبری یعنی آمنه بنت ابن عبد مناف بن
زهرة بن كلاب بن مره یی تزویج ایلدی و والدهٔ والدهٔ پیمبر بره بنت عبد العزادر والد نبی علیه
الصلاة والسلام كاروان ایله لمصلحة غزه یه كیدوب وعودتنده مزاجسز اولوب مدینهٔ منوره ده
خاللری اولان بنی عدی بن النجار دائرلرنده اقامت ایلدی پدری عبدالمطلب استفسار وجلب
ایچون بیوك اوغلی حارثی كوندرمشیدی لكن كلوب وفات ایتمش ودارالنابغه ده دفن
اولنمش بولدی علی قول مكه ومدینه میانده اولان ابواء نام محلده وفات ایتمشدر حین
وفاتنده رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم بطن شریف مادرده ویاتولد بیوروب ایكی
آیلق ویا برآیلق ویدی كونلك ویا یكرمی بش ویا یكرمی سكز كونلك ایدی روایتلری واردر
اصح اولان هنوز عالم دنیایی ظاهرا تشریف ایتدكلریدر پدرلرینك جاریهٔ خادمه‌سی ام ایمن
حبشیه حاضنه یعنی دایهٔ رسول اكرم ایدی علیه الصلاة والسلام انتقال والدهٔ محترمهٔ حضرت
پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلم ولادت سعادتدن اصح اقوال اوزرة التی سنه مرورنده ابواده
وقوعبولمشدر درت سنه روایتی دخی واردر وقابلهٔ حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم
عبدالرحمن بن عوفك والده سی شفادر و سود والده‌لری حلیمه بنت ابی ذؤیب السعدیه وسود
پدرلری حارث بن عبدالعزی بن رفاعة بن ناصرة بن قصة بن سعد بن بكر بن هوازن ابو كبشه‌در
حتی حضرت سلطان الانبیاء علیه الصلاة والسلام افندیمزه عرب ابن ابی كبشه دیرلر ابو كبشه
والده‌لری آمنه نك جدی عبد مناف ابو كبشه ایله مكنی ایدی روایتی دخی واردر مشار الیهما
حلیمه وحارث اوائل بعثته یتشوب عرض اسلام ایتمشلردر رضی الله تعالی عنهما و والدین
مكرمین حضرت علیه الصلاة والسلامده اوچ قول اولوب اعدل واصح اسلام و سلامتلرینه
دائر اولانیدر زیبای تواریخ (١٢٣٨) نام اثر كمترفقیره مندرج رسالهٔ مخصوصه ابو بنده
كافهٔ اقوالی واستدلالی بحمده تعالی تحریره موفق اولمشدر اول رساله یه و متقدمین
ومتأخریندن نیجه اعلامك سلامت ایشانی ناطق اولان اثرلرینه مراجعت علی الخصوص
سجاقلی زاده بوبابده همت ایدوب بیك ایكیوزاللی یدی شعبانده اسعد فقیرك ترجمه‌سنه موفق
اولدیغی رسالة السرور والفرح تسمیه ایلدیكی اثر فاخرینه مراجعت بیوریلوب ایشانك طعنته

دائراقوالدن کف لسان برله برطاقم مالا یعنی یه التفات بیورلمیه والسلام انتهی ضم الفقیر مع العجز والتقصیر (صاحب المستطرف فخر کائنات علیه الصلوات واکمل التحیات افندیمزك جدی عبدالمطلب شیبة الحمد لقبیله ملقب اولدی حین ولادتنده باشنده بیاض شعر بولندیغیچون حتی حذافه خاندان عبدالمطلبی ثنادە نظم ایتدیکی قصیده سنده* بنی شیبة الحمد الذی کان وجهه* یضیٔ فی ظلام اللیل کالقمر البدر* بیتنی درج ایتمشدر مآلی اول خاندان کیجه قرا کلغنده بدر اولمش قمرك ضیاسی کبی وجهی ضیا ویرن شیبة الحمدك اولادلریدر دیمکدر (وعبدالمطلب تسمیه اولندیغنك سببی عمیسی مطلب عبدالمطلبی دوه سنك ارقه سنه رکوب ایتدیروب سوی مکه یه کیدرلرکن ارقه کزده اولان صبی کیمدر دیو سؤال ایدنلره عبدمدر دیو جواب ویرمسیدر (حضرت ابوبکر رضی الله تعالی عنهك اسمی عبدالله وکنیه سی ابوبکر ولقبی صدیق وعتیقدر عتیق ایله تلقیبنه باعث جمالیدر وصدیق لقبیله ملقب اولدقلری ابتدا حضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیاته ایمان ایدوب وتصدیق ایلدیکندن یاخود اول حضرت خبر اسرا ومعراجی اخبار ایلدکده بی توقف تصدیق ایلدیکندندر (قلت) بونلرك هر بری کمال صدق ویقینلرینه دالدر ونسبی سلسلهٔ قریشه اتصالده بووجهله در ابوبکر عبدالله بن ابی قحافة عثمان بن عامر بن عمرو ابن کعب بن سعد بن تیم بن مرة القرشی (وقبل البعثه اسمی عبدالکعبه ایدی حضرت پیغمبر عبدالله اسمنه بعدالاسلام تبدیل بیوردیلر بروجه محرر عتیق لقبی جمالی ایچوندر که عتق لغتده جماله دخی دیرلر وعلی قول نسبنده تعیب اولنه جق برنسنه اولمدیغیچوندر (ووالده لری پدری ابوقحافه رضی الله عنهمانك بنت عمی ام الخیر سلمی رضی الله تعالی عنها ابنة صخر بن عامر بن کعب بن سعد بن تیمدر دیکر عمی عمرو بن کعبك قزی دکلدر واشبو دقیقه یه تنبیه اولنمق لازمدر که بعض اعلام غفلت ایتمشلردر وعدم غفلته ریاض النضره صاحبی تنبیه ایتمشدر انتهی (وحضرت عمر رضی الله عنه فاروق ایله ملقبدر وسببی دخی عرض اسلام ایلدیکی کوندنصکره سرا جناب واجب الوجوده عبادت اولنمازاولدی یعنی شعائر اسلامیه آشکار اجرا اولندی وحق ایله باطلك مباینی فرق ایلدی معنای فاروق مبالغه ایله فرق وامتیاز ایدیجی دیمکدر (قلت) کنیه لری ابوحفص در وقریشده سلسله لری بویله در عمر بن الخطاب بن نفیل بن عبدالعزی بن رباح بن قرط بن رزاح بن عدی بن کعب بن لوی القرشی (ووالده لری حنتمة بنت هاشم بن عبد مناف مغیره در انتهی (صحابه دن سعد بن ابی وقاص کامل لقبیله ملقب اولدی زیرا یازوده واوق آتمه ده وصوده یوزمکده کمال ومهارتی وار ایدی (طلحة بن عبدالله طلحة الخیر وطلحة الفیاض وطلحة الطلحات القابیله ملقب ایدی زیرا سخی ایدی (قلت) مستطرفده کوردیکمز بویله در لکن قاموسده اوچ طلحه اولوب بری طلحة ابن عبیدالله ودیکری طلحة بن عبیدالله بن عثمان التیمی وآخری طلحة بن عبیدالله بن خلف که والده سی صفیة بنت الحارث بن طلحة بن ابی طلحة بن عباف اولمغله طلحة الطلحات اطلاق اولنمشدر وطلحهٔ اولك طلحة الخیر ایله تسمیه سی احد وقعه سنده وطلحة الفیاض ایله ذات العشیره غزوه سنده وطلحة الجود ایله حنین ملحمه سنده اولمشدر دیو محرردر فتبصر انتهی (رشح الحجر امویه دن عبدالملك بن مروانك لقبیدر رشح عرق وتر دیمکدر کمال بخلندن دیمشلردر که طاش تری دیمکدر واغزی بدبوی اولدیغیچون ابوالذبان دخی دیرلر ایدی (قلت) اصل کنیه سی ابوالولیددر (وسعید بن العاصك لقبی عکة العسل ایدی (قلت) عکة عینك ضمی وکافك فتح وشده سیله یاغ واومقوله نسنه وضع اولنان طلومجقدر واشبو سعید بن سعید بن العاص بن امیة الاموی انتقال حضرت صلی الله تعالی علیه وسلمده طقوز یاشنده ایدی عهد عثمانده کوفه والیسی ایدی هجرتك اللی سکزنجی سالی فوت اولدیغی دخی مرویدر رضی الله تعالی عنهم (پدر سعید بن عاص

ابن امیه بدر غزاسنده مشرکا قتل اولنمشدر انتهی (حبر عبدالله بن عباس حضرتلرینك علمی ایچون لقبی ایدی که حبر وکاه بحر دیرلر ایدی کامر (حبر عالم متقن دیمکدر انتهی (وعمرو بن سعید مائل شدق اولدیغیچون اشدق ایله ملقب ایدی (قلت) شدق طفطفة الفم یعنی اغزك ایکی طرفلو ایچ یوزنده اولان کوشه لریدر که آورد تعبیر اولنور وایکیسنه شدقان دینور واشبو عمرو ذکر اولنان سعید بن سعید بن العاص بن العاصك اوغلیدر یزید طرفندن مدینهٔ منوره والیسی ایدی صحابی دینلر زعم ایلدیکی وانجق رؤیت باباسنك اولوب بونك تابعی اولدیغنی وعبدالملك ابن مروان یتمش سنه سی قتل ایلدیکنی ابن حجر عسقلانی تهذیب الکمالنده تحریر ایتمشدر (فیاض سخاسندن ناشی عکرمة بن ربعینك لقبی ایدی (قلت) صحابی وتابعیمیدر تحقیق اولنه مدی انتهی (ومصطلق ایله خدیمة بن سعد الخزاعی ملقب ایدی (قلت) صلق صوت شدید معناسنه در صلق زید واصلق دیرلر صوت شدید ایله صوت ایتدکده بعض نسخه ده جیم وبعضسنده حاء مهمله وبعضسنده معجمه وبعضسنده ذال معجمه وبعضا مهمله وبعضسنده زای ایله وسعد دخی یا ایله سعید محرر اوله رق نسخ مختلفه اولمغله ذاتی وطبقه سی تحقیق اولنه مدی ظفریاب اولنلر کنار ینه تحریر بیورسونلر انتهی (راح یکذب) شویله جه مهلبك لقبی ایدی مستطرف سببنی بیانده* لانه یضع الحدیث فی ایام الخوارج فیحدث به الخ* یعنی خوارجك طغیانی هنکامنده حدیث دوزوب انکله تحدیث ایلدیکندن مهلبی کورنلر راح یکذب یعنی ینه یلان سویلمکه کتدی دیدکلرندن راح یکذب کندویه لقب اولدی دیمشدر (قلت) بالاده اولان بابلرك برنده اشارت سبقت ایتدیکی اوزره مهلب قتال خوارجده سرکرده ایدی وخدعهٔ حربیه یی بیلدیکندن خلقی قتال خوارجه ترغیب ایچون دروغ مصلحت امیزی قوللنور ایدی وضع حدیثدن مقصودی بودر یوقسه موضوع حدیث دیمك اولمامق کرکدر انتهی (قلت) بوراده بعض نسخهٔ مستطرفك (الغزالی کان یکثر الجلوس فی سوق الغزالین وکان یتبع العجایز فیتصدق علیهن ولم یکن غزالا* عباره سنك عنواننده بروجه محرر غزالی واقع اولمش وبعضسنده (واصل الغزال الخ یازلمشدر که صحیحی دخی بودر که معتزله مقتداسی واصل بن عطادر حتی شریف مرتضی (درر الفوائد وغرر القلائد) نام کتابنك که مجالس ایله مشهوردر اون ایکنجی مجلسنده واصل بن عطا زایك شده سیله غزال ایله ملقب وابوحذیفه ایله مکنادر علی قول غزال ایله تلقیبنه سبب ایپلك اکریجی معناسنه غزال اولمیوب غزالینده یعنی ایپلکجیلر سوقنده اکثریا اوطوروب خلقی تماشا ایلدیکندن وعلی قول ابوعبدالله ایله معروف بر ایپلکجی سوداوغلی اولوب انك دکاننده چوق اوطوردیغندن ومبرد قولنجه صاحب المستطرفك یازدیغی اوزره متعففات نسا وعاجزانی بیلوب صدقه سنی انلره ویرمك ایچون غزالینه ملازمت ایلدیکندن غزال دیمشدر نتکیم ابوالعباس سفاح خلیفه نك وزیری ابوسلمه حفص بن سلیمانه کوفه ده سرکه جیلر چارشوسی قربنده مقدما منزلی اولوب انلرك یاننده اکثریا اوطوردیغندن خلال دیدکلری ومولی بنی هاشم ابوعلی یه بنی حرمازه اکثریا مسافر اولدیغندن حرمازی وابراهیم بن یزیده مکه ده شعب حوزه یه نازل اولدیغیچون حوزی وابوسعیده مقابرده اکثریا کلندیکیچون مقبری دیدکلری کبی دیو تفصیل ایتمشدر (اما امام غزالی قدس الله تعالی سره حضرتلرینك کنیه سی ابوالحامد ولقبی زین الدین وعنوانی حجة الاسلامدر درتیوز اللی سالی طوسده تولد وبشیوز بشده ینه طوسده انتقال ایلمشلردر اسمی اوچ طبقه یه قدر وعلی قول دخی زیاده آباء کرامی محمددر پدرلری محمد صالح ومقتصد برذات اولوب اکردیکی یوك ایپلکی ثمن حلالیله یجنور ایمش بنابرین زایك تشدیدیله اکیریجی معناسنه اولان غزاله منسوب اولدیغی کاتب نام کتابده منظور فقیر اولمشدر مذهب شافعینك ناصری ایدی شریعت وحقیقت

وحكمت علوم وفنونده آثار وتأليفاتيله هر ديارك كتبخانه لرى پروهر بر كلمۀ عرفان وحكم ناطقه سى
بر دركرانبهادر على الخصوص احياء العلومى علومى احيادر تواريخ وتراجم اعلامده ترجمه لرى
زيور صحايف اولمغله همان مراجعت اولنوب استفاضه اولنه (وبرادرلرى ابو الفتوح احمد غزالى
دخى قدس سرهما كندى كبى عالى كعبدر انلرك عنوان ولقبيله ملقب اولمشدر اكثر علومى
برادرندن ونسبت طريقتى ابو بكر نساج قدس سره دن اخذ ايتمشدر وقزوينده بشيوز اون بيده
ارتحال ايلديلر انتهى (وعمرو شيبان قبيله سندن دكل ايكن يزيد بن مزيده معلم اولديغندن شيبانى
ديمش وكذلك يزيدى يزيد بن منصورك معلمى اولمغله يزيدى ديو ابن منصوره نسبت اولنمشدر يعنى
نسبتى نسب جهتندن دكلدر ديمكدر سليمان التيمى قبيلۀ تيميدن اولميوب شيبانى ايكن بنى تيميده مكانى
وعباداتكاهى اولديغندن قبيلۀ تيمه نسبت اولنوب سليمان تيمى دينلدى (شاعر وملك امرئ القيس
مشهور ذو القروح لقبيله ملقبدر سببى ملك قيصر مرقومه بر حلۀ مسمومه اكسا ايدوب وتأثير سمدن
بدننده قروح يعنى يارهلر حاصل اولديغيدر (قلت) بونك قصه سى بوقارولرده قيل فقير ايله
يازلمشدر (حلۀ امرئ القيس) بر كوزل شيئ عاقبت قبحى مستلزم اولدقده وضمننده عصيان
اولان انقياده وهلاك مستتبع اولان اكرامده ضرب اولنور انتهى (اهل لغت وتاريخ كنيه
انجق عربه مخصوص اولوب سائر امده يوغيدى ديديلر طائفۀ عرب كنيه لره اهتمام وانكله مباهات
وافتخار ايدرلر حتى بعض بلغاى عرب بو معناده * اكنيه حين اناديه لاكرمه * ولا القبه والسوأة
اللقب * مألى بن سويدكم كيمسه يه ندا ايلديكم وقتده اكا اكرام ايچون كنيه لرم يعنى كنيه ايله
ندا ايدرم وانى لقبيله ايمم يعنى لقبيله چاغرمم زيرا لقب يعنى لقبله ندا ايتمك حلۀ قبيحه در ديمكدر
(صاحب المستطرف بو بيتك عقبنده (وقيل فى قوله تعالى ﴿ فقولا له قولا لينا ﴾ اى كنياه) قول
لين تكنيه ايله تفسير اولنمشدر ديوب كنيه ايله ندا اكرام مندرج اولديغنى استدلال ايتمشدر
(قلت) بو اجمالك لازم اولان بيضاويدن مأخوذ ايضاح مجملى بودركه حضرت موسى وبرادرى
هرون عليهما السلام مظهر عزت رسالت اولدقلرنده ﴿ اذهبا الى فرعون انه طغى فقولا له
قولا لينا لعله يتذكر او يخشى ﴾ آيت كريمه سى وسباقى اولان آيت جليله منطوقلرنجه مدينندن
قالقوب ومصره واروب فرعون وقومنى توحيده دعوت وقول لين يعنى اول امرده فرعونه شدتله
ذهاب وخطاب اولنميوب اى فرعون سنك ايچون تزكى يوقميدر وسنى ربكه هدايت ايدرز
خشيت ايله كلاميله خطاب ايدك وعلى قول فرعونك كنيه لرى ابو العباس وابو الوليد وابو مره
اولمغله بونلر ايله ندا ايدك كه بوملايمت ذهاب وخطاب ايله توحيدى تذكر وتحقيق وخشيتى
رجا اولنور يعنى مأمولدر زيرا صورت مذكوره ده يعنى عرض ومشورت طريقيله دعوت تأثيرده
ابلغ اولمغله موسى وهرون عليهما السلامك اوزرلرينه حماقت ايله فرعونك حمل ايده جكى سطوته
مانع اولور وقول لين ايله خطابك على قول برسببى دخى موسى عليه السلامى مقدما فرعون تربيه
ايتمكله حق تربيه يه رعايت اوله وعلى قول قول لين اكر فرعون توحيد بارى ايدرايسه حق تعالى
كندويى موتنه قدر شاب اولديغى حالده ملكنده ابقا بيوره جقيدر بولطفى بيان ايدك ايله
مفسردر انتهى (وصاحب المستطرف كنيه ايله خطابده حسن ظاهر اولديغنى استدلالده
* ولما ضرب موسى البحر ولم ينفلق اوحى الله اليه ان كنه فقال انفلق يا ابا خالد فانفلق فكان كل
فرق كالطود العظيم قصه سنى اجمالا ذكر ايتمشدر (قلت) اشبو قصه يى حاكى اولان
﴿ فاوحينا الى موسى ان اضرب بعصاك البحر فانفلق فكان كل فرق كالطود العظيم ﴾ آيت
كريمه سنك مفهومى كه بيضاوى تفسيرى اوزره بز عظيم الشان موسايه عصاكى بحره اور امريله
وحى ايلديكمزده اودخى ضرب ايتدكده بحر مطاوعتله منفلق ومنشق اولدقده يوللرنده

يوللر اوله رق اون ايكى بلوك اولوب هر بر بلوكى منيف يعنى مرتفع ومقرنده ثابت جبل كبى اولدى
ديمكدر بونك مآل مجملى دخى بودركه چونكه حضرت موسى عليه السلام يد بيضا وتقليب
عصا بأژدرها معجزه لرينى وكتب مفصله ده يازلديغى اوزره سائر معجزات بيناتى اظهار بيوره شيكن
فرعون وقومى قبول وتوحيد ايتمدكلرندن وحى باريله مصردن كافۀ بنى اسرائيلى آلوب عبدكاهه
خروج وامر حقله كيجه وقتى كندى ساقده وهرون عليه السلام مقدمه ده اوله رق بحره طوغرى
سير وعزيمت ايلديلر فرعون دخى طويوب وعسكرينى طوپليوب ارقه لرينه دوشدى بنى اسرائيل
بحره منتهى اولديلر وفرعونك تعقيبنى طويمارى ايله حيف طوتلدق ديو بحر حيرته طالديلر
وقتاكه حال بو وجهله مضايقه كسب ايتدكده وحى الهى امداد ايدوب موسى عليه السلام
بر منطوق نص شريف مشار اليه بحره ضرب ايتمكله اون ايكى طريق حاصل اولوب اون ايكى
سبط بربرلرينى كوره رك كويا طاغلر ميانده اولان يوللردن كچر كبى تحت بحرده اولوب آچيلان
اول يوللردن قو بقورو غبارلو اوله رق كچوب نص جليل مرقومك سباقى اولان ﴿ وازلفنا
ثم الاخرين وانجينا موسى ومن معه اجمعين ثم اغرقنا الاخرين ﴾ آيتلرى دلالتنجه ساحل
سلامتى بولديلر وبونلر كچدكلرى هنكامده عسكر فرعونك مقدمه سى دخى كنار بحره واصل اولدى
وانفلاق بحر يرنده ايدى لكن دخوله خوف ايتديلر اوخلالده بامر خدا جبريل عليه السلام
بر قسراق اوزرنده كلوب فرعونك راكب اولديغى حيوان آت اولمغله اوكندن كچوب بحره داخل
اولدى فرعون دخى قومنه كورك بحر بكا نصل آچلمشدر ديو اول بى بصيرلره صقال باشى
طاغيده رق دخول ايدوب وقومى دخى طوپدن كيرديلر وايلرو كيدنلر خروجه قريب اولدقده
بامر خدا موسى عليه السلام ينه بحره ضرب ايتدكده يوللر قاوشوب جمله سى مغروق اولديلر
غرقلرى صحيح بخاريده يازلديغى اوزره عاشورا كوننده در بيضاويده بوغيبده ده صاحب
مستطرفك روايت اخرادن آلديغى اوزره بحر ابتداى ضربده منفلق اولمامغله بحره كنيه سى
اولان ابو خالد ايله ندا اولنمسنه وحى الهى اولديغندن يا ابا خالد منفلق اول ديو موسى عليه
السلام ندا ايتدكده منفلق اولمشدر (بيضاوى قلزم ايله تفسير ايتمش وعلى قول نيلدر ديمشدر
لكن قلزم اصحدر وموسى عليه السلام بحرى مرورندنصكره طوغرى قدس طرفنه تشريف ايتديلر
وبنى اسرائيل اورايى مقام ايدينوب مدت مديد اقامت ايتديلر انتهى ﴿ اما القاب ﴾
صاحب المستطرف كوتو القابله تزييفا تلقيب جائز اولماديغنه دال ﴿ ولا تنابزوا بالالقاب بئس
الاسم الفسوق بعد الايمان ﴾ آيت كريمه سنى سرتاج مطلب ومقال ايتمش وجناب حق لقب سوئه
فسق اطلاقيله نهى بيوردى ديمشدر (مفهوم شريفى اى ايمانله متصف اولنلر بر بريكزى القابله
نبز يعنى بعضيكز بعضيكزه پيس لقبله چاغرميك زيرا ايمانه دخولدن وفسقه توبه وضديله
اتصافدنصكره مؤمنينه نسبت كفر وفسق ايله تشهير ايلمك ياخود مؤمنك مقدما ايشليوب
تائب اولدقلرى كوتو عملى ايمانله اشتهارلرندنصكره فسقله ذكرلرى مرتفع ومشتهر اوله جق
شيكه اول عملى ذكردر اول ذكر ايسه ايو دكلدر ديمكدر (قلت) نبز لغتده لمز معناسنه در ولمز
دخى غمز وزننده بر كيمسه يى عيبلمكدر ودخى كوز ايله ياقاشله بر كيمسه يه اشارت ايلمكدركه بر آدمى يى
استخفاف وهزل وذوقلنمق ومسخره يه المق يوزندن باشقه بر كيمسه يه كوستوره رك اشارتدن عبارتدر
وبيضاوى حضرتلرى نبز عرفا كوتو لقبه مختصدر ديمشدر انتهى (بنه صاحب المستطرف
ديركه علماء عظام لقب سوء ايله ملقب اولان ذات اندن غيرى اسمله بيلنمديكى صورتده يعنى
تعريف جهتيله اولورسه اطلاقى جائز اولور ديديلر اعمش واعمى واعرج واحول وافطس
واقرع وبونلر كبى كه لقبلر ايله مشهور اولان ذاتلره بونلرك اطلاقى جائزدر ديمكدر

ومعنالری چبار وکور وطوپال وشاشی و یصی برون وکل دیمکدرکه فی الحقیقه هر بری لقب سوءدر لکن بونلر ذکر اولنمسه مسمالری بیلنمز (قلت) یعنی بو جواز امر ضروری یه مبنیدر دیمکی مرادایدرلر انتهی (وینه صاحب المستطرف هنکام جهالت وعهد لطیف اسلامده مشاهیردن اولنلرده لقبسز نادرایدی وکافهٔ امم وقبائلك مخاطبات ومکاتباتنده بلاانکار القاب جاری اولوب والقاب اطلاقی ملقب اولنلرك استحقاقلری حسبیله ایدی یعنی قیصه شخصه التی قولاج دیدکاری قبیلدن اولمیوب شانلرینه کوره ایدی لکن صکره سفله یننده القاب عالیه یی برلرینه اطلاق تحدث ایدکدنصکره شرف لقب زائل اولدی آیا داخل دبر وقبیل وصاحب ناقه وفصیل اولمیانلر یعنی ذاتا ورتبهٔ شرفلی القابه قابلیتلی بولنمیان اشخاصه سلاطین وامرا وعلما وصلحا وحکمایه سزا القابی اطلاق ایدنلرك عذری نه اولور بی دین دینه جك شخصه شرف الدین وعدیم الاسلام دینیله جك شخصه شرف الاسلام دینلور می دیو حال زماندن شکایت وحق تعالادن دینی اعزاز واسلامی اعلا وفاسدهزی اصلاح وغافلمزی ایقاظ نیاز ایدرز دیو عرض نیاز درکاه رب عزت ایتمشدر روح الله تعالی روحه بوندن مرادی عصرنده بولنان ملقب متغلبهدن شکایتدر (قلت) اسعد فقیر موصلهٔ صحن رتبه سنده ایکن آیدین طرفلرنده خدمت نیابت شرعیهده بولنمش ایدم دهقانی مقولهلرنده عالم اغا وفاضل بشه آدنده کوردیکم اشخاص بادی ضحك تعجبانهم اولمش ایدی هر نه قدر آدایسه ده طوغریسی استبعاد اولنور قندبر انتهی (ارکك وخاتون ولدلرینك اسملریله تکنیه اولنمق شاهراهدر مثلا احمد آدنده اوغللری اولان رجل ومرئه یه ابو احمد وام احمد دینديکی کبی اما اولادلری اولمیانلرك اسم ولد له کندیلرینی تکنیه ایتملری تفألدرکه یشایوب اولادی اولمغی رجادن عبارتدر (ودخی بر ذات ملابس ومقارن اولديغی نسنه ایله تکنیه اولنورکه حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم علی کرم الله تعالی وجهه یی ذی العشیره غزاسنده برجانبده اویقویه واروب خوابدن بیدار اولدقده غبار اوزره یوارلنورکن کوردکلرنده یااباتراب قالق اوطور خطاب تلطیف نصا بیله ابو تراب دیو تکنیه بیوردیلرکه حضرت علی نزدنده ابو تراب احب اسماسی ایدی وعربك شخص ابولهبه یوزنده حمرت اولديغیچون ابولهب دیدکاری دخی بو قبیلدندر (قلت) ابومرهابلیسك کنیه سیدرکه مره بر آجی شجرك اديدر اندن مشتقدر انتهی (زمخشری باشی وعمامهسی بویوك اولنلره عربك ابو الرأس وابو العمامه دیدکلرینی ایشتدم دیمشدر (وصاحب المستطرف بندخی عربك صقالی اوزون اولنلره ابو طویله کنیه سیله چاغردقلرینی ایشتدم دیمشدر (وبحیره عربلری ابوزهره وابوسلطانه وابوایلی وبونلرکبی قزلری اسملریله تکنی ایتدکلرینی دخی ایشتدم مکه بونده برحجر ومنع یوقدر زیرا افاضل صحابهدن براز ذوات کرام بناتی اسملریله تکنی ایلدیلرکه سیدنا عثمان بن عفان رضی الله تعالی عنه اول جملهٔ شریفهدندر اوج کنیهلری وارایدیکه ابوعمرو وابوعبدالله وابولیلادر وتمیم الداری رضی الله تعالی عنهك کنیه سی ابو امامه وابو رقیه (ومقداد بن معدی کربك رضی الله تعالی عنه ابوکریمه ومسروق ابن الاجدعك رضی الله تعالی عنه ابوعایشه اولوب صحابه وتابعیندن چوغنك بووجهله کنیهلری وارایدی دیو تحریر قیلنمشدر (قلت) تمیم بن اوس بن خارجه مقدما عیسویلرك اعلمی وراهب اعظمی اولوب فلسطینده ساکن ایدی طقوز سالندهکندی وبرادری نعیم عرض اسلام ایلدیلر صحابیٔ مشهورنبی کریم علیه الصلاة والتسلیم عینون قریه سنی مشارالیهمه مقاطعه بیورمشلر ایدی خلافت فاروقده مسجد شریفده ایقاد قنادیل ووعظ ایدن ابتدا تمیم در حضرت عثمان رضی الله تعالی عنه شهادتندنصکره قدس شریفده ساکن اولوب علی قول

قرقده انتقال ایلدی رضی الله عنه (ومقداد بن معدی کرب بن عمرو الکندی دخی صحابیٔ مشهوردر شامه نازل اولوب طقسان برياشنده سکسان یدی سالی انتقال ایلدی رضی الله تعالی عنه (ومسروق بن الاجدع همدانیٔ کوفیدر انتقال رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمدن اول اسلامه کلوب صحابهدن خلفاء راشدینی ادراك ایلدی احداعلام وفقهادندر (محمد بن المنتشر دیرکه بصره والیسی خالد بن عبدالله مشارالیه مسروقه اوتوز بیك درهم کمش هدیه ایلمشیدی فاقهلری وارایکن کمال زهدندن قبول ایتمدی صغیرایکن چالنوب بعده بولنمغله مسروق دیدیلر مشکاة مصابیح شریفده یازلديغی اوزره کندی روایت ایدوب * لقیت عمر فقال من انت فقلت مسروق بن الاجدع فقال عمر سمعت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم یقول الاجدع شیطان * یعنی عمر رضی الله تعالی عنهه ملاقی اولديغمده سن کیمسن دیو بنی سؤال ایلدکده اجدعك اوغلی مسروقم دیديکمده رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمدن ایشتدم اجدع شیطاندر بیوردیلر دیدی انتهی (شراح حدیث بیاننجه اجدع شیاطیندن بر شیطانك اسمیدرکه حجت وسندی مقطوعه قولی واياقلری کسکدن استعاره اولنمشدر حضرت عمرك اشبو کلامی مطایبه طریقیله اولمق یاخود اجدع حیاتدهایسه نام مذکور تغییر اولنمق وصاغ دکل ایسه ابو المسروق دینمك ویاخود اجدع ایله برولد تسمیه اولنمیوب وابو الاجدع ایله تکنیه اولنمقدن اجتناب قلنمق احتمالاتندن خالی دکلدر انتهی (انس رضی الله تعالی عنهك برصغیرادری اولوب برنغیری اولمغله انکله اوینارایدی نغیری اولدی وبو خلالده حضور سعادته داخل اولدقده حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم صبی یی محزون کوردکلرنده بوچوجوغك شانی ولدری ندر دیو سؤال بیوردقلرنده اکلنديکی نغیرك اولديکنی خبر ویردکلرنده اول نبی رؤف رحیم تسلیهٔ وتلطیفا اول صبی یه خطابا (یااباعمیر مافعل النغیر) یعنی تصغیر صیغه سیله ای ابوعمیر نغیر نهاولدی ونوالدی دیو بیوردیلر (قلت) صاحب المستطرف بواثری ذکردن مرادی حضرت صلی الله تعالی علیه وسلم اول صبی یه ابوعمیر تکنیه بیوردیلر یعنی تکنیهده البته اسم ولد اولمق لازم اولور دینلمز دیدیکی بیاندر (ونغر زفر وزننده بلبل وعلی قول سرچه یاورویسی وبر قولده وزن مذکور یاخود حانك ضمی ومیمك شده سیله حمل نوعندن برطیردر غالبا سقاقوشی دیمکدر صاحب قاموس بو نوعدهاولان طیر صغیر حدیثده کلمشدر دیو (یااباعمیر مافعل النغیر) حدیث شریف مذکورینی ذکر ایتمشدر سقاقوشی ذکری مناسبتیله همعصریمزدن کیججی زاده عزت افندی مرحومك اشبو قطعهسی خاطره کلمکله رحمته وسیله اولسون دیو درج اولندی * سقاقوشی دولاب فلکده ناچار * زحمتله چکر ایچدیکی آب نابی * بازیچهٔ طفل ایمش انك معرفتی * یارب بنی سن ایتمه هنزار بابی * انتهی (منقولدرکه مأمون خلیفه موکبنده حسن الوجه برشاب کوروب اسمندن سؤال ایلدی شاب لاادری دیدیکه کلام مذکورك ظاهر اولديغی اوزره معناسی بن بیلم دیمکدر خلیفه آیا اسمنی بیلمز کیمسه وارمیدر دیدکده شاب مذکور بیلندیکم اسمم لاادریدر دیدی (قلت) شاب مذکور توریه ایدوب اسمم لاادریدر دیمش خلیفهٔ مشارالیه بلغادن اولوب مقصودینی اکلامش ایکن تطویل کلام غرضیله تجاهل کوسترمش وشاب اکله مدیغنه حمل ایله مقصودینی بیان ایتمشدر مطالعهسی درکاردر (بعض نسخهده شاب اسمم لاادرید ر معناسنده اسمی * الذی اعرف به لاادری * دیدیکی کلام عقبنده فقال * تسمیت لاادری بانك لاتدری بمافعل الحب المبرح فی صدری * نسخهسی واردر اشبو بیت سیاق کلام اقتضاسنجه مأمونك اولمق احتمالی اقوادرکه مأ لی سن لاادری تسمیه اولندك بنم صدرمده شدت ویریجی حب وعشقك ایشلدیکنی بیلمدیکك انکیچوندر دیمکدرکه مراد خلیفه نه اولديغی معلومدر

ترجمهٔ مرثیهٔ معلومه ده بیت مذکور شاب مذکورك كلامی اوله رق معنی و یرلمشدر ترجیحی منوط فکر ارباب البابدر (قلت) حدیقة السعدا صاحبی شاعر ماهر فضولی بغدادی مرحومك * بیلمم طالعمم سو یلمم * کلامی ذکر اولنان لاادری قصه‌سی قبیلندندر که عظمادن بریسی شاعر مومی الیهی جلبه برکیمسه کورندرمش اول کیمسه ایسه مقدما کورمدیکندن کندینی یعنی فضولی یی بیلمزایمش سمتنه وارمش واوخلالده فضولی دخی برطرفی قصد ایدرك خانه‌سندن چیقوب کیدرایمش دعوتجی لدی التصادف فضولی یه کندینی صورمش او دخی کلام مذکوری دیمش دعوتجی نکته یی اکلامیوب صاوشمش بعده آخرندن سؤال ایله راست کلدیکی ذات اولدیغنی بیلوب دونوب و بتشوب نیچون کندیکی بیلدرمدك دیدکده بن کلام مذکورمله تعریف ایتدم لکن اکله مدك دیو دعوتجی یی محجوب ایتمشدر فتدبر (و من علی رضی الله تعالی عنه عن النبی صلی الله تعالی علیه وسلم (اذا سمیتم الولد محمدا فاکرموه ووسعواله فی المجلس ولاتقبحواله وجها) قلت مأل علی رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنمشدر که حضرت نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم اولاد واقرباکزدن برمولودی اسم محمد ایله تسمیه ایلدیکزده یعنی بریکزك نامی محمد اولدقده اکا توقیر وتعظیم ایدیکز و بر مجلسه کلدکده اکا مجلسی توسیع ایدیکز یعنی یرویروب خارجده صف نعالده قومیك و قبح الله وجهه دیو شتم ایتمیك یاخود انك اقوال وافعالنده ضد حسن اولان قبحه انی نسبت ایتمیك دیمکدر که وجه ثانی یه کوره حدیث شریفده واقع وجه ذاتدن کنایه در واشبو حدیث شریف جامع صغیرده دخی مقیددر (و ینه صاحب المستطرف امیر المؤمنین علی رضی الله تعالی عنهدن مرویا (مامن قوم کانت لهم مشورة فحضر معهم من اسمه احمدا ومحمد الاقدس ذلك المنزل فی کل یوم مرتین کل ذلك ببرکة هذا الاسم الشریف) اثرینی ذکر ایتمشدر که مأل امور مباحده مشورتلری اولان هر برقومك معیتنده احمد یاخود محمد اسمنده اولان ذات منزل ومجلس مشورته حاضر اولسه یعنی او مجلسده بولنسه البته او منزل هر کون ایکی کره یعنی مضاعفا تقدیس اولنور یعنی مبارك اولور واو مشورتده خیرلر کوریلور و بو خیرلر اشبو اسم شریف برکتیله حاصلدر (قلت) بوراده اسملر مدحنه دائر شعر دقیق مستطرفده وار ایکن نیجونسه بیلمم ذکرلری کلیاطی اولنمغله جسارت شاعرانه ایله نظم اولنان دائره ادبدن خارجلری ترك اولنوب بعضیلرینك ینه شوقرق دیشلی قلم جهالت علم فقیر ایله تیمور لبلبی چکنمکه قالقشیلوب آخرلرنده تتمیا للباب اسم وعلم و لقب و کنیه تعاریفنه دائر و انلره متعلق برازفوائده متدائر عاجزانه کنیه ماده سنده بررساله جك اوله بیلور حیثیتیله بعض کلام نقل وضمنه تصمیم نیت قلنمشدر ربمز تعالی وتقدس تسهیل واوادهم شکسته پای رسیدهٔ سرحد تکمیل ایده آمین ثم آمین (عمر اسمنده بردلبر حقنده نظم اولنمشدر * یا اعدل الامة اسما کم تجور علی * فؤاد مضناك بالهجران والبین * اظنهم سرقوك القاف من قمر * وابدلوها بعین خیفة العین * مأل ای امتك اعدلی یعنی ای عمر ایله نام محابیبك اشفقی یاخود اعدل امت اولان حضرت عمر رضی الله عنهك نامداشی سنك اسمك یعنی سن تأثیر اسم ایله عاشقه اشفق واعدل اوله جق ایکن سنك ضعیف دوشوردیکك جکر یمه هجر وفراقله نه وقته قدر جور وتعدی ایدرسن ظنم بودر که رقبا نهانی قمردن قافی آلوب عین خوفندن یعنی نظرد که دن قورقوب حرف عینه تبدیل ایتمك کرکلردر که اکر یاسیدی نامك حقیقةً عمر اولسیدی عدل ایدوب عاشقکدن منصرف اولوب عدول ایتمز ایدك دیمکدر مضمونی عمر اسمی عدل وعلم سببلریله غیرمنصرف اولمق قاعدهٔ نحویه‌سنه دائردر (دیمش قیراطی بدر آدنده شوخه * سموه بدرا وذاك لما * ان فاق حسنه وتما * واجمع الناس اذرأوه * بانه اسم علی مسما * مأل اومحبوبه حسنی فائق وتمام اولدقده یعنی اون دردینه باصدقده بدر دیدیلر وناس انی کوردکده اسمی مسماسنه مطابق اولدیغنده اجماع واتفاق ایتدیلر

دیمکدر (اشبو قطعه صالح ایله مسمی اعلامدن بلقینی حقنده نظم اولنمشدر * وعظ الانام اماما الحبر الذی * سلب العقول بحر فضل طافح * فشفی القلوب بعلمه و بوعظه * والوعظ لایشفی سوی من صالح * مأل انام وخلقه حبر وعلامه اولان امام ومقتدامز وعظ ایلدی او یله حبر که جوشان اولان فضل وکمالی بحریله یعنی دریا کبی جریان ایدن تقریر وتحقیق ایله عقولی سلب ایلدی یعنی استماع ایدنلر تقریر دلپذیرینه متحیر اولدیلر وایلدکلری غفلت وجهالتله مریض اولان قلوبلری علمی ووعظی سببیله فی الحال شفایاب ایلدی یعنی اعتقاد حسنه واعمال خیریه ایله نجات بولدیلر واشبو تأثیر استغراب اولنمسونکه انجق صالحك وعظی شفا و یرر که اول حبر اسما وذاتا صالحدر دیمکدر (قلت) بلقینی سراج الدین ایله ملقب وابو حفص ایله مکنی عمر صالح ابن رسلان بن نصر بن صالح الکنانیدر یدیوز یکرمی درت شهر رمضانك اون ایکنجی کونی طوغمش وسکز یوز بش ذی القعده سی مصر قاهره ده وفات ایتمشدر روح الله روحه عصرینك مجتهدی اولدیغنی سیوطی کبی ذات حسن المحاضره سنده یازوب شهادت ایتمشدر بخاری وترمذی یه شرحلری وروضه وکشاف اوزره حاشیه‌لری تفسیر وحدیث وفقهدن سائر آثاری واردر انتهی (صاحب المستطرف خلیل اسمنده برذاته اشبو قطعه یی نظم ایتمشدر * خلال خلیل کلهن حمیدة * واوصافه تروی بکل جمیل * فلاخیر فی قوم اذا لم یکن بهم * ولاخیر فی الدنیا بغیر خلیل * مأل خلیل نامنده اولان دوستمك خویلری سراپا پسندیده و برکزیده و وصفلری کافهٔ فعل جمیلی روایت اولنور برقومده جنس خیر بولنمز مادامکه او ایچلرنده اولمیه و خلیلسز یعنی دوستسز دنیاده دخی خیر یوقدر دیمکدر خلیل لغةً دوسته دینلمکله برکوزل توریه قوللنمشدر (بودخی ینه مؤلفك مقبل آدنده برسودیکنه نظم ایتدیکی قطعه در * یامن تحجب عن محب صادق * مازال عنه کل یوم یسأل * من لی بیوم فیه تسمح باللقا * ویقال لی هذا حبیبك مقبل * مأل هر روز سنی سؤال وطلبدن منفك اولمیان محب صادقدن یعنی بندن حجاب ایدن یعنی رویکی کوسترمین یار برکون ایله بکا احسان ایله اول کونده سن ملاقاتله سماحت ایدرسن وسنی کورنلر بکا مژده ایدوب اشته حبیبك مقبلدر یعنی اقبال وتوجه ایدوب کلیور دیه لر دیمکدر بونده حسن ایهام واردر (بونی دخی محسن آدنده بردلبره دیمشدر * واهیف یعلو علی عشاقه * برتبة من الجمال نالها * واسمه وهو العجیب محسن * وکم دموع فی الهوی اسالها * مأل دائشنهٔ آب التفاتی اولدیغمز جوانکه جمالدن نائل اولدیغی رتبه ایله عشاقنه عالی وحاکم اولور وعجبدر که اسمی محسن اولوب معناسی احسان ایدیجی دیمك ایکن عشقنده چوق اشك چشمی اساله ایلدی یعنی عشاقنی اغلتدی وجور ایتدی دیمکدر (حسین آدلو حبیبه صفی الدین الحلی نظم ایتمشدر * حبنی وافر والشوق منی * طویل والهوی عندی مدید * واعجب اننی اهوی حسینا * وشوقی فی محبته یزید * مأل ذکری آنی محبوبك دردیله شدت اوزره بکا وآه وزارم وافر وکثیر وشوق دروننم طویل وبسیار و بنده اولان عشق دخی مدیدیعنی طویلدر وتعجب ایدرمکه ابن حسینه عاشق ایکن انك محبتنده اولان شوقم زیاده اولور دیمکدر (قلت) طوغریسی اشبو نظم بیان معانیسی وارستهٔ قیداملا اولدیغی اوزره بلیغ و بدیعدر از جمله بیت اولده عروضدن اوج بحر آدی برطریقهٔ توریه ذکر اولنمشدر که وافر وطویل ومدیددر و بیت اخیرده لفظا ومعنی کورینان نکات معلوم وکورنمیانلری دخی محول طبع سلیم ارباب علوم درفتبصر (ناظم قطعهٔ مذکوره امام علوم عربیه وعلامه شاعر بلیغ عبد العزیز بن مزایا الحلی حله ده التیوز یمش یدی شهر ربیع الاولنك بشنجی جمعه کونی طوغمش و یدیوز اللیده بغدادده وفات ایلمشدر انتهی * اسماء نسایه دائردر * فاطمه اسمنده برحبیبه حقنده دینلان قطعه * فاطمة اودرزت فی الدجا * عند طلوع الزهرة الغرا *

* وقيل لى ايهما زاهر * قلت لهم فاطمة الزهرا * حليمه آدلو بر محبوبه يه نظم مؤلفدر * بروحى فتاة فى الفؤاد مقيمة * بوجدى وشوقى والغرام عليمة * تجور على ضعفى وترضى بقتلتى * فواعجبا من ذاك وهى حليمة * مألى روحم بولنه فدا اولسونكه قلبمده برشابهٔ محبوبه مقيمه اولدى اوبله حبيبه كه اكا اولان وجد وشوقى وعـذاب درونمى زياده بليجيدر واويله محبوبه كه ضعفمده جومر دلك ايدر يعنى ضعفمى جور يله آرترر واضطرابله هلاكمه راضيه اولور واى دل حيفا كه اومحبوبه حليمه ايكن شوحالندن تعجب ايله ديمكدر كه حليمه دن وصف مراد ايتمش وتوريه طريقنه كتمشدر فتدبر * ذو بيت فى بركه * يعنى بركه نام محبوبه يه بر رباعيدر * لمانصب الهوى لقلبى شركه * ناديت وقلبى تاركا من تركه * ياقلبى فيها الاتمل للشركه * تغنيك سنينا ساعة من بركه * مألى ذكرى آتى مستزادلر يله بودركه عشق قلبمه هر بولده كافهٔ توجهنده آغ قوردقده قلبم كندوبى ترك ايدنى تارك اولديغى حالده يعنى بندن اعراض ايدندن قلبم اعراض ايدرا ولديغى حالده عشق بنى صيده طوزاق قوروب آخرينه ميل ايتدر ديكنده بن قلبمه افاقت بولسون ديو اى قلب محبتده شركته ميل ايتمه يعنى سندن ماعـدا باشقه لرينى يار ايده نى يار ايتمكه ميل سودا سنده اولمه سنك يارك كه بركه نامنده اولان محبوبه در اندن بر ساعت يعنى برمقدار مواصلت ايتمسى آخر دوستلركدن سنى ييللرجه اغنا ايدر يعنى كافى وبركتليدر ديوندا ايتدم ديمكدر (بركه لغتده يانك وراتك فتحه لريله برنسنه نك آرتوب چوغالمسنه اطلاق اولنمغله بو معنى اوزره نظم مذكورده توريه واردر * وفيها مردوف * معناسى دردست ياندر * لمانصب الهوى لقلبى شركه * فى كل طريق * ناديت وقلبى تارك من تركه * لوكان يفيق * ياقلبى فيها الاتمل للشركه * * ماالشرك يليق * تغنيك سنينـا ساعة من بركة * عن كل صديق * شرك شينك كسرى وراتك سكونيله هم شركت وهم كفر معنا سنه كلور بورادة شركت معناسنه در فتدبر (صاحب المستطرف مرحومك ذوبيت ديديكى رباعى ديمكدر واصلى دو بيتدر تعريب ايدوب ذوبيتلر (امامردوف ديديكى شعراى فرس وروملك رديف ديدكارى صنعتى حاوى اولان نظم ديمكدر و على اشارته بو صنعت مستزاد نظم مذكورده اجرا اولنمشدر و رديف شعرده رويدنصكره بر ياخود دخى زياده اولان كلمه نك تكررندن عبـارتدر وقدماى شعراى عربده مستزاد ايله رديف صنعتلرى يوغيدى حتى بديعهٔ قديمه لرده وتلخيص مفتاحده يوقدر بونلره شعراى فرس صورت ويرمشلردر آزادالهندى نام فاضل سبحة المرجان فى آثار هندستان ايله مسمى كتاب مستطابنده شيخ عبدالعزيز لبنانينك ديوانده برقصيدهٔ مردفه كوردم ديوب اندن * بشراك يامن به يستبشر العيد * ومن به كل ميت ينشر العيد * ولى الصيام وجاء العيد مبتكرا * وحبذا اليوم فيه يبكر العيد * بيتلرينى وصاحب الكشاف زمخشرينك ديوانده دخى سلطـان علاء الدولهٔ ديلمى يه نظم ايلديكى قصيده سنك * الفضل حصله علاء الدولة * والمجدانله علاء الدولة * مطلعنى كوردم ديو تحرير ايتمشدر (ومستزاد دخى يا هر مصراعك ياخود هر بيتك آخرينه اومصراعك وزنى قبول ايده جك وزنده زياده قلنان كلام وفقره در بو صنعتى برمنوال محرر شعراى فرسك قدماسى ايجـاد ايدوب بعدذا شعراء عرب تناول ايتمشلردر واعلام دولت عليهٔ عثمانيه دن قصيدهٔ عقيدهٔ مشهورهٔ نونيه ناظمى و حين فتحده ابتدا نصب اولنان استانبول قاضيسى اولوب سنهٔ هجريه على صاحبهـا افضل الصلاة و التحيه نك سكزيوز التمش اوچنده تارك دنياى دون وزيرك جوا رنده و يانق شجاع مسجدى باغچـه سنده مدفون اولان خضر بك مرحومك مستزادلى برغزل عربيسى اولوب معاصرى بولنان بعض ذوات كرام دخى تتبع وتنظير ايلدكارى شقايق نعمانيه ده كورلمشدر و على قول مستزاد مير مشاراليه حضرتلرينكدر (صاحب المستطرفك

(مردوف)

مردوف ديديكى على قول ياحرف رويدن معدود اولماديغنه كوره در ياخود مردوفدن مرادى مستزاد ديمكدر فليتأمل انتهى (صاحب المستطرف روح الله تعـالى روحه اشبو القاب وكنى بابنى اكر بو بابده تتبع واستقرا ايدوب تماميله يازمش اولسيدى مجلداته احتياجم اوله جغى دركار اولمغله ذكر ايتديكم شيلر له اكتفا اولنمشدر ديو ختم باب ايتمشدر فالنشرع الى الكلام الموعود بعون واجب الوجود (قلت) معلوم ارباب دانشدر كه علم قلم وزننده بشخصه برذاته بيلنوب آخردن تميز اولنسون ديو وضع اولنـان اسمدر بودخى ايكيدن خالى دكلدر ياعلم قصديدر زيد وعمرو كبى ياخود علم اتفاقيدر يعنى قصدا وابتداء وضع اولنميوب بلكه كثرت استعمال ايله وصف ايكن اسميتى وصفيت اوزرينه غلبه ايدوب شخص واحده علم اولور مثلا معرف باللام اوله رق النجم كبى كه ثريانك غلبه ايله علمى اولمشدر كه بويله لره اعلام غالبه ديرلر (امالقب مولانا ابن كمال تعبيرنجه علمدنصكره كندنده يامدح وياخود ذم معناسنه دلالت اولوب انكله انسان تسميه اولنان لفظدر و سيدنا شريف قدس سره تعريفنجه لقب اطلاقى حالنده مدح ويا ذم كنديسيله قصد اولنـان علمدر و راغب اصفهانى روح الله تعالى روحهم لقب انسانه اسم اوله نك غيرى اوله رق تسميه اولنوب معناسنه دخى مراعات اولنان اسمدر ديمشدر (قلت) عرب مقابلى عجمك صكره لرده مخلص ديدكارى دخى لقب بلكه علم ديمكدر مخلص ديمكه باعث دخى غالبا مقطع نظمده ذكر اولنمسيدر (ودخى اشبو لقب ايكى طريق ايله اولور كه برى القـاب سلاطين كبى تعظيم و تشريف و ديكرى تعيير وتزييف اوزره دركه تنقيص وذم اولديغندن حرامدر بالاده صاحب المستطرفك تحرير و فقيرك بيضاويدن نقلا مفهومنى تسطير ايلديكى ﴿ ولاتنابزوا بالالقـاب ﴾ نص شريفنده اشبو طريق ثانى قصد اولنمشدر و بروجه محرر القاب سوء محض تعريف ضرورتيچون اعمش واخفش كبى تجويز قلنمش ايسه ده احسن اولان تعريف ايله تبرى يى جمع ايتمكدر يعنى ذمى مشعر لفظ ايله ملقب اولان كيمسه يى حسب الامكان آخر وجهله تعريف وتفهيمه سعى ايتمكدر حتى امام شافعيدن مرويدر كه مشايخندن وثقاة حفاظ حديثدن ابن عليه ايله معروف اسمعيل بن ابراهيم يونى كريه كوردكى بكا خبر ويردى ديمشدر واشبو تحريردن مستفاد اولديغى و مجدالدين شيرازينك بيانى اوزره القاب اوچ اولوب اولكيسى افضل و اشرف و شريف كبى وايكنجيسى اعرج واعور كبى تعريف واوچنجيسى قطبط و بطيط كبى لقب تزييف و تسخيفدر قطبط خفيف و بطيط عجب وكذب وداهيه معنالرينه در (ودخى القـابك اسما وكنى وانساب ومواطن وصنايع وملقبده اولان صفاته منقسم اولديغى نزهة الالبابده مذكوردر يعنى هرنه قدر مستفاد اولورسه ده وصف ونسبت و صنعت بالذات قصد اولنميوب همان ذات ملقب مراد اوله رق مثلا صالح وهاشمى ومكى وغزالى وعالم ديلور يعنى بونلر ايله اشخاصى بيلنور ولقب اولان كنيه دن مراد دخى ابنه مضاف اولمياندر ابو الخير كبى وصفتدن دخى نعت نحوى كه مدح وذمى مشرب اولوب علمدن برنوع اولاندر بو مقصود اولميوب بلكه بوندن اعم اولان لفظ مقصوددر و ازهرينك كنيه اسم مقامنه قائم اولوب كنيه صاحبى انكله اسميله بيلنديكى كبى بيلنور نته كيم ابولهبك اسمى عبدالعزى ايكن كنيه سيله معروف اولوب حتى قرآن كريمده كنيهٔ مرسومه ايله مذكوردر ديديكى دخى كنيه نك القابدن اولديغى تأييد ايدر واشبو كنيه نك القـابدن اولمسى مطلبنده براز فوائد دخى واردر تفصيلنى اراده بيورنلر كتب معانيده مسند اليه مطلبنه مراجعت بيوره لر (ودخى معلوم اوله كه * الالقاب تنزل من السماء * كلام مشهورينك اثر اولميوب مثل اولديغى امام بخارينك باب ماجاء فى اسمائه عليه الصلاة والسلام ديديكى مطلبده شارحى مولانا عينى ذكر ايتمشدر (واما كنيه اب ياخود ام ويا ابن

یاخود بنت یعنی بونلرك بریله تصدیر اولنان علملر دیو تعریف اولنوب واکثریسی مستعملر یند اسم کبی
ابتدای تولدده وضع اولنمیوب صکره طریان ایدر دیمشدر یعنی برینك براوغلی ویاقزی اولدقده
ابن فلان و بنت فلان یاخود اول والده ابو فلان وابو فلانه کنیه سی همان وضع اولنوب تفوه اولنماز
بلکه ذات ابن و بنت شهرت بولدقدنصکره زبانزد اولور فتدبر (اخطار) اصلی فتحتین ایله
بنو اولوب وجمع سالمی بنون وجمع قلتی ابناء کلوب وعلی قول اصلی یانك کسری ونونك سکونیله
جمعی بنو اولان ابن ایله واصلی حرکهٔ باایله ابو اولوب تخفیفا واوی خذ فله جمعی آبا کلان اب ایله
اولان کنیه لرده هرنه قدر نون یاخود واو والف ایله حرف باوابك من حیث الاعراب احوال
ثلاثه سنده واو والف وحرف یا ادوات کنیه ایسه لر دخی مطلقا کنیه لرده ترتیب حروفده اعتبار
اول ادوات مابعدینه در یعنی نیه مضاف اولمش ایسه اکا دقت اولنمق لازمدر که اکثرفحول بوروشده
کندیلر حتی بوکا دقت ایتمیان بعض اجله آبی اللحمی حالت جرنده کوردکده مثلا مررت
بابی اللحم کبی کنیه ظن ایتدی انده اولان ابادن مشتق الفك مدیله اسم فاعلدر ومعناسی لحمدن
واتدن امتناع ایدیجی دیمکدر (واشبو آبی اللحم صحابی غفار یدر رضی الله تعالی عنه حنین
غزوه سنده شهید اولمشدر اسمنده اختلاف اولندی قول صحیح اوزره خلفدر لقب مذکور ایله
تلقبینه سبب هنکام جهالتده بتلره ذبح اولنان حیوانك اتنی یمزایدی (آبی الخسف دخی بوقبیلدندر
مومی الیهـا خدیجة الکبری رضی الله تعالی عنهانك پدری تصغیر ایله خویلد بن اسد بن
عبد العزی بن قصی بن کلابدر وحفیده یحیی بن عروة بن الزبیر بن العوام ٭ اب لی آبی الخسف
لو یعلمونه ٭ وفارس معروف رئیس الکتائب ٭ بیتیله ثنا خوان اولمشدر و بو معروف اسم
فرسدر فتبصر (قلت) بروجه محرر زادهٔ طبعی مسلم بعض اصحاب ذهن مستقیم بعض اجله
کنیه اداتی مابعدینه دقت ایتمیوب آبی اللحمی کنیه ظن ایتدیلر دیو مجلهٔ جلیلهٔ اثرینه تحریر
ایتمش ایسه ده بو فقیرك عاجزانه مطالعه سنجه نفس آبی اللحمدن بیلمامغله اعتراض وارد اولماز
بلکه اعتراض انکله ملقب اولان صحابی حضرتلرینك بتلره کسیلان حیوانلرك لحومنی اکلدن
امتناعی قصه سنه عدم وقوفلرینه اوله بیلور بو قصه یه عدم وقوف ایسه عباره دن خارج
برمعنی اولمغله اولقدر عیب دکلدر زیرا کنیهٔ مجازیه عروضه وجماداته اضافتله دخی اولمغله شاربی
یعنی بیغی بیوك آدمی یه ابو الشوارب دیدکاری کبی جائزکه اتی یاکثرت اوزره اکلدن ویااته نفرتندن
مجازا ابو اللحم دیه لر واول معناجه مررت بابی اللحم برنده اولور اکرمعترضك مابعدینه دقتدن
مرادی ذهنه متبادر اولان مضاف الیهك لفظی اولمیوب احوالنه دقت دیمك ایسه قابلتأویلدر
فتدبر (اخطار آخر) کلام عربیده ترخیم وقصر وتغییر یعنی کلمه نك بعض حرفلرینی حذف
ایتمك وکلمه یی بولمك وحرفنی آخر حرفه تبدیل ایتمك رایکان اولوب هله منادانك آخرینی ضرورت
شعریه اولمیه رق تخفیفا حذف ایتمك قاعدهٔ نحویه ایسه ده منادانك غیریسی بعضیسی هرنه قدر
فصیحه دکلسه ده لغت و بعضیسی وزن شعری ضرورتی اقتضاسنجه در و بو یول فارسیده
دخی اولوب حتی غریبه اوله رق قافیه ایچون کلمه نك حرف اخیری تبدیل اولندیغی ابو شکورك
٭ آب انکور وآب نیلوفل ٭ مرمرا ازعبیر و مشك بدل ٭ بیتنده کورلمشدر (وایکی لفظك
حرفلری خلط غریب اوله رق بر برینه قاتلدیغی سلمانك ٭ مرا نشانهٔ تیر فراق کردده کرز ٭
٭ کسی شنیده که باشد کمان نشانهٔ تیر ٭ بیتنده کورلمشدر هکرز هرکز دیمك اولوب معایب شعریه دن
اولان عدوادن برنوع یعنی تغییراتدن اولدیغی بدایع الصنایعنده حسین واعظ کاشفی یازر
(و ضرورت وزن ایچون اشعار عربیه ده اسماده تغییرات وافرده اولوب ازجمله مجد الدین
فیروز آبادینك قاموسده س ل م ماده سنده وقول الحطیئة ٭ جدلاء محکمة من صنع سلام)

اراد من صنع داود فجعله سلیمان ثم غیره ضرورة ٭ دیو کشیده زیب بیان قیلدیغی اوزره سلیمان
اسمنك لامك تشدیدیله سلامه تغییر بدر وعلامهٔ مشار الیهك قول بلیغ مؤخرینك مفهومی
خطیئه نام شاعر بلیغ مشهور زره مدحنده بوزره سلامك مصنوعاتندن برزره در دیمشدر وصنع
سلامدن صنع داود علیه السلامی مراد ایدوب ومراد ایتدیکی داودی سلیمان قلدقدنصکره
سلیمانی وزن ایچون سلامه تغییر ایتمشدر دیمکدرکه ایضاحی چونکه عرب میانده دخی حضرت
داود علیه السلامك اثر دست اعجاز پیوستی اولان درع ابدع شریفلری مشهور ومشبه به اولوب
لکن هنکام جاهلیده عرب امی اولوب یعنی قرائت وکتابته واقف اولمیوب اخبار ماضیه یی
تمامیله بیلمدکلرندن زره مذکوری صنع سلیمان علیه السلام زعم ایدرلر ایدی بناء علیه وقت
جاهلیت بلغاسندن خطیئهٔ شاعر دخی مدح ایلدیکی جدلاء یعنی محکم اورلمش زرهی تشبیه
بلیغ طریقیله اول زره محکم مشهوره تشبیه مراد یاخود عین زره مذکوره اولد یغنی ادعا ایدرك
زعمی اوزره نجل جلیل داود اولان سلیمانه علیهما السلام نسبت ومضاف قیلوب واسم سلیمانی
ضرورت وزن ایچون سلامه تغییر ایلدی دیمکدر وهرچند صاحب قاموس حضرتلرینك مرادی
اشبو ایضاح اولنان بیان اولدیغی عند اهل الدرایة والروایة ٭ فجعله سلیمان ٭ کلامندن مستفاد
ایسه ده نظرهٔ اولاده جهل اهل جاهلیت مذکوری بیلمیه رك عبارهٔ قاموس اکلنمامق لابأسدر لکن
صاحب القاموس آسا بحر علومك اشبو عباره سنده قائلنك کعب عالیسنه نظرا بن تفهم ایده مدم
ایسه ده البته خطا یوقدر ومعنای صحیحی واردر دیمك اقتضای دانش ایکن مترجم قاموس
عاصم افندی مرحوم عبارهٔ مذکوره یی وظیفهٔ اهل انصاف اوزره حسن ظن واعتماد ورعایت قدر
استاد لازم ایکن محمل صحیحنی تتبع وتفکر ایتمیه رك همان آفت سوء فهم ایله (سلام شداد وزننده
اسامیدندر و خطیئه نام شاعرك درع وصفنده نظم ایلدیکی اشبو ٭ جدلاء محکمة من صنع
سلام ٭ مصراعنده سلام لفظندن مرادی داود علیه السلام درمن صنع داود دیمکی مراد
ایدوب لکن قافیه موافق اولمادیغندن سلیمان لفظنه انتقال واکا دخی وزن مطاوعت ایتمامکله
سلام کلمه سنه ارتحال ایلدی دیو یازدیغی ترجمهٔ غریبه سنك اوزرینه طعنه قالقوب (مترجم دیرکه
مؤلفك بوتوجیهی حفید افندی مرحومك تصرفات مخصوصه لری قبیلندندر دیوب بوکا دخی
عدم قناعتله (لطیفه) برکبیر الانف کیمسه نك یاننده برآدم بوکون هوا خوشجه دکلدر دیمش همان
اول کیمسه شدت انفعال ایله ترك مجلس ایدوب کتمش سببنی سؤال ایتدکلرنده بنم انفمه تعریض
ایلدی زیرا هوا دکز بحثنه متعلقدر دکزده ایسه قایق اولمغله بونك انفی قایق کبی کبیردر دیو
بنی هزل ایتدی دیمش دیو مناسبتی بعیده واطافتدن ابعد بویله برمثل غیرلطیفی لطیفه
عنوانیله ذکری طوغریسی هم مجد الدین کبی بر فریده وهم انصاف اولنسه حفید مظلومه
غدردرکه انك غلطات عوام نام کشکولنده بعض ساده شیلر یعنی فائدهٔ زائده دن آزاده سوزلر
کورینور ایسه ده اصل جمیع علمای رجال سلطنت حمیده دن عبد الحمید بلیغه عدیل اولان
رسمی احمد افندی مرحومك قلمیله اولوب وخواجهٔ جنس علوم منیب افندی مرحومك دخی
شیخ الاسلام عاشر افندی مرحومك التماسیله هر طرفنه قلم تصحیح جد صریحی کیرمکله فائده لو
مقالات فتی چوقدر و بو فقیر باهر التقصیره دخی عبارهٔ مذکورهٔ قاموس الجاء غباوت وجهالت
ایله جای اشکال اولوب حلی اهم اولدیغی حالده اکا راکلمز صحایف شمار مطالعه ایکن قصائد
سبعهٔ معلقه شارحی اوچیوز اوتوز حدودی اعلامندن ابن انبارینك (وقال النابغة علی جهة
الغلط ٭ وکل صموت نثلة تبعیة ٭ ونسج سلیم کل قضاء ذائل ٭ اراد نسج سلیمان وسلیمان
لم ینسج الدروع وانما نسجها داود علیهما السلام قولیله التبوز حدودی علماسندن ابو المکارم

ابن الخطيب الزملكى الانصار ينك برهان الكاشف عن اعجاز القرأن نام كتابندن مستنبطا بنده بالمناسبه
يازديغى * فان قلت لم لايجوز ان يكون اعجازه انشأ من جهة ما فيه الانباء السابقة و اللاحقة
ولم يكن ذلك من شان العرب وغلط من اكابرهم من نسج الدروع الى سليمان بن داود عليهما السلام
و سماه سليمانيا و منه * و بيضاء من نسج ابن داود نثرة * تخيرتها يوم اللقاء الملابسا * قولى
و على الخصوص سلطان احمد خان ثالث طيب ثراه الملك الباعث عهدى اعلامندن اولوب
بعض ستايش و احوالى راشد افندى مرحومك تاريخنده مرسوم اسلامبولى مولانا فاضل
سليم افندى مرحومك ضرورت اشعارشعريه ٔ اشعار عربيه نك انواعنى مبين ضرائر تسميه ايلديكى
اثر معتبرنده * ابدال الاسماء الاعلام * ديديكى مطلبندن سراپا فائده دن عبارت اولمغله
تماميله يازيله جق نقله بلطفه تعالى بوعاجز ظفر بولديغم كبى اشبو نصرت فيروز ابادى بى
هزار حمد برله هامش ترجمه ٔ قاموس مترجم مومى اليهه تحرير ايلدم وللعارف يكفيه الاشاره (قال
المولى المشاراليه * ابدال الاسماء الاعلام * قال السيرافى ومن ذلك ابدال الاسماء الاعلام وهى تجئ
على ثلثة اضرب * ضرب جائز فى الشعر والكلام * و ضرب جائز فى الشعر * وضرب لايجوز
فى الشعر ولا فى الكلام انتهى (اما مايجوز فى الشعر والكلام فكتصغير الاسم العلم كما فى قول
الراعى * و لاانيت نجيدة بن عويمر * ابغى الهدى فيزيد نى تضليلا * اراد نجدة بن عامر
الخارجى (واما الثالث فهو الغلط الذى يغلطه الشاعر اوغيره مما يظن ان الامر كما قال كقوله
* والشيخ عثمان ابوعفان * فظن ان عثمان يكنى اباعفان لان اسم ابيه عفان وانما هو ابوعمرو
(واما الثانى وهو الذى نحن بصدده فهو ان يبدل اسم من الاسم المعروف به كذا ترجمه السيرافى
(وقال ابوعلى المظفر هواحالة الاسم عن صورته وسماه التغيير فن ذلك قول الخطيئة * ومارضيت
لهم حتى وفدتهم * من وائل رهط بسطام باحرام * فيه رماح وفيه كل سابغة * بيضاء
محكمة من نسج سلام * قال السيرافى اراد سليمان (وقال دريد بن الصمة يرثى اخاه عبدالله * فان
تنسنا الايام والدهر يعلموا * بنى قارب انا غضاب لمعبد * ثم قال * تنادوا فقالوا اردت الخيل فارسا *
* فقلت اعبدالله ذلك الردى * فسماه معبدا واسمه عبدالله لانه يرجع الى معنى العبودة * وكذلك
سماه الخطيئة سلاما لان اسلام وسليمان اشتقاقهما من السلامة انتهى (ومن غريب ما حكى
فى هذا الباب ان اباراء بن عامر بن مالك بن جعفر بن كلاب كان يقال له ملاعب الاسنة فجعله لبيد
ملاعب الرماح لحاجته الى القافية فقال يرثيه وهو عمه * له ان حيامدرك الفلاح * ادركه ملاعب
الرماح * فابدل الرماح من الاسنة لاحتياجه الى القافية انتهى (ذكر اولنان بيضاء دخى جدلاء كبى
وصف زره در و نسخه درانتهى (قلت) شايع اولان تصرفاتدن برى دخى كنيه ده الفى حذفدر
و بونده غالب اولان ضرورت وزندر بو بكر و بوسعيد كبى (بعض متتبع ادبا بونى حالت رفعده قصر
ايتمشدر (لكن اشبو قصر يكده مسلم دكلدر فتفكر (و بنه بعض مومى اليه لضرورة ابونك الفى
حذفندنصكره واوى دخى حذف اولنوب ومضاف اولديغى اسمه حرف تعريف داخل ايسه الف
وصلى دخى كتابت اولنماز واول بالامه متصل قلنور بلحسن كبى كه اصلى ابوالحسن در و بونده غالب
اولان لغتدر يعنى همان ضرورت وزن سبب حذف دكلدر بنى علو يده باعلوى ديدكلرى كبى كه اشبو
تعبير موضوع عربيه دن دكلسه ده ديار حضرميه اهالبسى نسبتك اولنه بالفظنى كتوروب برمنوال
مشروح بنوعلو ايچون باعلوى و بنوحسن وسعد وقشير ايچون باحسن باسعد باقشير ديرلر ديمشدر
(قلت) ملاحظه ٔ عاجزى اوزره بايزيدك اصلى ابو يزيددر چونكه اساميك منادى اولەرق
استعمالى كثير اولمغله اعراب منادى اقتضاسنجه يا ابا يزيدا اولوب وحرف نداسى جائزه اولديغى
اوزره حذف اولنوب پس ابادن دخى الفى حذفله بايزيد ديمشلر در و اوبله جه علم اولمشدر لكن

بوملاحظه آنفا بيان اولنان حصر مذكوره يعنى كنيه دن الفك حذفى حالت رفعنه مخصوص اولديغى
اشارت ايدن اديبك قولنه مخالف دوشر انتهى (وابوايوب كنيه سنده ايوبك همزه سنى حذف ايله
ابويوب ديمك لغت اولديغى شافيه ده مصرحدر فليحفظ (اخطار ديكر) بوالهوس كتب
لغات عربيه دن متداول اولان نسخه لرده بولنميوب لكن سبك فارسيده استعمال كرده ٔ بلغا ورسم
مذكور اوزره يازلديغى منظور ارباب مطالعه ٔ دقت آرادركه هوس ومطلوبى بسيار و برنسنه يى
بتورمه دن آخرينه شروع ايدر يعنى متلون تركجه سى بردالدن برداله قونار هشيارلره اطلاق
اولنور لكن لغات فارسيه دن برهان قاطعده بل كل وزننده كثير وچوق معناسنه اولوب مثلا
هوس ومطلوبى چوق كمسه يه بلهوس و بلكامه ديرلر ديوب ابودن مخفف كنيه اولمديغى
كوسترمشدر وشعورينك فرهنكى ترجمه سنده بل احمق ونادان معناسنه ده كلور ديوب بو معنايه
حضرت مولانا جلال الدين الرومى قدس سره نك * ور بطرارى ربودم رخت طرارى چه شد *
من بلم خودرا اكرزخمى زدم برخود زدم * بيتلر ينى شاهد كتورمشدر فليتأمل (فائده) مستقيمزاده
مشهور مرحومك ييك يوز يتمش برده مسوده سنى تكميل ايلديكى مجلة النصاب نام اثرنده يازديغى
مطالعه سنجه مصلى لقبى ميمك ضمى وصادك سكونيله مصلح الديندن مرخم برلفظدر و مصلح الدين
دخى اكثريا مصطفى ايله مسمى اولنلرك لقبيدر ومصلينك آخرنده اولان يا لامك حركه سنى
حفظ ايچون اولوركه كأن مصلى ديبن مصطفى مصلح الدينى تكلم ايتمش اولور وقواعد نسب
عربيه اوزره معروف اولان عبدالله ده عبودى وزين العابدين ده عبادى وغير يلرى بوكه مثال
اوله بيلور واشبو مصلى ديار رومده اوچيوزسنه دنبرو احداث اولنوب بلاد رومده عرف اولمشدر
انتهى (قلت) ارناودلق واواطرف قر يبنده اولان بلادده مصطفايه موطى وزين العابدينه
زينل ديدكلرى شايعدر * بيان معانى ٔ كنيه * ودخى معلوم اوله كه اشبو كنيه كنايه دن مشتقدر وكنايه
ثلاثيدن كنى يكنينك مصدريدر و بودخى سبعة الابحر وقاموسدن استفاضه اولنديغى اوزره
على لغة ناقص يائى وعلى قول ناقص واوى اولوب على كلا التقديرين برنسنه يى آخردن ستر
ايتديكك وقتده كنيته وكنوته عن فلان ديرسن ودخى كنى به عن كذا تكلم بما يستدل به عليه
معناسنه در يعنى برآخر نسنه اوزرينه كندى ايله استدلال اولنه جق كلام سويلدى ديمكدر
مثلا ازهرينك بيانجه نيكدن نكاح وجماع تعبير ايتدكلرى كبى و برسوز سويليوب اندن غيرى
معنى مراد ايتمك وحقيقت ومجاز جانبلرى كندويى جذب ايدن برلفظى سويلمك معنالرينه ده كلور
علم بيانده بيان اولنان كنايه معانى ٔ مذكوره دن معنيين آخرين اوزره اولاندر (ودخى ابن عباد قولنجه
كنيه صرف معناسنه ده كلور كنيته عنه ديرلر اندن اوشيئى ٔ صرف ورد ايتدم ديمكدر (اشته كنيه
اسمدن توريه كبى اولديغندن يعنى اسمه غالب كلوب كأن اسمى ستر ايتديكندن بو مناسبتله كنيه
ديمشلردر و الحاصل قلم پريشان رقم تفصيلى صددنده اولديغى كنيه بر وجه اشارت برآدمى يه باباسى
وياخود اوغلو وياقرى اسملرندن برينى مضاف ايدرك تسميه ايلمك يعنى ابوفلان وام فلان وابن فلان
وبنت فلان ديمكدن عبارتدر كه حقيقة ٔ كنيه بودر وابنك ام ايله تكنيه سى باقلسه توسعدر فتدبر
وكنيه ٔ مجازيه عربيده اجروميه صاحبنه ابن آجروم ديديكى كبى ابن ايله دخى اولور ايسه ده تركيده
اب ايله معبره در آلتون باباسى كبى (وكنيه كافك كسرى ايله وعلى لغة ضميله و برقولده يانك برنده جمعى
كافك ضمى ونونك فتحيله كنى كلور (وكنى كافك فتحى و يانك تشديديله يعنى غنى وزننده كنيه داشه
دينور كه انك و بونك كنيه لرى بردر ديمكدر وتسميه معناسنه اولان كنيه ثلاثيدن مفعول ثانى يه بنفسه
ولغت اولديغى اوزره حرف جر واسطه سيله تعدى ايدر مثلا * كنيت زيدا اباعمرو وبابى عمرو
كنية بالكسر والضم دينور يعنى نامى مثلا عمرو اولان ابنى زيد آدنده اولان باباسنه مضاف اليه

ایدرك تسمیه ایتدیكك وقتده كنبت زیدا الخ دینور دیمكدر (بعضیلری تفعلدن كنبت دیمك
یعنی تفعلدن قوللنمسی غلط فاحشه دندر دیمش ایسه ده فیروزآبادی كناه سماه كاكناه وكناه دیوب
افعال وتفعیلدن دخی كلدیكنی تجویز ایتمشدر فتبصر (صاحب قاموس كنی ماده سنده معناسینی
بیان وكنی زیدا اباعمرو وبه دیو كنیه نك اب ابنه مضاف اوله رق اسم اولدیغنی افهامدنصكره
وتكنی بالضم امرأة دیوب صیغهٔ مجهوله مضارعله تكنی برمرئهٔ عربیه اسمی اولدیغنی ذكر
ایدوب لكن سبعة ابحر وسائر لغتده اولدیغی كبی وتكنی مبنیا للمفعول اسم امرأة دیمیوب عبارهٔ
موجزهٔ ظریفهٔ مذكوره ایله بیانی كنیه امه اوغل یاخود قز مضاف الیه اوله رق دخی قوللنلدیغنه
اشارتدن باشقه بوفقیرك ملاحظه سی اوزره عبارهٔ مذكوره ده بر بكر فكری واردركه نكته سنه
وغور ینه واصل اولمق دقته توقف ایدر فتدبر انتهی (فائده) ازهرینك یازدیغی اوزره بركیمسه یی
كنیه لمك اول كیمسه یی توقیر وتعظیم ایچون دخی اولوب حتی قصد تعظیم ایله كنیه سیله ندا
ایتمك دأب عربدر فلیحفظ (وكنیه نك رغبتنه داعی دخی جامع صغیرده مسطور اولان (بادروا
اولادكم بالكنی قبل ان تغلب علیهم الالقاب) اثر شریفیدركه مألی سزلرك هر بریكز ولدیكزه
صغرنده كنیهٔ حسنه وضعنه یوداركنده خلقك انلره لقب غیرمرضی تلقیندن اول
مبادرت وعجله ایدك دیمكدر و بوندن مراد سعادت ارشاد درزیرا كنای حسنه یه مبادرت لازم
ولایق اولدیغی كبی تعلیم ادب اولاده دخی مبادرت لایقدركه بواجلدن (بادروا بتأدیب الاطفال
قبل ان تراكم الاشغال دیمشدر) و برمنوال محرر اوغلی و یاخود قزی اولانلرك كنیه لنملری اصل
وحقیقت اولوب اولادی اولمیانلرك اولادایله تكنیه لری صاحب المستطرفك بالاده بیان ایتدیكی
اوزره تفألا توسعدر واولادی اولمیانلرسائراقاربندن اقربی كنیه سیله تكنیه اولنمق دخی شایعدر
ونسانك امهات ایله اولان كنیه لری دخی بومجراده جاریدر فتأمل (مایعول علیه ده یازدیغی اوزره
حضرت رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم ماتوالد المواليد فی العالم افندیمز حضرتلری
عبدالله بن الزبیری صغیر ایكن لام جدی اولان ابو بكر الصدیقك رضی الله تعالی عنهما
كنیه سیله ابو بكر تكنیه بیوردیلر بعدذا ابن الزبیرك تصغیر ایله جنیب نام ولدی اولدقده انكله
دخی كنیه لنوب ایكی كنیه صاحبی اولدیلر (پس حیوانات ولادتده انسانه مشارك اولدقلرنده
برمناسبتله مجازا ناس كبی انلری دخی عرب العربا آبا وامهاتله تكنیه ایندكلرندن باشقه جمادات
وعروضی یعنی موالید ثلاثه دن اولان معادن ونباتاتی و بونلردن اولمیان جوهرمقابلی عرضی
دخی تكنیه ایتدیلر و بونلرایله انسانك جوارح واعضاو بعض صفاتنه دائر سیاق مذكورده
اولان كنیه لر لغات وادبیات صحایفنده متفرقا مضبوط قلم اهل علم وادب ایسه ده راغب
مطالعه اولان اخوانه زحمت اولمامق نیت صافیه سیله بومحله حسب الامكان نقل اولنمشدر
(ابوجاد) ابجد (ابومیمون) بال (ابومنصور) شهد یعنی كوج بالی (ابونافع) حلوا (ابوطیب
وابو صالح وابو سهل) اوچیده خبیص یعنی اون ایله شكرحلواسی (ابو سایغ) سرطراط
یعنی پالوده (ابوعون)خرما (ابوسمح)تازه خرما (ابونافع) سركه (ابوالخصیب) تصغیرایله
و(ابوكامل) ایكیسیده كوشت یعنی ات (ابوجابر) اتمك (ابونعیم وابوملیك) ایكیسیده یومشاق
وتازه اتمك (ابوالحیاة وابوحیان وابوالغیاث وابومدرك) دردیده صو (ابو بشر) الف لامسز
نقل یعنی مزه (ابورجاء) سفره (ابوالخیر) خوان (ابوجامع) مائده كه اوزرنده طعام حاضر
وآماده اولان سفره وتبدید روساده سفره یه خوان دیرلر (ابو الادهم) تجره وچوملك
(ابورزین) ترید (ابوقثام)اسفید باج دراسفید باجه یالكز نخود له پشمش ات صویدركه
فارسیده نخود آب دیرلر اوبوندن معربدر (ابوعاصم) اسبق الذكر سویق ایله سكبای

(معربی)

معربی اولان سكباجدركه اكشی آش اوله جقدر (ابوالفرج) رانك حركه سیله (وابو الحسین)
ایكیسیده جوزآب یعنی كاف فارسیٔ مضموم ایله كودابك معربی اولوب ات و پرنج وجوز ایله
پشروب اوزرینه صركه لی پكمزشربتی دوكدكلری بیدیكمز طعام قدیمدر من لم یذق لم یعرف
بعضه كوره پریان پلاوی اولوب كوچ پلاویده دیرلر ایمش (ابوالعجلان) تباهجه نك معربی
اولان هانك فتحیله طباهجه دركه كبابدن عبارتدر (ابوریاح) باقلاء الماء یعنی صوبقله سی
(بوكنیه یعنی ابوالریاح بالای كابده كچدیكی اوزره ریحه وروزكاره دونر بتمثالك علمی اولمغله
بوكه تشبیها ثباتی اولمیوب چوق كزن شخصه دخی دینور (واون توزی و یاخود قوندز
وشبره نك دخی كنیه لریدر (ابوحنیفه) نخود (ابو الاشهب وابو الابیض) ایكیسیده سود
(ابوالجمیل وابوالخضر) ایكیسیده بقله (ابوالنصر) ریحان (ابوصابر) طوز (ابو مسافر)
پیاز(ابو مثقال) جزر یعنی هاوج (ابو حسان) ساده یاغی (ابوالشفا) شكر (ابوعوام)
قافك ضمی وتشدیدبا ایله قبیطی یعنی عرب میاننده ناطف دیدكلری برمشهور حلوا (ابوالاسود)
بكمز (ابو ظریف) زایك ضمی ومیمك فتحی وعلی قول تشدیدیله زماورد معربیدركه یمورطه
وات ایله طبخ اولنور برطعامدر (ابوالاصفر) قارپوز (ابوالمسیح) تازه بالق (ابوحبیب) ممقور
یعنی طوزلو بالق كه صلاموره دیمكدر (ابوالمهنا وابوالسمح وابوطرب) اوچیده باده (ابومونس
موم (ابو الوضاء) سراج و قندیل (ابوالشهی) سازنوعندن حالا لاغوته و قدیما قوپوز
دیدكلری بربط (ابولهو) طنبور (ابوالصخب) مزمار یعنی مطلقا ساز قسمندن اولان دودك
(ابوشائق)غنا یعنی ایرلمق (ابوالراحة) اویقو (ابوالمنی) ضیافته دعوتجی تركجه اوقوبجی
(ابوالفضل) زرمسكوك كه فی الحقیقه فضلی انكاره كلمز برعلامهٔ عالمدر (ابو كبر) سیم مسكوك
ابوالكمال) ندیم بزم (ابوالمثوی ابوالمنزل) ایكیسیده مضیف یعنی خاندان (ابوالبیت) خانه صاحبی
(ابوصغر) طفیلیدر شارح كتاب فصیح قولنجه قدیما كلام عربده طفیلی اولمیوب اهل
كوفه دن طفیلة الاعراس دیرلر بركیمسه وار ایدیكه بلا دعوت ضیافتلره كلمك عادتی ایدی
بوعملی ایدنی اول كیمسه یه تشبیها نسبت برله طفیلی دیدیلر (ابومالك) طست وسن وكبردر
یعنی ال وسائر نسنه یقه دقلری لكن وعمروزیاده قوجه لقدر و كبر وهرمك یعنی پیرلكك
(ابوسعید) دخی كنیه سیدر و (ابوسعد) دهردر (فائده) صاحب قاموس طانك فتحی وسینك
سكونیله طستك اصلی سینك تشدیدیله طس اولوب سین ثانی تایه ابدال اولنمش وشین معجمه ایله
طشت دخی لغتدر دیمش ایسه ده ابن المظفر ازهری تهذیبنده طست فی الاصل طانك فتحی
وسینك تشدیدی وآخرنده تاء تأنیث ساكنه ایله طسه اولوب سینك شده سیله ثقلنی كریه
كوروب تخفیف یعنی سین ساكنی حذف ایتلریله هاء تأنیث موضعنده قاعده اولدیغی اوزره
ما قبلی ساكن اولدیغندن تا ظاهر اولدی حتی اصلی بویله اولدیغنه جمعنك طساس كلمسی
وحرفنك اسمی طساسه اولدیغی دلالت ایدر اشته طستك اصلی بودر یعنی تاسی اصلیه دكلدر
زیرا كلام عربده تاایله طا كلمهٔ واحده ده جمع اولمادیغندن باشقه كلمه یی اصلنه ارجاع ایدن جمعی
بروجه محرر طساس واسم تصغیری طسیسه در طستك تاسی اصلیه در زیرا جمعی فعال وزننده
طسات كلوردینلره طستك تاسی هاء تأنیث دركه حال نصبنده جمع مؤنث سالم مجرورده ظاهر
اولور واومنزله دردیو جواب ویریلور ونبتك وطستك تالری حالت نصبنده اقوات واصوات كبی
اصلیه آسا كورینورسه ده منات وذوات كبیدر دیو ازهری مشار الیه تحقیق ایتمش (ولغات عربیه یی
الفاظ فارسیه ایله تفسیرایدن مقدمة الادب صاحبی زمخشریٔ علامه (طست) طشت جمعه طساس
(طساس) طشت فروش دیوب تنویر مدعی قیلمشدر فلیحفظ انتهی (ابوالیاس) خلال (ابوالامر

وابورضاء) ایکبسیده طوقلق (ابوعمره) آچلقدر وعلی قول افلاسدر (بر اعرابی یه ابو عمره ندر
بیلورمیسن دیو سؤال اولندقده نیجه بیلم که جکر یمه چوکش واوطورمشدر جوابیله معنای جوعی
بیانده استظراف ایلدیکی مزهر اللغه ده یازلمشدر (ابو المبسرة للغناء) دینمشدر غنی الی وزننده
ضد فقر یعنی زنکنلکدر ذکر اولنان غناء مد ایله بو معنایه ایسه غینك ضمیله در یوق تغنی یعنی آغازه که
ترکجه ایرلامقدر اول معنایه ایسه غینك فتحیله در فلیتأمل (ابو متربه) فقر (ابو الحرمان) عجز
(ابو العجل) شتا یعنی قیش (ابو الروح) صیف یعنی یاز روحده رانك ضمی وفتحی دخی جائزدر
ظن ایدرم (ابو المنتشر) کوندز (ابو السکن) کیجه (ابو فانوس) کونش (ابو وضی) آی (ابو قبیس
مکهٔ مکرمه ده اولان معلوم طاغ (ابو سریع) عرج درکه نهایهٔ ابن الاثیر بیانیجه بر شجر
صغیر معروف اولوب نار ایله آشتعالی سریعدر ونبات صیفدندر شیخ داود قولنجه قتاد در
(ابو قلمون) لغاتده دیار رومده طوقنان بر نوع قماشدر دینمشدر بوکا دائر کلام اوائل کتابده
کذران ایتمشدر (ابو حباحب) شرردر طاشه چارپوب طوقونمقدن هواده متطایر اولان
شرردرکه آتلرك حوافرندن ظاهر اولان آتشدر وحباحب حبحاب لفظندن جمع اولهرق آتش
بوجکنك آدیدر ودخی ابو حباحب خیمه سنه مسافرك ورودی خوفندن آزنار یقان محارب
قبیله سندن بر بخیل کسدر (ابو الصلت) سیف (ابو الوفاء) مجن یعنی ترس وقالقان رساتر
اولدیغیچون (ابو المضاء وابو طالب) ومنصف وزننده (ابو منقذ) اوچیده اسب وآت (ابو عمار)
فرس فارسی (ابو زیاد وابو نافع) اشکدر (زیاد نام کیمسه حقنده بر شاعر ماهر هجوا اشبو
بیتی نظم ایتمشدر * زیاد لست ادری من ابواه * ولکن الحمار ابو زیاد * مألی زیادك باباسی کیم
اولدیغی اکرچه معلوم دکلدر ولکن اشك ابو زیاد اولدیغنی بیلورم دیمکدرکه الحمار ابو زیاد
ترکیبنك معناسی زیادك باباسی اشکدر دیمك اولمغله توریهٔ مهجوه اشك اوغلی اشك دیدیکندن
باشقه باباسنی بیلم تعبیریله ولد الزنا دخی دیمشدر غفر لهما (ابو الاخطل وابو فوص) ایکبسیده
قاز (ابو ایوب وابو صفوان) بعیر در (فائده) دمیری قولنجه بعیر انسان منزله سنده در یعنی دوه نك
ارککنه ودیشیسنه اطلاق اولنور (جمل رجل) (ناقه مرأه) (قعود صبور وزننده فتی) (قاوص
جاریه یعنی کنج قز منزله لرنده در انتهی (ابو اغفل) وحاجك جمعی صیغه سیله (ابو الحجاج)
ایکبسیده فیل در کنیهٔ ثانیه نك سببی دخی باقصد سوء مکهٔ مکرمه یه فیل ایله کلوب فی الحال
ابابیل ایله بلالر بنی بولان اصحاب فیلك وقعه سیدرکه هندده فیل ابو الحجاج ایله زبانزد ایمش
(ابو الزیال وابو النجم) وتصغیر ایله (ابو الحصین) ثعلب یعنی تلکو (ابو الجمارس) ابن العرس
یعنی کلنجك دیدکاری حیوان معروف (ابو خداش) هره وکربه یعنی کدی (ابو زباب) فاره
یعنی صیجان وموش (حانك ضمیله ابو الحسن وابو الوشی) ایکبسیده طاوس (ابو القشعم) نسر
یعنی کرکس دیدکاری یرتیجی قوشدر بونده اختلاف اولندی بعضیلری طوشانجل وبلانجل
وبعضیلری قره قوشدر دیدی حاصلی شاهین وطغان مقوله سنی آلور بر طائر کبیردر وبعض
مترجم لغت آق بابا دیدکاری نسردن بر نوعدر دیمش وترکیده تحریفله کرکز دیدکاری قوشدر
اسبع جوارحدر دیو اثر کبیرنده یازمشدر فتأمل (اما زمخشرینك مقدمة الادبنده نسر کرکس ایله
تفسیر اولنوب اسحق خواجه سینك ترجمه سی اولان اقصی الارب ده معروفدر طاغمتق وقوپارمق
معناسنه اولان نسردن مأخوذدر طیر مذکور لاشه یی قوپاروب اکل ایتدیکیچون بو اسم ایله
تسمیه اولندی ومشهور اولان بودرکه کرکسك سائر یرتیجی قوشلر کبی چنکالی یوقدر طاوق وقارغه
طرناغی کبی طرناغی واردر دیمشدر (قلت) اشبو تقریرلره نظرا نسر کرکس اولوب وکرکسك
آق بابا معناسنده اولمسی قوی کورینور انتهی (ابو الاشهب) بازی یعنی طوغان (ابو اللهیثم

(وابو)

وابو قره) عقاب یعنی طوشانجل یاخود قره قوشدر (عقاب مقدمة الادبده اله دیو تفسیر
اولنمش وترجمه سنده طوشنجل که مردارخواره دخی دیرلر دیو بیان اولنمشدر (ابو ضاره)
شاهین (ابو حیاض وابو سراقه) معرب باشهٔ فارسی اولان باشق که اتماجه قوشیدر
(ابو الخطاب) عنبه وزننده حدائه که فارسیجه زغن وموشکیر وغلیواج وعلغاج وترکیده
چیلاقدر (ابو زاجر وابو الخیل وابو القعقاع) اوچیده قرغه (ابو البحتری) عقعق یعنی صقصغان
(ابو حدیج) لقلق یعنی لکلك (ابو الهصیم) کردی وزننده کرکی که ترکیده طورنا وفارسیده
کلنك در (ابو السامری) نعامه یعنی دوه قوشی جنسی (ابو شعیب) یعنی رمان وزننده دراج که
ترکیده تحریفله تراج دیدکلری اتی نازك وخوشمنظر جثه ده ککلکه قریب بر قوشدر ومقدمة
الادبده دراج تذرو ایله تفسیر اولنمشدرکه سوکلن اوله جقدر لکن مشهوری اولکیدر (ابو هذیل
وابو سهل وابو عکرمه) اوچیده یمام یعنی یبانی کوکرجین (ابو قراقش) تو بنده الوان شئ
اولان طیردرکه اوائل کتابده مذکوردر (ابو المنذر وابو الیقظان وابو سلیمان) اوچیده دیك
یعنی خروس (ابو الاخبار وابو الربیع) هدهد یعنی ایبیك که چاوش قوشی دیرلر (ابو الکدری)
قطا یعنی بغرتلاق قوشی که فارسیده سفرود وسنك خوار دخی دیرلر (ابو محوز) سرچه وکنجشك
(ابو الملیح) صقرکه اهل لغت بیانیجه هر شکار ایدن قوشه اطلاق اولنور (ومقدمة الادبده
فارسی چرغ ایله تفسیر اولنمشدرکه چاقر معناسنه در (وصقر زمخشری قولنجه شدت ضرب
معناسنه اولان صقردن مأخوذدر بر کیمسه معول یعنی کلنك ایله طاشی ضرب شدید ایله ضرب
ایتدکده صقر الصخرة بالصاقور دیرلر وصقرك (ابو الشجاع) و(ابو الاصبع) و(ابو الحمراء)
و(ابو عور) و(ابو عمران) دخی کنیه لریدر (ابو العلاء) خطاف یعنی فارسیده پرستو
وترکیده قرلنغج دیدکلری طیردر اساسده خطاف بر قوشدرکه کولکه سنی شکار ظن ایدوب
قاپمق استردیو یازر فرستو وفرستك دخی فارسیده لغتلردر (ابو جعفر وابو منبه) ایکبسیده ذباب
یعنی مکس وسنك (ابو البسع) بق یعنی فارسیده بر آدی تردك اولان قورویه جق تخته بتی قافك
تشدیدیله اسم جنس اولوب مفردی تا ایله بقهٔ در اینانمز ایسك لغت کتابلری دکل هر کتابه بق
سراپا صحایفنده بولورسن والسلام (ابو طاهر وابو الوثاب) ایکبسیده برغوث یعنی پره که
فارسیده شبکرد دخی دیرلر (ابو عجرد وابو نجادب) جراد یعنی چکرکه که فارسیده ملخدر (ابو عوف)
قاموسده ارکك چکرکه دینمشدر (ابو عابد) سمك یعنی بالق (ابو الضحضاح) ضفدع یعنی
قورباغه که فارسیده بزغ دیرلر (ابو حسل) حانك کسری وسینك سکونیله ضب یعنی کارکه
فارسیده سوسمار دیرلر (ابو مزاحم) بقر یعنی صغر جنسی فارسیده کاو مرادفیدر (ابو القربض)
جاموس یعنی صو صغری (ابو السفاح) ظبی آهو وکیك (ابو الحارث وابو الاشبال وابو فراس
وابو الابطال وابو حفص وابو الاخناس وابو العباس وابو الزعفران) اسد یعنی شیر وارسلانك
کنیه لرندن اولوب ابن خالویه بشیوز وبعده علی بن قاسم بن جعفر اللغوی ایکیبوز اوتوزکه جمعا
بدیبوز اوتوز عربیده اسمی اولدیغنی بو بر بیان ایتمشلردر (ابو عدی) شبل اسد یعنی ارسلان
یاوروسی (ابو الحریش وابو جذافه) نمر یعنی پلنك وقپلان (ابو الحکم وابو سهیل) فهد
یعنی یوز وپارس (ابو جعاده وابو جعده وابو معطه) ذئب یعنی قورد (ابو کلده) ضبع یعنی
صرتلاندر (ابو قبس وابو وائل) ابن آوی یعنی چقال که فارسیده شغال وشکال دیرلر
(ابو زنه) قرد یعنی مایمون که فارسیده بوزینه دینور (ابو زرعه وابو عقبه) خنزیر وخوك
(ابو جمیج وابو میج) ایکبسیده ذکر یعنی کیرکه ترکجه سینك مکسور وکاف ساکن ماده سی
جعندن عبارتدر (وتصغیر صیغه سنه چکیله رك ابو عمیر دخی اصغرندن ایکنجیسیدر

وجلد عميره معناسي اهل دانشك معلومي اولان استمنا باليددن كنايه در عميره نام جاريه سني برخاتون
خانه سنده دوكركن فرياديني خارجدن ايشيدن مازينك بري خاتونك خانه سي قپوسنده طوران
چوجغنه اوغلم بوفريادندر دبو صوردقده چوجوغك امي تجلد عميره ديوويرديكي جواب اعلاى
مطايباندن معدود در رفتذكر وتدبر (ابوجبل وابوظريف وابوالجنيد وابوادراس وابوالزدان)
بشيده فرج مرأه يعني كس ومقلوب ماى ممدوددر ادراس حيض معناسنه اولان درسدن مأخوذ در
(ابوذثار) سله وزننده كله يعني جنبلك (فائده) كافك ضمي ايله كس اسمنده على مازبر في المزهر
اوج مذهب واردر بري مولدا ولمق وثاني صحيح اولمق وثالث فارسي معرب اولمق كه جمهور بو يولي
اختيار ايتمشلردر (ابوالحركه) عربي هم اوطينك وهم نكاح يعني جماعك كنيه سيكه
مهذب ومنسوبده بويله يازيلودر (ابوالسويد) مصغرا قنغي مناسبتدن اوتوري ايسه الفك
اسيره سيله اسنك يعني دبرك كنيه سيدر (ابوالنظيف) حمام (ابوالجون) جيمك فتحيله
ابيضدر واشبو جون لفظي اضداددندر يعني بياضه وسياهه اطلاق اولنور لكن بوراده سياه
معناسنه دررفتدبر (ابوالبيضاء) حبشي واسود (ابوالبصير) مكفوف يعني اعمادر كه بونلر
تسميه بالضد قبيلندندر فتبصر (كسر ذال وتشديد باايله ابوالذبان) ابخر يعني اغزي بدبوي
اولان كيمسه دركه بونكله ابتدا تكنيه اولنان امويه دن عبدالملك بن مروان الاول اولوب شدت
علت بخرندن اغزينه ذبابلر يعني سنكلر بناشدقده هلاك اولورمش (مرويدركه بركون
برالما اصيروب بعض نساسنه اتار اودخي جاريه لره سكين كتورك ديوب كلدكده اصرديغي
يري قطع ايدر عبدالملك تعريضا نشليورسن ديدكده حليله سي المادن اذاني اماطه ايتدم ديجك
غضبندن في الحال تطليق ايتمشدر ظرافت ايتمش ايسه ده نسوانده بياغيجه امرجبلي اولان
نمك بحرامليغي اجرازولي نعمتي وخصوصا اعظم ملوملك اولان ذاته شوتعريضه اجتراسي تربيه سني
ايجاب ايتدرمش ايمش (ابوعذره) كرك قولا وكرك فعلا براحدك سبقت ايتمديكي شيء اختراع
ايدنه اضافتله مثلا * ابوعذرة هذا الكلام وابوعذرة هذا الخط * ديرلر عربك ابوعذرتها قولندن
مستعاردر بودخي مرئه نك بكارتني ازاله ايدنه دينور (ابودراص وابوليلى) ايكيسده دائما حمق
اوزره اولان وزاني وعقلي ضعيف اولاندر درص طوشان وكوسده بك وفاره وكدي ياورولرينه
دينور ابوليلادن مراد قاري باباسي ديمكدر (ابوالهول) هانك فتحي وواوك سكونيله عرب شعراسندن
برينك كنيه سيدر ومصرده اهرامان طاغلري يانده طاشدن يونلمش وتصنيع اولنمش بركبير انسان
باشي صورتيدر وهندسه سي كماليله يرنده در واول هيكل طلسم اولمق اوزره منقولدر حالا هانك
ضميله تفوه ايدرلر (ابوجنه) كسر جيمله اسد قبيله سندن ذو الرمه دايسي اولان شاعردر
(ابوضوطري وابوجاخب وابوجادب) عربك سب وتحقير ودشنام تعبيرلرندندر يعني برينه
سب مراد ايتدكلرنده بونلرك بريله خطاب ايدرلر * ابا ضوطري جدعا لانفك كلما * تشبهت
بالسادات والكبراء * شعرنده اولديغي كبي مآلي اي ضوطري بورنكه جدع اولسون يعني بورنك
كسلسون نكه سن براجق وبداصل شخص ايكن هربار اولولره وبيوكلره تشبه يعني كباره تقليد ايدوب
وايتمكده سن ديمكدر (قلت) مطالعه فقيرانه مه كوره مقدما باشي بوزوق طاقي
سركرده لرينك يانلرنده اولوب مسخره لق ايدن وطبل ازجالوب باشلرينه قوبرقلي كلاه كين اشخاصه
ضويطري آدي وحين نكدرده برلرينه بهي ضويطري ديدكلري بوندن محرفدر وجاخب اثلي
وثقيل وجادب شيمان وغليظ شخصه دينور ابوجادب علابط وزننده والفك قصريله
ابوجادبي بنيه سي ايري قالين كوده در انسانه وحيوانه وبرنوع جندب يعني اوجاق وكيجه چكركه سي
ديدكلري چكركه يه دينوركه بيثل واياقلري اوزوندر على قول جندبا ول حيوانك اركگنه اطلاق

اولنور (استطراد) (ابوطامون) عربيده قفر اليهود ديدكلري موميادر (ابوعلس) ومنصوب
صورتنده (اباعلس) شب بوي والفي محذوف اوله رق (بوالكفد) رشوت وينه بي الف
بوالحجدر) ملحدو بي مذهب وبي ديانت (وابوالكنجك) كاف فارسيله شخص مضحك وطرفه و
بوالعجب) مشعبذ وحقه ساز يعني حقه باز معنالرينه اولديغي و (بسحاق) و (بوسحاق) و (بواسحاق
شاعر مشهور عجم ايله نسختين اخيرتين اوزره عجمده معروف برطائفه كنيه ولقبي ايدوكي وشاعر
مرقوم صاحب ديوان اطعمه اولوب يعني الوان اطعمه يي يكايكان نظم ايدوب حتي اطعمه يه
مضاف اوله رق بسحق اطعمه ديندكي وينه ابورده برفيروزه معدننه دينلديكي كتب لغويه فارسيه دن
برهان قاطعده وشعوري ينك فرهنكار ترجمه سنده ودشيشه ده مقيددر يعني اشبو استطراده
درج اولنان كنيه عربي صورتنده ايسه ده كتب لغات عربيه ده اولميوب مفرسا استعمال كرده
اهل فرسدر واشبو بسحق في الاصل ابواسحاق اولوب بالاده كچن اخطار آخرده مندرج بلحسن
كبي تصرف اولنمشدر (وشرفنامه ده يازلديغي اوزره كنجك كاف عربينك ضمي وجيمك سكونيله
عربيده طرفه ديدكلري يكي نسنه دركه رؤيتي طبعه خوش كلور بوكه نوباوه دخي ديرلر كه
طرفنده ديديكمزدر رفتدبر (اماما وابنا وبنتا اولان كنيه لر دخي برمنوال مشروح اب ده اولديغي
كبي مجازا برر مناسبت وادني ملابست ايله استعمال كرده عرب العربا واخ واخت دخي تشبيها
وملابسة بالمضاف اليه زبانزد ادبادر حتي قوله تعالى ﴿ياأخت هرون﴾ الآيه نص شريفنده
على تفسير هرون مذكور اخ مريم اولميوب بين القوم صلاحله معروف برذات اولمغله اول ذاته
تشبيها اخت هرون تعبيريله حضرت مريم صالحات ومخدراتدن اولديغنه اشارت اولنمشدر
والحاصل بونلر املالسز اطنابله سيوطي حضرتلرينك مزهر اللغه سيله ثعالبي خدمتلرينك ثمار
القلوب في المضاف والمنسوبنده صره سيله هربري طرح طرح وباب باب زيب كتاب اولمغله
بالكز امه متعلق بعض كلام اب كبي اصل اولديغندن تحرير اولنوب ابن وبنت واخ واخت كبي
اضافتلري اخوان مؤمنينه بادي زياده ملال اولمسون ديو كتاب مذكور وسائر كتب ادبيه يه حواله
اولندي تلقي بالقبول ايله مراجعت بيوره لر (معلوم اهل علوم اولديغي اوزره ام باضم همزه وتشديد
ميم وعلى لغة باكسر همزه مادره يعني انايه دينور وام خادم القوم ومسكن معنالرينده ده كلور وهاري
اصلي اوله رق امه وامهه لغتلري دخي واردر وبعض متأخرين بيانجه امك اصلي دخي امهه
اولوب هاسي مزيد دكلدر وضم همزه ايله امة جامع خيرات اولوب واحد كالف وصفنه سزا اولان
برذاته ودخي عالم وداناية دينور مثلا هوامة تعبيري ايله وامامه وكند ولرينه رسول بعث اولنان
جماعته دينور مبعوث اليه جماعت اولميوب فرد واحد اولسه ده ينه امت اطلاق اولنور (ودخي
هرقبيله دن برطائفه يه وهرجنسه دينور وبوطائفه وجنسه امت ديندكي كبي ام دخي دينور (ودخي
امت حق اوزره اولوب سائر اديانه مخالف اولان قومه دخي اطلاق اولنور وينه امت ﴿وادكر
بعد امة﴾ ايله ﴿ولئن اخرنا عنهم العذاب الى امة﴾ نص شريفلرنده واقع اولديغي اوزره
حين ووقت معناسنه كلور ودخي قد وقامت ونشاط وطاعته امت اطلاق اولنور (شارح مشارق
شريف اكمل الدين قدس سره امتي يادين ويازمان ويامكان كنديلريني جمع ايدن يعني بردينده
ويابر زمانده ويابرمكانده بولنانلردر بناء عليه امت محمد عليه الصلاة والسلام دينلدكده مبعوث
اولدقلري هراحد مراد دركرك ايمان ايتسونلر ياخود ايتمسونلر ايمان ايدنلره امت اجابت وايتميان
مشركلره امت دعوت دينور بو صورتده امت اجابت امت دعوت اولوب امت دعوت امت
اجابت اولماز يعني بينلرنده نسبتدن عموم وخصوص مطلق واردر ديو ايضاح ايلمشدر يعني اصطلاحده
ايمان ايدنلر اجابت وايتميانلر دعوت قيدلري ايله بربرلرندن تمييز اولنمشلردر (وذكر اولندي يعني اوزره

امت اطلاق اولنور امت اطلاقنه جنس حیوان دخی داخلدر امة الغنم وامة الابل کبی که غنم
وابل جنسی دیمکدر مصابیح شریفده مضبوط (لولا ان الکلاب امة من الامم لامرت بقتلها
کلها فاقتلوا منها کل اسود بهیم الحدیث) قول نبویسنده اطلاق مذکور مصرحدر مفاتیح نام
شرحنك مصنفی اصفهانی الامة الجماعة دیوب حدیث شریف مذکورك معناسنی خطابیدن
ناقلا خلق للهدن اولان امم وجیلدن برامتك افنا واعدامنی هر بر مخلوقده البته حکمت ومصلحتدن
برنوع بولندیغیچون هرامتك افنا واعدامنی علیه الصلاة والسلام کریه کوردیلر بناء علیه
کلابك طوپنی قتله طریق یوقدر ایچلرندن اشرارینی قتل ایدك واشراری دخی اسود بهیم یعنی
زیاده سیاه اولنلریدرد یو بیان ایتمشدر انتهی (بو قتل کلب مسئله سنده دخی کتب حنفیه یه
مراجعت اولنه (ودخی امت حق تعالانك مخلوقنه ورجلك قومنه ووجهك یعنی یوزك و یولك یوکنه
واولوسنه اطلاق اولنوب امة الله تعالی وامة زید وامة الوجه وامة الطریق دینور ونفس وجهده
اطلاق اولنور وتعالی بازدیغی اوزره ام هر شیئك معظمنه یعنی بیوك واولوسنه دینور که ابن هرمه نك *
لام للارض ویل ما اجنت * بحیث اضر بالحسن السبیل * بیتی شاهددر وذکر اولنان ام وامه وامهة
لفظلرینك جمعی امات وامهات کلور وعلی قول امهات ذوی العقولك وامات غیرذوی العقولك
جمعیدر (ودخی لغتده هر شیئك اصلنه دخی عماد دیندیکی کبی امده اطلاق اولنور بناء علی ذلك
سورهٔ شریفهٔ فاتحه یه وعلی قول آیات شرایع واحکام وفرائضدن اولان هر آیت محکمه یه
دخی (ام القرآن) ورئیس القومه * ام الخزرج) کبی بالاضافه ام دیمشدر ومیمك وجیمك فتحه لری
ورانك تشدیدیله مجره یعنی کهکشانکه صمان اوغریسیدر اند ه مقیاس اللغه نجر برنجه کثرت
اوزره کوکب اولدیغندن (ام النجوم) دینور وعلی قول آسمانه ده اطلاق اولنور سمایه ام النجوم
دیندیکنه تأبط شرا ایله ملقب اولان شاعرقدیمك * یری الوحشة الانس الانیس و یهتدی *
بحیث لااهتدت ام النجوم الشوایك * اول شاعر مضر بن نزارقبیله سندن ثابت بن جابردر که برکون
اوق تیرکشنی یاخود قوسنی و یابچاغنی قولتوغنه آلوب برقومك میانه سوء قصد ایله وارمغله
تأبط شرا دیدیلرندن وعلی قول صورت مذکوره اوزره اوندن چقمشیدی کلوب مادرینه زه یه
کندی دیو صوردقلرنده لاادری یعنی کندیکی بری بلم لکن تأبط شرا یعنی شری قولتوغنه
الدی دیمکله ترکیب مذکور ایله تلقیب ایتدیلر تأبط برنسنه یی ابطنه یعنی قولتوغنه آلمغه دیرلر
(قلت) دور ابواب ارباب دانشه وضع پای تجارت برله بار زنبیل کتبله الدن صحافلق وکتاب
فروشلق ایدرك تعیش ایدن درویش حسن نام مرد صالح کردی برکون عصر یمزك ظرفای صدر
علماسندن رئیس الاطباء السلطانی مصطفی بهجت افندی مرحومك یاننه قولتوغنده کتابله
کیردکده متوفای مشار الیه تأبط خیرا دیمش ایمش صکره لسان ناسده اول ترکیب دابة الخیره
چورلمکله حالا درویش مومی الیه دابة الخیر ایله ملقبدر انتهی (وام شول علمه دخی دیرلر که
عسکر اکا تابع اولور الای بیراغی معناسنه (وام الرأس دماغه وعلی قول اوزرنده اولان
اینجه زاره دینور که صاحب القاموس ای الدماغ او الجلدة الرقیقة علیها دیو تفسیر ایتمشدر
بالترجمه ناقل لغات قاموس عاصم افندی مرحوم ام الرأسی کتب تشریحدن نقلا ایضاح
ایتمشدر که مآلی بودر (دماغ ایکی زار ایله محصن اولوب اولکیسی باش چناغنه وزارلرینه
مخالط اوله رق مماس ایکنجیسی مماس اولمیه رق اننك التنده در غلیان غضب وقتنده دماغ
قالقوب اشبو ایکنجی یه طوقنور اشته ام الرأس نرم ولطیف اولان بو ایکنجی زاردن عبارتدر
انتهی (فائده) صاحب القاموس دماغ ماده سنده کتاب وزننده دماغکه ینبدر وفارسیده
مغزدیرلر اکا علی قول ام الهام یاخود ام الرأس اسمیدر وام الدماغ کنیه کبی دماغی احاطه ایدن

اینجه زاره وجمعی اکسیه کبی ادمغه کلور دیمش و بروجه اشارت ام ماده سنده ام الرأس لغتنی
دماغ یاخود ام دماغ ایله افاده ایلمشدر مترجم مومی الیه ام الهام دخی اودر لکن کتب تشریح
بیانجه ام الدماغ غشاسی اوله جقدر که دماغ تحتنده واندن منفصل نرم ولطیف زاردر
وام الهام رأس وقحفه مماس اولان اینجه زاردر که درون جمجمه یه مخالط اولور دیو دمغ ده
یازلمشدر فتدبر (ابو الطیب المتنبی ام الرأسی اعلای هامه معناسنه اوله رق وصف قلمده اولان
اشبو بیت متینده کوزل قوللنمشدر رحمه الله تعالی * نحیف الشوی یعدو علی ام رأسه * ویخفی
فیتوی عدوه حین یقطع * شوی شینك فتحی وواوك قصری ایله باش دریسی معناسنه در ودماغه
(ام الصدی) دخی دیرلر صدی عطا وزننده لطیف الجسد آدمی یه وجسد میته و باش ایچنده
اولان بینی یه و بایغوشه دینور ومفازه یه یعنی بیابانه (ام التنایف وام الظباء وام عبید) دیرلر عبید
قلیل وزننده در (ام الرماح)لواء یعنی بیراقدر (ونعامه یعنی دوه قوشی دیشیسنه (ام البیض) دیرلر
(ذکر اولنان تنایف تاء مثناة فوقیه ایله تنوفه نك جمعیدر صاحب قاموس تنایف المفازه دیو
مطلق ذکر ایتمش ایسه ده صحاحده المفازة البعیدة دیمشدر وفی الحقیقه امیت معناده زیاده یی
مستلزمه اولمغله ام التنایف بیابان بعید اولمسنی اقتضا ایدر (وهم مقیاس اللغه ده ائمهٔ لغتدن
خلیل عروضیدن منقولا ام التنایف اشدها وابعدها دیو یازلمغله اثبات مدعی ایدر و ینه مقیاسده
(ابوعامر) علی الاطلاق المفازة دیو محرردر (فائده) فوز لغة ووضعا نجات وظفر بالخیر معناسیله
هلاك معناسنه در یعنی اضداددندر ومفازه دخی منجاة ومهلکه یعنی محل نجات ومحل هلاکه
وکندنده اوت وصو اولمیان فلاته یعنی بیابانه وضع اولنمشدر ﴿ ولاتحسبنهم بمفازة من العذاب ﴾
نص جوهر فصنده واقع مفازه منجاة ایله تفسیر اولندیغی صحاح جوهریده مصرحدر انتهی
(فائده) اضدادك وضعنده مناسبت ملاحظه اولنمق برطرف ایسه ده مفتاح سکاکیده عربك
فلاته مفازه وعطشانه ناهل ولدیغ یعنی عقرب وحیه صوقمشه سلیم دیدکلری باب تفألدندر دیمش
و بو تفاؤلی متأخرین علم بدیعه درج ایتمشلردر فلیحفظ انتهی (ودخی ام لغة کندی یه اشیاء
کثیره منضم یعنی اقطار دائره نك مرکزی کبی کندویی ولی ایدن ماسواسنه مدار اولان هر بر شیئه
اطلاق اولنور که بو دخی اصل کبیدر واشبو معنی ملاحظه سیله یاوسط دنیا ادعا اولندیغنه بناء
و یاقبله ومقصود اهل اسلام و یاخود قرای سائره دن یعنی سائر بلداندن قدر وشانی عظیم اولدیغیچون
مکهٔ مکرمه یه (ام القری)دیندیکی قاموسده مصرحدر (ثمار القلوب ثعالبیده بیان اولندیغی اوزره
هر بر ارضك که اصطلاحمزده اکا ایالت یاخود لوا دیرز اعظم بلادینه که بوکا دخی کرسی ایالت
ولوا دینور ام اطلاق اولنور بصره یه (ام العراق) ومروه (ام خراسان) دیمش اولدیغی
بو معناجه در واهلی چوق قریه یه دخی امهات قرادندر دینور (وحضرت باعث ایجاد اکوان
صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك امه نسبتی * اکا امی لقب اولمق محضا * اولدیغندندر
ام الاشیا * منطوقنجه اصل ایجاد وهستی اولدقلرندن و یا ام القرایه یعنی مکهٔ معظمه یه و یاخود
ام العرب یعنی اصل عربه که قرائت وکتابت بیلمزلر ایدی انلره منسوب اولدقلرندندر حضرت
رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك حق سعادتلرنده اشبو امی نسبت شریفه سی
معجزه طریقیله بلاتعلم علوم اولین وآخرینی جامع و یازیلو نسنه یی وکتابتی کذلك خط وکتابتی
براحددن تعلم وتمشق بیورمامشلر ایکن بیلدکلری جهتیله نسبت مذکوره فضیلت جلیله در
حاشا که نقیصه اوله فافهم جدا (فائده) قریه فتح قاف وسکون را ایله لغتده مصر جامع یعنی بلده
وشهره دینوب نسبتی یا و یا واو ایله نوادردن اوله رق قربی وقروی کلور کروی وزننده وجمعی شاذا
قافك ضمی والفك قصری ایله قری کلور بیان بصائر اوزره ناسك اجتماع ایتدکلری یردن عبارت

اولمغله شهردن وكويدن اعمدر لكن عرفده كويده استعمالى شايعدر انتهى (ام الكتاب) اصل كتب سماويه يه يعنى ﴿ وانه فى ام الكتاب لدينا لعلى حكيم ﴾ مكرمه سى مقتضاسنجه لوح محفوظه وفاتحهٔ شريفه يه دخى اطلاق اولنور كه بعض حديثده (ان ام الكتاب هى فاتحة الكتاب) وارد اولمشدر ثعالبى مقام تعليلده فاتحهٔ شريفه هر سوره نك اماميدر وصلواتده دائما اوقنور واول قرأندر ديوب فاتحه لغزنده اشبو بيتى دخى يازمشدر * وام لم تلد ولدا ولبست * بام الرأس يعرفها اللبيب * وعلى قول ام الكتاب مجموع قرأندر (ودستور اللغه ده ﴿ وانه فى ام الكتاب ﴾ نصى اى فى كل آية محكمة ايله و ﴿ فامه هاويه ﴾ قول شريفى اى مسكنه ايله تفسير اولنمشدر كه ام مسكنه دخى اطلاق اولنديغنى بيان ايدر (ام المؤمنين) حضرت عايشه وزوجات طاهراتدن هر بريدر رضى الله تعالى عنهن (واشبو لقب ﴿ النبى اولى بالمؤمنين من انفسهم وازواجه امهاتهم ﴾ آيت كريمه سندن مأخوذ اولديغى ثمار القلوبده محرردر (قلت) تفسير شريف بيضاويده يازلديغى اوزره حضرت نبى اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم وبارك وكرم افنديمز تبوك غزاسنى مراد بيوروب ناسه تهيئه وتجهيز ايله امر بيوردقلرنده بعض نوسن مؤمنين بابالريمز وانالريمزدن استيذان ايده لم ديمه لرى ايله انلرك بو وضعى آيت كريمهٔ مذكوره نك نزولنه باعث اولديغى مرويدر (مآل لطيفى نبى آخر الزمان مؤمنينه كافهٔ اموردە نفسلرندن اولى واحب وازواج طاهراتى مؤمنينك امهاتيدر يعنى والده لرى كبى نكاحلرى مؤمنينه حرام اولماده واستحقاق تعظيمده والده منزله سنده درلر لكن سائر احكامده اجانب كبيلردر ديمكدر نبى ذيشان صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز حضرتلرى مؤمنينه انجق صلاح ونجاتلرينى موجب اولان شيلر ايله آمر واو مقوله افعاللرندن راضى اولور نفسك حالى ايسه معلومدر اذا خلى وطبعه سوء ايله آمردر بو صورتده رحمت عالمين اولان پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز حضرتلرى مؤمنينه نفسلرندن احب وامر شريفى مؤمنينك ميانده نفسلرينك امرندن انفذ وانلره شفقتى انلرك نفسلرينه اولان شفقتلرندن زياده اولمسى واجب ولازم اولور آيت مذكوره ده ازواج طاهراتك بروجه محرر تصريحلرى ذكر اولنان سبب نزوله نظرا بعضيلرى والدو مادريمزه استيذان ايده لم ديو تردد كوسترديلر ازواج طاهراتك ايسه امهات مؤمنين اولوب امر دينده صلابتلرى وخصوصا غزواتده سراپردهٔ بارگاه سعادت انلرك برندن خالى اولمبوب خلاصه غزواته انلرك دخى ترغيبى آشكار ايكن پيغمبر صلى الله تعالى عليه وسلم امر دينده وحيات ابديه امتنده آبانك اولادلرينه اولان مرحمتلرندن ازيد اوله رق ارحم واشفق ايكن امرينه تردد كوستروب پدر ومادره استيذان ايده لم ديمك اقتضا ايتمز ووالد ومادر اذن ويرمسه لر بيله بو بابده دكلبوب پيغمبره فى الحال امتثال واجب اولديغنه اشارت اولديغنى بعض متتبع مطالعه ايتمشدر والله تعالى اعلم انتهى (ام رومان) ام عايشهٔ صديقه رضى الله تعالى عنهما نك اسمى زينب اولان والده لرى كنيه سيدر (ام القرى) آتشدر قرى رضا وقراء سحاب وزنلرنده واقتعالدن اقترا مسافر وقنوغه ضيافت ايلمك معناسنه در ثعالبى صاحب بن عباددن ناقلا * النار ذات الحلل لابد منها فى الشتاء والصيف لاسيما عند نزول الضيف * عباره سى اوصاف ناردندر ديمشدر كه مآلى كوزل رنكلو حله لرك صاحبى اولان نار شتا وصيفده وجودى اهم سيما مسافر نزولنده الزمدر ديمكدر (قلت) اشبو صاحب ابو القاسم اسمعيل بن ابو الحسن عباد بن احمد بن ادريس الطالقانيدر ديالمه دن مؤيد الدوله نك وزير كبيرى ايدى وزرادن صاحب ايله ابتدا ملقب اولان بودر بوندنصكره وزيره صاحب ديديلر علوم ادبيه ده يد طولى صاحبيدر لغتده سكز مجلده محيط نام كتاب بونك تأليفيدر وتآليف سائره سى واردر اوچيوز سكسان بشك صفرى دردنده جمعه كيجه سى ريده فوت

اولدى بعد الدفن اورادن چيقاروب اصفهانه نقل وانده باب دربه نام محله دفن ايتديلر سامحه الله تعالى لكن ابو حيان رسالهٔ مخصوصه سنده صاحبى مذهب وعقيده وعمل واخلاق جهتلرندن ذم ايتمشدر (وذكر اولنان ثعالبى دخى ابو منصور عبد الملك بن محمد بن اسمعيل النيسابوريدر صاحبه معاصر وملازم ايدى لغت واخبارده امام اولوب نظما ونثرا تصانيف كبارى واردر يتيمة الدهر فى محاسن اهل العصر انلردندر فقه اللغه سى دخى معتبردر ثعالبى نسبتى تلكو پوستنى خيط يعنى كوركجيلك ايتمكله ديمشدر درتيوز يكرمى يديده يتمش يدى ياشنده وفات ايلدى روح الله تعالى روحه انتهى (نحويون حروف مدولينه (ام الحروف) ديرلر (ابو دفر وام دفار) دنيادر طعامه قورت دوشمك وذل دفرك معنالرندندر وكنيهٔ مذكوره داهيه يه دخى اطلاق اولنور صحاح جوهريده دفر برنسنه قوقوب بد رايحه باغلمقدر دنيايه كنيهٔ مذكوره بوندندر ديمشدر وفانك كسرى ونونك فتح وتشديديله وعلى لغة فانك ونونك فتحه لرى وواوك فتح وتشديديله (ام فنور) دخى دنيانك ولغت ثانيه اوزره ضبع وبقرك وداهيه وضد اوله رق نعمت ومصر قاهره نك وبصره ودبرك كنيه لريدر (منقولدر كه عبد الملك بن مروان دنيا ونعمتنى مراد ايدرك قد تملكنا ام فنور ديديكندن برهفته صكره وفات ايتمشدر (ام الطعام افضل حبوب اولان بغدايك ودخى سزاوار اولديغى اوزره بطن وشكمك كنيه سيدر (فرزدقك * ام الطعام ترى فى جلدها زغبا * مصراعنده بطنه ام الطعام ديديكى ظاهردر (ام الصقر) مقلات نزوردر يعنى بر كره طوغروب ارتق يوكلى قالميان يعنى منقطع اولان ناقه در شئ نفيسه قلتنده ضرب اولنديغى امثال ميدانيده محرردر واولادى ياشه مين خاتونه دخى محراب وزننده مقلات دينور ونزور صبور وزننده ولادى قليل اولان خاتونه دينور (ام طلبه) كسر طا ايله طوشنجل طائريدر (ام جعار) قطام وزننده و (ام جعور) جعفر زنه سنده ديشى صرتلاندر (ام جعران) قرتال قوشنك كنيه سيدر (ام حذرف) زبرج وزننده صرتلان كنيه سيدر (ام خرمان) بر موضعدر ومقياس قولنجه طريقك دخى كنيه سيدر قاموسده خاء معجمه ومضمومه وراساكن اوله رق ميم والف ونونله مضبوط قيد تقه در اما معجم البلدانده رانك يرنده زاى ايله دخى لغت اولوب وخرمان لفظنك على ما فى اللغات كذب معناسنه اولديغى محرردر (ام مرزم) منبر وزننده شمال يعنى پويراز يلى وعلى قول مطلقا ريحدر صاحب قاموس بونى رانك فتحيله صدق معناسنه اولان رزمه نك عقبنده يازمشدر تدبر (فائده) قاموسده اولديغى اوزره شينلرينك كسريله شمال وياء اشباعله شيال وشملال يمينك ضدى يعنى مطلقا صول طرفدر جمعى اعنق واذرع كبى اشمل وغير منصرف اوله رق شمائل وكتب وزننده شمل كلور وصحاحده اشمل اوزره كلمسى مؤنثات سماعيه دن اولديغيچوندر وشمائل جمعى غير قياس اوزره اولوب لكن لغت صحيحه وفصيحه اولديغنه ﴿ عن اليمين والشمائل ﴾ نصيله استدلال ايتمشدر وجمعى لفظ واحدى اوزره شمال كلديكى دخى قاموسده واردر دلاص كبى وشمل به ديو باحرفيله صله لنه رق بر شيئه صول اله ويا صول يانه آلدى ديمكدر وشمال خوى وطبيعت معناسنه ده كلور كه بونك جمعى شمائلدر ودخى شمأل شينك وهمزه نك ضمه لريله شوم يعنى ضد اليمن معناسنه دركه اوغورسزلق ديمكدر شارح قاموس مولانا شيخ مرتضى مرحوم معناى مذكور عربلرك صول ايله تشأم ايلدكلرينه مبنيدر زيرا تيمن يمين ايله كه بركت معناسنه اولان يمندن اخذ برله تيمن ايدوب ولهذا يمينه يمنى وشماله شومى ديرلر ديمشدر (صحاحده طير الشمال كل طير يتشأم به ايله مفسردر كه بوهو دبدكارى قوش وبايقوش كبى هر مشئوم اولان قوشدن عبارتدر (اما ريح معناسنه اولان شمالده شينك فتحى وكسرى جائزدر وشأمل همزه ايله

وشمأل تقديم ميم ايله كه صحاح بيانيجه مقلو باجعفر وشمل جمل وقليلا حبل وشومل جوهر وشمول
صبور وشميل امير وزنلرنده ريح معناسنه اولان شمالده لغاتدر وشمأل ده بعضا لام تشديد اولنمشدر
بونلرك جمعى شمالات كلور صحاحده على غير قياس شمائل دخى كلور كويا حمالة جمعى حمائل
اولديغى كبى شمالة نك جمعى شمائل دخى اولور ديمشلردر ديو مصرحدر ودخى بو شمال قاموسده
حجر كعبهٔ معظمه سمتندن اسن يل ايله تفسير اولنمشدر كه حجر بيت شريفك شمال طرفنده در
وعلى قول قبله يه توجه ايده نك صاغ طرفندن اسن يله دينور و بو معنالر كتاب وزننده اولان شماله
مخصوص اوليوب شينك فتحى و يانك سكونيله شيمل وشين بعده همزه ايله شأمل و شين و ميمك
حركه لرى و ميمك سكونيله شمل و شين وميم و بعدهما همزه ايله شمأل و اشبو شمالده لامك
شده سيله اولان لغاتله حجر كعبه قبلندن ودخى متوجه قبله نك صاغندن اسن ريح مراد اولنور
كما فى القاموس ومحيط ده كسر شينه تخصيصا ريح تهب من يسار القبلة دينلمشدر لكن ينه قاموس
بيانيجه صحيحى قطب شمال جهتندن مطلع شمس ايله بنات النعش مابيندن ياخود مطلع
نعشدن نسر طائرك مسقطنه طوغرى بو مابينده اسن روزكاردر بو روزكار كيجه لرده هبوبه
قريب اولماز يعنى عادتا اسمز اولكى اختلاف مقيمك مقامى اعتبارينه مبنى در (وصاحب
قاموسك بو تعريفى اصول اربعه يعنى شرق و غرب وجنوب وشماله مبنيدر (بو خصوصله
بوصله ديو جغرافيا اصحابنك تقسيمنى مترجمى مرحوم ترجمه سنه درج ايتمشدر عين فائده دن
عبارت اولمغله بو محله بعينه نقل اولندى (اهل جغرافيا تقسيمى اوزره مطلع شمسدن هبوب
ايدنه كون طوغروسى تعبير اولنور قطب شماله طوغرو عيوقه دك اوچ كرته سى واردر ومطلع
عيوقدن هبوب ايدنه پويراز يلى تعبير اولنور قطبه وارنجه بونكده اوچ كرته سى واردر مطلع
بنات نعش پويرازك وسطيدر وقطبدن هبوب ايدنه يلدز تعبير اولنور مغيب عيوقدن هبوب
ايدنه قاره يل تعبير اولنور مسقط نسر طائره قدر بونكده اوچ كرته سى واردر و بونلر پويراز
عد اولنور و مسقط نسر طائر كه مغيب اصل دخى ديرلر تمام كون طوغروسى مقابليدر باطى
تعبير اولنور مغيب عقربه قدر بونكده اوچ كرته سى واردر مغيب عقربدن اسن روزكاره
لدوس تعبير اولنور قطب جنوبى يه قدر واندن اسن يله بو ديارلرده قبله يلى تعبير اولنور
مطلع عقربه قدر واندن اسن يله كشيشله تعبير اولنور انتهى (قلت) اشبو رياحك اصطلاح
اقوامه كوره ديكر تقسيملرى و درجه لرى دخى واردر جهان نماى كاتب چلبى مرحومه
مراجعت بيوريله (ام شمله) صغوق شمال روزكارينه ديديكى مقياسده يازلمشدر (ام حبين)
تصغير صيغه سيله قاموس قولنجه حانك والفك مديله حرباء ديدكلرى كلركدر شبسيدر على قول
حرباء برجانوردركه دائما باشيله كونشى استقبال يعنى كونشه توجه ايدر واول حيوانه فارسيده
آفتاب پرست وتركيده قيا كلرى ديرلر ايمش كرمىٔ آفتاب تأثير ايتدكجه رنكدن رنكه كيررمش
(ام عوف) ديشى چكركه در ديمشدر (ام طلحة) بيچاره غربانك پيرهن واثواب بلمكه باشنده
وصقالنده ثابت اولان و قلدنان قمله ديدكلرى معهود حيواندر (ام ملدم) ميمك كسرى
ولامك سكونى ودالك فتحيله حمانك كنيه سيدر حمى نعوذ بالله دائم اولدقده الدمت عليه الحمى
ديرلر ديو قاموسده محرردر تعالى حمانك رقيه سنده يعنى دفعيچون اوقنان دعاده * اللهم اشفه
عن ام ملدم التى تأكل اللحم وتشرب الدم * ديرلر وروبه قراردر وجهله سله اورمق معناسنه اولان
لدمدن مأخوذ و بعضه كوره ذال معجمه ايله ملذم اولوب بودخى لذم به اذا لزمه قولندن مأخوذ
اولديغى ثمار القلوبده يازلمشدر وقول مذكور لذوم لزوم معناسنه اولديغى مبنيدر ومألى برنسنه دن
مفارقت ايتمامك ديمكدر (ومقياس اللغه ده قاموسده اولديغى كبى (ام كلبه) دخى حمانك كنيه سى

اولديغى بعد التحرير حديث شريفده دخى حمادن ام كلبه ايله تعبير بيورلمش اولديغى وميمك
كسريله (ام مدرام) دخى ديديكى مسطوردر (ام المنايا) معظم منيه نك يعنى شدتلى اولومك
كنيه سيدر منيه بليه وزننده اولومدر كه جمعى ميمك فتحيله منايا كلور (و بعض بلغا دواتى
(ام العطايا وام المنايا) ايله توصيف ايتمشدر (قلت) غالبا مرادى مثلا نفى و اطلاق و عطيه
و بليه اوامرى وتبشير وتكدير دواة ايچره بولنان مركبدن يازيلور و بوصورتده بر دواة ايكيسنه
دخى منبع اولور ديمكدر (ام كليت) مقياسده سكين وزننده صارى چيچكى اولور بر شجردر
ديمشدر (ام بريح) غرابدر (ام عمرو وام عامر) ايكيسيده ضبعدر و ياوروسنه عامر ديرلر (ام غنثل
جندل وزننده صرتلاندر (ام غثل) و (ام غثيل) دخى لغتلردر (ام عويف) مقياسده يازلديغى
اوزره بنيهٔ تصغيرايله اوزرى نقطه لى يعنى بنكلى قورقاق بردويه ايمش كه انسانى كوردكده
قوريغى اوزره قالقوب قنادلرينى آچارايمش وجانده بونكله ضرب مثل اولنورمش (ام حمارس
بنه مقياسده اياقلرى چوق برسياه دويه در ديو محرردر وقاموسده ام حمارس مرئهٔ بكريهٔ
معروفه نك كنيه سيدر ديمشدر (ومهذبده موش خرما ديو تفسير اولنمشدر (ام محبوب) ياوروسى
بيله سولمز ديو سائر ياورولردن استثنا اولنان حيه نك يعنى يلانك نه ملاحظه يه مبنى ايسه كنيه سيدر
(ام قشعم) جنكه واولومه وصرتلانه واورمجكه وداهيه يه كنيه در وقرنيجه يواسنه ده اطلاق
اولنور وزهيرك * الى حيث القت رحلها ام قشعم * مصراعنده اولوم مراددر (مصراع مذكورى
حقا كه سردفتر بلغاى مرزبوم روم ممدوح خفاجى اسلامبولى نوعى زاده عطائى مرحوم
اشبو قطعهٔ بليغهٔ عربيه سنده كوزل تضمين وحدايق نفحة الريحانهٔ فصاحتنى تزيين ايتمشدر
* ولما توالت للزمان مصائب * وكل رذيل بالرذالة معلم * ترامت لهم ابدى المنايا عن المنا *
الى حيث القت رحلها ام قشعم * قشعم جعفر وزننده ياشلو كسه و ياشلو كركسه و ايرى يه
وارسلانه دينور (وداهى وكتف وزننده دهى وهاسى مبالغه ايچون اوله رق داهيه عقلى وزكاسى
چوق وجودت رأى صاحبنه اطلاق اولنور كه اكا جن فكرلو ديرلر ودخى داهيه امر عظيم
يعنى حادثه ونازلهٔ عظيمه دهره اطلاق اولنور كه اكا آفت تعبير اولنور (فائده) لكن بعضيلرى
جن فكرلو معناسنه اولان داهيه مفردا استعمال اولنميوب جمعا قوللنيلور يعنى فلان داهيه در
ديمبوب دهاندر دينور ديمشدر لكن جاحظك كتاب التدبين والتبيانده * وكذلك المنصور داهيا
اديبا مصيبا فى رأيه * عباره سنى بو فقير مشاهده ايلدم فتدبر (ام الدهيم) و (ام اللهيم) دخى كنيه لريدر
(ام خناف) و (ام صبار) و (ام الرقم) و (ام اربق) و (ام بريق) و (ام جندب) و (ام البليل
و (ام ارئيس) و (ام حبوكر) و (ام ادراص) و (ام آد) و (ام طبق) و (ام خشفير) جمله سى
دخى داهيه ونازله نك كنيه لريدر (كناى مذكوره دن ام حبوكرده واقع حبوكر سفرجل وزننده
بوجيلرك يولى شاشردقلرى قومدر و بلايه دخى ديرلر صحاحده ام حبوكرى الف مقصوره ايله
عظيم بلا وعظيم دوه معناسنه اولديغى مضبوطدر الف مذكوره كلمه نك اوزرينه بنا اولنمش
زائده اولديغى والف تأنيث اولمديغى جوهرى بيان ايتمشدر دليلنه اطلاع مراد اولنورسه صحاحه
وترجمه لرينه باقيله (ام الخل) خمرك كنيه سيدركه خل باده دن مستحيلدر و بونكله اول تكنيه
ايدن مرداش بن خداشدر و بالتصغير (ام سويد) وعينك كسريله وزانك سكونى ايله
(ام عزم) مقياسده سافلة الانسان يعنى انسانك اشاغيسى ديمكله تعريف اولنمشدر فليتدبر
جزمه وزننده (ام عزمه) دخى لغتدر واوجاى مستوره ام سزيالكز عزمه دخى دينور (ام ستين
وام تسعين) دخى كنيه لريدر ابو سويد ايله دخى مكنى اولديغى يوقاروده بابالى كنيه لر اراسنده
كچمشدر (ام صبور) صادك فتحى وتشديد باايله امر ملتبس يعنى شبهه لى ومشكل نسنه يه وعلى قول

حر يعنى قره طاشلقدر وعلى قول يره منبسط اولان يالملى ياصتم طاغ ويا باير ويا بكپاره بر قيادن
خلق اولنمش منفذى اولميا ن ياچين طاغ وياسورى تپه لو وصرب اولوب اطرافندن منفرد
اولان طاغ معنالرنده اولان هضبه ايله داهيه وحرب شديددر (ام صبار) تشديد باايله هم حره نك
وهم دخى كچديكى اوزره داهيه نك كنيه سيدر (ام اوعال) هضبهٔ مذكوره در (فائده) قاموسده
اولديغى اوزره هضبه جمره وزننده ذكر اولنان معنالر ايله مطره يعنى يغموره موضوعدر وصحاحده
قطره لرى بيوك يغمور ايله تفسير اولنوب بونك جمعى بدره ايله بدركبى هانك كسرى وضادك
فتحيله هضب كلور ديو يازلمشدر وقاموسده صحاحه اتباعا جمعى بروجه محرر هضب
كلديكندن باشقه هانك كسريله هضاب وجمع الجمعى اهاضيب كلديكى يازلمشدر لكن صاحب
ابن عباد وصاحب مهذب قوللرنجه اهاضيب مطر دائمة عظيمة القطره معناسنه اولان
اهضوبه نك ياخود هضبه نك جمعى اولان اهضابك جمعيدر هضابك دكل فتدبر (ام الكف)
دست وال در (ام عريط) عقربدر (ام الهثيمه) قوريمش شجرهٔ كبيره دركه فرزدقك تجره
وصفنده نظم ايتديكى * اطعمت ام الهثيمة ازرمت * مصراعنده آشكاردر (ام غرس) غنيد
وزننده ركيه يعنى بئروقيودر (ام قراد) و (ام قردان) وانفولى قولنجه آتك اياغنده شول برك
آديدركه اتك طپوغنده بتن قيللر ايله طرنغى ماييننده در (مقياسده فى موضع الرسغ فوق الخف
تجتمع فيها القردان كالسكرجة ديمشدر (رسغ) باضم را وسكون سين حيوان قسمنك طرنغيله
اللرينك واياقلرينك اينجكلرى قاوشديغى برك مابيننده اولان موضعه دينوركه خراده وبوقاغولق
تعبير اولنور وعلى قول انسانده وجه مذكور بيلكه كذلك اياقده اينجكله طبانك قارشديغى
يرده اولان اوياق يرينه دينور الده كى بيلك يرنده در وهر دابه نك موضع مذكورينه دخى
دينور ديو اوقيانوسده يازلمشدر (خف) يه اوقيانوسده خانك ضمى وتشديد فائله دوه نك طبانى
دريسنك بركديكى يره دينوركه آت وقاطر قسمنك حافرى منزلنده در ديو تحرير اولنمش (ووانى
ترجمه سنده دوه نك اياغنده اولان دريكه سائر حيواناتك طرنغى مثابه سنده در (وقراد غراب
وزننده كنه ديدكارى نسنه كه دوه وسائر طوارده اولور جمعى قافك كسريله قردان كلور ديو
مضبوطدر (بوراسى بعض فوائد مطالعه سيله طناب اطنابه بيوتـه اولدى عفو وتدبر بيوريله
(ام كفات) ارض وزمين يعنى برك كنيه سيدر (ام غيلان) غينك فتحيله ديكنى چوق بر شجردركه
عربستان چوللرنده اولور واكا خلق مغيلان ديرلر صاحب قاموس شجر سمر در ديو تفسير
ايتمشدر مهذب وساميده ام غيلان درختيست در باديه ديمش وبرهان قاطعده مغيلان بروزن
سليمان نام درختيست خاردار وبعربى ام غيلان كويند ديو فارسيده مغيلان مستعمل اولديغى
بيلدرمشدر (ام الصبيان) ثمار القلوبده بر ريحدركه صبيلره عارض اولور وبر علتدر كه انكله صبيان
فزع ايدرلر دينوب ابن روميك بر معلم صبيانى هجوا نظم ايتديكى اشو بيتى تحرير اولنمشدر * شيخ
اذا علم الصبيان افزعهم * كأنه ام صبيان وغيلان * مآلى او بر معلمدر كه صبيانه تعليم ايلديكنده انلره
فزع ويرر بو حالده بر آنى ام صبيان ويا ديه ديو بنه بكزه ديرم ديمكدر (ام حفصه) طاوق
(ام حنين) باده (ام هدير) شقشقه كهز برجه وزننده اسرمش دوه نك اغزندن چقان آق جكره شبيه
نسنه در (ام شمله) نورى خلقه شامل اولديغيچون كونشك دخى كنيه سيدر (ام جابر)
سنبله بر جنك و (ام الندامة) عجله نك و (ام الفضائل) علم عزيزك و (ام الرذائل) جهل
عويذك كنيه لريدر (قد انتهى بفيض الله الملك العلام ما الحقه الفقير الى باب الكنى والاعلام

❊ الباب الخمسون ❊

اشبو اللنجى باب سفرلره يعنى يولجيلغه ووداع وفراقه ومذلت حصول بولان بلادده اقامتك ترك

ترغيبنه ووطنك وموادك شوقنه دائر وبونلره بكزر احواله مبدائر كلام بياننده در (اما اسفار
واغتراب ودار هوانده ترك اقامته ترغيبده اولان مطلبه قوله تعالى ❊ هو الذى جعل لكم الارض
ذلولا فامشوا فى مناكبها وكلوا من رزقه واليه النشور ❊ نص جليلى عنواندر آيت كريمهٔ مرقومه بى
اهل تفسير اول الله لطيف وخبير لطفا وكرما سزه يعنى بنى آدمه زمينى ذلول يعنى لين وزمين
ويومشاق ومنقاد قيلديكه انده سزه سلوك آسان اوله ايمدى انك هر طرفنده وهر جانبنده ياخود
جبالنده يورويكز وانده الله تعالىنك رزقندن التماس وتحرى ايديكز ومرجعكز اكادر سزه احسان
ايلديكى رزقك شكرندن سؤال ايدر ديو تفسير ايلديلر (قلت) فى الحقيقه بنه محققينك بيانى
اوزره اكر بر سراپا صخرهٔ خشنه اولسه اوزرنده يورنمز ايدى وزمين ومنبت اولماسه قيو قازمق
وعيون وانهار شق ايتمك واوزرنده ابنيه ياپمق وزرع ايتمك واغاج ديكمك اولماز ايدى ويازده زياده
صيجاق وقيشده زياده صغوق اولمغله اموات واحيايه الويرمز ايدى واكر جبال راسيات دخى
اولماسه ارض تمايل ايدر وسكنه سنه منقلب اولوب بو وجهله مضطربه اوله رق بنى آدمه منقاده
اولماز ايدى (اشبو آيت كريمه نك ماقبلنده اولان ❊ واسروا قولكم اواجهروا به انه عليم
بذات الصدور الا يعلم من خلق وهو اللطيف الخبير ❊ نص شريفلرينه تعلق شويله دركه چونكه
بر منطوق نص عبادينك كيزلدكارى واعلان ايلدكلرى شيلرى بيلديكنى دليليله بيان ايلديكدن
صكره سر السائت ايدن عبده صاحبنك اى غلام بن سنك كيزلو وآشكاره اشلديكك شيلرى
بيلورم آرتق شو منزلى سكا باغشلدم وبو معاشى دخى تعيين ايلدم اوصلى اوطور وبى ديو وبندن
اوصلى اولديغك حالده امين اول وعقلكى باشكه آل زيرا بن مراد ايتديكمده اشبو دار امنيتك ومركز
سلامتك اولان منزلى بر منشأ آفات ايدرمكه اول آفاتده عقوله حيرت كلور ديديكى كبى بارى تعالى
وتقدس دخى معاملهٔ سيد وعبد آسا ايها الكافرون بن سزك سر وجهريكزى وضمائريكزى
بيلورم ايمدى بندن خوف ايدوب امريمه ورسولمه اطاعت ايدك زيرا دار قرار يكز اولان ارضى
بن ذليل ايدوب ومنفعتكزه سبب قيلدم مناكبنده مشى ايدك ومنافعيله انتفاع ايدك اكر اطاعت
ايتمزسه كز بن اول ارضى خسف ايدر واوزرينه آسماندن انواع محنى انزال ايدرم ديمك مآلنده در
❊ مناكبها ❊ لفظ شريفنى محقق بيضاوى فى جوانبها وجبالها ديو تفسير ايدر بونلرده اولان
استعارهٔ تصريحيه يه اطلاع مقصود ايسه حاشيهٔ شيخ زاده يه مراجعت بيوره لر (صاحب المستطرف
اثرده (سافروا تغنموا) ايله (السفر قطعة من العذاب) وارد اولمشدر وبونلردن هر برينك وضعى
وارد ديمشدر انتهى (قلت) صاحب المستطرفك مرادى چونكه اولكى اثرك مآلى سفرك يعنى
يوله كتمه نك جائز اولديغنى اخبار وايكنجى اثرك مآلى سفردن اجتنابى اشعاردر بو صورتده بينلرنده
منافات كورينور منافاتى توفيق دخى محللرى بر برينه مغاير اولمق اعتبار يله حاصل اولور يعنى
جائز اولان سفر سفر شرعى وممنوع اولان سفر غير شرعى ديمك ايله ديمكدر وبونك تفصيلى اشبو
وجهله در يعنى سفرلر امرى خصوصنده جامع صغيرده مصرح اولديغى اوزره (سافروا
تصحوا) و (سافروا تصحوا وتغنموا) و (سافروا تصحوا وترزقوا) و (سافروا تصحوا واغزوا تستغنوا)
و (سافروا مع ذوى الجدود الميسرة) احاديثى وارد اولمشدر شراحك بيانلرى اوزره صحت وعافيت
وجود وبدن ديمكدر وسفر مستوجب صحت اولديغى چونكه سفر محرك طبايع وبدن اولمغله اول
حركت دوره سببيله جسدده اولان امراض خروج ايدر (قلت) اشته اطبانك رياضت بدنيه
ديو اعتنا ايتدكلرى تدبيره اشبو جامع الكلم اولان حديث شريفلر اصل اصيلدركه حضرت
رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمك علم لدنى سلطانى اولديغنى بو دخى ناطقدر انتهى (امام
شافعى حضرتلرى سافروا تصحوا حديثى طلب صحت ايچون سفر لازم اولديغنه دلالت ايدر
ديمشدر تغنموا لفظ شريفى سفرك سبب غنا اولديغنه دلالت ايدر (قلت) سبب غنا اولديغى

تجارده بدیهیدر و بوندن باشقه سفرده غنا آنفا تحریر اولنان آیت کریمه‌ده ﴿كلوا من رزقه﴾
نظم جلیلی فیضنك سریدر فتدبر انتهى (سافروا تصحوا) امرینه (واغزوا تستغنموا) یعنی
غزا دخی ایدك تا كه غنیمت بوله‌سكز دیو غزانك مقارن قلنمسی اشبو اخبارده اولان سفردن مراد
جهاد وطلب علم وحج وصله وانفاق اولاد وعیال وسائر بونلره بكزر شیلر ایچون اولان سفره اشارت
اولمغله (السفر قطعة من العذاب) بونلره مناقض دوشمز زیرا بو حدیثده اولان سفردن مراد
سفر غیر شرعیدر دینیلر فتدبر (وحدیث شریف رابعده واقع (ذوی الجدود المیسرة) دن
مراد مولانا مناوی بیاننجه ذی قدرت واحتشام اولوب بونلرله برابر سفره ترغیب ورعایت ادبی
تعلم دیمك اولور یعنی مجاهده دیمكدر زیرا سفرك خبایا وخفایای طبایع واخلاقی اظهار ایتمك
خاصه‌سیدر كبرا طاقمی دونده بولنانلره طبیعتلرینه مخالف اوضاع ایدرلر انلره انقیاد واذالرینه
تحمل سببیله انسان نفسنی كسر واخلاقنی تهذیب ایدر (ومواهبده یازلدیغی اوزره صوفیه
حضراتنك تحقیقلرنجه حدیث نبویده واقع سفردن مراد سفر آخرت وقطع مسافهٔ قربتدر
زیرا هر بر نفس تعویض اولنماز یعنی كیرو دونمز همان سرمایهٔ انفاس معدوده الده ایكن مالایعنی
ایله اشتغال اولنموب وقتكی ملاقات معنویه‌یه دك رحیل الی الله ایله مشغول قیلمق مأموربه در
(حضرمی حضرتلری قدس سره (سافروا تصحوا) حدیث شریفنك معناسی نفوس وطنلرندن
حضور ملك قدوسه سفر ایدك تا كه كیف ولم وهلا ولولا والا اسقامندن صحت بوله‌سكز دیمكدر
دیمشدر (قلت) مآلی شرائطی اوزره سیر وسلوك ایدك ومرشد كاملك كوستردیكی ره مستقیمه
كیدك تا كه تصفیهٔ قلب وروح وسر وخفی واخفی ونفس ایله ترك ماسوی ایدوب لاموجود الا الله
عرفاننه واصل ودائرهٔ وراثت تامه وولایت كبرایه داخل اوله‌سكز دیمكدر و(السفر قطعة الحدیث
اثرینك مآلی ان شاء الله تعالى قریبا بیان اولنور انتهى (ابوهریره‌دن رضی الله تعالى عنه
مرویدر كه رسول الله صلى الله تعالى علیه وسلم (لو یعلم الناس برحمة الله للمسافر لاصبح الناس
على ظهر سفر ان الله بالمسافر رحیم) بیورمشدر اهل حدیث مآل لطیفی اكر ناس یولجیلره اولان
رحمت حقی بیلسه‌لر ایدی دائما جمله ناس مطیهٔ سفرك ظهری اوزره اولورلر یعنی حضری ترك
ایدرلر ایدی تحقیق الله تعالى یولجیلره زیاده رحمت ایدیجیدر دیمكدر دیدیلر (وینه رسول الله صلى الله
تعالى علیه وسلم (علیكم بالدلجة فان الارض تطوى باللیل ما لا تطوى بالنهار) بیورمشدر كه
مآل شریفی سیر لیل سزك اوزریكزه اولسون یعنی بر یره سفر ایلدیككز وقتده سیری كیجه ایدك
زیرا كیجه یر دوریلور یعنی بعض بعضسنده انزوا وتداخل ایتمكله مسافر كوندز قطع ایده‌میه‌جكی
مسافه‌یی كیجه قطع ایدر دیمك اولدیغی بیانكرده اهل حدیثندر (دلجه دالك ضمی ولامك سكونی
وبرلغتده دالك فتحیله كیجه سیر ایتمك اسمیدر (قلت) فی الحقیقه بو كیفیت هر یولجینك جزم
وقطع ایتدیكی بر سر وحالتدر كه انكاره كلمز و بو حدیث شریف دخی ابوهریره‌دن رضی الله تعالى
عنه مروی اولدیغی جامع صغیرده زیب تحریردر انتهى (كعب بن مالك رضی الله تعالى عنه روایت
ایتمشدر كه حضرت نبی مختار صلى الله تعالى علیه وسلم بر محله سفر مراد بیوردقلرنده انجق
مبارك پنجشنبه كونی خروج بیوررلر ایدی وانسانك رفیقسز یوله چیقدقلرینی كریه كوررلر ایدی
وسعادتله (الراكب شیطان والراكبان شیطانان والثلاثة ركب) بیورمشلردر (قلت) اشبو حدیث
شریف ابن عمر رضی الله تعالى عنهما دن مروی یا جامع صغیرده مضبوطدر مفهوم انجاز
رسومی شراح بیاننجه برالی یولجی برشیطان وایكی آتلوسی ایكی شیطاندر واوچی ركبدر یعنی
یوله چقمغه الویرر یولجیلر جماعتیدر دیمكدر كه مفاد لطیفی چونكه شیطان حیدود و برنجی حیوان
كبی برشخصه طمع ایدر اولمغله یالكز بولدقده تعرض ایدر بو صورتده كأن اوراكب واحد شیطاندر

یعنی یالكز چقمسیله تعرض شیطانه بادی اولور وراكبان دخی بو حكمده در اما اوچله زوال
وحشت وانقطاع اطماعه باعث اولور قلرندن راكب وراكبانك حاللری انلره صادق اولمازدیمكدر
وسفرده عدم انفراد ایله امر وجوب ایچون اولمیوب بلكه ارشاد مقصوددر یعنی منفردا سفر حرام
دكلدر (حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى علیه وسلم افندیمزك ابو بكر الصدیق رضی الله
تعالى عنهله هجرتلری ذات اكرملری شیطانك تعدیسندن من كل الوجوه امین اولدیغیچون
خصایص شریفه‌لرندن اولدیغی و بعضایكانه سفارتله كوندردكلری سرعت ابلاغ رسالت
ایچون اولدیغندن باشقه بولده رفقا تداركنه امر بیوردقلری دركار اولدیغی شراح بیان ایله
تناقضی دفع ایتمشلردر (راكب قیدی اكثریا یوله مطیه ایله كیدلدیكیچوندر بو قید پیاده دخی
حكم مذكورده داخلدر (وقال صلى الله تعالى علیه وسلم اذا خرج ثلاثة فی سفر فلیؤمروا
احدهم) مآل لطیفی اوچ نفر ویا اكثر یوله چقدقلرنده ایچلرندن برینی كندولرینه امیر یعنی
باش قلسونلر یعنی انك سوزینی ورأیینی ایشیدوب واطاعت ایتسونلر دیمكدر اشبو امر دخی ندب
ایچوندر یعنی مندوبدر وعلی قول واجبدر اوچ نفر قیدی ظاهر اولدیغی اوزره قصر ایچون دكلدر
بعضیلری اثنینده ثلاثه‌یه الحاق ایتدیلر (اشبو حدیث شریف ابو سعید الخدریدن رضی الله
تعالى عنه مروی ایدیكی مضبوط جامع صغیردر انتهى * الحركة ولود والسكون عاقر * كلمات حكمت
سماتندندر كه مفادی حركت بدنیه وذهنیه منتج تجارت وكمال و سكون و بطالت بونك عكسیدر
دیمكدر فتدبر (منقولدر كه هنگام جاهلیتده حذیفة بن بدر كبار عربدن هجان بن المنذر بن
ماء السماء اوزرینه سكز كیجه‌لك یولی بر كیجه ایچره الدرق اغاره ایتمكله ضرب مثل اولوب بر كیمسه
ازمدتده چوق یول السه * سار فلان مسیرة حذیفة * دیرلر (و قدمای شعرای عرب العربادن
قیس بن الخطیمك * همنا بالاقامة ثم سرنا * مسیر حذیفة الخیر ابن بدر * بیتی ضرب
مثل مذكوری متضمندر كه مفهومی بز اقامتی قصد ایتدكدنصكره بدرك اوغلی حذیفة الخیر ایله
ملقب اولان ذاتك سیری كبی سیر سریع ایله سیر ایتدك دیمكدر مفادی غالبا اقامتكاهنده روی
استثقال كوردیكنی بیان اوله جقدر (وحضرت عمر رضی الله تعالى عنهك عتیقی اولان ذكوان
دخی سیر سریع ایله حركت ایدردیكه مكهٔ مكرمه‌دن مدینهٔ منوره‌یه بر كون بر كیجه‌ده وارر ایدی
(قلت) كرك حذیفه و كرك ذكوانك اشبو سیر سریعلرنده سواری و پیاده اولدقلرینه دائر
بر قید اكرچه یازلمامش لكن اطلاقدن و خصوصا ضرب مثل اولمسندن پیاده اولملری
اقتضا ایدر ومطیه ایله حركت اولور ایسه راكبلره قوت بنیه‌دن باشقه ساباشه برقالمز اولور ایسه مطلبدن
خارجدر (خلفای كبار اعاظم عباسیه‌دن مأمون خلیفه (لاشیء الذ من السفر فی كفایة وعافیة
لانك تحل كل یوم فی محلة لم تحل فیها وتعاشر قوما لم تعرفهم * یعنی قدرت صرف وعافیت
بدن ایله سفر و حركتدن الذ دنیاده برنسنه یوقدر زیرا سن هر كون اصلنده كورمدیكك بر محله
حلول ایدر یعنی وارر كورورسن واصلا كورمدیكك كیمسه‌لر ایله معاشرت وصحبت ایدرسن دیدیكه
مفادی انسان هرنه قدر احسن وابلغ ایسه ده مألوف اولدیغی معاشرت ولذائذدن اوصانور
و * لكل جدید لذة * مفهومنجه جدید شیدن بالطبع تلذذ ایدر واو دخی سفر وسیاحتده حاصلدر
دیمكدر (فرزدق دار هوان و مذلتده ترك اقامت بابنده * وفی الارض عن دار القلا متحول *
* وكل بلاد اوطنت كبلاد * دیمشدر یعنی تعیشده صیقندی چكیلان بلده‌دن دوی ذمیده
تحول وانتقال اولنه جق محل واردر یعنی اوجای اضطرابده واومولدك دخی اولورسه اوطورمه
ارض واسعه اولمغله دیكر بلده‌یه نقل ایله وهر بلده كه انده وسعت حال حاصل اوله‌رق وطن
قلنمشدر هركسه تولد اولنان بلده‌لری كیدر دیمكدر و بو معناده شاعر آخر دخی * وماهی

الابلدة مثل بلدتی * خیارهما ماکان عونا علی دهری * دیمشدر یعنی نقل ایلدیکم بلده ایچنده
طوغدیغم بلده کبیدر یعنی بلده لرك بر برندن جنسیت حسبیله فرقلری یوقدر لکن خیرلوسی داهیهٔ
دهری دفع اوزرینه بکا عون ونصیر اولانیدر یعنی وسعت حال قنغی بلده ده بولنورسه اشته
خیرلوسی اودر همان وطنده مضایقه الویردکده آخر یره نقل ایله دیمکدر (وقال آخر) واذا
البلاد تغیرت عن حالها * فدع المقام وبادر التحویلا * لیس المقام علیك فرض واجب *
فی بلدة تدع العزیز ذلیلا * یعنی مسکن اولان بلده لرك حالی تغیر ایده و بر ضیق حال کلدکده
انده اقامتی ترك وآخر یره تحویل ونقله مبادرت قیل بر بلده که عزیزی ذلیل ترك ایده
یعنی کشی عزیز ایکن تغیرحال ایله حقیر یعنی نعوذ بالله تعالی کور وغنادنصکره حور وجور کوره
انده اقامت کشی یه فرض وواجب دکلدر همان بلدهٔ اخرایه نقل ایده دیمکدر (وقال آخر)
* یلوموننی اذ بعت بالرخص منزلی * وما علموا جارا هناك ینغص * فقلت لهم قلوا الملام
واقصروا * بجیرانها تغلو الدیار وترخص * یعنی خانه می ازبها ایله صاتدیغمده بکا خلق
لوم ایلدیلر والحال که اوراده اولان قومشوبی بیلمدیلر که بکا کدر ایله صاتمق مرادمی اتمام ایتدرمز
یعنی بنی تکدیر ایدر برکوتی قومشو درانشته بنی لوم ایدنلره جواب اعتذار نصایده بندخی لومی وطعنی
ازایلك وقیصه ایدك زیرا خانه لر قومشو سببیله بها لنور واوجوزلر دیدم دیمکدر (وسیاحتنده
صفی حلی امریٔ القیسك قصیدهٔ مشهوره سی مصراع اولنی مضمنا اشبو شعری نظم ایلمشدر
* تنقل فلذات الهوی فی التنقل * ورد کل صارف لاتقف عند منهل * ففی الارض احباب
وفیها مشارب * فلاتبك من ذکری حبیب ومنزل * ولاتستمع قول امریٔ القیس انه * مضل
ومن ذایهتدی بمضلل * مالی تنقل یعنی طورمه نقل مکان ایله که نفسك وعشقك لذتلری
تنقلده حاصلدر وصویك باشنده ومنبعنده طورمیوب هر آب صافه ورود ایله یعنی اق کیت که
صو باشی بولانق اولور لذات هوی تنقلده نیجه حاصل اولمسونکه یر یوزنده سویلیجك دوستلر ونیجه
نهر وطاتلو صولر واردر انلر ایله نو بنو الفت ومحبت ایدرسن هجرانتی چکدیکك بر حبیب و بر منزل
ایچون اغلمه اگرچه امریٔ القیس کوزدن دور اولان حبیب ومنزل ذکری ایچون اغلیه لم دیمش ایسه
انك قولنی استماع ایتمه یعنی قولاق اصمه زیرا امریٔ القیس مضل یعنی طوغری یولی یتورمشدر
عجبا مضلله اویوب یولنی بولان کیمدر یعنی یوقدر دیمکدر (قلت) ناظم اشبو قطعه ده امریٔ
القیسك سبعهٔ معلقه دن اولان قصیدهٔ مشهوره سی مطلعنك مصراع اولی که * قفانبك من
ذکری حبیب ومنزل * در نوع تغییر ایله تضمین مصرح قاعده سنجه تضمین ایتمشدر (علماء معانینك
بیان بدیعنجه نظم مضمنك قائلی اسمی تصریح اولنورسه مصرح اولنمزسه تضمین مبهم دیرلر
واشبو تضمین مبهمده درج ایتدیکی کلام مشهور اولمق شرطدر مشهور دکل ایسه قائلنی
تصریح لازمدر مشهور اولیوب تصریح قائل اولنمدیغی صورتده سرقات شعریه دن معدود
اولور وتغییر یسیر تضمینده ضرر ویرمدیکی مختصر معانیده متنا وشرحا مصرحدر بعض
نسخه ده منازل یرنده مشارب وبعضسنده مناهل واقع اولمشدر که منهل ومشرب منبع آب دیمکدن
عبارتدر لکن منازل اولادرکمان اولنور و * الملك المضل * و * الملك الضلیل * امریٔ
القیسك علمکی وصفیدر که حضرت علی رضی الله تعالی عنهدن اشعر شعراء عرب کیمدر دیو
سؤال اولندقده امریٔ القیسی مرادایدرك * ان کان ولابد فالملك الضلیل * بیورمشدر (وفقیر
اسعد دخی اشبو قطعه یی عاجزانه قرطاس دیوان نظممه تحریر ایتمشدر * قفانبك من ذکری حبیب
ومنزل * کلام قدیما قیل حقا بمحمل * ففی الیوم ان نلت النجاة ببعدنا * فلاتبك من ذکری
حبیب ومنزل * یعنی حبیب ومنزل فراقیچون طورك اغلیه لم عهد قدیمده اگرچه یرنده سویلنمش

برسوزدر لکن الآن بزدن دور اولمغله نجات وسلامت بولدیغکده ارتق یاردن وجایندن آیرودوشدم
دیو اغلمه دیمکدر انتهی (لعبد الحق الجعفی) فان تجف عنی او تزدنی اهانة * اجد عنك فی
الارض العریضة مذهبا * مألی اگرسن بعد ازین بنی ترك یاخود اهانتی ارتورر ایسك بندخی
ارض عریضهٔ وسیعه ده کیده جك یر بولورم دیمکدر بو بیت دخی بو دفعه قونلدی و بعض
نسخه ده عبدالله الجعفی واقع اولمشدر * وداع وفراق ووشوق ووجد و بکایه دائر کلامدر *
(لجریر) لوکنت اعلم ان آخر عهدکم یوم الرحیل فعلت مالم افعل * مفهومی حسب الظاهر
اگر بندن مفارقتله رحلت ایلدیککز کون سزکله آخر ملاقات اولوب یعنی من بعد کورشمك
امیدی اولمادیغنی بلیدم بن اوکونده ایشلمدیکم ایشی ایشلر ایدم دیمکدر (بعد زمان جریرك
حفیدی عمارة بن عقیل بن بلال بن جریره جدیکك بیتنده واقع ایشلمدیکم ایشی ایشلر ایدم قولندن
مرادی نه اوله دیو صوردقلرنده احبابنك کوچوب کتدکلرینی کورمك ایچون دوچشم بصیرنی
اخراج ایده جك ایدی دیو حل تعقید ایتمشدر فتبصر (قلت) جریرك باباسی عطیه وجدی
حطفی ایله ملقب اولوب نسبی زراره متصل اولان حذیفة بن بدردر جریر وفرزدق واخطل شعراء
اسلامك مقدملریدر و هنکام جهالتی ادراك ایتمامشلردر و جریر فرزدقك فوتندنصکره چوق
کچمیوب یوز اون سنه سی وفات ایتمشدر (وانشد الثعلب) وماوجد مغلول بصنعاء موثقا *
بساقیه من ماء الحدید کبول * قلیل الموالی مسلم بجدیدة * له بعد نومات العیون دلیل *
یقول له الحداد انت معذب * غداة غد او مسلم فقتیل * باکثر منی لوعة یوم راعنی * فراق
حبیب ما الیه سبیل * مألی صنعاده ایاقلرندن و بوینندن مغلول یعنی کبیر بوغاغویه اورلمش
اولان کیمسه یعنی قباحتدن ناشی زنجیره چکیلوب خلق او یوقدنصکره بوردله اویو یا میرب
یالکز بو وجهله اضطرابده فالدیغندن باشقه حبسخانه ضابطی اکا سن یار بن علی الصباح
یاتعذیب و یاخود قتل اولنه جقسن دیو وعید ایدن عاجز قول بنم کندی یه وصولمه طریق
اولمیان حبیبم فراقیله یعنی کتمسیله قورقوتدیغی کونده دوچار اولدیغم بورکیمك یانقلغندن زیاده
اتش بوله مز دیمك کبیدر شاعرك صنعا بلده سنه تخصیصی افتراق اوراده وقوع بولدیغنه مبنی
اولمق کرکدر (قلت) الثعلب شو یله معرف باللام اولەرق ابن الحاجب تلامذه سندن فخر الدین
ابو شجاع المنجم ابن الدهانك لقبیدر بغدادی اولوب بعده موصلده وآخر دمشق الشامده توطن
ایتمش وابو بیه دن سلطان صلاح الدین مرحومك مظهر اکرام تامی اولمشدر فن نجوم وغیریدن
تألیفات واشعار صاحبیدر حجدن عودتنده بغداده اوغرایوب اوراده وفات برله کنندن
فرق سنه مقداری مقدم فوت اولان ابو یننك قبری یاننده دفن اولنمشدر (لاخر) وقفت یوم
النوی منهم علی بعد * ولم اودعهم وجدا واشفاقا * انی خشیت علی الاظعان من نفسی *
ومن دموعی احراقا واغراقا * مألی سوکیلیلریمك هجرت وفراقی کونی بن انلردن بعید
یرده طوروب وجد واشفاقدن انلرله وداع ایتمدم زیرا درد وداعله چقان اتشلی نفسلرمدن وسیل
کبی کوزمدن اسیجاق اقان یاشلرك محفه لری احراق واغراق ایتملرندن قورقمله اوزاق طوردم
دیمکدر (ظعن سیر معناسنه در وظعینه حیوان اوزرینه یوکلدیلوب ایچنه نسوانك کیردکاری
نسنه در (شریف مرتضی مجلسنده ایچنده نسوان اولمادقجه اکا ظعینه دینمز بلکه حودج
وهودج دینور دیمش ایسه ده صاحب قاموس تعمیم ایتمشدر وجمعی اظعان وظعاین کلور شعر
ثعلبه اشبو (وقفت الخ قطعه سی دخی بو دفعه یازلدی فقهای مدینهٔ منوره دن مالکی عبدالعزیز
ابن ماجشون برکون مهدی خلیفه بکا اصحاب واحبابکدن مفارقت یعنی بر طرفه عزیمت
ایدوب وایده جکاری هنکامده که وداع دمیدرنه دیرسن دیدکده بندخی * لله باك علی احبابه جزعا *

* قد كنت احذر هذا قبل ان يقعا * ما كان والله شوم الدهر يتركني * حتى يجدعنا من بعد جرعا *
* ان الزمان رأى الف السرور لنا * فدب بالبين فيما بيننا وسعا * فليصنع الدهر بي ما شاء
مجتهدا * فلا زيادة مني فوق ما صنعا * شعرينی ديرايدم ديو نظم ايلديكمده سكا اعانه ايده لم
ديوروب بكا اون بيك التون كرم ايلديلر ديمشدر رحمه الله تعالى روحهما (مآل ابيات احبابك
فرقت وفقدانی ارزرينه جزع وفزع ايله اغلايجي اولنه الله تعالانك خير واجري اولسونكه
بن بوك يعنی فراقك وقوعندن اول اقتضای كردش فلك اوزره ظهور بولمسندن خوف وحذر
ايدراولدم ايدی اشته الحق كه شأمت دهر بنی ترك ايتميوب اودردی باشمه كتوروب بنی احبابسز
قودی وشأمتی سيبيله انلردن يعنی فراق ياراندنصكره بكا دهر جزع جرعه لرينی ايچوردی محققا
زمان مقدما احبا بله بيك سروری ياخود سرور الفتی وياخود اليف سرور اولان احبابی بزه
ويرمش ايكن عاقبت مزاجی ايتفاسيجه احبابله بيتمزده اولان فراقله سرورمذكوری ديدی وتكديره
سعی ايتدی ارتق بوندنصكره زمان ودهر ديله ديكی ايشی وكوتولوكی وسعی صرف ايدرك
ايشلسون يعنی الندن كلانی اردينه قومسون قيديمز دكلدر زيرا اشبوتصنيعی كه فراق احبابدر
انك فوقنده بزه زياده كوتو معامله اولماز ديمكدر (هكام سفرده بوعبد فقيرك فراق معناسنده
يازديغی بعض غزل اياتندن * شورتبه ايتدی احاطه جوانبم ديجور * بودور دارجونه كورنمز
اوادی بدور * سرراسی هرنه ايسه بولسون انی اماكيم * عدو دخی درياندن اولسون مهجور *
(قلت) تقريب تهذيب مؤلفی ابن حجر عسقلانی عبد العزيز ابن ماجشون عبد الله بن ابی سلمه
ديوب ومدنی ونزيل بغداد ومحدث ثقه وفقيه وصاحب تصنيف مولای آل هدير يعنی انلرك
افنديسی اولوب هجرتك يوز التمش دردنده انتقال ايلديكنی تسطير ايدر (نووی وابن خلكان
ضبطلرنجه ماجشون جيمك كسری وشينك ضميله ابيض الوجه معناسنه لفظ اعجمی در
(وبيان قاموس جيمك ضميله سفينه وبو بالی يعنی رنكلوب ولقب اولوب ماه كونك معربيدر ابن
حجر هيتمی شمائل شريف شرحنده جيمك فتحی وشينك ضميله (وشارح بخاری كرمانی جيمك
فتح وكسريله ديمشلردر (سمعانی انسابده اهل مدينهٔ منوره قرمزی يوزلوره ماجشون ديرلر ديمشدر
(اسحق خواجه سی احمد افندی بوصورتده مي كوندن معرب اولمق انسب ملاحظه اولندی
ديمشدر انتهی (اشبو محلدن تابعض كتب سماويه دن منقول عبارهٔ آتيه سنه قدر پيرايهٔ سطور
مستطرف اولان اشعار طرف وظرف نه فكره مبنی ايسه مقدما قلم ترجمهٔ معلومه يه آلنمامش
اولمغله بودفعه براعهٔ بی براعهٔ فقيرانه ايله مع تراجمها زيور صحايف تحرير اولمشدر قصوری
كذلك كرلك اصلاحله مستور بيوريله ومنه التوفيق (لعمر بن احمد بن بديل) اما الرحيل فحين جد
ترحلت * مهج النفوس له عن الاجساد * من لم يبت والبين يصدع قلبه * لم يدر كيف تفتت الاكباد
مآلی يارانك ارتحالی يعنی افتراقی تحقق ايتديكی دمده اورحلت ايچون اشخاصك جانلری جسدلرندن
رحلت ايدرشول كيمسه كه فراق قلبنی تصديع ايتمديكی حالده بيتوتت ايده يعنی فراقی قبدايتميوب راحت
باللهٔ ياتوب اويويه زيرا يوركارك پاره لنمسی نه كيفيتله اولور بيلمز ديمكدر (بعض ثقاتدن منقولدر
ديركه مع ارفقا سفريمزده هرقلك ديرينه يعنی كنيساسنه داخل اولوب كوردك كه براوطه پنجره سنه
ربط اولنمش بر مجنون انشا ونظم شعر ايدر يانته واروب ديكليوب احسنت ديو تحسين ايلديكمزده
بزه اتدق قصديله برطاشه لينی اوزادوب بنم كبی مجنونه تحسين اولنورمی ديدی بو حالی كورنجه
شوكا طاش آكه زميه لمديوب صاوشدق لكن ارقه مزدن اماندوك سزه ينه انشا ايده يم اكر كوزل
سويلرسم تحسين وكوتو سويلرسم تقبيح ايدك ديو قسم ايله يلوارمغه باشلدقده ينه يانته كلدك
وفی الحال اشبو شعری انشاد ايلدی * لما اناخوا قبيل الصبح عيسهم * وحملوها وسارت بالدما الابل

* وقلبت بخلال السجف ناظرها * تدنو الی ودمع العين ينهمل * وودعت ببنان عقده عنم *
ناديت لاحملت رجلاك يا جمل * يا حادی العيس عرج كی نودعهم * يا حادی العيس ترحالك
الاجل * انی علی العهد لم انقض مودتهم * ياليت شعری لطول البعد ما فعلوا * اشبو ابيات فی
الحقيقة كانون قلب آتشناك عاشقدن صاچلمش شراره لردر كه آتشكده يه شعله ايله يازيله جق
پرسوز برسوزدر (مآلی وقتا كه صباحدن اوّلجه يعنی هنكام سحر كاروانيلر بلكه كلن ايلچيلر
بياض رنكلو دوه لری معشوقه مك منزلی قپوسنه چوكردوب وبنديروب ومطيه سی وسائر معيتنده
كيدن تصويركبی كوزل قزلر ايله دوه لر كتديكی دمده وچشمی محملنك اورتوسی ارالغنده اغيار
كورمسون ديو آز كوستره رك وكوز ياشی كول اوله رق دورده حسرتله طوران بو عاشقنه دكديكی
وقتده وقنالی پارمقلری اوچلری ايله بكا وداع ايتدكده شو بله نداوفرياد وبوسوز وكدازمله صبت
عشق فرهادی برباد ايدوب ای معشوقه مي يوكلنوب انی بندن دور ايدن دوه سنك اياقلرك بوك
بوكلنمسون يعنی هلاك اولاسن وای دوه سنی ترنمله چكيجی اولان دوه جی دوه بی دوندرتا كه معشوقه م
وسائر محبوبانله وداع ايده يم زيرا ای بديجی سنك رحلتكده يعنی يار يمی الوب كتورمكده اجل واردر
يعنی بن آرتق فراقيله تلف اولوب بردخی انی كوره جك دكلم وبن شول عهد محبت اوزره اوبله
ثابت قدمكه مودت معشوقه ومحبوباتی نقض ايتمم عاشقلر طول بعد وفراق معشوقده نه ايشلرلر
ديمكدر (قلت) مصراع سادسده اولان لا ناهيه اولوب مضارعه دخولی مخصوص ايكن
ماضی يه داخل اولديغنك نكته سی ذكری باآلاده كی بابلرك برنده يادكار فقير در دوه چار پا ايكن
كلمهٔ جمع ايله كليوب تثنيه ايله رجلاك كلمه سنده اولان نكته وادیٔ تحريرده اقتضاسنجه كنديته
اسناد دانش ايله تقدم ادعاسنه جرأت ايدن هردو پای شكسته قلم فقيره وادی سكته اولمغله
حلنی كنارينه يازمق جواد خامهٔ اهل وقتدن نياز اولنور انتهی (ناقل حكايه دير كه مجنون
مرقوم شعر رقت انكيز مذكوری وقتا كه بتوروب وبردخی بروجه محرر آخرنده طول بعد معشوقدن
صكره عاشقلر نه ايشلسون ديو ايلديكی سؤاله ارتق عاشقلر اولوردبه دوشديكمزده او بيچاره بنده
اولوردم ديوب فی الحال هيچقره رق آغلمغه باشليوب درعقب وفات ايلدی ديمشدر (نظمی
اقتضاسنجه اول مجنونك علت جنتی عشق مفرط ايمسكه تلف وجوده سبب در (وقال آخر) لما علمت
بان القوم قد رحلوا * وصاحب الدير بالناقوس مشتغل * شبكت عشری علی رأسی وقلت له
* يا راهب الدير هل مرت بك الابل * فحن لی وبكی ورق لی وشكا * وقال لی يا فتی ضاقت بك الحيل *
* ان الخيام التی قد كنت تطلبهم * بالامس كانوا بها واليوم قد رحلوا * مآلی يارانمك رحلتلرنده
اردلرينه دوشوب ويولده قونمش اولدقلری ديرومناستر مرحله سنه واروب اندن دخی كتدكلرينی
وديرك صاحبی وملا زمنك ياكلز قالوب ناقوس ايله يعنی چاك چالمغله اشتغالنی بيلنجه حزنمدن
وضع محزون اوزره باشمك اوزرينه اون عدد پارمقلريمی شبكه ايدوب يعنی باشمه اللريمی
قويوب وپارمقلريمی پنچه ليوب ای راهب دير آياسكا ابل يعنی راكب ابل اولان مسافران مرور
ايتديمی ديو تحسرانه صوردقمده راهبك قپی بكا اجيوب وبكا دهرك كدرندن اشتكا ايدوب
ای يكت سكا حيله وتدبير طار اولدی زيرا طلب ايتديكك چادرلر يعنی يارانك دون كيجه بو اده ايديلر
بوكون رحلت ايتديلر ديدی ديمكدر كه شعر مذكور فراق ياران حقنده سويلنمش برغزل اوله جقدر
(وقال آخر) ما رحلوا يوم بانوا البزل العيسا * الا وقد حملوا فيها طوا ويسا * من كل
فاتكة الالحاظ مالكة * يخالها فوق عرش الدر بلقيسا * اذا تمشت علی صرح الزجاج تری *
شمسا علی فلك فی حجر ادريسا * اسقفة من بنات الروم عاطلة * تری عليها من الانوار ناموسا *
وحشية ما بها انس قد اتخذت * فی بيت خلوتها للذكر ناووسا * ان اومأت تطلب الانجيل

تحسبها * قسا قسا او بطار يقا شماءبسا * ناديت اذا رحلوا للبين ناقتها * يا حادى العيس
لاتحدوا بها العيسا * عيت اجناد صبرى يوم بينهم * على الطريق كراديسا كراديسا *
* صار واواصبحت ابغى الربع بعدهم * والوجد فى القلب لاينفك مغروسا * فاسلمت ووقانا
الله شرتهسا * واخرج الملك المنصور ابليسا (قلت) غالبا اشبو غزل مقطعنده اولان
صراحت اقتضاسنجه مقدما مغرب زمينده اولان عبيديون ملوكندن اوچنجيسى اسمعيل
منصوركه ارتجالا نظم كلامه قادر وتأليف خطبه ورسائله مقتدر وغايت فصاحت و بلاغته
واصل اولوب اوچيوز قرق التى سالنده ارتحال ايدن ملك مكرمك اولمق كركدر كه ديار فرنكه
قريب اولمغله توار يخنده كورلديكى اوزره غزاوتدن خالى دكل ايدى ظن اولنور كه غزل مذكورى
سركاران نصارادن برينك دخترحسناسى حقنده نظم ايتمش اوله واول دخترى اسلامه كتورمش
اولديغى شعرندن دخى مستفاد در انتهى (مأل غزل بى بدل كاروان دختر ممدوحه قالقديغى
وسير و يونت ايتديكى كون خدمه سى بياض كون دوه لرى بوش ترحيل ايتمبوب اوزرلرنده
اولان محملاره جميله دخترلر يوكلدوب اويله رحلت ايتديلر دختر ممدوحه الحاظك هر برفانكدسنه
مالكه يعنى نكاهنك تيز سيرتيرلر يله هدف قلب عشاقى جاى ايتمكه متصرف برة درانداز ميدان حسن و
جمالدرسن قصر در آلود اوزره انى كورسك بلقيس اولديغنى تفرس وفهم وخيال ايدرسن ميناسراى
اوزره رفتار ايتديكى هنكامده سن انى ادريس عليه السلام تربيه سنده اولمش فلك اوزره آفتاب
كورر يعنى او يله كمان ايدرسن ودختر ممدوحه م حسن وجمالدن باشقه بنات نصارادن صاحب كمال
راسقفه يعنى عالمدركه او زرنده انواردن زار وجبنك كوررسن و وحشيه يعنى منزويه در
كندى ايچون موانس اولميوب جاى خلوتنده ذكر ايچون برخيمه اتخاذ ايتمشدر چونكه دنيايه
ميلى اولميوب صمت وسكوت اوزره اولديغندن اليله اشارت وايما ايتدكده تمتعات دنيايى طلب
ايتمبوب انجيلى استر اولور بو حالده سن انى كورديككده قسيس و بطريق وشماسلردن يعنى علمده
كبير نصارادن بريني ظن ايدرسن بو احوال ايله متصفه اولان دختر ممدوحهٔ معشوقهم ايله
كاروان رحلت ايتدكده فراق آتشيله ندا ايدوب نغمهٔ مخصوصهٔ عرب اوزره دوه يى يديله
نغمه ايده رك يدنه اى حادى بنم معشوقه مه حدا ايتمه يعنى چكوب كوتورمه امان ديدم وصبريمك
عسكرينى دخى افتراق كونى طاقم طاقم وقطعه قطعه يولنك اوزرينه كيرلدم يعنى فراقنه صبرم
قالمادى كاروان معشوقهم كندى بنده انلردنصكره تابوتمى استيجى اولديغم وقلبم روضه سنده
شجر وجد وشوقى ديكلى اولوب يرندن منفك اولميجى اولديغى حالده صباحلدم افتراقندن حالم
نعوذ بالله مشكل اولدى ايدى هله توفيق بارى طرفندن امداد ايدوب يعنى مسلمه اولوب بنم
طرفمه دونوب حق تعالى انك شر معلومندن بزى وقايه ايلدى وملك منصور دخى قلبندن ابليسى
وموسوسه سنى چيقاروب سنى كسدى ديمكدر جناب ناظم معشوقه سنى داعيهٔ محبتله شركى
حالنده بر وجه محرر عجايب اوصاف ايله وصف ايتمشيدى هله بيت اخيرى يتشديروب كندويى
هر وجهله اعتراضدن قورتارمشدر حتى دردنجى بيتنده معشوقه سنده اولان ساق بلوريى
بى موساده روى دلبركبى دلجوا اولديغنى بيانده تورات تشبيهيله برمضمون جسارت نمونى
درج ايتمش اولمغله طى اولنمشدر (وقال آخر) فقلت التى فى القلب منى سكونها * ومن اخذت
عهدى بان لاتخونها * تقول ودمع العين يسبق قولها * وقد اسعدتها للبين جفونها * وداعك
هذا قاتلى لامحالة * فسلم على روح اتتها منونها * مألى بن خانهٔ قلبمده سكونى اولان يعنى
منزلى قلبم اولان واصلا كندويه خيانت ايتمامك اوزره عهديمى الن معشوقه مه حين وداعمده
صحبتنه كوزينك ياشى تقدم و چشملرى سيلانه مساعده ايدرك صحبت شفقت وشغف آميزه

اغاز ايلديكى حالده اى يار مهربانم بنم سكا اشبو وداعم بهر حال بنم قاتلمدر ارتق سن بى روح
اوزره سلام ايله يعنى دعاء بالخير برله ياد ايله كه انك موتى كلمشدر يعنى بكا رحمت اوقو وارتق اكسك
حلال ايله ارتق اولورم ديدم ديمكدر (وقال آخر) ولماتبدت للرحيل جمالنا * وجد بنا سير
و فاضت مدامع * تبدت لنا مذعورة من خيامها * وناظرها باللؤلؤ الرطب دامع * اشارت
باطراف البنان وودعت * واومت بعينيها متى انت راجع * فقلت لها و الله مامن مسافر *
يسير و يدرى مابه الله صانع * فشالت نقاب الحسن من فوق وجهها * وارخت من الطرف
الكحيل مدامع * وقالت الهى كن عليه خليفة * فيارب ماخابت لديك الودايع * مألى وقتا كه
قصد مشاهده ايله قبيله سنه مسافر اولوب ينه حسرتله عودت اوزره دوه لريمز ظاهر وآماده
اولدقده وسير وحركتمز تحقق ايدوب كوز ياشلرى فيضان ايتدكده بزه اوخوف وشاة واغيار ايله
قورقش اولان معشوقهٔ عاشقه ياخود بنم معشوقهم اغيار طرفندن قورقودلمش اولديغى حالده
دائره سى چادرلرندن ديده لرى رطوبتلى انجو آقديجى يعنى اشك دوكيجى اولديغى حالده ظاهره
اولوب وكورينوب چونكه خوف اغياردن تكلمه جسارت ايده مامكله پارمقلرينك اوجلريله
اشارت ايدرك بزله وداع وكوزلريله نه زمان دونيجى وعودت ايديجيسن ديو ايما ايتدكده بو عاشق
حسرتكش دخى والله كه بر مسافر يوقدركه كيده و حق تعالانك ايشليه جكى ايشى بيله يعنى
عودت مقدرمى بيلم ديديكمده چون بنم دخى عاشقهم اولديغندن اشبو سوز وحسرتمه حزن
ايتمكله خوف اغيارى برطرف ايدوب وجهنك اوزرندن نقاب حسنى يعنى روبى اوزرنده
اولان پچه سنى قالديروب ذاتا ياخود عملا سورمه لى اولان كوزلرندن ياشلر دخى بوشانوب الهى
سن بنم عاشقمك اوزرينه حافظ وناصر اول يارب سنك عند معنويكده وديعه وامانتلر غائب
وتلف اولماز يعنى سنى حقه امانت ايتدم ديدى ديمكدر (وقال اخر) استودع الله قوما ماذكرتهم *
الا تحدر من عينى ماخزنا * سارت مطاياهم بالحب مسرعة * وخلفونى كئيبا اندب الدمنا *
مألى برقومى يعنى احبابى الله تعالايه وديعه يعنى سلامتلرينه دعا ايدرمكه انلرى ذكر ايتديكمده
بهر حال كوزلرمدن احراز يعنى حفظ اولنمش ياخود كوزلريمك حفظ ايتدكلرى نسنه كه
اشك در تحدر ايدر يعنى (للفقير) ذكر ياراندە ديده دن ياشلر * يره طوغرى دوكلمكه باشلر * او يله
يارانكه انلرك بنكارى يعنى كنديلرى بيتمزده اولان محبته ملابس حب ايله متصف اوله رق سريعا
كيدوب بنى محزون وسو پرنديلك وويرانه يه دوشمش قالمش بيكس مجروح اولديغم حالده ترك
ايتديلر ديمكدر (وقال آخر) ياراحلا وجميل الصبر يتبعه * هل من سبيل الى لقياك يتفق *
ماانصفتك جفونى وهى دامية * ولاوفالك قلبى وهو يحترق * مألى اى خلقه شكايت ايتماملك
اوزره اولان صبر جميل كندويه تابع اوله رق رحلت ومفارقت ايدن يعنى اى بنى بلاى فراقه اوغرادوب
درجهٔ هلاكده قالديغمى استنباع ايدن يارم آيا من بعد ملاقاتكه طريق اتفاق ايدرمى يعنى
بولنورمى عفوايتكه حسرتكدن چشمم قان آقديجى و قلبم ينار ايكن ينه سكا انصاف وشفقت
ووفا ايتمديلر يعنى حق عشقى برينه كتورمديلر حق عشق ايسه حين رحلتنده فى الحال ارتحال ايله
افناى وجوددر ديمك كيدر (وقال آخر) ياراحلا سفر الايام عن سفره * اسهرت بالبين صبا نمت
عن سهره * ياغائبا غابت الدنيا بغيبته * وكان محتضر الدنيا بمحتضره * ناءى وخلفنى اعمى بلانظر
عن البكاء على ما فات من نظره * والله يحفظه والله يكلؤه * والله يحرسه فى الدهر من غيره *
والله لو ان لى فى العمر مقدرة * خلعت جملة اعوامى على عمره * مألى اى بنم رحلت وفرقت ايدن
يار مهربانم كه انك سفريله ايام سرورم سفر ايتمشدر ايريلمغك و فراقك ايله عاشقى يعنى بنى كيجه
اويومامق دردينه مبتلا ايتدكده او عاشقك درد مذكورندن اويودك يعنى غفلت ايتدك

وآی بنم غائب اولان دوستم کہ انك غیبتیله دنیایعنی لذتی غائب وحضور دنیا ایسه انك وجود وحضوریله حاصل وموجود اولمشدر بندن اودوست اوزادی وبنی اکا نظرمدن فوت ایدن اندیمك اوزرینه عدم مشاهده سندن حاصل اولان بکام منشأ وسبب اوله رق بلانظراعمی براقدی همان حق تعالی دهرده اکدارندن انی حفظ وحراست ایلسون والله اکر عمرده قدرتم اولسه یعنی اعطای عمر مقدورم اولسه ایدی محققا کافهٔ عمریمی احاطه ایدن ثوب اعوامی چیقاروب اکا الباس یعنی عمریمی اکا ویررم دیمکدر بیت اولده خطابدن غیبته * یاغائبا غابت الدنیا بغیبته * مصراعنده بالعکس یالکز خطابدن غیبته عدول طریقیله التفات قاعده سی واردر ونکته سی معلوم عرفادر وراموز بیانجه نام کلمه سی عن ایله تعدی ایتدیکی وقتده غفلت معناسنه در (لابن زریق البغدادی) قالت وقدنالها للبین اوجعه * والبین صعب علی الاحباب موقعه * اجعل یدیك علی قلبی وقد ضعفت * قواه عن حمل مافیه واضلعه * واعطف علی المطایا ساعة فعسی * من شت شمل الهوی بالبین یجمعه * کأننی یوم وات حسرة واسی * غریق بحر یری الشاطی ویمنعه * مألی بکا علاقه سی اولان معشوقه م ایله حین وداع وافتراقده ایریلمغك وفراقك ایجاعنه نائل اولدیغی ایجاع فراقی بولدیغی حالده یعنی بنم فراقله یانه رق بکا آه افتراقك محبلر اوزرینه وقوعی صعب ودشواردر ای یارالل ریکی قلبمك اوزرینه قو ویل که کندنده اولان سوز افتراق ومحبتی بوکلمدن قلبك قوتلری وضلعلری ضعیف اودیلر وبنکاری برمقدار بندن یکا عطف ایله که بلکه جمعیت محبتی فراقله پریشان ایدن یاربنه جمع ایده یعنی ازه جق توقف ایله سنی کوره یم وجالکله ازه جق اولسون صفاسوره یم بن حسرت وحزنی تولیه یعنی قاپلدیغی وبکا غلبه ایلدیکی کون کویا کنار بحرده طورانی کوروب اول طوران شخص کندیی منع ایدوب قورتار میان مغروقه دوندم دیدی دیمکدر (قلت) اشبو ابن زریق ایله معروف اولان ذات یحیی بن علی بن محمد بن عبد اللطیف ابو الحسن التنوخی المقری البغدادیدر در تیوز قرق درنده تولد ایتمشدر اخباره میل تامی اولدیغندن برتاریخ تألیف ایتمشدر وقرق بیتده برقصیدهٔ بلیغه سی واردر که مطلعی بودر * لاتعدلیه فان العدل بولعه * قد قلت حقا ولکن لیس یسمعه * لکن کاتب چلبی اسامی کتبده اول قصیده ابو الحسن علی الکاتبك نظمیدر دیمشدر انتهی (وقال آخر) وما ام خشف ظل یوما ولیلة * بیلقعة بیداء ظمأن صادیا * تهیم فلا تدری الی این تبتغی * مؤلهة حرنا تجوب الفیافیا * اضر بها حر الهجیر فلم تجد * لغلتها من بارد الماء شافیا * اذا ابعدت عن خشفها انعطفت له * فالفته ملهوف الجوانح ظامیا * باوجع منی یوم شدوا حمولهم * ونادی مناد الحی ان لا تلاقیا * مألی برصبینك مادر مهربانی که چول وصحرانك صوسز واوتسز برنده برکون وبرکیجه چوجوغیله صوصامش وحرارتدن طوتشمش اوله رق قالمش ونره یی طلب ایده جکنی بیلمز وچوجوغنی براغوب کندیسی صونحر یسیجون صحرالری سیران ایله قطع ایدوب الیمه ومحزونه اوله رق رمال حسبرنه طالمش وبرطرفدن نهارك اشتداد حرارتی دخی کندی یه تأثیر تامله اضرار ایدوب وعلت غلت یعنی صوسز لغنه ماء باردن برشافی بولمیوب اشبو احوال مشاق اشتمالده مبتلا اولدیغی حالده چوجوغنك بعدی دخی کندی یه بلای دیکر شکیب سوز اولوب یأسله ناچار چوجوغی طرفنه عطف ادوب اومعصومی صدرنده اولان ککاری محترق اولمش قلیل الدم یعنی مشرف هلاك اوله رق بولوب بو دردایله مبتلا یعنی کندی وچوجوغی دردلریله فریادکش واویلا اولان او بیچاره خاتونی المی بنم احبابم یوکلرینی باغلیوب وقومك منادیسی دخی ارتق ملاقات یوقدر وایرلق کونیدر دیوندا ایلدیکی وقتده یعنی بندن افتراقلرنده چکدیکم المدن زیاده دکلدر دیمکدر

قلت ام خشف ادلو اوغلی اولان برزن معلومك ادی اولوب وانك قصه سنی بیان دکلدر مجرد تصور شعریه مقوله سی اولمغله بروجه اشارت چوجوقلی برخاتون دیمکدر فقط اول منصوره خاتونی بالتخصیص ام خشف ایله کنایه ایتمسی چونکه خشف باشنی اوروب یارمق ویرده کتمك وسیرده سرعت ایتمك وخاتون چوجوغنك اوزرینه کند وبی اتمق معنالرنده مستعمل اوله رق وارسته تصریح اولدیغی اوزره لطافتی مشتمل اولمغله بناء علیه انی اختیار ایتمش اولدیغی لایح خاطر فقیر اولمشدر انتهی (وللشیخ شمس الدین البدوی) قفا حادیا لیلی فانی وامق * ولاتعجلا یوما علی من یفارق * وزما مطایاها قبیل مسیرها * لیلتذ یوما بالتردد عاشق * ولاتزجرا بالسوق اضعان عیسها * فان حنینی للظعائن سائق * ولما التقینا والغرام یبیدنا * ونحن کلانا فی التفکر غارق * وقفنا ودمع العین تحجب بیننا * تسارقنی فی نظرة واسارق * فلاتسألا ماحل بالبین بیننا * ولاتعجبا انا مشوق وشائق * مأل شوق وغرام اشتمالی ای سرعت سیر سیزایچون نغمه ایله بنم لیلی یعنی معشوقه مك مطیه ودوه سنی چکن ایکی دوه جیلر یاخود ای معشوقه م وای حادی طورك زیرا بن وامق یعنی عاشقم برکونجکز اولسون بندن مفارقت ایده نی یعنی معشوقه می تسییره عجله ایتمیك ومعشوقه مك مطایاسنی سیر وحرکتی قبیلنده باغلیککه برکون یعنی برمقدارجق عاشق رومال خاکپای یارایله تلذذ ایده ودوه سنك سوق ایدرکن قولتقلری التلرینه یوریسون دیوزجر یعنی ضرب ایدوب زحمت چکمیك زیرا آه واننیم محفه وهودجلری سوق ایدیجیدر وقتا که بز یعنی بن ومعشوقه م هلاك بزه ظاهر اولور اولدیغی وایکیمز دخی بحر تفکرده غارق یعنی دریای فکره طالیجی اولدیغمز حالده بربرلریمزه ملاقات ایلدیکمزده کوزلریمزدن اقان یاشلر بینمزده حجاب اولور یعنی روان اولوب بربریمزه مانع قرب اولدیغی وبربریمزه عیون اغیاردن خوفا کیزلو باقدیغمز حالده طوردق حال بویله ایکن ای حادیلر فراق سببیله یارمله بنم بینمه حلول ایدن کیفیتدن صورمیك واحوال حیرت مألیکانکی مزه دخی تعجب ایتمیکز که هر بریمز هم شائق وهم مشوقز دیمکدر (سرقت نظر مجازانکاهی بیلدرمك یعنی کیزلوجه باقمق معناسنه در وشوق دخی حرکت وهیجان محبتدر بن شائق سن مشوق سن دیمك بن عاشق سن معشوقسن معنالرینه در وامق عاشق معروف عرب ولیلی دخی معشوقهٔ مشهورهٔ عربدر لکن شعرا وامق ممشوق ومجنون یعنی قیسی عاشق معناسنده ولیلی وسعاده وسلمی وعزه یی معشوق معناسنده حقیقت عرفیه اوله رق استعمال ایدرلر مطالعهٔ درویشانه یه کوره ایلای عرفان مولایه مواصلت ایچون مراتب وموانع سلوکه وآخر دائرهٔ فنافی اللهده وصوله اشارتدر والله تعالی اعلم اللهم احسن الینا هذا الفیض الاعلی آمین آمین بحرمة طه ویس وصل علیه وعلی آله واصحابه اجمعین (قلت) ناظم ابیات مذکوره بعض نسخه ده ابن شمس الدین وبعضسنده بدوی یرنده بدیوی یازلمشدر قنغی ذات اولدیغی عبد فقیر بوله مدم لکن ایشاندن واهل عرفاندن اولدقلرینه کلاملری شاهددر حاصلی مشهور آفاق سید احمد بدوی قدس سره حضرتلری دکلدر انلرك بربیتدن غیری کلام منظومی اولمادیغی یعنی نظمه رغبت بیورمدقلری بعض ثقاة تحریرانده کورلمش وکنیه لری ابو العباس اولوب لقب دیکرلری ایشید لمامشدر انتهی (وله ایضا قدس سره) تذکرت لیلی حین شط مزارها * وعادت مغانیها خلیون بلقع * بکیت علیها والقنا یقرع القنا * وسمر العوالی للمنایا تشرع * وخالفت لوامی علیها وعذلی * وخالفت سهدی والخلیون هجع * ولم استطع یوم النوی ردعبرة * فؤادی اسا من حرها یتقطع * فقال خلیلی اذرأی الدمع دائما * یفیض دما من مقلتی لیس یدفع * لئن کان هذا الدمع یجری صبابة * علی غیر لیلی فهو دمع مضیع * مأل حسرت افاده سی بن معشوقه می زیارتی بعید اولدیغی حینده یعنی افتراقدن وانی اکلندیرن

بو مبوش خبرسز سازنده مرثه لر برلرينه دوندكلرندنصكره تذكر ايتديكمده رقبا بينلرنده مزراقلر
بر برينی قرع وتمرنلری اواوملری تبيين ايدر يعنی خوف اضرار اغيـار دركار ايكن صبرم يانوب
عشقمی اظهار ايله معشوقه مك فراقی اوزره بكا وايشدن كوجدن فارغه بوش كزن اومرثه لر
او يقوده اولدقلری حالده بنی معشوقه اوزرينه اولان عشقمده لوم وغمازلق ايدنلره وذاتنده دخی
ازاولان او يقويه مخالفت يعنی اغيا ر وطعان وغمازك شرلر بنی كوز يمه كسديروب وخوابی ترك
ايله ابراز سوز وكداز ايلدم ومعشوقه مك حرارت عشقندن ناشی حزنا قلبم پاره لنور اولديغی
حالده افتراقی كونی كوز يمك طمله سنی ردوقطعه قدرتم اولمادی وداٸما كوزمدن دفع اولنمسی ممكن
اولميان دمی اجرا ايديجی ياشمی بنی سون دوستم كوردكده محبة جريان ايدن اشبو ياش اكرليلانك
يعنی معشوقه نك غيری اوزره جريان ايدرا واورسه بی شبهه تضييع اولنمش يعنی بوش يره اقيدلمش
برياشدر ديدی ديمكدر فتدبر (وقال آخر) ولما وقفنا للوداع ودمعها * ودمعی مبث للصبابة
والوجدا * بكت لؤلؤا رطبا ففاضت مدامعی * عقيقـا فصار الكل فی نحرها عقدا * مألی
وقتا كه معشوقه م و بن انك و بنم كوز ياشلر يمز محبت وعشق نشر واعلام ايديجی اولدقلری
حالده مع الوجد برای وداع طوروب وملاقات ايلديكمزده معشوقه م تازه و ياش انجولر اغلبوب
يعنی انجو كبی كوز ياشلرينی صاچوب وانك بكاسی عقبنده بندخی قانلو كوز ياشلرم عقيقلر افاضه
ايتمكله بونلر يعنی دررو عقيقلر بر يره جمع اولوب هپسی كردن معشوقه مه كردنلك اولدی ديمكدر كه
معشوقه سنك ياشی كردننه جريان وعاشقك اشكی دخی كثر تندن كردن معشوقه يه دك چقمش
اولديغنی اشراب دخی واردرظن ايدرم فتدبر (قلت) ثابت مرحوم كوزدن اقان قانلو ياشلری مرجان
سبحه يه تشبيه ايدوب يرنده اوله رق اشبو بيتی كوزل نظم ايتمشدر * اقوب سجاده اوزره قطره
قطره اشك خونينم * دوزتاری كسسته سبحهٔ مرجانه دوشدكجه (وقال آخر) مددت الی
التوديع كفا ضعيفة * واخری علی الرمضـاء فوق فؤادی * فلاكان هذا آخر العهد منكم *
* ولا كان ذا التوديع آخر زادی * مألی يارمله توديعه بی تاب اولان اوجمك برينی اوزاتدم
و ديكرينی دخی شديدة الحراره شی اوزرينه اعنی قلبمك فوقنه قودم و فی الحال نه بوملاقات
سزكله آخر ملاقاتم ونه بو توديع آخر زادم اولسون يعنی ينه سزكله كورشمك نصيب اولسون ديو
دعا ايتدم ديمكدر (قلت) بو راده كی ذا اسم اشارتدر كه اوزرينه كلمهٔ تنبيـه اولان ها داخل
اولوب هذا وهذه وهذاك وهذيك دينيلور وعلی قول هاسز ذا ايله بعيده وها ايله قريبه اشارت
اولنور لا كان تعبيرينك جوازی وتأويلی ذكری سبقت ايتمشدر انتهی (وقال آخر) ولما وقفنا
للوداع عشية * وطوفی وقلبی دامع وخفوقی * بكيت فاضحكت الوشاة شماتة * كأنی سحاب
والوشاة بروق * مألی وقتا كه اخشام اوزری كوزم اقيجی وكوكلم خفقان واضطراب ايله متصف
اولديغی حالده يارمله وداع ايچون طوروب وملاقات ايلديكمزده بن اغلدم وعـدو اولان
غمازلر بكامی كوروب بنم فراق بليه ومصيبتمه مسرورا كولديلر بو حالده بن بولوته وغمازلر
برقلر وشمشكلره دوندك وبكزه دك ديمكدر (قلت) وشاة واوك ضمی وشينك فتح و مدبله اسم
فاعل اولان واشينك جمعيدر واصلی واوك وشينك و يانك فتحه لر يله وشية در قضاة دخی بو بابده
قاضينك جمعيدر بو صورتده قضاتك ضادينه شده ويروب اوقومق غلط فاحشـدر و قضية
و وشية جمعنك اعلالی ايسه معلومدر (عبد فقير بش اون سال مقـدم برق وبارانی جمعده
برمثنوی مرثيه ده بيان حال فلكده * آچوب اجدن خندهٔ برقدخم * سرشك مطرله طولرجوی وغم
يتنی يازمش ايدم (وقال آخر) لوان مالك عالمابدوی الهوی * ومحله من اضلع العشاق *
ما عذب الكفار الا بالهوی * واذا استغاثوا غاثهم بفراق * مألی خيال اشتمال شاعرانه سی اكر

موكل جهنم اولان مالك حضرتلری هوانك دوبه يعنی آتش عشقك كورلديسنه يعنی شدتنه وعشاقك
ضلعنك ايچنده محلنه يعنی اونار عشقك درونلرنده اولوب استيعاب ايلديكنه دانا اولايدی كفاری
جملہ تعذيب ايتميوب البته آتش عشقله تعذيب ايدر ومعذب اولان اوكفار امان ياندق ديو مالك
حضرتلرندن استمداد ايتسه لر انلری اوآتشدن چيقاروب فراقله امداد ايدر ايدی يعنی صورتا
آتشدن چيقاررايسه ده درد افتراق ايله ديكر بارمبتلای عذاب ايدر ايدی ديمكدر (لابن الوردی)
دهرنا اضحی ضنينا * باللقا حتی ضنينا * ياليالی الوصل عودی * واجمعينا اجمعينا * مألی دهريمز
يعنی فلك لقاده يعنی وصال محبوب معشوقده بزه بخيل اولديغی حالده صباحلدی يعنی بخل ايليوب
روی وصال كوسترمدی بناء عليه بزدخی ضنا يه يعنی دردمز من بی دوايه اوغرادق اهای وصال ليالی
وكيجه لری عودت وجمله مزی معشوقمز ايله جمع ايليكز ديمكدر (قلت) مستغنیٔ بيان اولديغی
اوزره اشبو رباعيده جناس تام مركب واردر ابن وردی زين الدين عمر بن مظفر بن عمر بن محمد
المعری يديوز يكرمی حدودی مشاهير بلغاسندندر وابن حجه ثمرات الاوراقنده ثنا ايتمشدر انتهی
(وقال الشريف الرضی) عللانی بذكرهم واسقيانی * وامزجالی دمعی بكأس دهاق * وخذا
النوم من جفونی فانی * قد خلعت الكرا علی العشاق * مأل رنكين خيالی ای سامريا خود ای نديم
غمكسار وای ساقی صفا مدارم بكا معشوقلريمك ذكری ايله تحديث وصحبت ايدك ياخود بنی معشوقمك
ذكری ايله مشغول قيلك و بنی می ناب تذكر احبا ايله اسقا واروا ايدك وكوز يمك ياشنی بادهٔ عشق ايله
پر اولان ساغره مزج ايدك يعنی يار يمی ياد ايله بنی اغلادك واشكمی اول باده يه قاتوب اوشرابله بنی
سيراب ايدك وديده لرمدن خوابی دخی الك زيرا بن ثوب نوم مطلقی عشاق اوزره كيدردم يعنی بن
درد حسرت يار ايله اويقوبی كليا ترك ايتدم ديمكدر (قلت) معلوم عالم علوم اديبه دركه
عرب العربانك برشخصه ايكی به مخصوص اولان خطاب ايله خطاب ايلدكلرينك يعنی مفرد
يرنده تثنيه قوللندقلرينك نكته سنده سبعهٔ معلقه شارحی زوزنينك يازديغی اوزره دقايق شناسان
لسان عرب برازوجوه بيان ايتمشلردر وجهك بری چونكه ادنای اعوان عرب ايكيدر كه راعی ابل ايله
راعی غنمدن عبارتدر وكذلك ادنای رفقا دخی اوچ اولوب ايچندن بری ديكرلرينه كه ايكی شخصدر
خطاب ايتسه وضعی اوزره تثنيه صيغه سيله ايدر اكثريا السنه لری بو وجهله ايكی يه خطابله
اعتياد ايتديكندن بره دخی تثنيه صيغه سيله ايدرلر (ايكنجی وجه مثلا اشبو شريف مرتضانك
نظمنده اولان عللانی ايله امرئ القيسك قصيدهٔ مشهوره سی مطلعنك * قفانبك من ذكری
حبيب ومنزل * مصراعنده وسالف الذكر شيخ بدر الدينك * قفا حاديا ليلی فانی وامق * مصراعنده
واقع قفالرك شخص واحده خطاب اولديغی تقديرجه اصللری برلفظ تأكيد ايچون تكرار اولنمق
معناسنه اوله رق علل علل وقف قف اولوب ايكنجيلر حذف واولكيلرك آخرلرينه علامة
الحذف الف مقصوره الحاق اولنمشدر كه بو قاعده يی ابو عثمان مازنی استعيذ بالله * قال رب
ارجعون * نصی توجيهنده ارجعون جمع صيغه سيله اولمقدن مراد اصلی اوچ كره مفرد
صيغه سيله ارجعنی ارجعنی ارجعنی اولوب جمع واوی اوچكره لفظ تكرار اولديغنه علامت مشعره
اولسون ديو داخل اولمشدر ديو اشراب ايتمشدر (ووجه ثالث بعضه كوره مثلا قفانك اصلی مفردا
قف اولوب آخرينه تأكيد ايچون نون مخففه كتوريلوب قفن ديمش واونون دخی وصل اولنمغله
الفه قلب اولنمشدر ونون وصل حالنده وقفه حمل وقياس اولنه رق الفه قلب اولنور حال وقفده نونك
الفه قلب اولديغی * لنسفعا * قول كريمنده ظاهردر كه حين وقفده لنسفعا دير سن ووصل وقفه
قياس اولنديغی اعشانك * وصل علی حين العشيات والضحی * ولا تحمد المثرين والله فاحمدا *
قولنده آشكاردر كه احمدن مراد ايدوب نون تأكيدی الفه قلب ايتمشدر فليحفظ * وانظم

مذ كورك ناظمى بلغاء شعرادن ابو الحسن محمد الرضى بن طاهر بن الحسين بن موسى بن محمد بن
ابراهيم بن حضرت موسى الكاظم كه شيعى و بغداديدر پدرندن صكره نقيب علويه ايدى حضرت
على رضى الله تعالى عنه وكرم الله وجهه نك خطب واحكامندن عبارت اولان نهج
البلاغه يى جمع وتعليق خلاف فقهها و مجازات اثار النبويه نام كتابلرى تأليف ايتمشدر
ابو على فارسينك ايضاحى اوزرينه حاشيه سى وديرت مجلد ديوان شعرى واردر درتيوزدرتده وفات
ايتمشدر سنى اون درجه سنى مقدار قليل ايكن نظم شعر ايتمش اولديغى يتيمة الدهرده مسطوردر
(وبرادرى علم الهدى ابو القاسم شريف على مرتضادر نقيب طالبين ايدى اوچيوز اللى بشده
تولد ايتمش ودرتيوز اوتوز التى شهر ربيع الاولنك يكرمى بشنده فوت اولمشدر شيعه ده اصولا
وفروعا تصانيفى وديوان كبير شعرى واردر (درر الفوائد وغرر القلائد) اسمنده بر تأليفى واردر ذكر
اولنان نهج البلاغه ده اختلاف اولندى بعضيلرى كلام امام رابع اولميوب يابونلرك وياخود
برادرى رضانك كدر ديدى و بعض ايكيسنى جمع ايتمشدر ديدى لكن ايچنده كلمات عليهٔ امام المرتضى
رضى الله تعالى وكرم وجهه دخى واردر كتاب مذكورى كورن اهل سنت بو قولى تصديق ايدر
وانا على ذلك من الشاهدين وذكر اولنان درر (مجالس شريف مرتضى) ديو مشهوردر وسكسان
ايكى مجلسدر عاجزانه مطالعه كردهٔ فقير اولدى واقعا تفسير وحديث وكلام وفنون ادبيه دن
خيلى فوائدى شامل ولكن ملتزمى اولان تشيع واعتزاله دائر مقالاتى دخى كافل اولمغله مطالعه
ايدن اهل سنت قرنداشلريمز * خذ ما صفا ودع ما كدر * چشميله باقه جقلرى وارستهٔ اخطاردر
انتهى (وقال اخر) قالوا اترقد مذ غبنا فقلت لهم * نعم واشفق من دمعى على بصرى * ماحق
طرف هدا انى نحو حسنكم * انى اعذبه بالدمع والسهرى * مال تمويه اشتمالى * بعد شدائد الفراق
ملاقاتلريله شرفياب اولديغم احبابم بكا صورت تعريضده استفسار حال افتراق ايدوب اى محب
صادقمز بزم غائب اولديغمزك يعنى فرقتمزك ابتداسندن بو ملاقاته قدر عجب او يودكى ديدكلرنده
بندخى اوت كوزيمك ياشى چشمه ضرر ويرر ديو زياده شفقت ايديجى اولديغمدن او يودم يا چشمه
نيچون شفقت ايتديم بر كوز كه سزك حسنكزه بنى دلالت ايده حقيميدر كه انى اشك واو يقوسزلق ايله
تعذيب ايده يم ديو جواب و يردم ديمكدر (قلت) اشته قضيهٔ مخيلهٔ شعريه بو يله در خمر خياله كبى
هر جانبه اقاركيدر عاشقه سهرشان واو يقوشين ايكن شعرا امر ادا ايتدكلرنده او شبنى شان صورتنده
كوسترررلر فتدبر انتهى (لعز الدين الموصلى) * فسدت اطول بعادكم احلامنا * وعقولنا وجفنى
الجفون منام * والطيف قد وعد العيون بزورة * ياحبذا ان صحت الاحلام * مألى اى ياران بزه
مباعده كزك يعنى بزى جمالكزدن دور قيلمكزك اوزامه سى سببيله اجسامز خسته اولوب ياخود
رؤيالريمز درست اولميوب فساده واردى يعنى يا هيچ ياخود درست رويا كوره مز اولدى وعقولمز
پريشان واو يقو كوزيمزدن نهان اولدى وطيف يعنى خيالكز لطفا كوزلريمزى بر كره زيارت ايله
يعنى نومده كورنمكله وعد ايلمشيدى اى ياران بوشى يعنى زيارت مذكوره كوزل نسنه در واقصاى
آمال درا كر احلام يعنى اجسامز صاغ اولوبده او يقو او يوماغه مستعد اوليدق ياخود عقلمز
باشمزده اولوبده كوزل رؤيالر كورمكه قابليتمز اوليدى ديمكدر (قلت) هنكام شبابده نظم
اولنان ابيات غزل فقيرانه دندر كه خيال اوزره دائردر * خيالى جلوه كر چشم بسته در يارك *
نه غم فراقله اولسم كوزم آچق كتمز * ناظم القطعة المذكوره عز الدين الموصلى كه جابجا اشعار
حقايق دثارى زيب آراى ابواب كتابدر شهرت ومعزات وسيادت وكرامتى چارجهت عالمده
معلوم انام اولوب وشرفاء اجدادى حجاج ظالم هنكامه سنده ارض مغربه هجرت ايدن ووجود
انوار آلودى بشيوز طقسان التى سالى پرتو بخش مهد شهود اولوب بلادى بعد الطواف نواحى

مصردن طنطا ناحيه سنده اقامت واوراده رادهٔ فيوضاتى تزايد بوله رق فرق برسنه ارشاد عباد ايله
كذارندهٔ ايام مسعود اولدقدنصكره رحلت بيورن مجتهد طريقت الشيخ احمد البدوى حضرتلرينك
اقدم مستخلفلرندندر كه سيد مشار اليه عراقده ايكن شرفياب ارشاد وصحبتى اولوب بنه عراقده
ارتحال ايلديكى امام شعرانينك طبقاتنده محرردر قدس الله تعالى روحهم وافاض على المحبين
فتوحهم انتهى * بكاء چشمه ديمشدر * رجوت طيف خيال * وكيف لى بهجوع * والذاريات
جفونى * والمرسلات دموعى * مألى چونكه بازيمى كوره ميوردم بارى رؤياده خيالنى كوره يم
ديو املديم لكن بودخى او يقو ايله اولور بن ايسه نه كيفيتله او يو يه بيلورمكه دو چشم ذاريه لر يعنى
ايچنده اولان نسنه يى صاوريجى ودوشوريجى ودموعم يعنى اشكم مرسله لر يعنى ارسال اولنمش ومتتابعا
اقيجيلر در بو صورتده او يونه مزكه ايچنه خيال كله و بيت اخيرده همان ايكى سورهٔ شريفه
اسمنى جمع ايتمشدر (بودخى بكادر) ارحم رحمت لوعتى * وابعث خيالك فى الكرى * ودمع
عينى لا تسل * عن حاله يا ماجرى * مألى اى مهجور رؤيت جمالى اولديغم معشوقم سنك
عشقكدن ناشى يوركده اولان يانقلغمه مرحمت ايله تاكه محققاسنده مرحمت اولنه سن ومرحمتله
بارى او يقوده او لسون خيالكى كوندر انكله تسكين سوز درون ايده يم و بنم فراق درد ايله كوزمدن
اقان ياشلرك نه كيفيتله اقدى ديو معشوق حالندن صورمه يعنى بيانه كلمز مرتبه ده آقوب آقفده در
ديمكدر وماجرى لفظنك مضمون قطعه به مناسبتى معلومدر (للصفدى) ان عينى مذ غاب
شخصك عنها * يأمر السهر فى هواها وينهى * بد موع كأنهن الغوادى * لا تسل ما جرى
على الخد منها * مألى اى يار على التحقيق كوزم سنك ذاتكدن غائب اولديغى وقتدن يعنى يوم
فرقتكدن برو او يقوسزلغه كندى هواسنده امر ونهى ايدر يعنى او يقوسزلغه غالب اولوب
انى كيف ما يشاء تصرف ايدر يعنى او يومز او يقوسزلغه نيچون غالب اولمسونكه غاديه لر يعنى
يغمورلر كبى ياشلره مقارندر اى يار ارتق يوزيمك اوزرينه او ياشلردن اقان شيلرى صورمه ديمكدر
(قلت) ماجرى مضموننده على ماترى طوغريسى هاتف كريدينك شو بيت آبدارى برديوان
دكر نظمدر * ماجرى وارسنى غرقاب ايدر اشكم اجيرم * يتر اى بحر سياه كدرم اقدكزه *
(وللصفدى ايضا) يا قلب صبرا على الفراق ولو * روعت ممن تحب بالبين * وانت يا دمع
ان ظهرت بما * يخفيه قلبى سقطت من عينى * مألى اى قلب اكر سودكينك بعديله فزعلندك
يعنى حزين اولدك ايسه فراقنه زياده صبر ايله وجزع ايتمه زيرا * شام فراقك آخرى صبح وصالدر *
واى اشك چشم اكرسنده قلبمك اخفا ايلديكى سوز وكدارى ظاهر ايدرسك يعنى جريانك ايله
خلقه عشق مكتوم مقبولى ظهوره كتورورسك كوزمدن دوشرسك يعنى اعتبارمدن ساقط
اولورسك ديمكدر ودمعك عيندن سقوطى ايهام رنكيندر قيل معناه بالتركى * اغيارله عشقمى
اغياره طيوردك * اى ديده بو وجه ايله بكا عين ضررسن * علامهٔ روم مولانا ابن كمال مرحومك
حدايق الحقايقده يازدقلرى اشبو مطلع هم اشكك كوزدن سقوطى مضموننه وهم سورمه ده كوزل
دوشمش و يا قشمشدر * كوزم ياشنه رحم ايت سورمه دردن * كه مردم زاده در دوشمش
نظردن (للشيخ شهاب الدين ابن حجر) خاض العواذل فى حديث مدامعى * لما غدا
كالبحر سرعة سيره * فحبسته لاصون سر هواكم * حتى يخوضوا فى حديث غيره * مألى
بنم چشملرمدن عشق سيليله اقن ياشلريمك سرعت سيرى بحر كبى اولمغله اكا دائر صحبته يعنى طعنه
غمازلر واغيارلر طالديرلر بنده اى يار عشقكزك سرينى صيانت ايچون يعنى كشف اولمسون
غرضيله چشممك دمعنى اغيار بنم صحبتمى براقوب آخر نسنه صحبتنه طالسونلر ديو ياخود آخرك
صحبتنه طالنجيه دك حبس ايلدم ديمكدر ومصراع رابع كه بلا قصد موزون واقع اولان

نص كتابدر بوراده اقتباس طريقيله ذكر ايتمشدر (قلت) مشاراليه ابن حجر قاضى القضاة شهاب
الدين ابو الفضل احمد بن على بن محمد بن على الكنانى القسطلانى ثم المصرى زماننده امام
حفاظ حديث ايدى ولادتى بديبوز يتمش اوچده در ابتداى امرده ادب وشعره اشتغال وفنونده
كسب كمال ايدنصكره علم حديث شريفه سعى ايدوب دور بلاد والفيهٔ حديث وسير صاحبى عراقيدن
استجـازه ايله اول علم جليلده دخى استاد اولوب حديثده رياست كتد ويه منتهى اولمشدر
شرح البخارى و تعليق التعليق و تهذيب التهذيب و تقريب التهذيب ولسان
الميزان والاصابه فى الصحابه ونكت ابن الصلاح ورجال الاربعه ونخبهٔ اصول حديث
ايله شرحى والقاب وتبصير المنتبه وتقريب المنهج جملهٔ تأليف جليله لرندندر سكز يوز
اللى ايكيده انتقال ايتمشدر روح الله تعالى روحه مستقيم زاده مرحوم مجله سى هامشنه لقبنده
اولان حجردن كناية ذهب مراددر وبنم بو مطالعه مى مؤيدركه شيخ محمود كردى قادرى اكثر
آثارلرنده مشاراليهى ذكر ايتدكده مكرم ايله توصيف ايدوب ابن حجر المكرم ديركه حجر مكرمدن
مراد اكسيردركه انكله آلتون حاصل اولور ديمشدر لكن ظاهر اولديغى اوزره دليلى قوى
دكلدر فقدبر شهـاب الدين ابن حجر هيثمى مكى يه ابن حجر ديدكلرى پدرى ايجاب ايتمدكجه
تكلم ايتميوب صمته ملازم اولديغندن جدى حجر ديرايمش و حجر بابا سنك لقبيدر انتهى
(لابراهيم المعمار) رحت يوم الفراق اجرى دموعى * حسرة ان قضى الزمان ببينى * قبل
كم ذا تجرى دموعك تعمى * اوقف الدمع قلت من بعد عينى * مألى وقتاكه زمان وفلك يارمدن
ايريلقله حكم ايتدكده فراق كونى خاكپاينه حسرت يوزيندن اشك خون آلود چشممى روان ايده رك
رومال ايتمشيدم بكا جوشانىٔ دمعمى كورنلر يتردمعكى طوت زيرا كريه كر يهدر صكره ايكى كوزدن
جيقارسن ديدكلرنده باش اوستنه لكن عينم كتدنصكره سوزيكزى واشكمى طوترم ياخود عينم
يعنى يارم كتدكدنصكره اغلمغله كوزدن چيقمق خوفى بنده يوقدر قويك ياشم جريان ايتسون
وياخود بنم كوزم ياشى جريانى عينمك يعنى يارمك فراقندنصكره عينم كتدكدنصكره قورقم
قالمدى ديدم ديمكدر (بعض نسخه ده عين مهملهٔ تعمايه نقطه قونمش يعنى معجمه قلنمشدر
وغمى قفاوزننده بايلاندر فتبصر (قلت) صاحب قطعه ابراهيم بن احمد المصريدر معمار ايله
ملقب ايدى جائزكه حقيقى معمار اوله زيرا بعض تراجمده حجار دخى ديرلر ايدى ديو يازاركه معمار
اولديغنه قرينه در وغلام النورى دخى ديرلرايمش شعرنده كثير النوريه ومبالغه اوزره مجونه مائل
يعنى لاابالى مشرب اولديغى تراجمده واردر لكن بعض نسخهٔ مسـطرفده معمار يرينه موازيازلمشدر
غلطميدر ياخود بوا اولوب موازدخى ديلورميمش وياخود موازآخر شاعرميدر تحقيق اولنه مدى
معمار مومى اليه بديوز قرق طقوزده ارتحال ايلدى (لآخر) لما ابست لبعده ثوب الضنا *
وغدوت من ثوب اصطبار عاريا * اجريت وقف مدامعى من بعده * وجعلته وقفا عليه
جاريا * مألى وقتاكه يارمك بعد وفراقى علت وباعث اوله رق مرض ثوبنى كيوب وثوب صبر
وقراردن عارى اولديغم حالده صباحلديغمده خزانهٔ چشممده موقوف ومحبوس اولان كوز ياشلريمى
فراقى دردیله اقيدوب يارمك يولنه وقف جارى قلدم ارتق چشمه سار وقف كبى اقوب طورسون
ديمكدر (وقف مضمو ننـده بوفقيرك بوندن اقدم ديديكى بيتيدر (سكا مشروطه اوله
قيلمازاهد بچه رد * ايلدم وصلكه نقد ينهٔ جانى افراز (لعزالدين الموصلى) عينى افاضت
دموعى * لطول صد وبين * ووجنة الخد قالت * رأيت غسلى بعين * مألى يارمك مدت
فراق واعراضى اوزاديغيچون كوزم اشكنى افاضه واساله ايلدى ورويك وجنه لرى يعنى
يكاقلرى دخى غسلمى كوزمله كوردم ياخود عينمله يعنى عينمك صو يله اوزريمه جريان ايتديكندن

يقانديغمى كوردم ديدى درد فراقله اغليه اغليه يوزوم صولوب وهلاك اولوب ميت وجنه كوزم
ياشيله يقاندى ديمكدر (قلت) افعال حواس وجوارح انسـانيه دن مثلا كورمك واشتمك
وطاتمق والمق ويوريمك ويازمق وسويلمك كبى افعالى وآلاته اسناد اولنان فعللرى افاده ده كوردم
وايشتدم تعبيرلرى كافى ايكن اشبو قطعه ده واقع اولديغى كبى كوزمله كوردم ايله قولاغمله ايشتدم
ودلمله طاتدم والاغمله يوروردم وقلمله وياخود پارماغمله ودستمله يازدم وفمله ولسانمله سويلدم
تعبيرينى عرب العربا وسائر لسان اصحابى استعمال ايدرلر وبو تعبير علم معانيده بيان ايتدكلرى حشو
وزائد انواعنك برندن دكلدر نيجه حشو ديديله بيلوركه قرآن كريمده ﴿ فويل لهم مما كتبت
ايديهم ﴾ واقع اولمشـدر كتابت مجازا اسناد اولنمق احتمالنى دفع ايچون تأكيد مقوله سندن
اولديغى مختصرات ومطولات كتب معانيده مصرحدر بويله ايكن احبابدن برينك اثر
منظومه فقيرانه نظم ايتديكم قطعهٔ تقريضده اولان * نظمه بفمه ورقه بقلمه الفقير شيخزاده
السيد محمد اسعد * عباره سنده امضايه شعراى عصردن برذات صومعه نشين فم ورقم بوراده
زياده دكلميدر ديوكويا حشودر ديمكى استه مش اولديغى مسموعم اولدقده بعنايةالله السميع
العليم تعليم نيت خيريه سيله فقير صاحب التفسير ابو السعود حضرتلرينك كلامنى بيله تفهمه
قدرتم يوقدر بوبابده انلره اقتدا ايتدم زيرا مشاراليهك * قلته بلسانى وكتبته بينانى * ديو قلم
دست شريفيله يازلمش امضاسنى وسائر اعلام عرب وروم وعجمدن قول وفعلى بزه شاهد اولان
ذوات كرامك او يولده اولان امضالرينى كوزمله كوردم وبو قاعده بى بياندهٔ اساتذه تقريرلرينى قولاغمله
ايشتدم ونكته سى دخى بودرديو بردوست واسطه سيله معترض مومى اليهه خبر كوندرمش ايدم
واصل سامعهٔ قبول وانصافى اولديغى بيلمم * لا حول ولا قوة الا بالله العلى العظيم * اشته اكثر
اعتراض قواعده عدم اطلاعدن اولبور مع ذلك اعتراضى بولمق درايتدن كلديكنه وجولان
فكردن نشأت ايتديكنه دخى شبهه يوقدر همان اصحاب عقل ونهايه لايق اولان تتبع كتب فنونى
الدن براقمامقدر * من آنچه شرط بلاغت باتو ميكويم * توخواه ازسخنم پند كير وخواه
ملال * ودخى معلوم اوله كه قطعهٔ مذكوره ده عينى لفظى مفرد اوله رق ذكر اولنمش مع ذلك
نظر ايكى كوز ايله اولور لكن بو دخى استعمال كردهٔ بلغادركه ايكى كوزله نظر ايدوب نظرت بعينى
يرنده نظرت بعينى ديدكلرينى وسائر اعضانك فعللرنده دخى بويله اولديغنى شهاب خفاجى (كان
شعر رسول صلى الله عليه وسلم لا يجاوز شحمة اذنه وفى بعض النسخ اذنيه وهما بمعنى واحد كما يقال
نظرت بعينى اذا نظر بعينيه وهكذا فى كل عضو كما هو مقرر فى العربية * ديو تصريح ايتمشدر وبونك
نكته سنى باصرهٔ اهل بصيرت وبينش وسامعهٔ ارباب درايت ودانش ديده وكوشلريله كورمش
وايشتمشلردر فتدبر فتبصر (نكته) بلغا بعضا عينى ذات معناسنه اوله رق نفس كبى حرف
باالحاقيله تأكيد ايچون استعمال ايدرلر فليحفظ (لآخر) ولم ارمثلى غار من طول ليلة * عليه
كان الليل يعشقه معى * ومازلت ابكى فى دجا الليل صبوة * من الوجد حتى ابيض من فيض
دمعى * مألى بنم كبى محبوبمك اوزرينه غيرتكش شب يلدادن باشقه سنى كورمدمكه كويا اودخى
بنمله برابر محبوبمه عاشقدر يعنى اوزون كيجه لرده دخى فراق ياردن كوزيمه اويقو كيرميوب ليله
مصاحب ويار اوله رق صباحلردم وكيجه قرانلغنده متصلا وجد وشوقمدن ناشى عشق وهوى ايله
اغلدم شول غايته قدركه كوزم فيضان اشك ايله اغاردى ديمكدر چشم اغارمه سى عمادن كنايه در
(اقيس بن دريح) وما فارقت ليلى عن مرادى * ولكن شقوة بلغت مداها * بكيت نعم
بكيت وكل الف * اذا بانت خليلتها بكاها * مألى بن ليلايه اختيارمله مفارقت ايلدم ولكن
نهايتده واصل اولمش بدبختلكم باعث مفارقتى اولدى وانك مفارقتى ايچون اغلدم ونيچون

اغلادی دینلمسونکه هر الیف وعاشق یاری ییتونت ومفارقت ایتدکده یارینه البته اغلر دیمکدر
(قلت) الده بولنان نسخ مستطرفده ابن دریج یازلمش لکن اشبو قیس دیکری اولمیوب مجنون
ایله ملقب اولان ایسه قیس ابن الملوح بن مزاحم بن عدی بن ربیعة العامریدر که بنی عامردندر
و بو قیس عاشق مشهور لیلای مذکوره در صاحب الکشکول بهاء الدین العاملی اشبو قیسك
هجرتك یتمشنجی سالی فوتنی تحریر ایتمشدر که مستقیم زاده مرحوم لیل عددینه مساوی دوشر
وابن جوزی تاریخنده دخی یتمشده یازر دیمشدر لکن فقیر سبحة المرجان نام کتابده ینه ابن جوز یدن ناقلا
فرق سالی انتقالی یازلمش اولدیغنی کوردم جائز که سهو قلم اوله و برقولده قیس مرقومك باباسی
معاذ و علی قول مهدی ایمش و بعض ثقه قیس بن مهدی بنی عمردن دیکردر دیمشدر شارح
بخاری عینی شرح شواهد ده قتیبه دن روایة یازمشدر که مجنونك بنی عامرده اصل ونسبی
اوله رق وجودی اولمیوب براسم مستعاردر و اصمعی دیمشدر که بنی مره ده برآز شاعر واردر که
مجنون ایله ملقب اولوب لیلی ایله تشبیب ایلدیلر و مجنونه نظم ایتدیکلرندن زیاده اشعار اسناد
اولنمشدر مشهور اولان اشعاری بنی امیه دن برفتانکدر انتهی کل ما ترجمه اسعد الفقیر من
الاشعار فی هذا المقام (بعض کتب سماویه ده * ان مما عاقبت به عبادی ان ابتلیتهم بفراق الاحبة *
کلام قدسیسی کولمشدر که مآلی عباد اللهه تعلق ایدن عقابك بعضیسی احبابلرندن فراقله
ابتلا ضمننده اولوردیمکدر * وطنه یعنی انسانك طوغدیغی یره دائر شوق وحنین وذم سفره متدائر
کلامدر * صاحب المستطرف دیر که وطنه ومولده محبت طباع ناسه مستولیه ومولده شدت
شوقی مستدعیه در (مرویدر که ابان بن سعید رضی الله تعالی عنه مکهٔ مکرمه دن دار السکینه
مدینهٔ منوره ده روما ل خاکپای حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم ایلدکده اول نور
چشم انبیا و مرسلین ورحمت عالمین علیه الصلاة والسلام (یا ابان کیف ترکت مکة) یعنی مکه یی
نه کیفیتده ونه حالده براقدك بیوردقلرنده ابان (ترکت الاذخر وقد غدق وترکت الثمار وقد خاض
یعنی اذخری صویی وافر یعنی تر وتازه وسهل التناول نباتاتی فیض بارانه طالمش اولدیغی حالده
براقدم دیدکده اثمد مازاغ ایله مکحل دو چشم حقایق بین پیغمبری یه علیه الصلاة والسلام
رقت کله رك یعنی اشك کلاب بولری نور آرای ظهور اوله رق وجه انورلری رنك پذیر بیاض اولدی
(قلت) بوندن مستفاد اولان میل مولددر که حضرتك صلی الله تعالی علیه وسلم مولد شریفلری
مکهٔ مکرمه اولمغله ابانك ثناسنده حضرت نبی اکرمه صلی الله تعالی علیه وسلم میل مذکوردن ناشی
رقت کلمشدر اذخر قاموسده کوزل قوقولی براوتدر دیو تفسیر اولنوب عاصم افندی مکه آریغی
ومکه صمانی دیدکلری نباتدر دیو ترجمه ایتمشدر لکن مغرب اللغه ده کولان هیئتنده تیز وکوزل
رایحه لو بر نباتدر دینمشدر وکولان دخی کافك ضمیله نبات بردی که قوغه اق وحصیرا وتیدر عاصم
افندی تحریرنجه (وقاموسده ثمام وینبوت غراب و ینبوت وزنلرنجه نبت معروفدر دینمش وعاصم
افندی بیان داریسی دیدکلری اوتدر دیوب تناولی یسیر اولدیغندن طلما سهل التناول اولان
نسنه ده ضرب مثل ایدوب هو علی طریق الثمام دیرلر دیمشدر (اشبو قطعه تحنن وطنده بلال
رضی الله تعالی عنهکدر * الا لیت شعری هل ابیتن لیلة * بواد وحولی اذاخر وخلیل * وهل اردن
یوما میاه مجنة * وهل یبدون لی شامة وطفیل * مآلی بن برکیجه اولسون ایا بروادیده اذاخر ودخی
خلیل اطرافده اولدیغی حالده ییتوتت ایده جکمه ومجنه صولرینه دوشه قالقه واررا وله جغمه
وشامه وطفیل بکا ظاهر اوله جقلرینه نوایدی علم لاحق اولیدی یعنی کوره بلیدم دیمکدرکه
مکهٔ مکرمه یی کورمکی تمنی وآرزودر (قاموسده یازلدیغی اوزره اذاخر مساجد وزننده ومجنه محبه
وزننده مکهٔ مکرمه قربنده بر یره وضعك ادیدر (ونهایه ده محرر اولدیغی اوزره شامه تامه وطفیل

خلیل وزننده ینه قرب شریف مکه ده بر رجبلك وعلی قول برر قیونك ادلریدر (خلیل خاء معجمه ایله
محبوب و یار صادق ورفیق معنالرینه کاور وزن مذکور اوزره نه مهمله ونه معجمه ده موضعه دائر
معناسنی فقیرانه دردست اولان کتب لغاتده بن فقیر بولامدم تصحیحی وکنارینه تصریحی
قم دانا و فهیمدن مرجودر انتهی * من علامة الرشد ان تکون النفس الی بلدها تواقه والی الفها
مشتاقه * اقوال حکمت اشتمال اسلافدندر ومآلی آشکار اولدیغی اوزره نفسك بلده سنه یعنی
طوغدیغی یره وانیس وهمدمنه مشتاقه اولمسی استقامت ودرایتك علامتندندر دیمکدر که بونلر
مقتضای حسن خلقدندر حضرت یوسف علیه السلام بدن اعظملرینك ارض مقدسه ده واقع
مراقد انوار مرصد آباء کرامنه ایصال اولنمسنی وصیت بیوردقلری داعیهٔ حب مولددندر لکن
اهل مصر اول جوهر انوردن دور اولمغی استمیوب مانع اولمشلر ایدی بعد زمان حضرت موسی علیه
السلام بعث بیوریلوب وفرعون داهیه سی برطرف اولدقدنصکره وجود بهبود حضرت یوسف
علیه السلامی حضرت موسی علیه السلام مقابر شریفهٔ مشار الیهمایه نقل بیورمشدر (قلت)
حضرت یوسف عالم قدسه ارتحاللرنده سن شریفلری یوز اون وعلی قول یوز یکرمی درجه سنه
وارمش ایدی وموسی علیه السلام یوسف بن یعقوبك علیهما السلام برادری لاوینك اوغلی
عاذارك اوغلی قاهتك اوغلی عمرانك نجل جلیلیدر ومراقد شریفهٔ مذکوره قدس نواحیسندن
حبرون نام و بلد الخلیل ایله زبانزد زیارتکاه انام اولان مقامده در انتهی (اسکندر دخی بلاد رومه
نقلنی مولدینه حب وصیت ایتمکله عظام بالیه سی روم اولکاسنه آلتون تابوتله نقل اولنمشدر (قلت)
اسکندر جمیع ممالکه ودارایی قتل ایله ایرانه دخی مالك اولدقدنصکره اسکندرونه کاورکن
شهرزورده اوتوز التی یاشنده فوت اولمش صاحب المستطرفك تحریر ایلدیکی اوزره مبنی دیار
قدیمنه کتورلمشدر (شهنامه ده پای تختی انقره دیو منظوم اولدیغندن اورایه دفن اولنمسی محتملدر
انتهی (منقولدر که شابور ذو الاکتاف دیار رومده اسیر ایکن خسته لندی قیصرك قزی که سابوره
عاشقه اولمشیدی خاطرینی سؤال ایلوب چاره نه استردیکده دجله دن برایچیم صو واصطخر ترابنی
قوقلمق دیو مولدینه اشتیاق اشراب ایلدی قز فی الحال ادملر کوندروب چند روز مرورنده اول
صو واول ترابدن برمقدار کتوردوب وسابوره اشبو دجله نك صویی وارضنك ترابی دیو ویردی
شوقله ایچوب وقوقدقده شفا بولدی (قلت) بونی صاحب المستطرف یازمش ایسه ده
بالارده قلم چوبین پای فقیرایله بعض احوالی یازلمش اولان اکاسره نك طقوزنجیسی شابور بن
هرمزك اوتوز سکزنجی قیصر قسطنطیوس وعمیسی اوغلی اولیانوس وقرقنجی قیصر اوریانوس ایله
محاربه لری وقوعبولوب جمله سنده شابور غالب اولدیغندن باشقه اوریانوسی اسیر ایتمش ایدی
کندینك امرینه وقصهٔ مرضنه دائر نقل شهنامه ومعتبرات کتب تاریخدن حسب السیر ایله
بنام خواند میرك ودردست اولان سائر ثقاتك تاریخلرنده کوریله مدی العهد علی الراوی (اصطخر
اولکای فارسده اقدم شهرلردندر ملوك قدیم فرسك تختگاهی اندن ابنیهٔ عظیمهٔ قدیمه آثاری واردر
طبقهٔ ثانیهٔ ملوك عجمدن کیانیانك التنجیسی بهمنك قزی بهمانك بناکرده سی اولدیغی تحفه نام
کتابده محرردر برامکه دن بر متفلسف یعنی طبیب بریره سفر ایتدکده مولدندن برمقدار تراب
الوب انکله تداوی ایدردی دیو جاحظ ذکر ایتمشدر (قلت بونقلك عباره سی دردست اولان نسخه لرده
وقال الجاحظ المتفلسف من البرامکة وفی نسخة من البرامك اذا سافر اخذ معه تربة ارضه وفی نسخة
مولده فی جراب یتداوی به دیو محرردر برامکه خاندانلرندن بری دیمکمی یاخود طبیبلرمی یاخود
برطبیب برمکیمی اطرافیله فقیراکلیه مدم ودیکر نسخه یوقکه مراجعت ایده یم ارتق تأمل بیوریله
صاحب المستطرف بعضیلرینك نظم ایتدیکی اشبو قطعه شوق وطن مختلرینك احسنیدر

دیمشدر * بلاد الفنا ها علی کل حالة * وقد یؤلف الشیء الذی لیس بالحسن * وتستعذب الارض
الذی لا هواء بها * ولا ماؤها اعذب ولکنها وطن * مآلی بزم بولندیغمز بر نه حال اوزره ایسه
یعنی خلق بکنسون وکرکسه بکنمسون بزم انس والفت ایتدیکمز بلاد دریکستان ایسه ده
بو وجهله بزم مقبوللرمزدر زیرا حسنه ولطافته ملابس اولمیان شیء ومکانله الفت اولنور والفت سببیله
سو یلنور یراول ارض وبلاد که هواسی وصویی طاتلی وخوش اولمیوب لکن وطنمز اوله انی طاتلی بیلورز
دیمکدر (قلت) بیك ایکیوز اللی ایکی سالی ایران سفارتندن معاودتده شعبان اواخری مولد
فقیر اولان دار المراد استانبول تقرب ایدوب یعنی یولك طاری و بولی کچیلوب ضعف مزاجدن
ناشی راکب تختروان بر حرکت وارزوی ملاقات اولاد صغار ایله آلودهٔ رقت اوله رق ازنکمیده
طوغری کلنور کن نظم ایتمش اولدیغم غزل وطن هر نقدر تکثیر سواد قبیلندن ایسه ده ترجمه
اولنان قطعهٔ عربیهٔ مذکوره بادیٔ تذکر اولدیغندن باشقه نزد مروتکارانده ذکر بالخیره سبب
اولور رجاسیله بو محله تحریر اولنمشدر * تنی فسرده ایدردی فراق سوی وطن * اکرچه
اولمسه تاب آور آرزوی وطن * مثال کوثر جنت کلور کرا ولسه ده تلخ * مذاق آدمه حکمتندر که جوی
وطن * کدر ویرردله غربتده ساغر سرشار * تهی ایکن یینه پرنشوه در سبوی وطن *
صبایه منت افزونکه دشت فرقتده * یتشدی همتی اوزره مشامه بوی وطن * درتشکر حقه
یوزك سورای اسعد * مثال ارض مقدس کوروندی کوی وطن * اشبو غزل و قطعه نك بیت
ثانیلری توارد فی المعنی قبیلندندر که فقیر قطعهٔ مذکوره یه برازسنه لر مرورندنصکره خلال ترجمه
وتحریرده مطلع اولدم (غزل مذکوری نظم هنکامنده تشکر احسان شاهانه واتمام خدمت
سفارت مستمندانه معرضنده ما حضر راه سفر نام ایکی مطالعی حاوی واشارات وقوعات سفارتی
محتوی یوز بیتدن عبارت قصیده اندر قصیدهٔ عاجزانه نك غزلنده وطن تحفنه دائر بو بیت دخی
مندرجدر * سفر دور ودراز ایچره صقلدم غمدن * رهبر سمت وطن اول یتش ای خضر حضر
انتهی (بعضیلری بلاد هندی وصفده * بحرها در وجبالها یاقوت وشجرها عود وورقها عطر *
یعنی هندك دریاسی در وجبالی یاقوت وشجری عود وورقی عطردر دیمشدر * وعبید الله بن سلیمان
نهاوندی ثناده ارضها الزعفران وسماؤها الفاکهة وحیطانها الشهد * یعنی زمینی زعفران
وسماسی فاکهه ودیوارلری مومعلی بال که کوچ بالیدر کرمك البد ردیمشدر (امویه دولتنده
والی عراق عرب وعجم اولان مشهور حجاج اصفهانده اولان متسلمنه مقام امتنانده سنی
بن طاشی کحل وسوره ه وسنکاری بال اریسی واوتلغی زعفران اولان بلده یه متسلم ایتدم دیمشدر
(قلت) هند ونهاوند واصفهان ذکر اولنان اشیانك معدن ومنبت ومحللری دیمك ایسه وقوع
حالی بیان دیمك اولمغله وطن ومولده میل طبیعی درکار اوله رق وصف وثنا قبیلندن اوله مز
فتدبر انتهی (بصره یه دار السلام اولوب قبائل عرب کندویه انتقال ومسلمین وطن ومرکز
اتخاذ ایتدکلرندن خزانة العرب دیمشدر (ابو اسحق زجاج بغداد دنیانك خطیره سی وماسواسی
بادیه سیدر دیو دار السلامی مدح ایتمشدر (قلت) اشبو وصفلره دخی ایراد فقیر کلور کوربنور
(صاحب المستطرف بندخی مصره * کانة الله فی ارضه والسلام * دیرم دیمشدر (قلت) کانه
کافك کسریله اوق قونه جق قاب که ترکش اوله جقدر مصری کنایه یه تشبیه ایله حقه مضاف
قلنمسی ثنا مقوله سندندر (بو کلامی حدیث ارلمق اوزره ذکر ایدرلر ایسه ده علی قاری مرحوم
موضوعاتنده امام سخاوینك بویله حدیث کورمدك دیو موضوع اولدیغنی اشارت ایلدیکنی
ذکر ایتمشدر مصر فی الحقیقه ثنایه چسبان ایسه ده صاحب المستطرفك ذکرینی التزامی چونکه
مولدی مصرك اقلیم سابع عرضنسی اولان جهت شرقیه قرارندن اولان ابشیه اولان الجاء

میل مولد اولوردینه بعید دکلدر والسلام (آنفا ذکر اولنان عبید الله بن سلیمان پدری
سلیمان دنصکره آل عباسدن مهتدی خلیفه یه بعده معتضد خلیفه یه هم کندی وهم کندنصکره
اوغلی قاسم وزیر اولمشدر (وزجاج ائمهٔ نحودن ابراهیم بن السری بن سهل در نحوی
مبرددن اخذ ایتمشدر زهدی اولدیغندن خرز زجاج اجرتیله یومیه بر بچق درهم قدر مکسبی اولوب
انکله کچنوردی صکره سالف الذکر عبید الله اوغلی قاسمه مبرددن بر معلم ادب طلب ایتدکله
اودخی زجاجی سوق ایتدی عبید اللهك بعده اوغلی قاسمك وزارتلرنده ثروت وسامان صاحبی
اولدی اوچیوز اون برك جمادی الاخره سنده یتمش یاشنده انتقال ایتمشدر آخر نفسنده اللهم
احشرنی علی مذهب احمد بن حنبل رضی الله تعالی عنه کلامی مسموع اولمشدر * معانی القرآن
الاشتقاق خلق الانسان فعلت وافعلت مختصر النحو خلق الفرس شرح ابیات
سیبویه القوافی العروض النوادر تفسیر جامع النطق تألیفلرندندر * ذم سفره دائر
اولان بعض کلامدر * براعرابی یه * ما الغبطة * یعنی غبطه ندر ونیه اولنور دیو سؤال
اولندقده * الکفایة مع لزوم الاوطان * یعنی یتشه جك قدر مأکل ومسکن وملبس ایله وطنلرده
یعنی تولد اولنان یرلرده ساکن اولمغه ومفهوم المخالفه طشره ده ثروت ایله بیله کزمیالره غبطه
اولنور دیو جواب ویردی (قلت) اشته بو جواب دخی طبع حکمت اشتمال عربه ونفاست
لغات وتعبیرلرینه بر برهاندر فتبصر انتهی * مر ایاس بن معاویة بمکان فقال اسمع صوت کلب
غریب فقیل له بم عرفت ذلك قال بخضوع صوته وشدة نباح غیره * یعنی زهاد تابعیندن
قاضی زاهد ذکیٔ مشهور ابو الواثله ایاس بن معاویة بن قرة بن ایاس المزنی البصری برکون بر مکاندن
مرور ایدوب یانلرنده بولنانلره شو مکانده بر غریب الوطن کلب سسنی ایشیدیورم دیدکلرنده
ندن بیلدیکز دیانلره سسنك خفض وعندن یعنی جاندن چیقدیغندن وآخر کلابك شدتله
عوعولرندن دیوب حال غریب الوطنی بو طریقله بیان ایتمشلردر که واقعا حیوانده دخی میل
وطن ومکاننك غیرنده ابتلای محن ظاهردر (اعرابینك بری بریره کتمك مراد ایدوب حین
وداعده زوجه سنه خطابا * عدی السنین لغیبتی وتصبری * وذری الشهور فانهن قصار * یعنی
نظم ایتدکده خاتون دخی * فاذکر صبابتنا الیك وشوقنا * وارحم بناتك انهن صغار * نظمیله
جواب سوزناك ویردکده اعرابی یه رقت کلوب سفری ترکله اقامت ایتمشدر (مآل بیت اول
ای بنم همسرم غیبوبتمده ییللری صای وصبر ایت آیلری صایمه که انلر قیصه در یعنی چابك
عودت ایتمیه جکم یاخود سنة الفصل سنة اقتضا سنجه فرقتمده اولان بر آیی بر ییل صای و بو یله در
وافتراقه صبر ایت که انك اجری بنم بنه صاغ واسن عودتم اولور دیمکدر (مآل بیت ثانی بزم
سکا اولان عشق وشوقمزی تذکر ایت ودوشون طاشن وقزلریکه اجی که انلر صغیره در سن
کتدکدنصکره کیم کورر کوزه درین وانلر آه وزار ویکسلکدن تلف اولورز دیمکدر که مفادی
عدم رضای سفردر بو نظملر دخی اوته کی کبی برهاندر * رب لازم لعرصته فاز بغیته * لسانده
دائر بر کلامدر که مآلی عرصه سنی یعنی وطننه ملازمت ایدنلرك چوغی مطلبنه واصل اولور
دیمکدر (لشاعر) وحبب اوطان الرجال الیهم * مآرب قضاها الشباب هنالکا * اذا ذکروا
اوطانهم ذکرتهم * عهود الصبا فیها فحنوا لذالکا * مآل لطافت اشتمالی خلقه وطنلرینی
سودیرن براز مطالب یعنی حظوظات ولذائذدرکه اول لذائذی کنجلك وطنلرنده قضا ایتمش
یعنی کنجلك حالنده انلری وطنلرنده اجرا ایتمشلردر وقتا که خلق وطنلرینی ذکر وباد ایتدکلرنده
وطن المرء زمان صباوت وشباب وهنکام جودت قوای باطنه وظاهره یی تذکیر ایدرکه بر وجه مآل
بیت اول هنکامده تلذذات درکاردر بنا علیه وطنی ذکر ایدنلرك اولذت یادلرینه

کلمسکله وطننه تحنن وشوق اظهاریله آه ایدر لر * دملر اودملر ایدی زمان اول زمان ایدی * و کچمش زمان اولورکه خیالی جهان دکر * دیرلر بو قسه آهلر وفرهاد وفغانی کبی فریادلرسنك ومدر وطنه دکلدر دیمکدر (لعمرو بن الاهتم) لعمرك ماضاقت بلاد باهلها * ولکن اخلاق الرجال تضیق * مألی ای دوست عمریکه قسم ایدر وانداجیرمکه بلاد اهلنه ضیق وتنك اولمدی لکن ایچنده کی خلقك اخلاقی ضیق یعنی بدلکه دونمکله بلده اهل دله طارکاوب کندولرینی دیار غربته اتدیلر بوقسه طاشك وطپراغك نه صوچی واردر دیمکدر (قلت) بیت مذکورده اولان لعمرك قسمدر ولامی لام ابتدادر وعمرك مبتدادر خبری جواب قسم انك مسدینی سدایتدیکندن وجوبا محذوف اولوب تقدیری لعمرك قسمیدر وعمر عینك فتحی وضمیله بقا معناسنه در لکن قسمده انجق فتحیله مستعملدر مشایخ حنفیه نك بیانلری اوزره حقك غیری یه قسم اکر بزی یعنی اجراسی واجب قسمدر اعتقاد اولنورسه کفرو بواعتقاد اولمیه رق اولورسه حرام اولمغله عمره قسم نیجه اولور والحال که ﴿ لعمرك انهم لفی سکرتهم یعمهون ﴾ نص جلیلنده (وقد افلح وابیه) حدیث شریفنده وارد اولمشدر دیو سؤال اولنورسه جوابی مولانا شیخ الاسلام شمس الدین الفناری قدس سره نك یازدقلری اوزره ایکی وجهله در (بری) بومقوله قسملرده اسماء حسنادن مناسب اولان اسم الهی مضاف محذوفدر بوراده واهب درکه تقدیری لواهب عمرك دیمکدرکه حتی (والشمس (والقمر (واللیل ونظائرلرنده رب تقدیر اولنمشدرکه ورب الشمس ورب القمر ورب اللیل دیمکدر (وجه ثانی قائل انجق ذکر ایده جکی کلامك مضمونینی تأکید وکلامنه ترویج ایچون لعمرك و بونك امثالی قسملری ذکر ایدرکه بوصورت سائر مؤکداتدن اقوی وباری تعالایه اولان قسمله تأکیددن اسلمدر زیرا باری تعالایه اولان قسمده قسم ایدن کیمسه نك بار اولمسی واجبدر ولکن بوندن غرض تأکیددر یوقسه یمین شرعی دکلدرکه حقك غیری بی تعظیمده حقه وصفات ازلیه سنه تشبیهدر دیوسؤال وارد اوله بوصورتده وجه مذکور اوزره صورت قسمده اولان لعمرك کبی قسملرك استعمالنده بأس اولمادیغی آشکاردر وعلمای بینلرنده شایعدر ونص کتاب مذکور ایله حدیث شریف مرقوم بوقبیلدندر فلیحفظ انتهی * وقیل لرجل السفر قطعة من العذاب فقال بل العذاب قطعة من السفر * وقال * کل العذاب قطعة من السفر * یارب فارددنی الی خیر الحضر * یعنی بر رجله سفر عذابدن بر پارچه در دنیلدکده یعنی بوکلامی ایشتدکده بلکه عذاب سفردن بر پارچه در دیوب وتصدیق وتأکید ایدوب بیت مذکوری نظم ایلدیکه مألی عذابك طوبی سفردن جزء در یارب سن بنی خیر حضر یعنی خیر دن عبارت اولان حضره رد یعنی ایصال ایله دیمکدر (قلت) صاحب المستطرف اشبو نقلی مختصر ربیع الابرار زمخشری اولان روضهٔ خطیبدن بعینه نقل ایلمشدر فقط شعر مذکور آخرك اولمق اوزره مقیددر وروضه ده دخی رجل تعبیری ایله قائل کلام اضمار اولنمشدر لکن بعض اسفار محاضراتده قول مذکور اساطین دین محمدی دن بر علی الشانه اسناد اوزره محرردر (اکر خیر البشر صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری بویله بیورمسه ایدی عذاب سفردن بر قطعه در دیر ایدم قیدیله مسطردر اشبو قید اولمدیغی تقدیرجه اضماری بلاغتدندر فافهم (واشبو اثرده اولان من العذاب یرنده من السقر تعبیری خلقك لساننده دائردر من السقر تعبیرینی حدیث زعم ایدرلرسه خطادر زیرا آثار ثقاتده بوتعبیر اولمدیغندن باشقه سقرك نکره ومنصرف اوله رق برازمعنالری اولوب اول معنالر ایسه اثرمذکوره یاقشمیه جغی کتب لغاتدن ظاهر اولور مراجعت اولنه یوق سقردن اعاذنا الله تعالی جهنم مراد ایدر ایسه معرفه وغیر منصرفدرکه اکا حرف تعریف داخل اولمادیغندن ماعدا بروجه آتی سفر ایله سقر مناسبت الماززیرا عذابدن مقصود عذاب دنیو یدر خلاصه سقر اثردن دکلدر مثل اولمق اوزره

استعمال اولنور ایسه ال حرفنی اوزرندن قالدرمغه ایاق باصمق لازمدر والسلام (واثر شریف مذکور) صاحب المستطرفك اشبو باب بالاسنده کوستردیکی جامع صغیرده یازلدیغی اوزره حدیث شریف اولوب تمامیله بو یلجه مضبوطدر (السفر قطعة من العذاب یمنع احدکم طعامه وشرابه ونومه فاذاقضی احدکم نهمته فلیعجل الرجوع الی اهله) بومقامده عذابدن مراد شراح بیانیجه تعب معناسنه در طعام معلوم شراب صو دیمکدر نهمت نونك ومیمك فتحی وهانك سکونیله رغبت یاخود مقصود و یاخود حاجت معناسنه در فلیعجل ثلاثیدن یانك ضمی وعینك سکونیله امر غائب مفرددر وراوی حدیث ابوایوب انصاری رضی الله تعالی عنهدر (مآل حدیث مذکور) یوله کیتمك دنیا عذابندن برجزدر زیرا مسافرك یمك وایچمك واویقو خصوصلرنده تلذذینك کمالنه مشقته مقارن اولدیغندن مانع اولور همان ایجاب مصلحتله کیدیلوب ایشنی مسافر بتوردکدن صکره اهلنه ووطنه فضل جمعه وجماعتی وکشبنك اوزرنده حقی اولان نفس و بدننك راحتنی محافظه ایچون رجوع وعودت ایلسون دیمکدر (قلت) اشبو حدیثده اولان سفر لفظنه داخل حرف تعریف جنس ایچون اولوب مطلقا اسفارده مشقت اولدیغی وجه مشقت یمنع الخ قولیله کوستریله رك بیان اولوب ودینك وامور مباحه دن بولنان دنیانك مصلحتی ایچون اولان سفرك جوازینه واسفار غیر واجبه نك عدم جوازینه اشارت دخی ایدر بوصورتده امر سفره دائر اولان احادیث سابقه ایله بوحدیث بیننده کورینان منافات برطرف اولورکما لایخفی انتهی (الحریری) * ان الغریب الطویل الذیل ممتهن * فکیف حال غریب ماله قوت * لکنه لایشین الحر موجعة * فالمسك یسحق والکافور مفتوت * وطال مااصلی الیاقوت جمر غضا * ثم انطفی الجمر والیاقوت یاقوت (مآل قطعه) تحقیق کبرا وعظما واغنیا واصحاب احتشامدن اولان غریب محقر یعنی کبرادن دخی اولسه غربتده وطشره ده اولان حضرده کی راحتی بوله مز ایکن قوتی یعنی یالکز بوغازینه قوته جق لقمه سی اولمیان غریبك حالی نه کیفیتده دشوار اولور اغنیانك حالندن قیاس اولنه لکن هرجهتله ذاتی اولان ذاته حادثهٔ موجعهٔ دهر یعنی فقر وضرورت شین و برمز کورمزمیسن که طیبدن اولان مسك سحق اولنور وکافور اوفانور و یاقوت غضا دیدکلری اغاج کوزینه ادخال اولنوب ومکثی اوزایوب یعنی چوق طورمش دخی اولسه کوزسویندکدن صکره ینه یاقوت یاقوتدر یعنی یاقوته ضرر کلمز و یاقوتلقدن چیقمز دیمکدر جناب حریریٔ بلیغ التحریر اشبو قطعه یی مقاماتنده حجازیه تسمیه ایتدیکی قرق بدنجی مقامه سنده برتهی دست غریب الدیار لساندن اولق اوزره اولنده * وماافبح الغربة والاقلال واحسن قول من قال * دیوب نظم وذکر ایتمشدر وغضا عصا وزننده فارسیده تاغ وترکیده مترجم قاموسك قولنه کوره داغدغان وسکسك اغاجی دیرلر ایمش که پك متین اولوب آتشی چابوق سبوتمز ایمش ووانقولیده فقط برجنس اغاجدر دیو بیان اولنوب اسم مخصوص ترکیبی کوسترلمامش اما تاغ لغات فارسیه ده یازیلودر (بعض شروح مقاماتده علی مایقال یاقوت آتشه وضعله امتحان اولنور مش اکر بعد الوضع صغوق چیقارسه جید واسیجاق چیقارسه ردی ایمش (حریری سیوطی قولنجه ایکه ومحبی قولنجه بلاد اکراددن حریر نام بلده یه نسبتدر اسمی قاسم بن علی در بصره ده بشیوز اون ذی الحجه سنده علی قول اون التی رجبنده وفات ایتمشدر انتهی (صاحب المستطرف اللنجی بابی بو مقدار ایله اکتفا ایتدك دیو بیورمشدر واسأل الله التوفیق

الباب الحادی والخمسون

اشبو اللی برنجی باب غنا و یسار وحب مال ومال ایله افتخار بیاننده در (قال الله سبحانه و تعالی ﴿ المال والبنون زینة الحیوة الدنیا ﴾ اشبو آیت کریمه نك مفهوم لطیفی اهل تفسیر جنس مال واوغلار زینت حیات دنیادر یعنی انسان بونلر ایله دنیا سنده تزین ایدر دیمکدر دیو بیان

ایلدیلر (قلت) اشبو آیت کریمه سباقی اولان ❊ واضرب لهم مثل الحیوة الدنیا ❊ الایة
که دنیانك بحذا فیرها بقاسی قلیل وفناسی سریع اولدیغنی ناطق اولمغله بو آیت اول آیتك
فذلکه سی اولدیغندن وسیاقی دخی ❊ والباقیات الصالحات خیر عندربك ثوابا وخیر املا ❊ اولوب
زینت دنیاده بقا بولنموب اعمال خیریه یه سعی لازم اولدیغنی مبین اولدیغندن بیضاوی حضرتلری
زینت حیات دنیا بی تفنی عنه عما قریب یعنی انساندن وقت قریبده فنا بولور وزائل اولور وصف
لازمیله توصیف ایتمشدر ورواة حدیث (والباقیات الصالحات نصی که ثمره سی ابدالآباد قاله جق
اعمال خیر ایله تفسیر اولنمشدر بش وقت نماز واعمال حج وصیام رمضان ایله * سبحان الله والحمد لله
ولا اله الا الله والله اکبر * تسبیحیله وکلام طیب ایله (وبعض اعلام دنیا زینتلری میاننده مالی
وبنونی ذکره تخصیص بونلرا حب اسباب دنیا وغلبهٔ تأثیرده اشد اولدقلریچون دسائرلرینك حالی
بونلردن بالمسون دیمکدر دیو نکته سنی بیان ایتمشدر (ورسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
انك ان تذر ورثتك اغنیاء خیر من ان تذرهم عالة یتکففون الناس) بیوروب ودخی کفر وفقر وعذاب
قبردن استعاذه بیورمشلردر مآل اثر مذکور ورثه کی اغنیا اولدقلری حالده ترك ایتمك ناسه محتاج
وفقرا اولدقلری حالده ترك ایتمکدن خیر اولور دیمکدر (قلت) حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه
وسلم افندیمزك کفر وفقر وعذاب قبردن استعاذه بیوردقلری امته تعلیم ایچون اولدیغنی وفقردن
مراد فقر نفس ایدوکنی شراح حدیث بیان ایتمشلردر فتبصر انتهی * من حفظ ماله حفظ
الاکرمین دینه وعرضه * کلام کبارندندر که مآلی مالی صاقلیان اکرم اولان ایکی نسنه ایچون
صاقلار انلرك بری دینی وبری عرضیدر دیمکدر (قلت) اشبو حفظ بیزوایچمز آج وچپلاق
یاتور وزکات وصدقات ویرمز ممسك کسانك کردار مرداری دیمك دکلدر بلکه نجاتی مرحومك
شرع وعقله موافق اوله رق تقسیم ایتدیکی * برازجق بی برازجق داخی صقله * برازجق
داخی ویرتکری بولینه * بوانه مطابق اولان حفظدر که اول حصهٔ محفوظه ایله لدی الاحتیاج
دین وعرض وقایه اولنور فاحفظ انتهی (وعلامهٔ زمخشرینك بوبیتی کلام مذکورك معناسنی
مشتمل برتام الجناس نظم سلبیدر * لاتلمنی اذا وقیت الاواقی * بالاواقی لماء وجهی اواقی *
(اواقی الفك وواوك فتحه لری وقافك کسری ویانك تشدیدی وعلی جوازه تخفیفیله اوقیه نك
جمعیدر واوقیه همزه نك ضمی ومدی وقافك کسری ویانك تشدیدیله حدیث شریفده واقع
اولدیغی اوزره قرق درهمدر لکن زمان ومکان اختلافیله مقداری تفاوت وتنزل بولمشدر ومآل
بیت بن دراهمی ونقدی وقایه یعنی اتلاف ایتموب صاقلدیغمده بنی لوم وتعییب ایتمه زیرا دراهم ایله
بن آب رویمی یعنی ناموسمی وقایه ایدرم وصاقنون الورم دیمکدر واوچنجی اواقی مفاعله دن فعل
مضارعك نفس متکلم وحده سیدر اشبو بیت دخی بودفعه کورلدی انتهی (بعض اعلام
* الفقر رأس کل بلیة وداعیة الی مقت الناس وهو مع ذلك مسلبة المروة مذهبة للحیاء ومتی نزل
بالرجل الفقر لم یجد بدا من ترك الحیاء ومن فقد حیاءه فقد مروته ومن فقد مروته مقت واوذی
ومن صار الی ذلك کان کلامه علیه لا له وفی ذلك کفایة * دیمشدر که مفهومی فقر هر آفت
وبلیه نك رأسی وناسك سومه سنه داعی وسببدر ومع ذلك مروتی سالب وناقی وادب وحیایی
مذهب یعنی قالدریجیدر شویله که برکیمسه یه فقر نزول ایلدکده یعنی مبتلای فقر اولدقده ترك
حیادن فراق بوله مز یعنی هر آینه حیایی قالدیرر وبرکیمسه که حیایی ضایع ایده مروتی ضایع ایدر
ومروتی یتورن دخی مبغوض وسولمز اولور وسولمز اولان دخی اذی یعنی تعییب اولنور ونعوذ
بالله تعالی بو حالله متصف اولان کیمسه نك کلامی کندی علیهنه اولوب لهنه اولمازو بو بابده
فقرك بلیه اولدیغنه کفایت واردر دیمشدر (بلای فقرده برشاعر) وکل مقل حین یغدو لحاجة

الی کل من یلقی من الناس مذنبا * وکانت بنو عمی یقولون مرحبا * فلما راونی
معدما مات مرحبا * قطعه سن نظم ایتمشدر که مآلی هر برمقل یعنی زوکرد مقصدینی بتورمك
رجاسیله ملاقی اولدیغی کیمسه لر یانلرینه واردقده کنهکار اولور یعنی صوجلو کبی محقر
اولور بن زنکین اولدیغمده عمجم اوغلی یعنی هرکس واقربام بنی یانلرینه واردیغمده مرحبا
دیو اکرام ایدرلر لکن معدم یعنی فقیر کوردکلرنده مرحبا وفات ایدر یعنی او اکرام معدوم اولور که
اکرام ایتمزلر دیمکدر بوقطعه بعض نسخه ده بولنمغله بودفعه نقل وترجمه اولندی (وقال آخر)
* المال یرفع دقفا لا عماد له * والفقر یهدم بیت العز والشرف * حاصل بیت مال وغنا عماد
واساسی اولمیان سقفی رفع ایدر یعنی فرومایه نادانلری وایه دار عز ووقار ایدر وفقر واحتیاج
بیت عز وشرفی هدم ایلر یعنی خاندان نسب وهنری عین عوامده محقر ایدر دیمکدر (وقال
آخر) خروج اللیالی ما لهن طبیب * وعیش الفتی بالفقر لیس بطیب * وحسبك ان المرأ
فی حال فقره * تحمقه الاقوام وهو لبیب * ومن تعتوره الحادثات بصرفها * یبیت وهو
مغلوب الفؤاد سلیب * وما ضرنی ان قال اخطأت جاهل * اذا قال کل الخلق انت مصیب *
مآلی تا بصباح آه وزار فقردن سینه ده اچیلان یاره لرك طبیبی یوقدر یعنی اوکولمسی کوجدر
وفقانك یعنی یکدك فقر ایله یشامسی خوش دکلدر نیجه خوش اولسونکه آدمی یه عاقل اولدیغی حالده
حال فقرنده خلق انی احمق عد ایدرلر که بیچاره فقیرك خوش وقت اولمیه جغنه بو تحمیق دلیل
بونندن سکا کفایت ایدر وبرکیمسه یه دهرك اکداری تعاقبیله اولاشمش اوله مسلوب الشعور
ومغلوب الفؤاد اولدیغی حالده بیتوتت ایدر دیمکدر فتدبر (وبیت مذکورك معناسنده برشاعر دخی
* الفقر یزری باقوام لهم حسب * وقد یسود غیر السید المال * بیتنی نظم ایتمشدر که مآلی فقر
حسب ونسب اصحابی اولان کیمسه لری یعنی اومقوله مبتلالری عیبلو قیلار واستحقار ایدر
یعنی باعث تعییب وتحقیری اولور اما مال جاهل اولان ادانی وبی نسبی سید القوم واولو
ایدر دیمکدر (قلت) جامع اللغه ده یازلدیغی اوزره یزری ضرب بابندن اولورسه که علی ایله
تعدی ایدر عیبلو قیلمق معناسنه درکه زری علیه عابه دیمکدر یوق افعال بابندن اولورسه باایله
صله لنوب تهاون یعنی استحقار معناسنه در ازری به تهاون به دیمکدر (وقال آخر) وانطقت
الدراهم بعد صمت * رجالا بعد ما کانوا سکوتا * فما عادوا علی جار بخیر * ولا رفعوا لمکرمة
بیوتا * کذاك المال ینطق کل وغد * ویترك کل ذی حسب صموتا * مآلی حق کونده ره
دراهم یعنی سکهٔ سیمین زوکورلکدن نطقه مجالی اولمیوب حیرتله سود دوکمش کدی کبی ساکت
اولانلری وعجزلرندن قومشولرینی کوروب وکوزده میوب خلقه ومسافره اکرام ایچون اوطه کشاده
ایده میان کاره کیران کوشهٔ فقری انطاق ایدر یعنی سویلدر ولسانه تاب بیان ویرراشته
بروجه محرر مال هر وغدی نطق ایدر یعنی مالکی اولانلره مایهٔ وعد واحساندر وفقدانی
حسب صاحبنی مبالغه صامت وساکت ایدر دیمکدر (وقال آخر) اذا قل مال المرأ لانت قناته *
وهان علی الادنی فکیف الاباعد * مآلی کشینك مالی از اولدیغی هنکامده مزراغی وارقه سنك کارکی
یومشاق اولور یعنی قوت ومکنتی لفظا ومعنی قالماز واقرباسی یانده محقر اولور فکیفکه یبانجیلر یانلرنده
دیمکدر (لعباس بن الاحنف) یغدو الفقیر وکل شیء ضده * والارض تغلق دونه ابوابها * وتراه
مبغوضا ولیس بمذنب * ویری العداوة لا یری اسبابها * حتی الکلاب اذا رأت ذا بزة * خضعت لدیه
وحرکت اذنابها * مآلی بیچاره فقیره هر برشیء کندویه ضد یعنی دشوار وکوج وروی زمین انك
فرینه یعنی کندویه ابوابنی یعنی آمالنك قبول یینی باغلر اولدیغی حالده صباحلر یعنی هرشیدن
مأیوس اولور وسن او بیچاره یی صوچو یوغیکن مبغوض خلق کوررسن وکندی دخی جمله دن

حقنده عداوت كورر واسباب عداوتی كورمز یعنی براحده جنایت ایتمامشیكن یالكز فقری سبب
عداوت خلق اولوراشته فقرسبب نفرت خلق ومال باعث رغبت ناس اولدیغندن باشقه كلب
بیله حیوان ایكن مال ایله اوله جق احسان ونان صاحبنی كوردكده اوكنده یوارلنور وقویروغنی
صاللیوب تملق ومیل ایدر ومفهوم مخالفت دلالتیجه نان چیقمیه جق شخص اولسه اورار وتعجیز
وعداوت ایدر دیمكدر فافهم (وقال آخر) لعمرك ان المال قد یجعل الفتی * سنیا وان الفقر بالمرء
قد یزری * ومارفع النفس الدنیة كالغنی * ولاوضع النفس الغنیة كالفقر * مألی ای یار غمكسارم
صاغلغكه اندایچرمكه خلق یننده مال یكتنك عالی وزكورتلك كشینك حقیر اولماسنه سبب اولور
نفسی كوتو اشخاصی زنكنلك قدر رفع وكوكلی غنی ذواتی زكورتلك قدر تنزیل ایدن نسنه اولماز
یعنی ذاتی بر یول ایتمز احمق ونادان وبداخلاق مال سببیله رفیع القدر والشان وجوهرنایاب اخلاق
حمیده اصحابی واتار فقر ایله وضیع وحقیر اولور دیمكدر * لاحول ولاقوة الا بالله * وانطقت
الی آخره قطعه سندن یورایه دك یازیلان اشعار بو دفعه نسخه ثانیه دن نقل اولندی (لشاعر) فقر
الفتی یذهب انواره * مثل اصفرار الشمس عند المغیب * والله ما الانسان فی قومه * اذا بلی بالفقر
الا غریب * مألی كشینك فقری نورلرینی كیده روب غیبوبته قریب اولان شمسك اصفراری
كبی یوزینی صرارد رعین ایدرمكه انسان فقره ابتلا قتده قومنك ایچنده اولسه ده غریب واجنبیدر
دیمكدر (و بعض شاعر دخی سویلدی * ان الدراهم فی المواطن كلها * تكسو الرجال مهابة وجمالا *
* فهی الكلام لمن اراد فصاحة * وهی السلاح لمن اراد قتالا * قطعه سنی نظم ایتمشدر كه مألی دراهم
واقچه هر یرده انسانه مهابت وجمال كسوه سنی كیدیرر خلاصه نقد ومال فصاحت و بلاغت
مرادایدنه كلام وقتال وحرب مرادایدنه سلاحدر ومدار حصول كافهٔ آمال ومرامدر دیمكدر
(و بعض آخر دخی * ما الناس الامع الدنیا وصاحبها * فكلما انقلبت یوما به انقلبوا * یعظمون
اخا الدنیا وان وثبت * یوما علیه بما لا یشتهی وثبوا * نظم ایتمشدر كه مألی ناس انجق دنیا مالی ایله
واصحاب ثروتله برابر در هرنه زمان دنیا بر كیمسه یه منقلب اولوب یوز كوستر ایسه ناس دخی اول
كیمسه یه دوزلرو توجه ایدرلر یعنی ماله مالك اولنلره تعظیم ایدرلر اكر مالك مالدن دنیا امتعه مدیكی
نسنه ایله صیچرار یعنی نكبته اوغرار ایسه خلق دخی اندن اعراض ایله علیهنه اولورلر دیمكدر
(بر حكیم عجم ماله محبت ایتمم دیو زعم ایدن كیمسه بنم عندمده البته كذابدر دیمشدر (قلت) لكن
بو سوز اطلاقی اوزره دكلدر یعنی مراتب وطبقات ناسده تفاوت اولمغله بعض ذاتك ماله محبت
ایتمم دیمسی صادق اولور فتدبر ولا تغفل انتهی (لابی الفضل المیكالی) اضحت الدنیا الناعبرة *
والحمد لله علی ذالكا * قد اجمع الناس علی ذمها * وما اری منهم لها تاركا * مألی دنیا وابناسی بزه عبرت
تیقظ وانتباه ایده جك برزحال ابراز ایلدیكه اندن آلدیغمز عبرته حمد ایدرز وعبرت اوله جق شیئك
بری ذم دنیا اوزرینه ناس اجماع واتفاق ایتمشلر ایكن ذم وقدح ایدنلردن بر ینی دنیایی تارك كورمدم
دیمكدر (قلت) اشبو ابو الفضل عبد الله بن احمد بن علی بن اسمعیل بن عبد الله الهدروسی یزدجرد بن
بهرام جوره منتهی اولدیغنی ابن خلكان وسائر وفیات اعیان اصحابی یازرلر شعرنده جناسی چوق
قوللنور فاضل ومحدثدر درتیوز اوتوز التی سالی یوم عید اضحاده وفات ایتمشدر انتهی (وقال
الزمخشری) یعنی صاحب الكشاف * واذا رأیت صعوبة فی مطلب * فاحمل صعوبته علی
الدینار * وابعثه فیما تشتهیه فانه * حجر یلین قوة لاحجار * مألی بر مطلبده یعنی حصول مقصودده
صعوبت كوردیككده صعوبتنی دینار والتونه تحمیل ایدوب اراده واشتها ایلدیكك شیلره كوندر
بعث ایله زیرا التون بر حجر مكرم وقوتدارد ركه سائر قتی وسخت اولان احجارك قوتنی تلیین ایلر یعنی
هرامر دشواری التون قوتیله هركس بتورر دیمكدر (امام ثوری رحمه الله تعالی حق تعالانك

بهرحال محاسبه بیوره جغی اون بیك درهم تركیله دار آخرته انتقال بكا فقر وضرورته مبتلا واو بده
لئیم و بداخلاق اولان كیمسه لره احتیاجدن احبدر دیمشدر (و بومعناده برشاعر * احفظ عری
مالك تحظی به * ولا تفرط فیه تبقی ذلیل * وان یقولوا باخلا بالعطاء * فالبخل خیر من سؤال البخیل *
دیمشدر كه مألی بخل مالكی دست سرفك لمسندن ودائرهٔ اقبالكی پای تبذیرك دخولندن صاقن
یعنی بالكلیه مالكی تلف ایتمه و بو وضعله وانكله قدر واعتبار بول و بذلده افراط ایتمه كه ذلیل اوله رق
باقی قالورسن و دخی صاقن خلقك سكا عطاده بخیلدر دیو ایتدكلری اعتراضه قولاق آصمه
زیرا نعوذ بالله تعالی فقیر اولوب بخیل ونا كسدن سؤال وطلب ایتمكدن بخل اولادر دیمكدر (وشاعر
آخر دخی بومعناده قطعهٔ سابقه دن مبالغه * یا منفق المال ترفق به * فالموت اهون من سؤال
البخیل * واحذر علی نفسك من دولة * یری عزیز القوم فیها ذلیل * قطعه سن دیمشدر كه
مألی ای مالنی انفاق ایدن ماله رفق ایله یعنی چوق صرف ایتمه زیرا ال بوشالوب بخیله آوج
آچمدن اولمك اهوندر و نفسك اوزرینه دولت دیدكلری حالت كلمسندن حذر ایله كه او حالتده
عزیز قوم ذلیل كورینور دیمكدر (دولت دالك ضمی ومدیله ماله مناوبه ایله مالك اولمق یقال صار
الفیء دولة بینهم ای یداولونه تكون مرة لهذا ومرة لهذا كذا فی وانقولی (سفیان بن عیینه * من كان له
مال فلیصلحه فانكم فی زمان من احتاج فیه الی الناس كان اول ما یبذل دینه (دیمشلردر كه مألی شول
كیمسه نك كه مالی اوله یعنی بولنه او مالی اصلاح ایتسون یعنی یوق یره خرج وتلف ایتمسون
زیرا سزلر بر زمانده سكز كه اكر انده بر كیمسه ناسه عرض احتیاجه مجبور اوله دینی دنیایه بذل
ایدنلرك اولی اولور دیمكدر كه غالبا مرادی ناس آخر زمانده ارباب صلاح وكماله رغبت ایتمیوب
نقدی هوا وهوسه وخلاف شرع وعقل وحكمت وتدبیر اولان شیلره صرف ایدوب بوتقریبله
او بولده بولنانلره رغبت ایدرلر اصحاب احتیاج دخی چاره سز اوطریق ناصوابه سلوكه مجبور یتله
عرضنی ودینی قایره مزلر دیمكدر نعوذ بالله تعالی من الا یاب الی مثل هذه الابواب (حضرت لقمان
اوغلنه نصیحتده ای اوغلجغم حنظلی یدم وصبری طاتدم فقردن زیاده آجی برنسنه كورمدم اكر
حسب القدر افتقار ایدر یعنی اولور ایسك صاقن حالكی ناسه سویلیوب بیلدرمه تا كه سنی تنقیص
وتحقیر ایتمیه لر لكن مقصودیكی الله تعالادن سؤال وطلب ایله قنغی كیمسه در كه الله تعالادن سؤال
ایده ده اعطا بیورمیه و دعا ایده ده اجابت ایتمیه وتضرع ایده ده دواسنی ودردینی كشف ورفع
ایتمیه یعنی حق تعالی باب طلبی فتح ایدوب خلوص اوزره یلوارن قوللرینی مأیوس ایتمز همان خدایه
یلوار دیمشدر (عمرو بن اللیث دیدیكه * الطیر بالطیر یصاد والمال بالمال یكتسب * دیمشدر كه
مألی قوش قوش ایله صید ومال مال ایله كسب اولنور دیمكدر كه مرادی مالی تلف ایتمیوب
بلكه تجارتله آرتورمق لازمدر تا كه نادرده احتیاج اولنمیه و ضمننده عبادت مالیه دخی اجرا اولنه
دیمكدر (قلت) ذكر اولنان عمرو بن لیث خراسانده سلطنت سورن صفاریه نك ایكنجیسیدر
اولكیسی بیوك برادری یعقوب عمر و بغداده محبوسا هجرتك ایكیوز سكسان طقوزنده اجل
قضا ایله وفات ایتمشدر شیرازده جامع عتیق ایله مسمی معبد عمروك آثارندندر انتهی
محكیدر كه جمع مال ایله مشتهر بر رجله * ما تصنع بهذا كله * یعنی اشبو طوپله دیغك
مالك طوپنی نئلیه جكسن دیو صوردقلرنده * انما اجمعه لروعة الزمان و بخل الاخوان
ودفع الاحزان * او دخی جوابنده بن او مالی زمانك و فلكك فزعی خوفی و یارانك بخلی
و اكدار و احزان ایچون جمع ایده رم یعنی وقایع مذكوره دن كندیمی وقایه مصلتیچون
صاقلرم دیمشدر (بر كیمسه نقل و حكایه ایتمشدر كه بن بر كون سفیان بن عیینه ایله برابر كیدركن
بر سائل فقیر مشار الیهدن سؤال ایلدی ابن عیینه ده فقیره و یره جك نسنه بولنمد یغندن

بكايه باشلدقده بندخى يا ابا محمد سبب بكاندر ديديكمده سفيان * واى مصيبة اعظم من هذه
ان يؤمل منك خيرا فلايجده فيك * يعنى بوندن اعظم مصيبت اولورميكه سندن بر كمسه خير
مأمول ايدوب اوخيرى سنده بولميه ديدى ديو مالك مدار خير اولديغنى بيان ايلمشدر (عباس
ابن الاحنف ديمشدركه * الناس لصاحب المال الزم من الشعاع للشمس وهو عندهم اعذب من الماء
و ارفع من السماء و احلى من الشهد واذكى من الدر وخطاؤه صواب وسيئاته حسنات وقوله
مقبول يرفع مجلسه ولايمل حديثه * يعنى ناس مالداراره پرتو آفتابدن زياده الزمدر يعنى ملازمت
وميل ايدوب منفك اولمازلر وفى الحقيقه متمول اولانلر ناسك نزدنده آبدن اعذب يعنى طاتلى وعزيز
وآسماندن بالا وشهددن احلى ودردن اذكى واطيب و خطاسى صواب يعنى مقبول وسيئاتى
حسنات يعنى معفو اولوب مقامى ترفيع اولنور يعنى مجلسده صدره بكجيريلور وكلامى هرچند
مالا يعنى و بلكه بى معنى ايسه ده اصغا اولنور * و المفلس عند الناس اكذب من لمعان
السراب واثقل من الرصاص لا يسلم عليه ان قدم ولايسئل عنه ان غاب شتموه وان حضر
زبروه وان غضب صفعوه مصافحته تنقض الوضوء وقراءته تقطع الصلاة * واما مفلس ناس
عندنده لمعان سرابدن اكذب و رصاص يعنى قورشوندن اثقل اولوب بر مجلسه كلدكده سلام
و يرلمز وسلامى النمماز وحال وخاطرى صورلماز وغيابنده شتم وغيبت ايدرلر وحاضر اولسه زبر
ايدرلر يعنى قوغارلر وغضب ايتسه يعنى طاريلوب مجادله ايده جك اولسه صفع ايدرلر يعنى سله
اوررلر يعنى سوزينى دكليوب طبانجى بر مصافحه سى ابدستى بوزر يعنى ابدستى بوزن شئ كبى
نفرت ايدرلر وقرائتى صلاتى قطع وافساد ايدر يعنى درست قرائت ايدرسه ده نمازى قراءتيله
افساد ايتدى معامله سنى ايدوب خلاصه استثقال ايدرلر ديمشدر (بعض حكمت شناس * طلبت
الراحة لنفسى فلم اجدلها اروح من ترك ما لا يعنيها وتوحشت فى البرية فلم ار وحشة اشد من
قرين سوء وشهدت الزحوف ولقيت الاخوان قرنا فلم ارا غلب للرجل من امرأة سوء ونظرت الى كل
مايذل العزيز و يكسره فلم ار شيئا اذل له ولا اكسر من الفاقة * يعنى دنياده راحتى طلب ايلدم
انجق نامدن عزلت وترك مالايعنيده بولدم و بريه وصحرالرده كزرك وحشت آبادلره دوشدم
سوء قريندن اشد واشنع وحشت كورمدم و زحوف يعنى صفوف قتالده اقران ودليرانه
ملاقى اولوب جنك ايلدم كشى يه بدخوى وكوتو قاريدن اغلب خصم محارب كورمدم رجل
عزيز القدر واصحاب شانى ذليل وكسر ايده جك چوق شيلره نظر ايلدم فقر وفاقه دن
غيرى عزيزى زياده ذليل ايدر برشى كورمدم ديمشدر (منقولدركه بر جانبنده * قرنت بالنجح
و بى كل ما * يراد من ممتنع يوجد * وجانب آخرنده * وكل من كنت له الفا * فالجن
والانس له يعبد * ينلرى منقوش بر سكۀ عتيقه بولنمشكه لسان درهمه اسناد ايله نظم اولنان
او بيتلرك مآلى بن ظفره نجاح ومطلبلره مقارن قلندم يعنى ظفر مطلب بنمله اولور و بتر و بنمله
هر دشوار اولوب حصولى مراد اولنان نسنه بولنور و بن قنغى كمسه ايله الفت ايدر يعنى يار
اولورسم اول كمسه يه جن وانس قوللق يعنى انقياد ايدر ديمكدر (صاحب المستطرف ديركه
غناسيله تظاهر وكورينش ونافله يره خرجله بونى مروت وفخر صيار بعض ناس واردر ازجمله
احمد بن طولون بركون بستان و باغچه سنه داخل اولوب نركسى كورنجه استحسان ايدوب واكل
وشربنى احضار ايتديروب بعد التناول و الشرب نشوه ياب صفا اولدقده بيك مثقال مسك
كتوردوب نركسلرك اوزرينه صاچدى (قلت) اما ابن طولونك اشبو صاچه سى خود
بخود دكل ايسه ده طوغريسى فخر اولنه جق شى اولميوب بلكه صاچه نك برنوعيدر فقدبر
(ومومى اليهك فى الجمله ترجمه سى اوائل كتابده قلم فقيرايله كذران ايتمشدر انتهى

﴿مال ونحف مدخره دائر مقالدر﴾ صاحب المستطرف ديركه رشيد بن زبير عجايب وطرف
اسميله مسمى كتابنده ابو الوليدك اخبار مكه ايله معروف كتابندن نقل ايله ديركه رسول اكرم
صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز هجرتك سكزنجى سنه سى مكۀ مكرمه يى فتح بيوردقلرنده كعبۀ
معظمه ده واقع جب يعنى قيوده يتمش بيك وقيه آلتون بولديلركه كعبۀ معظمه يه هديه اوله رق
كوندريلان نفايسدن ايدى مستطرفده اشبو يتمش بيك اوقيه آلتونك مقدارينى بيانده * وقيمتها
الف الف وتسعمائة الف وتسعون الف دينار * ديو محرردر (قلت) مفهوم اعداد مذكوره
ايكى كره بيك وطقوز يوز طقسان بيك آلتون ديمكدر لكن لغتده اوقيه فرق درهمدر واصطلاح
فقه شريفده بر درهم اون درت قيراط و بر دينار دخى يكرمى قيراط وقيراط دخى بش اربه دانه سى
اعتبار اولنور بو تقديرجه يتمش بيك اوقيه آلتون قاعدۀ معلومه حساب اوزره اون طقوز يوك
طقسان بيك دينار ايدر فاحسب وتأمل انتهى (يوم قادسيه ده كه حضرت عمر رضى الله تعالى
عنه خلافتنده سعد بن ابى وقاص رضى الله تعالى عنه سپهسالار جيش مسلمين اوله رق كسراى
عجم يزدجردك بركتور مز لشكر مجهزيله كلان سپهبدى رستمى بوزوب ديار عجمى برباد واغتنام
ودار اسلام ايتدكلرى غزادركه اجمالى اوائل كتابده ذكر اولنمشيدى اول غزاده رستمك معيتنده
اولان سركرده لردن اولان جالينوسى قتل ايدن زهرة بن حرمة التميمى مقتول مرسومك كمرينى
سكسان بيك ديناره صاتديغنى و بشيوز يتمش بيك قيمتنده اولان سلبنى يعنى اثوابنى تلبس ايلديكنى
وغزوۀ مرقومه ده غزاتدن برينك يدينه كسرانك مرصع بيراغى كچوب اوتوز بيك ديناره
دكشمش ايسه ده حق قيمتى * الف الف الف دينار ومائتى الف * يعنى بيك كره بيك كره بيك
ايكيوز كره بيك ديناره معادل اولديغنى وغزوۀ مرقومه ده مستورد بن ربيعه نك يدينه ياقوت
وسائر جواهر ايله مرصع آلتوندن بر ابريق كچمش ايدى قيمتنى بيله مامغله اهل فرسدن
برمهتدى بن اون بيك ديناره اخذ ايدرم ديمش ايسه ده ويرميوب وسعد بن ابى وقاصه اهدا
ايدوب اكر بيع ايدرسه كز اون بيك دينار ويرديلر ديو مهتدينك خريدار اولديغنى دخى خبر
ويروب بعده حضرت سعد يوز بيك ديناره دكشديكنى وسعد بن ابى وقاص رضى الله تعالى عنه
ملك فرس كسرانك سيفى ايله زبرجددن اولان كمرينى خليفۀ عادل عمر بن الخطاب رضى الله
تعالى عنه كوندردكده حضرت عمر رضى الله تعالى عنه مقام تحسينده بزم قومز برقوم اولديلركه
بومقوله ذى قيمت اشيايى امناى مسلمينه تأديه ايدرلر يعنى كتم ايتمزلر ديديكى يانلرنده بولنان
حضرت على بن ابى طالب رضى الله تعالى عنه وكرم وجهه * انك عففت وعفت الرعية * يعنى
ذات عدالت نصابكز عفت ايتديككزدن رعيه كز يعنى تحت حكومت واطاعتكزده اولان كافۀ
ناس عفتله موصوف اولدى ديو ثناى حكمت احتوا بيوردقلرينى و وقعۀ مرقومه ده اهل
اسلامه اصابت ايدن دينار * ثلثون الف الف دينار * يعنى اوتوز بيك كره بيك دينار اولديغنى
صاحب المستطرف تواريخ ثقاتدن نقل ايتمشدر (قلت) فتح قادسيه ده اغتنام اولنان جالينوس
كمرى سكسان بيك ديناره صاتلمش ديو يازلمش ساده آلتون اولميوب جواهرى دخى اولملق
كركدر وسلبى دينار و درهمدن بريله تمييز اولنميه رق قيمتى بشيوز يتمش بيك ديو يازلمش درهم
اولملق معقولدر ذكر اولنان بيراق درفش كاويان ديدكلرى نسنه كه تيمورجى كاوه نك عادت
حداد اوزره اوكنه قوشانديغى در بدر ضحاك مارى وقعه سنده اول درى يى بر صريغه طاقوب
خلقى باشنه جمع بر له فريدونك شاهلغنه باعث اولمغله ملوك فرس ترصيع ايله علم ايدوب تبرك ايدرلر
وجنكارنده انكله برابر كيدرلر ايدى انتهى (صاحب المستطرفك * لما اتت ملك الترك الى
عبد الله بن زياد بنخارا فى سنة اربع وخمسين ومع ملكهم امرأته خاتون فلما هزمهم الله اعجلوها

على ابس خفها فلبست احدى فردتيه وبقيت الاخرى فاصابها المسلمون فقوموها ثمانى الف دينار * ديو بو محلده يازد يغى اشبو قضيه نك ظاهرا مآلى تركستان ملكى عبدالله بن زياده بخاراده هجرتك اللى دردنده هجوم ايتدكده مقاتله اولوب لطف حقله ملك مذكور بوزيلوب فرار وخاتون نام زوجه سنك اياق قابلرينى كيمسنده استعجال اولندقده برينى كيوب ديكرينى تركله اولدخى فرار ايدوب ترك ايتديكى برتك اياق قابى مسلميلنك يدينه كچوب قيمتنه سكسان بيك دينار تقويم ايتمشلر ايدى ديمك ايسه‌ده (قلت) بنه صاحب مستطرفك اشبو عباره عقيبنده ذكر ايدوب ترجمه اولنه جق نقلنجه فتح بخارى هجرتك سكسان يدنجى سالنده اولديغندن ماعدا امير خواند وسائر معتبر توار يخده يازلديغى اوزره امويه طرفندن كوفه واليسى اولان زياد بن ابى اللى اوجده فوت الدقده يرينه اوغلى مومى اليه عبد الله والى اولمش وصكره خراسان ايالتى دخى كندويه الحاق اولنمش ايدى اللى التيده خراساندن عزل ويرينه حضرت عثمان رضى الله تعالى عنهك اوغلى سعيد نصب اولنمشيدى سعيد مشار اليه خراسانى بعد الضبط ماوراء النهر طرفلرى فتحنه مأمور اولوب ابتدا بخارايى قصد ايلدى واول تاريخده بخاراده خنك خاتون حكمدار ايدى وغالبانه عقد مصالحه ايلدى اشبو نقل صحيح اوزره عبارهٔ نسخهٔ مستطرفده سهو وخطا اولديغى تبين ايدر فقير تأويلنى وتحميلنى بوله مدم وملك تركك كوفه وياخود خراسانده عبيد بن زيادك اوزرينه كلديكنه دائر دردست اولان توار يخده بركونه نقل دخى كوريله مدى كورنلردن وتأويلنى بولنلردن تصحيح رجا اولنور انتهى (سكسان يدى تاريخده قتيبة بن مسلم بخارايى فتح ايلدكده ايچلرينه نردبانلر ايله نزول اولنورزردن مصنوع قزغانلر بولدى (قلت) اشبو قتيبه امويه طرفندن خراسان واليسى ايدى انتهى (وليد بن يزيد قتل اولندقدنصكره خزانه سنده بلوردن بيوكلردن بيوك برجفنه يعنى قصعه وكاسه بولنمش ديو صاحب المستطرف يازمشدر (قلت) اهل لغت لامنك تشديديله بلورى تنور وسنور وسبطر وزنلرنده اوله رق جوهر معلومدر ديو يازمشلر رومر ادلرى حالا نجف ديوزبانزد اولوب بللور مصنوعه شبيه بر براق بحر معدنيدر وفى الحقيقه نجفدن بيوك كاسه تحفدن معدوددر اما فرنكستانده معمول اولان بللوراكا مخصوص بر معدندن اذابه واعمال اولنور اشبو معمول بللورنه قدر كبير اولسه ده بيوكلكى جهتيله تحفدن عد اولنماز (تركيده مدغم لفظ اولميوب بلورى مستعملات عربدن اولمغله بو يلجه برلامله يازمق قاعدهٔ املائيسه ده تركيده دخى مستعمل اولديغندن اصلنى بيله رك شايع اولديغى اوزره سبك تركيده ايكى لامله بللور يازمقده بأس اولمامق كركدر (وذكر اولنان وليد امويه نك اون برنجيسى وليد ابن يزيد ابن عبد الملكدركه بعض احوال نابجاسى نكاشتهٔ صحايف توار يخدر انتهى (مصعب بن زبير محبوس ايكن قتل اولنه جغنى حس ايتدكده بهاسى ايكى يك كره بيك درهم تقويم اولنان برعدد ياقوت احمر فصنى عبد معتق زياده نهانى ويردى بن وفات ايلديكمده بو ياقوت ثمنى ايله اختياجدن برى اولورسن ديوب هبه قيلدى معتق اصدق مزبور ياقوت مذكورى اخذ وايكى طاشك اراسنده شكست ايدوب * والله لاينتفع به احد بعد مصعب * يعنى مصعبك وفاتندنصكره برفرد بو ياقوت ايله منتفع اولمسون ديدى (قلت) اشبو قصه يى صاحب المستطرف بالمناسبه اوتوزيدنجى باب ده دخى يازمشدر (مشار اليه مصعب برادرى طرفندن واليلكى هنكامنده عمال خراساندن برى برد فينه بولوب ايچنده التوندن مصنوع ودر ويواقيت احمر واصفر وزبرجد ايله مرصع خرما اغاجى رسمنده كسراى عجمدن برينك تعبيه ايلديكى برتحفهٔ كرانبها بولوب مشار اليهه كتوردى وايكى يك كره بيك دينار بها تقويم اولنور مصعب بوتحفهٔ نفيسه يى كيمه ويرميم ديو قرناسيله استشاره قلدقده انلر داخل حرمسراى عاليكز اولان مخدراته مناسبدر ديدكلرنده مصعب بن بونى بكا مقدما ابو لكى اولان كيمسه يه اعطا ايدرم ديوب عبد الله بن

دربدى احضار ايله اكا بخش ايلديكنى كندوسى بالمناسبه ذكر ايتمشدر (هارون رشيد مسلم بن عبد اللهدن يوزيتمش بيك ديناره بردرهٔ يتيمه اشترا ايلديكى منقولدر (وينه منقولدركه عباس ابن حسن قتل اولندقده باغچه سنده ادوات بزمدن يدى يوز التون وكمش تبسى ويوز بيك مثقال عنبر بولنمشدر (قلت) اشبو عباس آل عباسدن اونيدنجى خليفه مكتفى بالله مرحومك وزيرى ايدى (اشبو نقلك عربيسى * ووجد فى بستان العباس ابن حسن الوزير لما اعدله من آلة الشرب يوم قتله سبعمائة صينية من ذهب وفضة ووجدله فيه مائة الف مثقال من عنبر * ايكن ترجمهٔ معلومهٔ مرئيهٔ مأمور بها ده بستان العباس ابن حسن الوزير قتل اولندقده الى آخره ديو برعباره كورلدى فتدبر (هشام بن عبد الملك لاموى فوت اولدقده ذى قيمت قماش رنكارنك حريردن اون ايكى بيك قيص واوج بيك خز اوچقور ترك ايتمشدر وحج ايتديكى سنه ده كسوه سى طاقنى يديوز دوه يه تحميل ايتمشلر ايدى واون بربيك كره بيك دينار ترك ايلدى بويله ايكن چوق كچمدن يعنى هشامك فوتندن دولت آل عباسه كلنجه يدى ييل مرورنده هشامك كافهٔ اولادى صفر اليد ميدان افلاس اولديلر * فاعتبروا يا اولى الابصار * اشبو حكايه ده مستطرفده اولان * وترك بعد وفاته احد عشر الف الف ولم تأت دولة بنى العباس الا وجميع ولده لا مال لواحد منهم وبين الدولة العباسية وبين وفات هشام سبع سنين * عباره سى دخى ترجمهٔ معلومهٔ مذكوره ده (اون بربيك كره يوز بيك التون نقود موجوده سى ظهور ايدوب دولت عباسيه ايله وفات هشام بينى يدى سنه يه قدر اولاد هشام معمور اباد ان اوله رق تعيش ايدوب آخر آفريده دن برفرده احتياجلرى اولمادى ديو ترجمه اولنمشدر امابو معنى عبارهٔ مذكوره نك نره سندن انلمشدر عقللر احاطه ايده مز فلينصف انتهى (منقولدركه عماد الدوله نك موجودى قبضهٔ تصرف امير الجيوشده اولمغله ايچنده جملهٔ تحفدن بردملج يعنى بازوبند بولنمش ايديكه ارزنده بيضه قدر برجوهرهٔ حمرا وار ايدى امير الجيوش مستنصره اهدا ايلدى بهاسى اول عصرده طقسان بيك دينار تقويم اولندى (قلت) اشبو مستنصر عبيديون ملوكنك سكزنجيسى ابو تميم معد المستنصر بالله دركه هجرتك درتيوز سكسان يدنجى ذى الحجه سنده قاهره ده فوت اولمشدر وآل عباسك اوتوزالتنجيسى اولوب التيوز قرقده وفات ايدن مستنصر بالله دكلدر (وامير الجيوش دخى ذكرى آتى اتابكدر (وعماد الدوله دخى فارس وعراق وديلم وطبرستان اولكالرينه متصرف دولت بويه نك اولكى ملكى اولان عماد الدوله على اولميوب امير الجيوشك مصرده وزارتده سلفى اولان باباسى اولديغى بعض توار يخدن بالقرائن تراشيده اولنمشدر انتهى (جعفر برمكى قتل اولندقده خزانه سنده تحفدن اوله رق هر برينك وزنى يوز دينار مقدارنده درت بيك دينار كبير بولنديكه بريوزنده * واصفر من ضرب دار الملوك * بلوح على وجهه جعفر * وديكر يوزنده * يزيد على مائة واحد * اذا ناله معسر يوسر * يتلرى مضروب ايدى مآلى واضح اولديغى وجهله بو التون دار ملوك مضروبيدر يوزنده جعفرك وجهى لايح اولور ياخود لايح اولديغى حالده مضروبدر برى يوزدن زياده كلور بهر برينه مالك اولان صاحب عسر يعنى فقير توانكر اولور ديمكدر (مستنصر بالله قصر خلافتدن اخراج اولندقده خزائننده تحف وحلى وجواهر ويواقيت وثياب وپرده ومفروشات وكمش عصا والتون اكر وسائر تحف جنسندن اشياء كرانبها بولديلركه امويه وعباسيه وطولونيه واخشيديه وكافوريه ومغربيه ملوكى هزار زحمتله تدارك ايتدكلرى اشياء طرفدن ايدى (بشيوز اون بش سالنده افضل امير الجيوش قتل اولندقده ايكيوز بيك دينار وايكيوز اللى اردب سيم دراهم ويتمش بش بيك ديبا ثوب واون ايكى بيك التون قيمت ايله مقوم انواع جواهر ويواقيت ايله مرصع التوندن بردوات ومخصوصا اون اوطه ده يوز عدد دينار وزننده مسمارلر اوزرلرنده عمامهٔ

الوان يعنى هر برى برر نكده باشه صار يلجق شال وقوماشلر واوزرلر بنه ارقه سندن چيقرديغى
اثواب نفيسه سرلمك ايچون عنبر ايله پرسر برلر ومثلى ناياب جواهر نفيسه و يواقيت جليله ايله
مملو اون عدد چكمجه و ثياب فاخرۀ جسمى ايچون بشيوز بيوك صندوق و اسكى معدن چينى
طباقلر و بلاور كاسه لر ايله پريوزدوه يوكى سپدلر واون بيك كمش واوچبيك التون قاشق و بيوك
كوچك اون بيك كمش طباق و هر برى مصر بطمانيله يوزر بطمان مقدارنده درت عدد التون
تنجره وجواهر وزمردايله مرصع التوندن يديوز جام يعنى ساغر وذكر اولنان ارد بدن باشقه
هر برنده اون بيك درهم طولو بيك چوال دراهم وحسابه كلمز جوارى وغلمان وافراس و بغال
وحلى نساواوچبيك التون والى بيك كمش زجسيه يعنى غابازكس قونه جق چيچك قابلرى والتوندن
اوچبيك وكمشدن درت بيك تور يعنى صو ايچه جك مشربه ومغرب كارى بيك عدد ذهبله
وايكى بيك مد رفضه ايله ايشلنمش منقش صدرياصد قلرى وارمنيه واند اسيه نسجندن
خزائن وقصور طواوسى ذى قيمت بساط ومفروشات وسنه ده سوددن اوتوز بيك دينار حاصل
اولور جاموس و اغنام ترك ايلدى و مزارع و عقار ينك حاصلاتى صايى به كلمز ايدى (قلت)
ذكر اولنان اميرالجيوش افضل بن بدر بن عبدالله الجماليدر باباسى بدر عبيديوندن سالف
الذكر مستنصرك ديار ارمنه دن نشئت ايتمش وزيرى ايدى درتيوز سكسان يديده فوت اولدقده
مستنصر اوغلى مومى اليه افضلى يرينه وضع ايتدى مستنصردنصكره اوغلى و ولى عهدى احمد
مستعين بالله ابوالقاسمك دخى وزيرى ايدى لكن تجبر اظهار ايدوب كافۀ تصرفى يدينه الدى
ومستعينك امرينى طوتمز اولدى بعده مستعينك نجلى منصور الآمر باحكام الله ملك اولدقده
اكا دخى باباسنه ايتديكى روشى ايتدى فاما آمر بر وجه محرر افضلى بشيوز اون بشده قتل ايله
انتقام وكافۀ موجودينى قبض ايدوب يرينه مصرده جامع اقمرك بانيسى اولان مأمونى وزير ايتدى
اودخى بدسيرت اولمغله اون طقوزده انى دخى قتل ايدوب يرينه افضلك اوغلى ابوعلى يى وزير ايتدى
بعده آمرك اوغلى الحافظ لدين الله ملك اولدقده اكا دخى وزير اولوب لكن باباسى افضل بوانى
طوتمغله حافظ صنعتله برتقريب يكرمى التيده مرقومى قتل ايلدى اميرالجيوش بونلرك لقبى ايدى مصرده
باب الزويله نك بانيسى بدر يدر واسكندريه ده دخى جامعى واردر وجيزه جامعنك بانيسى افضلدر
انتهى (ناصرالدوله عاضدك خزائنى احتوا وقبض ايلدكده ايچنده عاضدك سريرى بالاسنده
محفوظ يرده اصيلو بر طبل بولنوب بو يله رخيص نسنه نزد سريرده محفوظ اولمق بى معنيدر
ديو استهزا ايتديلر بر شخص طبل مذكورى ضرب ايتدكده اول شخصدن بلا اختيار
برضرطه ظهور ايتدى برقاچى دخى چالديلر بو يلجه ز يرلرندن صدا چيقدقده طاريلوب و يره
چالوب شكست ايتديلر بعده مكر دفع قولنج ايچون تصنيع اولنمش ايمش بو فائده يه واقف
اولدقلرنده قردقلرينه ندامت ايلمديلر (قلت) بعض تواريخده خزانۀ عاضدده اون
يدى بجق درهم چكر برقاچ ياقوت وزمرددن عصا و برمرواريد كرانبها وخط دلپذير ايله
يوز بيك مجلد كتاب اولوب كتابلرى بيع ايله بهاسنى سائر نقوده قاتدقلرى محرردر (و ذكر ولنان
ناصر تواريخده احوال غزواتى مفصلا محرر اولان صلاح الدين يوسف بن ايوبدر مصرده
آخر عبيديون اولان عاضد وفات ايتدكده بشيوز التمش يديده تولية ايلدى اهل حديث وفضلادن
ايدى (ذكر اولنان طبل سبعۀ سياره شرفلرنده ايكن قولنج ايچون معادن سبعه دن اعمال
اولنديغنى ابن خلكان يازمشدر وبو مقوله امور مقناطيسده مشاهد اولديغى اوزره خواص اشيادندر
انتهى (صاحب المستطرف روح الله تعالى روحه تحف اموالى ذكر عقبنده صورت
موعظه ده (وقد جمعت الملوك من الاموال و الذخائر والتحف كنوزا لاتحصى وماتوا ونفدت

اموالهم و ذخائرهم فسبحان من يدوم ملكه و بقاؤه * ديمشدر كه مألى * بقا بقاى خداست
وملك ملك خدا * ديمكدر (و بعض بليغ زوال دنياده * هب الدنيا تقاد اليك عفوا * اليس
مصير ذلك للزوال * بيتنى نظم ايتمش (و صاحب المستطرف دخى بيت مذكورى بو وجهله
تضمين قلمشدر * ايا من عاش فى الدنيا طويلا * وافنى العمر فى قيل وقال * واتعب نفسه فيما سيفنى
* وجمع من حرام او حلال * هب الدنيا تقاد اليك عفوا * اليس مصير ذلك للزوال * وما
دنياك الامثل ظل * اظلك ثم آذن بارتحال * مأل ابيات اى دنياده طول مدتله يشايوب سرمايۀ
عمرينى كفت وكوى بى فائده و قيل و قال بى عائده ايله تلف وافنا والبته فنا بوله جق اشياده
نفسنى اتعاب و حرام وحلالدن جمع اموال ايدن كيمسه دنيايى تارك اولديغك حالده سكا منقاد
اولمش عد قيل يعنى مالك دكلسكده كنديكى مالك فرض ايله زيرا دنيانك مرجعى زوال
دكلميدر و مالك اولوب اولمامق مساويدر ودنيا كرك مثالى سنى اظلال ايدوب از مدتده ارتحال
وزوالنى اعلام ايدن ظل وسايه كبيدر ديمكدر (قلت) ترجمۀ معلومه ده بعضيلرى * هب الدنيا
الخ بيتنه * دنيايى قلو بكزدن هبه وترك ايدك كه دنيا كثير و وفير اوله رق سزلره يديلوب كله
عاقبت دنيانك مرجع و مصيرى فنا و زوال اولمادمى ديو معنى ويرلمشدر بورا ده هب ايسه
هانك فتحى و حرف بانك سكونيله كه امر صيغه سيله در يعنى احسب و افرض معناسنه دركه
ايكى مفعوله تعدى ايدر معناى محرره تصدى ايدن دنيا سزه كله معناسنى عباره نك نره سندن
اخذ ايتديكنى بيله مدك تدبروقس عليه البواقى انتهى * اشبو مطلب اموالى تلفدن احترازه
دائردر * اهل عقول اموالى مطمعين ومبرطحين ومحرفين و مموهين و متمسين يعنى تركجه
طولاندريجى ديديلان طائفه دن وقايه يى تنبيه ايتمشلردر (اما مطمعون) شول طائفه دركه
اصحاب امواله و اغنيايه وجه بشاشت وزياده طلاقت ورتبه سندن طاشغن تعظيم و تكريم
وتكاپو و مداهنه ايله يناشوب موانسه والفت حاصل اولدقدنصكره بعض مصلحتلرينى حسبى
كوره رك كركى كبى چالدقده امر تجارت وكسب اموال ماده سنده بالذات تجربه ايتمش صورتنده
طاتلى صحبتلر پيدا وبوتقريبله كلامى جرايدرك چالديغى صاحب ماله بنم افندم و ولى نعمتم
دائره كزك مصارفنى ربم تعالى ويره ملاحظه ايتدم ايراد معينه الحالة هذه وافى ايسه ده آتيده
ضرر كورينور زيرا كون بكون اشياده غلا دركاردر وانجق غرضم نعمتكز مقابله سنده خدمتدر
فكر ايتدم امر تجارت بربركتلى شيدر بن سرمايه يه ياپشمم استرسه كز يديكزده ديلرسه كز برامين
بنده كزك النده طورسون بن همان عملده اوله يم ديه رك خير خواهلغه باشلر اكر صاحب مال
الدانوب تسليم مال ايدرسه ارالق اراليق ربح وفائده ديه رك شئ قليل كتوروب كيده رك تسليم ربح
و فائده نك اوقاتنى اوزاده رق برمدت مرورنده سرمايه نك خسارات وتلفنى ادعا وحزن و بكا
و واويلا ايدر صاحب مال اعتماد ايدرسه نه كوزل يعنى مقصود فاسدى حاصل اولور يوق
ادعاى خساراته اعتماد ايتميوب جر باب قاضى ووالى ايدرسه بالدفعات مرافعه وشاهد زور ايله
تلف و خساراتى اثبات ايدر ياخود بينلرى صلح اولنور و بدل صلحه قيامتده شق اولنه نتيله
تحويل ويرر واما صاحب مال اعتماد ايتميوب سرمايه و مال تجارت يدنده اولديغى صورتده
خبيث مرقوم سمسارلق ايده رك نهانى بايع ومشتريلرينه كيروب كونا كون تزويرات ايله
بنه قاپوب و قزانوب تجارتك قوزينى چوريكه چيقارير و اشبو طولندريجى طاقمنك اشرى
كيمياكرلك صنعتى ادعاسيله برطاقم غافللرى اطماع ايدن طماعلردر بونلرى تقريبدن وسوزلرينى
ايشتمكدن حذرار باب عقوله الزمدر زيرا ظاهر حاللرى مقاللرينى مكذب اولديغى پك بللو شيدر
خلقه دلالت ايتدكلرى خيركه باقر وسائر بو مقوله شيلردن التون وكمش ياپمقدر اكر بو كارى

بيلورسه كندى يابوب توانكر اولسون بيلوب ده خلقه يابيلق خلاف معقولدراشبو سؤال واعتراض
قوى يه جوابده اجزاسى تدارك ده عدم قدرتلرى ومكان تدارك ده عسرتلرى اولديغى سرد
ايدرلرسه مموه در زيرا كيميايى بيلن انلرده عاجز اوله مز ايدى اومقوله باطل برغافلى بولوب
اجزا بهادير بر طاقم نقدينى آلدقدنصكره اتمام عملنه بر مدت تعيين ايدر بواراقده فرصت
دوشورديكى كبى غيبوبت ايدر يوق معروف اولوب فرارى دشوار اوله رق اول قاچه مزسه
شوجهتله و بوسببله عمل فاسد اولدى يكيدن نقده محتاجدر ديو اول غافلك براز اقچه سنى دخى
قاپوب ارتق باى وسيله كان فجار (وطولاندر يجى طائفهٔ باطله سنك بر طاقمى دخى مال صاحبنه
مداهنه ايله چاندقدنصكره امينى اوله رق اموال محفوظ اولان يرلره دخول فرصتنى كوزه در
اختلاس وقت ايتديكى كبى چالوب چارپوب همان فجار (و بر طاقمى دخى غافل مالداره صورت
محرر اوزره چنار و بعض جباله طاشدن و سددن وسائر كونه شيدن تصنيع ايتدكارى شيلرى
نهانى يرلشديروب و يابوب بعده بن علم كنزى يعنى دفينه بولمق فنى بيلورم واولان يرلرى امارات
وعلاماتندن طانيرم ديوب بوكا دائر كوكيا رساله سى صورتنده دوزدكارى اوراقى دخى كوستروب
اكر ادوات اخراج مصرفنى كوررسه كز شروع ايده لم ظهور ايدن مالى ييناده تقسيم ايدرز
وشروعندن بر ايكى كون كچدكده دست رس اولمغه امكان طريقنى يعنى وجه سهولتنى بيلورم
ديه رك اول مال حوالى امارات وضع ايلديكى طاغه وعمله سى دخى شريك فسادى اولوب كندى
تدارك ايتديكى اشخاص اولمغله براز مدت وادئ تزويرى قوللندقدنصكره ذكر اولنان كيميا كر
روشنى طوترچوق كره مال صاحبنى قرلرده بونلرك تلف ايتديكى وقوعه كلمشدر ﴿امامبرطحون﴾
شول شرخونه اولان طائفه دركه ناسى بونلرك اغدارى واضرارى پك زياده در شويلكه صاحب
مال بونلرك بريني مثلا برنسنه شراسنده قوللندقده شيئك جودت وكيل ووزننه وذراعنه دقت
ورايجندن اشاغى المغه غيرت ايدوب و بلكه كذبا كيسه سندن اقچه قاتوب اوجوز الدم ديو كتوردر
وصاته جق اولديغى شيده دخى بوحيله يى قوللنوب اظهار صداقت ايدوب بويله دسايس ايله مرد
مالدارك معتمدى اولوب كافهٔ ايرادينك واموريتك مقاليد ومفاتحى النه كيردكدنصكره ضميرنده مركوز
فساداتنى اجرا ايدر اصحاب ماله بومقوله لردن احتراز واجبدر ﴿ اما مموهون ﴾ شول حيله كار
طولنديريجيلردركه محضا شبكهٔ تزوير اتخاذ ايتدكارى اثواب جميله واحتشام كاذبه يه بوريوب
ارباب ماله برمالدار مستغنى صورتنده كورينور واقران معامله سنى قوللنوب انجق صداقت يوزنده
كوريشور وارالق بزم بوثروتله دادوستاديمز تجارت بركاتيله در ديو مقصودلرى اولان تزويره
بو يوزدن تمهيد مقدمات ايدرلرتا كه صاحب مالك زعمنده بونلرك اشبو تجملى ولاابالیانه بذل وترفهلرى
كسبلرندن اولديغى تقرر ايدر دوستلقلرينه الدانوب اى برادر همان دنيايى قزانمق سزه مى منحصردر
نه اولور بزى دخى تجارته شريك ايتسه كز ديولاقرديسنى اچمغه مجبور ايلدكلرنده جوابنده سن
تجارت ايچون افراز ماله خوف ايدر برقورقاق ذاتسك اخراج وافراز ايتديككده مال ضايع اولور
ظن ايدرسن مال شاهين كبيدر صاليويررسك صيد ايدر وصاليويرميوب امساك ايدرسك كارصيدى
ايده مديككدن ماعدا نافله يره اكل وشربنه مصرف ايدرسن و بسليه مزسك هلاك اولور ديو قبه
تمثيللر كتورر صاحب مال دخى اشبو تمثيلى بكنوب حقا كه برادر سوزك كرچكدر نه اولور كه بزه امر
تجارتده برشيئى رأى ايدسك شروع ايدوب رأيكه مخالفت ايتمز ايدك ديدكده اول حيله كار
دخى اكر بو خصوصده بسط مال ايده جككه علم زلاحق اولوب عقلمز كسه ايدى دوستانه سزه
خبر ايدردك ولكن بيلورم جسارت ايده مزسن ديو اولا صورت استغنا كوسترر صاحب مال دخى
حيله كارمذ كورك اشبو معاملهٔ دوستانه سنه تشكر وتجارت ايچون مرقومه مال ويردكده

فائز نقد منافع اوله جغنى جزم ايدر واخذ مال ايتمسنه رجايه باشلر اولدخى استغنا لر ايدر و بونك
استغناسى انك حرصنى موجب اوله رق نهايت اموال كثيره سنى بر تقريب ايله قاپوب بيچاره
صاحب ماله مبرطحون ومطمعون روشنى قوللنور (قلت) بكا قالسه اشبو طولاندريجيلرك
بارى تعالى شرلرندن اصحاب اموال غافللرينى مصون ايده اصلا صوچلرى يوقدر صوچ يينه
صاحب مالكدر معيدر عصيريمزده بومقوله صنايعه ودسيسه يه اوغرامشلرى كوردك وتجربه مز طمع
صاحب مالدن اولديغنه دائردر فقط بصر انتهى (امامتمسون) خاص وعام عندنده ذكرى شهرت
بولسون ديو اظهار عفت وابراز عزيمت ايله حرامدن مبالغه ايله مجانبت وصلات وصومه
مواظبت ايدن اهل ريادركه بونلر مطلوبلرى اولان كسب شهرت ماده سى باتمام يرينى
بولدقدنصكره ابواب ملوك وكباره بيرام تهنيه سى صورتنده اصلا عرض حاجات ايتميه رك
كويا ذاتلريله مجلسه بركت ويرر يوللو واررلر واظهار نزاهت وغنا ايدوب بووجهله نعوذ بالله
تعالى دينى دنيايه سلم ايدرلركه غرضلرى ثلث وصيتلرينه قونمق وخلق كندولرينه بو شهرتله
وضع ايتدكارى ودیعه لرى باطر مقدر لاغير و بوطائفه لصوص وقطاع طريقدن شردر زيرا
قطاع طريقك شرلرى ظاهر وآشكار اولمغله ناس انلرك شرلرندن خلاصه چاره جو اولورلر واحتراز
بولنى كوزه ده بيلورلر لكن بونلرك اهل خيره تشبهلرى ناسى الدادر (قلت) بومقوله ريا كارلر ومجرد
جرمغنم ايچون حيل وحقه بازلقلر قوللنور سا سانيه ديدكلرى يادكارلر دن هر عصرده دنيا خالى
اولميوب و بالكز زهاد صورتنده اولنلره منحصر دخى دكلدر يعنى هر طريقده وهر مأموريت
وصنعت وحرفتده بولنور همان بارى تعالى وتقدس صحيحى سقيم وموحدى ملحد وصادقى خائن
وعالمى جاهلدن فرق وتمييزه توفيق و درايت وشهرت كاذبه ولقمهٔ مموهه يه الدانلمغه بصيرت
احسان بيورسون آمين واشبو دسيسه كارلرك صنايع كوناكوننه اطلاع مراد ايدنلر سنهٔ هجريه
على صاحبها افضل الصلاة والتحيه نك التيوز التمش بشنده وفات ايدن جوبرى ديمكله شهير
شيخ عبد الرحمن دمشقى مرحومك اوتوز ابواب اوزرينه مرتب (المختار فى كشف الاسرار
وهتك الاستار) نام كتاب نفيسنه و بومقوله سائر آثاره مراجعت ومطالعه ايلسونلركه بونلرك اصناف
واحواللرى تفصيلاانده بيان اولنمشدر انتهى (و بر بليغ اهل ريانك حقنده * صلى وصام لامر
كان يطلبه * لما انقضى الامر لاصلى ولاصاما * بيتنى كوزل نظم ايتمشدر (قلت) مآلى
رياكار مطلوبى اولان نيل دنيا ايچون نماز قيلوب واورج طوتمشيدى وقتاكه امر منقضى يعنى
مطلوبى حاصل اولدى آرتق نماز قيلوب واورج طوتماسون يعنى اول غرض فاسدله ايتديكى
عبادتده اجر وثواب اولماديغندن على نيته الفاسدة بوش يره نيچون زحمت چكر ديو اول باطلى
تزييفدر (نافيه اولان لاحرفى ماضى يه داخل اولدقده انشائى اخبار ايتديككندن بووجه محرر
ترجمه اولنمشدر لكن ترجمهٔ معلومه مرثيه ده لاصلى ولاصاما يه همان ظاهرى اوزره (معناى بيت
مطلوب وغرض فاسدى اولان برامردن ناشى اداء صلاته وصومه مداومت ايدر مطلوبى اولان
غرض فاسدى حصولپذير اولدقده اداء صلاتده ايتمز وصائم دخى اولماز ديو معنى ويرلمشدر
وعقبنده دخى مستطرفه ضميمه اوله رق لكن علماء صالحين واتقياء متقين وارباب صوفيه دائما
امورلرينى ذات اجل واعلايه تفويض واحاله وارادهلرينى ارادهٔ عليهٔ بارى ذوالجلاله افنا
ايلدكلرندن عاجزين ذليلين وخائفين اولوب مقام شهود واستغراقده اولدقلرندن برشى طلب
ودعا ايلمكدن حيا وحجاب واعتراف عجز وقصور وخشيت ومهابت اللهك احاطه سى حسبيله بى زبان
اولدقلرى حالده رضا وتسليمده اولورلر سؤال اولنور ايسه كه بو تقديرجه بو كروه صادقينى
تطييب وقلوبلرينى جلب ورضالرينى طلب ودعاده نفع وفائده يوقدر جوابنده ديرز كه بوزمره

محقین وصاد قینك قلوبلری نظرگاه الهی اولمغله انواع جلب واکرام ایله جلب خاطر وتطییب
اولندقده جبلت القلوب علی حب من احسن الیها مضمونجه بالضروره محبت ایلرده بالواسطه
مکرمین ومحسنین اولان ذوات نظر مرحمت الهیه ده بولندقلرندن قبل باری ذوالجلالدن انواع
اکرام واحسانه سزا وشایسته اولورلر نتکیم بر پادشاهك زیاده مقبول ومرغوبی اولان مقربنه
اکرام وتعظیم ایدنلره پادشاه محظوظ اولوب اکرام ومحبت ومسؤلنه مساعده ایلدیکی کبی دیو
بعینها نقل اولنان عبارهٔ مخصوصه تحریر اولنه رق ریاکارلرك اضدادی اولان اخلاصکارانك
سزاوار اولدیغی وجهله ثناسی اولوب وبوارالقده قاعدهٔ بدیعیه دن اولان حسن طلب
روشی اشراب اولنمشدر فقیر (صاحب المستطرف روح الله تعالی روحه اشبوطولاندریجی
طاقنی یازدقدنصکره صدده یعنی مقالهٔ باب غنایه ینه بووجهله شروع ایتمشدر* وقدقیل
لافقیر افقر من غنی یأمن الفقر * اشبو قول علمانك مآلی فقر وفاقه دن امین یعنی مالنه مغرور
اولوب بوثروت بنده وار ایکن باب اقبالمه بار فقر کیررمی دیو دهرك شیوه سندن غافل اولان
غنیدن افقر برفقیر یوقدر دیمکدر (منقولدرکه بعض حکما اوغلنه وصیتده* یابنی علیك بطلب
العلم وجمع المال فان الناس طائفتان خاصة وعامة فالخاصة تکرمك للعلم والعامة تکرمك للمال *یعنی
ای بنم اوغلجغم دنیاده تحصیل علم وجمع ماله نقد عمریکی صرف ایله زیرا ناس ایکی فرقه درکه
بری خواص ودیکری عوامدر خواص علم وکمالك وعوام مالك ایچون سنی تکریم ایدرلر دیمشدر
وبعض حکمت شناس بیان بلای فقرده برکیسه افتقار ایتدکده مؤتمنی یعنی کندونی امین بیلن
اوبیچاره یی متهم ایدروحسن ظن ایدن سوء ظنه باشلرو برآدمی فقر وفاقه یه مبتلا اولسه ترك
حیایه مجبورا اولوروحیاسی زائل اوله نك قدر وبهاسی ذاهب اولور صفات حمیده اهل غنا ویسارده
بولنسه اوصاف حسنه ایله متصف برذاتدر دیو مدح اولنور واما اوصفات حمیده بعینها فقراده
بولنسه عیب وذمیمه اولوریعنی ذمیمه عدایدرلر مثلا ذات فقیر نفس الامرده شجیع اولسه احمق وعجله
ایدیجی دیرلر واکرموثر یعنی سخاوتده آخری نفسنك اوزرینه ایثار ایلسه دخی مسرف وحلیم
اولسه ضعیف وعاجز دیرلر ووقار معتبر معتدل اوزره وقور اولسه بلید ودرایتسز دیرلر وطلاقت
لسانی اولسه مهذار یعنی هذیان کفتار ومنطیق اولسه کثرت کلامه مبتلا اولمش وصموت یعنی
سکوته مداوم اولسه عی یعنی طلاقت لسانی اولمیوب ادای مرامه قدرتی یوق اولمش اولور
دیمشدر (صاحب المستطرف دیرکه ابن مقله بعض خلفای عباسیه یه وزیر ایدی بریهودی
انك طرفندن اولمق اوزره بلاد اعدایه ارسال اولنمق صورتنده اسرار دولتی درجله برمکتوب دوزوب
بعده اول ساخته مکتوبی حیله ایله خلیفه یه ایصال ایلدی مکرابن مقله نك بریهودیهٔ غیرمهتدیه
جاریه سی اولمغله جاریهٔ ملعونهٔ مرسومه ایله یهودی مردود مسفورك بینلرنده نهانی تعلق اولمغله
ابن مقله نك یازیلرینی تدریجا یهودی یه اعطادن خالی اولمازواول ملعون دخی سعی ایدوب خطنه
تقلید ایله مکتوب مزبوری یازوب بووجهله تلفنه ملعونهٔ مرسومه ایله اتفاق ایتمشلر ایمش وقتاکه
مکتوب ساخته دست خلیفه یه واصل اولدقده ابن مقله نك قطع یدینه امر ایلدی قطعی عرفه کوننه
تصادف ایتمشیدی یوم مذکورده عادت دولتلری اوزره اثواب رسمیهٔ عیدی کیوب رجال دولت پیشنده
یورویه رك سراینه کتمش ایدی وقتاکه قضاء مذکور وقوعبولدی ایرتسی کون که یوم عید ایدی
براحد سمتنه اوغرامدی بعده ملعونان مرسومانك حیله سی طویلدقده خلیفه حضرتلری ایکیسنی
بردن اشد قتل ایله قتل ایدوب ابن مقله یه خلعت سنیه واموال کثیره تسیار وفعلنه ندامت برله
اعتذار ایلدی ابن مقله دخی تعریضا للناس نظم ایله باب دارینه اشبوقطعه یی تعلیق ایلمشدر
* تحالفا الناس والزمان * فحیث کان الزمان کانوا * عاداني الدهر نصف یوم * فانکشف

الناس لی وبانوا *یا معشر المعرضین عنی* عودوا فقد عاد الزمان* مآلی ناس وزمان تحالف ایتدیلر
یعنی بربرینك یاننده اولملرینی معاهده ایتدیلرکه زمان واقبال دخی نره ده ایسه ناس دخی اوراده
اوله لر دارم بونجه زماندر ملجأ انام وهر بری همتمله بکام ایکن دهر یارم کون بکا عداوت
ایلدکده ناس دخی بندن آچلوب صاوشدیلر ای بندن اعراض ایدن جماعت عودت ایدك وینه
قپومه دوکیلك وکلك که زمان ینه بکا معاودت واقبال ومراجعت ایلدی دیمکدر وابن مقله
بوقطعه یه راست کلدکدنصکره بقیهٔ عمرنده صول الیله کتابت ایتمشدر وعلی قول اوالکی یازوسندن
اعلا ایمش (قلت) صاحب المستطرف حال نکبت وفاقه ده بیچاره منکوب وفقیر منفور خلق
اولور مدعاسنی اثبات ایچون اشبوقصهٔ مأخذ الحصه یی کتورمشدر تأمل اولنه (وابن مقله نك
اسمی محمد بن علی بن حسن بن مقله در پدری زیت یاغی تجارندن ایدی تحصیل علم ومعارف
ایدوب ابتدا عباسیه دن مقتدر بالله اوچبوز اون التیده بعده یکرمی برده قاهر بالله بعده یکرمی
ایکیسنده راضی بالله وزیر ایتمشلردر علی قول ابتدا یدی بعده لسانی بعده سری قطع اولنه رق
اوچیوز یکرمی سکز شوالنك عاشرنده فوت اولمشدر (وعلی قول قطع یدندنصکره مستطرف
صاحبنك ترجیحی اوزره اقبالیله تعیش ایدوب حتف انفه وفات ایتمشدر خط کوفی یی متداول
اولان صورته ابتدا مشارالیه نقل ایتمشدر اوچ خلیفه یه اوچ کره وزیر واوچ کره مصادره ایله
مکدر اولمسی واوچ کره سفر ایدوب وفوتندنصکره اوچ دفعه دفن اولنمسی اتفاقات غریبه
دندر (وزارتنده حروف شاذه قرائتنی التزام ایدن ابوالحسن محمد بن شنوذی احضار وقاضی
بلد وجماعت علما حضورلرنده مناظره ایله الزام ایدوب توبه ویردی لکن ابوالحسن اغلاظ ایدوب
قاضی یی استصبا واسناد قلت معرفتله تحقیر ایتمکله امر قاضی ایله ضرب اولندقده ابوالحسن
ابن مقله یه ربم تعالی یدیکی قطع ایتسون دیو بد دعا ایتمکله سهم انکساری رسیدهٔ هدف
اجابت اولمشدر دیو مختصر ابن خلکانده مرسومدر انتهی (لبعض الشعراء) انما قوة
الظهور النقود* وبها یکمل الفتی ویسود *کم کریم ارزی به الدهر فینا *ولئیم تسعی الیه
الوفود * مآلی انسانه قوة الظهر یعنی ناسك قوت ومکنتی نقود اولوب انکله کامل ومعتبر
واولو اولورلر بیمزده چوق نیکنام وقوی کیسه لروار درکه دهر انلری استحقار ایتمشدر یعنی
بی نقد اولدقلرندن ساقط عن الاعتبار در وچوق دنی الاصل وبخیل النفس کسان واردرکه مالك
نقود اولدقلرندن سرکاره کچوب اصحاب حاجات قپولرینه شد رحل ایدوب دوکیلو کلورلر
دیمکدر نقد ظاهر قوت اولدیغندن باشقه قلبه رؤیتی فرح ویردیکندن اطبا بعض مرضایه
التونی قارشدیروب اویناتمق ایله معالجه ایدرلر وبعض علته التون ورقی قاتلمش شروب
وحب ایله تدبیر ایدرلر (قلت) دینار درد فقره دواء بر الساعه اولدیغی بی اشتباهدر باری تعالی
فقدانی دردینه اهل توحیدی مبتلا ایلمسون آمین انتهی (الشاعر) احرص علی الدرهم والعین*
تسلم من العیلة والدین * فقوة العین بانسانها * وقوة الانسان بالعین (قلت) عین کوز وحاسهٔ
بصر ودیز قپانی والتون ومسکوك التون وحرف معلوم ودخی کتب لغاتده سائر معنالر بیننده
مشترکدر وانسان دخی حیوان ناطقه وکوزك بیبکنه یعنی مردمکه دینور (مآل قطعه درهم ایله
عینه یعنی نقدین عزیزینه حرص ایله یعنی طوپله وقزان تاکه فقر ودیندن سلامت بوله سن
زیرا چشمك قوتی بیبکیله وانسانك قوتی التون ایله در دیمکدر وقطعه ده اولان لطافت خود
آشکاردر (صاحب المستطرف انسانك قوتی التونله اولور دیوقطعه ده اولان مدعایی زیرا قلب
بدنك عمادیدر یعنی قوام بنای بدن انکله حاصلدر اکر قلب قوی اولورسه بدن دخی قوی
وقلبك مالدن اشد قوتی یوقدر دیو اثبات برهان ایتمشدر (قلت) فی الحقیقه بو بویله در باجمله

توانکران فرح قلب اصحابی اولدقلرندن بدل ما تحلل هضم اولنمغله اعصابنه قوت کلور وتندرست اولورلر و بیچار کان تهی دستان لاغر ونحیف اولورلر * اللهم خلصنا من النحافة فی کل الوجوه وقوابداننا لنکتسب بها اجورا من العبادات المتنوعة (محکیدر که ملوك ماضیه دن بری تبدیلا برنهر کنارندن کچرکن کوردکه برمسن کیمسه نهر مذکوری صحرا ایوب کچر و برشاب عاجز اولور یعنی کچه مز ملکه تعجب عارض اولوب هر برینی استنطاق ایدر مکر مسنك کمرنده بیك التون اولمغله اخراج ایدوب ملکه ارائه ایدر شابك کیسه سنده ایسه براقچه اولمادیغی مبین اولور (حضرت لقمان اوغلنه وصیته‌ای اوغلجغم ایکی شیئ حفظ ایدرایسك دوشونمه من بعد ضایع اولمازسن دینکی معادك یعنی آخرتك ودرهمکی معاشك یعنی دنیاك ایچون دیمشدر (صاحب المستطرف اشبو معناده کلام کثیر اولوب لکن بز بو کلام یسیره اقتصار ایلدك دیو ختم باب ایتمشدر

الباب الثانی والخمسون

اشبو اللی ایکنجی باب فقرك ذکری ومدحی بیاننده در صاحب المستطرف غنا وکثرت اموال سبب طغیان اولوب مذموم اولدیغنه ﴿ کلا ان الانسان لیطغی ان رآه استغنی ﴾ آیت کریمه سی دلالت ایدر دیمشدر (مآلی تحقیق انسان نفسنی هرشیدن مستغنی و بی احتیاج کوردیکی یعنی بیلدیکی وقتده طغیان وعصیان ایدر دیمکدرکه حق سبحانه وتعالی طغیان وعصیانله نعمت الهیه یه کفران اوزره اولنلری بو آیت کریمه ایله ردع ومنع بیورمشدر (امام اعظم وهمام افخم رضی الله تعالی عنه غنا ایله فقردن قنغیسی مختاردر دیو سؤال اولندقده * وهل طغی من طغی من خلق الله الا بالغنی * یعنی الله تعالانك مخلوقندن طغیان ایدنلر انجق غنا وکثرت اموالری سببیله طغیان ایتدیلرمی دیوب آیت سابقه‌یی تلاوت ایلدی * والمحققون یرون الغنی والفقر فی الانفس لا فی المال * یعنی صاحب المستطرف اهل تحقیق مدار اعتبار یعنی مدح وذمه سزاوار اولان غنا وفقر نفسده در یوقسه مالده دکلدر دیدیلردر که غنای نفس مالسز وفقر نفس مال ایله اولور دیمکدر (قلت) ترجمهٔ معلومه ده هر نه قدر الده اولان نسخه لرده یوغیسه ده (علماء محققین غنا وفقر نفسده در مالده دکلدر دیدیلر شو حدیث شریف ایله استدلال ایتدیلر * لیس الغنی بکثرة العروض انما الغنی غنی النفس دیو نسخه سنه یازمشدر (قلت) اشبو حدیث جامع صغیرده (بکثرة العروض یرنده (عن کثرة العروض) اوله رق مضبوطدر واهل تحقیقك قول مذکوری فی الحقیقه مفاد حدیث مذکوردر (مناوی مرحوم شرحنجه‌ أل شریفی عند اهل الکمال معتبر اولان غنای حقیقی نافع محمود متاع دنیا ایله اولمیوب انجق غنای قلبدر که قسمت خدایه راضی اولوب انکله قناعت ایتمکدن عبارتدر دیمکدر (عرض عینك وراءنك فتحه لری ایله نقد وغیریدن اعمدر که بونك جمعی اعراض کلور ومنازی مومی الیه (عن القلب) روایتی دخی واردر دیمشدر انتهی واصحاب کرام رضی الله تعالی عنهم الملك العلام فقری فضیلت کوررلر یعنی فقر مختارلری ایدی (روایت اولنمشدر که عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه خلافتلرنده اوزرلرنده اون اوچ یرنده یمالی ازار اولدیغی حالده خطابت بیورر ایدیکه یمالردن بریسی دری پارچه سی ایدی (حسن بصری حضرتلری (یدخل فقراء امتی الجنة قبل الاغنیاء بار بعین عاما) حدیث شریفنی روایت ایتدکده جلیسی یعنی یانلرنده بولنان برذات که اصحاب ترفه واغنیادن دکل ایدی آیا بن اغنیادنمی یم یاخود فقرادنمی دیو استفسار ایتدکده حسن بصری حضرتلری بو کون تغدی ایتدکمی یعنی صباح طعامنی یدکمی دیدی اول جلیس اوت یدم دیدکده تعشی یه یعنی اخشام اوسی اکله طعام خانه کده آماده میدر دیدی جلیس نعم واردر دیجك حسن حضرتلری

بو صورتده سن اغنیادنسن بیورمشلردر (مفهوم اثر بنم امت اجابتمك فقراسی اغنیاسندن قرق سنه اول جنته داخل اولورلر دیمکدر (ابن عباس رضی الله تعالی عنهما دیدیلرکه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم اکثر لیالیده نفس نفیس واهل بیت کرامنك عشاسی یعنی اخشام طعامی اولمادیغی حالده بیتوتله طی بیوررلر ایدی وعامهٔ طعامی شعیر ایدی و بو حالی اختیارلری اضطراری اولمیوب کنوز زمینك مفاتیحی یعنی فتحی کندولرینه قبل حقدن عرض اولنمش اولدیغی حالده قبولندن ابا ایلدیلر یعنی تعلیما للامه روش فقرایی و زهدی اختیار بیوردیلر صلوات الله وسلامه علیه وعلی آله واصحابه وحقه ملاقاتلرینه قدر متوالیا اوچ کون بغدای اتمکندن شبع مرتبه سی تناول بیورمدقلری (و دخی مبارك ومسعود ناف شریفلری اوزره جوعدن ناشی حجر باغلدقلری و دخی کپکی ایرلمامش ارپه اوندن مطبوخ اتمك تناول بیوردقلری روایت اولنمشدر (قلت) اشبو شمائل شریفه یه دائر اقوال محاسن اخلاقی حاوی اولان یکرمی اوچنجی بابده دخی کذران ایتمشدر انتهی (انس بن مالکدن روایت اولنمشکه فاطمة الزهراء رضی الله تعالی عنها دقیق شعیردن برچورك طبخ ایدوب رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه عرض ایلدکلرنده افندیمز علیه الصلاة والسلام بوندر دیو سؤال بیوردقلرنده قرص شعیردر ذات رسالتمآبکزه کتوره‌ینجه اکلی نفسمه خوش کلمیوب اشبو کسره‌یی کتوردم دیدکده رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم (اما انه اول طعام دخل فم ابیك منذ ثلاث) کلامیله یعنی اوچ کوندنبرو طعام تناول بیورمدقلرینی بیان بیوردیلر (صاحب المستطرف راوی یسنی کوسترمیه رك بورا ده (کان صلی الله تعالی علیه وسلم یقول (اللهم توفنی فقیرا ولا توفنی غنیا واحشرنی فی زمرة المساکین اثرینی تحریر ایتمشدر (قلت) لکن جامع صغیرده معنای دعاء مذکوری دخی ناطق اولان حدیث ابوسعید الخدری رضی الله تعالی عنهدن مرویا اشبو عباره ده در (اللهم احینی مسکینا وتوفنی مسکینا واحشرنی فی زمرة المساکین وان اشقی الاشقیاء من اجتمع علیه فقر الدنیا وعذاب الآخرة) مسکین لغتده حالی فقیرك دوننده اولاندر وبو معنایی عرب العربا دن برینه سن فقیرمیسك دیو بالمناسبه سؤال ایتدکلرنده لا والله بلکه مسکینم دیو ویردیکی جوابدن المشلردر (وجوهری وابن ملك بیانلری اوزره بو حدیث شریفده حالی برنسنه اعطا اولنمدقجه بیلنمیان کیمسه در دیو تعریف بیورلمشدر که مغادی برنسنه‌یه مالك اولمیوب وناس حالنی بلمدکلرندن تصدق ایتمدکلری وکندیسی دخی سؤال ایتمیان کیمسه دیمکدر شفاء شینك فتحی والفك مدیله سعادتك مقابلیدرکه بدبخت اولمقدر وشقوه دخی شینك کسری وقافك سکونیله بو معنایه در (مآل حدیث شریف یارب بنی دنیاده اولدیغم مدتده وفوتمده مسکین اولدیغم حالده احیاء وتفویت وزمرهٔ مساکینده حشر ایله وزیاده شقی فقر دنیا ایله عذاب آخرت اوزرنده اجتماع ایدن یعنی نعوذ بالله بونلره مبتلا اولان کیمسه در دیمکدر که مفادی ابن ملك ومناوی اشارتلرنجه زمرهٔ مساکینده بولنملرینی تواضع و خشوع ایچون دعا ورجا اولوب قلته رجوع ایدر مسکنتی سؤال وطلب دکلدر که یارب بنی سن متواضع قیل وجبار ومتکبر قیلمه دیمکدر و پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلمدن اشبو دعانك صدوری فضل فقر وفقرایی بیلوب انلره محبت ومجالسه ایتسونلرده برکت دعالرینه نائل اولسونلر ایچون تعلیم امتدر واشبو حدیثده اولان فقر ومسکنتدن مراد قوتی کفاف مرتبه سنده اولوب مال ایله اشتغال اولنمامق اولدیغی جائزدر که کثرت مال حق مقر یندنده مذمومدر وفقر دنیا وعذاب آخرت زیاده شقاوت اولدیغی دارینده ونشأتینده محروم اولدیغیچوندر (ثم قلت) اشبو عذاب آخرتله یله اولان فقره مبتلا اولهنك صبر ایله اجرینه نائل اولمادیغی یعنی مذموم اولان فقر اولدیغی سیاق وسباق

حديثدن ظاهر در فتدبر (و ينه جامع صغيرده مضبوط (اللهم انى اعوذبك من العجز الحديث
حديثنده كنديسندن استعاذه اولنان فقر نفس اولوب عند الاطلاق متبادر اولان حاجت
ضروريه معناسنه دكلدر كه اندن ﴿ ياايها الناس انتم الفقراء ﴾ نصى اقتضاسنجه براحد
وارسته اوله مزو ينه (اللهم انى اعوذبك من الكسل الحديث) حديثنده معطوف (واعوذ بك
من فتنة الفقر) كلام نبويسنده اولان فتنهٔ فقردن مراد اغنيايه حسد ومالاربنه طمع ومال
ايچون انلره تذلل و مقسومه عدم رضا ديمك اولديغى مناويده محرردر (والحاصل اشبو
قلم فقيرايله نقل اولنان اقوالدن احاديث بينلرنده ظاهرا كوريلان منافات مندفع اولورفتأمل
انتهى (جابر رضى الله تعالى عنه روايت ايدركه بركون رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
فاطمة الزهراء رضى الله تعالى عنهانك خانه لرينى تشريف بيوردرلر حضرت فاطمه يى اوزرنده
دوه يوكندن بركسوه اولديغى حالده ال دكرمنده اون اوكوتدكلرينى كوردكده شفقة ومحبة
حضرت نبى اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمه بكاعارض اولوب اى فاطمه يارين نائل اوله جغك
نعيم جنت ايچون دنيانك اجيلغنى طات ديو تسليت حقيقيه ايله تسليت و ﴿ ولسوف يعطيك
ربك فترضى ﴾ آيتنى تلاوت بيورديلر (قلت) اشبو آيت كريمه يى اهل تفسير اى حبيبم
سكا ربكك وعدى اولان كمال نفس وظهور امر واعلاى ديندن وكنه وحقيقتى كنديسندن
غيرى برفردك معلومى اولميوب سكا آماده ايلديكى امور واشيادن هرنه قدر شمدى لحكمة تأخر
ايدوب ظاهره چقمامش ايسه ده قريباسكا احسان ايدرسنده اول عطا واحسانمه راضى اولورسن
ديو تفسير ايتمشلردر انتهى (وقال عليه الصلاة والسلام الفقر موهبة من مواهب الله تعالى
لايختاره الا اولياء الله) مآل اثر شريف فقر حق سبحانه وتعالانك مواهب وعطاياسندن برموهبه
وعطيه دركه اول موهبه يى انجق اولياء الله اختيار ايدر ديمكدر (مرويدركه رسول اكرم صلى الله
تعالى عليه وسلم افنديمز فقراء صفه ايله رضى الله تعالى عنهم جلوس بيوررلر ايدى واهل صفه
عهدلرنده اولان فقراء اصحابدن ايديلر ورسالتسرايلرنده برصفه ده مكانلرى وارايديكه اول
صفه يه اضافتله يعنى اصحاب صفه ديو تعريف اولنورلر ايدى بركون حضور سعادته اقرع بن
حابس التميمى وعيينة الفزارى بزلر ايچون برمجلس مخصوص تعيين ايله كه عرب انكله فضلمزى
بيلسون زيرا وفود وايلچيلر كلمكده در بزلرى بو اعبد يعنى فقراء صفه مياننده كوردكلرينه حيا
ايدرز ديديلر حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز دخى مساعده
كوستروب برصحيفه يعنى كاغد كتورلسون و بوسوز تحرير اولنسون بيوردقلرنده ﴿ ولاتطرد
الذين يدعون ربهم بالغداة والعشى يريدون وجهه ﴾ آيت كريمسى نازل اولديكه مفادى
اصحاب صفه يى رعايته تنبيه الهيدر بعده اقرع ايله عيينه يى ذكرا ﴿ وكذلك فتنا بعضهم
ببعض ﴾ نص شريفى نازل اولدى بعده اصحاب صفه يى ذكرا ﴿ واذاجاءك الذين يؤمنون
باياتنا فقل سلام عليكم كتب ربكم على نفسه الرحمة ﴾ نازل اولدقده عليه الصلوة والسلام
افنديمز كاتبدن رجوع بيورديلر (وابراهيم بن المولد بو آيتى تفسيرده حقه قسم ايدرمكه انلره سلام
ايدن جناب حقدر ونبى عليه الصلاة والسلام واسطه اولمشدر ديمشدر (قلت) صاحب
المستطرفك نقلى مجملى بودر لكن ايضاحى بودركه بيضاوى (ولاتطرد الذين آيتى سباقنده اولان
آيت منطوقنجه غير متقين انذار ايله امر دنصكره متقينه اكرامله امرى وتقريبلرينى وقريشى
ترضيه ايچون عدم طرد متقينى امردر ديوب و * روى انهم قالوا لوطردت هؤلاء الاعبد يعنون
فقراء المسلمين كعمار وصهيب وخباب وسلمان جلسنا اليك وحادثناك فقال ماانابطارد المؤمنين
قالوافاقمهم عنا اذا جئنا قال نعم (وروى ان عمر رضى الله تعالى عنه قال له لوفعلت حتى تنظر الى ماذا

يصيرون قالوافاكتب بذلك كتابا فدعا بالصحيفه و بعلى ليكتب فنزلت روايتنى ذكر ايتمشدر مآل
روايت بودركه قريش يعنى كبار قوم عرب كه تفسير تبياندن ذكرنجه دخى اقرع بن حابس التميمى
وعيينة بن حصين الفزارى وامثاللريدر عمار وصهيب وخباب وسلمان رضى الله تعالى عنهم كبى
فقراء مسلمينى مراد ايدرك شو اعبدى اكر مجلسكدن طرد ايدرايسك يانكده اوطورر وصحبت
ايدردك ديدكلرنده حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم رضا كوستر ميوب (وماانابطارد
المؤمنين) بيورديلر بارى كلديكمز حينده انلر بولنمسون ديدكلرنده بوكا رضاى همايونلرى رونما
اولدى مرويدركه عمر رضى الله تعالى عنه بومكالمه ده نزد حضرتده بولنمغله استشارهٔ معنويهٔ
حضرتى كشف ايله باقه لم نه اوله جقلر شمديلك رضا بيورلسه ديو رأى ايتمكله حضرت
نبى اكرم عليه الصلاة والسلام بركاغد ايله على كلسون وسند تحرير ايتسون بيورديلر بونك
اوزرينه آيت شريفهٔ مذكوره نازل اولدى ديمكدر تبيانده يازركه مار الذكر اقرع وسائرلرى نزد
پيغمبر صلى الله تعالى عليه وسلمه كلدكلرنده مشار اليه عمار وسائر فقراء حقيقىٔ مسلميندن التوز
نفر اصحاب بدرذات نبى اكرمى عليه الصلاة والسلام هاله كبى احاطه ايتمش كوردكلرنده ذكر
اولنان سوزلرى سويلديلر ﴿ ولاتطرد الذين نصى شاكرين ﴾ قول كريمنه قدر بو خصوصده
نازل اولدى انتهى ونص جليل مذكوركه ﴿ ولا تطرد الذين يدعون ربهم بالغداة والعشى
يريدون وجهه ماعليك من حسابهم من شئ وما من حسابك عليهم من شئ فتطردهم فتكون
من الظالمين وكذلك فتنا بعضهم ببعض ليقولوا اهؤلاء من الله عليهم من بيننا اليس الله باعلم
بالشاكرين ﴾ آيتلريدر بيضاوى وسائر تفسيرده شول قومى نزدكدن طرد ايلمه كه انلر صباحده
واخشامده يعنى على الدوام وعلى قول صلات صبح وعصرده ربلرينه اخلاصله دعا ايدرلر
انلرك ايمانلرى حسابى سكا واجب دكلدر اشبو احتمال ايله كه سؤال وطلبلرى ايله طرد ايتديكك
كيمسه لرك يعنى فقراء اصحابك ايمانندن ايمانه كلدكلرى تقديرجه ايمانلرى عند الله تعالى اعظم
اوله وسكا انلرك باطنلرى واخلاصلرى اعتبارى يعنى تحقيق قدر ورتبهٔ ايمانلرى واجب اولماز
شول اجلدنكه انلر اهل تقوى سيرتيله اتسام ايتديلر اكر انلرك باطن غير مرضيسى وار ايسه كه
تكيم مشركين فقراء واصحاب مأكل وملبس وجدانيچون نزد محمدده جمع اولمشلردر ديو طعن ايلديلر
حسابلرى كنديلرى اوزرينه اولوب سكا تجاوز ايتمز تكيم سنك حسابك كنديكك اوزرينه اولوب
انلره تجاوز ايتمز وعلى تفسير مشركينك حسابيله سن مؤاخذه اولنمزسن وانلر دخى سنك حسابكله
مؤاخذه اولنمازلر كه انلرك ايمانى سكا هم و يره برحيثيتله كه انلرك ايمانته طمع ايله مؤمنلرى طرد ايده سن
ايمدى سن انلرك امريله تكليف اولنمزسنكه انلرى طرد ايده سن اكر طرد ايدر ايسك ظالملردن
اولورسن ودخى لحكمة امور دنياده احوال ناسك اختلافى كبى امر دينده انلرك بعضيسنى بعضيسنه
مختلف قيلدق كه اول ضعفا وفقراء اصحابى ايمانه سبقلرى سببيله اشراف قريش اوزره تقديم
ايتدك تاكه انلر عن انكار الله تعالى هدايت وتوفيقيله بونلره مى انعام ايتدى انلرى اسعاد بزى
ابعاد ايتدى حال بوكه بزاكابر ورؤسايز انلر ايسه مساكين وضعفادر ﴿ اليس الله اعلم بالشاكرين ﴾
الله تعالى بيلمزمى اول كيمسه كه اندن ايمان وشكر واقع اولور حتى كه اكا توفيق ايده ودخى اول
كيمسه يى بيلمزمى كه اندن ايمان وشكر واقع اولماز حتى كه انى مخذول ايده ديو تفسير ايلديلر بيضاوى
رحمه الله تعالى (ليقولوا) لامى لام عاقبتدر ياخود فتنا خذلنا معناسنى متضمن اولدقده لام تعليلدر
ديمشدر فتأمل و بو آيتلرى ولى ايدن ﴿ واذا جاءك الذين يؤمنون باياتنا فقل سلام عليكم ﴾ قول
كريمى دخى يا محمد وقتاكه سكا بزم آيتلريمزه ايمان كتورنلر وربلرينه دعا ايدنلر كلدكلرنده كه انلرى
بارى تعالى وتقدس عبادته مواظبتله وصفدنصكره حقه وقرآنه ايمان ايله واتباع حججله وصف

و پیغمبره طردلر بنی نهید نصکره انلره ابتدابالتسليم ياخود سلام اللهى تبليغ ايله ووسعت ورحمت
وفضل حق تبشير ايله تا كه انلرك علم وعمل فضيلتلرينى جمع ايتدكلرى ظاهر اوله وفى الحقيقه
اوصاف مذكوره ايله متصف اولنلر تقريب وتعزيز اولنوب طرد وتذليل اولنمامغه وحق تعالى
قبلندن دنيا وآخرتده سلامتله تبشير اولنمق لايقدر ديو تفسير ايتمشلردر (ذكر اولنان اصحاب صفه كه
فقر ايله فخر ايدن وكار وكسب طرفنه التفات ايتمين ذوات كرامدر منازل وعشائرلرى اولمامغله روز
وشب مسجد نبويده اولوب اقتباس انوار فيض نبوى ايدرلر وصفهٔ مسجدى مناملرى قيلمشلر ايدى
حضرت نبى اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم تعشى وقتنده بعضيلرينى دعوت ايله بيله طعام و بقايابى
اغنياى اصحابه توزيع بيوررلر ايدى رضى الله تعالى عنهم انتهى (صاحب المستطرف دير كه
خبرده كلمشدر يوم قيامت اولديغى وقتده حق تعالى قبلندن ملائكهٔ كرامه ذات كبريامه زياده
محبت ايدن يعنى رضامده اولوب بن عظيم الشان كندولرندن راضى اولديغم قوللريمى نزد
معنويمه ياقلشديرك ديو امر اولنور ملائكه دخى يارب العالمين انلر قنغى خاص قوللركدر ديو سؤال
ايلدكلرنده جناب واجب الوجود قبلندن انلر فقراء مؤمنيندر ديو تعيين بيورر بيلور ملائكه
انلرى قرب معنوى احسان بارى يه تقريب ايلرلر پس حضرت بارى اى بنم صالح قوللرم بن عظيم
الشان سزدن دنيايى طى ايلديكيم يعنى تمتعات فانيهٔ دنيا ايله سزى مشغول قيلديغم استحقار
اولنوب بلكه سزلره اكرام ايچوندر شمدى ذاتمه نظر ايله تمتع ايدك واستديككزى بندن تمنى وطلب
ايدك خطاب احسان نصابيله انلرى مظهر عنايت بيوررلر فى الحال انلر دخى يارب العالمين عزت
وجلالك حقيچون بزلردن متاع فانى دنيايى طى وصرف بيورديغك حقمزده احسان اندر احساندر
ديو دهان شكرانى كشاد ايلدكلرنده امر الهى ايله اعلاى مراتب جنت دران اعطا اولنوب
اكرام وارزاق اولنورلر (قلت) اشبو خبرده مراتب سلوكه و درجهٔ ولايت كبرايه اشارت دخى واردر
* فتأملوا ايها الاخوان انتهى (وقال عليه الصلاة والسلام هل تنصرون الا بفقرائكم
وضعفائكم (قلت) بعض نسخده يازيلان بودر و بعض نسخده دخى معطوفى واردر لكن
جامع صغيرده سعد بن ابى وقاصدن مرويا (هل تنصرون وترزقون الا بضعفائكم) ايله
(هل تنصرون الا بضعفائكم بدعوتهم واخلاصهم) حديث شريفلرى محرردر كه انلرده
بفقرائكم لفظى يوقدر وعطف اولنان كلام دخى اولماديغندن و بعض نسخ مستطرفده
بولنمديغندن ذكر اولنمدى ضعيف لغتده قوينك ضديدر لكن ينه جامع صغيرده مضبوط (ابغونى
الضعفاء) الحديث كلام نبويسى شرحنده بعض شراح ضعيف بو مقامده فقرايه ده شاملدر
يالكز بدنى ضعيف اولنلره مقصور دكلدر وناسك فقرايه ضعيف اطلاقى رثاثت حاللرى ايچوندر
ديمشدر (مآل احاديث نصرت وترايد رزق انجق ضعفانك دعالرى واخلاصلرى سببيله در ديمكدر
زيرا شرطنجه اولان ضعفانك عبادت ودعاسى تعلقات دنيادن قلوبلرى خالى اولمغله خشوع
وخضوع واخلاص جهتلرندن زياده اولور و اشبو اخلاص دخى اعظم اسباب رزق ونصرتدر
الطف حقله تحرير ينه سايهٔ توجه شاهانه ده قرق درت سالى موفق اولديغم اثر ضعيفانه ده ضعفانك
سبب رزق ونصرت اولملرنده برآز اقوال اعلام درج ايتمشيدم فليراجع (ابن ملك عليه رحمة الملك
ما دار الفلك اشبو حديث غزايه ضعف حاللرندن ناشى كيده ميان اصحاب كرام حقنده وارد
اولمشدر تا كه مجاهدين ضعفانك جهاددن تقاعد وتخلفلرندن حق ايشانده خاطره ايتميه لر
وضعفلر ايچون معذور اولدقلرى ودعالرى ايله مجاهدين منصور اولدقلرى بيلنه ديمشدر انتهى
وقال عليه الصلاة والسلام (رب ذى طمرين لايوبه له لو اقسم على الله لابره لوقال اللهم انى
اسئلك الجنة لاعطاه الجنة و لم يعطه من الدنيا شيئا (قلت) اشبو حديث شريف

متن الجامع الصغيرده ابو هريره رضى الله تعالى عنهدن مرويا (لابره) لفظ شريفنه قدر مضبوطدر
اما مناوى شرحنده ابن عدى عندنده تمامى بودر ديو (لوقال كلا منى دخى الى آخره ضم ايتمشدر
طمرين طمرك تثنيه سيدر واو اسكى اوروبه در (مآل شريفى اسكى پوسكى اثواب ايچره خلقك
كندولره مبالات والتفات ايتمدكلرى بعضى ياخود چوق مردان واردر كه اكر حق تعالادن
برنسنه يى سؤال ونياز وانك اوزرينه قسم ايلسه لر دعالرى مجاب اولنوب يعنى مجيب
المضطرين طرفندن قبول اولنور شويله كه اكر يارب سندن جنتى استرم ديسه جنتى
اعطا ايدر دنيادن اكا برنسنه اعطا ايتمديكى حالده ديمكدر (مواهب القديرده بعض صوفيه دن
ناقلا محرردر كه اشبو طائفهٔ عليه ولايت كبرى اربابيدر كه بونلر عالمده جسدده قلب منزله سنده
برمنزله يه نائل اولمشلردر واول منزله تصريف جهتندن حقك قلمى ورتبهٔ انبيانك تحتنده
وعامه نك فوقنده در واما افتقار جهتيله انلرك تحتنده در كه عامه هرنه قدر عامهٔ غافل ايسه لرده
انلرك تحت تصرفلرنده در وانلره افتقار واحتياج اوزره درلر (و بعض صوفيه خلق الله دن
براحدى تحقير ايتمه زيرا حق خلقنى تحقير ايتمبوب خلق ايتمشدر صورتا بعض حقير واردر كه
عند الله قدرى عظماء دنيانك چوغندن زياده در عوامك اطلاعى ظواهر حاله در وخفيانه علم
ووقوفلرى اولميوب غافل وبى وقوفلردر اما عند الله معتبر اولان خلوص ضمائر وتقواى قلبدر انسانه
احوط ولايق اولان كوز ينك رثاثت حالدن و بدنده عاهت وعلتدن حقير كورديكى كمسه لرى
استهزايه اجترا ايتمامكدر انتهى (قلت) لله تحت قباب العز طائفة * اخفاهم فى لباس
الفقر اجلالا * بيت لطيف مشهورى معناى مذكورى جامعدر انتهى (صاحب المستطرف
حديث شريف مذكورك عقبنده ينه معناى مذكورده راويسى تعيين ايتميه رك براثر دخى
يازمش ايسه ده ينه جامع صغيرده ابو هريره رضى الله تعالى عنهدن مروى (رب اشعث اغبر ذى
طمرين تنبو عنه اعين الناس لو اقسم على الله لابره) حديث شريفنه زيادة ونقصانا مطابق
اولماديغندن طى ايله انك يرينه اشبو حديث شريف قيد اولندى (مآلى بعض باشى توزلو
ولونى غبار متغير ايتمش و اسكى اثواب كيمش وناس احتقارا كندوسندن يوز چويرر يعنى بافز
ذوات واردر كه اكر حقه قسم ايله شونى احسان ايله ديو برنسنه طلب وسؤال ايلسه عند الله
تعالى عظم منزلتى ايچون يميننده حنثدن صيانة واكراما حق تعالى مطلوبنى ايقاع ايدر
ديمكدر (قلت) بعض شراح زيرا انكسار و رثاثت حال وهيئت اعظم اسباب اجابتدر ديو
تعليل ايتمش ايسه ده ايشانك استجابت دعالرى تقادير سابقه دن مستبان اولديغى اوزره اولياء الله
كرام اولدقلرى حيثيتندندر وانكسار قلبك سبب اجابت اولمسى ايسه اعمدر و بونلرك
رثاثت حالى فاقه دن ناشى اولميوب ماسوايه عدم التفاتلرى مقتضاسندندر فتدبر انتهى (خالد بن
الفرز روايت ايتمشدر كه بكاؤن يعنى دائما خشية ومحبة بكا اوزره اولنلردن حياة بن شريح ضيق
الحال يعنى شدت وضيق معاشى وارايدى بركون زيارتلرينى قصد ايله خلوت خانه لرينه وارديغمده
كوردمكه جناب رب الاربابه عبادات وتضرع ونياز ايدر ايدى حضرت واهب الامال متعاله
وسعت رزقك ايچون تضرع ودعا ايديك ضيق معاشدن قورتلوردك ديديكمده همان صاغ
وصولنه باقوب شخص ديكر كورميجه يردن برطاش الوب يارب شو حجرى التون ايله ديو دعا
ايلدكده فى الحال حجر اوجنده برتبر خاص اولديكه اندن احسن عيارده ذهب كورمامش ايدم
تبر مذكورى بكا اتوب حق سبحانه و تعالى قوللرينه خير واصلح اولان نه ايسه انى زياده
بيلور ديدى اى ابن شريح بو التونى نه يپايم ديو سؤال ايلديكمده اهل وعيالكه انفاق ايله سكا
هبه ايلدم * والله ان ارد عليه * ديدى فتبصر بقوله الاخير (قلت) مشار اليهما دن

حیاة بن شریح بن یزید الحضرمی ابو العباس الحمصی هم ثقاة مشایخ حدیثدن ومشاهیر آخذین
تبع تابعیندن یعنی طبقهٔ عاشره دن اولوب ایکیوز یکرمی درتده وفات ایلدیکی (وخالد بن
الفرزی دخی تبع تابعیندن ومحدثینك مستور الاحوالندن اولدیغی تقریب تهذیبده محرر در
دردست اولان نسخ مستطرفده ابن الفرس یازلمش ایسه ده فانك کسری یاخود فتحی وسکون
را وآخرده زای ایله در وتقریب قولنجه بر خالد بن الفرز دخی مشایخ حدیثده وار ایسه ده حیاة
مشار الیهه معاصر اولمیوب طبقهٔ رابعه دندر (و بر حیاة بن شریح دخی واردر که کنیه سی
ابو زرعه وجدی صفوان و بلده سی مصر وفقیه زاهد و طبقهٔ سابعه دن اولوب یوز اللی
طقوزده انتقال ایتمشدر صاحب قصه طبقهٔ رابعه دن اولان خالد ایله بونلر اولمق دخی محتملدر
انتهی (عون بن عبد الله برمدت اغنیا ایله مجالسه واختلاط ایتدم اومدتده بندن زیاده مهموم
ومغموم احد یوغیدی زیرا بن انلرده ثیاب ودوابمدن خیرلوسنی واعلاسنی مشاهده ایدردم صکره
فقرا و مسکین زمره سیله مصاحبت ایتمله استراحت ایلدم دیمشدر (قلت) عون مشار الیه
ابن مسعود رضی الله تعالی عنهك برادرزاده سی عبد اللهك نجلیدر کنیه سی ابو عبد الله ومولدی
مکهٔ مکرمه و عابد وثقه و طبقهٔ رابعه دندر و یوز یکرمیده انتقال ایتمشدر انتهی (لبعض
الشعرا) وقد یهلك الانسان کثرة ماله * کما یذبح الطاوس من اجل ریشه * مآلی انسانی
رسیدهٔ ورطهٔ هلاك ایدن کثرت مالیدر طیر طاوس مزین وملون تویلری ایچون ذبح اولندیغی کبی
دیمکدر که بر کوزل بیتدر * اللهم انی اعوذ بك من ذل الفقر و بطر الغنا * سلف صالحینك
دعالرندندر مذلت فقر ایله کبر غنادن استعاذه در که غالبا ایکیسنك افراطندن حاصل اولان
حالتلردن عبارتدر لعبد الله ابن طاهر * الم تر ان المرء یهدم مابنا * و یأخذ ما اعطی و یفسد ماسعدا *
فمن سره ان لایری مایسوئه * فلا یتخذ شیئا یخاف له فقدا * مآلی سن کورمدکمی یعنی بداهتله
بیلورسنکه اقتضای دهر داهر ومبتغای حال دنیای فنا باهر اوزره کشی یاپدیغنی ییقر وویردیکنی
کیرو الور ونیت خیر بنی افساد ایدر یعنی دونر بر کیمسه که کندویه کتولك ویرن نسنه یی کورمامك
ایله مسرور اولمغی مراد ایدرسه فقدانندن قورقدیغی نسنه یی اتخاذ ایلمسون دیمکدر که مفادی
دنیانك متاع و تمتعاتی زائل و خیر عمل باقی اولدیغی بیاندر (قلت) ناظم قطعه ال عباس
امراسندندر که بعض احوال و ترجمه سی کذران ایتمشدر (اشبو قطعه نسخه مزده بولنمغله
بو دفعه ترجمه یه درج اولندی (نقل اولنمشکه بلدهٔ رقه نك قاپوسی اوزرنده اشبو * ویل لمن
جمع المال من غیر حقه و ویلان لمن ورثه لمن لایحمد و قدم علی من لایعذر * کلامی یازیلو
یعنی قازیلو ایدیکه مآلی بر عذاب شول کشی ایچوندر که مالی جهت شرعینك غیریدن جمع ایده
وایکی قات عذاب شول شخصه در که هم جهت شرعینك غیرندن جمع ایدوب بخل ایله صاقلیه
وکندویه ثنا ایتمیه جك وارثنه توریث وکندوی معذور طوتمیه جق اول وارث ناخلف اوزره
تقدیم ایده دیمکدر (عهد عمر الفاروق رضی الله تعالی عنهده بلخ شهری فتح اولندقده قپوسی
اوزرنده بر طاش بولنوب انده * انما یعرف الفقیر من الغنی عند الانصراف من بین یدی الله
تعالی بعد العرض * عباره سی قازیلور ایمش بعض نسخه ده یعرف یرنده یتبین واردر ایکیسیده
الویره جکی ظاهر در مآلی الله تعالی اعلم فقیر ایله غنی روز جزاده اعمال بعد العرض والحساب
فریق فی الجنة وفریق فی السعیر دینلوب هر طائفه یرلرینه کتدیکی هنکامده بیلنور یعنی فقراء
صابرین ایسه لر مال حسابندن وارسته اوله رق سلامته ایررلر فاما اغنیا نقدینه لرینی هوا وهوسه
صرف ایتمشلر ایسه لر عدل الهی اقتضاسنجه ایشلری کوجه اولور و فقرادن زیاده شکنجهٔ
حسابه دوچار اولورلر و یاخود انما الاعمال بالنیات منطوقنجه فقر وغنانیات خالصات وعکسنه

دائر اولمغله فعلده نیتلری روز قیامتده تبین ایتمکله فنغی شقده واقع اولمش ایسه انك جزاسنی
ان خیرا فخیر وان شرا فشر بولندن کورر که مثلا فقیر صادق البال مالم اولسه شو خیری یپاردم
دیو عزم ایتمش ایسه عبادت مالیه نك جزاسنی ونیتی وعزمی عکسنه ایسه انك جزاسنی بولوردیمك
اولدیغی خاطر فاتر فقیره کلمشدر (لشاعر) و من یطلب الاعلی من العیش لم یزل * حزینا
علی الدینار رهین غبونها * اذا شئت ان تحیی غنیا فلاتکن * علی حالة الا رضیت بدونها *
مآل قطعه تعیش دنیویه اعلاسنی یعنی من کل الوجوه ترفهی طلب ایلین کیمسه دنیا اوزرینه یعنی
نیل امل دردیله محزون ودنیانك الدائمه لری اوزرینه مقرون و مرهون اولمقدن زائل و منفك
اولماز یعنی بونلره مبتلا اولور ای عاقل اکر دنیاده غنیا یعنی غنانك لازمی اولان راحت وحضور
ایله یاشه مق استر ایسك بولندیغك حالك دوننه تنزل ایدوب اول دوننه صمیمی راضی
اولمق ایله اولور یعنی یانکده فقر و غنا و قطره و دریا یکسان ایسه و هر حالکه خوشنود
ومتشکر اولوب باآلاسنه وصول املی رشته سنی قطع ایدر ایسك اوزمان راحت ایدرسن دیمکدر
(لاخر) ولا ترهبن الفقر ماعشت فی غد * لکل غد رزق من الله واجد * مآلی ای مرد
هوشیار صاقن یارین تعیش ایلدیکك مدتده یعنی فردا ایچون غم امروز چکمه و یارینه لقمه ك
یوغیسه بوکون کدرینی چکمه اکرهر یارین یعنی دنیاده اولان کونلرده حیاتکه ارادهٔ باری تعالی
تعلق ایتمش ایسه اول کونلر ایچون حق قبلندن سبب بقاك اولان رزق واردر انلری سن بولیجبسن
یوق بقاکه ارادهٔ باری متعلق دکل ایسه غم تدارك روزینك فائده سی ندر حاصلی مضمونی متین
برهان بی عدیلدر و بو بیته دخی بو دفعه ظفر بولندی (اشبو قطعه فقیر کریم اولان محمد بن
حابسکدر * کم قد قضیت امورا کان اهملها * غیری و قد اخذ الافلاس بالاطم * ساجلب
الحمد فی عسر و فی یسر * ان الجواد الذی یسخو علی العدم * مآلی بنم غیرم ترك و اهمال
ایلدیکی واجرا ایده مدیکی تمتعات دنیویه نك چوغنی غنی ایکن قضا ایلدم یعنی مقدما صاحب
یسار ایدم والحال شمدی لشکر افلاس قلهٔ غنامی الدی یعنی ذو عسرت وفقیر اولدم لکن بن حال
عسر وفقر وحال یسر وغنامده ینه حمد وشکر حق البته جالب وایفا ایدرم یعنی بحمده سبحانه
غنای طبع ونفسم اولمغله عسردن کدر ایتمم وتصرفات الهیه دن اولدیغنه بناء کریوهٔ جزع
و فزعه کتمم وینه موجودمدن جود ایدرمکه تحقیق جوانمرد یوقلق اوزره یعنی تهی دست
ایکن دخی سخا ایدر دیمکدر (لهارون بن جعفر الطالبی) بو عدت همتی وقورب مالی * ففعالی
مقصر عن مقالی * ما اکتسا الناس مثل ثوب اقتناع * وهو من بین ما اکتسوا سربالی *
* لقد تعلم الحوادث انی * ذو اصطبار علی صروف اللیالی * مآلی بن جبلی اصحاب همتدن
اولمامله قوت مالیه م اولمادیغی حالده همت ایتمکده ایکن مالم تقریب اولندقده یعنی بکا ثروت کلدکده
همت تبعید اولندی یعنی قالمادی و بونك اوزرینه ایشلرم سوزلریمی مقصر اولدی یعنی قواه
فعلم او عیوب وعده همتمی انجاز ایده مدم ناس وخلق قناعت ثوبی کبی اعلی بر ثوب کیه مدیلر
او ثوب ایسه کیدکلری اثواب میاننده بنم طونمدر حوادث دهر مجربین روزکار تحقیق بیلور که
بن صروف لیالی یعنی اکدار عالم اوزرینه صبر صاحبی یم یعنی ثیاب فاخره یرینه بکا سترعورت
ایده جك بر طون کافیدر ثروت و سامان انسانی بدخوی ایدر لقمهٔ قناعت حلوا وعبا قبادن
اعلادر وفقر وفاقه دن شکایت ایتمم صبر اجبسنه قاتلانیرم دیمك اولوب حاصلی ازه جق آشم
غوغاسز باشم مثلنی دخی اشراب ایدر (بر اعرابی * من ولد فی الفقر ابطره الغنا ومن ولد
فی الغنالم یزده الفقر الا تواضعا * دیمشدر که مآل حکمت اشتمالی بر کیمسه بیت فقرده تولد
یعنی فقیر زاده اولوب غنایی صکره دن کورسه انك غناسی باعث کبر ونخوتی اولور اما خاندان واغنیا

زاده‌اولوب شیوهٔ دهراوزره کندویه صکردن فقرکاسه فقراکا بادئ تواضع اولور دیمکدرکه تأمل اولنسه بوکلامدن خیلی معانی دقیق استخراج اولنور (صاحب مستظرف روح الله تعالی روحه اشبو کلام عقبنده فذلکهٔ مطلب اوله رق فقر برشیٔ بهتر و راضی اولوب درد فقراوزره صبرایدنلره ثواب واجر بوندن اکثردر معناسنه * فما احسن الفقر واکثر ثوابه واعظم اجرمن رضی به وصبرعلیه * اللهم اجعلنا من الصابرین برحمتك یاارحم الراحمین وصلی الله علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه وسلم * دعا وصلاتیله ختم باب ومن الصابرین تعبیریله کندینك دخی فقره مبتلا اولدیغنی اشراب ایتمشدر (قلت) غنا وفقرك ممدوح ومذموم اولان شقلری بروجه محرر اشبو بابده اکرچه بیان اولنوب لکن بو بابده بر برینه ظاهرا منافی کورینور صورتده وارد اولان آثارك صره سیله توفیقی شراح حدیثك اقوالندن اخذ ایله بورایه درجی مناسب کورلمشدر (شارح الجامع الصغیر مولانامناوی شرح مختصرنده (کادالفقران یکون کفرا) حدیث شریفی که بوجملهٔ شریفه‌نك اوزرینه (وکاد الحسد ان یسبق القدر) جمله سی معطوف اوله رق مضبوطدر فقریعنی مالابدده اضطرار کفره دوشورمکه یقیندر زیرامضطری قضایه راضی اولمامق اوزره حمل ایدر وسخط رزقه بادی اولوب بونلرایسه نعوذبالله تعالی مضطری کفره جرایدردیوب وجملهٔ شریفهٔ معطوفهٔ مذکوره یی دخی حسد قلب فاسد ده قدره اولان علم وجزمنه غالب اولمغه قریب اولوب حسد ایتدیکی نعمتك انجق قضا وقدر باری ایله اولدیغنی کورمز اولور دیو شرح ایتمشدر و جامع مذکور شرحی مواهب القدیرده حدیث مذکوری فقرکشی یی کافهٔ صعب ومذلته تحمیل وچوق کره ابن راوندی یه اولدیغی کبی حقك تصرفی اوزره اعتراضه مؤدی اولمغله کفره ایقاعه قریب اولور وحسد اغنیایه تحمیل ایدر حسد ایسه حسنات انسانی اکل ومحو ایدر (وهر نقدر اغنیا یه فقردن ناشی تذلل عرضی تدنیس ایدر ایسه ده حقه انابه والتجایه سبب اولمغله بو جهتله فقرحقدن برنعمتدر وفی الحقیقه حقدن طلب حلیهٔ انبیا وزینت اولیا وزین صلحادر بنابرین فقر سکا مقبل اولدیغنی یعنی کلدیکنی کورسك ای صاحب شعارصالحین مرحبا دیه سن اثری وارد اولمشدر لکن فقر تحملی شدید برمولم نسنه در واشبو (کادالفقر) الحدیث اکرچه مالی ثنا اولوب لکن مالك کوزل اولمسی وجوه انفاقدن اهل وعیال وسائر ذی حقه صرف واعطا اولندیغی وقتده اولور دیوب غنا و فقرك مدح وذم اولنه جق جهتلری کوسترلمشدر که فقر برمحك وامتحان دیمك اولوب صبر وتحمل ایله حقه التجا ایدرسه فبها ونعم والاجزع ایدوب اعتراض ایدرسه کفره وارردیمك مفاد کلامیدر (قلت) هله جناب حقدن او امتحان معامله سنه مبتلا اولمامق مستدعادر * اللهم ربنا آتنا فی الدنیا حسنة وفی الاخرة حسنة وقنا عذاب النار آمین * ودخی الشیخ العارف بالله نجم الدین الکبری قدس سره فقراوج صنف اولوب بری انجق خدایه فقردر غیری یه دکل ودیکری خدایه غیرایله بیله اولان واخری حقك دونده غیره اولان فقردر که حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم اولکیسنه (الفقرفخری) وایکنجیسنه (کادالفقر ان یکون کفرا) واوچنجیسنه (الفقر سواد الوجه فی الدارین) اقوال صدق اشتمالریله اشارت ایتمشدر دیو عارف مشار الیه حضرتلرینك توفیق وتوجیهنی بعض ذوات اثرنده ذکر ایتمشدر (ومسلم اعلام عرب وعجم ودولت علیهٔ عثمانیه ده شیخ الاسلام اعلم علماء روم کمال پاشازاده مرحوم (الفقرفخری) ایله (کادالفقران یکون کفرا) حدیثی توفیقنده محققانه بررساله یازمشدر که مدعایی اثباتده کافی اولان محللك ترجمهٔ مجمله سی بودر اشباع وجهله اطلاع مراد ایدنلر رسالهٔ مذکوره یه مراجعت بیورهلر (قال المحقق المشار الیه مصر قاهره ده اقامتم مدتنده یعنی سلطان سلیم قدیم طیب الله تعالی ثراه حضرتلرینك مصری فتحلرنده اناطولی

صدارتیله معینلرنده مستشارلری اولدیغی حالده موکب همایونلرنده بولندقلری مدتده فقر دارینده ظاهر حدیث اوزره یوزقرالغی ایکن نه کیفیتله مفخر عالمه فخر اوله بیلور دیو سؤال اولندیغنده جوابنده فقرك سواد وجه اولمسی جهت مدح اولوب جهت ذم دکلدر بوصورتده انکله افتخاره منافی اولمیوب بلکه افتخاره مساعد اولور دیدم وبونك تحقیقی بودرکه حدیثده اولان وجهدن مراد ذات ونفس اولمق ممکندر وامکان دخی ذات ممکنك وجود وعدم طرفلرندن بریسنی اقتضا ایتمامسندن عبارتدر ووجهك ذاته اطلاقی لسان عربده شایعدرکه کرم الله وجهك دیرلر مرادلری کرم الله ذاتك دیمکدر وممکنك وجودنده ووجود اوزرینه متفرع سائر کمالاتنده غیرینه یعنی واجب الوجوده عزشانه احتیاجی جملهٔ فقردندر دیو احتیاجك سواد وجه ممکن اولدیغی دارین یعنی دنیا وآخرتده ممکنك ذاتنه لزومندن عبارتدر شول حیثیتده که ممکندن اصلا منفك اولماز رنك سوادك قطعا محلندن منفك اولمادیغی کبی زیرا سواد سائر الوان بیننده اشبوخاصه یعنی محلندن منفك اولمامق ایله ممتازدر ولهذا حضرت پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلم احتیاج مذکوری سواده تشبیه بیورمشدر واشبوتمهید تقررندنصکره بزدیرزکه اکر فقر مذکور ذات ممکنده اولمیدی غیره محتاج اولمازایدی وغیره محتاج اولمینجه یاذاتندن ایچون عدمنی اقتضا ایدن معناسنه ممتنع بالذات اولورویاوجودی غیریدن اولمیوب بلکه ذاتندن وعدمی ممتنع اولان معناسنه واجب بالذات اولور لکن واجب بالذاتك تعددی محالدر وممتنع بالذات دخی غیره احتیاجی قبول ایتمز واکر ممکن بالذات کبی غیره محتاج اولماسه غیردن استفاضه یی قبول ایتمز ممکناتك فیضی قبولی ایسه بدیهی اولوب اشته اول قبول فیض فقر مذکورك اثریدر وقبول مذکورك دوامی دخی فقرك دوامیله اولور وفقرك سواد الوجه فی الدارین اولمسی مدح اولوب ذم اولمادیغی اشبوتقریردن متضح وآشکار اولمشدر پس ممکنك غیردن فیضی قبولی فقر واحتیاج مذکورك شدتی وازدیادی حسبیله مزداد اولورکه بوفقر سید الانبیا وسند الاولیا صلی الله تعالی علیه وسلمده اکمل موجودات ممکنه اولدقلرندن غایت کمالده اولمغله فقر خاصیله بالافتخار الفقر فخری بیورمشلردر الی آخره) مولانای مشار الیه صب الله تعالی سجال الغفران علیه رسالهٔ مذکوره سنده امکان ذاتینك شدت وضعفی قبول ایلدیکنك جوازینه دائر وسائر بو خصوصده اولان ابحاثه متدائر خیلی لازملی تفصیلات زیب سطور تحقیقات ایتملری ایله تمامها اطلاع مراد ایدنلر رسالهٔ مذکوره ایله کتب حکمیه‌نك امکان مطلبنه مراجعت بیوره‌لر بوراده بومقداری کافی وبلکه قلم فقیرزیاده‌یی یجره میه جکی ظاهر وبونقول نحولدن تنافی اخبار شبهه سی دخی قالقدیغی باهردر انتهی * فقلت استطرادا علی قاری مرحوم مشکاة مصابیح شرحنده کتاب الزکاة ابوابنك برنده یازرکه الشیخ ابو النجیب السهروردی قدس سره آداب المریدنده فقراکر رضای حقه مقرون ایسه غنیدن افضل اولدیغنه صوفیه اجماع ایتمشلردر (الید العلیا خیر من الید السفلی) حدیث شریفنده واقع اولان علیادن مرادید معطیه وسفلادن مراد ید سائله اولمغله افضلیت مذکوره یه مانع اولماز دیمشدر انتهی اشبو قولك توضیحی بودرکه غنینك یدی علیا ایله ثنا وتوصیف بیورلمسی حقه تقریب ایچون مالنی اعطا ایله ضمننده فقری اختیار ایتدیکنه مبنیدر اما ید فقیرك سفلی ایله تزییفی بلا اضطرار مالی اخذ ایدوب او مال سببیله حظوظات نفسانیه اجراسنه قالقاروبویله فقیرك مآلندن قورقولورکه بوفقیر فقیرصابر اولمیوب اضطراری یوغیکن سائل اولان دیمکدر امالدی الاضطرار دیکر کسب بوله میوب قوتنی سؤال ایدن فقیرك یدی سفلی اولمامق لازم کلور بو صورتده حدیث شریف مذکور افضلیته منافی اولمادیغندن باشقه بلکه فقیرصابرك غنی شاکر اوزره افضلیتنه مبالغه وتأکید ایله دلالت ایدر و بروجه محرر عند الاضطرار

سؤال منافیء افضلیت اولیوب حتی عارف بالله خواجه عبیدالله احرار سمرقندی قدس سره دن
فقیر صابرمی افضل یاخود غنی شاکرمی دیو سؤال ایلدکلرنده بلکه فقیر شاکر افضلدر دیو جواب
ویرمشلردر که مراد خواجه یا مبالغه یاخود شکایت ضروریه ویاخود ﴿ انما اشکو بثی وحزنی
الی الله ﴾ نصنه ارشاد در نص مذکور حضرت یعقوب علیه السلامدن حکایت طریقیله درکه
مخلوقدن اعراض ایله حقه اشتکا یعنی عرض حاجت دیمك اولوب بوایسه نیاز واسترحامدر انتهی

الباب الثالث والخمسون

اشبو اللی اوچنجی باب سؤال وطلبده تلطف وسؤال عقبنده جوانمردی وتعطف ایدنلری بیان
وبوکه دائر اخبار ترغیب نشان واشعار تحریض تبیان ذکرنده در (قلت) تلطف فی الطلب
صنایع بدیعه دندر امام مالك موطأنده زید بن اسلمدن رضی الله تعالی عنه روایة (اعطوا السائل
واوجاء علی فرس) حدیث شریفنی تحریر ایتمشدر (قلت) (لو) یرنده (ان) اوله رق اشبو
حدیث شریف ابو هریره رضی الله تعالی عنهدن مروی جامع صغیرده دخی اولوب شارحی
مناوی (لو) روایتی دخی واردر دیمشدر مآل شریفی شراح قوللرنجه ای اصحاب وامتم سز سائلی
رد ودفع ایتمیك هر نقدر مثلا آته بنمك کبی غنایه دلالت ایدر حالتله کلور ایسه دخی یعنی اوسائله
مرونکزی بذل ایدك اوسزه وجهنی بذل ایتدیکی کبی دیمکدر (ابن فرشته بعض کره فارسك
زادی دوکنوب قوته محتاج اولور وتدارکنه دخی طریق آخر بوله میوب سؤاله مجبور اولور ارتق
اتلو دیو خائب ایتمیوب ویرمك لازم کلور دیو حدیث شریف جامع الکلم مذکورك حاوی اولدیغی
نکته یی کوزل بیان ایتمشدر قدس سره (واتی اعرابی الی علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنه
فسأله شیئا فقال والله ما اصبح فی بیتی فضل عن قوتی فولی الاعرابی وهو یقول والله لیسألنك الله
عن موقفی بین یدیك فبکا بکاء شدیدا وامر برده وقال یا قنبر ائتنی بدرعی الفلانیة فدفعها الی الاعرابی
وقال لاتخدعن عنها فطال ما کشفت بها الکرب عن وجه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
فقال قنبر یا امیر المؤمنین کان یجزیه عشرون درهما فقال یا قنبر ما یسرنی والله ان لی زنة الدنیا
ذهبا وفضة فتصدقت به وقبل الله منی وانه سألنی عن موقف هذا بین یدی (قلت) اشبو کلمات
علیه مرتضویه نك صراحت واشارت عباره اقتضاسنجه مفهومی امام رابع علی بن ابی طالب
رضی الله تعالی عنه حضرتلرینه براعرابی کلوب برشیئی یعنی قوت سؤال وطلب ایدر حضرت
امام دخی قسم بر له بنم بیتمده قوتمدن فضله صباحمز یعنی برنسنه یوقدر بیوردقلرنده اعرابی مأیوس
اولوب والله که الله تعالی وتقدس سنك پیشکده کلوب طوردیغمدن یعنی بو یله بنی مأیوس
ایتدیککدن یارین روز حسابده البته سکا صورر دیه رك دوندیکی کبی حضرت امام متأثر اولوب
بکای شدید ایله بکا واعرابی یی رد واعاده یه وعبد معتق امین خاصلری قنبر صداقت کستره دخی
وار بنم فلان زرهمی کتوردیو امر بیوردیلر اعرابی کلوب وزرهی دخی قنبر حضرتلری کتوردکده
اعرابی یه ویروب ای اعرابی صاقن بونك بهاسنده الدانمه زیرا بن اول زره ایله چوق مدت وجه
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمدن کربی کشف ودفع ایتدم یعنی غزوات پیغمبریده کلوب
صولۀ اعدادینی دفع ایتدم قدر بینی بیلورزد کربهاسیله فروخت وبهاسنی حوائجکه صرف ایله
بیوردیلر بو اثناده قنبر یا امیر المؤمنین اعرابی یه یکرمی درهم کفایت ایدر ایدی دیو زره شریف
مذکورك اعطاسنی استکثار ایتدکده حضرت امام رضی الله تعالی عنه وکرم وجهه ای قنبر والله که
الله تعالی اشبو اعرابینك بنم پیشگاهمده طوردیغندن بکا سؤال ایلدیکی حالده اکر دنیا اغرنجه
التون وکمش اولوب انلری حق یولنده سراپا تصدق ایتسم والله تعالی بندن بوخیری قبول ایتسه
یعنی راضی اولسه بکا تصدق مسرت ویرمز دیوب استکثار قنبری رد ایلدی دیمکدر انتهی

فاما عبارۀ شریفۀ مذکوره یی بیك یوز التمش ایکی سالی مستطرفی عبارات مزینه ومسجعه ایله
ترجمه ایدوب نسخه سی نور عثمانی کتبخانه سنده موجوده اولان سید محمدلی افندی اشبو وجهله
ترجمه ایتمشدر که بعینها بورایه نقل اولندی (واعراب بادیه پیمادن بری حضرت امیر المؤمنین علی کرم الله
وجهه نك حضور سعادتلرینه کلوب شیئا لله ایله زبان پرداز استرحام اولدقده حضرت دلدل
سوار داماد نبی مختار حضرتلری والله بیتمده کندی قوتمدن فضله برشی یوقدر دیدکده اعراب
بی نوا سخن ساز انفعال ایله انصراف ایدوب یا علی والله جناب کبریاسنك حضورکده طوروب
بی بهره کتدیکمدن اوتوری سندن سؤال ایدسه کرکدر دیدکده حضرت امیر المؤمنین بکاء شدید ایله
بکا وقنبر وفاداره دیدیکه فلان زرهمی کتوروب اعرابی یه تسلیم ایله درعقب کتوروب
تسلیم ایلدی ودیدیکه یا قنبر زرخ معهوده اولان محبتمی زنهار کیمسه یه افشا ایلمه شاید نبی محترم
صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینك سمع سعادتلرینه رسیده ونیجه مدت بنم ایچون وجه
پاك نبویدن غبار کدر رکتمیه بیوردقده قنبر طاعت پرسخن پرور اولوب یا امیر المؤمنین اول اعرابی یه
یکرمی درهم وفا ایدردی دیدکده حضرت علی رضی الله تعالی عنه بیوردیکه والله یا قنبر اکر
دنیا اغرنجه ذهب وفضهم اولوب تصدق ایلسم اول اعرابی نك کلامی مقابله سنده بنی مسرور
ایلمز همان خدای متعال حضورنده شرمسار اولمیه یم بیوردی انتهی (اما عبارۀ شریفۀ
مذکوره ترجمۀ معلومۀ مرئیه ده براعرابی علی بن ابی طالب کرم الله وجهه یه کلوب برشی استدکده
حضرت علی رضی الله تعالی عنه قسم ویمین ایدرمکه قوت یومیه مدن ماعدا خانه مده برشی یوقدر
دینجه اعرابی رجوع ایده رك ای علی بنده قسم ایدرمکه الله تعالی حضورنده طوروب سؤال
وبنی رد ایلدیککی روز جزاده سندن سؤال ایدر دیدکده حضرت علی رضی الله تعالی عنه بکاء
شدید عارض اولوب اعرابی یی چویرك دیو امر بیوروب اعرابی یی کتوردکلرنده غلاملری قنبره
ای قنبر خانه مده اولان زرخلریمی کتور بیع ایله ده ثمنی شو اعرابی یه اعطا ایله وزرخلرك بهالرنده
الدانمه زرخلر ایله حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك مبارك وجه شریفلرینی
غزوانده محافظه ایدردم قدر وقیمتی ایله ویر بیوردقلرنده قنبر زرخلری سوق وبازاره کتوروب
یکرمی درهمه بیع وثمنی اول اعرابی یه اعطا بیوردقلرنده بیوردیلر که ای قنبر دنیا قدر التون
وکمشه مالك اولسمده تصدق ایلسم وحق سبحانه وتعالی ده قبول ایلسه شو اعرابینك سؤالندن
خوف وحیا ایده رم انتهی (قلت) اشبو تراجم ثلاثه یه اهل انصاف ودرایت وارباب دانش
ومعرفت اظهارا للحق دیدۀ اعتراض ایله نظر بیوروب قنغیسی حقیجه قلمه النمش ایسه کارینه
اشارت بیورملری اقصای مآرب حقیرانه مدر * وانما اطنبت القول ههنا لیکون انموذجا
عند المنصفین لعیار الاثار ومقیسا علیه فیما اتیاه من تراجم الایات والاحادیث والاشعار وانا لا ادعی
فی اقوال الصون عن الخلل والسلامة عن الخطأ والزلل لان السهو والنسیان من لوازم
البشر والانسان * ومن ذا الذی ترضی سجایاه کلها * کفی المرء نبلا ان تعد معایبه * بل ارجو
ان کلامی المحرر فی هذا الاثر لترجمتها ناسخ وان کان بینی وبین ادنی مرتبة المترجمین المومی
الیهما فراسخ فقد شاع بین الافاضل انه قد یوتی المفضول ما لم ینله الفاضل والله یقول الحق
وهو یهدی السبیل وحسبنا الله ونعم الوکیل انتهی * ان لکل شیء ثمرة وثمرة المعروف تعجیل
السراح * کلام بلاغت نظام حضرت حیدر دندر رضی الله تعالی عنه ومآلی هر شیئك
ثمره سی اولوب احسانك ثمره سی دخی ارباب حاجت وطلبی انتظارده براقیوب ایشنی حسب
الامکان رؤیت له یرینه ارسالده تعجیل ایتمکدر دیمکدر (قلت) سراح سینك فتحیله تسریح
یعنی ارسال ایتمك معناسنه اسمدر ومثلده السراح من النجاح وارد اولمشدر که مفادی برکیمسه نك

مقصدیني انجاح ورد ینه مقتدر دکل ایسك انی لیث ولعل ایله ترقب عذابنده براقیوب همان یأسی خبریني ویرمك انی مراده ایركورمك كبیدر دیمكدر انتهی (براعرابی طلب معروفله برذاته كلوب بنم جنابكزه احتیاجم ضالك مرشده ومضلك منشده احتیاجیدر یعنی لفظا ومعنی یولني غائب ایدهنك مرشد ودلیله وشیئني ضایع ایدهنك بولوجی‌یه حاجتی كبیدر دیوب اشبو حسن تعبیر ایله موفق سؤال وفی الحال نائل نوال اولمشدر * الكریم اذاسئل ارتاح واللئیم اذاسئل ارتاع * اقوال مشهوره دندر كه مأنی (للفقیر) سائل كلنجه شاد اولان البت كریمدر * اما فزع ایدرسه سؤاله لئیمدر دیمكدر (مسلمه نصیبه مطلب وحاجتكی بندن استه تاكه واصل اوله سن دید كده اودخی * كفك بالعطیة ابسط من لسانی بالمسئلة * یعنی سنك عطیه واحسانده آوجك بنم مسئله ومطلبمی بیانده لسانمدن ابسط وآچقدر دیدكده بیك آلتون احسان ایتمشدر (قلت) اشبو مسلمه امویه نك یدنجیسی سلیمان بن عبد الملك بن مروان الاولك اوغلیدر كه هجرتك طقسان یدنجی سالی قسطنطینیه فتحی قصدیله سرعسكر ایدوب ارسال ایتمشیدی كلوب وغلطه یی فتح وعرب جامعی دینیلان معبدی یاپوب وبدی سنه انده اقامت واستانبولی محاصره ایدوب لكن فتحی مقدر اولمامغله حكمدار نصاری بولنان یدنجی قیصر لئیون ایله غالبانه عقد صلح ایدوب شامه عودت ایدن ذاتدر وشیخ اكبر قدس سره الازهر حضرتلری محاضره ونار یخدن مسامره نام اثر معتبرنده غزوهٔ مسلمه یی تفصیلا روایت وذكر بیورمش وروایت عربیهٔ مذكوره یی عبدل كلشن روشن انشا وباغبان حدایق البلاغة لفظ ومعنی نركسی مرحوم عبارهٔ بلیغانه ایله ترجمه ایتمشدر كه ایكیسی جلادادهٔ دو دیده مطالعهٔ عبد فقیر اولمشدر (سالف الذكر نصیب باآلارده شعرلری وخامهٔ فقیر ایله ترجمه‌سی یازیلان عرفاء بلغا وظرفاء شعرادندر انتهی (حسن بن سهلدن بر رجل برنسنه رجا ایلدكده حسن مشارالیه غالبا شعور رجل مرقومی امتحانا نه وسیله ایله بندن شی استرسن اودخی سنهٔ سابقه‌ده حضوریكزه كلمش ایدم بنی سرور ومسرور بیوردیكز ایدی اشته وسیله‌م بودر دیدكده بزه بزمله توسل ایدنه مرحبا دیوب مظهر صله واكرام ایلمشدر (قلت) اشبو حسن وزراء آل عباسدندر وترجمه‌سی باقلم فقیر كذران ایتمشدر (مأمون خلیفه محمد بن حازمه ارتجالا وبداهة شعری ایكی بیت نظم ایله دیو امر ایلدكده * انت سماء ویدی ارضها * والارض قد تأمل غیث السما * فازرع یدا عندی ممدوحة * تحصد بها عندی حسن الثنا * قطعهٔ حسن الانسجامن چكیدهٔ میزاب كلك انشاد ایتدكده اون بیك درهم اعطا ایلدی مآلی ای خلیفهٔ زمان سن آسمانسن یعنی آسمان باران ریز اولدیغی كبی سنده احسان بارسن وبنده كرزك دودستی انك زمینیدر یعنی باران لامحالة یره دوشر سنك احسانكدخی البت بنم یدیمه واصل اولور واذا كان الامر كذلك ای خلیفه بنم عندیمه نعمت ممدوحه تخمنی اك تاكه عندمدن یعنی زمین لسان فقیرانه مدن حسن ثنا محصولني بچه‌سن دیمكدر وقطعهٔ مذكوره واقعا تشبیه بلیغ ومراعات نظیر وبعض صنایع دیكری حاوی خیلی جمعیتلی سوزدر (قلت) الكن ثقاتدن منقول اولدیغی اوزره اساطین سلاطین دولت علیهٔ ابد مدت عثمانیه‌دن جنتمكان سلطان احمدخان ثالث صب صبب الغفران علی تربته الملك الباعث بركون نزهتگاه سعدآباده تشریف وصدر عصری ابراهیم پاشا مرحومی دخی جلب وزورق شاهانه لرینه آلوب برابر نهر سعدآبادی تماشا ایله تلطیف بیورمشلر ایدی او خلالده ندمای خاصه صره سنده قصرلك كارنده دست بر سینهٔ ادب طوران مدرسبندن ومشاهیر شعرای بلغای دولت علیه دن ندیم مرحومه خداوندكار مشار الیه ذات شاهانه مك ابراهیم پاشا ایله بویله زورق سوار تماشا اولدیغمزی شعری بالبداهه بریتده نظم ایله دیو شفاها

فرمان بیوردقلرنده همان اجرای تمنای علی الرأس والعین ایله * كوردم المش زورقه لطفیله صدرن پادشاه * برج آیده قرآن ایتمش مكرمهر ایله ماه * مطلعني فی الحال نظم ایتمشدر كه بو فقیرك مطالعه‌سی دكل نفس الامرده مضمونی قطعهٔ مذكورهٔ ابن حازمدن اعلی اولدیغی هر صاحب طبع سلیم جازمدر زیرا بر بیت اوله‌رق وقوع حالی مبین ومعنای مارادی جامعدر نیجه اعلی اولمسونكه اشبو مطالعهٔ حقیرانه یی تسوید دنصكره ثعالبینك لباب الادابنه بعض لغت تتبعی مناسبتیله باقیلور كن اشعر شعراء عرب العربا امرئ القیسی ثنا ده بیت واحد ده ایكی شیئی ایكی شیئه تشبیه ایدنلرك اولیدر دیدیكی منظور حقیر ومؤید مطالعهٔ فقیر اولمغله صكره‌دن اشبو جملهٔ معترضه جوابا بومیانه‌یه درج وتحدیث نعمت قلندی (وقتا كه ندیمك اشبو دیدیكی مطلعی خداوندكار رضوان قرار مشارالیهك باعث نشاط وبادی انبساط طبع بلاغت نبع قدردانی ارتباطلری اولمغله تواضعا ومرحمهٔ زورق همایوني كناره یناشدیروب ندیم افندی آج اتككی خطا ایله بعد التلطیف كمال كرملرندن یدسمیحانه‌لریله اولقدر دینار بخش احسان اولمشلر كه ندیمك تلبس ایتدیكی صوف تحمل ایده میوب یارلمشدر رحمهم الله تعالی رحمة واسعة (وسراپا بهانه جوی لطف وكرم اولان پادشاهان آل عثمان حضراتنك بو مقوله معارف وهنرضمننده عطایای وفیره‌دن فضله خانه ومعاش احسانلری لایعد ولایحصی اولدیغی آثار اسلامده یازیلوب وقلم فقیر ایله دخی یازلمقده در كه هر بری بر خاندان عظیم الجاهه سرمایهٔ افتخار اولمغه سزاواردر همان باری تعالی وتقدس اول سلسلهٔ طیبه نك آب روبی اولان پادشاه عصر باهر النصر شوكتمآب قدرت نصاب عبد المجید خان طول الله تعالی عمره وزاد نصره وشوكته حضرتلرینك ظل ظلیل همایونلرین الی الابد عباد وبلاد اوزره ممدود ایلسونكه هر نوع كماله وار بابنه من كل الوجوه لطف ومرحمت ملوكانه لری آشكاردر (منقولدر كه مهدی بلدهٔ ری‌دن بغداده كلدكلرنده شعرا قصائد قدومیه عرض ایدوب ابو دلامه دخی * انی نذرت لئن رأیتك قادما * ارض العراق وانت ذو وفر * لتصلین علی النبی محمد * ولتملأن دراهما حجری * قطعه سنی نظم ایدوب عرض ایلدیكه مآلی تحقیق بن سزی عراقه ثروت وسامان ودائرهٔ مكمله‌ٔ عز وشان ایله كلیجی كوررسم سزه صلات وسلام ایتدرمكه وقوجاغمی دراهمله طولدرتمغه نذر ایتمشیدم دیمكدر وقتا كه مهدی قطعه‌یی اوقودقده صلی الله تعالی علی محمد دیوب صلات وسلامه مسارعت ایلدی ابودلامه ای خاندان كرم حسنهٔ اولایه مسارعت ایدوب ثانیه‌یه بطائته سبب ندر دیدكده مهدی یه ضحك كلوب وامریله بربدره یعنی كیسه كتوریلوب ابودلامه‌نك قوجاغنه بوشالتدیلر (قلت) مهدی خلیفه پدری منصور خلیفه‌نك خلافتنده طبرستان واطرافی وری والیسی ایدی بغداده اشبو كلشی هنوز خلیفه دكلكن پدرینی زیارت قصدیله ایدی مهدینك اوغلی هرون الرشید ریده طوغمشدر وری حالا پای تخت شاه ایران اولان طهرانك قربنده خراب بریرقالمشدر فقیر سفارتله ایرانه كتدیكمده دوردن بعض آثار بناسنی كوردم ایدی فی الاصل بر بلدهٔ قدیمهٔ جسیمه اولوب جنكیزیان فترتنده بالكلیه خراب اولمشدر وطهرانی صفویوندن شاه طهماسب معمور ایتمش ایمشكه برینه اطرافنده اولان قریه‌لر خلقی سور یلوب اسكان اولنمغله دهران دینوب صكره بالتحریف طهران دینلمكده‌در وری شهرینه نسبتده رازی دینور انتهی (هارون الرشید خلیفه مكهٔ مكرمه‌ده برمرتبهٔ اعرابیه‌نك حزینانه * طحنتنا كلاكل الاعوام * وبرتنا طوارق الایام * فاتینا كم نمد اكفا * للقیمات زادكم والطعام * فاطلبوا الاجر والمثوبة فینا * ایها الزائرین بیت الحرام * دیو تفوه ایلدیكی ابیاتی استماع ایتدكده رقتله بكا وقرنامنه تأكید برله شو عاجزه‌یه صدقاتكزی ویرك

دیوام ایتمکله فی الحال اولقدر بذل ایلدیلرکه کتوروب یانته براقدقلری اثواب ونقدیندن خاتون کورنمز اولدی (مآل ابیات فقر وفاقه مزدن ناشی بزله کدرلو اولان ییلرد کرمنلری دانهٔ وجودیمزی ازدی واوکوتدی وشانهٔ حوادث ایام بزی یولك ایتدی یعنی یولك کبی دیدوب پریشان ایتدی اشبو احوال عجز اشتماله بناءاوجیمزی زادیکزك لقمه جقلر یکزدن وطعامکز لقمه جقلرینه یعنی سقاطهٔ سفرهٔ کرمکزه اوزادر اولدیغمز حالده یعنی نیل کرم ایچون سزه کلدك ای بیت الله زائرلری بزه احسان ایله اجر وثوابی بزده یعنی بزه احسانده طلب ایدیکزکه بزه کرمکز مستوجب اجردر دیمکدر (قلت) کلا کل کافلرندن اولکی مضموم وایکنجی مکسور اوله‌رق قبصه وقاین وشدت وقوتلو شخصه دینور یافقردن ویاخود قحطدن مشتقلی اولان سنه‌یی بالاضافه کلا که تشبیه ایتمشدر (وطوارق طارقه‌نك جمعیدر طارقه کاهنه عورت دیمکدرکه ساحره‌یی مرادایدر (براعرابی مکهٔ مکرمه‌ده * اخ فی الله وجار فی بلد الله وطالب خیر من عند الله فهل من اخ مواس فی الله ومجاور بیت الله * کلامیله کوزل سؤال ایتمشدرکه مآلی ظاهراولدیغی اوزره بن مؤمنینه اخ فی الله ومجاور بیت ودست اخوان ایله طالب احسان وخیرات وحسناتده بذل ایدر بر قرداش یوقمیدر دیمکدر (قلت) بعض اهل ادبدن شولطیفه استماع کردهٔ فقیر اولمشدرکه غالبا مصنوعدر (سائله‌دن بری یدینه برقدوله آلوب وبرجامعه کیروب وقیمك متعند قولاق اصمیه‌رق قندیله بناشوب * المسجد بیت الله والزیت نعمة الله والآکل عبدالله * دیو زیتنه باطروب تکرار کلام مذکورایله تناوله باشلرقیم دخی یدینه برچوماق آلوب سائلك کلام مذکوری عقبنده * المطراق من ید عبدالله * دیوب قفاسنه یاپشدرمغله طرد ایتمشد رهله استانبولده سؤال ایدن اعمی فقرالری لسانلرنده جاری اولان * طوردیه‌نك طوراغی جنت اوله * کیفما اتفق حسن سؤالی مشعر سو یلنمش برمصراعدر انتهی (ترغیب خیرده برشاعر * لبس فی کل وهلة واوان * تتهیا صنایع الاحسان * فاذا امکنت فبادر الیها * حذرا من تعذر الامکان * قطعه سنی کوزل دیمشدرکه مآلی ای ذوی العقول عاقبت اندیشان افعال احسان هرنه قدر اول باول اجرا وانه جق اموردن ایسه‌ده هر زمان تهیئه اولنماز یعنی اجراسنه امکان بولنماز همان فرصت امکان دوشدکده تدارك امکانك امتناعی خوفندن اجرا ایدك یعنی عزت دارین اجرای خیر واحسانده در فرصت امکان ونقدینهٔ حیات الده ایکن اجراسنه باقك وشموع مثوباتکزی یاقك اوفرصتلرك فوتندنصکره تدارکی ممکن دکلدردیمکدر (وقال ابودقاقة البصری * اضحت حوائجنا الیك مناخة معقولة برحالك الوصال * فاطلق فدیتك بالنجاح عقالها * حتی تثور معا بغیر عقال * مآلی استعارات لطیفه اشتمالی بزم سکا اولان حوائجمز چوکراولدیغی حالده صباحلدی یعنی سکا اولان احتیاجمز دوه‌لری کلوب باب کرمکه چوکدی یعنی شد رحل ایله قپوکه کلدك اویله احتیاج دوه‌لریکه علی طریق الزیاره بزلری املمزه واصل ایده جك سکا اولان رجامز کوستکیله کوستکلنمشدر یعنی ایشمزی بتورمدن قپوکدن کیتمکه مجالمز یوقدر ای صاحب مروت وکرم خاندان بابام وانام سکا فدا اولسون اودوه‌لرك کوستکلرینی املمزه مساعده ایله چوز وصالیویر تاکه بزمله برابر کوستکسز یوروسونلر دیمکدر اشبو قطعه دخی نسخهٔ فقیردن نقل اولندی (حضرت علی رضی الله تعالی عنهدن مرویدرکه کمیله خطابا * یاکمیل مراهلك ان یروحوا فی کسب المکارم ویدلجوا فی حاجة من هو نائم فوالذی وسع سمعه الاصوات ما من احد اودع قلبا سرورا الا خلق الله من ذلك السرور لطفا فاذا نزلت به نائبة جری الیها کالماء فی انحداره حتی یطردها عنه کما تطرد غریبة الابل * بیورمشلردرکه مآلی ای کمیل اولاد ومتعلقاتکه مکارم یعنی کرم کرك متعدی وکرك لازم اولسون کافهٔ اخلاق حسنه کسبنده صباحلمق یعنی دائما او مکارمی کسب ایدوب مقتضاسنی اجرا ایتمك واصحاب احتیاجدن کیجه اویوبان کیمسه‌لرك حاجاتلرینی رؤیت

(باینده)

باینده کیجه لمك یعنی ارباب حاجتدن اولان کیمسه کیجه ایش وقتی اولمادیغندن یاخود عجز ویأسندن اویور یعنی حیرنده قاله‌رق اویورکن انك ایشنی اوشنبوب ومشقته قاتلنوب صاحبی طویمدن یعنی بلاعوض وزحمت چکمدن بتورمك یعنی انجاح حاجتی مبالغه ایله سعی ایتمك اوزره امر واقربا کی بویله ترغیبه ایله زیرا صفت سمعی کافهٔ اصواتی محیط اولان پروردکاره قسم ایدرمکه هر کیمسه که برقلبه سرور ایداع والقا ایده حق تعالی وتقدس اول سروردن برلطف خلق ایدر یعنی ضایع ایتمز واوکیمسه‌یه برمصیبت وکدر اصابت ایتدکده لطف مذکور صویك یا آلادن پسه آقیشی کبی سرعتله آقوب دره‌لرك فضلاتنی طرد ایتدیکی کبی مصیبتی اوخیری ایدن کیمسه‌دن طرد ایدردیمکدر (وینه حضرت علی جابربن عبدالله الانصاری رضی الله تعالی عنهمایه خطابا * یاجابر من کثرت نعم الله لدیه کثرت حوائج الناس الیه فان قام بما یجب الله فیها عرضها للدوام والبقاء ومن لم یقم فیها عرض نعمته لزوالها * بیورمشدرکه مآلی ای جابر الله تعالانك نعمتلری برکیمسه‌نك یانده چوغالدقده اول کیمسه‌یه ناسك حوایجی ورجاسی چوغالور یعنی اصحاب حاجات انك قپوسنه دوکیلورلر اکر اول کیمسه اول نعمده رضای حق ایله قالقار یعنی شکرا لله تعالی جهت شرعیه اوزره بذل ایدر وارباب حاجاتك ایشلرینی کورر وکوردیرر ایسه الله تعالی نعمتنی دوام وبقایه عرض ایدر یعنی دوام بولور واما اکر وجه مذکور اوزره عمل وحرکت ایتمز ایسه زواله عرض ایدر یعنی زائل اولور دیمکدر (قلت) حضرت جابر ابن عبدالله بن حرام انصاری صحابی ابن صحابی وحضرت علینك اخلاصکاری اولوب اون طقوز غزوهٔ نبویه‌ده بولنمش ویتمش سالنده طقسان درت یاشنده مدینهٔ منوره‌ده ارتحال ایتمشدر ومدینه‌ده وفات ایدن اصحاب کرامك خاتمه سیدر رضی الله تعالی عنهم (اما کمیل ابن زیاد نخعی قدس سره مناقبی طبقات صوفیهٔ صافیه وسلسلهٔ خلوتیه وجلوتیه‌لرده زیب صحایف بیان اولوب حضرت مرتضادن رضی الله عنه اقتباس انوار اسرار طریقت علیه ایدن ذات مکرمدرکه یتمش اوچده اقدام حجاج ایله شرف شهادتی بولمشدر انتهی (مرویدرکه لبید رضی الله تعالی عنه آندایچمشیدیکه ریح صبا اسدکده بردوه قربان ایدوب فقرایی اطعام ایده وقت اولدیکه تنکی دست ایله دوه بوله‌میوب برینه عناق یعنی دیشی کچی یاوروسی ذبح ایلردی برکون ولید بن عتبه خطبه یعنی ناسی جمع ایله خطاب ایدوب ایها الناس ابوعقیل یعنی لبیدك نفسی اوزرینه ایلدیکی یمین وعهدی معلومکزدرا کا اعانه وامداد ایدك تاکه اجرا ایده دیوب طرفندن بش عدد دوه ایله اشبو ابیاتی تحریر ایدوب ارسال ایلدی * اری الجزار یشحذ شفرتیه * اذاهبت ریاح ابی عقیل * طویل الباع ابلج جعفری * کریم الجد کالسیف الصقیل * وفا ابن الجعفری بما نواه * علی العلات بالمال القلیل * مآل ابیات قصابی کوریرمکه ابوعقیلك یعنی لبیدك روزکاری یعنی صبایلی اسدکجه بچاقلرینی تحرایل ایچون بیلراویله ابوعقیل که سخید روکون کبی مشهور جهاندر وخاندان عربدن جعفر بن کلاب بن ربیعه نسلندندر وکرم معروفده جدوسعی شمشیر مصیقل کبی تیز تأثیردر یعنی فقوری یوقدراشته اوجعفری زاده عزمنی یعنی ذبح قربانی ترك ایتمیوب انکله قدرتی یوغیکن بیله کچی کسه‌رك علاته یعنی معنای لازمنجه عجزه وضعفنه وفا ایلدی دیمکدر وقتاکه دوه‌لر ایله ابیات لبیده واصل اولدقده بنت خماسیه سنی چاغروب ای قزجغزم بن محققا شعر سویلمکی ترك ایتدم امیره اقتضا ایدن جوابی نظم ایله دیوسپارش ایتمکله اوکنیزك زکیهٔ نازك دخی * اذا هبت ریاح ابی عقیل * دعونا عند هبتها الولیدا * طویل الباع ابلج عبشمی * اعان علی مروته لبیدا * بامثال الهضاب کأن رعیا * علیها من بنی حام قعودا * ابا وهب جزاك الله خیرا

نحرناها واطعمنـا الثريدا * فعد ان الكريم له معـاد * و ظنى با بن عقبة ان يعودا * ابياتى
نظم ايتديكه مألى ابو عقيل روزكارى اسديكى وقت بز ساعد كرمى طويل و معروف افاق
عبدشمس خاندانى سلاله سندن اولوب مروتنه بناء لبيده اعانه ايدن وليدى جاغريز يعنى اندن
نذريمزى ايفا ايچون استعانه ايدرز استعانه مز دخى شول دوه لرك امثاليدر كه بنى حامدن يعنى
سودان طائفه سندن كويا اوزرلرنده راعيلر اوتوريجى اولمش كيبدر يعنى توانا و بلند وسمين
دوه لرك اعظـامى تكرارينه ملابسدر اى اباوهب ايله مكنى اولان ياخود اى هبه يه ملازم
اولان وليد الله تعالى سنى خيرايله جزالندرسون بزه ارسال ايلديكك دوه لرى بوغازليوب واتى
تريدايوب مستحقينى اطعام ايتدك بعدازين اعاده ايله يعنى روزكارصبا اسدكجه اردينى كسميوب
همان كوندركه كريم تكرار كرم ايدندر و ابن عقبه يه يعنى وليده بنم ظنم اعاده ايتمسيدر
ديمكدر (لبيد شعرمذكورى كوردكده قزجغزم اكرتكرارينى سؤال ايتميه ايدك كوزل اولوردى
ديدكده او بكر رنكين فكر اى پدرم عظما دن سؤال و طلبده استحيا اولنمز ديمكله لبيد
زكاوتنه ممنون اولوب والله كه بنم قزم بوجوابله اشعر اولدك يعنى جوابك نظمكدن رابطه لو اولدى
ديدى (قلت) رياحك ابو عقيله اضافتى اضافت لادنى الملابسه در خماسيه و خماسى بويى
بش قارش اولان دختر و غلامه دينور التى ويدى قارشده سداسى وسباعى دينمز زيرا ايكنجى
مقدارده مربّه ورجل اولورلر بوراده مراهقه ديمكدر هضـاب لغتده شديدالصلب اتلر ديمكدر
لكن ناظمه غالبا مطيه مراد ايدوب تعميم ايتمشدر رعى عدل كبى اولديغى خاطره كلمشدر والله
تعالى اعلم (وليد باّلاده دخى فى الجمله ذكرى سبقت ايتديكى اوزره معمر يندن اولوب ومخضرمى
ايدى يعنى هنكام جهالت و عهد شريف اسلامى كورمشدر طقسان سنه جهالت و اللى
بش سنه اسلامده معمر اولدى (مرويدركه معاويه رضى الله تعـالى عنه بيت المال مسلميندن
اولان معاشنى تنزيل قصد ايتدكده لبيد بن بوكون يارين كتمك اوزره يم استرايسك نامى دفتردن
بتون سل ديو تعريضا خبر كوندردكده وازكچدى وچوق كچمدن مدينهٔ منوره ده انتقال ايلدى
(اما وليد بن عقبة بن مغيرة بن ابى عمرو بن امية الاموى ايكه شرفيـاب صحبت نبويه اولمشدر
معاويه رضى الله تعالى عنه طرفنـدن والى مدينهٔ منوره ايدى انتهى (مرويدركه بنى ضبه
قبيله سندن بررجل اميد احسان ايله شد رحل ايدوب دمشق الشامده عبد الملك بن مروان
اموى بابنه كلوب * والله لاندرى اذا مافاتنا * طلب اليك من الذى نتطلب * ولقد ضربنا
فى البلاد فلم نجد * احداسواك الى المكارم ينسب * فاصبر لعادتك التى عودتنا * اولا فارشدنا
الى من تذهب * ابياتنى انشاد ايلديكه مألى سزدن مطلوبمز بزى فوت ايتدكده يعنى دركده
مطلبـه نائل اوله مزسق كيمدن طلب ايده جكمزى الله بيلور كه بيلميز يعنى ديكر پناهمز
يوقدر زيرا طلب رزق ايچون بلاده سفر ايلدك وكزدك مكارمه سندن غيرى منسوب بوله مدق
ارتق اى ملك بزه اعاده ايده جكك عادتك ايچون صبر ايله يعنى بذل مال نفسه كران كلورسه ده
اكا تحمل ايدوب عادتك اوزره كرم ايله يوق اكر صبر ايتمز يعنى و يرمز ايسك نيل كرم ايچون
كيده جك كيمسه يى بزه كوستر ديمكدر كه طلب بابنده ملزمانه برلطيف قطعـه در انتهى
عبد الملك اشبو نظمى استماع ايتدكده بيك دينار اعطا ايدوب رجل بليغ مرقوم دخى صلهٔ
مسرت موصله ايله وطننه عائد اولدى وسنهٔ آتيه سنه ده يتشوب وجاذبهٔ كرم عبد الملك چكمكله
ينه كلوب فقط اشبو * يعودون بالاحسان عوداعلى بدء * مصراعنى انشاد وحسن سؤالده
* ياامير المؤمنين ان الروى لينازعنى وان الحيـاء ليمنعنى * قولنى ايراد ايتدى عبد الملك محظوظ
اولوب * والله لوقلت حتى تنفد بيوت الاموال لاعطيتك * ديدى * مأل مصراع كرما يعنى

عبد الملك بنم حقمده مقدم اشلديكى اوزره يعنى بنى نائل قيلديغى احسانه تحقيقا عودت ايدرلر
يعنى ينه بنى مظهر لطف ايدوب نيچون كلدى ديو استثقال ايتمز و ياخود اصحاب الحاجات يعودون
آملين عودا على مبدأ الكرم تقديرنده اولديغى محتمل كبى ايديكى ومأل قول مذكور دخى اى
امير المؤمنين روى يعنى قافيه كه بوراده شعردن عبارتدر بنى ينه مدح ملكده استعمال ايت ديو
بنمله معارضه ايدر لكن حيامانع اولور ومأل قول عبد الملك دخى اى رجل سن كلوب دائما عرض
شعر ايتسه ايدك بنده خزائن بتنجيه دك سكا اعطا ايدردم ديمك كبى اولديغى خاطر پريشانى مظاهر
اسعد فقيره لايح اولدى الوبررسه قبول بيوريله (محكيدركه بررجل منصور خليفه نك اوكنه
چقوب برحاجت سؤال وطلب ايلدى لكن روى مساعده كورمدى برمدتجكدنصكره ينه چقوب
استدعاى امل ايتدى خليفـه حضرتلرى سن بكا انى بوندن اول دخى سويلدكمى ديوب
ينه عدم مساعده صورتنى كوستريجك رجل مرقوم بلى اى امير المؤمنين سويلدم ايدى لكن
اوقاتك بعضيسى بعضيسندن اسعد بعض بقاع بعضيسندن ايمن يعنى بريردن قوتلودر جواب
مسلمى ايله عذر خواه اولدقده خليفهٔ درايت شعـار صدقت ديو حسن جوابنى بكنوب
مطلوبنى انجاح واحسـان ايلدى (منقولدركه سفاح خليفه نك حضورنده ندما وشعراسندن
ابودلامه بركون قائم ايكن خليفه حضرتلرى قصد احسـانله اى ابادلامه سايه مده ديبا كى صاقن
كيمه دولامه وناقه دن شكايتى دلكه طولامه سنى كورنلر بوآدم بودلادنمى ديمسونلرهرنه استرايسك
كوربلوراسته ديوب ديله بندن نه ديلرسن ديد كلرى روش عظمـانى اظهار ايلدى ابودلامه
دخى اى امير المؤمنين صيد ايچون برتازى استرم ديدى خليفه ويرلسون بيوردى اردنجه بردابه
عنايت بيورلسونكه پياده شكار اولماز ديدى ويرلسون بيوردقده اى درياى جود اتى وتازى يى
كوروب كوزده جك برغلام لازم دكلميدر ديدى ويرلسون بيوردقده ابودلامه صيدى طبخ وبزى
اطعامه برجاريه اقتضا ايتمزمى ديدى ينه ويرلسون بيوردقده ابودلامه اى ولى نعمتم افنديمز
اشبو عياله برمسكن كركلابد اولدى ديدكده ينه ويرلسون بيوردقده بابونلره برضيعه يعنى برچفتلك
اولمايجه نوجهله تعيش ايدرلر ديدى خليفه حضرتلرى سكا يوزقطعه جريب عامره ويوز
قطعه غير معمورايله غامره احسان ايتدم بيوردى ابودلامه تجاهل يولندن اى معدن لطف وكرم
امير المؤمنين غامره ندر ديدى خليفه حضرتلرى تخمى واكنى وادوات سائره سى اولميان چفتلكدر
ديدكده ابودلامه اى مرحمت كانى افندم بوصورتده حدم اولميه رق بنده كز دخى خاكپايكزه بنى
اسدصحرالرنده اولان بوش چفتلكلردن بيك قطعه چفتلك مقاطعه ايتدم ديسم انشاء الله تعالى
بولطيفه يى عفو بيوررسكز ديدكده خليفه حضرتلرى ابودلامه نك بولطيفه سندن محفوظ اولوب
ايكيوزينى دخى عامره قيلك يعنى سراپا ضيعهٔ معموره لر ايدك بيورديلر (ائمهٔ علوم عربيه دن
جاحظ بافك ابودلامه نك سؤال وطلبده اولان حذاقت ولطفنه نه كيفيتده دركه ادنى شئ ناچيز
كلب صيد ايله باشليوب قضيه يى تسهيل ايلدى بعده مطالبى سلك ترتيب ملازمه يه ديزوب امله
واصل اولدى اكرجمـله سنى بردن طلب ايديدى واصل اولماز ايدى ديمشدر (قلت) اكر
خليفه حضرتلرى غامره عامره اولسون بيوردقلرنده ابودلامه خلفا وملوك ادنى همت ويك اشارتله
احياى اراضى وامهدوارينى پست پايه ايكن ناكاه رسيدهٔ سرمسند ارباب معـانى ايدرلركه اشته
غامره دن برنقطه قالدرمغله ضياعى آبادان بيوررلر ديمش اولسيدى ايجه برنكته اولوردى
مطالعه سى خاطرفاترفقيره دوشه كلدى معذور اوله انتهى (حكايه اولنمشدركه مأمون خليفه
حضرتلرى بركون صدر العلماسى وجليس مستشارى يحيى بن اكثمه جانم تنزه وتفرج استرسنده
برابركل ديو ناطقه پيراى فرمان وتبديل هيئتله اتلره بنوب صحراى بغداده روان اولورلر ايكن

برقامشلق ایچندن تظلم حال ایچون بررجل بغتة چیقدقده خلیفه نك ركوب ایلدیكی اسب
اوركوب خلیفه یی دوشوردر وغضبه كلمكله شو شخصی ضرب ایدك دیو امر ایدر رجل مرقوم ای
امیرالمؤمنین مرحمت ایدك برقاچ سوزم وارخاكپایكزه عرض ایده یم بعدازین فرمانك اجرا بیورلسون
دیو استرحام ایتدكده ینه غضبله سویله واوزاتمه دیو مساعده كوستردكده رجل مرقوم (یاامیر
المؤمنین ان المضطر یركب الصعب من الامور وهو عالم بركوبه و یتجاوز حد الادب وهو كاره لتجاوزه
ولو احسنت الایام مطالبتی لاحسنت مطالبتك ولانت علی رد مالم تفعل اقدر منی علی رد ماقد
فعلت * دیدی یعنی مضطر اولان كیمسه حد ادبی تجاوز ایلدیكنی وجسارت اولدیغنی بیله رك اشرار
اموره وجای مهلكه یه اقدام ودخوله استه میه رك جرأت ایدر واكر ایام بنم مطالبه مه مساعده ایتمش
اولسیدی یعنی ضیق معاش اوزره اولمسه یدی ذات خلافتمآبكز دخی مساعده ایدر ایدی یعنی
بنم سببمله حاصل اولان اشبو سقطه یی كورمیوب تفرجكاهه صفای بال ایله تشریف ایدردیكز
ذات مكارم صفاتكز قصده مقرون اوله رق ایشلدیكم بوكتولكك جزاسی اولان ضربك هنوز
وقوعه كلمدی ردوعفوده بنم ظاهرا ایشلدیكم اوفعل كریهی رده بندن اقدرسكز یعنی استمیه رك
فعله كتوردیكمك اعاده سی ممكن دكلدر لكن سز عفو ایدرسه كز بن ضربدن وارسته اولورم
دیدكده حلمی ضرب مثل اولان مأمون حضرتلری متأثر اولوب بكا وشو سوزیكی حق سوراپسك
بنه اعاده ایله دیو امر ایلدكده اورجل اعتذار واسترحام مذكوری اعاده عقبنده مأمون انصاف
مشحون یحیایه باقوب * اماتنظر الی مخاطبة هذا الرجل باصغریه والنبی صلی الله تعالی علیه وسلم
یقول (المرء باصغریه قلبه ولسانه) والله لاوقعت له الا وانا قائم علی قدمی * یعنی شو رجلك اصغریله
اولان مخاطبه سنه دقت ایتمیورمیسنكه حضرت ذیشان صلی الله تعالی وسلم افندیمز بومقوله لری
(المرء باصغریه قلبه ولسانه) حدیث شریفیله ثنا بیورمشلر قسم بالله كه قدمم اوزره قائم اولدیغم
حالده یعنی اسب سوار اولمدن شو بلیغ مظهر توقیع واكرام اولسون دیوب فی الحال قرین كرم
بسیار واعتذاره قیام ایلدی و بونوبت كیده جكی حینده رجل مرقوم اشبو ایكی بیتی حاضر ایتدم
یعنی بالارتجال نظم ایتدم دیوب * ماجاء بالوفر الا وهو معتذر * ولا عفی قط الا وهو مقتدر * وكما
قصدوه زادنائله * كالنار یؤخذ منها وهی تستعر * رباعیسنی اوقودیكه مآلی حضرت خلیفه
اویله برمعدن مكارمدر كه مال بسیار ایله جود ایتسه دخی آز دیو اعتذار ایدیجیدر وسیئاتی اجرای
جزایه مقتدر ایكن عفو ایدر یوقسه اجرادن عاجز دكلدر خلق انك باب مراحم نصابنه التجا
ایدوب سراپا نائل احسانی اولدیلر انك خزائن مكارم دفاینی شعلهٔ نار كبی دوكمز یعنی اندن
اقتباس اولنسه ده ینه او شعله یاپیلور یعنی بمزدیمكدر (قلت) بوفقیرك رجل مرقومك مارالبیان
* لاحسنت مطالبتك ولانت علی ردمالم تفعل اقدرمنی علی ردماقد فعلت * قولنی مترجم اول
یعنی سابق الذكر عثمانیه كتبخانه سنده ترجمه سی محفوظ اولان ذات (ودخی بر واحسان اوزره
دكلسن و یاامیرالمؤمنین سن فعله كتوردیكك امری نه وقت مراد ایدر ایسك حصوله كتوررسن
امافعله كتورب ایشلدكده بردخی اول امری رده قادر دكلسن ایمدی بلا تأمل فعله شروع ایلیوب
صبر ایله كه نهایتنده نادم اولمیه سن دیو ترجمه ومأمون خلیفه نك حدیث شریف مذكوری
حاوی اولان كلامنه دخی (ای یحیی نظر ایتمزمیسن بو رجلك جنس مخاطبه سنه مع هذا
بورجل حقیر وصغیر و بیچاره در دیو انصافكذار كلام حكمت شعار اولوب اول مرد مظلوم ایله
قائما استماع كلام ایدوب دیو معنی ویرمش ترجمهٔ معلومه ده ایسه كلام مرقوم رجل مذكور
بنده كز حقنده امر وفرمان بیوردیغكز مجازاته مقتدرسكز لكن عفو وعدم مجازاته دخی زیاده
قادرسكز مروت وشانكزه قنغیسی لایق ایسه انكله عمل بیورك دیوب وكلام مأمون دخی (مأمون خلیفه

یحیی بن اكثم التفات ایدوب شو رجلك كلام اعتذاری بكا تأثیر ایلدی دیوب رجلی عفو واطلاق
ومسؤلنی استنطاق ایله مساعده ووافر عطیه واحسان ایتدی دیو ترجمه اولنوب بوقدرله اكتفا
وحدیث شریفله لاوقعت له الا وانا قائم علی قدمی * ترجمه سی نه سببه مبنی ایسه ترك اولنمشدر فیاایها
المطالعون انصفوا رضی الله تعالی عنكم والسلام (منقولدر كه برحكیم برحاجت ضمننده
كسرانك یعنی ملك عجمك بابنه مدت مدیده ملازمت ایدوب لكن درمرادی كشاد اولمامغله برقعه یه
درت سطر عباره یازوب وحاجب كسرایه ارائه املیله براقدی عبارهٔ سطر اولك مآلی (بابنه
مراجعتمك باعثی ضرورت حال ونیل آمالدر (وثانیك) تهی دستك یانده مطالبه یه صبر اولماز
یعنی سؤالی فقر مجبردر (وثالثك) بلافائده قپوكدن صاووشمق شماتت اعدادر دیدی (اما دردنجیسنك
عباره سی * امانعم فمریحة واما لا فمریحة * ایدی بعض نسخه ده مریحة یرنده مثمرة و بعضسنده
خبرلر فاسز واقع اولمشدر كه مآلی ارباب حاجاتك مسؤلنه نعم لفظه سن دیوب تسویه ایتمك راحه
ایدیجی یعنی راحت ویریجی نسنه در كه تسویه ایله طرفین راحت ایدر وضمننده ملجأ حاجتمندان
نائل اجر اولور كه مثمره نسخه سی دخی بو معنایی مستلزمدر لكن لا دیوب تسویه ایتمامك اهل املی
قپودن ازاله ایدیجیدر كه بونك ضمننده اجر اولماز یاخود یانعم دینیلوب اهل حاجتی اونعم
دیكلندریجی اوله ویالا دینیلوب اولا قپودن ازاله ایدیجی اولوب بردخی كلمه اشبو ایكیدن بری بكا
اولمادیغی حالده ملازمتدن فتور كلدی دیمك اولدیغی عاجزانه مطالعه اولندی بوراده دخی
مترجمان مومی الیهمانك خیلی تصرفاتی كورلدی هله بری فتحتیله استفهامه جواب اوله رق
تصدیق ایچون اولان نعم لفظنی نونك كسریله نعمتك جمعنه حمل ایله عجیب معنی ویرمشدر
رحمه الله تعالی وقتاكه سطور مذكوره منظور كسری اولدقده سطر باشنه بیكر سكهٔ سیم ویروب
ورقعه سنه دخی اشته مصلحتكی بتوردك اكر نیل امل ایله دركاهمزه كلنلر خائب وخاسر دونرلر ایسه
شماتت اعدا بزم حقمزده دخی اكثر اولور دیو جواب حكمت نصاب تحریر ایلدی (قلت)
ظنمه كوره كسرای مذكور نوشروان اولمق كركدر فتدبر انتهی (محكیدر كه بررجل بغدادده
ابن عبید اللهك همجواری ایمش عیاذا بالله تعالی قحط وقوع بولمغله خلق تحصیل قوت ایچون
بغداددن رحلته باشلملریله رجل مرقوم سفره اقتداری اولمیان زوجه سنی خانه سنده براغوب
كندیسی یكانه عزم ایدر وقتاكه خاتون زوجنك سفره تهیئی كوریجك سن كتدكدنصكره
بزی كیم انفاق ایدر دیدكده رجل بنم ابن عبید الله ذمتنده اله جكم اولوب حتی اشهاد شرعی دخی
اولنمشیدی سن بن كتدكدنصكره سند مذكوری اكا كوندر اوقودقده بنم عودتمه قدر دین مذكوره
محسوبا سنی انفاق ایدر دیوب بالضرور خاتونی اغرا واشبو * قالت وقد رأت الاجمال محدقة
* والبین قد جمع المشكو والشاكی * من لی اذاغبت فی ذا المحل قلت لها * الله وابن عبید الله
مولاك * بیتلرینی بر ورقه یه املا واشته سند بودر دیو خاتونه اعطا وكندیسی طلب رزق مولی ایله
ارض واسعه ده رومال رمال كری وصحرا ایدر (مآل نظم زوجه می و بنی فراق حزنه مبتلا
ایلدیكی حالده دوه یوكلادلمش ادوات سفریه یی كوردكده سن غیبوبت ایتدیكك وقتده
بوراده بكا منفق كیمدر دیدی بنده سكا مولای حقیقی اولان الله تعالی ومولای صوری یعنی
واسطهٔ رزق خدا اولان ابن عبید الله منفقدر دیدم دیمكدر (وقتاكه رجل كتدكدنصكره
خاتون ابن عبید اللهه واروب زوجنك دیدیكنی وسفرینی اخبار ورقعه یی الینه صوندقده زوجك
طوغری سویلمش قضیه اویله در دیوب عودت رجله قدر خاتونه انفاق و مظهر لطف
و اشفاق و رجل شو لطف مشار الیهه تشكر بسیار ایدر رحمه الله تعالی (قلت) ابن عبید
اللهك كنیه وجدی اسمی نسخه لرده اولمادیغندن بیلنمه مدی لكن خاندان كرمای

هاشمیدن اولدیغی بی اشتباهدر (حکایه اولنمشکه مشاهیر شعرادن مطیع ابن ایاس معن بن
زائده یی بر قصیدهٔ حسنه ایله مدح ایلیوب حضورنده قرائت ایلدی معن غایت محظوظ
اولدیغندن مباسطه وملاطفه قصدیله مطیعه قصیده نك جائزه‌سنی دفعة ویره‌یوب * یامطیع
ان شئت اثبناك وان شئت مدحناك کما مدحتنا * یعنی ای مطیع استرایسك سنی نائل ثواب ایده‌یم
حق تعالی سنی نائل اجرایده دیو دعا ایده‌یم تاکه اجر وثوابه نائل اول واسترایسك بنده‌سنی بنی
مدح ایتدیکك کبی مدح ایده‌یم بو ایکی امرده مخیرسن دیدکده مطیع مألوف و محتاج اولدیغی
الوف نقودی مأمول ایدرکن بو معامله یی کوردکده ثوابی استه‌مم دیمه‌دن استحیا واحوج ایکن مدح
معنه رضا کندویه کوج کلوب برنسنه تفوه ایتمدن دوه‌جیقه جق قپودن ثنا ودعایی اختیار کوستره‌رك
چیقوب خانه‌سنه کلدکده اشبو قطعه‌یی نظم ایدوب معنه کوندردی * ثناء من امیر خیر کسب *
* لصاحب نعمة واخی شراء * ولکن الزمان بری عظامی * ومالی کالدراهم من دواء * مألی
واقعا امیر کبیردن صاحب نعمت ومقارن اموال کثیره اولنلر یعنی اقرانی حقنده ثنا مکسبلك
وکارك خیرلوسیدر لکن بن اوطاقدن دکلم که زمان فقر وفاقه دن بنم کمکلریمی انجلدوب
ضعیف ایلدی بکا دراهمدن غیری دوا یوقدر دیمکدر (وقال شاعر * هززتك لا انی جعلتك
ناسیا * لامری ولا انی اردت التقاضیا * ولکن رأیت السیف من بعد سله * الی الهز محتاجا
وان کان ماضیا * مألی ای ملتجا سن بالطبع سخی وکریم اولوب بلا طلب اصحاب حاجاتك
ایشنی رؤیتله مسرور ایدرسن بنم سنی تحریکم یعنی سکا اشراب طلبم حاجتمی ووعدکی اونودانلر
منزله‌سنه تنزیلم ایچون دکلدر واله چقلیلرك مدیوندن طلب دین ایدر قلقلی حالتنی دخی اشبو
اشرابمله قصد ایتدم یعنی مرادم تعجیز دکلدر لکن سیفی کوردمکه سلدنصکره هر نه قدر
کسیجی ومصیقل ایسه ده تحریکه محتاجدر اشته بنم سکا اشراب طلبم سیفی تحریك کبیدر
دیمکدر (وقال آخر * ماذا اقول اذا رجعت وقیل لی * ما ذا لقیت من الجود المفضل *
* ان قلت اعطانی کذبت وان اقل * بخل الجواد بماله لم یجمل * فاختر لنفسك ما اقول فاننی *
* لابد اخبرهم وان لم اسأل * مألی الزام اشتمالی ای نیل امل ایله بابنه رومال اولوب مأیوس
کرمك اولدیغم ذات بااقتدار ترجه‌سی ای لئیم بی عار بو یله یأسله کلبهٔ احزانمه دونوب منتظر
جمله اولان متعلقاتم جواد و زیاده سیله احسان صاحبی اولان ذاتدن نه یه ملاقی ونائل اولدك
دیو صورد قلرنده نه جواب ویره‌یم بیلمم کرم ایتدی دیسم یلان اوله جغی ظاهر حال دخی
تأکید ایدر یوق جواد بخل ایتدی دیسم کوزل اولماز یعنی سزه بین الخلق نقیصه‌در اشته
صورمه‌لریله وقوع حالی خلقه‌دیه جکیم شو سوزلرمدن برینی اختیار ایدك قنغیسنه راضی
ایسه‌کز انی سویلیه‌یم دیمکدر (ترجمتها للفقیر * درکدن عودتمده خاندانا دیرسه خویشانم *
نه درمشهودك ای یکس حضور جود بخشاده * دروغ اولمزمی کر احسانینی کوردم
دیسم یاخود * دیسم بخل ایلدی وارمزمی حاشا هجوه معناده * فقیره برسوز اوکرت کیم انی
عار ایتمیوب یکسر * زبانم عالمه تاکه اوله مجبور افشاده (ولآخر) لنوائب الدنیا خبأتك
فانتبه * یا نائما من جملة النوام * اعلی الصراط تزیل لوعة کربتی * ام فی المعاد تجود بالانعام *
مألی ومفادی ای غافلین جمله سندن اولوب بذل مال ایتمیان بخیل ممسك آکاه اول وخواب
غفلتدن اویانکه دنیا مصائبنی سنك ایچون کزلمشدر یعنی عاقبت مصائب مالی ترك ایدر وساده جه
قبره کیدرسن مألی امساکله نه یه چقسك شمدی ویره‌یوب ده آخرته کوتوروب انده آیا صراط
اوزره‌می بنم فاقه‌م آتشنی انکله ازاله ایده‌جکسن یاخود روز حشرده انعام ایله جومردلکمی
ایده‌جکسن دیمکدر (ولآخر) احسن واتت معان * یا ایها الانسان * ان الایادی قروض *

کما تدین تدان * مألی ای انسان همان احسان قیل تاکه برکربته اوغرانلدقده ایلکك سببیله
یاردم اولنه‌سن زیرا خلقه بذل ایلدیکك انواع فضل وکرم بوروج کبیدرکه بنه الورسن حاصلی
خیر وشرنه ایشلرایسك ایشلدیکك نسنه جنسندن قارشولغنی کوررسن ارتق خیر ایشله که
باشکه خیر کله دیمکدر (قلت) اشبو نظمك مصراع رابعی ابن عمر رضی الله تعالی عنهمادن
مروی حدیث شریفدرکه بوراده ناظم اقتباس طریقیله ذکر ایتمشدر جوامع الکلمدن
اولان حدیث بلاغت نحدیث مذکورده اولان شرط وجزامشاکله سنی وسائر نکاتی شراح
حدیث بیان ایتمشلردر شرحلره مراجعت بیوریله (صره سیله اشبو درت قطعه دخی نسخه مزدن
نقل اولندی فافهم (صاحب المستطرف اول بابدن بورایه قدر بلطفه تعالی یازدیغمز
حسن تلطف سؤال وطلبه دائر کلامدر دیدکدنصکره * ومما یحسن الحاقه فی هذا الباب
ذکر شیء مما جاء فی ذم السؤال والنهی عنه * یعنی کلام آتی باب مذکوره الحاقه حسن
ومناسب اولان ذم سؤال یعنی دیلنجیلك ذمنه ونهینه دائر شیء وکلامدر دیو آروب اول مبحثه دخی
بو وجهله همت ایتمشدر روح الله تعالی روحه (روی عن عوف بن مالك الاشجعی رضی الله
تعالی عنه قال کنا عند رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم تسعة اوثمانیة اوسبعة فقال
الا تبایعون رسول الله وکنا حدیث عهد ببیعة قلنا بایعناك یارسول الله ثم قال الا تبایعون رسول الله
فبسطنا ایدینا وقلنا قد بایعناك یارسول الله فعلام نبایعك قال ان تعبدوا الله ولا تشرکوا به
شیئا والصلوات الخمس وتطیعوا واسر کلمة خفیفة ولا تسألوا الناس شیئا فلقد رأیت بعض
اولئك النفر یسقط سوط احدهم فما یسأل احدا یناوله ایاه) مألی شراح بیانجه شویله درکه
عوف بن مالك اشجعی رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنمشدر راوی دیرکه بز نزد رسول
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمده طقوز ویاسکز ویاخود یدی نفر اوله رق شرفیاب
حضور ایدك نبی ذیشان صلی الله تعالی علیه وسلم بزعهد قریبده بیعت واهتدا ایتمش ایکن
وحضرت پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلمك دخی بیعتمزی اشتباه معلوملری ایکن بیعت
ایتمزمیسکز بیوردیلر بز دخی یا رسول الله محققا ذات سعادتکزه مبایعه ومتابعه ایتمشیدك
دیدیکمزدنصکره ینه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم مبایعه ایتمزمیسکز بیوردیلر بز دخی
الیمزی مبایعه ایچون آچوب یارسول الله مبایعه ایتمشیدك شمدی نه اوزره مبایعه ایده‌لم فرمان
بیورك دیدك حضرت نبی ذی شان صلی الله تعالی علیه وسلم سعادتله حق تعالی وتقدسه
عبادت وبرشیئی ذات باری‌یه شریك قوشمامق وبش وقتده صلوات مفروضه‌یی ادا ایتمك وحقه
ورسولنه واولی الامره اطاعت ایتمك اوزره بیعت ایدك بیوروب بعده کلمهٔ خفیفه‌یی سرا
تلفظدنصکره ناسدن برنسنه سؤال ایتمك یعنی اشیاء مذکوره اوزره بکا بیعت ایدك بیوردیلر
بو وجهله مبایعه ایتدك وشول کونه امر نبوی‌یه امتثال ایتدك که شیء آخر سؤالی نره‌ده قالدی
اوطقوز نفرك یعنی ایچمزدن برینی کوردمکه قامچیسی راکب ایکن یره دوشمش ایدی شوقامچیی
بکا ویرك دیو برکیمسه‌دن طلب وسؤال ایتمدی دیمکدر (قلت) علیه الصلاة والسلام افندیمز
ذوات تسعهٔ مشارالیهمك مقدما بیعتلرینی بیلورلر وانلردخی تصریح ایتمشلر ایکن تکرار
مبایعه‌لریله امرلری ایچلرندن بری سؤال ایتمش اولدیغنه وحیا وکشفا ویاخود مشاهدة اطلاع
نبوی حاصل اولوب وخلق حسنه‌لری مقتضاسی اوزره اصحاب وامتك زله وخطالرینی یوزینه
اورمیوب قاعدهٔ کلیه وتفویض ایله بیان وصاحب ذنبه ضمننده تنبیه بیورمق دأب همایونلری
اولدیغندن خلال تنبیهاتده ایشانه لحکمة اشتدرمیه‌رك تهلیل وتسبیح وهرنه جنس کلام لطیف
خفیف ایسه نهانی اوکلمه ایله تحریك لسان ایدرك مقدارنجه توقفدنصکره اول سؤال ذنبنی

نهی ایچون اولدیغی سیر شریفه لردن استفاده اولنمشدر والله تعالی ورسوله اعلم (اشبو اثرك ان تعبدوا الله دن آخرینه قدر اولان عباره سنده (واسر كلمة خفيفة) ایله (فلقد رأيت الخ عباره سی راوی حدیث عوف حضرتلرینك مقولی اولدیغی ظاهر ایكن ترجمان سالف البیاندن اولكبسی (مقول پیغمبری اولمق اوزره خفیفة لفظنی خفیه یه تبدیل ایله (وناسدن برشیء طلب ایلمك وتحقیق بعض كیمسه یی كوردمكه یدندن سوطی دوشوب بر كیمسه یه بكا شونی ویرك دیو تكلیف وسؤال ایلزلر دیو معنی ویرمش (واما ترجمان ثانی اوله عطفده اقتدانك اوزرینه كلمه یی تصرف دیكره چكوب ومنجیه اولان ایمانی قلبكزدن سرایدوب تقویه ایده سز و بر كیمسه دن برشی طلب وسؤال ایتمیه سز و بو جاعت مفلحه دن بعضیلرینی مشاهده ایدرمكه كمال تعففلرندن یدنده اولان عصاسی یره سقوط ایتدكده بر كیمسه دن شو عصایی دسته و یر دیو استه مز دیمشدر هر نه قدر مومی الیهمانك مجموع تصرفات عجیبه لری تصریح اولنمامق اولی ایسه ده اعتنا ودقتی واجب اولان آیات واحادیث وآثار و مسائلده قلملرنده كوریلان مسامحات بی غایات علی وجه الاهتمام المجوز بعض یرده بو وجهله تصریح لازم اولیور تجاوز الله تعالی عن سقطاتنا جمیعا آمین انتهی (وقال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم مسئلة الناس من الفواحش ما احل من الفواحش غیرها (قلت) اثر سابق ایله اشبو خبری صاحب المستطرف اكرچه تحریر ایتمشدر لكن الده بولنان صحیحین ایله مشارق ومصابیح ومشكوة المصابیح ونسخة الجامع الصغیر كتب شریفه سنده و شرحلرنده ضرورتسز سؤال ناس جائز اولمادیغنه دائر احادیث شریفه آخر وار ایسه بو عبد فقیر بی بضاعه بوله مدم فقط تبیین المحارمده اثر ثانیی (قوله صلی الله تعالی علیه وسلم مسئلة الناس من الفواحش یعنی ما احل من الفواحش غیرها) عباره سنده تحریر ایدركه (ما احل من الفواحش غیرها) عباره سنك اثردن اولمیوب راویسی یاخود بر شارح كلامی اولمسنی انباء ایدر ومآل عبارۀ مذكوره دخی حسب الظاهر ناسدن سؤال یاخود ناسك سؤالی یرامز وكوتو وحدی تجاوز ایدن شیلردندر و بوندن مراد فواحشدن انجق مسئلهٔ ناسدن ماعداسی حلال قلنمدی دیمكدر و بو مسئله نك ایضاحی بودركه چونكه ادلهٔ اربعه دن استنباط اولنان مسائلی حاوی كتب معتبره مذهب حنیف حنفیه دن ملتقى الابحر وسائرنده یازلدیغی اوزره نفس وعیالك بلا اسراف ولا تقتیر انفاقلری ایچون كسبه اقتدار اولمادیغی وقتده سؤال یعنی دیلنمك كسب انواعندن اولمغله بو حالتده یعنی ضرورتده مذلت اولمیوب لازم وترك سؤال ایله هلاكه رسیده اولسه نفسنی تهلكه یه القا ایتمش اولدیغندن آثم اولور دیو محرر و كسب آخره اقتداری اولدیغی وقتده وقوت یومیه سی اولوب اول قوت بتدكجه سؤال حرام اولدیغی مسطوردر بو صورتده اشبو (مسئلة الناس الخ اثری فی الاصل سؤال لحم میته كبی حرام اولوب وجائز اولمسی اكل میته كبی ضرورته پیوسته ومربوط اولدیغی بیان ایچون اولدیغی ظاهر اولور كورلمزمیكه اثر مذكورده سؤاله علی الاطلاق فاحشه تسمیه اولنمش و فاحشه ایسه شرعا ممنوع وكوتو اولان نسنه ایسه انجق ضرورت دمنده مباح اولور مثلا غصه ده یعنی بوغازده لقمه قالوب یكورمكه صو ومیاه مباحه دن انك كبی نسنه فی الحال بولنمدیغی وقتده حبس نفس ایله نفسك هلاكی ضرورتنده فی الحال او بوغازده قلان لقمه یی یكورمك ایچون خمردن غیری میاهدن برشیء بولنمسه اوخمری اول حالتده شرب مباح اولدیغی كبی (وتبیین مذكورده تبین ایتدیكی وجه اوزره سؤالده حرمت اصل اولدیغنه اوچ سبب یازمشلردر (بری سؤالك مآلی حق تعالادن اظهار شكوی ونعوذ بالله تعالی بو تشنیع علی الله اولدیغیدر (ایكنجیسی حقك غیری یه نفسی اذلال اولوب (اوچنجیسی مسؤل عنهی یعنی كندو سندن نسنه طلب اولنان كیمسه ایذا اولندیغیدر

فی الحقیقه بعضا مسؤل طیب خاطر ایله ویرمیوب یا سائلدن حیا ویا ریا شقلرندن بریله ویرركه ریا ایله ویرش وبو صورتلرله آلش حرامدر والحاصل نفسنی صورت بخیلده كورمامك ایچون استحیاء ویرشده وو یرمدیكی وقتده نفسنی صورت بخیلده كورشده لامحاله مسؤل متأذی اولوركه بذلده مالك ومنعده جاهك نقصانی متحقق اولور واشبو اوچ محظوری اجرا انجق ضرورتده اولور فافهم (مترجم اول مرحوم (مسئلة الناس الخ اثرنده اولان (ما احل الله) غالبا نسخه سنده حاء مهمله یرنده جیمله بولنمش اولدیغندن ما لفظنی نشلدبسه بیلم اجل اوقیوب عباره یی عادتی اوزره طی ایله مفهومنی (وسرور انبیاء علیه افضل التحایا حضرتلری بیورمشكه ناسدن سؤال ایلمك فواحشدندر و سؤالدن اعظم فواحش یوقدر دیو تحریر ایتمشدر مفهوم مرقومك توجیه وتأویلی محول اصحاب طبع سلیم وارباب ذهن مستقیمدر (اما ثانینك نسخه سنده اصلا بولنمامق كركدركه مسكوت عنه براقشدر انتهی (قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم لان یأخذ احدكم حبله فیحتطب علی ظهره خیرله من ان یأتی رجلا فیسأله اعطاه او منعه (قلت) اشبو حدیث شریفی صاحب المستطرف مخرج وراویسنی تصریح ایتمیوب عبارهٔ محرره ده یازمش ایسه ده مشارقده صحیح بخاریدن بالنقل زبیر بن العوامدن رضی الله تعالی عنه روایتله (لان یأخذ احدكم حبله ثم یأتی الجبل فیأتی بحزمة من حطب علی ظهره فیبیعها فیكف الله بها وجهه (وفی روایة فیستغنی بثمنها خیرله من ان یسأل الناس اعطوه اومنعوه) عباره لرنده محرردر (ومشكاة مصابیحده تخریج بخاری اولهرق ینه زبیر حضرتلرندن مرویا (لان یأخذ احدكم حبله فیأتی بحزمة حطب علی ظهره فیبیعها فیكف الله بها وجهه خیرله من ان یسأل الناس اعطوه اومنعوه) دیو مسطر اولوب وجامع صغیرده صحیح بخاری ومسلم ونسائیدن ابوهریره رضی الله تعالی عنهدن مرویا (لان یأخذ احدكم حبله ثم یغدو الی الجبل فیحتطب فیأكل فیتصدق خیرله من ان یسأل الناس) روایتی مضبوطدركه جمله سنك مآل شریفلری برحكمك اوزرینه اولوب عباره سنك تفاوتی تعدد روایاته مبنیدر (حبل ایپدركه جمعی احبال كلور احتطاب اودون طوپلمق معناسنه در (حزمه حاء مهمله نك فتحی وزانك سكونی ومیم مفتوحه ایله سینه ایله ساعدلری قاپلر حیثیتله اولان مقدارده كی یوكدركه قوجاق دیرزكه حطبدن وسائردن اومقدارده اولهرق ارقه یه یوكلنیلانده مستعملدر (كف مدغم اولهرق منع معناسنه اولوب متعدیا ولازما مستعملدر (واشبو روایات مذكوره ده اولان خیر اسم تفضیل اولمیوب بلكه ✻ اصحاب الجنة یومئذ خیر ✻ قول كریمنده اولان خیر قبیلندندركه شر مقابلیدر (شراح بیاننجه خلاصهٔ مفاهم شریفهٔ روایات مذكوره ای امت مرحومه محل حطبه واروب اودون دوشیروب وصاروب وارقه سیله كتوروب وبیع ایدوب ثمنیله كفافلنوب وتصدق ایتمك وحق تعالانك او حطب حزمه سی ثمنیله آب وجهكزك امر دنیوی یی سؤال وطلب ایله اراقه سنی منعی یعنی ناموسكزی وقایه سی ناسدن سؤالدن خیرلودر كركسه ناس مطلوبكزی اعطا ایتسون وكركسه ایتمسون ایكیسیده برحكمده در دیمكدر (بررجل دانادل فرزندینه نصحده ✻ ایاك ان تریق ماء وجهك عند من لاماء فی وجهه ✻ دیمشدركه مآل بلاغت منوالی صاقین آب روییكی وجهنده آب اولمیان شخص یاننده آقیتمه یعنی شخص بی مروته عرض حاجتله شیشهٔ عرضكی شكست ایدوب اولئیمی كندیكه كج كج باقیتمه دیمكدر (لقمان حكمت افشان حضرتلری نجلنه پندده اوغلجغم صاقین سؤالدن صاقین زیرا چر وسؤال آب حیات حیایی یوزدن كیدرر و پوست عاری یوزی و یرر وناس سنی استخفاف ایدر كه اشبو تحقیر حیاسزلق شیندن اعظمدر دیمشلردر (حضرت حق تعالی وتقدس قبلندن جناب موسی صلوات الله وسلامه علی نبینا وعلیه حضرتلرینه تنبیها لامته شویله وحی اولنمشكه ای موسی سنك

دهانه یدکی دیرسکیکه قدر ادخال ایلمك فقرده نشئت ایدن غنی یه یعنی صکره‌دن کورمش فرومایه یه
بسط ید کدن خیرلودر (براعرابی یه علاج پذیر اولماز واوکلمز در دو باره ندر دیو سؤال اولندقده
* حاجة الکریم الی اللئیم * یعنی کریم واصلزاده‌نك اقتضای کردش کردون دون پرور اوزره باب
لئیمه مس ضرورتله رومالیدر دیو جواب صواب نصاب ویردی رحمه الله تعالی * اشبو قطعه
شعرای عهد قدیمدن ابو محکم السعدینکدر * اذاما بناد هر بحالك فانتجع * قدیم الغنی فی الناس
انك حامده * ولا تطلبن الخیر ممن افاده * قریبا ومن لم یورث المجد والده * مألی ای مخاطب
دهر حالکی تغییر یعنی سنی فقیر ایتدکده ناس ایچنده غناسی قدیمدن یعنی ثروت وسامان ایچنده
نشئت ایدن ذواتدن طلب احسان واستعانه اینکه مظهر لطفی اولوب البته اکا ثنا ایدیجی اولورسن
وصاقن قطعا غنایی وثروت وجاهی عهد قریبده قزانمش یعنی صکره کورن کسلر ایله مجد
وکرمی باباسی کندولره میراث براقامش شخصلردن یعنی بو اصلسزلردن طلب خیر واعانه ایتمه دیمکدر که
مفادی فرومایه اولنلر بخل ایده جکلرندن فقر اوزرینه بردخی فائده سز شین سؤاله اوغرامه
دیمکدر (حضرت علی رضی الله عنه وکرم وجهه لا تسئل الناس فتذل ولا تستکثرن من الشیء
فتمل * بیورمشدر که مألی ناسدن سؤال ایتمه که ذلیل اولورسن و برنسنه یی چوغالتمه که اندن
اوصانورسن یعنی مال دنیاده ازه قناعت ایله دیمکدر (وبنه اول امیر المؤمنین مارأیت فی وجه
المرء اقبح من ذل السؤال * یعنی کشینك یوزنده مذلت سؤالدن کوتو برنسنه کورمدم بیوردقلری
نجل جلیللری امام حسن رضی الله تعالی عنهما دن مرویدر (و برشاعر بلیغ ذل سؤالده
* ما اعتاض من ذل وجهه بسؤاله * عوضا ولو نال الغناء بسؤال * واذا السؤال مع النوال وزنته *
* رجح السؤال وخف کل نوال * قطعه سن نظم ایتمشدر که مألی جر وسؤال ایله آب رویی بذل
ایدیجی اولان سؤال ایله غنایه نائل اولسه دخی ینه سؤالنه اعتیاض ایده مز یعنی صرف ایتدیکی
آب روینه غنای مکتسب مذکوری قارشولق اوله مز زیرا میزان درایتده اونوال ایله سؤالی وزن
ایتدم سؤال طرفی آغر کلوب وهر نوال خفیف اولدی یعنی ذل سؤالی کافهٔ مال دنیا باصدیره مز
دیمکدر (قلت) لکن بو حوصله یه باغلو درفقدیر (من غزل اسعد الفقیر) قطرهٔ آب رویی دریا دل *
* ایلمز شوجهان ایچون اسراف (عبیدالله بن الحجاج الثقفی دخی * واخ ان جاءنی فی حاجة *
* کان بالانجاح منی واثقا * واذا ما جئته فی مثلها * کان بالرد بصیرا حاذقا * یعمل الفکرة لی فی الرد
من * قبل ان ابدأ فیها ناطقا * قطعه سنی دخی دیمشدر که مألی اخوانمك یعنی ابنای زمانك
چوغی شو حالده درکه بر مصلحت وحاجت تسویه ایندرمسی ضمننده بکا کلدکده بندن انك مصلحتی
بتجکنه شوق واعتمادی واردر یعنی فی الحقیقه دفع ایتمیوب الدن کلان شیء ایسه کوریرم اما
اول ایسه بن اکا بر مصلحتله ربم محتاج ایتمیه کیده جك اولسم بنی تهی دست رده مهارتی واردر
یعنی بو حال ایله متصفدر ورده شویله حاذق وماهردر که دخی بن مصلحتك حرفنی آچمدن بنی
رد بابندن اعمال فکر وطرق سمت ردی تحری ایدوب صنعتله فی الحال استقبال ایدر دیمکدر * لمحمد
ابن سیف الانباری * لموت الفتی خیر من البخل للفتی * وللبخل خیر من سؤال بخیل * لعمرك ما شیء
لوجهك قیمة * فلا تلق انسانا بوجه ذلیل * مألی بر کشینك فوتی کشی یه بخلله اتصافدن خیرلودر
و بالنسبه بخل دخی بخیل اولان شخصدن سؤال وطلبدن خیرلیدر ای مخاطب عمر یکك خالقنه
قسم ایدرمکه سنك وجهکك قیمت وقدری واردر صاقن وجه ذلیل ایله بر انسانه ملاقی اولمه یعنی
ذل سؤال ایله اول جوهر کران قدر و بهایی اوجوز صاتوب تلف ایتمه دیمکدر (حضرت علی رضی الله
تعالی عنه * ماء وجهك جامد یقطره السؤال فانظر عند من تقطره * بیورمشدر که مألی سنك
آب رویك یعنی قدر وحرمتك وناموسك شیشهٔ صاف وجه وذاتکده یخ شفاف کبی طوکشدر یعنی

محفوظ طورر وانی جر وسؤال آقیدر و بتورر اشبو مدعایه انی اقیدنلر عندنده دقت ایت یعنی
سؤال ایله ذلیل اولنلره باقده عبرت آل دیمك اولدیغی عاجزانه لایح خاطر اولدی نفس الامری
نه ایسه کاره تحریر یورلمق اهل عرفاندن متمنادر (وقال سلم الخاسر) اذا اذن الله فی حاجة * اتاك
النجاح علی رسله * فلا تسئل الناس من فضلهم * ولکن سل الله من فضله * مألی چونکه کافهٔ
اشیا ارادهٔ باری تعالی وسبب ومسبب انك اذنی ایله اولدیغندن بر حاجتك وقوعنه علم حق وارادهٔ
باری عز شانه تعلق ایلدکده کسبه منسوب اولان ید عاجزهٔ انسانیه ایله برشیئه حکمت الهیه اوزره
شروع اولندقده اول شروعك ارقه سی صره تیسیر وحصوله کلور ووقتاکه ما من شیء الا یحصل
باذن الله تعالی قضیه سنه اعتقاد ایتدیککده سن ناسك فضل وکرم صور یسندن استمه لکن الله
تعالانك فضل واحسان حقیقیسندن استه دیمك اولدیغی کذلك خاطره کلوب تمنای مذکور ایله تحریر
اولندی * وقیل احب الناس الی الله من سأله وابغض الناس الی الله من سأل الناس ومن احتاج
الیهم وسألهم * کلام کبار امتدندر (قلت) حسب الظاهر مفهومی ناسك مظهر زیادهٔ
رضای حق اولنلری حقدن سؤال ایدندر حق تعالایه ناسك زیاده مبغوضی دخی ناسدن سؤال ایدنلر
وناسه محتاج اولنلریدر دیمکدر که مفادی مطالعهٔ عاجزانه مه کوره هر نقدر لحکمة خلق مسببات
اسباب عندنده ایسه ناسك موفقی ارباب توکل تامدرکه اسبابه بالکلیه ارتباطلری اولمیوب انجق حقی
بیلورلر وقلبلرنده حقدن غیری برنسنه اولمیوب ماسوایی بیلمزلر وهر تجلیٔ حقه راضیلردر اما ابغض که
احب قرینه سیله اسبابی موجب بالذات بیلوب رشتهٔ اعتقاللرینی انجق اسبابه باغلیانلردر و بونلره
اعتقادلری اوزره باب فیض مسبب الاسباب بسته کورنمکله ارتق ماسوایه محتاج اولوب انلردن از
هر جهت سؤاله مجبور اولورلر که بو معنایی بیان ایچون * ومن احتاج الی آخر جمله سی (من سأل
اوزرینه عطف اولنمشدر فتأمل انتهی (ابن الاعرابی سؤالك ذمنده * اباهانیٔ لا تسأل الناس
والتمس * بکفیك فضل الله فالله اوسع * فلو تسئل الناس التراب لاوشکوا * اذا قیل هاتوا ان یملوا
او یمنعوا * قطعه سنی دیمشدر که مألی ناظم غالبا ابو هانی ایله مکنی بر صدیقنه نصحا خطاب ایله یا ابا هانی
ناسدن سؤال ایتمیوب همان حقدن نیاز ایله سکا فضل وکرم باری یتشور والله تعالانك عمان احسانی
بیکراندر زیرا ناس حسب البشریه یاخود اقتضای زمان ایله سخالرینك اوزرینه بخل وامساك صفتی غلبه
ایتمکله شمدی بر حالده درلر که طوپراق دخی استه‌مه انلردن اودخی استه نلسه شو حاله یاقلشمشلردر که
کندولرینه مبذول اولان ترابی اعطا دخی آغر کلوب منع ایده‌لر یعنی ویرمامکه قابلری واردر دیمکدر
(قلت) ابو هانی اشته کنیه در ونظم مذکورده حرف نداسی محذوف اوله‌رق منصوبدر که یا ابا هانی
تقدیرنده در بو بویله اولدیغی ظاهر وعوامل جدید طالبلرینك نزدنده بیله باهر ایکن ذاتك بری حرف ندایی
کوروب وایشتمدیکندن وابا هانی یی نره‌دن خاطرینه کلدیسه مباهاتدن ملاحظه ونره‌دن الدیسه ینه بیلم
کلامدن استفهام چیقره‌رق ترجمهٔ قطعه یه سن مباهات ومفاخره‌می ایدرسن مفاخره ایتمه ده ناسدن ذل
وسؤال ایلمه الی آخره دیو باشلمشدر * فانصف جزاك الله خیرا * ناظم قطعهٔ اولی سالم بن عمرو الخاسر
البصری جنتمکان هارون رشید خلیفه نك شعرای کرمدید کاننددر حتی خلیفهٔ مشار الیهه عرض
ایتدیکی قصیده نك برنده * ملك کأن الشمس فوق جبینه * متهلل الامساء والاصباح * فاذا نزلت
ببابه ورواقه * فانزل بسعد وارتحل بنجاح * قطعه سن درج ایتمکله خلیفه حضرتلری اوقیوب اشته
حضرات ملوك بویله جه مدح اولنوردیوب یوز بیك دینار احسان ایتمشدر موما الیهه خاسر تلقیبنك
سببی هنکام جوانیسنده پدرندن موروث اولان مصحف شریفی صاتوب ثمنیله ساز نوعندن اولان کمان
اشترا ایتدیکی ایمش فی الحقیقه ایلرو خسراندر وفاتی یوز سکسان یدیده در (اما ابن الاعرابی نحویکه
هاشمك کوله لرندن زیاد نام عبدك اوغلی ابو عبد الله محمددر که امام اعظم رضی الله تعالی عنهك

انتقالی کیجه‌سی طوغمش وایکیوز یکرمی سکز ده فوت اولمشدر کتاب نوادر وکتاب انوا وتاریخ
قبائل جمله‌ٔ مصنفات کثیره سندندر انتهی (وقال محمود الوراق * شادالکبار قصورهم وتحصنوا
* من کل طالب حاجة اوراغب * فارغب الی باب الاله ولاتکن * بادالضراعة طالبا من طالب *
(قلت) مآلی عظمای قوم قصرلرینی صوایوب یعنی یاپوب و ایچلرنده هر طالب حاجت
وراغب نعمتدن تحصن ایتمشلر یعنی کیمسه سمتزه او غرامسون دیو قپوسنی پرکتمشلردر
ارتق سنده باب الالهه رغبت وایاب ایله ده طالبدن طالب اولدیغك حالده صرعه یه بادی اولمه
یعنی حقك قپوسی طورورکن سنك کبی هر حالده جناب خالق ورزاقه محتاج اولان او عظمادن
استیوب انلری تعجیز ایتمه وصرعه طوتملرینه یعنی صقندیلرینه باعث اولمه دیمکدر (بو مفتاق
ملك رب قدیرك اشبو معناده مقدما دیدیکی قطعه‌دندر * بوجه درکاه حقه باغلر ایکن * سر
درویشی هر بای وکدا * صکارك پسته واروب یلوارمه * حسبنا الله تعالی وکفی (وقال ابن دقیق
العید) وقائلة مات الکرام فمن لنا * اذعضنا الدهر الشدید بنابه * فقلت لها من کان غایة قصده *
سؤالا لمخلوق فلیس بنابه * اذا مات من یرجی فمقصودنا الذی * ترجینه باق فلوذی ببابه *
(قلت) مآلی برفقیره خاتون حیفکه کرام ناس اولدیلر شدید واز غون دهر بزی نابیله یعنی آز وسیله
اصردیغی یعنی فاقه باصدیغی هنکامده بزه ملجأ کیمدر دیدکده بندخی اکا بر کس که غایت
مقصودی مخلوقدن سؤال وطلب اوله مسؤل ومطلوبی نابه یعنی بولیجی دکلدر یعنی مرادینه
ایرمز اکر کندندن امل رجا اولنور فوت اولدیسه سنك دخی درکاه معنویسندن البته
احسان رجا ایتمك واجب اولان مقصود حقیقیمز باقیدر اول ذات اجل واعلانك مرجعنه یعنی
قپوسنه رجوع ایله یاخود بزمله اوذات مقدسك مرحمتنه التجا ایله دیمکدر اشبو قطعه‌ٔ نفیسه
قوافیٔ ثلاثه‌ده اولان جناس تام لطافتی وارسته‌ٔ افهامدر (قلت) اشبو ابن دقیق العید حضرتلری
والدینی قصد حج ایله کیدرکن ینبع ساحلی قربنده التیوز یکرمی بش سالی شعبانك یکرمی
بشنجی سبت کونی سفینه‌ده طوغمش و یدیوز صفرینك اون برنجی کونی انتقال ایتمش اولوب
سبکی وسیوطی طبقات وحسن المحاضره‌ده یازدقلری اوزره کافهٔ علومده متبحر ایله مرتبهٔ اجتهاده
وارمش حدیثدن المام ایله اتك وعمده واقتراح واصول فقهدن عنوان شارحی ودیوان خطب
واشعار وسائر آثار صاحبی الشیخ تقی الدین ابوالفتح محمد بن الشیخ مجد الدین وهب بن قطیع القشیری
القوصی نام بحر علومدر روح الله تعالی روحه (قوص قافك ضمی وواوك سکونیله صعید مصرده
برقصبهٔ معموره‌در انتهی (اشبو قطعه بعض فضلانکدر * لما افتقرت اصحبی ماوجدتهم *
لجأت الله لبانی واغنانی * واها علی بذل وجهی للوری سفها * فلو بذلت علی مولای والانی *
مآلی یارانمه لضرورة عرض احتیاج ایتدیکمده انلری استدیکم یرده و بیلدیکم کبی بوله میوب
درکاه مسبب الاسبابه عز شانه رجوع ایتدیکمده بنی تلبیه یعنی دعامی قبول و بنی اغنا ایله مخلوقدن
مستغنی قیلدی ایواه که مخلوقه مقدم عقلسزلق یوندن بذل آب رویمه که اکر مولامه یعنی
حقه بذل ایتمش اولیدم بکا اوزمان دخی دوستلق یعنی مرحمت ایدردی و بوش یره مخلوقدن
سؤال ذلته اوغرامزدم دیمکدر (صره ایله اولان اوج قطعه دخی نسخه مزدن نقل اولندی
انتهی (بررجل بلیغ بررجلدن برنسنه رجا ایدوب مساعده کورمیجك اورجلی بخیل حقنده * سألت
فلانا حاجة اقل من قیمته فردنی ردا اقبح من خلقته * یعنی فلاندن قیمتی کندندن اقل ودون
وخسیس یعنی دون بها وآز وقولای برنسنه استدم بنی خلقتندن اقبح وجهله رد ایلدی دیدی
عرب العربا مراجعت اولنان شخص بخیله چیقوب حاجتنی قضا ایتمدکده * طلبت من فلان
حاجة فاقطع شعرة ومافت بعرة * دیرلر ایمش (قلت) شعرة شبئك فتحی وآخرده تا ایله برقیل

دیمکدر شعرة قیل جنسنك مفردیدر (و بعرة دخی بانك فتحیله دوه ترسی معناسنه اولان بعرك
مفردیدر اماشینك کسری و یاء تا ایله شعرة انسانك وعلی قول نسوانك اسفلنده اولان قیللر یه
دیرلر فتدبر (مفهوم مثل مذکور فلان کسدن برنسنه استه‌دم برقیل و بر بعره بیله قوپروب
واوفاله مدی دیمکدر (لطیفه) متوکل خلیفه‌نك شعره و بعره لقبنده ایکی مضحکی وار ایمش
رجال دولت عباسیه‌دن برینه بعره‌نك التجایی مستوجب بر رجاسی دوشمش ایمش شعره‌ای برادر
ایشکی سویلدکی و بتوردیمی دیو صوردقده بعره تمام مثل مذکوری ایراده‌یردوشورب شعره یه ای
قرنداش * ما فتنی ولا قطعك * یعنی نه بنی اوفاله دی ونه سنی قوپاردی دیو جواب ویردیکی
طوغریسی نوادر لطائفدندر وشو قول اقتضاسنجه انلری ندیم ایتمك متوکل خلیفه‌نك لطف
طبعنه دالدر (عروه مصعبدن برنسنه التماس ایتدکده مصعب قولاق اصمیحق * علم الله ان لکل
قوم شیخا یفزعون الیه وانا نفزع منك * یعنی هر قومك بر اولوسی ورئیسی واردرکه باشلری
صیقلدقده اکا واروب فزع وشکایت ایدرلر لکن بز علم الله سندن شکایت ایدرز دیدیکه (قلت)
مرادی مفعولك حذفی قرینه‌سی وسائر قرینه ایله سنی حقه شکایت ایدرز دیمکدر * لاشیء
اوجع للاحرار من الوقوف علی باب الاشرار * اقوال حکمت اشتمال بلغادندرکه مآلی احرار
واهل حیثیته اشرار وارباب بخل وامساکك قپوسنده طورمقدن اوجع واشد برنسنه یوقدر
دیمکدر (للامام الشافعی) بلوت بنی الدنیا فلم ار فیهم * سوی من غدا والبخل ملاء اهابه *
تجردت من غمد القناعة مرهفا * قطعت رجائی منهم بذهابه * فلا ذا یرانی واقفا فی طریقه *
* ولا ذا یرانی قاعدا عندبابه * مآلی اهل دنیا ایله امور دنیویه‌دن دولابی مبتلا اولدم یعنی
طلب وسعت مال وتمتع زائد ایچون خلقه مراجعتله شدت ومشقته دوشدم زیراکه ایچلرنده بخل
وامساکی دریسنه یعنی طوپره وهکبه سنه طولدیررق صباحلین یعنی خسیس ودنیدن غیریسنی
کورمدم بعده منتبه وآکاه اولوب قناعت قندندن برکسکین قلیجی تجرید ایدوب یعنی چیقاروب
الیمه الدم وانلردن امیدیمی سیف مذکور ایشلمه سیله کسدم یاخود انلره ملازمته ملابس اولان
امیدیمك رشته سنی کسدم بعدازین خلقك نه اعظمی بنی راهنده عرضحال ایله طوررکورر
ونه سرکاری بنی قپوسنده اوطورر کورر دیمکدر (بعض نسخه‌ده ذهابه یرنده ذبابه واقع اولمشدرکه
منع معناسنه‌در یعنی اوسیف قناعتك منعی سببیله امیدیمی کسدم دیمك اولور کیدرواشبو قطعه
حقاکه استعاراتی رنکین برکلام بلیغدر رضی الله تعالی عن ناظمها (بو دخی بوکره نقل اولندی
(وقال آخر) لا تسألن الی صدیق حاجة * فیحول عنك کما الزمان یحول * واستغن بالشیء
القلیل فانه * ماصان عرضك لایقال قلیل * من عف خف علی الصدیق لقاؤه * واخو
الحوائج وجهه مملول * واخوك من وفرت مافی کیسه * فمتی عبثت به فانت ثقیل * مآلی دوستکدن
صاقن حاجت طلب ایلمه زیرا طلب ایدرایسك زمانك تحولی کبی سندن تحول ایدر یعنی یوز چویرر
وشیٔ قلیله قناعت ایلکاه ناسدن مستغنی اول زیرا عرضکی حفظ وصیانت ایلین شیئه قلیل
واندك دینلمز بر کیمسه که عفت یعنی قناعت ایده دوست واحبابنه انی کورمك خفیف اولور
یعنی استثقال ایتمزلر لکن حوائج ومصالحه مقارن احبابك رویی اوصانلمشدر یعنی رجا ایدن
صدیق ابنای زمانه کلال ویرر اکر کیمسه‌سنی چوغالدر ایسك یعنی سندن امیدلری وار ایسه یار
و برادر اولورلر یوق سن انلری رجا ایله قصد ایدر وعند الاحتیاج کیدر ایسك یانلرنده ثقیل اولورسون
دیمکدر (وقال آخر) لیس جودا عطیة بسؤال * قد یهز السؤال غیر جواد * انما الجود
ما اتاك ابتداء * لم تذق فیه مرة التزداد * مآلی سنك سؤال وطلبله ویردیکك جود وسخا دکلدر
یعنی سؤال جوانمردك غیریسنی تحریك ایدر یعنی سخی اخطاره محتاج دکلدر محتاج تحریك

و اخطار اولان بخلادر ای صاحب امل سن فلاندن شونی استدم اعطا ایتدی سخی کیمسه
ایمش دیمه جوداودرکه سکا ابتداء کله یعنی بلاطلب واصل اوله وسن انده تردد اجبسنی طاتمامش
اوله سن یعنی طلبنده آیا ویررمی ویاویرمزمی دیوترددده قالمق لازم کلمیه دیمکدرکه بوتردد وحیرت
ضمن طلبده اولور (وقال آخر) لاتحسبن الموت موت البلاء * وانما الموت سؤال الرجال * کلاهما
موت ولکن ذا * اخف من ذاك لذل السؤال * مآلی قطعا موتی بلادن عدایتمه بلا اولان موت
انجق رجالدن یعنی خلقدن شیء استمکدر موت معلوم وسؤال اکرچه ایکیسیده اولومدر لکن او
بوندن اخف واهوندرکه بونده یعنی استه مده مذلت وارد ردیمکدر (قال آخر) قنعت بالقوت فی زمانی
* وصنت نفسی عن الهوان * من کنت عن ماله غنیا * فلا ابالی اذا جفانی * ومن رأنی بعین نقص
* رأیت بالذی یرانی * مآلی وتقدیری بن زمانمده قوته یعنی انجق طویوره جق لقمه یه قناعت برله
نفسمی استحقاردن صیانت ایتدم یعنی تمتعات زائده ایچون دور ابواب مذلتنی ترك ایتدم تاکه ناس
فلانك فلان اوزرینه فضل وکرمی اولمش دیمیه لر زیرا کریم النفس عندنده بو بر بیوك حیا اولنه جق
اراچیقدن اولدیغندن باشقه زمان اویله درکه خلقه ظاهرا سؤاللرندن ناشی کرم ایدنلرك کرمی
صمیمی اولمیوب یاریا ویاخود جاهندن حیاضمننده بر ویرش اولمغله نائل کرمی اولان شخصه
کینه ایدوب اقل ما یکون امتنان بلاسنه اوغرادرلر وامتنان دردی برمشکل شیدرکه بن مالندن
غنی اولدیغم یعنی کرمنی کوردیکم کیمسه بکا جفا ایتسه قیدایتم وابنای زمان سراپا شویله درکه
بکا عین نقص ایله نظر ایدنلری بندخی بنی علی زعمهم کوردکاری شیء ایله یعنی نقص ایله متصف
کوریرم بنابرین قناعت وباب اختلاطی سد ایله کوشهٔ فقیرخانه ده بلاریا فرش بوریای عزلت
ایلدم دیمکدر (اشبو قطعه ترجمهٔ معلومه ده شویله ترجمه اولنمشدرکه بعینه نقل اولندی
نظر بیوریله ویرنده ایسه طوره والاخذ بطلان چکیله ترجمهٔ ابیات بن وقت وزمانمده قوتله قناعت
ایلدمده نفسمی ذل وحقارتدن صیانت ایلدمکه ناسدن خوفدن ایچونکه دیرلر فلان کیمسه نك فلان
اوزرینه جر وسؤالده رجحانی واردر مالنده نظرم اولمیوب مستغنی اولدیغم کیمسه بکا جفا ایلدیکی وقتده
قایرم وبنی چشم نقص وحقارتله نظر ایدنه مقابله بالمثل اولارق بنده اواوجهله اکا نظر ایدرم

الباب الرابع والخمسون

اشبو اللی دردنجی باب هدایا وتحفه وعطیه لر وبونلره مثل وشبیه اولان شیلر بیاننده در
(قال الله تعالی ﴿ واذا حییتم بتحیة فحیوا باحسن منها اوردوها ﴾ (قلت) صاحب مستطرف
اشبو آیت کریمه ده اولان تحیه یی بعضیلری عطیه ایله تفسیر ایتمشدر دیوب بونکله اکتفا
ایتمشدر لکن بیضاوی حضرتلری تحیه دن مراد سلام اولوب وجمهور مفسرین رأیلرنجه
آینده ذکر اولنان رد سلامده اولان رددر دیوب وسلامی بعد التفصیل بعضیلری تحیه دن
بلا شرط عوض ارادهٔ ثواب وخیر اخرویه ودنیویه ایله ویریلان نقد ومال معناسی دخی
مراد دردیدکارینی وذکری آتی قول شافعی یی بیانده (وقیل ان المراد بالتحیة العطیة واوجب
الثواب اوالرد علی المتهب وهو قول قدیم للشافعی * دیمشدرکه بوعباره ده اولان اوجب لفظی
ان المراد بالتحیة العطیة مقول قولنك اوزرینه معطوف اوله رق بنه مقولدر وبوراده ثوابدن مراد
عوضدر ومتهب اسم فاعل صیغه سیله اتهاب ایدن یعنی هبه یی قبول ایدن کیمسه که بوراده
کرکسه قبول ایتسون وکرکسه ایتمسون اعم اوله رق موهوب له اوله جقدر فلیتأمل آیت شریفهٔ
مذکوره نك قول جمهور اوزره مفهوم لطیفی ومفادی سزلرای مؤمنین تحیه اولندیغکزده یعنی
سزه سلام ویردکلرنده شوایکی امرده مخیرسکز یا او سلامك اوزرینه زیاده کلام ضمیله دعا ایدك

یاخود ویریلان سلامك مثلیله ومقداریله سلام الك دیمکدر و (فحیوا) امری بوراده وجوب ایچوندر
واشبو تفسیر اوزره سلام عرض اولوب عینی رد محال اولدیغندن ﴿ واسئل القریة ﴾ نصنده
اولدیغی کبی (ردوها) ده ایجازا مضاف محذوفدرکه تقدیری ردوا مثلها دیمکدر اما تحیه عطیه
معناسنه اولدیغی اوزره مآل آیت کریمه سزلره برنسنه عطیه وهبه اولندقده یا عوض ایله مقابله
یاخود هدیه وهبه یی رد واعاده ایدك دیمکدرکه بوصورتده مجاز حذفی یوقدر وبیضاوینك ذکرنجه
امام شافعینك قول قدیمی اوزره عوض ویرمك ویا ویرمدیکی وقتده رد ایتمك واجبدر فقد برانتهی
(ثم قلت) بیضاوی وصاحب المستطرف شافعی المذهب اولملریله سلام وهبه وهدیه ده مذهبمزك
مسائلنی دخی ذکر لازم اولدیغندن فضله مسائل مذکوره آیت شریفهٔ مذکوره یی تفسیر
وایضاحدن عبارت اولمغله اشبو مسائل معتبراتدن ملتقی ودرمختاردن نقل اولنمشدر (المسائل)
بر مؤمن بر مؤمنه السلام علیك یاخود سلام علیك دیو سلام ویردکده آیت کریمهٔ مذکوره
دلالتنجه یا وعلیك السلام ورحمة الله تعالی وبرکاته دیو زیاده ایله یاخود مثلی اولان وعلیك
السلام ایله رد ایتمك یعنی سلامنی المق واجبدر برمؤمن برجمعه کیردکده بذاته برینه مثلا السلام
علیك یاخالد دیو تخصیص ایتمدیسه اوجمعده بولنانلردن بری رد سلام ایتدکده سائرندن ساقط
اولور اما صورت اولاده خالد سلام المادقجه اوزرندن ساقط اولماز وواحده السلام علیکم
دیو جمعه سلام ویرمك جائزدر وبرکیمسه برینك خانه سنه کتدکده استیذان ایله داخل اولمق
واجبدر وبعد الدخول سلام ویرمدکجه تکلم جائز دکلدر فتبصر ومکتوبله کلان سلامه
دخی علی الفور رد سلام واجبدر واکر اهل ذمت ومجوسی مسلمه سلام ویررایسه رد ایتمکده
بأس یوقدر لکن وعلیك لفظندن زیاده دینلمیه وسائل یعنی دیلنجینك سلامنی المق واجب
دکلدر وبرکیمسه یه فلانه بندن سلام کوتور دیو سپارش اولنسه او کیمسه یه تبلیغ وافاده
واجب اولور (اما هبه رجل عاقل بالغك مالك اولدیغی شیئی مجانا آخره تملیك وبخش ایتمه سیدر
وهبه ایتمك وهدیه ویرمك مندوب وهدیه یی قبول ایتمك سنتدر وچونکه هبه بر وجه
محرر مجانا یعنی عوض وقارشولق شرطی اولمقسزین تملیك مال دیمك اولدیغندن عوض
ویرمك واجب دکلدر یعنی مال موهوبی الان کیمسه که موهوب له در مخیردر دیلرسه عوض
ویرر استمزسه ویرمز بوصورتده موهوب لهك عدم قبولی وهبه تملیك غیر لازم اولدیغندن
واهب یعنی موهوبی ویرنك اکر عوض المامش ایسه استردادی یعنی موهوبی کیرو المسی جائزدر
واسترداده عوض المق مانع اولدیغی کبی واهب وموهوب لهدن برینك وفاتی وموهوبك نما وزیاده
بولمسی دخی مانعدر واشبو هبه نك سائر احکامی کتب فقهیه نك باب هبه سندن بیلنه بوراده
برای تعریف بومقداری کافیدر (واما هدیه که مهدی یعنی هدیه یی ویرنك امورینه مهدی له
یعنی هدیه یی الانك اعانت ایتمسی شرط اولمیه رق مجانا ومحبة بروجه تکریم ویریلان شیدر واشبو
وجهله اولان هدیه یی مطلقا حکومت عباد اللهده بولنان ذوات حین مأموریت وحکومتلرنده
رشوته شبیه اولدیغندن اندن اجتناب ایتمك واجب اوله رق رد اولنمق ولکن هدیه امام المسلمین
حضرتلری ووزراسی واقربا یعنی ذی رحم محرم طرفلرندن اولور یاخود اوته دنبرو هدیه سنی
الدیغی یعنی اهدا معتادی اولوب بینلرنده خصومت اولمادیغی وهدیهٔ معتاده سنی ارتمدیغی
حالده میانه ده الفتی اولدیغی ذات طرفندن اولور ایسه بومقوله هدیه یی ارباب حکومت وجاهك
قبولی رتبهٔ جوازده اولدیغی واکر هدیه بوصورتده دکل ایسه برمنوال محرر رد اولنمسی واما
مهدی رد هدیه ده متأذی اولور ایسه هدیه سنك قیمتنی مهدی یه اعطا ایتمك دردی عدم معرفت
مهدی ویاخود بعد مکانی جهتلریله متعذر اولور ایسه بیت مال مسلمینه وضعی وسائر

خصوص هدیه کتب معتبرهٔ فقهیه نك کتاب القضاسنده محرردر فتأمل آیت کریمهٔ مذکوره ترجمهٔ
معلومه ده عبارهٔ بیضاوی مطالعه سیله بو وجهله ترجمه اولنمشدرکه عینیله نقل اولندی استعیذ
بالله ﴿ واذاحییتم بتحیة فحیوا باحسن منها اوردوها ﴾ معنای آیت کریمه سزلر بر تحیه ایله تحیه
اولندیغکز وقتده سزلرده اول تحیه دن احسن تحیه ایلیك یاخود اول تحیه یی رد ایلیك بعض
مفسرین رحمهم الله تحیه ایله مراد عطیه وهدیه در دیدیلر یعنی سزلردن بریکزه هدیه وعطیه
اولندقده معطی اولانه دعا ایلیك الله تعالی دعاکزی قبول ایدوب بده اول معطی یه هدیه دن احسن
اولان اجروثوابله اکا مجازات ایلیه یاخود سزلرده اول هدیه نك مثلنی اول مهدی ومعطی یه رد
ایلیك جمهور مفسرین تحیه ایله مراد سلام اولماسنه ذاهب اولدیلر بو تفسیره کوره معنای شریف
سزلر بر تحیه ایله تحیه اولندیغکزده یعنی سزلردن بریکزه سلام ویرلدکده اول سلامك عینی رد
ایدك الی آخر ما قال (قلت) وفیه الکفایة عند من له الدرایة نسئل الله العفو والعافیة
انتهی (قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (تهادوا وتحابوا وتذهب الشحناء) (قلت) اشبو اثر
الده بولنان نسخ مستطرفده بو وجهله یازیلودر لکن جامع صغیرده ابوهریره رضی الله عنهدن
مرویا انجق (تهادوا تحابوا) دیو مضبوطدر که جوامع الکلم نبویه دندر وعلی قاری مرحومك
جوامع الکلمدن جمع ایتدیکی قرق حدیثده زیورسلك تحریر بردر وشارحی شارح ملتقی ومستخلف
شیخ اسمعیل حقی وحدتی قدس سرهما کوزل تفصیل ایتمشدر مراجعت بیوریله (وینه جامع
صغیرده ابو هریره دن رضی الله تعالی عنه (تهادوا تحابوا وتصافحوا یذهب الغل عنکم)
ایله انسدن رضی الله تعالی عنه مرویا (تهادوافان الهدیة تذهب بالسخیمة ولو دعیت الی
کراع لاجبت ولو اهدی الی کراع لقبلت) وسائر هدیه احادیث شریفه لری مضبوطدر
(تهادوا) هدیه دن مشتق اوله رق تفاعل بابندن امر حاضر مذکرك جمعی اولوب اصلی
تاءلرك فتحی وهانك مدی ودالك فتحی و یانك ضمیله تتهادیوا دراولندن تاءلك بری وآخرندن یاءلی
قواعد الصرف حذف اولنمغله دالك کال فتحی وواو ساکن جمعله تهادوا قالمشدر بو بوله ایکن
داله ضمه وشده ویره رك اکثرناسك اوقودقلری استماع اولندیغجه حدیث شریف اولدیغی جهتندن
جکرلر خون اولمقده درحدم اولیه رق حسبة لله اخطار ایچون تفصیل اولندی (تحابوا)
محبتدن ومضاعف اوله رق بنه تفاعلدن جمع مضارع مخاطب مذکر اولوب اصلی بازك
ادغامیله تتحابون ایدی اولندن کذلك تارك بری وآخرندن جواب امر اولمغله جزما نون حذف
اولنوب تحابوا قالمشدر (وتهادی) بر برینه هدیه ویرمك وتحابب بر بریله سوشمك معنا بنه در
مناوی مرحوم (تحابوا) اعطا معنا سنه اولان محاباتدن اولمق دخی محتملدر لکن محبتدن
اولماسنه (تهادوا تزیدوا فی القلب حبا) خبری شهادت ایدر که فی الحقیقه هدیه قلوبی
تألیف وغل غش صدری نفی ایدر دیمشدر (شحناء) حاء مهمله ومد الف ایله عداوت (وغل) غینك
کسری وتشدید لامله ضغن وحقد معناسنه در (سخیمه کذلك کینه دیمکدر (تصافح
ومصافحه لغتده کورشمك دیمك اولوب ودخی استملك ایچون دودوست یکدیکرك دودستنی
طوتمق معناسنه دخی کلورکه بربرینه صفحهٔ کفنی طوتوب وصفحهٔ وجهله مقابله ایدرلر (کراع
غراب وزننده بداشاة که پاچه اوله چقدر (مآل حدیث اول وثانی بربریکزه هدیه وبرك تاکه
محبتکز ارته ودخی مصافحه ایدك تاکه حقد سزدن زائل اوله (مآل حدیث ثالث هدیه اشك
زیرا هدیه حقدی اذهاب وازاله ایدر بنی کراعه دعوت اولنسم بیله اجابت وبکا کراع
اهدا اولنسه دخی قبول ایدرم دیمکدر مراد همایون پیغمبری صلی الله تعالی علیه وسلم
تطییبا للخاطر صاحب دعوتك آماده ایتدیکی طعامی ومهدینك هدیه سنی شیء قلیل ویسیر

(اولسه)

اولسه بیله ردایتمم دیمکدر قبول هدیه واجابته حث وترغیبدر مادامکه ضیافتده فسق
ومال حرام اولمیه اجابت دعوت علی قول واجب وعلی قول سنت مؤکده در حضرت رسول
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم تهادایی ترغیبلری اولان سرمناوی مرحومك بیانی
اوزره بودرکه چونکه ابن آدم اوچ اجزایه مقسومدر بری وعاء ایمان اولان قلب ودیکری
ظرف طاعت رحمن اولان روح واخری مرکب شهوت عصیان اولان نفسدر که انسانی قلب
الله تعالا به وروح طاعته ونفس یسر یعنی ماله دعوت ایدوب قلب ایمان وروح طاعات ایله
الفت ایتمکله حظ نفس باقی قالور اشته تهادی معامله سی اجراسنده الفت تمام اولوب قلبده
اغری وصمزی واضطراب قالمیوب کال حاصل اولور (فاحفظ فانه لطیف (قال صاحب
المستطرف وکان صلی الله تعالی علیه وسلم یقبل الهدیة ویثیب علیها ماهوخیرمنها) (قلت)
اثابه بوراده بر وجه اشارت مجازات وعوض دیمکدر واشبو روایت حضرت عائشه دن مرویهٔ
شمائلده (ماهوخیرمنها) عبارهسی وقیدی اولمیه رق مضبوط ایسه ده بنه معنای قید مذکور
شمائلده تفکر حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم باشده رانك ضمی وحرف بانك
کسریله ربیع بنت معاذبن عفراء نام صحابیه رضی الله تعالی عنهانك بن حضور سعادتلرینه
خرما دالندن اورولی براوفاق سید ایچنده هنوز طلوع ایتمش تورفنده برمقدار تازه خرما اهدا
ایلدیکمده بکا بیصاحب الجود صلی الله تعالی علیه وسلم کف سعادتلری طولوسی حلی وعلی
روایة ذهب احسان بیوردیلر روایتی ایله سائر روایاتدن مستفاد در بو صورتده همان صاحب
المستطرف وقوع حالی یعنی زیادهٔ عوضی بیان ایچون ذکر ایتمش اولدیغی ملاحظه اولنمشدر
(مآل روایت حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم هدیه یی قبول بیوروب وهدیه دن
کیندلو نسنه ایله مجازات بیورر یعنی مهدی یه قارشولغنی احسان ایدرلر ایدی دیمکدر (شارح
شمائل ابن حجر هیثمی شافعی هدیه یی قبولده اصلا شبههٔ حرمت ومنلا جدن کلانلرکبی تفریق
هدایایه حیا وعار باعث اولمامق وقارشولغی کلور دیو اهدا اولنمق قیودینی ذکر واکر بویله
اولورسه قبول اجماعا جائز دکلدر فقط قارشولغنه انتظار ایدن دنی یه قرائن حالدن بالاستدلال
ظن وتخمینی مقدار نسنه ایله اثابه اولنورسه قبولی جائز در دیمشدر فتأمل انتهی (وقالت
عائشة رضی الله تعالی عنها الالطفة عطفة تزرع فی القلوب المحبة والالفة) بیورمشدر لطفه
لام وطانك فتحه لریله احسان وهدیه معناسنه در عطفه لفتده عینك فتحی وطانك سکونیله
بربونجقدر که انکله رجاله نسا افسون ایدرلر (مآل کلام) ام المؤمنین صدیقه حضرتلری
رضی الله تعالی عنها هدیه شول کونه مأثر نسنه درکه قلوب متنافره یی محبت والفت ایتدیرر یعنی
کو سواولری بارشدیرر وسوکیلولرك کتنزار قلوبنه تخم محبتی اکوب نمو بذیرایدر دیمکدر
(ازده الهدیة تجلب المودة الی القلب والسمع والبصر) وارد اولمشدر (قلت) مآلی هدیه
قلبه وقولاغه وکوزه مودت ومحبت جلب ایدر شویله که مهدینك حسن ثناسنی ایدر وایتدیرر
خلقدن مساوی یی استماعنی استه مز وایشتدکده منع ایدر ودائما کورمسنی وبقاسنی تمنی ایدر
خلاصه کلایله محبی اولور دیمکدر * اذا قدمت من سفر فاهد لاهلك ولو حجرا * ضروب
امثالدندرکه مآلی طشره دن وطنکه عودت ایتدیککده اولاد وعیال ومتعلقاتکه ولو طاش
اولسون هدیه وبر دیمکدر که مراد هدیه یه ترغیبدر (فضل بن سهل) ماسترضی الغضبان
ولا استلبت السخایم ولادفعت المغارم ولا استمیل المحبوب ولا توقی المحذور بمثل الهدیة * دیوب
برکابلیق سوزی برسطرده ادا ایتمشدر رحمه الله تعالی (مآلی غضبلونك غضبنی مسکن وکینه لری
سالب ومضرتلری دافع ومحبوبك میلنی موجب وحذر اولنه جق نسنه لری وقایه ایدیجی

هدیه كبی برنسنه یوقدر دیمكدر (قلت) فضل مشارالیه وزرای دولت عباسیه دندر * وانی فتح الموصلی بهدیة وهی خمسون دینارا فقال حدثنا عطا عن النبی صلی الله تعالی علیه وسلم انه قال من اتاه رزق من غیر مسئلة فرده فانما رده علی الله (قلت) الده اولان مستطرفلرده انجق بو عباره‌ده كورادیكه مآلی وتقدیری برذات فتح موصلی یه اللی التون اولان هدیه سیله كلدكده حدیث شریف مذكوری روایت ایلدیكه مآل شریفی بلاطلب وسؤال بر كیمسه یه رزق كلسه اول كیمسه رد یعنی قبول ایلمسه انك ردی الله تعالانك اوزرینه رد در دیمك لكن بعض طبقات اولیاده فتح مشارالیهه بر رجل اللی التون هدیه ایدر قبول ایتمیجك رجل مذكور سز بو حدیث نبوی یی ایشتمدیكزمی دیوب * من لم یقبل ما اهدی له من غیر مسئلة فكانما رد علی الله ما نوله عباره سنده روایت ایلدكده فتح تارك سنت اولمیه یم بو بكا كافیدر دیو بردانه سنی الدی دیو محرردر بونك دخی مآل شریفی كندی یه بغیر سؤال اهدا اولنان نسنه یی قبول ایتمیان كأن الله تعالانك اكا ایدقدرتیله و یردیكی نوال واحسانی حقك اوزرینه براقمش اولور دیمكدر (قلت) لكن اثر مذكورده اولان هدیه كتاب وسنتدن مستنبط مسائل شرعیه منطوقنجه اولان هدیهٔ مشروعه اولدیغی بی اشتباهدر (فتح بن علی وعلی قول فتح بن سعید الموصلی قدس سره حضرتلری بشر حافی و سری السقطی اقرانندندر نهایت فقرده ایكن لاجتهاد غنی و یسر حال اظهار ایدرلر ایدی حتی بر سلكه برطاقم چكمجه و صندوق مفتاحلری جمع ایدوب صاحب خزائن شكللو و سطلرینه ربط ایدر ایدی بش نفر صغیره بنات معصوماتی قیش كیجه لرنده بر برینه صغوقدن صاریلوب انجق اللرنده بولنان بر پچه الثنده یاتدقلرینی كوردكده بكا ایلدی ای فتح سبب بكاك ندر دیو صوردقلرنده اشبو پچه وكلم كه حق تعالی بو عبدینه انی احسان ایتمشدر یارین انك شكرینی ادا ایتدكمی دیو بندن لامحاله صوریجق نشكل جواب و یره‌یم فكری بادی بكام اولمشدر دیدی (وعظنك برنده بر كیمسه خسته اولوب مدت مرضنده یوب و ایچمسه نولور دیو جماعته سؤال ایدر سامعین دخی اولور دیجك بایر كیمسه كه مجلس علم و حكمتده حاضر اولوب ایشتمسه یعنی تعلم برله موجبلریله عمل ایلمسه اشته انك دخی قلبی اولور زیرا حیات قلب مؤمن علم و حكمتله اولور حیوانك اكل و شربله اولدیغی كبی دیمشلر ایشان ایكیوز یكرمی سنه سی اوائل ذی الحجه سنده خسته اولوب یوم نحرده قربانی بعد الذبح الهی اشبو اضحیه بنم آخر اعمالمدر سن قبول ایدوب بكا مطیه قیل مناجاتیله انتقال ایلدی بشر بوندن یدی سنه صكره انتقال ایتمشدر قدس الله تعالی اسرارهم انتهی (حضرت رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز عمر رضی الله تعالی عنهه بر هدیه احسان بیوردقده ذكری آتی اعتذاره بناء صورت نیاز استعفا كوستردی علیه الصلاة و السلام یا عمر هدیه می نیچون قبول ایلمدك بیوردقلرنده حضرت عمر یا رسول الله ذات نبوتپناهكزك (خیركم من لم یقبل شیئا من الناس) یعنی سزك خیرلوكز ناسدن برنسنه قبول ایتمیاندر بیوردقلرینی استماع ایتدیكمه بناء در دیجك نبی اكرم علیه الصلاة والسلام (یا عمر انما ذاك ما كان عن ظهر مسئلة) یعنی ای عمر اوقبول اولنمیه جق سؤال و طلب ضمننده حاصل اولان شیدر (فاما اذا اتاك من غیر مسئلة) اما سكا بغیر طلب كلورسه (فانما هو رزق ساقه الله الیك) اول بلاطلب كلان شی رزقدر كه انی سكا حق تعالی سوق ونصب ایتمشدر دیو ارشاد بیوردیلر (وقالت ام حكیم الخزاعیة سمعت رسول الله صلی الله تعالی علیه و سلم یقول (تهادوا فانه یضعف الحب و یذهب غوائل الصدر) مآل حدیث شریف بر بریكزه تهادی ایدك كه تهادی حب و ودادی شدید و مضاعف و صدر و قلبده اولان غل وحقدی ازاله ایدر دیمكدر (قلت)

اشبو حدیث جامع صغیرده دخی واردر لكن فانه یرنده فان الهدیة اولوب ضمیرك مرجعی ظاهره چقمشدر وراویهٔ حدیث ام حكیم بنت وداع یاخود ابنهٔ وادع صحابیه در رضی الله تعالی عنها انتهی * نشر المهاداة طی المعاداة * ضروبندر مآلی هدیه لشمكی بسط طرفینده اولان عداوتی دورمك یعنی محو در كه میانه دن معاداتی قالدیرر دیمكدر (ابراهیم بن ادهم قدس سره العزیز هدیه یی رد ایتمیوب مثلیله مكافات ایتمك دأبلری یعنی زهدی مسلم جهان ایكن هدیه ده بو معامله یی ایدرلر ایمش (بعض ادبا هدیه ماده سنده بش ذاته فرح حاصل اولور (بری مهدیكه اهدا ایله فضله موفق اولمسیله (ایكنجیسی مهدی الیه كه انكله تأهیل و ترحیب و تكریم اولنمق ایله (اوچنجیسی حاملی كه ضمننده یا حمل اجرتی یاخود بخششه و مژدكانه یه نیلی ایله (دردنجی و بشنجی ایكی موكل ملكین كه هدیه ده حسنات یازملری ایله فرحیاب اولورلر دیمشدر فقیر دیرمكه ملكك بریكه جانب یمینده اولاندر فی الحقیقه خیر یازر لكن دیكری یسارده درضد خیر تحریرینه مأموردر انك هدیه‌ده فرحی یا هدیه خصوصنده دفتردن محو سیئه ایله و یاخود عدم تحریر سیئه ایله و یاخود انك دخی ملك یمین آمری اولمغله بلطفه تعالی رأیله حسنهٔ مضاعف یازمغله فرح ایدر دینلیدر فتدبر * ذكر انواع الهدایا للخلفاء وغیرهم ومن قصرت به قدرته فاهدی الیسیر و كتب معه مكاتبة یعتذر فیها * یعنی باب مذكورده اشبو مطلب خلفا و سائرلرینه تقدیم اولنان هدایا انواعنه و انلره لایقیله هدیه ارسالنه قدرتی اولمیه‌رق اعتذار نامه ایله هدیهٔ یسیره وقلیله تقدیم ایدنلره دائر كلامدر (ترجمهٔ معلومه ده بیان وعنوان مطلب اولان عبارهٔ مذكوره تركجه یه بویله جه دوندرلمش وچورلمشدر كه عینی ایله نقل اولندی دقت بیوریله (بوندن صكره ذكرو بیان اولنه جق خلفا و غیریله هدایانك انواعیدر عادت سلف بو ایمشكه ذی قیمت هدیه اعطاسنه قدرتیاب اولمادقلرنده شیء قلیل و خسیس هدایا ایله اهدا ایدرلرسه اعتذار نامه تحریر ایدرلر ایمش انتهی (نبوتله سلطنتی جامع اولان حضرت سلیمان بن داود علیهما السلام بارادهٔ تعالی كافهٔ مخلوق خدا زیر اطاعتلرنده و تسخیرنده اولملریله بركونده بر برینه متباین سكز شی یعنی ملك هنددن بر فیل و ملك تركدن بر جاریه و ملك عربدن بر فرس و ملك چیندن بر جوهر و قیصردن استبرق قماشی و ملك بحردن بركبیر انجو و قرنجه‌لر ملكندن بر چكركه و سوری سنك ملكندن بر ذره یعنی خرده قرنجه هدایاسی كلدكده تأمل بیوروب و تشكرا سبحان الله القادر علی جمع الاضداد بیورمشلردر (و اهدی ملك الروم الی المأمون هدیة فقال المأمون اهدوا له ما یكون مائة ضعفها لیعلم عز الاسلام ونعم الله علینا ففعل ذلك فلما عزم علی حملها قال ما اعز الاشیاء عندهم قالوا المسك و السمور قال وكم فی الهدیة من ذلك قالوا مائتی رطل مسكا و مائتی جلد سمور * یعنی مأمون خلیفه نك عهدنده اولان قیصر خلیفهٔ مشارالیهه هدیه كوندردكده وكلاء دولتنه بو هدیه نك یوز قاتنی ترتیب ایدك تا كه اسلامك عز و شرفنی و الله تعالانك اهل اسلامه اولان نعمتلرینی قیصر بیله دیو امر ایتمكله موجبنجه ترتیب وآماده اولندیغی خلیفهٔ مشارالیهه انها و افاده اولندقده خلیفه حضرتلری قیصریلر یاننده اعز اشیا ندر دیو سؤال ایدر مسك ایله سمور عندلرنده معتبر اولدیغی خبر و یردكلرنده بزم ارسال ایده جكمز هدایانك ایچنده انلردن نه مقدار ترتیب اولندی دیدكده وكلا ایكیوز بطمان مسك و ایكیوز طولم سمور اولدیغنی عرض ایتدیلر (قلت) عبارهٔ مذكورهٔ اصلك معناسی بو اولوب بنه مخاطب خلیفهٔ وكلا ایكن ترجمهٔ معلومه ده خلیفه سفیر قیصره ایكیوز طولم فروه و ایكیوز بطمان مسك كوندردی دیوب هدیهٔ خلیفه یی بونلره خود بخود قیصر ایتمش وقبلنده اولان حكایه ده دخی فیلة من ملك الهند وجاریة من ملك الترك

یا زیلور ایکن مترجمنك قلمیله یازیلور نسخه سنده ملك تبدن برفیل وملك هنددن برجاریه
دیو محرردرآیت وحدیث اولمادیغندن خطاسی قرق بشنجی بابك فصل ثانیسنده نسب واقارب
ذکرنده صاحب مستطرفك * قیل ولو لم یکن من معرفة الانساب الاعتزازها من صولة
الاعداء وتنازع الاکفاء لکان تعلمها من احزم الرأی وافضل الثواب الا تری الی قول قوم شعیب
﴿ولولا رهطك لرجمناك﴾ فابق علیه لرهطه دیو یازدیغی عباره یی ترجمه ده اولان خطاکبی
دکل ایسه ده استخراج غریبدر (اما فصل مذکورده خطاسی شویله درکه * ولولا رهطك
الایه شعیب علیه السلام قومنك کلامی اولوب حق تعالی نظم کریمنده حکایهٔ ازال بیوردیغی
ظاهر ایکن ترجمهٔ مذکوره ده (بعضیلر دیدیلر که عشیرت و انسابی معرفتده صولهٔ اعدادن
احترازو تنازع اکفادن اجتناب فائده سنی بیله لر ایدی تعلم انسابی احزم رأی وافضل ثواب عد
ایدرلر ایدی معلوم دکلیکه حضرت شعیب علیه السلامه قومی اضراردن کف وامتناع ایتملری
رهط و عشیرتندن خوف ایتملرینه مبنی اولدی نتکیم حق سبحانه وتعالی خبرویرر استعیذ بالله
﴿ولولا رهطك لرجمناك﴾ یعنی ای شعیب سنك عشیرتك اولمیدی جمله سنی اهلاك ایدردم
دیو تحریر ایتمشدرکه ظاهر اولدیغی اوزره حبر تورچشم ودل برجسارت وغفلتدر فافهم انتهی
* واهدت قطر الندا الی المعتضد بالله یوم النیروز من سنة اثنتین و ثمانین هدیة کان فیها
عشرون صینیة من ذهب فی عشرة منها مشام عنبر وزنها اربعة و ثلثون رطلا و خمس خلع
وشیئا قیمتها خمسة الاف دینار وعملت شمامات ایوم نیروز بلغت النفقة علیها ثلثة عشر الاف
دینار * یعنی معتضد خلیفه نك قطر الندا ایله ملقب حلیله لری طرفندن عادتلری اوزره سنین
هجریه نك ایکیوز سکسانده واقع نوروز کونی یکرمی التون صینی که اونده اوتوز درت بطمان
عنبر شمامه لری و بش بیك دینار قیمتلی بش خلعت نفیسه ایله سائر تحف اشیا وار ایمش و یوم
نوروز ایچون مشار الیهانك اعمال ایتدردیکی شمامات عنبره اون اوچبیك دینار خرج اولنمش
ایمش (قلت) قطر الندا معتضد عباسی خلیفه نك عمی معتز بالله طرفندن ایکیوز اللی درتده
مصر والیسی نصب اولنان احمد بن طولونك اوغلی بنه مصر والیسی خمارویه ابو الجیوشك
کریمه سی اسمادرکه معتضد خلا فتله بیعت اولندیغی ایکیوز یتمش سنه سنده تزوج ایتمشیدیکه
کیفیت محتشمهٔ سوری تواریخده مفصلا مشروحدر و معتضد عادت نوروزی صکره ترك
ایتدرمشدر وصینی چین معربی اولان صینه نسبتدر که لسانمزده محرفاسنی دیدیکمزکه تبسی
اوله جقدر یاخود طباق و یا کاسه دریعنی بونلرك اصل ایجادی چینده ایمش لکن هرطرفده
و هر معدندن یاپیلور فاحفظ (صاحب المستطرف مشهور اولدیغی اوزره جونکه عبارات
کتابنی محاضراتدن باعیانها جمع ایدوب آیات و احادیثك تفاسیر و شرحلرینه تصدی ایتدیکی
کبی اشعارك اعراب و لغاتنه و حکایاتك عهدنده شهرتنه بناء اشاراتنه طوقنیوب او یلجه
یازمش ایسه ده حین ترجمه ده ایضاح لازم ایکن وعصر معتضدده سراپا اقلیم عجمه آمر مطلق
ملوك قدیمهٔ فرس کبی برملك یوغیکن ترجمهٔ معلومهٔ مذکوره ده بو حکایه یی دخی ترجمه ده (ملك
عجم قطر الندا سکسان ایکی تاریخنده عباسیه دن معتضد بالله خلیفه یه چینده مصنوع یکرمی عدد
کاسه هدیه ایلمشکه اون کاسه نك درونده اوتوز درت رطل عنبر اولهرق و یکرمی عدد کمش
کاسه هدیه ایلمشکه بنه اونك ایچنده اوتوز رطلدن زیاده اولهرق و بش بیك التون قیمتی اولان
برشی دخی هدیه وکندیلرك عیدلری اولان یوم نیروزده تزیین ایچون برشمام عمل وصنعت ایتدرمشکه
قیمت و بهاسی اون بیك التونه بالغ اولمش عبارهٔ غریبه سی یازلمشدر افندم بو بله محاضرات
کتابلرینی مطالعه وترجمهٔ جناب فیاض مطلقدن شب وروز کسب وعرفانی نیاز ایلدیکم علوم ادبیه

دنبلان اون ایکی فنی وعلی الخصوص تاریخی وسائر فنونی حسب القدرة بیلمك الزم اولدیغی ارباب دانش
وعرفان یانده مسلمدر فی الحقیقه مثلا بزم زدیمزده قیام قرائنه وشهرته بناءً حالا امثلا التمش برسنه سی
دیو یازوب وسو یلدیکمز کبی قرب عهد واوزمانده شهرته مبنی صاحب مستطرفك معتضد عهدنده
یازدیغی سنه ایکیوزدن صکره اولمغله احاد وعشراتیله اکتفا قیلمشلردر لکن شمدی عهد مذکور
اوزایوب بعض ناس معتضد کیمدر وسنین هجریه دن قنغی سنه در بیلمدکلرندن ترجمه ده عهد
صاحب حکایه یی تاریخیله بیلوب ایضاح ایتمك لازمدر رهله ملك عجم قطر الندانك اصلا اصلی
وتأویلی بوقدر ارتق بنای قلم فقیرتر جمهٔ معلومهٔ مذکوره نك نقضنی قوللانیرم امیددن میدانده
اولدیغی کبی عاجز اولوب بالعجز و القصور کندی قریحهٔ قریحه سی خوار ستانده یتشن
چوپلردن کراسته سنی کسوب تمام مأموریتی اجرا ومتوکلا علیه تعالی تحریره حصر صباح
ومسا ایتمکده در اهل مروتدن عفو قصور و تصحیح خطا ودعای بالخیر نیاز ایدرم انتهی (یعقوب
ابن اللیث الصفار معتمد علی الله خلیفه یه سنه نك برنده تقدیم هدیه ایدوب ایچنده اولان اوچ عدد
طوغانك بری مثلی کورلمدك ابلق یعنی الاجه ایدی واون قاطره محمول یکرمی صندوق که ایچلرنده
چین تحفی وظرفی طولوایدی و یوز رأس مهری ودرونده اون بش آدمی صغه جق کمشدن یاپانه
ایکی خیمه شکلنده قوریلور یعنی ایکی قبه لو برمسجد و یوز من یعنی بطمان مسك و یوز من
عود هندی ودرتیوز بیك درهم ایدی (قلت) مهری مهرة بن حیدان قبیله سندن چیقان بین
العرب مقبول دوه درکه قبیلهٔ مذکوره یه نسبتدر (و یعقوبك ترجمه سی بوقارولرده یچمشدر
(مکتفی بالله خلیفه درکاهنه صاحب المغرب یعنی مغرب حکمداری زیاد بن عبدالله بن ابراهیم بن
الاغلب ایکیوز طقسان برده قدری جلیل یعنی ذی قیم هدایا تقدیم ایتدیکه یوز خادم و یوز کوله و یوز
جاریه و یوز فرس ایله برزرافه و بر یبانی بقر که کیك نوعندندر وهر بری اوندینار اغرلغنجه یوز بیك
دینار هدایاسی جمله سندن ایدی (قلت) مکتفی بالله ابو محمد علی سابق الذکر اون التنجی خلیفه
معتضد باللهك اوغلی وخلفاء عباسیه نك اون یدنجیسیدر ایکیوز سکسان طقوز ربیع الاخرینك
سکزنجی کونی سنی اوتوز برباشندن ایکی ماه ناقص ایکن بیعت اولنوب طقسان بش ذی القعده سنك
اون یدنجی بازار کیجه سی وفات ایتمشدر رعیه یه مشفق خلیفه ایدی رحمه الله تعالی (اما زیاد
جدلری ابراهیم بن اغلب یوز سکسان درتده یعنی عهد هرون الرشیدده افریقیه یه سوق عسکر
ایتمشیدی واروب والوب طقسان یدیده اوراده فوت اولدی پس اوغلی عبدالله ابو العباس تولیت
ایتدی یعنی متصرف اولدی اودخی ایکیوز برده اوراده فوت اولوب یرینه قرنداشی زیادة الله کچدی
یکرمی اوچ سال مرورنده اودخی وفات ایدوب قرنداشی محمد ابو العباس تولیه ایدوب اقدامیله ایکیوز
یکرمی سکزده اهل اسلام صقلیه نك یعنی سچیلیا اطه سنك اکثر اماکننی فتح ایتدیلر محمد اوراده
تمکن ایتدی ایکیوز قرق ایکیده وفات ایتدکده اوغلی احمد ابو ابراهیم تولیه ایتدی احمد قرق طقوزده
فوت اولدقده قرنداشی زیادة الله ابو محمد یرینه کچوب او دخی اللی برده فوت اولدقده برادر
زاده سی ابراهیم بن احمد تولیه ایلدی وافریقیه ده وقاده نام شهری یاپوب اورایه بعد النقل کلوب
جزیرهٔ مزبوره یی تمامیله فتح ایلدی وسکسان طقوزده فوت اولوب جسدی افریقیه ده قیروان
شهرینه نقل ودفن اولندی پس اوغلی عبدالله یرینه کچدی چندسال مرورنده اوغلی که مکتفی
خلیفه یه هدیهٔ مزبوره یی کوندرن زیادة الله بن عبدالله در عبدالله مشار الیه کیفیت غریبهٔ
معلومه ایله فوت اولدقده یرینه کچدی عبداللهك سری تونسده مدفوندر لکن اموری مختل
اولوب مغرب زمینده فاطمیونه خلق دعوتله ظهور ایدن ابو عبدالله کلوب زیادة اللهی قاچردی
وزیاده ارض فلسطینه دوشوب رمله ده فوت اولوب انده دفن اولنوب بنی اغلبه فاطمیون
اغلب کلدی (استانبول قضاسندن بالانفصال بیك یوز باشنده وفات ایدن مصطفی افندی

معربا نده صقليه كسرات ثلثه ولامك تشديديله اق دكزده افريقيه حذاسنده برجزيره در
وجاليونوسك قبرى انده در ديوب سائر احوالنى يازمشدر واطلسده دخى محرر در (واطلس مينور
ترجه سنده لاتنده سيقيليا ديرلرديمش وساراسنى لر يعنى عربلر ميقايل باليوس عصرنده اكا مستولى
اولوب درتيوز سنه ضبطلرنده قالدى ديو يازمشدر انتهى ومشاراليه مكتفى باللّه خليفه يه
ايكيوز طقسان اوچده ملكهٔ افرنجه تربا بنت اوبارى التون ايله نسج اولنمش يكرمى عدد اثواب
وصقليه يه منسوب يكرمى رأس غلام ايله يكرمى رأس جاريه واللبشر قطعه سيف وسنان نفيس
واللى رأس اسب و بر نيجى حيوانلره مقابله يه مقتدر اون كلب كبير والتى عدد طوغان ويدى عدد
چاقر وعلايم سماديدكلرى قوس قزح كبى هرآن جميع الوان ايله تلون ايدر حريردن نسج اولنمش
برمضرب يعنى قور يلورچتر وديار افرنجه مخصوص برنوع قوشكه بالخاصه مشرو باتده مسمومى
كوردكده قنادلريله چرپنوب صيحهٔ غريبه ايله صيحه ايدر ايمش اندن يدى طير و برنوع
بونجقكه اوق تمرنى وسائر اومقوله حديدلر انسانك وجودنده قالوب اوزرنده ات بتدكدنصكره
حديدك اوستنه قوندقده وجعسزچكوب چقارمق خاصه سى ايمش انى وجميع بدنى بنكلى قولاغى
بغل قولاغى كبى برحمار وحشى اهدا ايلمش (قلت) ملكهٔ مرقومه افرنج تعبيرى قرينه سيله
اوروپاسنده اولديغى متبادر خاطر ايسه ده قنغى اولكاده اولديغى اوجانبى حاكى تاريخلردن
تحرى يه موقوفدر اكراطلاع مراد ايسه واسم مذكور بعض نسخهٔ مستطرفده ت و بعدها ر
وبعدها با وبعضبسنده ت پرنده ث و(اوبارى) دخى بعضبسنده بويله جه با و بعضبسنده بارنده ن ايله
(اونارى) يازيلودر بونلرك تحقيق دخى لسان آشنادن صوريله (مستنصر باللّه خليفه يه درتيوز
اوتوز يدى تاريخنده قسطنطين نام قيصر برهديهٔ عظيمه تقديم ايلمشكه قيمتى هر برقنطارى دينار
عربيه اولمق اوزره اون يك التون مقدارنده اوتوز قنطار خاص التونه معادل ايمش (قلت)
الده بولنان مستطرفلرده مستنصر باللّه يازر لكن هديه سنه سنه او يماز زيرا مستنصرك خلافته
يعنى التيوز يكرمى اوچده ووفاتى قرقده اولديغندن باشقه مستنصر مرحومه معاصر غالبوس
نسلندن طقسان بشنجى قيصرك نامى دخى يدنجى اوله رق قسطنطين اولوب بونك زمانى ايسه
التيوز حدودنده در بوصورتده تاريخ هديه ده سهو اولديغى ظاهر در اما مترجملر رحمهما اللّه
تعالى عينى يازمشلردر انتهى (بر رجل متوكل خليفه يه اميد احسان ايله ايچى بوش وصاف
برعطر شيشه سى اهدا وعرضحالنده صغيردن كبيره اولان هديه هر بار لطيف ورقيق واما
كبيردن صغيره اولدقده بونك عكسنه يعنى عظمتلو وجسامتلو وكران اولور ايسه نفسه اوقع
ومهدى اليهه انفع اولورمألنى يازوب مظهر احسان خليفه اولمشدر (آل بويه دن عضدالدوله يه
مهرجان كونى صابى اوزرنده افلاك و بروج وكواكب رسم اولنان آلات نجوميهٔ مشهوره دن
براسطرلاب اهدا ايدوب ونظم ايتديكى اشبو قطعهٔ بليغه يى يازوب برابر تقديم ايتمشدر *
اهدى اليك بنوا الاملاك واختلفوا * فى مهرجان جديد انت تبليه * لكن عبدك ابراهيم حين يرى
* سمو قدرك عن شئ يدانيه * لم يرض بالارض يهديها اليك فقد * اهدى لك الفلك
الاعلى بما فيه * مألى اى ولى نعمتم اركان توانكران دركاهكه اقتضاى عبوديت اوزره
مهرجان جديد كونى مختلف يعنى كونا كون هديه لر تقديم ايتديلر حق تعالى متمين ايده واول
جديد مهرجانى ياخود افشهٔ هدايايى چوروده واسكيده سن يعنى امثالنه يتشه سن لكن قولك
ابراهيم سكا قريب اولان شيدن يعنى سكا و يريلان هديه لردن ودنيا ومافيها دن سنك سمو
وعلوقدر ومنزلتكى اعلا كوردكده ارضى سكا اهدايه راضى اولميوب يعنى لايق كورميوب عالى
اولان فلكى ياخود فلك اطلس اعلايى مشتملاتيله يعنى ايچنده الديغى كافهٔ افلاك دوائر ونجوم

و بروجبله سكا اهدا ايتدى ديمكدر (قلت) بوراده عبارهٔ مستطرف اهدى الصابئ الى عضد
الدوله اسطرلابا فى يوم مهرجان وكتب معه اهدى اليك الى آخر القطعه ايكن ترجهٔ معلومه ده
عنوانى صابى عضد دولته عيدلرى اولان يوم مهرجانده اسطرلاب كتابنى اهدا ايدوبده شو
ابياتى هديه سيله برابر تقديم ايلمش صورتنه كيرمش وابيات حلنده دخى ناى قلمه ابياتى
پرده سندن رخصت دمسازى و يريلوب ترجهٔ ابيات اموال واملاكه مالك اولنلر جنابكزه
اشيا نفيسه يى اهدا ايلديلر و يوم مهرجان جديدده اختلاف ايلديلر سزلر انى اسكيده سكز
و بندهٔ كمترك ابراهيم سنك قريب اولديغك شيدن علوقدركى بيلديسه جنابكزه روى ارضى
هديه ايلمكه راضى اولميوبده فلك اعلى وفلك اعلاده اولان شيلرى هديه ايلدى ديو يازلمشدر
كتابى ايا (كتب معه) دنمى الدى و مهرجان جديده اختلاف ايلديلر ديديككندن مرادى
ندربيلم (مهرجان) ميمك كسريله اول فصل خريفدر وعلى قول مهر ماه ماهى كه
شمسك اول برج ميزانه نزوليدر انك اون التنجى كونيدركه مهركانك معربيدر (و برقولده
مهرايله جاندن مركبكه معناسى محبة الروح ديمكدر و يوم مذكور عيد فرسدر (وصابئ
ابواسحق ابراهيم بن زهرون ياخود ابن هلال بن جبون الحرانيدر مشاهير منشيان وشاعراندن
اولديغى آثارندن وصحايف وفيات اعيانلردن ظاهردر دنيادن اوچيوز يتمش برسنه سى چيقمش
وسن سبعينده عالم برزخه يتمشدر (صابئ مهموز اللام اوله رق صابئونك مفرديدر وصابئون
قاموس تحريرنجه قبله لرى منتصف نهارده مهب باد شمال اولوب كنديلرينك دين نوح عليه
السلام اوزره اولدقلرينى زعم ايدن طائفه در وصابئه نكباء ديدكلرى روزكاردركه صبا ايله شمال
اراسندن اسر اشته ابراهيم مذكور بو طائفه يه منسوبدر (وتديم حاضرده صابئه جدلرى
صابى يه منسوب زمن ادريس وعلى قول عهد شيث عليهما السلامده برقوم اولديغى وابن
هلال مرسوم انلرك نسلندن ايدوكى و برروايتده جدقوم مذكور اولان صابى ايام ابراهيم الخليل
على نبينا وعليه الصلاة والتسليمات عن الرب الجليلده اولديغى وابن الحجه نك تحريرنجه
عند العرب قومنك دينى ترك ايدنه صابئ دينلديكى محرردر (بيضاوى حضرتلرى ۞ والذين
هادوا والنصارى والصابئين ۞ آيتنك تفسيرنده صابئون نصارى ايله مجوس بيننده برقوم
اولوب على رواية اصل دينلرى دين نوح عليه السلامدر و برقولده عبدهٔ ملائكه وعلى قول عبدهٔ
كواكبدر وصابى عربى لغت ايسه ياخروج معناسنه اولان صبأدن ياخود ميل معناسنه اولان
صبى دن مشتقدر ديمشدر (وطائفهٔ باطلهٔ مذكوره يى ملل ونحل صاحبى تفصيل ايتمش
وخلاصه سى بونلر روحانيات طاقندندر رياضات ايدوب وعاذيمون وهرمس كه حضرت شيث
وادريس عليهما السلامدر انجق پيغمبران عليهم السلامدن بونلرى تصديق ايدرلر
ديمشدر (صابئ مرسومه شريف مرتضى كبى ذات مرثيهٔ طويلهٔ داليه نظم ايدوب خلق
طعن ايتدكلرنده بن فضل وعلمه مرثيه نظم ايتدم مرادم شخص صابى دكل ديو اعتذار
ايتمشدر ومرسومك * ان نحن قسناك بالغصن الرطب فقد * جئنا عليك به ظلما وعدوانا *
* لان احسن مانلقاه مكتسيا * وانت احسن مانلقاك عريانا * قطعه سى عاجزانه مطبوع
طبع كليل كلمكله چوب خشك بى برك قلم فقير شو وجهله ترجه ايتمشدر * سكا اى روح مصور نيجه
تشبيه ايده لم * يوغيكن وجه شبه تازه نهال چمنى * او بولور كسوهٔ سبزين ورقله حسنى
* سن ايسه احسن اولورسن چيقاروب پيرهنى * قلت استطرادا * اشبو صابى كبى بلاغتله
متصف اولان منشيلردن برى دخى ابو عبيد ايديكه بو نصرانى اولكى صايدر لكن ايكيسى
دخى دين مبين محمدى يى ثنا واهتدا رجا ايدرلر ايدى حتى صابينك قرآن حفظنده اولوب دائما

اقتباس وتلاوت وشهر رمضانده صائم اولور ایدی اما باباسی هلال ایله اوغلی هلال مانند بدرتام
شرفیاب نوراسلام اولمشلردر علیهما الرحمة (بونلرك یعنی صابی ایله ابو عبیدك معاصرلرندن
ابو حیان صاحب ابن عباد تزییفنده یازدیغی رساله سنده شویله یازر که بن بغدادده بلغادن
ابو عبید نصرانی ایله ملاقات ایدوب بلاغت و فصاحت و مراتب منشئاتی صوردیغمده
ایلدیکی تحقیقاتی قرط بناکوش سرورم اولدی وارشاد نتیجه‌سیله مرسومه کابمز اولان قرأن
عظیم الشانه نه دیرسن دیدیکمده (اوبر کلام حسن الانسجامدر که انده اصلا اثر تصنع
وعلامت تکلف اولمیوب برانسباك ایله منسبك و برجری ایله جاریدرکه طبعه تصنع وتزیین ایله
انشا اولنان کلامك ویردیکی انشراحدن زیاده انشراح ویرر یعنی بلغانك صرف وسع
ایله تألیف ایتدکاری کلامك فوقنده در قلیلی کثیر وکثیری عزیز معناسی لفظندن اقوم
ولفظی وزنندن ارشق و وزنی نظمندن اعدل و نظمی نثرندن احلی و مجموعی مفروقندن
ابهی ومفروقی مجموعندن اظرف و بعضی کلندن اغرب وکلی بعضندن اعجبدر وقرأن برشیدرکه
انده تعجب واستحسان وتحیر جاهل وعالم یکساندر ذهنی استعلا یعنی باصدیرر وفهمی اغراق
ایدر یعنی بحر حیرته طالدیرر ورویت یعنی فکر وعقلی ادراکدن احجاب یعنی مستور ایدوب حق
اولدیغنی تسلیمده درایتی بداهته رد ایدر ووادات تامه یعنی حواس سلیمهٔ غیر علیله وعقل ثاقب
وطبع سجیح یعنی معتدل وجوهری ادراکده بصر صحیح اربابی وصورتی صورتدن وحالی حالدن
فرق وتمیزه معرفت اصحابی عندنده اشبو سردایتدیکم اوصاف قرأن صحیح وسهلدر یعنی بونلر
فی الحال بویله اولدیغنی تسلیم ایدرلر ووارستهٔ بیان اولدیغی اوزره قرأن عین رفقدرکه خلقه
مالایطاق حمل ایتمز یعنی انده ممتنعاتله امر یوقدر واکا واجب اولمیان نسنه حمل اولنمامشدر
یعنی انده عبث نسنه ایله مأموریت مندرج اولمیوب امر ونهیی سراپا حکمته ومصلحته موافقدر
و بونلرك جمله‌سنده طبیب حاذق وناصح مشفق کبیدر دیدی (بعده اشبو دیدیکك اوصافك
هپسی و دخی قرأن شامل اولوب طبع بلاغت تبعك ودرایت حکمت ماهیتك ایله واقف اولدیغك
سائر دقایق و حکم سنی ایمانه و صاحب القرآنی تصدیقه دعوت ایدیجی اولمازمی دیدیکمده
جواب بوله میوب توفیق حق رجا ایتدی واشبو ابو عبید مرقوم ابن هلال صابی کبی باب
بلاغتده کلاملری تدوین وقید وسند اولان بلغادندر دیمشدر انتهی قول ابی حیان
(قلت) ابو عبیدك طوغریسی حضرت قرأن حقنده اولان اوصافی شرح اولنسه بریوك
کتاب فوائد نصاب اولور و وزنی دیدیکی بحر مطبوع و نظم دیدیکی منظوم واقع
اولان اقوال کریمه در که علوم عربیه اعلامی قرأن و حدیثده وزن قصدا ولنمیه رق واقع
اولان نصوص منظومه کیفیتنی بحثا بیان ایتمشلردر (طراز المجالس وعبد الحمید خان طاب
ثراه عصری علماسندن عصامیٔ دمشقینك لامیة العرب شرح جدیدینه مراجعت بیوریله و با لاده
یعنی قرق ایکنجی بابده قلم اسعد فقیر ایله درج اولنان مطلبده اعجاز قرأنه دائر اقوال بیان
اولنمش ایسه‌ده مطلب مذکوره التکرار حسن وصف حقیق اولدیغندن بنه بیان اولنورکه قرأن
مبین معجزهٔ باهرهٔ باقیه خاتم الانبیاء والمرسلین ورسول الثقلین در علیه وعلیهم افضل الصلوات
واتم التسلیمات شویله کیم زمان موسی علیه السلامده سحره وزمان عیسی علیه السلامده طبه
وزمان داود علیه السلامده موسیقی‌یه و حسن صوته اعتنا اولندیغی کبی عهد نبی آخرالزمان
علیه الصلاة والسلام افندیمزده اعتنا بلاغته اولمغله جناب رب حکیم لم یزل عز شانه هر نبینك
معجزه‌سنی مقتضای زمانی اوزره قیلوب پیغمبریمزه دخی صلی الله تعالی علیه وسلم قرأن کریمی
معجزه قیلمغله حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم دخی عهد سعادتلرنده فصاحت

(وبلاغتلری)

و بلاغتلری مسلم اولان مشرکاری یکرمی و شوقدر سنه اولان مدت نزولنده اوچ قیصه آیتدن
عبارت اولان اقصر سوره سنك مثلنی اتیان ایدك دیو تحدی ایلدی والحال که اول تحدی
ایلدیکی قرأن کریمك نصوصنده ایسه منکرینك مادامکه ایمانه کلمیه‌لر نجس اولدقلرینه
وجهاد وقتل وذراریلری سبی واسترقاق اولنمق واجب وجائز ومسلمینه ارککلری قول ونسوانی
استفراشی حلال جاریه قلندیغنه وعلی وجه الذل اهل کتاب واوحکمده اولنلرندن اخذ جزیه
مشروع اولدیغنه حکم اولوب وازقدیم اهتمام ایتدکاری زیارت کعبه‌دن مشرکاری منع
مصرحدر و بو وجهله منکرینك تحقیر و تزییفنی ناطق اولان قرأنك اقصر سوره‌سی مثلنی
اتیانه قادر اولسه‌لر ایدی متصف اولدقلری کمال حمیت عرب اوزره شو ذل وحقارت وقتله
ونجاست اولدقلرینه دائر حکمه راضی اولمیوب همان مثلنی کتوروب سل سیف عدوان ایتمزلر
ایدی و دخی هر اقلیمده عالم و جاهل وکبیر وصغیر اولنلرك عندلرنده ظهور بین وعلم جلی ایله
ظاهر ومعلومدر که ابتدای نزولندن بو آنه قدر کدییك ایکیوز سکسان سنه‌یه قریبدرکه براحد
معارضه ایده‌مدی واقصر سوره‌سنك مثلنی کتوره‌مدی اکر کتورمش اولسه‌لر ایدی قرأن کبی
او دخی بین اهل الانکار حفظ اولنوب بزه واصل اولوردی (اکر منکرین طرفندن هر احدك
عاجز اولدیغی مسلم دکلدر جائزکه بریسی اقصر سوره‌یی کتورمش اوله یاخود صرفه قولنه
ذاهبه کوره اتیان ایتمکه قدرتی مسلوب اولمامش اوله دیو امکان وجواز سندیله سؤال اولنورسه
جوابنده براحدك معارضه ایتمش اولدیغی وعدم سلب قدرت خلق تحقیق استقرایه موقوفدر
استقرا ایسه تام اولمادیجه یقینی موجب دکلدر یعنی کچندن و موجوددن هر احدی ارایوب
عجزینی بیلمدکجه اولماز بویله استقرا ایسه هر احده ممکن دکلدر وامکانی تسلیم اولنسه عهد بعید
وزمان مدیددنصکره اولور بو ایسه ایمانه ورضایه مبادرتله اولان امر الهی‌یه منافی دوشر و بویله
طوق بشرده اولمیان نسنه ایله امر جناب حکیم محسان عز وجلدن صدور ایتمز علی الخصوص که
﴿ قل لئن اجتمعت الانس والجن علی ان یأتوا بمثل هذا القرأن لا یأتون بمثله ولو کان بعضهم
لبعض ظهیرا ﴾ نص قاطعی جن وانس جنسنك اتیان مثلندن عجزینی کسمش آتمشدر دیو جواب
ویریلور و بحمده تعالی اشبو سؤاله بو وجهله ویریلان جواب بو فقیره عطیهٔ الهیه‌دندر (بعده
اشبو بیان ایتدیکمز قرآنك لفظ مجیدنده اولان اعجازدر واما معناسنده اولان اعجاز شو وجهله درکه
کافهٔ علماء امصار واعصار عمرلرینی تفسیر وتأویلنه توسل ایچون صرف ولغت ونحو واصول
وعلم کلام وفقه ومنطق وعلم انساب رجالی وعلم تاریخ وعلم درایت وروایت واحادیثی ملکه وجهیله
تحصیل وجمعیت خاطر وکمال فطرت وفطنتله متصف اولدقلری حالده اعمارلرینی نظر دقیق
وتدبیر عمیقه صرف ایتمشلر ایکن حقایقنی فهمدن ودقایقنه وصولدن عجزه ﴿ لا یعلم تأویله
الا الله ﴾ کلامیله معترف ومقر اولدیلر اشته بو بیان اولنان کیفیات حضرت قرأن حق
اولوب ﴿ لا یأتیه الباطل من بین یدیه ولا من خلفه تنزیل من حکیم حمید ﴾ وصف لطیفنه
شایان اولدیغنه ادل دلائلدر (ودخی قرأن انبیاء علیهم الصلاة والسلام معجزاتنك افضلی
اولوب بنفسه و ببقاء التکلیف باقیدرتاکه پیغمبریمزك علیه الصلاة والسلام حقیقت نبوتنه
دائما علم ویقینی موجب اوله اکر حق اولمیدی حکمت الهیه معارضه‌سیچون برینه تمکین ویروب
سعادت نبوتنده دعوای اعجازی ابطال ایتمك اقتضا ایدر ایدی زیرا باطلی تمکین وحقی اهمال
معرض ضلال واضلالده درکه بو اهمالدن حق تعالی منزه ومبرادر وقرأنك رب العالمین
قبلندن هدایت عباد ایچون انزال اولندیغنه بردلیل دخی فاتحه‌سندن خاتمه‌سنه قدر عبادی
اعتقاد واعمال ودین ودنیالرندن سراپا اصلح اولان شیلره ارشاد دن عبارتدر شعرادن وخطبا

يعنى اهل انشادن سائر بلغا كلامى جنسى ايسه بو يله دكلدر كه انلرجد وهزل وهوا وهوس ودروغله قاريشقدر وعند التحقيق قرآنك وجه اعجازى برامر سليقيدر يعنى قرآنك اتيان مثلندن بشرك عاجز اولور مرتبه ده اولمسى ذوقله يعنى لطائف كلامى ادراكه اختصاصى اولان قوت ادراكيه ايله بيلنوركه انى عرب ومقابلى اولان هر طائفه حسن صوتى ادراكى كبى سليقه ايله ادراك ايدر يوقسه قرآنك وجه اعجازينى ادراك مشتمل اولديغى نكات عربيه وفنون بلاغتى بيلمك ايله دكلدر زيرا اونكاتى وفنونى بيلمك علم معانى و بيانه محتاجدر بو يله اولدى ايسه وجه اعجازينى تصديق علمين مذكورينى بيلنلره مخصوص اولوب اول علملرى بيلوب كتاب اللهده اولان نكات واحكام علمين مذكورينى انلره تطبيق واجب اولور ايدى علمين مذكورينى تحصيل ايسه واجب دكلدر وسن بلوغه قريب مرتبه يه ومحل تكليفه وارلديغى و بلكه سن تمييز مبدائنه ايرلديكى كبى هركسه تصديق وعرفان نبوت واجبدر و بوتصديق وعرفان دخى اعجاز قرآنى معرفته توقف ايتمكله معرفت اعجاز قرآن دخى هركسه واجب اولور و اومعرفت دخى بروجه محرر امر سليقيدر شوقدر واردركه علمين مذكورينى تحصيل وطول مدت ممارسه امر فطرى يى تأييد ايتمكله يقين وجزم كمال بولور فتبصر (واعجاز قرآنى ادراك امر سليقى اولديغنى ابو عبيد نصرانى ايكن دخى *الحسن ماشهدت به الضرات* بولندن اعتراف برله ذكر ايلديكى آنفا ذكر اولندى ايدى وفى الحقيقه علوم شرعيه وعربيه وفنون عقليه وحكميه اعلامى بيان ايتدكلرى اوزره كلامك كمال وعيارى فهم ثاقب استماع ايتديكى كبى قبول ايتسندن عبارتدر چشمك مطلقا كوزله ميل ورغبت وچركندن نفرتى وانفك بوى لطيفدن محظوظ اولوب بدبودن تأذيسى وفمك حلو وطاتلودن تلذذ ايدوب اجى شيئى استمديكى واذن وكوشك كوزل سسدن ممنون اولوب بد وكوتو صوتدن متأذى اولمسى ودستك يومشق نسنه دن تنعم ايدوب قاتيدن قاچديغى وتأذيسى كبى فهم وذهن دخى حسن انسجام كلام بليغه بالطبع ميل ومحبت ورغبت ايدوب كلام غير بليغدن منحرف اولور اشته بو بو يله ايكن وعقل ديديكمز شئ مجرد تكليفه مدار وسائر حيواندن تميزه معيار اولوب اكا حواس واسطه سيله معلومات منتقش وحاصل اولمدقچه اعتباره غير شايان وحقايق اشيايى واحكام معاش ومعادى خودبخود ادراك ايده ميه جكى وارسته بيان اولوب يعنى عقل مجرد مرآت ومعلومات صوركبى دركه آيينه دن مقصود مشاهده صوردر يوقسه يالكز مرآت مقصود بالذات دكلدر واكر يالكز عقل ايش كوره جك ومقصود اصلى اولان سلامت معادى بوله جق اولايدى بعث رسل عبث اولوردى ورسلك بعثى مقتضاى حكمت الهيه اولديغنك براهين عديده سى ايسه كتب كلاميه ده على التفصيل مذكوردر و ﴿هل يستوى الذين يعلمون والذين لايعلمون﴾ نظم جليلى يالكز عقل تا كه علمه مقارن اولميه انسانك سائر حيواندن امتيازينه واعتبارينه سبب اولماديغنه دلالت ايدر زيرا انده اولان الذين اسم موصولى مكلف اولان ذوى العقولدن عبارتدر واشبو آيت كريمه نك حاوى اولديغى اصول حكم فصولى متأخرين علما وحكماء اسلاميه دن ابن خلدون مرحوم مقدمه سنك كتاب اول فصل سادسنده فصل فصل بيان وايضاح ايدر مطالعه اولنه فتبصر (و بروجه محرر عقل مجردك حالى دخى بوايكن بعض ساده دلان مقدماتى بديهى ومحسوس فنون رياضيه ده كه انلر دخى لدى التحقيق بين الحكماء القدماء عاديمون ايله مسمى شيث وهرمس ايله مسمى ادريس ودانيال ولقمان عليهم السلام وسائر اهل كشوف امم سابقه دن مأخوذدر واوليانده يازلديغى اوزره صنايع دخى پيغمبران پيشين عليهم السلامك صحف وتبليغلرندن تعلم اولنمشدر حتى كتاب البركه نام اثر معتبرده حضرت آدم عليه السلامه قبل بارى تعالادن يك نوع صنعت وحرفت تعليم والهام اولنوب صنايع مذكوره ذريانته سبب كسب رزق اولديغى وحى بيورلمشدر مألنده براثر محرردر واواياتده

كاغد وساعت اعمالى يوسف عليه السلامك ايجاد كرده لرى اولديغى يازيلود راشته بومقوله بديهياتى يعنى غزالى حضرتلرينك المنقذ عن الضلالنده يازديغى اوزره حساب وهندسه كبى براهينى بديهى فنونى بيلوب شرايع اكر حق اوليدى بزه بداهتله ظهور ايدر ايدى ديه رك و برصناعتده حاذق اوله نك صناعت ديكرده حاذق اولمسى لازم كلميه جكى بديهى اولديغنى بيلميه رك حضرت قرآنه ووحى دن عبارت اولان احاديث نبويه الفاظ ومدلولاتنه طعن واعتراضه جسارت ايتدكلرى طوغريسى چوق حماقتدر حتى اومقوله ملحدلره متقدمون ومتأخرون حضراتى رضى الله تعالى عنهم بجا اوله رق جهال تعبير ايتمشلردر لكن اومقوله منقول ملاحده يه دبن منصور محمدى ائمه واعلامى طرفلرندن بروجه الزام جواب ويريلوب حتى ملحدينك طعن قرآنده ايتدكلرى جسارتى رفع والزامده اهل سنت وجماعت اساطينى علم مطاعن القرآن ناميله برعلم تدوين ايدوب اول فن جليلده كتبخانه لر طولوسى آثار تأليف ايتمشلردر ومفتاح العلومك فن ثالثى اول مطلب نفيسدن عبارتدر (و بوجرأتلره سبب دخى شاهباز اوليا عبد القادر الجيلانى قدس الله سره نك غنيه سنده وسائر ذوالجناحين شريعت وحقيقت آثارلرنده يازدقلرى اوزره سر جمال وجلال حق اقتضاسنجه انسانده نفس وقلب يعنى روح خلق اولنوب روح القاء ملكه ونفس القاء شيطانه مكان اولمغله ملك قلبه تقوايى وشيطان نفسه فجورى القا ايدر و بو تقريبله نفس قلبى فجورده جوارحى استعمال ايله مطالبه ايدر اشبو مكانينده نفس وهوا مشبت حاكم توفيق ايله تصرف ايدرلر وقلبده دخى ايكى نور ساطع واردركه برى علم وديكرى ايماندر و بونلرك هپسى قلبك ادوات وجواسيس وآلاتيدر وقلب اشبو ادواتك ميانده ملك وشيطانك وادوات مذكوره جنود كبيدركه انلرله ملك انسانيتى اداره ايدر ياخود قلب آيينه مجلا كبيدركه آلات مذكوره كندويه منعكس وظاهر اولوب نيك وبدى كورر وتمييز ايدر (و بوندن باشقه امام غزالينك قدس سره مشكاة الانوار وجواهر القرآننده تحقيق اوزره انسانه نسبتله امورك ادراكى درت طور اوزره دركه حس وعقل وقلب وروحدن عبارتدر وهر برى مافوقنده اولان طورك مدركاتنى تا اول طور ايله تطور ايتمدكجه ادراك واحاطه ايده مز وطور روح حالى قدسى اوله رق انبياء عليهم الصلاة والسلامه مخصوصدركه اشبو احوال روحانيه قدسيه نك ادراكاتنه سائرلرى واصل اوله مزلر وصره سيله اطوار مذكوره يه ﴿افلا ينظرون الى الابل كيف خلقت﴾ و ﴿ومايعقلها الا العالمون﴾ و ﴿ذلك ذكرى لمن كان له قلب﴾ و ﴿وكذلك اوحينا اليك روحا من امرنا﴾ آيات مكرمه لرى اشارت ايدر راشته اشبو تقريردن تبين ايتديكى اوزره توفيق وعلم وادراكدن نعوذ بالله تعالى محروميت سبب طعن مذكوردر و بوطعن وزندقه نك اساسى باقلنسه داعيه داهيه هوا ايله نفس اماره نك زحمت تحصيل معارفى وعبادات بدنيه رياضات ومشقتنى تحمل ايتديكى ومحكوميت تعلم واسترشاده رعونتله استراحت بدنه ميل وركونيدر ولاسيما نفسك عادتى كندويه نافع اولان آجى وكران ومالايعنى طاتلى وخفيف كلور كه بو معنالرى فضولى مرحوم اشبو قطعه سنده درج ايتمشدر (راحت استر طبع محنتدر عبادت سربسر * ترك راحت رغبت محنت قيلان ممتاز اولور * بوسببدندركه كفر آسان اولوب اسلام صعب * عرصه عالمده ملحد چوق موحد آز اولور * وجناب واجب الوجودك ملحد وطعان قرآن واعانه اوائل اسلامدن برو امهال حكمت اشتمالى وانلره جوابده قلب اعلام كرامه الهام قدسيسى ﴿انا نحن نزلنا الذكر وانا له لحافظون﴾ سرينى اظهاردر تاكه قرآن ودينك آن بآن حقانيتى ظهور رايده فافهم فانه لطيف خلاصه يالكز اومقوله ملحدلرك كلمات باطله مموهه ايله آلوده اسفار مزخرفه لرينى مطالعه ايدنلر علماى عظامك

ويردكلری جوابلری حاوی علم مذكور كتابلرینی استصحاب ایله اوقومق اهم اموردر وبعض
ظرفای علمادن اشیدیلان سوزلر دندركه الحاد دخی ولو مغالطه اولسون علمه توقف ایتمكله
نادان اولوبده اسكی ملحدلره تقلیدا الحاده قالقیشانلر یباغیجه منكرلرك پك اشاغیسیدر
دیدكلری ایشیدلمشدركه بو مقوله نادان مقلد ملاحده حقنده اشبو قطعهٔ عربیه ایله بیت
فارسی كوزل نظم اولنمشدر * تزندق معلنا لیقول ناس * اذا ذكروه زندیق ظریف *
* وقد بقی التزندق فیه رسما * فما قیل له الظریف ولا النظیف * ملحد ازظرافتی باشد *
* تو باین ملحدی ظریف نهٔ * وبو بابده یعنی مسائل علم مطاعنی جمله زبان تركی اوزره
بركتاب نفیس تألیف اولنمسنه ونشرینه كارآكاهان طرفلرندن همت بیورلمق تدابیر حسنه
دندر (ودخی معلوم اوله كه كتب محققین صوفیه ومدققین علمای شرعیه وعقلیه ده
بیان اولندیغی اوزره حكمت بالغهٔ صمدانیه اقتضاسنجه مراتب ادراك اولنان اطواردن
طور حس طور عقلك ادراكندن معزول وبعید اولوب مثلا علم كلام علماسندن
بری موجود یا متحیز یا متحیزده حال یاخود نه متحیز ونه متحیزده حال دیسه عامی اولان
كیمسه متحیز ومتحیزده حال اولان واولمیان نسنه نه كیفیتله موجود اولور دیو اعتراض ایدر
وانك بو اعتراضی طور حسی اوزره مبنیدر وطور حس طور عقله مخالف اولدیغنه بر مثال دخی
صو طولو كاسه ایچره اریك كبی بردانه وضع اولنسه خارج كاسه دن حس بصرانی اصل
جرمندن بیوك كورر وطورنجه مقداری بو در دیر مع ذلك عقل اصل مقداری دانه یی بیلمكله
حسه باقمز وبیوك كوردیكنه الدانماز وكذلك طور عقل دخی طور قلبه ادراك واحاطه اولنان
نسنه نك اصلنه واصل اولهمز مثلا عارف بالله وصاحب كشف جناب حق اشبو عالمده عالمدن
اوسع بر یر خلق ایدوب انده ملوك وخلق كثیر واردر واول عالمه عالم مثال دیرلر دیدكده اهل
استدلال طور عقله ابتنا ایله مظروف كبیر ظرف صغیره نه كیفیتله صیغار بو محالدر دیو اعتراض ایدر
وبونك سرینی طور قلبه وارمدقجه ادراك ایده مز طور قلب ایله طور روحك نسبتی دخی بوندن قیاس اولنه
ومنشأ اعتراض كثیرا ماهر برفنده مخصوص اولان اصطلاحی بیلمامكدندر مثلا فقیهی بیلمز نحوی نحوی
بیلمز بر فقیهك استغفر الله تركیبنده واقع اولان نزاعلری كبی كه نحوی تركیب مذكورده استغفرنك الله
مفعولیدر دیدكده فقیه نحوی یه الله مفعولدر دیمكله كافر اولدك دیو اعتراض ایدر كه بو اعتراض
اصطلاح فقهده اولان معنایه حمل ایله در لكن نحوینك مرادی من جهة الاعراب مفعولدر كه
اصطلاح نحو اوزره مفعولدر اصطلاح نحو اوزره مفعول اولدیغی بی شكدر شمدی بونلرك بینلرینی
توفیق فقیهده نحوی ونحوی یه فقهی تعلیم ایله حاصل اولور فتدبر (خلاصه جناب حكیم بی علت
حكمة انسانی ﴿وجعلنا بعضكم فوق بعض درجات﴾ مكرمه سی دلالتنجه ازهر جهت
متفاوت قیلمشدر پس بعض شیئك كنهنی ادراك ذاتنده ممكن ایسه ده باذن الله تعالی حامل
نوامیس الهیه اولان انبیا ومرسلین علیهم الصلوة والسلام حضراتی ماعدالرنده وقوعی
اولمادیغی قول محققیندر كورمز میسنكه خلا وملا مبحثنده وسائر اشیاء معلومه ده حكما دخی
عاجز اولوب بینلرنده اختلافات كثیره وقوع اولمشدر خصوصا علل واسقامه دوایی بیلورز دیو
ادعا ایدرلر ایكن مرض موت علاجنده وبقاء وجودده عاجز اولدیلر كذلك شریعت مطهره ده
دخی اعتقاد واعمال جهتلریله حكمة سری وكنهی بیلنمدك مسائل ومباحث واردر كه انلرده
حقانیتی براهین عدیده ایله ثابت اولان كتاب وسنتك خبرینی جزم واعتقاد ایتمكدن غیری مأمور بت
یوقدر (وشیخ اكبر قدس سره الاطهر بعض كتابنده بیان ایلدیكی اوزره مخبر صادق شول ذاته بكزر كه
حین صباوتندنبرو كند وسندن اصلا كذب صدور ایتمیوب وهب دیدكلری واقعه ونفس الامره

مطابق چیقسه واطواری دائما اعتدال اوزره اولسه وبویله اولدیغی حالده بن شو چار دیوارك
ایچنده شو صفتله برقصر وباغچه بنا وتنظیم ایتدم دیوب قصر وباغچهٔ موصوفه جای اولمغه
صالح چار دیوار ایله محاط برمحل دخی كوسترسه اول ذاته سن یلان سویلیورسن دیمك خلاف
معقولدر وتصدیق اولنمامق حمق وسفهدر فقط بعد التصدیق الصمیمی حق الیقین مرتبه سنه
واصل اولمق قصد ایدنلره لازم اولان قپوسنی آچدیروب ایچنه كیرمكی اندن رجا در اشته آیات
بینات وبراهین یقینیات ایله نبوتلری ثابت وظاهر واوائل حال وشانلرندنبرو من كل الوجوه
اطوارلری مسلم امتی اولمش پیغمبران عظام علیهم الصلاة والسلام دخی بویله در كه مواطن
اخرویه ومغیباتدن خبر ویروب وامور تعبدیه ایله امر ایلدكلرنده فی الحال اینانوب وایمان
وامتثال ایتمك وسبب وحكمت امرینی سؤال ایتمامك متقضای دیانت ومبتغای عبودیتدر اصحاب
كرامك رضوان وثنای حقه مظهر اولدقلری اشبو تصدیق جازم سببیله در پیغمبریمز صلی الله
تعالی علیه وسلم بش وقت نمازی ابتدا ایكیشر بعده صلات صبحی ایكی ومغربی اوچ وسائرلری
دردر ركعت قیلك دیو امر ایتدكده فی الحال هر بر امرلرینه امتثال ایدوب نیچون اولا ایكی بعده
بعضیسی اوچ وبعضیلری درت اولدی دیو سببنی سؤال ایتمدیلر وقس علیه سائر احكام الالهیه
والحاصل ثبوتنه دلیل شرعی قائم اولوب نفس الامرده محال اولمیان امر تعبدی آلهی یی مجرد
نتیجهٔ حس اولان قوهٔ وهمیه قبول ایتمدیكنه بناء اول امر وحكمی انكار ایتمك عین ضلالتدر
مثلا بدن انسانده روح ایله عقلك وهر نه قدر مشاهده ایتمدكسه دخی ملائكه وجنك وجودی
دلیل كتاب وسنت ایله ثابت ایكن وهمه اتباع اولنسه نعوذ بالله تعالی جوهر وجسم وعرض
اولمیوب بزده وجهاتمزده قائم دكلدر وبزه نه اتصالی واردر ونه بزدن منفصلدر تنزیه وصفیله
موصوف وموجود اولان واجب الوجود وصانع عالم عز شانه یی وهم انكار ایتمك لازم كلور
والحال كه هر نه قدر تنزیهات مذكوره ایله موصوف اولان صانع عالمی دلیل قائم اولدیغی ایچون
هر نه قدر وهم عندنده متصور دكلسه ده اقرار فرض وانكاری عیاذا بالله تعالی كفردر نتیجهٔ كلام
بر خصوص وحكم الهی كه وقوعی ادلهٔ یقینیه ار بعه كه كتاب وسنت واجماع وقیاسدر بونلرك بریله
بویله ثابت اوله انی تصدیق شرعا وعقلا واجبدر بو وهمه اویمق ضلالتدر هله مقدمات
علومی فی الجمله دخی كورمه دن وابطال اقوال ملاحدهٔ قدماده تصنیف اولنان كتب مسلمه یی
اوقومه دن قصر قامت هنر وعدم بصیرت وبصر ایله كندو یی قوجه باطل ابن راوندی
وابو العلاء المعری الضریره همدنك ویكرنك طوتمق زهی جهالتدر * این كجا وآن كجا *
مع ذلك انلر واقرانلری لدی المباحثه اعلام اهل سنت وجماعتك تحت الزام واسكاتلرنده قالدقلری
كتابلرده یازیلودر (علی قول ابن راوندی ومعرینك ندامت ایتدكلری بعض وفیاتده محرردر
انتهی (استطراد اسعد الفقیر الذی اراد ان یكون مختصرا لكنه جاء بالمناسبات مطولا بل اطول
فالمتضرع من الاخوان المسلمین ان یعفو اطنابه ویصلحوا عثراته والسلام (ابو الهذیل موسی بن
عمرانه بركره بر طاوق هدیه ایدوب اول طاوغی خیلی اوكش یاتمش وموسی بن عمرانك مجلسنده
برشیئی جمال وسمن ایله وصف ایده جك اولسه اشته سزه هدیه ایلدیكم طاوقدن احسن یاخود
سمیندر دیوب وبر حادثه مذاكره اولنسه بونك وقوعی سزه دجاجه یی اهدادن برماه مقدم اولمش
وبونكله اهدا بیندن از وقت كچمش دیو مبدأ تاریخ عد ایتمشدر حتی هدیه یی اعظام وتكبیر
ایدنلر حقنده * فلان مهدی الدجاجة * ضرب مثل اولمش ایمش (قلت) اشبو ابو الهذیل محمد بن
الهذیل العلافدر كه بصره ده اولان بی بصیرت معتزلیلرك باشلری ناجی واول غیر ناجیلرك نور
بصری ابتهاجی ایدی ایكیوز یكرمی یدی سالنده فوت اولمش وملل ونحلده ابو الهذیل حمدان

نسخه سی دخی کورلمشدر واشبو ماجرای آتی کندیسندن منقولدر دیمشدرکه بن مأمون
خلیفه‌نك درکاهنی قصدایله بصره‌دن بغداده کلورکن دیرهرقل دیدکلری یره اوغرادم وانده
زنجیره چکیلو بر رجل کوروب یاننه واردم وسلام ویردم بکا حملقه یعنی کوزینی زیاده سیله
آچوب باقدقدنصکره سن معتزلیه وامامیه دنمیسن دیدی انلردنم دیدم بوصورتده ابوالهذیل
علافسك دیدی نعم دیدم بعده او یخووده لذت وارمیدر دیو سؤال ایتدی واردر دیدم اولذتی
نائم نه زمان طویارا کرنوم ایچنده دیرایسك خطا ایدرسن زیرا نائمك او یخووده شعوری اولماز
قبل النوم طویاردیرایسك شئ معدومه وقوف نشکل اولور یوق بعدالنوم طویاردیرایسك ینه خطا
ایدرسن زیرا برنسنه منقضی اولدقدنصکره اکا وقوف نه صورتده اولور دیدی جوابنده متحیر
اولوب کرم ایله سن سویله بن سندن اخذایله روایت ایده‌یم دینجه معلومك اولسونکه نعاس یعنی
امزغنمق واویقو بدنه حلول ایدر برداء وعلتدرکه انك دواسی نومله‌در دیدیکه ملاحظهٔ عاجزی
اوزره غالبا مرادی علتك لذتی اولماز وانك لذتی اندن خلاصدر دیمکدر فتدبر (ابوالهذیل دیرکه
رجل مجنونك اشبو تحقیقنی پسندایدوب یانندن انصراف قصدایتدم رجل مرقوم ای ابوالهذیل
اوطور وشو سؤال عظیم قوی یی بندن ایشت دیدی او طوردیغمده یااباالهذیل رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز ارض وسماده یعنی کوکنده امین دکلیدر دیدی های های اویله در
دیدم امتی بینلرنده وفاق واتفاقمی سور یاخود اختلافمی دیدی انجق اتفاق دلخواهیدرزیرا
شاننده ﴿وماارسلناك الارحمة للعالمین﴾ نازل اولمشدر دیدم یاعالم مقدسه ارتحاللری قبیلنده کل
نازك مزاج همایونلری صورت خسته‌کی اظهارنده دائما امت مرحومه‌سنك صاغنه وخسته سنه
وصیت ایلمکی حث وترغیب بیورمق سنت ملتزمه‌لری ایکن نیچون بندنصکره بوخلیفه‌کزدر
دیو برینی تعیین بیورمدیلر دیدی بونك جوابنده دخی حیرت آلوداولوب کندندن امنه‌دم لکن
صوصوب وصورتنی دکشدیروب زنجیر جنونی الندقده یانندن صاوشدم و بغداده کلوب خلیفه
حضرتلری احوال طریقی صوردقده مجنون ایله وقوع بولان ماجرایی خبر ویردم فی الحال احضار
بیوروب سؤال مذکوری اعاده ایتدردی حضور خلیفه‌ده خیلی اعلام دخی وارایدی بریسی
قدرتیاب جواب اوله مدیلر مأمون حضرتلری مجنونه جوابنی سن ویر دیدی اودخی سبحان الله
هم سائل وهم مجیب اولمق نیجه اولور یعنی وظیفه میدر دیدی مأمون نه بأسی وارسندن استفاده
ایتمش اولورز دیدکده علی الرأس والعین دیوب ای امیرالمؤمنین معلوم عالیکز اولسونکه جناب حقك
عز وجل امرخلافتده وقوع بولان کیفیاته علم ازلی وارادهٔ علیه‌سی تعلق ایدوب قضاء مبرم ایله
حکم وقضاایدوب وبوحکمه وانده اولان حکمت وسرینه نبی مجتباسنی مطلع ایتمکله حضرت
پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلم دخی امر خلافتی حقك قدر وقضاء مبرمی اوزره ضروری ترك
ایلدی دیو ایلدیکی تحقیق مأمون استحسان ایلدی ولدی الاقتضا قالقوب حرمسرایننه کیدرکن
مجنون مرقوم چین جبین ولسان خشم وکین ایله خلیفه‌یه منفعتمزی آلوب شمدی بزدن فرارمی
ایدرسن دیدکده خلیفه حضرتلری دونوب نه استرسن سویله دیدی مجنون بیك دینار دیجك
خلیفه نه یاپاجقسن دیدی انکله کسبه یعنی عصارهٔ دهن وتمر آلور ییرم دیمکله فی الحال بیك آلتون
احسان واهلنه نقدایله برابرارسال ایلدی (وینه ابوالهذیلدن منقولدر دیدیکه شبابم هنکامنده
بصره‌یه بریهودی کلوب لدی المناظره نقدرمتکلم وعالم وارایسه الزام ایتمش اولدیغنی استماع
ایتدیکمده عمه بنی شو یهودی‌یه کتور مباحثه ایده‌یم دیدم عمم ای اوغلجغم بودعوادن وازکچ
زیرا بونجه بصره علماسنه غلبه ایلدی دیدی بن مصراولدم ناچاراولوب کتوردی کوردمکه ناسه
نبوت موسی علیه السلام منسوخ دکلدر دیوب ونبوت محمد علیه السلام افندیمزی انکارایدوب اشبو

دعوای باطلنك اوزرینه علی زعمه ادله کتوررایدی مرسومه ای یهودی بحثه کلدم سائلمی اولورسون
یوقسه مجیبمی دیدم مرسوم استهزا کان ای جوان بوسودادن فارغ اول و بیوکلریکك حالندن
عبرت آل که جوابه مقتدر اولمیورلر دیدی ای یهودی بوسوزی براق وسائل ومجیب اولمق
شقلرندن برینی اختیارایت دیدم سؤلی اختیار ایدوب موسی علیه السلام انبیاءالله دن نبوتی
آیات الهیه ایله یعنی معجزات ایله ثابته نبی دکلیدر دیدی تصدیق ایتدم اشته اول نبی سنك صاحبکه
یعنی محمد علیه الصلاة والسلامه مخالفت ایتمشدر یعنی بندنصکره نبی کلمز دیمشدر دیدی بندخی
امروحال موسی بنم عندمده ایکی امر اوزره‌در بریسی بن شول موسی علیه السلامك نبوتنی
اقرارایدرمکه بزم نبی ذیشانك صحت نبوتنی بنی اسرائیله خبرویروب اتباع و انقیادیله امر
وذاتیله ونبوتیله تبشیر ایتمشدر اکر اشبو ذات شریفدن صوررایسك بن انك نبوتنی مقر
ومعترفم یوق اکر پیغمبریمز محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلمك زعمك اوزره نبوتنی اقرار
ایتمیوب واطاعتیله امرایتمیان وذاتیله تبشیر ایتمیندن صوررایسك بن اویله موسایی بیلمم ونبوتنی
اقرارایتمم اونبی اولمیوب بلکه شیطاندر دیدیکمده یهودی مبهوت اولوب توراته نه دیرسن دیدی
بندخی اکر دیدیکك تورات نبوت محمد علیه الصلاة والسلامی اقرار ایدن موسی علیه السلامه
نازل اولان تورات ایسه حقدردکل ایسه باطلدردیجك یهودی مرسوم کذلك متحیراولوب نه یاپاجغنی
بیله میه‌رك بنی یاننه چاغردی وارد یغمده نهانی قولاغمه اناکه وسکا تعلیم علم ایدنه شویله بویله
دیوشتم ایلدی بندخی دونوب مجلسده بولنانلره ای مسلمین اعزکم الله شوشخصك جوابنی ویروب
الزام ایتدیمی دیدیکمده جمله‌سی نعم دیدکلرندنصکره بکانهانی سویلدیکی سوزی حدی موجب
شتمدر مادریمه واستادیمه شتم ایتدی دیجك همان بوانانلرضرب قصدیله ایاق قاپلرینی اللرینه
الدقلری کبی یهودی مردودطبانی قالدیروب همان فرار و بصره‌ده خیلی الهجغی واریکن مبهوت
اولمغله کلوب اله‌مدی دیمشدر انتهی نقل ابی الهذیل (وسیوطی حضرتلری بهجة النبویه
نام اثرنده یازدیغی اوزره بو بحث جنسندن برمناظره دخی مصرده وقوع بولمشدر شویله که
دیارافرنجیه‌دن برنصرانی کلوب اعلام ومشایخه بنم برشبهه‌م واردراکرحل وازاله ایدرسه‌کز
اسلامی قبول ایدرم دیدی برمجلس عالی ترتیب ایتدیلر واوهنکامده ظاهر و باطنی
معمور التیوز التمشده انتقال ایدن شیخ عزالدین بن عبدالسلام الشاذلی رئیس العلماء ایدی
تصدرایتدی نصرانی سزلك عندیکزده متفق علیه ایله مختلف فیه‌دن قنقیسی افضل وراجحدر
دیوصوردی حضرت شیخ متفق علیهك راجح اولدیغی مسلم ومتفق علیه‌دردیدی نصرانی بزوسز
نبوت عیسی علیه السلامده متفقز لکن نبوت محمدده علیه السلام مختلفز بوصورتده عیسی علیه السلام
افضل اولوب اکابزم کبی اتباعکز لازم کلور دیدکده شیخ حضرتلری ساکتا باشنی اشاغی صالوب اول
نهاردن وقت دخول ظهره قدرطوردی واهل مجلسه اضطراب دوشدی بعده باشنی قالدیروب ای
نصرانی قنغی عیسایی مراد ایدرسن اکر پیغمبریمزك ظهورینی بنی اسرائیله ﴿یأتی من بعدی
اسمه احمد﴾ کلامیله تبشیرایدن عیسی علیه السلامی مراد ایدرایسك بزاشته اول عیسی علیه
السلامك نبوتنه اتفاق ایدرز وسنك دخی انك کلامنه اتباعله نبی احمد مرسل مبشرافندیمزه ایمان
ایتمك لازم کلور یوق اکر کلام شریف مزبوری دیمیان دیکرعیسایی مراد ایدرایسك بزاویله عیسایی
تصدیق ایتمیز اتفاق نره‌ده قالدی دیوجواب باصواب ویردکده حجت ودلیل قائم ونصرانی درآن
صمیمی عرض اسلامله ظلمات شرکدن سالم اولدی انتهی (سالف الذکر ابوالهذیلك دجاجه
اهدا ایتدیکی موسی بن عمرانکه بعض وفیاتده موسی بن عبدالملك بن هشام الاصفهانی ابوعمران
مضبوطدر ایام خلفاده صاحب دیوان الخراج یعنی مستوفی دولت ایدی وشعرادندر وایکبوز قرقده

وفات ايتمشدر انتهى نقل الفقير (وهديه يى تذكيرك ذمنده برشاعر * وان امرئ اهدى الى صنيعة *
وذكرها مرة للئيم * مألى بكا بر كيمسه بر صنيعه يعنى آت وقليج وبونك كبى شيلردن بر نفيس
وتحفه نسنه اهدا ايدسه تركجه سى بر نسنه بخش ايتسه واول ويرديكى نسنه يى ولو بر كره اولسون تذكير
ايلسه تحقيق اول كس لئيمدر ديمكدر (سفيان ثورى روح الله تعالى روحه * اذا اردت ان تتزوج
فاهد للام * ديمشدر مألى تزوج مراد ايدر ايسك اله جغك زنك والده سنه هديه ويرديمكدر كه مرادى هديه
جلب قلب ام ايتديرر ديمك اوله جقدر (ابن عباس رضى الله عنهما بر كيمسه يه بر هديه اهدا اولندقده
والحالكه ورود هديه ده مهدى اليهك يانده بر قوم بولنه اول هديه يه قوم مرقوم شركادر ديدكلرى
حينده صديقلرندن برى مصر متاعندن بر از ثياب كوندرمكله اول مجلسده مشار اليهه واصل اولور
حضار مجلس كلام مذكورينى تذكير ايلدكلرنده مشترك فيها اولان هديه مأكولات ومشروبات
مقوله سندندر اما ثياب مصردكلدر ديديلر (قلت) مشار اليهك مرادى لطيفه اولمق كركدر فقدبر
(بورايى بعد التسويد ثعالبينك كتاب لطائفى دردست مطالعه اولمشيدى ابن عباسك اشبو
نقلى لطائف الاصحاب صره سنده بولنوب ملاحظهٔ فقيرى تأييد ايلدى الحمد لله تعالى
(حمدونى برهان اسميله مسماة بر جاريهٔ حسنه كه افنديسى حجدن كلمش ايدى * حجوا مواليك يا برهان
واعتمروا * وقدانتك الهدايا من مواليك * فاطرفينى مما اطرفوك به * ولا تكن طرفتى غير
المساويك * ولست اقبل الا ما جلوت به * ثنيتيك وماردت فى فيك * قطعه سنى يازوب
كوندردى (قلت) مألى اى برهان افندك ومتعلقاتى حج وعمره ايتديلر وانلردن سكا هدايا
دخى كلدى سكا اظراف واتحاف ايتدكلرى شيلردن سنده بكا اظراف واهدا ايله ياخود
اظرفينى امرى ظاايله ايسه ظرافت قيل لكن بنم تحفه م وطرفه م يعنى بكا كونده ره جكك هديه
مسواكلردن باشقه نسنه اولمسون بن ثنيه لر يكى جلا ايلديكك نسنه ايله دهانكده ترديد ايلديكك
شيدن غيرى بر نسنه قبول ايتم ديمكدر (مساويك مسواكك جمعيدر دهانده ترديد اولنان
* لبس لحر القلب المعشوق كبرد ريق المعشوق * ايله موصوف آب دهان دلبر اوله جقدر
اسان دخى دهانده ترديد يعنى هر طرفه چور يلور ودوندريلور وقاعدهٔ عشاقجه اميلور نسنه ايسه ده
انفصال ايله كوندريلور مقوله دن اولمامغله اول معناجه بورده جزالت بولنماز ودهان قلم
ترجمه يه ياقشمز ومساويكده اولان كاف كلمه دن اولميوب كاف خطاف اولدقده مدخوليكه
مساويدر كوتولك معناسنه اولمغله سنك كوتولكك ديمكدر حتى ظرفا وبلغاى ملوك عربدن
برذاتك حضورنده بلغادن اولان نديمى طورر ايدى نديمك بلنه صوقش اولديغى برقاج مسواكى
كوروب قصد امتحان ايله بلكده كيلرندر ديو ملك مشار اليه صوردقده ايهام قبيحدن خوفا
جمع صيغه سيله مساويك ديميوب ضد محاسنك يعنى سنك محاسنك ضديدر تعبيريله استظراف
ايتمشدر (ثنيه ايكى اوك ديشدر تثنيه ايله كتوردبكى آلت واوست اعتباريله در ياخود حقيقت
اولديغيچوندر جمعى ثنايا كلور لكن مرادى بتون ديشلريدر اما ترجمهٔ معلومه ده (ترجمهٔ
ابيات) اى برهان اسميله مسمى جاريه سيدلرك حج وعمره ايلديلر وسيدلركدن سكا هديه لر
كلور بوتقديرجه سكا اولان هدايادن بنده حصه دار ايله وبكا هديه ايلديكك ذاتكه مساوى
دكلدر سندن برشى قبول ايلمم انجق جلا ويرن انجو كبى دندانلرك ايله دهانك ايچنده ترديد ايلديكك
لسانكى قبول ايدرم ديمش ويازلمشدر والسلام (ثم قلت) سواك دخى مسواك معناسنه الفك
ورانك فتح ومديله اراك برنوع شجردركه اندن مسواك كسرلر بو معنالرى توريهٔ جامع بر لطيفه
منظور حقير اولمغله بالمناسبه بورايه نقلده فقير مجبور اولمشدر يعنى عاشق بليغ دلشده نك
برى يدنده شجر اراكدن مسواك بولنمش بر محبوب بليغه نظرى اكثار ايتدكده محبوب ماتريد منى

يعنى بندن نه استرسن ديدكده عاشق اريدارك يعنى سنى كورمك مرادمدر ديدى محبوب اراك
لفظنى شجر مذكور معناسنه حمل ايله مسواكنى عاشقه طوتشدرنجه عاشق * ما اريد سواك *
يعنى سنك غيريكى استه مم انجق سنى استرم ديمشدر ظاهر اولديغى اوزره كافلرى خطاب
اوله رق ارى رؤيتدن مضارعك نفس متكلم وحده صيغه سى وسوى غير معنالرينه در يازى
كافلره متصل اولمغله قاعده اوزره الفلر يله يازلمشدر واشبو لطيفه ده مندرج ايهام لطيف شيخ
زاهد عبد الله خانقاهينك قدس سره اشبو رباعيسنده الطف صورتده مندرجدر * جعلت
هديتى فيكم سواكا * ولم اوثر به احدا سواكا * بعثت اليك عودا من اراك * رجاء ان اعود
وان اراكا * اشبو دو بيت دخى بر امام حقنده ازمايش طبع قلم اسعد فقيردر * الوب حجازده
خيليجه عود ماوردى * وطنده دوستلره يكسر امام ماوردى * شو رتبه چوق كه دريغ
ايلمز صونر دسته * او طيب الحلقه فرماى دائما وردى * ويردى * وير * واوك كسر
واشباعيله املاى مستعملدر لكن ماوردى يه رعايةً املاى قديم اوزره واوك فتحى وياسز
يازيلوب واوقوندى انتهى (بعض بلغا صديقنه هديه كوندروب اعتذارا شو بيتى دخى
يازوب تقديم ايتمش * تفضل بالقبول على انى * بعثت بما يقل لعبد عبدك * مألى سنك قوليكك
قولنه بيله آزا ولوب لايق اولميان شئ ناچيزى بعث وارسال ايلدم قبوليله بكا فضل واحسان ايله
ديمكدر (بعض بلغا اصدقاسندن برينه يوم نيروزده يعنى نوروز كونى هديه تقديم ايدوب
مذكره سنده * هذا يوم جرت فيه العادة بالطاف العبيد للسادة * يعنى بو بر روز فيروزدر كه
انده سادات واولولره قوللر هداياسى تقديم اولنمق اوزره عادت جريان ايتمشدر وقاعده در
* وقدر الامير يجل عما تحيط به المقدرة * وذات امارت مآبك قدر ومنزلتى قدرتمك احاطه
ايلديكى شيدن جليل وبيوك اولور يعنى مقدورم اولان هديهٔ فقيرانه م اميريمك ذاتنه شايان
دكلدر * وفى سودده ما يوجب التفضيل يبسط المعذرة * وانك اولولغنده معذرته تفضيلى
موجب شئ واردر يعنى عفو واحسانله متصف اولمغله عذرى قبول ايدر واعتذاره عندنده جرأت
اولنور * وقد وجهت ما حضر علما بانه لا يستكثر ما جل ولا يستقل لعبده ما قل * ما حضرى
يعنى الده بولنان نسنه يى طرفلرينه كما وكيفا جليل وعظيم اولان هديه يى استكثار
ايتميه جكلرينى وقولنك آز هديه سنى قليل عد ايتميه جكلرينى يعنى غناى طبع وسخا ومروت ووفاسى
اولمغله مال كثير يانده شئ قليل ومخلصلرينك هديهٔ ناچيزى تطييبا للخاطر هم نزدنده شئ
وفير مثابه سنده اولديغنى بيله رك اهدا ايلدم * فان رأى ان يتطول بقبول القليل كتطوله باهداء
الجزيل فعل والسلام * اكر خلقه اهداى شئ جزيل ونفس كرم واحسان ايتديكى كبى قبول شئ
قليلده احسانى رأى ومراد ايدر وتواضع بيورر سه ايشلدى يعنى اولطفى بنم هديهٔ يسيره مى
قبولده اجرا ايده جكى محققدر (بيت) رأيت كثيرا ما يهدى قليلا * لقدرك فاقتصرت على
الدعاء * مألى سكا اهدا اولنان چوق نسنه يى قدركه نسبتله آز كورديكمدن يعنى سنك قدر وجاهك
شويله دركه نه اهدا اولنسه آزدر بناء عليه بن دخى وقتمى وياهديه مى دعوات خيريه كزه قصر
ايتدم ديمكدر (قلت) اشبو بيتى صاحب المستطرف بالاسنه بيت ديو يازوب تذكرهٔ مذكوره
عقبنده ذكر ايتمشدر تذكره نك آخرنده يازلمش اولمق ياخود اولميوب مقامه مناسب اشعاردن
اولمغله همان سائر اشعار كبى نسخه يه يازلمق شقلرى محتملدر (خط دست مترجمله اولان ترجمهٔ
معلومه ده رأيت فعلنك مفعول ثانيسى اولان قليلا لفظنى نصبه دال اولان الفسز قليل صورتنده
مصراع اولدن ايريلوب لقدرك لفظنه بالاتصال مصراع ثانيده كوردك ارتق سهو
من القلم الناسخ جوازندن باشقه تأويل حسنى بوله مدق فانصف (اعمش كوفه والبسى حسن

ابن عماره یه برخصوصدن دلکیراولوب ظالمدر ومظالمی استیعاب ایتمشدر دیو علی وجه الاهتمام
طعن ایلدیکنی حسن ایشتدکده اهداء هدیه ایلدی پس اعمش دخی مرقومی مدح ایدوب حقه
حمد اولسونکه حقوق وقدر غیری بیلور کیمسه بی اوزر یمزه والی ایتدی دیو اظهار حمد ایتدی
مولانا اولکی ذمه بو مدح منافی دوشمزمی دیدکلرنده قلوب خلق احسانی کوردکلری ذواتك
محبتلرینه واسائتی کوردکلری اشخاصك بغض وعداوتلرینه مجلوب ومجبوله در مألنده اولان
(جبلت القلوب علی حب من احسن الیها و بغض من اساء الیها) حدیثنی روایت ایلدی (قلت)
اشبو حدیث شریف ابن مسعود دن رضی الله تعالی عنه مروی جامع صغیرده مضبوطدر احسان
واسائت قول وفعلدن اعمدر وحب وبغضه احسان واسائتك بادی اولدیغی چونکه بین النفوس
الفت برایله وتنافر ضدی ایله اولدیغندن احسانی کوردیکك ذات معناده سنی استرقاق واذاسنی
کوردیکك شخص سنی احساندن اعتاق ایتمش اولمغله حب و بغض ارتق کلور کوریتور حتی
بعض اعلام دین عطانك نفوسده تأثیری اولمغله دینه معادات ایله امر ایتمسی شاندن اولان
کساندن هدیه یی قبولده حدیث کرامت تحدیث مرقومی مطالعه بر له حذر ایتمك لازمهٔ ذمت
اهل دیانتدر ولهذا رشوت حرام اولمشدر زیرا هر نقدر رشوتی قبول ایدن کیمسه اجرای عدله
حریص اولسه دخی تأثیرمذکوردن ناشی البته ایفای عدل کندویه ممکن اوله مز دیمشدر هکذا
فی شرح المناوی (عمش عین ومیمك فتحه لریله نعوذ بالله تعالی کوزده قیل بتمکدن ناشی سیلان
دمعله ضعف رؤیتدر واعمش اوچدربری اشبو حکایه ده اولان ابو محمد سلیمان بن مهران تابعیکه
علم حدیث وقرائتده مشهوردر سکسان سکز یاشنده ایکن یوز قرق سکزده وفات ایتمشدر روح الله
تعالی روحه (ودیکرلری فقهاء حنفیه دن محمد سعید ومحمد بن عبد اللهدر انتهی (عبد الملك بن
مروان اموی دیمشدر که اوچ نسنه اربابنك مقدار عقل ودرایتلرینه دلالت ایدر بری کتاب
یعنی مکتوب وسائر تحریراتکه کاتبنك ودیکری رسول یعنی سفیر وایلچیکه مرسلنك وآخری
هدیه که مهدینك عقللری مقدارینه دالدر یعنی حیثیتلری بونلردن بیلنور والسلام

﴿الباب الخامس والخمسون﴾

اشبو اللی بشنجی باب عمل یعنی عبودیت حقده اولان افعال وکسب وحرفتلر وصنعتلر وعجز وکسلان
یعنی تنبللك و بونلره مماثل شیلر بیانندهدر (اما اعمال حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
افندیمزدن (افضل الاعمال ادومه وان قل) اثری روایت اولنمشدرکه مألی اطیبی اعمال وطاعتك
افضلی زیاده دواملی اولانیدر هر نه قدر قلیل اولور ایسه ده دیمکدر (علی المرتضی رضی الله
تعالی عنه * قلیل یدوم علیه خیر من کثیر مملول * دیمشلردرکه ظاهرا مألی عابدك وقولك
اوزرینه دوام ایدوب ترك ایتمدیکی عبادت قلیله اوصانلمش یعنی اجراسندن اوصاندیغی عبادت
کثیره دن خیر اولور دیمکدرکه (قلت) کرك اثر شریف مذکور وکرك مشکاة نبوتدن اقتباس
اولنمش کلام علی مرتضانك کرم الله وجهه ورضی الله تعالی عنه فحواری عبادتده
قلیله ترغیب وکثیردن تنفیر دکلدر بلکه مراد عبادتده خلوص وشوق درونه اشارتدرکه
بو شوقه دوام لازم کلور و بو شوق وخلوص کثرت کیتدن کلمز زیرا حق تعالانك قوللرینی
ایجادده حکمت عبادت وعرفاندرکه کمالی عبادته استغراق وشهود در سیر شریفده اولان
بونجه احوال و بو کون دونکی کونه طاعات وعباداتده مساوات اوزره اولسه یعنی تزاید بولمامسه
الدائمش اولد یغنه احادیث صحیحه وار ایکن ظاهری اوزره ازه قناعت الویرمز فتدبر انتهی
اما کسب رزق ضمننده اولان اعمال تورات شریفده * حرك یدیك افتح لك باب الرزق *

یعنی اللریکی تحریك ایله تا که سکا رزق قپوسنی آچهیم مألنده آیت واردر (ابراهیم بن ادهم قدس
سره العزیز کوندزلری اجرتله قپودن صو چکرور یعنی غنم و بستان وتارلا بکجیلکی ایدوب واکن
بچوب الدیغی اجرتله تعیش ایدر وکیجه لری تا بصباح نماز قیلاز ایدی (قلت) مشار الیه ابراهیم
ابن ادهم بن منصور زاهد حضرتلرینك نسبی بکر بن وائل قبیله سنه پیوسته در مولدی بلخ اولوب
اورادن دیارشامه انتقال وانده اقامت وایکیوز التمش برسالی لازقیه قربنده ساحلده جبله نام
مدینه ده رحلت وانده دفن اولنمشدر وقبری زیارتکاهدر (ابراهیم بن یساردن منقولدرکه ابراهیم
ابن ادهمه سلوك وتجریدیکه باعث نه اولدی دیو سؤال ایلدیکمده سکا اولی اولان بو سؤالی
تغییردر دیوب سویلمکی استمدی لکن بن الحاح ایتمکله نهایت مساعده ایدوب بن ملوك خراساندن
ایدم وصید وشکاری سوردم برکون صیده چیقدم آهونك برینه تازی صالوب آردنجه اسبمه دیزکین
ایتدم اوخلالده ارقدن ای ابراهیم بن سنی بونك ایچون خلق ایتمدم ومأمور یتك بو دکلدر دیو
برندا کلدی ایشتدیکم کبی تو یلرم اور پروب متحیرانه صاغه وصوله باقوب براحدی کورمدیکمدن
شیطانك شرندن حقه استعاذه ایدوب ینه آتمی دپدم برده ندای مذکوری آکرقاشی طرفندن
ینه ایشتدم ورب العالمین دن بو برنذیر در بکا کلدی ربمه عصیان ایتمیم دیوب فی الحال دائره مه
دوندم وتحت رعیتمده اولان اهل حراثتدن برینك کسوه سنی نهانی الوب وکیوب کندی ثیاب
فاخره می اکا ویروب رومال راه سیاحت اوله رق دیارشامه طوغری سیر ایدوب طرسوسه اوغرادم
واقوات یومیه م ایچون انده اجرتله برکیمسه نك بستان بکجیلکنی ایلدم لکن شهرت بولمغله اختفا واندن
فرار ایلدم دیوب سلوکنی بیان ایتمشدر دیدی (قلت) اشته بوندن مستفاد درکه سلوك وعرفان
محضا توفیق ربمناندر مسئلهٔ توفیق شیخ اکبر وغزالی قدس الله تعالی اسرارهم
آثارلرنده تحقیق ایتمشلردر مراجعت بیوریله اللهم ارزقنا التوفیق آمین انتهی * اذا اراد الله
بقوم سوء اعطاهم الجدل ومنعهم العمل * امام اوزاعی کلامندندرکه مألی حق تعالی الحکمة
برقومك عدم توفیقنی مراد ایلدکده انلره جدل ویروب جنس عملی یعنی صلاح حال معاش
ومعادی موجب اعمالدن انلری منع ایدر دیمکدر (جدل فتحتین ایله شدت خصومتك اسمیدر
(بیت) وما المرء الا حبث یجعل نفسه * ففی صالح الاعمال نفسك فاجعل * مفهومی کشی
اولمدیغنی نفسنی نه محلده قیلدی ایسه انده اولدی بوصورتده سن نفسکی اعمال صالحه ده
قیل دیمکدر (قلت) بونك مفادی انسان نه ایله مشغول اولور ونه ایله الفت ایدر ایسه
اکا میل ایدوب اوبلجه حشر اولور دیمکدرکه لدی الدقه ﴿وکونوا مع الصادقین﴾ ده
اولان سری بیاندر ارتق عمل صالح ایله الفت باعث سلامت دارین اوله جغی تبین ایدر فلیتأمل
انتهی (وقال بعض الحکماء ماشیء احسن من عقل زانه علم ومن علم زانه حلم ومن حلم زانه
صدق ومن صدق زانه عمل ومن عمل زانه رفق * یعنی بعض حکما قولیدرکه علم ودانش
کندویه زینت ویرمش اولان عقلدن احسن وحلم کندویه زینت ویرمش اولان علمدن احسن
وصدق کندویه زینت ویرمش اولان حلمدن احسن وعمل وطاعت کندویه زینت ویرمش
اولان صدقدن احسن ورفق کندویه زینت ویرمش اولان عملدن احسن شی یوقدر
دیمشدر (قلت) اشبو کلام حکم ارتسام حکمهٔ عملیه یی جامع برقول اولدیغی وارستهٔ اوهامدرکه
فی الحقیقه یالکز عقل موجب انتظام مبدأ ومعاد اولمیوب کسب علمه توقف ایدر و یالکز علم دخی
مستوجب صلاح حال اولمیوب اخلاق حمیدهٔ مکتسبه ایله تزیینه محتاجدر واخلاق مستحسنه نك
رأسلری دخی صره سیله علم وحلم وصدق ورفقدر ذکر اولنان صفتلر نقدر کوزل صفتلر ایسه ده دائرهٔ
عدل کبی بربرینه پیوسته اولوب ایچلرندن بری ناقص اولسه عقله وهلم جرا سائرلرینه نقصان کلوب

اعتبار سزلق ترتب ايدر فليحفظ انتهى (عباد خواص قدس الله تعالى سره عصرنده امير فلسطين يعنى قدس شريف واول حوالينك والبسى بولنان ابراهيم بن صالح ايله ملاقات ايلدكده ابراهيم اول كثير العباده عباده بكا نصيح ووعظ يورك ديو نياز ايدر حياتده اولنلرك اعمال وطاعاتى آخرتده بولنان احباب واقاربنه عرض اولنور يعنى طويارلر سنده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمه اعمالكدن نه عرض اولنور اكا نظر وفكر وملاحظه ايله ديجه ابراهيم بن صالحه عبادك وعظ وپندى تأثير ايليوب كوزلرى ياشلرى سيلان ايلدى (قلت) ابراهيم مشار اليه اقارب آل عباسدندر ومشار اليه عباد ابو اسحق ابراهيم الخواص دركه ممشاد دينورى معاصرلرندن طريق تجريد وتوكلده وحيد العصر ايدى بغدادى وعلى قول شروانيدر ايكيوز طقسان برده فوت اولوب طبرك حصارى تحتنده اولان مسجده دفن اولندى قدس سره قلعهٔ طبرك رى طرفنده در *من جد وجد* قلت) نوع جناسى حاوى برقول لطيف مشهوردر مطلبك حصولنده ايشنه كرچكدن يايشوب سعى ايدن املنى البته بولور ديمكدر (ولبعضهم فى المعنى) انى رأيت وفى الايام تجربة* للصبر عاقبة محمودة الاثر* وقل من جد فى امر يحاوله* واستصحب الصبر الا فاز بالظفر* مآلى هنكام تجربه اولان ايام روزكارده بن كوردم وبيلدمكه مطلقا صبر ايچون اثرى كوزل عاقبت واردر يعنى صبرك صوكى كوزلدر ودخى مطالبه ايتديكى امر وفعلى جد وسعى وزحمت سعى استصحاب وتحمل ايدوب ظفره فائز اولميانى از كوردم يعنى اكثريا نائل مطلب اولور ديمكدر (قلت) لكن مصراع اولده اولان صبردن عباره دن متبادر اولديغى اوزره جنس ومطلقا صبر مراد اولنسه توكل تام ايله توسل اسبابك كف يد ايدوب دركاه رزاق عباده متوجه اولان ذوات كرامك صبرينى دخى مشتمل اولور ومصراع ثانيده اولوب جد لفظى اوزرينه معطوف اولان صبرده اقتضاى عباره ايله زحمت جده تحمل ضمننده اولان صبر مراد اولنورسه على ما لايخفى منافات كورنمكله قطعهٔ مذكورهنك حلى بو عاجزه نسبتله مشكلاتدن اولور حلى كاره يازلمق ارباب كرمدن مرجودر فتدبر انتهى * فلان وثاب على الفرص * ضرب مثلدركه سعى ايدنلر حقلرنده عرب عربا ايراد ايدر ومفهومى فلان كيمسه فرصتلر اوزرينه صيچرايجيدر يعنى ايشى كورمه ده فرصتى فوت ايلمز ديمكدر (وبعض شعرا) وانى اذا باشرت امرا اريده * تدانت اقاصيه وهان اشده * بيتنى نظم ايتمشدركه مآل ومفادى بن مراد ايديكم ايشه باشلديغمده اول ايشك حصولى اسبابندن دور يعنى وصولى از هر جهت اوزاق ومشكل اولنلرى يعنى ظاهرا ال وكوچ يتشمينلرى وزياده كوچ اولنلرى بكا قريب وسهولتلى اولور كه سعى وجد ده زحمتدن قاچمم واوصانمم وباشه چيقريرم ديمكدر (ميته اوچ نسنه اتباع ايدر وعقبنده ايكيسى دونوب برى كنديله قالور اعنى اهل ومال واعمالى اهلى يعنى اقرباسى ومالى حسب الظاهر تابوتنك پوشيدهسى ايله خانهسنه دونوب عملى قبرنده قالور مآلنده اولان اثرى انس رضى الله تعالى عنه مرفوعا روايت ايتمشدركه مفادى صندوقهٔ عملده يعنى قبرده قالوب بادئ سلامت اولهجق عمل خيردركه اكا سعى ايدك ديمكدر (بعض علماى عرفا وحكم انبا * العمل سعى الاركان الى الله والنية سعى القلوب الى الله والقلب ملك والاركان جنود ولا يحارب الملك الا بالجنود ولا الجنود الا بالملك * ديمشدر طيب الله تعالى ثراه (قلت) مآل شريعت وحكمت اشتمالى عمل خيربدن وجوارح واعضانك اقصاى مطالب عبوديت اولان تحصيل رضاى حقه سعيدر ونيت خالصه دخى قلوبك عرفان حقه سعيدر ودخى قلب اقليم بدنده پادشاه وجوارح جنود وعسكردر يعنى بو منزلهدهدرلر پادشاه تحت تصرفنده اولان اقليم واولكايى براى راحت رعايا محافظه ضمننده لدى الايجاب خصمله محاربه وكيد اعدادن محافظهيى انجق

(جنود)

جنود ايله ايدر وجنود دخى يعنى جنودى جمع واداره دخى اولماز انجق پادشاه ايله اولور ديمكدركه برجسيم كتابلق سوزى تشبيه لطيف ايله برسطرده افاده ايتمشدر طوغريسى اخلاقدن احياى علوم وكيمياى سعادتك خلاصهسيدر ديسه سزادر انتهى (وبعض اعلام دخى * الدنيا كلها ظلمات الا موضع العلم والعلم هباء الا موضع العمل والعمل كله هباء الا موضع اخلاص هذا العمل* ديمشدركه مآلى دنيانك محققا موضع وحامل علم اولاندن ماعداسى ظلمات وعلمك دخى موضع عملدن ماعداسى سراپا هبا ومتفرق يعنى ايشه يرامز نسنهدر وعلمك دخى طوپى هبادر هبا اولميانى اشبو علمه مقارن اولان عملك موضع اخلاص يعنى خلوصه مقرون اولنلرى ايشه يرار وقرين قبول اولور ديمكدر ﴿اما الكسب﴾ قلت) اشبو كسب وانده يازيلان كلام باقلسه اجرتله عمل وصنايع وحرفتدن اعم ايكن صاحب المستطرف ايكى مطلبه دخى قومبوب نه مطالعهيه مبنى ايسه عنوان مذكور ايله باشقه يازمشدر انتهى (صاحب المستطرف استعيذ بالله ﴿وعلمناه صنعة لبوس لكم﴾ قول كريمى تفسيرنده لبوس دروع من الحديد يعنى آهن ونمور زرهلر معناسنه اولمق اوزره كلمشدر ديديكه مرجع ضمير داود عليه السلامدر (قلت) اشبو قول كريمك اولنده كى آيت ﴿وسخرنا مع داود الجبال يسبحن والطير وكنا فاعلين﴾ آيتى وآخرى ﴿لتحصنكم من بأسكم فهل انتم شاكرون﴾ نظم جليلدركه بونلر ايله الله تعالى قدرتى قوللرينه بيان احسانيله امتنان بيورمشدر (مآل آيتين لطيفتين اهل تفسير بياننجه بز عظيم الشان سزك تلبسكز ايچون زره اعمالنى بالوحى اكا تعليم ايلدككه انكله سزى شدت وتعب سلاحدن حفظ ايدرز اشبو نعمته شكر ايتمز ميسز يعنى شكر ايدك ودخى بز عظيم الشان جبال وطيرى داوده تسخير ايتدك يعنى مسخر ومطاع قلدقكه انكله برابر الله تعالايى تقديس وتنزيه ايدهلر وذكر اولنان تقديس وتسبيحى دخى بز عظيم الشان ايشلدك ايدى بو مقوله امورى فاعلز يعنى خلقه قادرز بونلر بزه ابدع دكلدر هر نه قدر سزك عندكزده عجيب ايسهده ديمكدر (تقديس جبال وطيرى يا لسان حال ويا داود عليه السلامه تمثل ايدر صوت ويا خود حق تعالى انلرده كلام خلقيله شقلريله تفسير ايتمشلردر (على قول زره مقدما حديد پافتهلردن اعمال اولنورمش حلقه زره ابتداء تصنيع داود عليه السلام اولمشدر (اشبو نظم شريف مذكور سورهٔ انبياده در (وسورهٔ سبأده واقع ﴿ولقد آتينا داود منا فضلا﴾ آيت كريمهسى تفسيرنده بيضاوى حضرتلرى حديد داود عليه السلامده شمع كبى معجزه بومشايوب كيف ما يشاء صرف وتحويل ايلدكلرينى ودروعى اولا ايجاد ايدن اول نبى مكرم ايدوكنى تصريح ايتمشدر انتهى (صاحب المستطرف ديركه اشبو صنعتى داود عليه السلامه تعليم الهىنك سببى بودركه حضرت داود عليه السلام تنكرهيئتيله صحرالرده كزوب وذات عاليلرينى بيلهمديكنى بيلدكلرى كيمسهيى كوردكلرنده حال داودهنه ديرسن ديو صحبت آچوب بو تقريبله تجسس احوال ايدوب امور عباده وذاتلرينه دائر برنسنهيه واقف اولادقلرنده انى فعلا يا خود تركا نه وجهله اقتضا ايدرسه تسويه واصلاح ايدرلر ايدى بركون ينه بركيمسه ايله اول صحبتى آچدقلرنده بن داود عليه السلامده برعيب بولمادم فقط كسب يدينك غيريسنى اكل ايدر ديديكنى استماع ايلدكلرى كبى محرابنده اداء صلات ودركاه معنوىٔ آلهده تضرع ايله قوت واكلنه مدار اولهجق برصنعتك تعليم ووحينى نياز ايلمكله الله تعالى صنعت حديدى يدنده موم كبى نرم اولور حيثيتله الهام بيورمغله انى حرفت ايدوب احكام اوزره درع يعنى زره اعمال وبهاسيله قوتنه استعانه ايدرلر ايدى انتهى (صاحب الاصل يعنى جامع المستطرف بوراده رزقم ظل سنانمك تحتنده قلندى مآلنده حديث اولمق اوزره براثر ذكر ايدوب وعقبنده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك حرفت شريفهسى جهاد ايدى ديمشدر لكن بو اثر بعض نسخهده مقيد دكلدر

(قلت) متون کتب معتبرۀ فقه حنفیده یازلدیغی اوزره افضل کسب هم کسبک حصولی
وهم اعزازدینی جامع اولدیغیچون جهاد وغزا بعده تجارت بعده حراثت یعنی اکوب بچمك
بعده صناعتدر انتهی (وبنه استعارۀ مکنیه طریقیله کسل توانی یی تزوج ایدوب بینلرنده فاقه
تولد ایلدی یعنی تثاقل واغرلق سعی ده قصور ایله جمع اولسه فقر حاصل اولور مألنده بر اثر ایله (بنه الله
تعالی عبد صحیح فارغی یعنی تاب وتوانی یرنده ایکن تحصیل قوتیچون حرفت وصنعتده بولنمیوب
بتون بوش کزن قولدن راضی اولماز مألنده اولان اثرینی که مفادی کسبی سؤالی اوله دیمکدر دیو ذکر
ایتمش (وبنه شول کیمسه که قوتنی اکتساب ایدوب وصنعت یدیله قزانوب ناسدن طلب وسؤال
ایلمدی الله تعالی لطفیله محققا اکا یوم قیامتده عذاب ایتمز اکر سزلر دیلمه ده اولان بنم بیلدیکم
قبح عظیمی بیلسه کز ایدی بر کیمسه بر کیمسه دن قوت لیلنی بولدیغی حالده اصلا برنسنه استمز ایدی
الله تعالانك عند معنویسنده کسب یدینی اکل ایدن عبددن غیری زیاده راضی اولدیغی
یوقدر تحقیق الله تعالی دنیا وآخرت اعمالندن سبب کسب آخرت اولان صحت وبقای وجودیچون
کسب معاشدن وعبادات بدنیه ایشلرندن خالی اولان هر فارغدن راضی اولماز مألنده اولان
اثری تحریر قلمشدر (وقال علیه الصلاة والسلام ان الله یحب العبد المحترف) اشبو حدیث
شریف الده بولنان نسخ مستطرفده عبارۀ مذکوره ده مقید ایسه ده جامع صغیرده ابن عمر
رضی الله تعالی عنهمادن (ان الله یحب العبد المؤمن المحترف) سبك شریفنده یعنی عبد مؤمن
صفت صریحیله موصوف اوله رق مضبوطدر مألی اطبقی شراح ذکر نجه الله تعالی طلب
معاشده صناعت یا زراعت ویاتجارت ایله بر مکسبده متکلف اولان مؤمن قولندن راضی اولور
دیمکدر که کشینك فارها وفارغا اوطورمسی وما لایعنیله مشغول اولمسی مذمومدر والسلام
(حسن بصری روح الله تعالی روحه کسب درهم حلال صف حرب وقتاله ملاقاتدن اشددر
دیمشدرکه مشارالیه عصر تابعینك عظماسندندر فقدبر (محمد بن مهرانه شونده بر طاقم آدملر
واردر بزلر بیوتمزده اوطورر رزقلریمز بزه کلور دیرلر اول قومك حقنده نه دیرسکز دیو سؤال
اولندقده اول قوم احمقلردر علی فرض ابراهیم خلیل الرحمن علی نبینا وعلیه الصلاة والسلام
کبی یقین واعتقاد جازملری اولسه ایدی ایشلرلر یعنی کسب رزق ایدرلر ایدی (قلت) بوندن
مرادی مقام شهود حقه وارمش مستریح تعبیراولنان ذاتکه اسبابدن قطع علاقه ایدوب مسببده
مستغرق اولمشدر راویله ایکن بنه اول ذات بقا بعد الفنا مرتبه سنه واردقده که درجۀ کملیندر
حکمت تشبث سببی رعایت ایدردیمك اولوب اول قومك باشخاصهم نقصان کماللرینی یاخود
ریاکار طاقمندن اولدقلرینی بیلدکله انلره تعریضدر فتبصر انتهی (عمر بن خطاب رضی الله
تعالی عنه سزلردن بریکز طلب رزقدن کسل ایله خانه سنده اوطوروب یاربی بنی مرزوق ایله
دعاسیله مشغول اولماسون وبیلورسکز که سمادن التون وکمش یاغدرمز دیمشلردر مرادلری حق
تعالی آسماندن زروسیم یاغدرمغه قادر اولدیغی حالده حکمة بو عالمده مطلبی پیوستۀ سبب ایدوب
تشبثیله امر ایتمکله اول امره امتثال ایله رزقی اسبابه بالتشبث طلب ایدك دیمکدر وآسماندن باران
یاغوب او بارانمعادن ونباتات وحیواناته سبب تکون ونمو وحیات اولدیغی ظاهردر بو صورتده
سببه پیوسته اوله رق بنه آسماندن ذهب وفضه یغار اولدیغی باهردر فتبصر (وبنه حضرت عمر
رضی الله تعالی عنه بن بر رجلی کورریم صورت ظاهرده طور وطرزی بکا عجب ویرر یعنی
بکنیرم وبو رجلك بر صنعت ومعرفتی وارمیدر دیو سؤال ایدرم یوقدر دیرلر ایسه کوزمدن دوشر
یورمشدر (سلمان الفارسی رضی الله تعالی عنه طعام یعنی حبوبات جنسندن بر وسق یعنی
التمش صاع وکیله ذخیره الدقده سلمانك اشبو ادخارینه حرف انداز تعریض اولدقلرنده نفس

رزقنی احراز ایتدکده مطمئن اولور دیو جواب ویردیکه مرادلری رازق انجق حق اولدیغی وقولنك
رزقنه لطفا کفیل اولدیغی بیلهرك فی الجمله ادخار مانع توکل اولمیوب تقاضای نفس بشریه دن روح
آکاه سالم اولور وحضور وشهودینه نفسی مانع اولهمز دیمکدر الله تعالی اعلم (وقال بعضهم)
* خاطر بنفسك کی تصبب غنیمة * ان الجلوس مع العیال قبیح * قلت) مألی نفسکی هلاکه
مشرف وقریب قیل یعنی کسب رزق ایچون جهاد وانك کبی مشقتلو ایشلره کیروصالدرتاکه
غنیمت وثروته راست کله سن وقزانه سن زیرا تهی دست اوله رق عیال ایله برابر اوطورمق قبیح
وکوتونسنه درکه بوکا نسبتله مخاطراته صالدرمق اهوندر دیمکدر (ترجمۀ معلومه ده بو بیته
(مال وغنیمت اصابت ایده جك اسبابی نفسکه خطور ایتدیرکه فقر وفاقه ایله اوتورمق امر
قبیحدر دیو معنی ویرلمشدر فتدبر علی مترجمها الرحمة فکیف خطر هذا المعنی بفکره (وقیل
اول من وضع لسان المیزان عبد الله بن عامر وکان الناس اتمایزنون بالشاهین * یعنی ترازونك دلنی
ایجاد ایدن عبد الله بن عامر اولوب اندن اول ناس اشیایی ترازونك شاهینی ایله طارطارلر ایمش
یعنی مقدار اشیایی شاهینك استقامتیله بیلورلر ایمش لکن بو تقریبی اولمغله طوغریسی مشارالیه
دلجکنی ایجاد ایله مظهر اجر بی حساب اولمشلر (شاهین معربدر یعنی فارسیدر وطیر معروف
صیادك ادیدر انکله شکار شعار شاهانه اولمغله شاهه نسبت اولنمشدر (وعود المیزان یعنی
ترازونك قولنه ده دیرلر (مشارالیه عبد الله امیر سجستاندر بش عدد اجود اهل بصره طلحة
الطلحات ایله معاصر وخمسۀ مذکوره دن بری اولدیغی یاخود حافد ابن الزبیر ایدوکی ویاخود
ابن لحی اولمسی محتملدر (وعن انس رضی الله تعالی عنه قال غلا السعر علی عهد رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم فقالوا یارسول الله سعر لنا فقال ان الله الخالق القابض المسعر
الرزاق وانی ارجو ان الق الله ولیس احد یطلبنی بمظلمة ظلمت بها فی اهل ولا مال (قلت) مألی
انس رضی الله تعالی عنهدن مرویدرکه ارزاقك بهاسی برکره عهد سعادت نبی اکرم صلی الله تعالی
علیه وسلمده آرتمش ایدی اصحاب کرام یا رسول الله خلقك عدم ضرریچون ارزاقه نرخ تعیین
بیورك دیو نیاز ایلدکلرنده الله تعالی خالق وقابض ومسعر ورزاقدر یعنی قوللرینی خلق ورزقنی تقدیر
ایتمش وبسطك مقابلی اولان قبض ایله متصفدر وارزاقه مسعر یعنی نرخ تقدیر ایدیجیدر وبر احد
بنی اهلنده ومالنده بکا ظلم وجور ایتدی دیو مطالبه ومؤاخذه ایتمکسزین الله تعالی حضرتلرینه
ملاقی اولمقلغمی رجا وامید ایدرم دیوب تسعیره مساعده بیورمدیلر دیمکدر (قلت) تسعیر یعنی
ارزاقه واشیایه نرخ ویرمك خصوصنده مذهب حنفیده مسئله نه وجهله ایدوکی تنویر الابصار
وشرحی در مختارده اطرافیله بالایجاز البلیغ یازلمش اولدیغندن متنی عینا وشرحی بالایضاح
ترجمه بورایه نقل تنسب اولنمشدر * ولا یسعر حاکم * یعنی حاکم مسلمین تسعیر ایتمز زیرا علیه الصلاة
والسلام افندیمز حضرتلری (لا تسعروا فان الله هو المسعر القابض الباسط الرازق) قول نبویسیله
تسعیری نهی بیورمشدرکه مفادی اشیانك بهالو واوجوز اولمسی کافۀ مخلوقاتك رازقی
اولان الله تعالانك تقدیر وارادهسنه مربوطدر فیض وبرکت اولورسه اوجوزلر ونعوذ بالله تعالی
قحط اولورسه بهایه چیقار دیمکدر * الا اذا تعدی الارباب عن القیمة تعدیا فاحشا فیسعر
بمشورة اهل الرأی * یعنی مکرکه ارباب ارزاق واشیا یعنی تجار واصناف قیمت شرعیۀ معتدلهسندن
تجاوز فاحش ایله تجاوز ایدوب بالطمع زیاده یه فروختنه جسارت ایدوب خلقه بو وجهله
تعدی ایدهلر بو وقتده حاکم مأمور اهل وقوفله مشورت ومذاکره برله تسعیر ونرخ تعیین ایدر
(قلت) اشبو استثنادخی (لا ضرر ولا ضرار) حدیث شریفیله سائر نصوصدن مستنبطدر
انتهی (امام مالك حضرتلری عیاذا بالله تعالی قحط وغلاسنده حاکم مسلمینه تسعیر واجبدر

دیمشدر (واختیار نام کتابده بازار که حاکم تعیین نرخ ایتدکدنصکره بایع خیانت ایدر یعنی
اصناف نرخدن زیاده یه صتارایسه امام المسلمین بعد التحقیق بایعی ضربله تعزیر ایدر (واکر
مثلا وقیه سنی برغروشه بایعك اشترا ایلدیکی یعنی بایعه مالی وسرمایه سی برغروشه اولان شیئه
آمر اوتوز پاره یه صاتك دیو تنبیه ایلسه اول شیئی اوتوز پاره یه الان مشتری یه شیء مذکور حلال اولماز
واشبو حرمتده بولنمق نرخجه سی پاره سیله بلای معنوی یه اوغرامق خوفندن ناچار تدبیر شرعیه مجوز
اولوب اوتدبیر دخی بوراده مشتری بایعه دیله دیکك کبی بکا صات دیمکله اولور فلیحفظ (اکر
اهل بلد اتمك ایله اتك نرخنده برمقداره بینلرنده بالاتفاق قرارویرسه لر اول بلده ده اولان اصنافدن بری
یااتمك ویااتدن قرارویردکاری نرخ ومقداری بیلدیکی حالده نقصان طارطوب صاتمش اولسه مشتری
نقصاننه بعد الوقوف یالکز اتمکده نقصان مذکور ایله بایعه رجوع ایدوب تضمین ایتدیرر زیرا اتمك
سعری عادتا مشتهردر اتده بایعك تعیین نرخی بیلمامسی شرعا عذر اولماز لکن ات بونك خلافنه در انتهی
صاحب الدر المختار دیرکه صاحب اختیارك قول مذکوری تسعیر نجق قوتینده یعنی اتمك واتده اولوب
سائرنده اولمامسنی افاده ایتدیکندن باشقه عتابی غیریسنی تصریح ایتمشدر لکن قوتین مذکورین
بایعلرندن باشقه سائر اصناف تعدی وعباداللهه بووجهله ظلم ایدرلر ایسه حاکم مأموری انلره
دخی وضع نرخ ایدر امام ابی یوسفك لایق اولان سائر اشیایه دخی تعیین نرخ اولنمقدر دیدیکی
قوله بناءً بوقول مذکوری قهستانی ذکر ایتمشدر زیرا امام ابی یوسف حقیقت ضرره اعتبار
ایدر یعنی ضرر نره ده بولنورسه انی دفع لازمدر دیمشدر فتدبر انتهی مانقل من التنویر وشرحه
❊(اماماجاء فی العجز والتوانی)❊ اشبو مطلب عجز یعنی فراغ اختیاری وتوانی یعنی امورده قصور
وتکاسله دائر کلامی حاویدر ❊ علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنه من اطاع التوانی ضیع الحقوق ❊
دیمشدرکه مألی برکیمسه که توانی یه اطاعت ایتسه واویسه حقوقی ضایع ایدر دیمکدرکه مفادی
کسب رزقده قصور ایدن تهی دست قالوب حج وزکات وسائر قوت مالیه ایله اجرا اولنه جق حق الله
ایله انفاق واکساسی اوزرینه واجب اولنلرك حقوقنی ایفا ایدهمز دیمك اولدیغی عاجزانه
ملاحظه اولنمشدر (وعاجزی غایت اعتباری ایله تعریف مقامنده ❊ العاجز من اتبع نفسه
هواها ❊ دیمشدرکه مألی عاجز اودرکه نفسنی هواسنه تابع قیله دیمکدر وبونك مفادی استراحت
مطالعه سیله تنبللك دیمکه واردر فتدبر (وبعض اعلام دخی ❊ ومن العجز طلب مافات مما لا یمکن
استدراکه وترك مایحمد عواقبه ❊ یعنی بکمش شیکه واصل اولمسی ممتنع اولان اموردندر انی
طلبك وعاقبتی بکنیلور وثنا اولنور نسنه یی ترکك منشائی عجزدر دیمشدر فتدبر قال شاعر ❊ علی
المرء ان یسعی ویبذل جهده ❊ ویقضی الله الخلق ماکان قاضیا ❊ مألی کشینك اوزرینه سعی
وجهدینی صرف وبذل ایلمك یعنی امورنده اسبابه توسل ایتمك لازمدر ومخلوقاتك الهی اولان
پروردکار عالم عزشانه تقدیر ایلدیکی مقضی یی قضا ایدوب بترر یعنی قدر وقضانه ایسه ینه اول
اولور لکن عبد قدری بیلمدیکندن اوزرینه سعی مذکور لازمدر واقتضای حکمتله اویله
مأموردر دیمکدر بعض نسخه ده مصراع ثانی ❊ ولیس علیه ان یساعده الدهر ❊ واقع اولمشدرکه
مألی اول سعی ایدن کیمسه اوزرینه یعنی مقصده دهرك مساعده سی واجب دکلدر دیمکدرکه
باقلسه مأل مصراعین برکیدر فتدبر ❊ احذر مجالسة العاجز فانه من شکی الی عاجز اعداه من عجزه
وامده من جزعه وحوده قلة الصبر وانساه مافی العواقب ولیس للعجز ضد الا الحزم ❊ کلام حکمت
ارتسام علمادندر مألی عاجز ایله موانست ومشورتدن حذر ایدکز زیرا برکیمسه عاجزه حالندن شکایت
ایدوب وانکله دردلشوب نیجه ایدهلم دیسه عجزی شاکی یه سرایت ایدر یعنی عاجز متصف اولدیغی
عجزی اقتضاسنجه رأیه باشلسه انك رأیی عجزی انتاج ایدر ومصلحتك بتمسندن عجزی ارائه ایله

عجزی اکا سرایت ایدوب ساعینك سعینه فتور ویرر وجزعندن شاکی یه مدد یعنی امداد
وحصه منداید وب انی دخی کندی کبی جزع وقلت صبر صاحبی ایدر وعواقبده اولان شیئی یعنی
صبرك عاقبتی خیر اولدیغنی اونوتدیرر وعجزه حزمدن باشقه ضد یوقدر دیمکدر (حزم لغتده کشی
احوالنی ضبط وتدارك ایتمك معناسنه ده کلور بوراده اول معنی مراددر (وروی عن رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم انه قال باکروا فی طلب الرزق والحوائج فان الغدو برکة ونجاح) اشبو
حدیث ام المؤمنین عایشه رضی الله تعالی عنهادن مرویا جامع صغیرده دخی مضبوطدر
مألی شراح بیانیجه سز رزق ومصالح ضروریه کز طلبنده مباکره ایدك یعنی بو مقوله اموره ارکندن
شروع ایدکز زیرا اصباح وقتی مصالحك تسویه سنه مظنهٔ ظفردر دیمکدر (قلت) مولانا مناوینك
بیانی اوزره بلغانك ❊ المباکرة مبارکة ❊ قوللریکه صنعت قلب بعضی حاویدر اشبو حدیث
شریفدن مأخوذدر وحضرت فخر کائنات علیه اکمل الصلوات والتسلیمات افندیمز برطرفه
سوق سریه وعسکر مراد بیورسه لر اول نهارده بعث بیوررایدی ودلالت حدیث اوزره امر
معاشده وقضای قضایا وحوائجده تبکیر مندوبدر (وابن کمال حضرتلری طلب علمده ابتکار
مندوب اولدیغنه بوحدیث اشارت ایدر دیمشدر (بزرجمهره علمه نه ایله نائل اولدك دینلدکده
غرابك بکوری وکلبك تملقی وسنور یعنی کدینك تضرع ونیازی وخوکك حرصی کبی بکور وتملق
وتضرع وحرصله وارکن شروعله واصل علوم اولدم دیمشدر انتهی (امام شافعی حضرتلری
ناسك کلام اعتراض ارتسامنه قولاق آصمیوب همان سکا نفع ویرنسنه یی دردست ایتمکه
حرص ایله زیرا السنهٔ ناسدن سلامته سبیل یوقدر دیمشدر (وبعض علماء من الخذلان مسامرة
الامانی ومن التوفیق بغض التوانی ❊ دیمشدرکه مألی سعی طلب رزقی ومکسبی ترکله کیجه مقاصدی
اوطوروب مثل کبی سویلشوب اجرا ایتمامك خذلاندن وتوانی یه یعنی تنبللکه بغض یعنی انی ترك
توفیقدندر دیمکدر (قلت) خذلان لغتده عون ونصرتی ترك ایتمك معناسنه در بچان آهو سور یسندن
آیرلسه خذل الغزال دیرلر (علی المرتضی رضی الله تعالی عنه ❊ التوانی مفتاح البؤس وبالعجز
والفشل تولدت الفاقة ونتجت الهلکة ومن لم یطلب لم یجد وافضی الفساد ❊ دیمشلردرکه مألی
توانی بؤسك یعنی فقر وحاجتدن زیاده بدحال اولمه نك مفتاحیدر وعجز ایله خوفدن ناشی حاصل
اولان ضعفك ازدواجندن فاقه تولد ایدر وهلاکی انتاج ایدر وطلب وسعی ایتمیان امللی بولهمیوب
عدم طلب فساد املی ایجاب ایدر دیمکدر (وبرحکیم تقدیره کثرت احاله دلائل عجزدندر دیمشدر
وبعض حکما دخی ❊ الحرکة برکة والتوانی هلکة والکسل شوم وثعلب طائف خیر من اسد
رابض ومن لم یحترف لم یعتلف ❊ یعنی نمو وفیض حرکت ضمننده حاصل واولور وحوائجده
تقصیر بادیٔ هلاك اولور وآغرلق وتنبللك نقیض یمن وبرکتدر وکزن تلکو یتاغنده کسل ایله
یتان ارسلاندن خیرلودر وحرفت وصنعت ایشلمیان اوتلنه مز یعنی قوتنی بوله مز دیمکدر اساغمزده
دخی بومعنی کزن تلکو اوطوران ارسلاندن یکدر مثلیله مذکوردر (بربلیغ بلیغ دیکره مروت
ندر دیو سؤال ایلدکده عفت برله حرفت وصنعتدر دیو جواب ویرمش (ایوب سختیانی قدس سره
شفقة علی الخلق مقام نصیحتده ای کنجلر احتراف ایدك یعنی کسب رزقده صنعت وحرفت
سبینه یاپشك زیرا بن سزك قومه احتیاجکزدن امین اولهمم دیمشدر (قلت) صاحب المستطرف
قومی امرا ایله تفسیر ایتمشدرکه مفادی الجاء فقر ایله امرا واغنیادن سؤاله احتیاجدر فتدبر
(مشارالیه ایوبك احوالی اوتوزنجی بابده مرور ایتمشدر انتهی (بررجل حسن بصری حضرتلرینه
بن مصحفی آچاروب نهارك کلبسنده اوقورم دیوب یعنی کار وکسب ایله مشغول اولمم دیدیکی مراد
ایتدکده حسن بصری حضرتلری ❊ غداة وعشیا ❊ یعنی سحر واخشام قرائت ایت وکوندزلری

قوتك ایچون صنعتله وسائرسکا لابد ولازم حوائجکله مشغول اول معناسنی اشعار ایلدیلر (داود علیه السلام براسکاف یعنی بر پشمقجی وکفشگر دکاننك اوکندن کچوب پاکفشگری صنعتیله مشغول کورمکله تحسینا یاخود بطال کورمکله ترغیبا * یاهذا اعمل وکل فان الله یحب من یعمل ویأکل ولا یحب من یأکل ولا یعمل * بیوردیلرکه مألی ای کیمسه ایشله ویی زیرا جناب حق الینك امکیله قزانوب اوقزانجدن ییین قولدن راضی اولوب عملنك غیرندن اکل ایدندن راضی اولماز دیمکدر (قال هلال بن العلاء الرقی من ابیات یعنی هلال قصیده سنك برنده بوایکی بیتی درج ایتمشدر * فان التوانی انکح العجز بنته * فساق الیها حین زوجها مهرا * فراشا وطیئا ثم قال لها اتکی * فانکما لابدان تلد الفقرا * مألی توانی عجزه دختربنی یعنی طبیعت ومزاجنی عقد ایدوب مهربنی سوق ایلدی ومهردن بدل برفراش وطیء یعنی بریومشاق دوشك کونده روب زفافده توانی قرینه‌ای قرنم اشته بویومشاق دوشکه کیر ویان کل طیان ومعامله‌ٔ زوجیته نازبرله دامادیمی عاجز ایتمیوب همان تناسله باقکه ایکیکز برارایه کلدیکز ولد فقری البته طغورر سن دیمکدر (قلت) وطیء مهموز اللام اوله رق واوك فتحی وطانك کسری ومدیله ملایم اولمش نسنه‌در (سبحان الله بنه جای عجبدرکه ترجمهٔ معلومه ده بیت مذکورده واقع فراشا لفظنك من حیث الاعراب ثلاثیسی وطء اوله رق فعیل وزننده صفتی اولان وطیئا لفظنك فاء الفعلی اولان واوینی عاطفه صانوب وعروسه طیبی یعنی عطری یاقشدیروب ورسمنده واقع اولان همزه دیشی تحتنه برباء موحده نقطه‌سی طاقشدیروب (ترجمهٔ ابیات توانی عجزه دختربنی تزویج ایلدیده حین تزویجده فراش وطیبی مهر اوله رق سوق ایلدکد نصکره بنته خطاب ایلدیکه تحقیق سزلر البته فقر وفاقه‌یی تولید ایدرسکزد بوقلم مترجمله تحریر اولنمشدر تجاوزالله تعالی عن قصورنا انتهی (وقال آخر) توکل علی الرحمن فی الامرکله * ولا ترغبن فی العجز یوما عن الطلب * الم تران الله قال لمریم * وهزی الیك الجذع تساقط الرطب * ولوشاء ان یجنیه من غیرهزه * جنته ولکن کل رزق له سبب * مألی ای دل وای اهل هوش جمیع امورکده جناب خدای رحمانه توکل قیلکه اشیاده متصرف انجق حق تعالادر وعجزایله آلوده اولوب برکون دخی طلبدن یعنی تشبث سببدن اعراض ایلمه که لحکمة مطلبی حق تعالی مربوط سبب ایتمشدر وسببه تشبث توکله مانع دکلدر کورمزمیسنکه باری تعالی مریم رضی الله تعالی عنهایه خرما اغاجنی تحریك ایله که سکا اولمش وتازه خرما دوشورسون دیو سببه تشبثله امر ایلدی اکر حضرت مریمك تحریکسز خرما دن یمشی دوشرمسنی حق تعالی مراد ایدیسه اویله جه دوشوررددی یعنی حق تعالی بلاسبب ظاهر خلق وایجاد اشیایه قادردر لکن لحکمة عادت الهیه سی رزقی سبب عندنده خلقدر یوقسه سبب مسببی موجب بالذات دکلدر دیمکدر (قلت) بیت مذکورده سورهٔ شریفهٔ مریمده واقع * وهزی الیك بجذع النخلة تساقط علیك رطبا جنیا * نصنه تلمیح واردر ونص شریف مذکورك ناطق اولوب سیاق وسباقی اقتضاسیله اشارت وحکایت ایلدیکی قصه‌نك اجمالی بودرکه چونکه حضرت مریم تفاصیلی تفاسیر وتواریخده یازلدیغی اوزره بامرالله تعالی حضرت عیسی علیه السلامی بلاپدر خارق عاده اوله رق حامل اولوب تولدی وقتی قریب اولدقده که هنکام شتا ایدی برقورو یمش باشی ویشلکی یوق خرما اغاجی تحتنه تستر وطیانمق ایچون واروب اول حالده علی قول بطننده ن حضرت عیسی وعلی قول جبرائیل علیهما السلام ای مریم حزن ایتمه خرما اغاجنی کندیکه میل ایتدر وجذب ایله تحریك قیل سکا تروتازه خرما دوشوره وباری تعالی تحت قدمکدن جوی آبی جریان ایتدردی خرمادن یی وصودن ایچ وفرزند ایله یاخود اغاجك یشاروب فی الحال تازه یمش ویرمسیله خوش دل اول دیو ندا ایلدی

(حضرت)

حضرت مریم قوری اغاجی اماله وتحریك ایلدکده بقدرة الله تعالی اواوجهله میوه دار وصو دخی جریان ایلدی پس حق تعالی ملائکه کوندردی حضرت مریمك اطرافنی آلدیلر وحضرت عیسی علیه السلام طوغدقده تعظیم ایله طوتوب اقان صو ایله ییقیوب جنتدن کتوردکلری حریرقماطه صاروب کنارحضرت مریمه نهاده ایلدیلر بقیهٔ قصه‌یه اطلاع مراد ایدنلر تفاسیره مراجعت بیوره‌لر وبونخل خارقه سنده حضرت مریمك حالنه مناسبت بودرکه چونکه قوری اغاجدن وقتسز دفعهٔ اظهار میوهٔ تازه‌یه قادر اولان پروردکار عالم بهر برهانه بی واسطهٔ پدر مادردن ایجاد ولده قادردر وبونده حضرت مریمه تسلیت دخی واردرکه قوری اغاجی هز وتحریك ایله باذن الله تعالی بوحالته کتورن ذاتك مثلی ارتکاب فواحش ایده جکی متصور اولمیوب اشبو خارقه براءة دامننه دلالت ایتمشدر (ومنکرینه دخی تنبیه واردرکه نخلهٔ یابسه‌یی هنکام شتاده اثماره قادر اولان ذات مقدس باری زوجسز وارککسز مریمی حامل قلمغه قادردر انتهی (قلت) ترجمهٔ معلومه ده سابق الذکر هلالك قطعه سی عنوانده صاحب المستطرفك یازدیغی من ابیات قولی کورله رك وابیات بیتك جمعی اولمغله اندن یاکلنه رق * توکل علی الرحمن الی آخره قطعه سی (وقال آخر عنوانیله مفرز ومعناجه کلام آخر اولدیغی اشکار ایکن هرنقدر قافیه‌لری باشقه ایسه ده هردو قطعه بحر طویلدن اولمغله اشبو قطعه دخی هلالك قطعه سندن صانیلوب مقول لفظ توانی اوله رق اوزون اوزادی عجیب وغریب معنالر ویرلمشدر علی مصنفها الرحمه انتهی (اشبو بیتینی ابوتمام برقصیده سنده دیمشدر * آعاذلتی ما اوحش اللیل مرکبا * واوحش منه فی المهمات راکبه * ذرینی واحوال الزمان اقاسها * فاهواله العظماء تلیها رغائبه * یانفسلره یعنی خلقه ویاخود اکثر یاراجیف زبان نسوانده دائره اولمغله خاتونلره خطابا ابوتمام دیرکه ای اراجیف کو عاذله کیجه لرتحصیل مهمات ومعاش ضمننده اندم بالضروره راکبا یاخود ماشیا حرکت وسیر ایدنلره وحشت آباد وزیاده قورقنج اولمادی یعنی بنم ضیق حال ایله اکتساب معاش ضمننده کیجه وکوندز یوللره دوشدیکمه لوم ایتمیوب بنی زمانك احوالیله برابرترك ایت یعنی بنی حالمه براق نیچون قاچدی وشویله بویله ایتدی دیو اعتراض ایتمه که زمانك اهوال انکیز اولان احوال مزعجهٔ عظماسنده رغائبی ولی ایدر وارهیم قسمتمی ارایه‌یم یعنی زمانك ویردیکی شوتهی دستلکك وراسنده رغیبه لر یعنی عطایای کثیرهٔ جناب واهب الامال واردر ضمن اسبابده واصل دست سعی اولور دیمك کبیدر بعض نسخه‌ده (اوحش) برنده (اخشن) کورلمشدر لکن دقت اولندقده مفادلری برکوریلور (وقال آخر) لاتضجرن ولاتدخلك معجزة * فالنجح یظهر بین العجز والضجر * مألی صاقن غمدن منفعل اولوب مطلقا چاغروب باغرمه یعنی لدی الاحتیاج اضطجار ایله بیله‌باب کباره چوق کیدوب ودامن النجایه صاریلوب اولقدر تعجیز ایتمه وکسل ایله بومبوش دخی خانه که سینوب استانهٔ دروب وابواب اولیای اموره مثلا سینوب کبی اوزاق یرده ایسك بنی رجال آستانه کوررلر دیو باقمه یعنی ایکی شقك ماینده بولن مقصوده مساعده عجز ایله ضجر میانده حاصلدر دیمك اولدیغی ملاحظه اولنمشدر الویررسه قبول اولنه (براعرابی بلیغ عاجزی توصیفده * العاجز هو الشاب قلیل الحیلة والملازم للحلیلة * دیمشدرکه مأل ایجاز اشتمالی عاجز اول کنج ودنجدرکه تدارك معاشده تدبیری آز وخانه سندن اسکی زمان زنانی کبی چیقمیوب دائما همسریله دمساز اوله دیمکدر (تنبللر حقنده بلغاء قدما * فلان شعاره الکسل ودثاره التسویف والعلل * یعنی فلانك تنبللك پیراهنی وحصول مطلبی کیروقومق ایله علل یعنی عدم نیل مطلبه عارضه لر تو بید ر دیمشلردر * من العجز والتوانی نتجت الفاقة * دخی کلام حکمت ارتسام قدمادندرکه مألی بللو اولدیغی اوزره عجز و توانی منشأ فقر و فاقه دردیمکدر (لقمان حضرتلری * یابنی ایاك والکسل والضجر

فانك اذا كسلت لم تؤد حقا واذاضجرت لم تصبرعلى حق * يعنى مشار اليه حضرتلرى نجلنه نصيحتده اى اوغلجغم كسل ايله ضجره يناشمه زيرا كسل وضجرايد رايسك نه حق ادا ونه حقه صبرايده يلور سن بيورمشدر كه مفادى كسل مانع كسب اولمغله ضمننده عهده كه انفاق واداره سى واجب اولان كسانك حق نفقه سى كيرو قالور وضجر دخى متحقق اولان قدره عدم رضايى مظهراولور ديمكدر (ضجرلغنده فتحتبله غمدن طاريلوب اضطراب چكمكدر (قلت) اشبو اقوال اشارتى سبقت ايتديكى اوزره بو عالم حكمت صمدانيه اقتضاسنجه عالم سبب وانده هر برمطلب پيوستهٔ سبب اولمغله معطى و مانع انجق جناب مسبب الاسباب اولديغى بى اشتباه ايسه ده ينه امرالهى مقتضاسنجه سرقدر خارج از ادراك بشر اولديغندن اسبابه توسل ايتمكه وحكمت سببى انكاروتعطيله جرأت ايتامكه معنى تنبيه دن عبارتدر والسلام (قال ابو العتاهيه) اذا وضع الراعى على الارض صدره * لحق على المعزى ان يتبددا * مألى چوبان كوكسنى يره وضع ايدوب يعنى اهمال ايدوب تحت رعيتنده اولان مثلا كچى سوريسنه باقسه سورى طاغيلوب پريشان اولور ديمكدر كه مفادى ترك تشبث اسباب ايدن نيل مطلبدن محروم اولور ديمكدر (صاحب المستطرف بوراده * فالتوانى هو الكسل وتضييع الحزم وعدم القيام وترك التسبب والاحتراف والاحالة على المقادير وهذا من اقبح الافعال * ديو مطلب مذكورى فذلكه بند ايدوب وچونكه سخا وسرف ظاهرا برينى اكدار ديغى كبى توانى ايله عنوان بابده عقب ذكر توابده وماشبه ذلك قوايله اشارت ايلديكى تأنى دخى نظرهٔ اولاده يكرنك كور ينوب توانى ايسه مذموم وتأنى ممدوح اولديغنه موجب تلاش اذهان اولمغله دفع تخديش وجواب وسؤال مقدر ايله * واما التأنى فانه بخلاف التوانى وهوالرفق ورفض العجلة والنظر فى العواقب * ديو تعريف وايضاح ايلمشدركه مألى توانى ديديكمز كسل وحزمى تضييع ومصالح نفس اوزره قيامك عدمى وسبب وصنعتى ترك ايله مقاديره حواله اولوب بوايسه اقبح افعالدندر ديمكدر (قلت) مقادير اشاعله ابن هشام ازدينك قصيده سنده واقع * فان اناالتى المقادير الخ * بيتى شرحنده يازديغى اوزره قدرت الهيه دن عبارت اولان قدرك متعلق اولان مقدورك جمعيدر (واما تأنى توانينك خلافندركه تأنى ايشى رفق وملايمتله طوتوب عنف ايتامك وعجله يى رفض وترك ايتمك وعواقب اموره نظر يعنى عواقب امورى كركى كبى ملاحظه دن عبارتدركه بوصورتده ملاحظهٔ فقيرانه اوزره تأنى اسبابه شروع اوزرينه اجرا اولنه جق حال ديمك وتوانى اسبابه شروعى ترك ديمك اولديغندن بينلرنده بووجهله دخى فرق دركاردر (تأنى يى ثناده) من نظر فى عواقب الامور سلم من افات الدهور * ديمشدركه مألى عواقب كارى ملاحظه ايدوب ايشنه ينه متوكلا عليه تعالى شروع ايدن دهرك آفت ومصيبتلرندن سالم اولور ديمكدر وتأنى بابنده * ولاتعجل بالقرأن من قبل ان يقضى اليك وحيه * نظم جليلى حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمه نازل اولمشدركه مأل لطيفى اهل تفسير بيانى اوزره اى رسول بركزيده قرائت قرآنده وعلى تفسير سؤال انزالنده وحى سكا ادا اولنمدجه وعلى قول مجمل قرآنك بيانى سكا كلمدكجه تبليغنده عجله ايلمه ديمكدر (قلت) آخر آيت مذكوره * قل رب زدنى علما * درمأل جليلى اى حبيبم سكا وحى اولنانه لامحاله نائل اولورسون سن استعجال بدلنده اى پروردكاره بنم علمى زياده ايله ديو زيادهٔ علم وعرفان سؤال ايله ديمكدر وزيادهٔ علمى احكام شرع وآيت قرآن ومعانيسنده زياده ايله ويافراموش اولنمامق ايچون توفيق حفظ وياخود علم بعدالعلم شقوقيله تفسير ايتمشلردر (لطائف قشيريده موسى عليه السلام زيادهٔ علم طلب ايلدكلرنده صحبت خضره حواله اولنوب اما پيغمبريمز عليه الصلاة

(والسلامه)

والسلامه بلاطلب زيادهٔ علم احسان اولندى بوندن قدر عاليلرى نه مرتبه ده اولديغى بيلنه ديمشدر انتهى (وقال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (من اعطى حظه من الرفق فقد اعطى حظه من الخير ومن حرم حظه من الرفق فقد حرم حظه من الخير) قلت (صاحب المستطرف من الخير برنده (من الدنيا والاخرة) ديو تحرير قيلمش ولكن جامع صغيرده ابوالدرداء رضى الله تعالى عنه مروى نقل ايتديكمز عبارهٔ شريفه اوزره مضبوطدر ومأل شريفى شراح بيانجه نصيبى رفقدن اعطا اولنانك خيردن نصيبى اعطا اولندى ونصيبى رفقدن محروم اولان خيردن محرومدر زيرا كه مطالب دنيويه واخرويه رفق ايله نائل اولنور وفقدانى باعث فقدان مطالبدر ديمكدر (وينه رفقده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم عايشهٔ صديقه رضى الله تعالى عنهايه خطابا (عليك بالرفق فان الرفق لايخالط شيئا الا زانه ولايفارق شيئا الاشانه) بيورمشلردر (قلت) اشبو حديث شريف جامع صغيرده (عليك بالرفق ان الرفق لايكون فى شئ الازانه ولاينزع من شئ الاشانه) عبارهٔ شريفه سنده مضبوطدر ومأل شريفى شارح بيانجه اى عايشه جميع امورده لين الجانب واقتصاد اوزره اولمق ايله احسن وارفق اولان شيئى التزام واخذ قيل كه رفق قنغى شيده بولنسه وقنغى شيئه مختلط اولسه اول شيئه زينت ويردى وويرر يعنى هر خيرك سببيدر وقنغى شيدن نزع اولنسه ومفارقت ايتسه اول شيئه عيب ويردى وويرر ديمكدر اشبو حديث شريفى حضرت عايشه رضى الله تعالى عنها غزوانك برنده معيت سعادتده اولوب هودج نشين اولدقلرى دوه سبرده بطائت ايدوب صديقه حضرتلرى سيرايچون دوه يه شكاف پردهٔ هودجدن محجنلرينى اوزادوب ضرب ايلدكلرى منظور حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اولمغله ارشادا بيورمشلردر (وتورات شريفده * الرفق رأس الحكمة * زيب صحيفه دركه رفق حكمتك رأسى يعنى مبدائى وجامعى واعلاسيدر ديمكدر * العقل اصله التثبت وثمرته السلامة * كلام قدمادندركه مألى شجر عقلك كوكى تثبت يعنى تأنى ويمشى داربنده سلامتدر ديمكدر (برسيف قديم اوزرنده * التأنى فيما لايخاف فيه الفوات افضل من العجلة فى ادراك الامل * عبارهسى يازلمش بولنمشكه مألى فرصتدن قورقولميان يعنى حصولى ممكن اولان شيده ومطلبده تأنى عجله دن افضلدر ديمكدر فتأمل وبعض حكما * تأن بحزم فان استوضحت فاعزم * ديمشدر (قلت) مألى امور يكى رؤيته شروعده ابتدا احوال ومقدماتنى ضبط وتدارك ايدرك واحتمال ضررى احتمال فائده يه ترجيح بر له آخرالفكر اول العمل قضيهٔ حكمت ناطقه سنى دوشونه رك عجله سز وهرطرفنك حسنى كركى كبى سكا تبين ايتدكده او ايشه باشله ديمكدركه بر كوزل قاعده در و * يد الرفق تجنى ثمرالسلامة ويد العجلة تغرس شجرالندامة * اقوال حكم مأل حكماى علماندندر ومفادى مزرعهٔ آخرت اولان اشبو باغ عالمده دست رفق وملايمت سلامت ميوه سنى ديوشرر وعجله الى شجر ندامتى ديكر ديمكدر (وتأنى يى مدحده) قديدرك المتأنى بعض حاجته * وقديكون مع المستعجل الزلل * قولى اشعار بلغاندندركه مألى متأنى اولان كاهيجه ياخود محققا بعض مطلوبنه نائل اولور ومستعجل ايله بعضا زلل برابردر يعنى عجله ايدن سورچر ودوشر ديمكدر (قلت) بونك مفادى تأنيده ضرر بوقدر بعضا ايشى بتر وبترسه ده آفت زائده يه اوغرامز اما مستعجل ايشى بتمديكى شونده طورسون ارالقده بلاى ديكره اوغرار ديمكدر فتدبر (ودخى انتظار وتأنى سلامته حصن حصيندر وعجله مفتاح ندامتدر مفهومنده اولان * الاناءة حصن السلامة والعجلة مفتاح الندامة * ايله بركيمسه مقصدينه رفق وملايمتله ظفرياب اولماسه آيا نه شئ ايله ظفرياب اولور يعنى ملايمت هرآينه مجلاى صورت حصولدر مفادنده اولان * اذالم يدرك الظفر بالرفق والاناءة فبماذا يدرك * سوزلرى

اقوال حکمادندر مهلب * اناة فی عواقبها خیر من عجلة فی عواقبها فوت * دیمشدر که مفهومی
برتأنی که عاقبتنده مطلوبه ظفر متحقق اوله عاقبتنده فوت مطلب بولنان عجله دن خیرلودر دیمکدر که
مفادی قول سابقلر مفادنده در (بعض حکما دخی * ایاك والعجلة فانها تکنی ام الندامة لان
صاحبها یقول قبل ان یعلم و یجیب قبل ان یفهم و یعزم قبل ان یفکر و یحمد قبل ان یجرب و یذم
قبل ان یختبر ولن یصحب هذه الصفة احد الا صحب الندامة وجانب السلامة * دیمشدر که مفهومی
عجله دن صاقن که عجله ندامت اناسی ایله کنیه لنمشدر زیرا عجله صاحبی یعنی انکله متصف اولان کیمسه
برشیء بیلمدن واکلمه دن اول سویلر و تفهمدن اول سؤاله جواب ویرر و برایشی تفکردن اول یعنی عاقبت
کاری قبل الملاحظه قصد ایدوب اجرا ایدر و شخصی واشیایی تجربه دن واختبار دن مقدم مدح
و یاخود ذم ایدر واشبو صفاتی بر کیمسه استصحاب ایتمز و متصف اولماز البته او کیمسه ندامته مقارن
وسلامتدن مجانب اولور دیمکدر * اما الصناعات والحرف وذکر الصناع والمحترفین وما یتعلق بهم *
یعنی باب کسبدن مفرز اشبو مطلب صنعت وحرفت وارباب‌لری و بونلره متعلق شیلر ذکرنده در
(سهل بن سعد رضی الله تعالی عنهدن (عمل الابرار من الرجال الخیاطة وعمل الابرار من النساء الغزل
اثری روایت اولنمشدر که مألی امت اجابتك ارککلرندن مطیعلرینك اعمالی یعنی صنعت وکسبی
اثواب دکمك ونسوان مطیعه لرینك کاری ایپلك اکرمکدر دیمکدر (مناوی بو اثرك ابن جوزی
وسائرلری موضوع اولدیغنه حکم ایتدیلر دیمشدر (صاحب المستطرف دیر که رسول اکرم صلی الله
تعالی علیه وسلم مبارك ثوب شریفلرینی و نعل شریفلرینی دکرلر ایدی (قلت) اشبو فعل
سعادتلرندن مقصود امت مرحومه لرینی تعلیم وارشاددر (سعید بن مسیبدن لقمان حضرتلرینك
خیاط اولدیغی مرویدر (وابن شوذب دخی علی قول ادریس علیه السلامك خیاط اولدقلرین
روایت ایتمشلر * ووقف علی کرم الله تعالی وجهه ورضی الله تعالی عنه علی خیاط فقال یا خیاط
ثکلتك الثواکل صلب الخیط ودقق الدرور وقارب الفروز فانی سمعت رسول الله صلی الله تعالی
علیه وسلم یقول یحشر الله الخیاط الخائن وعلیه قمیص ورداء مما خاط وخان فیه واحذر السقاطات
فان صاحب الثوب احق بها ولا تتخذ بها الایادی تطلب المکافاة * مألی صنعتنده دقت ایتمیان
بر درزی یه حضرت علی ای خیاط سنی انالر ضایع ایتسك یعنی هلاك اوله سن انکسار تو بخیله
ایپلکی قوراق و محکم ایت ودیکشك یولرینه دقت قیل یعنی خط مستقیم و برقرار اوزره صفحه
دیك پارچه لرینی صیجاقلمسون دیو بر برینه بتشدیروب او یلجه دیك زیرا رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلمدن ایشتدمکه الله تعالی یوم قیامتده خائن خیاطی دیکوب و خیانت ایتدیکی ثوب
اوزرنده اوله رق حشر ایله تشهیر ایدر و دخی ثوبك قرپندیلرینی الیقومقدن صاقن که ثوبك
صاحبی انلره سندن احقدر یعنی صاحبنه ویر و اول قرپندیلری کار اتخاذ ایتمه شیء ناچیز
ایسه ده صاحبنه ویر تا که مکافات خیره نائل اوله سن دیدیلر (بر حکیم ذی فنون * ان من القبیح
ان یتولی امتحان الصناع من لبس بصانع * قول حکمت اولنی دیمشدر که مألی ظاهر اولدیغی
اوزره صانع اولمیان یعنی صنعتی وینك وبدی بیلمیان کسان اهل صناعتك امتحانه وحاذق
وماهرینی وغیر حاذقنی تمییزه مأمور اولمق قبح تدبیردر دیمکدر * کذب دلال * ضرب مثل
اولوب حتی * لکل احد رأس ومال رأس مال الدلال الکذب * یعنی هر کسك بر رأس مال وسرمایه سی
واردر دلالك سرمایه سی دخی کذب ودروغدر کلامی مشهوردر امام مجاهد * واتبعك الارذلون *
آیتنده اولان ارذلونی حوا کون ایله تفسیر ایتمشدر که طقو یجیلر دیمکدر * وقیل ان حائکا
سأل ابراهیم الحربی ما تقول فیمن صلی العید ولم یشتر ناطفا ما الذی یجب علیه فتبسم ابراهیم
ثم قال یتصدق بدرهمین فلما مضی قال ما علینا ان نفرح المساکین من مال هذا الاحمق * یعنی

ابراهیم حربی حضرتلرینه بر حائك یعنی جولهه صلاة عیدی قیلوب بعده ناطف اشترا ایتمیان
کیمسه اوزرینه نه لازم اولور دیو سؤال ایندکده تبسم ایدوب ایکی درهم صدقه ویرمك
لازم اولور دیو جواب ویروب شخص سائل حائك کتدکدنصکره اشبو احمقك مالندن مساکین
وفقرایی تفریحده بزه ضرر یوقدر بیوردی (ناطف پشمینه که علی قول کتان حلواسیدر عید فطرده
بورالرده شکر وحلویات اشترا وتناول واهداسی عادت اولدیغی کبی اورالرده یعنی عراقده
دخی او مقوله حلویاتی بیرامده الوب اهدا واکل عادت ایمش حائك مرقوم کمال حمقندن اول
عادتی عبادت صانورمش و بو نقلك فحواسی حائك صنفنك غالبا خاصهٔ صنعت میدر هر نه ایسه
حماقتله اتصافلرینی بیان اوله جقدر (اما اشبو حکایه عبارهٔ محرره سنی ترجمهٔ معلومه ده اصلا
تأویلی قبول ایتمز حیثیتده (بر حائك یعنی جولهه ابراهیم الحربی یه بر کیمسه صلوات عیدی ادا ایلسه ده
اوزرینه واجب اولان صدقهٔ فطره طعامنی اشترا ایدوبده فقرایه اعطا ایلمسه او کیمسه یه
نه لازم اولور دیو سؤال ایدنجه ابراهیم ایکی درهمی تصدق ایلر دیه رك جواب ویردکدنصکره
بیوردیلر که بویله احمقك مالیله فقرایی تفریح ایلمك اوزریمه واجبمی ایدی دیه رك تأسف
ایلدیلر دیو مترجمك هوشی باشنده ایکن بویله جه ترجمه ایدوب وقلمیله یازدیغی کورلمشدر
* داخی نه دیم که اولیه معلوم شریفك * صاحب المستطرف نقل ایدر که اردشیر بابك
صناعت ردیه اصحابی اولادلرینك کندویه ندیم اولمسنه راضی اولماز ایمش مثلا جلاه وحجام
ودباغ کبی هر نه قدر درایتلری اولوب اصحاب هنر ومعرفت نفسه اولسه‌لر بیله ینه مجلسنه
اوغراتمز ایمش (قلت) اشبو اردشیر ساسانیهٔ عجم ملوککنك اولیدر وحکمتداندر خدمت
ملوکده ومراتب رعایاده مراتب واداب ترتیب وکتاب تألیف ونصب موبدان ایلدی * لاملك الا
بالرجال ولا رجال الا بالمال ولا مال الا بالرعیة ولا رعیة الا بالعدل * کلام حکمت انسجامنك قائلیدر
اون درت سنه اون ماه سلطنت سورمشدر انتهی (وقال کعب لا تستشیروا الحاکة فان الله
سلب عقولهم ونزع البرکة من کسبهم * یعنی کعب حضرتلری حائکلرله امور یکزی استشاره
ایتمیك زیرا حق تعالی انلرك عقلنی سلب وکسبلرندن برکتی نزع ایتمشدر دیمشدر (اماذکر اولنان
ترجمه ده اشبو قول کعبی اردشیرك قولنه عطف ایله (ودیرلر ایمشکه حائك ایله استشاره ایتمیك الخ
دیو قول اردشیر اولمق اوزره ترجمه ایتمشدر ارتق نسخه سنده غالبا قال کعب اولمامق کرکدر
دیو تأویله صاپلی لکن بو دخی بعیدجه در علی ما لا یخفی (محکیدر که حضرت مریم رضی الله تعالی
عنهانك بر طاقم جلاه‌لره یوللری اوغرایوب جاده دن سؤال ایدر انلر خلافیله جواب ویردکلرندن
الله تعالی کسبلریکزدن برکتی سلب ایلسون دیو انکسار ایلدیلر بناء علیه برکت یوقدر دیدیلر
(قلت) غالبا سخافت عقللرینه بناء هزل طریقیله بیلدکاری طوغری یولی عن قصد بکلش
سوق ایتمك کرکدرلر که انکسار مشار الیهایه اوغرامشلر وشأمتلری اهل صنعت مذکوره یه
دخی تأثیر ایتمشدر (ابو العتاهیه عبدده اکرمیت تقوی ایله اولوب حرفت خسیسه اکرمیته مانع
اولمادیغنی * ولبس علی عبد تقی نقیصة * اذا صحح التقوی وان حاك او حجم * بیتیله ادا ایتمشدر که
مألی عبد متقی تقواسی ثابت اولدیغی وقتده هر نه قدر جلاه و حجام اولدیسه ده اوصنعتلر
اکا نقیصه دکلدر دیمکدر والله الموفق للصواب والیه المرجع والمآب

الباب السادس والخمسون

اشبو اللی التنجی باب زماندن شکوی وزمانك خلقه انقلابی یعنی فلکك کجروشلکی وادباری ومکاره
واکداره صبر ونوائب ومصائب دهر اوزره تسلی بیاننده در و باب مذکور اوچ فصلی حاویدر

﴿فصل اول﴾ شکوی وانقلاب مرقومه دائر آثار واشعار وحکایاتی مشتملدر (انس بن مالك رضی الله عنه مامن یوم ولا لیلة ولا شهر ولا سنة الا والذی قبله خیر منه) دیوب و بن بو کلامی بنم وسزك نبیکز اولان علیه الصلاة والسلامدن ایشتدم دیدیکه مآلی بر کون و بر کیجه و بر آی و بر سنه یوقدر که انلردن اول اولان اوقات مذکوره کندولرندن خیرلو اولمیه یعنی ایام کذشته ایام آتیه دن خیرلودر دیمکدر (معاویه رضی الله عنه معروف زماننا منکر زمان مضی ومنکره معروف زمان لم یأت * دیمشدرکه حق الانصاف بر کلام بلیغدر مآلی آشکار اولدیغی اوزره ایچنده اولدیغمز عهد ووقتك احسان وایولکی بزدن اول کچن زمانه نسبتله اول زمانك بکنلمیانی یعنی کوتولکیدر وعهدیمزك کوتولکی بزدنصکره کله جك زمانه نسبتله اول کله جك زمانك ایولکیدر دیمکدرکه مفادی ایولك یوما فیوما تنزلده در دیمکدر (اما ترجمهٔ معلومهٔ مذکوره ده قول مرقوم زمانمزك منکری معروف ومعروفی منکردر وشکایت ایده رك برزماندر که سابقده مثلی کلمدی دیو مترجمدر (رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمزك عضبا اسمنده اولان ناقهٔ شریفه لرینی بر دوه یکه مزدی بر کون بر اعرابی بر قعود دوه اوزره کلوب رخصت سعادتله لدی المسابقه عضبایی سبق ایلدی اشبو کچمك اصحابك کمال غیرتلرندن کوجلرینه کلدکده اول واقف علم لدن صلی الله علیه وسلم (ان حقا علی الله ان یرفع شیئا من هذه الدنیا الا وضعه) بیوردیلر (قلت) قعود ایکی یاشنده اولوب رکوبه قابل اولان دوه نك وصفیدر (واشبو حدیث شریف انس بن مالك رضی الله عنهدن مرویا جامع صغیرده مضبوطدر ومآلی اکثریا دنیاده عادت الهیه نك جریانی بحکمة بونك اوزرینه در که برشیئ رفیع قیلدقده انی تنزیل ایدر دیمکدر که مفادی دنیادن زهد واعراضه تنبیه وتواضعه ترغیبدر انتهی (همدانلی بر پیر روزکار دیده دن حکایه اولنمشدرکه هنکام جاهلیتده اهل بلده برخصوص ایچون بنی حمیردن ذوالکلاع العربی یه هدایای کثیره ایله باسفارت ارسال ایتمشلر ایدی مقر حکومتنده ملاقاتی ایچون برماه مقداری مکث وتوقف ایتدم کمال تعزز وغرورندن خلال ماهده کندیله ملاقات اولنه میوب شهر کامل مرور ایلدکدنصکره بنی سرایته کتوردیلر اوطوردیغی قصر عالینك پنجره سندن کورندکده اطراف قصرده بولنان ارکان وخدامی تعظیما سجده یعنی یوزلرینی یره وضع ایتدیلر بعده مصلحتی عرض ایدوب وبتوروب عودت ایلدم براز زماندنصکره کوردمکه دولتی قرین زوال اولوب حمصه هجرت ایتمش وبردرهملك کباب آلوب ودابه سنك ارقه سنه سنوب بیر واشبو ابیاتی دیر ایدی * اف لدنیا اذا کانت کذا * انا منها فی بلاء واذی * ان صفی عیش امرئ فی صبحها * جرعته ممسیا کأس الردی * ولقد کنت اذا ما قیل من * انعم العالم عیشا قبل ذا * مآلی کوتولك وناپاکلك دنیا ایچوندر یعنی یوف شو دنیایه که بونك کبی اوله یعنی بو حال ایله متصف اوله که بن بودنیادن بلاء وشدت واذاده واقع اولدم یعنی ضیق حال ایامه مبتلایم حال دنیا شویله که کاهیجه برکشینك دنیانك صباحنده تعیشی صفوت واسایشده اولورسه اخشام اولدقده دنیا کوتولك کأسنی نوش ایتدیرر اشته برمنوال بیان ومدعا مقدما عیش ودولتیوندن عالمده انعم واکثر کیمدر دیو صورلدقده بودر دیو بنی کوستررلردی شمدی ایسه فلك بنی بو قیلغه قودی بندن عبرت آل دیمکدر بیت اخیر نسخه مزده بولنمغله بو دفعه درج اولندی (یونس بن میسره) لایأتی علینا زمان الابکینا منه ولاتولی علینا زمان الابکینا علیه * دیمشدرکه مآلی بزکلان وقته یعنی زمان حاضره اکدار آلود اولدیغندن اغلرز واول وقت کچدکده انك اوزرینه دخی تحسرا آغلرز یعنی اندنصکره کلان زمان اندن اشددرکه کچمسی بزه کندینی اراتدیرر وحسرتلی ایدر دیمکدر (اشبو معنایی یونس مومی الیه ومن قوله * رب یوم بکیت منه فلما * صرت فی غیره بکیت علیه *

یعنی یونس مومی الیه کلام مرقومنی اشبو بیتله دخی نظم ایتمشدر (قلت) ترجمهٔ معلومه ده * ولاتولی الخ فقرهٔ ثانیه سی ترجمه سنده معنای مطابق طورر ایکن حالا اولان زماندن شکوی ایده رز دیو لازمی اولان معنایه حصر ایتمش وبیت مذکورك اوزرنده اولان ومن قوله ضمیری یونسه راجع ایکن بو معناده شاعر عرب شو بیتی نشید ه ایلمش ومصراع ثانی یه کچن کونلرك قدر وقیمتلری بیلنمکله حزن وبکا ایده رم دیو معنایی یناشدرمقده همت قلمشدر فتدبر انتهی (وشاعر آخر دخی معنای مذکورده * وما من یوم ارتجی فیه راحة * فاخبره الابکیت علی امس * بیتنی نظم ایتمشدرکه مآلی بر کون کچمزکه اول کونده راحت مأمول ایدوب اوبله کونی خبر ویره یم انجق اول کون کچدکده بکا ایلدم یعنی اول کچن کون جای راحت اولورکه اکداردن خالی دکل ایکن انك اوزرینه کلان کون اندن بدتردر اول کدردن خالی اولمیه رق کچن کونه تأسف اولنور یعنی کلانی کچنه رحمت اوقودیرر دیمکدر (وابن الاعرابی دخی * عن الایام عدفعن قلیل * تری الایام فی صدر اللیالی * دیمشدرکه مآلی اشبو برکون نه کونه ایسه کوندن صایلور یقینده کونلری کیجه لر صورتنده کوررسن دیمکدر فافهم (حضرت علی کرم الله تعالی وجهه * ماقال الناس لشیئ طوبی الا وقد خبأله الدهر یوم سوء * بیورمشدرکه مآلی ناس برنسنه یه بکنوب ومحظوظ اولوب نه کوزل اولمش دیمز الا اول نسنه ایچون دهر بر کوتو کونی کیزلمشدر یعنی دنیانك آب صاف سروری انجامنده کدر آلود شرور اولور دیمك اولوب مقصود عاقلری دنیا دار محنددر انده سلامت معادی موجب طاعاته چالشوب سه روزه اقبال معکوس لابقاسنه الداغملی دیمکدر رضی الله تعالی عنه (وقال شاعر) فما الناس بالناس الذین عهدتهم * وما الدار بالدار التی کنت اعهد * مآل بیت مذکور عهد اولده ناس بینلرنده بر برلرینه وفا وسائر حقوقه رعایت اولندیغنی بیلوردم شمدی ایسه ناس او مجامله اوزره دکل واسکی بیلدیکم دار محبت ونعم مدارلر دخی اودارلر اولمیوب قلوبی طارلشدیرر اولمش یعنی ایچلرینه وفاسزلر کیرمش دیمکدر (ابن اعرابینك بیتندن بورایه قدر اولان مقال بوکره نقل وترجمه اولنمشدر (ودخل داود علیه السلام غارا فیه رجل میت وعند رأسه لوح مکتوب فیه انا فلان ملکت الف عام وبنیت الف مدینة وتزوجت الف بنت وهزمت الف جیش ثم صار امری الی ان بعثت زنبیلا من الدراهم فی رغیف فلم یوجد فبعثت زنبیلا من الجواهر فلم یوجد فدققت الجواهر واسففتها فمت مکانی فمن اصبح وله رغیف وهو یحسب ان علی وجه الارض اغنی منه فاماته الله کما اماتنی * اشبو حکایه نك مآلی بودرکه حضرت داود علیه السلام برمغاره کوروب واطلاع ایچون ایچنه کیررلر وانده بر رجل میت جسدی وباشی اوجنده بر لوحه کوررلرکه لوحه ده بن فلان ملك اولوب بیك سنه سلطنت وبیك شهر بنا وبیك قز تزوج ایدوب وبیك اوردو بوزدم ایدی صکره اولکامده قحط اولمغله حالم شو صورته واردیکه بر چورك تحصیلی ایچون بر زنبیل طولوسی اقچه یی ممالکمه کوندردم بولنه مدی بعده جواهر ایله طولو بر زنبیل آخر دخی کوندردم ینه بولنه مدیغندن جواهری دق وسحق ایله سفوف وتوز ایتدم ومکانمده یعنی مال ومنال ایله مالامال اولان سرای عالیده اچلغمدن فوت اولدم قنغی کیمسه درکه بر چوره که مالك اوله رق صباحلیه یعنی اندن غیری شیئه مالك اولمیه ده روی ارضده کندندن زنکین وار دیو ظن وزعم ایده یعنی غنی نائبهٔ دهردن خالی اولورم وفقر ایله فوت اولمم زعمنده اوله اول کیمسه بوزعمده اولمسون حق تعالی اومالك یك نان اولان کیمسه یی وزنکینیده افنا ایدر بنی بو خزائن وملك ایله افنا ایتدیکی کبی حسبحال بازلمشیدیکه مفادی * بردکرمندر بوفانی اون ایدر برکون بزی * خواسنجه دنیادار فنادر بای وکدایی افنا ایدر وتوانکرلك مانع فنا وسبب بقا اوله مز دیمکدر (قلت) صاحب القاموس فیروز آبادی

ابن هشامدن رحمهما الله تعالى ناقلا اشبو حکایه یی ش ف رماده سنده یازمشدر که بو محله
نقلی مناسب کورلدی شویله که یمنده سیل وقوعیله برقبر آچوب ایچنده کرداننده انجودن دیزلمش
یدی کردنلك واللرنده و بازولرنده وطپوقلرنده یدیشر صرمه صع التون بلازکلر و بازوبندلر وخلخاللر
وهر پرماغنده ذی قیمت جوهر یوزکلر اوله رق برخاتون جنازه سی ظهور ایتدی و باشی اوجنده
اموال کرانبها وتحف طولوسی برصندوق وبرلوحه بولندی ولوحه نك اوزرنده * باسمك اللهم
اله حمیر انا تاجة بنت ذی شفر بعثت مائرنا الی یوسف فابطأ علینا فبعثت لاذتی بمد من ورق لیأتینی بمد
من طحین فلم یجده فبعثت بمد من ذهب فلم یجده فبعث بمد من بحری فلم یجده * فامرت به فطحن
فلم انتفع به فاتلفت فمن سمع بی فلیرحمنی وایما امرأة لبست حلیا من حلیی فلاماتت الامیتتی *
عباره سی یازولو ایدیکه مآلی بن حمیر اسندن ذی شفرك قزی اولوب معاذالله قتلق وقوع بولمغله
ذخیره می جلب ایچون عزیز مصر اولان یوسف علیه السلامه ذخیره جمیزی ارسال ایلدك
بحکم کله خواص اتباعمدن برینی برمد کمش و یروب برینه برمد اون تدارکیچون بلاده کوندردم
بوله مدی بعده برمد التونله کوندردم ینه بوله مدی بعده برمد بحری یعنی انجو و یروب کوندردم ینه
مأیوس ادوندی بندخی اول انجوبی اون ایتدیروب یدم لکن علت جوعمی کیدرمدی انجامی بوقدر
امواله مالك ایکن آچلقدن تلف اولدم بوقصه می اشیدنلردن بکا ترحم ایلملری رجا اولنور عجبا قنغی
نادر که اشبو حلیلرم کبی حلیلرط قنوب بنم صورتم اوزره تلف اولمامشدر یعنی اولمشدر دیمکدر انتهی
(وقال هیثم بن خالد الطویل دخلت علی صالح مولی مناره فی یوم شات وهو جالس فی قبة له مغشاة
بالسمور وجمیع فرشها سمور و بین یدیه کانون فضة یسجر فیه بالعود ثم رأیته بعد ذلك فی رأس
الجسر وهو یسأل لناس * یعنی هیثم نقل ایدر که برصغوق کونده مناره نك چراغلرندن صالحك
دائره سنه وارمش ایدم کوردمکه پرده وازرلری وطوانلغی وجمیع مفروشاتی سموردن تنظیم
اولنمش اولان قبه سنده اوطورر و پیشنده برکمش منقل اولوب عود ایله علولندیریلور ایدی
بو حالدنصکره کوردمکه بغداد جسری باشنده ناسدن دیلنور ایدی (اما ترجمهٔ معلومه ده عبارهٔ
حکایهٔ مذکوره هسیم بن خالد الطویل دیمشکه شهر مناره والبسی صالحك مجلسنه دخول
ایلدیکمده کوردمکه البسهٔ فاخره وسمور ایله محاط وجمله بساطلری سمور واوکنده کمشدن
منقل وعود وعنبرایله تبخیر اولنمش و بعد برهة من الزمان کوردمکه کمال فقر وفاقه یه دوچار وثیاب
بذله ایچنده برکوپری باشنه اوتورمش ناسدن سؤال ایلر دیو ترجمه قلنمشدر (قبه قافك ضمیله بنادن
مدور اولان سقف (وسجور جیم ایله سحور وزننده تنور علولندردکلری تومرقدر کذا فی القاموس
حتی فی وانقولی انتهی * ذهبت اعمارهم و بقیت اعمالهم * اشبو کلامی برمرد آکاه برقصر
خراب پیشکاهندن کچرکن دیمشدر که مآلی بو قصر اصحابنك عمرلری یاخود معمور ایتدکلری بر
کتمش عملری قالش دیمکدر باقی اولان اعمال خیریه قصرلرینی یاپمق هنزدر دیمکی مراد
ایتمشدر (منقولدر که امویه طرفندن والیٔ خراسان اولان عبد الرحمن بن زیاد بن ابیه بیك سنه
یشامق وهر کون بیك درهم صرف ایتمك حساب وتقدیریله اموال افراز ایتمشیدی برازجق
مدتدنصکره برابر کتوردیکی مصحف شریفك کیسهٔ محلاسنی بیعه محتاج اولدی (ولما قتل عامر
ابن اسمعیل مروان بن محمد نزل فی داره وقعد علی فراشه دخلت علیه عبدة بنت مروان فقالت یا عامر
ان دهرا انزل مروان عن فرشه واقعدك علیها المبلغ فی عظتك * یعنی مروان بن محمدی عامر
وعلی نسخة عمرو بن اسمعیل بولندیغی خانه ده قتل ایتدکده مندرینه اوطوردی اوخلالده مروانك
قزی عبده یانه کلوب ای عامر دهر مروانی مندرندن ایندیروب سنی اول مندره اقعاد ایلدی دهر
بو حال ایله سنی موعظه ونصحکه ابلاغ ایدیجیدر یعنی اول ممکنه اولان وصف سکا دخی صادق

اولوب دنیاده سندخی باقی دکلسن معناسنی بیلدرمشدر دیمکدر (قلت) ذکر اولنان مروان
امویه نك اون دردنجیسی وآخریدر اول خلفای عباسیه اولان سفاحك سرعسکری وعمی عبدالله
موصل قربنده بوزدقده مروان شامه قاچدی وعبدالله وراسندن شامه کلدکده اندن قاچوب
مصرده ابوصیرقریه سنه دوشمشیدی عبدالله دخی قرنداشی صالحی اخذیچون عسکرایله تعیین
واول عسکره والی مصر ذکر اولنان عامری طلیعه ایلدی عامر واروب قریهٔ مذکوره یی احاطه
ایدوب مروانی اولدیغی منزلده باصدیروب یوزاوتوزایکی ذی الحجه سنك یکرمی یدنجی کونی
قتل وسر مقطوعنی سفاحه ارسال ایلدی ترجمهٔ معلومه ده بوراسی دخی (عامر بن اسمعیل
مروان بن محمدی قتل ایدوبده قصرینه نزول وملکنی ضبط ایلدکده مروانك دختری عبده عامرك
حضورینه داخله وعامره خطاب ایلدیکه ای عامر مروانی ملك وجاهندن تنزیل وتبعید ایلیان
زمان ودهر جنابکره بکا اعتماد ایلمه دیه رك وعظ و پند ایدر دیمشدر دیو حل وتبریك ایتمشدر
(مالك بن دینار قدس سره دیمشدرکه برکون برقصر اوکندن کچردم ایچنده سازنده جاریه لر
آغازه وترنم ایله * الا یادار لایدخلك حزن * ولایذهب بساکنك الزمان * فنعم الدار انت لکل
ثاو * اذا ما الضیف اعوزه المکان * ابیاتیله آهنك ایدرلر ایدی بعدزمان ینه قصر مذکورك پیشندن
کچدمکه خراب اولمش ودروننده بوم آسا برعجوز ساکنه اولارب بکا ای عبدالله واللهکه قصره
حزن کیردی واهلیله زمان یعنی ایام صفا کتدی واصحابی تراب اولدی دیدی مآل ابیات مذکوره
ای دار وقصر سکا حزن وکدر کیرمسون وسنده ساکن اولنلر ایله زمان یعنی هنکام سرور
کیدوب دوکمسون یعنی صاغ قالسونلر ای دار سن باشی صیقلدیغی وقتده محتاج مکان وملاذ اولان
کافهٔ مقیم ومسافره نه کوزل دار ومأوی وملاذ سن دیمکدر بعض نسخه ده (ولایذهب) یرنده
(ولایعبث) و(لکل ثاو) یرنده (لکل ضیف) واقع اولمشدر ثاوی مقیم دیمکدر (وعبث
یورمق معناسنه در بو صورتده ولایعبث لازمنجه زمان ساکنلری ایله درولمسون دیمکدر (ترجمهٔ
معلومه صاحبنك نسخه سنده ولایعبث یازلمشیکن ای دار وقصر سنده ساکن اولنلری زمان ودهر
لهو ولعبله تغییر ایلمه سون دیو یازلمشدر باری ثاء ایله یعبث یازه ایدی انتهی (اشبو قطعه
ابو العتاهیه نکدر * لئن کنت بالدنیا بصیرا فانما * بلاغك منها مثل زاد المسافر * اذا ابقت الدنیا
علی المرء دینه * فما فاته منها فلیس بضائر (قلت) مآلی وتقدیری اگر سن دنیایه بصیر یعنی
انقلاب وفناسا اوزره اولان دنیانك احوالنی بیلور ایسك وعقلك وار ایسه تمتعات ولذائذ دنیویه
اردینه دوشوب بوش یره مال جمعنه چالشمه زیراسنك دنیادن واصل اوله جغك یوللجنك یانده
کوتوردیکی ذخیره سی قدردر یعنی بقای وجودك ایچون قدر کفایه وقوته قناعت قیل وآخرت
سلامتی قزانمغه سعی ایله یولجو کندو یه مرحله یه دکین یتیشه جك مقداردن زیاده زادیو کلمه ده
نه فائده وار در اگر زیاده بی طاشرسه جنوندر کذلك مقدار کفایه دن زیاده اولوب دنیاده ترك ایله
آخرته برکفنله کیده جکك بدیهی ایکن زیاده قزانمه نك وجمعك قیدینه دوشمك دخی جنوندر
مادامکه مرد موفقك اوزرینه دنیا زمان انجار آخرت اولان حیات دنیویه دین وکمال ابقی ایده
یعنی سرمایهٔ حیات الده ایکن مزرعهٔ آخرت اولان دنیاده تحصیل ذخر ذاخر سلامت عقبایی
کسب ایدوب واتمکده اوله اومرد دانادل دنیانك فنامال مآلنی فوت ایدوب التفات ایتمسه یعنی کفایه دن
زیاده یه مالك اولماسه ضرر ایدیجی اولماز دیمکدر (ضائر مضاعف اولان ضرك اسم فاعلیدر اصلی
ضارر در واو اولی یایه قلبله ضایر اولمشدر واصلنه نظرا عین الفعل کلمه یا اولمادیغندن الف زائده دن
صکره کلان همزه دخی اوقنور فتأمل انتهی (عبدالملك بن عمیر سید الشهداء حضرت حسین
رضی الله تعالی عنهك سر سعادت افسرلری قصر کوفه ده عبدالله بن زیاد علیه ما یستحقك

یانندەوابن زیادك باشی دخی مختارك اوکندەومختارك سرمقطوعنی دخی مصعب بن زبیرك عندندە
ومصعبك رأسنی دخی عبدالملك بن مروان یانندە کوردم دیدکدە بوکلامی استماع ایدن جناب سفیان
ابن عمیرە اول رؤس مذکورە ایلە آخری یننده نه قدر زمان مرور ایلدی دیو سؤال ایلدکلرنده
ابن عمیر اون ایکی سنه در دیمشدر (قال شاعر* ان للدهر صرعة فاحذرنها * لاتبیتن قدامنت
الشرورا* قدیبیت الفتی معا فا فیردی * ولقدکان آمنا مسرورا* مألی ومفادی دنیانك اسقاط
واهلاك وادباری واردر زنهار شرلرندن امین اولمه ودنیانك ریشخندینه مغرور اولدیغك
حالده پستر اطمینان وغفلتده اویومه تحقیقا مردلر سالم ومسرور وامین اوله رق یاتکلور یاتور
برده علی غفلة هلاك رسیده اولوردیمکدر انتهی (قلت) بوقطعه بعض نسخه دن نقل اولندی
منقولدرکه محمد بن عبد الله بن طاهر ذی الریاستین دجله اوزرنده اولان قصر صفا حصرنده
اوطوروب نهری تماشا ایدردی برده صویك اورته سندن براوت یعنی اوستنه بورقه صوقولی
قامش دیکلمش اوله رق صو ایله برابر جریان ایلدیکنی کورر وکتوردر واول ورقه نك ایچنده
تاه الاعیرج واستعلی به البطر فقل له خیرما استعملته الحذر* احسنت ظنك بالایام اذحسنت*
ولم تخف سوء ما یأتی به القدر* وسالمتك اللیالی فاغتررت بها* وعند صفو اللیالی یحدث
الکدر* قطعه سی یازلمش اولمغله بعد القرائه برازمدت ایشدن کوجدن الی کسلوب متأثرا
حیرت واندوهده قالمشیدی (مأل قطعه برطوباجق یعنی عاجز اولان انسانکه کندوبی بطر
وکبر استعلا واستیلا ایلمشدر یعنی سرمست اقبال اولمش غافل انسانه ای ناصح شویله سویله که
استعمال ایلدیکك شیلرك یعنی دنیاده نائل اولدیغك شیلره الدائمه دنیا ایچنده سکا خیر اولان
عاقبت حال دنیایی مطالعه ایله مهلکه دن حذردر ودخی دنیا وایام سکا مال واقبال ایله توجه
ایلدکده ایامه حسن ظن ایدوب قدرك کتوره جکی ادبار وسوءدن خوف ایلمادك وخوف دخی
ایلمزسن وکیجه لر سنکله مصالحه ایلدکده یعنی خوش کچدکده اکا مغرور اولدك والحال که کیجه لر
صاف اولدیغی وقتده بولانمق یعنی مصائب وادبار تحدث ایدر وکاور خلاصه ای ناصح
اقباله مغرور اولمه ادباری دوشون دیمکدر (منقولدرکه ابو محمد المهلبینك حال واحتیاجی
سلطان وقتنه تقرب وتعلقدن اول برصورتده ایمشکه ادبا وظرفا وارباب زراعتدن برکیمسه ایله
برسفرده رفاقت ایدوب کمال ضرورت وشدت فقرندن شکایتی حاوی ورفیق مذکورندن
استعانه یی محتوی *الاموت یباع فاشتریه* فهذا العیش مالاخیرفیه* الارحم المهیمن نفس حر*
تصدق بالفوات علی اخیه* قطعه سنی انشاد ایتدکده رفیق مذکوری اجیوب ورقت ایدوب
سد رمقیچون یدی درهم ویروب قطعه حفظنده قالەرق مفارقت ایتدیلر بعد زمان اقتضای
حال دنیا اوزره مهلبی ذروه وزارته صعود ورفیق مذکوری حضیض فقر وفاقه یه نزول ایتدکده
مهلبی یه برعرضحال ایله توصل ایدوب ایچنه مهلبینك مصراع اول قطعه سنی تضمین برله
نظم ایلدیکی *الاقل للوزیر فدته نفسی* مقال مذکر ماقد نسیه* اتذکر اذ تقول لضنك
عیش* الاموت یباع فاشتریه* قطعه سنی درج ایلدی مهلبی قرائت ایلدکده فی الحال
یدیوز درهم اعطا وعرضحال مذکوره ﴿ مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله کمثل
حبة انبتت سبع سنابل فی کل سنبلة مائة حبة ﴾ آیتنی تحریر واملا وبرخدمت ومصلحته تعیین
برله وفادارلق ایدوب باعث رفاهی اولدی رحمه الله تعالی مأل قطعهٔ مهلبی آگاه اولکه موت
صاتیلق اولیدیده بن انی اشترا ایده ایدم زیرا بوفقر ایله تعیشده خیر یوقدر وجناب مهیمن
عزوجل شوکشی زاده یه واصحاب مروته لطف وعنایت ایلسونکه قرنداشنك یعنی بنم جانم ایچون
تصدق ایده دیمکدر (ومأل قطعهٔ رفیق ای مخبر مشفق بولنه روحی فدا ایتدیکم وزیره

سویله که مشارالیهك مقدما حال فقرینی مذکر اولان مقالنی یعنی قطعهٔ مذکوره منی بن اونوتمدم
حالا یاد داشتمدر دخی اول وزیره ضیق حالکده سویلدیکك الاموت الخ قطعه سنی ذکر ایدر
وخاطریکه کتورر میسك دی دیمکدر (اهل تفسیر تبیانیجه مفهوم آیت کریمه الله تعالانك
رضاسنده مالل رینی بذل وانفاق ایدنلرك انفاقنك مثلی بعض حبهٔ واحده وتخم کبیدرکه ارضه
دکلدکده یدی عدد سنبله وصالقم انبات ایدرکه هرسنبله سنده یوز عدد دانه وحبه اولمشدر یعنی
خالصا لوجه الله برکیمسه نه مقدار ایله تصدق وانفاق ایلسه حق سبحانه وتعالی اوکیمسه یه
اضعاف ومضاعفنی اعطا واحسان ایدر دیمکدر وانباتك حبه یه اسنادی ماء ایله ارضه اسنادکبی
سببنه اسناد قبیلندن اوله رق مجازدر بوقسه حقیقة انبات جناب حقه مسنددر (قلت) آیت
کریمهٔ مشارالیهك آخری ﴿ والله یضاعف لمن یشاء والله واسع علیم ﴾ دربونك دخی مفسرین
تحریرنجه مفهوم شریفی حق سبحانه وتعالی مراد ایلدیکی منفقلرك نیت واخلاص وانفاقنده
زحمت ومشقتی قدر فضل وکرمیله اجر مضاعفی احسان ایدر والله تعالی زیاده دن تفضل
واحسان ایلمه ده ضیق اوزره دکلدر ومنفقك نیتی وانفاقنك قدر وقیمتنی زیاده بلیجیدر دیمکدر
(عبدالملك اموی مجلسنده مسلمة بن یزید بن وهب دخول ایلدکده عبد الملك مسلمه یه ادراك
ایلدیکك زماندن قنغی زمان اعلی وقنغی ملکك طور وسیرتی اکمل ایدی دیو سؤال ایلدکده مسلمه
اما ملوکی یاممدوح ویاضدنده کوردم یعنی بعض ناس مدح وبعضیلری ذم ایدرلر شویله که
سایه لرنده تمتع وترفع ایدنلر شاکر وعکسی اوزره اولنلر عکسنه معامله ایدرلر واما زمان ودهر بعض
قوم وکسانی رفیع وبعضیلرینی وضیع قیلمش یعنی کیمنی بلند رتبه وکیمنی دون پایه ایتمشدر والحال که
رفیع ووضیعلر سراپاینه دهری ذم ایدرلر زیرا جهان جدیدلرینی جور یدر وعددلرینی تفریق
ایدر یعنی ازالدر وصغیرلرینی قوجادر وقوجه لرینی اهلاك ایدر دیمشدر (جهاندن شکایتده
حبیب بن اوس اشبو بیتی نظم ایتمشدر * لم ابك من زمن لم ارض خلته * الابکیت علیه
حین ینصرم * مألی دوستلغنه ویادرلکنه راضی اولمادیغم زماندن اغلمدم یعنی خوشنود دکل
ایدم لکن اوممنونی اولمادیغم وقت بندن منصرم اولدقده یعنی کچوب کتدکده سومز
ایکن افتراقیچون اغلدم یعنی اندن اشدی کملکه کچمشنه بنی آجندی دیمکدر (قال کشاجم)
* یا معرضا عنی بوجه مدبر * ووجوه دنیاه علیه مقبله * هل بعد حالك هذه من حالة *
اوغایة الانحطاط المنزله * مألی ای دنیاسی نك خلق واموال وتمتعات وجاهی کندویه اقبال ایلدیکی
حالده دونمش یوزایله یعنی عدم التفات ایله بندن اعراض وبنی استثقال ایدن مغرور اقبال اشبو
ثروت ودولت حالندن صکره عادت دهر اوزره البته انحطاط منزلت وادبار حالتی واردر تفکر ایدوب
کسب رتبهٔ آخرت ایچون مکارم اخلاقك مقتضاسیله عمل قیلوب ظل خیال کبی یوزکوسترن
جاه ومال دنیایه مغرور اولمیوب کوکل یاب وثواب قزان دیمکدر (قلت) اشبو قطعه نسخه مردن
بو دفعه نقل اولندی (وکشاجم غلابط وزننده اسم اولدیغی قاموسده مذکوردر وبعض ادبا
اصلی اولمادیغنی یعنی جامد اولدیغنی تصریح وصاحب قطعه محمود بن الحسین الرملی الفلسطینی که
تصغیرایله شاهك سندینك حفیدیدر ولقبی دخی کشاجمدرکه معارفی اولان کاتب لك یعنی خطاطلق
وشعر وادب ایله وجود ومنجملکدن النان حرف اوللردن ترکیب اولنمشدر دیمش (وابن قاسم عبادی
جیبی جمیله وعلی قول جفره اشارتدر دیمشدر لکن بووجهلر جای اعتراضدر فتأمل وابن هشام
توضیحنده کافك فتحیله تصحیح ایلدی وکشاجم مومی الیه اوچیوز اللی ده وفات ایتمشدر وتألیفاتی
ودیوان شعری واردر انتهی (عبدالله بن عروة بن زبیر اهل وقتندن شکایتده* ذهب الذین اذا رأونی
مقبلا* بشوا الی ورحبوا بالمقبل* وبقیت فی خلف کأن حدیثهم* ولغ الکلاب تهارشت فی المزبل

قطعه سن دیمشدرکه مألی کندولرینه وارلدیغی وقتده یعنی زیارتلرینه واردیغمده
بکا اقبال ومیل صمیمی ایده رك بشاشتله معامله ومرحبا ایدنلرارتحال دار بقا قیلدیلر
شمدی بن انلرك خلفلرنده یعنی انلردن کیرو قلانلر برطاقم خلف وخلق ایچره قالدمکه انلرك
صحبت والفتلری مزبله لرده خرلداشن کوپکلرك دلرلیه شاپرده رق صوایچملرینی اکدیرر
دیمکدر (قلت) بعض نسخه ده (مزبل) یرنده (منزل) و بعضسنده (منهل) و بعضسنده
(بقیت) یرنده (عبرت وحدیثهم) یرنده (هریرهم) واقع اولوب درفرید نام مجموعهٔ اشعار
عربیه ده شعر مذکور حارث دعی الولیده نسبت اولنمشدر انتهی (و بعض بلغا دخی بو معناده
اشبو قطعه یی نظم ایتمشدر * یامنزلا عبث الزمان باهله * فابادهم بتفرق لایجمع * این الذین
عهدتهم بك مرة * کان الزمان بهم یضر و ینفع * ذهب الذین یعاش فی اکنافهم *
وبقی الذین حیاتهم لا تنفع * مألی ای من بعد جمع اولماز صورتده اهلنه و ساکنلرینه وقت
ودهر اویون ایدن یعنی الداد ن منزل وخانه و بلده برکره سنده کوروب والفت واستفاده
ایتدیکم ذوات که دهر انلرك همت وتدبیرلریله ضرونفع ایدردی یعنی کار کذار ذوات اولمریله
خیره وشره یاراراری ایدی انلرنره ده در ونیجه اولدیلر زیرا حمایه‌لرنده تعیش وترفه اولنان ذوات
مذکوره کیدوب شول کسان مانده و باقیلردر که انلرك حیاتی براحده منفعت و یرمز همان
مضرتلرندن حق صاقلیه دیمکدر (قلت) صاحب المستطرف اشبو قطعه نك ناظمی اسمنی
کوسترمیوب همان وفی معناه دیو ذکرایتمش و بیت اخیرك مصراع اولنی (ذهب الذین یعاش
فی اکنافهم * عباره سنده یازمش ایسه ده مصراع مذکور * ذهب الاولی کانعیش بظلهم *
عباره سنده‌در وناظمی دخی ابن شمس الخلافه نام ذاتدر (اماذهب الذین یعاش الخ مصراعی لبید
حضرتلرینك قبل البعثه قرنداشی بدره نظم ایلدیکی مرثیه دندر ومصراع ثانیسی * وبقیت
فی خلف کجلد الاجرب * در و بیت مذکور ضروب امثالدندر (وذهب الذین یعاش الخ
مصراعنی ابوجعفر بن وحکاء ناقافیه سنده برقطعه‌ده تضمین و یاخود توارد برله مصراع ثانیسی
بویله کتور مشدر * وبقیت فیمن لیتهم قدماتوا * ومشهور اولان اشبو بیت فارسی دخی
معنای مذکورده در * حریفان بادها خوردند ورفتند * تهی خمخانها کردند ورفتند * وقیل
فی معناه بالترکی * رحیق معنی تحقیقی ایچمش اهل دل کچمش * بوبزم عطلت ایچره شمدی جلد جامی
قالمشدر انتهی (لاسحق بن ابراهیم الموصلی) وانی رأیت الدهر منذ صحبته * محاسنه
مقرونة ومعایبه * اذاسرنی فی اول الامر لم ازل * علی حذر من ان تذم عواقبه * مألی دهرایله
وزمانله مصاحبت ایلدیکم وقتدن یعنی حین تمییزمدن برو محاسن و معایبنی مقرونه کوردم
شویله که ابتداء امرده بنی مسرور ایلدیکی وقتده اول سرور عاقبتنده مذموم یعنی بازا کدار ایله
شرور اولور خوفندن اصلا زائل اولمادم دیمکدر (اشبو بیتی دخی بعض شاعر نظم ایلمشدر
* فلوکان همی واحدا لاطرحته * خواطر قلبی کلهن هموم * یعنی اکرچه دنیاده هم وغم
بردانه اولیدی قید ایتمیوب درونمدن طرح ایدردم لکن مجموع خواطر قلبم سراپا غم وهمدر
نیجه ایدهیم دنیا حالی بویله در دیمکدر * وکان یقال اذا ادبر الامر اتی الشر من حیث یأتی الخیر واذا
اقبل الامر اتی الخیر من حیث یأتی الشر * یعنی اهل حکمت وتجربه سوزلرندندر که اقبال ایتمش
اولان جاه ومال ادبار ایتدیکی هنکامده خیر کلان یردن دخی شر ظهور ایدر فاما ادبار کیدوب
سعادتك اقبالی کوریندیکی زمانده شر کلان یردن دخی خیر کلور کورینور وینه * بتقلب الاحوال
نعرف جواهر الرجال * اقوال ذوی الدرایه دندر (قلت) فی الحقیقه تقلب وتغیر احوالده یعنی
اقبالك ادباره ویسار وتوانکری فقر وعسره یاخود عکسنه انقلابده مبتلا و کامروا اولنلرك

ومتعلقات و اصدقا واحبابك صندوقهٔ درونلرنده محفوظ اولان جوهر انسانیت واخلاقلری
میدانه چیقوب تنکیب وتنك دستیه اوغریانلر صبر ورتب عالیه‌یه کلنلر اخلاق حسنه‌یی اظهار
ایتمك ایله و کوتو دوست و هر جایی وخوش آمدی اولان قاب قاج طاقلری اقبالده مداهنه
واظهار دوستی ونعوذ بالله تعالی ادبارده شماتت وترك ایتملریله واحبای حقیقی اقبالده اخطار
خیر و نصح وپند و ادبارده مواسات و تسلیت و توجع قلملریله نیك و بد بیلنور خلاصه
قول مذکور خیلی معانی‌یی متضمن برمسلم سوزدر * زمام العافیة بید البلاء ورأس السلامة تحت
جناح العطب * دخی اولو ودهاة سوزلرندندر که مفهومی عافیتك دیزکنی بلانك یدنده وسلامتك
باشی مهلکه‌نك قنادی التنده‌در دیمکدر که فحواسی بلا وصقندینك صوکی عافیت وسلامت اولوب
یعنی دنیا بلا ومشقت ایله عافیت وسلامتدن خالی دکلدر دیمکدر (بعض اهل دقت
و بصیرت مقام حسبحالده * نحن فی زمان اذا ذکرنا الموتی حییت القلوب واذا ذکرنا الاحیاء
ماتت * دیمشدرکه مألی بز بروقتده یزکه موتالری یعنی کچمشلری ذکر ایتدیکمزده قلوبمز حیات
بولور وحیاتده باقی اولنلری یاد ایلدیکمزده دل مرده اولورز دیمکدرکه ایولر کچوب کوتولر قالدی دیمکی
افاده ایدر واشبو کلامی (لاتقوم الساعة حتی یمر الرجل بقبر اخیه فیقول یالیتنی مکانه)حدیث شریفی
تأیید ایدر (قلت) شراح حدیث بیانی اوزره مأل الحجاز اشتمالی قیامت قالقماز وقوبماز تاکه ظهور
ایدن محن وفتن وتغیرات امور شرعیه وتبدیل دینی کورمیدم وکرب وبلادن قورتوله‌یدم دیو انسان
قبرانساندن کچدکده کاشکی شومیتك یرنده بن اولیدم دیمدکجه دیمکدر اشبو حدیث ابن عمر رضی الله
تعالی عنهمادن مرویا مضبوط جامع صغیردر (بحرالعلومده محرر اولدیغی اوزره (الساعة) قیامته
اطلاق اولنور یاآخر ساعات دنیاده قائم و یاناکهانی بغتة وقوع بولدیغیچون و یاخود طولی وامتدادی
ایله بیله عندالله ساعات دنیادن برساعت مقداری کبی اولمغله الساعة تسمیه اولنمش وکعبه‌یه (البیت)
وثریایه (النجم) اعلام غالبه‌دن اولدیغی کبی بودخی قیامته بالغلبه علم اولمشدر (صاحب المستطرف
بیان حال ایامده اشبو فقراتی عقب حدیث شریف مذکورده تحریر ایتمشدر * قد اصبحنا فی زمان
یزیر زمانه یتشدك که * لایزداد الخیر فیه الا ادبارا * انده خیر ارتمیوب اردینی دوز یعنی اکسلمکده
باشلر * والشر الا اقبالا * وشر توجه واقبال ایدر یعنی ارتمغه باشلر بوراده والشر خیر اوزرینه
معطوفدر بو صورتده ارباننه معلوم اولدیغی اوزره لاحرفنه معطوف اولوب ینقص فعلی
مقدر اولمق کرکدر فتدبر * والشیطان فی هلاك الناس الا طمعا * ودخی شیطانك هلاك
لفظی ومعنویده ناسك بولنملرنده اقدامی زیاده اولور فتدبر فی اعرابه * اضرب بطرفك حیث
شئت فهل تنظر الا فقیرا یکابد فقرا * بو زمانده هرنه جانبی استرایسك نظرایت ودقتله طال
هرآینه فقیری غم ایله قسوتده * اوغنیا بدل نعمة الله کفرا * و یاغنی‌یی کفران نعمت حقده
* اوبخیلا اتخذ البخل بحق الله وفرا * و یابخیل وخسیسی زکات وسائر حق الله ده بخل وخستی
مال کثیر اتخاذ ایدر یعنی فی سبیل الله ویریله جك شیلری و یرمیوب کارعد ایدر * اومتمردا
کأن بسمعه عن سمع المواعظ وقرا * و یاخود متمرد اولان شخصی کأن پند ونصیحتی ایشتمکه
مانع قولاغنده صاغرلق وارکوررسن دیمکدر که مألی شمدی جهان خلقی فقیر غیر صابر وغنی
غیر شاکر و بخیل ومتمرددن خالی دکلدر دیمکدر * لاتقوم عز الولایة بذل العزل * داناار
اقوالندندر که مألی منصبك عز ولذتی لامحاله عزل درکار اولمغله اوواقع اوله جق عزلك ذلت
وآجیلغنه دکمز دیمکدر (آل عباسدن محمد امین بن هرون الرشید خلیفه * یانفس قد حق الحذر *
* این المفر من القدر * کل امرئ مما یخاف * ویرتجیه علی خطر * من یرتشف صفو الزما *
ن یغص یوما بالکدر * قطعه سنی کوزل نظم ایتمشدر مألی ای نفس اکرچه خطردن

صاقنمق شرعا وعقلا لازمدر لكن قدردن قاچيله جق يرنه در يعنى حذر ايدرايسك دخى اسباب
حذره كورنميوب حق تعالى ايه ربط قلب وتوكل قيل هركس خوف وحذر ورجا وامبد ايلديكى
شيلردن خطر اوزرينه در يعنى قورقديغى واومديغى شيلرده خطرمندرج اولديغى ممكندر كه
انسان انى بيلمز و پستان صفاى زماندن مص ايدن وصورن بركون اولوركه ميوهٔ تلخ كدرى اصيرر
ديمكدر (وقال آخر) وقائلة مابالة قد تغيرت * محاسنه والجسم باد شحوبه * فقلت لها هاتى
من الناس واحدا * صفا وقته و النائبات مانو به * مألى برقارى بر پيره يعنى ناظم قطعه به
بونك حالى ندر كه صقالى وجسمى تغير ايتمش يعنى اغارمش و بدننه ضعف كلمش ديدكده بندخى
اى خاتون كشى ناسدن بربنى بكا كتوركه وقتى دائما صفاده اولمش اوله يعنى حالا و بدنا كندويه
تغير كلميه والحال كه كيمه اولسه بو فانئ باقى نمانده يعنى دنياده مصائب اصابت ايدر ديدم ديمكدر
(للامير ابى على ابن منقد) اما و الذى لا يملك الامر غيره * ومن هو بالسر المكتم اعلم *
لئن كان كتمان المصائب مولما * لاعلانها عندى اشد والم * و بى كل مايبكى العيون اقله *
و ان كنت منه دائما اتبسم * مألى مالك الملك و علام الغيوب عز وجل حضرتلرينه قسم
ايدرمكه اگر مصائب دهرى كتم واخفا مولم اولوب اعلانى المنى كيدره ايدى بن اعلان ايدر
واو المى جكمز ايدم زيرا بنده مصائبك اشدى وارد رشويله كه هرنه قدر بن اوميتلا اولديغم نوائبك كه
كنديسيله دائما تبسم اوزره اولور ايسمده اقلى وازى مجموع ناسده اولسه ايدى تحمل ايده ميوب
عيونى اشك ريزا ولوردى ديمكدر (قال على رضى الله تعالى عنه وكرم وجهه وايم الله ما كان قوم
قط فى حفظ عيش فزال عنهم الا بذنوب اجترحوها لان الله ليس بظلام للعبيد ولو ان الناس
حين تنزل بهم النقم وتزول عنهم النعم فزعوا الى ربهم بصدق من نياتهم ووله فى قلوبهم لرد
عليهم كل شاد واصلح لهم كل فاسد * اشبو مقال حكمت اشتمال كلمات عليهٔ مرتضويه دندركه
مألى الله تعالى يه قسم ايدرمكه بر قوم رفاه اوزره تعيشده ايكن ايلردن حضور وراحتك زائل
اولديغى انجق اكتساب ايتدكلرى ذنوبلرى سببيله در يعنى تربيهٔ الهيه در يوقسه بلا استحقاق
ظلم دكلدر زيرا الله تعالى قوللرينه ظلم ايديجى دكلدر يعنى صفت ظلمى ذات الوهيتندن مبالغه
وزياده ايله سلب ونفى ايتمشدر اگر ناس كنديلرينه بلا ونقم نازل وكندولرندن نعم ونعم زائل
اولديغى وقتده صدق نيات وندامت واستغفار وحيرت ورقت قلوبلرى ايله بارى تعالى وتقدس
دركاه معنو يسنده فزع واستمداد ايلسه لر اول بارى عظيم الشان لطفا واحسانا چقان يعنى زائل
اولان نعمى انلره لطف وعدنجه محققا رد ايدر يعنى كيرو مستغرق احسان وانلرك هر فاسدينى
اصلاح ايدر يعنى بوزلمش اولان دائرهٔ رفاهلرينه ينه انتظام بخش اولور ديمكدر (قلت) قرآن
كريمده ظلم صفتنى حق سبحانه وتعالى ذات مقدسندن تنزيه ونفيده ﴿ وان الله ليس بظلام
للعبيد ﴾ و ﴿ وماربك بظلام للعبيد ﴾ آيتلرنده مبالغه ايله اسم فاعل يعنى تكثير صيغه سيله
ذكر بيورمشدركه ظاهرا تكثيرى نفى ظلم قليلك بقاسنى اشراب ايدر سؤالنه مستعددر واشبو سؤاله
مفسرين عظام وجوه كثيره ايله جواب ويرمش ونكته سنى بيان ايتمشلردر لكن حريرينك
درة الغواص فوائدنده يازديغى نكته الطف و بلغاى عربك استعمالنه اوفق اولمغله قلم فقير ايله
خلاصه سى بورايه بالترجمه نقل اولندى چونكه ظلمدن اقل قليلى مطلقا ظلمدن منزه اولان بارى
تعالادن اگر على فرض صادر ووارد اولسه او اقل كثير اولور زيرا جناب خدا فعل ظلمدن
مستغنى وقبحندن منزهدر و بومعنى زلة العالم كثيرة ديليلان كلامده اولان معنى ونكته كبيدر
واشبو معنايه قوليله استشهاد اولان شاعر مخزوميك اشبو نظمى اشارت ايتمشدر * العيب فى
الجاهل المغمور مغمور * وعيب ذى الشرف المذكور مذكور * كفوفة الظفر تخفى من حقارتها *

ومثلها فى سواد العين مشهور * مأل قطعه نادان بى نام ونشانده عيب چوق اولسه ده مستور در
يعنى كيمسه طويمز واساندده شانى مذكور اولان ذى شرف وعلانك عيبى آز اولسه ده افواه ناسده
دوشر ومشهور اولور بونك مثالى طرناقده اولان آقلق كبيدركه جاى اسفل وكارده اولمغله كيزلنور
يعنى كورنمز لكن جاى اعلا واشرف اعضا اولان كوزك سياهنده مثلى بلكه اندن از دخى اولسه
مشهود ومشهوردر ديمكدر (ابن كمال مرقوم تفسيرنده بونكته يى بيان ايتمشدر انتهى (صاحب
المستطرفك حضرت على رضى الله تعالى عنهك كلام مذكورى عقبنده قال شاعر ديو اشبو
بيتى تحرير ايتمشدركه كلام مذكورك معناسنى ناطقدر * يقولون الزمان به فساد * وهم فسدوا
وما فسد الزمان * يعنى خلق زمانده فساد واردر ديرلر لكن زمان فاسد اولميوب بلكه خلق فاسد
اولمشلردر ديمكدر روينه صاحب المستطرف اشبو فقره يى تعقيب برله فصلى انكله ختم ايتمشدر
* وكفى بالقرأن واعظا قال الله تعالى ﴿ ان الله لا يغير ما بقوم حتى يغيروا ما بانفسهم ﴾
يعنى بو معنايه دال اولوب واعظ جهتندن مرد متبصره قرأن كريمده بارى تعالى ﴿ ان الله
لا يغير ﴾ بيورمشدركه مفاد شريفى بر مقتضاى حكمت الهيه قومك تغير احوالى اخلاق
حسنه لرينى اخلاق ذميمه يه تغييرلرينك مسببيدر ديمكدر بو آيت كريمه يه دائر تفصيلات بالاده
كذران ايتمشدر ﴿ فصل ثانى ﴾ بو بابك ايكنجى فصلى مكاره وشدائده و بلاء
ومصائبه صبر وثباتى مدح وجزعى ذم وقدح بياننده در حق سبحانه وتعالى كتاب عزيز وقرأن
منيفنده مواضع عديده ده صبرى مدح وثنا وصبر ايله امر و اكثر خير و بركتى صبره مضاف ونسبت
وصابرين مؤمنينى ثنا وعون ولطفى صابرلره مقارن اولديغنى اخبار وترغيب واستعجالدن مجانبت
ومباعدت اوزره تنبيه بيورمشدر ازانجمله ﴿ يا ايها الذين آمنوا استعينوا بالصبر والصلوة ان الله
مع الصابرين ﴾ آيت كريمه سى ناطق فضيلت صبردر مفسرين بياننجه مفهوم ومفاد شريفى
اى مؤمنين سزلر مصالح وحوائج ضروريه كزه متوكلا على الله تعالى انتظار حصول وفرج ايله
استعانه ايدك وعلى تفسير مفطرات اوزرينه صبردن عبارت اولان صوم ايله استعانه ايدك كه
انده كسر شهوت وتصفيهٔ روح حاصلدر ودخى نماز ايله توسل والتجا ايدك كه انواع عبادات
روحيه وماليه و بدنيه يى جامعدر كه طهارت وستر عورت واشبو طهارتله ستر عورت خصوصلرينه
صرف مال وكعبه يه توجه وعباداته عكوف واعضا ايله اظهار خشوع وقلبله اخلاص نيت
وشيطانه مخالفتله مجاهده وحقه مناجات وقرائت قرأن وكلمتين شهادتين وتصليه ونفسى تلذذ
اطيبين معلومندن منع نماز ايچنده جملهٔ حاصل اولور اشبو صبر وصلاتله تحصيل مقاصد ومآرب
وجبر مصائب ونوائبه واصل اوله سكز ديمكدر بيضاوى اشبو مفادى آيت كريمهٔ مشار اليهادن
اوج جزء ايلروده اولان ﴿ واستعينوا بالصبر والصلوة ﴾ آيتى تفسيرنده يازمش وآيت مشار اليها
تفسيرنده دخى صبرى معاصى وحظوظ نفسدن كف ايله تفسير وحضرت رسول اكرم صلى الله
تعالى عليه وسلم افنديمز بر امر شديد وقوع بولدقده نمازه شروع واشتغال بيوردقلرى روايتى
وآيت مذكوره ده اولان صلاتك دعا معناسنه اولمسى دخى جائز اولديغنى تحرير وآيت سابقه ده
صلاتى تفصيل محركك مجملى اوله رق ام عبادت و معراج المؤمنين و مناجات رب العالمين ديو
تعريف وخداى عظيم الشانك معيت صابرينده اولمسنى نصرت ودعالرينى قبول واجابتله در
ديو تفسير ايتمشدر روح الله تعالى روحه (صاحب المستطرف دخى بارى تعالى آيت شريفهٔ
مشار اليها ده صلاتدن اول صبر ايله بدأ و ذات مقدسنى مصلينده قيلميوب صابرين معيتنده
قيلدى ديمشدر فليتأمل انتهى (وينه جناب حق عز وجل ﴿ يا ايها الذين آمنوا اصبروا
وصابروا ورابطوا ﴾ بيورمشدركه مفهومى اهل تفسير تحريرنجه اى ايمانله متصف اولنلر

سزلر مشاق عبادات وطاعاته وسزلره اصابت ایدن شدائد و بلایایه صبر وتحمل ایلیك وشدائد حرب اوزرینه صبر یله اعداء حقه مجاهده‌ده مغالبه ایلیك وزیاده عدوکز اولان نفس وهواکزه مخالفت اوزرینه صبر ایله دخی غلبه ایلیك وابدان وخیول وفرسلریکزی غزایه مترصد ومترقب اولیجی اولدیغکز ونفسلریکزی طاعات اوزره مداوم اولدیغی حاللرده ثغور وسرحدلرده ربط ومکث ایلیك دیمکدر دیو تبیان ایتمشلردر وطاعته مواظبت مرابطه‌دن اولدیغنه (من الرباط انتظار الصلاة بعد الصلاة) حدیث شریفی دال اولدیغی بیضاوی تحریر ایتمشدر (وینه جناب حق * انما یوفی الصابرون اجرهم بغیر حساب * بیورمشدر (قلت) اشبو نصك اولی * قل یا عبادی الذین آمنوا اتقوا ربکم للذین احسنوا فی هذه الدنیا حسنة وارض الله واسعة * آیت شریفه‌سیدر ومفهوم شریفی مفسرین تحریرنجه ای رسول آخر الزمان بن عظیم الشان طرفندن تبلیغ طریقیله ای ایمان ایدن قوللرم پروردکاریکزدن اتقا وخوف ایدوب علامت تقوایی اظهار ایدك دیو سویله وافاده ایله زیرا طاعاتده احسان واخلاص ایدنلره بو دنیاده کوزل مثوبه واجر واردر وآخرتده دخی جنت آماده‌در ووطنده تعسر اوزره اولنلره روی زمین واسع وکشاده‌در دیلدکاری یره هجرت ایتسونلر مشاق طاعات وتحمل بلایه ومفارقت اوطانه صبر ایدن مؤمنلرك اجری حسابی حساب بوله مز درجه‌ده بی شماردر یعنی بالغا ما بلغ لطف حق ایله ایفا واعطا اولنور دیمکدر (بیضاوی روح الله تعالی روحه اشبو آیتی تفسیر عقبنده بر حدیث شریف کتورمشدر که مفهومی بودر روز حسابده اهل صلات وصدقه وحجك اجور ایچون ترازولر وضع اولنوب عمل خیر واخلاصلری مقدارنده اجرلری طارتیله‌رق ویریلور لکن اهل بلا ایچون ترازو اولمیوب اجرلری متصلا اوزرلرینه دوکیلور حتی دنیاده اهل عافیت اولنلر کوردکلرنده کاشکی جسدلریمزی مقصلر ایله قرقسه‌لر ایدیده بزدخی بو اجرلره نائل اولسق دیو تمنی ایدرلر انتهی (وینه باری تعالی وتقدس * وجعلنا منهم ائمة یهدون بامرنا لما صبروا * وقوله تعالی * وتمت کلمة ربك الحسنی علی بنی اسرائیل لما صبروا * بیوروب خلاصه فرقان مبیننده بتمشدن متجاوز محلده صبری ذکر وثنا بیوردی ونبی کریم علیه الصلاة والتسلیمنه * فاصبر کما صبر اولوا العزم من الرسل ولا تستعجل لهم * آیتیله تنبیه بیورمشدر که (قلت) مفهوم ومفاد شریفی مفسرلر تصریحنجه پس ای محمد مرسلیندن اولوا العزم والثبات والجد اولان پیغمبران متقدمین کبی که سندخی انلردن سن جفای قومه صبر وشکیب ایدوب کفار قریش حقنده ظهور عذابده استعجال ایتمه انلره وقت مقدرنده عذاب لازم کلور ولا محاله وقوع بولور دیمکدر اولوا العزم شرایعك تأسیس وتقریرنده سعی واجتهاد ایدوب مشاقنه تحمل وعداوت طاغینه صبر ایدن پیغمبران عظام اولوب رسل سابقه میاننده مشاهیرلری حضرت ابراهیم وموسی وعیسی علیهم السلامدر وعلی قول من قبل الله ظهور ایدن امتحان بلا ایله ممتحن اولوب صبر ایدن رسل عظامدر نوح علیه السلام کبی که مبعوث اولدقلری قومنك اذالرینه صبر بیوردیلر که کندولرندن کجمه درجه‌سنه قدر ضرینه جرأت ایتمشلر ایدی وابراهیم علیه السلام نار نمروده والحکمة ذبح نجل مکرم ایله ونجل مکرملری یعنی ذبیح الله علیه السلام ذبحله ویعقوب علیه السلام فقدان ولد وبصر ایله وولد مکرملری یوسف علیه السلام جب وسجنه القا ایله وایوب علیه السلام ضر وموسی علیه السلام اذای قومیله وداود علیه السلام زله‌سنه قرق سنه بکا ایله مبتلا اولوب صبر ایلدیلر وعیسی علیه السلام دنیاده بر کرپیچ بر کرپیچ اوزرینه وضع ایتمدیلر (صاحب المستطرف دخی قریبا اولوا العزمده اولان اقوالی بیان ایده‌جکدر (وفضیلت صبرده احادیث شریفهٔ کثیره وارده اولوب فمن ذلك (ان النصر مع الصبر) حدیث شریفیدر که مفهوم شریفی ومفادی

نصرت صبره ملازمدر یعنی اندن آیرلماز وبونلر ایکی شقیق برادرلردر وصبر نصرته سببدر دیمکدر (قلت اشبو حدیث شریفك تمامی جامع صغیرده اولدیغی اوزره (والفرج مع الکرب وان مع العسر یسرا عبارهٔ شریفه‌سیدر وراویسی انس ابن مالك رضی الله عنه ومفهومی دخی فرج وفرح کرب وبلا عندنده سریعا حاصل اولوب کربی کیدرر وعسره یسردرپی‌در والم نشرح سوره‌سنده * ان مع العسر یسرا * آیتی یسر نکره اوله‌رق وعسر معرفا ایکی کره متعاقبا ذکر اولنوب اصول قاعده‌سنجه بر کلامده معرفه ونکره اعاده وتکرار اولندقده نکره‌نك ایکنجیسی اولك غیری ومعرفه عینی اولمغله بر عسره ایکی یسردرقفا اوله‌رق عسر یسره البته غالب اولمازدیمکدر وقوله صلی الله علیه وسلم بالصبر یتوقع الفرج بودخی حدیث شریف اول مألده‌در (وقوله علیه الصلاة التسلیم الاناة من الله والعجلة من الشیطان) مآل شریفی طاعات الله موقته‌دن ماعدا امور مشروعه ومباحه‌ده تأنی ایتمك الله تعالی جانبندندر یعنی حقك توفیقیدر وعجله شیطاندندر یعنی شیطان عجله‌یی وسوسه‌سیله حاملدر زیرا عجله ثباته وعواقب اموری فکر وملاحظه‌یه مانع اولمغله انسانی معاطب ومهالکه ایقاع ایدر واشته بو ایقاع کید ووسوسهٔ ابلیسدن حاصلدر دیمکدر وبو حدیث شریف بومقدارده اوله‌رق سهل بن سعد الساعدی رضی الله تعالی عنهدن مرویا جامع صغیرده مضبوطدر (صاحب المستطرف حدیث شریف مذکورك عقبنده تفریعا وایضاحا للاحادیث المذکوره * فمن هداه الله بنور توفیقه الهمه الصبر فی مواطن طلباته والتثبت فی حرکاته وسکناته وکثیرا ما ادرك الصابر مرامه اوکاد وفات المستعجل غرضه اوکاد * عباره‌سنی کتورمشدر که مفادی برکیمسه‌نك جناب حق اهتداسنی نور توفیق ولطفیله مراد ایلدکده شروع مطلوباتنده صبری وحرکات وسکناتنده تثبتی الهام ایدر صابر اولان کثیرا ما مقصودینه واصل اولور یاخود یاقلشور یعنی چوق وآز کامیاب اولوب اصلا محروم اولماز ومستعجل غرضنی فوت ایدر یاخود فوت ایده یازر یعنی ناقص قالور دیمکدر (ترجمهٔ معلومه صاحبی صاحب المستطرفك کتوردیکی عباره‌نك حدیثدن اولمسنی زعمله مفهومنی بویله‌جه یازمشدر (وینه علیه الصلاة والسلام بیورمشلر که تأنی وثبات الله تعالادندر وعجله شیطاندندر برکیمسه‌یی الله تعالی نور توفیقیله هدایت ایلرایسه مطلوباتی اولان مواضعده صبر وثباتی الهام ایدوب وجمله حرکاتنده ثباتی احسان ایلر الی آخر ما قال فتدبر انتهی (اشعث بن قیس رضی الله تعالی عنهدن مرویدر که دیمشدر برکون امیر المؤمنین علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنهك حضورینه دخولمده * فوجدته قد اثر فیه صبره علی العبادة الشدیدة لیلا ونهارا * عزایم عبادات اوزرینه صبر وثباتلرینك تأثیرنی وجود شریفلرنده مشاهده ایلدم * فقلت یا امیر المؤمنین الی کم تصبر علی مکابدة هذه الشدة * وفی الحال ای امیر المؤمنین نه وقته قدر بو مکابده وتحمل مشاقه عزایم عبادت دیدیکمده * فمازادنی علی ان قال * بکا جوابده برشیء دیمیوب انجق * اصبر علی مضض الادلاج فی السحر * وفی الرواح علی الطاعات فی البکر * انی رأیت وفی الایام تجربة * للصبر عاقبة محمودة الاثر * وقل من جد فی شیء یؤمله * واستصحب الصبر الافاز بالظفر * شعرینی ذکر ایلدی * فحفظتها منه والزمت نفسی الصبر فی الامور فوجدت برکة ذلك * بن دخی فی حکمت بیانندن انی حفظ ایلیوب موجبنجه عمل یعنی شکیب وصبری امورمده نفسمه الزام ایتمله برکت صبری بولدم دیدی (قلت) اشبو شعرك ایکنجی واوچنجی بیتلرینی بوبابده اول اولان اللی بشنجی عمل وکسب بابنده صاحب المستطرف ناظمنی عدم تصریحله * ولبعضهم فی المعنی * دیو ذکر ایتمش وترجمه دخی اولنمشیدی وبورادهٔ اولان بیت اولنك مآل ومفادی اخشامدن صباحه وصباحدن رواحه قدر عزائم ایله عباداتك مشقتلرینه صبر ایله دیمکدن عبارتدر وقول مذکور حضرت حیدر کرارك

نظمی اولمادیغی وتمثل طریقیله ذکر ایلدکلرینک جائز وممکن ایدوکی اهل درایته آشکاردر (راوئ نقل مذکور اصحاب کرامدن اشعث بن قیس بن معدیکرب الکندیدرکه کوفه ده ساکن ایدی وهجرتک قرقی وعلی قول قرق بری تاریخنده التمش اوچ یاشنده وفات ایلدیلر رضی الله تعالی عنه (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم (مایصیب المسلم من نصب ولاوصب ولاهم ولااذی ولاغم حتی الشوکة یشاکها الاکفر الله بها من خطایاه) مآل شریفی مرد مسلمه دنیاده تعب ومشقت ومرض وغصه وکدردن بری اصابت ایتسه وحتی بردیکن پاره سی جسدینه باتمش بیله اولسه البته انلرک مقابلنده خطایا وسیأتی لطف حق ایله حط وتنزیل ومحو اولور دیمکدر (قلت) اشبو اثری ابوسعید وابوهریره رضی الله تعالی عنهمادن مروی اوله رق صاحب المستطرف ذکر ایتمشدر لکن عبارهٔ روایت مذکوره جامع صغیرده اولمیوب انده اولان بنه اثر مذکور مفادنده حضرت عایشه رضی الله تعالی عنهادن مرویا انجق (مامن مصیبة یصیب المسلم الاکفر الله بها عنه حتی الشوکة یشاکها) حدیثیدر و بر روایتده (یصاب بها المسلم) واقع اولد یعنی مولانا المناوی ذکر ایتمشدر اشبو حدیثده حتی ابتدائیه اولوب مابعدی خبریدر یاخود عاطفه در یشاکها تحتنده مستتر مسلمه راجع ضمیر فاعل مقامنه قائمدر وها ضمیری شوکته راجعدر وتقدیری حتی الشوکة یشاک المسلم بتلک الشوکة انتهی واشبو حدیث شریف دخی انس بن مالک رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنمشدر (اذا اراد الله تعالی بعبده الخیر عجل له العقوبة فی الدنیا واذا اراد به الشر امسک عنه بذنبه حتی یوافی به یوم القیمة) مآل ومفهوم شریفی حق سبحانه وتعالی قولنه خیر مراد ایدرسه عقوبتنی دنیاده تعجیل واسراع ایدرتا که دنیادن گناهی اولمادیغی حالده خروج ایده اشته بو فعل حق تعالانک اعظم لطف واحسانیدر وقولنه بالنسبة الی المخلوق شر مراد ایدرسه گناهنک عقوبتنی اندن امساک ایدوب یعنی دنیاده مجازاة ایتمز که آخرتده گناهکار واروب انده عقابدن مستحق اولدیغی مقداری ایفا ایده ونعوذ به تعالی من کیده وسخطه بو دخی اشد عقوبتدر (قلت) اشبو حدیث شریف جامع صغیرده یازیلودر ومناوی الخیر والشر یرلرنده منکر اوله رق خیرا وشرا روایتلری دخی اولدیغی تحریر و (فان عظم الجزاء مع عظم البلاء وان الله تعالی اذا احب قوما ابتلاهم فمن رضی فله الرضا ومن سخط فله السخط) کلام شریفی تتمه سیدر دیو شرحنده تسطیر ایتمشدر واشبو حدیث شریفی مع تتمته صحیح ترمذی باب زهدنده وحاکم باب حدودنده ضبط ایتمشلردر اما صاحب المستطرف تتمه یی حدیث مستقل اولمق صورتنده کوسترمش وترمذینک حدیث حسن دیدیکنی تصریح ایتمشدر (ومفهوم تتمه دخی جزانک عظم وجسامت ومقداری بلانک عظم ومقدارینه کوره در وجناب واجب الوجود وباهر الجود قوللرندن تحت رضای عالیسنده اولان قوللری لحکمة بلا ومصائب دنیویه ایله مبتلا ایدر او بلایه سرداده رضا اولنلره احسان مزید ایدر وخلاف رضاده اولوب صبر ایتمینه وغضب ایدنلره اوجنسدن جزا ایدر دیمکدر انتهی (اسحق بن عبد الله بن ابی وفره انس بن مالک رضی الله تعالی عنهدن اشبو حدیث شریفی روایت ایتمشدر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم الضرب علی الفخذ عند المصیبة یحبط الاجر والصبر عند الصدمة الاولی وعظم الاجر علی قدر المصیبة ومن استرجع بعد مصیبة جدد الله له اجرها کیوم اصیبت بها (قلت) اشبو اثر شریف جامع صغیرده اولمیوب مسند فردوسده سعید بن سناندن مرویا انجق (الضرب فی الکف علی الفخذ عند المصیبة یحبط الاجر من المصیبة) عبارهٔ شریفه سی کورلمشدر وانجق (عظم الاجر عند عظم المصیبة واذا احب الله قوما ابتلاهم) حدیثی جامع صغیرده ابو ایوب رضی الله تعالی عنهدن مرویا و (الصبر عند الصدمة الاولی) حدیثی بخاری ومسلمک بالاتفاق

تخریجکرده لری اوله رق مشارقده انس بن مالک رضی الله تعالی عنهدن مرویا محرردر واسترجاع عند وقوع المصیبة ﴿انا لله وانا الیه راجعون﴾ دیمکدر (وتمام حدیث عظم الاجر دخی (فمن رضی فله الرضا ومن جزع فله الجزع) عباره سی اولدیغی مناویده مذکوردر وصره سیله احادیث شریفهٔ مذکوره مآلی دخی مصیبت عندنده اللری دیزه اورمق اجرینی حبط ایدر یعنی بو وضع بیله صبره منافی اولمغله صبرک اجرینی اسقاط ایدر واوزرینه اجر جزیل ترتب ایدن صبر حامل مصیبتک فجأة اصابتی هنگامی که حدتلو ومؤثر اولان ابتدای اصابتیدر او هنگامده اولان شدت مصیبته صبردر زیرا خدانکرده مصیبت کلوب حالت شدتی طوردقجه طبیعت الشمغله صبری اهون اولور واجرک عظمی دخی مصیبتک مقدارنجه در وحق تعالی قوللرندن برقومدن راضی ایسه انلری بلای دنیا ایله لحکمة وامتحان مبتلا ایدر وقنغی مبتلا که بلا وقضایه عن قلب ماجاء من المحبوب محبوب دیوب راضی اوله اول کیمسه ایچون رضا یعنی احسان الهی حاصلدر وجزع ایدنه یعنی صبر ایتمینه جزع یعنی سخط الهی حاصلدر وقنغی کیمسه که عند المصیبة حق تعالایه عود ورجوع وتوکل ایتمک وضع وکیفیتنی قولا وفعلا اجرا ایده مصیبتک ابتدای اصابتنده صبر ایله نائل اوله جق اجر عظیمی کشایش بلیه یه قدر حق تعالی تجدید ایدر یعنی هر آن او اجری احسان ایدر دیمکدر انتهی (روی عن علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنه انه قال احفظوا علی خمسة اثنین واثنین وواحدة الا لایخافن احدکم الا ذنبه ولایرجو الا ربه ولایستحیی احد منکم اذا سئل عن شیء وهو لایعلم ان یقول لااعلم واعلموا ان الصبر من الامور بمنزلة الرأس من الجسد فاذا فارق الرأس الجسد فسد الجسد فاذا فارق الصبر الامور فسدت الامور * مآل کلمات علیه ای مؤمنین سزلر بش شیئی حفظ واجرایه دوام ایدک وآگاه اولک که انلرحقک نهی ایلدیکی گناهلرکه سبب عذابدر بدراندن یعنی حقک عذابنک سببندن خوف ایتمک وحق تعالادن غیری برشیدن خوف ایتمامک ومراداتی حق تعالادن صمیمی طلب ایتمک ومخلوقاته موجبدر اعتقادی ایله رجوع ایله انلردن طلب ایتمامک ومؤمنیندن برینه بیلمدیکی برمسئله صورلدقده بیلم دیمکدن اوتانمامق یعنی جهلدن حیا ایدوب ده بیلمدیکی کندوسندن صورلنجه بیلورم دیوب یکلش جوابه تصدی ایتمامکدر ومعلومکز اوله که امور ومصالحک اعضاء اسبابندن صبر جسدده باشی منزله سنده درکه رأس جسددن آیرلسه جسد فاسد وصبر اموردن آیرلسه اموردخی فاسد اولور دیمکدر (قلت) کلام مذکورده الاغیر معناسنه (واعلموا) ایله جمله سی قیداولنمشیکن ترجمهٔ معلومه ده (علی بن ابی طالب بیورمشلرکه سزلر بش شیء محافظه ایلیک اگاه اولک که سزلردن بریکز خوف ایتمسون انجق ذنب وگناهدن خوف ایتسون و برشیء مأمول ورجا ایلمسک انجق الله تعالادن رجا ایلسون و برمسئله دن سؤال اولندقده حال بو یله که اومسئله یی بیلم دیمکه حیا ایلمسون سزلر بیلککه امورده صبر وثبات جسدک رأس وسری مثابه سنده در جسددن رأس ایرلدقده جسد فاسد اولدیغی کبی اومورنده صبر مفارقت ایلسه امور فاسد اولور (تعبیر یکه دردی بلکه اوچی تجاوز ایتمامشدر کورلمشدر فتدبر انتهی (وبو کلام دخی علی رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنمشدر ﴿ایما رجل حبسه السلطان ظلما فمات فی حبسه مات شهیدا وان ضربه فمات فهو شهید﴾ یعنی قنغی کیمسه یی که صاحب قوت اولنلر بغیر حق حبس ایلیوب حبسنده وفات ایلسه او کیمسه شهیددر واگر او صاحب قوت ضرب ایدوب ضربندن ناشی وفات ایلیه ینه او کیمسه شهیددر (قلت) شهادت حکمی وحقیقی مسئله سی کتب فقهیهٔ حنفیه دن کوریله (صاحب المستطرف دیرکه اثرده وارد اولمشکه اهل تفسیر تبیانی اوزره کوتولک ایدن وبدکار اولان هرشخص سوء عملنک جزاسنی عاجلا ویا آجلا کورر مفادنده اولان ﴿ومن یعمل سوءا یجز به﴾ آیت کریمه سی

نزول ایلدکده ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه* یارسول الله کیف الفرج بعد هذه الایه*
یعنی ای پیغمبر پروردکار اشبو آیت کریمه نزولندنصکره قنغی احده قورتولش واردر زیرا هر کس
کردار بددن خالی دکلدر دیدکده حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم (اما
تحزن اماتمرض امایصیبک اللأواء) یعنی محزون واند و هناك وخسته ومریض اولمازمیسك وسکا
شدت ومحنت اصابت ایتمزمی بیوردقلرنده ابو بکر حضرتلری (بلی یارسول الله) دیو تصدیق
ایدیجك حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (هوذاك) یعنی اشته دنیاده اوابتلالر جزادر
بیوردیلر یعنی دنیاده مؤمنلره جمیع اصابت ایدن ومصیبت کفارت ذنوبلریدر دیمکدر (صاحب
المستطرف بواثر شریف اوزره تفریع ایتدیروب بوندن ظاهر اولمشدر که تحقیق عبد حق منزلهٔ
ابرار ودرجهٔ اخیاره انجق شدت و بلالره صبر سببیله واصل اولور دیمش (وصلحای عباد الله
ذنوب اجلیچون وقوع شدت کفارت ذنوب اولمغله فرحیاب اولور دیو یازلمشدر (قلت) اشبو
روایت ابو بکر رضی الله تعالی عنه مستطرفده عبارهٔ اخراده اولوب ونسخ دخی مختلفه اولمغله
تحریر فقیر بیضاویدن نقل اولنمشدر (ولأواء لامك فتحی وهمزه نك سکونی والفك مدیله شدت
ومحنت معناسنه در انتهی (ابن مسعود رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنمشدر که برکون رسول
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم کعبه نك یاننده نماز قیلارلر ایدی ابوجهل وهمشری اولان براز
ملاعین دخی اوطورورلر ایدی مکر برکون مقدم جوار کعبه ده نحر وذبح اولنمش دوه لرك سلالری
طورر ایدی سر جماعت منکرین بی دین یعنی ابوجهل لعین یاران ما رمنشأ نه ایچکزدن
کیمدرکه شوسلالری الوب محمد سجدهیه واردقده کتفینه القا ایلیه دیدکده قومندن براشقی
کلب ملعون الوب حین سجدهٔ رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمده القایه جسارت ایتدی
ملاعین مسفوره جرأت ایتدکاری بووضع کفر ایجابه براز وقت کولدیلر راوی ابن مسعود رضی الله
تعالی عنه دیرکه بن بوفعل وحال حزن الجای جکرسوز کفاری کورر ایدم لکن شرار قریش صاحب
منعه وقوت اولوب اووقتده بنم منعه ومعینم بولنمادیغندن آه قدرتم اولیدیده ظهر شریف فخر عالم
صلی الله تعالی علیه وسلمدن شو اذایی طرح ایدیدم تمناسنی ایدردم وحضرت رسول اکرم
صلی الله تعالی علیه وسلم سجدهدن مبارك رأس سعادتلرینی قالدرمدیلر تاکه برذات وار وب کریمهٔ
محترمه لری فاطمة الزهراء رضی الله تعالی عنهایه بو حالی اخبار ایتمکله فی الحال یتشوب کتف
شریفلرندن اول اذایی بعد الطرح والازاله اعدای دین طرفنه باقوب مستحق اولدقلری سب وشتم
ودشنامی اجرا ایلدی وقتاکه اول دانای علم لدن علیه الصلاة والسلام صلاتی تکمیل ایلدکده
ید شریفه لرینی قالدیروب اوچ دفعه (اللهم علیك بقریش) دیو درکاه حقدن سوء جزاء
کفار قریشی نیاز ایلدیلر صوت دهشت انکیز انکسار رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمی
اعداء صاغرین استماع ایتدکارنده کوملهلری کیدوب یورکلرینه خوف دوشدی بعده اوواقف
سر ما اوحی علیه افضل الصلوات والتحیا افندیمز (اللهم علیك بابی جهل وعقبهٔ وشیبهٔ
والولید وامیة بن خلف) نطق وحی آرالریله ایچلرنده اولان بش نفر صنادید اشرارك اسامیلرین
یاد ایله بالخصوص علیهلرینه دعا ایلدیلر علی المرتضی رضی الله تعالی عنه ختم انبیاء ومرسلین
علیه الصلاة والسلامی حق اوزره بعث ایدن خدای اکبره قسم ایدرمکه حین بد دعاده آدلرینی
یاد ایلدیکی اشخاص مرسومه نك بدر غزاسنده صره سیله مقتول اولدقلرینی کوردم دیدیکی
مرویدر (محکیدرکه بنی اسرائیلدن بر خاتون بر طاوقدن غیری شیئه مالکه دکل ایمش یعنی
قوتی اوطاوغك بیضه سی اولور ایمش برکون برسارق کلوب دجاجهیی چالمش خاتون آج قالهرق
محزون نه قالمشیکن صبر وتحمل ایله امر سارقی حق تعالایه تفویض ایدوب علیهنده برنسنه

دیمامش وقتاکه طاوغی بوغازلیوب تویلرینی یولدقده تویلر بقدرته تعالی سراپا سارقك یوزینه
صاپلنوب بتمش هرچند سارق ازالهسنه سعی ایتمش ایسه ده مقدوری اولمیوب ناچار علماء
بنی اسرائیلدن بردانای مشکل کشا و برعارف حکم مولایه واروب اجنسار ایتدیکی جنابت وعقبنده
مبتلا اولدیغی کیفیتی بیان واستمداد ایدرا اودانادل دخی سنك بودردیکه اوخاتونك بددعاسندن غیری
دوا بیلمم انی تحصیلده برتدبیره باق دیو ارشاد ایلمکله سارق دخی فی الحال خاتونی اغضاب ایله انکسار
ایتدرمکه برآدمی کوندررا وآدمی دخی خاتونه کیدوب بروجه تدبیر وتعلیم اولا ای خاتون طاوغك
نیجه اولدی دیو صورار خاتون چالندی دینجه اوآدمی سارق سکا اذا ایتمش دیو آجر خاتون دخی فقط
بلی اذا ایتدی دیوب بنه بددعا ایتمز تکرار اوآدمی صد حیف که چلان مردبی رحم وانصاف سنك کبی
بیچارهیه اذا وعورطه سیله تعیش ایلدیکك طاوغی المش بونه کوناجفادر که سنی دردجوعه
مبتلا ایتمش دیهرك سارقك کویا قتل عام ایتمش صورتنده مذمتنی وجفاسنی اطناب برله خاتونی تمامیله
اغضاب ایدر بوکره خاتون اقدام غضبله تحمل ایدهمیوب بددعایه آغاز ایلدیکی آنده سارقك یوزینه
یاپشق تویلر دوکیلور بعده اوعالم دل آکاهه قدس سره بوسره نه دن واقف اولدیکز و بونك
حکمتی ندر دینلدکده چونکه خاتون صبر ایدوب بد دعا ایتمینجه جناب خدای ذی انتقامدن
استنصار ایتمشیدی نصرت الهیه سارقی اوصورته قودی وقتاکه بد دعا ایله بالنفس انتصار
ایتمکله اشته تویلر دوکلدی دیو حکمت نثار اولمشدر (صاحب المستطرف اشبو حکایهٔ عبرت
مایهیه تفریع ایله * فالواجب علی العبد ان یصبر علی ما یصیبه من الشدة ویحمد الله
تعالی ویعلم ان النصر مع الصبر وان مع العسر یسرا وان المصائب والرزایا اذا نزلت توالت
واعقبها الفرج والفرح عاجلا * دیو فی الحقیقه کوزل موعظه انتاج ایتدرمشکه مفادی
عبد مولانك رقبه سنه واجبدرکه کندویه اصابت ایدن شدته صبر و * الحمد لله علی کل حال*
دیوب هر حالده حمد باری ایده ونصر دربی صبر وعسر واحد منتج یسرین ومصائب و بلایا
تعاقب ایتدکده زوالنه علامت وعاجلا فرج وفرح اعقاب ایده جکنی بیله دیمکدر (قلت)
قریش علیهنه اولان دعای پیغمبری علیه الصلاة والسلام قیاسه کلمز زیرا انبیاء عظام علیهم
الصلاة والسلام حضراتنك کافهٔ اقوال وافعال واحواللری مقتضای وحی وعین
حکمتدر ایشاندن علیهم الصلاة والسلام صبر صادر اولدیغی کبی وحیا ومعجزة اعداء دین علیهنه
قهر و بد دعا دخی صدور یافتهدر ولاسیما بعض انبیا وخصوصا محمد المصطفی علیه وعلیهم
الصلاة والسلام جهاد اعداء دین ایله مأمورلر در انلرك اعدا حقلرنده اولان بد دعالری جهاد
قبیلندندر فافهم (حکایهٔ مذکورهٔ دجاجه رنکنده اولوب امام ربانی و مجدد الف ثانی احمد
فاروق سرهندی قدس الله تعالی سره نك خلیفهٔ مطلق ونجلی محمد معصوم قدس سره نك
خلیفهسی جارالله احمد یکدست یکندی قدس سره نك خلیفهسی مولانا الشیخ النقشبندی
المجددی آق اوه لی خاتم افندی قدس سره دن صادر اولان ثقاتدن استماع ایلدیکم منقبهٔ آتیه
قلم شکسته رقم اسعد فقیر ایله بورایه درج اولندی شویله که مشار الیهك موطنی یکبشهر وفنار
اولمغله دروبشلرندن بری بعد صلاة المغرب منزلندن چیقوب عزیزینك درکاهنه اتصال
واستفاضه نیتیله کیدر ایکن برتاتار سرمست طولو دیزکن جادهدن منزلخانهیه طوغری کیدر
ایمش اودرویش علی غفلة تاتارك پیشندن قارشوده اولان قالدیریمه چکمش بولنمش تاتار بدکردار
سکران اوفقیر بی صنعه سن بنم اوکمدن نیچون کچدك دیو دونوب اواذیه سی صورتده سوطیله ضرب
شدید ایدوب ودشنام ایله یقلوب کیدر و درویش قطعا اغزینی آچیوب بیتاب وتوان درکاهه
واروب حضور شیخه مثول ایتدیکی کبی شیخ حضرتلری چین جبین ایله اوغافل تاتاری مظهر

قهر غيرت الهيه ايتدك نيچون ايتمه واورمه ديو برسوز ايله اولسون مقابله ايلمدك ديو توبيخ
واشته وار تا نارك حالنه باق ديو اخراج ايدربيچاره درويش حيرتله چيقوب برده تاتار
بعد الضرب كيدر ايكن اورتالق دماغى كبى قرانلق اولمغله كورمدن جاده ده واقع برقصاب
دكانى خارجنده اولان صغيراتى چنكالنه چارپوب صابلنديغى كبى فوت اولمش اولديغى
ايشيدر اشته بودخى شيخ مشار اليهك اشارت ايلديكى اوزره معناى انتصار مذكورى مؤيددر
(قلت) صاحب المستطرفك كلام مذكورنده واقع * والرزايا اذا توالت توالت * عبارهسى
* خفض الجاش فاصبرن رويدا * فالرزايا اذا توالت توالت * بيت مشهوريكه ضروب امثالدندر
اشته بو بيتك مصراع ثانيسيدر بيت مذكور تراجم امثال الادبا نام اثر فقيرده نظما بو وجهله ترجمه
اولنمشدر * اضطرابى ترك ايدوب صبره الشدر كنديكى * كلسه پى در پى كدر سرتا بپا طوبدن
كيدر * صاحب المستطرف دخى عبارهٔ مذكوره شعردن مأخوذ اولديغنه اشراب برله
معناى مرقومده نظم اولنان اشعارك احسنيدر ديو ناظمنى عدم تصريحله اشبو قطعهٔ آتيه يى
تحرير ايتمشدر لكن بو وجه محرر بيت مزبور ناظم قطعه نك اولميوب تضمين طريقيله مندرجدر
* واذا مسك الزمان بضر * عظمت دونه الخطوب وجلت * وانت دونه نوائب اخرى
* سمعت نفسك الحياة وملت * فاصطبر وانتظر بلوغ الامانى * فالرزايا اذا توالت توالت *
واذا اوهنت قواك وجلت * كشفت عنك جملة وتجلت * مألى اكر دهر سنى امور يانده پوپوب
ودشوار اولان ضررايله طوطارسه يعنى چاره سنى بوله مديغك شدت سكا صابت ايدرسه واول
مصيبتك وراسنده يعنى مصيبت شديده يه مبتلا ايكن نائبه ومصيبت ديكرلر دخى تعاقب ايدوب
نفسكه جهاندن اوصانمه حالتى كلورسه همان زياده صبر ايدوب وصول مراداتكه مترقب
اول كه بلايا توارد ايتدكده دوزر و قواى ظاهره و باطنهك آكدار متعاقبه ايله كوشه يوب ضعيف
اولمش ايسه ده تسليت بول كه اكدار تعاقب ايله بركدكده دفعةً مندفع اولوب قالماز وطوپدن
كيدر ديمكدر انتهى (بومعناده بشير الخارجى دخى) ان الامور اذا انسدت مسالكها * فالصبر
يفتح منها كل ما ارتجا * لاتيأسن وان طالت مطالبه * اذا استعنت بصبر ان ترى فرجا *
قطعه سن نظم ايتمشدر كه مألى امور وآمالك يوللرى ودر اسباب وصول منسد وقپالو اولديغى
وقتده يعنى امللك ابواب سر كارانده حصول بولمادقده صبره يعنى اسباب عادى يى موجبد رديموب
دركاه مسبب الاسبابه عول ورجوع ايله كه اوصبر امورد ن رجا و امل ايلديكك امانى قپوسنى
ويوللى اچار و نيل امل هرنه قدر اوزارسه ده اصلا مأيوس اولمه كه انى صبر ايله استعانه ايلديككده
فرجى كوررسن ديمكدر (زهير بن سلمى شدت صبر احوال آتى الذكرده اشبو قطعه يى ديمشدر *
ثلث يعز الصبر عند حلولها * ويذهل عنها عقل كل لبيب * خروج اضطرار من بلاد تحبها *
وفقدان اخوان وفقد حبيب * مألى اوچ كائنه وحال واردر كه انلرك وقوعى وحلولى عندنده صبر
وتحمل نادر اولور يعنى صبر وشكيب سوزا وللرى ايله هر مرد صبر ايده مز وانلرك حلولنده هر لبيبك
عقلى ذاهل وزائل اولور وانلرك بريسى سويلن وراحت اولنان بلده لردن نعوذ به تعالى اجلا وسائر حال
اجبار ايله خروج وفرار وديكرى احباب وياراناك افتراقى وآخرى دل و پريلان يارى يتورمه دردى ديمكدر
نسخه نك بعضسنده يغور و بعضسنده يعز يازلمشدر لكن يعز معناسنى مستلزملردر (وبعض
شعرادخى معناى صبر وثباتى اشرابده وفضيلتنى بيانده * عليك باظهار التجلد للعدا * ولا يظهرن
الذبول فتحقرا * الست ترى الريحان يشم ناضرا * ويطرح فى الميضا اذا ماتغيرا * قطعه سن
شبشه زيب نظم ايتمشدر (قلت) مألى اعدا و بدخواهكه ذبول وعجز وضيق حالكى قطعا اظهار
ايتميوب جلادت واستغنا كوسترمك واجبهٔ ذمت غيرتك اولسونكه ابراز عجز ايدر ايسك نزد اعداده

محقر اولورسن كورمزميسنكه فسلكن ياخود مطلقا چيچك تروتازه ايكن زيور دست استشمام
اولوب قوقلانور واما تغير ايتدكده يعنى صولدقده مزبله يه آتيلور ديمكدر اشبو قطعه ابو بكر بن
العباس الخوارزمينكدر وضرو بندر ذكر اولنان تراجم امثال الادباده كلك بى انتظام فقير ايله
بو صورتده ترجمه اولنمشدر * تجلد كوستر اعدايه بودر تدبير حكمتدان * ذبول و بدحلى ابرازى
تحقيرى ايدر الجا * كورلمزمى شكوفه تازه اولسه شم ايدر عالم * صولنجه مزبله كاهه ايدرلر
دسته سن القا * لكن مطالعهٔ عاجزانه مه كوره ارسال مثلى جاى تأملدر (وقال آخر) الدهر ادبنى
والصبر ربانى * والقوت اقنعنى واليأس اغنانى * واحكمتنى من الايام تجربة * حتى نهيت الذى
قدكان ينهانى * مألى اكدار دهر بنى تأديب وصبر دخى تربيه قيلدى ولقمهٔ قليله وقوت يوم
بكا قناعت ويروب يأس دخى بنى اغنا يعنى مستغنى ايلدى ومرور ايدن ايامدن تجربه م دخى بكا
قوت بخش يقين وجزم اولديكه بنى نهى ايدنلرى بنده احوال مذكوره يى كوردكدنصكره آخر كار
نهى ايتدم يعنى روزكارك قهرينه قاتلنوب صبرك انجامى سلامت اولديغنى تجربه ايدوب
بندخى جاه بلند صاحبى اولوب ناسه امر ونهى ايتدم ديمك كبيدر (وقال آخر) اذا ما اتاك الدهر
يوما بنكبة * فهيئ لها صبرا ووسع لها صدرا * فان تصاريف الزمان عجيبة * فيوما ترى يسرا
ويوما ترى عسرا * وما سنى عسر ففوضت امرى * الى الملك الجبار الا تيسرا * مألى دهر داهر
خدانكرده سكا برنكبت ايله كلديكى يعنى بو عالم كون وفسادده مبتلاى تنكيب اولديغك وقتده
اونكبت و بليه يه صبرى آماده وسينه يى توسيع قيل زيرا فلكك عجيب وغريب تصرفلرى واردر كه
بركون يسر ومسرت و بركونده ضدى اولان عسر وكدورت كوررسن و بكا عسر ومضايقه
مس واصابت ايلدكده ايشمى جناب ملك جباره تفويض ايده رم يعنى اصمارلرم اشبو تفويض
وتوسل سببيله اوعسر تيسر ايدر ومندفع اولور ديمكدر اشبو قطعه بو معناده ذيلان اشعارك
رنكيننددر * الدهر لايبقى على حالة * لكنه يقبل او يدبر * فان تلقاك بمكروهة * فاصبر
فان الدهر لايصبر * مألى فلك دوار برحالت اوزره برقرار اولميوب كاه اقبال وكاه ادبار
ايتمك شاننددر اكر فلك استه مديكك كوتولك ايله سكا ملاقات ايدر ايسه صبر وتحمل قيلكه
فلك صبر ايتمز يعنى حكم قدر البته پريشى بولور ياخود برحالده اولميان كردون اوكوتلكده ثبات
ايتمزسن بى فائده جزع وفزع ايتميوب دركاه غياث مستغيثين جل جلاله يه يوزسور و يلوار ديمكدر
فلكه اسناد فعل مجاز در تأمل (اشبو قطعه نك بيت اولنى بيك ايكيوز اوتوز سكز وقايعى
سطورينه برمقبلك حالت واقعه سنى بيانده كلك وقعه نكار اسعد فقير درج وتسطير ايتمشدر
وكأن ناظمى عهد قديمده كشفا حق مذكوره ده نظم ايلمش صورتنده واقعه مطابق
دوشمشدر (ولابن النباته) صبرا على نوب الزما * ن وان ابى القلب الجريح * ولكل شئ آخر *
* اما جميل او قبيح * مألى فلكك كدرينه هر نقدر قلب مجروح امتناع ايدرسه ده صبر ايتمكله صبر ايدك
زيرا دنياده هر برشيئه وكائنه يه آخر وانجام وارد ر واوانجام يا ايودر ويا كوتيدر يعنى دنياجه
سرور شرورى وشرور دخى سرورى تعاقب ايتمكده وآخر جاه عزل ايله آده واقبال بالانقلاب
لابقاده كورنمكده در بو صورتده عاقل اولان شو دنياى زوال اشتمالك صفاسنه شيفته وجفاسنه
فزع كشيده اولميوب همان برابر كوتوره جكى زاد معاد اكتسابنه حصر اوقات ايتمك كركدر
ديمكدر (ومن كلام الحكماء حكمانك سوزلرندركه ديمشلردر * ما جوهر الهوى بمثل الرأى *
رأى وتدبير كبى جوهر نفس اوله جق برشى يوقدر يعنى نفس بشريه نك برنسنه يه ميل ومحبتى كه
بوراده امور مباحه وممدوحه دن اولان نسنه لره تخصيص اولنمق اقتضاى مطالعهٔ اهل حكمتدر
اشته او مقوله شيلرك نيك و بدى يعنى اكا شرعده حسن ويا قبيح وارميدر خلاصه ميل اولنان

امر تقاضای نفس اماره یاخود نفس مطمئنه دنمیدر ظاهره اخراج اولنمسی وبیلنمسی انجق فکر
وتدبیره موقوف اولمغله بو صورتده رأی نفسك صفات حسنه سندن اولور دیمك کیدر * ولا استنبط
الرأی بمثل المشاورة * ورأی حسن دخی انجق ارباب درایت واصحاب معلومات بینلرنده
مشورتله استنباط اولنور یعنی تأکدایدر * ولاحصنت النعم بمثل المواساة * ونعمتلری تحصین
ووقایه ایده جك انجق احبابه موافقت ویار اولمقلغله حاصل اولور وکید حسده دن قورتوابنور
* ولا اکتسب الخطیئة بمثل الکبر * وکبر کبی کناه قزانه جق برشی یوقدر * ولا استجحت الامور
بمثل الصبر * صبر کبی آمالك حصولنه اعلی شی یوقدر * بعض نسخه ده (الخطیئة) یرنده (البغضاء
واقع اولمشدر وبو نسخه اوزره مآل فقره عداوت خلق کبر ایله اکتساب اولنوردیمك اولدیغی معلومدر
(قال نهشل الشاعر) ویوم کأن المصطلین بحیرة * وان لم یکن نار قیام علی الجمر * صبرناله
صبرا جمیلا وانما * تفرج ابواب الکریهة بالصبر * مآل قطعهٔ مذکوره بعض یوم یعنی بنم
کدر آلود اولدیغم کون برکوندر که هر نه قدر اشد ایام اولان یوم حرب اولمادیسه ده راکب
ومرکوب بلرك یولنی بولیوب چولده قالدقلری کونه یاخود خالدك بنی نفیل ایله مقاتله ایلدیکی
شدتلی یوم حیره یه بکزردی اشته اول کدره جزع وفزع ایتمیه رك صبر ایتمکلکله صبر
ایلدمکه ابواب شدائد وبلایایی صبر تفریج ایدر یعنی انجامی صفا اولور دیمك کیدر (قال ابن طاهر
قد حذرت والحذر * لیس یغنی من القدر * لیس من یکتم الهوی * مثل من باح واشتهر
* انمایعرف الهوی * من بلی مرة صبر * ویك یانفس فاصبری * فاز بالوصل من صبر *
مآلی خطردن اکرچه احتراز ایتدم والحال که حذر قدردن کیمسه یی اغنا ایتمز یعنی
قدر وقضاء مبرم نه چاره کلور (وعشق کاتم اولان فاش ایتمکله مشتهر اولان کبی دکلدر یعنی
کاتم اعلادر انجق عشقك قدر وقیمتنی بیلن وعاشق عد اولنان عشقك اجبسنه قاتلنوب کتمله
وعدم فزع ایله صبر ایدندر ای دل نجب فرقته تلاش ایدرسن همان صبر ایله که صبر ایدن
صفای وصاله فائز اولور دیمکدر (آنفا محرر ابن نباته وابو الاسود ونهشل قطعه لری واشبو شعر ابن
طاهر ومحمود وراقك کله جك نظمی بو دفعه نسخه مزدن نقل وترجمه اولنمشدر انتهی
* من تبصر تصبر * وان لشوائب الدهر لاتدفع الا بعزائم الصبر * ولادواء لداء الدهر الا بصبر
الصبر * اشبو فقرات متقدمینك کلمات حکم وبلاغت اشتمالاتندندر که صره سیله مآللری
بصیرت صاحبی زیاده صبر ایله متصف اولاندر (ودهرك شوائب ونوائبی انجق عزائم صبر ایله
مندفع اولور (وداء دهره یعنی اکدار جهانه دوا وعلاج انجق صبر صبر ایله در دیمکدر تبصر ایله
تصبر بینلرنده اولان قلب وجناس لطافتی وفقرهٔ ثالثه ده اولان صبر مضاف یعنی اولکی صبر
لفظی صادك فتحی وکسر بایله دواء مر برشجرك اجی عصاره سی اولدیغی وارستهٔ تعریفدر
وبونده دخی بانك سکونی ایله تلفظ ضرورت وزن ایچون شعرده جائزدر (ترجمهٔ معلومه صاحبنك
نسخه سنده غالبا فقرهٔ اولی من تصبر ینصر صورتنده واقع اولمشه بکزرکه عباره ترجمه سنده
(ضرب مثلدر یعنی صبر ایدن اعانه اولنور دینلمشدر هر نه قدر معناسی درست ایسه ده اشبو
یازیلان نسخه ابلغدر (وفقرهٔ ثالثه نك ترجمه سی دخی ضرب مثلدر یعنی زمانك داء وعلتی
ایچون دوا انجق صابر اولانك صبریدر دینلمشدر فتبصر انتهی (مقبول بلغای آفاق محمود الوراقك
اشبو نظمی احسن اقوالدندر * انی رأیت الدهر خیر معول * فی النائبات لمن اراد معولا * ورأیت
اسباب القناعة اکدت * عز الفتی فجعلتها لی معقلا * فاذا نبا بی منزل جاوزته * وجعلت منه
غیره لی منزلا * واذا غلا شیٔ علی ترکته * فیکون ارخص مایکون اذا غلا * مآلی تحقیق
بن مصائب ایچره اولوب اندن رها بولمغه ملتجا استیان ذات ایچون دهر ایچره خیرلو صغنمغه سزا

جای بولدم وادراك ایتدم واول جای ومعول بونلردر که بن اسباب قناعتی یعنی هرشیده اقتصاد
وعزلت وخمولی کوردمکه انکله متصف اولان مرد عاقلك عزینی تأکید ایلدی بندخی اوقناعتی
معقل ونوائب دهره حصن اتخاذ ایدوب اکا صغندم وجای فتنه ده برمنزل ومحل سالم ظهور
ایتدکده اول اسلم یری منزل اتخاذیله چکلوب اکا کتدم یعنی جای ازوایه کیردم ویاخود
هجرت ایدوب فتنه دن قاچدم وبرشی بکا غالی وکرانبها اولدقده یعنی برشیئك که جاه وترفه
وثروتدن عبارتدر تدارکی دشوار وزحمتلو اولمغله انلره رغبتی صمیمی ترك ایدوب قوت قلیله قناعت
وصبر ایتمکله غالی وبهالی شی بکا اوجوز اولدی یعنی اوجوز اشیایه رغبت آز اولدیغی کبی بنده
ثروت وساماندن رغبتم منقطع اولمغله شدائد دهردن سلامت بولدم دیمکدر (محمد بن الحسندن
منقولدر دیمشلرکه بن کوفه شهرنده دست ظلمله معتقل یعنی مقید ومحبوس ایدم کونلرده
برکون پك صقیلوب محبسدن تفرج کاه نه عود ایتمك اوزره رخصتیاب خروج اولمامله بعض
موکللر ایله چیقدم لکن کدر واضطرابم شول کونه ایدیکه روحم ازهاقه یاقلشوب ارض واسعه بکا
ضیق اولدی ایدی بو حالده سرسری سیر ایدر ایکن ناکاه اوزرنده آثار عبادت نمایان طرفه توجه
ایتمش برذات ظهور ایدوب اضطراب حالمی مشاهده ایلدکده * ماحالك * دیو کیفیتمدن سؤال
ایلدی بندخی قضیه می اخبار ایلدیکمده * الصبر الصبر فقد روی عن النبی علیه الصلاة والسلام
انه قال (الصبر ستر الکروب وعون علی المطلوب) یعنی صبره دوام ایت زیرا نبی ذی شان علیه
الصلاة والسلامدن صبر حزنلرك وغملرك ستریدر ودفع ایلر ومطلوبه دخی یاردمدر وفتح ایدر
مآلنده اولان حدیث شریف روایت اولنمشدر ونبی آخر الزمان علیه الصلاة والسلامك ابن
عمندن یعنی علی رضی الله تعالی عنهدن دخی صبر بر بنکدرکه اصلا سورجمز وبر سیفدرکه
کسممزلك ایتمز مآلنده اولان * الصبر مطیة لاتکبو وسیف لایکل * کلامی مرویدر وبندخی
بویله دیرم دیوب اشبو قطعه یی نظم ایلدی * ما احسن الصبر فی الدنیا واجمله * عند الاله
وانجاه من الجزع * من شد بالصبر کفاه عند مؤتمه * الوت یداه بحبل غیر منقطع * مآل قطعه
عند الله قولك شدائده صبری دنیاده نه عجب شیٔ حسن وجمیلدر که اول قولی جزعدن قورتاردی
الم وکدر ویریجی بلیه فتنده مبتلا اولان برکیمسه جزع علهٔ چبالمیوب اللرینی صبر رشته سیله
باغلسه اصلا منقطع اولمیان حبل متینه باغلمش اولور یعنی سررشتهٔ نجاتی بولمش اولور دیمکدر
راوی سرکذشت دیر که وقتا که اول ذات ملك صفاتك کلام مذکورینی استماع ایلدیکمده
منشرح اولوب بارك الله تعالی علیك کلامکزله راحت قلب حاصل اولدی دخی ارتیرك دیدیکمده
حدیث شریفدن خاطریمه آلان برنسنه خطور ایلمدی لکن شو شعر سنوح ایلدی دیوب
* اما والذی لایعلم الغیب غیره * ومن لیس فی کل الامور له کفو * لئن کان بدؤ الصبر مر مذاقه
* لقد یجتنی من بعده الثمر الحلو * قطعه سنی اوقودی ومآل قطعه آکاه اولکه غیوبی ذات
صمدانیه سندن ماعداسی بیلمیان وذات وصفات وافعالنده شریك ومثل وکفوی اولمیان باری
تعالی وتقدس حضرتلرینه قسم ایدرمکه اول امرده صبرك ذوق وطعمی آجی اولدیسه ده
صبردن صکره طاتلو میوه لر دوشیرلور دیمکدر اشبو قطعه یی اوقودقدن صکره او ذات مکرم
یانمزدن ذاهب اولدی واول ذاتك حال وشانندن سؤال ایلدم لکن بر بیلور کیمسه بوله مدم
وبوندن مقدم کوفه ده برفرد انی کورمامش ایمش پس یوم مذکورده محبسدن اخراج اولندم
واندن استماع ایتدیکم کلامدن بکا سرور عظیم حاصل اولوب انکله انتفاع ایلدم وخاطریمه سنوح
ایلدیکه اول ذات روی ارضده سیاحت ایدن ابدالدندرکه حق تعالی بنی انکله ارشاد وایقاظ ایتمسنی
مراد ایتمشدر (محکیدرکه برکیمسه یی شدت اوزره قحجی ایله دوکرلر ایمش لکن او کیمسه ایسه آه

ووا ه ایتمیوب سکوت و صبر ایدر ایمش مشایخدن برذات بوحالی مشاهده ایدوب مضروبه ای
کیمسه اشبو ضرب شدید جانکی آجتمزمیکه سکوت ایدرسن دیو صوردقده اول غیور وصابر
کیمسه بلی حنظل ضرب اجیدر وآجیدر لکن اشبو طوران وسیرایدن کیمسه لرك ایچنده بردوستم
واردر که بنی شجاعتلی وجلادتلی اعتقاد ایدر اشته اول دوست بکا کوز یله بقارایکن انك یاننده
صیحه وفریاد ایدرسم آب روی وناموسم دوکیلوب کیدر و بکا جبان و بددل دیو سوء ظن ایدر
خوفیله شدت ضربه صبر ایدر واوخوفدن ناشی بارالمه تحمل ایدرم دیو جواب ویرمش (قلت)
اشبو قصه دن حصه بودر که مخلوق یاننده محجوب اولمامق ایچون مرد غیور جفایه تحمل
ایدنجه خالق عندنده قضایه تحمل ایدوب جزع ایتمامك و جناب کاشف الکروب عزشانه یه التجا
ایتمك مرد عاقله واجبدر نعوذ بالله تعالی من کل السوء انتهی (وقال شاعر) علی قدر فضل
المرء تأتی خطوبه * ویحمد منه الصبر فیما یصیبه * مآلی کشی یه امور جسیمهٔ دنیویه یعنی
صقندی فضلی وعرفانی مقداری کلورواولور واندن مدحه شایان صفت اصابت ایدن بلیه ده
ظهور ایدن صبردر بر کیمسه نك که حذر ایلدیکی شیده یعنی بلیه ده صبری آز اوله امل ایلدیکی
فیض وثوابده ومکافاتده تحقیق نصیبی آز اولور خلاصه دنیاده بلایادن بحکمت خدا اهل فضل
ونهاحیثیتی مقدارنجه خالی اولماز وعند الشدائد فیوض وفرج دخی صبری مقدارنجه در دیمکدر
(وقال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم لعایشة رضی الله تعالی عنها یاعایشة ان الله تعالی
لم یرض اولی العزم من الرسل الا بالصبر ولم یرض الا ان کلفنی ماکلفهم فقال عز وجل فاصبر
کما صبر اولوا العزم من الرسل وانی والله لاصبرن کما صبروا) اشبو اثر شریفك مآلی عایشه رضی الله
تعالی عنهایه خطابا ای عایشه محققا الله تعالی رسل عظامدن اولان اولوا العزمدن انجق صبرلریله
راضی اولدی ورسل متقدمینه تکلیف بیوردیغی نسنه که صبردر بکا فاصبر کما صبر نصیله تکلیف
وامر ایلدی والله که بن دخی انلر کبی البته صبر ایدرم دیمکدر (صاحب المستطرف اشبو اثرك
عقبنده (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم لما صبر کما امر اسفروجه صبره من ظفره
وکذلك اولئك الرسل صلوات الله علیهم اجمعین الذین هم اولوا العزم لما صبروا وانتصروا) یعنی
حضرت سپهسالار صف انبیا صلی الله تعالی علیه و سلم افندیمز قبل باریدن مأموریتلری
اوزره صبر و ثبات بیوردقلرنده روی شکیبلری انوار انداز ظفر اولدی و کذلك اول رسل
متقدمین که صلوات الله وسلامه علیهم اجمعین اولوا العزم ایله موصوفلردر صبر ایتملریله مظهر
نصرت الهیه اولدیلر دیمشدر (و دخی اهل علم اولو العزمده اقوال کثیره اوزره اختلاف
ایلدیلر امام قتاده رحمه الله تعالی اولو العزم نوح وابراهیم وموسی وعیسی علیهم السلامدر دیدی
وامام مقاتل رحمه الله تعالی التی اولوب ایشان نوح وابراهیم واسحق و یعقوب و یوسف وایوب
علیهم السلامدر دیدی (و اشبو ذوات کرام ذکری آتی شدائده صبرلری سببیله حق سبحانه
و تعالی حضرتلری انلره اولوا العزم اسمیله تسمیه ایلدیکی دخی منقولدر (نوح علیه السلام
ابن عباس رضی الله تعالی عنهمادن روایت اولندیغی اوزره مبعوث اولدقلری قوم مشرکین ضربنه
جسارت ایدوب شول صورتله وارردیکه انتقال ایلدی دیوب لجه یه ملفوفا خانهٔ سعادتلرینه
براغورلر ایدی ینه افاقت کلوب وخروج بیوروب اهل ضلالتی ایمانه دعوت ایدر ایدی اجابتلرندن
مأیوس اولنجه دك بو حال اوزره اولدیلر آخر عصاسنی قاقه رق چوچوغیله برقوجه و یاشلی
مشرك اول نبی کریمك نزدینه کلوب اوغلونه ای اوغل بو پیره باق و بیل سنی مغرور ایتمسون یعنی
کلامنی دکلمه دیدکده اول بئس الخلف باباسی عاصی ومشرکك عصاسنی النوب والوب اول
نبی کریمك مبارك سرینه ضرب ایدوب یاردی ودم پاکاری وجه شریفنه روان اولدقده فی الحال

مناجاته آغاز ایله یارب قوللریکك بکا معامله لرینی کوردك بقاسنده برحکمت ومصلحت صمدانیه
وار ایسه ایمانه اهتدالرینی نصب بیور والا علیهلرینه دائر نیازمده بکا رخصت احسان ایله
دیمجك قبل باریدن ﴿ لن یؤمن من قومك الا من قد آمن فلاتبتئس بما کانوا یفعلون واصنع
الفلك ﴾ الایه نص قرآنیسی ناطق وحاکی اولدیغی اوزره اوآنه قدر ایمان ایدنلردن ماعداسی
قابل هدایت اولمیه جقلری وحی وفلك یعنی سفینه تصنیعنه امر بیورلدی نوح علیه السلام دخی
کافه سنك اهلاکلرینه بد دعاوفلکندر دیو استنبا ایلدکده اغاجدن بریتدرکه صواوزره یورویوب
اهل طاعت انده نجات بوله جغی واهل معصیتك هلاك اوله جغی باوحی تعریف و بیان بیورلدی
پس نوح علیه السلام یارب جریان فلکه آب نره ده در دیمجه ینه حق سبحانه وتعالی قبلندن
* انا علی کل شیء قدیر * مآلنده اولان جوابی وحی اولندیکه کافهٔ ممکناته قدرت باری تعالانك
تعلقنی بیاندن عبارتدر بعده نوح علیه السلام سفینه نك انشاسنه اقتضا ایده جك اخشابك
کیفیت تدارکنی نیاز ایلدکده ینه حق سبحانه وتعالی شجر ساجکه زاج اغاجی دیدکلریدر انی
غرس ایله دیو وحی بیوردی نوح علیه السلام غرس ایدوب دعوتلرندن فارغ اولدی انلر دخی
ضربدن کف ید ایدوب لکن استهزا جنایت کفر ماهیتنی ترك ایتمدیلر وقتاکه ذکر اولنان اغاج
یکرمی ییلده ایریشوب کماله رسیده اولدقده باوحی الهی قطع وتجفیف ایدوب ینه الله تعالایه
مناجات ایله کیفیت اتخاذ سفینه یی سؤال ایلدکده اوچ طبقه ده انشاسی امر وتعلیم الهی اولوب
جبریل علیه السلام بناء سفینه یی تعلیم وعصیان ایدنلر حقلرنده سخط وغضب الهی
اشتدادندن عملنده عجله اولنمق امر باری اولدیغی تبلیغ ایچون انزال اولندی وقتاکه سفینه
تمام اولدقده نوح علیه السلامله معیتنده ایمان ایدنلرك نصرت ونجاتنه وعذاب واهلاك مشرکینه
اراده وامر باری تعلق ایدوب تنور یعنی روی زمین وکافهٔ منبع ومورد ماء فوران وقربه
آغزندن بوشانور کبی آسمان بارندهٔ باران اولوب صوشو صورتده عظمت پیدا
ایتدیکه امواجی جبال آسا اولدی ووجه ارضده زیاده سیله یوکسك اولان طاغدن قرق ذراع
آشدی اشته نوح علیه السلامه جناب حق تعالی نجات احسان ومشرکاری غرقله انتقام ایتدی
صاحب المستطرف طوفانك وسفینه نك قصه سنده اهل تفسیرك کلامی مبسوطدر بوراسی
محل شرح و بسطی اولمامغله اشبو زبده ایله اکتفا اولندی دیمشدر (قلت) سورهٔ
شریفهٔ هودده قصهٔ طوفانی ناطق ﴿ حتی اذا جاء امرنا وفار التنور ﴾ نظم کریمنده اولان تنور
ابتدا ایتمك طبخ اولنان تنور ایله تفسیر اولنمشدر که نبع ماء خارق عاده اوله رق اولانك ایچندن
فوران ایلدی وتنور مذکور کوفه جامعنك یرنده ایدی وعلی قول ارض هندده ایدی وحضرت
علی رضی الله عنه تنوری وجه ارض ایله تفسیر ایتمشلردر (وتنور لفظ عربی اولمیوب معربدر یعنی
عربلر دخی استعمال ایتمشلردر وعربك بربریله مخاطبه ایلدکلری بعض لغت اخری قرآنده واردر
کذا فی الفایق انتهی (اما حضرت ابراهیم علیه التسلیمك ابتلاسیله نصرتی بودرکه وقتاکه
قومنك طاپدقلری پوتلری شکست وکسر ایلدکده اول قوم ضال زعملرنجه آلهه دیدکاری
اصنامه اعانه ده واونبی ذیشانی تعذیبده اشد اولان احراقی رأی واتفاق وحضرت خلیل اللهی
علی نبینا وعلیه الصلاة والسلام اخذ وحبس ایلیوب بریوکسك وجسیم طاغك فوقنده
اطرافنده اولان دیوارلری التمش ذراع طولنده برککش بریاپوب آمر وملکاری اولان نمرود لعین
طرفندن اویرده هر شخصك حطب طاشیملرینی ودکلیان اولور ایسه احراق اولنه جقلری
تهدیدینی منادیلر نداسیله اعلان ایتدیلر برفرد تخلف ایتمیه رك قرق کون ظرفنده اویره شب
و روز اودونلر واسطه سیله اودونلر طاشیوب جمع اولوب دیوارلری آشدی واومحلك ابواب

ومنافذینی سد و بند ایلیوب حطبی اشعال ایتدیلر و برنار عظیمه پیدا اولدیکه جو سمادن طیور
کچسه علوندن محترق اولوب سقوط ایدر ایدی یاپدقلری منجنیق ایله ابراهیم علیه السلامی
آتشه القا ایتدیلر اوحینده ابراهیم علیه السلام مقام تسلیمیت ورضاده ﴿ حسبی الله ونعم الوکیل ﴾
دیوب درکاه معنوی حقه عول ایلدی وعلی قول اوهنکامده عمر شریف حضرت ابراهیم علیه
التسلیم یکرمی التیسنده ایدی حین القاده امر باری ایله جبرائیل علیه السلام نزول ایدوب ای
ابراهیم برحاجت ومقصودك وارمیدر دیدی اول نبی محترم دخی احتیاجم حقه در اماسکا یوقدر
دیدکده جبریل علیه السلام چونکه بندن مستغنیسك ربکدن سؤال ایله دیدی انلردخی ✲ حسبی
من سؤالی علمه بحالی ✲ یعنی حق سبحانه وتعالانك بنم حالمه علم واطلاعی بکاکافیدر طلب
وسؤالدن مستغنیدر دیدی پس ﴿ یانارکونی بردا وسلاما علی ابراهیم ﴾ نظم جلیلی ناطق
اولدیغی اوزره بامر حق اول آتش زبانه کش وجود بهبود ابراهیم علیه التسلیمه اصلا تأثیر
ایتمدی وجبریل علیه السلام ایله برابر او آتشکاهه نازل اولدیلر ووجه ارض اوزره سلامتله
اوطوردیلر و بعنایة الله تعالی او یردن برطاتلی صو نبع ایلدی (کعب حضرتلری روایتی اوزره
نارانجق ابراهیم علیه السلامی بندایلدکلری قیدی احراق ایلدی آتشکاه مذکورده مع السلامة
والسعاده اقامتلری ایامنده اختلاف اولندی بعضیلری یدی کون و بعضیلری دخی زیاده در
دیدیلر جناب فیاض مطلق عزشانه و بهر برهانه ابراهیم صلوات الله وسلامه علی نبینا وعلیه
حضرتلرینه ظفر ونجات و یروب انکار ایدن نمرود وقومنی اخس واضعف مخلوقله اهلاك
ایلدیکه سوری سنك دیدکاری مکس بجکدر اشته اشبو ظفر ونجات ابراهیم علیه الصلاة والتسلیم بونك
کبی مصیبت عظمایه صبری وترك جزعیله امرینی حقه تفویض وتوکل ووثوق واعتمادی اوزرینه
ترتب ایتمشدر (وینه بعدزمان اول نبی مکرمك ذبح نجل جلیلیکه بحکمته سبحانه من قبل الله تعالی
مأمور اولمشیدی فی الحال بلا امهال امره امتثال ایلدیلر و بونك تفصیلی دخی کتب تفاسیرده
مسطوردر اشبو امرده طاعت باری یه صدقله مبادرتی وتقدیر وقضاسنده صبری ظهور ایلدکده
جناب حق تعالی ذبح ولدینه قربانله عوض ومخلوقاتی میانندن خلیل اتخاذ ومحبت بیوردی
(اما ذبیح الله یعنی نجل جلیل حضرت ابراهیم خلیل علیهما السلام دخی بلیهٔ ذبحه صبر
ایلدی و بوقصه نك خلاصه سی بودرکه قبل باری تعالادن ابراهیم علیه السلام ولد مکرمنی ذبح امریله
مبتلا اولدقده ولدینه ای اوغلم بن قربان مرادایلدم دیوب فرزند دلپسندینی و بچاق وحبلی
آلوب جبللر بیننه داخل اولد قلرنده فرزند نجیبلری ای پدرعالی مقامم قربانك قنده در دیو سؤال
ایلدی ابراهیم علیه السلام دخی قرآن کریم ناطق اولدیغی اوزره حق سبحانه و تعالی سنی
ذبح ایلمکله امر بیوردی ﴿ فانظر ماذاتری ﴾ یعنی بوخصوصده رأیك وتوطین نفسك نیجه در
سویله دیدی انلردخی ﴿ یاابت افعل ماتؤمر ﴾ یعنی ای پدرنه ایله مأمور اولدکسه انی بلا تأخیر
اجرا ایله ﴿ ستجدنی ان شاء الله من الصابرین ﴾ یعنی ذبحه وقضاء الهی یه بن عن صمیم القلب
راضیم دیوب و دخی ای پدرم باغلریمی محکم ایله تاکه اضطراب ایتمیم واثوابکی طوپله که اوزریکه
دم رشاشه سی واصل اولمیه زیرا مادرم کورر وحزنی آرتر و بچاغی بوغازیمه چالمه ده سرعت ایله که
موت اهون واسهل اوله ده اضطراب ایلمیم ووالده می کوردکده سلامیمی تبلیغ ایله دیدی پس
ابراهیم علیه السلام بکا ایدرك تقبیل ایدوب ✲ نعم العون انت یابنی علی ما امر الله تعالی ✲
یعنی ای اوغلجغم سن بکا امر باری اولان فعلده نه کوزل یاردمسن یعنی مطیع ومنقاد اولدك دیو
رضاسنی ثنا ایلدی (بعض تفسیرده صورت اجبار واکراه نمایان اولماسون دیو ذبیح الله علیه السلام
دست شریفلری بندینی چوزدیروب بلابند مطاع ومنقاد اولدقلری دخی مرویدر (مجاهد

روایتی اوزره حضرت ابراهیم علیه السلام بچاغی والد امجدینك علیه السلام مبارك بوغازینه
امرار ایلدکده بچاغك یوزی دونوب قطع ایتمدی حضرت ذبیح الله علیه السلام ای پدرم
نه کیفیت عارض اولدی دیو سؤال ایلدی حضرت ابراهیم علیه السلام بچاغك سوردکن یوزی
دوندیکنی خبر ویردکده حضرت ذبیح علیه السلام قوتلی طعن ایدك تاکه کسه دیوب اطاعتده
اظهار ثبات ایتمشدر (سدی رحمه الله تعالی روایتنجه حق سبحانه وتعالی ذبیح اللهك علیه
السلام مبارك کردن شریفلرینی باقرکبی صلب ایتمکله بچاق تأثیر ایلمدی اشته ابراهیم و نجلی
ذبیح الله علیهما السلامدن اشبو تسلیمیت وانقیاد ظاهر اولدقده قبل باریدن رضالرینه ثنا بیوریلوب
ذبیحه فداء جبرائیل علیه السلام براملح واحسن قوچ کتوردی وابراهیم علیه السلام نجلنك
دست و پاینی حبلدن چوزوب اطلاق وکبشی اخذ وذبح ایلدیلر فلذا صبروامتثالیچون حضرت حق
ذبیح علیه السلامی شرف نبوتله مشرف ایلدی (قلت) اهل تفسیرك بیاننجه ذبیح اللهده اختلاف
اولندی بعضیلر حضرت اسمعیل علیه السلام و بعضیلری حضرت اسحق علیه السلامدر
دیدی لکن اظهر اولان اسمعیل علیه السلام اولمقدر (و صاحب المستطرفك اشبو قصه ده
ذبیح الله لقبنه قصر ایدوب اسم تصریح ایتمدیکی غالبا ایکی روایته اشارت ایچوندر انتهی (واما
یعقوب علیه السلام ولد امجدلری یوسف علیه السلامك فراقیله و ذهاب بصریله واشتداد
حزنیله مبتلا اولدقده جزع ایتمیوب (فصبر جمیل) دیدی (و کذلك یوسف علیه السلامی
برادرلری ظلمله القا وقوللر بیعی کبی بیع و پدرندن مفارقت وسنین متعدده سجن وزندانده حبس ایله
مبتلا اولدقده صبر ایتمکله والدی ملاقات ولد وعودت بصر و یوسف علیهما السلام شرف
نبوت وملك اوله رق اتساع قدرتله دنیا وآخرت شرفنه نائل اولدیلر (واما ایوب علیه السلام
اهل ومالنك هلاکیله وامراض مزمنه وسقم شدیده نك ترادف وتوالیسیله مبتلا اولدقده صبر
ایدوب امرینی ربنه تفویض ایتدی وانجامنده مظهر شفا واولکندن زیاده کثرت اولاد واموال
ایله قرین الطاف مضاعف خدا اولدی (قلت) ابتلای ایوب علیه السلامك تفصیلی سبقت
ایتمشدر انتهی (خلاصهٔ کلام اکر صبر اعلای مراتب واسنای مواهبدن اولمسیدی حضرت
باری تعالی وتقدس ذوی الحزم اولان رسل عظام صلوات الله وسلامه علی نبینا وعلیهم السلامه
صبر ایله امر بیورمزایدی وصبر سببیله ایشان حضراتنه اولوالعزم تسمیه واوسببله ابواب مراد
وسؤاللرینی فتح وکشاد وعند معنویسندن نهایت مقصودلرینی اعطا واحسان بیوردی اشته
انلرك علیهم السلام اثرلرینه اقتدا واقتفا اسعد حالدر یعنی صبر وشکیبك آخر وانجامی مسعود
اولدیغی بی اشتباهدر وقیل ✲ العسر یعقبه الیسر و الشدة یعقبها الرخا والتعب یعقبه
الراحة والضیق یعقبه السعة والصبر یعقبه الفرج وعند تناهی الشدة تنزل الرحمة والموفق من
رزق صبرا واجرا والشقی من ساق القدر الیه جزعا ووزرا ✲ یعنی عسری یسر و شدتی رخا
و وسعت وتعب ومشقتی راحت وضیق سعه و صبر وتحملی فرج و سرور تعقیب ایلر و شدت
و مصائب متناهی و غایته رسیده اولدقده رحمت و برکت نزول ایدر وانجق موفق عین اجر
دیمکه شایان اولان صبر واجر نعمتیله مرزوق اولان ذاتدر ومنحوس و بدبخت دخی قدرکندو یه
جزعی و بو تقریبله وزری سوق ایدن کیمسه در کلامی اولوارد منقولدر (ودخی اشبو
مطلب واشارتدن سامعه یی تشنیف ایدن دلائل وحکایتدن حسن بصری حضرتلرندن روایت
اولنان اشبو قصهٔ لطیفه در اول بزرکوار دیرکه واسط شهرنده بولندیغم هنکامده قبردن چقمش کبی
ضعیف و منزول بررجله تصادف ایدوب ای کیمسه سنی بو حاله اوغرادن نه بلادر دیدیکمده
امان سریمی وحالمی فاش ایتمه اوچ سنه در اضیق حال واقبح تعیش ومکان ایله حجاجك حبسنده

ایدم ومتصلا بو حالده ایکن صبر وتحمل ایدوب برسوز سویلدم دونکی کون بنم ایله برابر محبوس کیمسه لردن برطاقم آدملری حبسدن چیقاروب بونلر یني اوردیلر وزندان مأمورلرندن بعضیسی یارنکی کون سنیده قتل ایده جکلردر دیو بکا اخبار ایتمکله بکا بکای مفرط و الم شدید عارض اولوب حق سبحانه وتعالی بنم لسانمی الهی صبرك المی مشتد اولدی وسررشتهٔ صبرالدن کتدی نیاز یله جاری ایلدی یعنی کلیتمله درکاه حقه عول ایلدم و بو اضطراب ونیاز ایله کیجه نك اکثریسی کچدی و بکا غشی کلوب بین النوم والیقظه حالنده ایکن برذات ظهور ایدوب قالق وایکی رکعت نماز قیلوب وبنم دیه جکم بودعا ایله حضرت حق تعالایه یلواردیوب * یامن لایشغله شیٔ عن شیٔ یامن احاط علمه بمآذرأ وبرأ انت عالم بخفیات غیوب الامور ومحصی وساوس الصدور وانت بالمنظر الاعلی وعلمك محیط بالمنزل الادنی تعالیت علوا کبیرا یامغیث اغثنی وفك اسری واکشف ضری فقد نفد صبری * دعاسنی اوقودیکه اجابلا مألی بودر ای برشیدن علم وقدرتنی شیٔ دیکر اشغال ایتمیان یعنی جمیع اشیایه علیم وممکناته قدرتی شامل اولان و ای کافهٔ مخلوقاتنی علم ازلیسی محیط اولان پروردکار ذات الوهیتك امور مستورهٔ نك خفیاتنه ونهایتنه عالم وصدورك وساوسنه یعنی قوللر یکك کافهٔ نیات وخواطرینه واحوالنه عالم و داناسن و عظمت شانکله رومال خاك پستی اولان قوللر یکه لطف ورحمت واحسانك حامیدر درجهٔ کبر وعلوکله هر شیئه عالیسن ای ظهیر ومعین اولان ذوالجلال و الکبریا بکا اغاثه و اعانه قیل وقید اسریمی فك واطلاق ایله وضرو شدتمی کشف وازاله ایله زیرا صبر وتحملم دوکندی ومنعدم اولدی دیمکدر (پس بندخی درعقب قائم اولوب توضی ایتدم وایکی رکعت نماز قیلوب استماع ایتدیکم دعاء شریف مذکوری تمامیله تلاوت ایدوب بتدیکی آنده پایمده اولان بوقاغی چوزیلوب دوشدی وسجنك قپولرینه باقدمکه آچلمش قالقوب چیقدم و براحد بکا معارضه وممانعت ایتمدی و بو محله کلدم اشته بن طلیق الرحمن یعنی آزاد کردهٔ رب منانم حق تعالی حضرتلری صبرم سببیله بکا فرج وسروری تعقیب واو مضایقه دن مخرج وخلاص احسان ایلدی دیوب بعده بکا وداع ایله جانب حجازه عزیمت ایلدی دیمشدر (اشبو دخی مرویدرکه الله تعالی وتبارك داود علیه السلامه خطابا * یاداود من صبر علینا وصل الینا * کلامی مفادینی وحی بیورمشدر یعنی ای داود قنغی کیمسه که بنم لحکمة مبتلا ایتدیکم بلیه اوزرینه صبر ایده بنم رضامه واحسانمه واصل اولور دیمکدر (بعض رواتدن منقولدر دیمشدرکه ذفار نام برشهره داخل وخرابه زار یرلرینی عبرت کارانه کزوب تماشا ایدر ایدم برخراب قصر قپوسندن * یامن الح علیه الهم والفکر * وغیرت حاله الایام والعبر * اما سمعت لماقدقیل فی مثل * عند الایاس فاین الله والقدر * وکل ضیق ستأتی بعده سعة * وکل فوت وشیك بعده الظفر * بیتلرینی منقوش ومکتوب کوردم (مآل ابیات ای اوزرینه متعاقبا همومك واکدار فکرلرینك بارانی تقاطر ایدوب حالنی دهر وایام وعبرت النه جق بلایا وآلام تغییر ایدن مرد مبتلا ضرب مثلده ذکری آتی سوزلر کبی تفوه اولنان تسلیت بوله جق سوزلری ایشتمدمیکه صقندینك صوکی سلامتدر مآلنده کی کلماتدن عبارتدر جناب حق وقدری نره ده در یعنی فاعل حقیقی کافهٔ کائنات حقدر وقدر مبرمی تخلف ایتمز البته وقوعه کلور جزع وفزعك اصلی یوقدر همان سن شدائدك احداثی طروقنده یعنی ظهور بلاده تلاش ایتمه متوکلا علیه تعالی اویو یعنی توطین نفس ایله وصبر ایله که صبر ایدنلر عاجلا وآجلا ظفره وصفایه فائز اولدیلر و هر مضایقه نك صوکنده البته وسعت ورفاه کلور و هر وصولی دشوار کورینان املاك وشدتك انجامی وصول وظفردر دیمکدر اشبو روایت بوکره بعض نسخه دن نقل اولندی انتهی (منقولدرکه ابوایوب اون بش سنه قدر حبس اولنوب وتدبیری

طارلشوب وصبری یاندقده بعض اخوان و یارانه اشتکای فلکی متضمن مذکره یازوب کوندرمشیدی مرسل الیه دخی جواب اوله رق اشبو قطعه یی کوندرمشدر * صبرا ابا ایوب صبر مبرح * واذا عجزت عن الخطوب فمن لها * ان الذی عقد الذی عقدت به * عقد المکاره فیك یملك حلها * صبرا فان الصبر یعقب راحة * ولعلها ان تنجلی ولعلها * مآل ابیات ای ابوایوب شدت اوزره اولان مبتلالرك صبری کبی صبر قیل سنك کبی دنیایی خارجه چیقارمش هوشمند امور صعبه یه صبر ایتمدیکی وعاجز اولدیغی وقتده قنغی کیمسه لر صبر وتحمل ایدر مکاره وشدائدی سنده عقد وسنی مبتلا ایدن ذات دافع الکروب جل وعلا حل وکشفنه دخی مالك وقادر درسن زیاده سیله همان صبر ایله زیرا علی التحقیق صبر نجات و راحتی تعقیب ایدر والبته مأمول و رجادر و لنور که اومصائب وشدائد منکشف ومنجلی اولور دیمکدر (اشبو ابیات تسلیت مدار ابوایوبه واصل اولدقده اودخی بو قطعه ایله جواب تحریر ایلمش * صبرتنی ووعظتنی وانالها * وستنجلی بل لااقول ولعلها * ویحلها من کان صاحب عقدها * کرمابه اذ کان یملك حلها * مآلی ای دوست بنی صبره ترغیب وبکا وعظ ونصیحت ایلدك بندخی صبره صمیمی عزم ایتدم و راحته نائل اولورم بلیه برطرف اولوب کشایش پیدا اوله جغنه یقین وجزم ایتمله ارتق لعل و بوشك دیو تردد ایتمم فی الحقیقه شدائدی عقد وابتلا ایلین باری تقدس وتعالی الطافا وکرما حلنه مالکدر وکشف ودفع ایدر دیمکدر (وقتا که ابوایوب بعد الانتصاح صبر ایله جناب کاشف الکروب عز شانه یه بالکلیه توجه ایتمکله چوق کچمیوب مکرما حبسدن اطلاق اولنمشدر (قلت) اشبو ابوایوب بعض آثاردن تراشیده اولندیغی اوزره عباسیه دولتی امراسندن اولمق کرکدر انتهی صبره حث و ترغیبده انشاد اولنان اشعار دندر * اذا ابتلیت فثق بالله وارض به * ان الذی یکشف البلوی هو الله * الیأس یقطع احیانا بصاحبه * لاتیأسن فان الصانع الله * اذا قضی الله فاستسلم لقدرته * فمالری حیلة فیما قضی الله * مآلی یاحفیظ بلیه یه اوغرادیغی وقتده الله تعالایه توکل واعتماد ایدوب تصرف حقك او لمغله او بلایه راضی اول زیرا تحقیق او بلایی کشف وازاله ایلین انجق الله تعالادر هرنه قدر حسب البشریه بلادن خلاصه یأس کلورسه ده سن زوال بلادن البته مأیوس اولمه زیرا صانع وخالق کافهٔ اشیا انجق الله تعالادر حق تعالی برشیئی حکم وقضا ایلدیکی وقتده قدرتنه و تقدیرینه تسلیم وانقیادده اول زیرا الله تعالانك حکم و قضا ایلدیکی شیئك دفعنه حیله و تدبیر کورهمز و بوله مزسن اکا صبر وتحملدن غیری چاره یوقدر دیمکدر

الفصل الثالث

اشبو بابده اولان فصولدن اوچنجی فصل شدت و بلیه ده تأسی یعنی غمکساراق ومصائب زماندن تسلی بیانده در (قال الثوری رحمه الله تعالی * لم یفقه عندنا من لم یعد البلاء نعمة والرخاء مصیبة * یعنی ثوری حضرتلری بزم عندیمزده یعنی اهل کمال وزهد نزدنده بلایی نعمت و وسعت مال دنیایی مصیبت صایمیان صاحب درایت وعرفان دکلدر دیمشدر * وقیل الغموم التی تعرض للقلوب کفارات للذنوب * یعنی بلایادن دولایی قلبلره عارض غملر یعنی بلالر کناهلره کفارتدر کلامی اقوال اعلامدندر (منقولدرکه برحکیم دانا برکیمسه نك آخره باری تعالی سکا کدر کوسترمسون دیو ایلدیکی دعایی استماع ایتدکده ای دعا ایدن کیمسه سن اول مردك کأن موتنه دعا ایلدك زیرا مادامکه برمرد دامکه دنیاده اوله دانهٔ کدردن خالی اولماز دیو حکمت بیان اولنشدر * ویل اهون من ویلین * کلمات عربدندرکه مفهومی برویل یعنی هلاك وبلا ایکی بلادن اهون وسهولتلیدر دیمکدرکه مفادی دنیا داربلا اولمغله ایچنده بولنانلر هر آینه کدر کورمکدن قورتولمازلر ایمدی کدرك برینه یعنی ازینه وقلیلنه ابتلا ایکیسنه یعنی چوغنه ابتلادن اهوندر

دیمکدرکه مدار تسلیتدر و بوفقرهٔ بلیغه دخی لسان عربینك ناطق الحکمه اولدیغنه نشاندر
ابن عیینه) الدنیا کلها غموم فما کان فیها من سرور فهو ربح * دیمشدرکه مآلی آشکار اولدیغی
اوزره دنیا سراپا عین غموم واکدار اولوب انده کسب اولنان سرور بعض ونادر کاردر دیمکدر
(عتبیٔ بلیغ) اذا تناهی الغم انقطع الدمع بدلیل انك لاتری مضروبا بالسیاط و لامقدما لضرب
السیف یبکی * دیمش و ظریفانه انسان ایچون دام الحیاة دام غمدن خلاصه چاره
اولمادیغنی بیان ایتمشدرکه مآلی غم عوارض حیاتدن واتك انتهاسی یعنی نمسی غم وکدردن
ناشی اولان اشکك انقطاعنه یعنی زوال حیاته باعث اولور و بومدعایه دلیل واماره قامچیله ضرب
اولنان و بوینی اورلمق اوزره میدان سیاسته کتور یلانلرك بکا ایتمامل ریدر دیمکدر فافهم (منقولدرکه
بر درایتکار وسخنساز سازنده برنایجه‌یی که عرب بستانده معتاد اولدیغی اوزره میتلره اجرتله فریاد
وتباکی ایدن قاری دیمکدر تزوج ایدر وتوسع رزق ایچون نایجه‌نك *اللهم اوسع علینا فی الرزق*
دیو ایلدیکی دعاسنی سازنده ایشتدکده نایجه‌یه * یاهذه انما الدنیا فرح وحزن وقد اخذنا بطرفی ذلك
فان کان فرح دعونی فان کان حزن دعوك * یعنی ای خاتون کشی رزق ایچون فکر ایتمه زیرا
دنیا فرح وحزندر یعنی بونلردن خالی دکلدر وایکیمز بونلرك جانبلرینی الدق یعنی بو ایکی ماده‌یی
جمع ایلدك فرح وسرور وسور وقوعنده بنی وحزن وموت ظهورنده سنی چاغررلر یعنی اکتساب
کرو قالمیوب بو وجهله جناب حکیم لم یزل عز وجل قسمتمزی متصلا کوندرردیو حکیمانه
خطابات ایتمشدر (اما عبارهٔ مذکوره‌نك زاد فی الطنبور نغمة بولندن ترجمهٔ معلومه ده زوجی
اولان رجل امرأه‌یه ای امرأه بو دنیا فرح وحزنله تونمشدر بزلر ایکیسنیده اخذ ایلدك بنده فرح
وسرور اولوب سنده حزن وکدر اولدقده سنی ترك ایدرم بنده حزن وکدر وسنده فرح وسرور
اولورسه سن بنی ترك ایدرسن وایکیمز ده فرح وسرور توافق ایلمزکه حسن زندکانه اوله سبکنده
سراپا غرایبی عجز آور لسان وتناقضلری مستبان اولان ترجمه‌سی قلم قائل قول مرقوم ایله
محرر نسخه سنده کورولدی هرچند تسطیری تکثیر سواد ایسه ده تفریح قلوب اهل عرفان
واخطار مستعدان زمان غرضیله را مشکرکلك فقیر اشبو سنطور سطور ده تسطیریله فصل
بند ترنم اولمشدر معذور بادا انتهی (وهب بن منبه) اذا سلك بك طریق البلاء سلك بك طریق
الانبیاء * دیمشدرکه مآلی برمرده حسب القدر راه بلا کشاده اولدقده مسلك وطریق فیوضات
رفیق انبیایه علیهم الصلاة والسلام تسلیك اولنمش اولورکه ایشان حضراتی بو دار امتحانده
اول طریقه سوق مطیهٔ رضا بیورمشلردر دیمك ملاحظه اولندی (وقال مطرف) ماتزل بی
مکروه قط فاستعظمته الا ذکرت ذنوبی فاستصغرته * یعنی مطرف رحمه الله تعالی دیمشدرکه
هر باربکا برمصیبت اصابت ایلدکده اول مصیبت فی الحقیقه عظیم وشدید ایکن ذنوبمی فکر
وملاحظه قیلدیغمده بلیهٔ عظیمهٔ مذکوره عندمده کوچك قالور (جابر بن عبدالله دن مرفوعا یود
اهل العافیة یوم القیمة ان لحومهم کانت تقرض بالمقاریض لما یرون من ثواب الله لاهل البلاء) اثری
روایت اولنمشکه مآلی دنیادن عافیت وصحت اوزره دار آخرته رحلت ایدنلر یوم قیامتده دنیادن
بلا کشیده اوله‌رق انتقال ایدنلره حق تعالانك ثواب و عنایتنی مشاهده ایلدکلرنده کندولرینك
دنیاده اتلری مقراصلر ایله پاره پاره اولمسنی سورلر یعنی تمنی ایدرلر دیمکدر (وروی ابو عتبة عن
النبی صلی الله تعالی علیه وسلم قال اذا احب الله عبدا ابتلاه فاذا احبه الحب البالغ اقتناه قالوا
وما اقتناؤه قال لایترك له مالا ولا ولدا) یعنی ابو عتبه روایتی اوزره اثرده جناب حق برقولنه خیر
وتوفیق احسانی مراد ایلدکده مرض وهم وضیق حال شغلرندن بریله بالابتلا امتحان ایدر وزیاده
خیر مراد الهی اولدقده انی اقتنا ایدر بیور بلوب واقتناسی ندر دیو سؤال اولندقده اول قولده

مال وولد ترك ایتمز یعنی انلرك زوالیله دخی مبتلا اولور بیورلمشدر (مرویدرکه حضرت موسی
صلوات الله علی نبینا وعلیه جناب حق تعالایه عبادت واطاعت ایله متصف اولدیغنی بیلدیکی
برعابدك سمتندن کچدکده کوردلرکه اول عبد صالحی برنیجی حیوانلر پاره پاره ایدوب کمکلری یرده
یاتمش متعجبا طوروب یارب عبدیکی کوردیکم حال ایله مبتلا ایلمشسن دیوب سرینه
اطلاعده مناجات ایلدکده قبل باریدن اول مرد صالح عملیله واصل اوله‌میه جغی درجه بی نیاز
ایتمکله درجهٔ مطلوبه سنه بلوغ ایچون حکمت الهیه‌انك اولوجهله ابتلاسنی اقتضا ایتمشدر
مآلنده وحی الهی اولمشدر (عروة بن الزبیر حضرتلری بر بلیه‌یه کرفتار اولدقده زیاده صبر
ایدردی (محکیدرکه عروهٔ مشارالیه امویه‌دن ولید بن یزیدی کورمکه کیدرکن یولده برکمکه
باصوب اباغنه صابلندی واخراجی ممکن اولمادی بو اضطرابله دمشق الشامه المی وجودینك
هر طرفنی احاطه ایلدیکی حالده داخل اولدی ولید اطبایی جمع ایدوب تدبیرینه اقدام ایتدی
اطبا سلامت حیاتیچون اباغنی قطعدن غیری چاره یوقدر دیو اتفاق برله غشی کتورمك اوزره
برشربت ترتیب وشربنی رأی ایتدیلر عروه بن ذکر اللهدن غفلتی استمم همان قطع ایدك
دیوب شربتی ایچمدی اطبا دخی دستره ایله اباغنی کسدیلر اصلا جزع ایتمیوب رجل مقطوعی
اوکنه قودردی و باقوب برعضوك قطعیله مبتلا اولدمسه دخی دیکرلرینك عافیتی ایله
مظهر احسان منانم دیوب تشکر ایدر ایکن ولدیکز فلان دیواردن دوشوب شمدی وفات ایلدی
دیو اخبار ایلدکلرنده *الحمدلله علی کل حال* برینی الدیسه چوغنی ابقا ایلدی دیو ینه شکران اوزره
اولدی (محکیدرکه حکایهٔ مذکوره ده واقع *انه خرج الی الولید بن یزید فوطیء عظما فمابلغ
دمشق حتی بلغ به کل مذهب فجمع له الولید الاطباء فاجمع رأیهم علی قطع رجله فقالوا له اشرب
مرقد الذلك فقال ما احب ان اغفل عن ذکر الله فاحمی له المنشار وقطعت رجله فقال ضعوها
بین یدی ولم یتوجع ثم قال لئن کنت ابتلیت فی عضو لقد عوفیت فی اعضاء الی آخره * عبارهسی
ترجمهٔ معلومه ده ولید بن یزیدك زیارتلرینه کیدرکن رجلاری منکسر وکمکلری خرده لندقده
وکند وله عارض اولان وجع واذا تحمل اولنمیوب ولید اطبایی جمع وقدمنك قطعیله رأی
ایلدکلرنده ولیده اثنای قطعده اولاجق وجع واذایی حس ایلمامك ایچون غشی کتوره جك
شبنك شربنی تکلیف ایلدکلرنده ولید حق سبحانه وتعالادن غافل قیلاجق شیئی استمم دیوب
حال انتباهمده قطع ایلیك دینجه دستره ایله اباغنی قطع ایلدکلرنده اصلا جزع وفزع ایتمیوب
اوکومه قویوك دینجه اباغنی قدامنه وضع ایلدکلرنده عضومدن بری ایله بنی ابتلا ایلدی ایسه
باقی اعضامی سالمه ایلدی دیه‌رك الله تعالی‌یه شکر وحمد ایلرکن الخ تعبیرات غریبه سنه کرفتار
اولمش هله عروه‌یرنده ولید ذکری *فوطیء عظما* کلامی رجلاری منکسر وکمکلری خرده لندقده
دیو تتریك اولنمق حیرت افزا برغفلتدر انتهی (محکیدرکه بوولیدك آستانه عرض مصالح
ایچون عبس قبیله سندن برازکسان کلمشلر ایدی وایچلرنده براعمی پیرکیمسه وار ایدی اول پیرك
حال وسبب عماسندن سؤال ایلدکده اعمی عبس قبیله سنده بندن مالدار برکیمسه یوق ایدی
برکیجه چولك اورطه سنده بیتوتت ایتمشیدم ناکاه برسیل عظیم ظهور ایدوب برصغیر اوغلم دوه
اوزرنده ایدی دوه فرار ایتمش اولدیغندن چوجق قورتلوب سائر اموال واشیا واولاد وعیالمك
مجموعنی باصوب اتلاف ایلدی ودوه دخی بچارکن صغیری دشورمش بولندی قضیهٔ خلاص
صغیری بیلدن دوه‌نك فرار ینی کوروب اخذینه کیدردم صیحهٔ صغیری ایشیدوب اوزرینه
دوندیکمده کوردمکه برقورد باشنی صغیرك بطننه صوقوب اکل ایدر راشته او دخی بو وجهله
تلف اولدی اندن یأسله ینه دوه طرفنه کتدم طوتمق صددنده ایکن اباغیله دیوب ایکی کوزیمی

بردن چقاردی والحاصل کیجه تندرست وصاحب اولاد ومال ایکن کوزسز واولاد ومالسز
صباحه داخل اولدم دیدکده وایدبونی عروه یه کتورك تسلیت بولسون و بیلسونکه دنیاده کندویه
اصابت ایدن بلادن اعظمی وارایمش دیمشدر (وقیل الحوادث الممضة مکسبة لحظوظ جلیلة
منها ثواب مدخر وتطهیر من ذنب وایقاظ من غفلة وتعریف لقدر النعمة * یعنی کلام
اعلامندرکه قلوبی آجیدیجی اکدار برازمحظوظات وفضائل معنویه کسبنه سببدر ازجمله
ثواب مدخر یعنی آخرتده نیل اجر وذنبدن تطهیر وغفلتدن ایقاظ وقدر نعمتی تعریف کبی
(شاعر بلیغ مشهور بحتری عصری کبرامندن محمد بن یوسف محبوس اولدقده اشبو قطعه یی
نظم ایدوب کوندرمشدر * وماهذه الایام الامنازل * فمن منزل رحب الی منزل ضنك *
قد هذبتك الحادثات وانما * صفا الذهب الابریز قبلك بالسبك * اما فی نبی الله یوسف اسوة *
لمثلك محبوس علی الظلم والافك * اقام جمیل الصبر فی السجن برهة * فآل به الصبر الجمیل
الی الملك * مآلی شوزمان وایام انجق منازلدرکه انسان کاه منزلهٔ اقبالده اولور وکاه مطمورهٔ
ادبارده دوشر یعنی بشر درجهٔ رحب ووسعتدن درکهٔ مضایقه یه دور دائم چقار وایندر وده رك
اکداری سنی تهذیب و پاك ایدر معدندن چیقان آلتون پوته یه وضعله تسبیك اولندقده سوزان
اولورسه ده صفوت بولدیغی بدیهیدر اشته انسان دخی کدر کورمکله صفوت بال بولور
یوسف علیه السلام حالنده سکا اسوه وتسلیه یوقیدرکه سنك کبی ظلم وافك ایله محبوس اولوب
برازمان صبر جمیل ایله زندانده اقامت یوروب بعده او صبر جمیلی انی ملك وسلطنته ارجاع
ایلدی دیمکدر (مشاهیر شعرادن علی بن الجهمی متوکل خلیفه حبس ایلدکده اشبو ابیاتی
نظم ایلمشدر * قالت حبست فقلت لیس بضائری * حبسی وای مهند لایغمد * اوما رأیت
اللیث یألف غیله * کبرا واوباش السباع تردد * والنار فی احجارها مخبوة * لاتصطلی ان لم تثرها
الازند * والبدر یدرکه الظلام فینجلی * ایامه فکانه متجدد * والراعبیة لایقیم کعوبها *
* الا الثقاف وجذوة تتوقد * عبر اللیالی بادیات عود * والمال عاریة یفاد وینقد * لایؤیسنك من
تفرج کربة * خطب اتاك به الزمان الانکد * فلکل حال معقب ولربما * اجلی لك المکروه عما
تحمد * کم من علیل قد تخطاه الردی * فنجا ومات طبیبه والعود * صبرا فان الیوم یعقبه غد *
* ویدالخلیفة لاتطاولها ید * والحبس ولم تغشه لدنیة * شنعاء نعم المنزل المتورد * اولم یکن
فی الحبس الاانه * لاتستذلك بالحجاب الاعبد * بیت یجدد لکریم کرامة * وتزار فیه ولا تزور وتقصد *
یااحمد بن ابی رواد انما * تدعی لکل کریمة یااحمد * ابلغ امیر المؤمنین ودونه * خوف العدی
ومخاوف لاتنفد * انتم بنو عم النبی محمد * اولی بماشرع النبی محمد * ماکان من حسن فانتم اهله *
کرمت مغارسکم وطاب المحتد * امن السویة یابن عم محمد * خصم تقربه وآخر تبعد * ان الذین
سعوا الیك بباطل * اعداء نعمتك التی لاتجحد * شهدوا وغبنا عنهم فتحکموا * فینا ولیس
کغائب من یشهد * لم یجمع الخصماء عندك منزل * یوما لبان لك الطریق الاقصد * والشمس
لولا انها محجوبة * عن ناظریك لما اضاء الفرقد (قلت) مستطرفلرك اکثرنده ابیات مذکورهنك
قالت یرنده قالوا تحریری ایله بالاده اولان اوچ بیتیله اکتفا و بعضیسنده تقدیم وتأخیر ایله دخی
زیاده جه املاء اولنمش لکن مسامرات شیخ اکبر قدس سره ده تمامنك مطالعه سنه اسعد فقیر
موفق اولوب وسراپا تسلیت فرما شعر لطیف اولدیغنه بناء بر وجه محرر بالتمام بو دفعه نقل
اولنمشدر (مآل ابیات) جهمی دیرکه نفسم یاخود حلیله سی بکا حیفکه حبس اولندك دیوب
متألم اولدقده بندخی اکا تسلیة حبسم بکا ضرر ایدیجی دکلدر یعنی بکا شین و یرمز زیرا قنغی
سیف هندی یعنی شمشیر جوهردار معتبر قینه قونماز وسن کورمدکیکه آرسلان کبر شأنندن بتاغنده

اوطورب قورد وسائری کبی الحاق سباع کزر و یلر نار طاشلرده کزلنمشدر انی چقماقلر ضربله
چیقارر یعنی مرد دانانك وکریمك شانی ومشرب پاکی عند المضایقه آشکارا اولور بدرك یعنی قمرك
جلاسی سوادلیل ایله بدیدار اولورمر دقرضیانك دخی حالی ظلمت اکدار ایچره ظهور ایدر واکرلمشی
کوندر طوغرلتد قلری آلتکه چیقچیلرك استعمال ایتدکلری تیمورد ر انکله ودخی پارلیان
آتش کوزیله طوغرادر لیالی وایامك عبرتلری ومتعاقبا مرورلری یعنی عدم ثباتلری ظاهردر
ومال عاریتدر ودوکنور یعنی حال دنیا برقرار اوزره دکلدرکاه اقبال وکاه ادبار ایدرکربت ومشقتدن
تفرج وخلاص سکا یأس و یرمسون زمان سکا مشقتله کلورسه یعنی مبتلای بلا اولورایسك تأسف
ایتمه که هر حال نهایت بولور وشدت وراسنده حمد وشکر ایده جکك شیدن روی احسان یوز کوستزر
چوق علیل واردرکه علت کندویی قاپلیوب عاقبت مأمول دکل ایکن صحت ونجات بولوب
انك طبیبی و عیادسنه کلانلر فوت اولورلر سن همان صبر ایتمك ایله صبر قیل بو مصیبتلو کونی
فرداسی کیمسه نك اتیانی طاقتده اولمیان نعمت واحسان فراوان خلیفه یه مقارن اولدیغی حالده
تعقیب ایدر محبس مادامکه قباحت ضمننده اولمیه سوکیلی برکوزل مکاندر یعنی صوچسزلره انجامنده
فیض حاصل اولور حبسه قریب یعنی محبوس اولانکه ناظمدن عبارتدر اکر محبوس
اولماسه دخی بنه اصحاب حقدك افتراسی سبیله خلیفه سنك غضبنه اوغرامغله مجلسندن طرد
اولنه رق سعادت روماله بوله مزکه حجاب یعنی برمانع ایله قوللر سیدینك شرف لقاسیله مشرف
اولمامق کدر ینه اوغرار محبس اصلی پاك اولانلره بریت تکریمدرکه کریم انده یان کلور
اوطورر وزیارت اولنور اوایسه قالقوب دورابواب ایله آب رو یی صرف باب کبار ایتمز ای قرین خلیفه
اولان احمد بن روادسن ملجأ اهل دردوکدر اولوب بلیه یه اوغراینلر سنی چاغرر یعنی سکا التجا
ایله رها بولور بنم نیازیمی وحبسدن اطلاق استرحامیمی اعدانك افتراسی خوفی وسائر
قورقولوشیلرك نزدنده تأثیر اولمیان امیرالمؤمنینه تبلیغ یعنی بنی شفاعت ایله و بنم طرفمدن دیکه
سیز رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك عم مکرملری عباس رضی الله تعالی
عنهك اولاد امجادندنسکز مقتضای شرع شریف احمدی یی اجرایه سائرندن اولی واجراسنی التزام
ایتدکده مقدمسکز وهر برمحسناتی اجرایه اهل سکز وکرم واحسانکز عالمه مبذولدر (مخاصمه ده
یالکز بلا مواجهه برینك قولیله آخری استنطاق اولنمیه رق حکم اولنورمی (بنم حقمده شیء
باطل ایله سعایت وافترا ایدنلر سنك نعمتکك شکرانی ایتمز نمك بحرام لردرکه بنم غیابمده علیهمه
شهادت ایله افترا وتحکم ایدوب بنی سندن تبعیده چالشمشلردر برکون خصمی ومفتریلری و بنی
حضوریکه احضار برله مواجهه ایله اول زمان حق ظاهر اولور فرقد وسائر کواکب ضیالری ناظره یه
آفتاب محجوب اولدیغی وقتده یعنی کیجه ده ظاهر اولور اما کونش میدان آسمانده اولسه سائر
اخترانك پرتوی کم اولوراشته حق بدمده اوله رق بن کونش کبی یم مفتریلر بنم یانمده مغلوبدر دیمکدر
(اشبو ابیات متوکل خلیفه مرحومه عرض اولنوب قرائت ایتدکده همان ابن جهمی اطلاق
ومظهر احسان و اشفاق ایتمشدر (ناظم ابیات ابو الحسن علی بن الجهم سین ایله سامیدر
یعنی سلسلهٔ پاکیزهٔ نبویه ده اولان لوی اوغلی سام نسلندن اولان شاعر مشهور مجیددر متوکل
خلیفه نك منجی وملتفتی ایدی ودیوان شعر معتبری وار در ایکیوز قرق طقوز شعباننده بغدادده
وفات ایتمشدر انتهی (مأمون خلیفه عم زاده سی ابراهیم بن مهدی یی حبس ایلدیکی هنکامده
اسحق موصلی * هی المقادیر تجری فی اعنتها * فاصبر فلیس لها صبر علی حال * یوما
تریك خسیس القدر ترفعه * الی السماء و یوما یخفض العالی * قطعه سن نظمله ابراهیمه
تسلیت ایلدیکی کونك فرداسی حکمت شعریه و یه بان ظهور ایدوب ابراهیمی مأمون طرفندن شفقت

ظهور وخلع فاخره ارسالیله قرین سرور ایتمشدر مآل قطعه حوادث و وقایع عالم مظاهر
تقدیرالهیه ر دورانك عکسنه د ورینه باقیوب همان صبرایله زیرا حوادث صبرایتمز یعنی برحال
اوزره طورمز برکون قدری تخسیس واعتبار وهنری اولمیان شخصی سمایه رفع ایدر یعنی سکا
جاه بلند صاحبی کوستر و برکون دخی عالی قدری خفض و تنزیل ایدر دیمکدر ذکر اولنان
قطعهٔ موصلی نسخه مزدن نقل اولندی (ابواسحق ابراهیم بن المدنی معزول اولدقده ابراهیم
ابن عیسی الکاتب تسلیهٔ اشبوقطعه یی نظم ایتمشدر * لیهن ابا اسحق اسباب نعمة * مجددة
بالعزل والعزل انبل * شهدت لقد منوا علیك واحسنوا * فانك یوم العزل اعلی وافضل *
(قلت) مآلی ای ابو اسحق سن عزل اولند یغکه غم یمه بلکه تهنیه ایدیجیلر یعنی احبابك
ومتعلقاتك سکا عزلك سببیله نعمت جدیده حصولیچون تهنیه وتبریك ایتسونلرکه نصبك
انجامی عزل اولد یغی کبی عزلك غایتی دخی نصبدر و بو تقریبله عزل افضلدر تحقیق بنم
مجربمدر که سنی عزل ایدنلر وسبب عزلك اولنلر سکا من واحسان ایدرلر زیرا سن عزلك
کونی اعلی وافضل سن یعنی سنك یریکه کچن سنك عیارکده اولمیوب حالا وقالا استحقاقی
اولمامغله سنك فضل وعلوك جملهیه آشکار اولدی خلفك مأموریتنی بجرهمیهجکندن بدخواهلرك
ناچارسنی ینه نصبه سعی ایدهجکلرندن اشبوعزلك باعث اقبال زائدك اولهرق افضلدر یاخود زمان
هنکام بی انتظام اولوب سن یکانه اومور یکی کورمکده مخالفلرك غلبه سیله قادر اولمیهجغکدن
عزلك شورش خطرندن سلامتی الجا ایتمکله اعلی اولدی یاخود سن کمالات انسانیه ایله متصف
اولدیغکدن بو وجهله سنده جاه معنوی اولمغله جاه صوریدن عزلله سکا شین کلمیوب کما کان
افضل سن دیمك محتملات ابیات اولدیغی لایح خاطر عجز مظاهر فقیر اولمشدر (وقال آخر)
قدزال ملك سلیمان فعاوده * والشمس تنحط فی المجری وترفع * مآلی سلیمان نبی علیه السلامك
انجق ملکی وسلطنتی قصه سنی تفاسیر وتواریخده یازلدیغی کیفیت اوزره لحکمة برکره زائل
اولمشیدی لکن ینه معاوده ایدوب مقام سلطنته جلوس بیوردی وآفتاب سیرنده زوالدنصکره
منحط اولوب غروب ایدرسه علی الصباح مرتفع اولوب اشراق ایدر دیمکدر که مفادی عزلدن
صکره نصب وارددر دیمك اولهرق برارسال مثلدر (ابو بکر الخوارزمی فضلادن برمعزوله تسلیه ده
* الحمد لله الذی ابتلی بالصغیر وهو المال وعافا فی الکبیر وهو الحال * دیمشدر که مآلی ذات
ذی الکبریا جل وعلایه حمد وثنا اولسونکه صغیر ایله ابتلا ایلدیکه اوصغیر مالدر وکبیر وجلیل
ایله معافات واحسان ایلدیکه اوکبیر حالدر دیمکدرکه مفادی جاه اولولق وشان کمال
وحیثیت ذاتیه ایله اولور یوقسه جاهله ومال ایله اولماز بوصورتده مکسب مال اولان جاهدن
انفصال موجب نقص کمال دکلدر دیمکدر کما قال الشاهدی * نه جاهله در نه مالله در * بیکم
اولولق کمال ایله در (بیت) ولاعار ان زالت عن الحر نعمة * ولکن عار ان تزول التجمل *
اشبو بیت دخی معنای مذکورده معزول فاضله دینه جك اشعار تسلیت مداردندر ومآلی جنس
حر کریم و فاضله اصلا نعمتی زوالنده یعنی نکبت وعزلنده عار وشین حاصل دکلدر ولکن عار
تجملك زوالیدر یعنی ذاتنده شرف و فضیلت اولمیوب شرفی منصب وجاهله حاصل اولوبده
اولوجهله عزل اولنان کسانه عار حاصلدر دیمکدر * المال کالماء ینقص ثم یزید وظل ینحسر ثم یعود
* کلام قدمادندر وغالبا مآلی مال نهر وجوی کبیدرکه گاه نقصان بولوب وگاه ارتار دخی ظل وسایه
کبیدرکه گاه بوزیلور یعنی زائل اولور وگاه عودت ایدر وکور ینور دیمکدر فتأمل (وزیراکاسره
بزرجمهر دانایه کسرای عجم غضب ایدوب وزارتدن عزل ایدر واشبوحال نکبتنده بعض خیرخواهی
مزاجنی تسلیهٔ استفسار ایلدکارنده بن درت نسنهیه عول ایله نفسمی توطین ایدوب تسلت بولدم

(اواکیسی قضا وقدر البته جریان ایدر قضیه سنه جزمدر (وایکنجیسی صبر ایتیوبده
نه ایشلیه یم دیو جزع وفزعی قلبا وقالبا ترك ایله بولدیغم استراحتدر (اوچنجیسی بو مبتلا
اولدیغم کدردن اشدینك وقوعی تحت امکانده دردیوب بولدیغم انشراحدر
(دردنجیسی جناب فیاضك فرجی قریب اولدیغنه اولان یقینمدر
دیمشدر والله تعالی اعلم بالصواب

قدکمل تسویة المجلد الاول * والاثر المعتبر الاکمل * من هذه الترجمة المنسوبة الی ذات علی اسلوب
ابن السبیل * کما اشار الی هذه الاضافة لفظ (قلت) وغیره فی طیه علی وجه التفصیل * وختم طبع تلك
المجلة الجلیلة التی یظهر فیها معنی * کم ترك الاول للآخر * بلاقال وقیل * بعهد دولة سلطاننا
الاعظم * وخاقاننا الاکرم الافخم * مروج انواع المعارف والعلوم * ومربی ارباب الالباب وجنس
ذوی الفهوم * ملاذ الاسلام والمسلمین * وحامی قاطبة قطان ممالکه المحروسة بسعیه المبین * شمس
سماء الشوکة والاجلال * وبدر فلك السلطنة والاقبال * وارث الخلافة الکبری کابرا عن کابر *
وجالس الاریکة العظمی متصفا بالمحاسن والمآثر * خادم الحرمین المحترمین * وخاقان البرین
والبحرین * السلطان عبدالمجید خان ابن السلطان الغازی محمود خان ابن السلطان الغازی
عبدالحمید خان * لازالت ریاض سلطنته مخضرة بزواهر الشوکة والنصرة والتأیید * ومابرحت مکاتبه
المؤسسة لصنوف الکمالات الانسانیة مخارج الفضلاء والادباء والحکماء علی وجه التأیید مع بقاء
ذاته * وارتقاء حسناته و فتوحاته * ووقع ذلك فی اوائل رجب المرجب سنة احدی وستین
ومأتین والف من الهجریه * علی صاحبها افضل الصلاة والتحیة * ویتلوه ان شاء الله
تعالی وتبارك المجلد الثانی منها علی ید مسوی المجلد الاول بلطف الرب القدیر عز وجل *
وهو السید محمد اسعد النقیب العریف بین الداعین من قضاة
العساکر بشیخزاده * جعل الله التوفیق فی مرضاته
وفی ترجمة المجلد المذکور
زاده